Техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдары үшін жалпы білім беретін пәндер циклінің немесе модулінің үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2023 жылғы 6 қаңтардағы № 1 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2023 жылғы 10 қаңтарда № 31666 болып тіркелді.

Ескерту. Тақырып жаңа редакцияда - ҚР Оқу-ағарту министрінің 19.06.2023 № 177 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

"Білім туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 40) тармақшасына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**

Ескерту. Кіріспе жаңа редакцияда - ҚР Оқу-ағарту министрінің 30.04.2025 № 98 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) бұйрығымен.

1. Мыналар:

1) осы бұйрыққа 1-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

2) осы бұйрыққа 2-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

3) осы бұйрыққа 3-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

4) осы бұйрыққа 4-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

5) осы бұйрыққа 5-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

6) осы бұйрыққа 6-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

7) осы бұйрыққа 7-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

8) осы бұйрыққа 8-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Орыс тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

9) осы бұйрыққа 9-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

10) осы бұйрыққа 10-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

11) осы бұйрыққа 11-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

12) осы бұйрыққа 12-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Алғашқы әскери-технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

13) осы бұйрыққа 13-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

14) осы бұйрыққа 14-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

15) осы бұйрыққа 15-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

16) осы бұйрыққа 16-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

17) осы бұйрыққа 17-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Графика және дизайн" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

18) осы бұйрыққа 18-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

19) осы бұйрыққа 19-қосымшаға сәйкес педагогикалық бағыттың "Жаһандық құзыреттер" міндетті курсының техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

20) осы бұйрыққа 20-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың " Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

21) осы бұйрыққа 21-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың " Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

22) осы бұйрыққа 22-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

23) осы бұйрыққа 23-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

24) осы бұйрыққа 24-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

25) осы бұйрыққа 25-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

26) осы бұйрыққа 26-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

27) осы бұйрыққа 27-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Орыс тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

28) осы бұйрыққа 28-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың " Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

29) осы бұйрыққа 29-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың " Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

30) осы бұйрыққа 30-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

31) осы бұйрыққа 31-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың " Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

32) осы бұйрыққа 32-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың " Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

33) осы бұйрыққа 33-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың " Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

34) осы бұйрыққа 34-қосымшаға сәйкес әлеуметтік - экономикалық бағыттың " Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

35) осы бұйрыққа 35-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың " География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

36) осы бұйрыққа 36-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың " Графика және дизайн" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

37) осы бұйрыққа 37-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың " Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

38) осы бұйрыққа 38-қосымшаға сәйкес әлеуметтік-экономикалық бағыттың " Жаһандық құзыреттер" міндетті курсы бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

39) осы бұйрыққа 39-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

40) осы бұйрыққа 40-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

41) осы бұйрыққа 41-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

42) осы бұйрыққа 42-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

43) осы бұйрыққа 43-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

44) осы бұйрыққа 44-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

45) осы бұйрыққа 45-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

46) осы бұйрыққа 46 сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың "Орыс тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

47) осы бұйрыққа 47-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

48) осы бұйрыққа 48-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

49) осы бұйрыққа 49-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

50) осы бұйрыққа 50-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Алғашқы әскери-технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

51) осы бұйрыққа 51-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

52) осы бұйрыққа 52-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

53) осы бұйрыққа 53-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

54) осы бұйрыққа 54-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

55) осы бұйрыққа 55-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Графика және дизайн" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

56) осы бұйрыққа 56-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

57) осы бұйрыққа 57-қосымшаға сәйкес техникалық-технологиялық бағыттың " Жаһандық құзыреттер" міндетті курсы бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

58) осы бұйрыққа 58-қосымшаға сәйкес көркемөнерөнер-технологиялық бағыттың " Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

59) осы бұйрыққа 59-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

60) осы бұйрыққа 60-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

61) осы бұйрыққа 61-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

62) осы бұйрыққа 62-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

63) осы бұйрыққа 63-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

64) осы бұйрыққа 64-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

65) осы бұйрыққа 65-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Орыс тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

66) осы бұйрыққа 66-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

67) осы бұйрыққа 67-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

68) осы бұйрыққа 68-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

69) осы бұйрыққа 69-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Алғашқы әскери-технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

70) осы бұйрыққа 70-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

71) осы бұйрыққа 71-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

72) осы бұйрыққа 72-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

73) осы бұйрыққа 73-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

74) осы бұйрыққа 74-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Графика және дизайн" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

75) осы бұйрыққа 75-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

76) осы бұйрыққа 76-қосымшаға сәйкес көркемөнер-технологиялық бағыттың " Жаһандық құзыреттер" міндетті курсы бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

77) осы бұйрыққа 77-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың " Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

78) осы бұйрыққа 78-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың " Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

79) осы бұйрыққа 79-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

80) осы бұйрыққа 80-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

81) осы бұйрыққа 81-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

82) осы бұйрыққа 82-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

83) осы бұйрыққа 83-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

84) осы бұйрыққа 84-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың "Орыс тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

85) осы бұйрыққа 85-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың "Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

86) осы бұйрыққа 86-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың " Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

87) осы бұйрыққа 87-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

88) осы бұйрыққа 88-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың " Алғашқы әскери-технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

89) осы бұйрыққа 89-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың "Химия " пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

90) осы бұйрыққа 90-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың " Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

91) осы бұйрыққа 91-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың " Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

92) осы бұйрыққа 92-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың " География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

93) осы бұйрыққа 93-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың " Графика және дизайн" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

94) осы бұйрыққа 94-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың "Физика " пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

95) осы бұйрыққа 95-қосымшаға сәйкес аграрлық-технологиялық бағыттың " Жаһандық құзыреттер" міндетті курсы бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

96) осы бұйрыққа 96-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың " Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

97) осы бұйрыққа 97-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың " Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

98) осы бұйрыққа 98-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

99) осы бұйрыққа 99-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

100) осы бұйрыққа 100-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың " Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

101) осы бұйрыққа 101-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

102) осы бұйрыққа 102-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

103) осы бұйрыққа 103-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Орыс тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

104) осы бұйрыққа 104-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың " Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

105) осы бұйрыққа 105-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың " Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

106) осы бұйрыққа 106-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

107) осы бұйрыққа 107-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың " Алғашқы әскери-технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

108) осы бұйрыққа 108-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың " Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

109) осы бұйрыққа 109-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың " Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

110) осы бұйрыққа 110-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың " Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

111) осы бұйрыққа 111-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың " География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

112) осы бұйрыққа 112-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың " Графика және дизайн" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

113) осы бұйрыққа 113-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың " Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы;

114) осы бұйрыққа 114-қосымшаға сәйкес қоғамдық-гуманитарлық бағыттың " Жаһандық құзыреттер" міндетті курсы бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы бекітілсін.

2. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігінің Техникалық және кәсіптік білім департаменті заңнамада белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелуін;

2) осы бұйрықты ресми жарияланғаннан кейін Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігінің ресми интернет-ресурсында орналастыруды;

3) осы бұйрық мемлекеттік тіркелгеннен кейін он жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігінің Заң департаментіне осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көзделген іс-шаралардың орындалуы туралы мәліметтерді ұсынуды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау жетекшілік ететін Қазақстан Республикасының Оқу-ағарту вице-министріне жүктелсін.

4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрі *Г. Бейсембаев*

"КЕЛІСІЛДІ"
Қазақстан Республикасының
Мәдениет және спорт министрлігі

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
1-қосымша

Педагогикалық бағыттың "Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1- тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Математика" пәнін оқытудың мақсаты - педагогикалық бағыттың практикалық және кәсіби қызметінде қолдану үшін, білім беруді жалғастырудың сабақтас пәндерін зерделеу үшін, жалпыадамзаттық құндылықтар мен ұлттық мәдениеттің үздік дәстүрлері негізінде білім алушылардың зияткерлік дамуын қажетті математикалық білімді меңгеру.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) Математика негіздерін сапалы меңгеру, тұлғаның зияткерлік қасиеттерін дамытуға бағытталған математикалық білімді, іскерліктер мен дағдыларды одан әрі қалыптастыру және дамыту үшін жағдайлар жасау;

2) математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, әртүрлі контексттердегі есептерді шешу үшін сандық қатынастар мен кеңістіктік формаларды зерттеуге ықпал жасау;

3) білім алушылардың білімдерін есептерді шешу мақсатында математикалық модельдер жасауға және кері қарай нақты процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;

4) практикалық есептерді шешу кезінде қолайлы математикалық әдістерді таңдау, алынған нәтижелерді бағалау және олардың дұрыстығын анықтау үшін логикалық және сыни ойлауды, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

5) коммуникативтік дағдыларды, оның ішінде ақпаратты дәл және сауатты беру, сондай-ақ жарияланымдар мен электрондық құралдарды қоса алғанда, әртүрлі көздерден алынған ақпаратты пайдалану қабілетін дамыту;

6) өз бетінше жұмыс істеу үшін де, командада жұмыс істеу үшін де қажет тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, толеранттылық сияқты жеке қасиеттерді дамыту;

7) математиканы оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану дағдыларын дамыту.

4. Оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерден және тақырыптардан тұрады:

1) "Функция, оның қасиеттері және графигі". Функция және оның берілу тәсілдері. Функция графигін түрлендіру. Функцияның қасиеттері. Кері функция ұғымы. Күрделі функция.

2) "Тригонометриялық функциялар". Тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері. Түрлендірулер арқылы тригонометриялық функциялардың графигін салу.

3) "Кері тригонометриялық функциялар". Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс. Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.

4) "Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер". Қарапайым тригонометриялық теңдеулер. Тригонометриялық теңдеулер және олардың жүйелерін шешу әдістері. Тригонометриялық теңсіздіктерді шешу.

5) "Ықтималдық". Комбинаторика элементтері және олардың ықтималдықтарды табуға қолданылуы. Ньютон биномын (натурал көрсеткішпен) жуықтап есептеулер үшін қолдану. Оқиғаның ықтималдығы және оның қасиеттері. Шартты ықтималдық. Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелері.

6) "Функцияның шегі және үзіліссіздік". Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегі. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі үзіліссіздігі. Функция графигінің асимптоталары. Сан тізбегінің шегі. Шектерді табу.

7) "Туынды". Туындының анықтамасы. Функцияны дифференциалдау туралы түсінік. Туындыларды табу ережелері. Күрделі функцияның туындысы. Туындының физикалық және геометриялық мағынасы.

8) "Туындыны қолдану". Функцияның өсу және кему шарттары. Функцияның экстремум нүктелері. Функцияны туынды арқылы зерттеу және оның графигін құру. Кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәндері.

9) "Кездейсоқ шамалар және олардың сандық сипаттамалары". Кездейсоқ шамалар. Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамалар. Дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамалары. Дискретті кездейсоқ шамалардың үлестірім түрлері.

10) "Алғашқы функция және интеграл". Алғашқы функция және анықталмаған интеграл. Анықталмаған интегралдың қасиеттері. Анықталған интеграл. Қисық трапеция және оның ауданы. Геометриялық және физикалық есептерді шығаруда анықталған интегралды қолдану.

11) "Дәреже мен түбірлер. Дәрежелік функциясы". n-ші дәрежелі түбір және оның қасиеттері. Рационал көрсеткішті дәреже. Рационал көрсеткішті дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру. Иррационал өрнектерді түрлендіру. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі. Нақты көрсеткіші бар дәрежелік функциясының туындысы және интегралы.

12) "Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер". Иррационал теңдеулер және олардың жүйелері. Иррационал теңсіздіктер.

13) "Көрсеткіштік және логарифмдік функциялар". Көрсеткіштік функция, оның қасиеттері және графигі. Санның логарифмі және оның қасиеттері. Логарифмдік функция, оның қасиеттері және графигі. Көрсеткіштік функцияның туындысы және интегралы. Логарифмдік функцияның туындысы.

14) "Көрсеткіштік және логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер". Көрсеткіштік теңдеулер және олардың жүйелері. Көрсеткіштік теңсіздіктер. Логарифмдік теңдеулер және олардың жүйелері. Логарифмдік теңсіздіктер.

15) "Математикалық статистика элементтері". Бас жиынтық және таңдама. Дискретті және аралық вариациялық қатарлар. Кездейсоқ шаманың сандық сипаттамаларын таңдамалар бойынша бағалау.

16) "Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы". Стереометрия аксиомалары және олардың салдарлары. Кеңістіктегі түзулердің өзара орналасуы. Түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы. Екі жазықтықтың өзара орналасуы.

17) "Кеңістіктегі перпендикулярлық". Түзу мен жазықтықтың перпендикулярлығы. Перпендикуляр және көлбеу. Үш перпендикуляр туралы теорема. Кеңістіктегі қашықтық. Кеңістіктегі бұрыштар. Жазықтықтардың перпендикулярлығы. Жазық фигураның жазықтықтағы ортогональ проекциясы және оның ауданы.

18) "Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі және векторлар". Кеңістіктегі векторлар және оларға қолданылатын амалдар. Коллинеар және компланар векторлар. Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі. Кеңістіктегі вектордың координаталары. Координатасымен берілген векторларды қосу және азайту, координатасымен берілген векторды санға көбейту. Вектордың үш компланар емес векторларға жіктелуі. Екі нүктенің арақашықтығы. Кесіндіні берілген қатынаста бөлу. Кесіндінің ортасының координаталары. Векторлардың скаляр көбейтіндісі. Сфера теңдеуі. Кеңістіктегі түзудің теңдеуі.

19) "Кеңістіктегі түзу және жазықтық теңдеулерін қолдану". Кеңістіктегі түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы. Кеңістіктегі нүктеден жазықтыққа дейінгі қашықтық. Екі түзу арасындағы бұрышты, кеңістіктегі түзу мен жазықтық арасындағы бұрышты табу.

20) "Көпжақтар". Көпжақты бұрыш, геометриялық дене туралы түсінік. Дұрыс көпжақтар ұғымы. Призма және оның элементтері. Тік және дұрыс призмалар. Тікбұрышты параллелепипед және оның қасиеттері. Призманың бүйір және толық беттерінің ауданы. Пирамида және оның элементтері. Қиық пирамида. Пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы. Қиық пирамида бетінің ауданы. Дұрыс көпжақтар. Дұрыс көпжақты жазықтықпен қию.

21) "Айналу денелері және олардың элементтері". Цилиндр және оның элементтері. Цилиндрдің толық және бүйір бетінің ауданы. Конус және оның элементтері. Конустың бүйір және толық бетінің ауданы. Қиық конус және оның элементтері. Қиық конустың бетінің ауданы. Сфера, шар және олардың элементтері. Сфера бетінің ауданы. Сфераға жүргізілген жанама жазықтық. Айналу денелерін жазықтықпен қию.

22) "Денелердің көлемі". Дене көлемінің жалпы қасиеттері. Призманың көлемі. Пирамида мен қиық пирамиданың көлемі. Цилиндрдің көлемі. Конус пен қиық конустың көлемі. Шар және оның бөліктерінің көлемі. Кеңістіктік фигуралардың ұқсастығы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 120-144 сағатты (5-6 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2 -тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Барлығы	Сағат саны	
		Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Функция, оның қасиеттері және графиктері.			
1.1. Функция және оның қасиеттері.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Функция және оның берілу тәсілдері. Функция графигін түрлендіру.			
Тақырып 1.1.2. Функцияның қасиеттері.			
Тақырып 1.1.3. Функцияның түрлері.	+	+	+
Тақырып 1.1.4. Кері функция ұғымы.			
Тақырып 1.1.4. Күрделі функция.			
2 бөлім. Тригонометриялық функциялар.			
2.1. Тригонометриялық функциялар және олардың графиктері.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.			
Тақырып 2.1.2. Түрлендірулер арқылы тригонометриялық функциялардың графигін салу.			
2.2. Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.	+	+	+

Тақырып 2.2.1. Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс.			
Тақырып 2.2.2. Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.			
Тақырып 2.2.3. Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер.	+	+	+
Тақырып 2.2.4. Қарапайым тригонометриялық теңдеулер.			
Тақырып 2.2.5. Тригонометриялық теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
Тақырып 2.2.6. Тригонометриялық теңсіздіктер.	+	+	+
Тақырып 2.2.7. Қарапайым тригонометриялық теңсіздіктерді шешу.			
3 бөлім. Дәреже мен түбірлер. Дәрежелік функция.			
3.1. Дәреже мен түбірлер.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. n-ші дәрежелі түбір және оның қасиеттері. Иррационал өрнектерді түрлендіру.			
Тақырып 3.1.2. Рационал көрсеткішті дәреже. Рационал көрсеткішті дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру.			
3.2. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі.			
4. Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер.			

4.1. Иррационал теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Иррационал теңдеулер және олардың жүйелері.			
Тақырып 4.1.1. Иррационал теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
4.2. Иррационал теңсіздіктер.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Иррационал теңсіздіктер және оларды шешу әдістері.			
5-бөлім. Көрсеткіштік және логарифмдік функция.			
5.1. Көрсеткіштік функция.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Көрсеткіштік функция, оның қасиеттері және графигі.			
5.2. Логарифмдік функция	+	+	+
Тақырып 5.2.1. Санның логарифмі және оның қасиеттері.			
Тақырып 5.2.2. Логарифмдік функция, оның қасиеттері және графигі.			
6 бөлім. Көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер			
6.1. Көрсеткіштік теңдеулер мен теңсіздіктер	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Көрсеткіштік теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
Тақырып 6.1.2. Көрсеткіштік теңсіздіктер мен жүйелерді шешу әдістері.			

6.2. Логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер.	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Логарифмдік теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
Тақырып 6.2.2. Логарифмдік теңсіздіктер мен жүйелерді шешу әдістері.			
7 бөлім. Функция шегі және үзіліссіздік.			
7.1. Функцияның шегі.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегі.			
Тақырып 7.1.2. Шектерді табу.			
7.2. Функцияның үзіліссіздігі және сан тізбегінің шегі.	+	+	+
Тақырып 7.2.1. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі үзіліссіздігі. Функция графигінің асимптоталары.			
Тақырып 7.2.2. Сан тізбегінің шегі.			
8 бөлім. Туынды және оның қолданылуы.			
8.1.Туынды	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Туындының анықтамасы. Функцияның дифференциалы туралы түсінік. Туындыларды табу ережелері.			
Тақырып 8.1.2. Нақты көрсеткіші бар дәрежелік функциясының туындысы.			
Тақырып 8.1.3. Күрделі функцияның туындысы.			
Тақырып 8.1.4. Тригонометриялық функциялардың туындылары.			

Тақырып 8.1.5. Көрсеткіштік және логарифмдік функциялардың туындылары.			
Тақырып 8.1.6. Туындының физикалық және геометриялық мағынасы. Функция графигіне жүргізілген жанаманың теңдеуі.			
8.2.Туындыны қолдану.	+	+	+
Тақырып 8.2.1. Функцияның өсу және кему шарттары. Экстремум нүктелері.			
Тақырып 8.2.2. Функцияны туынды арқылы зерттеу және оның графигін салу.			
Тақырып 8.2.3. Кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәндері.			
9 бөлім. Алғашқы функция және интеграл. Анықталмаған интеграл.			
9.1. Алғашқы функция және анықталмаған интеграл	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Алғашқы функция және анықталмаған интеграл. Анықталмаған интегралдың қасиеттері.			
Тақырып 9.1.2. Элементар функциялардың интегралы.			
9.2. Анықталған интеграл .	+	+	+
Тақырып 9.2.1. Қисық сызықты трапеция және оның ауданы. Анықталған интеграл.			
9.3. Геометриялық және физикалық есептерді шешуде анықталған интегралды қолдану.	+	+	+

Тақырып 9.3.1. Анықталған интегралдың көмегімен жазық фигуралардың аудандарын есептеу.			
Тақырып 9.3.2. Анықталған интегралдың көмегімен айналу денелерінің көлемін есептеу.			
10 бөлім. Математикалық статистика және ықтималдықтар теориясы .			
10.1. Ықтималдық.	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Комбинаторика элементтері және олардың ықтималдықтарды табуға қолдану.			
Тақырып 10.1.2. Оқиғаның ықтималдығы және оның қасиеттері. Шартты ықтималдық. Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелері. Ықтималдық әдістерін қолдана отырып, практикалық есептерді шешу.			
10.2. Математикалық статистика элементтері	+	+	+
Тақырып 10.2.1. Бас жиынтық және таңдама. Дискретті және аралық вариациялық қатарлар. Кездейсоқ шаманың сандық сипаттамаларын таңдамалар бойынша бағалау.			
Тақырып 10.2.2. Кездейсоқ шамалар. Дискретті және үзіліссіз кездейсоқ шамалар. Дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамалары. Дискретті кездейсоқ шамалардың таралу түрлері. Математикалық статистика элементтерін			

қолдана отырып, практикалық есептерді шешу.			
11 бөлім. Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы.	+	+	+
11.1. Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Стереометрия аксиомалары және олардың салдарлары. Кеңістіктегі екі түзудің өзара орналасуы.			
Тақырып 11.1.2. Түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы			
Тақырып 11.1.3. Екі жазықтықтың өзара орналасуы.			
11.2. Кеңістіктегі бұрыштар.	+	+	+
Тақырып 11.2.1. Кеңістіктегі түзулер арасындағы бұрыш. Перпендикуляр және көлбеу. Түзу мен жазықтықтың перпендикулярлығы.			
Тақырып 11.2.2. Түзу мен жазықтық арасындағы бұрыш. Үш перпендикуляр туралы теорема.			
Тақырып 11.2.3. Екі жазықтықтың арасындағы бұрыш. Екі жақты бұрыш. Кеңістіктегі қашықтық.			
Тақырып 11.2.4. Жазықтықтардың перпендикулярлығы. Жазық фигураның жазықтықтағы ортогональ проекциясы және оның ауданы.			

12 бөлім. Тікбұрышты координаталар жүйесі және кеңістіктегі векторлар.			
12.1. Кеңістіктегі векторлар	+	+	+
Тақырып 12.1.1. Кеңістіктегі векторлар және оларға қолданылатын амалдар. Коллинеар мен компланар векторлар.			
12.2. Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі.	+	+	+
Тақырып 12.2.1. Кеңістіктегі вектордың координаталары. Координатасымен берілген векторларды қосу және азайту, координатасымен берілген векторды санға көбейту.			
Тақырып 12.2.2. Векторлардың скалярлық көбейтіндісі. Вектордың ұзындығы. Вектордың компланар емес үш векторға жіктелуі.			
Тақырып 12.2.3. Екі нүктенің арақашықтығы. Кесіндіні берілген қатынаста бөлу. Кесіндніңі ортасының координаталары.			
Тақырып 12.2.4. Сфера теңдеуі. Кеңістіктегі түзудің теңдеуі.			
13 бөлім. Көпжақтар және айналу денелері.			
13.1. Көпжақтар.	+	+	+
Тақырып 13.1.1. Көпжақты бұрыш, геометриялық дене туралы түсінік. Көпжақтар туралы ұғымы. Дұрыс көпжақтар .			
13.2. Призма және оның элементтері.	+	+	+

Тақырып 13.2.1. Призма, тікбұрышты параллелепипед және олардың қасиеттері. Куб.			
Тақырып 13.2.2. Призманың бүйір және толық беттерінің ауданы.			
13.3. Пирамида және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 13.1.1. Пирамида және оның элементтері. Қиық пирамида. Египет пирамидалары.			
Тақырып 13.3.2. Пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы. Қиық пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы			
14. Айналу денелері және олардың элементтері.			
14.1. Цилиндр және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 14.1.1. Цилиндр және оның элементтері. Цилиндр бетінің ауданы.			
14.2. Конус және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 14.2.1. Конус және оның элементтері. Конус бетінің ауданы.			
Тақырып 14.2.2. Киық конус және оның элементтері. Қиық конус бетінің ауданы.			
14.3. Сфера, шар және олардың элементтері.	+	+	+
Тақырып 14.3.1. Сфера, шар және олардың элементтері. Сфера бетінің ауданы.			
Тақырып 14.3.2. Сфераға жүргізілген жанама жазықтық. Айналу денелерін жазықтықпен қию.			
15.1. Денелердің көлемі.			

15.1. Денелер көлемінің жалпы қасиеттері. Көпжақтар көлемі.	+	+	+
Тақырып 15.1.1. Дененің көлемі. Дене көлемінің жалпы қасиеттері. Призманың көлемі.			
Тақырып 15.12. Пирамиданың көлемі. Қиық пирамиданың көлемі.			
15.2. Айналу денелерінің көлемі	+	+	+
Тақырып 15.1.1. Цилиндрдің көлемі.			
Тақырып 15.1.2. Конустың көлемі. Қиық конустың көлемі.			
Тақырып 15.1.3. Шар және оның бөліктерінің көлемі.			
Тақырып 15.1.4. Кеңістіктіктегі фигуралардың ұқсастығы .			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлімнің атауы	Бөлімшенің атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Функция, оның қасиеттері және графигі	Функция және қасиеттері	1) График салу және функцияларды зерттеу дағдыларын пысықтау үшін функция ұғымын, түрлерін сипаттау; 2) аналитикалық анықтама және графикалық сурет негізінде функциялардың қасиеттерін көрсету.	1) Функцияның анықтамасын түсіндіреді; 2) функция түрлерін және берілу тәсілдерін ажыратады; 3) берілген функциялар үшін түрлендірулерді орындайды; 4) берілген функцияның анықталу және мәндер облысын табады.
	Функцияның түрлері	1) f(G(x) күрделі функциясын таба білу; 2) өзара кері функциялардың графиктерін салыстыру.	1) Күрделі функция формуласының мазмұнын түсіндіреді; 2) функциялардың құрамын құрайды; 3) кері функцияны анықтау ретін түсіндіреді .

Тригонометриялық функциялар	Тригонометриялық функциялар және олардың графигі	1) Тригонометриялық функцияларды түсіндіру; 2) тригонометриялық функциялардың графиктері бойынша қасиеттерді оқу.	1) Тригонометриялық функцияларды анықтайды; 2) тригонометриялық функциялардың қасиеттерін түсіндіреді; 3) графиктер салады және график бойынша тригонометриялық функциялардың қасиеттерін сипаттайды; 4) тригонометриялық функциялары бар графиктерін түрлендіруді орындайды.
	Кері тригонометриялық функциялар;	1) Кері тригонометриялық функцияларды түсіндіру; 2) кері тригонометриялық функциялардың графиктері бойынша қасиеттерді оқу.	1) Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс мәндерін анықтайды; 2) кері тригонометриялық функциялардың қасиеттерін түсіндіреді; 3) графиктерді құрастырады және график бойынша кері тригонометриялық функциялардың қасиеттерін сипаттайды.
	Тригонометриялық теңдеулер	1)Тригонометриялық теңдеулерді шешу; 2) тригонометриялық жүйелерді шешу.	1)Тригонометриялық теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістерін біледі.
	Тригонометриялық теңсіздіктер	1) Қарапайым тригонометриялық теңсіздіктерді шешу.	1) Тригонометриялық теңсіздіктердің шешімін түсіндіреді; 2) координаталық жазықтықта қарапайым тригонометриялық теңсіздіктер мен олардың жүйелері шешімдерінің жиынын көрсетеді.
	Дәрежелік функция	1) Алгебралық өрнектерді түрлендіру.	1) n дәрежесінің түбірін және n дәрежесінің арифметикалық түбірін анықтауда сәйкестікті белгілейді; 2) иррационалды және алгебралық өрнектерді түрлендіру үшін n дәрежелі және рационал көрсеткішті түбірдің қасиеттерін қолданады.

Дәреже мен түбірлер Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер.	Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі.	1) Дәрежелік функцияның графигін салу.	1) График құру дағдыларын пысықтау үшін дәрежелік функциясының қасиеттерін пайдаланады; 2) берілген график бойынша дәрежелік функцияның қасиеттерін зерттейді.
	Иррационал теңдеулер мен жүйелер	1) Иррационал теңдеулер мен теңдеулер жүйесін шешу алгоритмін меңгеру.	1) Иррационал теңдеу анықтамасының мазмұнын түсіндіреді және иррационал теңдеудің анықталу облысын табады; 2) иррационал теңдеулерді теңдеудің екі жағын n-ші дәрежеге шығару әдісімен шешеді; 3) иррационал теңдеулерді айнымалыны ауыстыру әдісімен шешеді.
	Иррационалды теңсіздіктер мен жүйелер	1) Иррационалды теңсіздіктер мен теңсіздіктер жүйелерін шешу алгоритмін меңгеру.	1) Иррационал теңсіздіктердің анықталу облысын табады; 2) иррационал теңсіздіктерді және жүйелерді теңсіздіктің екі жағын n-ші дәрежеге шығару әдісімен шешеді; 3) иррационал теңсіздік және жүйелерді айнымалыны ауыстыру әдісі арқылы шешеді.
Көрсеткіштік және логарифмдік функция	Көрсеткіштік функция	1) График бойынша көрсеткіштік функцияның қасиеттерін сипаттау.	1) Көрсеткіштік функциясының анықтамасын түсіндіреді және оның графигін салады; 2) негізге байланысты көрсеткіштік функцияның қасиеттерін қолданады; 3) көрсеткіштік функцияларының графиктерін салады.
		1) Логарифмі бар өрнектердің мәндерін есептеу;	1) Санның логарифмін, ондық және натурал логарифмнің мәндерін анықтайды;

	Логарифмдік функция	2) негізге байланысты логарифмдік функцияның қасиеттерін график бойынша сипаттау.	2) логарифмдік өрнектерді түрлендіру үшін логарифмдердің қасиеттерін қолданады; 3) логарифмдік функцияның графигін салады.
Көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер	Көрсеткіштік теңдеулер мен теңсіздіктер	1) Көрсеткіштік теңдеулер, теңсіздіктер мен жүйелерді шешу.	1) Көрсеткіштік теңдеуді шешу алгоритмін қолданады; 2) көрсеткіштік теңдеулерді, теңсіздіктерді шешуде негізге байланысты көрсеткіштік функцияның қасиеттерін қолданады; 3) көрсеткіштік теңдеулер жүйелерін шешу жолдарын атайды; 4) көрсеткіштік теңсіздіктер жүйелерін шешеді.
	Логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер	1) Логарифмдік теңдеулер, теңсіздіктер мен жүйелерді шешу.	1) Логарифмдік теңдеулер мен жүйелерді шешу жолдарын түсіндіріп, шешеді.
Функцияның шегі және үзіліссіздік	Функцияның шегі	1) Нүктеде және шексіздікте функцияның шегін анықтау	1) Функцияның шегін нүктеде, шексіздікте есептейді; 2) есептерді шешуде шектердің қасиеттерін қолдана алады.
	Функцияның үзіліссіздігіжәне сан тізбегінің шегі	1) Функция графигінің асимптоталарын салу.	1) Функцияның үзіліссіздік қасиеттерін қолданады; 2) сан тізбегінің шегін есептейді.
	Туынды	1) Функциялардың туындыларын есептеу; 2) туындының геометриялық және физикалық мағынасын меңгеру;	1) Анықтама бойынша функцияның туындысын табады; 2) функцияларды дифференциалдау ережелерін қолданады; 3) функция туындысының физикалық және геометриялық мағынасын ашады; 4) қозғалыс жылдамдығы мен үдеуін есептейді;

Туынды және оның қолданылуы		3) күрделі функциялардың туындыларын табу.	5) күрделі функцияны анықтайды және құрастырады; 6) күрделі функциялардың туындысын есептеу ережесін қолданады.
	Туындыны қолдану	1) Функцияларды монотондылыққа зерттеу; 2) кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәнін анықтау.	1) Функция графигіне жүргізілген жанаманың қатысты теңдеуді құрастырады; 2) интервалда функцияның өсуі (кемуі) қажетті және жеткілікті шартын қолданады; 3) туынды көмегімен функцияның қасиеттерін талдайды және оның графигін салады; 4) функцияның ең үлкен және ең кіші мәндерін табады.
Алғашқы функция және интеграл	Алғашқы функция және анықталмаған интеграл.	1) Алғашқы функция және анықталмаған интегралды табу.	1) Алғашқы функция және анықталмаған интеграл ұғымының мазмұнын ашады; 2) анықталмаған интегралдарды табу формулаларын қолданады; 3) есептерді шешуде анықталмаған интегралдар кестесін пайдаланады.
	Анықталған интеграл	1) Анықталған интегралды есептеу; 2) интегралдың физикалық мағынасын түсіндіру.	1) Қисық сықыты трапецияның ауданын табу үшін Ньютон-Лейбниц формуласын қолданады; 2) берілген сызықтармен шектелген жазық фигураның ауданын есептейді; 3) айналу денесінің көлемін есептейді.
		1) Комбинаториялық есептерді ықтимал нұсқаларды жүйелі түрде таңдау және көбейту ережесін қолдану арқылы шешу;	1) Ньютон биномын (натурал көрсеткішпен) есептеу үшін қолданады; 2) ықтималдық қасиеттерін қолдану арқылы кездейсоқ

Математикалық статистика және ықтималдықтар теориясы	Ықтималдық	2) ықтималдықтар теориясының негіздерін, ықтималдықтарды қосу және көбейту теоремаларын түсіндіру; 3) ықтималдық әдістерін қолдана отырып, практикалық есептерді түсіндіру.	оқиғалардың ықтималдығын есептейді; 3) ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелерін түсіндіреді.
	Математикалық статистика элементтері	1) Дискретті кездейсоқ шаманың дисперсиясы және математикалық күтім арасындағы байланысты, орташа квадраттық ауытқуды түсіндіру; 2) кездейсоқ шамаларды таңдамалы түрде сипаттау.	1) Дискретті кездейсоқ шама, дисперсия математикалық нәтижесі және орташа квадраттық (стандартты) ауытқу арасындағы байланысты түсіндіреді; кездейсоқ шамаларды таңдама мәліметтері бойынша сипаттайды; 2) дискретті кездейсоқ шаманың математикалық күтімін есептейді; 3) дискретті кездейсоқ шаманың дисперсиясын және орташа квадраттық (стандартты) ауытқуын есептейді.
	Кездейсоқ шамалар	1) Дискретті, үздіксіз кездейсоқ шамалары ұғымдарын түсіндіру; 2) дискретті кездейсоқ шаманы қолдана отырып есептерді шығару.	1) Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамаларды салыстырады ; 2) кейбір дискретті кездейсоқ шамалардың таралу заңының кестесін жасайды.
	Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы	1) Стереометрия аксиомалары және олардың салдарларын түсіндіру; 2) кеңістіктегі түзулердің , жазықтықтардың, түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуын бейнелеу.	1) Стереометрия аксиомаларының мазмұнын, олардың салдарларын түсіндіреді; 2) есептерді шешу кезінде кеңістіктегі параллель және қиылысатын түзулердің қасиеттері туралы білімді қолданады; 3) түзулердің параллельдік және перпендикулярлық белгілерін, қасиеттерін түсіндіреді, оларды есептерді шешуде қолданады.

Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы	Кеңістіктегі бұрыштар	1) Кеңістіктегі екі түзу арасындағы бұрыш, түзу мен жазықтық арасындағы бұрыш ұғымын меңгеру; 2) үш перпендикуляр туралы теоремасын түсіндіру.	1) Кеңістіктегі перпендикулярдың, көлбеу және көлбеу проекцияның мағынасын ашады; 2) түзу мен жазықтықтың параллельдік және перпендикулярлық белгілерін, қасиеттерін түсіндіреді; 3) есептерді шешу кезінде жазықтықтардың параллельдік және перпендикулярлық белгілерін қолданады; 4) кеңістіктегі екі түзудің арасындағы бұрышты анықтайды; 5) түзу мен жазықтық арасындағы бұрышты, жазықтықтар арасындағы бұрышты бейнелейді; 6) есептерді шешуде үш перпендикуляр туралы теореманы қолданады.
Тікбұрышты координаталар жүйесі және кеңістіктегі векторлар	Кеңістіктегі векторлар	1) Вектордың анықтамасын және кеңістіктегі векторлармен амалдарды меңгеру; 2) екі нүкте арасындағы қашықтықты, кесіндінің ортасын есептеуді орындау.	1) Жазықтықта және кеңістікте векторды бейнелейді, оны сипаттайды; 2) вектордың координаталары мен ұзындығын табады; 3) векторларды қосу мен азайтуды, векторды санға көбейтуді орындайды; 4) векторлардың скалярлық көбейтіндісін табады; 5) екі нүкте арасындағы қашықтықты анықтайды; 6) кеңістіктегі сегменттің ортаңғы координаттарын табады.
	Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі	1) Векторлардың коллинеарлық және компланарлық шарттарын меңгеру; 2) векторды үш компланарлы емес вектор бойынша жіктеу; 3) сфера теңдеуін құрастыру;	1) Кеңістіктегі векторлардың коллинеарлығы мен компланарлығын анықтайды; 2) есептерді шешу кезінде векторлардың

		4) қолданбалы есептерді шешуде координаталар мен векторларды пайдалану.	коллинеарлығы мен компланарлығы шартын қолданады; 3) сфера теңдеуіне есептерді шешеді.
Көпжақтар және айналу денелері	Көпжақтар	1) Көпжақтар, дұрыс көпжақтар, призма, параллелепипед, куб, пирамида, қиық пирамида ұғымын меңгеру; 2) көпжақтар элементтерін табу, көпжақтар қималарын құру есептерін шығару	1) Көпжақтар және олардың элементтері туралы түсінік береді; 2) көпжақтар қасиеттерін түрлері бойынша түсіндіреді; 3) көпжақтарды бейнелейді; 4) дұрыс көпжақтардың түрлерін анықтайды; 5) көпжақтар элементтерін табу есептерін шығарады.
	Призма және оның элементтері	1) Призма мен оның элементтерінің анықтамасын меңгеру; 2) призманың толық бетінің бүйір бетінің аудандарын есептеу	1) Есептерді шығару кезінде призманың бүйір және толық бетінің ауданының формулаларын қолданады.
	Пирамида және оның элементтері	1) Пирамида, қиық пирамида және олардың элементтерінің анықтамасын меңгеру; 2) пирамида, қиық пирамиданың бүйір беті мен толық бетінің аудандарын есептеу.	1) Есептерді шешу кезінде пирамиданың және қиық пирамиданың бүйір және толық бетінің ауданы формулаларын қолданады.
	Цилиндр және оның элементтері	1) Айналу денесінің түрлерін анықтау (цилиндр); 2) цилиндр элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шешу; 3) есептерді шығаруда цилиндрдің қасиеттерін және оның элементтерін пайдалану.	1) Цилиндр және оның элементтерін анықтайды; 2) сызбалар мен модельдерде цилиндрді таниды; 3) цилиндрді жазықтықта бейнелейді; 4) цилиндрдің жазықтықпен қималарын бейнелейді; 5) цилиндр элементтерін элементтері және бетінің ауданын табуға есептер шығарады.
		1) Айналу денесінің түрлерін анықтау (конус, қиық конус);	1) Конус, қиық конус және олардың элементтерін анықтайды; 2) сызбалар мен модельдерде конусты, қиық конусты таниды;

Айналу денелері және оның элементтері	Конус және оның элементтері	2) конус, қиық конустың элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шығару.	3) жазықтықта конусты, қиық конусты бейнелейді; 4) конустың, қиық конустың элементтері және бетінің ауданын табуға есептер шығарады.
	Сфера, шар және оның элементтері	1) Айналу денесінің түрлерін (сфера, шар және олардың элементтері) анықтау; 2) сфера, шар элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шығарады.	1) Сфера, шар және олардың элементтерін анықтайды; 2) сызбалар мен модельдерде сфераны, шарды таниды; 3) сфераны, шарды жазықтықта бейнелейді; 4) сфера, шар элементтері және бетінің ауданын табуға есептер шығарады.
Дененің көлемі	Денелер көлемінің жалпы қасиеттері. Көпжақтардың көлемі	1) Призма, пирамида және қиық пирамиданың көлемін анықтауды меңгеру.	1) Призма, пирамида және қиық пирамиданың көлемін табу формуласын қолданады.
	Айналу денелерінің көлемі	1) Цилиндр, конус, қиық конус, шардың көлемін анықтауды меңгеру.	1) Цилиндр, конус, қиық конус, шардың көлемін табу формуласын қолданады; 2) айналу денелерінің көлемін есептеу үшін есептер шығарады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
2-қосымша

Педагогикалық бағыттың "Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту

туралы" Қазақстан Республикасы Оқу- ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Информатика" оқу пәнін оқытудың мақсаты – білім алушылардың болашақ кәсіби қызметте заманауи ақпараттық технологияларды пайдалану бойынша терең білім мен дағдыларын қалыптастыру.

3. Оқу пәнін жүзеге асыру келесі міндеттерді қамтиды:

1) білім алушыларда қоғамдағы ақпараттық процестердің рөлін, болашақ педагогикалық қызметте ақпараттық технологияларды пайдалану мүмкіндіктері мен перспективаларын түсінуді қалыптастыру;

2) білім алушыларды есептеу жүйелерінің, оның ішінде компьютерлердің қуаты мен тиімділігін дамытудағы заманауи қағидаттар мен тәсілдермен таныстыру;

3) талдау, абстракциялау, модельдеу және бағдарламалау арқылы білім алушыларды әртүрлі есептерді шығаруға үйрету;

4) білім алушылардың логикалық, алгоритмдік, сондай-ақ есептеуіш ойлауын дамыту, оның ішінде жалпылау және ұқсастық, есепті құрамдас бөліктерге бөлу және ортақ заңдылықтарды бөліп көрсету, тапсырмаларды шешудің тиімді және ұтымды жолдарын табу;

5) білім алушылар арасында ақпараттық мәдениетті – жалпы қабылданған ережелерді сақтауға және жеке адамның және бүкіл қазақстандық қоғамның мүдделері үшін әрекет етуге қалыптастыру;

6) пән аясында білім алушылардың академиялық тілді меңгеруіне және терминологиялық сөздік қорын байытуына ықпал ету;

7) білім алушыларды есептеу платформасы негізінде басқарылатын электрондық құрылғыларды әзірлеу, құрастыру, бағдарламалау принциптері және әдістерімен таныстыру;

8) заманауи бағдарламалау ортасында бағдарламалау дағдыларын дамыту;

9) практикалық қолдану арқылы білімді тереңдету, оқуға деген ынтасын арттыру;

10) білім беру саласындағы ғылыми зерттеулерге және білім беру ресурстарын әзірлеуге қызығушылықты дамыту.

4. Пәннің мазмұны 7 Бөлімнен тұрады:

1) Денсаулық және қауіпсіздік.

2) Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету.

3) Мәліметтерді ұсыну.

4) Ақпараттық процестер мен жүйелер.

5) Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру.

6) Қосымшаларды әзірлеу.

7) Компьютерлік желілер.

5. Оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерден және тақырыптардан тұрады:

1) "Денсаулық және қауіпсіздік" келесі тақырыптарды қамтиды: Жұмыс орнының эргономикасы. Ақпараттық қауіпсіздік. Ақпарат пен зияткерлік меншікті қорғау. Киберқауіпсіздік және киберкультура негіздері.

2) "Аппараттық-техникалық және бағдарламалық қамтамасыз ету" келесі тақырыптарды қамтиды: Заманауи цифрлық құрылғыларды аппараттық-техникалық қамтамасыз ету. Мобильді құрылғылар. Иммерсивті оқыту технологиялары. Білім беру саласындағы бағдарламалық құралдардың (бағдарламалық қамтамасыз етудің) түрлері. Білім беру процесін басқаруға арналған бағдарламалық құралдар. Қашықтықтан оқытуды ұйымдастыруға арналған бағдарламалық құралдар. Оқу процесінде қоғамдық және коммерциялық бағдарламалық құралдарды пайдалану.

3) "Мәліметтерді ұсыну" келесі тақырыптарды қамтиды: Ақпаратты кодтау. Екілік санау жүйесі. Сандарды әртүрлі санау жүйелеріне түрлендіру. Логикалық операциялар, ақиқат кестесі және оны құру.

4) "Ақпараттық процестер мен жүйелер" келесі тақырыптарды қамтиды: Ақпараттық жүйенің құрылымы. Мәліметтер базасының негізгі түсініктері: деректер мен атрибуттар, кілттер, өріс, жазба және байланыс. Реляциялық мәліметтер базасы. Реляциялық мәліметтер базасын құру: мәліметтер типтері, мәліметтер базасының құрылымын құру, мәліметтер арасындағы байланыстарды анықтау. Формалар, есептеулер. Құрылымдық сұраулар: дизайнер режимінде таңдау сұрауларын құру, команданың SQL, веб-парақшадағы мәліметтер базасымен байланыс; білім беруде мәліметтер базасын құру және пайдалану мысалдары.

Деректер туралы ғылым (Data Science). Үлкен деректерді талдау. Үлкен деректерді талдау үшін машиналық оқыту әдістерін қолдану. Жасанды интеллект негіздері. Білім берудегі жасанды интеллекттің болашағы.

Заманауи цифрлық технологиялар. Блокчейн (Blockchain) технологиясы. Ашық білім беруде блокчейнді қолданудың болашағы, тәжірибесі және мәселелері.

Қазақстандағы цифрландыру. Электрондық үкімет. Қазақстанның білім беру жүйесінің цифрлық трансформациясы. Жаһандық цифрландырудың қазақстандық қоғамның әлеуметтік-экономикалық дамуына әсері.

5) "Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру" келесі тақырыптарды қамтиды: Бұлтты технологияның міндеттері мен жіктелуі. Бұлтты технологияларды қолдану салалары. Бұлтты технологиялар қызметтері. Google бұлтты қызметтері.

Бейнелермен жұмыс істеуге арналған бағдарламалар. Бейнеконтект түсіру, монтаждау және өңдеу. Практикум. Жобаны әзірлеу және қорғау.

3D нысанды ұсыну; 3D панорама және виртуалды тур; 3D панорама құру; Виртуалды тур және сфералық панорама құру; виртуалды шындық (VR, Virtual reality) және толықтырылған шындық (AR, Augmented reality); білім беруде VR және AR технологияларын қолдану.

Білім берудегі дизайн. Сандық дизайн принциптері мен тәсілдері; компьютерлік дизайн негіздері; Web-дизайн. Сайтты әзірлеу: құрылымы, дизайны, сайттың басты беті , мазмұны, мультимедиа, сайтты жариялау және жылжыту; білім беру сайттарының шаблондары мен дизайны.

6) "Қосымшаларды әзірлеу" келесі тақырыптарды қамтиды: Қосымшаларды жобалау мен дамытудың негізгі кезеңдері. Даму орталары. Пайдаланушы функциялары мен рәсімдері; файлдармен жұмыс; сұрыптау әдістері; графиктер және оларды алгоритмдерде қолдану; Мобильді қосымшаларды әзірлеу. Мобильді қолданба интерфейсінің дизайны. Мобильді қосымшаларды құрастырушылар. Білім беру мақсаттары үшін мобильді қосымшаларды әзірлеу.

IT-стартап. Білім алушылардың стартап жобаларының мақсаттары мен міндеттері. Білім беру саласында IT қолданатын стартаптардың ерекшеліктері. Стартап-жобаларды коммерцияландыру негіздері: іске қосу, жылжыту және маркетинг. Білім беру стартаптарын жобалау және әзірлеу бойынша практикум.

7) "Компьютерлік желілер және ақпараттық қауіпсіздік" келесі тақырыптарды қамтиды: Компьютерлік желілер. Компьютерлік желілерді ұйымдастыру; желілерді жіктеу. Деректерді беру хаттамалары. Желідегі адрестеу жүйесі. Домендік атаулар, IP мекенжайы, DNS. Жергілікті және ғаламдық желілер.

6. Оқу жоспарларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндіктері:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, нысандарын, ұйымдастыру әдістерін және оқу процесін бақылау түрлерін таңдауға;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге сүйене отырып, пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының ретін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

7. Оқу жүктемесінің көлемі оқыту бағыттары мен біліктілігіне байланысты 48 - 72 сағат (2-3 кредит) аралығында.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Барлығы	Сағат саны	
		Дәрістер	
		Теориялық	Практикалық
1 Бөлім. Денсаулық және қауіпсіздік.			

1.1. Эргономика және қауіпсіздік.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Жұмыс орнының эргономикасы. Жұмыс орнындағы қауіпсіздік техникасы.			
Тақырып 1.1.2. Ақпараттық қауіпсіздік.			
Тақырып 1.1.3. Ақпараттық қауіпсіздік. Ақпаратты және зияткерлік меншікті қорғау.			
Тақырып 1.1.4. Киберқауіпсіздік. Ғаламдық желідегі ақпаратты қорғау ережелері мен әдістері.			
Тақырып 1.1.5. Киберкультура. Желідегі байланыс ережелері мен мінез-құлқы. Желілік этикет.			
2 Бөлім. Аппараттық-техникалық және бағдарламалық қамтамасыз ету.			
2.1. Аппараттық-техникалық қамтамасыз ету.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Заманауи цифрлық құрылғыларды аппараттық-техникалық қамтамасыз ету. Мобильді құрылғылар. Иммерсивті оқыту технологиялары.			
2.2. Бағдарламалық қамтамасыз ету.			
Тақырып 2.1.2. Білім беру саласындағы бағдарламалық құралдардың (бағдарламалық қамтамасыз етудің) түрлері.			
Тақырып 2.1.3. Білім беру процесін басқаруға арналған бағдарламалық құралдар.			

Тақырып 2.1.4. Қашықтықтан оқытуды ұйымдастыруға арналған бағдарламалық құралдар. Оқу процесінде қоғамдық және коммерциялық бағдарламалық құралдарды пайдалану.			
3 Бөлім. Мәліметтерді ұсыну.			
3.1. Санау жүйелері.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Ақпаратты кодтау. Екілік санау жүйесі.			
Тақырып 3.1.2. Сандарды әртүрлі санау жүйелеріне аудару.			
3.2. Логика.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Логикалық операциялар. Ақиқат кестесі және оны құру.			
4 Бөлім. Ақпараттық процестер мен жүйелер.			
4.1. Мәліметтер базасы.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Ақпараттық жүйенің құрылымы. Мәліметтер базасының негізгі түсініктері: деректер мен атрибуттар, кілттер, өріс, жазба және байланыс.			
Тақырып 4.1.2. Мәліметтер базасының түрлері. Реляциялық мәліметтер базасы.			
Тақырып 4.1.3. Реляциялық мәліметтер базасын құру: мәліметтер типтері, мәліметтер базасының құрылымын құру, мәліметтер арасындағы байланыстарды анықтау.			
Тақырып 4.1.4. Формалар . Есептеулер.	+	+	+
Тақырып 4.1.5. Сұраулар. Құрылымдық сұраныстар : конструкторлық режимде таңдаулы			

сұраныстарды құру, SQL, веб-парақшаларда мәліметтер базасымен байланыс.			
Тақырып 4.1.6. Педагогикалық бағытта деректер қорын құру және пайдалану мысалдары.			
4.2. Ақпараттық процестер.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Деректер туралы ғылым (Data Science). Үлкен деректерді талдау. Үлкен деректерді талдау үшін машиналық оқыту әдістерін қолдану.			
Тақырып 4.2.2. Жасанды интеллект негіздері. Білім берудегі жасанды интеллекттің болашағы.			
Тақырып 4.2.3. Заманауи цифрлық технологиялар. Блокчейн (Blockchain) технологиясы. Ашық білім беруде блокчейнді қолданудың болашағы, тәжірибесі және мәселелері.			
4.3. Қазақстандағы цифрландыру	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Қазақстандағы цифрландыру процесінің заманауи үрдістері. Электрондық үкімет.			
Тақырып 4.3.2. Қазақстанның білім беру жүйесінің цифрлық трансформациясы.			
Тақырып 4.3.3. Жаһандық цифрландырудың қазақстандық қоғамның әлеуметтік-экономикалық дамуына әсері.			
Бөлім 5. Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру			

5.1. Бұлтты технологиялар.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Бұлтты технологияның міндеттері мен жіктелуі.			
Тақырып 5.1.2. Бұлтты технологияларды қолдану салалары.			
Тақырып 5.1.3. Бұлтты технологияларды қолдану салалары. Бұлтты технологиялар қызметтері.			
Тақырып 5.1.4. Google бұлтты қызметтері.			
5.2. Бейне контентті жасау.			
Тақырып 5.2.1. Бейне контентпен жұмыс істеуге арналған бағдарламалар.			
Тақырып 5.2.2. Бейне контент түсіру, монтаждау және өңдеу.			
Тақырып 5.2.3. Бейне контент өңдеу бағдарламалары.			
Тақырып 5.2.4. Бейне контент қараудың стандартты бағдарламалары.			
Тақырып 5.2.5. Практикум. Жобаны әзірлеу және қорғау.			
5.3. Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру.			
Тақырып 5.3.1. Нысандардың 3D көрінісі . 3D модельдеу.			
Тақырып 5.3.2. 3D - панорама және виртуалды тур.			
Тақырып 5.3.3. 3D панорама құру. Панорамалық 3D бейне.			
Тақырып 5.3.4. Виртуалды тур мен сфералық панорама құру.			

Тақырып 5.3.5. Виртуалды шындық (VR, Virtual reality) және толықтырылған шындық (AR, Augmented reality).			
Тақырып 5.3.6. Білім беруде VR және AR технологияларын қолдану. Иммерсивті оқытуға кіріспе.			
Тақырып 5.3.7. VR/AR көмегімен оқытудың конструктивистік тәсілін жүзеге асыру.			
5.4. Білім берудегі дизайн .	+	+	+
5.4.1. Тақырып Сандық дизайн принциптері мен тәсілдері; Компьютерлік дизайн негіздері.			
Тақырып 5.4.2. Сайт құрылымы: сайттың басты беті, контент мазмұны, мультимедиа элементтері.			
Тақырып 5.4.3. Web-дизайн. Білім беру сайттарының үлгілері мен дизайны.			
Тақырып 5.4.4. Практикум. Сайт дизайны.			
5.5. Web-сайтты жобалау және әзірлеу.	+	+	+
Тақырып 5.5.1. Сайт дизайнын жасау. Сайттың басты бетін жобалау.			
Тақырып 5.5.2. Сайт мазмұнын жобалау және білім беру мазмұнын таңдау.			
Тақырып 5.5.3. Кесте, графикалық нысандар және мультимедиялық элементтер.			
Тақырып 5.5.4. Сайтты жариялау және жылжыту.			
6 Бөлім. Қосымшаларды әзірлеу.			

6.1. Алгоритмдеу және бағдарламалау.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Пайдаланушылар функциясы мен рәсімдері.			
Тақырып 6.1.2. Файлдармен жұмыс.			
Тақырып 6.1.3. Сұрыптау әдістері.			
Тақырып 6.1.4. Графикалық объектілерді бағдарламалау.			
6.2. Мобильді қосымшаларды әзірлеу.			
Тақырып 6.2.1. Қосымшаларды жобалау мен әзірлеудің негізгі кезеңдері. Әзірлеу орталары.	+	+	+
Тақырып 6.2.2. Қазіргі заманғы мобильді қосымшалар. Мобильді интернет пен мобильді қосымшалардың тарихы. Мобильді қосымшалардың түрлері.			
Тақырып 6.2.3. Мобильді қосымшаларды әзірлеуге арналған конструкторлар.			
Тақырып 6.2.4. Мобильді қосымша интерфейсі.			
Тақырып 6.2.5. Мобильді коннекторларды әзірлеу және орнату.			
Тақырып 6.2.6. Педагогикалық бағытта қолданылатын мобильді қосымшалар нарығына шолу.			
Тақырып 6.2.7. Білім беру мақсаттары үшін мобильді қосымшаларды әзірлеу.			
6.3. IT-стартап.	+	+	+
Тақырып 6.3.1. Білім алушылардың стартап жобаларының мақсаттары мен міндеттері. Білім беру			

саласында IT қолданатын стартаптардың ерекшеліктері.			
Тақырып 6.3.2. Стартап-жобаларды коммерцияландыру негіздері: іске қосу, жылжыту және маркетинг.			
Тақырып 6.3.3. Білім беру стартаптарын жобалау және әзірлеу бойынша практикум.	+	+	+
Бөлім 7. Компьютерлік желілер.			
7.1 Желілік компоненттер және қауіпсіздік.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Компьютерлік желілер. Компьютерлік желілерді ұйымдастыру.			
Тақырып 7.1.2. Желілерді жіктеу. Деректерді беру хаттамалары. Желідегі адрестеу жүйесі. Домендік атаулар, IP мекенжайы, DNS.			
Тақырып 7.1.3. Жергілікті және ғаламдық желілер.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Денсаулық және қауіпсіздік	Эргономика және қауіпсіздік	1) Әртүрлі электрондық құрылғылармен жұмыс істеу кезінде денсаулық сақтау әдістерін қолдану; 2) желідегі қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау; 3) компьютерді қорғау үшін антивирустық бағдарламаларды пайдалану;	1) Әр түрлі электронды құрылғылардан келетін жағымсыз әсерлерден қорғау әдістерін тиімді қолданады; 2) компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғау үшін антивирустық бағдарламалық жасақтаманы қолданады; 3) "ақпараттық қауіпсіздік", " құпиялылық" және " иммунитет" ұғымдарының мазмұнын ашады;

		4) "ақпарат және қауіпсіздік", " құпиялылық" және " тұтастық". терминдердің мағынасын түсіндіру.	4) қауіпсіздік шаралары, оның ішінде деректердің сақтық көшірмесін жасау және шифрлау ұғымдарын сипаттайды; 5) ақпараттың қолжетімділігін, тұтастығын және құпиялылығын қамтамасыз ету процесін зерттейді.
Аппараттық-техникалық және бағдарламалық қамтамасыз ету	Аппараттық құрал	1) Орталық процессор компоненттерінің функциялары мен жұмыс принципін білу; 2) мобильді құрылғылардың негізгі компоненттерінің сипаттамаларын түсіндіру.	1) Процессордың жеке бөліктері ретінде функцияларды (басқару блогы), ALC (арифметикалық логикалық блок) және жад регистрін сипаттайды; 2) мобильді құрылғылардың (планшет, телефондар) негізгі құрамдас бөліктерінің сипаттамаларын салыстырады.
	Бағдарламалық қамтамасыз ету	1) Виртуалды жад қолданылуын түсіндіру; 2) нақты мақсаттар үшін бағдарламалық құралды таңдау.	1) Виртуалды машиналар қалай жұмыс істейтінін сипаттайды; 2) педагогикалық бағыттағы бағдарламалық қамтамасыз ету мысалдарын келтіреді.
Мәліметтерді ұсыну	Санау жүйесі	1) Сандарды бір санау жүйесінен екіншісіне ауыстыру.	1) Бүтін сандарды оннан екілік, сегіздік, он алтылық санау жүйесіне түрлендіреді.
	Логика	1) Компьютерлік логикалық схемаларда қолданылатын ЖӘНЕ, НЕМЕСЕ, КЕРІ негізгі элементтерін түсіну; логикалық схемалар мен логикалық өрнектерді құру.	1) Логикалық амалдарды (дизъюнкция, конъюнкция, инверсия) қолданады; 2) берілген логикалық өрнек үшін ақиқат кестелерін құрады; 3) логикалық өрнектерді логикалық схемаларға және керісінше түрлендіреді; 4) Unicode (юникод) және ASCII (аск(и)и́)

			таңбалары кодтау кестелерін салыстырады.
Ақпараттық процестер мен жүйелер	Мәліметтер базасы	1) Мәліметтер қорының негізгі ұғымдарын сипаттау; 2) бір кестелік мәліметтер қорын жасайды; 3) көп кестелі мәліметтер қорын құру; мәліметтер типтерін жүйелеу; 4) мәліметтер базасында есептерді, нысандарды, сұраныстарды жасау.	1) "Реляциялық деректер қоры" түсінігін түсіндіреді; 2) терминдерге: өріс, жазба, көрсеткіш анықтамаларын тұжырымдайды 3) көп кестелі мәліметтер қорын жасайды; 4) конструкторды пайдаланып сұрау үлгісін жасайды.
	Ақпараттық процестер	1) "Жасанды интеллект және блокчейн технологиясы дегеніміз не?" деген сұрақтарға жауап беру; 2) Қолдану салаларын және жасанды интеллект пен блокчейн технологиясын сипаттау; 3) Білім беруде жасанды интеллект пен блокчейн технологиясын қолдану перспективаларын ұсыну.	1) Машиналық оқыту принциптерін, нейрондық желілерді (нейрондар мен синапстарды) түсіндіреді; 2) педагогикалық бағытта жасанды интеллектті пайдалану мүмкіндіктерін сипаттайды; 3) жасанды интеллект әзірлеуде "Мұғаліммен бірге оқу" әдісін қолдану салаларын сипаттайды.
	Қазақстандағы цифрландыру	1) Қазақстандық қоғамды цифрландыру үрдістерін білу; 2) электрондық қызметтерді, оның ішінде білім беру саласында Е-Қазақстан Үкіметі ұсынатын қызметтерді қолдану; 3) Қазақстандық әзірлеушілердің цифрлық ресурстары мен қызметтерін білу және пайдалану.	1) Қазақстандағы цифрландыру процесінің заманауи үрдістерін талдайды; 2) электрондық үкімет порталының педагогикалық бағытында көрсетілетін қызмет түрлерін пайдаланады.
		1) Бұлтты технологияларды	1) "Бұлтты есептеулер", " бұлтты технологиялар" ұғымдарын біледі; 2) бұлтты технологиялардың түрлері мен бағыттарын сипаттайды; 3) бұлтты қызметтермен жұмысты ұйымдастыра алады;

	Бұлтты технологиялар.	тапсырмалар бойынша ажырату; 2) бұлттық технологияларды пайдалана отырып, қашықтан өңдеу үшін құжаттарыңызға қолжетімділікті аша білу; 3) құжаттарды бірлесіп өңдеу.	4) бұлтты есептеулерді енгізудің үш моделін қарастырады, олардың жеке өмірде және бизнесте қолданылуын талқылайды; 5) қолжетімділік файлдарын (мәтіндік құжаттар, күнтізбелер, презентациялар, электрондық кестелер) қашықтан пайдаланады және бірлесіп өңдейді; 5) бұлтты есептеулердің артықшылықтары мен кемшіліктерін ажыратады
Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру	Бейне контентті құру	1) Бейне контентті жасау; 2) сценарийлік бейнеклиптерді жасау, дыбыстарды, кескіндерді, эффектілерді, ауысуларды және мәтінді өңдеу және қосу; 3) бейнемен жұмыс істеуге арналған бағдарламаларды зерттеу және пайдалану; 4) бейнені өңдеудің әдістері мен функцияларын меңгеру; 5) графикалық файл пішімдерін ажырату.	1) Түсірілім мен бейнені өңдеудің негізгі принциптерін атайды; 2) бейнемен жұмыс істеу бағдарламаларымен және бейнені өңдеу ережелерімен танысады; 3) бейнежазбаны өңдеудің және бейнежазбаның негізгі принциптерін ұстанады; 4) бейнемен жұмыс істеуге арналған бағдарламаларды қолданады; бейнеклиптерді өңдейді; 5) графикалық файл пішімдерін ажырату және оларды түрлендіреді; 6) дыбыстарды, суреттерді, эффектілерді, қимыл-қозғалысты және мәтінді қосып, өз сценарийі бойынша бейнероликтер жасайды; 7) бейнемен жұмыс істеуге арналған бағдарламалардың мүмкіндіктерін салыстырады; 8) тәжірибеде бейне өңдеу бағдарламаларын қолданады.
			1) Виртуалды толықтырылған шындықтың адамның

	3D модельдеу	1) Адам көрінісімен 3D панорама (виртуалды тур) жасау; 2) виртуалды шындықтың жұмыс принципін және оның әсерін түсіндіру; 3) толықтырылған шындықтың жұмыс принципін түсіндіру; 4) виртуалды шындық пен 360 бейне, виртуалды шындық пен толықтырылған шындық арасындағы айырмашылықтарды білу .	психикалық және физикалық денсаулығына әсерін түсіндіреді; 2) "виртуалды өмірдің" жақсы және жаман жақтарын салыстырады; 3) виртуалды тур түсінігін сипаттау; 4) 3D панораманы құру кезеңдерімен танысады; 5) виртуалды турларды құру үшін бағдарламалық қосымшаларды пайдаланады; 6) педагогикалық бағытта VR және AR технологияларын қолдану мүмкіндіктерін түсіндіреді; 7) 3 D панорама-виртуалды тур жасайды.
	Web-дизайн	1) Веб эргономикасының ерекшеліктерін ескере отырып, графикалық редактордың көмегімен сайттың дизайн макетін әзірлеу; 2) білім беру мақсаттары үшін сайт құрастырушысының көмегімен сайт жасау; 3) веб-парақшаға мультимедианы ендіру (аудио және бейне); 4) веб парақшаны жариялау; 5) сайтты жылжыту әдістерін білу және түсіндіру.	1) "Педагогикалық дизайн" ұғымдарын түсіндіреді; 2) "сайт" және "дизайн" ұғымдарын ажыратады; 3) сайт дизайнының принциптері мен тәсілдерін біледі; 4) әр түрлі дизайн элементтерін қолдана отырып сайттың макетін жасайды; 5) констуктор көмегімен білім беру сайтын жасайды.
	Алгоритмдеу және бағдарламалау	1) Функция мен процедураларды қолдана отырып алгоритм жасау; 2) әр түрлі сұрыптау әдістерін қолдана отырып алгоритмдер жасаңыз.	1) Тапсырмаларды шешуде функциялар мен процедураларды қолданады; 2) сұрыптау алгоритмдерін қолдана отырып есептерді шешеді .
			1) Конструкторда мобильді қосымшаның интерфейсін әзірлейді;

Қосымшаларды әзірлеу	Мобильді қосымшалар	1) Қосымшаны конструктор компоненттерін қолдана отырып, мобильді қосымшаның интерфейсін жасау; 2) "смарт үй" жобасын жасау; 3) оқытуға арналған мобильді қосымшаны әзірлеу.	2) смарт үй құрылғысын басқару бағдарламасын әзірлейді; 3) смарт үй құрылғысы басқару бағдарламасын дамытады; 3) смарт үй сенсорларынан деректерді беруді ұйымдастырады; 4) педагогикалық бағытта қолданылатын қосымшаны әзірлейді.
	IT Startup	1) Стартап жобалар тұжырымдамасын сипаттау; 2) білім беру саласындағы IT пайдалана отырып, стартаптардың ерекшеліктерін білу.	1) Startup тұжырымдамасын білдіреді; 2) краудфандинг алаңдарының жұмыс істеу принциптерін түсіндіреді; 3) стартап-жобаларды коммерцияландыру кезеңдерінің негіздерін ұсынады.
Компьютерлік желілер	Желі компоненттері және қауіпсіздік	1) Желілік компоненттердің жұмысын сипаттау (желі түйіндері, маршрутизаторлар, коммутаторлар); 2) желідегі адрестеу жүйесін түсіндіру.	1) Компьютерлік желілердің жіктелуін біледі; 2) желідегі адрестеу жүйесін түсіндіреді; 3) домендік атауларды, IP мекенжайын, DNS анықтайды; 4) ғаламдық және жергілікті желілердің мақсаттарын, мүмкіндіктері мен функцияларын түсіндіреді.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
3- қосымша

Педагогикалық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым

министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу -ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ тілі" пәнін оқытудың мақсаты – ана тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлға қалыптастыру, сондай-ақ қазақ әдеби тілі нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға үйрету.

3."Қазақ тілі" оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

1) қазақ тілін ана тілі ретінде тани отырып, өмірлік қажеттіліктерінде коммуникативтік әрекеттер түрінде (тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым) сауаттылықпен қолдану дағдыларын қалыптастырады;

2) білім алушылардың қазақ тілін күнделікті өмірде өзі еркімен қолданып жүрген қарым-қатынас құралынан енді оны тілдік заңдылықтар негізінде танып-білу дағдыларын қалыптастырады;

3) қазақ тілі жүйесін құраушы кіші жүйелерді, тіл бірліктерін және олардың табиғатын танып біледі;

4) тіл бірліктерінің қарым-қатынас құралы болу, ойды білдіру, таным құралы болу, ақпаратты сақтау құралы болу қасиеттерін функционалдық-коммуникативтік бағдарда танып біледі, соған лайықты машықтар мен дағдыларды қалыптастырады;

5) "Қазақ тілі" пәні бағдарламасы білім алушының тіл сауаттылығы мен сөйлеу сауаттылығын, сөз байлығын, басқалармен еркін қарым-қатынасқа түсу қабілетін дамытуды және ойлау қабілеті мен танымдық дағдыларын жетілдіруді көздейді.

Оқу бағдарламасының ерекшелігі – тек пәндік білімді қалыптастыруға ғана емес, сонымен қатар әртүрлі дағдыларды дамытуға ерекше көңіл бөлінеді.

Оқыту нәтижелері білім алушылар бойында келесі негізгі құндылықтарды қалыптастыруға негізделген: патриотизм және азаматтық жауапкершілік, сыйластық, ынтымақтастық, еңбек пен шығармашылық, ашықтық, өмір бойы білім алу.

4. Оқу мақсаттары педагог пен білім алушыларға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін біріздiлік пен сабақтастықты көрсететін 4 бөлімнен тұрады:

1) тыңдалым және айтылым;

2) оқылым;

3) жазылым;

4) әдеби тіл нормасы.

"Тыңдалым және айтылым" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:

1) болжау;
2) әртүрлі жанрдағы мәтіндерді талдау;
3) негізгі ойды анықтау;
4) тыңдалым материалы бойынша сұрақтар құрастыру және бағалау;
5) сөйлеу мәдениетін дамыту;
"Оқылым" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:
1) ақпаратты түсіну;
2) мәтіннің стильдік ерекшелігін тану;
3) мәтіннің жанрлық ерекшелігін ажырату;
4) мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау;
5) мәліметтерді өңдей білу;
6) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу.
"Жазылым" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:
1) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу;
2) жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну;
3) эссе жазу;
4) оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін жазу;
5) шығармашылық жұмыс;
6) мәтіндерді түзету және редакциялау.
Әдеби тіл нормасы Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:
1) орфография;
2) орфоэпия;
3) лексика;
4) грамматика;
5) пунктуация.
5. Қазақ тілі пәнінің үлгілік бағдарламасында 10 Бөлім қарастырылған:
"Тіл және алаш идеясы. Сөз мәдениеті", "Әлем жаңалықтары: өнер және мәдениет. Сөз мәдениеті", "Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Тілдік жүйе және норма", "Экономикалық интеграция – бүгінгі күннің даму үрдісі. Тілдік жүйе және норма", "Білім. Ғылым. Инновация. Тілдік жүйе және норма", "Қазіргі қоғам: әлеуметтік теңсіздік. Тілдік жүйе және стиль", "Сәулет өнері. Стильдік ерекшеліктер", " Қазіргі әлемдегі саясат және жаһандық мәселелер. Пунктуация", "Сөз мәдениеті және шешендік өнер. Пунктуация", "Қазақстан бейнесі. Қазақстанның өткені мен келешегі. Шешендік сөздер", "Қазақстан бейнесі. Қазақстанның өткені мен келешегі. Шешендік сөздер", "Жастар мәдениеті және мәселесі. Шешендік сөздер", "Қазіргі қоғам. Миграция. Зияткерлік миграция. Шешендік сөздер", "Әлемді өзгерткен өнертабыстары. Шешендік сөздер", "Бейбітшілік, қауіпсіздік және жаһандық экономика. Шешендік

сөздер", "Ұлттың тарихи жәдігерлерін сақтау. Шешендік сөздер", "Табиғат және экология. Шешендік сөздер", "Жаңа әлемдегі театр мен киноматография. Шешендік сөздер", "Еңбек нарығы және сұраныс. Шешендік сөздер".

Мазмұны:

1) Тыңдалым және айтылым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру, тиісті ақпаратты анықтай білу, мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс, интервью, пікірталас, мақала, бейнебаян) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау, тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыра білу, салыстыру, мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық-саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтау, мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау, коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу; сөйлеу тілінің лексикалық, фонетикалық-морфологиялық, синтаксистік ерекшеліктерін ажыратып, орынды қолдану.

2) Оқылым: әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау, таза ғылыми және публицистикалық стильдерін тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, ұғымдар, шартты белгілер, синтаксистік құрылымы), әртүрлі стильдегі мәтіндердің жанрлық ерекшеліктерін таба білу, ауызекі сөйлеудің стильдік бедерін дұрыс қолдану, публицистикалық шығарма тілінің стильдік бедерін дұрыс қолдана білу, ресми іс-қағаздары тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, көркем әдебиет тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау (фонетикалық деңгей, лексикалық деңгей, морфологиялық деңгей, синтаксистік деңгей негізінде), мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру, белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу, БАҚ, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау, дәйексөз келтіру жолдарын білу.

3) Жазылым: жоспар түрлерін құру (күрделі, тезистік, тірек-схема түріндегі жоспар) , ауызекі сөйлеу стилінде әлеуметтік жағдайларға сай мәтін құрастыру, ресми қарым-қатынас аясында ресми құжат түрлерін жазу: сенімхат, кепілхат, өтінім, тапсырыс, келісімшарт, еңбек шарты, шарт, еңбек келісімі, мәтіндер құрастыру, ғылыми стильдің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып, баяндама, мақала, лекция, баяндама тезистері, аннотация, түйіндеме, рецензия, мәтіндер құрастыру, публицистикалық стильдің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып, мақала, репортаж, сұхбат, ақпарат, информациялық хабар, очерк, памфлет жазу, көркем әдебиет стилінің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып

мәтіндер құрастыру (таңдау бойынша), мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау, көтерілген мәселе бойынша академиялық тұрғыдан эссе жаза білу, мәселенің артықшылықтары мен кемшіліктерін талдап жазу, оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу, әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу, жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау.

4) Әдеби тіл нормалары: мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді қазіргі орфографиялық нормаға сай жазу, сөздерді фонетикалық принцип негізінде жазу, сөздерді морфологиялық-фонематикалық принцип негізінде жазу, сөздерді тарихи-дәстүрлік принцип негізінде жазу, сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану, әлеуметтік-саяси шешендік қатынас аясында сөз әдебі мен сөйлеу мәнерін дұрыс қолдану, мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып), мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.

6. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

7. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

8. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Барлығы	Сағат саны	
		Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық

1 Бөлім. Тіл және алаш идеясы. Фонетика.			
1.1.Қоғамдық құндылық.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Алаш идеясы мен қозғалысы, ұраны, кітаби тілге қатысты белгілер. Дауысты, дауыссыз дыбыстардың жасалу жолдары.			
Тақырып 1.1.2. Алаш арыстары тіл туралы. Тілдің адам өміріндегі рөлі. Буын түрлері.			
Тақырып 1.1.3. Ахмет Байтұрсынов "Тіл құралы ", Мағжан Жұмабаев " Педагогика" оқу-ағартуға қатысты еңбектері. Үндестік заңы, буын үндестігі.			
Тақырып 1.1.4. Ж. Аймауытов "Тәрбие жетекшісі", "Психология" еңбектері. Дыбыс үндестігі, ықпал түрлері.			
2 Бөлім. Әлем жаңалықтары: өнер және мәдениет. Лексика. сөз мағыналары фразеологизмдер, тұрақты сөз тіркестері.			
2.1. Қазақ халқының мәдениеті.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Мұхит асқан туынды, сөз байлығы. Омоним, синоним, антонимдер.			
Тақырып 2.1.2. Әбу Насыр әл-Фарабидің " Музыканың үлкен кітабы " атты еңбегі. Кәсіби сөздер, неологизмдер.			
Тақырып 2.1.3. Қазақ өнерінің әлемге танылуы. Ә.Қашаубаев, Шара Жиенқұлова, Отырар тарихы, өркениеті. Қазақ отбасының құндылықтары. Термин, диалект сөздер.			

3 Бөлім. Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Сөзжасам .			
3.1.Қазіргі қоғам.			
Тақырып 3.1.1. Қазақ мәдениеті мен ақыл-ойының заңғар биігі . Шәкәрім, Мағжан мен Жүсіпбек.Сөз құрамы.			
Тақырып 3.1.2. Отырар тарихы, өркениеті. Қазақ отбасының құндылықтары. Сөз тудырушы,сөз түрлендіруші жұрнақтар.			
Тақырып 3.1.3. Көшпенділер өркениеті. Жалғау, оның түрлері.			
Тақырып 3.1.4. Әншілер мектебі. Сөз таптары.			
4 Бөлім. Қазақ тәрбие мектебі. Синтаксис. Сөйлем мүшелері.			
4.1. Қазақ халық педагогикасы.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Қазақ халық педагогикасы.Сөйлемнің тұрлаулы мүшелері.			
Тақырып 4.1.2. Асанқайғы, Мұхамед-Хайдар Дулати еңбектері. Сөйлем тұрлаусыз мүшелері, толықтау.			
Тақырып 4.1.3. Жүсіп Баласағұн "Құтты білік", Ахмет Жүгнеки "Ақиқат сыйы" еңбектері. Анықтауыш, пысқтауыш.			
Тақырып 4.1.4. Қазақ музыкалық шығармашылығындағы тәрбие мазмұны; халық күйлері, халық әндері. Сөйлем мүшелерінің орын тәртібі.			

5 Бөлім. Ұлттық тәлім-тәрбие. Сөйлем түрлері.			
5.1.А.Құнанбаев шығармаларының тәрбиелік мәні.	+	+	+
Тақырып 5.1.1 А. Құнанбаев шығармаларының тәрбиелік мәні. Жай сөйлем, жақты, жақсыз, толымды, толымсыз түрлері.			
Тақырып 5.1.2. Ы. Алтынсарин шығармаларындағы білім-ғылым тақырыбы; тәрбиелік мәні.Жалаң, жайылма, атаулы сөйлемдер.			
Тақырып 5.1.3. Салт-дәстүр –тәрбие көзі. Құрмалас сөйлем.			
Тақырып 5.1.4. Қыз бала тәрбиесі. Салалас құрмалас сөйлем.			
Тақырып 5.1.5. Ер бала тәрбиесі. Сабақтас, аралас, құрмалас сөйлемдер.			
6 Бөлім. Сәулет өнері. Пунктуация.			
6.1. Қазақстан сәулет өнерінің дамуы.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Қожа Ахмет Ясауи кесенесі. Сөйлем соңында қойылатын тыныс белгісі .			
Тақырып 6.1.2. Киіз үй – ғажап сәулет туындысы. Сұрау белгісі.			
Тақырып 6.1.3. Қазақ жеріндегі ежелгі кесенелер. Леп белгісі.			
Тақырып 6.1.4. Әлемнің жеті кереметі. Нүктелі үтір, қос нүкте.			
7 Бөлім. Сөз мәдениеті және шешендік өнер.			

7.1. Шешендік өнер тарихы мен зерттелуі.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Шешендік өнер тарихы мен зерттелуі. Майқы би, Аяз би. Сөйлеу шеберлігіне қойылатын талаптар.			
Тақырып 7.1.2. Жиренше шешен, Асан қайғының нақыл сөздері. Сөйлеу мәдениетінің зерттелуі. Сөз дәлдігі.			
Тақырып 7.1.3. Шалкиз жырау, Бұқар жырау. Тіл – тарихтың айнасы. Қазақ әліпбиінің даму кезеңдері . Шешендік сөзер туралы жалпы түсінік.			
Тақырып 7.1.4. Қазақ билері. Бабалар сөзі – даналық көзі. Ауызекі сөйлеу тілі.			
Тақырып 7.1.5. М. Жүсіп Көпейұлының насихат сөздері.Сөз дәлдігі.			
8 Бөлім. Адам өмірін сақтау. Тілдік жүйе және норма.			
8.1.Адам өмірін қорғау – басты міндет.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Адам өмірін қорғау – басты міндет. Әбети тіл.			
Тақырып 8.1.2. Адамның денсаулығы – қоғам байлығы. Тіркестердің мағыналық байланысы.			
Тақырып 8.1.3. Адам өмірі және қоршаған орта . Сөйлем мүшелерінің орын тәртібі.			
Тақырып 8.1.4. Спорттың адам өміріне пайдасы. Мәтіндегі сөйлемдердің орын тәртібі.			
9 Бөлім. Жастар мәдениеті және мәселесі.Стиль түрлері.			

9.1. Ел тірегі – білімді жастар.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Ел тірегі – білімді жастар. " Болашақ" бағдарламасы. Ауызекі сөйлеу стилі.			
Тақырып 9.1.2. " Тәрбиеші", "Мұғалім" мамандықтарының қыр-сыры. Публицистикалық стиль.			
Тақырып 9.1.3. Қазақстан жастарын қауымдастығы. Көркем әдебиет тілінің стилі.			
10 Бөлім. Қазіргі қоғам. Миграция. Зияткерлік миграция. Тіркес түрлері.			
10.1. Қазіргі қоғам.	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Қоғам. Қазіргі қоғам.Тұрақты сөз тіркесі.			
Тақырып 10.1.2. Еуропамен миграциялық байланыс. Зияткерлік миграция. Еркін тіркес.			
Тақырып 10.1.3. Жастардың зияткерлік бағдарламасы. Жай сөз және күрделі сөз тіркестері.			
11 Бөлім. Әлемді өзгерткен өнертабыстары . Ресми іс -қағаздар стилі.			
11.1. Әлемді өзгерткен ұлы жаңалықтар.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Әлемді өзгерткен ұлы жаңалықтар. Өмірбаян.			
Тақырып 11.1.2. Әлемді таңқалдырған қазақ өнерпаздары. Мінездеме.			
12 Бөлім. Ұлттың тарихи жәдігерлерін сақтау. Стиль ерекшеліктері.			
12.1.Тарихи жәдігерлер. " Мәдени мұра" бағдарламасы.	+	+	+

Тақырып 12.1.1. Тарихи жәдігерлер. "Мәдени мұра" бағдарламасы. Ғылыми, ресми стиль ерекшелігі.			
Тақырып 12.1.2. Ұлы даланың жеті қыры. Публицистикалық, көркем әдебиет стилінің ерекшеліктері.			
13 Бөлім. Табиғат және экология. Мәтін.			
13.1. Қазақстанның табиғаты.	+	+	+
Тақырып 13.1.1. Қазақстанның табиғаты.Әңгімелеу мәтін, сипаттамылқ мәтін .			
Тақырып 13.1.2. Туған жер табиғаты. Баянауыл өңірі. Дәлелді мәтін.			
Тақырып 13.1.3. Семей полигоны. О.Сүлейменов үлесі. Жарнамалық мәтін.			
Тақырып 13.1.4. Арал теңізінің проблемасы. Газет мәтіні.			
14 Бөлім. Еңбек нарығы және сұраныс Сөйлеу мәнерлігі.			
14.1. Еңбек нарығы және сұраныс.	+	+	+
Тақырып 14.1.1. Еңбек нарығы және сұраныс. Болашақтың мамандығы. Жазбаша сөйлеу.			
Тақырып 14.1.2. Цифрлы Қазақстан: мамандыққа сұраныс. Ауызша сөйлеу, диалог.			
Тақырып 14.1.3. Қазақстандағы жұмыс күші қозғалысы. Ауызша сөйлеу, монолог.			
Тақырып 14.1.4. Педагог мәртебесі туралы. Дикция.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Тіл және алаш идеясы. Орфография	Қоғамдық құндылық	1) Алаш арыстары тіл туралы нақыл сөздерін жаттау. Тілдің адам өміріндегі рөлін ұғу; 2) А. Байтұрсынов, М.Жұмабаев, Ж.Аймауытовтың оқу-ағартуға қатысты еңбектерін танысады	1) Алаш арыстары тіл туралы нақыл сөздерін ұғады, жаттайды. Тілдің адам өміріндегі рөлін ұғады; 2) А. Байтұрсынов, М.Жұмабаев; Ж.Аймауытовтың оқу-ағартуға қатысты еңбектерін оқиды, түсінеді.
Әлем жаңалықтары: өнер және мәдениет. Орфография	Қазақ халқының мәдениеті	1) Мұхит асқан туынды, мамандандырылған сөздерді меңгереді; Әбу Насыр әл-Фарабидің "Музыканың үлкен кітабы" атты еңбегімен танысу; 2) Қазақ өнерін әлемге танытқан өнер иелірімен танысу	1) Өнер және мәдениет қайраткерлерінің еңбектеріне шолу жасай біледі; 2) ұсынылған материалдармен жұмыс істеуге үйренеді.
Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Фонетика	Қазіргі қоғам	1) Халқымыздың ұлттық болмысын көрсететін мәдениеті, өнері, көшпенділер өркениеті, тілі туралы мағлұмат алу; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтау; 3) фонетика туралы жалпы түсінік қалыптасады	1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтайды, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдейді; 2) мәтін үзінділері бойынша өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 3) мәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
Қазақ тәрбие мектебі.Әдеби норма	Қазақ халық педагогикасы.	1) Қазақ тәрбие мектебінің незігін қалаған зиялы қауым өкілдерін туралы білім жинақтайды; 2) оқылым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып, түртіп жазуға дағдылану.	1) Ұсынылған материалдармен шығармашылық жұмыстар жасай біледі; 2) мәтін бойынша негізгі ойды анықтап, өз тұжырымымен бөліседі; 3) мәтіндердегі негізгі ойды талдайды, стиль түрлін анықтайды; 4) әдеби тіл мен көркем тіл ерекшеліктерін ажыратады.
		1) Ұлттық тәлім-тәрбие туралы түсінігін кеңейту;	1) Тақырып бойынша білімдерін жетілдіреді;

Ұлттық тәлім-тәрбие. Сөзжасам	А. Құнанбаев шығармаларының тәрбиелік мәні.	2) Ұлы ағартушылардың еңбектерінмен танысу, салт-дәстүрдің тәрбиедегі рөлін білу.	2) шығармашылық бағытта әрекет ету дағдысы қалыптасады; 3) сөзжасам туралы жалпы түсініктері қалыптасады
Сәулет өнері. Синтаксис	Қазақстан сәулет өнерінің дамуы	1) Сәулет өнері туралы кең түрде түсінік алу, Қазақ елінің, әлемнің сәулет өнерімен таныссады, киіз үйдің ерекшелігімен меңгереді; 2) оқылым және тыңдалым материалдары негізінде өз ойын еркін жазып, жетізе білу.	1) БАҚ, энциклопедиялық, ғылыми- көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала біледі, сілтеме жасайды; 2) қажетті моқу материалдарын қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 3) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктейді; 4) мәтіндерді түзетеді және редакциялайды.
Сөз мәдениеті және шешендік өнер	Шешендік өнер тарихы мен зерттелуі.	1) Сөз мәдениеті, шешендік өнер туралы жалпы мәлеметпен, бабалар қалдырған ұлы мұрамен танысу;	1) Алған білімді тәжірибеде ұштастырады ; 2) мәтін бойынша негізгі ойды анықтйды, тұжырым жасайды; 3) сөйлеу мәдениетін меңгереді
Адам өмірін сақтау. Тілдік жүйе және тілдік норма	Адам өмірін қорғау – басты міндет.	1) Адам өмірінің маңыздылығы және осы бағытта атқарылатын іс-шаралар туралы мағлұмат алу; 2) көпшілікке арналған очерктің жанрлық ерекшелігін талдау.	1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс - қағаздар, публицистикалық, көркем әдебиет, ауызекі сөйлеу стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстырады; 2) синтаксистік нормаларды сақтайды.
Жастар мәдениеті және мәселесі.Стиль түрлері	Ел тірегі – білімді жастар .	1) Қазіргі кездегі жастар мәселесін білу, жастарға арналған түрлі бағдарламалармен танысу;	1) Оқылым, жазылым материалдарымен жұмыс істей біледі; 2) шығармашылық бағытта топта әрекет ете

		2) Болашақ мамандықтың қыр-сырын меңгеру;	білу, эссе жазуға машықтанады;
Қазіргі қоғам. Миграция. Зияткерлік миграция. Шешендік сөздер. Фонетика. Ресми іс қағаздар стилі	Қазіргі қоғам	1) Қазіргі қоғам, ондағы өзгерістер мен миграция мәселесімен танысу; 2) жастардың зияткерлік бағдарламасын іске асыру жолдарын білу, Ресми іс қағаз түрлерін меңгеру.	1) Тыңдалған мәтіндегі, астарлы ойды бағалайды; 2) тақырыпта көтерілген мәселені сыни бағалайды ; 3) тыңдалым материалы бойынша сұрақтар құрастырады және бағалайды; 4) ресми іс қағаз үлгілерін толтыра біледі.
Әлемді өзгерткен өнер табыстары Публицистикалық стиль	Әлемді өзгерткен ұлы жаңалықтар.	1) Дүниежүзіне белгілі өнер иелері және ұлы жаңалықтармен танысу; 2) публицистикалық стиль, рецензияның ктуралы түсінік.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтайды; 2) таза ғылыми стильдегі рецензияның құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) тыңдалым материалы бойынша сұрақтар құрастырады және бағалайды; 4) мәтіннің стильдік ерекшелігін анықтайды
Ұлттың тарихи жәдігерлерін сақтау. Мәтін. Пікірталас	Тарихи жәдігерлер. " Мәдени мұра" бағдарламасы.	1) Қазақ елінің тарихи жәдігерлері, Ұлы дала жеті қырмен танысу; 2) мәтін құрылымен меңгеруі, деректерді талдау.	1) Тарихи жәдігерлердің өз тарихымызға қосқан үлесін біледі, болашаққа апарар жол Ұлы даланың жеті қырының әлеуметтік жағдайды көтеру жолы екендігін түсінеді.
Табиғат және экология	Қазақстанның табиғаты	1) Қазақстанның табиғаты, Семей полигоны, Арал теңізі жайында білімдерін толықтау.	1) Мәтінде көтерілген мәселеге баға береді; Қазақстан экологиясын жақсарту жолдарынмеңгереді, өз үлестерін қосуға талпынады.
Еңбек нарығы және сұраныс. Шешендік сөздер. Пунктуация. Сөйлеу мәнерлілігі	Еңбек нарығы және сұраныс.	1) Еңбек нарығы, Қазақстанды цифрландыру , педагог мәртебесімен танысу.	1) Берілген материал көздерінен қажетті деректерді ала біледі; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде нүктелі үтір, жақша, тырнақша сияқты тыныс белгілерін қолданады;

			Болшқа маман ретінде педагогс мәртесі бойынша ой бөліседі.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
4-қосымша

Педагогикалық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу -ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ әдебиеті" оқу пәнін оқытудың мақсаты – ұлтымыздың құнды мұралары арқылы білім алушылардың ой-танымын, ұлттық рухын, эстетикалық танымы мен талғамын дамыту, тұлғаның рухани-адамгершілік әлемін, танымдық-эмоционалдық зиятын, оқырмандық мәдениетін қалыптастыру. Олардың ойларын ауызша еркін жеткізуіне және жаза білуіне қолдау көрсету, дәлелдер келтіру, салыстыру және анализ жасау, бағалау дағдыларын қалыптастыру, креативті ойлауға бағыттау.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың сауаттылығын, олардың әдеби және эстетикалық талғамдары мен сезімдерін дамыту, ойлау қабілеттері мен танымдық және коммуникативтік дағдыларын қалыптастыру;

2) мәдениетаралық қарым-қатынастағы рөлін, қазақ халқының қалыптасқан тарихын әдебиеттің ғасырлар бойы жасаған өнердің бір түрі, тіл өнері арқылы бағалауды жетілдіру;

3) қазақ әдебиетінің құндылық ретіндегі болмысын, ұлттық мәдениеттегі маңызды орнын құрметтеуге, бағалауға баулу;

4) түрлі жағдайларға бейімделе білу және өздігінен шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады;

5) заманауи, ғылыми және қоғамдық дамуға сәйкес жазба және ауызекі сөйлеу дағдыларын дамыту және дүниетанымын жетілдіру.

4. Пәннің мазмұны келесі Бөлімдерден тұрады: "түсіну және жауап беру", "анализ және интерпретация", "бағалау және салыстыру". Бағдарламаның бұл Бөлімі пән бойынша күтілетін нәтижелерден тұрады.

"Түсіну және жауап беру" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:

1) көркем шығарма мазмұны мен пішіні;

2) әдеби шығарманың тұжырымдамасы;

3) көркем шығармадағы образ;

4) шығарма үзінділерімен жұмыс;

5) қазақ әдебиетіндегі ұлттық құндылықтардың әлемдегі орнын білу.

"Анализ және интерпретация" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:

1) әдеби шығарманың композициясы;

2) автор бейнесі;

3) көркем шығарманың тілі;

4) шығармашылық жұмыс;

5) қазақ және әлем әдебиетіндегі құндылықтар.

"Бағалау және салыстыру" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:

1) тарихи және көркемдік құндылығы;

2) заманауилығы мен жаңашылдығы;

3) әдеби эссе;

4) әдеби сын.

1) Түсіну және жауап беру: әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну, әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау, көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету, көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер мен дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану, ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.

2) Анализ және интерпретация: әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау, шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысы, шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын ашу, әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс жазу, әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау;

3) Бағалау және салыстыру: шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау, көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау, шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу, шығарманы идеялық жағынан мазмұндас туындылармен салыстыра отырып, әдеби сын жазу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Бар лығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 Бөлім. Қазақ халқының ағартушы педагог ғалымдары.	+	+	+
Тақырып 1.1. Ы. Алтынсарин ағартушылық қызметі.			
Тақырып 1.2. Ы.Алтынсариннің ғибратты әңгімелері.			
Тақырып 1.3. А. Байтұрсынов "Қазақтың бас ақыны" мақаласы.			
Тақырып 1.4. А. Байтұсынов педагогикалық ғылыми еңбектері.			
Тақырып 1.5. М. Жұмабаевтың педагогикалық көзқарастағы тәлім-тәрбиесі.			
2 Бөлім. Қалың елім, қазағым.			

Тақырып 2.1. Абай шығармашылығы. "Сегіз аяқ", "Жасымда ғылым бар деп ескермедім" өлеңдерінің тәрбиелік мәні.			
Тақырып 2.2. Абай " Қалың елім, қазағым, қайран жұртым" өлеңі.			
Тақырып 2.3. А. Құнанбаевтың "Масғұт" поэмасы. Тәрбиелік мәні, адамның мінез-құлқы.			
Тақырып 2.4. А. Құнанбаевтың он жетінші қарасөзі, отыз екінші қара сөзі.			
Тақырып 2.5. А. Құнанбаевтың заңгерлігі "Шар ережесі".			
3 Бөлім. Қазақтың Қанышы.	+	+	+
Тақырып 3.1. М.Сәрсеке. "Қаныш Сәтбаев" роман-эссе.			
Тақырып 3.2. М.Сәрсеке. "Қаныш Сәтбаев", I бөлім . "Кенжетай".			
Тақырып 3.3. М.Сәрсекенің "Қаныш Сәтбаев" роман эссесінің II бөлімі. "Үлкен Жезқазған".			
Тақырып 3.4. М.Сәрсекенің "Қаныш Сәтбаев" роман эссесінің III бөлімі. "Бәрі де майдан үшін".			
4 Бөлім. Парасат пайымы .	+	+	+
Тақырып 4.1. А.Кемелбаева. "Шашты" әңгімесі.			
Тақырып 4.2. Тасқұл қарттың арманы.			
Тақырып 4.3. Т.Сұлтанбеков. "Көшпелі алтын" ғылыми фантастикалық әңгіме.			

Тақырып 4.4. Шайтантауға сапар.			
Тақырып 4.5.Үңгірдегі сыр.			
Тақырып 4.6. Оразақын Асқар. "Шетте жүрген бауырларға" өлеңі.			
5 Бөлім. Тарих тағылымы.	+	+	+
Тақырып 5.1. Ш. Мұртаза. "Бесеудің хаты" драмасы.			
Тақырып 5.2. Үй толы тозақ IY сурет.			
Тақырып 5.3. Рысқұлов пен Мүсірепов.			
Тақырып 5.4. Ж.Бөдеш " Жалғыз" поэмасы.			
Тақырып 5.5. Бұл жалғанда кім жалғыз?			
6 Бөлім. Кеңістік пен уақыт.	+	+	+
Тақырып 6.1. О.Бөкей. " Атау кере" повесі.			
Тақырып 6.2. М. Мақатаев лирикалық шығармаларындағы әйел бейнесі.			
Тақырып 6.3. Қ. Мырзалиев шығармаларындағы ұлттық құндылықтар. " Қазақ пен қонақ", " Домбыра".			
Тақырып 6.4. Б. Момышұлы шығармаларындағы отбасылық тәрбие. "Ана өмірі", "Ұшкан ұя".			
Тақырып 6.5. Ф.Оңғарсынова шығармашылығындағы, " Ұстаз туралы монолог.			
7 Бөлім. Зобалаң заман шындығы.	+	+	+
Тақырып 7.1. Б.Мұқай." Өмірзая" романы.			

Тақырып 7.2. Ш.Айтматов "Боранды бекет" романы.			
Тақырып 7.3. Ш.Айматов "Алғашқы ұстаз" әңгімесі. Адам бойындағы қатыгездік".			
Тақырып 7.4. М.Мағауин "Шақан - шері" романы. Бастау. Кейіпкердің обрзын сомдау.			
8 Бөлім. Ғасырлық туынды.	+	+	+
Тақырып 8.1. М. Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы 1, 2-том.			
Тақырып 8.2. М. Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы 3, 4-том.			
9 Бөлім. Табиғат және адам.	+	+	+
Тақырып 9.1. Қ.Мырзалиев. "Қызыл кітап" поэмасы.			
Тақырып 9.2. С.Эрнест Хемингуэй "Шал мен теңіз" повесі. Психологиялық жағдайдан жол таба білу.			
Тақырып 9.3. 3-5-көрініс.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийі
Қазақ халқының ағартушы педагог ғалымдары	Түсіну және жауап беру	1) Қазақ халық ағартушылары еңбектерін талдау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) А.Байтұрсынұлының "Қазақтың бас ақыны" мақаласымен таныстыру, мақаланың тақырыбын түсіну; 3) М.Жұмабаевтың педагогика туралы	1) Шығармаларға сюжеттік-композициялық талдау жасау, көтерілген идеялық тақырыпты түсінеді; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) шығармалардың әдеби композициялық құрылымын талдап, идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды;

		тұжырымдарымен таныстыру.	5) шығармашылық жұмыстарда көркем шығармадан үзінді, дәйек сөздерді қолдана білу.
Қалың елім, қазағым	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатына талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	1) Шығарманың композициялық ерекшелігін талдайды; 2) көркемдегіш құралдарды табады, орны мен қызметін талдайды; 3) шығармада көтерліген мәселелерге талдау жасайды; 4) көтерілген мәселелер бойынша шығармашалық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
		1) Шығарманың тарихи және көркемдік	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, өзіндік баға береді;

	Бағалау және салыстыру	құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығын сипаттайды және өзіндік көзқарасы тұрғысынан баға береді; 3) көркем шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, жаңашылдығына баға беріп, сипаттамалық эссе жазады.
Қазақтың Қанышы	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну, 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) сюжет желісін негізге алып, идеялық мазмұнын түсінеді; 3) шығарманың жанрын ажыратады; 4) көркем шығармадағы кейіпкерлерге тән ортақ мінез-құлықтарды анықтайды, көркем шығармадан үзінді келтіре отырып салыстырады; 5) шығармадан үзінді таңдап, шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазу.	1) Шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 3) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазады.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын талдайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды;

		жаңашылдығына баға беру.	2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға береді.
Парасат пайымы	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармадада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	1) Шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың қызметін талдайды; 3) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 4) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
		1) Шығарманың тарихи және көркемдік	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап,

	Бағалау және салыстыру	құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	тарихи маңыздылығын талдайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға береді; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
Тарих тағылымы	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	1) Шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың қызметін талдайды; 3) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 4) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
		1) Шығарманың тарихи және көркемдік	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын

	Бағалау және салыстыру	құндылығын анықтап, бағалау; 2) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	бағалайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
Кеңістік пен уақыт	Түсіну және жауап беру	1) Көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жалпылау және даралау;	1) Шығарманың тарихи-көркемдік құндылығын ашып, тарихи маңызын талдайды.
	Анализ және интерпретация	1) Ұлттық құндылықтардың мәнін контексттермен үйлестіру.	1) Көркемдік ерекшелігін анықтайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау;	2) Жұмыста көтерілген мәселелердің жаңалығын бағалайды.
Зобалаң заман шындығы	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмірмен байланыстырады; 4) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
		1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау;	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш

	Анализ және интерпретация	4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау.	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, бағалайды.
	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 4) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
		1) Әдеби шығарманың жанрына қарай	1) Шығарманың жанрын анықтайды және

Ғасырлық туынды	Анализ және интерпретация	композициялық ерекшеліктерін айқындау; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі құндылықтардың үндесуін талдау.	композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, бағалайды; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды,

		арқылы өмір шындығын көрсету; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану.	салыстырмалы талдау жасайды; 4) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады.
Табиғат және адам	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау.	1) Көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, сыни баға береді; 2) шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын бағалайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
5- қосымша

Педагогикалық бағыттың "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу -ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінің оқу мақсаты – қазақ тілі мен әдебиетін кіріктіріп оқыту негізінде білім алушылардың тілдік дағдыларын жетілдіру, тіл нормаларын сақтап, еркін сөйлеу және сауатты жазу дағдыларын дамыту, мемлекеттік тілге құрметпен қарауын қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушының мемлекеттік тілге деген құрмет сезімін қазақ халқының мәдениетімен танысу арқылы тәрбиелеу;

2) адамзаттық ойдағыдай кірігу үшін қазақ тілін мемлекеттік тіл ретінде оқыту;

3) қазақ тілі мен әдебиеті пәніне құндылық ретінде қарауды қалыптастыру;

4) коммуникативтік оқыту негізінде барлық сөйлеу әрекетінің түрлерін әлеуметтік ортада қолдану дағдыларын дамыту;

5) қазақ әдебиетінің стилистикалық және жанрлық ерекшеліктерін тану негізінде шығармашылық тұрғыда жұмыс істеу, сын тұрғысынан ойлау дағдыларын дамыту;

6) көпмәдени ортада лингвистикалық қажеттілікті іске асыруға дайын жеке тұлғаны тәрбиелеу;

7) білім деңгейі жоғары, ой-өрісі дамыған тұлғаны қалыптастыру.

4. Жалпы орта білім беру деңгейіндегі "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша білім алушылардың білім, білік және дағдыға қойылатын талаптары CEFR -Шет тілін меңгерудің жалпы еуропалық құзыреті деңгейлерін (B2-C1) негізге ала отырып айқындалған.

4. Пәннің мазмұны келесі Бөлімдерден тұрады: "Еңбек нарығы және сұраныс", " Отандық өнеркәсіп өнімі Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті", "Ұлттық экологиялық мәдениет", "Мұхит – тіршілік мекені", "Ұлттық таным және мерекелер", " Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда", "Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне", "Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар", "Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек", "Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы", "Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік", "Қоғам және заң", "Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік", "Экология. Мұнай және атомдық индустрия", "Тіл. Өнер. Әдебиет", "Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі", "Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі

", "Ұлттық театр – өнер ордасы", "Туризм: Экотуризм", "Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі", "Жастар мәселесінің түйіткілдері", "Жастар мәселесінің түйіткілдері", "Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты", " Толеранттылық-елбірлігі", "Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік", "Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші".

Мазмұны:

1) Тыңдалым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тыңдалған мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды түртіп жазу және ақпараттарды жүйелеу, оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегісөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну, көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау, мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізу;

2) Айтылым: ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану, ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалогті үйлестіре қолдану, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату, сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану, кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау, көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу, әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау;

3) Оқылым: мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау, ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (мақала, аннотация, үндеу, очерк, дәріс, баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау, әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру, ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, аннотация, үндеу, очерк, дәріс, баспасөз парағы) бойынша салыстырмалы (құрылымы, қызметі, мақсатты аудиториясы, оқырманға әсері) талдау жасау, қосымша ғылыми-анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасау, мәтінді негізгі мәселеге баға бере отырып, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу;

4) Жазылым: ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, аннотация, баспасөз парағы, тезис, үндеу жазу, қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу ("келісу, келіспеу" эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе), шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу, тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтау, дереккөздерге сілтеме көрсетіп таныстыру (тірек-схема, менталды карта, презентация), кәсіби және публицистикалық бағыттағы мәтіндердегі басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастыру, мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу;

5) Тілдік бағдар: сөз таптары, ғылыми және кәсіби мәтіндер құрауда грамматикалық омонимдерді ажырата танып, ауызша және жазбаша дұрыс қолдану, сын есім сөздердің синонимдік қатарын стильдік ерекшеліктеріне сәйкес қолдану, мәтін құрауда сан есімнің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану, есімдіктердің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану, мәтіндерден көсемше оралымды сөйлемдерді анықтап,оларды ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда орынды қолдану, үстеудің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай орынды қолдану, мәтін құрауда шылаудың мағыналық түрлерін стильдік қызметіне сай орынды қолдану, сөйлем, оқшау сөздердің қызметін білу, айқындауыш мүшелер (қосалқы, қосарлы, оңашаланған) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1.Бөлім. Еңбек нарығы және сұраныс.			
1.1. Қазақстандағы еңбек нарығы. А. Байтұрсынов шығармаларының тәлім-тәрбиелік мәні.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Қазақстандағы еңбек нарығы: сұраныс пен ұсыныс.Жаңа формация мұғалімі.			
Тақырып 1.1.2. Іскерлік әлемі. Келіссөз жүргізу әдебі.			
Тақырып 1.1.3. Әлеуметтік сұраныс және отандық өнім.			
1.2 Еңбек ер атандырады. Ы. Алтынсарин әңгімелері.	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Балғабек Қыдырбекұлы – танымал жазушы. Еңбек ер атандырады.			
Тақырып 1.2.2. Нәтиже сабақ. Ел болашағы – білікті педагог маман қолында (конференция сабақ).			
2. Бөлім. Отандық өнеркәсіп өнімі.			
2.1. Отандық өнімді пайдаланамыз.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Отандық өнімді пайдаланамыз.			
Тақырып 2.1.2. Орталық Қазақстан – кенді аймақ .			
Тақырып 2.1.3 Қарағанды – кеншілер қаласы. Ғабиден Мұстафин. " Қарағанды" романынан үзінді.			

Тақырып 2.1.4. Нәтиже сабақ. Жарнама жасау. (сынақ сабақ).			
3. Бөлім. Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті.			
3.1 Қазақ киносы.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Қазақ киносының атасы.			
Тақырып 3.1.2. Қазақстанның мәдени өмірі.			
3.2 Қазақ театры.			
Тақырып 3.2.1 Театр фестивальдары.			
Тақырып 3.2.2. Дулат Исабеков "Әпке" шығармасы.			
Тақырып 3.2.3. Нәтиже сабақ. "Қазақ киносының қазіргі келбеті" эссе жазу.			
4. Бөлім. Ұлттық экологиялық мәдениет.			
4.1 Ұлттық экология.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Ұлттық экология бастаулары.			
Тақырып 4.1.2. Қадыр Мырза Әлі – философ ақын. "Аралым..." өлеңі.			
4.2 Экологиялық мәдениет.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Экологиялық мәдениет және тыйым сөздер.			
Тақырып 4.2.2. Экология және кәсіби маман мәдениеті.			
Тақырып 4.2.3 Нәтиже сабақ. "Қазіргі экологияның өзекті мәселелері" (диспут сабақ).			
5. Бөлім. Мұхит – тіршілік мекені.			
5.1 Мұхит әлемі.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Мұхиттағы жануарлар			

әлемі. Мұхиттағы өсімдік әлемі.			
5.2 Мұхиттағы экологиялық проблемалар.	+	+	+
Тақырып 5.2.1. Мұхит және экологиялық проблемалар.			
Тақырып 5.2.2. Әбдіжәміл Нүрпейісов. " Қан мен тер" романы.			
Тақырып 5.2.3. Нәтиже сабақ." Адамзат тағдырының жыршысы" (талқылау сабағы).			
6. Бөлім. Ұлттық таным және мерекелер.			
6.1 Ұлттық мерекелер.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Ұлттық мерекелер. Айт қабыл болсын!			
Тақырып 6.1.2. Жүсіпбек Аймауытов. "Әнші" әңгімесі.			
Тақырып 6.1.3. Нәтиже сабақ. "Қазақстандағы діни мерекелер". Интервью алу.			
7. Бөлім. Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда.			
7.1 Сауда тарихы.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Сауда тарихы. Ұлы Жібек жолы – сауда мәдениетінің өркендеу биігі.			
Тақырып 7.1.2. Екіжақты келісімді сауда.			
7.2 Сауда мәдениеті.	+	+	+
Тақырып 7.2.1. Сауда мәдениеті және тұтынушы құқығы.			
Тақырып 7.2.2. Ыбырай Алтынсарин. "Дүние қалай етсең, табылады?".			
Тақырып 7.2.3. Нәтиже сабақ. "Ұлы Жібек жолы тарихы" Саяхат сабақ.			

8. Бөлім. Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне.			
8.1 Қазақстандағы бұқаралық ақпарат құралдары.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Радиоарналарды тыңдаймын.			
Тақырып 8.1.2. Қазақтың тұңғыш журналист қыздары.			
Тақырып 8.1.3. Қазақтың тұңғыш дикторы.			
8.2 Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік саясат.	+	+	+
Тақырып 8.2.1. Отбасы және гендерлік саясат.			
Тақырып 8.2.2. Телефон – байланыс құралы.			
Тақырып 8.2.3. Нәтиже сабақ. "Гендерлік саясат – мемлекет пен қоғам ісі" аргументативті эссе жазу.			
9. Бөлім. Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар.			
9.1 Қауіпті қалдықтар.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Тұрмыстық қалдықтар.			
Тақырып 9.1.2. Өндірістік қалдықтар. Қауіпті қалдықтар.			
9.2 Жер тағдыры- ел тағдыры.	+	+	+
Тақырып 9.2.1. Қайнар Олжай. "Жер мен аспан арасындағы дастан" .			
Тақырып 9.2.2. Думан Рамазан. "Соңғы дем" әңгімесі.			
Тақырып 9.2.3. Нәтиже сабақ. "Жер тағдыры – ел тағдыры. Шағын мақала жазу.			
10. Бөлім. Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек.			

10.1 Әлеуметтік теңсіздік .	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Қоғамдағы әлеуметтік теңсіздіктің жіктелуі. Әлеуметтік теңсіздік және әлеуметтік топтар.			
Тақырып 10.1.2. Жұмыссыздық және әлеуметтік теңсіздік.			
10.2 Әлеуметтік теңсіздік тудыратын факторлар.			
Тақырып 10.2.1. Ұлықбек Есдәулет – ақын, қайраткер. "Қара пима" поэмасы.			
Тақырып 10.2.2. "Қара пима" – трагедиялық шығарма.			
Тақырып 10.2.3. Нәтиже сабақ. "Әлеуметтік теңсіздік тудыратын факторлар". Пікірталас-полилог ұйымдастыру.			
11. Бөлім. Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы.			
11.1 Зиянды әдеттер.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Нашақорлық – қоғамдық дерт.			
Тақырып 11.1.2. Темекі тарту – зиянды әдет.			
11.2 Салауатты өмір салты.			
Тақырып 11.2.1. Бердібек Соқпақбаев. "Он алты жасар чемпион" (әңгіме).			
Тақырып 11.2.2. Саламатты өмір салтын ұстанамын.			
Тақырып 11.2.3. Нәтиже сабақ. "Дұрыс тамақтану – денсаулық кепілі". Аргументативті эссе.			
12. Бөлім. Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік.			

12.1 Сандық технология.	+	+	+
Тақырып 12.1.1. Сандық технология. Сандық теңсіздік. Электронды үкімет.			
12.2 Интернеттің пайдасы мен зияны.			
Тақырып 12.2.1. Мұхтар Шахановтың " Компьютербасты жарты адамдар" романындағы адам концепциясы.			
Тақырып 12.2.2. " Өркениеттің адасуы" (романнан үзінді).			
Тақырып 12.2.3. Нәтиже сабақ. "Интернет кітапты алмастыра ала ма?" Дебат-сабақ.			
13. Бөлім. Қоғам және заң .			
13.1 Ата Заң.	+	+	+
Тақырып 13.1.1. " Тәртіпке бағынған ел құл болмайды".			
Тақырып 13.1.2. Ата Заң.			
Тақырып 13.1.3. Ермек Өтетілеуұлы "Ата Заң " өлеңі.			
13.2 Құқықбұзушылық және қылмыс.	+	+	+
Тақырып 13.2.1. Құқықбұзушылық, қылмыс жақсылыққа апармайды.			
Тақырып 13.2.2. Тәртіпсіздік неден басталады?			
Тақырып 13.2.3. Нәтиже сабақ. "Заңды білу – заман талабы". Конференция сабақ.			
14. Бөлім. Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік.			
14.1 Әлеуметтік теңсіздік .	+	+	+
Тақырып 14.1.1. Әлеуметтік мәселе			

туралы не білесің? Лексика-грамматикалық омонимдер.			
Тақырып 14.1.2. Отбасы – құндылық. Жанұя – тәрбие мектебі.			
14.2 Қоғамның әлеуметтік құрылымы.			
Тақырып 14.2.1. Қоғамның әлеуметтік құрылымы.			
Тақырып 14.2.2. Ерболат Әбікенұлы. "Пәтер іздеп жүр едік" әңгімесі.			
Тақырып 14.2.3. Нәтиже сабақ. "Жігітті намыс өлтірер..." сұхбат сабақ.			
15. Бөлім. Экология. Мұнай және атомдық индустрия.			
15.1 Қазақстандағы мұнай өндірісі.	+	+	+
Тақырып 15.1.1. Табиғатты аяла.			
Тақырып 15.1.2. "Жасыл ел" бағдарламасына қатысамын.			
Тақырып 15.1.3. Мұнай – еліміздің шикізат байлығы.			
Тақырып 15.1.4. Гүлжауhар Сейітжан. " Қара алтыны халқымның...".			
15.2 Қазақстандағы атом өнеркәсібі.	+	+	+
Тақырып 15.2.1. Атомдық индустрияның болашағы.			
Тақырып 15.2.2. Туған өлкенің экологиясы.			
Тақырып 15.2.3. Нәтиже сабақ. "Қазақстандағы атом өнеркәсібі" пікірталас ұйымдастыру.			
16. Бөлім.Тіл. Өнер. Әдебиет.			
16.1 Өнер алды – қызыл тіл.	+	+	+

Тақырып 16.1.1. Екі тілді білген – екі адам.			
Тақырып 16.1.2. Қазақ тілі – қандай тіл? А.Байтұрсынов – қазақ тілі білімінің атасы.			
Тақырып 16.1.3 Шешендік сөз өнері.			
16.2 Әдебиет – өнер айнасы.	+	+	+
Тақырып 16.2.1. Қазақ поэзиясының сұлу сарайы. Ілияс Жансүгіров .			
Тақырып 16.2.2. Ілияс Жансүгіров. "Күй" поэмасы (үзінді) .			
Тақырып 16.2.3. Нәтиже сабақ. "Мен қазақ тілін үйреніп жүрмін" эссе жазу.			
17. Бөлім. Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі.			
17.1 Жұмыссыздық мәселесі.	+	+	+
Тақырып 17.1.1. Жұмыс және табыс. Жұмыс табу – мәселе. Сан есім.			
Тақырып 17.1.2. Қоғамның әлеуметтік құрылымы.			
Тақырып 17.1.3. Кедейлік неден туады?			
17.2 Еңбек етсең ерінбей.	+	+	+
Тақырып 17.2.1. Ыбырай Алтынсарин. "Атымтай Жомарт" әңгімесі.			
Тақырып 17.2.2. Қазіргі заманның атымтайлары.			
Тақырып 17.2.3. Нәтиже сабақ. "Жұмыссыздық - әлеуметтік мәселеле". Рөлдік ойын.			
18. Бөлім. Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі.			
18.1 Тәуелсіздік тарихы.	+	+	+
Тақырып 18.1.1. Ұлы даланың жеті қыры.			

Тақырып 18.1.2. Атқа міну мәдениеті. Заманауи ат спорты.			
Тақырып 18.1.3. Құсбегілік – ұлттық өнер.			
18.2 Тәуелсіз ел келешегі.	+	+	+
Тақырып 18.2.1. Дүкенбай Досжан. "Төрт патшаны көрген кейуана" (хикаят).			
Тақырып 18.2.2. Нәтиже сабақ. "Жаңа Қазақстанның келешегі". Пікір алмасу.			
19. Бөлім. Ұлттық театр – өнер ордасы.			
19.1 Сахна –өмір айнасы.	+	+	+
Тақырып 19.1.1. Қазақ театрының қайнары. Көсемше.			
Тақырып 19.1.2. Сахна – өмір айнасы.			
Тақырып 19.1.3. Ұлттық өнердің тарландары			
Тақырып 19.1.4. Сәбит Оразбай. "Өмірдің өзі – театр" (үзінді).			
Тақырып 19.1.5. Нәтиже сабақ. "Өзің кездескің келетін театр тарланы". Шағын әңгіме құрастыру.			
20. Бөлім.Туризм: Экотуризм.			
20.1 Туризм.	+	+	+
Тақырып 20.1.1. Туризм тарихын білесің ба? Туризмнің түрі көп... Көсемше.			
20.2 Қазақстандағы экотуризм.	+	+	+
Тақырып 20.2.1. Қазақстандағы экотуризмнің дамуы. Ойталқы.			
Тақырып 20.2.2. Сені экстремалды туризм қызықтыра ма?			

Тақырып 20.2.3. Сәкен Сейфуллин. "Көкшетау" поэмасы.			
Тақырып 20.2.4. Ілияс Жансүгіров. "Жетісу" суреттері.			
Тақырып 20.2.5. Нәтиже сабақ. "Қазақстанда экотуризм саласының даму мүмкіндіктері". Аргументативті эссе жазу .			
21. Бөлім.Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі.			
21.1 Отбасы құрылымы.	+	+	+
Тақырып 21.1.1. Әкеге қарап ұл өсер... Үстеудің мағыналық түрлері.			
Тақырып 21.1.2. Асыл текті аналар.			
21.2 Қазақ отбасыларындағы гендерлік мәселелер.			
Тақырып 21.2. Гендер және тіл.	+	+	+
Тақырып 21.2.1. Қазақ отбасындағы гендерлік ерекшеліктер.			
Тақырып 21.2.2. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы, 1-кітап. Қайтқанда.			
Тақырып 21.2.3. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы, 2-кітап. Тайғақта.			
Тақырып 21.2.4. Нәтиже сабақ. "Атасын сыйлаған абыройға бөленер". Эссе жазу.			
22 Бөлім. Жастар мәселесінің түйіткілдері.			
22.1 Ел болашағы – жастар.	+	+	+
Тақырып 22.1.1. Ел болашағы. Шылаулар және мағыналық түрлері.			

Тақырып 22.1.2. Талаптыға нұр жауар. Наноспутник жасаған жас ғалымдар. Септеулік шылаулар.			
22.2 Жастар мәселесінің түйіткілдері.	+	+	+
Тақырып 22.2.1. Жастар мәселесінің түйіткілдері. Демеулік шылаулар.			
Тақырып 22.2.2. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" (романнан үзінді), 3-кітап.			
Тақырып 22.2.3. Нәтиже сабақ. "Бүгінгі жастарға сенуге бола ма?" презентация дайындау.			
23. Бөлім. Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты.			
23.1 Жаһандық миграция.	+	+	+
Тақырып 23.1.1. " Жаһандық миграция" деген не?			
Тақырып 23.1.2. Иммиграция – үздіксіз процесс.			
23.2 Қазақ халқының көші-қон тарихы.	+	+	+
Тақырып 23.2.1. Көші-қон тарихы.			
Тақырып 23.2.2. Қабдеш Жұмаділов – қаламгер.			
Тақырып 23.2.3. "Қаздар қайтып барады" повесі.			
Тақырып 23.2.4. Нәтиже сабақ. "Жаһандық миграция жағдайы". Баспасөз конференция сабағы.			
2 4 . Бөлім.Толеранттылық-ел бірлігі.			
24.1 . Толеранттылық – бейбітшілік кепілі.	+	+	+
Тақырып 24.1.1. Толеранттылық – бейбітшілік кепілі. Оқшау сөздер.			

Тақырып 24.1.2. Береке басы бірлікте. Ел бірлігін сақтау – бабалар аманаты .			
Тақырып 24.1.3. Сайын Мұратбеков – шығармашыл тұлға.			
Тақырып 24.1.4. Сайын Мұратбеков. "Телі өскен ұл" повесі.			
Тақырып 24.1.5. Нәтиже сабақ. "Қазақстан – біздің ортақ үйіміз". Фотоколлаж дайындау.			
25. Бөлім.Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік.			
25.1 Отан қорғау – парыз.	+	+	+
Тақырып 25.1.1. Ұлттық қауіпсіздік қызметкері болғым келеді.			
Тақырып 25.1.2. Отан қорғау – парызым.			
Тақырып 25.1.3. Сағадат Нұрмағамбетов – халық қаһарманы.			
25.2 Қазақстанның ұлттық қауіпсіздігі.	+	+	+
Тақырып 25.2.1. Білім – мемлекеттің қауіпсіздігі.			
Тақырып 25.2.2. Тыныштық – елге аманат.			
Тақырып 25.2.3. Несіпбек Айтұлы. "Бәйтерек" поэмасы.			
Тақырып 25.2.4. Нәтиже сабақ. "Ұлт қауіпсіздігі – ұрпаққа қызмет". Диспут сабақ.			
26. Бөлім. Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші.			
26.1 Бос уақытты жоспарлау	+	+	+
Тақырып 26.1.1. Бос уақытты жоспарлау. Уақыт – сыншы. Айқындауыш.			
Тақырып 26.1.2. Демалыс мәдениеті.			

Тақырып 26.1.3. Мұқағали Мақатаев. " Сағатым қайда, сағатым? " өлеңі.			
Тақырып 26.1.4. Нәтиже сабақ. "Бос уақыт". Ойкөкпар.			

3- тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийі
Еңбек нарығы және сұраныс	Қазақстандағы еңбек нарығы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасап, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады; 3) Мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
	Еңбек ер атандырады	1) Стильдер ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазу.	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазады; 2) мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрастырады.
Отандық өнеркәсіп өнімі	Отандық өнімді пайдаланамыз	1) Мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді тірек-схема, менталды карта, презентация түрінде ұсыну.	1) Тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап тірек-схема, менталды карта,жарнама, презентация қорғайды; 2) көптік мәнді есімдер мен көптік жалғауларды ажырата танып, дұрыс қолдана алады.
			1) Драмалық шығарманы тыңдайды; 2) драмалық шығармада көтерілген

Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті	Қазақ киносы	1) Автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтау. Көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолдану.	жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 3) мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдайды, астарлы ойды анықтайды; 4) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазады.
	Қазақ театры	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету.	1) Мәтін мазмұны бойынша монолог және диалог құрастырады; 2) сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданады. 3) интонацияның құрамдас бөліктерін сөйлеу мәнеріне сай қолданады;
Ұлттық экология лық мәдениет	Ұлттық экология	1) Поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1) Мәтіннің негізгі идеясын (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазады (конспектілейді), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіреді; 2) поэзиялық шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 3) сан есімнің жасалу жолдарын біледі; 4) мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазады (конспектілеу).
	Экологиялық мәдениет	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау.	1) Сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданады; 2) "Пікірталас -монолог", "пікірталас-диалог", " пікірталас-полилог" түрлерінде сенімді және еркін сөйлейді; 3) сан есімнің жасалу жолдарын біледі, мәтін құрауда орынды қолданады.

Мұхит – тіршілік мекені	Мұхит әлемі	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіру.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтін- дердің (баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін біледі; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздерді орынды пайдаланады.
	Мұхиттағы экологиялық проблемалар	1) Мәтін ішіндегі күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын айқындайды; 3) есімдіктердің жасалу жолдарын мәтін құрауда орынды қолданады; 4) публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданады.
Ұлттық таным және мерекелер	Ұлттық мерекелер	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1) Шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды; 3) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интервью) бойынша салыстырмалы (жанры, құрылымы, тілдік құралдары,

			мақсатты аудиториясы) талдау жасайды.
Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда	Сауда тарихы	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.	1) Қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын талдайды; 2) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтін- дердің (мақала, баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін біледі.
	Сауда мәдениеті	1) Мәтіндегі Бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтау.	1) Бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтайды, оған түсініктеме береді; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын түсіндіреді; 3) жанрлық және тілдік ерекшеліктерін айыра алады; 4) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне	Қазақстандағы бұқаралық ақпарат құралдары	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды; 3) мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды.
			1) Негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай

	Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік саясат	1) Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау.	отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды; 2) мәтін тақырыбына байланысты қосымша материалдарды энциклопедиялардан тауып, ортақ қорытындылар жасайды; 3) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданады;
Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар	Қауіпті қалдықтар	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1) Прозалық шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша конспектілейді, жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіреді; 3) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады.
	Жер тағдыры - ел тағдыры	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазу.	1) Деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіреді және оны бағалайды; 2) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден негізгі ұғымдарды анықтай отырып, жинақы мәтін (компрессия) құрастырады; 3) публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазады.
			1) Мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді

Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек	Әлеуметтік теңсіздік	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын ажырату.	талдай отырып, астарлы ойды анықтайды; 2) мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды.
	Әлеуметтік теңсіздік тудыратын факторлар	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау.	1) ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрайды, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер етеді; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдайды және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалайды; 3) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап ұсынады (тірек-схема, менталды карта, презентация); 4) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы	Зиянды әдеттер	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1) Шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 3) ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіреді және оны бағалайды.
			1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден

	Салауатты өмір салты	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) мәтіндегі Бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтап, түсініктеме береді.
Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік	Сандық технология	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру.	1)Мәтін бойынша болжам жасайды, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді; 3) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын түсіндіреді;
	Интернеттің пайдасы мен зияны	1)Пікірталастың " пікірталас -монолог", " пікірталас-диалог", " пікірталас-полилог" түрлерінде сенімді және еркін сөйлеу.	1) Пікірталастың түрлері бойынша сенімді және еркін сөйлеу; 2) негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды; 3) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап ұсынады (тірек-схема, менталды карта, презентация).
		1) Драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада	1) Драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдайды, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды;

Қоғам және заң	Ата Заң	көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдайды және салыстырады, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдейді;
	Құқықбұзушылық және қылмыс	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1) Күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) мәтіндегі Бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтайды, оған түсініктеме береді; 3) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интервью, баспасөз парағы) бойынша салыстырмалы (жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасайды.
Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік	Әлеуметтік теңсіздік	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру.	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені анықтайды және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырады ; 2) ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды қолданады, шағын мақала мәтінін құрайды.
	Қоғамның әлеуметтік құрылымы	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау,	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты анықтайды, қолданылу мақсатын талдайды; 2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолдана алады;

		олардың қолданылу мақсатын талдау.	3) мақала құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық және тілдік ерекшеліктеріне талдау жасайды.
Экология. Мұнай және атомдық индустрия	Қазақстандағы мұнай өндірісі	1) Мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау.	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді; 2) мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдайды, негізгі ойды табады.
	Қазақстандағы атом өнеркәсібі	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау.	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдерді ажыратады, ауызша мәтін құрауда дұрыс қолданады ; 2) кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпараттардың (деректер, сипаттамалар, сандық көрсеткіштер, сілтемелер) қолданылу мақсатын айқындайды.
Тіл. Өнер. Әдебиет	Өнер алды – қызыл тіл	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша жазады (конспектілейді); 2) көркем шығарманы басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырады, тақырып ортақтығын анықтай алады; 3) Мәтіндегі ақпарат бойынша өзіндік пікір білдіреді.
			1) Мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің

	Әдебиет – өнер айнасы	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	жасалу жолын анықтайды; 2) сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданады; 3) мәтін мазмұны бойынша монолог және диалог құрайды.
Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі	Жұмыссыздық мәселесі	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу) және берілген ақпараттарды жүйелеу.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қанықтайды, қысқаша түртіп жазды (конспектілейді); 2) көтерілген мәселе бойынша берілген ақпараттарды анықтайды.
	Еңбек етсең ерінбей	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (үндеу) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау.	1) Берілген мәтіннің стилін анықтап, құрылымы мен рәсімделуін нақтылайды; 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрады, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтайды ; 3) мәтінді жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдайды, өзіндік пікір білдіреді.
Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі	Тәуелсіздік тарихы	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау, негізгі ойды анықтау.	1) Көркем шығарманы тыңдайды, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды; 2) мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды саралайды.
		1) Ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалог	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалог құрастырады; 2) сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын

	Тәуелсіз ел келешегі	құрастыру, көпшілік алдында сөз сөйлеуде сенімді және еркін сөйлеу.	орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнатады; 3) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданады.
Ұлттық театр – өнер ордасы	Сахна –өмір айнасы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2) көркем шығарманы тыңдап, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттайды.
Туризм: Экотуризм	Туризм	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2) көркем шығарманы тыңдап, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттайды.
	Қазақстандағы экотуризм	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады; 2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлейді.
	Отбасы құрылымы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтайды; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы

Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі			мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
	Қазақ отбасыларындағы гендерлік мәселелер	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелеу.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелейді; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
Жастар мәселесінің түйіткілдері	Ел болашағы - жастар	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттайды; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдайды және салыстырады, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізеді.
	Жастар мәселесінің түйіткілдері.	1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу.	1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға береді, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізеді; 2) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады.
	Жаһандық миграция	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелеу.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелейді; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.

Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты	Қазақ халқының көші-қон тарихы	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау.	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтап, олардың қолданылу мақсатын талдайды; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдап, негізгі үрдістерді анықтайды.
Толерант тылық – ел бірлігі	Толеранттылық – бейбітшілік кепілі	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды; 2) мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтайды.
Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік	Отан қорғау - парыз	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегісөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
			1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға береді және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырады ; 2) мәтіннен берілген ақпараттың оқырманға

	Қазақстанның ұлттық қауіпсіздігі	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру.	әсерін және автор позициясын талқылайды; 3) ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастырады.
Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші	Бос уақытты жоспарлау	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу;	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтай біледі ; 2) көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
6-қосымша

Педагогикалық бағыттың "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу - ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты - білім алушылардың құзыреттілігін (тілдік, лингвистикалық, коммуникативтік, мәдениеттану) дамыту, дүниетанымын

қалыптастыру, оның көркемдік-эстетикалық дамуын, түрлі әлеуметтік-мәдени, әлеуметтік-экономикалық, әлеуметтік-құқықтық, ғылыми-техникалық, оқу-кәсіптік ақпараттарды салаларында пайдалану мүмкіндігіне; әлемдік білім беру кеңістігін дамыту жолдарын бағдарлауға көмектесу болып табылады.

"Орыс тілі" пәні әртүрлі деңгейдегі құралдарды пайдалану нормаларын ескере отырып, тіл туралы қалыптасқан білім негізінде сөйлеу қызметінің барлық түрлері (тыңдалым, айтылым, оқылым және жазылым) бойынша білім алушылардың функционалдық/оқу сауаттылығын жетілдіру, олардың кәсіби және қарым-қатынастың өзге де салаларында тиімді сөйлеу қызметін жандандыру арқылы шығармашылық белсенді тұлға болып дамуына ықпал ету.

Пәнді оқыту барсында қазіргі заманғы орыс әдеби тілі, оның қазіргі заманғы полиэтникалық және көптілді Қазақстан жағдайында нақты жұмыс істеуі қарастырылады.

3. Оқу пәнін іске асыру келесі міндеттерді қарастырады:

1) орыс тілі туралы білімді пайдалану, әдеби тіл нормаларын (орфоэпиялық, орфографиялық, лексикалық және грамматикалық) және әртүрлі деңгейдегі кәсіби, басқа салалардағы және коммуникациялық процестерде ауызша және жазбаша тілде сөйлеу этикеті ережелерін сақтау;

2) ақпаратты алудың ақпараттық іздеу, алу және түрлендіру дағдыларын жетілдіру;

3) сөздік қорын байыту және академиялық тілдің қолданылатын грамматикалық құралдарының шеңберін кеңейту;

4) сыни ойлау дағдыларын жетілдіру: алынған ақпаратты талдау, синтездеу, бағалау , түсіндіру;

5) коммуникативтік міндеттерге байланысты оқытудың әртүрлі түрлерін пайдалану;

6) тыңдау және сөйлеу дағдыларын жетілдіру;

7) көпшілік алдында сөйлеудің әртүрлі жанрларында монологиялық сөз құра білу, қарым-қатынас жағдайына сәйкес нормативтілік тұрғыдан тілдік құралдарды сыни тұрғыдан бағалау және таңдау қабілеттерін жетілдіру;

8) мәселені шешу жолдарын ұсына отырып, табысты диалогтік қарым-қатынас жасау, түрлі салаларда және коммуникативтік жағдайларда пікірталас жүргізу дағдыларын жетілдіру;

9) әр түрлі жанрдағы мәтіндерді жасау кезінде стилистикалық сауаттылықты жетілдіру; жеке авторлық стильді қалыптастыру; мәтінді түзету және редакциялау мүмкіндігін; жеке авторлық стильді қалыптастыру;

10) орыс тілінің ұлттық-мәдени ерекшелігі, орыс, қазақ және басқа да халықтардың мәдениеті туралы түсініктерді кеңейту;

11) тілге қарым-қатынас құралы, білім көзі, рухани-адамгершілік құндылық ретінде, қоғамда табысты әлеуметтенуге ықпал ететін тілдік капитал ретінде саналы қатынасты тәрбиелеу.

Грамматикалық материал сөйлеу тақырыптары аясында оқытылады. Тілді оқыту басқа пәндермен интеграция арқылы, әр түрлі пәндік салалардағы мәтіндерді қолдану, академиялық тілді дамыту арқылы жүзеге асырылады.

4. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімнен тұрады:

1) тыңдалым және айтылым;

2) оқылым;

3) жазылым;

4) сөйлеу нормаларын сақтау.

Тыңдалым және айтылым: мәтіннің негізгі және егжей-тегжейлі ақпаратын түсіну; факт пен пікірдің айырмашылығы; автордың позициясына сыни көзқарас білдіру; вербалды емес қарым-қатынас құралдарын ескере отырып, негізгі ойды анықтау; мәтін авторының мақсаты мен ұстанымына сүйене отырып, негізгі ойды анықтау; мәтінде көтерілген мәселе бойынша мазмұнды болжау; пікірталасқа қатысу, өз ұстанымын дәлелдеу, мәселені шешудің әртүрлі жолдарын ұсыну; кеңейтілген монолог құру (берілген тақырып бойынша пайымдау, сендіру), қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени және оқу-ғылыми салалар шегінде кемінде 3 микротақырыпты қамту; тыңдалған материалды ақпараттың дұрыстығы, өзектілігі тұрғысынан бағалау, өз пікірін білдіру.

Оқылым: әр түрлі мәтіндердің негізгі, егжей-тегжейлі, жасырын ақпаратын түсіну, авторлық позицияны сыни бағалау; мәтінде қамтылған ақпараттың басқа көздерден алынған ақпарат/жеке тәжірибемен байланысы барын; мәтіннің негізгі ойының берілуіндегі ескертпелер, иллюстрациялар, субтитрлер, түс, қаріптердің әртүрлілігін, дыбыс пен графикалық кескіндерін, гиперсілтемелердің рөлін анықтау; мәтіндегі арнайы лексика, аббревиатура, перифраза, тұспалдау, эвфемизмдер және басқа да мәнерлілік құралдарының қолданылуын түсіну; әр түрлі жанрдағы мәтіндердің типтерін, белгілері мен тілдік ерекшеліктерін, ғылыми-танымал ішкі стильдегі мәтіндердің ерекшеліктерін (эссе, очерк, мақала), публицистикалық стильді (ескерту, пресс-релиз, жол очерктері) анықтау; оқылған мәтін бойынша зерттеу үшін сұрақтар мен идеяларды тұжырымдау; оқылған мәтінге байланысты сканерлеу және егжей-тегжейлі оқу әдістерін қолдану оқырман өзіне қоятын коммуникативті міндеттерді қарастыру; әртүрлі көздерден ақпаратты алу және синтездеу, әртүрлі көзқарастарды салыстыру; тақырыпты, негізгі ойды, проблеманы, мақсатты, мақсатты аудиторияны, автордың ұстанымын ескере отырып, мәтіндердің стилистикалық ерекшеліктерін (композициялық, тілдік және жанрлық) салыстыру; сөйлемнің, абзацтың мазмұнын түсіндіру, оны тақырыппен, негізгі идеямен, авторлық позициямен байланыстыру.

Жазылым: жоспардың әртүрлі түрлерін, оның ішінде атаулы және сұраулы түрлерін құрастыру; тыңдалған, оқылған және аудиовизуалды материалдың мазмұнын баяндау, негізгі ойды сақтай отырып, бастапқы материалды парафразалау; ақпаратты график, кесте, диаграмма, схема, инфографика, оның ішінде АКТ көмегімен ұсыну;

ғылыми-танымал ішкі стильдің мәтіндерін (эссе, мақала), публицистикалық стиль (ескерту, пресс-релиз, жол нобайы) жасау; мақсат, мақсатты аудиторияны және сөйлеу жағдайын ескере отырып, эссенің әртүрлі түрлерін, оның ішінде сыни эссе жазу, ғылыми және публицистикалық әдебиеттерді талдау, автормен келісімін/ келіспеушілігін білдіру және негіздеу; оқырманға әсер ету құралдарын пайдалана отырып, әртүрлі жанрдағы мәтін-сипаттамалар мен мәтіндер-әңгімелер жазу; мақсат, мақсатты аудиторияны, жағдайды ескере отырып, мәтіндегі барлық кемшіліктерді түзету және редакциялау қарым-қатынас және оқырманға әсер ету.

Сөйлеу нормаларын сақтау: орфографиялық нормаларды сақтау; қарым-қатынастың мақсаты мен жағдайына сәйкес ресми іскерлік стильдің, публицистикалық және ғылыми стильдердің, стилистикалық фигуралардың лексикасын қолдану; сөзжасамдық және морфологиялық (абстрактілі семантика етістіктерін, қазіргі заманның жетілмеген етістіктерін қолдану) нормаларды сақтау; қарапайым, қарапайым күрделі және күрделі сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану.

5. Оқу пәнінің мазмұны 3 Бөлімнен тұрады: "Мәтінді түсіну және жауап беру", " Мәтінді талдау және түсіндіру", "Бағалау және салыстырмалы талдау".

6. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

7. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 -120 сағаттан (3-4 кредиттан) тұрады.

8. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық

Бөлім 1. Имидж Казахстана: современный и исторический обзор.			
1.1. Культура речи. Морфология. Синтаксис.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Что такое имидж страны. Пассивные конструкции. Употребление возвратных глаголов в пассивных конструкциях.			
Тақырып 1.1.2. Имидж Казахстана в истории. Превосходная степень имен прилагательных. Устойчивые словосочетания. Изобразительно-выразительные средства.			
Тақырып 1.1.3. Имидж современного Казахстана. Употребление устойчивых словосочетаний, изобразительно-выразительных средств в тексте.			
Тақырып 1.1.4. Образование как составляющая имиджа государства в педагогическом процессе.			
Бөлім 2. Искусство и литература: различные формы художественного выражения.			
2.1. Орфография. Словообразование и морфология. Стилистика.			
Тақырып 2.1.2. Что такое искусство. Художественное слово. Литература и живопись. Способы словообразования. Словообразование имен существительных, глаголов. Окказионализмы. Употребление форм			

числа имен существительных.			
Тақырып 2.1.2. Литература и музыка. Литература и танец. Императивные (побудительные) предложения. Словообразование имен прилагательных. Правописание слов и принципы русской орфографии.			
Тақырып 2.1.3. Педагогические условия формирования художественного восприятия через искусство и литературу.			
Бөлім 3. Этические нормы в научных открытиях. Человек и право.			
3.1. Лексика и культура речи. Словообразование и морфология.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Что такое этика науки? Этика клонирования. Этические проблемы появления киборгов. "Права" искусственно созданного человека. Специальная лексика. Термины. Стилистическая окраска слов. Лексика научно-популярного стиля.			
Тақырып 3.1.2. Что такое права и обязанности человека. Глаголы несовершенного вида настоящего времени. Употребление императивных (побудительных) предложений в речи.			
Тақырып 3.1.3. Конституция Республики Казахстан о правах и свободах человека. Употребление глаголов			

несовершенного вида настоящего времени. Способы образования.			
Тақырып 3.1.4. Педагогическая этика в сфере научных исследований.			
Бөлім 4. Туризм: экотуризм.			
4.1. Синтаксис. Пунктуация.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Туризм в Казахстане. Знаки препинания в предложениях с однородными членами.			
Тақырып 4.1.2. Туристический имидж Казахстана. Знаки препинания в предложениях с вводными конструкциями, с обособленными определениями и обстоятельствами.			
Тақырып 4.1.3. Экотуризм в Казахстане. Экологические маршруты Казахстана. Знаки препинания в сложносочиненных, сложноподчиненных и бессоюзных предложениях.			
Тақырып 4.1.4. Педагогическое воздействие на подрастающее поколение в процессе изучения развития туризма.			
Бөлім 5. Экология души.			
5.1. Синтаксис. Пунктуация.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Мир – наш дом. Знаки препинания в сложных предложениях.			
Тақырып 5.1.2. Что такое экология души. Знаки препинания в			

предложениях с вводными конструкциями, с обособленными обстоятельствами и дополнениями.			
Тақырып 5.1.3. Твори добро. Знаки препинания в предложениях с обособленными определениями, с однородными и неоднородными определениями.			
Тақырып 5.1.4. Экология культуры. Знаки препинания в предложениях со вставными конструкциями, обособленными приложениями.			
Тақырып 5.1.5. Будущее без книг? Знаки препинания в предложениях с обособленными обстоятельствами, выраженными существительными с предлогами.			
Тақырып 5.1.6. Педагогические основы развития экологической культуры.			
Бөлім 6. Свободное время как показатель развития общества.			
6.1. Орфография.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Что такое свободное время. Основные правила орфографии. Принципы орфографии.			
Тақырып 6.1.2. Как провести свободное время. Употребление прописных букв в словах.			
Тақырып 6.1.3. Организационно-педагогические условия			

проведения свободного времени для развития культуры общества.			
Бөлім 7. Толерантность и диалог межнациональных культур. Социальное неравенство как глобальная проблема общества.			
7.1. Лексика. Синтаксис. Стилистика.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Диалог культур в Казахстане. Толерантность в межкультурном диалоге. Толерантная личность. Стилистически окрашенная лексика. Термины. Узкоспециальная терминология. Употребление общенаучной лексики.			
Тақырып 7.1.2. Социальное неравенство в современном мире. Опорная схема. Пассивные конструкции с возвратными глаголами .			
Тақырып 7.1.3. Решение проблем социального неравенства. Образование как возможность преодоления социального расслоения общества. Безличные предложения. Возвратные глаголы.			
7.1.4. Педагогические аспекты воспитания толерантности и культуры межнационального общения.			
Бөлім 8. Научно-технический прогресс: интеллект искусственный и естественный.			
8.1. Орфография. Синтаксис. Стилистика.	+	+	+

Тақырып 8.1.1. Научно-технический прогресс. Орфографические нормы. Активные и пассивные конструкции с краткими страдательными причастиями.			
Тақырып 8.1.2. Искусственный интеллект. Миф и реальность. Пассивные конструкции с краткими страдательными причастиями.			
Тақырып 8.1.3. Будущее искусственного интеллекта. Правописание глаголов, причастий. Знаки препинания при цитировании.			
Тақырып 8.1.4. Педагогические поиски решения проблем социального неравенства.			
Бөлім 9. Театр в современном мире.			
9.1. Стилистика. Культура речи.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Театр в жизни человека. Изобразительно-выразительные средства.			
Тақырып 9.1.2. Театр и кино. Устойчивые словосочетания.			
Тақырып 9.1.3. Актуален ли сейчас театр? Фразеологизмы. Пословицы.			
Тақырып 9.1.4. Современный театр. Театр в жизни города и страны. Употребление изобразительно-выразительных средств в тексте.			
Тақырып 9.1.5. Педагогические			

принципы воспитания через театральное искусство.			
Бөлім 10. Современное общество. Миграция.			
10.1. Стилистика и культура речи.	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Миграция и современное общество. Употребление устойчивых словосочетаний в официально-деловом стиле.			
Тақырып 10.1.2. Миграционные процессы в современном обществе. Употребление крылатых фраз.			
Тақырып 10.1.3. Миграционные процессы в Казахстане. Употребление устойчивых словосочетаний в научном стиле.			
Тақырып 10.1.4. Тақырып эмиграции в русской литературе. Изобразительно-выразительные средства в художественной литературе.			
Тақырып 10.1.5. Педагогические условия культурной адаптации общества в миграционном процессе.			
Бөлім 11. Современная медицина XXI века.			
11.1. Синтаксис и пунктуация.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. XXI век – век научного прогресса. Знаки препинания в простых предложениях с обращениями, обособленными членами.			
Тақырып 11.1.2. Достижения современной медицины.			

Высокотехнологичная медицина. Политика РК в области здравоохранения в свете стратегии " Казахстан 2025" Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях с несколькими придаточными.			
Тақырып 11.1.3. Медицинские препараты нового поколения. Здравоохранение будущего. Знаки препинания в предложениях с вводными и вставными конструкциями.			
Тақырып 11.1.4. Современные тенденции развития педагогических технологий в медицинском образовании.			
Бөлім 12. Молодежная культура: проблемы молодого поколения.			
12.1. Синтаксис и пунктуация.	+	+	+
Тақырып 12.1.1 Молодежная культура. Знаки препинания в предложениях с обособленными членами.			
Тақырып 12.1.2. Проблемы поколения Z. Знаки препинания в предложениях с вводными и вставными конструкциями.			
Тақырып 12.1.3. Как реализовать себя в жизни . Хобби в молодежной культуре. Сложные предложения с разными видами связи.			
Тақырып 12.1.4. Проблема выбора профессии. Знаки			

препинания в сложных предложениях с разными видами связи.			
Тақырып 12.1.5. Актуальные проблемы воспитания молодҰжи в современных условиях.			
Бөлім 13. Мир и безопасность.			
13.1. Орфография.	+	+	+
Тақырып 13.1.1. Укреплять мир и безопасность. Основные правила русской орфографии.			
Тақырып 13.1.2. Деятельность Казахстана по достижению мира и безопасности. Правописание слов и принципы русской орфографии.			
Тақырып 13.1.3. Мир без ядерного оружия. Личная безопасность в современном мире. Правописание глаголов, причастий, имен прилагательных.			
Тақырып 13.1.4. Профессиональная педагогическая культура безопасности: пути развития и совершенствования.			
Бөлім 14. Историческое наследие и память.			
14.1. Синтаксис и пунктуация.	+	+	+
Тақырып 14.1.1. Историческая память. Знаки препинания в предложениях с вводными и вставными конструкциями.			
Тақырып 14.1.2. Историческое наследие Казахстана. Сакральные места нашей Родины. Знаки препинания в предложениях с			

обособленными членами. Пассивные конструкции с краткими страдательными причастиями.			
Тақырып 14.1.3. Сохраним наше историческое наследие. Казахстан в списке " Всемирное наследие ЮНЕСКО". Знаки препинания в сложных предложениях.			
Тақырып 14.1.4. Не забывайте солдата. Кто не помнит своего прошлого, обречен на то, чтобы пережить его вновь. Знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи.			
Тақырып 14.1.5. Педагогические аспекты формирования исторического сознания и исторической памяти. Знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи.			
Бөлім 15. Образование и наука.			
15.1. Синтаксис и стилистика.	+	+	+
Тақырып 15.1.1. Язык и образование. Односоставное и двусоставное предложения.			
Тақырып 15.1.2. Программа трехъязычия в Казахстане. Сложные предложения с союзами когда, чтобы, если.			
Тақырып 15.1.3. Язык специальности и профессиональная культура речи. Прямая, косвенная речь. Логико-смысловые отношения в предложении.			

Тақырып 15.1.4. Профессиональные компетенции для организации и управления процессом компьютерного обучения.			
Тақырып 15.1.5. Сущность и понятие компьютерных технологий в образовании.			
Тақырып 15.1.6. Перспективы гуманитарного, технического, медицинского и других видов образования. Предложно-падежная система. Совершенный и несовершенный виды глагола.			
Тақырып 15.1.7. Социокультурные и обучающие функции компьютерных программ.			
Тақырып 15.1.8. Способы учебного взаимодействия с компьютером на уроке русского языка.			
Тақырып 15.1.9. Достижения в области науки.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийі
Имидж Казахстана: современный и исторический обзор	Культура речи. Морфология. Синтаксис	1) Постигать основную и детальную информацию текста, высказывая критическое отношение к услышанному; 2) определять целевую аудиторию, жанры; 3) соблюдать морфологические нормы (использование превосходной степени прилагательных);	1) Создает тексты различных типов и жанров научно-популярного подстиля (статья, эссе, очерк, конспект), публицистического стиля (заметка, пресс-релиз, путевой очерк) с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации; 2) распознает жанры текста;

		4) выносить суждение о содержании по проблеме, поднимаемой в тексте.	3) образует превосходную степень имен прилагательных.
Искусство и литература: различные формы художественного выражения	Орфография. Словообразование и морфология. Стилистика	1) Строить развернутый монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение), включающий не менее 3-х микротем в пределах общественно-политической, социально-культурной и учебно-научной сфер; 2) соблюдать орфографические, морфологические нормы (единственного числа в значении множественного числа, множественное число прилагательных).	1) Грамотно использует морфологические нормы; 2) устанавливает роль примечаний, иллюстраций, подзаголовков в передаче основной мысли текста; 3) выполняет морфемный и словообразовательный анализ существительных, прилагательных, глаголов; 4) определяет роль окказионализмов в художественных текстах.
Наука и этика: киборги и клоны. Человек: права и обязанности	Лексика и культура речи. Стилистическая окраска слов. Лексика научно-популярного стиля. Словообразование и морфология	1) Обладать знаниями о языке и соответствующих средств, необходимых для его использования; 2) определять основную мысль на основе выделения смысловых частей прослушанного текста и определения их микротем в пределах общественно-политической, социально-экономической сфер; 3) иметь понимание об основных компонентах словарного запаса.	1) Демонстрирует знание разновидности стилистической окраски; 2) умеет выстроить свою речь в дебатах, аргументируя собственную позицию и предлагая разные пути решения проблемы; 3) определяет роль перифразы, аллюзии, эвфемизмов и других средств выразительности в тексте; 4) находит в тексте специальную лексику, термины профессий, относящихся к социально-экономическому профилю.
		1) Участвовать в дебатах, аргументируя собственную позицию и предлагая разные пути решения проблемы; 2) соблюдать словообразовательные и морфологические нормы (использование глаголов несовершенного вида настоящего времени); употреблять	1) Приводит аргументы в защиту собственной позиции во время дебатов; 2) находит разные пути решения проблемы; 3) использует глаголы несовершенного вида настоящего времени; 4) употребляет императивные (

		императивные (побудительные) предложения в речи	побудительные) предложения в речи.
Туризм: экотуризм	Пунктуация Знаки препинания в предложениях с однородными членами	1) Участвовать в дебатах, аргументируя собственную позицию и предлагая разные пути решения проблемы.	1) Приводит аргументы в защиту собственной позиции во время дебатов; 2) находит разные пути решения проблемы.
		1) Грамотно использовать вводные и вставные конструкции; 2) оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации о проблемах и перспективах развития туристической отрасли Казахстана, выражая собственное мнение.	1) Демонстрирует знание особенностей пунктуации при вводных словах; 2) высказывает собственное мнение об услышанном; 3) находит и объединяет необходимую информацию из различных источников; 4) передает содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых, сжатых планов, пересказа, тезисов, резюме и т.д.
		1) Применять основные правила расстановки знаков при однородных членах предложения; 2) извлекать и синтезировать информацию развитии социального туризма в Казахстане из различных источников, сопоставлять разные точки зрения.	1) Находит и распознает средства выразительности в тексте ; 2) демонстрирует знание системности пунктуации; 3) получает информацию из различных источников 4) объединяет информацию из различных источников; 5) сравнивает разные точки зрения.
		1) Распознавать предикативные единицы предложения; 2) интерпретировать содержание фрагмента текста.	1) Использует правильно знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи; 2) составляет вопросы по прочитанному тексту; 3) предлагает идеи для исследования по прочитанному тексту.
		1) Формулировать вопросы и идеи для	1) Составляет и предлагает вопросы и

Экология души	Синтаксис. Пунктуация Знаки препинания в сложных предложениях	исследования по прочитанному тексту; 2) извлекать и синтезировать информацию из различных источников, сопоставлять разные точки зрения 3) интерпретировать содержание предложения, абзаца, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией; 4) представлять информацию в виде графика, таблицы, диаграммы, схемы, инфографики, в том числе с помощью информационных коммуникационных технологий.	идеи для исследования по прочитанному тексту; 2) использует и сравнивает информацию из различных источников, сопоставлять разные точки зрения; 3) объясняет содержание предложения, абзаца, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией; 4) конструирует и применяет информацию в виде графика, таблицы, диаграммы, схемы, инфографики, в том числе с помощью информационных коммуникационных технологий.
Свободное время как показатель развития общества. Орфография	Свободное время. Основные правила орфографии. Принципы орфографии. Употребление прописных букв в словах	1) Иметь представление о принципах орфографии; 2) прогнозировать содержание текста по таблице; 3) участвовать в дебатах на тему "Современные тренды в образовании", аргументируя собственную позицию и предлагая разные пути решения проблемы.	1) Использует стратегию детального чтения; 2) называет орфографические нормы; 3) определяет стиль текста "Инструменты тайм-менеджмента", его языковые особенности; 4) представляет информацию в виде презентации.
		1) Выделять слова в тексте с помощью прописной буквы; 2) писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя средства воздействия на читателя.	1) Создает тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах; 2) определяет и выбирает средства воздействия на читателя при создании текстов различных жанров.
		1) Иметь представление о функционально-стилевом расслоении лексики; 2) соблюдать синтаксические и стилистические нормы; 3) строить развҰрнутый монолог (рассуждение на заданную тему,	1) Участвует в деловой беседе, решает проблему, достигает договоренности; 2) употребляет лексику официально-делового стиля, публицистического и научного стилей, стилистические фигуры в

Толерантность и диалог межнациональных культур. Социальное неравенство как глобальная проблема общества	Стилистически окрашенная лексика. Термины. Узкоспециальная терминология. Общенаучная лексика. Употребление общенаучной лексики	убеждение), включающий не менее 3-х микротем в пределах социально-экономической и учебно-научной сфер.	соответствии с целью и ситуацией общения; 3) составляет разные виды плана, в том числе план - опорная схема.
		1) Использовать узкоспециальную лексику, профессионализмы; 2) развить речевую деятельность; 3) использовать приемы просмотрового чтения, сканирования и детального чтения.	1) Употребляет педагогические термины, дает им определения; 2) применяет приемы просмотрового чтения, сканирования и детального чтения; 3) владеет навыками чтения научного текста.
		1) Писать научное эссе, статью с использованием научной педагогической лексики; 2) корректировать и редактировать все имеющиеся недочеты в тексте, учитывая цель, целевую аудиторию, ситуацию общения и воздействие на читателя.	1) Использует научную лексику; 2) определяет научные лексические единицы в научных терминологических системах; 3) находит и корректирует недочеты в тексте учитывая педагогические цели.
Научно-технический прогресс: интеллект искусственный и естественный	Орфографические нормы. Пассивные конструкции с возвратными глаголами и краткими страдательными причастиями. Синтаксические нормы публицистического стиля речи. Виды плана. Развернутый и сжатый план	1) Обладать знаниями о классификации функциональных стилей; 2) строить развернутый монолог для публичного выступления в рамках социально-культурной, социально-экономической и учебно-научной сфер.	1) Составляет тексты соблюдая орфографические нормы; 2) определяет основную мысль текста, опираясь на цель и позицию автора .
		1) Иметь представление о грамматических признаках краткой формы страдательного причастия; 2) строить развернутый монолог для публичного выступления в рамках учебно-научной сферы.	1) Приводит примеры образования кратких форм страдательных причастий; 2) выделяет типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (аннотация, научная статья, репортаж , публичное выступление) и их подстилей.
		1) Иметь понимание роли цитирования во	1) Обладает навыками составления вторичных текстов; 2) применяет разные виды чтения в

		вторичных текстах и знаках препинания при цитировании; 2) иметь навыки цитирования.	зависимости от коммуникативных задач, которые ставит перед собой читающий.
Театр в современном мире	Стилистика. Культура речи. Изобразительно-выразительные средства. Фразеологизмы. Пословицы	1) Использовать изобразительно-выразительные средства; 2) находит в тексте тропы и фигуры речи.	1) Выделяет в тексте тропы, фигуры речи; 2) перечисляет, имеющиеся в тексте тропы.
		1) Употреблять фразеологизмы; 2) составлять тексты, задействуя устойчивые словосочетания.	1) Приводит примеры устойчивых словосочетаний; 2) приводит примеры межнациональных фразеологизмов.
		1) Определять типы и языковые особенности фольклорных текстов; 2) Осмыслять значение социального театра как одного из актуальных направлений театрального искусства.	1) Объясняет значение поговорок, пословиц; 2) приводит примеры пословиц школьной тематики.
		1) Составлять тексты с применением фразеологических оборотов.	1) Находит в тексте фразеологизмы, сравнения, метафоры.
Современное общество. Проблемы миграции	Стилистика и культура речи Употребление устойчивых словосочетаний в официально-деловом стиле. Фразеологизмы и фразеологические обороты. Крылатые слова и выражения. Фразеологизмы, заимствованные из других языков	1) Применять разговорную фразеологию; 2) иметь представление о речевых клише и штампах.	1) Называет фразеологические единицы в речи педагога; 2) называет ошибки в употреблении фразеологических оборотов.
		1) Обогатить словарный запас, используя крылатые фразы; 2) сформировать коммуникативные компетенции.	1) Приводит примеры крылатых фраз; 2) определяет собственную позицию при раскрытии значения крылатых фраз.
		1) Осознавать значение устойчивых словосочетаний в научном стиле текста на тему социальной роли миграции.	1) Употребляет морфологические средства при написании научного текста; 2) употребляет в научно-педагогической речи аналитические формы сравнительной и превосходной степеней имен прилагательных.

		1) Иметь представление о применение изобразительно-выразительных средств, стилистических фигур и других приемов в тексте.	1) Осознает и применяет изобразительно-выразительные средства, стилистические фигуры и другие приемы в тексте.
Современная медицина XXI века	Синтаксис и пунктуация. Знаки препинания в простых предложениях с обращениями, обособленными членами	1) Иметь понимание правил использования знаков препинания в предложениях с обособленными членами.	1) Дает критическую оценку прослушанного/ прочитанного материала на тему "Социальное медицинское страхование в Казахстане" с точки зрения убедительности, оценивая его.
		1) Использовать синонимичные синтаксические конструкции (союзные и бессоюзные предложения, сложные и простые предложения) как источник богатства и разнообразия речи.	1) Составляет и интонирует сложные предложения.
		1) Иметь знания об особенностях пунктуации в предложении с вводными и вставными конструкциями.	1) Объясняет типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (аннотация, научная статья, репортаж, публичное выступление) и их подстилей.
Молодежная культура: проблемы молодого поколения	Синтаксис и пунктуация. Знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи	1) Составлять тексты с вводными и вставными конструкциями.	1) Обсуждает проблему в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности.
		1) Иметь знания о классификации видов связей в предложении.	1) Приводит примеры бессоюзной связи в предложениях на заданную тему; 2) владеет различными приемами чтения в зависимости от коммуникативных задач, которые ставит перед собой читающий.
		1) Различать виды связи в предложениях текстового материала на тему " Молодежь как социальная группа".	1) Получает информацию из различных источников о социальных проблемах молодежи, устанавливая взаимосвязи и делая обоснованные выводы.

Мир и безопасность	Основные правила орфографии. Употребление разделительных Ъ и Ь	1) Различать основные направления русской орфографии; 2) оценивать прослушанный материал с точки зрения убедительности, критически оценивая его; соблюдать орфографические нормы при употреблении Ъ и Ь.	1) Составляет развернутый монолог для публичного выступления в рамках научно-педагогической сферы; 2) демонстрирует знание морфологического принципа русской орфографии.
Историческое наследие и память. Синтаксис и пунктуация	Синтаксис. Пунктуация. Знаки препинания в предложениях с вводными и вставными конструкциями	1) Иметь представление о пунктуации в предложениях с вводными и вставными конструкциями; 2) интерпретировать содержание фрагмента текста, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией; использовать знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи.	1) Выделяет в тексте вводные и вставные конструкции; 2) использует пассивные конструкции в безличных предложениях.
		1) Иметь понимание стилистических и семантических различиях конструкций.	1) Различает типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (аннотация, научная статья, репортаж , публичное выступление) и их подстилей.
		1) Сравнивать стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые), учитывая тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора и воздействие, произведенное на читателя.	1) Проводит сопоставительный анализ стилистических особенностей текстов; 2) составляет разные виды эссе, в том числе аргументативное и дискуссионное, рассматривая и анализируя проблему, представленную в научной, публицистической литературе, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы.
		1) Оценивать прослушанный материал	1) Дает оценку прослушанному

	Язык и образование. Односоставное и двусоставное предложения	с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение.	материалу с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение.
	Программа трехъязычия в Казахстане. Сложные предложения с союзами, когда, чтобы, если	1) Участвовать в дебатах, аргументируя собственную позицию и предлагая разные пути решения проблемы;	1) Приводит аргументы в защиту собственной позиции во время дебатов.
	Язык специальности и профессиональная культура речи. Прямая, косвенная речь. Логико-смысловые отношения в предложении	1) Использовать приемы просмотрового чтения, сканирования и детального чтения.	1) Владеет приемами просмотрового чтения, сканирования и детального чтения.
	Профессиональные компетенции для организации и управления процессом компьютерного обучения	1) Извлекать и синтезировать информацию из различных источников, сопоставлять разные точки зрения; 2) интерпретировать содержание предложения, абзаца, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией.	1) Умеет извлекать и синтезировать информацию из различных источников, сопоставляет разные точки зрения; 2) создает интерпретацию содержания предложения, абзаца, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией.
	Сущность и понятие компьютерных технологий в образовании	1) Писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя приемы, отражающие убеждения, взгляды и чувства автора;	1) Создает тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя приемы, отражающие убеждения, взгляды и чувства автора.
Образование и наука	Перспективы гуманитарного, технического, медицинского и других видов образования. Предложно-падежная система. Совершенный и несовершенный виды глагола	1) участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности; 2) понимать главную, детальную, скрытую информацию сплошных и не сплошных текстов, критически оценивая авторскую позицию и скрытый смысл текста.	1) Поддерживает деловую беседу, решая проблему и достигая договоренности; 2) определяет главную, детальную, скрытую информацию сплошных и не сплошных текстов, критически оценивая авторскую позицию и скрытый смысл текста.
		1) Создавать тексты различных типов и стилей (аннотация, статья, репортаж, публичное выступление) уместно	1) Определяет тексты различных типов и стилей (аннотация, статья, репортаж, публичное выступление);

	Социокультурные и обучающие функции компьютерных программ. Стили речи	употреблять с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации; уместно использовать цитирование;	2) уместно употреблять с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации; уместно использовать цитирование.
	Способы учебного взаимодействия с компьютером на уроке русского языка. Знаки препинания в предложениях и сложных предложениях с разными видами связи	1) Сравнивать стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые), учитывая тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора и воздействие, произведенное на читателя.	1) Определяет стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые), учитывая тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора и воздействие, произведенное на читателя.
	Достижения в области науки	1) Писать разные виды эссе, в том числе аргументативное и дискуссионное, рассматривая и анализируя проблему, представленную в научной, публицистической литературе, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы.	1) Создает разные виды эссе, в том числе аргументативное и дискуссионное, рассматривая и анализируя проблему, представленную в научной, публицистической литературе, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
7- қосымша

Педагогикалық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту

туралы" Қазақстан Республикасы Оқу- ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс әдебиеті" пәнінің мақсаты - білім алушыларды орыс және әлемдік көркем әдебиеттің байлығымен таныстыру, олардың әдебиет туындылары мен онда көрініс тапқан өмір құбылыстарын эстетикалық қабылдау және бағалау қабілетін дамыту, эстетикалық талғамдарды, қажеттіліктерді, азаматтық идеялық-адамгершілік позицияны қалыптастыру.

Бұл пәнді оқыту тұлғаның интеллектуалды-адамгершілік және дүниетанымдық дамуына, озық заманауи технологияларды игеруге әсер етуі керек, олардың қолданылуы мен трансферті жеке кәсіби және мансаптық өсуді қамтамасыз ете алады.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді шешуді көздейді:

1) Орыс тілі туралы білімді қолдану, әдеби тілдің нормаларын (орфоэпиялық, орфографиялық, пунктуациялық, лексикалық, грамматикалық, стилистикалық) және қарым-қатынастың әртүрлі салалары мен жағдайларында ауызша және жазбаша тілде сөйлеу этикеті ережелерін сақтау;

2) қазіргі әлемнің жаһандануы жағдайында әдебиеттің рухани мұра ретіндегі құндылығын түсінуді қалыптастыру;

3) сыни талдау, салыстыру, жалпылау дағдыларын жетілдіру, ұқсастықтар мен себеп-салдарлық байланыстарды белгілеу, құбылыстарды жіктеу, шығармаларды талдау негізінде логикалық және сыни пайымдаулар, ойлар мен қорытындылар құру;

4) оқудың рухани және зияткерлік қажеттілігін қалыптастыру, әрбір білім алушының шығармашылық қабілеттерін дамыта отырып, мәтінді сыни оқу және түсіндіру дағдыларын жетілдіру;

5) әр түрлі жанрдағы шығармалардың идеялық-көркемдік, әлеуметтік-тарихи және рухани-эстетикалық аспектілерін терең түсіну, талдау негізінде коммуникативтік дағдыларды дамыту;

6) зерттеу мәдениеті саласында құзыреттілігін көрсете отырып, шығарма, әдеби-сын мақалалардың мазмұнын ауызша немесе жазбаша түрде бағалау дағдыларын жетілдіру;

7) әдеби құбылыстарды контекстік қарау қабілеттерін, әдеби фактілерді салыстыру, ұқсастықтар жасау, әдеби параллельдер құру қабілетін жетілдіру;

8) болашақ кәсіби қызметтің мәні мен әлеуметтік маңыздылығын түсіну, оған тұрақты қызығушылық таныту.

4. Оқу пәнінің мазмұны 3 Бөлімнен тұрады: "Мәтін бойынша түсіну және жауаптар беру", "Мәтінді талдау және түсіндіру", "Бағалау және салыстырмалы талдау".

"Мәтін бойынша түсіну және жауаптар беру" Бөлімі келесі Бөлімшелерді қамтиды:

1) терминдерді түсіну;

2) көркем шығарманы түсіну;

3) жатқа оқу және дәйексөз;

4) жоспар құру;
5) қайталау;
6) сұрақтарға жауаптар.
"Мәтінді талдау және түсіндіру" Бөлімі келесі Бөлімшелерді қамтиды:
1) жанр;
2) тақырып және идея;
3) композиция;
4) эпизодтарды талдау;
5) батырлардың сипаттамасы;
6) әр түрлі формадағы шығарманың көркемдік әлемі;
7) автордың көзқарасы;
8) көркемдік-бейнелеу құралдары;
9) шығармашылық жазу.
"Бағалау және салыстырмалы талдау" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:
1) көркем шығарманы бағалау;
2)көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен (хореография, кескіндеме, сәулет, музыка және т. б.) салыстыру
3) әдебиет туындыларын салыстыру;
4) мәлімдемелерді бағалау.
"Орыс әдебиеті" оқу пәнінің мазмұны оқыту Бөлімдері бойынша ұйымдастырылған.
Оқу пәнінің мазмұны келесі Бөлімдерді қамтиды:
- Артық адамдар;
-Біздің заманымыздың батылары;
- Адам және құқық;
- Отбасылық құндылықтар;
-Өзгеріс дәуіріндегі адам;
-Тоталитарлық режим дәуіріндегі адам;
- Адамдардың тағдырындағы соғыс;
- Моральдық таңдау тақырыбы.
5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:
1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;
2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);
3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;
4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге

байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 72 -96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
Бөлім 1. Лишние люди.			
1.1. Образы "лишних людей" в русской литературе.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. А.С. Пушкин "Евгений Онегин".			
Тақырып 1.1.2. И.А. Гончаров "Обломов".			
Тақырып 1.1.3. Выявление актуальности образной системы романов "Евгений Онегин" и "Обломов", как педагогический фактор социально-нравственного воспитания.			
Бөлім 2. Герой нашего времени.			
2.1. Образ современника в литературе XIX-XX вв.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. М.Ю. Лермонтов. "Герой нашего времени".			
Тақырып 2.1.2. Ч.Т.Айтматов "Плаха".			
Тақырып 2.1.3. Актуальность романа " Плаха" в наши дни.			
Тақырып 2.1.4. Духовно-нравственное воспитание будущих педагогов через образы современников в литературе XIX-XX вв.			

Бөлім 3. Человек и право.			
3.1. Тақырып "человек и право" в литературе.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Ф.М. Достоевский " Преступление и наказание".			
Тақырып 3.1.2. Н.А. Островский " Бесприданница".			
Тақырып 3.1.3.Тақырып торга и власти денег в произведении Н.А. Островского " Бесприданница".			
Тақырып 3.1.4. Психолого-педагогические аспекты нравственного воспитания произведений Ф.М. Достоевского и Н.А . Островского.			
Бөлім 4. Семейные ценности.			
4.1. "Мысль семейная" в русской литературе.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Л.Н. Толстой. "Война и мир".			
Тақырып 4.1.2.Л.Н. Толстой и мировая литература.			
Тақырып 4.1.3. А.В. Вампилов "Старший сын ".			
Тақырып 4.1.4. Педагогические условия воспитания основ нравственной культуры через семейные ценности .			
Бөлім 5. Человек в эпоху перемен.			
5.1. Значимость культурных ценностей.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Р. Бредбери "Улыбка".			
Тақырып 5.1.2. Б.Пастернак "Доктор Живаго".			

Тақырып 5.1.3. Роман-повествование о судьбах интеллигенции в эпоху советского тоталитаризма.			
Тақырып 5.1.4. С.Есенин. Лирика.			
Тақырып 5.1.5. С.Есенин. Поэма "Анна Снегина".			
Тақырып 5.1.6. А.Блок. Стихи из сборника " Страшный мир", цикл " Стихи о Прекрасной даме ".			
Тақырып 5.1.7. А.Блок. Поэма "Двенадцать".			
Тақырып 5.1.8. Педагогические условия эффективного воспитания посредством привития культурных ценностей.			
Бөлім 6. Человек в эпоху тоталитарного режима.			
6.1. Восприятие социального заката как необходимость говорить правду о своем времени.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. М.А. Булгаков. "Мастер и Маргарита".			
Тақырып 6.1.2. Образы Иешуа и Понтия Пилата в романе "Мастер и Маргарита".			
Тақырып 6.1.3. А.Рыбаков "Дети Арбата" .			
Тақырып 6.1.4. Молодое поколение в романе А.Рыбакова "Дети Арбата ".			
Тақырып 6.1.5. А.Ахматова. Лирика. " Реквием".			
Тақырып 6.1.6. Е.Замятин "Мы".			
Тақырып 6.1.7. Формирование и развитие духовности			

является важным аспектом становления будущего педагога через восприятие исторических факторов.			
Бөлім 7. Война в судьбах людей.			
7.1. Проблема нравственного выбора в экстремальных условиях.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. В.Быков " Сотников".			
Тақырып 7.1.2. Тақырып Великой Отечественной войны в творчестве казахстанских авторов. Г. Мусрепов "Солдат из Казахстана".			
Тақырып 7.1.3. Б.Л.Васильев "А зори здесь тихие".			
Тақырып 7.1.4.Тақырып героизма, патриотизма и исторической пямяти в повести Б.Л.Васильева " А зори здесь тихие".			
Тақырып 7.1.5. В.Л. Кондратьев "Сашка".			
Тақырып 7.1.6. Е.М. Ремарк "Три товарища".			
Тақырып 7.1.7. Военная Тақырыптика в лирике Д.Самойлова.			
Тақырып 7.1.8. Н.А. Заболоцкий. Лирика.			
Тақырып 7.1.9. Е. Евтушенско. Стихи о войне.			
Тақырып 7.1.10. Военная Тақырыптика в лирике Б.Окуджавы и В.С. Высоцкого.			
Тақырып 7.1.11. А.Т.Твардовский " Василий Теркин".			
Тақырып 7.1.12. Педагогические аспекты духовно-нравственного воспитания в экстремальных условиях.			

Бөлім 8. Тақырып нравственного выбора			
8.1. Тақырып свободы.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. А.В. Вампилов "Утиная охота" .			
Тақырып 8.1.2. О.Сулейменов – поэт и гражданин. Лирика.			
Тақырып 8.1.3. А.Горький "Старуха Изергиль".			
Тақырып 8.1.4. Педагогическое сопровождение процесса воспитания основ нравственной культуры.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Лишние люди	Образы "лишних людей" в русской литературе. А. С. Пушкин. "Евгений Онегин". Воспитательное значение творчества А.С.Пушкина. Значение творчества А.С.Пушкина для	1) Понимать термины: золотой век, онегинская строфа, мотив, роман в стихах, психологизм, фабула;	1) Различает литературоведческие термины, связанные с произведениями А.С. Пушкина; 2) использует в литературоведческом анализе произведений термины: золотой век, онегинская строфа, мотив , роман в стихах, фабула.
		2) понимать содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражать своҰ отношение к услышанному или прочитанному. Понимать содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражать своҰ отношение к услышанному или прочитанному через педагогические аспекты.	1) Анализирует художественное произведение; 2) высказывает собственное мнение о прочитанном произведении.

	русской литературы и культуры. И. А. Гончаров. " Обломов". Характеристика и выявление актуальности образной системы романа И.А. Гончарова " Обломов".	3) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Аргументирует авторскую позицию; 2) при анализе воспроизводит наизусть цитаты из произведений А.Пушкина, А. Гончарова .
		4) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, выражая собственное мнение о теме и образах актуальности романа в наши дни;	1) Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
		5) определять жанр и его признаки (роман-эпопея, роман в стихах, психологический роман и др.), особенности философской лирики.	1) Выделяет и различает основные литературные жанры и их признаки; 2) выявляет художественное своеобразие философской лирики.
		6) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей.	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа.
		1) Понимать содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражать своҰ отношение к услышанному или прочитанному;	1) Анализирует художественное произведение; 2) высказывает собственное мнение о прочитанном произведении.
		2) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Аргументирует авторскую позицию; 2) при анализе воспроизводит наизусть цитаты из произведений М.Ю. Лермонтова, Ч.Айтматова.
		3) составлять план сочинения на литературные и свободные темы;	1) Пишет сочинения, письменные работы на литературные и свободные темы с опорой на план.
			1) Передает содержание текста произведения или

Герой нашего времени	Образ современника в литературе XIX-XX вв. М. Ю. Лермонтов. "Герой нашего времени". Ч. Т. Айтматов "Плаха". Актуальность романа " Плаха" в наши дни. Духовно-нравственное воспитание будущих педагогов через образы современников в литературе XIX-XX вв.	4) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание и используя образные средства;	фрагмента путем творческого воспроизведения; 2) применяет изобразительно-выразительные средства при передаче содержания.
		5) определять роль композиции в раскрытии идеи произведения, образов героев;	1) Выделяет особенности построения произведения, тему, идею; 2) выявляет роль композиции в создании художественных образов произведения.
		6) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа.
		7) анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации;	1) Определяет основные особенности художественного произведения; 2) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.
		8) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, поясняя позицию автора примерами из текста;	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики. 2) строит устные и письменные монологические высказывания.
		9) писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая	1) Создает эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации по прочитанным произведениям; 2) применяет изобразительно-выразительные средства языка;

		свое мнение об актуальности произведения;	3) высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах.
		10) сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, оценивая степень эмоционального воздействия.	1) Выделяет сходство и различие художественного произведения с произведениями других жанров искусства; 2) определяет и дает оценку эмоциональному воздействию произведения на читателя .
	Вопросы нравственных ценностей в русской литературе. Ф.М. Достоевский " Преступление и наказание". Значение творчества Ф.М. Достоевского.	1) Самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Аргументирует авторскую позицию; 2) при анализе воспроизводит наизусть цитаты из произведений Ф.М.Достоевского, А.Н.Островского.
		2) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на текст произведения, выражая собственное мнение о теме и образах;	1) Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
		3) определять тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста;	1) Выделяет художественные особенности текста; 2) вычленяет тему и проблему произведения на основе его анализа.
		4) Анализировать эпизоды, определяя их роль и место в композиции произведения, объяснять значение эпизода для раскрытия идейно-тематического замысла;	1) Интерпретирует значение эпизода для раскрытия авторского замысла; 2) исследует произведения с целью определения его идеи, художественных особенностей.
		5) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих

Человек и право	Н.А. Островский " Бесприданница".		лиц в структуре романа (пьесы).
	Тема торга и власти денег в произведении Н.А. Островского " Бесприданница". Психолого-педагогические аспекты нравственного воспитания произведений Ф.М. Достоевского и Н.А . Островского	6) анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации (символы, формулы, законы, буктрейлеры);	1) определяет основные особенности художественного произведения; 2) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.
		7) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, поясняя позицию автора примерами из текста;	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения; 3) строит устные и письменные монологические высказывания.
		8) сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы с точки зрения эстетического воздействия на читателя, объясняя общие и отличительные признаки.	1) Сравнивает текст или его фрагменты с другими произведениями; 2) определяет воздействия произведений на читателя; 3) устанавливает сходства и различия произведений (или их фрагментов).
		1) Понимать термины: золотой век, мотив, роман-эпопея, психологизм, фабула;	1) Различает литературоведческие термины, связанные с произведениями Л.Толстого, А.Вампилова ; 2) использует в литературоведческом анализе произведений термины: роман-эпопея, психологизм, фабула.
		2) составлять план сочинения на	1) Пишет сочинения на литературные темы, используя план;

		литературные и свободные темы;	2) планирует и создает письменные работы на свободные темы с опорой на план.
		3) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание и используя образные средства;	1) Передает содержание текста произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 2) применяет изобразительно-выразительные средства при передаче содержания.
		4) определять жанр и его признаки (роман-эпопея, роман в стихах, психологический роман и др.), особенности философской лирики;	1) Выделяет и различает основные литературные жанры и их признаки; 2) выявляет художественное своеобразие философской лирики.
		5) определять роль композиции в раскрытии идеи произведения, образов героев;	1) Выделяет особенности построения произведения, тему, идею; 2) выявляет роль композиции в создании художественных образов произведения.
		6) анализировать эпизоды, определяя их роль и место в композиции произведения, объяснять значение эпизода для раскрытия идейно-тематического замысла;	1) Интерпретирует значение эпизода для раскрытия авторского замысла; 2) исследует произведения с целью определения его идеи, художественных особенностей.
Семейные ценности	"Мысль семейная" в русской литературе. Л.Н. Толстой. "Война и мир". Л.Н. Толстой и мировая литература. А.В. Вампилов "Старший сын". Педагогические условия воспитания основ нравственной культуры через семейные ценности.	7) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа (пьесы).
		8) анализировать средства и приемы создания образов, изобразительные средства и фигуры	1) Выделяет способы создания художественных образов произведения; 2) находит в тексте изобразительно-выразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса

		поэтического синтаксиса, объяснять их воздействие на читателя;	и раскрывает их воздействие на читателя.
		9) писать творческие работы логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения;	1) Применяет изобразительно-выразительные средства языка; 3) высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах.
		10) сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, оценивая степень эмоционального воздействия;	1) Выделяет сходство и различие художественного произведения с произведениями других жанров искусства; 2) определяет и дает оценку степени эмоционального воздействия произведения на читателя .
		11) оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стилевого единства, фактологической точности и эмоционального воздействия на слушателя или читателя.	1) Характеризует диалогические и монологические высказывания на основе раскрытия темы, понимания построения произведения, его стиля; 2) излагает содержание произведения с соблюдением логической последовательности и правильности.
		1) Понимать термины: ретроспекция, серебряный век, имажинизм, символизм, акмеизм, футуризм;	1) Различает литературоведческие термины, связанные с произведениями поэтов " серебряного века"; 2) выделяет особенности поэзии символистов, акмеистов, футуристов.
		2) давать оценку произведению с точки зрения эстетического	1) Определяет нравственную и эстетическую ценность произведения;

Человек в эпоху перемен	Значимость культурных ценностей. Р. Бредбери "Улыбка". Б.Пастернак "Доктор Живаго". Роман-повествование о судьбах интеллигенции в эпоху советского тоталитаризма. С.Есенин. Лирика. С.Есенин. Поэма "Анна Снегина". А.Блок. Стихи из сборника "Страшный мир ", цикл "Стихи о Прекрасной даме". А.Блок. Поэма " Двенадцать". Педагогические условия эффективного воспитания посредством привития культурных ценностей.	воздействия на читателя, объясняя собственное отношение к идее, героям в форме устных и письменных высказываний;	2) создает устные и письменные высказывания; 3) приводит доказательства в подтверждение собственных мыслей по прочитанному произведению.
		3) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Аргументирует авторскую позицию; 2) воспроизводит наизусть цитаты из произведений поэтов " серебряного века".
		4) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на литературный материал, выражая собственное мнение о теме, проблеме, системе образов;	1) Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
		5) определять жанр и его признаки (синкретический жанр), особенности лирики серебряного века;	1) Выделяет и различает основные жанры лирики; 2) определяет принадлежность лирического произведения к одному из направлений литературы "серебряного века"; 3) раскрывает художественное своеобразие произведений Р.Бредбери , Б.Пастернака, С.Есенина, А.Блока.
		6) определять роль эпизода, его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения на основе анализа художественных средств и приемов;	1)Анализирует художественное произведение; 2) устанавливает значение эпизода в структуре произведения.
		7) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих

		идейно-тематического содержания произведения;	лиц в структуре романа (поэмы).
		8) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением;	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения; 3) строит устные и письменные монологические высказывания.
		9) анализировать средства и приемы создания образов, художественного пространства и времени, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять, с какой целью их использует автор.	1) Выделяет способы создания в произведении художественного пространства и времени; 2) находит в тексте выразительные средства и фигуры речи; 3) обосновывает использование автором фигур речи и выразительных средств языка.
		1) Понимать содержание художественного произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать своЎ отношение к услышанному или прочитанному;	1) Анализирует художественное произведение; 2) определяет влияние исторической эпохи на создание произведения автором и его содержание; 3) высказывает собственное мнение по прочитанному произведению.
		2) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции;	1) Определяет в произведении фразы и эпизоды, отражающие мнение автора; 2) воспроизводит наизусть цитаты, фрагменты, раскрывающие проблему произведения и

			авторское отношение к персонажам, идее произведения.
		3) составлять план эссе, критической статьи, сочинения на литературные и свободные темы;	1) Пишет сочинения на литературные темы, используя план; 2) планирует и создает письменные работы на свободные темы с опорой на план.
		4) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание, сохраняя авторское своеобразие;	1) Передает содержание произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 2) воссоздает стиль изложения, присущий автору, при передаче содержания текста.
	Восприятие социального заката как необходимость говорить правду о своем времени. М.А. Булгаков. "Мастер и Маргарита". Образы Иешуа и Понтия Пилата в романе "Мастер и Маргарита" А.Рыбаков "Дети Арбата" . Молодое поколение в романе А.Рыбакова "Дети Арбата". А.Ахматова. Лирика. А.Ахматова "Реквием". Е.Замятин "Мы". Восприятие социального заката как необходимость говорить правду о своем времени. Формирование и развитие духовности является важным аспектом становления будущего педагога через восприятие исторических факторов.	5) определять жанр и его признаки (синкретический жанр);	1) Выделяет и различает основные литературные жанры и их признаки;
		6) определять роль композиции в раскрытии авторского замысла (тематики, проблематики, образов героев);	1) Различает композиционные элементы произведения; 2) устанавливает роль структуры произведения в передаче главной мысли, характеристике персонажей.
Человек в эпоху тоталитарного режима		7) определять роль эпизода, его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения на основе анализа художественных средств и приемов;	1) Анализирует художественное произведение; 2) выделяет художественные особенности текста; 3) устанавливает значение фрагмента в структуре произведения.
		8) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа (поэмы).
			1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения

		9) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением;	через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения; 3) строит устные и письменные монологические высказывания.
		10) писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения;	1) Создает эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации по прочитанным произведениям; 2) применяет изобразительно-выразительные средства языка; 3) высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах.
		11) сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, оценивая степень эмоционального воздействия.	1) Выделяет сходство и различие художественного произведения с произведениями других жанров искусства; 2) определяет и дает оценку степени эмоционального воздействия произведения на читателя .
		1) Понимать содержание художественного произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать своҰ отношение к услышанному или прочитанному;	1) Анализирует художественное произведение; 2) определяет влияние исторической эпохи на создание произведения автором и его содержание; 3) высказывает собственное мнение по прочитанному произведению.
			1) Определяет в произведении фразы и

Война в судьбах людей	Проблема нравственного выбора в экстремальных условиях. В.Быков "Сотников". Военная драма в повести В.Быкова "Сотников". Тема Великой Отечественной войны в творчестве казахстанских авторов. Г. Мусрепов "Солдат из Казахстана". Б.Л.Васильев "А зори здесь тихие". Тема героизма, патриотизма и исторической пямяти в повести Б.Л.Васильева "А зори здесь тихие". В.Л. Кондратьев "Сашка". Е.М. Ремарк "Три товарища". Судьба "потерянного поколения" в романе " Три товарища". Военная тематика в лирике Д.Самойлова. Н.А. Заболоцкий. Лирика. Е. Евтушенско. Стихи о войне. Военная тематика в лирике Б.Окуджава.	2) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции;	эпизоды, отражающие мнение автора; 2) воспроизводит наизусть цитаты, фрагменты, раскрывающие проблему произведения и авторское отношение к персонажам, идее произведения.
		3) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на литературный материал, выражая собственное мнение о теме, проблеме, системе образов;	1) Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
		4) определять тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста;	1) Выделяет художественные особенности текста; 2) выявляет тему и проблему произведения на основе его анализа.
		5) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа повести, поэмы.
		6) анализировать художественный мир произведения, представляя произведения в различных формах (инсценировка, буктрейлер);	1) Определяет основные особенности художественного произведения; 2) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.
		7) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением;	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения;

	В.С. Высоцкий. Стихи о войне. А.Т.Твардовский " Василий Теркин". Педагогические аспекты духовно-нравственного воспитания в экстремальных условиях.		3) строит устные и письменные монологические высказывания.
		8) анализировать средства и приемы создания образов, художественного пространства и времени, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять, с какой целью их использует автор;	1) Выделяет способы создания в произведении художественного пространства и времени; 2) находит в тексте выразительные средства и фигуры речи; 3) обосновывает использование автором фигур речи и выразительных средств языка.
		9) давать критическую оценку произведению с точки зрения нравственной и эстетической ценности, авторских приемов, объясняя собственное отношение к проблематике текста в форме устных и письменных высказываний;	1) определяет нравственную и эстетическую ценность произведения; 2) создает устные и письменные высказывания и аргументирует свое отношение к идее и проблеме текста.
		10) сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы с точки зрения нравственной и эстетической ценности, объясняя общие и отличительные признаки, позицию авторов.	1) Сравнивает текст или его фрагменты с другими произведениями; 2) определяет воздействия произведения на читателя ; 3) устанавливает сходства и различия произведений или фрагментов.
		1) Самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
		2) составлять план эссе, критической статьи,	1) Пишет сочинения на литературные темы, используя план; 2) планирует и создает письменные работы на

		сочинения на литературные и свободные темы;	свободные темы с опорой на план.
		3) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание, сохраняя авторское своеобразие;	1) Передает содержание произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 2) воссоздает стиль изложения, присущий автору, при передаче содержания текста.
		4) определяет тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста;	1) Выделяет художественные особенности текста; 2) выявляет тему и проблему произведения на основе его анализа.
		5) определять роль композиции в раскрытии авторского замысла (тематики, проблематики, образов героев);	1) Различает композиционные элементы произведения; 2) устанавливает роль структуры произведения в передаче главной мысли, характеристике персонажей.
		6) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре поэмы, пьесы, рассказа.
Тема нравственного выбора	Личность и современность. Тема свободы. А.В. Вампилов "Утиная охота". Поэтика пьесы "Утиная охота". Стихотворения современных поэтов на тему нравственного выбора. О.Сулейменов – поэт и гражданин. Лирика. А.Горький "Старуха Изергиль". Педагогическое сопровождение процесса воспитания основ нравственной культуры.	7) анализировать художественный мир произведения, представляя произведения в различных формах (инсценировка, буктрейлер);	1) Определяет основные особенности художественного произведения; 2) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.
		8) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам

		позицию автора с собственным мнением.	с опорой на текст произведения; 3) строит устные и письменные монологические высказывания.
		9) писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения;	1) Создает эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации по прочитанным произведениям; 2) применяет изобразительно-выразительные средства языка; 3) высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах.
		10) сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, оценивая степень эмоционального воздействия;	1) Выделяет сходство и различие художественного произведения с произведениями других жанров искусства; 2) определяет и дает оценку степени эмоционального воздействия произведения на читателя .
		11) оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стилевого единства, фактологической точности и эмоционального воздействия на слушателя или читателя.	1) характеризует диалогические и монологические высказывания на основе раскрытия темы, понимания построения произведения, его стиля; 2) излагает содержание произведения с соблюдением логической последовательности и правильности.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
8- қосымша

Педагогикалық бағыттың "Орыс тілі және әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Орыс тілі және әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс тілі және орыс әдебиеті" оқу пәнін оқытудың мақсаты – көп деңгейлі тілдік құралдар жүйесін меңгеруге, орыс әдеби тілінің ережелері мен нормаларын, сөйлеу этикеті ережелерін сақтауға негізделген сөйлеу іс-әрекетінің дағдыларын жетілдіру, агроөнеркәсіптік салада қолданылатын білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға ықпал ету.

Орыс тілін меңгеру, орыс және әлемдік әдебиеттермен танысу білім алушыларға тез өзгеретін әлемнің жағдайына бейімделуге, оқу және болашақ кәсіби қызметтегі ситуациялық-сөйлеу мінез-құлқын сәтті реттеуге; өз пікірін білдіру және негіздеу үшін әртүрлі ақпарат көздері мен заманауи ақпараттық технологияларды пайдалануға көмектеседі.

3. Оқу пәнін іске асыру мынадай міндеттерді қарастырады:

1) өмірдің әлеуметтік-мәдени, әлеуметтік-экономикалық, ғылыми-техникалық, білім беру және кәсіптік салаларында қарым-қатынас жасау үшін қажетті тыңдау, сөйлеу, оқу , жазу дағдыларын дамыту;

2) орыс тілінің нормалары мен ережелеріне сәйкес тілдік жүйенің бірліктері, оларды біріктіру, жұмыс істеу ережелері, синтаксистік құрылымдарды құрастыру дағдылары мен біліктіліктеі туралы білімді жетілдіру, сондай-ақ теориялық-әдеби ұғымдарды білу;

3) көркем мәтінді талдау, әдеби шығарманың түрі мен жанрын анықтау, бейнелеу - экспрессивті құралдардың рөлін сипаттау, шығарманың идеясы мен проблематикасын тұжырымдау қабілетін дамыту;

4) оқығанына өз көзқарасын білдіру, авторлық ұстанымын анықтау қабілетін дамыту;

5) орыс әдеби тілінің нормаларын ескере отырып, тиісті тақырыпқа үйлесімді мәтін (ауызша және жазбаша) құру дағдыларын жетілдіру;

6) ақпаратты іздеу, өңдеу және тіркеумен байланысты дағдылар мен біліктіліктерді жетілдіру;

7) басқа пәндерден алынған ақпаратты оқу және жазу, зерттеу дағдылары, талдау, синтездеу, бағалау, түсіндіру дағдылары негізінде білім алушылардың дағдыларын қалыптастыруға бағытталған сыни ойлау дағдыларын жетілдіру;

8) коммуникативтік міндеттерге сәйкес оқытудың әртүрлі түрлерін пайдалану;

9) білім алушылардың сөздік қорын кәсіби жоғары арнаулы лексикамен байыту;

10) ақпараттық-коммуникациялық және компьютерлік технологияларды пайдалану дағдыларын жетілдіру;

11) Қазақстанда және шетелде тұратын түрлі этностардың тілдері мен мәдениеттеріне толерантты қатынасты қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны 9 Бөлімнен тұрады: "Туризм. Экотуризм", "Человек и Родина", " Наука и этика", "Планета. Земля. Океаны", "Литература и искусство", "Тақырып социального неравенства в СМИ и литературе", "Торговля и помощь. Справедливая торговля", "Значение труда в жизни человека и общества", "Показатель развития общества: экология, биоресурсы".

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 -120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлімдердің, бөлімшелердің және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
Введение. В мире языка и литературы.			

Бөлім 1. Туризм. Экотуризм.			
1.1. Созерцание природы, духовное обогащение, сохранение природного наследия в литературе.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. А.С. Пушкин. "Монастырь на Казбеке".			
Тақырып 1.1.2 Достопримечательности Алматы — крупнейшего туристического центра Казахстана. Экскурсии в лучшие педагогические университеты г. Алматы. Имя числительное.			
Тақырып 1.1.3 В.С. Высоцкий. "Гимн морю и горам".			
Тақырып 1.1.4 А. К. Толстой. "Растянулся на просторе".			
Тақырып 1.1.5. Эстетическое воспитание в процессе обучения. Текст – рассуждение. Сложные прилагательные, прилагательные в краткой форме, причастия. Н и НН в разных частях речи.			
Бөлім 2.Человек и Родина.			
2.1. Соотношение образов Человека и Родины в литературных произведениях.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. М.Ю. Лермонтов "Родина".			
Тақырып 2.1.2. Ч. Айтматов "Буранный полустанок".			
Тақырып 2.1.3. Тема памяти и манкуртизма в повести А.Кекильбаева "Кюй". Именные части речи в различных формах. Особенности хронотопа. Аннотация.Правописание Ь и Ъ.			

Тақырып 2.1.4. Г. Бельгер "Дедушка Сергали".			
Тақырып 2.1.5. Г. К. Бельгер. "Для меня казахское слово ел священно". Публицистический стиль.			
Тақырып 2.1.6. М. Семашко "Емшан". Сравнительный анализ произведений А. Майкова и М.Семашко.			
Тақырып 2.1.7. К. Паустовский " Бескорыстие". Однородные члены предложения.			
Тақырып 2.1.8. Казахстанский патриотизм. Повесть Б. Момышулы "Наша семья ".			
Бөлім 3.Наука и этика.			
3.1. Литературные формы философствования на тему нравственности и научно-технического прогресса.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. М. А. Булгаков "Собачье сердце".			
Тақырып 3.1.2 А. Беляев "Голова профессора Доуэля". Анализ произведения "Голова профессора Доуэля". Стили речи.			
Тақырып 3.1.3 Педагоги-новаторы Казахстана. Назипа Кулжанова–выдающийся педагог Казахстана. Правописание суффиксов Н и НН в прилагательных , причастиях и наречиях.			
Тақырып 3.1.4 Государственная программа Казахстана " Білімді ұлт". Односоставные предложения.			

Бөлім 4. Планета. Земля. Океаны.			
4.1. Наш дом – Планета Земля.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. В.В. Маяковский " Атлантический океан". Имя числительное.Склонение числительных.			
Тақырып 4.1.2. А. Сент-Экзюпери. Литературный хронограф. Философская сказка-притча " Маленький принц". Художественные особенности произведения " Маленький принц".			
Бөлім 5. Литература и искусство.			
5.5. Связь литературы с другими видами искусства.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. А.С. Пушкин "Моцарт и Сальери". Анализ произведения "Моцарт и Сальери".			
Тақырып 5.1.2. А.И. Куприн "Гранатовый браслет". Литературный хронограф. Причастие. Полные и краткие причастия.			
Тақырып 5.1.3. В. М. Гаршин "Художники". Местоимения. Разряды местоимений.			
Тақырып 5.1.4. О. Сулейменов "Махамбету" и А. Вознесенский.			
Бөлім 6. Тема социального неравенства в литературе.			
6.1. Социальное неравенство: литературные аргументы	+	+	+

Тақырып 6.1.1. А.П. Чехов "Толстый и тонкий ". Степени сравнения прилагательных.			
Тақырып 6.1.2. Н. А. Островский " Бесприданница". Образ Ларисы Огудаловой. Тема торга и власти денег. Композиция и экранизация пьесы. Глагол. НЕ с глаголами и наречиями.			
Тақырып 6.1.3. Н. В. Гоголь "Шинель".			
Тақырып 6.1.4. И.С. Тургенев "Два богача". Основная мысль произведения.			
Тақырып 6.1.5. М.Ауезов "Происшествие на Караш-Караш" ("Выстрел на перевале").			
Бөлім 7. Торговля и помощь. Справедливая торговля.			
7.1.Торговля как вечный двигатель.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. О. Бальзак "Гобсек". Философия Гобсека. Составное именное сказуемое.			
Тақырып 7.1.2. Великий шелковый путь. Торговые связи и денежное обращение кочевников.			
Бөлім 8. Значение труда в жизни человека и общества.			
8.1. Смысл жизни в литературных произведениях.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. А. П. Платонов "Песчаная учительница". Глагол.			
Тақырып 8.1.2. М.Е. Салтыков - Щедрин " Повесть о том, как один			

мужик двух генералов прокормил". Жанры литературной сказки.			
Тақырып 8.1.3. Воспитание трудолюбия – ведущая идея казахских пословиц. Труд как фактор народного воспитания. Текст-рассуждение.			
Тақырып 8.1.4. Педагогические династии . Собственные имена существительные.			
Бөлім 9. Показатель развития общества: экология, биоресурсы.			
9.1. Проблемы экологии и искусство.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Р.Ш. Сейсенбаев "День, когда рухнул мир". Наречие.Правописание наречий.			
Тақырып 9.1.2. М. А. Дудин. Стихотворение " Берегите землю!" Защита экологии – дело каждого из нас.			
Тақырып 9.1.3. Экологические проблемы современности. Действительные и страдательные причастия .			
Бөлім 10. Свободное время как показатель развития общества.			
10.1 Герой времени в произведениях современных писателей.	+	+	+
Тақырып 10.1.1. И. А. Гончаров "Обломов". Символика в романе " Обломов". Художественный стиль.Цитата. Конструкция с союзом как.			
Тақырып 10.1.2. Абай и Казахстан в XXI			

веке.Через века, Абай, мы слышим твоҰ Слово ... Художественный стиль.			
Бөлім 11. Человек и история.			
11.1. Отражении истории в литературном произведении.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Сюжет "Евгений Онегина" как отражение исторической эпохи. Композиция романа. Сложносочиненные предложения. Образование молодой дворянки Ольги Лариной.			
Тақырып 11.1.2 О. Сулейменов "Одна война закончилась другой…".			
Тақырып 11.1.3. А. Ахматова "Реквием". Поэма "Реквием" - памятник страшной эпохи сталинского режима.			
Тақырып 11.1.4. Г. Мусрепов. Солдат из Казахстана.			
Бөлім 12. Энергия будущего. Энергия слова.			
12.1. Пространство и время в искусстве.	+	+	+
Тақырып 12.1.1. К. Алтайский "Казахские мотивы". Второстепенные члены предложения.			
Тақырып 12.1.2. С. Назарова "Мой зеленоглазый аруах". Бессоюзные сложные предложения.			
Тақырып 12.1.3. В. С. Высоцкий "Баллада о времени". Морфема.			
Тақырып 12.1.4. В.А.Сухомлинский " Сердце отдаю детям".			

Педагогическое мастерство. Подстили научного стиля.			
Бөлім 13. Мир и безопасность.			
13.1. Примеры мужества и стойкости в литературе.	+	+	+
Тақырып 13.1.1. Л. Н. Толстой "Война и мир" (обзор с чтением глав о Бородинском сражении). Нравственный аспект воспитания и самовоспитания в произведении Л.Н.Толстого "Война и мир" Правописание наречий.			
Тақырып 13.1.2. К. Симонов Военная лирика . Влияние произведений о войне на процесс формирования нравственных ценностей.			
Тақырып 13.1.3 М. В. Исаковский – талантливый поэт, тонкий лирик. Служебные части речи.			
Тақырып 13.1.4 Сара Кэмерон "Голодная степь ". Уроки прошлого в памяти народа. Частица.			
Бөлім 14. Театр и кино в современном мире.			
14.1. Литературные произведения в театральном и кинематографическом искусствах.	+	+	+
Тақырып 14.1.1. А. П. Чехов "ВишнҰвый сад". Жанр и композиция. Особенности конфликта. Сложносочиненные предложения. Символика в пьесе "Вишневый сад".			
Тақырып 14.1.2. Краткая история казахстанского			

кинематографа: от Шакена Айманова до Эмира Байгазина.			
Тақырып 14.1.3. Театр как средство воспитания. Простое предложение.			
Бөлім 15. Высшая ценность – права человека.			
15.1. Идейное богатство и художественная ценность произведений казахстанской и русской литературы.	+	+	+
Тақырып 15.1.1. О.О. Сулейменов "Дикое поле ". Правописание наречий.			
Тақырып 15.1.2. Ю.О. Домбровский "Хранитель древностей".			
Тақырып 15.1.3. Ю. Домбровский " Алматинская повесть". Аннотация.			
Тақырып 15.1.4. Уроки доброты. Рассказ В.Г.Распутина "Уроки французского". Правописание предлогов.			
Тақырып 15.1.5 Ч. Айтматов "И дольше века длится день". Тақырып исторической памяти. Монолог .			
Тақырып 15.1.6. Ч. Айтматов "Легенда о Манкурте".			
Бөлім 16. Современное общество: миграция.			
16.1. Содержательно-Тематические особенности произведений миграционной литературы.	+	+	+
Тақырып 16.1.1. В. В. Набоков "Родина".			
Тақырып 16.1.2. Н. А. Тэффи "Ностальгия". Имя прилагательное.			

Тақырып 16.1.3. М.И. Цветаева "Родина".			
Тақырып 16.1.4. М.Макатаев "Родина моя ".			
Тақырып 16.1.5. П. Васильев "Переселенцы". Сложное предложение.			
Бөлім 17. Педагог и компетенция.			
17.1. Педагогогическое мастерство	+	+	+
Тақырып 17.1.1. Тургенев представляет оппозицию "духовный наставник" – " естественный учитель". Виды педагогической компетенции. Совершенный и несовершенный виды глагола.			
Тақырып 17.1.2. Педагогическое мастерство. Подстили научного стиля.			
Тақырып 17.1.3. Тулбокс педагога. Логико-смысловые отношения в предложении.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	А.С. Пушкин. " Монастырь на Казбеке"	1) Определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие еҰ.	1) Определяет основную мысль текста, детали, подтверждающие ее; 2) владеет словарным запасом по теме "Туризм. Экотуризм"; 3) прогнозирует содержание, исходя из материала урока;
	Казахстанский компонент. Достопримечательности Алматы — крупнейшего туристического центра Казахстана. Экскурсии в	1) Излагать сжато информацию прослушанного, и/или аудиовизуального текста, в том числе материалы СМИ, перефразируя исходный материал и	1) Классифицирует материалы, полученныхизразныхисточников и представленных в разных форматах;

Туризм. Экотуризм	лучшие педагогические университеты г. Алматы Имя числительное	сохраняя основную мысль.	2) излагает информацию, сохраняя основную мысль; 3) использует разряды имен числительных.
	В.С. Высоцкий. "Гимн морю и горам"	1) Создавать тексты различных типов и жанров, публицистического стиля (заметка, пресс-релиз). Соблюдать пунктуационные нормы.	1) Составляет текст-рассуждение по теме и идее стихотворения; 2) аргументирует выбор постановки знаков препинания при обособленных членах предложения, сложных синтаксических конструкциях.
	А. К. Толстой. " Растянулся на просторе"	1) Понимать основную и детальную информацию текстов разных жанров.	1) Составляет вывод о роли пейзажа в стихотворении, дает оценку событиям.
	Казахстанский компонент. Эстетическое воспитание в процессе обучения. Текст – рассуждение. Сложные прилагательные, прилагательные в краткой форме, причастия. Н и НН в разных частях речи	1) Использовать лексику, публицистического стиля в соответствии с целью и ситуацией общения.	1) Определяет типы текстов; 2) применяет принципы составления текста-рассуждения; 3) обосновывает выбор н и нн в разных частях речи.
	М.Ю. Лермонтов "Родина "	1) Определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие еҰ.	1) Определяет основную мысль текста; 2) выявляет ключевые слова и словосочетания. 3) прогнозирует содержание всего текста; 4) опирается на заключительные фразы, выводы текста.
	Ч. Айтматов "Буранный полустанок"	1) Определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие еҰ.	1) Определяет тему, идею романа "Буранный полустанок"; 2) записывает свои мысли о романе и его героях в процессе чтения и анализа текста.
	Тема памяти и маккартизма в повести А.Кекильбаева "Кюй". Именные части речи в различных формах. Особенности хронотопа.	1) Анализировать содержание художественных произведений.	1) Объясняет тему манкуртизма в художественной литературе; 2) создает текст аннотации;

Человек и Родина	Аннотация. Правописание Ь и Ъ		3) соблюдает орфографические нормы
	Г. Бельгер "Дедушка Сергали"	1) Анализировать содержание художественных произведений.	1) Формулирует выводы на тему малой родины; 2) дает определение словам, не имеющим смысловых эквивалентов в других языках.
	Г. К. Бельгер. "Для меня казахское слово ел священно". Публицистический стиль	1) Создавать тексты смешанных тексты публицистического стилей (статья, аннотация , репортаж).	1) Определяет и применяет на практике публицистический стиль речи.
	М. Семашко "Емшан". Сравнительный анализ произведений А. Майкова и М.Семашко	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями.	1) Определяет тему и идею произведения; 2) проводит сравнительный анализ произведений.
	К. Паустовский " Бескорыстие". Однородные члены предложения	1) Определять основную мысль текста, выявляя позицию и выражая собственное отношение.	1) Определяет тему и идею произведения; 2) использует в речи однородные члены предложения.
	Казахстанский компонент. Касым Аманжолов. Стихи о Родине из сборника стихов "Исповедь"	1) Понимать детально содержание текстов.	1) Передает содержание текста произведения или эпизода; 2) творчески переосмысливает содержание; 3) формулирует собственные суждения.
Наука и этика	М. А. Булгаков "Собачье сердце"	1) Анализировать отражение в художественной литературе темы "наука и этика".	1) Оценивает события, описанные в повести; 2) составляет собственное мнение.
	Педагоги-новаторы Казахстана. Назипа Кулжанова–выдающийся педагог Казахстана. Правописание суффиксов Н и НН в прилагательных , причастиях и наречиях	1) Формулировать практические вопросы по прочитанному тексту и отвечать на них, используя вне текстовой информации для подтверждения своей точки зрения.	1) Самостоятельно подбирает дополнительный материал; 2) составляет текст-рассуждение; 3) объясняет выбор н и нн в прилагательных, причастиях и наречиях.
		1) Анализировать содержание	1) Определяет роль композиции и сюжета, изобразительно-выразительных средств;

	А. Беляев "Голова профессора Доуэля". Анализ произведения " Голова профессора Доуэля". Стили речи	художественных произведений;	2) раскрывает детали основной мысли художественного текста;
		2) создать тексты смешанных типов, тексты научного (научно-популярного подстиля) стиля (статья, тезисы).	1) Извлекает необходимую информацию из различных источников; 2) использует знания из других предметных областей, взяв за основу один из афоризмов М. А. Булгакова.
	Казахстанский компонент. Государственная программа Казахстана " Білімді ұлт". Односоставные предложения	1) Осмыслить актуальность государственной программы Казахстана " Білімді ұлт".	1) Определяет основные пункты государственную программы Казахстана " Білімді ұлт"; 2) формулирует проблемные вопросы используя односоставные предложения.
Планета. Земля. Океаны	В.В. Маяковский " Атлантический океан". Склонение числительных	1) Анализировать отражение в художественной литературе темы " Планета. Земля. Океаны".	1) Объясняет идейно-тематическое своеобразие стихотворения; 2) сопоставляет виды числительных.
	А. Сент-Экзюпери. Литературный хронограф. Философская сказка-притча " Маленький принц". Художественные особенности произведения " Маленький принц"	1) Анализировать отражение темы " Планета, земля, океаны" в художественной литературе.	1) Выделяет художественные особенности произведения " Маленький принц"; 2) аргументирует поведение главного героя.
Литература и искусство	А.С. Пушкин "Моцарт и Сальери". Анализ произведения "Моцарт и Сальери"	1) Сопоставлять художественные произведения и формулировать свою точку зрения по изученным темам.	1) Проводит сравнительный анализ характерам главных героев; 2) высказывает собственное мнение.
	А.И. Куприн " Гранатовый браслет". Литературный хронограф. Полные и краткие причастия	1) Осмысливать детально содержание текстов.	1) Выделяет тему и идею повести; 2) Составляет хронограф А.И.Куприна; 2) проводит различие между полными и краткими причастиями.
	В. М. Гаршин " Художники".	1) Анализировать содержание	1) Составляет характеристику персонажей;

	Местоимения. Разряды местоимений	художественных произведений.	2) сравнивает характеристику персонажей;
	Казахстанский компонент. О. Сулейменов "Махамбету" и А. Вознесенский	1) Определять роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли.	1) Проводит сопоставительный анализ стихотворений; 2) составляет собственную оценку роли деталей в раскрытии основной мысли.
Тема социального неравенства и литературе	А.П. Чехов "Толстый и тонкий". Степени сравнения прилагательных	1) Анализировать тему социального неравенства в произведении А.П.Чехова "Толстый и тонкий".	1) Пишет рассуждение, используя прием "Попс формулы"; 2) классифицирует и использует степени сравнения имен прилагательных.
	Н. А. Островский " Бесприданница". Образ Ларисы Огудаловой. Тема торга и власти денег. Композиция и экранизация пьесы. НЕ с глаголами и наречиями	1) Владеть стратегиями чтения художественного текста.	1) Анализирует поступки героев пьесы; 2) классифицирует употребление частицы не с глаголами и наречиями.
	Н. В. Гоголь "Шинель"	1) Анализировать содержание художественных произведений, определяя роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли.	1) Составляет выступление о смысле жизни героя; 2) раскрывает тему " маленького человека" в повести, используя детали описания и факты из жизни главного героя;
	И.С. Тургенев "Два богача". Основная мысль произведения	1) Формулировать вопросы по прочитанному тексту и отвечать на них, используя вне текстовой информации для подтверждения своей точки зрения.	1) Разрабатывает практические вопросы; 2) использует вне текстовой информации для подтверждения своей точки зрения.
	Казахстанский компонент. М.Ауезов " Происшествие на Караш-Караш" ("Выстрел на перевале")	1) Анализировать содержание художественных произведений.	1) Определяет роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли; 2) формулирует проблемные вопросы;
	О. Бальзак "Гобсек". Философия Гобсека.		1) Показывает актуальность произведения;

Торговля и помощь. Справедливая торговля	Составное именное сказуемое	1) Выявить значение торговых отношений в общественной жизни.	2) различает виды сказуемых.
	Казахстанский компонент. Великий шелковый путь. Торговые связи и денежное обращение кочевников	1) Научиться писать творческие работы (описания, повествования) , используя знания из других предметных областей.	1) Знакомится с текстом " Торговые связи и денежное обращение кочевников"; 2) составляет текст на заданную тему.
Значение труда в жизни человека и общества	А. П. Платонов " Песчаная учительница". Глагол	1) Анализировать отражение темы труда в художественной литературе.	1)Дает оценку ее действиям; 2) определяет морфологические и синтаксические признаки глаголов
	М.Е. Салтыков - Щедрин "Повесть о том, как один мужик двух генералов прокормил". Жанры литературной сказки	1) Пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/ услышанное с собственным опытом.	1) Анализирует полученную информацию; 2) определяет свою точку зрения, опираясь на информацию, полученную из разных источников; 3) различает жанр литературной сказки.
	Воспитание трудолюбия – ведущая идея казахских пословиц. Труд как фактор народного воспитания. Текст-рассуждение.	1) Строить развернутый рассказ рассуждение о воспитании трудолюбия.	1) Презентует рассуждение о воспитании трудолюбия; 2) составляет текст-рассуждение на тему: "Значение труда в жизни человека".
	Казахстанский компонент. Педагогические династии . Собственные имена существительные	1) Создать творческие тексты смешанных типов (повествование) с выраженной авторской позицией.	1) Анализирует полученную информацию; 2) составляет текст, используя слова по заданной теме.
Показатель развития общества: экология, биоресурсы	Р. Сейсенбаев "День, когда рухнул мир". Правописание наречий	1) Пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/ услышанное с собственным опытом;	1) Передает содержание текста; 2) высказывает суждение о проблеме ядерных испытаний; 3) применяет в синтаксических конструкциях наречие.
	М. А. Дудин. Стихотворение "Берегите		1) Определяет главную информацию через художественно-изобразительные средства;

	землю!" Защита экологии – дело каждого из нас	1) Понимать скрытый смысл текстов, определяя позицию автора;	2)выражает свою точку зрения, используя ПОПС-формулу.
	Экологические проблемы современности. Действительные и страдательные причастия	1) Излагать сжато информацию прочитанного и/или прослушанного текста о экологических проблемах современности.	1) Формулирует проблемные вопросы; 2) создает высказывание по теме об актуальности экологической проблемы современности; 3) использует предложения с действительными и страдательными причастиями.
Свободное время как показатель развития общества	И. А. Гончаров "Обломов ". Цитата. Конструкция с союзом как	1) Извлекать необходимую информацию из разных источников, критически оценивая аргументы, содержащиеся в ней.	1) Определяет основную мысль текста, выявляя авторскую позицию и выражая свое отношение; 2) использует сложносочиненные предложения; 3) анализирует образы героев, определяя схожие черты и различия в героях.
		1) Соблюдать пунктуационные нормы в синтаксических конструкциях с союзом " как", при обособлении второстепенных предложений.	1) Знает правила постановки знаков препинания в синтаксических конструкциях с союзом " как"; при обособлении второстепенных предложений.
	Абай и Казахстан XXI веке. Через века, Абай, мы слышим твое Слово... Художественный стиль	1) Определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию, выражая свое отношение.	1) Знакомится с текстом Слов назидания (21-25); 2) составляет свои суждения, опираясь на собственный опыт; 3) сравнивает авторскую и собственную позицию.
	Сюжет "Евгений Онегина " как отражение исторической эпохи. Композиция романа. Сложносочиненные предложения. Образование молодой дворянки Ольги Лариной	1) Создать творческие тексты смешанных типов (описания, повествования) с явно или скрыто выраженной авторской позицией.	1) Создает творческие текст-повествование с явно выраженной или скрытой авторской позицией; 2) даҰт описание герою на основе предложенных иллюстраций/цитат; 3) делает самостоятельные выводы , используя сложные

Человек и история			синтаксические конструкции.
	О. Сулейменов "Одна война закончилась другой…"	1) Определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию, выражая свое отношение.	1) Определяет основную мысль текста, выявляя авторскую позицию; 2) составляет самостоятельные выводы, выражая свое отношение.
	А. Ахматова "Реквием". Поэма "Реквием" - памятник страшной эпохи сталинского режима.	1) Анализировать содержание художественных произведений.	1) Определяет основную мысль эпизодов; 2) излагает собственную позицию о предназначении поэмы " Реквием".
	Г. Мусрепов. Солдат из Казахстана	1) Определять основную мысль текста.	1) Выявляет авторскую позицию и выражает свое отношение; 2) представляет информацию в виде не сплошного текста.
Энергия будущего. Энергия слова	К. Алтайский "Казахские мотивы". Второстепенные члены предложения.	1) Владеть словарным запасом, включающим общенаучную и узкоспециальную лексику социально-культурной, учебно-профессиональной , общественно-политической сфер.	1) Понимает лексическое значение слов общенаучной, учебно-профессиональной сфер; 2) раскрывает проблему произведения, приводя весомые аргументы.
	С. Назарова "Мой зеленоглазый аруах". Бессоюзные сложные предложения	1) Извлекать необходимую информацию из разных источников, критически оценивая аргументы, содержащиеся в ней.	1) Определяет основную мысль текста; 2) выявляет авторскую позицию; 3)
	В. С. Высоцкий "Баллада о времени". Морфема	1) Определять основную мысль прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального текста, в том числе материалы СМИ, перефразируя исходный материал и сохраняя основную мысль.	1) Анализирует проблематику прочитанного текста; 2) применяет орфографические нормы при составлении текста.
	В.А.Сухомлинский " Сердце отдаю детям".	1) Создавать развернутое монологическое высказывание для публичного выступления,	1) Владеет разными видами и стратегиями чтения в зависимости от цели и задач;

	Педагогическое мастерство	удерживая внимание и взаимодействуя с аудиторией.	2) создает развернутое монологическое высказывание.
Мир и безопасность	Л. Н. Толстой "Война и мир" (обзор с чтением глав о Бородинском сражении). Нравственный аспект воспитания и самовоспитания в произведении Л.Н.Толстого "Война и мир" Правописание наречий	1) Владеть разными видами чтения Соблюдать орфографические нормы (правописание частиц, наречий, предлогов и союзов).	1) Выделяет основные смысловые группы текста; 2) соблюдает правописание наречий.
	К. Симонов Военная лирика. Влияние произведений о войне на процесс формирования нравственных ценностей	1) Владеть разными видами чтения. Использовать синтаксические конструкции	1) Владеет видами просмотрового, выборочного, аналитического чтения; 2) использует синтаксические конструкции для выражения собственной позиции.
	М.В.Исаковский – талантливый поэт, тонкий лирик. Служебные части речи	1) Владеть разными видами чтения;	1) Владеет разными видами чтения; 2) использует синтаксические конструкции для выражения собственной позиции.
	Сара Кэмерон "Голодная степь". Уроки прошлого в памяти народа. Частица	1) Определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию и выражая своЎ отношение .	1) Определяет проблематику произведения С.Каменской "Голодная степь"; 2) использует стратегии просмотрового, выборочного, аналитического чтения; 2) составляет собственную позицию по актуальному вопросу.
	А. П. Чехов "ВишнЎвый сад". Жанр и композиция. Символика в пьесе " Вишневый сад". Особенности конфликта. Сложносочиненные предложения	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными	1) Анализирует содержание, определяя роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли; 2) применяет пунктуационные нормы в

Театр и кино в современном мире		произведениями или произведениями других видов искусств.	сложносочиненных предложениях.
	Краткая история казахстанского кинематографа: от Шакена Айманова до Эмира Байгазина	1) Осмыслять основное содержание прослушанных текстов о Шакене Айманове, Эмире Байгазине.	1) Использует дополнительный материал для ознакомления с историей казахстанского кинематографа; 2) формулирует собственные суждения; 3) создает проблемные вопросы по заданной теме.
	Театр как средство воспитания. Простое предложение	1) Находить информацию из разных источников о театре независимого Казахстана, о настоящем и будущем казахстанского театра.	1) Проводит сравнительный анализ информации из разных источников о театре независимого Казахстана, о настоящем и будущем казахстанского театра; 2) составляет синтаксические конструкции.
	О.О. Сулейменов "Дикое поле". Правописание наречий	1) Участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности.	1) Участвует в беседе, находя пути решения проблемы; 2) создает текст статьи, используя в предложениях наречие.
	Ю.О. Домбровский " Хранитель древностей"	1) Участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности. Сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.	1) Участвует в деловой беседе; 2) решает проблему, достигая договоренности; 3) сравнивает цели, целевую аудиторию, жанровые и стилистические особенности произведения.
	Ю. Домбровский " Алматинская повесть". Аннотация	1) Создавать тексты смешанных типов, тексты научного и публицистического стилей (статья, аннотация , репортаж).	1) Составляет аннотацию ; 2) соблюдает признаки научного стиля.
XV раздел. Высшая ценность – права человека	Уроки доброты. В.Г.Распутин "Уроки	1) Пересказывать тексты, адаптируя содержание для определенной целевой аудитории с	1)Определить сюжетную структуру рассказа; 2) дает краткую характеристику героям произведения;

	французского". Правописание предлогов	использованием средств для привлечения внимания.	3) пересказывает текст, адаптируя содержание, используя средства привлечения внимания (презентация, фрагмент фильма и др.).
	Ч. Айтматов "И дольше века длится день". Тема исторической памяти. Монолог	1) Создавать развернутое монологическое высказывание для публичного выступления, удерживая внимание и взаимодействуя с аудиторией.	1) Владеет разными видами и стратегиями чтения в зависимости от цели и задач; 2) создает развернутое монологическое высказывание.
	Ч. Айтматов "Легенда о Манкурте"	1) Сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.	1) Сравнивает тексты публицистического и художественного стилей на уровне цели, целевой аудитории, авторской позиции, жанровых и стилистических особенностей.
Современное общество: миграция	В. В. Набоков "Родина"	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств.	1) Определяет особенности произведения: время написания, актуальность, история создания; 2) умеет определять композиционные части.
	Н. А. Тэффи "Ностальгия ". Имя прилагательное	1) Сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов	1) Сравнивает цели текстов; 2) сравнивает целевую аудиторию текстов; 3) определяет авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.
	М.И. Цветаева "Родина"	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств.	1) Анализирует содержание стихотворения; 2) использует при анализе цитаты из стихотворения. 3)
	М.Макатаев "Родина"	1) Формулировать проблемные вопросы и отвечать на них,	1) Формулирует проблемные вопросы по творчеству М. Макатаева ;

		определяя пути решения проблемы.	2) высказывает собственное мнение о тематике стихотворения " Родина моя".
	П. Васильев " Переселенцы". Сложное предложение	1) Использовать неполные предложения, сложные союзные и бессоюзные предложения	1) Владеет словарным запасом, включающим лексику социально-культурной, общественно политической сфер (иммиграция и эмиграция) ; 2) соблюдает пунктуационные нормы в сложных предложениях.
Педагог и компетенция	И.С.Тургенев представляет оппозицию "духовный наставник" – " естественный учитель". Виды педагогической компетенции. Совершенный и несовершенный виды глагола	1) Извлекать необходимую информацию из разных источников, критически оценивая аргументы, содержащиеся в ней	1) Определяет основные типы учителя в произведениях Тургенева . 2) оценивает аргументы, полученные из материала . 3) раскрывает сущность и структуру компетенции.
	Педагогическое мастерство. Подстили научного стиля	1) Создавать развернутое монологическое высказывание для публичного выступления, удерживая внимание и взаимодействуя с аудиторией.	1) Применяет разные виды и стратегии чтения в зависимости от цели и задач; 2) создает развернутое монологическое высказывание.
	Тулбокс педагога. Логико-смысловые отношения в предложении.	1) Создавать высказывание, сравнивая информацию двух рисунков, графиков, таблиц, схем, диаграмм.	1) Извлекает информацию из разных источников; 2) создает подборку текстовых материалов разного типа.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
9- қосымша

Педагогикалық бағыттың "Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың бағыттың "Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта

білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу- ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Шетел тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты – тілдік дағдылардың жоғары деңгейін қалыптастыру, сонымен қатар кәсіби шеберлікті мыналар арқылы дамыту: талдау, бағалау және шығармашылық ойлауға ықпал ететін әртүрлі тапсырмалар; ауызша және жазбаша дереккөздердің кең ауқымымен танысу; шет тілін оқыту үдерісінде негізгі әдістемелік-педагогикалық технологияларды оқып үйрену.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) шет тілін меңгеру негізінде оның қазақ және әлем әдебиетімен және мәдениетімен байланысын ескере отырып, табысты әлеуметтік бейімделуге ықпал ететін білім, білік және дағдыларды қалыптастыру;

2) оқытылатын тілдегі әдебиеттер арқылы отансүйгіштікке, азаматтыққа, белсенді өмірлік ұстанымға тәрбиелеу;

3) қазіргі әлемнің жаһандануы жағдайында шет тілін үйренудің құндылығы туралы түсінік қалыптастыру; мәдениетаралық коммуникация тұрғысынан өз елін, оның мәдениетін көрсете білу;

4) сыни тұрғыдан ойлау, салыстыру, жалпылау, ұқсастықтар мен себеп-салдар байланыстарын орнату дағдыларын жетілдіру, контекстен кең ауқымды бейтаныс лексиканы түсіну; тиісті деңгейде еркін сөйлеу, дәлдік, сөз екпіні, интонация және стиль;

5) қарым-қатынас міндетіне сәйкес сөйлеу құралдарын өзінің сезімін, ойы мен қажеттіліктерін білдіру үшін пайдалануға, өз қызметін жоспарлауға және реттеуге; ауызша және жазбаша сөйлеуді, монологтық контекстік сөйлеуді меңгеру;

6) білім алушылардың тілді ойлау, ой елегінен өткізу, өз ойын жеткізу және басқа пәндер бойынша оқу құралы, сондай-ақ сауаттылығын арттыру құралы ретінде тануға және пайдалануға мүмкіндік беру; лингвистикалық, мәдени және әлеуметтік компоненттерді біріктіруді қамтитын тілді үйрену үдерісіне қосу;

7) шет тілін колледжде және одан тыс жерлерде қолдану үшін студенттерге пайдалы гипотеза жасау және пікірлер, түсініктемелер және жауаптар беру үшін құрдастарымен өзара әрекеттесу; ағылшын тілінде сөйлейтіндермен және ағылшын тілінде сөйлемейтіндермен сәтті қарым-қатынас жасау;

8) оқу бағдарламасына сәйкес тақырыптар, салалар және жағдайлар шеңберінде оқытылатын тіл елдерінің мәдениетімен, дәстүрлерімен және шындықтарымен танысу арқылы әлеуметтік-мәдени құзыреттілігін қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны келесі Бөлімдерден тұрады: Legend or Truth, Controversial Issues, Virtual reality, Outer Space, Stress and Fear, Art and Creativity, Reading for Pleasure, Different Ways of Living, Amazing places, Work and inventions, Future Career Perspectives.

Мазмұны: Тыңдау және сөйлеу дағдыларын шығармашылық есептерді шешу және топтық жұмыс үшін пайдаланыңыз, құрдастарыңызға сындарлы кері байланыс беріңіз. Әртүрлі көзқарастарды құрметтеу. Алынған кері байланысты бағалаңыз және сындарлы жауап беріңіз, жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдаланыңыз. Басқаларға түсінікті ақпаратты ұйымдастырыңыз және беріңіз. Сөйлеу немесе жазу кезінде логикалық дәлелді құрастырыңыз және қорғаңыз. Оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық сезімталдықты дамыту. Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдаланыңыз. Пікірталас немесе жазуды дүниетанымдардың ауқымын көрсету және зерттеу құралы ретінде пайдаланыңыз.

Есту. Еркін пікірталастың негізгі мазмұнын, жалпы және оқу бағдарламаларының алуан түрлі тақырыптары бойынша мұғалімнің қолдауынсыз ұзақ талқылауда нақты ақпарат пен дәлелдің егжей-тегжейлерін түсіну, оның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі саны бойынша талқылау.

Жалпы және оқу бағдарламаларының үлкен саны бойынша еркін пікірталас барысында, оның ішінде шектеулі сандағы таныс емес тақырыптар бойынша пікірталас кезінде спикер(лердің) көзқарасын немесе пікірін мойындау. Еркін талқылау контекстінен мағынаны анықтау. Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша спикерлердің көзқарастары мен айқын келісу дәрежесі. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымы бойынша еркін пікірталастағы дәлелдердегі қайшылықтарды анықтау.

Сөйлеу. Ресми және бейресми сөйлеу мәнерлерін пайдалану, әртүрлі жалпы және оқу бағдарламалары бойынша ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою және оларға жауап беру. Өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу, жалпы және тәрбиелік тақырыптардың саны артып келе жатқан пікірталас мазмұнының әртүрлілігі аясында басқа адамдардың пікірлерін бағалау және түсініктеме беру. Әртүрлі жалпы және білім беру тақырыптары бойынша гипотезаларды ұсыну мақсатында құрдастарымен өзара әрекеттесу. Пікірталастың ағымын басқару және пікірталас кезінде перефраза және түзету арқылы тілді өзгерту. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымында сәйкес арнайы сөздік пен синтаксисті пайдалану.

Оқу. Көлемді мәтіндердің негізгі идеясын түсіну, таныс тақырыптар бойынша, оқу бағдарламасының тақырыптары мен таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі стильдер мен жанрлардағы көлемді мәтіндерден нақты ақпарат пен бөлшектерді тану. Әртүрлі жалпы тақырыптар мен оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша жақынырақ оқуға лайық мәтіндердің мазмұнын анықтау үшін ұзақ мәтіндерді қайталап оқу. Таныс және бейтаныс тақырыптар бойынша, сонымен қатар оқу жоспарындағы тақырыптар

бойынша әртүрлі көркем әдебиет мәтіндерін, ғылыми және публицистикалық әдебиеттерді оқу. Оқу бағдарламасындағы әртүрлі таныс және тақырыптар бойынша, сондай-ақ кейбір таныс емес тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердің мазмұнына негізделген қорытынды жасаңыз. Оқу бағдарламасынан таныс тақырыптар мен тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердің авторының көзқарасы мен пікірін анықтау. Әртүрлі жалпы тақырыптар мен оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша ұзақ мәтіндерді (абзац аралығы) әзірлеу үлгілері. Мағынаны нақтылау және терең түсіну үшін таныс және бейтаныс қағаз және сандық ақпараттық ресурстардың кең ауқымын пайдалану. Дәлелдердің сәйкессіздігін анықтау, оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы тақырыптар мен тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердегі ақпаратты салыстыру, талдау және синтездеу.

Хат. Тақырыпқа және жанрға сәйкес және әртүрлі жазба жанрларында дұрыс жазылған сөздік қорын пайдаланып, мәтін деңгейінде жеке жоспарлау, жазу, өңдеу және түзету. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымы бойынша өсіп келе жатқан жазба жанрларының тиісті деңгейіне жету үшін сөйлеу мәнерін пайдаланып грамматикалық дұрыс жазу. Логикалық дәлелдерді оқытушының қолдауымен және қажет болған жағдайда, жалпы және оқу бағдарламасына таныс тақырыптар бойынша жазбаша жанрлардың үлкен санының ішінде мысалдар мен себептермен тұжырымдаңыз. Таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша әртүрлі байланыстыратын сөздерді қолданып, мәтін деңгейінде үйлесімді жазу. Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша мәтін деңгейінде сәйкес жоспарды өз бетінше қолдану. Әртүрлі мүмкіндіктер арқылы сөйлесудегі жаңалықтар мен сезімдерді жеткізу және оларға жауап беру. Жазбаша жұмыстардағы тыныс белгілерінің дұрыстығы жоғары мәтін деңгейінде қойылуы.

Ағылшын тілін қолдану. Күрделі және күрделі зат есімнің сан алуан тіркестерінің, есептік және саналмайтын зат есімдерге арналған жиынтық көрсеткіштердің алуан түрлілігі, сонымен қатар есімдік сөз тіркестері, күрделі сын есімдердің алуан түрлері, сын есімдердің жіктік жалғауы, салыстырмалы құрылымдары және күшейткіш сын есімдердің әртүрлі ортақ мағынада қолданылуы. оқу жоспарынан таныс тақырыптар мен тақырыптар, анықтауыш және алдын ала анықтау құрылымдарының алуан түрлілігі, сұрақ түрлерінің кең ауқымы, салыстырмалы, демонстративті, белгісіз, сан есімдіктері, сонымен қатар оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы таныс тақырыптар мен тақырыптар бойынша рефлексивті есімдік құрылымдары. Уақыт септіктерінің көмегімен белсенді және пассивті дауыста тамаша үздіксіз формалардың, сонымен қатар бірқатар жетілген формалардың қолданылуы, келер және келер үздіксіз шақтағы белсенді және пассивті дауыстардың әртүрлі формалары, хабарлы сөйлемдер мен жанама сөйлеудегі осы, өткен және өткен кемел шақтағы белсенді және пассивті дауыстардың алуан түрлі формалары, белсенді және пассивті дауыстардың формалары оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы тақырыптар мен таныс тақырыптар үшін қазіргі

үздіксіз және өткен үздіксіз шақтарда. Әртүрлі жанама сөйлеу мәлімдемелері мен сұрау формаларын белгілі жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдану, тұрақты және тұрақсыз үстеулерге қатысты үстеу құрылымдары, превербальды, кейінгі және шектен тыс үстеулер, модальды етістіктердің өткен шақ формаларының көбеюі, соның ішінде must have, can't have, might have өткен шақ туралы болжам мен қорытындыны, зат есім мен сын есімнің алдындағы көсемшелерді, зат есімнен, сын есім мен етістіктен кейінгі тәуелдік жалғауларды айту. Көбейген етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитивтік формалардың, көптеген етістіктер мен көсемшелерден кейін герунд формаларының, көптеген көсемше және фразалық етістіктердің қолданылуы. Әртүрлі таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша кәсіподақтардың алуан түрлілігі. Конструкциялар If / if only шартты сөйлемнің үшінші түрінде сабақтас құрмалас сөйлемнің қолданылуы, оның ішінде әртүрлі жалпы және оқу бағдарламалары бойынша таныс тақырыптар.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
Module 1. Legend or Truth .	+	+	+
Theme 1.1. Introductory lesson. Module Objectives.			
Theme 1.2 Legend or truth (analyzing and telling			

legends) (optional focus on Kazakhstan).			
Theme 1.3. Extreme weather with focus on teaching vocabulary techniques.			
Theme 1.4. The Black Climber. Listening comprehension.			
Theme 1.5. Writing an article.			
Theme 1.6. Reading comprehension. The Sea-Wolf.			
Theme 1.7. Progress Check 1 (Test).			
Module 2. Controversial Issues.	+	+	+
Theme 2.1. Discussing pros and cons of immigration.			
Theme 2.2. Use of English. Infinitive/-ing forms, Conditionals with focus on teaching techniques.			
Theme 2.3. Expressing opinions about gender equality issues.			
Theme 2.4. Progress Check 2. Writing an opinion essay .			
Module 3. Virtual reality.	+	+	+
Theme 3.1. Predictions. Technological developments in the future.			
Theme 3.2. Future tenses. Creating and explaining a fantasy country (geography , laws, economy, industry).			
Theme 3.3. Expressing and justifying opinion about fantasy books and films (writing a book review).			
Theme 3.4. Project work: popular means of transport in your country.			
Theme 3.5. Progress Check 3 (Presentation).			
Module 4. Outer Space.	+	+	+

Theme 4.1. Things you didn't know about space.			
Theme 4.2. Space Exploration. Reading and listening comprehension with focus on teaching intonation (word stress and weak vowels).			
Theme 4.3. Grammar in Focus: Reported speech with teaching techniques.			
Theme 4.4. A sci-fi film review.			
Theme 4.5. Progress Check 4 (Vocabulary review with teaching techniques).			
Module 5. Stress and Fear.	+	+	+
Theme 5.1. Fears and Phobias. Comprehending spoken and visual text.			
Theme 5.2. Reading comprehension Arachnophobia.			
Theme 5.3. Giving advice on how to reduce stress (psychology). Passive Voice .			
Theme 5.4. Analyzing and describing phobias and frightening situations.			
Theme 5.5. Writing an email of advice.			
Theme 5.6. Progress Check 5 (Grammar revision with teaching techniques).			
Module 6. Art and Creativity.	+	+	+
Theme 6.1. Creative minds. Famous Kazakhstani artists .			
Theme 6.2. Use of English. Relative clauses, determiners and quantifiers . Creative people (Art, Literature, Music).			
Theme 6.3. Multiple Intelligences Theory. Mind mapping and other teaching techniques.			

Theme 6.4. Writing an article. Error correction techniques.			
Theme 6.5 Progress Check 6 (Test).			
Module 7. Reading for Pleasure.	+	+	+
Theme 7.1. Robinson Crusoe. Analysis of the extract (teaching graphic organizer). Figurative language.			
Theme 7.2. Pros and cons of reading a book. Writing a blog post.			
Module 8. Different Ways of Living.	+	+	+
Theme 8.1. Stages of Life. Developing intercultural competence.			
Theme 8.2. Different ways of living. Reading comprehension.			
Theme 8.3. Discussing whether money brings happiness. Skimming reading.			
Theme 8.4. Writing an opinion essay. Evaluating the benefits of living without money.			
Theme 8.5. Progress Check 8 (Audio-visual comprehension).			
Module 9. Amazing places.	+	+	+
Theme 9.1. Holiday Activities.			
Theme 9.2. Simply Unforgettable. Independent project –compare one of the tourist attractions in your country with one from the text.			
Theme 9.3. Into the Future. Design a future city-project work.			
Theme 9.4. Writing a for-and-against essay.			

Theme 9.5. Compare and contrast capital city of your country to London.			
Theme 9.6. Progress Check 9 (Test).			
Module 10. Work and inventions.	+	+	+
Theme 10.1. Investigating the world of work. Pedagogy: history and development.			
Theme 10.2. Considering success in business.			
Module 11. Future Career Perspectives.	+	+	+
Theme 11.1. Options for future careers.			
Theme 11.2. Making statements and providing information.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Introductory lesson. Module Objectives	1) Оқу-әдістемелік кешеннің құрылымымен танысу арқылы курстың педагогикалық міндеттерін тұжырымдау (студенттің кітабы және жұмыс кітабы); 2) сөйлеу, жазу, оқу немесе тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталған қажетті ақпаратты табу.	1) Шет тілін оқытуда ОӘК қолданудың маңыздылығы туралы нақты түсінеді; 2) нақты ақпаратты бөліп көрсетеді және құрылымдайды, педагогикалық тұрғыдан негізгі ойларды дәлелдейді.
	Legend or truth (analyzing and telling legends) (optional focus on Kazakhstan)	1) Аудио және бейне материалдарының мазмұнын түсіндіру; 2) нақты ақпаратты және негізгі ойларды бөліп көрсету.	1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрдастарымен талқылайды;
		1) Тақырып бойынша синонимдер мен антонимдердің қажетті сәйкестігін таңдау;	1) Тақырып пен жанрға сәйкес келетін және емле мен тыныс белгілерін сақтайтын өзекті лексиканы қолданады; 2) дұрыс және бұрыс үстеулермен

Legend or Truth	Extreme weather with focus on teaching vocabulary techniques	2) әңгімелесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	салыстырмалы дәрежедегі үстеу құрылымдарын қолданады.
	The Black Climber. Listening comprehension	1) Топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін коммуникативті сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану.	1) Дұрыс тыңдалған ақпаратты ойнатады; 2) топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті пәндік сөздік пен синтаксисті имитациялайды және бейімдейді.
	Writing an article	1) Жазуды рефлексия құралы ретінде және оқытудағы педагогикалық іс-әрекет тәсілі ретінде пайдалану; 2) айдарды пайдалана отырып, мақала жазу, жоспарын жасау.	1) Жоспар мен айдарды қолдана отырып, схемаға сәйкес тақырып бойынша мақала жазады; 2) байланыстырушы сөздерді (linking words), жалғауларды (conjunctions) дәл және ұқыпты қолданады; 3) есептелетін және есептелмейтін зат есімдер үшін әртүрлі сандық есімдіктерді, тақырып бойынша тұрақты тіркестерді қолданады.
	Reading comprehension. The Sea-Wolf.	1) Әдебиет бойынша бұрын алған білімдерін қолдану (CLIL, пәнаралық байланыс); 2) педагогикалық тәсілдерді, зерттеу дағдыларын және материалды таныстыруды көрсету.	1) Әдебиет бойынша ерте алған білімдерін тәжірибеден өткізеді; 2) тиісті педагогикалық тәсілдер мен зерттеу дағдыларын көрсетеді; 3) әртүрлі цифрлық ресурстарды шебер пайдаланады; 4) материалды қайталау кезінде көпшілік алдында сөйлеу дағдыларын қолданады.
		1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану; 2) мәтінді талдау, жазылғанға авторлық	1) Мәтіннің негізгі ерекшеліктерін анықтайды; 2) тақырып бойынша қорытынды жасау үшін иммиграцияға қарсы

Controversial Issues	Discussing pros and cons of immigration	қатынасты білдіру тәсілдерін анықтау, мәтінге сілтеме жасай отырып және тақырып бойынша өз пікірін білдіре отырып, проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру .	және қарсы дәлелдерді құрдастарымен талқылайды; 3) белсенді лексиканы қолдана отырып, мәтінге сүйене отырып, дәлелді мәлімдеме жасайды; 4) тақырыпқа өз көзқарасын білдіреді.
	Use of English. Infinitive/-ing forms, Conditionals with focus on teaching techniques	1) Жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша әңгімелерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Контексте ресми және бейресми тіл регистрлерін түсіндіреді; 2) жылдам оқу кезінде тақырыптар бойынша мәтіннің негізгі тармақтарын анықтайды.
	Expressing opinions about gender equality issues	1) Бірқатар жалпы және оқу тақырыптары бойынша мазмұнды анықтау үшін ұзақ мәтіндерді Skimming reading әдісін пайдалану; 2) рубрикалар мен ұйымдастырушыларды пайдалана отырып, мәтінді қайта баяндау жоспарын құрылымдау.	1) Мәлімдеменің нақты жоспарын жасайды; мәтін жазады, жазбаша жобаны тексереді; 2) құрама сын есімдер, салыстырмалы және үстем сын есімдер сияқты бірқатар сын есімдерді қолданады.
	Writing an opinion essay	1) Эссе рефлексия жазу кезінде рубрикалар мен модельдерді талдау дағдыларын қолдану; 2) тиісті байланыстырушы сөздерді қолдану.	1) Рефлексия эссе жазу үшін тиісті рубрикаларды , модельдерді және байланыстырушы сөздерді өзгертеді.
	Predictions. Technological developments in the future	1) Топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану; 2) әңгімелерде нақты ақпарат пен негізгі ойларды бөліп көрсету.	1) Дұрыс тыңдалған ақпаратты жаңғыртады; 2) топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті пәндік сөздік пен синтаксисті имитациялайды және бейімдейді.
		1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін	1) Топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін

Virtual Reality	Future tenses. Creating and explaining a fantasy country (geography, laws, economy, industry)	Жүйелік-іс-әрекеттік тәсіл мен қиялды қолдану ; 2) басқа пәндер бойынша бұрын алған білімдерін қолдану (пәнаралық байланыс, CLIL); 3) тақырып бойынша презентация жасау Future tenses; 4) топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдалану.	сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады; 2) нақты ақпаратты және тақырыптың негізгі тұстарын айқындайды; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады; 4) ауызша және жазбаша тілде Future Continuous, Future Perfect, Future simple passive қолданады.
	Expressing and justifying opinion about fantasy books and films (writing a book review)	1) Кітапқа шолу жазу кезінде рубрикалар мен модельдерді талдау дағдыларын қолдану; 2) тиісті байланыстырушы сөздерді, жалғаулықтарды, күрделі сын есімдерді қолдану.	1) Тиісті айдарларды, модельдерді өзгертеді және кітапқа шолу жазу үшін байланыстырушы сөздерді, жалғауларды, күрделі сын есімдерді қолданады.
	Project work: popular means of transport in your country	1) Тарих бойынша бұрын алған білімдерін қолдану; 2) материалды зерттеу және таныстыру дағдыларын меңгеру.	1) Тарих бойынша бұрын алған білімдерін меңгерген; 1) тиісті зерттеу дағдыларын көрсетеді; 2) әртүрлі ресурстарды шебер пайдаланады; 4) АКТ дағдыларын меңгерген; 5) шешендік өнер дағдыларын көрсетеді.
	Things you didn’t know about space	1) Автордың өзіндік ерекшелігін сақтай отырып, мазмұнын шығармашылықпен қайта ойластыра отырып, мәтінді қайталау; 2) құрдастарына ақпарат беру кезінде тиісті педагогикалық тәсілдерді қолдану.	1) Мәтіннің мазмұнын шығармашылық жаңғырту арқылы береді; 2) мәтіннің мазмұнын беру кезінде авторға тән презентация стилін қайта жасайды.
			1) Тақырып бойынша гипотеза жасау үшін иммиграцияға қарсы және қарсы дәлелдерді құрдастарымен талқылайды;

Outer Space	Space Exploration. Reading and listening comprehension with focus on teaching intonation (word stress and weak vowels)	1) Топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру; 2) ағылшын тілінің интонациясын оқытудың негіздерін қолдану.	2) белсенді лексиканы қолдана отырып, мәтінге сүйене отырып, дәлелді мәлімдеме жасайды; 3) мағынаны тексеру және түсінуді кеңейту үшін рубрикалар мен сандық анықтамалық ресурстарды пайдаланады; 4) әр түрлі фразалық етістіктер мен күрделі сын есімдерді қолданады.
	Grammar in Focus: Reported speech with teaching techniques	1) Жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша әңгімелесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады; 2) нақты ақпаратты және тақырыптың негізгі тұстарын айқындайды; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады; 4) ауызша және жазбаша тілде Reported speech қолданады.
	A sci-fi film review	1) Фильмді көргеннен кейін эссе-шолу жазу үшін модельдер айдарын талдау кезінде құзыреттілік тәсілді қолдану; 2) тиісті байланыстырушы сөздерді қолдану.	1) Эссе-шолу жазу үшін тиісті айдарларды, үлгілерді және байланыстырушы сөздерді өзгертеді.
	Fears and Phobias. Comprehending spoken and visual text	1) Жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты пайдалану; 2) басқалардың пікірлерін бағалау және сындарлы жауап беру; 3) автордың өзіндік ерекшелігін сақтай отырып, мазмұнды шығармашылықпен қайта ойластыра отырып, мәтінді қайталау.	1) Топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады; 2) сындарлы бағалау үшін чек-парақты қолданады; 3) шешендік өнер дағдыларын көрсетеді.
			1) Тиісті оқу дағдыларын, жылдамдығын, дұрыс

Stress and Fear	Reading comprehension Arachnophobia	1) Оқу дағдыларын меңгеру; 2) мәтіннің негізгі идеясын анықтау.	айтылуын және стихиялылығын көрсетеді; 2) skimming and Scanning reading дағдыларын меңгерген; 3) белсенді лексиканы қолдана отырып, мәтінге сүйене отырып, дәлелді мәлімдеме жасайды.
	Giving advice on how to reduce stress (psychology). Passive Voice	1) Құрдастарының пікірлерін бағалау және сындарлы жауап беру; 2) мәнмәтіннен мәнді анықтау; 3) контексте пассивті кепіл ережелерін зерделеу кезінде педагогикалық әдістер мен әдістерді қолдану.	1) Құрдастарының пікірлеріне сындарлы жауап береді; 2) топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады ; 3) тақырыптың нақты ақпараты мен негізгі тұстарын айқындайды.
	Analyzing and describing phobias and frightening situations	1) Фобияларды талдау және сипаттау; 2) диалогтық сөйлеуді әлемге қатысты бірқатар көзқарастарды ойлау және зерттеу құралы ретінде пайдалану.	1) Мәтіннің мазмұнын шығармашылық жаңғырту арқылы береді; 2) диалогтық сөйлеуді әлемнің бірқатар көзқарастарын ойлау және зерттеу құралы ретінде қолданады; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті пәндік сөздік пен синтаксисті имитациялайды және бейімдейді.
	Writing an email of advice	1) Электрондық поштаға кеңес жазу үшін тақырыптар мен үлгілерді талдау дағдыларын қолдану; 2) тиісті байланыстырушы сөздерді қолдану.	1) Электрондық пошта арқылы кеңес жазу үшін сәйкес тақырыптарды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	Creative minds. Famous Kazakhstani artists	1) Skimming Reading дағдыларын меңгеру;	1) Қажетті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын қолданады (skimming Reading); 2) сөйлеуде және жазуда тақырып бойынша белсенді лексиканы қолданады (bring to life,

Art and Creativity		2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша түрде білу.	stay still, shower away, true-to-life, canvas, masterpiece, etc.); 3) зерттеу және қажетті ақпаратты табу дағдыларын қолданады.
	Use of English. Relative clauses, determiners and quantifiers. Creative people (Art, Literature, Music)	1) Бірқатар жалпы және оқу тақырыптары бойынша баяндамашылардың әртүрлі көзқарастарын қабылдау; 2) топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру.	1) Мәтіннің мазмұнын шығармашылық жаңғырту арқылы береді; 2) диалогтық сөйлеуді әлемнің бірқатар көзқарастарын ойлау және зерттеу құралы ретінде қолданады; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті пәндік сөздік пен синтаксисті имитациялайды және бейімдейді.
	Multiple Intelligences Theory. Mindmapping and other teaching techniques	1) Әңгімелерде нақты ақпарат пен негізгі ойларды бөліп көрсету.	1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрдастарымен талқылайды; 3) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мәнмәтіннен мағынаны түсіндіреді.
	Writing an article. Error correction techniques.	1) Мақала жазу үшін рубрикалар мен модельдерді талдау дағдыларын қолдану; 2) тиісті байланыстырушы сөздерді қолдану.	1) Мақала жазу үшін тиісті айдарларды, модельдерді және байланыстырушы сөздерді өзгертеді.
Reading for Pleasure	Robinson Crusoe. Analysis of the extract (teaching graphic organizer). Figurative language	1) Бейнелерді, көркемдік кеңістік пен уақытты, бейнелеу құралдары мен фигураларды құрудың құралдары мен әдістерін талдауға, автордың оларды қандай мақсатта қолданатынын түсіндіру.	1) Оқуды оқыту кезінде педагогикалық тәсілдерді бөліп көрсетеді; 2) шығармада көркемдік кеңістік пен уақытты құру тәсілдерін айқындайды; 3) мәтіннен экспрессивті құралдар мен сөйлеу фигураларын табады; 3) автордың сөйлеу фигуралары мен тілдің экспрессивті құралдарын қолдануын негіздейді.

	Pros and cons of reading a book. Writing a blog post.	1) Блог жазуға арналған тақырыптар мен үлгілерді талдау кезінде құзыреттілікке негізделген тәсілді қолдану.	1) Блог жазу үшін тиісті айдарларды, модельдерді және байланыстырушы сөздерді өзгертеді.
Different Ways of Living	Stages of Life. Developing intercultural competence	1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану.	1) Тақырыптың нақты ақпараты мен негізгі тұстарын айқындайды; 2) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады; 3) қажетті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын қолданады (skimming Reading); 4) педагогикалық тұрғыдан тақырып бойынша әртүрлі контексттердегі басқалардың пікірлеріне түсініктеме береді.
	Different ways of living. Reading comprehension	1) Автордың өзіндік ерекшелігін сақтай отырып, мазмұнды шығармашылықпен қайта ойластыра отырып, мәтінді қайталау.	1) Мәтіннің мазмұнын шығармашылық жаңғырту арқылы береді; 2) мәтіннің мазмұнын беру кезінде авторға тән презентация стилін қайта жасайды.
	Discussing whether money brings happiness. Skimming reading	1) Skimming Reading дағдыларын меңгеру; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша түрде білу.	1) Қажетті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын қолданады (skimming Reading); 2) сөйлеуде және жазуда тақырып бойынша белсенді лексиканы қолданады; 3) зерттеу және қажетті ақпаратты табу дағдыларын қолданады.
	Writing an opinion essay. Evaluating the benefits of living without money	1) Эссе рефлексия жазу кезінде рубрикалар мен модельдерді талдау дағдыларын қолдану; 2) т и і с т і байланыстырушы сөздерді қолдану.	1) Рефлексия эссе жазу үшін тиісті рубрикаларды , модельдерді және байланыстырушы сөздерді өзгертеді.
			1) Тақырып бойынша гипотеза жасау үшін иммиграцияға қарсы және қарсы дәлелдерді

Amazing places	Holiday Activities	1) Топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру; 2) ағылшын тілінің интонациясын оқытудың негіздерін қолдану.	құрдастарымен талқылайды; 2) белсенді лексиканы қолдана отырып, мәтінге сүйене отырып, дәлелді мәлімдеме жасайды; 3) мағынаны тексеру және түсінуді кеңейту үшін рубрикалар мен сандық анықтамалық ресурстарды пайдаланады; 4) әр түрлі фразалық етістіктер мен күрделі сын есімдерді қолданады.
	Simply Unforgettable. Independent project – compare one of the tourist attractions in your country with one from the text	1) Әңгімелерде нақты ақпарат пен негізгі ойларды бөліп көрсету.	1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрдастарымен талқылайды; 3) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мәнмәтіннен мағынаны түсіндіреді.
	Into the Future. Design a future city-project work	1) Тарих бойынша бұрын алған білімдерін қолдану; 2) материалды зерттеу және таныстыру дағдыларын меңгеру.	1) Тарих бойынша бұрын алған білімдерін меңгерген; 2) тиісті зерттеу дағдыларын көрсетеді; 3) әртүрлі ресурстарды шебер пайдаланады; 4) АКТ дағдыларын меңгерген; 5) шешендік өнер дағдыларын көрсетеді.
	Writing a for-and-against essay	1) Эссе-пайымдау жазу үшін рубрикалар мен модельдерді талдау дағдыларын қолдану; 2) тиісті байланыстырушы сөздерді қолдану.	1) Эссе-пайымдау жазу үшін тиісті айдарларды, үлгілерді және байланыстырушы сөздерді өзгертеді.
		1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану; 2) басқа пәндер бойынша бұрын алған білімдерін	1) Топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады;

	Compare and contrast capital city of your country to London	қолдану (пәнаралық байланыс, CLIL); 3) тақырып бойынша презентация жасау; 4) топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдалану.	2) нақты ақпаратты және тақырыптың негізгі тұстарын айқындайды; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады.
Work and inventions	Investigating the world of work. Pedagogy: history and development.	1) Топтардағы мәселелерді педагогикалық шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрдастарымен талқылайды; 3) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мәнмәтіннен мағынаны түсіндіреді.
	Considering success in business	1) Алған білімдерін таныс және бейтаныс жағдайларда қолдануға міндетті.	1) Өткен тақырып бойынша грамматикалық және лексикалық материалды меңгерген; 2) барлық тілдік дағдыларды дұрыс қолданады; 3) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрдастарымен талқылайды; 3) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мәнмәтіннен мағынаны түсіндіреді.
Future Career Perspectives	Options for future careers	1) Проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру ; 2) тақырып, проблема бойынша өз пікірін білдіру; 3) аудио және бейне материалдарының мазмұнын түсіну.	1) Мәтінге сүйене отырып, дәлелді мәлімдеме жасау; 2) тақырыпқа және көтерілген мәселеге өз көзқарасын білдіреді; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады.
		1) Тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі және педагогикалық тәсілдерді қолдану тұрғысынан ауызша және	1) Тақырыпты ашу негізінде диалогтық және монологиялық

	Making statements and providing information	жазбаша мәлімдемелерді (өздерінің және құрдастарының) бағалау; 2) бейтаныс тақырыптардың шектеулі ауқымы бойынша сөйлесуді қоса алғанда, жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген әңгімелерде нақты ақпарат пен негізгі ойларды бөліп көрсету; 3) диалогтық сөйлеуді әлемге қатысты бірқатар көзқарастарды ойлау және зерттеу құралы ретінде пайдалану.	мәлімдемелерді сипаттайды; 2) логикалық дәйектілік пен дұрыстықты сақтай отырып, туындының мазмұнын баяндайды; 3) талқылау барысын басқарады; 4) талқылау кезінде парафразалау және түзету сияқты құралдарды қолданады; 5) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мәнмәтіннен мағынаны түсіндіреді.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
10 - қосымша

Педагогикалық бағыттың "Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің мақсаты – отандық тарихтың негізгі оқиғалары мен процестерін оқыту негізінде тарихи санаға, азаматтылық пен отансүйгіштік қасиеттерге ие, тарихи білім мен дағдыларды оқу және қоғамдық іс-әрекеттерде тиімді және шығармашылықпен қолдана алатын тұлға қалыптастыру.

3. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы қоғамның әртүрлі тарихи кезеңдеріндегі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси және мәдени дамуының негізгі мәселелері туралы білім қалыптастыру;

2) тарихи қалыптасқан мәдени, ұлттық дәстүр, әлеуметтік және адамгершілік нормаларды білім алушылардың түсінуі негізінде оларда азаматтылық пен қазақстандық бірегейлікті, дүниетанымдық ұстанымдарды тәрбиелеу;

3) әлемдік тарихи процестегі Қазақстанның орны мен рөлі туралы жалпы тұтас түсінік қалыптастыру;

4) тарихи оқиғалар, құбылыстарды тарихи заңдылықтарды ескере отырып зерттеу, оқиғалар мен тұлғаларға қатысты пікірлер мен берілген бағаларды салыстыру және сыни тұрғыдан талдау дағдыларын дамыту, өткен кезеңмен қазіргі уақытқа қатысты пікірталастық мәселелерге өзіндік көзқарасты қалыптастыру;

5) өлке тарихын зерделеу, өлкетанулық жұмыстарды жүргізу дағдыларын дамыту;

6) әртүрлі тарихи деректермен жұмыс істеу, тарихи ақпаратты іздеу және жүйелеу дағдыларын дамыту;

7) әртүрлі деректерді қолдана отырып, жобалық, зерттеу әрекетін және тарихи реконструкция дағдыларын дамыту;

8) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерді түсіну үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

9) коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру, оның ішінде, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қолдану.

4.Оқу бағдарламасы тарихи ойлаудың негізгі дағдыларын қалыптастыруға бағытталған: тарихи дереккөздерді түсіндіру, уақыт пен кеңістіктегі бағдар, тарихи талдау және түсіндіру дағдылары.

Тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру, сондай-ақ "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқыту мақсаттарын тиімді іске асыру:

1) өзгеріс пен сабақтастық;

2) себеп пен салдар;

3)дәлел;

4) ұқсастық пен айырмашылық; 5) маңыздылық;

6) интерпретация.

Пәннің мазмұны 8 Бөлімнен тұрады:

1) Өркениет: даму ерекшеліктері. Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы. "Орталық Азия" ұғымының тарихи және географиялық аспектілері. Орталық Азияның дәстүрлі өркениеттерін зерттеу тарихы. Орталық Азия өркениеттері пайда болуының факторлары. Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтарының ерекшеліктері. Ұлы Дала өркениеті. "Ұлы Дала" ұғымының тарихи-географиялық сипаттамасы. Ұлы дала өркениетінің қайнар көзі және

қалыптасуының ерекшеліктері (энеолит, қола дәуірі). Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің ерекшеліктері. Ерте көшпенділер дәуіріндегі Ұлы Дала өркениеті. Ұлы Дала ежелгі мәдениеттерінің сабақтастығы және өзара байланысы. Ерте көшпенділер өркениетінің әлемдік тарихи процестер барысына әсері. Орталық Азия және әлемдік өркениет. Орталық Азия халықтарының әлемдік материалдық мәдениеттің дамуына қосқан үлесі. Орталық Азия халықтарының әлемдік рухани мәдениеттің дамуына қосқан үлесі.

2) Этникалық және әлеуметтік процестер. Қазақ халқының шығу тегі. " Антропогенез", "этногенез", "этнос" ұғымдары. Қазақстан аумағындағы этногенез және этникалық процестер. Қазақ этносының қалыптасуы – көп ғасырлық этникалық процестердің нәтижесі. Мәдени-генетикалық код - ұлттың негізі. Дәстүрлі қазақ қоғамы : этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы. Қазақтарда ру-тайпалық құрылым қалыптасуының тарихи шарттары. Қазақтардың ру-тайпалық құрылымының эволюциясы. Туыстық принциптердің және рулық құрылымның функционалдық маңызы. "Ауызша тарихнама", "шежіре", "ру", "тайпа", "ата-жұрт", "атамекен", "ел" ұғымы. Қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасуының біріктіруші рөлі. Дәстүрлі қазақ қоғамының әлеуметтік жіктелуі. "Ақсүйек", "қарасүйек", "хан", "сұлтан", "би", "батыр" ұғымдары. Дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың қызметі.

3) Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттер. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттердің саяси ұйымдасуы. " Мемлекет", "билік", "саяси ұйым" ұғымдары. Ұлы Дала көшпенділерінің империялары. Түркі империясы - көшпенділер мемлекеттілігінің классикалық үлгісі. Ұлы Түрік қағанатының қалыптасуы мен дамуы. Түркі империясының мұрагерлері. Мемлекеттік құрылым түрлерінің сабақтастығы. Ерте және дамыған орта ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің геосаяси белсенділігі. Түркі әлемінің қалыптасуы мен дамуындағы түркі империясының рөлі. Шыңғысхан империясы және оның мұрагерлері. Шыңғысханның әлем тарихындағы рөлі. Қазақстан аумағында ұлыс жүйесінің дамуы. XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігі және олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер етуі. Қазақ хандығы – Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет. Ақ Орда мен Қазақ хандығының тарихи сабақтастығы. Қазақ хандығының құрылуы – Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі. Қазақ хандарының Қазақ мемлекетінің қалыптасуы мен нығаюындағы рөлі. Қазақ хандығының саяси институттары. Мемлекеттік құрылым түрлерінің сабақтастығы. Бабаларымыздың ұлан-ғайыр аумақты қорғап сақтаудағы рөлі. Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттіліктің қайта жаңғыртылуы. Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуы. Қазақ халқының мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру үшін жүргізген ұлт-азаттық күресі. Түркістан (Қоқан) және Алаш автономиясы түрінде мемлекеттік егемендіктің қалпына келтірілуі. Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі. "Автономдық кеңес республикасы", "Кеңес одағы

республикасы", "унитарлы мемлекет" ұғымдары. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының жетістіктері мен қайшылықтары. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуы. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуындағы Тұңғыш Президент Н.Ә. Назарбаевтың рөлі. Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздігінің қалпына келтірілуі – тарихи процестердің заңды нәтижесі. Қазақстан Республикасының мемлекеттік стратегиялары мен бағдарламалары.

4) Мәдениеттің дамуы. Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті – дала өркениетінің мұрасы. Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнері. " Мәдениет", "дала өркениеті", "материалдық мәдениет", "рухани мәдениет", " қолданбалы өнер", "мәдени мұра" ұғымдары. Қазақстандағы тарихи-этнографиялық процестердің эволюциясы және сабақтастығы. Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы. " Әдет-ғұрып" "рәсім", "салт-дәстүр", "діл (менталитет)" ұғымдары. Қазақ халқының рухани-адамгершілік құндылықтары: әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер. Туған жерге, оның мәдениеті мен салт-дәстүріне құрмет көрсету- шынайы патриотизмнің көрінісі. Дала өркениеті тарихымен мәдениетінің ескерткіштері. Тарихи және мәдени ескерткіштердің классификациясы. Қазақстанның рухани құндылықтары – ұлттық бірегейліктің негізі. Қазақ халқының әдеби және музыкалық мұрасы: бастауы, дәстүрі, қазіргі уақыттағы дамуы. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның мәдениеті. Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтар. Жаңа бағыттар мен жанрлар. Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет. Қазақстандық мәдениеттің дамуы. Жаңа бағыттар мен жанрлар. Халықаралық мәдени кеңістікке кірігу процесі.

5) Өркениет: экономикалық даму ерекшеліктері. Қазақтардың тіршілігін қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі. Қазақстан аумағындағы көшпелі мал шаруашылығы және егіншілік. Қазақстан халқының тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінің қалыптасуына және дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсері. " Тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі", "қоныстану жүйесі", "экожүйе" ұғымдары. Дәстүрлі шаруашылық қызмет түрлерінің классификациясы. Қазақ халқының тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесіндегі кәсіптері мен қолөнері. Қазақтардың қолөнері мен кәсіптерінің этнографиялық зерттелуі. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері. Ұлы Жібек жолының Қазақстан аумағындағы бағыттары мен жолдары. Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі. Отырықшы және көшпенді халықтардың экономикалық және мәдени өзара қарым-қатынасы және өзара әсері. Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік-экономикалық дамуы. "Экономикалық жүйе", "дәстүрлі (аграрлы) экономика", "жоспарлы (социалистік) экономика" ұғымдары. XX ғасырда Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын анықтаған факторлар. Қазақстан Республикасы экономикасының даму кезеңдері. Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық даму болашағы.

6) Саяси-құқықтық процестер. Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы. "Аграрлық саясат", "көші-қон саясаты", "моноэтностық құрам" ұғымдары. Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдері. Кеңестік кезеңде Қазақстандағы полиэтникалық қоғамның қалыптасуы. "Депортация", "арнайы қоныс аударылғандар", "полиэтникалық қоғам", "ұлттық саясат", "интернационализм" ұғымдары. Кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының өзара мәдени әсерлері. Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты. "Көші-қон ", "эмиграция", "иммиграция", "репатриант", "диаспора", "ирридента" ұғымдары. Қазақстан Республикасының көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтары. Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделі. Қазақстанның саяси-әлеуметтік және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі.

7) Қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы. Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанда қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы. "Зар заман" ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастары. "Алаш" – қоғамдық ой және ұлттық идея. "Алаш" ұлттық идеясының тұжырымдамалық негіздері. Қазақ мемлекеттілігінің даму жолдары туралы ұлттық зиялылардың қоғамдық-саяси көзқарастары ("Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары). "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізі. Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтары. "Мәңгілік Ел" идеясының біріктіруші құндылықтарының маңыздылығы. Мемлекеттің идеология саласындағы саясаты.

8) Білім мен ғылымның дамуы. Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы. Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы. Ортағасырлық Қазақстанның көрнекті ғалымдары мен ойшылдары. XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы. XVIII-XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы зерттеулер. Зерттеушілердің Қазақстандағы ғылымды дамытуға қосқан үлесі. XIX ғасырда Қазақстанда оқу орындарының пайда болуы мен дамуы. XIX ғасырда -XX ғасырдың басында Қазақстанда өмір сүрген білім беру мекемелерінің ерекшеліктері. Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары. Сауатсыздықты жою. Мектептік, кәсіби және жоғары білім беру. Кеңестік білім беру жүйесінің реформалары. Қазақстан ғылымын дамытудағы Қазақ КСР Ғылым академиясының рөлі. Қазақстанның көрнекті ғалымдары. Кеңестік саяси жүйе жағдайында Қазақстан ғылымы дамуының қиындықтары және қарама-қайшылықтары. Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі. Тәуелсіздік жылдарындағы Қазақстан Республикасының білім және ғылым жүйесінің дамуы: жетістіктері, проблемалары және болашағы. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесінің жаңғыртылуы. Қазақстанның әлемдік білім және ғылым кеңістігіне кірігуі. Қазақстан Республикасының білім және ғылым саласындағы

стратегиялары мен бағдарламалары. Қазақстан Республикасының "Болашақ" халықаралық білім беру бағдарламасы. Қазақстан Республикасының инновациялық ғылыми және білім беру ұйымдары.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
Бөлім 1. Өркениет: даму ерекшеліктері.	+	+	+
1.1. Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы.			
Тақырып 1.1.1. Орталық Азия: ұғымының тарихи және географиялық аспектілері.			
Тақырып 1.1.2. Орталық Азияның дәстүрлі өркениеттерін зерттеу тарихы.			
Тақырып 1.1.2. Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтары.			
1.2. "Ұлы Дала" өркениеті.			
Тақырып 1.2.1. "Ұлы Дала" ұғымының			

тарихи-географиялық сипаттамасы.			
Тақырып 1.2.2. Ұлы дала өркениетінің қайнар көзі және қалыптасуының ерекшеліктері (энеолит, қола дәуірі).			
Тақырып 1.2.3. Ерте көшпенділер дәуіріндегі Ұлы Дала өркениеті.	+	+	+
1.3. Орталық Азия және әлемдік өркениет.			
Тақырып 1.3.1. Әлемдік мәдениеттің дамуына Орталық Азия халықтарының қосқан үлесі.			
Зерттеу жұмысы. Әлемдік өркениет тарихындағы Ұлы Дала.			
Бөлім 2. Этникалық және әлеуметтік процестер.			
2.1. Қазақ халқының шығу тегі.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Қазақстандағы этногенез және этникалық процестер.			
Тақырып 2.1.2. Қазақтардың ру-тайпалық құрылымы қалыптасуының тарихи шарттары.			
Тақырып 2.1.3. Дәстүрлі қазақ қоғамының әлеуметтік жіктелуінің ерекшеліктері.			
Зерттеу жұмысы. Дәстүрлі қазақ қоғамының этноәлеуметтік ұйымдасуы.			
3-Бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан.			
3.1. Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттер.	+	+	+
Тақырып 3.1.1.Қазақстан аумағындағы ерте			

мемлекеттердің саяси ұйымдасуы.			
3.2. Ұлы Дала көшпенділерінің империялары.			
Тақырып 3.2.1. Түркі империясы - көшпенділер мемлекеттілігінің классикалық үлгісі. Түркі империясының мұрагерлері.			
Тақырып 3.2.2. Шыңғысхан империясы және оның мұрагерлері.			
3.3. Қазақ хандығы - Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет.			
Тақырып 3.3.1. Ақ Орда - Қазақ хандығының негізі.	+	+	+
Тақырып 3.3.2. Қазақ хандығы: мемлекеттің саяси институттары.			
3.4. Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттіліктің қайта жаңғыртылуы.			
Тақырып 3.4.1. Мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру жолындағы қазақ халқының күресі.			
Тақырып 3.4.2. Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі.			
Тақырып 3.4.3. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуы.			
Зерттеу жұмысы. Қазақ мемлекеттілігінің эволюциясы.			
4 Бөлім. Мәдениеттің дамуы.	+	+	+
4.1. Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті - дала өркениетінің мұрасы.			
Тақырып 4.1.1. Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнері.			

Тақырып 4.1.2. Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы.			
Тақырып 4.1.3. Әлеуметтік-экономикалық дамудың қазақтардың дәстүрлі дүниетанымының қалыптастырудағы орны.			
Тақырып 4.1.4. Тарихи және мәдени ескерткіштер.			
Тақырып 4.1.5. Қазақ халқының әдеби және музыкалық мұрасы.	+	+	+
4.2. Кеңестік кезеңдегі Қазақстан мәдениеті.			
Тақырып 4.2.1. Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтар.			
4.3. Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет.	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Мәдениеттің қазіргі кезеңдегі дамуы.			
Зерттеу жұмысы. Мәдениет және дәстүр – ұлттың генетикалық коды.			
5 Бөлім. Өркениет: экономикалық даму ерекшеліктері.			
5.1. Қазақтардың тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі.			
Тақырып 5.1.1. Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы.			
Тақырып 5.1.2. Қолөнер мен кәсіптер.	+	+	+
5.2. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері.			
Тақырып 5.2.1. Қазақстан қала мәдениетінің дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі.			

Тақырып 5.2.2. Экономикалық және мәдени өзара қарым-қатынас және өзара әсері.			
Тақырып 5.2.3. X ғ.-XII ғ. қала мәдениетінің дамуы.			
Тақырып 5.2.4. XVIII – XIX ғғ.Қазақстанның әлеуметтік – экономикалық дамуы.			
Тақырып 5.2.5. XX ғасырдың басындағы қазақтың дәстүрлі шаруашылығының күйреуі.			
Тақырып 5.2.6. XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының дамуы.	+	+	+
Тақырып 5.2.7. Қазақстан Республикасының экономикалық даму бағыты.			
Зерттеу жұмысы. Әртүрлі тарихи кезеңдердегі Қазақстанның экономикалық даму ерекшеліктері.			
6-Бөлім. Саяси-құқықтық процестер.	+	+	+
6.1. Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы.			
Тақырып 6.1.1. Қазақстан халқының моноэтникалық құрамының өзгеруі (XVIII ғасыр - XX ғасырдың басы).			
Тақырып 6.1.2. Кеңестік кезеңде Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасуы.			
6.2 Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты.			
Тақырып 6.2.1. Қазақстан Республикасының көші-қон саясаты.			

Тақырып 6.2.2. Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық үлгісі.			
Тақырып 6.2.3. Қазақстанның қоғамдық-саяси және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі.			
Зерттеу жұмысы.			
7 Бөлім. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы.			
7.1. Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы.			
Тақырып 7.1.1. Қоғамдық-саяси ойдың бастауы және дамуы.			
Тақырып. 7.1.2. Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы.			
Тақырып 7.1.3. "Зарзаман " ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары.			
Тақырып 7.1.4. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастары.			
7.2. "Алаш" –қоғамдық ой және ұлттық идея.			
Тақырып 7.2.1. "Алаш" ұлттық идеясының тұжырымдамалық негіздері.			
Тақырып 7.2.2. "Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары.			
7.3. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы - XXI ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негіз .			

Тақырып 7.3.1. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізі.			
Тақырып. 7.3.2. Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтары.			
Зерттеу жұмысы.			
8 Бөлім. Білім мен ғылымның дамуы.			
8.1. Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы.			
Тақырып 8.1.1. Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы.			
8.2. XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы.			
Тақырып 8.2.1. XVIII-XX ғасырдың басында Қазақстандағы зерттеулер.			
Тақырып 8.2.2. XIX - XX ғасырдың басында Қазақстандағы оқу орындарының қызметі.			
Тақырып 8.2.3. XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағындағы ғылыми мекемелер мен кешенді зерттеулер.			
Тақырып 8.2.4. Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары.			
Тақырып 8.2.5. Кеңестік кезеңде Қазақстанның орта білім беру, кәсіптік және техникалық білім беру жүйесін дамыту.			
Тақырып 8.2.6. Қазақ КСР Ғылым Академиясы – КСРО-ның ірі ғылыми орталығы.			
8.3. Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі.			

Тақырып 8.3.1. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесіндегі өзгерістер.			
Тақырып 8.3.2. Қазақстан Республикасы білімімен ғылымы дамуының мәселелері мен болашағы .			
Зерттеу жұмысы. Білім мен ғылымға үлес қосқан менің өлкемнің тұлғалары.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
1.Өркениет: даму ерекшеліктері	Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы	1) "Орталық Азия" ұғымын аймақтың тарихи және географиялық ерекшеліктерін сипаттау үшін пайдалану;	1) "Орталық Азия" ұғымының тарихи және географиялық ерекшеліктерін талдайды; 2) әлемдік өркениеттегі Орталық Азия өркениетінің рөлін талдайды.
		2) әлемдік өркениеттегі Орталық Азияның рөлі туралы ғалымдардың пікірлері негізінде қорытынды жасау;	1) Орта Азияның әлемдік өркениетке қосқан рөлін анықтайды; 2) әлемдік өркениеттегі Орталық Азияның рөлі туралы ғалымдардың пікірлерін талдайды.
		3) орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтарының ерекшеліктерін сипаттау.	1) Орта Азияның ежелгі өркениетінің ерекшеліктерін анықтайды; 2) Орталық Азия өркениетінің ежелгі ошақтарының қалыптасуы мен дамуын талдайды.
		1) Ұлы дала өркениетінің пайда болуы мен қалыптасу ерекшеліктерін түсіндіру.	1) "Ұлы Дала" тарихи-географиялық аймағын анықтайды; 2) тарихи дереккөздерді талдау негізінде "Ұлы Даланыңə тарихи-мəдени құрамдас бөліктерін айқындайды; 3) Ұлы Даланың ежелгі мəдениеттерінің

	"Ұлы Дала" өркениеті		сабақтастығы мен өзара ықпалын белгілейді.
		2) Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің ерекшеліктерін сипаттау.	1) Ұлы дала өркениетінің пайда болуы мен қалыптасу ерекшеліктерін анқтайды (энеолит, қола дәуірі); 2) Ұлы дала ежелгі мәдениеттерінің сабақтастығын және өзара байланысын талдайды.
	Орталық Азия және әлемдік өркениет	1) Орталық Азия халықтарының материалдық мәдениет жетістіктерін талдау арқылы адамзаттың дамуына қосқан үлесін анықтау.	1) Отырықшы-егіншілік және көшпелі өркениет арасындағы сауда-экономикалық байланысты сипаттайды; 2) әлемдік мәдениеттің дамуына Орталық Азия халықтарының қосқан үлесін саралайды.
Этника лық және әлеуметтік процестер	Қазақ халқының шығу тегі	1) Этникалық процестердің сабақтастығын анықтай отырып, Қазақстан аумағындағы этногенездің кезеңдерін айқындау.	1) Қазақстандағы этникалық процестерді түсіндіру үшін " антропогенез", " этногенез", "этнос" ұғымдарын пайдаланады; 2) Қазақстан аумағындағы ежелгі және ортағасырлық тарихи оқиғалар арқылы этногенездің кезеңдерін сипаттайды.
	Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы	1) Тарихи кезеңдерді талдау негізінде қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасу түрінің қалыптасу алғышарттарын талдау;	1) Қазақтардың этникалық құрылымын сипаттау үшін "ру", " тайпа", "жүз", "ата-жұрт", "ата-мекен" ұғымдарын пайдаланады; 2) Қазақтардың ру-тайпалық құрылымы қалыптасуының тарихи шарттарын атайды; 3) дәстүрлі қазақ қоғамындағы ру-тайпалық құрылымына баға береді.
			1) Қазақтардың әлеуметтік жіктелуіне тән ерекшеліктерді анықтау үшін "ақсүйек", " қарасүйек ", "хан", "

		2) дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың функционалдық рөлін ашып көрсету.	сұлтан", "би", "батыр" ұғымдарын пайдаланады; 2) қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасуының біріктіруші рөлін анықтайды.
Мемлекет соғыс және революциялар тарихынан	Қазақстан территория сындағы ерте мемлекеттер	1) Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін түсіндіру.	1) Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттерді анықтайды; 2) Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін анықтайды; 3) Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттердің саяси құрылымы туралы дереккөздері мәліметтерін саралайды.
	Ұлы Дала көшпенділе рінің империялары	1) Деректерді талдау негізінде түркі мемлекеттерінің дамуын зерттеу, мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтау;	1) Түркі империясының саяси-экономикалық даму ерекшелігін түсіндіреді.
		2) XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігін сипаттау арқылы, олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер ету дәрежесін анықтау.	1) XIII-XVғ.ғ. мемлекеттердің Еуразиядағы басты тарихи оқиғалардағы белсенділігін сипаттайды ; 2) мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтай отырып, Қазақстан аумағында ұлыс жүйесінің ерекшелігін талдайды
		1) Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін түсіндіру;	1) Ақ Орда мен Қазақ хандығының тарихи сабақтастығы фактілерін анықтайды және талдайды. 2) тарихи дереккөздер негізінде Қазақ хандығының құрылуын Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің табиғи нәтижесі ретінде дәлелдейді;

	Қазақ хандығы - Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет		3) мемлекет құру мен нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін бағалайды.
		2) Мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтай отырып, Қазақ хандығының саяси институттарының ерекшеліктерін зерттеу.	1) Қазақ хандығының саяси институттары мен ерте көшпелі мемлекеттерін салыстырмалы талдау негізінде көшпелі өркениеттердің мемлекеттік құрылымы нысандарының сабақтастығын дәлелдейді
	Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттілік тің қайта жаңғыртылуы	1) Мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру жолындағы қазақ халқының күресін зерттеу;	1) Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуының себеп-салдарын анықтайды; 2) Қазақ халқының ұлт-азаттық көтерілістерінің кезеңдерін сипаттайды; 3) XX ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси ойдың қазақ халқының ұлттық сана-сезімін дамытуға әсерін айқындайды; 4) мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру үшін күресте қазақ зиялыларының рөлін бағалайды.
		2) Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі кезеңіндегі қоғамдық-саяси дамуындағы жетістіктері мен қарама-қайшылықтарын талдау;	1) "Автономдық кеңес республикасы", "кеңес одағы республикасы", " унитарлы мемлекет" ұғымдарын пайдалану арқылы Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрін талдау; 2) кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының жетістіктерін сипаттайды; 3) Қазақстанның кеңестік кезеңдегі қоғамдық-саяси

			дамуындағы қайшылықтардың себебін анықтайды.
		3) Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын зерттей отырып Қазақстан Республикасының даму бағдарларын болжау.	1)Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын саралай келе қазіргі кезеңдегі қол жеткізген табыстар мен салыстырады; 2) Қазақстанның болашақтағы дамуына байланысты болжамдар жасайды.
	Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті - дала өркениетінің мұрасы	1) Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнердегі жеткен жетістіктерін талдау;	1) "Мәдениет", "дала өркениеті", "материалдық мәдениет", "рухани мәдениет", "қолданбалы өнер", "мәдени мұра" ұғымдарын пайдалану арқылы қазақ халқының мәдени жетістіктерін сипаттайды; 2) Қазақ халқының ұлттық ерекшелігін сақтауда материалдық мәдениет пен қолданбалы өнердің орнын айқындайды; 3) Қазақстандағы тарихи-этнографиялық процестердің сабақтастығын талдайды.
		2) Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы Ұлы Дала өркениетінің жалғасы екендігін дәлелдеу;	1) "Әдет-ғұрып" "рәсім", "салт-дәстүр", "діл (менталитет)" ұғымдарын пайдалану арқылы қазақ халқының дәстүрлі дүниетанымын анықтайды.
		3) Қазақ халқының рухани адамгершілік құндылықтарын сипаттау ;	1) қазақ халқының рухани адамгершілік құндылықтарын, салт дәстүрін зертеу
		4) дала өркениетінің тарихы мен мәдениетінің көрнекті ескерткіштерін сипаттау;	1) Дала өркениетінің тарихы мен мәдениетінің көрнекті ескерткіштерін зерттейді; 2) типологиялық ерекшеліктерін ескере

Мәдениеттің дамуы			отырып, тарихи және мәдениет ескерткіштерін жіктейді.
		5) Қазақ әдебиеті мен музыкалық мұрасының маңызды жетістіктерін халықтың рухани - адамгершілік құндылықтары тұрғысынан сипаттау.	1) Қазақ халқының мәдени мұрасындағы ауыз әдебиетінің маңызын анықтайды; 2) фольклор және зерттеушілер еңбектерінің негізінде дәстүрлі музыкалық мәдениеттің бастаулары мен ерекшеліктерін айқындайды.
	Кеңестік кезеңдегі Қазақстан мәдениеті	1) Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтарды талдау;	1) Кеңестік дәуірдегі Қазақстан мәдениеті саласындағы жаңа бағыттарды және жанрларды анықтайды; 2) кеңестік дәуірдегі мәдениеттің даму ерекшеліктерін қорытындылай отырып, жетістіктерді сипаттайды ; 3) кеңестік дәуірдегі мәдениет саласындағы қайшылықтардың себебін анықтайды.
		2) кеңестік кезеңдегі Қазақстандағы білім мен ғылымның жетістіктерін талдау, олардың даму қиындықтарын анықтау.	1) Кеңестік кезеңдегі Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуындағы жетістіктерді анықтайды; 2) кеңестік кезеңдегі білім мен ғылымның дамуына мемлекеттің әміршіл-әміршіл жүйесінің ықпалын анықтайды.
	Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет	1) Мәдениеттің қазіргі кезеңдегі дамуы сипаттау .	1) Қазақстан Республикасының мәдениет саласындағы жаңа бағыттарын және жанрларды сипаттайды; 2) халықаралық мәдени кеңістікке кірігу процесін түсіндіреді.
			1) Қазақстан халқының тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінің қалыптасуына және дамуына

Өркениет: экономикалық дамудың ерекшеліктері	Қазақтардың тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері	1) Көшпелі мал шаруашылығы мен егін шаруашылығының ерекшеліктерін анықтаңыз;	табиғи-географиялық факторлардың әсерін зерттейді; 2) көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің ерекшеліктерін " тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі" , "қоныстану жүйесі", "экожүйе" ұғымдарын пайдалана отырып талдайды.
		2) Қазақ қолөнері мен кәсібінің дамуын этнографиялық материалдар негізінде сипаттау;	1) Қазақ қолөнері мен кәсібінің дамуын этнографиялық материалдар негізінде талдайды; 2) Қазіргі қазақ қолөнерінің даму бағыттарын сипаттайды.
		3) Қазақстандағы қала мәдениетінің дамуына Ұлы Жібек жолының тигізген рөлін талдау;	1) Картаны пайдаланып, Ұлы Жібек жолының Қазақстан аумағындағы бағыттары мен жолдарын зерттейді; 2) Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөліне баға береді; 3) Ұлы Жібек жолының құлдырауының себептерін талдайды.
		4) Отырықшы және көшпелі өркениет арасындағы өзара байланыстарды сипаттау;	1) Сауда-экономикалық қарым-қатынастар жүйесінде көшпелі және отырықшы халықтың өзара қарым-қатынасын сипаттайды; 2) отырықшы және көшпелі халықтың өзара мәдени байланысын талдайды
		5) X-XII ғасырлардағы Ұлы Жібек жолындағы қалалық мәдениеттің даму ерекшеліктерін талдау;	1) Картаны пайдалана отырып, Ұлы Жібек жолындағы қалалардың орналасуын айқындайды; 2) ортағасырлық қалалық мәдениеттің ерекшеліктерін талдайды.
			1) Ресейдің отаршылдық саясаты кезеңіндегі

		6) XVIII –XIX ғғ. Қазақстандағы әлеуметтік – экономикалық дамуын сипаттайтын факторларды талдау;	аймақтың әлеуметтік-экономикалық дамуын талдайды; 2) капиталистік қатынастардың дамуын сипаттайды.
		7) XX ғасырдың басындағы қазақтың дәстүрлі шаруашылығының күйреу себебін анықтау;	1) Дәстүрлі мал шаруашылығының бұзылуына Ресейдің отарлау саясатының тигізген әсерін талдайды; 2) кеңес өкіметінің жүргізген экономикалық реформаларының қазақ ұлтының жойылып кету қаупіне тигізген әсерін зерттейді.
	Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік-экономикалық дамуы	1) XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының дамуы бағыттарын айқындайтын факторларды талдау;	1) "Экономикалық жүйе", "дәстүрлі (аграрлы) экономика", "жоспарлы (социалистік) экономика" ұғымдарын пайдалана отырып, Қазақстанның экономикалық даму ерекшеліктеріне талдау жасау; 2) XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының даму бағыттарындағы басымдылықтар мен қайшылықтарды талдайды.
		2) Қазақстан Республикасының экономикасының дамуы кезеңдері мен ерекшеліктерін талдау.	1) Қазақстан Республикасы экономикасының даму кезеңдерін талдайды, олардың қазіргі кездегі ерекшеліктерін анықтайды; 2) мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын және Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуының негізгі бағыттарын талдайды; 3) Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық даму болашағына болжау жасайды.

Саяси-құқық тық процестер	Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы	1) Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру кезеңдерін зерттеу ;	1) "Аграрлық саясат", " көші-қонсаясаты", " моноэтностық құрам" ұғымдарын пайдалана отырып, Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру үрдісіне талдау жасайды; 2) Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеруінің себептерін анықтайды; 3) Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеруінің себептерін талдайды.
		2) кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының мәдени өзара ықпалының ерекшеліктерін сипаттау.	1) "Депортация", "арнайы қоныс аударушылар", " ұлттық саясат", " интернационализм", " толеранттылық" ұғымдарын пайдалана отырып, Қазақстанның полиэтникалық қоғамын қалыптастыру процесін түсіндіреді; 2) кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының мәдени өзара ықпалының ерекшеліктерін айқындайды..
	Қазақстан Республикасы ның этносаралық қатынастар саласындағы саясаты	1) Қазақстан Республикасының көші-қон саясаты талдау.	1) Көші-қон саясатының ерекшеліктерін анықтау үшін "көші-қон", " эмиграция", "иммиграция ", "репатриант", " диаспора", "ирридента" ұғымдарын пайдаланады; 2) Қазақстандық заңнаманың және мемлекеттік бағдарламалардың негізінде көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтарын талдайды;
		2) Ұлтаралық және конфессияаралық	1) Мемлекеттік стратегияларды және бағдарламаларды зерттеу негізінде ұлтаралық және

		келісімнің қазақстандық моделін талдау.	конфессияаралық келісімнің қазақстандық үлгісіне баға береді.
		3) Қазақстанның саяси-әлеуметтік және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі айқындау.	1) Ұлттық бірлікті және қазақстандық бірегейлікті нығайтудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін анықтайды.
Қоғамдық-саяси ойдың дамуы	Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы	1) Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын талдау;	1) Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын анықтайды; 2) Қазақ хандығының құқықтық ережелерінің маңыздылығын бағалайды; 3) Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесіне баға береді.
		2) тарихи қайраткерлердің Қазақстанның қоғамдық-саяси ойының дамуына қосқан үлесін бағалау.	1) Қазақ ұлттық мемлекеттілігінің тарихи тағдыры туралы " Зар-заман" өкілдері идеяларының маңыздылығын зерттейді ; 2) XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастарын талдайды; 3) Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына XIX ғасырдағы тарихи қайраткерлердің қосқан үлесіне баға береді.
	"Алаш" –қоғамдық ой және ұлттық идея	1) "Алаш" ұлттық идеясының тарихи негіздерін анықтау; 2) Алаш автономиясының ұлттық-демократиялық бағытын сипаттау.	1) "Алаш" ұлттық идеясының біріктіруші рөлін айқындайды; 2) А. Бөкейхановтың саяси көшбасшы ретіндегі қызметін зерттейді; 3) ұлттық зиялы қауым мен"Алаш" автономиясы ның тарихи рөліне баға береді.

	"Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы - XXI ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негіз	1)"Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізін анықтау Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтарын талдау.	1) "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізін анықтайды ; 2) "Мәңгілік Ел – патриоттық актісін" және "Қазақстандық бірегейлікті және бірлікті нығайту және дамыту тұжырымдамасын" зерттеу негізінде мемлекеттің идеология саласындағы саясатын түсіндіреді; 3) "Мәңгілік Ел" идеясының топтастырушы рөлін бағалайды.
Білім мен ғылымның дамуы	Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы	1) Ғылымның дамуына Қазақстандағы ортағасырлық ғалымдардың қосқан үлесін зерттеу.	1) Ортағасырлық ойшылдардың Қазақстанның ғылыми білімін дамытуға қосқан үлесін бағалайды; 2) XVIII-XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы ғылыми зерттеулердің негізгі бағыттарын анықтайды; 3) XVIII-XX ғасырдың басындағы білім беру мекемелерінің негізгі қызметін талдайды
	XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы	1) XIX-XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағында оқу орындардың дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты анықтау;	1) XIX - XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағындағы білім беру мекемелерінің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты түсіндіреді; 2) білім беру мекемелерін олардың қызметінің ерекшелігін сипаттайды.
		2) XX ғасырдың басында зайырлы білім беру мен қазақ зиялыларының қалыптасу тарихын талдау.	1) Дала өлкесінің ауылдық мектептерінде білім беруді сипаттайды; 2) қазақ зиялыларының қалыптасуының ұлттың оянуына әсерін талдайды.
			1) Қазақстандағы кеңестік білім беру жүйесінің және ғылымның даму кезеңдерін сипаттайды;

		3) Кеңестік білім беру жүйесінің реформаларын және Қазақстандағы ғылымның дамуын талдау.	2) Қаз КСР Ғылым Академиясының Қазақстан ғылымының дамуына қосқан үлесіне баға береді; 3) кеңестік кезеңдегі ғылымның дамуына Қазақстанның көрнекті ғалымдарының қосқан үлесін бағалайды.
		4) Қазақстандағы орта, кәсіптік және техникалық білім беру саласындағы кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтарын талдау.	1) Қазақстандағы кәсіптік және техникалық білім беру саласындағы жетістіктер мен қайшылықтарды талдайды.
	Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі	1) Әлемдік білім беру және ғылыми кеңістікке интеграциялау контекстінде Қазақстан Республикасының Білім және ғылымын дамытудың проблемалары мен перспективаларын талдау.	1) Қазақстан Республикасының стратегиялары мен бағдарламаларын зерделеу негізінде білім және ғылым жүйесін жаңғыртудың алғышарттары мен маңызын айқындайды; 2) Қазақстан Республикасының Білім және ғылымын әлемдік білім беру және ғылыми кеңістікке интеграциялаудың негізгі бағыттарын сипаттайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
11 - қосымша

Педагогикалық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта

білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Дене шынықтыру" пәнін оқытудың мақсаты - салауатты дене дамуына, спортқа тән қозғалыс дағдылары мен дене қабілеттерін игеруге бағытталған дене шынықтыру негіздерін қалыптастыру болып табылады.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді шешуді көздейді:

1) дене шынықтыру және спорт саласында теориялық білім мен практикалық дағдыларды дамыту;

2) өзінің физикалық және психикалық денсаулығын жақсартуға ұмтылу мотивациясы;

3) төзімділікке, жылдамдыққа, күшке, ептілік пен икемділікке ықпал ететін білім алушылардың қозғалыс дағдыларын дамыту;

4) патриотизм, құрмет, жауапкершілік және өзара түсіністік сезімін тәрбиелеу;

5) білім алушыларды өмір бойы салауатты өмір салтын ұстануға ынталандыру және одан әрі алған дағдыларын қолдану;

6) жалпы адамзаттық мәдениеттің бір бөлігі ретінде дене шынықтыру туралы идеяны қалыптастыру;

7) дене шынықтырумен өз бетінше айналысуға, оларды демалу, жаттығу, жұмысқа қабілеттілігін арттыру, денсаулықты нығайту мақсатында саналы түрде қолдануға қажеттілік пен дағдыға тәрбиелеу;

8) жарыс қызметін ұйымдастыру арқылы оқу процесінде практикалық дағдылар мен теориялық білімдермен алмасу және салауатты бәсекелестікті дамыту;

9) теорияны зерделеу кезінде АКТ қолдану (ойын спорты ережелері, тактиканы үйрену, тестілеу және т. б.);

10) болжанатын (болашақ) кәсіпті таңдау кезінде жеке кәсіптік-қолданбалы дене шынықтыру даярлығына бағдарлану.

Дене шынықтыру пәнің өткізу барысында келесі пәндермен пәнаралық байланыстар жүзеге асырылады:

1) "Қазақ тілі", "Орыс тілі", "Ағылшын тілі": дене шынықтыру саласындағы терминдермен сөздік қорын толықтыру;

2) "Физика": "механикалық жұмыс", "ауаға төзімділік", "дене салмағы", "біркелкі емес және біркелкі сырғанау", "қуат" ұғымдары туралы алынған білімді пайдалану;

3) "Алгебра және талдаудың басталуы", "геометрия": ұзындықты, биіктікті, жылдамдықты, қашықтықты, уақытты өлшеу, ұзындық пен биіктікке секіру кезінде жүгіруді есептеу;

4) "Биология": темекі шегу мен алкогольдің ағзаға, зат алмасуға теріс әсері туралы материалды пайдалану;

5) "Қазақстан тарихы", "Дүниежүзі тарихы": олимпиадалық қозғалыс тарихы; қазақтың ұлттық спорт түрлерінің пайда болу тарихы;

6) "География": жер бедерін білу, түрлі белгілер бойынша, карта бойынша жер бедерін бағдарлай білу;

7) "Бастапқы әскери және технологиялық дайындық": саптық жаттығуларды пайдалану; кедергілер жолақтарынан өту; өмірлік маңызды қозғалыс дағдылары мен дағдыларына үйрету, оларды күрделілігі әртүрлі жағдайларда қолдану; патриотизмге, өз Отанына деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу.

4. Оқу пәнінің мазмұны 11 Бөлімнен тұрады:

1) Дене шынықтыру туралы білім

2) Жеңіл атлетика

3) Спорттық ойындар. Футбол

4) Спорттық ойындар. Волейбол

5) Спорттық ойындар. Баскетбол

6) Үстел теннисі

7) Гимнастика 8) ұлттық спорт түрлері.

9) Қысқы спорт түрлері. Шаңғы спорты. Конькимен жүгіру.

10) Жүзу

11) Туризм

Пәннің негізгі мазмұны:

1 бөлім. "Дене шынықтыру" пәндегі қауіпсіздік техникасы. Дене шынықтыру және спортпен шұғылдану кезінде өзін-өзі бақылау. Қазақстанда дене шынықтыру мен спорттың даму тарихы. Жеке гигиена. Шынығу. Тамақтану және тамақтану режимі. Жаман әдеттер. Олардың адам денсаулығына әсері. Қазіргі қоғамдағы дене шынықтыру және спорт. Салауатты өмір салты және оның компоненттері. Жеке гигиена

2 бөлім.. Жеңіл атлетика.

Қауіпсіздік техникасы. Қысқа қашықтыққа жүгіру. Төменгі мәре. Орта қашықтыққа жүгіру. Жоғары бастама. Ұзақ қашықтыққа жүгіру. Аяқтау техникасы. Орнынан ұзындыққа секіру техникасы. Жүгіруден ұзындыққа секіру техникасы. Эстафеталық жүгіру. Эстафеталық таяқшаны беру техникасы.

3 бөлім. Спорттық ойындар. Футбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойынның негізгі ережелері. Ойыншылардың алаң бойымен қозғалысы. Допқа иелік ету техникасының негізгі элементтерін дамыту. Допқа иелік ету. Шабуылдағы және қорғаныстағы ойыншылардың жеке әрекеттері. Ойыншылардың командалық әрекеттері. Футболдағы ойыншылардың тактикалық әрекеттерінің негіздері. Екі жақты ойын. Футбол ойынына төрешілік ету.

4 бөлім. Спорттық ойындар. Волейбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойынның негізгі ережелері. Ойыншылардың қозғалысы. Волейбол алаңы. Допты жоғарыдан беру. Допты төменнен беру. Допты беру.

Жоғарыдан допты қабылдау. Шабуыл әрекеттері. Қорғаныс ойыны. Допты екі қолмен жоғарыдан қабылдау және беру дағдыларын жетілдіру. Оқыту ойыны волейбол. Қозғалыс дағдыларын жетілдіру. Екі жақты ойын. Волейбол ойынына төрешілік ету.

5 бөлім. Спорттық ойындар. Баскетбол. Стритбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойын ережесі. Ойыншылардың алаңдағы қозғалысы. Шабуыл техникасы. Қорғаныс техникасы. Қозғалыста допты беру. Допты ұстап алу және соғу. Еркін лақтыру. Баскетбол ойынына төрешілік ету.

6 бөлім. Үстел теннисі

Қауіпсіздік ережесі. Ойын ережесі. Ойын кезіндегі тұрыс пен қозғалыс. Беру және алу. Ойынның Тактикалық әрекеттері.

7 бөлім. Гимнастика

Қауіпсіздік ережесі. Жаттығу кезіндегі сақтандырудың рөлі. Гимнастиканың түрлері. Жауынгерлік жаттығулардың элементтері. Жалпы дамыту жаттығулары. Гигиеналық гимнастика бойынша жаттығулар (таңертеңгілік жаттығулар, дене шынықтыру минуты, дене шынықтыру үзілісі). Сауықтыру гимнастикасының элементтері Жұмыс күнінде қолданылатын арнайы гимнастикалық жаттығулар кешендері. Гигиеналық гимнастика бойынша жаттығулар (таңертеңгілік жаттығулар, дене шынықтыру минуты, дене шынықтыру үзілісі). Спорттық жабдықтарды (гимнастикалық таяқ, құрсау, фитбол) пайдаланатын сыртқы тарату құрылғылары. Сауықтыру гимнастикасының элементтері. Акробатикалық жаттығулар. Гимнастикалық құрал-жабдықтардағы жаттығулар. Көркем гимнастика элементтері. Жеңіл атлетикалық гимнастиканың элементтері. Тепе-теңдік пен вестибулярлық тұрақтылыққа арналған жаттығулар.

8 бөлім. Ұлттық спорт түрлері. Асық ату. Бестас. Тоғызқұмалақ. Қазақша-күрес. Ұлттық ойындардың түрлері. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері. Ойын техникасы . Ойынның тактикалық әрекеттері.

9 бөлім. Қысқы спорт түрлері. Шаңғы спорты. Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Қозғалыс түрлері. Бұрылу түрлері. Көтерілу түрлері. Жартылай конькимен сырғанау. Қолмен итерусіз конькимен сырғанау. Ауыспалы конькимен сырғанау. Бір мезгілде бір сатылы конькимен сырғанау. Тиісті іс-шараларға арналған жылыту және қалпына келтіру әдістері. Қашықтықты өту тактикасының негіздері. Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Сырғанаудың негізгі әдістері. Бұрылыстар. Тежеу. Артқа сырғанау. Сырғанау.

10 бөлім. Жүзу. Қауіпсіздік техникасы. Құрлықтағы жүзушілерге арналған арнайы жаттығулар. Құрғақ жүзу. Жүзу техникасын қою. Денені айналдыру және тыныс алу. Сырғанау және тепе-теңдік. Жүзу стильдері

11 бөлім. Туризм.

Туризм ережелері. Түйіндер. Өткелдер. Жарақат кезіндегі алғашқы көмек. Шатыр орнату. Карталар. Компас. Өрт түрлері.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту;

5) Жұмыс жаттығуларының бағдарламаларын әзірлеу кезінде жергілікті климаттық жағдайларды ескере отырып, қысқы спорт түрлерін рекреациялық жүгірумен және басқа аэробтық жаттығулармен ауыстыру ұсынылады;

6) Жүзумен айналысу мүмкіндігі болмаған жағдайда, жүзу бағдарламасын іске асыруға бөлінген уақыт педагогикалық кеңестің шешімімен спорттық ойындар, гимнастика бойынша дағдыларды одан әрі жетілдіруге пайдаланылады.

6. Оқу жүктемесінің көлемі 120 сағатты (5 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 Бөлім. Дене шынықтыру туралы білім .			
1.1. Дене шынықтыру туралы.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Дене шынықтыру сабақтарындағы қауіпсіздік техникасы. Дене шынықтыру және спортпен шұғылдану кезінде өзін-өзі бақылау.			
Тақырып 1.1.2. Қазақстанда дене шынықтыру мен спорттың даму тарихы.			
Тақырып 1.1.3. Жеке гигиена. Шынығу.			

Тамақтану және тамақтану режимі.			
Тақырып 1.1.4. Жаман әдеттер. Олардың адам денсаулығына әсері.			
Тақырып 1.1.5. Қазіргі қоғамдағы дене шынықтыру және спорт.			
Тақырып 1.1.6. Салауатты өмір салты және оның компоненттері.			
2 Бөлім. Жеңіл атлетика.			
2.1. Жеңіл атлетика жаттығулары.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Қауіпсіздік техникасы. Қысқа қашықтыққа жүгіру.			
Тақырып 2.1.2. Төменгі старт.			
Тақырып 2.1.3. Орта қашықтыққа жүгіру.			
Тақырып 2.1.4. Жоғары старт.			
Тақырып 2.1.5. Ұзақ қашықтыққа жүгіру.			
Тақырып 2.1.6. Мәреге жету техникасы.			
Тақырып 2.1.7. Ұзындыққа секіру техникасы.			
Тақырып 2.1.8. Жүгіруден ұзындыққа секіру техникасы.			
Тақырып 2.1.9. Граната лақтыру.			
Тақырып 2.1.10. Эстафеталық жүгіру. Эстафеталық таяқшаны беру техникасы.			
3 Бөлім. Спорттық ойындар. Футбол.			
3.1. Футбол ойынның негізгі ережелері.	+	+	+
Тақырып 3.1 Қауіпсіздік техникасы. Ойынның негізгі ережелері.			

Тақырып 3.2 Ойыншылардың алаң бойымен қозғалысы. Допты иелену техникасының негізгі элементтерін дамыту.			
Тақырып 3.3 Допты иелену.			
Тақырып 3.4 Ойыншылардың шабуыл мен қорғаныстағы жеке әрекеттері.			
Тақырып 3.5 Ойыншылардың командалық әрекеттері. Футболдағы ойыншылардың тактикалық әрекеттерінің негіздері.			
Тақырып 3.6 Екі жақты ойын. Төрелік ойындар футбол.			
4 Бөлім. Спорттық ойындар. Волейбол.			
4.1. Волейбол ойынның негізгі ережелері.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Қауіпсіздік техникасы. Ойынның негізгі ережелері.			
Тақырып 4.1.2. Ойыншылардың қозғалысы.			
Тақырып 4.1.3. Волейболшының ұстанымы.			
Тақырып 4.1.4. Допты жоғарыдан беру.			
Тақырып 4.1.5. Допты төменнен беру.			
Тақырып 4.1.6. Допты беру.			
Тақырып 4.1.7. Допты берудегі қабылдау.			
Тақырып 4.1.8. Шабуыл әрекеттері.			
Тақырып 4.1.9. қорғаныстағы ойын.			

Тақырып 4.1.10. допты жоғарыдан екі қолмен қабылдау және беру дағдыларын жетілдіру. Оқу волейбол ойыны.			
Тақырып 4.1.11 қозғалыс дағдыларын жетілдіру. Екі жақты ойын.			
4.1.12 Волейбол ойындарына төрелік.			
5 Бөлім. Спорттық ойындар. Баскетбол.			
5.1. Баскетбол ойынның негізгі ережелері.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырып 5.1.2. Ойыншылардың қозғалысы.			
Тақырып 5.1.3. Шабуылда ойнау техникасы.			
Тақырып 5.1.4. Қорғаудағы ойын техникасы.			
Тақырып 5.1.5. Допты қозғалыста беру.			
Тақырып 5.1.6. Допты ұстап алу және қағу.			
Тақырып 5.1.7. Еркін лақтыру.			
Тақырып 5.1.8. Баскетбол ойынына төрешілік ету.			
6 Бөлім. Үстел теннисі.			
6.1. Үстел теннисінің негізгі ережелер.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. үстел теннисі. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырып 6.1.2. Ойын кезіндегі тұрыс пен қозғалыс.			
Тақырып 6.1.3. Берулер мен қабылдаулар.			
7 Бөлім. Гимнастика.			

7.1. Гимнастикалық жаттығулар	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Қауіпсіздік техникасы. Гимнастика түрлері.			
Тақырып 7.1.2 .Саптық жаттығулардың элементтері.			
Тақырып 7.1.3. Жалпы дамыту жаттығулары. Гигиеналық гимнастиканы оқыту (таңертеңгі гимнастика, дене шынықтыру минуты , дене шынықтыру паузасы).			
Тақырып 7.1.4 . Сауықтыру гимнастикасының элементтері.			
Тақырып 7.1.5. Қолданбалы жаттығулар.			
Тақырып 7.1.6. Акробатикалық жаттығулар.			
Тақырып 7.1.7. Гимнастикалық құрал-жабдықтардағы жаттығулар.			
Тақырып 7.1.8. Ритмикалық гимнастиканың элементтері.			
Тақырып 7.1.9. Өндірістік гимнастиканың элементтері.			
Тақырып 7.1.10. Спорттық гимнастика элементтері.			
Тақырып 7.1.11. Сауықтыру гимнастикасының элементтері.			
8 Бөлім. Ұлттық спорт түрлері.			
8.1. Ұлттық ойындардағы қауіпсіздік ережелері мен әдістері.	+	+	+

Тақырып 8.1.1. Тоғызқұмалақ. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырып 8.1.2. Тоғызқұмалақ шабуылдың техникалық-тактикалық әрекеттері.			
Тақырып 8.1.3. Тоғызқұмалақ. Қорғаудың техникалық-тактикалық әрекеттері.			
Тақырыбы 8.1.4. Асық ату. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырыбы 8.1.5. Асық ату.Техникалық-тактикалық іс-әрекеттер.			
Тақырып 8.1.6. Бестас. Ойын ережелері.			
Тақырып 8.1.7. Ашық ойындардағы Ұлттық ойындардың элементтері.			
Тақырыбы 8.1.8. қазақша-күрес. Негізгі ережелер.			
Тақырыбы 8.1.9. қазақша-күрес техникасы .			
9 Бөлім. Қысқы спорт түрлері.			
9.1. Қысқы спорт түрлеріндегі қауіпсіздік ережелері мен техникасы.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Шаңғы спорты. Қауіпсіздік техникасы. Бір мезгілде екі сатылы конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.1.2. Шаңғы спорты. Жартылай конькимен жүгіру.			
Тақырып 9.1.3. Шаңғы спорты. Қолмен итерусіз конькимен сырғанау.			

Тақырып 9.1.4. Шаңғы спорты. Ауыспалы конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.1.5. Шаңғы спорты. Бір мезгілде бір сатылы конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.1.6. Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Конькимен сырғанаудың негізгі әдістері.			
Тақырып 9.1.7. Конькимен жүгіру. Бұрылыстар.			
Тақырып 9.1.8. Конькимен жүгіру. Тежеу .			
Тақырып 9.1.9 . Конькимен жүгіру. Артқа сырғанау.			
Тақырып 9.1.10 Конькимен жүгіру. Айналмалы сырғанау.			
10 Бөлім. Жүзу.			
10.1. Жүзудегі негізгі ережелер.	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Қауіпсіздік техникасы. Құрлықтағы жүзушілерге арналған арнайы жаттығулар.			
Тақырып 10.1.2 . Құрғақ жүзу.			
Тақырыбы 10.1.3. Жүзу техникасын қою.			
Тақырып 10.1.4. Өзекті айналдыру және тыныс алу.			
Тақырып 10.1.5. Сырғанау және тепе-теңдік.			
Тақырып 10.1.6. Жүзу стильдері.			
11-Бөлім. Туризм.			
11.1. Дене шынықтыру жүйесіндегі Туризм.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Туризм. Туризм ережелері.			

Тақырып 11.1.2. Түйіндер. Өткелдер.			
Тақырып 11.1.3. Жарақаттарға алғашқы көмек. Шатырды орнату.			
Тақырып 11.1.4 Карталар. Компас.			
Тақырып 11.1.5. От жағу түрлері.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлімнің атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Дене шынықтыру туралы білім	Дене шынықтыру туралы білім	1) Дене шынықтыру пәнінде қауіпсіздік техникасын және салауатты өмір салтын ұстану қажеттілігін, дәрігерге дейінгі алғашқы көмек көрсетудің негіздері мен қағидаттарын түсіндіру.	1) Дене шынықтыру пәнінде қауіпсіздік техникасы қағидаларын тізімдейді; 2) спорт залдарында, стадионда, бассейнде, мұз айдынында және спорт алаңдарында қауіпсіздік техникасының талаптарын және мінез-құлық қағидаларын орындайды; 3) физикалық қасиеттерді жақсарту үшін салауатты өмір салтын ұстану қажеттілігін түсіндіреді. 4) түрлі жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде дәрігерге дейінгі (медициналық) алғашқы көмек көрсетудің негіздері мен қағидаттарын тізімдейді; 5) әртүрлі жарақаттар мен қан кетулердің тән белгілерін айқындайды.
		2) Жеке гигиена, ұтымды тәуліктік режим, оның денсаулық пен жұмысқа қабілеттілікке әсері, шынығу, тамақтану рационы және тамақтану режимі туралы түсіндіру. Жаман әдеттерді және олардың адам денсаулығына әсерін анықтау.	1) Рационалды тәуліктік режим, оның денсаулық пен өнімділікке әсері. шынығу және тамақтану және тамақтану режимі туралы, жеке гигиена ережелерін біледі және орындайды; 2) зиянды әдеттерді және олардың адам денсаулығына әсерін анықтайды және тізімдейді.

		3) Кәсіптік аурулардың алдын алу үшін дене жаттығуларын анықтау. Жарақаттанудың алдын алу үшін өндірістік гимнастиканың маңыздылығын түсіндіру. Салауатты өмір салты және оның компоненттері туралы анықтау.	1) Дене жаттығулары арқылы кәсіптік аурулардың алдын алу бойынша жаттығуларды анықтайды және орындайды; 2) жарақаттардың алдын алу бойынша өндірістік гимнастиканы біледі және орындайды; 3) салауатты өмір салты мен оның құрамдас бөліктерінің ережелерін біледі және сақтайды.
Жеңіл атлетика	Жеңіл атлетика жаттығулары	1) Дене шынықтыру пәнінде жеңіл атлетиканың қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіруі. Жалпы дамыту және арнайы жүгіру жаттығуларын орындау.	1) Дене шынықтыру пәнінде жеңіл атлетиканың қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) жеңіл атлетикамен айналысу кезінде спорт залдарында және стадионда қауіпсіздік техникасының талаптарын және мінез-құлық қағидаларын орындайды; 3) Дене шынықтыру пәнінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) дене жаттығуларын орындаудың тиімділігін бағалайды; 5) жарақаттанудың физиологиясы мен алдын алу негіздерін түсіндіреді; 6) сауықтыру әсеріне қол жеткізу және физикалық жағдайларын жетілдіру мақсатында дене жаттығуларын орындау кезінде өз ағзасының функционалдық жай-күйін талдайды; 7) арнайы жүгіру жаттығуларын орындау кезінде техникалық-тактикалық іс-қимылдарды орындайды; 8) жалпы дамыту және арнайы жүгіру

			жаттығуларын ажыратады.
		2) Орта және алыс қашықтықтарға жүгіруде техникалық-тактикалық дайындықты меңгеруге міндетті.	1) Қысқа, орта және ұзақ қашықтыққа жүгіру фазаларын ажыратады; 2) орта және алыс қашықтықтарға жүгіруде техникалық-тактикалық дайындықты қолданады; 3) орта және алыс қашықтыққа жүгіру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 4) төмен және жоғары старт техникасын ажыратады.
		3) Орнынан ұзындыққа секіру техникасын және жүгіруден ұзындыққа секіру техникасын меңгеру.	1) Орнынан ұзындыққа секіру және жүгіруден ұзындыққа секіру фазаларын ажыратады; 2) орнынан ұзындыққа секіру техникасын және жүгіруден ұзындыққа секіру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) орнынан ұзындыққа және жүгіруден ұзындыққа секіруде техникалық-тактикалық дайындықты пайдаланады.
		4) Граната лақтыру техникасын және ядроны итеру техникасын меңгеру.	1) Граната лақтыру фазаларын және ядроның итеру фазаларын анықтайды; 2) граната лақтыру техникасын және ядроны итеру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) граната лақтыруда және ядроны итеру техникасында техникалық-тактикалық дайындық элементтерін орындайды.
			1) Эстафеталық таяқшаны беру

		5) Эстафеталық таяқшаны беру техникасын меңгеру.	техникасын түсіндіреді және орындайды.
Спорттық ойындар. Футбол	Футбол ойынның негізгі ережелері	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру. Футбол спорт түрлері бойынша ойын ережелерін түсіну.	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы тәртіп қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) футбол ойынының ережелерін тізімдейді 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.
		2) Футбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Футболдағы техникалық әрекеттерді ажыратады (қозғалу, допқа ие болу, қорғаныс пен шабуылда әрекет ету қақпасына соғу); 2) футболда техникалық-тактикалық жаттығуларды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және футболдағы ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) футболда техникалық және тактикалық іс-әрекеттерді орындайды (қозғалу, допқа ие болу, қорғаныс пен шабуылда әрекет ету қақпасына соғу).
			1) Футболдағы ережелерді түсіндіреді

		3) Футболдағы ережелерді түсіндіріп, ойында төрелік ете білу.	және ойында төрелік етуді біледі.
Спорттық ойындар. Волейбол	Волейбол ойынның негізгі ережелері	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру. Спорт түрлері бойынша ойын ережелерін білу (волейбол).	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы мінез-құлық қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) спорт түрлері (волейбол) бойынша ойын ережелерін тізімдейді; 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.
		2) Волейбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Волейболдағы техникалық әрекеттерді ажыратады (қозғалыстар, берілістер, допты қабылдау, қорғаныстағы және шабуылдардағы әрекеттер); 2) волейболдағы техникалық-тактикалық іс-әрекеттерді меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және волейболдағы ойын жағдайындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) волейболда техникалық және тактикалық іс-қимылдарды (қимылдарды, берілістерді , допты қабылдауды, қорғаудағы және шабуыл жасаудағы

			іс-қимылдарды) орындайды.
		3) Волейбол ережелерін түсіндіріп, ойында төрелік ете білу	1) Волейбол ережелерін түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі.
Спорттық ойындар. Баскетбол	Баскетбол ойынының негізгі ережелері	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру. Спорт (баскетбол) бойынша ойын ережелерін түсіну.	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы тәртіп қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) спорт түрлері бойынша ойын ережелерін (баскетбол) тізімдейді; 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.
		2) Баскетбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Баскетболдағы техникалық әрекеттерді (қозғалыс, жүргізу, Пас беру, сақинаға лақтыру, қорғаныстағы және шабуылдағы әрекеттер, финттер) ажыратады; 2) баскетболда техникалық-тактикалық іс-қимылдарды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және Баскетболдағы ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) баскетбол бойынша техникалық және тактикалық іс-қимылдарды (қозғалыстар, жүргізу, Пас беру, сақинаға лақтыру,

			қорғаныстағы және шабуылдағы іс-қимылдар, финттер) орындайды.
		3) Баскетбол ережелерін түсіндіріп, ойында төрелік ете білу	1) Баскетбол ережелерін түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі
Үстел теннисі	Үстел теннисінің негізгі ережелері	1) Үстел теннисі ойынына техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Үстел теннисіндегі техникалық әрекеттерді ажыратады (стендтер мен қозғалыстар, алаңдар мен тәсілдер, қорғаныстағы және шабуылдағы әрекеттер); 2) үстел теннисіндегі техникалық-тактикалық іс-қимылдарды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және үстел теннисіндегі ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) үстел теннисінде техникалық және тактикалық іс-әрекеттерді орындайды (стендтер мен қозғалыстар, беру және қабылдау, қорғау және шабуыл жасау әрекеттері).
Гимнастика	Гимнастикалық жаттығулар	1) Дене шынықтыру пәнінде гимнастика бойынша қауіпсіздік техникасын түсіндіруге міндетті. Сауықтыру гимнастикасының элементтерін орындау.	1) Дене шынықтыру пәнінде гимнастикадағы қауіпсіздік техникасын түсіндіреді; 2) гимнастикадағы қауіпсіздік техникасының талаптарын, спорт залдарындағы тәртіп ережелерін орындайды; 3) гимнастика сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) сауықтыру гимнастикасының элементтерін анықтайды және орындайды.
			1) Ритмикалық гимнастика элементтерін, өндірістік гимнастика элементтерін, спорттық

		1) Гимнастикада негізгі саптық, жалпы дамыту, қолданбалы және акробатикалық жаттығуларды орындауға міндетті.	гимнастика элементтерін және сауықтыру гимнастикасы элементтерін ажыратады және орындайды; 2) саптық, жалпы даму, қолданбалы және акробатикалық жаттығуларды ажыратады; 3) гимнастика терминдерін атайды.
		3) Гимнастикалық снарядтарда негізгі жаттығуларды орындау.	1) Орындалатын қозғалыс әрекеттерінің күрделілік деңгейлерін айқындайды; 2) арнайы құрылған жаттығулар кешенін орындау процесінде негізгі техникалық-тактикалық іс-қимылдарды қолданады; 3) гимнастикалық снарядтардағы жаттығулардың орындалуын көрсетеді.
Ұлттық спорт түрлері	Ұлттық ойындардағы қауіпсіздік ережелері мен әдістері	1) Дене шынықтыру пәнінде ұлттық спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы мен ойын ережесін түсіндіру.	1) Дене шынықтыру пәнінде ұлттық спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) ұлттық спорт түрлері бойынша техника қауіпсіздігі талаптарын және спорт залдарында жүріс-тұрыс қағидаларын орындайды; 3) оқу ойындарын өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) ұлттық спорт түрлеріндегі ойын ережелерін түсіндіреді (тоғызқұмалақ, асық ату); 5) ұлттық спорт түрлерінің тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ұлттық спорт түрлеріндегі қателіктерді түсіндіреді.
			1) Тоғызқұмалақ ойынындағы

		2) Ұлттық спорт түрлерінде техникалық-тактикалық іс-қимылдарды орындау.	техникалық-тактикалық іс-қимылдарды ажыратады; 2) асық ату ойынындағы техникалық-тактикалық іс-қимылдарды ажыратады; 3) сабақта ойын жағдайларында ұлттық спорт түрлерінде ойнау дағдыларын көрсетеді; 4) қазақша күрестің күрес элементтерін көрсетеді.
Қысқы спорт түрлері	Қысқы спорт түрлеріндегі қауіпсіздік ережелері мен техникасы	1) Дене шынықтыру пәнінде шаңғы және конькимен жүгіру спортынан қауіпсіздік техникасын түсіндіру.	1) Дене шынықтыру пәнінде қысқы спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) қысқы спорт түрлері бойынша техника қауіпсіздігі талаптарын және спорт залдарында және көшеде жүріс-тұрыс ережелерін орындайды; 3) сабақтарды өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды.
		2) Шаңғымен жүру техникасын түсіндіру.	1) Шаңғымен жүру техникасын ажыратады: конькимен және жартылай конькимен, көлденең және бір мезгілде конькимен сырғанау; 2) шаңғымен: конькимен және жартылай конькимен, көлденең және бір мезгілде конькимен сырғанаумен қозғалу техникасын орындайды; 3) ағзаның функционалдық жай-күйін және физикалық жұмысқа қабілеттілігін бағалайды.
			1) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасы қағидаларын тізімдейді; 2) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және

Жүзу	Жүзудегі негізгі ережелер	1) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасын түсіндіру. Жүзушілерге арналған арнайы жаттығуларды меңгеру.	құрлықта қауіпсіздік техникасының талаптарын орындайды; 3) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта сабақ өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) сауықтыру әсеріне қол жеткізу және физикалық жағдайларын жетілдіру мақсатында дене жаттығуларын орындау кезінде өз ағзасының функционалдық жай-күйін айқындайды; 5) жүзу техникасын жетілдіру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 6) жүзушілерге арналған арнайы жаттығуларды орындайды.
		2) Жүзу техникасын меңгеру.	1) Жүзу стильдерін ажыратады; 2) дұрыс тыныс алуды және суда ұстауды біледі; 3) "кеудемен жүзудегі", " шалқалап жүзудегі", " брасс" тәсілдерімен жүзу техникасын ажыратады.
Туризм	Дене шынықтыру жүйесіндегі Туризм	1) Туризм және оның ережелері туралы түсіндіру. Туризмдегі техниканы, тораптарды, өткелдерді ажыратыңыз. Жарақат алған кезде алғашқы көмек көрсету ережелері туралы түсіну.	1) Туризм түрлерін және оның ережелері туралы біледі және ажыратады; 2) туризмдегі техниканы, тораптарды, өткелдерді ажыратады және қолданады; 3) жарақат алған кезде алғашқы көмек көрсетуді біледі және біледі.

4-тарау. Білім алушылардың дене дайындығы деңгейлерінің кестесі (ұлдар)

Сынақ түрлері	Дене шынықтыру деңгейлері					
	Х (орташа)	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
Жүгіру 30 м	4,9	5,6	5,5 – 5,3	5,2 – 4,6	4,5 -4,3	4,2
Орнынан ұзындыққа секіру	213	190	191 - 201	202 – 224	225 - 235	236

допты екі қолмен бастың үстінен лақтыру	611,0	434,0	435,0 - 522,0	523,0 – 699,0	700,0 – 785,0	786,0
Шаттл жүгірісі 3х10	8,3	9,1	9,0 – 8,7	8,6 –7,8	7,7 -7,4	7,3
Қылқалам динамометриясы (оң жақ)	42,0	33,0	34,0 –37,0	38,0 -46,0	47,0 – 50,0	51,0

(қыздар)

Сынақ түрлері	Дене шынықтыру деңгейлері					
	Х (орташа)	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
Орнынан ұзындыққа секіру	5,4	6,3	6,2 – 5,9	5,8 – 5,0	4,9 -4,6	4,5
допты екі қолмен бастың үстінен лақтыру	170,0	146	147 -160	161 – 181	182 – 194	195
Шаттл жүгірісі 3х10	497,0	372,0	373,0 – 434,0	435,0 – 559,0	560,0 – 621,0	622,0
Қылқалам динамометриясы (оң жақ)	9,1	10,0	9,9 – 9,6	9,5 –8,6	8,5 –8,1	8,0
Орнынан ұзындыққа секіру	26,0	19,5	20,0 –22,5	23,0 -29,0	29,5 – 32,0	32,5

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
12-қосымша

Педагогикалық бағыттың "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 " Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту

туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу- ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәнін оқыту мақсаты – білім алушыға мемлекетті қорғау негіздері туралы ойының қалыптасуын, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінің арналуын және түрлері мен ерекшеліктерін түсіндіру, әскери қызметтің маңызын, Қазақстан Республикасының әр азаматының қасиетті парызы және міндетін оқыту.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) әскери анттың, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жарғыларының негізгі талаптары туралы білімін қалыптастыру;

2) әскери бөлімдердің қару-жарағы мен әскери техникасы, жеке құрамның өмірі мен орналасуымен таныстыру;

3) білім жүйесі мен ғылыми дүниетаным негіздерін меңгеру процесінде қалыптастыру; шығармашылық дербестік пен сыни тұрғыдан ойлау, зерттеу дағдылары ;

4) білім алушыларға қазақстандық патриотизм мен Отанына деген адалдық сезімін дарытуға тәрбиелеу;

5) әскери істерге байланысты мамандық кәсібіне оң көз-қараста тәрбиелеу;

6) жеке қауіпсіздік және қоршаған ортаның қауіпсіздігі мәселелеріне саналы және жауапты қарым-қатынасты қалыптастыру.

4. Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәні 12 Бөлімнен тұрады: " Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері – мемлекеттің әскери қауіпсіздігінің кепілі", "Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құрылымдарының жалпыәскери жарғылары", "Тактикалық дайындық", "Атыс дайындығы", "Саптық дайындық", "Әскери топография", "Әскери роботты техникалардың негіздері", "Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері" , "Әскери қызметтің құқықтық негіздері", "Атыс дайындығы" (2), "Технологиялық дайындық", "Өмір қауіпсіздігінің негіздері" және "Оқу-далалық (лагерлік) жиыны".

Бөлімдерді, бөлімшелерді және тақырыптарды құрастыру кезінде білім алушылардың белгілі бір кәсіби дағдыларын қалыптастыру үшін тақырыпты тереңдетіп оқытатын кадрларды даярлау бағытының кәсіби ерекшелігі ескерілді.

5. "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәнінің негізгі мазмұны:

1) Білім алушыларды әскери қызметке даярлаудың оқу-тәрбие процесі. Педагогикалық құбылыс ретінде әскери қызметке дайындық.

2) Мемлекет қорғанысының конституциялық негіздері – Мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі Қазақстан Республикасы Конституциясының негізгі ережелері. Білім алушыларды білім беру ұйымдарында әскери қызметке даярлау ерекшеліктері. Отанды қорғау-ме.млекеттік саясаттың маңызды бағыты. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, олардың құрамы және атқаратын қызметтері.

3) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері – Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері. Әскери Бөлімнің жауынгерлік туы. Әскери анттың әскери қызметкерлерге қоятын талаптары. Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының қасиетті борышы және міндеттері. Әскери қызметке дайындық кезінде жастарды тәрбиелеудің педагогикалық технологиясы.

4) Экстремизм және терроризмнің ұлттық қауіпсіздікке тигізетін салдары – экстремизм түрлері: саяси, діни, экономикалық және экологиялық. Экстремизм, терроризм, олардың тән белгілері. Қазіргі әлемде террористік қауіптердің арту себептері.

5) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары – Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері , басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары, олардың әскери ұжым қызметі мен тұрмыс-тіршілігіндегі маңызы. Әскери қызметкерлердің жалпы міндеттері. Әскери атақ және айыру белгілері.

6) Әскери қызметкерлер және олардың өзара қарым-қатынастары –бастықтар және бағыныштылар, аға және кіші әскерилер, олардың құқықтары мен міндеттері. Әскери әдептілік ережесі және әскери қызметкерлердің тәртібі. Бұйрық, оны беру және орындау тәртібі. Бастықтарға және шені жоғарылармен тілдесу ережелері.

7) Әскери тәртіп, оның мәні мен мағынасы – әскери тәртіп, марапаттау және жазалау. Әскери тәртіпті сақтау бойынша әскери қызметшілердің міндеттері. Сарбаздарға көрсетілетін марапат түрлері. Сарбаздарға берілетін тәртіптік жазалар. Білім алушыларды әскери қызметке даярлаудың құқықтық негіздері.

8) Мотоатқыштар Бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері – бөлімшені ұйымдастыру. Штаттық қарулану және ұрыстық техникасы. Бөлімшенің ұрыстық мүмкіндіктері.

9) Калашников автоматы және қол пулеметі – қару және патрондарды қолдану кезіндегі қауіпсіздік шаралары. Калашников автоматы және қол пулеметінің атқаратын қызметі, ұрыстық қасиеті, жалпы құрылысы және жұмыс істеуі.

10) Калашников автоматын (қол пулеметін) жартылай бөлшектеу және жинақтау – автоматты жартылай бөлшектеу және жинақтау; Калашников автоматының атқаратын қызметі, бөлшектері мен механизмдерінің, патронының құрылысы.

11) Калашников автоматын (қол пулеметін) атуға дайындау –автоматтың керек жарақтары. Автоматтың атудан кейінгі тазалау және майлау тәртібі. Автоматты сақтау.

Автоматтың оқтарын тексеру және атысқа дайындау. Ату кезіндегі кідірістер және оны жою амалдары.

12) Жарықшақты қол гранаталары – жарықшақты қол гранаталарының (РГД-5, РГН, Ф-1, РГО) атқаратын қызметі және ұрыстық қасиеті. Гранаталар мен тұтандырғыштың құрылысы. Гранатаны лақтырған кездегі бөлшектері мен механизмдерінің жұмысы. Гранатаны лақтыруға дайындау.

13) Сап және оның элементтері. Саптық тұрыс – сап және оның элементтері. Алдын-ала және орындауға берілетін пәрмендер. Сапқа тұрғанға дейінгі және саптағы сарбаздың міндеттері Саптық тұрыс. "Сапқа тұр!", "Түзел!", "Тік тұр!", "Еркін тұр!", " Реттел!", "Тоқтат!", "Бас киімдеріңді (киімді) ШЕШ!", "Бас киімдеріңді (бас киімді) КИ !" пәрмендерін орындау.

14) Бір орында орындалатын бұрылулар. Саптық және жорықтық адым – бір қатарлы саптан екі қатарлы сапқа және қайтадан бір қатарлы сапқа тұру. Саптық және жорықтық адым.

15) Жергілікті жерде картасыз бағдарлау – бағдарлау туралы түсінік. Компаспен, аспан денелерінің және жергілікті заттар бойынша көкжиек тұстарын анықтау. Өзінің орналасқан жері туралы мәлімдеу.

16) Магнитті азимутты анықтау – азимут және оны анықтау. Жергілікті жерде бағдарлаудың заманауи дербес жабдықтары. Спутниктік-навигациялық жүйелер туралы жалпы мәліметтер: GPS (Global Positional System), ГЛОНАСС, Galileo.

17) Әскери роботты техникалардың негіздері – роботтар туралы жалпы мәліметтер. Роботтарды әскери істе пайдалануы. Жаңа педагогикалық технологияларды қолдана отырып, алғашқы әскери дайындық. Робототехника бойынша әскери білім және практикалық дағдылар.

18) Роботты басқару алгоритмі – роботтың қозғалу траекториясын жоспарлау. Роботтар тобын ұжымдық басқару үлгісі және алгоритмдері.

19) Роботтарға арналған тапсырмалар – Роботтардың атқара алатын қызметтері. Жекелеген тактикалық міндеттерді шешу: жергілікті жерлерде бағдарлау, роботтардың қиын жағдайларда қызмет ету тәртібі.

20) Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысы – шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысын (оқу орындарын) ұйымдастырудың құрылымы және оның міндеттері. Азаматтық қорғанысының әскери емес құрылымдар қызметі және жабдықталуы.

21) Ядролық қару және оның сипаттамасы – ядролық жарылыстардың түрлері. Ядролық жарылыстың зақымдаушы факторлары және олардан қорғану тәсілдері. Ядролық зақымдау ошағы және оның сипаттамасы. Нейтронды оқ-дәрілердің зақымдаушы әсерінің ерекшеліктері.

22) Химиялық қару – химиялық қару және оны қолдану белгілері. Улаушы заттар, олардың улағыш қасиеті және олардан қорғану тәсілдері туралы қысқаша түсінік. Химиялық зақымдау ошағы, алғашқы және екінші зақымдау аймақтары.

23) Биологиялық (бактериологиялық) қару – биологиялық (бактериологиялық) қару, оның зақымдаушы әсері, қолдану белгілерін анықтау. Бактериологиялық құралдар, олардың улағыш әсері және олардан қорғану құралдары туралы қысқаша сипаттама. Бактериологиялық зақымдау ошағы, оның сипаттамасы. Бактериологиялық зақымдау ошағында жүргізілетін іс-шаралар. Карантин және обсервация.

24) Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары – жалпы әскери газтұмылдырық, оның атқаратын қызметі және құрылысы. Азаматтық газтұмылдырықтар құрылысының ерекшеліктері. Сауыт-қорғанысты (маска) таңдау, жарамдылығын тексеру, газтұмылдырықты жинау және қалтаға салу. Газтұмылдырықты алып жүру және пайдалану тәртібі, зақымдалған адамға газтұмылдырық кигізу тәсілдері. Жарамсыз газтұмылдырықты пайдалану. Тыныс алу мүшелерін қорғаудың қарапайым құралдары.

25) Теріні қорғаудың жеке құралдары – теріні қорғауға арналған қарапайым құралдар, қосымша герметизациялау және сіңдіру арқылы олардың қорғаныс қасиеттерін арттыру. Арнайы қорғаныс киімінің (Л-1 жеңіл қорғаныс кеудеше, сүзгілі қорғаныс киімі, жалпыәскери қорғаныс жабдығы) атқаратын қызметімен және оларды пайдалану ережелерімен танысу;

26) Ұжымдық қорғану құралдары – радиацияға қарсы тасалар мен панаханалар, олардың қорғау қасиеттері, жалпы құрылысы және іштей жабдықталуы. Қарапайым паналар.

27) Эвакуациялау және халықты белгілеп шоғырландыру – азаматтық қорғаныс дабылы және ол бойынша әрекет ету тәртібі. Эвакуациялау және орналастыру тәсілдері мен тәртібі. Эвакуацияланаушылардың міндеттері, олардың керек-жарақтары, қажетті жеке мүліктері, құжаттары мен азық-түліктері. Эвакуация бекетіндегі тәртіп, жүру бағыты және орналасатын орынға келу ережелер тәртібі.

28) Террорлық қауіп-қатер кезіндегі адамдардың қауіпсіздігі – террорлық актілер бойынша қауіп-қатер төнген және террор болған кездегі азаматтардың атқаратын әрекеттері. Түрлі деңгейдегі қауіп-қатер төнген кезде әрекет ету тәртібі. Лаңкестік қауіпінің алдын алуда ақпараттық технологияның тиімділігі.

29) Табиғи апат аймақтарындағы адамдардың әрекеттері – табиғи апаттар, зілзалалар, олардың сипаттамалары және келтіруі мүмкін салдары. Табиғи апаттар және зілзалалар кезіндегі адамдардың әрекет ету тәртібі. Адамдардың табиғи апат салдарын жоюға, сондай-ақ құтқару жұмыстарын жүргізуге қатысуы.

30) Жарақат алу, қан ағу және күйік шалу кезінде көрсетілетін алғашқы көмек – жарақат және олардың асқыну себептері туралы түсінік. Қансырау түрлері және

олардың сипаттары. Күйік шалу себептері және олардың ауырлық деңгейлері. Естен танудың себебі. Жарақат алу және қансыраған кезде көрсетілетін алғашқы көмек. Асептика және антисептика туралы түсінік.

31) Түрлі қайғылы оқиға орын алған жағдайда көрсетілетін алғашқы көмек – сүйектің сынуы және оларды анықтау туралы түсінік. Соғып алу, шығып кету, буынның созылуы және оларды анықтау белгілері. Шина салудың негізгі ережелері. Түрлі қайғылы оқиға орын алған кезде алғашқы көмек көрсету тәсілдері; Үсік шалу, күнге күю және жылудың әсері, олардың алдын алу және көрсетілетін алғашқы көмек. Электр тогы соққан кезде көрсетілетін алғашқы көмек және көмек көрсеткен кезде сақтауы керек қауіпсіздік шаралары.

32) Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік қызметінің ерекше түрі – әскери қызметті өткеру қажеттілігі. Білім алушыларды әскери қызметке даярлаудың негізгі бағыттары. Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттері туралы заңдар.

33) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттерін сақтау – әскери есепке алу, әскери қызметке даярлау, әскери қызметке кірісу. Азаматтарды әскери қызметке даярлау бағдарламасы. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жеке құрамымен психологиялық-педагогикалық жұмысты ұйымдастыру тәртібі. Әскери қызмет (баламалы, келісімшарт бойынша), запаста болу.

34) Ату негіздері – атыс құбылысы. Оқтың бастапқы ұшу жылдамдығы. Қарудың тебілісі. Траекторияның пайда болуы. Оқтың тесіп өту және қиратқыш әрекеті. Тура атудың практикалық маңызы.

35) Ату ережесі – арақашықтықты мыңдық формула арқылы анықтау тәсілдері. Көздеу (дәлдеу) элементтері. Қозғалмайтын нысандар бойынша көздеу нүктесін және көздеуішті тағайындау.

36) Дөңгелекті машиналарды жүргізу негіздері мен ережелері – Қазақстан Республикасының жол жүру саласындағы заңдары мен өзге де құқықтық актілері. Көлік құралдарының санаттары. Жүргізушінің жұмыс орны.

37) Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері – Қазақстан Республикасы Жол қозғалысы ережелерінде қамтылған негізгі ұғымдар мен терминдер. Жүргізушілердің, жаяу жүргіншілер мен жолаушылардың міндеттері. Жүргізушінің өзімен бірге болуы тиіс құжаттары.

38) Бағдаршамдар мен реттеушінің сигналдары – бағдаршам мен реттеушінің сигналдары. Арнайы сигналдарды қолдану. Авариялық сигнал беру және авариялық тоқтату белгісін қолдану. Маневрлеу. Көлік құралдарын жолдың жүру бөлігіне қою.

39) Жол белгілері – ескерту белгілері. Басымдық белгілері. Тыйым салу белгілері. Алдын ала жазылатын белгілер. Ақпараттық-көрсеткіш белгілері. Сервис белгілері. Қосымша ақпарат белгілері (тақтайшалар).

40) Жол таңбалары және олардың сипаттамалары – таңбалардың жіктелуі. Көлденең және тік таңбалардың талаптарына сәйкес жүргізушілердің іс-әрекеті. Көлік құралдарын пайдалануға жіберу жөніндегі негізгі ережелері.

41) Қауіпсіздік негіздері және қауіптерді жіктеу – қауіптердің негізгі ұғымдары мен жіктелуі. Техника қауіпсіздігі, еңбекті қорғау және қоршаған ортаны қорғау қауіпсіздігі ;

42) Қоршаған орта мен адамның қауіпсіздігі – физикалық, химиялық және биологиялық факторлар арқылы адам денсаулығына әсер ету.

43) Әртүрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету – электрлік және тұрмыстық газбен қауіпсіз жұмыс жүргізу. Тұрмыстық химия құралдарын пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шаралары. Компьютерді пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шаралары.

44) Техногендік сипаттағы қауіптілік – өнеркәсіптік апаттар (авариялар), олардың қысқаша сипаттамасы және ықтимал салдары. Жарылыстық-өрт қаупі бар нысандардағы апаттар (авариялар). Гидродинамикалық апаттар.

45) Экологиялық қауіпсіздік – ауа және су құрамының ластануы. Минералды тыңайтқыштар мен пестицидтерді пайдалану. Топырақтың ластануы. Әлеуметтік-экономикалық салдар.

46) Табиғи жағдайда автономды өмір сүру-ерікті және мәжбүрлі автономия. Өмір сүру тәсілдері. Қажетті авариялық қор.

47) Криминогендік жағдайларда өзін-өзі қауіпсіз ұстау негіздері – көшедегі қауіпсіздік. Қоғамдық орындардағы қауіпсіздік. Адамдар көп жиналатын жерлердегі қауіпсіздік.

48) Террористік акт қаупі кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету – жарылыс қаупі пайда болған жағдайдағы тәртіп ережелері. Кепілдікке алынған жағдайда.

49) Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері – киберқауіпсіздіктің негізгі ұғымдары. Әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас жасау ережелері. Ашық қол жетімді Wi-fi желілерін қауіпсіз пайдалану ережелері.

50) Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету – алғашқы көмек көрсету ерекшеліктері. Көмектің түрлері. Зардап шеккендерді зақымдану ошақтарынан эвакуациялау тәртібі.

51) Әскери Бөлімнің (Бөлімшенің) қару-жарағы және әскери техникасы – әскери Бөлімнің (Бөлімшенің) қарулануымен және әскери техникасымен, олардың атқаратын қызметтерімен, техникалық-тактикалық сипаттамаларымен танысу. Қарулану түрлері мен әскери техникаларды іс жүзінде көрсетуді.

52) Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі – бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі. Ұрыстағы сарбаздың міндеттері. Бөлімшені басқаруды.

53) Қорғанудың дербес құралдарын қолдануға жаттығу – нормативтерді орындау: газтұмылдырықты кию, респираторды кию, "зақымдалушыға" газтұмылдырықты кигізу , жалпыәскери қорғаныс жабдығын кию. Дербес қобдиша және химиялық улануға қарсы пакет, олардың атқаратын қызметтері және пайдалану тәртібі.

54) Ұрыстағы сарбаздың әрекеттері – сарбаздың ұрыс кезінде жаяу әрекет ете отырып қозғалу тәсілдері. Ядролық жарылыс кезіндегі әрекетті.

55) Қорғаныстағы сарбаз – ату позициясына (атыс жүргізуге арналған орынға) орналасу. Оқпана қазу және оны бүркемелеу. Қарсылас ядролық қару қолданғанда, атысқа дайындық басталғанда, әуе қарсыласы туралы дабыл қағылғанда, радиоактивті, химиялық және бактериологиялық зақымдау туралы дабыл қағылғанда орындалатын әрекеттер. Қарсыластың танкілері мен жаяу әскерлері түрлі бағыттан шабуылдаған кезде тойтарыс беру. Әуе нысандары бойынша оқ атуды.

56) Шабуылдағы сарбаз – шабуылға дайындалған кезде орындалатын әрекеттер. Жүріп келе жатып шабуылдау кезіндегі сарбаздың колоннада қозғалуы және Бөлімшенің ұрыстық сапындағы өз орнын алуы. Өткелдердегі кедергілерден өту және шабуылдау. Траншеядағы жауды ату, граната лақтыру, қоян-қолтық ұрыс арқылы жою тәсілдері. Шабуыл кезінде радиоактивті (улаушы) заттармен зақымдалған жергілікті жерде әрекет етуді.

57) Бақылаушы сарбаз – бақылау жүргізуге арналған орынды таңдау, оны жабдықтау және бүркемелеу. Нысандарды анықтау және бақылау нәтижелері туралы мәлімдеме жасау. Жергілікті жердің үлгісін құру және нысандарды үлгіде белгілеу.

58) Шолушы сарбаз – шолушы болып тағайындалған сарбаздың әрекеттері. Шолушылардың қозғалу, жергілікті жерді және заттарды шолу тәсілдері. Бақылау нәтижелері туралы мәлімдеу.

59) Калашников автоматын жартылай бөлшектеу және жинақтау жаттығулары – автоматты жартылай бөлшектеу және жинақтау, автоматтың бөлшектері мен механизмдерінің оқтауға дейінгі орналасу қалпын және ату кезіндегі бөлшек механизмдерінің жұмыс істеуімен танысу.

60) Атуға ыңғайлануға жаттығу (АК-74, пневматикалық винтовка) – оқжатарды патрондармен оқтау және оқжатарды сөмкеге салу. Атуға ыңғайлану (атуға қажет қалыпты қабылдау және автоматты оқтау). Ату (қарауыл мен өткізгішті орнату, иыққа тіреу, көздеу, шүріппені басу және ату кезінде автоматты мықтап ұстау). Атуды тоқтату, оқжатарды алу және атып болған соң автоматты тексеру.

61) Қол гранаталарын лақтыру – жарықшақты қол гранаталарын және танкіге қарсы гранаталарды лақтыру.

62) Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) ату – автоматтан (пневматикалық винтовкадан) іс жүзінде ату.

63) Әскери Бөлімнің (Бөлімшенің) орналасуы, өмірі және күнделікті тұрмыс-тіршілігі – әскери Бөлімнің (Бөлімшенің) тарихы. Әскери қызметшілердің

орналасуы. Ақпараттық-тәрбие жұмысына арналған бөлме. Қару сақтауға арналған бөлме. Сарбаз асханасы, спорт базасы, оқу қалашықтары.

64) Рота бойынша тәуліктік кезекшінің міндеттері – ротаның тәуліктік нарядының атқаратын қызметтері, құрамы және қарулануы, рота бойынша күндізгі кезекшінің атқаратын міндеттері. Өзінің кезекті міндетін атқаратын күндізгі кезекшінің бекетін жабдықтау және жарақтандыру, тікелей бастықтары келген кездегі, "Жиын" белгісі берілгенде, дабыл және өрт болған жағдайдағы күндізгі кезекшінің әрекеттері. Бос ауысымдағы күндізгі кезекшінің әрекеттері, күндізгі кезекшінің телефон бойынша мәлімдеме беру тәртібі. Ротаға басқа ротаның әскери қызметшілер келген кездегі, рота аумағынан мүліктерді шығару кезіндегі күндізгі кезекшінің әрекеттері.

65) Сақшының міндеттері – қарауылдық қызметке тағайындалу және қарауылдың атқаратын міндеттері. Бекет және оны жабдықтау, жарақтандыру. Бекетке шабуыл жасалған кездегі сақшының әрекеттерін. Қаруды қолдану тәртібі.

66) Бекеттегі сақшының орындайтын әрекеттері – қаруды оқтау тәртібі. Бекетте тұрған сақшы қаруының орналасу қалпы. Бекетті тапсырған және қабылдаған, бекетте өрт болған және өзінің немесе көрші бекет маңында тәртіп бұзушылық орын алған жағдайдағы сақшының әрекеттері.

67) Әскери сәлемдесу – бір орында және қозғалыс кезінде орындалатын әскери сәлемдесу.

68) Саптан шығу және сапқа қайта тұру – саптан шығу және сапқа қайта тұру. Бастыққа келу және одан кету.

69) Саптық тәсілдер және қарумен орындалатын іс-қимылдар – "Автоматты кеудеге !", "Белдікке!", "Қаруды қой!", "Қаруға!", "Қаруды!" тәсілдерін орындау.

70) Бөлімшенің сабы – бөлімшені өрістетілген сапқа және жорықтық сапқа тұрғызу. Бөлімшені өрістетілген саптан жорықтыққа сапқа тұрғызу және қайтадан өрістетілген сапқа тұрғызу. Бөлімшенің жинақталуы және жазылуы.

71) Азимут бойынша қозғалыс – көкжиек тұстарын және магнитті азимутты анықтауға жаттығу. Азимут бойынша қозғалыс.

6. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер,

бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

7. Оқу жүктемесінің көлемі 96 сағатты (4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		теориялық	практикалық
Кіріспе сабағы.	+	+	
Білім алушыларды әскери қызметке даярлаудың оқу-тәрбие процесі. Педагогикалық құбылыс ретінде әскери қызметке дайындық.			
1 Бөлім. Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттік қауіпсіздіктің кепілі.			
Тақырып 1.1. Мемлекет қорғанысының конституциялық негіздері .	+	+	
Тақырып 1.2. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері.			
Тақырып 1.3. Экстремизм және терроризмнің ұлттық қауіпсіздікке тигізетін салдары.			
2 Бөлім. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары.	+	+	
Тақырып 2.1. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары.			
Тақырып 2.2. Әскери қызметкерлер және			

олардың өзара қарым-қатынастары.			
Тақырып 2.3. Әскери тәртіп, оның мәні мен мағынасы.			
3 Бөлім. Тактикалық дайындық.	+	+	
Тақырып 3.1. Мотоатқыштар Бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері.			
4 Бөлім. Атыс дайындығы.	+	+	+
Тақырып 4.1. Калашников автоматы және қол пулеметі.			
Тақырып 4.2. Калашников автоматын (қол пулеметін) жартылай бөлшектеу және жинақтау.			
Тақырып 4.3. Калашников автоматын (қол пулеметін) атуға дайындау.			
Тақырып 4.4. Жарықшақты қол гранаталары.			
5 Бөлім. Саптық дайындық.	+		+
Тақырып 5.1. Сап және оның элементтері. Саптық тұрыс.			
Тақырып 5.2. Бір орында орындалатын бұрылулар. Саптық және жорықтық адым.			
6 Бөлім. Әскери топография.	+	+	
Тақырып 6.1. Жергілікті жерде картасыз бағдарлау.			
Тақырып 6.2. Магнитті азимутты анықтау.			
7 Бөлім. Әскери роботты техникалардың негіздері.	+	+	

Тақырып 7.1. Әскери роботты техникалардың негіздері.			
Тақырып 7.2. Роботты басқару алгоритмі.			
Тақырып 7.3. Роботтарға арналған тапсырмалар.			
8 Бөлім. Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері.	+	+	+
Тақырып 8.1. Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысы.			
Тақырып 8.2. Ядролық қару және оның сипаттамасы.			
Тақырып 8.3. Химиялық қару.			
Тақырып 8.4. Биологиялық (бактериологиялық) қару.			
Тақырып 8.5. Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары.			
Тақырып 8.6. Теріні қорғаудың жеке құралдары.			
Тақырып 8.7. Ұжымдық қорғану құралдары.			
Тақырып 8.8. Эвакуациялау және халықты белгілеп шоғырландыру.			
Тақырып 8.9. Террорлық қауіп-қатер кезіндегі адамдардың қауіпсіздігі.			
Тақырып 8.10. Табиғи апат аймақтарындағы адамдардың әрекеттері.			
Тақырып 8.11. Жарақат алу, қан ағу және күйік шалу кезінде көрсетілетін алғашқы көмек.			
Тақырып 8.12. Түрлі қайғылы оқиға орын алған жағдайда көрсетілетін алғашқы көмек.			

9 Бөлім. Әскери қызметтің құқықтық негіздері.	+	+	
Тақырып 9.1. Әскери қызмет.			
Тақырып 9.2. Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттерін сақтау.			
10-Бөлім. Атыс дайындығы (2).	+	+	+
Тақырып 10.1. Ату негіздері.			
Тақырып 10.2 Ату ережесі.			
11 Бөлім. Технологиялық дайындық.	+	+	
Тақырып 11.1 Дөңгелекті машиналарды жүргізу негіздері мен ережелері.			
Тақырып 11.2. Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері.			
Тақырып 11.3. Бағдаршамдар мен реттеушінің сигналдары.			
Тақырып 11.4. Жол белгілері.			
Тақырып 11.5. Жол таңбалары және олардың сипаттамалары.			
12 Бөлім. Өмір қауіпсіздігі негіздері.	+	+	
Тақырып 12.1. Қауіпсіздік негіздері және қауіптерді жіктеу.			
Тақырып 12.2 Қоршаған орта мен адамның қауіпсіздігі.			
Тақырып 12.3. Әртүрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету.			
Тақырып 12.4. Техногендік сипаттағы қауіптілік.			
Тақырып 12.5. Экологиялық қауіпсіздік.			

Тақырып 12.6. Табиғи жағдайда автономды өмір сүру.			
Тақырып 12.7. Криминогендік жағдайларда өзін-өзі қауіпсіз ұстау негіздері.			
Тақырып 12.8. Террористік акт қаупі кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету.			
Тақырып 12.9. Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері.			
Тақырып 12.10. Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету.			
Оқу-далалық (лагерьлік) жиындар.			
1 Бөлім. Тактикалық дайындық.	+		+
Тақырып 1.1 Әскери Бөлімнің (Бөлімшенің) қару-жарағы және әскери техникасы.			
Тақырып 1.2. Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі.			
Тақырып 1.3. Қорғанудың дербес құралдарын қолдануға жаттығу.			
Тақырып 1.4. Ұрыстағы сарбаздың әрекеттері.			
Тақырып 1.5. Қорғаныстағы сарбаз.			
Тақырып 1.6. Шабуылдағы сарбаз.			
Тақырып 1.7. Бақылаушы сарбаз.			
Тақырып 1.8. Шолушы сарбаз.			
2 Бөлім. Атыс дайындығы.	+		+
Тақырып 2.1. Калашников автоматын жартылай бөлшектеу және жинақтау жаттығулары.			

Тақырып 2.2. Атуға ыңғайлануға жаттығу (АК-74, пневматикалық винтовка).			
Тақырып 2.3. Қол гранаталарын лақтыру.			
Тақырып 2.4. Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) ату.			
3 Бөлім. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары.	+		+
Тақырып 3.1. Әскери Бөлімнің (Бөлімшенің) орналасуы, өмірі және күнделікті тұрмыс-тіршілігі.			
Тақырып 3.2. Рота бойынша тәуліктік кезекшінің міндеттері.			
Тақырып 3.3. Сақшының міндеттері.			
Тақырып 3.4. Бекеттегі сақшының орындайтын әрекеттері.			
4 Бөлім. Саптық дайындық.	+		+
Тақырып 4.1. Әскери сәлемдесу.			
Тақырып 4.2. Саптан шығу және сапқа қайта тұру.			
Тақырып 4.3. Саптық тәсілдер және қарумен орындалатын іс-қимылдар.			
Тақырып 4.4. Бөлімшенің сабы.			
5 Бөлім. Әскери топография.	+		+
Тақырып 5.1. Азимут бойынша қозғалыс.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлімнің атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері

Кіріспе	1) Білім алушыларды әскери қызметке даярлаудың оқу-тәрбие процесі. Педагогикалық құбылыс ретінде әскери қызметке дайындық	1) Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнін ұйымдастырудағы құқықтық негіздер және алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнінің мақсаты мен міндеттерін білу.	1) Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнінің мақсаты мен міндетін анықтайды; 2) алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнін ұйымдастырудағы нормативті-құқықтық негіздерін атайды.
Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттің әскери қауіпсіздігінің кепілі Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттік қауіпсіздіктің кепілі	Конституция мемлекет қорғанысының жаңа негіздері	1) Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнінде білім алушылардың міндеттері мен құқықтарын білу; 2) Қарулы Күштердегі идеологиялық жұмыстың негізгі міндеттерін білу.	1) Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнінде білім алушылардың міндеттері мен құқықтарын атайды; 2) Қазақстан Республикасының " Әскери қызмет және әскери қызметшілердің статусы" туралы Заңына сәйкес білім алушыларға қойылған талаптарды орындайды; 3) "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" Заңына сәйкес білім алушыларға қойылатын талаптарды орындайды.
	Конституция мемлекет қорғанысының жаңа негіздері	1) Қазақстан Республикасы қорғанысының конституциялық негіздері туралы білімді дамыту.	1) Қазақстан Республикасы Конституциясының 36 бабын түсіндіреді.
	Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері, олардың құрамы мен мақсаты	1) Еліміздің Қарулы Күштерінің қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі рөлі мен маңызын түсіну; 2) білім беру ұйымдарында білім алушыларды әскери қызметке дайындаудың ерекшеліктері туралы түсінікке ие болу. Отанды қорғау – мемлекеттік саясаттың маңызды бағыты; 3) жастарды әскери қызметке даярлаудың педагогикалық технологиясы саласында білімге ие болу.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің ұйымдық құрылымын түсіндіреді және құрамын ажыратады; 2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әртүрлі рәміздерінің мағынасын айқындайды.
			1) Экстремизм мен терроризмнің түрлерін,

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдарының жалпы әскери жарғылары	Экстремизм мен терроризм ұлттық қауіпсіздікке қатер ретінде	1) Ұлттық қауіпсіздікке қауіп төндіретін факторларды талдау.	оларға тән белгілерін атайды; 2) Қазақстан Республикасы қорғанысының мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі рөлі туралы қорытындылар жасайды.
	Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Әскери жарғыларының жалпы негіздері мен құқықтық ережелерін білу; 2) жан-жақты тәрбие технологиясы ретінде жастарды әскери-патриоттық тәрбиелеу тұжырымдамасын қалыптастыру.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері жарғыларының түрлерін атайды; 2) әскери жарғылардың жалпы мазмұнын ашады. 3)) білім алушыларды әскери қызметке дайындаудың құқықтық негіздерін біледі.
	Әскери қызметкерлер және олардың арасындағы қарым-қатынас	1) Талаптар туралы, тиісті әскери тәртіпті, оқу-тәрбие процесін және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Әскери қызметкерлер әзірлігін тиісті деңгейде ұстау жөніндегі жарғыларын қамтамасыз ету; 2) әскери иерархия туралы білімдерін дамыту.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштеріндегі әскери тәртіп туралы жарғыларының баптарын айқындайды.
тактикалық дайындық Тактикалық дайындық.	Әскери тәртіп, оның мәні мен маңызы 1) Мотоатқыштар Бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері – Бөлімшені ұйымдастыру.	1) Жеке тұлғалық қасиеттер: ерік-жігерді, тәртіпті, ұйымшылдықты, парыз сезімін, алғашқы әскери-технологиялық дайындықты меңгеруде саналы көзқарасты қалыптастыру.	1) Жарғы талаптарын қолданады.
			1) Қазіргі заманғы ұрысты іске асыру мен оның ерекшеліктерін және түрлерін сипаттайды; 2) мотоатқыштар бөлімшесінің ұрыстық мүмкіндігі мен ұйымдасуын ашады;

	Штаттық қарулану және ұрыстық техника. Бөлімшенің ұрыстық мүмкіндіктері	1) Жауды жеңудің ең маңызды құралы ретінде ұрыс теориясы мен практикасының мәселелерін меңгеру; 2) "Біріккен қарулы күрес " термині туралы түсіну.	3) әр түрлі бөгеттерді өтуде, қарсыластың оқ жаудыру кезінде қозғалыс жасауда, шабуылда және қорғаныста әскери қызметкелердің Бөлімше құрамымен іс-әрекет жасауын түсіндіреді; 4) "Химиялық дабыл!", " Газдар!", "Әуе!" дыбыстары бойынша іс-әрекет жасауды түсіндіреді.
өрт жаттығулары Атыс дайындығы	Калашников автоматы және жеңіл пулеметі	1) Ұрыс жағдайында атыс қаруын қолдануды, ұрыс әрекеттерін ұйымдастыруда бастапқы дағдыларды бекітуді, жалпы ұрыс негіздерін меңгеруде негізгі тактикалық дайындық міндеттерін меңгеру.	1) Алған білімдерін ұрыс кезінде өздеріне оқпана қазу, бақылау мен атыс жүргізу үшін арнайы жер таңдау, кез-келге жерде қозғалыс жасауда тәжірибелік дағдыларын көрсету кезінде қолданады.
	1) Калашников автоматы және қол пулеметі	1) Граната және оқ-дәрілермен, қарумен жұмыс жасаған кездегі негізгі қауіпсіздік ережелері мен қарастырып отырған қарудың бөлшектерін білу.	1) Атыс қаруынан атыс жүргізу негіздерін сипаттайды. 1) Қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Қолды бөлшектеу гранаталары - Қолды бөлшектеу гранаталарының мақсаты , жауынгерлік қасиеттері (РГД-5, РГН, Ф-1, РГО).	1) РГД-5, Ф-1, РГО, РГН гранаталарының қасиеттерін меңгеру; 2) гранаталар мен сақтандырғыштардың конструкциясын, лақтырылған кезде гранаталардың бөлшектері мен механизмдерінің жұмысын меңгеру.	1) Қару, граната және оқ-дәрілермен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Сап және оның элементтері	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының саптық	1) Сапқа тұрғызу, қозғалыс жасау үшін пәрмендер береді, сап элеметтерін анықтайды; 2) взвод және бөлім құрамында жекеленген саптық тәсілдер бойынша саппен қозғалыс жасау үшін берілген пәрменді орындайды;

Саптық дайындық		жарғыларының жалпы негіздері мен талаптарын орындау және білу.	3) жүйенің негізгі элементтерін және олардың анықтамаларын квалификациялайды.
	Орнында бұрылу. Сап және марш қадамы	1) Жүйенің негізгі элементтерін және олардың анықтамаларын білу; 2) меңгерген физикалық, атыс, тактикалық дайындық бойынша дағдыларын сабақ кезінде қолдану.	1) Берілген бұйрыққа бойынша іс-әрекет жасайды; 2) жорықтық және саптық адыммен қозғалады, бұрылыстар жасайды.
Әскери топография.	Жерге бағдарлау	1) Бейтаныс рельефте бағдарлаудың негізгі тәсілдерін меңгеру; 2) олардың орналасқан жері туралы есептің негізгі белгілерін бөліп көрсете білу.	1) Құлабыз (компас) және жергілікті нысандар бойынша көкжиек тұстарын анықтайды; 2) жергілікті жерде картасыз, қажетті азимут бойынша бағдарлайды; 3) жергілікті жерде бағдарлану үшін ұшқышсыз қашықтықтан басқарылатын ұшу аппаратының ақпараттарын қолданады.
	Магниттік азимутты анықтау	1) Жерде бағдарлау әдістерін меңгеру.	1) Қару-жарақ пен техниканы ұрыста тиімді пайдалану үшін әскери топографияны білудің маңыздылығын түсіндіреді; 2) Ғаламдық навигациялық спутниктік жүйенің ақпаратын бағалайды және дұрыс бағытты ұсынады.
Әскери роботты техникалардың негіздері.	1) Әскери роботты техникалардың негіздері. Роботтарды басқару алгоритмі	1) Робототехниканың негізгі даму бағыттары мен роботтардың ерекшелік белгілерін білу ; 2) жауынгерлік роботтардың функционалдық мүмкіндіктері туралы білу; 3) робототехниканың еліміздің қорғаныс қабілетін арттыру үшін	1) Роботтарды әскери істерде қолдану мүмкіндіктерін ашады; 2) мақсатына қарай роботтарды анықтайды және жіктейді; 3) әскери робототехниканы қолдану перспективаларын талдайды; 4) адам өмірінің әртүрлі салаларында роботтық

		қолданбалы ғылым ретіндегі маңыздылығы туралы түсіну; 4) жаңа педагогикалық технологияларды пайдалана отырып, алғашқы әскери дайындық бойынша білу.	технологияларды қолдануды ашады; 5) робототехника бойынша әскери білімі мен практикалық дағдыларын біледі.
	Кәсіпкерлік объектіні азаматтық қорғау	1) Қазақстан Республикасының халқын табиғи апаттардың, ірі авариялардың, апаттардың және терроризм актілерінің зардаптарынан қорғау бойынша бейбіт және соғыс уақытында жүргізілетін негізгі іс-шараларды меңгеру.	1) Азаматтық қорғаныстың, оқу орнындағы азаматтық қорғауды ұйымдастырудың және әскери емес құрамаларды ұйымдастырудың мақсаттары мен міндеттерін ашады.
	Ядролық қару және олардың сипаттамасы	1) Ядролық қарудың түрлері және оны қолданудың зардаптары туралы жақсы қалыптасқан білімге ие болу.	1) Ядролық қарудың сипаттамалары, оның түрлері және зақымдаушы факторлары туралы білімдерін көрсетеді.
	Химиялық қару	1) Химиялық қарудың түрлері мен түрлерін білу .	1) Химиялық қаруға қатысты халықаралық құжаттарды білуді көрсету; 2) қазіргі заманғы қаруды қолдану кезінде болуы мүмкін төтенше жағдайларды талдайды; 3) қорғау құралдарын атайды; 4) жеке қорғану құралдарын, жаппай қырып-жою қаруынан (ЖҚҚ) қорғау әдістерін пайдаланады.
	Биологиялық (бактериологиялық) қарулар.	1) Биологиялық (бактериологиялық) қаруды қолданудың негізгі әдістерін меңгеру; 2) "биологиялық ластану аймағы" және " биологиялық зақымдану ошақтары" терминдерінің мағынасын білу.	1) Бактериологиялық қарудың ерекшеліктерін атайды; 2) қазіргі заманғы қаруды қолдану кезінде болуы мүмкін төтенше жағдайларды талдайды; 3) жаппай жеңіліске ұшыраған кездегі алғашқы медициналық

			көмек көрсету ережелерін атайды.
Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері	Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары. Теріге арналған жеке қорғаныс құралдары.	1) Жаппай қырып-жоятын қаруды қолдану және техногендік апаттар жағдайында тыныс алу мүшелерін жеке қорғаудың заманауи түрлері туралы білімді меңгеру.	1) Респираторды, противогазды қолдану дағдыларын көрсетеді; 2) жаппай қырып-жою қаруын қолдану және техногендік апаттар жағдайында теріні қорғау құралдарының мақсаты мен жіктелуі туралы білімін көрсетеді; 3) жеке қорғану құралдарын, жаппай қырып-жою қаруынан (ЖҚҚ) қорғау әдістерін пайдаланады.
	Ұжымдық қорғаныс құралдары.	1) Ұжымдық қорғаныс құралдарының түрлері мен түрлерін білу.	1) Жаппай қырып-жою қаруын қолдану және техногендік апаттар жағдайында тері қорғау құралдарының мақсаты мен жіктелуі туралы білімін көрсетеді; 2) техногендік сипаттағы қауіптерді жіктейді; 3) ұжымдық қорғаныс құралдарының түрлерін атайды.
	Халықты эвакуациялау және тарату	1) Халықты эвакуациялау және таратуды ұйымдастыру ережелерін білу.	1) Халықты эвакуациялау және тарату әдістері мен тәртібін атайды; 2) "жергілікті" және " жергілікті эвакуация" ұғымдарымен әрекет етеді.
	Террорлық қауіп жағдайында халықтың қауіпсіздігі	1) Террористік қауіп жағдайында халықтың қауіпсіздік шаралары туралы білу.	1) террористік қауіптілік деңгейлерін анықтайды; 2) криминогендік жағдайларда өзін-өзі ұстау ережелерін түсіндіру; 3) терроризмге қарсы бағытталған алдын алу шараларын атайды.
		1) Жау шабуылы қаупі, азаматтық қорғаныстың дабылы, әртүрлі төтенше жағдайлар мен террористік қауіп-қатер кезінде халықты шебер әрекеттерге дайындаудың	1) Әлеуметтік желілерде қауіпсіз байланыс, ашық қолжетімді желілерді пайдалану ережелерін талдайды;

	Табиғи апат аймақтарындағы халықтың әрекеті	маңыздылығын мойындау; 2) қалыптасты табиғи апат аймақтарында зардап шеккендерге көмек көрсету дағдылары .	2) зардап шеккендерге көмек көрсету дағдыларын көрсетеді.
	Жаралар, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы көмек.	1) Жарақат, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелерін білу.	1) Жарақат, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелері туралы білімін көрсетеді; 2) әртүрлі зақымдану түрлеріне таңғыш таңғышты қолдану дағдыларын көрсетеді.
	Түрлі жазатайым оқиғаларға алғашқы көмек көрсету.	1) Жалпы ережелерді және әртүрлі жазатайым оқиғаларға алғашқы көмек көрсету шараларының кешенін білу.	1) Жазатайым жағдайларда алғашқы медициналық көмек көрсету туралы білімдерін көрсетеді; 2) жол-көлік оқиғасынан зардап шеккендерге алғашқы медициналық көмек көрсету дағдыларын көрсетеді.
Әскери қызметтің құқықтық негіздері.	Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік қызметінің ерекше түрі.	1) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери қызметі туралы Заңының талаптарын меңгеру; 2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жеке құрамымен психологиялық-педагогикалық жұмысты ұйымдастыру тәртібін меңгеру.	1) "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" Заңының баптарын түсіндіреді; 2) азаматтарды әскери қызметке даярлау жөніндегі бағдарламаны түсіндіреді; 3) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери борышы туралы Заңдар бабының мазмұнын ашады.
		1) Әскери қызметшінің мәртебесі, оның құқықтары мен міндеттері туралы түсіну; 2) Қазақстан Республикасының әскери қызметтің мемлекеттік қызметінің ерекше түрі ретінде қабылдау.	1) Әскерге шақыру бойынша және келісім-шарт бойынша әскери қызметтің мерзімдерін атайды; 2) әскери қызмет өткеру тәртібін түсіндіреді.

	Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери борышының мазмұны	1) Әскери міндеттілер мен мерзімді әскери міндеттілерді әскери есепке алудың мақсаты мен ережелерін түсіну.	1) Әскери қызметтің мазмұны бойынша білімі мен түсінігін көрсетеді.
Өрт жаттығулары	Түсіру негіздері	1) Қарастырылып отырған қарудың материалдық бөлігін, онымен жұмыс істеу кезіндегі негізгі қауіпсіздік шараларын, оқ-дәрілер мен гранаталарды білу; 2) атыс қаруын практикалық қолданудың негізгі дағдыларын меңгеру.	1) Атқыш қарудан ату негіздерін сипаттайды; 2) пулеметтің мақсатын, жауынгерлік қасиеттерін, жалпы құрылымын және жұмыс істеу принципін түсіндіреді; 3) қаруды қарайды, бөлшектейді және жинайды; 4) қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Түсіру ережелері	1) Диапазонды қалай анықтау керектігі туралы түсінікке ие болу; 2) көздеу элементтері, көздеу және көздеу нүктесін таңдау туралы білу.	1) Тұрақты нысаналарды ату кезінде қашықтықты анықтайды; 2) мыңыншы формуланы қолданады.
Технологиялық дайындық	Доңғалақты көліктерді басқару негіздері мен ережелері	1) Қазақстан Республикасының жол жүрісі саласындағы заңдары мен өзге де құқықтық актілерін білу; 2) доңғалақты көлік құралдарын жүргізу негіздері мен ережелері, жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері, жол белгілері мен таңбаларын үйрену.	1) Доңғалақты көлік құралдарын жүргізудің негіздері мен ережелерін сипаттайды; 2) көлік құралдарының санаттары туралы білімін көрсетеді; 3) жол қозғалысына қатысушылардың, бағдаршамдар мен жол диспетчерлерінің міндеттерін, жол белгілері мен таңбаларын атайды.
	Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері	1) Жолда жүру ережелерін білу; 2) Қазақстан Республикасының Жол жүрісі қағидаларында қамтылған негізгі ұғымдар мен терминдерді меңгеру.	1) Жүргізушілер мен жаяу жүргіншілердің міндеттерін түсіндіреді; 2) жол белгілерінің түрлерін және көлік құралдарының қозғалысы ережелерін атайды.
		1) Бағдаршам мен жол диспетчерінің сигналдарын білу;	1) Арнайы сигналдарды қолдану ережелерін түсіндіреді;

	Бағдаршам және жол диспетчері	2) көлік құралдарының жолдың жүру бөлігінде маневр жасауы және орналасуы туралы түсіну.	2) дабыл және ескерту үшбұрыштарын пайдалану ережелерін түсіндіреді.
	Жол белгілері	1) Жол белгілерінің жіктелуін білу.	1) Жол белгілерінің мағынасын түсіндіреді.
	Жол белгілері және олардың сипаттамалары	1) Көлік құралдарын пайдалануға жіберудің негізгі ережелерін білу.	1) Көлденең және тік таңбалау талаптарына сәйкес жүргізушілердің әрекеттерінің мәнін ашады.
	Қауіпсіздік негіздері және қауіптілік классификациясы	1) Қауіпсіз өмір сүру негіздері туралы түсіну; 2) адамға қауіп төндіретін қауіптер, олардың көріну заңдылықтары және олардан қорғану тәсілдері туралы түсіну.	1) Қауіптердің негізгі ұғымдары мен жіктелуін ашады; 2) қауіпсіздік техникасы, еңбекті қорғау және қоршаған ортаны қорғау бойынша білімдерін көрсетеді.
	Қоршаған орта және адам қауіпсіздігі	1) Қоғам мен табиғаттың өзара әрекеттесу формалары туралы түсініктері болу; 2) адамды биологиялық және әлеуметтік организм және оның табиғи мекендеу ортасы ретінде сақтау үшін табиғи ортаны қорғау қажеттілігін білу.	1) Табиғи ресурстарды үнемді тұтыну туралы білімдерін көрсетеді; 2) қоршаған ортаның ластануының зардаптарын көрсетеді; табиғи ресурстардың сарқылуы; табиғи ортаның бұзылуы.
	Түрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету	1) Жаттығу электр және тұрмыстық газбен қауіпсіз жұмыс істеу.	1) Тұрмыстық химияны пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шараларын атайды; 2) компьютерлік техниканы пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шараларын атайды; 3) әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас жасау, қолжетімділік ашық желілерді пайдалану ережелерін түсіндіреді.
	Техногендік қауіптер	1) Техногендік қауіптер туралы түсінікке ие болу; 2) гидродинамикалық апаттардың, өрт-жарылыс қауіпті объектілердегі авариялардың мәні туралы түсінікке ие болу.	1) Өндірістегі жазатайым оқиғалардың түрлерін анықтайды; 2) өндірістегі жазатайым оқиғаларды және ықтимал зардаптарды сипаттайды.

Тіршілік қауіпсіздігінің негіздері және ақпараттық технологиялар	Экологиялық қауіпсіздік	1) Экологиялық қауіпсіздіктің объектілері, мақсаттары мен міндеттері туралы түсінікке ие болу; 2) топырақтың ластануының зардаптары туралы түсінікке ие болу.	1) Ауа мен судың ластануының себептері мен салдары туралы білімдерін көрсетеді; 2) ережелерді түсіндіреді минералды тыңайтқыштар мен пестицидтерді қолданады.
	Табиғи жағдайда автономды тіршілік ету	1) Табиғи ортада адамның ерікті және мәжбүрлі дербестігінің себептері мен ерекше жағдайлары туралы түсінікке ие болу.	1) Табиғи ортада тіршілік етудің қарапайым тәсілдері туралы білімдерін көрсетеді; 2) портативті авариялық қоректендірудің мәнін түсіндіреді.
	Криминогендік жағдайларда қауіпсіз мінез-құлық негіздері	1) Көшеде, қоғамдық орындарда орын алуы мүмкін криминогендік жағдайлар туралы түсінікке ие болу; мінез-құлық ережелері.	1) Көшеде қауіпсіз жүріс-тұрыс туралы білімдерін көрсетеді; 2) қоғамдық орындарда және адамдар көп жиналатын орындарда қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін түсіндіреді.
	Террорлық шабуыл кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету	1) Террористік акт қаупі төнген жағдайда қауіпсіз мінез-құлық ережелерін білу.	1) Жарылыс қаупі кезінде өзін-өзі ұстау ережелері туралы білімін көрсетеді; 2) кепілге алу ережелері туралы білімдерін көрсетеді.
	Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері	1) Киберқауіпсіздіктің негізгі түсініктерін білу.	1) Әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас ережелерін түсіндіреді; 2) Жалпыға ортақ Wi-Fi желілерін қауіпсіз пайдалануды түсіндіреді.
	Жаппай қырып-жою кезіндегі алғашқы көмек	1) Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету ерекшеліктері туралы түсінікке ие болу.	1) Алғашқы көмек көрсету туралы білімдерін көрсетеді; 2) зардап шеккендерді зақымдану орындарынан эвакуациялау тәртібін түсіндіреді.
	Әскери бөлімнің (бөлімшенің) қару-жарағы мен әскери техникасы	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери техникасы мен қару-жарағы туралы білімі болу;	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің және шет мемлекеттердің әскери техникасы мен қару-жарақтарының сипаттамаларын салыстырады;

		2) қару мен қорғаныс құралдарын шебер пайдалану.	2) жеке қару мен жеке қорғану құралдарын пайдаланады.
	Бөлімнің жауынгерлік және марш тәртібі	1) Отрядтың ұрыс және жорық тәртібі туралы түсінікке ие болу.	1) Жауынгердің әр түрлі ұрыс түрлеріндегі іс-әрекет тәртібі туралы білімін көрсетеді; 2) жауынгердің ұрыстағы міндеттерін түсіндіруге; 3) бөлімді басқару тәртібін түсіндіреді.
	Жеке қорғаныс құралдарын пайдалануды үйрету	1) Жеке қорғаныс құралдарын пайдалану мақсаты мен тәртібін білу.	1) Противогазды, респираторды, "зардап шеккендерге" противогазды кию, қолды біріктірілген қорғаныс жинағы, нормаларын орындайды.
	Жауынгердің ұрыстағы іс-әрекеттері - Жаяу операция кезіндегі жауынгердің ұрыстағы қозғалыс тәсілдері	1) Жаяу әрекет кезінде жауынгерді ұрыста жылжыту тәсілдерін әзірлеу.	1) Ядролық жарылыстың шығу тәртібін түсіндіреді .
тактикалық дайындық	Қорғаныстағы жауынгер.	1) Қорғаныстағы жауынгердің іс-әрекеті туралы білімдерін дамыту; қарсыластың ядролық қаруын қолдану, атыс даярлығын бастау, әуе жауы туралы, радиоактивті, химиялық және бактериологиялық ластану туралы ескерту сигналдары кезіндегі әрекеттерін білу.	1) Өздігінен қазу және камуфляж жасау тәртібін көрсетеді; 2) атыс позициясын алу тәсілдерін түсіндіреді; 3) әуе нысандарына оқ ату тәртібі туралы білімдерін көрсетеді.
	Шабуылдағы солдат	1) Шабуыл кезіндегі жауынгердің іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту; 2) шабуыл кезінде радиоактивті (улы) заттармен ластанған жердегі іс-әрекеттер тәртібі туралы білімін дамыту.	1) Шабуылға дайындалу тәртібін көрсетеді; қозғалыстағы шабуыл кезінде жауынгерді колоннада ілгерілету және оның отрядтың ұрыс тәртібінде орнын алу; өткелдердегі кедергілерді еңсеру және шабуыл жасау; 2) жауды окопта атыспен, гранаталармен, қоян-қолтық ұрыста жою тәсілдерін білуін көрсетеді; шабуыл объектісін меңгерген.

	Солдат-бақылаушы	1) "Солдат-бақылаушы" позициясындағы іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту.	1) Бақылау орнын таңдау ережелері, оның жабдықталуы және камуфляжы туралы білімін көрсетеді; 2) нысаналарды анықтау және жер бедерін картаға түсіру жолдарын түсіндіреді.
	Патрульдегі солдат	1) Патрульдегі жауынгердің іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту.	1) Сақшылардың қозғалысы, аумақты және жергілікті объектілерді тексеру ережелерін түсіндіреді.
өрт жаттығулары	Калашников автоматын толық емес бөлшектеу және құрастыру бойынша оқыту	1) Калашников автоматының құрылымы туралы жақсы қалыптасқан білімге ие болу.	1) Қаруды тексереді, бөлшектейді және құрастырады; 2) қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Атуға дайындық жаттығулары (АК-74, пневматикалық мылтық)	1) Пневматикалық мылтықпен жұмыс істеу ережелерін әзірлеу.	1) Журналды патрондармен жабдықтау және сөмкеге салу нормаларын орындайды.
	Қол гранаталарын лақтыру. Қол сынықтарын және танкке қарсы гранаталарды лақтыру	1) Қол сынықтарын және танкке қарсы гранаталарды лақтыру тәсілдерін білу.	1) Гранатаны қашықтыққа лақтыру нормаларын орындайды; 2) дәлдік үшін гранаталарды лақтыру нормаларын орындайды.
	Автоматтан ату (пневматикалық мылтық)	1) Пневматикалық мылтықтан (пневматикалық винтовкадан) практикалық ату ережесін әзірлеу.	1) Түсірілімге дайындық тәртібін көрсетеді, ату, атуды тоқтату; 2) пулеметті түсіру, атыстан кейін пулеметті қарау тәртібін көрсетеді.
	Әскери бөлімнің (бөлімнің) әскери қызметшілерінің тұруы, тұрмысы және тұрмысы	1) Әскери бөлімдердің оқу-материалдық базасы туралы білімі болуы; 2) әскери бөлімнің (бөлімнің) тарихының маңыздылығын білу.	1) Әскери бөлімдердің материалдық базасын көрсетеді; 2) әскери бөлімдердің материалдық базасына кіретін үй-жайлардың мәні мен мақсатын түсіндіреді.
	Кәсіпорындағы тәртіп сақшыларының міндеттері	1) Ротаның күнделікті жасақтарының мақсаты, құрамы және қарулануы туралы білімге ие болу;	1) Серіктестік үшін тәртіптік міндеттерді тізеді және орындайды; 2) тікелей бастықтардың серіктестігіне келгеннен кейін серіктестіктің іс-әрекетін сараптайды;

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары		2) ротаның күнделікті кезекшілік міндеттері туралы білімді дамыту.	3) әскери бөлімдердегі күнделікті тәртіп ережелерін түсіндіреді.
	Күзетші міндеттері	1) Қарауыл қызметінің мақсаты мен міндеттері, қарауылдың міндеттері туралы түсінікке ие болу; 2) посттағы қарауылдың практикалық іс-әрекетін үйрену.	1) Посттың мақсатын, оның жабдықтары мен жабдықтарын түсіндіреді ; 2) постқа шабуыл жасау кезінде қарауылдың іс-әрекетін түсіндіреді; 3) қару мен патрондарды сақтау ережелерін түсіндіреді.
	Поштадағы қарауылдың іс-әрекеті	1) Қаруды оқтау тәртібін білу; 2) төтенше жағдай кезінде постты қабылдау және тапсыру кезіндегі қарауылдың іс-әрекетін білу.	1) Посттағы қарауылдағы қарудың орнын түсіндіреді және көрсетеді; 2) қарауылдың қай кездегі іс-әрекет тәртібін түсіндіреді постты қабылдау және тапсыру, постта өрт болған жағдайда және оның постының жанында немесе көрші постта тәртіп бұзылған жағдайда .
Бұрғылау	Әскери сәлемдесу	1) Әскери сәлемдесу тәсілдерін орнында және қозғалыста меңгерту.	1) Әскери сәлемдесу арқылы жауынгерлік дағдыларын көрсетеді.
	Пайдаланудан шығару және қызметке қайтару	1) Жауынгерлік дағдыларды меңгеру.	1) Кезекшілікке шығу және қайта оралу тәртібін көрсетеді.
	Жауынгерлік техника және қарумен қозғалыс	1) Ұрыс техникасын меңгеру.	1) Қарумен техника мен қимылдарды көрсетеді.
	Құрылыс бөлімдері	1) Бөлім құру ережелері мен тәртібін білу.	1) Бөлімді қалай құру және қайта құру керектігін түсіндіреді және көрсетеді.
Әскери топография	Горизонттың қабырғалары мен магниттік азимуттарды анықтауға жаттықтыру	1) Горизонттың қабырғалары мен магниттік азимутты анықтау; 2) магниттік компасты пайдаланып жер бедерін шарлау; 3) қадамның өлшемін анықтау және	1) Картасыз бейтаныс рельефте бағдарлаудың негізгі жолдарын түсіндіреді; 2) көкжиек жақтарын анықтау үшін жергілікті объектілерді пайдаланады; 3) өз қадамының өлшемін анықтайды және қашықтықты жұп қадаммен өлшейді;

		қашықтықты жүп қадаммен өлшеу.	4) азимуттардағы қозғалыс диаграммасын құрастырады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
13- қосымша

Педагогикалық бағыттың "Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Химия" пәнін оқытудың мақсаты білім алушыларға заттар және олардың түрленуі, заттардың қасиеттерінің олардың құрамы мен құрылысына тәуелділігін түсіндіретін заңдар мен теориялар туралы білім жүйесін беру, білім алушылрге мүмкіндік беру. өмірде қауіпсіз пайдалану үшін химиялық процестер, заңдылықтар және олардың заңдылықтары туралы түсінік алу, ақпаратты сыни бағалау және шешім қабылдау.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) практикаға бағытталған білімдерді, химия ғылымының тұжырымдамаларын, теориялары мен заңдылықтарын игеру;

2) табиғатта, зертханада, өндірісте және күнделікті өмірде болып жатқан химиялық құбылыстарды бақылап, түсіндіре білуді меңгеру;

3) практикалық сабақтарда қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, заттармен және зертханалық жабдықтармен жұмыс істеу дағдыларын дамыту;

4) химиялық эксперимент жүргізу барысында оқушылардың танымдық қызығушылықтары мен интеллектуалдық қабілеттерін дамыту, химиялық білімді өз бетінше меңгеру қажеттілігін дамыту;

5) жаратылыстанудың іргелі құрамдас бөліктерінің бірі және жалпы адамзаттық мәдениеттің элементі ретінде химияға көзқарасты тәрбиелеу;

6) химияның әлеуметтік мәнін, гуманистік бағыттылығын, оның адамзат алдында тұрған мәселелерді шешудегі өсіп келе жатқан рөлін ашу;

7) химиялық құбылыстар мен заттардың қасиеттерін түсіндіру, оларды күнделікті өмірде, ауыл шаруашылығы мен өндірісте қауіпсіз пайдалану, адам денсаулығы мен қоршаған ортаға зиян келтіретін құбылыстардың алдын алу үшін алған теориялық білімдерін пайдалану;

8) адам қызметінің объектілеріне немесе құралдарына құнды және сыни көзқарас тәжірибесін қалыптастыру, оның қоршаған әлемге қатысты көрінісі, қоғамның әрбір мүшесінің өмірлік мәселелерін шешуге ықпал ететін негізгі және пәндік құзыреттерді қалыптастыру.

4. Оқу пәнінің мазмұны 5 Бөлімнен тұрады:

1) заттардың бөлшектері;

2) химиялық реакциялардың заңдылықтары;

3) химиялық реакциялардың энергетикасы;

4) химия және қоршаған орта;

5) химия және өмір.

"Заттардың бөлшектері" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:

1) Атомның құрамы мен құрылысы;

2) Атомда электрондардың қозғалысы және таралуы.

"Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:

1) химиялық элементтердің периодтық заңы мен периодтық жүйесі;

2) тотығу-тотықсыздану реакциялары.

"Химиялық реакциялар энергетикасы" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:

1) химиялық реакциялардың жылдамдығы;

2) химиялық тепе-теңдік;

"Химия және қоршаған орта" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:

1) Жер химиясы;

2) көміртек және оның қосылыстары.

"Химия және өмір" Бөлімі "Биохимия" Бөлімшесінен тұрады:

"Химия" пәнінің негізгі мазмұны:

1) "Атомның құрамы мен құрылысы". Атом – күрделі бөлшек, радиоактивтілік, энергетикалық деңгейлері және кванттық сандар мен орбитальдардың ішкі деңгейлері; "Орташа салыстырмалы атомдық массаны есептеу" тақырыбына есептер шығару. Радиоактивтіліктің табиғаты және радиоактивті изотоптардың қолданылуы;

2) "Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы" кванттық сандардың сипаттамалары мен мәндері; алғашқы 36 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын құрастыру.

3) "Химиялық байланыстың түрлері". Химиялық элементтердің электртерістігі, валенттілігі және тотығу дәрежесі, химиялық байланыс, иондық байланыс. Металл байланысы. Сутектік байланыс. Кристалл торлары. Коваленттік байланыс, коваленттік байланыстың қасиеттері, байланыстың электртерістігі мен полярлығы, иондық байланыс, электрон жұптарының тебілу теориясы, металдық байланыс, сутектік байланыс. Химияның негізгі стехиометриялық заңдары; салыстырмалы атомдық және молекулалық массасы, зат мөлшері;

№1 зертханалық жұмыс: "Ковалентті байланысы бар заттардың (N2, O2, алмаз) модельдерін құрастыру".

5) "Тотығу-тотықсыздану реакциялары". Тотығу-тотықсыздану реакциялары, гальваникалық элементтер, электролиз.

6) "Химиялық реакция жылдамдығы". Химиялық реакциялардың жылдамдығына концентрацияның әсері, химиялық реакциялар жылдамдығына қысымның әсері, химиялық реакциялардың жылдамдығына температураның әсері, катализ.

№2 зертханалық жұмыс: "Химиялық реакция жылдамдығына әртүрлі катализаторлардың әсер ету тиімділігін зерттеу".

7) "Химиялық тепе-теңдік". Тепе-теңдікке әртүрлі факторлардың әсері, Ле Шателье -Браун принципі, тепе-теңдік константасы, өндірістік процестердегі химиялық тепе-теңдік.

№3 зертханалық жұмыс: "Әртүрлі факторлардың әсерінен динамикалық тепе-теңдіктің ығысуын зерттеу".

"Тепе-теңдік константасын және тепе-теңдік концентрациясын табу" тақырыбына есептер шығару.

8) "Периодтық заң және периодтық жүйе", 17-топ элементтері". Галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары, галогендердің тотығу-тотықсыздану қасиеттері, сулы ерітіндідегі галогенид иондарын анықтау, галогендер мен олардың қосылыстарының қолданылуы; 2 (II) топтың элементтері". 2 (II) топтағы элементтердің физикалық қасиеттері, 2 (II) топтағы элементтердің химиялық қасиеттері, табиғи карбонаттар; Қазіргі заманғы аналитикалық әдістер. Азот және аммиак молекулаларының құрылымы мен қасиеттері; Азотты тыңайтқыштардың өнеркәсіптік өндірісі; Күкірт қышқылын алудың байланыс әдісі; Азот оксидтері мен нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға әсері; Металдар мен қорытпаларды алу. Шойын және болат өндірісі Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы. күрделі қосылыстар. "14 (IV) топтың элементтері". 14 (IV) топ элементтерінің қасиеттерін, 14 (IV) топ элементтерінің химиялық қасиеттерін және олардың қосылыстарын, 14 (IV) топ элементтерінің оксидтерінің қасиеттерін, болылу формаларын өзгерту табиғатта және жай заттарды алу әдістерінде; "Азот және күкірт". Азот молекуласының, аммиак және аммоний тұздарының құрылымы мен қасиеттерінің ерекшеліктері, азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісі, азот оксидтері мен нитраттарының

қоршаған ортаға әсері, күкіртті сутегі мен сульфидтер, күкірт диоксиді, қоршаған ортаға әсері және қолданылуы, алудың байланыс әдісі. күкірт қышқылы. Металдар мен қорытпаларды алу, өнеркәсіпте электролизді қолдану, металдар өндірісінде қоршаған ортаны қорғау мәселелері; Көрнекілік: "Күкірт және азот қышқылдарының тотығу қасиеттері";

9) "Жер химиясы" "Жасыл химияның" 12 қағидасы, атмосфераның, гидросфераның, литосфераның ластануы, жердің озон қабатының бұзылуы, жаһандық жылыну. "Өтпелі металдар". Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы; өтпелі металдардың, комплексті қосылыстардың биологиялық рөлі; "Жаңа заттар мен материалдарды әзірлеу". Жаңа материалдарды, физиологиялық белсенділігі бар табиғи және синтетикалық қосылыстарды жасау, дәрілік заттардың дамуы және синтезі, нанокөміртекті бөлшектердің нанотехнологиялық құрылымы, жаңа полимерлерді игеру, жаңа материалдардың практикалық маңызы. Бояулардың негізі ретінде металдардың оксидтері мен тұздары және күрделі қосылыстар.

10) "Көміртек және оның қосылыстарының химиясы" Органикалық химияға кіріспе. Органикалық заттардың құрамы мен құрылымы, функционалдық топтары, гомологиялық қатарлары, алифатты қосылыстардың IUPAC номенклатурасы, изомерия түрлері, алкандар, алкандардың жану өнімдері, алкандардың орынбасу реакциясының бос радикалды механизмі, галогендеу. Қанықпаған көмірсутектер. Алкендердің құрамы , құрылысы және реакциялық қабілеті , стереоизомериясы; Галогеноалкандар. Галоалкандарды дайындау; Спирттер: бір атомды, көп атомды. Спирттердің жіктелуі және химиялық қасиеттері, этил спиртінің өнеркәсіптік өндірісі. Бензол молекуласының құрылысы, бензол және оның гомологтарын алу, бензол және оның гомологтарының химиялық қасиеттері; Фенол, оның құрылымы және қасиеттері. Карбонилді қосылыстардың құрылымы мен номенклатурасы, альдегидтер мен кетондардың, карбон қышқылдарының алынуы және қасиеттері, эфирлену реакциясы, күрделі эфирлер мен сабындар; Сабын және синтетикалық жуғыш заттар.

Макромолекулалық қосылыстар, полимерлену реакциялары, поликонденсация реакциялары, полиамидтер мен полиэфирлер, қолданылуы, пластмассалардың қоршаған ортаға әсері; Көмір. Көмірді кокстеу. Көмір - металды қалпына келтіретін агент және кескіндемедегі пигмент. Пластмассалардың қолданылуы және қоршаған ортаға әсері. жоғары молекулалық қосылыстар. Поликонденсация реакциялары. Полиамидтер және полиэфирлер. Жаңа заттар мен материалдарды игеру. Нанотехнология. Пластмассалар мен талшықтарды тану

№4 зертханалық жұмыс: "Полимерлер және олардың қасиеттері";

№1 практикалық жұмыс: "Пластиктер мен талшықтарды тану";

12) "Органикалық синтез". Органикалық қосылыстардағы негізгі функционалдық топтар, органикалық заттардың генетикалық байланысы;

№5 зертханалық жұмыс: "Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар".

№6 зертханалық жұмыс "Спирттердің суда ерігіштігі, спирттердің жануы, бір атомды және көп атомды спирттерге сапалық реакциялары".

"Жану өнімдері және гомологтық қатарлар бойынша заттың молекулалық формуласын анықтау" тақырыбына есептер шығару.

13) "Биохимия". Көмірсулардың жіктелуі және олардың құрылысы, қасиеттері және көмірсулардың қолданылуы; Аминдер және аминқышқылдары. Аминдердің жіктелуі мен номенклатурасы, аминдердің физикалық, химиялық қасиеттері және алынуы, амин қышқылдарының құрамы, құрылымы, биологиялық рөлі, аминқышқылдарының физикалық және химиялық қасиеттері; пептидтік байланыс; ақуыздың түзілуі; Ақуыздар, ақуыздар молекулаларының құрылымдары, полипептидтердің құрылымын анықтау, ферменттердің, нуклеин қышқылдарының рөлі мен қолданылуы: ДНҚ, РНҚ, биологиялық маңызды элементтердің құрамы мен құрылымы, қоршаған ортаның ауыр металдармен ластануы, ауыр металдардың белоктарға әсері.

№7 зертханалық жұмыс: "Глюкозаның альдегидті спирт ретіндегі химиялық қасиеттері. Крахмалға сапалы реакция";

№ 8 зертханалық жұмыс: "Аммиак және аминдер молекулаларының модельдерін құрастыру";

9-зертхана: аминқышқылдарының молекулаларын құрастыру және ассиметриялық көміртек атомын анықтау

№10 зертханалық жұмыс: "Амин қышқылдарының қасиеттері";

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

	Сағат саны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 Бөлім. Заттардың бөлшектері.			
1.1 Атомның құрамы және құрылысы.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Атомдар құрылысының заманауи теориясы, атомдағы электрондардың қозғалысы.			
1.2. Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы.	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы.			
1.3. Химиялық байланыстың түрлері.			
Тақырып 1.3.1. Химиялық элементтердің электртерістілігі, валенттілігі және тотығу дәрежесі.			
Тақырып 1.3.2. Химиялық байланыс.			
Тақырып 1.3.3. Иондық байланыс. Металдық байланыс. Сутектік байланыс. Кристалдық торлар.			
2 Бөлім. Химиялық реакциялардың заңдылықтары.			
2.1 Тотығу-тотықсыздану реакциялары.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Тотығу-тотықсыздану процестері.			
3 Бөлім. Химиялық реакциялардың энергиясы.			
3.1 Химиялық реакциялардың жылдамдығы.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Химиялық реакциялар және олардың жіктелуі.			

Тақырып 3.1.2. Химиялық реакциялардың жылдамдығына әсер ететін факторлар. Катализ.			
3.2 Химиялық тепе-теңдік.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Химиялық тепе-теңдік. Тепе-теңдікке әртүрлі факторлардың әсері.			
4 Бөлім. Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары.			
4.1 Периодтық заң және периодтық жүйе.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Заманауи зерттеулердегі аналитикалық әдістер.			
Тақырып 4.1.2. (VIIA) Топтың элементтері.			
Тақырып 4.1.3. Галогендердің қасиеттерін зерттеу және сулы ерітіндідегі галогенид иондарын анықтау.			
Тақырып 4.1.4. (VIA) тобының элементтері.			
Тақырып 4.1.5. (VA) тобының элементтері.			
Тақырып 4.1.6. (IVA) тобының элементтері.			
Тақырып 4.1.7. Жай заттардың табиғаттағы таралуы және алу жолдары.			
Тақырып 4.1.8. Азот және аммиак молекулаларының құрылымы мен қасиеттері.			
Тақырып 4.1.9. Азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісі.			
Тақырып 4.1.10. Күкірт қышқылын алудың контактілі әдісі.			

Тақырып 4.1.11. Азот оксидтері мен нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға әсері.			
Тақырып 4.1.12. Металдар мен құймаларды алу.			
Тақырып 4.1.13. Шойын және болат өндірісі. Сәулет өнеріндегі шойын және болат конструкциялар.			
Тақырып 4.1.14. Ауыспалы металдардың жалпы сипаттамасы.			
Тақырып 4.1.15. Комплексті қосылыстар.			
5 Бөлім. Химия және қоршаған орта.			
5.1 Жер химиясы.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Химиялық өндірістің ғылыми принциптері.			
Тақырып 5.1.2. Металл өндірісіндегі экологиялық проблемалар.			
Тақырып 5.1.3. "Жасыл химияның" 12 қағидасы.			
5.2 Көміртегі және оның қосылыстары.	+	+	+
Тақырып 5.2.1. Органикалық химияға кіріспе.			
Тақырып 5.2.2. Органикалық заттардың жіктелуі.			
Тақырып 5.2.3. Қанықпаған көмірсутектер.			
Тақырып 5.2.4. Қанықпаған көмірсутектер. Алкендер.			
Тақырып 5.2.5. Полимерлену реакциясы. Полиэтилен өндірісі.			
Тақырып 5.2.6. Органикалық заттардың			

молекулаларының модельдерін құру.			
Тақырып 5.2.7. Қанықпаған байланыстықа сапалық реакциялар.			
Тақырып 5.2.8. Алкадиендер. Алкиндер.			
Тақырып 5.2.9. Ароматты қосылыстар.			
Тақырып 5.2.10. Гетероциклді қосылыстар			
Тақырып 5.2.11. Көмірсутектердің көздері . Табиғи газ. ІМұнайға серік газдар .			
Тақырып 5.2.12. Мұнай өнімдерін қайта өңдеу.			
Тақырып 5.2.13. Құрамында оттегі бар органикалық қосылыстар. Спирттер бір атомды, көп атомды.			
Тақырып 5.2.14. Фенолдар.			
Тақырып 5.2.15. Карбонильді қосылыстар. Альдегидтер және кетондар.			
Тақырып 5.2.16. Карбон қышқылдары.			
Тақырып 5.2.17. Күрделі эфирлер.			
Тақырып 5.2.18. Майлар.			
Тақырып 5.2.19. Сабын және синтетикалық жуғыш заттар.			
Тақырып 5.2.20. Жоғары молекулалық қосылыстар .			
Тақырып 5.2.21. Поликонденсация реакциялары. Полиамидтер және полиэфирлер.			
Тақырып 5.2.22. Пластмассалардың қолданылуы және қоршаған ортаға әсері.			

Тақырып 5.2.23. Пластмассалар мен талшықтарды тану.			
Тақырып 5.2.24. Жаңа заттар мен материалдарды игеру.			
Тақырып 5.2.25. Нанотехнология.			
6-Бөлім. Химия және өмір.			
6.1. Биохимия.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Көмірсулар: моно, ди , полисахаридтер.			
Тақырып 6.1.2. Альдегидті спирт ретіндегі глюкозаның химиялық қасиеттері. Крахмалға сапалық реакция.			
Тақырып 6.1.3. Аминдер.			
Тақырып 6.1.4. Амин қышқылдары.			
Тақырып 6.1.5. Нәруыздар, құрылысы, қасиеттері.			
Тақырып 6.1.6. Ферменттердің рөлі және қолданылуы.			
Тақырып 6.1.7. Нуклеин қышқылдарының құрылысы.			
Тақырып 6.1.8. Нәруыздардың денатурациясы және түс реакциялары.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
		1) Атом құрылысының заманауитеориясын және зат бөлшектері мен атомның маңызды сипаттамаларын түсіндіру.	1) Атом құрылысының заманауи теориясының негізгі ережелерін атайды ; 2) протондардың, нейтрондардың, электрондардың, нуклондардың және нуклидтердің физикалық мағынасын түсіндіреді;

Заттардың бөлшектері	Атомның құрамы мен құрылысы		изотондар ұғымдарының мазмұнын ашады .
		2) Радиоактивтіліктің табиғаты мен радиоактивті изотоптардың ыдырау себебін түсіндіру.	1) Радиоактивтіліктің табиғатын және изотоптардың ыдырау себебін анықтайды; 2) табиғи изотоптардың құрамын түсіндіру; 3) a-сәулелерді, b-сәулелерді, g-сәулелерді ажыратады; 4) заттардың радиоактивті ыдырау түрлерін атайды.
	Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы	1) Периодтық жүйенің алғашқы 36 химиялық элементінің электрондық конфигурациясын түсіндіру	1) Кванттық сандар мен атомдық орбитальдардың сипаттамалары мен мәндерін анықтайды; s, p, d, f орбитальдарының түрлерін ажыратады ; орбитальдарды толтыру үшін минималды энергия принципін, Паули принципін, Хунд ережесін, Клечковский ережесін қолданады .
Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары	Периодтық заң және периодтық жүйе тотығу-тотықсыздану реакциялары	1) Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесін заңның графикалық көрінісі ретінде түсіндіру .	1) Периодтық заңның физикалық мағынасын түсіндіреді; 2) атомдардың валенттілігі мен тотығу дәрежесін анықтайды 3) химиялық элементтер атомдарының қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын сипаттайды: радиусы, иондану энергиясы, электронтартқыш, электртерістілігі және тотығу дәрежесі.
		1) Периодтар мен топтардағы элементтердің қасиеттерінің өзгеру заңдылығы туралы түсініктерді, периодтар мен топтардағы қосылыстардың	1) Периодтар мен топтар бойынша химиялық элементтердің оксидтерінің, гидроксидтерінің және сутегі қосылыстарының қышқылдық-негіздік қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіреді;

Заттардың бөлшектері	Химиялық байланыстың түрлері.	қышқылдық-негіздік және тотығу-тотықсыздану қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру.	2) периодтық жүйедегі орны бойынша химиялық элементтер мен олардың қосылыстарының қасиеттерін болжайды; 3) периодтық заңға байланысты ғылымның дамуындағы негізгі бағыттарды атайды.
		1) Коваленттік байланыстың түзілу механизмдерін сипаттау.	1) Коваленттік полюсті және ковалентті полюссіз байланыстардың қасиеттерін сипаттайды; 2) алмасу және донор-акцепторлық механизмдер арқылы коваленттік байланыстың түзілуін түсіндіреді; 3) H2, Cl2, O2, N2, HCl , NH3 молекулалары үшін Льюис диаграммасын құрастырады; 4) гибридтелу түрлерін ажыратады; 5) BF3, CH4, NH3, H2O, BeCl2 мысалында заттардың қасиеттерінің молекулалардың электрондық және кеңістіктік құрылымына тәуелділігін негіздейді.
	Химиялық байланыстың түрлері	1) Иондық, металдық, сутектік байланыстың түзілу механизмдерін түсіндіру.	1) Қарама-қарсы зарядталған иондардың электростатикалық тартылуы нәтижесінде иондық байланыстың түзілуін көрсетеді; 2) металдық байланыстың табиғатын және оның металдардың физикалық қасиеттеріне әсерін түсіндіреді; 3) мысалдар арқылы сутегі байланысының түзілу механизмін ашады.
			1) Заттардың кристалдық торларының әртүрлі түрлерін атайды; 2) заттың кристалдық торының түрін анықтайды;

		2) Заттардың кристалдық торларының түрлерін ажырату.	3) кристалдық торлардың түрлері мен байланыс түрлері әртүрлі қосылыстардың қасиеттерін болжайды.
Химиялық реакциялардың заңдылықтары	Тотығу-тотықсыздану реакциялары	1) Элементтердің тотығу дәрежесін анықтау.	1) Электрондық баланс әдісі арқылы тотығу және тотықсыздану теңдеулерін құрастырады ; 2) ерітінді мен балқыма арқылы электр тогы өткенде болатын процестерді түсіндіреді .
Химиялық реакциялардың энергетикасы	Химиялық реакцияның жылдамдығы	1) Химиялық реакцияның жылдамдығын анықтау.	1) Химиялық реакцияның жылдамдығы туралы ұғымды тұжырымдайды; 2) реакциялардың орташа жылдамдығын есептейді; 3) біртекті және гетерогенді химиялық реакциялардың жылдамдығын есептейді
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Химиялық реакциялар үшін массалардың әсер ету заңын қолданады; 2) Массалардың әрекеттесу заңын пайдалана отырып есептеулер жасайды; 3) қысым мен температураның химиялық реакция жылдамдығына әсерін түсіндіреді.
Химиялық реакциялардың энергетикасы	Химиялық тепе-теңдік	Қайтымды химиялық реакциялардағы химиялық тепе-теңдікті анықтау.	1) Қайтымды реакция, химиялық тепе-теңдік ұғымдарын түсіндіреді; 2) тепе-теңдіктің ығысуына әртүрлі факторлардың әсерін түсіндіреді; 3) Ле Шателье -Браун принципін түсіндіреді; 4)температураның, концентрацияның және қысымның өзгеруінің химиялық тепе-теңдікке әсерін түсіндіреді; 5) тепе-теңдік константасына өрнектер құрастырады;

			6) химиялық тепе-теңдіктің динамикалық сипатын түсіндіреді.
	Периодтық заң және периодтық жүйе	1) Химияның аналитикалық әдістеріне сипаттама беру.	1) Қазіргі химия зерттеулеріндегі аналитикалық әдістерді атайды; хроматографиясы арқылы заттарды бөлу принципін сипаттайды ; 3) стационарлық, жылжымалы фазалар терминдерін ашады.
	Периодтық заң және периодтық жүйе	1) Топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру .	1) Галогендерді периодтық жүйеде орналасуы бойынша сипаттайды; 2) тотығу дәрежесін анықтайды; галогендердің электртерістілігі, тотығу-тотықсыздану қасиеті; 3) галогендерді физикалық және химиялық қасиеттері бойынша сипаттайды; 4) топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіреді; 5) хлорид-, бромид-, йодид-, иондарға сапалық реакциялар жүргізеді; 6) йодтың адам ағзасындағы биологиялық рөлін, йод тапшылығына байланысты аурулардың пайда болуын түсіндіреді .
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Галогенді иондарды тәжірибелік тану жұмыстарын жүргізеді; 2) суды залалсыздандыру үшін хлорды қолдануды түсіндіреді және бұл процестің артықшылықтары мен кемшіліктерін бағалайды; 3) галогендер мен олардың

			қосылыстарының физиологиялық рөлін анықтайды.
		1) Топ элементтерінің (I V A) физикалық-химиялық қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру .	1) Көміртектің, кремнийдің және олардың қосылыстарының физика-химиялық қасиеттерін сипаттайды; 2) карбонатты, силикат иондарына сапалық реакцияларды түсіндіреді ; 3) қосылыстардың тотығу дәрежесін анықтайды.
Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары	Периодтық заң және периодтық жүйе	1) 14 топ (IVA) элементтерінің жай заттарының табиғатта таралуын және алу әдістерін түсіндіру	1) Табиғатта элементтердің болуын, 14 (IVA) топтың элементтерінің жай заттарының таралуы және қолданылуын сипаттайды; 2) химиялық теңдеулерді жазу арқылы генетикалық байланысты жүзеге асырады; 3) табиғаттағы карбонаттар айналымының сызбасын құрастырады және оларды қолдану аймақтарын атайды; 4) Сұйылтылған қышқылдардың белгілі бір карбонаттармен әрекеттесуін біледі, көмірқышқыл газына сапалық реакцияны практикада жүргізе алады . 5) кремнийдің қолданылуын және оның жартылай өткізгіш ретіндегі маңызын түсіндіреді; кристалдық тордың түрін және кремнийдің, кремний диоксиді мен кремний карбидінің химиялық байланысының түрін сипаттайды; 6) кремний мен оның қосылыстарының негізгі

			химиялық қасиеттерін сипаттайды, реакция теңдеулерін құрастырады ,.
		1) Азот және аммиак молекулаларының құрылысы мен қасиеттерін түсіндіру.	1) Молекуланың құрылымына сүйене отырып, азоттың реакциялық қабілетінің төмендігін түсіндіреді; 2) газ тәріздес аммиак пен оның сулы ерітіндісінің алынуын және химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады; 3) аммиак пен азот қышқылын өнеркәсіптік өндіру әдістерін және өнеркәсіптік қолдануды сипаттайды.
		1) Азотты тыңайтқыштарды өнеркәсіптік өндіру технологиясын ашу.	1) Азотты тыңайтқыштардың өсімдіктерге әсерін сипаттайды; 2) азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісін сипаттайды.
	17 (7А)Топ элементтері	1. Топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын білу.	1) Галогендердің периодтық жүйеде орналасуына сипаттама береді; 2) галогендердің тотығу-тотықсыздану қасиетін, тотығу дәрежесін анықтайды; 3) галогендерді физикалық және химиялық қасиеттері бойынша сипаттайды; 4) топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсінеді; 5) хлорид -, бромид -, йодид -, иондарға сапалық реакциялар жүргізеді; 6) йодтың адам ағзасындағы биологиялық рөлін, йод тапшылығына байланысты аурулардың

			пайда болуын түсіндіреді.
	Сулы ерітіндідегі галогенид иондарын анықтау	№ 2 практикалық жұмысты жасау.	1) Тәжірибелік жұмыстарды жүргізу дағдыларын меңгереді; 2) қауіпсіздік ережелерін сақтайды; 3) практикалық жұмыстарды орындайды; 4) есепте көрсетілген қорытындыларды жазады.
	2-топ элементтері (IIA)	1. Периодтық жүйенің 2 (IIA) тобының элементтеріне сипаттама беру	1) 2-топ элементтерінің физикалық қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсінеді (IIA; 2) су кермектігінің теңдеулерін және оны жою жолдарын жазады; 3) сілтілі жер металдарының аса маңызды қосылыстарының қолдану аймағын біледі; 4) кальций мен магний қосылыстарының биологиялық рөлін түсіндіру; 5) кальций, магний және олардың ең маңызды қосылыстарының негізгі қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады.
	Эксперименттік есептерді шешу 1.	1) Практикалық жұмысты орындау.	1) Химиядан эксперименттік есептерді шығару дағдыларын көрсетеді; 2) реакция теңдеулерін жазуды біледі; 3) кальций иондарына сапалық реакцияларды (жалынның түсі) зерттейді; 4) Cu2+, Zn2+иондарын тани алады; 5) қауіпсіздік ережелерін сақтайды; 6) практикалық жұмыстарды орындайды; 7) баяндамаға қорытынды жазады.

Химия және қоршаған орта	Жер химиясы	1) Күкірт қышқылын алудың контактілік әдісін түсіндіру.	1) Күкірт қышқылының өнеркәсіп үшін маңызын негіздейді; 2) күкірт қышқылын өнеркәсіптік өндірудің контактілі процесін түсіндіреді; 3) сұйылтылған және концентрлі күкірт қышқылының қасиеттерін салыстырады.
	Жер химиясы	1) Практикалық жұмысты орындау	1) Азот оксидтерінің атмосфераға, нитраттардың топырақ пен су ресурстарына әсерін талдайды; 2) күкірт диоксидінің қышқыл жаңбыр түзудегі рөлін және оның қоршаған ортаға әсерін түсіндіреді; 3) құрамында күкірті бар қазба отындарын жағу кезінде күкірт диоксидінің түзілуін сипаттайды; 4) азот оксидтерінің, нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға зиянды әсерін анықтайды; 5) азот пен фосфор қосылыстарының қоршаған ортаға әсерін азайту мәселесін шешу жолдарын ұсынады.
			1) Қазақстандағы мыс, мырыш, темір, хром және олардың қосылыстарының кен орындарын атайды; 2) мыс, мырыш, хром және олардың ең маңызды қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіреді; 3) алюминий мен оның құймаларының қолданылуын сипаттайды;

		1) Металдар мен құймаларды алу әдістерін түсіндіру.	4) коррозияны, оның пайда болу себептерін және металл конструкцияларының қызмет ету мерзіміне кері әсерін түсіндіреді; 5) ғылымда, техникада және тұрмыста қолданылатын ең маңызды құймалардың құрамын атайды: шойын, болат, латунь, қола, мельхиор, дуралюминий; 6) шойын мен болатты алу әдістерін және олардың қасиеттерін сипаттайды.
		1) Шойын мен болат өндіру технологиясы мен өндірісінің негіздерін білу.	1) Шойын өндіру кезінде болатын химиялық және технологиялық процестерді атайды; 2) болат өндіруге арналған шикізатты сипаттайды; 3) шойынды болатқа өңдеу ерекшеліктерін түсіндіреді. 4) көміртектің және олардың қосылыстарының физика-химиялық қасиеттерін түсінеді
		1) Ауыспалы металдарға сипаттама беру.	1) және ұғымын ашады ауыспалы металдардың қасиеттері; 2) ауыспалы металдардың биологиялық рөлін ашады.
		1) Комплексті қосылыстарды түсіндіру.	1) Ішкі сферасы, сыртқы сферасы ұғымдарын түсіндіреді; лиганд , координациялық сан терминдерін түсіндіреді ; 3) хром және оның қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіру; 4) Fe2+, Fe3+ иондарын таниды;

			5) мыс, мырыш және олардың ең маңызды қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіреді.
		1) Химиялық өндірістің негізгі ғылыми принциптерін түсіндіру.	1) Химиялық өндірістің негізгі принциптерін атайды; 2) қайта өңдеуге жататын материалдарды анықтайды; 3) химиялық өндірістің үздіксіздігінің маңыздылығын түсіндіреді.
	Жер химиясы	1) Металл өндірісіндегі экологиялық мәселелерді түсіндіру.	1) Қазақстандағы химия өнеркәсібінің әртүрлі салаларындағы экологиялық проблемаларды болжайды; 2) Қазақстандағы химиялық өндірістің экологиялық проблемаларын ашады; 3) химия және металлургиялық өнеркәсіп қалдықтарының қоршаған ортаға әсерін бағалайды; 4) Топырақтың тозу, атмосфералық ауаны ластаушы заттар, өндірістік ағынды сулар проблемаларын шешу жолдарын ұсынады; 5) металдар мен бейметалдардың тірі организмдер тіршілігіндегі биологиялық рөлін түсіндіреді.
		1) Жасыл химияның 12 қағидасын түсіндіру	1) "Жасыл химияның" 12 қағидасын атайды және түсіндіреді; 2) атмосфераның, гидросфераның және литосфераның ластану көздерін атайды; 3) ғаламдық экологиялық проблемаларды шешу жолдарын ұсынады;

			4) "парниктік эффект" және озон қабатының бұзылуы мәселесін түсіндіреді.
		1) Көміртек және оның қосылыстарының туындылары ретінде органикалық химия негіздерін түсіндіру.	1) Органикалық заттарды бейорганикалық заттардан ажыратады; 2) көмірсутектердегі көміртектің гибридтенуін сипаттайды; 3) көміртек атомының құрылымдық ерекшеліктерін және -СС байланысын түзу қабілетін түсіндіреді 4) А.М Бутлеров теориясының негізгі ережелерін атайды.; 5) көмірсутектердің эмпирикалық, молекулалық, құрылымдық және кеңістіктік формулаларын ажырату; 6) изомерия түрлерін атайды.
		1) Органикалық заттардың құрамы мен құрылысын түсіндіру.	1) Изомерлердің формулаларын құрастыру : құрылымдық, байланыс орындары, функционалдық топтар және классаралық; 2) радикалдардың құрылысы мен тірі ағзалар тіршілігіндегі рөлін ашады; 3) гомологтық қатарлардың түзілуін түсіндіреді; 4) гомологтардың қасиеттерінің айырмашылығы мен ұқсастығын түсіндіреді; 5) қосылыстардың құрылымдық формулаларын құрастырады және оларды атайды. IUPAC номенклатурасына сәйкес
			1) Спирттердің, альдегидтердің және кетондардың, карбон қышқылдарының,

		1) Органикалық заттардың классификациясын білу.	күрделі эфирлердің функционалдық топтарының құрылымын сипаттайды; 2) органикалық қосылыстардың адам өміріндегі маңызын ашады; 3) қазақ ғалымдарының органикалық химияның дамуына қосқан үлесін ашады.
	Көміртек және оның қосылыстары	1) Қаныққан көмірсутектерді түсіндіру.	Алкандардың жану өнімдерін атайды және олардың қоршаған ортаға әсерін бағалайды; 2) берілген жану өнімдері бойынша заттың молекулалық формуласын анықтайды; 3) элементтердің массалық үлестері және олардың буларының салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық заттардың қарапайым және молекулалық формулаларын табады; 4) циклоалкандардың гомологтық қатарын, құрылымын, химиялық және физикалық қасиеттерін сипаттайды; 5) изомерлердің құрылымдық формулалары мен формулаларын құрастырады, IUPAC номенклатурасы (IUPAC-Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы) бойынша заттарды атайды.
			1) Қанықпаған көмірсутектердің гомологтық қатарын құрайды; 2) қанықпаған көмірсутектердің құрылымын, физикалық және химиялық қасиеттерін түсіндіреді;

		1) Қанықпаған көмірсутектерді түсіндіру .	3) оларды өндіру әдістерін ашады; алкендерге (қанықпауға) сапалық реакцияларды сипаттайды ; алкендердің құрылымдық формулаларын құрайды .
		1) Полимерлену реакцияларын және полиэтилен өндірісін сипаттау.	1) Полимерлену реакцияларын құрастырады (полиэтилен, полипропилен, поливинилхлорид); 2) "мономер", "элементар буын" ұғымдарын ажыратады, "олигомер", "полимер", " полимерлену дәрежесі"; 3) полимерлену және поликонденсациялау реакция теңдеуін құрастыру; 4) полиэтилен және басқа полимерлердің қолдану аймақтарын атайды.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Органикалық заттардың молекулаларының модельдерін жинайды; 2) органикалық заттар молекуласының құрылысын түсіндіреді; 3) қауіпсіздік талаптарын орындайды; 4) қорытындылайды.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар жүргізеді; 2) "қанықпау" терминін және қанықпаған байланыстардың қосылыстың қасиеттеріне әсерін түсіндіреді; 3) алкендердегі байланыстардың қанықпағандығын тәжірибе жүзінде дәлелдейді .
			1) Алкадиендер мен алкиндердің құрылысын, қасиеттерін түсіндіреді

		1) Алкадиендер мен алкиндер туралы білім алу.	2) Алкадиендер мен алкиндердің құрылысына қарай қасиеттерін түсіндіру; 3) диендердің полимерлену (изопрен) реакция өнімдерінің моделін құрастырады; 4) алкадиендер мен алкиндердің гомологтық қатарын құрайды .
		1) Ароматты қосылыстарға сипаттама беру.	1) Бензол молекуласының құрылымын электрондардың делокализациясы тұрғысынан түсіндіреді ; 2) бензолға және оның гомологтарына тән қасиеттерді сипаттайды; 3) бензолды және оның гомологтарын алу реакцияларын құрастырады ; 4) бензолдың органикалық синтезде қолданылуын түсіндіреді.
	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	1) Гетероциклді қосылыстарға сипаттама беру.	1) Гетероциклді қосылыстардың молекуласының құрылымын ашады; 2) гетероциклді қосылыстардың номенклатурасы мен изомериясын түсіндіреді; 3) гетероциклді қосылыстардың қолданылу аясын ашады.
		1) Көмірсутектердің қайнар көздерін білу.	1) Көміртекті қосылыстарды отын ретінде пайдалануды ашады; 2) картада Қазақстандағы көмір, мұнай және табиғи газ кен орындарын анықтайды.
		1) Табиғи газды, ілеспе мұнай газдарын жылу	1) Мұнайға серік газдар мен табиғи газдардың шығу тегін түсіндіреді; 2) Мұнайға серік газдар мен табиғи газдардың

Химия және қоршаған орта		энергиясының көздері ретінде сипаттау.	құрамы мен пайдаланылуын атайды; 3) химиялық реакция теңдеулерін құрастырады .
		1) Тас көмірдің шығу тегі мен кокстеу процесін түсіндіру.	1) Құрамында көміртегі бар қосылыстарды отын ретінде қолдану аймақтарын атайды; 2) көмірді кокстеу процесін түсіндіру; 3) картада көмір, мұнай және кен орындарын анықтайды Қазақстандағы табиғи газ ; 4) көмірдің адсорбент ретіндегі қасиетін біледі.
		Галогеналкандарды алу реакцияларының механизмін түсіндіру.	1) Галоалкандардың органикалық синтез үшін маңызын түсіндіреді ; 2) галоалкандарды алу әдістерін көрсетеді ; 3) галогеналкандардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіреді.
		1) Құрамында оттегі бар органикалық қосылыстар, бір атомды және көп атомды спирттер туралы түсінік беру.	1) Спирттерді алу әдістері мен қолдану аймақтарын атайды; 2) спирттердің адам ағзасына улы әсерін анықтайды; 3) спирттердің құрылымдық формулаларын құрастыру және оларды IUPAC номенклатурасы бойынша атау ; 4) изомерлерді жіктейді және тұжырымдайды: құрылымдық, функционалдық және классаралық топтар.
	Көміртек және оның қосылыстары	1) Практикалық жұмысты орындау.	1) Спирттердің химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады; 2) бір атомды және көп атомды спирттерге сапалық реакциялар жүргізеді;

			3) атомдардың өзара әсер етуі негізінде спирттердің химиялық қасиеттерін түсіндіреді.
		1) Фенолдар, олардың құрылысы мен қасиеттерін түсіндіру.	1) Фенолдарды алу әдістерін атайды; 2) фенолдардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 3) фенолдардың қолдану аймақтарын атайды.
		1) Альдегидтер мен кетондарды түсіндіру.	1) Альдегидтер мен кетондардың құрылымдық формулаларын құрастырады; Альдегидтер мен кетондарды атайды IUPAC номенклатурасы бойынша 2) альдегидтер мен кетондарды алу реакцияларының теңдеулерін құрастырады 3) альдегидтер мен кетондардың тотығу және тотықсыздану өнімдерін атайды.
		1) Карбон қышқылдарын түсіндіру.	1) Карбон қышқылдарының құрылымдық формулаларын құрастырады және оларды халықаралық номенклатура бойынша атайды; 2) карбон қышқылдарының физикалық қасиеттерін және алу әдістерін түсіндіреді; 3) карбон қышқылдарының химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін жазады; 4) карбон қышқылдарының қолданылу аймақтарын атайды.

	Көміртек және оның қосылыстары	Күрделі эфирлердің, сабындардың және майлардың құрылысын түсіндіру.	1) Эфирлердің құрылымдық формулаларын құрастырады және оларды халықаралық номенклатура бойынша атайды; 2) майлардың құрамы мен құрылымын сипаттау ; 3) майлардың қызметін түсіндіреді; 4) майларға сапалық реакция жүргізеді; 5) майлардың гидролизі мен сабындану өнімдерін атайды; 6) майлардың құрамы мен құрылымын сипаттайды.
		1) Сабын өндірісі және оның қолданылуын түсіндіру. Синтетикалық жуғыш заттарды қоршаған ортаға әсерін түсіндіру.	1) Сабын, синтетикалық жуғыш заттарды өндіру әдістерін сипаттайды; 2) беттік-белсенді заттардың (беттік белсенді заттардың) қасиеттерін түсіндіреді; 3) табиғатты синтетикалық жуғыш заттармен ластанудан қорғау қажеттілігін ашады.
		1) Жоғары молекулалық қосылыстардың химиясын түсіндіру.	1) Пластмассалар мен талшықтарды тәжірибе жүзінде таниды; 2) Қазақстанда өндірілетін полимерлердің түрлерін ажыратады; 3) кейбір полимерлер мен пластмассалардың қасиеттері мен қолданылуын атайды; 4) органикалық қосылыстардың негізгі кластардың генетикалық байланысының диаграммасын құрастырады; 5) өнімнің шығымын реагант мөлшері (көлем. масса) және реакция өнімнің берілген шамасы

			(көлем, массса) бойынша есептейді
		1) Поликонденсация, полиамидтер мен полиэфирлерді алу реакцияларын түсіндіру.	1) Поликонденсация реакциясын анықтайды; 2) полиамидтер мен полиэфирлерді алу реакцияларын жазады; 3) талшықтардың маңызды түрлерінің классификациясын ашады.
		1) Пластмассалардың қолданылуы мен қоршаған ортаға әсерін бағалау.	1) Пластмассаларды қолдану аймақтарын атайды; 2) пластмассалардың қоршаған ортаға әсерін сипаттайды; 3) Қазақстандағы полимерлер өндірісін сипаттайды.
		1) Практикалық жұмысты орындау.	1) Химиялық реагенттерге қатысты пластмассалардың салыстырмалы инерттілігін тәжірибе жүзінде дәлелдейді; 2) пластмассалар мен талшықтарды қолдану аймақтарын атайды; 3) оларды қайтаөңдеу өнімдерінің маңыздылығын бағалайды.
	4.2 Бөлімше Көміртек және оның қосылыстары	1) Жаңа заттар мен материалдарды қалай жасау керектігін түсіндіру.	1) Заманауи әдістер арқылы жаңа материалдарды алу жолдарын түсіндіреді; 2) жаңа полимерлердің маңызын түсіндіреді; 3) заттардың құрылымдық формулаларын құрастырады; 4) жаңа материалдардың практикалық маңызын түсіндіру; 5) дәрілік заттарды әзірлеу және синтездеу әдісін ашады.
			нанохимия ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіреді ;

		1) Нанотехнологияны қазіргі ғылым саласы ретінде түсіндіру.	2) нанобөлшектерді синтездеу, зерттеу және қолдану әдістерін атайды .
		1) Көмірсулар класын түсіндіру.	1) Глюкоза, фруктоза, рибоза, дезоксирибоза, сахароза, крахмал және целлюлоза молекулаларының формулаларын ажыратады; 2) глюкозаның спирттік, сүтқышқылды ашыту реакцияларының теңдеулерін құрастырады ; 3) сахарозаның, крахмалдың және целлюлозаның гидролиз өнімдерін атайды; 4) крахмал мен целлюлозаның құрылысы мен қасиеттерін салыстырады.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Глюкозада функционалдық топтардың болуын тәжірибе жүзінде анықтайды; 2) крахмалға сапалық реакция жүргізеді.
		1) Аминдер туралы түсіндіру.	1) Аминдердің классификациясы мен номенклатурасын ашады; 2) аммиак, амин және анилиннің құрылымы мен негізгі қасиеттерін салыстырады; 3) аминдер мен анилиннің физикалық қасиеттерін түсіндіреді; 4) аминдер мен анилин алу реакцияларының теңдеулерін құрастырады .
		1) Аминқышқылдарды түсіндіру.	1) Амин қышқылдарының тривиальды және жүйелі атауларын атайды; 2) аминқышқылдарының молекулаларының

5-Бөлім. Химия және өмір	Биохимия Бөлімшелері		құрамы мен құрылысын сипаттайды ; 3) аминқышқылдарының амфотерлілігін анықтайды.
		1) Нәруыз молекуласының түзілуін, құрылымын және пептидтік байланыстарын білу.	1) Нәруыз гидролизінің өнімдерін атайды; 2) а-амин қышқылдарынан нәруыз ды алу кезінде пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіреді; 3) Нәруыз молекуласының біріншілік, екіншілік, үшіншілік және төрттік құрылымдарын құрайды; 4) Нәруыз дардың қызметін сипаттайды.
		1) Ферменттердің рөлі мен қолданылуын түсіндіру.	1) Ферменттердің рөлін түсіндіреді; 2) ферменттердің селективтілігін, тиімділігін сипаттайды; 3) ферменттердің қолданылу аясын ашады.
		1) Дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) құрылысын түсіндіру.	1) Нуклеин қышқылдарының құрылысын және олардың жіктелуін сипаттайды; 2) дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) құрылымдарын салыстырады; 3) дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) биологиялық рөлін түсіндіреді; 4) гендік инженерия мен биотехнологияның маңыздылығын ашады.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Белоктың денатурациялану қасиетін түсіндіреді; 2) белоктарға сапалық реакциялар жүргізеді;

			3) тақырып бойынша бұрын алған білімдерін қолданады.
		1) No9 практикалық жұмысты орындау. Альдегидті спирт ретіндегі глюкозаның химиялық қасиеттері . Крахмалға сапалық реакция	1) Глюкозада функционалдық топтардың болуын тәжірибе жүзінде анықтайды; 2) практикалық жұмыстарды орындау үшін білімі мен дағдысы бар; 3) қорытынды жаза алады .
		1) Аминдер туралы білім алу; 2) қосылыстардың маңызды класы ретінде аминқышқылдарын зерттеу; 3) Нәруыз молекуласының түзілуін, құрылысын, пептидтік байланыстарды түсіндіру Аминдер. Амин қышқылдары. Тиіндер.	1) аминдердің жіктелуін және номенклатурасын біледі; 2) аммиак, амин және анилиннің құрылысы мен негізгі қасиеттерін салыстырады; 3) аминдер мен анилиннің физикалық қасиеттерін түсіндіреді; 4) аминдер мен анилин алу реакция теңдеуін құрастыру; 5) аминқышқылдарының тривиальды және жүйелі атауларын біледі; 2) аминқышқылдарының молекулаларының құрамы мен құрылысын сипаттайды; 3) аминқышқылдарының амфотерлілігін ашады; 4) Нәруыз гидролизінің өнімдерін біледі; 5) Нәруыз – аминқышқылдарынан белок алу кезінде пептидтік байланыстың түзілуін түсінеді; 6) Нәруыз молекуласының бірінші, екінші, үшінші және төртінші құрылымын құрайды; 7) Нәруыз дардың қызметін сипаттайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің

2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
14-қосымша

Педагогикалық бағыттың "Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың бағыттың "Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу- ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Шетел тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты – білім алушылардың қазіргі заманғы биологиялық білімі мен дағдыларын дамыту; оны ұйымдастырудың әртүрлі деңгейлеріндегі өмірдің мәнін, дамуы мен көрінісін түсіну; өмірдің маңыздылығын ең жоғары құндылық ретінде түсінетін жан-жақты дамыған тұлғаны дайындау болып табылады.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) адамның табиғаттағы рөлін оның даму заңдылықтарын түсіну негізінде айқындайтын маңызды биологиялық білім мен дағдыны кеңейту;

2) жаңа білім алудың негізі мен құралы ретінде табиғаттың дамуы мен қызмет ету заңдылықтарын қолдану, оларды одан әрі кеңейту және тереңдету;

3) білім жүйесін және ғылыми дүниетаным негіздерін меңгеру процесінде шығармашылық дербестік пен сыни ойлауды, зерттеу дағдыларын қалыптастыру;

этикалық мәселелермен және қоғамның әлеуметтік өміріне және еңбек қызметіне жеке қатысумен байланысты дербес шешімдер қабылдауға дайын бола отырып, қоршаған шындықты еркін бағдарлауға мүмкіндік беретін бастамашыл тұлғаның сапасын дамыту;

5) білім алушыларда білім беруді жалғастыру және өзін-өзі тәрбиелеу үшін қажетті зияткерлік дағдыларды дамыту.

4. Пәнінің мазмұны 4 Бөлімнен тұрады:

1. Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылысы және қызметі;

2.Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму;

3. Организмдер және қоршаған орта.

4. Қолданбалы интеграцияланған ғылымдар.

1 бөлім. "Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі" Бөлімі келесі Бөлімдерді қамтиды:

1) тірі организмдердің әртүрлілігі;

2) тамақтану;

3) заттарды тасымалдау;

4) тыныс алу;

5) бөлінуі;

6) қозғалыс;

7) үйлестіру және реттеу.

2 бөлім. "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" Бөлімі келесі Бөлімдерді қамтиды:

1) көбею;

2) жасушалық цикл;

3) өсу және даму;

4) тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары;

5) селекция негіздері;

6) эволюциялық даму.

3 бөлім."Организмдер және қоршаған орта" Бөлімі келесі Бөлімдерді қамтиды:

1) биосфера, экожүйе, популяция;

2) экология және адамның қоршаған ортаға әсері.

4 бөлім. "Қолданбалы интеграцияланған ғылымдар" Бөлімі келесі Бөлімдерді қамтиды:

1) молекулалық биология және биохимия;

2) жасуша биологиясы;

3) биотехнология;

4) биомедицина және биоинформатика.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлімдердің, бөлімшелердің және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		теориялық	практикалық
4. Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар.			
4.1 молекулалық биология және биохимия.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Судың Жердегі тіршілік үшін маңызы.			
Көмірсулардың жіктелуі. Химиялық құрылым.			
Тақырып 4.1.2. Липидтердің құрылымдық компоненттері. Майлардың қасиеттері мен функциялары.			
Тақырып 4.1.3. Ақуыздардың құрамы мен қызметі бойынша жіктелуі. № 1 зертханалық жұмыс " Ақуыздардың құрылымына әртүрлі жағдайлардың (температура, PH) әсері".			
Тақырып 4.1.4. Биологиялық объектілердегі ақуыз мөлшері. № 2 зертханалық жұмыс. " Биологиялық объектілердегі ақуыздың құрамын анықтау".			
Тақырып 4.1.5. Дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының құрылымы.			

Тақырып 4.1.6. Рибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымы мен қызметі.			
Тақырып 4.1.7. Дезоксирибонуклеин қышқылы мен рибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтар.			
Тақырып 4.1.8. Антиген мен антидене арасындағы өзара әрекеттесу механизмі.			
Тақырып 4.1.9. Генетикалық кодтың қасиеттері: үштік, деградация, әмбебаптық, қабаттаспау.			
4.2 Жасуша биологиясы.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Жасушадағы органоидтардың құрылымы мен функцияларының ерекшеліктері. Жасушаның негізгі компоненттері.			
Тақырып 4.2.2. Жасуша мембранасының құрылымы, қасиеттері мен функциялары арасындағы байланыс.			
1. Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі.			
1.2. Тамақтану.	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Хлоропласттың құрылымдық компоненттері және олардың қызметі. Фотосинтез пигменттері. №3 Зертханалық жұмыс " Әртүрлі өсімдіктер жасушаларындағы фотосинтез пигменттерінің мазмұнын зерттеу".			

Тақырып 1.2.2. Фотосинтездің жарық және қараңғы фазалары.			
Фотосинтез жылдамдығына әсер ететін факторлар. Фотосинтездің шектеуші факторлары.			
1.3 Заттарды тасымалдау.	+	+	+
Тақырып 1.3.1. Диффузия жылдамдығына бетінің көлеміне қатынасының әсері. Эритроциттер жасушаларының бетінің көлеміне қатынасының мәні.			
Тақырып 1.3.2. Пассивті тасымалдау механизмі: мембраналық арналар арқылы қарапайым диффузия, жеңілдетілген диффузия. Белсенді көлік механизмі.			
1.4 Тыныс алу.	+	+	+
Тақырып 1.4.1. Аденозинтрифосфор қышқылының құрылымы мен қызметі.			
Тақырып 1.4.2. Аденозинтрифосфор қышқылының синтезі: глюкозаның аэробты және анаэробты ыдырау кезеңдері.			
Тақырып 1.4.3. Метаболизм түрлері. Энергия алмасу кезеңдері .			
Тақырып 1.4.4. Митохондриялардың құрылымдық компоненттері және олардың қызметі. Митохондрия құрылымы мен жасушалық тыныс алу процестерінің байланысы.			
1.5 Бөлінуі.	+	+	+
Тақырып 1.5.1. Су алмасуын реттеу. Мақсатты органдар.			

Әрекет әсері. Гипофункция. Гиперфункция.			
Тақырып 1.5.2. Адам ағзасындағы қан мен басқа сұйықтықтарды жасанды тазарту. Диализ принципі. Диализ әдістері: перитонеальді, гемодиализ.			
Тақырып 1.5.3. Созылмалы бүйрек жеткіліксіздігі. Бүйрек трансплантациясы және диализ. Артықшылықтары мен кемшіліктері.			
2. Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму.			
2.2 Жасушалық цикл.	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Өсімдіктер мен жануарлардағы гаметогенез. Гаметалар. Гаметогенез кезеңдері. Өсімдіктердегі Спорогенез және гаметогенез.			
Тақырып 2.2.2. Қатерлі ісіктердің пайда болуы. Қатерлі ісікке дейінгі жағдайлардың пайда болуына ықпал ететін факторлар.			
Тақырып 2.2.3. Қартаю. Қартаю процесі туралы теориялар.			
2.4 Тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары.	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Модификациялық өзгергіштік. Белгілердің өзгергіштігінің вариациялық қатарлары. "Модификациялық өзгергіштікті зерттеу,			

Вариациялық қатар мен қисық сызықты құру" модельдеу.			
Тақырып 2.4.2. Белгілердің тұқым қуалауының цитологиялық негіздері. Дигибридті крест кезінде хромосомалардың тәуелсіз таралуы. Жынысқа байланысты мұрагерлік. Мәселелерді шешу.			
Тақырып 2.4.3. Аллельді және аллельді емес гендердің өзара әрекеттесуі. Комплимент. Полимерия. Көп аллелизм.			
Тақырып 2.4.4. Өздігінен және индукцияланған мутациялар. Гендік, хромосомалық, геномдық , мутациялар. Модельдеу "Адамның хромосомалық жиынтығының кариограммасын құру. Геномдық мутацияларды зерттеу".			
Тақырып 2.4.5. "Адам геномы" әлемдік жобасы. Адамның геномдық дезоксирибонуклеин қышқылының реттілігі. Жоба аясында жүргізілген зерттеулердің биологиялық маңызы.			
2.6 Эволюциялық даму.	+	+	+
Тақырып 2.6.1. Тұқым қуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы байланыс. Тұқым қуалайтын өзгергіштік эволюцияның негізі болып табылады. Комбинативті өзгергіштік, мутациялар. Табиғи сұрыптау. Өмір үшін күрес. Гендік Дрейф . Популяция толқындары.			
Тақырып 2.6.2. Эволюцияның дәлелі.			

Салыстырмалы-анатомиялық, молекулалық-генетикалық, эмбриологиялық, палеонтологиялық, биогеографиялық, биохимиялық дәлелдер.			
Тақырып 2.6.3. Түрлену механизмдері. Спецификацияның оқшаулау механизмдері. Спецификациядағы репродуктивті оқшаулаудың рөлі. Полиплоидия және будандастыру.			
2.5 Селекция негіздері.	+	+	+
Тақырып 2.5.1. Өнімділікті арттыруға арналған заманауи ауылшаруашылық технологиялары. Жоғары өнімді ауыл шаруашылығының жаңа балама жолдары.			
1. Тірі организмдердің алуан түрлілігі.			
1.1 тірі организмдердің әртүрлілігі.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Жердегі тіршіліктің қалыптасу кезеңдері. Филогенетикалық ағаштар. Кладограммалар. Кладограммалар мен филогенетикалық ағаштардың айырмашылықтары.			
1.7 үйлестіру және реттеу.	+	+	+
Тақырып 1.7.1. Орталық жүйке жүйесінің құрылымы. Мидың құрылымы мен қызметі. Жұлынның құрылымы мен қызметі.			
Тақырып 1.7.2. Холинергиялық синапстың құрылымы			

мен қызметі арасындағы байланыс. Синаптикалық берілу механизмі.			
Тақырып 1.7.3. Механорецепторлардың түрлері. Пачини денелерінің мысалында тітіркендіргіштердің өзгеруіне механорецепторлардың реакциясы.			
Тақырып 1.7.4. Биологиядағы басқару жүйелері. Биологиядағы " Басқару жүйесі" ұғымы. Көмірқышқыл газы/ глюкоза температурасын / деңгейін реттеу мысалындағы кері байланыс принципі.			
Тақырып 1.7.5. Биологиядағы басқару жүйелері. Биологиядағы " Басқару жүйесі" ұғымы. Көмірқышқыл газы/ глюкоза температурасын / деңгейін реттеу мысалындағы кері байланыс принципі.			
Тақырып 1.7.6. Өсу заттары. Өсу заттарының өсімдікке әсер ету механизмі. Ауксин мен гиббереллиннің әсері.			
1.6 Қозғалыс .	+	+	+
Тақырып 1.6.1. Жолақты бұлшықет тінінің құрылымы. Миофибрилланың құрылымы (саркомерлер, актин, миозин және тағыда басқалар). Бұлшықет талшығының жиырылу механизмі.			
Тақырып 1.6.2. Жылдам және баяу бұлшықет талшықтарының құрылымы, орналасуы және жалпы қасиеттері.			
4.4 "Биомедицина және биоинформатика".	+	+	+

Тақырып 4.4.1. Биомеханиканы робототехникада қолдану. Инженерлік Биомеханика (экзоскелетондар, робототехника және тағыда басқалар). Медициналық Биомеханика (протездеу және т. б.).			
Тақырып 4.4.2. Жүрек автоматикасы механизмі. Жүректегі қозу жылдамдығы. Жүрек бұлшықетінің жиырылуы. Электрокардиография, оның диагностикалық маңызы.			
Тақырып 4.4.3. Электромагниттік және дыбыстық толқындардың адам ағзасына әсер ету ерекшеліктері.			
Тақырып 4.4.4. " Биоинформатика" ұғымы. Зерттеуде биоинформатика құралдарын қолдану.			
Тақырып 4.4.5. Экстракорпоральды ұрықтандыру әдісі және оның маңызы. Экстракорпоральды ұрықтандырудың этикалық аспектілері.			
Тақырып 4.4.6. Моноклоналды антиденелердің маңызы. Моноклоналды антиденелер өндірісі. Моноклоналды антиденелермен аруларды диагностикалау және емдеу.			
4.3 Биотехнология.	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Өнеркәсіпте, ауыл шаруашылығында, медицинада, тұрмыста микроорганизмдерді			

пайдаланудың оң және теріс жақтары. Гендік инженерияның маңызы.			
Тақырып 4.3.2. Полимеразды тізбекті реакцияны (ПТР) қолдану. Полимеразды тізбекті реакцияның сот сараптамасындағы, әке болуды анықтаудағы, медициналық диагностикадағы, жекелендірілген медицинадағы, генді клондаудағы, дезоксирибонуклеин қышқылының реттілігіндегі, мутагенездегі маңызы.			
Тақырып 4.3.3. Пайдаланудың оң және теріс жақтары генетикалық түрлендірілген организмдерді қолданудың этикалық мәселелерін талқылау. Қолданудың этикалық мәселелері генетикалық түрлендірілген организмдерді қолданудың этикалық мәселелерін талқылау.			
Тақырып 4.3.4. Грам оң және грам теріс бактериялардың құрылымдық ерекшеліктері.			
Тақырып 4.3.5. " Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылы" ұғымы. Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылдарын алу әдістері. Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылдарын қолдану. " Клондау" ұғымы.			
Тақырып 4.3.6. Организмдерді клондау әдістері.			

Тақырып 4.3.7. Ферменттерді медицинада, химияда және өнеркәсіпте қолдану.			
3. Организмдер және қоршаған орта 3.1 Биосфера, экожүйе, популяция.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Биоәртүрлілік пен экожүйенің тұрақтылығы арасындағы байланыс. Түрлердің биоалуантүрлілігі. Харди-Вайнбергтің генетикалық тепе-теңдік заңы. Өсімдіктер мен жануарлардың сирек кездесетін және жойылып бара жатқан түрлерін сақтау.			
Тақырып 3.1.2. Жергілікті экожүйе организмдерінің көптігі мен таралуын анықтауда әртүрлі статистикалық әдістерді қолдану. Жергілікті экожүйенің биоәртүрлілігін анықтаудағы кездейсоқ іріктеудің мәні.			
3.2 Экология және адамның қоршаған ортаға әсері.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Жаһандық жылыну: себептері, салдары, шешімдері. Модельдеу: " Климаттың ғаламдық жылынуын компьютерлік модельдеу".			
Тақырып 3.2.2. Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары және оларды шешу жолдары.			
Тақырып 3.2.3. Қазақстанда жасыл технологияларды енгізу. Қалдықтарды кәдеге жарату және қайта өңдеу.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Молекулалық биология және биохимия	1) Бейорганикалық және органикалық заттардың тіршілік үшін маңызы мен қызметін бағалау; 2) майлардың қызметтерін сипаттау; 3) органикалық заттарды анықтау бойынша тәжірибелер жүргізу.	1) Судың Жердегі тіршілік үшін іргелі маңыздылығын түсіндіреді; 2) көмірсуларды құрылымы, құрамы және қызметі бойынша жіктейді; 3) майлардың химиялық құрылымы мен қызметін сипаттайды; 4) ақуыздарды құрылымы , құрамы және қызметі бойынша жіктейді; 5) белоктардың құрылымына әртүрлі жағдайлардың әсерін анықтайды; 6) биологиялық объектілердегі ақуыздардың құрамын анықтайды; 7) дезоксирибонуклеин қышқылының репликация процесін сипаттайды; 8) рибонуклеин қышқылы мен дезоксирибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымын салыстырады.
	Жасуша биологиясы	1) Мембрананың жартылай өткізгіштігін зерттеу; 2) прокариоттар мен эукариоттардың жасушаларын салыстыру.	1) Электронды микроскоппен көрінетін жасуша органоидтарының құрылымы мен қызметінің ерекшеліктерін түсіндіреді.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Тамақтану	1) Фотосинтез процестерінің ерекшеліктерін және хлоропласт функцияларын талдау; 2) ферменттердің белсенділігіне әртүрлі	1) Хлоропласттың құрылымы мен қызметі арасындағы байланысты орнатады; 2) фотосинтездің Жарық фазасында жүретін процестерді түсіндіреді;

		факторлардың әсерін анықтау; 3) фотосинтезге әртүрлі факторлардың әсерін анықтау.	3) фотосинтездің шектеуші факторларын зерттейді және түсіндіреді.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Заттарды тасымалдау	1) Заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерін жүйелеу; 2) заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерінің механизмін түсіндіру.	1) Пассивті және белсенді тасымалдау механизмдерін салыстырады; 2 жасуша мембранасы арқылы заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерінің механизмін салыстырады; 3) мембраналық потенциалды сақтаудағы белсенді тасымалдаудың рөлін анықтайды.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Тыныс алу	1) Аденозинтрифосфаттың (АТФ) мәнін түсіндіру; 2) жасушалық тыныс алу механизмін талдау.	1) Аденозинтрифосфаттың (АТФ) құрылымы мен қызметін сипаттайды; 2) аэробты және анаэробты тыныс алудағы АТФ синтезін салыстырады; 3) митохондрия құрылымы мен жасушалық тыныс алу процестерінің өзара байланысын орнатады.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Выделение	1) Адамның қанын тазарту процесінде бүйрек қызметін талдау; 2) бүйрек функциясының бұзылу себептерін түсіндіру.	1) Зәрді сүзу және қалыптастыру механизмін түсіндіреді; 2) организмдегі су деңгейін реттеудегі антидиуретикалық гормонның (ADH) рөлін түсіндіреді; 3) диализ механизмін түсіндіреді; 4) бүйрек трансплантациясы мен диализдің артықшылықтары мен кемшіліктерін атайды.
			1) Дайын микропрепараттар арқылы митоздың фазаларын зерттейді; 2) өсімдіктер мен жануарларда

Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Жасуша циклі. Өсу және көбею	1) Тірі организмдердің көбеюі мен дамуындағы жасушалық циклдің маңыздылығын анықтау; 2) онкологиялық аурулардың алдын алу шараларын түсіндіру.	гаметалардың түзілу ерекшеліктерін түсіндіреді; 3) адамдағы гаметогенездің схемасын талдайды; 4) жасушалардың бақыланбайтын бөлінуімен онкологиялық ісіктердің пайда болуын түсіндіреді; 5) қартаю процесін түсіндіреді.
Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Өсу және даму	1) Медицинада бағаналы жасушаларының практикалық қолданылуын түсіндіру.	1) Бағаналы жасушаларының мамандану процесін түсіндіреді; 2) бағаналы жасушаларының практикалық қолданылуын түсіндіреді.
Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары	1) Міндеттерді шешу арқылы тұқым қуалаушылықтың негізгі заңдылықтарын түсіндіру; 2) мутациялардың дамуына техногендік ортаның әсерін түсіндіру; 3) мутациялардың себептері мен салдарын талдау.	1) Модификациялық өзгергіштік заңдылықтарын зерттейді; 2) дигибридті қиылысудың цитологиялық негіздерін, жынысқа байланысты белгілерді мұрагерлікті және есептерді шешуде көп аллелизмді қолданады; 3) аллельді және аллельді емес гендердің өзара әрекеттесуін салыстырады; 4) "Адам геномы" жобасының маңыздылығын талқылайды.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы мен қызметі және эволюциялық дамуы	Эволюциялық даму. Селекция негіздері. Тірі организмдердің алуан түрлілігі.	1) Эволюция теориясының негізгі ережелерін түсіндіру; 2) эволюция механизмін түсіндіру; 3) түрленудің тәсілдері мен механизмдерін зерделеу;	1) Тұқым қуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы байланысты түсіндіреді; 2) эволюция процесіне әсер ететін факторларды талдайды; 3) климаттың ықтимал жаһандық жылынуының салдарын болжайды;

		4) антропогенез кезеңдерін зерттеу.	4) спецификация әдістерін атайды; антропогенез кезеңдері; 5) түрленудің негізгі тетіктерін жіктейді.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Үйлестіру және реттеу	1) Үйлестіру және реттеу механизмін түсіндіру; 2) биологиядағы басқару жүйелерін түсіндіру.	1) Биологиядағы басқару жүйелерін сипаттау; 2) гормондардың әсер ету механизмін түсіндіреді; 3) механорецепторлардың (Пачини денелерінің) тітіркендіргіштерге реакциясын сипаттайды.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Қозғалыс	1) Микрографта жолақты бұлшықет тінінің ультрақұрылымын түсіндіру; 2) бұлшықет функцияларын салыстыру.	1) Жолақты бұлшықеттердің ультрақұрылымын түсіндіреді; 2) жылжымалы жіп теориясы арқылы бұлшықеттің жиырылу механизмін түсіндіреді; 3) жылдам және баяу бұлшықет талшықтарын ажыратады; 4) жылдам және баяу бұлшықет талшықтарының құрылымын, орналасуын және жалпы қасиеттерін байланыстырады.
Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Биомедицина және биоинформатика	1) Биология, физика, механика және информатиканың интеграциясын түсіну.	1) Робототехникада биомеханиканың қолданылуын ашады; 2) электрокардиограмманы қолдану арқылы жүректің жұмыс істеу механизмін түсіндіреді; 3) электромагниттік және дыбыстық толқындардың адам ағзасына әсерін түсіндіреді; 4) гендер тізбегіне әсер етпейтін гендерді реттеу механизмдерін зерттеудегі эпигенетиканың маңызы.
		1) Биоинформатиканың рөлі мен әдістерін сипаттау.	1) Экстракорпоральды ұрықтандыру (ЭКҰ) әдісінің маңыздылығын түсіндіреді.

Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Биотехнология	1) Адам өміріндегі биотехнологияның рөлі мен маңыздылығын бағалау.	1) Биотехнологияда қолданылатын тірі организмдердің артықшылықтары мен кемшіліктерін атайды; 2) таксономиядағы, медицинадағы және криминалистикадағы полимеразды тізбекті реакцияның маңыздылығын сипаттайды; 3) организмдерді клондау тәсілдерін түсіндіреді.
		1) Микроорганизмдерді анықтау бойынша экспериментті жоспарлау, нәтижелерді сипаттау және қорытындыларды тұжырымдау.	1) Микробиологиялық зерттеулердің кезеңдерін сипаттайды және түсіндіреді; 2) грам оң және грам теріс бактерияларын сипатайды.
Тірі ағзалар және қоршаған орта	Биосфера, экожүйе, популяция	1) Экологиялық міндеттер мен экологиялық жағдайларды шешу.	1) Биоәртүрлілік пен экожүйенің тұрақтылығы арасындағы байланысты орнатады; 2) статистикалық талдау әдістерін пайдалана отырып, өз өңірінің экожүйелерін далалық жағдайларда зерттейді.
		1) Экологиялық мәдениет негіздері туралы білімді қолдану.	1) Жергілікті экожүйенің биоалуантүрлілігі бойынша презентациялар жасайды.
Тірі ағзалар және қоршаған орта	Экология және адамның қоршаған ортаға әсері	1) Адамның қоршаған ортаға әсерін талдау.	1) Жаһандық климаттың жылынуының салдарын болжайды; 2) Қазақстанның экологиялық проблемаларын шешу жолдарының мысалдарын келтіреді.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
15-қосымша

Педагогикалық бағыттың "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Дүниежүзі тарихы" пәнін оқыту мақсаты – дүниежүзі тарихының негізгі оқиғалары мен процестерін оқу негізінде тарихи санасы қалыптасқан, азаматтық-патриоттық қасиеттерге ие, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды құрметтейтін, тарихи білім мен дағдыларын оқу процесінде және әлеуметтік жағдайда белсенді әрі шығармашылықпен қолдана алатын тұлға қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) әртүрлі тарихи кезеңдегі қоғамдағы негізгі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси, мәдени мәселелер туралы білімдерді қалыптастыру;

2) тарихи кезеңдер бойы адамзат қалыптастырған патриотизмді, толеранттылықты, гуманистік ғұрыптар мен демократиялық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеу;

3) әлемдік-тарихи процесс туралы толық біртұтас білім қалыптастыру;

4) оқиғалар мен құбылыстарды тарихи себептілігі, салыстырмалылығы мен әртүрлі көзқарастар, тарихи оқиғалар және тұлғаларға баға беруде сыни тұрғыдан зерттеу барысында, өткен және қазіргі таңдағы пікірталастық мәселелерге білім алушы тарапынан өзіндік көзқарас білдіруді дамыту;

5) тарихи деректердің әртүрлі типтерімен жұмыс жасау, іздеу және тарихи материалды жіктеу дағдыларын дамыту;

6) әртүрлі деректерді қолдана отырып жобалық, зерттеу әрекетін және тарихи реконструкция дағдыларын дамыту;

7) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени мәселелерді ұғыну үшін тарихи білімдері мен дағдыларынқолдана білу қабілетін дамыту;

8) коммукативтік дағдыларды дамыту: өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық жеткізе білу, топта жұмыс жасау, әртүрлі деректерден алынған ақпараттарды пайдалану.

9) Білім алушыларды кәсіптік бағдарлау, педагогикалық бағыт бойынша оқу-дағдылары мен қабілеттерін дамыту.

10) Білім алушыларды болашақ педагог ретінде өзін-өзі жүзеге асыруға дайындық мақсатында пән мазмұны бойынша берілген жалпы адамзаттық құндылықтарды

қалыптастыру мен тарихи тәжірибені бағамдай отырып, педагогикалық білім беру бағыты бойынша әлеуетін дамыту

4. "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқыту мақсаттарын тиімді жүзеге асыру төмендегі тарихи концептілерге (түсініктерге) негізделеді:

1) дәлел;
2) өзгеріс пен сабақтастық;
3) себеп пен салдар;
4) ұқсастық пен айырмашылық;
5) маңыздылық;
6) интерпретация.

Пәннің мазмұны 8 Бөлімнен тұрады: "Өркениет: даму ерекшеліктері", "Этникалық және әлеуметтік процестер", "Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан", " Мәдениеттің дамуы", "Өркениет: даму ерекшеліктері", "Саяси-құқықтық процестер", " Қоғамдық-саяси ойдың дамуы", "Білім мен ғылымның дамуы".

1) Өркениет: даму ерекшеліктері. Өркениет: зерттеудің теориялары мен тәсілдері. " Өркениет" түсінігі. "Өркениет" түсінігін зерттеудегі негізгі тәсілдер. Өркениеттердің жіктелуі. Өркениеттің дәстүрлі (аграрлы) түрі: отырықшы-егіншілік, көшпелі. Өркениет дамуының индустриалдық және постиндустриалдық кезеңдері. Қазіргі заманғы өркениеттің дамуына ақпараттық технологиялардың ықпалы. Әлем өркениеттерінің тарихы. Ежелгі әлем өркениеттері (Ежелгі Египет, Ежелгі Месопотамия, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Ежелгі Греция, Ежелгі Рим). Ежелгі діни наным-сенімдер (синтоизм, индуизм, иудаизм, зороастризм, манихейлік, даосизм). Ежелгі философиялық ілімдер (Платон, Сократ, Аристотель, Конфуций, Лао Цзы). Африка (бушмендер, нубийлер, Гана, Мали, Сунгай), Америка (майя, инктер, ацтектер) және Австралия мен Океанияның (полинезиялық, Таити аралының тайпалары, гавайлықтар) дәстүрлі өркениеттері. Әлемдік діндер және өркениеттің дамуы (буддизм, христиандық, ислам). Қазіргі заманғы әлемдік діндердің даму тенденциялары. Қазіргі заманғы деструктивті діни ұйымдар мен ағымдар. Өркениеттердің өзара әрекеттесуі. Өркениеттердің сауда-экономика саласындағы өзара әрекеттесулері (Ұлы жібек жолы, халықаралық ұйымдар: Дүниежүзілік сауда ұйымы (ДСҰ), Халықаралық валюта қоры (ХВҚ), Мұнай экспорттаушы елдер ұйымы(МЭЕҰ), Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), Еуразиялық Экономикалық Одақ (ЕАЭО) және тағы басқалар. Өркениеттердің дипломатиялық саладағы өзара әрекеттесулері. Дипломатия өркениеттердің өзара жақындасу факторы ретінде. Өркениеттердің өзара әрекеттесуінің әскери-саяси аспектісі (жаулаушылық соғыстар, отарлық экспансия, әскери-саяси одақтар, дүниежүзілік соғыстар, қырғи-қабақ соғыс, жергілікті қақтығыстар, этносаралық қақтығыстар). Мәдениеттер диалогі (мәдениеттердің өзара әрекеттесуі мен өзара ықпалдары).

2) Этникалық және әлеуметтік процестер. Антропогенез және этногенез. Адамның пайда болуы туралы теориялар (діни, ғарыштық, эволюциялық). "Этнос", "этногенез", " ұлт" ұғымдары. Этностардың пайда болуына байланысты теориялар. Әлемнің этникалық картасы: өткен заман және қазіргі уақытта (ұлттық мемлекеттердің қалыптасуы мен ыдырауы, "ұлттық сана", этностардың ассимиляциясы, шағын этностардың проблемалары). Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар. Ұлтаралық қатынастар: мәселелер және қарама-қайшылықтар. Ұлтаралық қақтығыстардың себептері мен салдарлары (ұлтшылдық, шовинизм, нәсілдік кемсітушілік, нацизм). Этностардың бейбіт өзара әрекеттесуінің тәсілдері (халықаралық интеграция, Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ), Еуропа Одағы (ЕО), Түркі мәдениетін және өнерін дамыту халықаралық ұйымы(ТҮРКСОЙ), Еуразиялық Экономикалық Одақ (ЕАЭО), Ислам Ынтымақтастық Ұйымы (ИЫҰ), Қазақстан халқы Ассамблеясы және тағы басқалар). Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары. Социогез туралы теориялардың әртүрлілігі (формациялық тәсіл, өркениеттік тәсіл және тағы басқалар). Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары (қоғам ұйымдасуының қандық-туыстық, көршілік-аумақтық, макроэтникалық қағидалары). Қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясы.

3) Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан. Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер. "Мемлекет", "билік", "басқару институты" ұғымдары . Мемлекеттің пайда болу теориялары (Аристотель, Платон, Конфуций, Ф. Аквинский, Н. Макиавелли, Дж. Локк, Т. Гоббс, Т. Джефферсон, Ф. Энгельс және тағы басқалар). Мемлекет формаларының эволюциясы: ежелгі заманнан бүгінгі күнге дейін (монархия, республика, теократиялық мемлекеттер). Саяси режимдердің типтері (тоталитарлық, авторитарлық, демократиялық). Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери - саяси оқиғалар. Антикалық дәуірдегі әлемдік империяларының қалыптасуы (Парсы империясы, Александр Македонский империясы, Рим империясы). Ғұндардың жаулап алушылық жорықтары Батыс Рим империясының ыдырауы мен антикалық кезеңінен орта ғасырларға көшу процесінің бір факторы ретінде. Араб шапқыншылықтары мен Крест жорықтары (Араб халифаты мен кресшілер мемлекеттерінің құрылуы мен ыдырауы). Еуразия картасының өзгеруіне Шыңғысхан жорықтарының әсері (Моңғол империясы, Алтын Орда, Әмір Темір империясы, Мәскеу мемлекеті, Құбылай мемлекеті, Ильханат). Еуропаның өзгеруіне Наполеон жорықтарының әсері (капиталистік дамудың жеделдетілуі, Еуропада либералдық әлеуметтік идеялардың таратылуы). Дүниежүзілік соғыстар және халықаралық қатынастар жүйесі: Версаль - Вашингтон, Ялта - Потсдам жүйелері. Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде. Буржуазиялық революциялар индустриалды қоғам қалыптасуының катализаторы ретінде (XVII ғасырдағы Ағылшын буржуазиялық революциясы, XVIII ғасырдағы Француз буржуазиялық революцияы, АҚШ-ғы тәуелсіздік үшін соғыс, Еуропадағы 1848 жылғы "ұлттар көктемі"). Социалистік революция әлеуметтік теңдік

идеяларын жүзеге асырудың радикалды тәсілі ретінде (1917 жылғы Қазан Социалистік революциясы, Қытайдағы 1946-1949 жылдардағы Азаматтық соғыс, 1959 жылғы Куба революциясы). Социалистік революциялар нәтижесіндегі қоғамдық құрылымының өзгеруі. Қазіргі заманның революциялары: себептері мен салдарлары (Шығыс Еуропадағы 1989-1990 жылдардағы "барқыт революциясы", Таяу Шығыстағы 2010-2011 жылдардағы "Араб көктемі", бұрынғы Кеңес Одағы елдеріндегі "түрлі-түсті революциялар"). Қоғам проблемаларын революциялық жолмен шешудің салдарлары.

4) Мәдениеттің дамуы. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары. Адамзаттың тарихи-мәдени мұрасын сақтап қалуға бағытталған ЮНЕСКО-ның қызметі . ЮНЕСКО-ның Дүниежүзілік мұрасының тізімі. Әлемнің ең ірі мұражайлары: адамзаттың тарихи зердесінің қазынасы (Эрмитаж, Лувр, Британ мұражайы, Метрополитен, Жапония Ұлттық мұражайы, Египет мұражайы, Уффици галереясы, Қазақстан Республикасының Ұлттық мұражайы және тағы басқалар). Әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтау барысындағы мұражайлардың рөлі. Өнер – қоғам дамуының көрінісі. Тарихи процестер аясындағы өнердің бағыттары мен стильдері (абстракционизм, модернизм, постмодернизм, авангардизм, футуризм, кубизм, сюрреализм, экспрессионизм, гиперреализм, хайтек стилі және тағы басқалар). Өнердің бағыттары мен стильдерінің дамуына қоғамдық процестердің тигізетін әсері. Қазіргі кездегі өнердің даму тенденциялары. Бұқаралық мәдениет және оның қазіргі қоғамға тигізетін әсері (кино, радио, теледидар, интернет, спорт, музыка, қазіргі заманғы әдебиет, қазіргі заманғы бейнелеу өнері). Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары. Жалпыадамзаттық моральдық құндылықтардың қалыптасуы (діни және философиялық идеялар, ұлттық әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер, фольклор, дәстүрлі музыка мен әдебиет, отбасылық құндылықтар). Тарихи оқиғалар аясындағы құндылықтардың өзгеруі (ұлттық мемлекеттердің қалыптасуы, дүниежүзілік соғыстар, қырғи-қабақ соғыстың аяқталуы). Қоғамның адамгершілік құндылықтарды қайта бағалауына ықпал еткен XX ғасырдың тарихи оқиғалары. Жаһандану жағдайындағы рухани-адамгершілік құндылықтардың өзгеру мәселесі (прагматизм, рационализм, шектен тыс дарашылдық, нигилизм, конформизм, әлеуметтік апатия, тұтынушылық психология, діни фанатизм, неофашизм , бейресми жастар ұйымдары);

5) Өркениеттер: даму ерекшеліктері. Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық. Экономика және экономикалық жүйелердің типтері (" экономика" және "экономикалық жүйе" ұғымдары). Елдердің экономикалық дамуының ерекшеліктері. Дәстүрлі (аграрлық) экономика. Нарықтық экономика (либералды экономика). Жоспарлы (социалистік) экономика. Аралас экономика. Табиғи және географиялық факторлардың мемлекеттердің экономикалық дамуына тигізетін әсері. Табиғи және географиялық факторларға байланысты елдердің экономикалық мамандандырылуы (Парсы шығанағы елдері, Канада, Австралия, Түркия, Бразилия

және тағы басқалар). Мемлекеттердің экономикалық дамуындағы табиғи-географиялық шектеуші факторларға төтеп берудің тарихи мысалдары (Жапония, Израиль, Сингапур, Малайзия және тағы басқалар). Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі. Мемлекеттердің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі. Қазіргі кезеңдегі мемлекеттердің біркелкі емес экономикалық даму мәселелері (бұрынғы отарлардың экономикалық дамуы, неоколониализм, шикізатқа бағытталған экономикалар). Мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілік пен экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудегі халықаралық ұйымдардың рөлі.

6) Саяси-құқықтық процестер. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемелекет ұғымы, принциптері мен қалыптасуының тарихи алғышарттары (мемлекеттік билікті бөлу принципі, заңның үстемдігі, құқықтар мен бостандықтардың кепілдігі). Құқықтық мемлекет принциптерінің жүзеге асырылуының тарихи тәжірибесі (Адам мен азаматтың құқықтары туралы декларациясы, АҚШ-тың тәуелсіздік туралы декларациясы, АҚШ-та құлдықты жою туралы Заң, Жалпыға бірдей адам құқықтарының декларациясы, Қазақстан Республикасының Конституциясы). Азаматтық қоғамның түсінігі мен жалпы сипаттамасы (Үкіметтік емес ұйымдар, лоббизм, қоғамдық ұйымдар мен қозғалыстар). Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің қазіргі заманғы даму тенденциялары. Үкіметтік емес ұйымдар және олардың азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуындағы рөлі. Әлемнің қазіргі саяси жүйесі. Әлемнің саяси жүйесінің өзгеруі. Халықаралық қатынастардағы Ялта-Потсдам жүйесінің ыдырау себептері. Әлемнің биполярлы жүйесінің ерешеліктері. Әлем құрылысының постбиполярлық жүйесі. "Постбиполярлы жүйе", "көпвекторлы саясат", "бірполярлы әлем" ұғымдары. Халықаралық қатынастардың қазіргі замандағы тенденциялары. Қазіргі кезеңдегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі. Халықаралық қауіпсіздіктің қазіргі кездегі қауіп-қатерлері (сепаратизм, ланкестік, фундаментализм, экстремизм, босқындар мәселесі, ірі мемлекеттердің қарсыласуы). Бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтаудағы мемлекеттердің бірлескен әрекеттері. Халықаралық және аймақтық ұйымдары: Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ), Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы (ЕҚЫҰ), НАТО, Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), Азиядағы Өзара Ықпалдастық және Сенім Шаралары жөніндегі Кеңес (АӨСШК), Ұжымдық Қауіпсіздік туралы Шарт Ұйымы (ҰҚШҰ) және тағы басқалар.

7) Қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Жаңа замандағы және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы. Жаңа замандағы және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың дамуының негізгі бағыттары (либерализм, ұлтшылдық, социал-демократия, марксизм, экзистенциализм, прагматизм, позитивизм). XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер. Бостандық пен азаматтық құқықтар үшін күрес. М. Ганди және оның бейбіт жолмен қарсыласу идеясы (сатьяграха, свараджа, свадеши). Мартин Лютер Кингтің ұлы арманы (нәсілдік кемсітушілік, сегрегация, азаматтық құқықтар үшін күрес).

Н. Манделла – апартеидке қарсы күресуші (апартеид, азаматтық құқықтар).

XX ғасырдағы – XXI ғасырдың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар. Мемлекет тархындағы тұлғаның ролі. Мұстафа Кемал Ататүрік – Түрік Республикасының негізін қалаушысы (зайырлы мемлекет, этатизм). Франклин Делано Рузвельт және оның "жаңа бағыты". Ф. Рузвельттің бейбіт және соғыс кезіндегі ішкі және сыртқы саясатының ерекшеліктері. Шарль де Голль: Франция ұлылығының қайта өрлеуі (голлизм, Бесінші республика). Дэн Сяопин – көрнекті Қитай реформаторы (" қытайлық ерекшелігі бар социализм", "бір ел – екі жүйе"). Ли Куан Ю, Махатхир Мохаммад: "үшінші әлемнен бірінші әлемге" ("экономикалық ғажайып", "азиялық серпініс", жаңа индустриалды елдер). Н.Ә.Назарбаев және модернизацияның қазақстандық моделі. "Қазақстан - 2030", "Қазақстан - 2050" даму стратегиялары, " Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы. Мемлекет тарихының өтпелі кезеңдеріндегі реформалардың маңыздылығы.

8) Білім мен ғылымның дамуы. Білім алу жалпы адамзаттық құндылық ретінде. Жазу мен кітап бастыру – адамзаттың ұлы жетістіктері (пиктография, иероглифтер, сына жазу, руникалық жазу, кітап бастыру және тағы басқалары). Мектептегі білім беру: ежелгі кезеңнен бүгінгі күнге дейін (гимнасия, палестра, академия, спарталық мектеп, схоластика, жеті "еркін өнер", мектебтер, медреселер, жексенбілік мектептер, қолөнер мектептері және тағы басқалар). Мектептегі білім берудің заманауи модельдері. Жоғары білім беру жүйесі: тарих пен қазіргі кезең (Кордова, Прага, Оксфорд, Кембридж, Сорбонна университеттері және тағы басқалары). Ағартушылық пен ғылымды өрістетудегі алғашқы университеттердің рөлі. Жоғарғы білім берудің заманауи модельдері. Ғылыми-техникалық прогресс. Ғылыми-техникалық прогрестің тарихи кезеңдері. "Өнеркәсіп төңкерісі", "ғылыми-техникалық революция" ұғымдары. Қазіргі кездегі өркениеттің дамуындағы ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын бағалау. Ғылыми-техникалық прогресс және қазіргі заманның жаһандық мәселелері. Қазіргі кездегі ғылыми технологиялар. Қазіргі заманғы ақпараттық технологиялар. Қоғамның дамуына ақпараттық технологиялардың әсері. Қазіргі ғылымның перспективалық салалары (робототехника, космонавтика, гендік инженерия).

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер,

бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	практикалық
1 Бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері.			
1.1. Өркениет: зерттеудің теориялары мен әдістері.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. " Өркениет" түсінігі.			
1.2. Өркениеттердің жіктелуі.			
Тақырып 1.2.1. Өркениеттің дәстүрлі (аграрлықтүрі: көшпелі және отырықшы-егіншілік.			
Тақырып 1.2.2. Өркениеттің индустриалдық даму кезеңі. Өркениеттің постиндустриалды даму кезеңі Қазіргі заманғы өркениеттің дамуына ақпараттық технологиялардың ықпалы.			
1.3. Әлем өркениеттерінің тарихы.	+	+	+
Тақырып 1.3.1. Ежелгі әлем өркениеті Ежелгі Шығыс өркениеттеріндегі тәрбие мен оқыту (Шумер, Вавилон, Ассирия, Египет, Үндістан, Қытай) . Ежелгі Грециянның негізгі білім беру жүйелері — спартандық және афиналық: мәдени тіршілік ету ортасы,			

оқыту мен тәрбиенің мазмұны. Римдік тәрбие мен білім беру жүйесі, о н ы ң азаматтық-патриоттық бағыты.			
Тақырып 1.3.2. Африка, Америка, Австралия және Океанияның дәстүрлі өркениеттері.			
Тақырып 1.3.3. Әлемдік діндер және өркениеттердің дамуы.			
1.4. Өркениеттердің өзара әрекеттесуі.	+	+	+
Тақырып 1.4.1. Өркениеттер әрекеттестігінің сауда-экономикалық саласы.			
Тақырып 1.4.2. Өркениеттер әрекеттестігінің дипломатиялық саласы.			
Тақырып 1.4.3. Өркениеттер әрекеттестігінің әскери-саяси саласы.			
Тақырып 1.4.4. Мәдениеттер диалогі.			
2 Бөлім. Этникалық және әлеуметтік процестер.			
2.1. Антропогенез және этногенез.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Адамның шығу тегі теориялары.			
Тақырып 2.1.2. Этностардың пайда болуы туралы теориялар.			
Тақырып 2.1.3. Әлемнің этникалық картасы: өткен заманда және қазіргі уақытта.			
2.2. Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар.	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Этносаралық қатынастар: проблемалары және қарама-қайшылықтары.			

Тақырып 2.2.2. Этносаралық қатынастар: бейбіт өзара әрекеттестік тәсілдері.			
2.3. Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары.	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Социогенез туралы теориялардың алуан түрлілігі.			
Тақырып 2.3.2. Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары.			
3 Бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан			
3.1. Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Мемлекет түсінігі. Мемлекеттің пайда болу теориялары			
Тақырып 3.1.2. Мемлекет формаларының эволюциясы: ежелгі кезеңнен бүгінгі күнге дейін			
Тақырып 3.1.3. Саяси режимдердің типтері			
3.2. Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери -саяси оқиғалар	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Антикалық кезеңдегі әлемдік империялардың қалыптасуы.			
Тақырып 3.2.2. Ғұндардың жаулап алушылық жорықтары ежелгі заманнан орта ғасырларға өтудің бір факторы ретінде.			
Тақырып 3.2.3. Араб шапқыншылықтары мен Крест жорықтары.			
Тақырып 3.2.4. Еуразия картасының өзгеруіне			

Шыңғысхан жорықтарының ықпалы.			
Тақырып 3.2.5. Еуропаның өзгеруіне Наполеон жорықтарының әсері.			
Тақырып 3.2.6. XX ғасырдағы дүниежүзілік соғыстардың халықаралық қатынастар жүйесіне әсері.			
3.3. Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде.	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Буржуазиялық революциялар – индустриалды қоғамның құрылуының катализаторы.			
Тақырып 3.3.2. Социалистік революция әлеуметтік теңдік идеяларын жүзеге асырудың радикалды әдісі ретінде.			
Тақырып 3.3.3. Қазіргі кездегі революциялар: себептері мен салдары.			
4 Бөлім. Мәдениеттің дамуы.			
4.1. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Адамзаттың тарихи-мәдени мұрасын сақтап қалудағы ЮНЕСКО-ның қызметі.			
Тақырып 4.1.2. Әлемнің ең ірі мұражайлары: адамзаттың тарихи зердесінің қазынасы.			
Тақырып 4.1.3. Әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтау барысындағы мұражайлардың рөлі.			

4.2. Өнер – қоғам дамуының бейнесі.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Тарихи процестер контекстіндегі өнердің бағыттары мен стильдері.			
Тақырып 4.2.2. Заманауи өнердің даму тенденциялары.			
4.3. Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары.	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Жалпыадамзаттық адамгершілік құндылықтардың қалыптасуы.			
Тақырып 4.3.2. Тарихи оқиғалар контекстіндегі құндылықтардың өзгеруі.			
Тақырып 4.3.3. Қоғамның адамгершілік құндылықтарды қайта бағалауына ықпал еткен XX ғасырдың тарихи оқиғалары.			
Тақырып 4.3.4. Жаһандану жағдайындағы рухани-адамгершілік құндылықтардың өзгеру мәселесі.			
5 Бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері.			
5.1. Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Экономика және экономикалық жүйелердің типтері.			
Тақырып 5.1.2. Дәстүрлі (аграрлық) экономика.			
Тақырып 5.1.3. Нарықтық экономика.			
Тақырып 5.1.4. Жоспарлы социалистік экономика.			

Тақырып 5.1.5. Экономиканың аралас түрлері.			
5.2. Мемлекеттің экономикалық дамуына табиғи-географиялық фактордың әсері.	+	+	+
Тақырып 5.2.1.Табиғи географиялық факторларға қарай мемлекеттердің шаруашылық мамандандырылуы.			
Тақырып 5.2.2. Мемлекеттердің экономикалық дамуындағы табиғи-географиялық шектеуші факторларға төтеп берудің тарихи мысалдары.			
5.3. Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі.	+	+	+
Тақырып 5.3.1. Мемлекеттердің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі.			
Тақырып 5.3.2. Жекелеген мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілікке және экономикалық артта қалушылыққа төтеп беру жолдары.			
6 Бөлім. Саяси-құқықтық процестер.			
6.1. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Құқықтық мемлекет түсінігі.			
Тақырып 6.1.2. Құқықтық мемлекет принциптерінің жүзеге асырылуының тарихи тәжірибесі.			
Тақырып 6.1.3. Азаматтық қоғам түсінігі және жалпы сипаттамасы .			

Тақырып 6.1.4. Азаматтық қоғамдағы үкіметтік емес ұйымдар.			
6.2. Әлемнің қазіргі саяси жүйесі.	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Әлемнің саяси жүйесінің өзгеруі.			
Тақырып 6.2.2. Әлем құрылысының постбиполярлық жүйесі.			
6.3. Қазіргі кездегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі.	+	+	+
Тақырып 6.3.1. Халықаралық қауіпсіздікке төнген қазіргі кездегі қауіп-қатерлер.			
Тақырып 6.3.2. Бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауда мемлекеттердің бірлескен әрекеттері.			
7 Бөлім. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы.			
7.1. Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың дамуының негізгі бағыттары.			
7.2. XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер.			
Тақырып 7.2.1. М. Ганди және оның бейбіт жолмен қарсыласу идеясы			
Тақырып 7.2.2. Мартин Лютер Кингтің ұлы арманы			
Тақырып 7.2.3. Н. Мандела –апартеидке қарсы күресуші			
7.3. XX ғасырдағы – XXI ғасырдың басындағы			

көрнекті саясаткер-реформаторлар	+	+	+
Тақырып 7.3.1. Мұстафа Кемал Ататүрік –Түрік Республикасының негізін қалаушы.			
Тақырып 7.3.2. Франклин Делано Рузвельт және оның "жаңа бағыты".			
Тақырып 7.3.3. Шарль де Голль: Франция ұлылығының қайта жаңғыруы.			
Тақырып 7.3.4. Дэн Сяопин – көрнекті қытай реформаторы.			
Тақырып 7.3.5. Ли Куан Ю и Махатхир Мохаммад : "үшінші әлемнен бірінші әлемге".			
Тақырып 7.3.6. Н.Назарбаев және модернизацияның қазақстандық моделі.			
Тақырып 7.3.7. Тарихтағы тұлғаның ролі. Көрнекті саясаткер-реформаторлардың оқу-ағарту саласындағы саясаты.			
8 Бөлім. Білім мен ғылымның дамуы.			
8.1. Білім алу бүкіл адамзаттық құндылық ретінде.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Жазу мен кітап бастыру – адамзаттың ұлы жетістіктері.			
Тақырып 8.1.2. Құндылықтар-қатынастар, құндылықтар-сапа, құндылықтар-білім.			
Тақырып 8.1.3. Мектептегі білім беру: ежелгі заманнан бүгінгі күнге дейін (гимнасия, палестра, академия, спарталық мектеп, схоластика, жеті "еркін өнер", мектебтер,			

медреселер, жексенбілік мектептер, қолөнер мектептері және тағы басқалар). Мектептегі білім берудің заманауи модельдері. Батыс еуропа елдеріндегі XIX-XX ғасырлардағы мектеп пен тәрбие.			
Тақырып 8.1.4. Жоғары білім беру жүйесі: өткені мен бүгіні Ағартушылық пен ғылымды өрістетудегі алғашқы университеттердің рөлі. Жоғарғы білім берудің заманауи модельдері.			
Тақырып 8.1.5. Қазіргі әлемдегі білім берудің рөлі мен орны. Білім беруді дамытудың қазіргі тенденциялары. Әлемдік білім беру кеңістігіндегі білім ұғымын түсіну.			
Тақырып 8.1.6. Педагогикалық интеграция білім берудің жаһандық мәселелерін шешу құралы ретінде. Интеграциялық педагогикалық процестер.			
8.2. Ғылыми-техникалық прогресс.	+	+	+
Тақырып 8.2.1. Ғылыми-техникалық прогресстің тарихи кезеңдері Ғылымның, техниканың және өндіріс технологиясының ілгерілеуі.			
Тақырып 8.2.2. Ғылыми-техникалық прогресс және қазіргі заманның жаһандық проблемалары.			
8.3. Қазіргі заманғы ғылыми технологиялар.	+	+	+
Тақырып 8.3.1. Қазіргі кездегі ақпараттық технологиялар.			

Тақырып 8.3.2. Қазіргі ғылымның перспективті салалары. (робототехника, космонавтика, гендік инженерия және тағы басқалар).			
Тақырып 8.3.3. Баспа ісінің тарихы. Полиграфиялық өндірістегі қазіргі заманғы әдістер.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Тарау атауы	Бөлім атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Өркениет: зерттеудің теориялары мен әдістері	1) Тарихи оқиғаларды, процестер мен құбылыстарды түсіндіру үшін "өркениет", " өркениет типі" терминдерін қолдану; 2) "Өркениет" түсінігін зерттеудің негізгі әдістерін түсіндіру.	1) "Өркениет" ұғымын анықтаудағы ғалымдардың пікірлерін талдайды; 2) "Өркениет" ұғымын танудың негізгі бағыттарын анықтайды; 3) "Өркениет" ұғымын анықтаудағы эволюциялық және өркениеттілік бағыттардың айырмашылықтарын сипаттайды.
	Өркениеттердің жіктелуі	1) Әлем өркениеттерінің тарихы мен олардың өзара әрекеттесуін түсіндіру; 2) өркениеттің дәстүрлі түрінің ерекшеліктерін түсіндіру.	1) Өркениеттің түрлерін сипаттайды; 2) ежелгі өркениеттердің ерекшеліктерін оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтайды; 3) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды;
		1) Өркениеттің индустриалды түрінің ерекшеліктерін түсіндіру; 2) өркениеттің постиндустриал ды	1) Өркениеттің индустриалды және постиндустриалды түрлерін сипаттайды; 2) ақпараттық технологиялардың қазіргі өркениеттің дамуына әсерін анықтайды; 3) индустриалды және постиндустриалды

		дамуының ерекшеліктерін түсіндіру.	өркениеттердің айырмашылықтарын талдайды. 4) Қазіргі заманғы өркениеттің дамуына ақпараттық техноло-гиялардың ықпалын анықтайды.
Өркениет: даму ерекшеліктері	Әлем өркениеттерінің тарихы	1) Ежелгі өркениеттердің ерекшеліктерін, оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтау; 2) әлем өркениеттері мен діндердің даму тарихын, ерекшеліктерін сараптау.	1) Ежелгі өркениеттердің дамуына діни сенімдердің әсерін анықтайды; 2) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды; 3) мемлекет пен қоғамның дамуы туралы ежелгі философиялық ілімдерді зерделейді. 4) батыс пен шығыс тарихының дамуындағы эллинизмнің маңыздылығын анықтайды және бағалайды..
		2) Локальді өркениеттердің ерекшеліктерін, оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтау.	1) Дәстүрлі өркениет ошақтарын атайды және орналасқан жерін картадан көрсетеді; 2) аймақтардың өркениеттік ерекшеліктер трансформациясының себептерін анықтайды; 3) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды.
		1) Әлемдік діндер іліміндегі жалпы адамгершілік құндылықтарды анықтау; 2) әлемдік діндердің даму кезеңдері мен ерекшеліктерін сипаттау.	1) Әлемдік діндердің философиялық негіздерін анықтайды; 2) қазіргі кездегі өркениет жағдайында әлемдік діндердің даму тенденцияларын сипаттайды; 3) қазіргі кездегі деструктивті діни ұйымдар мен ағымдардың қоғамға әсерін бағалайды.

		1) Себеп-салдарлық байланысты анықтай отырып, әлемдік сауданың өркениет дамуындағы рөлін анықтау.	1) Әлемдік экономиканың дамуындағы халықаралық ұйымдардың рөлін анықтайды; 2) қазіргі заманғы жетекші халықаралық ұйымдарды атайды, олардың іс-әрекетінің маңыздылығын бағалайды.
		2) Қазіргі өркениеттің дамуындағы дипломатияның рөлін анықтау.	1) Өркениеттерді жақындастыру факторы ретінде дипломатияның маңызын анықтайды; 2) өркениеттерді жақындастыруда дипломатияның үлесін саралайды.
		3) Отаршыл экспансия мен қазіргі замандағы жаһандық мәселелердің себеп-салдарлық байланысын анықтау.	1) Ежелгі және орта ғасырлардағы жаулап алушылық жорықтардың себептерін анықтайды; 2) қазіргі өркениеттің даму контекстінде әскери қақтығыстардың ерекшеліктері мен салдарларын талдайды.
	Өркениеттердің өзара әрекеттесуі	4) Өркениеттердің жетістіктерін зерттей отырып, мәдениеттердің өзара әрекеттестігі мен өзара ықпалын сипаттау.	1) Мәдениеттердің өзара әрекеттесуінің өркениетті деңгейін талдайды; 2) жаһанданудың оң және теріс жақтарын анықтайды, оның қоғамның рухани дамуына әсерін бағалайды.
		5) Адамзат тарихындағы жаулап алушылық жорықтар, отаршыл экспансия және жаһандық мәселелердің себептерін, байланысын бағалау.	1) Ежелгі және орта ғасырлардағы жаулап алушылық жорықтардың себептерін, отаршыл экспансия мен қазіргі замандағы жаһандық мәселелердің себеп-салдарлық байланысын анықтайды; 2) қазіргі өркениеттің даму контекстінде әскери қақтығыстардың ерекшеліктері мен салдарларын талдайды;

			3) жаһанданудың жағымды және жағымсыз жақтарын анықтай отырып, оның қоғамның рухани дамуына әсерін қорытындылайды.
Этникалық және әлеуметтік процестер	Антропогенез және этногенез	1) Антропологиялық, этникалық және әлеуметтік үдерістердің байланыстарын анықтау.	1) Тарихи оқиғаларды, процестер мен құбылыстарды түсіндіру үшін "этнос", "этногенез", "ұлт", "социогенез", "формациялық әдіс", "өркениеттік әдіс" ұғымдарын қолданады; 2) ұлтаралық қақтығыстардың пайда болуының себеп-салдарлық байланысын түсіндіреді.
	Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары	1) Ұлтаралық қатынастардың сипатын, интеграциялық процестердің тиімділігін негіздеу.	1) Тарихи оқиғаларды талдау негізінде қазіргі кездегі ұлтаралық қатынастардың сипатын түсіндіреді; 2) қазіргі кездегі интеграциялық процестердің тиімділігін салыстырады ; 3) ұлтаралық келісімнің қазақстандық үлгісінің мысалында этностар арасындағы бейбіт әрекеттестіктің мүмкіндігін талдайды;
		1) Этникалық және мәдени әртүрлілікті, антропогенездің әртүрлі теорияларын тұжырымдау.	1) Қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясын зерттейді; 2) әртүрлілікті сақтаудың маңыздылығын қорытындылайды; 3) антропогенездің әртүрлі теорияларын жүйелейді; 4) қоғамдағы әлеуметтік стратификацияны болжайды.
			1) Тарихи оқиғалар мен процестерді түсіндіру үшін "мемлекет", "билік", "басқару институты" терминдерін қолданады;

Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан	Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер	1) Бірінші және екінші дүниежүзілік соғыстар мен буржуазиялық революциялардың себептері мен салдарларын тұжырымдау.	2) тарихи құжаттарды талдау негізінде - бірінші және екінші дүниежүзілік соғыстардың себептері мен салдарларын айқындайды; 3) буржуазиялық революциялардың нәтижесіндегі әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді саралайды.
	Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери -саяси оқиғалар Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде	1) Антика дәуіріндегі империялардың, араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының және моңғол шапқыншылығының себептері мен салдарын салыстыру, пікір білдіру.	1) Мемлекеттердің тарихи формаларына тән белгілерін анықтайды; 2) тоталитарлық саяси режимнен қазіргі замандағы демократияға ауысудың ерекшеліктерін жүйелейді; 3) антика дәуірінде империялардың пайда болуының себептері мен салдарларын негіздейді; 4) дәйекті қорытындылар жасай отырып, араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының себептерін анықтайды; 5) моңғол шапқыншылығының Еуразиядағы ұлттық мемлекеттердің қалыптасу процесіне әсерін талдайды.
		1) Тарихи дамудың заңдылығын, революциялардың жағымды және жағымсыз салдарларын бағалау.	1)Тарихи деректердің негізінде антикалық дәуірден орта ғасырларға өту заңдылығын тұжырымдайды; 2) революциялардың жағымды және жағымсыз салдарын анықтайды; 3) қоғамдық мәселелерді шешудің революциялық тәсілінің салдары жайлы қорытынды жасайды.
		1) ЮНЕСКО-ның Әлемдік мұра нысандар тізімі ескерткіштерінің	1) ЮНЕСКО қызметін мысалға ала отырып тарихи-мәдени мұраны сақтау жолдарын түсіндіреді. 2) әлемдегі ең ірі мұражайлардың

		мысалында тарихи-мәдени мұраның маңыздылығын анықтау.	ерекшеліктерін анықтайды.
Мәдениеттің дамуы	Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары	1) Тарихи-мәдени мұраны сақтау жолдарын, әлем мұражайларының ерекшеліктерін, құндылықтарын айқындау; 2) әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтап қалудағы мұражайлардың рөлін түсіндіру.	1) Әлемдік мәдениеттің көрнекті өкілдерінің шығармашылық туындыларын талдайды; 2) бұқаралық мәдениеттің ерекшеліктерін, оның қазіргі қоғамға әсерін негіздейді; 3) қоғамның тұрақты дамуы үшін қазіргі әлемнің жалпыадамзаттық адамгершілік құндылықтарының маңызын салыстырады; 4) әлемдегі ең ірі мұражайлардың ерекшеліктерін анықтайды.
	Өнер – қоғам дамуының бейнесі	1) XX ғасырдың екінші жартысы мен XXI ғасырдың басындағы мәдениеттегі тың құбылыстарды түсіндіру; 2) тарихи процестер контекстіндегі өнердің бағыттары мен стильдерін білу;	1) Қоғамдағы өзгерістерді түсіну үшін "абстракционизм", "модернизм", "постмодернизм", "авангардизм", "футуризм", "кубизм", "сюрреализм", "экспрессионизм", "гиперреализм", "хайтек" терминдерін қолданады; 2) әлем мәдениетінің көрнекті өкілдерінің шығармашылық туындыларын талдап, олардың ерекшеліктерін анықтайды.
	Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары	1) XX ғасырдың тарихи оқиғаларының себеп салдарын, байланыстыру, ерекшеліктерін анықтау.	1) Қоғамның моральдық құндылықтарын қайта бағалауға септігін тигізген XX ғасырдың тарихи оқиғаларының ерекшеліктерін талдайды; 2) жаһанданудың ұлттық-мәдени дамуға әсерін қорытындылайды.
			1) Мемлекеттердің экономикалық даму ерекшеліктерін талдау үшін "экономика" және "экономикалық жүйе" ұғымдарын қолданады;

	Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық	1) Экономикалық жүйелердің тарихи типтерін, табиғи-географиялық фактордың әсерін анықтау, қазіргі кезеңдегі әлем елдерінің экономикалық жіктелуін түсіндіру.	2) әртүрлі мемлекеттердің мысалында экономиканың дәстүрлі (аграрлы) түріне тән белгілерін талдайды; 3) экономикалық жүйелердің түрлері туралы білімдерін пайдалана отырып, экономикалық дамудың ерекшеліктерін түсіндіреді.
Өркениет: даму ерекшеліктері	Мемлекеттің экономикалық дамуына табиғи-географиялық фактордың әсері Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі	1) Нарықтык экономиканың ерекшелігін саралау, табиғи-географиялық фактордың маңызын, рөлін бағалау.	1) Шаруашылық жүйеге әсер ететін факторларды анықтайды; 2) әртүрлі елдердің мысалында нарықтық экономиканың сипаттамалық ерекшеліктерін талдайды; 3) мемлекеттер мен өңірлердің шаруашылық мамандануын қалыптастырудағы табиғи-географиялық фактордың рөлін негіздейді; 4) мемлекеттер мен өңірлердің біркелкі емес экономикалық дамуын салыстырады.
		1) Аралас экономиканың ерекшелігін және дамушы мемлекеттердің, аймақтардың артта қалушылығына көмектесудегі халықаралық ұйымдардың рөлін бағалау.	1) Экономиканың аралас түріне тән белгілерді анықтай отырып, оған көшудің себептерін талдайды; жолдарын болжайды; 2) қазіргі тарихтағы табиғи-географиялық факторларды шектейтін жағдайларда мемлекеттердің табысты экономикалық дамуының мысалдарын тұжырымдайды; елдер мен өңірлердің біркелкі емес экономикалық дамуының тарихи алғышарттарын анықтайды.
			1) Құқықтық мемлекеттің қалыптасуының

	Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	1) Әлемнің қазіргі саяси жүйесі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау бағытындағы мемлекеттердің саяси дамуын болжау.	алғышарттарын зерттейді; 2) саяси-құқықтық процестер мен қазіргі кездегі халықаралық қатынастарды сипаттау үшін құқықтық мемлекет, азаматтық қоғам " постбиполярлық жүйе", " көпвекторлы саясат", "бір полярлы әлем" ұғымдарын қолданады; 3) құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамның құрылуының тарихи байланысын анықтайды;
Саяси-құқықтық процестер	Әлемнің қазіргі саяси жүйесі Қазіргі кездегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі	1) Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің дамуының қазіргі тенденцияларын түсіндіру.	1) Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің дамуының қазіргі тенденцияларын түсіндіру үшін " азаматтық қоғам" ұғымын қолданады; 2) азаматтық қоғамның қалыптасуын, адам құқықтарының Жалпы Декларациясын талдайды; 3)азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуында үкіметтік емес ұйымдардың рөлін айқындайды.
		1) Қазіргі кездегі халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын, халықаралық ұйымдардың қызметін талдау.	1) Тарихи оқиғалар, процестер мен құбылыстарды талдау негізінде қазіргі кездегі халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын түсіндіреді; 2) қауіпсіз әлем дамуының ықтимал жолдарын болжайды; 3) бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауға бағытталған халықаралық ұйымдардың қызметін тұжырымдайды.
			1) Қоғамдық-саяси ойдың дамуы үшін Ағартушылық дәуір

	Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы	1) Азаматтық құқықтар үшін күресте тұлғаның белсенді азаматтық позициясының маңыздылығын, қоғамдық-саяси өмірдегі тұлғаның рөлін бағалау.	идеяларының маңыздылығын пікір білдіреді; 2) XIX-XX ғасырлардағы қоғамдық құрылыс туралы философиялық ойдың даму ерекшеліктерін зерттейді; 3) қоғамдық ойдың дамуын "либерализм", "ұлтшылдық", "социал-демократия", "марксизм", "экзистенциализм", прагматизм", "позитивизм", "гандизм", "нәсілдік кемсітушілік", "сегрегация" ұғымдарын қолданады; 4) қоғамдық-саяси өмірдегі тұлғаның рөлі туралы қортындылар жасайды.
Қоғамдық-саяси ойдың дамуы	XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер	1) Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық саяси ойдың дамуы, XX және XXI ғасырдың көрнекті саясаткер-реформаторлар туралы баяндау.	1) Тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "этатизм", "зайырлы мемлекет" ұғымдарын қолданады; 2) мемлекет тарихындағы тұлғаның рөлін негіздейді; 3) мемлекеттер тарихындағы Ф. Рузвельт, Ш.Голль, М.Ататүрік, Дэн Сяопин, Ли Куан Ю и Махатхир Мохаммадтың ішкі және сыртқы саясатының ерекшеліктерін түсіндіру; 4) ҚХР мысалында жоспарлы экономикадан нарықтық экономикаға көшу себептерін талдайды; 5) тарихи оқиғаларды талдау негізінде Оңтүстік-Шығыс Азиядағы "экономикалық ғажайып" факторларын саралайды.
			1) Қазақстандық модернизация үлгісін құрастыру және жүзеге асырудағы Қазақстан

	XX ғасырдағы – XXI ғасыр дың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар	1) Тұңғыш Президент Н.Ә.Назарбаевтың, тәуелсіз Қазақстанның негізін қалаушының еңбектерін, елдің стратегиялық бағдарламаларының негізгі бағыттарын тұжырымдау.	Республикасының Тұңғыш Президентінің рөлін бағалайды; 2) "Қазақстан - 2030", " Қазақстан - 2050" стратегияларының мысалында мемлекет дамуын ұзақ мерзімді жоспарлау қажеттілігін зерттейді; 3) Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентінің " Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясын ұсыну өзектілігін дәлелдейді; 4) азаматтық құқықтар үшін күресте тұлғаның белсенді азаматтық позициясының маңыздылығын қорытындылайды.
	Білім алу бүкіл адамзаттық құндылық ретінде	1) Елдердің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы білім берудің маңыздылығын айқындау; 2) білім беру орнын жалпыадамзаттық құндылық ретінде айқындау; 3) Ежелгі шығыс өркениеттерінде тәрбие мен оқыту туралы түсінік қалыптастыру;	1) Мемлекеттердің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы білім берудің рөлін айқындайды; 2) адамзат тарихы контекстіндегі білім беруді дамытудағы өзгерістер мен сабақтастықты сипаттайды; 3) Ежелгі Шығыс өркениеттеріндегі тәрбие мен оқыту туралы біледі.
	Ғылыми-техникалық прогресс	1) Әртүрлі мемлекеттердегі өнеркәсіптік революцияның нәтижелерін талдау; 2) білімнің, ғылыми-техникалық прогрестің құндылықтарын түсіндіру; 3) жоғары оқу орындарының пайда болу тарихын зерттеу, олардың дамуының	1) Мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық дамуын талдау үшін " өнеркәсіптік революция", "ғылыми-техникалық революция" ұғымдарын пайдаланады; 2) әртүрлі мемлекеттердегі өнеркәсіптік революцияның ерекшеліктерін, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтайды;

Білім мен ғылымның дамуы		жалпы тенденцияларын анықтау; 4 білім беруді дамытудың қазіргі тенденцияларын сипаттау және білімнің әлемдік білім беру кеңістігіндегі рөлін анықтау	3) білім мен ғылымды дамытудағы алғашқы университеттердің рөлін айқындайды; 4) қазіргі әлемдегі білім берудің рөлі мен орнын айқындайды, қазіргі заманғы үрдістерді сипаттайды.
	Қазіргі заманғы ғылыми технологиялар	1) Білім құндылығы, ғылыми-техникалық прогресс, ғылыми технологиялардың дамуын болжау.	1) Адамзат тарихы контекстінде мектептегі білім берудің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықтарды сипаттайды; 2) мемлекеттердің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы білім берудің рөлі анықтайды; 3) мектептегі білім берудің заманауи үлгілерін салыстырады; 4) ағартушылық пен ғылымды өрістетудегі алғашқы университеттердің рөлін айқындайды.
		1) Қазіргі заманның жаһандық проблемаларын шешу үшін ғылым мен техниканың қазіргі заманғы түрлерін дамытудың маңыздылығын көрсету; 2) бірінші баспаның, баспа материалдарының пайда болу, даму тарихын айту; 3) адамзат тарихындағы баспа ісінің тарихи маңыздылығын түсіндіру; 4) алғашқы баспаханалар туралы, оның ішінде қазақ тілінде, оларды кітап басып шығару ісінің тарихымен байланыстыра отырып, айту;	1) Ғылыми-техникалық прогрестің қазіргі заманның жаһандық проблемаларының туындауына әсерін зерделейді; 2) ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын, рөлін бағалайды; 3) адамзат өркениетін дамыту үшін ақпараттық технологиялар саласындағы жетістіктердің ықтимал салдарын болжайды; 4) баспахана тарихын, баспа өнімін, арнайы мамандарды және баспа ісінде, оның ішінде қазақ тілінде қолданылатын терминдерді біледі; 5) баспа ісінің тарихын түсіндіреді; 6) адамзат өркениетін дамыту үшін ақпараттық

		5) типографиялық істе қолданылатын терминдерді меңгеру.	технологиялар саласындағы жетістіктердің ықтимал салдарын болжайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
16 - қосымша

Педагогикалық бағыттың "География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу- ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "География" пәнін оқыту мақсаты - білім алушылардың қоғам мен географиялық кеңістіктің барлық деңгейлерінде туындаған геоэкологиялық, геоэкономикалық, әлеуметтік, геосаяси және ғаламдық проблемаларды шешуге бағытталған педагогикалық, географиялық білімдерін, біліктері мен дағдыларын қолдану үшін жағдай жасау.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың бойында географиялық кеңістіктік ойлауды, географиялық мәдениет пен тілді дамыту;

2) геоэкологиялық, геосаяси, геоэкономикалық, әлеуметтік үдерістер мен құбылыстарды зерттеу үшін ғаламдық, аймақтық және жергілікті ұстанымдардың түсінуін дамыту;

3) білім алушыларға картографияны, геоэкологияны, геоэкономиканы, геосаясатты, елтану мен адамзаттың ғаламдық проблемаларын зерттеу барысында геокеңістіктік деректерді өңдеудің заманауи әдістерін қолдану үшін жағдай жасау;

4) білім алушының бойында қазіргі дүниенің географиялық көрінісін іс-әрекеттер арқылы зерттеп-тану барысында құндылықтар жүйесін қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны 7 бөлімнен тұрады: "Географиялық зерттеу әдістері", " Картография және геоинформатика", "Табиғатты пайдалану және геоэкология", " Геоэкономика", "Геосаясат", "Елтану", "Адамзаттың ғаламдық проблемалары".

1 бөлім. "Географиялық зерттеу әдістері" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:

1) жалпы географиялық әдістер;

2) өзекті географиялық зерттеу әдістері;

2 бөлім. "Картография және геоинформатика" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:

1) картография;

2) заманауи картографиялық әдістер;

3) геоинформатика негіздері;

3 бөлім. "Табиғатты пайдалану және геоэкология" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:

1) табиғатты пайдалану;

2) геоэкологиялық зерттеу әдістері;

3) табиғатты пайдалануды реттеу;

4) геологиялық зерттеулер негіздері;

4 бөлім. "Геоэкономика" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:

1) геоэкономика негіздері, геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі;

2) шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары;

3) дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы;

4) дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері;

5) дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері;

6) экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе;

7) Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті;

8) Геоэкономикалық даму стратегиялары.

5 бөлім. "Геосаясат" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:

1) геосаясат негіздері, геосаясаттың өзектілігі;

2) дүниежүзінің геосаяси кеңістігі;

3) геосаясаттағы географиялық факторлар;

4) мемлекеттік аумақтың морфологиясы;

5) мемлекеттік шекара;

6) заманауи геосаяси үдерістер;

7) Қазақстанның геосаяси жағдайы;

8) Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі;

9) Қазақстанның геосаяси интеграциясы;

6 бөлім. "Елтану" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:

1) дүниежүзі аймақтары, кешенді географиялық аудандастыру;

2) дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері, салыстырмалы елтану;

3) дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны;

4) дүниежүзі елдерін салыстыру;

7 бөлім. "Адамзаттың ғаламдық проблемалары" Бөлімі келесі Бөлімшелерден тұрады:

1) ғаламдық мәселелерді шешу;

2) ғаламдық мәселелерді шешу жолдары.

"География" пәнінің негізгі мазмұны:

1) "Географиялық зерттеу әдістері". Жалпы географиялық әдістер: география бойынша зерттеу тақырыбын таңдау; географиялық мониторинг әдістері; географиядағы салыстыру әдістері. Өзекті географиялық зерттеу әдістері: географиялық сараптаманың алгоритмі және түрлері; эксперттік бағалау әдістері; географиядағы модельдеу әдістері.

2) "Картография және геоинформатика". Картография: заманауи картографиялық әдістер; геоинформатика негіздері; географиялық деректер базасы, географиялық деректерді визуализациялау. Геоинформатика негіздері: геоақпараттық жүйелердің геоақпараттық әдістері мен технологияларының ерекшеліктері; геоақпараттық жүйелер технологияларының басқа ғылымдармен және өндіріс салаларымен байланысы. Педагогикалық мамандықтарда геоақпараттық жүйелер технологиясын қолдану.

3) "Табиғатты пайдалану және геоэкология". Табиғатты пайдалану: табиғатты пайдалану түрлері; табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға әсерін бағалау; табиғатты тиімді пайдаланудың қағидаттары, оқыту және тәрбиелік мәні. Геоэкологиялық зерттеу әдістері: геоэкологияның зерттеу пәні мен өзектілігі; геосфералардың ластануы; геоэкологиялық аудандастыру; геоэкологиядағы антропогендік факторлар; ғаламдық экологиялық мәселелер; геоэкологиялық үдерістерде географиялық қабық заңдылықтарының рөлін анықтау; ғаламдық экологиялық мәселелерді шешудегі әлемдік тәжірибе; экологиялық мәселелерді шешудегі инновациялық технологиялар; Қазақстанның экологиялық мәселелері, экологиялық мәдениетті қалыптастыру және тәрбиелеу. Табиғатты пайдалануды реттеу : табиғатты пайдалану үдерістерін реттеу; қоршаған ортаны қорғау шаралары; табиғатты қорғаудағы жеке тұлғаның рөлі; Қазақстан Республикасындағы табиғи ресурстарды тиімді пайдаланудың принциптері және тәрбиелік мәні. Геологиялық зерттеулер негіздері; табиғатты пайдалану тұжырымдамасы; қоршаған ортаның антропогендік өзгерістері; табиғатты пайдалану; қоршаған ортаның сапасын бағалау; экология және адам денсаулығы; экологиялық мәдениетті дамытудың педагогикалық негіздері.

4) "Геоэкономика". Геоэкономика негіздері. Геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі: геоэкономика негіздері, геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі; геоэкономика бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктері; геоэкономиканы оқу процесінде жас ұрпаққа педагогикалық ықпалы. Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары; шаруашылықты ұйымдастырудың аумақтық факторлары.

Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы; дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымы; Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері; дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы және модельдері. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері; дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстыру; дүниежүзі елдерін экономикалық даму деңгейі бойынша жіктеу, дамыған елдер; білім берудегі дамушы елдердің топтары. Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе; дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегиялары; Қазақстан Республикасының экономикалық даму стратегиясының мақсатты көрсеткіштері. Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті: Қазақстан экономикасының салалық құрылымы. Геоэкономикалық даму стратегиялары: импортты алмастыру арқылы отандық өндірушілерді қолдау.

5) "Геосаясат". Геосаясат негіздері, геосаясаттың өзектілігі; геосаясаттың мақсаты мен міндеттері, зерттеу пәні, негізгі категориялары; білім беру сапасы саласындағы геосаясат. Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі: қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігі; білім беру геосаясатына әсер ететін жаһандық трендтер мен факторлар. Геосаясаттағы географиялық факторлар: геосаясаттағы физикалық-географиялық және экономикалық факторлардың маңызы; педагогикалық және саяси факторлардың геосаясаттағы маңызы. Мемлекеттік аумақтың морфологиясы: мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері; мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері бойынша жіктеу. Мемлекеттік шекара; мемлекеттік шекаралардың функциясы, түрлері, анықтау және белгілеу шаралары, динамикасы; Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекаралары, көрші мемлекеттермен қарым қатынасы, басты көрсеткіштері мен динамикасы. Заманауи геосаяси үдерістер: қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістер. Геосаяси жағдай: Қазақстанның геосаяси жағдайы. Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі: Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін факторлар; қауіпсіздіктің кәсіби педагогикалық мәдениеті: дамыту және жетілдіру жолдары; Қазақстанның геосаяси интеграциясы; Қазақстанның білім беру саласындағы халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланысы.

6) "Елтану". Дүниежүзі аймақтары, кешенді географиялық аудандастыру: дүниежүзі физикалық- географиялық аудандастыру. Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері. Салыстырмалы елтану; дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштер; әлем елдерін салыстыру кезіндегі білім көрсеткіштері; әлем елдеріндегі білім беру технологияларының даму ерекшеліктері. Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны: ғарыштық түсірілімнен Қазақстанның Жер серіктен түсірілген картасына дейін; мемлекеттердің географиялық жағдайы: мүмкіндіктер мен қатерлер; Азия жүрегіндегі Ұлы дала елі. Дүниежүзі елдерін салыстыру; Қазақстанның білім беру саласындағы рейтингі; қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығы, субъектілері мен тұтынушылары.

7) "Адамзаттың ғаламдық проблемалары". Ғаламдық мәселелерді шешу: адамзат дамуындағы мәселелер және оларды анықтау критерийлері; дамушы елдердегі жаһандық проблемалар; жаһандану жағдайындағы білім беру мәселелері.Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары: адамзаттың ғаламдық проблемаларын шешудегі әлемдік тәжірибе; ғаламдық проблемалардың Қазақстан аумағындағы көріністері; Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас педагогтың рөлі.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 Бөлім. Географиялық зерттеу әдістері			
1.1 Жалпы географиялық әдістер	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Географиядан зерттеу тақырыбын таңдау.			
Тақырып 1.1.2. Географиялық мониторинг әдістері			
Тақырып 1.1.3. Географиядағы салыстыру әдістері.			
1.2. Өзекті географиялық зерттеу әдістері	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Географиялық			

сараптаманың алгоритмі және түрлері.			
Тақырып 1.2.2. Эксперттік бағалау әдістері.			
Тақырып 1.2.3. Географиядағы модельдеу әдістері.			
2 Бөлім. Картография және геоинформатика			
2.1. Картография	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Заманауи картографиялық әдістер			
Тақырып 2.1.2. Геоинформатика негіздері.			
Тақырып 2.1.3. Географиялық деректер базасы. Географиялық деректерді визуализациялау.			
Тақырып2.1.4.Заманауи картографиялық әдістерді қолдану жолдары			
2.2. Геоинформатика негіздері	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Геоақпараттық әдістер мен геоақпараттық жүйелер технологияларының ерекшеліктері.			
Тақырып 2.2.2. Геоақпараттық жүйелер технологияларының басқа ғылымдармен және өндіріс салаларымен байланысы. Педагогикалық мамандықтарда геоақпараттық жүйелер технологиясын қолдану.			
3 Бөлім. Табиғатты пайдалану және геоэкология			
3.1. Табиғатты пайдалану	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Табиғатты пайдалану түрлері			

Тақырып 3.1.2. Табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға әсерін бағалау			
Тақырып 3.1.3. Табиғатты тиімді пайдаланудың қағидаттары, оқыту және тәрбиелік мәні			
3.2. Геоэкологиялық зерттеу әдістері	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Геоэкологияның зерттеу пәні мен өзектілігі			
Тақырып 3.2.2. Геосфералардың ластануы			
Тақырып 3.2.3. Геоэкологиялық аудандастыру			
Тақырып 3.2.4. Геоэкологиядағы антропогендік факторлар			
Тақырып 3.2.5. Ғаламдық экологиялық мәселелер			
Тақырып 3.2.6. Геоэкологиялық үдерістерде географиялық қабық заңдылықтарының рөлін анықтау.			
Тақырып 3.2.7. Ғаламдық экологиялық мәселелерді шешудегі әлемдік тәжірибе			
Тақырып 3.2.8. Экологиялық мәселелерді шешудегі инновациялық технологиялар			
Тақырып 3.2.9. Қазақстанның экологиялық мәселелері, экологиялық мәдениетті қалыптастыру және тәрбиелеу			
3.3. Табиғатты пайдалануды реттеу	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Табиғатты пайдалану үдерістерін реттеу			

Тақырып 3.3.2. Қоршаған ортаны қорғау шаралары			
Тақырып 3.3.3. Табиғатты қорғаудағы жеке тұлғаның рөлі			
Тақырып 3.3.4. Қазақстан Республикасындағы табиғи ресурстарды тиімді пайдаланудың принциптері және тәрбиелік мәні			
3.4. Геологиялық зерттеулер негіздері	+	+	+
Тақырып 3.4.1. Табиғатты пайдалану тұжырымдамасы			
Тақырып 3.4.2. Қоршаған ортаның антропогендік өзгерістері			
Тақырып 3.4.3. Табиғатты пайдалану			
Тақырып 3.4.4. Қоршаған ортаның сапасын бағалау			
Тақырып 3.4.5. Экология және адам денсаулығы.			
Тақырып 3.4.6. Геоэкологиялық индикаторлар			
Тақырып 3.4.7. Экологиялық мәдениетті дамытудың педагогикалық негіздері			
Тақырып 3.4.8. Тұрақты дамуға көшу			
4 Бөлім. Геоэкономика			
4.1. Геоэкономика негіздері. Геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Геоэкономика бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктері			
Тақырып 4.1.2. Геоэкономиканы оқу процесінде жас ұрпаққа педагогикалық ықпалы			

4.2.Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Шаруашылықты ұйымдастырудың аумақтық факторлары			
4.3. Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымы			
4.4. Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері	+	+	+
Тақырып 4.4.1. Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы және модельдері			
4.5. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері	+	+	+
Тақырып 4.5.1. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстыру			
Тақырып 4.5.2. Дүниежүзі елдерін экономикалық даму деңгейі бойынша жіктеу. Дамыған елдер.			
Тақырып 4.5.3. Білім берудегі дамушы елдердің топтары			
4.6. Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе	+	+	+
Тақырып 4.6.1. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегиялары			
Тақырып 4.6.2. Қазақстан Республикасының экономикалық даму стратегиясының мақсатты көрсеткіштері			

4.7. Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті	+	+	+
Тақырып 4.7.1. Қазақстан экономикасының салалық құрылымы			
4.8. Геоэкономикалық даму стратегиялары	+	+	+
Тақырып 4.8.1. Импортты алмастыру арқылы отандық өндірушілерді қолдау			
5 Бөлім. Геосаясат			
5.1. Геосаясат негіздері. Геосаясаттың өзектілігі	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Геосаясаттың мақсаты мен міндеттері. Зерттеу пәні, негізгі категориялары			
Тақырып 5.1.2. Білім беру сапасы саласындағы геосаясат			
5.2. Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі	+	+	+
Тақырып 5.2.1 Қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігі			
Тақырып 5.2.2 Білім беру геосаясатына әсер ететін жаһандық трендтер мен факторлар			
5.3. Геосаясаттағы географиялық факторлар	+	+	+
Тақырып 5.3.1 Геосаясаттағы физикалық-географиялық және экономикалық факторлардың маңызы			
Тақырып 5.3.2 Педагогикалық және саяси факторлардың геосаясаттағы маңызы			
5.4. Мемлекеттік аумақтың морфологиясы	+	+	+
Тақырып 5.4.1 Мемлекеттік аумақтың			

морфологиялық ерекшеліктері			
Тақырып 5.4.2 Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері бойынша жіктеу			
5.5. Мемлекеттік шекара	+	+	+
Тақырып 5.5.1 Мемлекеттік шекаралардың функциясы, түрлері, анықтау және белгілеу шаралары, динамикасы			
Тақырып 5.5.2 Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекаралары. Көрші мемлекеттермен қарым қатынасы, басты көрсеткіштері мен динамикасы			
5.6. Заманауи геосаяси үдерістер	+	+	+
Тақырып 5.6.1 Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістер			
5.7. Геосаяси жағдай	+	+	+
Тақырып 5.7.1 Қазақстанның геосаяси жағдайы			
5.8. Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі	+	+	+
Тақырып 5.8.1 Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін факторлар			
Тақырып 5.8.2 Қауіпсіздіктің кәсіби педагогикалық мәдениеті : дамыту және жетілдіру жолдары			
5.9. Қазақстанның геосаяси интеграциясы	+	+	+
Тақырып 5.9.1 Қазақстанның білім беру саласындағы халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланысы			
6 Бөлім. Елтану			

6.1. Дүниежүзі аймақтары. Кешенді географиялық аудандастыру.	+	+	+
Тақырып 6.1.1 Дүниежүзі физикалық-географиялық аудандастыру			
6.2. Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері. Салыстырмалы елтану	+	+	+
Тақырып 6.2.1 Дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштер			
Тақырып 6.2.2 Әлем елдерін салыстыру кезіндегі білім көрсеткіштері			
Тақырып 6.2.3 Әлем елдеріндегі білім беру технологияларының даму ерекшеліктері			
6.3. Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны	+	+	+
Тақырып 6.3.1 Ғарыштық түсірілімнен Қазақстанның Жер серіктен түсірілген картасына дейін			
Тақырып 6.3.2 Мемлекеттердің географиялық жағдайы: мүмкіндіктер мен қатерлер			
Тақырып 6.3.3 Азия жүрегіндегі Ұлы дала елі			
6.4. Дүниежүзі елдерін салыстыру	+	+	+
Тақырып 6.4.1 Қазақстанның білім беру саласындағы рейтингі			
Тақырып 6.4.2 Қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығы, субъектілері мен тұтынушылары			
7 Бөлім. Адамзаттың ғаламдық проблемалары			

7.1. Ғаламдық мәселелерді шешу	+	+	+
Тақырып 7.1.1 Адамзат дамуындағы мәселелер және оларды анықтау критерийлері			
Тақырып 7.1.2 Дамушы елдердегі жаһандық проблемалар			
Тақырып 7.1.3 Жаһандану жағдайындағы білім беру мәселелері			
7.2. Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары	+	+	+
Тақырып 7.2.1 Адамзаттың ғаламдық проблемаларын шешудегі әлемдік тәжірибе			
Тақырып 7.2.2 Ғаламдық проблемалардың Қазақстан аумағындағы көріністері			
Тақырып 7.2.3 Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас педагогтың орны.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Географиялық зерттеу әдістері	Жалпы географиялық әдістер	1) Жалпы географиялық зерттеу әдістерін меңгеру.	1) Зерттеу тақырыбына сәйкес географиялық мониторинг әдісінің элементтерін сандық салыстырмалы, әдістерді қолданады.
	Өзекті географиялық зерттеу әдістері	1) Зерттеу тақырыбындағы өзекті географиялық әдістерді тиімді және сауатты пайдалану;	1) Зерттеу тақырыбына сәйкес эксперттік модельдеуді бағалау әдістерін қолданады; 2) зерттеу нәтижелерінің электрондық нұсқаларын дайындайды.
	Картография	1) Заманауи картографиялық әдістерге сипаттама бере отырып геоинформатика негіздерімен таныстыру;	1) Картографиялық әдістерді қолдана отырып электронды карталармен жұмыс істейді; 2) тақырыпқа сай компьютерлік

Картография және геоинформатика		2) географиялық деректер базасын пайдалана отырып сандық т.б карталарды оқу және талдау.	бағдарламаларды, соның ішінде, Microsoft Excel-ді қолдану және географиялық деректер базасын құрады.
	Геоинформатика негіздері	1) Геоинформатика негіздері игере отырып Геоақпараттық жүйелер технологияларының ерекшеліктерін, басқада педагогикалық зерттеулерімен байланыстарын түсіндіру.	1) Компьютерлік бағдарламалардың артықшылықтарын салыстырып географиялық деректерді жинақтап, таңдаулы мамандықтары бойынша геоинформатиканы қолданады.
Табиғатты пайдалану және геоэкология	Табиғатты пайдалану	1) Табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға тигізетін әсерін анықтап, бағалап тиімді пайдаланудың қағидаттарын білу; 2) мамандыққа байланысты табиғатты пайдалану түрлерімен тиімділігін арттыру жөнінде ұсыныстар беру.	1) Табиғатты пайдалану және мамамдық арасындағы қажеттілікті түсінеді; 2) экологиялық таза өндірістік жобаларды дайындайды.
	Геоэкологиялық зерттеу әдістері	1) Геоэкологиялық зерттеу пәнінің өзектілігін түсіну; 2) геоэкологиялық кеңістіктегі антропогендік факторларды білу; 3) экологиялық жағдайдың мамандыққа қатысты мәселелерін шешудегі инновациялық технологияларға сипаттама беру.	1) Геоэкологиялық үдерістерде географиялық қабық заңдылықтарының рөлін анықтайды; 2) ғаламдық экологиялық мәселелерді біледі, оны шешудегі инновациялық технологиялардың рөлін анықтай алады.
	Табиғатты пайдалануды реттеу	1) Табиғатты қорғау іс-шараларының тиімділігін бағалау (жергілікті / өңірлік компонент негізінде); 2) табиғатты пайдаланудағы тұлғаның рөлін анықтау; 3) табиғи ресурстарды ұтымды пайдаланудың тәрбиелік қағидаттарын үйрету.	1) Шаруашылық салалары бойынша табиғат пайдалануды реттеу тетігін талдайды; 2) табиғатты пайдаланудағы тұлғаның рөлін айқындайды; 3) табиғи ресурстарды ұтымды пайдаланудың тәрбиелік маңызы қағидаттарын біледі.
		1) Қоршаған ортаның антропогендік	1) Табиғатқа әсер етуші антропогендік

	Геологиялық зерттеулер негіздері	өзгерістерін талдап, орта сапасының көрсеткіштерін жіктеу және бағалау; 2) антропогендік факторларының қоршаған ортаға әсерін талдау барысында мамандық бойынша маңызды геоэкологиялық фактор екенін түсіну.	өзгерістердің адамзат қоғамының қоршаған ортамен өзара әрекеттесуінің тарихи аспектілерін, табиғатты пайдалану жолдарын біледі; 2) қоршаған орта сапасының нормалары мен түрлерін тіршілік үшін қажеттілігін біледі.
Геоэкономика	Геоэкономика негіздері. Геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі	1) Геоэкономика бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктерін сипаттау; 2) Қазақстан аймақтарының экономикалық әлеуметтік дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлін айқындау.	1) Геоэкономиканың мақсаттары мен міндеттерін, негізгі категорияларын түсінеді; 2) Қазақстан аймақтарының экономикалық әлеуметтік және демографиялық жағдайын географиялық кеңістіктегі ролін айқындайды.
	Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары	1) Шаруашылықты ұйымдастырудың негізгі факторларын айқындау және заманауи орналасу факторларын сипаттау.	1) Шаруашылықтың түрлі салаларындағы кәсіпорындарды орналастыру факторлары мен шарттарының жиынтығын талдайды.
	Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы	1) Дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымын білу.	1) Шекаралас елдерінің шаруашылық құрылымын салыстырмалы түрде Қазақстан экономикасымен байланысын біледі.
	Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы және модельдері	1)Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы мен модельдерімен танысу; 2) шаруашылықты мамандықтар бойынша аумақтық құрылымына сипаттама беру және аумақтық құрылымының ерекшеліктерін сипаттау.	1) Дүниежүзі шаруашылығының аумақтық модельдерімен танысу; 2) мамандық бойынша аумақтық құрылымының сипаттамасын және ерекшіліктерін біледі.
	Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері	1) Әлем елдерінің Экономикалық даму көрсеткіштерімен, даму деңгейі бойынша сыныптамамен таныстыру;	1)Әлем елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстырады, жіктеуді және сипаттауды біледі;

		2) білім берудегі дамушы елдер тобымен таныстыру.	2) білім берудегі дамушы елдердің топтарын біледі.
	Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегияларын. мақсатты көрсеткіштерін талдау.	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегияларына баға береді және мақсатты көрсеткіштерін біледі.
	Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті	1) Қазақстан экономикасының салалық құрылымын сипаттау.	1) Тиімді шаруашылық құрылымын, салаларының арақатынасын, аумақтық құрылымын және экономикалық дамудың тиімді көрсеткіштерін айқындайды.
	Геоэкономикалық даму стратегиялары	1) Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктеріне сипаттама беру; 2) Қазақстан өнер кәсіптік кластерлік бастамаларын талдау.	1) Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктердің қызметін біледі; 2) кластер тұжырымдамаларын түсінеді, стратегиялық жобаларын ұсына алады.
	Геосаясат негіздері. Геосаясаттың өзектілігі	1) Геосаясаттың мақсаты мен міндеттерін білу. негізгі; 2) геосаяси объектілері мен субъектілерін талдау. Геосаяси ықпал көрсетудің негізгі құралдарын сипаттау.	1) Қазіргі геосаясаттың негізгі мақсаттары мен мәнін түсінеді; 2) геосаясаттың негізгі объектілері мен субъектілерін айқындай алады.
	Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі	1) Қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігіне баға беру; 2) білім беру геосаясатына әсер ететін трендтер мен факторларды айқындау.	1) Дүниежүзінің геосаяси кеңістігінің алуан-түрлілігімен танысып, оны талдайды; 2) білім беру геосаясатына әсер ететін геосаяси трендтермен және факторлармен танысады.
	Геосаясаттағы географиялық факторлар	1) Геосаясаттағы физика-географиялық факторлардың мәндерін түсіндіру; 2) геосаясаттағы педагогикалық, саяси, факторлардың маңыздылығын бағалайды.	1) Геосаясаттағы физика-географиялық, факторлардың рөлін бағалайды; 2) білім берудегі қазіргі геосаяси процестерді талдайды.
			1) Мемлекеттік аумақтың морфологиялық

Геосаясат	Мемлекеттік аумақтың морфологиясы	1) Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін сипаттау және жіктеу.	ерекшеліктерін талдайды және ерекшеліктері бойынша жіктей алады.
	Мемлекеттік шекара	1) Мемлекеттік шекаралардың функциясын, түрлерін, анықтау және белгілеу; 2) Қазақстанның мемлекеттік шекараларының қалыптасу үдерісін, басты көрсеткіштерін айқындау.	1) Мемлекеттік шекараны анықтау және өткізу жөніндегі функцияларды, түрлерді, іс-шараларды талдайды; 2) мемлекеттік шекараның қалыптасуын оның негізгі көрсеткіштерін, серпінін және нығайту жөніндегі шараларды біледі.
	Заманауи геосаяси үдерістер	1) Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістерге сипаттама беру.	1) Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістердің ерекшеліктерін айқындап , оларды сипаттай алады.
	Геосаяси жағдай	1) Қазақстанның геосаяси жағдайына түсініктеме беру.	1) Қазақстан Республикасының геосаяси жағдайына кешенді баға береді.
	Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі	1) Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсерететін факторларды анықтап, талдау жасау.	1) Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне ықпал ететін факторларды айқындайды.
	Қазақстанның геосаяси интеграциясы	1) Қазақстанның білім беру саласындағы халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстарын зерделеу және оларды нығайту жолдарымен танысу.	1) Қазақстанның білім беру саласындағы халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланысын зерттейді, оларды нығайту жолдарын біледі; 2) сыртқы саяси бастамаларды талдайды, халықаралық ұйымдармен байланыстарға баға береді.
	Дүниежүзі аймақтары. Кешенді географиялық аудандастыру.	1) Дүниежүзінің түрлі белгілері бойынша физикалық-географиялық аудандарға бөлінуін картадан көрсете білі және талдау.	1) Әлемнің физикалық-географиялық , тарихи-мәдени, саяси-географиялық және геосаяси аудандарға бөлінуін түсіндіреді.
		1) Дүниежүзі елдерін салыстыруда	1) Әлем елдерін салыстыруда

Елтану	Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері. Салыстырмалы елтану	қолданылатын көрсеткіштермен танысу; 2) әлем елдерінде білім беру технологияларын дамыту ерекшеліктерімен таныстыру.	қолданылатын көрсеткіштерді айқындайды; 2) әлем елдеріндегі білім беру технологияларын біледі.
	Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны	1) Қазақстанның географиялық аймақтар картасындағы орнының өзгеруін анықтау, жағдайы мен қатерлерін болжау.	1) Қазақстанның физикалық-географиялық, тарихи-географиялық және геосаяси аймақтарындағы жағдайын айқындай алады; 2) Қазақстан Республикасының геосаяси, тарихи және қазіргі жағдайының өзгеруін түсіндіре алады.
	Дүниежүзі елдерін салыстыру	1) Білім беру саласындағы Қазақстанның рейтингін түсіндіру және бағалау; 2)қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығын, субъектілері мен тұтынушыларын айқындауға міндетті.	1) Білім беру саласындағы индекстер мен рейтингтердегі Қазақстанның орнының динамикасын түсінеді; 2) көрсеткіштер жиынтығы бойынша есептелетін индекстер мен рейтингтердегі Қазақстанның орнына әсер ететін географиялық, әлеуметтік, экономикалық және білім беру факторларын айқындайды.
Адамзаттың ғаламдық проблемалары	Ғаламдық мәселелерді шешу	1) Адамзат дамуындағы мәселелер және олардың критерийлерін анықтау; 2) ғаламдық мәселелерінің пайда болу, себептерін және салдарын анықтау және топтастыру.	1) Адамзаттың дамуындағы ғаламдық проблемаларды жіктейді, біледі және айқындайды; 2) ғаламдық мәселелерді шешудегі геоглобалистика ұғымының рөлін және оның географиямен байланысын анықтайды.
	Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары	1) Адамзаттың ғаламдық мәселелерін шешудегі әлемдік тәжірибесін саралау, анықтау; 2) ғаламдық мәселелердің Қазақстан аумағындағы көріністерін анықтау; 3) Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас	1) Адамзаттың ғаламдық мәселелерін шешуде әлемдік тәжірибені түсінеді; 2) ғаламдық, оның ішінде Қазақстан аумағында көрініс табатын мәселелерді шешу бойынша өз жобаларын ұсынады;

		педагогтың рөлін айқындау.	3) Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас педагогтың рөлін айқындайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
17- қосымша

Педагогикалық бағыттың "Графика мен жобалау" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Графика мен жобалау" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Графика және жобалау" пәнін оқытудың мақсаты білім алушыларды проекциялау әдістерімен, графикалық модельдеу заңдылықтарымен және кескіндер теориясының негіздерімен таныстыру, жобалық және шығармашылық іс-әрекеттің дамуына әсері, графикалық мәдениетін қалыптастыруына әсер ету. және заманауи және дәстүрлі графикалық құралдарды қолдану дағдылары және оларды практикалық қызметте қолдану үшін жағдай жасау.

3. Оқу пәнін жүзеге асыру үшін келесі міндеттерді құрайды:

1) білім алушылардың бойында графикалық кескіннің бастапқы функциясы таным құралы, визуалды ақпарат беру құралы деген түсініктің қалыптасуына ықпал ету;

2) проекциялау әдістері заңдылықтары туралы білімдерінің, ақпартты көрсету, құру және берудің дәстүрлі және қазіргі құрал – жабдықтары туралы түсініктердің білімін қалыптастыруға ықпал ету;

3) білім алушылардың әр түрлі графикалық іс – әрекетпен байланысты интеллектуалды қабілеттері мен зерттеу дағдыларын дамыту және кеңейтуге, бейнелі, кеңістік, логиклық, абстрактілі және шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуға ықпал ету;

4) білім алушылардың жобалау, графикалық моделдеу мен макеттеу әдістерін меңгерулеріне ықпал ету, сонымен қатар барлық оқу қызметтерінде АКТ қолдану дағдыларын қалыптастыру (жобалау, зерттеу, көрсетілім), графикалық формада ақпаратты оқу және визуализациялау дағдыларын қалыптастыру және дамыту;

5) шығармашылық жобалау үрдісінде эстетикалық талғамдарын дамыту.

4. Педагогикалық бағытына арналған "Графика және жобалау" пәнінің үлгілік оқу бағдарламасында 8 Бөлім қарастырылған:

1) "Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары";

2) "Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау";

3) "Кескіндерді түрлендіру";

4) "Пішін қалыптастыру және құрылымдау";

5) "Пішінді түрлендіру";

6) "Техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері";

7) "Жобалау. Жоба графикасы";

8) "Шығармашылық тапсырмалар".

1 бөлімі "Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары" келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі;

2) Ақпаратты визуализациялау құралдары;

3) Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер;

4) Сызбадағы геометриялық құрылым.

2 бөлімі "Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау" келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Проециялау әдістері;

2) Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құрастыру әдістері;

3) Нәрселердің сызбаларын орындау және оқу;

4) Қима мен тіліктер.

3 бөлімі "Кескіндерді түрлендіру" бөлімшелерді қамтиды:

1) Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру.

4 бөлімі "Пішін қалыптастыру және құрылымдау" келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары;

2) Беттердің жазбасы;

3) Пішін құрылымдау.

5 бөлімі "Пішінді түрлендіру" келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру.

6 бөлімі "Техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері" келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Стандарттау;

2) Тетіктерді біріктіру, құрастыру сызбасы;

3) Сәулет-құрылыс графикасының элементтері;

4) Инфографика /сұлбалар, графикалар және диаграммалар.

7 бөлімі "Жобалау және жобалау графикасы" келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жобалау әдістері, жобалаудың негізгі кезеңдері;

2) Жобалық ұсыныстарды визуалдау.

8 бөлімі "Шығармашылық тапсырмалар" келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар;

2) Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар.

"Графика және жобалау" пәнінің негізгі мазмұны

1) "Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары". Кескіндердің ақпараттық визуализациялаудың рөлі мен кескін тарихы, адам қызметінің әртүрлі салаларындағы (ғылымда, техникада және өнерде) кескіндердің рөлі туралы түсінік бере. Графикалық кескіндерді орындау әдістері; ақпаратты визуализациялау құралдары; негізгі сызу құралдары; олармен жұмыс істеу тәсілдері және жұмыс орнын ұйымдастыру; сонымен қатар сызбаны орындаудағы негізгі ережелер; сызба сызық түрлері; сызбаны жобалау ережелері; стандарт, формат, масштаб, негізгі жазба; практикалық жұмыс: сызба сызықтарының түрлері, сызба қаріптері, сызбағы өлшемдерді түсіру; сызбалардағы геометриялық конструкциялар; кесіндіні, шеңберді және бұрышты тең бөліктерге бөлу; түйіндесуді орындау жайында түсінік беру. Компьютерлік графиканың негізгі түрлері; растрлық, векторлық, үшөлшемді және фракталды графикаға арналған бағдарламалар; 2D кескіндерді жасауға арналған бағдарламалық қамтамасыз ету; 2D кескіндерді жасау; растрлық және векторлық графиканың түсті модельдері; растрлық және векторлық графиканың графикалық операциялары; графикалық редактордың мүмкіндіктерін пайдалана отырып, сызбаны жобалау; примитивтерді (кітапханаларды) пайдаланып 2D объектілерін құру; примитивтерді қолданып геометриялық құрылымдар жасау; 2D нысандарын қажетті пішімде сақтау, 2D нысанында кескіндерді басып шығару.

2) "Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау". Проекция, проециялаудың негізгі әдістері; екі және үш проекциялық жазықтықтағы тікбұрышты проекция; графикалық кескіндерді құрастырудың негізгі тәсілдері; аксонометриялық проекциялар ; техникалық сызба және эскиз; заттардың (геометриялық денелердің) сызбаларын оқу және сызу; сызбаға өлшемдерді түсіру; сызбалардағы шарттылықтар мен ықшамдаулар ; сызбаны оқу және сызу. Қималар мен тіліктер; қималар мен тіліктердің түрлері; сызбалардағы қималар мен тіліктерді қолдану ережелері. Компьютерлік графиканың көмегімен көлемді модельдеудің негізгі әдістері; 3D моделін құрудың негізгі кезеңдері; 3D модельдерді құруға арналған растрлық және векторлық бағдарламалардың мүмкіндіктері (аксонометриялық проекция, техникалық сурет); көлемді модельдеу операциялары негізінде 3D моделін құру; 3D модельдің визуализация түрлерін анықтау ; 3D модельдерді құру әдістерін таңдау; 3D модельдің текстурасы мен фактурасы; 2D

объектінің қималары мен тіліктерін орындау үшін бағдарламалық құралды таңдау; қималар мен тіліктерді сызу үшін көлемді модельдеу әдістерін қарастыру.

3) "Кескіндерді түрлендіру". Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру (графикалық жұмыс); Кескіндерді қайта құру (графикалық жұмыс). Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру (графикалық редакторда жұмыс).

4) "Пішін қалыптастыру және құрылымдау". Геометриялық денелердің пішінін құрылымдау заңдылықтары; геометриялық денелердің (заттардың) жазбасы; заттардың (геометриялық денелердің) пішіндерін құрылымдау; нысанның пішінін өзгерту; объектінің кеңістіктегі орны мен бөліктерін түрлендіру. Компьютерлік графиканың көмегімен геометриялық денелердің (заттардың) жазбасын орындау; пішін құрылымдау ; "құрылымдау" - ұғымын талдау; берілген параметрлер бойынша нысанның пішінін құрылымдау.

5) "Пішінді түрлендіру". Заттың кеңістіктегі орнын өзгерту арқылы пішінін түрлендіру, объект бөліктерінің кеңістіктегі қатынасын өзгертумен пішінді түрлендіруді жүзеге асырады; Бөлшектерді ығыстыру және өшіру әдістері арқылы 3D моделін түрлендіру; бөлшектерді жылжыту арқылы 3D моделін түрлендіру.

6) "Техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері". Стандарттау; стандарттау жайында жалпы мағлұматтар, өзара алмастыру, бөлшектер мен құрастыру бірліктерінің жалпы түсініктері; құрастыру сызбасы; бөлшектерді қосу; ажыратылатын және ажыратылмайтын қосылыстар; құрастыру сызбасын орындау және рәсімдеу ережелері; архитектуралық құрылыс графика - элементтері; құрылыс сызбалары туралы жалпы мәліметтер (жоспар, бас жоспар, қасбет, тілік); қарапайым құрылыс сызбаларын орындау және оқу. Құрастыру сызбасының 3D моделі; графикалық бағдарламалар кітапханасымен жұмыс істеу; графикалық редактордағы құрылыс сызбалары; инфографика (схемалар, графиктер, диаграммалар). Әр түрлі қызмет салаларындағы инфографика.

7) "Жобалау. Жоба графикасы". Жобалау әдістері; жобалаудың негізгі кезеңдері; жобаланған объектілерге қойылатын талаптар (функционалдық, эстетикалық); жобалық ұсыныстарды визуализациялау; графикалық құжаттар; техникалық құжаттаманың құрамы және олардың ерекшеліктері; шығармашылық идеяларды визуализациялау; жобалық ұсыныстарға арналған графикалық визуализация құралдары (эскиз, сызба, макет).

8) "Шығармашылық тапсырмалар". Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар; шығармашылық тапсырмалардың ерекшеліктері; идеядан жобаға дейінгі тапсырмалар; жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар; техника/дизайн/ сәулет салалары бойынша жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмаларды түрлі графика құралдарымен (қолмен орындалатың/ компьютерлік графика/ макеттеу) орындау; берілген тақырып бойынша шығармашылық жоба; жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық

тапсырмалар; киригами техникасы арқылы ұлттық ою-өрнек жасау; киригами техникасы арқылы мерекелік жалаулар мен ойыншықтарды құрастыру; киригами техникасы арқылы сәулет нысанын орындау; гүл қоятын сөрені модельдеу; кітап қоятын сөрені модельдеу; кітапті безендіруге арналған қорапты модельдеу; ұялы телефонға арналған трансформер –тіреуіштің дизайнын әзірлеу; ұялы телефонға арналған трансформатор- тіреуішке ою-өрнектерді қойып дизайнын әзірлеу; қазақтың қымыз құятын ұлттық ыдысының дизайнын әзірлеу; колледжге кіру алаңы мен демалыс аймағын дизайнын әзірлеу; кітап дүкені ғимаратының қасбетіне пандус жобасын әзірлеу; "Менің арманымдағы үй" жобасын әзірлеу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 48-72 сағатты (2-3 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімшелер және - тақырыптардың атаулары	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		теориялық	практикалық
1 Бөлім. Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары.			
1.1 Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Кескіннің мәні мен тарихы.			

Тақырып 1.1.2. Графикалық кескінді орындау әдістері.			
Тақырып 1.1.3. Компьютерлік графиканың негізгі түрлері.			
1.2 Ақпаратты визуализациялау құралдары.	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Сызу аспаптары мен құрал жабдықтары.			
Тақырып 1.2.2. Жұмыс орнын ұйымдастыру және сызу құралдарымен жұмыс істеудің тиімді әдістері.			
Тақырып 1.2.3. 2D кескінін құру үшін БҚ (бағдарламамен қамтамасыз ету).			
Тақырып 1.2.4. 2D кескіндерді құруға арналған графикалық редакторлар.			
Тақырып 1.2.5. Векторлық және растрлық графикадағы түстік модельдерді талдау.			
Тақырып 1.2.6. 2D нысандарын құру үшін " құру", "көшіру", " көшірме", "жою", "сақтау " графикалық операцияларын қолдану.			
1.3 Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер.	+	+	+
Тақырып 1.3.1. Стандарттар туралы түсінік. КҚБЖ.			
Тақырып 1.3.2. Пішімдер және негізгі жазбалар.			
Тақырып 1.3.3. Сызба сызықтары түрлері.			
Тақырып 1.3.4. Сызба қаріптері.			

Тақырып 1.3.5. Сызбаға өлшемдерді түсірудің негізгі ережелері.			
Тақырып 1.3.6.Сызбаны рәсімдеу ережелері (пішім, масштаб).			
Тақырып 1.3.7. Негізгі жазбаны рәсімдеу ережелері.			
1.4 Сызбадағы геометриялық құрылым.	+	+	+
Тақырып 1.4.1. Параллель және өзара перпендикуляр түзулерді салу. Кесіндіні және бұрыштарды тең бөліктерге бөлу.			
Тақырып 1.4.2. Шеңберді тең бөліктерге бөлу.			
Тақырып 1.4.3. Түйіндесу . Түйіндесудің түрлері.			
Тақырып 1.4.4. 2D нысандарының примитивтерін пайдалана отырып, құттықтау мен визиткаға мәтін жасау.			
Тақырып 1.4.5. 2D объектінің примитивтерін пайдаланып педагогикалық портфолио құрылымы мен құжаттар тізімін құру .			
Тақырып 1.4.6. Түйіндеме, құжат-үлгілер , клип-арттар, кітапханалар әзірлеу кезінде қолданылатын 2D нысандар.			
Тақырып 1.4.7. Примитивтерді қолдана отырып, геометриялық құрылымдар орындау.			
2 Бөлім. Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау.			
2.1 Проециялау әдістері.	+	+	+

Тақырып 2.1.1. Проециялаудың негізгі әдістері.			
Тақырып 2.1.2. Екі және үш жазықтыққа тік бұрыштап проекциялау.			
Тақырып 2.1.3. Тік бұрышты проекциялар жүйесіндегі денелердің сызбасы.			
Тақырып 2.1.4. Техникалық сызбаларда нәрселердің кескіндерін орындау ережелері.			
2.2 Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құрастыру әдістері.	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Аксонометриялық проекциялар туралы жалпы түсінік.			
Тақырып 2.2.2. Көпбұрыштар мен айналу денелерінің аксонометриялық проекциялары.			
Тақырып 2.2.3. Техникалық сурет.			
Тақырып 2.2.4. Нобай туралы түсінік.			
Тақырып 2.2.5. 3D моделін құрудың негізгі кезеңдері.			
Тақырып 2.2.6. Қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін салу.			
Тақырып 2.2.7. 3D моделін құрудағы растрлық және векторлық бағдарлама мүмкіндіктері .			
Тақырып 2.2.8. Көлемді моделдеу операциясының негізіне сүйеніп 3D моделін құру.			
2.3 Нәрселердің сызбаларын орындау және оқу.	+	+	+

Тақырып 2.3.1. Сызбаларға өлшемдерді түсіру.			
Тақырып 2.3.2. Сызбаны орындау кезіндегі шарттылықтар мен ықшамдаулар.			
Тақырып 2.3.3. 3D моделдердің визуалдау түрлерін анықтау.			
Тақырып 2.3.4. 3D моделдерін тұрғызу тәсілдерін таңдау.			
Тақырып 2.3.5. 3D моделдерін текстурасы мен фактурасы.			
2.4 Қима мен тіліктер	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Тіліктер туралы жалпы мәлімет			
Тақырып 2.4.2. Қарапайым тіліктер			
Тақырып 2.4.3. Күрделі тіліктер			
Тақырып 2.4.4. Көрініс пен тілікті біріктіру			
Тақырып 2.4.5. Қималар. Тіліктер мен қималардың айырмашылығы			
Тақырып 2.4.6. 2D нысанның тілігін орындау үшін БЖ(бағдарламалық жасақтаманы) таңдау			
Тақырып 2.4.7. Тілікті орындауға арналған көлемді моделдеу тәсілдері			
3 Бөлім. Кескіндерді түрлендіру			
3.1. Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру			
Тақырып 3.1.2. Кескіндерді қайта құру			
4 Бөлім. Пішін қалыптастыру және құрылымдау			

4.1 Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Нәрсе және оның пішімі туралы ұғым			
Тақырып 4.1.2. Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары			
4.2 Беттердің жазбасы			
Тақырып 4.2.1. Жазбалар туралы мәліметтер			
Тақырып 4.2.2. Геометриялық дене беттерінің жазбасы			
Тақырып 4.2.3. Педагогикалық кеңеске арналған қағаз модельдің жазбасы: алғыс хат және құттықтау хаты, сертификат, конверт және ашық құттықтау хат			
4.3 Пішін құрылымдауы	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Пішін құрылымдауы			
5 Бөлім. Нәрсенің пішінін түрлендіруі			
5.1 Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіруі	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Нәрсенің пішінін түрлендіруі			
Тақырып 5.1.2. Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіруі			
6-Бөлім. Техникалық, сәулет – құрылыс және ақпараттық графика элементтері			
6.1 Стандарттау	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Стандарттау			

Тақырып 6.1.2. Бұйым, бөлшек және оның элементтері			
6.2 Тетіктерді біріктіру Құрастыру сызбасы	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Біріктірулер туралы жалпы мәлімет. Ажырайтын біріктірулер			
Тақырып 6.2.2. Бұранда туралы жалпы мәлімет			
Тақырып 6.2.3. Бұранданы кескіндеу және сызбада белгілеуі			
Тақырып 6.2.4. Бұрандалы біріктірулер			
Тақырып 6.2.5. Ажырамайтын біріктірулер			
Тақырып 6.2.6. Құрастыру сызбалары және бөлшектеу туралы жалпы түсінік			
Тақырып 6.2.7. Құрастырылатын бұйым тетіктерінің нобайын орындау			
Тақырып 6.2.8. Құрастыру бірлігінің 3D-моделі			
6.3 Сәулет-құрылыс графикасының элементтері	+	+	+
Тақырып 6.3.1. Құрылыс сызбалары туралы жалпы мағлұмат			
Тақырып 6.3.2. Ғимараттың жоспары, қасбеті мен тілігі			
Тақырып 6.3.3. Құрылыс сызбаларындағы шартты белгілер			
Тақырып 6.3.4. Құрылыс сызбаларын оқу және орындау			
Тақырып 6.3.5. Құрылыс сызбаларының элементтері			

6.4 Инфографика / сұлбалар, графикалар және диаграммалар	+	+	+
Тақырып 6.4.1. Әр түрлі саладағы инфографика			
7 Бөлім. Жобалау және жобалау графикасы			
7.1 Жобалау әдістері. Жобалаудың негізгі кезеңдері	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Жобалау әдістері			
Тақырып 7.1.2. Жобалау үрдісінің кезендері			
Тақырып 7.1.3. Жобалау нысандарға қойылатын талаптар			
Тақырып 7.1.4. Жобаланатын обьектерге қойылатын талаптардың орындалуы			
7.2 Жобалық ұсыныстарды визуалдау	+	+	+
Тақырып 7.2.1. Графикалық құжаттар			
Тақырып 7.2.2. Спецификация, есеп жүргізу және түсіндірме жазба.			
Тақырып 7.2.3. Шығармашылық идеяларды визуалдау			
Тақырып 7.2.4. Электрондық техникалық құжаттардың түрлері.			
8 Бөлім. Шығармашылық тапсырмалар			
8.1 Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Шығармашылық тапсырмалардың ерекшеліктері			
8.2 Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар	+	+	+

Тақырып 8.2.1. Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар			
Тақырып 8.2.2. Киригами техникасы арқылы ұлттық ою-өрнек жасау			
Тақырып 8.2.3. Киригами техникасы арқылы мерекелік жалаулар мен ойыншықтарды құрастыру			
Тақырып 8.2.4. Киригами техникасы арқылы сәулет нысанын орындау			
Тақырып 8.2.5. Гүл қоятын сөрені модельдеу			
Тақырып 8.2.6. Кітап қоятын сөрені модельдеу			
Тақырып 8.2.7. Кітапті безендіруге арналған қорапты модельдеу			
Тақырып 8.2.8. Ұялы телефонға арналған трансформер -тіреуіштің дизайнын әзірлеу			
Тақырып 8.2.9. Ұялы телефонға арналған трансформатор-тіреуішке ою-өрнектерді қойып дизайнын әзірлеу			
Тақырып 8.2.10. Қазақтың қымыз құятын ұлттық ыдысының дизайнын әзірлеу			
Тақырып 8.2.11. Колледжге кіру алаңынын дизайнын әзірлеу			
Тақырып 8.2.12. Колледждің демалыс аймағын жобалау			
Тақырып 8.2.13. Кітап дүкені ғимаратының қасбетіне пандус жобасын әзірлеу			
Тақырып 8.2.14. "Менің арманымдағы үй" жобасын әзірлеу			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Ақпаратты визуализациялаудың	Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі	1) Адам өмірі мен тіршілігіне байланысты әртүрлі салдағы (ғылым, техника, өнер) ақпаратты визуалдау және көрсетудегі (жеткізу) кескіндеудің маңызын түсінеді және білу; растрлық, векторлық, үш өлшемді және фракталдық графикалық редакторлардың негіздерін, олардың қолданылуын меңгеру.	1) Кескіннің мәні мен тарихын біледі; 2) "графика", "карта", " сұлба", "диаграмма", " сызбалар", "суреттер" ұғымдарына анықтама береді; 3) "топографиялық сызбалар", "жазбаларға" түсініктеме береді; 4) "компьютерлік графика" ұғымына анықтама береді, компьютерлік графиканың 4 түрін бөледі: растрлық графика , векторлық графика, үш өлшемді графика, фракталдық графика; 5) Растрлық графика мен векторлық графиканың артықшылық пен кемшілігін, сонымен қатар ұқсастық пен айырмашылығын көрсете алады; 6) Растрлық графика, векторлық графика, үшөлшемді графика мен фракталдық графикада қолданатын компьютерлік редакторларды анықтайды; 7) растрлық графика мысалдарын орындайды; 8) векторлық графикадағы мысалдарды орындайды; 9) үш өлшемді графикадағы мысалдарды орындайды; 10) фракталдық графикада мысалдарды орындайды; 11) компьютерлік графика түрлерінің ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтайды;

графикалық әдістері мен құралдары			12) графикалық жұмыстарды орындағанда сақтау, көшіру, түзету, өшіру амалдарын орындайды; 13) растрлық және векторлық графикалық редакторларда біздің күн жүйесінің (Күн, Жер, Ай) және аспан денелерінің суретінің аттарын орналастырады.
	Ақпаратты визуализациялау құралдары	1) Сызу аспаптарымен жабдықтарын біледі, графикалық жұмыстарды орындау кезінде сызу аспаптары және жабдықтарымен жұмыс істеудің тәжірибелік дағдыларын көрсету; 2) 2D кескіндерді құруға арналған бағдарламалық қамтамасыз етуді анықтау, векторлық және растрлық графиканың мүмкіндіктерін сауатты қолдану; 3) кескінді принтерде сақтауды және басып шығаруды білу.	1) Сызу аспаптары мен жабдықтарын тағайындалуы бойынша, талап ережеге сәйкес дұрыс қолдана алады; 2) сызғыш, қарындаш сызу құралдарын қолдана отырып, түзу, перпендикуляр және параллель сызықтарды сызады; 3) транспортирмен 300, 450, 600,1200,1350,1500; бұрыштарды сызады; 4) циркульмен доға, шеңбер сызады; 5) векторлық және растрлық графикадағы түстік модельдерді ажыратады және талдайды; 6) 2D нысандарды құруға арналған графикалық редактордың құралдары мен мүмкіндіктерін қолданады; 7) 2D нысандарды құруға арналған графикалық операцияларды қолдануды бағдарламада көрсетеді; 8) құрылған 2D объектілерінің қызметін анықтайды, орындалған практикалық жұмысты принтерде сақтайды және басып шығарады.
			1) МЕСТ стандарттарын түрлері бойынша жіктейді;

	Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер	1) Стандарт бойынша сызбаны ресімдеу және орындау ережелерін біледі және сақтау; 2) масштабтар, сызба сызықтарының және қаріптерінің түрлері мен типтерін, негізгі жазба жайында ақпараттарды білу.	2) "форматтар" және " масштаб" ұғымдарын есте сақтайды және ажыратады; 3) тапсырма бойынша сызба сызықтарын сызады, тағайындалуына қарай ажыратады, дұрыс атайды және практикалық жұмыс кезінде қолданады; 4) МЕСТ 2.304-81 бойынша Б типті қаріпті сызады; 5) Б типті қаріпті сызу тәртібі мен ережесін біледі; 6) негізгі жазбаны сызады, бағандардың аталуы мен тағайындалуын анықтайды; 7) көркем шығармадан үзіндіні, Абайдың қара сөздерін, ұлы ғұлама ағартушылар даналық сөздерін Б түрі 750 көлбеу қаріппен сызады (таңдау бойынша).
		1) Түрлі сызу құралдарымен геометриялық сызбаларды сыза білу; 2) түйіндесу, сопақ және қисық сызықтардың әртүрлі түрлерін қалай	1) Циркульдің көмегімен кесіндіні екі немесе одан да көп тең бөліктерге бөледі; 2) бұрыштарды циркульдің көмегімен екі немесе одан да көп тең бөліктерге бөледі; 3) циркуль мен тікбұрышты бұрыштықтарды қолданып шеңберді екі немесе одан да көп тең бөліктерге бөледі; 4) ішкі, сыртқы, аралас түйіндесуді түрлері бойынша анықтайды; 5) түйіндесуді сызады, түйіндесудің қоршаған кеңістікте, жиһазда, құрылыста, машина жасауда, киімде,

	Сызбадағы геометриялық құрылым	сызу керектігін көрсете білу; 3) примитивтерді қолданып геометриялық сызбаны сызу; 4) примитивтерді қолдану, 2D нысандарды құру және 2D нысандарды әзірлеу кезінде қолданылатын құжат-үлгілер, клипарттар, кітапханаларды тиімді қолдану.	тұрмыстық техникада, өнеркәсіпте қолдану мысалдарын анықтайды; 6) примитивтерді қолданып, 2D нысандарды құрады; 7) примитивтерді қолданып геометриялық сызбаны сызады; 8) модульдер арқылы шеңбер мен шаршыларды тең бөліктерге бөледі, 2D нысанының шаблондарын қолданып абстрактілі және дұрыс пішіндерді жасайды; 9) 2D объектінің примитивтерін пайдаланып педагогикалық портфолио құрылымы мен құжаттар тізімін құрады; 10) 2D нысандарының примитивтерін пайдалана отырып, құттықтау мен визиткаға мәтін жасайды; 11) түйіндеме құруға арналған құжат-үлгіні қолданып, 2D нысандарды әзірлейді.
	Проециялау әдістері	1) Проециялау әдістері мен тәсілдерін біледі және түсіну; 2) техникалық сызбаларда нәрселердің кескіндерін орындау ережелерін сызбаны сызу барысында қолдану, анықтау.	1) Проециялаудың негізгі әдістерін (орталық проекциялау, аксонометриялық проекциялау, тікбұрышты проекциялау, сандық өлшемдік проекция) түсіндіреді; 2) екі және үш проекция жазықтығында тікбұрышты проекцияны орындайды; 3) нүктенің, кесіндінің, үшбұрыштың тікбұрышты проекция сызады; 4) техникалық сызбаларда нәрселердің кескіндерін орындау ережелерін графикалық жұмысты орындау барысында қолданады.

	Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құру	1) Жазық геометриялық денелер мен көлемді пішіндердің (аксонометрия) бейнеленуін білу және түсіну; 2) заттың берілген көріністеріне.	1) "Аксонометрия", " аксонометриялық проекциялар", " изометрия", "диметрия", "триметрия" ұғымдарын түсіндіреді және анықтайды; 2) кубтың, шеңбердің изометриясын және диметриясын сызады; 3) заттың берілген
		1) Аксонометриялық проекцияларын анықтайды; аксонометриялық проекцияны сыза білу; 2) техникалық сурет пен заттың нобайын сызудың ерекшеліктерін білу және анықтау; 3) графикалық есептерді шешу; 4) қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін сыза білу.	көріністеріне сүйене отырып аксонометриялық проекциясын сызады; 4) техникалық сурет пен нобайдың ерекшеліктерін анықтайды; 5) нақты заттың нобайын сызады; 6) қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін сызады; 7) 3D моделін құру үшін растрлық және векторлық графиканың мүмкіндіктерін анықтайды және тәжірибелік тапсырмаларды орындайды; 8) қатты модельдеу операциялары негізінде 3D моделін құру бойынша практикалық жұмыстарды орындайды.
Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау	Нәрселердің сызбаларын орындау және оқу	1) Нәрселердің геометриялық пішінінің қасиеттерін ескере отырып, өлшем қою туралы білімдерін және өлшемдерді түсіру шеберлігін көрсете білу; 2) сызбада шартты белгілер және ықшамдауларды пайдаланып, проекциялау	1) Заттардың геометриялық пішінін талдайды және сызбаларға өлшемдерді түсіреді; 2) сызбадағы шартты белгілер және ықшамдауларды қолданып сызбаларды орындайды; 3) МЕСТ бойынша сызбаларға өлшемдерді түсіреді; 4) сызбаларды оқи алады және сыза алады;

		тәсілдері негізінде сызбаларды орындай білу ; 3) бұйымдардың геометриялық формаларын талдай отырып, сызбаларды оқу, сыза алу.	5) 3D модельдерді құру әдістерін таңдайды және талдайды; 6) 3D моделінің текстурасы мен фактурасын анықтайды. 7)3D моделдердің визуалдау түрлері мен тәсілдерін таңдап, анықтайды.
	Қима мен тіліктер	1) Сызбалардағы қималар мен тіліктерді қолданудың мақсатын білу; 2) сызбада қималар мен тіліктерді орындау ережелерін білу және қолдану; 3) қималар мен тіліктерді орындаудың шарттылықтары мен ықшамдаулардын қолдану; 3) 2D нысанның қимасы мен тілігін орындау үшін БЖ(бағдарламалық жасақтаманы) таңдау; 4) 2D обьектіде тіліктер мен қималардың құрылуы үшін көлемді денелерді модельдеудің негізгі үрдістерін анықтау.	1) Тіліктердің барлық түрін анықтайды, сонымен қатар оның арналуын және сызбада сызылу жолдарын біледі; 2) тіліктің графикалық рәсімделуін біледі; 3) қарапайым және күрделі тіліктерді ажыратады; 4) сызбада жергілікті және қиғаш тіліктерді анықтап сызады; 5) жүргізілген және қабаттасқан қималарды анықтайды; 6) сызбалар бойынша ресімдеу және белгілеу ережелерін біледі; 7) қималар мен тіліктерді орындау кезінде шарттылықтар мен ықшамдауларды қолданады; 8) тәжірибелік жұмыста шарттылықтар мен ықшамдауларды қолданып көрсетеді; 9) 2D обьектіні (қималар мен тіліктер) жасау үшін (растырлық немесе векторлық) бағдарламалық қамтамасыз етуді таңдайды; 10) қималар мен тіліктерді орындау үшін көлемді модельдеу әдістерін анықтайды және тәжірибелік жұмыста қолданады.

Кескіндерді түрлендіру	Кескіндерді қайта құру	1) Проекциялау әдістерін өзгерту арқылы заттардың сызбаларын орындай алу; 2) кескіндердің түрі мен құрамын немесе масштабын өзгерте отырып, заттардың сызбаларын орындай алу; 3) кескіндерді қайта құру әдістерін меңгеру және білу.	1) "Қайта құру" түсінігіне анықтама береді және талдайды; 2) кескіннің бөліктері арқылы обьектінің кескінін қайта құрай алады; 3) сөздік сипаттамаға сүйеніп обьектінің сызбасын немесе графикалық кескінін сызады; 4) кескіннің түрі мен құрамын түрлендіруді орындайды (графикалық жұмыс); 5) кескінді қайта құрып сызады(графикалық жұмыс); 6) графикалық редакторда кескіннің түрі мен құрамын түрлендіріп сызады.
Пішін қалыптастыру және құрылымдау	Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары	1) Геометриялық денелерді және басқа да заттарды кескіндеудің негізгі заңдылықтары мен принциптерін меңгеру; 2) әр түрлі беттердің пішінін қалыптастыру туралы білімі мен түсінігін көрсете білу.	1) Геометриялық денелерді кескіндеу заңдылықтары мен әдістерін түсінеді және анықтайды; 2) "ұлғайту", "жою", " кезектестіру" тәсілдерін қолданып пішін құрастырады; 3) пішінін өзгерте отырып, тіліктерді пайдаланып бөлшектің нобайын сызады.
	Беттердің жазбасы	1) Жазылатын және жазылмайтын беттердің кескін ерекшеліктерін біледі және түсіну; 2) қарапайым геометриялық денелердің жазбасын сыза біледі және орындау;	1) "Жазба" терминінің қолданылуын талдайды және анықтайды; 2) қарапайым геометриялық денелердің жазбасын анықтайды және сызады; 3) жазылатын және жазылмайтын беттердің кескін ерекшеліктерін анықтайды; 4) шырша әшекейлерінің, кондитерлік өнімдердің, косметикалық немесе басқа да өнімдердің қаптамаларын жазуды жүзеге асырады;

		3) компас-3D кітапханасының не екенін білу; 4) жылжыту, айналдыру, кинематикалық тәсілді қолданып геометриялық денелер модельдерін салу ретіне сипаттама беру.	5) компьютерлік графика құралдары арқылы қисық беттердің және қарапайым геометриялық денелердің жазбасын сызады; 6) педагогикалық кеңеске арналған қағаз модельдің жазбасы: алғыс хат және құттықтау хаты, сертификат, конверт және ашық құттықтау хат жасайды.
	Пішін құрылымдау	1) Құрылымдау және жобалау, техникалық жобаны құру кезеңдері туралы бастапқы мәліметтерді алады.	1) "Құрылымдау" түсінігіне талдау жасайды; 2) берілген параметрлер бойынша заттың пішінін құрылымдап сызады; 3) жобаны біріктірудің техникалық кезеңдерін түсінеді және талдайды; 4) көрсетілген параметрлер бойынша нысанының құрылымдалуын анықтайды.
Нәрсенің пішінін түрлендіру	Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру	1) Қосу және кесіп алу тәсілін қолданып нәрсенің пішінін түрлендіреді; бөлшектерді ауыстыру арқылы 3D моделін түрлендіреді.	1) Заттың кеңістіктегі орын өзгерту арқылы пішін түрлендіруді орындайды; 2) нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру арқылы пішінін өзгертеді; 3) бөлшектерді ығыстыру және өшіру әдістерін қолдану арқылы 3D модельді түрлендіруді орындайды; 4) бөлшектерді қою және басып шығару арқылы 3D модельді түрлендіруді графикалық түрде ұсынады.
			1) "Стандарттау", "өзара алмастыру", "біріктіру", " құрастыру сызбасы" жалпы ұғымдарын анықтайды; 2) "бұйым", "бөлшек", " құрастыру бірлігі", "

	Стандарттау	1) Стандарттау, өзара алмастыру, бұйым, бөлшек және оның құраушы элементтері туралы жалпы түсініктерді меңгереді.	жиынтық", "кешен" ұғымдарын талдайды және түсінеді; 3) "Тетікбөлшек", " құрастыру бірліктері" ұғымының өзара байланысы мен айырмашылығын талдайды; 4) бұйымның кескіндеріне талдау жасайды; 5) тетіктің немесе құрастыру бірлігінің бейнесін анықтайды.
	Тетіктерді біріктіру Құрастыру сызбасы.	1) Ажырайтын және ажырамайтын біріктірулер және оларды бейнелеу ережелерін біледі; құрастыру сызбасын рәсімдеу және орындау ережелерін біледі және орындайды; 2) құрастыру сызбасының нобайы мен бұйым тетіктерінің сызылуын біледі және орындайды; жиынтық бірлігінің 3D моделін орындайды.	1) құрастыру сызбалары туралы жалпы ақпарат береді; 2) ажырайтын және ажырамайтын біріктірулерді анықтайды ; 3) бұрандалы қосылымды , бұрамда профилінің пішіндерінің түрлерін, бұрамданың белгіленуін және бөлшектерін талдайды; 4)бұрандалы біріктірулерді сызады; 5) құрастыру сызбасының нобайы мен бұйым тетіктерінің сызбасын орындайды; 6) МЕСТ бойынша спецификацияны сызады; 7) құрастыру бірлігінің 3D модельін анықтайды және талдайды.
Техникалық, сәулет – құрылыс және ақпараттық графика элементтері		1) Сәулет-құрылыс сызбасының ерекшеліктерін және оның мақсатын біледі;	1) Құрылыс сызбалары туралы жалпы мәліметтерді, сәулет-құрылыс сызбасының ерекшеліктерін және оның мақсатын анықтайды; 2) "бас жоспар", "жоспар" ", "қасбет" және "ғимарат тілігі", "құрылыс сызбаларындағы шартты белгілер" ұғымдарын анықтайды;

	Сәулет-құрылыс графикасының элементтері	2) шартты белгілер арқылы қарапайым құрылыс сызбаларын орындайды және оқиды; 3) жалпы ережелер мен анықтамалық әдебиеттерді оқып талдайды.	3) азаматтық және өндіріс ғимараттарының құрылыс кезеңдерін біледі және талдайды; 4) құрылыс материалдары туралы жалпы мағлұмат алады; 5) құрылыс сызбасында қолданылатын құрылыс терминдерін анықтайды; 6) шартты белгілерді пайдалана отырып, графикалық редакторда құрылыс сызбаларының сызбасын сызып, талдайды.
	Инфографика /сұлбалар, графикалар және диаграммалар	1) Инфографика, сұлба, графикалар және диаграммалар жөнінде жалпы мағлұматтарды біледі.	1) "Инфографика", " зерттеу", "эскиз", " бағаналы диаграмма" ұғымдарына анықтама береді; 2) қызметтің әртүрлі салаларындағы инфографиканың рөлін анықтайды; 3) инфографика зерттеу нәтижесі туралы ақпаратты (графикалар, диаграммалар, сұлбалар) арқылы көрнекі түрде көрсетеді; 4) инфографика символ мен белгілерін қолдана отырып, әңгіме немесе эссе жасайды; 5) эсселерді, жарияланымдарды, презентацияларды қорғаудағы инфографиканың рөлін анықтайды.
Жобалау және жобалау графикасы	Жобалау әдістері	1) Әр түрлі саладағы жобалау әдістерімен танысу және кезеңдерін анықтайды.	1)"Жоба", "жобалау", " жобалау әдістері", " жобалау кезеңдері" ұғымдарын талдайды және анықтайды; 2)жобаланатын объектілерге қойылатын негізгі функционалдық, эстетикалық және басқа талаптарды анықтайды.
			1) Графикалық құжаттарды, техникалық

	Жобалық ұсыныстарды визуалдау	1) Техникалық құжаттаманың түрлері мен құрамын, олардың ерекшеліктері мен айырмашылықтарын біледі.	құжаттаманың құрамын және олардың ерекшеліктерін таниды және анықтайды; 2) шығармашылық идеялардың көрнекілігін анықтайды; жобалық ұсыныстардың графикалық визуализация құралдарын талдайды (эскиз, сызба, макет).
Шығармашылық тапсырмалар	Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар	1) Жобаламас бұрын, алдыға қойылған мақсаты мен міндеттерін, жобалау кезеңдерін анықтайды.	Жобалық іс- шараларға дайындықты анықтауға арналған тапсырмалар: 1) дағдылар тізбесін талдау және анықтау, тақырып пен бағытты таңдау, сондай ақ осы жобаны топтық немесе жеке жүзеге асыруды таңдау; 2) жұмыс орынын дайындау (компьютер, дайын шаблондар мен символдар, материалдар-картон немесе тәжірибелік жұмысқа арналған басқа құрылғылар, сызу құралдары); 3) сызба эскиздерін құру және оқытушымен бекіту .
		1) Техника/дизайн/ сәулет салалары бойынша жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмаларды түрлі	1) Жобалық іс-әрекетті таңдау мен жобалаудың маңыздылығын талдай және анықтай алады. Әртүрлі графикалық құралдарды қолданып (қолмен / компьютерлік графика / макет) берілген тақырыптарға шығармашылық жоба әзірлейді: 2) киригами техникасы арқылы ұлттық ою-өрнек жасау; 3) Киригами техникасы арқылы мерекелік жалаулар мен ойыншықтарды құрастыру;

	Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар	графика құралдарымен (қолмен орындалатың/ компьютерлік графика/ макеттеу) орындайды. 2) Жеке немесе топпен жұмыс істеу амалын таңдайды, сонымен қатар шаблон мен символдар, макеттеуге арналған материалдар, жобаны далпы әсемдеуге және негізін таңдайды, алдын ала эскиз сызбасын бекітіп, жобаны жүзеге асырудың кезеңдік міндеттері мен әдістерін анықтайды.	4) киригами техникасын қолдану арқылы сәулет нысанын жасайды; 5) гүл қоятын сөрені модельдеу; 6) Кітап қоятын сөрені модельдеу; 7) кітапті орауға арналған қорапты модельдеу; 8) ұялы телефонға арналған трансформер-тіреуіштің дизайнын әзірлеу; 9) ұялы телефонға арналған трансформатор-тіреуішке ою-өрнектерді қойып дизайнын әзірлеу; 10) Қазақтың қымыз құятын ұлттық ыдысының дизайнын әзірлеу; 11) колледжге кіру алаңынын және демалыс аймағын дизайнын әзірлеу; 13) кітап дүкені ғимаратының қасбетіне пандус жобасын әзірлеу; 14) "Менің арманымдағы үй" жобасын әзірлеу.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
18- қосымша

Педагогикалық бағыттың "Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу- ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы №

348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Физика" оқу пәнін оқытудың мақсаты - білім алушыларда ғылыми дүниетаным негіздерін, әлемнің жаратылыстану-ғылыми бейнесін тұтас қабылдауды, өмірлік маңызды практикалық міндеттерді шешу үшін табиғат құбылыстарын байқау, талдау және жазу қабілетін қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) білім алушыларда ғылыми дүниетаным негіздерін, әлемнің жаратылыстану-ғылыми бейнесін тұтас қабылдауды, өмірлік маңызды практикалық міндеттерді шешу үшін табиғат құбылыстарын байқау, талдау және жазу қабілетін қалыптастыру;

2) білім алушылардың әлемнің қазіргі заманғы физикалық бейнесінің негізінде жатқан іргелі физикалық заңдар мен қағидаттар, табиғатты ғылыми тану әдістері туралы білімдерін игеруіне жәрдемдесу;

3) білім алушылардың интеллектуалдық, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивті мәдениетін, физикалық эксперимент пен зерттеуді орындау дағдыларын дамытуға ықпал ету;

4) білім алушыларда физика жалпыадамзаттық мәдениеттің элементі болып табылатыны туралы, Физика дамуының қоғам, техника және басқа да ғылымдардың дамуымен байланысы туралы түсініктерді қалыптастыруға ықпал етуге;

5) білім алушылардың күнделікті өмірде, оқуда және одан әрі еңбек қызметінде проблемалық жағдайларды шешу үшін үйренген физикалық білімдерін пайдалануға игеруіне ықпал етуге;

6) білім алушыларда заттардың әртүрлі физикалық құбылыстары мен қасиеттерін, физикалық терминдерді, физикалық білімді, зияткерлік және жалпы өнерге қатысты мәдениет деңгейін түсінуді дамыту.

Физиканы оқуға деген қызығушылықты, шығармашылық қабілеттер мен мотивацияны дамыту үшін физикалық білімді игерудің барлық кезеңдерінде тапсырмаларды тиімді пайдалануға болады. Бұл ретте Бірліктердің Халықаралық жүйесін, оның негізгі және туындыларын, еселіктерін және үлестік бірліктерін қатаң пайдалану қажет. Бағдарламада зертханалық жұмыстарды жүргізуге Оқу уақытының 10% дейін бөлінеді.

Бағдарламада материалды зерттеудегі сабақтастық, математика, биология, химия, география, тарихпен пәнаралық байланыс қарастырылған.

4. Оқу пәнінің мазмұны 9 Бөлімді қамтиды:

1) механика;

2) молекулалық физика;

3) электр және магнетизм;

4) тербелістер;

5) толқындар;
6) оптика;
7) кванттық физика;
8) нанотехнология және наноматериалдар;
9) космология.
1 бөлім. "Механика" келесі бөлімшелерден тұрады:
1) кинематика;
2) динамика;
3) статика және гидростатика
4) сақталу заңдары;
5) гидродинамика.
2 бөлім. "Молекулалық физика" келесі бөлімшелерден тұрады:
1) молекулалық физика;
2) газ заңдары;
3) термодинамика негіздері;
4) сұйық және қатты денелер.
3 бөлім. "Электр және магнетизм" келесі бөлімшелерден тұрады:
1) электростатика;
2) тұрақты ток;
3) әртүрлі ортадағы электр тогы.
4) магнит өрісі;
5) электромагниттік индукция.
4 бөлім. "Тербелістер" келесі бөлімшелерден тұрады:
1) механикалық тербелістер;
2) электромагниттік тербелістер;
3) айнымалы ток.
5 бөлім. "Толқындар" келесі бөлімшелерден тұрады:
1) электромагниттік толқындар.
6 бөлім. "Оптика" келесі бөлімшелерден тұрады:
1) толқындық оптика;
2) геометриялық оптика.
7 бөлім. "Кванттық физика" келесі бөлімшелерден тұрады:
1) атомдық және кванттық физика;
2) атом ядросының физикасы.
"Физика" оқу пәнінің негізгі мазмұны:
1) "Кинематика".

Дене қозғалысы кинематикасының негізгі теңдеулері мен графиктері; салыстырмалы қозғалыс; қисық сызықты қозғалыс кинематикасы.

2) "Динамика".

Күштер; күштерді қосу; Ньютон заңдары; бүкіл әлемдік тартылыс заңы; гравитациялық өрістегі дене қозғалысы;

3) "Статика және гидростатика".

Массалар центрі; тепе-теңдік түрлері; қатынас ыдыстар; Паскаль заңы; атмосфералық қысым; Торричелли тәжірибесі.

4) "Сақталу заңдары".

Механикадағы импульс және энергияның сақталу заңдары; серпімді және серпімсіз соқтығысулар;

5) "Гидродинамика".

Газдар мен сұйықтардың ламинарлық және турбуленттік ағысы; денелердің тұтқыр сұйықтағы қозғалысы;

№ 1 Зертханалық жұмыс: "Тұтқыр сұйықта қозғалатын кішкентай шардың қозғалысын зерттеу".

6) "Молекулалық физика".

Молекулалық кинетикалық теориясының негізгі қағидалары; термодинамикалық параметрлер; кристалл және кристалл емес заттар; қатты денелердің; сұйықтар мен газдардың моделі; молекулакинетикалық теорияның негізгі теңдеуі;

7) "Газ заңдары".

Идеал газ күйінің теңдеуі; изопроцестер; адиабаталық процесс.

8) "Термодинамика негіздері".

Идеал газдың ішкі энергиясы; термодинамикалық жұмыс; жылу мөлшері; жылусыйымдылық; термодинамиканың бірінші заңы; термодинамиканың бірінші заңын әртүрлі процестерге қолдану; адиабаталық процесс; термодинамиканың екінші заңы; жылу қозғалтқыштары.

9) "Сұйық және қатты денелер".

Қаныққан және қанықпаған бу; ауаның ылғалдылығы; шық нүктесі; сұйықтың беттік керілуі; жұғу; қылтүтіктік құбылыстар.

10) "Электростатика".

Электр заряды; Кулон заңы; электр өрісі; электр өрісінің кернеулігі; біртекті электр өрісіндегі электр өрісінің кернеулігі мен потенциалдар арасындағы байланыс; электрсыйымдылық; конденсаторлар; сыйымдылықтың өлшем бірлігі және электр өрісінің энергиясы.

11) "Тұрақты ток".

Электр тогы; ток көзінің элерктр қозғаушы күші мен ішкі кедергісі; толық тізбек үшін Ом заңы; электр тогының жұмысы мен қуаты; ток көзінің пайдалы әсер коэффициенті; пайдаланылған энергия құны.

Практикалық жұмыс: "Тұрмыстық құралдардың тұтынатын қуаты мен жұмысын есептеу".

12) "Әртүрлі ортадағы электр тогы".

Металдардағы электр тогы; асқын өткізгіштік; жартылай өткізгіштердегі электр тогы; жартылай өткізгішті құралдар; электролит ерітінділеріндегі электр тогы; электролиз заңы; газдардағы және вакуумдегі электр тогы.

№ 2 Зертханалық жұмыс: "Электролиттердегі электр тогының пайда болуын зерттеу ".

13) "Магнит өрісі".

Магнит өрісі; тогы бар өткізгіштердің әсері; Ампер тәжірибесі; магнит индукциясының векторы; бұрғы ережесі; Ампер күші; зарядталған бөлшектердің магнит өрісіндегі қозғалысы; заттардың магниттік қасиеттері; жасанды магниттер; соленоид.

14) "Электромагниттік индукция".

Магнит ағыны; электромагниттік индукция; электромагниттік индукция заңы; Ленц ережесі; магнит өрісінің энергиясы; электрқозғалтқыш және тұрақты токтың электрогенераторы.

15) "Механикалық тербелістер".

Гармоникалық тербелістердің теңдеулері мен графиктері.

16) "Электромагниттік тербелістер".

Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістер; механикалық тербелістер мен электромагниттік тербелістер арасындағы ұқсастық.

17) "Айнымалы ток".

Айнымалы ток генераторы; еріксіз электромагниттік тербелістер; айнымалы ток; электр тізбегіндегі кернеу резонансы; Қазақстандағы және дүние жүзіндегі электр энергиясын өндіру және қолдану.

№ 3 Зертханалық жұмыс: "Трансформатор орамасындағы орам санын анықтау".

18) "Электромагниттік толқындар".

Электромагниттік толқындардың жұтылуы мен шығарылуы; радиобайланыс; детекторлы радиоқабылдағыш; аналогты-сандық түрлендірулер; байланыс арналары; байланыс құралдары.

19) "Толқындық оптика".

Жарықтың интерференциясы; жарықтың дифракциясы; дифракциялық торлар; жарықтың поляризациясы.

№ 4 Зертханалық жұмыс: "Дифракциялық тордың көмегімен жарықтың толқын ұзындығын анықтау".

№ 5 Зертханалық жұмыс: "Поляризация құбылысын бақылау".

20) "Геометриялық оптика".

Геометриялық оптика заңдары; жазықпараллель пластинадан шағылу; толық ішкі шағылу; оптика-талшықты тасымалдаушылар; оптикалық құралдар.

№ 6 Зертханалық жұмыс: "Шынының сыну көрсеткішін анықтау".

21) "Атомдық және кванттық физика".

Жарықтың корпускулярлықтолқындық табиғатының біртұтастығы; сәулеленудің түрлері; спектрлер; спектрлік құралдар; спектрлік анализ; инфракызыл және ультракүлгін сәулелену; рентген сәулелері; электромагниттік сәулелену шкаласы; фотоэффект; фотоэффектіні қолдану; жарық қысымы; жарықтың химиялық әсері; лазерлер; голография; фотография; томография.

22) "Атом ядросының физикасы".

Табиғи радиоактивтілік; радиоактивті ыдырау заңы; атомдық ядро; ядроның нуклондық моделі; изотоптар; ядродағы нуклондардың байланыс энергиясы; ядролық реакциялар; жасанды радиоактивтілік; ауыр ядролардық бөлінуі; тізбекті ядролық реакция; сындық масса; радиоактивті сәулелердің биологиялық әсері; радиациядан қорғану; ядролық реактор; ядролық энергетика; термоядролық реакциялар.

№ 7 Зертханалық жұмыс: "Жартылай ыдырау периодын анықтау".

23) "Нанотехнология және наноматериалдар".

Нанотехнологияның негізгі жетістіктері; өзекті мәселелелері және дамуы; наноматериалдар.

24) "Космология".

Жұлдыздар әлемі; жұлдызға дейінгі қашықтық; айнымалы жұлдыздар; біздің Галактика; басқа Галактикалардың ашылуы; квазарлар; Үлкен жарылыс теориясы; қызыл ығысу және Галактикаға дейінгі қашықтықты анықтау; қара құрдым; Әлемнің ұлғаюы; Әлемнің эволюциясының негізгі кезеңдері; әлемнің моделдері; өмір және Әлем туралы ойлар; қара материя; нетронды жұлдыздар; аса жаңа жұлдыздар; Герцшпрунг-Рассел диаграммасы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 72 -96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2 -тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, Бөлімше және тақырыптар атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		теориялық	практикалық
Бөлім 1. Механика.			
1.1 Кинематика.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Дене қозғалысы кинематикасының теңдеулері мен графиктері. Салыстырмалы қозғалыс. Қисық сызықты қозғалыс кинематикасы.			
1.2. Динамика.	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Күштер. Күштерді қосу. Ньютон заңдары Бүкіл әлемдік тартылыс заңы Гравитациялық өрістегі снарядтың қозғалысы.			
1.3. Статика және гидростатика.	+	+	+
Тақырып 1.3.1. Массалар центрі. Тепе-теңдік түрлері. Қатынас ыдыстар. Гидравликалық пресс. Паскаль заңын қолдану. Торичелли тәжірибесі.			
1.4. Сақталу заңдары.	+	+	+
Тақырып 1.4.1. Механикадағы импульс пен энергияның сақталу заңдары.			
1.5. Гидродинамика.	+	+	+
Тақырып 1.5.1. Сұйықтық кинематикасы.			
№ 1 Зертханалық жұмыс: "Тұтқырлығы әртүрлі сұйықта қозғалатын кішкентай шардың қозғалысын зерттеу".			
Бөлім 2. Жылу физикасы.			
2.1. Молекулалық физика .	+	+	+

Тақырып 2.1.1. Молекулалық кинетикалық теорияның негіздері қағидалары. Термодинамикалық параметрлер Кристалл және кристалл емес заттар.			
2.2. Газ заңдары.	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Идеал газ күйінің теңдеуі Изопроцестер. Адиабаталық процесс.			
2.3. Термодинамика негіздері.	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Термодинамика заңдарын қолдану Жылу қозғалтқыштары.			
2.4. Сұйық және қатты денелер.	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Ауаның ылғалдылығы, шық нүктесі Сұйықтың беттік керілуі. Жұғу, қылтүтіктік құбылыстар.			
Бөлім 3. Электр және магнетизм.			
3.1. Электростатика.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Электр өрісі. Электрсыйымдылық. Конденсаторлар. Сыйымдылықтың өлшем бірлігі және электр мөлшері.			
3.2. Тұрақты электр тогы.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Ток көзінің элерктр қозғаушы күші мен ішкі кедергісі. Кернеу және потенциалдар айырмасы. Толық тізбек үшін Ом заңы. Электр тогының жұмысы мен қуаты.			
3.3. Әртүрлі ортадағы электр тогы.	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Металдардағы, жартылай өткізгіштердегі,			

электролиттердегі, газдар мен вакуумдағы электр тогы.			
№ 2 Зертханалық жұмыс: "Электролиттердегі электр тогының пайда болу шарттарын зерттеу".			
3.4. Магнит өрісі.	+	+	+
Тақырып 3.4.1. Магнит өрісі. Магнит индукциясының векторы. Бұрғы ережесі. Ампер күші, Лоренц күші. Заттың магниттік қасиеттері. Жасанды магниттер. Соленоид.			
3.5. Электромагниттік индукция.	+	+	+
Тақырып 3.5.1. Электромагниттік индукция заңы. Электромагниттік құралдар. Магниттік-резонанстық томография.			
Бөлім 4. Тербелістер.			
4.1. Механикалық тербелістер.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Механикалық гармоникалық тербелістердің теңдеулері мен графиктері.			
4.2. Электромагниттік тербелістер.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістер.			
4.3. Айнымалы ток.	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Айнымалы ток генераторы. Еріксіз электромагниттік тербелістер. Айнымалы ток. Айнымалы ток тізбегіндегі резонанс. Электр энергиясын өндіру, тасымалдау және қолдану, трансформатор. Қазақстандағы және			

дүние жүзіндегі электр энергиясын өндіру және қолдану.			
№ 3 Зертханалық жұмыс: "Трансформатор орамасындағы орам санын анықтау".			
Бөлім 5. Толқындар .			
5.1. Электромагниттік толқындар.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Электромагниттік толқындардың жұтылуы мен шығарылуы. Радиобайланыс. Аналогты-сандық түрлендірулер. Байланыс арналары. Байланыс құралдары.			
Бөлім 6. Оптика.			
6.1. Толқындық оптика.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Жарықтың интерференциясы Жарықтың дифракциясы.			
Дифракциялық торлар № 4 Зертханалық жұмыс: " Дифракциялық тордың көмегімен жарықтың толқын ұзындығын анықтау". Жарықтың поляризациясы. № 5 Зертханалық жұмыс: " Жарықтың поляризациясын бақылау ".			
6.2. Геометриялық оптика.	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Геометриялық оптика заңдары. Оптикалық құралдар.			
№ 6 Зертханалық жұмыс: "Шынының сыну көрсеткішін жазық паралель пластинаның көмегімен анықтау".			
Бөлім 7. Кванттық физика.			

7.1. Атомдық және кванттық физика.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Жарықтың корпускулярлық-толқындық табиғатының біртұтастығы. Спектрлік талдау. Электромагниттік сәулелену шкаласы. Фотоэффектіні қолдану. Жарықтың химиялық әсері. Рентгендік сәулелену. Лазерлер.			
7. 2. Атом ядросының физикасы.	+	+	+
Тақырып 7.2.1. Табиғи радиоактивтілік. Радиоактивті ыдырау заңы. Ядролық реакциялар. Ауыр ядролардық бөлінуі. Тізбекті ядролық реакция. Радиоактивті сәулелердің биологиялық әсері. Радиациядан қорғану. Ядролық реактор. Ядролық энергетика.			
№7 Зертханалық жұмыс: "Жартылай ыдырау периодын анықтау".			
Бөлім 8.Нанотехнология және наноматериалдар.			
8.1. Нанотехнология и наноматериалы.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Нанотехнологияның негізгі жетістіктері, өзекті мәселелер және даму кезеңдері. Наноматериалдар.			
Бөлім 9. Космология.			
9.1. Космология.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Жұлдыздар әлемі. Жұлдыздық шамалар. Жұлдыздардың классификациясы. Қашықтықты анықтау. Күңгірт энергия. Әлемнің үдеуі мен ұлғаюы. Үлкен			

жарылыс теориясы. Қызыл ығысу.			
Физикалық практикум.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Механика	Кинематика. Динамика. Статика және гидростатика. Сақталу заңдары. Гидродинамика	1) Механикалық қозғалыс заңдарын білу және табиғатта, техникада механикалық қозғалысты сипаттау және түсіндіруде қолдану.	1) Кинематика теңдеулерін есеп шығару барысында қолданады; 2) Ньютон заңдарын түсінеді, Паскаль заңын сипаттайды; 3) импульстің және толық механикалық энергияның сақталу заңдарын есептер шығаруда қолданады.
Жылу физикасы	Молекулалық физика. Газ заңдары. Термодинамика негіздері. Сұйық және қатты денелер	1) Газдардың негізгі қасиетін түсіндіруде молекулалық кинетикалық теорияны білу және қолдана алу.	1) Молекулалық кинетикалық теорияның негізгі қағидалары мен идеал газды сипаттайды, газ заңдарын есептерді шығаруда қолданады; 2) термодинамиканың бірінші және екінші заңдарының мәнін сипаттайды, ауаның салыстырмалы ылғалдылығын анықтайды; 3) шардың жылдамдығы бойынша оның ішкі үйкеліс коэффициентінің мәндерін анықтайды.
Электр және магнетизм	Электростатика. Тұрақты электр тогы. Әртүрлі ортадағы электр тогы. Магнит өрісі. Электромагниттік индукция	1) Біртекті және біртекті емес электростатикалық өрістердегі құбылыстарды сипаттай білу және гравитациялық өрісті сипаттаушы шамалармен сәйкестендіру;	1) Электр өрісінің қозғалыстағы зарядтарға әсерін сипаттайды, толық тізбек үшін Ом заңын қолданады, тұрмыстағы электр құралдарының жұмыс құны мен қуатына практикалық есептеулер жүргізеді; 2) өткізгіштердің магнит өрісін сипаттайтын шамаларды анықтайды, магнит ағыны өзгеру салдарынан электр қозғаушы күштің пайда болуын түсіндіреді, электромагниттік

		2) Ом заңын біртекті және біртекті емес, тұйық тізбекте қолдана алу.	құралдардың жұмыс істеу принципін түсіндіреді; 3) электролиттерде токтың пайда болу шарттарын эксперимент арқылы анықтайды.
Тербелістер	Механикалық тербелістер . Электромагниттік тербелістер. Айнымалы ток	1) Механикалық тербелістер мен электромагниттік тербелістер арасындағы ұқсастықтарды ажырату.	1) Механикалық тербелістер мен электромагниттік тербелістерді сәйкестендіреді, еркін және еріксіз тербелістердің пайда болу шарттарын сипаттайды; 2) трансформатор орамдарының санын анықтайды; 3) еркін және еріксіз тербелістердің пайда болу шарттарын атайды; 4) компьютерлік моделдеу арқылы заряд пен ток күшінің уақытқа тәуелді графиктерін зерттейді.
Толқындар	Электромагниттік толқындар	1) Электромагниттік толқынның таралу механизмімен түсіндіру.	1) Электромагниттік толқындардың пайда болу шарттарын түсіндіреді және олардың қасиеттерін сипаттайды, радио қабылдағыштың жұмыс істеу принципін түсіндіреді.
Оптика	Толқындық оптика. Геометриялық оптика	1) Геометриялық оптика заңдарын түсіндіре білу, жарықтың толқындық қасиетін сипаттау. 2) Нақты есептерде Гюйгенс және Френель принциптерін қолдану.	1) Жарық толқындарының интерференциясы және дифракциясы пайда болу шарттарын сипаттайды; 2) жарықтың поляризация құбылысын эксперимент арқылы зерттейді; 3) линзалар жүйесінде (телескоп, микроскоп және лупадағы) сәулелердің жолын салады және түсіндіреді. Шынының сыну көрсеткішін эксперименттік жолмен анықтайды.

Кванттық физика	Атомдық және кванттық физика. Атом ядросының физикасы	1) Жарық көздерін топтастыра білу, Стефан-Больцман, Вин және Планк формуласын абсолют қара дененің жарықталынуын сипаттауда қолдана білу; 2) Эйнштейн теңдеуі мен фотоэффект заңдарын есептер шығаруда қолдану.	1) Электромагнитік сәулеленудің корпускулярлық-толқындық табиғатын дәлелдейтін мысалдар келтіреді; 2) электромагниттік сәулеленуді, олардың пайда болу табиғаты мен затпен әрекеттесуіне қарай ажыратады; 3) Графикалық тәсіл арқылы жартылай ыдырау периодын анықтайды.
Нанотехнология және наноматериалдар	Нанотехнология, наноматериалы	1) Нанотехнологияның негізгі жетістікерін түсіндіру.	1) Наноматериалдардың физикалық қасиеттерін және оларды алудың жолдарын сипаттайды және қолданылуын атайды.
Космология	Космология	1) Жалпы Ғаламның қасиеттері мен эволюциясын сипаттау.	1) Жұлдызды аспан мен негізгі қағидаларды жұлдыздар бойынша бағдарлауды сипаттайды, Хаббл заңын қолданып, әлемнің жасын анықтайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
19- қосымша

Педагогикалық бағыттың "Жаһандық құзыреттілік" курсы бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Педагогикалық бағыттың "Жаһандық құзыреттілік" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Жаһандық құзыреттілік" курсын оқытудың мақсаты - мінез-құлық мәдениетінің стандарттарына сәйкес келетін және жаһандық құзыреттілікке ие бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру. "Жаһандық құзыреттілік" курсы білім алушылардың құндылық бағдарларын, коммуникативтік дағдыларын, этикалық нормаларын және мінез-құлық көзқарастарын қалыптастыруға ықпал етеді.

3. Курс бағдарламасын іске асыру мынадай міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың сыни және талдамалық ойлауын, олардың коммуникативтік және зерттеу дағдыларын дамыту;

2) жергілікті, жаһандық проблемалар мен мәдениетаралық өзара іс-қимыл мәселелерін түсінуді дамыту;

3) ақпаратты тану, талдау, бағалау және дәлелдерді тұжырымдау қабілетін қалыптастыру;

4) білім алушылардың жаһандық оқиғалар мен олардың себептері мен салдарлары туралы талдамалық бағалау түсінігін қалыптастыру;

5) білім алушының өзіндік мәдени бірегейлігін түсінуге және әлемнің мәдени әртүрлілігін түсінуге ықпал ететін құндылықтар жүйесін қалыптастыру;

6) қаржылық, экологиялық мәдениетті дамыту;

7) нақты өмірмен байланысты зерттеу арқылы өз ойлауын құра білу қабілетін қалыптастыру.

4. Курстың мазмұны 4 Бөлімнен тұрады: "Жаһандық құзыреттілік", "Қаржылық сауаттылық", "Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу", "Әртүрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну, тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу", "Аграрлық-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті".

"Жаһандық құзыреттілік" Бөлімі келесі Бөлімшелерді қамтиды:

1) Жаһандық құзыреттер дегеніміз не.

2) Жаһандық құзыреттілік мәдениеті.

3) Жаһандық құзыреттерді қолдану.

4) Жаһандық құзыреттерді дамыту жолдары.

"Қаржылық сауаттылық" Бөлімі келесі Бөлімшелерді қамтиды:

1) Жеке қаржыдағы кірістер.

2) Жеке қаржыдағы шығыстар.

3) Отбасылық бюджет.

4) Жинақтау және жинақтау.

"Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу" Бөліміне келесі Бөлімшелер кіреді:

1) Қарым-қатынас мәдениеті.

2) Қақтығыстар. Ұғым. Түрлері. Шешу жолдары.

3) Әлеуметтік мәселелер.

4) Экологиялық қақтығыстар.

5) Климаттың өзгеруі. Ауа мен судың ластануы.

"Әртүрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну, тиімді мәдениетаралық өзара әрекеттесуге қатысу" Бөлімі келесі Бөлімшелерді қамтиды:

1) Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік.

2) Мәдени бірегейлікті қалыптастыру.

3) Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық байланыс.

4) Басқа адамның көзқарасын түсіну және қабылдау қабілеті.

"Аграрлық-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті" Бөлімі келесі Бөлімшелерді қамтиды:

1) Мамандықтағы жаһандық құзыреттер.

2) Кәсіби менеджмент.

3) Компанияның инновациялық саясаты.

4) Жобалар мен процестерді басқару.

5) Іскерлік мінез-құлықтың этикалық принциптері.

5. "Жаһандық құзыреттілік" курсының негізгі мазмұны:

1) "Жаһандық құзыреттілік дегеніміз не". Жаһандық құзыреттіліктің анықтамасы, түрлері; функционалдық сауаттылықты қалыптастыру; аналитикалық және сыни ойлауды дамыту; жергілікті, жаһандық және мәдениетаралық мәселелерді зерттеу қабілеті; дүниетаным мен басқалардың көзқарасын түсіну; әртүрлі мәдениеттердің өкілдерімен ашық, орынды және тиімді өзара іс-қимылға қатысу; ұжымдық әл-ауқат пен тұрақты дамуға жәрдемдесу.

2) "Жаһандық құзыреттілік мәдениеті". Жаһандық проблемалар мен мәдениетаралық айырмашылықтарды түсіну; басқаларға құрметпен қарауды қалыптастыру; әр адамның адамдық қадір-қасиетін тану; басқа адамдардың сенімдерін түсіну және тану қабілеті; күнделікті өмірде, жұмыста жаһандық құзыреттілік мәдениетін көрсету; жаһандық құзыреттілік мәдениетін дамытуды қолдау; кәсіби даму және жаһандық құзыреттілік мәдениеті.

3) "Жаһандық құзыреттілікті қолдану". Жаһандық құзыреттілікті дамытуға ықпал ететін дәстүрлер мен құндылықтар; отбасы мен қоғамдастық арасындағы серіктестік; алған білімдерін өмірде қолдану дағдылары; жоспарлау және шешім қабылдау; әлеуметтік жауапкершілік пен әділеттілік; салауатты өмір салтын ұстану және қауіпсіз мінез-құлық дағдылары; зерттеу, жобалау, еріктілік жұмыс дағдылары.

4) "Жаһандық құзыреттерді дамыту жолдары". Зерттеулер жүргізу, дәлелге немесе мәселеге қатысты ақпарат пен дәлелдемелерді іріктеу; баламалы көзқарастарды талқылау; қоғамның қазіргі заманғы проблемаларын талдау; инновациялық идеяларды дамыту және насихаттау; өзі және басқа адамдар үшін өмір сүру жағдайларын жақсарту үшін шаралар қабылдау.

5) "Жеке қаржыдағы кірістер". Белсенді және пассивті кірістер; жеке табысты арттыру тәсілдері; ақша функциялары; еңбекті бағалау әдістері мен нысандары; ұлттық және шетел валютасы.

6) "Жеке қаржыдағы шығыстар". Қалта ақшасын тиімді пайдалану; ірі сатып алулар ; эмоционалды сатып алулар; ипотека; тұрғын үй несиесі; несиелендіру (жеке тұлғалардың банкроттығы); отбасылық іс-шараларды қалай бюджеттеуге болады.

7) "Отбасылық бюджет". Отбасы бюджетінің кірістері; отбасы бюджетінің міндетті шығыстары; отбасы бюджетінің міндетті емес шығыстары; отбасы бюджетінің түрлері; отбасы бюджетін жоспарлау; отбасының қаржылық мақсаттары; отбасы бюджетін жүргізу ережелері.

8) "Жинақ және жинақтау". Қаржылық қауіпсіздік жастығы; жинақтау тәсілдері; ақшалай жинақтар: банкте, жылжымайтын мүлікте; қаржылық алаяқтық түрлері; қаржы пирамидасы; қаржылық байлық; инвестициялар; қаржылық тәуекелдердің түрлері.

9) "Қарым-қатынас мәдениеті". Қарым-қатынас мәдениеті; гуманизм, адамдарға құрмет, сыпайылық, ізгі ниет және төзімділік; өз пікірін басқаларға таңа алмау мүмкіндігі; нәзіктік, коммуникативті құзыреттілік; іскерлік әңгіме мәдениеті; қарым-қатынас стандарттары мен принциптері; мәдени әртүрлілік, мәдениетаралық қарым-қатынас.

10) "Қақтығыстар. Түсінгі. Түрлері. Шешу жолдары". Тұлғаішілік қақтығыстар: мотивациялық, моральдық, рөлдік және бейімделу; тұлғааралық қақтығыстар; топаралық қақтығыстар; қақтығыстардың себептері; қақтығыстарды шешу жолдары; жанжалды шешу стратегиялары; медиация; алаңдаушылық деңгейін төмендету.

11) "Әлеуметтік проблемалар". Қоғамның әлеуметтік проблемалары; әлеуметтік проблемалардың түрлері (шығу тегі бойынша, қамту дәрежесі бойынша, қарым-қатынас деңгейі, сипаты және саласы бойынша және тағыда басқалар); әлеуметтік проблемаларды, олардың себептері мен салдарын бағалап түсіну; қазіргі қоғамның өңірлік, ұлттық және жаһандық әлеуметтік проблемалар және оларды шешу; әлеуметтік теңсіздік.

12) "Экологиялық қақтығыстар". Экологиялық қақтығыстардың себептері; экологиялық қақтығыстардың түрлері; экологиялық қақтығыстарды реттеу тәсілдері; экологиялық белсенділік; әлеуметтік-экологиялық қақтығыстар және оларды жеке, аймақтық, ұлттық және жаһандық тұрғыдан шешу.

13) "Климаттың өзгеруі". Ауа мен судың ластануы. Экологиялық қауіптер; халықтың өсуі, қоршаған ортаның деградациясы; Тұщы су тапшылығы; климаттың өзгеруінің салдары: жаппай көші-қон және қақтығыстар қауіпсіздіктің төмен деңгейі.

14) "Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік". Өзін елдің азаматы ретінде сезінуге, өз Отанына тиесілігін сезінуге және оның мүдделеріне қызмет етуге

дайын болуға мүмкіндік беретін жеке қасиеттер; әлеуметтік жауапкершілік; жеке қасиеттер: адалдық, әдептілік, әдептілік, ізгі ниет, ұжымда жұмыс істей білу; құқықтық мәдениет.

15) "Мәдени бірегейлікті қалыптастыру". Мәдени бірегейлікті қалыптастыру және дамыту ерекшеліктері; ұлттық бірегейлік; көпмәдениеттілік; қоғам мен мәдени бірегейлікті қамтамасыз етудің негізі ретінде тіл;

16) "Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық коммуникация" . Дүниетаным мен басқалардың көзқарасын түсіну және құрметтеу; көпмәдениетті проблемаларды сыни талдау дағдысы; көпмәдениетті қоғамдағы оң және тиімді өзара іс-қимыл; жергілікті және жаһандық проблемаларды шешуге қатысатын елдің және әлемнің белсенді азаматтарын қалыптастыру.

17) "Педагогикалық бағыттың мамандандырылған компоненті". Мамандықтағы жаһандық құзыреттер. Білім берудегі серіктестік. Педагогикалық стратегиялар. Технологиялық сауаттылық. Кәсіби даму.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін Бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің Бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 24 сағатты (1 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімшелер және тақырыптардың атаулары	Сағаттар саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 Бөлім. Жаһандық құзыреттілік.			
1.1 Жаһандық құзыреттілік мәдениеті.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Жаһандық құзыреттілік дегеніміз не.			

Тақырып 1.1.2. Жаһандық құзыреттілік мәдениеті.			
Тақырып 1.1.3. Жаһандық құзыреттілікті қолдану.			
Тақырып 1.1.4. Жаһандық құзыреттілікті дамыту жолдары.			
2 Бөлім. Қаржылық сауаттылық.			
2.1 Жеке қаржыдағы кірістер.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Белсенді табыс.			
Тақырып 2.1.2. Пассивті табыс.			
Тақырып 2.1.3. Жеке табысты арттыру жолдары.			
Тақырып 2.1.4 Ақша функциялары.			
Тақырып 2.1.5. Еңбекті бағалаудың әдістері мен формалары.			
Тақырып 2.1.6. Ұлттық және шетел валютасы.			
2.2 Жеке қаржы шығындары.	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Қалта ақшасын тиімді пайдалану.			
Тақырып 2.2.2. Ірі сатып алулар.			
Тақырып 2.2.3. Эмоционалды сатып алу.			
Тақырып 2.2.4. Ипотека. Тұрғын үй несиесі.			
Тақырып 2.2.5. Кредиттеу (жеке тұлғалардың банкроттығы).			
Тақырып 2.2.6. Отбасылық іс-шаралардың бюджетін қалай құруға болады.			
2.3. Отбасылық бюджет.	+	+	+

Тақырып 2.3.1. Отбасылық бюджеттің кірістері.			
Тақырып 2.3.2. Отбасылық бюджеттің міндетті шығыстары.			
Тақырып 2.3.3. Отбасылық бюджеттің қосымша шығындары.			
Тақырып 2.3.4. Отбасылық бюджеттің түрлері.			
Тақырып 2.3.5. Отбасылық бюджетті жоспарлау. Отбасының қаржылық мақсаттары.			
Тақырып 2.3.6. Отбасылық бюджетті жүргізу ережелері.			
2.4. Жинақ және жинақтау.	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Қаржылық қауіпсіздік жастығы.			
Тақырып 2.4.2. Жлайинақтау тәсілдері.			
Тақырып 2.4.3. Ақша жинақтар: банкте, жылжымайтын мүлікте.			
Тақырып 2.4.4. Қаржылық алаяқтық түрлері. Қаржылық пирамида.			
Тақырып 2.4.5. Қаржылық байлық.			
Тақырып 2.4.6. Инвестициялар. Қаржылық тәуекелдердің түрлері.			
3 Бөлім. Жергілікті және жаһандық маңызы бар проблемаларды шешу.			
3.1 Проблемалар түрі.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Қарым-қатынас мәдениеті.			
Тақырып 3.1.2. Қақтығыстар. Түсінігі. Түрлері. Шешу жолдары.			

Тақырып 3.1.3. Әлеуметтік проблемалар.			
Тақырып 3.1.4. Экологиялық қақтығыстар.			
Тақырып 3.1.5. Климаттың өзгеруі. Ауа мен судың ластануы.			
4 Бөлім. Әр түрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну.			
4.1 Тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік.			
Тақырып 4.1.2. Мәдени бірегейлікті қалыптастыру.			
Тақырып 4.1.3. Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық байланыс.			
Тақырып 4.1.4. Басқа адамның көзқарасын түсіну және қабылдау қабілеті.			
5-Бөлім. Педагогикалық бағыттың мамандандырылған компоненті.			
Тақырып 5.1 Мамандықтағы жаһандық құзыреттер .			
Тақырып 5.2 Білім берудегі серіктестік.			
Тақырып 5.3 Педагогикалық стратегиялар.			
Тақырып 5.4 Технологиялық сауаттылық.			
Тақырып 5.5 Кәсіби даму .			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері

Жаһандық құзыреттілік	Жаһандық құзыреттілік мәдениеті	1) Жеке тұлғаны дамыту үшін жаһандық құзыреттіліктің маңыздылығын түсіну; 2) жаһандық құзыреттілік мәдениетін насихаттау.	1) Жаһандық құзыреттілікті сипаттайды.
		1) Зерттеу, жобалау, волонтерлік жұмыс дағдыларын қалыптастыру.	1) Зерттеу нәтижелерін бағалауды қалыптастырады.
Қаржылық сауаттылық	Жеке қаржыдағы кірістер	1) Белсенді және пассивті кірістердің мәнін түсіну; 2) жеке табысты арттыру тәсілдерін түсіндіру.	1) Жеке табысқа әсер ететін факторларды айқындайды.
	Жеке қаржы шығындары	1) Қалта ақшасын тиімді пайдалану дағдыларын қалыптастыру.	1) Несиелендіру мәселесін түсінеді және қиындық тудыратын несиелерге жол бермейді.
	Отбасылық бюджет	1) Отбасылық бюджеттің кірістері мен шығыстарын талдай білу; 2) жоспарлау дағдыларын қалыптастыру және отбасылық бюджетті жүргізу.	1) Отбасылық бюджетті жоспарлау кезеңдерін құрайды.
	Жинақ және жинақтау	1) Отбасының қаржылық қауіпсіздік жастығын қалыптастыру.	1) Ақшалай жинақтау көздерінің тізбесін және олардың қажеттілігін негіздей отырып шығыстар тізімін жасайды; 2) ақша жинақтарын құру тәсілдерін біледі; 3) қаржы пирамидаларына қатысуға жол бермей, қаржылық тәуекелдердің түрлерін талдайды.
	Проблемалар түрлері	1) Эмпатия мен ынтымақтастық қабілетіне негізделген қарым-қатынас этикасын қалыптастыру.	1) Басқа адамдардың сенімдерін түсінеді және қабылдайды; 2) құрдастарының қарым-қатынасындағы бар проблемаларды талдайды.
		2) Қақтығыстардың мәні мен себептерін түсіну.	1) Қақтығысты шешу алгоритмін құрайды; 2) медиация негіздерін және қақтығыстарды шешу тәсілдерін біледі.

Жергілікті және жаһандық маңызы бар проблемаларды шешу		3) Аналитикалық, сыни ойлау, жергілікті және жаһандық маңызы бар әлеуметтік проблемаларды бағалау дағдысын қалыптастыру.	1) Әлеуметтік жобаны, волонтерлік акциялар мен бастамаларды бағалайды.
		1) Экологиялық проблемалар бойынша дәлелдемелерді зерттеу және талдау жүргізу дағдыларын қалыптастыру.	1) Жергілікті және жаһандық деңгейде экологиялық проблемалрды шешу жолдарын ұсынады.
Әр түрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну	Тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу	1) Азаматтық ұстанымын көрсете алу, өз көзқарасын қорғай білу.	1) Әлеуметтік жауапкершіліктің маңыздылығын түсінеді.
		2) Қ оғамдағы мәдени бірегейліктің маңыздылығын бағалау.	1) Әр түрлі мәдениеттердің құндылығы туралы өзіндік көзқарасын дәлелдеу үшін дәлелдер келтіреді; 2) мәдени әртүрлілік пен мәдениетаралық айырмашылықтарды біледі және түсінеді.
		1) Жаһандық проблемалар мен мәдениетаралық айырмашылықтарды анықтау; 2) басқа мәдениеттердің өкілдеріне құрметпен қарау негізінде коммуникация құру дағдысын қалыптастыру.	1) Мәдени, діни және басқа да айырмашылықтардың басқалардың көзқарастарына қалай әсер ететінін түсінеді; 2) қоғамда мәдениетаралық коммуникация ережелерін жасайды.
		1) Мәселе бойынша дәлелдер, айғақтар, ақпаратты таңдай білу.	1) алынған ақпаратты, әртүрлі көзқарастарды сыни тұрғыдан бағалайды.
	Мамандықтағы жаһандық құзыреттілік	1) Педагогикалық бағыт бойынша жаһандық құзыреттерді сипаттау; 2) бағыт бойынша жаһандық құзыреттерді қолдану мүмкіндіктерін айқындау.	1) Педагогикалық бағыт бойынша жаһандық құзыреттердің қалыптасу матрицаларын әзірлейді.
	Оқытудағы серіктестік	1) Серіктестік технологияларын қолдану.	1) Зияткерлік мінез-құлықта дербестік танытады; 2) қолдау көрсете алады;

			3) серіктестік технологияларын қолданады.
Педагогикалық бағыттың мамандандырылған компоненті	Педагогикалық стратегиялар	1) Жағдайды сыни тұрғыдан ойлай және бағалай білу; 2) оқыту мен тәрбиелеуде, педагогикалық процесті басқаруда педагогикалық стратегияларды құра білу.	1) Кәсіби мәселелерді шешуде педагогикалық тактиканы қолданады.
	Технологиялық сауаттылық	1) Ұжымдық оқыту тәсілінің әдістемелерін, технологияларын қолдану; 2) жоғары нәтижелерге қол жеткізу құралдары мен тәсілдерінің жиынтығын меңгеруге міндетті.	1) Технологиялық сауаттылықты меңгерген, кәсіби сабақтар саласындағы міндеттерді сауатты және тиімді орындау және проблемаларды шешу.
	Кәсіби даму	1) Өзінің кәсіби дамуын жоспарлай білу; 2) кәсіби құзыреттілікке ие болу .	1) Алған білімдері мен дағдыларын нақты практикалық жағдайда қолданады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
20-қосымша

Әлеуметтік- экономикалық бағыттың "Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік- экономикалық бағыттың "Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу- ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Математика" оқу пәнін оқытудың мақсаты - әлеуметтік-экономикалық бағыттың практикалық және кәсіби қызметінде қолдану үшін, білім беруді жалғастырудың

сабақтас пәндерін зерделеу үшін, жалпыадамзаттық құндылықтар мен ұлттық мәдениеттің үздік дәстүрлері негізінде білім алушылардың зияткерлік дамуын қажетті математикалық білімді меңгеру.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) Математика негіздерін сапалы меңгеру, тұлғаның зияткерлік қасиеттерін дамытуға бағытталған математикалық білімді, іскерліктер мен дағдыларды одан әрі қалыптастыру және дамыту үшін жағдайлар жасау;

2) математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, әртүрлі контексттердегі есептерді шешу үшін сандық қатынастар мен кеңістіктік формаларды зерттеуге ықпал жасау;

3) білім алушылардың білімдерін есептерді шешу мақсатында математикалық модельдер жасауға және кері қарай нақты процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;

4) практикалық есептерді шешу кезінде қолайлы математикалық әдістерді таңдау, алынған нәтижелерді бағалау және олардың дұрыстығын анықтау үшін логикалық және сыни ойлауды, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

5) коммуникативтік дағдыларды, оның ішінде ақпаратты дәл және сауатты беру, сондай-ақ жарияланымдар мен электрондық құралдарды қоса алғанда, әртүрлі көздерден алынған ақпаратты пайдалану қабілетін дамыту;

6) өз бетінше жұмыс істеу үшін де, командада жұмыс істеу үшін де қажет тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, толеранттылық сияқты жеке қасиеттерді дамыту;

7) математиканы оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану дағдыларын дамыту.

4. Оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерден және тақырыптардан тұрады:

1) "Функция, оның қасиеттері және графигі". Функция және оның берілу тәсілдері. Функция графигін түрлендіру. Функцияның қасиеттері. Кері функция ұғымы. Күрделі функция.

2) "Тригонометриялық функциялар". Тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері. Түрлендірулер арқылы тригонометриялық функциялардың графигін салу.

3) "Кері тригонометриялық функциялар". Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс. Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.

4) "Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер". Қарапайым тригонометриялық теңдеулер. Тригонометриялық теңдеулер және олардың жүйелерін шешу әдістері. Тригонометриялық теңсіздіктер мен жүйелерді шешу.

5) "Ықтималдық". Комбинаторика элементтері және олардың ықтималдықтарды табуға қолданылуы. Ньютон биномын (натурал көрсеткішпен) жуықтап есептеулер

үшін қолдану. Оқиғаның ықтималдығы және оның қасиеттері. Шартты ықтималдық. Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелері.

6) "Функцияның шегі және үзіліссіздік". Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегі. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі үзіліссіздігі. Функция графигінің асимптоталары. Сан тізбегінің шегі. Шектерді табу.

7) "Туынды". Туындының анықтамасы. Функцияны дифференциалдау туралы түсінік. Туындыларды табу ережелері. Күрделі функцияның туындысы. Туындының физикалық және геометриялық, экономикалық мағынасы. Функция графигіне жүргізілген жанаманң теңдеуі.

8) "Туындыны қолдану". Функцияның өсу және кему шарттары. Функцияның кризистік нүктелері және экстремум нүктелері. Функцияны туынды арқылы зерттеу және оның графигін құру. Кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәндері.

9) "Кездейсоқ шамалар және олардың сандық сипаттамалары". Кездейсоқ шамалар. Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамалар. Дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамалары. Дискретті кездейсоқ шамалардың үлестірім түрлері.

10) "Алғашқы функция және интеграл". Алғашқы функция және анықталмаған интеграл. Анықталмаған интегралдың қасиеттері. Анықталған интеграл. Қисық сызықты трапеция және оның ауданы. Геометриялық және физикалық есептерді шығаруда анықталған интегралды қолдану.

11) "Дәреже мен түбірлер. Дәрежелік функция". n-ші түбір және оның қасиеттері. Рационал көрсеткішті дәреже. Рационал көрсеткішті дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру. Иррационал өрнектерді түрлендіру. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі. Нақты көрсеткіші бар дәрежелік функциясының туындысы және интегралы.

12) "Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер". Иррационал теңдеулер және олардың жүйелері. Иррационал теңсіздіктер және олардың жүйелері..

13) "Көрсеткіштік және логарифмдік функциялар". Көрсеткіштік функция, оның қасиеттері және графигі. Санның логарифмі және оның қасиеттері. Логарифмдік функция, оның қасиеттері және графигі. Көрсеткіштік функцияның туындысы және интегралы. Логарифмдік функцияның туындысы.

14) "Көрсеткіштік және логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер". Көрсеткіштік теңдеулер және олардың жүйелері. Көрсеткіштік теңсіздіктер және олардың жүйелері. Логарифмдік теңдеулер және олардың жүйелері. Логарифмдік теңсіздіктер және олардың жүйелері.

15) "Математикалық статистика элементтері". Бас жиынтық және таңдама. Дискретті және аралық вариациялық қатарлар. Кездейсоок шаманың сандық сипаттамаларын таңдамалар бойынша бағалау.

16) "Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы". Стереометрия аксиомалары және олардың салдарлары. Кеңістіктегі

түзулердің өзара орналасуы. Түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы. Екі жазықтықтың өзара орналасуы.

17) "Кеңістіктегі перпендикулярлық". Түзу мен жазықтықтың перпендикулярлығы. Перпендикуляр және көлбеу. Үш перпендикуляр туралы теорема. Кеңістіктегі қашықтық. Кеңістіктегі бұрыштар. Жазықтықтардың перпендикулярлығы. Жазық фигураның жазықтыққа ортогональды проекциясы және оның ауданы.

18) "Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі және векторлар". Кеңістіктегі векторлар және оларға қолданылаын амалдар. Коллинеар және компланар векторлар. Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі. Кеңістіктегі вектордың координаталары. Координатасымен берілген векторларды қосу және азайту, координатасымен берілген векторды санға көбейту. Вектордың үш компланарлы емес векторларға жіктелуі. Екі нүктенің арақашықтығы. Кесіндіні берілген қатынаста бөлу. Кесіндінің ортасының координаталары. Векторлардың скаляр көбейтіндісі. Сфера теңдеуі. Кеңістіктегі түзудің теңдеуі.

19) "Кеңістіктегі түзу және жазықтық теңдеулерін қолдану". Кеңістіктегі түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы. Кеңістіктегі нүктеден жазықтыққа дейінгі қашықтық. Екі түзу арасындағы бұрышты, кеңістіктегі түзу мен жазықтық арасындағы бұрышты табу.

20) "Көпжақтар". Көпжақты бұрыш, геометриялық дене туралы түсінік. Дұрыс көпжақтар ұғымы. Призма және оның элементтері. Тік және дұрыс призмалар. Тікбұрышты параллелепипед және оның қасиеттері. Призманың бүйір және толық беттерінің ауданы. Пирамида және оның элементтері. Қиық пирамида. Пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы. Қиық пирамиданың бетінің ауданы. Жазықтықтағы дұрыс көпжақтың көлденең қимасы. Дұрыс көпжақтар.

21) "Айналу денелері және олардың элементтері". Цилиндр және оның элементтері. Цилиндрдің бетінің ауданы. Конус және оның элементтері. Конустың бетінің ауданы. Қиық конус және оның элементтері. Қиық конустың бетінің ауданы. Сфера, шар және олардың элементтері. Сфераның бетінің ауданы. Сфераға жанама жазықтық. Айналу денелерін жазықтықпен қию.

22) "Денелердің көлемі". Дене көлемінің жалпы қасиеттері. Призманың көлемі. Пирамида мен қиық пирамиданың көлемі. Цилиндр көлемі. Конус пен қиық конустың көлемі. Кеңістіктік фигуралардың ұқсастығы. Шар және оның бөліктерінің көлемі.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 -144 сағатты (4-6 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Барлығы	Сағат саны	
		Сабақтар	
		Теориялық	Тәжірибелік
1 бөлім. Функция, оның қасиеттері және графиктері.			
1.1. Функция және оның қасиеттері.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Функция және оның берілу тәсілдері. Функция графигін түрлендіру. Экономикада қолданылатын графиктер. Сұраныс пен ұсыныс функциялары.			
Тақырып 1.1.2. Функцияның қасиеттері. Экономикадағы сызықтық, квадраттық және бөлшек-сызықтық функциялар.			
1.2. Функция түрлері.	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Кері функция ұғымы.			
Тақырып 1.2.2. Күрделі функция.			
2 бөлім. Тригонометриялық функциялар.			
2.1. Тригонометриялық функциялар және олардың графиктері.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Тригонометриялық			

функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.			
Тақырып 2.1.2. Түрлендірулер арқылы тригонометриялық функциялардың графигін салу.			
2.2. Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс.			
Тақырып 2.2.2. Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.			
2.3. Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер.	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Қарапайым тригонометриялық теңдеулер.			
Тақырып 2.3.2. Тригонометриялық теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
Тақырып 2.4. Тригонометриялық теңсіздіктер.	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Қарапайым тригонометриялық теңсіздіктер мен жүйелерді шешу			
3 бөлім. Дәрежелер мен түбірлер. Дәрежелік функция.			
3.1. Дәрежелер мен түбірлер.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. n-ші дәрежелі түбір және оның қасиеттері. Иррационал өрнектерді түрлендіру.			

Тақырып 3.1.2. Рационал көрсеткішті дәреже. Рационал көрсеткішті дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру.			
3.2. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі Дәрежелік функция және оны экономикада қолдану.			
4 бөлім. Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер.			
4.1. Иррационал теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Иррационал теңдеулер және олардың жүйелері.			
Тақырып 4.1.2. Иррационал теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
4.2. Иррационал теңсіздіктер.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Иррационал теңсіздіктер және жүйелерді шешу әдістері			
5 бөлім. Көрсеткіштік және логарифмдік функция.			
5.1. Көрсеткіштік функция.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Көрсеткіштік функция, оның қасиеттері және графигі.Көрсеткіштік функцияны экономикада қолдану.			
5.2. Логарифмдік функция.	+	+	+
Тақырып 5.2.1. Санның логарифмі және оның қасиеттері.			

Тақырып 5.2.2. Логарифмдік функция, оның қасиеттері және графигі.			
6 бөлім. Көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер.			
6.1. Көрсеткіштік теңдеулер мен теңсіздіктер.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Көрсеткіштік теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
Тақырып 6.1.2. Көрсеткіштік теңсіздіктер мен жүйелерді шешу әдістері.			
6.2. Логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер.	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Логарифмдік теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
Тақырып 6.2.2. Логарифмдік теңсіздіктер мен жүйелерді шешу әдістері.			
7 бөлім. Функцияның шегі және үзіліссіздік.			
7.1. Функцияның шегі.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегі.			
Тақырып 7.1.2. Шектерді табу.			
7.2. Функцияның үзіліссіздігі және сан тізбегінің шегі.	+	+	+
Тақырып 7.2.1. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі үзіліссіздігі. Функция графигінің асимптоталары.			
Тақырып 7.2.2. Сан тізбегінің шегі.			

8 бөлім. Туынды және оның қолданылуы.			
8.1.Туынды.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Туындының анықтамасы. Функцияның дифференциалы туралы түсінік. Туындыларды табу ережелері.			
Тақырып 8.1.2. Нақты көрсеткіші бар дәрежелік функциясының туындысы.			
Тақырып 8.1.3. Күрделі функцияның туындысы.			
Тақырып 8.1.4. Тригонометриялық функциялардың туындылары.			
Тақырып 8.1.5. Көрсеткіштік және логарифмдік функциялардың туындылары.			
Тақырып 8.1.6. Туындының физикалық және геометриялық мағынасы. Туындының экономикалық мағынасы. Экономикалық есептерді шешу үшін туындыларды қолдану. Функция графигіне жүргізілген жанаманың теңдеуі.			
8.2.Туындының қолданылуы.	+	+	+
Тақырып 8.2.1. Функцияның өсу және кему шарттары. Экстремум нүктелері. Экономикалық есептердегі максимумдар мен минимумдар.			
Тақырып 8.2.2. Функцияны туынды арқылы зерттеу және оның графигін салу. Экономикадағы функцияларды зерттеу. Шекті өнімділік, сұраныс , ұсыныстар.			

Тақырып 8.2.3. Кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәндері.			
9 бөлім. Алғашқы функция және интеграл. Анықталмаған интеграл.			
9.1. Алғашқы функция және анықталмаған интеграл.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Алғашқы функция және анықталмаған интеграл. Анықталмаған интегралдың қасиеттері.			
Тақырып 9.1.2. Элементар функциялардың интегралы.			
9.2. Анықталған интеграл .	+	+	+
Тақырып 9.2.1. Қисық сызықты трапеция және оның ауданы. Анықталған интеграл.			
9.3. Геометриялық және физикалық есептерді шешуде анықталған интегралды қолдану.	+	+	+
Тақырып 9.3.1. Анықталған интегралдың көмегімен жазық фигуралардың аудандарын есептеу.			
Тақырып 9.3.2. Анықталған интегралдың көмегімен айналу денелерінің көлемін есептеу.			
Тақырып 9.3.3. Интегралдың экономикалық мағынасы. Экономикада анықталған интегралды қолдану.			
10 бөлім. Математикалық статистика және ықтималдықтар теориясы .			
10.1. Ықтималдық.	+	+	+

Тақырып 10.1.1. Комбинаторика элементтері және олардың ықтималдықтарды табуға қолдану Ньютон биномын (натурал көрсеткішпен) жуықтап есептеулер үшін қолдану. Ньютонның биномдық формуласы және тиімді жылдық мөлшерлеменің шамамен есептеулері.			
Тақырып 10.1.2. Оқиғаның ықтималдығы және оның қасиеттері. Шартты ықтималдық. Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелері. Ықтималдық әдістерін қолдана отырып, практикалық есептерді шешу.			
10.2. Математикалық статистика элементтері.	+	+	+
Тақырып 10.2.1. Бас жиынтық және таңдама. Дискретті және аралық вариациялық қатарлар. Кездейсоқ шаманың сандық сипаттамаларын таңдамалар бойынша бағалау.			
Тақырып 10.2.2. Кездейсоқ шамалар. Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамалар. Дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамалары. Дискретті кездейсоқ шамалардың үлестірім түрлері. Математикалық статистика элементтерін қолдана отырып, практикалық есептерді шешу.			
11 бөлім. Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы.	+	+	+

11.1. Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Стереометрия аксиомалары және олардың салдарлары. Кеңістіктегі екі түзудің өзара орналасуы.			
Тақырып 11.1.2. Түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы.			
Тақырып 11.1.3. Екі жазықтықтың өзара орналасуы.			
11.2. Кеңістіктегі бұрыштар.	+	+	+
Тақырып 11.2.1. Кеңістіктегі түзулер арасындағы бұрыш. Перпендикуляр және көлбеу. Түзу мен жазықтықтың перпендикулярлығы.			
Тақырып 11.2.2. Түзу мен жазықтық арасындағы бұрыш. Үш перпендикуляр туралы теорема.			
Тақырып 11.2.3. Екі жазықтықтың арасындағы бұрыш. Екі жақты бұрыш. Кеңістіктегі қашықтық.			
Тақырып 11.2.4. Жазықтықтардың перпендикулярлығы. Жазық фигураның жазықтықтағы ортогональ проекциясы және оның ауданы.			
12 бөлім. Тікбұрышты координаталар жүйесі және кеңістіктегі векторлар.			
12.1. Кеңістіктегі векторлар.	+	+	+
Тақырып 12.1.1. Кеңістіктегі векторлар			

және оларға қолданылатын амалдар. Коллинеар мен компланар векторлар.			
Тақырып 12.2. Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі.	+	+	+
Тақырып 12.2.1. Кеңістіктегі вектордың координататалары. Координатасымен берілген векторларды қосу және азайту, координатасымен берілген векторды санға көбейту.			
Тақырып 12.2.2. Векторлардың скалярлық көбейтіндісі. Вектордың ұзындығы. Вектордың компланар емес үш векторға жіктелуі.			
Тақырып 12.2.3. Екі нүктенің арақашықтығы. Кесіндіні берілген қатынаста бөлу. Кесінді ортасының координаталары.			
Тақырып 12.2.4. Сфера теңдеуі. Кеңістіктегі түзудің теңдеуі.			
13 бөлім. Көпжақтар және айналу денелері.			
13.1. Көпжақтар.	+	+	+
Тақырып 13.1.1. Көпжақты бұрыш, геометриялық дене туралы түсінік. Көпжақтар туралы ұғымы.. Дұрыс көпжақтар. Көпжақтарды жазықтықпен қию.			
13.2. Призма және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 13.2.1. Призма, тікбұрышты параллелепипед және олардың қасиеттері. Куб.			
Тақырып 13.2.2. Призманың бүйір және толық беттерінің ауданы.			

13.2. Пирамида және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 13.2.1. Пирамида және оның элементтері. Қиық пирамида. Египет пирамидалары.			
Тақырып 13.2.2. Пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы. Қиық пирамида бүйір және толық беттерінің ауданы .			
14. Айналу денелері және олардың элементтері.			
14.1. Цилиндр және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 14.1.1. Цилиндр және оның элементтері. Цилиндр бетінің ауданы.			
14.2. Конус және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 14.2.1. Конус және оның элементтері. Конус бетінің ауданы..			
Тақырып 14.2.2. Киық конус және оның элементтері. Қиық конустың бетінің ауданы.			
14.3. Сфера, шар және олардың элементтері.	+	+	+
Тақырып 14.3.1. Сфера, шар және олардың элементтері. Сфера бетінің ауданы.			
Тақырып 14.3.2. Сфераға жанама жазықтық. Айналу денелерін жазықтықпен қию.			
15 бөлім. Дене көлемі.			
15.1. Денелер көлемінің жалпы қасиеттері. Көпжақтар көлемі.	+	+	+
Тақырып 15.1.1. Дене көлемі. Дене көлемінің жалпы қасиеттері. Призманың көлемі.			
Тақырып 15.1.2. Пирамиданың көлемі.			

Қиық пирамиданың көлемі.			
15.2. Айналу денелерінің көлемі.	+	+	+
Тақырып 15.2.1. Цилиндрдің көлемі.			
Тақырып 15.2.2. Конустың көлемі. Қиық конустың көлемі.			
Тақырып 15.2.3. Шар және оның бөліктернің көлемі.			
Тақырып 15.2.4. Кеңістіктіктегі фигуралардың ұқсастығы .			

3- тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлімнің атауы	Бөлімшенің атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Функция, оның қасиеттері және графигі	Функция және қасиеттері	1) График салу және функцияларды зерттеу дағдыларын пысықтау үшін функция ұғымын, түрлерін сипаттау; 2) аналитикалық анықтама және графикалық сурет негізінде функциялардың қасиеттерін көрсету.	1) Функцияның анықтамасын түсіндіреді; 2) функция түрлерін және берілу тәсілдерін ажыратады; 3) берілген функциялар үшін түрлендірулерді орындайды; 4) функцияның қасиеттерін сипаттайды; 5) берілген функцияның анықталу және мәндер облысын табады.
	Функция түрлері	1) f(G(x) күрделі функциясын таба білу; 2) өзара кері функциялардың графиктерін салыстыру.	1) Күрделі функция формуласының мазмұнын түсіндіреді; 2) функциялардың құрамын құрайды; 3) кері функцияны анықтау ретін түсіндіреді .
	Тригонометриялық функциялар және олардың графигі	1) Тригонометриялық функцияларды түсіндіру; 2) тригонометриялық функциялардың	1) Тригонометриялық функцияларды анықтайды; 2) тригонометриялық функциялардың қасиеттерін түсіндіреді; 3) графиктер салады және график бойынша

Тригонометриялық функциялар		графиктері бойынша қасиеттерді оқу.	тригонометриялық функциялардың қасиеттерін сипаттайды; 4) тригонометриялық функциялары бар графиктерін түрлендіруді орындайды.
	Кері тригонометриялық функциялар	1) Кері тригонометриялық функцияларды түсіндіру; 2) кері тригонометриялық функциялардың графиктері бойынша қасиеттерді оқу.	1) Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс мәндерін анықтайды; 2) кері тригонометриялық функциялардың қасиеттерін түсіндіреді. 3) графиктерді құрастырады және график бойынша кері тригонометриялық функциялардың қасиеттерін сипаттайды.
	Тригонометриялық теңдеулер	1)Тригонометриялық теңдеулерді шешу; 2)тригонометриялық жүйелерді шешу.	1) Тригонометриялық теңдеулерді шешуге арналған формулаларды атайды; 2) тригонометриялық теңдеулердің түрлерін атайды; 3) тригонометриялық теңдеулер және жүйелердің шешу әдістерін ажыратады
	Тригонометриялық теңсіздіктер	1) Қарапайым тригонометриялық теңсіздіктерді және теңсіздіктер жүйесін шешу.	1) Тригонометриялық теңсіздіктерді шешудің формулаларын атайды; 2) тригонометриялық теңсіздіктерді шешу әдістерін ажыратады 3) тригонометриялық теңсіздіктердің шешімін түсіндіреді; 6) координаталық жазықтықта қарапайым тригонометриялық теңсіздіктер мен олардың жүйелерінің шешімдерін бейнелейді.
			1) n дәрежесінің түбірін және n дәрежесінің арифметикалық түбірін анықтауда сәйкестікті белгілейді;

Дәреже мен түбірлер Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер.	Дәрежелік функция	1) Алгебралық өрнектерді түрлендіру.	2) иррационалды және алгебралық өрнектерді түрлендіру үшін n дәрежелі және рационал көрсеткішті түбірдің қасиеттерін қолданады.
	Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі	1) Дәрежелік функцияның графигін құру.	1) График құру дағдыларын пысықтау үшін дәрежелік функциясының қасиеттерін пайдаланады; 2) берілген график бойынша дәрежелік функцияның қасиеттерін зерттейді.
	Иррационал теңдеулер мен жүйелер	1) Иррационал теңдеулер мен теңдеулер жүйесін шешу алгоритмін игеру.	1) Иррационал теңдеу анықтамасының мазмұнын түсіндіреді және иррационал теңдеудің анықталу облысын табады; 2) иррационал теңдеулерді теңдеудің екі жағын n-ші дәрежеге шығару әдісімен шешеді; 3) иррационал теңдеулерді айнымалыны ауыстыру әдісімен шешеді; 4) иррационалды жүйелерді шешеді.
	Иррационал теңсіздіктер мен жүйелер	1) Иррационал теңсіздіктер мен теңсіздіктер жүйелерін шешу алгоритмін игеру.	1) Иррационал теңсіздіктердің анықталу облысын табады; 2) иррационал теңсіздіктерді теңсіздіктің екі жағын n-ші дәрежеге шығару әдісімен шешеді; 3) иррационал және айнымалыны ауыстыру әдісі арқылы шешеді; 4) иррационал теңсіздіктер жүйелерін шешеді.
	Көрсеткіштік функция	1) График бойынша көрсеткіштік	1) Көрсеткіштік функциясының анықтамасын түсіндіреді және оның графигін салады; 2) негізге байланысты көрсеткіштік

Көрсеткіштік және логарифмдік функция		функцияның қасиеттерін сипаттау.	функцияның қасиеттерін қолданады; 3) көрсеткіштік функцияларының графиктерін салады.
	Логарифмдік функция	1) Логарифмі бар өрнектердің мәндерін есептеу. 2) негізге байланысты логарифмдік функцияның қасиеттерін график бойынша сипаттау.	1) Санның логарифмін, ондық және натурал логарифмнің мәндерін анықтайды; 2) логарифмдік өрнектерді түрлендіру үшін логарифмдердің қасиеттерін қолданады. 3) логарифмдік функцияның анықтамасын түсіндіреді және оның қасиеттерін сипаттайды; 4) логарифмдік функцияның графигін салады.
Көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер	Көрсеткіштік теңдеулер мен теңсіздіктер	1) Көрсеткіштік теңдеулер, теңсіздіктер және жүйелерді шешу.	1) Көрсеткіштік теңдеуді шешу алгоритмін қолданады; 2) көрсеткіштік теңдеулерді, теңсіздіктерді шешуде негізге байланысты көрсеткіштік функцияның қасиеттерін қолданады; 3)көрсеткіштік теңдеулер мен жүйелерді шешу жолдарын атайды; 4) көрсеткіштік теңсіздіктер мен жүйелерді шешеді
	Логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер	1) Логарифмдік теңдеулерді, олардың теңдеулер мен теңсіздіктер жүйесін шешу.	1) Логарифмдік теңдеуді шешу алгоритмін қолданады; 2) логарифмдік теңдеулерді, теңсіздіктерді шешуде негізге байланысты логарифмдік функцияның қасиеттерін қолданады; 3) логарифмдік теңдеулер мен жүйелерді шешу жолдарын түсіндіреді;

			4) логарифмдік теңсіздіктер мен жүйелерді шешеді.
Функцияның шегі және шексіздік	Функция шегі	1) Нүктеде және аралықта функцияның шегін анықтау.	1) Функцияның шегін нүктеде, шексіздікте есептейді; 2) есептерді шешуде шектердің қасиеттерін қолдана алады
	Функцияның үзіліссіздігі және сан тізбегінің шегі	1) Функция графигінің асимптоталарын салу.	1) Функцияның шексіздік қасиеттерін қолданады; 2) сан тізбегінің шегін есептейді
Туынды және оның қолданылуы	Туынды	1) Функциялардың туындыларын есептеу; 2) туындының геометриялық және физикалық мағынасын игеру; 3) күрделі функциялардың туындыларын табу.	1) Анықтама бойынша функцияның туындысын табады; 2) функцияларды дифференциалдау ережелерін қолданады; 3) функция туындысының физикалық және геометриялық мағынасын ашады; 4) қозғалыс жылдамдығы мен үдеуін есептейді. 5) күрделі функцияны анықтайды және құрастырады; 6) күрделі функциялардың туындысын есептеу ережесін қолданады
	Туындыны қолдану	1) Функцияларды монотондылыққа зерттеу; 2) есептердің математикалық модельдерін жасау; 3) кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәнін анықтау; 4) туындының механикалық мағынасын ашу.	1) Алгоритм бойынша функцияның графигіне қатысты теңдеу құрайды; 2) функцияның өсуі (кемуі) қажетті және жеткілікті шартын интервалда қолданады; 3) туынды көмегімен функцияның қасиеттерін талдайды және оның графигін салады. 4) функцияның ең үлкен және ең кіші мәндерін табады.
			1) Алғашқы функция және анықталмаған интеграл ұғымының мазмұнын ашады;

Алғашқы функция және интеграл	Алғашқы функция және анықталмаған интеграл	1) Алғашқы функция және анықталмаған интегралды табу.	2) анықталмаған интегралдарды табу формулаларын қолданады; 3) есептерді шешуде анықталмаған интегралдар кестесін пайдаланады
	Анықталған интеграл	1) Анықталған интегралды есептеу; 2) интегралдың физикалық мағынасын түсіндіру.	1) Қисық сызықты трапецияның ауданын табу үшін Ньютон-Лейбниц формуласын қолданады; 2) берілген сызықтармен шектелген жазық фигураның ауданын есептейді; 3) айналу денесінің көлемін есептейді.
Математикалық статистика және ықтималдықтар теориясы	Ықтималдық	1) Комбинаторлық есептерді ықтимал нұсқаларды жүйелі түрде таңдау және көбейту ережесін қолдану арқылы шешу; 2) ықтималдықтар теориясының негіздерін, ықтималдықтарды қосу және көбейту теоремаларын түсіндіру; 3) ықтималдық әдістерін қолдана отырып, практикалық есептерді түсіндіру.	1)Ньютон биномын (натурал көрсеткішпен) есептеу үшін қолданады 2) ықтималдық қасиеттерін қолдану арқылы кездейсоқ оқиғалардың ықтималдығын есептейді; 3) ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелерін түсіндіреді; 4) ықтималдық әдістерін қолдана отырып, практикалық есептерді шығарады
	Математикалық статистика элементтері	1) Дискретті кездейсоқ шаманың дисперсия және математикалық күтілім арасындағы байланысты, орташа квадраттық ауытқуды түсіндіру; 2) кездейсоқ шамаларды таңдама арқылы сипаттау .	1) Дискретті кездейсоқ шама, дисперсия, математикалық күтілім және орташа квадраттық (стандартты) ауытқу арасындағы байланысты түсіндіреді; кездейсоқ шамаларды таңдамаа мәліметтері бойынша сипаттайды; 2) дискретті кездейсоқ шаманы математикалық күтілімін есептейді; 3) дискретті кездейсоқ шаманың дисперсиясын және орташа квадраттық (стандартты) ауытқуын есептейді;

			4) кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамаларын таңдама мәліметтері бойынша бағалайды.
	Кездейсоқ шамалар	1) Дискретті, үздіксіз кездейсоқ шамалары ұғымдарын түсіндіру; 2) дискретті кездейсоқ шаманы қолдана отырып есептерді шығару; 3) практикалық есептерді шығару үшін математикалық статистика элементтерін қолдану алгоритмін табу	1) Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамаларды салыстырады ; 2) кейбір дискретті кездейсоқ шамалардың таралу заңының кестесін жасайды; 3) математикалық статистика элементтерін қолдана отырып, практикалық есептерді шешеді.
Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы	Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы	1) Стереометрия аксиомалары және олардың салдарларын түсіндіру; 2) кеңістіктегі түзулердің , жазықтықтардың, түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуын бейнелеу.	1)Стереометрия аксиомаларының мазмұнын, олардың салдарларын түсіндіреді; 2) есептерді шешу кезінде кеңістіктегі параллель және қиылысатын түзулердің қасиеттері туралы білімді қолданады; 3) түзулердің параллельдік және перпендикулярлық белгілерін, қасиеттерін түсіндіреді, оларды есептерді шешуде қолданады.
	Кеңістіктегі бұрыштар	1) Кеңістіктегі екі түзу арасындағы бұрыш, түзу мен жазықтық арасындағы бұрыш ұғымын игеру; 2) үш перпендикуляр туралы теоремасын түсіндіру.	1) Кеңістіктегі перпендикулярдың, көлбеу және көлбеу проекцияның мағынасын ашады; 2) түзу мен жазықтықтың параллельдік және перпендикулярлық белгілерін, қасиеттерін түсіндіреді; 3) есептерді шешу кезінде жазықтықтардың параллельдік және перпендикулярлық белгілерін қолданады; 4) кеңістіктегі екі түзудің арасындағы бұрышты анықтайды;

			5) түзу мен жазықтық арасындағы бұрышты, жазықтықтар арасындағы бұрышты бейнелейді; 6) есептерді шешуде үш перпендикуляр туралы теореманы қолданады.
Тікбұрышты координаталар жүйесі және кеңістіктегі векторлар	Кеңістіктегі векторлар	1) Вектордың анықтамасын және кеңістіктегі векторлармен амалдарды меңгеру; 2) екі нүкте арасындағы қашықтықты, кесіндінің ортасын есептеуді орындау.	1) Жазықтықта және кеңістікте векторды бейнелейді, оны сипаттайды; 2) вектордың координаталары мен ұзындығын табады; 3) векторларды қосу мен азайтуды, векторды санға көбейтуді орындайды; 4) векторлардың скалярлық көбейтіндісін табады; 5) екі нүкте арасындағы қашықтықты анықтайды; 6) кеңістіктегі кесіндінің ортаңғы координатталарын табады.
	Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі	1) Векторлардың коллинеарлық және компланарлық шарттарын меңгеру; 2) векторды үш компланарлы емес вектор бойынша жіктеу; 3) сфера теңдеуін құрастыру; 4) қолданбалы есептерді шешуде координаталар мен векторларды пайдалану.	1) Кеңістіктегі векторлардың коллинеарлығы мен компланарлығын анықтайды; 2) есептерді шешу кезінде векторлардың коллинеарлығы мен компланарлығы шартын қолданады; 3) сфера теңдеуіне есептерді шешеді.
	Көпжақтар	1)Көпжақтар, дұрыс көпжақтар, призма, параллелепипед, куб, пирамида, қиық пирамида ұғымын игеру; 2) көпжақтар элементтерін табу, көпжақтар қималарын құру есептерін шығару.	1) Көпжақтар және олардың элементтері туралы түсінік береді; 2) көпжақтар қасиеттерін түрлері бойынша түсіндіреді; 3) көпжақтарды бейнелейді; 4) дұрыс көпжақтардың түрлерін анықтайды; 5) көпжақтар элементтерін табу есептерін шығарады.

Көпжақтар және айналу денелері	Призма және оның элементтері	1) Призма мен оның элементтерінің анықтамасын меңгеру; 2) призманың толық беті мен бүйір бетінің аудандарын есептеу	1) Есептерді шығару кезінде призманың бүйір және толық бетінің ауданының формулаларын қолданады;
	Пирамида және оның элементтері	1)Пирамида, қиық пирамида және олардың элементтерінің анықтамасын меңгеру; 2) пирамида, қиық пирамиданың бүйір беті мен толық бетінің аудандарын есептеу.	1) Есептерді шешу кезінде пирамиданың және қиық пирамиданың бүйір және толық бетінің ауданы формулаларын қолданады.
Айналу денелері және оның элементтері	Цилиндр және оның элементтері	1) Айналу денесінің түрлерін анықтау (цилиндр); 2) цилиндр элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шешу; 3) есептерді шығаруда цилиндрдің қасиеттерін және оның элементтерін пайдалану.	1) Цилиндр және оның элементтерін анықтайды; 2) сызбалар мен модельдерде цилиндрді таниды; 3) цилиндрді жазықтықта бейнелейді; 4) цилиндрдің жазықтықпен қималарын бейнелейді; 5) цилиндр элементтерін элементтері және бетінің ауданын табуға есептер шығарады.
	Конус және оның элементтері	1) Айналу денесінің түрлерін анықтау (конус, қиық конус); 2) конус, қиық конустың элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шығару; 3) есептерді шығару кезінде конус, қиық конустың қасиеттерін және оның элементтерін пайдалану.	1) Конус, қиық конус және олардың элементтерін анықтайды; 2) сызбалар мен модельдерде конусты, қиық конусты таниды; 3) жазықтықта конусты, қиық конусты бейнелейді ; 4) конустың көлденең қимасы, конустың жазықтықпен қимасын бейнелейді; 5) конустың, қиық конустың элементтері элементтері және бетінің ауданын табуға есептер шығарады.
		1)Айналу денесінің түрлерін (сфера, шар және олардың элементтері) анықтау;	1) Сфера, шар және олардың элементтерін анықтайды; 2) сызбалар мен модельдерде сфераны, шарды таниды;

	Сфера, шар және оның элементтері	2) сфера, шар элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шығарады; 3) есептерді шығару кезінде сфера, шар және олардың элементтерінің қасиеттерін пайдаланады.	3) сфераны, шарды жазықтықта бейнелейді; 4) сфераның, шардың жазықтықтағы қималарын бейнелейді; 5) сфера, шар элементтері және бетінің ауданын табуға есептер шығарады .
Дене көлемі	Денелер көлемінің жалпы қасиеттері. Көпжақтардың көлемі	1) Призма, пирамида және қиық пирамиданың көлемін анықтауды игеру .	1) Призма, пирамида және қиық пирамиданың көлемін табу формуласын қолданады.
	Айналу денелерінің көлемі	1) Цилиндр, конус, қиық конус, шардың көлемін анықтауды игеру.	1) Цилиндр, конус, қиық конус, шардың көлемін табу формуласын қолданады; 2) айналу денелерінің көлемін есептеу үшін есептер шығарады

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
21-қосымша

Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білім берудің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. Оқу пәнін оқытудың мақсаты "Информатика" – білім алушылардың әлеуметтік-экономикалық бағытта кәсіби салада заманауи ақпараттық технологиялар мен бағдарламаларды қолдану дағдыларын қалыптастыру .

3. Оқу пәнін жүзеге асыру келесі міндеттерді қамтиды:

1) білім алушыларда ақпараттық процестердің қоғамдағы рөлі, салада ақпараттық технологияларды қолданудың техникалық мүмкіндіктері мен перспективалары туралы түсінік қалыптастыру;

2) білім алушыларға компьютердің негізгі принциптері туралы түсінік беру;

3) білім алушылардың технологиялық ойлауын қалыптастыру, көркемдік-эстетикалық талғамын, шығармашылық қабілетін, есте сақтау қабілетін, кеңістіктік қиялын, қиялын, қол моторикасын дамыту, білім алушылардың көзін жетілдіру.

4) талдау, абстракциялау, модельдеу және бағдарламалау арқылы білім алушыларды әртүрлі есептерді шығаруға үйрету ;

5) білім алушылардың логикалық, алгоритмдік, сондай-ақ есептеуіш ойлауын дамыту, оның ішінде жалпылау және ұқсастық, есепті құрамдас бөліктерге бөлу және ортақ заңдылықтарды бөліп көрсету, тапсырмаларды шешудің тиімді және ұтымды жолдарын табу;

6) білім алушылар арасында ақпараттық мәдениетті қалыптастыру – жалпы қабылданған ережелерді сақтауға және жеке адамның және бүкіл қазақстандық қоғамның мүдделері үшін әрекет етуге;

7) пән аясында білім алушылардың академиялық тілді меңгеруіне және терминологиялық сөздік қорын байытуына ықпал ету;

8) білім алушыларды есептеу платформасы негізінде басқарылатын электрондық құрылғыларды әзірлеу, құрастыру және бағдарламалау принциптерімен және әдістерімен таныстыру;

9) заманауи бағдарламалау ортасында бағдарламалау дағдыларын дамыту;

10) практикалық қолдану арқылы білімді тереңдету, оқуға деген ынтасын арттыру;

11) ғылыми-техникалық әзірлемелерге қызығушылықты дамыту;

12) білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту.

4. Пәннің мазмұны 6 бөлімнен тұрады:

1) Денсаулық және қауіпсіздік;

2) Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету;

3) Мәліметтерді ұсыну

4) Ақпараттық процестер мен жүйелер

5) Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру

6) қосымшаларды әзірлеу

7) компьютерлік желілер

1 бөлім. "Денсаулық және қауіпсіздік" келесі тақырыптарды қамтиды:

Жұмыс орнының эргономикасы. Компьютерді пайдаланудың кемшіліктері. Вирусқа қарсы қауіпсіздік. Интернеттегі қауіпсіздік және желідегі этикет.

2-бөлім. "Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету" келесі тақырыптарды қамтиды: Аппараттық қамтамасыз ету, мобильді құрылғылардың сипаттамасы;

Бағдарламалық қамтамасыз ету, виртуалды машиналар; Әлеуметтік-экономикалық бағытта виртуалды машиналарды қолдану мүмкіндіктері ; Әлеуметтік-экономикалық бағыттағы бағдарламалық қамтамасыз ету мысалдары .

3 бөлім. "Деректерді көрсету" келесі тақырыптарды қамтиды: Сандық жүйелер, сандарды бір санау жүйесінен екіншісіне түрлендіру; Логикалық амалдар, ақиқат кестесі және оны құру; Компьютерлік логиканың элементтері және негіздері.

4 бөлім. "Ақпараттық процестер мен жүйелер" " келесі тақырыптарды қамтиды:

Мәліметтер қорының негізгі түсініктері, реляциялық мәліметтер қоры; Мәліметтер қорындағы бастапқы кілт; Мәліметтер қорын әзірлеу, мәліметтер қорын, мәліметтер типтерін, бір кестелі және көп кестелі мәліметтер қорын құру; Формалар, есептеулер; Құрылымдық сұраныстар: конструкторлық режимде таңдаулы сұраныстарды құру, SQL, веб-беттерде мәліметтер қорымен байланыс; әлеуметтік-экономикалық бағытта деректер қорын құру және пайдалану мысалдары; ақпараттық технологияларды дамытудағы заманауи процестер, машиналық оқыту принциптері, нейрондық желілер; жасанды интеллект ауқымы. Жасанды интеллектті әлеуметтік-экономикалық секторда қолдану мүмкіндіктері; Blockchain технологиясы (blockchain); Қазақстандағы цифрландыру процесінің ағымдағы үрдістері, Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық секторын цифрландыру; электрондық цифрлық қолтаңба және сертификат; электрондық үкімет порталы , электрондық үкімет порталында әлеуметтік-экономикалық салада көрсетілетін қызмет түрлері .

5 бөлім. "Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру" келесі тақырыптарды қамтиды: Виртуалды және толықтырылған шындық, виртуалды шындықтағы адам; әлеуметтік-экономикалық салада VR және AR технологияларын қолдану , цифрлық сезімдерді модельдеу; 3D панораманы құру және (виртуалды саяхат); Әлеуметтік-экономикалық саладағы 3D панорама; дизайн теориясы, біздің өміріміздегі дизайн, "жақсы дизайн" принциптері; сайттың дизайнын, сайттың негізгі бетін құру; веб-беттегі контент, мультимедиа; әлеуметтік-экономикалық бағыттағы сайттардың шаблондары мен дизайны; веб-сайтты жариялау, веб-сайтты жылжыту .

6 бөлім. "Қосымшаларды әзірлеу" келесі тақырыптарды қамтиды: Теңшелетін функциялар мен процедуралар; файлдармен жұмыс істеу; сұрыптау әдістері; графиктер және оларды алгоритмдерде қолдану; мобильді қосымшалар; мобильді қосымша интерфейсі; жылжымалы қосқыштарды әзірлеу және орнату; әлеуметтік-экономикалық салада қолданылатын қосымшаларды әзірлеу; смарт үй, смарт үй құрылғыларын басқару бағдарламаларын әзірлеу; IT іске қосу. Әлеуметтік-экономикалық стартапты қалай іске қосу керек; платформа краудфандинг (краудфандинг); жобаны жылжыту және маркетинг.

7 бөлім. "Компьютерлік желілер" келесі тақырыптарды қамтиды:

Компьютерлік желілерді ұйымдастыру; желі құрамдастары, IP мекенжайы, DNS, жеке виртуалды желілер; ақпараттық қауіпсіздік, желіде жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік шаралары

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі оқыту бағыттары мен біліктілігіне байланысты 48 - 72 сағат (2-4 кредит) аралығында.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, және тақырыптардың атауы	Барлығы	Сағат саны	
		Дәрістер	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім Денсаулық және қауіпсіздік.			
1.1. Эргономика және қауіпсіздік.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Жұмыс орнының эргономикасы. Компьютерді пайдаланудың жағымсыз жақтары.			
Тақырып 1.1.2. Вирусқа қарсы қауіпсіздік. Интернеттегі қауіпсіздік және желідегі этикет.			
2 бөлім. Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету.			
2.1 Аппараттық құрал.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Аппараттық құрал. Мобильді			

құрылғылардың сипаттамасы.			
2.2. Бағдарламалық қамтамасыз ету.			
Тақырып 2.2.1. Бағдарламалық қамтамасыз ету. Виртуалды машиналар.			
Тақырып 2.2.2. Әлеуметтік-экономикалық бағытта виртуалды машиналарды қолдану мүмкіндіктері.			
Тақырып 2.2.3. Әлеуметтік-экономикалық бағыттағы бағдарламалық қамтамасыз ету мысалдары.			
3 бөлім. Мәліметтерді ұсыну.			
3.1. Сандық санау жүйелері.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Санау жүйелері. Сандарды бір санау жүйесінен екінші санау жүйесіне ауыстыру .			
3.2. Логика.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Логикалық операциялар. Ақиқат кестесі және оны құру.			
Тақырып 3.2.2. Компьютерлік логиканың элементтері және негіздері.			
4 бөлім. Ақпараттық процестер мен жүйелер.			
4.1. Мәліметтер базасы.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Үлкен деректер . Мәліметтер қорының негізгі түсініктері. Реляциялық мәліметтер базасы.			
Тақырып 4.1.2. Мәліметтер қорындағы негізгі кілт.			
Тақырып 4.1.3. Мәліметтер базасын			

әзірлеу. Мәліметтер қорын, мәліметтер типтерін, бір кестелі және көп кестелі мәліметтер қорын құру.			
Тақырып 4.1.4. Пішіндер. Есептер.	+	+	+
Тақырып 4.1.5. Сұраулар. Құрылымдық сұраныстар: конструкторлық режимде таңдаулы сұраныстарды құру, SQL, веб-беттерде дерекқорға қосылу.			
Тақырып 4.1.6. Әлеуметтік-экономикалық бағытта мәліметтер қорын құру және пайдалану мысалдары.			
4.2. Ақпараттық процестер.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Ақпараттық технологияның дамуындағы қазіргі заманғы процестер. Машиналық оқыту принциптері, нейрондық желілер.			
Тақырып 4.2.2. Жасанды интеллект саласы. Жасанды интеллектті әлеуметтік-экономикалық бағытта қолдану мүмкіндіктері.			
Тақырып 4.2.3. Блокчейн технологиясы (блокчейн).			
4.3. Қазақстандағы цифрландыру.	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Қазақстандағы цифрландыру процесінің заманауи тенденциялары. Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық секторын цифрландыру .			
Тақырып 4.3.2. Электрондық цифрлық			

қолтаңба және сертификат.			
Тақырып 4.3.3. Электрондық үкімет порталы. Электрондық үкімет порталында әлеуметтік-экономикалық салада көрсетілетін қызмет түрлері.			
5 бөлім. Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру.			
5.1. 3D модельдеу.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Виртуалды және толықтырылған шындық. Виртуалды шындықтағы адам.			
Тақырып 5.1.2. VR және AR технологияларын әлеуметтік-экономикалық салада қолдану. Сандық сезімдерді модельдеу.			
Тақырып 5.1.3. 3D панорама жасау және (виртуалды саяхат).			
Тақырып 5.1.4. Әлеуметтік-экономикалық саладағы 3D панорама.			
5.2. Веб-дизайн.	+	+	+
Тақырып 5.2.1. Дизайн теориясы. Біздің өміріміздегі дизайн. " Жақсы дизайн" принциптері.			
Тақырып 5.2.2. Веб-сайт дизайнын құру. сайттың басты беті.			
Тақырып 5.3.3. Мазмұны. Веб-беттегі медиа.			
Тақырып 5.3.4. Әлеуметтік-экономикалық бағыттағы веб- сайт үлгілері мен дизайны.			
Тақырып 5.3.5. Сайтты жариялау. Веб-сайтты жылжыту.			
6 бөлім. Қосымшаларды әзірлеу.			

6.1. Алгоритмдеу және бағдарламалау.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Теңшелетін функциялар мен процедуралар.			
Тақырып 6.1.2. Файлдармен жұмыс.			
Тақырып 6.1.3. Сұрыптау әдістері.			
Тақырып 6.1.4. Графиктер және олардың алгоритмдерде қолданылуы.			
6.2. Мобильді қосымшалар.			
Тақырып 6.2.1. Мобильді қосымшалар.	+	+	+
Тақырып 6.2.2. Мобильді қосымша интерфейсі.			
Тақырып 6.2.3. Мобильді қосымшаларды әзірлеу және орнату.			
Тақырып 6.2.4. Әлеуметтік-экономикалық салада қолданылатын қосымшаларды әзірлеу.			
Тақырып 6.2.5. Ақылды үй, смарт үй құрылғыларын басқару бағдарламаларын әзірлеу.			
6.3. IT іске қосу.	+	+	+
Тақырып 6.3.1. IT іске қосу. Әлеуметтік-экономикалық стартапты қалай іске қосуға болады.			
Тақырып 6.3.2. Краудфандинг платформасы.			
Тақырып 6.3.3. Жобаны жылжыту және маркетинг.	+	+	+
7 бөлім. Компьютерлік желілер.			
7.1. Желі құрамдастары және қауіпсіздік.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Компьютерлік желілерді ұйымдастыру.			

Тақырып 7.1.2. Желі компоненттері, IP мекенжайы, DNS, жеке виртуалды желілер.			
Тақырып 7.1.3. Ақпараттық қауіпсіздік. Желілік қауіпсіздік шаралары.			
7.2. Бұлтты технологиялар.	+	+	+
Тақырып 7.2.1. Бұлтты технологиялар.			
Тақырып 7.2.2. Әлеуметтік-экономикалық бағытта бұлтты технологияларды қолдану салалары.			
Тақырып 7.2.3. Әлеуметтік-экономикалық бағыттағы бұлтты технология қызметтері.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Денсаулық және қауіпсіздік	Эргономика және қауіпсіздік	1) Әртүрлі электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсерінен қорғау әдістерін қолдану; 2) желіде пайдаланушының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтау; 3) компьютерді қорғау үшін антивирустық бағдарламалық құралды пайдалану.	1) Әртүрлі электронды құрылғылардың адам ағзасына әсерінен қорғау әдістерін тиімді пайдаланады; 2) зиянды бағдарламалардан қорғау үшін антивирустық бағдарламалық құралды пайдаланады.
Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету	Аппараттық құрал	1) Орталық өңдеу блогының құрамдас бөліктерінің функциялары мен жұмыс принципін көрсету; 2) мобильді құрылғылардың негізгі компоненттерінің сипаттамаларын түсіндіру.	1) Процессордың жеке бөліктері ретінде функцияларды (басқару блогы), ALC (арифметикалық логикалық блок) және жады регистрін сипаттайды; 2) мобильді құрылғылардың (планшет, телефондар) негізгі құрамдас бөліктерінің

			сипаттамаларын салыстырады.
	Бағдарламалық қамтамасыз ету	1) Виртуалды жадтың қолданылуын түсіндіру; нақты мақсаттар үшін бағдарламалық құралды таңдаудың негіздеу.	1) Виртуалды машиналар қалай жұмыс істейтінін сипаттайды; 2) әлеуметтік-экономикалық бағыттағы бағдарламалық қамтамасыз етудің мысалдарын келтіреді .
Деректерді көрсету	Белгілеу	1) Сандарды бір санау жүйесінен екіншісіне ауыстыру.	1) Бүтін сандарды оннан екілік, сегіздік, он алтылық санау жүйесіне түрлендіреді.
	Логика	1) Компьютерлік логикалық схемаларда қолданылатын ЖӘНЕ, НЕМЕСЕ, КЕРІ негізгі элементтерін түсіну; логикалық схемалар мен логикалық өрнектерді құру.	1) Логикалық амалдарды (дизъюнкция, конъюнкция, инверсия) қолданады; 2) берілген логикалық өрнек үшін ақиқат кестелерін құрады; 3) логикалық өрнектерді логикалық схемаларға және керісінше түрлендіреді; 4) салыстырады кодтау кестелері кейіпкерлер Юникод (уникод) және ASCII ((u)ú сұрау).
Ақпараттық процестер мен жүйелер	Мәліметтер базасы	1) Мәліметтер қорының негізгі ұғымдарын сипаттау; 2) бір кестелік мәліметтер қорын жасау; 3) көп кестелік мәліметтер қорын құра білу; мәліметтер типтерін жүйелеу; 4) мәліметтер базасында есептерді, нысандарды, сұраныстарды жасау.	1) "Реляциялық деректер қоры" түсінігін түсіндіреді; 2) терминдерге: өріс, жазба, көрсеткіш анықтамаларын тұжырымдайды; 3) көп кестелі мәліметтер қорын жасайды; 4) конструкторды пайдаланып үлгі сұрауды жасайды.
	Ақпараттық процестер	1) Әлеуметтік-экономикалық бағытта жасанды интеллектті қолдану саласында машиналық оқыту және блокчейн	1) Машиналық оқыту принциптерін, нейрондық желілерді (нейрондар мен синапстарды) түсіндіреді; 2) әлеуметтік-экономикалық салада жасанды

		технологиясының қолданылуы мен жұмыс істеу принципі туралы түсінігі болуы керек.	интеллектті пайдалану мүмкіндіктерін сипаттайды; 3) аймақтарды сипаттайды дамытуда " Бақылай отырып оқыту" әдісін қолдану жасанды интеллект.
	Қазақстандағы цифрландыру	1) электрондық үкімет порталының функцияларын пайдалана отырып, Қазақстандағы цифрландырудың ағымдағы үрдістерін көрсету; әлеуметтік-экономикалық салада көрсетілетін қызметтерді пайдалану.	1) Қазақстандағы цифрландыру үдерісіндегі ағымдағы үрдістерді талдайды; 2) электрондық үкімет порталының әлеуметтік-экономикалық саласында көрсетілетін қызмет түрлерін пайдаланады.
Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру	3D модельдеу	1) Бірінші адам көрінісімен 3D панорама (виртуалды тур) жасау.	1) Виртуалды толықтырылған шындықтың адамның психикалық және физикалық денсаулығына әсерін түсіндіреді; 2) әлеуметтік-экономикалық салада VR және AR технологияларының мүмкіндіктері мен қолданылуын түсіндіреді; 3) 3D панораманы жасайды - виртуалды тур.
	Веб-дизайн	1) Веб эргономикасының ерекшеліктерін ескере отырып, графикалық редактордың көмегімен сайттың дизайн макетін әзірлеу; 2) әлеуметтік-экономикалық бағыттағы веб-сайт құрастырушыны пайдалана отырып, веб-сайт құру; 3) веб-беттегі мультимедиа кірістіру (аудио және бейне); 4) жобалардың нәтижелерін жариялау және тарату үшін файлдарды пайдалану ; 5) веб-сайтты жылжыту әдістерін сипаттау.	1) "Дизайн" және " пайдалану" ұғымдарын түсіндіреді; 2) графикалық редактордың көмегімен сайттың дизайн макетін әзірлейді; 3) веб-сайт құрастырушыны пайдалана отырып, әлеуметтік-экономикалық салаға арналған веб-сайтты жасайды.

Қосымшаларды әзірлеу	Алгоритмдеу және бағдарламалау	1) Программалық кодты, функцияларды және процедураларды пайдаланып есепті шешу алгоритмін құру.	1) Функциялар мен процедураларды пайдаланып программалау тілінде код жазады; 2) практикалық есептерді шешу үшін сұрыптау алгоритмдерін жүзеге асырады.
	Мобильді қосымшалар	1) Сұрыптау алгоритмін құру; "Ақылды үй" жобасы; 2) қосымшалар құрастырушысының құрамдас бөліктерін пайдалана отырып, мобильді қосымша интерфейсін құру.	1) Конструкторда ыңғайлы мобильді қосымша интерфейсін жасайды; 2) смарт үй сенсорларынан деректерді беруді ұйымдастырады; 3) дамиды басқару бағдарламасы смарт үй құрылғысы; 4) әлеуметтік-экономикалық бағытта қолданылатын қосымшаны әзірлейді .
	IT іске қосу	1) Стартап тұжырымдамасын және краудфандинг платформасының қалай жұмыс істейтінін сипаттау.	1) Startup тұжырымдамасын сипаттайды ; 2) краудфандинг алаңдарының жұмыс істеу принциптерін түсіндіреді; 3) әлеуметтік-экономикалық бағыттағы стартапты алға жылжыту жолдарын көрсетеді.
Компьютерлік желілер	Желі компоненттері және қауіпсіздік	1) Желінің құрамдас бөліктерінің жұмысын көрсету (желілік түйіндер , маршрутизаторлар, коммутаторлар); 2) IP мекенжайларының тіркелуін және қызметтерін түсіндіру, көрсету; пайдаланушы ақпаратына қатысты ақпараттық қауіпсіздік шараларын қолдану.	1) IP (і - рі) тіркеуін және қызметтерін және мекенжайды көрсетуді түсіндіреді; 2) "ақпараттық қауіпсіздік", " құпиялылық", "тұтастық" және "қолжетімділік" терминдерінің мағынасын, сондай-ақ пайдаланушы ақпаратымен байланысты қауіпсіздік шараларын түсіндіреді; 3) деректерді шифрлау қажеттілігін бағалайды.

	Бұлтты технологиялар	1) Бұлтты технологияларды қолдану.	1) "Бұлтты технологиялар" терминін біледі; 2) жалпыға ортақ игіліктегі файлдарды (мәтіндік құжаттарды, күнтізбелерді, презентацияларды, электрондық кестелерді) пайдаланады, оларды қашықтан және бірлесіп өңдейді.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
22- қосымша

Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ тілі" пәнін оқытудың мақсаты – ана тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлға қалыптастыру, сондай-ақ қазақ әдеби тілі нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға үйрету.

3. "Қазақ тілі" оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

1) қазақ тілін ана тілі ретінде тани отырып, өмірлік қажеттіліктерінде коммуникативтік әрекеттер түрінде (тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым) сауаттылықпен қолдану дағдыларын қалыптастырады;

2) білім алушылардың қазақ тілін күнделікті өмірде өзі еркімен қолданып жүрген қарым-қатынас құралынан енді оны тілдік заңдылықтар негізінде танып-білу дағдыларын қалыптастырады;

3) қазақ тілі жүйесін құраушы кіші жүйелерді, тіл бірліктерін және олардың табиғатын танып біледі;

4) тіл бірліктерінің қарым-қатынас құралы болу, ойды білдіру, таным құралы болу, ақпаратты сақтау құралы болу қасиеттерін функционалдық-коммуникативтік бағдарда танып біледі, соған лайықты машықтар мен дағдыларды қалыптастырады;

5) "Қазақ тілі" пәні бағдарламасы білім алушының тіл сауаттылығы мен сөйлеу сауаттылығын, сөз байлығын, басқалармен еркін қарым-қатынасқа түсу қабілетін дамытуды және ойлау қабілеті мен танымдық дағдыларын жетілдіруді көздейді.

Оқу бағдарламасының ерекшелігі – тек пәндік білімді қалыптастыруға ғана емес, сонымен қатар әртүрлі дағдыларды дамытуға ерекше көңіл бөлінеді.

Оқыту нәтижелері студенттердің бойында келесі негізгі құндылықтарды қалыптастыруға негізделген: патриотизм және азаматтық жауапкершілік, сыйластық, ынтымақтастық, еңбек пен шығармашылық, ашықтық, өмір бойы білім алу.

Оқу мақсаттары педагог пен білім алушыларға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін біріздiлік пен сабақтастықты көрсететін 4 бөлімнен тұрады:

1) тыңдалым және айтылым;
2) оқылым;
3) жазылым;
4) әдеби тіл нормасы.

"Тыңдалым және айтылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) болжау;
2) әртүрлі жанрдағы мәтіндерді талдау;
3) негізгі ойды анықтау;
4) тыңдалым материалы бойынша сұрақтар құрастыру және бағалау;
5) сөйлеу мәдениетін дамыту;

"Оқылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) ақпаратты түсіну;
2) мәтіннің стильдік ерекшелігін тану;
3) мәтіннің жанрлық ерекшелігін ажырату;
4) мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау;
5) мәліметтерді өңдей білу;
6) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу.

"Жазылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу;
2) жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну;
3) эссе жазу;
4) оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін жазу;
5) шығармашылық жұмыс;
6) мәтіндерді түзету және редакциялау.

Әдеби тіл нормасы бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) орфография;
2) орфоэпия;
3) лексика;
4) грамматика;
5) пунктуация.
4. Қазақ тілі пәнінің үлгілік бағдарламасында 10 бөлім қарастырылған.

Олар: "Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Сөз мәдениеті", " Индустрияландыру: ұлттық өндіріс. Сөз мәдениеті", "Адамзат дамуының жаһандық мәселелері. Тілдік жүйе және норма", "Адам өмірін сақтау. Тілдік жүйе және норма", " Сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма", "Қазақстан бүгінгі әлемде: Қазақстанның өткені мен келешегі", "Экология: ядролық және мұнай өндірістері", "Қазіргі қоғам: миграция және зияткерлік миграция", "Әлемді өзгерткен өнертабыстар", "Туризм: экотуризм".

Мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру, тиісті ақпаратты анықтай білу, мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс, интервью, пікірталас, мақала, бейнебаян) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау, тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыра білу, салыстыру, мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық-саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтау, мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау, коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу; сөйлеу тілінің лексикалық, фонетикалық-морфологиялық, синтаксистік ерекшеліктерін ажыратып, орынды қолдану;

2) оқылым: әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау, таза ғылыми және публицистикалық стильдерін тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, ұғымдар, шартты белгілер, синтаксистік құрылымы), әртүрлі стильдегі мәтіндердің жанрлық ерекшеліктерін таба білу, ауызекі сөйлеудің стильдік бедерін дұрыс қолдану, публицистикалық шығарма тілінің стильдік бедерін дұрыс қолдана білу, ресми іс-қағаздары тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, көркем әдебиет тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау (фонетикалық деңгей, лексикалық деңгей, морфологиялық деңгей, синтаксистік деңгей негізінде), мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді

өңдеу және толықтыру, белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу, БАҚ, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау, дәйексөз келтіру жолдарын білу;

3) жазылым: жоспар түрлерін құру (күрделі, тезистік, тірек-схема түріндегі жоспар), ауызекі сөйлеу стилінде әлеуметтік жағдайларға сай мәтін құрастыру, ресми қарым-қатынас аясында ресми құжат түрлерін жазу: сенімхат, кепілхат, өтінім, тапсырыс, келісімшарт, еңбек шарты, шарт, еңбек келісімі, мәтіндер құрастыру, ғылыми стильдің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып, баяндама, мақала, лекция, баяндама тезистері, аннотация, түйіндеме, рецензия, мәтіндер құрастыру, публицистикалық стильдің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып, мақала, репортаж, сұхбат, ақпарат, информациялық хабар, очерк, памфлет жазу, көркем әдебиет стилінің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып мәтіндер құрастыру (таңдау бойынша), мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау, көтерілген мәселе бойынша академиялық тұрғыдан эссе жаза білу, мәселенің артықшылықтары мен кемшіліктерін талдап жазу, оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу, әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу, жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары: мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді қазіргі орфографиялық нормаға сай жазу, сөздерді фонетикалық принцип негізінде жазу, сөздерді морфологиялық-фонематикалық принцип негізінде жазу, сөздерді тарихи-дәстүрлік принцип негізінде жазу, сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану, әлеуметтік-саяси шешендік қатынас аясында сөз әдебі мен сөйлеу мәнерін дұрыс қолдану, мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып), мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге

байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімшелер және тақырыптардың атаулары	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Сөз мәдениеті.			
1.1.Қоғамдық құндылық.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Қоғам құндылығы – халықтың тілі, мәдениеті, салт-дәстүрі. Орфографиялық норма. Сөйлеу тілі.			
Тақырып 1.1.2. Ұлттық руханиятымыздың өзегі – тіл. Әдеби тіл. Дауысты дыбыстардың жазылуы.			
Тақырып 1.1.3. Қазақ халқының мәдениеті.	+	+	+
1.1.4. Қазақ халқының салт-дәстүрлері. Әдеби тіл. Дауыссыз дыбыстардың жазылуы.			
1.1.5. Қолөнер – сырлы өнер. Тоқыма өнері. Бірге және бөлек жазылатын сөздер.			
1.1.6. Қазақ киносы – қазақ тарихы. Дефис арқылы жазылатын сөздер. Бас әріппен жазылатын сөздер. Тасымал.			
1.1.7. Қазақ театр өнерінің тарихы. Ауызекі сөйлеу стилі. Шылау және одағай сөздердің жазылуы.			

1.1.8. Сөйлеу шеберлігі және тіл мәдениеті. Қосымшалардың жазылуы.			
2 бөлім. Индустрияландыру: ұлттық өндіріс. Сөз мәдениеті.			
2.1. Теміржол қызметі.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Түрксіб теміржолы. Сөз дәлдігі.			
Тақырып 2.1.2. Тұлпар-Тальго.			
Тақырып 2.1.3. Алматы метросы.			
2.2. Қазақстан индустриясы.	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Қара көмір. Мыс кендері. Сөз дәлдігі.			
Тақырып 2.2.2. Мұнай индустриясы. Сөз дәлдігі.			
Тақырып 2.2.3. Әлемнің ірі индустриялық алпауыттары Қазақстанда.			
3 бөлім. Адамзат дамуының жаһандық мәселелері. Тілдік жүйе және норма.			
3.1. Жаһандық құзыреттер.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Ұлттық мәдениеттің жаһандану үрдісі. Тілдік норма. Ғылыми стиль.			
Тақырып 3.1.2. Экономикалық жаһандану. Сөзжасамдық тәсілдер.			
Тақырып 3.1.3. Аумақтық жаһандану. Сөзжасамның аналитикалық тәсілі.			
Тақырып 3.1.4. Ақпараттық-коммуникациялық жаһандану. Сөзжасамның лексика-семантикалық тәсілі.			

Тақырып 3.1.5. Адамзат дамуының жаһандық мәселелері. Әдеби тілдің сөзжасамдық нормалары.			
Тақырып 3.1.6. Жаһандану – әлемдік экономиканың барлық құрамдас бөлігі. Көп нүкте.			
4 бөлім. Адам өмірін сақтау. Тілдік жүйе және норма.			
4.1. Қоғамның байлығы – адам.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Адам өмірін қорғау – басты міндет. Сөз тазалығы.			
Тақырып 4.1.2. Адамның денсаулығы – қоғам байлығы. Тіркестердің мағыналық байланысы.			
4.2. Қоршаған орта мен спорттың адам өміріне әсері.			
Тақырып 4.2.1. Адам өмірі және қоршаған орта . Сөйлем мүшелерінің орын тәртібі. Көркем әдебиет стилі.			
Тақырып 4.2.2. Спорттың адам өміріне пайдасы. Мәтіндегі сөйлемдердің орын тәртібі.			
5 бөлім. Сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма.			
5.1. Қазақстан сәулет өнерінің дамуы.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Таңғажайып сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма. Сөйлем және мәтін деңгейінде қойылатын тыныс белгілер .Үтір.			
Тақырып 5.1.2. Киіз үй – ғажап сәулет туындысы. Тырнақша.			
Тақырып 5.1.3. Дизайн өнерінің даму тарихы. Жақша. Нүктелі үтір.			

Тақырып 5.1.4. Қазақстан сәулет өнерінің көне ескерткіштері. Сызықша. Бастауыш пен баяндауыштың арасына қойылатын сызықша.			
Тақырып 5.1.5. Қазақтың танымал сәулетшілері. Ғылыми әдебиет тілінің сөз бедері.			
Тақырып 5.1.6. Заманауи сәулет туындылары. Ел астанасы – сәулет өнерінің жаңа тынысы. Қос нүкте.			
Тақырып 5.1.7. "Астана келбеті" тақырыбы. Астана қаласының әлеуметтік-экономикалық дамуы. Сөйлем мүшелері.			
Тақырып 5.1.8. Ортағасырлық биік үйлердің құрылысы мен нысандарына жұмсалған шығындар.			
6 бөлім. Қазақстан бүгінгі әлемде: Қазақстанның өткені мен келешегі. Шешендік сөздер.			
6.1. Уақыт өлшемі.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Ұлт тарихындағы кеңістік пен уақыт. Ғылыми стиль.			
Тақырып 6.1.2. Тіл – тарихтың айнасы. Әліпби .			
6.2. Қазақстанның талантты ұландары.	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Ел іші – өнер кеніші. Шешендік өнер негіздері.			
Тақырып 6.2.2. Қазақстанның алғашқы кәсіби суретшілері. Шешендік өнер тарихы.			
Тақырып 6.2.3. Сәндік өнер. Тоқыма дизайны. Ғылыми стиль.			

7 бөлім. Экология: ядролық және мұнай өндірістері.			
7.1. Экологиялық сауат.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Әлемдік экология мәселелері. Арал теңізінің экологиясы.Айтыс.			
Тақырып 7.1.2. Семей полигоны. Ядролық өндіріс – табиғатқа төнген қауіп. Сыни пікір.			
Тақырып 7.1.3. Атом өнеркәсібі. Сыни пікірдің өзіндік ерекшелігі.			
Тақырып 7.1.4. Мұнай өндірісі: пайдасы мен зияны. Мұнай қалдықтарының экологияға әсері. Дәйексөзге сілтеме жасау және пайдаланылған әдебиеттерді рәсімдеу талаптары.			
8 бөлім. Қазіргі қоғам: миграция және зияткерлік миграция.			
8.1. Миграцияның қоғамдық ортаға әсері.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Миграция – әлеуметтік құбылыс. Сөзталас.			
Тақырып 8.1.2. Әлем және Қазақстандағы миграция. Еуропамен миграциялық байланыс орнату – Қазақстан экономикасына әсері. Шешендік толғау.			
Тақырып 8.1.3. Зияткерлік миграция: пайдасы мен қаупі. Ресми іскағаздары стилі мен оның тілдік ерекшеліктері.			
Тақырып 8.1.4. Қоғамның дамуына әлеуметтік-экономикалық жағдайдың әсері.			

9 бөлім. Әлемді өзгерткен өнертабыстар.			
9.1 Өнерлі өрге жүзер.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Әлемді өзгерткен ұлы жаңалықтар. Публицистикалық стильдің тілдік ерекшеліктері.			
Тақырып 9.1.2. Әлемді таңғалдырған өнертапқыш балалар. Рецензия.			
Тақырып 9.1.3. Адамзат жаңалығының елдің әлеуметтік-экономикалық жағдайының жақсаруына септігі.			
10 бөлім. Туризм: экотуризм.			
10.1 Туризмнің дамуының қоғамға пайдасы.	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Туризм саласы: өткені мен бүгіні. Әңгіме және дөңгелек үстел.			
Тақырып 10.1.2. Экотуризмнің ерекшеліктері. Ой айқындылығы. Сөз дәлдігі.			
Тақырып 10.1.3. Қазақстандағы экотуризм. Пікірталас мәдениетіндегі сөз қолданыстар.			

3- тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
		1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 2) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу.	1) Мәтіндерді оқып, болжам жасайды, негізгі ойды анықтайды; 2) жазуда орфографиялық нормаларды сақтайды.

Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Сөз мәдениеті	Қоғамдық құндылық	1) Мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси) талдай отырып, негізі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен байланыстыру; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу.	1) Мәтінде көтерілген мәселені талдайды, анықтайды; 2) мәтіннің негізі ойын ғаламдық мәселелермен байланыстырады; 3) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын дұрыс жүйелейді, логикалық және стильдік түзетулер енгізе алады; 4) дауысты дыбыстардың түрлерін, емлесін біледі.
	Қазақ халқының мәдениеті	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2)қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (" келісу, келіспеу" эссесі).	1) Көпшілік алдында сөйлеу әдебін сақтай отырып дұрыс сөйлей алады; 2)қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданады; 3) мәтінде көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 4) дауыссыз дыбыстардың түрлерін, емлесін біледі.
		1) Ғылыми-көпшілік стильді тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, тілдік оралымдар, өзге стиль элементтері).	1) Ғылыми-көпшілік стильдің ерекшеліктерін, қолданылуын ажыратады; 2) тілдік құралдарды (терминдер, тілдік оралымдар, өзге стиль элементтері) ғылыми-көпшілік стильде қолданады; 3) бірге және бөлек жазылатын сөздердің емлесін ажыратады.
		1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктерін: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады; 2) бас әріппен жазылатын сөздердің емлесін ажыратады; 3) тасымалдау тәртібін, тасымалданбайтын

			сөздердің емлесін ажыратады.
		1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей білу.	1) Оқыған мәтін мазмұнын оқиға желісі арқылы ары қарай жалғастыра алады; 2) мәтіндегі көтерілген мәселені анықтап, өз тарапынан баға береді, ондағы алынған мәліметтер мен пікірлерді өздігінен өңдей алады; 3) шылау және одағай сөздердің жазылу емлесін ажыратады.
		1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей білу.	1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтайды; 2) көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей біледі; 3) қосымшалардың жазылу емлесін ажыратады.
	Теміржол қызметі	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2) ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізеді; 3) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі.
		1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастыру және бағалау; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Мәтінде көтерілген мәселеге сұрақтар құрастырады және бағалайды; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі)	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (мәліметтерді талдайды;

Индустрияландыру: ұлттық өндіріс. Сөз мәдениеті		мәліметтерді талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып, түртіп жазу.	2) негізгі үрдістерді анықтайды; 3) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей алады.
	Қазақстан индустриясы	1) Белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана білу; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау.	1) Белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөле алады; 3) ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізіп, редакциялайды .
		1) Көпшілікке арналған дәрістің құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Көпшілікке арналған дәрістің құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу.	1) Әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырады; 2) мәтіннің маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады; 3) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (интервью) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, интервью жазу.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды қолданып, интервью жазады.

Адамзат дамуының жаһандық мәселелер. Тілдік жүйе және тілдік норма	Жаһандық құзыреттер	1) Көпшілікке арналған интервью құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай білу.	1) Көпшілікке арналған интервью құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсына білу.	1) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтап сөйлей алады; 2) көркемдегіш құралдарды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсынады; 3) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай білу.	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтап сөйлей алады; 2) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай біледі.
		1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, көркем әдебиет, ауызекі сөйлеу стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау.	1) Әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды; 2) әдеби тілдің сөзжасамдық нормаларын сақтай біледі .
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (пікірталас) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2)қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданады;

Адам өмірін сақтау. Тілдік жүйе және тілдік норма	Қоғамның байлығы – адам	, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе).	3) мәтінде көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 4) сөз тазалығын, әдеби тілдің нормаларын сақтай біледі.
		1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастыру және бағалау; 2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, нұсқаулық жазу.	1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастырады және бағалайды; 2) ғылыми-көпшілік стильдің ерекшеліктеріне сай нұсқаулық жазады; 3) тіркестердің мағыналық байланысын ажыратады.
	Қоршаған орта мен спорттың адам өміріне әсері	1) Көпшілікке арналған очерктің құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу.	1) Көпшілікке арналған очерктің құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктеп жазады ; 4) көркем әдебиет ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолдана біледі.
		1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іскағаздар , публицистикалық, көркем әдебиет, ауызекі сөйлеу стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау.	1) Әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды; 2) мәтіндегі сөйлемдердің орын тәртібін ажыратады, талдай біледі.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (мақала) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау;	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2) көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып,

		2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсына білу.	шығармашылық ұсына біледі; 3) сөйлем және мәтін деңгейінде қойылатын тыныс белгілерді ажыратады,үтірдің қойылу емлесін біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана білу.	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлей біледі; 2) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі; 3) тырнақшаның дұрыс қойылу ережелерін біледі .
Сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма	Қазақстан сәулет өнерінің дамуы	1) Көпшілікке арналған мақаланың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау.	1) Көпшілікке арналған мақаланың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдайды.
		1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (аргументативті эссе); 2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала жазу.	1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 2) ғылыми-көпшілік стильдің ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала жазады.
		1) БАҚ , энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау жолдарын білу; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) БАҚ , энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала біледі, сілтеме жасау жолдарын біледі; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі	1) Түртіп жазудың әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктейді;

		жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі; 3) қос нүктенің қойылу емлесін ажыратады.
Қазақстан бүгінгі әлемде: Қазақстанның өткені мен келешегі	Уақыт өлшемі	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 2) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, тезис, аннотация жазу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды; 2) мәтін бойынша тиісті ақпаратты анықтай біледі; 3) ғылыми стильдің сай тілдік құралдарды орынды қолданып, тезис, аннотация жазады.
		1) Мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси, ғылыми) талдай отырып, негізі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен салыстыру; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау).	1) Мәтінде көтерілген мәселені талдайды; 2) мәтіндегі негізі ойды анықтайды және ғаламдық мәселелермен салыстырады; 3) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөледі; 4) ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізеді.
	Қазақстанның талантты ұландары	1) Таза ғылыми стильді тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, ұғымдар, шартты белгілер, синтаксистік құрылымы); 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу.	1) Ғылыми стильді тілдік құралдар арқылы таниды; 2) көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық ұсына біледі; 3) шешендік өнердің шығу тарихын, көркемдік ерекшеліктерін біледі.
		1) Таза ғылыми стильдегі тезис, аннотацияның құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді	1) Ғылыми стильдегі тезис, аннотацияның құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдау; 3) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді

		орфографиялық нормаға сай жазу.	орфографиялық нормаға сай жазады.
		1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 2) мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі мәліметтерді салыстырып талдайды; 2) мәтіндегі негізгі үрдістерді анықтайды; 3)мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктейды; 3) белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдаланады.
		1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу.	1) Мәтінде көтерілген мәселеге талқылау сұрақтарын құрастырады; 2) мәтінде көтерілген мәселені сыни тұрғыда бағалайды; 3) көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар ұсына біледі; 4) шығармаға сыни пікір жазу жолдарымен танысады.
Экология: ядролық және мұнай өндірістері	Экологиялық сауат	1) Таза ғылыми стильдегі дәрістің құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдалану:	1) Ғылыми стильдегі дәрістің құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдаланады;

		көркемдеу, айшықтау, дәлелдеу, сөздерді сұрыптай білу (образды-эстетикалық).	4) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі.
		1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, көркем әдебиет, ауызекі сөйлеу стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 2) Б А Қ , энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау жолдарын білу, дәйексөз келтіру.	1) Әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды; 2) Б А Қ , энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала біледі; 3) әртүрлі дереккөздерге сілтеме жасау жолдарын біледі, дәйексөз келтіреді ; 4) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (интервью, мақала) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 3) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, интервью жазу; 4) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) әртүрлі графиктік мәліметтерді салыстырып талдайды, негізгі үрдістерді анықтайды; 3) ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, интервью жазады ; 4) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктерін сөйлеу мәнеріне сай қолдана біледі.

Қазіргі қоғам: миграция және зияткерлік миграция	Миграцияның қоғамдық ортаға әсері	1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау; 2) таза ғылыми стильдегі интервью, мақаланың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 3) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау.	1) Мәтінде көтерілген мәселеге талқылау сұрақтарын құрастырады және сыни тұрғыда бағалайды; 2) ғылыми стильдегі интервью, мақаланың құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырады; 4) мәтіннің маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады, өзіндік тұжырым жасайды.
		1) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру; 3) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау).	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлей біледі; 2) тыңдаушыларға ықпал ете біледі, шешен сөйлейді. 3) мәтіндегі негізгі ойды анықтайды; 4) берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдейді және толықтырады; 5) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөледі, ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізеді.
		1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 2) таза ғылыми стильдегі рецензияның құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 3) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтай біледі ; 2) ғылыми стильдегі рецензияның құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай

Әлемді өзгерткен өнертабыстар	Өнерлі өрге жүзер	тілдік құралдарды орынды қолданып, рецензия жазу; 4) мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып).	тілдік құралдарды орынды қолданып, рецензия жазады; 4) мәтін нормаларын сақтап жазады.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (бейнебаян) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру 3) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтайды; 3) берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдейді және толықтырады; 4) қажетті ақпараттарды орынды қолданыады; 5) көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады.
Туризм: экотуризм	Туризмнің дамуының қоғамға пайдасы	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (пікірталас) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) таза ғылыми стильдегі баяндаманың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 3) мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) ғылыми стильдегі баяндаманың құрылымы мен рәсімделуін біледі; 3) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 4) мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу; 2) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлей біледі; 2) тыңдаушыларға ықпал ете біледі, шешен сөйлей біледі; 2) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырады;

		үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау.	3) мәтіннің маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады, өзіндік тұжырым жасайды.
		1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 2) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (" келісу, келіспеу" эссесі).	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі мәліметтерді салыстырып талдайды; 2) мәтіндегі негізгі үрдістерді анықтайды; 3) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 4) әдеби тіл нормаларын сақтайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
23-қосымша

Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ әдебиеті" оқу пәнін оқытудың мақсаты – ұлтымыздың құнды мұралары арқылы білім алушылардың ой-танымын, ұлттық рухын, эстетикалық танымы мен талғамын дамыту, тұлғаның рухани-адамгершілік әлемін, танымдық-эмоционалдық зиятын, оқырмандық мәдениетін қалыптастыру. Олардың ойларын ауызша еркін жеткізуіне және жаза білуіне қолдау көрсету, дәлелдер келтіру, салыстыру және анализ жасау, бағалау дағдыларын қалыптастыру, креативті ойлауға бағыттау.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың сауаттылығын, олардың әдеби және эстетикалық талғамдары мен сезімдерін дамыту, ойлау қабілеттері мен танымдық және коммуникативтік дағдыларын қалыптастыру;

2) мәдениетаралық қарым-қатынастағы рөлін, қазақ халқының қалыптасқан тарихын әдебиеттің ғасырлар бойы жасаған өнердің бір түрі, тіл өнері арқылы бағалауды жетілдіру;

3) қазақ әдебиетінің құндылық ретіндегі болмысын, ұлттық мәдениеттегі маңызды орнын құрметтеуге, бағалауға баулу;

4) түрлі жағдайларға бейімделе білу және өздігінен шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады;

5) заманауи, ғылыми және қоғамдық дамуға сәйкес жазба және ауызекі сөйлеу дағдыларын дамыту және дүниетанымын жетілдіру.

4. Пәннің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады: "Түсіну және жауап беру", "Анализ және интерпретация", "Бағалау және салыстыру". Бағдарламаның бөлімі пән бойынша күтілетін нәтижелерден тұрады.

"Түсіну және жауап беру" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) көркем шығарма мазмұны мен пішіні;

2) әдеби шығарманың тұжырымдамасы;

3) көркем шығармадағы образ;

4) шығарма үзінділерімен жұмыс;

5) қазақ әдебиетіндегі ұлттық құндылықтардың әлемдегі орнын білу.

"Анализ және интерпретация" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) әдеби шығарманың композициясы;

2) автор бейнесі;

3) көркем шығарманың тілі;

4) шығармашылық жұмыс;

5) қазақ және әлем әдебиетіндегі құндылықтар.

"Бағалау және салыстыру" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) тарихи және көркемдік құндылығы;

2) заманауилығы мен жаңашылдығы;

3) әдеби эссе;

4) әдеби сын.

1) Түсіну және жауап беру: әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну, әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау, көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету, көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер мен дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану, ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру;

2) анализ және интерпретация: әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау, шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысы, шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын ашу, әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс жазу, әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау;

3) бағалау және салыстыру: шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау, көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау, шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу, шығарманы идеялық жағынан мазмұндас туындылармен салыстыра отырып, әдеби сын жазу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлімдер мен тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім.Қалың елім, қазағым.	+	+	+
Тақырып 1.1. Абай шығармашылығы. "Сегіз аяқ" өлеңі.			
Тақырып 1.2. Абай " Қалың елім, қазағым, қайран жұртым" өлеңі.			

Тақырып 1.3. "Лай суға май бітпес қой өткенге" өлеңі.			
Тақырып 1.4. А.Құнанбаевтың он жетінші қарасөзі.			
Тақырып 1.5. Отыз екінші қарасөзі.			
Тақырып 1.6. "Масғұт" поэмасы.			
2 бөлім. ҚазақтыңҚанышы.	+	+	+
Тақырып 2.1. М.Сәрсеке. "Қаныш Сәтбаев" роман-эссе.			
Тақырып 2.2. М.Сәрсеке. "Қаныш Сәтбаев", 1 бөлім. "Кенжетай".			
Тақырып 2.3. М.Сәрсекенің "Қаныш Сәтбаев" роман эссесінің 2 бөлімі. "Үлкен Жезқазған".			
Тақырып 2.4. М.Сәрсекенің "Қаныш Сәтбаев" роман эссесінің 3 бөлімі. "Бәрі де майдан үшін".			
3 бөлім. Парасат пайымы.	+	+	+
Тақырып 3.1. А.Кемелбаева. "Шашты" әңгімесі.			
Тақырып 3.2. Тасқұл қарттың арманы.			
Тақырып 3.3. Т.Сұлтанбеков. "Көшпелі алтын" ғылыми фантастикалық әңгіме.			
Тақырып 3.4. Шайтантауға сапар.			
Тақырып 3.5. Үңгірдегі сыр.			
Тақырып 3.6. Оразақын Асқар. "Шетте жүрген бауырларға" өлеңі.			
4 бөлім. Тарих тағылымы .	+	+	+

Тақырып 4.1. Ш. Мұртаза. "Бесеудің хаты" драмасы.			
Тақырып 4.2. Үй толы тозақ IY сурет.			
Тақырып 4.3. Рысқұлов пен Мүсірепов.			
Тақырып 4.4. Ж.Бөдеш " Жалғыз" поэмасы.			
Тақырып 4.5. Бұл жалғанда кім жалғыз?			
5 бөлім. Кеңістік пен уақыт.	+	+	+
Тақырып 5.1. О.Бөкей. " Атау кере" повесі.			
Тақырып 5.2. Ж.Әбдірашев. "Дала, сенің ұлыңмын" өлеңі.			
6 бөлім. Зобалаң заман шындығы.	+	+	+
Тақырып 6.1. Б.Мұқай." Өмірзая" романы.			
Тақырып 6.2. Ерболат Әбікенұлы "Пәтер іздеп жүр едік".			
Тақырып 6.3. Лира Қоныс "Тиын" әңгімесі.			
7 бөлім. Ғасырлық туынды.	+	+	+
Тақырып 7.1. М. Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы 1, 2-том.			
Тақырып 7.2. М. Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы 3, 4-том.			
8 бөлім. Табиғат және адам.	+	+	+
Тақырып 8.1. Қ.Мырзалиев. "Қызыл кітап" поэмасы.			
Тақырып 8.2. С.Балғабаев. "Тойдан қайтқан қазақтар" комедиялық драмасы 1-2 көрініс.			
Тақырып 8.3. 3-5-көрініс.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Қалың елім, қазағым	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатына талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	1) Шығарманың композициялық ерекшелігін талдайды; 2) көркемдегіш құралдарды табады, орны мен қызметін талдайды; 3) шығармада көтерліген мәселелерге талдау жасайды; 4) көтерілген мәселелер бойынша шығармашалық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
		1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау;	1) шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, өзіндік баға береді; 2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығын

	Бағалау және салыстыру	2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	сипаттайды және өзіндік көзқарасы тұрғысынан баға береді, 3) көркем шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, жаңашылдығына баға беріп, сипаттамалық эссе жазады.
	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну, 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) сюжет желісін негізге алып, идеялық мазмұнын түсінеді; 3) шығарманың жанрын ажыратады; 4) көркем шығармадағы кейіпкерлерге тән ортақ мінез-құлықтарды анықтайды, көркем шығармадан үзінді келтіре отырып салыстырады; 5) шығармадан үзінді таңдап, шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазу.	1) шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 3) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазады.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын талдайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығармада көтерілген мәселелердің

Қазақтың Қанышы		жаңашылдығына баға беру.	жаңашылдығына баға береді.
Парасат пайымы	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	1) шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
		1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау;	1) Шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады;

	Анализ және интерпретация	2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармадада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың қызметін талдайды; 3) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 4) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын талдайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға береді; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады.
		1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау;	1) Шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады;

Тарих тағылымы	Анализ және интерпретация	2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың қызметін талдайды; 3) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 4) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 3) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 6) ұлттық құндылықтардың	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды және өмірмен байланыстырады; 3) шығарманың жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың

Кеңістік пен уақыт		маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау ; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалайды; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
		1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін

	Түсіну және жауап беру	өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмірмен байланыстырады; 4) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
Зобалаң заман шындығы	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау.	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, бағалайды.
		1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық

	Түсіну және жауап беру	талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 4) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
Ғасырлық туынды	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау ; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі құндылықтардың үндесуін талдау.	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
			1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи

	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, бағалайды; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
Табиғат және адам	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 4) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау ; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және

		эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау.	1) Көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, сыни баға береді.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
24-қосымша

Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінің оқу мақсаты – қазақ тілі мен әдебиетін кіріктіріп оқыту негізінде білім алушылардың тілдік дағдыларын жетілдіру, тіл нормаларын сақтап, еркін сөйлеу және сауатты жазу дағдыларын дамыту, мемлекеттік тілге құрметпен қарауын қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушының мемлекеттік тілге деген құрмет сезімін қазақ халқының мәдениетімен танысу арқылы тәрбиелеу;

2) адамзаттық ойдағыдай кірігу үшін қазақ тілін мемлекеттік тіл ретінде оқыту;

3) қазақ тілі мен әдебиеті пәніне құндылық ретінде қарауды қалыптастыру;

4) коммуникативтік оқыту негізінде барлық сөйлеу әрекетінің түрлерін әлеуметтік ортада қолдану дағдыларын дамыту;

5) қазақ әдебиетінің стилистикалық және жанрлық ерекшеліктерін тану негізінде шығармашылық тұрғыда жұмыс істеу, сын тұрғысынан ойлау дағдыларын дамыту;

6) көпмәдени ортада лингвистикалық қажеттілікті іске асыруға дайын жеке тұлғаны тәрбиелеу;

7) білім деңгейі жоғары, ой-өрісі дамыған тұлғаны қалыптастыру.

4. Жалпы орта білім беру деңгейіндегі "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша білім алушылардың білім, білік және дағдыға қойылатын талаптары CEFR -Шет тілін меңгерудің жалпы еуропалық құзыреті деңгейлерін (B2-C1) негізге ала отырып айқындалған.

4. Пәннің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады: "Еңбек нарығы және сұраныс", " Отандық өнеркәсіп өнімі Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті", "Ұлттық экологиялық мәдениет", "Мұхит – тіршілік мекені", "Ұлттық таным және мерекелер", " Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда", "Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне", "Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар", "Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек", "Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы", "Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік", "Қоғам және заң", "Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік", "Экология. Мұнай және атомдық индустрия", "Тіл. Өнер. Әдебиет", "Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі", "Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі ", "Ұлттық театр – өнер ордасы", "Туризм: Экотуризм", "Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі", "Жастар мәселесінің түйіткілдері", "Жастар мәселесінің түйіткілдері", "Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты", " Толеранттылық-ел бірлігі", "Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік", "Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші".

Мазмұны:

1) тыңдалым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тыңдалған мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды түртіп жазу және ақпараттарды жүйелеу, оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегісөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну, көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау, мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізу;

2) айтылым: ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану, ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалогті үйлестіре қолдану, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату, сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын,

кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану, кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау, көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу, әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау;

3) оқылым: мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау, ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (мақала, аннотация, үндеу, очерк, дәріс, баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау, әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру, ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, аннотация, үндеу, очерк, дәріс, баспасөз парағы) бойынша салыстырмалы (құрылымы, қызметі, мақсатты аудиториясы, оқырманға әсері) талдау жасау, қосымша ғылыми-анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасау, мәтінді негізгі мәселеге баға бере отырып, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу;

4) жазылым: ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, аннотация, баспасөз парағы, тезис, үндеу жазу, қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу ("келісу, келіспеу" эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе), шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу, тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтау, дереккөздерге сілтеме көрсетіп таныстыру (тірек-схема, менталды карта, презентация), кәсіби және публицистикалық бағыттағы мәтіндердегі басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастыру, мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу;

5) тілдік бағдар: сөз таптары, ғылыми және кәсіби мәтіндер құрауда грамматикалық омонимдерді ажырата танып, ауызша және жазбаша дұрыс қолдану, сын есім сөздердің синонимдік қатарын стильдік ерекшеліктеріне сәйкес қолдану, мәтін құрауда сан есімнің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану, есімдіктердің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану, мәтіндерден көсемше оралымды сөйлемдерді анықтап,оларды ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда орынды қолдану, үстеудің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай орынды қолдану, мәтін құрауда шылаудың мағыналық түрлерін стильдік қызметіне сай орынды қолдану, сөйлем, оқшау сөздердің қызметін білу, айқындауыш мүшелер (қосалқы, қосарлы, оңашаланған) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше мен тақырыптар атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақ	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Еңбек нарығы және сұраныс.	+	+	+
1.1. Қазақстандағы еңбек нарығы.			
Тақырып 1.1.1. Қазақстандағы еңбек нарығы: сұраныс пен ұсыныс.			
Тақырып 1.1.2. Іскерлік әлемі. Келіссөз жүргізу әдебі.			
Тақырып 1.1.3. Әлеуметтік-экономикалық сұраныс және отандық өнім.			
1.2. Еңбек ер атандырады.			
Тақырып 1.2.1. Балғабек Қыдырбекұлы – танымал жазушы. Еңбек ер атандырады.			
Тақырып 1.2.2. Кәсіпкерлік – табыс көзі. Кәсіпкерлік – шеберлік.			

2 бөлім. Отандық өнеркәсіп өнімі.	+	+	+
2.1. Отандық өнімді пайдаланамыз.			
Тақырып 2.1.1. Отандық өнімді пайдаланамыз.			
Тақырып 2.1.2. Орталық Қазақстан – кенді аймақ.			
Тақырып 2.1.3. Қарағанды – кеншілер қаласы. Ғабиден Мұстафин. "Қарағанды" романынан үзінді.			
Тақырып 2.1.3. Нәтиже сабақ. Әлеуметтік жарнама жасау. (сынақ сабақ).			
3 бөлім. Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті.	+	+	+
3.1. Қазақ киносы.			
Тақырып 3.1.1. Қазақ киносының атасы.			
Тақырып 3.1.2. Қазақстанның мәдени өмірі.			
3.2. Қазақ театры.			
Тақырып 3.2.1. Театр фестивальдары.			
Тақырып 3.2.2. Дулат Исабеков "Әпке" шығармасы.			
Тақырып 3.2.3. Нәтиже сабақ. "Қазақ киносының қазіргі даму кезеңі" эссе жазу.			
4 бөлім. Ұлттық экологиялық мәдениет.	+	+	+
4.1. Ұлттық экология.			
Тақырып 4.1.1. Ұлттық экология бастаулары.			
Тақырып 4.1.2. Қадыр Мырза Әлі – философ ақын. "Аралым..." өлеңі.			
4.2. Экологиялық мәдениет.			

Тақырып 4.2.1. Экологиялық мәдениет және тыйым сөздер.			
Тақырып 4.2.2. Экологиялық және әлеуметтік-экономикалық мәдениеті			
Тақырып 4.2.3. Нәтиже сабақ. "Қазіргі экологияның және әлеуметтік-экономиканың өзекті мәселелері" (диспут сабақ).			
5 бөлім. Мұхит – тіршілік мекені.	+	+	+
5.1 Мұхит әлемі.			
Тақырып 5.1.1. Мұхиттағы жануарлар әлемі. Мұхиттағы өсімдік әлемі.			
5.2. Мұхиттағы экологиялық проблемалар.			
Тақырып 5.2.1. Мұхит және экологиялық проблемалар.			
Тақырып 5.2.2. Әбдіжәміл Нүрпейісов. " Қан мен тер" романы.			
Тақырып 5.2.3. Нәтиже сабақ." Адамзат тағдырының жыршысы" (талқылау сабағы).			
6 бөлім. Ұлттық таным және мерекелер.	+	+	+
6.1. Ұлттық мерекелер.			
Тақырып 6.1.1. Ұлттық мерекелер. Айт қабыл болсын!			
Тақырып 6.1.2. Жүсіпбек Аймауытов. "Әнші" әңгімесі.			
7 бөлім. Сауда мен көмек : екі жақты келісімді сауда.	+	+	+
7.1. Сауда тарихы.			
Тақырып 7.1.1. Сауда тарихы. Ұлы Жібек жолы			

– сауда мәдениетінің өркендеу биігі.			
Тақырып 7.1.2. Екіжақты келісімді сауда.			
7.2. Сауда мәдениеті.			
Тақырып 7.2.1. Сауда мәдениеті және тұтынушы құқығы.			
Тақырып 7.2.2. Ыбырай Алтынсарин. "Дүние қалай етсең, табылады?".			
Тақырып 7.2.3. Нәтиже сабақ. "Ұлы Жібек жолы тарихы" Саяхат сабақ.			
8 бөлім. Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне.	+	+	+
8.1. Қазақстандағы бұқаралық ақпарат құралдары.			
Тақырып 8.1.1. Радиоарналарды тыңдаймын.			
Тақырып 8.1.2. Қазақтың тұңғыш журналист қыздары.			
Тақырып 8.1.3. Қазақтың тұңғыш дикторы.			
8.2. Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік саясат.			
Тақырып 8.2.1. Отбасы және гендерлік саясат.			
Тақырып 8.2.2. Телефон – байланыс құралы.			
9 бөлім. Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар.	+	+	+
9.1. Қауіпті қалдықтар.			
Тақырып 9.1.1. Тұрмыстық қалдықтар.			
Тақырып 9.1.2. Өндірістік қалдықтар. Қауіпті қалдықтар.			
9.2. Жер тағдыры ел тағдыры.			

Тақырып 9.2.1. Қайнар Олжай. "Жер мен аспан арасындағы дастан".			
Тақырып 9.2.2. Думан Рамазан. "Соңғы дем" әңгімесі.			
10 бөлім. Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек.	+	+	+
10.1. Әлеуметтік теңсіздік.			
Тақырып 10.1.1. Қоғамдағы экономикалық-әлеуметтік теңсіздіктің жіктелуі. Әлеуметтік теңсіздік және әлеуметтік топтар.			
Тақырып 10.1.2. Жұмыссыздық және әлеуметтік теңсіздік.			
10.2. Әлеуметтік теңсіздік тудыратын факторлар.			
Тақырып 10.2.1. Ұлықбек Есдәулет – ақын, қайраткер. "Қара пима" поэмасы.			
Тақырып 10.2.2. "Қара пима" – трагедиялық шығарма.			
Тақырып 10.2.3. Нәтиже сабақ. "Әлеуметтік, экономикалық теңсіздік тудыратын факторлар". Пікірталас-полилог ұйымдастыру.			
11 бөлім. Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы.	+	+	+
11.1. Зиянды әдеттер.			
Тақырып 11.1.1. Нашақорлық – қоғамдық дерт.			
Тақырып 11.1.2. Темекі тарту – зиянды әдет.			
11.2. Салауатты өмір салты.			

Тақырып 11.2.1. Бердібек Соқпақбаев. "Он алты жасар чемпион" (әңгіме).			
Тақырып 11.2.2. Саламатты өмір салтын ұстанамын.			
Тақырып 11.2.3. Нәтиже сабақ. "Спорт – денсаулық кепілі". Аргументативті эссе.			
12 бөлім. Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік.	+	+	+
12.1. Сандық технология.			
Тақырып 12.1.1. Сандық технология. Сандық теңсіздік. Электронды үкімет.			
12.1.2. Интернеттің пайдасы мен зияны.			
Тақырып 12.1.3. Мұхтар Шахановтың " Компьютербасты жарты адамдар" романындағы адам концепциясы.			
Тақырып 12.1.4. " Өркениеттің адасуы" (романнан үзінді).			
Тақырып 12.1.5. Нәтиже сабақ. "Интернеттің пайдасы мен зияны?" Дебат-сабақ.			
13 бөлім. Қоғам және заң.	+	+	+
13.1. Ата Заң.			
Тақырып 13.1.1. " Тәртіпке бағынған ел құл болмайды".			
Тақырып 13.1.2. Ата Заң.			
Тақырып 13.1.3. Ермек Өтетілеуұлы "Ата Заң " өлеңі.			
13.2. Құқықбұзушылық және қылмыс.			
Тақырып 13.2.1. Құқықбұзушылық, қылмыс жақсылыққа апармайды.			

Тақырып 13.2.2. Тәртіпсіздік неден басталады?			
14 бөлім. Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік-экономикалық теңсіздік.	+	+	+
14.1. Әлеуметтік теңсіздік.			
Тақырып 14.1.1. Әлеуметтік-экономика мәселе туралы не білесің ? Лексика-грамматикалық омонимдер.			
Тақырып 14.1.2. Отбасы – құндылық.			
14.2. Қоғамның әлеуметтік құрылымы.			
Тақырып 14.2.1. Қоғамның әлеуметтік-экономика құрылымы.			
Тақырып 14.2.2. Ерболат Әбікенұлы. "Пәтер іздеп жүр едік" әңгімесі.			
Тақырып 14.2.3. Нәтиже сабақ. "Жігітті намыс өлтірер..." сұхбат сабақ.			
15 бөлім. Экология. Мұнай және атомдық индустрия.	+	+	+
15.1. Қазақстандағы мұнай өндірісі.			
Тақырып 15.1.1. Табиғатты аяла.			
Тақырып 15.1.2. "Жасыл ел" бағдарламасына қатысамын.			
Тақырып 15.1.3. Мұнай – еліміздің шикізат байлығы.			
Тақырып 15.1.4. Гүлжауһар Сейітжан. " Қара алтыны халқымның...".			
15.2. Қазақстандағы атом өнеркәсібі.			

Тақырып 15.2.1. Атомдық индустрияның болашағы.			
Тақырып 15.2.2. Туған өлкенің экологиясы.			
16 бөлім. Тіл. Өнер. Әдебиет.	+	+	+
16.1. Өнер алды – қызыл тіл.			
Тақырып 16.1.1. Екі тілді білген – екі адам.			
Тақырып 16.1.2. Қазақ тілі – қандай тіл?			
Тақырып 16.1.3. Шешендік сөз өнері.			
16.2. Әдебиет – өнер айнасы.			
Тақырып 16.2.1. Қазақ поэзиясының сұлу сарайы. Ілияс Жансүгіров .			
Тақырып 16.2.2. Ілияс Жансүгіров. "Күй" поэмасы (үзінді).			
Тақырып 16.2.3. Нәтиже сабақ. "Әдебиет – өнер айнасы" эссе жазу.			
17 бөлім. Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі.	+	+	+
17.1. Жұмыссыздық мәселесі.			
Тақырып 17.1.1. Жұмыс және табыс. Жұмыс табу – мәселе. Сан есім.			
Тақырып 17.1.2. Қоғамның әлеуметтік-экономикалық құрылымы.			
Тақырып 17.1.3. Кедейлік неден туады?			
17.2. Еңбек етсең ерінбей .			
Тақырып 17.2.1. Ыбырай Алтынсарин. "Атымтай Жомарт" әңгімесі.			
Тақырып 17.2.2. Қазіргі заманның атымтайлары.			

Тақырып 17.2.3. Нәтиже сабақ. "Жұмыссыздық - әлеуметтік мәселеле". Рөлдік ойын.			
18 бөлім. Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі.	+	+	+
18.1. Тәуелсіздік тарихы.			
Тақырып 18.1.1. Ұлы даланың жеті қыры.			
Тақырып 18.1.2. Атқа міну мәдениеті. Заманауи ат спорты.			
Тақырып 18.1.3. Құсбегілік – ұлттық өнер.			
18.2. Тәуелсіз ел келешегі .			
Тақырып 18.2.1. Дүкенбай Досжан. "Төрт патшаны көрген кейуана" (хикаят).			
Тақырып 18.2.2. Нәтиже сабақ. "Жаңа Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық келешегі". Пікір алмасу .			
19 бөлім. Ұлттық театр – өнер ордасы.	+	+	+
19.1. Сахна –өмір айнасы.			
Тақырып 19.1.1. Қазақ театрының қайнары. Көсемше.			
Тақырып 19.1.2. Сахна – өмір айнасы.			
Тақырып 19.1.3. Ұлттық өнердің тарландары.			
Тақырып 19.1.4. Сәбит Оразбай. "Өмірдің өзі – театр" (үзінді).			
20 бөлім. Туризм: Экотуризм.	+	+	+
20.1. Туризм.			
Тақырып 20.1.1. Туризм тарихын білесің ба? Туризмнің түрі көп... Көсемше.			

20.2. Қазақстандағы экотуризм.			
Тақырып 20.2.1. Қазақстандағы экотуризмнің дамуы. Ойталқы.			
Тақырып 20.2.1. Сені экстремалды туризм қызықтыра ма?			
Тақырып 20.2.2. Сәкен Сейфуллин. "Көкшетау" поэмасы.			
Тақырып 20.2.3. Ілияс Жансүгіров. "Жетісу" суреттері.			
Тақырып 20.2.4. Нәтиже сабақ. "Қазақстанда әлеуметтік-экономика саласының даму мүмкіндіктері". Аргументативті эссе жазу .			
21 бөлім. Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі.	+	+	+
21.1. Отбасы құрылымы.			
Тақырып 21.1.1. Әкеге қарап ұл өсер... Үстеудің мағыналық түрлері.			
Тақырып 21.1.2. Асыл текті аналар.			
21.2. Қазақ отбасыларындағы гендерлік мәселелер.			
Тақырып 21.2.1. Гендер және тіл.			
Тақырып 21.2.2. Қазақ отбасындағы гендерлік ерекшеліктер.			
Тақырып 21.2.3. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы, 1-кітап. Қайтқанда.			
Тақырып 21.2.4. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы, 2-кітап. Тайғақта.			
Тақырып 21.2.5. Нәтиже сабақ. "Ата-анасын			

сыйлаған абыройға бөленер". Эссе жазу.			
22 бөлім. Жастар мәселесінің түйіткілдері.	+	+	+
22.1. Ел болашағы – жастар.			
Тақырып 22.1.1. Ел болашағы. Шылаулар және мағыналық түрлері.			
Тақырып 22.1.2. Талаптыға нұр жауар. Наноспутник жасаған жас ғалымдар. Септеулік шылаулар.			
22.2. Жастар мәселесінің түйіткілдері.			
Тақырып 22.2.2. Жастар мәселесінің түйіткілдері. Демеулік шылаулар.			
Тақырып 22.2.3. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" (романнан үзінді), 3-кітап.			
23 бөлім. Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты.	+	+	+
23.1. Жаһандық миграция .			
Тақырып 123.1.1. " Жаһандық миграция" деген не?			
Тақырып 23.1.2. Иммиграция – үздіксіз процесс.			
23.2. Қазақ халқының көші-қон тарихы.			
Тақырып 23.2.1. Көші-қон тарихы.			
Тақырып 23.2.2. Қабдеш Жұмаділов – қаламгер.			
Тақырып 23.2.3. "Қаздар қайтып барады" повесі.			
Тақырып 23.2.4. Нәтиже сабақ. "Жаһандық миграция жағдайы". Презентация жасау.			
24 бөлім. Толеранттылық-ел бірлігі .	+	+	+

24.1. Толеранттылық – бейбітшілік кепілі.			
Тақырып 24.1.1. Толеранттылық – бейбітшілік кепілі. Оқшау сөздер.			
Тақырып 24.1.2. Береке басы бірлікте. Ел бірлігін сақтау – бабалар аманаты .			
Тақырып 24.1.3. Сайын Мұратбеков – шығармашыл тұлға.			
Тақырып 24.1.4. Сайын Мұратбеков. "Телі өскен ұл" повесі.			
Тақырып 24.1.4. Нәтиже сабақ. "Толеранттылық – бейбітшілік кепілі". Фотоколлаж дайындау.			
25 бөлім. Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік.	+	+	+
25.1. Отан қорғау – парыз .			
Тақырып 25.1.1. Ұлттық қауіпсіздік қызметкері болғым келеді.			
Тақырып 25.1.2. Отан қорғау – парызым.			
Тақырып 25.1.3. Сағадат Нұрмағамбетов – халық қаһарманы.			
25.2. Қазақстанның ұлттық қауіпсіздігі.			
Тақырып 25.2.1. Білім – мемлекеттің қауіпсіздігі.			
Тақырып 25.2.2. Тыныштық – елге аманат.			
Тақырып 25.2.3. Несіпбек Айтұлы. "Бәйтерек" поэмасы.			
Тақырып 25.2.4. Нәтиже сабақ. "Ұлт қауіпсіздігі – ұрпаққа қызмет". Диспут сабақ.			
26 бөлім. Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші.	+	+	+

26.1. Бос уақытты жоспарлау.			
Тақырып 26.1.1. Бос уақытты жоспарлау. Уақыт – сыншы. Айқындауыш.			
Тақырып 26.1.2. Демалыс мәдениеті.			
Тақырып 26.1.3. Мұқағали Мақатаев. " Сағатым қайда, сағатым? " өлеңі.			
Тақырып 26.1.4. Нәтиже сабақ. "Бос уақытты жоспарлау". Ойкөкпар.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Еңбек нарығы және сұраныс	Қазақстандағы еңбек нарығы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасап, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады; 3) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
	Еңбек ер атандырады	1) Стильдер ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазу.	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазады; 2) мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрастырады.
Отандық өнеркәсіп өнімі	Отандық өнімді пайдаланамыз	1) Мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді тірек-схема, менталды карта,	1)Тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап тірек-схема, менталды карта,жарнама, презентация қорғайды;

		презентация түрінде ұсыну.	2) көптік мәнді есімдер мен көптік жалғауларды ажырата танып, дұрыс қолдана алады.
Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті	Қазақ киносы	1) Автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтау. Көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолдану.	1) Драмалық шығарманы тыңдайды; 2) драмалық шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 3) мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдайды, астарлы ойды анықтайды; 4) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазады.
	Қазақ театры	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету.	1) Мәтін мазмұны бойынша монолог және диалог құрастырады; 2) сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданады. 3) интонацияның құрамдас бөліктерін сөйлеу мәнеріне сай қолданады;
Ұлттық экологиялық мәдениет	Ұлттық экология	1) Поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1) Мәтіннің негізгі идеясын (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазады (конспектілейді), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіреді; 2) поэзиялық шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 3) сан есімнің жасалу жолдарын біледі; 4) мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазады (конспектілеу).
			1)Сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданады; 2) "Пікірталас -монолог", "пікірталас-диалог", "

	Экологиялық мәдениет	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау.	пікірталас-полилог" түрлерінде сенімді және еркін сөйлейді; 3) сан есімнің жасалу жолдарын біледі, мәтін құрауда орынды қолданады.
Мұхит – тіршілік мекені	Мұхит әлемі	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіру.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін біледі; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздерді орынды пайдаланады.
	Мұхиттағы экологиялық проблемалар	1) Мәтін ішіндегі күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын айқындайды; 3) есімдіктердің жасалу жолдарын мәтін құрауда орынды қолданады; 4) публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданады.
		1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада	1)Шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды;

Ұлттық таным және мерекелер	Ұлттық мерекелер	көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	3) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интервью) бойынша салыстырмалы (жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасайды.
Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда	Сауда тарихы	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.	1)Қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын талдайды; 2) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (мақала, баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін біледі.
	Сауда мәдениеті	1) Мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтау.	1) Бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтайды, оған түсініктеме береді; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын түсіндіреді; 3)жанрлық және тілдік ерекшеліктерін айыра алады; 4)оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
	Қазақстандағы бұқаралық ақпарат құралдары	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру.	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды; 3) мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды

Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне			анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды.
	Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік саясат	1) Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау.	1)Негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды; 2) мәтін тақырыбына байланысты қосымша материалдарды энциклопедиялардан тауып, ортақ қорытындылар жасайды; 3) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданады;
Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар	Қауіпті қалдықтар	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1)Прозалық шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша конспектілейді, жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіреді; 3) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады.
	Жер тағдыры ел тағдыры	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазу.	1)Деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіреді және оны бағалайды; 2) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден негізгі ұғымдарды анықтай отырып, жинақы мәтін (компрессия) құрастырады; 3) публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік

			ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазады.
Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек	Әлеуметтік теңсіздік	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын ажырату.	1)Мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды; 2) мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды.
	Әлеуметтік теңсіздік тудыратын факторлар	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау.	1) ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрайды, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер етеді; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдайды және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалайды; 3) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап ұсынады (тірек-схема, менталды карта, презентация); 4) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
	Зиянды әдеттер	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген	1) Шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды;

		жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	3) ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіреді және оны бағалайды.
Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы	Салауатты өмір салты	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтап, түсініктеме береді.
Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік	Сандық технология	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру.	1) Мәтін бойынша болжам жасайды, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді; 3) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын түсіндіреді;
	Интернеттің пайдасы мен зияны	1) Пікірталастың " пікірталас -монолог", " пікірталас-диалог", " пікірталас-полилог" түрлерінде сенімді және еркін сөйлеу.	1) Пікірталастың түрлері бойынша сенімді және еркін сөйлеу; 2) негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды; 3) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап ұсынады (тірек-схема, менталды карта, презентация).

Қоғам және заң	Ата Заң	1) Драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1) Драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдайды, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдайды және салыстырады, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдейді;
	Құқықбұзушылық және қылмыс	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1)Күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтайды, оған түсініктеме береді; 3) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интервью, баспасөз парағы) бойынша салыстырмалы (жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасайды.
Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік	Әлеуметтік теңсіздік	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру.	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені анықтайды және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырады ; 2) ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды қолданады, шағын мақала мәтінін құрайды.
			1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты анықтайды, қолданылу мақсатын талдайды;

	Қоғамның әлеуметтік құрылымы	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау.	2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолдана алады; 3) мақала құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық және тілдік ерекшеліктеріне талдау жасайды.
Экология. Мұнай және атомдық индустрия	Қазақстандағы мұнай өндірісі	1) Мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау.	1)Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді; 2) мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдайды, негізгі ойды табады.
	Қазақстандағы атом өнеркәсібі	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау.	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдерді ажыратады, ауызша мәтін құрауда дұрыс қолданады ; 2) кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпараттардың (деректер, сипаттамалар, сандық көрсеткіштер, сілтемелер) қолданылу мақсатын айқындайды.
	Өнер алды – қызыл тіл	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша жазады (конспектілейді); 2) көркем шығарманы басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырады, тақырып ортақтығын анықтай алады;

Тіл. Өнер. Әдебиет.			3)Мәтіндегі ақпарат бойынша өзіндік пікір білдіреді.
	Әдебиет – өнер айнасы	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1)Мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтайды; 2) сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданады; 3) мәтін мазмұны бойынша монолог және диалог құрайды.
Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі	Жұмыссыздық мәселесі	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу) және берілген ақпараттарды жүйелеу.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қанықтайды, қысқаша түртіп жазды (конспектілейді); 2) көтерілген мәселе бойынша берілген ақпараттарды анықтайды.
	Еңбек етсең ерінбей	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (үндеу) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау.	1) Берілген мәтіннің стилін анықтап, құрылымы мен рәсімделуін нақтылайды; 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрады, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтайды ; 3) мәтінді жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдайды, өзіндік пікір білдіреді.
Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі	Тәуелсіздік тарихы	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау, негізгі ойды анықтау.	1) Көркем шығарманы тыңдайды, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды; 2) мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды саралайды.

	Тәуелсіз ел келешегі	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалог құрастыру, көпшілік алдында сөз сөйлеуде сенімді және еркін сөйлеу.	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалог құрастырады; 2) сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнатады; 3) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданады.
Ұлттық театр – өнер ордасы	Сахна –өмір айнасы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2) көркем шығарманы тыңдап, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттайды.
Туризм: Экотуризм	Туризм	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2) көркем шығарманы тыңдап, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттайды.
	Қазақстандағы экотуризм	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады; 2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлейді.
			1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтайды;

Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі	Отбасы құрылымы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
	Қазақ отбасыларындағы гендерлік мәселелер	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелеу.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелейді; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
Жастар мәселесінің түйіткілдері	Ел болашағы - жастар	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттайды; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдайды және салыстырады, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізеді.
	Жастар мәселесінің түйіткілдері.	1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу.	1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға береді, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізеді; 2) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады.
	Жаһандық миграция		1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелейді; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында

Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты		1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелеу.	және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
	Қазақ халқының көші-қон тарихы	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау.	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтап, олардың қолданылу мақсатын талдайды; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдап, негізгі үрдістерді анықтайды.
Толерант тылық – ел бірлігі	Толеранттылық – бейбітшілік кепілі	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды; 2) мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтайды.
	Отан қорғау - парыз	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2)оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегісөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
			1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға береді және

Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік	Қазақстанның ұлттық қауіпсіздігі	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру.	әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырады ; 2) мәтіннен берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылайды; 3) ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастырады.
Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші	Бос уақытты жоспарлау	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу;	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтай біледі ; 2) көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
25-қосымша

Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу - ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы

№ 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты - білім алушылардың құзыреттілігін (тілдік, лингвистикалық, коммуникативтік, мәдениеттану) дамыту, дүниетанымын қалыптастыру, оның көркемдік-эстетикалық дамуын, түрлі әлеуметтік-мәдени, әлеуметтік-экономикалық, әлеуметтік-құқықтық, ғылыми-техникалық, оқу-кәсіптік ақпараттарды салаларында пайдалану мүмкіндігіне; әлемдік білім беру кеңістігін дамыту жолдарын бағдарлауға көмектесу болып табылады.

"Орыс тілі" пәні әртүрлі деңгейдегі құралдарды пайдалану нормаларын ескере отырып, тіл туралы қалыптасқан білім негізінде сөйлеу қызметінің барлық түрлері (тыңдалым, айтылым, оқылым және жазылым) бойынша білім алушылардың функционалдық/оқу сауаттылығын жетілдіру, олардың кәсіби және қарым-қатынастың өзге де салаларында тиімді сөйлеу қызметін жандандыру арқылы шығармашылық белсенді тұлға болып дамуына ықпал ету.

Пәнді оқыту барсында қазіргі заманғы орыс әдеби тілі, оның қазіргі заманғы полиэтникалық және көптілді Қазақстан жағдайында нақты жұмыс істеуі қарастырылады.

3. Оқу пәнін іске асыру келесі міндеттерді қарастырады:

1) орыс тілі туралы білімді пайдалану, әдеби тіл нормаларын (орфоэпиялық, орфографиялық, лексикалық және грамматикалық) және әртүрлі деңгейдегі кәсіби, басқа салалардағы және коммуникациялық процестерде ауызша және жазбаша тілде сөйлеу этикеті ережелерін сақтау;

2) ақпаратты алудың ақпараттық іздеу, алу және түрлендіру дағдыларын жетілдіру;

3) сөздік қорын байыту және академиялық тілдің қолданылатын грамматикалық құралдарының шеңберін кеңейту;

4) сыни ойлау дағдыларын жетілдіру: алынған ақпаратты талдау, синтездеу, бағалау , түсіндіру;

5) коммуникативтік міндеттерге байланысты оқытудың әртүрлі түрлерін пайдалану;

6) тыңдау және сөйлеу дағдыларын жетілдіру;

7) көпшілік алдында сөйлеудің әртүрлі жанрларында монологиялық сөз құра білу, қарым-қатынас жағдайына сәйкес нормативтілік тұрғыдан тілдік құралдарды сыни тұрғыдан бағалау және таңдау қабілеттерін жетілдіру;

8) мәселені шешу жолдарын ұсына отырып, табысты диалогтік қарым-қатынас жасау, түрлі салаларда және коммуникативтік жағдайларда пікірталас жүргізу дағдыларын жетілдіру;

9) әр түрлі жанрдағы мәтіндерді жасау кезінде стилистикалық сауаттылықты жетілдіру; жеке авторлық стильді қалыптастыру; мәтінді түзету және редакциялау мүмкіндігін; жеке авторлық стильді қалыптастыру;

10) орыс тілінің ұлттық-мәдени ерекшелігі, орыс, қазақ және басқа да халықтардың мәдениеті туралы түсініктерді кеңейту;

11) тілге қарым-қатынас құралы, білім көзі, рухани-адамгершілік құндылық ретінде, қоғамда табысты әлеуметтенуге ықпал ететін тілдік капитал ретінде саналы қатынасты тәрбиелеу.

Грамматикалық материал сөйлеу тақырыптары аясында оқытылады. Тілді оқыту басқа пәндермен интеграция арқылы, әр түрлі пәндік салалардағы мәтіндерді қолдану, академиялық тілді дамыту арқылы жүзеге асырылады.

4. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімнен тұрады:

1) тыңдалым және айтылым;

2) оқылым;

3) жазылым;

4) сөйлеу нормаларын сақтау.

Тыңдалым және айтылым: мәтіннің негізгі және егжей-тегжейлі ақпаратын түсіну; факт пен пікірдің айырмашылығы; автордың позициясына сыни көзқарас білдіру; вербалды емес қарым-қатынас құралдарын ескере отырып, негізгі ойды анықтау; мәтін авторының мақсаты мен ұстанымына сүйене отырып, негізгі ойды анықтау; мәтінде көтерілген мәселе бойынша мазмұнды болжау; пікірталасқа қатысу, өз ұстанымын дәлелдеу, мәселені шешудің әртүрлі жолдарын ұсыну; кеңейтілген монолог құру (берілген тақырып бойынша пайымдау, сендіру), қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени және оқу-ғылыми салалар шегінде кемінде 3 микротақырыпты қамту; тыңдалған материалды ақпараттың дұрыстығы, өзектілігі тұрғысынан бағалау, өз пікірін білдіру.

Оқылым: әр түрлі мәтіндердің негізгі, егжей-тегжейлі, жасырын ақпаратын түсіну, авторлық позицияны сыни бағалау; мәтінде қамтылған ақпараттың басқа көздерден алынған ақпарат/жеке тәжірибемен байланысы барын; мәтіннің негізгі ойының берілуіндегі ескертпелер, иллюстрациялар, субтитрлер, түс, қаріптердің әртүрлілігін, дыбыс пен графикалық кескіндерін, гиперсілтемелердің рөлін анықтау; мәтіндегі арнайы лексика, аббревиатура, перифраза, тұспалдау, эвфемизмдер және басқа да мәнерлілік құралдарының қолданылуын түсіну; әр түрлі жанрдағы мәтіндердің типтерін, белгілері мен тілдік ерекшеліктерін, ғылыми-танымал ішкі стильдегі мәтіндердің ерекшеліктерін (эссе, очерк, мақала), публицистикалық стильді (ескерту, пресс-релиз, жол очерктері) анықтау; оқылған мәтін бойынша зерттеу үшін сұрақтар мен идеяларды тұжырымдау; оқылған мәтінге байланысты сканерлеу және егжей-тегжейлі оқу әдістерін қолдану оқырман өзіне қоятын коммуникативті міндеттерді қарастыру; әртүрлі көздерден ақпаратты алу және синтездеу, әртүрлі көзқарастарды салыстыру; тақырыпты, негізгі ойды, проблеманы, мақсатты, мақсатты аудиторияны, автордың ұстанымын ескере отырып, мәтіндердің стилистикалық

ерекшеліктерін (композициялық, тілдік және жанрлық) салыстыру; сөйлемнің, абзацтың мазмұнын түсіндіру, оны тақырыппен, негізгі идеямен, авторлық позициямен байланыстыру.

Жазылым: жоспардың әртүрлі түрлерін, оның ішінде атаулы және сұраулы түрлерін құрастыру; тыңдалған, оқылған және аудиовизуалды материалдың мазмұнын баяндау, негізгі ойды сақтай отырып, бастапқы материалды парафразалау; ақпаратты график, кесте, диаграмма, схема, инфографика, оның ішінде АКТ көмегімен ұсыну; ғылыми-танымал ішкі стильдің мәтіндерін (эссе, мақала), публицистикалық стиль (ескерту, пресс-релиз, жол нобайы) жасау; мақсат, мақсатты аудиторияны және сөйлеу жағдайын ескере отырып, эссенің әртүрлі түрлерін, оның ішінде сыни эссе жазу, ғылыми және публицистикалық әдебиеттерді талдау, автормен келісімін/ келіспеушілігін білдіру және негіздеу; оқырманға әсер ету құралдарын пайдалана отырып, әртүрлі жанрдағы мәтін-сипаттамалар мен мәтіндер-әңгімелер жазу; мақсат, мақсатты аудиторияны, жағдайды ескере отырып, мәтіндегі барлық кемшіліктерді түзету және редакциялау қарым-қатынас және оқырманға әсер ету.

Сөйлеу нормаларын сақтау: орфографиялық нормаларды сақтау; қарым-қатынастың мақсаты мен жағдайына сәйкес ресми іскерлік стильдің, публицистикалық және ғылыми стильдердің, стилистикалық фигуралардың лексикасын қолдану; сөзжасамдық және морфологиялық (абстрактілі семантика етістіктерін, қазіргі заманның жетілмеген етістіктерін қолдану) нормаларды сақтау; қарапайым, қарапайым күрделі және күрделі сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану.

5. Оқу пәнінің мазмұны 3 бөлімнен тұрады: "Мәтінді түсіну және жауап беру", " Мәтінді талдау және түсіндіру", "Бағалау және салыстырмалы талдау".

6. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

7. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 -120 сағаттан (3-4 кредиттан) тұрады.

8. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Наименование разделов, подразделов и тем	Количество часов		
	Всего	Занятия	
		Теоретические	Практические
Раздел 1. Толерантность и диалог межнациональных культур.			
1.1.Толерантность и диалог. Лексика и культура речи.	+	+	+
Тема 1.1.1. Диалог культур в Казахстане. Формирование пространства в диалоге культур. Собственная модель единства и согласия между этносами Казахстана. Фразеологизмы. Риторические фигуры.			
Тема 1.1.2. Что такое толерантность. Толерантность и интолерантность. Виды интолерантности. Общественно-политическая лексика. Стилистические фигуры.			
Тема 1.1.3. Толерантность в современном мире. Лексика публицистического стиля. Жанры публицистического стиля.			
Тема 1.1.4. Толерантная личность. Толерантность – цивилизованная норма жизни. Использование стилистических фигур в речи.			
Раздел 2. Физика в современном мире: возможное и невозможное в природе.			

2.1. Физика и природа. Лексика. Синтаксис и пунктуация.	+	+	+
Тема 2.1.1. Физика и природа. Специальная лексика. Сложные слова. Глаголы несовершенного вида настоящего времени. Предложения с вводными конструкциями.			
Тема 2.1.2. Достижения современной физики в нашей жизни. Научные достижения казахстанских ученых в области физики. Производные предлоги. Узкоспециальные термины. Глаголы с абстрактным значением.			
Тема 2.1.3. Сделайте свое открытие в физике. Современные открытия в физике, которые изменили мир. Роль физики в будущей моей профессии. Знаки препинания в предложениях с обособленными дополнениями.			
Раздел 3. Настоящее и будущее цифровых технологий.			
3.1. Цифровые технологии. Лексика. Морфология. Синтаксис и пунктуация.	+	+	+
Тема 3.1.1. Что такое цифровые технологии? Настоящее и будущее цифровых технологии в Казахстане. Знаки препинания в предложениях с обособленными определениями.			
Тема 3.1.2. Цифровые технологии в нашей жизни. Цифровая техника в моей будущей			

профессии. Знаки препинания в предложениях с обособленными обстоятельствами.			
Тема 3.1.3. Цифровой Казахстан. Роль цифровизации в технико-технологическом направлении экономики. Знаки препинания в предложениях с обособленными обстоятельствами, определениями, выраженными существительными с предлогами.			
Раздел 4. Биотехнологии для жизни.			
4.1. Что такое биотехнология? Лексика. Морфология. Синтаксис и пунктуация.			
Тема 4.1.1. Что такое биотехнология? Этапы развития биотехнологии как наука. Морально-этические проблемы развития биотехнологии. Знаки препинания в сложносочиненных предложениях.			
Тема 4.1.2. Направления биотехнологии. Развитие биотехнологии в Казахстане. Знаки препинания при уточняющих членах предложениях.			
Тема 4.1.3. Профессии в биотехнологии. Биотехнолог, нанотехнолог – профессии будущего. Знаки препинания в цитировании. Знаки препинания в неполных предложениях. Канцеляризмы.			

Раздел 5. Глобальные проблемы энергетики.			
5.1. Глобальные проблемы энергетики и пути их решений. Лексика. Морфология. Синтаксис и пунктуация.	+	+	+
Тема 5.1.1. Причины глобальных проблем энергетики. Развитие энергетики в Казахстане. ГРЭС в Казахстане. Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях с придаточной определительной.			
Тема 5.1.2. Пути решения глобальных проблем энергетики. Альтернативные источники энергии, применяемые в технике. Употребления производных предлогов в речи.			
Тема 5.1.3. "Энергия будущего Казахстана". Современная электроэнергетика: тенденции и проблемы развития в Казахстане. Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях с придаточной изъяснительной.			
Раздел 6. Экология: нефтяная и ядерная промышленность.			
6.1. Экологические проблемы. Культура речи . Морфология. Синтаксис .	+	+	+
Тема 6.1.1. Экологические проблемы в нефтяной промышленности. Экологическая безопасность нефтяной			

промышленности Казахстана. Способы образования слов.			
Тема 6.1.2. Пути решения экологических проблем нефтяной промышленности. Императивные (побудительные) предложения			
Тема 6.1.3. Экологические проблемы ядерной промышленности. Экологические проблемы земли Казахстана. Казахстан без ядерного оружия. Глаголы несовершенного вида настоящего времени.			
Раздел 7. Молодежная культура: проблемы молодого поколения.			
7.1. Молодежная культура в обществе. Фразеология и культура речи. Морфология. Синтаксис и пунктуация.	+	+	+
Тема 7.1.1. Молодежная культура в обществе. Молодежные программы в Казахстане. Саморазвитие – качество современной молодежи. Знаки препинания в бессоюзных сложных предложениях.			
Тема 7.1.2. Проблемы поколения Z. Поколение Z – кто они, как их понимать и принимать? Безличные предложения. Прилагательные в превосходной степени.			
Тема 7.1.3. Как реализовать себя в жизни . Речевая культура современной молодежи. Культура технической речи. Употребление безличных предложений. Крылатые фразы.			

Тема 7.1.4. Проблема выбора профессии. Профессии технико-технологического направления в современном мире. Фразеологизмы, пословицы.			
Раздел 8. Экономика и ее роль в обществе.			
8.1. Что такое экономика? Синтаксис и пунктуация.	+	+	+
Тема 8.1. Что такое экономика? Знаки препинания в предложениях с однородными, обособленными членами, вводными конструкциями.			
Тема 8.2. Цифровая экономика Казахстана. Умный дом: реальность и перспектива. Знаки препинания в сложных предложениях.			
Раздел 9. Наука и этика: киборги и клоны.			
9.1. Что такое этика науки? Развитие искусственного интеллекта. Лексика. Синтаксис и пунктуация. Стилистика.	+	+	+
Тема 9.1.1. Что такое этика науки? Развитие технических наук в Казахстане. Общенаучная лексика. Термины. Технические термины. Употребление пассивных конструкций.			
Тема 9.1.2. Этика клонирования. Отношение общества к клонированию человека. Знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи.			

Тема 9.3. Этические проблемы появления киборгов. Киборги: миф или реальность? Употребление терминов и общенаучной лексики.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Толерантность и диалог межнациональных культур	Толерантность и диалог. Лексика и культура речи	1)Создавать тексты различных типов и жанров, публицистического стиля (заметка, пресс-релиз).	1)Понимает основную и детальную информацию текстов разных жанров, различая факт и мнение; 2) определяет целевую аудиторию; 3)пользует приемами просмотрового чтения, сканирования и детального чтения; 4) применяет средства информационно-коммуникационные технологии для передачи информации.
		4) излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, полного или сжатого пересказа, тезисов, резюме, конспектов.	1) Использует лексику, публицистического, научного стиля в соответствии с целью и ситуацией общения; 2)соблюдает орфографические, словообразовательные и морфологические нормы.
		1)Участвовать в дебатах, аргументируя собственную позицию.	1)Выделяет основную мысль, используя невербальные средства общения; 2)приводит аргументы в защиту собственной позиции во время дебатов; 3)находит разные пути решения проблемы.
			1)Определяет основную мысль, учитывая невербальные средства общения; 2)формулирует вопросы и идеи для исследования по прочитанному тексту;

Физика в современном мире: возможное и невозможное в природе	Физика и природа. Лексика. Синтаксис и пунктуация	2)прогнозировать содержание по проблеме, поднимаемой в тексте; 3) употребляет лексику научного стиля в соответствии с целью.	3)извлекает и синтезирует информацию из различных источников, сопоставлять разные точки зрения (научно-популярные статьи, СМИ, энциклопедия).
		4) создавать тексты различных типов и жанров публицистического стиля (заметка, резюме, пресс-релиз).	1)Применяет перифразы, аллюзии, эвфемизмы и других средства выразительности в тексте; 2)составляет тексты различных типов и жанров публицистического стиля; 3)создает определенные композиционные фрагменты текста; 4)применяет словообразовательные и морфологические, орфографические нормы на письме.
Настоящее и будущее цифровых технологий	Цифровые технологии. Морфология. Синтаксис и пунктуация	1) Создавать тексты различных типов и жанров научно-популярного, научно-технического подстиля (статья, разные виды эссе, очерк, конспект).	1) Сопоставляет информацию из научной, технической и публицистической литературы; 2) высказывает и обосновывает свое согласие/несогласие с автором; 3) соблюдает орфографические, словообразовательные и морфологические нормы; 4) применяет лексику официально-делового стиля, в соответствии с целью и ситуацией общения.
		1) Оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение.	1)Дает оценку прослушанному материалу с точки зрения достоверности, актуальности информации; 2) высказывает собственное мнение об услышанном.

		1) Извлекать и синтезировать информацию из различных источников, сопоставлять разные точки зрения.	1)Получает информацию из различных источников ; 2) объединяет информацию из различных источников; 3) сравнивает разные точки зрения.
		1) Излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала.	1)Передает содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, сжатого и полного пересказа, в виде тезисов и резюме, конспекта.
Биотехнологии для жизни	Что такое биотехнология ? Лексика. Морфология. Синтаксис и пунктуация	1) Оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение.	1)Дает оценку прослушанному материалу с точки зрения достоверности, актуальности информации; 2)составляет вопросы и предлагает идеи для исследования по прочитанному тексту; 3)высказывает собственное мнение при оценке.
		1) участвовать в дебатах, аргументируя собственную позицию.	1)Выделяет основную мысль, используя невербальные средства общения; 2)приводит аргументы в защиту собственной позиции во время дебатов; 3)находит разные пути решения проблемы.
		1) извлекать и синтезировать информацию из различных источников.	1)Использует информацию из различных источников; 2)сравнивает информацию из различных источников; 3)исследует разные точки зрения.
			1) Объясняет и сравнивает содержание предложения, абзаца с

		1) интерпретировать содержание предложения , абзаца, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией.	темой, основной идеей, авторской позицией; 3) исправляет все имеющиеся недочеты с учетом цели, целевой аудитории, ситуации общения и воздействия на читателя.
		1) писать разные виды эссе, творческие работы (фрагмент/фрагменты текста), являющиеся определЎнными композиционными элементами.	1)применяет средства ИКТ для передачи информации в виде графика, таблицы, диаграммы, схемы, инфографика; 2)создает разные виды эссе, в том числе критическое; 3)сопоставляет научно-техническую и публицистическую литературу; 4)высказывает и обосновывает свое согласие/несогласие с автором.
Глобальные проблемы энергетики	Глобальные проблемы энергетики и пути их решений. Лексика. Морфология. Синтаксис и пунктуация	1) Строить развернутый монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение), включающий не менее 3-х микротем в пределах технико-технологического направления.	1)Дает оценку прослушанному материалу с точки зрения достоверности, актуальности информации; 2)высказывает собственное мнение при оценке.
		1) Сравнивать стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые) учитывая тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора.	1)Создает тексты различных жанров научно-технического подстиля (статья, эссе, очерк, конспект), публицистического стиля (заметка, пресс-релиз); 2)корректирует и редактирует все имеющиеся недочеты в тексте, учитывая цель, целевую аудиторию, ситуацию общения и воздействие на читателя.
		1) писать тексты-описания и	1) Определяет и выбирает средства воздействия на читателя при создании текстов различных жанров;

		тексты-повествования в различных жанрах, используя средства воздействия на читателя.	3)применяет знаки препинания в простых осложненных предложениях; 4)соблюдает словообразовательные и морфологические нормы.
		1) использовать лексику официально-делового стиля, публицистического и научно-технического стилей, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения.	1)Употребляет лексику официально-делового стиля в соответствии с целью и ситуацией общения; 2)выбирает лексику научно-технического стиля в соответствии с целью и ситуацией общения; 3)употребляет стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения.
		1)Оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение.	1)Дает оценку прослушанному материалу с точки зрения достоверности, актуальности информации; 2)высказывает собственное мнение при оценке.
		1) интерпретировать содержание предложения, абзаца, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией.	1)Передает содержание предложения, абзаца; 2)сопоставляет содержание предложения, абзаца с темой, основной идеей, авторской позицией.
		1) писать разные виды эссе, в том числе критическое, анализируя научную и публицистическую литературу, выражая и обосновывая свое согласие/несогласие с автором.	1) Сопоставляет научно-техническую и публицистическую литературу; 2) высказывает и обосновывает свое согласие/несогласие с автором.
		1) понимать основную и детальную информацию текста, определяя позицию автора и скрытый смысл текста;	1)Различает основную и детальную информацию текста; 2)выявляет позицию автора;

Экология: нефтяная и ядерная промышленность	Экологические проблемы. Культура речи. Морфология	определять целевую аудиторию, жанры.	3)выделяет скрытый смысл текста; 4)указывает целевую аудиторию; 5)называет жанры текстов.
		1) прогнозировать содержание текста по таблицам и схемам.	1)Выносит суждение о содержании текста по таблицам; 2) определяет содержание текста по схемам.
		1) понимать главную, детальную, скрытую информацию сплошных и несплошных текстов, критически оценивая авторскую позицию и скрытый смысл текста.	1)Создает разные виды плана; 2)создает план – опорную схему; 3)определяет основную и детальную информацию текста; 4)дает критическую оценку услышанному; 5)распознает целевую аудиторию и жанры текста.
		1) излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, тезисов, резюме, конспектов, аннотаций, сообщений, докладов.	1) Передает содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых планов, тезисов, конспектов резюме, аннотаций, сообщений, докладов; 2) иллюстрирует содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде сжатых планов.
		1)Строить развернутый монолог для публичного выступления технико-технологического направления.	1)Применяет разные виды чтения в зависимости от коммуникативных задач, которые ставит перед собой читающий; 2)создает разные виды плана; 3)выделяет основную мысль текста, опираясь на цель и позицию автора.

Молодежная культура: проблемы молодого поколения. Фразеология и культура речи	Молодежная культура в обществе. Морфология. Синтаксис и пунктуация	1) создавать тексты различных типов и стилей (аннотация, статья, репортаж, публичное выступление) уместно использовать цитирование.	1)Составляет тексты различных типов и стилей (аннотация, статья, репортаж, публичное выступление); 2)использует цитирование с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации; 3)употребляет цитирование, фразеологизмы, пословицы, крылатые фразы при создании текстов, технических текстов; 4)соблюдает пассивные конструкции в безличных предложениях; 5)применяет знаки препинания в бессоюзных предложениях.
Экономика и ее роль в обществе	Что такое экономика? Синтаксис и пунктуация	1) Определять типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей.	1) Понимает скрытый смысл текста; 2) указывает целевую аудиторию для данного текста; 3) выделяет жанр текста и объясняет типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, публицистического стиля.
		1) участвовать в деловой беседе.	1) Обсуждает пути решения проблемы в деловой беседе; 2) приводит аргументы; 3) достигает договоренности.
		1) формулировать вопросы для исследования и гипотезы по прочитанному тексту.	1) составляет вопросы для исследования по прочитанному тексту; 2)выдвигает гипотезу исследования по прочитанному тексту.
			1)Составляет аннотацию, статью, репортаж, публичное выступления (по выбору обучающегося);

		1) создавать тексты различных типов и стилей.	2)использует и уместно применяет цитирование с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации.
		1) писать разные виды эссе, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы; 2) использует различные изобразительно-выразительные средства языка, стилистические фигуры.	1)исследует проблему, представленную в научной, технической, публицистической литературе; 2)извлекает информацию из различных источников, устанавливая взаимосвязи и делая обоснованные выводы (научные статьи, энциклопедия, СМИ); 3)выдвигает и аргументирует собственные пути решения данной проблемы; 4)соблюдает орфографические нормы.
Наука и этика: киборги и клоны	Что такое этика науки? Лексика. Синтаксис и пунктуация. Стилистика	1)Строить развернутый монолог для публичного выступления в рамках технико-технологической и учебно-научной сфер; 2)представлять информацию в виде презентации, используя таблицы, графики, диаграммы, аудиофайлы, фотографии; 3) применять различные изобразительно-выразительные средства языка, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения.	1) Употребляет специальную лексику в соответствии с целью и ситуацией общения; 2) рассматривает и анализирует проблему, представленную в разных источниках, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы; 3)выявляет роль цвета, шрифтового многообразия, звука и графических изображений, гиперссылок в передаче основной мысли текста; 4)использует знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи.
		1) Прогнозировать содержание текста по таблицам и схемам.	1) Выдвигает предположение о содержании текста по таблицам;

			2) предсказывает содержание текста по схемам.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
26-қосымша

Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу- ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс әдебиеті" пәнінің мақсаты - білім алушыларды орыс және әлемдік көркем әдебиеттің байлығымен таныстыру, олардың әдебиет туындылары мен онда көрініс тапқан өмір құбылыстарын эстетикалық қабылдау және бағалау қабілетін дамыту, эстетикалық талғамдарды, қажеттіліктерді, азаматтық идеялық-адамгершілік позицияны қалыптастыру.

Бұл пәнді оқыту тұлғаның интеллектуалды-адамгершілік және дүниетанымдық дамуына, озық заманауи технологияларды игеруге әсер етуі керек, олардың қолданылуы мен трансферті жеке кәсіби және мансаптық өсуді қамтамасыз ете алады.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді шешуді көздейді:

1) Орыс тілі туралы білімді қолдану, әдеби тілдің нормаларын (орфоэпиялық, орфографиялық, пунктуациялық, лексикалық, грамматикалық, стилистикалық) және қарым-қатынастың әртүрлі салалары мен жағдайларында ауызша және жазбаша тілде сөйлеу этикеті ережелерін сақтау;

2) қазіргі әлемнің жаһандануы жағдайында әдебиеттің рухани мұра ретіндегі құндылығын түсінуді қалыптастыру;

3) сыни талдау, салыстыру, жалпылау дағдыларын жетілдіру, ұқсастықтар мен себеп-салдарлық байланыстарды белгілеу, құбылыстарды жіктеу, шығармаларды талдау негізінде логикалық және сыни пайымдаулар, ойлар мен қорытындылар құру;

4) оқудың рухани және зияткерлік қажеттілігін қалыптастыру, әрбір білім алушының шығармашылық қабілеттерін дамыта отырып, мәтінді сыни оқу және түсіндіру дағдыларын жетілдіру;

5) әр түрлі жанрдағы шығармалардың идеялық-көркемдік, әлеуметтік-тарихи және рухани-эстетикалық аспектілерін терең түсіну, талдау негізінде коммуникативтік дағдыларды дамыту;

6) зерттеу мәдениеті саласында құзыреттілігін көрсете отырып, шығарма, әдеби-сын мақалалардың мазмұнын ауызша немесе жазбаша түрде бағалау дағдыларын жетілдіру;

7) әдеби құбылыстарды контекстік қарау қабілеттерін, әдеби фактілерді салыстыру, ұқсастықтар жасау, әдеби параллельдер құру қабілетін жетілдіру;

8) болашақ кәсіби қызметтің мәні мен әлеуметтік маңыздылығын түсіну, оған тұрақты қызығушылық таныту.

4. Оқу пәнінің мазмұны 3 бөлімнен тұрады: "Мәтін бойынша түсіну және жауаптар беру", "Мәтінді талдау және түсіндіру", "Бағалау және салыстырмалы талдау".

"Мәтін бойынша түсіну және жауаптар беру" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) терминдерді түсіну;

2) көркем шығарманы түсіну;

3) жатқа оқу және дәйексөз;

4) жоспар құру;

5) қайталау;

6) сұрақтарға жауаптар.

"Мәтінді талдау және түсіндіру" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) жанр;

2) тақырып және идея;

3) композиция;

4) эпизодтарды талдау;

5) батырлардың сипаттамасы;

6) әр түрлі формадағы шығарманың көркемдік әлемі;

7) автордың көзқарасы;

8) көркемдік-бейнелеу құралдары;

9) шығармашылық жазу.

"Бағалау және салыстырмалы талдау" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) көркем шығарманы бағалау;

2) көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен (хореография, кескіндеме, сәулет, музыка және т. б.) салыстыру

3) әдебиет туындыларын салыстыру;

4) мәлімдемелерді бағалау.

"Орыс әдебиеті" оқу пәнінің мазмұны оқыту бөлімдері бойынша ұйымдастырылған.

Оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

- Артық адамдар;
- Біздің заманымыздың батылары;
- Адам және құқық;
- Отбасылық құндылықтар;
- Өзгеріс дәуіріндегі адам;
- Тоталитарлық режим дәуіріндегі адам;
- Адамдардың тағдырындағы соғыс;
- Моральдық таңдау тақырыбы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 -120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Занятия	
		Теориялық	Практикалық
Раздел 1. Лишние люди.			
1.1. Образы "лишних людей" в русской литературе.	+	+	+
Тема 1.1.1. А. С. Пушкин. "Евгений Онегин".			
Тема 1.1.2 А.С. Пушкин " Евгений Онегин". Жанр и композиция романа.			
Тема 1.1.3 Татьяна – любимая героиня Пушкина.			

Тема 1.1.4. И. А. Гончаров "Обломов".			
Раздел 2. Герой нашего времени.			
1.2. Образ современника в литературе XIX-XX вв.	+	+	+
Тема 2.1.1. М. Ю. Лермонтов. "Герой нашего времени".			
Тема 2. 1.2 Человек трагической судьбы.			
Раздел 3. Человек и право .			
3.1. Вопросы нравственных ценностей в русской литературе.	+	+	+
Тема 3.1.1. Ф. М. Достоевский. " Преступление и наказание".			
Тема 3.1.2. Теория Раскольникова.			
Тема 3.1.3. Н. А. Островский. " Бесприданница". Образ Ларисы Гадаловой.			
Тема 3.1.4. Тема торга и власти денег в произведении Н.А. Островского " Бесприданница".			
Раздел 4. Семейные ценности.			
4.1. "Мысль семейная" в русской литературе.	+	+	+
Тема 4.1.1. Л. Н. Толстой. Роман-эпопея "Война и мир".			
Тема 4.1.2. Система образов в романе "Война и мир".			
Тема 4.1.3 А. В. Вампилов. "Старший сын ".			
Раздел 5. Человек в эпоху перемен.			
5.1. Значимость культурных ценностей на примере произведений	+		+

русской и мировой литературы.		+	
Тема 5.1.1. М.А. Шолохов "Донские рассказы".			
Тема 5.1.2. Роман "Тихий Дон" (обзор).			
Тема 5.1. 3. "Серебряный век" русской литературы.			
Тема 5.1.4. С.А. Есенин. Лирика.			
Тема 5.1.5. С.А. Есенин. Поэма "Анна Снегина".			
Тема 5.1.6. А. Блок Поэмы. Цикл "Стихи о Прекрасной Даме".			
Тема 5.1.7. А. Блок. Лирика.			
Раздел 6. Человек в эпоху тоталитарного режима.			
6.1. Восприятие социального заката как необходимость говорить правду о своем времени.	+	+	+
Тема 6.1.1. А. Ахматова. Лирика.			
Тема 6.1.2. А. Ахматова. Поэма "Реквием".			
Тема 6.1.3. А. Рыбаков " Дети Арбата".			
Тема 6.1.4. Проблема нравственного выбора.			
Тема 6.1.5. М. Цветаева. Лирика.			
Раздел 7. Война в судьбах людей.			
7.1. Проблема нравственного выбора в экстремальных условиях.	+	+	+
Тема 7.1.1. В. Быков " Сотников".			
Тема 7.1.2. В. Быков " Сотников". Образы Сотникова и Рыбака.			
Тема 7.1.3. Б.Л. Васильев "А зори здесь тихие".			
Тема 7.1.4. "У войны не женское лицо".			

Тема 7.1.5. Жизненная судьба писателя-фронтовика В.Л. Кондратьев.			
Тема 7.1.6. В.Л. Кондратьев повесть " Сашка".			
Тема 7.1.7. Твардовский. Военная лирика.			
Тема 7.1.8. А.Т. Твардовский "Василий Теркин".			
Тема 7.1.9.Н.А. Заболоцкий. "В этой роще березовой".			
Тема 7.1.10.Б. Окуджава Лирическая поэзия.			
Тема 7.1.11.Б. Окуджава "До свидания, мальчики".			
Тема 7.1.12. В.С. Высоцкий "Он не вернулся из боя".			
Тема 7.1.13. Е. Евтушенко "Хотят ли русские войны".			
Раздел 8. Тема нравственного выбора.			
8.1. Личность и современность. Тема свободы.	+	+	+
Тема 8.1.1. А.В. Вампилов "Утиная охота" .			
Тема 8.1.2. А.В. Вампилов "Утиная охота" .			
Тема 8.1.3. Поэты-шестидесятники. Феномен "громкой" поэзии.			
Тема 8.1.4. Поэты-шестидесятники. А.А. Вознесенский.			
Тема 8.1.5. Лирика Р.И. Рождественского.			
Тема 8.1.6. Лирика Л.И. Мартынова.			
Тема 8.1.7.О. Сулейменов . Лирика. "Маме".			

Тема 8.1.8.О. Сулейменов . Лирика. Поэмы.			
Тема 8.1.9. Вечность и современность в поэзии Б.М. Канапьянова.			
Тема 8.1.10. Б.М. Канапьянов "Нить памяти".			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Лишние люди	Образы "лишних людей" в русской литературе	1) Понимать содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражать своҰ отношение к услышанному или прочитанному.	1)Понимает содержание художественного произведения, выражая своҰ отношение к услышанному или прочитанному.
		1) Понимать термины: золотой век, онегинская строфа, мотив, роман в стихах, фабула; 2) различать литературоведческие термины, связанные с произведениями А. Пушкина.	1)Использует в литературоведческом анализе произведений термины: золотой век, онегинская строфа, мотив , роман в стихах, фабула; 2)выделяет и различает основные литературные жанры и их признаки (роман в стихах, психологический роман и др.).
		1) Характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей.	1)Оставляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа.
		1) Давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на текст произведения, выражая собственное мнение о теме и образах.	1)Аргументирует авторскую позицию; 2)воспроизводит наизусть цитаты из произведений А.С. Пушкина при анализе; 3)выделяет способы создания художественных образов произведения.

Герой нашего времени	Образ современника в литературе XIX-XX вв.	1) Понимать содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражать своҰ отношение к услышанному или прочитанному.	1)Анализирует художественное произведение; 2) высказывает собственное мнение о прочитанном произведении; 3) аргументирует авторскую позицию.
		1) Находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции.	1)Воспроизводит наизусть цитаты из произведений М.Ю. Лермонтова.
		1) Определять роль композиции в раскрытии идеи произведения, образов героев; 2) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей.	1)Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа.
		1) Анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации (символы, формулы, законы, буктрейлеры).	1) Высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах; 2) передает содержание текста произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 3) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, буктрейлеры.
		1) Давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на текст произведения, выражая собственное мнение о теме и образах.	1)Аргументирует авторскую позицию; 2) строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 3) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
		1) Анализировать эпизоды, определяя их	1) Вычленяет тему и проблему произведения на основе его анализа;

		роль и место в композиции произведения, объяснять значение эпизода для раскрытия идейно-тематического замысла.	2) интерпретирует значение эпизода для раскрытия авторского замысла; 3) исследует произведения с целью определения его идеи, художественных особенностей.
		1) определять тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста.	1)Вычленяет тему и проблему произведения на основе его анализа.
Человек и право	Вопросы нравственных ценностей в русской литературе	1) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей.	1)Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа.
		1) Анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации (символы, формулы, законы, буктрейлеры).	1) Презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.
		1) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, поясняя позицию автора примерами из текста.	1)Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики.
		1) сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы с точки зрения эстетического воздействия на читателя, объясняя общие и отличительные признаки.	1)Сравнивает текст или его фрагменты с другими произведениями; 2) определяет воздействия произведений на читателя; 3) устанавливает сходства и различия произведений (или их фрагментов).
		1) Понимать термины: золотой век, мотив,	1) Использует в литературоведческом

		роман-эпопея, психологизм, фабула.	анализе произведений термины: роман-эпопея, психологизм, фабула.
		1) Составлять план сочинения на литературные и свободные темы.	1) Пишет сочинения на литературные темы, используя план.
Семейные ценности	"Мысль семейная" в русской литературе	1) Пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание и используя образные средства.	1)Передает содержание текста произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 2)применяет изобразительно-выразительные средства при передаче содержания; 3)находит в тексте выразительные средства и фигуры речи.
		1) Определять роль композиции в раскрытии идеи произведения, образов героев.	1)Выявляет роль композиции в создании художественных образов произведения.
		1) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей.	1)Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 3) раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения.
		1) Понимать термины: ретроспекция, серебряный век, имажинизм, символизм, акмеизм, футуризм.	1)Различает литературоведческие термины, связанные с произведениями поэтов " серебряного века"; 2) выделяет особенности поэзии символистов, акмеистов, футуристов.
		1) Давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на литературный материал,	1)Приводит доказательства в подтверждение собственных мыслей по прочитанному произведению;

		выражая собственное мнение о теме, проблеме, системе образов.	2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей; 3)строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения;
		1) Определять жанр и его признаки (синкретический жанр), особенности лирики серебряного века.	1)Выделяет и различает основные жанры лирики; 2)определяет принадлежность лирического произведения к одному из направлений литературы "серебряного века".
Человек в эпоху перемен	Значимость культурных ценностей на примере произведений русской и мировой литературы	1) Определять роль эпизода, его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения на основе анализа художественных средств и приемов.	1)Обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа (поэмы); 2)аргументирует авторскую позицию.
		1) Определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением.	1)Раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения.
		1) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения.	1)Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2)выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики.
		1) Анализировать средства и приемы создания образов, художественного пространства и времени, изобразительные средства и фигуры	1)Обосновывает использование автором фигур речи и выразительных средств языка; 2)находит в тексте выразительные средства и фигуры речи; 3)выделяет способы создания в произведении художественного пространства и времени;

		поэтического синтаксиса, объяснять, с какой целью их использует автор.	3)4) определяет в произведении фразы и эпизоды, отражающие мнение автора.
Человек в эпоху тоталитарного режима	Восприятие социального заката как необходимость говорить правду о своем времени	1) Понимать содержание художественного произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать своЎ отношение к услышанному или прочитанному;	1) Анализирует художественное произведение; 2) определяет влияние исторической эпохи на создание произведения автором и его содержание; 3) высказывает собственное мнение по прочитанному произведению.
		1) Самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции.	1)Воспроизводит наизусть цитаты, фрагменты, раскрывающие проблему произведения и авторское отношение к персонажам, идее произведения; 2) устанавливает значение фрагмента в структуре произведения.
		1) Пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание, сохраняя авторское своеобразие.	1)Раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах.
		1) Определять жанр и его признаки (синкретический жанр), особенности военной поэзии, бардовской песни .	1)Выделяет и различает основные литературные жанры и их признаки; 2)выявляет художественное своеобразие военной поэзии, бардовской песни .
		1) Определять роль композиции в раскрытии авторского замысла (тематики, проблематики, образов героев).	1)Различает композиционные элементы произведения; 2)выделяет художественные особенности текста.
			1)Выявляет отношение автора к действующим

		1) Характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения.	лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) составляет характеристику действующих лиц произведения; 2)устанавливает роль структуры произведения в передаче главной мысли, характеристике персонажей.
		1) Писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения.	1)Планирует и создает письменные работы на свободные темы с опорой на план; 2) передает содержание произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 3) воссоздает стиль изложения, присущий автору, при передаче содержания текста; 3)создает эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации по прочитанным произведениям; 4)применяет изобразительно-выразительные средства языка.
		1) Понимать содержание художественного произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать своҮ отношение к услышанному или прочитанному.	1)Анализирует художественное произведение; 2) определяет влияние исторической эпохи на создание произведения автором и его содержание; 3) высказывает собственное мнение по прочитанному произведению; 4) выделяет художественные особенности текста.
		1) Давать развернутый аргументированный	1)Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения;

		ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на литературный материал, выражая собственное мнение о теме, проблеме, системе образов.	2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей; 3) выявляет тему и проблему произведения на основе его анализа.
		1) Самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции.	1)Воспроизводит наизусть цитаты, фрагменты, раскрывающие проблему произведения и авторское отношение к персонажам, идее произведения; 2)устанавливает сходства и различия произведений или фрагментов; 3) сравнивает текст или его фрагменты с другими произведениями; 4) определяет в произведении фразы и эпизоды, отражающие мнение автора.
Война в судьбах людей	1) Проблема нравственного выбора в экстремальных условиях	1) Определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением.	1) определяет воздействия произведения на читателя; Раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения.
		1) Анализировать средства и приемы создания образов, художественного пространства и времени, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять, с какой целью их использует автор.	1)Обосновывает использование автором фигур речи и выразительных средств языка; 2) находит в тексте выразительные средства и фигуры речи.
		1) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения.	1)Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа повести, поэмы.
			1) Определяет нравственную и

		1) Давать критическую оценку произведению с точки зрения нравственной и эстетической ценности, авторских приемов, объясняя собственное отношение к проблематике текста в форме устных и письменных высказываний.	эстетическую ценность произведения; 2) строит устные и письменные монологические высказывания; 3) создает устные и письменные высказывания и аргументирует свое отношение к идее и проблеме текста.
Тема нравственного выбора	Личность и современность. Тема свободы	1) Понимать термины: притча, "серьезная комедия", синдром, ретроспекция.	1) Различает литературоведческие термины, связанные с произведениями А. Вампилова, О. Сулейменова; 2) применяет литературоведческие термины при анализе произведений.
		1) Писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения;	1) Пишет эссе, сочинения на литературные темы, используя план. Планирует и создает письменные работы на свободные темы с опорой на план.
		1) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание, сохраняя авторское своеобразие.	
		1) Определять тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста.	1) Выявляет тему и проблему произведения на основе его анализа; 2)определяет основные особенности художественного произведения.
		1) Сравнивать художественное произведение с произведениями других	1)Выделяет художественные особенности текста;

		видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, оценивая степень эмоционального воздействия.	2) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.
		1) Характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения.	1)Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа повести, поэмы.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
27- қосымша

Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Орыс тілі және әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Орыс тілі және әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу - ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс тілі және орыс әдебиеті" оқу пәнін оқытудың мақсаты – көп деңгейлі тілдік құралдар жүйесін меңгеруге, орыс әдеби тілінің ережелері мен нормаларын, сөйлеу этикеті ережелерін сақтауға негізделген сөйлеу іс-әрекетінің дағдыларын жетілдіру, агроөнеркәсіптік салада қолданылатын білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға ықпал ету.

Орыс тілін меңгеру, орыс және әлемдік әдебиеттермен танысу білім алушыларға тез өзгеретін әлемнің жағдайына бейімделуге, оқу және болашақ кәсіби қызметтегі

ситуациялық-сөйлеу мінез-құлқын сәтті реттеуге; өз пікірін білдіру және негіздеу үшін әртүрлі ақпарат көздері мен заманауи ақпараттық технологияларды пайдалануға көмектеседі.

3. Оқу пәнін іске асыру мынадай міндеттерді қарастырады:

1) өмірдің әлеуметтік-мәдени, әлеуметтік-экономикалық, ғылыми-техникалық, білім беру және кәсіптік салаларында қарым-қатынас жасау үшін қажетті тыңдау, сөйлеу, оқу , жазу дағдыларын дамыту;

2) орыс тілінің нормалары мен ережелеріне сәйкес тілдік жүйенің бірліктері, оларды біріктіру, жұмыс істеу ережелері, синтаксистік құрылымдарды құрастыру дағдылары мен біліктіліктеі туралы білімді жетілдіру, сондай-ақ теориялық-әдеби ұғымдарды білу;

3) көркем мәтінді талдау, әдеби шығарманың түрі мен жанрын анықтау, бейнелеу - экспрессивті құралдардың рөлін сипаттау, шығарманың идеясы мен проблематикасын тұжырымдау қабілетін дамыту;

4) оқығанына өз көзқарасын білдіру, авторлық ұстанымын анықтау қабілетін дамыту;

5) орыс әдеби тілінің нормаларын ескере отырып, тиісті тақырыпқа үйлесімді мәтін (ауызша және жазбаша) құру дағдыларын жетілдіру;

6) ақпаратты іздеу, өңдеу және тіркеумен байланысты дағдылар мен біліктіліктерді жетілдіру;

7) басқа пәндерден алынған ақпаратты оқу және жазу, зерттеу дағдылары, талдау, синтездеу, бағалау, түсіндіру дағдылары негізінде білім алушылардың дағдыларын қалыптастыруға бағытталған сыни ойлау дағдыларын жетілдіру;

8) коммуникативтік міндеттерге сәйкес оқытудың әртүрлі түрлерін пайдалану;

9) білім алушылардың сөздік қорын кәсіби жоғары арнаулы лексикамен байыту;

10) ақпараттық-коммуникациялық және компьютерлік технологияларды пайдалану дағдыларын жетілдіру;

11) Қазақстанда және шетелде тұратын түрлі этностардың тілдері мен мәдениеттеріне толерантты қатынасты қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны 9 бөлімнен тұрады: "Туризм. Экотуризм", "Человек и Родина", " Наука и этика", "Планета. Земля. Океаны", "Литература и искусство", "Тақырып социального неравенства в СМИ и литературе", "Торговля и помощь. Справедливая торговля", "Значение труда в жизни человека и общества", "Показатель развития общества: экология, биоресурсы".

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 -120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім,бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
Введение. В мире языка и литературы.			
Раздел 1. Туризм. Экотуризм.			
1.1. Созерцание природы, духовное обогащение, сохранение природного наследия в литературе.	+	+	+
Тема 1.1.1. А.С. Пушкин. "Монастырь на Казбеке". Тексты смешанных типов , разных жанров, стилей и подстилей (статья, пресс-релиз, репортаж, аннотация).			
Тема 1.1.2. В.С. Высоцкий. "Гимн морю и горам".			
Тема 1.1.3. А. К. Толстой. "Растянулся на просторе" .			
Тема 1.1.4. Текст – рассуждение " IT-технологии в туризме" . Сложные прилагательные, прилагательные в краткой форме, причастия. Н и НН в разных частях речи.			

Раздел 2. Человек и Родина.			
2.1. Соотношение образов Человека и Родины в литературных произведениях.	+	+	+
Тема 2.1.1. М.Ю. Лермонтов "Родина".			
Тема 2.1.2. Ч. Айтматов " Буранный полустанок".			
Тема 2.1.3.Тема памяти и манкуртизма. Именные части речи в различных формах. Особенности хронотопа. Аннотация.Правописание Ь и Ъ.			
Тема 2.1.4. Г. Бельгер " Дедушка Сергали".			
Тема 2.1.5. Г. Бельгер " Для меня казахское слово Ел священно". Публицистический стиль.			
Тема 2.1.6. М. Семашко " Емшан". Сравнительный анализ произведений А. Майкова и М.Семашко.			
Тема 2.1.7. К. Паустовский " Бескорыстие". Однородные члены предложения.			
Тема 2.1.8. Патриотический акт " Мәңгілік ел".			
Раздел 3. Наука и этика.			
3.1. Литературные формы философствования на тему нравственности и научно-технического прогресса.	+	+	+
Тема 3.1.1. М. А. Булгаков "Собачье сердце".			
Тема 3.1.2. Научные открытия XXI века. Правописание суффиксов .			
Тема 3.1.3. А. Беляев " Голова профессора			

Доуэля". Анализ произведения "Голова профессора Доуэля". Стили речи.			
Тема 3.1.4. Исследовательская работа "Техническое развитие и совершенствование производства".			
Раздел 4. Планета. Земля. Океаны.			
4.1. Наш дом – Планета Земля.	+	+	+
Тема 4.1.1. В.В. Маяковский " Атлантический океан". Склонение числительных .			
Тема 4.1.2. А. Сент-Экзюпери. Философская сказка-притча " Маленький принц". Художественные особенности произведения " Маленький принц".			
Раздел 5. Литература и искусство.			
5.1. Связь литературы с другими видами искусства.	+	+	+
Тема 5.1.1. А.С. Пушкин "Моцарт и Сальери". Анализ произведения " Моцарт и Сальери".			
Тема 5.1.2. А.И. Куприн " Гранатовый браслет". Литературный хронограф . Полные и краткие причастия.			
Тема 5.1.3. В. М. Гаршин "Художники". Местоимения. Разряды местоимений.			
Тема 5.1.4. О. Сулейменов "Махамбету" и А. Вознесенский.			

Раздел 6. Тема социального неравенства в СМИ и литературе.			
6.1. Социальное неравенство: литературные аргументы	+	+	+
Тема 6.1.1. А.П. Чехов " Толстый и тонкий". Степени сравнения прилагательных.			
Тема 6.1.2. Н. А. Островский " Бесприданница". Образ Ларисы Огудаловой.			
Тема 6.1.3. Тема торга и власти денег. Композиция и экранизация пьесы. НЕ с глаголами и наречиями.			
Тема 6.1.4. Н. В. Гоголь " Шинель" Цитатный образ Башмачкина.			
Тема 6.1.5. И.С. Тургенев "Два богача". Основная мысль произведения.			
Раздел 7. Торговля и помощь. Справедливая торговля.			
7.1. Торговля как вечный двигатель.	+	+	+
Тема 7.1.1. О. Бальзак " Гобсек". Составное именное сказуемое.			
Раздел 8. Значение труда в жизни человека и общества.			
8.1. Смысл жизни в литературных произведениях.	+	+	+
Тема 8.1.1. А. П. Платонов "Песчаная учительница". Глагол.			
Тема 8.1.2. М.Е. Салтыков - Щедрин " Повесть о том, как один мужик двух генералов прокормил". Жанры литературной сказки.			

Тема 8.1.3. М.Е. Салтыков – Щедрин. " Дикий помещик".			
Тема 8.1.4. Промышленность как основа формирования рынка труда и трудового потенциала.			
Тема 8.1.5. Значение труда в сфере технического обеспечения производства.			
Раздел 9. Показатель развития общества: экология, биоресурсы.	+	+	+
9.1. Проблемы экологии и искусство.			
Тема 9.1.1. Р. Сейсенбаев "День, когда рухнул мир" . Правописание наречий.			
Тема 9.1.2. М. А. Дудин. Стихотворение "Берегите землю!" Правописание наречий. Защита экологии – дело каждого из нас.			
Тема 9.1.3. Современные технологии переработки биоресурсов.			
Раздел 10. Свободное время как показатель развития общества.			
10.1. Герой времени в произведениях современных писателей.	+	+	+
Тема 10.1.1. И. А. Гончаров "Обломов". Цитата. Конструкция с союзом -как-.			
Тема 10.1.2. Символика в романе "Обломов". Художественный стиль.			
Раздел 11. Человек и история.			
11.1. Отражении истории в литературном произведении.	+	+	+
Тема 11.1.1. А. С. Пушкин "Евгений			

Онегин". Композиция романа.			
Тема 11.1.2. Сюжет " Евгений Онегина" как отражение исторической эпохи. Композиция романа. Сложносочиненные предложения.			
Тема 11.1.3. О. Сулейменов "Одна война закончилась другой…".			
Тема 11.1.4. А. Ахматова "Реквием".			
Тема 11.1.5. Поэма " Реквием" - памятник страшной эпохи сталинского режима. Частица.			
Раздел 12. Энергия будущего. Энергия слова .			
12.1. Пространство и время в искусстве.	+	+	+
Тема 12.1.1. К. Алтайский "Казахские мотивы". Второстепенные члены предложения.			
Тема 12.1.2. С. Назарова "Мой зеленоглазый аруах ". Великая сила воспитания слова. Бессоюзные сложные предложения.			
Тема 12.1.3. В. С. Высоцкий "Баллада о времени". Морфема.			
Тема 12.1.4. О. Сабинина "Что такое ЭКСПО". Научный стиль.			
Тема 12.1.5. Выставка технических достижений. Все самое интересное о выставке ЭКСПО-2017 в Астане. Научный стиль.			
Раздел 13. Мир и безопасность.			
13.1. Примеры мужества и стойкости в литературе.	+	+	+

Тема 13.1.1 Л. Н. Толстой "Война и мир" (обзор с чтением глав о Бородинском сражении). Правописание наречий.			
Тема 13.1.2. Стихотворения А. А. Суркова, К. М. Симонова , М. В. Исаковского, Ю. В. Друниной. Поэзия, опаленная войной.			
Тема 13.1.3. Казахстан в мире художественной литературы. Ж. Жабаев.			
Тема 13.1.4. Поэты и писатели Казахстана о Великой Отечественной войне. Поэзия, опаленная войной. Служебные части речи.			
Тема 13.1.5. Исследовательская работа "Декларация об использовании технического прогресса в интересах мира и на благо человечества.			
Раздел 14. Театр и кино в современном мире.			
14.1. Литературные произведения в театральном и кинематографическом искусствах.	+	+	+
Тема 14.1.1. А. П. Чехов " ВишнҰвый сад". Жанр и композиция. Особенности конфликта. "Вишневый сад" на театральной сцене Сложносочиненные предложения.			
Тема 14.1.2. Символика в пьесе "Вишневый сад".			
Раздел 15. Высшая ценность – права человека.			
15.1. Идейное богатство и художественная	+		+

ценность произведений казахстанской и русской литературы.		+	
Тема 15.1.1. О.О. Сулейменов "Дикое поле ". Правописание наречий.			
Тема 15.1.2. Ю.О. Домбровский "Хранитель древностей".			
Тема 15.1.3. Ч. Айтматов "Легенда о Манкурте".			
Раздел 16. Современное общество: миграция.			
16.1. Содержательно-тематические особенности произведений миграционной литературы.	+	+	+
Тема 16.1.1. В. В. Набоков "Родина".			
Тема 16.1.2. Н. А. Тэффи "Ностальгия". Имя прилагательное.			
Тема 16.1.3. М.И. Цветаева "Родина".			
Тема 16.1.4 П. Васильев " Переселенцы". Сложное предложение.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	А.С. Пушкин. " Монастырь на Казбеке". Тексты смешанных типов , разных жанров, стилей и подстилей (статья, пресс-релиз, репортаж, аннотация)	1) Определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие ее; 2) изучить теоретико-литературные и лингвистические понятия: пейзаж в литературе, жанр речи, архаизмы, топонимы, репортаж, пресс-релиз.	1) Определяет основную мысль текста, детали, подтверждающие ее; 2) распознает и дает оценку текстам смешанных типов, разных жанров, стилей и подстилей.
	Алматы - туристический центр Казахстана. Имя числительное	1) Излагать сжато информацию прослушанного, и/или аудиовизуального текста, в том числе материалы СМИ, перефразируя	1) Излагает информацию, сохраняя основную мысль;

		исходный материал и сохраняя основную мысль.	2) систематизирует разряды имен числительных.
Туризм. Экотуризм	В.С. Высоцкий. "Гимн морю и горам"	1) Создавать тексты различных типов и жанров, публицистического стиля (заметка, пресс-релиз). Соблюдать пунктационные нормы.	1) Составляет текст-рассуждение по теме и идее стихотворения; 2) аргументирует выбор постановки знаков препинания при обособленных членах предложения, сложных синтаксических конструкциях.
	А. К. Толстой. " Растянулся на просторе"	1) Понимать основную и детальную информацию текстов разных жанров.	1) Составляет вывод о роли пейзажа в стихотворении, дает оценку событиям.
	KITF-2019. Текст – рассуждение. Сложные прилагательные, прилагательные в краткой форме, причастия. Н и НН в разных частях речи	1) Использовать лексику, публицистического стиля в соответствии с целью и ситуацией общения.	1) Определяет типы текстов; 2) применяет при составлении текста; 3) обосновывает выбор н и нн в разных частях речи.
	М.Ю. Лермонтов "Родина "	1) Определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие ее; 2) владеть стратегиями чтения, включая просмотровое чтение, сканирование и детальное чтение.	1) Выявляет особенности и роль лексических и синтаксических средств при передаче основной мысли; 2) применяет стратегии чтения, включая просмотровое чтение, сканирование и детальное чтение.
	Ч. Айтматов "Буранный полустанок"	1) Определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие ее.	1) Определяет тему, идею романа "Буранный полустанок"; 2) записывает свои мысли о романе и его героях в процессе чтения и анализа текста.
	Тема памяти и манкуртизма. Именные части речи в различных формах. Особенности хронотопа. Аннотация.Правописание Ь и Ъ	1) Анализировать содержание художественных произведений; 2) создавать публицистические тексты разных конструкций (статья, аннотация, репортаж).	1) Объясняет тему манкуртизма в художественной литературе; 2) создает текст аннотации; 3) соблюдает орфографические нормы.

Человек и Родина	Г. Бельгер "Дедушка Сергали"	1) Анализировать содержание художественных произведений; 2) понимать содержание профессионально-ориентированного текста.	1) Формулирует выводы на тему малой родины; 2) дает определение словам, не имеющим смысловых эквивалентов в других языках.
	Г. К. Бельгер. "Для меня казахское слово ел священно". Публицистический стиль	1) Создавать тексты смешанных тексты публицистического стилей (статья, аннотация, репортаж).	1) Определяет и применяет на практике публицистический стиль речи.
	М. Семашко "Емшан". Сравнительный анализ произведений А. Майкова и М.Семашко	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями.	1) Определяет тему и идею произведения; 2) проводит сравнительный анализ произведений.
	К. Паустовский " Бескорыстие". Однородные члены предложения	1) Определять основную мысль текста, выявляя позицию и выражая собственное отношение.	1) Определяет тему и идею произведения; 2) использует в речи однородные члены предложения.
	Патриотический акт " Мәңгілік ел"	1) Пересказывать тексты, адаптируя содержание для определенной целевой аудитории с использованием средств для привлечения внимания.	1) Объясняет значение текста; 2) составляет тезисный план.
Наука и этика	М. А. Булгаков "Собачье сердце"	1) Анализировать отражение в художественной литературе темы "наука и этика".	1) Оценивает события, описанные в повести; 2) составляет собственное мнение.
	Научные открытия XXI века. Правописание суффиксов Н и НН в прилагательных, причастиях и наречиях	1) Формулировать практические вопросы по прочитанному тексту и отвечать на них, используя внетекстовую информацию для подтверждения своей точки зрения	1) Самостоятельно подбирает дополнительный материал; 2) составляет текст-рассуждение; 3) объясняет выбор н и нн в прилагательных, причастиях и наречиях; 4) использует профессионализмы.
	А. Беляев "Голова профессора Доуэля".	1) Владеть словарным запасом, включающим общенаучную, узкоспециальную лексику	1) Рассматривает тему медицинских экспериментов в произведении; 2) составляет рецензию;

	Анализ произведения " Голова профессора Доуэля". Стили речи	социальнокультурной, учебно-профессиональной , общественно-политической сфер.	3) проводит различие между стилями речи; 4) сравнивает художественный текст со сценариями фильмов.
Планета. Земля. Океаны	В.В. Маяковский " Атлантический океан". Склонение числительных	1) Анализировать отражение в художественной литературе темы " Планета. Земля. Океаны".	1) Объясняет идейно-тематическое своеобразие стихотворения; 2) сопоставляет виды числительных.
	А. Сент-Экзюпери. Литературный хронограф. Философская сказка-притча " Маленький принц". Художественные особенности произведения " Маленький принц"	1) Анализировать отражение темы "планета земля. океаны" в художественной литературе; 2) сравнить художественные тексты и произведения живописи, музыки, скульптуры, киноискусства.	1) Выделяет художественные особенности произведения " Маленький принц"; 2) аргументирует поведение главного героя.
Литература и искусство	А.С. Пушкин "Моцарт и Сальери". Анализ произведения "Моцарт и Сальери"	1) Сопоставлять художественные произведения и формулировать свою точку зрения по изученным темам.	1) Проводит сравнительный анализ характерам главных героев; 2) высказывает собственное мнение.
	А.И. Куприн " Гранатовый браслет". Литературный хронограф. Полные и краткие причастия		1) Выделяет тему и идею повести; 2) проводит различие между полными и краткими причастиями.
	В. М. Гаршин " Художники". Местоимения. Разряды местоимений		1) Составляет характеристику персонажей; 2) сравнивает характеристику персонажей; 3) составляет диаграмму Венна.
	Казахстанский компонент. О. Сулейменов "Махамбету" и А. Вознесенский		1) Проводит сопоставительный анализ стихотворений, дает оценку.
	А.П. Чехов "Толстый и тонкий". Степени сравнения прилагательных	1) Анализировать тему социального неравенства в литературе; 2) сравнить художественные тексты и произведения киноискусства.	1) Пишет рассуждение, используя прием "Попс формулы"; 2) классифицирует и использует степени сравнения имен прилагательных.

Тема социального неравенства в СМИ и литературе	Н. А. Островский " Бесприданница". Образ Ларисы Огудаловой Тема торга и власти денег. Композиция и экранизация пьесы. НЕ с глаголами и наречиями	1) Анализировать тему социального неравенства в литературе.	1) Анализирует поступки героев пьесы; 2) аргументирует свою точку зрения; 3) классифицирует употребление частицы не с глаголами и наречиями.
	Н. В. Гоголь "Шинель" Цитатный образ Башмачкина	1) Анализировать содержание художественных произведений, определяя роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли.	1) Составляет выступление о смысле жизни героя 2) раскрывает тему " маленького человека" в повести; 3) определяет роль шинели в композиции повести.
	И.С. Тургенев "Два богача". Основная мысль произведения	1) Формулировать вопросы по прочитанному тексту и отвечать на них, используя внетекстовую информацию для подтверждения своей точки зрения.	1) Извлекает основную мысль рассказа в прозе; 2) разрабатывает практические вопросы; 3) использует внетекстовую информацию для подтверждения своей точки зрения.
Торговля и помощь. Справедливая торговля	О. Бальзак "Гобсек". Составное именное сказуемое	1) Выявить значение торговых отношений в общественной жизни.	1) Показывает актуальность произведения; 2) различает виды сказуемых.
Значение труда в жизни человека и общества	А. П. Платонов " Песчаная учительница". Глагол	1) Проанализировать отражение темы труда в художественной литературе; 2) написать текст-описание, текст-повествование, текст-рассуждение, эссе, интервью.	1) Характеризует главную героиню; 2) дает оценку ее действиям; 3) определяет морфологические и синтаксические признаки глаголов.
	М.Е. Салтыков - Щедрин "Повесть о том, как один мужик двух генералов прокормил". Жанры литературной сказки	1) Извлекать необходимую информацию из различных источников, определяя факт и мнение; 2) пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/ услышанное с собственным опытом.	1) Анализирует полученную информацию; 2) определяет свою точку зрения, опираясь на информацию, полученную из разных источников; 3) различает жанр литературной сказки.

Показатель развития общества: экология, биоресурсы	Р. Сейсенбаев "День, когда рухнул мир". Правописание наречий	1) Пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/ услышанное с собственным опытом; 2) показать актуальность экологической проблемы в жизни.	1) Передает содержание текста; 2) высказывает суждение о проблеме ядерных испытаний; 3) применяет в синтаксических конструкциях наречия.
	М. А. Дудин. Стихотворение "Берегите землю!" Правописание наречий. Защита экологии – дело каждого из нас	1) Понимать скрытый смысл текстов, определяя позицию автора; 2) формулировать проблемные вопросы и отвечать на них, определяя пути решения проблемы; 3) применять наречие в синтаксических конструкциях; 4) находить способы решения проблемы с точки зрения технического направления.	1) Определяет главную информацию через художественно-изобразительные средства; 2) определяет тему и идею текста, отвечая на вопросы; 3) формулирует проблемный вопрос к тексту и пути решения проблемы; 4) выражает свою точку зрения, используя ПОПС-формулу; 5) Применяет правила написания наречий при письме.
Свободное время как показатель развития общества	И. А. Гончаров "Обломов ". Цитата. Конструкция с союзом как	1) Извлекать необходимую информацию из разных источников, критически оценивая аргументы, содержащиеся в ней; 2) соблюдать пунктуационные нормы в синтаксических конструкциях с союзом " как", при обособлении второстепенных предложений.	1) Определяет основную мысль текста, выявляя авторскую позицию и выражая свое отношение; 2) использует сложносочиненные предложения; 3) анализирует образы героев, определяя схожие черты и различия в героях; 4) соблюдает пунктуационные нормы в синтаксических конструкциях с союзом " как", при обособлении второстепенных предложений.
	А. С. Пушкин "Евгений Онегин". Сюжет " Евгений Онегина" как		1) Создает творческие текст-повествование с явно выраженной или скрытой авторской позицией;

Человек и история	отражение исторической эпохи. Композиция романа. Сложносочиненные предложения	1) Создать творческие тексты смешанных типов (описания, повествования) с явно или скрыто выраженной авторской позицией.	2) составляет подробную характеристику героя по предложенным вопросам; 3) дает описание герою на основе предложенных иллюстраций/цитат; 4) делает самостоятельные выводы, используя сложные синтаксические конструкции.
	О. Сулейменов "Одна война закончилась другой…"	1) Определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию, выражая свое отношение.	1) Определяет основную мысль текста, выявляя авторскую позицию; 2) составляет самостоятельные выводы, выражая свое отношение.
	А. Ахматова "Реквием". Поэма "Реквием" - памятник страшной эпохи сталинского режима. Частица	1) Прогнозировать содержание всего текста, опираясь на заключительные фразы, выводы текста.	1) Прогнозирует причины и следствия по предложенной проблеме; 2) классифицирует разные виды частиц.
Энергия будущего. Энергия слова	К. Алтайский "Казахские мотивы". Второстепенные члены предложения.	1) Владеть словарным запасом, включающим общенаучную и узкоспециальную лексику социально-культурной, учебно-профессиональной, общественно-политической сфер.	1) Понимает лексическое значение слов профессиональной сферы; 2) раскрывает проблему произведения, приводя весомые аргументы.
	С. Назарова "Мой зеленоглазый аруах". Бессоюзные сложные предложения	1) Извлекать необходимую информацию из разных источников, критически оценивая аргументы, содержащиеся в ней.	1) Определяет основную мысль текста; 2) выявляет авторскую позицию; 3) выражает свое отношение.
	В. С. Высоцкий "Баллада о времени". Морфема.	1) Определять основную мысль прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуальноготекста, в том числе материалы СМИ, перефразируя исходный материал и сохраняя основную мысль.	1) Анализирует проблематику прочитанного текста; 2) комментирует позицию автора; 3) аргументирует собственное мнение; 4) применяет орфографические нормы при составлении текста.
	О. Сабинина "Что такое ЭКСПО". Все самое		1) Синтезирует информацию,

	интересное о выставке ЭКСПО-2017 в Астане. Научный стиль		полученную из различных источников; 2) оценивает аргументы, содержащие в ней.
Мир и безопасность	Л. Н. Толстой "Война и мир" (обзор с чтением глав о Бородинском сражении). Правописание наречий	1) Владеть разными видами чтения Соблюдать орфографические нормы (правописание частиц, наречий, предлогов и союзов).	1) Использует стратегии просмотрового, выборочного, аналитического чтения; 2) выделяет основные смысловые группы текста; 3) соблюдает правописание наречий.
	Главные герои романаЛ. Н. Толстого "Война и мир"	1) Владеет разными видами и стратегиями чтения в зависимости от цели и задач.	1) Характеризует героя (определяет приемы изображения: речь, поступки и т.д.); 2) использует выборочное и аналитическое чтение.
	Стихотворения А. А. Суркова, К. М. Симонова , М. В. Исаковского, Ю. В. Друниной Поэзия, опаленная войной	1) Владеть разными видами чтения; 2) использовать синтаксические конструкции	1) Владеет разными видами чтения; 2) использует синтаксические конструкции для выражения собственной позиции.
	Казахстан в мире художественной литературы. Ж. Жабаев	1) Владеть разными видами чтения; 2) использовать синтаксические конструкции.	1) Владеет разными видами чтения; 2) использует синтаксические конструкции для выражения собственной позиции.
	А. Сурков. Фронтовик, поэт, журналист		1) Определяет информацию, объединяющие иллюстрированные тексты; 2) выявляет необходимые детали, образы, чувства, характеризующие лирического героя, используя изучающее и выборочное чтение; 3) составляет и использует СПП с придаточными определительными, объяснительными, изъяснительными.

	К. Симонов Военная лирика	1) Владеть разными видами чтения; 2) использовать синтаксические конструкции.	1) Определяет информацию, объединяющие иллюстрированные тексты; 2) выявляет необходимые детали, образы, чувства, характеризующие лирического героя, используя изучающее и выборочное чтение; 3) составляет и уместно использует СПП с придаточными определительными, объяснительными, изъяснительными.
Театр и кино в современном мире	А. П. Чехов "ВишнҮвый сад". Жанр и композиция. Особенности конфликта. Сложносочиненные предложения	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств; 2) соблюдать пунктуационные нормы в сложных синтаксических конструкциях.	1) Анализирует содержание, определяя роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли; 2) применяет пунктуационные нормы в сложносочиненных предложениях.
	Символика в пьесе " Вишневый сад"	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств.	1) Применяет приемы ассоциативного обучения ; 2) определяет роль символов и причины их использования в пьесе " Вишневый сад".
	О.О. Сулейменов "Дикое поле". Правописание наречий	1) Участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности; 2) создавать тексты смешанных типов, тексты научного и публицистического стилей (статья, аннотация , репортаж).	1) Участвует в беседе, находя пути решения проблемы; 2) создает текст статьи, используя в предложениях наречие.
		1) Участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности;	1) Участвует в деловой беседе; 2) решает проблему, достигая договоренности;

Высшая ценность – права человека	Ю.О. Домбровский " Хранитель древностей"	2) сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.	3) сравнивает цели, целевую аудиторию, жанровые и стилистические особенности произведения.
	Ю. Домбровский " Алматинская повесть". Аннотация	1) Создавать тексты смешанных типов, тексты научного и публицистического стилей (статья, аннотация , репортаж).	1) Составляет аннотацию ; 2) применяет шаблон написания аннотации; 3) соблюдает признаки научного стиля.
	Ч. Айтматов "И дольше века длится день". Тема исторической памяти. Монолог	1) Создавать развернутое монологическое высказывание для публичного выступления, удерживая внимание и взаимодействуя с аудиторией.	1) Владеет разными видами и стратегиями чтения в зависимости от цели и задач; 2) создает развернутое монологическое высказывание.
	Ч. Айтматов "Легенда о Манкурте"	1) Пересказывать тексты, адаптируя содержание для определенной целевой аудитории с использованием средств для привлечения внимания; 2) сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.	1)Пересказывает текст, адаптируя содержание для определенной целевой аудитории и используя средства привлечения внимания; 2) сравнивает тексты публицистического и художественного стилей на уровне цели, целевой аудитории, авторской позиции, жанровых и стилистических особенностей.
	В. В. Набоков "Родина"	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств.	1) Определяет особенности произведения: время написания, актуальность, история создания; 2) умеет определять композиционные части.
	Н. А. Тэффи "Ностальгия ". Имя прилагательное	1) Сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.	1) Сравнивает цели текстов; 2) сравнивает целевую аудиторию текстов; 3) определяет авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.

Современное общество: миграция	М.И. Цветаева "Родина"	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств.	1) Анализирует содержание стихотворения; 2) использует при анализе цитаты из стихотворения; 3) выражает свою точку зрения, используя ПОПС формулу.
	П. Васильев " Переселенцы". Сложное предложение	1) Использовать неполные предложения, сложные союзные и бессоюзные предложения .	1) Владеет словарным запасом, включающим лексику социальнокультурной, общественно политической сфер (иммиграция и эмиграция) ; 2) соблюдает пунктационные нормы в сложных предложениях.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
28- қосымша

Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Шетел тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты – тілдік дағдылардың жоғары деңгейін қалыптастыру, сонымен қатар кәсіби шеберлікті мыналар арқылы дамыту: талдау, бағалау және шығармашылық ойлауға ықпал ететін әртүрлі тапсырмалар; ауызша және жазбаша дереккөздердің кең ауқымымен танысу; шет тілін оқыту үдерісінде негізгі әдістемелік-педагогикалық технологияларды оқып үйрену.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) шет тілін меңгеру негізінде оның қазақ және әлем әдебиетімен және мәдениетімен байланысын ескере отырып, табысты әлеуметтік бейімделуге ықпал ететін білім, білік және дағдыларды қалыптастыру;

2) оқытылатын тілдегі әдебиеттер арқылы отансүйгіштікке, азаматтыққа, белсенді өмірлік ұстанымға тәрбиелеу;

3) қазіргі әлемнің жаһандануы жағдайында шет тілін үйренудің құндылығы туралы түсінік қалыптастыру; мәдениетаралық коммуникация тұрғысынан өз елін, оның мәдениетін көрсете білу;

4) сыни тұрғыдан ойлау, салыстыру, жалпылау, ұқсастықтар мен себеп-салдар байланыстарын орнату дағдыларын жетілдіру, контекстен кең ауқымды бейтаныс лексиканы түсіну; тиісті деңгейде еркін сөйлеу, дәлдік, сөз екпіні, интонация және стиль;

5) қарым-қатынас міндетіне сәйкес сөйлеу құралдарын өзінің сезімін, ойы мен қажеттіліктерін білдіру үшін пайдалануға, өз қызметін жоспарлауға және реттеуге; ауызша және жазбаша сөйлеуді, монологтық контекстік сөйлеуді меңгеру;

6) білім алушылардың тілді ойлау, ой елегінен өткізу, өз ойын жеткізу және басқа пәндер бойынша оқу құралы, сондай-ақ сауаттылығын арттыру құралы ретінде тануға және пайдалануға мүмкіндік беру; лингвистикалық, мәдени және әлеуметтік компоненттерді біріктіруді қамтитын тілді үйрену үдерісіне қосу;

7) шет тілін колледжде және одан тыс жерлерде қолдану үшін студенттерге пайдалы гипотеза жасау және пікірлер, түсініктемелер және жауаптар беру үшін құрдастарымен өзара әрекеттесу; ағылшын тілінде сөйлейтіндермен және ағылшын тілінде сөйлемейтіндермен сәтті қарым-қатынас жасау;

8) оқу бағдарламасына сәйкес тақырыптар, салалар және жағдайлар шеңберінде оқытылатын тіл елдерінің мәдениетімен, дәстүрлерімен және шындықтарымен танысу арқылы әлеуметтік-мәдени құзыреттілігін қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады: Legend or Truth, Controversial Issues, Virtual reality, Outer Space, Stress and Fear, Art and Creativity, Reading for Pleasure, Different Ways of Living, Amazing places, Work and inventions, Future Career Perspectives.

Мазмұны: Тыңдау және сөйлеу дағдыларын шығармашылық есептерді шешу және топтық жұмыс үшін пайдаланыңыз, құрдастарыңызға сындарлы кері байланыс беріңіз. Әртүрлі көзқарастарды құрметтеу. Алынған кері байланысты бағалаңыз және сындарлы жауап беріңіз, жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдаланыңыз. Басқаларға түсінікті ақпаратты ұйымдастырыңыз және беріңіз. Сөйлеу немесе жазу кезінде логикалық дәлелді құрастырыңыз және қорғаңыз. Оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық сезімталдықты дамыту. Ойларды, идеяларды,

тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдаланыңыз. Пікірталас немесе жазуды дүниетанымдардың ауқымын көрсету және зерттеу құралы ретінде пайдаланыңыз.

Есту. Еркін пікірталастың негізгі мазмұнын, жалпы және оқу бағдарламаларының алуан түрлі тақырыптары бойынша мұғалімнің қолдауынсыз ұзақ талқылауда нақты ақпарат пен дәлелдің егжей-тегжейлерін түсіну, оның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі саны бойынша талқылау.

Жалпы және оқу бағдарламаларының үлкен саны бойынша еркін пікірталас барысында, оның ішінде шектеулі сандағы таныс емес тақырыптар бойынша пікірталас кезінде спикер(лердің) көзқарасын немесе пікірін мойындау. Еркін талқылау контекстінен мағынаны анықтау. Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша спикерлердің көзқарастары мен айқын келісу дәрежесі. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымы бойынша еркін пікірталастағы дәлелдердегі қайшылықтарды анықтау.

Сөйлеу. Ресми және бейресми сөйлеу мәнерлерін пайдалану, әртүрлі жалпы және оқу бағдарламалары бойынша ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою және оларға жауап беру. Өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу, жалпы және тәрбиелік тақырыптардың саны артып келе жатқан пікірталас мазмұнының әртүрлілігі аясында басқа адамдардың пікірлерін бағалау және түсініктеме беру. Әртүрлі жалпы және білім беру тақырыптары бойынша гипотезаларды ұсыну мақсатында құрдастарымен өзара әрекеттесу. Пікірталастың ағымын басқару және пікірталас кезінде перефраза және түзету арқылы тілді өзгерту. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымында сәйкес арнайы сөздік пен синтаксисті пайдалану.

Оқу. Көлемді мәтіндердің негізгі идеясын түсіну, таныс тақырыптар бойынша, оқу бағдарламасының тақырыптары мен таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі стильдер мен жанрлардағы көлемді мәтіндерден нақты ақпарат пен бөлшектерді тану. Әртүрлі жалпы тақырыптар мен оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша жақынырақ оқуға лайық мәтіндердің мазмұнын анықтау үшін ұзақ мәтіндерді қайталап оқу. Таныс және бейтаныс тақырыптар бойынша, сонымен қатар оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша әртүрлі көркем әдебиет мәтіндерін, ғылыми және публицистикалық әдебиеттерді оқу. Оқу бағдарламасындағы әртүрлі таныс және тақырыптар бойынша, сондай-ақ кейбір таныс емес тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердің мазмұнына негізделген қорытынды жасаңыз. Оқу бағдарламасынан таныс тақырыптар мен тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердің авторының көзқарасы мен пікірін анықтау. Әртүрлі жалпы тақырыптар мен оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша ұзақ мәтіндерді (абзац аралығы) әзірлеу үлгілері. Мағынаны нақтылау және терең түсіну үшін таныс және бейтаныс қағаз және сандық ақпараттық ресурстардың кең ауқымын

пайдалану. Дәлелдердің сәйкессіздігін анықтау, оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы тақырыптар мен тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердегі ақпаратты салыстыру, талдау және синтездеу.

Хат. Тақырыпқа және жанрға сәйкес және әртүрлі жазба жанрларында дұрыс жазылған сөздік қорын пайдаланып, мәтін деңгейінде жеке жоспарлау, жазу, өңдеу және түзету. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымы бойынша өсіп келе жатқан жазба жанрларының тиісті деңгейіне жету үшін сөйлеу мәнерін пайдаланып грамматикалық дұрыс жазу. Логикалық дәлелдерді оқытушының қолдауымен және қажет болған жағдайда, жалпы және оқу бағдарламасына таныс тақырыптар бойынша жазбаша жанрлардың үлкен санының ішінде мысалдар мен себептермен тұжырымдаңыз. Таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша әртүрлі байланыстыратын сөздерді қолданып, мәтін деңгейінде үйлесімді жазу. Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша мәтін деңгейінде сәйкес жоспарды өз бетінше қолдану. Әртүрлі мүмкіндіктер арқылы сөйлесудегі жаңалықтар мен сезімдерді жеткізу және оларға жауап беру. Жазбаша жұмыстардағы тыныс белгілерінің дұрыстығы жоғары мәтін деңгейінде қойылуы.

Ағылшын тілін қолдану. Күрделі және күрделі зат есімнің сан алуан тіркестерінің, есептік және саналмайтын зат есімдерге арналған жиынтық көрсеткіштердің алуан түрлілігі, сонымен қатар есімдік сөз тіркестері, күрделі сын есімдердің алуан түрлері, сын есімдердің жіктік жалғауы, салыстырмалы құрылымдары және күшейткіш сын есімдердің әртүрлі ортақ мағынада қолданылуы. оқу жоспарынан таныс тақырыптар мен тақырыптар, анықтауыш және алдын ала анықтау құрылымдарының алуан түрлілігі, сұрақ түрлерінің кең ауқымы, салыстырмалы, демонстративті, белгісіз, сан есімдіктері, сонымен қатар оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы таныс тақырыптар мен тақырыптар бойынша рефлексивті есімдік құрылымдары. Уақыт септіктерінің көмегімен белсенді және пассивті дауыста тамаша үздіксіз формалардың, сонымен қатар бірқатар жетілген формалардың қолданылуы, келер және келер үздіксіз шақтағы белсенді және пассивті дауыстардың әртүрлі формалары, хабарлы сөйлемдер мен жанама сөйлеудегі осы, өткен және өткен кемел шақтағы белсенді және пассивті дауыстардың алуан түрлі формалары, белсенді және пассивті дауыстардың формалары оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы тақырыптар мен таныс тақырыптар үшін қазіргі үздіксіз және өткен үздіксіз шақтарда. Әртүрлі жанама сөйлеу мәлімдемелері мен сұрау формаларын белгілі жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдану, тұрақты және тұрақсыз үстеулерге қатысты үстеу құрылымдары, превербальды, кейінгі және шектен тыс үстеулер, модальды етістіктердің өткен шақ формаларының көбеюі, соның ішінде must have, can’t have, might have өткен шақ туралы болжам мен қорытындыны, зат есім мен сын есімнің алдындағы көсемшелерді, зат есімнен, сын есім мен етістіктен кейінгі тәуелдік жалғауларды айту. Көбейген етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитивтік формалардың, көптеген етістіктер мен көсемшелерден кейін герунд

формаларының, көптеген көсемше және фразалық етістіктердің қолданылуы. Әртүрлі таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша кәсіподақтардың алуан түрлілігі. Конструкциялар If / if only шартты сөйлемнің үшінші түрінде сабақтас құрмалас сөйлемнің қолданылуы, оның ішінде әртүрлі жалпы және оқу бағдарламалары бойынша таныс тақырыптар.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырып атаулары	Сағаттар саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
Unit 1. Legend or Truth.	+	+	+
Subunit. Survival.			
Theme 1. Introduction.			
Theme 2. Legend or truth. Life skills: the world around you: being a tourist (storytelling).			
Theme 3. Economics. General Information. Making a presentation.			
Theme 4. Defining Economics (History, Geography).			
Theme 5. Degrees of Adjectives. Buildings.			

Theme 6. Reading the text “Microeconomics and Macroeconomics”, comparing ideas.			
Theme 7. Progress Check 1 (Test).			
Unit 2. Controversial Issues.	+	+	+
Subunit. The environment.			
Theme 1. Discussing pros and cons of immigration.			
Theme 2. Topic Vocabulary.			
Theme 3. Cities and houses . Moving to the MEGACITIES.			
Theme 4. Expressing opinions about gender equality issues.			
Theme 5. Managing your budget.			
Theme 6. Money and Its Function (Discussion).			
Theme 7. Progress Check 2 (writing an opinion essay).			
Unit 3. Virtual reality.	+	+	+
Subunit. The future.			
Theme 1. Art supplies. Digital art.			
Theme 2. Innovations in architecture.			
Theme 3. Advantages of the Web.			
Theme 4. High technologies.			
Theme 5. CLIL. Project work “Virtual Reality Exhibition”.			
Theme 6. Progress Check 3 (Presentation).			
Unit 4. Outer Space.	+	+	+
Subunit. Space and space exploration.			
Theme 1. Things you didn’ t know about space.			
Theme 2. Space Exploration. Reading and			

listening comprehension with focus on teaching intonation (word stress and weak vowels).			
Theme 3. A sci-fi video review. Reported Speech.			
Theme 4. A sci-fi film review. Listening. Around the World in eighty days.			
Theme 5. Discussion (question-answers).			
Theme 6. Progress Check 4 (Vocabulary review).			
Unit 5. Stress and Fear.	+	+	+
Subunit. Fear and phobias.			
Theme 1. Writing an article on “Building your confidence”.			
Theme 2. How can I improve my self-esteem? Discussion.			
Theme 3. Giving advice on how to reduce stress (psychology). Simple Passive Voice Tenses.			
Theme 4. Analysing and describing phobias and frightening situations. Grammar in context.			
Theme 5.Writing an email giving advice.			
Theme 6. Progress Check 5 (Grammar revision).			
Unit 6. Principles of Management.	+	+	+
Subunit. Levels and Types of Managers.			
Theme 1. Who are Managers? Levels and Types of Managers (Mind-map).			
Theme 2. Use of English. Relative clauses, determiners and quantifiers . The Functions of Managers.			
Theme 3. Organizational Structure.			

Theme 4. A portrait of an effective manager.			
Theme 5. Preparing a Business Plan.			
Theme 6. Progress Check 6 (Test).			
Unit 7. Reading for Pleasure.	+	+	+
Subunit. Types of fiction books.			
Theme 1. My best romance book.			
Theme 2. A biography of my favourite author.			
Theme 3. Pros and cons of reading a book. Writing a blog post.			
Unit 8. Different Ways of Living.	+	+	+
Subunit. People around the world.			
Theme 1. Grammar in context. Conditional sentences.			
Theme 2. Shop clothes for women and men.			
Theme 3. Discussing whether money brings happiness. Skimming reading.			
Theme 4. Progress Check 8 (Writing an opinion essay).			
Unit 9. Amazing places.	+	+	+
Subunit. Holiday activities, situations and accommodation.			
Theme 1. Grammar in context. Active and Passive Voice Perfect forms.			
Theme 2. Describing photos from holiday.			
Theme 3. Future Continuous Tense. A future city design.			
Theme 4. Dream House: Design a home.			
Theme 5. Places I'd like to visit. Presentation.			

Theme 6. Progress Check 9 (Test).			
Unit 10. Work and inventions.	+	+	+
Various occupations.			
Theme 1. Investigating the world of work. Some Advice to a Communicator : Oral and Written Communication.			
Theme 2. Considering success in business.			
Unit 11. Future Career Perspectives.	+	+	+
Subunit. Thoughts around us.			
Theme 1. Opinions about future career. Discussion.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Subunit . Survival	1) Басқаларға ақпаратты ұйымдастыру және анық ұсыну; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша білдіру.	1) Ақпаратты басқаларға нақты ұсынуды қалыптастырады және қамтамасыз етеді; 2) нақты ақпарат пен ерекшеліктерді бөлектеп, құрылымдайды.
	Theme 1. Introduction	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген әңгімелерде, соның ішінде бейтаныс тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелерде нақты ақпаратты қабылдау.	1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін талқылайды; 3) қолдаусыз кеңейтілген сөздегі аргументтің мағынасын анықтайды.
	Theme 2. Legend or truth. Life skills: the world	1)Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген презентациядағы аргументтің егжей-тегжейлерін негіздеңіз, оның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымында сөйлеу;	1) Білім алушылармен араласады, сұрақтар құрастырады; 2) тұрақты және тұрақсыз үстеулері бар

Legend or Truth	around you: being a tourist (storytelling)	2) жалпы және оқу бағдарламаларының қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген ауқымы, оның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымы бойынша әңгімелер бойынша толық ақпаратты қабылдау.	салыстырмалы етістік құрылымдарын қолданады.
	Theme 3. Economics. General Information. Making a presentation	1) Шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдалану.	1) Дұрыс тыңдалған ақпаратты қайталайды; 2)шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады.
	Theme 4. Architecture on the Ancient Kazakh land (History, Geography)	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша әртүрлі салыстырмалы үстеу құрылымдарын қолданады.
	Theme 5. Degrees of Adjectives. Buildings	1) Тұрақты және тұрақсыз үстеулермен әртүрлі салыстырмалы үстеулерді қолдану; 2) таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымында вербалға дейінгі, вербалдан кейінгі және соңғы үстеулердің кең ауқымын қолдану.	1) Әдебиет бойынша бұрын алған білімдерін жаттығады; 2) сәйкес зерттеу дағдыларын көрсетеді; 3) әртүрлі цифрлық ресурстарды шебер пайдаланады; 4) материалды қайталау кезінде көпшілік алдында сөйлеу дағдыларын қолданады.
	Theme 6. Reading the text “Microeconomics and Macroeconomics”, comparing ideas	1) Таныс ортақ тақырыптар мен оқу бағдарламалары бойынша жазу жанрларының кең ауқымына мысалдар мен дәлелдер арқылы қажет болған жағдайда дәйекті дәлелдерді талдау.	1) Таныс тақырыптарда мысалдар мен дәлелдер келтіре отырып, бірізді жазуды дамытады.
	Subunit. The environment	1)Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану.	1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын дамытады; 2) тақырып бойынша гипотеза құру үшін талқылайды.

Controversial Issues	Theme 1. Discussing pros and cons of immigration	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Формальды және бейресми тіл регистрлерін контексте түсіндіреді; 2) тез оқу барысында тақырып бойынша мәтіннің негізгі ойларын анықтайды.
	Theme 2. Topic Vocabulary	1) Зат есімдер мен сын есімдердің алдында әртүрлі көсемше тіркестерін қолдану; 2) жалпы және оқу бағдарламасының кең ауқымы бойынша таныс тақырыптарда зат есімдер мен сын есімдерден кейін және етістіктерден кейін әртүрлі көсемшелерді пайдалану.	1) Көркем сөздің нақты жоспарын жасайды; мәтінді жазады, жазба жобасын тексереді.
	Theme 3. Cities and houses. Moving to the MEGACITIES	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану; 2) сәйкес байланыстыратын сөздерді қолдану.	1) Рефлексия эссе жазу үшін сәйкес рубрикаларды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	Theme 4. Expressing opinions about gender equality issues	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымы бойынша мәтін деңгейіндегі жұмысты өз бетінше жоспарлау, жазу, өңдеу және түзету.	1) Өз пікірін білдіреді, жолдастарымен пікірталасқа түседі.
	Theme 5. Managing your budget	1)Мәтінді талдау, жазылғанға автордың көзқарасын білдіру жолдарын анықтау, проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру, мәтінге сілтеме жасау және тақырып бойынша өзіндік пікірін айту.	1) Мәтінді талдау, жазылғанға автордың көзқарасын білдіру жолдарын анықтау, проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру, мәтінге сілтеме жасау және тақырып бойынша өзіндік пікірін айтады.
	Theme 6. Money and Its Function (Discussion)	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша, оның ішінде бейтаныс тақырыптардың шектеулі ауқымында сөйлеуді қоса алғанда, қолдау	1) Тізбектелген аргументтерді

		көрсетілмейтін кеңейтілген баяндамада спикер(лердің) көзқарасын немесе пікірін тану.	байланыстырушы сөздер арқылы ауызша айтады.
Virtual Reality	Subunit. The future	1) Сөйлеу және тыңдау дағдыларын топтарда шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдалану; 2) жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген сұхбаттардағы нақты ақпаратты және маңызды сәттерді, соның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелерді бөлектеу.	1)Дұрыс тыңдаған ақпаратты қайталайды; 2) шығармашылық және бірлескен есептерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады; 3)тақырыпты талқылау үшін сәйкес пәндік лексика мен синтаксиске еліктеп, бейімдейді.
	Theme 1. Art supplies. Digital art	1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану; 2) бұрын алған білімдерін басқа пәндерде қолдану (пәнаралық байланыс, CLIL).	1)Шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 2)тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 3)тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады; 4) сөйлеу мен жазуда Future Continuous, Future Perfect, Future simple Пассивті қолданады.
	Theme 2. Innovations in architecture	1) Жалпы және білім беру тақырыптарының кең ауқымы бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу; 2) кең ауқымды жалпы және білім беру тақырыптары бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу.	1) Кітапқа шолу жазу үшін сәйкес рубрикаларды, үлгілерді өзгертеді және байланыстыратын сөздерді, жалғаулықтарды, күрделі сын есімдерді қолданады. 2) өз сөзін қисынды және дәйекті түрде баяндайды. Мықты аргументтерді қолданады. Басқа біреудің сөзін құрылымдық түрде талдайды.

	Theme 3. Advantages of the Web	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша сөйлеу мәнмәтіндерінің әртүрлілігінде басқалардың көзқарастарын бағалаңыз және оларға түсініктеме беру;	1)Интернетті пайдаланудың артықшылықтарын түсіндіреді; 2) сәйкес зерттеу дағдыларын көрсетеді ; 3)түрлі ресурстарды шебер пайдаланады.
	Theme 4. High technologies	1) Жалпы және білім беру тақырыптарының кең ауқымы бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу; кең ауқымды жалпы және білім беру тақырыптары бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу.	1) Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады.
	Theme 5. CLIL. Project work “Virtual Reality Exhibition”	1) Бұрын алған білімдерін басқа пәндерде (пәнаралық байланыс, CLIL) қолдану.	1) Басқа пәндермен байланысып, зерттеу жүргізеді.
	Subunit. Space and space exploration	1) Автордың өзіндік ерекшелігін сақтай отырып, мазмұнын шығармашылықпен қайта ойластырып, мәтінді қайталау.	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық жаңғырту арқылы жеткізеді.
	Theme 1. Things you didn’ t know about space	1)Шығармашылық және топта бірлесіп тапсырмаларды шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру.	1) Тақырып бойынша гипотеза жасау үшін иммиграцияны қолдайтын және оған қарсы дәлелдерді құрбыларымен талқылайды; 2) белсенді сөздіктерді пайдалана отырып, мәтін бойынша демонстрациялық сөйлем құрастырады; 3) мағынаны тексеру және түсінуді кеңейту үшін рубрикалар мен сандық анықтамалық ресурстарды пайдаланады.
		1) Қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде таныс емес	1) Сөйлеу және тыңдау дағдыларын топта шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдаланады;

Outer Space	Theme 2. Space Exploration. Reading and listening comprehension with focus on teaching intonation (word stress and weak vowels)	тақырыптардың шектеулі ауқымы бойынша әңгімелер туралы толық ақпаратты түсіндіру; 2) жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	2) тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті пайдаланады; 4) есепті сөйлеуді ауызша және жазбаша сөйлеуде қолданады.
	Theme 3. A sci-fi video review. Reported Speech	1)Фильмді көргеннен кейін шолу эссе жазу кезінде айдар мен үлгіні талдау дағдыларын қолдану; 2) с ә й к е с байланыстыратын сөздерді қолдану.	1) Шолу эссе жазу үшін сәйкес тақырыптарды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	Theme 4. A sci-fi film review. Listening. Around the World in eighty days.	1) Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдалану.	1) Тыңдалым, айтылым дағдыларына жаттықтыру, естігені туралы ойларын жеткізеді.
	Theme 5. Discussion (question-answers)	1) Жалпы және білім беру тақырыптарының кең ауқымы бойынша өзіңіздің және басқалардың көзқарасын түсіндіріп, негіздеу.	1) Өз көзқарасын ауызша білдіреді.
	Subunit. Fear and phobias	1) Жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану; 2)басқалардың пікірлерін бағалау және сындарлы жауап беру; 3)автордың өзіндік ерекшелігін сақтай отырып, мазмұнын шығармашылықпен қайта ойлай отырып, мәтінді қайталап айту.	1) Шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 2) тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 3) шешендік өнерін көрсетеді.
	Theme 1. Writing an article on “Building your confidence”	1) Белгілі ортақ тақырыптар мен оқу бағдарламалары бойынша жазу жанрларының кең ауқымына мысалдар мен дәлелдер арқылы қажет	1) Тиісті шақ құрылымдарын қолдана отырып, тиісті жазу дағдыларын көрсетеді; 2) белсенді лексиканы пайдалана отырып, мәтін б о й ы н ш а

Stress and Fear		болған жағдайда дәйекті жазба дәлелдерін көрсету .	демонстрациялық сөйлем құрастырады.
	Theme 2. How can I improve my self-esteem? Discussion	1) Білім алушылардың кері байланысын бағалау және сындарлы жауап беру.	1) Білім алушылардың пікіріне сындарлы жауап береді; 2) шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 3)тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды тұстарын анықтайды.
	Theme 3. Giving advice on how to reduce stress (psychology). Simple Passive Voice Tenses.	1)Мәтін бойынша мәнді анықтау; 2)контексте пассивті дауысты қолдану ережелерін анықтау.	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық қайта жаңғырту арқылы жеткізеді; 2) диалогтік сөйлеуді дүние туралы бірқатар көзқарастарды ой елегінен өткізу және зерттеу құралы ретінде пайдаланады.
	Theme 4. Analysing and describing phobias and frightening situations. Grammar in context.	1) Әртүрлі жағдайларда фобияларды талдаңыз және сипаттау.	1) Кеңес электрондық поштасын жазу үшін сәйкес тақырыптарды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	Theme 5. Writing an email giving advice.	1) Фобиямен күресу үшін кеңес хатын құрастыру.	1) Жазбаша пікірін білдіреді.
	Subunit. Levels and Types of Managers	1) Skimming Reading бағдарламасын меңгеру; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша білдіру.	1) Қажетті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading); 2) зерттеу және қажетті ақпаратты табу дағдыларын қолданады.
	Theme 1. Who are Managers? Levels and Types of Managers (Mind-map)	1) Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша сөйлеушілердің әртүрлі көзқарастарын қабылдау; 2)шығармашылық және топта бірлесіп есептерді шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру.	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық қайта жаңғырту арқылы жеткізеді; 2) диалогтік сөйлеуді дүние туралы бірқатар көзқарастарды ой елегінен өткізу және зерттеу құралы ретінде пайдаланады.
			1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен

Unit 6. Principles of Management	Theme 2. Use of English. Relative clauses, determiners and quantifiers . The Functions of Managers	1) Белсенді және пассивті қарапайым қазіргі және өткен шақтардың кең ауқымын, сондай-ақ жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша әңгімелесуде қарапайым өткен шақтарды қолдану.	сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2)тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды; 3)тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мағынаны контекстен түсіндіреді.
	Theme 3. Organizational Structure	1) Мақала жазу үшін тақырыптар мен үлгілерді талдау дағдыларын қолдану; 2) сәйкес байланыстыратын сөздерді қолдану.	1) Мақала жазу үшін сәйкес тақырыптарды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	Theme 4. A portrait of an effective manager	1) Жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану.	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіреді.
	Theme 5. Preparing a Business Plan Theme 6. Progress Check 6 (Test)	1) Тақырып бойынша өз пікіріңізді жазбаша білдіру.	1) Мәтінді оқиды және оқу тақырыптарының ауқымы бойынша өз ойларын жазбаша түрде жеткізеді.
Reading for Pleasure	Subunit. Types of fiction books	1) Бейнелерді, көркемдік кеңістік пен уақытты, көрнекі құралдар мен фигураларды жасаудың құралдары мен тәсілдерін талдаңыз, автордың оларды пайдалану мақсатын түсіндіру.	1) Шығармадағы көркемдік кеңістік пен уақытты құру жолдарын көрсетеді; 2) мәтіннен экспрессивтік құралдар мен сөз тіркестерін табады; 3) автордың сөз өнері мен тілдің мәнерлі құралдарын қолдануын негіздейді.
	Theme 1. My best romance book	1) Тақырып бойынша өз пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Мәтінді оқиды және оқу тақырыптарының ауқымы бойынша өз ойларын ауызша және жазбаша түрде жеткізеді.
	Theme 2. A biography of my favourite author	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Негізгі проблемалық нүктелерді анықтайды.
		1) Үздіксіз формаларды және әртүрлі қарапайым	

	Theme 3. Pros and cons of reading a book. Writing a blog post	тамаша белсенді және пассивті формаларды, соның ішінде шақ үстеулерін қолдану, осы уақытқа дейін, соңғы кездері, менің бүкіл өмірім, таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша.	1) Мәтінді оқиды және оқу тақырыптарының ауқымы бойынша өз ойларын ауызша және жазбаша түрде жеткізеді.
Different Ways of Living	Subunit. People around the world	1)Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану.	1) Тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 2) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады; 3) тиісті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading).
	Theme 1. Grammar in context. Conditional sentences	1) If (if) тек шартты сөйлемнің үшінші түрінде ғана қолдану.	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық қайта жаңғырту арқылы жеткізеді.
	Theme 2. Shop clothes for women and men	1) Дағдыларды меңгеру Skimming Reading; 2) тақырып бойынша пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1)Тиісті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading); 2) тақырып бойынша белсенді лексиканы сөйлеуде және жазуда қолданады.
	Theme 3. Discussing whether money brings happiness. Skimming reading.	1) Рефлексия эссе жазу кезінде тақырыптар мен үлгілерді талдау дағдыларын қолдану.	1) Рефлексия эссе жазу үшін сәйкес айдарларды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	Subunit. Holiday activities, situations and accommodation	1) Топта шығармашылық және бірлескен есептерді шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын көрсету; 2) диалогтік сөйлеуді әлемге көптеген көзқарастарды ой елегінен өткізу және зерттеу құралы ретінде пайдалану.	1) Тақырып бойынша гипотеза жасау үшін иммиграцияны қолдайтын және оған қарсы дәлелдерді құрбыларымен талқылайды; 2) белсенді сөздіктерді пайдалана отырып, мәтін бойынша демонстрациялық сөйлем құрастырады.
			1)Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен

Amazing places	Theme 1. Grammar in context. Active and Passive Voice Perfect forms	1) Белсенді және пассивті қарапайым қазіргі және өткен шақтардың кең ауқымын, сондай-ақ жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша әңгімелесуде қарапайым өткен шақтарды қолдану.	сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды; 3) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мағынаны контекстен түсіндіреді.
	Theme 2. Describing photos from holiday	1) Тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Сәйкес зерттеу дағдыларын көрсетеді.
	Theme 3. Future Continuous Tense. A future city design	1) Әртүрлі болашақ белсенді және пассивті, сондай-ақ болашақ үздіксіз формаларды кең ауқымды таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша қолдану.	1) Дәлелді эссе жазу үшін сәйкес тақырыптарды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	Theme 4. Dream House: Design a home	1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану; 2) бұрын алған білімдерін басқа пәндерде (пәнаралық байланыс, CLIL) қолдану; 3) тақырып бойынша презентация құру; 4) сөйлеу және тыңдау дағдыларын топтарда шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдалану.	1) Сөйлеу және тыңдау дағдыларын топта шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдаланады; 2) тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті пайдаланады.
	Theme 5. Places I'd like to visit. Presentation	1)Тарихтан бұрын алған білімдерін қолдану; 2)материалды зерттеу және баяндау дағдыларын меңгеру. Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген сұхбаттардағы, соның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелердегі нақты	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіреді; 2)әртүрлі болашақ белсенді және пассивті, сондай-ақ келешек үздіксіз формаларды кең ауқымды таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша қолданады.

		ақпаратты және маңызды сәттерді бөлектеу.	
Work and inventions	Various occupations	1)Шығармашылық және топта бірлесіп тапсырмаларды шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша білдіру.	1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды; 3) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мағынаны контекстен түсіндіреді.
	Theme 1. Investigating the world of work. Fashion vs Architecture	1) Алған білімдерін таныс және бейтаныс жағдайларда қолдану.	1) Өтілген тақырып бойынша грамматикалық және лексикалық материалды меңгереді; 2) барлық тілдік дағдыларды дұрыс қолданады. Тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды.
	Theme 2. Considering success in business	1) Тақырып бойынша пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Зерттеу және қажетті ақпаратты табу дағдыларын қолданады.
	Subunit. Thoughts around us	1) Проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру ; 2) ттақырып, мәселе бойынша өзіндік пікір айту.	1) Мәтін бойынша демонстрациялық сөйлем құрастырады; 2) тақырыпқа және көтерілген мәселеге өз көзқарасын білдіреді; 3)тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті пайдаланады.
	Theme 1. Opinions about future career. Discussion	1)Тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі тұрғысынан ауызша және жазбаша мәлімдемелерді бағалайды; 2) жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген сұхбаттардағы нақты ақпаратты және маңызды сәттерді, соның ішінде таныс емес	1) Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 2) тақырып бойынша сөйлесу үшін сәйкес

Future Career Perspectives		тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелерді бөлектеу.	тақырып лексикасы мен синтаксисін өзгертеді.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
29-қосымша

Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің мақсаты – отандық тарихтың негізгі оқиғалары мен процестерін оқыту негізінде тарихи санаға, азаматтылық пен отансүйгіштік қасиеттерге ие, тарихи білім мен дағдыларды оқу және қоғамдық іс-әрекеттерде тиімді және шығармашылықпен қолдана алатын тұлға қалыптастыру.

3. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы қоғамның әртүрлі тарихи кезеңдеріндегі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси және мәдени дамуының негізгі мәселелері туралы білім қалыптастыру;

2) тарихи қалыптасқан мәдени, ұлттық дәстүр, әлеуметтік және адамгершілік нормаларды білім алушылардың түсінуі негізінде оларда азаматтылық пен қазақстандық бірегейлікті, дүниетанымдық ұстанымдарды тәрбиелеу;

3) әлемдік тарихи процестегі Қазақстанның орны мен рөлі туралы жалпы тұтас түсінік қалыптастыру;

4) тарихи оқиғалар, құбылыстарды тарихи заңдылықтарды ескере отырып зерттеу, оқиғалар мен тұлғаларға қатысты пікірлер мен берілген бағаларды салыстыру және сыни тұрғыдан талдау дағдыларын дамыту, өткен кезеңмен қазіргі уақытқа қатысты пікірталастық мәселелерге өзіндік көзқарасты қалыптастыру;

5) өлке тарихын зерделеу, өлкетанулық жұмыстарды жүргізу дағдыларын дамыту;

6) әртүрлі тарихи деректермен жұмыс істеу, тарихи ақпаратты іздеу және жүйелеу дағдыларын дамыту;

7) әртүрлі деректерді қолдана отырып, жобалық, зерттеу әрекетін және тарихи реконструкция дағдыларын дамыту;

8) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерді түсіну үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

9) коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру, оның ішінде, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қолдану.

4. Оқу бағдарламасы тарихи ойлаудың негізгі дағдыларын қалыптастыруға бағытталған: тарихи дереккөздерді түсіндіру, уақыт пен кеңістіктегі бағдар, тарихи талдау және түсіндіру дағдылары.

Тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру, сондай-ақ "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқыту мақсаттарын тиімді іске асыру: 1) өзгеріс пен сабақтастық; 2) себеп пен салдар; 3) дәлел; 4) ұқсастық пен айырмашылық; 5) маңыздылық; 6) интерпретация .

Пәннің мазмұны 8 бөлімнен тұрады:

1) өркениет: даму ерекшеліктері. Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы. "Орталық Азия" ұғымының тарихи және географиялық аспектілері. Орталық Азияның дәстүрлі өркениеттерін зерттеу тарихы. Орталық Азия өркениеттері пайда болуының факторлары. Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтарының ерекшеліктері. Ұлы Дала өркениеті. "Ұлы Дала" ұғымының тарихи-географиялық сипаттамасы. Ұлы дала өркениетінің қайнар көзі және қалыптасуының ерекшеліктері (энеолит, қола дәуірі). Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің ерекшеліктері. Ерте көшпенділер дәуіріндегі Ұлы Дала өркениеті. Ұлы Дала ежелгі мәдениеттерінің сабақтастығы және өзара байланысы. Ерте көшпенділер өркениетінің әлемдік тарихи процестер барысына әсері. Орталық Азия

және әлемдік өркениет. Орталық Азия халықтарының әлемдік материалдық мәдениеттің дамуына қосқан үлесі. Орталық Азия халықтарының әлемдік рухани мәдениеттің дамуына қосқан үлесі;

2) этникалық және әлеуметтік процестер. Қазақ халқының шығу тегі. "Антропогенез ", "этногенез", "этнос" ұғымдары. Қазақстан аумағындағы этногенез және этникалық процестер. Қазақ этносының қалыптасуы – көп ғасырлық этникалық процестердің нәтижесі. Мәдени-генетикалық код - ұлттың негізі. Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы. Қазақтарда ру-тайпалық құрылым қалыптасуының тарихи шарттары. Қазақтардың ру-тайпалық құрылымының эволюциясы. Туыстық принциптердің және рулық құрылымның функционалдық маңызы. "Ауызша тарихнама", "шежіре", "ру", "тайпа", "ата-жұрт", "атамекен", "ел" ұғымы. Қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасуының біріктіруші рөлі. Дәстүрлі қазақ қоғамының әлеуметтік жіктелуі. "Ақсүйек", "қарасүйек", "хан", "сұлтан", "би", "батыр" ұғымдары. Дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың қызметі;

3) мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттер. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттердің саяси ұйымдасуы. " Мемлекет", "билік", "саяси ұйым" ұғымдары. Ұлы Дала көшпенділерінің империялары. Түркі империясы - көшпенділер мемлекеттілігінің классикалық үлгісі. Ұлы Түрік қағанатының қалыптасуы мен дамуы. Түркі империясының мұрагерлері. Мемлекеттік құрылым түрлерінің сабақтастығы. Ерте және дамыған орта ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің геосаяси белсенділігі. Түркі әлемінің қалыптасуы мен дамуындағы түркі империясының рөлі. Шыңғысхан империясы және оның мұрагерлері. Шыңғысханның әлем тарихындағы рөлі. Қазақстан аумағында ұлыс жүйесінің дамуы. XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігі және олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер етуі. Қазақ хандығы – Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет. Ақ Орда мен Қазақ хандығының тарихи сабақтастығы. Қазақ хандығының құрылуы – Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі. Қазақ хандарының Қазақ мемлекетінің қалыптасуы мен нығаюындағы рөлі. Қазақ хандығының саяси институттары. Мемлекеттік құрылым түрлерінің сабақтастығы. Бабаларымыздың ұлан-ғайыр аумақты қорғап сақтаудағы рөлі. Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттіліктің қайта жаңғыртылуы. Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуы. Қазақ халқының мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру үшін жүргізген ұлт-азаттық күресі. Түркістан (Қоқан) және Алаш автономиясы түрінде мемлекеттік егемендіктің қалпына келтірілуі. Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі. "Автономдық кеңес республикасы", "Кеңес одағы республикасы", "унитарлы мемлекет" ұғымдары. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының жетістіктері мен қайшылықтары. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуы. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуындағы Тұңғыш Президент Н.Ә. Назарбаевтың рөлі. Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздігінің қалпына келтірілуі –

тарихи процестердің заңды нәтижесі. Қазақстан Республикасының мемлекеттік стратегиялары мен бағдарламалары;

4) мәдениеттің дамуы. Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті – дала өркениетінің мұрасы. Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнері. " Мәдениет", "дала өркениеті", "материалдық мәдениет", "рухани мәдениет", " қолданбалы өнер", "мәдени мұра" ұғымдары. Қазақстандағы тарихи-этнографиялық процестердің эволюциясы және сабақтастығы. Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы. " Әдет-ғұрып" "рәсім", "салт-дәстүр", "діл (менталитет)" ұғымдары. Қазақ халқының рухани-адамгершілік құндылықтары: әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер. Туған жерге, оның мәдениеті мен салт-дәстүріне құрмет көрсету- шынайы патриотизмнің көрінісі. Дала өркениеті тарихымен мәдениетінің ескерткіштері. Тарихи және мәдени ескерткіштердің классификациясы. Қазақстанның рухани құндылықтары – ұлттық бірегейліктің негізі. Қазақ халқының әдеби және музыкалық мұрасы: бастауы, дәстүрі, қазіргі уақыттағы дамуы. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның мәдениеті. Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтар. Жаңа бағыттар мен жанрлар. Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет. Қазақстандық мәдениеттің дамуы. Жаңа бағыттар мен жанрлар. Халықаралық мәдени кеңістікке кірігу процесі;

5) өркениет: экономикалық даму ерекшеліктері. Қазақтардың тіршілігін қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі. Қазақстан аумағындағы көшпелі мал шаруашылығы және егіншілік. Қазақстан халқының тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінің қалыптасуына және дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсері. "Тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі", "қоныстану жүйесі", "экожүйе" ұғымдары. Дәстүрлі шаруашылық қызмет түрлерінің классификациясы. Қазақ халқының тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесіндегі кәсіптері мен қолөнері. Қазақтардың қолөнері мен кәсіптерінің этнографиялық зерттелуі. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері. Ұлы Жібек жолының Қазақстан аумағындағы бағыттары мен жолдары. Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі. Отырықшы және көшпенді халықтардың экономикалық және мәдени өзара қарым-қатынасы және өзара әсері. Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік-экономикалық дамуы. "Экономикалық жүйе", "дәстүрлі (аграрлы) экономика", "жоспарлы (социалистік) экономика" ұғымдары. XX ғасырда Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын анықтаған факторлар. Қазақстан Республикасы экономикасының даму кезеңдері. Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық даму болашағы;

6) саяси-құқықтық процестер. Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы. "Аграрлық саясат", "көші-қон саясаты", "моноэтностық құрам" ұғымдары. Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдері. Кеңестік кезеңде Қазақстандағы полиэтникалық қоғамның қалыптасуы. "Депортация", "арнайы қоныс аударылғандар", "полиэтникалық қоғам", "ұлттық саясат", "интернационализм"

ұғымдары. Кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының өзара мәдени әсерлері. Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты. "Көші-қон ", "эмиграция", "иммиграция", "репатриант", "диаспора", "ирридента" ұғымдары. Қазақстан Республикасының көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтары. Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделі. Қазақстанның саяси-әлеуметтік және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі;

7) қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы. Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанда қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы. "Зар заман" ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастары. "Алаш" – қоғамдық ой және ұлттық идея. "Алаш" ұлттық идеясының тұжырымдамалық негіздері. Қазақ мемлекеттілігінің даму жолдары туралы ұлттық зиялылардың қоғамдық-саяси көзқарастары ("Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары). "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізі. Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтары. "Мәңгілік Ел" идеясының біріктіруші құндылықтарының маңыздылығы. Мемлекеттің идеология саласындағы саясаты;

8) білім мен ғылымның дамуы. Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы. Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы. Ортағасырлық Қазақстанның көрнекті ғалымдары мен ойшылдары. XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы. XVIII-XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы зерттеулер. Зерттеушілердің Қазақстандағы ғылымды дамытуға қосқан үлесі. XIX ғасырда Қазақстанда оқу орындарының пайда болуы мен дамуы. XIX ғасырда -XX ғасырдың басында Қазақстанда өмір сүрген білім беру мекемелерінің ерекшеліктері. Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары. Сауатсыздықты жою. Мектептік, кәсіби және жоғары білім беру. Кеңестік білім беру жүйесінің реформалары. Қазақстан ғылымын дамытудағы Қазақ КСР Ғылым академиясының рөлі. Қазақстанның көрнекті ғалымдары. Кеңестік саяси жүйе жағдайында Қазақстан ғылымы дамуының қиындықтары және қарама-қайшылықтары. Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі. Тәуелсіздік жылдарындағы Қазақстан Республикасының білім және ғылым жүйесінің дамуы: жетістіктері, проблемалары және болашағы. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесінің жаңғыртылуы. Қазақстанның әлемдік білім және ғылым кеңістігіне кірігуі. Қазақстан Республикасының білім және ғылым саласындағы стратегиялары мен бағдарламалары. Қазақстан Республикасының "Болашақ" халықаралық білім беру бағдарламасы. Қазақстан Республикасының инновациялық ғылыми және білім беру ұйымдары.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырып атаулары	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		теориялық	практикалық
1 бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері.			
1.1.Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы.	+	+	+
1.11-тақырып. Орталық Азия: ұғымының тарихи және географиялық аспектілері.			
Тақырып 1.1.2.Орталық Азияның дәстүрлі өркениеттерін зерттеу тарихы.			
Тақырып 1.1.3. Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтары.			
1.2."Ұлы Дала" өркениеті .	+	+	+
Тақырып 1.2.1. "Ұлы Дала" ұғымының тарихи-географиялық сипаттамасы.			
Тақырып 1.2.2. Ұлы дала өркениетінің қайнар көзі			

және қалыптасуының ерекшеліктері (энеолит, қола дәуірі).			
Тақырып 1.2.3. Ерте көшпенділер дәуіріндегі Ұлы Дала өркениеті.			
1.3.Орталық Азия және әлемдік өркениет.			
Тақырып 1.3.1. Әлемдік мәдениеттің дамуына Орталық Азия халықтарының қосқан үлесі			
Тақырып 1.3.2. Зерттеу жұмысы. Әлемдік өркениет тарихындағы Ұлы Дала			
2 бөлім. Этникалық және әлеуметтік процестер			
2.1. Қазақ халқының шығу тегі.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Қазақстандағы этногенез және этникалық процестер.			
2.2. Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Қазақтардың ру-тайпалық құрылымы қалыптасуының тарихи шарттары.			
Тақырып 2.2.2. Дәстүрлі қазақ қоғамының әлеуметтік жіктелуінің ерекшеліктері.			
Тақырып 2.2.3. Зерттеу жұмысы. Дәстүрлі қазақ қоғамының этноәлеуметтік ұйымдасуы.			
3 бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан.			
3.1. Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттер.	+	+	+

Тақырып 3.1.1. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттердің саяси ұйымдасуы.			
3.2. Ұлы Дала көшпенділерінің империялары.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Түркі империясы - көшпенділер мемлекеттілігінің классикалық үлгісі. Түркі империясының мұрагерлері.			
Тақырып 3.2.2. Шыңғысхан империясы және оның мұрагерлері.			
3.3. Қазақ хандығы - Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет.	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Ақ Орда - Қазақ хандығының негізі.			
Тақырып 3.3.2. Қазақ хандығы: мемлекеттің саяси институттары.			
3.4. Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттіліктің қайта жаңғыртылуы.	+	+	+
Тақырып 3.4.1. Мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру жолындағы қазақ халқының күресі.			
Тақырып 3.4.2. Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі.			
Тақырып 3.4.3. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуы.			
3.4.4. Зерттеу жұмысы. Қазақ мемлекеттілігінің эволюциясы.			
4 бөлім. Мәдениеттің дамуы.			
4.1. Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті - дала өркениетінің мұрасы.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Қазақ халқының материалдық			

мәдениеті және қолданбалы қолөнері.			
Тақырып 4.1.2. Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы.			
Тақырып 4.1.3. Әлеуметтік-экономикалық дамудың қазақтардың дәстүрлі дүниетанымының қалыптастырудағы орны.			
Тақырып 4.1.4. Қазақ халқының дәстүрлі шаруашылық-мәдени типтері.			
Тақырып 4.1.5. Қазақ халқының әдеби және музыкалық мұрасы.			
4.2. Кеңестік кезеңдегі Қазақстан мәдениеті.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтар.			
4.3. Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет.	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Мәдениеттің қазіргі кезеңдегі дамуы.			
Тақырып 4.3.2. Зерттеу жұмысы. Мәдениет және дәстүр – ұлттың генетикалық коды			
5 бөлім. Өркениет: экономикалық даму ерекшеліктері.			
5.1. Қазақтардың тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы.			
Тақырып 5.1.2. Қолөнер мен кәсіптер.			
5.2. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері.			
Тақырып 5.2.1. Қазақстан қала мәдениетінің			

дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі.			
Тақырып 5.2.2. Ұлы Жібек жолының әлеуметтік-мәдени маңызы. X ғ.-XII ғ. қала мәдениетінің дамуы.			
Тақырып 5.2.3. Экономикалық және мәдени өзара қарым-қатынас және өзара әсері.			
5.3. XVIII –XIX ғғ.Қазақстанның әлеуметтік – экономикалық дамуы.			
Тақырып 5.3.1. XX ғасырдың басындағы қазақтың дәстүрлі шаруашылығының күйреуі.			
Тақырып 5.3.2. XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының дамуы.			
Тақырып 5.3.3. Қазақстан Республикасының экономикалық даму бағыты.			
Тақырып 5.3.4. Зерттеу жұмысы. Әртүрлі тарихи кезеңдердегі Қазақстанның экономикалық даму ерекшеліктері.			
6 бөлім. Саяси-құқықтық процестер.			
6.1. Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Қазақстан халқының моноэтникалық құрамының өзгеруі (XVIII ғасыр - XX ғасырдың басы).			
Тақырып 6.1.2. Кеңестік кезеңде Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасуы.			
6.2 Қазақстан Республикасының			

этносаралық қатынастар саласындағы саясаты.			
Тақырып 6.2.1. Қазақстан Республикасының көші-қон саясаты			
Тақырып 6.2.2. Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық үлгісі.			
Тақырып 6.2.3. Қазақстанның қоғамдық-саяси және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі.			
Тақырып 6.2.4. Зерттеу жұмысы. Қазақстан этностары: тарихы мен тағдыры.			
7 бөлім. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы.			
7.1. Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Қоғамдық-саяси ойдың бастауы және дамуы.			
Тақырып 7.1.2. Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы.			
Тақырып 7.1.3. "Зарзаман" ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары.			
Тақырып 7.1.4. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастары.			
7.2. "Алаш" –қоғамдық ой және ұлттық идея.	+	+	+
Тақырып 7.2.1. "Алаш" ұлттық идеясының тұжырымдамалық негіздері.			
Тақырып 7.2.2. "Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократт			

арының саяси көзқарастары.			
7.3. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы - XXI ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негіз .			
Тақырып 7.3.1. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізі.			
Тақырып 7.3.2. Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтары.			
Тақырып 7.3.3. Зерттеу жұмысы.Қоғамдық-саяси ойдың біріктіруші рөлі.			
8 бөлім. Білім мен ғылымның дамуы.			
8.1. Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы.			
8.2. XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы.			
Тақырып 8.2.1. XVIII-XX ғасырдың басында Қазақстандағы зерттеулер.			
Тақырып 8.2.2. XIX - XX ғасырдың басында Қазақстандағы оқу орындарының қызметі.			
Тақырып 8.2.3. XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағындағы ғылыми мекемелер мен кешенді зерттеулер.			
Тақырып 8.2.4. Кеңестік кезеңдегі халық ағарту ісі .			
Тақырып 8.2.5. Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары.			

Тақырып 8.2.6. Қазақ КСР Ғылым Академиясы – КСРО-ның ірі ғылыми орталығы.			
8.3. Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі.			
Тақырып 8.3.1. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесіндегі өзгерістер және зияткерлік білім.			
Тақырып 8.3.2. Қазақстан Республикасы білімімен ғылымы дамуының мәселелері мен болашағы .			
Тақырып 8.3.3. Зерттеу жұмысы. Білім мен ғылымға үлес қосқан менің өлкемнің тұлғалары.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы	1)"Орталық Азия" ұғымын аймақтың тарихи және географиялық ерекшеліктерін сипаттау үшін пайдалану.	1) "Орталық Азия" ұғымының тарихи және географиялық ерекшеліктерін талдайды; 2)Әлемдік өркениеттегі Орталық Азия өркениетінің рөлін талдайды
		1) Әлемдік өркениеттегі Орталық Азияның рөлі туралы ғалымдардың пікірлері негізінде қорытынды жасау.	1) Орта Азияның әлемдік өркениетке қосқан рөлін анықтайды; 2) әлемдік өркениеттегі Орталық Азияның рөлі туралы ғалымдардың пікірлерін талдайды.
		1) Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтарының ерекшеліктерін сипаттау.	1) Орта Азияның ежелгі өркениетінің ерекшеліктерін анықтайды; 2) орталық Азия өркениетінің ежелгі ошақтарының қалыптасуы мен дамуын талдайды.

Өркениет: даму ерекшеліктері	"Ұлы Дала" өркениеті.	1)Ұлы дала өркениетінің пайда болуы мен қалыптасу ерекшеліктерін түсіндіру.	1)"Ұлы Дала" тарихи-географиялық аймағын анықтайды; 2) Тарихи дерек көздерді талдау негізінде "Ұлы Дала" ұғымының мәнін түсіндіреді.
		1) Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің ерекшеліктерін сипаттау.	1) Ұлы дала өркениетінің пайда болуы мен қалыптасу ерекшеліктерін анқтайды (энеолит, қола дәуірі); 2) Ұлы дала ежелгі мәдениеттерінің сабақтастығын және өзара байланысын талдайды.
	Орталық Азия және әлемдік өркениет	1) Орталық Азия халықтарының материалдық мәдениет жетістіктерін талдау арқылы адамзаттың дамуына қосқан үлесін анықтау.	1) Отырықшы-егіншілік және көшпелі өркениет арасындағы сауда-экономикалық байланысты сипаттайды; 2) әлемдік мәдениеттің дамуына Орталық Азия халықтарының қосқан үлесін саралайды.
Этника лық және әлеуметтік процестер	Қазақ халқының шығу тегі	1) Этникалық процестердің сабақтастығын анықтай отырып, Қазақстан аумағындағы этногенездің кезеңдерін айқындау.	1) Қазақстандағы этникалық процестерді түсіндіру үшін " антропогенез", " этногенез", "этнос" ұғымдарын пайдаланады; 2) Қазақстан аумағындағы ежелгі және ортағасырлық тарихи оқиғалар арқылы этногенездің кезеңдерін сипаттайды.
	Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы	1) Тарихи кезеңдерді талдау негізінде қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасу түрінің қалыптасу алғышарттарын талдау.	1) Қазақтардың этникалық құрылымын сипаттау үшін "ру", " тайпа", "жүз", "ата-жұрт", "ата-мекен" ұғымдарын пайдаланады; 2) қазақтардың ру-тайпалық құрылымы қалыптасуының тарихи шарттарын атайды; 3)Дәстүрлі қазақ қоғамындағы ру-тайпалық құрылымына баға береді.

	және әлеуметтік ұйымдасуы	1) Дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың функционалдық рөлін ашып көрсету.	1)Қазақтардың әлеуметтік жіктелуіне тән ерекшеліктерді анықтау үшін "ақсүйек", " қарасүйек ", "хан", " сұлтан", "би", "батыр" ұғымдарын пайдаланады; 2) қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасуының біріктіруші рөлін анықтайды.
Мемлекет соғыс және революциялар тарихынан	Қазақстан территория сындағы ерте мемлекеттер	1) Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін түсіндіру.	1) Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттерді анықтайды; 2) Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін анықтайды; 3) Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттердің саяси құрылымы туралы дереккөздері мәліметтерін саралайды.
	Ұлы Дала көшпенділе рінің империялары	1) Деректерді талдау негізінде түркі мемлекеттерінің дамуын зерттеу, мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтау.	1)1) Түркі империясының саяси-экономикалық даму ерекшелігін түсіндіреді.
		1) Қазақстан аумағында ұлыс жүйесінің дамуын зерттеу.	2)1) Мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтай отырып, Қазақстан аумағында ұлыс жүйесінің ерекшелігін талдайды
		1) XIII -XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігін сипаттау арқылы, олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер ету дәрежесін анықтау.	1) XIII-XVғ.ғ. мемлекеттердің Еуразиядағы басты тарихи оқиғалардағы белсенділігін сипаттайды .
		1) Қазақстанда мемлекеттіліктің	1) Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи

		қалыптасуының тарихи кезеңдерін түсіндіру.	кезеңдері мен ерекшеліктерін сипаттайды.
	Қазақ хандығы - Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет	1)Қазақ хандығының құрылуын Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі ретінде зерттеу.	1)Қазақ хандығының құрылуын Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі ретінде тұжырымдайды.
		1) Мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтай отырып, Қазақ хандығының саяси институттарының ерекшеліктерін зерттеу.	1) Қазақ хандығының саяси институттары мен ерте көшпелі мемлекеттерін салыстырмалы талдау негізінде көшпелі өркениеттердің мемлекеттік құрылымы нысандарының сабақтастығын дәлелдейді.
		1) Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуының себеп-салдарын анықтау.	1) Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуының себеп-салдарын анықтайды; 2) қазақ жеріндегі әскери бекіністердің мақсатын талдайды.
		1) Мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру жолындағы қазақ халқының күресін зерттеу.	1) Қазақ халқының ұлт-азаттық көтерілістерінің кезеңдерін сипаттайды.
	Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттілік тің қайта жаңғыртылуы	1) Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі кезеңіндегі қоғамдық-саяси дамуындағы жетістіктері мен қарама-қайшылықтарын талдау.	1) "Автономдық кеңес республикасы", "кеңес одағы республикасы", " унитарлы мемлекет" ұғымдарын пайдалану арқылы Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрін талдау; 2)Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының жетістіктерін сипаттайды; 3)Қазақстанның кеңестік кезеңдегі қоғамдық-саяси дамуындағы қайшылықтардың себебін анықтайды.

		1) Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын зерттей отырып Қазақстан Республикасының даму бағдарларын болжау.	1) Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын саралай келе қазіргі кезеңдегі қол жеткізген табыстар мен салыстырады; 2) Қазақстанның болашақтағы дамуына байланысты болжамдар жасайды.
Мәдениеттің дамуы	Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті - дала өркениетінің мұрасы	1) Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнердегі жеткен жетістіктерін талдау.	1) "Мәдениет", "дала өркениеті", "материалдық мәдениет", "рухани мәдениет", "қолданбалы өнер", "мәдени мұра" ұғымдарын пайдалану арқылы қазақ халқының мәдени жетістіктерін сипаттайды; 2) Қазақ халқының ұлттық ерекшелігін сақтауда материалдық мәдениет пен қолданбалы өнердің орнын айқындайды; 3) Қазақстандағы тарихи-этнографиялық процестердің сабақтастығын талдайды.
		1) Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы Ұлы Дала өркениетінің жалғасы екендігін дәлелдеу.	1) "Әдет-ғұрып" "рәсім", "салт-дәстүр", "діл (менталитет)" ұғымдарын пайдалану арқылы қазақ халқының дәстүрлі дүниетанымын анықтайды.
		1) Әлеуметтік-экономикалық дамудың қазақтардың дәстүрлі дүниетанымының қалыптастырудағы орнын анықтау.	1) Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымының қалыптасуына көшпелі өркениеттің тигізген әсерін талдайды.
		1) Қазақстан жеріндегі дәстүрлі шаруашылық-мәдени типтердің ерекшелігін сипаттау.	1) Қазақтың дәстүрлі шаруашылық-мәдени типтерін сипаттайды.
			1) Қазақ халқының мәдени мұрасындағы

		1) Қазақ әдебиеті мен музыкалық мұрасының маңызды жетістіктерін халықтың рухани - адамгершілік құндылықтары тұрғысынан сипаттау.	ауыз әдебиетінің маңызын анықтайды; 2)Фольклор және зерттеушілер еңбектерінің негізінде дәстүрлі музыкалық мәдениеттің бастаулары мен ерекшеліктерін айқындайды.
	Кеңестік кезеңдегі Қазақстан мәдениеті	1) Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтарды талдау.	1) Кеңестік дәуірдегі Қазақстан мәдениеті саласындағы жаңа бағыттарды және жанрларды анықтайды; 2) Кеңестік дәуірдегі мәдениеттің даму ерекшеліктерін қорытындылай отырып, жетістіктер мен қайшылықтарды талдайды.
	Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет	1)Мәдениеттің қазіргі кезеңдегі дамуы сипаттау .	1) Қазақстан Республикасының мәдениет саласындағы жаңа бағыттарын және жанрларды сипаттайды; 2) Халықаралық мәдени кеңістікке кірігу процесін түсіндіреді.
		1) Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы ерекшеліктерін айқындау .	1) Қазақстан халқының тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінің қалыптасуына және дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсерін зерттейді; 2) Көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің ерекшеліктерін " тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі" , "қоныстану жүйесі", "экожүйе" ұғымдарын пайдалана отырып талдайды.
		1) Қазақ қолөнері мен кәсібінің дамуын	1) Қазақ қолөнері мен кәсібінің дамуын этнографиялық материалдар негізінде талдайды;

		этнографиялық материалдар негізінде сипаттау.	2) Қазіргі қазақ қолөнерінің даму бағыттарын сипаттайды.
		1) Қазақстандағы қала мәдениетінің дамуына Ұлы Жібек жолының тигізген рөлін талдау.	1) Картаны пайдаланып, Ұлы Жібек жолының Қазақстан аумағындағы бағыттары мен жолдарын зерттейді; 2) Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөліне баға береді.
	Қазақтардың тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері	1) Отырықшы және көшпелі өркениет арасындағы өзара байланыстарды сипаттау.	1) Сауда-экономикалық қарым-қатынастар жүйесінде көшпелі және отырықшы халықтың өзара қарым-қатынасын сипаттайды; 2) Дереккөздер негізінде көшпелі және отырықшы халықтың мәдени өзара әсерін талдайды.
		1) Көшпелі және отырықшы мәдениеттің өзара байланысын сипаттау.	1) Сауда-экономикалық қатынастар жүйесіндегі отырықшы және көшпелі халықтың мәдениетінің өзара әсерін сипаттайды; 2) Отырықшы және көшпелі халықтың өзара мәдени байланысын талдайды.
Өркениет: экономикалық дамудың ерекшеліктері		1) XVIII –XIX ғғ. Қазақстандағы әлеуметтік – экономикалық дамуын сипаттайтын факторларды талдау.	1) Қазақстанның XVIII-XIX ғасырдағы әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын айқындайтын оң және теріс факторларды айқындайды; 2)Ресейдің отарлау саясаты кезеңіндегі өлкенің әлеуметтік-экономикалық дамуын талдайды.
		1) XX ғасырдың басындағы қазақтың дәстүрлі шаруашылығының күйреу себебін анықтау.	1) Дәстүрлі мал шаруашылығының бұзылуына Ресейдің отарлау саясатының тигізген әсерін талдайды; 2)Кеңес өкіметінің жүргізген экономикалық реформаларының қазақ

			ұлтының жойылып кету қаупіне тигізген әсерін зерттейді.
	Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік-экономикалық дамуы	1) XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының дамуы бағыттарын айқындайтын факторларды талдау.	1)"Экономикалық жүйе", "дәстүрлі (аграрлы) экономика", "жоспарлы (социалистік) экономика" ұғымдарын пайдалана отырып, Қазақстанның экономикалық даму ерекшеліктеріне талдау жасау; 2)XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының даму бағыттарындағы басымдылықтар мен қайшылықтарды талдайды.
		1)Қазақстан Республикасының экономикасының дамуы кезеңдері мен ерекшеліктерін талдау.	1)Қазақстан Республикасы экономикасының даму кезеңдерін талдайды, олардың қазіргі кездегі ерекшеліктерін анықтайды; 2)Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын және Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуының негізгі бағыттарын талдайды; 3)Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық даму болашағына болжау жасайды.
	Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы	1)Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру кезеңдерін зерттеу .	1) "Аграрлық саясат", " көші-қонсаясаты", " моноэтностық құрам" ұғымдарын пайдалана отырып, Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру үрдісіне талдау жасайды; 2)Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеруінің себептерін анықтайды; 3)Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық

			құрамының өзгеруінің себептерін талдайды.
		1)Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның полиэтникалық қоғамның қалыптасуы ерекшелігін сипаттау.	1)Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру себептерін талдайды; 2)Кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының өзара мәдени байланысын зерттейді.
Саяси-құқықтық процестер	Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты	1)Қазақстан Республикасының көші-қон саясаты талдау.	1)Көші-қон саясатының ерекшеліктерін анықтау үшін "көші-қон", " эмиграция", "иммиграция ", "репатриант", " диаспора", "ирридента" ұғымдарын пайдаланады; 2) Қазақстандық заңнаманың және мемлекеттік бағдарламалардың негізінде көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтарын талдайды.
		1)Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделін талдау.	1) Мемлекеттік стратегияларды және бағдарламаларды зерттеу негізінде ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық үлгісіне баға береді.
		1)Қазақстанның саяси-әлеуметтік және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі айқындау.	1)Ұлттық бірлікті және қазақстандық бірегейлікті нығайтудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін анықтайды.
		1)Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын талдау.	1) Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын анықтайды; 2)Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесіне баға береді.
			1)Қазақ хандығы дәуіріндегі тарихи

Қоғамдық-саяси ойдың дамуы	Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы	1)Қазақ хандығы дәуіріндегі тарихи тұлғалардың қоғамдық-саяси идеяларын талдау.	тұлғалардың қоғамдық-саяси идеяларының мемлекеттің біртұтастығын сақтаудағы рөлін зерттейді.
		1)"Зарзаман" ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтарын анықтау.	1) Қазақ ұлттық мемлекеттілігінің тарихи тағдыры туралы " Зар-заман" өкілдері идеяларының маңыздылығын зерттейді .
		1)XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастарын талдау.	1)Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесіне баға береді.
	"Алаш" –қоғамдық ой және ұлттық идея	1)"Алаш" ұлттық идеясының тарихи негіздерін анықтау.	1) Қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдайды; 2)Қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау арқылы қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға береді; 3) Қазақ зиялыларының Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойының дамуына қосқан үлесін бағалайды.
		1) "Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастарын талдау.	1)"Алаш" қозғалысының ұлттық сананың оянуына тигізген әсерін анықтайды; 2)XX ғасырдың басындағы ұлттық баспасөздің рөлін анықтайды.
		1)Алашорда автономиясының ұлттық демократиялық бағытын сипаттау.	1)Әлихан Бөкейханның саяси көшбасшылық қызмет зерттейді; 2)Алашорда автономиясы мен қазақ зиялыларының тарихи маңызына баға береді.
		1)Алашорда үкіметінің мемлекеттік бағдарламасын талдау.	1)Алашорда үкіметінің мемлекеттік бағдарламасын талдай отырып, ұлттық мемлекеттің формасын,

			білім берудегі негізгі бағыттарды анықтайды.
	"Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы - XXI ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негіз	1)"Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізін анықтау; 2)Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтарын талдау.	1)"Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізін анықтайды ; 2)"Мәңгілік Ел – патриоттық актісін" және "Қазақстандық бірегейлікті және бірлікті нығайту және дамыту тұжырымдамасын" зерттеу негізінде мемлекеттің идеология саласындағы саясатын түсіндіреді.
	Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы	1)Ғылымның дамуына Қазақстандағы ортағасырлық ғалымдардың қосқан үлесін зерттеу.	1) Ортағасырлық ойшылдардың Қазақстанның ғылыми білімін дамытуға қосқан үлесін бағалайды.
	XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы	1)XVIII-XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы зерттеулерлердің негізгі бағыттарына талдау жасау.	1)XVIII-XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы ғылыми зерттеулердің негізгі бағыттарын анықтайды; 2)XVIII-XX ғасырдың басындағы білім беру мекемелерінің негізгі қызметін талдайды.
		1)XIX-XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағында оқу орындардың дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты анықтау.	1)XIX-XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағында оқу орындардың бағыттарын анықтайды; 2) XIX-XX ғасырдың басындағы Қазақстанда өмір сүрген білім беру мекемелерін қызметтік ерекшеліктеріне сәйкес жіктеп баға береді.
		1)XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағында жүргізілген ғылыми экспедициялардың мақсаты мен маңызын сипаттау.	1)XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағында жүргізілген ғылыми экспедициялардың өлкенің әлеуметтік-экономикалық дамуына тигізген әсерін анықтайды; 2)Қазақ зиялыларының қалыптасуының ұлттың

Білім мен ғылымның дамуы			оянуына тигізген әсерін талдайды.
		1)Қазақстандағы кеңестік халық ағарту ісінің жүргізілу бағыттарын анықтау.	1)Дала өлкесіндегі ауылдық мектептердегі білім беруді сипаттайды. 2)Жоғарғы оқу орындарының ашылуын талдайды.
		1)Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтарын талдау.	1)Қазақстандағы кеңестік білім беру жүйесінің даму кезеңдерін сипаттайды; 2)Қазақстандағы кеңестік білім беру жүйесін реформалауды талдай отырып, жетістіктері мен қайшылықтарын анықтайды.
		1)Қазақстан ғылымын дамытудағы Қазақ КСР Ғылым академиясының рөлін анықтау.	1)Қаз КСР Ғылым Академиясының Қазақстан ғылымының дамуына қосқан үлесіне баға береді; 2)Кеңестік кезеңдегі ғылымның дамуына Қазақстанның көрнекті ғалымдарының қосқан үлесін бағалайды.
	Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі	1)Қазақстан Республикасының білім және ғылым жүйесін жаңартудың алғышарттары мен маңызын талдау.	1)Қазақстан Республикасының стратегиялары мен бағдарламаларын зерттеу негізінде білім және ғылым жүйесін жаңартудың алғышарттары мен маңызын талдайды; 2)Білім беруді дамытуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың жетістігіне баға береді.
		1)Қазақстан Республикасы білім беру жүйесіндегі өзгерістер және зияткерлік білім берудің негізгі бағыттарын сипаттайды.	1)Қазақстан Республикасының білім және ғылымының әлемдік білім және ғылым кеңістігіндегі интеграциялануының негізгі бағыттарын сипаттайды.
		1)Қазақстан Республикасы білімімен	1)Әлемдік білім және ғылым кеңістігіне ену үшін инновациялық

		ғылымы дамуының мәселелері мен болашағы, әлемдік ғылымның даму бағытын сипаттау.	ғылыми жаңалықтарды қазақстандық білім беру жүйесіне енгізудің маңыздылығын бағалайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
30-қосымша

Әлеуметтік- экономикалық бағыттың бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Дене шынықтыру" пәнін оқытудың мақсаты - болашақ мамандардың кәсіби іс-әрекетінің әлеуметтік-экономикалық бағыты бойынша кәсіби қолданбалы дене мәдениетін қалыптастыру үдерісін жетілдіру болып табылады.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді шешуді көздейді:

1) әлеуметтік-экономикалық саланың кәсібі туралы, қаржылық және басқа операцияларды сәтті орындау үшін қажетті физикалық және психикалық қасиеттер туралы, болашақ кәсіби қызмет жағдайында жоғары жұмыс қабілеттілігін көрсету үшін қолданбалы біліммен қамтамасыз ету;

2) төзімділікке, жылдамдыққа, күшке, ептілік пен икемділікке ықпал ететін білім алушылардың қозғалыс дағдыларын дамыту;

3) патриотизм, құрмет, жауапкершілік және өзара түсіністік сезімін тәрбиелеу;

4) білім алушыларды өмір бойы салауатты өмір салтын ұстануға ынталандыру және одан әрі алған дағдыларын қолдану;

5) жалпы адамзаттық мәдениеттің бір бөлігі ретінде дене шынықтыру туралы идеяны қалыптастыру;

6) дене шынықтырумен өз бетінше айналысуға, оларды демалу, жаттығу, жұмысқа қабілеттілігін арттыру, денсаулықты нығайту мақсатында саналы түрде қолдануға қажеттілік пен дағдыға тәрбиелеу;

7) жарыс қызметін ұйымдастыру арқылы оқу процесінде практикалық дағдылар мен теориялық білімдермен алмасу және салауатты бәсекелестікті дамыту;

8) теорияны зерделеу кезінде АКТ қолдану (ойын спорты ережелері, тактиканы үйрену, тестілеу және т. б.);

9) болжанатын (болашақ) кәсіпті таңдау кезінде жеке кәсіптік-қолданбалы дене шынықтыру даярлығына бағдарлану.

"Дене шынықтыру" пәнін өткізу барысында келесі пәндермен пәнаралық байланыстар жүзеге асырылады:

1) "Қазақ тілі", "Орыс тілі", "Ағылшын тілі": дене шынықтыру саласындағы терминдермен сөздік қорын толықтыру;

2) "Физика": "механикалық жұмыс", "ауаға төзімділік", "дене салмағы", "біркелкі емес және біркелкі сырғанау", "қуат" ұғымдары туралы алынған білімді пайдалану;

3) "Алгебра және анализ бастамалары", "геометрия": ұзындықты, биіктікті, жылдамдықты, қашықтықты, уақытты өлшеу, ұзындық пен биіктікке секіру кезінде жүгіруді есептеу;

4) "Биология": темекі шегу мен алкогольдің ағзаға, зат алмасуға теріс әсері туралы материалды пайдалану;

5) "Қазақстан тарихы", "Дүниежүзі тарихы": олимпиадалық қозғалыс тарихы; қазақтың ұлттық спорт түрлерінің пайда болу тарихы;

6) "География": жер бедерін білу, түрлі белгілер бойынша, карта бойынша жер бедерін бағдарлай білу;

7) "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық": саптық жаттығуларды пайдалану; кедергілер жолақтарынан өту; өмірлік маңызды қозғалыс дағдылары мен дағдыларына үйрету, оларды күрделілігі әртүрлі жағдайларда қолдану; патриотизмге, өз Отанына деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу.

4. Оқу пәнінің мазмұны 12 бөлімнен тұрады:

1) Дене шынықтыру туралы білім

2) Жеңіл атлетика

3) Спорттық ойындар. Футбол

4) Спорттық ойындар. Волейбол

5) Спорттық ойындар. Баскетбол

6) Спорттық ойындар. Үстел теннисі

7) Гимнастика

8) Ұлттық спорт түрлері.

9) Қысқы спорт түрлері. Шаңғы спорты. Конькимен жүгіру.

10) Жүзу

11) Туризм

12) Белсенді дем алу құралдары.

Пәннің негізгі мазмұны:

1 бөлім. "Дене шынықтыру" пәніндегі қауіпсіздік техникасы. Гиподинамия. Қозғалыс белсенділігі тапшылығының алдын алу. Жаман әдеттер. Олардың адам денсаулығына әсері. Салауатты және отырықшы өмір салты: сипаттамалары. Кәсіби және қолданбалы дене шынықтыру.

2 бөлім. Жеңіл атлетика.

Қауіпсіздік техникасы. Қысқа қашықтыққа жүгіру. Төменгі мәре. Орта қашықтыққа жүгіру. Жоғары бастама. Ұзақ қашықтыққа жүгіру. Аяқтау техникасы. Орнынан ұзындыққа секіру техникасы. Жүгіруден ұзындыққа секіру техникасы. Эстафеталық жүгіру. Эстафеталық таяқшаны беру техникасы.

2 бөлім. Спорттық ойындар. Футбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойынның негізгі ережелері. Ойыншылардың алаң бойымен қозғалысы. Допқа иелік ету техникасының негізгі элементтерін дамыту. Допқа иелік ету. Шабуылдағы және қорғаныстағы ойыншылардың жеке әрекеттері. Ойыншылардың командалық әрекеттері. Футболдағы ойыншылардың тактикалық әрекеттерінің негіздері. Екі жақты ойын. Футбол ойынына төрешілік ету.

4 бөлім. Спорттық ойындар. Волейбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойынның негізгі ережелері. Ойыншылардың қозғалысы. Волейбол алаңы. Допты жоғарыдан беру. Допты төменнен беру. Допты беру. Жоғарыдан допты қабылдау. Шабуыл әрекеттері. Қорғаныс ойыны. Допты екі қолмен жоғарыдан қабылдау және беру дағдыларын жетілдіру. Оқыту ойыны волейбол. Қозғалыс дағдыларын жетілдіру. Екі жақты ойын. Волейбол ойынына төрешілік ету.

5 бөлім. Спорттық ойындар. Баскетбол. Стритбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойын ережесі. Ойыншылардың алаңдағы қозғалысы. Шабуыл техникасы. Қорғаныс техникасы. Қозғалыста допты беру. Допты ұстап алу және соғу. Еркін лақтыру. Баскетбол ойынына төрешілік ету.

6 бөлім. Спорттық ойындар. Үстел теннисі

Қауіпсіздік ережесі. Ойын ережесі. Ойын кезіндегі тұрыс пен қозғалыс. Беру және алу. Ойынның Тактикалық әрекеттері.

7 бөлім. Гимнастика

Қауіпсіздік ережесі. Жаттығу кезіндегі сақтандырудың рөлі. Гимнастиканың түрлері. Жауынгерлік жаттығулардың элементтері. Жалпы дамыту жаттығулары. Гигиеналық гимнастика бойынша жаттығулар (таңертеңгілік жаттығулар, дене шынықтыру минуты, дене шынықтыру үзілісі). Сауықтыру гимнастикасының элементтері Жұмыс күнінде қолданылатын арнайы гимнастикалық жаттығулар кешендері. Гигиеналық гимнастика бойынша жаттығулар (таңертеңгілік жаттығулар, дене шынықтыру минуты, дене шынықтыру үзілісі). Спорттық жабдықтарды (

гимнастикалық таяқ, құрсау, фитбол) пайдаланатын сыртқы тарату құрылғылары. Сауықтыру гимнастикасының элементтері. Акробатикалық жаттығулар. Гимнастикалық құрал-жабдықтардағы жаттығулар. Көркем гимнастика элементтері. Фитнес жаттықтыру аймақтарының түрлері (йога, стрейтинг, пилатес, табата және т.б.). Жеңіл атлетикалық гимнастиканың элементтері. Тепе-теңдік пен вестибулярлық тұрақтылыққа арналған жаттығулар.

8 бөлім. Ұлттық спорт түрлері. Асық ату. Бестас. Тоғызқұмалақ. Қазақша-күрес. Ұлттық ойындардың түрлері. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері. Ойын техникасы . Ойынның тактикалық әрекеттері.

9 бөлім. Қысқы спорт түрлері. Шаңғы спорты. Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Қозғалыс түрлері. Бұрылу түрлері. Көтерілу түрлері. Жартылай конькимен сырғанау. Қолмен итерусіз конькимен сырғанау. Ауыспалы конькимен сырғанау. Бір мезгілде бір сатылы конькимен сырғанау. Тиісті іс-шараларға арналған жылыту және қалпына келтіру әдістері. Қашықтықты өту тактикасының негіздері. Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Сырғанаудың негізгі әдістері. Бұрылыстар. Тежеу. Артқа сырғанау. Сырғанау.

10 бөлім. Жүзу. Қауіпсіздік техникасы. Құрлықтағы жүзушілерге арналған арнайы жаттығулар. Құрғақ жүзу. Жүзу техникасын қою. Денені айналдыру және тыныс алу. Сырғанау және тепе-теңдік. Жүзу стильдері. Артпен жүзу. Жүзу. Брасс. Жүзу. Соңғы жүзу 50 м. еркін стильде.

11 бөлім. Туризм.

Туристік сапарларды ұйымдастыру, жоспарлау және өткізу. Турлар, турпакеттер, экскурсиялық бағдарламалар және туристік қызметтің басқа да өнімдерін әзірлеу. Қазақстандағы туризм.Туризм ережелері. Түйіндер. Өткелдер. Жарақат кезіндегі алғашқы көмек. Шатыр орнату. Карталар. Компас. Өрт түрлері.

12 бөлім. Белсенді демалыс құралдары.

Кәсіби емес спортпен шұғылдану. Салауатты өмір салтын ұстану принциптері. Фитнес мәдениеті.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер,

бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту;

5) Жұмыс жаттығуларының бағдарламаларын әзірлеу кезінде жергілікті климаттық жағдайларды ескере отырып, қысқы спорт түрлерін рекреациялық жүгірумен және басқа аэробтық жаттығулармен ауыстыру ұсынылады;

6) Жүзумен айналысу мүмкіндігі болмаған жағдайда, жүзу бағдарламасын іске асыруға бөлінген уақыт педагогикалық кеңестің шешімімен спорттық ойындар, гимнастика бойынша дағдыларды одан әрі жетілдіруге пайдаланылады.

6. Оқу жүктемесінің көлемі 120 сағатты (5 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырып атаулары		Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			теориялық	практикалық
1 бөлім. Дене шынықтыру туралы білім				
1. 1. Дене шынықтыру туралы		+	+	+
1	Тақырып 1.1 "Дене шынықтыру" пәніндегі қауіпсіздік техникасы.			
2	Тақырып 1.2 Гиподинамия. Қозғалыс белсенділігі тапшылығының алдын алу.			
3	Тақырып 1.3 Салауатты және отырықшы өмір салты: сипаттамалары. Кәсіби және қолданбалы дене шынықтыру.			
4	Тақырып 1.4 Жаман әдеттер. Олардың адам денсаулығына әсері.			
2 бөлім. Жеңіл атлетика				
2.1. Жеңіл атлетика жаттығулары		+	+	+
5	Тақырып 2.1 Қауіпсіздік техникасы. Қысқа қашықтыққа жүгіру			

6	Тақырып 2.2 Төменгі старт			
7	Тақырып 2.3 Орта қашықтыққа жүгіру			
8	Тақырып 2.4 Жоғары старт			
9	Тақырып 2.5 Ұзақ қашықтыққа жүгіру			
10	Тақырып 2.6 Мәреге жету техникасы			
11	Тақырып 2.7 Ұзындыққа секіру техникасы			
12	Тақырып 2.8 Жүгіруден ұзындыққа секіру техникасы			
13	Тақырып 2.9 Граната лақтыру.			
14	Тақырып 2.10 Эстафеталық жүгіру. Эстафеталық таяқшаны беру техникасы.			
3 бөлім. Спорттық ойындар. Футбол				
3.1. Футбол ойынның негізгі ережелері		+	+	+
15	Тақырып 3.1 Қауіпсіздік техникасы. Ойынның негізгі ережелері.			
16	Тақырып 3.2 Ойыншылардың алаң бойымен қозғалысы. Допты иелену техникасының негізгі элементтерін дамыту.			
17	Тақырып 3.3 Допты иелену.			
18	Тақырып 3.4 Ойыншылардың шабуыл мен қорғаныстағы жеке әрекеттері			
	Тақырып 3.5 Ойыншылардың командалық әрекеттері.			

19	Футболдағы ойыншылардың тактикалық әрекеттерінің негіздері.			
20	Тақырып 3.6 Екі жақты ойын. Төрелік ойындар футбол.			
4 Бөлім. Спорттық ойындар. Волейбол				
4.1. Волейбол ойынның негізгі ережелері		+	+	+
21	Тақырып 4.1 Қауіпсіздік техникасы. Ойынның негізгі ережелері			
22	Тақырып 4.2 Ойыншылардың қозғалысы.			
23	Тақырып 4.3 Волейболшының ұстанымы.			
24	Тақырып 4.4 Допты жоғарыдан беру			
25	Тақырып 4.5 Допты төменнен беру			
26	Тақырып 4.6 Допты беру			
27	Тақырып 4.7 Допты берудегі қабылдау.			
28	Тақырып 4.8 Шабуыл әрекеттері			
29	Тақырып 4.9 қорғаныстағы ойын			
30	Тақырып 4.10 Допты жоғарыдан екі қолмен қабылдау және беру дағдыларын жетілдіру. Оқу волейбол ойыны			
31	Тақырып 4.11 қозғалыс дағдыларын жетілдіру. Екі жақты ойын			
32	4.12 Волейбол ойындарына төрелік			
5-бөлім. Спорттық ойындар. Баскетбол				

5.1. Баскетбол ойынның негізгі ережелері		+	+	+
33	Тақырып 5.1 Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері			
34	Тақырып 5.2 Ойыншылардың қозғалысы			
35	Тақырып 5.3 Шабуылда ойнау техникасы			
36	Тақырып 5.4 Қорғаудағы ойын техникасы			
37	Тақырып 5.5 Допты қозғалыста беру			
38	Тақырып 5.6 Допты ұстап алу және қағу			
39	Тақырып 5.7 Еркін лақтыру			
40	Тақырып 5.8 Баскетбол ойынына төрешілік ету.			
6 бөлім. Спорттық ойындар. Үстел теннисі				
6.1. Үстел теннисінің негізгі ережелері		+	+	+
41	Тақырып 6.1 үстел теннисі. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері			
42	Ойын кезіндегі тұрыс пен қозғалыс			
43	Тақырып 6.3 Берулер мен қабылдаулар			
7 бөлім Гимнастика				
7.1. Гимнастикалық жаттығулар		+	+	+
44	Тақырып 7.1 Қауіпсіздік техникасы. Гимнастика түрлері			
45	Тақырып 7.2 Саптық жаттығулардың элементтері			
	Тақырып 7.3 жалпы дамыту жаттығулары. Гигиеналық			

46	гимнастиканы оқыту (таңертеңгі гимнастика, дене шынықтыру минуты , дене шынықтыру паузасы)			
47	Тақырып 7.4 Сауықтыру гимнастикасының элементтері			
48	Тақырып 7.5 Арнайы қолданбалы жаттығулар			
49	Тақырып 7.6 Акробатикалық жаттығулар			
50	Тақырып 7.7 Гимнастикалық құрал-жабдықтарда ғы жаттығулар.			
51	Тақырып 7.8 Ритмикалық гимнастиканың элементтері. Түрлері фитнес - тренинг бағыттары (йога, созылу, пилатес, табата және т. б.)			
52	Тақырып 7.9 Өндірістік гимнастиканың элементтері			
53	Тақырып 7.10 Спорттық гимнастика элементтері			
54	Тақырып 7.11 Сауықтыру гимнастикасының элементтері			
8 бөлім. Ұлттық спорт түрлері				
8.1. Ұлттық ойындардағы қауіпсіздік ережелері мен әдістері		+	+	+
55	Тақырып 8.1 Тоғызқұмалақ. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері			
	Тақырып 8.2 Тоғызқұмалақ			

56	шабуылдың техникалық-тактикалық әрекеттері			
57	Тақырып 8.3 Тоғызқұмалақ. Қорғаудың техникалық-тактикалық әрекеттері			
58	Тақырыбы 8.4 Асық ату. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері			
59	Тақырыбы 8.5 Асық ату.Техникалық-тактикалық іс-әрекеттер			
60	Тақырып 8.6 Бестас. Ойын ережелері			
61	Тақырып 8.7 Ашық ойындардағы Ұлттық ойындардың элементтері			
62	Тақырыбы 8.8 Қазақша-күрес. Негізгі ережелер.			
63	Тақырыбы 8.9 қазақша-күрес техникасы.			
9 бөлім. Қысқы спорт түрлері				
9.1. Қысқы спорт түрлеріндегі қауіпсіздік ережелері мен техникасы		+	+	+
64	Тақырып 9.1 Шаңғы спорты. Қауіпсіздік техникасы. Бір мезгілде екі сатылы конькимен сырғанау			
65	Тақырып 9.2 Шаңғы спорты. Жартылай конькимен жүгіру			
66	Тақырып 9.3 Шаңғы спорты. Қолмен итерусіз конькимен сырғанау			
67	Тақырып 9.4 Шаңғы спорты. Ауыспалы конькимен сырғанау			
68	Тақырып 9.5 Шаңғы спорты. Бір мезгілде			

	бір сатылы конькимен сырғанау			
69	Тақырып 9.6 Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Конькимен сырғанаудың негізгі әдістері			
70	Тақырып 9.7 Конькимен жүгіру. Бұрылыстар			
71	Тақырып 9.8 Конькимен жүгіру. Тежеу			
72	Тақырып 9.9 Конькимен жүгіру. Артқа сырғанау			
73	Тақырып 9.10 Конькимен жүгіру. Айналмалы сырғанау			
10 Бөлім. Жүзу				
10.1. Жүзудегі негізгі ережелер		+	+	+
74	Тақырып 10.1 Қауіпсіздік техникасы. Құрлықтағы жүзушілерге арналған арнайы жаттығулар			
75	Тақырып 10.2 Құрғақ жүзу			
76	Тақырыбы 10.3 Жүзу техникасын қою			
77	Тақырып 10.4 Өзекті айналдыру және тыныс алу			
78	Тақырып 10.5 Сырғанау және тепе-теңдік			
79	Тақырып 10.6 Жүзу стильдері			
80	Тақырып 10.7 кеудемен жүзу–			
81	Тақырып 10.8 Шалқалап жүзу			

82	Тақырып 10.9 Жүзу. Брасс			
83	Тақырып 10.10 Жүзу. Соңғы жүзу 50 м. еркін стильде			
11-бөлім. Туризм				
11.1. Дене шынықтыру жүйесіндегі туризм		+	+	+
84	Тақырып 11.1 Туризм. Туризм ережелері.			
85	Тақырып 11.2 Туристік сапарларды ұйымдастыру, жоспарлау және өткізу.			
86	Тақырып 11.3 Турлар, турпакеттер, экскурсиялық бағдарламалар және туристік қызметтің басқа да өнімдерін әзірлеу.			
87	Тақырып 11.4 Қазақстандағы туризм.			
12-бөлім. Белсенді туризм құралдары.				
12.1 Спорт түрлерімен кәсіби емес айналысу.		+	+	+
88	12.1 Салауатты өмір салтын ұстану принциптері.			
89	12.2 Фитнес мәдениеті.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
		1) Дене шынықтыру сабақтарында қауіпсіздік техникасын, дәрігерге	1) Дене шынықтыру сабақтарында қауіпсіздік техникасы қағидаларын тізімдейді; 2) спорт залдарында, стадионда, бассейнде, мұз айдынында және спорт алаңдарында қауіпсіздік техникасының

		дейінгі алғашқы көмек көрсетудің негіздері мен қағидаттарын түсіндіру; 2) гиподинамия туралы түсінікке ие болу.	талаптарын және өзін ұстау қағидаларын орындайды; 3) түрлі жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде дәрігерге дейінгі (медициналық) алғашқы көмек көрсетудің негіздері мен қағидаттарын тізімдейді; 5) қозғалыс белсенділігі тапшылығының алдын алу әдістерін түсіндіреді.
Дене шынықтыру туралы білім	Дене шынықтыру туралы	3) кәсіптік аурулардың алдын алу үшін дене жаттығуларын анықтау;	1) Рационалды тәуліктік режим, оның денсаулық пен өнімділікке әсері. шыныгу және тамақтану және тамақтану режимі туралы, жеке гигиена ережелерін біледі және орындайды; 2) зиянды әдеттерді және олардың адам денсаулығына әсерін анықтайды және тізімдейді.
		4) салауатты өмір салты және оның құрамдас бөліктері туралы түсінікке ие болу.	1) Дене жаттығулары арқылы кәсіптік аурулардың алдын алу бойынша жаттығуларды анықтайды және орындайды; 2) жарақаттардың алдын алу бойынша өндірістік гимнастиканы біледі және орындайды; 3) салауатты өмір салты мен оның құрамдас бөліктерінің ережелерін біледі және сақтайды.
			1) Дене шынықтыру пәнінде жеңіл атлетиканың қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) жеңіл атлетикамен айналысу кезінде спорт залдарында және стадионда қауіпсіздік техникасының талаптарын және мінез-құлық қағидаларын орындайды;

Жеңіл атлетика	Жеңіл атлетика жаттығулары	1) Дене шынықтыру пәнінде жеңіл атлетиканың қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіруі. Жалпы дамыту және арнайы жүгіру жаттығуларын орындау.	3) Дене шынықтыру пәнінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) дене жаттығуларын орындаудың тиімділігін бағалайды; 5) жарақаттанудың физиологиясы мен алдын алу негіздерін түсіндіреді ; 6) сауықтыру әсеріне қол жеткізу және физикалық жағдайларын жетілдіру мақсатында дене жаттығуларын орындау кезінде өз ағзасының функционалдық жай-күйін талдайды; 7) арнайы жүгіру жаттығуларын орындау кезінде техникалық-тактикалық іс-қимылдарды орындайды; 8) жалпы дамыту және арнайы жүгіру жаттығуларын ажыратады.
		2) Орта және алыс қашықтықтарға жүгіруде техникалық-тактикалық дайындықты меңгеруге міндетті.	1) Қысқа, орта және ұзақ қашықтыққа жүгіру фазаларын ажыратады; 2) орта және алыс қашықтықтарға жүгіруде техникалық-тактикалық дайындықты қолданады; 3) орта және алыс қашықтыққа жүгіру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 4) төмен және жоғары старт техникасын ажыратады.
		3) Орнынан ұзындыққа секіру техникасын және жүгіруден ұзындыққа	1) Орнынан ұзындыққа секіру және жүгіруден ұзындыққа секіру фазаларын ажыратады; 2) орнынан ұзындыққа секіру техникасын және жүгіруден ұзындыққа секіру техникасын

		секіру техникасын меңгеру.	меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) орнынан ұзындыққа және жүгіруден ұзындыққа секіруде техникалық-тактикалық дайындықты пайдаланады.
		4) Граната лақтыру техникасын және ядроны итеру техникасын меңгеру.	1) Граната лақтыру фазаларын және ядроның итеру фазаларын анықтайды; 2) граната лақтыру техникасын және ядроны итеру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) граната лақтыруда және ядроны итеру техникасында техникалық-тактикалық дайындық элементтерін орындайды.
		5) Эстафеталық таяқшаны беру техникасын меңгеру.	1) Эстафеталық таяқшаны беру техникасын түсіндіреді және орындайды.
		1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру. Футбол спорт түрлері бойынша ойын ережелерін түсіну.	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы тәртіп қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) футбол ойынының ережелерін тізімдейді 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.

Спорттық ойындар. Футбол	Футбол ойынның негізгі ережелері	2) Футбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Футболдағы техникалық әрекеттерді ажыратады (қозғалу, допқа ие болу, қорғаныс пен шабуылда әрекет ету қақпасына соғу); 2) футболда техникалық-тактикалық жаттығуларды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және футболдағы ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) футболда техникалық және тактикалық іс-әрекеттерді орындайды (қозғалу, допқа ие болу, қорғаныс пен шабуылда әрекет ету қақпасына соғу).
		3) Футболдағы ережелерді түсіндіріп, ойында төрелік ете білу.	1) Футболдағы ережелерді түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі.
		1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру. Спорт түрлері бойынша ойын ережелерін білу (волейбол).	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы мінез-құлық қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) спорт түрлері (волейбол) бойынша ойын ережелерін тізімдейді; 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.

Спорттық ойындар. Волейбол	Волейбол ойынның негізгі ережелері Баскетбол ойынының негізгі ережелері	2) Волейбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Волейболдағы техникалық әрекеттерді ажыратады (қозғалыстар, берілістер, допты қабылдау, қорғаныстағы және шабуылдардағы әрекеттер); 2) волейболдағы техникалық-тактикалық іс-әрекеттерді меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және волейболдағы ойын жағдайындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) волейболда техникалық және тактикалық іс-қимылдарды (қимылдарды, берілістерді , допты қабылдауды, қорғаудағы және шабуыл жасаудағы іс-қимылдарды) орындайды.
		3) Волейбол ережелерін түсіндіріп, ойында төрелік ете білу	1) Волейбол ережелерін түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі.
		1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру. Спорт (баскетбол) бойынша ойын ережелерін түсіну.	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы тәртіп қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) спорт түрлері бойынша ойын ережелерін (баскетбол) тізімдейді; 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады;

			6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.
		2) Баскетбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Баскетболдағы техникалық әрекеттерді (қозғалыс, жүргізу, Пас беру, сақинаға лақтыру, қорғаныстағы және шабуылдағы әрекеттер, финттер) ажыратады; 2) баскетболда техникалық-тактикалық іс-қимылдарды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және Баскетболдағы ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) баскетбол бойынша техникалық және тактикалық іс-қимылдарды (қозғалыстар, жүргізу, Пас беру, сақинаға лақтыру, қорғаныстағы және шабуылдағы іс-қимылдар , финттер) орындайды.
		3) Баскетбол ережелерін түсіндіріп, ойында төрелік ете білу	1) Баскетбол ережелерін түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі
Спорттық ойындар. Баскетбол Үстел теннисі Гимнастика	Үстел теннисінің негізгі ережелері	1) Үстел теннисі ойынына техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Үстел теннисіндегі техникалық әрекеттерді ажыратады (стендтер мен қозғалыстар, алаңдар мен тәсілдер, қорғаныстағы және шабуылдағы әрекеттер); 2) үстел теннисіндегі техникалық-тактикалық іс-қимылдарды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және үстел теннисіндегі ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) үстел теннисінде техникалық және

			тактикалық іс-әрекеттерді орындайды (стендтер мен қозғалыстар, беру және қабылдау, қорғау және шабуыл жасау әрекеттері).
	Гимнастикалық жаттығулар	1) Дене шынықтыру пәнінде гимнастика бойынша қауіпсіздік техникасын түсіндіруге міндетті. Сауықтыру гимнастикасының элементтерін орындау.	1) Дене шынықтыру пәнінде гимнастикадағы қауіпсіздік техникасын түсіндіреді; 2) гимнастикадағы қауіпсіздік техникасының талаптарын, спорт залдарындағы тәртіп ережелерін орындайды; 3) гимнастика сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) сауықтыру гимнастикасының элементтерін анықтайды және орындайды.
		1) Гимнастикада негізгі саптық, жалпы дамыту, қолданбалы және акробатикалық жаттығуларды орындауға міндетті.	1) Ритмикалық гимнастика элементтерін, өндірістік гимнастика элементтерін, спорттық гимнастика элементтерін және сауықтыру гимнастикасы элементтерін ажыратады және орындайды; 2) саптық, жалпы даму, қолданбалы және акробатикалық жаттығуларды ажыратады; 3) гимнастика терминдерін атайды.
		3) Гимнастикалық снарядтарда негізгі жаттығуларды орындау.	1) Орындалатын қозғалыс әрекеттерінің күрделілік деңгейлерін айқындайды; 2) арнайы құрылған жаттығулар кешенін орындау процесінде негізгі техникалық-тактикалық іс-қимылдарды қолданады; 3) гимнастикалық снарядтардағы

			жаттығулардың орындалуын көрсетеді.
Ұлттық спорт түрлері	Ұлттық ойындардағы қауіпсіздік ережелері мен әдістері	1) Дене шынықтыру пәнінде ұлттық спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы мен ойын ережесін түсіндіру.	1) Дене шынықтыру пәнінде ұлттық спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) ұлттық спорт түрлері бойынша техника қауіпсіздігі талаптарын және спорт залдарында жүріс-тұрыс қағидаларын орындайды; 3) оқу ойындарын өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) ұлттық спорт түрлеріндегі ойын ережелерін түсіндіреді (тоғызқұмалақ, асық ату); 5) ұлттық спорт түрлерінің тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ұлттық спорт түрлеріндегі қателіктерді түсіндіреді.
		2) Ұлттық спорт түрлерінде техникалық-тактикалық іс-қимылдарды орындау.	1) Тоғызқұмалақ ойынындағы техникалық-тактикалық іс-қимылдарды ажыратады; 2) асық ату ойынындағы техникалық-тактикалық іс-қимылдарды ажыратады; 3) сабақта ойын жағдайларында ұлттық спорт түрлерінде ойнау дағдыларын көрсетеді; 4) қазақша күрестің күрес элементтерін көрсетеді.
		1) Дене шынықтыру пәнінде шаңғы және конькимен жүгіру спортынан қауіпсіздік техникасын түсіндіру.	1) Дене шынықтыру пәнінде қысқы спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) қысқы спорт түрлері бойынша техника қауіпсіздігі талаптарын және спорт залдарында және көшеде жүріс-тұрыс ережелерін орындайды;

			3) сабақтарды өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды.
Қысқы спорт түрлері	Қысқы спорт түрлеріндегі қауіпсіздік ережелері мен техникасы	2) Шаңғымен жүру техникасын түсіндіру.	1) Шаңғымен жүру техникасын ажыратады: конькимен және жартылай конькимен, көлденең және бір мезгілде конькимен сырғанау; 2) шаңғымен: конькимен және жартылай конькимен, көлденең және бір мезгілде конькимен сырғанаумен қозғалу техникасын орындайды; 3) ағзаның функционалдық жай-күйін және физикалық жұмысқа қабілеттілігін бағалайды.
Жүзу	Жүзудегі негізгі ережелер	1) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасын түсіндіру. Жүзушілерге арналған арнайы жаттығуларды меңгеру.	1) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасы қағидаларын тізімдейді; 2) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасының талаптарын орындайды; 3) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта сабақ өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) сауықтыру әсеріне қол жеткізу және физикалық жағдайларын жетілдіру мақсатында дене жаттығуларын орындау кезінде өз ағзасының функционалдық жай-күйін айқындайды; 5) жүзу техникасын жетілдіру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 6) жүзушілерге арналған арнайы жаттығуларды орындайды.

		2) Жүзу техникасын меңгеру.	1) Жүзу стильдерін ажыратады; 2) дұрыс тыныс алуды және суда ұстауды біледі; 3) "кеудемен жүзудегі", " шалқалап жүзудегі", " брасс" тәсілдерімен жүзу техникасын ажыратады.
Туризм	Дене шынықтыру жүйесіндегі туризм	1) туризм және оның ережелері туралы түсіндіру. 2) туристік сапарларды ұйымдастыру, жоспарлау және өткізу әдістері туралы түсінікке ие болуға міндетті.	1) Туризм түрлерін және оның ережелері туралы біледі және ажыратады; 2) турлар, турпакеттер, экскурсиялық бағдарламалар және туристік қызметтің басқа да пакеттерін әзірлеу тәсілдері туралы түсіндіреді; 3) Қазақстанның туристік бағыттарын атайды.
Белсенді демалыс құралдары	Спорт түрлерімен кәсіби емес айналысу.	1) Салауатты өмір салты дағдыларына ие болу.	1) "Фитнес-мәдениет" ұғымын, оның сипаттамаларын түсіндіреді

4-тарау. Білім алушылардың дене дайындығы деңгейлерінің кестесі

(ұлдар)

Сынақ түрлері	Дене шынықтыру деңгейлері					
	Х (орташа)	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
Жүгіру 30 м	4,9	5,6	5,5 – 5,3	5,2 – 4,6	4,5 -4,3	4,2
Орнынан ұзындыққа секіру	213	190	191 - 201	202 – 224	225 - 235	236
допты екі қолмен бастың үстінен лақтыру	611,0	434,0	435,0 - 522,0	523,0 – 699,0	700,0 – 785,0	786,0
Шаттл жүгірісі 3х10	8,3	9,1	9,0 – 8,7	8,6 –7,8	7,7 -7,4	7,3
Қылқалам динамометриясы (оң жақ)	42,0	33,0	34,0 –37,0	38,0 -46,0	47,0 – 50,0	51,0

(қыздар)

Сынақ түрлері	Дене шынықтыру деңгейлері					
	Х (орташа)	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары

Орнынан ұзындыққа секіру	5,4	6,3	6,2 – 5,9	5,8 – 5,0	4,9 -4,6	4,5
допты екі қолмен бастың үстінен лақтыру	170,0	146	147 -160	161 – 181	182 – 194	195
Шаттл жүгірісі 3х10	497,0	372,0	373,0 – 434,0	435,0 – 559,0	560,0 – 621,0	622,0
Қылқалам динамометриясы (оң жақ)	9,1	10,0	9,9 – 9,6	9,5 –8,6	8,5 –8,1	8,0
Орнынан ұзындыққа секіру	26,0	19,5	20,0 –22,5	23,0 -29,0	29,5 – 32,0	32,5

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
31-қосымша

Әлеуметтік- экономикалық бағыттың "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың бағыттың "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу -ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәнін оқыту мақсаты – білім алушыға мемлекетті қорғау негіздері туралы ойының қалыптасуын, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінің арналуын және түрлері мен ерекшеліктерін түсіндіру, әскери қызметтің маңызын, Қазақстан Республикасының әр азаматының қасиетті парызы және міндетін оқыту.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) әскери анттың, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жарғыларының негізгі талаптары туралы білімін қалыптастыру;

2) әскери бөлімдердің қару-жарағы мен әскери техникасы, жеке құрамның өмірі мен орналасуымен таныстыру;

3) қажетті әскери білім мен практикалық дағдыларды ақпараттық технологияны пайдалана отырып робототехникада, дөңгелекті машиналарды жүргізудің негіздері және төтенше жағдайда адам өмірі қауіпсіздігі негіздерінде қалыптастыру;

4) жастарға қазақстандық патриотизм мен Отанына деген адалдық сезімін дарытуға тәрбиелеу;

5) әскери істерге байланысты мамандық кәсібіне оң көз-қараста тәрбиелеу;

6) жеке қауіпсіздік және қоршаған ортаның қауіпсіздігі мәселелеріне саналы және жауапты қарым-қатынасты қалыптастыру.

4. "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәні 12 бөлімнен тұрады: " Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері – мемлекеттің әскери қауіпсіздігінің кепілі", "Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құрылымдарының жалпыәскери жарғылары", "Тактикалық дайындық", "Атыс дайындығы", "Саптық дайындық", "Әскери топография", "Әскери роботты техникалардың негіздері", "Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері" , "Әскери қызметтің құқықтық негіздері", "Атыс дайындығы" (2), "Технологиялық дайындық", "Өмір қауіпсіздігінің негіздері" және "Оқу-далалық (лагерлік) жиыны".

Бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды құрастыру кезінде білім алушылардыңң белгілі бір кәсіби дағдыларын қалыптастыру үшін тақырыпты тереңдетіп оқытатын кадрларды даярлау бағытының кәсіби ерекшелігі ескерілді.

"Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәнінің негізгі мазмұны:

1) Білім алушылардың алғашқы әскери және технологиялық дайындықтарының пәнінің мақсаты, міндеттері және мазмұны;

2) Мемлекет қорғанысының конституциялық негіздері – Мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі Қазақстан Республикасы Конституциясының негізгі ережелері. Мемлекеттің қорғаныс қабілеті, қауіпсіздігі, қоғамдық тәртіпті сақтау жөніндегі әлеуметтік-экономикалық саясатының негізгі бағыттары. Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері, олардың құрамы мен тағайындалуы.;

3) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері – Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері. Әскери бөлімнің жауынгерлік туы. Әскери анттың әскери қызметкерлерге қоятын талаптары. Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының қасиетті борышы және міндеттері;

4) Экстремизм және терроризмнің ұлттық қауіпсіздікке тигізетін салдары – Экстремизм түрлері: саяси, діни, экономикалық және экологиялық. Қазіргі әлемдегі экстремизмнің, лаңкестіктің әлеуметтік-экономикалық және саяси себептері.;

5) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары – Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері , басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары, олардың әскери ұжым қызметі мен тұрмыс-тіршілігіндегі маңызы. Әскери қызметкерлердің жалпы міндеттері. Әскери атақ және айыру белгілері;

6) Әскери қызметкерлер және олардың өзара қарым-қатынастары –Бастықтар және бағыныштылар, аға және кіші әскерилер, олардың құқықтары мен міндеттері. Әскери әдептілік ережесі және әскери қызметкерлердің тәртібі. Бұйрық, оны беру және орындау тәртібі. Бастықтарға және шені жоғарылармен тілдесу ережелері;

7) Әскери тәртіп, оның мәні мен мағынасы – Әскери тәртіп, марапаттау және жазалау. Әскери тәртіпті сақтау бойынша әскери қызметшілердің міндеттері. Сарбаздарға көрсетілетін марапат түрлері. Сарбаздарға берілетін тәртіптік жазалар;

8) Мотоатқыштар бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері – Бөлімшені ұйымдастыру. Штаттық қарулану және ұрыстық техникасы. Бөлімшенің ұрыстық мүмкіндіктері;

9) Калашников автоматы және қол пулеметі – Қару және патрондарды қолдану кезіндегі қауіпсіздік шаралары. Калашников автоматы және қол пулеметінің атқаратын қызметі, ұрыстық қасиеті, жалпы құрылысы және жұмыс істеуі;

10) Калашников автоматын (қол пулеметін) жартылай бөлшектеу және жинақтау – Автоматты жартылай бөлшектеу және жинақтау; Калашников автоматының атқаратын қызметі, бөлшектері мен механизмдерінің, патронының құрылысы;

11) Калашников автоматын (қол пулеметін) атуға дайындау –Автоматтың керек жарақтары. Автоматтың атудан кейінгі тазалау және майлау тәртібі. Автоматты сақтау. Автоматтың оқтарын тексеру және атысқа дайындау. Ату кезіндегі кідірістер және оны жою амалдары;

12) Жарықшақты қол гранаталары – Жарықшақты қол гранаталарының (РГД-5, РГН , Ф-1, РГО) атқаратын қызметі және ұрыстық қасиеті. Гранаталар мен тұтандырғыштың құрылысы. Гранатаны лақтырған кездегі бөлшектері мен механизмдерінің жұмысы. Гранатаны лақтыруға дайындау;

13) Сап және оның элементтері. Саптық тұрыс – Сап және оның элементтері. Алдын-ала және орындауға берілетін пәрмендер. Сапқа тұрғанға дейінгі және саптағы сарбаздың міндеттері Саптық тұрыс. "Сапқа тұр!", "Түзел!", "Тік тұр!", "Еркін тұр!", " Реттел!", "Тоқтат!", "Бас киімдеріңді (киімді) ШЕШ!", "Бас киімдеріңді (бас киімді) КИ !" пәрмендерін орындау;

14) Бір орында орындалатын бұрылулар. Саптық және жорықтық адым – Бір қатарлы саптан екі қатарлы сапқа және қайтадан бір қатарлы сапқа тұру. Саптық және жорықтық адым;

15) Жергілікті жерде картасыз бағдарлау – Бағдарлау туралы түсінік. Компаспен, аспан денелерінің және жергілікті заттар бойынша көкжиек тұстарын анықтау. Өзінің орналасқан жері туралы мәлімдеу;

16) Магнитті азимутты анықтау – Азимут және оны анықтау. Жергілікті жерде бағдарлаудың заманауи дербес жабдықтары. Спутниктік-навигациялық жүйелер туралы жалпы мәліметтер: GPS (Global Positional System), ГЛОНАСС, Galileo;

17) Әскери роботты техникалардың негіздері – Роботтар туралы жалпы мәліметтер. Роботтарды әскери істе пайдалануы;

18) Роботты басқару алгоритмі – Роботтың қозғалу траекториясын жоспарлау. Роботтар тобын ұжымдық басқару үлгісі және алгоритмдері;

19) Роботтарға арналған тапсырмалар – Роботтардың атқара алатын қызметтері. Жекелеген тактикалық міндеттерді шешу: жергілікті жерлерде бағдарлау, роботтардың қиын жағдайларда қызмет ету тәртібі;

20) Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысы – Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысын (оқу орындарын) ұйымдастырудың құрылымы және оның міндеттері. Азаматтық қорғанысының әскери емес құрылымдар қызметі және жабдықталуы;

21) Ядролық қару және оның сипаттамасы – Ядролық жарылыстардың түрлері. Ядролық жарылыстың зақымдаушы факторлары және олардан қорғану тәсілдері. Ядролық зақымдау ошағы және оның сипаттамасы. Әлеуметтік-экономикалық салдары. Нейтронды оқ-дәрілердің зақымдаушы әсерінің ерекшеліктері;

22) Химиялық қару – Химиялық қару және оны қолдану белгілері. Улаушы заттар, олардың улағыш қасиеті және олардан қорғану тәсілдері туралы қысқаша түсінік. Химиялық зақымдау ошағы, алғашқы және екінші зақымдау аймақтары;

23) Биологиялық (бактериологиялық) қару – Биологиялық (бактериологиялық) қару, оның зақымдаушы әсері, қолдану белгілерін анықтау. Бактериологиялық құралдар, олардың улағыш әсері және олардан қорғану құралдары туралы қысқаша сипаттама. Бактериологиялық зақымдау ошағы, оның сипаттамасы. Бактериологиялық зақымдау ошағында жүргізілетін іс-шаралар. Карантин және обсервация;

24) Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары – Жалпыәскери газтұмылдырық, оның атқаратын қызметі және құрылысы. Азаматтық газтұмылдырықтар құрылысының ерекшеліктері. Сауыт-қорғанысты (маска) таңдау, жарамдылығын тексеру, газтұмылдырықты жинау және қалтаға салу. Газтұмылдырықты алып жүру және пайдалану тәртібі, зақымдалған адамға газтұмылдырық кигізу тәсілдері. Жарамсыз газтұмылдырықты пайдалану. Тыныс алу мүшелерін қорғаудың қарапайым құралдары;

25) Теріні қорғаудың жеке құралдары – Теріні қорғауға арналған қарапайым құралдар, қосымша герметизациялау және сіңдіру арқылы олардың қорғаныс

қасиеттерін арттыру. Арнайы қорғаныс киімінің (Л-1 жеңіл қорғаныс кеудеше, сүзгілі қорғаныс киімі, жалпыәскери қорғаныс жабдығы) атқаратын қызметімен және оларды пайдалану ережелерімен танысу;

26) Ұжымдық қорғану құралдары – Радиацияға қарсы тасалар мен панаханалар, олардың қорғау қасиеттері, жалпы құрылысы және іштей жабдықталуы. Қарапайым паналар;

27) Эвакуациялау және халықты белгілеп шоғырландыру – Азаматтық қорғаныс дабылы және ол бойынша әрекет ету тәртібі. Эвакуациялау және орналастыру тәсілдері мен тәртібі. Эвакуацияланаушылардың міндеттері, олардың керек-жарақтары, қажетті жеке мүліктері, құжаттары мен азық-түліктері. Эвакуация бекетіндегі тәртіп, жүру бағыты және орналасатын орынға келу ережелер тәртібі;

28) Террорлық қауіп-қатер кезіндегі адамдардың қауіпсіздігі – Террорлық актілер бойынша қауіп-қатер төнген және террор болған кездегі азаматтардың атқаратын әрекеттері. Түрлі деңгейдегі қауіп-қатер төнген кезде әрекет ету тәртібі. Лаңкестік қауіпінің алдын алуда ақпараттық технологияның тиімділігі;

29) Табиғи апат аймақтарындағы адамдардың әрекеттері – Табиғи апаттар, зілзалалар, олардың сипаттамалары және келтіруі мүмкін салдары. Табиғи апаттар және зілзалалар кезіндегі адамдардың әрекет ету тәртібі. Адамдардың табиғи апат салдарын жоюға, сондай-ақ құтқару жұмыстарын жүргізуге қатысуы;

30) Жарақат алу, қан ағу және күйік шалу кезінде көрсетілетін алғашқы көмек – Жарақат және олардың асқыну себептері туралы түсінік. Қансырау түрлері және олардың сипаттары. Күйік шалу себептері және олардың ауырлық деңгейлері. Естен танудың себебі. Жарақат алу және қансыраған кезде көрсетілетін алғашқы көмек. Асептика және антисептика туралы түсінік;

31) Түрлі қайғылы оқиға орын алған жағдайда көрсетілетін алғашқы көмек – Сүйектің сынуы және оларды анықтау туралы түсінік. Соғып алу, шығып кету, буынның созылуы және оларды анықтау белгілері. Шина салудың негізгі ережелері. Түрлі қайғылы оқиға орын алған кезде алғашқы көмек көрсету тәсілдері; Үсік шалу, күнге күю және жылудың әсері, олардың алдын алу және көрсетілетін алғашқы көмек. Электр тогы соққан кезде көрсетілетін алғашқы көмек және көмек көрсеткен кезде сақтауы керек қауіпсіздік шаралары;

32) Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік қызметінің ерекше түрі – Әскери қызметті өткеру қажеттілігі. Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттері туралы заңдар. Қарулы Күштерді жасақтау үшін техникалық-технологиялық бағыттар бойынша азаматтарды даярлау;

33) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттерін сақтау – Әскери есепке алу, әскери қызметке даярлау, әскери қызметке кірісу. Әскери қызметті

өткерудің әлеуметтік және экономикалық ынталандырулары. Азаматтардың әскери міндеттері туралы Қазақстан Республикасының заңдары. Әскери қызметшілердің әлеуметтік-экономикалық құқықтары.;

34) Ату негіздері – Атыс құбылысы. Оқтың бастапқы ұшу жылдамдығы. Қарудың тебілісі. Траекторияның пайда болуы. Оқтың тесіп өту және қиратқыш әрекеті. Тура атудың практикалық маңызы;

35) Ату ережесі – Арақашықтықты мыңдық формула арқылы анықтау тәсілдері. Көздеу (дәлдеу) элементтері. Қозғалмайтын нысандар бойынша көздеу нүктесін және көздеуішті тағайындау;

36) Дөңгелекті машиналарды жүргізу негіздері мен ережелері – Қазақстан Республикасының жол жүру саласындағы заңдары мен өзге де құқықтық актілері. Көлік құралдарының санаттары. Жүргізушінің жұмыс орны;

37) Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері – Қазақстан Республикасы Жол қозғалысы ережелерінде қамтылған негізгі ұғымдар мен терминдер. Жүргізушілердің, жаяу жүргіншілер мен жолаушылардың міндеттері. Жүргізушінің өзімен бірге болуы тиіс құжаттары;

38) Бағдаршамдар мен реттеушінің сигналдары – Бағдаршам мен реттеушінің сигналдары. Арнайы сигналдарды қолдану. Авариялық сигнал беру және авариялық тоқтату белгісін қолдану. Маневрлеу. Көлік құралдарын жолдың жүру бөлігіне қою;

39) Жол белгілері – Ескерту белгілері. Басымдық белгілері. Тыйым салу белгілері. Алдын ала жазылатын белгілер. Ақпараттық-көрсеткіш белгілері. Сервис белгілері. Қосымша ақпарат белгілері (тақтайшалар);

40) Жол таңбалары және олардың сипаттамалары – Таңбалардың жіктелуі. Көлденең және тік таңбалардың талаптарына сәйкес жүргізушілердің іс-әрекеті. Көлік құралдарын пайдалануға жіберу жөніндегі негізгі ережелері;

41) Қауіпсіздік негіздері және қауіптерді жіктеу – Қауіптердің негізгі ұғымдары мен жіктелуі. Техника қауіпсіздігі, еңбекті қорғау және қоршаған ортаны қорғау қауіпсіздігі ;

42) Қоршаған орта мен адамның қауіпсіздігі – Физикалық, химиялық және биологиялық факторлар арқылы адам денсаулығына әсер ету;

43) Әртүрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету – Электрлік және тұрмыстық газбен қауіпсіз жұмыс жүргізу. Тұрмыстық химия құралдарын пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шаралары. Компьютерді пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шаралары;

44) Техногендік сипаттағы қауіптілік – Өнеркәсіптік апаттар (авариялар), олардың қысқаша сипаттамасы және ықтимал салдары. Жарылыстық-өрт қаупі бар нысандардағы апаттар (авариялар). Гидродинамикалық апаттар;

45) Экологиялық қауіпсіздік – Ауа және су құрамының ластануы. Минералды тыңайтқыштар мен пестицидтерді пайдалану. Топырақтың ластануы;

46) Табиғи жағдайда автономды өмір сүру-ерікті және мәжбүрлі автономия. Өмір сүру тәсілдері. Қажетті авариялық қор;

47) Криминогендік жағдайларда өзін-өзі қауіпсіз ұстау негіздері – Көшедегі қауіпсіздік. Қоғамдық орындардағы қауіпсіздік. Адамдар көп жиналатын жерлердегі қауіпсіздік;

48) Террористік акт қаупі кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету – Жарылыс қаупі пайда болған жағдайдағы тәртіп ережелері. Кепілдікке алынған жағдайда;

49) Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері – Киберқауіпсіздіктің негізгі ұғымдары. Әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас жасау ережелері. Ашық қол жетімді Wi-fi желілерін қауіпсіз пайдалану ережелері;

50) Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету – Алғашқы көмек көрсету ерекшеліктері. Көмектің түрлері. Зардап шеккендерді зақымдану ошақтарынан эвакуациялау тәртібі;

51) Әскери бөлімнің (бөлімшенің) қару-жарағы және әскери техникасы –Әскери бөлімнің (бөлімшенің) қарулануымен және әскери техникасымен, олардың атқаратын қызметтерімен, техникалық-тактикалық сипаттамаларымен танысу. Қарулану түрлері мен әскери техникаларды іс жүзінде көрсетуді;

52) Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі – Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі. Ұрыстағы сарбаздың міндеттері. Бөлімшені басқаруды;

53) Қорғанудың дербес құралдарын қолдануға жаттығу – Нормативтерді орындау: газтұмылдырықты кию, респираторды кию, "зақымдалушыға" газтұмылдырықты кигізу , жалпыәскери қорғаныс жабдығын кию. Дербес қобдиша және химиялық улануға қарсы пакет, олардың атқаратын қызметтері және пайдалану тәртібі;

54) Ұрыстағы сарбаздың әрекеттері – Сарбаздың ұрыс кезінде жаяу әрекет ете отырып қозғалу тәсілдері. Ядролық жарылыс кезіндегі әрекетті;

55) Қорғаныстағы сарбаз – Ату позициясына (атыс жүргізуге арналған орынға) орналасу. Оқпана қазу және оны бүркемелеу. Қарсылас ядролық қару қолданғанда, атысқа дайындық басталғанда, әуе қарсыласы туралы дабыл қағылғанда, радиоактивті, химиялық және бактериологиялық зақымдау туралы дабыл қағылғанда орындалатын әрекеттер. Қарсыластың танкілері мен жаяу әскерлері түрлі бағыттан шабуылдаған кезде тойтарыс беру. Әуе нысандары бойынша оқ атуды;

56) Шабуылдағы сарбаз – Шабуылға дайындалған кезде орындалатын әрекеттер. Жүріп келе жатып шабуылдау кезіндегі сарбаздың колоннада қозғалуы және бөлімшенің ұрыстық сапындағы өз орнын алуы. Өткелдердегі кедергілерден өту және шабуылдау. Траншеядағы жауды ату, граната лақтыру, қоян-қолтық ұрыс арқылы жою тәсілдері. Шабуыл кезінде радиоактивті (улаушы) заттармен зақымдалған жергілікті жерде әрекет етуді;

57) Бақылаушы сарбаз – Бақылау жүргізуге арналған орынды таңдау, оны жабдықтау және бүркемелеу. Нысандарды анықтау және бақылау нәтижелері туралы мәлімдеме жасау. Жергілікті жердің үлгісін құру және нысандарды үлгіде белгілеу;

58) Шолушы сарбаз – Шолушы болып тағайындалған сарбаздың әрекеттері. Шолушылардың қозғалу, жергілікті жерді және заттарды шолу тәсілдері. Бақылау нәтижелері туралы мәлімдеу;

59) Калашников автоматын жартылай бөлшектеу және жинақтау жаттығулары – Автоматты жартылай бөлшектеу және жинақтау, автоматтың бөлшектері мен механизмдерінің оқтауға дейінгі орналасу қалпын және ату кезіндегі бөлшек механизмдерінің жұмыс істеуімен танысу;

60) Атуға ыңғайлануға жаттығу (АК-74, пневматикалық винтовка) – Оқжатарды патрондармен оқтау және оқжатарды сөмкеге салу. Атуға ыңғайлану (атуға қажет қалыпты қабылдау және автоматты оқтау). Ату (қарауыл мен өткізгішті орнату, иыққа тіреу, көздеу, шүріппені басу және ату кезінде автоматты мықтап ұстау). Атуды тоқтату, оқжатарды алу және атып болған соң автоматты тексеру;

61) Қол гранаталарын лақтыру – Жарықшақты қол гранаталарын және танкіге қарсы гранаталарды лақтыру;

62) Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) ату – Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) іс жүзінде ату;

63) Әскери бөлімнің (бөлімшенің) орналасуы, өмірі және күнделікті тұрмыс-тіршілігі – Әскери бөлімнің (бөлімшенің) тарихы. Әскери қызметшілердің орналасуы. Ақпараттық-тәрбие жұмысына арналған бөлме. Қару сақтауға арналған бөлме. Сарбаз асханасы, спорт базасы, оқу қалашықтары;

64) Рота бойынша тәуліктік кезекшінің міндеттері – Ротаның тәуліктік нарядының атқаратын қызметтері, құрамы және қаруланyы, рота бойынша күндізгі кезекшінің атқаратын міндеттері. Өзінің кезекті міндетін атқаратын күндізгі кезекшінің бекетін жабдықтау және жарақтандыру, тікелей бастықтары келген кездегі, "Жиын" белгісі берілгенде, дабыл және өрт болған жағдайдағы күндізгі кезекшінің әрекеттері. Бос ауысымдағы күндізгі кезекшінің әрекеттері, күндізгі кезекшінің телефон бойынша мәлімдеме беру тәртібі. Ротаға басқа ротаның әскери қызметшілер келген кездегі, рота аумағынан мүліктерді шығару кезіндегі күндізгі кезекшінің әрекеттері;

65) Сақшының міндеттері – Қарауылдық қызметке тағайындалу және қарауылдың атқаратын міндеттері. Бекет және оны жабдықтау, жарақтандыру. Бекетке шабуыл жасалған кездегі сақшының әрекеттерін. Қаруды қолдану тәртібі;

66) Бекеттегі сақшының орындайтын әрекеттері – Қаруды оқтау тәртібі. Бекетте тұрған сақшы қаруының орналасу қалпы. Бекетті тапсырған және қабылдаған, бекетте өрт болған және өзінің немесе көрші бекет маңында тәртіп бұзушылық орын алған жағдайдағы сақшының әрекеттері;

67) Әскери сәлемдесу – Бір орында және қозғалыс кезінде орындалатын әскери сәлемдесу;

68) Саптан шығу және сапқа қайта тұру – Саптан шығу және сапқа қайта тұру. Бастыққа келу және одан кету;

69) Саптық тәсілдер және қарумен орындалатын іс-қимылдар – "Автоматты кеудеге !", "Белдікке!", "Қаруды қой!", "Қаруға!", "Қаруды!" тәсілдерін орындау;

70) Бөлімшенің сабы – Бөлімшені өрістетілген сапқа және жорықтық сапқа тұрғызу. Бөлімшені өрістетілген саптан жорықтыққа сапқа тұрғызу және қайтадан өрістетілген сапқа тұрғызу. Бөлімшенің жинақталуы және жазылуы;

71) Азимут бойынша қозғалыс – Көкжиек тұстарын және магнитті азимутты анықтауға жаттығу. Азимут бойынша қозғалыс.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі 96 сағатты (4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		теориялық	практикалық
Кіріспе сабағы.	+	+	
Білім алушылардың алғашқы әскери және технологиялық дайындықтарының пәнінің мақсаты, міндеттері және мазмұны .			
1 Бөлім. Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттік қауіпсіздіктің кепілі.			

Тақырып 1.1. Мемлекет қорғанысының конституциялық негіздері .	+	+	
Тақырып 1.2. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері.			
Тақырып 1.3. Экстремизм және терроризмнің ұлттық қауіпсіздікке тигізетін салдары.			
2 Бөлім. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары.	+	+	
Тақырып 2.1. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары.			
Тақырып 2.2. Әскери қызметкерлер және олардың өзара қарым-қатынастары.			
Тақырып 2.3. Әскери тәртіп, оның мәні мен мағынасы.			
3 Бөлім. Тактикалық дайындық.	+	+	
Тақырып 3.1. Мотоатқыштар Бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері.			
4 Бөлім. Атыс дайындығы.	+	+	+
Тақырып 4.1. Калашников автоматы және қол пулеметі.			
Тақырып 4.2. Калашников автоматын (қол пулеметін) жартылай бөлшектеу және жинақтау.			
Тақырып 4.3. Калашников автоматын (			

қол пулеметін) атуға дайындау.			
Тақырып 4.4. Жарықшақты қол гранаталары.			
5 Бөлім. Саптық дайындық.	+		+
Тақырып 5.1. Сап және оның элементтері. Саптық тұрыс.			
Тақырып 5.2. Бір орында орындалатын бұрылулар. Саптық және жорықтық адым.			
6 Бөлім. Әскери топография.	+	+	
Тақырып 6.1. Жергілікті жерде картасыз бағдарлау.			
Тақырып 6.2. Магнитті азимутты анықтау.			
7 Бөлім. Әскери роботты техникалардың негіздері.	+	+	
Тақырып 7.1. Әскери роботты техникалардың негіздері.			
Тақырып 7.2. Роботты басқару алгоритмі.			
Тақырып 7.3. Роботтарға арналған тапсырмалар.			
8 Бөлім. Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері.	+	+	+
Тақырып 8.1. Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысы.			
Тақырып 8.2. Ядролық қару және оның сипаттамасы.			
Тақырып 8.3. Химиялық қару.			
Тақырып 8.4. Биологиялық (бактериологиялық) қару.			
Тақырып 8.5. Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары.			

Тақырып 8.6. Теріні қорғаудың жеке құралдары.			
Тақырып 8.7. Ұжымдық қорғану құралдары.			
Тақырып 8.8. Эвакуациялау және халықты белгілеп шоғырландыру.			
Тақырып 8.9. Террорлық қауіп-қатер кезіндегі адамдардың қауіпсіздігі.			
Тақырып 8.10. Табиғи апат аймақтарындағы адамдардың әрекеттері.			
Тақырып 8.11. Жарақат алу, қан ағу және күйік шалу кезінде көрсетілетін алғашқы көмек.			
Тақырып 8.12. Түрлі қайғылы оқиға орын алған жағдайда көрсетілетін алғашқы көмек.			
9 Бөлім. Әскери қызметтің құқықтық негіздері.	+	+	
Тақырып 9.1. Әскери қызмет.			
Тақырып 9.2. Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттерін сақтау.			
10-Бөлім. Атыс дайындығы (2).	+	+	+
Тақырып 10.1. Ату негіздері.			
Тақырып 10.2 Ату ережесі.			
11 Бөлім. Технологиялық дайындық.	+	+	
Тақырып 11.1 Дөңгелекті машиналарды жүргізу негіздері мен ережелері.			
Тақырып 11.2. Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері.			

Тақырып 11.3. Бағдаршамдар мен реттеушінің сигналдары.			
Тақырып 11.4. Жол белгілері.			
Тақырып 11.5. Жол таңбалары және олардың сипаттамалары.			
12 Бөлім. Өмір қауіпсіздігі негіздері.	+	+	
Тақырып 12.1. Қауіпсіздік негіздері және қауіптерді жіктеу.			
Тақырып 12.2 Қоршаған орта мен адамның қауіпсіздігі.			
Тақырып 12.3. Әртүрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету.			
Тақырып 12.4. Техногендік сипаттағы қауіптілік.			
Тақырып 12.5. Экологиялық қауіпсіздік.			
Тақырып 12.6. Табиғи жағдайда автономды өмір сүру.			
Тақырып 12.7. Криминогендік жағдайларда өзін-өзі қауіпсіз ұстау негіздері.			
Тақырып 12.8. Террористік акт қаупі кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету.			
Тақырып 12.9. Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері.			
Тақырып 12.10. Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету.			
Оқу-далалық (лагерьлік) жиындар.			
1 Бөлім. Тактикалық дайындық.	+		+
Тақырып 1.1 Әскери Бөлімнің (Бөлімшенің)			

қару-жарағы және әскери техникасы.			
Тақырып 1.2. Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі.			
Тақырып 1.3. Қорғанудың дербес құралдарын қолдануға жаттығу.			
Тақырып 1.4. Ұрыстағы сарбаздың әрекеттері.			
Тақырып 1.5. Қорғаныстағы сарбаз.			
Тақырып 1.6. Шабуылдағы сарбаз.			
Тақырып 1.7. Бақылаушы сарбаз.			
Тақырып 1.8. Шолушы сарбаз.			
2 Бөлім. Атыс дайындығы.	+		+
Тақырып 2.1. Калашников автоматын жартылай бөлшектеу және жинақтау жаттығулары.			
Тақырып 2.2. Атуға ыңғайлануға жаттығу (АК-74, пневматикалық винтовка).			
Тақырып 2.3. Қол гранаталарын лақтыру.			
Тақырып 2.4. Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) ату.			
3 Бөлім. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары.	+		+
Тақырып 3.1. Әскери Бөлімнің (Бөлімшенің) орналасуы, өмірі және күнделікті тұрмыс-тіршілігі.			
Тақырып 3.2. Рота бойынша тәуліктік кезекшінің міндеттері.			

Тақырып 3.3. Сақшының міндеттері.			
Тақырып 3.4. Бекеттегі сақшының орындайтын әрекеттері.			
4 Бөлім. Саптық дайындық.	+		+
Тақырып 4.1. Әскери сәлемдесу.			
Тақырып 4.2. Саптан шығу және сапқа қайта тұру.			
Тақырып 4.3. Саптық тәсілдер және қарумен орындалатын іс-қимылдар.			
Тақырып 4.4. Бөлімшенің сабы.			
5 Бөлім. Әскери топография.	+		+
Тақырып 5.1. Азимут бойынша қозғалыс.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлімнің атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Білім алушылардың Бастапқы әскери және технологиялық даярлығының мақсаттары, міндеттері мен мазмұны.	1) Білім алушылардың Бастапқы әскери және технологиялық даярлығының мақсаттары, міндеттері мен мазмұны.	1) Бастапқы әскери және технологиялық даярлықтың мақсаттары мен міндеттерін айқындайды; 2) Бастапқы әскери және технологиялық даярлықты ұйымдастырудың нормативтік-құқықтық негіздерін атайды; 3) "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" Заңға сәйкес білім алушыларға қойылатын талаптарды орындайды.
	Өнер Қазақстан Республикасы Қарулы Күштеріндегі идеологиялық жұмыстың құралы ретінде.	1) Заңнамамен Қарулы Күштерге жүктелген міндеттерді ойдағыдай шешуге моральдық-психологиялық дайындықты қалыптастырудағы әр түрлі өнер түрлерінің	1) Қарулы Күштердегі идеологиялық жұмыстың

Кіріспе сабақ		рөлі туралы түсінікке ие болу.	негізгі міндеттерін атайды.
Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттің әскери қауіпсіздігінің кепілі	Конституция мемлекет қорғанысының негіздері	1) Қазақстан Республикасы қорғанысының конституциялық негіздері туралы білімді дамыту; 2) мемлекеттің қорғаныс қабілеті, қауіпсіздігі, қоғамдық тәртіпті сақтау жөніндегі әлеуметтік-экономикалық саясатының негізгі бағыттары туралы білімге ие болу.	1) Қазақстан Республикасы Конституциясының 36 бабын түсіндіреді.
	Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері, олардың құрамы мен мақсаты	1) Еліміздің Қарулы Күштерінің қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі рөлі мен маңызын түсіну; 2) білім беру ұйымдарында білім алушыларды әскери қызметке дайындаудың ерекшеліктері туралы түсінікке ие болу. Отанды қорғау – мемлекеттік саясаттың маңызды бағыты; 3) жастарды әскери қызметке даярлаудың педагогикалық технологиясы саласында білімге ие болу.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің ұйымдық құрылымын түсіндіреді және құрамын ажыратады; 2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әртүрлі рәміздерінің мағынасын айқындайды.
Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен	Экстремизм мен терроризм ұлттық қауіпсіздікке қатер ретінде	Ұлттық қауіпсіздікке қауіп төндіретін факторларды талдау. қазіргі әлемдегі экстремизмнің, терроризмнің әлеуметтік-экономикалық және саяси себептерін талдау.	1) Экстремизм мен терроризмнің түрлерін, оларға тән белгілерін атайды; 2) Қазақстан Республикасы қорғанысының мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі рөлі туралы қорытындылар жасайды.
	Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Әскери жарғыларының жалпы негіздері мен құқықтық ережелерін білу; 2) жан-жақты тәрбие технологиясы ретінде жастарды	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері жарғыларының түрлерін атайды; 2) әскери жарғылардың жалпы мазмұнын ашады. 3) білім алушыларды әскери қызметке

әскери құрылымдарының жалпы әскери жарғылары		әскери-патриоттық тәрбиелеу тұжырымдамасын қалыптастыру.	дайындаудың құқықтық негіздерін біледі.
	Әскери қызметкерлер және олардың арасындағы қарым-қатынас	1) Талаптар туралы, тиісті әскери тәртіпті, оқу-тәрбие процесін және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Әскери қызметкерлер әзірлігін тиісті деңгейде ұстау жөніндегі жарғыларын қамтамасыз ету; 2) әскери иерархия туралы білімдерін дамыту.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштеріндегі әскери тәртіп туралы жарғыларының баптарын айқындайды.
Тактикалық дайындық.	Әскери тәртіп, оның мәні мен маңызы 1) Мотоатқыштар Бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері – Бөлімшені ұйымдастыру. Штаттық қарулану және ұрыстық техника. Бөлімшенің ұрыстық мүмкіндіктері	1) Жеке тұлғалық қасиеттер: ерік-жігерді, тәртіпті, ұйымшылдықты , парыз сезімін, алғашқы әскери-технологиялық дайындықты меңгеруде саналы көзқарасты қалыптастыру.	1) Жарғы талаптарын қолданады.
		1) Жауды жеңудің ең маңызды құралы ретінде ұрыс теориясы мен практикасының мәселелерін меңгеру; 2) "Біріккен қарулы күрес " термині туралы түсіну.	1) Қазіргі заманғы ұрысты іске асыру мен оның ерекшеліктерін және түрлерін сипаттайды; 2) мотоатқыштар бөлімшесінің ұрыстық мүмкіндігі мен ұйымдасуын ашады; 3) әр түрлі бөгеттерді өтуде, қарсыластың оқ жаудыру кезінде қозғалыс жасауда, шабуылда және қорғанысты әскери қызметкелердің Бөлімше құрамымен іс-әрекет жасауын түсіндіреді; 4)"Химиялық дабыл!", " Газдар!", "Әуе!" дыбыстары бойынша іс-әрекет жасауды түсіндіреді.
		1) Ұрыс жағдайында атыс қаруын қолдануды, ұрыс әрекеттерін ұйымдастыруда бастапқы дағдыларды бекітуді,	1) Алған білімдерін ұрыс кезінде өздеріне оқпана қазу, бақылау мен атыс жүргізу үшін арнайы жер таңдау, кез-келге жерде

Өрт жаттығулары Атыс дайындығы	Калашников автоматы және жеңіл пулеметі	жалпы ұрыс негіздерін меңгеруде негізгі тактикалық дайындық міндеттерін меңгеру.	қозғалыс жасауда тәжірибелік дағдыларын көрсету кезінде қолданады.
	1) Калашников автоматы және қол пулеметі	1) Граната және оқ-дәрілермен, қарумен жұмыс жасаған кездегі негізгі қауіпсіздік ережелері мен қарастырып отырған қарудың бөлшектерін білу.	1) Атыс қаруынан атыс жүргізу негіздерін сипаттайды. 2) Қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Қолды бөлшектеу гранаталары - Қолды бөлшектеу гранаталарының мақсаты, жауынгерлік қасиеттері (РГД-5, РГН, Ф-1, РГО).	1) РГД-5, Ф-1, РГО, РГН гранаталарының қасиеттерін меңгеру; 2) гранаталар мен сақтандырғыштардың конструкциясын, лақтырылған кезде гранаталардың бөлшектері мен механизмдерінің жұмысын меңгеру.	1) Қару, граната және оқ-дәрілермен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
Саптық дайындық	Сап және оның элементтері	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының саптық жарғыларының жалпы негіздері мен талаптарын орындау және білу.	1) Сапқа тұрғызу, қозғалыс жасау үшін пәрмендер береді, сап элеметтерін анықтайды; 2) взвод және бөлім құрамында жекеленген саптық тәсілдер бойынша саппен қозғалыс жасау үшін берілген пәрменді орындайды; 3) жүйенің негізгі элементтерін және олардың анықтамаларын квалификациялайды.
	Орнында бұрылу. Сап және марш қадамы	1) Жүйенің негізгі элементтерін және олардың анықтамаларын білу; 2) меңгерген физикалық, атыс, тактикалық дайындық бойынша дағдыларын сабақ кезінде қолдану.	1) Берілген бұйрыққа бойынша іс-әрекет жасайды; 2) жорықтық және саптық адыммен қозғалады, бұрылыстар жасайды.
		1) Бейтаныс рельефте бағдарлаудың негізгі тәсілдерін меңгеру;	1) Құлабыз (компас) және жергілікті нысандар бойынша көкжиек тұстарын анықтайды;

Әскери топография.	Жерге бағдарлау	2) олардың орналасқан жері туралы есептің негізгі белгілерін бөліп көрсете білу.	2) жергілікті жерде картасыз, қажетті азимут бойынша бағдарлайды; 3)жергілікті жерде бағдарлану үшін ұшқышсыз қашықтықтан басқарылатын ұшу аппаратының ақпараттарын қолданады.
	Магниттік азимутты анықтау	1) Жерде бағдарлау әдістерін меңгеру.	1) Қару-жарақ пен техниканы ұрыста тиімді пайдалану үшін әскери топографияны білудің маңыздылығын түсіндіреді; 2) Ғаламдық навигациялық спутниктік жүйенің ақпаратын бағалайды және дұрыс бағытты ұсынады.
Әскери роботты техникалардың негіздері.	1) Әскери роботты техникалардың негіздері. Роботтарды басқару алгоритмі	1) Робототехниканың негізгі даму бағыттары мен роботтардың ерекшелік белгілерін білу ; 2) жауынгерлік роботтардың функционалдық мүмкіндіктері туралы білу; 3) робототехниканың еліміздің қорғаныс қабілетін арттыру үшін қолданбалы ғылым ретіндегі маңыздылығы туралы түсіну; 4) жаңа технологияларды пайдалана отырып, алғашқы әскери дайындық бойынша білу.	1) Роботтарды әскери істерде қолдану мүмкіндіктерін ашады; 2) мақсатына қарай роботтарды анықтайды және жіктейді; 3) әскери робототехниканы қолдану перспективаларын талдайды; 4) адам өмірінің әртүрлі салаларында роботтық технологияларды қолдануды ашады; 5) робототехника бойынша әскери білімі мен практикалық дағдыларын біледі.
	Кәсіпкерлік объектіні азаматтық қорғау	1) Қазақстан Республикасының халқын табиғи апаттардың, ірі авариялардың, апаттардың және терроризм актілерінің зардаптарынан қорғау бойынша бейбіт және соғыс уақытында жүргізілетін негізгі іс-шараларды меңгеру;	1) Азаматтық қорғаныстың, оқу орнындағы азаматтық қорғауды ұйымдастырудың және әскери емес құрамаларды

		2) техногендік жағдайлардың әлеуметтік-экономикалық салдары туралы түсінікке ие болу.	ұйымдастырудың мақсаттары мен міндеттерін ашады.
	Ядролық қару және олардың сипаттамасы	1) Ядролық қарудың түрлері және оны қолданудың зардаптары туралы жақсы қалыптасқан білімге ие болу.	1) Ядролық қарудың сипаттамалары, оның түрлері және зақымдаушы факторлары туралы білімдерін көрсетеді.
	Химиялық қару	1) Химиялық қарудың түрлері мен түрлерін білу .	1) Химиялық қаруға қатысты халықаралық құжаттарды білуді көрсету; 2) қазіргі заманғы қаруды қолдану кезінде болуы мүмкін төтенше жағдайларды талдайды; 3) қорғау құралдарын атайды; 4) жеке қорғану құралдарын, жаппай қырып-жою қаруынан (ЖҚҚ) қорғау әдістерін пайдаланады.
	Биологиялық (бактериологиялық) қарулар.	1) Биологиялық (бактериологиялық) қаруды қолданудың негізгі әдістерін меңгеру; 2) "биологиялық ластану аймағы" және " биологиялық зақымдану ошақтары" терминдерінің мағынасын білу.	1) Бактериологиялық қарудың ерекшеліктерін атайды; 2) қазіргі заманғы қаруды қолдану кезінде болуы мүмкін төтенше жағдайларды талдайды; 3) жаппай жеңіліске ұшыраған кездегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелерін атайды.
	Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары. Теріге арналған жеке қорғаныс құралдары.	1) Жаппай қырып-жоятын қаруды қолдану және техногендік апаттар жағдайында тыныс алу мүшелерін жеке қорғаудың заманауи түрлері туралы білімді меңгеру.	1) Респираторды, противогазды қолдану дағдыларын көрсетеді; 2) жаппай қырып-жою қаруын қолдану және техногендік апаттар жағдайында теріні қорғау құралдарының мақсаты мен жіктелуі туралы білімін көрсетеді; 3) жеке қорғану құралдарын, жаппай

Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері			қырып-жою қаруынан (ЖҚҚ) қорғау әдістерін пайдаланады.
	Ұжымдық қорғаныс құралдары.	1) Ұжымдық қорғаныс құралдарының түрлері мен түрлерін білу.	1) Жаппай қырып-жою қаруын қолдану және техногендік апаттар жағдайында тері қорғау құралдарының мақсаты мен жіктелуі туралы білімін көрсетеді; 2) техногендік сипаттағы қауіптерді жіктейді; 3) ұжымдық қорғаныс құралдарының түрлерін атайды.
	Халықты эвакуациялау және тарату	1) Халықты эвакуациялау және таратуды ұйымдастыру ережелерін білу.	1) Халықты эвакуациялау және тарату әдістері мен тәртібін атайды; 2) "жергілікті" және " жергілікті эвакуация" ұғымдарымен әрекет етеді.
	Террорлық қауіп жағдайында халықтың қауіпсіздігі	1) Террористік қауіп жағдайында халықтың қауіпсіздік шаралары туралы білу.	1) террористік қауіптілік деңгейлерін анықтайды; 2) криминогендік жағдайларда өзін-өзі ұстау ережелерін түсіндіру; 3) терроризмге қарсы бағытталған алдын алу шараларын атайды.
	Табиғи апат аймақтарындағы халықтың әрекеті	1) Жау шабуылы қаупі, азаматтық қорғаныстың дабылы, әртүрлі төтенше жағдайлар мен террористік қауіп-қатер кезінде халықты шебер әрекеттерге дайындаудың маңыздылығын мойындау; 2) қалыптасты табиғи апат аймақтарында зардап шеккендерге көмек көрсету дағдылары .	1) Әлеуметтік желілерде қауіпсіз байланыс, ашық қолжетімді желілерді пайдалану ережелерін талдайды; 2) зардап шеккендерге көмек көрсету дағдыларын көрсетеді.
	Жаралар, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы көмек.	1) Жарақат, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелерін білу.	1) Жарақат, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелері туралы білімін көрсетеді; 2) әртүрлі зақымдану түрлеріне таңғыш

			таңғышты қолдану дағдыларын көрсетеді.
	Түрлі жазатайым оқиғаларға алғашқы көмек көрсету.	1) Жалпы ережелерді және әртүрлі жазатайым оқиғаларға алғашқы көмек көрсету шараларының кешенін білу.	1) Жазатайым жағдайларда алғашқы медициналық көмек көрсету туралы білімдерін көрсетеді; 2) жол-көлік оқиғасынан зардап шеккендерге алғашқы медициналық көмек көрсету дағдыларын көрсетеді.
Әскери қызметтің құқықтық негіздері.	Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік қызметінің ерекше түрі.	1) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери қызметі туралы Заңының талаптарын меңгеру; 2) әскери қызметті өткерудің әлеуметтік және экономикалық ынталандырулары туралы түсінікке ие болу.	1) "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" Заңының баптарын түсіндіреді; 2)әскери қызметшілердің әлеуметтік-экономикалық құқықтарын түсіндіреді; 3) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери борышы туралы Заңдар бабының мазмұнын ашады.
		1) Әскери қызметшінің мәртебесі, оның құқықтары мен міндеттері туралы түсіну; 2) Қазақстан Республикасының әскери қызметтің мемлекеттік қызметінің ерекше түрі ретінде қабылдау.	1) Әскерге шақыру бойынша және келісім-шарт бойынша әскери қызметтің мерзімдерін атайды; 2) әскери қызмет өткеру тәртібін түсіндіред: 3) келісімшарт бойынша қызмет өткеретін әскери қызметшілерге әлеуметтік-экономикалық кепілдіктер мен өтемақыларды аударады.
	Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери борышының мазмұны	1) Әскери міндеттілер мен мерзімді әскери міндеттілерді әскери есепке алудың мақсаты мен ережелерін түсіну.	1) Әскери қызметтің мазмұны бойынша білімі мен түсінігін көрсетеді.
		1) Қарастырылып отырған қарудың материалдық бөлігін, онымен жұмыс істеу кезіндегі негізгі	1) Атқыш қарудан ату негіздерін сипаттайды; 2) пулеметтің мақсатын, жауынгерлік қасиеттерін, жалпы құрылымын және жұмыс істеу принципін түсіндіреді;

Өрт жаттығулары	Түсіру негіздері	қауіпсіздік шараларын, оқ-дәрілер мен гранаталарды білу; 2) атыс қаруын практикалық қолданудың негізгі дағдыларын меңгеру.	3) қаруды қарайды, бөлшектейді және жинайды; 4) қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Түсіру ережелері	1) Диапазонды қалай анықтау керектігі туралы түсінікке ие болу; 2) көздеу элементтері, көздеу және көздеу нүктесін таңдау туралы білу.	1) Тұрақты нысаналарды ату кезінде қашықтықты анықтайды; 2) мыңыншы формуланы қолданады.
Технологиялық дайындық	Доңғалақты көліктерді басқару негіздері мен ережелері	1) Қазақстан Республикасының жол жүрісі саласындағы заңдары мен өзге де құқықтық актілерін білу; 2) доңғалақты көлік құралдарын жүргізу негіздері мен ережелері, жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері, жол белгілері мен таңбаларын үйрену.	1) Доңғалақты көлік құралдарын жүргізудің негіздері мен ережелерін сипаттайды; 2) көлік құралдарының санаттары туралы білімін көрсетеді; 3) жол қозғалысына қатысушылардың, бағдаршамдар мен жол диспетчерлерінің міндеттерін, жол белгілері мен таңбаларын атайды.
	Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері	1) Жолда жүру ережелерін білу; 2) Қазақстан Республикасының Жол жүрісі қағидаларында қамтылған негізгі ұғымдар мен терминдерді меңгеру.	1) Жүргізушілер мен жаяу жүргіншілердің міндеттерін түсіндіреді; 2) жол белгілерінің түрлерін және көлік құралдарының қозғалысы ережелерін атайды.
	Бағдаршам және жол диспетчері	1) Бағдаршам мен жол диспетчерінің сигналдарын білу; 2) көлік құралдарының жолдың жүру бөлігінде маневр жасауы және орналасуы туралы түсіну.	1) Арнайы сигналдарды қолдану ережелерін түсіндіреді; 2) дабыл және ескерту үшбұрыштарын пайдалану ережелерін түсіндіреді.
	Жол белгілері	1) Жол белгілерінің жіктелуін білу.	1) Жол белгілерінің мағынасын түсіндіреді.
	Жол белгілері және олардың сипаттамалары	1) Көлік құралдарын пайдалануға жіберудің негізгі ережелерін білу.	1) Көлденең және тік таңбалау талаптарына сәйкес жүргізушілердің әрекеттерінің мәнін ашады.
		1) Қауіпсіз өмір сүру негіздері туралы түсіну;	

Тіршілік қауіпсіздігінің негіздері және ақпараттық технологиялар	Қауіпсіздік негіздері және қауіптілік классификациясы	2) адамға қауіп төндіретін қауіптер, олардың көріну заңдылықтары және олардан қорғану тәсілдері және әлеуметтік-экономикалық салдарлар туралы түсіну.	1) Қауіптердің негізгі ұғымдары мен жіктелуін ашады; 2) қауіпсіздік техникасы, еңбекті қорғау және қоршаған ортаны қорғау бойынша білімдерін көрсетеді.
	Қоршаған орта және адам қауіпсіздігі	1) Қоғам мен табиғаттың өзара әрекеттесу формалары туралы түсініктері болу; 2) адамды биологиялық және әлеуметтік организм және оның табиғи мекендеу ортасы ретінде сақтау үшін табиғи ортаны қорғау қажеттілігін білу.	1) Табиғи ресурстарды үнемді тұтыну туралы білімдерін көрсетеді; 2) қоршаған ортаның ластануының зардаптарын көрсетеді; табиғи ресурстардың сарқылуы; табиғи ортаның бұзылуы.
	Түрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету	1) Жаттығу электр және тұрмыстық газбен қауіпсіз жұмыс істеу.	1) Тұрмыстық химияны пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шараларын атайды; 2) компьютерлік техниканы пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шараларын атайды; 3) әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас жасау, қолжетімділік ашық желілерді пайдалану ережелерін түсіндіреді.
	Техногендік қауіптер	1) Техногендік қауіптер туралы түсінікке ие болу; 2) гидродинамикалық апаттардың, өрт-жарылыс қауіпті объектілердегі авариялардың мәні туралы түсінікке ие болу.	1) Өндірістегі жазатайым оқиғалардың түрлерін анықтайды; 2) өндірістегі жазатайым оқиғаларды және ықтимал зардаптарды сипаттайды.
	Экологиялық қауіпсіздік	1) Экологиялық қауіпсіздіктің объектілері, мақсаттары мен міндеттері туралы түсінікке ие болу; 2) топырақтың ластануының зардаптары туралы түсінікке ие болу.	1) Ауа мен судың ластануының себептері мен салдары туралы білімдерін көрсетеді; 2) ережелерді түсіндіреді минералды тыңайтқыштар мен пестицидтерді қолданады.

	Табиғи жағдайда автономды тіршілік ету	1) Табиғи ортада адамның ерікті және мәжбүрлі дербестігінің себептері мен ерекше жағдайлары туралы түсінікке ие болу.	1) Табиғи ортада тіршілік етудің қарапайым тәсілдері туралы білімдерін көрсетеді; 2) портативті авариялық қоректендірудің мәнін түсіндіреді.
	Криминогендік жағдайларда қауіпсіз мінез-құлық негіздері	1) Көшеде, қоғамдық орындарда орын алуы мүмкін криминогендік жағдайлар туралы түсінікке ие болу; мінез-құлық ережелері.	1) Көшеде қауіпсіз жүріс-тұрыс туралы білімдерін көрсетеді; 2) қоғамдық орындарда және адамдар көп жиналатын орындарда қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін түсіндіреді.
	Террорлық шабуыл кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету	1) Террористік акт қаупі төнген жағдайда қауіпсіз мінез-құлық ережелерін білу.	1) Жарылыс қаупі кезінде өзін-өзі ұстау ережелері туралы білімін көрсетеді; 2) кепілге алу ережелері туралы білімдерін көрсетеді.
	Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері	1) Киберқауіпсіздіктің негізгі түсініктерін білу.	1) Әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас ережелерін түсіндіреді; 2) Жалпыға ортақ Wi-Fi желілерін қауіпсіз пайдалануды түсіндіреді.
	Жаппай қырып-жою кезіндегі алғашқы көмек	1) Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету ерекшеліктері туралы түсінікке ие болу.	1) Алғашқы көмек көрсету туралы білімдерін көрсетеді; 2) зардап шеккендерді зақымдану орындарынан эвакуациялау тәртібін түсіндіреді.
	Әскери бөлімнің (бөлімшенің) қару-жарағы мен әскери техникасы	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери техникасы мен қару-жарағы туралы білімі болу; 2) қару мен қорғаныс құралдарын шебер пайдалану.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің және шет мемлекеттердің әскери техникасы мен қару-жарақтарының сипаттамаларын салыстырады; 2) жеке қару мен жеке қорғану құралдарын пайдаланады.
	Бөлімнің жауынгерлік және марш тәртібі	1) Отрядтың ұрыс және жорық тәртібі туралы түсінікке ие болу.	1) Жауынгердің әр түрлі ұрыс түрлеріндегі іс-әрекет тәртібі туралы білімін көрсетеді; 2) жауынгердің ұрыстағы міндеттерін түсіндіруге;

			3) бөлімді басқару тәртібін түсіндіреді.
	Жеке қорғаныс құралдарын пайдалануды үйрету	1) Жеке қорғаныс құралдарын пайдалану мақсаты мен тәртібін білу.	1) Противогазды, респираторды, "зардап шеккендерге" противогазды кию, қолды біріктірілген қорғаныс жинағы, нормаларын орындайды.
	Жауынгердің ұрыстағы іс-әрекеттері - Жаяу операция кезіндегі жауынгердің ұрыстағы қозғалыс тәсілдері	1) Жаяу әрекет кезінде жауынгерді ұрыста жылжыту тәсілдерін әзірлеу.	1) Ядролық жарылыстың шығу тәртібін түсіндіреді .
тактикалық дайындық	Қорғаныстағы жауынгер.	1) Қорғаныстағы жауынгердің іс-әрекеті туралы білімдерін дамыту; қарсыластың ядролық қаруын қолдану, атыс даярлығын бастау, әуе жауы туралы, радиоактивті, химиялық және бактериологиялық ластану туралы ескерту сигналдары кезіндегі әрекеттерін білу.	1) Өздігінен қазу және камуфляж жасау тәртібін көрсетеді; 2) атыс позициясын алу тәсілдерін түсіндіреді; 3) әуе нысандарына оқ ату тәртібі туралы білімдерін көрсетеді.
	Шабуылдағы солдат	1) Шабуыл кезіндегі жауынгердің іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту; 2) шабуыл кезінде радиоактивті (улы) заттармен ластанған жердегі іс-әрекеттер тәртібі туралы білімін дамыту.	1) Шабуылға дайындалу тәртібін көрсетеді; қозғалыстағы шабуыл кезінде жауынгерді колоннада ілгерілету және оның отрядтың ұрыс тәртібінде орнын алу; өткелдердегі кедергілерді еңсеру және шабуыл жасау; 2) жауды окопта атыспен, гранаталармен, қоян-қолтық ұрыста жою тәсілдерін білуін көрсетеді; шабуыл объектісін меңгерген.
	Солдат-бақылаушы	1) "Солдат-бақылаушы" позициясындағы іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту.	1) Бақылау орнын таңдау ережелері, оның жабдықталуы және камуфляжы туралы білімін көрсетеді; 2) нысаналарды анықтау және жер бедерін картаға түсіру жолдарын түсіндіреді.

	Патрульдегі солдат	1) Патрульдегі жауынгердің іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту.	1) Сақшылардың қозғалысы, аумақты және жергілікті объектілерді тексеру ережелерін түсіндіреді.
өрт жаттығулары	Калашников автоматын толық емес бөлшектеу және құрастыру бойынша оқыту	1) Калашников автоматының құрылымы туралы жақсы қалыптасқан білімге ие болу.	1) Қаруды тексереді, бөлшектейді және құрастырады; 2) қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Атуға дайындық жаттығулары (АК-74, пневматикалық мылтық)	1) Пневматикалық мылтықпен жұмыс істеу ережелерін әзірлеу.	1) Журналды патрондармен жабдықтау және сөмкеге салу нормаларын орындайды.
	Қол гранаталарын лақтыру. Қол сынықтарын және танкке қарсы гранаталарды лақтыру	1) Қол сынықтарын және танкке қарсы гранаталарды лақтыру тәсілдерін білу.	1) Гранатаны қашықтыққа лақтыру нормаларын орындайды; 2) дәлдік үшін гранаталарды лақтыру нормаларын орындайды.
	Автоматтан ату (пневматикалық мылтық)	1) Пневматикалық мылтықтан (пневматикалық винтовкадан) практикалық ату ережесін әзірлеу.	1) Түсірілімге дайындық тәртібін көрсетеді, ату, атуды тоқтату; 2) пулеметті түсіру, атыстан кейін пулеметті қарау тәртібін көрсетеді.
Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің,	Әскери бөлімнің (бөлімнің) әскери қызметшілерінің тұруы, тұрмысы және тұрмысы	1) Әскери бөлімдердің оқу-материалдық базасы туралы білімі болуы; 2) әскери бөлімнің (бөлімнің) тарихының маңыздылығын білу.	1) Әскери бөлімдердің материалдық базасын көрсетеді; 2) әскери бөлімдердің материалдық базасына кіретін үй-жайлардың мәні мен мақсатын түсіндіреді.
	Кәсіпорындағы тәртіп сақшыларының міндеттері	1) Ротаның күнделікті жасақтарының мақсаты, құрамы және қарулануы туралы білімге ие болу; 2) ротаның күнделікті кезекшілік міндеттері туралы білімді дамыту.	1) Серіктестік үшін тәртіптік міндеттерді тізеді және орындайды; 2) тікелей бастықтардың серіктестігіне келгеннен кейін серіктестіктің іс-әрекетін сараптайды; 3) әскери бөлімдердегі күнделікті тәртіп ережелерін түсіндіреді.
		1) Қарауыл қызметінің мақсаты мен міндеттері, қарауылдың міндеттері туралы түсінікке ие болу;	1) Посттың мақсатын, оның жабдықтары мен жабдықтарын түсіндіреді ;

басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары	Күзетші міндеттері	2) посттағы қарауылдың практикалық іс-әрекетін үйрену.	2) постқа шабуыл жасау кезінде қарауылдың іс-әрекетін түсіндіреді; 3) қару мен патрондарды сақтау ережелерін түсіндіреді.
	Поштадағы қарауылдың іс-әрекеті	1) Қаруды оқтау тәртібін білу; 2) төтенше жағдай кезінде постты қабылдау және тапсыру кезіндегі қарауылдың іс-әрекетін білу.	1) Посттағы қарауылдағы қарудың орнын түсіндіреді және көрсетеді; 2) қарауылдың қай кездегі іс-әрекет тәртібін түсіндіреді постты қабылдау және тапсыру, постта өрт болған жағдайда және оның постының жанында немесе көрші постта тәртіп бұзылған жағдайда .
Бұрғылау	Әскери сәлемдесу	1) Әскери сәлемдесу тәсілдерін орнында және қозғалыста меңгерту.	1) Әскери сәлемдесу арқылы жауынгерлік дағдыларын көрсетеді.
	Пайдаланудан шығару және қызметке қайтару	1) Жауынгерлік дағдыларды меңгеру.	1) Кезекшілікке шығу және қайта оралу тәртібін көрсетеді.
	Жауынгерлік техника және қарумен қозғалыс	1) Ұрыс техникасын меңгеру.	1) Қарумен техника мен қимылдарды көрсетеді.
	Құрылыс бөлімдері	1) Бөлім құру ережелері мен тәртібін білу.	1) Бөлімді қалай құру және қайта құру керектігін түсіндіреді және көрсетеді.
Әскери топография	Горизонттың қабырғалары мен магниттік азимуттарды анықтауға жаттықтыру	1) Горизонттың қабырғалары мен магниттік азимутты анықтау; 2) магниттік компасты пайдаланып жер бедерін шарлау; 3) қадамның өлшемін анықтау және қашықтықты жұп қадаммен өлшеу.	1) Картасыз бейтаныс рельефте бағдарлаудың негізгі жолдарын түсіндіреді; 2) көкжиек жақтарын анықтау үшін жергілікті объектілерді пайдаланады; 3) өз қадамының өлшемін анықтайды және қашықтықты жұп қадаммен өлшейді; 4) азимуттардағы қозғалыс диаграммасын құрастырады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
32 - қосымша

Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білім берудің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Химия " пәні пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Химия" пәнін оқытудың мақсаты білім алушыларға заттар және олардың түрленуі, заттардың қасиеттерінің олардың құрамы мен құрылысына тәуелділігін түсіндіретін заңдар мен теориялар туралы білім жүйесін беру, білім алушыларге мүмкіндік беру. өмірде қауіпсіз пайдалану үшін химиялық процестер, заңдылықтар және олардың заңдылықтары туралы түсінік алу, ақпаратты сыни бағалау және шешім қабылдау.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) практикаға бағытталған білімдерді, химия ғылымының тұжырымдамаларын, теориялары мен заңдылықтарын игеру;

2) табиғатта, зертханада, өндірісте және күнделікті өмірде болып жатқан химиялық құбылыстарды бақылап, түсіндіре білуді меңгеру;

3) практикалық сабақтарда қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, заттармен және зертханалық жабдықтармен жұмыс істеу дағдыларын дамыту;

4) химиялық эксперимент жүргізу барысында білім алушылардың танымдық қызығушылықтары мен интеллектуалдық қабілеттерін дамыту, химиялық білімді өз бетінше меңгеру қажеттілігін дамыту;

5) жаратылыстанудың іргелі құрамдас бөліктерінің бірі және жалпы адамзаттық мәдениеттің элементі ретінде химияға көзқарасты тәрбиелеу;

6) химияның әлеуметтік мәнін, гуманистік бағыттылығын, оның адамзат алдында тұрған мәселелерді шешудегі өсіп келе жатқан рөлін ашу;

7) химиялық құбылыстар мен заттардың қасиеттерін түсіндіру, оларды күнделікті өмірде, ауыл шаруашылығы мен өндірісте қауіпсіз пайдалану, адам денсаулығы мен қоршаған ортаға зиян келтіретін құбылыстардың алдын алу үшін алған теориялық білімдерін пайдалану;

8) адам қызметінің объектілеріне немесе құралдарына құнды және сыни көзқарас тәжірибесін қалыптастыру, оның қоршаған әлемге қатысты көрінісі, қоғамның әрбір мүшесінің өмірлік мәселелерін шешуге ықпал ететін негізгі және пәндік құзыреттерді қалыптастыру.

4. Оқу пәнінің мазмұны 5 бөлімнен тұрады:

1) заттардың бөлшектері;

2) химиялық реакциялардың заңдылықтары;

3) химиялық реакциялардың энергетикасы;

4) химия және қоршаған орта;

5) химия және өмір.

1 бөлім. "Заттардың бөлшектері" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Атомның құрамы мен құрылысы;

2) Атомда электрондардың қозғалысы және таралуы.

2 бөлім. "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) химиялық элементтердің периодтық заңы мен периодтық жүйесі;

2) тотығу-тотықсыздану реакциялары.

3 бөлім. "Химиялық реакциялар энергетикасы" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады :

1) химиялық реакциялардың жылдамдығы;

2) химиялық тепе-теңдік;

4 бөлім. "Химия және қоршаған орта" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Жер химиясы;

2) көміртек және оның қосылыстары.

5 бөлім. "Химия және өмір" бөлімі "Биохимия" бөлімшесінен тұрады:

"Химия" пәнінің негізгі мазмұны:

1) "Атомның құрамы мен құрылысы". Атом – күрделі бөлшек, радиоактивтілік, энергетикалық деңгейлері және кванттық сандар мен орбитальдардың ішкі деңгейлері; "Орташа салыстырмалы атомдық массаны есептеу" тақырыбына есептер шығару. Радиоактивтіліктің табиғаты және радиоактивті изотоптардың қолданылуы;

2) "Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы" кванттық сандардың сипаттамалары мен мәндері; алғашқы 36 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын құрастыру.

3) "Химиялық байланыстың түрлері". Химиялық элементтердің электртерістігі, валенттілігі және тотығу дәрежесі, химиялық байланыс, иондық байланыс. Металл байланысы. Сутектік байланыс. Кристалл торлары. Коваленттік байланыс, коваленттік байланыстың қасиеттері, байланыстың электртерістігі мен полярлығы, иондық

байланыс, электрон жұптарының тебілу теориясы, металдық байланыс, сутектік байланыс. Химияның негізгі стехиометриялық заңдары; салыстырмалы атомдық және молекулалық массасы, зат мөлшері;

№1 зертханалық жұмыс: "Ковалентті байланысы бар заттардың (N2, O2, алмаз) модельдерін құрастыру".

5) "Тотығу-тотықсыздану реакциялары". Тотығу-тотықсыздану реакциялары, гальваникалық элементтер, электролиз.

6) "Химиялық реакция жылдамдығы". Химиялық реакциялардың жылдамдығына концентрацияның әсері, химиялық реакциялар жылдамдығына қысымның әсері, химиялық реакциялардың жылдамдығына температураның әсері, катализ.

№2 зертханалық жұмыс: "Химиялық реакция жылдамдығына әртүрлі катализаторлардың әсер ету тиімділігін зерттеу".

7) "Химиялық тепе-теңдік". Тепе-теңдікке әртүрлі факторлардың әсері, Ле Шателье-Браун принципі, тепе-теңдік константасы, өндірістік процестердегі химиялық тепе-теңдік.

№3 зертханалық жұмыс: "Әртүрлі факторлардың әсерінен динамикалық тепе-теңдіктің ығысуын зерттеу".

"Тепе-теңдік константасын және тепе-теңдік концентрациясын табу" тақырыбына есептер шығару.

8) "Периодтық заң және периодтық жүйе", 17-топ элементтері". Галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары, галогендердің тотығу-тотықсыздану қасиеттері, сулы ерітіндідегі галогенид иондарын анықтау, галогендер мен олардың қосылыстарының қолданылуы; 2 (II) топтың элементтері". 2 (II) топтағы элементтердің физикалық қасиеттері, 2 (II) топтағы элементтердің химиялық қасиеттері, табиғи карбонаттар; Қазіргі заманғы аналитикалық әдістер. Азот және аммиак молекулаларының құрылымы мен қасиеттері; Азотты тыңайтқыштардың өнеркәсіптік өндірісі; Күкірт қышқылын алудың байланыс әдісі; Азот оксидтері мен нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға әсері; Металдар мен қорытпаларды алу. Шойын және болат өндірісі Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы. күрделі қосылыстар. "14 (IV) топтың элементтері". 14 (IV) топ элементтерінің қасиеттерін, 14 (IV) топ элементтерінің химиялық қасиеттерін және олардың қосылыстарын, 14 (IV) топ элементтерінің оксидтерінің қасиеттерін, болылу формаларын өзгерту табиғатта және жай заттарды алу әдістерінде; "Азот және күкірт". Азот молекуласының, аммиак және аммоний тұздарының құрылымы мен қасиеттерінің ерекшеліктері, азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісі, азот оксидтері мен нитраттарының қоршаған ортаға әсері, күкіртті сутегі мен сульфидтер, күкірт диоксиді, қоршаған ортаға әсері және қолданылуы, алудың байланыс әдісі. күкірт қышқылы. Металдар мен

қорытпаларды алу, өнеркәсіпте электролизді қолдану, металдар өндірісінде қоршаған ортаны қорғау мәселелері; Көрнекілік: "Күкірт және азот қышқылдарының тотығу қасиеттері";

9) "Жер химиясы" "Жасыл химияның" 12 қағидасы, атмосфераның, гидросфераның, литосфераның ластануы, жердің озон қабатының бұзылуы, жаһандық жылыну. "Өтпелі металдар". Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы; өтпелі металдардың, комплексті қосылыстардың биологиялық рөлі; "Жаңа заттар мен материалдарды әзірлеу". Жаңа материалдарды, физиологиялық белсенділігі бар табиғи және синтетикалық қосылыстарды жасау, дәрілік заттардың дамуы және синтезі, нанокөміртекті бөлшектердің нанотехнологиялық құрылымы, жаңа полимерлерді игеру, жаңа материалдардың практикалық маңызы. Бояулардың негізі ретінде металдардың оксидтері мен тұздары және күрделі қосылыстар.

10) "Көміртек және оның қосылыстарының химиясы" Органикалық химияға кіріспе. Органикалық заттардың құрамы мен құрылымы, функционалдық топтары, гомологиялық қатарлары, алифатты қосылыстардың IUPAC номенклатурасы, изомерия түрлері, алкандар, алкандардың жану өнімдері, алкандардың орынбасу реакциясының бос радикалды механизмі, галогендеу. Қанықпаған көмірсутектер. Алкендердің құрамы , құрылысы және реакциялық қабілеті , стереоизомериясы; Галогеноалкандар. Галоалкандарды дайындау; Спирттер: бір атомды, көп атомды. Спирттердің жіктелуі және химиялық қасиеттері, этил спиртінің өнеркәсіптік өндірісі. Бензол молекуласының құрылысы, бензол және оның гомологтарын алу, бензол және оның гомологтарының химиялық қасиеттері; Фенол, оның құрылымы және қасиеттері. Карбонилді қосылыстардың құрылымы мен номенклатурасы, альдегидтер мен кетондардың, карбон қышқылдарының алынуы және қасиеттері, эфирлену реакциясы, күрделі эфирлер мен сабындар; Сабын және синтетикалық жуғыш заттар.

Макромолекулалық қосылыстар, полимерлену реакциялары, поликонденсация реакциялары, полиамидтер мен полиэфирлер, қолданылуы, пластмассалардың қоршаған ортаға әсері; Көмір. Көмірді кокстеу. Көмір - металды қалпына келтіретін агент және кескіндемедегі пигмент. Пластмассалардың қолданылуы және қоршаған ортаға әсері. жоғары молекулалық қосылыстар. Поликонденсация реакциялары. Полиамидтер және полиэфирлер. Жаңа заттар мен материалдарды игеру. Нанотехнология. Пластмассалар мен талшықтарды тану

№4 зертханалық жұмыс: "Полимерлер және олардың қасиеттері";

№1 практикалық жұмыс: "Пластиктер мен талшықтарды тану";

12) "Органикалық синтез". Органикалық қосылыстардағы негізгі функционалдық топтар, органикалық заттардың генетикалық байланысы;

№5 зертханалық жұмыс: "Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар".

№6 зертханалық жұмыс "Спирттердің суда ерігіштігі, спирттердің жануы, бір атомды және көп атомды спирттерге сапалық реакциялары".

"Жану өнімдері және гомологтық қатарлар бойынша заттың молекулалық формуласын анықтау" тақырыбына есептер шығару.

13) "Биохимия". Көмірсулардың жіктелуі және олардың құрылысы, қасиеттері және көмірсулардың қолданылуы; Аминдер және аминқышқылдары. Аминдердің жіктелуі мен номенклатурасы, аминдердің физикалық, химиялық қасиеттері және алынуы, амин қышқылдарының құрамы, құрылымы, биологиялық рөлі, аминқышқылдарының физикалық және химиялық қасиеттері; пептидтік байланыс; ақуыздың түзілуі; Ақуыздар, ақуыздар молекулаларының құрылымдары, полипептидтердің құрылымын анықтау, ферменттердің, нуклеин қышқылдарының рөлі мен қолданылуы: ДНҚ, РНҚ, биологиялық маңызды элементтердің құрамы мен құрылымы, қоршаған ортаның ауыр металдармен ластануы, ауыр металдардың белоктарға әсері.

№7 зертханалық жұмыс: "Глюкозаның альдегидті спирт ретіндегі химиялық қасиеттері. Крахмалға сапалы реакция";

№ 8 зертханалық жұмыс: "Аммиак және аминдер молекулаларының модельдерін құрастыру";

№9 зертханалық жұмыс: аминқышқылдарының молекулаларын құрастыру және ассиметриялық көміртек атомын анықтау

№10 зертханалық жұмыс: "Амин қышқылдарының қасиеттері";

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сағаттар	
		Теориялық	Практикалық

1 бөлім. Заттың бөлшектері.			
1.1 Атомның құрамы және құрылысы.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Атомдар құрылысының қазіргі теориясы, атомдағы электрондардың қозғалысы.			
1.2. Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы.	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы.			
1.3. Химиялық байланыстың түрлері.			
Тақырып 1.3.1. Химиялық элементтердің электртерістігі, валенттілігі және тотығу дәрежесі.			
Тақырып 1.3.2. Химиялық байланыс.			
Тақырып 1.3.3. Иондық байланыс. Металл байланысы. Сутектік байланыс. Кристалдық торлар.			
2 бөлім Химиялық реакциялардың заңдылықтары.			
2 . 1 . Тотығу-тотықсыздану реакциялары.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Тотығу-тотықсыздану процестері.			
3 бөлім Химиялық реакциялардың энергиясы.			
3.1. Химиялық реакциялардың жылдамдығы.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Химиялық реакциялар және олардың классификациясы.			

Тақырып 3.1.2. Химиялық реакциялардың жылдамдығына жағдайлардың әсері. Катализ.			
3.2. Химиялық тепе-теңдік.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Химиялық тепе-теңдік. Тепе-теңдікке әртүрлі факторлардың әсері.			
4 бөлім Химиялық реакциялардың заңдылықтары.			
4.1. Периодтық заң және периодтық жүйе.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Қазіргі зерттеулердегі аналитикалық әдістер.			
Тақырып 4.1.2. Топтың элементтері (VIIA).			
Тақырып 4.1.3. Галогендердің қасиеттерін зерттеу және сулы ерітіндідегі галогенид иондарын анықтау.			
Тақырып 4.1.4. Элементтері (V IA).			
Тақырып 4.1.5. Элементтер (V A) тобы.			
Тақырып 4.1.6. Топтың элементтері (IVA).			
Тақырып 4.1.7. Табиғаттағы болмыс формалары және жай заттарды алу жолдары.			
Тақырып 4.1.8. Азот және аммиак молекулаларының құрылымы мен қасиеттері.			
Тақырып 4.1.9. Азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісі.			
Тақырып 4.1.10. Күкірт қышқылын алудың контактілі әдісі.			

Тақырып 4.1.11. Азот оксидтері мен нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға әсері.			
Тақырып 4.1.12. Металдар мен қорытпаларды алу.			
Тақырып 4.1.13. Шойын және болат өндірісі.			
Тақырып 4.1.14. Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы. "Өнердегі металдар".			
Тақырып 4.1.15. Күрделі қосылыстар.			
5 бөлім. Химия және қоршаған орта.			
5.1. Жер химиясы.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Химиялық өндірістің ғылыми принциптері.			
Тақырып 5.1.2. Металл өндірісіндегі экологиялық проблемалар.			
Тақырып 5.1.3. "Жасыл химияның" 12 қағидасы.			
5.2. Көміртек және оның қосылыстарының химиясы.	+	+	+
Тақырып 5.2.1. Органикалық химияға кіріспе.			
Тақырып 5.2.2. Органикалық заттардың классификациясы.			
Тақырып 5.2.3. Көмірсутектерді шектеңіз.			
Тақырып 5.2.4. Қанықпаған көмірсутектер. Алкендер.			
Тақырып 5.2.5. Полимерлену реакциясы. Полиэтилен өндірісі.			
Тақырып 5.2.6. Органикалық заттардың			

молекулаларының модельдерін құру.			
Тақырып 5.2.7. Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар.			
Тақырып 5.2.8. Алкадиендер. Алкиндер.			
Тақырып 5.2.9. Ароматты қосылыстар.			
Тақырып 5.2.10. Гетероциклді қосылыстар.			
Тақырып 5.2.11. Көмірсутектердің көздері. Табиғи газ. Мұнайға серік газдар.			
Тақырып 5.2.12. Мұнай. Мұнай өнімдерін өңдеу. Бензин және октан туралы түсінік.			
Тақырып 5.2.13. Құрамында оттегі бар органикалық қосылыстар. Спирттер бір атомды, көп атомды.			
Тақырып 5.2.14. Фенолдар.			
Тақырып 5.2.15. Карбонил қосылыстары. Альдегидтер және кетондар.			
Тақырып 5.2.16. Карбон қышқылдары.			
Тақырып 5.2.17. Майлар.			
Тақырып 5.2.18. Сабын және синтетикалық жуғыш заттар.			
Тақырып 5.2.19. Макромолекулалық қосылыстар.			
Тақырып 5.2.20. Поликонденсация реакциялары. Полиамидтер және полиэфирлер.			
Тақырып 5.2.21. Пластмассалардың			

қолданылуы және қоршаған ортаға әсері.			
Тақырып 5.2.22. Пластмассалар мен талшықтарды тану.			
Тақырып 5.2.23. Жаңа заттар мен материалдарды игеру.			
Тақырып 5.2.24. Нанотехнология.			
Тақырып 5.2.25. Химия ғылымының дамуы және халық шаруашылығын химияландыру.			
6 бөлім. Химия және өмір .			
6.1. Биохимия.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Көмірсулар: моно, ди, полисахаридтер.			
Тақырып 6.1.2. Альдегидті спирт ретіндегі глюкозаның химиялық қасиеттері. Крахмалға сапалық реакция.			
Тақырып 6.1.3. Аминдер. Амин қышқылдары.			
Тақырып 6.1.4. Қоршаған ортаны химиялық ластанудан қорғау.			
Тақырып 6.1.5. Белоктар, құрылысы, қасиеттері.			
Тақырып 6.1.6. Ферменттердің рөлі және қолданылуы.			
Тақырып 6.1.7. Нуклеин қышқылдарының құрылысы.			
Тақырып 6.1.8. Белоктардың денатурациясы және түс реакциялары.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
			1) Атом құрылысының қазіргі теориясының

Заттардың бөлшектері	Атомның құрамы мен құрылысы	1) Атом құрылысының қазіргі теориясын және зат бөлшектері мен атомның маңызды сипаттамаларын түсіндіру.	негізгі ережелерін атайды ; 2) протондардың, нейтрондардың, электрондардың, нуклондардың және нуклидтердің физикалық мағынасын түсіндіреді;
		1) Радиоактивтіліктің табиғатын түсіндіру.	1) Радиоактивтіліктің табиғатын және изотоптардың ыдырау себебін анықтайды; 2) табиғи изотоптардың құрамын түсіндіру; 3) a-сәулелерді, b-сәулелерді, g-сәулелерді ажыратады.
	Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы	1) Электрондық конфигурацияларды түсіндіру.	1) Кванттық сандар мен атомдық орбитальдардың сипаттамалары мен мәндерін көрсетеді; 2) s, p, d, f орбитальдардың пішіндерін ажыратады; 3) Периодтық жүйенің алғашқы 36 химиялық элементінің электрондық конфигурациясын түсіндіреді.
Химиялық реакциялардың заңдылықтары	Периодтық заң және периодтық жүйе тотығу-тотықсыздану реакциялары	1) Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесін заңның графикалық көрінісі ретінде түсіндіру .	1) Периодтық заңның физикалық мағынасын түсіндіреді; 2) атомдардың валенттілігі мен тотығу дәрежесін анықтайды; 3) химиялық элементтер атомдарының қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын сипаттайды: радиусы, иондану энергиясы, электронға жақындығы, электртерістігі және тотығу дәрежесі.
		1) Периодтар мен топтардағы элементтер қасиеттерінің өзгеру	1) Периодтар мен топтар бойынша химиялық элементтердің оксидтерінің, гидроксидтерінің және сутегі қосылыстарының қышқылдық-негіздік қасиеттерінің өзгеру

Заттардың бөлшектері	Химиялық байланыстың түрлері.	периодтылығы туралы түсініктерді түсіндіру.	заңдылықтарын түсіндіреді; 2) периодтық заңға байланысты ғылымның дамуындағы негізгі бағыттарды санамалайды.
		1) Коваленттік байланыстың түзілу механизмдерін сипаттау.	1) Коваленттік полюсті және ковалентті полюссіз байланыстардың қасиеттерін сипаттайды; 2) алмасу және донор-акцепторлық механизмдер арқылы коваленттік байланыстың түзілуін түсіндіреді; 3) H2, Cl2, O2, N2, HCl, NH3 молекулалары үшін Льюис диаграммасын құрастырады; 4) будандастыру түрлерін ажыратады; 5) BF3, CH4, NH3, H2O, BeCl2 мысалында заттардың қасиеттерінің молекулалардың электрондық және кеңістіктік құрылымына тәуелділігін негіздейді.
	Химиялық байланыстың түрлері	1) Иондық, металдық, сутектік байланыстың түзілу механизмдерін түсіндіру.	1) Қарама-қарсы зарядталған иондардың электростатикалық тартылуы нәтижесінде иондық байланыстың түзілуін көрсетеді; 2) металдық байланыстың табиғатын және оның металдардың физикалық қасиеттеріне әсерін түсіндіреді; 3) мысалдар арқылы сутегі байланысының түзілу механизмін ашады.
		1) Заттардың кристалдық торларының түрлерін ажырату.	1) Заттардың кристалдық торларының әртүрлі түрлерін атайды; 2) заттың кристалдық торының түрін анықтайды.

Химиялық реакциялардың заңдылықтары	Периодтық заң және периодтық жүйе тотығу-тотықсыздану реакциялары	1) Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесін заңның графикалық көрінісі ретінде түсіндіру.	1) Периодтық заңның физикалық мағынасын түсіндіреді; 2) атомдардың валенттілігі мен тотығу дәрежесін анықтайды; 3) химиялық элементтер атомдарының қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын сипаттайды: радиусы, иондану энергиясы, электронға жақындығы, электртерістігі және тотығу дәрежесі.
		1) Периодтар мен топтардағы элементтердің қасиеттерінің өзгеруінің периодтылығы туралы түсініктерді түсіндіру.	1) Периодтар мен топтар бойынша химиялық элементтердің оксидтерінің, гидроксидтерінің және сутегі қосылыстарының қышқылдық-негіздік қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіреді; 2) периодтық заңға байланысты ғылымның дамуындағы негізгі бағыттарды санамалайды.
	Тотығу-тотықсыздану реакциялары	1) Элементтердің тотығу дәрежесін анықтау.	1) Электрондық баланс әдісі арқылы тотығу және тотықсыздану теңдеулерін құрастырады; 2) ерітінді мен балқыма арқылы электр тогы өткенде болатын процестерді түсіндіреді.
Химиялық реакциялардың энергетикасы	Химиялық реакцияның жылдамдығы	1) Химиялық реакцияның жылдамдығын анықтау.	1) Химиялық реакцияның жылдамдығы туралы ұғымды тұжырымдайды; 2) реакциялардың орташа жылдамдығын есептейді; 3) біртекті және гетерогенді химиялық реакциялардың жылдамдығын есептейді
			1) Қайтымды реакция, химиялық тепе-теңдік ұғымдарын ашады;

Химиялық реакциялардың энергетикасы	Химиялық тепе-теңдік	1) Қайтымды химиялық реакциялардағы химиялық тепе-теңдікті анықтау.	2) тепе-теңдіктің ығысуына әртүрлі факторлардың әсерін түсіндіреді; 3) Ле Шателье-Браун принципін түсіндіреді; 4) температураның, концентрацияның және қысымның өзгеруінің химиялық тепе-теңдікке әсерін түсіндіру; 5) тепе-теңдік константасына өрнектер құрастырады.
	Периодтық заң және периодтық жүйе	1) Химияның аналитикалық әдістеріне сипаттама беру.	1) Қазіргі химия зерттеулеріндегі аналитикалық әдістерді атайды;
	Периодтық заң және периодтық жүйе	1) Топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру .	1) Галогендерді периодтық жүйеде орналасуы бойынша сипаттайды; 2) тотығу дәрежесін анықтайды; галогендердің электртерістігі, тотығу-тотықсыздану қасиеті; 3) галогендерді физикалық және химиялық қасиеттері бойынша сипаттайды; 4) топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіреді; 5) хлорид-, бромид-, йодид-, иондарға сапалық реакциялар жүргізеді; 6) йодтың адам ағзасындағы биологиялық рөлін, йод тапшылығына байланысты аурулардың пайда болуын түсіндіреді .
			1) Галогенді иондарды тәжірибелік тану жұмыстарын жүргізеді; 2) суды залалсыздандыру үшін хлорды қолдануды түсіндіру және бұл процестің артықшылықтары мен

		1) Практикалық жұмысты орындау.	кемшіліктерін бағалайды; 3) галогендер мен олардың қосылыстарының физиологиялық рөлін анықтайды.
		1) Топ элементтерінің (I B A) физикалық-химиялық қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру .	1) Көміртектің, кремнийдің және олардың қосылыстарының физика-химиялық қасиеттерін сипаттайды; 2) карбонатты, силикат иондарына сапалық реакцияларды түсіндіреді ; 3) қосылыстардың тотығу дәрежесін анықтайды.
Химиялық реакциялардың заңдылықтары	Периодтық заң және периодтық жүйе	1) Табиғатта пайда болу формаларын және 14 (IVA) топ элементтерінің жай заттарын алу әдістерін түсіндіру.	1) Табиғатта 14 (IVA) топ элементтерінің жай заттарда таралуы және қолданылуы болуын сипаттайды; 2) табиғаттағы карбонаттар айналымының сызбасын құрастыру және оларды қолдану аймақтарын атайды; 3) тастарға физикалық және химиялық әсерлердің әсерін түсінеді. 4) сұйылтылған қышқылдардың белгілі бір карбонаттармен әрекеттесуін білу, көмірқышқыл газына сапалық реакцияны практикада жүргізеді. 5) кремнийдің қолданылуын және оның жартылай өткізгіш ретіндегі маңызын түсіндіреді; кристалдық тордың түрін және кремнийдің, кремний диоксиді мен кремний карбидінің химиялық байланысының түрін сипаттайды; 6) кремний мен оның қосылыстарының негізгі

			химиялық қасиеттерін сипаттайды, реакция теңдеулерін құрастырады, тасты қалпына келтірудегі химиялық материалдарды біледі.
		1) Азот және аммиак молекулаларының құрылысы мен қасиеттерін түсіндіру.	1) Молекуланың құрылымына сүйене отырып, азоттың реакциялық қабілетінің төмендігін түсіндіреді; 2) газ тәріздес аммиак пен оның сулы ерітіндісінің алынуын және химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады; 3) аммиак пен азот қышқылын өнеркәсіптік өндіру әдістерін және өнеркәсіптік қолдануды сипаттайды.
		1) Азотты тыңайтқыштарды өнеркәсіптік өндіру технологиясын ашу.	1) Азотты тыңайтқыштардың өсімдіктерге әсерін сипаттайды; 2) азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісін сипаттайды. 3) қоршаған ортадағы өзінің мінез-құлқын бағалау және түзету, экологиялық талаптарды практикада және күнделікті өмірде жүзеге асырады.
	Топ 17 (7А)элементтері	1) Топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын білу.	1) Галогендердің периодтық жүйеде орналасуына сипаттама береді; 2), галогендердің тотығу-тотықсыздану қасиетін, тотығу дәрежесін анықтайды; 3) галогендерді физикалық және химиялық қасиеттері бойынша сипаттайды; 4) топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсінеді;

			5) хлоридке -, бромидке -, йодидке -, иондарға сапалық реакцияларды біледі; 6) йодтың адам ағзасындағы биологиялық рөлін, йод тапшылығына байланысты аурулардың пайда болуын түсіндіреді.
	(IIA) 2-топ элементтері	1) Периодтық жүйенің 2 (IIA) тобының элементтеріне сипаттама беру.	1) 2-топ элементтерінің физикалық қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсінеді (IIA); 2) су кермектігінің теңдеулерін және оны жою жолдарын жазады; 3) сілтілі жер металдарының аса маңызды қосылыстарының қолдану аймағын біледі; 4) кальций мен магний қосылыстарының биологиялық рөлін түсіндіреді; 5) кальций, магний және олардың ең маңызды қосылыстарының негізгі қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады.
	Эксперименттік есептерді шешу	1) Практикалық жұмысты орындау.	1) Химиядан эксперименттік есептерді шығару дағдыларын көрсетеді; 2) реакция теңдеулерін жазуды біледі; 3) кальций иондарына сапалық реакцияларды (жалынның түсі) зерттейді; 4) Cu2+, Zn2+ иондарын тани алады; 5) қауіпсіздік ережелерін сақтауға; 6) практикалық жұмыстарды орындайды; 7) баяндамаға қорытынды жазады.

	Жер химиясы	1) Күкірт қышқылын алудың контактілік әдісін ашуу.	1) Күкірт қышқылының өнеркәсіп үшін маңызын негіздейді; 2) күкірт қышқылын өнеркәсіптік өндірудің контактілі процесін түсіндіреді; 3) сұйылтылған және концентрлі күкірт қышқылының қасиеттерін салыстырады.
		1) Практикалық жұмысты орындау.	1) Азот оксидтерінің атмосфераға, нитраттардың топырақ пен су ресурстарына әсерін талдайды; 2) күкірт диоксидінің қышқыл жаңбыр түзудегі рөлін және оның қоршаған ортаға әсерін түсіндіреді; 3) құрамында күкірті бар қазба отындарын жағу кезінде күкірт диоксидінің түзілуін сипаттайды; 4) азот оксидтерінің, нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға зиянды әсерін анықтайды; 5) азот пен фосфор қосылыстарының қоршаған ортаға әсерін азайту мәселесін шешу жолдарын ұсынады.
Химия және қоршаған орта	Жер химиясы		1) Қазақстандағы мыс, мырыш, темір, хром және олардың қосылыстарының кен орындарын атайды; 2) мыс, мырыш, хром және олардың маңызды қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіреді; 3) алюминий мен оның қорытпаларының қолданылуын сипаттайды; 4) коррозияны, оның пайда болу себептерін

		1) Металдар мен қорытпаларды алу әдістерін түсіндіру.	және металл конструкцияларының қызмет ету мерзіміне кері әсерін түсіндіреді; 5) ғылымда, техникада және тұрмыста қолданылатын ең маңызды қорытпалардың құрамын атайды: шойын, болат, латунь, қола, мельхиор, дуралюминий; 6) шойын мен болатты алу әдістерін және олардың қасиеттерін сипаттайды.
		1) Шойын мен болат өндіру технологиясы мен өндірісінің негіздерін білу.	1) Шойын өндіру кезінде болатын химиялық және технологиялық процестерді атайды; 2) болат өндіруге арналған шикізатты сипаттайды; 3) шойынды болатқа өңдеу ерекшеліктерін түсіндіреді. 4) көміртектің және олардың қосылыстарының физика-химиялық қасиеттерін түсінеді
		1) Өтпелі металдарға сипаттама беру.	1) және ұғымын ашады өтпелі металдардың қасиеттері; 2) өтпелі металдардың биологиялық рөлін ашады.
		1) Күрделі қосылыстарды түсіндіру.	1) Ішкі үйлестіру сферасы, сыртқы үйлестіру сферасы ұғымдарын түсіндіреді; 2) комплекс түзуші, лиганд, координациялық сан терминдерін түсіндіреді; 3) хром және оның қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіру; 4) Fe2+, Fe3+ иондарын таниды; 5) мыс, мырыш және олардың ең маңызды қосылыстарының

			қасиеттері мен қолданылуын түсіндіреді.
		1) Химиялық өндірістің негізгі ғылыми принциптерін түсіндіру.	1) Химиялық өндірістің негізгі принциптерін атайды; 2) қайта өңдеуге жататын материалдарды анықтайды; 3) химиялық өндірістің үздіксіздігінің маңыздылығын түсіндіреді.
	Жер химиясы	1) Металл өндірісіндегі экологиялық мәселелерді түсіндіру.	1) Қазақстандағы химия өнеркәсібінің әртүрлі салаларындағы экологиялық проблемаларды болжайды; 2) Қазақстандағы химиялық өндірістің экологиялық проблемаларын ашады; 3) химия және металлургиялық өнеркәсіп қалдықтарының қоршаған ортаға әсерін бағалайды; 4) жердің тозу, атмосфералық ауаны ластаушы заттар, өндірістік ағынды сулар проблемаларын шешу жолдарын ұсынады; 5) металдар мен бейметалдардың тірі организмдер тіршілігіндегі биологиялық рөлін түсіндіреді.
		1) Жасыл химияның 12 қағидасын түсіндіру.	1) "Жасыл химияның" 12 қағидасын атайды және түсіндіреді; 2) атмосфераның, гидросфераның және литосфераның ластану көздерін атайды; 3) ғаламдық экологиялық проблемаларды шешу жолдарын ұсынады; 4) "парниктік эффект" және озон қабатының

			бұзылуы мәселесін түсіндіреді.
		1) Көміртек және оның қосылыстарының туындылары ретінде органикалық химия негіздерін түсіндіру.	1) Органикалық заттарды бейорганикалық заттардан ажыратады; 2) көмірсутектердегі көміртектің гибридтенуін сипаттайды; 3) көміртек атомының құрылымдық ерекшеліктерін және -СС байланысын түзу қабілетін түсіндіреді; 4) А.М. Бутлеров теориясының негізгі ережелерін атайды; 5) көмірсутектердің эмпирикалық, молекулалық, құрылымдық және кеңістіктік формулаларын ажырату; 6) изомерия түрлерін атайды.
		1) Органикалық заттардың құрамы мен құрылысын түсіндіру.	1) Изомерлердің формулаларын құрастыру : құрылымдық, байланыс орындары, функционалдық топтар және классаралық; 2) радикалдардың құрылысы мен тірі ағзалар тіршілігіндегі рөлін ашады; 3) гомологтық қатарлардың түзілуін түсіндіреді; 4) гомологтардың қасиеттерінің айырмашылығы мен ұқсастығын түсіндіреді; 5) қосылыстардың құрылымдық формулаларын құрастырады және I U P A C номенклатурасына сәйкес оларды атайды. (IUPAC-Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы).
			1) Спирттердің, альдегидтердің және

		1) Органикалық заттардың классификациясын білу.	кетондардың, карбон қышқылдарының, күрделі эфирлердің функционалдық топтарының құрылымын сипаттайды; 2) органикалық қосылыстардың адам өміріндегі маңызын ашады; 3) қазақ ғалымдарының органикалық химияның дамуына қосқан үлесін ашады.
	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	1) Қаныққан көмірсутектерді түсіндіру.	1) Алкандардың жану өнімдерін атаңыз және олардың қоршаған ортаға әсерін бағалайды; 2) берілген жану өнімдері бойынша заттың молекулалық формуласын анықтайды; 3) элементтердің массалық үлестері және олардың буларының салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық заттардың қарапайым және молекулалық формулаларын табады; 4) циклоалкандардың гомологтық қатарын, құрылымын, химиялық және физикалық қасиеттерін сипаттайды; 5) изомерлердің құрылымдық формулалары мен формулаларын құрастырады, IUPAC номенклатурасы (IUPAC-Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы) бойынша заттарды атайды.
			1) Қанықпаған көмірсутектердің гомологтық қатарын құрайды; 2) қанықпаған көмірсутектердің құрылымын, физикалық

		1) Қанықпаған көмірсутектерді түсіндіру.	және химиялық қасиеттерін түсіндіреді; 3) оларды өндіру әдістерін ашады; 4) алкендерге (қанықпауға) сапалық реакцияларды сипаттайды; 5) алкендердің құрылымдық формулаларын құрастырады.
		1) Полимерлену реакцияларын және полиэтилен өндірісін сипаттау.	1) Полимерлену реакцияларын құрастырады (полиэтилен, полипропилен, поливинилхлорид); 2) "мономер", "элементар буын" ұғымдарын ажыратады, "олигомер", "полимер", "полимерлену дәрежесі";
		1) Практикалық жұмысты орындау.	1) Органикалық заттардың молекулаларының модельдерін жинайды; 2) органикалық заттар молекуласының құрылысын түсіндіреді; 3) қауіпсіздік талаптарына сәйкес келеді; 4) қорытындылайды.
		1) Практикалық жұмысты орындау.	1) Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар жүргізеді; 2) "қанықпау" терминін және қанықпаудың қосылыстың қасиеттеріне әсерін түсіндіреді; 3) алкендердегі байланыстың қанықпағандығын тәжірибе жүзінде дәлелдейді.
			1) Алкадиендер мен алкиндердің құрылысын, қасиеттерін түсіндіреді; 2) алкадиендер мен алкиндердің құрылысына

		1) Алкадиендер мен алкиндер туралы білім алу.	қарай қасиеттерін түсіндіред і; 3) диендердің полимерленуі (изопрен) реакция өнімдерінің шар тәрізді үлгілерін құрастырады; 4) алкадиендер мен алкиндердің гомологтық қатарын құрайды.
		1) Ароматты қосылыстарға сипаттама беру.	1) Бензол молекуласының құрылысын электрондардың делокализациясы тұрғысынан түсіндіреді; 2) бензолды және оның гомологтарын алу реакцияларын құрастырады; 3) бензолдың органикалық синтезде қолданылуын түсіндіреді.
	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	1) Гетероциклді қосылыстарға сипаттама беру.	1) Гетероциклді қосылыстардың молекуласының құрылымын ашады; 2) гетероциклді қосылыстардың номенклатурасы мен изомериясын түсіндіреді; 3) гетероциклді қосылыстардың қолданылу аясын ашады.
		1) Көмірсутектердің қайнар көздерін білу.	1) Көміртекті қосылыстарды отын ретінде пайдалануды ашады; 2) картада Қазақстандағы көмір, мұнай және табиғи газ кен орындарын анықтайды.
		1) Табиғи газды, мұнайға серік газдардың жылу энергиясының көздері ретінде сипаттау. Октан саны ұғымын түсіну үшін мұнай өнімдерінің түсуін көрсету.	1) Мұнай серік және табиғи газдардың шығу тегін түсіндіреді; 2) мұнайға серік газдар мен табиғи газдардың құрамы мен пайдаланылуын атайды; 3) химиялық реакция теңдеулерін құрастырады .

Химия және қоршаған орта		Химия ғылымының дамуы және халық шаруашылығын химияландыру	4) пайымдауларды толық негіздеу, анықтамалар беру және дәлелдемелер беру мүмкіндігі;
		1) Тас көмірдің шығу тегі мен кокстеу процесін түсіндіру.	1) Құрамында көміртегі бар қосылыстарды отын ретінде қолдану аймақтарын атайды; 2) көмірді кокстеу процесін түсіндіреді; 3) картада көмір, мұнай және кен орындарын анықтайды Қазақстандағы табиғи газ ; 4) көмірдің адсорбент ретіндегі қасиетін біледі.
		1) Галоалкандарды алу реакцияларының механизмін түсіндіру.	1) Галоалкандардың органикалық синтез үшін маңызын түсіндіреді; 2) галоалкандарды алу әдістерін санайды; 3) галогеналкандардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіреді.
		1) Құрамында оттегі бар органикалық қосылыстар, бір атомды және көп атомды спирттер туралы түсінік беру.	1) Спирттерді алу әдістері мен қолдану аймақтарын атайды; 2) спирттердің адам ағзасына улы әсерін анықтайды; 3) спирттердің құрылымдық формулаларын құрастырады және оларды IUPAC номенклатурасы бойынша атайды (IUPAC-Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы); 4) изомерлерді жіктейді және тұжырымдайды: құрылымдық, функционалдық топтар және классаралық.
			1) Спирттерді сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады химиялық қасиеттері; 2) бір атомды және көп атомды спирттерге

	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	1) Практикалық жұмысты орындау.	сапалық реакциялар жүргізеді; 3) атомдардың өзара әсер етуі негізінде спирттердің химиялық қасиеттерін түсіндіреді.
		1) Фенолдар, олардың құрылысы мен қасиеттерін түсіндіру.	1) Фенолдарды алу әдістерін атайды; 2) фенолдардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 3) фенолдардың қолдану аймақтарын атайды.
		1) Альдегидтер мен кетондарды түсіндіру.	1) Альдегидтер мен кетондардың құрылымдық формулаларын құрастырады; Альдегидтер мен кетондарды IUPAC номенклатурасы бойынша (IUPAC-Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы) атайды; 2) альдегидтер мен кетондарды алу реакцияларының теңдеулерін құрастырады ; 3) альдегидтер мен кетондардың тотығу және тотықсыздану өнімдерін атайды.
		1) Карбон қышқылдарын түсіндіру.	1) Карбон қышқылдарының құрылымдық формулаларын құрастырады және оларды халықаралық номенклатура бойынша атайды; 2) карбон қышқылдарының физикалық қасиеттерін және алу әдістерін түсіндіреді; 3) карбон қышқылдарының химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін жазады;

			4) карбон қышқылдарының қолданылу аймақтарын атайды.
		1) Күрделі эфирлердің, сабындардың және майлардың құрылысын түсіндіру.	1) Эфирлердің құрылымдық формулаларын құрастырады және оларды халықаралық номенклатура бойынша атайды; 2) майлардың құрамы мен құрылысын сипаттайды; 3) майлардың қызметін түсіндіреді; 4) майларға сапалық реакция жүргізеді; 5) майлардың гидролизі мен сабындану өнімдерін атайды; 6) майлардың құрамы мен құрылымын сипаттайды.
		1) Сабын өндірісі және оның синтетикалық жуғыш заттарды қоршаған ортаға қолданылуын түсіндіру.	1) Сабын, синтетикалық жуғыш заттарды өндіру әдістерін сипаттайды; 2) беттік-белсенді заттардың (беттік белсенді заттардың) қасиеттерін түсіндіреді; 3) табиғатты синтетикалық жуғыш заттармен ластанудан қорғау қажеттілігін ашады.
	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	1) Макромолекулалық қосылыстардың химиясын түсіндіру.	1) Пластмассалар мен талшықтарды тәжірибе жүзінде таниды; 2) Қазақстанда өндірілетін полимерлердің түрлерін ажыратады; 3) кейбір полимерлер мен пластмассалардың қасиеттері мен қолданылуын атайды; 4) негізгі кластардың генетикалық байланысының диаграммасын

			құрастырады органикалық қосылыстар; 5) өнім шығымын, санын (көлемін, массасын) есептейді реакция өнімін реагенттің мөлшері бойынша (көлемі, массасы).
		1) Поликонденсация, полиамидтер мен полиэфирлерді алу реакцияларын түсіндіру.	1) Поликонденсация реакциясын анықтайды; 2) полиамидтер мен полиэфирлерді алу реакцияларын жазады; 3) талшықтардың маңызды түрлерінің классификациясын ашады.
		1) Пластмассалардың қолданылуы мен қоршаған ортаға әсерін бағалау.	1) Пластмассаларды қолдану аймақтарын атайды; 2) пластмассалардың қоршаған ортаға әсерін сипаттайды; 3) Қазақстандағы полимерлер өндірісін ашады.
		1) Практикалық жұмысты орындау.	1) Химиялық реагенттерге қатысты пластмассалардың салыстырмалы инерттілігін тәжірибе жүзінде дәлелдейді; 2) пластмассалар мен талшықтарды қолдану аймақтарын атайды; 3) оларды өңдеу өнімдерінің маңыздылығын бағалау.
	Көміртек және оның қосылыстары химиясы	1) Жаңа заттар мен материалдарды қалай жасау керектігін түсіндіру.	1) Заманауи әдістер арқылы жаңа материалдарды алу жолдарын түсіндіреді; 2) жаңа полимерлердің маңызын түсіндіреді; 3) заттардың құрылымдық формулаларын құрастырады; 4) жаңа материалдардың практикалық маңызын түсіндіру;

			5) дәрілік заттарды әзірлеу және синтездеу әдісін ашады.
		1) Нанотехнологияны қазіргі ғылым саласы ретінде түсіндіру.	1) "Нанобөлшек", " нанохимия" ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіреді; 2) нанобөлшектерді синтездеу, зерттеу және қолдану әдістерін атаңыз.
		1) Көмірсулар класын түсіндіру.	1) Глюкоза, фруктоза, рибоза, дезоксирибоза, сахароза, крахмал және целлюлоза молекулаларының формулаларын ажыратады; 2) глюкозаның спирттік, сүтқышқылды ашыту реакцияларының теңдеулерін құрастырады ; 3) сахарозаның, крахмалдың және целлюлозаның гидролиз өнімдерін атайды; 4) крахмал мен целлюлозаның құрылысы мен қасиеттерін салыстырады.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Глюкозада функционалдық топтардың болуын тәжірибе жүзінде анықтайды; 2) крахмалға сапалық реакция жүргізеді.
		1) Аминдер туралы білімдерін түсіндіру.	1) Аминдердің классификациясы мен номенклатурасын ашады; 2) аммиак, амин және анилиннің құрылымы мен негізгі қасиеттерін салыстырады; 3) аминдер мен анилиннің физикалық қасиеттерін түсіндіреді; 4) аминдер мен анилин алу реакцияларының теңдеулерін құрастырады .

Химия және өмір	Биохимия бөлімшелері	1) Аминқышқылдарды қосылыстардың ең маңызды класы ретінде түсіндіру.	1) Амин қышқылдарының тривиальды және жүйелі атауларын санайды; 2) аминқышқылдарының молекулаларының құрамы мен құрылысын сипаттайды; 3) аминқышқылдарының амфотерлілігін анықтайды.
		1) Ақуыз молекуласының түзілуін, құрылымын және пептидтік байланыстарын білу.	1) Ақуыз гидролизінің өнімдерін атайды; 2) а-амин қышқылдарынан ақуыздарды алу кезінде пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіреді; 3) ақуыз молекуласының біріншілік, екіншілік, үшіншілік және төрттік құрылымдарын құрайды; 4) ақуыздардың қызметін сипаттайды.
		1) Ферменттердің рөлі мен қолданылуын түсіндіру.	1) Ферменттердің рөлін түсіндіреді; 2) ферменттердің селективтілігін, тиімділігін сипаттайды; 3) ферменттердің қолданылу аясын ашады.
		1) Дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) құрылысын түсіндіру.	1) Нуклеин қышқылдарының құрылысын және олардың жіктелуін сипаттайды; 2) дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) құрылымдарын салыстырады; 3) дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) биологиялық рөлін түсіндіреді; 4) гендік инженерия мен биотехнологияның маңыздылығын ашады.

		1) Практикалық жұмысты орындау.	1) Ақуыз денатурациялану қасиетін түсіндіреді; 2) ақуыздарға сапалық реакциялар жүргізеді; 3) тақырып бойынша бұрын алған білімдерін қолданады.
	Биохимия	1) Альдегидті спирт ретіндегі глюкозаның химиялық қасиеттері. Крахмалға сапалық реакция практикалық жұмысты орындау.	1) Глюкозада функционалдық топтардың болуын тәжірибе жүзінде анықтайды; 2) практикалық жұмыстарды орындау үшін білімі мен дағдысы бар; 3) қорытынды жаза алады .
	Биохимия	1) Аминдер туралы білім алу; 2) қосылыстардың маңызды класы ретінде аминқышқылдарын зерттеу; 3) белок молекуласының түзілуін, құрылысын, пептидтік байланыстарды түсіндіру.	1) Аминдердің жіктелуін және номенклатурасын біледі; 2) аммиак, амин және анилиннің құрылысы мен негізгі қасиеттерін салыстырады; 3) аминдер мен анилиннің физикалық қасиеттерін түсіндіреді; 4) аминдер мен анилин алу реакция теңдеуін құрастыру; 1) аминқышқылдарының тривиальды және жүйелі атауларын біледі; 2) аминқышқылдарының молекулаларының құрамы мен құрылысын сипаттайды; 3) аминқышқылдарының амфотерлілігін ашады; 4) ақуыз гидролизінің өнімдерін біледі; 5) ақуыз – аминқышқылдарынан белок алу кезінде пептидтік байланыстың түзілуін түсінеді; 6) ақуыз молекуласының бірінші, екінші, үшінші және төртінші құрылымын құрайды;

			7) белоктардың қызметін сипаттайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
35- қосымша

Әлеуметтік- экономикалық бағыттың "Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Техникалық- технологиялық бағыттың "Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу- ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Биология" пәнін оқытудың мақсаты білім алушылардың қазіргі заманғы биологиялық білімі мен дағдыларын дамыту; оны ұйымдастырудың әртүрлі деңгейлеріндегі өмірдің мәнін, дамуы мен көрінісін түсіну; өмірдің маңыздылығын ең жоғары құндылық ретінде түсінетін жан-жақты дамыған тұлғаны дайындау болып табылады.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) адамның табиғаттағы рөлін оның даму заңдылықтарын түсіну негізінде айқындайтын маңызды биологиялық білім мен іскерлікті кеңейту;

2) табиғаттың дамуы мен жұмыс істеу заңдарын жаңа білім алу, оларды одан әрі кеңейту және тереңдету үшін негіз және құрал ретінде қолдану;

3) білім жүйесін және ғылыми дүниетаным негіздерін меңгеру процесінде шығармашылық дербестік пен сыни ойлауды, зерттеу дағдыларын қалыптастыру;

4) этикалық мәселелермен және қоғамның әлеуметтік өміріне және еңбек қызметіне жеке қатысумен байланысты дербес шешімдер қабылдауға дайын бола отырып, қоршаған шындықты еркін бағдарлауға мүмкіндік беретін бастамашыл тұлғаның сапасын дамыту;

5) білім алушыларда білім беруді жалғастыру және өзін-өзі тәрбиелеу үшін қажетті зияткерлік дағдыларды дамыту.

4. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімнен тұрады:

1 бөлім.Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі;

2 бөлім.Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму;

3 бөлім. Организмдер және қоршаған орта.

4 бөлім. Қолданбалы интеграцияланған ғылымдар.

5 бөлім. "Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі" бөлімі келесі бөлімдерді қамтиды:

1) тірі организмдердің әртүрлілігі;

2) тамақтану;

3) заттардың тасымалы;

4) тыныс алу;

5) бөлу;

6) қозғалыс;

7) үйлестіру және реттеу.

6 бөлім. "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі келесі бөлімдерді қамтиды:

1) көбею;

2) жасушалық цикл;

3) өсу және даму;

4) тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары;

5) селекция негіздері;

6) эволюциялық даму.

7. Организмдер және қоршаған орта бөлімі келесі бөлімдерді қамтиды:

1) биосфера, экожүйе, популяция;

2) экология және адамның қоршаған ортаға әсері.

8 бөлім. Қолданбалы интеграцияланған ғылымдар бөлімі келесі бөлімдерді қамтиды :

1) молекулалық биология және биохимия;

2) жасуша биологиясы;

3) биотехнология;

4) биомедицина және биоинформатика.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер,

бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 72 -96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырып атаулары	Сағаттар саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. "Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар".			
1.1. Молекулалық биология және биохимия.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Судың Жердегі тіршілік үшін маңызы.			
Тақырып 1.1.2. Көмірсулардың жіктелуі. Химиялық құрылым.			
Тақырып 1.1.3. Липидтердің құрылымдық компоненттері. Майлардың қасиеттері мен функциялары.			
Тақырып 1.1.4. Ақуыздардың құрамы мен қызметі бойынша жіктелуі. № 1 зертханалық жұмыс. "Әр түрлі жағдайлардың (температура, PH) ақуыз құрылымына әсері".			
Тақырып 1.1.5. Биологиялық объектілердегі ақуыздардың мөлшері. Жануарлардың тамақтануында ақуыздардың рөлі. № 2 Зертханалық жұмыс. "Биологиялық объектілердегі			

ақуыздардың құрамын анықтау".			
Тақырып 1.1.6. Дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының құрылымы.			
Тақырып 1.1.7. Рибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымы мен қызметі.			
Тақырып 1.1.8. Дезоксирибонуклеин қышқылы мен рибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтар.			
Тақырып 1.1.9. Антиген мен антидене арасындағы өзара әрекеттесу механизмі.			
Тақырып 1.1.10. Генетикалық кодтың қасиеттері: үштік, деградация, әмбебаптық, сәйкессіздік.			
Тақырып 1.1.11. Көгілдір биоэкономика. Су ресурстарын тиімді пайдалану жолдары. Жер бетіндегі су көздерін ажыратыңыз, оларды пайдалану және үнемдеу жолдарын анықтаңыз.			
1.2 Жасуша биологиясы.	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Жасушадағы органоидтардың құрылымы мен функцияларының ерекшеліктері. Жасушаның негізгі компоненттері.			
Тақырып 1.2.2. Жасуша мембранасының құрылымы, қасиеттері мен функциялары арасындағы байланыс.			

1.3. Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі. Тамақтану	+	+	+
Тақырып 1.3.1. Хлоропласттың құрылымдық компоненттері және олардың қызметі. Фотосинтез пигменттері. №3 Зертханалық жұмыс " әртүрлі өсімдіктер жасушаларындағы фотосинтез пигменттерінің мазмұнын зерттеу"			
Тақырып 1.3.2. Фотосинтездің жарық және қараңғы фазалары			
Тақырып 1.3.3. Фотосинтез жылдамдығына әсер ететін факторлар. Фотосинтездің шектеуші факторлары			
1.4. Заттарды тасымалдау	+	+	+
Тақырып 1.4.1. Диффузия жылдамдығына бетінің көлеміне қатынасының әсері. Эритроциттер жасушаларының бетінің көлеміне қатынасының мәні.			
Тақырып 1.4.2. Пассивті тасымалдау механизмі: мембраналық арналар арқылы қарапайым диффузия, жеңілдетілген диффузия.			
1.5. Тыныс алу	+	+	+
Тақырып 1.5.1. Аденозинтрифосфор қышқылының құрылымы мен қызметі			
Тақырып 1.5.2. Аденозинтрифосфор қышқылының синтезі: глюкозаның аэробты және анаэробты ыдырау кезеңдері			

Тақырып 1.5.3. Метаболизм түрлері. Энергия алмасу кезеңдері			
Тақырып 1.5.4. Митохондриялардың құрылымдық компоненттері және олардың қызметі. Митохондрия құрылымы мен жасушалық тыныс алу процестерінің байланысы			
1.6. Бөлу	+	+	+
Тақырып 1.6.1. Су алмасуын реттеу. Мақсатты органдар. Әрекет әсері. Гипофункция. Гиперфункция			
Тақырып 1.6.2. Адам ағзасындағы қан мен басқа сұйықтықтарды жасанды тазарту. Диализ принципі. Диализ әдістері: перитонеальді, гемодиализ			
Тақырып 1.6.3. Созылмалы бүйрек жеткіліксіздігі. Бүйрек трансплантациясы және диализ. Артықшылықтары мен кемшіліктері			
2 бөлім. Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму.	+	+	+
Өсімдіктер мен жануарлардағы Гаметогенез. Гаметалар. Гаметогенез кезеңдері. Өсімдіктердегі Спорогенез және гаметогенез			
Қатерлі ісіктердің пайда болуы.			
Қатерлі ісікке дейінгі жағдайлардың пайда болуына ықпал ететін факторлар			

Қартаю. Қартаю процесі туралы теориялар	+	+	+
2.4 тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары			
Тақырып 2.4.1 Модификациялық өзгергіштік. Белгілердің өзгергіштігінің вариациялық қатарлары. "Модификациялық өзгергіштікті зерттеу, Вариациялық қатар мен қисық сызықты құру"модельдеу			
Тақырып 2.4.2 Белгілердің тұқым қуалауының цитологиялық негіздері. Дигибридті крест кезінде хромосомалардың тәуелсіз таралуы. Жынысқа байланысты мұрагерлік. Мәселелерді шешу			
Тақырып 2.4.3 Өздігінен және индукцияланған мутациялар. Гендік, хромосомалық, геномдық , мутациялар. " Модельдеу адамның хромосомалық жиынтығының кариограммасын құру. Геномдық мутацияларды зерттеу"			
Тақырып 2.4.4 "Адам геномы" әлемдік жобасы. Адамның геномдық дезоксирибонуклеин қышқылының реттілігі. Жоба аясында жүргізілген зерттеулердің биологиялық маңызы			
2.6 Эволюциялық даму	+	+	+
Тақырып 2.6.1 Тұқым қуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы байланыс. Тұқым қуалайтын өзгергіштік эволюцияның негізі болып табылады.			

Комбинативті өзгергіштік, мутациялар. Табиғи сұрыптау. Өмір үшін күрес. Гендік Дрейф. Популяция толқындары			
Тақырып 2.6.2 Эволюцияның дәлелі. Салыстырмалы-анатомиялық, молекулалық-генетикалық, эмбриологиялық, палеонтологиялық, биогеографиялық, биохимиялық дәлелдер			
Тақырып 2.6.3 Түрлену механизмдері. Спецификацияның оқшаулау механизмдері. Спецификациядағы репродуктивті оқшаулаудың рөлі. Полиплоидия және будандастыру			
2.5 Селекция негіздері.	+	+	+
Тақырып 2.6.4 Өнімділікті арттыруға арналған заманауи ауылшаруашылық технологиялары. Жоғары өнімді ауыл шаруашылығының жаңа балама жолдары			
1. Тірі организмдердің алуан түрлілігі	+	+	+
1.1 Тірі организмдердің әртүрлілігі			
1.7 Үйлестіру және реттеу	+	+	+
Тақырып 1.7.1 Орталық жүйке жүйесінің құрылымы. Мидың құрылымы мен қызметі. Жұлынның құрылымы мен қызметі			
Тақырып 1.7.2 Механорецепторлардың түрлері. Пачини денелерінің мысалында тітіркендіргіштердің			

өзгеруіне механорецепторлардың реакциясы			
Тақырып 1.7.3 Биологиядағы басқару жүйелері. Биологиядағы " басқару жүйесі" ұғымы. Көмірқышқыл газы/ глюкоза температурасын / деңгейін реттеу мысалындағы кері байланыс принципі			
Тақырып 1.7.4 Инсулин мен эстроген мысалында гормондардың мақсатты жасушаларға әсер ету механизмі			
Тақырып 1.7.5 Өсу заттары. Өсу заттарының өсімдікке әсер ету механизмі. Ауксин мен гиббереллиннің әсері.			
1.6 Қозғалыс	+	+	+
Тақырып 1.6.1 Жолақты бұлшықет тінінің құрылымы. Миофибрилланың құрылымы (саркомерлер, актин, миозин және тағыда басқа). Бұлшықет талшығының жиырылу механизмі			
Тақырып 1.6.1 Жылдам және баяу бұлшықет талшықтарының құрылымы, орналасуы және жалпы қасиеттері			
4.4 "Биомедицина және биоинформатика"	+	+	+
Тақырып 4.4.1 Биомехаников робототехникада қолдану. Инженерлік Биомеханика (экзоскелетондар, робототехника және тағыда басқа). Медициналық Биомеханика (протездеу және тағыда басқа)			

Тақырып 4.4.2 Жүрек автоматикасы механизмі. Жүректегі қозу жылдамдығы. Жүрек бұлшықетінің жиырылуы. Электрокардиография, оның диагностикалық маңызы			
Тақырып 4.4.3 Электромагниттік және дыбыстық толқындардың адам ағзасына әсер ету ерекшеліктері			
Тақырып 4.4.4 " Биоинформатика" Ұғымы. Зерттеуде биоинформатика құралдарын қолдану			
Тақырып 4.4.5 Экстракорпоральды ұрықтандыру әдісі және оның маңызы. Экстракорпоральды ұрықтандырудың этикалық аспектілері			
Тақырып 4.4.6 Моноклоналды антиденелердің маңызы. Моноклоналды антиденелер өндірісі. Моноклоналды антиденелермен ауруларды диагностикалау және емдеу			
4.3 Биотехнология	+	+	+
Тақырып 4.3.1 Өнеркәсіпте, ауыл шаруашылығында, медицинада, тұрмыста микроорганизмдерді пайдаланудың оң және теріс жақтары. Гендік инженерияның маңызы.			
Тақырып 4.3.2 Полимеразды тізбекті реакцияны (ПТР) қолдану. Полимеразды тізбекті реакцияның сот сараптамасындағы, әке болуды анықтаудағы, медициналық			

диагностикадағы, жекелендірілген медицинадағы, генді клондаудағы, дезоксирибонуклеин қышқылының реттілігіндегі, мутагенездегі маңызы			
Тақырып 4.3.2 Пайдаланудың оң және теріс жақтары генетикалық түрлендірілген организмдерді қолданудың этикалық мәселелерін талқылау. Қолданудың этикалық мәселелері генетикалық түрлендірілген организмдерді қолданудың этикалық мәселелерін талқылау			
Тақырып 4.3.3 Грам позитивті және грам теріс бактериялардың құрылымдық ерекшеліктері			
Тақырып 4.3.4 " Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылы" ұғымы. Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылдарын алу әдістері. Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылдарын қолдану. " Клондау" ұғымы			
Тақырып 4.3.5 Организмдерді клондау әдістері			
Ферменттерді медицинада, химияда және өнеркәсіпте қолдану			
3. Организмдер және қоршаған орта	+	+	+
Тақырып 3.1 Биосфера, экожүйе, популяция			
Тақырып 3.2 Биоәртүрлілік пен экожүйенің тұрақтылығы			

арасындағы байланыс. Түрлердің биоалуантүрлілігі. Харди-Вайнбергтің генетикалық тепе-теңдік заңы. Өсімдіктер мен жануарлардың сирек кездесетін және жойылып бара жатқан түрлерін сақтау			
Тақырып 3.3 Жергілікті экожүйе организмдерінің көптігі мен таралуын анықтауда әртүрлі статистикалық әдістерді қолдану. Жергілікті экожүйенің биоәртүрлілігін анықтаудағы кездейсоқ іріктеудің мәні.	+	+	+
3.2 Экология және адамның қоршаған ортаға әсері			
Тақырып 3.2.1 Жаһандық жылыну: себептері, салдары,шешімдері. Модельдеу: "климаттың ғаламдық жылынуын компьютерлік модельдеу "			
Тақырып 3.2.2 Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары және оларды шешу жолдары			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
			1) Судың жердегі тіршілік үшін іргелі маңыздылығын өз аймағының мысалында түсіндіреді; 2) көмірсуларды құрылымы, құрамы және қызметі бойынша жіктейді; 3) майлардың химиялық құрылымы мен функцияларын анықтайды;

Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Молекулалық биология және биохимия Жасуша биологиясы	1) Бейорганикалық және органикалық заттардың өмір үшін маңызы мен қызметін бағалау; 2 майлардың қызметін сипаттау; 3) органикалық заттарды анықтау бойынша эксперименттер жүргізу. 1) мембрананың жартылай өткізгіштігін зерттеу. 2) прокариот пен эукариот жасушаларын салыстыру.	4) ақуыздарды құрылымы мен қызметін бойынша жіктейді; 5) белоктардың құрылымына әртүрлі жағдайлардың әсерін анықтайды; 6) биологиялық объектілердегі ақуыздардың құрамын анықтау; 7) дезоксирибонуклеин қышқылының репликация процесін сипаттайды; 8) рибонуклеин қышқылы мен дезоксирибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымын салыстырады; 9) адам өміріндегі судың маңыздылығын, оны тиімді пайдалану тәсілдерін біледі 1) электронды микроскоппен көрінетін жасуша органоидтарының құрылымы мен қызметінің ерекшеліктерін түсіндіреді.
Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Тамақтану	1)фотосинтез процестерінің ерекшеліктерін және хлоропласт функцияларын талдау; 2) ферменттердің белсенділігіне әртүрлі факторлардың әсерін анықтау; 3) фотосинтезге әртүрлі факторлардың әсерін анықтау.	1) хлоропласттың құрылымы мен қызметі арасындағы байланысты орнатады; 2) Фотосинтездің Жарық фазасында жүретін процестерді түсіндіреді; Фотосинтездің қараңғы фазасында жүретін процестер; 3) Фотосинтездің шектеуші факторларын зерттейді және түсіндіреді.
			1) пассивті және белсенді тасымалдау механизмдерін салыстырады;

Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Заттарды тасымалдау	1) заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерін жүйелеу; 2) 2)заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерінің механизмін түсіндіру.	пассивті тасымалдау механизмі; өсімдіктердегі заттардың транслокация механизмі; заттарды тасымалдаудың симпластикалық, апопластикалық, вакуолярлық жолдарының мән 2) жасуша мембранасы арқылы заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерінің механизмін салыстырады; 3) мембраналық потенциалды сақтаудағы белсенді тасымалдаудың рөлін анықтайды.
Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Тыныс алу	1) Аденозинтрифосфаттың (АТФ) мәнін түсіндіріңіз; 2) жасушалық тыныс алу механизмін талдау.	1) аденозинтрифосфаттың (АТФ) құрылымы мен функцияларын; метаболизм түрлерін; энергия алмасу кезеңдерін; Кребс циклін сипаттайды; 2) аэробты және анаэробты тыныс алудағы АТФ синтезін салыстырады; 3) митохондрия құрылымы мен жасушалық тыныс алу процестерінің өзара байланысын орнатады.
Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Бөліну	1) Адамның қанын тазарту процесінде бүйрек қызметін талдау; 2) бүйрек функциясының бұзылу себептерін түсіндіру.	1) зәрді сүзу және қалыптастыру механизмін түсіндіреді; 2) антидиуретикалық гормонның (ADH) ағзадағы су деңгейін реттеудегі рөлін түсіндіреді; 3) диализ механизмін түсіндіреді; 4) бүйрек трансплантациясы мен диализдің артықшылықтары мен кемшіліктерін атайды
			1) Дайын микропрепараттардың

Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Жасушалық цикл. Өсу және көбею	1) Тірі организмдердің көбеюі мен дамуындағы жасушалық циклдің маңыздылығын анықтау; 2) онкологиялық аурулардың алдын алу шараларын түсіндіру.	көмегімен митоз фазаларын зерттейді; 2) өсімдіктер мен жануарларда гаметалардың пайда болу ерекшеліктерін түсіндіреді, сперматогенез мен оогенез арасындағы айырмашылықтар; 3) адамдардағы гаметогенез схемасын талдайды; 4) жасушалардың бақыланбайтын бөлінуімен онкологиялық ісіктердің пайда болуын түсіндіреді; 5) қартаю процесін түсіндіреді.
Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Өсу және даму	1) Медицинада бағаналы жасушаларының практикалық қолданылуын түсіндіріңіз	1)бағаналы жасушаларының пайда болу процесін түсіндіреді; 2)бағаналы жасушаларының практикалық қолданылуын түсіндіреді.
Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары	1) Міндеттерді шешу арқылы тұқым қуалаушылықтың негізгі заңдылықтарын түсіндіру; 2) эпистаздың, комплементарлықтың, полимерияның өсімдіктер мен жануарлардың жаңа сорттарын өсірудегі маңыздылығын түсіндіру; 3) Қазақстанның ядролық сынақтарының физикалық мутагендер санын ұлғайтудағы салдарын талдау.	1) модификациялық өзгергіштік заңдылықтарын зерттейді; 2) дигибридті қиылысудың цитологиялық негіздерін, жынысқа байланысты белгілерді тұқымқуалаушылықты және есептерді шешуде көп аллелизмді қолданады; 3) аллельді және аллельді емес гендердің өзара әрекеттесуін салыстырады; 4) "Адам геномы" жобасының маңыздылығын талқылайды.
			1) тұқым қуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы байланысты түсіндіреді;

Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы мен қызметі және эволюциялық дамуы	Эволюциялық даму. Селекция негіздері. Тірі ағзалардың алуан түрлілігі.	1) Эволюция теориясының негізгі ережелерін түсіндіру; 2) эволюция механизмін түсіндіру; 3) түрленудің тәсілдері мен тетіктерін білу; 4) антропогенез кезеңдерін зерттеу.	2) эволюция процесіне әсер ететін факторларды талдайды; 3) климаттың ықтимал жаһандық жылынуының салдарын болжайды; 4) спецификация әдістерін атайды; антропогенез кезеңдері; 5) түрленудің негізгі тетіктерін жіктейді.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Үйлестіру және реттеу	1) Үйлестіру және реттеу механизмін түсіндіру; 2) биологиядағы басқару жүйелерін түсіндіру.	1)биологиядағы басқару жүйелерін сипаттау; 2) гормондардың әсер ету механизмін түсіндіреді; 3) механорецепторлардың (Пачини денелерінің) тітіркендіргіштерге реакциясын сипаттайды; биологиядағы басқару жүйелері.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Қозғалыс	1) Микрографта жолақты бұлшықет тінінің ультрақұрылымын түсіндіру; 2) бұлшықет функцияларын салыстыру.	1) жолақты бұлшықеттердің ультрақұрылымын түсіндіреді; 2) жылжымалы жіп теориясы арқылы бұлшықеттің жиырылу механизмін түсіндіреді; 3) жылдам және баяу бұлшықет талшықтарын ажыратады; 4) жылдам және баяу бұлшықет талшықтарының құрылымын, орналасуын және жалпы қасиеттерін байланыстырады.
Прикладные и интегрированные науки	Биомедицина и биоинформатика	1) Понимать интеграцию биологии, физики, механики и информатики .	1) робототехникада биомеханиканың қолданылуын ашады; 2) электрокардиограмманы қолдану арқылы жүректің жұмыс істеу механизмін түсіндіреді; 3) электромагниттік және дыбыстық толқындардың адам ағзасына әсерін түсіндіреді; генетиканың гендер тізбегіне әсер етпейтін гендерді реттеу

			механизмдерін зерттеудегі маңызы;
		1) биоинформатиканың рөлі мен әдістерін сипаттау.	1) экстракорпоральды ұрықтандыру (ЭКҰ) әдісінің маңыздылығын түсіндіреді; ауруларды диагностикалау мен емдеуде моноклоналды антиденелерді қолдану.
Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Биотехнология	1) адам өміріндегі биотехнологияның рөлі мен маңыздылығын бағалау.	1) артықшылықтары мен кемшіліктерін атайды биотехнологияда қолданылатын тірі организмдер; генетикалық түрлендірілген организмдерді (ГМО) қолданудың этикалық мәселелері; медицинада, химияда және өнеркәсіпте ферменттерді қолдану мүмкіндігі; 2) таксономиядағы, Медицинадағы және криминалистикадағы полимеразды тізбекті реакцияның маңыздылығын сипаттайды; 3) гендік-инженерлік манипуляциялардың кезеңдерін; рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылын алу тәсілдерін ; организмдерді клондау тәсілдерін түсіндіреді.
		1) Микроорганизмдерді анықтау бойынша эксперименттi жоспарлау , нәтижелерді сипаттау және қорытындыларды тұжырымдау.	1) микробиологиялық зерттеулердің кезеңдерін сипаттайды және түсіндіреді; өсімдіктердің микроклоналды көбею әдістері; 2) грам-позитивті және грам теріс бактериялар.
		1) Экологиялық міндеттер мен	1) биоәртүрлілік пен экожүйенің тұрақтылығы арасындағы байланысты орнатады; 2) статистикалық талдау әдістерін пайдалана

Организмдер және қоршаған орта	Биосфера, экожүйе, популяция	экологиялық жағдайларды шешу.	отырып, өз өңірінің экожүйелерін далалық жағдайларда зерттейді. 1) Жергілікті экожүйенің биоалуантүрлілігі бойынша презентациялар жасайды.
Организмдер және қоршаған орта	Экология және адамның қоршаған ортаға әсері	1) Адамның қоршаған ортаға әсерін талдау; 2) БЭК елдеріндегі биоэкономиканың негізгі бағыттарын түсіндіру.	1) жаһандық климаттың жылынуының салдарын болжайды; 2) Қазақстанның экологиялық проблемаларын шешу жолдарының мысалдарын келтіреді; 3) БЭК елдеріндегі биоэкономиканың негізгі бағыттарын түсіндіреді.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
34- қосымша

Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Дүниежүзі тарихы" пәнін оқыту мақсаты – дүниежүзі тарихының негізгі оқиғалары мен процестерін оқу негізінде тарихи санасы қалыптасқан, азаматтық-патриоттық қасиеттерге ие, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды құрметтейтін, тарихи білім мен дағдыларын оқу процесінде және әлеуметтік жағдайда белсенді әрі шығармашылықпен қолдана алатын тұлға қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) әртүрлі тарихи кезеңдегі қоғамдағы негізгі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси, мәдени мәселелер туралы білімдерді қалыптастыру;

2) тарихи кезеңдер бойы адамзат қалыптастырған патриотизмді, толеранттылықты, гуманистік ғұрыптар мен демократиялық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеу;

3) әлемдік-тарихи процесс туралы толық біртұтас білім қалыптастыру;

4) оқиғалар мен құбылыстарды тарихи себептілігі, салыстырмалылығы мен әртүрлі көзқарастар, тарихи оқиғалар және тұлғаларға баға беруде сыни тұрғыдан зерттеу барысында, өткен және қазіргі таңдағы пікірталастық мәселелерге білім алушы тарапынан өзіндік көзқарас білдіруді дамыту;

5) тарихи деректердің әртүрлі типтерімен жұмыс жасау, іздеу және тарихи материалды жіктеу дағдыларын дамыту;

6) әртүрлі деректерді қолдана отырып жобалық, зерттеу әрекетін және тарихи реконструкция дағдыларын дамыту;

7) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени мәселелерді ұғыну үшін тарихи білімдері мен дағдыларынқолдана білу қабілетін дамыту;

8) коммукативтік дағдыларды дамыту: өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық жеткізе білу, топта жұмыс жасау, әртүрлі деректерден алынған ақпараттарды пайдалану.

9) Білім алушыларды кәсіптік бағдарлау бойынша оқу-дағдылары мен қабілеттерін дамыту.

4. "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқыту мақсаттарын тиімді жүзеге асыру төмендегі тарихи концептілерге (түсініктерге) негізделеді:

1) дәлел;

2) өзгеріс пен сабақтастық;

3) себеп пен салдар;

4) ұқсастық пен айырмашылық;

5) маңыздылық;

6) интерпретация.

Пәннің мазмұны 8 бөлімнен тұрады: "Өркениет: даму ерекшеліктері", "Этникалық және әлеуметтік процестер", "Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан", " Мәдениеттің дамуы", "Өркениет: даму ерекшеліктері", "Саяси-құқықтық процестер", " Қоғамдық-саяси ойдың дамуы", "Білім мен ғылымның дамуы".

1 бөлім. өркениет: даму ерекшеліктері. Өркениет: зерттеудің теориялары мен тәсілдері. "Өркениет" түсінігі. "Өркениет" түсінігін зерттеудегі негізгі тәсілдер. Өркениеттердің жіктелуі. Өркениеттің дәстүрлі (аграрлы) түрі: отырықшы-егіншілік, көшпелі. Өркениет дамуының индустриалдық және постиндустриалдық кезеңдері. Қазіргі заманғы өркениеттің дамуына ақпараттық технологиялардың ықпалы. Әлем өркениеттерінің тарихы. Ежелгі әлем өркениеттері (Ежелгі Египет, Ежелгі

Месопотамия, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Ежелгі Греция, Ежелгі Рим). Ежелгі діни наным-сенімдер (синтоизм, индуизм, иудаизм, зороастризм, манихейлік, даосизм). Ежелгі философиялық ілімдер (Платон, Сократ, Аристотель, Конфуций, Лао Цзы). Африка (бушмендер, нубийлер, Гана, Мали, Сунгай), Америка (майя, инктер, ацтектер) және Австралия мен Океанияның (полинезиялық, Таити аралының тайпалары, гавайлықтар) дәстүрлі өркениеттері. Әлемдік діндер және өркениеттің дамуы (буддизм, христиандық, ислам). Қазіргі заманғы әлемдік діндердің даму тенденциялары. Қазіргі заманғы деструктивті діни ұйымдар мен ағымдар. Өркениеттердің өзара әрекеттесуі. Өркениеттердің сауда-экономика саласындағы өзара әрекеттесулері (Ұлы жібек жолы, халықаралық ұйымдар: Дүниежүзілік сауда ұйымы (ДСҰ), Халықаралық валюта қоры (ХВҚ), Мұнай экспорттаушы елдер ұйымы(МЭЕҰ), Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), Еуразиялық Экономикалық Одақ (ЕАЭО) және тағы басқалар. Өркениеттердің дипломатиялық саладағы өзара әрекеттесулері. Дипломатия өркениеттердің өзара жақындасу факторы ретінде. Өркениеттердің өзара әрекеттесуінің әскери-саяси аспектісі (жаулаушылық соғыстар, отарлық экспансия, әскери-саяси одақтар, дүниежүзілік соғыстар, қырғи-қабақ соғыс, жергілікті қақтығыстар, этносаралық қақтығыстар). Мәдениеттер диалогі (мәдениеттердің өзара әрекеттесуі мен өзара ықпалдары);

2 бөлім. этникалық және әлеуметтік процестер. Антропогенез және этногенез. Адамның пайда болуы туралы теориялар (діни, ғарыштық, эволюциялық). "Этнос", " этногенез", "ұлт" ұғымдары. Этностардың пайда болуына байланысты теориялар. Әлемнің этникалық картасы: өткен заман және қазіргі уақытта (ұлттық мемлекеттердің қалыптасуы мен ыдырауы, "ұлттық сана", этностардың ассимиляциясы, шағын этностардың проблемалары). Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар. Ұлтаралық қатынастар: мәселелер және қарама-қайшылықтар. Ұлтаралық қақтығыстардың себептері мен салдарлары (ұлтшылдық, шовинизм, нәсілдік кемсітушілік, нацизм). Этностардың бейбіт өзара әрекеттесуінің тәсілдері (халықаралық интеграция, Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ), Еуропа Одағы (ЕО), Түркі мәдениетін және өнерін дамыту халықаралық ұйымы(ТҮРКСОЙ), Еуразиялық Экономикалық Одақ (ЕАЭО), Ислам Ынтымақтастық Ұйымы (ИЫҰ), Қазақстан халқы Ассамблеясы және тағы басқалар). Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары. Социогез туралы теориялардың әртүрлілігі (формациялық тәсіл, өркениеттік тәсіл және тағы басқалар). Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары (қоғам ұйымдасуының қандық-туыстық, көршілік-аумақтық, макроэтникалық қағидалары). Қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясы;

3 бөлім. мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан. Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер. "Мемлекет", "билік", "басқару институты" ұғымдары. Мемлекеттің пайда болу теориялары (Аристотель, Платон, Конфуций, Ф. Аквинский, Н. Макиавелли, Дж. Локк, Т. Гоббс, Т. Джефферсон, Ф. Энгельс және тағы

басқалар). Мемлекет формаларының эволюциясы: ежелгі заманнан бүгінгі күнге дейін (монархия, республика, теократиялық мемлекеттер). Саяси режимдердің типтері (тоталитарлық, авторитарлық, демократиялық). Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери - саяси оқиғалар. Антикалық дәуірдегі әлемдік империяларының қалыптасуы (Парсы империясы, Александр Македонский империясы, Рим империясы). Ғұндардың жаулап алушылық жорықтары Батыс Рим империясының ыдырауы мен антикалық кезеңінен орта ғасырларға көшу процесінің бір факторы ретінде. Араб шапқыншылықтары мен Крест жорықтары (Араб халифаты мен кресшілер мемлекеттерінің құрылуы мен ыдырауы). Еуразия картасының өзгеруіне Шыңғысхан жорықтарының әсері (Моңғол империясы, Алтын Орда, Әмір Темір империясы, Мәскеу мемлекеті, Құбылай мемлекеті, Ильханат). Еуропаның өзгеруіне Наполеон жорықтарының әсері (капиталистік дамудың жеделдетілуі, Еуропада либералдық әлеуметтік идеялардың таратылуы). Дүниежүзілік соғыстар және халықаралық қатынастар жүйесі: Версаль - Вашингтон, Ялта - Потсдам жүйелері. Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде. Буржуазиялық революциялар индустриалды қоғам қалыптасуының катализаторы ретінде (XVII ғасырдағы Ағылшын буржуазиялық революциясы, XVIII ғасырдағы Француз буржуазиялық революцияы, АҚШ-ғы тәуелсіздік үшін соғыс, Еуропадағы 1848 жылғы "ұлттар көктемі"). Социалистік революция әлеуметтік теңдік идеяларын жүзеге асырудың радикалды тәсілі ретінде (1917 жылғы Қазан Социалистік революциясы, Қытайдағы 1946-1949 жылдардағы Азаматтық соғыс, 1959 жылғы Куба революциясы). Социалистік революциялар нәтижесіндегі қоғамдық құрылымының өзгеруі. Қазіргі заманның революциялары: себептері мен салдарлары (Шығыс Еуропадағы 1989-1990 жылдардағы "барқыт революциясы", Таяу Шығыстағы 2010-2011 жылдардағы "Араб көктемі", бұрынғы Кеңес Одағы елдеріндегі "түрлі-түсті революциялар"). Қоғам проблемаларын революциялық жолмен шешудің салдарлары;

4 бөлім. мәдениеттің дамуы. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары. Адамзаттың тарихи-мәдени мұрасын сақтап қалуға бағытталған ЮНЕСКО-ның қызметі . ЮНЕСКО-ның Дүниежүзілік мұрасының тізімі. Әлемнің ең ірі мұражайлары: адамзаттың тарихи зердесінің қазынасы (Эрмитаж, Лувр, Британ мұражайы, Метрополитен, Жапония Ұлттық мұражайы, Египет мұражайы, Уффици галереясы, Қазақстан Республикасының Ұлттық мұражайы және тағы басқалар). Әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтау барысындағы мұражайлардың рөлі. Өнер – қоғам дамуының көрінісі. Тарихи процестер аясындағы өнердің бағыттары мен стильдері (абстракционизм, модернизм, постмодернизм, авангардизм, футуризм, кубизм, сюрреализм, экспрессионизм, гиперреализм, хайтек стилі және тағы басқалар). Өнердің бағыттары мен стильдерінің дамуына қоғамдық процестердің тигізетін әсері. Қазіргі кездегі өнердің даму тенденциялары. Бұқаралық мәдениет және оның қазіргі қоғамға тигізетін әсері (кино, радио, теледидар, интернет,

спорт, музыка, қазіргі заманғы әдебиет, қазіргі заманғы бейнелеу өнері). Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары. Жалпыадамзаттық моральдық құндылықтардың қалыптасуы (діни және философиялық идеялар, ұлттық әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер, фольклор, дәстүрлі музыка мен әдебиет, отбасылық құндылықтар). Тарихи оқиғалар аясындағы құндылықтардың өзгеруі (ұлттық мемлекеттердің қалыптасуы, дүниежүзілік соғыстар, қырғи-қабақ соғыстың аяқталуы). Қоғамның адамгершілік құндылықтарды қайта бағалауына ықпал еткен XX ғасырдың тарихи оқиғалары. Жаһандану жағдайындағы рухани-адамгершілік құндылықтардың өзгеру мәселесі (прагматизм, рационализм, шектен тыс дарашылдық, нигилизм, конформизм, әлеуметтік апатия, тұтынушылық психология, діни фанатизм, неофашизм , бейресми жастар ұйымдары);

5 бөлім. өркениеттер: даму ерекшеліктері. Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық. Экономика және экономикалық жүйелердің типтері (" экономика" және "экономикалық жүйе" ұғымдары). Елдердің экономикалық дамуының ерекшеліктері. Дәстүрлі (аграрлық) экономика. Нарықтық экономика (либералды экономика). Жоспарлы (социалистік) экономика. Аралас экономика. Табиғи және географиялық факторлардың мемлекеттердің экономикалық дамуына тигізетін әсері. Табиғи және географиялық факторларға байланысты елдердің экономикалық мамандандырылуы (Парсы шығанағы елдері, Канада, Австралия, Түркия, Бразилия және тағы басқалар). Мемлекеттердің экономикалық дамуындағы табиғи-географиялық шектеуші факторларға төтеп берудің тарихи мысалдары (Жапония, Израиль, Сингапур, Малайзия және тағы басқалар). Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі. Мемлекеттердің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі. Қазіргі кезеңдегі мемлекеттердің біркелкі емес экономикалық даму мәселелері (бұрынғы отарлардың экономикалық дамуы, неоколониализм, шикізатқа бағытталған экономикалар). Мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілік пен экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудегі халықаралық ұйымдардың рөлі;

6 бөлім. саяси-құқықтық процестер. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемелекет ұғымы, принциптері мен қалыптасуының тарихи алғышарттары (мемлекеттік билікті бөлу принципі, заңның үстемдігі, құқықтар мен бостандықтардың кепілдігі). Құқықтық мемлекет принциптерінің жүзеге асырылуының тарихи тәжірибесі (Адам мен азаматтың құқықтары туралы декларациясы, АҚШ-тың тәуелсіздік туралы декларациясы, АҚШ-та құлдықты жою туралы Заң, Жалпыға бірдей адам құқықтарының декларациясы, Қазақстан Республикасының Конституциясы). Азаматтық қоғамның түсінігі мен жалпы сипаттамасы (Үкіметтік емес ұйымдар, лоббизм, қоғамдық ұйымдар мен қозғалыстар). Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің қазіргі заманғы даму тенденциялары. Үкіметтік емес ұйымдар және олардың азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуындағы рөлі. Әлемнің қазіргі саяси жүйесі. Әлемнің саяси жүйесінің өзгеруі. Халықаралық қатынастардағы Ялта-Потсдам

жүйесінің ыдырау себептері. Әлемнің биполярлы жүйесінің ерешеліктері. Әлем құрылысының постбиполярлық жүйесі. "Постбиполярлы жүйе", "көпвекторлы саясат", "бірполярлы әлем" ұғымдары. Халықаралық қатынастардың қазіргі замандағы тенденциялары. Қазіргі кезеңдегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі. Халықаралық қауіпсіздіктің қазіргі кездегі қауіп-қатерлері (сепаратизм, ланкестік, фундаментализм, экстремизм, босқындар мәселесі, ірі мемлекеттердің қарсыласуы). Бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтаудағы мемлекеттердің бірлескен әрекеттері. Халықаралық және аймақтық ұйымдары: Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ), Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы (ЕҚЫҰ), НАТО, Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), Азиядағы Өзара Ықпалдастық және Сенім Шаралары жөніндегі Кеңес (АӨСШК), Ұжымдық Қауіпсіздік туралы Шарт Ұйымы (ҰҚШҰ) және тағы басқалар;

7 бөлім. қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Жаңа замандағы және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы. Жаңа замандағы және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың дамуының негізгі бағыттары (либерализм, ұлтшылдық, социал-демократия, марксизм, экзистенциализм, прагматизм, позитивизм). XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер. Бостандық пен азаматтық құқықтар үшін күрес. М. Ганди және оның бейбіт жолмен қарсыласу идеясы (сатьяграха, свараджа, свадеши). Мартин Лютер Кингтің ұлы арманы (нәсілдік кемсітушілік, сегрегация, азаматтық құқықтар үшін күрес).

Н. Манделла – апартеидке қарсы күресуші (апартеид, азаматтық құқықтар).

XX ғасырдағы – XXI ғасырдың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар. Мемлекет тархындағы тұлғаның ролі. Мұстафа Кемал Ататүрік – Түрік Республикасының негізін қалаушысы (зайырлы мемлекет, этатизм). Франклин Делано Рузвельт және оның "жаңа бағыты". Ф. Рузвельттің бейбіт және соғыс кезіндегі ішкі және сыртқы саясатының ерекшеліктері. Шарль де Голль: Франция ұлылығының қайта өрлеуі (голлизм, Бесінші республика). Дэн Сяопин – көрнекті Қитай реформаторы (" қытайлық ерекшелігі бар социализм", "бір ел – екі жүйе"). Ли Куан Ю, Махатхир Мохаммад: "үшінші әлемнен бірінші әлемге" ("экономикалық ғажайып", "азиялық серпініс", жаңа индустриалды елдер). Н.Ә.Назарбаев және модернизацияның қазақстандық моделі. "Қазақстан - 2030", "Қазақстан - 2050" даму стратегиялары, " Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы. Мемлекет тарихының өтпелі кезеңдеріндегі реформалардың маңыздылығы.

8 бөлім. білім мен ғылымның дамуы. Білім алу жалпы адамзаттық құндылық ретінде. Жазу мен кітап бастыру – адамзаттың ұлы жетістіктері (пиктография, иероглифтер, сына жазу, руникалық жазу, кітап бастыру және тағы басқалары). Мектептегі білім беру: ежелгі кезеңнен бүгінгі күнге дейін (гимнасия, палестра, академия, спарталық мектеп, схоластика, жеті "еркін өнер", мектебтер, медреселер, жексенбілік мектептер, қолөнер мектептері және тағы басқалар). Мектептегі білім берудің заманауи модельдері. Жоғары білім беру жүйесі: тарих пен қазіргі кезең (

Кордова, Прага, Оксфорд, Кембридж, Сорбонна университеттері және тағы басқалары). Ағартушылық пен ғылымды өрістетудегі алғашқы университеттердің рөлі. Жоғарғы білім берудің заманауи модельдері. Ғылыми-техникалық прогресс. Ғылыми-техникалық прогрестің тарихи кезеңдері. "Өнеркәсіп төңкерісі", " ғылыми-техникалық революция" ұғымдары. Қазіргі кездегі өркениеттің дамуындағы ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын бағалау. Ғылыми-техникалық прогресс және қазіргі заманның жаһандық мәселелері. Қазіргі кездегі ғылыми технологиялар. Қазіргі заманғы ақпараттық технологиялар. Қоғамның дамуына ақпараттық технологиялардың әсері. Қазіргі ғылымның перспективалық салалары (робототехника, космонавтика, гендік инженерия).

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырып атаулары	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	практикалық
1 бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері.			
1.1. Өркениет: зерттеудің теориялары мен әдістері.	+	+	+
Тақырып 1.1.1 "Өркениет " түсінігі.			
1.2. Өркениеттердің жіктелуі.			
Тақырып 1.2.1. Өркениеттің дәстүрлі (			

аграрлықтүрі: көшпелі және отырықшы-егіншілік.			
Тақырып 1.2.2. Өркениеттің индустриалдық даму кезеңі. Өркениеттің постиндустриалды даму кезеңі.			
1.3. Әлем өркениеттерінің тарихы.	+	+	+
Тақырып 1.3.1. Ежелгі әлем өркениеті.			
Тақырып 1.3.2. Ежелгі өркениеттердің әлеуметтік-экономикалық дамуы.			
Тақырып 1.3.3. Африка, Америка, Австралия және Океанияның дәстүрлі өркениеттері.			
Тақырып 1.3.4. Әлемдік діндер және өркениеттердің дамуы.			
1.4. Өркениеттердің өзара әрекеттесуі.	+	+	+
Тақырып 1.4.1. Өркениеттер әрекеттестігінің сауда-экономикалық саласы.			
Тақырып 1.4.2. Өркениеттер әрекеттестігінің дипломатиялық саласы.			
Тақырып 1.4.3. Өркениеттер әрекеттестігінің әскери-саяси саласы.			
Тақырып 1.4.4. Мәдениеттер диалогі.			
2 бөлім. Этникалық және әлеуметтік процестер.			
2.1. Антропогенез және этногенез.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Адамның шығу тегі теориялары.			

Тақырып 2.1.2.				

Этностардың пайда болуы туралы теориялар.			
Тақырып 2.1.3. Әлемнің этникалық картасы: өткен заманда және қазіргі уақытта.			
2.2. Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар.	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Этносаралық қатынастар: проблемалары және қарама-қайшылықтары.			
Тақырып 2.2.2. Этносаралық қатынастар: бейбіт өзара әрекеттестік тәсілдері.			
2.3. Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары.	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Социогенез туралы теориялардың алуан түрлілігі.			
Тақырып 2.3.2. Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары.			
3 бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан.			
3.1. Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Мемлекет түсінігі. Мемлекеттің пайда болу теориялары.			
Тақырып 3.1.2. Мемлекет формаларының эволюциясы: ежелгі кезеңнен бүгінгі күнге дейін.			
Тақырып 3.1.3. Саяси режимдердің типтері.			
3.2. Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери -саяси оқиғалар.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Антикалық кезеңдегі әлемдік империялардың қалыптасуы.			

Тақырып 3.2.2. Ғұндардың жаулап алушылық жорықтары ежелгі заманнан орта ғасырларға өтудің бір факторы ретінде.			
Тақырып 3.2.3. Араб шапқыншылықтары мен Крест жорықтары.			
Тақырып 3.2.4. Еуразия картасының өзгеруіне Шыңғысхан жорықтарының ықпалы.			
Тақырып 3.2.5. Еуропаның өзгеруіне Наполеон жорықтарының әсері.			
Тақырып 3.2.6. XX ғасырдағы дүниежүзілік соғыстардың халықаралық қатынастар жүйесіне әсері.			
Тақырып 3.2.7. Бірінші дүниежүзілік соғыстың экономикалық нәтижелері.			
Тақырып 3.2.8. Екінші дүниежүзілік соғыстың әлеуметтік экономикалық салдары.			
3.3. Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде.	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Буржуазиялық революциялар – индустриалды қоғамның құрылуының катализаторы.			
Тақырып 3.3.2. Социалистік революция әлеуметтік теңдік идеяларын жүзеге асырудың радикалды әдісі ретінде.			
Тақырып 3.3.3. Қазіргі кездегі революциялар: себептері мен салдары.			
4 бөлім. Мәдениеттің дамуы.			

4.1. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Адамзаттың тарихи-мәдени мұрасын сақтап қалудағы ЮНЕСКО-ның қызметі.			
Тақырып 4.1.2. Әлемнің ең ірі мұражайлары: адамзаттың тарихи зердесінің қазынасы.			
4.2. Өнер – қоғам дамуының бейнесі.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Тарихи процестер контекстіндегі өнердің бағыттары мен стильдері.			
Тақырып 4.2.2. Заманауи өнердің даму тенденциялары.			
4.3. Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары.	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Жалпыадамзаттық адамгершілік құндылықтардың қалыптасуы.			
Тақырып 4.3.2. Тарихи оқиғалар контекстіндегі құндылықтардың өзгеруі.			
Тақырып 4.3.3. Жаһандану жағдайындағы рухани-адамгершілік құндылықтардың өзгеру мәселесі.			
5 бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері.			
5.1. Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Экономика және экономикалық жүйелердің типтері.			
Тақырып 5.1.2. Дәстүрлі (аграрлық) экономика.			

Тақырып 5.1.3. Нарықтық экономика.			
Тақырып 5.1.4. Жоспарлы социалистік экономика.			
Тақырып 5.1.5. Экономиканың аралас түрлері.			
5.2. Мемлекеттің экономикалық дамуына табиғи-географиялық фактордың әсері.	+	+	+
Тақырып 5.2.1. Табиғи географиялық факторларға қарай мемлекеттердің шаруашылық мамандандырылуы.			
Тақырып 5.2.2. Мемлекеттердің экономикалық дамуындағы табиғи-географиялық шектеуші факторларға төтеп берудің тарихи мысалдары.			
5.3. Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі.	+	+	+
Тақырып 5.3.1. Мемлекеттердің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі.			
Тақырып 5.3.2. Жекелеген мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілікке және экономикалық артта қалушылыққа төтеп беру жолдары.			
6 бөлім. Саяси-құқықтық процестер.			
6.1. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Құқықтық мемлекет түсінігі.			
Тақырып 6.1.2. Құқықтық мемлекет принциптерінің			

жүзеге асырылуының тарихи тәжірибесі.			
Тақырып 6.1.3. Азаматтық қоғам түсінігі және жалпы сипаттамасы .			
Тақырып 6.1.4. Азаматтық қоғамдағы үкіметтік емес ұйымдар ҚР азаматтық қоғамды дамыту.			
6.2. Әлемнің қазіргі саяси жүйесі.	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Әлемнің саяси жүйесінің өзгеруі.			
Тақырып 6.2.2. Әлем құрылысының постбиполярлық жүйесі.			
6.3. Қазіргі кездегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі.	+	+	+
Тақырып 6.3.1. Халықаралық қауіпсіздікке төнген қазіргі кездегі қауіп-қатерлер.			
Тақырып 6.3.2. Бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауда мемлекеттердің бірлескен әрекеттері.			
7 бөлім. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы.			
7.1. Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың дамуының негізгі бағыттары.			
7.2. XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер.			
Тақырып 7.2.1. М. Ганди және оның бейбіт жолмен қарсыласу идеясы.			

Тақырып 7.2.2. Мартин Лютер Кингтің ұлы арманы.			
Тақырып 7.2.3. Н. Мандела –апартеидке қарсы күресуші.			
7.3. XX ғасырдағы – XXI ғасырдың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар.	+	+	+
Тақырып 7.3.1. Мұстафа Кемал Ататүрік –Түрік Республикасының негізін қалаушы.			
Тақырып 7.3.2. Франклин Делано Рузвельт және оның "жаңа бағыты" Рузвельттің әлеуметтік-экономикалық бағдарламалары.			
Тақырып 7.3.3. Шарль де Голль: Франция ұлылығының қайта жаңғыруы Голлизм доктринасы және Франциядағы әлеуметтік - саяси процестер.			
Тақырып 7.3.4. Дэн Сяопин – көрнекті қытай реформаторы.			
Тақырып 7.3.5. Ли Куан Ю и Махатхир Мохаммад: "үшінші әлемнен бірінші әлемге".			
Тақырып 7.3.6. Н.Назарбаев және модернизацияның қазақстандық моделі.			
8 бөлім. Білім мен ғылымның дамуы.			
8.1. Білім алу бүкіл адамзаттық құндылық ретінде.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Жазу мен кітап бастыру – адамзаттың ұлы жетістіктері.			

Тақырып 8.1.2. Мектептегі білім беру: ежелгі заманнан бүгінгі күнге дейін.			
Тақырып 8.1.3. Жоғары білім беру жүйесі: өткені мен бүгіні. Білім экономикалық өсу факторы ретінде.			
8.2. Ғылыми-техникалық прогресс.	+	+	+
Тақырып 8.2.1. Ғылыми-техникалық прогресстің тарихи кезеңдері Ғылыми-техникалық прогресс және оның экономикалық өсуге әсері .			
Тақырып 8.2.2. Ғылыми-техникалық прогресс және қазіргі заманның жаһандық проблемалары.			
8.3. Қазіргі заманғы ғылыми технологиялар.	+	+	+
Тақырып 8.3.1. Қазіргі кездегі ақпараттық технологиялар.			
Тақырып 8.3.2. Қазіргі ғылымның перспективті салалары.			
Тақырып 8.3.3. Баспа ісінің тарихы. Полиграфиялық өндірістегі қазіргі заманғы әдістер.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Тарау атауы	Бөлім атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Өркениет: зерттеудің теориялары мен әдістері	1) Тарихи оқиғаларды, процестер мен құбылыстарды түсіндіру үшін "өркениет", " өркениет типі" терминдерін қолдану;	1) "Өркениет" ұғымын анықтаудағы ғалымдардың пікірлерін талдайды; 2) "Өркениет" ұғымын танудың негізгі бағыттарын анықтайды; 3) "Өркениет" ұғымын анықтаудағы эволюциялық және

		2) "Өркениет" түсінігін зерттеудің негізгі әдістерін түсіндіру.	өркениеттілік бағыттардың айырмашылықтарын сипаттайды.
	Өркениеттердің жіктелуі	1) Әлем өркениеттерінің тарихы мен олардың өзара әрекеттесуін түсіндіру; 2) өркениеттің дәстүрлі түрінің ерекшеліктерін түсіндіру.	1) Өркениеттің түрлерін сипаттайды; 2) ежелгі өркениеттердің ерекшеліктерін оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтайды; 3) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды;
		1) Өркениеттің индустриалды түрінің ерекшеліктерін түсіндіру; 2) өркениеттің постиндустриал ды дамуының ерекшеліктерін түсіндіру.	1) Өркениеттің индустриалды және постиндустриалды түрлерін сипаттайды; 2) ақпараттық технологиялардың қазіргі өркениеттің дамуына әсерін анықтайды; 3) индустриалды және постиндустриалды өркениеттердің айырмашылықтарын талдайды.
	Әлем өркениеттерінің тарихы	1) Ежелгі өркениеттердің ерекшеліктерін, оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтау; 2) әлем өркениеттері мен діндердің даму тарихын, ерекшеліктерін сараптау. 3) Ежелгі өркениеттердің әлеуметтік-экономикалы қ дамуын анықтау.	1) Ежелгі өркениеттердің дамуына діни сенімдердің әсерін анықтайды; 2) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды; 3) мемлекет пен қоғамның дамуы туралы ежелгі философиялық ілімдерді зерттейді. 4) Ежелгі өркениеттердің әлеуметтік-экономикалы қ дамуын біледі.
		2) Локальді өркениеттердің ерекшеліктерін, оларға	1) Дәстүрлі өркениет ошақтарын атайды және орналасқан жерін картадан көрсетеді; 2) аймақтардың өркениеттік ерекшеліктер трансформациясының себептерін анықтайды;

Өркениет: даму ерекшеліктері		тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтау.	3) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды.
		1) Әлемдік діндер іліміндегі жалпы адамгершілік құндылықтарды анықтау; 2) әлемдік діндердің даму кезеңдері мен ерекшеліктерін сипаттау.	1) Әлемдік діндердің философиялық негіздерін анықтайды; 2) қазіргі кездегі өркениет жағдайында әлемдік діндердің даму тенденцияларын сипаттайды; 3) қазіргі кездегі деструктивті діни ұйымдар мен ағымдардың қоғамға әсерін бағалайды.
	Өркениеттердің өзара әрекеттесуі	1) Себеп-салдарлық байланысты анықтай отырып, әлемдік сауданың өркениет дамуындағы рөлін анықтау.	1) Әлемдік экономиканың дамуындағы халықаралық ұйымдардың рөлін анықтайды; 2) қазіргі заманғы жетекші халықаралық ұйымдарды атайды, олардың іс-әрекетінің маңыздылығын бағалайды.
		2) Қазіргі өркениеттің дамуындағы дипломатияның рөлін анықтау.	1) Өркениеттерді жақындастыру факторы ретінде дипломатияның маңызын анықтайды; 2) өркениеттерді жақындастыруда дипломатияның үлесін саралайды.
		3) Отаршыл экспансия мен қазіргі замандағы жаһандық мәселелердің себеп-салдарлық байланысын анықтау.	1) Ежелгі және орта ғасырлардағы жаулап алушылық жорықтардың себептерін анықтайды; 2) қазіргі өркениеттің даму контекстінде әскери қақтығыстардың ерекшеліктері мен салдарларын талдайды.
			1) Мәдениеттердің өзара ықпалдастығының өркениетті деңгейін талдайды; 2) жаһанданудың жағымды және жағымсыз

		4) Өркениеттердің жетістіктерін зерттей отырып, мәдениеттердің өзара әрекеттестігі мен өзара ықпалын сипаттау.	жақтарын анықтай отырып, оның қоғамның рухани дамуына әсерін бағалау; 3) этникалық мәдениеттердің киім үлгісіндегі өрнектердің символын сараптайды.
		5) Адамзат тарихындағы жаулап алушылық жорықтар, отаршыл экспансия және жаһандық мәселелердің себептерін, байланысын бағалау.	1) Ежелгі және орта ғасырлардағы жаулап алушылық жорықтардың себептерін, отаршыл экспансия мен қазіргі замандағы жаһандық мәселелердің себеп-салдарлық байланысын анықтайды; 2) қазіргі өркениеттің даму контекстінде әскери қақтығыстардың ерекшеліктері мен салдарларын талдайды; 3) жаһанданудың жағымды және жағымсыз жақтарын анықтай отырып, оның қоғамның рухани дамуына әсерін қорытындылайды.
Этникалық және әлеуметтік процестер	Антропогенез және этногенез Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар	1) Антропологиялық, этникалық және әлеуметтік үдерістердің байланыстарын анықтау.	1) Тарихи оқиғаларды, процестер мен құбылыстарды түсіндіру үшін "этнос", "этногенез", "ұлт", "социогенез", "формациялық әдіс", "өркениеттік әдіс" ұғымдарын қолданады; 2) ұлтаралық қақтығыстардың пайда болуының себеп-салдарлық байланысын түсіндіреді.
		1) Ұлтаралық қатынастардың сипатын, интеграциялық процестердің тиімділігін негіздеу.	1) Тарихи оқиғаларды талдау негізінде қазіргі кездегі ұлтаралық қатынастардың сипатын түсіндіреді; 2) қазіргі кездегі интеграциялық процестердің тиімділігін салыстырады ; 3) ұлтаралық келісімнің қазақстандық үлгісінің мысалында этностар

	Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары		арасындағы бейбіт әрекеттестіктің мүмкіндігін талдайды.
		1) Этникалық және мәдени әртүрлілікті, антропогенездің әртүрлі теорияларын тұжырымдау.	1) Қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясын зерттейді; 2) жаһандану жағдайындағы этникалық және мәдени 3) әртүрлілікті сақтаудың маңыздылығын қорытындылайды; 4) антропогенездің әртүрлі теорияларын жүйелейді; 5) қоғамдағы әлеуметтік стратификацияны болжайды.
Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан	Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери -саяси оқиғалар Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде	1) Бірінші және екінші дүниежүзілік соғыстар мен буржуазиялық революциялардың себептері мен салдарларын тұжырымдау.	1) Тарихи оқиғалар мен процестерді түсіндіру үшін "мемлекет", "билік", "басқару институты" терминдерін қолданады; 2) тарихи құжаттарды талдау негізінде - бірінші және екінші дүниежүзілік соғыстардың себептері мен салдарларын айқындайды; 3) буржуазиялық революциялардың нәтижесіндегі әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді саралайды.
		1) Антика дәуіріндегі империялардың, араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының және моңғол шапқыншылығының себептері мен салдарын салыстыру, пікір білдіру; 2) бірінші дүниежүзілік соғыстың экономикалық нәтижелерін анықтау;	1) Мемлекеттердің тарихи формаларына тән белгілерін анықтайды; 2) тоталитарлық саяси режимнен қазіргі замандағы демократияға ауысудың ерекшеліктерін жүйелейді; 3) антика дәуірінде империялардың пайда болуының себептері мен салдарларын негіздейді; 4) дәйекті қорытындылар жасай отырып, араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының себептерін анықтайды;

		3) екінші дүниежүзілік соғыстың әлеуметтік экономикалық салдары.	5) моңғол шапқыншылығының Еуразиядағы ұлттық мемлекеттердің қалыптасу процесіне әсерін талдайды. 5) екі дүниежүзілік соғыстың әлеуметтік-экономикалық салдарын айқындайды.
		1) Тарихи дамудың заңдылығын, революциялардың жағымды және жағымсыз салдарларын бағалау.	1)Тарихи деректердің негізінде антикалық дәуірден орта ғасырларға өту заңдылығын тұжырымдайды; 2) революциялардың жағымды және жағымсыз салдарын анықтайды; 3) қоғамдық мәселелерді шешудің революциялық тәсілінің салдары жайлы қорытынды жасайды.
Мәдениеттің дамуы	Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары Өнер – қоғам дамуының бейнесі Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары	1) ЮНЕСКО-ның Әлемдік мұра нысандар тізімі ескерткіштерінің мысалында тарихи-мәдени мұраның маңыздылығын анықтау.	2) ЮНЕСКО қызметін мысалға ала отырып тарихи-мәдени мұраны сақтау жолдарын түсіндіреді;
		1) Тарихи-мәдени мұраны сақтау жолдарын , әлем мұражайларының ерекшеліктерін, құндылықтарын айқындау; 2) әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтап қалудағы мұражайлардың рөлін түсіндіру.	1) Әлемнің ең ірі мұражайларының ерекшеліктерін анықтайды. 2. Мұражай қызметіне жаңа көзқарастар мен олардың маңызын анықтайды.
		1) XX ғасырдың екінші жартысы мен XXI ғасырдың басындағы мәдениеттегі тың құбылыстарды түсіндіру; 2) тарихи процестер контекстіндегі өнердің бағыттары мен стильдерін білу.	1) Қоғамдағы өзгерістерді түсіну үшін "абстракционизм", "модернизм", "постмодернизм", "авангардизм", "футуризм", "кубизм", "сюрреализм", "экспрессионизм", "гиперреализм", "хайтек" терминдерін қолданады; 2) Әлем мәдениетінің көрнекті өкілдерінің шығармашылық туындыларын талдап,

			олардың ерекшеліктерін анықтайды.
		1) XX ғасырдың тарихи оқиғаларының себеп салдарын, байланыстыру, ерекшеліктерін анықтау.	1) Қоғамның моральдық құндылықтарын қайта бағалауға септігін тигізген XX ғасырдың тарихи оқиғаларының ерекшеліктерін талдайды; 2) жаһанданудың ұлттық-мәдени дамуға әсерін қорытындылайды.
Өркениет: даму ерекшеліктері	Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық Мемлекеттің экономикалық дамуына табиғи-географиялық фактордың әсері Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі	1) Экономикалық жүйелердің тарихи типтерін, табиғи-географиялық фактордың әсерін анықтау, қазіргі кезеңдегі әлем елдерінің экономикалық жіктелуін түсіндіру.	1) Мемлекеттердің экономикалық даму ерекшеліктерін талдау үшін "экономика" және " экономикалық жүйе" ұғымдарын қолданады; 2) әртүрлі мемлекеттердің мысалында экономиканың дәстүрлі (аграрлы) түріне тән белгілерін талдайды; 3) экономикалық жүйелердің түрлері туралы білімдерін пайдалана отырып, экономикалық дамудың ерекшеліктерін түсіндіреді.
		1) Нарықтық экономиканың ерекшелігін саралау, табиғи-географиялық фактордың маңызын, рөлін бағалау.	1) Әртүрлі елдердің мысалында нарықтық экономикаға тән ерекшеліктерді талдайды; 2) мемлекеттер мен аймақтардың шаруашылық мамандануының қалыптасуындағы табиғи-географиялық фактордың рөлін негіздейді; 3) мемлекеттер мен аймақтардың әркелкі экономикалық дамуын салыстырады.
			1) Экономиканың аралас түріне тән белгілерді анықтай отырып, оған көшудің себептерін талдайды; 2) қазіргі заман тарихында шектеуші

		1) Аралас экономиканың ерекшелігін және дамушы мемлекеттердің, аймақтардың артта қалушылығына көмектесудегі халықаралық ұйымдардың рөлін бағалау.	табиғи-географиялық факторлар жағдайындағы мемлекеттердің сәтті экономикалық дамуының мысалдарын тұжырымдайды; 3) мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілік пен экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудегі халықаралық ұйымдардың рөлін зерттейді; 4) дамушы елдердің әлеуметтік-экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудің ықтимал жолдарын болжайды.
Саяси-құқықтық процестер	Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам Әлемнің қазіргі саяси жүйесі Қазіргі кездегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі	1) Әлемнің қазіргі саяси жүйесі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау бағытындағы мемлекеттердің саяси дамуын болжау.	1) Құқықтық мемлекеттің қалыптасуының алғышарттарын зерттейді; 2) саяси-құқықтық процестер мен қазіргі кездегі халықаралық қатынастарды сипаттау үшін құқықтық мемлекет, азаматтық қоғам " постбиполярлық жүйе", " көпвекторлы саясат", "бір полярлы әлем" ұғымдарын қолданады; 3) құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамның құрылуының тарихи байланысын анықтайды;
		1) Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің дамуының қазіргі тенденцияларын түсіндіру.	1) Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің дамуының қазіргі тенденцияларын түсіндіру үшін " азаматтық қоғам" ұғымын қолданады; 2) азаматтық қоғамның қалыптасуын, адам құқықтарының Жалпы Декларациясын талдайды; 3)азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуында үкіметтік емес ұйымдардың рөлін айқындайды.

		1) Қазіргі кездегі халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын, халықаралық ұйымдардың қызметін талдау.	1) Тарихи оқиғалар, процестер мен құбылыстарды талдау негізінде қазіргі кездегі халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын түсіндіреді; 2) қауіпсіз әлем дамуының ықтимал жолдарын болжайды; 3) бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауға бағытталған халықаралық ұйымдардың қызметін тұжырымдайды.
		1) Азаматтық құқықтар үшін күресте тұлғаның белсенді азаматтық позициясының маңыздылығын, қоғамдық-саяси өмірдегі тұлғаның рөлін бағалау.	1) Қоғамдық-саяси ойдың дамуы үшін Ағартушылық дәуір идеяларының маңыздылығын пікір білдіреді; 2) XIX-XX ғасырлардағы қоғамдық құрылыс туралы философиялық ойдың даму ерекшеліктерін зерттейді; 3) қоғамдық ойдың дамуын "либерализм", "ұлтшылдық", "социал-демократия", "марксизм", "экзистенциализм", прагматизм", "позитивизм", "гандизм", "нәсілдік кемсітушілік", "сегрегация" ұғымдарын қолданады; 4) қоғамдық-саяси өмірдегі тұлғаның рөлі туралы қортындылар жасайды.
			1) Тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "этатизм", "зайырлы мемлекет" ұғымдарын қолданады; 2) мемлекет тарихындағы тұлғаның рөлін негіздейді; 3) мемлекеттер тарихындағы Ф. Рузвельт, Ш.Голль, М.Ататүрік,

Қоғамдық-саяси ойдың дамуы	Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер XX ғасырдағы – XXI ғасыр дың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар	1) Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық саяси ойдың дамуы, XX және XXI ғасырдың көрнекті саясаткер-реформаторлар туралы баяндау.	Дэн Сяопин, Ли Куан Ю и Махатхир Мохаммадтың ішкі және сыртқы саясатының ерекшеліктерін түсіндіру; 4) ҚХР мысалында жоспарлы экономикадан нарықтық экономикаға көшу себептерін талдайды; 5) тарихи оқиғаларды талдау негізінде Оңтүстік-Шығыс Азиядағы "экономикалық ғажайып" факторларын саралайды. 7) экономикалық және әлеуметтік мәселелердегі голлизмге тән белгілерді айқындайды 8) Ф. Рузвельттің әлеуметтік-саяси бағдарламаларының маңыздылығын бағалайды
		1) Тәуелсіз Қазақстанның негізін қалаған Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың еңбегін, еліміздің стратегиялық бағдарламаларының негізгі бағыттарын тұжырымдау.	1) Қазақстандық модернизация үлгісін құрастыру және жүзеге асырудағы Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентінің рөлін бағалайды; 2) "Қазақстан - 2030", " Қазақстан - 2050" стратегияларының мысалында мемлекет дамуын ұзақ мерзімді жоспарлау қажеттілігін зерттейді; 3) Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентінің " Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясын ұсыну өзектілігін дәлелдейді; 4) Азаматтық құқықтар үшін күресте тұлғаның белсенді азаматтық позициясының маңыздылығын қорытындылайды.

		1) Елдердің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы білімнің маңыздылығын анықтаңыз; 2) тарихи даму контекстінде жоғары білім беру жүйесін дамытудағы өзгерістер мен сабақтастықты айқындау. 1) Әртүрлі мемлекеттердегі өнеркәсіп революциясының нәтижесін талдау.	1) Тарихи даму контекстіндегі әлем халықтарының жазу түрлерін жіктейді; 2) мемлекетердің әлеуметтік-экономикалық дамуын талдау үшін " өнеркәсіп революциясы", "ғылыми-техникалық революция" ұғымдарын қолданады; 3) әртүрлі мемлекеттердегі өнеркәсіп революциясының ерекшеліктерін, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтайды. Адамзат тарихы контекстіндегі мектеп білімінің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты сипаттайды; 4) елдердің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы және экономикалық өсу серпініндегі білім берудің рөлін талдайды. 5) мектептегі білім берудің заманауи модельдерін салыстырады, олардың артықшылықтарын анықтайды
Білім мен ғылымның дамуы	Білім алу бүкіл адамзаттық құндылық ретінде Ғылыми-техникалық прогресс	1) Білім құндылығы, ғылыми-техникалық прогресс, ғылыми технологиялардың дамуын болжау.	1) Адамзат тарихы контекстінде мектептегі білім берудің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықтарды сипаттайды; 2) мемлекеттердің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы білім берудің рөлі анықтайды; 3) мектептегі білім берудің заманауи үлгілерін салыстырады; 4) ағартушылық пен ғылымды өрістетудегі алғашқы

			университеттердің рөлін айқындайды.
		1) Қазіргі заманның жаһандық мәселелерін шешу үшін ғылым мен техниканың заманауи түрлері дамуының маңызын тұжырымдау; 2) алғашқы баспаның шығу тарихын, дамуын, баспа материалдарын, баспа мамандарын, кітап көбейтудің әдістерін баяндау, баспа ісінің адамзат тарихында алатын тарихи маңыздылығын түсіндіру. Алғашқы баспаханаларды оның ішінде қазақ тілінде кітап басып шығару ісінің тарихымен байланыстыра отырып ақпараттар беру; баспахана ісінде қолданылатын терминдерді меңгеру.	1) Қазіргі заманның жаһандық мәселелерінің туындауына ғылыми-техникалық прогресстің әсерін зерттейді; 2) қазіргі кездегі өркениеттің дамуындағы ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын түсіндіреді; 3) ғылыми-техникалық революцияның маңызын, рөлін бағалайды; 4) адамзат өркениетінің дамуы үшін ақпараттық технологиялар саласындағы жетістіктердің ықтимал салдарын болжайды. 5) баспахана тарихын, баспахана өнімдерін, арнайы мамандар мен баспа ісіндегі қолданылатын терминдерді біледі; оның ішінде қазақ тілінде кітап басып шығару ісінің тарихын түсіндіреді; Қазан төңкерісінен кейінгі баспа жұмысының тарихымен және оның ірге тасын қалаған тарихи тұлғалардың есімдері мен қызметіне тарихи баға бере алады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
35 - қосымша

Әлеуметтік – экономикалық бағыттың "География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік – экономикалық бағыттың "География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "География" пәнін оқыту мақсаты - білім алушылардың қоғам мен географиялық кеңістіктің барлық деңгейлерінде туындаған геоэкологиялық, геоэкономикалық, әлеуметтік, геосаяси және ғаламдық проблемаларды шешуге бағытталған географиялық білімдерін, біліктері мен дағдыларын қолдану үшін жағдай жасау.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың бойында географиялық кеңістіктік ойлауды, географиялық мәдениет пен тілді дамыту;

2) геоэкологиялық, геосаяси, геоэкономикалық, әлеуметтік үдерістер мен құбылыстарды зерттеу үшін ғаламдық, аймақтық және жергілікті ұстанымдардың түсінуін дамыту;

3) білім алушыларға картографияны, геоэкологияны, геоэкономиканы, геосаясатты, елтану мен адамзаттың ғаламдық проблемаларын зерттеу барысында геокеңістіктік деректерді өңдеудің заманауи әдістерін қолдану үшін жағдай жасау;

4) білім алушының бойында қазіргі дүниенің географиялық көрінісін іс-әрекеттер арқылы зерттеп-тану барысында құндылықтар жүйесін қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны 7 бөлімнен тұрады: "Географиялық зерттеу әдістері", " Картография және геоинформатика", "Табиғатты пайдалану және геоэкология", " Геоэкономика", "Геосаясат", "Елтану", "Адамзаттың ғаламдық проблемалары".

1 бөлім. "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) жалпы географиялық әдістер;

2) өзекті географиялық зерттеу әдістері;

2 бөлім. "Картография және геоинформатика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) картография;

2) заманауи картографиялық әдістер;

3) геоинформатика негіздері;

3 бөлім. "Табиғатты пайдалану және геоэкология" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) табиғатты пайдалану;

2) геоэкологиялық зерттеу әдістері;

3) табиғатты пайдалануды реттеу;
4) геологиялық зерттеулер негіздері;
4 бөлім. "Геоэкономика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) геоэкономика негіздері, геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі;
2) шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары;
3) дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы;
4) дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері;
5) дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері;
6) экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе;
7) Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті;
8) Геоэкономикалық даму стратегиялары.
5 бөлім. "Геосаясат" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) геосаясат негіздері, геосаясаттың өзектілігі;
2) дүниежүзінің геосаяси кеңістігі;
3) геосаясаттағы географиялық факторлар;
4) мемлекеттік аумақтың морфологиясы;
5) мемлекеттік шекара;
6) заманауи геосаяси үдерістер;
7) Қазақстанның геосаяси жағдайы;
8) Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі;
9) Қазақстанның геосаяси интеграциясы;
6 бөлім. "Елтану" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) дүниежүзі аймақтары, кешенді географиялық аудандастыру;
2) дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері, салыстырмалы елтану;
3) дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны;
4) дүниежүзі елдерін салыстыру;
7 бөлім. "Адамзаттың ғаламдық проблемалары" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) ғаламдық мәселелерді шешу;
2) ғаламдық мәселелерді шешу жолдары.
"География" пәнінің негізгі мазмұны:
1) "Географиялық зерттеу әдістері". Жалпы географиялық әдістер; география бойынша зерттеу тақырыбын таңдау; географиялық мониторинг әдістері; географиядағы салыстыру әдістері; географиядағы сандық әдістер; географиялық сараптама әдістері; географиялық аудандастыру әдістері. Өзекті географиялық зерттеу әдістері; Географиялық сараптаманың алгоритмі және түрлері; эксперттік бағалау әдістері; географиядағы модельдеу әдістері.
2) "Картография және геоинформатика". Картография; заманауи картографиялық әдістер; геоинформатика негіздері; географиялық мәліметтер базасы; географиялық

деректерді визуализациялау. Құрылыс және архитектура индустриясында заманауи картографиялық әдістерді қолдану жолдары. Заманауи картографиялық әдістер; карталардың сандық моделі. Геоинформатика негіздері; геоақпараттық жүйелердің геоақпараттық әдістері мен технологияларының ерекшеліктері; геоақпараттық жүйелер технологияларының басқа ғылымдармен және өндіріс салаларымен байланысы; геоақпараттық жүйелер технологиясын архитектура мен құрылыс жұмыстарында қолдану, болашақ дизайнерлерді кәсіби даярлаудағы графикалық қызмет және компьютерлік технологиялар, баспа-полиграфия ісінде геоақпараттық жүйелерді қолдану.

3) "Табиғатты пайдалану және геоэкология". Табиғатты пайдалану; табиғатты пайдалану түрлері; табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға әсерін бағалау; табиғатты тиімді пайдаланудың қағидаттары. Геоэкологиялық зерттеу әдістері; геоэкологияның зерттеу пәні мен өзектілігі; геосфералардың ластануы; геоэкологиялық аудандастыру; геоэкологиядағы антропогендік факторлар; ғаламдық экологиялық мәселелер; геоэкологиялық үдерістерде географиялық қабық заңдылықтарының рөлін анықтау; ғаламдық экологиялық мәселелерді шешудегі әлемдік тәжірибе; экологиялық мәселелерді шешудегі инновациялық технологиялар; Қазақстанның экологиялық мәселелері. Табиғатты пайдалануды реттеу; табиғатты пайдалану үдерістерін шаруашылық және тұтыну салаларында реттеу; мұнай-газ саласындағы табиғатты пайдалануды реттеу механизмі; мемлекеттік және жергілікті табиғатты пайдаланудың заңнамалық аспектілері; жергілікті күн тәртібі – XXI ғасыр, әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тиімділік; табиғатты пайдалануды жергілікті басқару; " Экологиялық із" және тұрақты даму; Қазақстан Республикасы қолөнер шаруашылығында табиғи ресурстарды тиімді пайдалану. Геологиялық зерттеулер негіздері; табиғатты пайдалану тұжырымдамасы; қоршаған ортаның антропогендік өзгерістері; табиғатты пайдалану; қоршаған ортаның сапасын бағалау; экология және адам денсаулығы, дүниежүзіндегі қоршаған орта сапасының кеңістік сипаты; өнеркәсіптік өндірістің антропогендік факторларының қоршаған ортаға әсерін талдау (жеңіл өнеркәсіп, мамандық бойынша); дүниежүзі халқының саны – маңызды геоэкологиялық фактор; геоэкологиялық индикаторлар; Зкологиялық менеджмент; тұрақты дамуға көшу.

4) "Геоэкономика". Геоэкономика негіздері, геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі; геоэкономика негіздері, геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі; геоэкономика бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктері; елдер мен аймақтардың экономикалық дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлі. Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары; шаруашылықты ұйымдастырудың аумақтық факторлары; дүниежүзілік шаруашылық салаларын заманауи орналастыру факторлары. Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы; дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымы; Дүниежүзілік шаруашылықтың

аумақтық модельдері; дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы және модельдері; дамыған елдердегі шаруашылықтың (жеңіл өнеркәсіптің, соның ішінде тоқыма, киім, аяқ киім және былғары өнеркәсіптерінің) аумақтық құрылымы; дамушы елдердегі шаруашылықтың (жеңіл өнеркәсіптің, соның ішінде тоқыма, киім, аяқ киім және былғары өнеркәсіптерінің) аумақтық құрылымы. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері; дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстыру; дүниежүзі елдерін экономикалық даму деңгейі бойынша жіктеу, дамыған елдер; дамыған елдердің әлеуметтік-экономикалық даму модельдері; өтпелі экономика елдері; дамушы елдердің топтары. Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе; дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегиялары; Қазақстан Республикасының экономикалық даму стратегиясының мақсатты көрсеткіштері. Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті; Қазақстан экономикасының салалық құрылымы; Қазақстан аймақтарының экономикасы; экономикалық-географиялық аудандастырудың теориясы мен практикасы; инвестициялық тартымдылық – Қазақстан экономикасының даму механизмі. Қазақстан аймақтарының экономикалық дамуын теңестіру; мамандану және әртараптандыру – аймақтық экономиканың даму әлеуеті; Қазақстанның өнеркәсіптерінің мамандануы мен әртараптандыруы. (тоқыма, киім тігу, аяқ киім және былғары өнеркәсіптері бойынша талдау). Геоэкономикалық даму стратегиялары; қосылған құны жоғары тауарлар өндірісі; Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктері; Қазақстанның кластерлік бастамалары; импортты алмастыру арқылы отандық өндірушілерді қолдау; Бренд-менеджмент – тауарлар мен қызметтерді танымал ету шарты.

5) "Геосаясат". Геосаясат негіздері, геосаясаттың өзектілігі; геосаясаттың мақсаты мен міндеттері, зерттеу пәні, негізгі категориялары; негізгі геосаяси объектілері мен субъектілері, геосаяси ықпал көрсетудің негізгі құралдары. Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі; қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігі; Азиядағы геосаяси кеңістік; Еуропадағы геосаяси кеңістік; Америкадағы геосаяси кеңістік. Геосаясаттағы географиялық факторлар; геосаясаттағы физикалық-географиялық және экономикалық факторлардың маңызы; геосаясаттағы әлеуметтік және демографиялық факторлардың маңызы; геосаясаттағы саяси, әскери және технологиялық факторлардың маңызы. Мемлекеттік аумақтың морфологиясы; мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері; мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері бойынша жіктеу. Мемлекеттік шекара; мемлекеттік шекаралардың функциясы, түрлері, анықтау және белгілеу шаралары, динамикасы; Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекаралары , көрші мемлекеттермен қарым қатынасы, басты көрсеткіштері мен динамикасы.Заманауи геосаяси үдерістер; қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістер. Қазақстанның геосаяси жағдайы; Қазақстанның геосаяси жағдайы. Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі; Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін

факторлар. Қазақстанның геосаяси интеграциясы; Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстары.

6) "Елтану". Дүниежүзі аймақтары, кешенді географиялық аудандастыру; дүниежүзі физикалық- географиялық аудандастыру; заманауи бейнелеу өнерінің ерекшеліктері, Қазақ театр өнерінің қалыптасуы; дүниежүзі саяси-географиялық аудандастыру, геосаяси аудандар; дүниежүзі тарихи – географиялық аудандастыру. Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері, салыстырмалы елтану; дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштер; жиынтық ішкі өнім көрсеткішін есептеу; дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын демографиялық көрсеткіштер; дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын әлеуметтік көрсеткіштер; дүниежүзі елдерінде ақпараттық технологиялардың даму ерекшеліктері; жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін дүниежүзі елдерінің индекстері мен рейтингі; ғаламдық бәсекеге қабілеттілік индексі. Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны; ғарыштық түсірілімнен Қазақстанның Жер серіктен түсірілген картасына дейін; мемлекеттердің географиялық жағдайы: мүмкіндіктер мен қатерлер; Азия жүрегіндегі Ұлы дала елі. Дүниежүзі елдерін салыстыру; Қазақстанның бәсекеге қабілеттілік рейтингі; қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығы, субъектілері мен тұтынушылары.

7) "Адамзаттың ғаламдық проблемалары". Ғаламдық мәселелерді шешу; адамзат дамуындағы мәселелер және оларды анықтау критерийлері; бейбітшілікті сақтау мәселелері; энергетика және шикізат мәселелері; дамушы елдердегі ғаламдық мәселелер; дүниежүзілік мұхит мәселелері; геглобалистика. Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары; адамзаттың ғаламдық проблемаларын шешудегі әлемдік тәжірибе; ғаламдық проблемалардың Қазақстан аумағындағы көріністері.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№ Бөлім, бөлімше және тақырып атаулары	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		теориялық	практикалық
1 бөлім.Географиялық зерттеу әдістері.			
1.1 Жалпы географиялық әдістер.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Географиядан зерттеу тақырыбын таңдау.			
Тақырып 1.1.2. Географиялық мониторинг әдістері.			
Тақырып 1.1.3. Географиядағы салыстыру әдістері.			
1.2. Өзекті географиялық зерттеу әдістері.	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Географиялық сараптаманың алгоритмі және түрлері.			
Тақырып 1.2.2. Эксперттік бағалау әдістері.			
Тақырып 1.2.3. Географиядағы модельдеу әдістері.			
2 бөлім. Картография және геоинформатика.			
2.1. Картография.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Заманауи картографиялық әдістер.			
Тақырып 2.1.2. Геоинформатика негіздері.			
Тақырып 2.1.3. Географиялық деректер базасы. Географиялық деректерді визуализациялау.			
Тақырып 2.1.4. Құрылыс және техника индустриясында заманауи картографиялық әдістерді қолдану жолдары.			

2.2. Заманауи картографиялық әдістер.	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Карталардың сандық моделі.			
2.3. Геоинформатика негіздері.	+	+	+
Тақырып 2.3.2. Геоақпараттық жүйелер технологияларының басқа ғылымдармен және өндіріс салаларымен байланысы. Техникалық мамандықтарда геоақпараттық жүйелер технологиясын қолдану.			
3 бөлім. Табиғатты пайдалану және геоэкология.			
3.1. Табиғатты пайдалану .	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Табиғатты пайдалану түрлері.			
Тақырып 3.1.2. Табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға әсерін бағалау.			
Тақырып 3.1.3. Табиғатты тиімді пайдаланудың қағидаттары, оқыту және тәрбиелік мәні.			
3.2. Геоэкологиялық зерттеу әдістері.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Геоэкологияның зерттеу пәні мен өзектілігі.			
Тақырып 3.2.2. Геосфералардың ластануы.			
Тақырып 3.2.3. Геоэкологиялық аудандастыру.			
Тақырып 3.2.4. Геоэкологиядағы антропогендік факторлар.			
Тақырып 3.2.5. Ғаламдық экологиялық мәселелер.			

Тақырып 3.2.6. Геоэкологиялық үдерістерде географиялық қабық заңдылықтарының рөлін анықтау.			
Тақырып 3.2.7. Ғаламдық экологиялық мәселелерді шешудегі әлемдік тәжірибе.			
Тақырып 3.2.8. Экологиялық мәселелерді шешудегі инновациялық технологиялар.			
Тақырып 3.2.9. Қазақстанның экологиялық мәселелері, экологиялық мәдениетті қалыптастыру.			
3.3. Табиғатты пайдалануды реттеу.	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Табиғатты пайдалану үдерістерін шаруашылық және тұтыну салаларында реттеу.			
Тақырып 3.3.2. Мұнай-газ саласындағы табиғатты пайдалануды реттеу механизмі.			
Тақырып 3.3.3. Мемлекеттік және жергілікті табиғатты пайдаланудың заңнамалық аспектілері.			
Тақырып 3.3.4. Жергілікті күн тәртібі – XXI ғасыр. Әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тиімділік.			
Тақырып 3.3.5. Табиғатты пайдалануды жергілікті басқару.			
Тақырып 3.3.6. " Экологиялық із" және тұрақты даму.			
Тақырып 3.3.7. Қазақстан Республикасы қолөнер шаруашылығында табиғи ресурстарды тиімді пайдалану.			

3.4. Геологиялық зерттеулер негіздері.	+	+	+
Тақырып 3.4.1. Табиғатты пайдалану тұжырымдамасы.			
Тақырып 3.4.2. Қоршаған ортаны инженерлік қорғау.			
Тақырып 3.4.3. Өндірістік экология.			
Тақырып 3.4.4. Өндірістік экологияландыру технологиялары.			
Тақырып 3.4.5. Экология және адам денсаулығы. Дүниежүзіндегі қоршаған орта сапасының кеңістік сипаты.			
Тақырып 3.4.6. Өнеркәсіптік өндірістің антропогендік факторларының қоршаған ортаға әсерін талдау.			
Тақырып 3.4.7. Өндірістік экологиялық бақылау жүргізу жүйесі.			
4 бөлім. Геоэкономика.			
4.1. Геоэкономика негіздері. Геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Геоэкономика бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктері.			
Тақырып 4.1.2. Елдер мен аймақтардың экономикалық дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлі.			
4.2. Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары.	+	+	+

Тақырып 4.2.1. Шаруашылықты ұйымдастырудың аумақтық факторлары.			
Тақырып 4.2.2. Дүниежүзілік шаруашылық салаларын заманауи орналастыру факторлары.			
4.3. Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы.	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымы.			
4.4. Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері.	+	+	+
Тақырып 4.4.1. Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы және модельдері.			
Тақырып 4.4.2. Дамыған елдердегі шаруашылықтың.			
Тақырып 4.4.3. Дамушы елдердегі шаруашылықтың аумақтық құрылымы			
4.5. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері.	+	+	+
Тақырып 4.5.1. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстыру.			
Тақырып 4.5.2. Дүниежүзі елдерін экономикалық даму деңгейі бойынша жіктеу. Дамыған елдер.			
4.6. Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе.	+	+	+
Тақырып 4.6.1. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегиялары.			

Тақырып 4.6.2. Қазақстан Республикасының экономикалық даму стратегиясының мақсатты көрсеткіштері.			
4.7. Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті.	+	+	+
Тақырып 4.7.1. Қазақстан экономикасының салалық құрылымы.			
Тақырып 4.7.2. Қазақстан аймақтарының экономикасы.			
Тақырып 4.7.3. Экономикалық-географиялық аудандастырудың теориясы мен практикасы.			
Тақырып 4.7.4. Инвестициялық тартымдылық – Қазақстан экономикасының даму механизмі. Қазақстан аймақтарының экономикалық дамуын теңестіру.			
Тақырып 4.7.5. Мамандану және әртараптандыру – аймақтық экономиканың даму әлеуеті.			
Тақырып 4.7.6. Қазақстанның өнеркәсіптерінің мамандануы мен әртараптандыруы.			
4.8. Геоэкономикалық даму стратегиялары.	+	+	+
Тақырып 4.8.1. Қосылған құны жоғары тауарлар өндірісі.			
Тақырып 4.8.2. Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктері.			
5 бөлім. Геосаясат.			

5.1. Геосаясат негіздері. Геосаясаттың өзектілігі.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Геосаясаттың мақсаты мен міндеттері. Зерттеу пәні, негізгі категориялары.			
Тақырып 5.1.1. Негізгі геосаяси объектілері мен субъектілері. Геосаяси ықпал көрсетудің негізгі құралдары.			
5.2. Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі.	+	+	+
Тақырып 5.2.1 Қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігі.			
5.3. Геосаясаттағы географиялық факторлар.	+	+	+
Тақырып 5.3.1 Геосаясаттағы физикалық-географиялық және экономикалық факторлардың маңызы.			
5.4. Мемлекеттік аумақтың морфологиясы.	+	+	+
Тақырып 5.4.1 Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері.			
Тақырып 5.4.2 Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері бойынша жіктеу.			
5.5. Мемлекеттік шекара.	+	+	+
Тақырып 5.5.1 Мемлекеттік шекаралардың функциясы, түрлері, анықтау және белгілеу шаралары, динамикасы.			
Тақырып 5.5.2 Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекаралары. Көрші мемлекеттермен қарым қатынасы, басты көрсеткіштері мен динамикасы.			

5.6. Заманауи геосаяси үдерістер.	+	+	+
Тақырып 5.6.1 Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістер.			
5.7. Қазақстанның геосаяси жағдайы.	+	+	+
Тақырып 5.7.1 Қазақстанның геосаяси жағдайы.			
5.8. Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі.	+	+	+
Тақырып 5.8.1 Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін факторлар.			
5.9. Қазақстанның геосаяси интеграциясы.	+	+	+
Тақырып 5.9.1 Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстары.			
6 бөлім. Елтану.			
6.1. Дүниежүзі аймақтары. Кешенді географиялық аудандастыру.	+	+	+
Тақырып 6.1.1 Дүниежүзі физикалық-географиялық аудандастыру.			
Тақырып 6.1.2 Дүниежүзі тарихи-мәдени аудандастыру.			
6.2. Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері. Салыстырмалы елтану.	+	+	+
Тақырып 6.2.1 Дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштер.			
Тақырып 6.2.2 Жиынтық ішкі өнім көрсеткішін есептеу.			
6.3. Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны.	+	+	+

Тақырып 6.3.1 Ғарыштық түсірілімнен Қазақстанның Жер серіктен түсірілген картасына дейін.			
Тақырып 6.3.2 Мемлекеттердің географиялық жағдайы: мүмкіндіктер мен қатерлер.			
Тақырып 6.3.3 Азия жүрегіндегі Ұлы дала елі.			
6.4. Дүниежүзі елдерін салыстыру.	+	+	+
Тақырып 6.4.1 Қазақстанның бәсекеге қабілеттілік рейтингі.			
Тақырып 6.4.2 Қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығы, субъектілері мен тұтынушылары.			
7 бөлім. Адамзаттың ғаламдық проблемалары.			
7.1. Ғаламдық мәселелерді шешу.	+	+	+
Тақырып 7.1.1 Адамзат дамуындағы мәселелер және оларды анықтау критерийлері.			
Тақырып 7.1.2 Бейбітшілікті сақтау мәселелері.			
7.2. Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары.	+	+	+
Тақырып 7.2.1 Адамзаттың ғаламдық проблемаларын шешудегі әлемдік тәжірибе.			
Тақырып 7.2.2 Ғаламдық проблемалардың Қазақстан аумағындағы көріністері.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
			1) Зерттеу тақырыбына сәйкес географиялық

Географиялық зерттеу әдістері	Жалпы географиялық әдістер	1) Жалпы географиялық зерттеу әдістерін меңгеру.	мониторинг әдісінің элементтерін сандық салыстырмалы, әдістерді қолданады.
	Өзекті географиялық зерттеу әдістері	1) Зерттеу тақырыбындағы өзекті географиялық әдістерді тиімді және сауатты пайдалану; 2) зерттеудің ерекшеліктерін меңгеру.	1) Зерттеу тақырыбына сәйкес эксперттік модельдеуді бағалау әдістерін қолданады; 2) зерттеу нәтижелерінің электрондық нұсқаларын дайындайды; 3) зерттеу тақырыбына сәйкес әдістерді талдайды.
Картография және геоинформатика	Картография	1) Заманауи картографиялық әдістерге сипаттама бере отырып геоинформатика негіздерімен таныстыру; 2) географиялық деректер базасын пайдалана отырып сандық т.б карталарды оқу және талдау.	1) Картографиялық әдістерді қолдана отырып электронды карталармен жұмыс істейді; 2) тақырыпқа сай компьютерлік бағдарламаларды, соның ішінде, Microsoft Excel-ді қолдану және географиялық деректер базасын құрады.
	Геоинформатика негіздері	1) Геоинформатика негіздері игере отырып Геоақпараттық жүйелер технологияларының ерекшеліктерін, басқада зерттеулерімен байланыстарын түсіндіру.	1)Компьютерлік бағдарламалардың артықшылықтарын салыстырып географиялық деректерді жинақтап, таңдаулы мамандықтары бойынша геоинформатиканы қолданады.
	Табиғатты пайдалану	1) Табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға тигізетін әсерін анықтап, бағалап тиімді пайдаланудың қағидаттарын білу; 2) мамандыққа байланысты табиғатты пайдалану түрлерімен тиімділігін арттыру жөнінде ұсыныстар беру.	1) Табиғатты пайдалану және мамамдық арасындағы қажеттілікті түсінеді; 2) экологиялық таза өндірістік жобаларды дайындайды.
		1) Геоэкологиялық зерттеу пәнінің өзектілігін түсіну; 2) геоэкологиялық кеңістіктегі антропогендік факторларды білу;	1) Геоэкологиялық үдерістерде географиялық қабық заңдылықтарының рөлін анықтайды;

Табиғатты пайдалану және геоэкология	Геоэкологиялық зерттеу әдістері	3) экологиялық жағдайдың мамандыққа қатысты мәселелерін шешудегі инновациялық технологияларға сипаттама беру.	2) ғаламдық экологиялық мәселелерді біледі, оны шешудегі инновациялық технологиялардың рөлін анықтай алады.
	Табиғатты пайдалануды реттеу	1) Мемлекеттік және жергілікті табиғатты пайдаланудың заңнамалық аспектілерімен танысу және әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тиімділікті жіктеу; 2)табиғатты пайдалануды жергілікті басқарудың жолдарын анықтап, мамандық бойынша табиғат ресурстарын тиімді пайдалануды білу.	1) Табиғатты пайдалану түрлерінің нормаларға сәйкестігін анықтайды; 2) табиғатты пайдаланудағы жергілікті басқарманың құрылымын , рөлін түсінеді; 3) табиғатты қорғау саласындағы құқықтар мен міндеттерін мамандық бойынша күнделікті тұрмыста пайдалана алады.
	Геологиялық зерттеулер негіздері	1)Қоршаған ортаның антропогендік өзгерістерін талдап, орта сапасының көрсеткіштерін жіктеу және бағалау; 2) антропогендік факторларының қоршаған ортаға әсерін талдау барысында мамандық бойынша маңызды геоэкологиялық фактор екенін түсіну.	1) Табиғатқа әсер етуші антропогендік өзгерістердің адамзат қоғамының қоршаған ортамен өзара әрекеттесуінің тарихи аспектілерін, табиғатты пайдалану жолдарын біледі; 2) қоршаған орта сапасының нормалары мен түрлерін тіршілік үшін қажеттілігін біледі.
	Геоэкономика негіздері. Геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі	1) Геоэкономика бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктерін сипаттау; 2) Қазақстан аймақтарының экономикалық әлеуметтік дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлін айқындау.	1) Геоэкономиканың мақсаттары мен міндеттерін, негізгі категорияларын түсінеді; 2) Қазақстан аймақтарының экономикалық әлеуметтік және демографиялық жағдайын географиялық кеңістіктегі ролін айқындайды.
	Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары	1) Шаруашылықты ұйымдастырудың негізгі факторларын айқындау және заманауи орналасу факторларын сипаттау.	1) Шаруашылықтың түрлі салаларындағы кәсіпорындарды орналастыру факторлары мен шарттарының жиынтығын талдайды.

Геоэкономика	Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы	1) Дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымын білу.	1) Шекаралас елдерінің шаруашылық құрылымын салыстырмалы түрде Қазақстан экономикасымен байланысын біледі.
	Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері	1)Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы мен модельдерімен танысу; 2) шаруашылықты мамандықтар бойынша аумақтық құрылымына сипаттама беру және аумақтық құрылымының ерекшеліктерін сипаттау.	1)Дүниежүзі шаруашылығының аумақтық модельдерімен танысу; 2) мамандық бойынша аумақтық құрылымының сипаттамасын және ерекшіліктерін біледі.
	Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерімен танысу , даму деңгейі бойынша жіктеу, сипаттама беру.	1)Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстырады, жіктейді және сипаттай алады, Қазақстаның экономикасын әлемдегі орнын біледі.
	Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегияларын мақсатты көрсеткіштерін талдау.	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегияларына баға береді және мақсатты көрсеткіштерін біледі.
	Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті	1) Қазақстан экономикасының салалық құрылымын сипаттау; 2) мамандану және әртараптандыру – аймақтық экономиканың даму әлеуетінің негізгі жолына баға беру; 3) Қазақстан шаруашылығының мамандануы бойынша оқу мақсаттарына сай әртараптандыруын сипаттау (тоқыма, киім тігу, т.б) бойынша талдау .	1) Тиімді шаруашылық құрылымын, салаларының арақатынасын, аумақтық құрылымын және экономикалық дамудың тиімді көрсеткіштерін айқындайды; 2) Қазақстан өңірлерінің экономикалық даму әлеуетін айқындайды (өз өңірі мысалында); 3) мамандану және әртараптандыру түрлерін біледі. Әртараптандырудың басымдығын түсінеді.
		1) Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктеріне сипаттама беру;	1) Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктердің қызметін біледі;

	Геоэкономикалық даму стратегиялары	2) Қазақстан өнер кәсіптік кластерлік бастамаларын талдау.	2)кластер тұжырымдамаларын түсінеді, стратегиялық жобаларын ұсына алады.
Геосаясат	Геосаясат негіздері. Геосаясаттың өзектілігі	1) Геосаясаттың мақсаты мен міндеттерін білу. негізгі; 2) геосаяси объектілері мен субъектілерін талдау. Геосаяси ықпал көрсетудің негізгі құралдарын сипаттау.	1) Қазіргі геосаясаттың негізгі мақсаттары мен мәнін түсінеді; 2) геосаясаттың негізгі объектілері мен субъектілерін айқындай алады.
	Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі	1) Қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігіне баға беру. Қазақстанның геосаяси кеңістік ерекшеліктерін анықтау және сипаттама беру.	1) Дүниежүзінің геосаяси кеңістігінің алуан-түрлілігімен танысып, оны талдайды; 2) Қазақстанның геосаяси факторлар жағдайымен танысады, геосаяси қарым-қатынастарын біледі.
	Геосаясаттағы географиялық факторлар	1) Геосаясаттағы физикалық-географиялық және экономикалық факторлардың маңызын түсіну; 2) геосаясаттағы әлеуметтік және демографиялық факторлардың маңызына түсініктеме беру; 3) геосаясаттағы саяси, әскери және технологиялық факторлардың маңыздылығына баға беру.	1) Физикалық-географиялық, экономикалық, әлеуметтік, демографиялық, саяси, әскери, технологиялық факторлардың геосаясатындағы рөлін бағалайды; 2) қазіргі геосаяси процестерді талдайды.
	Мемлекеттік аумақтың морфологиясы	1) Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін сипаттау және жіктеу.	1) Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін талдайды және ерекшеліктері бойынша жіктей алады.
	Мемлекеттік шекара	1) Мемлекеттік шекаралардың функциясын, түрлерін, анықтау және белгілеу; 2) Қазақстанның мемлекеттік шекараларының қалыптасу үдерісін,	1) Мемлекеттік шекараны анықтау және өткізу жөніндегі функцияларды, түрлерді, іс-шараларды талдайды; 2) мемлекеттік шекараның қалыптасуын оның негізгі

		басты көрсеткіштерін айқындау.	көрсеткіштерін, серпінін және нығайту жөніндегі шараларды біледі.
	Заманауи геосаяси үдерістер	1) Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістерге сипаттама беру.	1) Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістердің ерекшеліктерін айқындап, оларды сипаттай алады.
	Қазақстанның геосаяси жағдайы	1) Қазақстанның геосаяси жағдайына түсініктеме беру.	1) Қазақстан Республикасының геосаяси жағдайына кешенді баға береді.
	Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі	1) Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсерететін факторларды анықтап, талдау жасау.	1)Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне ықпал ететін факторларды айқындайды.
	Қазақстанның геосаяси интеграциясы	1) Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстарын оқып-үйреніп, оларды күшейту жолдарымен танысу.	1) Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстарын оқып-үйренеді, оларды күшейту жолдарын біледі; 2) сыртқы саяси бастамаларды талдай отырып, халықаралық саяси ұйымдармен байланыстарына баға береді.
	Дүниежүзі аймақтары. Кешенді географиялық аудандастыру.	1) Дүниежүзінің түрлі белгілері бойынша физикалық-географиялық аудандарға бөлінуін картадан көрсете білі және талдау; 2) қазақ мәдениетіндегі заманауи бейнелеу өнерінің сипатының тарихи-мәдени аудандастырумен байланысын анықтап, талдау. 3) дүниежүзінің тарихи – географиялық аймақтарын, олардың құрамы мен ерекшеліктерін, географиялық сипаттамасын анықтау.	1) Әлемнің физикалық-географиялық, тарихи-мәдени, саяси-географиялық және геосаяси аудандарға бөлінуін түсіндіреді; 2) шығармашылық нысанда әлемнің тарихи-географиялық аймақтарын, олардың құрамы мен ерекшеліктерін, географиялық сипаттамасын біледі; 3) қазақ мәдениетіндегі заманауи бейнелеу өнерінің сипатының тарихи-мәдени аудандастырумен байланысын анықтап, талдайды.

Елтану	Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері. Салыстырмалы елтану	1) Дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштермен танысу; 2) дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын демографиялық көрсеткіштерін саралау. Жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін дүниежүзі елдерінің индекстерімен танысу және рейтингін құрастыру; 3) ғаламдық бәсекеге қабілеттілік индексімен танысу.	1) Әлем елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштерді айқындайды; 2) салыстыруда қолданылатын көрсеткіштердің бірін есептеу әдістемесін түсінеді, халықтың жан басына шаққандағы, сатып алу қабілетінің тепе-теңдігі, гендерлік теңдік және т.б.) біледі; 3) әлем елдерінің индекстері мен рейтингтерін сипаттай алады және біледі.
	Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны	1) Қазақстанның географиялық аймақтар картасындағы орнының өзгеруін анықтау, жағдайы мен қатерлерін болжау.	1) Қазақстанның физикалық-географиялық, тарихи-географиялық және геосаяси аймақтарындағы жағдайын айқындай алады; 2) Қазақстан Республикасының геосаяси, тарихи және қазіргі жағдайының өзгеруін түсіндіре алады.
	Дүниежүзі елдерін салыстыру	1) Қазақстанның бәсекеге қабілеттілік рейтингін түсіну және баға беру; 2) қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығын, субъектілері мен тұтынушыларын анықтау.	1) Көрсеткіштер жиынтығы бойынша анықталатын индекстер мен рейтингтердегі Қазақстанның орнының динамикасын біледі (таңдау бойынша бір рейтинг мысалында) ; 2) көрсеткіштер жиынтығы бойынша есептелетін индекстер мен рейтингтерде Қазақстанның орнына әсер ететін географиялық, әлеуметтік, экономикалық және саяси факторларды айқындай алады.
		1) Адамзат дамуындағы мәселелер және олардың критерийлерін анықтау;	1) Адамзаттың дамуындағы ғаламдық проблемаларды жіктейді, біледі және айқындайды;

Адамзаттың ғаламдық проблемалары	Ғаламдық мәселелерді шешу	2) ғаламдық мәселелерінің пайда болу, себептерін және салдарын анықтау және топтастыру.	2) ғаламдық мәселелерді шешудегі геоглобалистика ұғымының рөлін және оның географиямен байланысын анықтайды.
	Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары	1) Адамзаттың ғаламдық мәселелерін шешудегі әлемдік тәжірибесін саралау, анықтау; 2)ғаламдық мәселелердің Қазақстан аумағындағы көріністерін анықтау; 3) Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас маман рөлін айқындау.	1) Адамзаттың ғаламдық мәселелерін шешуде әлемдік тәжірибені түсінеді; 2) ғаламдық, оның ішінде Қазақстан аумағында көрініс табатын мәселелерді шешу бойынша өз жобаларын ұсынады; 3) Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас маман рөлін айқындайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
36- қосымша

Әлеуметтік - экономикалық бағыттың "Графика мен жобалау" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік - экономикалық бағыттың "Графика мен жобалау" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Графика және жобалау" пәнін оқытудың мақсаты білім алушыларды проекциялау әдістерімен, графикалық модельдеу заңдылықтарымен және кескіндер теориясының негіздерімен таныстыру, жобалық және шығармашылық іс-әрекеттің дамуына әсері, графикалық мәдениетін қалыптастыруына әсер ету. және заманауи және дәстүрлі графикалық құралдарды қолдану дағдылары және оларды практикалық қызметте қолдану үшін жағдай жасау.

3. Оқу пәнін жүзеге асыру үшін келесі міндеттерді құрайды:

1) білім алушылардың бойында графикалық кескіннің бастапқы функциясы таным құралы, визуалды ақпарат беру құралы деген түсініктің қалыптасуына ықпал ету;

2) проекциялау әдістері заңдылықтары туралы білімдерінің, ақпартты көрсету, құру және берудің дәстүрлі және қазіргі құрал – жабдықтары туралы түсініктердің білімін қалыптастыруға ықпал ету;

3) білім алушылардың әр түрлі графикалық іс – әрекетпен байланысты интеллектуалды қабілеттері мен зерттеу дағдыларын дамыту және кеңейтуге, бейнелі, кеңістік, логиклық, абстрактілі және шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуға ықпал ету;

4) білім алушылардың жобалау, графикалық моделдеу мен макеттеу әдістерін меңгерулеріне ықпал ету, сонымен қатар барлық оқу қызметтерінде АКТ қолдану дағдыларын қалыптастыру (жобалау, зерттеу, көрсетілім), графикалық формада ақпаратты оқу және визуализациялау дағдыларын қалыптастыру және дамыту;

5) шығармашылық жобалау үрдісінде эстетикалық талғамдарын дамыту.

4. Әлеуметтік – экономикалық бағытына арналған "Графика және жобалау" пәнінің үлгілік оқу бағдарламасында 8 бөлім қарастырылған:

1) "Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары";

2) "Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау";

3) "Кескіндерді түрлендіру";

4) "Пішін қалыптастыру және құрылымдау";

5) "Пішінді түрлендіру";

6) "Техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері";

7) "Жобалау. Жоба графикасы";

8) "Шығармашылық тапсырмалар".

"Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары" I -бөлімі келесідей бөлімшелері қамтиды:

1) Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі;

2) Ақпаратты визуализациялау құралдары;

3) Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер;

4) Сызбадағы геометриялық құрылым.

"Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау" II - бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Проекциялау әдістері;

2) Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құрастыру әдістері;

3) Нәрселердің сызбаларын орындау және оқу;

4) Қима мен тіліктер.

"Кескіндерді түрлендіру" III-бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру.

"Пішін қалыптастыру және құрылымдау" IV- бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары;

2) Беттердің жазбасы;

3) Пішін құрылымдау.

"Пішінді түрлендіру" V-бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру.

"Техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері" VI-бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Стандарттау;

2) Тетіктерді біріктіру, құрастыру сызбасы;

3) Сәулет-құрылыс графикасының элементтері;

4) Инфографика /сұлбалар, графикалар және диаграммалар.

"Жобалау және жобалау графикасы" VII- бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жобалау әдістері, жобалаудың негізгі кезеңдері;

2) Жобалық ұсыныстарды визуалдау.

"Шығармашылық тапсырмалар" VIII-бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар;

2) Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар.

"Графика және жобалау" пәнінің негізгі мазмұны

1) "Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары". Кескіндердің ақпараттық визуализациялаудың рөлі мен кескін тарихы, адам қызметінің әртүрлі салаларындағы (ғылымда, техникада және өнерде) кескіндердің рөлі туралы түсінік бере. Графикалық кескіндерді орындау әдістері; ақпаратты визуализациялау құралдары; негізгі сызу құралдары; олармен жұмыс істеу тәсілдері және жұмыс орнын ұйымдастыру; сонымен қатар сызбаны орындаудағы негізгі ережелер; сызық түрлері; сызбаны жобалау ережелері; стандарт, формат, масштаб, негізгі жазба; практикалық жұмыс: сызба сызықтарының түрлері, сызба қаріптері, сызбағы өлшемдерді түсіру; сызбалардағы геометриялық конструкциялар; кесіндіні, шеңберді және бұрышты тең бөліктерге бөлу; түйіндесуді орындау жайында түсінік беру. Компьютерлік графиканың негізгі түрлері; растрлық және векторлық графикаға арналған бағдарламалар; 2D кескіндерді жасауға арналған бағдарламалық қамтамасыз ету; 2D кескіндерді жасау; растрлық және векторлық графиканың түсті модельдері; растрлық және векторлық графиканың графикалық операциялары; графикалық редактордың мүмкіндіктерін пайдалана отырып, сызбаны жобалау; примитивтерді (кітапханаларды) пайдаланып 2D объектілерін құру; примитивтерді қолданып геометриялық құрылымдар жасау; 2D нысандарын қажетті пішімде сақтау, 2D нысанында кескіндерді басып шығару.

2) "Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау". Проекция, проекциялаудың негізгі әдістері; екі және үш проекциялық жазықтықтағы тікбұрышты проекция;

графикалық кескіндерді құрастырудың негізгі тәсілдері; аксонометриялық проекциялар ; техникалық сызба және эскиз; заттардың (геометриялық денелердің) сызбаларын оқу және сызу; сызбаға өлшемдерді түсіру; сызбалардағы шарттылықтар мен ықшамдаулар ; сызбаны оқу және сызу. Қималар мен тіліктер; қималар мен тіліктердің түрлері; сызбалардағы қималар мен тіліктерді қолдану ережелері. Компьютерлік графиканың көмегімен көлемді модельдеудің негізгі әдістері; 3D моделін құрудың негізгі кезеңдері; 3D модельдерді құруға арналған растрлық және векторлық бағдарламалардың мүмкіндіктері (аксонометриялық проекция, техникалық сурет); көлемді модельдеу операциялары негізінде 3D моделін құру; 3D модельдің визуализация түрлерін анықтау ; 3D модельдерді құру әдістерін таңдау; 3D модельдің текстурасы мен фактурасы; 2D объектінің қималары мен тіліктерін орындау үшін бағдарламалық құралды таңдау; қималар мен тіліктерді сызу үшін көлемді модельдеу әдістерін қарастыру.

3) "Кескіндерді түрлендіру". Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру (графикалық жұмыс); Кескіндерді қайта құру (графикалық жұмыс). Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру (графикалық редакторда жұмыс).

4) "Пішін қалыптастыру және құрылымдау". Геометриялық денелердің пішінін құрылымдау заңдылықтары; геометриялық денелердің (заттардың) жазбасы; заттардың (геометриялық денелердің) пішіндерін құрылымдау; нысанның пішінін өзгерту; объектінің кеңістіктегі орны мен бөліктерін түрлендіру. Компьютерлік графиканың көмегімен геометриялық денелердің (заттардың) жазбасын орындау; пішін құрылымдау ; "құрылымдау" - ұғымын талдау; берілген параметрлер бойынша нысанның пішінін құрылымдау.

5) "Пішінді түрлендіру". Заттың кеңістіктегі орнын өзгерту арқылы пішінін түрлендіру, объект бөліктерінің кеңістіктегі қатынасын өзгертумен пішінді түрлендіруді жүзеге асырады; Бөлшектерді ығыстыру және өшіру әдістері арқылы 3D моделін түрлендіру; бөлшектерді жылжыту арқылы 3D моделін түрлендіру.

6) "Техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері". Стандарттау; стандарттау жайында жалпы мағлұматтар, өзара алмастыру, бөлшектер мен құрастыру бірліктерінің жалпы түсініктері; құрастыру сызбасы; бөлшектерді қосу; ажыратылатын және ажыратылмайтын қосылыстар; құрастыру сызбасын орындау және рәсімдеу ережелері; архитектуралық құрылыс графика - элементтері; құрылыс сызбалары туралы жалпы мәліметтер (жоспар, бас жоспар, қасбет, тілік); қарапайым құрылыс сызбаларын орындау және оқу. Құрастыру сызбасының 3D моделі; графикалық бағдарламалар кітапханасымен жұмыс істеу; графикалық редактордағы құрылыс сызбалары; инфографика (схемалар, графиктер, диаграммалар). Әр түрлі қызмет салаларындағы инфографика.

7) "Жобалау. Жоба графикасы". Жобалау әдістері; жобалаудың негізгі кезеңдері; жобаланған объектілерге қойылатын талаптар (функционалдық, эстетикалық); жобалық ұсыныстарды визуализациялау; графикалық құжаттар; техникалық құжаттаманың

құрамы және олардың ерекшеліктері; шығармашылық идеяларды визуализациялау; жобалық ұсыныстарға арналған графикалық визуализация құралдары (эскиз, сызба, макет).

8) "Шығармашылық тапсырмалар". Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар; шығармашылық тапсырмалардың ерекшеліктері; идеядан жобаға дейінгі тапсырмалар; жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар; техника/дизайн/ сәулет салалары бойынша жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмаларды түрлі графика құралдарымен (қолмен орындалатың/ компьютерлік графика/ макеттеу) орындау; берілген тақырып бойынша шығармашылық жоба; жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар; киригами техникасы арқылы мәзірдің қызмет көрсету формасының түрлерін жасау; киригами техникасы арқылы сәулет нысанын салу; маркетингтік зерттеулер әдістерін туризм өнімдері мен қызметтерін жылжытуға бағытталған көрме сөресін модельдеу; "Жер шары" туристік орталық кіру алаңының дизайнын әзірлеу; әлуметтің маңызы бар нысандардың бірінің демалыс аймағын жобалау; әлеуметтік саланы, әлеуметтік психологияны ұйымдастыру және басқаруға бағытталған бағдарламалар презентациясы алаңының дизайнын әзірлеу; шаштараз және косметологиялық қызметтер жанрамасының дизайнын әзірлеу; менің арманымдағы үй" жобасын әзірлеу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 48-72 сағатты (2-3 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

	Сағат саны	
		Сабақтар

Бөлім, бөлімшелер және - тақырыптардың атаулары	Барлығы	теориялық	практикалық
1 бөлім. Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары.			
1.1. Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Кескіннің мәні мен тарихы.			
Тақырып 1.1.2. Графикалық кескінді орындау әдістері.			
Тақырып 1.1.3. Компьютерлік графиканың негізгі түрлері.			
1.2. Ақпаратты визуализациялау құралдары.	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Сызу аспаптары мен құрал жабдықтары.			
Тақырып 1.2.2. Жұмыс орнын ұйымдастыру және сызу құралдарымен жұмыс істеудің тиімді әдістері.			
Тақырып 1.2.3. 2D кескінін құру үшін БҚ (бағдарламамен қамтамасыз ету).			
Тақырып 1.2.4. 2D кескіндерді құруға арналған графикалық редакторлар.			
Тақырып 1.2.5. Векторлық және растырлық графикадағы түстік модельдерді талдау.			
Тақырып 1.2.6. 2D нысандарды құруға арналған графикалық операцияларды қолдану.			
1.3. Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер.	+	+	+

Тақырып 1.3.1. Стандарттар туралы түсінік. КҚБЖ. Пішімдер және негізгі жазулар.			
Тақырып 1.3.2. Сызба сызықтарының түрлері.			
Тақырып 1.3.3. Сызба қаріптері.			
Тақырып 1.3.4. Сызбаға өлшемдерді түсірудің негізгі ережілері.			
Тақырып 1.3.5. Сызбаны рәсімдеу ережелері (пішім, масштаб, негізгі жазба).			
1.4. Сызбадағы геометриялық құрылым.	+	+	+
Тақырып 1.4.1. Параллель және өзара перпендикуляр түзулерді салу. Кесіндіні және бұрыштарды, шеңберлерді тең бөліктерге бөлу.			
Тақырып 1.4.2. Түйіндесу . Түйіндесудің түрлері.			
Тақырып 1.4.3. 2D объектінің примитивтерін пайдаланып қаржы нарығының негізгі ұғымдары мен функцияларын ажыратып тізімін құру.			
Тақырып 1.4.4. 2D нысандарының примитивтерін пайдалана отырып есеп регистрлеріндегі бухгалтерлік есеп пен салықтық есеп арасындағы айырмашылықты болжап мәтін жасау.			
Тақырып 1.4.5. 2D нысандарды әзірлеу кезінде қолданылатын құжат-үлгілер, клип-арттар, кітапханалар.			

2 бөлім. Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау.			
2.1. Проекциялау әдістері.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Проекциялаудың негізгі әдістері. Екі және үш жазықтыққа тік бұрыштап проекциялау.			
Тақырып 2.1.2. Техникалық сызбаларда нәрселердің кескіндерін орындау ережелері. Сызбадағы негізгі, қосымша және жергілікті көріністер.			
2.2. Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құрастыру әдістері.	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Аксонометриялық проекциялар тулалы жалпы мағлұмат.			
Тақырып 2.2.2. Көпбұрыштар мен айналу денелерінің аксонометриялық проекциялары.			
Тақырып 2.2.3. Техникалық сурет. Нобай туралы түсінік.			
Тақырып 2.2.4. 3D моделін құрудың негізгі кезеңдері.			
Тақырып 2.2.5. Қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін салу.			
Тақырып 2.2.6. 3D моделін құрудағы расторлық және векторлық бағдарлама мүмкіндіктері.			
Тақырып 2.2.7. Көлемді моделдеу операциясының негізіне сүйеніп 3D моделін құру.			

2.3. Нәрселердің сызбаларын орындау және оқу.	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Сызбаларға өлшемдерді түсіру. Сызбаны орындау кезіндегі шарттылықтар мен ықшамдаулар.			
Тақырып 2.3.2. 3D моделдердің визуалдау түрлерін анықтау.			
Тақырып 2.3.3. 3D моделдерін тұрғызу тәсілдерін таңдау.			
Тақырып 2.3.4. 3D моделдерін текстурасы мен фактурасы.			
2.4. Қима мен тіліктер.	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Тіліктер туралы жалпы мағлұмат.			
Тақырып 2.4.2. Қарапайым және күрделі тіліктер.			
Тақырып 2.4.3. Көрініс пен тілікті біріктіру.			
Тақырып 2.4.4. Қималар. Тіліктер мен қималардың айырмашылығы.			
Тақырып 2.4.5. 2D нысанның тілігін және қимасын орындау үшін БЖ(бағдарламалық жасақтаманы) таңдау.			
3 бөлім. Кескіндерді түрлендіру.			
3.1. Кескіндердің түрі құрамын түрлендіру мен.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Кескіндерді қайта құру.			
Тақырып 3.1.2. Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру .			
4 бөлім. Пішін қалыптастыру және құрылымдау.			
4.1. Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары.	+	+	+

Тақырып 4.1.1. Нәрсе және оның пішімі туралы ұғым.			
Тақырып 4.1.2. Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары.			
4.2. Беттердің жазбасы.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Жазбалар туралы мәліметтер. Геометриялық дене беттерінің жазбасы.			
Тақырып 4.2.2. Қағаз модельдің жазбасы: алғыс хат және құттықтау хаты, сертификат, конверт және ашық құттықтау хат.			
4.3. Пішін құрылымдауы.	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Пішін құрылымдауы.			
5 бөлім. Нәрсенің пішінін түрлендіруі.			
5.1. Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіруі.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Нәрсенің пішінін түрлендіруі.			
5.1.2-тақырып. Кескіндер арқылы заттардың формаларын түрлендіруі.			
6 бөлім. Техникалық, сәулет – құрылыс және ақпараттық графика элементтері.			
6.1. Стандарттау.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Стандарттау. Бұйым, бөлшек және оның элементтері.			
6.2. Тетіктерді біріктіру Құрастыру сызбасы.	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Біріктірулер туралы жалпы мәлімет. Ажырайтын біріктірулер.			

Тақырып 6.2.2. Бұранда туралы жалпы мәлімет. Бұранданы кескіндеу және сызбада белгілеуі.			
Тақырып 6.2.3. Бұрандалы біріктірулер. Ажырамайтын біріктірулер.			
Тақырып 6.2.4. Құрастыру сызбалары және бөлшектеу туралы жалпы түсінік.			
Тақырып 6.2.5. Құрастыру бірлігінің 3D-моделі.			
6.3. Сәулет-құрылыс графикасының элементтері.	+	+	+
Тақырып 6.3.1. Құрылыс сызбалары туралы жалпы мағлұмат.			
Тақырып 6.3.2. Ғимараттың жоспары, қасбеті мен тілігі.			
Тақырып 6.3.3. Құрылыс сызбаларындағы шартты белгілер.			
Тақырып 6.3.4. Құрылыс сызбаларын оқу және орындау.			
Тақырып 6.3.5. Құрылыс сызбаларының элементтері.			
6.4. Инфографика / сұлбалар, графикалар және диаграммалар.			
Тақырып 6.4.1. Инфографика туралы жалпы мәлімет. Әр түрлі саладағы инфографика.			
7 бөлім. Жобалау және жобалау графикасы.			
7.1. Жобалау әдістері. Жобалаудың негізгі кезеңдері.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Жобалау әдістері. Жобалау үрдісінің кезендері.			

Тақырып 7.1.2. Жобалау нысандарға қойылатын талаптар .			
7.2. Жобалық ұсыныстарды визуалдау.			
Тақырып 7.2.1. Графикалық құжаттар. Спецификация, есеп жүргізу және түсіндірме жазба.			
Тақырып 7.2.2. Шығармашылық идеяларды визуалдау. Электрондық техникалық құжаттардың түрлері.			
8 бөлім. Шығармашылық тапсырмалар.			
8.1. Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Шығармашылық тапсырмалардың ерекшеліктері.			
8.2. Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар.	+	+	+
Тақырып 8.2.1. Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар.			
Тақырып 8.2.2. Киригами техникасы арқылы мәзірдің қызмет көрсету формасының түрлерін жасау.			
Тақырып 8.2.3. Киригами техникасы арқылы сәулет нысанын салу.			
Тақырып 8.2.4. Маркетингтік зерттеулер әдістерін туризм өнімдері мен қызметтерін жылжытуға бағытталған көрме сөресін модельдеу.			
Тақырып 8.2.5. "Жер шары" туристік орталық кіру алаңының дизайнын әзірлеу.			

Тақырып 8.2.6. Әлуметтің маңызы бар нысандардың бірінің демалыс аймағын жобалау.			
Тақырып 8.2.7. Әлеуметтік саланы, әлеуметтік психологияны ұйымдастыру және басқаруға бағытталған бағдарламалар презентациясы алаңының дизайнын әзірлеу.			
Тақырып 8.2.8. Шаштараз және косметологиялық қызметтер жанрамасының дизайнын әзірлеу.			
Тақырып 8.2.9. "Менің арманымдағы үй" жобасын әзірлеу.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
1.Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары	Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі	1) Бейнелеудегі, адам өміріндегі және қызметінің әртүрлі салаларындағы ақпаратты берудегі бейнелеудің рөлін түсіндіру; 2) графикалық бейнені орындаудың әртүрлі тәсілдері мен құралдарын практикада қолдану; 3) компьютерлік графиканың түрлерін ажырату және оларды іс жүзінде қолдану.	1) "Графика", "карталар", "схема", "диаграмма", " сызбалар", "сызбалар" ұғымдарын айқындайды; 2) "компьютерлік графика" ұғымын айқындайды, компьютерлік графиканың 4 түрін бөледі: растрлық графика , векторлық графика, үш өлшемді графика және фракталдық графика; 3) растрлық және векторлық графиканың қадір-қасиеті мен кемшіліктерін, сондай-ақ айырмашылықтары мен ұқсастықтарын айқындайды; 4) растрлық графикада, векторлық графикада, үш өлшемді графикада және фракталдық графикада мысалдар орындайды.
			1) Мақсаты бойынша және талаптарға сәйкес

	Ақпаратты визуализациялау құралдары	1) Графикалық жұмыстарды орындау кезінде сызу құралдарымен және құрылғылармен жұмыс істеудің практикалық дағдыларын көрсету; 2) 2D кескін жасауға арналған бағдарламалық жасақтаманы анықтау, векторлық және растрлық графиканың мүмкіндіктерін анықтау.	сызу құралдары мен жабдықтарын дұрыс пайдалана алады; 2) 2D объектілерін құру үшін графикалық редактордың құралдарымен және мүмкіндіктерімен жұмысты пайдаланады және орындалған практикалық жұмыстарды принтерге басып шығарады; 3) векторлық және растрлық графикадағы түс модельдерін талдайды және ажыратады; 4) 2D нысандарын құру үшін графикалық операцияларды қолданады.
	Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер	1) Сызбаны стандарт бойынша ресімдеу және орындау ережелерін сақтауға.	1) ГОСТ стандарттарын түрлері бойынша жіктейді; 2) "форматтар" және " масштабтар" ұғымдарын есте сақтайды және ажыратады; 3) тапсырма бойынша сызба сызықтарын сызады, оларды мақсаты бойынша анықтайды, практикалық жұмыстар кезінде дұрыс атайды және орындайды; 4) Б типіндегі қаріпті тік және 750 көлбей сызу.
			1)Циркуль мен тікбұрышты бұрыштықтарды қолданып шеңберді екі немесе одан да көп тең бөліктерге бөледі; 2)ішкі, сыртқы, аралас түйіндесуді түрлері бойынша анықтайды; 3)түйіндесуді сызады, түйіндесудің қоршаған кеңістікте, жиһазда, құрылыста, машина жасауда, киімде, тұрмыстық техникада,

	Сызбадағы геометриялық құрылым	1)сызбаларда геометриялық құрылыстарды әртүрлі құралдармен орындау; 2) әртүрлі конъюгацияларды, сопақшаларды және қисық сызықтарды салу тәсілдерін көрсету; 3) геометриялық құрылымдар жасаңыз примитивтерді қолдану.	өнеркәсіпте қолдану мысалдарын анықтайды; 4)примитивтерді қолданып, 2D нысандарды құрады; 5)примитивтерді қолданып геометриялық сызбаны сызады; 6)модульдер арқылы шеңбер мен шаршыларды тең бөліктерге бөледі, 2D нысанының шаблондарын қолданып абстрактілі және дұрыс пішіндерді жасайды; 7)2D объектінің примитивтерін пайдаланып қаржы нарығының негізгі ұғымдары мен функцияларын ажыратып тізімін құрады; 8)2D нысандарының примитивтерін пайдалана отырып есеп регистрлеріндегі бухгалтерлік есеп пен салықтық есеп арасындағы айырмашылықты болжап мәтін жасайды.
	Проекциялау әдістері	1) Проекциялау әдістері мен тәсілдерін біледі және түсіну; 2) техникалық сызбаларда нәрселердің кескіндерін орындау ережелерін сызбаны сызу барысында қолданады, анықтау.	1)Проекциялаудың негізгі әдістері (орталық проекциялау, аксонометриялық проекциялау, тікбұрышты проекциялау, сандық өлшемдік проекция) түсіндіреді; 2)екі және үш проекция жазықтығында тікбұрышты проекцияны орындайды; 3)нүктенің, кесіндінің, үшбұрыштың тікбұрышты проекция сызады; 4)техникалық сызбаларда нәрселердің кескіндерін орындау ережелерін графикалық жұмысты орындау барысында қолданады.

2.Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау	Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құру	1) Жазық геометриялық денелер мен көлемді пішіндердің (аксонометрия) бейнеленуін біледі және түсіну; 2) заттың берілген көріністеріне қарап аксонометриялық проекцияларын анықтау; 3) аксонометриялық проекцияны сыза білу; 4) техникалық сурет пен заттың нобайын сызудың ерекшеліктерін біледі және анықтау; 5) графикалық есептерді шешу; 6) қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін сыза білу.	1)"Аксонометрия", " аксонометриялық проекциялар", " изометрия", "диметрия", "триметрия" ұғымдарын түсіндіреді және анықтайды; 2)кубтың, шеңбердің изометриясын және диметриясын сызады; 3)заттың берілген көріністеріне сүйене отырып аксонометриялық проекциясын сызады; 4)техникалық сурет пен нобайдың ерекшеліктерін анықтайды; 5)нақты заттың нобайын сызады; 6)қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін сызады; 7)3D моделін құру үшін растрлық және векторлық графиканың мүмкіндіктерін анықтайды және тәжірибелік тапсырмаларды орындайды; 8)қатты модельдеу операциялары негізінде 3D моделін құру бойынша практикалық жұмыстарды орындайды.
	Нәрселердің сызбаларын орындау және оқу	1) Нәрселердің геометриялық пішінінің қасиеттерін ескере отырып, өлшем қою туралы білімдерін және өлшемдерді түсіру шеберлігін көрсете білу; 2) сызбада шартты белгілер және ықшамдауларды пайдаланып, проекциялау тәсілдері негізінде сызбаларды орындау; 3) бұйымдардың геометриялық	1)Заттардың геометриялық пішінін талдайды және сызбаларға өлшемдерді түсіреді; 2)сызбадағы шартты белгілер және ықшамдауларды қолданып сызбаларды орындайды; 3)МЕСТ бойынша сызбаларға өлшемдерді түсіреді; 4)сызбаларды оқи алады және сыза алады;

		формаларын талдай отырып, сызбаларды оқу, сызу; 4) 3D моделдердің визуалдау түрлері мен тәсілдерін таңдау, анықтау; 5) 3D моделдерін текстурасы мен фактурасын оқып үйрену.	5)3D модельдерді құру әдістерін таңдайды және талдайды; 6)3D моделінің текстурасы мен фактурасын анықтайды.
	Қима мен тіліктер	1) Сызбалардағы қималар мен тіліктерді қолданудың мақсатын білу; 2) сызбада қималар мен тіліктерді орындау ережелерін біледі және қолдану; 3) қималар мен тіліктерді орындаудың шарттылықтары мен ықшамдаулардын қолдану; 4) 2D нысанның қимасы мен тілігін орындау үшін БЖ(бағдарламалық жасақтаманы) таңдау; 5) 2D обьектіде тіліктер мен қималардың құрылуы үшін көлемді денелерді модельдеудің негізгі үрдістерін анықтау.	1)Тіліктердің барлық түрін анықтайды, сонымен қатар оның арналуын және сызбада сызылу жолдарын біледі; 2)тіліктің графикалық рәсімделуін біледі; 3)қарапайым және күрделі тіліктерді ажыратады; 4)сызбада жергілікті және қиғаш тіліктерді анықтап сызады; 5)жүргізілген және қабаттасқан қималарды анықтайды; 6)сызбалар бойынша ресімдеу және белгілеу ережелерін біледі; 7)қималар мен тіліктерді орындау кезінде шарттылықтар мен ықшамдауларды қолданады; 8)тәжірибелік жұмыста шарттылықтар мен ықшамдауларды қолданып көрсетеді; 9)2D обьектіні (қималар мен тіліктер) жасау үшін (растырлық немесе векторлық) бағдарламалық қамтамасыз етуді таңдайды; 10)қималар мен тіліктерді орындау үшін көлемді модельдеу әдістерін анықтайды және тәжірибелік жұмыста қолданады.

3.Кескіндерді түрлендіру	Кескіндерді қайта құру	1) Проекциялау әдістерін өзгерту арқылы заттардың сызбаларын орындау; 2) кескіндердің түрі мен құрамын немесе масштабын өзгерте отырып, заттардың сызбаларын орындау; 3) кескіндерді қайта құру әдістерін меңгереді және білу.	1)"Қайта құру" түсінігіне анықтама береді және талдайды; 2)кескіннің бөліктері арқылы обьектінің кескінін қайта құрай алады; 3)сөздік сипаттамаға сүйеніп обьектінің сызбасын немесе графикалық кескінін сызады; 4)кескіннің түрі мен құрамын түрлендіруді орындайды (графикалық жұмыс); 5)кескінді қайта құрып сызады(графикалық жұмыс); 6)графикалық редакторда кескіннің түрі мен құрамын түрлендіріп сызады.
4.Пішін қалыптастыру және құрылымдау	Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары	1) Геометриялық денелерді және басқа да заттарды кескіндеудің негізгі заңдылықтары мен принциптерін меңгеру; 2) әр түрлі беттердің пішінін қалыптастыру туралы білімі мен түсінігін көрсете білу.	1)Геометриялық денелерді кескіндеу заңдылықтары мен әдістерін түсінеді және анықтайды; 2) "ұлғайту", "жою", " кезектестіру" тәсілдерін қолданып пішін құрастырады; 3)пішінін өзгерте отырып , тіліктерді пайдаланып бөлшектің нобайын сызады.
	Беттердің жазбасы	1) Жазылатын және жазылмайтын беттердің кескін ерекшеліктерін білу және түсіну; 2) қарапайым геометриялық денелердің жазбасын 3) сыза білу және орындау;	1)"Жазба" терминінің қолданылуын талдайды және анықтайды; 2)қарапайым геометриялық денелердің жазбасын анықтайды және сызады; 3)жазылатын және жазылмайтын беттердің кескін ерекшеліктерін анықтайды; 4)шырша әшекейлерінің, кондитерлік өнімдердің, косметикалық немесе басқа да өнімдердің қаптамаларын жазуды жүзеге асырады;

		4) Компас-3D кітапханасының не екенін біледі; 5) жылжыту, айналдыру, кинематикалық тәсілді қолданып геометриялық денелер модельдерін салу ретіне сипаттама беру.	5)компьютерлік графика құралдары арқылы қисық беттердің және қарапайым геометриялық денелердің жазбасын сызады; 6) қағаз модельдің жазбасын жасайды: алғыс хат және құттықтау хаты, сертификат, конверт және ашық құттықтау хат .
	Пішін құрылымдау	1) Құрылымдау және жобалау, техникалық жобаны құру кезеңдері туралы бастапқы мәліметтерді алу.	1)"Құрылымдау" түсінігіне талдау жасайды; 2)берілген параметрлер бойынша заттың пішінін құрылымдап сызады; 3)жобаны біріктірудің техникалық кезеңдерін түсінеді және талдайды; 4)көрсетілген параметрлер бойынша нысанының құрылымдалуын анықтайды.
5. Нәрсенің пішінін түрлендіру	Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру	1) Қосу және кесіп алу тәсілін қолданып нәрсенің пішінін түрлендіру; 2) бөлшектерді ауыстыру арқылы 3D моделін түрлендіру.	1)Заттың кеңістіктегі орын өзгерту арқылы пішін түрлендіруді орындайды; 2)нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру арқылы пішінін өзгертеді ; 3)бөлшектерді ығыстыру және өшіру әдістерін қолдану арқылы 3D модельді түрлендіруді орындайды; 4)бөлшектерді қою және басып шығару арқылы 3D модельді түрлендіруді графикалық түрде ұсынады.
			1)"Стандарттау", "өзара алмастыру", "біріктіру", " құрастыру сызбасы" жалпы ұғымдарын анықтайды; 2)"бұйым", "бөлшек", " құрастыру бірлігі", " жиынтық", "кешен"

	Стандарттау	1) Стандарттау, өзара алмастыру, бұйым, бөлшек және оның құраушы элементтері туралы жалпы түсініктерді меңгеру.	ұғымдарын талдайды және түсінеді; 3)"тетікбөлшек", " құрастыру бірліктері" ұғымының өзара байланысы мен айырмашылығын талдайды; 4)бұйымның кескіндеріне талдау жасайды; 5)тетіктің немесе құрастыру бірлігінің бейнесін анықтайды.
	Тетіктерді біріктіру Құрастыру сызбасы.	1) Ажырайтын және ажырамайтын біріктірулер және оларды бейнелеу ережелерін білу ; 2) құрастыру сызбасын рәсімдеу және орындау ережелерін білу және орындау; 3) құрастыру сызбасының нобайы мен бұйым тетіктерінің сызылуын білу және орындау; 4) жиынтық бірлігінің 3D моделін орындау.	1)Құрастыру сызбалары туралы жалпы ақпарат береді; 2)ажырайтын және ажырамайтын біріктірулерді анықтайды ; 3)бұрандалы қосылымды, бұрамда профилінің пішіндерінің түрлерін, бұрамданың белгіленуін және бөлшектерін талдайды; 4)бұрандалы біріктірулерді сызады; 5)құрастыру сызбасының нобайы мен бұйым тетіктерінің сызбасын орындайды; 6)МЕСТ бойынша спецификацияны сызады; 7)құрастыру бірлігінің 3D модельін анықтайды және талдайды.
6.Техникалық, сәулет – құрылыс және ақпараттық графика элементтері		1) Сәулет-құрылыс сызбасының ерекшеліктерін және оның мақсатын білу; 2) шартты белгілер арқылы қарапайым	1)Құрылыс сызбалары туралы жалпы мәліметтерді, сәулет-құрылыс сызбасының ерекшеліктерін және оның мақсатын анықтайды; 2)"бас жоспар", "жоспар", "қасбет" және "ғимарат тілігі", "құрылыс сызбаларындағы шартты белгілер" ұғымдарын анықтайды; 3)азаматтық және өндіріс ғимараттарының

	Сәулет-құрылыс графикасының элементтері	құрылыс сызбаларын орындау және оқу; 3) жалпы ережелер мен анықтамалық әдебиеттерді оқып талдау .	құрылыс кезеңдерін біледі және талдайды; 4)құрылыс материалдары туралы жалпы мағлұмат алады; 5)құрылыс сызбасында қолданылатын құрылыс терминдерін анықтайды; 6)шартты белгілерді пайдалана отырып, графикалық редакторда құрылыс сызбаларының сызбасын сызып, талдайды.
	Инфографика /сұлбалар, графикалар және диаграммалар	1) Инфографика, сұлба, графикалар және диаграммалар жөнінде жалпы мағлұматтарды білу.	1)"Инфографика", " зерттеу", "эскиз", " бағаналы диаграмма" ұғымдарына анықтама береді; 2)қызметтің әртүрлі салаларындағы инфографиканың рөлін анықтайды; 3)инфографика зерттеу нәтижесі туралы ақпаратты (графикалар, диаграммалар, сұлбалар) арқылы көрнекі түрде көрсетеді; 4)инфографика символ мен белгілерін қолдана отырып, әңгіме немесе эссе жасайды; 5)эсселерді, жарияланымдарды, презентацияларды қорғаудағы инфографиканың рөлін анықтайды.
7. Жобалау және жобалау графикасы	Жобалау әдістері	1) Әр түрлі саладағы жобалау әдістерімен танысу және кезеңдерін анықтау.	1)"Жоба", "жобалау", " жобалау әдістері", " жобалау кезеңдері" ұғымдарын талдайды және анықтайды; 2)жобаланатын объектілерге қойылатын негізгі функционалдық, эстетикалық және басқа талаптарды анықтайды.
			1)Графикалық құжаттарды, техникалық құжаттаманың құрамын және олардың

	Жобалық ұсыныстарды визуалдау	1) Техникалық құжаттаманың түрлері мен құрамын, олардың ерекшеліктері мен айырмашылықтарын білу .	ерекшеліктерін таниды және анықтайды; 2)шығармашылық идеялардың көрнекілігін анықтайды; жобалық ұсыныстардың графикалық визуализация құралдарын талдайды (эскиз, сызба, макет).
8. Шығармашылық тапсырмалар	Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар	1) Жобалаудың мақсаттары мен міндеттерін, кезеңдерін анықтау.	1) Жобалау қызметін таңдау мен жобалаудың маңыздылығын талдайды және айқындайды.
	Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар	1) Әр түрлі графикалық құралдарды(қолмен/ компьютерлік графика/ макеттеу)қолдана отырып, инженерлік / дизайн / сәулет саласындағы жобалау және жобалау элементтерімен тапсырмаларды орындау	1) Жобалау қызметін таңдау мен жобалаудың маңыздылығын талдай және анықтай алады, әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып (қолмен/ компьютерлік графика/ макет) берілген тақырып бойынша шығармашылық жоба жасайды; 2) киригами техникасы арқылы мәзірдің қызмет көрсету формасының түрлерін жасайды; 3) киригами техникасы арқылы сәулет нысанын салады; 4) маркетингтік зерттеулер әдістерін туризм өнімдері мен қызметтерін жылжытуға бағытталған көрме сөресін модельдейді; 5) "Жер шары" туристік орталық кіру алаңының дизайнын әзірлейді; 6) әлуметтің маңызы бар нысандардың бірінің демалыс аймағын жобалайды; 7) әлеуметтік саланы, әлеуметтік психологияны ұйымдастыру және басқаруға бағытталған бағдарламалар презентациясы алаңының дизайнын әзірлейді;

			8) шаштараз және косметологиялық қызметтер жанрамасының дизайнын әзірлейді; 9) Менің арманымдағы үйдің жобасын жасайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
37-қосымша

Әлеуметтік – экономикалық бағыттың "Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік - экономикалық бағыттың "Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Физика" оқу пәнін оқытудың мақсаты - білім алушыларда ғылыми дүниетаным негіздерін, әлемнің жаратылыстану-ғылыми бейнесін тұтас қабылдауды, өмірлік маңызды практикалық міндеттерді шешу үшін табиғат құбылыстарын байқау, талдау және сақтап қалу қабілетін қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді қарастырады:

1) білім алушыларда ғылыми дүниетаным негіздерін, әлемнің жаратылыстану-ғылыми бейнесін тұтас қабылдауды, өмірлік маңызды практикалық міндеттерді шешу үшін табиғат құбылыстарын байқау, талдау және жазу қабілетін қалыптастыру;

2) қазіргі заманғы физикалық бейнесінің негізінде білім алушылардың әлемнің іргелі физикалық заңдары мен қағидаттарын, табиғатты ғылыми тану әдістері туралы білімдерін игеруіне көметесу;

3) білім алушылардың интеллектуалдық, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивті мәдениетін, физикалық эксперимент пен зерттеуді орындау дағдыларын дамытуға ықпал ету;

4) білім алушыларда физика жалпыадамзаттық мәдениеттің элементі болып табылатыны туралы, физиканың дамуы қоғам, техника және басқа да ғылымдардың дамуымен байланысы туралы түсініктерді қалыптастыруға ықпал ету;

5) білім алушылардың күнделікті өмірде, білім алу барысында меңгерген физикалық білімдерін пайдалануға ықпал ету;

6) білім алушыларда заттардың әртүрлі физикалық құбылыстары мен қасиеттерін, физикалық терминдерді, физикалық білімді, зияткерлік және жалпы ғылымға қатысты мәдениет деңгейін түсінуді дамыту.

Физиканы оқуға деген қызығушылықты, шығармашылық қабілеттер мен мотивацияны дамыту үшін физикалық білімді игерудің барлық кезеңдерінде тапсырмаларды тиімді пайдалануға болады.

Оқу пәнінің мазмұны 9 бөлімді қамтиды:

1) механика;
2) жылу физикасы;
3) электр және магнетизм;
4) тербелістер;
5) толқындар;
6) оптика;
7) кванттық физика;
8) нанотехнология және наноматериалдар;
9) космология.

"Механика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) кинематика;
2) динамика;
3) статика және гидростатика
4) сақталу заңдары;
5) гидродинамика.

"Жылу физикасы" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) молекулалық физика;
2) газ заңдары;
3) термодинамика негіздері;
4) сұйық және қатты денелер.

"Электр және магнетизм" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) электростатика;
2) тұрақты ток;
3) әртүрлі ортадағы электр тогы.
4) магнит өрісі;
5) электромагниттік индукция.

"Тербелістер" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) механикалық тербелістер;

2) электромагниттік тербелістер;

3) айнымалы ток.

"Толқындар" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) электромагниттік толқындар.

"Оптика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) толқындық оптика;

2) геометриялық оптика.

"Кванттық физика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) атомдық және кванттық физика;

2) атом ядросының физикасы.

"Физика" оқу пәнінің негізгі мазмұны:

1) "Кинематика".

Дене қозғалысы кинематикасының негізгі теңдеулері мен графиктері; салыстырмалы қозғалыс, қисық сызықты қозғалыс кинематикасы;

2) "Динамика".

Күштер; күштерді қосу; Ньютон заңдары; бүкіл әлемдік тартылыс заңы; гравитациялық өрістегі дене қозғалысы;

3) "Статика және гидростатика".

Массалар центрі; тепе-теңдік түрлері, қатынас ыдыстар; Паскаль заңы, атмосфералық қысым, Торричелли тәжірибесі.

4) "Сақталу заңдары".

Механикадағы импульс және энергияның сақталу заңдары, серпінді және серпінсіз соқтығысулар;

5) "Гидродинамика".

Газдар мен сұйықтардың ламинарлық және турбуленттік ағысы, денелердің тұтқыр сұйықтағы қозғалысы;

6) "Молекулалық физика".

Молекулалық кинетикалық теориясының негізгі қағидалары, термодинамикалық параметрлер; кристалл және кристалл емес заттар, қатты денелердің, сұйықтар мен газдардың моделі, молекулалық-кинетикалық теорияның негізгі теңдеуі;

7) "Газ заңдары".

Идеал газ күйінің теңдеуі; изопроцестер; адиабаталық процесс;

8) "Термодинамика негіздері".

Идеал газдың ішкі энергиясы, термодинамикалық жұмыс, жылу мөлшері, жылусыйымдылық, термодинамиканың бірінші заңы, термодинамиканың бірінші заңын әртүрлі процестерге қолдану, адиабаталық процесс, термодинамиканың екінші заңы, жылу қозғалтқыштары;

9) "Сұйық және қатты денелер".

Қаныққан және қанықпаған бу, ауаның ылғалдылығы, шық нүктесі, сұйықтың беттік керілуі, жұғу, қылтүтіктік құбылыстар;

10) "Электростатика".

Электр заряды, Кулон заңы, электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі, біртекті электр өрісіндегі электр өрісінің кернеулігі мен потенциалдар арасындағы байланыс, электрсыйымдылық; конденсаторлар; сыйымдылықтың өлшем бірлігі және электр өрісінің энергиясы;

11) "Тұрақты ток".

Электр тогы, ток көзінің элерктр қозғаушы күші мен ішкі кедергісі; толық тізбек үшін Ом заңы, электр тогының жұмысы мен қуаты, ток көзінің пайдалы әсер коэффициенті, пайдаланылған энергия құны;

12) "Әртүрлі ортадағы электр тогы".

Металдардағы электр тогы; асқын өткізгіштік, жартылай өткізгіштердегі электр тогы, жартылай өткізгішті құралдар, электролит ерітінділеріндегі электр тогы, электролиз заңы, газдардағы және вакуумдегі электр тогы;

13) "Магнит өрісі".

Магнит өрісі; тогы бар өткізгіштердің әсері, Ампер тәжірибесі, магнит индукциясының векторы; бұрғы ережесі; Ампер күші; зарядталған бөлшектердің магнит өрісіндегі қозғалысы; заттардың магниттік қасиеттері; жасанды магниттер; соленоид;

14) "Электромагниттік индукция".

Магнит ағыны, электромагниттік индукция, электромагниттік индукция заңы; Ленц ережесі; магнит өрісінің энергиясы; электрқозғалтқыш және тұрақты токтың электрогенераторы;

15) "Механикалық тербелістер".

Гармоникалық тербелістердің теңдеулері мен графиктері;

16) "Электромагниттік тербелістер".

Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістер; механикалық тербелістер мен электромагниттік тербелістер арасындағы ұқсастық;

17) "Айнымалы ток".

Айнымалы ток генераторы; еріксіз электромагниттік тербелістер; айнымалы ток; электр тізбегіндегі кернеу резонансы; Қазақстандағы және дүние жүзіндегі электр энергиясын өндіру және қолдану;

18) "Электромагниттік толқындар".

Электромагниттік толқындардың жұтылуы мен шығарылуы; радиобайланыс; детекторлы радиоқабылдағыш; аналогты-сандық түрлендірулер; байланыс арналары; байланыс құралдары;

19) "Толқындық оптика".

Жарықтың интерференциясы; жарықтың дифракциясы; дифракциялық торлар; жарықтың поляризациясы;

20) "Геометриялық оптика".

Геометриялық оптика заңдары, жазықпараллель пластинадан шағылу, толық ішкі шағылу; оптика-талшықты тасымалдаушылар, оптикалық құралдар;

21) "Атомдық және кванттық физика".

Жарықтың корпускулярлық-толқындық табиғатының біртұтастығы; сәулеленудің түрлері; спектрлер; спектрлік құралдар; спектрлік анализ; инфракызыл және ультракүлгін сәулелену; рентген сәулелері; электромагниттік сәулелену шкаласы; фотоэффект; фотоэффектіні қолдану; жарық қысымы; жарықтың химиялық әсері; лазерлер; голография; фотография; томография;

22) "Атом ядросының физикасы".

Табиғи радиоактивтілік; радиоактивті ыдырау заңы; атомдық ядро; ядроның нуклондық моделі; изотоптар; ядродағы нуклондардың байланыс энергиясы; ядролық реакциялар; жасанды радиоактивтілік; ауыр ядролардық бөлінуі; тізбекті ядролық реакция; сындық масса; радиоактивті сәулелердің биологиялық әсері; радиациядан қорғану; ядролық реактор; ядролық энергетика; термоядролық реакциялар;

23) "Нанотехнология және наноматериалдар".

Нанотехнологияның негізгі жетістіктері, өзекті мәселелелері және дамуы; наноматериалдар;

24) "Космология".

Жұлдыздар әлемі; жұлдызға дейінгі қашықтық; айнымалы жұлдыздар; біздің Галактика; басқа Галактикалардың ашылуы; квазарлар; Үлкен жарылыс теориясы; қызыл ығысу және Галактикаға дейінгі қашықтықты анықтау; қара құрдым; Әлемнің ұлғаюы; Әлемнің эволюциясының негізгі кезеңдері; әлемнің моделдері; өмір және Әлем туралы ойлар; қара материя; нетронды жұлдыздар; аса жаңа жұлдыздар; Герцшпрунг-Рассел диаграммасы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты сағат көлемін және пәннің мазмұнын өзгерту 25% - дан аспайды.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№ р/с	Бөлім, бөлімше және тақырыптар атауы	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Механика.				
1.1 Кинематика.		+	+	+
Тақырып 1.1.1. Дене қозғалысы кинематикасының теңдеулері мен графиктері. Салыстырмалы қозғалыс. Қисық сызықты қозғалыс кинематикасы.				
1.2. Динамика.		+	+	+
Тақырып 1.2.1. Күштер. Күштерді қосу. Ньютон заңдары Бүкіл әлемдік тартылыс заңы Гравитациялық өрістегі снарядтың қозғалысы.				
1.3. Статика және гидростатика.		+	+	+
Тақырып 1.3.1. Массалар центрі. Тепе-теңдік түрлері. Қатынас ыдыстар. Гидравликалық пресс. Паскаль заңын қолдану Торичелли тәжірибесі.				
1.4. Сақталу заңдары.		+	+	+
Тақырып 1.4.1. Механикадағы импульс пен энергияның сақталу заңдары.				
1.5. Гидродинамика.		+	+	+
Тақырып 1.5.1. Сұйықтар кинематикасы.				
Тақырып 1.5.2. № 1 Зертханалық жұмыс: "Тұтқырлығы әртүрлі сұйықта қозғалатын кішкентай шардың қозғалысын зерттеу".				
2 бөлім. Жылу физикасы.				
2.1. Молекулалық физика.		+	+	+
Тақырып 2.1.1. Молекулалық кинетикалық теорияның негіздері қағидалары. Термодинамикалық параметрлер Кристалл және кристалл емес заттар.				
2.2. Газ заңдары.		+	+	+

Тақырып 2.2.1. Идеал газ күйінің теңдеуі Изопроцестер. Адиабаталық процесс.			
2.3. Термодинамика негіздері.	+	+	+
2.3.1. Термодинамика заңдарын қолдану Жылу қозғалтқыштары.			
2.4. Сұйық және қатты денелер.	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Ауаның ылғалдылығы, шық нүктесі Сұйықтың беттік керілуі. Жұғу, қылтүтіктік құбылыстар.			
3 бөлім. Электр және магнетизм.			
3.1. Электростатика.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Электр өрісі. Электрсыйымдылық. Конденсаторлар. Сыйымдылықтың өлшем бірлігі және электр мөлшері.			
3.2. Тұрақты электр тогы.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Ток көзінің элерктр қозғаушы күші мен ішкі кедергісі. Кернеу және потенциалдар айырмасы. Толық тізбек үшін Ом заңы. Электр тогының жұмысы мен қуаты.			
3.3. Әртүрлі ортадағы электр тогы.	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Металдардағы, жартылай өткізгіштердегі, электролиттердегі, газдар мен вакуумдағы электр тогы.			
Тақырып 3.3.2. № 2 зертханалық жұмыс: "Электролиттердегі электр тогының пайда болу шарттарын зерттеу".			
3.4. Магнит өрісі.	+	+	+
Тақырып 3.4.1. Магнит өрісі. Магнит индукциясының векторы. Бұрғы ережесі. Ампер күші, Лоренц күші. Заттың магниттік қасиеттері. Жасанды магниттер . Соленоид.			
3.5. Электромагниттік индукция.	+	+	+
Тақырып 3.5.1. Электромагниттік индукция заңы. Электромагниттік құралдар. Магниттік-резонанстық томография.			
4 бөлім . Тербелістер.			
4.1. Механикалық тербелістер.	+	+	+
4.1.1. Механикалық гармоникалық тербелістердің теңдеулері мен графиктері .			
4.2. Электромагниттік тербелістер.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістер.			

4.3. Айнымалы ток.	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Айнымалы ток генераторы. Еріксіз электромагниттік тербелістер. Айнымалы ток. Айнымалы ток тізбегіндегі резонанс. Электр энергиясын өндіру, тасымалдау және қолдану, трансформатор. Қазақстандағы және дүние жүзіндегі электр энергиясын өндіру және қолдану.			
Тақырып 4.3.2. № 3 Зертханалық жұмыс: "Трансформатор орамасындағы орам санын анықтау"			
Бөлім 5. Толқындар.			
5.1. Электромагниттік толқындар.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Электромагниттік толқындардың жұтылуы мен шығарылуы. Радиобайланыс. Аналогты-сандық түрлендірулер. Байланыс арналары. Байланыс құралдары.			
6 бөлім. Оптика.			
6.1. Толқындық оптика.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Жарықтың интерференциясы Жарықтың дифракциясы			
Тақырып 6.1.2. Дифракциялық торлар № 4 Зертханалық жұмыс: "Дифракциялық тордың көмегімен жарықтың толқын ұзындығын анықтау". Жарықтың поляризациясы. № 5 Зертханалық жұмыс: "Жарықтың поляризациясын бақылау".			
6.2. Геометриялық оптика.	+	+	+
Тақырып 6.2.1 Геометриялық оптика заңдары. Оптикалық құралдар.			
Тақырып 6.2.2. № 6 Зертханалық жұмыс: "Шынының сыну көрсеткішін жазық паралель пластинаның көмегімен анықтау".			
7 бөлім. Кванттық физика.			
7.1. Атомдық және кванттық физика.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Жарықтың корпускулярлық-толқындық табиғатының біртұтастығы. Спектрлік талдау. Электромагниттік сәулелену шкаласы. Фотоэффектіні қолдану. Жарықтың химиялық әсері. Рентгендік сәулелену. Лазерлер.			
7. 2. Атом ядросының физикасы.	+	+	+

Тақырып 7.2.1. Табиғи радиоактивтілік. Радиоактивті ыдырау заңы. Ядролық реакциялар. Ауыр ядролардық бөлінуі. Тізбекті ядролық реакция. Радиоактивті сәулелердің биологиялық әсері. Радиациядан қорғану. Ядролық реактор. Ядролық энергетика.			
Тақырып 7.2.2. №7 Зертханалық жұмыс: " Жартылай ыдырау периодын анықтау".			
8 бөлім. Нанотехнология және наноматериалдар.			
8.1. Нанотехнология и наноматериалы.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Нанотехнологияның негізгі жетістіктері, өзекті мәселелер және даму кезеңдері. Наноматериалдар.			
9 бөлім. Космология.			
9.1. Космология.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Жұлдыздар әлемі. Жұлдыздық шамалар. Жұлдыздардың классификациясы. Қашықтықты анықтау. Күңгірт энергия. Әлемнің үдеуі мен ұлғаюы. Үлкен жарылыс теориясы. Қызыл ығысу.			
Тақырып 9.1.2. Физикалық практикум.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері мен бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	бағалау критерийлері
Механика	Кинематика. Динамика. Статика және гидростатика. Сақталу заңдары. Гидродинамика	1) Механикалық қозғалыс заңдарын білу және табиғатта, техникада механикалық қозғалысты сипаттау және түсіндіруде қолдану.	1)Кинематика теңдеулерін есеп шығару барысында қолданады; 2) Ньютон заңдарын түсінеді, Паскаль заңын сипаттайды; 3) импульстің және толық механикалық энергияның сақталу заңдарын есептер шығаруда қолданады.
Жылу физикасы	Молекулалық физика. Газ заңдары. Термодинамика негіздері.	1)Газдардың негізгі қасиетін түсіндіруде молекулалық	1) Молекулалық кинетикалық теория негізгі қағидалары мен идеал газды сипаттайды, Газ заңдарын есептерді шығаруда қолданады; 2) термодинамиканың бірінші және екінші заңдарының мәнін сипаттайды, Ауаның

	Сұйық және қатты денелер	кинетикалық теориясын білу және қолдана алу.	салыстырмалы ылғалдылығын анықтайды; 3) шардың жылдамдығы бойынша оның ішкі үйкеліс коэффициентінің мәндерін анықтайды.
Электр және магнетизм	Электростатика Тұрақты электр тогы. Әртүрлі ортадағы электр тогы. Магнит өрісі. Электромагниттік индукция	1)Біртекті және біртекті емес электростатикалық өрістердегі құбылыстарды сипаттай білу және гравитациялық өрісті сипаттаушы шамалармен сәйкестендіру; 2) Ом заңын біртекті және біртекті емес, тұйық тізбекте қолдана алу.	1)Электр өрісінің қозғалыстағы зарядтарға әсерін сипаттайды, Толық тізбек үшін Ом заңын қолданады; 2)тұрмыстағы электр құралдарының жұмыс құны мен қуатына практикалық есептеулер жүргізеді; 3)өткізгіштердің магнит өрісін сипаттайтын шамаларды анықтайды, Магнит ағыны өзгеру салдарынан электр қозғаушы күштің пайда болуын түсіндіреді; 4)электромагниттік құралдардың жұмыс істеу принципін түсіндіреді. Электролиттерде токтың пайда болу шарттарын эксперимент арқылы анықтайды.
Тербелістер	Механикалық тербелістер . Электромагниттік тербелістер. Айнымалы ток	1)Механикалық тербелістер мен электромагниттік тербелістер арасындағы ұқсастықтарды ажырату.	1)Механикалық тербелістер мен электромагниттік тербелістерді сәйкестендіреді, еркін және еріксіз тербелістердің пайда болу шарттарын сипаттайды; 2) трансформатор орамдарының санын анықтайды.
Толқындар	Электромагниттік толқындар	1)Электромагниттік толқынның таралу механизмімен танысу.	1)Электромагниттік толқындардың пайда болу шарттарын түсіндіреді және олардың қасиеттерін сипаттайды; 2)радиоқабылдағыштың жұмыс істеу принципін түсіндіреді.

Оптика	Толқындық оптика. Геометриялық оптика	1)Геометриялық оптика заңдарын түсіндіре білу, жарықтың толқындық қасиетін сипаттау. Нақты есептерде Гюйгенс және Френель принциптерін қолдану.	1)Жарық толқындарының интерференциясы және дифракциясы пайда болу шарттарын сипаттайды; 2) жарықтың поляризация құбылысын эксперимент арқылы зерттейді; 3) линзалар жүйесінде (телескоп, микроскоп және лупадағы) сәулелердің жолын салады және түсіндіреді; 4) шынының сыну көрсеткішін эксперименттік жолмен анықтайды.
Кванттық физика	Атомдық және кванттық физика. Атом ядросының физикасы	1)Жарық көздерін топтастыра білу, Стефан-Больцман, Вин және Планк формуласын абсолют қара дененің жарықталынуын сипаттауда қолдана білу; 2)Эйнштейн теңдеуі мен фотоэффект заңдарын есептер шығаруда қолдану.	1)Электромагнитік сәулеленудің корпускулярлық-толқындық табиғатын дәлелдейтін мысалдар келтіреді; 2) электромагниттік сәулеленуді, олардың пайда болу табиғаты мен затпен әрекеттесуіне қарай ажыратады; 3) графикалық тәсіл арқылы жартылай ыдырау периодын анықтайды.
Нанотехнология және наноматериалдар	Нанотехнология и наноматериалы	1)Нанотехнологияның негізгі жетістікерін білу.	1)Наноматериалдардың физикалық қасиеттерін және оларды алудың жолдарын сипаттайды және қолданылуын атайды.
Космология	Космология	1)Жалпы Ғаламның қасиеттері мен эволюциясын білу.	1)Жұлдызды аспан мен негізгі қағидаларды жұлдыздар бойынша бағдарлауды сипаттайды, Хаббл заңын қолданып, Әлемнің жасын анықтайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
38-қосымша

Әлеуметтік – экономикалық бағыттың "Жаһандық құзыреттілік" курсы бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Әлеуметтік-экономикалық бағыттың "Жаһандық құзыреттілік" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Жаһандық құзыреттілік" курсын оқытудың мақсаты - мінез-құлық мәдениетінің стандарттарына сәйкес келетін және жаһандық құзыреттілікке ие бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру. "Жаһандық құзыреттілік" курсы білім алушылардың құндылық бағдарларын, коммуникативтік дағдыларын, этикалық нормаларын және мінез-құлық көзқарастарын қалыптастыруға ықпал етеді.

3. Курс бағдарламасын іске асыру мынадай міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың сыни және талдамалық ойлауын, олардың коммуникативтік және зерттеу дағдыларын дамыту;

2) жергілікті, жаһандық проблемалар мен мәдениетаралық өзара іс-қимыл мәселелерін түсінуді дамыту;

3) ақпаратты тану, талдау, бағалау және дәлелдерді тұжырымдау қабілетін қалыптастыру;

4) білім алушылардың жаһандық оқиғалар мен олардың себептері мен салдарлары туралы талдамалық бағалау түсінігін қалыптастыру;

5) білім алушының өзіндік мәдени бірегейлігін түсінуге және әлемнің мәдени әртүрлілігін түсінуге ықпал ететін құндылықтар жүйесін қалыптастыру;

6) қаржылық, экологиялық мәдениетті дамыту;

7) нақты өмірмен байланысты зерттеу арқылы өз ойлауын құра білу қабілетін қалыптастыру.

4. Курстың мазмұны 5 бөлімнен тұрады: "Жаһандық құзыреттілік", "Қаржылық сауаттылық", "Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу", "Әртүрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну, тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу", "Әлеуметтік-экономикалық бағыттың мамандандырылған құрамы".

1 бөлім. "Жаһандық құзыреттілік" бөлімі келесі бөлімшелерден қамтиды:

1) Жаһандық құзыреттілік дегеніміз не.

2) Жаһандық құзыреттілік мәдениеті.

3) Жаһандық құзыреттілікті қолдану.

4) Жаһандық құзыреттілікті дамыту жолдары.

2 бөлім. "Қаржылық сауаттылық" бөлімі келесі бөлімшелерден қамтиды:

1) Жеке қаржыдағы кірістер.

2) Жеке қаржыдағы шығыстар.

3) Отбасылық бюджет.

4) Жинақ және жинақтау.

3 бөлім. "Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу" бөліміне келесі бөлімшелер кіреді:

1) Қарым-қатынас мәдениеті.

2) Қақтығыстар. Ұғым. Түрлері. Шешу жолдары.

3) Әлеуметтік мәселелер.

4) Экологиялық қақтығыстар.

5) Климаттың өзгеруі. Ауа мен судың ластануы.

4 бөлім. "Әртүрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну, тиімді мәдениетаралық өзара әрекеттесуге қатысу" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік.

2) Мәдени бірегейлікті қалыптастыру.

3) Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық байланыс.

4) Басқа адамның көзқарасын түсіну және қабылдау қабілеті.

5 бөлім. "Әлеуметтік-экономикалық бағыттың мамандандырылған құрамы".

5. "Жаһандық құзыреттілік" курсының негізгі мазмұны:

1) "Жаһандық құзыреттілік дегеніміз не". Жаһандық құзыреттіліктің анықтамасы, түрлері; функционалдық сауаттылықты қалыптастыру; аналитикалық және сыни ойлауды дамыту; жергілікті, жаһандық және мәдениетаралық мәселелерді зерттеу қабілеті; дүниетаным мен басқалардың көзқарасын түсіну; әртүрлі мәдениеттердің өкілдерімен Ашық, орынды және тиімді өзара іс-қимылға қатысу; ұжымдық әл-ауқат пен тұрақты дамуға жәрдемдесу.

2) "Жаһандық құзыреттілік мәдениеті". Жаһандық проблемалар мен мәдениетаралық айырмашылықтарды түсіну; басқаларға құрметпен қарауды қалыптастыру; әр адамның адамдық қадір-қасиетін тану; басқа адамдардың сенімдерін түсіну және тану қабілеті; күнделікті өмірде, жұмыста жаһандық құзыреттілік мәдениетін көрсету; жаһандық құзыреттілік мәдениетін дамытуды қолдау; кәсіби даму және жаһандық құзыреттілік мәдениеті.

3) "Жаһандық құзыреттілікті қолдану". Жаһандық құзыреттілікті дамытуға ықпал ететін дәстүрлер мен құндылықтар; отбасы мен Қоғамдастық арасындағы серіктестік;

алған білімдерін өмірде қолдану дағдылары; жоспарлау және шешім қабылдау; әлеуметтік жауапкершілік пен әділеттілік; салауатты өмір салтын ұстану және қауіпсіз мінез-құлық дағдылары; зерттеу, жобалау, еріктілік жұмыс дағдылары.

4) "Жаһандық құзыреттілікті дамыту жолдары". Зерттеулер жүргізу, дәлелге немесе мәселеге қатысты ақпарат пен дәлелдемелерді іріктеу; баламалы көзқарастарды талқылау; қоғамның қазіргі заманғы проблемаларын талдау; инновациялық идеяларды дамыту және насихаттау; өзі және басқа адамдар үшін өмір сүру жағдайларын жақсарту үшін шаралар қабылдау.

5) "Жеке қаржыдағы кірістер". Белсенді және пассивті кірістер; жеке табысты арттыру тәсілдері; ақша функциялары; еңбекті бағалау әдістері мен нысандары; ұлттық және шетел валютасы.

6) "Жеке қаржыдағы шығыстар". Қалта ақшасын тиімді пайдалану; ірі сатып алулар ; эмоционалды сатып алулар; ипотека; тұрғын үй несиесі; несиелендіру (жеке тұлғалардың банкроттығы); отбасылық іс-шараларды қалай бюджеттеуге болады.

7) "Отбасылық бюджет". Отбасылық бюджеттің кірістері; отбасылық бюджеттің міндетті шығыстары; отбасылық бюджеттің міндетті емес шығыстары; отбасылық бюджеттің түрлері; отбасылық бюджетті жоспарлау; отбасының қаржылық мақсаттары; отбасылық бюджетті жүргізу ережелері.

8) "Жинақ және жинақтау". Қаржылық қауіпсіздік жастығы; жинақтау тәсілдері; ақшалай жинақтар: банкте, жылжымайтын мүлікте; қаржылық алаяқтық түрлері; қаржы пирамидасы; қаржылық байлық; Инвестициялар; қаржылық тәуекелдердің түрлері.

9) "Қарым-қатынас мәдениеті". Қарым-қатынас мәдениеті; гуманизм, адамдарға құрмет, сыпайылық, ізгі ниет және төзімділік; өз пікірін басқаларға таңа алмау мүмкіндігі; нәзіктік, коммуникативті құзыреттілік; іскерлік әңгіме мәдениеті; қарым-қатынас стандарттары мен принциптері; мәдени әртүрлілік, мәдениетаралық қарым-қатынас.

10) "Қақтығыстар. Ұғым. Түрлері. Шешу жолдары". Тұлғаішілік қақтығыстар: мотивациялық, моральдық, рөлдік және бейімделу; тұлғааралық қақтығыстар; топаралық қақтығыстар; қақтығыстардың себептері; қақтығыстарды шешу жолдары; жанжалды шешу стратегиялары; медиация; алаңдаушылық деңгейін төмендету.

11) "Әлеуметтік мәселелер". Қоғамның әлеуметтік мәселелері; әлеуметтік проблемалардың түрлері (шығу тегі бойынша, қамту дәрежесі бойынша, қарым-қатынас деңгейі, сипаты және саласы бойынша және т.б.); әлеуметтік проблемаларды, олардың себептері мен салдарын бағалап түсіну; қазіргі қоғамның өңірлік, ұлттық және жаһандық әлеуметтік мәселелері және оларды шешу; әлеуметтік теңсіздік.

12) "Экологиялық қақтығыстар". Экологиялық қақтығыстардың себептері; экологиялық қақтығыстардың түрлері; экологиялық қақтығыстарды реттеу тәсілдері;

экологиялық белсенділік; әлеуметтік-экологиялық қақтығыстар және оларды жеке, аймақтық, ұлттық және жаһандық тұрғыдан шешу.

13) "Климаттың өзгеруі". Ауа мен судың ластануы". Экологиялық қауіптер; халықтың өсуі, қоршаған ортаның деградациясы; Тұщы су тапшылығы; климаттың өзгеруінің салдары: жаппай көші-қон және қақтығыстар қауіпсіздіктің төмен деңгейі.

14) "Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік". Өзін елдің азаматы ретінде сезінуге, өз Отанына тиесілігін сезінуге және оның мүдделеріне қызмет етуге дайын болуға мүмкіндік беретін жеке қасиеттер; әлеуметтік жауапкершілік; жеке қасиеттер: адалдық, әдептілік, әдептілік, ізгі ниет, ұжымда жұмыс істей білу; құқықтық мәдениет.

15) "Мәдени бірегейлікті қалыптастыру". Мәдени бірегейлікті қалыптастыру және дамыту ерекшеліктері; ұлттық бірегейлік; көпмәдениеттілік; қоғам мен мәдени бірегейлікті қамтамасыз етудің негізі ретінде тіл;

16) "Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық коммуникация" . Дүниетаным мен басқалардың көзқарасын түсіну және құрметтеу; көпмәдениетті проблемаларды сыни талдау дағдысы; көпмәдениетті қоғамдағы оң және тиімді өзара іс-қимыл; жергілікті және жаһандық проблемаларды шешуге қатысатын елдің және әлемнің белсенді азаматтарын қалыптастыру.

17) "Әлеуметтік-экономикалық бағыттың мамандандырылған құрамы". Мамандықтағы жаһандық құзыреттілік. Қызметкерлерге ақы төлеу және көтермелеу үшін еңбекті бағалау әдістері мен формалары. Ақпаратты шоғырландыру және құрылымдау, кәсіби мансапты тиімді дамыту үшін ең бастысы. Ақпаратты талдау, өз көзқарасын айта және дәлелдей білу. Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты жоспарлау дағдысы. Қызмет көрсету саласы. Этикалық нормаларды сақтау. Шешім қабылдау процесі. Жобалар мен процестерді тиімді басқару.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 24 сағатты (1 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атаулары	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Жаһандық құзыреттілік.			
1.1 Жаһандық құзыреттілік мәдениеті.	+	+	+
Тақырып 1.1.1.Жаһандық құзыреттілік дегеніміз не.			
Тақырып 1.1.2. Жаһандық құзыреттілік мәдениеті.			
Тақырып 1.1.3. Жаһандық құзыреттілікті қолдану.			
Тақырып 1.1.4. Жаһандық құзыреттілікті дамыту жолдары.			
2 бөлім. Қаржылық сауаттылық.			
2.1 Жеке қаржыдағы кірістер.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Белсенді табыс.			
Тақырып 2.1.2. Пассивті табыс.			
Тақырып 2.1.3 Жеке табысты арттыру жолдары.			
Тақырып 2.1.4 Ақша функциялары.			
Тақырып 2.1.5. Еңбекті бағалаудың әдістері мен формалары.			
Тақырып 2.1.6. Ұлттық және шетел валютасы.			
2.2 Жеке қаржы шығындары.	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Қалта ақшасын тиімді пайдалану.			
Тақырып 2.2.2. Ірі сатып алулар.			
Тақырып 2.2.3. Эмоционалды сатып алу.			

Тақырып 2.2.4. Ипотека. Тұрғын үй несиесі.			
Тақырып 2.2.5. Кредиттеу (жеке тұлғалардың банкроттығы).			
Тақырып 2.2.6. Отбасылық іс-шаралардың бюджетін қалай құруға болады.			
2.3. Отбасылық бюджет.	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Отбасылық бюджеттің кірістері.			
Тақырып 2.3.2. Отбасылық бюджеттің міндетті шығындары.			
Тақырып 2.3.3. Отбасылық бюджеттің қосымша шығындары.			
Тақырып 2.3.4. Отбасылық бюджеттің түрлері.			
Тақырып 2.3.5. Отбасылық бюджетті жоспарлау. Отбасының қаржылық мақсаттары.			
Тақырып 2.3.6. Отбасылық бюджетті жүргізу ережелері.			
2.4. Жинақ және жинақтау.	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Қаржылық қауіпсіздік жастығы.			
Тақырып 2.4.2. Жинақтарды құру жолдары.			
Тақырып 2.4.3. Ақша жинақтары: банкте, жылжымайтын мүлікте.			
Тақырып 2.4.4. Қаржылық алаяқтық түрлері. Қаржы пирамидасы.			
Тақырып 2.4.5. Қаржылық байлық.			
Тақырып 2.4.6. Инвестициялар.			

Қаржылық тәуекелдердің түрлері.			
3 бөлім. Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу.			
3.1 Мәселелер түрі.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Қарым-қатынас мәдениеті.			
Тақырып 3.1.2. Қақтығыстар. Ұғым. Түрлері. Шешу жолдары.			
Тақырып 3.1.3. Әлеуметтік мәселелер.			
Тақырып 3.1.4. Экологиялық қақтығыстар.			
Тақырып 3.1.5. Климаттың өзгеруі. Ауа мен судың ластануы.			
4 бөлім. Әр түрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну.			
4.1 Тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік.			
Тақырып 4.1.2. Мәдени бірегейлікті қалыптастыру.			
Тақырып 4.1.3. Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық байланыс.			
Тақырып 4.1.4. Басқа адамның көзқарасын түсіну және қабылдау қабілеті.			
5 бөлім. Әлеуметтік-экономикалық бағыттың мамандандырылған құрамы.			
5.1. Мамандықтағы жаһандық құзыреттер.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Мамандықтағы жаһандық құзыреттер.			

Тақырып 5.1.2. Ұйым қызметкерлеріне еңбекақы төлеу және көтермелеу жүйелері.			
Тақырып 5.1.3. Ақпараттың үлкен көлемімен жұмыс.			
Тақырып 5.1.4. Жобалар мен процестерді басқару.			
Тақырып 5.1.5. Қызмет көрсету саласы және менеджер этикасы.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Жаһандық құзыреттілік	Жаһандық құзыреттілік мәдениеті	1) Жеке тұлғаны дамыту үшін жаһандық құзыреттердің маңыздылығын түсіну; 2)жаһандық құзыреттілік мәдениетін насихаттау.	1) Жаһандық құзыреттілікті сипаттайды.
		1) Зерттеу, жобалау, волонтерлік жұмыс дағдыларын қалыптастыру.	1) Зерттеу нәтижелерін бағалауды қалыптастырады.
Қаржылық сауаттылық	Жеке қаржыдағы кірістер	1) Белсенді және пассивті кірістердің мәнін түсіну; 2) жеке табысты арттыру тәсілдерін түсіндіруге міндетті.	1) Жеке табысқа әсер ететін факторларды айқындайды.
	Жеке қаржы шығындары	1) Қалта ақшасын тиімді пайдалану дағдыларын қалыптастыру.	1) Несиелендіру мәселесін түсінеді және қиындық тудыратын несиелерге жол бермейді.
	Отбасылық бюджет	1)Отбасы бюджетінің кірістері мен шығыстарын талдай білу; 2) жоспарлау дағдыларын қалыптастыру және отбасылық бюджетті жүргізу.	1) Отбасылық бюджетті жоспарлау кезеңдерін құрайды.
	Жинақ және жинақтау	1) Отбасының қаржылық қауіпсіздік жастығын қалыптастыру.	1) Ақшалай жинақтау көздерінің тізбесін және олардың қажеттілігін негіздей отырып шығыстар тізімін жасайды; 2) ақша жинақтарын құру тәсілдерін біледі;

			3)қаржы пирамидаларына қатысуға жол бермей, қаржылық тәуекелдердің түрлерін талдайды.
Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу	Мәселелердің түрлері	1) Эмпатия мен ынтымақтастық қабілетіне негізделген қарым-қатынас этикасын қалыптастыру.	1) Басқа адамдардың сенімдерін түсінеді және қабылдайды; 2) құрдастарының қарым-қатынасындағы бар проблемаларды талдайды.
		2) Жанжалдардың мәні мен себептерін түсіну.	1) Жанжалды шешу алгоритмін құрайды; 2)Медиация негіздерін және жанжалдарды шешу тәсілдерін біледі.
		3) Аналитикалық және сыни ойлауды және жергілікті және жаһандық маңызы бар әлеуметтік мәселелерді бағалау дағдысын қалыптастыру.	1)Әлеуметтік жобаны, волонтерлік акциялар мен бастамаларды бағалайды.
		1) Зерттеу және талдау жүргізу дағдыларын қалыптастыру экологиялық мәселелер бойынша дәлелдемелер	1) Жергілікті және жаһандық деңгейде экологиялық қақтығыстарды шешу жолдарын ұсынады.
Әр түрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну	Тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу	1) Азаматтық ұстанымын көрсете алады, өз көзқарасын қорғай алады.	1) Әлеуметтік жауапкершіліктің маңыздылығын түсінеді.
		1) Қоғамдағы мәдени бірегейліктің маңыздылығын бағалау.	1)Әр түрлі мәдениеттердің құндылығы туралы өзіндік көзқарасын дәлелдеу үшін дәлелдер келтіреді; 2) мәдени әртүрлілік пен мәдениетаралық айырмашылықтарды біледі және түсінеді.
		1) Жаһандық мәселелер мен мәдениетаралық айырмашылықтарды анықтау; 2)басқа мәдениеттердің өкілдеріне құрметпен қарау негізінде коммуникация құру дағдысын қалыптастыру.	1) Мәдени, діни және басқа да айырмашылықтардың басқалардың көзқарастарына қалай әсер ететінін түсінеді; 2) мәдениетаралық коммуникация ережелерін жасайды в обществе.

		1) Мәселе бойынша дәлелдер, айғақтар, ақпаратты таңдай білу.	1)Алынған ақпаратты, әртүрлі көзқарастарды сыни тұрғыдан бағалайды.
Әлеуметтік-экономикалық бағыттың мамандандырылған құрамы	Мамандықтағы жаһандық мәселелер	1) Әлеуметтік-экономикалық бағыт бойынша жаһандық құзыреттілікті сипаттау; 2) әлеуметтік-экономикалық бағыт бойынша жаһандық құзыреттерді қолдану мүмкіндіктерін айқындау.	1) Әлеуметтік-экономикалық бағыт бойынша жаһандық құзыреттердің қалыптасу матрицаларын әзірлеу.
	Ұйым қызметкерлеріне еңбекақы төлеу және көтермелеу жүйелері	1) Қызметкерлерге ақы төлеу және көтермелеу үшін еңбекті бағалау әдістері мен нысандарын пайдалана білу.	1) Бағыт бойынша персонал жұмысының тиімділігін бағалау критерийлері
	Үлкен көлемдегі ақпаратпен жұмыс	1) Ақпаратты шоғырландыра және құрылымдай білу.	1) Үлкен көлемдегі ақпаратпен жұмыс істеу дағдысы бар; 2) кәсіби мансап үшін дағдыларды тиімді пайдаланады.
	Жобалар мен процестерді басқару	1) Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты жоспарлау дағдыларына ие болу.	1) Компания қызметінің басымдықтарын ажырата алады, қажетті ақпаратты пайдаланады және оны талдай алады; 2) өз көзқарасын сауатты баяндайды және дәлелдейді.
	Қызмет көрсету саласы және менеджер этикасы	1) Этикалық нормативтерді, оның ішінде шешім қабылдау процестерінде сақтауға міндетті.	1) Бағыт бойынша персонал жұмысының тиімділігін бағалау критерийлері.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
39-қосымша

Техника- технологиялық бағыттың "Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Математика" оқу пәнін оқытудың мақсаты - техника-технологиялық бағыттың практикалық және кәсіби қызметінде қолдану үшін, білім беруді жалғастырудың сабақтас пәндерін зерделеу үшін, жалпыадамзаттық құндылықтар мен ұлттық мәдениеттің үздік дәстүрлері негізінде білім алушылардың зияткерлік дамуын қажетті математикалық білімді меңгеру.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) математика негіздерін сапалы меңгеру, тұлғаның зияткерлік қасиеттерін дамытуға бағытталған математикалық білімді, іскерліктер мен дағдыларды одан әрі қалыптастыру және дамыту үшін жағдайлар жасау;

2) математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, әртүрлі контексттердегі есептерді шешу үшін сандық қатынастар мен кеңістіктік формаларды зерттеуге ықпал жасау;

3) есептерді шешу мақсатында білім алушылардың білімдерін математикалық модельдер жасауға және керісінше нақты процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;

4) практикалық есептерді шешу кезінде қолайлы математикалық әдістерді таңдау, алынған нәтижелерді бағалау және олардың дұрыстығын анықтау үшін білім алушылардың логикалық және сыни ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

5) коммуникативтік дағдыларды, оның ішінде ақпаратты дәл және сауатты беру, сондай-ақ жариялымдар мен электрондық құралдарды қоса алғанда, әртүрлі көздерден алынған ақпаратты пайдалану қабілетін дамыту;

6) өз бетінше жұмыс істеу үшін де, командада жұмыс істеу үшін де қажет болатын тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, толеранттылық сияқты жеке қасиеттерді дамыту;

7) математиканы оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану дағдыларын дамыту.

4. Оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерден және тақырыптардан тұрады:

1) "Функция, оның қасиеттері және графигі". Функция және оның берілу жолдары. Функция графигін түрлендіру. Функцияның қасиеттері. Кері функция ұғымы. Күрделі функция.

2) "Тригонометриялық функциялар". Тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері. Түрлендірулер арқылы тригонометриялық функциялардың графигін салу.

3) "Кері тригонометриялық функциялар". Арксинус, арккосинус, арктангенс, арктангенс. Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.

4) "Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер". Қарапайым тригонометриялық теңдеулер. Тригонометриялық теңдеулер және олардың жүйелерін шешу әдістері. Тригонометриялық теңсіздіктер мен жүйелерді шешу.

5) "Ықтималдық". Комбинаторика элементтері және олардың ықтималдықтарды табуға қолданылуы. Ньютон биномын (натурал көрсеткішпен) жуықтап есептеулер үшін қолдану. Оқиғаның ықтималдығы және оның қасиеттері. Шартты ықтималдық. Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелері.

6) "Функцияның шегі және үзіліссіздік". Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегі. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі үзіліссіздігі. Функция графигінің асимптоталары. Сан тізбегінің шегі. Шектерді табу.

7) "Туынды". Туындының анықтамасы. Функцияны дифференциалдау туралы түсінік. Туындыларды табу ережелері. Күрделі функцияның туындысы. Туындының физикалық және геометриялық мағынасы және оларды техника-технологиялық процестермен байланысты есептерде қолдану. Функция графигіне жүргізідген жанаманың теңдеуі.

8) "Туындыны қолдану". Функцияның өсу және кему шарттары. Функцияның кризистік және экстремум нүктелері. Функцияны туынды арқылы зерттеу және оның графигін салу. Кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәндері.

9) "Кездейсоқ шамалар және олардың сандық сипаттамалары". Кездейсоқ шамалар. Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамалар. Дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамалары. Дискретті кездейсоқ шамалардың үлестірім түрлері.

10) "Алғашқы функция және интеграл". Алғашқы функция және анықталмаған интеграл. Анықталмаған интегралдың қасиеттері. Қисық сызықты трапеция және оның ауданы. Анықталған интеграл.

11) "Дәреже мен түбірлер. Дәрежелік функция". n-ші дәрежелі түбір және оның қасиеттері. Рационал көрсеткішті дәреже. Рационал көрсеткішті дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру. Иррационал өрнектерді түрлендіру. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі. Нақты көрсеткіші бар дәрежелік функциясының туындысы және интегралы.

12) "Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер". Иррационал теңдеулер және олардың жүйелері. Иррационал теңсіздіктер мен жүйелер.

13) "Көрсеткіштік және логарифмдік функциялар". Көрсеткіштік функция, оның қасиеттері және графигі. Санның логарифмі және оның қасиеттері. Логарифмдік функция, оның қасиеттері және графигі. Көрсеткіштік функцияның туындысы және интегралы. Логарифмдік функцияның туындысы.

14) "Көрсеткіштік және логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер". Көрсеткіштік теңдеулер және олардың жүйелері. Көрсеткіштік теңсіздіктер және олардың жүйелері. Логарифмдік теңдеулер және олардың жүйелері. Логарифмдік теңсіздіктер мен жүйелер.

15) "Математикалық статистика элементтері". Бас жиынтық және таңдама. Дискретті және аралық вариациялық қатарлар. Кездейсоқ шаманың сандық сипаттамаларын таңдамалар бойынша бағалау.

16) "Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы". Стереометрия аксиомалары және олардың салдарлары. Кеңістіктегі түзулердің өзара орналасуы. Түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы. Екі жазықтықтың өзара орналасуы.

17) "Кеңістіктегі перпендикулярлық". Түзу мен жазықтықтың перпендикулярлығы. Перпендикуляр және көлбеу. Үш перпендикуляр туралы теорема. Кеңістіктегі қашықтық. Кеңістіктегі бұрыштар. Жазықтықтардың перпендикулярлығы. Жазық фигураның жазықтыққа ортогональды проекциясы және оның ауданы.

18) "Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі және векторлар". Кеңістіктегі векторлар және оларға қолданылатын амалдар. Коллинеар және компланар векторлар. Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі. Кеңістіктегі вектордың координаталары. Координатасымен берілген векторларды қосу және азайту, координатасымен берілген векторды санға көбейту. Вектордың үш компланарлы емес векторларға жіктелуі. Екі нүктенің арақашықтығы. Кесіндіні берілген қатынаста бөлу. Кесіндінің ортасының координаталары. Векторлардың скаляр көбейтіндісі. Сфера теңдеуі. Кеңістіктегі түзудің теңдеуі.

19) "Кеңістіктегі түзу және жазықтық теңдеулерін қолдану". Кеңістіктегі түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы. Кеңістіктегі нүктеден жазықтыққа дейінгі қашықтық. Екі түзу арасындағы бұрышты, кеңістіктегі түзу мен жазықтық арасындағы бұрышты табу.

20) "Көпжақтар". Көпжақты бұрыш, геометриялық дене туралы түсінік. Дұрыс көпжақтар ұғымы. Призма және оның элементтері. Тік және дұрыс призмалар. Тікбұрышты параллелепипед және оның қасиеттері. Призманың бүйір және толық беттерінің ауданы. Пирамида және оның элементтері. Қиық пирамида. Пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы. Қиық пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы. Дұрыс көпжақтар.

21) "Айналу денелері және олардың элементтері". Цилиндр және оның элементтері. Цилиндрдің толық бүйір бетінің ауданы. Конус және оның элементтері. Конустың

бүйір және толық бетінің ауданы. Қиық конус және оның элементтері. Қиық конустың бетінің ауданы. Сфера, шар және олардың элементтері. Сфераның бетінің ауданы. Сфераға жүргізілген жанама жазықтық. Айналу денелерін жазықтықпен қию.

22) "Денелердің көлемі". Дене көлемінің жалпы қасиеттері. Призманың көлемі. Пирамида мен қиық пирамиданың көлемі. Цилиндр көлемі. Конус пен қиық конустың көлемі. Шар және оның бөліктерінің көлемі. Кеңістіктіктегі фигуралардың ұқсастығы. Геометриялық денелердің комбинациясы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 120-144 сағатты (5-6 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2 тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Барлығы	Сағат саны	
		Сабақтар	
		Теориялық	Тәжірибелік
1 бөлім. Функция, оның қасиеттері және графиктері.			
1.1. Функция және оның қасиеттері.	+	+	+
Тақырып 1.1.1.Функция және оның берілу тәсілдері. Функция графигін түрлендіру. Техника-технологиялық процесте графиктерді сызып, қолдану.			
Тақырып 1.1.2. Функцияның қасиеттері.			

1.2. Функция түрлері.	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Кері функция ұғымы.			
Тақырып 1.2.2. Күрделі функция.			
2 бөлім. Тригонометриялық функциялар.			
2.1. Тригонометриялық функциялар және олардың графиктері	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.			
Тақырып 2.1.2. Түрлендірулер арқылы тригонометриялық функциялардың графигін салу. Техника-технологиялық процесте тригонометриялық функциялардың графиктерін қолдану.			
2.2. Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс.			
Тақырып 2.2.2. Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.			
2.3. Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер.	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Қарапайым тригонометриялық теңдеулер.			
Тақырып 2.3.2. Тригонометриялық теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			

2.4. Тригонометриялық теңсіздіктер мен жүйелер ..	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Қарапайым тригонометриялық теңсіздіктер мпен жүйелерді шешу.			
3 бөлім. Дәреже мен түбірлер. Дәрежелік функция.			
3.1. Дәреже мен түбірлер.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. n-ші дәрежелі түбір және оның қасиеттері. Иррационал өрнектерді түрлендіру.			
Тақырып 3.1.2. Рационал көрсеткішті дәреже. Рационал көрсеткішті дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру.			
3.2. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі.	+	+	+
Тақырып 3.2.1.Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі.			
4. Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер.			
4.1. Иррационал теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Иррационал теңдеулер және олардың жүйелері.			
Тақырып 4.1.2. Иррационал теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
Тақырып 4.1.3. Иррационал теңсіздіктер және олардың жүйелерін шешу әдістері.			
5 бөлім. Көрсеткіштік және логарифмдік функция.			
5.1. Көрсеткіштік функция.	+	+	+

Тақырып 5.1.1. Көрсеткіштік функция, оның қасиеттері және графигі.			
5.2. Логарифмдік функция.	+	+	+
Тақырып 5.2.1. Санның логарифмі және оның қасиеттері.			
Тақырып 5.2.2. Логарифмдік функция, оның қасиеттері және графигі.			
6 бөлім. Көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер.			
6.1. Көрсеткіштік теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Көрсеткіштік теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
Тақырып 6.1.2. Көрсеткіштік теңсіздіктер мен жүйелерді шешу әдістері.			
6.2. Логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер.	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Логарифмдік теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
Тақырып 6.2.2. Логарифмдік теңсіздіктер мен жүйелерді шешу әдістері.			
7бөлім. Функцияның шегі және үзіліссіздік .			
7.1. Функцияның шегі.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегі.			
Тақырып 7.1.2. Шектерді табу.			
	+		+

7.2. Функцияның үзіліссіздігі және сан тізбегінің шегі.		+	
Тақырып 7.2.1. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі үзіліссіздігі. Функция графигінің асимптоталары.			
Тақырып 7.2.2. Сан тізбегінің шегі.			
8 бөлім. Туынды және оның қолданылуы.			
8.1 Туынды.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Туындының анықтамасы. Функцияның дифференциалы туралы түсінік. Туындыларды табу ережелері.			
Тақырып 8.1.2. Нақты көрсеткіші бар дәрежелік функциясының туындысы.			
Тақырып 8.1.3. Күрделі функцияның туындысы.			
Тақырып 8.1.4. Тригонометриялық функциялардың туындылары.			
Тақырып 8.1.5. Көрсеткіштік және логарифмдік функциялардың туындылары.			
Тақырып 8.1.6. Туындының физикалық және геометриялық мағынасы. Техникалық-технологиялық процестерге байланысты есептерді шешу үшін туындыларды қолдану. Функция графигіне жүргізілген жанаманың теңдеуі. Туындының физикалық және геометриялық мағынасы және оларды техника-технологиялық процестермен			

байланысты есептерде қолдану.			
8.1 Туындының қолданылуы.	+	+	+
Тақырып 8.2.1. Функцияның өсу және кему шарттары. Функцияның кризистік және экстремум нүктелері. Техникалық-технологиялық процестерге байланысты есептердегі максимум және минимум нүктелерін табуға есептер шығару.			
Тақырып 8.2.2. Функцияны туынды арқылы зерттеу және оның графигін салу.			
Тақырып 8.2.3. Кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәндері.			
9 бөлім. Алғашқы функция және интеграл. Анықталмаған интеграл.			
9.1. Алғашқы функция және анықталмаған интеграл.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Алғашқы функция және анықталмаған интеграл. Анықталмаған интегралдың қасиеттері. Таблицалық интегралдар.			
Тақырып 9.1.2. Айнымалыны ауыстыру және бөліктеп интегралдау әдісі.			
9.2. Анықталған интеграл .	+	+	+
Тақырып 9.2.1. Қисық сызықты трапеция және оның ауданы. Анықталған интеграл.			
9.3. Геометриялық және физикалық есептерді шешуде анықталған интегралды қолдану.	+	+	+

Тақырып 9.3.1. Анықталған интегралдың көмегімен жазық фигуралардың аудандарын есептеу.			
Тақырып 9.3.2. Анықталған интегралдың көмегімен айналу денелерінің көлемін есептеу.			
Тақырып 9.3.3. Техника-технологиялық бағыт бойынша геометриялық және физикалық есептерді шығаруда анықталған интегралды қолдану.			
10 бөлім. Математикалық статистика және ықтималдықтар теориясы .			
10.1. Ықтималдық.	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Комбинаторика элементтері және олардың ықтималдықтарды табуға қолданылуы. Ньютон биномы (натурал көрсеткішпен) жуықтап есептеулер үшін қолдану. Орналастырулар, комбинациялар және қайталанулармен және қайталануларсыз ауыстырулар. Комбинаторлық есептерді шешу.			
Тақырып 10.1.2. Оқиғаның ықтималдығы және оның қасиеттері. Шартты ықтималдық. Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелері.			
10.2. Математикалық статистика элементтері.	+	+	+
Тақырып 10.2.1. Бас жиынтық және таңдама. Дискретті және аралық вариациялық қатарлар. Кездейсоқ шаманың сандық сипаттамаларын			

таңдамалар бойынша бағалау.			
Тақырып 10.2.2. Кездейсоқ шамалар. Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамалар. Дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамалары. Дискретті кездейсоқ шамалардың үлестірім түрлері. Математикалық статистика элементтерін қолдана отырып, практикалық есептерді шешу.			
11 бөлім. Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы	+	+	+
11.1. Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Стереометрия аксиомалары және олардың салдарлары. Кеңістіктегі екі түзудің өзара орналасуы.			
Тақырып 11.1.2. Түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы. . Техника-технологиялық бағыт бойынша есептерде кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуын қолдану.			
Тақырып 11.1.3. Екі жазықтықтың өзара орналасуы.			
11.2. Кеңістіктегі бұрыштар.	+	+	+
Тақырып 11.2.1. Кеңістіктегі түзулер арасындағы бұрыш. Перпендикуляр және			

көлбеу. Түзу мен жазықтықтың перпендикулярлығы.			
Тақырып 11.2.2. Түзу мен жазықтық арасындағы бұрыш. Үш перпендикуляр туралы теорема.			
Тақырып 11.2.3. Екі жазықтықтың арасындағы бұрыш. Екі жақты бұрыш. Кеңістіктегі қашықтық.			
Тақырып 11.2.4. Жазықтықтардың перпендикулярлығы. Жазық фигураның жазықтықтағы ортогональ проекциясы және оның ауданы. Техника-технологиялық бағыт бойынша есептерде кеңістіктегі түзу мен жазықтықтың перпендикулярлығын қолдану.			
12 бөлім. Тікбұрышты координаталар жүйесі және кеңістіктегі векторлар.			
12.1. Кеңістіктегі векторлар.	+	+	+
Тақырып 12.1.1. Кеңістіктегі векторлар және оларға қолданылатын амалдар. Коллинеар мен компланар векторлар.			
12.2. Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі.	+	+	+
Тақырып 12.2.1. Кеңістіктегі вектордың координаталары. Координатасымен берілген векторларды қосу және азайту, координатасымен берілген векторды санға көбейту.			

Тақырып 12.2.2. Векторлардың скалярлық көбейтіндісі. Вектордың ұзындығы. Вектордың компланар емес үш векторға жіктелуі. Техника-технологиялық бағыттағы қолданбалы есептерді шешуде координаталар мен векторларды пайдалану.			
Тақырып 12.2.3. Екі нүктенің арақашықтығы. Кесіндіні берілген қатынаста бөлу. Кесіндніңі ортасының координаталары. Техника-технологиялық бағыт бойынша есептерде кеңістіктегі түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы қолдану.			
Тақырып 12.2.3.Сфера теңдеуі. Кеңістіктегі түзудің теңдеуі.			
13 бөлім. Көпжақтар және айналу денелері			
13.1. Көпжақтар.	+	+	+
Тақырып 13.1.1. Көпжақты бұрыш, геометриялық дене туралы түсінік. Көпжақтар туралы ұғымы. Дұрыс көпжақтар . Техникалық-технологиялық процестегі көпжақтар. Дұрыс көпжақтар. Техникалық-технологиялық процесте дұрыс көпжақтарды қолдану.			
13.2. Призма және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 13.2.1.Призма, тікбұрышты параллелепипед және олардың қасиеттері. Куб.			
Тақырып 13.2.2. Призманың бүйір және толық беттерінің ауданы.			

13.3. Пирамида және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 13.3.1. Пирамида және оның элементтері. Қиық пирамида. Египет пирамидалары.			
Тақырып 13.3.2. Пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы. Қиық пирамида бүйір және толық беттерінің ауданы .			
Тақырып 13.3.2.. Техника-технологиялық бейінде көпжақтардың қолданылуы. Техника-технологиялық бейіндегі көпжақтарды пайдаланып қолданбалы есептерді шығару. Көпжақтарды жазықтықпен қию.			
14. Айналу денелері және олардың элементтері.			
14.1. Цилиндр және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 14.1.1. Цилиндр және оның элементтері. Цилиндр бетінің ауданы. Цилиндр мен оның элементтерін техникалық-технологиялық процесте қолдану.			
14.2. Конус және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 14.2.1. Конус және оның элементтері. Конус бетінің ауданы.			
Тақырып 14.2.2. Киық конус және оның элементтері. Қиық конустың бетінің ауданы. Конус және оның элементтерін техникалық-технологиялық процесте қолдану.			
14.3. Сфера, шар және олардың элементтері.	+	+	+
Тақырып 14.3.1. Сфера, шар және олардың			

элементтері. Техникалық - технологиялық процестегі шар мен сфераның элементтері. Сфера бетінің ауданы.			
Тақырып 14.3.2. Сфераға жанама жазықтық. Екі сфераның қиылысуы. Айналу денелерін жазықтықпен қию.			
15 бөлім. Денелердің көлемі.			
15.1. Денелер көлемінің жалпы қасиеттері. Көпжақтардың көлемі.	+	+	+
Тақырып 15.1.1. Дене көлемі. Дене көлемінің жалпы қасиеттері. Призманың көлемі.			
Тақырып 15.1.2. Пирамиданың көлемі. Қиық пирамиданың көлемі.			
15.2. Айналу денелерінің көлемі.	+	+	+
Тақырып 15.2.1. Цилиндр көлемі.			
Тақырып 15.2.2. Конустың көлемі. Қиық конустың көлемі.			
Тақырып 15.2.3. Шар және оның бөліктерінің көлемі.			
Тақырып 15.2.4. Кеңістіктіктегі фигуралардың ұқсастығы. Геометриялық денелердің комбинациясы. Техника-технологиялық бейіндегі қолданбалы есептерді шығару.			

3 тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлімнің атауы	Бөлімшенің атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
		1) График салу және функцияларды зерттеу дағдыларын пысықтау	1) Функция түрлерін және берілу тәсілдерін ажыратады;

Функция, оның қасиеттері және графигі	Функция және қасиеттері	үшін функция ұғымын, түрлерін сипаттау; 2) аналитикалық анықтама және графикалық сурет негізінде функциялардың қасиеттерін көрсету.	2) берілген функциялар үшін түрлендірулерді орындайды; 3) функцияның қасиеттерін сипаттайды; 4) берілген функцияның анықталу және мәндер облысын табады.
	Функция түрлері	1) f(G(x) күрделі функциясын таба білу; 2) өзара кері функциялардың графиктерін салыстыру.	1) Функциялардың композициясын құрайды; 2) кері функцияны табу ретін түсіндіреді; 3) техникалық-технологиялық есептерде модельдеуге функциялар мен графиктердің қасиеттерін қолданады.
Тригонометриялық функциялар	Тригонометриялық функциялар және олардың графигі	1) Тригонометриялық функцияларды түсіндіру; 2) тригонометриялық функциялардың графиктері бойынша қасиеттерді оқу.	1) Тригонометриялық функцияларды анықтайды; 2) тригонометриялық функциялардың қасиеттерін түсіндіреді; 3) графиктер салады және график бойынша тригонометриялық функциялардың қасиеттерін сипаттайды; 4) тригонометриялық функциялары бар графиктерін түрлендіруді орындайды.
	Кері тригонометриялық функциялар	1) Кері тригонометриялық функцияларды түсіндіру; 2) кері тригонометриялық функциялардың графиктері бойынша қасиеттерді оқу.	1) Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс мәндерін анықтайды; 2) кері тригонометриялық функциялардың қасиеттерін түсіндіреді. 3) графиктерді құрастырады және график бойынша кері тригонометриялық функциялардың қасиеттерін сипаттайды.
			1) Тригонометриялық теңдеулерді шешуге арналған формулаларды атайды;

	Тригонометриялық теңдеулер мен жүйелер	1) Тригонометриялық теңдеулерді шешу; 2) тригонометриялық жүйелерді шешу.	2) тригонометриялық теңдеулердің түрлерін атайды; 3) тригонометриялық теңдеулер мен жүйелердің шешу әдістерін ажыратады
	Тригонометриялық теңсіздіктер мен жүйелер	1) Қарапайым тригонометриялық теңсіздіктерді және теңсіздіктер жүйесін шешу.	1) Тригонометриялық теңсіздіктерді шешудің формулаларын атайды; 2) тригонометриялық теңсіздіктерді шешу әдістерін ажыратады 3) тригонометриялық теңсіздіктердің шешімін түсіндіреді; 6) координаталық жазықтықта қарапайым тригонометриялық теңсіздіктер мен олардың жүйелерінің шешімдерін бейнелейді.
Дәреже мен түбірлер Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер.	Дәрежелік функция	1) Алгебралық өрнектерді түрлендіру.	1) n дәрежесінің түбірін және n дәрежесінің арифметикалық түбірін анықтауда сәйкестікті белгілейді; 2) иррационал және алгебралық өрнектерді түрлендіру үшін n дәрежелі және рационал көрсеткішті түбірдің қасиеттерін қолданады.
	Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі.	1) Дәрежелік функцияның графигін құру	1) График құру дағдыларын пысықтау үшін дәрежелік функцияның қасиеттерін пайдаланады; 2) берілген график бойынша дәрежелік функцияның қасиеттерін зерттейді.
	Иррационал теңдеулер мен жүйелер	1) Иррационал теңдеулер мен теңдеулер жүйесін шешу алгоритмін игеру.	1) Иррационал теңдеу анықтамасының мазмұнын түсіндіреді және иррационал теңдеудің анықталу облысын табады; 2) иррационал теңдеулерді теңдеудің екі жағын n-ші дәрежеге шығару әдісімен шешеді;

			3) иррационал теңдеулерді айнымалыны ауыстыру әдісімен шешеді; 4) иррационалды жүйелерді шешеді.
	Иррационалд теңсіздіктер мен жүйелер	1) Иррационалд теңсіздіктер мен теңсіздіктер жүйелерін шешу алгоритмін игеру.	1) Иррационал теңсіздіктердің анықталу облысын табады; 2) иррационал теңсіздіктерді теңсіздіктің екі жағын n-ші дәрежеге шығару әдісімен шешеді; 3) иррационал теңсіздіктерді айнымалыны ауыстыру әдісі арқылы шешеді; 4) иррационал теңсіздіктер жүйесін шешеді.
Көрсеткіштік және логарифмдік функция	Көрсеткіштік функция	1) График бойынша көрсеткіштік функцияның қасиеттерін сипаттау.	1) Көрсеткіштік функциясының анықтамасын түсіндіреді және оның графигін салады; 2) негізге байланысты көрсеткіштік функцияның қасиеттерін қолданады; 3) көрсеткіштік функцияларының графиктерін салады.
	Логарифмдік функция	1) Логарифмі бар өрнектердің мәндерін есептеу. 2) негізге байланысты логарифмдік функцияның қасиеттерін график бойынша сипаттау.	1) Санның логарифмін, ондық және натурал логарифмнің мәндерін анықтайды; 2) логарифмдік өрнектерді түрлендіру үшін логарифмдердің қасиеттерін қолданады. 3) логарифмдік функцияның анықтамасын түсіндіреді және оның қасиеттерін сипаттайды; 4) логарифмдік функцияның графигін салады.
			1) Көрсеткіштік теңдеуді шешу алгоритмін қолданады;

Көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер	Көрсеткіштік теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер	1) Көрсеткіштік теңдеулер, теңсіздіктер мен жүйелерді шешу.	2) көрсеткіштік теңдеулерді, теңсіздіктерді шешуде негізге байланысты көрсеткіштік функцияның қасиеттерін қолданады; 3)көрсеткіштік теңдеулер мен жүйелерді шешеді; 4) көрсеткіштік теңсіздіктер мен жүйелерді шешеді.
	Логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер	1) Логарифмдік теңдеулерді, теңсіздіктер және жүйелерді шешу	1) Логарифмдік теңдеуді шешу алгоритмін қолданады; 2) логарифмдік теңдеулерді, теңсіздіктерді шешуде негізге байланысты логарифмдік функцияның қасиеттерін қолданады; 3) логарифмдік теңдеулер мен жүйелерді шешу жолдарын түсіндіреді; 4) логарифмдік теңсіздіктер мен жүйелерді шешеді.
Функция шегі және шексіздік	Функцияның шегі	1) Нүктедегі және аралықтағы функцияның шегін анықтау	1) Функцияның шегін нүктеде, шексіздікте есептейді; 2) есептерді шешуде шектердің қасиеттерін қолдана алады
	Функцияның үзіліссіздігі және сан тізбегінің шегі	1) Функция графигінің асимптоталарын салу	1) Функцияның шексіздік қасиеттерін қолданады; 2) сан тізбегінің шегін есептейді
	Туынды	1) Функциялардың туындыларын есептеу; 2) туындының геометриялық және физикалық мағынасын игеру;	1) Анықтама бойынша функцияның туындысын табады; 2) функцияларды дифференциалдау ережелерін қолданады; 3) функция туындысының физикалық және геометриялық мағынасын ашады; 4) қозғалыс жылдамдығы мен үдеуін есептейді.

Туынды және оның қолданылуы		3) күрделі функциялардың туындыларын табу	5) күрделі функцияны анықтайды және құрастырады; 6) күрделі функциялардың туындысын есептеу ережесін қолданады
	Туындыны қолдану	1) Функцияларды монотондылыққа зерттеу; 1) есептердің математикалық модельдерін жасау; 2) кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәнін анықтау; 4) туындының механикалық мағынасын ашу.	1) Алгоритм бойынша функцияның графигіне қатысты теңдеу құрайды; 2) функцияның өсуі (кемуі) қажетті және жеткілікті шартын интервалда қолданады; 3) туынды көмегімен функцияның қасиеттерін талдайды және оның графигін салады; 4) функцияның ең үлкен және ең кіші мәндерін табады.
Алғашқы функция және интеграл	Алғашқы функция және анықталмаған интеграл.	1) Алғашқы функция және анықталмаған интегралды табу	1) Алғашқы функция және анықталмаған интеграл ұғымының мазмұнын ашады; 2) анықталмаған интегралдарды табу формулаларын қолданады; 3) есептерді шешуде анықталмаған интегралдар кестесін пайдаланады.
	Анықталған интеграл.	1) Анықталған интегралды есептеу; 2) интегралдың физикалық мағынасын түсіндіру.	1) Қисық трапецияның ауданын табу үшін Ньютон-Лейбниц формуласын қолданады; 2) берілген сызықтармен шектелген жазық фигураның ауданын есептейді.
	Ықтималдық	1) Комбинаторлық есептерді ықтимал нұсқаларды жүйелі түрде таңдау және көбейту ережесін қолдану арқылы шешу; 2) ықтималдықтар теориясының негіздерін, ықтималдықтарды қосу және көбейту теоремаларын түсіндіру;	1) Ньютон биномын (натурал көрсеткішпен) есептеу үшін қолданады; 2) ықтималдық қасиеттерін қолдану арқылы кездейсоқ оқиғалардың ықтималдығын есептейді; 3) ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелерін түсіндіреді;

		3) ықтималдық әдістерін қолдана отырып, практикалық есептерді түсіндіру.	4) ықтималдық әдістерін қолдана отырып, практикалық есептерді шығарады.
Математикалық статистика және ықтималдықтар теориясы	Математикалық статистика элементтері	1) Дискретті кездейсоқ шаманың дисперсияның және математикалық күтілім арасындағы байланысты, орташа квадраттық ауытқуды түсіндіру; 2) кездейсоқ шамаларды таңдама түрде сипаттау.	1) Дискретті кездейсоқ шама, дисперсия, математикалық күтілім және орташа квадраттық (стандартты) ауытқу арасындағы байланысты түсіндіреді, кездейсоқ шамаларды таңдама мәліметтері бойынша сипаттайды; 2) дискретті кездейсоқ шаманы математикалық күтілімін есептейді; 3) дискретті кездейсоқ шаманың дисперсиясын және орташа квадраттық (стандартты) ауытқуын есептейді; 4) кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамаларын таңдама мәліметтері бойынша бағалайды.
	Кездейсоқ шамалар	1) Дискретті, үздіксіз кездейсоқ шамалары ұғымдарын түсіндіру; 2) дискретті кездейсоқ шаманы қолдана отырып есептерді шығару; 3) практикалық есептерді шығару үшін математикалық статистика элементтерін қолдану алгоритмін табу.	1) Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамаларды салыстырады; 2) кейбір дискретті кездейсоқ шамалардың таралу заңының кестесін жасайды; 3) математикалық статистика элементтерін қолдана отырып, практикалық есептерді шешеді.
	Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы	1) Стереометрия аксиомалары және олардың салдарларын түсіндіру; 2) кеңістіктегі түзулердің, жазықтықтардың, түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуын бейнелеу.	1) Стереометрия аксиомаларының мазмұнын, олардың салдарларын түсіндіреді; 2) есептерді шешу кезінде кеңістіктегі параллель және қиылысатын түзулердің қасиеттері туралы білімді қолданады; 3) түзулердің параллельдік және перпендикулярлық белгілерін, қасиеттерін

			түсіндіреді, оларды есептерді шешуде қолданады.
Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы	Кеңістіктегі бұрыштар	1) Кеңістіктегі екі түзу арасындағы бұрыш, түзу мен жазықтық арасындағы бұрыш ұғымын игеру; 2) үш перпендикуляр туралы теоремасын түсіндіру.	1) Кеңістіктегі перпендикулярдың, көлбеу және көлбеу проекцияның мағынасын ашады; 2) түзу мен жазықтықтың параллельдік және перпендикулярлық белгілерін, қасиеттерін түсіндіреді; 3) есептерді шешу кезінде жазықтықтардың параллельдік және перпендикулярлық белгілерін қолданады; 4) кеңістіктегі екі түзудің арасындағы бұрышты анықтайды; 5) түзу мен жазықтық арасындағы бұрышты, жазықтықтар арасындағы бұрышты бейнелейді; 6) есептерді шешуде үш перпендикуляр туралы теореманы қолданады.
Тікбұрышты координаталар жүйесі және кеңістіктегі векторлар	Кеңістіктегі векторлар	1) Вектордың анықтамасын және кеңістіктегі векторлармен амалдарды меңгеру; 2) екі нүкте арасындағы қашықтықты, кесіндінің ортасын есептеуді орындау.	1) Жазықтықта және кеңістікте векторды бейнелейді, оны сипаттайды; 2) вектордың координаталары мен ұзындығын табады; 3) векторларды қосу мен азайтуды, векторды санға көбейтуді орындайды; 4) векторлардың скалярлық көбейтіндісін табады; 5) екі нүкте арасындағы қашықтықты анықтайды; 6) кеңістіктегі сегменттің ортаңғы координаттарын табады.
		1) Векторлардың коллинеарлық және компланарлық шарттарын меңгеру;	1) Кеңістіктегі векторлардың коллинеарлығы мен компланарлығын анықтайды;

	Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі	2) векторды үш компланарлы емес вектор бойынша жіктеу; 3) сфера теңдеуін құрастыру; 4) қолданбалы есептерді шешуде координаталар мен векторларды пайдалану.	2) есептерді шешу кезінде векторлардың коллинеарлығы мен компланарлығы шартын қолданады; 3) сфера теңдеуіне есептерді шешеді.
Көпжақтар және айналу денелері	Көпжақтар	1) Көпжақтар, дұрыс көпжақтар, призма, параллелепипед, куб, пирамида, қиық пирамида ұғымын игеру; 2) көпжақтар элементтерін табу, көпжақтар қималарын құру есептерін шығару.	1) Көпжақтар және олардың элементтері туралы түсінік береді; 2) көпжақтар қасиеттерін түрлері бойынша түсіндіреді; 3) көпжақтарды бейнелейді; 4) дұрыс көпжақтардың түрлерін анықтайды; 5) көпжақтар элементтерін табу есептерін шығарады;
	Призма және оның элементтері	1) Призма мен оның элементтерінің анықтамасын меңгеру; 2) призманың толық бетінің бүйір бетінің аудандарын есептеу.	1) Есептерді шығару кезінде призманың бүйір және толық бетінің ауданының формулаларын қолданады.
	Пирамида және оның элементтері	1) Пирамида, қиық пирамида және олардың элементтерінің анықтамасын меңгеру; 2) пирамида, қиық пирамиданың бүйір беті мен толық бетінің аудандарын есептеу.	1) Есептерді шешу кезінде пирамиданың және қиық пирамиданың бүйір және толық бетінің ауданы формулаларын қолданады.
	Цилиндр және оның элементтері	1) Айналу денесінің түрлерін анықтау (цилиндр); 2) цилиндр элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шешу; 3) есептерді шығаруда цилиндрдің қасиеттерін және оның элементтерін пайдалану.	1) Цилиндр және оның элементтерін анықтайды; 2) сызбалар мен модельдерде цилиндрді таниды; 3) цилиндрді жазықтықта бейнелейді; 4) цилиндрдің жазықтықпен қималарын бейнелейді; 5) цилиндр элементтерін элементтері және бетінің ауданын табуға есептер шығарады.

Айналу денелері және оның элементтері	Конус және оның элементтері.	1) Айналу денесінің түрлерін анықтау (конус, қиық конус); 2) конус, қиық конустың элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шығару; 3) есептерді шығару кезінде конус, қиық конустың қасиеттерін және оның элементтерін пайдалану.	1) Конус, қиық конус және олардың элементтерін анықтайды; 2) сызбалар мен модельдерде конусты, қиық конусты таниды; 3) жазықтықта конусты, қиық конусты бейнелейді; 4) конустың көлденең қимасы, конустың жазықтықпен қимасын бейнелейді; 5) конустың, қиық конустың элементтері және бетінің ауданын табуға есептер шығарады.
	Сфера, шар және оның элементтері	1) Айналу денесінің түрлерін (сфера, шар және олардың элементтері) анықтау; 2) сфера, шар элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шығарады; 3) есептерді шығару кезінде сфера, шар және олардың элементтерінің қасиеттерін пайдаланады.	1) Сфера, шар және олардың элементтерін анықтайды; 2) сызбалар мен модельдерде сфераны, шарды таниды; 3) сфераны, шарды жазықтықта бейнелейді; 4) сфераның, шардың жазықтықтағы қималарын бейнелейді; 5) сфера, шар элементтері және бетінің ауданын табуға есептер шығарады.
Дене көлемі	Денелер көлемінің жалпы қасиеттері. Көпжақтардың көлемі	1) Призма, пирамида және қиық пирамиданың көлемін анықтауды игеру.	1) Призма, пирамида және қиық пирамиданың көлемін табу формуласын қолданады.
	Айналу денелерінің көлемі	1) Цилиндр, конус, қиық конус, шардың көлемін анықтауды игеру.	1) Цилиндр, конус, қиық конус, шардың көлемін табу формуласын қолданады; 2) айналу денелерінің көлемін есептеу үшін есептер шығарады

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
40-қосымша

Техника-технологиялық бағыттың "Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. Оқу пәнін оқытудың мақсаты "Информатика " – білім алушылардың техника-технологиялық бағытта кәсіби салада заманауи ақпараттық технологиялар мен бағдарламаларды пайдалану дағдыларын қалыптастыру.

3. Оқу пәнін жүзеге асыру келесі міндеттерді қамтиды:

1) білім алушыларда ақпараттық процестердің қоғамдағы рөлі, салада ақпараттық технологияларды қолданудың техникалық мүмкіндіктері мен перспективалары туралы түсінік қалыптастыру;

2) білім алушыларға компьютердің негізгі принциптері туралы түсінік беру;

3) білім алушылардың технологиялық ойлауын қалыптастыру, шығармашылық қабілеттерін, есте сақтау, кеңістіктік қиялдау, қиялдау, қол моторикасын дамыту, білім алушылардың көзін жетілдіру.

4) талдау, абстракциялау, модельдеу және бағдарламалау арқылы білім алушыларды әртүрлі есептерді шығаруға үйрету;

5) білім алушылардың логикалық, алгоритмдік, сондай-ақ есептеуіш ойлауын дамыту, оның ішінде жалпылау және ұқсастық, есепті құрамдас бөліктерге бөлу және ортақ заңдылықтарды бөліп көрсету, тапсырмаларды шешудің тиімді және ұтымды жолдарын табу;

6) білім алушылар арасында ақпараттық мәдениетті қалыптастыру – жалпы қабылданған ережелерді сақтауға және жеке адамның және бүкіл қазақстандық қоғамның мүдделері үшін әрекет етуге;

7) пән аясында білім алушылардың академиялық тілді меңгеруіне және терминологиялық сөздік қорын байытуына ықпал ету;

8) білім алушыларда есептеу платформасы негізінде басқарылатын электрондық құрылғыларды әзірлеу, құрастыру және бағдарламалау принциптерімен және әдістерімен таныстыру;

9) заманауи бағдарламалау ортасында бағдарламалау дағдыларын дамыту;

10) практикалық қолдану арқылы білімді тереңдету, оқуға деген ынтасын арттыру;

11) ғылыми-техникалық әзірлемелерге қызығушылықты дамыту;

12) білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту.

4. Оқу пәнінің мазмұны 7 бөлімнен тұрады:

1) денсаулық және қауіпсіздік;

2) аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету;

3) мәліметтерді ұсыну;

4) ақпараттық процестер мен жүйелер;

5) ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру;

6) қосымшаларды әзірлеу;

7) компьютерлік желілер және ақпараттық қауіпсіздік.

1 бөлім. "Денсаулық және қауіпсіздік" келесі тақырыптарлы қамтиды: Жұмыс орнының эргономикасы. Компьютерді пайдаланудың кемшіліктері Вирусқа қарсы қауіпсіздік. Интернеттегі қауіпсіздік және желідегі этикет.

2 бөлім. "Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету" келесі тақырыптарды қамтиды: Аппараттық қамтамасыз ету, мобильді құрылғылардың сипаты және сипаттамалары; Бағдарламалық қамтамасыз ету, виртуалды машиналар; Техника-технологиялық бағытта виртуалды машиналарды пайдалану мүмкіндігі; Техника-технологиялық бағыттағы бағдарламалық қамтамасыз ету мысалдары.

3 бөлім. "Деректерді көрсету" келесі тақырыптарды қамтиды: Сандық санау жүйелері; Сандарды бір санау жүйесінен екіншісіне түрлендіру; Логикалық амалдар мен өрнектер; Ақиқат кестесі және оны құру; Компьютерлік логика және логикалық схемалар элементтері; Ақпаратты кодтау.

4 бөлім. "Ақпараттық процестер мен жүйелер" келесі тақырыптарды қамтиды: Bigdata (bigdata) (үлкен деректер); Мәліметтер қорының негізгі түсініктері, реляциялық мәліметтер базасы, мәліметтер қорындағы бастапқы кілт; SQL деректер қорын әзірлеу: деректер типтері, бір кестелік және көп кестелік деректер қорлары; Формалар, есептер; Құрылымдық сұраныстар: конструкторлық режимде таңдаулы сұраныстарды құру, SQL, веб-беттерде мәліметтер қорымен байланыс; Техника-технологиялық бағытта деректер қорын құру және пайдалану мысалдары; Ақпараттық технологияның дамуындағы заманауи процестер, машиналық оқыту принциптері, нейрондық желілер; Жасанды интеллект, жасанды интеллект ауқымы; Техника-технологиялық бағытта жасанды интеллект қолдану мүмкіндіктері; Блокчейн технологиясы (блокчейн); Бұлтты технологиялар, мақсаты, классификациясы; Бұлтты технологиялар қызметтері, техника-технологиялық бағытта бұлтты технологияларды қолдану салалары; заттар интернеті, жұмыс принциптері, даму перспективалары; Қазақстандағы цифрландыру процесінің заманауи үрдістері, Қазақстанның техника-технологиялық бағытын цифрландыру; Электрондық цифрлық қолтаңба және сертификат, мақсаты, қолдану

алгоритмі; электрондық үкімет порталы, электрондық үкімет порталында техникалық-технологиялық салада көрсетілетін қызмет түрлері; цифрлық сауаттылық. Ақпаратты құқықтық қорғау.

5 бөлім. "Ақпараттық объектілерді құру және түрлендір" келесі тақырыптарды қамтиды: Виртуалды және толықтырылған шындық, виртуалды шындықтағы адам; VR және AR технологияларын техника-технологиялық салада қолдану; 3D панораманы құру және (виртуалды саяхат); Техника -технологиялық бағыттағы 3D панорама; HTML құжаты , сайттың негізгі беті; Веб-сайт беттерін жобалау үшін каскадтық стиль кестелерін (CSS) пайдалану; Сайтты толтыру (контент), веб-беттегі мультимедиялық; техника-технологиялық салаға арналған шаблондар мен веб-сайт дизайны; Веб-сайтты жариялау және жылжыту.

6 бөлім. "Қосымшаларды әзірлеу" келесі тақырыптарды қамтиды: Қолдану функциялары мен процедуралары; Файлдармен, сызықтармен жұмыс істеу; сұрыптау әдістері; Графиктер бойынша іздеу алгоритмдерін; Мобильді қосымшалар; Мобильді қосымша интерфейсі, мобильді қосымша интерфейсіне қойылатын талаптар; Мобильді қосымшаларды құрастырушылар және мобильді қосымшаларды әзірлеу ортасы; Техника-технологиялық салада қолданылатын қосымшаларды әзірлеу; смарт үй, смарт үй құрылғыларын басқару бағдарламаларын әзірлеу; IT іске қосу. Техника-технологиялық стартапты қалай іске қосу керек; платформа Crowdfunding (краудфандинг), платформалар принципі; жобаны жылжыту және маркетинг.

7 бөлім. "Компьютерлік желілер және ақпараттық қауіпсіздік" келесі тақырыптарды қамтиды: Компьютерлік желілерді ұйымдастыру, желі компоненттері; IP мекенжайы, DNS, жеке виртуалды желілер; Ақпараттық қауіпсіздік, желіде жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік шаралары - парольдер, тіркелгілер, аутентификация, биометриялық аутентификация.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Барлығы	Сағат саны	
		Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім Денсаулық және қауіпсіздік.			
1.1. Эргономика және қауіпсіздік.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Жұмыс орнының эргономикасы. Компьютерді пайдаланудың жағымсыз жақтары.			
Тақырып 1.1.2. Вирусқа қарсы қауіпсіздік. Интернеттегі қауіпсіздік және желідегі этикет.			
2 бөлім Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету.			
2.1. Аппараттық құрал.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Аппараттық құрал.			
Тақырып 2.1.2 Мобильді құрылғылардың сипаты және сипаттамалары.			
2.2. Бағдарламалық қамтамасыз ету.			
Тақырып 2.1.3. Бағдарламалық қамтамасыз ету.			
Тақырып 2.1.4. Виртуалды машиналар.			
Тақырып 2.1.5. Техника-технологиялық бағытта виртуалды машиналарды қолдану мүмкіндіктері.			
Тақырып 2.1.6. Техника-технологиялық бағыттағы бағдарламалық қамтамасыз ету мысалдары.			
3 бөлім. Мәліметтерді ұсыну.			
3.1. Санау жүйелері.	+	+	+

Тақырып 3.1.1. Сандық санау жүйелері.			
Тақырып 3.1.2. Сандарды бір санау жүйесінен екінші санау жүйесіне ауыстыру.			
3.2. Компьютердің логикалық негіздері.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Логикалық амалдар мен өрнектер.			
Тақырып 3.2.2. Ақиқат кестесі және оны құру.			
Тақырып 3.2.3. Компьютерлік логиканың элементтері және логикалық схемалар.			
Тақырып 3.2.4. Ақпаратты кодтау.			
4 .өлім. Ақпараттық процестер мен жүйелер.			
4.1. Мәліметтер базасы.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Үлкен деректер (үлкен деректер).			
Тақырып 4.1.2. Мәліметтер қорының негізгі түсініктері. Реляциялық мәліметтер базасы. Мәліметтер қорындағы негізгі кілт.			
Тақырып 4.1.3. SQL деректер қорын әзірлеу: деректер типтері, бір кестелік және көп кестелік мәліметтер базасы.			
Тақырып 4.1.4. Пішіндер. Есептер.			
Тақырыпы 4.1.5. Құрылымдық сұраныстар : конструкторлық режимде таңдаулы сұраныстарды құру, SQL, веб-беттерде мәліметтер қорымен байланыс.			
Тақырып 4.1.6. Техника-технологиялық			

бағытта деректер қорын құру және пайдалану мысалдары.			
4.2. Ақпараттық процестер.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Ақпараттық технологияның дамуындағы қазіргі заманғы процестер. Машиналық оқытудың принциптері. Нейрондық желілер.			
Тақырып 4.2.2. Жасанды интеллект. Жасанды интеллектіні қолдану саласы.			
Тақырып 4.2.3. Техника-технологиялық бағытта жасанды интеллектті қолдану мүмкіндіктері.			
Тақырып 4.2.4. Блокчейн технологиясы (блокчейн).			
Тақырыпы 4.2.5. Бұлтты технологиялар. Кездесу. Классификация.			
Тақырып 4.2.6. Бұлтты технология қызметтері. Техника-технологиялық бағытта бұлтты технологияларды қолдану салалары.			
Тақырып 4.2.7. Заттардың интернеті. Жұмыс принциптері, даму перспективалары.			
4.3. Қазақстандағы цифрландыру.	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Қазақстандағы цифрландыру процесінің заманауи тенденциялары. Қазақстанның техника-технологиялық бағытын цифрландыру.			
Тақырып 4.3.2. Электрондық цифрлық қолтаңба және сертификат. Мақсаты, қолдану алгоритмі.			

Тақырып 4.3.3. электрондық үкімет порталы. Электрондық үкімет порталында техника-технологиялық салада көрсетілетін қызмет түрлері.			
Тақырып 4.3.4. цифрлық сауаттылық. Ақпаратты құқықтық қорғау.			
5 бөлім. Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру.			
5.1. 3D модельдеу.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Виртуалды және толықтырылған шындық. Виртуалды шындықтағы адам.			
Тақырып 5.1.2. VR және AR технологияларын техника-технологиялық салада қолдану.			
Тақырып 5.1.3. 3D панорама жасау және (виртуалды саяхат).			
Тақырып 5.1.4. Техника-технологиялық бағыттағы 3D панорама.			
5.2. веб-дизайн.	+	+	+
Тақырып 5.2.1. HTML құжаты. Сайттың басты беті.			
Тақырып 5.2.2. Веб-сайт беттерін стильдеу үшін каскадтық стиль кестелерін (CSS) пайдалану.			
Тақырып 5.2.3. Сайтты толтыру (мазмұн). Веб-беттегі мультимедиа.			
Тақырып 5.2.4. Техника-технологиялық салаға арналған веб-сайт үлгілері мен дизайны.			
Тақырып 5.2.5. Веб-сайтты жариялау және жылжыту.			
6 бөлім. Қосымшаларды әзірлеу.			

6.1. Алгоритмдеу және бағдарламалау.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Қолдану функциялары мен процедуралары.			
Тақырып 6.1.2. Файлдармен жұмыс. Жолдар.			
Тақырып 6.1.3. Сұрыптау әдістері.			
Тақырып 6.1.4. Графикалық іздеу алгоритмдері.			
6.2. Мобильді қосымшалар.	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Мобильді қрсымшалар.			
Тақырып 6.2.2. Мобильді қосымша интерфейсі. Мобильді қосымшалардың интерфейсіне қойылатын талаптар.			
Тақырып 6.2.3. Мобильді осымшаларды құрастырушылар және мобильді қосымшаларды әзірлеу ортасы.			
Тақырып 6.2.4. Техника-технологиялық салада қолданылатын қосымшаларды әзірлеу.			
Тақырып 6.2.5. Ақылды үй, смарт үй құрылғыларын басқару бағдарламаларын әзірлеу.			
6.3. IT іске қосу.	+	+	+
Тақырып 6.3.1. IT іске қосу. Техника-технологиялық стартапты қалай іске қосу керек.			
Тақырып 6.3.2. Краудфандинг платформасы (краудфандинг). Платформалардың принципі.			

Тақырып 6.3.3. Жобаны жылжыту және маркетинг.			
7 бөлім. Компьютерлік желілер және ақпараттық қауіпсіздік.			
7.1 Желі құрамдастары және қауіпсіздік.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Компьютерлік желілерді ұйымдастыру. Желі компоненттері.			
Тақырып 7.1.2. IP мекенжайы, DNS, жеке виртуалды желілер.			
Тақырып 7.1.3. Ақпараттық қауіпсіздік. Желінің қауіпсіздік шаралары – парольдер, тіркелгілер, аутентификация, биометриялық аутентификация.			

3 тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Денсаулық және қауіпсіздік	Эргономика және қауіпсіздік	1) Әртүрлі электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсерінен қорғау әдістерін қолдану; 2) желіде пайдаланушының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтау; 3) компьютерді қорғау үшін антивирустық бағдарламалық құралды пайдалану.	1) Әртүрлі электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсерінен қорғау әдістерін тиімді пайдаланады; 2) қауіпсіз желіні қамтамасыз ету үшін негізгі ережелерді қолданады; 3) компьютеріңізді зиянды бағдарламалардан қорғау үшін антивирустық бағдарламалық құралды пайдаланады.
	Аппараттық құрал	1) Орталық өңдеу блогының құрамдас бөліктерінің функциялары мен жұмыс принципін білу; 2)мобильді құрылғылардың негізгі	1) Процессордың жеке бөліктері ретінде функцияларды (басқару блогы), ALC (арифметикалық логикалық блок) және жады регистрін сипаттайды;

Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету		компоненттерінің сипаттамаларын түсіндіру.	2) мобильді құрылғылардың (планшет, телефондар) негізгі құрамдас бөліктерінің сипаттамаларын салыстырады.
	Бағдарламалық қамтамасыз ету	1) Виртуалды жадтың қолданылуын түсіндіру; 2) нақты мақсаттар үшін бағдарламалық қамтамасыз етуді таңдауды негіздеу.	1) Виртуалды машиналар қалай жұмыс істейтінін сипаттайды; 2) техника-технологиялық бағыттағы бағдарламалық қамтамасыз ету мысалдарын келтіреді.
Мәліметтерді ұсыну	Санау жүйесі	1) Сандарды бір санау жүйесінен екінші санау жүйесіне ауыстыру.	1) Бүтін сандарды ондық жүйеден екілік, сегіздік, он алтылық және керісінше түрлендіреді.
	Компьютердің логикалық негіздері	1) Компьютерлік логикалық схемаларда қолданылатын ЖӘНЕ, НЕМЕСЕ, КЕРІ негізгі элементтерін түсіну; 2) ақиқат кестелерін құруды білу; 3) логикалық схемалар мен өрнектерді құрады; 4) ақпаратқа код беру және қайта код беру.	1) Логикалық амалдарды (дизъюнкция, конъюнкция, инверсия) қолданады; 2) берілген логикалық өрнек үшін ақиқат кестелерін құрады; 3) логикалық өрнектерді логикалық схемаларға және керісінше түрлендіреді; 4) Юникод (уникод) және ASCII (ask(i)u) кодтау кестелерін салыстырады.
	Мәліметтер қоры	1) Мәліметтер қорының негізгі ұғымдарын сипаттау; 2) бір кестелік мәліметтер қорын жасау; 3) көп кестелі мәліметтер қорын жасау; 4) деректер түрлерін жүйелеу; 5) мәліметтер базасында есептерді, нысандарды, сұраныстарды жасау.	1) "Реляциялық деректер қоры" түсінігін түсіндіреді; 2) өріс, жазба, көрсеткіш анықтамаларын тұжырымдайды 3) көп кестелі мәліметтер қорын жасайды; 4) конструкторды пайдаланып үлгі сұрауды жасайды. 5) Bigdata (bigdata) пайдаланудың оң және теріс аспектілерін бағалайды.
			1) Машиналық оқыту принциптерін, нейрондық желілерді (

Ақпараттық процестер мен жүйелер	Ақпараттық процестер	1) Техника-технологиялық салада жасанды интеллект саласында машиналық оқыту және блокчейн технологиясының қолданылуы мен жұмыс істеу принципін түсіндіру ; 2) техника-технологиялық бағытта бұлтты технологияларды қолдану.	нейрондар мен синапстарды) түсіндіреді; 2) техника-технологиялық салада жасанды интеллектті пайдалану мүмкіндіктерін сипаттайды; 3) жасанды интеллект әзірлеуде "Мұғаліммен бірге оқу" әдісін қолдану салаларын сипаттайды; 4) техника-технологиялық салада бұлтты технологияларды пайдалану мүмкіндіктерін сипаттайды; 5) жалпыға қолжетімді қолданыстағы файлдарды (мәтіндік құжаттарды, күнтізбелерді, презентацияларды, электрондық кестелерді) пайдалануға, оларды қашықтан және бірлесіп өңдейді; 6) "Заттардың интернеті" жұмыс істеу принциптерін сипаттайды; 7) "Заттар интернетінің" даму болашағын болжайды.
	Қазақстандағы цифрландыру	1) электрондық үкімет порталының функцияларын пайдалана отырып, Қазақстандағы цифрландырудың ағымдағы үрдістерін түсіндіру; 2) техника-технологиялық салада көрсетілетін қызметтерді пайдалану.	1) Қазақстандағы цифрландыру үдерісіндегі ағымдағы үрдістерді талдайды; 2) электрондық үкімет порталының техника-технологиялық саласында көрсетілетін қызмет түрлерін пайдаланады; 3) ақпаратты және зияткерлік меншікті қорғау қажеттілігін негіздейді (Қазақстан Республикасының заңдары).

Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру	3D модельдеу	1) Бірінші адамның көрінісі бар 3D панораманы (виртуалды тур) жасау.	1) Виртуалды толықтырылған шындықтың адамның психикалық және физикалық денсаулығына әсерін түсіндіреді; 2) техника-технологиялық салада VR және AR технологияларын қолдану мүмкіндіктерін түсіндіреді; 3) 3D панораманы - виртуалды тур. Жасайды.
	Веб-бағдарламалау	1) HTML тегтері арқылы веб-сайтты әзірлеу; 2) веб-беттерді әзірлеу кезінде CSS қолданады; 3) веб-парақшаға мультимедианы ендіру (аудио және бейне); 4) жоба нәтижелерін жариялау және тарату үшін файлдарды пайдалану; 5) веб-сайтты жылжыту әдістерін сипаттау.	1) HTML және CSS тегтерін пайдалана отырып, техника-технологиялық салаға арналған веб-сайтты жасайды.
Қосымшаларды әзірлеу	Алгоритмдеу және бағдарламалау	1) Программалық кодты, функцияларды және процедураларды пайдаланып есепті шешу алгоритмін құру;	1) Функциялар мен процедураларды пайдаланып программалау тілінде код жазады; 2) практикалық есептерді шешу үшін сұрыптау алгоритмдерін жүзеге асырады.
	Мобильді қосымшалар	1) "Ақылды үй" жобасының сұрыптау алгоритмін құру; 2) қосымшаларды құрастырушы компоненттерін пайдалана отырып, мобильді қосымша интерфейсін жасау.	1) Конструкторда ыңғайлы мобильді қосымша интерфейсін жасайды; 2) смарт үй сенсорларынан деректерді беруді ұйымдастырады; 3) смарт үй құрылғысы басқару бағдарламасы дамытады; 3) техника-технологиялық салада қолданылатын қосымшаны әзірлейді.

	Startup	1) Startup тұжырымдамасын және краудфандинг платформасының қалай жұмыс істейтінін сипаттау.	1) Startup тұжырымдамасын сипаттайды; 2) краудфандинг алаңдарының жұмыс істеу принциптерін түсіндіреді; 3) техника--технологиялық сала үшін стартапты қалай алға жылжыту керектігін көрсетеді.
Компьютерлік желілер және ақпараттық қауіпсіздік	Желі құрамдастары және қауіпсіздік	1) Желілік компоненттердің жұмысын сипаттау (желі түйіндері, маршрутизаторлар, коммутаторлар); 2) IP мекенжайларының тіркелуін және қызметтерін, көрсетуді түсіндіру; пайдаланушы ақпаратына қатысты ақпараттық қауіпсіздік шараларын қолдану; 3) пайдаланушы деректерінің әртүрлі қауіпсіздік шараларын қолдану: парольдер, тіркелгілер, аутентификация, биометриялық аутентификация .	1) IP (і-рі) тіркеуі мен қызметтерін және мекенжайды ұсынуды түсіндіреді; 2) "ақпараттық қауіпсіздік", " құпиялылық", "тұтастық" және "қолжетімділік" терминдерінің мағынасын, сондай-ақ пайдаланушы ақпаратымен байланысты қауіпсіздік шараларын түсіндіреді; 3) деректерді шифрлау қажеттілігін бағалайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
41- қосымша

Техника-технологиялық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта

білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ тілі" пәнін оқытудың мақсаты – ана тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлға қалыптастыру, сондай-ақ қазақ әдеби тілі нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға үйрету.

3. "Қазақ тілі" оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

1) қазақ тілін ана тілі ретінде тани отырып, өмірлік қажеттіліктерінде коммуникативтік әрекеттер түрінде (тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым) сауаттылықпен қолдану дағдыларын қалыптастырады;

2) білім алушылардың қазақ тілін күнделікті өмірде өзі еркімен қолданып жүрген қарым-қатынас құралынан енді оны тілдік заңдылықтар негізінде танып-білу дағдыларын қалыптастырады;

3) қазақ тілі жүйесін құраушы кіші жүйелерді, тіл бірліктерін және олардың табиғатын танып біледі;

4) тіл бірліктерінің қарым-қатынас құралы болу, ойды білдіру, таным құралы болу, ақпаратты сақтау құралы болу қасиеттерін функционалдық-коммуникативтік бағдарда танып біледі, соған лайықты машықтар мен дағдыларды қалыптастырады;

5) "Қазақ тілі" пәні бағдарламасы білім алушының тіл сауаттылығы мен сөйлеу сауаттылығын, сөз байлығын, басқалармен еркін қарым-қатынасқа түсу қабілетін дамытуды және ойлау қабілеті мен танымдық дағдыларын жетілдіруді көздейді.

Оқу бағдарламасының ерекшелігі – тек пәндік білімді қалыптастыруға ғана емес, сонымен қатар әртүрлі дағдыларды дамытуға ерекше көңіл бөлінеді.

Оқыту нәтижелері білім алушылардың бойында келесі негізгі құндылықтарды қалыптастыруға негізделген: патриотизм және азаматтық жауапкершілік, сыйластық, ынтымақтастық, еңбек пен шығармашылық, ашықтық, өмір бойы білім алу.

Оқу мақсаттары педагог пен білім алушыларға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін біріздiлік пен сабақтастықты көрсететін 4 бөлімнен тұрады:

1) тыңдалым және айтылым;

2) оқылым;

3) жазылым;

4) әдеби тіл нормасы.

1 бөлім. "Тыңдалым және айтылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) болжау;

2) әртүрлі жанрдағы мәтіндерді талдау;

3) негізгі ойды анықтау;

4) тыңдалым материалы бойынша сұрақтар құрастыру және бағалау;

5) сөйлеу мәдениетін дамыту;

2 бөлім. "Оқылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) ақпаратты түсіну;

2) мәтіннің стильдік ерекшелігін тану;

3) мәтіннің жанрлық ерекшелігін ажырату;

4) мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау;

5) мәліметтерді өңдей білу;

6) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу.

3 бөлім. "Жазылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу;

2) жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну;

3) эссе жазу;

4) оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін жазу;

5) шығармашылық жұмыс;

6) мәтіндерді түзету және редакциялау.

4 бөлім. Әдеби тіл нормасы бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) орфография;

2) орфоэпия;

3) лексика;

4) грамматика;

5) пунктуация.

4. Қазақ тілі пәнінің үлгілік бағдарламасында 10 бөлім қарастырылған.

Олар: "Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Сөз мәдениеті", " Индустрияландыру: ұлттық өндіріс. Сөз мәдениеті", "Адамзат дамуының жаһандық мәселелері. Тілдік жүйе және норма", "Адам өмірін сақтау. Тілдік жүйе және норма", " Сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма", "Қазақстан бүгінгі әлемде: Қазақстанның өткені мен келешегі", "Экология: ядролық және мұнай өндірістері", "Қазіргі қоғам: миграция және зияткерлік миграция", "Әлемді өзгерткен өнертабыстар", "Туризм: экотуризм".

Мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру, тиісті ақпаратты анықтай білу, мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс, интервью, пікірталас, мақала, бейнебаян) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау, тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыра білу, салыстыру, мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық-саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтау, мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау, коммуникативтік жағдаятқа сай

көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу; сөйлеу тілінің лексикалық, фонетикалық-морфологиялық, синтаксистік ерекшеліктерін ажыратып, орынды қолдану;

2) оқылым: әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау, таза ғылыми және публицистикалық стильдерін тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, ұғымдар, шартты белгілер, синтаксистік құрылымы), әртүрлі стильдегі мәтіндердің жанрлық ерекшеліктерін таба білу, ауызекі сөйлеудің стильдік бедерін дұрыс қолдану, публицистикалық шығарма тілінің стильдік бедерін дұрыс қолдана білу, ресми іс-қағаздары тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, көркем әдебиет тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау (фонетикалық деңгей, лексикалық деңгей, морфологиялық деңгей, синтаксистік деңгей негізінде), мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру, белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу, Бұқаралық ақпарат құралдары (БАҚ), энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау, дәйексөз келтіру жолдарын білу;

3) жазылым: жоспар түрлерін құру (күрделі, тезистік, тірек-схема түріндегі жоспар), ауызекі сөйлеу стилінде әлеуметтік жағдайларға сай мәтін құрастыру, ресми қарым-қатынас аясында ресми құжат түрлерін жазу: сенімхат, кепілхат, өтінім, тапсырыс, келісімшарт, еңбек шарты, шарт, еңбек келісімі, мәтіндер құрастыру, ғылыми стильдің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып, баяндама, мақала, лекция, баяндама тезистері, аннотация, түйіндеме, рецензия, мәтіндер құрастыру, публицистикалық стильдің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып, мақала, репортаж, сұхбат, ақпарат, информациялық хабар, очерк, памфлет жазу, көркем әдебиет стилінің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып мәтіндер құрастыру (таңдау бойынша), мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау, көтерілген мәселе бойынша академиялық тұрғыдан эссе жаза білу, мәселенің артықшылықтары мен кемшіліктерін талдап жазу, оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу, әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу, жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары: мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді қазіргі орфографиялық нормаға сай жазу, сөздерді фонетикалық принцип негізінде жазу, сөздерді морфологиялық-фонематикалық принцип негізінде жазу, сөздерді

тарихи-дәстүрлік принцип негізінде жазу, сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану, әлеуметтік-саяси шешендік қатынас аясында сөз әдебі мен сөйлеу мәнерін дұрыс қолдану, мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып), мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2 тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Сөз мәдениеті.			
1.1. Қоғамдық құндылық.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Қоғам құндылығы – халықтың тілі, мәдениеті, салт-дәстүрі. Орфографиялық норма. Сөйлеу тілі.			
Тақырып 1.1.2. Ұлттық руханиятымыздың өзегі – тіл. Әдеби тіл. Дауысты дыбыстардың жазылуы.			

1.2. Қазақ халқының мәдениеті.	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Қазақ халқының салт-дәстүрлері. Әдеби тіл. Дауыссыз дыбыстардың жазылуы.			
Тақырып 1.2.2. Қолөнер – сырлы өнер. Тоқыма өнері. Бірге және бөлек жазылатын сөздер.			
Тақырып 1.2.3. Қазақ киносы – қазақ тарихы. Дефис арқылы жазылатын сөздер. Бас әріппен жазылатын сөздер. Тасымал.			
Тақырып 1.2.4. Қазақ театр өнерінің тарихы. Ауызекі сөйлеу стилі. Шылау және одағай сөздердің жазылуы.			
Тақырып 1.2.5. Сөйлеу шеберлігі және тіл мәдениеті. Қосымшалардың жазылуы.			
2 бөлім. Индустрияландыру: ұлттық өндіріс. Сөз мәдениеті.			
2.1. Теміржол қызметі.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Түрксіб теміржолы. Сөз дәлдігі.			
Тақырып 2.1.2. Тұлпар-Тальго.			
Тақырып 2.1.3. Алматы метросы.			
2.2 Қазақстан индустриясы.	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Қара көмір. Мыс кендері. Сөз дәлдігі.			
Тақырып 2.2.2. Мұнай индустриясы. Сөз дәлдігі.			
Тақырып 2.2.3. Әлемнің ірі индустриялық алпауыттары Қазақстанда.			

3 бөлім. Адамзат дамуының жаһандық мәселелері. Тілдік жүйе және норма.			
3.1 Жаһандық құзыреттер .	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Ұлттық мәдениеттің жаһандану үрдісі. Тілдік норма. Ғылыми стиль.			
Тақырып 3.1.2. Экономикалық жаһандану. Сөзжасамдық тәсілдер .			
Тақырып 3.1.3. Аумақтық жаһандану. Сөзжасамның аналитикалық тәсілі.			
Тақырып 3.1.4. Ақпараттық-коммуникациялық жаһандану. Сөзжасамның лексика-семантикалық тәсілі.			
Тақырып 3.1.5. Адамзат дамуының жаһандық мәселелері. Әдеби тілдің сөзжасамдық нормалары.			
4 бөлім. Адам өмірін сақтау. Тілдік жүйе және норма.			
4.1 Қоғамның байлығы – адам.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Адам өмірін қорғау – басты міндет. Сөз тазалығы.			
Тақырып 4.1.2. Адамның денсаулығы – қоғам байлығы. Тіркестердің мағыналық байланысы.			
4.2 Қоршаған орта мен спорттың адам өміріне әсері.			
Тақырып 4.2.1. Адам өмірі және қоршаған орта . Сөйлем мүшелерінің орын тәртібі. Көркем әдебиет стилі.			
Тақырып 4.2.2. Спорттың адам өміріне пайдасы.			

Мәтіндегі сөйлемдердің орын тәртібі.			
5 бөлім. Сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма.			
5.1. Қазақстан сәулет өнерінің дамуы.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Таңғажайып сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма. Сөйлем және мәтін деңгейінде қойылатын тыныс белгілер .Үтір .			
Тақырып 5.1.2. Киіз үй – ғажап сәулет туындысы. Тырнақша.			
Тақырып 5.1.3. Дизайн өнерінің даму тарихы. Жақша. Нүктелі үтір.			
Тақырып 5.1.4. Қазақстан сәулет өнерінің көне ескерткіштері. Сызықша. Бастауыш пен баяндауыштың арасына қойылатын сызықша.			
Тақырып 5.1.5. Қазақтың танымал сәулетшілері. Ғылыми әдебиет тілінің сөз бедері.			
Тақырып 5.1.6. Заманауи сәулет туындылары Ел астанасы – сәулет өнерінің жаңа тынысы. Қос нүкте.			
6 бөлім. Қазақстан бүгінгі әлемде: Қазақстанның өткені мен келешегі. Шешендік сөздер.			
6.1. Уақыт өлшемі.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Ұлт тарихындағы кеңістік пен уақыт. Ғылыми стиль.			
Тақырып 6.1.2. Тіл – тарихтың айнасы. Әліпби .			
6.2. Қазақстанның талантты ұландары.	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Ел іші – өнер кеніші. Шешендік өнер негіздері.			

Тақырып 6.2.2. Қазақстанның алғашқы кәсіби суретшілері. Шешендік өнер тарихы.			
Тақырып 6.2.3. Сәндік өнер. Тоқыма дизайны. Ғылыми стиль.			
7 бөлім. Экология: ядролық және мұнай өндірістері.			
7.1 Экологиялық сауат.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Әлемдік экология мәселелері. Арал теңізінің экологиясы.Айтыс.			
Тақырып 7.1.2. Семей полигоны. Ядролық өндіріс – табиғатқа төнген қауіп. Сыни пікір.			
Тақырып 7.1.3. Атом өнеркәсібі. Сыни пікірдің өзіндік ерекшелігі.			
Тақырып 7.1.4. Мұнай өндірісі: пайдасы мен зияны. Мұнай қалдықтарының экологияға әсері. Дәйексөзге сілтеме жасау және пайдаланылған әдебиеттерді рәсімдеу талаптары.			
8 бөлім. Қазіргі қоғам: миграция және зияткерлік миграция.			
8.1. Миграцияның қоғамдық ортаға әсері.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Миграция – әлеуметтік құбылыс. Сөзталас.			
Тақырып 8.1.2. Әлем және Қазақстандағы миграция. Шешендік толғау.			
Тақырып 8.1.3. Зияткерлік миграция: пайдасы мен қаупі. Ресми іскағаздары стилі мен оның тілдік ерекшеліктері.			

9 бөлім. Әлемді өзгерткен өнертабыстар.			
9.1. Өнерлі өрге жүзер.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Әлемді өзгерткен ұлы жаңалықтар. Публицистикалық стильдің тілдік ерекшеліктері.			
Тақырып 9.1.2. Әлемді таңғалдырған өнертапқыш балалар. Рецензия.			
10 бөлім. Туризм: экотуризм.			
10.1. Туризмнің дамуының қоғамға пайдасы.	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Туризм саласы: өткені мен бүгіні. Әңгіме және дөңгелек үстел.			
Тақырып 10.1.2. Экотуризмнің ерекшеліктері. Ой айқындылығы. Сөз дәлдігі.			
Тақырып 10.1.3. Қазақстандағы экотуризм. Пікірталас мәдениетіндегі сөз қолданыстар.			
11 бөлім. Цифрлық технологиялардың бүгіні мен болашағы.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Сандық технология дегеніміз не?			
Тақырып 11.1.2. " Цифрлық Қазақстан".			
Тақырып 11.1.3. Цифрлық технологиялардың бүгіні мен болашағы.			
Тақырып 11.1.4. Ғылыми-техникалық прогресс. Жасанды интеллект.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Сөз мәдениеті	Қоғамдық құндылық	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 2) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу.	1) Мәтіндерді оқып, болжам жасайды, негізгі ойды анықтайды; 2) жазуда орфографиялық нормаларды сақтайды.
		1) Мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси) талдай отырып, негізі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен байланыстыру; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу.	1) Мәтінде көтерілген мәселені талдайды, анықтайды; 2) мәтіннің негізі ойын ғаламдық мәселелермен байланыстырады; 3) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын дұрыс жүйелейді, логикалық және стильдік түзетулер енгізе алады; 4) дауысты дыбыстардың түрлерін, емлесін біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2) қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (" келісу, келіспеу" эссесі).	1) Көпшілік алдында сөйлеу әдебін сақтай отырып дұрыс сөйлей алады; 2) қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданады; 3) мәтінде көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 4) дауыссыз дыбыстардың түрлерін, емлесін біледі.
		1) Ғылыми-көпшілік стильді тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, тілдік оралымдар, өзге стиль элементтері).	1) Ғылыми-көпшілік стильдің ерекшеліктерін, қолданылуын ажыратады; 2) тілдік құралдарды (терминдер, тілдік оралымдар, өзге стиль элементтері) ғылыми-көпшілік стильде қолданады; 3) бірге және бөлек жазылатын сөздердің емлесін ажыратады.
			1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктерін: әуен, әуез,

	Қазақ халқының мәдениеті	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады; 2) бас әріппен жазылатын сөздердің емлесін ажыратады; 3) тасымалдау тәртібін, тасымалданбайтын сөздердің емлесін ажыратады.
		1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей білу.	1) Оқыған мәтін мазмұнын оқиға желісі арқылы ары қарай жалғастыра алады; 2) мәтіндегі көтерілген мәселені анықтап, өз тарапынан баға береді, ондағы алынған мәліметтер мен пікірлерді өздігінен өңдей алады; 3) шылау және одағай сөздердің жазылу емлесін ажыратады.
		1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей білу.	1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтайды; 2) көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей біледі; 3) қосымшалардың жазылу емлесін ажыратады.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2) ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізеді; 3) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі.
	Теміржол қызметі	1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның	1) Мәтінде көтерілген мәселеге сұрақтар құрастырады және бағалайды;

Индустрияландыру: ұлттық өндіріс. Сөз мәдениеті		қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастыру және бағалау; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып, түртіп жазу.	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (мәліметтерді талдайды; 2) негізгі үрдістерді анықтайды; 3) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей алады.
	Қазақстан индустриясы	1) Белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана білу; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау .	1) Белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөле алады; 3) ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізіп, редакциялайды .
		1) Көпшілікке арналған дәрістің құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Көпшілікке арналған дәрістің құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу.	1) Әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырады; 2) мәтіннің маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады; 3) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (интервью) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға

		ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, интервью жазу.	арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды қолданып, интервью жазады.
		1) Көпшілікке арналған интервью құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай білу.	1) Көпшілікке арналған интервью құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай біледі.
Адамзат дамуының жаһандық мәселелер. Тілдік жүйе және тілдік норма	Жаһандық құзыреттер	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсына білу.	1) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтап сөйлей алады; 2) көркемдегіш құралдарды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсынады; 3) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай білу	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтап сөйлей алады; 2) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай біледі.
		1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, көркем әдебиет, ауызекі сөйлеу стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау.	1) Әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды; 2) әдеби тілдің сөзжасамдық нормаларын сақтай біледі .
			1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы

Адам өмірін сақтау. Тілдік жүйе және тілдік норма	Қоғамның байлығы – адам	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (пікірталас) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе).	мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2) қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданады; 3) мәтінде көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 4) сөз тазалығын, әдеби тілдің нормаларын сақтай біледі.
		1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастыру және бағалау; 2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, нұсқаулық жазу.	1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастырады және бағалайды; 2) ғылыми-көпшілік стильдің ерекшеліктеріне сай нұсқаулық жазады; 3) тіркестердің мағыналық байланысын ажыратады.
	Қоршаған орта мен спорттың адам өміріне	1) Көпшілікке арналған очерктің құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу.	1) Көпшілікке арналған очерктің құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктеп жазады; 4) көркем әдебиет ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолдана біледі.
		1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іскағаздар, публицистикалық, көркем әдебиет, ауызекі сөйлеу стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес	1) Әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды; 2) мәтіндегі сөйлемдердің орын

	әсері	қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау.	тәртібін ажыратады, талдай біледі.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (мақала) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсына білу.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2) көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық ұсына біледі; 3) сөйлем және мәтін деңгейінде қойылатын тыныс белгілерді ажыратады,үтірдің қойылу емлесін біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана білу.	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлей біледі; 2) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі; 3) тырнақшаның дұрыс қойылу ережелерін біледі .
		1) Көпшілікке арналған мақаланың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау.	1) Көпшілікке арналған мақаланың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдайды.
Сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма	Қазақстан сәулет өнерінің дамуы	1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (аргументативті эссе);	1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады;

		2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала жазу.	2) ғылыми-көпшілік стильдің ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала жазады.
		1) Бұқаралық ақпарат құралдары (БАҚ), энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау жолдарын білу; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Бұқаралық ақпарат құралдары (БАҚ), энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала біледі, сілтеме жасау жолдарын біледі; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Түртіп жазудың әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктейді; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі; 3) қос нүктенің қойылу емлесін ажыратады.
		1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 2) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, тезис, аннотация жазу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды; 2) мәтін бойынша тиісті ақпаратты анықтай біледі ; 3) ғылыми стильдің сай тілдік құралдарды орынды қолданып, тезис, аннотация жазады.
	Уақыт өлшемі	1) Мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси , ғылыми) талдай отырып , негізі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен салыстыру; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау).	1) Мәтінде көтерілген мәселені талдайды; 2) мәтіндегі негізі ойды анықтайды және ғаламдық мәселелермен салыстырады; 3) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөледі; 4) ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізеді.
		1) Таза ғылыми стильді тілдік құралдар арқылы	

Қазақстан бүгінгі әлемде: Қазақстанның өткені мен келешегі		тану (терминдер, ұғымдар, шартты белгілер, синтаксистік құрылымы); 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу.	1) Ғылыми стильді тілдік құралдар арқылы таниды; 2) көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық ұсына біледі; 3) шешендік өнердің шығу тарихын, көркемдік ерекшеліктерін біледі.
	Қазақстанның талантты ұландары	1) Таза ғылыми стильдегі тезис, аннотацияның құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу.	1) Ғылыми стильдегі тезис, аннотацияның құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдау; 3) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
		1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 2) мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі мәліметтерді салыстырып талдайды; 2) мәтіндегі негізгі үрдістерді анықтайды; 3) мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктейды; 3) белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдаланады.
		1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере	1) Мәтінде көтерілген мәселеге талқылау сұрақтарын құрастырады;

		отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу.	2) мәтінде көтерілген мәселені сыни тұрғыда бағалайды; 3) көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар ұсына біледі; 4) шығармаға сыни пікір жазу жолдарымен танысады.
Экология: ядролық және мұнай өндірістері	Экологиялық сауат	1) Таза ғылыми стильдегі дәрістің құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдалану: көркемдеу, айшықтау, дәлелдеу, сөздерді сұрыптай білу (образды-эстетикалық).	1) Ғылыми стильдегі дәрістің құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдаланады; 4) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі.
		1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, көркем әдебиет, ауызекі сөйлеу стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 2) Бұқаралық ақпарат құралдары (БАҚ), энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау жолдарын білу, дәйексөз келтіру.	1) Әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды; 2) Бұқаралық ақпарат құралдары (БАҚ), энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала біледі; 3) әртүрлі дереккөздерге сілтеме жасау жолдарын біледі, дәйексөз келтіреді ; 4) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (интервью, мақала) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік

		оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 3) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, интервью жазу; 4) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) әртүрлі графиктік мәліметтерді салыстырып талдайды, негізгі үрдістерді анықтайды; 3) ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, интервью жазады; 4) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктерін сөйлеу мәнеріне сай қолдана біледі.
Қазіргі қоғам: миграция және зияткерлік миграция	Миграцияның қоғамдық ортаға әсері	1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау; 2) таза ғылыми стильдегі интервью, мақаланың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 3) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау.	1) Мәтінде көтерілген мәселеге талқылау сұрақтарын құрастырады және сыни тұрғыда бағалайды; 2) ғылыми стильдегі интервью, мақаланың құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырады; 4) мәтіннің маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады, өзіндік тұжырым жасайды.
		1) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру;	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлей біледі; 2) тыңдаушыларға ықпал ете біледі, шешен сөйлейді. 3) мәтіндегі негізгі ойды анықтайды;

		3) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау).	4) берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдейді және толықтырады; 5) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөледі, ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізеді.
Әлемді өзгерткен өнертабыстар	Өнерлі өрге жүзер	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 2) таза ғылыми стильдегі рецензияның құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 3) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, рецензия жазу; 4) мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып).	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтай біледі ; 2) ғылыми стильдегі рецензияның құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, рецензия жазады; 4) мәтін нормаларын сақтап жазады.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (бейнебаян) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру 3) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтайды; 3) берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдейді және толықтырады; 4) қажетті ақпараттарды орынды қолданыады; 5) көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (пікірталас) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау;	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды;

Туризм: экотуризм	Туризмнің дамуының қоғамға пайдасы	2) таза ғылыми стильдегі баяндаманың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 3) мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	2) ғылыми стильдегі баяндаманың құрылымы мен рәсімделуін біледі; 3) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 4) мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу; 2) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау.	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлей біледі; 2) тыңдаушыларға ықпал ете біледі, шешен сөйлей біледі; 2) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырады; 3) мәтіннің маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады, өзіндік тұжырым жасайды.
		1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 2) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (" келісу, келіспеу" эссесі).	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі мәліметтерді салыстырып талдайды; 2) мәтіндегі негізгі үрдістерді анықтайды; 3) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 4) әдеби тіл нормаларын сақтайды.
		1) Ғылыми-көпшілік субстильдің әртүрлі типтері мен жанрларының мәтіндерін жазу (мақала, эссенің әртүрлі түрлері, эссе, конспект).	1) Ғылыми-публицистикалық әдебиеттерден алынған мәліметтерді салыстырады; 2) автормен келісетінін/ келіспегенін білдіреді және дәлелдейді.
		1) Әртүрлі көздерден ақпаратты алу және	1) Тыңдалған материалдың сенімділігі, ақпараттың өзектілігі бойынша бағасын береді; 2) оқылған мәтін бойынша зерттеуге

Ц и ф р л ы қ технологиялардың бүгіні мен болашағы	Сандық технология дегеніміз не? .	синтездеу, әртүрлі көзқарастарды салыстыру .	сұрақтар қойып, идеяларын ұсынады; 3) бағалауда өзіндік пікірін білдіреді.
		1) Әртүрлі эссе түрлерін, соның ішінде сыни, ғылыми және публицистикалық әдебиеттерді талдай отырып, автормен келіспейтініңізді/ келіспегеніңізді білдіріп, дәлелдеу.	1) Эссенің әр түрін жазады. 2) ғылыми-публицистикалық әдебиеттердегі мәліметтерді салыстырады; 3) автормен келіспейтінін /келіспегенін білдіреді және негіздейді.
		1) Әртүрлі көздерден ақпаратты алу және синтездеу, әртүрлі көзқарастарды салыстыру .	1) Түрлі көздерден ақпарат алады; 2) түрлі көздерден алынған ақпаратты біріктіреді; 3) әртүрлі көзқарастарды салыстырады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
42-қосымша

Техника-технологиялық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Техникалық-технологиялық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ әдебиеті" оқу бағдарламасының мақсаты: білім алушыларды креативті ойлауға бағыттау. Техника-технологиялық бағытта жазылған ақын-жазушылардың шығармаларының өзектілігін айқындап, ойларын ауызша еркін жеткізуіне және жаза білуіне қолдау көрсету, дәлелдер келтіру, салыстыру және анализ жасау, бағалау дағдыларын қалыптастыру. Білім алушылар әдеби жанрларға эксперимент жасау

арқылы драмалық шығарманы проза тілімен, прозаны поэзия тілімен жазу тәсілдерін меңгере алады.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың сауаттылығын, олардың әдеби және эстетикалық талғамдары мен сезімдерін дамыту, ойлау қабілеттері мен танымдық және коммуникативтік дағдыларын қалыптастыру;

2) мәдениетаралық қарым-қатынастағы рөлін, қазақ халқының қалыптасқан тарихын әдебиеттің ғасырлар бойы жасаған өнердің бір түрі, тіл өнері арқылы бағалауды жетілдіру;

3) қазақ әдебиетінің құндылық ретіндегі болмысын, ұлттық мәдениеттегі маңызды орнын құрметтеуге, бағалауға баулу;

4) түрлі жағдайларға бейімделе білу және өздігінен шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады;

5) заманауи, ғылыми және қоғамдық дамуға сәйкес жазба және ауызекі сөйлеу дағдыларын дамыту және дүниетанымын жетілдіру.

4. Пәннің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады: "түсіну және жауап беру", "анализ және интерпретация", "бағалау және салыстыру". Бағдарламаның бұл бөлімі пән бойынша күтілетін нәтижелерден тұрады.

1 бөлім. "Түсіну және жауап беру" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) көркем шығарма мазмұны мен пішіні;

2) әдеби шығарманың тұжырымдамасы;

3) көркем шығармадағы образ;

4) шығарма үзінділерімен жұмыс;

5) қазақ әдебиетіндегі ұлттық құндылықтардың әлемдегі орнын білу.

2 бөлім. "Анализ және интерпретация" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) әдеби шығарманың композициясы;

2) автор бейнесі;

3) көркем шығарманың тілі;

4) шығармашылық жұмыс;

5) қазақ және әлем әдебиетіндегі құндылықтар.

3 бөлім. "Бағалау және салыстыру" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) тарихи және көркемдік құндылығы;

2) заманауилығы мен жаңашылдығы;

3) әдеби эссе;

4) әдеби сын.

1) түсіну және жауап беру: әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну, әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау, көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету, көркем шығармалардан алған

үзінділерді, қанатты сөздер мен дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану, ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру;

2) анализ және интерпретация: әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау, шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысы, шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын ашу, әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс жазу, әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау;

3) бағалау және салыстыру: шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау, көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау, шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу, шығарманы идеялық жағынан мазмұндас туындылармен салыстыра отырып, әдеби сын жазу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Қалың елім, қазағым		+	+	+
1.	1-тақырып. Абай шығармашылығы. " Сегіз аяқ" өлеңі			
	2-тақырып. Абай " Қалың елім,			

2.	қазағым, қайран жұртым", "Жүректе қайрат болмаса" өлеңдері			
3.	3-тақырып. А.Құнанбаевтың он жетінші қарасөзі, отыз үшінші қарасөзі, отыз жетінші қарасөзі			
4.	4-тақырып. "Масғұт " поэмасы			
2 бөлім. Қазақтың Қанышы		+	+	+
5.	5-тақырып. М.Сәрсеке "Қаныш Сәтбаев" роман-эссе			
6.	6-тақырып. М.Сәрсеке "Қаныш Сәтбаев", I бөлім. " Кенжетай"			
7.	7-тақырып. М.Сәрсекенің " Қаныш Сәтбаев" роман эссесінің II бөлімі. "Үлкен Жезқазған"			
8.	8-тақырып. М.Сәрсекенің " Қаныш Сәтбаев" роман эссесінің III бөлімі. "Бәрі де майдан үшін"			
3 бөлім. Парасат пайымы		+	+	+
9.	9-тақырып. Т. Жароков "Қырда туған құрыш" поэмасы			
10.	10-тақырып. Т. Сұлтанбеков " Көшпелі алтын" ғылыми фантастикалық әңгімесі			
11.	11-тақырып. Оразақын Асқар " Шетте жүрген бауырларға" өлеңі			
4 бөлім. Тарих тағылымы		+	+	+
	12-тақырып. С. Сейфуллиннің			

12.	шығармалары. "Жер қазғандар" повесі			
13.	13-тақырып. Ш. Мұртаза. "Бесеудің хаты" драмасы			
14.	13-тақырып. Ж.Бөдеш "Жалғыз" поэмасы			
5 бөлім. Кеңістік пен уақыт		+	+	+
15.	14-тақырып. І.Жансүгіров " Түрксіб" драмасы			
16.	15-тақырып. Ж.Әбдірашев "Дала, сенің ұлыңмын" өлеңі			
6 бөлім. Заман шындығы		+	+	+
17.	16-тақырып. Б.Мұқай "Өмірзая" романы			
18.	17-тақырып. Б. Жақып "Жан дауысы" поэмасы			
7 бөлім. Ғасырлық туынды		+	+	+
19.	18-тақырып. М. Әуезов "Абай жолы " роман-эпопеясы 1, 2-том			
20.	19-тақырып. М. Әуезов "Абай жолы " роман-эпопеясы 3, 4-том			
8 бөлім. Табиғат және адам		+	+	+
21.	20-тақырып. Қ. Мырзалиев "Қызыл кітап" поэмасы			
22.	21-тақырып. С. Балғабаев "Тойдан қайтқан қазақтар" комедиялық драмасы			
23.	23-тақырып. Ә. Нұрпейісов "Соңғы парыз" роман-дилогиясы			
9 бөлім. Өндіріс игілігі		+	+	+
24.	24-тақырып. Ғ. Мүсіреповтің шығармашылығы			

25.	25-тақырып. Ғ. Мүсірепов "Оянған өлке" романы			
26.	26-тақырып. Ғ. Мұстафиннің өмірі мен шығармалары			
27.	27-тақырып. Ғ. Мұстафин " Қарағанды" романы			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Қалың елім, қазағым	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатына талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және	1) Шығарманың композициялық ерекшелігін талдайды; 2) көркемдегіш құралдарды табады, орны мен қызметін талдайды; 3) шығармада көтерліген мәселелерге талдау жасайды; 4) көтерілген мәселелер бойынша шығармашалық жұмыс (әңгіме, өлең,

		еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, өзіндік баға береді; 2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығын сипаттайды және өзіндік көзқарасы тұрғысынан баға береді; 3) көркем шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, жаңашылдығына баға беріп, сипаттамалық эссе жазады.
Қазақтың Қанышы	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	1) шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) сюжет желісін негізге алып, идеялық мазмұнын түсінеді; 3) шығарманың жанрын ажыратады; 4) көркем шығармадағы кейіпкерлерге тән ортақ мінез-құлықтарды анықтайды, көркем шығармадан үзінді келтіре отырып салыстырады; 5) шығармадан үзінді таңдап, шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
		1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау;	1) Шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады;

	Анализ және интерпретация	2) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазу.	2) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 3) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазады.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру.	1) шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын талдайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға береді.
Парасат пайымы	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармадада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы	1) Шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың қызметін талдайды; 3) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды;

		шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	4) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын талдайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға береді; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
Тарих тағылымы	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармада көтерілген мәселелерге	1) Шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың қызметін талдайды; 3) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды;

		талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	4) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 3) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 6) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды және өмірмен байланыстырады; 3) шығарманың жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
		1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық

Кеңістік пен уақыт	Анализ және интерпретация	ерекшеліктерін айқындау ; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалайды; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету;	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмірмен байланыстырады;

Зобалаң заман шындығы		4) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	4) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау ; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау.	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, бағалайды.
		1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау;	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды;

Ғасырлық туынды	Түсіну және жауап беру	3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	3) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 4) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау ; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі құндылықтардың үндесуін талдау.	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау;	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі

		3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	заман көрінісін салыстырады, бағалайды; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
Табиғат және адам	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 4) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау ; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.

	Бағалау және салыстыру	1) Көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау.	1) Көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, сыни баға береді.
Өндіріс игілігі	Түсіну және жауап беру	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) Шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 4) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады.
	Анализ және интерпретация	1) Шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау ; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
			1) Көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі

	Бағалау және салыстыру	1) Көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау.	заман көрінісін салыстырады, сыни баға береді.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
43 - қосымша

Техника-технологиялық бағыттың "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінің оқу мақсаты – қазақ тілі мен әдебиетін кіріктіріп оқыту негізінде білім алушылардың тілдік дағдыларын жетілдіру, тіл нормаларын сақтап, еркін сөйлеу және сауатты жазу дағдыларын дамыту, мемлекеттік тілге құрметпен қарауын қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушының мемлекеттік тілге деген құрмет сезімін қазақ халқының мәдениетімен танысу арқылы тәрбиелеу;

2) адамзаттық ойдағыдай кірігу үшін қазақ тілін мемлекеттік тіл ретінде оқыту;

3) қазақ тілі мен әдебиеті пәніне құндылық ретінде қарауды қалыптастыру;

4) коммуникативтік оқыту негізінде барлық сөйлеу әрекетінің түрлерін әлеуметтік ортада қолдану дағдыларын дамыту;

5) қазақ әдебиетінің стилистикалық және жанрлық ерекшеліктерін тану негізінде шығармашылық тұрғыда жұмыс істеу, сын тұрғысынан ойлау дағдыларын дамыту;

6) көпмәдени ортада лингвистикалық қажеттілікті іске асыруға дайын жеке тұлғаны тәрбиелеу;

7) білім деңгейі жоғары, ой-өрісі дамыған тұлғаны қалыптастыру.

4. Жалпы орта білім беру деңгейіндегі "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша білім алушылардың білім, білік және дағдыға қойылатын талаптары CEFR -Шет тілін меңгерудің жалпы еуропалық құзыреті деңгейлерін (B2-C1) негізге ала отырып айқындалған.

Пәннің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады: "Еңбек нарығы және сұраныс", " Отандық өнеркәсіп өнімі Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті", "Ұлттық экологиялық мәдениет", "Мұхит – тіршілік мекені", "Ұлттық таным және мерекелер", " Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда", "Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне", "Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар", "Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек", "Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы", "Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік", "Қоғам және заң", "Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік", "Экология. Мұнай және атомдық индустрия", "Тіл. Өнер. Әдебиет", "Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі", "Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі ", "Ұлттық театр – өнер ордасы", "Туризм: Экотуризм", "Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі", "Жастар мәселесінің түйіткілдері", "Жастар мәселесінің түйіткілдері", "Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты", "Толеранттылық – ел бірлігі", "Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік", "Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші".

Мазмұны:

1) тыңдалым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тыңдалған мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды түртіп жазу және ақпараттарды жүйелеу, оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну, көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау, мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізу;

2) айтылым: ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану, ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалогті үйлестіре қолдану, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату, сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану, кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау, көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын

алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу, әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау;

3) оқылым: мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау, ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (мақала, аннотация, үндеу, очерк, дәріс, баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау, әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру, ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, аннотация, үндеу, очерк, дәріс, баспасөз парағы) бойынша салыстырмалы (құрылымы, қызметі, мақсатты аудиториясы, оқырманға әсері) талдау жасау, қосымша ғылыми-анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасау, мәтінді негізгі мәселеге баға бере отырып, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу;

4) жазылым: ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, аннотация, баспасөз парағы, тезис, үндеу жазу, қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу ("келісу, келіспеу" эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе), шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу, тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтау, дереккөздерге сілтеме көрсетіп таныстыру (тірек-схема, менталды карта, презентация), кәсіби және публицистикалық бағыттағы мәтіндердегі басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастыру, мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу;

5) тілдік бағдар: сөз таптары, ғылыми және кәсіби мәтіндер құрауда грамматикалық омонимдерді ажырата танып, ауызша және жазбаша дұрыс қолдану, сын есім сөздердің синонимдік қатарын стильдік ерекшеліктеріне сәйкес қолдану, мәтін құрауда сан есімнің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану, есімдіктердің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану, мәтіндерден көсемше оралымды сөйлемдерді анықтап, оларды ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда орынды қолдану, үстеудің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай орынды қолдану, мәтін құрауда шылаудың мағыналық түрлерін стильдік қызметіне сай орынды қолдану, сөйлем, оқшау сөздердің қызметін білу, айқындауыш мүшелер (қосалқы, қосарлы, оңашаланған) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Еңбек нарығы және сұраныс			
1.1. Қазақстандағы еңбек нарығы	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Қазақстандағы еңбек нарығы: сұраныс пен ұсыныс			
Тақырып 1.1.2. Іскерлік әлемі. Келіссөз жүргізу әдебі			
Тақырып 1.1.3. Әлеуметтік сұраныс және отандық өнім			
1.2. Еңбек ер атандырады			
Тақырып 1.2.1. Балғабек Қыдырбекұлы – танымал жазушы. Еңбек ер атандырады.			
Тақырып 1.2.2. Нәтиже сабақ. Ел болашағы - білікті маман қолында (конференция сабақ).			
2 бөлім. Отандық өнеркәсіп өнімі			

2.1. Отандық өнімді пайдаланамыз	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Отандық өнімді пайдаланамыз			
Тақырып 2.1.2. Орталық Қазақстан – кенді аймақ			
Тақырып 2.1.3. Қарағанды – кеншілер қаласы. Ғабиден Мұстафин. "Қарағанды" романынан үзінді			
Тақырып 2.1.4. Нәтиже сабақ. Жарнама жасау. (сынақ сабақ)			
3 бөлім. Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті			
3.1. Қазақ киносы	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Қазақ киносының атасы			
Тақырып 3.1.2. Қазақстанның мәдени өмірі			
3.2. Қазақ театры	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Театр фестивальдары			
Тақырып 3.2.2. Дулат Исабеков "Әпке" шығармасы			
Тақырып 3.2.3. Нәтиже сабақ. "Қазақ киносының қазіргі келбеті" эссе жазу.			
4 бөлім. Ұлттық экологиялық мәдениет			
4.1. Ұлттық экология	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Ұлттық экология бастаулары			
Тақырып 4.1.2. Қадыр Мырза Әлі – философ ақын. "Аралым..." өлеңі			
4.2. Экологиялық мәдениет	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Экологиялық мәдениет және тыйым сөздер			
Тақырып 4.2.2. Экология және кәсіби маман мәдениеті			

Тақырып 4.2.3. Нәтиже сабақ. "Қазіргі экологияның өзекті мәселелері" (диспут сабақ)			
5 бөлім. Мұхит – тіршілік мекені			
5.1. Мұхит әлемі	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Мұхиттағы жануарлар әлемі. Мұхиттағы өсімдік әлемі			
5.2. Мұхиттағы экологиялық проблемалар	+	+	+
Тақырып 5.2.1. Мұхит және экологиялық проблемалар			
Тақырып 5.2.2. Әбдіжәміл Нұрпейісов. " Қан мен тер" романы			
Тақырып 5.2.3. Нәтиже сабақ." Адамзат тағдырының жыршысы" (талқылау сабағы)			
6 бөлім. Ұлттық таным және мерекелер			
6.1. Ұлттық мерекелер	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Ұлттық мерекелер. Айт қабыл болсын!			
Тақырып 6.1.2. Жүсіпбек Аймауытов. "Әнші" әңгімесі.			
Тақырып 6.1.3. Нәтиже сабақ. "Қазақстандағы діни мерекелер". Интервью алу.			
7 бөлім. Сауда мен көмек : екі жақты келісімді сауда			
7.1. Сауда тарихы	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Сауда тарихы. Ұлы Жібек жолы – сауда мәдениетінің өркендеу биігі			
Тақырып 7.1.2. Екіжақты келісімді сауда			
7.2. Сауда мәдениеті	+	+	+

Тақырып 7.2.1. Сауда мәдениеті және тұтынушы құқығы			
Тақырып 7.2.2. Ыбырай Алтынсарин. "Дүние қалай етсең, табылады?"			
Тақырып 7.2.3. Нәтиже сабақ. "Ұлы Жібек жолы тарихы" Саяхат сабақ.			
8 бөлім. Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне			
8.1. Қазақстандағы бұқаралық ақпарат құралдары	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Радиоарналарды тыңдаймын			
Тақырып 8.1.2. Қазақтың тұңғыш журналист қыздары			
Тақырып 8.1.3. Қазақтың тұңғыш дикторы.			
8.2. Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік саясат	+	+	+
Тақырып 8.2.1. Отбасы және гендерлік саясат			
Тақырып 8.2.2. Телефон – байланыс құралы			
Тақырып 8.2.3. Нәтиже сабақ. "Гендерлік саясат – мемлекет пен қоғам ісі" аргументативті эссе жазу.			
9 бөлім. Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар			
9.1. Қауіпті қалдықтар	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Тұрмыстық қалдықтар			
Тақырып 9.1.2. Өндірістік қалдықтар. Қауіпті қалдықтар			
9.2. Жер тағдыры - ел тағдыры	+	+	+
Тақырып 9.2.1. Қайнар Олжай. "Жер мен аспан арасындағы дастан"			

Тақырып 9.2.2. Думан Рамазан. "Соңғы дем" әңгімесі.			
Тақырып 9.2.3. Нәтиже сабақ. "Жер тағдыры – ел тағдыры. Шағын мақала жазу.			
10 бөлім. Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек			
10.1. Әлеуметтік теңсіздік	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Қоғамдағы әлеуметтік теңсіздіктің жіктелуі. Әлеуметтік теңсіздік және әлеуметтік топтар			
Тақырып 10.1.2. Жұмыссыздық және әлеуметтік теңсіздік			
10.2. Әлеуметтік теңсіздік тудыратын факторлар	+	+	+
Тақырып 10.2.1. Ұлықбек Есдәулет – ақын, қайраткер. "Қара пима" поэмасы			
Тақырып 10.2.2. "Қара пима" – трагедиялық шығарма.			
Тақырып 10.2.3. Нәтиже сабақ. "Әлеуметтік теңсіздік тудыратын факторлар". Пікірталас-полилог ұйымдастыру.			
11 бөлім. Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы			
11.1. Зиянды әдеттер	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Нашақорлық – қоғамдық дерт.			
Тақырып 11.1.2. Темекі тарту – зиянды әдет.			
11.2. Салауатты өмір салты	+	+	+

Тақырып 11.2.1. Бердібек Соқпақбаев. "Он алты жасар чемпион" (әңгіме)			
Тақырып 11.2.2. Саламатты өмір салтын ұстанамын.			
Тақырып 11.2.3. Нәтиже сабақ. "Дұрыс тамақтану – денсаулық кепілі". Аргументативті эссе.			
12 бөлім. Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік			
12.1. Сандық технология	+	+	+
Тақырып 12.1.1. Сандық технология. Сандық теңсіздік. Электронды үкімет			
12.2. Интернеттің пайдасы мен зияны	+	+	+
Тақырып 12.2.1. Мұхтар Шахановтың " Компьютербасты жарты адамдар" романындағы адам концепциясы			
Тақырып 12.2.2. " Өркениеттің адасуы" (романнан үзінді).			
Тақырып 12.2.3. Нәтиже сабақ. "Интернет кітапты алмастыра ала ма?" Дебат-сабақ.			
13 бөлім. Қоғам және заң	+	+	+
13.1. Ата Заң			
Тақырып 13.1.1. " Тәртіпке бағынған ел құл болмайды"			
Тақырып 13.1.2. Ата Заң			
Тақырып 13.1.3. Ермек Өтетілеуұлы "Ата Заң " өлеңі			
13.2. Құқықбұзушылық және қылмыс	+	+	+
Тақырып 13.2.1. Құқықбұзушылық, қылмыс жақсылыққа апармайды			

Тақырып 13.2.2. Тәртіпсіздік неден басталады?			
Тақырып 13.2.3. Нәтиже сабақ. "Заңды білу – заман талабы". Конференция сабақ.			
14 бөлім. Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік			
14.1. Әлеуметтік теңсіздік	+	+	+
Тақырып 14.1.1. Әлеуметтік мәселе туралы не білесің? Лексика-грамматикалық омонимдер			
Тақырып 14.1.2. Отбасы – құндылық			
14.2. Қоғамның әлеуметтік құрылымы	+	+	+
Тақырып14.2.1. Қоғамның әлеуметтік құрылымы			
Тақырып 14.2.2. Ерболат Әбікенұлы. "Пәтер іздеп жүр едік" әңгімесі			
Тақырып 14.2.3. Нәтиже сабақ. "Жігітті намыс өлтірер..." сұхбат сабақ.			
15 бөлім. Экология. Мұнай және атомдық индустрия			
15.1. Қазақстандағы мұнай өндірісі	+	+	+
Тақырып 15.1.1. Табиғатты аяла			
Тақырып 15.1.2. "Жасыл ел" бағдарламасына қатысамын			
Тақырып 15.1.3. Мұнай – еліміздің шикізат байлығы			
Тақырып 15.1.4. Гүлжауhар Сейітжан. " Қара алтыны халқымның..."			
15.2. Қазақстандағы атом өнеркәсібі			

Тақырып 15.2.1. Атомдық индустрияның болашағы			
Тақырып 15.2.2. Туған өлкенің экологиясы.			
Тақырып 15.2.3. Нәтиже сабақ. "Қазақстандағы атом өнеркәсібі" пікірталас ұйымдастыру			
16 бөлім. Тіл. Өнер. Әдебиет.			
16.1. Өнер алды – қызыл тіл	+	+	+
Тақырып 16.1.1. Екі тілді білген – екі адам			
Тақырып 16.1.2. Қазақ тілі – қандай тіл?			
Тақырып 16.1.3. Шешендік сөз өнері			
16.2. Әдебиет – өнер айнасы	+	+	+
Тақырып 16.2.1. Қазақ поэзиясының сұлу сарайы. Ілияс Жансүгіров			
Тақырып 16.2.2. Ілияс Жансүгіров. "Күй" поэмасы (үзінді)			
Тақырып 16.2.3. Нәтиже сабақ. "Мен қазақ тілін үйреніп жүрмін" эссе жазу.			
17 бөлім. Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі			
17.1. Жұмыссыздық мәселесі	+	+	+
Тақырып 17.1.1. Жұмыс және табыс. Жұмыс табу – мәселе. Сан есім			
Тақырып 17.1.2. Қоғамның әлеуметтік құрылымы			
Тақырып 17.1.3. Кедейлік неден туады?			
17.2. Еңбек етсең ерінбей	+	+	+
Тақырып 17.2.1. Ыбырай Алтынсарин. "Атымтай Жомарт" әңгімесі			

Тақырып 17.2.2. Қазіргі заманның атымтайлары.			
Тақырып 17.2.3. Нәтиже сабақ. "Жұмыссыздық - әлеуметтік мәселеле". Рөлдік ойын			
18 бөлім. Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі			
18.1. Тәуелсіздік тарихы	+	+	+
Тақырып 18.1.1. Ұлы даланың жеті қыры			
Тақырып 18.1.2. Атқа міну мәдениеті. Заманауи ат спорты			
Тақырып 18.1.3. Құсбегілік – ұлттық өнер			
18.2. Тәуелсіз ел келешегі	+	+	+
Тақырып 18.2.1. Дүкенбай Досжан. "Төрт патшаны көрген кейуана" (хикаят).			
Тақырып 18.2.2. Нәтиже сабақ. "Жаңа Қазақстанның келешегі". Пікір алмасу.			
19 бөлім. Ұлттық театр – өнер ордасы			
19.1. Сахна –өмір айнасы	+	+	+
Тақырып 19.1.1. Қазақ театрының қайнары. Көсемше			
Тақырып 19.1.2. Сахна – өмір айнасы			
Тақырып 19.1.3. Ұлттық өнердің тарландары			
Тақырып 19.1.4. Сәбит Оразбай. "Өмірдің өзі – театр" (үзінді)			
Тақырып 19.1.5. Нәтиже сабақ. "Өзің кездескің келетін театр тарланы". Шағын әңгіме құрастыру.			
20 бөлім. Туризм: Экотуризм			
20.1. Туризм	+	+	+
Тақырып 20.1.1. Туризм тарихын білесің ба?			

Туризмнің түрі көп... Көсемше			
20.2. Қазақстандағы экотуризм	+	+	+
Тақырып 20.2.1. Қазақстандағы экотуризмнің дамуы. Ойталқы			
Тақырып 20.2.2. Сені экстремалды туризм қызықтыра ма?			
Тақырып 20.2.3. Сәкен Сейфуллин. "Көкшетау" поэмасы			
Тақырып 20.2.4. Ілияс Жансүгіров. "Жетісу" суреттері.			
Тақырып 20.2.5. Нәтиже сабақ. "Қазақстанда экотуризм саласының даму мүмкіндіктері". Аргументативті эссе жазу .			
21 бөлім. Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі			
21.1. Отбасы құрылымы	+	+	+
Тақырып 21.1.1. Әкеге қарап ұл өсер... Үстеудің мағыналық түрлері			
Тақырып 21.1.2. Асыл текті аналар			
21.2. Қазақ отбасыларындағы гендерлік мәселелер	+	+	+
Тақырып 21.2.1. Гендер және тіл			
Тақырып 21.2.2. Қазақ отбасындағы гендерлік ерекшеліктер			
Тақырып 21.2.3. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы, 1-кітап. Қайтқанда			
Тақырып 21.2.4. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы, 2-кітап. Тайғақта.			

Тақырып 21.2.5. Нәтиже сабақ. "Атасын сыйлаған абыройға бөленер". Эссе жазу.			
22 бөлім. Жастар мәселесінің түйіткілдері			
22.1. Ел болашағы - жастар	+	+	+
Тақырып 22.1.1. Ел болашағы. Шылаулар және мағыналық түрлері			
Тақырып 22.1.2. Талаптыға нұр жауар. Наноспутник жасаған жас ғалымдар. Септеулік шылаулар			
22.2. Жастар мәселесінің түйіткілдері.	+	+	+
Тақырып 22.2.1. Жастар мәселесінің түйіткілдері. Демеулік шылаулар.			
Тақырып 22.2.2. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" (романнан үзінді), 3-кітап			
Тақырып 22.2.3. Нәтиже сабақ. "Бүгінгі жастарға сенуге бола ма?" презентация дайындау			
23 бөлім. Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты			
23.1. Жаһандық миграция	+	+	+
Тақырып 23.1.1. " Жаһандық миграция" деген не?			
Тақырып 23.1.2. Иммиграция – үздіксіз процесс			
23.2. Қазақ халқының көші-қон тарихы	+	+	+
Тақырып 23.2.1. Көші-қон тарихы			
Тақырып 23.2.2. Қабдеш Жұмаділов – қаламгер			
Тақырып 23.2.3. "Қаздар қайтып барады" повесі.			
Тақырып 23.2.4. Нәтиже сабақ. "Жаһандық миграция жағдайы".			

Баспасөз конференция сабағы.			
24 бөлім. Толеранттылық - ел бірлігі			
24.1. Толеранттылық – бейбітшілік кепілі	+	+	+
Тақырып 24.1.1. Толеранттылық – бейбітшілік кепілі. Оқшау сөздер			
Тақырып 24.1.2. Береке басы бірлікте. Ел бірлігін сақтау – бабалар аманаты			
Тақырып 24.1.3. Сайын Мұратбеков – шығармашыл тұлға			
Тақырып 24.1.4. Сайын Мұратбеков. "Телі өскен ұл" повесі.			
Тақырып 24.1.5. Нәтиже сабақ. "Қазақстан – біздің ортақ үйіміз". Фотоколлаж дайындау.			
25 бөлім. Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік			
25.1. Отан қорғау - парыз	+	+	+
Тақырып 25.1.1. Ұлттық қауіпсіздік қызметкері болғым келеді			
Тақырып 25.1.2. Отан қорғау – парызым			
Тақырып 25.1.3. Сағадат Нұрмағамбетов – халық қаhарманы			
25.2. Қазақстанның ұлттық қауіпсіздігі	+	+	+
Тақырып 25.2.1. Білім – мемлекеттің қауіпсіздігі			
Тақырып 25.2.2. Тыныштық – елге аманат			
Тақырып 25.2.3. Несіпбек Айтұлы. "Бәйтерек" поэмасы.			
Тақырып 25.2.4. Нәтиже сабақ. "Ұлт қауіпсіздігі – ұрпаққа қызмет". Диспут сабақ.			

26 бөлім. Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші			
26.1. Бос уақытты жоспарлау	+	+	+
Тақырып 26.1.1. Бос уақытты жоспарлау. Уақыт – сыншы. Айқындауыш			
Тақырып 26.1.2. Демалыс мәдениеті			
Тақырып 26.1.3. Мұқағали Мақатаев. " Сағатым қайда, сағатым? " өлеңі.			
Тақырып 26.1.4. Нәтиже сабақ. "Бос уақыт". Ойкөкпар.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Еңбек нарығы және сұраныс	Қазақстандағы еңбек нарығы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасап, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады; 3) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
	Еңбек ер атандырады	1) Стильдер ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазу.	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазады; 2) мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрастырады.
		1) Мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті	1) Тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша

Отандық өнеркәсіп өнімі	Отандық өнімді пайдаланамыз	негізгі және қосымша мәліметтерді тірек-схема, менталды карта, презентация түрінде ұсыну.	мәліметтерді жинақтап тірек-схема, менталды карта, жарнама, презентация қорғайды; 2) көптік мәнді есімдер мен көптік жалғауларды ажырата танып, дұрыс қолдана алады.
Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті	Қазақ киносы	1) Автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтау. Көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолдану.	1) Драмалық шығарманы тыңдайды; 2) драмалық шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 3) мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдайды, астарлы ойды анықтайды; 4) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазады.
	Қазақ театры	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету.	1) Мәтін мазмұны бойынша монолог және диалог құрастырады; 2) сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданады; 3) интонацияның құрамдас бөліктерін сөйлеу мәнеріне сай қолданады;
Ұлттық экологиялық мәдениет	Ұлттық экология	1) Поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1) Мәтіннің негізгі идеясын (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазады (конспектілейді), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіреді; 2) поэзиялық шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 3) сан есімнің жасалу жолдарын біледі; 4) мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазады (конспектілеу).

	Экологиялық мәдениет	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау.	1) Сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданады; 2) "Пікірталас -монолог", "пікірталас-диалог", " пікірталас-полилог" түрлерінде сенімді және еркін сөйлейді; 3) сан есімнің жасалу жолдарын біледі, мәтін құрауда орынды қолданады.
Мұхит – тіршілік мекені	Мұхит әлемі	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіру.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін біледі; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздерді орынды пайдаланады.
	Мұхиттағы экологиялық проблемалар	1) Мәтін ішіндегі күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын айқындайды; 3) есімдіктердің жасалу жолдарын мәтін құрауда орынды қолданады; 4) публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданады.
			1) Шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды;

Ұлттық таным және мерекелер	Ұлттық мерекелер	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	2) автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды; 3) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интервью) бойынша салыстырмалы (жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасайды.
Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда	Сауда тарихы	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.	1) Қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын талдайды; 2) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (мақала, баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін біледі.
	Сауда мәдениеті	1) Мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтау.	1) Бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтайды, оған түсініктеме береді; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын түсіндіреді; 3) жанрлық және тілдік ерекшеліктерін айыра алады; 4) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
			1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін

Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне	Қазақстандағы бұқаралық ақпарат құралдары	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру.	аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды; 3) мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды.
	Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік саясат	1) Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау.	1) Негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды; 2) мәтін тақырыбына байланысты қосымша материалдарды энциклопедиялардан тауып, ортақ қорытындылар жасайды; 3) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданады.
Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар	Қауіпті қалдықтар	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1) Прозалық шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша конспектілейді, жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіреді; 3) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады.
		1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай	1) Деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіреді және оны бағалайды; 2) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден негізгі ұғымдарды анықтай отырып, жинақы

	Жер тағдыры - ел тағдыры	тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазу.	мәтін (компрессия) құрастырады; 3) публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазады.
Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек	Әлеуметтік теңсіздік	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын ажырату.	1) Мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды; 2) мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды.
	Әлеуметтік теңсіздік тудыратын факторлар	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау.	1) ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрайды, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер етеді; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдайды және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалайды; 3) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап ұсынады (тірек-схема, менталды карта, презентация); 4) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.

Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы	Зиянды әдеттер	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1) Шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 3) ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіреді және оны бағалайды.
	Салауатты өмір салты	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтап, түсініктеме береді.
Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік	Сандық технология	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру.	1) Мәтін бойынша болжам жасайды, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді; 3) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын түсіндіреді;
	Интернеттің пайдасы мен зияны	1) Пікірталастың " пікірталас -монолог", " пікірталас-диалог", "	1) Пікірталастың түрлері бойынша сенімді және еркін сөйлеу; 2) негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды; 3) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр

		пікірталас-полилог" түрлерінде сенімді және еркін сөйлеу.	тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап ұсынады (тірек-схема, менталды карта, презентация).
Қоғам және заң	Ата Заң	1) Драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1) Драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдайды, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдайды және салыстырады, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдейді.
	Құқықбұзушылық және қылмыс	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1) Күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтайды, оған түсініктеме береді; 3) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интервью, баспасөз парағы) бойынша салыстырмалы (жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасайды.
	Әлеуметтік теңсіздік	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру.	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені анықтайды және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырады ; 2) ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне

Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік			сай тілдік құралдарды қолданады, шағын мақала мәтінін құрайды.
	Қоғамның әлеуметтік құрылымы	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау.	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты анықтайды, қолданылу мақсатын талдайды; 2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолдана алады; 3) мақала құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық және тілдік ерекшеліктеріне талдау жасайды.
Экология. Мұнай және атомдық индустрия	Қазақстандағы мұнай өндірісі	1) Мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау.	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді; 2) мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдайды, негізгі ойды табады.
	Қазақстандағы атом өнеркәсібі	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау.	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдерді ажыратады, ауызша мәтін құрауда дұрыс қолданады ; 2) кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпараттардың (деректер, сипаттамалар, сандық көрсеткіштер, сілтемелер) қолданылу мақсатын айқындайды.
			1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша жазады (конспектілейді);

Тіл. Өнер. Әдебиет.	Өнер алды – қызыл тіл	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	2) көркем шығарманы басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырады, тақырып ортақтығын анықтай алады; 3) Мәтіндегі ақпарат бойынша өзіндік пікір білдіреді.
	Әдебиет – өнер айнасы	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1) Мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтайды; 2) сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданады; 3) мәтін мазмұны бойынша монолог және диалог құрайды.
Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі	Жұмыссыздық мәселесі	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу) және берілген ақпараттарды жүйелеу.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қанықтайды, қысқаша түртіп жазды (конспектілейді); 2) көтерілген мәселе бойынша берілген ақпараттарды анықтайды.
	Еңбек етсең ерінбей	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (үндеу) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау.	1) Берілген мәтіннің стилін анықтап, құрылымы мен рәсімделуін нақтылайды; 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрады, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтайды ; 3) мәтінді жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдайды, өзіндік пікір білдіреді.
	Тәуелсіздік тарихы	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып	1) Көркем шығарманы тыңдайды, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды;

Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі		ортақтығына сипаттама жасау, негізгі ойды анықтау.	2) мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды саралайды.
	Тәуелсіз ел келешегі	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалог құрастыру, көпшілік алдында сөз сөйлеуде сенімді және еркін сөйлеу.	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалог құрастырады; 2) сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнатады; 3) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданады.
Ұлттық театр – өнер ордасы	Сахна –өмір айнасы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2) көркем шығарманы тыңдап, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттайды.
Туризм: Экотуризм	Туризм	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2) көркем шығарманы тыңдап, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттайды.
	Қазақстандағы экотуризм	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады; 2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық

			элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлейді.
Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі	Отбасы құрылымы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтайды; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
	Қазақ отбасыларындағы гендерлік мәселелер	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелеу.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелейді; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
Жастар мәселесінің түйіткілдері	Ел болашағы - жастар	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттайды; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдайды және салыстырады, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізеді.
	Жастар мәселесінің түйіткілдері.	1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу.	1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға береді, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізеді; 2) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады.

Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты	Жаһандық миграция	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелеу.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелейді; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
	Қазақ халқының көші-қон тарихы	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау.	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтап, олардың қолданылу мақсатын талдайды; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдап, негізгі үрдістерді анықтайды.
Толеранттылық – ел бірлігі	Толеранттылық – бейбітшілік кепілі	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды; 2) мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтайды.
	25.1 Отан қорғау - парыз	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы

			мәтіндердегісөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік	Қазақстанның ұлттық қауіпсіздігі	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру.	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға береді және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырады ; 2) мәтіннен берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылайды; 3) ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастырады.
Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші	Бос уақытты жоспарлау	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу;	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтай біледі ; 2) көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
44- қосымша

Техникалық-технологиялық бағыттың "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Техникалық-технологиялық бағыттың "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы

орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты - білім алушылардың құзыреттілігін (тілдік, лингвистикалық, коммуникативтік, мәдениеттану) дамыту, дүниетанымын қалыптастыру, оның көркемдік-эстетикалық дамуын, түрлі әлеуметтік-мәдени, әлеуметтік-экономикалық, әлеуметтік-құқықтық, ғылыми-техникалық, оқу-кәсіптік ақпараттарды салаларында пайдалану мүмкіндігіне; әлемдік білім беру кеңістігін дамыту жолдарын бағдарлауға көмектесу болып табылады.

"Орыс тілі" пәні әртүрлі деңгейдегі құралдарды пайдалану нормаларын ескере отырып, тіл туралы қалыптасқан білім негізінде сөйлеу қызметінің барлық түрлері (тыңдалым, айтылым, оқылым және жазылым) бойынша білім алушылардың функционалдық/оқу сауаттылығын жетілдіру, олардың кәсіби және қарым-қатынастың өзге де салаларында тиімді сөйлеу қызметін жандандыру арқылы шығармашылық белсенді тұлға болып дамуына ықпал ету.

Пәнді оқыту барсында қазіргі заманғы орыс әдеби тілі, оның қазіргі заманғы полиэтникалық және көптілді Қазақстан жағдайында нақты жұмыс істеуі қарастырылады.

3. Оқу пәнін іске асыру келесі міндеттерді қарастырады:

1) орыс тілі туралы білімді пайдалану, әдеби тіл нормаларын (орфоэпиялық, орфографиялық, лексикалық және грамматикалық) және әртүрлі деңгейдегі кәсіби, басқа салалардағы және коммуникациялық процестерде ауызша және жазбаша тілде сөйлеу этикеті ережелерін сақтау;

2) ақпаратты алудың ақпараттық іздеу, алу және түрлендіру дағдыларын жетілдіру;

3) сөздік қорын байыту және академиялық тілдің қолданылатын грамматикалық құралдарының шеңберін кеңейту;

4) сыни ойлау дағдыларын жетілдіру: алынған ақпаратты талдау, синтездеу, бағалау , түсіндіру;

5) коммуникативтік міндеттерге байланысты оқытудың әртүрлі түрлерін пайдалану;

6) тыңдау және сөйлеу дағдыларын жетілдіру;

7) көпшілік алдында сөйлеудің әртүрлі жанрларында монологиялық сөз құра білу, қарым-қатынас жағдайына сәйкес нормативтілік тұрғыдан тілдік құралдарды сыни тұрғыдан бағалау және таңдау қабілеттерін жетілдіру;

8) мәселені шешу жолдарын ұсына отырып, табысты диалогтік қарым-қатынас жасау, түрлі салаларда және коммуникативтік жағдайларда пікірталас жүргізу дағдыларын жетілдіру;

9) әр түрлі жанрдағы мәтіндерді жасау кезінде стилистикалық сауаттылықты жетілдіру; жеке авторлық стильді қалыптастыру; мәтінді түзету және редакциялау мүмкіндігін; жеке авторлық стильді қалыптастыру;

10) орыс тілінің ұлттық-мәдени ерекшелігі, орыс, қазақ және басқа да халықтардың мәдениеті туралы түсініктерді кеңейту;

11) тілге қарым-қатынас құралы, білім көзі, рухани-адамгершілік құндылық ретінде, қоғамда табысты әлеуметтенуге ықпал ететін тілдік капитал ретінде саналы қатынасты тәрбиелеу.

Грамматикалық материал сөйлеу тақырыптары аясында оқытылады. Тілді оқыту басқа пәндермен интеграция арқылы, әр түрлі пәндік салалардағы мәтіндерді қолдану, академиялық тілді дамыту арқылы жүзеге асырылады.

4. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімнен тұрады:

1) тыңдалым және айтылым;

2) оқылым;

3) жазылым;

4) сөйлеу нормаларын сақтау.

Тыңдалым және айтылым: мәтіннің негізгі және егжей-тегжейлі ақпаратын түсіну; факт пен пікірдің айырмашылығы; автордың позициясына сыни көзқарас білдіру; вербалды емес қарым-қатынас құралдарын ескере отырып, негізгі ойды анықтау; мәтін авторының мақсаты мен ұстанымына сүйене отырып, негізгі ойды анықтау; мәтінде көтерілген мәселе бойынша мазмұнды болжау; пікірталасқа қатысу, өз ұстанымын дәлелдеу, мәселені шешудің әртүрлі жолдарын ұсыну; кеңейтілген монолог құру (берілген тақырып бойынша пайымдау, сендіру), қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени және оқу-ғылыми салалар шегінде кемінде 3 микротақырыпты қамту; тыңдалған материалды ақпараттың дұрыстығы, өзектілігі тұрғысынан бағалау, өз пікірін білдіру.

Оқылым: әр түрлі мәтіндердің негізгі, егжей-тегжейлі, жасырын ақпаратын түсіну, авторлық позицияны сыни бағалау; мәтінде қамтылған ақпараттың басқа көздерден алынған ақпарат/жеке тәжірибемен байланысы барын; мәтіннің негізгі ойының берілуіндегі ескертпелер, иллюстрациялар, субтитрлер, түс, қаріптердің әртүрлілігін, дыбыс пен графикалық кескіндерін, гиперсілтемелердің рөлін анықтау; мәтіндегі арнайы лексика, аббревиатура, перифраза, тұспалдау, эвфемизмдер және басқа да мәнерлілік құралдарының қолданылуын түсіну; әр түрлі жанрдағы мәтіндердің типтерін, белгілері мен тілдік ерекшеліктерін, ғылыми-танымал ішкі стильдегі мәтіндердің ерекшеліктерін (эссе, очерк, мақала), публицистикалық стильді (ескерту, пресс-релиз, жол очерктері) анықтау; оқылған мәтін бойынша зерттеу үшін сұрақтар мен идеяларды тұжырымдау; оқылған мәтінге байланысты сканерлеу және

егжей-тегжейлі оқу әдістерін қолдану оқырман өзіне қоятын коммуникативті міндеттерді қарастыру; әртүрлі көздерден ақпаратты алу және синтездеу, әртүрлі көзқарастарды салыстыру; тақырыпты, негізгі ойды, проблеманы, мақсатты, мақсатты аудиторияны, автордың ұстанымын ескере отырып, мәтіндердің стилистикалық ерекшеліктерін (композициялық, тілдік және жанрлық) салыстыру; сөйлемнің, абзацтың мазмұнын түсіндіру, оны тақырыппен, негізгі идеямен, авторлық позициямен байланыстыру.

Жазылым: жоспардың әртүрлі түрлерін, оның ішінде атаулы және сұраулы түрлерін құрастыру; тыңдалған, оқылған және аудиовизуалды материалдың мазмұнын баяндау, негізгі ойды сақтай отырып, бастапқы материалды парафразалау; ақпаратты график, кесте, диаграмма, схема, инфографика, оның ішінде ақпараттық коммуникативті технологиялар (АКТ) көмегімен ұсыну; ғылыми-танымал ішкі стильдің мәтіндерін (эссе, мақала), публицистикалық стиль (ескерту, пресс-релиз, жол нобайы) жасау; мақсат, мақсатты аудиторияны және сөйлеу жағдайын ескере отырып, эссенің әртүрлі түрлерін, оның ішінде сыни эссе жазу, ғылыми және публицистикалық әдебиеттерді талдау, автормен келісімін/келіспеушілігін білдіру және негіздеу; оқырманға әсер ету құралдарын пайдалана отырып, әртүрлі жанрдағы мәтін-сипаттамалар мен мәтіндер-әңгімелер жазу; мақсат, мақсатты аудиторияны, жағдайды ескере отырып, мәтіндегі барлық кемшіліктерді түзету және редакциялау қарым-қатынас және оқырманға әсер ету.

Сөйлеу нормаларын сақтау: орфографиялық нормаларды сақтау; қарым-қатынастың мақсаты мен жағдайына сәйкес ресми іскерлік стильдің, публицистикалық және ғылыми стильдердің, стилистикалық фигуралардың лексикасын қолдану; сөзжасамдық және морфологиялық (абстрактілі семантика етістіктерін, қазіргі заманның жетілмеген етістіктерін қолдану) нормаларды сақтау; қарапайым, қарапайым күрделі және күрделі сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану.

5. Оқу пәнінің мазмұны 3 бөлімнен тұрады: "Мәтінді түсіну және жауап беру", " Мәтінді талдау және түсіндіру", "Бағалау және салыстырмалы талдау".

6. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер,

бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

7. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағаттан (4-5 кредит) тұрады.

8. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырып атаулары	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
Раздел 1. Толерантность и диалог межнациональных культур.			
1.1.Толерантность и диалог. Лексика и культура речи	+	+	+
Тема 1.1.1. Диалог культур в Казахстане. Формирование пространства в диалоге культур. Собственная модель единства и согласия между этносами Казахстана. Фразеологизмы. Риторические фигуры			
Тема 1.1.2. Что такое толерантность. Толерантность и интолерантность. Виды интолерантности. Общественно-политическая лексика. Стилистические фигуры.			
Тема 1.1.3. Толерантность в современном мире. Лексика публицистического стиля. Жанры публицистического стиля.			
Тема 1.1.4. Толерантная личность. Толерантность – цивилизованная норма			

жизни. Использование стилистических фигур в речи			
Раздел 2. Физика в современном мире: возможное и невозможное в природе.			
2.1. Физика и природа. Лексика. Синтаксис и пунктуация	+	+	+
Тема 2.1.1. Физика и природа. Специальная лексика. Сложные слова. Глаголы несовершенного вида настоящего времени. Предложения с вводными конструкциями			
Тема 2.1.2. Достижения современной физики в нашей жизни. Научные достижения казахстанских ученых в области физики. Производные предлоги. Узкоспециальные термины. Глаголы с абстрактным значением			
Тема 2.1.3. Сделайте свое открытие в физике. Современные открытия в физике, которые изменили мир. Роль физики в будущей моей профессии. Знаки препинания в предложениях с обособленными дополнениями			
Раздел 3. Настоящее и будущее цифровых технологий.			
3.1. Цифровые технологии. Лексика. Морфология. Синтаксис и пунктуация	+	+	+
Тема 3.1.1. Что такое цифровые технологии? Настоящее и будущее цифровых технологии в Казахстане.			

Знаки препинания в предложениях с обособленными определениями			
Тема 3.1.2. Цифровые технологии в нашей жизни. Цифровая техника в моей будущей профессии. Знаки препинания в предложениях с обособленными обстоятельствами			
Тема 3.1.3. Цифровой Казахстан. Роль цифровизации в технико-технологическом направлении экономики. Знаки препинания в предложениях с обособленными обстоятельствами, определениями, выраженными существительными с предлогами			
Раздел 4. Биотехнологии для жизни.			
4.1. Что такое биотехнология? Лексика. Морфология. Синтаксис и пунктуация			
Тема 4.1.1. Что такое биотехнология? Этапы развития биотехнологии как наука. Морально-этические проблемы развития биотехнологии. Знаки препинания в сложносочиненных предложениях			
Тема 4.1.2. Направления биотехнологии. Развитие биотехнологии в Казахстане. Знаки препинания при уточняющих членах предложениях.			
Тема 4.1.3. Профессии в биотехнологии.			

Биотехнолог, нанотехнолог – профессии будущего. Знаки препинания в цитировании. Знаки препинания в неполных предложениях. Канцеляризмы.			
Раздел 5. Глобальные проблемы энергетики.			
5.1. Глобальные проблемы энергетики и пути их решений. Лексика. Морфология. Синтаксис и пунктуация	+	+	+
Тема 5.1.1. Причины глобальных проблем энергетики. Развитие энергетики в Казахстане. ГРЭС в Казахстане. Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях с придаточной определительной			
Тема 5.1.2. Пути решения глобальных проблем энергетики. Альтернативные источники энергии, применяемые в технике. Употребления производных предлогов в речи			
Тема 5.1.3. "Энергия будущего Казахстана". Современная электроэнергетика: тенденции и проблемы развития в Казахстане. Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях с придаточной изъяснительной			
Раздел 6. Экология: нефтяная и ядерная промышленность.			
6.1. Экологические проблемы. Культура речи . Морфология. Синтаксис	+	+	+

Тема 6.1.1. Экологические проблемы в нефтяной промышленности. Экологическая безопасность нефтяной промышленности Казахстана. Способы образования слов.			
Тема 6.1.2. Пути решения экологических проблем нефтяной промышленности. Императивные (побудительные) предложения			
Тема 6.1.3. Экологические проблемы ядерной промышленности. Экологические проблемы земли Казахстана. Казахстан без ядерного оружия. Глаголы несовершенного вида настоящего времени			
Раздел 7. Молодежная культура: проблемы молодого поколения.			
7.1. Молодежная культура в обществе. Фразеология и культура речи. Морфология. Синтаксис и пунктуация	+	+	+
Тема 7.1.1. Молодежная культура в обществе. Молодежные программы в Казахстане. Саморазвитие – качество современной молодежи. Знаки препинания в бессоюзных сложных предложениях			
Тема 7.1.2. Проблемы поколения Z. Поколение Z – кто они, как их понимать и принимать? Безличные предложения. Прилагательные в превосходной степени			
Тема 7.1.3. Как реализовать себя в жизни			

. Речевая культура современной молодежи. Культура технической речи. Употребление безличных предложений. Крылатые фразы			
Тема 7.1.4. Проблема выбора профессии. Профессии технико-технологического направления в современном мире. Фразеологизмы, пословицы			
Раздел 8. Экономика и ее роль в обществе.			
8.1. Что такое экономика? Синтаксис и пунктуация	+	+	+
Тема 8.1. Что такое экономика? Знаки препинания в предложениях с однородными, обособленными членами, вводными конструкциями			
Тема 8.2. Цифровая экономика Казахстана. Умный дом: реальность и перспектива. Знаки препинания в сложных предложениях			
Раздел 9. Наука и этика: киборги и клоны.			
9.1. Что такое этика науки? Развитие искусственного интеллекта. Лексика. Синтаксис и пунктуация. Стилистика	+	+	+
Тема 9.1.1. Что такое этика науки? Развитие технических наук в Казахстане. Общенаучная лексика. Термины. Технические термины. Употребление пассивных конструкций			
Тема 9.1.2. Этика клонирования.			

Отношение общества к клонированию человека. Знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи			
Тема 9.3. Этические проблемы появления киборгов. Киборги: миф или реальность? Употребление терминов и общенаучной лексики.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Толерантность и диалог межнациональных культур	Толерантность и диалог. Лексика и культура речи	1) Создавать тексты различных типов и жанров, публицистического стиля (заметка, пресс-релиз).	1) Понимает основную и детальную информацию текстов разных жанров, различая факт и мнение; 2) определяет целевую аудиторию; 3) пользует приемами просмотрового чтения, сканирования и детального чтения; 4) применяет средства информационно-коммуникационные технологии для передачи информации.
		1) излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, полного или сжатого пересказа, тезисов, резюме, конспектов.	1) Использует лексику, публицистического, научного стиля в соответствии с целью и ситуацией общения; 2) соблюдает орфографические, словообразовательные и морфологические нормы.
		1) Участвовать в дебатах, аргументируя собственную позицию.	1) Выделяет основную мысль, используя невербальные средства общения; 2) приводит аргументы в защиту собственной позиции во время дебатов; 3) находит разные пути решения проблемы.
			1) Определяет основную мысль, учитывая

Физика в современном мире: возможное и невозможное в природе	Физика и природа. Лексика. Синтаксис и пунктуация	1) Прогнозировать содержание по проблеме, поднимаемой в тексте; 2) употребляет лексику научного стиля в соответствии с целью.	невербальные средства общения; 2) формулирует вопросы и идеи для исследования по прочитанному тексту; 3) извлекает и синтезирует информацию из различных источников, сопоставлять разные точки зрения (научно-популярные статьи, СМИ, энциклопедия).
		1) создавать тексты различных типов и жанров публицистического стиля (заметка, резюме, пресс-релиз).	1) Применяет перифразы, аллюзии, эвфемизмы и других средства выразительности в тексте; 2) оставляет тексты различных типов и жанров публицистического стиля; 3) создает определенные композиционные фрагменты текста; 4) применяет словообразовательные и морфологические, орфографические нормы на письме.
		1) Создавать тексты различных типов и жанров научно-популярного, научно-технического подстиля (статья, разные виды эссе, очерк, конспект).	1) Сопоставляет информацию из научной, технической и публицистической литературы; 2) высказывает и обосновывает свое согласие/несогласие с автором; 3) соблюдает орфографические, словообразовательные и морфологические нормы; 4) применяет лексику официально-делового стиля, в соответствии с целью и ситуацией общения.
		1) Оценивать прослушанный материал с точки зрения	1) Дает оценку прослушанному материалу с точки зрения достоверности,

Настоящее и будущее цифровых технологий	Цифровые технологии. Морфология. Синтаксис и пунктуация	достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение.	актуальности информации; 2) высказывает собственное мнение об услышанном.
		1) Извлекать и синтезировать информацию из различных источников, сопоставлять разные точки зрения.	1) Получает информацию из различных источников ; 2) объединяет информацию из различных источников; 3) сравнивает разные точки зрения.
		1) Излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала.	1) Передает содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, сжатого и полного пересказа, в виде тезисов и резюме, конспекта.
		1) Оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение.	1) Дает оценку прослушанному материалу с точки зрения достоверности, актуальности информации; 2) составляет вопросы и предлагает идеи для исследования по прочитанному тексту; 3) высказывает собственное мнение при оценке.
		1) участвовать в дебатах, аргументируя собственную позицию.	1) Выделяет основную мысль, используя невербальные средства общения; 2) приводит аргументы в защиту собственной позиции во время дебатов; 3) находит разные пути решения проблемы.
		1) Извлекать и синтезировать информацию из различных источников.	1) Использует информацию из различных источников; 2) сравнивает информацию из различных источников;

Биотехнологии для жизни	Что такое биотехнология ? Лексика. Морфология. Синтаксис и пунктуация		3) исследует разные точки зрения.
		1) Интерпретировать содержание предложения , абзаца, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией.	1) Объясняет и сравнивает содержание предложения, абзаца с темой, основной идеей, авторской позицией; 2) исправляет все имеющиеся недочеты с учетом цели, целевой аудитории, ситуации общения и воздействия на читателя.
		1) Писать разные виды эссе, творческие работы (фрагмент/фрагменты текста), являющиеся определЎнными композиционными элементами.	1) Применяет средства ИКТ для передачи информации в виде графика, таблицы, диаграммы, схемы, инфографика; 2) создает разные виды эссе, в том числе критическое; 3) сопоставляет научно-техническую и публицистическую литературу; 4) высказывает и обосновывает свое согласие/несогласие с автором.
		1) Строить развернутый монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение), включающий не менее 3-х микротем в пределах технико-технологического направления;	1) Дает оценку прослушанному материалу с точки зрения достоверности, актуальности информации; 2) высказывает собственное мнение при оценке.
		2) сравнивать стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые) учитывая тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора.	3) создает тексты различных жанров научно-технического подстиля (статья, эссе, очерк, конспект), публицистического стиля (заметка, пресс-релиз); 4) корректирует и редактирует все имеющиеся недочеты в тексте, учитывая цель, целевую аудиторию,

Глобальные проблемы энергетики	Глобальные проблемы энергетики и пути их решений. Лексика. Морфология. Синтаксис и пунктуация		ситуацию общения и воздействие на читателя.
		1) Писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя средства воздействия на читателя.	1) Определяет и выбирает средства воздействия на читателя при создании текстов различных жанров; 2) применяет знаки препинания в простых осложненных предложениях; 3) соблюдает словообразовательные и морфологические нормы.
		1) Использовать лексику официально-делового стиля, публицистического и научно-технического стилей, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения.	1) Употребляет лексику официально-делового стиля в соответствии с целью и ситуацией общения; 2) выбирает лексику научно-технического стиля в соответствии с целью и ситуацией общения; 3) употребляет стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения.
		1) Оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение.	1) Дает оценку прослушанному материалу с точки зрения достоверности, актуальности информации; 2) высказывает собственное мнение при оценке.
		1) Интерпретировать содержание предложения, абзаца, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией.	1) Передает содержание предложения, абзаца; 2) сопоставляет содержание предложения, абзаца с темой, основной идеей, авторской позицией.
		1) Писать разные виды эссе, в том числе критическое, анализируя научную и публицистическую литературу, выражая и	1) Сопоставляет научно-техническую и публицистическую литературу; 2) высказывает и обосновывает свое

Экология: нефтяная и ядерная промышленность.	Экологические проблемы. Культура речи. Морфология	обосновывая свое согласие/несогласие с автором.	согласие/несогласие с автором.
		1) Понимать основную и детальную информацию текста, определяя позицию автора и скрытый смысл текста; определять целевую аудиторию, жанры.	1) Различает основную и детальную информацию текста; 2) выявляет позицию автора; 3) выделяет скрытый смысл текста; 4) указывает целевую аудиторию; 5) называет жанры текстов.
		1) Прогнозировать содержание текста по таблицам и схемам.	1) Выносит суждение о содержании текста по таблицам; 2) определяет содержание текста по схемам.
		1) Понимать главную, детальную, скрытую информацию сплошных и несплошных текстов, критически оценивая авторскую позицию и скрытый смысл текста.	1) Создает разные виды плана; 2) создает план – опорную схему; 3) определяет основную и детальную информацию текста; 4) дает критическую оценку услышанному; 5) распознает целевую аудиторию и жанры текста.
		1) Излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, тезисов, резюме, конспектов, аннотаций, сообщений, докладов.	1) Передает содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых планов, тезисов, конспектов резюме, аннотаций, сообщений, докладов; 2) иллюстрирует содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде сжатых планов.
			1) Применяет разные виды чтения в зависимости от коммуникативных задач,

Молодежная культура: проблемы молодого поколения. Фразеология и культура речи	Молодежная культура в обществе. Морфология. Синтаксис и пунктуация	1) Строить развернутый монолог для публичного выступления технико-технологического направления.	которые ставит перед собой читающий; 2) создает разные виды плана; 3) выделяет основную мысль текста, опираясь на цель и позицию автора.
		1) Создавать тексты различных типов и стилей (аннотация, статья, репортаж, публичное выступление) уместно использовать цитирование.	1) Составляет тексты различных типов и стилей (аннотация, статья, репортаж, публичное выступление); 2) использует цитирование с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации; 3) употребляет цитирование, фразеологизмы, пословицы, крылатые фразы при создании текстов, технических текстов; 4) соблюдает пассивные конструкции в безличных предложениях; 5) применяет знаки препинания в бессоюзных предложениях.
		1) Определять типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей.	1) Понимает скрытый смысл текста; 2) указывает целевую аудиторию для данного текста; 3) выделяет жанр текста и объясняет типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, публицистического стиля.
		1) Участвовать в деловой беседе;	1) Обсуждает пути решения проблемы в деловой беседе; 2) приводит аргументы; 3) достигает договоренности.
		1) Формулировать вопросы для	1) Составляет вопросы для исследования по прочитанному тексту;

Экономика и ее роль в обществе	Что такое экономика? Синтаксис и пунктуация	исследования и гипотезы по прочитанному тексту.	2) выдвигает гипотезу исследования по прочитанному тексту.
		1) Создавать тексты различных типов и стилей.	1) Составляет аннотацию, статью, репортаж, публичное выступления (по выбору обучающегося); 2) использует и уместно применяет цитирование с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации.
		1) Писать разные виды эссе, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы; 2) использует различные изобразительно-выразительные средства языка, стилистические фигуры.	1) Исследует проблему, представленную в научной, технической, публицистической литературе; 2) извлекает информацию из различных источников , устанавливая взаимосвязи и делая обоснованные выводы (научные статьи, энциклопедия, СМИ); 3) выдвигает и аргументирует собственные пути решения данной проблемы; 4) соблюдает орфографические нормы.
Наука и этика: киборги и клоны	Что такое этика науки? Лексика. Синтаксис и пунктуация. Стилистика	1) Строить развернутый монолог для публичного выступления в рамках технико-технологической и учебно-научной сфер; 2) представлять информацию в виде презентации, используя таблицы, графики, диаграммы, аудиофайлы, фотографии; 3) применять различные изобразительно-выразительные средства языка, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения.	1) Употребляет специальную лексику в соответствии с целью и ситуацией общения; 2) рассматривает и анализирует проблему, представленную в разных источниках, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы; 3) выявляет роль цвета, шрифтового многообразия, звука и графических изображений, гиперссылок в передаче основной мысли текста; 4) использует знаки препинания в сложных

			предложениях с разными видами связи.
		1) Прогнозировать содержание текста по таблицам и схемам.	1) Выдвигает предположение о содержании текста по таблицам; 2) предсказывает содержание текста по схемам.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
45- қосымша

Техника-технологиялық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс әдебиеті" пәнінің мақсаты - білім алушыларды орыс және әлемдік көркем әдебиеттің байлығымен таныстыру, олардың әдебиет туындылары мен онда көрініс тапқан өмір құбылыстарын эстетикалық қабылдау және бағалау қабілетін дамыту, эстетикалық талғамдарды, қажеттіліктерді, азаматтық идеялық-адамгершілік позицияны қалыптастыру.

Бұл пәнді оқыту тұлғаның интеллектуалды-адамгершілік және дүниетанымдық дамуына, озық заманауи технологияларды игеруге әсер етуі керек, олардың қолданылуы мен трансферті жеке кәсіби және мансаптық өсуді қамтамасыз ете алады.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді шешуді көздейді:

1) Орыс тілі туралы білімді қолдану, әдеби тілдің нормаларын (орфоэпиялық, орфографиялық, пунктуациялық, лексикалық, грамматикалық, стилистикалық) және қарым-қатынастың әртүрлі салалары мен жағдайларында ауызша және жазбаша тілде сөйлеу этикеті ережелерін сақтау;

2) қазіргі әлемнің жаһандануы жағдайында әдебиеттің рухани мұра ретіндегі құндылығын түсінуді қалыптастыру;

3) сыни талдау, салыстыру, жалпылау дағдыларын жетілдіру, ұқсастықтар мен себеп-салдарлық байланыстарды белгілеу, құбылыстарды жіктеу, шығармаларды талдау негізінде логикалық және сыни пайымдаулар, ойлар мен қорытындылар құру;

4) оқудың рухани және зияткерлік қажеттілігін қалыптастыру, әрбір білім алушының шығармашылық қабілеттерін дамыта отырып, мәтінді сыни оқу және түсіндіру дағдыларын жетілдіру;

5) әр түрлі жанрдағы шығармалардың идеялық-көркемдік, әлеуметтік-тарихи және рухани-эстетикалық аспектілерін терең түсіну, талдау негізінде коммуникативтік дағдыларды дамыту;

6) зерттеу мәдениеті саласында құзыреттілігін көрсете отырып, шығарма, әдеби-сын мақалалардың мазмұнын ауызша немесе жазбаша түрде бағалау дағдыларын жетілдіру;

7) әдеби құбылыстарды контекстік қарау қабілеттерін, әдеби фактілерді салыстыру, ұқсастықтар жасау, әдеби параллельдер құру қабілетін жетілдіру;

8) болашақ кәсіби қызметтің мәні мен әлеуметтік маңыздылығын түсіну, оған тұрақты қызығушылық таныту.

4. Оқу пәнінің мазмұны 3 бөлімнен тұрады: "Мәтін бойынша түсіну және жауаптар беру", "Мәтінді талдау және түсіндіру", "Бағалау және салыстырмалы талдау".

1 бөлім. "Мәтін бойынша түсіну және жауаптар беру" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) терминдерді түсіну;

2) көркем шығарманы түсіну;

3) жатқа оқу және дәйексөз;

4) жоспар құру;

5) қайталау;

6) сұрақтарға жауаптар.

2 бөлім. "Мәтінді талдау және түсіндіру" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) жанр;

2) тақырып және идея;

3) композиция;

4) эпизодтарды талдау;

5) батырлардың сипаттамасы;

6) әр түрлі формадағы шығарманың көркемдік әлемі;

7) автордың көзқарасы;

8) көркемдік-бейнелеу құралдары;

9) шығармашылық жазу.

3 бөлім. "Бағалау және салыстырмалы талдау" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) көркем шығарманы бағалау;

2) көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен (хореография, кескіндеме, сәулет, музыка және т. б.) салыстыру

3) әдебиет туындыларын салыстыру;

4) мәлімдемелерді бағалау.

4 бөлім. "Орыс әдебиеті" оқу пәнінің мазмұны оқыту бөлімдері бойынша ұйымдастырылған.

Оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

- Артық адамдар;
- Біздің заманымыздың батырлары;
- Адам және құқық;
- Отбасылық құндылықтар;
- Өзгеріс дәуіріндегі адам;
- Тоталитарлық режим дәуіріндегі адам;
- Адамдардың тағдырындағы соғыс;
- Моральдық таңдау тақырыбы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 -120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2- тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
Раздел 1. Лишние люди			

1.1. Образы "лишних людей" в русской литературе.	+	+	+
Тема 1.1.1. А. С. Пушкин. "Евгений Онегин".			
Тема 1.1.2 А.С. Пушкин " Евгений Онегин". Жанр и композиция романа			
Тема 1.1.3 Татьяна – любимая героиня Пушкина.			
Тема 1.1.4. И. А. Гончаров "Обломов".			
Раздел 2. Герой нашего времени			
1.2. Образ современника в литературе XIX-XX вв.	+	+	+
Тема 2.1.1. М. Ю. Лермонтов. "Герой нашего времени".			
Тема 2. 1.2 Человек трагической судьбы			
Раздел 3. Человек и право			
3.1. Вопросы нравственных ценностей в русской литературе	+	+	+
Тема 3.1.1. Ф. М. Достоевский. " Преступление и наказание".			
Тема 3.1.2. Теория Раскольникова			
Тема 3.1.3. Н. А. Островский. " Бесприданница". Образ Ларисы Гадаловой			
Тема 3.1.4. Тема торга и власти денег в произведении Н.А. Островского " Бесприданница".			
Раздел 4. Семейные ценности			
4.1. "Мысль семейная" в русской литературе.	+	+	+
Тема 4.1.1. Л. Н. Толстой. Роман-эпопея "Война и мир".			

Тема 4.1.2. Система образов в романе "Война и мир".			
Тема 4.1.3 А. В. Вампилов. "Старший сын ".			
Раздел 5. Человек в эпоху перемен			
5.1. Значимость культурных ценностей на примере произведений русской и мировой литературы	+	+	+
Тема 5.1.1. М.А. Шолохов "Донские рассказы"			
Тема 5.1.2. Роман "Тихий Дон" (обзор)			
Тема 5.1. 3. "Серебряный век" русской литературы.			
Тема 5.1.4. С.А. Есенин. Лирика.			
Тема 5.1.5. С.А. Есенин. Поэма "Анна Снегина".			
Тема 5.1.6. А. Блок Поэмы. Цикл "Стихи о Прекрасной Даме".			
Тема 5.1.7. А. Блок. Лирика			
Раздел 6. Человек в эпоху тоталитарного режима			
6.1. Восприятие социального заката как необходимость говорить правду о своем времени.	+	+	+
Тема 6.1.1. А. Ахматова. Лирика.			
Тема 6.1.2. А. Ахматова. Поэма "Реквием".			
Тема 6.1.3. А. Рыбаков " Дети Арбата".			
Тема 6.1.4. Проблема нравственного выбора.			
Тема 6.1.5. М. Цветаева. Лирика.			
Раздел 7. Война в судьбах людей.			

7.1. Проблема нравственного выбора в экстремальных условиях.	+	+	+
Тема 7.1.1. В. Быков " Сотников".			
Тема 7.1.2. В. Быков " Сотников". Образы Сотникова и Рыбака.			
Тема 7.1.3. Б.Л. Васильев "А зори здесь тихие".			
Тема 7.1.4. "У войны не женское лицо"			
Тема 7.1.5. Жизненная судьба писателя-фронтовика В.Л. Кондратьев.			
Тема 7.1.6. В.Л. Кондратьев повесть " Сашка".			
Тема 7.1.7. Твардовский. Военная лирика.			
Тема 7.1.8. А.Т. Твардовский "Василий Теркин"			
Тема 7.1.9.Н.А. Заболоцкий. "В этой роще березовой".			
Тема 7.1.10.Б. Окуджава Лирическая поэзия.			
Тема 7.1.11.Б. Окуджава "До свидания, мальчики"			
Тема 7.1.12. В.С. Высоцкий "Он не вернулся из боя"			
Тема 7.1.13. Е. Евтушенко "Хотят ли русские войны".			
Раздел 8. Тема нравственного выбора			
8.1. Личность и современность. Тема свободы	+	+	+
Тема 8.1.1. А.В. Вампилов "Утиная охота" .			
Тема 8.1.2. А.В. Вампилов "Утиная охота" .			

Тема 8.1.3. Поэты-шестидесятники. Феномен "громкой" поэзии.			
Тема 8.1.4. Поэты-шестидесятники. А.А. Вознесенский.			
Тема 8.1.5. Лирика Р.И. Рождественского.			
Тема 8.1.6. Лирика Л.И. Мартынова.			
Тема 8.1.7.О. Сулейменов . Лирика. "Маме"			
Тема 8.1.8.О. Сулейменов . Лирика. Поэмы.			
Тема 8.1.9. Вечность и современность в поэзии Б.М. Канапьянова.			
Тема 8.1.10. Б.М. Канапьянов "Нить памяти"			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Лишние люди	Образы "лишних людей" в русской литературе	1) Понимать содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражать своҰ отношение к услышанному или прочитанному.	1) Понимает содержание художественного произведения, выражая своҰ отношение к услышанному или прочитанному.
		1) Понимать термины: золотой век, онегинская строфа, мотив, роман в стихах, фабула; 2) различать литературоведческие термины, связанные с произведениями А. Пушкина.	1) Использует в литературоведческом анализе произведений термины: золотой век, онегинская строфа, мотив , роман в стихах, фабула; 2) выделяет и различает основные литературные жанры и их признаки (роман в стихах, психологический роман и др.).
		1) Характеризовать героев произведения, определяя их роль и	1) Оставляет характеристику действующих лиц произведения;

		значение в системе персонажей.	2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа.
		1) Давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на текст произведения, выражая собственное мнение о теме и образах.	1) Аргументирует авторскую позицию; 2) воспроизводит наизусть цитаты из произведений А.С. Пушкина при анализе; 3) выделяет способы создания художественных образов произведения.
Герой нашего времени	Образ современника в литературе XIX-XX вв.	1) Понимать содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражать своЎ отношение к услышанному или прочитанному.	1) Анализирует художественное произведение; 2) высказывает собственное мнение о прочитанном произведении; 3) аргументирует авторскую позицию.
		1) Находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции.	1) Воспроизводит наизусть цитаты из произведений М.Ю. Лермонтова.
		1) Определять роль композиции в раскрытии идеи произведения, образов героев; 4) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей.	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа.
		1) анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации (символы, формулы, законы, буктрейлеры).	1) Высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах; 2) передает содержание текста произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 3) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, буктрейлеры.

		1) Давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на текст произведения, выражая собственное мнение о теме и образах.	1) Аргументирует авторскую позицию; 2) строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 3) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
		1) Анализировать эпизоды, определяя их роль и место в композиции произведения, объяснять значение эпизода для раскрытия идейно-тематического замысла.	1) Вычленяет тему и проблему произведения на основе его анализа; 2) интерпретирует значение эпизода для раскрытия авторского замысла; 3) исследует произведения с целью определения его идеи, художественных особенностей.
		1) Определять тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста.	1) Вычленяет тему и проблему произведения на основе его анализа.
Человек и право	Вопросы нравственных ценностей в русской литературе	1) Характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей.	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа.
		1) Анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации (символы, формулы, законы, буктрейлеры).	1) Презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.
		1) Определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, поясняя позицию автора примерами из текста.	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики.
		1) Сопоставлять произведения (или	1) Сравнивает текст или его фрагменты с другими произведениями;

		фрагменты) русской, казахской и мировой литературы с точки зрения эстетического воздействия на читателя, объясняя общие и отличительные признаки.	2) определяет воздействия произведений на читателя; 3) устанавливает сходства и различия произведений (или их фрагментов).
Семейные ценности	"Мысль семейная" в русской литературе.	1) Понимать термины: золотой век, мотив, роман-эпопея, психологизм, фабула.	1) Использует в литературоведческом анализе произведений термины: роман-эпопея, психологизм, фабула.
		2) Составлять план сочинения на литературные и свободные темы.	2) Пишет сочинения на литературные темы, используя план.
		3) Пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание и используя образные средства.	3) Передает содержание текста произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 4) применяет изобразительно-выразительные средства при передаче содержания; 5) находит в тексте выразительные средства и фигуры речи.
		4) Определять роль композиции в раскрытии идеи произведения, образов героев.	1) Выявляет роль композиции в создании художественных образов произведения.
		5) Характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей.	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 3) раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения.
		1) Понимать термины: ретроспекция, серебряный век,	1) Различает литературоведческие термины, связанные с произведениями поэтов " серебряного века";

		имажинизм, символизм, акмеизм, футуризм.	2) выделяет особенности поэзии символистов, акмеистов, футуристов.
		1) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на литературный материал, выражая собственное мнение о теме, проблеме, системе образов.	1) Приводит доказательства в подтверждение собственных мыслей по прочитанному произведению; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей; 3) строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения;
		1) Определять жанр и его признаки (синкретический жанр), особенности лирики серебряного века.	1) Выделяет и различает основные жанры лирики; 2) определяет принадлежность лирического произведения к одному из направлений литературы "серебряного века".
Человек в эпоху перемен	Значимость культурных ценностей на примере произведений русской и мировой литературы	2) Определять роль эпизода, его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения на основе анализа художественных средств и приемов.	1) Обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа (поэмы); 2) аргументирует авторскую позицию.
		3) Определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением.	1) Раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения.
		4) Характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения.	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики.
			1) Обосновывает использование автором

		5) Анализировать средства и приемы создания образов, художественного пространства и времени, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять, с какой целью их использует автор.	фигур речи и выразительных средств языка; 2) находит в тексте выразительные средства и фигуры речи; 3) выделяет способы создания в произведении художественного пространства и времени; 4) определяет в произведении фразы и эпизоды, отражающие мнение автора.
		1) Понимать содержание художественного произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать своЎ отношение к услышанному или прочитанному.	1) Анализирует художественное произведение; 2) определяет влияние исторической эпохи на создание произведения автором и его содержание; 3) высказывает собственное мнение по прочитанному произведению.
		2) Самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции.	1) Воспроизводит наизусть цитаты, фрагменты, раскрывающие проблему произведения и авторское отношение к персонажам, идее произведения; 2) устанавливает значение фрагмента в структуре произведения.
		3) Пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание, сохраняя авторское своеобразие.	1) Раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах.
		4) Определять жанр и его признаки (синкретический жанр),	1) Выделяет и различает основные литературные жанры и их признаки; 2) выявляет художественное своеобразие военной

Человек в эпоху тоталитарного режима	Восприятие социального заката как необходимость говорить правду о своем времени	особенности военной поэзии, бардовской песни .	поэзии, бардовской песни .
		5) Определять роль композиции в раскрытии авторского замысла (тематики, проблематики, образов героев).	1) Различает композиционные элементы произведения; 2) выделяет художественные особенности текста.
		6) Характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения.	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) составляет характеристику действующих лиц произведения; 3) устанавливает роль структуры произведения в передаче главной мысли, характеристике персонажей.
		7) Писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения.	1) Планирует и создает письменные работы на свободные темы с опорой на план; 2) передает содержание произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 3) воссоздает стиль изложения, присущий автору, при передаче содержания текста; 4) создает эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации по прочитанным произведениям; 5) применяет изобразительно-выразительные средства языка.
		1) Понимать содержание художественного	1) Анализирует художественное произведение; 2) определяет влияние исторической эпохи на

		произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать своҰ отношение к услышанному или прочитанному.	создание произведения автором и его содержание; 3) высказывает собственное мнение по прочитанному произведению; 4) выделяет художественные особенности текста.
		2) Давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на литературный материал, выражая собственное мнение о теме, проблеме, системе образов.	1) Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей; 3) выявляет тему и проблему произведения на основе его анализа.
		3) Самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции.	1) Воспроизводит наизусть цитаты, фрагменты, раскрывающие проблему произведения и авторское отношение к персонажам, идее произведения; 2) устанавливает сходства и различия произведений или фрагментов; 3) сравнивает текст или его фрагменты с другими произведениями; 4) определяет в произведении фразы и эпизоды, отражающие мнение автора.
Война в судьбах людей	1) Проблема нравственного выбора в экстремальных условиях	4) Определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением.	1) определяет воздействия произведения на читателя ; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения.
		5) Анализировать средства и приемы создания образов, художественного пространства и времени,	1) Обосновывает использование автором

		изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять, с какой целью их использует автор.	фигур речи и выразительных средств языка; 2) находит в тексте выразительные средства и фигуры речи.
		6) Характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения.	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа повести, поэмы.
		7) Давать критическую оценку произведению с точки зрения нравственной и эстетической ценности, авторских приемов, объясняя собственное отношение к проблематике текста в форме устных и письменных высказываний.	1) Определяет нравственную и эстетическую ценность произведения; 2) строит устные и письменные монологические высказывания; 3) создает устные и письменные высказывания и аргументирует свое отношение к идее и проблеме текста.
		1) Понимать термины: притча, "серьезная комедия", синдром, ретроспекция.	1) Различает литературоведческие термины, связанные с произведениями А. Вампилова, О. Сулейменова; 2) применяет литературоведческие термины при анализе произведений.
		2) Писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения;	1) Пишет эссе, сочинения на литературные темы, используя план. Планирует и создает письменные работы на свободные темы с опорой на план.

Тема нравственного выбора	Личность и современность. Тема свободы	3) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание, сохраняя авторское своеобразие.	
		4) Определять тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста.	1) Выявляет тему и проблему произведения на основе его анализа; 2) определяет основные особенности художественного произведения.
		5) Сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, оценивая степень эмоционального воздействия.	1) Выделяет художественные особенности текста; 2) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.
		6) Характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения.	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа повести, поэмы.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
46- қосымша

Техника-технологиялық бағыттың "Орыс тілі және әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "Орыс тілі және әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті

стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс тілі және орыс әдебиеті" оқу пәнін оқытудың мақсаты – көп деңгейлі тілдік құралдар жүйесін меңгеруге, орыс әдеби тілінің ережелері мен нормаларын, сөйлеу этикеті ережелерін сақтауға негізделген сөйлеу іс-әрекетінің дағдыларын жетілдіру, өнеркәсіптік салада қолданылатын білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға ықпал ету.

Орыс тілін меңгеру, орыс және әлемдік әдебиеттермен танысу білім алушыларға тез өзгеретін әлемнің жағдайына бейімделуге, оқу және болашақ кәсіби қызметтегі ситуациялық-сөйлеу мінез-құлқын сәтті реттеуге; өз пікірін білдіру және негіздеу үшін әртүрлі ақпарат көздері мен заманауи ақпараттық технологияларды пайдалануға көмектеседі.

3. Оқу пәнін іске асыру мынадай міндеттерді қарастырады:

1) өмірдің әлеуметтік-мәдени, әлеуметтік-экономикалық, ғылыми-техникалық, білім беру және кәсіптік салаларында қарым-қатынас жасау үшін қажетті тыңдау, сөйлеу, оқу , жазу дағдыларын дамыту;

2) орыс тілінің нормалары мен ережелеріне сәйкес тілдік жүйенің бірліктері, оларды біріктіру, жұмыс істеу ережелері, синтаксистік құрылымдарды құрастыру дағдылары мен біліктіліктеі туралы білімді жетілдіру, сондай-ақ теориялық-әдеби ұғымдарды білу;

3) көркем мәтінді талдау, әдеби шығарманың түрі мен жанрын анықтау, бейнелеу - экспрессивті құралдардың рөлін сипаттау, шығарманың идеясы мен проблематикасын тұжырымдау қабілетін дамыту;

4) оқығанына өз көзқарасын білдіру, авторлық ұстанымын анықтау қабілетін дамыту;

5) орыс әдеби тілінің нормаларын ескере отырып, тиісті тақырыпқа үйлесімді мәтін (ауызша және жазбаша) құру дағдыларын жетілдіру;

6) ақпаратты іздеу, өңдеу және тіркеумен байланысты дағдылар мен біліктіліктерді жетілдіру;

7) басқа пәндерден алынған ақпаратты оқу және жазу, зерттеу дағдылары, талдау, синтездеу, бағалау, түсіндіру дағдылары негізінде білім алушылардың дағдыларын қалыптастыруға бағытталған сыни ойлау дағдыларын жетілдіру;

8) коммуникативтік міндеттерге сәйкес оқытудың әртүрлі түрлерін пайдалану;

9) білім алушылардың сөздік қорын кәсіби жоғары арнаулы лексикамен байыту;

10) ақпараттық-коммуникациялық және компьютерлік технологияларды пайдалану дағдыларын жетілдіру;

11) Қазақстанда және шетелде тұратын түрлі этностардың тілдері мен мәдениеттеріне толерантты қатынасты қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны 9 бөлімнен тұрады: "Туризм. Экотуризм", "Человек и Родина", " Наука и этика", "Планета. Земля. Океаны", "Литература и искусство", "Тема социального неравенства в СМИ и литературе", "Торговля и помощь. Справедливая торговля", "Значение труда в жизни человека и общества", "Показатель развития общества: экология, биоресурсы".

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 -120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
Введение. В мире языка и литературы			
Раздел 1. Туризм. Экотуризм			
1.1. Созерцание природы, духовное обогащение, сохранение природного наследия в литературе	+	+	+
Тема 1.1.1. А.С. Пушкин. "Монастырь на Казбеке". Тексты смешанных типов , разных жанров, стилей и подстилей (статья, пресс-релиз, репортаж, аннотация)			

Тема 1.1.2. В.С. Высоцкий. "Гимн морю и горам"			
Тема 1.1.3. А. К. Толстой. "Растянулся на просторе"			
Тема 1.1.4. Текст – рассуждение " IT-технологии в туризме" . Сложные прилагательные, прилагательные в краткой форме, причастия. Н и НН в разных частях речи			
Раздел 2. Человек и Родина			
2.1. Соотношение образов Человека и Родины в литературных произведениях	+	+	+
Тема 2.1.1. М.Ю. Лермонтов "Родина"			
Тема 2.1.2. Ч. Айтматов " Буранный полустанок"			
Тема 2.1.3.Тема памяти и манкуртизма. Именные части речи в различных формах. Особенности хронотопа. Аннотация.Правописание Ь и Ъ			
Тема 2.1.4. Г. Бельгер " Дедушка Сергали"			
Тема 2.1.5. Г. Бельгер " Для меня казахское слово Ел священно". Публицистический стиль			
Тема 2.1.6. М. Семашко " Емшан". Сравнительный анализ произведений А. Майкова и М.Семашко			
Тема 2.1.7. К. Паустовский " Бескорыстие". Однородные члены предложения			
Тема 2.1.8. Патриотический акт " Мәңгілік ел"			
Раздел 3. Наука и этика			

3.1. Литературные формы философствования на тему нравственности и научно-технического прогресса	+	+	+
Тема 3.1.1. М. А. Булгаков "Собачье сердце"			
Тема 3.1.2. Научные открытия XXI века. Правописание суффиксов			
Тема 3.1.3. А. Беляев " Голова профессора Доуэля". Анализ произведения "Голова профессора Доуэля". Стили речи			
Тема 3.1.4. Исследовательская работа "Техническое развитие и совершенствование производства".			
Раздел 4. Планета. Земля. Океаны			
4.1. Наш дом – Планета Земля	+	+	+
Тема 4.1.1. В.В. Маяковский " Атлантический океан". Склонение числительных			
Тема 4.1.2. А. Сент-Экзюпери. Философская сказка-притча " Маленький принц". Художественные особенности произведения " Маленький принц"			
Раздел 5. Литература и искусство			
5.1. Связь литературы с другими видами искусства	+	+	+
Тема 5.1.1. А.С. Пушкин "Моцарт и Сальери". Анализ произведения " Моцарт и Сальери"			
Тема 5.1.2. А.И. Куприн " Гранатовый браслет".			

Литературный хронограф. Полные и краткие причастия			
Тема 5.1.3. В. М. Гаршин "Художники". Местоимения. Разряды местоимений			
Тема 5.1.4. О. Сулейменов "Махамбету" и А. Вознесенский			
Раздел 6. Тема социального неравенства в СМИ и литературе			
6.1. Социальное неравенство: литературные аргументы	+	+	+
Тема 6.1.1. А.П. Чехов " Толстый и тонкий". Степени сравнения прилагательных			
Тема 6.1.2. Н. А. Островский " Бесприданница". Образ Ларисы Огудаловой			
Тема 6.1.3. Тема торга и власти денег. Композиция и экранизация пьесы. НЕ с глаголами и наречиями			
Тема 6.1.4. Н. В. Гоголь " Шинель" Цитатный образ Башмачкина			
Тема 6.1.5. И.С. Тургенев "Два богача". Основная мысль произведения			
Раздел 7. Торговля и помощь. Справедливая торговля			
7.1. Торговля как вечный двигатель	+	+	+
Тема 7.1.1. О. Бальзак " Гобсек". Составное именное сказуемое			
Раздел 8. Значение труда в жизни человека и общества			
8.1. Смысл жизни в литературных произведениях	+	+	+

Тема 8.1.1. А. П. Платонов "Песчаная учительница". Глагол			
Тема 8.1.2. М.Е. Салтыков - Щедрин " Повесть о том, как один мужик двух генералов прокормил". Жанры литературной сказки			
Тема 8.1.3. М.Е. Салтыков – Щедрин. " Дикий помещик".			
Тема 8.1.4. Промышленность как основа формирования рынка труда и трудового потенциала.			
Тема 8.1.5. Значение труда в сфере технического обеспечения производства.			
Раздел 9. Показатель развития общества: экология, биоресурсы	+	+	+
9.1. Проблемы экологии и искусство			
Тема 9.1.1. Р. Сейсенбаев "День, когда рухнул мир" . Правописание наречий			
Тема 9.1.2. М. А. Дудин. Стихотворение "Берегите землю!" Правописание наречий. Защита экологии – дело каждого из нас			
Тема 9.1.3. Современные технологии переработки биоресурсов			
Раздел 10. Свободное время как показатель развития общества			
10.1. Герой времени в произведениях современных писателей	+	+	+
Тема 10.1.1. И. А. Гончаров "Обломов". Цитата. Конструкция с союзом -как-			

Тема 10.1.2. Символика в романе "Обломов". Художественный стиль.			
Раздел 11. Человек и история			
11.1. Отражении истории в литературном произведении	+	+	+
Тема 11.1.1. А. С. Пушкин "Евгений Онегин". Композиция романа.			
Тема 11.1.2. Сюжет " Евгений Онегина" как отражение исторической эпохи. Композиция романа. Сложносочиненные предложения			
Тема 11.1.3. О. Сулейменов "Одна война закончилась другой…"			
Тема 11.1.4. А. Ахматова "Реквием".			
Тема 11.1.5. Поэма " Реквием" - памятник страшной эпохи сталинского режима. Частица			
Раздел 12. Энергия будущего. Энергия слова			
12.1. Пространство и время в искусстве	+	+	+
Тема 12.1.1. К. Алтайский "Казахские мотивы". Второстепенные члены предложения.			
Тема 12.1.2. С. Назарова "Мой зеленоглазый аруах ". Великая сила воспитания слова. Бессоюзные сложные предложения			
Тема 12.1.3. В. С. Высоцкий "Баллада о времени". Морфема.			
Тема 12.1.4. О. Сабинина "Что такое ЭКСПО". Научный стиль			

Тема 12.1.5. Выставка технических достижений. Все самое интересное о выставке ЭКСПО-2017 в Астане. Научный стиль			
Раздел 13. Мир и безопасность			
13.1. Примеры мужества и стойкости в литературе	+	+	+
Тема 13.1.1 Л. Н. Толстой "Война и мир" (обзор с чтением глав о Бородинском сражении). Правописание наречий			
Тема 13.1.2. Стихотворения А. А. Суркова, К. М. Симонова , М. В. Исаковского, Ю. В. Друниной. Поэзия, опаленная войной			
Тема 13.1.3. Казахстан в мире художественной литературы. Ж. Жабаев			
Тема 13.1.4. Поэты и писатели Казахстана о Великой Отечественной войне. Поэзия, опаленная войной. Служебные части речи			
Тема 13.1.5. Исследовательская работа "Декларация об использовании технического прогресса в интересах мира и на благо человечества			
Раздел 14. Театр и кино в современном мире			
14.1. Литературные произведения в театральном и кинематографическом искусствах	+	+	+
Тема 14.1.1. А. П. Чехов " ВишнҰвый сад". Жанр и композиция. Особенности конфликта. "Вишневый сад" на театральной сцене Сложносочиненные предложения			

Тема 14.1.2. Символика в пьесе "Вишневый сад"			
Раздел 15. Высшая ценность – права человека			
15.1. Идейное богатство и художественная ценность произведений казахстанской и русской литературы	+	+	+
Тема 15.1.1. О.О. Сулейменов "Дикое поле ". Правописание наречий			
Тема 15.1.2. Ю.О. Домбровский "Хранитель древностей"			
Тема 15.1.3. Ч. Айтматов "Легенда о Манкурте"			
Раздел 16. Современное общество: миграция			
16.1. Содержательно-тематические особенности произведений миграционной литературы	+	+	+
Тема 16.1.1. В. В. Набоков "Родина"			
Тема 16.1.2. Н. А. Тэффи "Ностальгия". Имя прилагательное			
Тема 16.1.3. М.И. Цветаева "Родина"			
Тема 16.1.4 П. Васильев " Переселенцы". Сложное предложение			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	А.С. Пушкин. " Монастырь на Казбеке". Тексты смешанных типов , разных жанров, стилей и подстилей (статья, пресс-релиз, репортаж, аннотация)	1) Определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие ее; 2) изучить теоретико-литературные и лингвистические понятия: пейзаж в	1) Определяет основную мысль текста, детали, подтверждающие ее; 2) распознает и дает оценку текстам

		литературе, жанр речи, архаизмы, топонимы, репортаж, пресс-релиз.	смешанных типов, разных жанров, стилей и подстилей.
Туризм. Экотуризм	Алматы - туристический центр Казахстана. Имя числительное	1) Излагать сжато информацию прослушанного, и/или аудиовизуального текста, в том числе материалы СМИ, перефразируя исходный материал и сохраняя основную мысль.	1) Излагает информацию, сохраняя основную мысль; 2) систематизирует разряды имен числительных.
	В.С. Высоцкий. "Гимн морю и горам"	1) Создавать тексты различных типов и жанров, публицистического стиля (заметка, пресс-релиз). Соблюдать пунктационные нормы.	1) Составляет текст-рассуждение по теме и идее стихотворения; 2) аргументирует выбор постановки знаков препинания при обособленных членах предложения, сложных синтаксических конструкциях.
	А. К. Толстой. " Растянулся на просторе"	1) Понимать основную и детальную информацию текстов разных жанров.	1) Составляет вывод о роли пейзажа в стихотворении, дает оценку событиям.
	KITF-2019. Текст – рассуждение. Сложные прилагательные, прилагательные в краткой форме, причастия. Н и НН в разных частях речи	1) Использовать лексику, публицистического стиля в соответствии с целью и ситуацией общения.	1) Определяет типы текстов; 2) применяет при составлении текста; 3) обосновывает выбор н и нн в разных частях речи.
	М.Ю. Лермонтов "Родина "	1) Определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие ее; 2) владеть стратегиями чтения, включая просмотровое чтение, сканирование и детальное чтение.	1) Выявляет особенности и роль лексических и синтаксических средств при передаче основной мысли; 2) применяет стратегии чтения, включая просмотровое чтение, сканирование и детальное чтение.
	Ч. Айтматов "Буранный полустанок"	1) Определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие ее.	1) Определяет тему, идею романа "Буранный полустанок"; 2) записывает свои мысли о романе и его героях в процессе чтения и анализа текста.

Человек и Родина	Тема памяти и манкуртизма. Именные части речи в различных формах. Особенности хронотопа. Аннотация.Правописание Ь и Ъ	1) Анализировать содержание художественных произведений; 2) создавать публицистические тексты разных конструкций (статья, аннотация, репортаж).	1) Объясняет тему манкуртизма в художественной литературе; 2) создает текст аннотации; 3) соблюдает орфографические нормы.
	Г. Бельгер "Дедушка Сергали"	1) Анализировать содержание художественных произведений; 2) понимать содержание профессионально-ориентированного текста.	1) Формулирует выводы на тему малой родины; 2) дает определение словам, не имеющим смысловых эквивалентов в других языках.
	Г. К. Бельгер. "Для меня казахское слово ел священно". Публицистический стиль	1) Создавать тексты смешанных тексты публицистического стилей (статья, аннотация , репортаж).	1) Определяет и применяет на практике публицистический стиль речи.
	М. Семашко "Емшан". Сравнительный анализ произведений А. Майкова и М.Семашко	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями.	1) Определяет тему и идею произведения; 2) проводит сравнительный анализ произведений.
	К. Паустовский " Бескорыстие". Однородные члены предложения	1) Определять основную мысль текста, выявляя позицию и выражая собственное отношение.	1) Определяет тему и идею произведения; 2) использует в речи однородные члены предложения.
	Патриотический акт " Мәңгілік ел"	1) Пересказывать тексты, адаптируя содержание для определенной целевой аудитории с использованием средств для привлечения внимания.	1) Объясняет значение текста; 2) составляет тезисный план.
	М. А. Булгаков "Собачье сердце"	1) Анализировать отражение в художественной литературе темы "наука и этика".	1) Оценивает события, описанные в повести; 2) составляет собственное мнение.
	Научные открытия XXI века. Правописание суффиксов Н и НН в	1) Формулировать практические вопросы по прочитанному тексту и отвечать на них, используя внетекстовую информацию для	1) Самостоятельно подбирает дополнительный материал; 2) составляет текст-рассуждение;

Наука и этика	прилагательных, причастиях и наречиях	подтверждения своей точки зрения	3) объясняет выбор н и нн в прилагательных, причастиях и наречиях; 4) использует профессионализмы.
	А. Беляев "Голова профессора Доуэля". Анализ произведения " Голова профессора Доуэля". Стили речи	1) Владеть словарным запасом, включающим общенаучную, узкоспециальную лексику социальнокультурной, учебно-профессиональной , общественно-политической сфер.	1) Рассматривает тему медицинских экспериментов в произведении; 2) составляет рецензию; 3) проводит различие между стилями речи; 4) сравнивает художественный текст со сценариями фильмов.
Планета. Земля. Океаны	В.В. Маяковский " Атлантический океан". Склонение числительных	1) Анализировать отражение в художественной литературе темы " Планета. Земля. Океаны".	1) Объясняет идейно-тематическое своеобразие стихотворения; 2) сопоставляет виды числительных.
	А. Сент-Экзюпери. Литературный хронограф. Философская сказка-притча " Маленький принц". Художественные особенности произведения " Маленький принц"	1) Анализировать отражение темы "планета земля. океаны" в художественной литературе; 2) сравнить художественные тексты и произведения живописи, музыки, скульптуры, киноискусства.	1) Выделяет художественные особенности произведения " Маленький принц"; 2) аргументирует поведение главного героя .
Литература и искусство	А.С. Пушкин "Моцарт и Сальери". Анализ произведения "Моцарт и Сальери"	1) Сопоставлять художественные произведения и формулировать свою точку зрения по изученным темам.	1) Проводит сравнительный анализ характерам главных героев; 2) высказывает собственное мнение.
	А.И. Куприн " Гранатовый браслет". Литературный хронограф. Полные и краткие причастия		1) Выделяет тему и идею повести; 2) проводит различие между полными и краткими причастиями.
	В. М. Гаршин " Художники". Местоимения. Разряды местоимений		1) Составляет характеристику персонажей; 2) сравнивает характеристику персонажей; 3) составляет диаграмму Венна.

	Казахстанский компонент. О. Сулейменов "Махамбету" и А. Вознесенский		1) Проводит сопоставительный анализ стихотворений, дает оценку.
Тема социального неравенства в СМИ и литературе	А.П. Чехов "Толстый и тонкий". Степени сравнения прилагательных	1) Анализировать тему социального неравенства в литературе; 2) сравнить художественные тексты и произведения киноискусства.	1) Пишет рассуждение, используя прием "ПОПС формулы" (позиция; объяснение; пример; следствие/суждение); 2) классифицирует и использует степени сравнения имен прилагательных.
	Н. А. Островский " Бесприданница". Образ Ларисы Огудаловой Тема торга и власти денег. Композиция и экранизация пьесы. НЕ с глаголами и наречиями	1) Анализировать тему социального неравенства в литературе.	1) Анализирует поступки героев пьесы; 2) аргументирует свою точку зрения; 3) классифицирует употребление частицы не с глаголами и наречиями.
	Н. В. Гоголь "Шинель" Цитатный образ Башмачкина	1) Анализировать содержание художественных произведений, определяя роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли.	1) Составляет выступление о смысле жизни героя 2) раскрывает тему " маленького человека" в повести; 3) определяет роль шинели в композиции повести.
	И.С. Тургенев "Два богача". Основная мысль произведения	1) Формулировать вопросы по прочитанному тексту и отвечать на них, используя внетекстовую информацию для подтверждения своей точки зрения.	1) Извлекает основную мысль рассказа в прозе; 2) разрабатывает практические вопросы; 3) использует внетекстовую информацию для подтверждения своей точки зрения.
Торговля и помощь. Справедливая торговля	О. Бальзак "Гобсек". Составное именное сказуемое	1) Выявить значение торговых отношений в общественной жизни.	1) Показывает актуальность произведения; 2) различает виды сказуемых.
	А. П. Платонов " Песчаная учительница". Глагол	1) Проанализировать отражение темы труда в художественной литературе; 2) написать текст-описание,	1) Характеризует главную героиню; 2) дает оценку ее действиям; 3) определяет морфологические и

Значение труда в жизни человека и общества		текст-повествование, текст-рассуждение, эссе, интервью.	синтаксические признаки глаголов.
	М.Е. Салтыков - Щедрин "Повесть о том, как один мужик двух генералов прокормил". Жанры литературной сказки	1) Извлекать необходимую информацию из различных источников, определяя факт и мнение; 2) пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/ услышанное с собственным опытом.	1) Анализирует полученную информацию; 2) определяет свою точку зрения, опираясь на информацию, полученную из разных источников; 3) различает жанр литературной сказки.
Показатель развития общества: экология, биоресурсы	Р. Сейсенбаев "День, когда рухнул мир". Правописание наречий	1) Пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/ услышанное с собственным опытом; 2) показать актуальность экологической проблемы в жизни.	1) Передает содержание текста; 2) высказывает суждение о проблеме ядерных испытаний; 3) применяет в синтаксических конструкциях наречия.
	М. А. Дудин. Стихотворение "Берегите землю!" Правописание наречий. Защита экологии – дело каждого из нас	1) Понимать скрытый смысл текстов, определяя позицию автора; 2) формулировать проблемные вопросы и отвечать на них, определяя пути решения проблемы; 3) применять наречие в синтаксических конструкциях; 4) находить способы решения проблемы с точки зрения технического направления.	1) Определяет главную информацию через художественно-изобразительные средства; 2) определяет тему и идею текста, отвечая на вопросы; 3) формулирует проблемный вопрос к тексту и пути решения проблемы; 4) выражает свою точку зрения, используя ПОПС-формулу (позиция; объяснение; пример; следствие /суждение); 5) Применяет правила написания наречий при письме.
		1) Извлекать необходимую информацию из разных	1) Определяет основную мысль текста, выявляя авторскую позицию и выражая свое отношение;

Свободное время как показатель развития общества	И. А. Гончаров "Обломов ". Цитата. Конструкция с союзом как	источников, критически оценивая аргументы, содержащиеся в ней; 2) соблюдать пунктуационные нормы в синтаксических конструкциях с союзом " как", при обособлении второстепенных предложений.	2) использует сложносочиненные предложения; 3) анализирует образы героев, определяя схожие черты и различия в героях; 4) соблюдает пунктуационные нормы в синтаксических конструкциях с союзом " как", при обособлении второстепенных предложений.
Человек и история	А. С. Пушкин "Евгений Онегин". Сюжет " Евгений Онегина" как отражение исторической эпохи. Композиция романа. Сложносочиненные предложения	1) Создать творческие тексты смешанных типов (описания, повествования) с явно или скрыто выраженной авторской позицией.	1) Создает творческие текст-повествование с явно выраженной или скрытой авторской позицией; 2) составляет подробную характеристику героя по предложенным вопросам; 3) дает описание герою на основе предложенных иллюстраций/цитат; 4) делает самостоятельные выводы , используя сложные синтаксические конструкции.
	О. Сулейменов "Одна война закончилась другой…"	1) Определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию, выражая свое отношение.	1) Определяет основную мысль текста, выявляя авторскую позицию; 2) составляет самостоятельные выводы , выражая свое отношение.
	А. Ахматова "Реквием". Поэма "Реквием" - памятник страшной эпохи сталинского режима. Частица	1) Прогнозировать содержание всего текста, опираясь на заключительные фразы, выводы текста.	1) Прогнозирует причины и следствия по предложенной проблеме; 2) классифицирует разные виды частиц.
	К. Алтайский "Казахские мотивы". Второстепенные члены предложения.	1) Владеть словарным запасом, включающим общенаучную и узкоспециальную лексику социально-культурной, учебно-профессиональной , общественно-политической сфер.	1) Понимает лексическое значение слов профессиональной сферы ; 2) раскрывает проблему произведения, приводя весомые аргументы.

Энергия будущего. Энергия слова	С. Назарова "Мой зеленоглазый аруах". Бессоюзные сложные предложения	1) Извлекать необходимую информацию из разных источников, критически оценивая аргументы, содержащиеся в ней.	1) Определяет основную мысль текста; 2) выявляет авторскую позицию; 3) выражает свое отношение.
	В. С. Высоцкий "Баллада о времени". Морфема.	1) Определять основную мысль прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуальноготекста, в том числе материалы средства массовой информации, перефразируя исходный материал и сохраняя основную мысль.	1) Анализирует проблематику прочитанного текста; 2) комментирует позицию автора; 3) аргументирует собственное мнение; 4) применяет орфографические нормы при составлении текста.
	О. Сабинина "Что такое ЭКСПО". Все самое интересное о выставке ЭКСПО-2017 в Астане. Научный стиль		1) Синтезирует информацию, полученную из различных источников; 2) оценивает аргументы, содержащие в ней.
	Л. Н. Толстой "Война и мир" (обзор с чтением глав о Бородинском сражении). Правописание наречий	1) Владеть разными видами чтения соблюдать орфографические нормы (правописание частиц, наречий, предлогов и союзов).	1) Использует стратегии просмотрового, выборочного, аналитического чтения; 2) выделяет основные смысловые группы текста; 3) соблюдает правописание наречий.
	Главные герои романа Л. Н. Толстого "Война и мир"	1) Владеет разными видами и стратегиями чтения в зависимости от цели и задач.	1) Характеризует героя (определяет приемы изображения: речь, поступки и т.д.); 2) использует выборочное и аналитическое чтение.
	Стихотворения А. А. Суркова, К. М. Симонова , М. В. Исаковского, Ю. В. Друниной Поэзия, опаленная войной	1) Владеть разными видами чтения; 2) использовать синтаксические конструкции	1) Владеет разными видами чтения; 2) использует синтаксические конструкции для выражения собственной позиции.
	Казахстан в мире художественной литературы. Ж. Жабаев		1) Владеет разными видами чтения; 2) использует синтаксические конструкции для

Мир и безопасность			выражения собственной позиции.
	А. Сурков. Фронтовик, поэт, журналист	1) Владеть разными видами чтения; 2) использовать синтаксические конструкции.	1) Определяет информацию, объединяющие иллюстрированные тексты; 2) выявляет необходимые детали, образы, чувства, характеризующие лирического героя, используя изучающее и выборочное чтение; 3) составляет и использует сложно подчиненые предложения с придаточными определительными, объяснительными, изъяснительными.
	К. Симонов Военная лирика	1) Владеть разными видами чтения; 2) использовать синтаксические конструкции.	1) Определяет информацию, объединяющие иллюстрированные тексты; 2) выявляет необходимые детали, образы, чувства, характеризующие лирического героя, используя изучающее и выборочное чтение; 3) составляет и уместно использует сложно подчиненые предложения с придаточными определительными, объяснительными, изъяснительными.
Театр и кино в современном мире	А. П. Чехов "ВишнҰвый сад". Жанр и композиция. Особенности конфликта. Сложносочиненные предложения	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств; 2) соблюдать пунктуационные нормы в сложных синтаксических конструкциях.	1) Анализирует содержание, определяя роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли; 2) применяет пунктуационные нормы в сложносочиненных предложениях.
		1) Анализировать содержание	

	Символика в пьесе " Вишневый сад"	художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств.	1) Применяет приемы ассоциативного обучения ; 2) определяет роль символов и причины их использования в пьесе " Вишневый сад".
Высшая ценность – права человека	О.О. Сулейменов "Дикое поле". Правописание наречий	1) Участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности; 2) создавать тексты смешанных типов, тексты научного и публицистического стилей (статья, аннотация , репортаж).	1) Участвует в беседе, находя пути решения проблемы; 2) создает текст статьи, используя в предложениях наречие.
	Ю.О. Домбровский " Хранитель древностей"	1) Участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности; 2) сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.	1) Участвует в деловой беседе; 2) решает проблему, достигая договоренности; 3) сравнивает цели, целевую аудиторию, жанровые и стилистические особенности произведения.
	Ю. Домбровский " Алматинская повесть". Аннотация	1) Создавать тексты смешанных типов, тексты научного и публицистического стилей (статья, аннотация , репортаж).	1) Составляет аннотацию ; 2) применяет шаблон написания аннотации; 3) соблюдает признаки научного стиля.
	Ч. Айтматов "И дольше века длится день". Тема исторической памяти. Монолог	1) Создавать развернутое монологическое высказывание для публичного выступления, удерживая внимание и взаимодействуя с аудиторией	1) Владеет разными видами и стратегиями чтения в зависимости от цели и задач; 2) создает развернутое монологическое высказывание.
	Ч. Айтматов "Легенда о Манкурте"	1) Пересказывать тексты, адаптируя содержание для определенной целевой аудитории с использованием средств для привлечения внимания; 2) сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и	1) Пересказывает текст, адаптируя содержание для определенной целевой аудитории и используя средства привлечения внимания; 2) сравнивает тексты публицистического и художественного стилей на уровне цели, целевой аудитории, авторской

		стилистические особенности текстов.	позиции, жанровых и стилистических особенностей.
Современное общество: миграция	В. В. Набоков "Родина"	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств.	1) Определяет особенности произведения: время написания, актуальность, история создания; 2) умеет определять композиционные части.
	Н. А. Тэффи "Ностальгия ". Имя прилагательное	1) Сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.	1) Сравнивает цели текстов; 2) сравнивает целевую аудиторию текстов; 3) определяет авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.
	М.И. Цветаева "Родина"	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств.	1) Анализирует содержание стихотворения; 2) использует при анализе цитаты из стихотворения; 3) выражает свою точку зрения, используя ПОПС (позиция, объяснение, пример, следствие) формулу.
	П. Васильев " Переселенцы". Сложное предложение	1) Использовать неполные предложения, сложные союзные и бессоюзные предложения .	1) Владеет словарным запасом, включающим лексику социальнокультурной, общественно политической сфер (иммиграция и эмиграция) ; 2) соблюдает пунктационные нормы в сложных предложениях.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
47- қосымша

Техника-технологиялық бағыттың "Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Шетел тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты – тілдік дағдылардың жоғары деңгейін қалыптастыру, сонымен қатар кәсіби шеберлікті мыналар арқылы дамыту: талдау, бағалау және шығармашылық ойлауға ықпал ететін әртүрлі тапсырмалар; ауызша және жазбаша дереккөздердің кең ауқымымен танысу; шет тілін оқыту үдерісінде негізгі технологияларды оқып үйрену.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) шет тілін меңгеру негізінде оның қазақ және әлем әдебиетімен және мәдениетімен байланысын ескере отырып, табысты әлеуметтік бейімделуге ықпал ететін білім, білік және дағдыларды қалыптастыру;

2) оқытылатын тілдегі әдебиеттер арқылы отансүйгіштікке, азаматтыққа, белсенді өмірлік ұстанымға тәрбиелеу;

3) қазіргі әлемнің жаһандануы жағдайында шет тілін үйренудің құндылығы туралы түсінік қалыптастыру; мәдениетаралық коммуникация тұрғысынан өз елін, оның мәдениетін көрсете білу;

4) сыни тұрғыдан ойлау, салыстыру, жалпылау, ұқсастықтар мен себеп-салдар байланыстарын орнату дағдыларын жетілдіру, контекстен кең ауқымды бейтаныс лексиканы түсіну; тиісті деңгейде еркін сөйлеу, дәлдік, сөз екпіні, интонация және стиль;

5) қарым-қатынас міндетіне сәйкес сөйлеу құралдарын өзінің сезімін, ойы мен қажеттіліктерін білдіру үшін пайдалануға, өз қызметін жоспарлауға және реттеуге; ауызша және жазбаша сөйлеуді, монологтық контекстік сөйлеуді меңгеру;

6) білім алушылардың тілді ойлау, ой елегінен өткізу, өз ойын жеткізу және басқа пәндер бойынша оқу құралы, сондай-ақ сауаттылығын арттыру құралы ретінде тануға және пайдалануға мүмкіндік беру; лингвистикалық, мәдени және әлеуметтік компоненттерді біріктіруді қамтитын тілді үйрену үдерісіне қосу;

7) шет тілін колледжде және одан тыс жерлерде қолдану үшін студенттерге пайдалы гипотеза жасау және пікірлер, түсініктемелер және жауаптар беру үшін

құрдастарымен өзара әрекеттесу; ағылшын тілінде сөйлейтіндермен және ағылшын тілінде сөйлемейтіндермен сәтті қарым-қатынас жасау;

8) оқу бағдарламасына сәйкес тақырыптар, салалар және жағдайлар шеңберінде оқытылатын тіл елдерінің мәдениетімен, дәстүрлерімен және шындықтарымен танысу арқылы әлеуметтік-мәдени құзыреттілігін қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады: IT: pros and cons, Natural Disasters, Virtual reality, Mining and Environment, Reading for pleasure, Electronics and automation, Breakthrough technologies, Energy X, Materials Production, Architecture and Construction, Work and inventions, Transport for Tomorrow

Мазмұны: Тыңдау және сөйлеу дағдыларын шығармашылық есептерді шешу және топтық жұмыс үшін пайдаланыңыз, құрдастарыңызға сындарлы кері байланыс беріңіз. Әртүрлі көзқарастарды құрметтеу. Алынған кері байланысты бағалаңыз және сындарлы жауап беріңіз, жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдаланыңыз. Басқаларға түсінікті ақпаратты ұйымдастырыңыз және беріңіз. Сөйлеу немесе жазу кезінде логикалық дәлелді құрастырыңыз және қорғаңыз. Оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық сезімталдықты дамыту. Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдаланыңыз. Пікірталас немесе жазуды дүниетанымдардың ауқымын көрсету және зерттеу құралы ретінде пайдаланыңыз.

Есту. Еркін пікірталастың негізгі мазмұнын, жалпы және оқу бағдарламаларының алуан түрлі тақырыптары бойынша мұғалімнің қолдауынсыз ұзақ талқылауда нақты ақпарат пен дәлелдің егжей-тегжейлерін түсіну, оның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі саны бойынша талқылау.

Жалпы және оқу бағдарламаларының үлкен саны бойынша еркін пікірталас барысында, оның ішінде шектеулі сандағы таныс емес тақырыптар бойынша пікірталас кезінде спикер(лердің) көзқарасын немесе пікірін мойындау. Еркін талқылау контекстінен мағынаны анықтау. Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша спикерлердің көзқарастары мен айқын келісу дәрежесі. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымы бойынша еркін пікірталастағы дәлелдердегі қайшылықтарды анықтау.

Сөйлеу. Ресми және бейресми сөйлеу мәнерлерін пайдалану, әртүрлі жалпы және оқу бағдарламалары бойынша ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою және оларға жауап беру. Өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу, жалпы және тәрбиелік тақырыптардың саны артып келе жатқан пікірталас мазмұнының әртүрлілігі аясында басқа адамдардың пікірлерін бағалау және түсініктеме беру. Әртүрлі жалпы және білім беру тақырыптары бойынша гипотезаларды ұсыну мақсатында құрдастарымен өзара әрекеттесу. Пікірталастың ағымын басқару және пікірталас кезінде перефраза және түзету арқылы тілді өзгерту. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымында сәйкес арнайы сөздік пен синтаксисті пайдалану.

Оқу. Көлемді мәтіндердің негізгі идеясын түсіну, таныс тақырыптар бойынша, оқу бағдарламасының тақырыптары мен таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі стильдер мен жанрлардағы көлемді мәтіндерден нақты ақпарат пен бөлшектерді тану. Әртүрлі жалпы тақырыптар мен оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша жақынырақ оқуға лайық мәтіндердің мазмұнын анықтау үшін ұзақ мәтіндерді қайталап оқу. Таныс және бейтаныс тақырыптар бойынша, сонымен қатар оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша әртүрлі көркем әдебиет мәтіндерін, ғылыми және публицистикалық әдебиеттерді оқу. Оқу бағдарламасындағы әртүрлі таныс және тақырыптар бойынша, сондай-ақ кейбір таныс емес тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердің мазмұнына негізделген қорытынды жасаңыз. Оқу бағдарламасынан таныс тақырыптар мен тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердің авторының көзқарасы мен пікірін анықтау. Әртүрлі жалпы тақырыптар мен оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша ұзақ мәтіндерді (абзац аралығы) әзірлеу үлгілері. Мағынаны нақтылау және терең түсіну үшін таныс және бейтаныс қағаз және сандық ақпараттық ресурстардың кең ауқымын пайдалану. Дәлелдердің сәйкессіздігін анықтау, оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы тақырыптар мен тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердегі ақпаратты салыстыру, талдау және синтездеу.

Хат. Тақырыпқа және жанрға сәйкес және әртүрлі жазба жанрларында дұрыс жазылған сөздік қорын пайдаланып, мәтін деңгейінде жеке жоспарлау, жазу, өңдеу және түзету. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымы бойынша өсіп келе жатқан жазба жанрларының тиісті деңгейіне жету үшін сөйлеу мәнерін пайдаланып грамматикалық дұрыс жазу. Логикалық дәлелдерді оқытушының қолдауымен және қажет болған жағдайда, жалпы және оқу бағдарламасына таныс тақырыптар бойынша жазбаша жанрлардың үлкен санының ішінде мысалдар мен себептермен тұжырымдаңыз. Таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша әртүрлі байланыстыратын сөздерді қолданып, мәтін деңгейінде үйлесімді жазу. Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша мәтін деңгейінде сәйкес жоспарды өз бетінше қолдану. Әртүрлі мүмкіндіктер арқылы сөйлесудегі жаңалықтар мен сезімдерді жеткізу және оларға жауап беру. Жазбаша жұмыстардағы тыныс белгілерінің дұрыстығы жоғары мәтін деңгейінде қойылуы.

Ағылшын тілін қолдану. Күрделі және күрделі зат есімнің сан алуан тіркестерінің, есептік және саналмайтын зат есімдерге арналған жиынтық көрсеткіштердің алуан түрлілігі, сонымен қатар есімдік сөз тіркестері, күрделі сын есімдердің алуан түрлері, сын есімдердің жіктік жалғауы, салыстырмалы құрылымдары және күшейткіш сын есімдердің әртүрлі ортақ мағынада қолданылуы. оқу жоспарынан таныс тақырыптар мен тақырыптар, анықтауыш және алдын ала анықтау құрылымдарының алуан түрлілігі, сұрақ түрлерінің кең ауқымы, салыстырмалы, демонстративті, белгісіз, сан есімдіктері, сонымен қатар оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы таныс тақырыптар мен тақырыптар бойынша рефлексивті есімдік құрылымдары. Уақыт септіктерінің

көмегімен белсенді және пассивті дауыста тамаша үздіксіз формалардың, сонымен қатар бірқатар жетілген формалардың қолданылуы, келер және келер үздіксіз шақтағы белсенді және пассивті дауыстардың әртүрлі формалары, хабарлы сөйлемдер мен жанама сөйлеудегі осы, өткен және өткен кемел шақтағы белсенді және пассивті дауыстардың алуан түрлі формалары, белсенді және пассивті дауыстардың формалары оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы тақырыптар мен таныс тақырыптар үшін қазіргі үздіксіз және өткен үздіксіз шақтарда. Әртүрлі жанама сөйлеу мәлімдемелері мен сұрау формаларын белгілі жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдану, тұрақты және тұрақсыз үстеулерге қатысты үстеу құрылымдары, превербальды, кейінгі және шектен тыс үстеулер, модальды етістіктердің өткен шақ формаларының көбеюі, соның ішінде must have, can’t have, might have өткен шақ туралы болжам мен қорытындыны, зат есім мен сын есімнің алдындағы көсемшелерді, зат есімнен, сын есім мен етістіктен кейінгі тәуелдік жалғауларды айту. Көбейген етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитивтік формалардың, көптеген етістіктер мен көсемшелерден кейін герунд формаларының, көптеген көсемше және фразалық етістіктердің қолданылуы. Әртүрлі таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша кәсіподақтардың алуан түрлілігі. Конструкциялар If / if only шартты сөйлемнің үшінші түрінде сабақтас құрмалас сөйлемнің қолданылуы, оның ішінде әртүрлі жалпы және оқу бағдарламалары бойынша таныс тақырыптар.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

	Сағаттар саны	
		Сабақтар

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Барлығы	Теориялық	Практикалық
Unit 1. IT: pros and cons			
Subunit.IT technology	+	+	+
Theme 1. Introduction			
Theme 2. Interesting facts about IT (storytelling)			
Theme 3 WWW Making PPT			
Theme 4. Writing an article “Meta”			
Theme 5. Progress Check 1 (Test)			
Unit 2. Natural Disasters			
Subunit. The Environment	+	+	+
Theme 1. Environmental Issues			
Theme 2. Global Warming Topic Vocabulary			
Theme 3. Focus on Kazakhstan: reporting on the causes and consequences of natural disasters			
Unit 3. Virtual reality			
Subunit. The future	+	+	+
Theme 1. Mobile applications			
Theme 2. Gamification (discussion)			
Theme 3. Advantages of the Web			
Theme 4. CLIL. Project work "Virtual Reality Exhibition"			
Theme 5. Progress Check 3 (Writing an article "History of "Apple"")			
Unit 4. Mining and Environment			
Subunit. Mining	+	+	+
Theme 1. Mining and Sediments			
Theme 2. Advantages and disadvantages of Plastics Reading and listening comprehension with focus			

on teaching intonation (word stress and weak vowels)			
Theme 3. A scientific video review. Reported Speech			
Theme 4. BOOPPPS. " Karachaganak Field"			
Theme 5. Progress Check 4 (Vocabulary review)			
Unit 5. Reading for pleasure			
Subunit. Reading Activity	+	+	+
Theme 1. Reading a non-fiction text "What is " Gamification?"			
Theme 2. "Kanysh Satbaev " Skimming reading.			
Theme 3. Giving advice on how to reduce stress (psychology). Simple Passive Voice Tenses.			
Theme 4. Pros and cons of reading a book. Writing a blog post			
Unit 6. Electronics and automation			
Subunit. Electronics	+	+	+
Theme 1. Functions of mechatronics (Mind-map)			
Theme 2. Use of English. Relative clauses, determiners and quantifiers . Creative people (Geology, Engineering,IT)			
Theme 3. Reading biographies of famous people			
Theme 4. The process of welding (Analysing video)			
Theme 5. Progress Check 6 (Test)			
Unit 7. Breakthrough technologies			
Subunit. Types of technologies	+	+	+
Theme 1. Nanotechnology Making PPT			

Theme 2. Robotics			
Theme 3. Progress Check 4 (Vocabulary review)			
Unit 8. Energy X			
Subunit Things you did not know about Energy and Power	+	+	+
Theme 1. Grammar in context. Conditional sentences			
Theme 2. A scientific video review (physics, biology, economics)			
Theme 3. "Solar Energy" Skimming reading.			
Theme 4. Progress Check 8 (Writing an opinion essay)			
Unit 9. Materials Production			
Subunit. Materials	+	+	+
Theme 1. Grammar in context. Active and Passive Voice Perfect forms			
Theme 2. "Floor Materials" Skimming reading.			
Theme 3. Future Continuous Tense. A future city design			
Theme 4. Dream House: Design a home			
Theme 5 "Office Paper Production "Making PPT			
Theme 6. Progress Check 9 (Test)			
Unit 10. Work and inventions			
Various occupations	+	+	+
Theme 1. Investigating the world of Digital Devices			
Theme 2. Considering success in oil business			
Unit 11. Architecture and Construction			
Subunit. Building materials	+	+	+
Theme 1. "Cement"			
Theme 2. "Ancient architecture" Making PPT			

Theme 3. "The history of Engines' Skimming reading.			
Theme 4. Progress Check 4 (Vocabulary review)			
Unit 12. Transport for Tomorrow			
Subunit. Transport	+	+	+
Theme 1. "City Transport" Skimming reading.			
Theme 2. Aircraft (Analysing video)			
Theme 3. Producing information leaflets about " Car sharing"			
Theme 4. Writing an essay "Elon Musk Phenomenon"			
Theme 5. Making Transport Map of your town			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Subunit. IT technology	1) Басқаларға ақпаратты ұйымдастыру және анық ұсыну; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша білдіру.	1) Ақпаратты басқаларға нақты ұсынуды қалыптастырады және қамтамасыз етеді; 2) нақты ақпарат пен ерекшеліктерді бөлектеп, құрылымдайды.
	Theme 1. Introduction	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген әңгімелерде, соның ішінде бейтаныс тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелерде нақты ақпаратты қабылдау.	1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін талқылайды; 3) қолдаусыз кеңейтілген сөздегі аргументтің мағынасын анықтайды.
		1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген презентациядағы аргументтің егжей-тегжейлерін негіздеу, оның ішінде таныс емес	1) Білім алушылармен араласады, сұрақтар құрастырады;

IT: pros and cons	Theme 2. Interesting facts about IT (storytelling)	тақырыптардың шектеулі ауқымында сөйлеу; 2) жалпы және оқу бағдарламаларының қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген ауқымы, оның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымы бойынша әңгімелер бойынша толық ақпаратты қабылдау.	2) тұрақты және тұрақсыз үстеулері бар салыстырмалы етістік құрылымдарын қолданады.
	Theme 3. WWW Making PPT	1) Шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдалану; 2) материалды зерттеу мен презентациялау дағдысын көрсету.	1) Дұрыс тыңдалған ақпаратты қайталайды; 2) шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады.
	Theme 4. Writing an article “Meta”	1) Мақала жазу үшін тақырыптар мен үлгілерді талдау дағдыларын қолдану.	1) Мақала жазу үшін сәйкес тақырыптарды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	Theme 5. Progress Check 1 (Test)	1) Тұрақты және тұрақсыз үстеулермен әртүрлі салыстырмалы үстеулерді қолдану; 2) таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымында вербалға дейінгі, вербалдан кейінгі және соңғы үстеулердің кең ауқымын қолдану.	1) Әдебиет бойынша бұрын алған білімдерін жаттығады; 2) сәйкес зерттеу дағдыларын көрсетеді; 3) әртүрлі цифрлық ресурстарды шебер пайдаланады; 4) материалды қайталау кезінде көпшілік алдында сөйлеу дағдыларын қолданады.
	Subunit. The Environment	1) Шығармашылық мәселелерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану.	1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын дамытады; 2) тақырып бойынша гипотеза құру үшін талқылайды.
	Theme 1. Environmental Issues	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Формальды және бейресми тіл регистрлерін контексте түсіндіреді; 2) тез оқу барысында тақырып бойынша мәтіннің негізгі ойларын анықтайды.

Natural Disasters	Theme 2. Global Warming Topic Vocabulary	1) Зат есімдер мен сын есімдердің алдында әртүрлі көсемше тіркестерін қолдану; 2) жалпы және оқу бағдарламасының кең ауқымы бойынша таныс тақырыптарда зат есімдер мен сын есімдерден кейін және етістіктерден кейін әртүрлі көсемшелерді пайдалану.	1) Көркем сөздің нақты жоспарын жасайды; мәтінді жазады, жазба жобасын тексереді.
	Theme 3. Focus on Kazakhstan: reporting on the causes and consequences of natural disasters	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану; 2) сәйкес байланыстыратын сөздерді қолдану.	1) Рефлексия эссе жазу үшін сәйкес рубрикаларды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
Virtual Reality	Subunit. The future	1) Сөйлеу және тыңдау дағдыларын топтарда шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдалану; 2) жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген сұхбаттардағы нақты ақпаратты және маңызды сәттерді, соның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелерді бөлектеу.	1) Дұрыс тыңдаған ақпаратты қайталайды; 2) шығармашылық және бірлескен есептерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады; 3) тақырыпты талқылау үшін сәйкес пәндік лексика мен синтаксиске еліктеп, бейімдейді.
	Theme 1. Mobile applications	1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану; 2) бұрын алған білімдерін басқа пәндерде қолдану (пәнаралық байланыс, CLIL).	1) Шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 2) тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады; 4) сөйлеу мен жазуда Future Continuous, Future

			Perfect, Future simple Пассивті қолданады.
	Theme 2. Gamification (discussion)	1) кең ауқымды жалпы және білім беру тақырыптары бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу.	1) Өз сөзін қисынды және дәйекті түрде баяндайды. Мықты аргументтерді қолданады. Басқа біреудің сөзін құрылымдық түрде талдайды.
	Theme 3. Advantages of the Web	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша сөйлеу мәнмәтіндерінің әртүрлілігінде басқалардың көзқарастарын бағалау және оларға түсініктеме беру.	1) Интернетті пайдаланудың артықшылықтарын түсіндіреді; 2) сәйкес зерттеу дағдыларын көрсетеді ; 3) түрлі ресурстарды шебер пайдаланады.
	Theme 5. CLIL. Project work “Virtual Reality Exhibition”	1) Бұрын алған білімдерін басқа пәндерде (пәнаралық байланыс, CLIL) қолдану.	1) Басқа пәндермен байланысып, зерттеу жүргізеді.
	Subunit. Mining	1) Автордың өзіндік ерекшелігін сақтай отырып, мазмұнын шығармашылықпен қайта ойластырып, мәтінді қайталау.	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық жаңғырту арқылы жеткізеді. 2) тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды.
	Theme 1. Mining and Sediments	1) Шығармашылық және топта бірлесіп тапсырмаларды шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру.	1) Белсенді сөздіктерді пайдалана отырып, мәтін бойынша демонстрациялық сөйлем құрастырады; 2) мағынаны тексеру және түсінуді кеңейту үшін рубрикалар мен сандық анықтамалық ресурстарды пайдаланады.
			1) Сөйлеу және тыңдау дағдыларын топта шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдаланады;

			2) тақырыптың нақты	
Mining and Environment	Theme 2. "Advantages and disadvantages of Plastics" Reading and listening comprehension with focus on teaching intonation (word stress and weak vowels)	1) Қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымы бойынша әңгімелер туралы толық ақпаратты түсіндіру; 2) жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.		

			ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды.
	Theme 3. A scientific video review. Reported Speech	1) Фильмді көргеннен кейін шолу эссе жазу кезінде айдар мен үлгіні талдау дағдыларын қолдану; 2) сәйкес байланыстыратын сөздерді қолдану.	1) Шолу эссе жазу үшін сәйкес тақырыптарды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді. 2) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады; 3) ауызша және жазбаша сөйлеуде Reported speech қолданады.
	Theme 4. BOOPPPS. " Karachaganak Field"	1) кең ауқымды жалпы және білім беру тақырыптары бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу.	1) Өз ойларын ауызша түрде жеткізеді. 2) түсінікті кеңейтіп, мағынаны анықтау үшін рубрикалар мен цифрлық анықтамалық ресурстарды қолдану
Reading for pleasure	Subunit. Reading Activity	1) Автор ерекшелігін сақтай және мазмұнды шығармашылықпен өзгерте отырып, мәтінді айтып беру.	1) шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады; 2) мәтінді оқиды және оқу тақырыптарының ауқымы бойынша өз ойларын ауызша және жазбаша түрде жеткізеді.
	Theme 1. Reading a non-fiction text "What is “ Gamification?"	1) Белгілі ортақ тақырыптар мен оқу бағдарламалары бойынша жазу жанрларының кең ауқымына мысалдар мен дәлелдер арқылы қажет болған жағдайда дәйекті жазба дәлелдерін көрсету .	1) Тиісті шақ құрылымдарын қолдана отырып, тиісті жазу дағдыларын көрсетеді; 2) белсенді лексиканы пайдалана отырып, мәтін бойынша демонстрациялық сөйлем құрастырады.
	Theme 2. "Kanysh Satbaev " Skimming reading.	1) Білім алушылардың кері байланысын бағалау және сындарлы жауап беру.	1) Білім алушылардың пікіріне сындарлы жауап береді; 2) шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 3)тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды тұстарын анықтайды.

	Theme 3. Giving advice on how to reduce stress (psychology). Simple Passive Voice Tenses.	1) Мәтін бойынша мәнді анықтау; 2) мәнмәтінде пассивті етісті қолдану ережелерін анықтау.	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық қайта жаңғырту арқылы жеткізеді; 2) диалогтік сөйлеуді дүние туралы бірқатар көзқарастарды ой елегінен өткізу және зерттеу құралы ретінде пайдаланады.
	Theme 4. Pros and cons of reading a book. Writing a blog post	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Пост жазу үшін сәйкес тақырыптарды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
Electronics and automation	Subunit. Electronics	1) Skimming Reading бағдарламасын меңгеру; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша білдіру.	1) Қажетті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading); 2) зерттеу және қажетті ақпаратты табу дағдыларын қолданады.
	Theme 1. Functions of mechatronics (Mind-map)	1) Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша сөйлеушілердің әртүрлі көзқарастарын қабылдау; 2) шығармашылық және топта бірлесіп есептерді шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру.	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық қайта жаңғырту арқылы жеткізеді; 2) шығармадағы көркемдік кеңістік пен уақытты құру жолдарын көрсетеді.
	Theme 2. Use of English. Relative clauses, determiners and quantifiers . Creative people (Geology, Engineering,IT)	1) Белсенді және пассивті қарапайым қазіргі және өткен шақтардың кең ауқымын, сондай-ақ жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша әңгімелесуде қарапайым өткен шақтарды қолдану.	1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды.
	Theme 3. Reading biographies of famous people in IT	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану;	1) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мағынаны контекстен түсіндіреді.

		2) сәйкес байланыстыратын сөздерді қолдану.	
	Theme 4. The process of welding (Analyzing video)	1) Жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану.	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіреді.
Breakthrough technologies	Subunit. Types of technologies	1) Бейнелерді, көркемдік кеңістік пен уақытты, көрнекі құралдар мен фигураларды жасаудың құралдары мен тәсілдерін талдаңыз, автордың оларды пайдалану мақсатын түсіндіру.	1) Шығармадағы көркемдік кеңістік пен уақытты құру жолдарын көрсетеді; 2) мәтіннен экспрессивтік құралдар мен сөз тіркестерін табады; 3) автордың сөз өнері мен тілдің мәнерлі құралдарын қолдануын негіздейді.
	Theme 1 Nanotechnology Making PPT	1) Тақырып бойынша өз пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру. 2)материалды зерттеу мен презентациялау дағдысын көрсету.	1) Қажетті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading); 2) зерттеу және қажетті ақпаратты табу дағдыларын қолданады.
	Theme 2 Robotics	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Негізгі проблемалық мәселелерді анықтайды; 2) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады.
Energy X	Subunit. Things you did not know about Energy and Power	1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану.	1) Тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 2) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады; 3) тиісті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading).
	Theme 1. Grammar in context. Conditional sentences	1) If (if) тек шартты сөйлемнің үшінші түрінде ғана қолдану.	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық қайта жаңғырту арқылы жеткізеді.
		1) Дағдыларды меңгеру Skimming Reading;	1) Тиісті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading);

	Theme 2. A scientific video review (physics, biology, economics)	2) тақырып бойынша пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	2) тақырып бойынша белсенді лексиканы сөйлеуде және жазуда қолданады.
	Theme 3. "Solar Energy" Skimming reading	1) Топта шығармашылық және бірлескен есептерді шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын көрсету.	1) Тиісті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading).
Materials Production	Subunit. Materials	1) Топта шығармашылық және бірлескен есептерді шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын көрсету; 2) диалогтік сөйлеуді әлемге көптеген көзқарастарды ой елегінен өткізу және зерттеу құралы ретінде пайдалану.	1) Тақырып бойынша гипотеза жасау үшін қолдайтын және оған қарсы дәлелдерді құрбыларымен талқылайды; 2) белсенді сөздіктерді пайдалана отырып, мәтін бойынша демонстрациялық сөйлем құрастырады.
	Theme 1. Grammar in context. Active and Passive Voice Perfect forms	1) Белсенді және пассивті қарапайым қазіргі және өткен шақтардың кең ауқымын, сондай-ақ жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша әңгімелесуде қарапайым өткен шақтарды қолдану.	1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды; 3) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мағынаны контекстен түсіндіреді.
	Theme 2. "Floor Materials" Skimming reading	1) Тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Сәйкес зерттеу дағдыларын көрсетеді; 2) тиісті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading);
	Theme 3. Future Continuous Tense. A future city design	1) Әртүрлі болашақ белсенді және пассивті, сондай-ақ болашақ үздіксіз формаларды кең ауқымды таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша қолдану.	1) Дәлелді эссе жазу үшін сәйкес тақырыптарды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
		1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану; 2) бұрын алған білімдерін басқа пәндерде (	1) Сөйлеу және тыңдау дағдыларын топта шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдаланады;

	Theme 4. Dream House: Design a home	пәнаралық байланыс, CLIL) қолдану; 3) тақырып бойынша презентация құру; 4) сөйлеу және тыңдау дағдыларын топтарда шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдалану.	2) тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті пайдаланады.
	Theme 5. “Office Paper Production “Making PPT	1) бұрын алған білімдерін қолдану; 2) материалды зерттеу және баяндау дағдыларын меңгеру.	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіреді; 2) әртүрлі болашақ белсенді және пассивті, сондай-ақ келешек үздіксіз формаларды кең ауқымды таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша қолданады.
Work and inventions	Subunit. Various occupations	1) Шығармашылық және топта бірлесіп тапсырмаларды шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша білдіру.	1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды; 3) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мағынаны контекстен түсіндіреді.
	Theme 1. Investigating the world of Digital Devices	1) Алған білімдерін таныс және бейтаныс жағдайларда қолдану.	1) Өтілген тақырып бойынша грамматикалық және лексикалық материалды меңгереді; 2) барлық тілдік дағдыларды дұрыс қолданады.
	Theme 2. Considering success in oil business	1) Тақырып бойынша пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Зерттеу және қажетті ақпаратты табу дағдыларын қолданады.
	Subunit. Building materials	1) Проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру ; 2) тақырып, мәселе бойынша өзіндік пікір айту.	1) Мәтін бойынша демонстрациялық сөйлем құрастырады; 2) тақырыпқа және көтерілген мәселеге өз көзқарасын білдіреді; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді

			сөздік пен синтаксисті пайдаланады.
Architecture and Construction	Theme 1. "Cement"	1) Тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі тұрғысынан ауызша және жазбаша мәлімдемелерді бағалайды; 2) жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген сұхбаттардағы нақты ақпаратты және маңызды сәттерді, соның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелерді бөлектеу.	1) Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 2) тақырып бойынша сөйлесу үшін сәйкес тақырып лексикасы мен синтаксисін өзгертеді.
	Theme 2. "Ancient architecture" Making PPT	1) материалды зерттеу және баяндау дағдыларын меңгеру; 2) тақырып бойынша пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 2) тақырып бойынша сөйлесу үшін сәйкес тақырып лексикасы мен синтаксисін өзгертеді.
	Theme 3. "The history of Engines' Skimming reading"	1) Дағдыларды меңгеру Skimming Reading; 2) тақырып бойынша пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Тиісті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading);
	Subunit. Transport	1) Тақырып бойынша пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 2) тақырып бойынша сөйлесу үшін сәйкес тақырып лексикасы мен синтаксисін өзгертеді.
	Theme 1. "City Transport" Skimming reading	1) Дағдыларды меңгеру Skimming Reading; 2) шығармашылық және топта бірлесіп тапсырмаларды шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру.	1)Тиісті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading); 2) тақырып бойынша сөйлесу үшін сәйкес тақырып лексикасы мен синтаксисін өзгертеді.

Transport for Tomorrow	Theme 2. "Aircraft" (Analyzing video)	1) Шығармашылық және топта бірлесіп тапсырмаларды шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру.	1) Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 2) тақырып бойынша сөйлесу үшін сәйкес тақырып лексикасы мен синтаксисін өзгертеді.
	Theme 3. Producing information leaflets about “ Car sharing”	1) Тақырып, мәселе бойынша өзіндік пікір айту.	1) Зерттеу және қажетті ақпаратты табу дағдыларын қолданады; 2) тақырып бойынша сөйлесу үшін сәйкес тақырып лексикасы мен синтаксисін өзгертеді.
	Theme 4. Writing an essay "Elon Musk Phenomenon"	1) эссе жазу кезінде айдар мен үлгіні талдау дағдыларын қолдану; 2) тақырып бойынша пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды;
	Theme 5. Making Transport Map of your town	1) тақырып,мәселе бойынша өзіндік пікір айту; 2) шығармашылық және топта бірлесіп тапсырмаларды шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру.	1) зерттеу және қажетті ақпаратты табу дағдыларын қолданады. 2) ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 3) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
48 - қосымша

Техника-технологиялық бағыттың "Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық

актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің мақсаты – отандық тарихтың негізгі оқиғалары мен процестерін оқыту негізінде тарихи санаға, азаматтылық пен отансүйгіштік қасиеттерге ие, тарихи білім мен дағдыларды оқу және қоғамдық іс-әрекеттерде тиімді және шығармашылықпен қолдана алатын тұлға қалыптастыру.

3. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы қоғамның әртүрлі тарихи кезеңдеріндегі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси және мәдени дамуының негізгі мәселелері туралы білім қалыптастыру;

2) тарихи қалыптасқан мәдени, ұлттық дәстүр, әлеуметтік және адамгершілік нормаларды білім алушылардың түсінуі негізінде оларда азаматтылық пен қазақстандық бірегейлікті, дүниетанымдық ұстанымдарды тәрбиелеу;

3) әлемдік тарихи процестегі Қазақстанның орны мен рөлі туралы жалпы тұтас түсінік қалыптастыру;

4) тарихи оқиғалар, құбылыстарды тарихи заңдылықтарды ескере отырып зерттеу, оқиғалар мен тұлғаларға қатысты пікірлер мен берілген бағаларды салыстыру және сыни тұрғыдан талдау дағдыларын дамыту, өткен кезеңмен қазіргі уақытқа қатысты пікірталастық мәселелерге өзіндік көзқарасты қалыптастыру;

5) өлке тарихын зерделеу, өлкетанулық жұмыстарды жүргізу дағдыларын дамыту;

6) әртүрлі тарихи деректермен жұмыс істеу, тарихи ақпаратты іздеу және жүйелеу дағдыларын дамыту;

7) әртүрлі деректерді қолдана отырып, жобалық, зерттеу әрекетін және тарихи реконструкция дағдыларын дамыту;

8) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерді түсіну үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

9) коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру, оның ішінде, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қолдану.

4. Оқу бағдарламасы тарихи ойлаудың негізгі дағдыларын қалыптастыруға бағытталған: тарихи дереккөздерді түсіндіру, уақыт пен кеңістіктегі бағдар, тарихи талдау және түсіндіру дағдылары.

Тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру, сондай-ақ "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқыту мақсаттарын тиімді іске асыру: 1) өзгеріс пен сабақтастық; 2) себеп

пен салдар; 3) дәлел; 4) ұқсастық пен айырмашылық; 5) маңыздылық; 6) интерпретация .

Пәннің мазмұны 8 бөлімнен тұрады:

1) өркениет: даму ерекшеліктері. Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы. "Орталық Азия" ұғымының тарихи және географиялық аспектілері. Орталық Азияның дәстүрлі өркениеттерін зерттеу тарихы. Орталық Азия өркениеттері пайда болуының факторлары. Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтарының ерекшеліктері. Ұлы Дала өркениеті. "Ұлы Дала" ұғымының тарихи-географиялық сипаттамасы. Ұлы дала өркениетінің қайнар көзі және қалыптасуының ерекшеліктері (энеолит, қола дәуірі). Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің ерекшеліктері. Ерте көшпенділер дәуіріндегі Ұлы Дала өркениеті. Ұлы Дала ежелгі мәдениеттерінің сабақтастығы және өзара байланысы. Ерте көшпенділер өркениетінің әлемдік тарихи процестер барысына әсері. Орталық Азия және әлемдік өркениет. Орталық Азия халықтарының әлемдік материалдық мәдениеттің дамуына қосқан үлесі. Орталық Азия халықтарының әлемдік рухани мәдениеттің дамуына қосқан үлесі;

2) этникалық және әлеуметтік процестер. Қазақ халқының шығу тегі. "Антропогенез ", "этногенез", "этнос" ұғымдары. Қазақстан аумағындағы этногенез және этникалық процестер. Қазақ этносының қалыптасуы – көп ғасырлық этникалық процестердің нәтижесі. Мәдени-генетикалық код - ұлттың негізі. Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы. Қазақтарда ру-тайпалық құрылым қалыптасуының тарихи шарттары. Қазақтардың ру-тайпалық құрылымының эволюциясы. Туыстық принциптердің және рулық құрылымның функционалдық маңызы. "Ауызша тарихнама", "шежіре", "ру", "тайпа", "ата-жұрт", "атамекен", "ел" ұғымы. Қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасуының біріктіруші рөлі. Дәстүрлі қазақ қоғамының әлеуметтік жіктелуі. "Ақсүйек", "қарасүйек", "хан", "сұлтан", "би", "батыр" ұғымдары. Дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың қызметі;

3) мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттер. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттердің саяси ұйымдасуы. " Мемлекет", "билік", "саяси ұйым" ұғымдары. Ұлы Дала көшпенділерінің империялары. Түркі империясы - көшпенділер мемлекеттілігінің классикалық үлгісі. Ұлы Түрік қағанатының қалыптасуы мен дамуы. Түркі империясының мұрагерлері. Мемлекеттік құрылым түрлерінің сабақтастығы. Ерте және дамыған орта ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің геосаяси белсенділігі. Түркі әлемінің қалыптасуы мен дамуындағы түркі империясының рөлі. Шыңғысхан империясы және оның мұрагерлері. Шыңғысханның әлем тарихындағы рөлі. Қазақстан аумағында ұлыс жүйесінің дамуы. XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігі және олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер етуі. Қазақ хандығы – Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет. Ақ Орда мен Қазақ хандығының тарихи

сабақтастығы. Қазақ хандығының құрылуы – Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі. Қазақ хандарының Қазақ мемлекетінің қалыптасуы мен нығаюындағы рөлі. Қазақ хандығының саяси институттары. Мемлекеттік құрылым түрлерінің сабақтастығы. Бабаларымыздың ұлан-ғайыр аумақты қорғап сақтаудағы рөлі. Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттіліктің қайта жаңғыртылуы. Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуы. Қазақ халқының мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру үшін жүргізген ұлт-азаттық күресі. Түркістан (Қоқан) және Алаш автономиясы түрінде мемлекеттік егемендіктің қалпына келтірілуі. Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі. "Автономдық кеңес республикасы", "Кеңес одағы республикасы", "унитарлы мемлекет" ұғымдары. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының жетістіктері мен қайшылықтары. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуы. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуындағы Тұңғыш Президент Н.Ә. Назарбаевтың рөлі. Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздігінің қалпына келтірілуі – тарихи процестердің заңды нәтижесі. Қазақстан Республикасының мемлекеттік стратегиялары мен бағдарламалары;

4) мәдениеттің дамуы. Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті – дала өркениетінің мұрасы. Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнері. " Мәдениет", "дала өркениеті", "материалдық мәдениет", "рухани мәдениет", " қолданбалы өнер", "мәдени мұра" ұғымдары. Қазақстандағы тарихи-этнографиялық процестердің эволюциясы және сабақтастығы. Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы. " Әдет-ғұрып" "рәсім", "салт-дәстүр", "діл (менталитет)" ұғымдары. Қазақ халқының рухани-адамгершілік құндылықтары: әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер. Туған жерге, оның мәдениеті мен салт-дәстүріне құрмет көрсету- шынайы патриотизмнің көрінісі. Дала өркениеті тарихымен мәдениетінің ескерткіштері. Тарихи және мәдени ескерткіштердің классификациясы. Қазақстанның рухани құндылықтары – ұлттық бірегейліктің негізі. Қазақ халқының әдеби және музыкалық мұрасы: бастауы, дәстүрі, қазіргі уақыттағы дамуы. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның мәдениеті. Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтар. Жаңа бағыттар мен жанрлар. Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет. Қазақстандық мәдениеттің дамуы. Жаңа бағыттар мен жанрлар. Халықаралық мәдени кеңістікке кірігу процесі;

5) өркениет: экономикалық даму ерекшеліктері. Қазақтардың тіршілігін қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі. Қазақстан аумағындағы көшпелі мал шаруашылығы және егіншілік. Қазақстан халқының тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінің қалыптасуына және дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсері. "Тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі", "қоныстану жүйесі", "экожүйе" ұғымдары. Дәстүрлі шаруашылық қызмет түрлерінің классификациясы. Қазақ халқының тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесіндегі кәсіптері мен қолөнері. Қазақтардың қолөнері мен кәсіптерінің этнографиялық зерттелуі. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері. Ұлы Жібек жолының Қазақстан аумағындағы бағыттары мен жолдары. Қазақстан

аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі. Отырықшы және көшпенді халықтардың экономикалық және мәдени өзара қарым-қатынасы және өзара әсері. Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік-экономикалық дамуы. "Экономикалық жүйе", "дәстүрлі (аграрлы) экономика", "жоспарлы (социалистік) экономика" ұғымдары. XX ғасырда Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын анықтаған факторлар. Қазақстан Республикасы экономикасының даму кезеңдері. Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық даму болашағы;

6) саяси-құқықтық процестер. Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы. "Аграрлық саясат", "көші-қон саясаты", "моноэтностық құрам" ұғымдары. Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдері. Кеңестік кезеңде Қазақстандағы полиэтникалық қоғамның қалыптасуы. "Депортация", "арнайы қоныс аударылғандар", "полиэтникалық қоғам", "ұлттық саясат", "интернационализм" ұғымдары. Кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының өзара мәдени әсерлері. Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты. "Көші-қон ", "эмиграция", "иммиграция", "репатриант", "диаспора", "ирридента" ұғымдары. Қазақстан Республикасының көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтары. Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделі. Қазақстанның саяси-әлеуметтік және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі;

7) қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы. Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанда қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы. "Зар заман" ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастары. "Алаш" – қоғамдық ой және ұлттық идея. "Алаш" ұлттық идеясының тұжырымдамалық негіздері. Қазақ мемлекеттілігінің даму жолдары туралы ұлттық зиялылардың қоғамдық-саяси көзқарастары ("Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары). "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізі. Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтары. "Мәңгілік Ел" идеясының біріктіруші құндылықтарының маңыздылығы. Мемлекеттің идеология саласындағы саясаты;

8) білім мен ғылымның дамуы. Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы. Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы. Ортағасырлық Қазақстанның көрнекті ғалымдары мен ойшылдары. XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы. XVIII-XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы зерттеулер. Зерттеушілердің Қазақстандағы ғылымды дамытуға қосқан үлесі. XIX ғасырда Қазақстанда оқу орындарының пайда болуы мен дамуы. XIX ғасырда -XX ғасырдың басында Қазақстанда өмір сүрген білім беру мекемелерінің ерекшеліктері. Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары. Сауатсыздықты жою. Мектептік,

кәсіби және жоғары білім беру. Кеңестік білім беру жүйесінің реформалары. Қазақстан ғылымын дамытудағы Қазақ КСР Ғылым академиясының рөлі. Қазақстанның көрнекті ғалымдары. Кеңестік саяси жүйе жағдайында Қазақстан ғылымы дамуының қиындықтары және қарама-қайшылықтары. Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі. Тәуелсіздік жылдарындағы Қазақстан Республикасының білім және ғылым жүйесінің дамуы: жетістіктері, проблемалары және болашағы. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесінің жаңғыртылуы. Қазақстанның әлемдік білім және ғылым кеңістігіне кірігуі. Қазақстан Республикасының білім және ғылым саласындағы стратегиялары мен бағдарламалары. Қазақстан Республикасының "Болашақ" халықаралық білім беру бағдарламасы. Қазақстан Республикасының инновациялық ғылыми және білім беру ұйымдары.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері			
1.1 Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Орталық Азия: ұғымының тарихи және географиялық аспектілері.			

Тақырып 1.1.2. Орталық Азияның дәстүрлі өркениеттерін зерттеу тарихы.			
Тақырып 1.1.3. Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтары.			
1.2. "Ұлы Дала" өркениеті.	+	+	+
Тақырып 1.2.1. "Ұлы Дала" ұғымының тарихи-географиялық сипаттамасы			
Тақырып 1.2.2. Ұлы дала өркениетінің қайнар көзі және қалыптасуының ерекшеліктері (энеолит, қола дәуірі)			
Тақырып 1.2.3. Ерте көшпенділер дәуіріндегі Ұлы Дала өркениеті.			
1.3. Орталық Азия және әлемдік өркениет.			
Тақырып 1.3.1. Әлемдік мәдениеттің дамуына Орталық Азия халықтарының қосқан үлесі			
Зерттеу жұмысы. Әлемдік өркениет тарихындағы Ұлы Дала			
2 бөлім. Этникалық және әлеуметтік процестер			
2.1. Қазақ халқының шығу тегі.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Қазақстандағы этногенез және этникалық процестер.			
2.2. Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Қазақтардың ру-тайпалық құрылымы қалыптасуының тарихи шарттары.			
Тақырып 2.2.2. Дәстүрлі қазақ қоғамының			

әлеуметтік жіктелуінің ерекшеліктері.			
Зерттеу жұмысы. Дәстүрлі қазақ қоғамының этноәлеуметтік ұйымдасуы			
3 бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан			
3.1. Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттер	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттердің саяси ұйымдасуы			
3.2. Ұлы Дала көшпенділерінің империялары	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Түркі империясы - көшпенділер мемлекеттілігінің классикалық үлгісі. Түркі империясының мұрагерлері			
Тақырып 3.2.2. Шыңғысхан империясы және оның мұрагерлері			
3.3. Қазақ хандығы - Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Ақ Орда - Қазақ хандығының негізі			
Тақырып 3.3.2. Қазақ хандығы: мемлекеттің саяси институттары			
3.4. Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттіліктің қайта жаңғыртылуы	+	+	+
Тақырып 3.4.1. Мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру жолындағы қазақ халқының күресі.			
Тақырып 3.4.2. Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі.			

Тақырып 3.4.3. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуы.			
Зерттеу жұмысы. Қазақ мемлекеттілігінің эволюциясы			
4 бөлім. Мәдениеттің дамуы			
4.1. Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті - дала өркениетінің мұрасы.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнері			
Тақырып 4.1.2. Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы.			
Тақырып 4.1.3. Әлеуметтік-экономикалық дамудың қазақтардың дәстүрлі дүниетанымының қалыптастырудағы орны			
Тақырып 4.1.4. Тарихи және мәдени ескерткіштер			
Тақырып 4.1.5. Қазақ халқының әдеби және музыкалық мұрасы			
4.2. Кеңестік кезеңдегі Қазақстан мәдениеті	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтар.			
4.3. Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Мәдениеттің қазіргі кезеңдегі дамуы.			
Тақырып 4.3.2. Зерттеу жұмысы. Мәдениет және дәстүр – ұлттың генетикалық коды			
5 бөлім. Өркениет: экономикалық даму ерекшеліктері			

5.1. Қазақтардың тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы.			
Тақырып 5.1.2. Қолөнер мен кәсіптер.			
5.2. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері			
Тақырып 5.2.1. Қазақстан қала мәдениетінің дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі.			
Тақырып 5.2.2. Экономикалық және мәдени өзара қарым-қатынас және өзара әсері.			
Тақырып 5.2.3. X ғ.-XII ғ. қала мәдениетінің дамуы			
Тақырып 5.2.4.XVIII – XIX ғғ. Қазақстанның әлеуметтік – экономикалық дамуы			
Тақырып 5.2.5. XX ғасырдың басындағы қазақтың дәстүрлі шаруашылығының күйреуі			
Тақырып 5.2.6. XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының дамуы			
Тақырып 5.2.7. Қазақстан Республикасының экономикалық даму бағыты			
Зерттеу жұмысы. Әртүрлі тарихи кезеңдердегі Қазақстанның экономикалық даму ерекшеліктері			
6 бөлім. Саяси-құқықтық процестер.			
6.1. Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы	+	+	+

Тақырып 6.1.1. Қазақстан халқының моноэтникалық құрамының өзгеруі (XVIII ғасыр - XX ғасырдың басы).			
Тақырып 6.1.2. Кеңестік кезеңде Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасуы.			
6.2. Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты			
Тақырып 6.2.1. Қазақстан Республикасының көші-қон саясаты			
Тақырып 6.2.2. Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық үлгісі.			
Тақырып 6.2.3. Қазақстанның қоғамдық-саяси және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі.			
Зерттеу жұмысы. Қазақстан этностары: тарихы мен тағдыры			
7 бөлім. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы.			
7.1. Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Қоғамдық-саяси ойдың бастауы және дамуы.			
Тақырып 7.1.2. Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы.			
Тақырып 7.1.3. "Зарзаман " ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары			
Тақырып 7.1.4. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының			

қоғамдық-саяси көзқарастары.			
7.2. "Алаш" –қоғамдық ой және ұлттық идея.	+	+	+
Тақырып 7.2.1. "Алаш" ұлттық идеясының тұжырымдамалық негіздері			
Тақырып 7.2.2. "Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары.			
7.3. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы - XXI ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негіз			
Тақырып 7.3.1. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізі.			
Тақырып 7.3.2. Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтары.			
Зерттеу жұмысы. Қоғамдық-саяси ойдың біріктіруші рөлі			
8 бөлім. Білім мен ғылымның дамуы			
8.1. Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы			
8.2. XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы			
Тақырып 8.2.1. XVIII-XX ғасырдың басында Қазақстандағы зерттеулер.			
Тақырып 8.2.2. XIX - XX ғасырдың басында Қазақстандағы оқу орындарының қызметі			
Тақырып 8.2.3. XX ғасырдың басындағы оқу			

орындары мен зайырлы мектептер			
Тақырып 8.2.4. Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары			
Тақырып 8.2.5. Кеңестік кезеңде Қазақстанның орта білім беру, кәсіптік және техникалық білім беру жүйесін дамыту			
Тақырып 8.2.6. Қазақ КСР Ғылым Академиясы – КСРО-ның ірі ғылыми орталығы			
8.3. Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі			
Тақырып 8.3.1. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесіндегі өзгерістер			
Тақырып 8.3.2. Қазақстан Республикасы білімімен ғылымы дамуының мәселелері мен болашағы			
Зерттеу жұмысы. Білім мен ғылымға үлес қосқан менің өлкемнің тұлғалары.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы	1) "Орталық Азия" ұғымын аймақтың тарихи және географиялық ерекшеліктерін сипаттау үшін пайдалану.	1) "Орталық Азия" ұғымының тарихи және географиялық ерекшеліктерін талдайды; 2) Әлемдік өркениеттегі Орталық Азия өркениетінің рөлін талдайды.
		1) Әлемдік өркениеттегі Орталық Азияның рөлі туралы ғалымдардың пікірлері негізінде қорытынды жасау.	1) Орта Азияның әлемдік өркениетке қосқан рөлін анықтайды; 2) Әлемдік өркениеттегі Орталық Азияның рөлі туралы ғалымдардың пікірлерін талдайды.
			1) Орта Азияның ежелгі өркениетінің

Өркениет: даму ерекшеліктері		1) Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтарының ерекшеліктерін сипаттау.	ерекшеліктерін анықтайды; 2) Орталық Азия өркениетінің ежелгі ошақтарының қалыптасуы мен дамуын талдайды.
	"Ұлы Дала" өркениеті.	1) Ұлы дала өркениетінің пайда болуы мен қалыптасу ерекшеліктерін түсіндіру.	1) "Ұлы Дала" тарихи-географиялық аймағын анықтайды; 2) тарихи дереккөздерді талдау негізінде "Ұлы Даланың тарихи-мәдени құрамдас бөліктерін айқындайды; 3) Ұлы Даланың ежелгі мәдениеттерінің сабақтастығы мен өзара ықпалын белгілейді.
		1) Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің ерекшеліктерін сипаттау.	1) Ұлы дала өркениетінің пайда болуы мен қалыптасу ерекшеліктерін анықтайды (энеолит, қола дәуірі); 2) Ұлы дала ежелгі мәдениеттерінің сабақтастығын және өзара байланысын талдайды.
	Орталық Азия және әлемдік өркениет	1) Орталық Азия халықтарының материалдық мәдениет жетістіктерін талдау арқылы адамзаттың дамуына қосқан үлесін анықтау.	1) Отырықшы-егіншілік және көшпелі өркениет арасындағы сауда-экономикалық байланысты сипаттайды; 2) Әлемдік мәдениеттің дамуына Орталық Азия халықтарының қосқан үлесін саралайды.
	Қазақ халқының шығу тегі	1) Этникалық процестердің сабақтастығын анықтай отырып, Қазақстан аумағындағы этногенездің кезеңдерін айқындау.	1) Қазақстандағы этникалық процестерді түсіндіру үшін " антропогенез", " этногенез", "этнос" ұғымдарын пайдаланады; 2) Қазақстан аумағындағы ежелгі және ортағасырлық тарихи оқиғалар арқылы этногенездің кезеңдерін сипаттайды;

Этникалық және әлеуметтік процестер			3) этникалық процестердің сабақтастығын анықтайды.
	Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы	1) Тарихи кезеңдерді талдау негізінде қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасу түрінің қалыптасу алғышарттарын талдау.	1) Қазақтардың этникалық құрылымын сипаттау үшін "ру", " тайпа", "жүз", "ата-жұрт", "ата-мекен" ұғымдарын пайдаланады; 2) Қазақтардың ру-тайпалық құрылымы қалыптасуының тарихи шарттарын атайды; 3) Дәстүрлі қазақ қоғамындағы ру-тайпалық құрылымына баға береді.
		1) Дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың функционалдық рөлін ашып көрсету.	1) Қазақтардың әлеуметтік жіктелуіне тән ерекшеліктерді анықтау үшін "ақсүйек", " қарасүйек", "хан", " сұлтан", "би", "батыр" ұғымдарын пайдаланады; 2) Қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасуының біріктіруші рөлін анықтайды.
	Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттер	1) Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін түсіндіру.	1) Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттерді анықтайды; 2) Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін анықтайды; 3) Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттердің саяси құрылымы туралы дереккөздері мәліметтерін саралайды.
		1) Деректерді талдау негізінде түркі мемлекеттерінің дамуын зерттеу, мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтау.	1)1) Түркі империясының саяси-экономикалық даму ерекшелігін түсіндіреді.
			1) XIII-XVғ.ғ. мемлекеттердің

Мемлекет соғыс және революциялар тарихынан	Ұлы Дала көшпенділерінің империялары	1) XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігін сипаттау арқылы, олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер ету дәрежесін анықтау.	Еуразиядағы басты тарихи оқиғалардағы белсенділігін сипаттайды; 2) Мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтай отырып, Қазақстан аумағында ұлыс жүйесінің ерекшелігін талдайды
	Қазақ хандығы - Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет	1) Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін түсіндіру.	1) Ақ Орда мен Қазақ хандығының тарихи сабақтастығы фактілерін анықтайды және талдайды; 2) тарихи деректер негізінде Қазақ хандығының құрылуын Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі ретінде тұжырымдайды; 3) мемлекетті құру мен күшейтудегі қазақ хандарының рөлін бағалайды
		1) Мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтай отырып, Қазақ хандығының саяси институттарының ерекшеліктерін зерттеу.	1) Қазақ хандығының саяси институттары мен ерте көшпелі мемлекеттерін салыстырмалы талдау негізінде көшпелі өркениеттердің мемлекеттік құрылымы нысандарының сабақтастығын дәлелдейді
		1) Мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру жолындағы қазақ халқының күресін зерттеу.	1) Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуының себеп-салдарын анықтайды; 2) Қазақ халқының ұлт-азаттық көтерілістерінің кезеңдерін сипаттайды; 3) XX ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси ойдың

			қазақ халқының ұлттық сана-сезімін дамытуға әсерін айқындайды; 4) мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру үшін күресте қазақ зиялыларының рөлін бағалайды.
	Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттіліктің қайта жаңғыртылуы	1) Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі кезеңіндегі қоғамдық-саяси дамуындағы жетістіктері мен қарама-қайшылықтарын талдау.	1) "Автономдық кеңес республикасы", "кеңес одағы республикасы", " унитарлы мемлекет" ұғымдарын пайдалану арқылы Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрін талдау; 2) Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының жетістіктерін сипаттайды; 3) Қазақстанның кеңестік кезеңдегі қоғамдық-саяси дамуындағы қайшылықтардың себебін анықтайды.
		1) Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын зерттей отырып Қазақстан Республикасының даму бағдарларын болжау.	1) Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын саралай келе қазіргі кезеңдегі қол жеткізген табыстар мен салыстырады; 2) Қазақстанның болашақтағы дамуына байланысты болжамдар жасайды.
		1) Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнердегі жеткен жетістіктерін талдау.	1) "Мәдениет", "дала өркениеті", "материалдық мәдениет", "рухани мәдениет", "қолданбалы өнер", "мәдени мұра" ұғымдарын пайдалану арқылы қазақ халқының мәдени жетістіктерін сипаттайды; 2) Қазақ халқының ұлттық ерекшелігін сақтауда материалдық мәдениет пен қолданбалы өнердің орнын айқындайды;

			3) Қазақстандағы тарихи-этнографиялық процестердің сабақтастығын талдайды.
	Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті - дала өркениетінің мұрасы	1) Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы Ұлы Дала өркениетінің жалғасы екендігін дәлелдеу.	1) "Әдет-ғұрып" "рәсім", "салт-дәстүр", "діл (менталитет)" ұғымдарын пайдалану арқылы қазақ халқының дәстүрлі дүниетанымын анықтайды.
		1) Қазақ халқының рухани адамгершілік құндылықтарын сипаттау .	1) Қазақ халқының рухани адамгершілік құндылықтарын, салт дәстүрін зертеу.
Мәдениеттің дамуы		1) дала өркениетінің тарихы мен мәдениетінің көрнекті ескерткіштерін сипаттау.	1) Дала өркениетінің тарихы мен мәдениетінің көрнекті ескерткіштерін зерттейді; 2) типологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, тарихи және мәдениет ескерткіштерін жіктейді..
		1) Қазақ әдебиеті мен музыкалық мұрасының маңызды жетістіктерін халықтың рухани - адамгершілік құндылықтары тұрғысынан сипаттау.	1) Қазақ халқының мәдени мұрасындағы ауыз әдебиетінің маңызын анықтайды; 2) Фольклор және зерттеушілер еңбектерінің негізінде дәстүрлі музыкалық мәдениеттің бастаулары мен ерекшеліктерін айқындайды.
	Кеңестік кезеңдегі Қазақстан мәдениеті	1) Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтарды талдау.	1) Кеңестік дәуірдегі Қазақстан мәдениеті саласындағы жаңа бағыттарды және жанрларды анықтайды; 2) Кеңестік дәуірдегі мәдениеттің даму ерекшеліктерін қорытындылай отырып, жетістіктерді сипаттайды ; 3) Кеңестік дәуірдегі мәдениет саласындағы қайшылықтардың себебін анықтайды.
			1) Қазақстан Республикасының

	Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет	1) Мәдениеттің қазіргі кезеңдегі дамуы сипаттау .	мәдениет саласындағы жаңа бағыттарын және жанрларды сипаттайды; 2) Халықаралық мәдени кеңістікке кірігу процесін түсіндіреді.
	Қазақтардың тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері	1) Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы ерекшеліктерін айқындау .	1) Қазақстан халқының тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінің қалыптасуына және дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсерін зерттейді; 2) Көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің ерекшеліктерін " тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі" , "қоныстану жүйесі", "экожүйе" ұғымдарын пайдалана отырып талдайды.
		1) Қазақ қолөнері мен кәсібінің дамуын этнографиялық материалдар негізінде сипаттау.	1) Қазақ қолөнері мен кәсібінің дамуын этнографиялық материалдар негізінде талдайды; 2) Қазіргі қазақ қолөнерінің даму бағыттарын сипаттайды.
		1) Қазақстандағы қала мәдениетінің дамуына Ұлы Жібек жолының тигізген рөлін талдау.	1) Картаны пайдаланып, Ұлы Жібек жолының Қазақстан аумағындағы бағыттары мен жолдарын зерттейді; 2) Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөліне баға береді;
		1) Отырықшы және көшпелі өркениет арасындағы өзара байланыстарды сипаттау.	1) Сауда-экономикалық қарым-қатынастар жүйесінде көшпелі және отырықшы халықтың өзара қарым-қатынасын сипаттайды; 2) Дереккөздер негізінде көшпелі және отырықшы халықтың мәдени өзара әсерін талдайды;

			3) Ұлы Жібек жолының құлдырау себептерін талдайды.
		1) Көшпелі және отырықшы мәдениеттің өзара байланысын сипаттау.	1) Сауда-экономикалық қатынастар жүйесіндегі отырықшы және көшпелі халықтың мәдениетінің өзара әсерін сипаттайды; 2) Отырықшы және көшпелі халықтың өзара мәдени байланысын талдайды;
Өркениет: экономикалық дамудың ерекшеліктері		1) X-XII ғасырлардағы Ұлы Жібек жолындағы қалалық мәдениеттің даму ерекшеліктерін талдау.	1) картаны пайдалана отырып, Ұлы Жібек жолындағы қалалардың орналасуын айқындайды; 2) ортағасырлық қалалық мәдениеттің ерекшеліктерін талдайды.
		1) XVIII –XIX ғг. Қазақстандағы әлеуметтік – экономикалық дамуын сипаттайтын факторларды талдау.	1) Ресейдің отаршылдық саясаты кезеңіндегі аймақтың әлеуметтік-экономикалық дамуын талдайды; 2) капиталистік қатынастардың дамуын сипаттайды.
		1) XX ғасырдың басындағы қазақтың дәстүрлі шаруашылығының күйреу себебін анықтау.	1) Дәстүрлі мал шаруашылығының бұзылуына Ресейдің отарлау саясатының тигізген әсерін талдайды; 2) Кеңес өкіметінің жүргізген экономикалық реформаларының қазақ ұлтының жойылып кету қаупіне тигізген әсерін зерттейді.
		1) XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының дамуы бағыттарын айқындайтын факторларды талдау.	1) "Экономикалық жүйе", "дәстүрлі (аграрлы) экономика", "жоспарлы (социалистік) экономика" ұғымдарын пайдалана отырып, Қазақстанның экономикалық даму ерекшеліктеріне талдау жасау; 2) XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының даму бағыттарындағы басымдылықтар мен

			қайшылықтарды талдайды.
	Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік-экономикалық дамуы	1) Қазақстан Республикасының экономикасының дамуы кезеңдері мен ерекшеліктерін талдау.	1) Қазақстан Республикасы экономикасының даму кезеңдерін талдайды, олардың қазіргі кездегі ерекшеліктерін анықтайды; 2) Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын және Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуының негізгі бағыттарын талдайды; 3) Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық даму болашағына болжау жасайды.
	Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы	1) Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру кезеңдерін зерттеу.	1) "Аграрлық саясат", "көші-қонсаясаты", "моноэтностық құрам" ұғымдарын пайдалана отырып, Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру үрдісіне талдау жасайды; 2) Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеруінің себептерін анықтайды; 3) Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеруінің себептерін талдайды.
		1) кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының мәдени өзара ықпалының ерекшеліктерін сипаттау.	1) "Депортация", "арнайы қоныс аударушылар", "ұлттық саясат", "интернационализм", "толеранттылық" ұғымдарын пайдалана отырып, Қазақстанның полиэтникалық қоғамын қалыптастыру процесін түсіндіреді; 2) кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының мәдени өзара ықпалының

Саяси-құқықтық процестер			ерекшеліктерін айқындайды..
	Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты	1) Қазақстан Республикасының көші-қон саясаты талдау.	1) Көші-қон саясатының ерекшеліктерін анықтау үшін "көші-қон", " эмиграция", "иммиграция ", "репатриант", " диаспора", "ирридента" ұғымдарын пайдаланады; 2) Қазақстандық заңнаманың және мемлекеттік бағдарламалардың негізінде көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтарын талдайды;
		1) Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделін талдау.	1) Мемлекеттік стратегияларды және бағдарламаларды зерттеу негізінде ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық үлгісіне баға береді.
		1) Қазақстанның саяси-әлеуметтік және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі айқындау.	1) Ұлттық бірлікті және қазақстандық бірегейлікті нығайтудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін анықтайды.
	Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы	1) Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын талдау.	1) Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын анықтайды; 2) Қазақ хандығының құқықтық ережелерінің маңыздылығын бағалайды; 3) Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесіне баға береді.
			1) Қазақ ұлттық мемлекеттілігінің тарихи тағдыры туралы " Зар-заман" өкілдері

Қоғамдық-саяси ойдың дамуы		1) тарихи қайраткерлердің Қазақстанның қоғамдық-саяси ойының дамуына қосқан үлесін бағалау.	идеяларының маңыздылығын зерттейді; 2) XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастарын талдайды; 3) Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына XIX ғасырдағы тарихи қайраткерлердің қосқан үлесіне баға береді.
	"Алаш" –қоғамдық ой және ұлттық идея	1) "Алаш" ұлттық идеясының тарихи негіздерін анықтау.	1) "Алаш" ұлттық идеясының біріктіруші рөлін айқындайды; 2) А. Бөкейхановтың саяси көшбасшы ретіндегі қызметін зерттейді; 3) ұлттық зиялы қауым мен "Алаш" автономиясының тарихи рөліне баға береді.
	"Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы - XXI ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негіз	1) "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізін анықтау; 2) Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтарын талдау.	1) "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізін анықтайды; 2) "Мәңгілік Ел – патриоттық актісін" және "Қазақстандық бірегейлікті және бірлікті нығайту және дамыту тұжырымдамасын" зерттеу негізінде мемлекеттің идеология саласындағы саясатын түсіндіреді.
	Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы	1) Ғылымның дамуына Қазақстандағы ортағасырлық ғалымдардың қосқан үлесін зерттеу.	1) Ортағасырлық ойшылдардың Қазақстанның ғылыми білімін дамытуға қосқан үлесін бағалайды; 2) XVIII-XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы ғылыми зерттеулердің негізгі бағыттарын анықтайды; 3) Қазақстанның зерттеуші ғалымдарының еңбектерінің құндылығын анықтайды

Білім мен ғылымның дамуы	XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы	1) XIX-XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағында оқу орындардың дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты анықтау.	1) XIX - XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағындағы білім беру мекемелерінің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты түсіндіреді; 2) білім беру мекемелерін олардың қызметінің ерекшелігін сипаттайды.
		1) XX ғасырдың басында зайырлы білім беру мен қазақ зиялыларының қалыптасу тарихын талдау.	1) Дала өлкесінің ауылдық мектептерінде білім беруді сипаттайды; 2) қазақ зиялыларының қалыптасуының ұлттың оянуына әсерін талдайды.
		1) Кеңестік білім беру жүйесінің реформаларын және Қазақстандағы ғылымның дамуын талдау.	1) Қазақстандағы кеңестік білім беру жүйесінің және ғылымның даму кезеңдерін сипаттайды; 2) Қаз КСР Ғылым Академиясының Қазақстан ғылымының дамуына қосқан үлесіне баға береді; 2) Кеңестік кезеңдегі ғылымның дамуына Қазақстанның көрнекті ғалымдарының қосқан үлесін бағалайды.
		1) Қазақстандағы орта, кәсіптік және техникалық білім беру саласындағы кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтарын талдау.	1) Қазақстандағы кәсіптік және техникалық білім беру саласындағы жетістіктер мен қайшылықтарды талдайды.
	Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі	1) Әлемдік білім беру және ғылыми кеңістікке интеграциялау контекстінде Қазақстан Республикасының Білім және ғылымын дамытудың проблемалары мен перспективаларын талдау .	1) Қазақстан Республикасының стратегиялары мен бағдарламаларын зерделеу негізінде білім және ғылым жүйесін жаңғыртудың алғышарттары мен маңызын айқындайды; 2) Қазақстан Республикасының Білім және ғылымын әлемдік білім беру және ғылыми

			кеңістікке интеграциялаудың негізгі бағыттарын сипаттайды

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
49-қосымша

Техника-технологиялық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу -ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Дене шынықтыру" пәнін оқудың мақсаты – білім алушылардың оқу барысында алған теориялық білімдері мен практикалық дағдыларын техника-технологиялық бағыттағы маманның кәсіби құзыреттілігіне қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді шешуді көздейді:

1) кәсіби маңызды физикалық және психофизиологиялық қасиеттерді дамыту және жетілдіру, сондай-ақ қолайсыз орта факторларына болашақ мамандар ағзасының жалпы және спецификалық емес тұрақтылығын арттыру;

2) дене қасиеттерінің деңгейін, функционалдық даярлығын арттыру, дене дамуының негізгі көрсеткіштерін жақсарту;

3) төзімділікке, жылдамдыққа, күшке, ептілік пен икемділікке ықпал ететін білім алушылардың қозғалыс дағдыларын дамыту;

4) патриотизм, құрмет, жауапкершілік және өзара түсіністік сезімін тәрбиелеу;

5) білім алушыларды өмір бойы салауатты өмір салтын ұстануға ынталандыру және одан әрі алған дағдыларын қолдану;

6) жалпы адамзаттық мәдениеттің бір бөлігі ретінде дене шынықтыру туралы идеяны қалыптастыру;

7) дене шынықтырумен өз бетінше айналысуға, оларды демалу, жаттығу, жұмысқа қабілеттілігін арттыру, денсаулықты нығайту мақсатында саналы түрде қолдануға қажеттілік пен дағдыға тәрбиелеу;

8) жарыс қызметін ұйымдастыру арқылы оқу процесінде практикалық дағдылар мен теориялық білімдермен алмасу және салауатты бәсекелестікті дамыту;

9) теорияны зерделеу кезінде АКТ қолдану (ойын спорты ережелері, тактиканы үйрену, тестілеу және т. б.);

10) болжанатын (болашақ) кәсіпті таңдау кезінде жеке кәсіптік-қолданбалы дене шынықтыру даярлығына бағдарлану.

Дене шынықтыру пәнін өткізу барысында келесі пәндермен пәнаралық байланыстар жүзеге асырылады:

1) "Қазақ тілі", "Орыс тілі", "Ағылшын тілі": дене шынықтыру саласындағы терминдермен сөздік қорын толықтыру;

2) "Физика": "механикалық жұмыс", "ауаға төзімділік", "дене салмағы", "біркелкі емес және біркелкі сырғанау", "қуат" ұғымдары туралы алынған білімді пайдалану;

3) "Алгебра және анализ бастамалары", "геометрия": ұзындықты, биіктікті, жылдамдықты, қашықтықты, уақытты өлшеу, ұзындық пен биіктікке секіру кезінде жүгіруді есептеу;

4) "Биология": темекі шегу мен алкогольдің ағзаға, зат алмасуға теріс әсері туралы материалды пайдалану;

5) "Қазақстан тарихы", "Дүниежүзі тарихы": олимпиадалық қозғалыс тарихы; қазақтың ұлттық спорт түрлерінің пайда болу тарихы;

6) "География": жер бедерін білу, түрлі белгілер бойынша, карта бойынша жер бедерін бағдарлай білу;

7) "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық": саптық жаттығуларды пайдалану; кедергілер жолақтарынан өту; өмірлік маңызды қозғалыс дағдылары мен дағдыларына үйрету, оларды күрделілігі әртүрлі жағдайларда қолдану; патриотизмге, өз Отанына деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу.

4. Оқу пәнінің мазмұны 11 бөлімнен тұрады:

1) Дене шынықтыру туралы білім

2) Жеңіл атлетика

3) Спорттық ойындар. Футбол

4) Спорттық ойындар. Волейбол

5) Спорттық ойындар. Баскетбол

6) Спорттық ойындар. Үстел теннисі

7) Гимнастика, көркем гимнастика

8) ұлттық спорт түрлері.

9) Қысқы спорт түрлері. Шаңғы спорты. Конькимен жүгіру.

10) Жүзу

11) Туризм

12) Замануи фитнес-технологиялар.

Пәннің негізгі мазмұны:

1 бөлім. "Дене шынықтыру" пәндегі қауіпсіздік техникасы. Кәсіби-қолданбалы физикалық дайындық. Жаман әдеттер. Олардың адам денсаулығына әсері. Дене шынықтырудың рекреациялық және оңалту құралдары.

2 бөлім. Жеңіл атлетика.

Қауіпсіздік техникасы. Қысқа қашықтыққа жүгіру. Төменгі мәре. Орта қашықтыққа жүгіру. Жоғары бастама. Ұзақ қашықтыққа жүгіру. Аяқтау техникасы. Орнынан ұзындыққа секіру техникасы. Жүгіруден ұзындыққа секіру техникасы. Эстафеталық жүгіру. Эстафеталық таяқшаны беру техникасы.

3бөлім. Спорттық ойындар. Футбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойынның негізгі ережелері. Ойыншылардың алаң бойымен қозғалысы. Допқа иелік ету техникасының негізгі элементтерін дамыту. Допқа иелік ету. Шабуылдағы және қорғаныстағы ойыншылардың жеке әрекеттері. Ойыншылардың командалық әрекеттері. Футболдағы ойыншылардың тактикалық әрекеттерінің негіздері. Екі жақты ойын. Футбол ойынына төрешілік ету.

4 бөлім. Спорттық ойындар. Волейбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойынның негізгі ережелері. Ойыншылардың қозғалысы. Волейбол алаңы. Допты жоғарыдан беру. Допты төменнен беру. Допты беру. Жоғарыдан допты қабылдау. Шабуыл әрекеттері. Қорғаныс ойыны. Допты екі қолмен жоғарыдан қабылдау және беру дағдыларын жетілдіру. Оқыту ойыны волейбол. Қозғалыс дағдыларын жетілдіру. Екі жақты ойын. Волейбол ойынына төрешілік ету.

5 бөлім. Спорттық ойындар. Баскетбол. Стритбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойын ережесі. Ойыншылардың алаңдағы қозғалысы. Шабуыл техникасы. Қорғаныс техникасы. Қозғалыста допты беру. Допты ұстап алу және соғу. Еркін лақтыру. Баскетбол ойынына төрешілік ету.

6 бөлім. Спорттық ойындар. Үстел теннисі

Қауіпсіздік ережесі. Ойын ережесі. Ойын кезіндегі тұрыс пен қозғалыс. Беру және алу. Ойынның Тактикалық әрекеттері.

7 бөлім. Гимнастика

Қауіпсіздік техникасы. Жаттығуларды орындаудағы сақтандырудың рөлі. Гимнастика түрлері. Саптық жаттығулардың элементтері. Жалпы дамыту жаттығулары. Гигиеналық гимнастиканы оқыту (таңертеңгі гимнастика, дене шынықтыру минуты, дене шынықтыру паузасы). Сауықтыру гимнастикасының элементтері. Жұмыс күні режимінде қолданылатын арнайы гимнастикалық жаттығулар кешені. Гигиеналық гимнастиканы үйрету (таңертеңгі гимнастика, дене шынықтыру минуты, дене шынықтыру паузасы). Спорттық құралдарды (гимнастикалық таяқ, құрсау, фитбол) қолдана отырып жалпы дамыту жаттығулары. Сауықтыру гимнастикасының

элементтері. Акробатикалық жаттығулар. Гимнастикалық снарядтардағы жаттығулар. Ритмикалық гимнастиканың элементтері. Түрлері фитнес - тренинг бағыттары (йога, созылу, пилатес, табата және тағы басқалар). Атлетикалық гимнастиканың элементтері. Тепе-теңдік және вестибулярлық тұрақтылық жаттығулары.

8 бөлім. Ұлттық спорт түрлері.

Асық ату. Бестас. Тоғызқұмалақ. Қазақша-күрес. Ұлттық ойындардың түрлері. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері. Ойын техникасы. Ойынның тактикалық әрекеттері.

9 бөлім. Қысқы спорт түрлері.

Шаңғы спорты. Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Қозғалыс түрлері. Бұрылу түрлері. Көтерілу түрлері. Жартылай конькимен сырғанау. Қолмен итерусіз конькимен сырғанау. Ауыспалы конькимен сырғанау. Бір мезгілде бір сатылы конькимен сырғанау. Тиісті іс-шараларға арналған жылыту және қалпына келтіру әдістері. Қашықтықты өту тактикасының негіздері. Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Сырғанаудың негізгі әдістері. Бұрылыстар. Тежеу. Артқа сырғанау. Сырғанау.

10 бөлім. Жүзу.

Қауіпсіздік техникасы. Құрлықтағы жүзушілерге арналған арнайы жаттығулар. Құрғақ жүзу. Жүзу техникасын қою. Денені айналдыру және тыныс алу. Сырғанау және тепе-теңдік. Жүзу стильдері. Кеудемен алға жүзу. Артпен жүзу. Жүзу. Брасс. Жүзу. Еркін стильде 50 м. соңғы жүзу.

11 бөлім. Туризм.

Туризм ережелері. Түйіндер. Өткелдер. Жарақат кезіндегі алғашқы көмек. Шатыр орнату.

12 бөлім. Дене шынықтырудағы инновациялық технологиялар.

Замануи фитнес технологиялар. Түсінігі, дамуы және арнайы ерекшеліктері. Фитнес индустриясы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту;

5) жұмыс жаттығуларының бағдарламаларын әзірлеу кезінде жергілікті климаттық жағдайларды ескере отырып, қысқы спорт түрлерін рекреациялық жүгірумен және басқа аэробтық жаттығулармен ауыстыру ұсынылады;

6) жүзумен айналысу мүмкіндігі болмаған жағдайда, жүзу бағдарламасын іске асыруға бөлінген уақыт педагогикалық кеңестің шешімімен спорттық ойындар, гимнастика бойынша дағдыларды одан әрі жетілдіруге пайдаланылады.

6. Оқу жүктемесінің көлемі 120 сағатты (5 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Дене шынықтыру туралы білім .			
1.1. Жалпы мәдени және кәсіптік дайындықтағы дене шынықтыру.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. "Дене шынықтыру" пәндегі қауіпсіздік техникасы.			
Тақырып 1.1.2. Кәсіби-қолданбалы физикалық дайындық.			
Тақырып 1.1.3. Жаман әдеттер. Олардың адам денсаулығына әсері.			
Тақырып 1.1.4. Дене шынықтырудың рекреациялық және оңалту құралдары.			
2 бөлім. Жеңіл атлетика.			
2.1. Жеңіл атлетика жаттығулары.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Қауіпсіздік техникасы. Қысқа қашықтыққа жүгіру.			
Тақырып 2.1.2. Төменгі старт.			
Тақырып 2.1.3. Орта қашықтыққа жүгіру.			
Тақырып 2.1.4. Жоғары старт.			
Тақырып 2.1.5. Ұзақ қашықтыққа жүгіру.			

Тақырып 2.1.6. Мәреге жету техникасы.			
Тақырып 2.1.7. Ұзындыққа секіру техникасы.			
Тақырып 2.1.8. Жүгіруден ұзындыққа секіру техникасы.			
Тақырып 2.1.9. Граната лақтыру.			
Тақырып 2.1.10. Эстафеталық жүгіру. Эстафеталық таяқшаны беру техникасы.			
3 бөлім. Спорттық ойындар. Футбол.			
3.1. Футбол ойынның негізгі ережелері.	+	+	+
Тақырып 3.1.1 Қауіпсіздік техникасы. Ойынның негізгі ережелері.			
Тақырып 3.1.2 Ойыншылардың алаң бойымен қозғалысы. Допты иелену техникасының негізгі элементтерін дамыту.			
Тақырып 3.1.3 Допты иелену.			
Тақырып 3.1.4 Ойыншылардың шабуыл мен қорғаныстағы жеке әрекеттері.			
Тақырып 3.1.5 Ойыншылардың командалық әрекеттері. Футболдағы ойыншылардың тактикалық әрекеттерінің негіздері.			
Тақырып 3.1.6 Екі жақты ойын. Төрелік ойындар футбол.			
4 бөлім. Спорттық ойындар. Волейбол.			
4.1. Волейбол ойынның негізгі ережелері.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Қауіпсіздік техникасы.			

Ойынның негізгі ережелері.			
Тақырып 4.1.2. Ойыншылардың қозғалысы.			
Тақырып 4.1.3. Волейболшының ұстанымы.			
Тақырып 4.1.4. Допты жоғарыдан беру.			
Тақырып 4.1.5. Допты төменнен беру.			
Тақырып 4.1.6. Допты беру.			
Тақырып 4.1.7. Допты берудегі қабылдау.			
Тақырып 4.1.8. Шабуыл әрекеттері.			
Тақырып 4.1.9. Қорғаныстағы ойын.			
Тақырып 4.1.10. допты жоғарыдан екі қолмен қабылдау және беру дағдыларын жетілдіру. Оқу волейбол ойыны.			
Тақырып 4.1.11 қозғалыс дағдыларын жетілдіру. Екі жақты ойын.			
4.1.12 Волейбол ойындарына төрелік.			
5 бөлім. Спорттық ойындар. Баскетбол.			
5.1. Баскетбол ойынның негізгі ережелері.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырып 5.1.2. Ойыншылардың қозғалысы.			
Тақырып 5.1.3. Шабуылда ойнау техникасы.			
Тақырып 5.1.4. Қорғаудағы ойын техникасы.			
Тақырып 5.1.5. Допты қозғалыста беру.			

Тақырып 5.1.6. Допты ұстап алу және қағу.			
Тақырып 5.1.7. Еркін лақтыру.			
Тақырып 5.1.8. Баскетбол ойынына төрешілік ету.			
6 бөлім. Спорттық ойындар. Үстел теннисі.			
6.1. Үстел теннисінің негізгі ережелер.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. үстел теннисі. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырып 6.1.2. Ойын кезіндегі тұрыс пен қозғалыс.			
Тақырып 6.1.3. Берулер мен қабылдаулар.			
7 бөлім. Гимнастика.			
7.1. Гимнастикалық жаттығулар	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Қауіпсіздік техникасы. Гимнастика түрлері.			
Тақырып 7.1.2 Саптық жаттығулардың элементтері.			
Тақырып 7.1.3. Жалпы дамыту жаттығулары. Гигиеналық гимнастиканы оқыту (таңертеңгі гимнастика, дене шынықтыру минуты , дене шынықтыру паузасы).			
Тақырып 7.1.4. Сауықтыру гимнастикасының элементтері. Жұмыс күні режимінде қолданылатын арнайы гимнастикалық жаттығулар кешені.			
Тақырып 7.1.5. Гигиеналық гимнастиканы үйрету (таңертеңгі гимнастика, дене шынықтыру минуты , дене шынықтыру паузасы).			

Тақырып 7.1.6. Спорттық құралдарды (гимнастикалық таяқ, құрсау, фитбол) қолдана отырып жалпы дамыту жаттығулары.			
Тақырып 7.1.7. Сауықтыру гимнастикасының элементтері. Акробатикалық жаттығулар.			
Тақырып 7.1.8. Гимнастикалық снарядтардағы жаттығулар.			
Тақырып 7.1.9. Ритмикалық гимнастиканың элементтері. Фитнес - тренинг түрлерінің бағыттары (йога, созылу, пилатес, табата және тағы басқалар).			
Тақырып 7.1.10. Атлетикалық гимнастиканың элементтері.			
Тақырып 7.1.11. Тепе-теңдік және вестибулярлық тұрақтылық жаттығулары .			
8 бөлім. Ұлттық спорт түрлері.			
8.1. Ұлттық ойындардағы қауіпсіздік ережелері мен әдістері.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Тоғызқұмалақ. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырып 8.1.2. Тоғызқұмалақ шабуылдың техникалық-тактикалық әрекеттері.			
Тақырып 8.1.3. Тоғызқұмалақ.			

Қорғаудың техникалық-тактикалық әрекеттері.			
Тақырыбы 8.1.4. Асық ату. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырыбы 8.1.5. Асық ату.Техникалық-тактикалық іс-әрекеттер.			
Тақырып 8.1.6. Бестас. Ойын ережелері.			
Тақырып 8.1.7. Ашық ойындардағы Ұлттық ойындардың элементтері.			
Тақырыбы 8.1.8. Қазақша-күрес. Негізгі ережелер.			
Тақырыбы 8.1.9. Қазақша-күрес техникасы .			
9 бөлім. Қысқы спорт түрлері.			
9.1. Қысқы спорт түрлеріндегі қауіпсіздік ережелері мен техникасы.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Шаңғы спорты. Қауіпсіздік техникасы. Бір мезгілде екі сатылы конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.1.2. Шаңғы спорты. Жартылай конькимен жүгіру.			
Тақырып 9.1.3. Шаңғы спорты. Қолмен итерусіз конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.1.4. Шаңғы спорты. Ауыспалы конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.1.5. Шаңғы спорты. Бір мезгілде бір сатылы конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.1.6. Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Конькимен сырғанаудың негізгі әдістері.			

Тақырып 9.1.7. Конькимен жүгіру. Бұрылыстар.			
Тақырып 9.1.8. Конькимен жүгіру. Тежеу .			
Тақырып 9.1.9 . Конькимен жүгіру. Артқа сырғанау.			
Тақырып 9.1.10 Конькимен жүгіру. Айналмалы сырғанау.			
10 бөлім. Жүзу.			
10.1. Жүзудегі негізгі ережелер.	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Қауіпсіздік техникасы. Құрлықтағы жүзушілерге арналған арнайы жаттығулар.			
Тақырып 10.1.2 . Құрғақ жүзу.			
Тақырыбы 10.1.3. Жүзу техникасын қою.			
Тақырып 10.1.4. Өзекті айналдыру және тыныс алу.			
Тақырып 10.1.5. Сырғанау және тепе-теңдік.			
Тақырып 10.1.6. Жүзу стильдері.			
Тақырып 10.1.7.Кеудемен алға жүзу.			
Тақырып 10.1.8. Артпен жүзу.			
Тақырып 10.1.9. Жүзу. Брасс.			
Тақырып 10.1.10. Жүзу. Еркін стильде 50 м. соңғы жүзу.			
11 бөлім. Туризм.			
11.1. Дене шынықтыру жүйесіндегі туризм.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Туризм. Туризм ережелері.			
Тақырып 11.1.2. Түйіндер . Өткелдер.			

Тақырып 11.1.3. Жарақаттарға алғашқы көмек. Шатырды орнату.			
12 бөлім. Дене шынықтырудағы инновациялық технологиялар			
12.1. Замануи фитнес технологиялар			
Тақырып 12.1.1. Қазіргі заманғы фитнес технологиялар. Түсінігі, дамуы және арнайы ерекшеліктері.			
Тақырып 12.1.2. Фитнес индустриясы.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Дене шынықтыру туралы білім	Дене шынықтыру туралы	1) дене шынықтыру сабақтарында қауіпсіздік техникасын, дәрігерге дейінгі алғашқы көмек көрсетудің негіздері мен қағидаттарын түсіндіру; 2) кәсіби-қолданбалы дене шынықтыру даярлығы әдістері туралы түсінікке ие болу;	1) дене шынықтыру сабақтарында қауіпсіздік техникасы қағидаларын тізімдейді; 2) спорт залдарында, стадионда, бассейнде, мұз айдынында және спорт алаңдарында қауіпсіздік техникасының талаптарын және өзін-өзі ұстау қағидаларын орындайды; 3) түрлі жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде дәрігерге дейінгі (медициналық) алғашқы көмек көрсетудің негіздері мен қағидаттарын тізімдейді; 4) жұмыс істеушілердің қозғалыс белсенділігінің тапшылығын, олардың кәсіби-қолданбалы дене шынықтыру даярлығын жоюға арналған жаттығуларды меңгереді.
		3) кәсіби аурулардың алдын алу үшін дене жаттығуларын анықтау.	1) Физикалық аурулардың көмегімен кәсіби аурулар алдын алу үшін жаттығуларды анықтайды және орындайды;

		4) дене шынықтырудың рекреациялық және оңалту құралдары туралы түсінікке ие болу	2) жарақаттанудың алдын алу үшін өндірістік гимнастиканы біледі және орындайды; 3) салауатты өмір салты мен оның құрамдас бөліктерінің ережелерін біледі және сақтайды
		1) Дене шынықтыру сабақтарында жеңіл атлетиканың қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіру; 2) жалпы дамытушы және арнайы-жүгіру жаттығуларын орындау;	1) Дене шынықтыру пәнінде жеңіл атлетиканың қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) жеңіл атлетикамен айналысу кезінде спорт залдарында және стадионда қауіпсіздік техникасының талаптарын және мінез-құлық қағидаларын орындайды; 3) Дене шынықтыру пәнінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) дене жаттығуларын орындаудың тиімділігін бағалайды; 5) жарақаттанудың физиологиясы мен алдын алу негіздерін түсіндіреді ; 6) сауықтыру әсеріне қол жеткізу және физикалық жағдайларын жетілдіру мақсатында дене жаттығуларын орындау кезінде өз ағзасының функционалдық жай-күйін талдайды; 7) арнайы жүгіру жаттығуларын орындау кезінде техникалық-тактикалық іс-қимылдарды орындайды; 8) жалпы дамыту және арнайы жүгіру жаттығуларын ажыратады.
			1) Қысқа, орта және ұзақ қашықтыққа жүгіру фазаларын ажыратады;

Жеңіл атлетика	Жеңіл атлетика жаттығулары	3) орта және алыс қашықтыққа жүгіруде техникалық-тактикалық дайындықты меңгеру;	2) орта және алыс қашықтықтарға жүгіруде техникалық-тактикалық дайындықты қолданады; 3) орта және алыс қашықтыққа жүгіру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 4) төмен және жоғары старт техникасын ажыратады.
		4) Орнынан ұзындыққа секіру техникасын және жүгіруден ұзындыққа секіру техникасын меңгеру.	1) Орнынан ұзындыққа секіру және жүгіруден ұзындыққа секіру фазаларын ажыратады; 2) орнынан ұзындыққа секіру техникасын және жүгіруден ұзындыққа секіру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) орнынан ұзындыққа және жүгіруден ұзындыққа секіруде техникалық-тактикалық дайындықты пайдаланады.
		5) Граната лақтыру техникасын және ядроны итеру техникасын меңгеру.	1) Граната лақтыру фазаларын және ядроның итеру фазаларын анықтайды; 2) граната лақтыру техникасын және ядроны итеру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) граната лақтыруда және ядроны итеру техникасында техникалық-тактикалық дайындық элементтерін орындайды.
		6) Эстафеталық таяқшаны беру техникасын меңгеру.	1) Эстафеталық таяқшаны беру техникасын түсіндіреді және орындайды.
			1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша

		1) дене шынықтыру сабақтарында спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру; 2) футбол спорт түрлері бойынша ойын ережелерін түсіну;	Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы тәртіп қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) футбол ойынының ережелерін тізімдейді 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.
Спорттық ойындар. Футбол	Футбол ойынның негізгі ережелері	3) Футбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру;	1) Футболдағы техникалық әрекеттерді ажыратады (қозғалу, допқа ие болу, қорғаныс пен шабуылда әрекет ету қақпасына соғу); 2) футболда техникалық-тактикалық жаттығуларды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және футболдағы ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) футболда техникалық және тактикалық іс-әрекеттерді орындайды (қозғалу, допқа ие болу, қорғаныс пен шабуылда әрекет ету қақпасына соғу).
		4) Футболдағы ережелерді түсіндіріп, ойында төрелік ете білу.	1) Футболдағы ережелерді түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі.
			1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді;

Спорттық ойындар. Волейбол	Волейбол ойынының негізгі ережелері	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру; 2) спорт түрлері бойынша ойын ережелерін білу (волейбол);	2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы мінез-құлық қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) спорт түрлері (волейбол) бойынша ойын ережелерін тізімдейді; 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.
		3) Волейбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Волейболдағы техникалық әрекеттерді ажыратады (қозғалыстар, берілістер, допты қабылдау, қорғаныстағы және шабуылдардағы әрекеттер); 2) волейболдағы техникалық-тактикалық іс-әрекеттерді меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және волейболдағы ойын жағдайындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) волейболда техникалық және тактикалық іс-қимылдарды (қимылдарды, берілістерді , допты қабылдауды, қорғаудағы және шабуыл жасаудағы іс-қимылдарды) орындайды.
		4) Волейбол ережелерін түсіндіріп, ойында төрелік ете білу.	1) Волейбол ережелерін түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі.
			1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша

		1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру; 2) спорт (баскетбол) бойынша ойын ережелерін түсіну.	қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы тәртіп қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) спорт түрлері бойынша ойын ережелерін (баскетбол) тізімдейді; 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.
Спорттық ойындар. Баскетбол	Баскетбол ойынының негізгі ережелері	3) Баскетбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру;	1) Баскетболдағы техникалық әрекеттерді (қозғалыс, жүргізу, Пас беру, сақинаға лақтыру, қорғаныстағы және шабуылдағы әрекеттер, финттер) ажыратады; 2) баскетболда техникалық-тактикалық іс-қимылдарды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және Баскетболдағы ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) баскетбол бойынша техникалық және тактикалық іс-қимылдарды (қозғалыстар, жүргізу, Пас беру, сақинаға лақтыру, қорғаныстағы және шабуылдағы іс-қимылдар , финттер) орындайды.
		4) баскетбол ережелерін түсіндіріп, ойында төрелік ете білу.	1) Баскетбол ережелерін түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі.
			1) Үстел теннисіндегі техникалық әрекеттерді

Спорттық ойындар. Үстел теннисі	Үстел теннисінің негізгі ережелері	1) Үстел теннисі ойынына техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	ажыратады (стендтер мен қозғалыстар, алаңдар мен тәсілдер, қорғаныстағы және шабуылдағы әрекеттер); 2) үстел теннисіндегі техникалық-тактикалық іс-қимылдарды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және үстел теннисіндегі ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) үстел теннисінде техникалық және тактикалық іс-әрекеттерді орындайды (стендтер мен қозғалыстар, беру және қабылдау, қорғау және шабуыл жасау әрекеттері).
Гимнастика, ритмикалық гимнастика	Гимнастикалық жаттығулар	1) Дене шынықтыру пәнінде гимнастика бойынша қауіпсіздік техникасын түсіндіруге міндетті; 2) сауықтыру гимнастикасының элементтерін орындау;	1) Дене шынықтыру пәнінде гимнастикадағы қауіпсіздік техникасын түсіндіреді; 2) гимнастикадағы қауіпсіздік техникасының талаптарын, спорт залдарындағы тәртіп ережелерін орындайды; 3) гимнастика сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) сауықтыру гимнастикасының элементтерін анықтайды және орындайды.
		3) аэробикалық гимнастика жаттығулары кешенінің негізгі элементтерін, гимнастикадағы саптық, жалпы дамыту,	1) Ритмикалық гимнастика элементтерін, өндірістік гимнастика элементтерін, спорттық гимнастика элементтерін және сауықтыру гимнастикасы элементтерін ажыратады және орындайды; 2) жылыту, қарқынды және қалпына келтіру

		қолданбалы және акробатикалық жаттығуларды орындау;.	жаттығуларын ажыратады; 3) гимнастика терминдерін атайды.
		4) Гимнастикалық снарядтарда негізгі жаттығуларды орындау.	1) "Степ-тач", "Марш", " кросс-степ", "Грейн вайн " қадамдарын айқындайды; 2) арнайы құрылған жаттығулар кешенін орындау процесінде негізгі техникалық-тактикалық іс-қимылдарды қолданады; 3) гимнастикалық снарядтардағы жаттығулардың орындалуын көрсетеді.
Ұлттық спорт түрлері	Ұлттық ойындардағы қауіпсіздік ережелері мен әдістері	1) Дене шынықтыру пәнінде ұлттық спорт түрлері бойынша қауіпсіздік техникасы мен ойын ережесін түсіндіру.	1) Дене шынықтыру пәнінде ұлттық спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) ұлттық спорт түрлері бойынша техника қауіпсіздігі талаптарын және спорт залдарында жүріс-тұрыс қағидаларын орындайды; 3) оқу ойындарын өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) ұлттық спорт түрлеріндегі ойын ережелерін түсіндіреді (тоғызқұмалақ, асық ату); 5) ұлттық спорт түрлерінің тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ұлттық спорт түрлеріндегі қателіктерді түсіндіреді.
		2) Ұлттық спорт түрлерінде	1) Тоғызқұмалақ ойынындағы техникалық-тактикалық іс-қимылдарды ажыратады; 2) асық ату ойынындағы техникалық-тактикалық іс-қимылдарды ажыратады;

		техникалық-тактикалық іс-қимылдарды орындау.	3) сабақта ойын жағдайларында ұлттық спорт түрлерінде ойнау дағдыларын көрсетеді; 4) қазақша күрестің күрес элементтерін көрсетеді.
Қысқы спорт түрлері	Қысқы спорт түрлеріндегі қауіпсіздік ережелері мен техникасы	1) Дене шынықтыру пәнінде шаңғы және конькимен жүгіру спортынан қауіпсіздік техникасын түсіндіру;	1) Дене шынықтыру пәнінде қысқы спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) қысқы спорт түрлері бойынша техника қауіпсіздігі талаптарын және спорт залдарында және көшеде жүріс-тұрыс ережелерін орындайды; 3) сабақтарды өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды.
		2) шаңғымен жүру техникасын түсіндіру.	1) Шаңғымен жүру техникасын ажыратады: конькимен және жартылай конькимен, көлденең және бір мезгілде конькимен сырғанау; 2) шаңғымен: конькимен және жартылай конькимен, көлденең және бір мезгілде конькимен сырғанаумен қозғалу техникасын орындайды; 3) ағзаның функционалдық жай-күйін және физикалық жұмысқа қабілеттілігін бағалайды.
			1) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасы қағидаларын тізімдейді; 2) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасының талаптарын орындайды; 3) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және

Жүзу	Жүзудегі негізгі ережелер	1) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасын түсіндіру; 2) жүзушілерге арналған арнайы жаттығуларды меңгеру.	құрлықта сабақ өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) сауықтыру әсеріне қол жеткізу және физикалық жағдайларын жетілдіру мақсатында дене жаттығуларын орындау кезінде өз ағзасының функционалдық жай-күйін айқындайды; 5) жүзу техникасын жетілдіру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 6) жүзушілерге арналған арнайы жаттығуларды орындайды.
		3) Жүзу техникасын меңгеру.	1) Жүзу стильдерін ажыратады; 2) дұрыс тыныс алуды және суда ұстауды біледі; 3) "кеудемен жүзудегі", " шалқалап жүзудегі", " брасс" тәсілдерімен жүзу техникасын ажыратады.
Туризм	Дене тәрбиесі жүйесіндегі Туризм	1) Туризм саласының мүмкіндіктерін және оның ережелері туралы түсіндіру; 2) шатыр орнату дағдыларына ие болу.	1) Туризм түрлерін және оның ережелері туралы біледі және ажыратады; 2) карталарды, компасты түсіндіреді және қолданады.
Дене шынықтырудағы инновациялық технологиялар	Замануи фитнес технологиялар	1) Фитнес мәдениетінің даму тарихы туралы түсінікке ие болу; 2) фитнес-тренинг бағыттарының түрлерін ажырату.	1) сауықтыру процесінің тиімділігін арттыру мүддесінде белгілі бір жолмен іске асырылатын іс-қимыл алгоритмін жасау дағдыларына ие; 2) инновациялық құралдарды, әдістерді, фитнес сабақтарының ұйымдастырушылық нысандарын, заманауи құрал-жабдықтар мен жабдықтарды пайдалана отырып, нәтижеге кепілді қол жеткізуді қамтамасыз ететін жаттығуларды орындау әдістерін түсіндіреді.
		1) Фитнес технологиясының	

		ерекшеліктері туралы түсінікке ие болу; 2) фитнес-орталықтардың техникасы мен жабдықтарын жіктеу біліміне ие болу міндеті.	1) Фитнес орталықтарының тренажерлерін, жабдықтарын егжей-тегжейлі жіктеуді және анықтауды береді.

4-тарау. Білім алушылардың дене дайындығы деңгейлерінің кестесі (ұлдар)

Сынақ түрлері	Дене шынықтыру деңгейлері					
	Х (орташа)	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
Жүгіру 30 м	4,9	5,6	5,5 – 5,3	5,2 – 4,6	4,5 -4,3	4,2
Орнынан ұзындыққа секіру	213	190	191 - 201	202 – 224	225 - 235	236
Допты екі қолмен бастың үстінен лақтыру	611,0	434,0	435,0 - 522,0	523,0 – 699,0	700,0 – 785,0	786,0
Шаттл жүгірісі 3х10	8,3	9,1	9,0 – 8,7	8,6 –7,8	7,7 -7,4	7,3
Қылқалам динамометриясы (оң жақ)	42,0	33,0	34,0 –37,0	38,0 -46,0	47,0 – 50,0	51,0

(қыздар)

Сынақ түрлері	Дене шынықтыру деңгейлері					
	Х (орташа)	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
Орнынан ұзындыққа секіру	5,4	6,3	6,2 – 5,9	5,8 – 5,0	4,9 -4,6	4,5
допты екі қолмен бастың үстінен лақтыру	170,0	146	147 -160	161 – 181	182 – 194	195
Шаттл жүгірісі 3х10	497,0	372,0	373,0 – 434,0	435,0 – 559,0	560,0 – 621,0	622,0
Қылқалам динамометриясы (оң жақ)	9,1	10,0	9,9 – 9,6	9,5 –8,6	8,5 –8,1	8,0
Орнынан ұзындыққа секіру	26,0	19,5	20,0 –22,5	23,0 -29,0	29,5 – 32,0	32,5

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің

2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
50-қосымша

Техника-технологиялық бағыттың "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы)

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың бағыттың "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу -ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәнін оқыту мақсаты – білім алушыға мемлекетті қорғау негіздері туралы ойының қалыптасуын, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінің арналуын және түрлері мен ерекшеліктерін түсіндіру, әскери қызметтің маңызын, Қазақстан Республикасының әр азаматының қасиетті парызы және міндетін оқыту.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) әскери анттың, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жарғыларының негізгі талаптары туралы білімін қалыптастыру;

2) әскери бөлімдердің қару-жарағы мен әскери техникасы, жеке құрамның өмірі мен орналасуымен таныстыру;

3) қажетті әскери білім мен практикалық дағдыларды ақпараттық технологияны пайдалана отырып робототехникада, дөңгелекті машиналарды жүргізудің негіздері және төтенше жағдайда адам өмірі қауіпсіздігі негіздерінде қалыптастыру;

4) жастарға қазақстандық патриотизм мен Отанына деген адалдық сезімін дарытуға тәрбиелеу;

5) әскери істерге байланысты мамандық кәсібіне оң көз-қараста тәрбиелеу;

6) жеке қауіпсіздік және қоршаған ортаның қауіпсіздігі мәселелеріне саналы және жауапты қарым-қатынасты қалыптастыру.

4. "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәні 12 бөлімнен тұрады: " Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері – мемлекеттің әскери қауіпсіздігінің кепілі", "Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери

құрылымдарының жалпыәскери жарғылары", "Тактикалық дайындық", "Атыс дайындығы", "Саптық дайындық", "Әскери топография", "Әскери роботты техникалардың негіздері", "Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері" , "Әскери қызметтің құқықтық негіздері", "Атыс дайындығы" (2), "Технологиялық дайындық", "Өмір қауіпсіздігінің негіздері" және "Оқу-далалық (лагерлік) жиыны".

Бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды құрастыру кезінде білім алушылардыңң белгілі бір кәсіби дағдыларын қалыптастыру үшін тақырыпты тереңдетіп оқытатын кадрларды даярлау бағытының кәсіби ерекшелігі ескерілді.

"Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәнінің негізгі мазмұны:

1) Білім алушылардың алғашқы әскери және технологиялық дайындықтарының пәнінің мақсаты, міндеттері және мазмұны;

2) Мемлекет қорғанысының конституциялық негіздері – Мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі Қазақстан Республикасы Конституциясының негізгі ережелері. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, олардың құрамы және атқаратын қызметтері . Техника-технологиялық бағыт бойынша және басқа мамандарды даярлау;

3) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері – Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері. Әскери бөлімнің жауынгерлік туы. Әскери анттың әскери қызметкерлерге қоятын талаптары. Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының қасиетті борышы және міндеттері;

4) Экстремизм және терроризмнің ұлттық қауіпсіздікке тигізетін салдары – Экстремизм түрлері: саяси, діни, экономикалық және экологиялық. Экстремизм, лаңкестік, оларға тән белгілер. Қазіргі әлемде лаңкестік қауіптердің күшеюінің себептері;

5) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары – Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері , басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары, олардың әскери ұжым қызметі мен тұрмыс-тіршілігіндегі маңызы. Әскери қызметкерлердің жалпы міндеттері. Әскери атақ және айыру белгілері;

6) Әскери қызметкерлер және олардың өзара қарым-қатынастары –Бастықтар және бағыныштылар, аға және кіші әскерилер, олардың құқықтары мен міндеттері. Әскери әдептілік ережесі және әскери қызметкерлердің тәртібі. Бұйрық, оны беру және орындау тәртібі. Бастықтарға және шені жоғарылармен тілдесу ережелері;

7) Әскери тәртіп, оның мәні мен мағынасы – Әскери тәртіп, марапаттау және жазалау. Әскери тәртіпті сақтау бойынша әскери қызметшілердің міндеттері. Сарбаздарға көрсетілетін марапат түрлері. Сарбаздарға берілетін тәртіптік жазалар;

8) Мотоатқыштар бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері – Бөлімшені ұйымдастыру. Штаттық қарулану және ұрыстық техникасы. Бөлімшенің ұрыстық мүмкіндіктері;

9) Калашников автоматы және қол пулеметі – Қару және патрондарды қолдану кезіндегі қауіпсіздік шаралары. Калашников автоматы және қол пулеметінің атқаратын қызметі, ұрыстық қасиеті, жалпы құрылысы және жұмыс істеуі;

10) Калашников автоматын (қол пулеметін) жартылай бөлшектеу және жинақтау – Автоматты жартылай бөлшектеу және жинақтау; Калашников автоматының атқаратын қызметі, бөлшектері мен механизмдерінің, патронының құрылысы;

11) Калашников автоматын (қол пулеметін) атуға дайындау –Автоматтың керек жарақтары. Автоматтың атудан кейінгі тазалау және майлау тәртібі. Автоматты сақтау. Автоматтың оқтарын тексеру және атысқа дайындау. Ату кезіндегі кідірістер және оны жою амалдары;

12) Жарықшақты қол гранаталары – Жарықшақты қол гранаталарының (РГД-5, РГН , Ф-1, РГО) атқаратын қызметі және ұрыстық қасиеті. Гранаталар мен тұтандырғыштың құрылысы. Гранатаны лақтырған кездегі бөлшектері мен механизмдерінің жұмысы. Гранатаны лақтыруға дайындау;

13) Сап және оның элементтері. Саптық тұрыс – Сап және оның элементтері. Алдын-ала және орындауға берілетін пәрмендер. Сапқа тұрғанға дейінгі және саптағы сарбаздың міндеттері Саптық тұрыс. "Сапқа тұр!", "Түзел!", "Тік тұр!", "Еркін тұр!", " Реттел!", "Тоқтат!", "Бас киімдеріңді (киімді) ШЕШ!", "Бас киімдеріңді (бас киімді) КИ !" пәрмендерін орындау;

14) Бір орында орындалатын бұрылулар. Саптық және жорықтық адым – Бір қатарлы саптан екі қатарлы сапқа және қайтадан бір қатарлы сапқа тұру. Саптық және жорықтық адым;

15) Жергілікті жерде картасыз бағдарлау – Бағдарлау туралы түсінік. Компаспен, аспан денелерінің және жергілікті заттар бойынша көкжиек тұстарын анықтау. Өзінің орналасқан жері туралы мәлімдеу;

16) Магнитті азимутты анықтау – Азимут және оны анықтау. Жергілікті жерде бағдарлаудың заманауи дербес жабдықтары. Спутниктік-навигациялық жүйелер туралы жалпы мәліметтер: GPS (Global Positional System), ГЛОНАСС, Galileo;

17) Әскери роботты техникалардың негіздері – Роботтар туралы жалпы мәліметтер. Роботтарды әскери істе пайдалануы;

18) Роботты басқару алгоритмі – Роботтың қозғалу траекториясын жоспарлау. Роботтар тобын ұжымдық басқару үлгісі және алгоритмдері;

19) Роботтарға арналған тапсырмалар – Роботтардың атқара алатын қызметтері. Жекелеген тактикалық міндеттерді шешу: жергілікті жерлерде бағдарлау, роботтардың қиын жағдайларда қызмет ету тәртібі;

20) Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысы – Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысын (оқу орындарын) ұйымдастырудың құрылымы және оның міндеттері. Азаматтық қорғанысының әскери емес құрылымдар қызметі және жабдықталуы;

21) Ядролық қару және оның сипаттамасы – Ядролық жарылыстардың түрлері. Ядролық жарылыстың зақымдаушы факторлары және олардан қорғану тәсілдері. Ядролық зақымдау ошағы және оның сипаттамасы. Нейтронды оқ-дәрілердің зақымдаушы әсерінің ерекшеліктері;

22) Химиялық қару – Химиялық қару және оны қолдану белгілері. Улаушы заттар, олардың улағыш қасиеті және олардан қорғану тәсілдері туралы қысқаша түсінік. Химиялық зақымдау ошағы, алғашқы және екінші зақымдау аймақтары;

23) Биологиялық (бактериологиялық) қару – Биологиялық (бактериологиялық) қару, оның зақымдаушы әсері, қолдану белгілерін анықтау. Бактериологиялық құралдар, олардың улағыш әсері және олардан қорғану құралдары туралы қысқаша сипаттама. Бактериологиялық зақымдау ошағы, оның сипаттамасы. Бактериологиялық зақымдау ошағында жүргізілетін іс-шаралар. Карантин және обсервация;

24) Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары – Жалпыәскери газтұмылдырық, оның атқаратын қызметі және құрылысы. Азаматтық газтұмылдырықтар құрылысының ерекшеліктері. Сауыт-қорғанысты (маска) таңдау, жарамдылығын тексеру, газтұмылдырықты жинау және қалтаға салу. Газтұмылдырықты алып жүру және пайдалану тәртібі, зақымдалған адамға газтұмылдырық кигізу тәсілдері. Жарамсыз газтұмылдырықты пайдалану. Тыныс алу мүшелерін қорғаудың қарапайым құралдары;

25) Теріні қорғаудың жеке құралдары – Теріні қорғауға арналған қарапайым құралдар, қосымша герметизациялау және сіңдіру арқылы олардың қорғаныс қасиеттерін арттыру. Арнайы қорғаныс киімінің (Л-1 жеңіл қорғаныс кеудеше, сүзгілі қорғаныс киімі, жалпыәскери қорғаныс жабдығы) атқаратын қызметімен және оларды пайдалану ережелерімен танысу;

26) Ұжымдық қорғану құралдары – Радиацияға қарсы тасалар мен панаханалар, олардың қорғау қасиеттері, жалпы құрылысы және іштей жабдықталуы. Қарапайым паналар;

27) Эвакуациялау және халықты белгілеп шоғырландыру – Азаматтық қорғаныс дабылы және ол бойынша әрекет ету тәртібі. Эвакуациялау және орналастыру тәсілдері мен тәртібі. Эвакуацияланаушылардың міндеттері, олардың керек-жарақтары, қажетті жеке мүліктері, құжаттары мен азық-түліктері. Эвакуация бекетіндегі тәртіп, жүру бағыты және орналасатын орынға келу ережелер тәртібі;

28) Террорлық қауіп-қатер кезіндегі адамдардың қауіпсіздігі – Террорлық актілер бойынша қауіп-қатер төнген және террор болған кездегі азаматтардың атқаратын әрекеттері. Түрлі деңгейдегі қауіп-қатер төнген кезде әрекет ету тәртібі. Лаңкестік қауіпінің алдын алуда ақпараттық технологияның тиімділігі;

29) Табиғи апат аймақтарындағы адамдардың әрекеттері – Табиғи апаттар, зілзалалар, олардың сипаттамалары және келтіруі мүмкін салдары. Табиғи апаттар және зілзалалар кезіндегі адамдардың әрекет ету тәртібі. Адамдардың табиғи апат салдарын жоюға, сондай-ақ құтқару жұмыстарын жүргізуге қатысуы;

30) Жарақат алу, қан ағу және күйік шалу кезінде көрсетілетін алғашқы көмек – Жарақат және олардың асқыну себептері туралы түсінік. Қансырау түрлері және олардың сипаттары. Күйік шалу себептері және олардың ауырлық деңгейлері. Естен танудың себебі. Жарақат алу және қансыраған кезде көрсетілетін алғашқы көмек. Асептика және антисептика туралы түсінік;

31) Түрлі қайғылы оқиға орын алған жағдайда көрсетілетін алғашқы көмек – Сүйектің сынуы және оларды анықтау туралы түсінік. Соғып алу, шығып кету, буынның созылуы және оларды анықтау белгілері. Шина салудың негізгі ережелері. Түрлі қайғылы оқиға орын алған кезде алғашқы көмек көрсету тәсілдері; Үсік шалу, күнге күю және жылудың әсері, олардың алдын алу және көрсетілетін алғашқы көмек. Электр тогы соққан кезде көрсетілетін алғашқы көмек және көмек көрсеткен кезде сақтауы керек қауіпсіздік шаралары;

32) Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік қызметінің ерекше түрі – Әскери қызметті өткеру қажеттілігі. Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттері туралы заңдар. Қарулы Күштерді жасақтау үшін техникалық-технологиялық бағыттар бойынша азаматтарды даярлау;

33) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттерін сақтау – Әскери есепке алу, әскери қызметке даярлау, әскери қызметке кірісу. Келісімшарт бойынша қызмет ететін техникалық мамандықтар бойынша мамандарды даярлаудың қағидалары. Әскери қызмет (баламалы, келісімшарт бойынша), запаста болу;

34) Ату негіздері – Атыс құбылысы. Оқтың бастапқы ұшу жылдамдығы. Қарудың тебілісі. Траекторияның пайда болуы. Оқтың тесіп өту және қиратқыш әрекеті. Тура атудың практикалық маңызы;

35) Ату ережесі – Арақашықтықты мыңдық формула арқылы анықтау тәсілдері. Көздеу (дәлдеу) элементтері. Қозғалмайтын нысандар бойынша көздеу нүктесін және көздеуішті тағайындау;

36) Дөңгелекті машиналарды жүргізу негіздері мен ережелері – Қазақстан Республикасының жол жүру саласындағы заңдары мен өзге де құқықтық актілері. Көлік құралдарының санаттары. Жүргізушінің жұмыс орны;

37) Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері – Қазақстан Республикасы Жол қозғалысы ережелерінде қамтылған негізгі ұғымдар мен терминдер. Жүргізушілердің, жаяу жүргіншілер мен жолаушылардың міндеттері. Жүргізушінің өзімен бірге болуы тиіс құжаттары;

38) Бағдаршамдар мен реттеушінің сигналдары – Бағдаршам мен реттеушінің сигналдары. Арнайы сигналдарды қолдану. Авариялық сигнал беру және авариялық тоқтату белгісін қолдану. Маневрлеу. Көлік құралдарын жолдың жүру бөлігіне қою;

39) Жол белгілері – Ескерту белгілері. Басымдық белгілері. Тыйым салу белгілері. Алдын ала жазылатын белгілер. Ақпараттық-көрсеткіш белгілері. Сервис белгілері. Қосымша ақпарат белгілері (тақтайшалар);

40) Жол таңбалары және олардың сипаттамалары – Таңбалардың жіктелуі. Көлденең және тік таңбалардың талаптарына сәйкес жүргізушілердің іс-әрекеті. Көлік құралдарын пайдалануға жіберу жөніндегі негізгі ережелері;

41) Қауіпсіздік негіздері және қауіптерді жіктеу – Қауіптердің негізгі ұғымдары мен жіктелуі. Техника қауіпсіздігі, еңбекті қорғау және қоршаған ортаны қорғау қауіпсіздігі ;

42) Қоршаған орта мен адамның қауіпсіздігі – Физикалық, химиялық және биологиялық факторлар арқылы адам денсаулығына әсер ету;

43) Әртүрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету – Электрлік және тұрмыстық газбен қауіпсіз жұмыс жүргізу. Тұрмыстық химия құралдарын пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шаралары. Компьютерді пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шаралары;

44) Техногендік сипаттағы қауіптілік – Өнеркәсіптік апаттар (авариялар), олардың қысқаша сипаттамасы және ықтимал салдары. Жарылыстық-өрт қаупі бар нысандардағы апаттар (авариялар). Гидродинамикалық апаттар;

45) Экологиялық қауіпсіздік – Ауа және су құрамының ластануы. Минералды тыңайтқыштар мен пестицидтерді пайдалану. Топырақтың ластануы;

46) Табиғи жағдайда автономды өмір сүру-ерікті және мәжбүрлі автономия. Өмір сүру тәсілдері. Қажетті авариялық қор;

47) Криминогендік жағдайларда өзін-өзі қауіпсіз ұстау негіздері – Көшедегі қауіпсіздік. Қоғамдық орындардағы қауіпсіздік. Адамдар көп жиналатын жерлердегі қауіпсіздік;

48) Террористік акт қаупі кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету – Жарылыс қаупі пайда болған жағдайдағы тәртіп ережелері. Кепілдікке алынған жағдайда;

49) Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері – Киберқауіпсіздіктің негізгі ұғымдары. Әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас жасау ережелері. Ашық қол жетімді Wi-fi желілерін қауіпсіз пайдалану ережелері;

50) Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету – Алғашқы көмек көрсету ерекшеліктері. Көмектің түрлері. Зардап шеккендерді зақымдану ошақтарынан эвакуациялау тәртібі;

51) Әскери бөлімнің (бөлімшенің) қару-жарағы және әскери техникасы –Әскери бөлімнің (бөлімшенің) қарулануымен және әскери техникасымен, олардың атқаратын қызметтерімен, техникалық-тактикалық сипаттамаларымен танысу. Қарулану түрлері мен әскери техникаларды іс жүзінде көрсетуді;

52) Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі – Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі. Ұрыстағы сарбаздың міндеттері. Бөлімшені басқаруды;

53) Қорғанудың дербес құралдарын қолдануға жаттығу – Нормативтерді орындау: газтұмылдырықты кию, респираторды кию, "зақымдалушыға" газтұмылдырықты кигізу

, жалпыәскери қорғаныс жабдығын кию. Дербес қобдиша және химиялық улануға қарсы пакет, олардың атқаратын қызметтері және пайдалану тәртібі;

54) Ұрыстағы сарбаздың әрекеттері – Сарбаздың ұрыс кезінде жаяу әрекет ете отырып қозғалу тәсілдері. Ядролық жарылыс кезіндегі әрекетті;

55) Қорғаныстағы сарбаз – Ату позициясына (атыс жүргізуге арналған орынға) орналасу. Оқпана қазу және оны бүркемелеу. Қарсылас ядролық қару қолданғанда, атысқа дайындық басталғанда, әуе қарсыласы туралы дабыл қағылғанда, радиоактивті, химиялық және бактериологиялық зақымдау туралы дабыл қағылғанда орындалатын әрекеттер. Қарсыластың танкілері мен жаяу әскерлері түрлі бағыттан шабуылдаған кезде тойтарыс беру. Әуе нысандары бойынша оқ атуды;

56) Шабуылдағы сарбаз – Шабуылға дайындалған кезде орындалатын әрекеттер. Жүріп келе жатып шабуылдау кезіндегі сарбаздың колоннада қозғалуы және бөлімшенің ұрыстық сапындағы өз орнын алуы. Өткелдердегі кедергілерден өту және шабуылдау. Траншеядағы жауды ату, граната лақтыру, қоян-қолтық ұрыс арқылы жою тәсілдері. Шабуыл кезінде радиоактивті (улаушы) заттармен зақымдалған жергілікті жерде әрекет етуді;

57) Бақылаушы сарбаз – Бақылау жүргізуге арналған орынды таңдау, оны жабдықтау және бүркемелеу. Нысандарды анықтау және бақылау нәтижелері туралы мәлімдеме жасау. Жергілікті жердің үлгісін құру және нысандарды үлгіде белгілеу;

58) Шолушы сарбаз – Шолушы болып тағайындалған сарбаздың әрекеттері. Шолушылардың қозғалу, жергілікті жерді және заттарды шолу тәсілдері. Бақылау нәтижелері туралы мәлімдеу;

59) Калашников автоматын жартылай бөлшектеу және жинақтау жаттығулары – Автоматты жартылай бөлшектеу және жинақтау, автоматтың бөлшектері мен механизмдерінің оқтауға дейінгі орналасу қалпын және ату кезіндегі бөлшек механизмдерінің жұмыс істеуімен танысу;

60) Атуға ыңғайлануға жаттығу (АК-74, пневматикалық винтовка) – Оқжатарды патрондармен оқтау және оқжатарды сөмкеге салу. Атуға ыңғайлану (атуға қажет қалыпты қабылдау және автоматты оқтау). Ату (қарауыл мен өткізгішті орнату, иыққа тіреу, көздеу, шүріппені басу және ату кезінде автоматты мықтап ұстау). Атуды тоқтату, оқжатарды алу және атып болған соң автоматты тексеру;

61) Қол гранаталарын лақтыру – Жарықшақты қол гранаталарын және танкіге қарсы гранаталарды лақтыру;

62) Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) ату – Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) іс жүзінде ату;

63) Әскери бөлімнің (бөлімшенің) орналасуы, өмірі және күнделікті тұрмыс-тіршілігі – Әскери бөлімнің (бөлімшенің) тарихы. Әскери қызметшілердің орналасуы. Ақпараттық-тәрбие жұмысына арналған бөлме. Қару сақтауға арналған бөлме. Сарбаз асханасы, спорт базасы, оқу қалашықтары;

64) Рота бойынша тәуліктік кезекшінің міндеттері – Ротаның тәуліктік нарядының атқаратын қызметтері, құрамы және қаруланyы, рота бойынша күндізгі кезекшінің атқаратын міндеттері. Өзінің кезекті міндетін атқаратын күндізгі кезекшінің бекетін жабдықтау және жарақтандыру, тікелей бастықтары келген кездегі, "Жиын" белгісі берілгенде, дабыл және өрт болған жағдайдағы күндізгі кезекшінің әрекеттері. Бос ауысымдағы күндізгі кезекшінің әрекеттері, күндізгі кезекшінің телефон бойынша мәлімдеме беру тәртібі. Ротаға басқа ротаның әскери қызметшілер келген кездегі, рота аумағынан мүліктерді шығару кезіндегі күндізгі кезекшінің әрекеттері;

65) Сақшының міндеттері – Қарауылдық қызметке тағайындалу және қарауылдың атқаратын міндеттері. Бекет және оны жабдықтау, жарақтандыру. Бекетке шабуыл жасалған кездегі сақшының әрекеттерін. Қаруды қолдану тәртібі;

66) Бекеттегі сақшының орындайтын әрекеттері – Қаруды оқтау тәртібі. Бекетте тұрған сақшы қаруының орналасу қалпы. Бекетті тапсырған және қабылдаған, бекетте өрт болған және өзінің немесе көрші бекет маңында тәртіп бұзушылық орын алған жағдайдағы сақшының әрекеттері;

67) Әскери сәлемдесу – Бір орында және қозғалыс кезінде орындалатын әскери сәлемдесу;

68) Саптан шығу және сапқа қайта тұру – Саптан шығу және сапқа қайта тұру. Бастыққа келу және одан кету;

69) Саптық тәсілдер және қарумен орындалатын іс-қимылдар – "Автоматты кеудеге !", "Белдікке!", "Қаруды қой!", "Қаруға!", "Қаруды!" тәсілдерін орындау;

70) Бөлімшенің сабы – Бөлімшені өрістетілген сапқа және жорықтық сапқа тұрғызу. Бөлімшені өрістетілген саптан жорықтыққа сапқа тұрғызу және қайтадан өрістетілген сапқа тұрғызу. Бөлімшенің жинақталуы және жазылуы;

71) Азимут бойынша қозғалыс – Көкжиек тұстарын және магнитті азимутты анықтауға жаттығу. Азимут бойынша қозғалыс.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі 96 сағатты (4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		теориялық	практикалық
Кіріспе сабағы.	+	+	
Білім алушылардың алғашқы әскери және технологиялық дайындықтарының пәнінің мақсаты, міндеттері және мазмұны.			
1 Бөлім. Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттік қауіпсіздіктің кепілі.			
Тақырып 1.1. Мемлекет қорғанысының конституциялық негіздері.	+	+	
Тақырып 1.2. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері.			
Тақырып 1.3. Экстремизм және терроризмнің ұлттық қауіпсіздікке тигізетін салдары.			
2 Бөлім. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары.	+	+	
Тақырып 2.1. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары.			
Тақырып 2.2. Әскери қызметкерлер және олардың өзара қарым-қатынастары.			
Тақырып 2.3. Әскери тәртіп, оның мәні мен мағынасы.			

3 Бөлім. Тактикалық дайындық.	+	+	
Тақырып 3.1. Мотоатқыштар Бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері.			
4 Бөлім. Атыс дайындығы.	+	+	+
Тақырып 4.1. Калашников автоматы және қол пулеметі.			
Тақырып 4.2. Калашников автоматын (қол пулеметін) жартылай бөлшектеу және жинақтау.			
Тақырып 4.3. Калашников автоматын (қол пулеметін) атуға дайындау.			
Тақырып 4.4. Жарықшақты қол гранаталары.			
5 Бөлім. Саптық дайындық.	+		+
Тақырып 5.1. Сап және оның элементтері. Саптық тұрыс.			
Тақырып 5.2. Бір орында орындалатын бұрылулар. Саптық және жорықтық адым.			
6 Бөлім. Әскери топография.	+	+	
Тақырып 6.1. Жергілікті жерде картасыз бағдарлау.			
Тақырып 6.2. Магнитті азимутты анықтау.			
7 Бөлім. Әскери роботты техникалардың негіздері.	+	+	
Тақырып 7.1. Әскери роботты техникалардың негіздері.			
Тақырып 7.2. Роботты басқару алгоритмі.			
Тақырып 7.3. Роботтарға арналған тапсырмалар.			

8 Бөлім. Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері.	+	+	+
Тақырып 8.1. Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысы.			
Тақырып 8.2. Ядролық қару және оның сипаттамасы.			
Тақырып 8.3. Химиялық қару.			
Тақырып 8.4. Биологиялық (бактериологиялық) қару.			
Тақырып 8.5. Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары.			
Тақырып 8.6. Теріні қорғаудың жеке құралдары.			
Тақырып 8.7. Ұжымдық қорғану құралдары.			
Тақырып 8.8. Эвакуациялау және халықты белгілеп шоғырландыру.			
Тақырып 8.9. Террорлық қауіп-қатер кезіндегі адамдардың қауіпсіздігі.			
Тақырып 8.10. Табиғи апат аймақтарындағы адамдардың әрекеттері.			
Тақырып 8.11. Жарақат алу, қан ағу және күйік шалу кезінде көрсетілетін алғашқы көмек.			
Тақырып 8.12. Түрлі қайғылы оқиға орын алған жағдайда көрсетілетін алғашқы көмек.			
9 Бөлім. Әскери қызметтің құқықтық негіздері.	+	+	
Тақырып 9.1. Әскери қызмет.			
Тақырып 9.2. Қазақстан Республикасы			

азаматтарының әскери міндеттерін сақтау.			
10-Бөлім. Атыс дайындығы (2).	+	+	+
Тақырып 10.1. Ату негіздері.			
Тақырып 10.2 Ату ережесі.			
11 Бөлім. Технологиялық дайындық.	+	+	
Тақырып 11.1 Дөңгелекті машиналарды жүргізу негіздері мен ережелері.			
Тақырып 11.2. Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері.			
Тақырып 11.3. Бағдаршамдар мен реттеушінің сигналдары.			
Тақырып 11.4. Жол белгілері.			
Тақырып 11.5. Жол таңбалары және олардың сипаттамалары.			
12 Бөлім. Өмір қауіпсіздігі негіздері.	+	+	
Тақырып 12.1. Қауіпсіздік негіздері және қауіптерді жіктеу.			
Тақырып 12.2 Қоршаған орта мен адамның қауіпсіздігі.			
Тақырып 12.3. Әртүрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету.			
Тақырып 12.4. Техногендік сипаттағы қауіптілік.			
Тақырып 12.5. Экологиялық қауіпсіздік.			
Тақырып 12.6. Табиғи жағдайда автономды өмір сүру.			
Тақырып 12.7. Криминогендік жағдайларда өзін-өзі қауіпсіз ұстау негіздері.			

Тақырып 12.8. Террористік акт қаупі кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету.			
Тақырып 12.9. Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері.			
Тақырып 12.10. Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету.			
Оқу-далалық (лагерьлік) жиындар.			
1 Бөлім. Тактикалық дайындық.	+		+
Тақырып 1.1 Әскери Бөлімнің (Бөлімшенің) қару-жарағы және әскери техникасы.			
Тақырып 1.2. Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі.			
Тақырып 1.3. Қорғанудың дербес құралдарын қолдануға жаттығу.			
Тақырып 1.4. Ұрыстағы сарбаздың әрекеттері.			
Тақырып 1.5. Қорғаныстағы сарбаз.			
Тақырып 1.6. Шабуылдағы сарбаз.			
Тақырып 1.7. Бақылаушы сарбаз.			
Тақырып 1.8. Шолушы сарбаз.			
2 Бөлім. Атыс дайындығы.	+		+
Тақырып 2.1. Калашников автоматын жартылай бөлшектеу және жинақтау жаттығулары.			
Тақырып 2.2. Атуға ыңғайлануға жаттығу (АК-74, пневматикалық винтовка).			
Тақырып 2.3. Қол гранаталарын лақтыру.			

Тақырып 2.4. Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) ату.			
3 Бөлім. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары.	+		+
Тақырып 3.1. Әскери Бөлімнің (Бөлімшенің) орналасуы, өмірі және күнделікті тұрмыс-тіршілігі.			
Тақырып 3.2. Рота бойынша тәуліктік кезекшінің міндеттері.			
Тақырып 3.3. Сақшының міндеттері.			
Тақырып 3.4. Бекеттегі сақшының орындайтын әрекеттері.			
4 Бөлім. Саптық дайындық.	+		+
Тақырып 4.1. Әскери сәлемдесу.			
Тақырып 4.2. Саптан шығу және сапқа қайта тұру.			
Тақырып 4.3. Саптық тәсілдер және қарумен орындалатын іс-қимылдар.			
Тақырып 4.4. Бөлімшенің сабы.			
5 Бөлім. Әскери топография.	+		+
Тақырып 5.1. Азимут бойынша қозғалыс.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлімнің атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
			1) Бастапқы әскери және технологиялық даярлықтың мақсаттары мен міндеттерін айқындайды; 2) Бастапқы әскери және технологиялық

Кіріспе сабақ	Білім алушылардың Бастапқы әскери және технологиялық даярлығының мақсаттары, міндеттері мен мазмұны.	1) Білім алушылардың Бастапқы әскери және технологиялық даярлығының мақсаттары, міндеттері мен мазмұны.	даярлықты ұйымдастырудың нормативтік-құқықтық негіздерін атайды; 3) "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" Заңға сәйкес білім алушыларға қойылатын талаптарды орындайды.
	Өнер Қазақстан Республикасы Қарулы Күштеріндегі идеологиялық жұмыстың құралы ретінде.	1) Заңнамамен Қарулы Күштерге жүктелген міндеттерді ойдағыдай шешуге моральдық-психологиялық дайындықты қалыптастырудағы әр түрлі өнер түрлерінің рөлі туралы түсінікке ие болу.	1) Қарулы Күштердегі идеологиялық жұмыстың негізгі міндеттерін атайды.
Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттің әскери қауіпсіздігінің кепілі Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттік қауіпсіздіктің кепілі	Конституция мемлекет қорғанысының жаңа негіздері	1) Қазақстан Республикасы қорғанысының конституциялық негіздері туралы білімді дамыту; 2) әскери-техникалық және өзге де мамандарды даярлау туралы түсінікке ие болу.	1) Қазақстан Республикасы Конституциясының 36 бабын түсіндіреді.
	Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері, олардың құрамы мен мақсаты	1) Еліміздің Қарулы Күштерінің қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі рөлі мен маңызын түсіну; 2) білім беру ұйымдарында білім алушыларды әскери қызметке дайындаудың ерекшеліктері туралы түсінікке ие болу. Отанды қорғау – мемлекеттік саясаттың маңызды бағыты; 3) жастарды әскери қызметке даярлаудың педагогикалық технологиясы саласында білімге ие болу.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің ұйымдық құрылымын түсіндіреді және құрамын ажыратады; 2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әртүрлі рәміздерінің мағынасын айқындайды.
	Экстремизм мен терроризм ұлттық		1) Экстремизм мен терроризмнің түрлерін, оларға тән белгілерін атайды; 2) Қазақстан Республикасы

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдарының жалпы әскери жарғылары	қауіпсіздікке қатер ретінде	1) Ұлттық қауіпсіздікке қауіп төндіретін факторларды талдау.	қорғанысының мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі рөлі туралы қорытындылар жасайды.
	Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Әскери жарғыларының жалпы негіздері мен құқықтық ережелерін білу; 2) жан-жақты тәрбие технологиясы ретінде жастарды әскери-патриоттық тәрбиелеу тұжырымдамасын қалыптастыру.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері жарғыларының түрлерін атайды; 2) әскери жарғылардың жалпы мазмұнын ашады. 3) білім алушыларды әскери қызметке дайындаудың құқықтық негіздерін біледі.
	Әскери қызметкерлер және олардың арасындағы қарым-қатынас	1) Талаптар туралы, тиісті әскери тәртіпті, оқу-тәрбие процесін және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Әскери қызметкерлер әзірлігін тиісті деңгейде ұстау жөніндегі жарғыларын қамтамасыз ету; 2) әскери иерархия туралы білімдерін дамыту.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштеріндегі әскери тәртіп туралы жарғыларының баптарын айқындайды.
Тактикалық дайындық.	Әскери тәртіп, оның мәні мен маңызы 1) Мотоатқыштар Бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері – Бөлімшені ұйымдастыру. Штаттық қарулану және ұрыстық техника. Бөлімшенің ұрыстық мүмкіндіктері	1) Жеке тұлғалық қасиеттер: ерік-жігерді, тәртіпті, ұйымшылдықты , парыз сезімін, алғашқы әскери-технологиялық дайындықты меңгеруде саналы көзқарасты қалыптастыру.	1) Жарғы талаптарын қолданады.
		1) Жауды жеңудің ең маңызды құралы ретінде ұрыс теориясы мен практикасының мәселелерін меңгеру;	1) Қазіргі заманғы ұрысты іске асыру мен оның ерекшеліктерін және түрлерін сипаттайды; 2) мотоатқыштар бөлімшесінің ұрыстық мүмкіндігі мен ұйымдасуын ашады; 3) әр түрлі бөгеттерді өтуде, қарсыластың оқ жаудыру кезінде қозғалыс жасауда, шабуылда және

		2) "Біріккен қарулы күрес " термині туралы түсіну.	қорғаныста әскери қызметкелердің Бөлімше құрамымен іс-әрекет жасауын түсіндіреді; 4)"Химиялық дабыл!", " Газдар!", "Әуе!" дыбыстары бойынша іс-әрекет жасауды түсіндіреді.
Өрт жаттығулары Атыс дайындығы	Калашников автоматы және жеңіл пулеметі	1) Ұрыс жағдайында атыс қаруын қолдануды, ұрыс әрекеттерін ұйымдастыруда бастапқы дағдыларды бекітуді, жалпы ұрыс негіздерін меңгеруде негізгі тактикалық дайындық міндеттерін меңгеру.	1) Алған білімдерін ұрыс кезінде өздеріне оқпана қазу, бақылау мен атыс жүргізу үшін арнайы жер таңдау, кез-келге жерде қозғалыс жасауда тәжірибелік дағдыларын көрсету кезінде қолданады.
	1) Калашников автоматы және қол пулеметі	1) Граната және оқ-дәрілермен, қарумен жұмыс жасаған кездегі негізгі қауіпсіздік ережелері мен қарастырып отырған қарудың бөлшектерін білу.	1) Атыс қаруынан атыс жүргізу негіздерін сипаттайды. 2) Қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Қолды бөлшектеу гранаталары - Қолды бөлшектеу гранаталарының мақсаты , жауынгерлік қасиеттері (РГД-5, РГН, Ф-1, РГО).	1) РГД-5, Ф-1, РГО, РГН гранаталарының қасиеттерін меңгеру; 2) гранаталар мен сақтандырғыштардың конструкциясын, лақтырылған кезде гранаталардың бөлшектері мен механизмдерінің жұмысын меңгеру.	1) Қару, граната және оқ-дәрілермен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
Саптық дайындық	Сап және оның элементтері	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының саптық жарғыларының жалпы негіздері мен талаптарын орындау және білу.	1) Сапқа тұрғызу, қозғалыс жасау үшін пәрмендер береді, сап элеметтерін анықтайды; 2) взвод және бөлім құрамында жекеленген саптық тәсілдер бойынша саппен қозғалыс жасау үшін берілген пәрменді орындайды; 3) жүйенің негізгі элементтерін және олардың анықтамаларын квалификациялайды.

	Орнында бұрылу. Сап және марш қадамы	1) Жүйенің негізгі элементтерін және олардың анықтамаларын білу; 2) меңгерген физикалық, атыс, тактикалық дайындық бойынша дағдыларын сабақ кезінде қолдану.	1) Берілген бұйрыққа бойынша іс-әрекет жасайды; 2) жорықтық және саптық адыммен қозғалады, бұрылыстар жасайды.
Әскери топография.	Жерге бағдарлау	1) Бейтаныс рельефте бағдарлаудың негізгі тәсілдерін меңгеру; 2) олардың орналасқан жері туралы есептің негізгі белгілерін бөліп көрсете білу.	1) Құлабыз (компас) және жергілікті нысандар бойынша көкжиек тұстарын анықтайды; 2) жергілікті жерде картасыз, қажетті азимут бойынша бағдарлайды; 3)жергілікті жерде бағдарлану үшін ұшқышсыз қашықтықтан басқарылатын ұшу аппаратының ақпараттарын қолданады.
	Магниттік азимутты анықтау	1) Жерде бағдарлау әдістерін меңгеру.	1) Қару-жарақ пен техниканы ұрыста тиімді пайдалану үшін әскери топографияны білудің маңыздылығын түсіндіреді; 2) Ғаламдық навигациялық спутниктік жүйенің ақпаратын бағалайды және дұрыс бағытты ұсынады.
Әскери роботты техникалардың негіздері.	1) Әскери роботты техникалардың негіздері. Роботтарды басқару алгоритмі	1) Робототехниканың негізгі даму бағыттары мен роботтардың ерекшелік белгілерін білу ; 2) жауынгерлік роботтардың функционалдық мүмкіндіктері туралы білу; 3) робототехниканың еліміздің қорғаныс қабілетін арттыру үшін қолданбалы ғылым ретіндегі маңыздылығы туралы түсіну; 4) жаңа технологияларды пайдалана отырып, алғашқы әскери дайындық бойынша білу.	1) Роботтарды әскери істерде қолдану мүмкіндіктерін ашады; 2) мақсатына қарай роботтарды анықтайды және жіктейді; 3) әскери робототехниканы қолдану перспективаларын талдайды; 4) адам өмірінің әртүрлі салаларында роботтық технологияларды қолдануды ашады; 5) робототехника бойынша әскери білімі мен практикалық дағдыларын біледі.

	Кәсіпкерлік объектіні азаматтық қорғау	1) Қазақстан Республикасының халқын табиғи апаттардың, ірі авариялардың, апаттардың және терроризм актілерінің зардаптарынан қорғау бойынша бейбіт және соғыс уақытында жүргізілетін негізгі іс-шараларды меңгеру.	1) Азаматтық қорғаныстың, оқу орнындағы азаматтық қорғауды ұйымдастырудың және әскери емес құрамаларды ұйымдастырудың мақсаттары мен міндеттерін ашады.
	Ядролық қару және олардың сипаттамасы	1) Ядролық қарудың түрлері және оны қолданудың зардаптары туралы жақсы қалыптасқан білімге ие болу.	1) Ядролық қарудың сипаттамалары, оның түрлері және зақымдаушы факторлары туралы білімдерін көрсетеді.
	Химиялық қару	1) Химиялық қарудың түрлері мен түрлерін білу .	1) Химиялық қаруға қатысты халықаралық құжаттарды білуді көрсету; 2) қазіргі заманғы қаруды қолдану кезінде болуы мүмкін төтенше жағдайларды талдайды; 3) қорғау құралдарын атайды; 4) жеке қорғану құралдарын, жаппай қырып-жою қаруынан (ЖҚҚ) қорғау әдістерін пайдаланады.
	Биологиялық (бактериологиялық) қарулар.	1) Биологиялық (бактериологиялық) қаруды қолданудың негізгі әдістерін меңгеру; 2) "биологиялық ластану аймағы" және " биологиялық зақымдану ошақтары" терминдерінің мағынасын білу.	1) Бактериологиялық қарудың ерекшеліктерін атайды; 2) қазіргі заманғы қаруды қолдану кезінде болуы мүмкін төтенше жағдайларды талдайды; 3) жаппай жеңіліске ұшыраған кездегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелерін атайды.
		1) Жаппай қырып-жоятын қаруды қолдану және техногендік апаттар	1) Респираторды, противогазды қолдану дағдыларын көрсетеді; 2) жаппай қырып-жою қаруын қолдану және техногендік апаттар жағдайында теріні қорғау

Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері	Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары. Теріге арналған жеке қорғаныс құралдары.	жағдайында тыныс алу мүшелерін жеке қорғаудың заманауи түрлері туралы білімді меңгеру.	құралдарының мақсаты мен жіктелуі туралы білімін көрсетеді; 3) жеке қорғану құралдарын, жаппай қырып-жою қаруынан (ЖҚҚ) қорғау әдістерін пайдаланады.
	Ұжымдық қорғаныс құралдары.	1) Ұжымдық қорғаныс құралдарының түрлері мен түрлерін білу.	1) Жаппай қырып-жою қаруын қолдану және техногендік апаттар жағдайында тері қорғау құралдарының мақсаты мен жіктелуі туралы білімін көрсетеді; 2) техногендік сипаттағы қауіптерді жіктейді; 3) ұжымдық қорғаныс құралдарының түрлерін атайды.
	Халықты эвакуациялау және тарату	1) Халықты эвакуациялау және таратуды ұйымдастыру ережелерін білу.	1) Халықты эвакуациялау және тарату әдістері мен тәртібін атайды; 2) "жергілікті" және " жергілікті эвакуация" ұғымдарымен әрекет етеді.
	Террорлық қауіп жағдайында халықтың қауіпсіздігі	1) Террористік қауіп жағдайында халықтың қауіпсіздік шаралары туралы білу.	1) террористік қауіптілік деңгейлерін анықтайды; 2) криминогендік жағдайларда өзін-өзі ұстау ережелерін түсіндіру; 3) терроризмге қарсы бағытталған алдын алу шараларын атайды.
	Табиғи апат аймақтарындағы халықтың әрекеті	1) Жау шабуылы қаупі, азаматтық қорғаныстың дабылы, әртүрлі төтенше жағдайлар мен террористік қауіп-қатер кезінде халықты шебер әрекеттерге дайындаудың маңыздылығын мойындау; 2) қалыптасты табиғи апат аймақтарында зардап шеккендерге көмек көрсету дағдылары .	1) Әлеуметтік желілерде қауіпсіз байланыс, ашық қолжетімді желілерді пайдалану ережелерін талдайды; 2) зардап шеккендерге көмек көрсету дағдыларын көрсетеді.
			1) Жарақат, қан кету және күйік кезіндегі

	Жаралар, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы көмек.	1) Жарақат, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелерін білу.	алғашқы медициналық көмек көрсету ережелері туралы білімін көрсетеді; 2) әртүрлі зақымдану түрлеріне таңғыш таңғышты қолдану дағдыларын көрсетеді.
	Түрлі жазатайым оқиғаларға алғашқы көмек көрсету.	1) Жалпы ережелерді және әртүрлі жазатайым оқиғаларға алғашқы көмек көрсету шараларының кешенін білу.	1) Жазатайым жағдайларда алғашқы медициналық көмек көрсету туралы білімдерін көрсетеді; 2) жол-көлік оқиғасынан зардап шеккендерге алғашқы медициналық көмек көрсету дағдыларын көрсетеді.
Әскери қызметтің құқықтық негіздері.	Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік қызметінің ерекше түрі.	1) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери қызметі туралы Заңының талаптарын меңгеру; 2) Қарулы Күштерді жасақтау үшін техникалық-технологиялық бағыттар бойынша мамандарды даярлау туралы түсінікке ие болу.	1) "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" Заңының баптарын түсіндіреді; 2) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери борышы туралы Заңдар бабының мазмұнын ашады; 3) келісімшарт бойынша қызмет өткеретін техникалық мамандықтар бойынша дайындық ережелерін түсіндіреді.
		1) Әскери қызметшінің мәртебесі, оның құқықтары мен міндеттері туралы түсіну; 2) Қазақстан Республикасының әскери қызметтің мемлекеттік қызметінің ерекше түрі ретінде қабылдау.	1) Әскерге шақыру бойынша және келісім-шарт бойынша әскери қызметтің мерзімдерін атайды; 2) әскери қызмет өткеру тәртібін түсіндіреді.
	Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери борышының мазмұны	1) Әскери міндеттілер мен мерзімді әскери міндеттілерді әскери есепке алудың мақсаты мен ережелерін түсіну.	1) Әскери қызметтің мазмұны бойынша білімі мен түсінігін көрсетеді.
		1) Қарастырылып отырған қарудың материалдық бөлігін, онымен жұмыс істеу	1) Атқыш қарудан ату негіздерін сипаттайды; 2) пулеметтің мақсатын, жауынгерлік қасиеттерін, жалпы құрылымын және

Өрт жаттығулары	Түсіру негіздері	кезіндегі негізгі қауіпсіздік шараларын, оқ-дәрілер мен гранаталарды білу; 2) атыс қаруын практикалық қолданудың негізгі дағдыларын меңгеру.	жұмыс істеу принципін түсіндіреді; 3) қаруды қарайды, бөлшектейді және жинайды; 4) қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Түсіру ережелері	1) Диапазонды қалай анықтау керектігі туралы түсінікке ие болу; 2) көздеу элементтері, көздеу және көздеу нүктесін таңдау туралы білу.	1) Тұрақты нысаналарды ату кезінде қашықтықты анықтайды; 2) мыңыншы формуланы қолданады.
Технологиялық дайындық	Доңғалақты көліктерді басқару негіздері мен ережелері	1) Қазақстан Республикасының жол жүрісі саласындағы заңдары мен өзге де құқықтық актілерін білу; 2) доңғалақты көлік құралдарын жүргізу негіздері мен ережелері, жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері, жол белгілері мен таңбаларын үйрену.	1) Доңғалақты көлік құралдарын жүргізудің негіздері мен ережелерін сипаттайды; 2) көлік құралдарының санаттары туралы білімін көрсетеді; 3) жол қозғалысына қатысушылардың, бағдаршамдар мен жол диспетчерлерінің міндеттерін, жол белгілері мен таңбаларын атайды.
	Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері	1) Жолда жүру ережелерін білу; 2) Қазақстан Республикасының Жол жүрісі қағидаларында қамтылған негізгі ұғымдар мен терминдерді меңгеру.	1) Жүргізушілер мен жаяу жүргіншілердің міндеттерін түсіндіреді; 2) жол белгілерінің түрлерін және көлік құралдарының қозғалысы ережелерін атайды.
	Бағдаршам және жол диспетчері	1) Бағдаршам мен жол диспетчерінің сигналдарын білу; 2) көлік құралдарының жолдың жүру бөлігінде маневр жасауы және орналасуы туралы түсіну.	1) Арнайы сигналдарды қолдану ережелерін түсіндіреді; 2) дабыл және ескерту үшбұрыштарын пайдалану ережелерін түсіндіреді.
	Жол белгілері	1) Жол белгілерінің жіктелуін білу.	1) Жол белгілерінің мағынасын түсіндіреді.
	Жол белгілері және олардың сипаттамалары	1) Көлік құралдарын пайдалануға жіберудің негізгі ережелерін білу.	1) Көлденең және тік таңбалау талаптарына сәйкес жүргізушілердің әрекеттерінің мәнін ашады.

	Қауіпсіздік негіздері және қауіптілік классификациясы	1) Қауіпсіз өмір сүру негіздері туралы түсіну; 2) адамға қауіп төндіретін қауіптер, олардың көріну заңдылықтары және олардан қорғану тәсілдері туралы түсіну.	1) Қауіптердің негізгі ұғымдары мен жіктелуін ашады; 2) қауіпсіздік техникасы, еңбекті қорғау және қоршаған ортаны қорғау бойынша білімдерін көрсетеді.
	Қоршаған орта және адам қауіпсіздігі	1) Қоғам мен табиғаттың өзара әрекеттесу формалары туралы түсініктері болу; 2) адамды биологиялық және әлеуметтік организм және оның табиғи мекендеу ортасы ретінде сақтау үшін табиғи ортаны қорғау қажеттілігін білу.	1) Табиғи ресурстарды үнемді тұтыну туралы білімдерін көрсетеді; 2) қоршаған ортаның ластануының зардаптарын көрсетеді; табиғи ресурстардың сарқылуы; табиғи ортаның бұзылуы.
	Түрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету	1) Жаттығу электр және тұрмыстық газбен қауіпсіз жұмыс істеу.	1) Тұрмыстық химияны пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шараларын атайды; 2) компьютерлік техниканы пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шараларын атайды; 3) әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас жасау, қолжетімділік ашық желілерді пайдалану ережелерін түсіндіреді.
	Техногендік қауіптер	1) Техногендік қауіптер туралы түсінікке ие болу; 2) гидродинамикалық апаттардың, өрт-жарылыс қауіпті объектілердегі авариялардың мәні туралы түсінікке ие болу.	1) Өндірістегі жазатайым оқиғалардың түрлерін анықтайды; 2) өндірістегі жазатайым оқиғаларды және ықтимал зардаптарды сипаттайды.
Тіршілік қауіпсіздігінің негіздері және ақпараттық технологиялар	Экологиялық қауіпсіздік	1) Экологиялық қауіпсіздіктің объектілері, мақсаттары мен міндеттері туралы түсінікке ие болу; 2) топырақтың ластануының зардаптары туралы түсінікке ие болу.	1) Ауа мен судың ластануының себептері мен салдары туралы білімдерін көрсетеді; 2) ережелерді түсіндіреді минералды тыңайтқыштар мен пестицидтерді қолданады.
		1) Табиғи ортада адамның ерікті және	1) Табиғи ортада тіршілік етудің қарапайым

	Табиғи жағдайда автономды тіршілік ету	мәжбүрлі дербестігінің себептері мен ерекше жағдайлары туралы түсінікке ие болу.	тәсілдері туралы білімдерін көрсетеді; 2) портативті авариялық қоректендірудің мәнін түсіндіреді.
	Криминогендік жағдайларда қауіпсіз мінез-құлық негіздері	1) Көшеде, қоғамдық орындарда орын алуы мүмкін криминогендік жағдайлар туралы түсінікке ие болу; мінез-құлық ережелері.	1) Көшеде қауіпсіз жүріс-тұрыс туралы білімдерін көрсетеді; 2) қоғамдық орындарда және адамдар көп жиналатын орындарда қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін түсіндіреді.
	Террорлық шабуыл кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету	1) Террористік акт қаупі төнген жағдайда қауіпсіз мінез-құлық ережелерін білу.	1) Жарылыс қаупі кезінде өзін-өзі ұстау ережелері туралы білімін көрсетеді; 2) кепілге алу ережелері туралы білімдерін көрсетеді.
	Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері	1) Киберқауіпсіздіктің негізгі түсініктерін білу.	1) Әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас ережелерін түсіндіреді; 2) Жалпыға ортақ Wi-Fi желілерін қауіпсіз пайдалануды түсіндіреді.
	Жаппай қырып-жою кезіндегі алғашқы көмек	1) Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету ерекшеліктері туралы түсінікке ие болу.	1) Алғашқы көмек көрсету туралы білімдерін көрсетеді; 2) зардап шеккендерді зақымдану орындарынан эвакуациялау тәртібін түсіндіреді.
	Әскери бөлімнің (бөлімшенің) қару-жарағы мен әскери техникасы	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери техникасы мен қару-жарағы туралы білімі болу; 2) қару мен қорғаныс құралдарын шебер пайдалану.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің және шет мемлекеттердің әскери техникасы мен қару-жарақтарының сипаттамаларын салыстырады; 2) жеке қару мен жеке қорғану құралдарын пайдаланады.
	Бөлімнің жауынгерлік және марш тәртібі	1) Отрядтың ұрыс және жорық тәртібі туралы түсінікке ие болу.	1) Жауынгердің әр түрлі ұрыс түрлеріндегі іс-әрекет тәртібі туралы білімін көрсетеді; 2) жауынгердің ұрыстағы міндеттерін түсіндіруге; 3) бөлімді басқару тәртібін түсіндіреді.

тактикалық дайындық	Жеке қорғаныс құралдарын пайдалануды үйрету	1) Жеке қорғаныс құралдарын пайдалану мақсаты мен тәртібін білу.	1) Противогазды, респираторды, "зардап шеккендерге" противогазды кию, қолды біріктірілген қорғаныс жинағы, нормаларын орындайды.
	Жауынгердің ұрыстағы іс-әрекеттері - Жаяу операция кезіндегі жауынгердің ұрыстағы қозғалыс тәсілдері	1) Жаяу әрекет кезінде жауынгерді ұрыста жылжыту тәсілдерін әзірлеу.	1) Ядролық жарылыстың шығу тәртібін түсіндіреді .
	Қорғаныстағы жауынгер.	1) Қорғаныстағы жауынгердің іс-әрекеті туралы білімдерін дамыту; қарсыластың ядролық қаруын қолдану, атыс даярлығын бастау, әуе жауы туралы, радиоактивті, химиялық және бактериологиялық ластану туралы ескерту сигналдары кезіндегі әрекеттерін білу.	1) Өздігінен қазу және камуфляж жасау тәртібін көрсетеді; 2) атыс позициясын алу тәсілдерін түсіндіреді; 3) әуе нысандарына оқ ату тәртібі туралы білімдерін көрсетеді.
	Шабуылдағы солдат	1) Шабуыл кезіндегі жауынгердің іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту; 2) шабуыл кезінде радиоактивті (улы) заттармен ластанған жердегі іс-әрекеттер тәртібі туралы білімін дамыту.	1) Шабуылға дайындалу тәртібін көрсетеді; қозғалыстағы шабуыл кезінде жауынгерді колоннада ілгерілету және оның отрядтың ұрыс тәртібінде орнын алу; өткелдердегі кедергілерді еңсеру және шабуыл жасау; 2) жауды окопта атыспен, гранаталармен, қоян-қолтық ұрыста жою тәсілдерін білуін көрсетеді; шабуыл объектісін меңгерген.
	Солдат-бақылаушы	1) "Солдат-бақылаушы" позициясындағы іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту.	1) Бақылау орнын таңдау ережелері, оның жабдықталуы және камуфляжы туралы білімін көрсетеді; 2) нысаналарды анықтау және жер бедерін картаға түсіру жолдарын түсіндіреді.
		1) Патрульдегі жауынгердің іс-әрекет	1) Сақшылардың қозғалысы, аумақты және

	Патрульдегі солдат	тәртібі туралы білімдерін дамыту.	жергілікті объектілерді тексеру ережелерін түсіндіреді.
өрт жаттығулары	Калашников автоматын толық емес бөлшектеу және құрастыру бойынша оқыту	1) Калашников автоматының құрылымы туралы жақсы қалыптасқан білімге ие болу.	1) Қаруды тексереді, бөлшектейді және құрастырады; 2) қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Атуға дайындық жаттығулары (АК-74, пневматикалық мылтық)	1) Пневматикалық мылтықпен жұмыс істеу ережелерін әзірлеу.	1) Журналды патрондармен жабдықтау және сөмкеге салу нормаларын орындайды.
	Қол гранаталарын лақтыру. Қол сынықтарын және танкке қарсы гранаталарды лақтыру	1) Қол сынықтарын және танкке қарсы гранаталарды лақтыру тәсілдерін білу.	1) Гранатаны қашықтыққа лақтыру нормаларын орындайды; 2) дәлдік үшін гранаталарды лақтыру нормаларын орындайды.
	Автоматтан ату (пневматикалық мылтық)	1) Пневматикалық мылтықтан (пневматикалық винтовкадан) практикалық ату ережесін әзірлеу.	1) Түсірілімге дайындық тәртібін көрсетеді, ату, атуды тоқтату; 2) пулеметті түсіру, атыстан кейін пулеметті қарау тәртібін көрсетеді.
Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары	Әскери бөлімнің (бөлімнің) әскери қызметшілерінің тұруы, тұрмысы және тұрмысы	1) Әскери бөлімдердің оқу-материалдық базасы туралы білімі болуы; 2) әскери бөлімнің (бөлімнің) тарихының маңыздылығын білу.	1) Әскери бөлімдердің материалдық базасын көрсетеді; 2) әскери бөлімдердің материалдық базасына кіретін үй-жайлардың мәні мен мақсатын түсіндіреді.
	Кәсіпорындағы тәртіп сақшыларының міндеттері	1) Ротаның күнделікті жасақтарының мақсаты, құрамы және қарулануы туралы білімге ие болу; 2) ротаның күнделікті кезекшілік міндеттері туралы білімді дамыту.	1) Серіктестік үшін тәртіптік міндеттерді тізеді және орындайды; 2) тікелей бастықтардың серіктестігіне келгеннен кейін серіктестіктің іс-әрекетін сараптайды; 3) әскери бөлімдердегі күнделікті тәртіп ережелерін түсіндіреді.
	Күзетші міндеттері	1) Қарауыл қызметінің мақсаты мен міндеттері, қарауылдың міндеттері туралы түсінікке ие болу;	1) Посттың мақсатын, оның жабдықтары мен жабдықтарын түсіндіреді ; 2) постқа шабуыл жасау кезінде қарауылдың іс-әрекетін түсіндіреді;

		2) посттағы қарауылдың практикалық іс-әрекетін үйрену.	3) қару мен патрондарды сақтау ережелерін түсіндіреді.
	Поштадағы қарауылдың іс-әрекеті	1) Қаруды оқтау тәртібін білу; 2) төтенше жағдай кезінде постты қабылдау және тапсыру кезіндегі қарауылдың іс-әрекетін білу.	1) Посттағы қарауылдағы қарудың орнын түсіндіреді және көрсетеді; 2) қарауылдың қай кездегі іс-әрекет тәртібін түсіндіреді постты қабылдау және тапсыру, постта өрт болған жағдайда және оның постының жанында немесе көрші постта тәртіп бұзылған жағдайда .
Бұрғылау	Әскери сәлемдесу	1) Әскери сәлемдесу тәсілдерін орнында және қозғалыста меңгерту.	1) Әскери сәлемдесу арқылы жауынгерлік дағдыларын көрсетеді.
	Пайдаланудан шығару және қызметке қайтару	1) Жауынгерлік дағдыларды меңгеру.	1) Кезекшілікке шығу және қайта оралу тәртібін көрсетеді.
	Жауынгерлік техника және қарумен қозғалыс	1) Ұрыс техникасын меңгеру.	1) Қарумен техника мен қимылдарды көрсетеді.
	Құрылыс бөлімдері	1) Бөлім құру ережелері мен тәртібін білу.	1) Бөлімді қалай құру және қайта құру керектігін түсіндіреді және көрсетеді.
Әскери топография	Горизонттың қабырғалары мен магниттік азимуттарды анықтауға жаттықтыру	1) Горизонттың қабырғалары мен магниттік азимутты анықтау; 2) магниттік компасты пайдаланып жер бедерін шарлау; 3) қадамның өлшемін анықтау және қашықтықты жұп қадаммен өлшеу.	1) Картасыз бейтаныс рельефте бағдарлаудың негізгі жолдарын түсіндіреді; 2) көкжиек жақтарын анықтау үшін жергілікті объектілерді пайдаланады; 3) өз қадамының өлшемін анықтайды және қашықтықты жұп қадаммен өлшейді; 4) азимуттардағы қозғалыс диаграммасын құрастырады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
51- қосымша

Техника-технологиялық бағыттағы "Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Химия" пәнін оқытудың мақсаты - білім алушыларға заттар және олардың түрленуі, заттардың қасиеттерінің олардың құрамы мен құрылысына тәуелділігін түсіндіретін заңдар мен теориялар туралы білім жүйесін беру, студенттерге мүмкіндік беру. өмірде қауіпсіз пайдалану үшін химиялық процестер, заңдылықтар және олардың заңдылықтары туралы түсінік алу, ақпаратты сыни бағалау және шешім қабылдау.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) заттар және олардың бір-бірімен әрекеттесу заңдылықтары (фактілер, ұғымдар, заңдар, теориялар) туралы білім жүйесін қалыптастыру;

2) интеллектуалдық-эксперименттік дағдылар мен дағдылар түріндегі белгілі әрекет әдістерін жүзеге асыру тәжірибесін қалыптастыру;

3) бұрын алған білімдері мен дағдыларын жаңа жағдайларда өз бетінше жүзеге асыруды талап ететін жаңа міндеттерді шешу үшін шығармашылық, ізденіс әрекетіндегі тәжірибені қалыптастыру, бұрыннан белгілі болғандардың негізінде әрекеттің жаңа әдістерін қалыптастыру;

4) адам іс-әрекетінің объектілеріне немесе құралдарына құнды және сыни көзқарас тәжірибесін қалыптастыру, оның қоршаған әлемге қатысты көрінісі, бұл жиынтықта " Химия" пәнінің негізгі және пәндік құзыреттерді қалыптастыруға ықпал ететін үлесі болып табылады қоғамның әрбір мүшесінің өмірлік мәселелерін шешу.

8) адам қызметінің объектілеріне немесе құралдарына құнды және сыни көзқарас тәжірибесін қалыптастыру, оның қоршаған әлемге қатысты көрінісі, қоғамның әрбір мүшесінің өмірлік мәселелерін шешуге ықпал ететін негізгі және пәндік құзыреттерді қалыптастыру.

4. Оқу пәнінің мазмұны 5 бөлімнен тұрады:

1) заттардың бөлшектері;

2) химиялық реакциялардың заңдылықтары;

3) химиялық реакциялардың энергиясы;

4) химия және қоршаған орта;

5) химия және өмір.

1 бөлім. "Заттардың бөлшектері" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Атомның құрамы мен құрылысы

2) Атомда электрондардың қозғалысы және таралуы;

3) Химиялық байланыстың түрлері

2 бөлім. "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) химиялық элементтердің периодтық заңы мен периодтық жүйесі;

2) тотығу-тотықсыздану реакциялары.

"Химиялық реакциялар энергетикасы" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) химиялық реакциялардың жылдамдығы;

2) химиялық тепе-теңдік;

3 бөлім. "Химия және қоршаған орта" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Жер химиясы;

2) көміртек және оның қосылыстары.

4 бөлім. "Химия және өмір" бөлімі "Биохимия" бөлімшесінен тұрады:

5 бөлім. "Химия" пәнінің негізгі мазмұны:

1) "Атомның құрамы мен құрылысы". Атом – күрделі бөлшек, радиоактивтілік, энергия деңгейлері мен кванттық сандар мен орбитальдардың ішкі деңгейлері; "Орташа салыстырмалы атомдық массаны есептеу" тақырыбына есептер шығару. Радиоактивтіліктің табиғаты және радиоактивті изотоптардың қолданылуы

2) "Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы" кванттық сандардың сипаттамалары мен мәндері; алғашқы 36 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын құрастыру (сутектен криптонға дейін).

3) "Химиялық байланыстың түрлері". Химиялық элементтердің электртерістігі, валенттілігі және тотығу дәрежесі, химиялық байланыс, иондық байланыс. Металл байланысы. Сутектік байланыс. Кристалдық торлар. Коваленттік байланыс, коваленттік байланыстың қасиеттері, байланыстың электртерістігі мен полярлығы, иондық байланыс, электронды жұптың тежелу теориясы, металдық байланыс, сутектік байланыс. Химияның негізгі стехиометриялық заңдары; салыстырмалы атомдық және молекулалық массасы, зат мөлшері;

№1 зертханалық тәжірибе: "Ковалентті байланысы бар заттардың (N2, O2, алмаз) модельдерін құрастыру".

5) "Тотығу-тотықсыздану реакциялары" Тотығу-тотықсыздану реакциялары, гальваникалық элементтер, электролиз.

6) "Химиялық реакцияның жылдамдығы" концентрацияның химиялық реакциялардың жылдамдығына әсері, химиялық реакциялардың жылдамдығына

қысымның әсері, химиялық реакциялардың жылдамдығына температураның әсері. Катализ.

№2 зертханалық тәжірибе: "Химиялық реакция жылдамдығына әртүрлі катализаторлардың әсер ету тиімділігін зерттеу";

6) "Химиялық баланс". Әртүрлі факторлардың тепе-теңдікке әсері, Ле Шателье-Браун принципі, тепе-теңдік константасы, өндірістік процестердегі химиялық тепе-теңдік;

№3 зертханалық тәжірибе: "Әртүрлі факторлардың әсерінен динамикалық тепе-теңдіктің ығысуын зерттеу";

"Тепе-теңдік константасын және тепе-теңдік концентрациясын табу" тақырыбына есептер шығару.

7) "Периодтық заң және периодтық жүйе" , Топ элементтері (VII А). Галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары, галогендердің тотығу-тотықсыздану қасиеттері, сулы ерітіндідегі галогенид иондарын анықтау, галогендер мен олардың қосылыстарының қолданылуы ; Топтың элементтері (IIA). Топ элементтерінің (IIA) физикалық қасиеттері, топ элементтерінің (IIA) химиялық қасиеттері, табиғи карбонаттар; Қазіргі зерттеулердегі аналитикалық әдістер; Азот және аммиак молекулаларының құрылымы мен қасиеттері; Азотты тыңайтқыштардың өнеркәсіптік өндірісі; Күкірт қышқылын алудың байланыс әдісі; Азот оксидтері мен нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға әсері; Металдар мен қорытпаларды алу. Шойын және болат өндірісі. Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы. күрделі қосылыстар. "Топтың элементтері (IVA)". Топ элементтерінің (IBA) қасиеттерінің өзгеруі, топ элементтерінің (ИВА) химиялық қасиеттерінің және олардың қосылыстарының, топ элементтерінің оксидтерінің (IBA) қасиеттерінің, табиғатта пайда болу формалары мен қарапайым заттарды алу әдістері ; "Азот және күкірт". Азот , аммиак және аммоний тұзы молекуласының құрылымы мен қасиеттерінің ерекшеліктері, азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісі, азот оксидтері мен нитраттарының қоршаған ортаға әсері, күкіртсутек пен сульфидтер, күкірт диоксиді, қоршаған ортаға әсері және қолданылуы, байланыс әдісі. күкірт қышқылын түзеді. Металдар мен қорытпаларды алу, өнеркәсіпте электролизді қолдану, металдар өндірісінде қоршаған ортаны қорғау мәселелері; "Өтпелі металдар". Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы; өтпелі металдардың, комплексті қосылыстардың биологиялық рөлі; "Жаңа заттар мен материалдарды әзірлеу". Жаңа материалдарды, физиологиялық белсенділігі бар табиғи және синтетикалық қосылыстарды жасау және жасау, дәрілік заттардың дамуы және синтезі, нанокөміртекті бөлшектердің нанотехнологиялық құрылымы, жаңа полимерлерді игеру, жаңа материалдардың практикалық маңызы.

Көрнекілік: "Күкірт және азот қышқылдарының тотығу қасиеттері";

10) "Жер химиясы" "Жасыл химияның" 12 қағидасы, атмосфераның, гидросфераның, литосфераның ластануы, жердің озон қабатының бұзылуы, жаһандық жылыну.

11) "Көміртек және оның қосылыстарының химиясы" Органикалық химияға кіріспе. Органикалық заттардың құрамы мен құрылысы, функционалдық топтары, гомологиялық қатарлары, алифатты қосылыстардың IUPAC номенклатурасы, изомерия түрлері, алкандар, алкандардың жану өнімдері, алкандардың орын басу реакциясының бос радикалды механизмі, галогендеу. қанықпаған көмірсутектер. Алкендердің құрамы, құрылысы және әрекеттесуі, стереоизомериясы; Галогеноалкандар. Галоалкандарды дайындау; Спирттер: бір атомды, көп атомды. Спирттердің жіктелуі және химиялық қасиеттері, этил спиртінің өнеркәсіптік өндірісі. Бензол молекуласының құрылысы, бензол және оның гомологтарын алу, бензол және оның гомологтарының химиялық қасиеттері; Фенол, оның құрылымы және қасиеттері. Карбонилді қосылыстардың құрылымы мен номенклатурасы, альдегидтер мен кетондардың, карбон қышқылдарының алынуы және қасиеттері, эфирлену реакциясы, күрделі эфирлер мен сабындар;

Макромолекулалық қосылыстар, полимерлену реакциялары, поликонденсация реакциялары, полиамидтер мен полиэфирлер, қолданылуы, пластмассалардың қоршаған ортаға әсері;

№4 зертханалық жұмыс: "Полимерлер және олардың қасиеттері";

№1 практикалық жұмыс: "Пластиктер мен талшықтарды тану";

12) "Органикалық синтез". Органикалық қосылыстардағы негізгі функционалдық топтар, органикалық заттардың генетикалық байланысы;

№5 зертханалық тәжірибе: "Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар".

Зертханалық тәжірибе №6 "Спирттердің суда ерігіштігі, спирттердің жануы, бір атомды және көп атомды спирттерге сапалық реакциялары.

"Жану өнімдері және гомологтық қатарлар бойынша заттың молекулалық формуласын анықтау" тақырыбына есептер шығару.

13) " Биохимия ". Көмірсулардың жіктелуі және олардың құрылысы, қасиеттері және көмірсулардың қолданылуы; Аминдер және аминқышқылдары. Аминдердің жіктелуі мен номенклатурасы, аминдердің физикалық, химиялық қасиеттері және алынуы, амин қышқылдарының құрамы, құрылымы, биологиялық рөлі, аминқышқылдарының физикалық және химиялық қасиеттері; пептидтік байланыс; ақуыздың түзілуі; Белоктар, белок молекулаларының құрылымдары, полипептидтердің құрылымын анықтау, ферменттердің, нуклеин қышқылдарының рөлі мен қолданылуы: ДНҚ, РНҚ, биологиялық маңызды элементтердің құрамы мен құрылымы, қоршаған ортаның ауыр металдармен ластануы, ауыр металдардың белоктарға әсері. ;

№7 зертханалық жұмыс : "Глюкозаның альдегидті спирт ретіндегі химиялық қасиеттері. Крахмалға сапалы реакция";

№8 зертханалық жұмыс: "Аммиак және аминдер молекулаларының модельдерін құрастыру";

№9 зертханалық жұмыс: аминқышқылдарының молекулаларын құрастыру және ассиметриялық көміртек атомын анықтау

№10 зертханалық жұмыс: "Амин қышқылдарының қасиеттері";

5. Оқу жоспарларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, нысандарын, ұйымдастыру әдістерін және оқу процесін бақылау түрлерін таңдауға;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге сүйене отырып, пәннің бөлімдері мен тақырыптарының ретін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі оқытудың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 - 120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін орындау кезінде дәптер мен жазба жұмыстарын тексеру жоспарланады .

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Заттардың бөлшектері			
1.1 Атомның құрамы және құрылысы	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Атомның құрамы мен құрылысы. Атом – күрделі бөлшек. Радиоактивтілік. Ядролық реакциялар.			
1.2. Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы;	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы. Энергетикалық деңгейлер			

және ішкі деңгейлер. Кванттық сандар және орбитальдар.			
1.3 Химиялық байланыстың түрлері	+	+	+
Тақырып 1.3.1. Химиялық байланыс. Электртерістігі және байланыс полярлығы. коваленттік байланыс. Коваленттік байланыстың қасиеттері.			
Тақырып 1.3.2. Иондық байланыс. Металл байланысы. Сутектік байланыс. Кристалдық торлар. Электрондық жұптардың тебілу теориясы.			
2 бөлім. Мерзімділік. Химиялық реакциялардың заңдылықтары			
2.1 Периодтық заң және химиялық элементтердің периодтық жүйесі	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Периодтық заң және периодтық жүйе. Периодтар мен топтардағы элементтердің қасиеттерінің өзгеру жиілігі. Периодтар мен топтардағы қосылыстардың қышқылдық-негіздік және тотығу-тотықсыздану қасиеттерінің өзгеру заңдылығы			
2.2. Заттардың массасының сақталу заңы	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Химияның стехиометриялық заңдары. Химияның негізгі стехиометриялық заңдары. Салыстырмалы атомдық және молекулалық массалар. Заттың мөлшері.			

2 . 3 . Тотығу-тотықсыздану реакциялары	+	+	+
Тотығу-тотықсыздану процестері. Электрондық баланс әдісі арқылы тотығу-тотықсыздану реакцияларының теңдеулерін құру			
Зертханалық жұмыс №1 Металл кернеулерінің электрохимиялық қатарын құру			
Стандартты электродтық потенциалдар. Потенциалдардың электрохимиялық қатары. Гальваникалық элементтер. Электролиз.			
3 бөлім. Химиялық реакциялардың энергиясы			
3.1. Химиялық реакциялардың жылдамдығы	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Ішкі энергия және энтальпия. Гесс заңы. Энтропия. Гиббс бос энергиясы. Химиялық реакцияның жылдамдығы. біртекті химиялық реакция. гетерогенді химиялық реакция			
Тақырып 3.1.2. Химиялық реакциялардың жылдамдығына жағдайлардың әсері. Катализ. Химиялық реакциялардың жылдамдығына концентрация мен қысымның әсері. Температураның химиялық реакция жылдамдығына әсері. Катализаторлар. Ингибиторлар			
3.2. Химиялық тепе-теңдік	+	+	+

Тақырып 3.2.1. Химиялық тепе-теңдік. қайтымды реакциялар. химиялық тепе-теңдік. Тепе-теңдік константасы. Тепе-теңдікке әртүрлі факторлардың әсері. Ле Шателье-Браун принципі. Өндірістік процестердегі химиялық тепе-теңдік. Химиялық реакциялардың жылдамдығына әртүрлі факторлардың әсерін зерттеу.			
4 бөлім. Химия және қоршаған орта			
4.1. Ең маңызды р-элементтер және олардың қосылыстары	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Топтың 17 (7А) элементтері. Галогендер, галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары, қолданылуы			
Тақырып 4.1.2. Топтың 14 (IVA) элементтері. 14-ші (IVA) топ элементтерінің қасиеттерін өзгерту. 14-ші (IVA) топ элементтерінің және олардың қосылыстарының химиялық қасиеттері. Табиғаттағы болмыс формалары және жай заттарды алу жолдары. Табиғаттағы болмыс формалары және жай заттарды алу жолдары.			
Тақырып 4.1.3. Азот және аммиак молекулаларының құрылымы мен қасиеттері. Азот молекуласының құрылысы мен қасиеттерінің ерекшеліктері. Аммиак және аммоний тұздары.			

Аммиактың өнеркәсіптік өндірісі.			
Тақырып 4.1.4. Зертханалық жұмыс №3 " Аммиакты алу, аммиактың сулы ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу . "			
Тақырып 4.1.5. Азот оксидтері мен нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға экологиялық әсері. Азот оксидтерінің, нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға зиянды әсері.			
4.2. Металдар мен олардың қорытпаларының жалпы сипаттамасы	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Металдар, химиялық элементтер және жай заттар. Металдардың физикалық және химиялық қасиеттері.			
Тақырып 4.2.2. Коррозиямен күресу себептері мен шаралары.			
Тақырып 4.2.3. 2 (IIA) топтың элементтері. 2 (II) топ элементтерінің физикалық қасиеттері. 2 (II) топ элементтерінің химиялық қасиеттері. табиғи карбонаттар.			
Тақырып 4.2.4. Зертханалық жұмыс №2 Магний мен кальцийдің маңызды тұздарының үлгілерімен танысу.			
Тақырып 4.2.5. Металдар мен қорытпаларды алу. Металлургия. Металдарды алу әдістері. Қорытпалар. Құрамы, қасиеттері.			

Тақырып 4.2.6. Зертханалық жұмыс №4 " Түсті металдар қорытпаларының үлгілерімен танысу".			
Тақырып 4.2.7. Шойын және болат өндірісі. Шойын өндірісі. Процесс технологиясы. Болат өндірісі. Болат алу әдістері.			
Тақырып 4.2.8. Зертханалық жұмыс №5 " Темір және оның қорытпаларының үлгілерімен танысу"			
Тақырып 4.2.9. Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы. Өтпелі металдардың биологиялық рөлі. Өтпелі металдардың қасиеттері.			
Тақырып 4.2.10. Химиялық өндірістің ғылыми принциптері.			
Тақырып 4.2.11. Металл өндірісінде қоршаған ортаны қорғау мәселелері . Жердің деградациясы. Ауаны ластаушы заттар. Өнеркәсіптік дренаждар.			
Тақырып 4.2.12. "Жасыл химияның" 12 қағидасы. Атмосфераның, гидросфераның, литосфераның ластануы. Жердің озон қабатының бұзылуы. Жаһандық жылыну.			
4.3. Көміртек және оның қосылыстары	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Органикалық химияға кіріспе. Органикалық заттардың құрамы мен құрылысы. А.М. теориясы. Бутлеров.			
Тақырып 4.3.2. Органикалық заттардың классификациясы. Органикалық			

қосылыстардағы негізгі функционалдық топтар. Номенклатура.			
Тақырып 4.3.3. Көмірсутектерді шектеңіз. Алкандар. гомологтық қатар. Алкандардың номенклатурасы және изомериясы, қасиеттері. Циклоалкандар.			
Тақырып 4.3.4. Зертханалық жұмыс №6 Органикалық заттардың молекулаларының модельдерін құрастыру			
Тақырып 4.3.5. Қанықпаған көмірсутектер. Алкендер, құрамы, құрылысы, гомологтары және изомерлері. Алкендердің физикалық және химиялық қасиеттері.			
Тақырып 4.3.6. Полимерлену реакциясы. Полиэтилен өндірісі. Алкендердің реактивтілігі. Қолдану			
Тақырып 4.3.7. Зертханалық жұмыс №7 Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар.			
Тақырып 4.3.8. Алкадиендер. Резеңке және резеңке Alkyna. Ацетилен. Қазақ ғалымдарының органикалық химияның дамуына қосқан үлесі.			
Тақырып 4.3.9. Ароматты қосылыстар. Бензол молекуласының құрылысы және оның гомологтары. Бензолдың және оның гомологтарының химиялық қасиеттері.			
Тақырып 4.3.10. Көмірсутектердің көздері. Мұнай. Мұнай өнімдерін өңдеу.			

Тақырып 4.3.11. Табиғи газ. Ілеспе және мұнай газдары. Көмір. Көмірді кокстеу.			
Тақырып 4.3.12. Зертханалық жұмыс №8 " Мұнай өңдеу және көмір кокстеу өнімдерінің үлгілерімен танысу".			
Тақырып 4.3.13. Құрамында оттегі бар органикалық қосылыстар. Спирттер бір атомды, көп атомды. Спирттердің жіктелуі және химиялық қасиеттері. Этил спиртінің өнеркәсіптік өндірісі. Фенолдар. Фенолдардың құрылымы мен қасиеттері.			
Тақырып 4.3.14. Зертханалық жұмыс №9 Спирттердің суда ерігіштігі, спирттердің жануы, көп атомды спирттерге сапалық реакциялары.			
Тақырып 4.3.15. Карбонил қосылыстары. Альдегидтер және кетондар. Карбонилді қосылыстардың құрылымы мен номенклатурасы. Альдегидтер мен кетондардың алынуы және қасиеттері.			
Тақырып 4.3.16. Карбон қышқылдары. Карбон қышқылдарының құрылымы мен номенклатурасы. Карбон қышқылдарының алынуы және қасиеттері.			
Тақырып 4.3.17. Зертханалық жұмыс №10 "Сірке қышқылының химиялық қасиеттерін алу және зерттеу"			
Тақырып 4.3.18. Күрделі эфирлер мен сабындар. Майлар.			

Сабын және синтетикалық жуғыш заттар. Сабын және синтетикалық жуғыш заттардың (СМК) құрамы, қасиеттері. Сабын және синтетикалық жуғыш заттар (SMC) өндірісі.			
Тақырып 4.3.19. Жоғары молекулалық қосылыстар. табиғи және синтетикалық полимерлер. Полимерлердің құрылымы. полимерлену реакциясы. Полиэтилен өндірісі			
Тақырып 4.3.20. Зертханалық жұмыс №11 Полимерлер және олардың қасиеттері			
Тақырып 4.3.21. Поликонденсация реакциялары. Полиамидтер және полиэфирлер. Поликонденсация реакциялары. Химиялық талшықтар. Техника-технологиялық процесте қолданылуы			
Тақырып 4.3.22. Пластмассалардың қолданылуы және қоршаған ортаға әсері. Қазақстандағы полимерлер өндірісі. Қолдану. Пластмассалардың қоршаған ортаға әсері			
Тақырып 4.3.23. Зертханалық жұмыс №12 "Пластиктер мен талшықтарды тану"			
Тақырып 4.3.24. Жаңа заттар мен материалдарды игеру. Жаңа материалдарды әзірлеу және жасау. Дәрілік заттардың дамуы және синтезі.			

Тақырып 4.3.25. Нанотехнология. Нанообъектілер. Өндіріс әдістері, нанокөміртекті бөлшектердің құрылымы. Наноматериалдарды алу әдістері. Жаңа полимерлердің дамуы. Жаңа материалдардың практикалық құндылығы.			
5 бөлім. Химия және өмір .			
5.1 Биохимия	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Көмірсулар. Көмірсулардың классификациясы. Көмірсулардың құрылымы. Көмірсулардың қасиеттері мен қолданылуы			
Тақырып 5.1.2. Зертханалық жұмыс №13 "Глюкозаның альдегидті спирт ретіндегі химиялық қасиеттері. Крахмалға сапалық реакция.			
Тақырып 5.1.3. Аминдер. Аминдердің жіктелуі және номенклатурасы. Аминдердің физикалық, химиялық қасиеттері. Амин қышқылдары. Аминқышқылдарының құрамы, құрылысы, биологиялық рөлі. Амин қышқылдарының физикалық және химиялық қасиеттері			
Тақырып 5.1.4. Зертханалық жұмыс №14 "Аммиак және аминдер молекулаларының модельдерін құрастыру"			
Тақырып 5.1.5. Белоктар, құрылысы, қасиеттері. пептидтік байланыс. Белоктың түзілуі. Белок молекулаларының құрылымдары.			

Ферменттердің рөлі және қолданылуы. биологиялық маңызды элементтер.			
Тақырып 5.1.6. Нуклеин қышқылдарының құрылысы. Дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) құрылымы.			
Тақырып 5.1.7. Зертханалық жұмыс №15 "Белоктардың денатурациясы және түс реакциялары"			

3-тарау Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижесі	Бағалау критерийлері
	Атомның құрамы мен құрылысы	1) Атом құрылысының қазіргі теориясын және зат бөлшектері мен атомның маңызды сипаттамаларын оқып үйрену.	1) Атом құрылысының қазіргі теориясының негізгі ережелерін атайды ; 2) Протон, нейтрон, электрон, нуклон және нуклидтердің физикалық мағынасын түсіндіреді; 3) Изотоптар, изотондар ұғымдарының мазмұнын ашады.
		1) Радиоактивтіліктің табиғаты мен себебін түсіндіріңіз радиоактивті изотоптардың ыдырауы; 2) ядролық реакциялардың пайда болу шарттарын анықтау.	1) Радиоактивтіліктің табиғатын және изотоптардың ыдырау себебін анықтайды; 2) Табиғи изотоптардың құрамын түсіндіреді; 3) a-сәулелерді, b-сәулелерді, g-сәулелерді ажыратады; 4) Заттардың радиоактивті ыдырау түрлерін атайды.
		1) Периодтық жүйенің химиялық элементтерінің электрондық	1) Кванттық сандар мен атомдық орбитальдардың сипаттамалары мен мәндерін көрсетеді; 2) s, p, d, f орбитальдардың пішіндерін ажыратады;

Бөлшектер мен заттар	Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы;	конфигурацияларын жаза білу.	3) Электрондық орбитальдарды толтыру үшін минималды энергия принципін, Паули принципін, Хунд ережесін, Клечковский ережесін қолданады.
	Химиялық байланыстың түрлері	1) Химиялық байланыстың табиғатын және оның түрлерін түсіндіру.	1) Химиялық элементтің электртерістігі ұғымының физикалық мағынасын түсіндіреді; 2) Периодтық жүйедегі химиялық элементтің орны бойынша электртерістіктің мәнін анықтайды; 3) Химиялық байланыстың түрін анықтайды.
		1) Коваленттік байланыстың түзілу механизмдерін сипаттау.	1) Алмасу және донор-акцепторлық механизмдер арқылы коваленттік байланыстың түзілуін түсіндіреді; 2) Коваленттік байланыстың қасиеттерін сипаттайды; 3) Коваленттік байланыстың түзілу механизмін түсінеді.
		1) Иондық, металдық, сутектік байланыстың түзілу механизмдерін түсіндіру.	1) Қарама-қарсы зарядталған иондардың электростатикалық тартылуы нәтижесінде иондық байланыс түзілетінін түсінеді ; 2) Металлдық байланыстың табиғатын және оның металдардың физикалық қасиеттеріне әсерін түсіндіреді; 3) сутегі байланысының түзілу механизмін түсіну;
		1) Заттардың кристалдық торларының түрлерін ажырату.	1) Заттың кристалдық торының түрін анықтайды; 2) Әр түрлі байланыс түрлері мен кристалдық торлардың типтері бар қосылыстардың қасиеттерін болжайды.

	Периодтық заң және химиялық элементтердің периодтық жүйесі	1) Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесін, заңның графикалық көрінісі ретінде түсіндіру .	1) Периодтық жүйенің құрылымын түсіндіреді; 2) Элементтің периодының, тобының, реттік санының физикалық мағынасын түсіндіреді; 3) Бір топтың элементтерінде сыртқы деңгейде бірдей электрондар болатынын, ал сол периодтың элементтерінің энергетикалық деңгейлері бірдей болатынын түсінеді; 4) Формулаларды тұжырымдау үшін атомның валенттілік және валенттілік мүмкіндіктері туралы түсініктерді пайдаланады .
		1) Периодтар мен топтардағы элементтер қасиеттерінің өзгеру периодтылығы, периодтар мен топтардағы қосылыстардың қышқылдық-негіздік және тотықсыздану-тотықсыздану қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары туралы түсініктерді меңгеру.	1) Химиялық элементтердің периодтар мен топтар бойынша қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын болжайды; 2) Элементтердің периодтар мен топтар бойынша тотығу-тотықсыздану қасиеттерін болжайды; 3) Периодтық жүйедегі орны бойынша химиялық элементтер мен олардың қосылыстарының қасиеттерін болжайды;
	Заттардың массасының сақталу заңы.	1) Химияның негізгі стехиометриялық заңдарының тұжырымдары мен қолданылу шегін атаңыз: массаның сақталу заңы, көлемдік қатынас заңы, Авогадро заңы.	1) Химияның стехиометриялық заңдарының тұжырымдалуын түсіндіреді; 2) Химиялық реакциядағы әрекеттесуші заттар мен өнімдер арасындағы массалық және көлемдік қатынасты есептейді; 3) Заңдарды пайдаланып есептер шығарады: массаның сақталуы,

			көлемдік қатынас, Авогадро
Химиялық реакциялардың заңдылықтары	Тотығу-тотықсыздану реакциялары	1) Тотығу және тотықсыздану процестерін электрондардың қосылуы немесе бөлінуі ретінде қарастыруға болатынын түсіну.	1) Химиялық реакцияларда элементтердің тотығу дәрежесі қалай өзгеретінін анықтай алады; 2) Тотығу-тотықсыздану реакцияларындағы элементтердің тотығу және тотықсыздануының не екенін түсінеді; 3) Химиялық реакцияларды теңестіру үшін электронды таразы әдісін қолдануды біледі
		1) Метал кернеулерінің электрохимиялық қатары негізінде металдардың химиялық белсенділігін түсіндіру.	1) Бекетов металдарының кернеулерінің электрохимиялық қатарындағы металдардың орналасуын түсіндіреді; 2) Іс-әрекеттер қатарын пайдалана отырып, металдардың химиялық реакцияларының нәтижесі мен нәтижелерін болжайды; 3) Түрлендіру құрылғысы ретіндегі "Гальваникалық элемент" ұғымының мазмұнын ашады химиялық энергияны электр энергиясына; 4) Гальваникалық элементтің жұмыс істеу принципін түсіндіреді; 5) Металдардың қышқылдар мен тұздардың ерітінділерімен әрекеттесу реакциялары мысалында олардың белсенділігін тәжірибе жүзінде салыстырады.
			1) Электролиттердің ерітінділері мен балқымаларындағы электродтарда түзілетін электролиз өнімдерін анықтайды;

		1) Электролиттердің ерітінділеріндегі және балқымаларындағы электролиз процесін түсіндіру.	2) Балқымалар мен ерітінділердің электролизі процестерінің сызбаларын құрастырады; 3) Технологиядағы электролиздің қолданылу аясын ашады – электропландау және электропішімдеу процестері.
Химиялық реакциялардың энергиясы	Ішкі энергия және энтальпия	1) Ішкі энергия мен энтальпияның өзгеруі жылулық әсер екенін түсіндіру;	1) Химиялық реакцияларды жылу эффектісіне қарай жіктейді; 2) Химиялық реакциялардың жылу эффектінің маңызын түсіндіреді.
	Химиялық реакциялардың жылдамдығы	1) Химиялық реакцияның жылдамдығын анықтауды түсіндіру және үйрету.	1) Гомогенді және гетерогенді реакцияларды ажыратады; 2) Біртекті және гетерогенді реакциялар үшін жылдамдық өрнектерін пайдаланып есептеулерді орындаңыз.
		1) Оқушыларға концентрацияның, қысымның, температураның және катализаторлардың химиялық реакциялардың жылдамдығына әсерін түсіндіру.	1) Химиялық реакциялардың жылдамдығына әсер ететін факторларды ажыратады; 2) Химиялық реакциялардың жылдамдығына қысымның, температураның және катализаторлардың әсерін түсіндіреді.
	химиялық тепе-теңдік.	1) Қайтымды химиялық реакциялардағы	1) Қайтымды реакция, химиялық тепе-теңдік ұғымдарын ашады; 2) Тепе-теңдіктің ығысуына әртүрлі факторлардың әсерін түсіндіреді; 3) Ле Шателье-Браун принципін түсіндіреді; 4) Температураның, концентрацияның және

		химиялық тепе-теңдікті анықтау.	қысымның өзгеруінің химиялық тепе-теңдікке әсерін түсіндіреді; 5) Тепе-теңдік тұрақтысының өрнектерін жасайды; 6) Химиялық тепе-теңдіктің динамикалық сипатын түсіндіреді.
	Қышқылдар мен негіздердің теориялары. Аррениус теориясы. Льюис теориясы. Бронстад-Лоури теориясы. электролиттер. Бейэлектролиттер.	1) Қышқылдар мен негіздердің белгілі теорияларын білу.	1) Аррениус теориясын ашады, Льюис, Бронстад-Лоури теориясы; 2) Қышқылдар мен негіздерді ажыратады; 3) Электролиттер мен бейэлектролиттердің айырмашылығын түсіндіреді.
		1) Топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын қарастыру.	1) Галогендердің периодтық жүйеде орналасуы бойынша сипаттамасын береді; 2) Тотығу дәрежесін анықтайды, галогендердің электртерістігі, тотығу-тотықсыздану қасиеті; 3) Галогендерді физикалық және химиялық қасиеттері бойынша сипаттайды; 4) Топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіреді; 5) Йодтың адам ағзасындағы биологиялық рөлін, йод тапшылығына байланысты аурулардың пайда болуын түсіндіреді.
		1) Көміртектің, кремнийдің және олардың	1) Көміртектің, кремнийдің және олардың қосылыстарының физика-химиялық қасиеттерін сипаттайды; Атмосферадағы көмірқышқыл газының

		қосылыстарының физика-химиялық қасиеттерін қарастыру.	концентрациясының жоғарылауының себептері мен салдарын анықтайды.
	Ең маңызды р – элементтер және олардың қосылыстары	1) Азот және аммиак молекулаларының құрылысы мен қасиеттерін сипаттау.	1) Периодтық жүйедегі орны бойынша азотты сипаттайды; 2) Құрылымына сүйене отырып, азоттың жай затының қасиеттерін болжайды; 3) Газ тәріздес аммиак және оның ерітіндісін алу тәсілін, қасиеттерін түсіндіреді; 4) Аммиакты тәжірибе жүзінде алады және аммиактың сулы ерітіндісінің қасиеттерін зерттейді.
		1) Күкірт қышқылын алудың контактілік әдісін ашу.	1) Күкірт қышқылының өнеркәсіп үшін маңызын негіздейді; 2) Күкірт қышқылының өнеркәсіптік өндірісінің контактілі процесін түсіндіреді.
		1) Азот оксидтерінің, нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру.	1) Азот оксидтерінің атмосфераға, нитраттардың топырақ пен су ресурстарына әсерін талдайды; 2) Күкірт диоксидінің қышқыл жаңбырдың пайда болуындағы рөлін және оның қоршаған ортаға әсерін түсіндіреді; 3) Құрамында күкірті бар қазба отындарын жағу кезінде күкірт диоксидінің түзілуін сипаттайды; 4) Азот оксидтерінің, нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға зиянды әсерін анықтайды; 5) Қоршаған ортаға азот пен күкірт қосылыстарының әсерін азайту мәселесін шешу жолдарын ұсынады.

Айналадағы химия		1) Металл атомдарының құрылымдық ерекшеліктерін, сондай-ақ олар түзетін иондарды сипаттау.	1) Металдарды химиялық элементтер ретінде сипаттайды, оның ішінде атом радиусы, иондану энергиясы, электронға жақындығы; 2) Атом құрылысына қарай металдардың қасиеттерін анықтайды; 3) Металдардың кристалдық торларының түрлерін ашады.
		1) Коррозияның түрлерін, оның пайда болу себептерін қарастыру және оның металл конструкцияларының қызмет ету мерзіміне кері әсерін түсіндіру;	1) Коррозияның түрлерін және оның пайда болу себептерін атайды 2) Металл конструкцияларының қызмет ету мерзіміне оның кері әсерін түсіндіреді; 3) Коррозиядан қорғау жолдарын ұсынады
		1) Периодтық жүйенің 2 (IIA) тобының элементтеріне сипаттама беру.	1) 2 (IIA) топ элементтерінің физикалық қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіреді; 2) Су кермектігінің теңдеулерін құрастырады және оны жою жолдарын атайды; 3) Сілтілік жер металдарының аса маңызды қосылыстарының қолданылуын ашады; 4) Кальций мен магний қосылыстарының биологиялық рөлін түсіндіреді; 5) Кальций, магний және олардың ең маңызды қосылыстарының негізгі қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады.
			1) Металдарды алудың маңызды әдістерін талдайды: гидрометаллургия, пирометаллургия, электрометаллургия және олардың

	Металдар мен олардың қорытпаларының жалпы сипаттамасы	1) Металдар мен қорытпаларды алу әдістерін және олардың қолданылу аясын қарастыру.	артықшылықтары мен кемшіліктеріне баға береді; 2) ғылымда, техникада және тұрмыста қолданылатын аса маңызды қорытпалардың құрамын атайды: шойын, болат, жез, қола, мельхиор, дуралюминий; 3) мыс, мырыш, темір, хром және олардың ең маңызды қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіреді; 4) алюминий, темір және олардың қорытпаларының қолданылу саласын сипаттайды; 5) "Металл негізіндегі композициялық материалдар" түсінігін ашып, олардың қолданылу аясын түсіндіреді.
		1) Шойын мен болат өндірісінің технологиясы мен негіздерін білу.	1) Шойын мен болатты алу әдістері мен қасиеттерін сипаттайды; 2) домна пешінің жұмысын сипаттайды және домна пешінде жүретін химиялық процестер реакциясының теңдеулерін құрастырады; 3) шойынның негізгі түрлерін және олардың қолданылу аясын атайды; 4) шойындардың құрылымы мен қасиеттеріне тұрақты қоспалардың әсерін анықтайды; 5) болат өндіруге арналған шикізатты сипаттайды; 6) шойынды болатқа өңдеу ерекшеліктерін түсіндіру;

		1) Өтпелі металдарға сипаттама беру.	1) ұғымын ашады және өтпелі металдардың қасиеттері; 2) өтпелі металдардың биологиялық рөлін ашады.
		1) Химиялық өндірістің негізгі ғылыми принциптерін қарастыру.	1) химиялық өндірістің негізгі принциптерін атайды; 2) қайта өңдеуге болатын материалдарды анықтау; 3) химиялық өндірістің үздіксіздігінің маңыздылығын түсіндіреді.
		1) Металл өндірісінде қоршаған ортаны қорғау мәселелерін қарастыру.	1) Қазақстандағы химия өнеркәсібінің әртүрлі салаларындағы экологиялық проблемаларды болжайды; Қазақстандағы химиялық өндірістің экологиялық проблемаларын ашады ; 3) химия және металлургиялық өнеркәсіп қалдықтарының қоршаған ортаға әсерін бағалайды; 4) жердің тозуы, ауаны ластаушы заттар, өнеркәсіптік ағынды сулар мәселесін шешу жолдарын ұсынады.
		1) Жасыл химияның 12 қағидасын білу.	1) "Жасыл химияның" 12 қағидасын атайды және түсіндіреді; 2) атмосфераның, гидросфераның және литосфераның ластану көздерін көрсетеді; 3) ғаламдық экологиялық проблемаларды шешу жолдарын ұсынады; 4) "парниктік эффект" және озон қабатының бұзылуы мәселесін түсіндіреді.
			1) Глюкоза, фруктоза, рибоза, дезоксирибоза, сахароза, крахмал және

		1) Көмірсулар класын ассимиляциялау.	целлюлоза молекулаларының формулаларын ажыратады; 2) глюкозаның спирттік, сүтқышқылды ашыту реакцияларының теңдеулерін құрастырады 3) сахарозаның, крахмалдың және целлюлозаның гидролиз өнімдерін атайды; 4) крахмал мен целлюлозаның құрылысы мен қасиеттерін салыстырады;
		1) Практикалық жұмысты орындау.	1) Глюкозада функционалдық топтардың болуын тәжірибе жүзінде анықтайды; 2) крахмалға сапалық реакция жүргізеді;
		1) Аминдер туралы білу.	1) аминдердің жіктелуін және номенклатурасын ашады; 2) аммиак, амин және анилиннің құрылысы мен негізгі қасиеттерін салыстырады 3) аминдер мен анилиннің физикалық қасиеттерін түсіндіреді; 4) аминдер мен анилин алу реакцияларының теңдеулерін құрастырады .
		1) Аминқышқылдарды белоктардың ең маңызды класы ретінде білу.	1) Амин қышқылдарының тривиальды және жүйелі атауларын санайды; 2) аминқышқылдарының молекулаларының құрамы мен құрылысын сипаттайды; 3) аминқышқылдарының амфотерлілігін ашады.
Химия және өмір	Биохимия		1) Ақуыз гидролизінің өнімдерін атайды; 2) а-амин қышқылдарынан белоктарды алу кезінде

		1) Белок молекуласының түзілуін, құрылымын және пептидтік байланыстарын білу.	пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіреді; 3) белок молекуласының біріншілік, екіншілік, үшіншілік және төрттік құрылымдарын құрайды; 4) белоктардың қызметін сипаттайды.
		1) Ферменттердің рөлі мен қолданылуын білу.	1) Ферменттердің рөлін түсіндіреді; 2) ферменттердің тиімділігін сипаттайды; 3) ферменттердің қолданылу аясын ашады.
		1) Дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) құрылысын білу.	1) Нуклеин қышқылдарының құрылысын және олардың жіктелуін сипаттайды; 2) дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) құрылымдарын салыстырады; 3) дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) биологиялық рөлін түсіндіреді; 4) гендік инженерия мен биотехнологияның маңызын ашады;
		1) Практикалық жұмысты орындау.	1) Белоктың денатурациялану қасиетін түсіндіреді; 2) белоктарға сапалық реакциялар жүргізеді; 3) тақырып бойынша бұрын алған білімдерін қолданады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
52 қосымша

Техника- технологиялық бағыттың "Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу- ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. Оқу пәнінің мақсаты: білім алушыларда қазіргі заманғы биологиялық білім мен дағдыларды дамыту; оны ұйымдастырудың әртүрлі деңгейлеріндегі өмірдің мәнін, дамуы мен көрінісін түсіну; тірі организмдерге тән негізгі заңдылықтарды түсіндіру арқылы практикалық дағдыларды қалыптастыру; өмірдің маңыздылығын ең жоғары құндылық ретінде түсінетін және техника-технологиялық бағыт саласында пәндік білімді қолданатын жан-жақты дамыған тұлғаны дайындау.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) техника-технологиялық бағыт саласындағы оның даму заңдарын түсіну негізінде адамның табиғаттағы рөлін айқындайтын маңызды биологиялық білім мен іскерлікті кеңейту;

2) табиғаттың дамуы мен жұмыс істеу заңдарын жаңа білім алу, оларды техника-технологиялық бағыт саласында одан әрі кеңейту және тереңдету үшін негіз және құрал ретінде қолдануға;

3) білім жүйесін және ғылыми дүниетаным негіздерін меңгеру процесінде шығармашылық дербестік пен сыни ойлауды, зерттеу дағдыларын қалыптастыруға;

4) этикалық мәселелермен және қоғамның әлеуметтік өміріне және аграрлық сектордың еңбек қызметіне жеке қатысумен байланысты дербес шешімдер қабылдауға дайын бола отырып, қоршаған шындыққа еркін бағдарлануға мүмкіндік беретін бастамашыл тұлғаның қасиеттерін дамытуға;

5) білім алушылардың бойында білім алуды және өзін-өзі тәрбиелеуді жалғастыру үшін қажетті зияткерлік дағдыларды дамытуға міндетті.

4. Оқу пәнінің мазмұны 19 бөлімнен тұрады: "Молекулалық биология және биохимия", "Жасуша биологиясы", "Тамақтану", "Заттарды тасымалдау"," тыныс алу", "Оқшаулау", "Жасушалық цикл", "Көбею", "Өсу және даму", "Тұқымқуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары","Эволюциялық даму", "Селекция негіздері", "Тірі ағзалардың әртүрлілігі", "Үйлестіру және реттеу", "Қозғалыс", "Биомедицина және биоинформатика", "Биотехнология", "Биосфера, экожүйе, популяция", "Экология және адамның қоршаған ортаға әсері".

Бөлімшелерді зерделеу мынадай оқыту мақсаттарына қол жеткізуді көздейді: 1.1. бөлім "Молекулалық биология және биохимия", оқыту мақсаттары: Жердегі тіршілік үшін судың іргелі маңыздылығын түсіндіру, көмірсуларды құрамы мен қызметі бойынша жіктеу; майлардың функцияларын сипаттау,; құрамы мен қасиеттері бойынша ақуыздарды сипаттау; тірі организмдер үшін ақуыздардың рөлін түсіндіру; транскрипция және трансляция кезеңдерін түсіндіру; генетикалық кодтың мәнін сипаттау; 1.2.бөлім "Жасуша биологиясы", оқыту мақсаттары: онкологиялық ісіктердің пайда болуына қоршаған орта жағдайының ерекшеліктерін, әсерін түсіндіру; 3.2. бөлім "Өсу және даму", оқыту мақсаттары бағаналы жасушалардың қасиеттерін сипаттау; 3.3. бөлім "Тұқымқуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары", оқыту мақсаттары: модификациялық өзгергіштікті зерттеу, белгілердің тұқым қуалауының цитологиялық негіздерін зерттеу; моногибридті және дигибридті қиылысуды салыстыру; белгілердің тұқым қуалаушылық заңдылықтарын түсіндіру, генетикалық мәселелерді шешу; эпистаздың, комплементарлылықтың, полимерияның маңыздылығын түсіндіру өсімдіктер мен жануарлардың жаңа сорттарын өсіру; Уго де Фриздің мутация теориясын зерттеу; физикалық мутагендер санының ұлғаюындағы Қазақстанның ядролық сынақтарының салдарын талдау; адамның геномдық мутацияларын зерттеу, адамның хромосомалық жиынтығының кариограммасын жасау; адамның хромосомалық ауруларын түсіндіру, техногендік ортаның адам мутацияларының пайда болуына әсерін талдау; мутациялардың дезоксирибонуклеин қышқылының репарациясымен, дезоксирибонуклеин қышқылының рекомбинациясымен, дезоксирибонуклеин қышқылының репликациясымен байланысын сипаттау; "Адам геномы" жобасының маңыздылығын талқылау; 4.1.бөлім" Эволюциялық даму", оқыту мақсаттары: тұқым қуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы байланысты түсіндіру; эволюция дәлелдерін талдау; жердегі тіршіліктің қалыптасу кезеңдерін талдау; кладограммалар, филогенетикалық ағаштар жасау; түрлену тәсілдерін зерттеу, түрленуге техногендік факторлардың әсерін түсіндіру; селекция әдістерін зерделеу, Қазақстанда селекцияның дамуын талдау; жер бетіндегі тіршіліктің қалыптасу кезеңдерін талдау; өсімдік сорттары мен жануарлар тұқымдарын жақсарту; антропогенез кезеңдерін зерттеу; қазіргі кезеңде адамның, адам мен техниканың дамуындағы еңбектің рөлін түсіндіру; 5.1. бөлім "Үйлестіру және реттеу", оқыту мақсаттары: жүйке жасушаларының құрылымын сипаттау және түсіндіру; орталық жүйке жүйесі, отқа төзімді кезеңнің рөлін түсіндіру; техникада жұмыс істеу кезінде бас жарақаттарының алдын алуды зерттеу, омыртқаның зақымдануы кезінде алғашқы көмек көрсету тәсілдерін зерттеу; механорецепторлар тітіркендіргіштің өзгеруіне қалай жауап береді; холинергиялық синапстың құрылымы мен қызметі арасындағы байланысты орнату; биологиядағы басқару жүйелерін зерттеу, өсу заттарының әсер ету механизмін түсіндіру; 5.2.бөлім "Қозғалыс", оқыту мақсаттары: жолақты бұлшықет тінінің құрылымын зерттеу, бұлшықет талшықтарының жиырылу механизмін түсіндіру

; жылдам және баяу бұлшықет талшықтарының құрылымын, локализациясын және жалпы қасиеттерін зерттеу; 6.1. бөлім "Биомедицина және биоинформатика", оқыту мақсаттары: сипаттау биомедицинаның рөлі, бионикаңың маңыздылығын түсіндіру, жердегі тірі организмдердің қозғалысының биомеханикасын зерттеу; жүрек автоматикасының механизмдерін түсіндіру, Жүректе болатын электрлік процестерді зерттеу; электромагниттік және дыбыстық толқындардың адам ағзасына әсер ету ерекшеліктерін талдау; "эпигенетика", "биоинформатика" ұғымдарын, оларды қолдану салаларын түсіндіру; экстракорпоральды ұрықтандыру әдісінің маңыздылығын түсіндіру; 6.2. бөлім "Биотехнология", оқыту мақсаттары: экономиканың әртүрлі салаларында микроорганизмдерді пайдалануды зерттеу, ауыл шаруашылығында микроорганизмдерді пайдалану туралы айту; полимеразды тізбекті реакциялар; гендік-инженерлік манипуляция кезеңдерін сипаттау; генетикалық түрлендірілген организмдерді қолданудың оң және теріс жақтарын талдау; микробиологиялық зерттеулердің кезеңдерін сипаттау; ГМО (генетикалық түрлендірілген организмдер) қолданудың оң және теріс жақтарын салыстыру; ашытылған сүт өнімдерінің микрофлорасын зерттеу; оң және теріс грам бактериялардың маңыздылығын зерттеу; " Рекомбинантты дезоксирибо-нуклеин қышқылы", "Клондау" ұғымдарын түсіндіру; клондау әдістерін зерттеу; ауыл шаруашылығында өнімділікті арттыру құралы ретінде клондау және гендік инженерия әрекеттерін талдау; "Микроклоналды көбею" ұғымын түсіндіру; медицинада, химияда және өнеркәсіпте ферменттердің қолданылуын зерттеу ; техникада қолданылатын полимерлерді жасаудағы ферменттердің рөлін түсіндіру; 18.1. бөлім Биосфера, экожүйе, популяция, оқыту мақсаттары: тамақ тізбектерінде энергия беру схемаларын құру, Харди-Вайнбергтің генетикалық тепе-теңдік заңын түсіндіріңіз; жергілікті экожүйе организмдерінің саны мен таралуын анықтауда әртүрлі статистикалық әдістерді қолдануды түсіндіру; талдаудың статистикалық әдістерін пайдалана отырып, өз өңірінің экожүйесінің жай-күйін зерттеу; 19.1. бөлім "Экология және адамның қоршаған ортаға әсері", оқыту мақсаттары: жаһандық жылынудың салдарын талдау; Қазақстанның экологиялық проблемаларын зерделеу; техника мен технологиялардың дамуының экологиялық проблемалардың туындауына әсерін талдау Қазақстан; аграрлық секторды дамытудың өзара байланысын және елдің экологиялық жай-күйінің нашарлауын талдау, ел мен өңірдің экологиялық проблемаларын шешу жолдарын ұсыну.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 72 -96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағаттар саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. "Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар"			
1.1. Молекулалық биология және биохимия	+	+	+
Тақырып 1.1.1 Судың Жердегі тіршілік үшін маңызы. Қазақстанның су ресурстары. Өнеркәсіптік кешенді дамытудағы судың рөлі.			
Тақырып 1.1.2. Көмірсулардың жіктелуі. Химиялық құрылым. Көмірсулар тірі ағзалар үшін энергия көзі, жануарлардың диетасындағы көмірсулар көзі ретінде.			
Тақырып 1.1.3. Төмендететін және төмендетпейтін қанттар. № 1 зертханалық жұмыс. "Төмендететін және төмендетпейтін қанттардың қалпына келтіру қабілетін зерттеу"			
Тақырып 1.1.4. Липидтердің құрылымдық компоненттері. Майлардың қасиеттері мен функциялары.			

Тақырып 1.1.5. Ақуыздардың құрамы мен қызметі бойынша жіктелуі. № 2 зертханалық жұмыс. "Әр түрлі жағдайлардың (температура, PH) ақуыз құрылымына әсері"			
Тақырып 1.1.6. Биологиялық объектілердегі ақуыздардың мөлшері. Жануарлардың тамақтануында ақуыздардың рөлі. № 3 Зертханалық жұмыс. " Биологиялық объектілердегі ақуыздардың құрамын анықтау"			
Тақырып 1.1.7. Антиденелердің құрылымы мен құрылымы. Антиденелердің ерекшелігі (белсенді Орталық).			
Тақырып 1.1.8. Антиген мен антидене арасындағы өзара әрекеттесу механизмі			
Тақырып 1.1.9. Ферменттердің бәсекеге қабілетті және бәсекеге қабілетсіз тежелуі. № 4 зертханалық жұмыс. "Ингибиторлар мен активаторлардың ферментативті реакция жылдамдығына әсері"			
Тақырып 1.1.10. Дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының құрылымы			
Тақырып 1.1.11. Дезоксирибонуклеин қышқылының (ДНҚ) репликация механизмі.			
Тақырып 1.1.12. Рибонуклеин қышқылы			

молекулаларының құрылымы мен қызметі			
Тақырып 1.1.13. Дезоксирибонуклеин қышқылы мен рибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтар			
Тақырып 1.1.14. Транскрипция. Трансляция кезеңдері.			
Тақырып 1.1.15. Генетикалық кодтың қасиеттері.			
1.2. Жасуша биологиясы	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Жасушадағы органоидтардың құрылымы мен функцияларының ерекшеліктері.			
Тақырып 1.2.2. Жасуша мембранасының құрылымы, қасиеттері мен функциялары арасындағы байланыс. № 5 зертханалық жұмыс. " Жасуша мембранасына әртүрлі факторлардың әсері"			
Тақырып 1.2.3. Бактериялар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер мен жануарлар жасушаларының құрылымы мен қызметінің ерекшеліктері			
Тақырып 1.2.4. Жасушалардың негізгі компоненттерін анықтау. № 6 зертханалық жұмыс. "Микрофотографияны қолдана отырып, жасушалардың негізгі компоненттерін сипаттау "			
Тақырып 1.2.5. Органеллалардың			

сызықтық ұлғаюын есептеу. № 7 зертханалық жұмыс. "Микрометр мен объектмикрометрін қолдана отырып нақты жасуша өлшемін анықтау". Техника мен биологиядағы микрометр.			
2 бөлім. Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі			
2.1. Тамақтану	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Ферменттердің белсенділігіне әсер ететін факторлар мен жағдайлар. № 8 зертханалық жұмыс. "Әр түрлі жағдайлардың ферменттердің белсенділігіне әсері"			
Тақырып 2.1.2. Хлоропласттың құрылымдық компоненттері және олардың қызметі. Rf Мәні. №9 зертханалық жұмыс. "Әртүрлі өсімдік жасушаларындағы фотосинтез пигменттерінің мазмұнын зерттеу"			
Тақырып 2.1.3. Фотосинтездің жарық фазасы. Фотофосфорлану.			
Тақырып 2.1.4. Фотосинтездің қараңғы фазасы. Кальвин Циклі			
Тақырып 2.1.5. Өсімдіктердің С3 және С4 жапырақтарының анатомиясы.			
Тақырып 2.1.6. Фотосинтез жылдамдығына әсер ететін факторлар. № 10 зертханалық жұмыс. "Фотосинтез қарқындылығына шектеу факторларының әсері"			

Тақырып 2.1.7. Химосинтез. Фотосинтез және химосинтез процестерін салыстыру.			
2.2. Заттарды тасымалдау	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Адамның гемоглобині мен миоглобинінің құрылымы мен қызметі.			
Тақырып 2.2.2. Диффузия жылдамдығының аудан көлемінің қатынасының әсері. Диффузияның технологиядағы және биологиялық процестердегі түсінігі мен рөлі. № 11 зертханалық жұмыс. " Аудан көлемінің жасуша көлеміне қатынасын анықтау"			
Тақырып 2.2.3. Өсімдіктердегі заттардың транслокация механизмі			
Тақырып 2.2.4. Заттарды тасымалдаудың симпластикалық, апопластикалық, вакуолярлық жолдары және олардың маңызы			
Тақырып 2.2.5. Пассивті тасымалдау механизмі. Жасуша мембранасы арқылы заттарды тасымалдау түрлері.			
Тақырып 2.2.6. Натрий-калий сорғысының мысалында белсенді тасымалдау механизмі.			
Тақырып 2.2.7. Су әлеуеті. Мембраналық потенциалды сақтаудағы белсенді тасымалдаудың рөлі. № 12 зертханалық жұмыс. "Тұздардың әртүрлі концентрациясы бар ерітінділердегі жасушалардың су потенциалын анықтау"			
2.3 Тыныс алу	+	+	+

Тақырып 2.3.1. Аденозинтрифосфор қышқылының (АТФ) құрылымы мен қызметі.			
Тақырып 2.3.2. Аденозинтрифосфор қышқылының синтезі. Глюкозаның анаэробты және аэробты ыдырау кезеңдері			
Тақырып 2.3.3. Метаболизм түрлері. Энергия алмасу кезеңдері .			
Тақырып 2.3.4. Митохондриялардың құрылымдық компоненттері және олардың қызметі.			
Тақырып 2.3.5. Кребс Циклі.			
Тақырып 2.3.6. Биологиялық жүйелер үшін электрондық тасымалдау тізбегінің маңызы			
2.4 Бөліну	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Сіңіру және реабсорбция. Зәрдің пайда болуы			
Тақырып 2.4.2. Су алмасуын реттеу. Мақсатты органдар			
Тақырып 2.4.3. Жасанды қан тазарту			
Тақырып 2.4.4 Диализ әдістері			
Тақырып 2.4.5. Созылмалы бүйрек жеткіліксіздігі. Бүйрек трансплантациясы және диализ.			
3 бөлім. Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму			
3.1. Жасушалық цикл	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Митоз. " Пияз тамырының жасушаларындағы			

митоздық белсенділік деңгейін анықтау"зертханалық жұмысы			
Тақырып 3.1.2. Жануарлардағы гаметогенез.			
Тақырып 3.1.3. Өсімдіктердегі спорогенез және гаметогенез.			
Тақырып 3.1.4. Гаметогенез. Адам гаметогенезінің кезеңдері .			
Тақырып 3.1.5. Қатерлі ісіктердің пайда болуы. Қоршаған орта жағдайының қатерлі ісіктердің пайда болуына әсері			
Тақырып 3.1.6. Қартаю. Қартаю процесі туралы теориялар.			
3.2. Өсу және даму.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Бағаналы жасушалары: түсінігі мен қасиеттері.			
3.3. Тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Модификациялық өзгергіштік. № 13 зертханалық жұмыс. " Модификациялық өзгергіштікті зерттеу, вариациялық қатар мен қисық сызықты құру"			
Тақырып 3.3.2. Белгілердің тұқым қуалауының цитологиялық негіздері. Мәселелерді шешу			
Тақырып 3.3.3. Дигибридті крест			
Тақырып 3.3.4. Жынысқа байланысты тұқымқуалаушлық			

Тақырып 3.3.5. Көп аллелизм. Мәселелерді шешу			
Тақырып 3.3.6. Кроссинговер нәтижесінде белгілердің мұрагерлік заңдылықтарын бұзу			
Тақырып 3.3.7. Тұқым қуалаушылықтың хромосомалық теориясы.			
Тақырып 3.3.8. Аллельді және аллельді емес гендердің өзара әрекеттесуі.			
Тақырып 3.3.9. Эпистаздың, комплементарлықтың, полимерияның өсімдіктер мен жануарлардың жаңа сорттарын өсірудегі маңызы			
Тақырып 3.3.10. Уго де Фриздің мутация теориясы. Физикалық мутагендер санының артуындағы Қазақстанның ядролық сынақтарының салдары.			
Тақырып 3.3.11. Адамның геномдық мутациясы. "Адамның хромосомалық жиынтығының кариограммасын құруды" модельдеу. Геномдық мутацияларды зерттеу			
Тақырып 3.3.12. Хромосомалардың қалыптан тыс санымен байланысты адамның хромосомалық аурулары. Мутациялардың пайда болуына техногендік ортаның әсері			
Тақырып 3.3.13. Дезоксирибонуклеин қышқылының өздігінен мутациясы			

Тақырып 3.3.14. Белгілердің тұқымқуалаушылығының дұрыстығын талдаудың статистикалық әдістері (X2 критерий, t-критерий). № 14 зертханалық жұмыс . "Белгілердің тұқым қуалаушылық сенімділігін талдау"			
Тақырып 3.3.15. "Адам геномы" жобасы			
4 бөлім. Эволюциялық даму. Селекция негіздері. Тірі организмдердің алуан түрлілігі.			
4.1. Эволюциялық даму.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Тұқым қуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы байланыс. Өсімдіктер мен жануарлардың ароморфоздары.			
Тақырып 4.1.2. Эволюцияның дәлелі.			
Тақырып 4.1.3. Жердегі тіршіліктің қалыптасу кезеңдері			
Тақырып 4.1.4. Филогенетикалық ағаштар. Кладограммалар . "Кладограмма құрастыру" модельдеу			
Тақырып 4.1.5. Спецификация әдістері. Түрлену механизмдері. Техногендік фактордың спецификацияға әсері			
Тақырып 4.1.6. Селекция әдістері арқылы ауылшаруашылық өсімдіктері мен жануарларын жақсарту жолдары. Қазақстанда селекцияны дамыту.			
Тақырып 4.1.7. Будандастыру, полиплоидия, жасанды мутагенез ауылшаруашылық			

өсімдіктері мен жануарларын жақсарту жолдары ретінде			
Тақырып 4.1.8. Антропогенез кезеңдері. Адамның дамуындағы еңбектің рөлі. Қазіргі кезеңдегі адам мен техника.			
5 бөлім. Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі			
5.1. Үйлестіру және реттеу	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Жүйке жасушаларының құрылымы			
Тақырып 5.1.2. Мембраналық потенциал			
Тақырып 5.1.3. Рефрактерлік кезең және оның рөлі			
Тақырып 5.1.4. Орталық жүйке жүйесінің құрылымы			
Тақырып 5.1.5. Мидың құрылымы мен қызметі. Техникада жұмыс істеу кезінде бас жарақаттарының алдын алу			
Тақырып 5.1.6. Жұлынның құрылымы мен қызметі. Омыртқаның зақымдануына алғашқы көмек			
Тақырып 5.1.7. Механорецепторлардың түрлері.			
Тақырып 5.1.8. Холинергиялық синапстың құрылымы мен қызметі арасындағы байланыс.			
Тақырып 5.1.9. Биологиядағы басқару жүйелері			

Тақырып 5.1.10. Өсу заттары. Өсу заттарының өсімдікке әсер ету механизмі			
5.2. Қозғалыс	+	+	+
Тақырып 5.2.1. Жолақты бұлшықет тінінің құрылымы			
Тақырып 5.2.2. Бұлшықет талшығының жиырылу механизмі.			
Тақырып 5.2.3. Жылдам және баяу бұлшықет талшықтарының құрылымы, орналасуы және жалпы қасиеттері			
6 бөлім. "Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар"			
6.1. Биомедицина және биоинформатика	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Биомехаников робототехникада қолдану. Бионика ғылым ретінде. "Жердегі тірі организмдердің қозғалысының биомеханикасын зерттеу" модельдеу			
Тақырып 6.1.2. Жүректің өткізгіш жүйесі. Жүрек автоматикасы механизмі. "Жүректе болатын электрлік процестерді зерттеу" модельдеу			
Тақырып 6.1.3. Электромагниттік және дыбыстық толқындардың адам ағзасына әсер ету ерекшеліктері			
Тақырып 6.1.4. " Эпигенетика" ұғымы			
Тақырып 6.1.5. " Биоинформатика" ұғымы			
Тақырып 6.1.6. Экстракорпоральды ұрықтандыру әдісі және оның маңызы			
6.2. Биотехнология	+	+	+

Тақырып 6.2.1. Өнеркәсіпте, ауыл шаруашылықта, медицинада, тұрмыста микроағзаларды пайдаланудың оң және теріс жақтары. Ауыл шаруашылығында микроағзаларды қолдану			
Тақырып 6.2.2. Полимеразды тізбекті реакцияны (ПТР) қолдану			
Тақырып 6.2.3. Гендік-инженерлік манипуляция кезеңдері.			
Тақырып 6.2.4. Генетикалық түрлендірілген ағзаларды қолданудың оң және теріс жақтары			
Тақырып 6.2.5. Микробиологиялық зерттеулердің кезеңдері.			
Тақырып 6.2.6. № 15 зертханалық жұмыс. "Әр түрлі қоректік ортадағы ашытылған сүт өнімдерінің микрофлорасын зерттеу"			
Тақырып 6.2.7. Оң және теріс грам бактериялар.			
Тақырып 6.2.8. " Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылы" ұғымы. " Клондау" ұғымы			
Тақырып 6.2.9. Ағзаларды клондау әдістері			
Тақырып 6.2.10. Гендік инженерия ауыл шаруашылығындағы өнімділікті арттыру үшін өсімдіктер мен жануарларды өсіру құралдары ретінде			
Тақырып 6.2.11. " Микроклоналды көбею" ұғымы			

Тақырып 6.2.12. Ферменттерді медицинада, химияда және өнеркәсіпте қолдану.			
7 бөлім. Ағзалар және қоршаған орта			
7.1 Биосфера, экожүйе, популяция	+	+	+
Тақырып 7.1.1. " Азық-түлік тізбектерінде энергия беру схемаларын құру" модельдеу. Экологиялық міндеттер мен экологиялық жағдайларды шешу.			
Тақырып 7.1.2. Түрлердің биоалуантүрлілігі. Харди-Вайнбергтің генетикалық тепе-теңдік заңы.			
Тақырып 7.1.3. Жергілікті экожүйе организмдерінің көптігі мен таралуын анықтауда әртүрлі статистикалық әдістерді қолдану.			
Тақырып 7.1.4. № 16 зертханалық жұмысы " Статистикалық талдау әдістерін пайдалана отырып, өз өңірінің экожүйесінің жай-күйін зерттеу"			
7.2 Экология және адамның қоршаған ортаға әсері	+	+	+
Тақырып 7.2.1. Жаһандық жылыну.			
Тақырып 7.2.2. Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары және оларды шешу жолдары.			
Тақырып 7.2.3. Техника мен технологиялардың дамуының Қазақстанның экологиялық проблемаларының туындауына әсері.			

Тақырып 7.2.4. Қазақстанның аграрлық секторын дамытудың экологияға әсері			
Тақырып 7.2.5. Қазақстандағы жердің шөлейттенуі, жердің құнарлылығын қалпына келтіру жолдары			
Тақырып 7.2.6. Қазақстанның су ресурстарының проблемалары, проблемаларды шешу жолдары			
Тақырып 7.2.7. Қазақстанның Қызыл кітабы			
Тақырып 7.2.8. " Қазақстанның экологиялық проблемаларын шешу нұсқаларын зерттеу" жобалық жұмысы			
Тақырып 7.2.9. Аймақтың техникалық прогресі дамуының әуе бассейніне әсері, мәселені шешу жолдары			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
			1) Судың жердегі тіршілік үшін іргелі маңыздылығын өз аймағының мысалында түсіндіреді; өнеркәсіптік кешенді дамыту үшін судың рөлі; антиген мен антидене арасындағы өзара әрекеттесу; кешеннің фермент-субстратының түзілу механизмі; генетикалық кодтың қасиеттері; 2) көмірсуларды құрылымы, құрамы және қызметі бойынша жіктейді;

Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Молекулалық биология және биохимия	1) Бейорганикалық және органикалық заттардың өмір үшін маңызы мен қызметін бағалау; 2) өз өңірінің мысалында Қазақстанның су ресурстарының маңыздылығын бағалау; 3) өнеркәсіптік саланың дамуы мен жұмыс істеуі үшін судың рөлін бағалау; 4) майлардың қызметін сипаттау.	3) майлардың химиялық құрылымы мен функцияларын; майлардың техникадағы рөлін; дезоксирибонуклеин қышқылының репликация процесін сипаттайды; ақуыз биосинтезі процесінде транскрипция және трансляция; тірі организмдер үшін ақуыздардың рөлі, ауылшаруашылық жануарларының рационында ақуыздарды қолдану; 4) рибонуклеин қышқылы молекулалары түрлерінің құрылымы мен қызметін ажыратады; 5) дезоксирибонуклеин құрылымы арасында байланыс орнатады қышқыл және оның атқаратын қызметі; 6) рибонуклеин қышқылы мен дезоксирибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымын салыстырады.
		1) Органикалық заттарды анықтау бойынша эксперименттер жүргізу.	1) Белоктардың құрылымына әртүрлі жағдайлардың әсерін зерттейді; 2) төмендететін және азайтпайтын қанттардың, олардың құрылымы, құрамы мен қызметі бойынша ақуыздарды, биологиялық объектілердегі ақуыздардың құрамын айқындайды.
			1) Электронды микроскоппен көрінетін жасуша органоидтарының құрылымы мен функциясының

Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Жасуша биологиясы	1) Мембрананың жартылай өткізгіштігін зерттеу.	ерекшеліктерін түсіндіреді; 2) сұйық – мозаикалық модельді қолдана отырып, жасуша мембранасының құрылымы, қасиеттері мен функциялары арасындағы байланысты анықтайды.
		1) Прокариот пен эукариот жасушаларын салыстыру; 2) микрометрді техника мен биологияда қолдану мүмкіндіктерін салыстыру.	1) Микрофотографияны қолдана отырып, жасушалардың негізгі компоненттерін анықтайды және сипаттайды; 2) жасуша компоненттерінің нақты мөлшерін анықтайды және сипаттайды; 3) микрометрді техника мен биологияда қолдану мүмкіндіктерін салыстырады.
Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Тамақтану	1) Фотосинтез процестерінің ерекшеліктерін және хлоропласт функцияларын талдау; 2) ферменттердің белсенділігіне әртүрлі факторлардың әсерін анықтау.	1) Хлоропласттың құрылымы мен қызметі арасындағы байланысты орнатады; 2) Фотосинтездің Жарық фазасында жүретін процестерді түсіндіреді; Фотосинтездің қараңғы фазасында жүретін процестер; 3) Фотосинтездің шектеуші факторларын зерттейді және түсіндіреді; 4) фотосинтез және химосинтез процестерін салыстырады.
		1) Фотосинтезге әртүрлі факторлардың әсерін анықтау.	1) Фотосинтездің шектеуші факторларын зерттейді және түсіндіреді.
			1) Аудан бетінің жасуша көлеміне қатынасының мәнін есептейді; 2) пассивті және белсенді тасымалдау механизмдерін салыстырады;

Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Заттарды тасымалдау	1) Заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерін жүйелеу.	пассивті тасымалдау механизмі; өсімдіктердегі заттардың транслокация механизмі; заттарды тасымалдаудың симпластикалық, апопластикалық, вакуолярлық жолдарының мәні.
		1) Заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерінің механизмін түсіндіру; 3) биологиялық процестердегі заттарды тасымалдау механизмдерін салыстыру.	1) Жасуша мембранасы арқылы заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерінің механизмін салыстырады; натрий-калий сорғысының мысалында белсенді тасымалдау механизмі; 2) мембраналық потенциалды сақтаудағы белсенді тасымалдаудың рөлін анықтайды; 1)1) биологиялық процестердегі заттарды тасымалдау механизмдерін салыстырады.
Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Тыныс алу	1) Аденозинтрифосфаттың (АТФ) мәнін түсіндіріңіз; 2) жасушалық тыныс алу механизмін талдау.	1) аденозинтрифосфаттың (АТФ) құрылымы мен функцияларын; метаболизм түрлерін; энергия алмасу кезеңдерін; Кребс циклін сипаттайды; 2) аэробты және анаэробты тыныс алудағы АТФ синтезін салыстырады; 3) митохондрия құрылымы мен жасушалық тыныс алу процестерінің өзара байланысын орнатады.
	Бөліну	1) Адамның қанын тазарту процесінде бүйрек қызметін талдау.	1) Зәрді сүзу және қалыптастыру механизмін түсіндіреді; 2) антидиуретикалық гормонның (ADH) ағзадағы су деңгейін реттеудегі рөлін түсіндіреді.

Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі		1) Бүйрек функциясының бұзылу себептерін түсіндіру.	1) Диализ механизмін түсіндіреді; 2) бүйрек трансплантациясы мен диализдің артықшылықтары мен кемшіліктерін атайды.
Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Жасушалық цикл. Өсу және көбею	1) Тірі организмдердің көбеюі мен дамуындағы жасушалық циклдің маңыздылығын анықтау.	1) Дайын микропрепараттардың көмегімен митоз фазаларын зерттейді; 2) өсімдіктер мен жануарларда гаметалардың пайда болу ерекшеліктерін түсіндіреді, сперматогенез мен оогенез арасындағы айырмашылықтар; 3) адамдардағы гаметогенез схемасын талдайды.
		1) Онкологиялық аурулардың алдын алу шараларын түсіндіру. 2) өз өңірінде онкологиялық ісіктердің пайда болуына қоршаған орта жай-күйінің әсерін білу.	1) Жасушалардың бақыланбайтын бөлінуімен онкологиялық ісіктердің пайда болуын түсіндіреді; 2) Қоршаған орта жай-күйінің онкологиялық ісіктердің пайда болуына әсерін түсіндіреді; 3) қартаю процесін түсіндіреді.
Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Өсу және даму	1) Медицинада бағаналы жасушаларының практикалық қолданылуын түсіндіріңіз	1) Бағаналы жасушаларының пайда болу процесін түсіндіреді; 2) бағаналы жасушаларының практикалық қолданылуын түсіндіреді.
		1) Міндеттерді шешу арқылы тұқым	1) Модификациялық өзгергіштік заңдылықтарын зерттейді; 2) дигибридті қиылысудың цитологиялық негіздерін, жынысқа байланысты белгілерді тұқымқуалаушылықты

Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары	қуалаушылықтың негізгі заңдылықтарын түсіндіру; 2) эпистаздың, комплементарлықтың, полимерияның өсімдіктер мен жануарлардың жаңа сорттарын өсірудегі маңыздылығын түсіндіру 3) Қазақстанның ядролық сынақтарының физикалық мутагендер санын ұлғайтудағы салдарын талдау.	және есептерді шешуде көп аллелизмді қолданады; 3) аллельді және аллельді емес гендердің өзара әрекеттесуін салыстырады; 4) эпистазды, комплементарлықты, полимерияны өсімдіктердің жаңа сорттары мен жануарлар тұқымдарын өсіруге талдайды; 5) Қазақстанның ядролық сынақтарының физикалық мутагендер санын көбейтудегі салдарын талдайды.
		1) Мутациялардың себептері мен салдарын талдау.	1) Уго де Фриз теориясының негізгі ережелерін; мутагенездің себептері және мутация түрлерін атайды; 2) хромосома санының ауытқуларымен байланысты адамның хромосомалық ауруларын сипаттайды (аутосомды және жыныстық); 3) дезоксирибонуклеин қышқылының репарациясымен, дезоксирибонуклеин қышқылының рекомбинациясымен мутациялардың байланысын орнатады; 4) техногендік ортаның жай-күйі мен мутациялардың пайда болуы арасындағы байланысты белгілейді; 5) "Адам геномы" жобасының маңыздылығын талқылайды.
			1) Тұқым қуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы байланысты түсіндіреді;

Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы мен қызметі және эволюциялық дамуы	Эволюциялық даму. Селекция негіздері. Тірі ағзалардың алуан түрлілігі.	1) Эволюция теориясының негізгі ережелерін түсіндіру;	2) эволюция процесіне әсер ететін факторларды талдайды.
		1) Эволюция механизмін түсіндіру; 2) түрленудің тәсілдері мен тетіктерін; Қазақстанда селекцияны дамытуды; ауыл шаруашылығы өсімдіктері мен жануарларын жақсартудың селекциялық тәсілдерін зерделеу; 3) антропогенез кезеңдерін зерттеу.	1) Техногендік фактордың спецификацияға әсерін талдайды; 2) спецификация әдістерін атайды; антропогенез кезеңдері; 3) түрленудің негізгі тетіктерін жіктейді; 4) селекция әдістерінің көмегімен ауыл шаруашылығы өсімдіктері мен жануарларын жақсарту тәсілдерін ашады; 5) адам дамуындағы еңбектің рөлін, техникалық прогрестің адамзатқа әсерін талдайды
Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметів	Үйлестіру және реттеу	1) Үйлестіру және реттеу механизмін түсіндіру; 2) бас жарақаты мен омыртқаның зақымдануы кезінде алғашқы медициналық көмек шараларын қолдануды түсіндіру.	1) Миелинді нейрондық аксондардағы әрекет потенциалының инициациясы мен берілуін сипаттайды және түсіндіреді; 2) рефрактерлік кезең мен миелин қабығының мәнін ашады; 3) бас жарақаты мен омыртқаның зақымдануы кезінде алғашқы көмек шараларын қолдануды сипаттайды.
		1) Биологиядағы басқару жүйелерін түсіндіру.	1) Холинергиялық синапстың құрылымы мен функциясының өзара байланысын белгілейді; 2)механорецепторлардың (Пачини денелерінің) тітіркендіргіштерге реакциясын сипаттайды; биологиядағы басқару жүйелері; 3) гормондардың әсер ету механизмін түсіндіреді;
			1) Көлденең жолақты бұлшықеттердің

Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Қозғалыс	1) Микрографтардағы жолақты бұлшықет тінінің ультрақұрылымын интерпретациялау.	ультрақұрылымын зерттейді; 2) жылжымалы жіп теориясы арқылы бұлшықеттің жиырылу механизмін түсіндіреді; 3) жылдам және баяу бұлшықет талшықтарын ажыратады.
		1) Бұлшықет қызметтерін салыстыру.	1) Жылдам және баяу бұлшықет талшықтарының құрылымын, орналасуын және жалпы қасиеттерін байланыстырады.
Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Биомедицина және биоинформатика	1) Биология, физика, механика және информатиканың интеграциясын түсіну; 2) биониканың рөлі мен әдістерін сипаттаңыз.	1) Робототехникада биомеханиканың қолданылуын зерттейді; 2) биониканың рөлін ашады 3) электрокардиограмманы қолдану арқылы жүректің жұмыс істеу механизмін түсіндіреді; 4) электромагниттік және дыбыстық толқындардың адам ағзасына әсерін түсіндіреді; генетиканың гендер тізбегіне әсер етпейтін гендерді реттеу механизмдерін зерттеудегі маңызы.
		1) Биоинформатиканың рөлі мен әдістерін сипаттау	1) Экстракорпоральды ұрықтандыру (ЭКҰ) әдісінің маңыздылығын түсіндіреді; ауруларды диагностикалау мен емдеуде моноклоналды антиденелерді қолдану.
		1) Адам өміріндегі биотехнологияның рөлі	1) Артықшылықтары мен кемшіліктерін атайды биотехнологияда қолданылатын тірі организмдер; генетикалық түрлендірілген ағзаларды (ГМО) қолданудың этикалық мәселелері; медицинада, химияда және өнеркәсіпте ферменттерді қолдану мүмкіндігі;

Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Биотехнология	мен маңыздылығын бағалау; 2) а у ы л шаруашылығында микроағзалардың қолданылуын талдау 3) клондау мен гендік инженерияны өсімдіктер мен жануарларды өсіру құралдары ретінде бағалау.	2) Таксономиядағы, медицинадағы және криминалистикадағы полимеразды тізбекті реакцияның маңыздылығын сипаттайды; 3) гендік-инженерлік манипуляциялардың кезеңдерін; рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылын алу тәсілдерін ; организмдерді клондау тәсілдерін түсіндіреді; 4) а у ы л шаруашылығында микроорганизмдердің қолданылуын талдайды; 5) клондау мен гендік инженерияны өсімдіктер мен жануарларды өсіру құралы ретінде түсіндіреді.
		1) Микроағзаларды анықтау бойынша экспериментті жоспарлау , нәтижелерді сипаттау және қорытындыларды тұжырымдау.	1) Микробиологиялық зерттеулердің кезеңдерін сипаттайды және түсіндіреді; өсімдіктердің микроклоналды көбею әдістері; 2) оң және теріс грам бактерияларды салыстырады; 3) ферменттердің рөлін сипаттайды.
Ағзалар және қоршаған орта	Биосфера, экожүйе, популяция	1) Экологиялық міндеттер мен экологиялық жағдайларды шешу.	1) Биоәртүрлілік пен экожүйенің тұрақтылығы арасындағы байланысты орнатады; 2) статистикалық талдау әдістерін пайдалана отырып, өз өңірінің экожүйелерін далалық жағдайларда зерттейді.
		1) Экологиялық мәдениет негіздері туралы білімді қолдану; 2) өз аймағының экожүйесінің жай-күйін зерттеу.	1) Жергілікті экожүйенің биоалуантүрлілігі бойынша презентациялар жасайды; 2)"тамақ тізбектеріндегі энергия беру схемаларын " модельдейді; 3) туған өлкенің флорасы мен фаунасын зерттейді;

			4) өз аймағының экожүйесінің жай-күйін зерттейді.
Ағзалар және қоршаған орта	Экология және адамның қоршаған ортаға әсері	1) Адамның қоршаған ортаға әсерін талдау; 2) экологиялық проблемалардың өнеркәсіптік кешенге әсерін талдау.	1) Жаһандық климаттың жылынуының салдарын болжайды; 2) Қазақстанның экологиялық мәселелерін шешу жолдарының мысалдарын келтіреді; 3) техниканың Қазақстанның экологиялық проблемаларының туындауына әсерін талдайды. 4) экологиялық проблемалардың өнеркәсіптік кешенге әсерін талдайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
53- қосымша

Техника-технологиялық бағыттың "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Дүниежүзі тарихы" пәнін оқыту мақсаты – дүниежүзі тарихының негізгі оқиғалары мен процестерін оқу негізінде тарихи санасы қалыптасқан, азаматтық-патриоттық қасиеттерге ие, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды құрметтейтін, тарихи білім мен дағдыларын оқу процесінде және әлеуметтік жағдайда белсенді әрі шығармашылықпен қолдана алатын тұлға қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) әртүрлі тарихи кезеңдегі қоғамдағы негізгі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси, мәдени мәселелер туралы білімдерді қалыптастыру;

2) тарихи кезеңдер бойы адамзат қалыптастырған патриотизмді, толеранттылықты, гуманистік ғұрыптар мен демократиялық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеу;

3) әлемдік-тарихи процесс туралы толық біртұтас білім қалыптастыру;

4) оқиғалар мен құбылыстарды тарихи себептілігі, салыстырмалылығы мен әртүрлі көзқарастар, тарихи оқиғалар және тұлғаларға баға беруде сыни тұрғыдан зерттеу барысында, өткен және қазіргі таңдағы пікірталастық мәселелерге білім алушы тарапынан өзіндік көзқарас білдіруді дамыту;

5) тарихи деректердің әртүрлі типтерімен жұмыс жасау, іздеу және тарихи материалды жіктеу дағдыларын дамыту;

6) әртүрлі деректерді қолдана отырып жобалық, зерттеу әрекетін және тарихи реконструкция дағдыларын дамыту;

7) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени мәселелерді ұғыну үшін тарихи білімдері мен дағдыларынқолдана білу қабілетін дамыту;

8) коммукативтік дағдыларды дамыту: өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық жеткізе білу, топта жұмыс жасау, әртүрлі деректерден алынған ақпараттарды пайдалану.

9) Білім алушыларды кәсіптік бағдарлау бойынша оқу-дағдылары мен қабілеттерін дамыту.

10) Бастапқы білімді қайталау, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану.

4. "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқыту мақсаттарын тиімді жүзеге асыру төмендегі тарихи концептілерге (түсініктерге) негізделеді:

1) дәлел;

2) өзгеріс пен сабақтастық;

3) себеп пен салдар;

4) ұқсастық пен айырмашылық;

5) маңыздылық;

6) интерпретация.

Пәннің мазмұны 8 бөлімнен тұрады: "Өркениет: даму ерекшеліктері", "Этникалық және әлеуметтік процестер", "Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан", " Мәдениеттің дамуы", "Өркениет: даму ерекшеліктері", "Саяси-құқықтық процестер", " Қоғамдық-саяси ойдың дамуы", "Білім мен ғылымның дамуы".

1) өркениет: даму ерекшеліктері. Өркениет: зерттеудің теориялары мен тәсілдері. " Өркениет" түсінігі. "Өркениет" түсінігін зерттеудегі негізгі тәсілдер. Өркениеттердің жіктелуі. Өркениеттің дәстүрлі (аграрлы) түрі: отырықшы-егіншілік, көшпелі. Өркениет дамуының индустриалдық және постиндустриалдық кезеңдері. Қазіргі

заманғы өркениеттің дамуына ақпараттық технологиялардың ықпалы. Әлем өркениеттерінің тарихы. Ежелгі әлем өркениеттері (Ежелгі Египет, Ежелгі Месопотамия, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Ежелгі Греция, Ежелгі Рим). Ежелгі діни наным-сенімдер (синтоизм, индуизм, иудаизм, зороастризм, манихейлік, даосизм). Ежелгі философиялық ілімдер (Платон, Сократ, Аристотель, Конфуций, Лао Цзы). Африка (бушмендер, нубийлер, Гана, Мали, Сунгай), Америка (майя, инктер, ацтектер) және Австралия мен Океанияның (полинезиялық, Таити аралының тайпалары, гавайлықтар) дәстүрлі өркениеттері. Әлемдік діндер және өркениеттің дамуы (буддизм, христиандық, ислам). Қазіргі заманғы әлемдік діндердің даму тенденциялары. Қазіргі заманғы деструктивті діни ұйымдар мен ағымдар. Өркениеттердің өзара әрекеттесуі. Өркениеттердің сауда-экономика саласындағы өзара әрекеттесулері (Ұлы жібек жолы, халықаралық ұйымдар: Дүниежүзілік сауда ұйымы (ДСҰ), Халықаралық валюта қоры (ХВҚ), Мұнай экспорттаушы елдер ұйымы(МЭЕҰ), Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), Еуразиялық Экономикалық Одақ (ЕАЭО) және тағы басқалар. Өркениеттердің дипломатиялық саладағы өзара әрекеттесулері. Дипломатия өркениеттердің өзара жақындасу факторы ретінде. Өркениеттердің өзара әрекеттесуінің әскери-саяси аспектісі (жаулаушылық соғыстар, отарлық экспансия, әскери-саяси одақтар, дүниежүзілік соғыстар, қырғи-қабақ соғыс, жергілікті қақтығыстар, этносаралық қақтығыстар). Мәдениеттер диалогі (мәдениеттердің өзара әрекеттесуі мен өзара ықпалдары);

2) этникалық және әлеуметтік процестер. Антропогенез және этногенез. Адамның пайда болуы туралы теориялар (діни, ғарыштық, эволюциялық). "Этнос", "этногенез", " ұлт" ұғымдары. Этностардың пайда болуына байланысты теориялар. Әлемнің этникалық картасы: өткен заман және қазіргі уақытта (ұлттық мемлекеттердің қалыптасуы мен ыдырауы, "ұлттық сана", этностардың ассимиляциясы, шағын этностардың проблемалары). Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар. Ұлтаралық қатынастар: мәселелер және қарама-қайшылықтар. Ұлтаралық қақтығыстардың себептері мен салдарлары (ұлтшылдық, шовинизм, нәсілдік кемсітушілік, нацизм). Этностардың бейбіт өзара әрекеттесуінің тәсілдері (халықаралық интеграция, Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ), Еуропа Одағы (ЕО), Түркі мәдениетін және өнерін дамыту халықаралық ұйымы(ТҮРКСОЙ), Еуразиялық Экономикалық Одақ (ЕАЭО), Ислам Ынтымақтастық Ұйымы (ИЫҰ), Қазақстан халқы Ассамблеясы және тағы басқалар). Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары. Социогез туралы теориялардың әртүрлілігі (формациялық тәсіл, өркениеттік тәсіл және тағы басқалар). Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары (қоғам ұйымдасуының қандық-туыстық, көршілік-аумақтық, макроэтникалық қағидалары). Қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясы;

3) мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан. Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер. "Мемлекет", "билік", "басқару институты" ұғымдары

. Мемлекеттің пайда болу теориялары (Аристотель, Платон, Конфуций, Ф. Аквинский, Н. Макиавелли, Дж. Локк, Т. Гоббс, Т. Джефферсон, Ф. Энгельс және тағы басқалар). Мемлекет формаларының эволюциясы: ежелгі заманнан бүгінгі күнге дейін (монархия, республика, теократиялық мемлекеттер). Саяси режимдердің типтері (тоталитарлық, авторитарлық, демократиялық). Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери - саяси оқиғалар. Антикалық дәуірдегі әлемдік империяларының қалыптасуы (Парсы империясы, Александр Македонский империясы, Рим империясы). Ғұндардың жаулап алушылық жорықтары Батыс Рим империясының ыдырауы мен антикалық кезеңінен орта ғасырларға көшу процесінің бір факторы ретінде. Араб шапқыншылықтары мен Крест жорықтары (Араб халифаты мен кресшілер мемлекеттерінің құрылуы мен ыдырауы). Еуразия картасының өзгеруіне Шыңғысхан жорықтарының әсері (Моңғол империясы, Алтын Орда, Әмір Темір империясы, Мәскеу мемлекеті, Құбылай мемлекеті, Ильханат). Еуропаның өзгеруіне Наполеон жорықтарының әсері (капиталистік дамудың жеделдетілуі, Еуропада либералдық әлеуметтік идеялардың таратылуы). Дүниежүзілік соғыстар және халықаралық қатынастар жүйесі: Версаль - Вашингтон, Ялта - Потсдам жүйелері. Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде. Буржуазиялық революциялар индустриалды қоғам қалыптасуының катализаторы ретінде (XVII ғасырдағы Ағылшын буржуазиялық революциясы, XVIII ғасырдағы Француз буржуазиялық революцияы, АҚШ-ғы тәуелсіздік үшін соғыс, Еуропадағы 1848 жылғы "ұлттар көктемі"). Социалистік революция әлеуметтік теңдік идеяларын жүзеге асырудың радикалды тәсілі ретінде (1917 жылғы Қазан Социалистік революциясы, Қытайдағы 1946-1949 жылдардағы Азаматтық соғыс, 1959 жылғы Куба революциясы). Социалистік революциялар нәтижесіндегі қоғамдық құрылымының өзгеруі. Қазіргі заманның революциялары: себептері мен салдарлары (Шығыс Еуропадағы 1989-1990 жылдардағы "барқыт революциясы", Таяу Шығыстағы 2010-2011 жылдардағы "Араб көктемі", бұрынғы Кеңес Одағы елдеріндегі "түрлі-түсті революциялар"). Қоғам проблемаларын революциялық жолмен шешудің салдарлары;

4) мәдениеттің дамуы. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары. Адамзаттың тарихи-мәдени мұрасын сақтап қалуға бағытталған ЮНЕСКО-ның қызметі . ЮНЕСКО-ның Дүниежүзілік мұрасының тізімі. Әлемнің ең ірі мұражайлары: адамзаттың тарихи зердесінің қазынасы (Эрмитаж, Лувр, Британ мұражайы, Метрополитен, Жапония Ұлттық мұражайы, Египет мұражайы, Уффици галереясы, Қазақстан Республикасының Ұлттық мұражайы және тағы басқалар). Әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтау барысындағы мұражайлардың рөлі. Өнер – қоғам дамуының көрінісі. Тарихи процестер аясындағы өнердің бағыттары мен стильдері (абстракционизм, модернизм, постмодернизм, авангардизм, футуризм, кубизм, сюрреализм, экспрессионизм, гиперреализм, хайтек стилі және тағы басқалар). Өнердің бағыттары мен стильдерінің дамуына қоғамдық процестердің тигізетін әсері. Қазіргі кездегі өнердің даму тенденциялары. Бұқаралық

мәдениет және оның қазіргі қоғамға тигізетін әсері (кино, радио, теледидар, интернет, спорт, музыка, қазіргі заманғы әдебиет, қазіргі заманғы бейнелеу өнері). Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары. Жалпыадамзаттық моральдық құндылықтардың қалыптасуы (діни және философиялық идеялар, ұлттық әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер, фольклор, дәстүрлі музыка мен әдебиет, отбасылық құндылықтар). Тарихи оқиғалар аясындағы құндылықтардың өзгеруі (ұлттық мемлекеттердің қалыптасуы, дүниежүзілік соғыстар, қырғи-қабақ соғыстың аяқталуы). Қоғамның адамгершілік құндылықтарды қайта бағалауына ықпал еткен XX ғасырдың тарихи оқиғалары. Жаһандану жағдайындағы рухани-адамгершілік құндылықтардың өзгеру мәселесі (прагматизм, рационализм, шектен тыс дарашылдық, нигилизм, конформизм, әлеуметтік апатия, тұтынушылық психология, діни фанатизм, неофашизм , бейресми жастар ұйымдары);

5) өркениеттер: даму ерекшеліктері. Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық. Экономика және экономикалық жүйелердің типтері (" экономика" және "экономикалық жүйе" ұғымдары). Елдердің экономикалық дамуының ерекшеліктері. Дәстүрлі (аграрлық) экономика. Нарықтық экономика (либералды экономика). Жоспарлы (социалистік) экономика. Аралас экономика. Табиғи және географиялық факторлардың мемлекеттердің экономикалық дамуына тигізетін әсері. Табиғи және географиялық факторларға байланысты елдердің экономикалық мамандандырылуы (Парсы шығанағы елдері, Канада, Австралия, Түркия, Бразилия және тағы басқалар). Мемлекеттердің экономикалық дамуындағы табиғи-географиялық шектеуші факторларға төтеп берудің тарихи мысалдары (Жапония, Израиль, Сингапур, Малайзия және тағы басқалар). Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі. Мемлекеттердің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі. Қазіргі кезеңдегі мемлекеттердің біркелкі емес экономикалық даму мәселелері (бұрынғы отарлардың экономикалық дамуы, неоколониализм, шикізатқа бағытталған экономикалар). Мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілік пен экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудегі халықаралық ұйымдардың рөлі;

6) саяси-құқықтық процестер. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемелекет ұғымы, принциптері мен қалыптасуының тарихи алғышарттары (мемлекеттік билікті бөлу принципі, заңның үстемдігі, құқықтар мен бостандықтардың кепілдігі). Құқықтық мемлекет принциптерінің жүзеге асырылуының тарихи тәжірибесі (Адам мен азаматтың құқықтары туралы декларациясы, АҚШ-тың тәуелсіздік туралы декларациясы, АҚШ-та құлдықты жою туралы Заң, Жалпыға бірдей адам құқықтарының декларациясы, Қазақстан Республикасының Конституциясы). Азаматтық қоғамның түсінігі мен жалпы сипаттамасы (Үкіметтік емес ұйымдар, лоббизм, қоғамдық ұйымдар мен қозғалыстар). Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің қазіргі заманғы даму тенденциялары. Үкіметтік емес ұйымдар және олардың азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуындағы рөлі. Әлемнің қазіргі саяси жүйесі.

Әлемнің саяси жүйесінің өзгеруі. Халықаралық қатынастардағы Ялта-Потсдам жүйесінің ыдырау себептері. Әлемнің биполярлы жүйесінің ерешеліктері. Әлем құрылысының постбиполярлық жүйесі. "Постбиполярлы жүйе", "көпвекторлы саясат", "бірполярлы әлем" ұғымдары. Халықаралық қатынастардың қазіргі замандағы тенденциялары. Қазіргі кезеңдегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі. Халықаралық қауіпсіздіктің қазіргі кездегі қауіп-қатерлері (сепаратизм, ланкестік, фундаментализм, экстремизм, босқындар мәселесі, ірі мемлекеттердің қарсыласуы). Бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтаудағы мемлекеттердің бірлескен әрекеттері. Халықаралық және аймақтық ұйымдары: Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ), Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы (ЕҚЫҰ), НАТО, Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), Азиядағы Өзара Ықпалдастық және Сенім Шаралары жөніндегі Кеңес (АӨСШК), Ұжымдық Қауіпсіздік туралы Шарт Ұйымы (ҰҚШҰ) және тағы басқалар;

7) қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Жаңа замандағы және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы. Жаңа замандағы және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың дамуының негізгі бағыттары (либерализм, ұлтшылдық, социал-демократия, марксизм, экзистенциализм, прагматизм, позитивизм). XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер. Бостандық пен азаматтық құқықтар үшін күрес. М. Ганди және оның бейбіт жолмен қарсыласу идеясы (сатьяграха, свараджа, свадеши). Мартин Лютер Кингтің ұлы арманы (нәсілдік кемсітушілік, сегрегация, азаматтық құқықтар үшін күрес).

Н. Мандела – апартеидке қарсы күресуші (апартеид, азаматтық құқықтар).

XX ғасырдағы – XXI ғасырдың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар. Мемлекет тархындағы тұлғаның ролі. Мұстафа Кемал Ататүрік – Түрік Республикасының негізін қалаушысы (зайырлы мемлекет, этатизм). Франклин Делано Рузвельт және оның "жаңа бағыты". Ф. Рузвельттің бейбіт және соғыс кезіндегі ішкі және сыртқы саясатының ерекшеліктері. Шарль де Голль: Франция ұлылығының қайта өрлеуі (голлизм, Бесінші республика). Дэн Сяопин – көрнекті Қитай реформаторы (" қытайлық ерекшелігі бар социализм", "бір ел – екі жүйе"). Ли Куан Ю, Махатхир Мохаммад: "үшінші әлемнен бірінші әлемге" ("экономикалық ғажайып", "азиялық серпініс", жаңа индустриалды елдер). Н.Ә.Назарбаев және модернизацияның қазақстандық моделі. "Қазақстан - 2030", "Қазақстан - 2050" даму стратегиялары, " Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы. Мемлекет тарихының өтпелі кезеңдеріндегі реформалардың маңыздылығы.

8) білім мен ғылымның дамуы. Білім алу жалпы адамзаттық құндылық ретінде. Жазу мен кітап бастыру – адамзаттың ұлы жетістіктері (пиктография, иероглифтер, сына жазу, руникалық жазу, кітап бастыру және тағы басқалары). Мектептегі білім беру: ежелгі кезеңнен бүгінгі күнге дейін (гимнасия, палестра, академия, спарталық мектеп, схоластика, жеті "еркін өнер", мектебтер, медреселер, жексенбілік мектептер, қолөнер мектептері және тағы басқалар). Мектептегі білім берудің заманауи

модельдері. Жоғары білім беру жүйесі: тарих пен қазіргі кезең (Кордова, Прага, Оксфорд, Кембридж, Сорбонна университеттері және тағы басқалары). Ағартушылық пен ғылымды өрістетудегі алғашқы университеттердің рөлі. Жоғарғы білім берудің заманауи модельдері. Ғылыми-техникалық прогресс. Ғылыми-техникалық прогрестің тарихи кезеңдері. "Өнеркәсіп төңкерісі", "ғылыми-техникалық революция" ұғымдары. Қазіргі кездегі өркениеттің дамуындағы ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын бағалау. Ғылыми-техникалық прогресс және қазіргі заманның жаһандық мәселелері. Қазіргі кездегі ғылыми технологиялар. Қазіргі заманғы ақпараттық технологиялар. Қоғамның дамуына ақпараттық технологиялардың әсері. Қазіргі ғылымның перспективалық салалары (робототехника, космонавтика, гендік инженерия).

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	практикалық
1 бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері			
1.1. Өркениет: зерттеудің теориялары мен әдістері	+	+	+
Тақырып 1.1.1. " Өркениет" түсінігі.			
1.2. Өркениеттердің жіктелуі			
Тақырып 1.2.1. Өркениеттің дәстүрлі (аграрлықтүрі: көшпелі			

ж ә н е отырықшы-егіншілік			
Тақырып 1.2.2. Өркениеттің индустриалдық даму кезеңі. Өркениеттің постиндустриалды даму кезеңі			
Тақырып 1.2.3. Ақпараттық технологиялардың қазіргі өркениеттің дамуына әсері			
1.3. Әлем өркениеттерінің тарихы	+	+	+
Тақырып 1.3.1.Ежелгі әлем өркениеті			
Тақырып 1.3.2.Африка, Америка, Австралия және Океанияның дәстүрлі өркениеттері			
Тақырып 1.3.3. Әлемдік діндер және өркениеттердің дамуы			
Тақырып 1.3.4. Әлем өркенеттерінде технологияның дамуы			
1.4. Өркениеттердің өзара әрекеттесуі	+	+	+
Тақырып 1.4.1. Өркениеттер әрекеттестігінің сауда-экономикалық саласы			
Тақырып 1.4.2. Өркениеттер әрекеттестігінің дипломатиялық саласы			
Тақырып 1.4.3. Өркениеттер әрекеттестігінің әскери-саяси саласы			
Тақырып 1.4.5. Мәдениеттер диалогі			
2 бөлім. Этникалық және әлеуметтік процестер			
2.1. Антропогенез және этногенез	+	+	+

Тақырып 2.1.1.Адамның шығу тегі теориялары			
Тақырып 2.1.2. Этностардың пайда болуы туралы теориялар.			
Тақырып 2.1.3.Әлемнің этникалық картасы: өткен заманда және қазіргі уақытта			
2.2. Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Этносаралық қатынастар: проблемалары және қарама-қайшылықтары			
Тақырып 2.2.2. Этносаралық қатынастар: бейбіт өзара әрекеттестік тәсілдері			
2.3. Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Социогенез туралы теориялардың алуан түрлілігі.			
Тақырып 2.3.2.Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары			
3 бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан			
3.1. Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер	+	+	+
Тақырып 3.1.1.Мемлекет түсінігі. Мемлекеттің пайда болу теориялары			
Тақырып 3.1.2.Мемлекет формаларының эволюциясы: ежелгі кезеңнен бүгінгі күнге дейін			
Тақырып 3.1.3.Саяси режимдердің типтері			
3.2. Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери -саяси оқиғалар	+	+	+

Тақырып 3.2.1. Антикалық кезеңдегі әлемдік империялардың қалыптасуы			
Тақырып 3.2.2. Ғұндардың жаулап алушылық жорықтары ежелгі заманнан орта ғасырларға өтудің бір факторы ретінде			
Тақырып 3.2.3.Араб шапқыншылықтары мен Крест жорықтары			
Тақырып 3.2.4.Еуразия картасының өзгеруіне Шыңғысхан жорықтарының ықпалы			
Тақырып 3.2.5. Еуропаның өзгеруіне Наполеон жорықтарының әсері			
Тақырып 3.2.6.XX ғасырдағы дүниежүзілік соғыстардың халықаралық қатынастар жүйесіне әсері			
3.3. Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Буржуазиялық революциялар – индустриалды қоғамның құрылуының катализаторы			
Тақырып 3.3.2. Социалистік революция әлеуметтік теңдік идеяларын жүзеге асырудың радикалды әдісі ретінде			
Тақырып 3.3.3.Қазіргі кездегі революциялар: себептері мен салдары			
4 бөлім. Мәдениеттің дамуы			
4.1. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары	+	+	+

Тақырып 4.1.1. Адамзаттың тарихи-мәдени мұрасын сақтап қалудағы ЮНЕСКО-ның қызметі			
Тақырып 4.1.2.Әлемнің ең ірі мұражайлары: адамзаттың тарихи зердесінің қазынасы			
4.2. Өнер – қоғам дамуының бейнесі	+	+	+
Тақырып 4.2.1.Тарихи процестер контекстіндегі өнердің бағыттары мен стильдері			
Тақырып 4.2.2.Заманауи өнердің даму тенденциялары			
4.3. Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Жалпыадамзаттық адамгершілік құндылықтардың қалыптасуы			
Тақырып 4.3.2.Тарихи оқиғалар контекстіндегі құндылықтардың өзгеруі			
Тақырып 4.3.3. Жаһандану жағдайындағы рухани-адамгершілік құндылықтардың өзгеру мәселесі			
5 бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері			
5.1. Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Экономика және экономикалық жүйелердің типтері			
Тақырып 5.1.2.Дәстүрлі (аграрлық) экономика			
Тақырып 5.1.3.Нарықтық экономика			

Тақырып 5.1.4.Жоспарлы социалистік экономика			
Тақырып 5.1.5. Экономиканың аралас түрлері			
5.2. Мемлекеттің экономикалық дамуына табиғи-географиялық фактордың әсері	+	+	+
Тақырып 5.2.1.Табиғи географиялық факторларға қарай мемлекеттердің шаруашылық мамандандырылуы			
Тақырып 5.2.2. Мемлекеттердің экономикалық дамуындағы табиғи-географиялық шектеуші факторларға төтеп берудің тарихи мысалдары			
5.3. Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі	+	+	+
Тақырып 5.3.1. Мемлекеттердің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі			
Тақырып 5.3.2.Жекелеген мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілікке және экономикалық артта қалушылыққа төтеп беру жолдары "Қытай кереметі": 1990 жылдардағы экономикалық даму тәжірибесі			
6 бөлім. Саяси-құқықтық процестер			
6.1. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	+	+	+
Тақырып 6.1.1.Құқықтық мемлекет түсінігі			
Тақырып 6.1.2.Құқықтық мемлекет принциптерінің			

жүзеге асырылуының тарихи тәжірибесі			
Тақырып 6.1.3.Азаматтық қоғам түсінігі және жалпы сипаттамасы			
Тақырып 6.1.4.Азаматтық қоғамдағы үкіметтік емес ұйымдар			
6.2. Әлемнің қазіргі саяси жүйесі	+	+	+
Тақырып 6.2.1.Әлемнің саяси жүйесінің өзгеруі			
Тақырып 6.2.2.Әлем құрылысының постбиполярлық жүйесі			
6.3. Қазіргі кездегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі	+	+	+
Тақырып 6.3.1. Халықаралық қауіпсіздікке төнген қазіргі кездегі қауіп-қатерлер			
Тақырып 6.3.2.Ғылым мен техниканың жетістіктері және олардың халықаралық қауіпсіздік пен қарусыздануға әсері			
Тақырып 6.3.3. Бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауда мемлекеттердің бірлескен әрекеттері			
7 бөлім. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы			
7.1. Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы	+	+	+
Тақырып 7.1.1.Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың дамуының негізгі бағыттары			
7.2. XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер			

Тақырып 7.2.1.М. Ганди және оның бейбіт жолмен қарсыласу идеясы			
Тақырып 7.2.2.Мартин Лютер Кингтің ұлы арманы			
Тақырып 7.2.3. Н. Мандела –апартеидке қарсы күресуші			
7.3. XX ғасырдағы – XXI ғасырдың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар	+	+	+
Тақырып 7.3.1.Мұстафа Кемал Ататүрік –Түрік Республикасының негізін қалаушы			
Тақырып 7.3.2.Франклин Делано Рузвельт және оның "жаңа бағыты"			
Тақырып 7.3.3.Шарль де Голль: Франция ұлылығының қайта жаңғыруы			
Тақырып 7.3.4.Дэн Сяопин – көрнекті қытай реформаторы			
Тақырып 7.3.5.Ли Куан Ю и Махатхир Мохаммад: "үшінші әлемнен бірінші әлемге"			
Тақырып 7.3.6. Н.Назарбаев және модернизацияның қазақстандық моделі			
8 бөлім. Білім мен ғылымның дамуы			
8.1. Білім алу бүкіл адамзаттық құндылық ретінде	+	+	+
Тақырып 8.1.1.Жазу мен кітап бастыру – адамзаттың ұлы жетістіктері			
Тақырып 8.1.2. Мектептегі білім беру: ежелгі заманнан бүгінгі күнге дейін			

Тақырып 8.1.3.Жоғары білім беру жүйесі: өткені мен бүгіні			
8.2. Ғылыми-техникалық прогресс	+	+	+
Тақырып 8.2.1. Ғылыми-техникалық прогресстің тарихи кезеңдері			
Тақырып 8.2.2.Тарихтағы ең маңызды техникалық жаңалықтар.			
Тақырып 8.2.3. Ғылыми-техникалық революция және оның салдары..			
Тақырып 8.2.4.Елдердің ғылыми-техникалық әлеуеті			
Тақырып 8.2.5. Ғылыми-техникалық прогресс және қазіргі заманның жаһандық проблемалары			
Тақырып 8.2.6. Ғылымның, техниканың және өндіріс технологиясының ілгерілеуі			
8.3. Қазіргі заманғы ғылыми технологиялар	+	+	+
Тақырып 8.3.1.Қазіргі кездегі ақпараттық технологиялар			
Тақырып 8.3.2.Қазіргі ғылымның перспективті салалары.			
Тақырып 8.3.3.Баспа ісінің тарихы. Полиграфиялық өндірістегі қазіргі заманғы әдістер.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
		1) Тарихи оқиғаларды, процестер мен	1) "Өркениет" ұғымын анықтаудағы ғалымдардың пікірлерін талдайды;

	Өркениет: зерттеудің теориялары мен әдістері	құбылыстарды түсіндіру үшін "өркениет", " өркениет типі" терминдерін қолдану; 2) "Өркениет" түсінігін зерттеудің негізгі әдістерін түсіндіру.	2) "Өркениет" ұғымын танудың негізгі бағыттарын анықтайды; 3) "Өркениет" ұғымын анықтаудағы эволюциялық және өркениеттілік бағыттардың айырмашылықтарын сипаттайды.
	Өркениеттердің жіктелуі	1) Әлем өркениеттерінің тарихы мен олардың өзара әрекеттесуін түсіндіру; 2) өркениеттің дәстүрлі түрінің ерекшеліктерін түсіндіру.	1) Өркениеттің түрлерін сипаттайды; 2) ежелгі өркениеттердің ерекшеліктерін оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтайды; 3) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды;
		1) Өркениеттің индустриалды түрінің ерекшеліктерін түсіндіру; 2) өркениеттің постиндустриалды дамуының ерекшеліктерін түсіндіру.	1) Өркениеттің индустриалды және постиндустриалды түрлерін сипаттайды; 2) ақпараттық технологиялардың қазіргі өркениеттің дамуына әсерін анықтайды; 3) индустриалды және постиндустриалды өркениеттердің айырмашылықтарын талдайды. 4) Ақпараттық технологиялардың қазіргі өркениеттің дамуына әсерін болжайды
		1) Ежелгі өркениеттердің ерекшеліктерін, оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтау; 2) әлем өркениеттері мен діндердің даму тарихын, ерекшеліктерін сараптау.	1) Ежелгі өркениеттердің дамуына діни сенімдердің әсерін анықтайды; 2) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды; 3) мемлекет пен қоғамның дамуы туралы ежелгі философиялық ілімдерді зерттейді.
			1) Дәстүрлі өркениет ошақтарын атайды және

Өркениет: даму ерекшеліктері	Әлем өркениеттерінің тарихы	1) Локальді өркениеттердің ерекшеліктерін, оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтау.	орналасқан жерін картадан көрсетеді; 2) аймақтардың өркениеттік ерекшеліктер трансформациясының себептерін анықтайды; 3) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды.
		1) Әлемдік діндер іліміндегі жалпы адамгершілік құндылықтарды анықтау; 2) әлемдік діндердің даму кезеңдері мен ерекшеліктерін сипаттау. 3) Әлем өркенеттерінде технологияның дамуын анықтау	1) Әлемдік діндердің философиялық негіздерін анықтайды; 2) қазіргі кездегі өркениет жағдайында әлемдік діндердің даму тенденцияларын сипаттайды; 3) қазіргі кездегі деструктивті діни ұйымдар мен ағымдардың қоғамға әсерін бағалайды. 4) Әлем өркенеттерінде технологияның даму ерекшеліктерін анықтайды
		1) Себеп-салдарлық байланысты анықтай отырып, әлемдік сауданың өркениет дамуындағы рөлін анықтау.	1) Әлемдік экономиканың дамуындағы халықаралық ұйымдардың рөлін анықтайды; 2) қазіргі заманғы жетекші халықаралық ұйымдарды атайды, олардың іс-әрекетінің маңыздылығын бағалайды.
		1) Қазіргі өркениеттің дамуындағы дипломатияның рөлін анықтау.	1) Өркениеттерді жақындастыру факторы ретінде дипломатияның маңызын анықтайды; 2) өркениеттерді жақындастыруда дипломатияның үлесін саралайды.
		1) Отаршыл экспансия мен қазіргі замандағы	1) Ежелгі және орта ғасырлардағы жаулап алушылық жорықтардың себептерін анықтайды;

	Өркениеттердің өзара әрекеттесуі	жаһандық мәселелердің себеп-салдарлық байланысын анықтау.	2) қазіргі өркениеттің даму контекстінде әскери қақтығыстардың ерекшеліктері мен салдарларын талдайды.
		1) Өркениеттердің жетістіктерін зерттей отырып, мәдениеттердің өзара әрекеттестігі мен өзара ықпалын сипаттау.	1) Мәдениеттердің өзара ықпалдастығының өркениетті деңгейін талдайды; 2) жаһанданудың жағымды және жағымсыз жақтарын анықтай отырып, оның қоғамның рухани дамуына әсерін бағалау; 3) этникалық мәдениеттердің киім үлгісіндегі өрнектердің символын сараптайды;
		1) Адамзат тарихындағы жаулап алушылық жорықтар, отаршыл экспансия және жаһандық мәселелердің себептерін, байланысын бағалау.	1) Ежелгі және орта ғасырлардағы жаулап алушылық жорықтардың себептерін, отаршыл экспансия мен қазіргі замандағы жаһандық мәселелердің себеп-салдарлық байланысын анықтайды; 2) қазіргі өркениеттің даму контекстінде әскери қақтығыстардың ерекшеліктері мен салдарларын талдайды; 3) жаһанданудың жағымды және жағымсыз жақтарын анықтай отырып, оның қоғамның рухани дамуына әсерін қорытындылайды.
		1) Антропологиялық, этникалық және әлеуметтік үдерістердің байланыстарын анықтау.	1) Тарихи оқиғаларды, процестер мен құбылыстарды түсіндіру үшін "этнос", "этногенез", "ұлт", "социогенез", "формациялық әдіс", "өркениеттік әдіс" ұғымдарын қолданады; 2) ұлтаралық қақтығыстардың пайда болуының себеп-салдарлық байланысын түсіндіреді.

Этникалық және әлеуметтік процестер	Антропогенез және этногенез Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары	1) Ұлтаралық қатынастардың сипатын, интеграциялық процестердің тиімділігін негіздеу.	1) Тарихи оқиғаларды талдау негізінде қазіргі кездегі ұлтаралық қатынастардың сипатын түсіндіреді; 2) қазіргі кездегі интеграциялық процестердің тиімділігін салыстырады ; 3) ұлтаралық келісімнің қазақстандық үлгісінің мысалында этностар арасындағы бейбіт әрекеттестіктің мүмкіндігін талдайды;
		1) Этникалық және мәдени әртүрлілікті, антропогенездің әртүрлі теорияларын тұжырымдау.	1) Қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясын зерттейді; 2) жаһандану жағдайындағы этникалық және мәдени 3) әртүрлілікті сақтаудың маңыздылығын қорытындылайды; 4) антропогенездің әртүрлі теорияларын жүйелейді; 5) қоғамдағы әлеуметтік стратификацияны болжайды.
		1) Бірінші және екінші дүниежүзілік соғыстар мен буржуазиялық революциялардың себептері мен салдарларын тұжырымдау.	1) Тарихи оқиғалар мен процестерді түсіндіру үшін "мемлекет", "билік", "басқару институты" терминдерін қолданады; 2) тарихи құжаттарды талдау негізінде - бірінші және екінші дүниежүзілік соғыстардың себептері мен салдарларын айқындайды; 3) буржуазиялық революциялардың нәтижесіндегі әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді саралайды.
			1) Мемлекеттердің тарихи формаларына тән белгілерін анықтайды; 2) тоталитарлық саяси режимнен қазіргі замандағы демократияға

Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан	Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери -саяси оқиғалар Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде	1) Антика дәуіріндегі империялардың, араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының және моңғол шапқыншылығының себептері мен салдарын салыстыру, пікір білдіру.	ауысудың ерекшеліктерін жүйелейді; 3) антика дәуірінде империялардың пайда болуының себептері мен салдарларын негіздейді; 4) дәйекті қорытындылар жасай отырып, араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының себептерін анықтайды; 5) моңғол шапқыншылығының Еуразиядағы ұлттық мемлекеттердің қалыптасу процесіне әсерін талдайды.
		1) Тарихи дамудың заңдылығын, революциялардың жағымды және жағымсыз салдарларын бағалау.	1) Тарихи деректердің негізінде антикалық дәуірден орта ғасырларға өту заңдылығын тұжырымдайды; 2) революциялардың жағымды және жағымсыз салдарын анықтайды; 3) қоғамдық мәселелерді шешудің революциялық тәсілінің салдары жайлы қорытынды жасайды.
Мәдениеттің дамуы	Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары Өнер – қоғам дамуының бейнесі	1) ЮНЕСКО-ның Әлемдік мұра нысандар тізімі ескерткіштерінің мысалында тарихи-мәдени мұраның маңыздылығын анықтау.	2) ЮНЕСКО қызметін мысалға ала отырып тарихи-мәдени мұраны сақтау жолдарын түсіндіреді;
		1) Тарихи-мәдени мұраны сақтау жолдарын , әлем мұражайларының ерекшеліктерін, құндылықтарын айқындау; 2) әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтап қалудағы мұражайлардың рөлін түсіндіру.	1) Әлемнің ең ірі мұражайларының ерекшеліктерін анықтайды. 2. Мұражай қызметіне жаңа көзқарастар мен олардың маңызын анықтайды.
		1) XX ғасырдың екінші жартысы мен XXI	1) Қоғамдағы өзгерістерді түсіну үшін " абстракционизм", " модернизм", " постмодернизм", " авангардизм", "футуризм ", "кубизм", "сюрреализм

	Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары	ғасырдың басындағы мәдениеттегі тың құбылыстарды түсіндіру; 2) тарихи процестер контекстіндегі өнердің бағыттары мен стильдерін білу;	", "экспрессионизм", " гиперреализм", "хайтек" терминдерін қолданады; 2) Әлем мәдениетінің көрнекті өкілдерінің шығармашылық туындыларын талдап, олардың ерекшеліктерін анықтайды.
		1) XX ғасырдың тарихи оқиғаларының себеп салдарын, байланыстыру, ерекшеліктерін анықтау.	1) Қоғамның моральдық құндылықтарын қайта бағалауға септігін тигізген XX ғасырдың тарихи оқиғаларының ерекшеліктерін талдайды; 2) жаһанданудың ұлттық-мәдени дамуға әсерін қорытындылайды.
4. Өркениет: даму ерекшеліктері	Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық Мемлекеттің экономикалық дамуына табиғи-географиялық фактордың әсері	1) Экономикалық жүйелердің тарихи типтерін, табиғи-географиялық фактордың әсерін анықтау, қазіргі кезеңдегі әлем елдерінің экономикалық жіктелуін түсіндіру.	1) Мемлекеттердің экономикалық даму ерекшеліктерін талдау үшін "экономика" және " экономикалық жүйе" ұғымдарын қолданады; 2) әртүрлі мемлекеттердің мысалында экономиканың дәстүрлі (аграрлы) түріне тән белгілерін талдайды; 3) экономикалық жүйелердің түрлері туралы білімдерін пайдалана отырып, экономикалық дамудың ерекшеліктерін түсіндіреді.
		1) Нарықтық экономиканың ерекшелігін саралау, табиғи-географиялық фактордың маңызын, рөлін бағалау.	1) Әртүрлі елдердің мысалында нарықтық экономикаға тән ерекшеліктерді талдайды; 2) мемлекеттер мен аймақтардың шаруашылық мамандануының қалыптасуындағы табиғи-географиялық фактордың рөлін негіздейді; 3) мемлекеттер мен аймақтардың әркелкі экономикалық дамуын салыстырады.

	Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі	1) Аралас экономиканың ерекшелігін және дамушы мемлекеттердің, аймақтардың артта қалушылығына көмектесудегі халықаралық ұйымдардың рөлін бағалау.	1) Экономиканың аралас түріне тән белгілерді анықтай отырып, оған көшудің себептерін талдайды; 2) қазіргі заман тарихында шектеуші табиғи-географиялық факторлар жағдайындағы мемлекеттердің сәтті экономикалық дамуының мысалдарын тұжырымдайды; 3) мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілік пен экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудегі халықаралық ұйымдардың рөлін зерттейді; 4) дамушы елдердің әлеуметтік-экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудің ықтимал жолдарын болжайды. 5) "Қытай кереметі": 1990 жылдардағы экономикалық даму тәжірибесін біледі
		1) Әлемнің қазіргі саяси жүйесі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау бағытындағы мемлекеттердің саяси дамуын болжау.	1) Құқықтық мемлекеттің қалыптасуының алғышарттарын зерттейді; 2) саяси-құқықтық процестер мен қазіргі кездегі халықаралық қатынастарды сипаттау үшін құқықтық мемлекет, азаматтық қоғам " постбиполярлық жүйе", " көпвекторлы саясат", "бір полярлы әлем" ұғымдарын қолданады; 3) құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамның құрылуының тарихи байланысын анықтайды;
			1) Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің дамуының қазіргі тенденцияларын

Саяси-құқықтық процестер	Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам Әлемнің қазіргі саяси жүйесі Қазіргі кездегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі	1) Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің дамуының қазіргі тенденцияларын түсіндіру.	түсіндіру үшін " азаматтық қоғам" ұғымын қолданады; 2) азаматтық қоғамның қалыптасуын, адам құқықтарының Жалпы Декларациясын талдайды ; 3) азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуында үкіметтік емес ұйымдардың рөлін айқындайды.
		1) Қазіргі кездегі халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын, халықаралық ұйымдардың қызметін талдау. 2) Ғылым мен техниканың жетістіктері және олардың халықаралық қауіпсіздік пен қарусыздануға әсерін анықтау	1) Тарихи оқиғалар, процестер мен құбылыстарды талдау негізінде қазіргі кездегі халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын түсіндіреді; 2) қауіпсіз әлем дамуының ықтимал жолдарын болжайды; 3) бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауға бағытталған халықаралық ұйымдардың қызметін тұжырымдайды.
		1) Азаматтық құқықтар үшін күресте тұлғаның белсенді азаматтық позициясының маңыздылығын, қоғамдық-саяси өмірдегі тұлғаның рөлін бағалау.	1) Қоғамдық-саяси ойдың дамуы үшін Ағартушылық дәуір идеяларының маңыздылығын пікір білдіреді; 2) XIX-XX ғасырлардағы қоғамдық құрылыс туралы философиялық ойдың даму ерекшеліктерін зерттейді; 3) қоғамдық ойдың дамуын "либерализм", " ұлтшылдық", " социал-демократия", " марксизм", " экзистенциализм", прагматизм", " позитивизм", "гандизм", "нәсілдік кемсітушілік", " сегрегация" ұғымдарын қолданады;

			4) қоғамдық-саяси өмірдегі тұлғаның рөлі туралы қортындылар жасайды.
Қоғамдық-саяси ойдың дамуы	Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер XX ғасырдағы – XXI ғасыр дың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар	1) Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық саяси ойдың дамуы, XX және XXI ғасырдың көрнекті саясаткер-реформаторлар туралы баяндау.	1) Тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "этатизм", "зайырлы мемлекет" ұғымдарын қолданады; 2) мемлекет тарихындағы тұлғаның рөлін негіздейді; 3) мемлекеттер тарихындағы Ф. Рузвельт, Ш.Голль, М.Ататүрік, Дэн Сяопин, Ли Куан Ю и Махатхир Мохаммадтың ішкі және сыртқы саясатының ерекшеліктерін түсіндіру; 4) ҚХР мысалында жоспарлы экономикадан нарықтық экономикаға көшу себептерін талдайды; 5) тарихи оқиғаларды талдау негізінде Оңтүстік-Шығыс Азиядағы "экономикалық ғажайып" факторларын саралайды.
		1) Тәуелсіз Қазақстанның негізін қалаған Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың еңбегін, еліміздің стратегиялық бағдарламаларының негізгі бағыттарын тұжырымдау.	1) Қазақстандық модернизация үлгісін құрастыру және жүзеге асырудағы Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентінің рөлін бағалайды; 2) "Қазақстан - 2030", "Қазақстан - 2050" стратегияларының мысалында мемлекет дамуын ұзақ мерзімді жоспарлау қажеттілігін зерттейді; 3) Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентінің "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясын ұсыну өзектілігін дәлелдейді; 4) Азаматтық құқықтар үшін күресте тұлғаның

			белсенді азаматтық позициясының маңыздылығын қорытындылайды.
Білім мен ғылымның дамуы	Білім алу бүкіл адамзаттық құндылық ретінде Ғылыми-техникалық прогресс Қазіргі заманғы ғылыми технологиялар	1) Елдердің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы білімнің маңыздылығын анықтау	1) Тарихи даму контекстіндегі әлем халықтарының жазу түрлерін жіктейді; 2) мемлекетердің әлеуметтік-экономикалық дамуын талдау үшін "өнеркәсіп революциясы", "ғылыми-техникалық революция" ұғымдарын қолданады; 3) әртүрлі мемлекеттердегі өнеркәсіп революциясының ерекшеліктерін, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтайды.
		1) Әртүрлі мемлекеттердегі өнеркәсіп революциясының нәтижесін талдау. Білім құндылығы, ғылыми-техникалық прогресс, ғылыми технологиялардың дамуын болжау. 2) Тарихтағы ең маңызды техникалық жаңалықтарды болжау. 3) Ғылыми-техникалық революция және оның салдарын анықтау 4) Ғылымның, техниканың және өндіріс технологиясының ілгерілеуін болжайды	1) Адамзат тарихы контекстінде мектептегі білім берудің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықтарды сипаттайды; 2) мемлекеттердің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы білім берудің рөлі анықтайды; 3) мектептегі білім берудің заманауи үлгілерін салыстырады; 4) ағартушылық пен ғылымды өрістетудегі алғашқы университеттердің рөлін айқындайды. 5) Тарихтағы ең маңызды техникалық жаңалықтарды біледі 6) Елдердің ғылыми-техникалық әлеуетін анықтайды
			1) Қазіргі заманның жаһандық мәселелерінің туындауына ғылыми-техникалық прогресстің әсерін зерттейді;

		1) Қазіргі заманның жаһандық мәселелерін шешу үшін ғылым мен техниканың заманауи түрлері дамуының маңызын тұжырымдау. 2) алғашқы баспаның шығу тарихын, дамуын, баспа материалдарын, баспа мамандарын, кітап көбейтудің әдістерін баяндау, баспа ісінің адамзат тарихында алатын тарихи маңыздылығын түсіндіру. Алғашқы баспаханаларды оның ішінде қазақ тілінде кітап басып шығару ісінің тарихымен байланыстыра отырып ақпараттар беру; баспахана ісінде қолданылатын терминдерді меңгеру.	2) қазіргі кездегі өркениеттің дамуындағы ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын түсіндіреді; 3) ғылыми-техникалық революцияның маңызын, рөлін бағалайды; 4) адамзат өркениетінің дамуы үшін ақпараттық технологиялар саласындағы жетістіктердің ықтимал салдарын болжайды. 5) баспахана тарихын, баспахана өнімдерін, арнайы мамандар мен баспа ісіндегі қолданылатын терминдерді біледі; оның ішінде қазақ тілінде кітап басып шығару ісінің тарихын түсіндіреді; Қазан төңкерісінен кейінгі баспа жұмысының тарихымен және оның ірге тасын қалаған тарихи тұлғалардың есімдері мен қызметіне тарихи баға бере алады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
54 - қосымша

Техника-технологиялық бағыттың "География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту

туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "География" пәнін оқыту мақсаты - білім алушылардың қоғам мен географиялық кеңістіктің барлық деңгейлерінде туындаған геоэкологиялық, геоэкономикалық, әлеуметтік, геосаяси және ғаламдық проблемаларды шешуге бағытталған географиялық білімдерін, біліктері мен дағдыларын қолдану үшін жағдай жасау.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың бойында географиялық кеңістіктік ойлауды, географиялық мәдениет пен тілді дамыту;

2) геоэкологиялық, геосаяси, геоэкономикалық, әлеуметтік үдерістер мен құбылыстарды зерттеу үшін ғаламдық, аймақтық және жергілікті ұстанымдардың түсінуін дамыту;

3) білім алушыларға картографияны, геоэкологияны, геоэкономиканы, геосаясатты, елтану мен адамзаттың ғаламдық проблемаларын зерттеу барысында геокеңістіктік деректерді өңдеудің заманауи әдістерін қолдану үшін жағдай жасау;

4) білім алушының бойында қазіргі дүниенің географиялық көрінісін іс-әрекеттер арқылы зерттеп-тану барысында құндылықтар жүйесін қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны 7 бөлімнен тұрады: "Географиялық зерттеу әдістері", " Картография және геоинформатика", "Табиғатты пайдалану және геоэкология", " Геоэкономика", "Геосаясат", "Елтану", "Адамзаттың ғаламдық проблемалары".

1 бөлім. "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) жалпы географиялық әдістер;

2) өзекті географиялық зерттеу әдістері;

2 бөлім. "Картография және геоинформатика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) картография;

2) заманауи картографиялық әдістер;

3) геоинформатика негіздері;

3 бөлім. "Табиғатты пайдалану және геоэкология" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) табиғатты пайдалану;

2) геоэкологиялық зерттеу әдістері;

3) табиғатты пайдалануды реттеу;

4) геологиялық зерттеулер негіздері;

4. "Геоэкономика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) геоэкономика негіздері, геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі;

2) шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары;

3) дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы;

4) дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері;

5) дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері;
6) экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе;
7) Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті;
8) Геоэкономикалық даму стратегиялары.
5 бөлім. "Геосаясат" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) геосаясат негіздері, геосаясаттың өзектілігі;
2) дүниежүзінің геосаяси кеңістігі;
3) геосаясаттағы географиялық факторлар;
4) мемлекеттік аумақтың морфологиясы;
5) мемлекеттік шекара;
6) заманауи геосаяси үдерістер;
7) Қазақстанның геосаяси жағдайы;
8) Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі;
9) Қазақстанның геосаяси интеграциясы;
6 бөлім. "Елтану" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) дүниежүзі аймақтары, кешенді географиялық аудандастыру;
2) дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері, салыстырмалы елтану;
3) дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны;
4) дүниежүзі елдерін салыстыру;
7 бөлім. "Адамзаттың ғаламдық проблемалары" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) ғаламдық мәселелерді шешу;
2) ғаламдық мәселелерді шешу жолдары.
"География" пәнінің негізгі мазмұны:
1) "Географиялық зерттеу әдістері". Жалпы географиялық әдістер; география бойынша зерттеу тақырыбын таңдау; географиялық мониторинг әдістері; географиядағы салыстыру әдістері. Зерттеудің өзекті географиялық әдістері; географиялық талдаудың алгоритмі мен түрлері; сараптамалық бағалау әдістері; географиядағы модельдеу әдістері.
2) "Картография және геоинформатика". Картография; заманауи картографиялық әдістер; Геоинформатика негіздері; географиялық мәліметтер базасы; географиялық деректерді визуализациялау; Құрылыс және техникалық индустрияда заманауи картографиялық әдістерді қолдану жолдары заманауи картографиялық әдістер; карталардың сандық моделі. Геоинформатика негіздері; геоақпараттық жүйелер технологияларының басқа ғылымдармен және өндіріс салаларымен байланысы; техникалық мамандықтарда геоақпараттық жүйелер технологиясын қолдану.
3) "Табиғатты пайдалану және геоэкология". Табиғат пайдалану; табиғат пайдалану түрлері; табиғат пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға әсерін бағалау. Геоэкологиялық зерттеу әдістері; геоэкологияны зерттеудің мәні мен өзектілігі; геосфералардың

ластануы; геоэкологиялық аудандастыру; геоэкологиядағы антропогендік факторлар; Жаһандық экологиялық проблемалар; геоэкологиялық процестердегі географиялық қабық заңдылықтарының рөлін айқындау; Жаһандық экологиялық проблемаларды шешудегі әлемдік тәжірибе; экологиялық проблемаларды шешудегі инновациялық технологиялар; Қазақстанның экологиялық проблемалары. Табиғат пайдалануды реттеу; техникалық салалардағы табиғат пайдалану процестерін реттеу; Мұнай-газ саласындағы табиғат пайдалануды реттеу тетігі; мемлекеттік және жергілікті табиғат пайдаланудың заңнамалық аспектілері; жергілікті күн тәртібі-XXI ғасыр. Әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тиімділік; табиғатты пайдалануды жергілікті басқару; " экологиялық із " және орнықты даму; Қазақстан Республикасында табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану. Геологиялық зерттеулердің негіздері; табиғатты пайдалану тұжырымдамасы; қоршаған ортаны өнеркәсіптік қорғау; Өнеркәсіптік экология; өнеркәсіптік экологияландыру технологиялары; техникалық саладағы экология және адам денсаулығы; өнеркәсіптік өндірістің антропогендік факторларының қоршаған ортаға әсерін талдау.

4) "Геоэкономика". Геоэкономика негіздері; зерттеу пәні және геоэкономиканың өзектілігі; геоэкономика бағытының мақсаттары мен міндеттері, негізгі ұғымдары; елдер мен өңірлердің экономикалық дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлі. Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары; шаруашылықты ұйымдастырудың аумақтық факторлары; әлемдік экономика салаларының қазіргі заманғы орналасу факторлары. Әлемдік экономиканың құрылымы; әлем елдерінің экономикалық құрылымы. Әлемдік экономиканың аумақтық модельдері; әлемдік экономиканың аумақтық құрылымы мен модельдері; дамыған елдердегі экономиканың аумақтық құрылымы; дамушы елдердегі экономиканың аумақтық құрылымы. Әлем елдерінің Экономикалық даму көрсеткіштері; әлем елдерінің Экономикалық даму көрсеткіштерін салыстыру; әлем елдерінің экономикалық және техникалық даму деңгейі бойынша жіктелуі, дамыған елдер. Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе; әлем елдерінің Экономикалық даму стратегиялары; Қазақстан Республикасының Экономикалық даму стратегиясының нысаналы көрсеткіштері. Қазақстан Республикасы өңірлерінің геоэкономикалық жай-күйі мен әлеуеті; Қазақстандағы техникалық өндіріс экономикасының салалық құрылымы; Қазақстан өңірлерінің экономикасы; экономикалық-географиялық аудандастыру теориясы мен практикасы; инвестициялық тартымдылық-Қазақстан экономикасын дамыту тетігі, Қазақстан өңірлерінің экономикалық дамуын теңестіру; мамандандыру және әртараптандыру-өңірлік экономиканы дамыту әлеуеті; Қазақстан өнеркәсібін мамандандыру және әртараптандыру. Геоэкономикалық даму стратегиялары; қосылған құны жоғары тауарлар өндірісі; Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктері.

5) "Геосаясат". Геосаясат негіздері, геосаясаттың өзектілігі; әлемдік геосаяси кеңістік; геосаясаттың мақсаттары мен міндеттері, зерттеу пәні, негізгі категориялар; негізгі геосаяси объектілер мен субъектілер, геосаяси ықпалдың негізгі құралдары. Әлемнің геосаяси кеңістігі; қазіргі әлемнің геосаяси кеңістігі; Азиядағы геосаяси кеңістік; Еуропадағы геосаяси кеңістік; Америкадағы геосаяси кеңістік. Геосаясаттағы географиялық факторлар; геосаясаттағы физика-географиялық және экономикалық факторлардың маңызы; геосаясаттағы Әлеуметтік және демографиялық факторлардың маңызы; геосаясаттағы саяси, әскери және технологиялық факторлардың маңызы; негізгі геосаяси объектілер мен субъектілер, геосаяси ықпалдың негізгі құралдары. Мемлекеттік аумақтың морфологиясы; мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері; мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері бойынша жіктелуі . Мемлекеттік шекара; мемлекеттік шекараларды анықтау және белгілеу функциялары, түрлері, шаралары, динамикасы; Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекаралары, көрші мемлекеттермен қатынастар, негізгі көрсеткіштер мен динамика. Қазіргі геосаяси процестер; Қазіргі әлемдегі геосаяси процестер. Қазақстанның геосаяси жағдайы; Қазақстанның геосаяси жағдайы. Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі; Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін факторлар. Қазақстанның геосаяси интеграциясы; кешенді географиялық аудандастыру; Қазақстанның халықаралық және өңірлік ұйымдармен физикалық-географиялық аудандастырылуы.

6) "Елтану". Бейбітшілік, бейбітшілік аймақтары; дүниежүзілік тарихи-мәдени аудандастыру. Әлем елдерін салыстыру әдістері, салыстырмалы елтану; әлем елдерін салыстыру кезінде пайдаланылатын көрсеткіштер; жиынтық ішкі өнім көрсеткішін есептеу; әлем елдерін салыстыру кезінде пайдаланылатын демографиялық көрсеткіштер; әлем елдерін салыстыру кезінде пайдаланылатын әлеуметтік көрсеткіштер; әлем елдеріндегі ақпараттық технологияларды дамыту ерекшеліктері; жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелетін әлем елдерінің индекстері мен рейтингтері; жаһандық бәсекеге қабілеттілік индексі. Қазақстанның әлем өңірлерінің картасындағы орны; ғарыштық түсірілімнен Қазақстанның спутниктік картасына дейін; мемлекеттердің географиялық жағдайы: мүмкіндіктер мен қауіптер; Азияның жүрегіндегі ұлы дала елі. Әлем елдерін салыстыру; Қазақстанның бәсекеге қабілеттілік рейтингі; қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығы, субъектілері мен тұтынушылары.

7) "Адамзаттың ғаламдық проблемалары". Ғаламдық мәселелерді шешу; адамзат дамуындағы мәселелер және оларды анықтау критерийлері; бейбітшілікті сақтау мәселелері; энергетика және шикізат мәселелері; дамушы елдердегі ғаламдық мәселелер; дүниежүзілік мұхит мәселелері; геглобалистика. Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары; адамзаттың ғаламдық проблемаларын шешудегі әлемдік тәжірибе; ғаламдық проблемалардың Қазақстан аумағындағы көріністері;

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		теориялық	практикалық
1 бөлім.Географиялық зерттеу әдістері			
1.1 Жалпы географиялық әдістер	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Географиядан зерттеу тақырыбын таңдау.			
Тақырып 1.1.2. Географиялық мониторинг әдістері			
Тақырып 1.1.3. Географиядағы салыстыру әдістері.			
1.2. Өзекті географиялық зерттеу әдістері	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Географиялық сараптаманың алгоритмі және түрлері.			
Тақырып 1.2.2. Эксперттік бағалау әдістері.			
Тақырып 1.2.3. Географиядағы модельдеу әдістері.			

2 бөлім. Картография және геоинформатика			
2.1. Картография	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Заманауи картографиялық әдістер			
Тақырып 2.1.2. Геоинформатика негіздері.			
Тақырып 2.1.3. Географиялық деректер базасы. Географиялық деректерді визуализациялау.			
Тақырып 2.1.4. Құрылыс және техника индустриясында заманауи картографиялық әдістерді қолдану жолдары			
2.2. Заманауи картографиялық әдістер	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Карталардың сандық моделі.			
2.3. Геоинформатика негіздері	+	+	+
Тақырып 2.3.2. Геоақпараттық жүйелер технологияларының басқа ғылымдармен және өндіріс салаларымен байланысы. Техникалық мамандықтарда геоақпараттық жүйелер технологиясын қолдану.			
3 бөлім. Табиғатты пайдалану және геоэкология			
3.1. Табиғатты пайдалану	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Табиғатты пайдалану түрлері			
Тақырып 3.1.2. Табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға әсерін бағалау			
3.2. Геоэкологиялық зерттеу әдістері	+	+	+

Тақырып 3.2.1. Геоэкологияның зерттеу пәні мен өзектілігі			
Тақырып 3.2.2. Геосфералардың ластануы			
Тақырып 3.2.3. Геоэкологиялық аудандастыру			
Тақырып 3.2.4. Геоэкологиядағы антропогендік факторлар			
Тақырып 3.2.5. Ғаламдық экологиялық мәселелер			
Тақырып 3.2.6. Геоэкологиялық үдерістерде географиялық қабық заңдылықтарының рөлін анықтау.			
Тақырып 3.2.7. Ғаламдық экологиялық мәселелерді шешудегі әлемдік тәжірибе			
Тақырып 3.2.8. Экологиялық мәселелерді шешудегі инновациялық технологиялар			
Тақырып 3.2.9. Қазақстанның экологиялық мәселелері, экологиялық мәдениетті қалыптастыру			
3.3. Табиғатты пайдалануды реттеу	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Техникалық салалардағы табиғатты пайдалану процестерін реттеу			
Тақырып 3.3.2. Мұнай-газ саласындағы табиғатты пайдалануды реттеу механизмі			
Тақырып 3.3.3. Мемлекеттік және жергілікті табиғатты пайдаланудың заңнамалық аспектілері			
Тақырып 3.3.4. Жергілікті күн тәртібі –			

XXI ғасыр. Әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тиімділік			
Тақырып 3.3.5. Табиғатты пайдалануды жергілікті басқару.			
Тақырып 3.3.6. " Экологиялық із" және тұрақты даму			
Тақырып 3.3.7. Қазақстан Республикасы қолөнер шаруашылығында табиғи ресурстарды тиімді пайдалану.			
3.4. Геологиялық зерттеулер негіздері	+	+	+
Тақырып 3.4.1. Табиғатты пайдалану тұжырымдамасы			
Тақырып 3.4.2. Қоршаған ортаны қорғау			
Тақырып 3.4.3. Өндірістік экология			
Тақырып 3.4.4. Өндірістік экологияландыру технологиялары			
Тақырып 3.4.5. Техникалық саласындағы экология және адам денсаулығы. Әлемдегі қоршаған орта сапасының кеңістіктік сипаты			
Тақырып 3.4.6. Өнеркәсіптік өндірістің антропогендік факторларының қоршаған ортаға әсерін талдау			
4 бөлім. Геоэкономика			
4.1. Геоэкономика негіздері. Геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Геоэкономика			

бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктері			
Тақырып 4.1.2. Елдер мен аймақтардың экономикалық дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлі			
4.2. Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Шаруашылықты ұйымдастырудың аумақтық факторлары			
Тақырып 4.2.2. Дүниежүзілік шаруашылық салаларын заманауи орналастыру факторлары			
4.3. Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымы			
4.4. Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері	+	+	+
Тақырып 4.4.1. Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы және модельдері			
Тақырып 4.4.2. Дамыған елдердегі шаруашылықтың			
Тақырып 4.4.3. Дамушы елдердегі шаруашылықтың аумақтық құрылымы			
4.5. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері	+	+	+
Тақырып 4.5.1. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму			

көрсеткіштерін салыстыру			
Тақырып 4.5.2. Дүниежүзі елдерін экономикалық және техникалық даму деңгейі бойынша жіктеу. Дамыған елдер.			
4.6. Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе	+	+	+
Тақырып 4.6.1. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегиялары			
Тақырып 4.6.2. Қазақстан Республикасының экономикалық даму стратегиясының мақсатты көрсеткіштері			
4.7. Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті	+	+	+
Тақырып 4.7.1. Қазақстан экономикасының салалық құрылымы			
Тақырып 4.7.2. Қазақстан аймақтарының экономикасы			
Тақырып 4.7.3. Экономикалық-географиялық аудандастырудың теориясы мен практикасы			
Тақырып 4.7.4. Инвестициялық тартымдылық-Қазақстандағы техникалық өндіріс экономикасын дамыту механизмі.			
Тақырып 4.7.5. Мамандану және әртараптандыру – аймақтық экономиканың даму әлеуеті			
Тақырып 4.7.6. Қазақстанның өнеркәсіптерінің мамандануы мен әртараптандыруы.			

4.8. Геоэкономикалық даму стратегиялары	+	+	+
Тақырып 4.8.1. Қосылған құны жоғары тауарлар өндірісі			
Тақырып 4.8.2. Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктері			
5 бөлім. Геосаясат			
5.1. Геосаясат негіздері. Геосаясаттың өзектілігі	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Геосаясаттың мақсаты мен міндеттері. Зерттеу пәні, негізгі категориялары			
Тақырып 5.1.1. Негізгі геосаяси объектілері мен субъектілері. Геосаяси ықпал көрсетудің негізгі құралдары.			
5.2. Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі	+	+	+
Тақырып 5.2.1 Қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігі			
5.3. Геосаясаттағы географиялық факторлар	+	+	+
Тақырып 5.3.1 Геосаясаттағы физикалық-географиялық және экономикалық факторлардың маңызы			
5.4. Мемлекеттік аумақтың морфологиясы	+	+	+
Тақырып 5.4.1 Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері			
Тақырып 5.4.2 Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері бойынша жіктеу			
5.5. Мемлекеттік шекара	+	+	+
Тақырып 5.5.1 Мемлекеттік шекаралардың функциясы, түрлері,			

анықтау және белгілеу шаралары, динамикасы			
Тақырып 5.5.2 Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекаралары. Көрші мемлекеттермен қарым қатынасы, басты көрсеткіштері мен динамикасы			
5.6. Заманауи геосаяси үдерістер	+	+	+
Тақырып 5.6.1 Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістер			
5.7. Қазақстанның геосаяси жағдайы	+	+	+
Тақырып 5.7.1 Қазақстанның геосаяси жағдайы			
5.8. Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі	+	+	+
Тақырып 5.8.1 Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін факторлар			
5.9. Қазақстанның геосаяси интеграциясы	+	+	+
Тақырып 5.9.1 Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстары			
6 бөлім. Елтану			
6.1. Дүниежүзі аймақтары. Кешенді географиялық аудандастыру.	+	+	+
Тақырып 6.1.1 Дүниежүзі физикалық-географиялық аудандастыру			
Тақырып 6.1.2 Дүниежүзі тарихи-мәдени аудандастыру.			
6.2. Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері. Салыстырмалы елтану	+	+	+
Тақырып 6.2.1 Дүниежүзі елдерін салыстыруда			

қолданылатын көрсеткіштер			
Тақырып 6.2.2 Жиынтық ішкі өнім көрсеткішін есептеу			
6.3. Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны	+	+	+
Тақырып 6.3.1 Ғарыштық түсірілімнен Қазақстанның Жер серіктен түсірілген картасына дейін			
Тақырып 6.3.2 Мемлекеттердің географиялық жағдайы: мүмкіндіктер мен қатерлер			
Тақырып 6.3.3 Азия жүрегіндегі Ұлы дала елі			
6.4. Дүниежүзі елдерін салыстыру	+	+	+
Тақырып 6.4.1 Қазақстанның бәсекеге қабілеттілік рейтингі			
Тақырып 6.4.2 Қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығы, субъектілері мен тұтынушылары			
7 бөлім. Адамзаттың ғаламдық проблемалары			
7.1. Ғаламдық мәселелерді шешу	+	+	+
Тақырып 7.1.1 Адамзат дамуындағы мәселелер және оларды анықтау критерийлері			
Тақырып 7.1.2 Бейбітшілікті сақтау мәселелері			
7.2. Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары	+	+	+
Тақырып 7.2.1 Адамзаттың ғаламдық проблемаларын шешудегі әлемдік тәжірибе			
Тақырып 7.2.2 Ғаламдық проблемалардың			

Қазақстан аумағындағы көріністері			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Географиялық зерттеу әдістері	Жалпы географиялық әдістер	1) Жалпы географиялық зерттеу әдістерін меңгеру .	1) Зерттеу тақырыбына сәйкес географиялық мониторинг әдісінің элементтерін сандық салыстырмалы, әдістерді қолданады.
	Өзекті географиялық зерттеу әдістері	1) Зерттеу тақырыбындағы өзекті географиялық әдістерді тиімді және сауатты пайдалану; 2) зерттеудің ерекшеліктерін меңгеру.	1) Зерттеу тақырыбына сәйкес эксперттік модельдеуді бағалау әдістерін қолданады; 2) зерттеу нәтижелерінің электрондық нұсқаларын дайындайды; 3) зерттеу тақырыбына сәйкес әдістерді талдайды.
Картография және геоинформатика	Картография	1) Заманауи картографиялық әдістерге сипаттама бере отырып геоинформатика негіздерімен таныстыру; 2) географиялық деректер базасын пайдалана отырып сандық тағы басқалар карталарды оқу және талдау.	1) Картографиялық әдістерді қолдана отырып электронды карталармен жұмыс істейді; 2) тақырыпқа сай компьютерлік бағдарламаларды, соның ішінде, Microsoft Excel-ді қолдану және географиялық деректер базасын құрады.
	Геоинформатика негіздері	1) Геоинформатика негіздері игере отырып Геоақпараттық жүйелер технологияларының ерекшеліктерін, басқада зерттеулерімен байланыстарын түсіндіру .	1) Компьютерлік бағдарламалардың артықшылықтарын салыстырып географиялық деректерді жинақтап, таңдаулы мамандықтары бойынша геоинформатиканы қолданады.
			1) Табиғатты пайдалану және мамамдық арасындағы қажеттілікті түсінеді;

			2) экологиялық таза	
Табиғатты пайдалану және геоэкология	Табиғатты пайдалану	1) Табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға тигізетін әсерін анықтап, бағалап тиімді пайдаланудың қағидаттарын білу; 2) мамандыққа байланысты табиғатты пайдалану түрлерімен тиімділігін арттыру жөнінде ұсыныстар беру.		

			өндірістік жобаларды дайындайды.
	Геоэкологиялық зерттеу әдістері	1) Геоэкологиялық зерттеу пәнінің өзектілігін түсіну; 2) геоэкологиялық кеңістіктегі антропогендік факторларды білу; 3) экологиялық жағдайдың мамандыққа қатысты мәселелерін шешудегі инновациялық технологияларға сипаттама беру.	1) Геоэкологиялық үдерістерде географиялық қабық заңдылықтарының рөлін анықтайды; 2) ғаламдық экологиялық мәселелерді біледі, оны шешудегі инновациялық технологиялардың рөлін анықтай алады.
	Табиғатты пайдалануды реттеу	1) Мемлекеттік және жергілікті табиғатты пайдаланудың заңнамалық аспектілерімен танысу және әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тиімділікті жіктеу; 2) табиғатты пайдалануды жергілікті басқарудың жолдарын анықтап, мамандық бойынша табиғат ресурстарын тиімді пайдалануды білу.	1) Табиғатты пайдалану түрлерінің нормаларға сәйкестігін анықтайды; 2) табиғатты пайдаланудағы жергілікті басқарманың құрылымын , рөлін түсінеді; 3) табиғатты қорғау саласындағы құқықтар мен міндеттерін мамандық бойынша күнделікті тұрмыста пайдалана алады.
	Геологиялық зерттеулер негіздері	1) Қоршаған ортаның антропогендік өзгерістерін талдап, орта сапасының көрсеткіштерін жіктеу және бағалау; 2) антропогендік факторларының қоршаған ортаға әсерін талдау барысында мамандық бойынша маңызды геоэкологиялық фактор екенін түсіну.	1) Табиғатқа әсер етуші антропогендік өзгерістердің адамзат қоғамының қоршаған ортамен өзара әрекеттесуінің тарихи аспектілерін, табиғатты пайдалану жолдарын біледі; 2) қоршаған орта сапасының нормалары мен түрлерін тіршілік үшін қажеттілігін біледі.
	Геоэкономика негіздері. Геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі	1) Геоэкономика бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктерін сипаттау; 2) Қазақстан аймақтарының экономикалық әлеуметтік	1) Геоэкономиканың мақсаттары мен міндеттерін, негізгі категорияларын түсінеді; 2) Қазақстан аймақтарының экономикалық әлеуметтік және демографиялық

		дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлін айқындау.	жағдайын географиялық кеңістіктегі ролін айқындайды.
	Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары	1) Шаруашылықты ұйымдастырудың негізгі факторларын айқындау және заманауи орналасу факторларын сипаттау.	1) Шаруашылықтың түрлі салаларындағы кәсіпорындарды орналастыру факторлары мен шарттарының жиынтығын талдайды.
	Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы	1) Дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымын білу.	1) Шекаралас елдерінің шаруашылық құрылымын салыстырмалы түрде Қазақстан экономикасымен байланысын біледі.
	Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері	1) Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы мен модельдерімен танысу; 2) шаруашылықты мамандықтар бойынша аумақтық құрылымына сипаттама беру және аумақтық құрылымының ерекшеліктерін сипаттау.	1) Дүниежүзі шаруашылығының аумақтық модельдерімен танысу; 2) мамандық бойынша аумақтық құрылымының сипаттамасын және ерекшіліктерін біледі.
Геоэкономика	Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерімен танысу , даму деңгейі бойынша жіктеу, сипаттама беру.	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстырады, жіктейді және сипаттай алады, Қазақстаның экономикасын әлемдегі орнын біледі.
	Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегияларын. мақсатты көрсеткіштерін талдау.	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегияларына баға береді және мақсатты көрсеткіштерін біледі.
	Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті	1) Қазақстан экономикасының салалық құрылымын сипаттау; 2) мамандану және әртараптандыру – аймақтық экономиканың даму әлеуетінің негізгі жолына баға беру; 3) Қазақстан шаруашылығының мамандануы бойынша	1) Тиімді шаруашылық құрылымын, салаларының арақатынасын, аумақтық құрылымын және экономикалық дамудың тиімді көрсеткіштерін айқындайды; 2) Қазақстан өңірлерінің экономикалық даму әлеуетін айқындайды (өз өңірі мысалында);

		оқу мақсаттарына сай әртараптандыруын сипаттау (тоқыма, киім тігу, тағы басқалар) бойынша талдау.	3) мамандану және әртараптандыру түрлерін біледі. Әртараптандырудың басымдығын түсінеді.
	Геоэкономикалық даму стратегиялары	1) Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктеріне сипаттама беру; 2) Қазақстан өнер кәсіптік кластерлік бастамаларын талдау.	1) Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктердің қызметін біледі; 2) кластер тұжырымдамаларын түсінеді, стратегиялық жобаларын ұсына алады.
	Геосаясат негіздері. Геосаясаттың өзектілігі	1) Геосаясаттың мақсаты мен міндеттерін білу. негізгі; 2) геосаяси объектілері мен субъектілерін талдау. Геосаяси ықпал көрсетудің негізгі құралдарын сипаттау.	1) Қазіргі геосаясаттың негізгі мақсаттары мен мәнін түсінеді; 2) геосаясаттың негізгі объектілері мен субъектілерін айқындай алады.
	Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі	1) Қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігіне баға беру. Қазақстанның геосаяси кеңістік ерекшеліктерін анықтау және сипаттама беру.	1) Дүниежүзінің геосаяси кеңістігінің алуан-түрлілігімен танысып, оны талдайды; 2) Қазақстанның геосаяси факторлар жағдайымен танысады, геосаяси қарым-қатынастарын біледі.
	Геосаясаттағы географиялық факторлар	1) Геосаясаттағы физикалық-географиялық және экономикалық факторлардың маңызын түсіну; 2) геосаясаттағы әлеуметтік және демографиялық факторлардың маңызына түсініктеме беру; 3) геосаясаттағы саяси, әскери және технологиялық факторлардың маңыздылығына баға беру.	1) Физикалық-географиялық, экономикалық, әлеуметтік, демографиялық, саяси, әскери, технологиялық факторлардың геосаясатындағы рөлін бағалайды; 2) қазіргі геосаяси процестерді талдайды.
	Мемлекеттік аумақтың морфологиясы	1) Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін сипаттау және жіктеу.	1) Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін талдайды және ерекшеліктері бойынша жіктей алады.
Геосаясат			

	Мемлекеттік шекара	1) Мемлекеттік шекаралардың функциясын, түрлерін, анықтау және белгілеу; 2) Қазақстанның мемлекеттік шекараларының қалыптасу үдерісін, басты көрсеткіштерін айқындау.	1) Мемлекеттік шекараны анықтау және өткізу жөніндегі функцияларды, түрлерді, іс-шараларды талдайды; 2) мемлекеттік шекараның қалыптасуын оның негізгі көрсеткіштерін, серпінін және нығайту жөніндегі шараларды біледі.
	Заманауи геосаяси үдерістер	1) Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістерге сипаттама беру.	1) Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістердің ерекшеліктерін айқындап , оларды сипаттай алады.
	Қазақстанның геосаяси жағдайы	1) Қазақстанның геосаяси жағдайына түсініктеме беру.	1) Қазақстан Республикасының геосаяси жағдайына кешенді баға береді.
	Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі	1) Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсерететін факторларды анықтап, талдау жасау.	1) Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне ықпал ететін факторларды айқындайды.
	Қазақстанның геосаяси интеграциясы	1) Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстарын оқып-үйреніп, оларды күшейту жолдарымен танысу.	1) Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстарын оқып-үйренеді, оларды күшейту жолдарын біледі ; 2) сыртқы саяси бастамаларды талдай отырып, халықаралық саяси ұйымдармен байланыстарына баға береді.
	Дүниежүзі аймақтары. Кешенді географиялық аудандастыру.	1) Дүниежүзінің түрлі белгілері бойынша физикалық-географиялық аудандарға бөлінуін картадан көрсете білі және талдау; 2) қазақ мәдениетіндегі заманауи бейнелеу өнерінің сипатының тарихи-мәдени аудандастырумен байланысын анықтап, талдау.	1) Әлемнің физикалық-географиялық , тарихи-мәдени, саяси-географиялық және геосаяси аудандарға бөлінуін түсіндіреді; 2) шығармашылық нысанда әлемнің тарихи-географиялық аймақтарын, олардың құрамы мен ерекшеліктерін, географиялық сипаттамасын біледі;

		3) дүниежүзінің тарихи – географиялық аймақтарын, олардың құрамы мен ерекшеліктерін, географиялық сипаттамасын анықтау.	3) қазақ мәдениетіндегі заманауи бейнелеу өнерінің сипатының тарихи-мәдени аудандастырумен байланысын анықтап, талдайды.
Елтану	Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері. Салыстырмалы елтану	1) Дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштермен танысу; 2) дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын демографиялық көрсеткіштерін саралау. Жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін дүниежүзі елдерінің индекстерімен танысу және рейтингін құрастыру; 3) ғаламдық бәсекеге қабілеттілік индексімен танысу.	1) Әлем елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштерді айқындайды; 2) салыстыруда қолданылатын көрсеткіштердің бірін есептеу әдістемесін түсінеді, халықтың жан басына шаққандағы, сатып алу қабілетінің тепе-теңдігі, гендерлік теңдік және тағы басқалар) біледі; 3) әлем елдерінің индекстері мен рейтингтерін сипаттай алады және біледі.
	Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны	1) Қазақстанның географиялық аймақтар картасындағы орнының өзгеруін анықтау, жағдайы мен қатерлерін болжау.	1) Қазақстанның физикалық-географиялық, тарихи-географиялық және геосаяси аймақтарындағы жағдайын айқындай алады; 2) Қазақстан Республикасының геосаяси, тарихи және қазіргі жағдайының өзгеруін түсіндіре алады.
	Дүниежүзі елдерін салыстыру	1) Қазақстанның бәсекеге қабілеттілік рейтингін түсіну және баға беру; 2) қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығын, субъектілері мен тұтынушыларын анықтау.	1) Көрсеткіштер жиынтығы бойынша анықталатын индекстер мен рейтингтердегі Қазақстанның орнының динамикасын біледі (таңдау бойынша бір рейтинг мысалында) ; 2) көрсеткіштер жиынтығы бойынша есептелетін индекстер мен рейтингтерде Қазақстанның орнына әсер ететін географиялық, әлеуметтік,

			экономикалық және саяси факторларды айқындай алады.
Адамзаттың ғаламдық проблемалары	Ғаламдық мәселелерді шешу	1) Адамзат дамуындағы мәселелер және олардың критерийлерін анықтау; 2) ғаламдық мәселелерінің пайда болу, себептерін және салдарын анықтау және топтастыру.	1) Адамзаттың дамуындағы ғаламдық проблемаларды жіктейді, біледі және айқындайды; 2) ғаламдық мәселелерді шешудегі геоглобалистика ұғымының рөлін және оның географиямен байланысын анықтайды.
	Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары	1) Адамзаттың ғаламдық мәселелерін шешудегі әлемдік тәжірибесін саралау, анықтау; 2)ғаламдық мәселелердің Қазақстан аумағындағы көріністерін анықтау; 3) Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас маман рөлін айқындау.	1) Адамзаттың ғаламдық мәселелерін шешуде әлемдік тәжірибені түсінеді; 2) ғаламдық, оның ішінде Қазақстан аумағында көрініс табатын мәселелерді шешу бойынша өз жобаларын ұсынады; 3) Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас маман рөлін айқындайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
55- қосымша

Техника-технологиялық бағыттың "Графика мен жобалау" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "Графика мен жобалау" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Графика және жобалау" пәнін оқытудың мақсаты білім алушыларды проекциялау әдістерімен, графикалық модельдеу заңдылықтарымен және кескіндер теориясының негіздерімен таныстыру, жобалық және шығармашылық іс-әрекеттің дамуына әсері, графикалық мәдениетін қалыптастыруына әсер ету және заманауи және дәстүрлі графикалық құралдарды қолдану дағдылары және оларды практикалық қызметте қолдану үшін жағдай жасау.

3. Оқу пәнін жүзеге асыру үшін келесі міндеттерді құрайды:

1) білім алушылардың бойында графикалық кескіннің бастапқы функциясы таным құралы, визуалды ақпарат беру құралы деген түсініктің қалыптасуына ықпал ету;

2) проекциялау әдістері заңдылықтары туралы білімдерінің, ақпартты көрсету, құру және берудің дәстүрлі және қазіргі құрал – жабдықтары туралы түсініктердің білімін қалыптастыруға ықпал ету;

3) білім алушылардың әр түрлі графикалық іс – әрекетпен байланысты интеллектуалды қабілеттері мен зерттеу дағдыларын дамыту және кеңейтуге, бейнелі, кеңістік, логикалық, абстрактілі және шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуға ықпал ету;

4) білім алушылардың жобалау, графикалық моделдеу мен макеттеу әдістерін меңгерулеріне ықпал ету, сонымен қатар барлық оқу қызметтерінде АКТ қолдану дағдыларын қалыптастыру (жобалау, зерттеу, көрсетілім), графикалық формада ақпаратты оқу және визуализациялау дағдыларын қалыптастыру және дамыту;

5) шығармашылық жобалау үрдісінде эстетикалық талғамдарын дамыту.

4. Техника-технологиялық бағытына арналған "Графика және жобалау" пәнінің үлгілік оқу бағдарламасында 8 бөлім қарастырылған:

1) "Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары";

2) "Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау";

3) "Кескіндерді түрлендіру";

4) "Пішін қалыптастыру және құрылымдау";

5) "Пішінді түрлендіру";

6) "Техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері";

7) "Жобалау. Жоба графикасы";

8) "Шығармашылық тапсырмалар".

"Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары" I -бөлімі келесідей бөлімшелері қамтиды:

1) Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі;

2) Ақпаратты визуализациялау құралдары;

3) Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер;

4) Сызбадағы геометриялық құрылым.

"Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау" 2 -бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Проециялау әдістері;
2) Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құрастыру әдістері;
3) Нәрселердің сызбаларын орындау және оқу;
4) Қима мен тіліктер.
"Кескіндерді түрлендіру" 3-бөлімі келесі бөлімшені қамтиды:
1) Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру.
"Пішін қалыптастыру және құрылымдау" 4- бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру заңдылықтары;
2) Беттердің жазбасы;
3) Пішін құрылымдау.
"Пішінді түрлендіру" 5-бөлімі келесі бөлімшені қамтиды:
1) Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру.
"Техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері" 6-бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:
1) Стандарттау;
2) Тетіктерді біріктіру, құрастыру сызбасы;
3) Сәулет-құрылыс графикасының элементтері;
4) Инфографика /сұлбалар, графикалар және диаграммалар.
"Жобалау және жобалау графикасы" 7- бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:
1) Жобалау әдістері, жобалаудың негізгі кезеңдері;
2) Жобалық ұсыныстарды визуалдау.
"Шығармашылық тапсырмалар" 8-бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:
1) Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар;
2) Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар.
"Графика және жобалау" пәнінің негізгі мазмұны
1) "Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары". Кескіндердің ақпараттық визуализациялаудың рөлі мен кескін тарихы, адам қызметінің әртүрлі салаларындағы (ғылымда, техникада және өнерде) кескіндердің рөлі туралы түсінік беру. Графикалық кескіндерді орындау әдістері; ақпаратты визуализациялау құралдары; негізгі сызу құралдары; олармен жұмыс істеу тәсілдері және жұмыс орнын ұйымдастыру; сонымен қатар сызбаны орындаудағы негізгі ережелер; сызық түрлері; сызбаны жобалау ережелері; стандарт, формат, масштаб, негізгі жазба; практикалық жұмыс: сызба сызықтарының түрлері, сызба қаріптері, сызбағы өлшемдерді түсіру; сызбалардағы геометриялық конструкциялар; кесіндіні, шеңберді және бұрышты тең бөліктерге бөлу; түйіндесуді орындау жайында түсінік беру. Компьютерлік графиканың негізгі түрлері; растрлық, векторлық графика, үшөлшемді және фракталды графикаға арналған бағдарламалар; 2D кескіндерді жасауға арналған бағдарламалық қамтамасыз ету; 2D кескіндерді жасау; растрлық және векторлық графиканың түсті модельдері; растрлық және векторлық графиканың графикалық операциялары;

графикалық редактордың мүмкіндіктерін пайдалана отырып, сызбаны жобалау; примитивтерді (кітапханаларды) пайдаланып 2D объектілерін құру; примитивтерді қолданып геометриялық құрылымдар жасау; 2D нысандарын қажетті пішімде сақтау, 2D нысанында кескіндерді басып шығару.

2) "Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау". Проекция, проециялаудың негізгі әдістері; екі және үш проекциялық жазықтықтағы тікбұрышты проекция; графикалық кескіндерді құрастырудың негізгі тәсілдері; аксонометриялық проекциялар ; техникалық сызба және эскиз; заттардың (геометриялық денелердің) сызбаларын оқу және сызу; сызбаға өлшемдерді түсіру; сызбалардағы шарттылықтар мен ықшамдаулар ; сызбаны оқу және сызу. Қималар мен тіліктер; қималар мен тіліктердің түрлері; сызбалардағы қималар мен тіліктерді қолдану ережелері. Компьютерлік графиканың көмегімен көлемді модельдеудің негізгі әдістері; 3D моделін құрудың негізгі кезеңдері; 3D модельдерді құруға арналған растрлық және векторлық бағдарламалардың мүмкіндіктері (аксонометриялық проекция, техникалық сурет); көлемді модельдеу операциялары негізінде 3D моделін құру; 3D модельдің визуализация түрлерін анықтау ; 3D модельдерді құру әдістерін таңдау; 3D модельдің текстурасы мен фактурасы; 2D объектінің қималары мен тіліктерін орындау үшін бағдарламалық құралды таңдау; қималар мен тіліктерді сызу үшін көлемді модельдеу әдістерін қарастыру.

3) "Кескіндерді түрлендіру". Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру (графикалық жұмыс); Кескіндерді қайта құру (графикалық жұмыс). Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру (графикалық редакторда жұмыс).

4) "Пішін қалыптастыру және құрылымдау". Геометриялық денелердің пішінін құрылымдау заңдылықтары; геометриялық денелердің (заттардың) жазбасы; заттардың (геометриялық денелердің) пішіндерін құрылымдау; нысанның пішінін өзгерту; объектінің кеңістіктегі орны мен бөліктерін түрлендіру. Компьютерлік графиканың көмегімен геометриялық денелердің (заттардың) жазбасын орындау; пішін құрылымдау ; "құрылымдау" - ұғымын талдау; берілген параметрлер бойынша нысанның пішінін құрылымдау.

5) "Пішінді түрлендіру". Заттың кеңістіктегі орнын өзгерту арқылы пішінін түрлендіру, объект бөліктерінің кеңістіктегі қатынасын өзгертумен пішінді түрлендіруді жүзеге асырады; Бөлшектерді ығыстыру және өшіру әдістері арқылы 3D моделін түрлендіру; бөлшектерді жылжыту арқылы 3D моделін түрлендіру.

6) "Техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері". Стандарттау; стандарттау жайында жалпы мағлұматтар, өзара алмастыру, бөлшектер мен құрастыру бірліктерінің жалпы түсініктері; құрастыру сызбасы; бөлшектерді қосу; ажыратылатын және ажыратылмайтын қосылыстар; құрастыру сызбасын орындау және рәсімдеу ережелері; архитектуралық құрылыс графика - элементтері; құрылыс сызбалары туралы жалпы мәліметтер (жоспар, бас жоспар, қасбет, тілік); қарапайым құрылыс сызбаларын орындау және оқу. Құрастыру сызбасының 3D моделі;

графикалық бағдарламалар кітапханасымен жұмыс істеу; графикалық редактордағы құрылыс сызбалары; инфографика (схемалар, графиктер, диаграммалар). Әр түрлі қызмет салаларындағы инфографика.

7) "Жобалау. Жоба графикасы". Жобалау әдістері; жобалаудың негізгі кезеңдері; жобаланған объектілерге қойылатын талаптар (функционалдық, эстетикалық); жобалық ұсыныстарды визуализациялау; графикалық құжаттар; техникалық құжаттаманың құрамы және олардың ерекшеліктері; шығармашылық идеяларды визуализациялау; жобалық ұсыныстарға арналған графикалық визуализация құралдары (эскиз, сызба, макет).

8) "Шығармашылық тапсырмалар". Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар; шығармашылық тапсырмалардың ерекшеліктері; идеядан жобаға дейінгі тапсырмалар; жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар; техника/дизайн/ сәулет салалары бойынша жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмаларды түрлі графика құралдарымен (қолмен орындалатың/ компьютерлік графика/ макеттеу) орындау; берілген тақырып бойынша шығармашылық жоба; жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар; Киригами техникасы арқылы ұлттық ою-өрнек жасау; Киригами техникасы арқылы қаріп композицияны құрастыру; Киригами техникасы арқылы сәулет нысанын орындау; Өндіріс материалдарға арналған көрме қабырға стенді мен сөрелерді модельдеу(шыны, қағаз, пластик, және ағаш); Табиғи материалдарды пайдалана отырып, кітаптарға, смартфонға және ноутбуктерге арналған тіреуішті модельдеу; Ерекше балаларды қалалық ортаға бейімдеу және тасымалдау үшін " Мәліметтер базасы мен ақпараттық желілерді құру" жобасын әзірлеу; Қайта өңделген экологиялық материалдарды қолдана отырып саябақ пен алаңға арналған орындықтардың дизайнын әзірлеу; Шағын сәулеттік композицияны жобалау; Баламалы энергия көздерін пайдалана отырып, аялдама дизайнын әзірлеу; Колледжге кіру алаңы мен демалыс аймағының дизайнын әзірлеу; Автоматтандыру және процестерді басқару арқылы халыққа қызмет көрсету орталығының жобасын әзірлеу; Супермаркет ғимаратында балаларға арналған ойын және демалыс аймағының жобасын әзірлеу; Баламалы энергия көздерін қолдана отырып, киіз үй жобасын әзірлеу; "Менің арманымдағы үй" жобасын әзірлеу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		теориялық	практикалық
1 бөлім. Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары			
1.1. Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Кескіннің мәні мен тарихы			
Тақырып 1.1.2. Графикалық кескінді орындау әдістері			
Тақырып 1.1.3. Компьютерлік графиканың негізгі түрлері			
1.2. Ақпаратты визуализациялау құралдары	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Сызу аспаптары мен құрал жабдықтары			
Ттақырып 1.2.2. Жұмыс орнын ұйымдастыру және сызу құралдарымен жұмыс істеудің тиімді әдістері			
Тақырып 1.2.3. 2D кескінін құру үшін БҚ (бағдарламамен қамтамасыз ету)			

Тақырып 1.2.4. 2D кескіндерді құруға арналған графикалық редакторлар			
Тақырып 1.2.5. 2D нысандарын құруға арналған графикалық редактордың құралдары			
Тақырып 1.2.6. 2D нысандарын құруға арналған графикалық редакторы, жылдам пернелер			
Тақырып 1.2.7. Векторлық графикадағы түстік моделдерді талдау			
Тақырып 1.2.8. Растрлық графикадағы түстік моделдерді талдау			
Тақырып 1.2.9. 2D нысандарды құруға арналған графикалық операцияларды қолдану			
Тақырып 1.2.10. 2D нысандарын құру үшін " құру", "көшіру", " көшірме", "жою", "сақтау " графикалық операцияларын қолдану			
1.3. Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер	+	+	+
Тақырып 1.3.1. Стандарттар туралы түсінік. КҚБЖ			
Тақырып 1.3.2. Пішімдер және негізгі жазулар			
Тақырып 1.3.3. Сызба сызықтары			
Тақырып 1.3.4. Сызба сызықтарының негізгі тағайындалуы			
Тақырып 1.3.5. Сызба қаріптері			
Тақырып 1.3.6. Сызба қаріптері, Б (түріндегі) типіндегі қаріп			
Тақырып 1.3.7. Сызбаға өлшемдерді түсіру			

Тақырып 1.3.8. Сызбаны рәсімдеу ережелері (пішім, масштаб)			
Тақырып 1.3.9. Негізгі жазбаны рәсімдеу ережелері			
1.4. Сызбадағы геометриялық құрылым	+	+	+
Тақырып 1.4.1. Параллель және өзара перпендикуляр түзулерді салу. Кесіндіні және бұрыштарды тең бөліктерге бөлу			
Тақырып 1.4.2. Циркуль арқылы шеңберді тең бөліктерге бөлу			
Тақырып 1.4.3. Бұрыштықтардың көмегімен шеңберді тең бөліктерге бөлу			
Тақырып 1.4.4. Түйіндесу . Түйіндесудің түрлері			
Тақырып 1.4.5. Бөлшектердің түйіндесуі			
Тақырып 1.4.6. 2D объектінің примитивтерін пайдаланып технологиялық карта құрылымы мен құжаттар тізімін құру			
Тақырып 1.4.7. 2D нысандарының примитивтерін пайдалана отырып, техникалық құжат мәтінін жасау			
Тақырып 1.4.8. 2D нысандарды әзірлеу кезінде қолданылатын құжат-үлгілер, клип-арттар, кітапханалар			
Тақырып 1.4.9. Сұлба мен кесте құруға арналған құжат-үлгіні қолданып, 2D нысандарды әзірлеу			
Тақырып 1.4.10. Примитивтерді қолдана			

отырып, геометриялық құрылымдар орындау			
Тақырып 1.4.11. Бөлшектің геометриялық пішінін талдау			
2 бөлім. Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау			
2.1. Проециялау әдістері	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Проециялаудың негізгі әдістері			
Тақырып 2.1.2. Екі және үш жазықтыққа тік бұрыштап проекциялау			
Тақырып 2.1.3. Тік бұрышты проекциялар жүйесіндегі денелердің сызбасы			
Тақырып 2.1.4. Техникалық сызбаларда нәрселердің кескіндерін орындау ережелері			
Тақырып 2.1.5. Сызбадағы негізгі, қосымша және жергілікті көріністер			
2.2. Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құрастыру әдістері	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Аксонометриялық проекциялар			
Тақырып 2.2.2. Көпбұрыштардың аксонометриялық проекциялары			
Тақырып 2.2.3. Айналу денелерінің аксонометриялық проекциялары			
Тақырып 2.2.4. Техникалық сурет			
Тақырып 2.2.5. Нобай туралы түсінік			
Тақырып 2.2.6. 3D моделін құрудың негізгі кезеңдері			

Тақырып 2.2.7. Қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін салу			
Тақырып 2.2.8. 3D моделін құрудағы растрлық және векторлық бағдарлама мүмкіндіктері			
Тақырып 2.2.9. Көлемді моделдеу операциясының негізіне сүйеніп 3D моделін құру			
Тақырып 2.2.10. Көлемді модельдеу операцияларына негізделген 3D моделін түрлендіру және қайта құру			
2.3. Нәрселердің сызбаларын орындау және оқу	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Сызбаларға өлшемдерді түсіру			
Тақырып 2.3.2. Сызбаны орындау кезіндегі шарттылықтар мен ықшамдаулар			
Тақырып 2.3.3. 3D моделдердің визуалдау түрлерін анықтау			
Тақырып 2.3.4. 3D моделдерін орындау тәсілдерін таңдау			
Тақырып 2.3.5. 3D моделдерін текстурасы мен фактурасы			
2.4. Қима мен тіліктер	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Тіліктер туралы жалпы мағлұмат			
Тақырып 2.4.2. Қарапайым тіліктер			
Тақырып 2.4.3. Көрініс пен тілікті біріктіру			
Тақырып 2.4.4. Симметриялық бөлшектердегі тілік			
Тақырып 2.4.5. Күрделі тіліктер			

Тақырып 2.4.6. Қималар. Қималардың түрлері			
Тақырып 2.4.7. Тіліктер мен қималардың айырмашылығы			
Тақырып 2.4.8. Тілік және қиманы орындау кезіндегі шарттылықтар мен ықшамдаулар			
Тақырып 2.4.9. 2D нысанның тілігін орындау үшін БЖ (бағдарламалық жасақтаманы) таңдау			
Тақырып 2.4.10. 2D нысанның қимасын орындау үшін БЖ(бағдарламалық жасақтаманы) таңдау			
Тақырып 2.4.11. Тілікті орындауға арналған көлемді моделдеу тәсілдері			
Тақырып 2.4.12. Қиманы орындауға арналған көлемді моделдеу тәсілдері			
3 бөлім. Кескіндерді түрлендіру			
3.1. Кескіндерді қайта құру	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Кескіндерді қайта құру			
Тақырып 3.1.2. Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру			
4 бөлім. Пішін қалыптастыру және құрылымдау			
4.1. Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру заңдылықтары	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Нәрсе және оның пішімі туралы ұғым			
Тақырып 4.1.2. Геометриялық			

денелердің пішіндерін қалыптастыру заңдылықтары			
4.2. Беттердің жазбасы			
Тақырып 4.2.1. Жазбалар туралы мәліметтер			
Тақырып 4.2.2. Геометриялық дене беттерінің жазбасы			
Тақырып 4.2.3. Көпжақты беттердің жазбасы			
Тақырып 4.2.4. Айналмалы дене беттерінің жазбасы			
Тақырып 4.2.5. Техника-технологиялық жабдықтардың, құрылғылар және машина бөлшектерінің жазбасын әзірлеу			
4.3. Пішін құрылымдауы	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Пішін құрылымдауы			
5 -өлім. Нәрсенің пішінін түрлендіруі			
5.1 Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіруі	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Нәрсенің пішінін түрлендіруі			
Тақырып 5.1.2. Кескіндер арқылы заттардың формаларын түрлендіруі			
6 бөлім. Техникалық, сәулет – құрылыс және ақпараттық графика элементтері			
6.1. Стандарттау	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Стандарттау			
Тақырып 6.1.2. Бұйым, бөлшек және оның элементтері			
6.2. Тетіктерді біріктіру Құрастыру сызбасы	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Біріктірулер туралы жалпы мәлімет. Ажырайтын біріктірулер			

Тақырып 6.2.2. Бұранда туралы жалпы мәлімет			
Тақырып 6.2.3. Бұранданы кескіндеу және сызбада белгілеуі			
Тақырып 6.2.4. Бұрандалы біріктірулер			
Тақырып 6.2.5. Ажырамайтын біріктірулер			
Тақырып 6.2.6. Құрастыру сызбалары туралы жалпы түсінік			
Тақырып 6.2.7. Бөлшектеу туралы түсінік			
Тақырып 6.2.8. Құрастырылатын бұйым тетіктерінің нобайын орындау			
Тақырып 6.2.9. Құрастыру бірлігінің 3D-моделі			
Тақырып 6.2.10. "Негіз" 3D моделінің қасиеттерін орындау			
6.3. Сәулет-құрылыс графикасының элементтері	+	+	+
Тақырып 6.3.1. Құрылыс сызбалары туралы жалпы мағлұмат			
Тақырып 6.3.2. Ғимараттың жоспары, қасбеті мен тілігі			
Тақырып 6.3.3. Құрылыс сызбаларындағы шартты белгілер			
Тақырып 6.3.4. Құрылыс сызбаларын оқу және орындау			
Тақырып 6.3.5. Құрылыс сызбаларының элементтері			
6.4. Инфографика / сұлбалар, графикалар және диаграммалар	+	+	+

Тақырып 6.4.1. Инфографика туралы жалпы мәлімет			
Тақырып 6.4.2. Әр түрлі саладағы инфографика			
7 бөлім. Жобалау және жобалау графикасы			
7.1. Жобалау әдістері. Жобалаудың негізгі кезеңдері	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Жобалау әдістері			
Тақырып 7.1.2. Жобалау үрдісінің кезеңдері			
Тақырып 7.1.3. Жобалау нысандарға қойылатын талаптар			
Тақырып 7.1.4. Жобаланатын объекттерге қойылатын талаптар			
7.2. Жобалық ұсыныстарды визуалдау	+	+	+
Тақырып 7.2.1. Графикалық құжаттар			
Тақырып 7.2.2. Спецификация, есеп жүргізу және түсіндірме жазба			
Тақырып 7.2.3. Шығармашылық идеяларды визуалдау			
Тақырып 7.2.4. Электрондық техникалық құжаттардың түрлері			
8 бөлім. Шығармашылық тапсырмалар			
8.1. Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Шығармашылық тапсырмалардың ерекшеліктері			
8.2. Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар	+	+	+

Тақырып 8.2.1. Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар			
Тақырып 8.2.2. Киригами техникасы арқылы ұлттық ою-өрнек жасау			
Тақырып 8.2.3. Киригами техникасы арқылы қаріптік композицияны құрастыру			
Тақырып 8.2.4. Киригами техникасы арқылы сәулет нысанын орындау			
Тақырып 8.2.5. Өндіріс материалдарға арналған көрме қабырға стенді мен сөрелерді моделдеу (шыны, қағаз, пластик, және ағаш)			
Тақырып 8.2.6. Табиғи материалдарды пайдалана отырып, кітаптарға, смартфонға және ноутбуктерге арналған тіреуішті моделдеу			
Тақырып 8.2.7. Ерекше балаларды қалалық ортаға бейімдеу және тасымалдау үшін " Мәліметтер базасы мен ақпараттық желілерді құру" жобасын әзірлеу			
Тақырып 8.2.8. Қайта өңделген экологиялық материалдарды қолдана отырып саябақ пен алаңға арналған орындықтардың дизайнын әзірлеу			
Тақырып 8.2.9. Шағын сәулеттік композицияны жобалау			
Тақырып 8.2.10. Баламалы энергия көздерін пайдалана отырып, аялдама дизайнын әзірлеу			
Тақырып 8.2.11. Колледжге кіру алаңы			

мен демалыс аймағын дизайнын әзірлеу			
Тақырып 8.2.12. Автоматтандыру және процестерді басқару арқылы халыққа қызмет көрсету орталығының жобасын әзірлеу			
Тақырып 8.2.13. Супермаркет ғимаратында балаларға арналған ойын және демалыс аймағының жобасын әзірлеу			
Тақырып 8.2.14. Баламалы энергия көздерін қолдана отырып , киіз үй жобасын әзірлеу			
Тақырып 8.2.15. "Менің арманымдағы үй" жобасын әзірлеу			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің рөлі	1) Бейнелеудегі, адам өміріндегі және қызметінің әртүрлі салаларындағы ақпаратты берудегі бейнелеудің рөлін түсіндіру; 2) графикалық бейнені орындаудың әртүрлі тәсілдері мен құралдарын практикада қолдану; 3) компьютерлік графиканың түрлерін ажырату және оларды іс жүзінде қолдану.	1) "Графика", "карталар", "схема", "диаграмма", " сызбалар", "сызбалар" ұғымдарын айқындайды; 2) "компьютерлік графика" ұғымын айқындайды, компьютерлік графиканың 4 түрін бөліп ажыратады; 3) растрлық және векторлық графиканың ерекшелігін сондай-ақ кемшілігі мен ұқсастықтарын айқындайды; 4) растрлық графикада, векторлық графикада, үш өлшемді графикада және фракталдық графикада мысалдар орындайды.
			1) мақсаты бойынша және талаптарға сәйкес сызу құралдары мен жабдықтарын дұрыс пайдалана алады;

Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары	Ақпаратты визуализациялау құралдары	1) Графикалық жұмыстарды орындау кезінде сызу құралдарымен және құрылғылармен жұмыс істеудің практикалық дағдыларын көрсету; 2) 2D кескін жасауға арналған бағдарламалық жасақтаманы анықтау, векторлық және растрлық графиканың мүмкіндіктерін анықтау.	2) 2D объектілерін құру үшін графикалық редактордың құралдарымен және мүмкіндіктерімен жұмысты пайдаланады және орындалған практикалық жұмыстарды принтерге басып шығарады; 3) векторлық және растрлық графикадағы түс моделдерін талдайды және ажыратады; 4) 2D нысандарын құру үшін графикалық операцияларды қолданады.
	Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер	1) Сызбаны стандарт бойынша ресімдеу және орындау ережелерін сақтау.	1) МЕСТ стандарттарын түрлері бойынша жіктейді; 2) "форматтар" және " масштабтар" ұғымдарын есте сақтайды және ажыратады; 3) тапсырма бойынша сызба сызықтарын сызады, оларды мақсаты бойынша анықтайды, практикалық жұмыстар кезінде дұрыс атайды және орындайды; 4) Б типті қаріпті сызу тәртібі мен ережесін, 750 көлбеулеп қаріптін Б түрін сыза біледі.
		1) Сызбаларда геометриялық	1) Циркульдің көмегімен кесіндіні екі немесе одан да көп тең бөліктерге бөледі; 2) бұрыштарды циркульдің көмегімен екі немесе одан да көп тең бөліктерге бөледі; 3) циркуль мен тікбұрышты бұрыштықтарды қолданып шеңберді екі немесе одан да көп тең бөліктерге бөледі; 4) түйіндесуді сызады, түйіндесудің қоршаған кеңістікте, жиһазда,

	Сызбадағы геометриялық құрылым	құрылыстарды әртүрлі құралдармен орындау; 2) әртүрлі сопақшаларды және қисық сызықтарды салу тәсілдерін көрсету; 3) геометриялық құрылымдар жасап примитивтерді қолдану.	құрылыста, машина жасауда, киімде, тұрмыстық техникада, өнеркәсіпте қолдану мысалдарын анықтайды; 3) примитивтерді қолданып, 2D нысандарды құрады; 4) примитивтерді қолданып геометриялық сызбаны сызады; 5) түйіндеме құруға арналған құжат-үлгіні қолданып, 2D нысандарды әзірлейді; 6) 2D объектінің примитивтерін пайдаланып техника-ехнологиялық құжаттаманың құрылымы мен құжаттар тізімін құрады.
	Проециялау әдістері	1) Проекциялау әдістері мен тәсілдерін білу және түсіну; техникалық сызбаларда нәрселердің кескіндерін орындау ережелерін сызбаны сызу барысында қолдану, анықтау.	1) Проециялаудың негізгі әдістерін (орталық проекциялау, аксонометриялық проекциялау, тікбұрышты проекциялау, сандық өлшемдік проекция) түсіндіреді; 2) екі және үш проекция жазықтығында тікбұрышты проекцияны орындайды; 3) нүктенің, кесіндінің, үшбұрыштың тікбұрышты проекциясын сызады; 4) техникалық сызбаларда нәрселердің кескіндерін орындау ережелерін графикалық жұмысты орындау барысында қолданады.
			1) "Аксонометрия", " аксонометриялық проекциялар", " изометрия", "диметрия", "триметрия" ұғымдарын түсіндіреді және анықтайды;

Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау	Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құру	1) Жазық геометриялық денелер мен көлемді пішіндердің (аксонометрия) бейнеленуін білу және түсіну; 2) заттың берілген көріністеріне қарап аксонометриялық проекцияларын анықтау; 3) аксонометриялық проекцияны сыза білу; 4) техникалық сурет пен заттың нобайын сызудың ерекшеліктерін білу және анықтау; 5) графикалық есептерді шешу; 6) қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін сыза білу.	2) кубтың, шеңбердің изометриясын және диметриясын сызады; 3) заттың берілген көріністеріне сүйене отырып аксонометриялық проекциясын сызады; 4) техникалық сурет пен нобайдың ерекшеліктерін анықтайды; 5) нақты заттың нобайын сызады; 6) қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін сызады; 7) 3D моделін құру үшін растрлық және векторлық графиканың мүмкіндіктерін анықтайды және тәжірибелік тапсырмаларды орындайды; 8) қатты моделдеу операциялары негізінде 3D моделін құру бойынша практикалық жұмыстарды орындайды.
	Нәрселердің сызбаларын орындау және оқу	1) Нәрселердің геометриялық пішінінің қасиеттерін ескере отырып, өлшем қою туралы білімдерін және өлшемдерді түсіру шеберлігін көрсете білу; 2) сызбада шартты белгілер және ықшамдауларды пайдаланып, проекциялау тәсілдері негізінде сызбаларды орындау; 3) бұйымдардың геометриялық формаларын талдай отырып, сызбаларды оқу, сызу; 4) 3D моделдердің визуалдау түрлері мен тәсілдерін таңдау, анықтау;	1) Заттардың геометриялық пішінін талдайды және сызбаларға өлшемдерді түсіреді; 2) сызбадағы шартты белгілер және ықшамдауларды қолданып сызбаларды орындайды; 3) МЕСТ бойынша сызбаларға өлшемдерді түсіреді; 4) сызбаларды оқи алады және сыза алады; 5) 3D моделдерді құру әдістерін таңдайды және талдайды; 6) 3D моделінің текстурасы мен фактурасын анықтайды.

		5) 3D моделдерін текстурасы мен фактурасын оқып үйрену.	
	Қима мен тіліктер	1) Сызбалардағы қималар мен тіліктерді қолданудың мақсатын білу; 2) сызбада қималар мен тіліктерді орындау ережелерін біледі және қолдану; қималар мен тіліктерді орындаудың шарттылықтары мен ықшамдауларды қолдану; 3) 2D нысанның қимасы мен тілігін орындау үшін БЖ(бағдарламалық жасақтаманы) таңдау; 4) 2D объектіде тіліктер мен қималардың құрылуы үшін көлемді денелерді модельдеудің негізгі үрдістерін анықтау.	1) Тіліктердің барлық түрін анықтайды, сонымен қатар оның арналуын және сызбада сызылу жолдарын біледі; 2) тіліктің графикалық рәсімделуін біледі; 3) қарапайым және күрделі тіліктерді ажыратады; 4) сызбада жергілікті және қиғаш тіліктерді анықтап сызады; 5) жүргізілген және қабаттасқан қималарды анықтайды; 6) сызбалар бойынша ресімдеу және белгілеу ережелерін біледі; 7) қималар мен тіліктерді орындау кезінде шарттылықтар мен ықшамдауларды қолданады; 8) тәжірибелік жұмыста шарттылықтар мен ықшамдауларды қолданып көрсетеді; 9) 2D объектіні (қималар мен тіліктер) жасау үшін (растырлық немесе векторлық) бағдарламалық қамтамасыз етуді таңдайды; 10) қималар мен тіліктерді орындау үшін көлемді моделдеу әдістерін анықтайды және тәжірибелік жұмыста қолданады.
		1) Проекциялау әдістерін өзгерту арқылы	1) "Қайта құру" түсінігіне анықтама береді және талдайды; 2) кескіннің бөліктері арқылы объектінің кескінін қайта құрай алады; 3) сөздік сипаттамаға сүйеніп объектінің

Кескіндерді түрлендіру	Кескіндерді қайта құру	заттардың сызбаларын орындау; 2) кескіндердің түрі мен құрамын немесе масштабын өзгерте отырып, заттардың сызбаларын орындау; 3) кескіндерді қайта құру әдістерін меңгереді және білу.	сызбасын немесе графикалық кескінін сызады; 4) кескіннің түрі мен құрамын түрлендіруді орындайды (графикалық жұмыс); 5) кескінді қайта құрып сызады(графикалық жұмыс); 6) графикалық редакторда кескіннің түрі мен құрамын түрлендіріп сызады.
Пішін қалыптастыру және құрылымдау	Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру заңдылықтары	1) Геометриялық денелерді және басқа да заттарды кескіндеудің негізгі заңдылықтары мен принциптерін меңгеру; 2)әр түрлі беттердің пішінін қалыптастыру туралы білімі мен түсінігін көрсете білу.	1) Геометриялық денелерді кескіндеу заңдылықтары мен әдістерін түсінеді және анықтайды; 2) "ұлғайту", "жою", " кезектестіру" тәсілдерін қолданып пішін құрастырады; 3) пішінін өзгерте отырып, тіліктерді пайдаланып бөлшектің нобайын сызады.
	Беттердің жазбасы	1) Жазылатын және жазылмайтын беттердің кескін ерекшеліктерін білу және түсіну; 2) қарапайым геометриялық денелердің жазбасын сыза білу және орындау; 3) жылжыту, айналдыру, кинематикалық тәсілді қолданып геометриялық денелер модельдерін салу ретіне сипаттама беру.	1) "Жазба" терминінің қолданылуын талдайды және анықтайды; 2) қарапайым геометриялық денелердің жазбасын анықтайды және сызады; 3) жазылатын және жазылмайтын беттердің кескін ерекшеліктерін анықтайды; 4) электрлік, кондитерлік өнімдердің, косметикалық немесе ағаш, шыны, керамика, металл материалдарынан өнімдердің қаптамаларын жазбасын жүзеге асырады; 5) компьютерлік графика құралдары арқылы қисық беттердің және қарапайым геометриялық денелердің жазбасын сызады.

	Пішін құрылымдау	1) Құрылымдау және жобалау, техникалық жобаны құру кезеңдері туралы бастапқы мәліметтерді алу.	1) "Құрылымдау" түсінігіне талдау жасайды; 2) берілген параметрлер бойынша заттың пішінін құрылымдап сызады; 3) жобаны біріктірудің техникалық кезеңдерін түсінеді және талдайды; 4) көрсетілген параметрлер бойынша нысанының құрылымдауын анықтайды.
Нәрсенің пішінін түрлендіру	Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру	1) Қосу және кесіп алу тәсілін қолданып нәрсенің пішінін түрлендіру; 2) бөлшектерді ауыстыру арқылы 3D моделін түрлендіру.	1) Заттың кеңістіктегі орын өзгерту арқылы пішін түрлендіруді орындайды; 2) нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру арқылы пішінін өзгертеді ; 3) бөлшектерді ығыстыру және өшіру әдістерін қолдану арқылы 3D модельді түрлендіруді орындайды; 4) бөлшектерді қою және басып шығару арқылы 3D моделді түрлендіруді графикалық түрде ұсынады.
	Стандарттау	1) Стандарттау, өзара алмастыру, бұйым, бөлшек және оның құраушы элементтері туралы жалпы түсініктерді меңгеру.	1) "Стандарттау", "өзара алмастыру", "біріктіру", " құрастыру сызбасы" жалпы ұғымдарын анықтайды; 2) "бұйым", "бөлшек", " құрастыру бірлігі", " жиынтық", "кешен" ұғымдарын талдайды және түсінеді; 3) "Тетік бөлшек", " құрастыру бірліктері" ұғымының өзара байланысы мен айырмашылығын талдайды; 4) бұйымның кескіндеріне талдау жасайды;

			5) тетіктің немесе құрастыру бірлігінің бейнесін анықтайды.
	Тетіктерді біріктіру Құрастыру сызбасы.	1) Ажырайтын және ажырамайтын біріктірулер және оларды бейнелеу ережелерін білу ; 2) құрастыру сызбасын рәсімдеу және орындау ережелерін білу және орындау; 3) құрастыру сызбасының нобайы мен бұйым тетіктерінің сызылуын біледі және орындау; 4) жиынтық бірлігінің 3D моделін орындау.	1) құрастыру сызбалары туралы жалпы ақпарат береді; 2) ажырайтын және ажырамайтын біріктірулерді анықтайды ; 3) бұрандалы қосылымды , бұрамда профилінің пішіндерінің түрлерін, бұрамданың белгіленуін және бөлшектерін талдайды; 4) бұрандалы біріктірулерді сызады; 5) құрастыру сызбасының нобайы мен бұйым тетіктерінің сызбасын орындайды; 6) МЕСТ стандарты бойынша спецификацияны сызады; 7) құрастыру бірлігінің 3D моделін анықтайды және талдайды.
Техникалық, сәулет – құрылыс және ақпараттық графика элементтері	Сәулет-құрылыс графикасының элементтері	1) Сәулет-құрылыс сызбасының ерекшеліктерін және оның мақсатын білу; 2) шартты белгілер арқылы қарапайым құрылыс сызбаларын орындау және оқу. 3) жалпы ережелер мен анықтамалық әдебиеттерді оқып талдау .	1) Құрылыс сызбалары туралы жалпы мәліметтерді, сәулет-құрылыс сызбасының ерекшеліктерін және оның мақсатын анықтайды; 2) "бас жоспар", "жоспар" , "қасбет" және "ғимарат тілігі", "құрылыс" сызбаларындағы шартты белгілер" ұғымдарын анықтайды; 3) азаматтық және өндіріс ғимараттарының құрылыс кезеңдерін біледі және талдайды; 4) құрылыс материалдары туралы жалпы мағлұмат алады; 5) құрылыс сызбасында қолданылатын құрылыс терминдерін анықтайды;

			6) шартты белгілерді пайдалана отырып, графикалық редакторда құрылыс сызбаларының сызбасын сызып, талдайды.
	Инфографика /сұлбалар, графикалар және диаграммалар	1) Инфографика, сұлба, графикалар және диаграммалар жөнінде жалпы мағлұматтарды білу.	1) "Инфографика", " зерттеу", "эскиз", " бағаналы диаграмма" ұғымдарына анықтама береді; 2) қызметтің әртүрлі салаларындағы инфографиканың рөлін анықтайды; 3) инфографика зерттеу нәтижесі туралы ақпаратты (графикалар, диаграммалар, сұлбалар) арқылы көрнекі түрде көрсетеді; 4) инфографика символ мен белгілерін қолдана отырып, әңгіме немесе эссе жасайды; 5) эсселерді, жарияланымдарды, презентацияларды қорғаудағы инфографиканың рөлін анықтайды.
Жобалау және жобалау графикасы	Жобалау әдістері	1) Әр түрлі саладағы жобалау әдістерімен танысу және кезеңдерін анықтау.	1) "Жоба", "жобалау", " жобалау әдістері", " жобалау кезеңдері" ұғымдарын талдайды және анықтайды; 2) жобаланатын объектілерге қойылатын негізгі функционалдық, эстетикалық және басқа талаптарды анықтайды.
	Жобалық ұсыныстарды визуалдау	1) Техникалық құжаттаманың түрлері мен құрамын, олардың ерекшеліктері мен айырмашылықтарын білу .	1) Графикалық құжаттарды, техникалық құжаттаманың құрамын және олардың ерекшеліктерін таниды және анықтайды; 2) шығармашылық идеялардың көрнекілігін анықтайды; 3) жобалық ұсыныстардың графикалық

			визуализация құралдарын талдайды (эскиз, сызба, макет).
Шығармашылық тапсырмалар	8.1 Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар	1) Алдыға қойылған мақсаты мен міндеттерін, жобалау кезеңдерін анықтау.	1) Жобалық іс- шараларға дайындықты анықтауға арналған тапсырмаларды анықтайды; 2) дағдылар тізбесін талдайды және анықтайды, тақырып пен бағытты таңдайды, сондай ақ осы жобаны топтық немесе жеке жүзеге асыруды таңдайды.
	Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар	1) Техника/дизайн/ сәулет салалары бойынша жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмаларды түрлі графика құралдарымен (қолмен орындалатың/ компьютерлік графика/ макеттеу) орындау.	1) Жобалық іс-әрекетті таңдайды мен жобалаудың маңыздылығын талдайды және анықтай алады; 2) киригами техникасы арқылы ұлттық ою-өрнек жасайды; 3) киригами техникасын қолдану арқылы сәулет нысанын орындайды; 4) өндіріс материалдарға арналған көрме қабырға стенді мен сөрелерді моделдеу (шыны, қағаз, пластик, және ағаш) моделдейді; 5) табиғи материалдарды пайдалана отырып, кітаптарға, смартфонға және ноутбуктерге арналған тіреуішті моделдейді; 6) ерекше балаларды қалалық ортаға бейімдеу және тасымалдау үшін " Мәліметтер базасы мен ақпараттық желілерді құру" жобасын әзірлейді; 7) қайта өңделген экологиялық материалдарды қолдана отырып саябақ пен алаңға арналған орындықтардың дизайнын әзірлейді; 8) баламалы энергия көздерін пайдалана

			отырып, аялдама дизайнын әзірлейді; 9) колледжге кіру алаңы мен демалыс аймағын дизайнын әзірлейді; 10) баламалы энергия көздерін қолдана отырып, киіз үй жобасын әзірлейді; 11) "Менің арманымдағы үй" жобасын әзірлейді.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
56 - қосымша

Техника-технологиялық бағыттың "Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу -ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Физика" оқу пәнін оқытудың мақсаты - білім алушыларда ғылыми дүниетаным негіздерін, әлемнің жаратылыстану-ғылыми бейнесін тұтас қабылдауды, өмірлік маңызды практикалық міндеттерді шешу үшін табиғат құбылыстарын байқау, талдау және жазу қабілетін қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) білім алушыларда ғылыми дүниетаным негіздерін, әлемнің жаратылыстану-ғылыми бейнесін тұтас қабылдауды, өмірлік маңызды практикалық міндеттерді шешу үшін табиғат құбылыстарын байқау, талдау және жазу қабілетін қалыптастыру;

2) білім алушылардың әлемнің қазіргі заманғы физикалық бейнесінің негізінде жатқан іргелі физикалық заңдар мен қағидаттар, табиғатты ғылыми тану әдістері туралы білімдерін игеруіне жәрдемдесу;

3) білім алушылардың интеллектуалдық, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивті мәдениетін, физикалық эксперимент пен зерттеуді орындау дағдыларын дамытуға ықпал ету;

4) білім алушыларда физика жалпыадамзаттық мәдениеттің элементі болып табылатыны туралы, Физика дамуының қоғам, техника және басқа да ғылымдардың дамуымен байланысы туралы түсініктерді қалыптастыруға ықпал етуге;

5) білім алушылардың күнделікті өмірде, оқуда және одан әрі еңбек қызметінде проблемалық жағдайларды шешу үшін үйренген физикалық білімдерін пайдалануға игеруіне ықпал етуге;

6) білім алушыларда заттардың әртүрлі физикалық құбылыстары мен қасиеттерін, физикалық терминдерді, физикалық білімді, зияткерлік және жалпы өнерге қатысты мәдениет деңгейін түсінуді дамыту.

Физиканы оқуға деген қызығушылықты, шығармашылық қабілеттер мен мотивацияны дамыту үшін физикалық білімді игерудің барлық кезеңдерінде тапсырмаларды тиімді пайдалануға болады. Бағдарламада зертханалық жұмыстарды жүргізуге оқу уақытының 10% дейін бөлінеді.

Бағдарламада материалды зерттеудегі сабақтастық, математика, биология, химия, география, тарихпен пәнаралық байланыс қарастырылған.

4. Оқу пәнінің мазмұны 9 бөлімді қамтиды:

1) Механика;
2) Жылу физикасы;
3) Электр және магнетизм;
4) Тербелістер;
5) Толқындар;
6) Оптика;
7) Кванттық физика;
8) Нанотехнология және наноматериалдар;
9) Космология.

1 бөлім. "Механика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Кинематика;
2) Динамика;
3) Статика және гидростатика
4) Сақталу заңдары;
5) Гидродинамика.

2 бөлім. "Молекулалық физика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Молекулалық физика;
2) Газ заңдары;
3) Термодинамика негіздері;
4) Сұйық және қатты денелер.

"Электр және магнетизм" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Электростатика;

2) Тұрақты ток;

3) Әртүрлі ортадағы электр тогы.

4) Магнит өрісі;

5) Электромагниттік индукция.

3 бөлім. "Тербелістер" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Механикалық тербелістер;

2) Электромагниттік тербелістер;

3) Айнымалы ток.

4 бөлім. "Толқындар" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Электромагниттік толқындар.

5 бөлім. "Оптика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Толқындық оптика;

2) Геометриялық оптика.

6 бөлім. "Кванттық физика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Атомдық және кванттық физика;

2) Атом ядросының физикасы.

7 бөлім. "Физика" оқу пәнінің негізгі мазмұны:

1) "Кинематика".

Дене қозғалысы кинематикасының негізгі теңдеулері мен графиктері; салыстырмалы қозғалыс, қисық сызықты қозғалыс кинематикасы;

2) "Динамика".

Күштер; күштерді қосу; Ньютон заңдары; бүкіл әлемдік тартылыс заңы; гравитациялық өрістегі дене қозғалысы;

3) "Статика және гидростатика".

Массалар центрі; тепе-теңдік түрлері, қатынас ыдыстар; Паскаль заңы, атмосфералық қысым, Торричелли тәжірибесі.

4) "Сақталу заңдары".

Механикадағы импульс және энергияның сақталу заңдары, серпімді және серпімсіз соқтығысулар;

5) "Гидродинамика".

Газдар мен сұйықтардың ламинарлық және турбуленттік ағысы, денелердің тұтқыр сұйықтағы қозғалысы;

6) "Молекулалық физика".

Молекулалық кинетикалық теориясының негізгі қағидалары, термодинамикалық параметрлер; кристалл және кристалл емес заттар, қатты денелердің, сұйықтар мен газдардың моделі, молекулакинетикалық теорияның негізгі теңдеуі;

7) "Газ заңдары".

Идеал газ күйінің теңдеуі; изопроцестер; адиабаталық процесс;

8) "Термодинамика негіздері".

Идеал газдың ішкі энергиясы, термодинамикалық жұмыс, жылу мөлшері, жылусыйымдылық, термодинамиканың бірінші заңы, термодинамиканың бірінші заңын әртүрлі процестерге қолдану, адиабаталық процесс, термодинамиканың екінші заңы, жылу қозғалтқыштары;

9) "Сұйық және қатты денелер".

Қаныққан және қанықпаған бу, ауаның ылғалдылығы, шық нүктесі, сұйықтың беттік керілуі, жұғу, қылтүтіктік құбылыстар;

10) "Электростатика".

Электр заряды, Кулон заңы, электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі, біртекті электр өрісіндегі электр өрісінің кернеулігі мен потенциалдар арасындағы байланыс, электрсыйымдылық; конденсаторлар; сыйымдылықтың өлшем бірлігі және электр өрісінің энергиясы;

11) "Тұрақты ток".

Электр тогы, ток көзінің элерктр қозғаушы күші мен ішкі кедергісі; толық тізбек үшін Ом заңы, электр тогының жұмысы мен қуаты, ток көзінің пайдалы әсер коэффициенті, пайдаланылған энергия құны;

12) "Әртүрлі ортадағы электр тогы".

Металдардағы электр тогы; асқын өткізгіштік, жартылай өткізгіштердегі электр тогы, жартылай өткізгішті құралдар, электролит ерітінділеріндегі электр тогы, электролиз заңы, газдардағы және вакуумдегі электр тогы;

13) "Магнит өрісі".

Магнит өрісі; тогы бар өткізгіштердің әсері, Ампер тәжірибесі, магнит индукциясының векторы; бұрғы ережесі; Ампер күші; зарядталған бөлшектердің магнит өрісіндегі қозғалысы; заттардың магниттік қасиеттері; жасанды магниттер; соленоид;

14) "Электромагниттік индукция".

Магнит ағыны, электромагниттік индукция, электромагниттік индукция заңы; Ленц ережесі; магнит өрісінің энергиясы; электрқозғалтқыш және тұрақты токтың электрогенераторы;

15) "Механикалық тербелістер".

Гармоникалық тербелістердің теңдеулері мен графиктері;

"Электромагниттік тербелістер".

Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістер;

"Айнымалы ток".

Айнымалы ток генераторы; еріксіз электромагниттік тербелістер; айнымалы ток; электр тізбегіндегі кернеу резонансы; Қазақстандағы және дүние жүзіндегі электр энергиясын өндіру және қолдану;

16) "Электромагниттік толқындар".

Электромагниттік толқындардың жұтылуы мен шығарылуы; радиобайланыс; детекторлы радиоқабылдағыш; аналогты-сандық түрлендірулер; байланыс арналары; байланыс құралдары;

17) "Толқындық оптика".

Жарықтың интерференциясы; жарықтың дифракциясы; дифракциялық торлар; жарықтың поляризациясы;

18) "Геометриялық оптика".

Геометриялық оптика заңдары, жазықпараллель пластинадан шағылу, толық ішкі шағылу; оптика-талшықты тасымалдаушылар, оптикалық құралдар;

19) "Атомдық және кванттық физика".

Жарықтың корпускулярлықтолқындық табиғатының біртұтастығы; сәулеленудің түрлері; спектрлер; спектрлік құралдар; спектрлік анализ; инфракызыл және ультракүлгін сәулелену; рентген сәулелері; электромагниттік сәулелену шкаласы; фотоэффект; фотоэффектіні қолдану; жарық қысымы; жарықтың химиялық әсері; лазерлер; голография; фотография; томография;

20) "Атом ядросының физикасы".

Табиғи радиоактивтілік; радиоактивті ыдырау заңы; атомдық ядро; ядроның нуклондық моделі; изотоптар; ядродағы нуклондардың байланыс энергиясы; ядролық реакциялар; жасанды радиоактивтілік; ауыр ядролардық бөлінуі; тізбекті ядролық реакция; сындық масса; радиоактивті сәулелердің биологиялық әсері; радиациядан қорғану; ядролық реактор; ядролық энергетика; термоядролық реакциялар;

21) "Нанотехнология және наноматериалдар".

Нанотехнологияның негізгі жетістіктері, өзекті мәселелелері және дамуы; наноматериалдар;

22) "Космология".

Жұлдыздар әлемі; жұлдызға дейінгі қашықтық; айнымалы жұлдыздар; біздің Галактика; басқа Галактикалардың ашылуы; квазарлар; Үлкен жарылыс теориясы; қызыл ығысу және Галактикаға дейінгі қашықтықты анықтау; қара құрдым; Әлемнің ұлғаюы; Әлемнің эволюциясының негізгі кезеңдері; әлемнің моделдері; өмір және Әлем туралы ойлар; қара материя; нетронды жұлдыздар; аса жаңа жұлдыздар; Герцшпрунг-Рассел диаграммасы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2- тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Механика			
1.1 Кинематика	+	+	+
Дене қозғалысы кинематикасының теңдеулері мен графиктері. Салыстырмалы қозғалыс. Қисық сызықты қозғалыс кинематикасы.			
№1 практикалық жұмыс. Траекторияның қисықтық радиусын анықтау, тангенциалды, центрге тартқыш және қисық қозғалыс кезінде дененің толық үдеуі №1 зертханалық жұмыс. Көлбеу ойық бойымен қозғалатын дененің үдеуін анықтау.			
1.2. Динамика	+	+	+
Күштер. Күштерді қосу. Ньютон заңдары. Бүкіл әлемдік тартылыс заңы. Гравитациялық өрістегі дененің қозғалысы.			
№2 зертханалық жұмыс. Бір-біріне бұрышпен бағытталған күштерді қосу.			
1.3. Статика және гидростатика.	+	+	+
Массалар центрі. Тепе-теңдік түрлері. Қатынас сосудтары. Паскаль заңын қолдану. Торичелли тәжірибесі. Атмосфералық қысым.			
1.4. Сақталу заңдары	+	+	+
Механикалық энергия мен импульстың сақталу заңдары. Серпімді және серпімді емес соққы.			

№ 2 практикалық жұмыс. Механикалық жұмыстың пайдалы әсер коэффициентін анықтау.			
1.5. Гидродинамика.	+	+	+
Сұйықтықтар мен газдардың ламинарлы және турбулентті ағымы; тұтқыр сұйықтықтағы дененің қозғалысы.			
№ 3 зертханалық жұмыс. Тұтқырлығы әртүрлі сұйықта қозғалатын шардың қозғалысын зерттеу.			
2 бөлім. Жылу физикасы			
2.1. Молекулалық физика	+	+	+
Молекулалық кинетикалық теорияның негіздері қағидалары. Термодинамикалық параметрлер Кристалл және кристалл емес заттар; қатты, сұйық және газ модельдері; термодинамикалық параметрлер; идеалды газ. Газдардың молекулалық-кинетикалық теориясының негізгі теңдеуі.			
2.2. Газ заңдары.	+	+	+
Идеал газ күйінің теңдеуі Изопроцестер. Адиабаталық процесс.			
№3 практикалық жұмыс. Бөлмедегі ауа массасын анықтау. №4 зертханалық жұмыс. Газ заңдарын тексеру. №5 зертханалық жұмыс. Әмбебап газ тұрақтысын анықтау.			
2.3. Термодинамика негіздері	+	+	+
Термодинамиканың бірінші заңы; адиабаталық процесс; термодинамиканың екінші заңы.			
№4 практикалық жұмыс. Судың жылу сыйымдылығын анықтау. №5 практикалық жұмыс. Жылу қозғалтқыштары.			
2.4. Сұйық және қатты денелер	+	+	+
Қаныққан және қанықпаған бу; ауаның ылғалдылығы; заттың критикалық күйі. Беттік керілу; сулану; капиллярлық құбылыстар; шық нүктесі.			
№6 практикалық жұмыс. Серіппенің қаттылығын анықтау.			
3 бөлім. Электр және магнетизм			
3.1. Электростатика	+	+	+
Электр өрісінің кернеулігі; потенциал; электр өрісінің потенциалдар айырмасы.			

Электр сыйымдылығы; электр өрісінің энергиясы.			
№7 практикалық жұмыс. Біріктірілген қосылған конденсаторлар тізбегінің эквивалентті сыйымдылығын есептеу және Electronic Workbench 5.12 (EWB) бағдарламасында сынау.			
3.2. Тұрақты электр тогы	+	+	+
Электр тогы. Электр қозғаушы күш және ток көзінің ішкі кедергісі. Толық тізбек үшін Ом заңы; электр тогының жұмысы мен қуаты; ток көзінің пайдалы әсер ету коэффициенті; тұтынылатын ток құны.			
№8 практикалық жұмыс. Тұрмыстық техниканың жұмыс құны мен қуатын есептеу. №9 практикалық жұмыс. Сымның кедергісін анықтау. №10 практикалық жұмыс. Күрделі резистивті тізбектің толық кедергісін есептеу және тізбектегі кедергі мәндерін мультиметрмен өлшеу. №11 практикалық жұмыс. Резистивті тізбектердегі электр шамаларын (R, U, I) есептеу және өлшеу. №6 зертханалық жұмыс. Тұрақты ток көздерінің электр қозғаушы күші мен ішкі кедергісін анықтау. Толық тізбек үшін Ом заңы. №7 зертханалық жұмыс. Өткізгіштердің аралас қосылу заңдылықтарын зерттеу.			
3.3. Әртүрлі ортадағы электр тогы	+	+	+
Металдардағы электр тогы; асқын өткізгіштік; жартылай өткізгіштердегі электр тогы; электролиттердің ерітінділері мен балқымаларындағы электр тогы; электролиз заңдары; газдардағы электр тогы; вакуумдағы электр тогы.			
№8 зертханалық жұмыс. Электролиттердегі токтың пайда болу жағдайын зерттеу. №9 зертханалық жұмыс. Бір валентті ионның электр зарядын өлшеу. Электролиттердің электр өткізгіштігі. Электролиз заңы. №10 зертханалық жұмыс. Қыздыру шамы , резистор және жартылай өткізгіш диодтың вольтампер сипаттамасы.			
3.4. Магнит өрісі	+	+	+

Магнит өрісі; өткізгіштердің токпен өзара әрекеттесуі; Ампер тәжірибелері; магниттік индукция векторы; бұрғы ережесі; Ампер күші; сол қол ережесі; магнит өрісіндегі зарядталған бөлшектің қозғалысы; заттың магниттік қасиеттері.			
№ 12 практикалық жұмыс. Сол қол ережесін қолдану			
3.5. Электромагниттік индукция	+	+	+
Магнит ағыны; электромагниттік индукция құбылысы; электромагниттік индукция заңы; Ленц ережесі; магнит өрісінің энергиясы; электр қозғалтқыш және тұрақты ток генераторы.			
4 бөлім. Тербелістер			
4.1. Механикалық тербелістер	+	+	+
Гармоникалық тербелістердің теңдеулері мен графиктері.			
№13 практикалық жұмыс. Математикалық маятник арқылы дененің еркін түсу үдеуін анықтау.			
4.2. Электромагниттік тербелістер	+	+	+
Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістер.			
4.3. Айнымалы ток	+	+	+
Айнымалы ток генераторы; еріксіз электромагниттік тербелістер; электр тізбегіндегі кернеулердің резонансы; электр энергиясын өндіру, тасымалдау және қолдану, трансформатор; Қазақстанда және әлемде электр энергиясын өндіру және пайдалану.			
№14 практикалық жұмыс. Айнымалы ток үшін R, L, C элементтерін тізбектей қосқанда толық кернеуді есептеу және векторлық диаграмма құру №15 практикалық жұмыс. Айнымалы ток үшін R, L, C элементтерінің параллель қосылуында толық кернеуді есептеу және векторлық диаграмма құру №16 зертханалық жұмыс. Трансформатор орамаларындағы орам санын анықтау. №17 зертханалық жұмыс. Сыйымдылық кедергісінің айнымалы ток жиілігіне және конденсатордың сыйымдылығына тәуелділігін зерттеу. № 18 зертханалық жұмыс. Индуктивті кедергілер, олардың айнымалы ток жиілігіне және катушканың индуктивтілігіне тәуелділігі.			

№19 зертханалық жұмыс. Айнымалы ток тізбегіндегі резонанс құбылысын зерттеу				
5 бөлім. Толқындар				
5.1. Электромагниттік толқындар		+	+	+
Электромагниттік толқындарды сәулелендіру және қабылдау; аналогтық-цифрлық түрлендірулер; байланыс арналары; байланыс құралдары.				
№20 зертханалық жұмыс. Ауадағы дыбыс жылдамдығын анықтау.				
6 бөлім. Оптика				
6.1. Толқындық оптика		+	+	+
20	Жарықтың интерференциясы Жарықтың дифракциясы. Дифракциялық торлар. Жарықтың поляризациясы.			
	№21 зертханалық жұмыс. Дифракциялық тордың көмегімен жарықтың толқын ұзындығын анықтау. №22 зертханалық жұмыс. Жарықтың поляризациясын бақылау. №23 зертханалық жұмыс. Интерференция, дифракция және жарықтың поляризациясын бақылау.			
6.2. Геометриялық оптика		+	+	+
	Оптиканың геометриялық заңдары; жазық параллель пластинадағы сыну; толық ішкі шағылысу; оптикалық құралдар.			
	№24 зертханалық жұмыс: Шынының			

21	сыну көрсеткішін анықтау.			
7 бөлім. Кванттық физика				
7.1. Атомдық және кванттық физика		+	+	+
22	Жарықтың корпускулярлық-толқындық табиғатының біртұтастығы.; сәулелену түрлері; спектрлер; спектрлік аппараттар; спектрлік талдау; инфрақызыл және ультракүлгін сәулелену; рентген сәулелері; электромагниттік сәулелену шкаласы; фотоэффект; фотоэффект қолдану; Жарық қысымы; жарықтың химиялық әрекеті; лазерлер; голография; фотография, томография.			
	№16 практикалық жұмыс. Электромагниттік сәулеленуден қорғау құралдарын есептеу №17 практикалық жұмыс. Фотоэлектронның жылдамдығын анықтау. №25 зертханалық жұмыс. Үздіксіз және сызықтық сәулелену спектрлерін бақылау			
7. 2. Атом ядросының физикасы		+	+	+
	Табиғи радиоактивтілік; радиоактивті ыдырау заңы; атом ядросы; ядролық			

23	реакциялар; жасанды радиоактивтілік; ауыр ядролардың бөлінуі; тізбекті ядролық реакциялар; радиоактивті сәулелердің биологиялық әсері; радиациядан қорғану; ядролық реактор; ядролық энергетика; термоядролық реакциялар.			
	№7 Зертханалық жұмыс: "Жартылай ыдырау периодын анықтау". № 18 практикалық жұмыс. Ядродағы нуклондардың байланыс энергиясын есептеу. № 26 ж жұмыс. Жартылай ыдырау периодын анықтау № 27 зертханалық жұмыс. Дайын фотосуреттерден зарядталған бөлшектердің трректерін зерттеу			
8 бөлім. Нанотехнология және наноматериалдар				
8.1. Нанотехнология және наноматериалдар		+	+	+
24	Нанотехнологияның негізгі жетістіктері, наноматериалдарды дамытудың өзекті мәселелері және даму кезеңдері.			
9 бөлім. Космология				
9.1. Космология		+	+	+
	Жұлдыздар әлемі; жұлдыздарға дейінгі қашықтық; айнымалы жұлдыздар; біздің Галактика; басқа галактикалардың			

25	ашылуы квазарлар; Үлкен жарылыс теориясы; ғаламның кеңеюі; ғалам эволюциясының негізгі кезеңдері; ғаламның модельдері; ғаламдағы өмір мен ақыл; нейтрондық жұлдыздар.			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			

3-тарау. Оқыту нәтижелері мен бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Механика	Кинематика.	1) Есептерді шешуде кинематикалық теңдеулерді қолдану, қозғалыс графиктерін талдау; 2) күнделікті өмірден жылдамдықтар мен қозғалыстарды қосудың классикалық заңының мысалдар келтіру;	1) есептерді шешуде кинематикалық теңдеулерді қолданады және қозғалыс графиктерін талдайды, сондай-ақ қисық сызықты қозғалысты сипаттайтын шамаларды анықтайды.
	Динамика	1) Ньютон заңдарын меңгеру және нәтиже күшін анықтау; 2) бүкіләлемдік тартылыс заңын түсіндіру және ғарыш аппараттарының қозғалысын сипаттау;	1) Ньютон заңдарының мазмұнын ашады, нәтиже күшін анықтайды; 2) дененің көлденең және тігінен бұрышпен лақтырылған қозғалысы кезіндегі физикалық шамалардың өзгеруін сипаттайды.
	Статика және гидростатика	1) абсолютті қатты дененің масса центрін анықтаңыз және тепе-теңдіктің әртүрлі түрлерін түсіндіріңіз; 2) Паскаль заңын сипаттау	1) тепе-теңдіктің әртүрлі түрлерін және Паскаль заңының қолданылуын біледі.
	Сақтау заңдары	1) кез-келген мөлшердегі жабық жүйенің денелері үшін импульстің және толық механикалық энергияның сақталу заңдылықтарын түсіндіру	1) Иимпульс пен энергияны сақтау

		: микроәлем бөлшектері үшін де, ғарыштық денелер үшін де.	заңдарын есептерді шығаруда қолданады.
	Гидродинамика	1) күштердің әсерінен материалдық денелердің тепе-теңдік шарттарын және сұйықтар мен газдардың қозғалысын түсіну; 2) сұйықтар мен газдардың қозғалысын, олардың қабаттары мен сығылу арасындағы ішкі үйкелістің болуымен байланысты сипаттау; 3) тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын (тұрақты) физикалық шамаларды анықтау және өлшеулердің дәлдігін ескеру;	1) Сұйықтар мен газдардың ламинарлы, турбулентті ағындарын түсіндіреді және сипаттайды; 2) эксперимент нәтижесіне әсер ететін факторларды анықтайды және оны жақсарту жолдарын ұсынады.
Жылу физикасы	Молекулалық физика	1) газдардың молекулалық-кинетикалық теориясының негіздерін түсіну; 2) молекулалық-кинетикалық теорияға негізделген қатты денелердің, сұйықтар мен газдардың модельдерін сипаттау;	1) молекулалық-кинетикалық теорияның негізгі ережелерін және идеалды газ моделін сипаттайды; 2) әртүрлі қатты денелер мысалында кристалды және аморфты денелердің құрылымдарын ажыратады.
	Газ заңдары	1) термодинамикалық параметрлерді өзара байланыстыратын теңдеуді сипаттауз; 2) газ заңдарының графиктерін ажырату.	1) Бойль-Мариотт, Гей-Люссак заңдарын, Чарльз Заңын түсіндіреді және осы заңдарды есетерді шешуде қолданады.
	Термодинамика негіздері	1) механикалық және ішкі энергиялардың өзара түрленуіне және ішкі энергияның бір денеден екінші денеге берілуіне байланысты құбылыстарды түсіндіру.	1) термодинамиканың бірінші және екінші заңдарының мағынасын сипаттайды.
	Сұйық және қатты заттар	1) Сұйықтықтар мен газдардың механикалық қасиеттерін, олардың қозғалысын және олардағы қатты денелердің қозғалысын түсіндіру;	1) ауаның салыстырмалы ылғалдылығын анықтау; 2) беттік керілудің табиғатын және капиллярлық құбылыстың күнделікті өмірдегі рөлін түсіндіру.

Электр және магнетизм	Электростатика	Біртекті және біртекті емес электростатикалық өрістердегі құбылыстарды сипаттай білу және гравитациялық өрісті сипаттаушы шамалармен сәйкестендіру.	1) есептерді шығаруда: - тізбек учаскесі, толық тізбек үшін Ом заңын, - тармақталған электр тізбектеріне қатысты Кирхгоф заңдарын, - жұмыс және қуат формулаларын қолданады; 2) өткізгіштердің электр қосылыстары мен ЭҚК мен көз кернеуі арасындағы байланысты білетіндігін көрсетеді.
	Тұрақты электр тогы	1) Тұрақты электр тогы табиғатын түсіну және оның негізгі заңдылықтары мен сипаттамаларын білу, 2) тұрақты токты қарапайым электр тізбектерінде есептей білу; 3) өткізгіштердің электр қосылыстары мен ЭҚК мен көз кернеуі арасындағы байланысты білу.	1) есептерді шығаруда: - тізбек учаскесі, толық тізбек үшін Ом заңын, - тармақталған электр тізбектеріне қатысты Кирхгоф заңдарын, - жұмыс және қуат формулаларын қолданады; 2) тұрмыстық құралдардың жұмыс құны мен қуатының практикалық есептеулерін жүргізу
	Әртүрлі ортадағы электр тогы	1) Әр түрлі ортада электр тогының пайда болу мәнін және олардың практикалық қолданылуын білу.	1. Металдарда, жартылай өткізгіштерде, электролиттерде, газдарда және вакуумда электр тогының пайда болу принципін сипаттайды; 2) кедергінің металдағы және жартылай өткізгіштегі температураға тәуелділігін талдайды, резистордың вольт-амперлік сипаттамасын зерттей алады.
	Магнит өрісі	1) Магнит өрісі құбылысының мәнін түсіну және оны қолданылу аясын және	1) өткізгіштердің магнит өрісін сипаттайтын шаманы анықтайды және сол қол ережесін қолданады; 2)магнит өрісінің қозғалатын зарядталған бөлшектерге және ток өткізгішке әсерін сипаттайды;

		әрекет ету принципін білу.	3) электр өлшеу құралдары мен электр қозғалтқыштарының жұмыс істеу принципін түсіндіреді, заттардың магниттік қасиеттерін біледі.
	Электромагниттік индукция	1. Электромагниттік индукция құбылысының мәнін және оның заңдарының мәнін білу, электромагниттік құрылғылардың жұмыс принципін түсіну.	1) Есептерді шешуде электромагниттік индукция заңын қолданады; 2) қарапайым электр қозғалтқышының жұмыс принципін біледі; 3) механикалық және электр энергиясының ұқсастығын жүргізеді.
Тербелістер	Механикалық тербелістер	1) механикалық қозғалысты сипаттайтын физикалық шаманың мерзімді өзгерістерін түсіндіру; 2) гармоникалық тербелістер туралы білімдерін кеңейту және тереңдету.	1) гармоникалық тербелістерді (x(t), v(t), a (t)) эксперименттік, аналитикалық және графикалық түрдесипаттайды.
	Электромагниттік тербелістер	1) Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістердің пайда болу жағдайларын сипаттау және механикалық және электромагниттік тербелістер арасында ұқсастықтарды құрастыру	1) еркін және еріксіз тербелістердің пайда болу шарттарын біледі.
	Айнымалы ток	1) Айнымалы электр тогының табиғатын білу; 2) генератор мен трансформатордың жұмыс принципін түсіну; 3) белсенді және реактивті жүктемелерді	1) Генератор мен трансформатордың жұмыс принциптерін зерттейді. 2) период, жиілік, кернеудің максималды және тиімді / тиімді мәндері, ток күші және электр қозғаушы күш сияқты физикалық шамаларды қолдана отырып, айнымалы токты синусоидалы функция ретінде сипаттайды; 3) белсенді және реактивті кедергісі бар

		сипаттау және резонанс жағдайын түсіндіру.	тізбекті электр тізбегін есептейді. 4) электр энергиясын беру кезінде жоғары вольтты айнымалы токтың экономикалық артықшылықтарын көрсетеді.
Толқындар	Электромагниттік толқындар	1) жоғары жиілікті тербеліс көзінің электромагниттік толқындар арқылы қабылдағышпен сымсыз байланысымен қамтамасыз етілетін радиотехниканың негіздерін білу.	1) электромагниттік толқындардың пайда болу шарттарын түсіндіреді және олардың қасиеттерін сипаттайды; 2) аналогтық сигналмен салыстырғанда цифрлық форматта сигнал берудің артықшылықтарын сипаттайды.
Оптика	Толқындық оптика	1) Оптикалық құбылыстардың табиғатын интерференция, дифракция, поляризация, дисперсия ретінде сипаттау.	1) Жарық жылдамдығын анықтау әдістерін түсіндіреді 2) жарық толқындарының интерференциясы мен дифракциясын бақылау үшін қажетті шарттарды сипаттайды, 3)жарықтың поляризациясын эксперименталды түрде зерттейді
	Геометриялық оптика	1) Мөлдір ортада жарық энергиясының таралу заңдылықтарын біледі және линзалар жүйесіндегі сәулелерді түсіндіреді.	1) Жарықтың шағылысу және сыну заңдылықтарын біледі; 2) жарық сигналдарын беру кезінде талшықты-оптикалық технологияның артықшылықтарын түсіндіреді.
	Атомдық және кванттық физика	1) Спектрлік талдау әдісін және оны қолдану саласын сипаттау; 2) фотосинтез және фотосуреттегі процестер мысалында жарықтың химиялық әсерін сипаттау	1) Электромагнитік сәулеленудің корпускулярлық-толқындық табиғатын дәлелдейтін мысалдар келтіреді. 2) электромагниттік сәулеленуді, олардың пайда болу табиғаты мен затпен әрекеттесуіне қарай ажыратады.

Кванттық физика			3) техникада инфрақызыл сәулеленудің қолданылуын көрсетеді;
	Атом ядросының физикасы	1) Радиоактивті ыдырау құбылыстарын (a, b және g) және жартылай ыдырау кезеңінің терминін түсіндіру; 2) иондаушы әсер және ену қабілетінің; радиоактивті сәулеленудің сипатын түсіндіру.	1) Графикалық тәсіл арқылы жартылай ыдырау периодын анықтайды; 2) радиоактивті материалдарды өңдеу, қолдану, сақтау және қауіпсіздік техникасын сипаттайды
Нанотехнология және наноматериалдар	Нанотехнология және наноматериалдар.	Нанотехнологияның негізгі жетістікерін білу.	Наноматериалдардың физикалық қасиеттерін және оларды алудың жолдарын сипаттайды және қолданылуын атайды.
Космология	Космология	Жалпы Ғаламның қасиеттері мен эволюциясын білу.	1) Жұлдызды аспан мен негізгі қағидаларды жұлдыздар бойынша бағдарлауды сипаттайды, 2)Хаббл заңын қолданып, Әлемнің жасын анықтайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
57-қосымша

Техника – технологиялық бағыттың "Жаһандық құзыреттілік" курсы бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Техника-технологиялық бағыттың "Жаһандық құзыреттілік" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Жаһандық құзыреттілік" курсын оқытудың мақсаты - мінез-құлық мәдениетінің стандарттарына сәйкес келетін және жаһандық құзыреттілікке ие бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру. "Жаһандық құзыреттілір" курсы білім алушылардың құндылық бағдарларын, коммуникативтік дағдыларын, этикалық нормаларын және мінез-құлық көзқарастарын қалыптастыруға ықпал етеді.

3. Курс бағдарламасын іске асыру мынадай міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың сыни және талдамалық ойлауын, олардың коммуникативтік және зерттеу дағдыларын дамыту;

2) жергілікті, жаһандық проблемалар мен мәдениетаралық өзара іс-қимыл мәселелерін түсінуді дамыту;

3) ақпаратты тану, талдау, бағалау және дәлелдерді тұжырымдау қабілетін қалыптастыру;

4) білім алушылардың жаһандық оқиғалар мен олардың себептері мен салдарлары туралы талдамалық бағалау түсінігін қалыптастыру;

5) білім алушының өзіндік мәдени бірегейлігін түсінуге және әлемнің мәдени әртүрлілігін түсінуге ықпал ететін құндылықтар жүйесін қалыптастыру;

6) қаржылық, экологиялық мәдениетті дамыту;

7) нақты өмірмен байланысты зерттеу арқылы өз ойлауын құра білу қабілетін қалыптастыру.

4. Курстың мазмұны 5 бөлімнен тұрады: "Жаһандық құзыреттілік", "Қаржылық сауаттылық", "Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу", "Әртүрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну, тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу", "Техника-технологиялық бағыттың арнайы құрамы".

1 бөлім. "Жаһандық құзыреттілік" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жаһандық құзыреттілік дегеніміз не.

2) Жаһандық құзыреттілік мәдениеті.

3) Жаһандық құзыреттілікті қолдану.

4) Жаһандық құзыреттілікті дамыту жолдары.

2 бөлім. "Қаржылық сауаттылық" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жеке қаржыдағы кірістер.

2) Жеке қаржыдағы шығыстар.

3) Отбасылық бюджет.

4) Жинақ және жинақтау.

3 бөлім. "Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу" бөліміне келесі бөлімшелер кіреді:

1) Қарым-қатынас мәдениеті.

2) Қақтығыстар. Түсінік. Түрлері. Шешу жолдары.

3) Әлеуметтік мәселелер.

4) Экологиялық қақтығыстар.

5) Климаттың өзгеруі. Ауа мен судың ластануы.

4 бөлім. "Әртүрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну, тиімді мәдениетаралық өзара әрекеттесуге қатысу" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік.

2) Мәдени бірегейлікті қалыптастыру.

3) Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық байланыс.

4) Басқа адамның көзқарасын түсіну және қабылдау қабілеті.

5 бөлім. "Техника-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті" бөлімі мынадай бөлімшелерді қамтиды:

1) Мамандықтағы жаһандық құзыреттер.

2) Еңбекті бағалау әдістері мен формалары.

3) АТ жүйелерімен жұмыс.

4) Жобалар мен процестерді басқару.

5) Менеджердің әлеуметтік жауапкершілігі және этикасы.

5. "Жаһандық құзыреттілік" курсының негізгі мазмұны:

1) "Жаһандық құзыреттілік дегеніміз не". Жаһандық құзыреттіліктің анықтамасы, түрлері; функционалдық сауаттылықты қалыптастыру; аналитикалық және сыни ойлауды дамыту; жергілікті, жаһандық және мәдениетаралық мәселелерді зерттеу қабілеті; дүниетаным мен басқалардың көзқарасын түсіну; әртүрлі мәдениеттердің өкілдерімен Ашық, орынды және тиімді өзара іс-қимылға қатысу; ұжымдық әл-ауқат пен тұрақты дамуға жәрдемдесу.

2) "Жаһандық құзыреттілік мәдениеті". Жаһандық проблемалар мен мәдениетаралық айырмашылықтарды түсіну; басқаларға құрметпен қарауды қалыптастыру; әр адамның адамдық қадір-қасиетін тану; басқа адамдардың сенімдерін түсіну және тану қабілеті; күнделікті өмірде, жұмыста жаһандық құзыреттілік мәдениетін көрсету; жаһандық құзыреттілік мәдениетін дамытуды қолдау; кәсіби даму және жаһандық құзыреттілік мәдениеті.

3) "Жаһандық құзыреттілікті қолдану". Жаһандық құзыреттілікті дамытуға ықпал ететін дәстүрлер мен құндылықтар; отбасы мен қоғамдастық арасындағы серіктестік; алған білімдерін өмірде қолдану дағдылары; жоспарлау және шешім қабылдау; әлеуметтік жауапкершілік пен әділеттілік; салауатты өмір салтын ұстану және қауіпсіз мінез-құлық дағдылары; зерттеу, жобалау, еріктілік жұмыс дағдылары.

4) "Жаһандық құзыреттілікті дамыту жолдары". Зерттеулер жүргізу, дәлелге немесе мәселеге қатысты ақпарат пен дәлелдемелерді іріктеу; баламалы көзқарастарды талқылау; қоғамның қазіргі заманғы проблемаларын талдау; инновациялық идеяларды дамыту және насихаттау; өзі және басқа адамдар үшін өмір сүру жағдайларын жақсарту үшін шаралар қабылдау.

5) "Жеке қаржыдағы кірістер". Белсенді және пассивті кірістер; жеке табысты арттыру тәсілдері; ақша функциялары; еңбекті бағалау әдістері мен нысандары; ұлттық және шетел валютасы.

6) "Жеке қаржыдағы шығыстар". Қалта ақшасын тиімді пайдалану; ірі сатып алулар ; эмоционалды сатып алулар; ипотека; тұрғын үй несиесі; несиелендіру (жеке тұлғалардың банкроттығы); отбасылық іс-шараларды қалай бюджеттеуге болады.

7) "Отбасылық бюджет". Отбасылық бюджеттің кірістері; отбасылық бюджеттің міндетті шығыстары; отбасылық бюджеттің міндетті емес шығыстары; отбасылық бюджеттің түрлері; отбасылық бюджетті жүргізу ережелері.

8) "Жинақ және жинақтау". Қаржылық қауіпсіздік жастығы; жинақтау тәсілдері; ақшалай жинақтар: банкте, жылжымайтын мүлікте; қаржылық алаяқтық түрлері; қаржы пирамидасы; қаржылық байлық; инвестициялар; қаржылық тәуекелдердің түрлері.

9) "Қарым-қатынас мәдениеті". Қарым-қатынас мәдениеті; гуманизм, адамдарға құрмет, сыпайылық, ізгі ниет және төзімділік; өз пікірін басқаларға таңа алмау мүмкіндігі; нәзіктік, коммуникативті құзыреттілік; іскерлік әңгіме мәдениеті; қарым-қатынас стандарттары мен принциптері; мәдени әртүрлілік, мәдениетаралық қарым-қатынас.

10) "Қақтығыстар. Ұғым. Түрлері. Шешу жолдары". Тұлғаішілік қақтығыстар: мотивациялық, моральдық, рөлдік және бейімделу; тұлғааралық қақтығыстар; топаралық қақтығыстар; қақтығыстардың себептері; қақтығыстарды шешу жолдары; жанжалды шешу стратегиялары; медиация; алаңдаушылық деңгейін төмендету.

11) "Әлеуметтік проблемалар". Қоғамның әлеуметтік мәселелері; әлеуметтік проблемалардың түрлері (шығу тегі бойынша, қамту дәрежесі бойынша, қарым-қатынас деңгейі, сипаты және саласы бойынша және тағы басқалар); әлеуметтік проблемаларды, олардың себептері мен салдарын бағалап түсіну; қазіргі қоғамның өңірлік, ұлттық және жаһандық әлеуметтік мәселелері және оларды шешу; әлеуметтік теңсіздік.

12) "Экологиялық қақтығыстар". Экологиялық қақтығыстардың себептері; экологиялық қақтығыстардың түрлері; экологиялық қақтығыстарды реттеу тәсілдері; экологиялық белсенділік; әлеуметтік-экологиялық қақтығыстар және оларды жеке, аймақтық, ұлттық және жаһандық тұрғыдан шешу.

13) "Климаттың өзгеруі". Ауа мен судың ластануы. Экологиялық қауіптер; халықтың өсуі, қоршаған ортаның деградациясы; Тұщы су тапшылығы; климаттың өзгеруінің салдары: жаппай көші-қон және қақтығыстар қауіпсіздіктің төмен деңгейі.

14) "Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік". Өзін елдің азаматы ретінде сезінуге, өз Отанына тиесілігін сезінуге және оның мүдделеріне қызмет етуге дайын болуға мүмкіндік беретін жеке қасиеттер; әлеуметтік жауапкершілік; жеке қасиеттер: адалдық, әдептілік, әдептілік, ізгі ниет, ұжымда жұмыс істей білу; құқықтық мәдениет.

15) "Мәдени бірегейлікті қалыптастыру". Мәдени бірегейлікті қалыптастыру және дамыту ерекшеліктері; ұлттық бірегейлік; көпмәдениеттілік; қоғам мен мәдени бірегейлікті қамтамасыз етудің негізі ретінде тіл;

16) "Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық коммуникация" . Дүниетаным мен басқалардың көзқарасын түсіну және құрметтеу; көпмәдениетті проблемаларды сыни талдау дағдысы; көпмәдениетті қоғамдағы оң және тиімді өзара іс-қимыл; жергілікті және жаһандық проблемаларды шешуге қатысатын елдің және әлемнің белсенді азаматтарын қалыптастыру.

17) "Техника-технологиялық бағыттың арнайы құрамы". Мамандықтағы жаһандық құзыреттілік. Еңбекті бағалау әдістері мен формалары. Тұтынушылар мен тұтынушылардың қанағаттануын талдау. Клиенттермен және жабдықты жеткізушілермен келіссөздер. Қызметкерлердің жұмысын бағалау. АТ жүйелерімен жұмыс. Жобалар мен процестерді басқару. Жобалар бойынша коммуникациялар үшін бірыңғай ақпараттық кеңістік құру. Әлеуметтік жауапкершілік.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту..

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 24 сағатты (1 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Жаһандық құзыреттілік			
1.1 Жаһандық құзыреттілік мәдениеті	+	+	+
Тақырып 1.1.1.Жаһандық құзыреттілік дегеніміз не			

Тақырып 1.1.2. Жаһандық құзыреттілік мәдениеті			
Тақырып 1.1.3. Жаһандық құзыреттілікті қолдану			
Тақырып 1.1.4. Жаһандық құзыреттілікті дамыту жолдары			
2 бөлім. Қаржылық сауаттылық			
2.1. Жеке қаржыдағы кірістер	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Белсенді табыс			
Тақырып 2.1.2. Пассивті табыс			
Тақырып 2.1.3 Жеке табысты арттыру жолдары			
Тақырып 2.1.4 Ақша функциялары			
Тақырып 2.1.5. Еңбекті бағалаудың әдістері мен формалары			
Тақырып 2.1.6. Ұлттық және шетел валютасы			
2.2. Жеке қаржы шығындары	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Қалта ақшасын тиімді пайдалану			
Тақырып 2.2.2. Ірі сатып алулар			
Тақырып 2.2.3. Эмоционалды сатып алу			
Тақырып 2.2.4. Ипотека. Тұрғын үй несиесі			
Тақырып 2.2.5. Кредиттеу (жеке тұлғалардың банкроттығы)			
Тақырып 2.2.6. Отбасылық іс-шаралардың бюджетін қалай құруға болады			
2.3. Отбасылық бюджет	+	+	+

Тақырып 2.3.1. Отбасылық бюджеттің кірістері			
Тақырып 2.3.2. Отбасылық бюджеттің міндетті шығындары			
Тақырып 2.3.3. Отбасылық бюджеттің қосымша шығындары			
Тақырып 2.3.4. Отбасылық бюджеттің түрлері			
Тақырып 2.3.5. Отбасылық бюджетті жоспарлау. Отбасының қаржылық мақсаттары			
Тақырып 2.3.6. Отбасылық бюджетті жүргізу ережелері			
2.4. Жинақ және жинақтау	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Қаржылық қауіпсіздік жастығы			
Тақырып 2.4.2. Жинақтарды құру жолдары			
Тақырып 2.4.3. Ақша жинақтары: банкте, жылжымайтын мүлікте			
Тақырып 2.4.4. Қаржылық алаяқтық түрлері. Қаржы пирамидасы			
Тақырып 2.4.5. Қаржылық байлық			
Тақырып 2.4.6. Инвестициялар. Қаржылық тәуекелдердің түрлері			
3 бөлім. Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу			
3.1 Мәселелер түрі	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Қарым-қатынас мәдениеті			

Тақырып 3.1.2. Қақтығыстар. Ұғым. Түрлері. Шешу жолдары			
Тақырып 3.1.3. Әлеуметтік мәселелер			
Тақырып 3.1.4. Экологиялық қақтығыстар			
Тақырып 3.1.5. Климаттың өзгеруі. Ауа мен судың ластануы			
4 бөлім. Әр түрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну			
4.1 Тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік			
Тақырып 4.1.2. Мәдени бірегейлікті қалыптастыру			
Тақырып 4.1.3. Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық байланыс.			
Тақырып 4.1.4. Басқа адамның көзқарасын түсіну және қабылдау қабілеті			
5 бөлім. Техника-технологиялық бағыттың мамандандырылған құрамы			
5 . 1 Техника-технологиялық бағыттың арнайы құрамы	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Мамандықтағы жаһандық құзыреттіліктер			
Тақырып 5.1.2. Еңбекті бағалау түрлері мен формалары			
Тақырып 5.1.3. АТ-жүйелерімен жұмыс			
Тақырып 5.1.4. Жобалар мен үрдістерді басқару			
Тақырып 5.1.5. Менеджердің әлеуметтік			

жауапкершілігі мен этикасы			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Жаһандық құзыреттілік	Жаһандық құзыреттілік мәдениеті	1) жеке тұлғаны дамыту үшін жаһандық құзыреттіліктің маңыздылығын түсіну; 2) жаһандық құзыреттілік мәдениетін насихаттау.	1) жаһандық құзыреттілікті сипаттайды.
		1) зерттеу, жобалау, волонтерлік жұмыс дағдыларын қалыптастыру.	1) зерттеу нәтижелерін бағалауды қалыптастырады.
Қаржылық сауаттылық	Жеке қаржыдағы кірістер	1) белсенді және пассивті кірістердің мәнін түсіну; 2) жеке табысты арттыру тәсілдерін түсіндіруге міндетті.	1) Жеке табысқа әсер ететін факторларды айқындайды.
	Жеке қаржы шығындары	1) қалта ақшасын тиімді пайдалану дағдыларын қалыптастыру.	1) несиелендіру мәселесін түсінеді және қиындық тудыратын несиелерге жол бермейді.
	Отбасылық бюджет	1) отбасы бюджетінің кірістері мен шығыстарын талдай білу; 2) жоспарлау дағдыларын қалыптастыру және отбасылық бюджетті жүргізу.	1) отбасылық бюджетті жоспарлау кезеңдерін құрайды.
	Жинақ және жинақтау	1) отбасының қаржылық қауіпсіздік жастығын қалыптастыру.	1) ақшалай жинақтау көздерінің тізбесін және олардың қажеттілігін негіздей отырып шығыстар тізімін жасайды; 2) ақша жинақтарын құру тәсілдерін біледі; 3) қаржы пирамидаларына қатысуға жол бермей, қаржылық тәуекелдердің түрлерін талдайды.
		1) эмпатия мен ынтымақтастық	1) басқа адамдардың сенімдерін түсінеді және қабылдайды; 2) құрдастарының қарым-қатынасындағы

Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу	Мәселелердің түрлері	қабілетіне негізделген қарым-қатынас этикасын қалыптастыру.	бар проблемаларды талдайды.
		2) жанжалдардың мәні мен себептерін түсіну.	1) Жанжалды шешу алгоритмін құрайды; 2) Медиация негіздерін және жанжалдарды шешу тәсілдерін біледі.
		3) аналитикалық және сыни ойлауды және жергілікті және жаһандық маңызы бар әлеуметтік мәселелерді бағалау дағдысын қалыптастыру.	1) әлеуметтік жобаны, волонтерлік акциялар мен бастамаларды бағалайды.
		1) зерттеу және талдау жүргізу дағдыларын қалыптастыру экологиялық мәселелер бойынша дәлелдемелер	1) жергілікті және жаһандық деңгейде экологиялық қақтығыстарды шешу жолдарын ұсынады.
Әр түрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну	Тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу	1) азаматтық ұстанымын көрсете алады, өз көзқарасын қорғай алады.	1) әлеуметтік жауапкершіліктің маңыздылығын түсінеді.
		1) қоғамдағы мәдени бірегейліктің маңыздылығын бағалау.	1) әр түрлі мәдениеттердің құндылығы туралы өзіндік көзқарасын дәлелдеу үшін дәлелдер келтіреді; 2) мәдени әртүрлілік пен мәдениетаралық айырмашылықтарды біледі және түсінеді.
		1) жаһандық мәселелер мен мәдениетаралық айырмашылықтарды анықтау; 2) басқа мәдениеттердің өкілдеріне құрметпен қарау негізінде коммуникация құру дағдысын қалыптастыру.	1) мәдени, діни және басқа да айырмашылықтардың басқалардың көзқарастарына қалай әсер ететінін түсінеді; 2) мәдениетаралық коммуникация ережелерін жасайды в обществе.
		1) мәселе бойынша дәлелдер, айғақтар, ақпаратты таңдай білу.	1) алынған ақпаратты, әртүрлі көзқарастарды сыни тұрғыдан бағалайды.
		1) техника-технологиялық бағыт бойынша	1) бағыт бойынша жаһандық құзыреттердің қалыптасу матрицаларын әзірлейді;

	Мамандықтағы жаһандық құзыреттілік	жаһандық құзыреттерді сипаттауға міндетті.	2) техника-технологиялық бағыт бойынша жаһандық құзыреттерді қолдану мүмкіндіктерін айқындайды.
Техника-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті	Еңбекті бағалау әдістері мен формалары	1) кәсіби мансапты тиімді дамыту үшін техника-технологиялық бағыт бойынша еңбекті бағалау әдістері мен нысандарын талдау	Бағыт бойынша персонал жұмысының тиімділігін бағалау критерийлері
	АТ- жүйелермен жұмыс	1) Компания бизнесін даму бағыттарын түсіну	1) оларды автоматтандыру үшін бизнес-процестерді ұсына алады; 2) ақпараттық жүйені таңдауды жүзеге асырады ; 3) оны қолдану арқылы әсерді анықтайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
58-қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Математика" пәнін оқытудың мақсаты - жалпы адамзаттық құндылықтар мен ұлттық мәдениеттің озық дәстүрлері негізінде білім алушылардың зияткерлік дамуын, білім беруді жалғастырудың сабақтас пәндерін зерделеу үшін көркемдік-технологиялық бағыттың практикалық және кәсіби қызметінде қолдану үшін қажетті математикалық білімді меңгеру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) математика негіздерін сапалы меңгеру, тұлғаның зияткерлік қасиеттерін дамытуға бағытталған математикалық білімді, іскерліктер мен дағдыларды одан әрі қалыптастыру және дамыту үшін жағдайлар жасау;

2) математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, әртүрлі контексттердегі есептерді шешу үшін сандық қатынастар мен кеңістіктік формаларды зерттеуге ықпал жасау;

3) есептерді шешу мақсатында білім алушылардың білімдерін математикалық модельдер жасауға және керісінше нақты процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;

4) практикалық есептерді шешу кезінде қолайлы математикалық әдістерді таңдау, алынған нәтижелерді бағалау және олардың дұрыстығын анықтау үшін білім алушылардың логикалық және сыни ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

5) коммуникативтік дағдыларды, оның ішінде ақпаратты дәл және сауатты беру, сондай-ақ жариялымдар мен электрондық құралдарды қоса алғанда, әртүрлі көздерден алынған ақпаратты пайдалану қабілетін дамыту;

6) өз бетінше жұмыс істеу үшін де, командада жұмыс істеу үшін де қажет болатын тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, толеранттылық сияқты жеке қасиеттерді дамыту;

7) математиканы оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану дағдыларын дамыту.

4. Оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерден және тақырыптардан тұрады:

1) "Функция, оның қасиеттері және графигі". Функция және оның берілу тәсілдері. Функция графигін түрлендіру. Функцияның қасиеттері. Кері функция ұғымы. Күрделі функция.

2) "Тригонометриялық функциялар". Тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері. Түрлендірулер арқылы тригонометриялық функциялардың графигін салу.

3) "Кері тригонометриялық функциялар". Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс. Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.

4) "Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер". Тригонометриялық теңдеулер. Тригонометриялық теңдеулерді және олардың жүйелерін шешу әдістері. Тригонометриялық теңсіздіктерді шешу.

5) "Ықтималдық". Комбинаторика элементтері және олардың ықтималдықтарды табуға қолданылуы. Ньютон биномын (натурал көрсеткішпен) жуықтап есептеулер үшін қолдану. Оқиғаның ықтималдығы және оның қасиеттері. Шартты ықтималдық. Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелері.

6) "Функцияның шегі және үзіліссіздік". Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегі. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі үзіліссіздігі. Функция графигінің асимптоталары. Сан тізбегінің шегі. Шектерді табу.

7) "Туынды". Туындының анықтамасы. Функцияның дифференциалы туралы түсінік. Туындыларды табу ережелері. Күрделі функцияның туындысы. Туындының физикалық және геометриялық мағынасы. Графикке жүргізілген жанаманың теңдеуі.

8) "Туындыны қолдану". Функцияның өсу және кему шарттары. Функцияның экстремум нүктелері. Функцияны туынды арқылы зерттеу және оның графигін салу. Кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәндері.

9) "Кездейсоқ шамалар және олардың сандық сипаттамалары". Кездейсоқ шамалар. Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамалар. Дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамалары. Дискретті кездейсоқ шамалардың үлестірім түрлері.

10) "Алғашқы функция және интеграл". Алғашқы функция және анықталмаған интеграл. Анықталмаған интегралдың қасиеттері. Анықталған интеграл. Қисық сызықты трапеция және оның ауданы. Геометриялық және физикалық есептерді шығаруда анықталған интегралды қолдану.

11) "Дәреже мен түбірлер. Дәрежелік функция". n-ші дәрежелі түбір және оның қасиеттері. Рационал көрсеткішті дәреже. Рационал көрсеткішті дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру. Иррационал өрнектерді түрлендіру. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі. Нақты көрсеткіші бар дәрежелік функцияның туындысы және интегралы.

12) "Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер". Иррационал теңдеулер және олардың жүйелері. Иррационал теңсіздіктер.

13) "Көрсеткіштік және логарифмдік функциялар". Көрсеткіштік функция, оның қасиеттері және графигі. Санның логарифмі және оның қасиеттері. Логарифмдік функция, оның қасиеттері және графигі. Көрсеткіштік функцияның туындысы және интегралы. Логарифмдік функцияның туындысы.

14) "Көрсеткіштік және логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер". Көрсеткіштік теңдеулер және олардың жүйелері. Көрсеткіштік теңсіздіктер. Логарифмдік теңдеулер және олардың жүйелері. Логарифмдік теңсіздіктер.

15) "Математикалық статистика элементтері". Бас жиынтық және таңдама. Дискретті және аралық вариациялық қатарлар. Кездейсоқ шаманың сандық сипаттамаларын таңдама бойынша бағалау.

16) "Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы". Стереометрия аксиомалары және олардың салдарлары. Кеңістіктегі түзулердің өзара орналасуы. Түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы. Екі жазықтықтың өзара орналасуы.

17) "Кеңістіктегі перпендикулярлық". Түзу мен жазықтықтың перпендикулярлығы. Перпендикуляр және көлбеу. Үш перпендикуляр туралы теорема. Кеңістіктегі

қашықтық. Кеңістіктегі бұрыштар. Жазықтықтардың перпендикулярлығы. Жазық фигураның жазықтықтағы ортогональды проекциясы және оның ауданы.

18) "Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі және векторлар". Кеңістіктегі векторлар және оларға қолданылатын амалдар. Коллинеар және компланар векторлар. Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі. Кеңістіктегі вектордың координаталары. Координатасымен берілген векторларды қосу және азайту, координатасымен берілген векторды санға көбейту. Вектордың үш компланарлы емес векторларға жіктелуі. Екі нүктенің арақашықтығы. Кесіндіні берілген қатынаста бөлу. Кесіндінің ортасының координаталары. Векторлардың скаляр көбейтіндісі. Сфера теңдеуі. Кеңістіктегі түзудің теңдеуі.

19) "Кеңістіктегі түзу және жазықтықтың теңдеуі". Кеңістіктегі түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы. Кеңістіктегі нүктеден жазықтыққа дейінгі қашықтық. Екі түзу арасындағы бұрышты, кеңістіктегі түзу мен жазықтық арасындағы бұрышты табу.

20) "Көпжақтар". Көпжақты бұрыш, геометриялық дене туралы түсінік. Дұрыс көпжақтар ұғымы. Призма және оның элементтері. Тік және дұрыс призмалар. Тікбұрышты параллелепипед және оның қасиеттері. Призманың бүйір және толық беттерінің ауданы. Пирамида және оның элементтері. Қиық пирамида. Пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы. Қиық пирамида бетінің ауданы. Дұрыс көпжақтар. Дұрыс көпжақты жазықтықтпен қию.

21) "Айналу денелері және олардың элементтері". Цилиндр және оның элементтері. Цилиндрдің толық және бүйір бетінің ауданы. Конус және оның элементтері. Конустың бүйір және толық бетінің ауданы. Қиық конус және оның элементтері. Қиық конустың бетінің ауданы. Сфера, шар және олардың элементтері. Сфера бетінің ауданы. Сфераға жүргізілген жанама жазықтық. Айналу денелерін жазықтықпен қию.

22) "Денелердің көлемі". Дене көлемінің жалпы қасиеттері. Призманың көлемі. Пирамида мен қиық пирамиданың көлемі. Цилиндрдің көлемі. Конус пен қиық конустың көлемі. Шар және оның бөліктерінің көлемі. Кеңістіктіктегі фигуралардың ұқсастығы. Геометриялық денелердің комбинациясы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге

байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-144 сағатты (4-6 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімшелер және тақырыптардың атаулары	Барлығы	Сағат саны	
		Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Функция, оның қасиеттері және графиктері.			
1.1. Функция және оның қасиеттері.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Функция және оның берілу тәсілдері. Функция графигін түрлендіру.			
Тақырып 1.1.2. Функцияның қасиеттері.			
1.2. Функцияның түрлері.	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Кері функция ұғымы.			
Тақырып 1.2.2. Күрделі функция.			
2 бөлім. Тригонометриялық функциялар.			
2.1. Тригонометриялық функциялар және олардың графиктері.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері. Музыкадағы кезеңділік.			
Тақырып 2.1.2. Түрлендірулер арқылы тригонометриялық функциялардың графигін салу.			
2.2. Кері тригонометриялық			

функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс.			
Тақырып 2.2.2. Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.			
2.3. Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер.	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Қарапайым тригонометриялық теңдеулер.			
Тақырып 2.3.2. Тригонометриялық теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
2.4. Тригонометриялық теңсіздіктер.	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Қарапайым тригонометриялық теңсіздіктерді шешу.			
3 бөлім. Дәреже мен түбірлер. Дәрежелік функция.			
3.1. Дәреже мен түбірлер.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. n-ші дәрежелі түбір және оның қасиеттері. Иррационал өрнектерді түрлендіру.			
Тақырып 3.1.2. Рационал көрсеткішті дәреже. Рационал көрсеткішті дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру.			
3.2. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі.			

4. Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер.			
4.1. Иррационал теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Иррационал теңдеулер және олардың жүйелері.			
Тақырып 4.1.2. Иррационал теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
4.2. Иррационал теңсіздіктер.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Иррационал теңсіздіктер және оларды шешу әдістері.			
5-бөлім. Көрсеткіштік және логарифмдік функция.			
5.1. Көрсеткіштік функция.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Көрсеткіштік функция, оның қасиеттері және графигі.			
5.2. Логарифмдік функция.	+	+	+
Тақырып 5.2.1. Санның логарифмі және оның қасиеттері. Музыкадағы логарифмдер			
Тақырып 5.2.2. Логарифмдік функция, оның қасиеттері және графигі. Музыкадағы логарифмдік спираль.			
6 бөлім. Көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер			
6.1. Көрсеткіштік теңдеулер мен теңсіздіктер	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Көрсеткіштік теңдеулер және олардың жүйелері. Математикалық модельді			

сипаттайтын қолданбалы жобаларда қолданылатын теңдеулер жүйесі.			
Тақырып 6.1.2. Көрсеткіштік теңсіздіктер мен жүйелерді шешу әдістері.			
6.2. Логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер.	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Логарифмдік теңдеулер мен жүйелері.			
Тақырып 6.2.2. Логарифмдік теңсіздіктер мен жүйелері.			
7 бөлім. Функцияның шегі және үзіліссіздік.			
7.1. Функцияның шегі.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегі.			
Тақырып 7.1.2. Шектерді табу.			
7.2. Функцияның үзіліссіздігі және сан тізбегінің шегі.	+	+	+
Тақырып 7.2.1. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі үзіліссіздігі. Функция графигінің асимптоталары.			
Тақырып 7.2.2. Сан тізбегінің шегі.			
8 бөлім. Туынды және оның қолданылуы.			
8.1.Туынды	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Туындының анықтамасы. Функцияның дифференциалы туралы түсінік. Туындыларды табу ережелері.			
Тақырып 8.1.2. Нақты көрсеткіші бар дәрежелік функцияның туындысы.			
Тақырып 8.1.3. Күрделі функцияның туындысы.			

Тақырып 8.1.4. Тригонометриялық функциялардың туындылары.			
Тақырып 8.1.5. Көрсеткіштік және логарифмдік функциялардың туындылары.			
Тақырып 8.1.6. Көркемөнер-технологиялық бағыт бойынша туынды тақырыптағы мәселелерді шешу.			
8.2.Туындыны қолдану.	+	+	+
Тақырып 8.2.1. Функцияның өсу және кему шарттары. Экстремум нүктелері.			
Тақырып 8.2.2. Функцияны туынды арқылы зерттеу және оның графигін салу.			
Тақырып 8.2.3. Кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәндері. Функцияның ең үлкен (минималды) мәндерін табу үшін қолданбалы есептерді шешу.			
9 бөлім. Алғашқы функция және интеграл. Анықталмаған интеграл.			
9.1. Алғашқы функция және анықталмаған интеграл	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Алғашқы функция және анықталмаған интеграл. Анықталмаған интегралдың қасиеттері.			
Тақырып 9.1.2. Элементар функциялардың интегралы.			
9.2. Анықталған интеграл .	+	+	+
Тақырып 9.2.1. Қисық сызықты трапеция және			

оның ауданы. Анықталған интеграл.			
9.3. Геометриялық және физикалық есептерді шешуде анықталған интегралды қолдану.	+	+	+
Тақырып 9.3.1. Анықталған интегралдың көмегімен жазық фигуралардың аудандарын есептеу. Студенттер саны бойынша кабинеттердің ауданын есептеу.			
Тақырып 9.3.2. Анықталған интегралдың көмегімен айналу денелерінің көлемін есептеу.			
10 бөлім. Математикалық статистика және ықтималдықтар теориясы .			
10.1. Ықтималдық.	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Комбинаторика элементтері және олардың ықтималдықтарды табуға қолдану.			
Тақырып 10.1.2. Оқиғаның ықтималдығы және оның қасиеттері. Шартты ықтималдық. Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелері. Ықтималдық әдістерін қолдана отырып, практикалық есептерді шешу.			
10.2. Математикалық статистика элементтері	+	+	+
Тақырып 10.2.1. Бас жиын және таңдама. Дискретті және интервалды вариациялық қатарлар. Кездейсоқ шаманың сандық сипаттамаларын таңдамалар бойынша бағалау.			

Тақырып 10.2.2. Кездейсоқ шамалар. Дискретті және үзіліссіз кездейсоқ шамалар. Дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамалары. Дискретті кездейсоқ шамалардың таралу түрлері.			
11 бөлім. Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы.	+	+	+
11.1. Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Стереометрия аксиомалары және олардың салдарлары. Кеңістіктегі екі түзудің өзара орналасуы. Өнердегі параллельдік ұғымы.			
Тақырып 11.1.2. Түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы			
Тақырып 11.1.3. Екі жазықтықтың өзара орналасуы.			
11.2. Кеңістіктегі бұрыштар.	+	+	+
Тақырып 11.2.1. Кеңістіктегі түзулер арасындағы бұрыш. Перпендикуляр және көлбеу. Түзу мен жазықтықтың перпендикулярлығы.			
Тақырып 11.2.2. Түзу мен жазықтық арасындағы бұрыш. Үш перпендикуляр туралы теорема.			
Тақырып 11.2.3. Екі жазықтықтың арасындағы бұрыш. Екі			

жақты бұрыш. Кеңістіктегі қашықтық.			
Тақырып 11.2.4. Жазықтықтардың перпендикулярлығы. Жазық фигураның жазықтықтағы ортогональ проекциясы және оның ауданы.			
12 бөлім. Тікбұрышты координаталар жүйесі және кеңістіктегі векторлар.			
12.1. Кеңістіктегі векторлар	+	+	+
Тақырып 12.1.1. Кеңістіктегі векторлар және оларға қолданылатын амалдар. Коллинеар мен компланар векторлар.			
12.2. Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі.	+	+	+
Тақырып 12.2.1. Кеңістіктегі вектордың координататалары. Координатасымен берілген векторларды қосу және азайту, координатасымен берілген векторды санға көбейту.			
Тақырып 12.2.2. Векторлардың скалярлық көбейтіндісі. Вектордың ұзындығы. Вектордың компланар емес үш векторға жіктелуі.			
Тақырып 12.2.3. Екі нүктенің арақашықтығы. Кесіндіні берілген қатынаста бөлу. Кесіндінің ортасының координаталары.			
Тақырып 12.2.4. Сфера теңдеуі. Кеңістіктегі түзудің теңдеуі.			
13 бөлім. Көпжақтар және айналу денелері.			
13.1. Көпжақтар.	+	+	+

Тақырып 13.1.1. Көпжақты бұрыш, геометриялық дене туралы түсінік. Көпжақтар туралы ұғым. Дұрыс көпжақтар. Өнердегі көпжақтар. Көркем және технологиялық процесте дұрыс көп жақтады қолдану. Көпжақтардың жазықтықтпен көлденең қимасы.			
13.2. Призма және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 13.2.1. Призма, тікбұрышты параллелепипед және олардың қасиеттері. Куб.			
Тақырып 13.2.2. Призманың бүйір және толық беттерінің ауданы.			
13.3. Пирамида және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 13.1.1. Пирамида және оның элементтері. Қиық пирамида. Египет пирамидалары.			
Тақырып 13.3.2. Пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы. Қиық пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы.			
14. Айналу денелері және олардың элементтері.			
14.1. Цилиндр және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 14.1.1. Цилиндр және оның элементтері. Цилиндр бетінің ауданы. Архитектура және өнерде цилиндр мен оның элементерін қолдану.			
14.2. Конус және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 14.2.1. Конус және оның элементтері. Конус бетінің ауданы. Архитектура және өнерде			

конус және оның элементерін қолдану.			
Тақырып 14.2.2. Киық конус және оның элементтері. Қиық конус бетінің ауданы.			
14.3. Сфера, шар және олардың элементтері.	+	+	+
Тақырып 14.3.1. Сфера, шар және олардың элементтері. Көркемдік-технологиялық процестегі шар мен сфераның элементтері. Сфераның бетінің ауданы.			
Тақырып 14.3.2. Сфераға жүргізілген жанама жазықтық. Жазықтықтағы айналу денелерінің қималары.			
15.1. Дене көлемі.			
15.1. Дене көлемінің жалпы қасиеттері. Көпжақтардың көлемі.	+	+	+
Тақырып 15.1.1. Дененің көлемі. Дене көлемінің жалпы қасиеттері. Призманың көлемі.			
Тақырып 15.1.2. Пирамиданың көлемі. Қиық пирамиданың көлемі.			
15.2. Айналу денелерінің көлемі	+	+	+
Тақырып 15.2.1. Цилиндрдің көлемі.			
Тақырып 15.2.2. Конустың көлемі. Қиық конустың көлемі.			
Тақырып 15.2.3. Шар және оның бөліктернің көлемі.			
Тақырып 15.2.4. Архитектурада қолданылатын көпжақтар және айналу денелері. Фигуралардың ұқсастығы			

. Геометриялық денелердің комбинациясы.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Функция түрлері	Функция, оның қасиеттері және графигі	1) График құру және функцияларды зерттеу дағдыларын пысықтау үшін ұғымды, функция түрлерін сипаттау; 2) аналитикалық анықтамаға және графикалық кескінге негізделген функциялардың қасиеттерін ашу.	1) Функцияның анықтамасын түсіндіреді; 2) тапсырма тәсілдері мен функция түрлерін ажыратады; 3) берілген функциялар үшін түрлендірулерді орындайды; 4) функцияның қасиеттерін сипаттайды; 5) функцияның анықталу облысы мен мәндер облысын табады.
		1) f(G(x) күрделі функциясын тану); 2) өзара кері функциялардың графиктері салыстыру.	1) Күрделі функция формуласының мазмұнын түсіндіреді; 2) функциялардың құрамын құрайды; 3) кері функцияны анықтау ретін түсіндіреді .
	Тригонометриялық функциялар және олардың графиктері	1)Тригонометриялық функцияларды түсіндіру; 2) тригонометриялық функциялардың графиктері бойынша қасиеттерді оқу.	1) Тригонометриялық функцияларды анықтайды; 2) тригонометриялық функциялардың қасиеттерін түсіндіреді; 3) графиктер салады және график бойынша тригонометриялық функциялардың қасиеттерін сипаттайды; 4) тригонометриялық функциялары бар өрнектерді түрлендіруді орындайды.
		1) Кері тригонометриялық функцияларды түсіндіру;	1) Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс мәндерін анықтайды; 2) кері тригонометриялық функциялардың қасиеттерін түсіндіреді; 3) графиктерді салады және график бойынша

Тригонометриялық функциялар	Кері тригонометриялық функциялар	2) к е р і тригонометриялық функциялардың графиктері бойынша қасиеттерді оқу.	кері тригонометриялық функциялардың қасиеттерін сипаттайды; 4) к е р і тригонометриялық функциялары бар өрнектерді түрлендіруді орындайды.
	Тригонометриялық теңдеулер	1) Тригонометриялық теңдеулерді шешу; 2) тригонометриялық жүйелерді шешу.	1) Тригонометриялық теңдеулерді шешуге арналған формулаларды атайды; 2) есептерді шешуде қ а р а п а й ы м тригонометриялық теңдеулердің негізгі ф о р м у л а л а р ы н қолданады; 3) тригонометриялық теңдеулердің түрлерін атайды; 4) тригонометриялық теңдеулер мен олардың жүйелерінің шешімін табады.
	Тригонометриялық теңсіздіктер	1) Тригонометриялық теңсіздіктерді шешу; 2) тригонометриялық теңсіздіктер жүйелерін шешу.	1) Тригонометриялық теңсіздіктерді шешудің формулаларын атайды; 2) тригонометриялық теңсіздіктердің шешім әдістерін ажыратады; 3) тригонометриялық теңсіздіктердің шешімін түсіндіреді; 4) координаталық жазықтықта қарапайым тригонометриялық теңсіздіктер мен олардың жүйелерінің шешімдерін бейнелейді.
	Дәрежелік функция	1) Алгебралық өрнектерді түрлендіру.	1) n дәрежесінің түбірін және n дәрежесінің арифметикалық түбірін анықтауда сәйкестікті белгілейді; 2) иррационал және алгебралық өрнектерді түрлендіру үшін n дәрежелі және рационал көрсеткішті түбірдің қасиеттерін қолданады.

Дәреже мен түбірлер. Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер.	Дәрежелі функция, оның қасиеттері және графигі	1)Дәрежелі функцияның графигін салу.	1) График құру дағдыларын пысықтау үшін дәрежелік функцияның қасиеттерін пайдаланады; 2) берілген график бойынша дәрежелік функцияның қасиеттерін зерттейді.
	Иррационал теңдеулер мен жүйелер	1) Иррационал теңдеулер мен теңдеулер жүйесін шешу алгоритмін игеру.	1) Иррационал теңдеу анықтамасының мазмұнын түсіндіреді және иррационал теңдеудің анықталу облысын табады; 2) иррационал теңдеулерді теңдеудің екі бөлігін де n-ші дәрежеге шығару әдісімен шешеді; 3) иррационал теңдеулерді айнымалыны ауыстыру әдісімен шешеді; 4) иррационалды жүйелерді шешеді.
	Иррационал теңсіздіктер мен жүйелер	1) Иррационал теңсіздіктер мен теңсіздіктер жүйелерін шешу алгоритмін меңгеру.	1) Иррационал теңсіздіктер, жүйелердің анықталу облысын табады; 2) теңдеудің екі бөлігін де n-ші дәрежеге шығару әдісімен иррационал теңсіздіктерді шешеді; 3) иррационал теңсіздіктерді айнымалыны ауыстыру әдісімен шешеді; 4) иррационал жүйелерді шешеді.
Көрсеткіштік және логарифмдік функция	Көрсеткіштік функция	1) График бойынша көрсеткіштік функцияның қасиеттерін сипаттау.	1) Көрсеткіштік функцияның анықтамасын түсіндіреді және оның графигін салады; 2) негізге байланысты көрсеткіштік функцияның қасиеттерін қолданады.
			1)Санның логарифмін, ондық және натурал логарифмнің мәндерін анықтайды;

	Логарифмдік функция	1) Логарифмі бар өрнектердің мәндерін есептеу; 2) логарифмдік функцияның негізіне байланысты қасиеттерін сипаттау.	2) логарифмдік өрнектерді түрлендіру үшін логарифмдердің қасиеттерін қолданады; 3) логарифмдік функцияның анықтамасын түсіндіреді және оның қасиеттерін сипаттайды; 4) логарифмдік функцияның графигін салады.
Көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер	Көрсеткіштік теңдеулер мен теңсіздіктер	1) Көрсеткіштік теңдеулер, теңсіздіктер, теңдеулер мен теңсіздіктер жүйесін шешу;	1) Көрсеткіштік теңдеуді шешу алгоритмін қолданады; 2) негізге байланысты көрсеткіштік функцияның қасиеттерін қолданады көрсеткіштік теңдеулер, теңсіздіктерді шешеді; 3) көрсеткіштік теңдеулер мен жүйелерді шешеді; 4) көрсеткіштік теңсіздіктер мен жүйелерді шешеді.
	Логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер	1) Логарифмдік теңдеулер, теңсіздіктер мен олардың жүйелерін шешу.	1) Логарифмдік теңдеуді шешу алгоритмін қолданады; 2) логарифмдік теңдеулерді, теңсіздіктерді шешуде негізге байланысты логарифмдік функцияның қасиеттерін қолданады; 3) логарифмдік теңдеулер мен жүйелерді шешу жолдарын түсіндіреді; 4) логарифмдік теңсіздіктерді шешеді.
Функцияның шегі және үзіліссіздік	Функцияның шегі	1) Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегін табу.	1) Функцияның шегін нүктеде, шексіздікте есептейді; 2) есептерді шешуде шектердің қасиеттерін қолдана алады.
	Функцияның үзіліссіздігі және сан тізбегінің шегі	1) Функция графигінің асимптоталарын құру;	1) Функцияның үзіліссіздік қасиеттерін қолданады; 2) сан тізбегінің шегін есептейді.

Туынды және оның қолданылуы	Туынды	1) Функциялардың туындыларын есептеу; 2) туындының геометриялық және физикалық мағынасын игеру; 3) күрделі функциялардың туындыларын табу.	1) Анықтама бойынша функцияның туындысын табады; 2) функцияларды дифференциалдау ережелерін қолданады; 3) функция туындысының физикалық және геометриялық мағынасын ашады; 4) қозғалыстың жылдамдығы мен үдеуін есептейді. 5) күрделі функциялардың туындысын есептеу ережесін қолданады.
	Туындыны қолдану	1) Функцияларды монотондылыққа зерттеу; 2) кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәнін анықтау.	1) Алгоритм бойынша функцияның графигіне жүргізілген жанаманың теңдеуін құрайды; 2) функцияның өсуінің (кемуінің) қажетті және жеткілікті шартын интервалда қолданады; 3) туындының көмегімен функцияның қасиеттерін талдайды және оның графигін салады; . 4) функцияның ең үлкен және ең кіші мәндерін табады.
Алғашқы функция және интеграл	Алғашқы функция және анықталмаған интеграл	1)Алғашқы функцияны және анықталмаған интегралды табу.	1) алғашқы функция және анықталмаған интеграл ұғымының мазмұнын ашады; 2) анықталмаған интегралдарды табу формулаларын қолданады; 3) есептерді шешуде анықталмаған интегралдар кестесін пайдаланады.
	Анықталған интеграл	1) Анықталған интегралды есептеу.	1)Қисық сызықты трапецияның ауданын табу үшін Ньютон-Лейбниц формуласын қолданады; 2) берілген сызықтармен шектелген жазық

			фигураның ауданын есептейді; 3) айналу денесінің көлемін есептейді.
Математикалық статистика және ықтималдықтар теориясы	Ықтималдық	1) Комбинаторлық есептерді ықтимал нұсқаларды жүйелі түрде таңдау және көбейту ережесін қолдану арқылы шешу; 2) Ықтималдықтар теориясының негіздерін, ықтималдықтарды қосу және көбейту теоремаларын түсіндіру.	1)Ньютон Биномын (табиғи көрсеткішпен) есептеу үшін қолданады; 2) ықтималдық қасиеттерін қолдану арқылы кездейсоқ оқиғалардың ықтималдығын есептейді; 3) ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелерін түсіндіреді.
	Математикалық статистика элементтері	1) Дискретті кездейсоқ шама, дисперсия және математикалық күтім арасындағы байланысты, орташа квадраттық (стандартты) ауытқуды түсіндіру; 2) таңдама деректері бойынша кездейсоқ шамаларды сипаттау.	1) дискретті кездейсоқ шаманың математикалық күтімін есептейді; 2) дискретті кездейсоқ шаманың дисперсиясын және орташа квадраттық (стандартты) ауытқуын есептейді; 3) таңдама деректерден кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамаларын бағалайды.
	Кездейсоқ шамалар	1)Дискретті, үздіксіз кездейсоқ шамалар ұғымдарын түсіндіру; 2) дискретті кездейсоқ шаманы пайдаланып есептер шығару.	1) Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамаларды салыстырады ; 2) кейбір дискретті кездейсоқ шамалардың үлестірім заңының кестесін жасайды.
	Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы	1)Стереометрия аксиомаларын және олардың салдарын түсіндіру; 2) кеңістіктегі түзулердің , жазықтықтардың, түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуын бейнелеу.	1) Стереометрия аксиомаларының мазмұнын, олардың салдарын түсіндіреді; 2) есептерді шешу кезінде кеңістіктегі параллель және қиылысатын түзулердің қасиеттері туралы білімді қолданады; 3) сызықтардың параллельдігі мен перпендикулярлығының қасиеттерін түсіндіреді, оларды есептерді шешуде қолданады.

Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы	Кеңістіктегі бұрыштар	1) Кеңістіктегі екі түзу арасындағы бұрыш, түзу мен жазықтық арасындағы бұрыш ұғымын меңгеру; 2) үш перпендикуляр теоремасын түсіндіру.	1) Кеңістіктегі перпендикулярдың, көлбеу және көлбеу проекцияның мағынасын ашады; 2) түзу мен жазықтықтың параллельдігі мен перпендикулярлығының қасиеттерін түсіндіреді; 3) есептерді шешу кезінде жазықтықтардың параллельдігі және перпендикулярлық белгілерін қолданады; 4) кеңістіктегі екі түзудің арасындағы бұрышты анықтайды; 5) түзу мен жазықтық арасындағы бұрышты, жазықтықтар арасындағы бұрышты бейнелейді; 6) есептерді шешуде үш перпендикуляр теореманы қолданады.
Тікбұрышты координаталар жүйесі және кеңістіктегі векторлар	Кеңістіктегі векторлар	1) Вектордың анықтамасын және кеңістіктегі векторлармен амалдарды меңгеру; 2) екі нүкте арасындағы қашықтықты, кесіндінің ортасын есептеуді орындау.	1) Жазықтықта және кеңістікте векторды бейнелейді, оны сипаттайды; 2) вектордың координаталары мен ұзындығын табады; 3) векторларды қосу мен азайтуды, векторды санға көбейтуді орындайды; 4) векторлардың скалярлық көбейтіндісін табады; 5) екі нүкте арасындағы қашықтықты анықтайды; 6) кеңістіктегі кесіндінің ортаңғы координаталарын табады.
	Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі	1) Векторлардың коллинеарлық және компланарлық шарттарын меңгеру; 2) векторды компланар емес үш вектор бойынша жіктеу;	1) Кеңістіктегі векторлардың коллинеарлығы мен компланарлығын анықтайды; 2) есептерді шешу кезінде векторлардың коллинеарлығы мен компланарлығы шартын қолданады;

		3) сфера теңдеуін құрастыру.	3) сфера теңдеуіне есептер шығарады.
Көпжақтар және айналу денелері	Көпжақтар	1)Көпжақтар, дұрыс көпжақтар, призма, параллелепипед, куб, пирамида, қиық пирамида ұғымын білу; 2)көпжақтар элементтерін табу, көпжақтар қимасын салу.	1) Көпжақтар мазмұнын ашады және олардың элементтерін түсіндіреді; 2) көпжақтардың қасиеттерін түрлері бойынша түсіндіреді; 3) көпжақтарды бейнелейді; 4) дұрыс көпжақтардың түрлерін анықтайды; 5) көпжақтардың элементтерін табу есептерін шешеді.
	Призма және оның элементтері	1) Призма мен оның элементтерінің анықтамасын білу; 2) призманың толық және бүйір бетінің аудандарын есептеу.	1) Есептерді шешуде призманың бүйір және толық бетінің ауданының формулаларын қолданады.
	Пирамида және оның элементтері	1) Пирамида және қиық пирамида, олардың анықтамасы мен элементтерін меңгеру; 2) пирамида және қиық пирамиданың бүйір беті мен толық бетінің аудандарын есептеу.	1) Есептерді шешу кезінде пирамида және қиық пирамиданың бүйір және толық бетінің ауданы формулаларын қолданады.
Айналу денелері және олардың элементтері	Цилиндр және оның элементтері	1)Айналу денесінің түрлерін анықтау (цилиндр); 2) цилиндр элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шешу.	1) Цилиндр және оның элементтерін анықтайды; 2) сызбалар мен модельдерде цилиндрді таниды; 3) цилиндрді жазықтықта бейнелейді; 4) цилиндрдің жазықтықпен қималарын бейнелейді; 5) цилиндр элементтерін табу есептерін шешеді.
	Конус және оның элементтері	1) Айналу денесінің түрлерін анықтау (конус, қиық конус); 2) конустың, қиық конустың элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шешу.	1) конус, қиық конус және олардың элементтерін анықтайды; 2) сызбалар мен модельдерде конусты, қиық конусты таниды; 3) конустың жазықтықпен қимасын бейнелейді;

			5) конустың, қиық конустың элементтерін табу есептерін шешеді.
	Шар және оның элементтері	1)Айналу денесінің түрлерін (шар, сфера және олардың элементтері) анықтау; 2) сфера, шар элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шешу.	1) Шар, сфера және олардың элементтерін анықтайды; 2) сызбалар мен модельдерде шарды, сфераны таниды; 3) шарды, сфераны жазықтықта бейнелейді; 4) шар, сфераның жазықтықтағы қималарын бейнелейді; 5) шар, сфераның элементтерін табу есептерін шешеді.
Дене көлемі	Денелер көлемінің жалпы қасиеттері.	1) Призма, пирамида және қиық пирамиданың көлемін табу.	1) Призма, пирамида көлемін табу және қысқарту формуласын қолданады.
	Айналу денелерінің көлемі	1)Цилиндр, конус, қиық конус, шардың көлемін анықтауды меңгеру.	1) Цилиндр, конус, қиық конус, шардың көлемін табу формуласын қолданады; 2) айналу денелерінің көлемін есептеу үшін есептер шығарады

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
59 - қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту

туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Информатика" оқу пәнін оқытудың мақсаты - білім алушылардың көркемдік-технологиялық бағытта кәсіби салада заманауи ақпараттық технологиялар мен бағдарламаларды пайдалану дағдыларын қалыптастыру болып табылады.

3. Оқу пәнін іске асыру мынадай міндеттерді көздейді:

1) білім алушыларда қоғамдағы ақпараттық процестердің рөлін, саладағы ақпараттық технологияларды пайдаланудың техникалық мүмкіндіктері мен перспективаларын түсінуді қалыптастыру;

2) білім алушыларды компьютерлер жұмысының базалық қағидаттарын түсінумен қамтамасыз ету;

3) білім алушылардың технологиялық ойлауын қалыптастыру, көркемдік-эстетикалық талғамын, шығармашылық қабілетін, есте сақтау қабілетін, кеңістіктік қиялын, қиялын, қол моторикасын дамыту, оқушылардың көз өлшегіштерін жетілдіру.

4) талдау, абстракциялау, модельдеу және бағдарламалау арқылы білім алушыларды әртүрлі есептерді шығаруға үйрету;

5) білім алушылардың логикалық, алгоритмдік, сондай-ақ есептеуіш ойлауын дамыту, оның ішінде жалпылау және ұқсастық, есепті құрамдас бөліктерге бөлу және ортақ заңдылықтарды бөліп көрсету, есептерді шешудің тиімді және ұтымды жолдарын табу;

6) білім алушыларда ақпараттық мәдениетті қалыптастыру-жалпы қабылданған ережелерді сақтау және жеке тұлға мен бүкіл қазақстандық қоғамның мүддесі үшін әрекет ету;

7) пән аясында студенттердің академиялық тілді меңгеруіне және терминологиялық сөздік қорын байытуына ықпал ету;

8) білім алушыларды есептеу платформасы негізінде басқарылатын электрондық құрылғыларды әзірлеу, құрастыру және бағдарламалау принциптері мен әдістерімен таныстыру;

9) заманауи бағдарламалау ортасында бағдарламалау дағдыларын дамыту;

10) практикалық қолдану арқылы білімді тереңдету, оқуға деген ынтасын арттыру;

11) ғылыми-техникалық әзірлемелерге қызығушылықты дамыту;

12) білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту.

4. Оқу пәнінің мазмұны 7 бөлімнен тұрады:

1) Денсаулық және қауіпсіздік;

2) Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету;

3) Мәліметтерді ұсыну;

4) Ақпараттық процестер мен жүйелер;

5) Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру;

6) Қосымшаларды әзірлеу;

7) Компьютерлік желілер.

1 бөлім. "Денсаулық және қауіпсіздік" келесі тақырыптарды қамтиды: Жұмыс орнының эргономикасы. Компьютерді пайдаланудың кемшіліктері. Антивирустық қауіпсіздік. Онлайн қауіпсіздік және онлайн этикет.

2 бөлім. "Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету" мынадай тақырыптарды қамтиды: Аппараттық қамтамасыз ету, мобильді құрылғылардың сипаттамасы; Бағдарламалық қамтамасыз ету, виртуалды машиналар; Виртуалды машиналарды көркемдік-технологиялық бағытта пайдалану мүмкіндіктері; Көркемдік-технологиялық бағытқа арналған бағдарламалық қамтамасыз ету мысалдары .

3 бөлім. "Мәліметтерді ұсыну" келесі тақырыптарды қамтиды: Сандық жүйелер, сандарды бір санау жүйесінен екіншісіне түрлендіру; Логикалық операциялар, ақиқат кестесі және оны құру; Компьютерлік логика элементтері мен негіздері.

4 бөлім. "Ақпараттық процестер мен жүйелер" келесі тақырыптарды қамтиды: Мәліметтер базасының негізгі түсініктері, реляциялық мәліметтер базасы; Мәліметтер базасындағы бастапқы кілт; мәліметтер базасын құру, мәліметтер базасын, мәліметтер типтерін, бір кестелі және көп кестелі мәліметтер базасын құру; Формалар, есептеулер; Құрылымдық сұраныстар: дизайнер режимінде таңдау сұраныстарын құру, SQL, веб-парақшадағы мәліметтер базасымен байланыс; көркемдік-технологиялық бағытта мәліметтер базасын құру және пайдалану мысалдары; ақпараттық технологияларды дамытудағы заманауи процестер, машиналық оқыту принциптері, нейрондық желілер; жасанды интеллектті қолдану аясы. Көркемдік-технологиялық секторда жасанды интеллектті пайдалану мүмкіндіктері; Blockchain (блокчейн) технологиясы; Қазақстандағы цифрландыру процесінің заманауи үрдістері, Қазақстанның көркемдік-технологиялық секторын цифрландыру; электрондық цифрлық қолтаңба және сертификат; электрондық үкімет порталы, электрондық үкімет порталында көркемдік-технологиялық салада көрсетілетін қызметтер түрлері.

5 бөлім. "Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру" келесі тақырыптарды қамтиды: Виртуалды және кеңейтілген шындық, виртуалды шындықтағы адам; көркемдік-технологиялық салада VR және AR технологияларын қолдану, сандық сезімдерді модельдеу; 3D-панорама және (виртуалды саяхат) құру; көркемдік-технологиялық саладағы 3D панорама; дизайн теориясы, біздің өмірдегі дизайн, "жақсы дизайн" принциптері; сайт дизайнын жасау, сайттың басты беті; мазмұны, веб-парақшадағы мультимедиа; көркемдік-технологиялық саладағы сайттардың шаблондары мен дизайны; сайтты жариялау, сайтты ілгерілету.

6 бөлім. "Қосымшаларды әзірлеу" келесі тақырыптарды қамтиды: Пайдаланушылар функциялары мен процедуралары; файлдармен жұмыс; сұрыптау әдістері; графиктер

және оларды алгоритмдерде қолдану; мобильді қосымшалар; мобильді қосымшаның интерфейсі; мобильді коннекторларды әзірлеу және орнату; көркемдік-технологиялық салада қолданылатын қосымшаларды әзірлеу; ақылды үй, ақылды үй құрылғыларын басқаруға арналған бағдарламаларды әзірлеу; IT-стартап. Көркемдік-технологиялық стартапты қалай бастау керек; Crowdfunding (краудфандинг) платформасы; жобаны ілгерілету және маркетинг.

7 бөлім. "Компьютерлік желілер" келесі тақырыптарды қамтиды: Компьютерлік желілерді ұйымдастыру; желілік компоненттер, IP-мекен-жай, DNS, жеке виртуалды желілер; ақпараттық қауіпсіздік, желіде жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік шаралары.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндіктері:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 48-72 сағатты (2-3 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлім, бөлімшелер және тақырыптардың атаулары	Барлығы	Сағат саны	
			Сабақтар	
			теориялық	практикалық
1 бөлім. Денсаулық және қауіпсіздік				
1.1 Эргономика және қауіпсіздік		+	+	+
1	Тақырып 1.1.1. Жұмыс орнының эргономикасы. Компьютерді пайдаланудың кемшіліктері			
2	Тақырып 1.1.2. Антивирустық қауіпсіздік. Онлайн қауіпсіздік және онлайн этикет			

2 бөлім. Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету				
2.1 Аппараттық қамтамасыз ету		+	+	+
3	Тақырып 2.1.1. Аппараттық құрал. Мобильді құрылғылардың сипаттамасы.			
2.2 Бағдарламалық қамтамасыз ету				
4	Тақырып 2.1.2. Бағдарламалық қамтамасыз ету. Виртуалды машиналар			
5	Тақырып 2.1.3. Виртуалды машиналарды көркемдік-технологиялық бағытта пайдалану мүмкіндіктері			
6	Тақырып 2.1.4. Көркемдік-технологиялық бағытқа арналған бағдарламалық қамтамасыз етудің мысалдары			
3 бөлім. Мәліметтерді ұсыну				
3.1 Сандық жүйелер		+	+	+
7	Тақырып 3.1.1. Сандық жүйелер. Сандарды бір санау жүйесінен екіншісіне түрлендіру			
3.2 Логика		+	+	+
8	Тақырып 3.1.2. Логикалық операциялар. Ақиқат кестесі және оны құру			
9	Тақырып 3.1.3. Компьютерлік логика элементтері және негіздері			
4 бөлім. Ақпараттық процестер мен жүйелер				
4.1. Мәліметтер базасы		+	+	+

10	Тақырып 4.1.1. Bigdata. Мәліметтер базасының негізгі түсініктері. Реляциялық мәліметтер базасы.			
11	Тақырып 4.1.2. Мәліметтер базасындағы негізгі кілт			
12	Тақырып 4.1.3. Деректер базасын әзірлеу. Деректер базасын, деректер түрлерін, бір кестелі және көп кестелі мәліметтер базасын құру.			
13	Тақырып 4.1.4. Формалар. Есептеулер.	+	+	+
14	Тақырып 4.1.5. Сұраныстар. Құрылымдық сұраныстар: дизайнер режимінде таңдау сұраныстарын құру, SQL, веб-парақшадағы мәліметтер базасымен байланыс			
15	Тақырып 4.1.6. Көркемдік-технологиялық бағытта мәліметтер базасын құру және пайдалану мысалдары			
4.2 Ақпараттық процестер		+	+	+
16	Тақырып 4.2.1. Ақпараттық технологияларды дамытудағы заманауи процестер. Машиналық оқыту принциптері, нейрондық желілер.			
	Тақырып 4.2.2. Жасанды интеллекттің			

17	қолданылу аясы. Көркемдік-технологиялық секторда жасанды интеллектті пайдалану мүмкіндіктері			
18	Тақырып 4.2.3. Blockchain (блокчейн) технологиясы			
4.3 Қазақстандағы цифрландыру			+	+
19	Тақырып 4.3.1. Қазақстандағы цифрландыру процесінің заманауи үрдістері. Қазақстанның көркемдік-технологиялық секторын цифрландыру			
20	Тақырып 4.3.2. Электрондық цифрлық қолтаңба және сертификат			
21	Тақырып 4.3.3. Электрондық үкімет порталы. Электрондық үкімет порталында көркемдік-технологиялық салада көрсетілетін қызметтер түрлері			
5 бөлім. Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру				
5.1. 3D модельдеу		+	+	+
22	Тақырып 5.1.1. Виртуалды және кеңейтілген шындық. Виртуалды шындықтағы адам.			
23	Тақырып 5.1.2. VR және AR технологияларын көркемдік-технологиялық салада қолдану. Сандық сезімдерді модельдеу			

24	Тақырып 5.1.3. 3D панорама және (виртуалды саяхат) құру			
25	Тақырып 5.1.4. Көркемдік-технологиялық саладағы 3D панорама			
5.2. Web дизайны		+	+	+
26	Тақырып 5.2.1. Дизайн теориясы. Біздің өміріміздегі дизайн. "Жақсы дизайн" принциптері.			
27	Тақырып 5.2.2. Сайт дизайнын жасау. Сайттың басты беті			
28	Тақырып 5.2.2. Мазмұны. Веб-парақшадағы мультимедиа			
29	Тақырып 5.2.4. Көркемдік-технологиялық салаға арналған шаблондар мен сайт дизайны			
30	Тақырып 5.2.5. Сайтты жариялау. Сайтты ілгерілету			
6 бөлім. Қосымшаларды әзірлеу				
6.1. Алгоритмдеу және бағдарламалау		+	+	+
31	Тақырып 6.1.1. Пайдаланушылар функциялары мен процедуралары			
32	Тақырып 6.1.2. Файлдармен жұмыс			
33	Тақырып 6.1.3. Сұрыптау әдістері			
34	Тақырып 6.1.4. Графиктер және оларды алгоритмдерде қолдану			
6.2. Мобильді қосымшалар				
35	Тақырып 6.2.1 Мобильді қосымшалар	+	+	+

36	Тақырып 6.2.2. Мобильді қосымшаның интерфейсі			
37	Тақырып 6.2.3. Мобильді коннекторларды әзірлеу және орнату			
38	Тақырып 6.2.4. Көркемдік-технологиялық салада қолданылатын қосымшаларды әзірлеу			
39	Тақырып 6.2.5. Ақылды үй, ақылды үй құрылғыларын басқаруға арналған бағдарламаларды әзірлеу.			
6.3. IT Startup		+	+	+
40	Тақырып 6.3.1. IT-стартап. Көркемдік-технологиялық стартапты қалай бастау керек			
41	Тақырып 6.3.2. Crowdfunding (краудфандинг) платформасы			
42	Тақырып 6.3.3. Жобаны ілгерілету және маркетинг	+	+	+
7-бөлім. Компьютерлік желілер.				
7.1 Желілік компоненттер және қауіпсіздік		+	+	+
43	Тақырып 7.1.1. Компьютерлік желілерді ұйымдастыру.			
44	Тақырып 7.1.2. Желілік компоненттер, IP мекенжай, DNS, жеке виртуалды желілер			
45	Тақырып 7.1.3. Ақпараттық қауіпсіздік. Желіде			

	жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік шаралары			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
1 бөлім. Денсаулық және қауіпсіздік	Эргономика және қауіпсіздік	1) Адам ағзасына түрлі электрондық құрылғылардың әсерінен қорғау тәсілдерін қолдану; 2) пайдаланушының желідегі қауіпсіздігін қамтамасыз ету қағидаларын сақтау; 3) компьютерді қорғау үшін антивирустық бағдарламаларды қолдану.	1) Адам ағзасына түрлі электрондық құрылғылардың әсерінен қорғау әдістерін тиімді пайдаланады; 2) компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғау үшін антивирустық бағдарламалық жасақтаманы қолданады.
2 бөлім. Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету	Аппараттық қамтамасыз ету	1) Орталық процессор компоненттерінің функциялары мен жұмыс принципін біледі; 2) мобильді құрылғылардың негізгі компоненттерінің сипаттамаларын түсіндіреді.	1) Процессордың жеке бөліктері ретінде функцияларды (басқару құрылғысы), ALC (арифметикалық-логикалық құрылғы) және жад регистрін сипаттайды; 2) мобильді құрылғылардың (планшеттер, телефондар) негізгі компоненттерінің сипаттамаларын салыстырады.
	Бағдарламалық қамтамасыз ету	1) Виртуалды жадтың қолданылуын түсіндіреді; 2) нақты мақсаттар үшін бағдарламалық жасақтаманы таңдаудың негіздемесі.	1) Виртуалды машиналардың жұмысын сипаттайды; 2) көркемдік-технологиялық секторда бағдарламалық қамтамасыз етудің мысалдарын келтіреді.
	Санау жүйесі	1) Нөмірлерді бір нөмірлеу жүйесінен екіншісіне ауыстыру.	1) Оннан бүтін сандарды екілік, сегіздік, он алтылық сандарға түрлендіреді.
			1) Логикалық операцияларды (дизъюнкция, конъюнкция , инверсия) қолданады;

3 бөлім. Деректерді ұсыну	Логика	1) Компьютерлік логикалық схемаларда қолданылатын ЖӘНЕ, НЕМЕСЕ, КЕРІСІНШЕ негізгі элементтерді логикалық схемалар мен логикалық өрнектерді құруды түсінеді.	2) берілген логикалық өрнек үшін ақиқат кестелерін жасайды; 3) логикалық өрнектерді логикалық схемаларға және керісінше түрлендіреді; 4) Unicode (юникод) және ASCII (аск(и)и́) таңбалары кодтау кестелерін салыстырады
4 бөлім. Ақпараттық процестер мен жүйелер	Мәліметтер базасы	1) Мәліметтер базасының негізгі ұғымдарын сипаттайды; 2) бір кестелік мәліметтер базасын жасайды; 3) көп кестелі мәліметтер базасын құрады; деректер типтерін жүйелеу; 4) мәліметтер базасында есептер, нысандар, сұраулар жасайды;	1) "Реляциялық мәліметтер базасы" ұғымын түсіндіреді; 2) өріс, жазба, индекс терминдердің анықтамаларын тұжырымдайды; 3) көп кестелі мәліметтер базасын жасайды; 4) конструктордың көмегімен сұрау үлгісін жасайды.
	Ақпараттық процестер	1) Көркемдік-технологиялық салада жасанды интеллектті қолдану саласындағы машиналық оқыту мен блокчейн технологиясының қолданылуы мен жұмыс принципін түсіндіреді.	1) Машиналық оқыту принциптерін түсіндіреді, нейрондық желілер (нейрондар мен синапстар); 2) көркемдік-технологиялық салада жасанды интеллектті пайдалану мүмкіндіктерін сипаттайды; 3) жасанды интеллект әзірлеу кезінде " мұғаліммен оқыту" әдісін қолдану аясын сипаттайды
	Қазақстандағы цифрландыру	1) Электрондық үкімет порталының функцияларын пайдалана отырып, Қазақстандағы цифрландырудың қазіргі заманғы үрдістерін түсіндіреді; көркемдік-технологиялық салада көрсетілетін қызметтерді пайдаланады	1) Қазақстандағы цифрландыру процесінің заманауи үрдістерін талдайды; 2) электрондық үкімет порталының көркемдік-технологиялық саласында көрсетілетін қызмет түрлерін пайдаланады.
			1) Виртуалды кеңейтілген шындықтың адамның психикалық

5-бөлім. Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру	3D модельдеу	1) Адамның көрінісі бар 3D панорама (виртуалды тур) жасайды.	және физикалық денсаулығына әсерін түсіндіреді; 2) көркемдік-технологиялық салада VR және AR технологияларын пайдалану мүмкіндіктерін түсіндіреді; 3) виртуалды тур - 3D панорама жасайды.
	Web дизайн	1) Веб-эргономиканың ерекшеліктерін ескере отырып, графикалық редакторды пайдалана отырып, сайттың дизайн-макетін әзірлейді; 2) көркемдік-технологиялық бағыт үшін сайт конструктордың көмегімен сайт жасайды; 3) мультимедияны веб-параққа енгізеді (аудио және бейне); 4) жоба нәтижелерін жариялау және тарату үшін файлдарды пайдаланады; 5) сайтты ілгерілету әдістерін сипаттайды	1) "Дизайн" және " пайдалану" ұғымдарын түсіндіреді; 2) графикалық редакторды пайдалана отырып, сайттың дизайн-макетін әзірлейді; 3) сайт құрастырушының көмегімен көркемдік-технологиялық сала үшін сайт жасайды .
6-бөлім. Қосымшаларды әзірлеу	Алгоритмдеу және бағдарламалау	1) Бағдарламалық кодты, функцияларды және процедураларды қолдана отырып, есепті шешу алгоритмін жасайды	1) Функциялар мен процедураларды қолдана отырып, кодты бағдарламалау тілінде жазады; 2) практикалық есептерді шешу үшін сұрыптау алгоритмдерін іске асырады.
	Мобильді қосымшалар	1) Сұрыптау алгоритмін жасайды; "Ақылды үй" жобасы, 2) қосымшаны құрастырушы компоненттерін қолдана	1) Конструкторда ыңғайлы мобильді қосымша интерфейсін жасайды; 2) ақылды үй датчиктерінен деректерді беруді ұйымдастырады; 3) ақылды үй құрылғысын басқару үшін бағдарлама әзірлейді;

		отырып, мобильді қосымшаның интерфейсін жасайды.	4) көркемдік-технологиялық салада пайдаланылатын қосымшаны әзірлейді.
	IT Startup	1) Startup тұжырымдамасын және краудфандинг платформасының жұмыс принциптерін сипаттайды.	1) Startup тұжырымдамасын сипаттайды; 2) краудфандинг платформаларының жұмыс принциптерін түсіндіреді; 3) көркемдік-технологиялық сала үшін стартапты ілгерілету тәсілдерін көрсетеді.
7-бөлім. Компьютерлік желілер	Желілік компоненттер және қауіпсіздік	1) Желілік компоненттердің жұмысын сипаттайды (желілік түйіндер, маршрутизаторлар, коммутаторлар); 2) IP-мекен-жайларды тіркеуді және көрсетілетін қызметтерді, презентацияны; пайдаланушы ақпаратына қатысты ақпараттық қауіпсіздік шараларын қолдануды түсіндіреді.	1) IP (і-рі) тіркеуді және қызметтерді және мекен-жай ұсынуды түсіндіреді; 2) "ақпараттық қауіпсіздік", " құпиялылық, "тұтастық" және "қолжетімділік" терминдерінің мағынасын, сондай-ақ пайдаланушы ақпаратымен байланысты қауіпсіздік шараларын түсіндіреді; 3) деректерді шифрлау қажеттілігін бағалайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
60- қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту

туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ тілі" пәнін оқытудың мақсаты – ана тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлға қалыптастыру, сондай-ақ қазақ әдеби тілі нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға үйрету.

3. "Қазақ тілі" оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

1) қазақ тілін ана тілі ретінде тани отырып, өмірлік қажеттіліктерінде коммуникативтік әрекеттер түрінде (тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым) сауаттылықпен қолдану дағдыларын қалыптастырады;

2) білім алушылардың қазақ тілін күнделікті өмірде өзі еркімен қолданып жүрген қарым-қатынас құралынан енді оны тілдік заңдылықтар негізінде танып-білу дағдыларын қалыптастырады;

3) қазақ тілі жүйесін құраушы кіші жүйелерді, тіл бірліктерін және олардың табиғатын танып біледі;

4) тіл бірліктерінің қарым-қатынас құралы болу, ойды білдіру, таным құралы болу, ақпаратты сақтау құралы болу қасиеттерін функционалдық-коммуникативтік бағдарда танып біледі, соған лайықты машықтар мен дағдыларды қалыптастырады;

5) "Қазақ тілі" пәні бағдарламасы білім алушының тіл сауаттылығы мен сөйлеу сауаттылығын, сөз байлығын, басқалармен еркін қарым-қатынасқа түсу қабілетін дамытуды және ойлау қабілеті мен танымдық дағдыларын жетілдіруді көздейді.

Оқу бағдарламасының ерекшелігі – тек пәндік білімді қалыптастыруға ғана емес, сонымен қатар әртүрлі дағдыларды дамытуға ерекше көңіл бөлінеді.

Оқыту нәтижелері студенттердің бойында келесі негізгі құндылықтарды қалыптастыруға негізделген: патриотизм және азаматтық жауапкершілік, сыйластық, ынтымақтастық, еңбек пен шығармашылық, ашықтық, өмір бойы білім алу.

Оқу мақсаттары педагог пен білім алушыларға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін біріздiлік пен сабақтастықты көрсететін 4 бөлімнен тұрады:

1) тыңдалым және айтылым;

2) оқылым;

3) жазылым;

4) әдеби тіл нормасы.

"Тыңдалым және айтылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) болжау;

2) әртүрлі жанрдағы мәтіндерді талдау;

3) негізгі ойды анықтау;

4) тыңдалым материалы бойынша сұрақтар құрастыру және бағалау;

5) сөйлеу мәдениетін дамыту;

"Оқылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) ақпаратты түсіну;
2) мәтіннің стильдік ерекшелігін тану;
3) мәтіннің жанрлық ерекшелігін ажырату;
4) мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау;
5) мәліметтерді өңдей білу;
6) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу.
"Жазылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу;
2) жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну;
3) эссе жазу;
4) оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін жазу;
5) шығармашылық жұмыс;
6) мәтіндерді түзету және редакциялау.
Әдеби тіл нормасы бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) орфография;
2) орфоэпия;
3) лексика;
4) грамматика;
5) пунктуация.
4. Қазақ тілі пәнінің үлгілік бағдарламасында 10 бөлім қарастырылған.

Олар: "Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Сөз мәдениеті", " Индустрияландыру: ұлттық өндіріс. Сөз мәдениеті", "Адамзат дамуының жаһандық мәселелері. Тілдік жүйе және норма", "Адам өмірін сақтау. Тілдік жүйе және норма", " Сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма", "Қазақстан бүгінгі әлемде: Қазақстанның өткені мен келешегі", "Экология: ядролық және мұнай өндірістері", "Қазіргі қоғам: миграция және зияткерлік миграция", "Әлемді өзгерткен өнертабыстар", "Туризм: экотуризм".

Мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру, тиісті ақпаратты анықтай білу, мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс, интервью, пікірталас, мақала, бейнебаян) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау, тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыра білу, салыстыру, мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық-саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтау, мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау, коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу; сөйлеу

тілінің лексикалық, фонетикалық-морфологиялық, синтаксистік ерекшеліктерін ажыратып, орынды қолдану;

2) оқылым: әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау, таза ғылыми және публицистикалық стильдерін тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, ұғымдар, шартты белгілер, синтаксистік құрылымы), әртүрлі стильдегі мәтіндердің жанрлық ерекшеліктерін таба білу, ауызекі сөйлеудің стильдік бедерін дұрыс қолдану, публицистикалық шығарма тілінің стильдік бедерін дұрыс қолдана білу, ресми іс-қағаздары тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, көркем әдебиет тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау (фонетикалық деңгей, лексикалық деңгей, морфологиялық деңгей, синтаксистік деңгей негізінде), мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру, белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу, бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау, дәйексөз келтіру жолдарын білу;

3) жазылым: жоспар түрлерін құру (күрделі, тезистік, тірек-схема түріндегі жоспар), ауызекі сөйлеу стилінде әлеуметтік жағдайларға сай мәтін құрастыру, ресми қарым-қатынас аясында ресми құжат түрлерін жазу: сенімхат, кепілхат, өтінім, тапсырыс, келісімшарт, еңбек шарты, шарт, еңбек келісімі, мәтіндер құрастыру, ғылыми стильдің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып, баяндама, мақала, лекция, баяндама тезистері, аннотация, түйіндеме, рецензия, мәтіндер құрастыру, публицистикалық стильдің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып, мақала, репортаж, сұхбат, ақпарат, информациялық хабар, очерк, памфлет жазу, көркем әдебиет стилінің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып мәтіндер құрастыру (таңдау бойынша), мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау, көтерілген мәселе бойынша академиялық тұрғыдан эссе жаза білу, мәселенің артықшылықтары мен кемшіліктерін талдап жазу, оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу, әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу, жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары: мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді қазіргі орфографиялық нормаға сай жазу, сөздерді фонетикалық принцип негізінде жазу, сөздерді морфологиялық-фонематикалық принцип негізінде жазу, сөздерді тарихи-дәстүрлік принцип негізінде жазу, сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас

бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану, әлеуметтік-саяси шешендік қатынас аясында сөз әдебі мен сөйлеу мәнерін дұрыс қолдану, мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып), мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4 жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұн

Бөлім, бөлімшелер және тақырыптардың атаулары	Барлығы	Сағат саны	
		Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 Бөлім. Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Сөз мәдениеті.			
1.1.Қоғамдық құндылық.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Қоғам құндылығы – халықтың тілі, мәдениеті, салт-дәстүрі. Орфографиялық норма. Сөйлеу тілі.			
Тақырып 1.1.2. Ұлттық руханиятымыздың өзегі – тіл. Әдеби тіл. Дауысты дыбыстардың жазылуы.			
Тақырып 1.1.3. Қазақ халқының			

салт-дәстүрлері. Әдеби тіл. Дауыссыз дыбыстардың жазылуы.			
1.2. Қазақ халқының мәдениеті.			
Тақырып 1.2.1. Қолөнер – сырлы өнер. Тоқыма өнері. Бірге және бөлек жазылатын сөздер.			
Тақырып 1.2.2. Қазақ киносы – қазақ тарихы. Дефис арқылы жазылатын сөздер. Бас әріппен жазылатын сөздер. Тасымал			
Тақырып 1.2.3. Қазақ театр өнерінің тарихы. Ауызекі сөйлеу стилі. Шылау және одағай сөздердің жазылуы.			
Тақырып 1.2.4. Сөйлеу шеберлігі және тіл мәдениеті. Қосымшалардың жазылуы			
2 Бөлім. Индустрияландыру: ұлттық өндіріс. Сөз мәдениеті			
2.1. Теміржол қызметі.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Түрксіб теміржолы. Сөйлеу мәдениетінің зерттелуі.			
Тақырып 2.1.2. Тұлпар-Тальго. Ауызекі сөйлеу тілі.			
Тақырып 2.1.3. Алматы метросы. Сөз дәлдігі			
2.2. Қазақстан индустриясы.			
Тақырып 2.2.1. Қара көмір. Мыс кендері. Сөйлеу шеберлігіне қойылатын талаптар.			
Тақырып 2.2.2. Мұнай индустриясы. Сөз дәлдігі			
Тақырып 2.2.3. Әлемнің ірі индустриялық алпауыттары Қазақстанда .			

3 Бөлім. Адамзат дамуының жаһандық мәселелері. Тілдік жүйе және норма			
3.1. Жаһандық құзыреттер.			
Тақырып 3.1.1. Ұлттық мәдениеттің жаһандану үрдісі. Тілдік норма. Ғылыми стиль			
Тақырып 3.1.2. Экономикалық жаһандану. Сөзжасамдық тәсілдер.			
Тақырып 3.1.3. Аумақтық жаһандану. Сөзжасамның аналитикалық тәсілі.			
Тақырып 3.1.4. Ақпараттық-коммуникациялық жаһандану. Сөзжасамның лексика-семантикалық тәсілі.			
Тақырып 3.1.5. Адамзат дамуының жаһандық мәселелері. Әдеби тілдің сөзжасамдық нормалары.			
4 Бөлім. Адам өмірін сақтау. Тілдік жүйе және норма.			
4.1. Қоғамның байлығы – адам.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Адам өмірін қорғау – басты міндет. Сөз тазалығы.			
Тақырып 4.1.2. Адамның денсаулығы – қоғам байлығы. Тіркестердің мағыналық байланысы.			
4.2. Қоршаған орта мен спорттың адам өміріне әсері.			
Тақырып 4.2.1. Адам өмірі және қоршаған орта . Сөйлем мүшелерінің орын тәртібі. Көркем әдебиет стилі.			
Тақырып 4.2.2. Спорттың адам өміріне пайдасы.			

Мәтіндегі сөйлемдердің орын тәртібі.			
5 Бөлім. Сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма.			
5.1. Қазақстан сәулет өнерінің дамуы.	+	+	+
Тақырып 5.1.1 Таңғажайып сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма. Сөйлем және мәтін деңгейінде қойылатын тыныс белгілер.Үтір.			
Тақырып 5.1.2. Киіз үй – ғажап сәулет туындысы. Тырнақша.			
Тақырып 5.1.3. Дизайн өнерінің даму тарихы. Жақша. Нүктелі үтір.			
Тақырып 5.1.4. Қазақстан сәулет өнерінің көне ескерткіштері. Сызықша. Бастауыш пен баяндауыштың арасына қойылатын сызықша.			
Тақырып 5.1.5. Қазақтың танымал сәулетшілері. Ғылыми әдебиет тілінің сөз бедері.			
Тақырып 5.1.6. Заманауи сәулет туындылары. Ел астанасы – сәулет өнерінің жаңа тынысы. Қос нүкте.			
6 Бөлім. Қазақстан бүгінгі әлемде: Қазақстанның өткені мен келешегі. Шешендік сөздер.			
6.1. Уақыт өлшемі.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Ұлт тарихындағы кеңістік пен уақыт. Ғылыми стиль.			
Тақырып 6.1.2. Тіл – тарихтың айнасы. Әліпби .			
Тақырып 6.1.3. Ел іші – өнер кеніші. Шешендік өнер негіздері.			
6.2. Қазақстанның талантты ұландары.			

Тақырып 6.2.1. Қазақстанның алғашқы кәсіби суретшілері. Шешендік өнер тарихы.			
Тақырып 6.2.2. Сәндік өнер. Тоқыма дизайны. Ғылыми стиль.			
7 Бөлім Экология: ядролық және мұнай өндірістері.			
7.1. Экологиялық сауат.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Әлемдік экология мәселелері. Арал теңізінің экологиясы. Айтыс.			
Тақырып 7.1.2. Семей полигоны. Ядролық өндіріс – табиғатқа төнген қауіп. Сыни пікір.			
Тақырып 7.1.3. Атом өнеркәсібі. Сыни пікірдің өзіндік ерекшелігі.			
Тақырып 7.1.4. Мұнай өндірісі: пайдасы мен зияны. Мұнай қалдықтарының экологияға әсері. Дәйексөзге сілтеме жасау және пайдаланылған әдебиеттерді рәсімдеу талаптары.			
8 Бөлім. Қазіргі қоғам: миграция және зияткерлік миграция.			
8.1 Миграцияның қоғамдық ортаға әсері.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Миграция – әлеуметтік құбылыс. Сөзталас.			
Тақырып 8.1.2. Әлем және Қазақстандағы миграция. Шешендік толғау.			
Тақырып 8.1.3. Зияткерлік миграция: пайдасы мен қаупі. Ресми іскағаздары стилі мен оның тілдік ерекшеліктері.			

Тақырып 8.1.4. Жастардың зияткерлік бағдарламасы. Стиль ерекшеліктері.			
9 Бөлім. Әлемді өзгерткен өнертабыстар.			
9.1. Әлемді өзгерткен ұлы жаңалықтар.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Әлемді өзгерткен ұлы жаңалықтар. Публицистикалық стильдің тілдік ерекшеліктері.			
Тақырып 9.1.2. Әлемді таңғалдырған өнертапқыш балалар. Рецензия.			
Тақырып 9.1.3. Әлемге танылған қазақ өнерпаздары. Көркем әдебиет тілінің стилі.			
10 Бөлім. Туризм: экотуризм.			
10.1. Туризмнің дамуының қоғамға пайдасы.	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Туризм саласы: өткені мен бүгіні. Әңгіме және дөңгелек үстел.			
Тақырып 10.1.2. Экотуризмнің ерекшеліктері. Ой айқындылығы. Жазбаша сөйлеу.			
Тақырып 10.1.3. Қазақстандағы экотуризм. Пікірталас мәдениетіндегі сөз қолданыстар.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
		1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру;	1) Мәтіндерді оқып, болжам жасайды, негізгі ойды анықтайды;

		2) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу.	2) жазуда орфографиялық нормаларды сақтайды.
	1.1. Қоғамдық құндылық.	1) Мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси) талдай отырып, негізі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен байланыстыру; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу.	1) Мәтінде көтерілген мәселені талдайды, анықтайды; 2) мәтіннің негізі ойын ғаламдық мәселелермен байланыстырады; 3) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын дұрыс жүйелейді, логикалық және стильдік түзетулер енгізе алады; 4) дауысты дыбыстардың түрлерін, емлесін біледі.
Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Сөз мәдениеті.		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2)қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (" келісу, келіспеу" эссесі).	1) Көпшілік алдында сөйлеу әдебін сақтай отырып дұрыс сөйлей алады; 2)қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданады; 3) мәтінде көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 4) дауыссыз дыбыстардың түрлерін, емлесін біледі.
		1) Ғылыми-көпшілік стильді тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, тілдік оралымдар, өзге стиль элементтері).	1) Ғылыми-көпшілік стильдің ерекшеліктерін, қолданылуын ажыратады; 2) тілдік құралдарды (терминдер, тілдік оралымдар, өзге стиль элементтері) ғылыми-көпшілік стильде қолданады; 3) бірге және бөлек жазылатын сөздердің емлесін ажыратады.
	1.2. Қазақ халқының мәдениеті.	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез,	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктерін: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады;

		тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану;	2) бас әріппен жазылатын сөздердің емлесін ажыратады; 3) тасымалдау тәртібін, тасымалданбайтын сөздердің емлесін ажыратады.
		1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей білу.	1) Оқыған мәтін мазмұнын оқиға желісі арқылы ары қарай жалғастыра алады; 2) мәтіндегі көтерілген мәселені анықтап, өз тарапынан баға береді, ондағы алынған мәліметтер мен пікірлерді өздігінен өңдей алады; 3) шылау және одағай сөздердің жазылу емлесін ажыратады.
		1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей білу.	1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтайды; 2) көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей біледі; 3) қосымшалардың жазылу емлесін ажыратады.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2) ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізеді; 3) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі.
	2.1. Теміржол қызметі.	1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастыру және бағалау;	1) Мәтінде көтерілген мәселеге сұрақтар құрастырады және бағалайды;

Индустрияландыру: ұлттық өндіріс. Сөз мәдениеті.		2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып, түртіп жазу.	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (мәліметтерді талдайды; 2) негізгі үрдістерді анықтайды; 3) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей алады.
	2.2. Қазақстан индустриясы.	1) Белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана білу; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау .	1) Белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөле алады; 3) ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізіп, редакциялайды .
		1) Көпшілікке арналған дәрістің құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Көпшілікке арналған дәрістің құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу.	1) Әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырады; 2) мәтіннің маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады; 3) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (интервью) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау;	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды;

		2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, интервью жазу.	2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды қолданып, интервью жазады.
		1) Көпшілікке арналған интервью құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай білу.	1) Көпшілікке арналған интервью құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай біледі.
Адамзат дамуы ның жаһандық мәселе лер. Тілдік жүйе және тілдік норма.	3.1. Жаһандық құзыреттер.	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсына білу.	1) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтап сөйлей алады; 2) көркемдегіш құралдарды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсынады; 3) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай білу	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтап сөйлей алады; 2) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай біледі.
		1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, көркем әдебиет, ауызекі сөйлеу стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау.	1) Әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды; 2) әдеби тілдің сөзжасамдық нормаларын сақтай біледі .
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (пікірталас) мақсатты аудиторияға	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен

Адам өмірін сақтау. Тілдік жүйе және тілдік норма.	4.1. Қоғамның байлығы – адам.	арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе).	ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2)қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданады; 3) мәтінде көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 4) сөз тазалығын, әдеби тілдің нормаларын сақтай біледі.
		1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастыру және бағалау; 2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, нұсқаулық жазу.	1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастырады және бағалайды; 2) ғылыми-көпшілік стильдің ерекшеліктеріне сай нұсқаулық жазады; 3) тіркестердің мағыналық байланысын ажыратады.
	4.2. Қоршаған орта мен спорттың адам өміріне әсері.	1) Көпшілікке арналған очерктің құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу.	1) Көпшілікке арналған очерктің құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктеп жазады ; 4) көркем әдебиет ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолдана біледі.
		1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іскағаздар , публицистикалық, көркем әдебиет, ауызекі сөйлеу стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау.	1) Әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды; 2) мәтіндегі сөйлемдердің орын тәртібін ажыратады, талдай біледі.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға

		мәтіндердегі (мақала) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсына білу.	арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2) көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық ұсына біледі; 3) сөйлем және мәтін деңгейінде қойылатын тыныс белгілерді ажыратады,үтірдің қойылу емлесін біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана білу.	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлей біледі; 2) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі; 3) тырнақшаның дұрыс қойылу ережелерін біледі .
		1) Көпшілікке арналған мақаланың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау.	1) Көпшілікке арналған мақаланың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдайды.
Сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма.	5.1. Қазақстан сәулет өнерінің дамуы.	1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (аргументативті эссе); 2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала жазу.	1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 2) ғылыми-көпшілік стильдің ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала жазады.
		1) Бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау жолдарын білу;	1) Бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала біледі, сілтеме жасау жолдарын біледі;

		2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Түртіп жазудың әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктейді; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі; 3) қос нүктенің қойылу емлесін ажыратады.
Қазақстан бүгінгі әлемде: Қазақстанның өткені мен келешегі.	6.1. Уақыт өлшемі.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 2) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, тезис, аннотация жазу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды; 2) мәтін бойынша тиісті ақпаратты анықтай біледі ; 3) ғылыми стильдің сай тілдік құралдарды орынды қолданып, тезис, аннотация жазады.
		1) Мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси , ғылыми) талдай отырып , негізі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен салыстыру; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау).	1) Мәтінде көтерілген мәселені талдайды; 2) мәтіндегі негізі ойды анықтайды және ғаламдық мәселелермен салыстырады; 3) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөледі; 4) ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізеді.
		1) Таза ғылыми стильді тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, ұғымдар, шартты белгілер, синтаксистік құрылымы); 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу.	1) Ғылыми стильді тілдік құралдар арқылы таниды; 2) көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық ұсына біледі; 3) шешендік өнердің шығу тарихын, көркемдік ерекшеліктерін біледі.
		1) Таза ғылыми стильдегі тезис, аннотацияның	1) Ғылыми стильдегі тезис, аннотацияның

	6.2. Қазақстан ның талантты ұландары.	құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу.	құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдау; 3) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
		1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 2)мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі мәліметтерді салыстырып талдайды; 2) мәтіндегі негізгі үрдістерді анықтайды; 3)мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктейды; 3) белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдаланады.
		1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу.	1) Мәтінде көтерілген мәселеге талқылау сұрақтарын құрастырады; 2) мәтінде көтерілген мәселені сыни тұрғыда бағалайды; 3) көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар ұсына біледі; 4) шығармаға сыни пікір жазу жолдарымен танысады.
Экология: ядролық және мұнай өндірістері.	7.1. Экология	1) Таза ғылыми стильдегі дәрістің құрылымы мен	1) Ғылыми стильдегі дәрістің құрылымы мен рәсімделуін біледі;

	лық сауат.	рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдалану: көркемдеу, айшықтау, дәлелдеу, сөздерді сұрыптай білу (образды-эстетикалық).	2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдаланады; 4) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі.
		1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, көркем әдебиет, ауызекі сөйлеу стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 2) Бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау жолдарын білу, дәйексөз келтіру.	1) Әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды; 2) Бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала біледі; 3) әртүрлі дереккөздерге сілтеме жасау жолдарын біледі, дәйексөз келтіреді ; 4) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (интервью, мақала) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 3) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) әртүрлі графиктік мәліметтерді салыстырып талдайды, негізгі үрдістерді анықтайды; 3) ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, интервью жазады ;

		тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, интервью жазу; 4) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	4) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктерін сөйлеу мәнеріне сай қолдана біледі.
Қазіргі қоғам: миграция және зияткер лік миграция.	8.1. Миграция ның қоғамдық ортаға әсері.	1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау; 2) таза ғылыми стильдегі интервью, мақаланың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 3) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау.	1) Мәтінде көтерілген мәселеге талқылау сұрақтарын құрастырады және сыни тұрғыда бағалайды; 2) ғылыми стильдегі интервью, мақаланың құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырады; 4) мәтіннің маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады, өзіндік тұжырым жасайды.
		1) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру; 3) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау).	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлей біледі; 2) тыңдаушыларға ықпал ете біледі, шешен сөйлейді. 3) мәтіндегі негізгі ойды анықтайды; 4) берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдейді және толықтырады; 5) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөледі, ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізеді.
		1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 2) таза ғылыми стильдегі рецензияның құрылымы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтай біледі ;

Әлемді өзгерткен өнертабыстар.	9.1. Әлемді өзгерткен ұлы жаңалықтар.	мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 3) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, рецензия жазу; 4) мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып).	2) ғылыми стильдегі рецензияның құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, рецензия жазады; 4) мәтін нормаларын сақтап жазады.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (бейнебаян) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру 3) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтайды; 3) берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдейді және толықтырады; 4) қажетті ақпараттарды орынды қолданыады; 5) көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (пікірталас) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) таза ғылыми стильдегі баяндаманың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 3) мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) ғылыми стильдегі баяндаманың құрылымы мен рәсімделуін біледі; 3) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 4) мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу,	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлей біледі;

Туризм: экоту Ризм.	10.1. Туризмнің дамуының қоғамға пайдасы.	тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу; 2) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау.	2) тыңдаушыларға ықпал ете біледі, шешен сөйлей біледі; 2) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырады; 3) мәтіннің маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады, өзіндік тұжырым жасайды.
		1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 2) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (" келісу, келіспеу" эссесі).	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі мәліметтерді салыстырып талдайды; 2) мәтіндегі негізгі үрдістерді анықтайды; 3) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 4) әдеби тіл нормаларын сақтайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
61-қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ әдебиеті" оқу пәнін оқытудың мақсаты – ұлтымыздың құнды мұралары арқылы білім алушылардың ой-танымын, ұлттық рухын, эстетикалық танымы мен талғамын дамыту, тұлғаның рухани-адамгершілік әлемін, танымдық-эмоционалдық

зиятын, оқырмандық мәдениетін қалыптастыру. Олардың ойларын ауызша еркін жеткізуіне және жаза білуіне қолдау көрсету, дәлелдер келтіру, салыстыру және анализ жасау, бағалау дағдыларын қалыптастыру, креативті ойлауға бағыттау.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың сауаттылығын, олардың әдеби және эстетикалық талғамдары мен сезімдерін дамыту, ойлау қабілеттері мен танымдық және коммуникативтік дағдыларын қалыптастыру;

2) мәдениетаралық қарым-қатынастағы рөлін, қазақ халқының қалыптасқан тарихын әдебиеттің ғасырлар бойы жасаған өнердің бір түрі, тіл өнері арқылы бағалауды жетілдіру;

3) қазақ әдебиетінің құндылық ретіндегі болмысын, ұлттық мәдениеттегі маңызды орнын құрметтеуге, бағалауға баулу;

4) түрлі жағдайларға бейімделе білу және өздігінен шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады;

5) заманауи, ғылыми және қоғамдық дамуға сәйкес жазба және ауызекі сөйлеу дағдыларын дамыту және дүниетанымын жетілдіру.

4. Пәннің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады: "түсіну және жауап беру", "анализ және интерпретация", "бағалау және салыстыру". Бағдарламаның бұл бөлімі пән бойынша күтілетін нәтижелерден тұрады.

"Түсіну және жауап беру" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) көркем шығарма мазмұны мен пішіні;

2) әдеби шығарманың тұжырымдамасы;

3) көркем шығармадағы образ;

4) шығарма үзінділерімен жұмыс;

5) қазақ әдебиетіндегі ұлттық құндылықтардың әлемдегі орнын білу.

"Анализ және интерпретация" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) әдеби шығарманың композициясы;

2) автор бейнесі;

3) көркем шығарманың тілі;

4) шығармашылық жұмыс;

5) қазақ және әлем әдебиетіндегі құндылықтар.

"Бағалау және салыстыру" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) тарихи және көркемдік құндылығы;

2) заманауилығы мен жаңашылдығы;

3) әдеби эссе;

4) әдеби сын.

1) Түсіну және жауап беру: әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну, әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау, көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін

жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету, көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер мен дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану, ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру;

2) анализ және интерпретация: әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау, шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысы, шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын ашу, әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс жазу, әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау;

3) бағалау және салыстыру: шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау, көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау, шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу, шығарманы идеялық жағынан мазмұндас туындылармен салыстыра отырып, әдеби сын жазу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімшелер және тақырыптардың атаулары	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім.Қалың елім, қазағым	+	+	+
Тақырып 1.1 Абай шығармашылығы. "Сегіз аяқ" өлеңі			

Тақырып 1.2 Абай " Қалың елім, қазағым, қайран жұртым" өлеңі			
Тақырып 1.3 А.Құнанбаевтың он жетінші қарасөзі, отыз үшінші қарасөзі, отыз жетінші қарасөзі			
Тақырып 1.4 Отыз екінші қарасөзі			
Тақырып 1.5. "Масғұт" поэмасы			
2 бөлім. Қазақтың Қанышы	+	+	+
Тақырып 2.1 М.Сәрсеке. "Қаныш Сәтбаев" роман-эссе			
Тақырып 2.2 М.Сәрсеке. "Қаныш Сәтбаев", 1 бөлім. "Кенжетай"			
Тақырып 2.3 М.Сәрсекенің "Қаныш Сәтбаев" роман эссесінің 2 бөлімі. "Үлкен Жезқазған"			
Тақырып 2.4 М.Сәрсекенің "Қаныш Сәтбаев" роман эссесінің 3 бөлімі. "Бәрі де майдан үшін"			
3 Бөлім. Парасат пайымы	+	+	+
Тақырып 3.1 А.Кемелбаева. "Шашты" әңгімесі			
Тақырып 3.2 Т.Сұлтанбеков. "Көшпелі алтын" ғылыми фантастикалық әңгіме			
Тақырып 3.3 Оразақын Асқар. "Шетте жүрген бауырларға" өлеңі			
4 бөлім. Тарих тағылымы	+	+	+
Тақырып 4.1 Ш. Мұртаза. "Бесеудің хаты" драмасы			
Тақырып 4.2 Ж.Бөдеш " Жалғыз" поэмасы			
5 бөлім. Кеңістік пен уақыт	+	+	+

Тақырып 5.1 О.Бөкей. " Атау кере" повесі			
Тақырып 5.2 Ж.Әбдірашев. "Дала, сенің ұлыңмын" өлеңі			
6 бөлім. Зобалаң заман шындығы	+	+	+
Тақырып 6.1 Б.Мұқай." Өмірзая" романы			
Тақырып 6.2 Титақов Мұхтызар Төлекұлы " Мұрат үшін майдан" пьесасы			
7 бөлім. Ғасырлық туынды	+	+	+
Тақырып 7.1 М. Әуезов. " Абай жолы" роман-эпопеясы 1, 2-том			
Тақырып 7.2 М. Әуезов. " Абай жолы" роман-эпопеясы 3, 4-том			
8 бөлім. Табиғат және адам	+	+	+
Тақырып 8.1 Қ.Мырзалиев. "Қызыл кітап" поэмасы			
Тақырып 8.2 Ахмет Байтұрсынұлы "Адамдық диқаншысы" өлеңі.			
Тақырып 8.3 3-5-көрініс			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийі
	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатына талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер,

Қалың елім, қазағым		үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	1) Шығарманың композициялық ерекшелігін талдайды; 2) көркемдегіш құралдарды табады, орны мен қызметін талдайды; 3) шығармада көтерліген мәселелерге талдау жасайды; 4) көтерілген мәселелер бойынша шығармашалық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, өзіндік баға береді; 2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығын сипаттайды және өзіндік көзқарасы тұрғысынан баға береді, 3) көркем шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, жаңашылдығына баға беріп, сипаттамалық эссе жазады.
		1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну,	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) сюжет желісін негізге алып, идеялық мазмұнын түсінеді; 3) шығарманың жанрын ажыратады;

2.Қазақ тың Қанышы	Түсіну және жауап беру	2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	4) көркем шығармадағы кейіпкерлерге тән ортақ мінез-құлықтарды анықтайды, көркем шығармадан үзінді келтіре отырып салыстырады; 5) шығармадан үзінді таңдап, шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазу.	1) шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 3) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазады.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру;	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын талдайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға береді.
	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау;	1) шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді

		5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
3.Парасат пайымы	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармадада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	1) Шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың қызметін талдайды; 3) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 4) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын талдайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға береді; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану;	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін

Тарих тағылымы		3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану.	жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	1) Шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың қызметін талдайды; 3) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 4) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
		1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 3) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау;	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды және өмірмен байланыстырады; 3) шығарманың жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді;

	Түсіну және жауап беру	4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 6) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
5. Кеңістік пен уақыт	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау ; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау;	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалайды;

		3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
6. Зобалаң заман шындығы	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмірмен байланыстырады; 4) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
			1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен

	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау.	салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, бағалайды.
7. Ғасырлық туынды	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 4) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп,

		тұрғысынан шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі құндылықтардың үндесуін талдау.	шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, бағалайды; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
Табиғат және адам	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 4) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады.
		1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау ;	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады;

	Анализ және интерпретация	2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	Көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау	Көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, сыни баға береді.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
62- қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінің оқу мақсаты – қазақ тілі мен әдебиетін кіріктіріп оқыту негізінде білім алушылардың тілдік дағдыларын жетілдіру, тіл нормаларын

сақтап, еркін сөйлеу және сауатты жазу дағдыларын дамыту, мемлекеттік тілге құрметпен қарауын қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушының мемлекеттік тілге деген құрмет сезімін қазақ халқының мәдениетімен танысу арқылы тәрбиелеу;

2) адамзаттық ойдағыдай кірігу үшін қазақ тілін мемлекеттік тіл ретінде оқыту;

3) қазақ тілі мен әдебиеті пәніне құндылық ретінде қарауды қалыптастыру;

4) коммуникативтік оқыту негізінде барлық сөйлеу әрекетінің түрлерін әлеуметтік ортада қолдану дағдыларын дамыту;

5) қазақ әдебиетінің стилистикалық және жанрлық ерекшеліктерін тану негізінде шығармашылық тұрғыда жұмыс істеу, сын тұрғысынан ойлау дағдыларын дамыту;

6) көпмәдени ортада лингвистикалық қажеттілікті іске асыруға дайын жеке тұлғаны тәрбиелеу;

7) білім деңгейі жоғары, ой-өрісі дамыған тұлғаны қалыптастыру.

4. Жалпы орта білім беру деңгейіндегі "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша білім алушылардың білім, білік және дағдыға қойылатын талаптары CEFR -Шет тілін меңгерудің жалпы еуропалық құзыреті деңгейлерін (B2-C1) негізге ала отырып айқындалған.

4. Пәннің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады: "Еңбек нарығы және сұраныс", " Отандық өнеркәсіп өнімі Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті", "Ұлттық экологиялық мәдениет", "Мұхит – тіршілік мекені", "Ұлттық таным және мерекелер", " Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда", "Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне", "Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар", "Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек", "Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы", "Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік", "Қоғам және заң", "Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік", "Экология. Мұнай және атомдық индустрия", "Тіл. Өнер. Әдебиет", "Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі", "Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі ", "Ұлттық театр – өнер ордасы", "Туризм: Экотуризм", "Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі", "Жастар мәселесінің түйіткілдері", "Жастар мәселесінің түйіткілдері", "Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты", " Толеранттылық-елбірлігі", "Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік", "Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші".

Мазмұны:

1) тыңдалым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тыңдалған мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды түртіп жазу және ақпараттарды жүйелеу, оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегісөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну, көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау, мәтін бойынша

автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізу;

2) айтылым: ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану, ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалогті үйлестіре қолдану, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату, сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану, кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау, көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу, әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау;

3) оқылым: мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау, ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (мақала, аннотация, үндеу, очерк, дәріс, баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау, әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру, ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, аннотация, үндеу, очерк, дәріс, баспасөз парағы) бойынша салыстырмалы (құрылымы, қызметі, мақсатты аудиториясы, оқырманға әсері) талдау жасау, қосымша ғылыми-анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасау, мәтінді негізгі мәселеге баға бере отырып, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу;

4) жазылым: ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, аннотация, баспасөз парағы, тезис, үндеу жазу, қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу ("келісу, келіспеу" эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе), шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу, тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтау, дереккөздерге сілтеме көрсетіп таныстыру (тірек-схема, менталды карта, презентация), кәсіби және публицистикалық бағыттағы мәтіндердегі басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастыру, мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу;

5) тілдік бағдар: сөз таптары, ғылыми және кәсіби мәтіндер құрауда грамматикалық омонимдерді ажырата танып, ауызша және жазбаша дұрыс қолдану, сын есім сөздердің синонимдік қатарын стильдік ерекшеліктеріне сәйкес қолдану, мәтін құрауда сан есімнің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану, есімдіктердің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану, мәтіндерден көсемше оралымды сөйлемдерді анықтап,оларды ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда орынды қолдану, үстеудің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай орынды қолдану, мәтін құрауда шылаудың мағыналық түрлерін стильдік қызметіне сай орынды қолдану, сөйлем, оқшау сөздердің қызметін білу, айқындауыш мүшелер (қосалқы, қосарлы, оңашаланған) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімшелер және тақырыптардың атаулары	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1.Бөлім. Еңбек нарығы және сұраныс.			
1.1. Қазақстандағы еңбек нарығы.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Қазақстандағы еңбек нарығы: сұраныс пен ұсыныс.			

Тақырып 1.1.2. Іскерлік әлемі. Келіссөз жүргізу әдебі.			
Тақырып 1.1.3. Әлеуметтік сұраныс және отандық өнім.			
1.2 Еңбек ер атандырады.	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Балғабек Қыдырбекұлы – танымал жазушы. Еңбек ер атандырады.			
Тақырып 1.2.2. Нәтиже сабақ. Ел болашағы - білікті маман қолында (конференция сабақ).			
2. Бөлім. Отандық өнеркәсіп өнімі.			
2.1. Отандық өнімді пайдаланамыз.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Отандық өнімді пайдаланамыз.			
Тақырып 2.1.2. Орталық Қазақстан – кенді аймақ .			
Тақырып 2.1.3 Қарағанды – кеншілер қаласы. Ғабиден Мұстафин. " Қарағанды" романынан үзінді.			
Тақырып 2.1.4. Нәтиже сабақ. Жарнама жасау. (сынақ сабақ).			
3. Бөлім. Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті.			
3.1 Қазақ киносы.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Қазақ киносының атасы.			
Тақырып 3.1.2. Қазақстанның мәдени өмірі.			
3.2 Қазақ театры.			
Тақырып 3.2.1 Театр фестивальдары.			
Тақырып 3.2.2. Дулат Исабеков "Әпке" шығармасы.			

Тақырып 3.2.3. Нәтиже				

сабақ. "Қазақ киносының қазіргі келбеті" эссе жазу.			
4. Бөлім. Ұлттық экологиялық мәдениет.			
4.1 Ұлттық экология.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Ұлттық экология бастаулары.			
Тақырып 4.1.2. Қадыр Мырза Әлі – философ ақын. "Аралым..." өлеңі.			
4.2 Экологиялық мәдениет.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Экологиялық мәдениет және тыйым сөздер.			
Тақырып 4.2.2. Экология және кәсіби маман мәдениеті.			
Тақырып 4.2.3 Нәтиже сабақ. "Қазіргі экологияның өзекті мәселелері" (диспут сабақ).			
5. Бөлім. Мұхит – тіршілік мекені.			
5.1 Мұхит әлемі.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Мұхиттағы жануарлар әлемі. Мұхиттағы өсімдік әлемі.			
5.2 Мұхиттағы экологиялық проблемалар.	+	+	+
Тақырып 5.2.1. Мұхит және экологиялық проблемалар.			
Тақырып 5.2.2. Әбдіжәміл Нүрпейісов. " Қан мен тер" романы.			
Тақырып 5.2.3. Нәтиже сабақ." Адамзат тағдырының жыршысы" (талқылау сабағы).			
6. Бөлім. Ұлттық таным және мерекелер.			
6.1 Ұлттық мерекелер.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Ұлттық мерекелер. Айт қабыл болсын!			

Тақырып 6.1.2. Жүсіпбек Аймауытов. "Әнші" әңгімесі.			
Тақырып 6.1.3. Нәтиже сабақ. "Қазақстандағы діни мерекелер". Интервью алу.			
7. Бөлім. Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда.			
7.1 Сауда тарихы.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Сауда тарихы. Ұлы Жібек жолы – сауда мәдениетінің өркендеу биігі.			
Тақырып 7.1.2. Екіжақты келісімді сауда.			
7.2 Сауда мәдениеті.	+	+	+
Тақырып 7.2.1. Сауда мәдениеті және тұтынушы құқығы.			
Тақырып 7.2.2. Ыбырай Алтынсарин. "Дүние қалай етсең, табылады?".			
Тақырып 7.2.3. Нәтиже сабақ. "Ұлы Жібек жолы тарихы" Саяхат сабақ.			
8. Бөлім. Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне.			
8.1 Қазақстандағы бұқаралық ақпарат құралдары.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Радиоарналарды тыңдаймын.			
Тақырып 8.1.2. Қазақтың тұңғыш журналист қыздары.			
Тақырып 8.1.3. Қазақтың тұңғыш дикторы.			
8.2 Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік саясат.	+	+	+
Тақырып 8.2.1. Отбасы және гендерлік саясат.			
Тақырып 8.2.2. Телефон – байланыс құралы.			

Тақырып 8.2.3. Нәтиже сабақ. "Гендерлік саясат – мемлекет пен қоғам ісі" аргументативті эссе жазу.			
9. Бөлім. Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар.			
9.1 Қауіпті қалдықтар.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Тұрмыстық қалдықтар.			
Тақырып 9.1.2. Өндірістік қалдықтар. Қауіпті қалдықтар.			
9.2 Жер тағдыры- ел тағдыры.	+	+	+
Тақырып 9.2.1. Қайнар Олжай. "Жер мен аспан арасындағы дастан" .			
Тақырып 9.2.2. Думан Рамазан. "Соңғы дем" әңгімесі.			
Тақырып 9.2.3. Нәтиже сабақ. "Жер тағдыры – ел тағдыры. Шағын мақала жазу.			
10. Бөлім. Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек.			
10.1 Әлеуметтік теңсіздік .	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Қоғамдағы әлеуметтік теңсіздіктің жіктелуі. Әлеуметтік теңсіздік және әлеуметтік топтар.			
Тақырып 10.1.2. Жұмыссыздық және әлеуметтік теңсіздік.			
10.2 Әлеуметтік теңсіздік тудыратын факторлар.			
Тақырып 10.2.1. Ұлықбек Есдәулет – ақын, қайраткер. "Қара пима" поэмасы.			
Тақырып 10.2.2. "Қара пима" – трагедиялық шығарма.			
Тақырып 10.2.3. Нәтиже сабақ. "Әлеуметтік			

теңсіздік тудыратын факторлар". Пікірталас-полилог ұйымдастыру.			
11. Бөлім. Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы.			
11.1 Зиянды әдеттер.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Нашақорлық – қоғамдық дерт.			
Тақырып 11.1.2. Темекі тарту – зиянды әдет.			
11.2 Салауатты өмір салты.			
Тақырып 11.2.1. Бердібек Соқпақбаев. "Он алты жасар чемпион" (әңгіме).			
Тақырып 11.2.2. Саламатты өмір салтын ұстанамын.			
Тақырып 11.2.3. Нәтиже сабақ. "Дұрыс тамақтану – денсаулық кепілі". Аргументативті эссе.			
12. Бөлім. Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік.			
12.1 Сандық технология.	+	+	+
Тақырып 12.1.1. Сандық технология. Сандық теңсіздік. Электронды үкімет.			
12.2 Интернеттің пайдасы мен зияны.			
Тақырып 12.2.1. Мұхтар Шахановтың " Компьютербасты жарты адамдар" романындағы адам концепциясы.			
Тақырып 12.2.2. " Өркениеттің адасуы" (романнан үзінді).			
Тақырып 12.2.3. Нәтиже сабақ. "Интернет кітапты алмастыра ала ма?" Дебат-сабақ.			
13. Бөлім. Қоғам және заң .			

13.1 Ата Заң.	+	+	+
Тақырып 13.1.1. " Тәртіпке бағынған ел құл болмайды".			
Тақырып 13.1.2. Ата Заң.			
Тақырып 13.1.3. Ермек Өтетілеуұлы "Ата Заң " өлеңі.			
13.2 Құқықбұзушылық және қылмыс.	+	+	+
Тақырып 13.2.1. Құқықбұзушылық, қылмыс жақсылыққа апармайды.			
Тақырып 13.2.2. Тәртіпсіздік неден басталады?			
Тақырып 13.2.3. Нәтиже сабақ. "Заңды білу – заман талабы". Конференция сабақ.			
14. Бөлім. Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік.			
14.1 Әлеуметтік теңсіздік .	+	+	+
Тақырып 14.1.1. Әлеуметтік мәселе туралы не білесің? Лексика-грамматикалық омонимдер.			
Тақырып 14.1.2. Отбасы – құндылық.			
14.2 Қоғамның әлеуметтік құрылымы.			
Тақырып 14.2.1. Қоғамның әлеуметтік құрылымы.			
Тақырып 14.2.2. Ерболат Әбікенұлы. "Пәтер іздеп жүр едік" әңгімесі.			
Тақырып 14.2.3. Нәтиже сабақ. "Жігітті намыс өлтірер..." сұхбат сабақ.			
15. Бөлім. Экология. Мұнай және атомдық индустрия.			
15.1 Қазақстандағы мұнай өндірісі.	+	+	+

Тақырып 15.1.1. Табиғатты аяла.			
Тақырып 15.1.2. "Жасыл ел" бағдарламасына қатысамын.			
Тақырып 15.1.3. Мұнай – еліміздің шикізат байлығы.			
Тақырып 15.1.4. Гүлжауhар Сейітжан. " Қара алтыны халқымның. ..".			
15.2 Қазақстандағы атом өнеркәсібі.	+	+	+
Тақырып 15.2.1. Атомдық индустрияның болашағы.			
Тақырып 15.2.2. Туған өлкенің экологиясы.			
Тақырып 15.2.3. Нәтиже сабақ. "Қазақстандағы атом өнеркәсібі" пікірталас ұйымдастыру.			
16. Бөлім.Тіл. Өнер. Әдебиет.			
16.1 Өнер алды – қызыл тіл.	+	+	+
Тақырып 16.1.1. Екі тілді білген – екі адам.			
Тақырып 16.1.2. Қазақ тілі – қандай тіл?			
Тақырып 16.1.3 Шешендік сөз өнері.			
16.2 Әдебиет – өнер айнасы.	+	+	+
Тақырып 16.2.1. Қазақ поэзиясының сұлу сарайы. Ілияс Жансүгіров .			
Тақырып 16.2.2. Ілияс Жансүгіров. "Күй" поэмасы (үзінді) .			
Тақырып 16.2.3. Нәтиже сабақ. "Мен қазақ тілін үйреніп жүрмін" эссе жазу.			
17. Бөлім. Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі.			

17.1 Жұмыссыздық мәселесі.	+	+	+
Тақырып 17.1.1. Жұмыс және табыс. Жұмыс табу – мәселе. Сан есім.			
Тақырып 17.1.2. Қоғамның әлеуметтік құрылымы.			
Тақырып 17.1.3. Кедейлік неден туады?			
17.2 Еңбек етсең ерінбей.	+	+	+
Тақырып 17.2.1. Ыбырай Алтынсарин. "Атымтай Жомарт" әңгімесі.			
Тақырып 17.2.2. Қазіргі заманның атымтайлары.			
Тақырып 17.2.3. Нәтиже сабақ. "Жұмыссыздық - әлеуметтік мәселеле". Рөлдік ойын.			
18. Бөлім. Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі.			
18.1 Тәуелсіздік тарихы.	+	+	+
Тақырып 18.1.1. Ұлы даланың жеті қыры.			
Тақырып 18.1.2. Атқа міну мәдениеті. Заманауи ат спорты.			
Тақырып 18.1.3. Құсбегілік – ұлттық өнер.			
18.2 Тәуелсіз ел келешегі.	+	+	+
Тақырып 18.2.1. Дүкенбай Досжан. "Төрт патшаны көрген кейуана" (хикаят).			
Тақырып 18.2.2. Нәтиже сабақ. "Жаңа Қазақстанның келешегі". Пікір алмасу.			
19. Бөлім. Ұлттық театр – өнер ордасы.			
19.1 Сахна –өмір айнасы.	+	+	+
Тақырып 19.1.1. Қазақ театрының қайнары. Көсемше.			
Тақырып 19.1.2. Сахна – өмір айнасы.			

Тақырып 19.1.3. Ұлттық өнердің тарландары			
Тақырып 19.1.4. Сәбит Оразбай. "Өмірдің өзі – театр" (үзінді).			
Тақырып 19.1.5. Нәтиже сабақ. "Өзің кездескің келетін театр тарланы". Шағын әңгіме құрастыру.			
20. Бөлім.Туризм: Экотуризм.			
20.1 Туризм.	+	+	+
Тақырып 20.1.1. Туризм тарихын білесің ба? Туризмнің түрі көп... Көсемше.			
20.2 Қазақстандағы экотуризм.	+	+	+
Тақырып 20.2.1. Қазақстандағы экотуризмнің дамуы. Ойталқы.			
Тақырып 20.2.2. Сені экстремалды туризм қызықтыра ма?			
Тақырып 20.2.3. Сәкен Сейфуллин. "Көкшетау" поэмасы.			
Тақырып 20.2.4. Ілияс Жансүгіров. "Жетісу" суреттері.			
Тақырып 20.2.5. Нәтиже сабақ. "Қазақстанда экотуризм саласының даму мүмкіндіктері". Аргументативті эссе жазу .			
21. Бөлім.Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі.			
21.1 Отбасы құрылымы.	+	+	+
Тақырып 21.1.1. Әкеге қарап ұл өсер... Үстеудің мағыналық түрлері.			
Тақырып 21.1.2. Асыл текті аналар.			
21.2 Қазақ отбасыларындағы гендерлік мәселелер.			

Тақырып 21.2. Гендер және тіл.	+	+	+
Тақырып 21.2.1. Қазақ отбасындағы гендерлік ерекшеліктер.			
Тақырып 21.2.2. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы, 1-кітап. Қайтқанда.			
Тақырып 21.2.3. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы, 2-кітап. Тайғақта.			
Тақырып 21.2.4. Нәтиже сабақ. "Атасын сыйлаған абыройға бөленер". Эссе жазу.			
22 Бөлім. Жастар мәселесінің түйіткілдері.			
22.1 Ел болашағы – жастар.	+	+	+
Тақырып 22.1.1. Ел болашағы. Шылаулар және мағыналық түрлері.			
Тақырып 22.1.2. Талаптыға нұр жауар. Наноспутник жасаған жас ғалымдар. Септеулік шылаулар.			
22.2 Жастар мәселесінің түйіткілдері.	+	+	+
Тақырып 22.2.1. Жастар мәселесінің түйіткілдері. Демеулік шылаулар.			
Тақырып 22.2.2. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" (романнан үзінді), 3-кітап.			
Тақырып 22.2.3. Нәтиже сабақ. "Бүгінгі жастарға сенуге бола ма?" презентация дайындау.			
23. Бөлім. Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты.			
23.1 Жаһандық миграция.	+	+	+
Тақырып 23.1.1. " Жаһандық миграция" деген не?			

Тақырып 23.1.2. Иммиграция – үздіксіз процесс.			
23.2 Қазақ халқының көші-қон тарихы.	+	+	+
Тақырып 23.2.1. Көші-қон тарихы.			
Тақырып 23.2.2. Қабдеш Жұмаділов – қаламгер.			
Тақырып 23.2.3. "Қаздар қайтып барады" повесі.			
Тақырып 23.2.4. Нәтиже сабақ. "Жаһандық миграция жағдайы". Баспасөз конференция сабағы.			
2 4 . Бөлім.Толеранттылық-ел бірлігі.			
24.1 . Толеранттылық – бейбітшілік кепілі.	+	+	+
Тақырып 24.1.1. Толеранттылық – бейбітшілік кепілі. Оқшау сөздер.			
Тақырып 24.1.2. Береке басы бірлікте. Ел бірлігін сақтау – бабалар аманаты .			
Тақырып 24.1.3. Сайын Мұратбеков – шығармашыл тұлға.			
Тақырып 24.1.4. Сайын Мұратбеков. "Телі өскен ұл" повесі.			
Тақырып 24.1.5. Нәтиже сабақ. "Қазақстан – біздің ортақ үйіміз". Фотоколлаж дайындау.			
25. Бөлім.Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік.			
25.1 Отан қорғау – парыз.	+	+	+
Тақырып 25.1.1. Ұлттық қауіпсіздік қызметкері болғым келеді.			
Тақырып 25.1.2. Отан қорғау – парызым.			

Тақырып 25.1.3. Сағадат Нұрмағамбетов – халық қаһарманы.			
25.2 Қазақстанның ұлттық қауіпсіздігі.	+	+	+
Тақырып 25.2.1. Білім – мемлекеттің қауіпсіздігі.			
Тақырып 25.2.2. Тыныштық – елге аманат.			
Тақырып 25.2.3. Несіпбек Айтұлы. "Бәйтерек" поэмасы.			
Тақырып 25.2.4. Нәтиже сабақ. "Ұлт қауіпсіздігі – ұрпаққа қызмет". Диспут сабақ.			
26. Бөлім. Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші.			
26.1 Бос уақытты жоспарлау	+	+	+
Тақырып 26.1.1. Бос уақытты жоспарлау. Уақыт – сыншы. Айқындауыш.			
Тақырып 26.1.2. Демалыс мәдениеті.			
Тақырып 26.1.3. Мұқағали Мақатаев. " Сағатым қайда, сағатым? " өлеңі.			
Тақырып 26.1.4. Нәтиже сабақ. "Бос уақыт". Ойкөкпар.			

3 тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийі
	1.1 Қазақстандағы еңбек нарығы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасап, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады;

Еңбек нарығы және сұраныс			3) Мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
	1.2 Еңбек ер атандырады	1) Стильдер ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазу.	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазады; 2) мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрастырады.
Отандық өнеркәсіп өнімі	2.1. Отандық өнімді пайдаланамыз	1) Мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді тірек-схема, менталды карта, презентация түрінде ұсыну.	1)Тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап тірек-схема, менталды карта,жарнама, презентация қорғайды; 2) көптік мәнді есімдер мен көптік жалғауларды ажырата танып, дұрыс қолдана алады.
Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті	3.1 Қазақ киносы	1) Автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтау. Көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолдану.	1) Драмалық шығарманы тыңдайды; 2) драмалық шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 3) мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдайды, астарлы ойды анықтайды; 4) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазады.
	3.2 Қазақ театры	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету.	1) Мәтін мазмұны бойынша монолог және диалог құрастырады; 2) сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданады. 3) интонацияның құрамдас бөліктерін сөйлеу мәнеріне сай қолданады;

Ұлттық экология лық мәдениет	4.1 Ұлттық экология	1) Поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1) Мәтіннің негізгі идеясын (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазады (конспектілейді), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіреді; 2) поэзиялық шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 3) сан есімнің жасалу жолдарын біледі; 4) мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазады (конспектілеу).
	4.2 Экологиялық мәдениет	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау.	1)Сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданады; 2) "Пікірталас -монолог", "пікірталас-диалог", " пікірталас-полилог" түрлерінде сенімді және еркін сөйлейді; 3) сан есімнің жасалу жолдарын біледі, мәтін құрауда орынды қолданады.
Мұхит – тіршілік мекені	5.1 Мұхит әлемі	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіру.	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтін- дердің (баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін біледі; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздерді орынды пайдаланады.
			1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (

	5.2 Мұхиттағы экологиялық проблемалар	1) Мәтін ішіндегі күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын айқындайды; 3) есімдіктердің жасалу жолдарын мәтін құрауда орынды қолданады; 4) публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданады.
Ұлттық таным және мерекелер	6.1 Ұлттық мерекелер	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1)Шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды; 3) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интервью) бойынша салыстырмалы (жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасайды.
Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда	7.1 Сауда тарихы	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.	1)Қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын талдайды; 2) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтін-дердің (мақала, баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін біледі.
	7.2 Сауда мәдениеті	1) Мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу	1) Бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтайды, оған түсініктеме береді; 2)әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын түсіндіреді;

		тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтау.	3)жанрлық және тілдік ерекшеліктерін айыра алады; 4)оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне	8.1 Қазақстандағы бұқаралық ақпарат құралдары	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру.	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2)автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды; 3)мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды.
	8.2 Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік саясат	1) Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау.	1)Негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды; 2) мәтін тақырыбына байланысты қосымша материалдарды энциклопедиялардан тауып, ортақ қорытындылар жасайды; 3) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданады;
	9.1 Қауіпті қалдықтар	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген	1)Прозалық шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша конспектілейді, жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіреді;

Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар		жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	3) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады.
	9.2 Жер тағдыры ел тағдыры	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазу.	1)Деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіреді және оны бағалайды; 2) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден негізгі ұғымдарды анықтай отырып, жинақы мәтін (компрессия) құрастырады; 3) публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазады.
Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек	10.1 Әлеуметтік теңсіздік	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын ажырату.	1)Мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды; 2) мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды.
		1) Әдеби шығармада көтерілген	1) ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрайды, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер етеді; 2)әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдайды және

	10.2 Әлеуметтік теңсіздік тудыратын факторлар	әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау.	кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалайды; 3)тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап ұсынады (тірек-схема, менталды карта, презентация); 4)оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы	11.1 Зиянды әдеттер	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1) Шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 3) ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіреді және оны бағалайды.
	11.2 Салауатты өмір салты	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2)мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтап, түсініктеме береді.
	12.1 Сандық технология	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру.	1)Мәтін бойынша болжам жасайды, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді;

Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік			3) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын түсіндіреді;
	12.2 Интернеттің пайдасы мен зияны	1) Пікірталастың " пікірталас -монолог", " пікірталас-диалог", " пікірталас-полилог" түрлерінде сенімді және еркін сөйлеу.	1)Пікірталастың түрлері бойынша сенімді және еркін сөйлеу; 2) негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды; 3)тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап ұсынады (тірек-схема, менталды карта, презентация).
Қоғам және заң	13.1 Ата Заң	1) Драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1)Драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдайды, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдайды және салыстырады, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдейді;
	13.2 Құқықбұзушылық және қылмыс	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1)Күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтайды, оған түсініктеме береді; 3) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интервью, баспасөз парағы)

			бойынша салыстырмалы (жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасайды.
Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік	14.1 Әлеуметтік теңсіздік	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру.	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені анықтайды және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырады ; 2) ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды қолданады, шағын мақала мәтінін құрайды.
	14.2 Қоғамның әлеуметтік құрылымы	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау.	1)Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты анықтайды, қолданылу мақсатын талдайды; 2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолдана алады; 3) мақала құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық және тілдік ерекшеліктеріне талдау жасайды.
Экология. Мұнай және атомдық индустрия	15.1 Қазақстандағы мұнай өндірісі	1) Мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау.	1)Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді; 2)мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдайды, негізгі ойды табады.
			1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі

	15.2 Қазақстандағы атом өнеркәсібі	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау.	сөздер мен терминдерді ажыратады, ауызша мәтін құрауда дұрыс қолданады ; 2) кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпараттардың (деректер, сипаттамалар, сандық көрсеткіштер, сілтемелер) қолданылу мақсатын айқындайды.
Тіл. Өнер. Әдебиет.	16.1 Өнер алды – қызыл тіл	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша жазады (конспектілейді); 2) көркем шығарманы басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырады, тақырып ортақтығын анықтай алады; 3)Мәтіндегі ақпарат бойынша өзіндік пікір білдіреді.
	16.2 Әдебиет – өнер айнасы	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1)Мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтайды; 2) сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданады; 3) мәтін мазмұны бойынша монолог және диалог құрайды.
Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі	17.1 Жұмыссыздық мәселесі	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу) және берілген ақпараттарды жүйелеу.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қанықтайды, қысқаша түртіп жазды (конспектілейді); 2) көтерілген мәселе бойынша берілген ақпараттарды анықтайды.
		1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (үндеу) құрылымы мен	1)Берілген мәтіннің стилін анықтап, құрылымы мен рәсімделуін нақтылайды; 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрады, әр тармақшаға қажетті

	17.2 Еңбек етсең ерінбей	рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау.	негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтайды ; 3) мәтінді жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдайды, өзіндік пікір білдіреді.
Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі	18.1 Тәуелсіздік тарихы	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау, негізгі ойды анықтау.	1)Көркем шығарманы тыңдайды, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды; 2)мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды саралайды.
	18.2 Тәуелсіз ел келешегі	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалог құрастыру, көпшілік алдында сөз сөйлеуде сенімді және еркін сөйлеу.	1)Ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалог құрастырады; 2)сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнатады; 3)көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданады.
Ұлттық театр – өнер ордасы	19.1 Сахна –өмір айнасы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2)көркем шығарманы тыңдап, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттайды.
	20.1 Туризм	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау,	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2)көркем шығарманы тыңдап, басқа өнер туындыларымен (кино,

Туризм: Экотуризм		тиісті ақпаратты анықтай білу.	театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттайды.
	20.2 Қазақстандағы экотуризм	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	1)Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады; 2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлейді.
Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі	21.1 Отбасы құрылымы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтайды; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
	21.2 Қазақ отбасыларындағы гендерлік мәселелер	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелеу.	1)Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелейді; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
	22.1 Ел болашағы - жастар	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет	1)Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттайды; 2)көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдайды

Жастар мәселесінің түйіткілдері		) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	және салыстырады, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізеді.
	22.2 Жастар мәселесінің түйіткілдері.	1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу.	1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға береді, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізеді; 2) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады.
Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты	23.1 Жаһандық миграция	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелеу.	1)Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелейді; 2)оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
	23.2 Қазақ халқының көші-қон тарихы	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау.	1)Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтап, олардың қолданылу мақсатын талдайды; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдап, негізгі үрдістерді анықтайды.
Толерант тылық – ел бірлігі	24.1 . Толеранттылық – бейбітшілік кепілі	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет	1)Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды; 2)мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге

		) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтайды.
Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік	25.1 Отан қорғау - парыз	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2)оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегісөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
	25.2 Қазақстанның ұлттық қауіпсіздігі	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру.	1)Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға береді және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырады ; 2)мәтіннен берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылайды; 3)ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастырады.
Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші	26.1 Бос уақытты жоспарлау	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу;	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтай біледі ; 2)көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің

2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
63- қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы 1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде№ 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу - ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты - білім алушылардың құзыреттілігін (тілдік, лингвистикалық, коммуникативтік, мәдениеттану) дамыту, дүниетанымын қалыптастыру, оның көркемдік-эстетикалық дамуын, түрлі әлеуметтік-мәдени, әлеуметтік-экономикалық, әлеуметтік-құқықтық, ғылыми-техникалық, оқу-кәсіптік ақпараттарды салаларында пайдалану мүмкіндігіне; әлемдік білім беру кеңістігін дамыту жолдарын бағдарлауға көмектесу болып табылады.

"Орыс тілі" пәні әртүрлі деңгейдегі құралдарды пайдалану нормаларын ескере отырып, тіл туралы қалыптасқан білім негізінде сөйлеу қызметінің барлық түрлері (тыңдалым, айтылым, оқылым және жазылым) бойынша білім алушылардың функционалдық/оқу сауаттылығын жетілдіру, олардың кәсіби және қарым-қатынастың өзге де салаларында тиімді сөйлеу қызметін жандандыру арқылы шығармашылық белсенді тұлға болып дамуына ықпал ету.

Пәнді оқыту барсында қазіргі заманғы орыс әдеби тілі, оның қазіргі заманғы полиэтникалық және көптілді Қазақстан жағдайында нақты жұмыс істеуі қарастырылады.

3. Оқу пәнін іске асыру келесі міндеттерді қарастырады:

1) орыс тілі туралы білімді пайдалану, әдеби тіл нормаларын (орфоэпиялық, орфографиялық, лексикалық және грамматикалық) және әртүрлі деңгейдегі кәсіби, басқа салалардағы және коммуникациялық процестерде ауызша және жазбаша тілде сөйлеу этикеті ережелерін сақтау;

2) ақпаратты алудың ақпараттық іздеу, алу және түрлендіру дағдыларын жетілдіру;

3) сөздік қорын байыту және академиялық тілдің қолданылатын грамматикалық құралдарының шеңберін кеңейту;

4) сыни ойлау дағдыларын жетілдіру: алынған ақпаратты талдау, синтездеу, бағалау , түсіндіру;

5) коммуникативтік міндеттерге байланысты оқытудың әртүрлі түрлерін пайдалану;

6) тыңдау және сөйлеу дағдыларын жетілдіру;

7) көпшілік алдында сөйлеудің әртүрлі жанрларында монологиялық сөз құра білу, қарым-қатынас жағдайына сәйкес нормативтілік тұрғыдан тілдік құралдарды сыни тұрғыдан бағалау және таңдау қабілеттерін жетілдіру;

8) мәселені шешу жолдарын ұсына отырып, табысты диалогтік қарым-қатынас жасау, түрлі салаларда және коммуникативтік жағдайларда пікірталас жүргізу дағдыларын жетілдіру;

9) әр түрлі жанрдағы мәтіндерді жасау кезінде стилистикалық сауаттылықты жетілдіру; жеке авторлық стильді қалыптастыру; мәтінді түзету және редакциялау мүмкіндігін; жеке авторлық стильді қалыптастыру;

10) орыс тілінің ұлттық-мәдени ерекшелігі, орыс, қазақ және басқа да халықтардың мәдениеті туралы түсініктерді кеңейту;

11) тілге қарым-қатынас құралы, білім көзі, рухани-адамгершілік құндылық ретінде, қоғамда табысты әлеуметтенуге ықпал ететін тілдік капитал ретінде саналы қатынасты тәрбиелеу.

Грамматикалық материал сөйлеу тақырыптары аясында оқытылады. Тілді оқыту басқа пәндермен интеграция арқылы, әр түрлі пәндік салалардағы мәтіндерді қолдану, академиялық тілді дамыту арқылы жүзеге асырылады.

4. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімнен тұрады:

1) тыңдалым және айтылым;

2) оқылым;

3) жазылым;

4) сөйлеу нормаларын сақтау.

Тыңдалым және айтылым: мәтіннің негізгі және егжей-тегжейлі ақпаратын түсіну; факт пен пікірдің айырмашылығы; автордың позициясына сыни көзқарас білдіру; вербалды емес қарым-қатынас құралдарын ескере отырып, негізгі ойды анықтау; мәтін авторының мақсаты мен ұстанымына сүйене отырып, негізгі ойды анықтау; мәтінде көтерілген мәселе бойынша мазмұнды болжау; пікірталасқа қатысу, өз ұстанымын дәлелдеу, мәселені шешудің әртүрлі жолдарын ұсыну; кеңейтілген монолог құру (берілген тақырып бойынша пайымдау, сендіру), қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени және оқу-ғылыми салалар шегінде кемінде 3 микротақырыпты қамту; тыңдалған материалды ақпараттың дұрыстығы, өзектілігі тұрғысынан бағалау, өз пікірін білдіру.

Оқылым: әр түрлі мәтіндердің негізгі, егжей-тегжейлі, жасырын ақпаратын түсіну, авторлық позицияны сыни бағалау; мәтінде қамтылған ақпараттың басқа көздерден алынған ақпарат/жеке тәжірибемен байланысы барын; мәтіннің негізгі ойының берілуіндегі ескертпелер, иллюстрациялар, субтитрлер, түс, қаріптердің әртүрлілігін,

дыбыс пен графикалық кескіндерін, гиперсілтемелердің рөлін анықтау; мәтіндегі арнайы лексика, аббревиатура, перифраза, тұспалдау, эвфемизмдер және басқа да мәнерлілік құралдарының қолданылуын түсіну; әр түрлі жанрдағы мәтіндердің типтерін, белгілері мен тілдік ерекшеліктерін, ғылыми-танымал ішкі стильдегі мәтіндердің ерекшеліктерін (эссе, очерк, мақала), публицистикалық стильді (ескерту, пресс-релиз, жол очерктері) анықтау; оқылған мәтін бойынша зерттеу үшін сұрақтар мен идеяларды тұжырымдау; оқылған мәтінге байланысты сканерлеу және егжей-тегжейлі оқу әдістерін қолдану оқырман өзіне қоятын коммуникативті міндеттерді қарастыру; әртүрлі көздерден ақпаратты алу және синтездеу, әртүрлі көзқарастарды салыстыру; тақырыпты, негізгі ойды, проблеманы, мақсатты, мақсатты аудиторияны, автордың ұстанымын ескере отырып, мәтіндердің стилистикалық ерекшеліктерін (композициялық, тілдік және жанрлық) салыстыру; сөйлемнің, абзацтың мазмұнын түсіндіру, оны тақырыппен, негізгі идеямен, авторлық позициямен байланыстыру.

Жазылым: жоспардың әртүрлі түрлерін, оның ішінде атаулы және сұраулы түрлерін құрастыру; тыңдалған, оқылған және аудиовизуалды материалдың мазмұнын баяндау, негізгі ойды сақтай отырып, бастапқы материалды парафразалау; ақпаратты график, кесте, диаграмма, схема, инфографика, оның ішінде ақпараттық-коммуникативтік технологиялар көмегімен ұсыну; ғылыми-танымал ішкі стильдің мәтіндерін (эссе, мақала), публицистикалық стиль (ескерту, пресс-релиз, жол нобайы) жасау; мақсат, мақсатты аудиторияны және сөйлеу жағдайын ескере отырып, эссенің әртүрлі түрлерін, оның ішінде сыни эссе жазу, ғылыми және публицистикалық әдебиеттерді талдау, автормен келісімін/келіспеушілігін білдіру және негіздеу; оқырманға әсер ету құралдарын пайдалана отырып, әртүрлі жанрдағы мәтін-сипаттамалар мен мәтіндер-әңгімелер жазу; мақсат, мақсатты аудиторияны, жағдайды ескере отырып, мәтіндегі барлық кемшіліктерді түзету және редакциялау қарым-қатынас және оқырманға әсер ету.

Сөйлеу нормаларын сақтау: орфографиялық нормаларды сақтау; қарым-қатынастың мақсаты мен жағдайына сәйкес ресми іскерлік стильдің, публицистикалық және ғылыми стильдердің, стилистикалық фигуралардың лексикасын қолдану; сөзжасамдық және морфологиялық (абстрактілі семантика етістіктерін, қазіргі заманның жетілмеген етістіктерін қолдану) нормаларды сақтау; қарапайым, қарапайым күрделі және күрделі сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 -120 сағаттан (3-4 кредиттан) тұрады.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімшелер және тақырыптардың атаулары	Сағат саны		
	Бар лығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
Бөлім 1. Имидж Казахстана: современный и исторический обзор. Искусство и литература: различные формы художественного выражения.			
1.1. Культура речи. Морфология. Синтаксис.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Что такое имидж страны. Пассивные конструкции. Употребление возвратных глаголов в пассивных конструкциях.			
Тақырып 1.1.2. Имидж Казахстана в истории. Превосходная степень имен прилагательных. Устойчивые словосочетания. Изобразительно-выразительные средства.			
Тақырып 1.1.3. Имидж современного Казахстана. Употребление устойчивых словосочетаний, изобразительно-выразительных средств в тексте.			

1.2. Орфография. Словообразование и морфология. Стилистика.			
Тақырып 1.2.1. Что такое искусство. Художественное слово. Способы словообразования. Словообразование имен существительных, глаголов. Окказионализмы. Употребление форм числа имен существительных.			
Тақырып 1.2.2 Литература и живопись. Окказионализмы.			
Тақырып 1.2.3. Литература и музыка. Литература и танец. Императивные (побудительные) предложения. Словообразование имен прилагательных.			
Тақырып 1.2.4. Формирования художественного восприятия через искусство и литературу. Правописание слов и принципы русской орфографии.			
Бөлім 2. Этические нормы в научных открытиях. Человек и право.			
2.1. Лексика и культура речи. Словообразование и морфология.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Что такое этика науки? Этика клонирования. Этические проблемы появления киборгов. "Права" искусственно созданного человека. Специальная лексика. Термины. Стилистическая окраска			

слов. Лексика научно-популярного стиля.			
Тақырып 2.1.2. Что такое права и обязанности человека. Глаголы несовершенного вида настоящего времени. Употребление императивных (побудительных) предложений в речи.			
Тақырып 2.1.3. Конституция Республики Казахстан о правах и свободах человека. Употребление глаголов несовершенного вида настоящего времени. Способы образования.			
Тақырып 2.1.4. Научные исследования в архитектуре Казахстана.			
Бөлім 3. Туризм: экотуризм.			
3.1. Синтаксис. Пунктуация.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Туристические маршруты по культурному наследию Казахстана. Знаки препинания в предложениях с однородными членами.			
Тақырып 3.1.2. Социально-культурная деятельность, народное художественное творчество и имидж Казахстана. Знаки препинания в предложениях с вводными конструкциями, с обособленными определениями и обстоятельствами.			
Бөлім 4. Экология души.			
4.1. Синтаксис. Пунктуация.	+	+	+

Тақырып 4.1.1. Экология души – путь в будущее человечества. Знаки препинания в сложных предложениях.			
Тақырып 4.1.2. Качественный уровень личного духовного развития человека. Знаки препинания в предложениях с вводными конструкциями, с обособленными обстоятельствами и дополнениями			
Тақырып 4.1.3. Воспитание высококультурной и творческой личности. Знаки препинания в предложениях с обособленными определениями, с однородными и неоднородными определениями			
Тақырып 4.1.4. Экология как единое целое природы и культуры. Знаки препинания в предложениях со вставными конструкциями, обособленными приложениями.			
Тақырып 4.1.5. Сохранение экологически культурной среды. Знаки препинания в предложениях с обособленными обстоятельствами, выраженными существительными с предлогами			
Бөлім 5. Свободное время как показатель развития общества.			
5.1. Орфография.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Свободное время.			

Основные правила орфографии. Принципы орфографии.			
Тақырып 5.1.2. Социальное развитие личности. Употребление прописных букв в словах.			
Тақырып 5.1.3. Организация досуга и проведения свободного времени для развития культуры общества.			
Бөлім 6. Толерантность и диалог межнациональных культур. Социальное неравенство как глобальная проблема общества.			
6.1. Лексика. Синтаксис. Стилистика.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Взаимодействие разных культур. Этнокультурное многообразие в Казахстане. Стилистически окрашенная лексика. Термины. Узкоспециальная терминология. Общенаучная лексика. Употребление общенаучной лексики			
Тақырып 6.1.2. Расслоение общества на социальные слои. Опорная схема. Пассивные конструкции с возвратными глаголами .			
Тақырып 6.1.3. Инструменты преодоления элитарного, социального и духовного неравевенства. Безличные предложения. Возвратные глаголы.			
6.1.4. Вклад системы образования в решение проблемы преодоления социального расслоения общества.			

Бөлім 7. Научно-технический прогресс: интеллект искусственный и естественный.			
7.1. Орфография. Синтаксис. Стилистика.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Применение искусственного интеллекта в промышленном дизайне. Орфографические нормы. Пассивные конструкции с краткими страдательными причастиями.			
Тақырып 7.1.2. Искусство в эпоху научно-технического прогресса. Публицистический стиль речи. Публичное выступление Синтаксические нормы публицистического стиля речи. Виды плана. Развернутый и сжатый план.			
Тақырып 7.1.3. Писатели об искусственных людях. Тексты различных типов и стилей. Аннотация.			
Тақырып 7.1.4. Искусственные люди в художественных произведениях. Типы, признаки и языковые особенности научного текста.			
Бөлім 8. Театр в современном мире.			
8.1. Стилистика. Культура речи.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Театр в истории казахского народа. К.С.Станиславский в мире театра России. Современный казахстанский театр. Театр в жизни города и			

страны. Изобразительно-выразительные средства.			
Тақырып 8.1.2. Театр – особенный вид искусства. Устойчивые словосочетания.			
Тақырып 8.1.3. Влияние инновационных технологий на современное искусство. Употребление изобразительно-выразительных средств в тексте.Фразеологизмы. Пословицы.			
Бөлім 9. Современное общество. Миграция.			
9.1. Стилистика и культура речи.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Интеллектуальная миграция и еҰ влияние на мировой рынок труда. Фразеологизмы и фразеологические обороты. Крылатые слова и выражения. Фразеологизмы, заимствованные из других языков.			
Тақырып 9.1.2. Роль миграции в современной мировой культуре. Синонимия и антонимия фразеологизмов. Стилистическая окраска фразеологизмов.			
Тақырып 9.1.3. Как миграция влияет на культуру страны? Миграционные процессы в Казахстане. Пословицы и поговорки в составе фразеолгической системы русского языка. Изобразительно-выразительные средства языка			
Бөлім 10. Современная медицина XXI века.			

10.1. Синтаксис и пунктуация.	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Очевидное - невероятное. Медицина XXI века: этические проблемы. Языковые особенности публицистического стиля. Обращение. Знаки препинания в простых предложениях с обращением.			
Тақырып 10.1.2. Технологии, изменившие современную медицину. Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях с одним придаточным.			
Тақырып 10.1.3. Время без болезней. Как люди будут жить в таком мире? Как развитие технологий изменит наше мировоззрение? Знаки препинания в предложениях с вводными и вставными конструкциями.			
Бөлім 11. Молодежная культура: проблемы молодого поколения.			
11.1. Синтаксис и пунктуация.	+	+	+
Тақырып 11.1.1 Искусство и молодежная культура. Знаки препинания в предложениях с обособленными членами.			
Тақырып 11.1.2. Культура речи молодежи. Культура общения. Знаки препинания в предложениях с вводными и вставными конструкциями.			
Тақырып 12.1.3. Хобби как средство культурной интеграции молодежи. Сложные предложения с разными видами связи.			

Тақырып 11.1.4. Молодежь: настоящее, будущее и прошлое. Молодежная культура: проблемы молодого поколения. Исторические капсулы, как вид связи поколений. Знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи.			
Тақырып 11.1.5. Культура досуга. Организация досуга " вчера" и "сегодня".			
Бөлім 12. Мир и безопасность.			
12.1. Орфография.	+	+	+
Тақырып 12.1.1. Глобальная проблема безопасности в современном мире. Сохранение культурного наследия Казахстана. Основные правила русской орфографии.			
Тақырып 12.1.2. Безопасность мирового сообщества и личной безопасности человека. Правописание слов и принципы русской орфографии.			
Тақырып 12.1.3. Мир без войны. Безопасный мир: миф или реальность. Правописание глаголов, причастий, имен прилагательных.			
Бөлім 13. Историческое наследие и память.			
13.1. Синтаксис и пунктуация.	+	+	+
Тақырып 13.1.1. Символы историко-культурного наследия и национального единства Казахстана. Знаки препинания в предложениях с			

вводными и вставными конструкциями.			
Тақырып 13.1.2. Если мы забудем свое прошлое... День Памяти жертв политических репрессий. Знаки препинания в предложениях с обособленными членами. Пассивные конструкции с краткими страдательными причастиями.			
Тақырып 13.1.3. Казахстан в списке " Всемирное наследие ЮНЕСКО". Ч. Айтматов "Манкурт". Знаки препинания в сложных предложениях.			
Тақырып 13.1.4. Не забывайте солдата. Кто не помнит своего прошлого, обречен на то, чтобы пережить его вновь. Знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи.			
Тақырып 13.1.5. Художественные аспекты формирования исторического сознания и исторической памяти.			
Бөлім 14. Образование и наука.			
14.1. Синтаксис и стилистика.	+	+	+
Тақырып 14.1.1. Искусство и образование. Односоставное и двусоставное предложения.			
Тақырып 14.1.2. Язык специальности и профессиональная культура речи. Прямая, косвенная речь. Логико-смысловые отношения в предложении.			

Тақырып 14.1.3. Сущность и понятие компьютерных технологий в образовании.			
Тақырып 14.1.4. Перспективы художественно-технологического направления в образовании. Предложно-падежная сисТақырып. Совершенный и несовершенный виды глагола.			
Тақырып 14.1.5. Социокультурные и обучающие функции компьютерных программ.			
Тақырып 14.1.6. Способы учебного взаимодействия с компьютером на уроке русского языка.			
Тақырып 14.1.7. Достижения в области художественно-технологического направления.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Имидж Казахстана: современный и исторический обзор. Искусство и литература: различные формы художественного выражения.	Культура речи. Морфология. Синтаксис. Орфография. Стилистика.	1) Прогнозировать содержание по проблеме, поднимаемой в тексте; 3) выявлять роль примечаний, иллюстраций, подзаголовков в передаче основной мысли текста.	1) Определяет основную и детальную информацию текста; 2) дает критическую оценку услышанному; 3) распознает целевую аудиторию и жанры текста; 4) выносит суждение о содержании по проблеме, поднимаемой в тексте.
	Литература и живопись. Стилистика художественной речи Использование изобразительно-выразительных средств в художественном тексте	1) Создавать тексты различных типов и жанров научно-популярного подстиля (статья, эссе, очерк, конспект),	1) Распознает типы и жанры научно-популярного подстиля и публицистического стиля; 2) составляет тексты различных типов и жанров научно-популярного

		публицистического стиля (заметка, пресс-релиз, путевой очерк)	подстиля с учетом целевой аудитории и речевой ситуации.
	Литература и музыка. Правописание слов и принципы русской орфографии	1) Соблюдать орфографические нормы.	1) Выделяет орфограммы в слове; 2) применяет изученные правила орфографии на письме.
	Литература и танец. Императивные (побудительные) предложения	1) Понять применение аббревиации, перифразы, других средств выразительности в тексте ;	1) Распознает средства выразительности в тексте ; 2) осознает и применяет аббревиации, перифразы и другие средства выразительности в тексте .
		2) определять типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, публицистического стиля (заметка, пресс-релиз);	1) Усвоены типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, публицистического стиля ; 2) умеет определять жанр текста 3) умеет определять стиль текста на основе языковых особенностей.
		3) использовать приемы просмотрового чтения, сканирования и детального чтения.	1) Применяет приемы просмотрового чтения, сканирования и детального чтения; 2) владеет разными приемами чтения в зависимости от коммуникативных задач.
		1) Определять основную мысль, учитывая невербальные средства общения;	1) Владеет навыками невербального общения; 2) выделяет основную мысль, используя невербальные средства общения.
		2) прогнозировать содержание по проблеме, поднимаемой в тексте;	1) Выделает основную проблему, поднимаемую в тексте; 2) выносит суждение о содержании по проблеме, поднимаемой в тексте.
		3) участвовать в дебатах, аргументируя	1) Приводит аргументы в защиту собственной позиции во время дебатов;

		собственную позицию и предлагая разные пути решения проблемы;	2) находит разные пути решения проблемы.
		4) уметь применять перифразы, аллюзии, эвфемизмов и других средств выразительности в тексте;	1) Находит и распознает средства выразительности речи в тексте; 2) осознает и применяет перифразы, аллюзии, эвфемизмов и другие средства выразительности в тексте.
		5) определять типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров публицистического стиля (заметка, пресс-релиз);	1) Объясняет типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, публицистического стиля; 2) выявляет различия между жанрами публицистического стиля. Распознает жанры.
	Лексика и культура речи. Словообразование и морфология	6) формулировать вопросы и идеи для исследования по прочитанному тексту;	1) Составляет вопросы и идеи для исследования по прочитанному тексту; 2) выдвигает идеи по прочитанному тексту, защищает свою точку зрения, представляя аргументы.
		7) представлять информацию в виде графика, таблицы, диаграммы, инфографики, в том числе с помощью информационно-коммуникационных технологий;	1) Конструирует график, таблицы, диаграммы, схемы, инфографик для передачи информации; 2) применяет средства информационно-коммуникационных технологий для передачи информации в виде графика, таблицы, диаграммы, схемы, инфографика.
		8) создавать тексты различных типов и жанров публицистического стиля (заметка, пресс-релиз);	1) Выявляет различия между жанрами публицистического стиля. Распознает жанры; 2) составляет тексты различных типов и жанров публицистического стиля.

Наука и этика: киборги и клоны. Человек: права и обязанности.		9) писать творческие работы (фрагмент/ фрагменты текста), являющиеся определенными композиционными элементами;	1) Создает определенные композиционные фрагменты текста; 2) выражает свою авторскую позицию.
		10) соблюдать орфографические нормы;	1) Знает орфографические нормы; 2) применяет орфографические нормы на письме.
		11) использовать лексику научного стиля в соответствии с целью;	1) Владеет научной лексикой; 2) употребляет лексику научного стиля в соответствии с целью.
	Что такое права и обязанности человека. Глаголы несовершенного вида настоящего времени. Употребление императивных (побудительных) предложений в речи.	12) соблюдать словообразовательные и морфологические нормы (использование глаголов несовершенного вида настоящего времени);	1) Использует словообразовательные и морфологические нормы; 2) использует глаголы несовершенного вида настоящего времени.
		13) использовать знаки препинания в простых, простых осложненных и сложных предложениях;	1) Распознает виды предложений; 2) применяет правила постановки знаков препинания в простых, простых осложненных и сложных предложениях.
		14) осмыслять основную и детальную информацию текста, различая факт и мнение, определять целевую аудиторию, жанры (лекция, интервью, диспут , дискуссия);	1) Осознает основную и детальную информацию текста; 2) называет факт и мнение в тексте; 3) устанавливает целевую аудиторию, жанры (лекция, интервью, диспут , дискуссия).
		15) разбирать главную, детальную, скрытую информацию сплошных и несплошных текстов, соотнося заключенную информацию в тексте с информацией из других источников/личным опытом;	1) Определяет главную, детальную, скрытую информацию сплошных и несплошных текстов; 2) сопоставляет заключенную информацию в тексте с информацией из других источников; 3) сравнивает заключенную информацию в тексте с личным опытом.

		16) определять типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров научно-популярного подстиля (статья), публицистического стиля (путевой очерк);	1) Называет типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров научно-популярного подстиля (статья), публицистического стиля (путевой очерк); 2) распознает жанры научно-популярного подстиля и публицистического стиля .
	Конституция Республики Казахстан о правах и свободах человека. Научный стиль речи.	17) излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, тезисов, резюме, конспектов;	1) Передает содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов; 2) передает содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде тезисов; 3) передает содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде резюме.
		18) создавать тексты различных типов и жанров научно-популярного подстиля (статья, эссе), с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации;	1) Распознает типы и жанры научно-популярного стиля; 2) строит и использует с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации тексты различных типов и жанров научно-популярного подстиля (статья, эссе).
		19) писать разные виды эссе, в том числе критическое, анализируя научную и публицистическую литературу, выражая и обосновывая свое согласие/несогласие с автором.	1) Создает разные виды эссе; 2) сопоставляет информацию из научной и публицистической литературы; 3) высказывает и обосновывает свое согласие/несогласие с автором.

Туризм: экотуризм.	Пунктуация. Знаки препинания в предложениях с однородными членами.	1) Участвовать в дебатах, аргументируя собственную позицию и предлагая разные пути решения проблемы;	1) Приводит аргументы в защиту собственной позиции во время дебатов; 2) находит разные пути решения проблемы.
		2) оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение;	1) Дает оценку прослушанному материалу с точки зрения достоверности, актуальности информации; 2) высказывает собственное мнение об услышанном.
		3) применять специальную лексику, аббревиации, перифразы, аллюзии, эвфемизмов и других средств выразительности в тексте ;	1) Находит и распознает средства выразительности в тексте ; 2) определяет цель использования специальной лексики, аббревиации, перифразы, аллюзии, эвфемизмов и других средств выразительности в тексте .
		4) извлекать и синтезировать информацию из различных источников, сопоставлять разные точки зрения;	1) Получает информацию из различных источников ; 2) объединяет информацию из различных источников; 3) сравнивает разные точки зрения.
		5) сравнивать стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые), учитывая тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора;	1) Сопоставляет стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые); 2) определяет тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора.
		6) излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, полного или	1) Передает содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых, сжатых планов; полного

	Социально-культурная деятельность, народное художественное творчество и имидж Казахстана. Знаки препинания в предложениях с вводными конструкциями, с обособленными определениями и обстоятельствами.	сжатого пере сказа, тезисов, резюме, конспектов;	пересказа; сжатого пересказа; тезисов; резюме; конспектов;
		7) писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя средства воздействия на читателя;	1) Создает тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах; 2) применяет средства воздействия на читателя при создании текстов различных жанров.
		8) использовать знаки препинания в простых, простых осложненных (обособленными членами, вводными словами, вставными конструкциями) и сложных предложениях.	1) Применяет знаки препинания в простых предложениях; 2) применяет знаки препинания в простых осложненных предложениях с обособленными членами; 3) применяет знаки препинания в простых осложненных предложениях с вводными словами; 4) применяет знаки препинания в простых осложненных предложениях с вводными конструкциями; 5) применяет знаки препинания в сложных предложениях.
	Экология души – путь в будущее человечества.	1) Оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение;	1) Дает оценку прослушанному материалу с точки зрения достоверности, актуальности информации; 2) высказывает собственное мнение при оценке.
		2) формулировать вопросы и идеи для исследования по прочитанному тексту.	1) Составляет вопросы по прочитанному тексту; 2) предлагает идеи для исследования по прочитанному тексту.
		1) Извлекать и синтезировать информацию из различных источников,	1) Использует информацию из различных источников;

	Качественный уровень личного духовного развития человека.	сопоставлять разные точки зрения;	2) сравнивает информацию из различных источников; 3) исследует разные точки зрения.
		2) Интерпретировать содержание предложения , абзаца, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией;	1) Объясняет содержание предложения, абзаца; 2) сравнивает содержание предложения, абзаца с темой, основной идеей, авторской позицией.
Экология души.	Воспитание высококультурной и творческой личности.	3) использовать знаки препинания в предложениях с обособленными определениями, с однородными и неоднородными определениями;	1) Применяет знаки препинания в простых предложениях.
		4) писать разные виды эссе, в том числе критическое, анализируя научную и публицистическую литературу, выражая и обосновывая свое согласие/несогласие с автором;	1) Создает разные виды эссе, в том числе критическое; 2) сопоставляет научную и публицистическую литературу; 3) высказывает и обосновывает свое согласие/несогласие с автором.
	Экология как единое целое природы и культуры.	5) корректировать и редактировать все имеющиеся недочеты в тексте, учитывая цель, целевую аудиторию, ситуацию общения и воздействие на читателя;	1) Распознает недочеты, имеющиеся в тексте; 2) исправляет все имеющиеся недочеты с учетом цели, целевой аудитории, ситуации общения и воздействия на читателя.
	Сохранение экологически культурной среды.	6) использовать знаки препинания в простых, простых осложненных (обособленными членами, вводными словами, вставными конструкциями) и сложных предложениях.	1) Применяет знаки препинания в простых предложениях; 2) применяет знаки препинания в простых осложненных предложениях с обособленными членами; 3) применяет знаки препинания в простых осложненных предложениях с вводными словами; 4) применяет знаки препинания в простых

			осложненных предложениях с вводными конструкциям; 5) применяет знаки препинания в сложных предложениях.
Свободное время как показатель развития общества.	Свободное время и социальное развитие личности.	1) Участвовать в дебатах, аргументируя собственную позицию и предлагая разные пути решения проблемы;	1) Приводит аргументы в защиту собственной позиции во время дебатов; 2) находит разные пути решения проблемы.
		2) оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение;	1) Дает оценку прослушанному материалу с точки зрения достоверности, актуальности информации; 2) высказывает собственное мнение при оценке.
		3) выявлять роль примечаний, иллюстраций, подзаголовков в передаче основной мысли текста;	1) Выделяет основную мысль текста; 2) определяет роль примечаний, иллюстраций, подзаголовков в передаче основной мысли текста.
		4) сравнивать стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые) учитывая тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора;	1) Сопоставляет стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые); 2) называет тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора.
		5) писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя средства воздействия на читателя;	1) Создает тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах; 2) определяет и выбирает средства воздействия на читателя при создании текстов различных жанров.
		6) соблюдать орфографические нормы;	1) Знает правила орфографии; 2) применяет орфографические нормы.

		7) употреблять прописных букв в словах.	1) Употребляет прописные буквы в словах.
	Взаимодействие разных культур. Этнокультурное многообразие в Казахстане.	1) Строить развернутый монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение), включающий не менее 3-х микротем в пределах общественно-политической, социально-культурной и учебно-научной сфер;	1) Составляет развҮрнутый монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение) в пределах общественно-политической сферы общения; 2) создает развернутый монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение) социально-культурной сферы общения; 3) составляет развернутый монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение) учебно-научной сферы.
		2) оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение;	1) Дает оценку прослушанному материалу с точки зрения достоверности, актуальности информации; 2) высказывает собственное мнение при оценке.
		3) использовать приемы просмотрового чтения, сканирования и детального чтения;	1) Применяет приемы просмотрового чтения, сканирования и детального чтения; 2) владеет разными приемами чтения в зависимости от коммуникативных задач.
		4) извлекать и синтезировать информацию из различных источников, сопоставлять разные точки зрения;	1) Выбирает информацию из различных источников; 2) обобщает информацию из различных источников ; 3) сравнивает разные точки зрения.
		5) интерпретировать содержание предложения	1) Передает содержание предложения, абзаца; 2) сопоставляет содержание предложения

Толерантность и диалог межнациональных культур. Социальное неравенство как глобальная проблема общества.		, абзаца, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией;	, абзаца с темой, основной идеей, авторской позицией.
	Расслоение общества на социальные слои.	6) писать разные виды эссе, в том числе критическое, анализируя научную и публицистическую литературу, выражая и обосновывая свое согласие/несогласие с автором;	1) Создает разные виды эссе, в том числе критическое; 2) сопоставляет научную и публицистическую литературу; 3) высказывает и обосновывает свое согласие/несогласие с автором.
		7) составлять разные виды плана, в том числе план - опорная схема;	1) Создает разные виды плана; 2) создает план – опорную схему.
	Инструменты преодоления элитарного, социального и духовного неравенства.	8) использовать лексику официально-делового стиля, публицистического и научного стилей, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения;	1) Употребляет лексику официально-делового стиля в соответствии с целью и ситуацией общения; 2) применяет лексику публицистического в соответствии с целью и ситуацией общения; 3) выбирает лексику научного стиля в соответствии с целью и ситуацией общения; 4) употребляет стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения.
		9) прогнозировать содержание текста по таблицам и схемам;	1) Выносит суждение о содержании текста по таблицам; 2) определяет содержание текста по схемам.
		10) распознавать, детальную, скрытую информацию сплошных и несплошных текстов, критически оценивая авторскую позицию и скрытый смысл текста;	1) Определяет основную и детальную информацию текста; 2) дает критическую оценку услышанному; 3) распознает целевую аудиторию и жанры текста.
		11) выявлять роль цвета, шрифтового многообразия, звука и	1) Выделяет основную мысль текста; 2) определяет роль цвета, шрифтового

		графических изображений, гиперссылок в передаче основной мысли текста;	многообразия, звука и графических изображений, гиперссылок в передаче основной мысли текста.
	Вклад системы образования в решение проблемы преодоления социального расслоения общества.	12) излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, тезисов, резюме, конспектов, аннотаций, сообщений, докладов;	1) Передает содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых планов, тезисов, конспектов резюме, аннотаций, сообщений, докладов; 2) иллюстрирует содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде сжатых планов.
		13) соблюдать синтаксические нормы (при пассивных конструкциях с возвратными глаголами и краткими страдательными причастиями, в безличных предложениях), стилистические нормы.	1) Употребляет синтаксические нормы в пассивных конструкциях с возвратными глаголами и краткими страдательными причастиями; 2) применяет синтаксические нормы в безличных предложениях ; 3) использует стилистические нормы.
	Применение искусственного интеллекта в промышленном дизайне.	1) Определять основную мысль, опираясь на цель и позицию автора текста;	1) Определяет авторскую позицию; 2) определяет авторский замысел, цель создания текста.
		2) строить развернутый монолог для публичного выступления в рамках общественно-политической, социально-культурной, социально-экономической и учебно-научной сфер;	1) Составляет развҰрнутый монолог для публичного выступления в рамках общественно-политической сферы общения; 2) составляет развернутый монолог для публичного выступления в рамках учебно-научной, социально-культурной сфер общения.

Научно-технический прогресс: интеллект искусственный и естественный.		3) определять типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (аннотация, научная статья, репортаж, публичное выступление) и их подстилей;	1) Выделяет типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (аннотация, научная статья, репортаж, публичное выступление) и их подстилей;
	Искусство в эпоху научно-технического прогресса.	4) использовать разные виды чтения в зависимости от коммуникативных задач, которые ставит перед собой читающий;	1) Применяет разные виды чтения в зависимости от коммуникативных задач, которые ставит перед собой читающий; 2) применяет приемы просмотрового чтения, сканирования и детального чтения.
		5) составлять разные виды плана, в том числе план - опорная схема;	1) Создает разные виды плана; 2) создает план – опорную схему.
	Искусственные люди в художественных произведениях.	6) уместно употреблять цитирование с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации;	1) Составляет тексты различных типов и стилей (аннотация, статья, репортаж, публичное выступление); 2) употребляет цитирование при создании текстов.
		7) соблюдать орфографические нормы;	1) Применяет орфографические нормы на письме
		8) соблюдать синтаксические нормы (при пассивных конструкциях с возвратными глаголами и краткими страдательными причастиями, в безличных предложениях), стилистические нормы.	1) Применяет синтаксические нормы в пассивных конструкциях с возвратными глаголами и краткими страдательными причастиями; 2) применяет синтаксические и стилистические нормы.
	Театр в истории казахского народа. К.С. Станиславский в мире театра России.	1) Осознавать основную и детальную информацию текста, определяя позицию автора и скрытый смысл текста, целевую аудиторию;	1) Выявляет позицию автора; 2) понимает скрытый смысл текста; 3) указывает целевую аудиторию для данного текста; 5) выделяет жанр текста.

Театр в современном мире.	Современный казахстанский театр. Театр в жизни города и страны.	2) определять основную мысль, опираясь на цель и позицию автора текста;	1) Определяет авторскую позицию; 2) определяет авторский замысел, цель создания текста; 3) выделяет основную мысль текста, опираясь на цель и позицию автора.
	Театр – особенный вид искусства. Аннотация. Известные театры мира.	3) определять типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (аннотация, научная статья, репортаж, публичное выступление) и их подстилей;	1) Объясняет типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, публицистического стиля; 2) распознает жанры публицистического стиля.
		4) формулировать вопросы для исследования и гипотезы по прочитанному тексту;	1) Составляет вопросы для исследования по прочитанному тексту; 2) выдвигает гипотезу исследования по прочитанному тексту.
		5) создавать тексты различных типов и стилей (аннотация, статья, репортаж, публичное выступление) уместно употреблять цитирование с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации;	1) Составляет тексты различных типов и стилей (аннотация, статья, репортаж, публичное выступление); 2) использует и уместно применяет цитирование с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации.
	Театр – искусство для неленивых и как технологии меняют современное искусство.	6) писать разные виды эссе, в том числе аргументативное и дискуссионное, рассматривая и анализируя проблему, представленную в научной, публицистической литературе, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы;	1) Исследует проблему, представленную в научной, публицистической литературе; 2) выдвигает и аргументирует собственные пути решения данной проблемы.
		7) использовать специальную лексику, различные	1) Употребляет специальную лексику в соответствии с целью и ситуацией общения;

	Влияние инновационных технологий на современное искусство.	изобразительно-выразительные средства языка, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения.	2) применяет различные изобразительно-выразительные средства языка, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения.
Современное общество. Миграция.	Интеллектуальная миграция и еҰ влияние на мировой рынок труда.	1) Прогнозировать содержание текста по таблицам и схемам;	1) Выдвигает предположение о содержании текста по таблицам; 2) предсказывает содержание текста по схемам.
		2) участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности;	1) Обсуждает пути решения проблемы в деловой беседе; 2) приводит аргументы, достигает договоренности.
		3) распознавать и учитывать главную, детальную, скрытую информацию сплошных и несплошных текстов, критически оценивая авторскую позицию и скрытый смысл текста;	1) Определяет основную и детальную информацию текста; 2) дает критическую оценку услышанному.
	Роль миграции в современной мировой культуре.	4) уметь применять изобразительно-выразительные средства, стилистических фигур и других приемов в тексте;	1) Осознает и применяет изобразительно-выразительные средства, стилистические фигуры и другие приемы в тексте.
	Миграционные процессы в Казахстане.	5) представлять информацию в виде презентации, используя таблицы, схемы, графики , диаграммы аудиофайлы, фотографии, движущиеся картинки;	1) Применяет презентации, таблицы, диаграммы, схемы, графики, диаграммы, аудиофайлы, движущиеся картинки в публичном выступлении.
		6) использовать специальную лексику, различные изобразительно-выразительные средства языка, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения.	1) употребляет специальную лексику в соответствии с целью и ситуацией общения; 2) применяет различные изобразительно-выразительные средства языка, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения.
		1) Критически оценивать прослушанный материал	1) Дает критическую оценку услышанному материалу;

		с точки зрения убедительности;	2) аргументирует свою позицию.
	Медицина XXI века: этические проблемы.	2) выявлять роль цвета, шрифтового многообразия, звука и графических изображений, гиперссылок в передаче основной мысли текста;	1) Выделяет основную мысль текста; 2) определяет роль цвета, шрифтового многообразия, звука и графических изображений, гиперссылок в передаче основной мысли текста.
		3) определять типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (аннотация, научная статья, репортаж , публичное выступление);	1) Объясняет типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (аннотация, научная статья, репортаж, публичное выступление); 2) распознает жанры, стили и подстили.
	Технологии, изменившие современную медицину.	4) уметь применять изобразительно-выразительные средства, стилистических фигур и других приемов в тексте;	1) Находит и распознает изобразительно-выразительные средства в тексте; 2) определяет роль изобразительно-выразительных средств, стилистических фигур и других приемов в тексте.
Современная медицина XXI века. Синтаксис и пунктуация.		5) писать разные виды эссе анализируя проблему, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы; 6) использовать сложноподчиненные предложения с одним придаточным;	1) Создает разные виды эссе, в том числе аргументативное и дискуссионное, используя сложноподчиненные предложениях с одним придаточным; 2) исследует проблему, представленную в научной, публицистической литературе.
		7) корректировать и редактировать все имеющиеся недочеты в тексте, учитывая цель, целевую аудиторию и воздействие на читателя;	1) Находит и исправляет все имеющиеся недочеты с учетом цели, целевой аудитории, ситуации общения и воздействия на читателя.
		8) создавать тексты различных типов и	1) Составляет тексты различных типов и стилей;

		стилей (аннотация, статья, репортаж, публичное выступление); 9) уместно использовать цитирование;	2) использует и уместно применяет цитирование с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации.
	Как развитие технологий изменит наше мировоззрение?	10) использовать знаки препинания в простых, простых осложненных (обособленными членами, вводными словами и вставными конструкциями) и сложных предложениях с разными видами связи.	1) Употребляет знаки препинания в простых предложениях; 2) применяет знаки препинания в простых осложненных предложениях с обособленными членами; 3) употребляет знаки препинания в простых осложненных предложениях с вводными словами; 4) расставляет знаки препинания в простых осложненных предложениях с вводными конструкциями; 5) применяет знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи.
	Искусство и молодежная культура.	1) Оценивать прослушанный материал с точки зрения убедительности, критически оценивая его;	1) Дает критическую оценку прослушанному материалу с точки зрения его убедительности; 2) аргументирует свой ответ.
		2) использовать. знаки препинания в простых предложениях;	1) Использует знаки препинания в простых предложениях.
	Культура речи молодежи. Культура общения.	3) использовать разные виды чтения в зависимости от коммуникативных задач, которые ставит перед собой читающий; 4) использовать знаки препинания в простых предложениях, осложненных обособленными членами;	1) Владеет различными приемами чтения; 2) Использует знаки препинания в простых предложениях, осложненных обособленными членами.
		5) извлекать, информацию из различных источников, устанавливая	1) Получает информацию из различных источников ;

Молодежная культура: проблемы молодого поколения.	Хобби как средство культурной интеграции молодежи.	взаимосвязи и делая обоснованные выводы; 6) использовать знаки препинания в простых предложениях, обособленных вводными словами и вставными конструкциями;	2) соотносит информацию из различных источников; 3) использует знаки препинания в простых предложениях, обособленных вводными словами и вставными конструкциями.
	Молодежь: настоящее, будущее и прошлое. Молодежная культура: проблемы молодого поколения.	7) писать разные виды эссе, рассматривая и анализируя проблему, представленную в научной, публицистической литературе;	1) Создает разные виды эссе; 2) исследует проблему, представленную в научной, публицистической литературе; 3) выдвигает и обосновывает собственные пути решения данной проблемы; 4) употреблять знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи.
	Культура досуга. Организация досуга " вчера" и "сегодня".	9) использовать знаки препинания в простых, простых осложненных (обособленными членами, вводными словами и вставными конструкциями) и сложных предложениях с разными видами связи.	1) Применяет знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи.
	Глобальная проблема безопасности в современном мире. Сохранение культурного наследия Казахстана.	1) Строить развернутый монолог для публичного выступления в рамках общественно-политическо й , социально-культурной, социально-экономическо й и учебно-научной сфер;	1) Составляет развҰрнутый монолог для публичного выступления в рамках различных сфер общения .
		2) оценивать прослушанный материал с точки зрения убедительности, критически оценивая его;	1) Дает критическую оценку прослушанному материалу с точки зрения его убедительности, аргументируя свой ответ.
		3) формировать навыки правописания гласных и	1) Выделяет навыками правописания гласных и согласных в корне слова; 2) употреблять Ь при обозначении мягкости

Мир и безопасность.		согласных в корне слова, разделительных Ъ и Ь;	согласных или грамматических форм.
	Безопасность мирового сообщества и личной безопасности человека.	4) интерпретировать содержание фрагмента текста, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией;	1) Передает содержание фрагмента текста; 2) сопоставляет фрагмент с темой, основной идеей текста, авторской позицией.
		5) применять знания о правописании приставок, прописных и строчных букв;	1) Употребляет прописные и строчные буквы, применяет знания о правописании приставок.
	Мир без войны. Безопасный мир: миф или реальность.	6) корректировать и редактировать все имеющиеся недочеты в тексте, учитывая цель, целевую аудиторию, ситуацию общения и воздействие на читателя;	1) Находит недочеты в тексте; 2) исправляет все имеющиеся недочеты с учетом цели, целевой аудитории.
		8) соблюдать орфографические нормы.	1) Использует орфографические нормы при письме.
Историческое наследие и память.	Символы историко-культурного наследия и национального единства Казахстана.	1) Оценивать прослушанный материал с точки зрения убедительности, критически оценивая его;	1) Критически оценивает прослушанный материал с точки зрения убедительности, аргументирует свой ответ ; 2) распознает стили, подстили и жанры.
	Если мы забудем свое прошлое. День Памяти жертв политических репрессий.	1) Создавать тексты различных типов и стилей; 2) уместно использовать пассивные конструкции в безличных предложениях ;	1) Использует и уместно применяет пассивные конструкции в безличных предложениях с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации.
	Казахстан в списке " Всемирное наследие ЮНЕСКО". Ч. Айтматов "Манкурт"	3) писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя приемы, отражающие убеждения, взгляды и чувства автора;	1) Грамотно применяет знаки препинания в простых и простых осложненных предложениях с обособленными членами предложениях.
		4) соблюдать нормы речевого этикета в речи.	1) Употребляет приемы, отражающие убеждения, чувства и взгляды автора при создании текстов различных жанров

Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
64- қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс әдебиеті" пәнінің мақсаты - білім алушыларды орыс және әлемдік көркем әдебиеттің байлығымен таныстыру, олардың әдебиет туындылары мен онда көрініс тапқан өмір құбылыстарын эстетикалық қабылдау және бағалау қабілетін дамыту, эстетикалық талғамдарды, қажеттіліктерді, азаматтық идеялық-адамгершілік позицияны қалыптастыру.

Бұл пәнді оқыту тұлғаның интеллектуалды-адамгершілік және дүниетанымдық дамуына, озық заманауи технологияларды игеруге әсер етуі керек, олардың қолданылуы мен трансферті жеке кәсіби және мансаптық өсуді қамтамасыз ете алады.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді шешуді көздейді:

1) Орыс тілі туралы білімді қолдану, әдеби тілдің нормаларын (орфоэпиялық, орфографиялық, пунктуациялық, лексикалық, грамматикалық, стилистикалық) және қарым-қатынастың әртүрлі салалары мен жағдайларында ауызша және жазбаша тілде сөйлеу этикеті ережелерін сақтау;

2) қазіргі әлемнің жаһандануы жағдайында әдебиеттің рухани мұра ретіндегі құндылығын түсінуді қалыптастыру;

3) сыни талдау, салыстыру, жалпылау дағдыларын жетілдіру, ұқсастықтар мен себеп-салдарлық байланыстарды белгілеу, құбылыстарды жіктеу, шығармаларды талдау негізінде логикалық және сыни пайымдаулар, ойлар мен қорытындылар құру;

4) оқудың рухани және зияткерлік қажеттілігін қалыптастыру, әрбір білім алушының шығармашылық қабілеттерін дамыта отырып, мәтінді сыни оқу және түсіндіру дағдыларын жетілдіру;

5) әр түрлі жанрдағы шығармалардың идеялық-көркемдік, әлеуметтік-тарихи және рухани-эстетикалық аспектілерін терең түсіну, талдау негізінде коммуникативтік дағдыларды дамыту;

6) зерттеу мәдениеті саласында құзыреттілігін көрсете отырып, шығарма, әдеби-сын мақалалардың мазмұнын ауызша немесе жазбаша түрде бағалау дағдыларын жетілдіру;

7) әдеби құбылыстарды контекстік қарау қабілеттерін, әдеби фактілерді салыстыру, ұқсастықтар жасау, әдеби параллельдер құру қабілетін жетілдіру;

8) болашақ кәсіби қызметтің мәні мен әлеуметтік маңыздылығын түсіну, оған тұрақты қызығушылық таныту.

4. Оқу пәнінің мазмұны 3 бөлімнен тұрады: "Мәтін бойынша түсіну және жауаптар беру", "Мәтінді талдау және түсіндіру", "Бағалау және салыстырмалы талдау".

"Мәтін бойынша түсіну және жауаптар беру" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) терминдерді түсіну;

2) көркем шығарманы түсіну;

3) жатқа оқу және дәйексөз;

4) жоспар құру;

5) қайталау;

6) сұрақтарға жауаптар.

"Мәтінді талдау және түсіндіру" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) жанр;

2) тақырып және идея;

3) композиция;

4) эпизодтарды талдау;

5) батырлардың сипаттамасы;

6) әр түрлі формадағы шығарманың көркемдік әлемі;

7) автордың көзқарасы;

8) көркемдік-бейнелеу құралдары;

9) шығармашылық жазу.

"Бағалау және салыстырмалы талдау" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) көркем шығарманы бағалау;

2)көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен (хореография, кескіндеме, сәулет, музыка және т. б.) салыстыру

3) әдебиет туындыларын салыстыру;

4) мәлімдемелерді бағалау.

"Орыс әдебиеті" оқу пәнінің мазмұны оқыту бөлімдері бойынша ұйымдастырылған.

Оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

- Артық адамдар;

-Біздің заманымыздың батылары;

- Адам және құқық;

- Отбасылық құндылықтар;
-Өзгеріс дәуіріндегі адам;
-Тоталитарлық режим дәуіріндегі адам;
- Адамдардың тағдырындағы соғыс;
- Моральдық таңдау тақырыбы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 72 -96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Теориялық	Практикалық
Бөлім 1. Лишние люди.			
1.1. Образы "лишних людей" в русской литературе.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. А.С. Пушкин "Евгений Онегин". Значение творчества А.С. Пушкина для русской литературы и культуры			
Тақырып 1.1.2. И.А. Гончаров "Обломов".			
Тақырып 1.1.3. Значение творчества А.С. Пушкина и И.А. Гончарова для русской литературы и культуры.			

Бөлім 2. Герой нашего времени.			
2.1. Образ современника в литературе XIX-XX вв.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. М.Ю. Лермонтов. "Герой нашего времени".			
Тақырып 2.1.2. Ч.Т.Айтматов "Плаха".			
Тақырып 2.1.4. Культурное воспитание через образы современников в литературе XIX-XX вв.			
Бөлім 3. Человек и право.			
3.1. Вопросы нравственных ценностей в русской литературе.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Ф.М. Достоевский " Преступление и наказание".			
Тақырып 3.1.2. Н.А. Островский " Бесприданница".			
Тақырып 3.1.3. Диалог литературы с другими видами искусства.			
Тақырып 3.1.4. Аспекты культурного и нравственного воспитания произведений Ф.М. Достоевского и Н.А . Островского.			
Бөлім 4. Семейные ценности.			
4.1. "Мысль семейная" в русской литературе.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Л.Н. Толстой. "Война и мир".			
Тақырып 4.1.2.Л.Н. Толстой и мировая литература.			
Тақырып 4.1.3. А.В. Вампилов "Старший сын ".			
Тақырып 4.1.4. Интерпретация литературных			

произведений в кинематографе и телевидении. Мода, стиль , быт данной эпохи.			
Бөлім 5. Человек в эпоху перемен.			
5.1. Значимость культурных ценностей на примере произведений русской и мировой литературы.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Р. Бредбери "Улыбка".			
Тақырып 5.1.2. Б.Пастернак "Доктор Живаго".			
Тақырып 5.1.3. Роман-повествование о судьбах интеллигенции в эпоху советского тоталитаризма.			
Тақырып 5.1.4. С.Есенин. Лирика.			
Тақырып 5.1.5. С.Есенин. Поэма "Анна Снегина".			
Тақырып 5.1.6. А.Блок. Стихи из сборника " Страшный мир", цикл " Стихи о Прекрасной даме ".			
Тақырып 5.1.7. А.Блок. Поэма "Двенадцать".			
Тақырып 5.1.8. Художественные произведения в содружестве с другими видами искусства (живопись, музыка), использование инструментов актерского мастерства при чтении лирических произведений.			
Бөлім 6. Человек в эпоху тоталитарного режима.			
6.1. Восприятие социального заката как необходимость говорить правду о своем времени.	+	+	+

Тақырып 6.1.1. М.А. Булгаков. "Мастер и Маргарита".			
Тақырып 6.1.2. Образы Иешуа и Понтия Пилата в романе "Мастер и Маргарита".			
Тақырып 6.1.3. А.Рыбаков "Дети Арбата" .			
Тақырып 6.1.4. Молодое поколение в романе А.Рыбакова "Дети Арбата ".			
Тақырып 6.1.5. А.Ахматова. Лирика. " Реквием".			
Тақырып 6.1.6. Е.Замятин "Мы".			
Тақырып 6.1.7. Формирование и развитие духовности через восприятие исторических факторов.			
Бөлім 7. Война в судьбах людей.			
7.1. Проблема нравственного выбора в экстремальных условиях.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. В.Быков " Сотников".			
Тақырып 7.1.2. Тема Великой Отечественной войны в творчестве казахстанских авторов. Г. Мусрепов "Солдат из Казахстана".			
Тақырып 7.1.3. Б.Л.Васильев "А зори здесь тихие".			
Тақырып 7.1.4.Тема героизма, патриотизма и исторической пямяти в повести Б.Л.Васильева " А зори здесь тихие".			
Тақырып 7.1.5. В.Л. Кондратьев "Сашка".			
Тақырып 7.1.6. Е.М. Ремарк "Три товарища".			

Тақырып 7.1.7. Военная Тақырыптика в лирике Д.Самойлова.			
Тақырып 7.1.8. Н.А. Заболоцкий. Лирика.			
Тақырып 7.1.9. Е. Евтушенско. Стихи о войне.			
Тақырып 7.1.10. Военная Тақырыптика в лирике Б.Окуджавы и В.С. Высоцкого.			
Тақырып 7.1.11. А.Т.Твардовский " Василий Теркин".			
Тақырып 7.1.12. Аспекты духовно-нравственного воспитания в экстремальных условиях.			
Бөлім 8. Тема нравственного выбора			
8.1. Тақырып свободы.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. А.В. Вампилов "Утиная охота" .			
Тақырып 8.1.2. О.Сулейменов – поэт и гражданин. Лирика.			
Тақырып 8.1.3. А.Горький "Старуха Изергиль".			
Тақырып 8.1.4. Педагогическое сопровождение процесса воспитания основ нравственной культуры.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
		1) Объяснять термины: золотой век, онегинская строфа, мотив, роман в стихах, психологизм, фабулу;	1) Знает литературоведческие термины, связанные с произведениями А.С. Пушкина и И.А. Гончарова.
		2) понимать содержание художественного произведения, его проблематику,	1) Понимает художественное произведение;

Лишние люди	Значение творчества А.С. Пушкина и И.А. Гончарова для русской литературы и культуры	критически осмысливая, выражать свое отношение к прочитанному;	2) высказывает собственное мнение о прочитанном произведении.
		3) самостоятельно находить в тексте и выразительно декламировать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Самостоятельно находить в тексте и воспроизводить наизусть цитаты из произведений А.Пушкина, И.А. Гончарова.
		4) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на текст произведения, выражая собственное мнение о теме и образах.	1) Дает развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на текст произведения, выражая собственное мнение о теме и образах.
		5) определять жанр и его признаки (роман-эпопея, роман в стихах, психологический роман и другие), особенности философской лирики;	1) Определяет основные литературные жанры и их признаки; 2) выявляет художественное своеобразие философской лирики.
		6) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей;	1) Характеризует действующих лиц произведения.
		7) анализировать средства и приемы создания образов, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять их воздействие на читателя.	1) Анализирует изобразительно-выразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса и раскрывает их роль в произведении.
		1) понимать содержание художественного произведения, его проблематику, выражать свое отношение к услышанному или прочитанному;	1) Понимает содержание художественного произведения.
		2) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Самостоятельно находить в тексте и выразительно читать цитаты из произведений М.Ю. Лермонтова, Ч. Айтматова.

		3) составлять план сочинения на литературные и свободные темы;	1) Создает письменные работы на свободные темы с опорой на план.
		4) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание и используя образные средства;	1) Пересказывает текст произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения.
		5) определять роль композиции в раскрытии идеи произведения, образов героев;	1) Определяет роль композиции в раскрытии идеи произведения, образов героев.
Герой нашего времени	Образ современника в литературе XIX-XX вв.	6) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей;	1) Характеризует действующих лиц произведения.
		7) анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах подачи информации (символы, формулы, законы, буктрейлеры);	1) Анализирует художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах подачи информации (символы, формулы, законы, буктрейлеры).
		8) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, поясняя позицию автора примерами из текста;	1) Раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения.
		9) писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения.	1) Создает эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации по прочитанным произведениям; 2) применяет изобразительно-выразительные средства языка.
		1) Самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты,	1) Самостоятельно находит в тексте и выразительно читать наизусть цитаты из

		фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	произведений Ф.М.Достоевского, А.Н.Островского.
		2) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на текст произведения, выражая собственное мнение о теме и образах;	1) Дает развернутый ответ на вопрос, ссылаясь на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
		3) определять тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста;	1) Определяет тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста.
	Вопросы нравственных ценностей в русской литературе	4) анализировать эпизоды , определяя их роль и место в композиции произведения, объяснять значение эпизода для раскрытия идейно-тематического замысла;	1) Анализирует значение эпизода, определяя его роль и место в композиции произведения.
Человек и право		5) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей;	1) Характеризует действующих лиц произведения.
		6) анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации (символы, формулы, законы, буктрейлеры);	1) Анализирует художественный мир произведения.
		7) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, поясняя позицию автора примерами из текста;	1) Определяет способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, поясняя позицию автора примерами из текста.
		8) понимать отражение художественных произведений в других видах искусства (архитектура в произведениях Пушкина; мода пушкинского времени и ее отражение в романе "Евгений Онегин"	1) понимает сходство и различие художественного произведения с

		; герои М.Ю.Лермонтова – иконы моды и стиля; Петербургская архитектура в романе " Преступление и наказание").	произведениями других жанров искусства.
Семейные ценности	"Мысль семейная" в русской литературе.	1) Понимать термины: золотой век, мотив, роман-эпопея, психологизм, фабула;	1) Понимает литературоведческие термины, связанные с произведениями Л.Толстого, А.Вампилова .
		2) составлять план сочинения на литературные и свободные темы;	1) Составляет план и создает письменные работы на свободные темы.
		3) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание и используя образные средства;	1) Пересказывает текст произведения или эпизода.
		4) определять жанр и его признаки (роман-эпопея, роман в стихах, психологический роман и другие), особенности философской лирики;	1) Определяет основные литературные жанры и их признаки.
		5) определять роль композиции в раскрытии идеи произведения, образов героев;	1) Определяет роль композиции, особенности построения произведения , тему, идею.
		6) анализировать эпизоды , определяя их роль и место в композиции произведения, объяснять значение эпизода для раскрытия идейно-тематического замысла;	1) Анализирует значение эпизода для раскрытия авторского замысла.
		7) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей;	1) Дает характеристику действующих лиц произведения.
		8) анализировать средства и приемы создания образов, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять их воздействие на читателя;	1) Анализирует средства и приемы создания образов, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объясняет их воздействие на читателя.

		9) писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения;	1) Пишет творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал.
		10) оценивать устные и письменные высказывания с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стилевого единства, фактологической точности и эмоционального воздействия на слушателя или читателя;	1) Оценивает устные и письменные высказывания .
		11) иметь представление о литературных местах России, об усадебной культуре, интерьере, быте, стиле и моде (по произведением Л.Н. Толстого); 12) находить связь произведений Л.Н.Толстого с живописью; 13) иметь представление о театре Вампилова, использовании актерского мастерства.	1) Находить связь произведений Л.Н.Толстого с живописью; 2) иметь представление о литературных местах России; 3) иметь представление о театре Вампилова, использовании актерского мастерства.
		1) понимать термины: ретроспекция, серебряный век, имажинизм, символизм, акмеизм, футуризм;	1) Понимает литературоведческие термины, связанные с произведениями поэтов " серебряного века".
		2) давать оценку произведению с точки зрения эстетического воздействия на читателя, объясняя собственное отношение к идее, героям	

		в форме устных и письменных высказываний;	1) Дает оценку произведению.
		3) самостоятельно находить в тексте и выразительно декламировать цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Самостоятельно находит в тексте и выразительно декламирует цитаты.
		4) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на литературный материал, выражая собственное мнение о теме, проблеме, системе образов;	1) Дает развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на литературный материал.
		5) определять жанр и его признаки (синкретический жанр), особенности лирики серебряного века;	1) Определяет жанр и его признаки.
Человек в эпоху перемен.	Значимость культурных ценностей на примере произведений русской и мировой литературы	6) определять роль эпизода, его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения на основе анализа художественных средств и приемов;	1) Определяет роль и значение эпизода в структуре произведения.
		7) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения;	1) Характеризует героев произведения.
		8) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением;	1) Определяет способы отношения автора к действующим лицам произведения.
		9) анализировать средства и приемы создания образов, художественного пространства и времени, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять, с какой целью их использует автор.	1) Анализирует средства и приемы создания образов, художественного пространства и времени.

		10) понимать интерпретацию художественного произведения в произведениях театрально-декорационного искусства, в кинематографе, архитектуре, других жанрах искусства.	1) Понимает интерпретацию художественного произведения в произведениях театрально-декорационного и других видах искусства.
		1) понимать содержание художественного произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать свое отношение к услышанному или прочитанному;	1) Понимает содержание художественного произведения и его роль в литературном процессе .
		2) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции;	1) Самостоятельно находит в тексте и выразительно цитирует фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции.
		3) составлять план эссе, критической статьи, сочинения на литературные и свободные темы;	1) Создает письменные работы на свободные темы с опорой на план.
		4) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание, сохраняя авторское своеобразие;	1) Передает содержание произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения.
		5) определять жанр и его признаки (синкретический жанр), особенности военной поэзии, бардовской песни ;	1) Определяет основные литературные жанры и их признаки; 2) выявляет художественное своеобразие военной поэзии, бардовской песни .
	Тема тоталитаризма в русской литературе	6) определять роль композиции в раскрытии авторского замысла (тематики, проблематики, образов героев);	1) Определяет роль композиционных элементов произведения в раскрытии авторского замысла.

Человек в эпоху тоталитарного режима		7) определять роль эпизода, его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения на основе анализа художественных средств и приемов;	1) Определяет роль эпизода, его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения.
		8) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения;	1) Характеризует действующих лиц, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения.
		9) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением.	1) Определяет способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением.
		10) писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, выражая свое мнение об актуальности произведения.	1) Создает эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации по прочитанным произведениям; 2) высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах.
	Литература и искусство, театрально-декарационное искусство	1) понимать экранизацию романа Булгакова " Мастер и Маргарита"; 2) иметь навык составления киносценария (по роману Рыбакова "Дети Арбата") ; 3) понимать взаимосвязь русской и казахской литератур (А.Ахматова и М. Бектемирова); 3) анализировать произведение Замятина " Мы" и иллюстрации к произведению.	1) Понимает экранизацию романа Булгакова "Мастер и Маргарита"; 2) понимает взаимосвязь русской и казахской литератур (А.Ахматова и М. Бектемирова).
		1) понимать содержание художественного	1) Понимает художественное произведение;

		произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать свое отношение к услышанному или прочитанному;	2) определяет влияние исторической эпохи на создание произведения автором и его содержание; 3) высказывает собственное мнение по прочитанному произведению.
		2) самостоятельно находить в тексте и выразительно декламирует наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции;	1) Самостоятельно находит в тексте и выразительно декламирует наизусть цитаты, фрагменты.
		3) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на литературный материал, выражая собственное мнение о теме, проблеме, системе образов;	1) Дает развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос.
		4) определять тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста;	1) Определяет тематику и проблематику произведения.
		5) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения;	1) Характеризует героев произведения, определяя их роль.
Война в судьбах людей	Тема Великой Отечественной войны в мировой литературе	6) анализировать художественный мир произведения, представляя произведения в различных формах (инсценировка, буктрейлер);	1) Анализирует художественный мир произведения.
		7) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением;	1) Определяет способы выражения авторского отношения к героям.

		8) анализировать средства и приемы создания образов, художественного пространства и времени, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять, с какой целью их использует автор;	1) Анализирует способы создания в произведении художественного пространства и времени; 2) находит в тексте выразительные средства и фигуры речи и обосновывает их использование автором.
		9) давать критическую оценку произведению с точки зрения нравственной и эстетической ценности, авторских приемов, объясняя собственное отношение к проблематике текста в форме устных и письменных высказываний;	1) Дает критическую оценку произведению с точки зрения нравственной и эстетической ценности; 2) создает устные и письменные высказывания и аргументирует свое отношение к идее и проблеме текста.
		10) сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы с точки зрения нравственной и эстетической ценности, объясняя общие и отличительные признаки, позицию авторов.	1) Сравнивает текст или его фрагменты с другими произведениями; 2) Определяет воздействия произведения на читателя .
		1) понимать экранизации произведений Быкова " Сотников" и "А зори здесь тихие"; 2) давать оценку музыке и стихам о войне; 3) иметь представление о моде и стиле во время войны.	1) Понимает экранизации произведений Быкова " Сотников" и "А зори здесь тихие"; 2) дает оценку музыке и стихам о войне; 3) имеет представление о моде и стиле во время войны.
		1) понимать значение терминов: ретроспекция, серебряный век, имажинизм, символизм, акмеизм, футуризм;	1) Понимает литературоведческие термины, связанные с произведениями А. Вампилова, О.Сулейменова, А.М. Горького; 2) применяет литературоведческие

			термины при анализе произведений.
		2) составлять план эссе, критической статьи, сочинения на литературные и свободные темы;	1) Планирует и создает письменные работы на свободные темы с опорой на план.
		3) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание, сохраняя авторское своеобразие;	1) Передает содержание произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 2) воссоздает стиль изложения, присущий автору, при передаче содержания текста.
		4) определять тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста;	1) Определяет тематику и проблематику произведения; 2) выделяет художественные особенности текста.
		5) определять роль композиции в раскрытии авторского замысла (тематики, проблематики, образов героев);	1) Определяет роль композиции в раскрытии авторского замысла (тематики, проблематики, образов героев).
		6) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения;	1) Характеризует героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения.
Тема нравственного выбора	Личность и современность	7) анализировать художественный мир произведения, представляя произведения в различных формах (инсценировка, буктрейлер);	1) Анализирует художественный мир произведения, представляя произведения в различных формах (инсценировка, буктрейлер).
		8) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением.	1) Определяет способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением.
		9) писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и	

		последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения;	1) Пишет творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации).
		10) сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, оценивая степень эмоционального воздействия;	1) Сравнивает художественное произведение с произведениями других видов искусства; 2) определяет и дает оценку степени эмоционального воздействия произведения на читателя .
		11) оценивать устные и письменные высказывания с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стилевого единства, фактологической точности и эмоционального воздействия.	1) Оценивает устные и письменные высказывания с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы.
		1) Интерпретировать произведения других видов искусства (хореографическое искусство, музыка, живопись, народное художественное творчество, архитектуре, дизайне одежды и быта)	1) Интерпретирует произведения других видов искусства.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
65- қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Орыс тілі және әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Орыс тілі және әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы

Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу - ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс тілі және орыс әдебиеті" оқу пәнін оқытудың мақсаты – көп деңгейлі тілдік құралдар жүйесін меңгеруге, орыс әдеби тілінің ережелері мен нормаларын, сөйлеу этикеті ережелерін сақтауға негізделген сөйлеу іс-әрекетінің дағдыларын жетілдіру, агроөнеркәсіптік салада қолданылатын білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға ықпал ету.

Орыс тілін меңгеру, орыс және әлемдік әдебиеттермен танысу білім алушыларға тез өзгеретін әлемнің жағдайына бейімделуге, оқу және болашақ кәсіби қызметтегі ситуациялық-сөйлеу мінез-құлқын сәтті реттеуге; өз пікірін білдіру және негіздеу үшін әртүрлі ақпарат көздері мен заманауи ақпараттық технологияларды пайдалануға көмектеседі.

3. Оқу пәнін іске асыру мынадай міндеттерді қарастырады:

1) өмірдің әлеуметтік-мәдени, әлеуметтік-экономикалық, ғылыми-техникалық, білім беру және кәсіптік салаларында қарым-қатынас жасау үшін қажетті тыңдау, сөйлеу, оқу , жазу дағдыларын дамыту;

2) орыс тілінің нормалары мен ережелеріне сәйкес тілдік жүйенің бірліктері, оларды біріктіру, жұмыс істеу ережелері, синтаксистік құрылымдарды құрастыру дағдылары мен біліктіліктеі туралы білімді жетілдіру, сондай-ақ теориялық-әдеби ұғымдарды білу;

3) көркем мәтінді талдау, әдеби шығарманың түрі мен жанрын анықтау, бейнелеу - экспрессивті құралдардың рөлін сипаттау, шығарманың идеясы мен проблематикасын тұжырымдау қабілетін дамыту;

4) оқығанына өз көзқарасын білдіру, авторлық ұстанымын анықтау қабілетін дамыту;

5) орыс әдеби тілінің нормаларын ескере отырып, тиісті тақырыпқа үйлесімді мәтін (ауызша және жазбаша) құру дағдыларын жетілдіру;

6) ақпаратты іздеу, өңдеу және тіркеумен байланысты дағдылар мен біліктіліктерді жетілдіру;

7) басқа пәндерден алынған ақпаратты оқу және жазу, зерттеу дағдылары, талдау, синтездеу, бағалау, түсіндіру дағдылары негізінде білім алушылардың дағдыларын қалыптастыруға бағытталған сыни ойлау дағдыларын жетілдіру;

8) коммуникативтік міндеттерге сәйкес оқытудың әртүрлі түрлерін пайдалану;

9) білім алушылардың сөздік қорын кәсіби жоғары арнаулы лексикамен байыту;

10) ақпараттық-коммуникациялық және компьютерлік технологияларды пайдалану дағдыларын жетілдіру;

11) Қазақстанда және шетелде тұратын түрлі этностардың тілдері мен мәдениеттеріне толерантты қатынасты қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны 9 бөлімнен тұрады: "Туризм. Экотуризм", "Человек и Родина", " Наука и этика", "Планета. Земля. Океаны", "Литература и искусство", "Тема социального неравенства в средствах массовой информации и литературе", "Торговля и помощь. Справедливая торговля", "Значение труда в жизни человека и общества", " Показатель развития общества: экология, биоресурсы".

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 -120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлімдердің, бөлімшелердің және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
Введение. В мире языка и литературы.			
Бөлім 1. Туризм. Экотуризм.			
1.1. Созерцание природы, духовное обогащение, сохранение природного наследия в литературе.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. А.С. Пушкин. "Монастырь на Казбеке".			

Тақырып 1.1.2 Достопримечательности Алматы — крупнейшего туристического центра Казахстана. Экскурсии в лучшие педагогические университеты г. Алматы. Имя числительное.			
Тақырып 1.1.3 В.С. Высоцкий. "Гимн морю и горам".			
Тақырып 1.1.4 А. К. Толстой. "Растянулся на просторе".			
Тақырып 1.1.5. Эстетическое воспитание в процессе обучения. Текст – рассуждение. Сложные прилагательные, прилагательные в краткой форме, причастия. Н и НН в разных частях речи.			
Бөлім 2.Человек и Родина.			
2.1. Соотношение образов Человека и Родины в литературных произведениях.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. М.Ю. Лермонтов "Родина".			
Тақырып 2.1.2. Ч. Айтматов "Буранный полустанок".			
Тақырып 2.1.3. Тема памяти и манкуртизма в повести А.Кекильбаева "Кюй". Именные части речи в различных формах. Особенности хронотопа. Аннотация.Правописание Ь и Ъ.			
Тақырып 2.1.4. Г. Бельгер "Дедушка Сергали".			
Тақырып 2.1.5. Г. К. Бельгер. "Для меня казахское слово ел священно". Публицистический стиль.			
Тақырып 2.1.6. М. Семашко "Емшан".			

Сравнительный анализ произведений А. Майкова и М.Семашко.			
Тақырып 2.1.7. К. Паустовский " Бескорыстие". Однородные члены предложения.			
Тақырып 2.1.8. Казахстанский патриотизм. Повесть Б. Момышулы "Наша семья ".			
Бөлім 3.Наука и этика.			
3.1. Литературные формы философствования на тему нравственности и научно-технического прогресса.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. М. А. Булгаков "Собачье сердце".			
Тақырып 3.1.2 А. Беляев "Голова профессора Доуэля". Анализ произведения "Голова профессора Доуэля". Стили речи.			
Тақырып 3.1.3 Педагоги-новаторы Казахстана. Назипа Кулжанова–выдающийся педагог Казахстана. Правописание суффиксов Н и НН в прилагательных , причастиях и наречиях.			
Тақырып 3.1.4 Государственная программа Казахстана " Білімді ұлт". Односоставные предложения.			
Бөлім 4. Планета. Земля. Океаны.			
4.1. Наш дом – Планета Земля.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. В.В. Маяковский " Атлантический океан".			

И м я числительное.Склонение числительных.			
Тақырып 4.1.2. А. Сент-Экзюпери. Литературный хронограф. Философская сказка-притча " Маленький принц". Художественные особенности произведения " Маленький принц".			
Бөлім 5. Литература и искусство.			
5.5. Связь литературы с другими видами искусства.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. А.С. Пушкин "Моцарт и Сальери". Анализ произведения "Моцарт и Сальери".			
Тақырып 5.1.2. А.И. Куприн "Гранатовый браслет". Литературный хронограф. Причастие. Полные и краткие причастия.			
Тақырып 5.1.3. В. М. Гаршин "Художники". Местоимения. Разряды местоимений.			
Тақырып 5.1.4. О. Сулейменов "Махамбету" и А. Вознесенский.			
Бөлім 6. Тема социального неравенства в литературе.			
6.1. Социальное неравенство: литературные аргументы	+	+	+
Тақырып 6.1.1. А.П. Чехов "Толстый и тонкий ". Степени сравнения прилагательных.			
Тақырып 6.1.2. Н. А. Островский " Бесприданница". Образ Ларисы Огудаловой. Тема торга и власти			

денег. Композиция и экранизация пьесы. Глагол. НЕ с глаголами и наречиями.			
Тақырып 6.1.3. Н. В. Гоголь "Шинель".			
Тақырып 6.1.4. И.С. Тургенев "Два богача". Основная мысль произведения.			
Тақырып 6.1.5. М.Ауезов "Происшествие на Караш-Караш" ("Выстрел на перевале").			
Бөлім 7. Торговля и помощь. Справедливая торговля.			
7.1.Торговля как вечный двигатель.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. О. Бальзак "Гобсек". Философия Гобсека. Составное именное сказуемое.			
Тақырып 7.1.2. Великий шелковый путь. Торговые связи и денежное обращение кочевников.			
Бөлім 8. Значение труда в жизни человека и общества.			
8.1. Смысл жизни в литературных произведениях.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. А. П. Платонов "Песчаная учительница". Глагол.			
Тақырып 8.1.2. М.Е. Салтыков - Щедрин " Повесть о том, как один мужик двух генералов прокормил". Жанры литературной сказки.			
Тақырып 8.1.3. Воспитание трудолюбия – ведущая идея казахских пословиц. Труд как фактор народного			

воспитания. Текст-рассуждение.			
Тақырып 8.1.4. Педагогические династии. Собственные имена существительные.			
Бөлім 9. Показатель развития общества: экология, биоресурсы.			
9.1. Проблемы экологии и искусство.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Р.Ш. Сейсенбаев "День, когда рухнул мир". Наречие.Правописание наречий.			
Тақырып 9.1.2. М. А. Дудин. Стихотворение " Берегите землю!" Защита экологии – дело каждого из нас.			
Тақырып 9.1.3. Экологические проблемы современности. Действительные и страдательные причастия.			
Бөлім 10. Свободное время как показатель развития общества.			
10.1 Герой времени в произведениях современных писателей.	+	+	+
Тақырып 10.1.1. И. А. Гончаров "Обломов". Символика в романе " Обломов". Художественный стиль.Цитата. Конструкция с союзом как.			
Тақырып 10.1.2. Абай и Казахстан в XXI веке.Через века, Абай, мы слышим твоҰ Слово ... Художественный стиль.			
Бөлім 11. Человек и история.			

11.1. Отражении истории в литературном произведении.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Сюжет " Евгений Онегина" как отражение исторической эпохи. Композиция романа. Сложносочиненные предложения. Образование молодой дворянки Ольги Лариной.			
Тақырып 11.1.2 О. Сулейменов "Одна война закончилась другой…".			
Тақырып 11.1.3. А. Ахматова "Реквием". Поэма "Реквием" - памятник страшной эпохи сталинского режима.			
Тақырып 11.1.4. Г. Мусрепов. Солдат из Казахстана.			
Бөлім 12. Энергия будущего. Энергия слова.			
12.1. Пространство и время в искусстве.	+	+	+
Тақырып 12.1.1. К. Алтайский "Казахские мотивы". Второстепенные члены предложения.			
Тақырып 12.1.2. С. Назарова "Мой зеленоглазый аруах". Бессоюзные сложные предложения.			
Тақырып 12.1.3. В. С. Высоцкий "Баллада о времени". Морфема.			
Тақырып 12.1.4. В.А.Сухомлинский " Сердце отдаю детям". Педагогическое мастерство. Подстили научного стиля.			
Бөлім 13. Мир и безопасность.			

13.1. Примеры мужества и стойкости в литературе.	+	+	+
Тақырып 13.1.1. Л. Н. Толстой "Война и мир" (обзор с чтением глав о Бородинском сражении). Нравственный аспект воспитания и самовоспитания в произведении Л.Н.Толстого "Война и мир" Правописание наречий.			
Тақырып 13.1.2. К. Симонов Военная лирика . Влияние произведений о войне на процесс формирования нравственных ценностей.			
Тақырып 13.1.3 М. В. Исаковский – талантливый поэт, тонкий лирик. Служебные части речи.			
Тақырып 13.1.4 Сара Кэмерон "Голодная степь ". Уроки прошлого в памяти народа. Частица.			
Бөлім 14. Театр и кино в современном мире.			
14.1. Литературные произведения в театральном и кинематографическом искусствах.	+	+	+
Тақырып 14.1.1. А. П. Чехов "ВишнҰвый сад". Жанр и композиция. Особенности конфликта. Сложносочиненные предложения. Символика в пьесе "Вишневый сад".			
Тақырып 14.1.2. Краткая история казахстанского кинематографа: от Шакена Айманова до Эмира Байгазина.			
Тақырып 14.1.3. Театр как средство воспитания. Простое предложение.			

Бөлім 15. Высшая ценность – права человека.			
15.1. Идейное богатство и художественная ценность произведений казахстанской и русской литературы.	+	+	+
Тақырып 15.1.1. О.О. Сулейменов "Дикое поле ". Правописание наречий.			
Тақырып 15.1.2. Ю.О. Домбровский "Хранитель древностей".			
Тақырып 15.1.3. Ю. Домбровский " Алматинская повесть". Аннотация.			
Тақырып 15.1.4. Уроки доброты. Рассказ В.Г.Распутина "Уроки французского". Правописание предлогов.			
Тақырып 15.1.5 Ч. Айтматов "И дольше века длится день". Тақырып исторической памяти. Монолог .			
Тақырып 15.1.6. Ч. Айтматов "Легенда о Манкурте".			
Бөлім 16. Современное общество: миграция.			
16.1. Содержательно-Тематические особенности произведений миграционной литературы.	+	+	+
Тақырып 16.1.1. В. В. Набоков "Родина".			
Тақырып 16.1.2. Н. А. Тэффи "Ностальгия". Имя прилагательное.			
Тақырып 16.1.3. М.И. Цветаева "Родина".			
Тақырып 16.1.4. М.Макатаев "Родина моя ".			

Тақырып 16.1.5. П. Васильев "Переселенцы". Сложное предложение.			
Бөлім 17. Педагог и компетенция.			
17.1. Педагогогическое мастерство	+	+	+
Тақырып 17.1.1. Тургенев представляет оппозицию "духовный наставник" – " естественный учитель". Виды педагогической компетенции. Совершенный и несовершенный виды глагола.			
Тақырып 17.1.2. Педагогическое мастерство. Подстили научного стиля.			
Тақырып 17.1.3. Тулбокс педагога. Логико-смысловые отношения в предложении.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Наименование раздела	Наименование подразделов	Результаты обучения	Критерии оценивания
		1) Определять основную мысль текста по теме: достопримечательности Алматы — крупнейшего туристического центра Казахстана, Мир живой природы глазами казахстанских художников;	1) Учитывает структуру текста; 2) умеет формулировать свои мысли; 3) передает содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде полного / сжатого пересказа; 4) связывает прочитанное /услышанное с собственным опытом по теме "Туризм. Экотуризм ".
		2) использовать имена числительные, собственные имена существительные;	1) Демонстрирует грамотное использование имен числительных, собственных имен.
			1) использует правильно термины;

Туризм. Экотуризм	Созерцание природы, духовное обогащение, сохранение природного наследия литературных произведениях	3) формулировать практические вопросы по прочитанному тексту;	2) определяет ключевые слова и словосочетания по тексту.
		4) исследовать тему "Что говорят иностранцы об Астане Архитектурный облик Астаны. ЭКСПО-2017";	1) Создает тексты публицистического стиля (пресс-релиз); 2) представляет информацию в виде сплошного и/или несплошного текстов, сравнивая данные из двух и более источников, объединенных одной темой или проблемой, применяя безличные конструкции, простые, осложненные обособленными членами предложения, сложные синтаксические конструкции.
		5) использовать правильно именные части речи в различных формах;	1) Соблюдает пунктуационные нормы в сложных союзных и бессоюзных предложениях, в конструкциях с союзом " как", при обособленных членах предложения; 2) применяет сложные прилагательные, прилагательные в краткой форме, причастия.
		6) осмыслить текст-рассуждение " Застывшие в камне: архитектура Казахстана".	1) Определяет основную мысль текста; 2) выявляет ключевые слова и словосочетания.
		1) Демонстрировать основную мысль стихотворения М.Ю. Лермонтова "Родина", текста "Казахстан – общий дом";	1) Определяет основную мысль текста; 2) выявляет ключевые слова и словосочетания; 3) прогнозирует содержание всего текста; 4) опирается на заключительные фразы, выводы текста; 5) соблюдает правила написания сложных синтаксических конструкций.

Человек и Родина	Соотношение образов Человека и Родины в литературных произведениях	2) владеть стратегиями чтения текста по произведениям Ч. Айтматова; 3) анализировать содержание статьи " История народа, история Родины";	1) Определяет структурные, лексические и грамматические особенности текстов публицистического стиля (статья); 2) владеет стратегиями чтения; 3) анализирует содержание художественных произведений.
		4) обобщать информацию из различных источников ; 5) создавать тексты: высказывание-побуждение , высказывание-убеждение , информационную речь; 6) использовать особенности хронотопа; 7) грамотно составлять аннотацию.	1) Создает тексты смешанных типов, тексты публицистического стиля (статья); 2) излагает сжато содержание прочитанного текста, используя именные части речи в различных формах ; 3) использует особенности хронотопа; 4) пишет аннотацию.
		8) использовать уместно сложные синтаксические конструкции с точки зрения их функционально-стилистических качеств;	1) Соблюдает орфографические нормы (правописание Ь и Ъ); 2) соблюдает пунктуационные нормы в сложных союзных и бессоюзных предложениях, в конструкциях с союзом " как", при обособленных членах предложения.
		9) прогнозировать содержание всего текста;	1) Формулирует проблемные вопросы; 2) самостоятельно строит устное высказывание.
		10) соблюдать речевые нормы;	1) Составляет устные вопросы на основе прослушанного текста; 2) использует предложения с обособленными второстепенными членами.
			1) Участвует в диалоге на заданную тему;

		11) поддерживать диалог на заданную тему;	2) самостоятельно строит устное высказывание, используя однородные члены предложения.
		11) знакомство с авторскими размышлениям, мыслями о традициях и сокровищах культур разных этносов, проживающих на территории Казахстана; 12) исследует тему о духовной культурой Казахстан – как символом завтрашнего дня.	1) Отвечает на вопрос: почему Казахстан является сокровищницей традицией и культур разных этносов; 2) представляет информацию в виде сплошного и/или несплошного текстов, сравнивая данные из двух и более источников.
Наука и этика	Литературные формы философствования на тему нравственности и научно-технического прогресса	1) Демонстрировать знание детального содержания текста произведения М. А. Булгакова "Собачье сердце";	1) Определяет основную мысль произведения М. А. Булгакова "Собачье сердце"; 2) владеет словарным запасом, включающим лексику социально-культурной, профессиональной, общественно-политической сфер; 3) передает содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде полного / сжатого пересказа.
		2) анализировать содержание художественных произведений А. Беляева ("Голова профессора Доуэля");	1) Определяет роль композиции и сюжета, изобразительно-выразительных средств; 2) раскрывает детали основной мысли художественного текста; 3) сравнивает цели, жанровые и стилистические особенности текстов.
		3) создавать тексты смешанных типов, тексты научного (	1) Извлекает необходимую информацию из различных источников; 2) использует знания из других предметных

		научно-популярного подстиля) стиля (статья, тезисы);	областей, взяв за основу один из афоризмов М. А. Булгакова.
		4) ознакомиться с вкладом в науку Казахского академика – К.И. Сатпаева; 5) использовать правописание суффиксов Н и НН в причастия, деепричастия.	1) Знает вклад в науку Казахского академика – К.И. Сатпаева; 2) соблюдает орфографические нормы правописания суффиксов Н и НН в причастия, деепричастия.
Планета. Земля. Океаны	Наш дом – Планета Земля	1) Понимать детально содержание текста из произведения В.В. Маяковского " Атлантический океан";	1) Передает содержание текста произведения или эпизода; 2) творчески переосмысливает содержание произведения; 3) умеет формулировать свои мысли.
		2) анализировать содержание художественных произведений;	1) определяет новаторство языка В.В. Маяковского; 2) выделяет художественные особенности произведения.
		3) осмыслить актуальность государственной программы "Культурное наследие" Казахстана;	1) Имеет знание и понимание государственной программы "Культурное наследие" Казахстана; 2) формулирует проблемные вопросы используя односоставные предложения.
		4) иметь понимание значений терминов: фольклорная культура, устное народное творчество, легенда, айтыс, былина, сказка, предания и поэма.	1) Выражает личную оценку о фольклорной культуре Казахстана – Страна Великой степи; 2) выражает свое мнение о мире в казахской поэзии, фольклорном наследии кочевых народов.
		1) Осмысливать детально содержание текста произведения А.С. Пушкина "Моцарт и Сальери";	1) Показывает связь литературного произведения с другими видами искусства; 2) соотносит детали с основной мыслью текста;

			3) владеет стратегиями чтения.
		2) анализировать содержание художественных произведений;	1) Определяет роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли; 2) участвует в диалоге после просмотра фильма "Амадей"; 3) грамотно формулирует свои мысли.
		3) участвовать в полемике;	1) Строит развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос; 2) синтезирует различные точки зрения.
Литература и искусство	Связь литературы с другими видами искусства. Архитектура, изобразительное искусство и скульптуры казахстанских мастеров.	4) имеет знание и понимание развития архитектуры, изобразительного и скульптурного искусств, казахстанских мастеров; 5) грамотно в речи использовать причастные обороты;	1) Формулирует проблемные вопросы о развитии архитектуры, изобразительном искусстве и скульптурах казахстанских мастеров на примере произведения В. М. Гаршина " Художники"; 2) определяет роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли; 3) использует предложения с обособленными второстепенными членами; 4) создает письменные высказывания на тему: " Искусство – это труд или вдохновение?".
		7) писать причинно-следственное эссе.	1) Соблюдает пунктуационные нормы в сложных синтаксических конструкциях, тире в простом и сложном предложении; 2) пишет эссе на заданную тему.

Тема социального неравенства в средствах массовой информации и литературе	Социальное неравенство: литературные аргументы	1) Владеть стратегиями чтения художественного текста; 2) познакомиться с творчеством поэтов и писателей разных этносов в современной литературе Казахстана.	1) Читает поэтические и прозаические произведения о проблеме социального неравенства в общественной жизни; 2) формулирует проблемные вопросы; 3) логически излагает содержание текстов.
		1) Анализирует содержание художественных произведений (А.П. Чехов "Толстый и тонкий", Н.А. Островский " Бесприданница").	1) Определяет роль композиции, сюжета, деталей в раскрытии основной мысли; 2) оперирует теоретико-литературным и и лингвистическими понятиями: отчет, статистический отчет, нейтральная лексика; 3) выписывает из текста характеристики персонажей; 4) сравнивает художественные произведения и произведения живописи, музыки, скульптуры, кино, театра.
		1) Знакомство с высказываниями современников о социальной дифференциации казахского общества и социальном неравенстве в романе-эпопее М.О. Ауэзова "Путь Абая".	1) Аргументирован но отстаивает свою точку зрения о социальной дифференциации казахского общества и социальном неравенстве.
		1) Разработать проекты по творчеству писателей.	1) Пишет текст-описание по картине Б.М. Калаушина к рассказу "Толстый и тонкий"; 2) вырабатывает и формулирует свою точку зрения; 3) оформляет эссе "Право на счастье и любовь".
		1) Анализировать содержание	1) Понимает детально содержание художественного произведения;

		художественного произведения О. Бальзак "Гобсек";	2) формулирует свои мысли; 3) составляет хронологическую таблицу.
Торговля и помощь. Справедливая торговля	Торговля как вечный двигатель	2) ознакомиться с содержанием текстов о месте и назначении торговых отношений в общественной жизни (Великий шелковый путь. Торговые связи и денежное обращение кочевников, Развитие казахского рынка искусства);	1) Формулирует проблемные вопросы; 2) выписывает термины (денежные отношения, торговля); 3) создает сравнительный анализ характеристики героя; 4) использует текст из книги Н. Назарбаева "В потоке истории".
		3) участвует в полемике.	1) Формулирует устное высказывание; 2) разрабатывает проекты на тему социального неравенства; 3) пишет текст-рассуждение на тему: "Деньги — это главный закон жизни?"
Значение труда в жизни человека и общества	Смысл жизни в литературных произведениях	1) Определять тематику и проблематику произведения А.П. Платонова " Песчаная учительница"; 2) строить развернутый рассказ рассуждение о воспитании трудолюбия, включающий не менее трех микротем; 3) осмыслять казахские пословицы как ведущую идею воспитания трудолюбия.	1) Выделяет тематику и проблематику произведения; 2) высказывает мнение об актуальности произведения; 3) пересказывает содержание текста; 4) соблюдает речевые нормы; 5) аргументирует свою позицию.
			1) Презентует рассуждение о воспитании трудолюбия; 2) составляет текст-рассуждение на тему: "Значение труда в жизни человека".
		1) Знать общенаучную и узкоспециальную лексику учебно-профессиональной , общественно-политическ	1) Высказывает мнение об актуальности экологической проблемы современности; 2) использует предложения с действительными и

Показатель развития общества: экология, биоресурсы	Проблемы экологии и искусство	ой сфер на примере произведения Р. Сейсенбаева "День, когда рухнул мир" ; 2) излагать сжато информацию прочитанного и/или прослушанного текста о экологических проблемах современности; 3) создавать развернутое монологическое высказывание для публичного выступления; 4) понимать скрытый смысл текстов.	страдательными причастиями; 3) использует внетекстовую информацию для подтверждения своей точки зрения; 4) создает текст-рассуждение на тему: " Разве может плакать земля?" 5) определяет позицию автора стихотворения " Берегите землю!" М. А. Дудина.
Свободное время как показатель развития общества	Герой времени в произведениях классиков	1) Прогнозировать причины и следствия по предложенной проблеме в произведении И.А. Гончарова " Обломов";	1) Соблюдает речевые нормы; 2) пересказывает текст; 3) использует авторское своеобразие.
		2) создавать развернутое монологическое высказывание для публичного выступления;	1) Описывает свои впечатления от прочитанного; 2) формулирует проблемные вопросы; 3) высказывает свое мнение об актуальности произведения.
		3) писать эссе о роли досуга в жизнедеятельности казахстанской молодежи и общества.	1) Составляет план эссе; 2) пишет эссе на тему: " Роль досуга в жизнедеятельности казахстанской молодежи и общества".
		1) Осознавать содержание художественного произведения А.С. Пушкина "Евгений Онегин" и его роль в литературном процессе; 2) самостоятельно находить в тексте цитаты , фрагменты;	1) Демонстрирует достаточное знание и понимание темы; 2) пересказывает содержание текста; 3) соблюдает речевые нормы; 4) использует приемы привлечения внимания.
		3) излагать свою точку зрения о влиянии русской	1) Применяет информацию из разных источников для подтверждения своей точки зрения о влиянии

Человек и история	Отражении истории в литературном произведении	культуры и литературы на духовный и поэтический рост Абая;	русской культуры и литературы на духовный и поэтический рост Абая; 2) использует сложносочиненные предложения.
		4) пересказывать текст произведения О. Сулейменова "Одна война закончилась другой…", эпизод.	1) Творчески переосмысливает содержание произведение; 2) сохраняет авторское своеобразие
		5) сравнивать художественное произведение А. Ахматовой "Реквием" с произведениями других видов искусства;	1) Участвует в полемике; 2) предлагает решение проблемы.
		6) осознавать содержание произведения С. Каменской "Голодная степь"; 7) выражать свое отношение к услышанному или прочитанному.	1) Определяет проблематику произведения С. Каменской "Голодная степь"; 2) высказывает критическое суждение о содержании произведения.
Энергия будущего. Энергия слова	Пространство и время в искусстве	1) Определять основную мысль текста "Алтайские мотивы", выявляя авторскую позицию и выражая свое отношение; 2) прогнозировать причины и следствия по предложенной проблеме;	1) Создает тексты смешанных типов, тексты научного (научно-популярного подстиля) и публицистического стилей (статья, тезисы, интервью, пресс-релиз); 2) излагает сжато информацию прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального текста.
		3) владеть необходимым словарным запасом;	1) Создает развернутое монологическое высказывание для публичного выступления на основе произведения " Мой зеленоглазый аруах" .
		4) иметь знание понятий: балет, балетный спектакль;	1) Различает понятия балет и балетный спектакль; 2) извлекает необходимую

		5) излагать свою точку зрения об истории создания балетного спектакля "Странствия Коркыта";	информацию из разных источников для высказывания своей точки зрения об истории создания балетного спектакля "Странствия Коркыта".
		6) писать творческие работы (повествования) с явно или скрыто выраженной авторской позицией;	1) Соблюдает орфографические нормы (правописание предлогов и союзов); 2) описывает свои впечатления от прочитанного художественного текста В. С. Высоцкий "Баллада о времени".
		7) находить информацию о славных именах Казахстана; 8) объяснять на примерах роль "Золотых людей" Казахстана.	1) Использовать информацию о "Золотых людях", славных именах Казахстана; 2) использует научный стиль.
		1) Осмыслять содержание художественного произведения "Война и мир" и его роль в литературном процессе; 2) выражать свое отношение к услышанному или прочитанному;	1) Определяет содержание художественного произведения, его проблематику; 2) высказывает критическое суждение о содержании художественного произведения; 3) самостоятельно строит своҰ отношение к услышанному или прочитанному.
		2) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции;	1) определяет в тексте и выразительно читает наизусть цитаты, фрагменты, характеризующие образы Кутузова и Наполеона.
		3) характеризовать героев произведения;	1) Дает характеристику героям произведения " Война и мир"; 2) устанавливает роль героев в раскрытии

			идейно-тематического содержания произведения.
		4) определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию и выражая свое отношение к поэзии, опаленной войной;	1) Создает устные высказывания и аргументирует собственное отношение к поэзии писателей Казахстана о Великой Отечественной войне.
Мир и безопасность	Примеры мужества и стойкости в литературе	5) находить информацию из разных источников о музеях, мемориалах, памятных местах Казахстана.	1) Извлекает необходимую информацию из разных источников о музеях, мемориалах, памятных местах Казахстана; 2) высказывает собственное мнение по теме "Здесь ковалась Победа".
		6) анализировать средства и приемы создания образов Ж. Жабаевым, художественного пространства и времени, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса.	1) Выявляет средства и приемы создания образов , художественного пространства и времени, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса; 2) устанавливает и обосновывает цель использования Ж. Жабаевым поэтических средств и приемов создания образов
		7) знакомство с творчеством и произведением Г. Мусрепова "Солдат из Казахстана";	1) Знает о творчестве Габит Мусрепова; 2) дает характеристики главным героям романа " Солдат из Казахстана".
		8) анализировать художественный мир произведений А. Суркова , К. Симонова;	1) Определяет основные художественные особенности произведений А. Суркова , К. Симонова; 2) презентует идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации (символы, формулы, законы, буктрейлеры).
		9) иметь понимание об отношении М.В.	1) Выявляет способы выражения авторского

		Исаковского к героям его лирических произведений, их проблемам.	отношения к героям, к их проблемам; 2) раскрывает позицию автора через примеры из текста.
Театр и кино в современном мире	Литературные произведения в театральном и кинематографическом искусствах	1) Определять основную мысль произведения А. П. Чехова "ВишнҮвый сад ", жанр и композицию;	1) Выявляет авторскую позицию и выражает свое отношение; 2) представляет информацию в виде несплошного текста.
		2) пересказывать и интерпретировать текст произведения;	1) Передает содержание текста произведения или эпизода, творчески переосмысливает содержание; 2) воссоздает авторское своеобразие произведения (эпизода) при пересказе.
		3) осмыслять основное содержание прослушанных текстов о Шакене Айманове, Эмире Байгазине; 4) практическое использование слов: театр, спектакль, постановка, основоположник кинематографа;	1) Использует в речи слова: театр, спектакль, постановка, основоположник; 2) выявляет способы выражения авторского отношения к Шакену Айманову, Эмиру Байгазину.
		5) находить информацию из разных источников о театре независимого Казахстана, о настоящем и будущем казахстанского театра.	1) Может предоставить сравнительный анализ информации из разных источников о театре независимого Казахстана, о настоящем и будущем казахстанского театра.
		1) Иметь понимание содержания художественного произведения О. Сулейменова "Дикое поле", его роль в литературном процессе;	1) Объясняет содержание художественного произведения; 2) определяет роль содержания художественного произведения в литературном процессе; 3) дает критическую оценку содержанию произведения.
			1) Определяет в тексте " Хранитель древностей"

Высшая ценность – права человека	Идейное богатство и художественная ценность произведений казахстанской и русской литературы	2) самостоятельно находить в тексте " Хранитель древностей" Ю. Домбровского и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты;	Ю. Домбровского проблематику; 2) выразительно читает наизусть цитаты, фрагменты.
		3) составлять план эссе на свободные темы;	1) Строит план эссе; 2) описывает свои впечатления от прочитанного текста.
		4) расширять представление о духовных качествах людей на основе произведений Абая Кунанбаева; 5) осмыслить понятие " Честность"	1) Сознает значение понятия "Честность"; 2) пишет аннотацию к произведениям Абая Кунанбаева.
		6) определять роль эпизода, его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения Ч. Айтматова "И дольше века длится день;	1) Выделяет роль эпизода , его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения; 2) анализирует художественные средства и приемы в произведении Ч. Айтматова "И дольше века длится день".
		6) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам;	1) Устанавливает способы выражения авторского отношения к героям, проблемам; 2) сравнивает позицию автора с собственным мнением.
		7) знакомство с творчеством и романом Миржакыпа Дулатова " Несчастная Жамал"; 8) анализировать роман через работу с текстом.	1) Имеет знание о творчестве Миржакыпа Дулатова; 2) дает характеристики главным героям романа " Несчастная Жамал"; 3) анализирует роман М. Довлатова "Несчастная Жамал".
			1) Различает термины: иммиграция, эмиграция; 2) выделяет ключевые слова и словосочетания;

			3) пересказывает	
Современное общество: миграция	Содержательно-тематические особенности произведений миграционной литературы	1) Расширить словарный запас и коммуникативные компетенции; 2) трактовать понятие " миграционная литература ";		

			прочитанный текст В.В. Набокова "Родина".
		3) давать оценку произведению Н. А. Тэффи "Ностальгия" с точки зрения эстетического воздействия на читателя;	1) Составляет устные вопросы нравственной и эстетической ценности, авторских приемов на примере произведения Н. А. Тэффи "Ностальгия "; 2) участвует в диалоге на заданную тему; 3) создает письменные высказывания и аргументирует собственное отношение к проблематике лингвокультур в тексте.
		3) познакомиться с творчеством М. Макатаева и стихотворением "Родина моя";	1) Формулирует проблемные вопросы по творчеству М. Макатаева ; 2) высказывает собственное мнение о тематике стихотворения " Родина моя".
		4) определять роль эпизода, его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения П. Васильева "Переселенцы " на основе анализа художественных средств и приемов;	1) Устанавливает роль эпизода, его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения; 2) сравнивает произведение П. Васильева "Переселенцы " с другими произведениями.
		5) Находить информацию из разных источников о программе "Современная казахстанская культура в глобальном мире"	1) Сравнивает информацию разных источников о программе "Современная казахстанская культура в глобальном мире"

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
66- қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Шетел тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты – тілдік дағдылардың жоғары деңгейін қалыптастыру, сонымен қатар кәсіби шеберлікті мыналар арқылы дамыту: талдау, бағалау және шығармашылық ойлауға ықпал ететін әртүрлі тапсырмалар; ауызша және жазбаша дереккөздердің кең ауқымымен танысу; шет тілін оқыту үдерісінде негізгі әдістемелік-педагогикалық технологияларды оқып үйрену.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) шет тілін меңгеру негізінде оның қазақ және әлем әдебиетімен және мәдениетімен байланысын ескере отырып, табысты әлеуметтік бейімделуге ықпал ететін білім, білік және дағдыларды қалыптастыру;

2) оқытылатын тілдегі әдебиеттер арқылы отансүйгіштікке, азаматтыққа, белсенді өмірлік ұстанымға тәрбиелеу;

3) қазіргі әлемнің жаһандануы жағдайында шет тілін үйренудің құндылығы туралы түсінік қалыптастыру; мәдениетаралық коммуникация тұрғысынан өз елін, оның мәдениетін көрсете білу;

4) сыни тұрғыдан ойлау, салыстыру, жалпылау, ұқсастықтар мен себеп-салдар байланыстарын орнату дағдыларын жетілдіру, контекстен кең ауқымды бейтаныс лексиканы түсіну; тиісті деңгейде еркін сөйлеу, дәлдік, сөз екпіні, интонация және стиль;

5) қарым-қатынас міндетіне сәйкес сөйлеу құралдарын өзінің сезімін, ойы мен қажеттіліктерін білдіру үшін пайдалануға, өз қызметін жоспарлауға және реттеуге; ауызша және жазбаша сөйлеуді, монологтық контекстік сөйлеуді меңгеру;

6) білім алушылардың тілді ойлау, ой елегінен өткізу, өз ойын жеткізу және басқа пәндер бойынша оқу құралы, сондай-ақ сауаттылығын арттыру құралы ретінде тануға және пайдалануға мүмкіндік беру; лингвистикалық, мәдени және әлеуметтік компоненттерді біріктіруді қамтитын тілді үйрену үдерісіне қосу;

7) шет тілін колледжде және одан тыс жерлерде қолдану үшін студенттерге пайдалы гипотеза жасау және пікірлер, түсініктемелер және жауаптар беру үшін құрдастарымен өзара әрекеттесу; ағылшын тілінде сөйлейтіндермен және ағылшын тілінде сөйлемейтіндермен сәтті қарым-қатынас жасау;

8) оқу бағдарламасына сәйкес тақырыптар, салалар және жағдайлар шеңберінде оқытылатын тіл елдерінің мәдениетімен, дәстүрлерімен және шындықтарымен танысу арқылы әлеуметтік-мәдени құзыреттілігін қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады: Legend or Truth, Controversial Issues, Virtual reality, Outer Space, Stress and Fear, Art and Creativity, Reading for Pleasure, Different Ways of Living, Amazing places, Work and inventions, Future Career Perspectives.

Мазмұны: Тыңдау және сөйлеу дағдыларын шығармашылық есептерді шешу және топтық жұмыс үшін пайдаланыңыз, құрдастарыңызға сындарлы кері байланыс беріңіз. Әртүрлі көзқарастарды құрметтеу. Алынған кері байланысты бағалаңыз және сындарлы жауап беріңіз, жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдаланыңыз. Басқаларға түсінікті ақпаратты ұйымдастырыңыз және беріңіз. Сөйлеу немесе жазу кезінде логикалық дәлелді құрастырыңыз және қорғаңыз. Оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық сезімталдықты дамыту. Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдаланыңыз. Пікірталас немесе жазуды дүниетанымдардың ауқымын көрсету және зерттеу құралы ретінде пайдаланыңыз.

Есту. Еркін пікірталастың негізгі мазмұнын, жалпы және оқу бағдарламаларының алуан түрлі тақырыптары бойынша мұғалімнің қолдауынсыз ұзақ талқылауда нақты ақпарат пен дәлелдің егжей-тегжейлерін түсіну, оның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі саны бойынша талқылау.

Жалпы және оқу бағдарламаларының үлкен саны бойынша еркін пікірталас барысында, оның ішінде шектеулі сандағы таныс емес тақырыптар бойынша пікірталас кезінде спикер(лердің) көзқарасын немесе пікірін мойындау. Еркін талқылау контекстінен мағынаны анықтау. Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша спикерлердің көзқарастары мен айқын келісу дәрежесі. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымы бойынша еркін пікірталастағы дәлелдердегі қайшылықтарды анықтау.

Сөйлеу. Ресми және бейресми сөйлеу мәнерлерін пайдалану, әртүрлі жалпы және оқу бағдарламалары бойынша ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою және оларға жауап беру. Өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу, жалпы және тәрбиелік тақырыптардың саны артып келе жатқан пікірталас мазмұнының әртүрлілігі аясында басқа адамдардың пікірлерін бағалау және түсініктеме беру. Әртүрлі жалпы және білім беру тақырыптары бойынша гипотезаларды ұсыну мақсатында құрдастарымен өзара әрекеттесу. Пікірталастың ағымын басқару және пікірталас кезінде перефраза және түзету арқылы тілді өзгерту. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымында сәйкес арнайы сөздік пен синтаксисті пайдалану.

Оқу. Көлемді мәтіндердің негізгі идеясын түсіну, таныс тақырыптар бойынша, оқу бағдарламасының тақырыптары мен таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі стильдер мен жанрлардағы көлемді мәтіндерден нақты ақпарат пен бөлшектерді тану. Әртүрлі

жалпы тақырыптар мен оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша жақынырақ оқуға лайық мәтіндердің мазмұнын анықтау үшін ұзақ мәтіндерді қайталап оқу. Таныс және бейтаныс тақырыптар бойынша, сонымен қатар оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша әртүрлі көркем әдебиет мәтіндерін, ғылыми және публицистикалық әдебиеттерді оқу. Оқу бағдарламасындағы әртүрлі таныс және тақырыптар бойынша, сондай-ақ кейбір таныс емес тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердің мазмұнына негізделген қорытынды жасаңыз. Оқу бағдарламасынан таныс тақырыптар мен тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердің авторының көзқарасы мен пікірін анықтау. Әртүрлі жалпы тақырыптар мен оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша ұзақ мәтіндерді (абзац аралығы) әзірлеу үлгілері. Мағынаны нақтылау және терең түсіну үшін таныс және бейтаныс қағаз және сандық ақпараттық ресурстардың кең ауқымын пайдалану. Дәлелдердің сәйкессіздігін анықтау, оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы тақырыптар мен тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердегі ақпаратты салыстыру, талдау және синтездеу.

Хат. Тақырыпқа және жанрға сәйкес және әртүрлі жазба жанрларында дұрыс жазылған сөздік қорын пайдаланып, мәтін деңгейінде жеке жоспарлау, жазу, өңдеу және түзету. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымы бойынша өсіп келе жатқан жазба жанрларының тиісті деңгейіне жету үшін сөйлеу мәнерін пайдаланып грамматикалық дұрыс жазу. Логикалық дәлелдерді оқытушының қолдауымен және қажет болған жағдайда, жалпы және оқу бағдарламасына таныс тақырыптар бойынша жазбаша жанрлардың үлкен санының ішінде мысалдар мен себептермен тұжырымдаңыз. Таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша әртүрлі байланыстыратын сөздерді қолданып, мәтін деңгейінде үйлесімді жазу. Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша мәтін деңгейінде сәйкес жоспарды өз бетінше қолдану. Әртүрлі мүмкіндіктер арқылы сөйлесудегі жаңалықтар мен сезімдерді жеткізу және оларға жауап беру. Жазбаша жұмыстардағы тыныс белгілерінің дұрыстығы жоғары мәтін деңгейінде қойылуы.

Ағылшын тілін қолдану. Күрделі және күрделі зат есімнің сан алуан тіркестерінің, есептік және саналмайтын зат есімдерге арналған жиынтық көрсеткіштердің алуан түрлілігі, сонымен қатар есімдік сөз тіркестері, күрделі сын есімдердің алуан түрлері, сын есімдердің жіктік жалғауы, салыстырмалы құрылымдары және күшейткіш сын есімдердің әртүрлі ортақ мағынада қолданылуы. оқу жоспарынан таныс тақырыптар мен тақырыптар, анықтауыш және алдын ала анықтау құрылымдарының алуан түрлілігі, сұрақ түрлерінің кең ауқымы, салыстырмалы, демонстративті, белгісіз, сан есімдіктері, сонымен қатар оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы таныс тақырыптар мен тақырыптар бойынша рефлексивті есімдік құрылымдары. Уақыт септіктерінің көмегімен белсенді және пассивті дауыста тамаша үздіксіз формалардың, сонымен қатар бірқатар жетілген формалардың қолданылуы, келер және келер үздіксіз шақтағы белсенді және пассивті дауыстардың әртүрлі формалары, хабарлы сөйлемдер мен

жанама сөйлеудегі осы, өткен және өткен кемел шақтағы белсенді және пассивті дауыстардың алуан түрлі формалары, белсенді және пассивті дауыстардың формалары оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы тақырыптар мен таныс тақырыптар үшін қазіргі үздіксіз және өткен үздіксіз шақтарда. Әртүрлі жанама сөйлеу мәлімдемелері мен сұрау формаларын белгілі жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдану, тұрақты және тұрақсыз үстеулерге қатысты үстеу құрылымдары, превербальды, кейінгі және шектен тыс үстеулер, модальды етістіктердің өткен шақ формаларының көбеюі, соның ішінде must have, can't have, might have өткен шақ туралы болжам мен қорытындыны, зат есім мен сын есімнің алдындағы көсемшелерді, зат есімнен, сын есім мен етістіктен кейінгі тәуелдік жалғауларды айту. Көбейген етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитивтік формалардың, көптеген етістіктер мен көсемшелерден кейін герунд формаларының, көптеген көсемше және фразалық етістіктердің қолданылуы. Әртүрлі таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша кәсіподақтардың алуан түрлілігі. Конструкциялар If / if only шартты сөйлемнің үшінші түрінде сабақтас құрмалас сөйлемнің қолданылуы, оның ішінде әртүрлі жалпы және оқу бағдарламалары бойынша таныс тақырыптар.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлімдердің, бөлімшелердің және тақырыптардың атауы	Сағаттар саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			Теориялық	Практикалық
Unit 1. Legend or Truth		+	+	+
Subunit. Survival				

1.	Theme 1. Introduction			
2.	Theme 2. Legend or truth. Life skills: the world around you: being a tourist (storytelling)			
3.	Theme 3. Fashion and culture in Kazakhstan. Making a presentation			
4.	Theme 4. Architecture on the Ancient Kazakh land (History, Geography)			
5.	Theme 5. Degrees of Adjectives. Buildings			
6.	Theme 6. Writing the opinion essay “ Culture of Kazakhstan Nowadays”			
7.	Theme 7. Progress Check 1 (Test)			
Unit 2. Controversial Issues		+	+	+
Subunit. The environment				
8.	Theme 1. Discussing pros and cons of immigration			
9.	Theme 2. Topic Vocabulary			
10.	Theme 3. Cities and houses. Moving to the MEGACITIES.			
11.	Theme 4. Expressing opinions about gender equality issues			
12.	Theme 5. Managing your budget			
13.	Theme 6. What’s better: Theatre or Cinema? (Discussion)			
14.	Theme 7. Progress Check 2 (writing an opinion essay)			
Unit 3. Virtual reality		+	+	+
Subunit. The future				

15.	Theme 1. Art supplies. Digital art			
16.	Theme 2. Innovations in architecture			
17.	Theme 3. Advantages of the Web			
18.	Theme 4. High technologies			
19.	Theme 5. CLIL. Project work “Virtual Reality Exhibition”			
20.	Theme 6. Progress Check 3 (Presentation)			
Unit 4. Outer Space		+	+	+
Subunit. Space and space exploration				
21.	Theme 1. Things you didn’t know about space			
22.	Theme 2. Space Exploration. Reading and listening comprehension with focus on teaching intonation (word stress and weak vowels)			
23.	Theme 3. A sci-fi book review. Reported Speech			
24.	Theme 4. A sci-fi film review. Listening. Around the World in eighty days.			
25.	Theme 5. Discussion (question-answers)			
26.	Theme 6. Progress Check 4 (Vocabulary review)			
Unit 5. Stress and Fear		+	+	+
Subunit. Fear and phobias				
27.	Theme 1. Writing an article on “Building your confidence”			
28.	Theme 2. How can I improve my self-esteem? Discussion			

29.	Theme 3. Giving advice on how to reduce stress (psychology). Simple Passive Voice Tenses .			
30.	Theme 4. Analysing and describing phobias and frightening situations. Grammar in context.			
31.	Theme 5.Writing an email giving advice.			
32.	Theme 6. Progress Check 5 (Grammar revision)			
Unit 6. Art and Creativity		+	+	+
Subunit. The arts				
33.	Theme 1. Benefits of Creativity (Mind-map)			
34.	Theme 2. Use of English. Relative clauses, determiners and quantifiers. Creative people (Art, Literature, Theatre)			
35.	Theme 3. Reading biographies of famous people in Art			
36.	Theme 4. BOOPPPS. Creative musicians			
37.	Theme 5. Writing. Why do people dance ?			
38.	Theme 6. Progress Check 6 (Test)			
Unit 7. Reading for Pleasure		+	+	+
Subunit. Types of fiction books				
39.	Theme 1. My best romance book			
40.	Theme 2. A biography of my favourite author			
41.	Theme 3. Pros and cons of reading a book. Writing a blog post			
Unit 8. Different Ways of Living		+	+	+

Subunit. People around the world				
42.	Theme 1. Grammar in context. Conditional sentences			
43.	Theme 2. Shop clothes for women and men			
44.	Theme 3. Discussing whether money brings happiness. Skimming reading.			
45.	Theme 4. Progress Check 8 (Writing an opinion essay)			
Unit 9. Amazing places		+	+	+
Subunit. Holiday activities, situations and accommodation				
46.	Theme 1. Grammar in context. Active and Passive Voice Perfect forms			
47.	Theme 2. Describing photos from holiday			
48.	Theme 3. Future Continuous Tense. A future city design			
49.	Theme 4. Dream House: Design a home			
50.	Theme 5. Places I'd like to visit. Presentation			
51.	Theme 6. Progress Check 9 (Test)			
Unit 10. Work and inventions		+	+	+
Various occupations				
52.	Theme 1. Investigating the world of work. Fashion vs Architecture			
53.	Theme 2. Considering success in business			
54.	Theme 3. My future profession. Presentation.			

3 тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Legend or Truth	Subunit . Survival	1) Басқаларға ақпаратты ұйымдастыру және анық ұсыну; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша білдіру.	1) Ақпаратты басқаларға нақты ұсынуды қалыптастырады және қамтамасыз етеді; 2) нақты ақпарат пен ерекшеліктерді бөлектеп, құрылымдайды.
	Theme 1. Introduction	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген әңгімелерде, соның ішінде бейтаныс тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелерде нақты ақпаратты қабылдау.	1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін талқылайды; 3) қолдаусыз кеңейтілген сөздегі аргументтің мағынасын анықтайды.
	Theme 2. Legend or truth. Life skills: the world around you: being a tourist (storytelling)	1)Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген презентациядағы аргументтің егжей-тегжейлерін негіздеңіз, оның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымында сөйлеу; 2) жалпы және оқу бағдарламаларының қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген ауқымы, оның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымы бойынша әңгімелер бойынша толық ақпаратты қабылдау.	1) Білім алушылармен араласады, сұрақтар құрастырады; 2) тұрақты және тұрақсыз үстеулері бар салыстырмалы етістік құрылымдарын қолданады.
	Theme 3. Fashion and culture in Kazakhstan. Making a presentation	1) Шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдалану.	1) Дұрыс тыңдалған ақпаратты қайталайды; 2)шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады.
		1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша	1) Таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша әртүрлі

	Theme 4. Architecture on the Ancient Kazakh land (History, Geography)	сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	салыстырмалы үстеу құрылымдарын қолданады.
	Theme 5. Degrees of Adjectives. Buildings	1) Тұрақты және тұрақсыз үстеулермен әртүрлі салыстырмалы үстеулерді қолдану; 2) таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымында вербалға дейінгі, вербалдан кейінгі және соңғы үстеулердің кең ауқымын қолдану.	1) Әдебиет бойынша бұрын алған білімдерін жаттығады; 2) сәйкес зерттеу дағдыларын көрсетеді; 3) әртүрлі цифрлық ресурстарды шебер пайдаланады; 4) материалды қайталау кезінде көпшілік алдында сөйлеу дағдыларын қолданады.
	Theme 6. Writing the opinion essay “Culture of Kazakhstan Nowadays”	1) Таныс ортақ тақырыптар мен оқу бағдарламалары бойынша жазу жанрларының кең ауқымына мысалдар мен дәлелдер арқылы қажет болған жағдайда дәйекті дәлелдерді талдау.	1) Таныс тақырыптарда мысалдар мен дәлелдер келтіре отырып, бірізді жазуды дамытады.
	Subunit. The environment	1)Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану.	1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын дамытады; 2) тақырып бойынша гипотеза құру үшін талқылайды.
	Theme 1. Discussing pros and cons of immigration	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Формальды және бейресми тіл регистрлерін контексте түсіндіреді; 2) тез оқу барысында тақырып бойынша мәтіннің негізгі ойларын анықтайды.
	Theme 2. Topic Vocabulary	1) Зат есімдер мен сын есімдердің алдында әртүрлі көсемше тіркестерін қолдану; 2) жалпы және оқу бағдарламасының кең ауқымы бойынша таныс тақырыптарда зат есімдер мен сын есімдерден кейін және етістіктерден кейін әртүрлі көсемшелерді пайдалану.	1) Көркем сөздің нақты жоспарын жасайды; мәтінді жазады, жазба жобасын тексереді.

Controversial Issues	Theme 3. Cities and houses . Moving to the MEGACITIES.	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану. 2) сәйкес байланыстыратын сөздерді қолдану.	1) Рефлексия эссе жазу үшін сәйкес рубрикаларды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	Theme 4. Expressing opinions about gender equality issues	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымы бойынша мәтін деңгейіндегі жұмысты өз бетінше жоспарлау, жазу, өңдеу және түзету.	1) Өз пікірін білдіреді, жолдастарымен пікірталасқа түседі.
	Theme 5. Managing your budget	1)Мәтінді талдау, жазылғанға автордың көзқарасын білдіру жолдарын анықтау, проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру , мәтінге сілтеме жасау және тақырып бойынша өзіндік пікірін айту.	1) Мәтінді талдау, жазылғанға автордың көзқарасын білдіру жолдарын анықтау, проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру , мәтінге сілтеме жасау және тақырып бойынша өзіндік пікірін айтады.
	Theme 6. What's better: Theatre or Cinema? (Discussion)	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша, оның ішінде бейтаныс тақырыптардың шектеулі ауқымында сөйлеуді қоса алғанда, қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген баяндамада спикер(лердің) көзқарасын немесе пікірін тану.	1) Тізбектелген аргументтерді байланыстырушы сөздер арқылы ауызша айтады.
	Subunit. The future	1) Сөйлеу және тыңдау дағдыларын топтарда шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдалану; 2) жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген сұхбаттардағы нақты ақпаратты және маңызды сәттерді, соның ішінде таныс емес	1)Дұрыс тыңдаған ақпаратты қайталайды; 2) шығармашылық және бірлескен есептерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады; 3)тақырыпты талқылау үшін сәйкес пәндік

		тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелерді бөлектеу.	лексика мен синтаксиске еліктеп, бейімдейді.
	Theme 1. Art supplies. Digital art	1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану; 2) бұрын алған білімдерін басқа пәндерде қолдану (пәнаралық байланыс, CLIL).	1)Шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 2)тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 3)тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады; 4) сөйлеу мен жазуда Future Continuous, Future Perfect, Future simple Пассивті қолданады.
Virtual Reality	Theme 2. Innovations in architecture	1) Жалпы және білім беру тақырыптарының кең ауқымы бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу; 2) кең ауқымды жалпы және білім беру тақырыптары бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу.	1) Кітапқа шолу жазу үшін сәйкес рубрикаларды, үлгілерді өзгертеді және байланыстыратын сөздерді, жалғаулықтарды, күрделі сын есімдерді қолданады. 2) өз сөзін қисынды және дәйекті түрде баяндайды. Мықты аргументтерді қолданады. Басқа біреудің сөзін құрылымдық түрде талдайды.
	Theme 3. Advantages of the Web	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша сөйлеу мәнмәтіндерінің әртүрлілігінде басқалардың көзқарастарын бағалаңыз және оларға түсініктеме беру;	1)Интернетті пайдаланудың артықшылықтарын түсіндіреді; 2) сәйкес зерттеу дағдыларын көрсетеді ; 3)түрлі ресурстарды шебер пайдаланады.
	Theme 4. High technologies	1) Жалпы және білім беру тақырыптарының кең ауқымы бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу; кең ауқымды жалпы және білім беру тақырыптары	1) Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және

		бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу;	тыңдау дағдыларын пайдаланады.
	Theme 5. CLIL. Project work “Virtual Reality Exhibition”	1) Бұрын алған білімдерін басқа пәндерде (пәнаралық байланыс, CLIL) қолдану.	1) Басқа пәндермен байланысып, зерттеу жүргізеді.
Outer Space	Subunit. Space and space exploration	1) Автордың өзіндік ерекшелігін сақтай отырып, мазмұнын шығармашылықпен қайта ойластырып, мәтінді қайталау.	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық жаңғырту арқылы жеткізеді.
	Theme 1. Things you didn’t know about space	1)Шығармашылық және топта бірлесіп тапсырмаларды шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру.	1) Тақырып бойынша гипотеза жасау үшін иммиграцияны қолдайтын және оған қарсы дәлелдерді құрбыларымен талқылайды; 2) белсенді сөздіктерді пайдалана отырып, мәтін бойынша демонстрациялық сөйлем құрастырады; 3) мағынаны тексеру және түсінуді кеңейту үшін рубрикалар мен сандық анықтамалық ресурстарды пайдаланады.
	Theme 2. Space Exploration. Reading and listening comprehension with focus on teaching intonation (word stress and weak vowels)	1) Қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымы бойынша әңгімелер туралы толық ақпаратты түсіндіру; 2) жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Сөйлеу және тыңдау дағдыларын топта шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдаланады; 2) тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті пайдаланады; 4) есепті сөйлеуді ауызша және жазбаша сөйлеуде қолданады.
	Theme 3. A sci-fi book review. Reported Speech	1) Кітапты оқығаннан кейін шолу, эссе жазу кезінде айдар мен үлгіні талдау дағдыларын қолдану;	1) Шолу эссе жазу үшін сәйкес тақырыптарды,

		2) с ә й к е с байланыстыратын сөздерді қолдану.	үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	Theme 4. A sci-fi film review. Listening. Around the World in eighty days.	1) Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдалану.	1) Тыңдалым, айтылым дағдыларына жаттықтыру, естігені туралы ойларын жеткізеді.
	Theme 5. Discussion (question-answers)	1) Жалпы және білім беру тақырыптарының кең ауқымы бойынша өзіңіздің және басқалардың көзқарасын түсіндіріп, негіздеу.	1) Өз көзқарасын ауызша білдіреді.
Stress and Fear	Subunit. Fear and phobias	1) Жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану; 2)басқалардың пікірлерін бағалау және сындарлы жауап беру; 3)автордың өзіндік ерекшелігін сақтай отырып, мазмұнын шығармашылықпен қайта ойлай отырып, мәтінді қайталап айту.	1) Шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 2) тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 3) шешендік өнерін көрсетеді.
	Theme 1. Writing an article on “Building your confidence”	1) Белгілі ортақ тақырыптар мен оқу бағдарламалары бойынша жазу жанрларының кең ауқымына мысалдар мен дәлелдер арқылы қажет болған жағдайда дәйекті жазба дәлелдерін көрсету .	1) Тиісті шақ құрылымдарын қолдана отырып, тиісті жазу дағдыларын көрсетеді; 2) белсенді лексиканы пайдалана отырып, мәтін б о й ы н ш а демонстрациялық сөйлем құрастырады.
	Theme 2. How can I improve my self-esteem? Discussion	1) Білім алушылардың кері байланысын бағалау және сындарлы жауап беру.	1) Білім алушылардың пікіріне сындарлы жауап береді; 2) шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 3)тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды тұстарын анықтайды.
		1)Мәтін бойынша мәнді анықтау;	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық қайта жаңғырту арқылы жеткізеді;

	Theme 3. Giving advice on how to reduce stress (psychology). Simple Passive Voice Tenses.	2)контексте пассивті дауысты қолдану ережелерін анықтау.	2) диалогтік сөйлеуді дүние туралы бірқатар көзқарастарды ой елегінен өткізу және зерттеу құралы ретінде пайдаланады.
	Theme 4. Analysing and describing phobias and frightening situations. Grammar in context.	1) Әртүрлі жағдайларда фобияларды талдаңыз және сипаттау.	1) Кеңес электрондық поштасын жазу үшін сәйкес тақырыптарды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	Theme 5. Writing an email giving advice.	1) Фобиямен күресу үшін кеңес хатын құрастыру.	1) Жазбаша пікірін білдіреді.
Art and Creativity	Subunit. The arts	1) Skimming Reading бағдарламасын меңгеру; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша білдіру.	1) Қажетті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading); 2) зерттеу және қажетті ақпаратты табу дағдыларын қолданады.
	Theme 1. Benefits of Creativity (Mind-map)	1) Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша сөйлеушілердің әртүрлі көзқарастарын қабылдау; 2)шығармашылық және топта бірлесіп есептерді шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру.	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық қайта жаңғырту арқылы жеткізеді; 2) диалогтік сөйлеуді дүние туралы бірқатар көзқарастарды ой елегінен өткізу және зерттеу құралы ретінде пайдаланады.
	Theme 2. Use of English. Relative clauses, determiners and quantifiers . Creative people (Art, Literature, Theatre)	1)Белсенді және пассивті қарапайым қазіргі және өткен шақтардың кең ауқымын, сондай-ақ жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша әңгімелесуде қарапайым өткен шақтарды қолдану; 2)Өз ойын ауызша және жазбаша түрде жеткізу	1)Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2)тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды; 3)тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мағынаны контекстен түсіндіреді.
	Theme 3. Reading biographies of famous people in Art	1) Мақала жазу үшін тақырыптар мен үлгілерді талдау дағдыларын қолдану; 2) с ә й к е с байланыстыратын сөздерді қолдану.	1) Мақала жазу үшін сәйкес тақырыптарды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
			1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең

	Theme 4. BOOPPPS. Creative musicians	1) Жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану.	ауқымы бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіреді.
	Theme 5. Writing. Discover your style fashion .	1) Тақырып бойынша өз пікіріңізді жазбаша білдіру.	1) Мәтінді оқиды және оқу тақырыптарының ауқымы бойынша өз ойларын жазбаша түрде жеткізеді.
Reading for Pleasure	Subunit. Types of fiction books	1) Бейнелерді, көркемдік кеңістік пен уақытты, көрнекі құралдар мен фигураларды жасаудың құралдары мен тәсілдерін талдаңыз, автордың оларды пайдалану мақсатын түсіндіру.	1) Шығармадағы көркемдік кеңістік пен уақытты құру жолдарын көрсетеді; 2) мәтіннен экспрессивтік құралдар мен сөз тіркестерін табады; 3) автордың сөз өнері мен тілдің мәнерлі құралдарын қолдануын негіздейді.
	Theme 1. My best romance book	1) Тақырып бойынша өз пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Мәтінді оқиды және оқу тақырыптарының ауқымы бойынша өз ойларын ауызша және жазбаша түрде жеткізеді.
	Theme 2. A biography of my favourite author	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Негізгі проблемалық нүктелерді анықтайды.
	Theme 3. Pros and cons of reading a book. Writing a blog post	1) Үздіксіз формаларды және әртүрлі қарапайым тамаша белсенді және пассивті формаларды, соның ішінде шақ үстеулерін қолдану, осы уақытқа дейін, соңғы кездері, менің бүкіл өмірім, таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша.	1) Мәтінді оқиды және оқу тақырыптарының ауқымы бойынша өз ойларын ауызша және жазбаша түрде жеткізеді.
	Subunit. People around the world	1)Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану.	1) Тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 2) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады; 3) тиісті ақпаратты бөлектеу үшін оқу

			дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading).
Different Ways of Living	Theme 1. Grammar in context. Conditional sentences	1) If (if) тек шартты сөйлемнің үшінші түрінде ғана қолдану.	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық қайта жаңғырту арқылы жеткізеді.
	Theme 2. Shop clothes for women and men	1) Дағдыларды меңгеру Skimming Reading; 2) тақырып бойынша пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1)Тиісті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading); 2) тақырып бойынша белсенді лексиканы сөйлеуде және жазуда қолданады.
	Theme 3. Discussing whether money brings happiness. Skimming reading.	1) Рефлексия эссе жазу кезінде тақырыптар мен үлгілерді талдау дағдыларын қолдану.	1) Рефлексия эссе жазу үшін сәйкес айдарларды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	Subunit. Holiday activities, situations and accommodation	1)Топта шығармашылық және бірлескен есептерді шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын көрсету; 2)диалогтік сөйлеуді әлемге көптеген көзқарастарды ой елегінен өткізу және зерттеу құралы ретінде пайдалану.	1) Тақырып бойынша гипотеза жасау үшін иммиграцияны қолдайтын және оған қарсы дәлелдерді құрбыларымен талқылайды; 2) белсенді сөздіктерді пайдалана отырып, мәтін бойынша демонстрациялық сөйлем құрастырады.
	Theme 1. Grammar in context. Active and Passive Voice Perfect forms	1) Белсенді және пассивті қарапайым қазіргі және өткен шақтардың кең ауқымын, сондай-ақ жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша әңгімелесуде қарапайым өткен шақтарды қолдану.	1)Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды; 3) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мағынаны контекстен түсіндіреді.
	Theme 2. Describing photos from holiday	1) Тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Сәйкес зерттеу дағдыларын көрсетеді.
	Theme 3. Future Continuous Tense. A future city design	1) Әртүрлі болашақ белсенді және пассивті, сондай-ақ болашақ үздіксіз формаларды кең	1) Дәлелді эссе жазу үшін сәйкес тақырыптарды,

Amazing places		ауқымды таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша қолдану.	үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	Theme 4. Dream House: Design a home	1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану; 2) бұрын алған білімдерін басқа пәндерде (пәнаралық байланыс, CLIL) қолдану; 3) тақырып бойынша презентация құру; 4) сөйлеу және тыңдау дағдыларын топтарда шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдалану.	1) Сөйлеу және тыңдау дағдыларын топта шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдаланады; 2) тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті пайдаланады.
	Theme 5. Places I'd like to visit. Presentation	1)Тарихтан бұрын алған білімдерін қолдану; 2)материалды зерттеу және баяндау дағдыларын меңгеру. Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген сұхбаттардағы, соның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелердегі нақты ақпаратты және маңызды сәттерді бөлектеу.	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіреді; 2)әртүрлі болашақ белсенді және пассивті, сондай-ақ келешек үздіксіз формаларды кең ауқымды таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша қолданады.
	Various occupations	1)Шығармашылық және топта бірлесіп тапсырмаларды шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша білдіру.	1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды; 3) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мағынаны контекстен түсіндіреді.
			1) Өтілген тақырып бойынша грамматикалық және лексикалық материалды меңгереді;

Work and inventions	Theme 1. Investigating the world of work. Fashion vs Architecture	1) Алған білімдерін таныс және бейтаныс жағдайларда қолдану.	2) барлық тілдік дағдыларды дұрыс қолданады. Тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды.
	Theme 2. Considering success in business	1) Тақырып бойынша пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Зерттеу және қажетті ақпаратты табу дағдыларын қолданады.
	Theme 3. My future profession. Presentation	1)Тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі тұрғысынан ауызша және жазбаша мәлімдемелерді бағалайды	1) Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 2) тақырып бойынша сөйлесу үшін сәйкес тақырып лексикасы мен синтаксисін өзгертеді.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
67 - қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің мақсаты – отандық тарихтың негізгі оқиғалары мен процестерін оқыту негізінде тарихи санаға, азаматтылық пен отансүйгіштік қасиеттерге ие, тарихи білім мен дағдыларды оқу және қоғамдық іс-әрекеттерде тиімді және шығармашылықпен қолдана алатын тұлға қалыптастыру.

3. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы қоғамның әртүрлі тарихи кезеңдеріндегі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси және мәдени дамуының негізгі мәселелері туралы білім қалыптастыру;

2) тарихи қалыптасқан мәдени, ұлттық дәстүр, әлеуметтік және адамгершілік нормаларды білім алушылардың түсінуі негізінде оларда азаматтылық пен қазақстандық бірегейлікті, дүниетанымдық ұстанымдарды тәрбиелеу;

3) әлемдік тарихи процестегі Қазақстанның орны мен рөлі туралы жалпы тұтас түсінік қалыптастыру;

4) тарихи оқиғалар, құбылыстарды тарихи заңдылықтарды ескере отырып зерттеу, оқиғалар мен тұлғаларға қатысты пікірлер мен берілген бағаларды салыстыру және сыни тұрғыдан талдау дағдыларын дамыту, өткен кезеңмен қазіргі уақытқа қатысты пікірталастық мәселелерге өзіндік көзқарасты қалыптастыру;

5) өлке тарихын зерделеу, өлкетанулық жұмыстарды жүргізу дағдыларын дамыту;

6) әртүрлі тарихи деректермен жұмыс істеу, тарихи ақпаратты іздеу және жүйелеу дағдыларын дамыту;

7) әртүрлі деректерді қолдана отырып, жобалық, зерттеу әрекетін және тарихи реконструкция дағдыларын дамыту;

8) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерді түсіну үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

9) коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру, оның ішінде, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қолдану.

4. Оқу бағдарламасы тарихи ойлаудың негізгі дағдыларын қалыптастыруға бағытталған: тарихи дереккөздерді түсіндіру, уақыт пен кеңістіктегі бағдар, тарихи талдау және түсіндіру дағдылары.

Тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру, сондай-ақ "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқыту мақсаттарын тиімді іске асыру: 1) өзгеріс пен сабақтастық; 2) себеп пен салдар; 3) дәлел; 4) ұқсастық пен айырмашылық; 5) маңыздылық; 6) интерпретация .

Пәннің мазмұны 8 бөлімнен тұрады:

1) өркениет: даму ерекшеліктері. Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы. "Орталық Азия" ұғымының тарихи және географиялық аспектілері. Орталық Азияның дәстүрлі өркениеттерін зерттеу тарихы. Орталық Азия өркениеттері пайда болуының факторлары. Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтарының ерекшеліктері. Ұлы Дала өркениеті. "Ұлы Дала" ұғымының тарихи-географиялық сипаттамасы. Ұлы дала өркениетінің қайнар көзі және қалыптасуының ерекшеліктері (энеолит, қола дәуірі). Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің ерекшеліктері. Ерте көшпенділер дәуіріндегі Ұлы Дала өркениеті. Ұлы Дала ежелгі мәдениеттерінің сабақтастығы және өзара байланысы. Ерте

көшпенділер өркениетінің әлемдік тарихи процестер барысына әсері. Орталық Азия және әлемдік өркениет. Орталық Азия халықтарының әлемдік материалдық мәдениеттің дамуына қосқан үлесі. Орталық Азия халықтарының әлемдік рухани мәдениеттің дамуына қосқан үлесі; Ұлы даланың көне қалалары. Сақтардың ежелгі өнері. Зерттеу жұмысы: Әлемдік өркениет тарихындағы Ұлы дала

2) этникалық және әлеуметтік процестер. Қазақ халқының шығу тегі. "Антропогенез ", "этногенез", "этнос" ұғымдары. Қазақстан аумағындағы этногенез және этникалық процестер. Қазақ этносының қалыптасуы – көп ғасырлық этникалық процестердің нәтижесі. Мәдени-генетикалық код - ұлттың негізі. Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы. Қазақтарда ру-тайпалық құрылым қалыптасуының тарихи шарттары. Қазақтардың ру-тайпалық құрылымының эволюциясы. Туыстық принциптердің және рулық құрылымның функционалдық маңызы. "Ауызша тарихнама", "шежіре", "ру", "тайпа", "ата-жұрт", "атамекен", "ел" ұғымы. Қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасуының біріктіруші рөлі. Дәстүрлі қазақ қоғамының әлеуметтік жіктелуі. "Ақсүйек", "қарасүйек", "хан", "сұлтан", "би", "батыр" ұғымдары. Дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың қызметі;

3) мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттер. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттердің саяси ұйымдасуы. " Мемлекет", "билік", "саяси ұйым" ұғымдары. Ұлы Дала көшпенділерінің империялары. Түркі империясы - көшпенділер мемлекеттілігінің классикалық үлгісі. Ұлы Түрік қағанатының қалыптасуы мен дамуы. Түркі империясының мұрагерлері. Мемлекеттік құрылым түрлерінің сабақтастығы. Ерте және дамыған орта ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің геосаяси белсенділігі. Түркі әлемінің қалыптасуы мен дамуындағы түркі империясының рөлі. Шыңғысхан империясы және оның мұрагерлері. Шыңғысханның әлем тарихындағы рөлі. Қазақстан аумағында ұлыс жүйесінің дамуы. XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігі және олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер етуі. Қазақ хандығы – Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет. Ақ Орда мен Қазақ хандығының тарихи сабақтастығы. Қазақ хандығының құрылуы – Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі. Қазақ хандарының Қазақ мемлекетінің қалыптасуы мен нығаюындағы рөлі. Қазақ хандығының саяси институттары. Мемлекеттік құрылым түрлерінің сабақтастығы. Бабаларымыздың ұлан-ғайыр аумақты қорғап сақтаудағы рөлі. Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттіліктің қайта жаңғыртылуы. Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуы. Қазақ халқының мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру үшін жүргізген ұлт-азаттық күресі. Түркістан (Қоқан) және Алаш автономиясы түрінде мемлекеттік егемендіктің қалпына келтірілуі. Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі. "Автономдық кеңес республикасы", "Кеңес одағы республикасы", "унитарлы мемлекет" ұғымдары. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының жетістіктері мен қайшылықтары. Ұлттық мемлекеттіліктің

жаңғыртылуы. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуындағы Тұңғыш Президент Н.Ә. Назарбаевтың рөлі. Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздігінің қалпына келтірілуі – тарихи процестердің заңды нәтижесі. Қазақстан Республикасының мемлекеттік стратегиялары мен бағдарламалары;

4) мәдениеттің дамуы. Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті – дала өркениетінің мұрасы. Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнері. " Мәдениет", "дала өркениеті", "материалдық мәдениет", "рухани мәдениет", " қолданбалы өнер", "мәдени мұра" ұғымдары. Қазақстандағы тарихи-этнографиялық процестердің эволюциясы және сабақтастығы. Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы. " Әдет-ғұрып" "рәсім", "салт-дәстүр", "діл (менталитет)" ұғымдары. Қазақ халқының рухани-адамгершілік құндылықтары: әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер. Туған жерге, оның мәдениеті мен салт-дәстүріне құрмет көрсету- шынайы патриотизмнің көрінісі. Дала өркениеті тарихымен мәдениетінің ескерткіштері. Тарихи және мәдени ескерткіштердің классификациясы. Қазақстанның рухани құндылықтары – ұлттық бірегейліктің негізі. Қазақ халқының әдеби және музыкалық мұрасы: бастауы, дәстүрі, қазіргі уақыттағы дамуы. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның мәдениеті. Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтар. Білім мен ғылымның дамуы. Кеңестік кезеңдегі қазақ әдебиеті мен өнері. Театр мен кино өнерінің дамуы. Жаңа бағыттар мен жанрлар. Қазіргі Қазақстанның халықтық қолданбалы өнері Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет. Қазақстандық мәдениеттің дамуы. Жаңа бағыттар мен жанрлар. Халықаралық мәдени кеңістікке кірігу процесі;

5) өркениет: экономикалық даму ерекшеліктері. Қазақтардың тіршілігін қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі. Қазақстан аумағындағы көшпелі мал шаруашылығы және егіншілік. Қазақстан халқының тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінің қалыптасуына және дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсері. "Тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі", "қоныстану жүйесі", "экожүйе" ұғымдары. Дәстүрлі шаруашылық қызмет түрлерінің классификациясы. Қазақ халқының тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесіндегі кәсіптері мен қолөнері. Қазақтардың қолөнері мен кәсіптерінің этнографиялық зерттелуі. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері. Ұлы Жібек жолының Қазақстан аумағындағы бағыттары мен жолдары. Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі. Отырықшы және көшпенді халықтардың экономикалық және мәдени өзара қарым-қатынасы және өзара әсері. Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік-экономикалық дамуы. "Экономикалық жүйе", "дәстүрлі (аграрлы) экономика", "жоспарлы (социалистік) экономика" ұғымдары. XX ғасырда Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын анықтаған факторлар. Қазақстан Республикасы экономикасының даму кезеңдері. Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық даму болашағы;

6) саяси-құқықтық процестер. Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы. "Аграрлық саясат", "көші-қон саясаты", "моноэтностық құрам" ұғымдары. Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдері. Кеңестік кезеңде Қазақстандағы полиэтникалық қоғамның қалыптасуы. "Депортация", "арнайы қоныс аударылғандар", "полиэтникалық қоғам", "ұлттық саясат", "интернационализм" ұғымдары. Кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының өзара мәдени әсерлері. Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты. "Көші-қон ", "эмиграция", "иммиграция", "репатриант", "диаспора", "ирридента" ұғымдары. Қазақстан Республикасының көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтары. Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделі. Қазақстанның саяси-әлеуметтік және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі;

7) қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы. Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанда қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы. "Зар заман" ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастары. "Алаш" – қоғамдық ой және ұлттық идея. "Алаш" ұлттық идеясының тұжырымдамалық негіздері. Қазақ мемлекеттілігінің даму жолдары туралы ұлттық зиялылардың қоғамдық-саяси көзқарастары ("Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары). "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізі. Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтары. "Мәңгілік Ел" идеясының біріктіруші құндылықтарының маңыздылығы. Мемлекеттің идеология саласындағы саясаты;

8) білім мен ғылымның дамуы. Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы. Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы. Ортағасырлық Қазақстанның көрнекті ғалымдары мен ойшылдары. XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы. XVIII-XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы зерттеулер. Зерттеушілердің Қазақстандағы ғылымды дамытуға қосқан үлесі. XIX ғасырда Қазақстанда оқу орындарының пайда болуы мен дамуы. XIX ғасырда -XX ғасырдың басында Қазақстанда өмір сүрген білім беру мекемелерінің ерекшеліктері. Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары. Сауатсыздықты жою. Мектептік, кәсіби және жоғары білім беру. Кеңестік білім беру жүйесінің реформалары. Қазақстан ғылымын дамытудағы Қазақ КСР Ғылым академиясының рөлі. Қазақстанның көрнекті ғалымдары. Кеңестік саяси жүйе жағдайында Қазақстан ғылымы дамуының қиындықтары және қарама-қайшылықтары. Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі. Тәуелсіздік жылдарындағы Қазақстан Республикасының білім және ғылым жүйесінің дамуы: жетістіктері, проблемалары және болашағы. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесінің жаңғыртылуы. Қазақстанның әлемдік білім және ғылым кеңістігіне кірігуі. Қазақстан Республикасының білім және ғылым саласындағы

стратегиялары мен бағдарламалары. Қазақстан Республикасының "Болашақ" халықаралық білім беру бағдарламасы. Қазақстан Республикасының инновациялық ғылыми және білім беру ұйымдары.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-93 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
Бөлім 1. Өркениет: даму ерекшеліктері.	+	+	+
1.1. Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы.			
Тақырып 1.1.1. Орталық Азия: ұғымының тарихи және географиялық аспектілері.			
Тақырып 1.1.2. Орталық Азияның дәстүрлі өркениеттерін зерттеу тарихы.			
Тақырып 1.1.2. Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтары.			
1.2. "Ұлы Дала" өркениеті.			
Тақырып 1.2.1. "Ұлы Дала" ұғымының			

тарихи-географиялық сипаттамасы.			
Тақырып 1.2.2. Ұлы дала өркениетінің қайнар көзі және қалыптасуының ерекшеліктері (энеолит, қола дәуірі).			
Тақырып 1.2.3. Ерте көшпенділер дәуіріндегі Ұлы Дала өркениеті.	+	+	+
1.3. Орталық Азия және әлемдік өркениет.			
Тақырып 1.3.1. Әлемдік мәдениеттің дамуына Орталық Азия халықтарының қосқан үлесі.			
Тақырып 1.3.2. Ұлы Даланың ежелгі қалалары			
Тақырып 1.3.3. Сақтардың ежелгі өнері			
Зерттеу жұмысы. Әлемдік өркениет тарихындағы Ұлы Дала.			
Бөлім 2. Этникалық және әлеуметтік процестер.			
2.1. Қазақ халқының шығу тегі.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Қазақстандағы этногенез және этникалық процестер.			
Тақырып 2.1.2. Қазақтардың ру-тайпалық құрылымы қалыптасуының тарихи шарттары.			
Тақырып 2.1.3. Дәстүрлі қазақ қоғамының әлеуметтік жіктелуінің ерекшеліктері.			
Зерттеу жұмысы. Дәстүрлі қазақ қоғамының этноәлеуметтік ұйымдасуы.			
3-Бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан.			

3.1. Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттер.	+	+	+
Тақырып 3.1.1.Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттердің саяси ұйымдасуы.			
3.2. Ұлы Дала көшпенділерінің империялары.			
Тақырып 3.2.1. Түркі империясы - көшпенділер мемлекеттілігінің классикалық үлгісі. Түркі империясының мұрагерлері.			
Тақырып 3.2.2. Шыңғысхан империясы және оның мұрагерлері.			
3.3. Қазақ хандығы - Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет.	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Ақ Орда - Қазақ хандығының негізі.			
Тақырып 3.3.2. Қазақ хандығы: мемлекеттің саяси институттары.			
3.4. Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттіліктің қайта жаңғыртылуы.			
Тақырып 3.4.1. Мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру жолындағы қазақ халқының күресі.			
Тақырып 3.4.2. Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі.			
Тақырып 3.4.3. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуы.			
Зерттеу жұмысы. Қазақ мемлекеттілігінің эволюциясы.			
4 Бөлім. Мәдениеттің дамуы.	+	+	+

4.1. Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті - дала өркениетінің мұрасы.			
Тақырып 4.1.1.. Материалдық мәдениет. Киіз үй – қазақ халқының көшпенділерінің ең үлкен өнертабысы.			
Тақырып 4.1.2.. Қазақтың дәстүрлі қолөнері.			
Тақырып 4.1.3. Қазақтардың үй қолөнері.			
Тақырып 4.1.4. Өнер және қолөнер.			
Тақырып 4.1.5. Қазақ ою-өрнегінің символы.			
Тақырып 4.1.6. Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы.			
Тақырып 4.1.7. Тарихи және мәдени ескерткіштер.			
Тақырып 4.1.8. Мемлекеттік маңызы бар киелі нысандар.			
Тақырып 4.1.9. Қазақ халқының әдеби және музыкалық мұрасы.			
Тақырып 4.1.10. Қазақ халқының музыкалық аспаптары.			
4.1.11-тақырып. Қазақтың дәстүрлі мерекелері.			
4.2. Кеңестік кезеңдегі Қазақстан мәдениеті.			
Тақырып 4.2.1. Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтар. Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы			
Тақырып 4.2.2. Кеңестік кезеңдегі қазақ әдебиеті			
Тақырып 4.2.3. Қазақстандағы театрдың дамуы.			

Тақырып 4.2.4. Қазақ кинематографиясының қалыптасуы. Ш.Айманов.			
Тақырып 4.2.5. Музыкалық өнер.			
Тақырып 4.2.6. Қазақ бейнелеу өнерінің шығу тегі. Ә.Қастеев.			
4.3. Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет.	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Мәдениеттің қазіргі кезеңдегі дамуы.			
Тақырып 4.3.2. Қазақстандағы өнердің жаңа жанрлары.			
Тақырып 4.3.3. Қазіргі Қазақстанның халықтық қолданбалы өнері.			
Тақырып 4.3.4. Қазіргі Қазақстанның сәулет өнері.			
Зерттеу жұмысы. Мәдениет және дәстүр – ұлттың генетикалық коды.			
5 Бөлім. Өркениет: экономикалық даму ерекшеліктері.			
5.1. Қазақтардың тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі.			
Тақырып 5.1.1. Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы.			
Тақырып 5.1.2. Қолөнер мен кәсіптер.	+	+	+
5.2. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері.			
Тақырып 5.2.1. Қазақстан қала мәдениетінің дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі.			
Тақырып 5.2.2. Экономикалық және мәдени өзара			

қарым-қатынас және өзара әсері.			
Тақырып 5.2.3. X ғ.-XII ғ. қала мәдениетінің дамуы.			
Тақырып 5.2.4. XVIII – XIX ғг.Қазақстанның әлеуметтік – экономикалық дамуы.			
Тақырып 5.2.5. XX ғасырдың басындағы қазақтың дәстүрлі шаруашылығының күйреуі.			
Тақырып 5.2.6. XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының дамуы.	+	+	+
Тақырып 5.2.7. Қазақстан Республикасының экономикалық даму бағыты.			
Зерттеу жұмысы. Әртүрлі тарихи кезеңдердегі Қазақстанның экономикалық даму ерекшеліктері.			
6-Бөлім. Саяси-құқықтық процестер.	+	+	+
6.1. Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы.			
Тақырып 6.1.1. Қазақстан халқының моноэтникалық құрамының өзгеруі (XVIII ғасыр - XX ғасырдың басы).			
Тақырып 6.1.2. Кеңестік кезеңде Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасуы.			
6.2 Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты.			
Тақырып 6.2.1. Қазақстан Республикасының көші-қон саясаты.			
Тақырып 6.2.2. Ұлтаралық және конфессияаралық			

келісімнің қазақстандық үлгісі.			
Тақырып 6.2.3. Қазақстанның қоғамдық-саяси және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі.			
Зерттеу жұмысы.			
7 Бөлім. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы.			
7.1. Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы.			
Тақырып 7.1.1. Қоғамдық-саяси ойдың бастауы және дамуы.			
Тақырып. 7.1.2. Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы.			
Тақырып 7.1.3. "Зарзаман" ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары.			
Тақырып 7.1.4. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастары.			
7.2. "Алаш" –қоғамдық ой және ұлттық идея.			
Тақырып 7.2.1. "Алаш" ұлттық идеясының тұжырымдамалық негіздері.			
Тақырып 7.2.2. "Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары.			
7.3. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы - XXI ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негіз.			
Тақырып 7.3.1. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізі.			

Тақырып. 7.3.2. Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтары.			
Зерттеу жұмысы.			
8 Бөлім. Білім мен ғылымның дамуы.			
8.1. Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы.			
Тақырып 8.1.1. Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы.			
8.2. XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы.			
Тақырып 8.2.1. XVIII-XX ғасырдың басында Қазақстандағы зерттеулер.			
Тақырып 8.2.2. XIX - XX ғасырдың басында Қазақстандағы оқу орындарының қызметі.			
Тақырып 8.2.3. XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағындағы ғылыми мекемелер мен кешенді зерттеулер.			
Тақырып 8.2.4. Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары.			
Тақырып 8.2.5. Кеңестік кезеңде Қазақстанның орта білім беру, кәсіптік және техникалық білім беру жүйесін дамыту.			
Тақырып 8.2.6. Қазақ КСР Ғылым Академиясы – КСРО-ның ірі ғылыми орталығы.			
8.3. Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі.			
Тақырып 8.3.1. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесіндегі өзгерістер.			

Тақырып 8.3.2. Қазақстан Республикасы білімімен ғылымы дамуының мәселелері мен болашағы .			
Зерттеу жұмысы. Білім мен ғылымға үлес қосқан менің өлкемнің тұлғалары.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Өркениет: даму ерекшеліктері	Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы	1) "Орталық Азия" ұғымын аймақтың тарихи және географиялық ерекшеліктерін сипаттау үшін пайдалану;	1) Орталық Азияның тарихи-географиялық ерекшеліктерін сипаттайды; 2) Орталық Азиядағы өркениеттердің пайда болу факторларын айқындайды.
		2) Ғалымдардың әлемдік өркениеттегі Орталық Азияның рөлі туралы көзқарастарын зерттеу;	1) Орталық Азияның әлемдік тарихтағы рөлін зерттеген ғалымдардың көзқарастарын сипаттайды; 2) Орталық Азия тарихының ерекшеліктерін әлемдік өркениетке қосқан үлесі ретінде айқындайды.
		3) Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтарының ерекшеліктерін сипаттау	1) Ежелгі Орталық Азия өркениеттерінің ерекшеліктерін анықтайды; 2) ежелгі Орталық Азия өркениеттерінің қалыптасуы мен даму факторларын талдайды.
		4) Ұлы дала өркениетінің пайда болуы мен қалыптасу ерекшеліктерін талдау	1) "Ұлы Даланың" географиялық ерекшеліктерін сипаттайды; 2) "Ұлы Даланың" тарихи-мәдени құрамдас бөліктерін анықтайды; 3) Ұлы Даланың ежелгі мәдениеттерінің сабақтастығы мен өзара әсерін талдайды.

	Ұлы Дала Өркениеті.	5) Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің ерекшеліктерін сипаттау	1) Кезеңдер бойынша (энеолит, қола дәуірі)Ұлы Даланың ежелгі өркениеттерінің ерекшеліктерін айқындайды; 2)әртүрлі көзқарастарды талдай отырып, ерте көшпелі өркениеттердің әлемдік тарихи процестер барысына әсерін бағалайды.
	Орталық Азия және әлемдік өркениет.	6) Орталық Азия халықтарының материалдық мәдениет жетістіктерін талдау арқылы адамзаттың дамуына қосқан үлесін анықтау;	1)Отырықшы-егіншілік және көшпелі өркениет арасындағы сауда-экономикалық байланысты сипаттайды; 2)әлемдік мәдениеттің дамуына Орталық Азия халықтарының қосқан үлесін саралайды.
		7) Орталық Азияның ежелгі қалалары мен елді мекендерінің ерекшеліктерін олардың құрылымын қазіргі қалалармен салыстыра отырып сипаттау;	1) Орта Азияның ежелгі қалалары мен елді мекендерінің ерекшеліктерін анықтайды; 2) Орталық Азияның ежелгі және қазіргі қалаларының сәулет өнеріне салыстырмалы талдау жасайды.
		8) сақ-сармат қорымдарының жәдігерлеріне талдау жасай отырып, оларды көркемдік құндылық ретінде бағалау.	1) Сақ-сармат қорымдарының объектілеріне сипаттама береді; 2) сақ-сармат мәдениетінің нысандарын көне өнердің құндылығы ретінде бағалайды.
	Қазақ халқының шығу тегі.	1)Этникалық процестердің сабақтастығын анықтай отырып, Қазақстан аумағындағы этногенездің кезеңдерін айқындау;	1)Қазақстан аумағындағы этникалық процестерді түсіндіреді; 2) ежелгі және орта ғасырлардағы тарихи оқиғалар арасында байланыс орната отырып, Қазақстан аумағындағы этногенез кезеңдерін сипаттайды; 3)этникалық процестердің

Этникалық және әлеуметтік процестер			сабақтастығын айқындайды.
	Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы	2)тарихи кезеңдерді талдау негізінде қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасу түрінің қалыптасу алғышарттарын талдау;	1) Дәстүрлі қазақ қоғамының этноәлеуметтік құрылымын сипаттайды; 2) дәстүрлі қазақ қоғамындағы ру-тайпалық құрылымына баға береді.
		3) дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың функционалдық рөлін ашып көрсету.	1)Қазақтардың әлеуметтік жіктелуіне тән ерекшеліктерді анықтай айқындайды; 2)дәстүрлі қазақ қоғамының әлеуметтік институттарының қызметін сипаттайды.
	Қазақстан территория сындағы ерте мемлекеттер	1) Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін талдау;	1) Ерте көшпенділердегі мемлекеттілік белгілерін анықтайды; 2)Қазақстан аумағында ерте мемлекеттердің даму кезеңдерін сипаттайды; 3) салыстырмалы талдау негізінде Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін айқындайды.
	Ұлы дала көшпенділерінің империялары	2) Деректерді талдау негізінде түркі мемлекеттерінің дамуын зерттеу;	1) Ерте және дамыған орта ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің геосаяси белсенділігін талдайды; 2) түркі әлемінің қалыптасуы мен дамуындағы Түркі империясының рөлін бағалайды.
		3)XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігін сипаттау арқылы, олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер ету дәрежесін анықтау;	1) XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің Еуразиядағы тарихи процестер барысына ықпалын айқындайды; 2) мемлекеттік құрылым нысандарының сабақтастығын анықтай отырып, Ұлыстық басқару жүйесінің ерекшеліктерін талдайды;

			3.Шыңғыс ханның әлемдік тарихтағы рөлін анықтайды
	Қазақ хандығы - Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет	4)Қазақ хандығының құрылуын Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі ретінде негіздеу ;	1) Ақ Орда мен қазақ хандығының тарихи сабақтастығын анықтайды және талдайды; 2) тарихи дереккөздер негізінде Қазақ хандығының құрылуын дәлелдейді; 3) Мемлекет құру мен нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін бағалайды.
Мемлекет соғыс және революция лар тарихы нан		5) Мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтай отырып, Қазақ хандығының саяси институттарының ерекшеліктерін зерттеу;	1) Қазақ хандығының саяси институттарының ерекшеліктерін талдайды; 2) Қазақ хандығының саяси институттары мен бұрынғы көшпелі мемлекеттердің салыстырмалы талдауы негізінде көшпелі өркениеттердің мемлекеттік құрылымы нысандарының сабақтастығын дәлелдейді.
		6) Мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру жолындағы қазақ халқының күресін зерттеу;	1) Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуының себеп-салдарын анықтайды; 2) Қазақ халқының ұлт-азаттық көтерілістерінің кезеңдерін сипаттайды; 3) XX ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси ойдың қазақ халқының ұлттық сана-сезімін дамытуға әсерін айқындайды; 4) Алаш және Түркістан автономиясының мемлекеттік егемендікті қалпына келтірудегі рөлін талдайды; 5) мемлекеттік егемендікті қалпына

	Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттілік тің қайта жаңғыртылуы		келтіру үшін күрестегі қазақ зиялыларының рөлін бағалайды.
		7) Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі кезеңіндегі қоғамдық-саяси дамуындағы жетістіктері мен қарама-қайшылықтарын талдау;	1) Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрін сипаттайды; 2) кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының жетістіктерін сипаттайды; 3) кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуындағы қайшылықтардың себептерін айқындайды.
		8) Қазақстан Республикасының даму перспективаларын болжай отырып, мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын зерттеу.	1) Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнына және қазіргі кезеңде елдегі қол жеткізілген өзгерістер деңгейіне салыстырмалы талдау жүргізеді; 3) Қазақстан Республикасының даму перспективаларын болжайды.
		1) Қазақ халқының материалдық мәдениетінің маңызды жетістіктерін талдау;	1) Қазақ халқының материалдық мәдениетінің жетістіктерін сипаттайды; 2) ұлттық бірегейлікті сақтаудағы материалдық мәдениеттің маңыздылығын айқындайды; 3) Қазақстан аумағындағы тарихи-этнографиялық процестердің сабақтастығын негіздейді.
		2) көшпенділердің ең үлкен өнертабысы – киіз үйдің ерекшеліктерін	1) Көшпенділердің көшпелі тұрғын үйінің ерекшеліктерін сипаттайды; 2) көшпенділер өміріндегі ең үлкен өнертабыс - киіз үйдің

		сипаттайтын маңыздылығын анықтау;	маңыздылығына баға береді.
		3) қазіргі кезеңдегі қолөнермен ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтай отырып, қазақтардың дәстүрлі қолөнеріне сипаттама беру;	1) Қазақтардың дәстүрлі қолөнеріне сипаттама береді; 2) қазіргі қолөнердің қазақтардың дәстүрлі қолөнерімен сабақтастығын белгілейді.
		4) көшпелі халықтың күнделікті тұрмысындағы тұрмыстық заттардың маңызын анықтау;	1) Қазақ халқының тұрмыстық қолөнерінің түрлеріне сипаттама береді; 2) көшпелі халықтың күнделікті тұрмысындағы тұрмыстық заттардың маңызын анықтайды.
		5) қазақ халқының қолөнері мен тұрмыстық қолөнер бұйымдарын эстетикалық безендіру ерекшеліктерін сипаттау;	1) Қазақ халқының қолөнері мен тұрмыстық бұйымдарын эстетикалық безендіру ерекшеліктерін сипаттайды; 2) қолданбалы өнердің ерекшелігін ұлттың мәдени коды ретінде бағалайды.
	Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті-дала өркениетінің мұрасы.	6) қазақтардың сәндік-қолданбалы өнері ою-өрнектерінің мотивтері мен мағынасын анықтау;	1) Қазақ ою-өрнектерінің мотивтері мен ерекшеліктеріне салыстырмалы талдау жасайды; 2) қазақ ою-өрнегінің қазақ өндірісінің заманауи дизайнындағы орнын бағалайды.
		7) әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлерді зерттеу негізінде қазақ халқының рухани және адамгершілік құндылықтарын түсіндіру;	1) Қазақ халқының дәстүрлі дүниетанымының ерекшеліктерін анықтайды; 2) әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлерді талдау арқылы қазақ халқының адамгершілік құндылықтарының мәнін сипаттайды.
			1) Тарих және мәдениет ескерткіштерін жіктейді; 2) Қазақстанның киелі картасын жасайды;

Мәдениеттің дамуы		8) дала өркениетінің тарихы мен мәдениетінің көрнекті ескерткіштерін сипаттау;	3) қазақ халқының ұлттық болмысын қалыптастырудағы Қазақстанның рухани киелі орындарының маңызын анықтайды.
		9) халықтың рухани-адамгершілік құндылықтарын бейнелейтін қазақ әдебиетінің жетістіктерін сипаттау;	1) Қазақ халқының мәдени мұрасындағы ауызша халық шығармашылығының маңызын айқындайды; 2) қазақ әдебиетінің маңызды жетістіктерін анықтайды
		10) қазақ халқының дәстүрлі музыкалық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау;	1) Фольклор шығармалары мен зерттеушілердің еңбектерін талдау негізінде дәстүрлі музыка мәдениетінің шығу тегі мен ерекшеліктерін анықтайды; 2) музыкалық мәдениет дәстүрлерінің маңыздылығын бағалайды; 3) музыкалық шығармаларды заманауи өңдеудегі ұлттық музыкалық аспаптардың орны мен рөлін анықтайды.
		11) қазақтардың дәстүрлі мерекелерінің қазіргі жағдайда болуына мысалдар келтіре отырып , олардың мәнін анықтау;	1) Қазақтың дәстүрлі мерекелерінің мәнін талдайды; 2) қазіргі жағдайда қазақтың дәстүрлі мерекелерінің болуына мысалдар келтіреді.
		12) кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтарды талдау	1) Кеңестік дәуірдегі Қазақстан мәдениеті саласындағы жаңа бағыттарды және жанрларды анықтайды; 2) Қазақстанның социалистік мәдениетінің жетістіктері мен қайшылықтарын сипаттайды; 3) кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы

			қайшылықтардың себептерін анықтайды.
		13) кеңестік кезеңдегі Қазақстандағы білім мен ғылымның жетістіктерін талдау, олардың даму қиындықтарын анықтау;	1) Кеңестік кезеңдегі Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуындағы жетістіктерді анықтайды; 2) кеңестік кезеңдегі білім мен ғылымның дамуына мемлекеттің әміршіл-әміршіл жүйесінің ықпалын анықтайды.
		14) тоталитарлық жүйенің жазушылар мен ақындардың өмірі мен шығармашылығына ықпалын анықтай отырып, кеңестік кезеңдегі қазақ әдебиетінің жетістіктерін талдау;	1) Кеңестік кезеңдегі қазақ әдебиетінің жетістіктерін сипаттайды ; 2) тоталитарлық жүйенің қазақ жазушылары мен ақындарының өмірі мен шығармашылығына ықпалын анықтайды.
	Кеңестік кезеңдегі Қазақстан мәдениеті	15) қазақ кәсіби театрының дамуын зерттеу арқылы өнер саласындағы жаңғыртуды талдау;	1) Қазақ театрының шығу тегі мен даму ерекшеліктерін анықтайды; 2) Қазақстан кәсіби театрының кеңестік кезеңдегі ең маңызды жетістіктерін көрсетеді..
		16) режиссер Ш.Аймановтың оның дамуына қосқан үлесін бағалай отырып, қазақ киносының пайда болу және даму процесін зерттеу;	1) Қазақ киносының шығу тегі мен ерекшеліктерін анықтайды; 2) кеңестік киноның бейнеленген шындығына баға береді; 3) қазақ кинорежиссері Ш.Аймановтың дамуына қосқан үлесін бағалайды.
		17) композиторлар мен суретшілердің дамуына қосқан үлесін бағалай отырып, кеңестік кезеңдегі Қазақстанның музыка өнерінің жанрларын зерттеу;	1) Кеңестік кезеңдегі Қазақстан өнеріндегі музыкалық жанрлардың дамуын талдайды; 2) еңбек сіңірген композиторлар мен өнер қайраткерлерінің Қазақстанның музыка өнерінің дамуына қосқан үлесін бағалайды.
			1) Қазақ авторларының бейнелеу өнері шығармаларындағы

		18) Ә.Қастеевтің қазақ бейнелеу өнерінің дүниеге келуіндегі рөлін анықтау;	қоғамдық өмірдің көрінісін талдайды; 2) Ә.Қастеев шығармаларының әлемдік өнердегі орнына баға береді..
	Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет	19) Қазақстан Республикасының мәдениет саласындағы жаңа бағыттары мен жанрларын сипаттау;	1) Қазақстан мәдениетіндегі жаңа бағыттар мен жанрлардың ерекшеліктерін айқындайды; 2) халықаралық мәдени кеңістікке интеграциялау процесінің маңыздылығын сипаттайды.
		20) Қазақстан Республикасының өнер саласындағы басымдықтарын талдайды;	1) Қазақстандағы өнер саласындағы жаңғыртудың негізгі бағыттарын айқындайды; 2) қазақ қоғамындағы өнердің жаңа жанрларына деген сұранысты негіздейді; 3) қазақ өнерінің халықаралық мәдени кеңістіктегі орнын бағалайды..
		21) қазіргі Қазақстанның халық қолданбалы өнерінің даму перспективаларын айқындайды;;	1) Өткен және қазырғы қазақ қоғамының халық қолөнерінің ұқсастықтары мен айырмашылықтарының салыстырмала талдау арқылы айқындайды; 2) халық қолөнерінің даму деңгейін кәсіпкерлік түрі ретінде багалайды; 3) жаңа Қазақстан халықтық-қолданбалы өнер дамыту перспективалы болжайды .
			1) Тарихи-мәдени сәулет мұрасын сақтау жөніндегі мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын сипаттайды; 2) Тәуелсіз Қазақстанның сәулет өнерінің

		22) Қазіргі Қазақстанның қазақ сәулет өнерінің ерекшеліктерін анықтау.	ерекшеліктерін анықтайды; 3) Қазақстанның киелі ескерткіштерінің туристік сипаттамасын құрастырады..
Өркениет: экономикалық дамудың ерекшеліктері	Қазақтардың тіршілігін қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері	1) Көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің ерекшеліктерін анықтау;	1) Қазақстан халқының тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінің қалыптасуы мен дамуына табиғи-географиялық фактордың әсерін айқындайды; 2) көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің ерекшеліктерін сипаттайды;
		2) Этнографиялық материалдар негізінде қазақтарда қолөнер мен кәсіптердің дамуын сипаттау;	1) Этнографиялық материалдар негізінде қазақтарда қолөнер мен кәсіптердің дамуын талдайды; 2) қазақтардың дәстүрлі қолөнерімен және кәсіптерінің өзара байланысын айқындай отырып, Қазақстанның қазіргі заманғы қолөнерін зерттейді
		3) Қазақстандағы қала мәдениетінің дамуына Ұлы Жібек жолының тигізген рөлін талдау;	1) Сауда қатынастарына қатысушы елдердің шаруашылық-мәдени алмасуы мен дипломатиясындағы Ұлы Жібек жолының маңыздылығын айқындайды; 2) Ұлы Жібек жолының Қазақстан қалаларының пайда болуы мен дамуындағы рөлін бағалайды; 3) Ұлы Жібек жолының құлдырау себептерін талдайды;
		4) отырықшы және көшпелі өркениет	1) Сауда-экономикалық қарым-қатынастар жүйесінде көшпелі және отырықшы халықтың өзара қарым-қатынасын сипаттайды;

		арасындағы өзара байланыстарды сипаттау	2) дереккөздер негізінде көшпелі және отырықшы халықтың мәдени өзара әсерін анықтайды.
	Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік-экономикалық дамуы	5) XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының дамуы бағыттарын айқындайтын факторларды талдау	1) Қазақстанның экономикалық даму ерекшеліктерін талдайды; 2) XX ғасырдағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуының оң және теріс факторларын бөліп көрсетеді.
		6) Қазақстан Республикасы экономикасының ерекшеліктерін анықтау арқылы, даму кезеңдерін талдау	1) Қазіргі кезеңде Қазақстан экономикасының даму кезеңдері мен ерекшеліктерін сипаттайды; 2) мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнына және Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуының негізгі бағыттарына салыстырмалы талдау жүргізеді;
Саяси-құқықтық процестер	Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы	1)Қазақстан территориясындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдерін зерттеу;	1)Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру процесін түсіндіреді; 2)Қазақстан аумағында халықтың этникалық құрамының өзгеру себептерін айқындайды; 3)Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдерін сипаттайды.
		2)кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының мәдени өзара ықпалының ерекшеліктерін сипаттау;	1) Қазақстанның полиэтникалық қоғамын қалыптастыру процесін түсіндіреді; 2) этностардың өзара мәдени байланыстарының ерекшеліктерін айқындайды.

	Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты	3) этносаралық, конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделін бағалау.	1) Көші-қон саясатының ерекшеліктерін айқындайды; 2) Заңнамалық актілер мен бағдарламалар негізінде көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтарын түсіндіреді; 3) Қазақстандағы этносаралық тұрақтылықтың негізгі факторларын сипаттайды.
Қоғамдық-саяси ойдың дамуы	Қазақстанның қоғамдық-саяси ойдың эволюциясы	1) Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын талдау;	1) Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын анықтайды; 2) Қазақ хандығының құқықтық ережелерінің маңыздылығын бағалайды; 3) ежелгі және ортағасырлық ойшылдардың көзқарастарының қазіргі уақыттағы өзектілігін анықтайды.
		2) тарихи тұлғалардың Қазақстанның қоғамдық-саяси ойының дамуына қосқан үлесін бағалау;	1. "Зарзаман" өкілдерінің негізгі идеяларын түсіндіреді; 2.XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси қызметін талдайды; 3. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына қосқан үлесін бағалайды.
			1) "Алаш" ұлттық идеясының біріктіруші рөлін айқындайды; 2) ұлттық зиялы қауымның қазақ мемлекеттілігін дамыту жолдары туралы

	"Алаш" – қоғамдық ой және ұлттық идея	3) "Алаш" ұлттық идеясының тарихи негіздерін айқындау;	қоғамдық-саяси көзқарастарын салыстырады; 3) қазақ зиялыларының Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына қосқан үлесін бағалайды.
	"Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы - XXI ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негіз	4) "Мәңгілік Ел" идеясының біріктірушілік құндылықтарының маңыздылығын анықтау.	1) "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеяның негізгі құндылықтарын талдайды; 2) мемлекеттің идеология саласындағы саясатын " Мәңгілік Ел Патриоттық актісін" зерделеу негізінде түсіндіреді; 3) "Мәңгілік Ел" идеясының біріктіруші рөлін бағалайды.
	Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы	1)Ғылымның дамуына Қазақстандағы ортағасырлық ғалымдардың қосқан үлесін зерттеу;	1) Ортағасырлық ойшылдардың Қазақстанның ғылыми білімін дамытуға қосқан үлесін бағалайды; 2) XVIII - XX ғасырдың басындағы Қазақстанның ғылыми зерттеулерінің негізгі бағыттарын анықтайды; 3) Қазақстан ғалым-зерттеушілерінің еңбектерінің құндылығын айқындайды .
	XIX-XX ғасырларда ғы Қазақстанда	2) XIX - XX ғасырдың басында Қазақстан аумағында білім беру мекемелерінің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты талдау;	1) XIX - XX ғасырдың басында Қазақстан аумағында білім беру мекемелерінің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты түсіндіреді; 2) білім беру мекемелерін олардың қызметінің ерекшелігіне қарай сипаттайды.
			1) Қазақстандағы кеңестік білім беру және ғылым жүйесін дамытудың негізгі кезеңдерін сипаттайды;

Білім мен ғылымның дамуы	ғы білім мен ғылымның дамуы	3) Қазақстандағы кеңестік білім беру жүйесінің реформаларын және ғылымның дамуын талдау;	2) Қазақстандағы кеңестік білім және ғылым жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтарын талдайды; 3) Қазақ КСР Ғылым академиясының Қазақстан ғылымын дамытудағы рөлін айқындайды; 4) Қазақстанның көрнекті ғалымдарының кеңестік кезеңдегі ғылымды дамытуға қосқан үлесін бағалайды.
	Қазіргі кезеңдегі қазақстандық білім және ғылым жүйесі	4) әлемдік білім беру және ғылыми кеңістікке интеграциялау контекстінде Қазақстан Республикасының білімі мен ғылымын дамытудың проблемалары мен перспективаларын талдау .	1) Қазақстан Республикасының стратегиялары мен бағдарламаларын зерделеу негізінде білім және ғылым жүйесін жаңғыртудың алғышарттары мен маңызын айқындайды; 2) Қазақстан Республикасының білімі мен ғылымын әлемдік білім беру және ғылыми кеңістікке интеграциялаудың негізгі бағыттарын сипаттайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
68 - қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті

стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Дене шынықтыру" пәнін оқудың мақсаты – білім алушылардың оқу барысында алған теориялық білімдері мен практикалық дағдыларын көркемөнер-технологиялық бағыттағы маманның кәсіби құзыреттілігіне қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді шешуді көздейді:

1) білім алушыларда кәсіби маңызды психофизикалық қасиеттерді, арнайы білімді, дағдыларды қалыптастыру;

2) өмірлік және кәсіби мақсаттарға жету үшін үйде, отбасында және жұмыста дене шынықтыру және спорттық іс-шараларды шығармашылықпен пайдалану тәжірибесін жинақтау;

3) төзімділікке, жылдамдыққа, күшке, ептілік пен икемділікке ықпал ететін білім алушылардың қозғалыс дағдыларын дамыту;

4) патриотизм, құрмет, жауапкершілік және өзара түсіністік сезімін тәрбиелеу;

5) білім алушыларды өмір бойы салауатты өмір салтын ұстануға ынталандыру және одан әрі алған дағдыларын қолдану;

6) жалпы адамзаттық мәдениеттің бір бөлігі ретінде дене шынықтыру туралы идеяны қалыптастыру;

7) дене шынықтырумен өз бетінше айналысуға, оларды демалу, жаттығу, жұмысқа қабілеттілігін арттыру, денсаулықты нығайту мақсатында саналы түрде қолдануға қажеттілік пен дағдыға тәрбиелеу;

8) жарыс қызметін ұйымдастыру арқылы оқу процесінде практикалық дағдылар мен теориялық білімдермен алмасу және салауатты бәсекелестікті дамыту;

9) теорияны зерделеу кезінде ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолдану (ойын спорты ережелері, тактиканы үйрену, тестілеу және т. б.);

10) болжанатын (болашақ) кәсіпті таңдау кезінде жеке кәсіптік-қолданбалы дене шынықтыру даярлығына бағдарлану.

Дене шынықтыру пәнің өткізу барысында келесі пәндермен пәнаралық байланыстар жүзеге асырылады:

1) "Қазақ тілі", "Орыс тілі", "Ағылшын тілі": дене шынықтыру саласындағы терминдермен сөздік қорын толықтыру;

2) "Физика": "механикалық жұмыс", "ауаға төзімділік", "дене салмағы", "біркелкі емес және біркелкі сырғанау", "қуат" ұғымдары туралы алынған білімді пайдалану;

3) "Алгебра және талдаудың басталуы", "геометрия": ұзындықты, биіктікті, жылдамдықты, қашықтықты, уақытты өлшеу, ұзындық пен биіктікке секіру кезінде жүгіруді есептеу;

4) "Биология": темекі шегу мен алкогольдің ағзаға, зат алмасуға теріс әсері туралы материалды пайдалану;

5) "Қазақстан тарихы", "Дүниежүзі тарихы": олимпиадалық қозғалыс тарихы; қазақтың ұлттық спорт түрлерінің пайда болу тарихы;

6) "География": жер бедерін білу, түрлі белгілер бойынша, карта бойынша жер бедерін бағдарлай білу;

7) "Бастапқы әскери және технологиялық дайындық": саптық жаттығуларды пайдалану; кедергілер жолақтарынан өту; өмірлік маңызды қозғалыс дағдылары мен дағдыларына үйрету, оларды күрделілігі әртүрлі жағдайларда қолдану; патриотизмге, өз Отанына деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу.

4. Оқу пәнінің мазмұны 11 бөлімнен тұрады:

1-бөлім. Дене шынықтыру туралы білім.

2-бөлім. Жеңіл атлетика.

3-бөлім. Спорттық ойындар. Футбол.

4-бөлім. Спорттық ойындар. Волейбол.

5-бөлім. Спорттық ойындар. Баскетбол.

6-бөлім. Спорттық ойындар. Үстел теннисі.

7-бөлім. Гимнастика, көркем гимнастика.

8-бөлім. Ұлттық спорт түрлері.

9-бөлім. Қысқы спорт түрлері. Шаңғы спорты. Конькимен жүгіру.

10-бөлім. Жүзу.

11-бөлім. Туризм.

12-бөлім. Фитнес мәдениет.

Пәннің негізгі мазмұны:

1-бөлім. "Дене шынықтыру" пәндегі қауіпсіздік техникасы. Дене шынықтыру және спортпен шұғылдану кезінде өзін-өзі бақылау. Қазақстанда дене шынықтыру мен спорттың даму тарихы. Жеке гигиена. Шынығу. Тамақтану және тамақтану режимі. Жаман әдеттер. Олардың адам денсаулығына әсері. Қазіргі қоғамдағы дене шынықтыру және спорт. Салауатты өмір салты және оның компоненттері. Жеке гигиена

2-бөлім. Жеңіл атлетика.

Қауіпсіздік техникасы. Қысқа қашықтыққа жүгіру. Төменгі мәре. Орта қашықтыққа жүгіру. Жоғары бастама. Ұзақ қашықтыққа жүгіру. Аяқтау техникасы. Орнынан ұзындыққа секіру техникасы. Жүгіруден ұзындыққа секіру техникасы. Эстафеталық жүгіру. Эстафеталық таяқшаны беру техникасы.

3-бөлім Спорттық ойындар. Футбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойынның негізгі ережелері. Ойыншылардың алаң бойымен қозғалысы. Допқа иелік ету техникасының негізгі элементтерін дамыту. Допқа иелік ету. Шабуылдағы және қорғаныстағы ойыншылардың жеке әрекеттері. Ойыншылардың командалық әрекеттері. Футболдағы ойыншылардың тактикалық әрекеттерінің негіздері. Екі жақты ойын. Футбол ойынына төрешілік ету.

4-бөлім. Спорттық ойындар. Волейбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойынның негізгі ережелері. Ойыншылардың қозғалысы. Волейбол алаңы. Допты жоғарыдан беру. Допты төменнен беру. Допты беру. Жоғарыдан допты қабылдау. Шабуыл әрекеттері. Қорғаныс ойыны. Допты екі қолмен жоғарыдан қабылдау және беру дағдыларын жетілдіру. Оқыту ойыны волейбол. Қозғалыс дағдыларын жетілдіру. Екі жақты ойын. Волейбол ойынына төрешілік ету.

5-бөлім. Спорттық ойындар. Баскетбол. Стритбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойын ережесі. Ойыншылардың алаңдағы қозғалысы. Шабуыл техникасы. Қорғаныс техникасы. Қозғалыста допты беру. Допты ұстап алу және соғу. Еркін лақтыру. Баскетбол ойынына төрешілік ету.

6-бөлім. Үстел теннисі

Қауіпсіздік ережесі. Ойын ережесі. Ойын кезіндегі тұрыс пен қозғалыс. Беру және алу. Ойынның Тактикалық әрекеттері.

7-бөлім. Гимнастика.

Қауіпсіздік техникасы. Жаттығуларды орындаудағы сақтандырудың рөлі. Жалпы дамыту жаттығулары. Гигиеналық гимнастиканы оқыту (таңертеңгі гимнастика, дене шынықтыру минуты, дене шынықтыру паузасы). Сауықтыру гимнастикасының элементтері. Аэробты гимнастика. Жаттығу кешенінің негізгі элементтері. Қауіпсіз техника. Ритмикалық гимнастика кешені: жылыту жаттығулары, қарқынды жаттығулар , қалпына келтіру. "Тік соққы жүктемесі": соққысыз, төмен соққы, жоғары соққы. " Степ-тач", "Марш", "Кросс-степ", "Грейн вайн". Күш жаттығуларының кешені. Гимнастикалық снарядтардағы жаттығулар.

8-бөлім. Ұлттық спорт түрлері. Асық ату. Бестас. Тоғызқұмалақ. Қазақша-күрес. Ұлттық ойындардың түрлері. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері. Ойын техникасы . Ойынның тактикалық әрекеттері.

9-бөлім. Қысқы спорт түрлері. Шаңғы спорты. Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Қозғалыс түрлері. Бұрылу түрлері. Көтерілу түрлері. Жартылай конькимен сырғанау. Қолмен итерусіз конькимен сырғанау. Ауыспалы конькимен сырғанау. Бір мезгілде бір сатылы конькимен сырғанау. Тиісті іс-шараларға арналған жылыту және қалпына келтіру әдістері. Қашықтықты өту тактикасының негіздері. Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Сырғанаудың негізгі әдістері. Бұрылыстар. Тежеу. Артқа сырғанау. Сырғанау.

10-бөлім. Жүзу. Қауіпсіздік техникасы. Құрлықтағы жүзушілерге арналған арнайы жаттығулар. Құрғақ жүзу. Жүзу техникасын қою. Денені айналдыру және тыныс алу. Сырғанау және тепе-теңдік. Жүзу стильдері. Артпен жүзу. Жүзу. Брасс. Жүзу. Соңғы жүзу 50 м. еркін стильде.

11-бөлім. Туризм. Туризм ережелері. Түйіндер. Өткелдер. Жарақат кезіндегі алғашқы көмек. Шатыр орнату. Карталар. Компас. Өрт түрлері.

12-бөлім. Фитнес мәдениет. Фитнес мәдениетінің тарихы. Қазіргі фитнес мәдениеті. Фитнес сәні. Фитнес қозғалыс белсенділігінің заманауи түрі ретінде. Түрлі фитнес-тренинг бағыттары (йога, стретчинг, пилатес, табата және басқалар).

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту;

5) Жұмыс жаттығуларының бағдарламаларын әзірлеу кезінде жергілікті климаттық жағдайларды ескере отырып, қысқы спорт түрлерін рекреациялық жүгірумен және басқа аэробтық жаттығулармен ауыстыру ұсынылады;

6) Жүзумен айналысу мүмкіндігі болмаған жағдайда, жүзу бағдарламасын іске асыруға бөлінген уақыт педагогикалық кеңестің шешімімен спорттық ойындар, гимнастика бойынша дағдыларды одан әрі жетілдіруге пайдаланылады.

6. Оқу жүктемесінің көлемі 120 сағатты (5 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 Бөлім. Дене шынықтыру туралы білім .			
1.1. Жалпы мәдени және кәсіптік дайындықтағы дене шынықтыру.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Тұлға дамуы мен оны кәсіби іс-әрекетке дайындаудағы дене мәдениетінің әлеуметтік рөлі.			
Тақырып 1.1.2. Қазақстанда дене			

шынықтыру мен спорттың даму тарихы.			
Тақырып 1.1.3. Дене шынықтыру жалпы мәдениеттің негізгі бөлігі ретінде.			
Тақырып 1.1.4. Жаман әдеттер. Олардың адам денсаулығына әсері.			
Тақырып 1.1.5. Дене шынықтыру жалпы мәдениеттің негізгі бөлігі ретінде.			
Тақырып 1.1.6. Спорт және өнер.			
2 Бөлім. Жеңіл атлетика.			
2.1. Жеңіл атлетика жаттығулары.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Қауіпсіздік техникасы. Қысқа қашықтыққа жүгіру.			
Тақырып 2.1.2. Төменгі старт.			
Тақырып 2.1.3. Орта қашықтыққа жүгіру.			
Тақырып 2.1.4. Жоғары старт.			
Тақырып 2.1.5. Ұзақ қашықтыққа жүгіру.			
Тақырып 2.1.6. Мәреге жету техникасы.			
Тақырып 2.1.7. Ұзындыққа секіру техникасы.			
Тақырып 2.1.8. Жүгіруден ұзындыққа секіру техникасы.			
Тақырып 2.1.9. Граната лақтыру.			
Тақырып 2.1.10. Эстафеталық жүгіру. Эстафеталық таяқшаны беру техникасы.			
3 Бөлім. Спорттық ойындар. Футбол.			
3.1. Футбол ойынның негізгі ережелері.	+	+	+

Тақырып 3.1 Қауіпсіздік техникасы. Ойынның негізгі ережелері.			
Тақырып 3.2 Ойыншылардың алаң бойымен қозғалысы. Допты иелену техникасының негізгі элементтерін дамыту.			
Тақырып 3.3 Допты иелену.			
Тақырып 3.4 Ойыншылардың шабуыл мен қорғаныстағы жеке әрекеттері.			
Тақырып 3.5 Ойыншылардың командалық әрекеттері. Футболдағы ойыншылардың тактикалық әрекеттерінің негіздері.			
Тақырып 3.6 Екі жақты ойын. Төрелік ойындар футбол.			
4 Бөлім. Спорттық ойындар. Волейбол.			
4.1. Волейбол ойынның негізгі ережелері.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Қауіпсіздік техникасы. Ойынның негізгі ережелері.			
Тақырып 4.1.2. Ойыншылардың қозғалысы.			
Тақырып 4.1.3. Волейболшының ұстанымы.			
Тақырып 4.1.4. Допты жоғарыдан беру.			
Тақырып 4.1.5. Допты төменнен беру.			
Тақырып 4.1.6. Допты беру.			
Тақырып 4.1.7. Допты берудегі қабылдау.			
Тақырып 4.1.8. Шабуыл әрекеттері.			

Тақырып 4.1.9. қорғаныстағы ойын.			
Тақырып 4.1.10. допты жоғарыдан екі қолмен қабылдау және беру дағдыларын жетілдіру. Оқу волейбол ойыны.			
Тақырып 4.1.11 қозғалыс дағдыларын жетілдіру. Екі жақты ойын.			
4.1.12 Волейбол ойындарына төрелік.			
5 Бөлім. Спорттық ойындар. Баскетбол.			
5.1. Баскетбол ойынның негізгі ережелері.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырып 5.1.2. Ойыншылардың қозғалысы.			
Тақырып 5.1.3. Шабуылда ойнау техникасы.			
Тақырып 5.1.4. Қорғаудағы ойын техникасы.			
Тақырып 5.1.5. Допты қозғалыста беру.			
Тақырып 5.1.6. Допты ұстап алу және қағу.			
Тақырып 5.1.7. Еркін лақтыру.			
Тақырып 5.1.8. Баскетбол ойынына төрешілік ету.			
6 Бөлім. Үстел теннисі.			
6.1. Үстел теннисінің негізгі ережелер.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. үстел теннисі. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырып 6.1.2. Ойын кезіндегі тұрыс пен қозғалыс.			
Тақырып 6.1.3. Берулер мен қабылдаулар.			

7 Бөлім. Гимнастика.			
7.1. Гимнастикалық жаттығулар	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Жалпы дамыту жаттығулары. Гигиеналық гимнастиканы оқыту (таңертеңгі гимнастика, дене шынықтыру минуты , дене шынықтыру паузасы)			
Тақырып 7.1.2. Сауықтыру гимнастикасының элементтері			
Тақырып 7.1.3. Аэробты гимнастика. Жаттығу кешенінің негізгі элементтері. Қауіпсіз техника.			
Тақырып 7.1.4. Ритмикалық гимнастика кешені: жылыту жаттығулары, қарқынды жаттығулар, қалпына келтіру.			
Тақырып 7.1.5. "Тік соққы жүктемесі": соққысыз, төмен соққы, жоғары соққы.			
Тақырып 7.1.6. "Степ-тач ", "Марш", "Кросс-степ", "Грейн вайн".			
Тақырып 7.1.7. Күш жаттығуларының кешені.			
Тақырып 7.1.8. Гимнастикалық снарядтардағы жаттығулар.			
Тақырып 7.1.9. Өндірістік гимнастиканың элементтері			
Тақырып 7.1.10. Спорттық гимнастиканың элементтері			
Тақырып 7.1.11. Сауықтыру			

гимнастикасының элементтері			
8 Бөлім. Ұлттық спорт түрлері.			
8.1. Ұлттық ойындардағы қауіпсіздік ережелері мен әдістері.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Тоғызқұмалақ. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырып 8.1.2. Тоғызқұмалақ шабуылдың техникалық-тактикалық әрекеттері.			
Тақырып 8.1.3. Тоғызқұмалақ. Қорғаудың техникалық-тактикалық әрекеттері.			
Тақырыбы 8.1.4. Асық ату. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырыбы 8.1.5. Асық ату.Техникалық-тактикалық іс-әрекеттер.			
Тақырып 8.1.6. Бестас. Ойын ережелері.			
Тақырып 8.1.7. Ашық ойындардағы Ұлттық ойындардың элементтері.			
Тақырыбы 8.1.8. қазақша-күрес. Негізгі ережелер.			
Тақырыбы 8.1.9. қазақша-күрес техникасы .			
9 Бөлім. Қысқы спорт түрлері.			
9.1. Қысқы спорт түрлеріндегі қауіпсіздік ережелері мен техникасы.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Шаңғы спорты. Қауіпсіздік техникасы. Бір мезгілде екі сатылы конькимен сырғанау.			

Тақырып 9.1.2. Шаңғы спорты. Жартылай конькимен жүгіру.			
Тақырып 9.1.3. Шаңғы спорты. Қолмен итерусіз конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.1.4. Шаңғы спорты. Ауыспалы конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.1.5. Шаңғы спорты. Бір мезгілде бір сатылы конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.1.6. Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Конькимен сырғанаудың негізгі әдістері.			
Тақырып 9.1.7. Конькимен жүгіру. Бұрылыстар.			
Тақырып 9.1.8. Конькимен жүгіру. Тежеу .			
Тақырып 9.1.9 . Конькимен жүгіру. Артқа сырғанау.			
Тақырып 9.1.10 Конькимен жүгіру. Айналмалы сырғанау.			
10 Бөлім. Жүзу.			
10.1. Жүзудегі негізгі ережелер.	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Қауіпсіздік техникасы. Құрлықтағы жүзушілерге арналған арнайы жаттығулар.			
Тақырып 10.1.2 . Құрғақ жүзу.			
Тақырыбы 10.1.3. Жүзу техникасын қою.			
Тақырып 10.1.4. Өзекті айналдыру және тыныс алу.			
Тақырып 10.1.5. Сырғанау және тепе-теңдік.			

Тақырып 10.1.6. Жүзу стильдері.			
11-бөлім. Туризм.			
11.1. Дене шынықтыру жүйесіндегі туризм.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Туризм. Туризм ережелері. Жарақаттарға алғашқы көмек.			
Тақырып 11.1.2. Шатырды орнату. Карталар. Компас. От жағу түрлері.			
12 бөлім. Фитнес мәдениеті.			
Фитнес индустриясы.			
Тақырып 12.1 Фитнес мәдениетінің даму тарихы.			
Тақырып 12.2 Заманауи фитнес мәдениеті. Фитнес сәні.			
Тақырып 12.3 Түрлері фитнес-тренинг бағыттары (йога, пилатес, табата және тағы басқалар).			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлімнің атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Дене шынықтыру туралы білім	Дене шынықтыру туралы білім	1) Жеке тұлғаны дамытудағы және кәсіби қызметке дайындықтағы дене шынықтырудың рөлін түсіну; 2) дене шынықтыру сабақтарындағы қауіпсіздік техникасын және салауатты өмір салтын ұстану қажеттілігін, дәрігерге дейінгі алғашқы көмек	1) Жалпы мәдениет ұғымындағы дене шынықтырудың орнын түсіндіреді; 2) дене шынықтыру сабақтарында қауіпсіздік техникасы қағидаларын тізімдейді; 3) спорт залдарында, стадионда, бассейнде, мұз айдынында және спорт алаңдарында қауіпсіздік техникасының талаптарын және мінез-құлық қағидаларын орындайды; 4) физикалық қасиеттерді жақсарту үшін салауатты өмір салтын ұстану қажеттілігін түсіндіреді;

		көрсетудің негіздері мен қағидаттарын түсіндіру.	5) түрлі жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде дәрігерге дейінгі (медициналық) алғашқы көмек көрсетудің негіздері мен қағидаттарын тізімдейді; 6) әртүрлі жарақаттар мен қан кетулердің тән белгілерін айқындайды.
		2) Жеке гигиена, ұтымды тәуліктік режим, оның денсаулық пен жұмысқа қабілеттілікке әсері, қатаю туралы түсіндіру; 3) жаман әдеттерді және олардың адам денсаулығына әсерін анықтау.	1) Жеке гигиена қағидаларын, ұтымды тәуліктік режимді, оның денсаулық пен жұмысқа қабілеттілікке әсерін біледі және орындайды; 2) зиянды әдеттерді және олардың адам денсаулығына әсерін анықтайды және тізімдейді.
		1) Спорттың эстетикалық көрінісі туралы түсінікке ие болу.	1) Спорт алаңдарын, снарядтарды, спорттық атрибуттарды, спортшылардың костюмдерін және т. б. эстетикалық безендіруді түсіндіреді.
Жеңіл атлетика	Жеңіл атлетика жаттығулары	1) Дене шынықтыру сабақтарында жеңіл атлетиканың қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіру; 2) жалпы дамытушы және арнайы-жүгіру жаттығуларын орындау;	1) Дене шынықтыру пәнінде жеңіл атлетиканың қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) жеңіл атлетикамен айналысу кезінде спорт залдарында және стадионда қауіпсіздік техникасының талаптарын және мінез-құлық қағидаларын орындайды; 3) Дене шынықтыру пәнінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) дене жаттығуларын орындаудың тиімділігін бағалайды; 5) жарақаттанудың физиологиясы мен алдын алу негіздерін түсіндіреді ; 6) сауықтыру әсеріне қол жеткізу және физикалық

			жағдайларын жетілдіру мақсатында дене жаттығуларын орындау кезінде өз ағзасының функционалдық жай-күйін талдайды; 7) арнайы жүгіру жаттығуларын орындау кезінде техникалық-тактикалық іс-қимылдарды орындайды; 8) жалпы дамыту және арнайы жүгіру жаттығуларын ажыратады.
		3) орта және алыс қашықтыққа жүгіруде техникалық-тактикалық дайындықты меңгеру;	1) Қысқа, орта және ұзақ қашықтыққа жүгіру фазаларын ажыратады; 2) орта және алыс қашықтықтарға жүгіруде техникалық-тактикалық дайындықты қолданады; 3) орта және алыс қашықтыққа жүгіру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 4) төмен және жоғары старт техникасын ажыратады.
		4) Орнынан ұзындыққа секіру техникасын және жүгіруден ұзындыққа секіру техникасын меңгеру.	1) Орнынан ұзындыққа секіру және жүгіруден ұзындыққа секіру фазаларын ажыратады; 2) орнынан ұзындыққа секіру техникасын және жүгіруден ұзындыққа секіру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) орнынан ұзындыққа және жүгіруден ұзындыққа секіруде техникалық-тактикалық дайындықты пайдаланады.
			1) Граната лақтыру фазаларын және ядроның итеру фазаларын анықтайды;

		5) Граната лақтыру техникасын және ядроны итеру техникасын меңгеру.	2) граната лақтыру техникасын және ядроны итеру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) граната лақтыруда және ядроны итеру техникасында техникалық-тактикалық дайындық элементтерін орындайды.
		6) Эстафеталық таяқшаны беру техникасын меңгеру.	1) Эстафеталық таяқшаны беру техникасын түсіндіреді және орындайды.
Спорттық ойындар. Футбол	Футбол ойынның негізгі ережелері	1) дене шынықтыру сабақтарында спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру; 2) футбол спорт түрлері бойынша ойын ережелерін түсіну;	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы тәртіп қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) футбол ойынының ережелерін тізімдейді 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.
		3) Футбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру;	1) Футболдағы техникалық әрекеттерді ажыратады (қозғалу, допқа ие болу, қорғаныс пен шабуылда әрекет ету қақпасына соғу); 2) футболда техникалық-тактикалық жаттығуларды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және футболдағы ойын

			жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) футболда техникалық және тактикалық іс-әрекеттерді орындайды (қозғалу, допқа ие болу, қорғаныс пен шабуылда әрекет ету қақпасына соғу).
		4) Футболдағы ережелерді түсіндіріп, ойында төрелік ете білу.	1) Футболдағы ережелерді түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі.
Спорттық ойындар. Волейбол	Волейбол ойынның негізгі ережелері	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру; 2) спорт түрлері бойынша ойын ережелерін білу (волейбол);	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы мінез-құлық қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) спорт түрлері (волейбол) бойынша ойын ережелерін тізімдейді; 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.
		3) Волейбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Волейболдағы техникалық әрекеттерді ажыратады (қозғалыстар, берілістер, допты қабылдау, қорғаныстағы және шабуылдардағы әрекеттер); 2) волейболдағы техникалық-тактикалық іс-әрекеттерді меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және волейболдағы ойын

			жағдайындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) волейболда техникалық және тактикалық іс-қимылдарды (қимылдарды, берілістерді , допты қабылдауды, қорғаудағы және шабуыл жасаудағы іс-қимылдарды) орындайды.
		4) Волейбол ережелерін түсіндіріп, ойында төрелік ете білу.	1) Волейбол ережелерін түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі.
Спорттық ойындар. Баскетбол	Баскетбол ойынының негізгі ережелері	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру; 2) спорт (баскетбол) бойынша ойын ережелерін түсіну.	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы тәртіп қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) спорт түрлері бойынша ойын ережелерін (баскетбол) тізімдейді; 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.
		3) Баскетбол ойнауға техникалық және	1) Баскетболдағы техникалық әрекеттерді (қозғалыс, жүргізу, Пас беру, сақинаға лақтыру, қорғаныстағы және шабуылдағы әрекеттер, финттер) ажыратады; 2) баскетболда техникалық-тактикалық іс-қимылдарды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды;

		тактикалық дайындықты меңгеру;	3) әдістерді орындау техникасындағы және Баскетболдағы ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) баскетбол бойынша техникалық және тактикалық іс-қимылдарды (қозғалыстар, жүргізу, Пас беру, сақинаға лақтыру, қорғаныстағы және шабуылдағы іс-қимылдар , финттер) орындайды.
		4) баскетбол ережелерін түсіндіріп, ойында төрелік ете білу.	1) Баскетбол ережелерін түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі.
Спорттық ойындар. Үстел теннисі	Үстел теннисінің негізгі ережелері	1) Үстел теннисі ойынына техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Үстел теннисіндегі техникалық әрекеттерді ажыратады (стендтер мен қозғалыстар, алаңдар мен тәсілдер, қорғаныстағы және шабуылдағы әрекеттер); 2) үстел теннисіндегі техникалық-тактикалық іс-қимылдарды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және үстел теннисіндегі ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) үстел теннисінде техникалық және тактикалық іс-әрекеттерді орындайды (стендтер мен қозғалыстар, беру және қабылдау, қорғау және шабуыл жасау әрекеттері).
Гимнастика, ритмикалық гимнастика	Гимнастикалық жаттығулар	1) Дене шынықтыру пәнінде гимнастика бойынша қауіпсіздік техникасын түсіндіруге	1) Дене шынықтыру пәнінде гимнастикадағы қауіпсіздік техникасын түсіндіреді; 2) гимнастикадағы қауіпсіздік техникасының талаптарын, спорт залдарындағы тәртіп ережелерін орындайды;

		міндетті; 2) сауықтыру гимнастикасының элементтерін орындау;	3) гимнастика сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) сауықтыру гимнастикасының элементтерін анықтайды және орындайды.
		3) аэробты Гимнастика жаттығулары кешенінің негізгі элементтерін орындауға; гимнастикадағы саптық, жалпы дамыту, қолданбалы және акробатикалық жаттығуларға.	1) Ритмикалық гимнастика элементтерін, өндірістік гимнастика элементтерін, спорттық гимнастика элементтерін және сауықтыру гимнастикасы элементтерін ажыратады және орындайды; 2) жылыту, қарқынды және қалпына келтіру жаттығуларын ажыратады; 3) гимнастика терминдерін атайды.
		4) Гимнастикалық снарядтарда негізгі жаттығуларды орындау.	1) "Степ-тач", "Марш", " кросс-степ", "Грейн вайн"қадамдарын айқындайды; 2) арнайы құрылған жаттығулар кешенін орындау процесінде негізгі техникалық-тактикалық іс-қимылдарды қолданады; 3) гимнастикалық снарядтардағы жаттығулардың орындалуын көрсетеді.
Ұлттық спорт түрлері	Ұлттық ойындардағы қауіпсіздік ережелері мен әдістері	1) Дене шынықтыру пәнінде ұлттық спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы мен ойын ережесін түсіндіру.	1) Дене шынықтыру пәнінде ұлттық спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) ұлттық спорт түрлері бойынша техника қауіпсіздігі талаптарын және спорт залдарында жүріс-тұрыс қағидаларын орындайды; 3) оқу ойындарын өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) ұлттық спорт түрлеріндегі ойын

			ережелерін түсіндіреді (тоғызқұмалақ, асық ату); 5) ұлттық спорт түрлерінің тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ұлттық спорт түрлеріндегі қателіктерді түсіндіреді.
		2) Ұлттық спорт түрлерінде техникалық-тактикалық іс-қимылдарды орындау.	1) Тоғызқұмалақ ойынындағы техникалық-тактикалық іс-қимылдарды ажыратады; 2) асық ату ойынындағы техникалық-тактикалық іс-қимылдарды ажыратады; 3) сабақта ойын жағдайларында ұлттық спорт түрлерінде ойнау дағдыларын көрсетеді; 4) қазақша күрестің күрес элементтерін көрсетеді.
Қысқы спорт түрлері	Қысқы спорт түрлеріндегі қауіпсіздік ережелері мен техникасы	1) Дене шынықтыру пәнінде шаңғы және конькимен жүгіру спортынан қауіпсіздік техникасын түсіндіру;	1) Дене шынықтыру пәнінде қысқы спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) қысқы спорт түрлері бойынша техника қауіпсіздігі талаптарын және спорт залдарында және көшеде жүріс-тұрыс ережелерін орындайды; 3) сабақтарды өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды.
		2) шаңғымен жүру техникасын түсіндіру.	1) Шаңғымен жүру техникасын ажыратады: конькимен және жартылай конькимен, көлденең және бір мезгілде конькимен сырғанау; 2) шаңғымен: конькимен және жартылай конькимен, көлденең және бір мезгілде конькимен сырғанаумен қозғалу техникасын орындайды; 3) ағзаның функционалдық

			жай-күйін және физикалық жұмысқа қабілеттілігін бағалайды.
Жүзу	Жүзудегі негізгі ережелер	1) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасын түсіндіру; 2) жүзушілерге арналған арнайы жаттығуларды меңгеру.	1) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасы қағидаларын тізімдейді; 2) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасының талаптарын орындайды; 3) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта сабақ өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) сауықтыру әсеріне қол жеткізу және физикалық жағдайларын жетілдіру мақсатында дене жаттығуларын орындау кезінде өз ағзасының функционалдық жай-күйін айқындайды; 5) жүзу техникасын жетілдіру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 6) жүзушілерге арналған арнайы жаттығуларды орындайды.
		3) Жүзу техникасын меңгеру.	1) Жүзу стильдерін ажыратады; 2) дұрыс тыныс алуды және суда ұстауды біледі; 3) "кеудемен жүзудегі", " шалқалап жүзудегі", " брасс" тәсілдерімен жүзу техникасын ажыратады.
Туризм	Дене тәрбиесі жүйесіндегі Туризм	1) Туризм саласының мүмкіндіктерін және оның ережелері туралы түсіндіру; 2) шатыр орнату дағдыларына ие болу.	1) Туризм түрлерін және оның ережелері туралы біледі және ажыратады; 2) карталарды, компасты түсіндіреді және қолданады.
		1) Фитнес мәдениетінің даму тарихы туралы түсінікке ие болу;	1) Қазіргі фитнес мәдениетінің бағыттарын түсіндіреді;

Фитнес мәдениеті	Фитнес индустрия	2) фитнес-тренинг бағыттарының түрлерін ажырату.	2) фитнес сәніндегі трендтердің дамуын түсіндіреді; 3) йога, пилатес, Табата және т. б.

4 тарау. Білім алушылардың дене дайындығы деңгейлерінің кестесі

(ұлдар)

Сынақ түрлері	Дене шынықтыру деңгейлері					
	Х (орташа)	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
Жүгіру 30 м	4,9	5,6	5,5 – 5,3	5,2 – 4,6	4,5 -4,3	4,2
Орнынан ұзындыққа секіру	213	190	191 - 201	202 – 224	225 - 235	236
Допты екі қолмен бастың үстінен лақтыру	611,0	434,0	435,0 - 522,0	523,0 – 699,0	700,0 – 785,0	786,0
Шаттл жүгірісі 3х10	8,3	9,1	9,0 – 8,7	8,6 –7,8	7,7 -7,4	7,3
Қылқалам динамометриясы (оң жақ)	42,0	33,0	34,0 –37,0	38,0 -46,0	47,0 – 50,0	51,0

(қыздар)

Сынақ түрлері	Дене шынықтыру деңгейлері					
	Х (орташа)	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
Орнынан ұзындыққа секіру	5,4	6,3	6,2 – 5,9	5,8 – 5,0	4,9 -4,6	4,5
допты екі қолмен бастың үстінен лақтыру	170,0	146	147 -160	161 – 181	182 – 194	195
Шаттл жүгірісі 3х10	497,0	372,0	373,0 – 434,0	435,0 – 559,0	560,0 – 621,0	622,0
Қылқалам динамометриясы (оң жақ)	9,1	10,0	9,9 – 9,6	9,5 –8,6	8,5 –8,1	8,0
Орнынан ұзындыққа секіру	26,0	19,5	20,0 –22,5	23,0 -29,0	29,5 – 32,0	32,5

Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
69 - қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәнін оқыту мақсаты – білім алушыға мемлекетті қорғау негіздері туралы ойының қалыптасуын, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінің арналуын және түрлері мен ерекшеліктерін түсіндіру, әскери қызметтің маңызын, Қазақстан Республикасының әр азаматының қасиетті парызы және міндетін оқыту.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) әскери анттың, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жарғыларының негізгі талаптары туралы білімін қалыптастыру;

2) әскери бөлімдердің қару-жарағы мен әскери техникасы, жеке құрамның өмірі мен орналасуымен таныстыру;

3) қажетті әскери білім мен практикалық дағдыларды ақпараттық технологияны пайдалана отырып робототехникада, дөңгелекті машиналарды жүргізудің негіздері және төтенше жағдайда адам өмірі қауіпсіздігі негіздерінде қалыптастыру;

4) жастарға қазақстандық патриотизм мен Отанына деген адалдық сезімін дарытуға тәрбиелеу;

5) әскери істерге байланысты мамандық кәсібіне оң көз-қараста тәрбиелеу;

6) жеке қауіпсіздік және қоршаған ортаның қауіпсіздігі мәселелеріне саналы және жауапты қарым-қатынасты қалыптастыру.

4. Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәні 12 бөлімнен тұрады: " Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері – мемлекеттің әскери қауіпсіздігінің кепілі", "Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери

құрылымдарының жалпыәскери жарғылары", "Тактикалық дайындық", "Атыс дайындығы", "Саптық дайындық", "Әскери топография", "Әскери роботты техникалардың негіздері", "Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері" , "Әскери қызметтің құқықтық негіздері", "Атыс дайындығы" (2), "Технологиялық дайындық", "Өмір қауіпсіздігінің негіздері" және "Оқу-далалық (лагерлік) жиыны".

Бөлімдерді, кіші бөлімдер мен тақырыптарды құрастыру кезінде білім алушылардың Қарулы Күштердегі идеологиялық жұмыстың мәдени құрамдас бөлігінің мәнін қалыптастыру үшін тақырыптарды тереңдетіп оқытатын кадрларды даярлау бағытының кәсіби ерекшелігі, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің рәміздері мен белгілі бір кәсіби дағдылар үшін әскери атрибуттарды көркемдік-эстетикалық қабылдау ескерілді.

"Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәнінің негізгі мазмұны:

1) Білім алушылардың алғашқы әскери және технологиялық дайындықтарының пәнінің мақсаты, міндеттері және мазмұны;

2) Мемлекет қорғанысының конституциялық негіздері – Мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі Қазақстан Республикасы Конституциясының негізгі ережелері. Қорғаныс қабілеті, қауіпсіздік, қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік саясаттың маңызды бағыттары. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, олардың құрамы және атқаратын қызметтері;

3) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері – Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері. Әскери бөлімнің жауынгерлік туы. Әскери анттың әскери қызметкерлерге қоятын талаптары. Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының қасиетті борышы және міндеттері;

4) Экстремизм және терроризмнің ұлттық қауіпсіздікке тигізетін салдары – Экстремизм түрлері: саяси, діни, экономикалық және экологиялық. Экстремизм, терроризм, оларға тән белгілері. Қазіргі әлемде ланкестік қауіптердің күшеюінің себептері;

5) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары – Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері , басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары, олардың әскери ұжым қызметі мен тұрмыс-тіршілігіндегі маңызы. Әскери қызметкерлердің жалпы міндеттері. Әскери атақ және айыру белгілері;

6) Әскери қызметкерлер және олардың өзара қарым-қатынастары –Бастықтар және бағыныштылар, аға және кіші әскерилер, олардың құқықтары мен міндеттері. Әскери әдептілік ережесі және әскери қызметкерлердің тәртібі. Бұйрық, оны беру және орындау тәртібі. Бастықтарға және шені жоғарылармен тілдесу ережелері;

7) Әскери тәртіп, оның мәні мен мағынасы – Әскери тәртіп, марапаттау және жазалау. Әскери тәртіпті сақтау бойынша әскери қызметшілердің міндеттері. Сарбаздарға көрсетілетін марапат түрлері. Сарбаздарға берілетін тәртіптік жазалар;

8) Мотоатқыштар бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері – Бөлімшені ұйымдастыру. Штаттық қарулану және ұрыстық техникасы. Бөлімшенің ұрыстық мүмкіндіктері;

9) Калашников автоматы және қол пулеметі – Қару және патрондарды қолдану кезіндегі қауіпсіздік шаралары. Калашников автоматы және қол пулеметінің атқаратын қызметі, ұрыстық қасиеті, жалпы құрылысы және жұмыс істеуі;

10) Калашников автоматын (қол пулеметін) жартылай бөлшектеу және жинақтау – Автоматты жартылай бөлшектеу және жинақтау; Калашников автоматының атқаратын қызметі, бөлшектері мен механизмдерінің, патронының құрылысы;

11) Калашников автоматын (қол пулеметін) атуға дайындау –Автоматтың керек жарақтары. Автоматтың атудан кейінгі тазалау және майлау тәртібі. Автоматты сақтау. Автоматтың оқтарын тексеру және атысқа дайындау. Ату кезіндегі кідірістер және оны жою амалдары;

12) Жарықшақты қол гранаталары – Жарықшақты қол гранаталарының (РГД-5, РГН , Ф-1, РГО) атқаратын қызметі және ұрыстық қасиеті. Гранаталар мен тұтандырғыштың құрылысы. Гранатаны лақтырған кездегі бөлшектері мен механизмдерінің жұмысы. Гранатаны лақтыруға дайындау;

13) Сап және оның элементтері. Саптық тұрыс – Сап және оның элементтері. Алдын-ала және орындауға берілетін пәрмендер. Сапқа тұрғанға дейінгі және саптағы сарбаздың міндеттері Саптық тұрыс. "Сапқа тұр!", "Түзел!", "Тік тұр!", "Еркін тұр!", " Реттел!", "Тоқтат!", "Бас киімдеріңді (киімді) ШЕШ!", "Бас киімдеріңді (бас киімді) КИ !" пәрмендерін орындау;

14) Бір орында орындалатын бұрылулар. Саптық және жорықтық адым – Бір қатарлы саптан екі қатарлы сапқа және қайтадан бір қатарлы сапқа тұру. Саптық және жорықтық адым;

15) Жергілікті жерде картасыз бағдарлау – Бағдарлау туралы түсінік. Компаспен, аспан денелерінің және жергілікті заттар бойынша көкжиек тұстарын анықтау. Өзінің орналасқан жері туралы мәлімдеу;

16) Магнитті азимутты анықтау – Азимут және оны анықтау. Жергілікті жерде бағдарлаудың заманауи дербес жабдықтары. Жергілікті жердің спецификасы. Спутниктік-навигациялық жүйелер туралы жалпы мәліметтер: GPS (Global Positional System), ГЛОНАСС, Galileo;

17) Әскери роботты техникалардың негіздері – Роботтар туралы жалпы мәліметтер. Роботтарды әскери істе пайдалануы;

18) Роботты басқару алгоритмі – Роботтың қозғалу траекториясын жоспарлау. Роботтар тобын ұжымдық басқару үлгісі және алгоритмдері;

19) Роботтарға арналған тапсырмалар – Роботтардың атқара алатын қызметтері. Жекелеген тактикалық міндеттерді шешу: жергілікті жерлерде бағдарлау, роботтардың қиын жағдайларда қызмет ету тәртібі;

20) Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысы – Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысын (оқу орындарын) ұйымдастырудың құрылымы және оның міндеттері. Азаматтық қорғанысының әскери емес құрылымдар қызметі және жабдықталуы;

21) Ядролық қару және оның сипаттамасы – Ядролық жарылыстардың түрлері. Ядролық жарылыстың зақымдаушы факторлары және олардан қорғану тәсілдері. Ядролық зақымдау ошағы және оның сипаттамасы. Әлеуметтік-технологиялық салдар. Нейтронды оқ-дәрілердің зақымдаушы әсерінің ерекшеліктері;

22) Химиялық қару – Химиялық қару және оны қолдану белгілері. Улаушы заттар, олардың улағыш қасиеті және олардан қорғану тәсілдері туралы қысқаша түсінік. Химиялық зақымдау ошағы, алғашқы және екінші зақымдау аймақтары;

23) Биологиялық (бактериологиялық) қару – Биологиялық (бактериологиялық) қару, оның зақымдаушы әсері, қолдану белгілерін анықтау. Бактериологиялық құралдар, олардың улағыш әсері және олардан қорғану құралдары туралы қысқаша сипаттама. Бактериологиялық зақымдау ошағы, оның сипаттамасы. Бактериологиялық зақымдау ошағында жүргізілетін іс-шаралар. Карантин және обсервация;

24) Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары – Жалпыәскери газтұмылдырық, оның атқаратын қызметі және құрылысы. Азаматтық газтұмылдырықтар құрылысының ерекшеліктері. Сауыт-қорғанысты (маска) таңдау, жарамдылығын тексеру, газтұмылдырықты жинау және қалтаға салу. Газтұмылдырықты алып жүру және пайдалану тәртібі, зақымдалған адамға газтұмылдырық кигізу тәсілдері. Жарамсыз газтұмылдырықты пайдалану. Тыныс алу мүшелерін қорғаудың қарапайым құралдары;

25) Теріні қорғаудың жеке құралдары – Теріні қорғауға арналған қарапайым құралдар, қосымша герметизациялау және сіңдіру арқылы олардың қорғаныс қасиеттерін арттыру. Арнайы қорғаныс киімінің (Л-1 жеңіл қорғаныс кеудеше, сүзгілі қорғаныс киімі, жалпыәскери қорғаныс жабдығы) атқаратын қызметімен және оларды пайдалану ережелерімен танысу;

26) Ұжымдық қорғану құралдары – Радиацияға қарсы тасалар мен панаханалар, олардың қорғау қасиеттері, жалпы құрылысы және іштей жабдықталуы. Қарапайым паналар;

27) Эвакуациялау және халықты белгілеп шоғырландыру – Азаматтық қорғаныс дабылы және ол бойынша әрекет ету тәртібі. Эвакуациялау және орналастыру тәсілдері мен тәртібі. Эвакуацияланаушылардың міндеттері, олардың керек-жарақтары, қажетті жеке мүліктері, құжаттары мен азық-түліктері. Эвакуация бекетіндегі тәртіп, жүру бағыты және орналасатын орынға келу ережелер тәртібі;

28) Террорлық қауіп-қатер кезіндегі адамдардың қауіпсіздігі – Террорлық актілер бойынша қауіп-қатер төнген және террор болған кездегі азаматтардың атқаратын әрекеттері. Түрлі деңгейдегі қауіп-қатер төнген кезде әрекет ету тәртібі. Лаңкестік қауіпінің алдын алуда ақпараттық технологияның тиімділігі;

29) Табиғи апат аймақтарындағы адамдардың әрекеттері – Табиғи апаттар, зілзалалар, олардың сипаттамалары және келтіруі мүмкін салдары. Табиғи апаттар және зілзалалар кезіндегі адамдардың әрекет ету тәртібі. Адамдардың табиғи апат салдарын жоюға, сондай-ақ құтқару жұмыстарын жүргізуге қатысуы;

30) Жарақат алу, қан ағу және күйік шалу кезінде көрсетілетін алғашқы көмек – Жарақат және олардың асқыну себептері туралы түсінік. Қансырау түрлері және олардың сипаттары. Күйік шалу себептері және олардың ауырлық деңгейлері. Естен танудың себебі. Жарақат алу және қансыраған кезде көрсетілетін алғашқы көмек. Асептика және антисептика туралы түсінік;

31) Түрлі қайғылы оқиға орын алған жағдайда көрсетілетін алғашқы көмек – Сүйектің сынуы және оларды анықтау туралы түсінік. Соғып алу, шығып кету, буынның созылуы және оларды анықтау белгілері. Шина салудың негізгі ережелері. Түрлі қайғылы оқиға орын алған кезде алғашқы көмек көрсету тәсілдері; Үсік шалу, күнге күю және жылудың әсері, олардың алдын алу және көрсетілетін алғашқы көмек. Электр тогы соққан кезде көрсетілетін алғашқы көмек және көмек көрсеткен кезде сақтауы керек қауіпсіздік шаралары;

32) Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік қызметінің ерекше түрі – Әскери қызметті өткеру қажеттілігі. Әскери қызметке ынталандыру. Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттері туралы заңдар;

33) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттерін сақтау – Әскери есепке алу, әскери қызметке даярлау, әскери қызметке кірісу. Келісімшарт бойынша қызмет ететін әскери қызметшілерге берілетін кепілдіктер мен өтемақылар. Әскери қызмет (баламалы, келісімшарт бойынша), запаста болу;

34) Ату негіздері – Атыс құбылысы. Оқтың бастапқы ұшу жылдамдығы. Қарудың тебілісі. Траекторияның пайда болуы. Оқтың тесіп өту және қиратқыш әрекеті. Тура атудың практикалық маңызы;

35) Ату ережесі – Арақашықтықты мыңдық формула арқылы анықтау тәсілдері. Көздеу (дәлдеу) элементтері. Қозғалмайтын нысандар бойынша көздеу нүктесін және көздеуішті тағайындау;

36) Дөңгелекті машиналарды жүргізу негіздері мен ережелері – Қазақстан Республикасының жол жүру саласындағы заңдары мен өзге де құқықтық актілері. Көлік құралдарының санаттары. Жүргізушінің жұмыс орны;

37) Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері – Қазақстан Республикасы Жол қозғалысы ережелерінде қамтылған негізгі ұғымдар мен терминдер. Жүргізушілердің, жаяу жүргіншілер мен жолаушылардың міндеттері. Жүргізушінің өзімен бірге болуы тиіс құжаттары;

38) Бағдаршамдар мен реттеушінің сигналдары – Бағдаршам мен реттеушінің сигналдары. Арнайы сигналдарды қолдану. Авариялық сигнал беру және авариялық тоқтату белгісін қолдану. Маневрлеу. Көлік құралдарын жолдың жүру бөлігіне қою;

39) Жол белгілері – Ескерту белгілері. Басымдық белгілері. Тыйым салу белгілері. Алдын ала жазылатын белгілер. Ақпараттық-көрсеткіш белгілері. Сервис белгілері. Қосымша ақпарат белгілері (тақтайшалар);

40) Жол таңбалары және олардың сипаттамалары – Таңбалардың жіктелуі. Көлденең және тік таңбалардың талаптарына сәйкес жүргізушілердің іс-әрекеті. Көлік құралдарын пайдалануға жіберу жөніндегі негізгі ережелері;

41) Қауіпсіздік негіздері және қауіптерді жіктеу – Қауіптердің негізгі ұғымдары мен жіктелуі. Техника қауіпсіздігі, еңбекті қорғау және қоршаған ортаны қорғау қауіпсіздігі ;

42) Қоршаған орта мен адамның қауіпсіздігі – Физикалық, химиялық және биологиялық факторлар арқылы адам денсаулығына әсер ету;

43) Әртүрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету – Электрлік және тұрмыстық газбен қауіпсіз жұмыс жүргізу. Тұрмыстық химия құралдарын пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шаралары. Компьютерді пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шаралары;

44) Техногендік сипаттағы қауіптілік – Өнеркәсіптік апаттар (авариялар), олардың қысқаша сипаттамасы және ықтимал салдары. Жарылыстық-өрт қаупі бар нысандардағы апаттар (авариялар). Гидродинамикалық апаттар;

45) Экологиялық қауіпсіздік – Ауа және су құрамының ластануы. Минералды тыңайтқыштар мен пестицидтерді пайдалану. Топырақтың ластануы;

46) Табиғи жағдайда автономды өмір сүру-ерікті және мәжбүрлі автономия. Өмір сүру тәсілдері. Қажетті авариялық қор;

47) Криминогендік жағдайларда өзін-өзі қауіпсіз ұстау негіздері – Көшедегі қауіпсіздік. Қоғамдық орындардағы қауіпсіздік. Адамдар көп жиналатын жерлердегі қауіпсіздік;

48) Террористік акт қаупі кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету – Жарылыс қаупі пайда болған жағдайдағы тәртіп ережелері. Кепілдікке алынған жағдайда;

49) Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері – Киберқауіпсіздіктің негізгі ұғымдары. Әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас жасау ережелері. Ашық қол жетімді Wi-fi желілерін қауіпсіз пайдалану ережелері;

50) Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету – Алғашқы көмек көрсету ерекшеліктері. Көмектің түрлері. Зардап шеккендерді зақымдану ошақтарынан эвакуациялау тәртібі;

51) Әскери бөлімнің (бөлімшенің) қару-жарағы және әскери техникасы –Әскери бөлімнің (бөлімшенің) қарулануымен және әскери техникасымен, олардың атқаратын

қызметтерімен, техникалық-тактикалық сипаттамаларымен танысу. Қарулану түрлері мен әскери техникаларды іс жүзінде көрсетуді;

52) Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі – Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі. Ұрыстағы сарбаздың міндеттері. Бөлімшені басқаруды;

53) Қорғанудың дербес құралдарын қолдануға жаттығу – Нормативтерді орындау: газтұмылдырықты кию, респираторды кию, "зақымдалушыға" газтұмылдырықты кигізу , жалпыәскери қорғаныс жабдығын кию. Дербес қобдиша және химиялық улануға қарсы пакет, олардың атқаратын қызметтері және пайдалану тәртібі;

54) Ұрыстағы сарбаздың әрекеттері – Сарбаздың ұрыс кезінде жаяу әрекет ете отырып қозғалу тәсілдері. Ядролық жарылыс кезіндегі әрекетті;

55) Қорғаныстағы сарбаз – Ату позициясына (атыс жүргізуге арналған орынға) орналасу. Оқпана қазу және оны бүркемелеу. Қарсылас ядролық қару қолданғанда, атысқа дайындық басталғанда, әуе қарсыласы туралы дабыл қағылғанда, радиоактивті, химиялық және бактериологиялық зақымдау туралы дабыл қағылғанда орындалатын әрекеттер. Қарсыластың танкілері мен жаяу әскерлері түрлі бағыттан шабуылдаған кезде тойтарыс беру. Әуе нысандары бойынша оқ атуды;

56) Шабуылдағы сарбаз – Шабуылға дайындалған кезде орындалатын әрекеттер. Жүріп келе жатып шабуылдау кезіндегі сарбаздың колоннада қозғалуы және бөлімшенің ұрыстық сапындағы өз орнын алуы. Өткелдердегі кедергілерден өту және шабуылдау. Траншеядағы жауды ату, граната лақтыру, қоян-қолтық ұрыс арқылы жою тәсілдері. Шабуыл кезінде радиоактивті (улаушы) заттармен зақымдалған жергілікті жерде әрекет етуді;

57) Бақылаушы сарбаз – Бақылау жүргізуге арналған орынды таңдау, оны жабдықтау және бүркемелеу. Нысандарды анықтау және бақылау нәтижелері туралы мәлімдеме жасау. Жергілікті жердің үлгісін құру және нысандарды үлгіде белгілеу;

58) Шолушы сарбаз – Шолушы болып тағайындалған сарбаздың әрекеттері. Шолушылардың қозғалу, жергілікті жерді және заттарды шолу тәсілдері. Бақылау нәтижелері туралы мәлімдеу;

59) Калашников автоматын жартылай бөлшектеу және жинақтау жаттығулары – Автоматты жартылай бөлшектеу және жинақтау, автоматтың бөлшектері мен механизмдерінің оқтауға дейінгі орналасу қалпын және ату кезіндегі бөлшек механизмдерінің жұмыс істеуімен танысу;

60) Атуға ыңғайлануға жаттығу (АК-74, пневматикалық винтовка) – Оқжатарды патрондармен оқтау және оқжатарды сөмкеге салу. Атуға ыңғайлану (атуға қажет қалыпты қабылдау және автоматты оқтау). Ату (қарауыл мен өткізгішті орнату, иыққа тіреу, көздеу, шүріппені басу және ату кезінде автоматты мықтап ұстау). Атуды тоқтату, оқжатарды алу және атып болған соң автоматты тексеру;

61) Қол гранаталарын лақтыру – Жарықшақты қол гранаталарын және танкіге қарсы гранаталарды лақтыру;

62) Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) ату – Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) іс жүзінде ату;

63) Әскери бөлімнің (бөлімшенің) орналасуы, өмірі және күнделікті тұрмыс-тіршілігі – Әскери бөлімнің (бөлімшенің) тарихы. Әскери қызметшілердің орналасуы. Ақпараттық-тәрбие жұмысына арналған бөлме. Қару сақтауға арналған бөлме. Сарбаз асханасы, спорт базасы, оқу қалашықтары;

64) Рота бойынша тәуліктік кезекшінің міндеттері – Ротаның тәуліктік нарядының атқаратын қызметтері, құрамы және қарулануы, рота бойынша күндізгі кезекшінің атқаратын міндеттері. Өзінің кезекті міндетін атқаратын күндізгі кезекшінің бекетін жабдықтау және жарақтандыру, тікелей бастықтары келген кездегі, "Жиын" белгісі берілгенде, дабыл және өрт болған жағдайдағы күндізгі кезекшінің әрекеттері. Бос ауысымдағы күндізгі кезекшінің әрекеттері, күндізгі кезекшінің телефон бойынша мәлімдеме беру тәртібі. Ротаға басқа ротаның әскери қызметшілер келген кездегі, рота аумағынан мүліктерді шығару кезіндегі күндізгі кезекшінің әрекеттері;

65) Сақшының міндеттері – Қарауылдық қызметке тағайындалу және қарауылдың атқаратын міндеттері. Бекет және оны жабдықтау, жарақтандыру. Бекетке шабуыл жасалған кездегі сақшының әрекеттерін. Қаруды қолдану тәртібі;

66) Бекеттегі сақшының орындайтын әрекеттері – Қаруды оқтау тәртібі. Бекетте тұрған сақшы қаруының орналасу қалпы. Бекетті тапсырған және қабылдаған, бекетте өрт болған және өзінің немесе көрші бекет маңында тәртіп бұзушылық орын алған жағдайдағы сақшының әрекеттері;

67) Әскери сәлемдесу – Бір орында және қозғалыс кезінде орындалатын әскери сәлемдесу;

68) Саптан шығу және сапқа қайта тұру – Саптан шығу және сапқа қайта тұру. Бастыққа келу және одан кету;

69) Саптық тәсілдер және қарумен орындалатын іс-қимылдар – "Автоматты кеудеге !", "Белдікке!", "Қаруды қой!", "Қаруға!", "Қаруды!" тәсілдерін орындау;

70) Бөлімшенің сабы – Бөлімшені өрістетілген сапқа және жорықтық сапқа тұрғызу. Бөлімшені өрістетілген саптан жорықтыққа сапқа тұрғызу және қайтадан өрістетілген сапқа тұрғызу. Бөлімшенің жинақталуы және жазылуы;

71) Азимут бойынша қозғалыс – Көкжиек тұстарын және магнитті азимутты анықтауға жаттығу. Азимут бойынша қозғалыс.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемін және пәннің мазмұнын өзгерту 25% - дан аспайды;

6. Оқу жүктемесінің көлемі 96 сағатты (4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		теориялық	практикалық
Кіріспе сабағы.	+	+	
Білім алушылардың алғашқы әскери және технологиялық дайындықтарының пәнінің мақсаты, міндеттері және мазмұны.			
1 Бөлім. Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттік қауіпсіздіктің кепілі.			
Тақырып 1.1. Мемлекет қорғанысының конституциялық негіздері.	+	+	
Тақырып 1.2. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері.			
Тақырып 1.3. Экстремизм және терроризмнің ұлттық қауіпсіздікке тигізетін салдары.			
2 Бөлім. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары.	+	+	
Тақырып 2.1. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер			

және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары.			
Тақырып 2.2. Әскери қызметкерлер және олардың өзара қарым-қатынастары.			
Тақырып 2.3. Әскери тәртіп, оның мәні мен мағынасы.			
3 Бөлім. Тактикалық дайындық.	+	+	
Тақырып 3.1. Мотоатқыштар Бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері.			
4 Бөлім. Атыс дайындығы.	+	+	+
Тақырып 4.1. Калашников автоматы және қол пулеметі.			
Тақырып 4.2. Калашников автоматын (қол пулеметін) жартылай бөлшектеу және жинақтау.			
Тақырып 4.3. Калашников автоматын (қол пулеметін) атуға дайындау.			
Тақырып 4.4. Жарықшақты қол гранаталары.			
5 Бөлім. Саптық дайындық.	+		+
Тақырып 5.1. Сап және оның элементтері. Саптық тұрыс.			
Тақырып 5.2. Бір орында орындалатын бұрылулар. Саптық және жорықтық адым.			
6 Бөлім. Әскери топография.	+	+	
Тақырып 6.1. Жергілікті жерде картасыз бағдарлау.			

Тақырып 6.2. Магнитті азимутты анықтау.			
7 Бөлім. Әскери роботты техникалардың негіздері.	+	+	
Тақырып 7.1. Әскери роботты техникалардың негіздері.			
Тақырып 7.2. Роботты басқару алгоритмі.			
Тақырып 7.3. Роботтарға арналған тапсырмалар.			
8 Бөлім. Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері.	+	+	+
Тақырып 8.1. Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысы.			
Тақырып 8.2. Ядролық қару және оның сипаттамасы.			
Тақырып 8.3. Химиялық қару.			
Тақырып 8.4. Биологиялық (бактериологиялық) қару.			
Тақырып 8.5. Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары.			
Тақырып 8.6. Теріні қорғаудың жеке құралдары.			
Тақырып 8.7. Ұжымдық қорғану құралдары.			
Тақырып 8.8. Эвакуациялау және халықты белгілеп шоғырландыру.			
Тақырып 8.9. Террорлық қауіп-қатер кезіндегі адамдардың қауіпсіздігі.			
Тақырып 8.10. Табиғи апат аймақтарындағы адамдардың әрекеттері.			
Тақырып 8.11. Жарақат алу, қан ағу және күйік шалу кезінде көрсетілетін алғашқы көмек.			

Тақырып 8.12. Түрлі қайғылы оқиға орын алған жағдайда көрсетілетін алғашқы көмек.			
9 Бөлім. Әскери қызметтің құқықтық негіздері.	+	+	
Тақырып 9.1. Әскери қызмет.			
Тақырып 9.2. Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттерін сақтау.			
10-Бөлім. Атыс дайындығы (2).	+	+	+
Тақырып 10.1. Ату негіздері.			
Тақырып 10.2 Ату ережесі.			
11 Бөлім. Технологиялық дайындық.	+	+	
Тақырып 11.1 Дөңгелекті машиналарды жүргізу негіздері мен ережелері.			
Тақырып 11.2. Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері.			
Тақырып 11.3. Бағдаршамдар мен реттеушінің сигналдары.			
Тақырып 11.4. Жол белгілері.			
Тақырып 11.5. Жол таңбалары және олардың сипаттамалары.			
12 Бөлім. Өмір қауіпсіздігі негіздері.	+	+	
Тақырып 12.1. Қауіпсіздік негіздері және қауіптерді жіктеу.			
Тақырып 12.2 Қоршаған орта мен адамның қауіпсіздігі.			
Тақырып 12.3. Әртүрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету.			

Тақырып 12.4. Техногендік сипаттағы қауіптілік.			
Тақырып 12.5. Экологиялық қауіпсіздік.			
Тақырып 12.6. Табиғи жағдайда автономды өмір сүру.			
Тақырып 12.7. Криминогендік жағдайларда өзін-өзі қауіпсіз ұстау негіздері.			
Тақырып 12.8. Террористік акт қаупі кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету.			
Тақырып 12.9. Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері.			
Тақырып 12.10. Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету.			
Оқу-далалық (лагерьлік) жиындар.			
1 Бөлім. Тактикалық дайындық.	+		+
Тақырып 1.1 Әскери Бөлімнің (Бөлімшенің) қару-жарағы және әскери техникасы.			
Тақырып 1.2. Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі.			
Тақырып 1.3. Қорғанудың дербес құралдарын қолдануға жаттығу.			
Тақырып 1.4. Ұрыстағы сарбаздың әрекеттері.			
Тақырып 1.5. Қорғаныстағы сарбаз.			
Тақырып 1.6. Шабуылдағы сарбаз.			
Тақырып 1.7. Бақылаушы сарбаз.			
Тақырып 1.8. Шолушы сарбаз.			
2 Бөлім. Атыс дайындығы.	+		+

Тақырып 2.1. Калашников автоматын жартылай бөлшектеу және жинақтау жаттығулары.			
Тақырып 2.2. Атуға ыңғайлануға жаттығу (АК-74, пневматикалық винтовка).			
Тақырып 2.3. Қол гранаталарын лақтыру.			
Тақырып 2.4. Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) ату.			
3 Бөлім. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары.	+		+
Тақырып 3.1. Әскери Бөлімнің (Бөлімшенің) орналасуы, өмірі және күнделікті тұрмыс-тіршілігі.			
Тақырып 3.2. Рота бойынша тәуліктік кезекшінің міндеттері.			
Тақырып 3.3. Сақшының міндеттері.			
Тақырып 3.4. Бекеттегі сақшының орындайтын әрекеттері.			
4 Бөлім. Саптық дайындық.	+		+
Тақырып 4.1. Әскери сәлемдесу.			
Тақырып 4.2. Саптан шығу және сапқа қайта тұру.			
Тақырып 4.3. Саптық тәсілдер және қарумен орындалатын іс-қимылдар.			
Тақырып 4.4. Бөлімшенің сабы.			
5 Бөлім. Әскери топография.	+		+

Тақырып 5.1. Азимут бойынша қозғалыс.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлімнің атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Кіріспе сабақ	Білім алушылардың Бастапқы әскери және технологиялық даярлығының мақсаттары, міндеттері мен мазмұны.	1) Білім алушылардың Бастапқы әскери және технологиялық даярлығының мақсаттары, міндеттері мен мазмұны.	1) Бастапқы әскери және технологиялық даярлықтың мақсаттары мен міндеттерін айқындайды; 2) Бастапқы әскери және технологиялық даярлықты ұйымдастырудың нормативтік-құқықтық негіздерін атайды; 3) "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" Заңға сәйкес білім алушыларға қойылатын талаптарды орындайды.
	Өнер Қазақстан Республикасы Қарулы Күштеріндегі идеологиялық жұмыстың құралы ретінде.	1) Заңнамамен Қарулы Күштерге жүктелген міндеттерді ойдағыдай шешуге моральдық-психологиялық дайындықты қалыптастырудағы әр түрлі өнер түрлерінің рөлі туралы түсінікке ие болу.	1) Қарулы Күштердегі идеологиялық жұмыстың негізгі міндеттерін атайды.
Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттің әскери қауіпсіздігінің кепілі Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттік қауіпсіздіктің кепілі	Конституция мемлекет қорғанысының жаңа негіздері	1) Қазақстан Республикасы қорғанысының конституциялық негіздері туралы білімді дамыту.	1) Қазақстан Республикасы Конституциясының 36 бабын түсіндіреді.
	Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері, олардың құрамы мен мақсаты	1) Еліміздің Қарулы Күштерінің қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі рөлі мен маңызын түсіну; 2) білім беру ұйымдарында білім алушыларды әскери қызметке дайындаудың ерекшеліктері туралы түсінікке ие болу. Отанды қорғау – мемлекеттік саясаттың маңызды бағыты;	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің ұйымдық құрылымын түсіндіреді және құрамын ажыратады; 2) Қазақстан Республикасы Қарулы

		3) жастарды әскери қызметке даярлаудың педагогикалық технологиясы саласында білімге ие болу.	Күштерінің әртүрлі рәміздерінің мағынасын айқындайды.
Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдарының жалпы әскери жарғылары	Экстремизм мен терроризм ұлттық қауіпсіздікке қатер ретінде	1) Ұлттық қауіпсіздікке қауіп төндіретін факторларды талдау.	1) Экстремизм мен терроризмнің түрлерін, оларға тән белгілерін атайды; 2) Қазақстан Республикасы қорғанысының мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі рөлі туралы қорытындылар жасайды.
	Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Әскери жарғыларының жалпы негіздері мен құқықтық ережелерін білу; 2) жан-жақты тәрбие технологиясы ретінде жастарды әскери-патриоттық тәрбиелеу тұжырымдамасын қалыптастыру.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері жарғыларының түрлерін атайды; 2) әскери жарғылардың жалпы мазмұнын ашады. 3) білім алушыларды әскери қызметке дайындаудың құқықтық негіздерін біледі.
	Әскери қызметкерлер және олардың арасындағы қарым-қатынас	1) Талаптар туралы, тиісті әскери тәртіпті, оқу-тәрбие процесін және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Әскери қызметкерлер әзірлігін тиісті деңгейде ұстау жөніндегі жарғыларын қамтамасыз ету; 2) әскери иерархия туралы білімдерін дамыту.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштеріндегі әскери тәртіп туралы жарғыларының баптарын айқындайды.
		1) Жеке тұлғалық қасиеттер: ерік-жігерді, тәртіпті, ұйымшылдықты, парыз сезімін, алғашқы әскери-технологиялық дайындықты меңгеруде саналы көзқарасты қалыптастыру.	1) Жарғы талаптарын қолданады.
			1) Қазіргі заманғы ұрысты іске асыру мен

тактикалық дайындық Тактикалық дайындық.	Әскери тәртіп, оның мәні мен маңызы 1) Мотоатқыштар Бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері – Бөлімшені ұйымдастыру. Штаттық қарулану және ұрыстық техника. Бөлімшенің ұрыстық мүмкіндіктері	1) Жауды жеңудің ең маңызды құралы ретінде ұрыс теориясы мен практикасының мәселелерін меңгеру; 2) "Біріккен қарулы күрес " термині туралы түсіну.	оның ерекшеліктерін және түрлерін сипаттайды; 2) мотоатқыштар бөлімшесінің ұрыстық мүмкіндігі мен ұйымдасуын ашады; 3) әр түрлі бөгеттерді өтуде, қарсыластың оқ жаудыру кезінде қозғалыс жасауда, шабуылда және қорғаныста әскери қызметкелердің Бөлімше құрамымен іс-әрекет жасауын түсіндіреді; 4)"Химиялық дабыл!", " Газдар!", "Әуе!" дыбыстары бойынша іс-әрекет жасауды түсіндіреді.
өрт жаттығулары Атыс дайындығы	Калашников автоматы және жеңіл пулеметі	1) Ұрыс жағдайында атыс қаруын қолдануды, ұрыс әрекеттерін ұйымдастыруда бастапқы дағдыларды бекітуді, жалпы ұрыс негіздерін меңгеруде негізгі тактикалық дайындық міндеттерін меңгеру.	1) Алған білімдерін ұрыс кезінде өздеріне оқпана қазу, бақылау мен атыс жүргізу үшін арнайы жер таңдау, кез-келге жерде қозғалыс жасауда тәжірибелік дағдыларын көрсету кезінде қолданады.
	1) Калашников автоматы және қол пулеметі	1) Граната және оқ-дәрілермен, қарумен жұмыс жасаған кездегі негізгі қауіпсіздік ережелері мен қарастырып отырған қарудың бөлшектерін білу.	1) Атыс қаруынан атыс жүргізу негіздерін сипаттайды. 2) Қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Қолды бөлшектеу гранаталары - Қолды бөлшектеу гранаталарының мақсаты , жауынгерлік қасиеттері (РГД-5, РГН, Ф-1, РГО).	1) РГД-5, Ф-1, РГО, РГН гранаталарының қасиеттерін меңгеру; 2) гранаталар мен сақтандырғыштардың конструкциясын, лақтырылған кезде гранаталардың бөлшектері мен механизмдерінің жұмысын меңгеру.	1) Қару, граната және оқ-дәрілермен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
			1) Сапқа тұрғызу, қозғалыс жасау үшін

Саптық дайындық	Сап және оның элементтері	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының саптық жарғыларының жалпы негіздері мен талаптарын орындау және білу.	пәрмендер береді, сап элеметтерін анықтайды; 2) взвод және бөлім құрамында жекеленген саптық тәсілдер бойынша саппен қозғалыс жасау үшін берілген пәрменді орындайды; 3) жүйенің негізгі элементтерін және олардың анықтамаларын квалификациялайды.
	Орнында бұрылу. Сап және марш қадамы	1) Жүйенің негізгі элементтерін және олардың анықтамаларын білу; 2) меңгерген физикалық, атыс, тактикалық дайындық бойынша дағдыларын сабақ кезінде қолдану.	1) Берілген бұйрыққа бойынша іс-әрекет жасайды; 2) жорықтық және саптық адыммен қозғалады, бұрылыстар жасайды.
Әскери топография.	Жерге бағдарлау	1) Бейтаныс рельефте бағдарлаудың негізгі тәсілдерін меңгеру; 2) олардың орналасқан жері туралы есептің негізгі белгілерін бөліп көрсете білу.	1) Құлабыз (компас) және жергілікті нысандар бойынша көкжиек тұстарын анықтайды; 2) жергілікті жерде картасыз, қажетті азимут бойынша бағдарлайды; 3)жергілікті жерде бағдарлану үшін ұшқышсыз қашықтықтан басқарылатын ұшу аппаратының ақпараттарын қолданады.
	Магниттік азимутты анықтау	1) Жерде бағдарлау әдістерін меңгеру.	1) Қару-жарақ пен техниканы ұрыста тиімді пайдалану үшін әскери топографияны білудің маңыздылығын түсіндіреді; 2) Ғаламдық навигациялық спутниктік жүйенің ақпаратын бағалайды және дұрыс бағытты ұсынады.
		1) Робототехниканың негізгі даму бағыттары мен роботтардың ерекшелік белгілерін білу ; 2) жауынгерлік роботтардың	1) Роботтарды әскери істерде қолдану мүмкіндіктерін ашады; 2) мақсатына қарай роботтарды анықтайды және жіктейді;

Әскери роботты техникалардың негіздері.	1) Әскери роботты техникалардың негіздері. Роботтарды басқару алгоритмі	функционалдық мүмкіндіктері туралы білу; 3) робототехниканың еліміздің қорғаныс қабілетін арттыру үшін қолданбалы ғылым ретіндегі маңыздылығы туралы түсіну; 4) жаңа педагогикалық технологияларды пайдалана отырып, алғашқы әскери дайындық бойынша білу.	3) әскери робототехниканы қолдану перспективаларын талдайды; 4) адам өмірінің әртүрлі салаларында роботтық технологияларды қолдануды ашады; 5) робототехника бойынша әскери білімі мен практикалық дағдыларын біледі.
	Кәсіпкерлік объектіні азаматтық қорғау	1) Қазақстан Республикасының халқын табиғи апаттардың, ірі авариялардың, апаттардың және терроризм актілерінің зардаптарынан қорғау бойынша бейбіт және соғыс уақытында жүргізілетін негізгі іс-шараларды меңгеру.	1) Азаматтық қорғаныстың, оқу орнындағы азаматтық қорғауды ұйымдастырудың және әскери емес құрамаларды ұйымдастырудың мақсаттары мен міндеттерін ашады.
	Ядролық қару және олардың сипаттамасы	1) Ядролық қарудың түрлері және оны қолданудың зардаптары туралы жақсы қалыптасқан білімге ие болу.	1) Ядролық қарудың сипаттамалары, оның түрлері және зақымдаушы факторлары туралы білімдерін көрсетеді.
	Химиялық қару	1) Химиялық қарудың түрлері мен түрлерін білу .	1) Химиялық қаруға қатысты халықаралық құжаттарды білуді көрсету; 2) қазіргі заманғы қаруды қолдану кезінде болуы мүмкін төтенше жағдайларды талдайды; 3) қорғау құралдарын атайды; 4) жеке қорғану құралдарын, жаппай қырып-жою қаруынан (ЖҚҚ) қорғау әдістерін пайдаланады.
		1) Биологиялық (бактериологиялық) қаруды қолданудың негізгі әдістерін меңгеру;	1) Бактериологиялық қарудың ерекшеліктерін атайды; 2) қазіргі заманғы қаруды қолдану кезінде болуы

Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері	Биологиялық (бактериологиялық) қарулар.	2) "биологиялық ластану аймағы" және " биологиялық зақымдану ошақтары" терминдерінің мағынасын білу.	мүмкін төтенше жағдайларды талдайды; 3) жаппай жеңіліске ұшыраған кездегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелерін атайды.
	Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары. Теріге арналған жеке қорғаныс құралдары.	1) Жаппай қырып-жоятын қаруды қолдану және техногендік апаттар жағдайында тыныс алу мүшелерін жеке қорғаудың заманауи түрлері туралы білімді меңгеру.	1) Респираторды, противогазды қолдану дағдыларын көрсетеді; 2) жаппай қырып-жою қаруын қолдану және техногендік апаттар жағдайында теріні қорғау құралдарының мақсаты мен жіктелуі туралы білімін көрсетеді; 3) жеке қорғану құралдарын, жаппай қырып-жою қаруынан (ЖҚҚ) қорғау әдістерін пайдаланады.
	Ұжымдық қорғаныс құралдары.	1) Ұжымдық қорғаныс құралдарының түрлері мен түрлерін білу.	1) Жаппай қырып-жою қаруын қолдану және техногендік апаттар жағдайында тері қорғау құралдарының мақсаты мен жіктелуі туралы білімін көрсетеді; 2) техногендік сипаттағы қауіптерді жіктейді; 3) ұжымдық қорғаныс құралдарының түрлерін атайды.
	Халықты эвакуациялау және тарату	1) Халықты эвакуациялау және таратуды ұйымдастыру ережелерін білу.	1) Халықты эвакуациялау және тарату әдістері мен тәртібін атайды; 2) "жергілікті" және " жергілікті эвакуация" ұғымдарымен әрекет етеді.
	Террорлық қауіп жағдайында халықтың қауіпсіздігі	1) Террористік қауіп жағдайында халықтың қауіпсіздік шаралары туралы білу.	1) террористік қауіптілік деңгейлерін анықтайды; 2) криминогендік жағдайларда өзін-өзі ұстау ережелерін түсіндіру; 3) терроризмге қарсы бағытталған алдын алу шараларын атайды.
		1) Жау шабуылы қаупі, азаматтық қорғаныстың	

	Табиғи апат аймақтарындағы халықтың әрекеті	дабылы, әртүрлі төтенше жағдайлар мен террористік қауіп-қатер кезінде халықты шебер әрекеттерге дайындаудың маңыздылығын мойындау; 2) қалыптасты табиғи апат аймақтарында зардап шеккендерге көмек көрсету дағдылары.	1) Әлеуметтік желілерде қауіпсіз байланыс, ашық қолжетімді желілерді пайдалану ережелерін талдайды; 2) зардап шеккендерге көмек көрсету дағдыларын көрсетеді.
	Жаралар, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы көмек.	1) Жарақат, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелерін білу.	1) Жарақат, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелері туралы білімін көрсетеді; 2) әртүрлі зақымдану түрлеріне таңғыш таңғышты қолдану дағдыларын көрсетеді.
	Түрлі жазатайым оқиғаларға алғашқы көмек көрсету.	1) Жалпы ережелерді және әртүрлі жазатайым оқиғаларға алғашқы көмек көрсету шараларының кешенін білу.	1) Жазатайым жағдайларда алғашқы медициналық көмек көрсету туралы білімдерін көрсетеді; 2) жол-көлік оқиғасынан зардап шеккендерге алғашқы медициналық көмек көрсету дағдыларын көрсетеді.
Әскери қызметтің құқықтық негіздері.	Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік қызметінің ерекше түрі.	1) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери қызметі туралы Заңының талаптарын меңгеру; 2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жеке құрамымен психологиялық-педагогикалық жұмысты ұйымдастыру тәртібін меңгеру.	1) "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" Заңының баптарын түсіндіреді; 2) азаматтарды әскери қызметке даярлау жөніндегі бағдарламаны түсіндіреді; 3) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери борышы туралы Заңдар бабының мазмұнын ашады.
		1) Әскери қызметшінің мәртебесі, оның құқықтары мен міндеттері туралы түсіну; 2) Қазақстан Республикасының әскери	1) Әскерге шақыру бойынша және келісім-шарт бойынша әскери қызметтің мерзімдерін атайды;

		қызметтің мемлекеттік қызметінің ерекше түрі ретінде қабылдау.	2) әскери қызмет өткеру тәртібін түсіндіреді.
	Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери борышының мазмұны	1) Әскери міндеттілер мен мерзімді әскери міндеттілерді әскери есепке алудың мақсаты мен ережелерін түсіну.	1) Әскери қызметтің мазмұны бойынша білімі мен түсінігін көрсетеді.
Өрт жаттығулары	Түсіру негіздері	1) Қарастырылып отырған қарудың материалдық бөлігін, онымен жұмыс істеу кезіндегі негізгі қауіпсіздік шараларын, оқ-дәрілер мен гранаталарды білу; 2) атыс қаруын практикалық қолданудың негізгі дағдыларын меңгеру.	1) Атқыш қарудан ату негіздерін сипаттайды; 2) пулеметтің мақсатын, жауынгерлік қасиеттерін, жалпы құрылымын және жұмыс істеу принципін түсіндіреді; 3) қаруды қарайды, бөлшектейді және жинайды; 4) қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Түсіру ережелері	1) Диапазонды қалай анықтау керектігі туралы түсінікке ие болу; 2) көздеу элементтері, көздеу және көздеу нүктесін таңдау туралы білу.	1) Тұрақты нысаналарды ату кезінде қашықтықты анықтайды; 2) мыңыншы формуланы қолданады.
Технологиялық дайындық	Доңғалақты көліктерді басқару негіздері мен ережелері	1) Қазақстан Республикасының жол жүрісі саласындағы заңдары мен өзге де құқықтық актілерін білу; 2) доңғалақты көлік құралдарын жүргізу негіздері мен ережелері, жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері, жол белгілері мен таңбаларын үйрену.	1) Доңғалақты көлік құралдарын жүргізудің негіздері мен ережелерін сипаттайды; 2) көлік құралдарының санаттары туралы білімін көрсетеді; 3) жол қозғалысына қатысушылардың, бағдаршамдар мен жол диспетчерлерінің міндеттерін, жол белгілері мен таңбаларын атайды.
	Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері	1) Жолда жүру ережелерін білу; 2) Қазақстан Республикасының Жол жүрісі қағидаларында қамтылған негізгі ұғымдар мен терминдерді меңгеру.	1) Жүргізушілер мен жаяу жүргіншілердің міндеттерін түсіндіреді; 2) жол белгілерінің түрлерін және көлік құралдарының қозғалысы ережелерін атайды.

	Бағдаршам және жол диспетчері	1) Бағдаршам мен жол диспетчерінің сигналдарын білу; 2) көлік құралдарының жолдың жүру бөлігінде маневр жасауы және орналасуы туралы түсіну.	1) Арнайы сигналдарды қолдану ережелерін түсіндіреді; 2) дабыл және ескерту үшбұрыштарын пайдалану ережелерін түсіндіреді.
	Жол белгілері	1) Жол белгілерінің жіктелуін білу.	1) Жол белгілерінің мағынасын түсіндіреді.
	Жол белгілері және олардың сипаттамалары	1) Көлік құралдарын пайдалануға жіберудің негізгі ережелерін білу.	1) Көлденең және тік таңбалау талаптарына сәйкес жүргізушілердің әрекеттерінің мәнін ашады.
	Қауіпсіздік негіздері және қауіптілік классификациясы	1) Қауіпсіз өмір сүру негіздері туралы түсіну; 2) адамға қауіп төндіретін қауіптер, олардың көріну заңдылықтары және олардан қорғану тәсілдері туралы түсіну.	1) Қауіптердің негізгі ұғымдары мен жіктелуін ашады; 2) қауіпсіздік техникасы, еңбекті қорғау және қоршаған ортаны қорғау бойынша білімдерін көрсетеді.
	Қоршаған орта және адам қауіпсіздігі	1) Қоғам мен табиғаттың өзара әрекеттесу формалары туралы түсініктері болу; 2) адамды биологиялық және әлеуметтік организм және оның табиғи мекендеу ортасы ретінде сақтау үшін табиғи ортаны қорғау қажеттілігін білу.	1) Табиғи ресурстарды үнемді тұтыну туралы білімдерін көрсетеді; 2) қоршаған ортаның ластануының зардаптарын көрсетеді; табиғи ресурстардың сарқылуы; табиғи ортаның бұзылуы.
	Түрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету	1) Жаттығу электр және тұрмыстық газбен қауіпсіз жұмыс істеу.	1) Тұрмыстық химияны пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шараларын атайды; 2) компьютерлік техниканы пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шараларын атайды; 3) әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас жасау, қолжетімділік ашық желілерді пайдалану ережелерін түсіндіреді.
	Техногендік қауіптер	1) Техногендік қауіптер туралы түсінікке ие болу; 2) гидродинамикалық апаттардың, өрт-жарылыс қауіпті	1) Өндірістегі жазатайым оқиғалардың түрлерін анықтайды;

Тіршілік қауіпсіздігінің негіздері және ақпараттық технологиялар		объектілердегі авариялардың мәні туралы түсінікке ие болу.	2) өндірістегі жазатайым оқиғаларды және ықтимал зардаптарды сипаттайды.
	Экологиялық қауіпсіздік	1) Экологиялық қауіпсіздіктің объектілері, мақсаттары мен міндеттері туралы түсінікке ие болу; 2) топырақтың ластануының зардаптары туралы түсінікке ие болу.	1) Ауа мен судың ластануының себептері мен салдары туралы білімдерін көрсетеді; 2) ережелерді түсіндіреді минералды тыңайтқыштар мен пестицидтерді қолданады.
	Табиғи жағдайда автономды тіршілік ету	1) Табиғи ортада адамның ерікті және мәжбүрлі дербестігінің себептері мен ерекше жағдайлары туралы түсінікке ие болу.	1) Табиғи ортада тіршілік етудің қарапайым тәсілдері туралы білімдерін көрсетеді; 2) портативті авариялық қоректендірудің мәнін түсіндіреді.
	Криминогендік жағдайларда қауіпсіз мінез-құлық негіздері	1) Көшеде, қоғамдық орындарда орын алуы мүмкін криминогендік жағдайлар туралы түсінікке ие болу; мінез-құлық ережелері.	1) Көшеде қауіпсіз жүріс-тұрыс туралы білімдерін көрсетеді; 2) қоғамдық орындарда және адамдар көп жиналатын орындарда қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін түсіндіреді.
	Террорлық шабуыл кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету	1) Террористік акт қаупі төнген жағдайда қауіпсіз мінез-құлық ережелерін білу.	1) Жарылыс қаупі кезінде өзін-өзі ұстау ережелері туралы білімін көрсетеді; 2) кепілге алу ережелері туралы білімдерін көрсетеді.
	Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері	1) Киберқауіпсіздіктің негізгі түсініктерін білу.	1) Әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас ережелерін түсіндіреді; 2) Жалпыға ортақ Wi-Fi желілерін қауіпсіз пайдалануды түсіндіреді.
	Жаппай қырып-жою кезіндегі алғашқы көмек	1) Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету ерекшеліктері туралы түсінікке ие болу.	1) Алғашқы көмек көрсету туралы білімдерін көрсетеді; 2) зардап шеккендерді зақымдану орындарынан эвакуациялау тәртібін түсіндіреді.
		1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің және шет мемлекеттердің әскери техникасы мен

	Әскери бөлімнің (бөлімшенің) қару-жарағы мен әскери техникасы	техникасы мен қару-жарағы туралы білімі болу; 2) қару мен қорғаныс құралдарын шебер пайдалану.	қару-жарақтарының сипаттамаларын салыстырады; 2) жеке қару мен жеке қорғану құралдарын пайдаланады.
	Бөлімнің жауынгерлік және марш тәртібі	1) Отрядтың ұрыс және жорық тәртібі туралы түсінікке ие болу.	1) Жауынгердің әр түрлі ұрыс түрлеріндегі іс-әрекет тәртібі туралы білімін көрсетеді; 2) жауынгердің ұрыстағы міндеттерін түсіндіруге; 3) бөлімді басқару тәртібін түсіндіреді.
	Жеке қорғаныс құралдарын пайдалануды үйрету	1) Жеке қорғаныс құралдарын пайдалану мақсаты мен тәртібін білу.	1) Противогазды, респираторды, "зардап шеккендерге" противогазды кию, қолды біріктірілген қорғаныс жинағы, нормаларын орындайды.
	Жауынгердің ұрыстағы іс-әрекеттері - Жаяу операция кезіндегі жауынгердің ұрыстағы қозғалыс тәсілдері	1) Жаяу әрекет кезінде жауынгерді ұрыста жылжыту тәсілдерін әзірлеу.	1) Ядролық жарылыстың шығу тәртібін түсіндіреді .
тактикалық дайындық	Қорғаныстағы жауынгер.	1) Қорғаныстағы жауынгердің іс-әрекеті туралы білімдерін дамыту; қарсыластың ядролық қаруын қолдану, атыс даярлығын бастау, әуе жауы туралы, радиоактивті, химиялық және бактериологиялық ластану туралы ескерту сигналдары кезіндегі әрекеттерін білу.	1) Өздігінен қазу және камуфляж жасау тәртібін көрсетеді; 2) атыс позициясын алу тәсілдерін түсіндіреді; 3) әуе нысандарына оқ ату тәртібі туралы білімдерін көрсетеді.
	Шабуылдағы солдат	1) Шабуыл кезіндегі жауынгердің іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту; 2) шабуыл кезінде радиоактивті (улы) заттармен ластанған жердегі іс-әрекеттер тәртібі туралы білімін дамыту.	1) Шабуылға дайындалу тәртібін көрсетеді; қозғалыстағы шабуыл кезінде жауынгерді колоннада ілгерілету және оның отрядтың ұрыс тәртібінде орнын алу; өткелдердегі кедергілерді еңсеру және шабуыл жасау; 2) жауды окопта атыспен, гранаталармен, қоян-қолтық ұрыста жою тәсілдерін білуін

			көрсетеді; шабуыл объектісін меңгерген.
	Солдат-бақылаушы	1) "Солдат-бақылаушы" позициясындағы іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту.	1) Бақылау орнын таңдау ережелері, оның жабдықталуы және камуфляжы туралы білімін көрсетеді; 2) нысаналарды анықтау және жер бедерін картаға түсіру жолдарын түсіндіреді.
	Патрульдегі солдат	1) Патрульдегі жауынгердің іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту.	1) Сақшылардың қозғалысы, аумақты және жергілікті объектілерді тексеру ережелерін түсіндіреді.
өрт жаттығулары	Калашников автоматын толық емес бөлшектеу және құрастыру бойынша оқыту	1) Калашников автоматының құрылымы туралы жақсы қалыптасқан білімге ие болу.	1) Қаруды тексереді, бөлшектейді және құрастырады; 2) қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Атуға дайындық жаттығулары (АК-74, пневматикалық мылтық)	1) Пневматикалық мылтықпен жұмыс істеу ережелерін әзірлеу.	1) Журналды патрондармен жабдықтау және сөмкеге салу нормаларын орындайды.
	Қол гранаталарын лақтыру. Қол сынықтарын және танкке қарсы гранаталарды лақтыру	1) Қол сынықтарын және танкке қарсы гранаталарды лақтыру тәсілдерін білу.	1) Гранатаны қашықтыққа лақтыру нормаларын орындайды; 2) дәлдік үшін гранаталарды лақтыру нормаларын орындайды.
	Автоматтан ату (пневматикалық мылтық)	1) Пневматикалық мылтықтан (пневматикалық винтовкадан) практикалық ату ережесін әзірлеу.	1) Түсірілімге дайындық тәртібін көрсетеді, ату, атуды тоқтату; 2) пулеметті түсіру, атыстан кейін пулеметті қарау тәртібін көрсетеді.
	Әскери бөлімнің (бөлімнің) әскери қызметшілерінің тұруы, тұрмысы және тұрмысы	1) Әскери бөлімдердің оқу-материалдық базасы туралы білімі болуы; 2) әскери бөлімнің (бөлімнің) тарихының маңыздылығын білу.	1) Әскери бөлімдердің материалдық базасын көрсетеді; 2) әскери бөлімдердің материалдық базасына кіретін үй-жайлардың мәні мен мақсатын түсіндіреді.
		1) Ротаның күнделікті жасақтарының мақсаты,	1) Серіктестік үшін тәртіптік міндеттерді тізеді және орындайды;

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары	Кәсіпорындағы тәртіп сақшыларының міндеттері	құрамы және қарулануы туралы білімге ие болу; 2) ротаның күнделікті кезекшілік міндеттері туралы білімді дамыту.	2) тікелей бастықтардың серіктестігіне келгеннен кейін серіктестіктің іс-әрекетін сараптайды; 3) әскери бөлімдердегі күнделікті тәртіп ережелерін түсіндіреді.
	Күзетші міндеттері	1) Қарауыл қызметінің мақсаты мен міндеттері, қарауылдың міндеттері туралы түсінікке ие болу; 2) посттағы қарауылдың практикалық іс-әрекетін үйрену.	1) Посттың мақсатын, оның жабдықтары мен жабдықтарын түсіндіреді ; 2) постқа шабуыл жасау кезінде қарауылдың іс-әрекетін түсіндіреді; 3) қару мен патрондарды сақтау ережелерін түсіндіреді.
	Поштадағы қарауылдың іс-әрекеті	1) Қаруды оқтау тәртібін білу; 2) төтенше жағдай кезінде постты қабылдау және тапсыру кезіндегі қарауылдың іс-әрекетін білу.	1) Посттағы қарауылдағы қарудың орнын түсіндіреді және көрсетеді; 2) қарауылдың қай кездегі іс-әрекет тәртібін түсіндіреді постты қабылдау және тапсыру, постта өрт болған жағдайда және оның постының жанында немесе көрші постта тәртіп бұзылған жағдайда .
Бұрғылау	Әскери сәлемдесу	1) Әскери сәлемдесу тәсілдерін орнында және қозғалыста меңгерту.	1) Әскери сәлемдесу арқылы жауынгерлік дағдыларын көрсетеді.
	Пайдаланудан шығару және қызметке қайтару	1) Жауынгерлік дағдыларды меңгеру.	1) Кезекшілікке шығу және қайта оралу тәртібін көрсетеді.
	Жауынгерлік техника және қарумен қозғалыс	1) Ұрыс техникасын меңгеру.	1) Қарумен техника мен қимылдарды көрсетеді.
	Құрылыс бөлімдері	1) Бөлім құру ережелері мен тәртібін білу.	1) Бөлімді қалай құру және қайта құру керектігін түсіндіреді және көрсетеді.
Әскери топография	Горизонттың қабырғалары мен	1) Горизонттың қабырғалары мен магниттік азимутты анықтау; 2) магниттік компасты пайдаланып жер бедерін шарлау;	1) Картасыз бейтаныс рельефте бағдарлаудың негізгі жолдарын түсіндіреді; 2) көкжиек жақтарын анықтау үшін жергілікті объектілерді пайдаланады;

	магниттік азимуттарды анықтауға жаттықтыру	3) қадамның өлшемін анықтау және қашықтықты жұп қадаммен өлшеу.	3) өз қадамының өлшемін анықтайды және қашықтықты жұп қадаммен өлшейді; 4) азимуттардағы қозғалыс диаграммасын құрастырады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
70- қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Химия" пәнін оқытудың мақсаты - білім алушыларға заттар және олардың түрленуі, заттардың қасиеттерінің олардың құрамы мен құрылысына тәуелділігін түсіндіретін заңдар мен теориялар туралы білім жүйесін беру, білім алушыларге мүмкіндік беру. өмірде қауіпсіз пайдалану үшін химиялық процестер, заңдылықтар және олардың заңдылықтары туралы түсінік алу, ақпаратты сыни бағалау және шешім қабылдау.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) практикаға бағытталған білімдерді, химия ғылымының тұжырымдамаларын, теориялары мен заңдылықтарын игеру;

2) табиғатта, зертханада, өндірісте және күнделікті өмірде болып жатқан химиялық құбылыстарды бақылап, түсіндіре білуді меңгеру;

3) практикалық сабақтарда қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, заттармен және зертханалық жабдықтармен жұмыс істеу дағдыларын дамыту;

4) химиялық эксперимент жүргізу барысында оқушылардың танымдық қызығушылықтары мен интеллектуалдық қабілеттерін дамыту, химиялық білімді өз бетінше меңгеру қажеттілігін дамыту;

5) жаратылыстанудың іргелі құрамдас бөліктерінің бірі және жалпы адамзаттық мәдениеттің элементі ретінде химияға көзқарасты тәрбиелеу;

6) химияның әлеуметтік мәнін, гуманистік бағыттылығын, оның адамзат алдында тұрған мәселелерді шешудегі өсіп келе жатқан рөлін ашу;

7) химиялық құбылыстар мен заттардың қасиеттерін түсіндіру, оларды күнделікті өмірде, ауыл шаруашылығы мен өндірісте қауіпсіз пайдалану, адам денсаулығы мен қоршаған ортаға зиян келтіретін құбылыстардың алдын алу үшін алған теориялық білімдерін пайдалану;

8) адам қызметінің объектілеріне немесе құралдарына құнды және сыни көзқарас тәжірибесін қалыптастыру, оның қоршаған әлемге қатысты көрінісі, қоғамның әрбір мүшесінің өмірлік мәселелерін шешуге ықпал ететін негізгі және пәндік құзыреттерді қалыптастыру.

4. Оқу пәнінің мазмұны 5 бөлімнен тұрады:

1) заттардың бөлшектері;

2) химиялық реакциялардың заңдылықтары;

3) химиялық реакциялардың энергетикасы;

4) химия және қоршаған орта;

5) химия және өмір.

"Заттардың бөлшектері" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Атомның құрамы мен құрылысы;

2) Атомда электрондардың қозғалысы және таралуы.

"Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) химиялық элементтердің периодтық заңы мен периодтық жүйесі;

2) тотығу-тотықсыздану реакциялары.

"Химиялық реакциялар энергетикасы" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) химиялық реакциялардың жылдамдығы;

2) химиялық тепе-теңдік;

"Химия және қоршаған орта" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Жер химиясы;

2) көміртек және оның қосылыстары.

"Химия және өмір" бөлімі "Биохимия" бөлімшесінен тұрады:

"Химия" пәнінің негізгі мазмұны:

1) "Атомның құрамы мен құрылысы". Атом – күрделі бөлшек, радиоактивтілік, энергетикалық деңгейлері және кванттық сандар мен орбитальдардың ішкі деңгейлері;

"Орташа салыстырмалы атомдық массаны есептеу" тақырыбына есептер шығару. Радиоактивтіліктің табиғаты және радиоактивті изотоптардың қолданылуы;

2) "Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы" кванттық сандардың сипаттамалары мен мәндері; алғашқы 36 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын құрастыру.

3) "Химиялық байланыстың түрлері". Химиялық элементтердің электртерістігі, валенттілігі және тотығу дәрежесі, химиялық байланыс, иондық байланыс. Металл байланысы. Сутектік байланыс. Кристалл торлары. Коваленттік байланыс, коваленттік байланыстың қасиеттері, байланыстың электртерістігі мен полярлығы, иондық байланыс, электрон жұптарының тебілу теориясы, металдық байланыс, сутектік байланыс. Химияның негізгі стехиометриялық заңдары; салыстырмалы атомдық және молекулалық массасы, зат мөлшері;

№1 зертханалық жұмыс: "Ковалентті байланысы бар заттардың (N2, O2, алмаз) модельдерін құрастыру".

5) "Тотығу-тотықсыздану реакциялары". Тотығу-тотықсыздану реакциялары, гальваникалық элементтер, электролиз.

6) "Химиялық реакция жылдамдығы". Химиялық реакциялардың жылдамдығына концентрацияның әсері, химиялық реакциялар жылдамдығына қысымның әсері, химиялық реакциялардың жылдамдығына температураның әсері, катализ.

№2 зертханалық жұмыс: "Химиялық реакция жылдамдығына әртүрлі катализаторлардың әсер ету тиімділігін зерттеу".

7) "Химиялық тепе-теңдік". Тепе-теңдікке әртүрлі факторлардың әсері, Ле Шателье -Браун принципі, тепе-теңдік константасы, өндірістік процестердегі химиялық тепе-теңдік.

№ 3 зертханалық жұмыс: "Әртүрлі факторлардың әсерінен динамикалық тепе-теңдіктің ығысуын зерттеу".

"Тепе-теңдік константасын және тепе-теңдік концентрациясын табу" тақырыбына есептер шығару.

8) "Периодтық заң және периодтық жүйе", 17-топ элементтері". Галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары, галогендердің тотығу-тотықсыздану қасиеттері, сулы ерітіндідегі галогенид иондарын анықтау, галогендер мен олардың қосылыстарының қолданылуы; 2 (II) топтың элементтері". 2 (II) топтағы элементтердің физикалық қасиеттері, 2 (II) топтағы элементтердің химиялық қасиеттері, табиғи карбонаттар; Қазіргі заманғы аналитикалық әдістер. Азот және аммиак молекулаларының құрылымы мен қасиеттері; Азотты тыңайтқыштардың өнеркәсіптік өндірісі; Күкірт қышқылын алудың байланыс әдісі; Азот оксидтері мен нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға әсері; Металдар мен қорытпаларды алу. Шойын және болат өндірісі Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы. күрделі қосылыстар. "14 (IV) топтың элементтері". 14 (IV) топ элементтерінің қасиеттерін, 14 (

IV) топ элементтерінің химиялық қасиеттерін және олардың қосылыстарын, 14 (IV) топ элементтерінің оксидтерінің қасиеттерін, болылу формаларын өзгерту табиғатта және жай заттарды алу әдістерінде; "Азот және күкірт". Азот молекуласының, аммиак және аммоний тұздарының құрылымы мен қасиеттерінің ерекшеліктері, азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісі, азот оксидтері мен нитраттарының қоршаған ортаға әсері, күкіртті сутегі мен сульфидтер, күкірт диоксиді, қоршаған ортаға әсері және қолданылуы, алудың байланыс әдісі. күкірт қышқылы. Металдар мен қорытпаларды алу, өнеркәсіпте электролизді қолдану, металдар өндірісінде қоршаған ортаны қорғау мәселелері; Көрнекілік: "Күкірт және азот қышқылдарының тотығу қасиеттері";

9) "Жер химиясы" "Жасыл химияның" 12 қағидасы, атмосфераның, гидросфераның, литосфераның ластануы, жердің озон қабатының бұзылуы, жаһандық жылыну. "Өтпелі металдар". Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы; өтпелі металдардың, комплексті қосылыстардың биологиялық рөлі; "Жаңа заттар мен материалдарды әзірлеу". Жаңа материалдарды, физиологиялық белсенділігі бар табиғи және синтетикалық қосылыстарды жасау, дәрілік заттардың дамуы және синтезі, нанокөміртекті бөлшектердің нанотехнологиялық құрылымы, жаңа полимерлерді игеру, жаңа материалдардың практикалық маңызы. Бояулардың негізі ретінде металдардың оксидтері мен тұздары және күрделі қосылыстар.

10) "Көміртек және оның қосылыстарының химиясы" Органикалық химияға кіріспе. Органикалық заттардың құрамы мен құрылымы, функционалдық топтары, гомологиялық қатарлары, алифатты қосылыстардың IUPAC номенклатурасы, изомерия түрлері, алкандар, алкандардың жану өнімдері, алкандардың орынбасу реакциясының бос радикалды механизмі, галогендеу. Қанықпаған көмірсутектер. Алкендердің құрамы , құрылысы және реакциялық қабілеті , стереоизомериясы; Галогеноалкандар. Галоалкандарды дайындау; Спирттер: бір атомды, көп атомды. Спирттердің жіктелуі және химиялық қасиеттері, этил спиртінің өнеркәсіптік өндірісі. Бензол молекуласының құрылысы, бензол және оның гомологтарын алу, бензол және оның гомологтарының химиялық қасиеттері; Фенол, оның құрылымы және қасиеттері. Карбонилді қосылыстардың құрылымы мен номенклатурасы, альдегидтер мен кетондардың, карбон қышқылдарының алынуы және қасиеттері, эфирлену реакциясы, күрделі эфирлер мен сабындар; Сабын және синтетикалық жуғыш заттар.

Макромолекулалық қосылыстар, полимерлену реакциялары, поликонденсация реакциялары, полиамидтер мен полиэфирлер, қолданылуы, пластмассалардың қоршаған ортаға әсері; Көмір. Көмірді кокстеу. Көмір - металды қалпына келтіретін агент және кескіндемедегі пигмент. Пластмассалардың қолданылуы және қоршаған ортаға әсері. жоғары молекулалық қосылыстар. Поликонденсация реакциялары. Полиамидтер және полиэфирлер. Жаңа заттар мен материалдарды игеру. Нанотехнология. Пластмассалар мен талшықтарды тану

№ 4 зертханалық жұмыс: "Полимерлер және олардың қасиеттері";

№1 практикалық жұмыс: "Пластиктер мен талшықтарды тану";

12) "Органикалық синтез". Органикалық қосылыстардағы негізгі функционалдық топтар, органикалық заттардың генетикалық байланысы;

№ 5 зертханалық жұмыс: "Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар".

№ 6 зертханалық жұмыс "Спирттердің суда ерігіштігі, спирттердің жануы, бір атомды және көп атомды спирттерге сапалық реакциялары".

"Жану өнімдері және гомологтық қатарлар бойынша заттың молекулалық формуласын анықтау" тақырыбына есептер шығару.

13) "Биохимия". Көмірсулардың жіктелуі және олардың құрылысы, қасиеттері және көмірсулардың қолданылуы; Аминдер және аминқышқылдары. Аминдердің жіктелуі мен номенклатурасы, аминдердің физикалық, химиялық қасиеттері және алынуы, амин қышқылдарының құрамы, құрылымы, биологиялық рөлі, аминқышқылдарының физикалық және химиялық қасиеттері; пептидтік байланыс; ақуыздың түзілуі; Ақуыздар, ақуыздар молекулаларының құрылымдары, полипептидтердің құрылымын анықтау, ферменттердің, нуклеин қышқылдарының рөлі мен қолданылуы: ДНҚ, РНҚ, биологиялық маңызды элементтердің құрамы мен құрылымы, қоршаған ортаның ауыр металдармен ластануы, ауыр металдардың белоктарға әсері.

№ 7 зертханалық жұмыс: "Глюкозаның альдегидті спирт ретіндегі химиялық қасиеттері. Крахмалға сапалы реакция";

№ 8 зертханалық жұмыс: "Аммиак және аминдер молекулаларының модельдерін құрастыру";

9-зертхана: аминқышқылдарының молекулаларын құрастыру және ассиметриялық көміртек атомын анықтау

№ 10 зертханалық жұмыс: "Амин қышқылдарының қасиеттері";

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

	Бөлімдердің, бөлімшелердің және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			Теориялық	Практикалық
Бөлім 1. Заттардың бөлшектері				
1.1 Атомның құрамы және құрылысы		+	+	+
1	Атомдар құрылысының қазіргі теориясы, атомдағы электрондардың қозғалысы			
1.2 Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы		+	+	+
2	Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы			
1.3 Химиялық байланыстың түрлері				
3	Химиялық элементтердің электртерістігі, валенттілігі және тотығу дәрежесі			
4	химиялық байланыс			
5	Иондық байланыс. Металл байланысы. Сутектік байланыс. Кристалдық торлар			
2-бөлім Химиялық реакциялардың заңдылықтары				
2.2 Тотығу-тотықсыздану реакциялары		+	+	+
6	Тотығу-тотықсыздану процестері			
3-бөлім Химиялық реакциялардың энергиясы				
3.1 Химиялық реакциялардың жылдамдығы		+	+	+
7	Химиялық реакциялар және олардың классификациясы			

8	Химиялық реакциялардың жылдамдығына жағдайлардың әсері. Катализ			
3.2 Химиялық тепе-теңдік		+	+	+
9	Химиялық тепе-теңдік. Тепе-теңдікке әртүрлі факторлардың әсері.			
4-бөлім Химиялық реакциялардың заңдылықтары				
3.3 Периодтық заң және периодтық жүйе		+	+	+
10	Қазіргі зерттеулердегі аналитикалық әдістер			
11	Топтың элементтері (VIIA).			
12	Галогендердің қасиеттерін зерттеу және сулы ерітіндідегі галогенид иондарын анықтау			
13	(V IA) тобының элементтері			
14	(V A) тобының элементтері			
15	(IVA) тоының элементтері. Мүсіндегі мәрмәр. Сәулет өнеріндегі әктас.			
16	Табиғаттағы болмыс формалары және жай заттарды алу жолдары			
17	Азот және аммиак молекулаларының құрылымы мен қасиеттері			
18	Азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісі			
19	Күкірт қышқылын алудың контактілі әдісі			

20	Азот оксидтері мен нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға әсері			
21	Металдар мен қорытпаларды алу. Өнер туындыларын жасау үшін металдардың тарихи қолданылуы.			
22	Шойын және болат өндірісі.			
23	Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы			
24	Күрделі қосылыстар			
4-бөлім. Химия және қоршаған орта				
4.1 Жер химиясы		+	+	+
25	Химиялық өндірістің ғылыми принциптері Бояулардың негізі ретінде металдардың оксидтері мен тұздары және күрделі қосылыстар.			
26	Металл өндірісіндегі экологиялық проблемалар			
27	"Жасыл химияның" 12 қағидасы.			
4.2 Көмірсутек және оның қосылыстарының химиясы		+	+	+
28	Органикалық химияға кіріспе			
29	Органикалық заттардың классификациясы			
30	Көмірсутектерді шектеңіз			
31	Қанықпаған көмірсутектер. Алкендер			
32	Полимерлену реакциясы. Полиэтилен өндірісі			

33	Органикалық заттардың молекулаларының модельдерін құру			
34	Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар			
35	Алкадиендер. Алкиндер			
36	Ароматты қосылыстар			
37	Гетероциклді қосылыстар			
38	Көмірсутектердің көздері. Табиғи газ. Мұнайға серік газдар. Мұнай. Мұнай өнімдерін қайта өңдеу			
39	Көмір - металды қалпына келтіретін агент және кескіндемедегі пигмент.			
40	Құрамында оттегі бар органикалық қосылыстар. Спирттер бір атомды, көп атомды			
41	Фенолдар			
42	Карбонил қосылыстары. Альдегидтер және кетондар			
43	Карбон қышқылдары			
44	Күрделі эфирлер			
45	Майлар			
46	Сабын және синтетикалық жуғыш заттар			
47	Макромолекулалық қосылыстар			
48	Поликонденсация реакциялары. Полиамидтер және полиэфирлер			
	Пластмассалардың қолданылуы және			

49	қоршаған ортаға әсері			
50	Пластмассалар мен талшықтарды тану			
51	Жаңа заттар мен материалдарды игеру			
52	Нанотехнология			
5-бөлім. Химия және өмір				
5.1 Биохимия		+	+	+
53	Көмірсулар: моно, ди , полисахаридтер			
54	Альдегидті спирт ретіндегі глюкозаның химиялық қасиеттері . Крахмалға сапалық реакция			
55	Аминдер			
56	Амин қышқылдары			
57	Белоктар, құрылысы, қасиеттері			
58	Ферменттердің рөлі және қолданылуы			
59	Нуклеин қышқылдарының құрылысы			
60	Белоктардың денатурациясы және түс реакциялары			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
		1) Атом құрылысының қазіргі теориясын және заттардың бөлшектері мен атомның маңызды сипаттамаларын түсіндіру.	1) Атом құрылысының қазіргі теориясының негізгі ережелерін атайды ; 2) протондардың, нейтрондардың, электрондардың, нуклондардың және нуклидтердің физикалық мағынасын түсіндіреді;

Заттар және бөлшектері	Атомның құрамы және құрылысы		3)изотондар ұғымдарының мазмұнын ашады .
		2) Радиоактивтіліктің табиғаты мен радиоактивті изотоптардың ыдырау себебін түсіндіру.	1) Радиоактивтіліктің табиғатын және изотоптардың ыдырау себебін анықтайды; 2) табиғи изотоптардың құрамын түсіндіру; 3) a-сәулелерді, b-сәулелерді, g-сәулелерді ажыратады; 4) заттардың радиоактивті ыдырау түрлерін атайды.
	Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы	Периодтық жүйенің алғашқы 36 химиялық элементінің электрондық конфигурациясын түсіндіру.	1) Кванттық сандар мен атомдық орбитальдардың сипаттамалары мен мәндерін санайды ; орбитальдарының түрлерін ажыратады ; орбитальдарды толтыру үшін минималды энергия принципін, Паули принципін, Хунд ережесін, Клечковский ережесін қолданады .
Химиялық реакциялардың заңдылықтары	Периодтық заң және периодтық жүйе тотығу-тотықсыздану реакциялары	1) Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесін заңның графикалық көрінісі ретінде түсіндіру .	1) Периодтық заңның физикалық мағынасын түсіндіреді; 2) атомдардың валенттілігі мен тотығу дәрежесін анықтайды; 3) химиялық элементтер атомдарының қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын сипаттайды: радиусы, иондану энергиясы, электронға жақындығы, электртерістігі және тотығу дәрежесі.
		1) Периодтар мен топтардағы элементтердің қасиеттерінің өзгеру периодтылығы туралы түсініктерді, периодтар мен топтардағы	1) Периодтар мен топтар бойынша химиялық элементтердің оксидтерінің, гидроксидтерінің және сутегі қосылыстарының қышқылдық-негіздік қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіреді;

Заттар және бөлшектер	Химиялық байланыстың түрлері.	қосылыстардың қышқылдық-негіздік және тотығу-тотықсыздану қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру.	2) периодтық жүйедегі орны бойынша химиялық элементтер мен олардың қосылыстарының қасиеттерін болжайды; 3) периодтық заңға байланысты ғылымның дамуындағы негізгі бағыттарды санамалайды.
		1) Коваленттік байланыстың түзілу механизмдерін сипаттау.	1) Коваленттік полюсті және ковалентті полюссіз байланыстардың қасиеттерін сипаттайды; 2) алмасу және донор-акцепторлық механизмдер арқылы коваленттік байланыстың түзілуін түсіндіреді; 3) H2, Cl2, O2, N2, HCl , NH3 молекулалары үшін Льюис диаграммасын құрастырады; 4) будандастыру түрлерін ажыратады; 5) BF3, CH4, NH3, H2O, BeCl2 мысалында заттардың қасиеттерінің молекулалардың электрондық және кеңістіктік құрылымына тәуелділігін негіздейді.
	Химиялық байланыстың түрлері	1) Иондық, металдық, сутектік байланыстың түзілу механизмдерін түсіндіру.	1) Қарама-қарсы зарядталған иондардың электростатикалық тартылуы нәтижесінде иондық байланыстың түзілуін көрсетеді; 2) металдық байланыстың табиғатын және оның металдардың физикалық қасиеттеріне әсерін түсіндіреді; 3) мысалдар арқылы сутегі байланысының түзілу механизмін ашады.
			1) Заттардың кристалдық торларының әртүрлі түрлерін атайды; 2) заттың кристалдық торының түрін анықтайды;

		2) Заттардың кристалдық торларының түрлерін ажырату.	3) кристалдық торлардың түрлері мен байланыс түрлері әртүрлі қосылыстардың қасиеттерін болжайды.
Химиялық реакциялардың заңдылықтары	Периодтық заң және периодтық жүйе тотығу-тотықсыздану реакциялары	1) Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесін заңның графикалық көрінісі ретінде түсіндіру .	1) Периодтық заңның физикалық мағынасын түсіндіреді; 2) атомдардың валенттілігі мен тотығу дәрежесін анықтайды; 3) химиялық элементтер атомдарының қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын сипаттайды: радиусы, иондану энергиясы, электронға жақындығы, электртерістігі және тотығу дәрежесі.
		1) Периодтар мен топтардағы элементтердің қасиеттерінің өзгеру периодтылығы туралы түсініктерді, периодтар мен топтардағы қосылыстардың қышқылдық-негіздік және тотығу-тотықсыздану қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру .	1) Периодтар мен топтар бойынша химиялық элементтердің оксидтерінің, гидроксидтерінің және сутегі қосылыстарының қышқылдық-негіздік қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіреді; 2) периодтық жүйедегі орны бойынша химиялық элементтер мен олардың қосылыстарының қасиеттерін болжайды; 3) периодтық заңға байланысты ғылымның дамуындағы негізгі бағыттарды санамалайды .
	Тотығу-тотықсыздану реакциялары	1) Элементтердің тотығу дәрежесін анықтау.	1) Электрондық баланс әдісі арқылы тотығу және тотықсыздану теңдеулерін құрастырады ; 2) ерітінді мен балқыма арқылы электр тогы өткенде болатын процестерді түсіндіреді .
			1) Химиялық реакцияның жылдамдығы туралы ұғымды тұжырымдайды;

Химиялық реакциялардың энергетикасы	Химиялық реакцияның жылдамдығы	1) Химиялық реакцияның жылдамдығын анықтау.	2) реакциялардың орташа жылдамдығын есептейді; 3) біртекті және гетерогенді химиялық реакциялардың жылдамдығын есептейді
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Химиялық реакциялар үшін массалардың әсер ету заңын қолданады; 2) массаның әрекет ету заңын пайдалана отырып есептеулер жасайды; 3) қысым мен температураның химиялық реакция жылдамдығына әсерін түсіндіреді.
Химиялық реакциялардың энергетикасы	Химиялық тепе-теңдік	Қайтымды химиялық реакциялардағы химиялық тепе-теңдікті анықтау.	1) Қайтымды реакция, химиялық тепе-теңдік ұғымдарын ашады; 2) тепе-теңдіктің ығысуына әртүрлі факторлардың әсерін түсіндіреді; 3) Ле Шателье -Браун принципін түсіндіреді ; 4) температураның, концентрацияның және қысымның өзгеруінің химиялық тепе-теңдікке әсерін түсіндіреді; 5) тепе-теңдік константасына өрнектер құрастырады;; 6) химиялық тепе-теңдіктің динамикалық сипатын түсіндіреді.
	Периодтық заң және периодтық жүйе	1) Химияның аналитикалық әдістеріне сипаттама беру.	1) Қазіргі химия зерттеулеріндегі аналитикалық әдістерді атайды; 2)хроматографиясы арқылы заттарды бөлу принципін сипаттайды ; 3) стационарлық, жылжымалы фазалар терминдерін ашады.
			1) Галогендерді периодтық жүйеде орналасуы бойынша сипаттайды;

	Периодтық заң және периодтық жүйе	1) Топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру.	2) галогендердің тотығу дәрежесін электртерістігі, тотығу-тотықсыздану қасиетін анықтайды; 3) галогендерді физикалық және химиялық қасиеттері бойынша сипаттайды; 4) топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіреді; 5) хлорид-, бромид-, йодид-, иондарға сапалық реакциялар жүргізеді; 6) йодтың адам ағзасындағы биологиялық рөлін, йод тапшылығына байланысты аурулардың пайда болуын түсіндіреді.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Галогенді иондарды тәжірибелік тану жұмыстарын жүргізеді; 2) суды залалсыздандыру үшін хлорды қолдануды түсіндіреді және бұл процестің артықшылықтары мен кемшіліктерін бағалайды; 3) галогендер мен олардың қосылыстарының физиологиялық рөлін анықтайды.
		1) Топ элементтерінің (I V A) физикалық-химиялық қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру.	1) Көміртектің, кремнийдің және олардың қосылыстарының физика-химиялық қасиеттерін сипаттайды; 2) карбонатты, силикат иондарына сапалық реакцияларды түсіндіреді; 3) қосылыстардың тотығу дәрежесін анықтайды.
			1) Табиғатта элементтердің болуын сипаттайды, 14 (IVA) топ элементтерінің жай

Химиялық реакциялардың заңдылықтары	Периодтық заң және периодтық жүйе	1) Табиғатта пайда болу формаларын және 14 (IVA)топ элементтерінің жай заттарын алу әдістерін түсіндіру.	заттарының таралуы және қолданылуы; 2) химиялық теңдеулерді жазу арқылы генетикалық байланысты жүзеге асырады; 3) табиғаттағы карбонаттар айналымының сызбасын құрастыру және оларды қолдану аймақтарын атайды; 4) тастарға физикалық және химиялық әсерлердің әсерін түсінеді. Сұйылтылған қышқылдардың белгілі бір карбонаттармен әрекеттесуін білу, көмірқышқыл газына сапалық реакцияны практикада жүргізуеді. 5) кремнийдің қолданылуын және оның жартылай өткізгіш ретіндегі маңызын түсіндіреді; кристалдық тордың түрін және кремнийдің, кремний диоксиді мен кремний карбидінің химиялық байланысының түрін сипаттайды; 6) кремний мен оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттайды, реакция теңдеулерін құрастырады , тасты қалпына келтірудегі химиялық материалдарды біледі.
		1) Азот және аммиак молекулаларының	1) Молекуланың құрылымына сүйене отырып, азоттың реакциялық қабілетінің төмендігін түсіндіреді; 2) газ тәріздес аммиак пен оның сулы ерітіндісінің алынуын және химиялық

		құрылысы мен қасиеттерін түсіндіру.	қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады; 3) аммиак пен азот қышқылын өнеркәсіптік өндіру әдістерін және өнеркәсіптік қолдануды сипаттайды.
		1) Азотты тыңайтқыштарды өнеркәсіптік өндіру технологиясын ашу.	1) Азотты тыңайтқыштардың өсімдіктерге әсерін сипаттайды; 2) азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісін сипаттайды.
	Жер химиясы	1) Күкірт қышқылын алудың контактілік әдісін ашу.	1) Күкірт қышқылының өнеркәсіп үшін маңызын негіздейді; 2) күкірт қышқылын өнеркәсіптік өндірудің контактілі процесін түсіндіреді; 3) сұйылтылған және концентрлі күкірт қышқылының қасиеттерін салыстырады.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Азот оксидтерінің атмосфераға, нитраттардың топырақ пен су ресурстарына әсерін талдайды; 2) күкірт диоксидінің қышқыл жаңбыр түзудегі рөлін және оның қоршаған ортаға әсерін түсіндіреді; 3) құрамында күкірті бар қазба отындарын жағу кезінде күкірт диоксидінің түзілуін сипаттайды; 4) азот оксидтерінің, нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға зиянды әсерін анықтайды; 5) азот пен фосфор қосылыстарының қоршаған ортаға әсерін азайту мәселесін шешу жолдарын ұсынады.

Айналамыздағы Химия	Жер химиясы	1) Металдар мен қорытпаларды алу әдістерін түсіндіру.	1) Қазақстандағы мыс, мырыш, темір, хром және олардың қосылыстарының кен орындарын атайды; 2) мыс, мырыш, хром және олардың ең маңызды қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіреді; 3) алюминий мен оның қорытпаларының қолданылуын сипаттайды ; 4) коррозияны, оның пайда болу себептерін және металл конструкцияларының қызмет ету мерзіміне кері әсерін түсіндіреді; 5) ғылымда, техникада және тұрмыста қолданылатын ең маңызды қорытпалардың құрамын атайды: шойын, болат, латунь, қола, мельхиор, дуралюминий; 6) шойын мен болатты алу әдістерін және олардың қасиеттерін сипаттайды.
		1) Шойын мен болат өндіру технологиясы мен өндірісінің негіздерін білу.	1) Шойын өндіру кезінде болатын химиялық және технологиялық процестерді атайды; 2) болат өндіруге арналған шикізатты сипаттайды; 3) шойынды болатқа өңдеу ерекшеліктерін түсіндіреді. 4) көміртектің және олардың қосылыстарының физика-химиялық қасиеттерін түсінеді
		1) Өтпелі металдарға сипаттама беру.	1) өтпелі металдардың қасиеттері және ұғымын ашады; 2) өтпелі металдардың биологиялық рөлін ашады.

	Жер химиясы	1) Күрделі қосылыстарды түсіндіру.	1) Ішкі үйлестіру сферасы, сыртқы үйлестіру сферасы ұғымдарын түсіндіреді; 2) лиганд , координациялық сан терминдерін түсіндіреді ; 3) хром және оның қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіреді; 4) Fe2+, Fe3+ иондарын таниды; 5) мыс, мырыш және олардың ең маңызды қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіреді.
		1) Химиялық өндірістің негізгі ғылыми принциптерін түсіндіру.	1) Химиялық өндірістің негізгі принциптерін атайды; 2) қайта өңдеуге жататын материалдарды анықтайды; 3) химиялық өндірістің үздіксіздігінің маңыздылығын түсіндіреді.
		1) Металл өндірісіндегі экологиялық мәселелерді түсіндіру.	1) Қазақстандағы химия өнеркәсібінің әртүрлі салаларындағы экологиялық проблемаларды болжайды; 2) Қазақстандағы химиялық өндірістің экологиялық проблемаларын ашады; 3) химия және металлургиялық өнеркәсіп қалдықтарының қоршаған ортаға әсерін бағалайды; 4) жердің тозу, атмосфералық ауаны ластаушы заттар, өндірістік ағынды сулар проблемаларын шешу жолдарын ұсынады; 5) металдар мен бейметалдардың тірі организмдер

			тіршілігіндегі биологиялық рөлін түсіндіреді.
		1) Жасыл химияның 12 қағидасын түсіндіру.	1) "Жасыл химияның" 12 қағидасын атайды және түсіндіреді; 2) атмосфераның, гидросфераның және литосфераның ластану көздерін атайды; 3) ғаламдық экологиялық проблемаларды шешу жолдарын ұсынады; 4) "парниктік эффект" және озон қабатының бұзылуы мәселесін түсіндіреді.
		1) Көміртек және оның қосылыстарының туындылары ретінде органикалық химия негіздерін түсіндіру.	1) Органикалық заттарды бейорганикалық заттардан ажыратады; 2) көмірсутектердегі көміртектің гибридтенуін сипаттайды; 3) көміртек атомының құрылымдық ерекшеліктерін және -СС байланысын түзу қабілетін түсіндіреді; 4) А.М. Бутлеров теориясының негізгі ережелерін атайды.; 5) көмірсутектердің эмпирикалық, молекулалық, құрылымдық және кеңістіктік формулаларын ажырату; 6) изомерия түрлерін атайды.
			1) Изомерлердің формулаларын құрастырады: құрылымдық, байланыс орындары, функционалдық топтар және классаралық; 2) радикалдардың құрылысы мен тірі ағзалар тіршілігіндегі рөлін ашады; 3) гомологтық қатарлардың түзілуін түсіндіреді;

		1) Органикалық заттардың құрамы мен құрылысын түсіндіру.	4) гомологтардың қасиеттерінің айырмашылығы мен ұқсастығын түсіндіреді; 5) IUPAC номенклатурасына сәйкес (IUPAC-Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы) қосылыстардың құрылымдық формулаларын құрастырады және оларды атайды..
		1) Органикалық заттардың классификациясын білу.	1) Спирттердің, альдегидтердің және кетондардың, карбон қышқылдарының, күрделі эфирлердің функционалдық топтарының құрылымын сипаттайды; 2) органикалық қосылыстардың адам өміріндегі маңызын ашады; 3) қазақ ғалымдарының органикалық химияның дамуына қосқан үлесін ашады.
		1) Қанықпаған көмірсутектерді түсіндіру.	1)Алкандардың жану өнімдерін атаңыз және олардың қоршаған ортаға әсерін бағалайды; 2) берілген жану өнімдері бойынша заттың молекулалық формуласын анықтайды; 3) элементтердің массалық үлестері және олардың буларының салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық заттардың қарапайым және молекулалық формулаларын табады; 4) циклоалкандардың гомологтық қатарын, құрылымын, химиялық және физикалық қасиеттерін сипаттайды ;

	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы		5) IUPAC номенклатурасы (IUPAC-Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы) бойынша заттарды атайды, изомерлердің құрылымдық формулалары мен формулаларын құрастырады,.
		1) Қанықпаған көмірсутектерді түсіндіру .	1) Қанықпаған көмірсутектердің гомологтық қатарын құрайды; 2) қанықпаған көмірсутектердің құрылымын, физикалық және химиялық қасиеттерін түсіндіреді; 3) оларды өндіру әдістерін ашады; 4) алкендерге (қанықпауға) сапалық реакцияларды сипаттайды ; 5)алкендердің құрылымдық формулаларын құрайды .
		1) Полимерлену реакцияларын және полиэтилен өндірісін сипаттау.	1) Полимерлену реакцияларын құрастырады (полиэтилен, полипропилен, поливинилхлорид); 2) "олигомер", "полимер" , "полимерлену дәрежесі" ; "мономер", "элементар буын" ұғымдарын ажыратады; 3) полимерлену және поликонденсациялау реакция теңдеуін құрастырады; 4) полиэтилен және басқа полимерлердің қолдану аймақтарын атайды.
			1) Органикалық заттардың молекулаларының модельдерін жинайды;

		1) Практикалық жұмысты орындау	2) органикалық заттар молекуласының құрылысын түсіндіреді; 3) қауіпсіздік талаптарына сәйкес келеді; 4) қорытындылайды.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар жүргізеді; 2) "қанықпау" терминін және қанықпаудың қосылыстың қасиеттеріне әсерін түсіндіру; 3) алкендердегі байланыстардың қанықпағандығын тәжірибе жүзінде дәлелдейді .
		1) Алкадиендер мен алкиндер туралы білім алу.	1) Алкадиендер мен алкиндердің құрылысын, қасиеттерін түсіндіреді; 2) алкадиендер мен алкиндердің құрылысына қарай қасиеттерін түсіндіреді; 3) диендердің полимерленуі (изопрен) реакция өнімдерінің шарикті үлгілерін құрастырады; 4) алкадиендер мен алкиндердің гомологтық қатарын құрайды .
		1) Ароматты қосылыстарға сипаттама беру.	1) Бензол молекуласының құрылымын электрондардың делокализациясы тұрғысынан түсіндіреді; 2) бензолға және оның гомологтарына тән қасиеттерді сипаттайды; 3) бензолды және оның гомологтарын алу реакцияларын құрастырады; 4) бензолдың органикалық синтезде қолданылуын түсіндіреді.
			1) Гетероциклді қосылыстардың

Химия және қоршаған орта	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	1) Гетероциклді қосылыстарға сипаттама беру.	молекуласының құрылымын ашады; 2) гетероциклді қосылыстардың номенклатурасы мен изомериясын түсіндіреді; 3) гетероциклді қосылыстардың қолданылу аясын ашады.
		1) Көмірсутектердің қайнар көздерін білу.	1) Көміртекті қосылыстарды отын ретінде пайдалануды ашады; 2) картада Қазақстандағы көмір, мұнай және табиғи газ кен орындарын анықтайды.
		1) Табиғи газды, мұнайға серік газдарды жылу энергиясының көздері ретінде сипаттау.	1) Мұнайға серік газдар мен табиғи газдардың шығу тегін түсіндіреді; 2) мұнайға серік газдар мен табиғи газдардың құрамы мен пайдаланылуын атайды; 3) химиялық реакция теңдеулерін құрастырады.
		1) Тас көмірдің шығу тегі мен кокстеу процесін түсіндіру.	1) Құрамында көміртегі бар қосылыстарды отын ретінде қолдану аймақтарын атайды; 2) көмірді кокстеу процесін түсіндіру; 3) картада Қазақстандағы табиғи газ көмір, мұнай және кен орындарын анықтайды; 4) көмірдің адсорбент ретіндегі қасиетін біледі.
		Галогеналкандарды алу реакцияларының механизмін түсіндіру.	1) Галоалкандардың органикалық синтез үшін маңызын түсіндіреді ; 2) галоалкандарды алу әдістерін көрсетеді ; 3) галогеналкандардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіреді.
			1) Спирттерді алу әдістері мен қолдану аймақтарын атайды;

		1) Құрамында оттегі бар органикалық қосылыстар, бір атомды және көп атомды спирттер туралы түсінік беру.	2) спирттердің адам ағзасына улы әсерін анықтайды; 3) спирттердің құрылымдық формулаларын құрастыру және оларды IUPAC номенклатурасы бойынша атайды (IUPAC – Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы); 4) изомерлерді жіктейді және тұжырымдайды: құрылымдық, функционалдық және классаралық топтар.
	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	1) Практикалық жұмысты орындау	1) Спирттердің химиялық қасиеттері сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады; 2) бір атомды және көп атомды спирттерге сапалық реакциялар жүргізеді; 3) атомдардың өзара әсер етуі негізінде спирттердің химиялық қасиеттерін түсіндіреді.
		1) Фенолдар, олардың құрылысы мен қасиеттерін түсіндіру.	1) Фенолдарды алу әдістерін атайды; 2) фенолдардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады ; 3) фенолдардың қолдану аймақтарын атайды.
		1) Альдегидтер мен кетондарды түсіндіру.	1) Альдегидтер мен кетондардың құрылымдық формулаларын құрастырады; IUPAC номенклатурасы бойынша Альдегидтер мен кетондарды атайды (IUPAC-Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы); 2) альдегидтер мен кетондарды алу

			реакцияларының теңдеулерін құрастырады ; 3) альдегидтер мен кетондардың тотығу және тотықсыздану өнімдерін атайды.
		1) Карбон қышқылдарын түсіндіру.	1) Карбон қышқылдарының құрылымдық формулаларын құрастырады және оларды халықаралық номенклатура бойынша атайды; 2) карбон қышқылдарының физикалық қасиеттерін және алу әдістерін түсіндіреді; 3) карбон қышқылдарының химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін жазады; 4) карбон қышқылдарының қолданылу аймақтарын атайды.
		Күрделі эфирлердің, сабындардың және майлардың құрылысын түсіндіру.	1) Эфирлердің құрылымдық формулаларын құрастырады және оларды халықаралық номенклатура бойынша атайды; 2) майлардың құрамы мен құрылымын сипаттайды; 3) майлардың қызметін түсіндіреді; 4) майларға сапалық реакция жүргізеді; 5) майлардың гидролизі мен сабындану өнімдерін атайды; 6) майлардың құрамы мен құрылымын сипаттайды.
			1) Сабын, синтетикалық жуғыш заттарды өндіру әдістерін сипаттайды;

	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	1) Сабын өндірісі және оның синтетикалық жуғыш заттарды қоршаған ортаға қолданылуын түсіндіру.	2) беттік-белсенді заттардың (беттік белсенді заттардың) қасиеттерін түсіндіреді; 3) табиғатты синтетикалық жуғыш заттармен ластанудан қорғау қажеттілігін ашады.
		1) Макромолекулалық қосылыстардың химиясын түсіндіру.	1) Пластмассалар мен талшықтарды тәжірибе жүзінде таниды; 2) Қазақстанда өндірілетін полимерлердің түрлерін ажыратады; 3) кейбір полимерлер мен пластмассалардың қасиеттері мен қолданылуын атайды; 4) органикалық қосылыстардың негізгі кластардың генетикалық байланысының диаграммасын құрастырады; 5) реагенттің мөлшері (көлемі, салмағы) реакциясы бойынша өнім шығымын, санын (көлемін, салмағын) есептейді
		1) Поликонденсация, полиамидтер мен полиэфирлерді алу реакцияларын түсіндіру.	1) Поликонденсация реакциясын анықтайды; 2) полиамидтер мен полиэфирлерді алу реакцияларын жазады; 3) талшықтардың маңызды түрлерінің классификациясын ашады.
		1) Пластмассалардың қолданылуы мен қоршаған ортаға әсерін бағалау.	1) Пластмассаларды қолдану аймақтарын атайды; 2) пластмассалардың қоршаған ортаға әсерін сипаттайды; 3) Қазақстандағы полимерлер өндірісін ашады.
			1) Химиялық реагенттерге қатысты

		1) Практикалық жұмысты орындау	пластмассалардың салыстырмалы инерттілігін тәжірибе жүзінде дәлелдейді; 2) пластмассалар мен талшықтарды қолдану аймақтарын атайды; 3) оларды өңдеу өнімдерінің маңыздылығын бағалайды.
	Көміртек және оның қосылыстары химиясы	1) Жаңа заттар мен материалдарды қалай жасау керектігін түсіндіру.	1) Заманауи әдістер арқылы жаңа материалдарды алу жолдарын түсіндіреді; 2) жаңа полимерлердің маңызын түсіндіреді; 3) заттардың құрылымдық формулаларын құрастырады; 4) жаңа материалдардың практикалық маңызын түсіндіру; 5) дәрілік заттарды әзірлеу және синтездеу әдісін ашады.
		1) Нанотехнологияны қазіргі ғылым саласы ретінде түсіндіру.	1) "Нанохимия" ұғымының физикалық мағынасын түсіндіреді ; 2) нанобөлшектерді синтездеу, зерттеу және қолдану әдістерін атаңыз.
		1) Көмірсулар класын түсіндіру.	1) Глюкоза, фруктоза, рибоза, дезоксирибоза, сахароза, крахмал және целлюлоза молекулаларының формулаларын ажыратады; 2) глюкозаның спирттік, сүтқышқылды ашыту реакцияларының теңдеулерін құрастырады ; 3) сахарозаның, крахмалдың және целлюлозаның гидролиз өнімдерін атайды; 4) крахмал мен целлюлозаның құрылысы

			мен қасиеттерін салыстырады.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Глюкозада функционалдық топтардың болуын тәжірибе жүзінде анықтайды; 2) крахмалға сапалық реакция жүргізеді.
		1) Аминдер туралы білімдерін түсіндіру.	1) Аминдердің классификациясы мен номенклатурасын ашады; 2) аммиак, амин және анилиннің құрылымы мен негізгі қасиеттерін салыстырады; 3) аминдер мен анилиннің физикалық қасиеттерін түсіндіреді; 4) аминдер мен анилин алу реакцияларының теңдеулерін құрастырады.
		1) Аминқышқылдарды қосылыстардың ең маңызды класы ретінде түсіндіру.	1) Амин қышқылдарының тривиальды және жүйелі атауларын санайды; 2) аминқышқылдарының молекулаларының құрамы мен құрылысын сипаттайды; 3) аминқышқылдарының амфотерлілігін анықтайды.
Химия және өмір	Биохимия	1) Белок молекуласының түзілуін, құрылымын және пептидтік байланыстарын білу.	1) Ақуыз гидролизінің өнімдерін атайды; 2) а-амин қышқылдарынан ақуыздарды алу кезінде пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіреді; 3) ақуыз молекуласының біріншілік, екіншілік, үшіншілік және төрттік құрылымдарын құрайды; 4) ақуыздардың қызметін сипаттайды.
		1) Ферменттердің рөлі мен қолданылуын түсіндіру.	1) Ферменттердің рөлін түсіндіреді; 2) ферменттердің селективтілігін, тиімділігін сипаттайды;

			3) ферменттердің қолданылу аясын ашады.
		1) Дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) құрылысын түсіндіру.	1) Нуклеин қышқылдарының құрылысын және олардың жіктелуін сипаттайды; 2) дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) құрылымдарын салыстырады; 3) дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) биологиялық рөлін түсіндіреді; 4) гендік инженерия мен биотехнологияның маңыздылығын ашады.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Белоктың денатурациялану қасиетін түсіндіреді; 2) белоктарға сапалық реакциялар жүргізеді; 3) тақырып бойынша бұрын алған білімдерін қолданады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
71- қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы №

348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Шетел тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты – білім алушылардың қазіргі заманғы биологиялық білімі мен дағдыларын дамыту; оны ұйымдастырудың әртүрлі деңгейлеріндегі өмірдің мәнін, дамуы мен көрінісін түсіну; өмірдің маңыздылығын ең жоғары құндылық ретінде түсінетін жан-жақты дамыған тұлғаны дайындау болып табылады.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) адамның табиғаттағы рөлін оның даму заңдылықтарын түсіну негізінде айқындайтын маңызды биологиялық білім мен дағдыны кеңейту;

2) жаңа білім алудың негізі мен құралы ретінде табиғаттың дамуы мен қызмет ету заңдылықтарын қолдану, оларды одан әрі кеңейту және тереңдету;

3) білім жүйесін және ғылыми дүниетаным негіздерін меңгеру процесінде шығармашылық дербестік пен сыни ойлауды, зерттеу дағдыларын қалыптастыру;

этикалық мәселелермен және қоғамның әлеуметтік өміріне және еңбек қызметіне жеке қатысумен байланысты дербес шешімдер қабылдауға дайын бола отырып, қоршаған шындықты еркін бағдарлауға мүмкіндік беретін бастамашыл тұлғаның сапасын дамыту;

5) білім алушыларда білім беруді жалғастыру және өзін-өзі тәрбиелеу үшін қажетті зияткерлік дағдыларды дамыту.

4. Пәнінің мазмұны 4 бөлімнен тұрады:

1. Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылысы және қызметі;

2.Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму;

3. Организмдер және қоршаған орта.

4. Қолданбалы интеграцияланған ғылымдар.

1. "Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі" бөлімі келесі бөлімдерді қамтиды:

1) тірі организмдердің әртүрлілігі;

2) тамақтану;

3) заттарды тасымалдау;

4) тыныс алу;

5) бөлінуі;

6) қозғалыс;

7) үйлестіру және реттеу.

2. "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі келесі бөлімдерді қамтиды:

1) көбею;

2) жасушалық цикл;

3) өсу және даму;

4) тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары;

5) селекция негіздері;

6) эволюциялық даму.

3. "Организмдер және қоршаған орта" бөлімі келесі бөлімдерді қамтиды:

1) биосфера, экожүйе, популяция;

2) экология және адамның қоршаған ортаға әсері.

4. "Қолданбалы интеграцияланған ғылымдар" бөлімі келесі бөлімдерді қамтиды:

1) молекулалық биология және биохимия;

2) жасуша биологиясы;

3) биотехнология;

4) биомедицина және биоинформатика.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Тарау, бөлім және тақырып атаулары	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			теориялық	практикалық
4. Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар				
4.1 молекулалық биология және биохимия		+	+	+
1	Судың Жердегі тіршілік үшін маңызы.			

2	Көмірсулардың жіктелуі. Химиялық құрылым.			
3	Липидтердің құрылымдық компоненттері. Майлардың қасиеттері мен функциялары.			
4	Ақуыздардың құрамы мен қызметі бойынша жіктелуі. № 1 зертханалық жұмыс " Ақуыздардың құрылымына әртүрлі жағдайлардың (температура, PH) әсері"			
5	Биологиялық объектілердегі ақуыз мөлшері. № 2 зертханалық жұмыс. "Биологиялық объектілердегі ақуыздың құрамын анықтау"			
6	Дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының құрылымы			
7	Рибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымы мен қызметі			
8	Дезоксирибонуклеин қышқылы мен рибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтар			
9	Антиген мен антидене арасындағы өзара әрекеттесу механизмі			
	Генетикалық кодтың қасиеттері:			

10	үштік, деградация, әмбебаптық, қабаттаспау			
4.2 Жасуша биологиясы		+	+	+
11	Жасушадағы органоидтардың құрылымы мен функцияларының ерекшеліктері. Жасушаның негізгі компоненттері			
12	Жасуша мембранасының құрылымы, қасиеттері мен функциялары арасындағы байланыс.			
1. Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі 1.2 Тамақтану		+	+	+
13	Хлоропласттың құрылымдық компоненттері және олардың қызметі. Фотосинтез пигменттері. №3 Зертханалық жұмыс "Әртүрлі өсімдіктер жасушаларындағы фотосинтез пигменттерінің мазмұнын зерттеу"			
14	Фотосинтездің жарық және қараңғы фазалары			
15	Фотосинтез жылдамдығына әсер ететін факторлар. Фотосинтездің шектеуші факторлары			
1.2 Заттарды тасымалдау		+	+	+
16	Диффузия жылдамдығына бетінің көлеміне қатынасының әсері. Эритроциттер жасушаларының бетінің көлеміне қатынасының мәні.			

17	Пассивті тасымалдау механизмі: мембраналық арналар арқылы қарапайым диффузия, жеңілдетілген диффузия. Белсенді көлік механизмі			
1.4 Тыныс алу		+	+	+
18	Аденозинтрифосфор қышқылының құрылымы мен қызметі			
19	Аденозинтрифосфор қышқылының синтезі: глюкозаның аэробты және анаэробты ыдырау кезеңдері			
20	Метаболизм түрлері. Энергия алмасу кезеңдері			
21	Митохондрияларды ң құрылымдық компоненттері және олардың қызметі. Митохондрия құрылымы мен жасушалық тыныс алу процестерінің байланысы			
1.5 Бөлінуі		+	+	+
22	Су алмасуын реттеу. Мақсатты органдар. Әрекет әсері. Гипофункция. Гиперфункция			
23	Адам ағзасындағы қан мен басқа сұйықтықтарды жасанды тазарту. Диализ принципі. Диализ әдістері: перитонеальді, гемодиализ			
	Созылмалы бүйрек жеткіліксіздігі. Бүйрек			

24	трансплантациясы және диализ. Артықшылықтары мен кемшіліктері			
2. Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму. 2.2 Жасушалық цикл		+	+	+
25	Өсімдіктер мен жануарлардағы гаметогенез. Гаметалар. Гаметогенез кезеңдері. Өсімдіктердегі Спорогенез және гаметогенез			
26	Қатерлі ісіктердің пайда болуы. Қатерлі ісікке дейінгі жағдайлардың пайда болуына ықпал ететін факторлар			
27	Қартаю. Қартаю процесі туралы теориялар			
2.4 Тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары		+	+	+
28	Модификациялық өзгергіштік. Белгілердің өзгергіштігінің вариациялық қатарлары. " Модификациялық өзгергіштікті зерттеу, Вариациялық қатар мен қисық сызықты құру" модельдеу			
29	Белгілердің тұқым қуалауының цитологиялық негіздері. Дигибридті крест кезінде хромосомалардың тәуелсіз таралуы. Жынысқа			

	байланысты мұрагерлік. Мәселелерді шешу			
30	Аллельді және аллельді емес гендердің өзара әрекеттесуі. Комплимент. Полимерия. Көп аллелизм			
31	Өздігінен және индукцияланған мутациялар. Гендік, хромосомалық, геномдық, мутациялар. Модельдеу " Адамның хромосомалық жиынтығының кариограммасын құру. Геномдық мутацияларды зерттеу"			
32	"Адам геномы" әлемдік жобасы. Адамның геномдық дезоксирибонуклеин қышқылының реттілігі. Жоба аясында жүргізілген зерттеулердің биологиялық маңызы			
2.6 Эволюциялық даму		+	+	+
33	Тұқым қуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы байланыс. Тұқым қуалайтын өзгергіштік эволюцияның негізі болып табылады. Комбинативті өзгергіштік, мутациялар. Табиғи сұрыптау. Өмір үшін күрес. Гендік Дрейф. Популяция толқындары			

34	Эволюцияның дәлелі. Салыстырмалы-анатомиялық, молекулалық-генетикалық, эмбриологиялық, палеонтологиялық, биогеографиялық, биохимиялық дәлелдер			
35	Түрлену механизмдері. Спецификацияның оқшаулау механизмдері. Спецификациядағы репродуктивті оқшаулаудың рөлі. Полиплоидия және будандастыру			
2.5 Селекция негіздері.		+	+	+
36	Өнімділікті арттыруға арналған заманауи ауылшаруашылық технологиялары. Жоғары өнімді ауыл шаруашылығының жаңа балама жолдары			
1. Тірі организмдердің алуан түрлілігі 1.1 тірі организмдердің әртүрлілігі		+	+	+
37	Жердегі тіршіліктің қалыптасу кезеңдері. Филогенетикалық ағаштар. Кладограммалар. Кладограммалар мен филогенетикалық ағаштардың айырмашылықтары			
1.7 үйлестіру және реттеу		+	+	+
38	Орталық жүйке жүйесінің құрылымы. Мидың құрылымы мен қызметі. Жұлынның құрылымы мен қызметі			

39	Холинергиялық синапстың құрылымы мен қызметі арасындағы байланыс. Синаптикалық берілу механизмі			
40	Механорецепторлардың түрлері. Пачини денелерінің мысалында тітіркендіргіштердің өзгеруіне механорецепторлардың реакциясы			
41	Биологиядағы басқару жүйелері. Биологиядағы "Басқару жүйесі" ұғымы. Көмірқышқыл газы/глюкоза температурасын / деңгейін реттеу мысалындағы кері байланыс принципі			
42	Биологиядағы басқару жүйелері. Биологиядағы "Басқару жүйесі" ұғымы. Көмірқышқыл газы/глюкоза температурасын / деңгейін реттеу мысалындағы кері байланыс принципі			
43	Өсу заттары. Өсу заттарының өсімдікке әсер ету механизмі. Ауксин мен гиббереллиннің әсері.			
1.6 Қозғалыс		+	+	+
44	Жолақты бұлшықет тінінің құрылымы. Миофибрилланың құрылымы (саркомерлер, актин, миозин және тағы басқалар). Бұлшықет			

	талшығының жиырылу механизмі			
45	Жылдам және баяу бұлшықет талшықтарының құрылымы, орналасуы және жалпы қасиеттері			
4.4 "Биомедицина және биоинформатика"		+	+	+
46	Биомехаников робототехникада қолдану. Инженерлік Биомеханика (экзоскелетондар, робототехника және тағы басқалар). Медициналық Биомеханика (протездеу және тағы басқалар)			
47	Жүрек автоматикасы механизмі. Жүректегі қозу жылдамдығы. Жүрек бұлшықетінің жиырылуы. Электрокардиография, оның диагностикалық маңызы			
48	Электромагниттік және дыбыстық толқындардың адам ағзасына әсер ету ерекшеліктері			
49	"Биоинформатика" ұғымы. Зерттеуде биоинформатика құралдарын қолдану			
50	Экстракорпоральды ұрықтандыру әдісі және оның маңызы. Экстракорпоральды ұрықтандырудың этикалық аспектілері			
	Моноклоналды антиденелердің маңызы.			

51	Моноклоналды антиденелер өндірісі. Моноклоналды антиденелермен ауруларды диагностикалау және емдеу			
4.3 Биотехнология		+	+	+
52	Өнеркәсіпте, ауыл шаруашылығында, медицинада, тұрмыста микроорганизмдерді пайдаланудың оң және теріс жақтары. Гендік инженерияның маңызы.			
53	Полимеразды тізбекті реакцияны (ПТР) қолдану. Полимеразды тізбекті реакцияның сот сараптамасындағы, әке болуды анықтаудағы, медициналық диагностикадағы, жекелендірілген медицинадағы, генді клондаудағы, дезоксирибонуклеин қышқылының реттілігіндегі, мутагенездегі маңызы			
54	Пайдаланудың оң және теріс жақтары генетикалық түрлендірілген организмдерді қолданудың этикалық мәселелерін талқылау. Қолданудың этикалық мәселелері генетикалық түрлендірілген организмдерді			

	қолданудың этикалық мәселелерін талқылау			
55	Грам оң және грам теріс бактериялардың құрылымдық ерекшеліктері			
56	"Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылы" ұғымы. Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылдарын алу әдістері. Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылдарын қолдану. "Клондау" ұғымы			
57	Организмдерді клондау әдістері			
58	Ферменттерді медицинада, химияда және өнеркәсіпте қолдану			
3. Организмдер және қоршаған орта 3.1 Биосфера, экожүйе, популяция		+	+	+
59	Биоәртүрлілік пен экожүйенің тұрақтылығы арасындағы байланыс. Түрлердің биоалуантүрлілігі. Харди-Вайнбергтің генетикалық тепе-теңдік заңы. Өсімдіктер мен жануарлардың сирек кездесетін және жойылып бара жатқан түрлерін сақтау			
60	Жергілікті экожүйе организмдерінің көптігі мен таралуын анықтауда әртүрлі статистикалық әдістерді қолдану.			

	Жергілікті экожүйенің биоәртүрлілігін анықтаудағы кездейсоқ іріктеудің мәні.			
3.2 Экология және адамның қоршаған ортаға әсері		+	+	+
61	Жаһандық жылыну: себептері, салдары, шешімдері. Модельдеу: " Климаттың ғаламдық жылынуын компьютерлік модельдеу"			
62	Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары және оларды шешу жолдары			
63	Қазақстанда жасыл технологияларды енгізу. Қалдықтарды кәдеге жарату және қайта өңдеу.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Молекулалық биология және биохимия	1) Бейорганикалық және органикалық заттардың тіршілік үшін маңызы мен қызметін бағалау; 2) майлардың қызметтерін сипаттау;	1) Судың Жердегі тіршілік үшін іргелі маңыздылығын түсіндіреді; 2) көмірсуларды құрылымы, құрамы және қызметі бойынша жіктейді; 3) майлардың химиялық құрылымы мен қызметін сипаттайды; 4) ақуыздарды құрылымы , құрамы және қызметі бойынша жіктейді; 5) белоктардың құрылымына әртүрлі жағдайлардың әсерін анықтайды;

		3) органикалық заттарды анықтау бойынша тәжірибелер жүргізу.	6) биологиялық объектілердегі ақуыздардың құрамын анықтайды; 7) дезоксирибонуклеин қышқылының репликация процесін сипаттайды; 8) рибонуклеин қышқылы мен дезоксирибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымын салыстырады.
	Жасуша биологиясы	1) Мембрананың жартылай өткізгіштігін зерттеу; 2) прокариоттар мен эукариоттардың жасушаларын салыстыру.	1) Электронды микроскоппен көрінетін жасуша органоидтарының құрылымы мен қызметінің ерекшеліктерін түсіндіреді.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Тамақтану	1) Фотосинтез процестерінің ерекшеліктерін және хлоропласт функцияларын талдау; 2) ферменттердің белсенділігіне әртүрлі факторлардың әсерін анықтау; 3) фотосинтезге әртүрлі факторлардың әсерін анықтау.	1) Хлоропласттың құрылымы мен қызметі арасындағы байланысты орнатады; 2) фотосинтездің Жарық фазасында жүретін процестерді түсіндіреді; 3) фотосинтездің шектеуші факторларын зерттейді және түсіндіреді.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Заттарды тасымалдау	1) Заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерін жүйелеу; 2) заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерінің механизмін түсіндіру.	1) Пассивті және белсенді тасымалдау механизмдерін салыстырады; 2 жасуша мембранасы арқылы заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерінің механизмін салыстырады; 3) мембраналық потенциалды сақтаудағы белсенді тасымалдаудың рөлін анықтайды.
			1) Аденозинтрифосфаттың (АТФ) құрылымы мен қызметін сипаттайды;

Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Тыныс алу	1) Аденозинтрифосфаттың (АТФ) мәнін түсіндіру; 2) жасушалық тыныс алу механизмін талдау.	2) аэробты және анаэробты тыныс алудағы АТФ синтезін салыстырады; 3) митохондрия құрылымы мен жасушалық тыныс алу процестерінің өзара байланысын орнатады.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Выделение	1) Адамның қанын тазарту процесінде бүйрек қызметін талдау; 2) бүйрек функциясының бұзылу себептерін түсіндіру.	1) Зәрді сүзу және қалыптастыру механизмін түсіндіреді; 2) организмдегі су деңгейін реттеудегі антидиуретикалық гормонның (ADH) рөлін түсіндіреді; 3) диализ механизмін түсіндіреді; 4) бүйрек трансплантациясы мен диализдің артықшылықтары мен кемшіліктерін атайды.
Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Жасуша циклі. Өсу және көбею	1) Тірі организмдердің көбеюі мен дамуындағы жасушалық циклдің маңыздылығын анықтау; 2) онкологиялық аурулардың алдын алу шараларын түсіндіру.	1) Дайын микропрепараттар арқылы митоздың фазаларын зерттейді; 2) өсімдіктер мен жануарларда гаметалардың түзілу ерекшеліктерін түсіндіреді; 3) адамдағы гаметогенездің схемасын талдайды; 4) жасушалардың бақыланбайтын бөлінуімен онкологиялық ісіктердің пайда болуын түсіндіреді; 5) қартаю процесін түсіндіреді.
Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Өсу және даму	1) Медицинада бағаналы жасушаларының практикалық қолданылуын түсіндіру.	1) Бағаналы жасушаларының мамандану процесін түсіндіреді; 2) бағаналы жасушаларының практикалық қолданылуын түсіндіреді.

Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары	1) Міндеттерді шешу арқылы тұқым қуалаушылықтың негізгі заңдылықтарын түсіндіру ; 2) мутациялардың дамуына техногендік ортаның әсерін түсіндіру; 3) мутациялардың себептері мен салдарын талдау.	1) Модификациялық өзгергіштік заңдылықтарын зерттейді ; 2) дигибридті қиылысудың цитологиялық негіздерін, жынысқа байланысты белгілерді мұрагерлікті және есептерді шешуде көп аллелизмді қолданады; 3) аллельді және аллельді емес гендердің өзара әрекеттесуін салыстырады; 4) "Адам геномы" жобасының маңыздылығын талқылайды.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы мен қызметі және эволюциялық дамуы	Эволюциялық даму. Селекция негіздері. Тірі организмдердің алуан түрлілігі.	1) Эволюция теориясының негізгі ережелерін түсіндіру; 2) эволюция механизмін түсіндіру; 3) түрленудің тәсілдері мен механизмдерін зерделеу; 4) антропогенез кезеңдерін зерттеу.	1) Тұқым қуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы байланысты түсіндіреді; 2) эволюция процесіне әсер ететін факторларды талдайды; 3) климаттың ықтимал жаһандық жылынуының салдарын болжайды; 4) спецификация әдістерін атайды; антропогенез кезеңдері; 5) түрленудің негізгі тетіктерін жіктейді.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Үйлестіру және реттеу	1) Үйлестіру және реттеу механизмін түсіндіру; 2) биологиядағы басқару жүйелерін түсіндіру.	1) Биологиядағы басқару жүйелерін сипаттау; 2) гормондардың әсер ету механизмін түсіндіреді; 3) механорецепторлардың (Пачини денелерінің) тітіркендіргіштерге реакциясын сипаттайды.
		1) Микрографта жолақты бұлшықет тінінің	1) Жолақты бұлшықеттердің ультрақұрылымын түсіндіреді; 2) жылжымалы жіп теориясы арқылы бұлшықеттің жиырылу механизмін түсіндіреді;

Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Қозғалыс	ультрақұрылымын түсіндіру; 2) бұлшықет функцияларын салыстыру.	3) жылдам және баяу бұлшықет талшықтарын ажыратады; 4) жылдам және баяу бұлшықет талшықтарының құрылымын, орналасуын және жалпы қасиеттерін байланыстырады.
Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Биомедицина және биоинформатика	1) Биология, физика, механика және информатиканың интеграциясын түсіну.	1) Робототехникада биомеханиканың қолданылуын ашады; 2) электрокардиограмманы қолдану арқылы жүректің жұмыс істеу механизмін түсіндіреді; 3) электромагниттік және дыбыстық толқындардың адам ағзасына әсерін түсіндіреді; 4) гендер тізбегіне әсер етпейтін гендерді реттеу механизмдерін зерттеудегі эпигенетиканың маңызы.
		1) Биоинформатиканың рөлі мен әдістерін сипаттау.	1) Экстракорпоральды ұрықтандыру (ЭКҰ) әдісінің маңыздылығын түсіндіреді.
Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Биотехнология	1) Адам өміріндегі биотехнологияның рөлі мен маңыздылығын бағалау.	1) Биотехнологияда қолданылатын тірі организмдердің артықшылықтары мен кемшіліктерін атайды; 2) таксономиядағы, медицинадағы және криминалистикадағы полимеразды тізбекті реакцияның маңыздылығын сипаттайды; 3) организмдерді клондау тәсілдерін түсіндіреді.
		1) Микроорганизмдерді анықтау бойынша экспериментті жоспарлау, нәтижелерді сипаттау және қорытындыларды тұжырымдау.	1) Микробиологиялық зерттеулердің кезеңдерін сипаттайды және түсіндіреді; 2) грам оң және грам теріс бактерияларын сипатайды.

Тірі ағзалар және қоршаған орта	Биосфера, экожүйе, популяция	1) Экологиялық міндеттер мен экологиялық жағдайларды шешу.	1) Биоәртүрлілік пен экожүйенің тұрақтылығы арасындағы байланысты орнатады; 2) статистикалық талдау әдістерін пайдалана отырып, өз өңірінің экожүйелерін далалық жағдайларда зерттейді.
		1) Экологиялық мәдениет негіздері туралы білімді қолдану.	1) Жергілікті экожүйенің биоалуантүрлілігі бойынша презентациялар жасайды.
Тірі ағзалар және қоршаған орта	Экология және адамның қоршаған ортаға әсері	1) Адамның қоршаған ортаға әсерін талдау.	1) Жаһандық климаттың жылынуының салдарын болжайды; 2) Қазақстанның экологиялық проблемаларын шешу жолдарының мысалдарын келтіреді.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
72- қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Дүние жүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Дүние жүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Дүние жүзі тарихы" пәнін оқыту мақсаты – дүниежүзі тарихының негізгі оқиғалары мен процестерін оқу негізінде тарихи санасы қалыптасқан, азаматтық-патриоттық қасиеттерге ие, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды құрметтейтін, тарихи білім мен дағдыларын оқу процесінде және әлеуметтік жағдайда белсенді әрі шығармашылықпен қолдана алатын тұлға қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) тарихи кезеңдегі қоғамдағы негізгі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси, мәдени мәселелер туралы білімдерді қалыптастыру;

2) тарихи кезеңдер бойы адамзат қалыптастырған патриотизмді, толеранттылықты, гуманистік ғұрыптар мен демократиялық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеу;

3) тарихи кезеңде өнердің алатын орнын, оның адамзат өміріндегі маңыздылығын, қоғамның алмасу үдерісінің өнерге әсерін анықтап, талдауға үйрету;

4) өнердегі жаңа үрдістер, құндылықтар мен стильдердің мәнін ажырата білуге , білім алушыларды талғампаздыққа тәрбиелеу;

5) білім алушыларды ежелгі өркениеттердің мәдени мұраларымен таныстырып, көзқарастарын кеңейту, оларды сақтап, қорғаудың маңыздылығын түсіндіру;

6) ЮНЕСКО ұйымының әлемдік мәдени мұраларды қорғаудағы қызметі жайлы түсінік беру;

7) әлемдік-тарихи процесс туралы толық біртұтас білім қалыптастыру;

8) оқиғалар мен құбылыстарды тарихи себептілігі, салыстырмалылығы мен әртүрлі көзқарастар, тарихи оқиғалар және тұлғаларға баға беруде сыни тұрғыдан зерттеу барысында, өткен және қазіргі таңдағы пікірталастық мәселелерге білім алушы тарапынан өзіндік көзқарас білдіруді дамыту;

9) тарихи деректердің әртүрлі типтерімен жұмыс жасау, іздеу және тарихи материалды жіктеу дағдыларын дамыту;

10) деректерді қолдана отырып жобалық, зерттеу әрекетін және тарихи реконструкция дағдыларын дамыту;

11) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени мәселелерді ұғыну үшін тарихи білімдері мен дағдыларын қолдана білу қабілетін дамыту;

12) коммуникативтік дағдыларды дамыту: өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық жеткізе білу, топта жұмыс жасау, әртүрлі деректерден алынған ақпараттарды пайдалану.

4. "Дүние жүзі тарихы" пәні бойынша тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқыту мақсаттарын тиімді жүзеге асыру төмендегі тарихи концептілерге (түсініктерге) негізделеді:

1) дәлел;

2) өзгеріс пен сабақтастық;

3) себеп пен салдар;

4) ұқсастық пен айырмашылық;

5) маңыздылық;

6) интерпретация.

Пәннің мазмұны 8 бөлімнен тұрады: "Өркениет: даму ерекшеліктері", "Этникалық және әлеуметтік процестер", "Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан", "

Мәдениеттің дамуы", "Өркениет: даму ерекшеліктері", "Саяси-құқықтық процестер", " Қоғамдық-саяси ойдың дамуы", "Білім мен ғылымның дамуы".

1) өркениет: даму ерекшеліктері. Өркениет: зерттеудің теориялары мен тәсілдері. " Өркениет" және "әлемдік мәдениет" ұғымы. "Өркениет" түсінігін зерттеудегі негізгі тәсілдер. Өркениеттердің жіктелуі. Өркениеттің дәстүрлі (аграрлы) түрі: отырықшы-егіншілік, көшпелі мәдениет. Өркениет дамуының индустриалдық және постиндустриалдық кезеңдері. Қазіргі заманғы өркениеттің дамуына ақпараттық технологиялардың ықпалы. Әлем өркениеттерінің тарихы. Ежелгі әлем өркениеттері (Ежелгі Египет, Ежелгі Месопотамия, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Ежелгі Греция, Ежелгі Рим). Ежелгі діни наным-сенімдер (синтоизм, индуизм, иудаизм, зороастризм, манихейлік, даосизм). Ежелгі философиялық ілімдер (Платон, Сократ, Аристотель, Конфуций, Лао Цзы). Африка (бушмендер, нубийлер, Гана, Мали, Сунгай), Америка (майя, инктер, ацтектер) және Австралия мен Океанияның (полинезиялық, Таити аралының тайпалары, гавайлықтар) дәстүрлі өркениеттері. Әлемдік діндер және өркениеттің дамуы (буддизм, христиандық, ислам). Қазіргі заманғы әлемдік діндердің даму тенденциялары. Қазіргі заманғы деструктивті діни ұйымдар мен ағымдар. Өркениеттердің өзара әрекеттесуі. Өркениеттердің сауда-экономика саласындағы өзара әрекеттесулері (Ұлы жібек жолы, халықаралық ұйымдар: Дүниежүзілік сауда ұйымы (ДСҰ), Халықаралық валюта қоры (ХВҚ), Мұнай экспорттаушы елдер ұйымы(МЭЕҰ), Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), Еуразиялық Экономикалық Одақ (ЕАЭО) және тағы басқалар. Өркениеттердің дипломатиялық саладағы өзара әрекеттесулері. Дипломатия өркениеттердің өзара жақындасу факторы ретінде. Өркениеттердің өзара әрекеттесуінің әскери-саяси аспектісі (жаулаушылық соғыстар, отарлық экспансия, әскери-саяси одақтар, дүниежүзілік соғыстар, қырғи-қабақ соғыс, жергілікті қақтығыстар, этносаралық қақтығыстар). Мәдениеттер диалогі (мәдениеттердің өзара әрекеттесуі мен өзара ықпалдары);

2) этникалық және әлеуметтік процестер. Антропогенез және этногенез. Адамның пайда болуы туралы теориялар (діни, ғарыштық, эволюциялық). "Этнос", "этногенез", " ұлт" ұғымдары. Этностардың пайда болуына байланысты теориялар. Әлемнің этникалық картасы: өткен заман және қазіргі уақытта (ұлттық мемлекеттердің қалыптасуы мен ыдырауы, "ұлттық сана", этностардың ассимиляциясы, шағын этностардың проблемалары). Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар. Ұлтаралық қатынастар: мәселелер және қарама-қайшылықтар. Ұлтаралық қақтығыстардың себептері мен салдарлары (ұлтшылдық, шовинизм, нәсілдік кемсітушілік, нацизм). Этностардың бейбіт өзара әрекеттесуінің тәсілдері (халықаралық интеграция, Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ), Еуропа Одағы (ЕО), Түркі мәдениетін және өнерін дамыту халықаралық ұйымы(ТҮРКСОЙ), Еуразиялық Экономикалық Одақ (ЕАЭО), Ислам Ынтымақтастық Ұйымы (ИЫҰ), Қазақстан халқы Ассамблеясы және тағы басқалар). Қоғамның-мәдени әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары. Социогез туралы

теориялардың әртүрлілігі (формациялық тәсіл, өркениеттік тәсіл және тағы басқалар). Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары (қоғам ұйымдасуының қандық-туыстық, көршілік-аумақтық, макроэтникалық қағидалары). Қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясы;

3) мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан. Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер. "Мемлекет", "билік", "басқару институты" ұғымдары . Мемлекеттің пайда болу теориялары (Аристотель, Платон, Конфуций, Ф. Аквинский, Н. Макиавелли, Дж. Локк, Т. Гоббс, Т. Джефферсон, Ф. Энгельс және тағы басқалар). Мемлекет формаларының эволюциясы: ежелгі заманнан бүгінгі күнге дейін (монархия, республика, теократиялық мемлекеттер). Саяси режимдердің типтері (тоталитарлық, авторитарлық, демократиялық). Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери - саяси оқиғалар. Антикалық дәуірдегі әлемдік империяларының қалыптасуы (Парсы империясы, Александр Македонский империясы, Рим империясы). Ғұндардың жаулап алушылық жорықтары Батыс Рим империясының ыдырауы мен антикалық кезеңінен орта ғасырларға көшу процесінің бір факторы ретінде. Араб шапқыншылықтары мен Крест жорықтары (Араб халифаты мен кресшілер мемлекеттерінің құрылуы мен ыдырауы). Шыңғыс хан жорықтарының Еуразияның этномәдени дамуына әсері (Моңғол империясы, Алтын Орда, Әмір Темір империясы, Мәскеу мемлекеті, Құбылай мемлекеті, Ильханат). Наполеонның Еуропа мәдениетін өзгертуге бағытталған әскери жорықтарының салдары (еуропалық мәдениеттің бет-бейнесін өзгерту, Еуропада либералдық әлеуметтік идеялардың таралуы). Дүниежүзілік соғыстар және халықаралық қатынастар жүйесі: Версаль - Вашингтон, Ялта - Потсдам жүйелері. Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде. Буржуазиялық революциялар индустриалды қоғам қалыптасуының катализаторы ретінде (XVII ғасырдағы Ағылшын буржуазиялық революциясы, XVIII ғасырдағы Француз буржуазиялық революцияы, АҚШ-ғы тәуелсіздік үшін соғыс, Еуропадағы 1848 жылғы "ұлттар көктемі"). Социалистік революция әлеуметтік теңдік идеяларын жүзеге асырудың радикалды тәсілі ретінде (1917 жылғы Қазан Социалистік революциясы, Қытайдағы 1946-1949 жылдардағы Азаматтық соғыс, 1959 жылғы Куба революциясы). Социалистік революциялар нәтижесіндегі қоғамдық құрылымының өзгеруі. Қазіргі заманның революциялары: себептері мен салдарлары (Шығыс Еуропадағы 1989-1990 жылдардағы "барқыт революциясы", Таяу Шығыстағы 2010-2011 жылдардағы "Араб көктемі", бұрынғы Кеңес Одағы елдеріндегі "түрлі-түсті революциялар"). Қоғам проблемаларын революциялық жолмен шешудің салдарлары;

4) мәдениеттің дамуы. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары. Адамзаттың тарихи-мәдени мұрасын сақтап қалуға бағытталған ЮНЕСКО-ның қызметі . ЮНЕСКО-ның Дүниежүзілік мұрасының тізімі. Әлемнің ең ірі мұражайлары: адамзаттың тарихи зердесінің қазынасы (Эрмитаж, Лувр, Британ мұражайы, Метрополитен, Жапония Ұлттық мұражайы, Египет мұражайы, Уффици галереясы,

Қазақстан Республикасының Ұлттық мұражайы және тағы басқалар). Әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтау барысындағы мұражайлардың рөлі. Өнер – қоғам дамуының көрінісі. Тарихи процестер аясындағы өнердің бағыттары мен стильдері (абстракционизм, модернизм, постмодернизм, авангардизм, футуризм, кубизм, сюрреализм, экспрессионизм, гиперреализм, хайтек стилі және тағы басқалар). Өнердің бағыттары мен стильдерінің дамуына қоғамдық процестердің тигізетін әсері. Қазіргі кездегі өнердің даму тенденциялары. Бұқаралық мәдениет және оның қазіргі қоғамға тигізетін әсері (кино, радио, теледидар, интернет, спорт, музыка, қазіргі заманғы әдебиет, қазіргі заманғы бейнелеу өнері). Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары. Жалпыадамзаттық моральдық құндылықтардың қалыптасуы (діни және философиялық идеялар, ұлттық әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер, фольклор, дәстүрлі музыка мен әдебиет, отбасылық құндылықтар). Тарихи оқиғалар аясындағы құндылықтардың өзгеруі (ұлттық мемлекеттердің қалыптасуы, дүниежүзілік соғыстар, қырғи-қабақ соғыстың аяқталуы). Қоғамның адамгершілік құндылықтарды қайта бағалауына ықпал еткен XX ғасырдың тарихи оқиғалары. Жаһандану жағдайындағы рухани-адамгершілік құндылықтардың өзгеру мәселесі (прагматизм, рационализм, шектен тыс дарашылдық, нигилизм, конформизм, әлеуметтік апатия, тұтынушылық психология, діни фанатизм, неофашизм , бейресми жастар ұйымдары);

5) өркениеттер: даму ерекшеліктері. Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық. Экономика және экономикалық жүйелердің типтері (" экономика" және "экономикалық жүйе" ұғымдары). Елдердің экономикалық дамуының ерекшеліктері. Дәстүрлі (аграрлық) экономика. Нарықтық экономика және оның мәдениеттің дамуына әсері. Жоспарлы (социалистік) экономика. Аралас экономика. Мәдени-географиялық фактордың мемлекеттердің экономикалық дамуына әсері. Табиғи және географиялық факторларға байланысты елдердің экономикалық мамандандырылуы (Парсы шығанағы елдері, Канада, Австралия, Түркия, Бразилия және тағы басқалар). Мемлекеттердің экономикалық дамуындағы табиғи-географиялық шектеуші факторларға төтеп берудің тарихи мысалдары (Жапония, Израиль, Сингапур, Малайзия және тағы басқалар). Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі. Мемлекеттердің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі. Қазіргі кезеңдегі мемлекеттердің біркелкі емес экономикалық даму мәселелері (бұрынғы отарлардың экономикалық дамуы, неоколониализм, шикізатқа бағытталған экономикалар). Мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілік пен экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудегі халықаралық ұйымдардың рөлі;

6) саяси-құқықтық процестер. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемелекет ұғымы, принциптері мен қалыптасуының мәдени-тарихи алғышарттары (мемлекеттік билікті бөлу принципі, заңның үстемдігі, құқықтар мен бостандықтардың кепілдігі). Құқықтық мемлекет принциптерінің жүзеге асырылуының

тарихи тәжірибесі (Адам мен азаматтың құқықтары туралы декларациясы, АҚШ-тың тәуелсіздік туралы декларациясы, АҚШ-та құлдықты жою туралы Заң, Жалпыға бірдей адам құқықтарының декларациясы, Қазақстан Республикасының Конституциясы). Азаматтық қоғамның түсінігі мен жалпы сипаттамасы (Үкіметтік емес ұйымдар, лоббизм, қоғамдық ұйымдар мен қозғалыстар). Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің қазіргі заманғы даму тенденциялары. Үкіметтік емес ұйымдар және олардың азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуындағы рөлі. Әлемнің қазіргі саяси жүйесі. Әлемнің саяси жүйесінің өзгеруі. Халықаралық қатынастардағы Ялта-Потсдам жүйесінің ыдырау себептері. Әлемнің биполярлы жүйесінің ерешеліктері. Әлем құрылысының постбиполярлық жүйесі. "Постбиполярлы жүйе", "көпвекторлы саясат", "бірполярлы әлем" ұғымдары. Халықаралық қатынастардың қазіргі замандағы тенденциялары. Қазіргі кезеңдегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі. Халықаралық қауіпсіздіктің қазіргі кездегі қауіп-қатерлері (сепаратизм, ланкестік, фундаментализм, экстремизм, босқындар мәселесі, ірі мемлекеттердің қарсыласуы). Бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтаудағы мемлекеттердің бірлескен әрекеттері. Халықаралық және аймақтық ұйымдары: Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ), Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы (ЕҚЫҰ), НАТО, Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), Азиядағы Өзара Ықпалдастық және Сенім Шаралары жөніндегі Кеңес (АӨСШК), Ұжымдық Қауіпсіздік туралы Шарт Ұйымы (ҰҚШҰ) және тағы басқалар;

7) қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Жаңа замандағы және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы. Жаңа замандағы және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың дамуының негізгі бағыттары (либерализм, ұлтшылдық, социал-демократия, марксизм, экзистенциализм, прагматизм, позитивизм). XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер. Бостандық пен азаматтық құқықтар үшін күрес. М. Ганди және оның бейбіт жолмен қарсыласу идеясы (сатьяграха, свараджа, свадеши). Мартин Лютер Кингтің ұлы арманы (нәсілдік кемсітушілік, сегрегация, азаматтық құқықтар үшін күрес).

Н. Манделла – апартеидке қарсы күресуші (апартеид, азаматтық құқықтар).

XX ғасырдағы – XXI ғасырдың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар. Мемлекет тархындағы тұлғаның ролі. Мұстафа Кемал Ататүрік – Түрік Республикасының негізін қалаушысы (зайырлы мемлекет, этатизм). Франклин Делано Рузвельт және оның "жаңа бағыты". Ф. Рузвельттің бейбіт және соғыс кезіндегі ішкі және сыртқы саясатының ерекшеліктері. Шарль де Голль: Франция ұлылығының қайта өрлеуі (голлизм, Бесінші республика). Дэн Сяопин – көрнекті Қитай реформаторы (" қытайлық ерекшелігі бар социализм", "бір ел – екі жүйе"). Ли Куан Ю, Махатхир Мохаммад: "үшінші әлемнен бірінші әлемге" ("экономикалық ғажайып", "азиялық серпініс", жаңа индустриалды елдер). Н.Ә.Назарбаев және модернизацияның

қазақстандық моделі. "Қазақстан - 2030", "Қазақстан - 2050" даму стратегиялары, " Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы. Мемлекет тарихының өтпелі кезеңдеріндегі реформалардың маңыздылығы.

8) білім мен ғылымның дамуы. Білім алу жалпы адамзаттық құндылық ретінде. Жазу мен кітап бастыру – адамзаттың ұлы жетістіктері (пиктография, иероглифтер, сына жазу, руникалық жазу, кітап бастыру және тағы басқалары). Мектептегі білім беру: ежелгі кезеңнен бүгінгі күнге дейін (гимнасия, палестра, академия, спарталық мектеп, схоластика, жеті "еркін өнер", мектебтер, медреселер, жексенбілік мектептер, қолөнер мектептері және тағы басқалар). Мектептегі білім берудің заманауи модельдері. Жоғары білім беру жүйесі: тарих пен қазіргі кезең (Кордова, Прага, Оксфорд, Кембридж, Сорбонна университеттері және тағы басқалары). Ағартушылық пен ғылымды өрістетудегі алғашқы университеттердің рөлі. Жоғарғы білім берудің заманауи модельдері. Ғылыми-техникалық прогресс. Ғылыми-техникалық прогрестің тарихи кезеңдері. "Өнеркәсіп төңкерісі", "ғылыми-техникалық революция" ұғымдары. Қазіргі кездегі өркениеттің дамуындағы ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын бағалау. Ғылыми-техникалық прогресс және қазіргі заманның жаһандық мәселелері. Қазіргі кездегі ғылыми технологиялар. Қазіргі заманғы ақпараттық технологиялар. Қоғамның дамуына ақпараттық технологиялардың әсері. Қазіргі ғылымның перспективалық салалары (робототехника, космонавтика, гендік инженерия).

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	практикалық

1 Бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері.			
1.1. Өркениет: зерттеудің теориялары мен әдістері.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. " Өркениет" түсінігі.			
1.2. Өркениеттердің жіктелуі.			
Тақырып 1.2.1. Өркениеттің дәстүрлі (аграрлықтүрі: көшпелі және отырықшы-егіншілік.			
Тақырып 1.2.2. Өркениеттің индустриалдық даму кезеңі. Өркениеттің постиндустриалды даму кезеңі Қазіргі заманғы өркениеттің дамуына ақпараттық технологиялардың ықпалы.			
1.3. Әлем өркениеттерінің тарихы.	+	+	+
Тақырып 1.3.1. Ежелгі әлем өркениеті.			
Тақырып 1.3.2. Африка, Америка, Австралия және Океанияның дәстүрлі өркениеттері.			
Тақырып 1.3.3. Әлемдік діндер және өркениеттердің дамуы.			
1.4. Өркениеттердің өзара әрекеттесуі.	+	+	+
Тақырып 1.4.1. Өркениеттер әрекеттестігінің сауда-экономикалық саласы.			
Тақырып 1.4.2. Өркениеттер әрекеттестігінің дипломатиялық саласы.			
Тақырып 1.4.3. Өркениеттер әрекеттестігінің әскери-саяси саласы.			

Тақырып 1.4.4. Мәдениеттер диалогі.			
2 Бөлім. Этникалық және әлеуметтік процестер.			
2.1. Антропогенез және этногенез.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Адамның шығу тегі теориялары.			
Тақырып 2.1.2. Этностардың пайда болуы туралы теориялар.			
Тақырып 2.1.3. Әлемнің этникалық картасы: өткен заманда және қазіргі уақытта.			
2.2. Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар.	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Этносаралық қатынастар: проблемалары және қарама-қайшылықтары.			
Тақырып 2.2.2. Этносаралық қатынастар: бейбіт өзара әрекеттестік тәсілдері.			
2.3. Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының мәдени-тарихи формалары.	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Социогенез туралы теориялардың алуан түрлілігі.			
Тақырып 2.3.2. Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары.			
3 Бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан			
3.1. Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Мемлекет түсінігі. Мемлекеттің пайда болу теориялары.			
Тақырып 3.1.2. Мемлекет формаларының			

эволюциясы: ежелгі кезеңнен бүгінгі күнге дейін.			
Тақырып 3.1.3. Саяси режимдердің типтері.			
3.2. Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери -саяси оқиғалар.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Антикалық дәуірдегі әлемдік империялардың мәдениеті.			
Тақырып 3.2.2. Ғұндардың жаулап алушылық жорықтары ежелгі заманнан орта ғасырларға өтудің бір факторы ретінде.			
Тақырып 3.2.3. Араб шапқыншылықтары мен Крест жорықтары.			
Тақырып 3.2.4. Еуразияның этномәдени дамуына Шыңғыс хан жорықтарының әсері.			
Тақырып 3.2.5. Наполеонның Еуропа мәдениетін өзгертуге әскери жорықтарының салдары.			
Тақырып 3.2.6. XX ғасырдағы дүниежүзілік соғыстардың халықаралық қатынастар жүйесіне әсері.			
3.3. Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде.	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Буржуазиялық революциялар – индустриалды қоғамның құрылуының катализаторы.			
Тақырып 3.3.2. Социалистік революция әлеуметтік теңдік идеяларын жүзеге асырудың радикалды әдісі ретінде.			

Тақырып 3.3.3. Қазіргі кездегі революциялар: себептері мен салдары.			
4 Бөлім. Мәдениеттің дамуы.			
4.1. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Адамзаттың тарихи-мәдени мұрасын сақтап қалудағы ЮНЕСКО-ның қызметі.			
Тақырып 4.1.2. Әлемнің ең ірі мұражайлары: адамзаттың тарихи зердесінің қазынасы. Әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу мен сақтаудағы мұражайлардың рөлі.			
Тақырып 4.1.3. Әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтау барысындағы мұражайлардың рөлі.			
4.2. Өнер – қоғам дамуының бейнесі.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Мәдени-тарихи процестер контекстіндегі өнер бағыттары мен стильдері.			
Тақырып 4.2.2. Заманауи өнердің даму тенденциялары.			
4.3. Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары.	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Жалпыадамзаттық адамгершілік құндылықтардың қалыптасуы.			
Тақырып 4.3.2. Мәдени-тарихи оқиғалар контекстіндегі құндылықтардың өзгеруі. Қоғамның адамгершілік құндылықтарын қайта			

бағалауына ықпал еткен XX ғасырдың мәдени-тарихи оқиғалары..			
Тақырып 4.3.3. Жаһандану жағдайындағы рухани-адамгершілік құндылықтардың өзгеру мәселесі.			
5 Бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері.			
5.1. Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Экономика және экономикалық жүйелердің типтері.			
Тақырып 5.1.2. Дәстүрлі (аграрлық) экономика.			
Тақырып 5.1.3. Нарықтық экономика және оның мәдениеттің дамуына әсері.			
Тақырып 5.1.4. Жоспарлы социалистік экономика.			
Тақырып 5.1.5. Экономиканың аралас түрлері.			
5.2. Мемлекеттің экономикалық дамуына табиғи-географиялық фактордың әсері.	+	+	+
Тақырып 5.2.1. Мәдени-географиялық факторларға байланысты мемлекеттердің түрлері.			
Тақырып 5.2.2. Мемлекеттердің экономикалық дамуындағы шектеулі табиғи-географиялық факторларды жеңудің мәдени-тарихи мысалдары.			
5.3. Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық			

даму деңгейі бойынша жіктелуі.	+	+	+
Тақырып 5.3.1. Экономикалық даму деңгейі бойынша әлем елдерін саралау.			
Тақырып 5.3.2. Жекелеген мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілікке және экономикалық артта қалушылыққа төтеп беру жолдары.			
6 Бөлім. Саяси-құқықтық процестер.			
6.1. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Құқықтық мемлекет түсінігі.			
Тақырып 6.1.2. Құқықтық мемлекет принциптерінің жүзеге асырылуының тарихи тәжірибесі.			
Тақырып 6.1.3. Азаматтық қоғам түсінігі және жалпы сипаттамасы .			
Тақырып 6.1.4. Азаматтық қоғамдағы үкіметтік емес ұйымдардың рөлі.			
6.2. Әлемнің қазіргі саяси жүйесі.	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Әлемнің саяси жүйесінің өзгеруі.			
Тақырып 6.2.2. Әлем құрылысының постбиполярлық жүйесі.			
6.3. Қазіргі кездегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі.	+	+	+
Тақырып 6.3.1. Мәдени дамудағы халықаралық саясаттың қазіргі заманғы сын-қатерлері мен қауіптері.			
Тақырып 6.3.2. Бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауда			

мемлекеттердің бірлескен әрекеттері.			
7 Бөлім. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы.			
7.1. Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың дамуының негізгі бағыттары.			
7.2. XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер.			
Тақырып 7.2.1. М. Ганди және оның бейбіт жолмен қарсыласу идеясы			
Тақырып 7.2.2. Мартин Лютер Кингтің ұлы арманы			
Тақырып 7.2.3. Н. Мандела –апартеидке қарсы күресуші			
7.3. XX ғасырдағы – XXI ғасырдың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар	+	+	+
Тақырып 7.3.1. Мұстафа Кемал Ататүрік –Түрік Республикасының негізін қалаушы.			
Тақырып 7.3.2. Франклин Делано Рузвельт және оның "жаңа бағыты".			
Тақырып 7.3.3. Шарль де Голль: Франция ұлылығының қайта жаңғыруы.			
Тақырып 7.3.4. Дэн Сяопин – көрнекті қытай реформаторы.			
Тақырып 7.3.5. Ли Куан Ю и Махатхир Мохаммад : "үшінші әлемнен бірінші әлемге".			
Тақырып 7.3.6. Н.Назарбаев және			

модернизацияның қазақстандық моделі.			
Тақырып 7.3.7. Тарихтағы тұлғаның ролі. Көрнекті саясаткер-реформаторлардың оқу-ағарту саласындағы саясаты.			
8 Бөлім. Білім мен ғылымның дамуы.			
8.1. Білім алу бүкіл адамзаттық құндылық ретінде.	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Жазу мен типография – адамзат мәдениетінің ең үлкен жетістігі.			
Тақырып 8.1.2. Құндылықтар-қатынастар, құндылықтар-сапа, құндылықтар-білім.			
Тақырып 8.1.3. Батыс еуропа елдеріндегі XIX-XX ғасырлардағы мектеп пен тәрбие.			
8.2. Ғылыми-техникалық прогресс.	+	+	+
Тақырып 8.2.1. Ғылыми-техникалық прогрестің тарихи кезеңдері. Мәдениеттің, ғылымның, техниканың және өндіріс технологиясының дамуына технологиялық факторлардың әсері.			
Тақырып 8.2.2. Ғылыми-техникалық прогресс және қазіргі заманның жаһандық проблемалары.			
8.3. Қазіргі заманғы ғылыми технологиялар.	+	+	+
Тақырып 8.3.1. Қазіргі кездегі ақпараттық технологиялар.			
Тақырып 8.3.2. Қазіргі ғылымның перспективті салалары. (робототехника			

, космонавтика, гендік инженерия және тағы басқалар).			
Тақырып 8.3.3. Баспа ісінің тарихы. Полиграфиялық өндірістегі қазіргі заманғы әдістер.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Тарау атауы	Бөлім атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Өркениет: зерттеудің теориялары мен әдістері	1) Тарихи оқиғаларды, процестер мен құбылыстарды түсіндіру үшін "өркениет", " әлемдік мәдениет" терминдерін қолдану; 2) "Өркениет", "әлемдік мәдениет" түсінігтерінің зерттеудің негізгі әдістерін түсіндіру.	1) "Өркениет", "әлемдік мәдениет" ұғымдардың анықтаудағы ғалымдардың пікірлерін талдайды; 2) "Өркениет", "әлемдік мәдениет" ұғымдарының негізгі бағыттарын анықтайды; 3) "Өркениет" , "әлемдік мәдениет" ұғымдарының анықтаудағы эволюциялық және өркениеттілік бағыттардың айырмашылықтарын сипаттайды.
		1) Әлем өркениеттерінің тарихы мен олардың өзара әрекеттесуін түсіндіру; 2) өркениеттің дәстүрлі түрінің ерекшеліктерін түсіндіру.	1) Өркениеттің түрлерін сипаттайды; 2) ежелгі өркениеттердің ерекшеліктерін оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтайды; 3) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды;
		1) Өркениеттің индустриалды түрінің ерекшеліктерін түсіндіру; 2) өркениеттің постиндустриал ды дамуының ерекшеліктерін түсіндіру.	1) Өркениеттің индустриалды және постиндустриалды түрлерін сипаттайды; 2) ақпараттық технологиялардың қазіргі өркениеттің дамуына әсерін анықтайды; 3) индустриалды және постиндустриалды

	Өркениеттердің жіктелуі		өркениеттердің айырмашылықтарын талдайды.
		2) Локальді өркениеттердің ерекшеліктерін, оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтау.	1) Дәстүрлі өркениет ошақтарын атайды және орналасқан жерін картадан көрсетеді; 2) аймақтардың өркениеттік ерекшеліктер трансформациясының себептерін анықтайды; 3) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды.
		1) Әлемдік діндер іліміндегі жалпы адамгершілік құндылықтарды анықтау; 2) әлемдік діндердің даму кезеңдері мен ерекшеліктерін сипаттау.	1) Әлемдік діндердің философиялық негіздерін анықтайды; 2) қазіргі кездегі өркениет жағдайында әлемдік діндердің даму тенденцияларын сипаттайды; 3) қазіргі кездегі деструктивті діни ұйымдар мен ағымдардың қоғамға әсерін бағалайды.
1. Өркениет: даму ерекшеліктері		1) Себеп-салдарлық байланысты анықтай отырып, әлемдік сауданың өркениет дамуындағы рөлін анықтау.	1) Әлемдік экономиканың дамуындағы халықаралық ұйымдардың рөлін анықтайды; 2) қазіргі заманғы жетекші халықаралық ұйымдарды атайды, олардың іс-әрекетінің маңыздылығын бағалайды.
		2) Қазіргі өркениеттің дамуындағы дипломатияның рөлін анықтау.	1) Өркениеттерді жақындастыру факторы ретінде дипломатияның маңызын анықтайды; 2) өркениеттерді жақындастыруда дипломатияның үлесін саралайды.
		3) Отаршыл экспансия мен қазіргі замандағы жаһандық мәселелердің	1) Ежелгі және орта ғасырлардағы жаулап алушылық жорықтардың себептерін анықтайды;

	Өркениеттердің өзара әрекеттесуі	себеп-салдарлық байланысын анықтау.	2) қазіргі өркениеттің даму контекстінде әскери қақтығыстардың ерекшеліктері мен салдарларын талдайды.
		4) Өркениеттердің жетістіктерін зерттей отырып, мәдениеттердің өзара әрекеттестігі мен өзара ықпалын сипаттау.	1) Мәдениеттердің өзара ықпалдастығының өркениетті деңгейін талдайды; 2) жаһанданудың жағымды және жағымсыз жақтарын анықтай отырып, оның қоғамның рухани дамуына әсерін бағалау; 3) этникалық мәдениеттердің киім үлгісіндегі өрнектердің символын сараптайды; 4) әлем өркениеттерінің архитектурасының стильдерін анықтайды, таниды; 5) ритуалды билердің шығу тарихын түсіндіреді
		5) Адамзат тарихындағы жаулап алушылық жорықтар, отаршыл экспансия және жаһандық мәселелердің себептерін, байланысын бағалау.	1) Ежелгі және орта ғасырлардағы жаулап алушылық жорықтардың себептерін, отаршыл экспансия мен қазіргі замандағы жаһандық мәселелердің себеп-салдарлық байланысын анықтайды; 2) қазіргі өркениеттің даму контекстінде әскери қақтығыстардың ерекшеліктері мен салдарларын талдайды; 3) жаһанданудың жағымды және жағымсыз жақтарын анықтай отырып, оның қоғамның рухани дамуына әсерін қорытындылайды.
			1) Тарихи оқиғаларды, процестер мен құбылыстарды түсіндіру үшін "этнос", "этногенез", "ұлт", "социогенез", "

Этникалық және әлеуметтік процестер	Антропогенез және этногенез Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары	1) Антропологиялық, этникалық және әлеуметтік үдерістердің байланыстарын анықтау.	формациялық әдіс", " өркениеттік әдіс" ұғымдарын қолданады; 2) ұлтаралық қақтығыстардың пайда болуының себеп-салдарлық байланысын түсіндіреді.
		1) Ұлтаралық қатынастардың сипатын, интеграциялық процестердің тиімділігін негіздеу.	1) Тарихи оқиғаларды талдау негізінде қазіргі кездегі ұлтаралық қатынастардың сипатын түсіндіреді; 2) қазіргі кездегі интеграциялық процестердің тиімділігін салыстырады ; 3) ұлтаралық келісімнің қазақстандық үлгісінің мысалында этностар арасындағы бейбіт әрекеттестіктің мүмкіндігін талдайды;
		1) Этникалық және мәдени әртүрлілікті, антропогенездің әртүрлі теорияларын тұжырымдау.	1) Қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясын зерттейді; 2) жаһандану жағдайындағы этникалық және мәдени 3) әртүрлілікті сақтаудың маңыздылығын қорытындылайды; 4) антропогенездің әртүрлі теорияларын жүйелейді; 5) қоғамдағы әлеуметтік стратификацияны болжайды.
		1) Бірінші және екінші дүниежүзілік соғыстар мен буржуазиялық революциялардың себептері мен салдарларын тұжырымдау.	1) Тарихи оқиғалар мен процестерді түсіндіру үшін "мемлекет", "билік", "басқару институты" терминдерін қолданады; 2) тарихи құжаттарды талдау негізінде - бірінші және екінші дүниежүзілік соғыстардың себептері мен салдарларын айқындайды; 3) буржуазиялық революциялардың нәтижесіндегі әлеуметтік

Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан	Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери -саяси оқиғалар Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде		құрылымдағы өзгерістерді саралайды.
		1) Антика дәуіріндегі империялардың, араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының және моңғол шапқыншылығының себептері мен салдарын салыстыру, пікір білдіру.	1) Мемлекеттердің тарихи формаларына тән белгілерін анықтайды; 2) тоталитарлық саяси режимнен қазіргі замандағы демократияға ауысудың ерекшеліктерін жүйелейді; 3) антика дәуірінде империялардың пайда болуының себептері мен салдарларын негіздейді; 4) дәйекті қорытындылар жасай отырып, араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының себептерін анықтайды; 5) моңғол шапқыншылығының Еуразиядағы ұлттық мемлекеттердің қалыптасу процесіне әсерін талдайды.
		1) Тарихи дамудың заңдылығын, революциялардың жағымды және жағымсыз салдарларын бағалау.	1)Тарихи деректердің негізінде антикалық дәуірден орта ғасырларға өту заңдылығын тұжырымдайды; 2) революциялардың жағымды және жағымсыз салдарын анықтайды; 3) қоғамдық мәселелерді шешудің революциялық тәсілінің салдары жайлы қорытынды жасайды.
		1) Тарихи-мәдени мұраны сақтау жолдарын , әлем мұражайларының ерекшеліктерін, құндылықтарын айқындау; 2) әлемнің атақты , үздік театр сахналарының ерекшеліктері және қойылымдары мен өнер майталмандары туралы түсінік беру; Әлемнің ең танымал, атақты театрлары – кәсіби шеберліктің жемісі ретінде тарихымен	1) Қоғамдағы өзгерістерді түсіну үшін " абстракцианизм", " модернизм", " постмодернизм", " авангардизм", "футуризм ", "кубизм", "сюрреализм ", "экспрессионизм", " гиперреализм", "хайтек" терминдерін қолданады; 2) ЮНЕСКО қызметін мысалға ала отырып тарихи-мәдени мұраны сақтау жолдарын түсіндіреді;

		таныстыру (Ковент-Гарден- Лондондағы театр, Ла Скала- Италияның Милан қаласындағы театр, Гранд Опера – Парижде, Үлкен театр – Мәскеуде, Вена операсы – Австрияның Вена қаласында).	3) әлемнің ең ірі мұражайларының ерекшеліктерін анықтайды. 4) әлемнің үздік театрларының тарихын, көрсетілген қойылымдар мен сол сахналарда өнер көрсеткен артистерді біледі, салыстырады;
		1) Көрнекті мәдениет қайраткерлерінің шығармашылығын, жалпыадамзаттық адамгершілік құндылықтардың маңызын түсіндіру; 2) өнердің шығу тарихы, Палеолит, мезолит, неолит, қола дәуірінің өнері және ескерткіштерімен таныстыру; 3) Орта ғасырдағы өнердің өзіндік ерекшелігі, түсті шыны мен тастардың қолөнерде қолданылуы, рельеф, оның архитектурамен байланысы, романдық және готикалық стильдердің ортағасырлық қала құрылысында көрініс табуы туралы баяндау; 4) Италяндық Қайта өрлеудің эстетикасы, Ренессанс идеалдарының Флоренцияның архитектурасында көрініс табуы. 5) қайта өрлеу дәуірінің музыкалық мәдениеті, Қайта өрлеу кезеңінің көркемсуреттік құндылықтары мен тарихи маңыздылығын баяндау, Леонардо да Винчи, Рафаэль, Тициан өмірбаяндары мен шығармашылықтарымен таныстыру;	1) Әлем мәдениетінің көрнекті өкілдерінің шығармашылық туындыларын талдайды; 2) бұқаралық мәдениеттің ерекшеліктерін, оның қазіргі қоғамға әсерін негіздейді; 3) қоғамның тұрақты дамуы үшін қазіргі әлемнің жалпыадамзаттық адамгершілік құндылықтардың маңызын салыстырады; 4) ежелгі дәуірдегі өнердің даму тарихын, Испаниядағы Альтамир, Франциядағы Фон-де Гром үңгірлеріндегі және Африкадағы Тассилин-Аджера жартас суреттерін біледі, Ежелгі дәуірдің өзіне тән символдарын , қола дәуірінің мегалиттік архитектурасын салыстырады; 5) орта ғасырлық дәуірдің өнерін

Мәдениеттің дамуы	Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары Өнер – қоғам дамуының бейнесі Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары	6) Ұлы Француз буржуазиялық революциясының 19ғ. еуропалық мәдениеттің дамуында маңыздылығы, Батыс еуропалық өнердегі Францияның басымдық ролі; өнердің революциялық классицизм тақырыбына бұрылуы (Ж.Л.Давид). 7) Антикалық азаматтық идеалдар мен революциялық басымдықтар. Қала өмірі мен тұрмысқа, сәнге, каллиграфияға ықпалы туралы түсіндіру; 8) Мәдениет пен өнердің дамуындағы жаңа кезең, бұқаралық өнердің өнердегі социалистік реализмнің орнығуы, Ұлы Отан соғысы жылдарындағы өнердің патриоттық ролі мен қаһармандық мәні, суретшілер мен халықтың бірлігі, бейбітшілік үшін күрес тақырыптарының кеңестік суретшілердің еңбектерінде қалай көрініс тапты түсіндіру; 9) Әлемдік кинематографияның үздік туындылары. Кинемотографиядағы үздік туындылар, режиссерлар, кино өнерінің қазіргі замандағы даму бағытын түсіндіру; 10) Әлемдік хореографияның заманауи келбеті мен таныстыру. Би қимылындағы қазіргі ерекшеліктер, техникалар, қойылым тақырыбы, би стилін туралы сараптау. 11) XX ғасырдың екінші жартысы мен XXI ғасырдың басындағы	бағалайды, ерекшелігін айқындайды; 6) қайта өрлеу дәуірінің көркемсуреттік және архитектуралық өзіндік ерекшеліктерін атайды, Леонардо да Винчи, Микеланджело, Рафаэль, Тициан еңбектеріннің тарихи маңыздылығын түсіндіреді, культтік және зайырлы музыкалық жанрлардың дамуын біледі; 7)19 ғ. еуропалық өнердің дамуының негізгі кезеңдерін, Ж.Л.Давид, Д.кнгранның шығармашылық жолдарын біледі; 8) Кеңестік өнердің дамуының негізгі кезеңдерін біледі, Б.В.Иогансон, А.А.Дейнеки, А.А.Пластов. С.А.Чуйков. П.Ф.Никонов, П.Д.Корин, Д.Д.Жилинский тағы басқа суретшілердің еңбектерін атайды; 9) кино жанрларын біледі, хореографиядағы жаңа стильдерді ажыратады, постмодернизмнің басты идеяларын түсіндіреді;

		мәдениеттегі тың құбылыстарды түсіндіру; 12) постмодернизм және архитектура. Архитектурадағы көркемдік шешім, әртүрлі кезеңдер мен дәуірдегі элементтер мен стильдердің көрінісі, компьютерлік технология ,архитектурадағы жаңа бағыттар- хай-тек, органи-тек, эко-тек, параметрикалық архитектура. Архитектураның теоретигі Чарлз Дженкстің шығармашылығымен таныстыру; 13) әдебиеттегі постмодернизм. Жанрдың әдебиеттегі шығу тарихы, өзіне тән ерекшеліктері және атақты шығармаламен таныстыру.	
		14) XX ғасырдың тарихи оқиғаларының себеп салдарын, байланыстыру, ерекшеліктерін анықтау.	1) Қоғамның моральдық құндылықтарын қайта бағалауға септігін тигізген XX ғасырдың тарихи оқиғаларының ерекшеліктерін талдайды; 2) жаһанданудың ұлттық-мәдени дамуға әсерін қорытындылайды.
		1) Экономикалық жүйелердің тарихи типтерін, табиғи-географиялық фактордың әсерін анықтау, қазіргі кезеңдегі әлем елдерінің экономикалық жіктелуін түсіндіру.	1) Мемлекеттердің экономикалық даму ерекшеліктерін талдау үшін "экономика" және " экономикалық жүйе" ұғымдарын қолданады; 2) әртүрлі мемлекеттердің мысалында экономиканың дәстүрлі (аграрлы) түріне тән белгілерін талдайды; 3) экономикалық жүйелердің түрлері туралы білімдерін пайдалана отырып, экономикалық дамудың

Өркениет: даму ерекшеліктері	Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық Мемлекеттің экономикалық дамуына табиғи-географиялық фактордың әсері Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі		ерекшеліктерін түсіндіреді.
		1) Нарықтық экономиканың ерекшелігін саралау, табиғи-географиялық фактордың маңызын, рөлін бағалау.	1) Әртүрлі елдердің мысалында нарықтық экономикаға тән ерекшеліктерді талдайды; 2) мемлекеттер мен аймақтардың шаруашылық мамандануының қалыптасуындағы табиғи-географиялық фактордың рөлін негіздейді; 3) мемлекеттер мен аймақтардың әркелкі экономикалық дамуын салыстырады.
		1) Аралас экономиканың ерекшелігін және дамушы мемлекеттердің, аймақтардың артта қалушылығына көмектесудегі халықаралық ұйымдардың рөлін бағалау.	1) Экономиканың аралас түріне тән белгілерді анықтай отырып, оған көшудің себептерін талдайды; 2) қазіргі заман тарихында шектеуші табиғи-географиялық факторлар жағдайындағы мемлекеттердің сәтті экономикалық дамуының мысалдарын тұжырымдайды; 3) мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілік пен экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудегі халықаралық ұйымдардың рөлін зерттейді; 4) дамушы елдердің әлеуметтік-экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудің ықтимал жолдарын болжайды.
		1) Әлемнің қазіргі саяси жүйесі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау	1) Құқықтық мемлекеттің қалыптасуының алғышарттарын зерттейді; 2) саяси-құқықтық процестер мен қазіргі кездегі халықаралық қатынастарды сипаттау үшін құқықтық мемлекет, азаматтық қоғам "

		бағытындағы мемлекеттердің саяси дамуын болжау.	постбиполярлық жүйе", "көпвекторлы саясат", "бір полярлы әлем" ұғымдарын қолданады; 3) құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамның құрылуының тарихи байланысын анықтайды;
Саяси-құқықтық процестер	Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам Әлемнің қазіргі саяси жүйесі Қазіргі кездегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі	1) Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің дамуының қазіргі тенденцияларын түсіндіру.	1) Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің дамуының қазіргі тенденцияларын түсіндіру үшін " азаматтық қоғам" ұғымын қолданады; 2) азаматтық қоғамның қалыптасуын, адам құқықтарының Жалпы Декларациясын талдайды ; 3)азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуында үкіметтік емес ұйымдардың рөлін айқындайды.
		1) Қазіргі кездегі халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын, халықаралық ұйымдардың қызметін талдау.	1) Тарихи оқиғалар, процестер мен құбылыстарды талдау негізінде қазіргі кездегі халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын түсіндіреді; 2) қауіпсіз әлем дамуының ықтимал жолдарын болжайды; 3) бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауға бағытталған халықаралық ұйымдардың қызметін тұжырымдайды.
			1) Қоғамдық-саяси ойдың дамуы үшін Ағартушылық дәуір идеяларының маңыздылығын пікір білдіреді; 2) XIX-XX ғасырлардағы қоғамдық құрылыс туралы философиялық ойдың даму ерекшеліктерін зерттейді;

Қоғамдық-саяси ойдың дамуы	Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер XX ғасырдағы – XXI ғасыр дың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар	1) Азаматтық құқықтар үшін күресте тұлғаның белсенді азаматтық позициясының маңыздылығын, қоғамдық-саяси өмірдегі тұлғаның рөлін бағалау.	3) қоғамдық ойдың дамуын "либерализм", "ұлтшылдық", "социал-демократия", "марксизм", "экзистенциализм", "прагматизм", "позитивизм", "гандизм", "нәсілдік кемсітушілік", "сегрегация" ұғымдарын қолданады; 4) қоғамдық-саяси өмірдегі тұлғаның рөлі туралы қортындылар жасайды.
		1) Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық саяси ойдың дамуы, XX және XXI ғасырдың көрнекті саясаткер-реформаторлар туралы баяндау.	1) Тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "этатизм", "зайырлы мемлекет" ұғымдарын қолданады; 2) мемлекет тарихындағы тұлғаның рөлін негіздейді; 3) мемлекеттер тарихындағы Ф. Рузвельт, Ш.Голль, М.Ататүрік, Дэн Сяопин, Ли Куан Ю и Махатхир Мохаммадтың ішкі және сыртқы саясатының ерекшеліктерін түсіндіру; 4) ҚХР мысалында жоспарлы экономикадан нарықтық экономикаға көшу себептерін талдайды; 5) тарихи оқиғаларды талдау негізінде Оңтүстік-Шығыс Азиядағы "экономикалық ғажайып" факторларын саралайды.
			1) Қазақстандық модернизация үлгісін құрастыру және жүзеге асырудағы Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентінің рөлін бағалайды; 2) "Қазақстан - 2030", "Қазақстан - 2050" стратегияларының мысалында мемлекет

		1) Тәуелсіз Қазақстанның негізін қалаған Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың еңбегін, еліміздің стратегиялық бағдарламаларының негізгі бағыттарын тұжырымдау.	дамуын ұзақ мерзімді жоспарлау қажеттілігін зерттейді; 3) Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентінің " Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясын ұсыну өзектілігін дәлелдейді; 4) Азаматтық құқықтар үшін күресте тұлғаның белсенді азаматтық позициясының маңыздылығын қорытындылайды.
		1) Әртүрлі мемлекеттердегі өнеркәсіп революциясының нәтижесін талдау.	1) Тарихи даму контекстіндегі әлем халықтарының жазу түрлерін жіктейді; 2) мемлекетердің әлеуметтік-экономикалық дамуын талдау үшін " өнеркәсіп революциясы", "ғылыми-техникалық революция" ұғымдарын қолданады; 3) әртүрлі мемлекеттердегі өнеркәсіп революциясының ерекшеліктерін, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтайды.
		1) Білім құндылығы, ғылыми-техникалық прогресс, ғылыми технологиялардың дамуын болжау.	1) Адамзат тарихы контекстінде мектептегі білім берудің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықтарды сипаттайды; 2) мемлекеттердің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы білім берудің рөлі анықтайды; 3) мектептегі білім берудің заманауи үлгілерін салыстырады; 4) ағартушылық пен ғылымды өрістетудегі алғашқы университеттердің рөлін айқындайды.

Білім мен ғылымның дамуы	Білім алу бүкіл адамзаттық құндылық ретінде Ғылыми-техникалық прогресс	1) Қазіргі заманның жаһандық мәселелерін шешу үшін ғылым мен техниканың заманауи түрлері дамуының маңызын тұжырымдау. 2) алғашқы баспаның шығу тарихын, дамуын, баспа материалдарын, баспа мамандарын, кітап көбейтудің әдістерін баяндау, баспа ісінің адамзат тарихында алатын тарихи маңыздылығын түсіндіру. Алғашқы баспаханаларды оның ішінде қазақ тілінде кітап басып шығару ісінің тарихымен байланыстыра отырып ақпараттар беру; баспахана ісінде қолданылатын терминдерді меңгеру.	1) Қазіргі заманның жаһандық мәселелерінің туындауына ғылыми-техникалық прогресстің әсерін зерттейді; 2) қазіргі кездегі өркениеттің дамуындағы ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын түсіндіреді; 3) ғылыми-техникалық революцияның маңызын, рөлін бағалайды; 4) адамзат өркениетінің дамуы үшін ақпараттық технологиялар саласындағы жетістіктердің ықтимал салдарын болжайды. 5) баспахана тарихын, баспахана өнімдерін, арнайы мамандар мен баспа ісіндегі қолданылатын терминдерді біледі; оның ішінде қазақ тілінде кітап басып шығару ісінің тарихын түсіндіреді; Қазан төңкерісінен кейінгі баспа жұмысының тарихымен және оның ірге тасын қалаған тарихи тұлғалардың есімдері мен қызметіне тарихи баға бере алады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
73 - қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы

орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "География" пәнін оқыту мақсаты - білім алушылардың қоғам мен географиялық кеңістіктің барлық деңгейлерінде туындаған геоэкологиялық, геоэкономикалық, әлеуметтік, геосаяси және ғаламдық проблемаларды шешуге бағытталған географиялық білімдерін, біліктері мен дағдыларын қолдану үшін жағдай жасау.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың бойында географиялық кеңістіктік ойлауды, географиялық мәдениет пен тілді дамыту;

2) геоэкологиялық, геосаяси, геоэкономикалық, әлеуметтік үдерістер мен құбылыстарды зерттеу үшін ғаламдық, аймақтық және жергілікті ұстанымдардың түсінуін дамыту;

3) білім алушыларға картографияны, геоэкологияны, геоэкономиканы, геосаясатты, елтану мен адамзаттың ғаламдық проблемаларын зерттеу барысында геокеңістіктік деректерді өңдеудің заманауи әдістерін қолдану үшін жағдай жасау;

4) білім алушының бойында қазіргі дүниенің географиялық көрінісін іс-әрекеттер арқылы зерттеп-тану барысында құндылықтар жүйесін қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны 7 бөлімнен тұрады: "Географиялық зерттеу әдістері", " Картография және геоинформатика", "Табиғатты пайдалану және геоэкология", " Геоэкономика", "Геосаясат", "Елтану", "Адамзаттың ғаламдық проблемалары".

1. "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) жалпы географиялық әдістер;

2) өзекті географиялық зерттеу әдістері;

2. "Картография және геоинформатика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) картография;

2) заманауи картографиялық әдістер;

3) геоинформатика негіздері;

3. "Табиғатты пайдалану және геоэкология" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) табиғатты пайдалану;

2) геоэкологиялық зерттеу әдістері;

3) табиғатты пайдалануды реттеу;

4) геоэкологиялық зерттеулер негіздері;

4. "Геоэкономика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) геоэкономика негіздері, геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі;

2) шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары;
3) дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы;
4) дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері;
5) дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері;
6) экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе;
7) Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті;
8) Геоэкономикалық даму стратегиялары.
5. "Геосаясат" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) геосаясат негіздері, геосаясаттың өзектілігі;
2) дүниежүзінің геосаяси кеңістігі;
3) геосаясаттағы географиялық факторлар;
4) мемлекеттік аумақтың морфологиясы;
5) мемлекеттік шекара;
6) заманауи геосаяси үдерістер;
7) Қазақстанның геосаяси жағдайы;
8) Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі;
9) Қазақстанның геосаяси интеграциясы;
6. "Елтану" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) дүниежүзі аймақтары, кешенді географиялық аудандастыру;
2) дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері, салыстырмалы елтану;
3) дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны;
4) дүниежүзі елдерін салыстыру;
7. "Адамзаттың ғаламдық проблемалары" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) ғаламдық мәселелерді шешу;
2) ғаламдық мәселелерді шешу жолдары.
"География" пәнінің негізгі мазмұны:

1) "Географиялық зерттеу әдістері". Жалпы географиялық әдістер; география бойынша зерттеу тақырыбын таңдау; географиялық мониторинг әдістері; географиядағы салыстыру әдістері; географиядағы сандық әдістер; географиялық сараптама әдістері; географиялық аудандастыру әдістері. Өзекті географиялық зерттеу әдістері; Географиялық сараптаманың алгоритмі және түрлері; эксперттік бағалау әдістері; географиядағы модельдеу әдістері.

2) "Картография және геоинформатика". Картография; заманауи картографиялық әдістер; геоинформатика негіздері; географиялық мәліметтер базасы; географиялық деректерді визуализациялау. Құрылыс және архитектура индустриясында заманауи картографиялық әдістерді қолдану жолдары. Заманауи картографиялық әдістер; карталардың сандық моделі. Геоинформатика негіздері; геоақпараттық жүйелердің геоақпараттық әдістері мен технологияларының ерекшеліктері; геоақпараттық жүйелер технологияларының басқа ғылымдармен және өндіріс салаларымен байланысы;

геоақпараттық жүйелер технологиясын архитектура мен құрылыс жұмыстарында қолдану, болашақ дизайнерлерді кәсіби даярлаудағы графикалық қызмет және компьютерлік технологиялар, баспа-полиграфия ісінде геоақпараттық жүйелерді қолдану.

3) "Табиғатты пайдалану және геоэкология". Табиғатты пайдалану; табиғатты пайдалану түрлері; табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға әсерін бағалау; табиғатты тиімді пайдаланудың қағидаттары. Геоэкологиялық зерттеу әдістері; геоэкологияның зерттеу пәні мен өзектілігі; геосфералардың ластануы; геоэкологиялық аудандастыру; геоэкологиядағы антропогендік факторлар; ғаламдық экологиялық мәселелер; геоэкологиялық үдерістерде географиялық қабық заңдылықтарының рөлін анықтау; ғаламдық экологиялық мәселелерді шешудегі әлемдік тәжірибе; экологиялық мәселелерді шешудегі инновациялық технологиялар; Қазақстанның экологиялық мәселелері. Табиғатты пайдалануды реттеу; табиғатты пайдалану үдерістерін шаруашылық және тұтыну салаларында реттеу; мұнай-газ саласындағы табиғатты пайдалануды реттеу механизмі; мемлекеттік және жергілікті табиғатты пайдаланудың заңнамалық аспектілері; жергілікті күн тәртібі – XXI ғасыр, әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тиімділік; табиғатты пайдалануды жергілікті басқару; " Экологиялық із" және тұрақты даму; Қазақстан Республикасы қолөнер шаруашылығында табиғи ресурстарды тиімді пайдалану. Геоэкологиялық зерттеулер негіздері; табиғатты пайдалану тұжырымдамасы; қоршаған ортаның антропогендік өзгерістері; табиғатты пайдалану; қоршаған ортаның сапасын бағалау; экология және адам денсаулығы, дүниежүзіндегі қоршаған орта сапасының кеңістік сипаты; өнеркәсіптік өндірістің антропогендік факторларының қоршаған ортаға әсерін талдау (жеңіл өнеркәсіп, мамандық бойынша); дүниежүзі халқының саны – маңызды геоэкологиялық фактор; геоэкологиялық индикаторлар; 3кологиялық менеджмент; тұрақты дамуға көшу.

4) "Геоэкономика". Геоэкономика негіздері, геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі; геоэкономика негіздері, геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі; геоэкономика бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктері; елдер мен аймақтардың экономикалық дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлі. Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары; шаруашылықты ұйымдастырудың аумақтық факторлары; дүниежүзілік шаруашылық салаларын заманауи орналастыру факторлары. Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы; дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымы; Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері; дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы және модельдері; дамыған елдердегі шаруашылықтың (жеңіл өнеркәсіптің, соның ішінде тоқыма, киім, аяқ киім және былғары өнеркәсіптерінің) аумақтық құрылымы; дамушы елдердегі шаруашылықтың (жеңіл өнеркәсіптің, соның ішінде тоқыма, киім, аяқ киім және былғары өнеркәсіптерінің) аумақтық құрылымы. Дүниежүзі елдерінің

экономикалық даму көрсеткіштері; дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстыру; дүниежүзі елдерін экономикалық даму деңгейі бойынша жіктеу, дамыған елдер; дамыған елдердің әлеуметтік-экономикалық даму модельдері; өтпелі экономика елдері; дамушы елдердің топтары. Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе; дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегиялары; Қазақстан Республикасының экономикалық даму стратегиясының мақсатты көрсеткіштері. Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті; Қазақстан экономикасының салалық құрылымы; Қазақстан аймақтарының экономикасы; экономикалық-географиялық аудандастырудың теориясы мен практикасы; инвестициялық тартымдылық – Қазақстан экономикасының даму механизмі. Қазақстан аймақтарының экономикалық дамуын теңестіру; мамандану және әртараптандыру – аймақтық экономиканың даму әлеуеті; Қазақстанның өнеркәсіптерінің мамандануы мен әртараптандыруы. (тоқыма, киім тігу, аяқ киім және былғары өнеркәсіптері бойынша талдау). Геоэкономикалық даму стратегиялары; қосылған құны жоғары тауарлар өндірісі; Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктері; Қазақстанның кластерлік бастамалары; импортты алмастыру арқылы отандық өндірушілерді қолдау; Бренд-менеджмент – тауарлар мен қызметтерді танымал ету шарты.

5) "Геосаясат". Геосаясат негіздері, геосаясаттың өзектілігі; геосаясаттың мақсаты мен міндеттері, зерттеу пәні, негізгі категориялары; негізгі геосаяси объектілері мен субъектілері, геосаяси ықпал көрсетудің негізгі құралдары. Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі; қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігі; Азиядағы геосаяси кеңістік; Еуропадағы геосаяси кеңістік; Америкадағы геосаяси кеңістік. Геосаясаттағы географиялық факторлар; геосаясаттағы физикалық-географиялық және экономикалық факторлардың маңызы; геосаясаттағы әлеуметтік және демографиялық факторлардың маңызы; геосаясаттағы саяси, әскери және технологиялық факторлардың маңызы. Мемлекеттік аумақтың морфологиясы; мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері; мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері бойынша жіктеу. Мемлекеттік шекара; мемлекеттік шекаралардың функциясы, түрлері, анықтау және белгілеу шаралары, динамикасы; Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекаралары , көрші мемлекеттермен қарым қатынасы, басты көрсеткіштері мен динамикасы.Заманауи геосаяси үдерістер; қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістер. Қазақстанның геосаяси жағдайы; Қазақстанның геосаяси жағдайы. Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі; Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін факторлар. Қазақстанның геосаяси интеграциясы; Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстары.

6) "Елтану". Дүниежүзі аймақтары, кешенді географиялық аудандастыру; дүниежүзі физикалық- географиялық аудандастыру; заманауи бейнелеу өнерінің ерекшеліктері, Қазақ театр өнерінің қалыптасуы; дүниежүзі саяси-географиялық аудандастыру,

геосаяси аудандар; дүниежүзі тарихи – географиялық аудандастыру. Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері, салыстырмалы елтану; дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштер; жиынтық ішкі өнім көрсеткішін есептеу; дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын демографиялық көрсеткіштер; дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын әлеуметтік көрсеткіштер; дүниежүзі елдерінде ақпараттық технологиялардың даму ерекшеліктері; жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін дүниежүзі елдерінің индекстері мен рейтингі; ғаламдық бәсекеге қабілеттілік индексі. Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны; ғарыштық түсірілімнен Қазақстанның Жер серіктен түсірілген картасына дейін; мемлекеттердің географиялық жағдайы: мүмкіндіктер мен қатерлер; Азия жүрегіндегі Ұлы дала елі. Дүниежүзі елдерін салыстыру; Қазақстанның бәсекеге қабілеттілік рейтингі; қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығы, субъектілері мен тұтынушылары.

7) "Адамзаттың ғаламдық проблемалары". Ғаламдық мәселелерді шешу; адамзат дамуындағы мәселелер және оларды анықтау критерийлері; бейбітшілікті сақтау мәселелері; энергетика және шикізат мәселелері; дамушы елдердегі ғаламдық мәселелер; дүниежүзілік мұхит мәселелері; геглобалистика. Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары; адамзаттың ғаламдық проблемаларын шешудегі әлемдік тәжірибе; ғаламдық проблемалардың Қазақстан аумағындағы көріністері; Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас маман рөлі.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлімдердің, бөлімшелердің және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			теориялық	практикалық
1.Географиялық зерттеу әдістері				

1.1 Жалпы географиялық әдістер		+	+	+
1	Тақырып 1.1.1. Географиядан зерттеу тақырыбын таңдау.			
2	Тақырып 1.1.2. Географиялық мониторинг әдістері			
3	Тақырып 1.1.3. Географиядағы салыстыру әдістері.			
4	Тақырып 1.1.4. Географиядағы сандық әдістер.			
5	Тақырып 1.1.5. Географиялық сараптама әдістері.			
6-7	Тақырып 1.1.6. Географиялық аудандастыру әдістері.			
1.2. Өзекті географиялық зерттеу әдістері		+	+	+
8	Тақырып 1.2.1. Географиялық сараптаманың алгоритмі және түрлері.			
9	Тақырып 1.2.2. Эксперттік бағалау әдістері.			
10	Тақырып 1.2.3. Географиядағы модельдеу әдістері.			
2. Картография және геоинформатика				
2.1. Картография		+	+	+
11	Тақырып 2.1.1. Заманауи картографиялық әдістер			
12	Тақырып 2.1.2. Геоинформатика негіздері.			
13-14	Тақырып 2.1.3. Географиялық деректер базасы. Географиялық деректерді визуализациялау.			

15	Тақырып 2.1.4. Құрылыс және архитектура индустриясында заманауи картографиялық әдістерді қолдану жолдары			
2.2. Заманауи картографиялық әдістер		+	+	+
16	Тақырып 2.2.1. Карталардың сандық моделі.			
2.3. Геоинформатика негіздері		+	+	+
17	Тақырып 2.3.1. Геоақпараттық әдістер мен геоақпараттық жүйелер технологияларының ерекшеліктері.			
18	Тақырып 2.3.2. Геоақпараттық жүйелер технологияларының басқа ғылымдармен және өндіріс салаларымен байланысы. Геоақпараттық жүйелер технологиясын архитектура мен құрылыс жұмыстарында қолдану. Болашақ дизайнерлерді кәсіби даярлаудағы графикалық қызмет және компьютерлік технологиялар. Баспа-полиграфия ісінде геоақпараттық жүйелерді қолдану.			
3. Табиғатты пайдалану және геоэкология				
3.1. Табиғатты пайдалану		+	+	+
19	Тақырып 3.1.1. Табиғатты пайдалану түрлері			
	Тақырып 3.1.2. Табиғатты			

20	пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға әсерін бағалау			
21	Тақырып 3.1.3. Табиғатты тиімді пайдаланудың қағидаттары			
3.2. Геоэкологиялық зерттеу әдістері		+	+	+
22	Тақырып 3.2.1. Геоэкологияның зерттеу пәні мен өзектілігі			
23	Тақырып 3.2.2. Геосфералардың ластануы			
24	Тақырып 3.2.3. Геоэкологиялық аудандастыру			
25	Тақырып 3.2.4. Геоэкологиядағы антропогендік факторлар			
26	Тақырып 3.2.5. Ғаламдық экологиялық мәселелер			
27	Тақырып 3.2.6. Геоэкологиялық үдерістерде географиялық қабық заңдылықтарының рөлін анықтау.			
28	Тақырып 3.2.7. Ғаламдық экологиялық мәселелерді шешудегі әлемдік тәжірибе			
29	Тақырып 3.2.8. Экологиялық мәселелерді шешудегі инновациялық технологиялар			
30	Тақырып 3.2.9. Қазақстанның экологиялық мәселелері			

3.3. Табиғатты пайдалануды реттеу		+	+	+
31	Тақырып 3.3.1. Табиғатты пайдалану үдерістерін шаруашылық және тұтыну салаларында реттеу			
32	Тақырып 3.3.2. Мұнай-газ саласындағы табиғатты пайдалануды реттеу механизмі			
33	Тақырып 3.3.3. Мемлекеттік және жергілікті табиғатты пайдаланудың заңнамалық аспектілері			
34	Тақырып 3.3.4. Жергілікті күн тәртібі – XXI ғасыр. Әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тиімділік			
35	Тақырып 3.3.5. Табиғатты пайдалануды жергілікті басқару.			
36	Тақырып 3.3.6. " Экологиялық із" және тұрақты даму			
37	Тақырып 3.3.7. Қазақстан Республикасы қолөнер шаруашылығында табиғи ресурстарды тиімді пайдалану.			
3.4. Геоэкологиялық зерттеулер негіздері		+	+	+
38	Тақырып 3.4.1. Табиғатты пайдалану тұжырымдамасы			
39	Тақырып 3.4.2. Қоршаған ортаның антропогендік өзгерістері			

40	Тақырып 3.4.3. Табиғатты пайдалану			
41	Тақырып 3.4.4. Қоршаған ортаның сапасын бағалау			
42	Тақырып 3.4.5. Экология және адам денсаулығы. Дүниежүзіндегі қоршаған орта сапасының кеңістік сипаты			
43	Тақырып 3.4.6. Өнеркәсіптік өндірістің антропогендік факторларының қоршаған ортаға әсерін талдау (жеңіл өнеркәсіп, мамандық бойынша)			
44	Тақырып 3.4.7. Дүниежүзі халқының саны – маңызды геоэкологиялық фактор			
45	Тақырып 3.4.8. Геоэкологиялық индикаторлар			
46	Тақырып 3.4.9. Экологиялық менеджмент			
47	Тақырып 3.4.10. Тұрақты дамуға көшу			
4 . Геоэкономика				
4.1. Геоэкономика негіздері. Геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі		+	+	+
48	Тақырып 4.1.1. Геоэкономика бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктері			
49	Тақырып 4.1.2. Елдер мен аймақтардың экономикалық			

	дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлі			
4.2. Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары		+	+	+
50	Тақырып 4.2.1. Шаруашылықты ұйымдастырудың аумақтық факторлары			
51	Тақырып 4.2.2. Дүниежүзілік шаруашылық салаларын заманауи орналастыру факторлары			
4.3. Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы		+	+	+
52	Тақырып 4.3.1. Дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымы			
4.4. Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері		+	+	+
53	Тақырып 4.4.1. Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы және модельдері			
54	Тақырып 4.4.2. Дамыған елдердегі шаруашылықтың (жеңіл өнеркәсіптің, соның ішінде тоқыма, киім, аяқ киім және былғары өнеркәсіптерінің) аумақтық құрылымы.			
55	Тақырып 4.4.3. Дамушы елдердегі шаруашылықтың (жеңіл өнеркәсіптің, соның ішінде тоқыма, киім, аяқ киім және былғары өнеркәсіптерінің) аумақтық құрылымы			

4.5. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері		+	+	+
56	Тақырып 4.5.1. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстыру			
57	Тақырып 4.5.2. Дүниежүзі елдерін экономикалық даму деңгейі бойынша жіктеу. Дамыған елдер.			
58	Тақырып 4.5.3. Дамыған елдердің әлеуметтік-экономикалық даму модельдері			
59	Тақырып 4.5.4. Өтпелі экономика елдері			
60	Тақырып 4.5.5. Дамушы елдердің топтары			
4.6. Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе		+	+	+
61	Тақырып 4.6.1. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегиялары			
62	Тақырып 4.6.2. Қазақстан Республикасының экономикалық даму стратегиясының мақсатты көрсеткіштері			
4.7. Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті		+	+	+
63	Тақырып 4.7.1. Қазақстан экономикасының салалық құрылымы			
64	Тақырып 4.7.2. Қазақстан аймақтарының экономикасы			

65	Тақырып 4.7.3. Экономикалық-географиялық аудандастырудың теориясы мен практикасы			
66	Тақырып 4.7.4. Инвестициялық тартымдылық – Қазақстан экономикасының даму механизмі. Қазақстан аймақтарының экономикалық дамуын теңестіру			
67	Тақырып 4.7.5. Мамандану және әртараптандыру – аймақтық экономиканың даму әлеуеті			
68	Тақырып 4.7.6. Қазақстанның өнеркәсіптерінің мамандануы мен әртараптандыруы. (тоқыма, киім тігу, аяқ киім және былғары өнеркәсіптері бойынша талдау)			
4.8. Геоэкономикалық даму стратегиялары		+	+	+
69	Тақырып 4.8.1. Қосылған құны жоғары тауарлар өндірісі			
70	Тақырып 4.8.2. Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктері			
71	Тақырып 4.8.3. Қазақстанның кластерлік бастамалары			
72	Тақырып 4.8.4. Импортты алмастыру арқылы отандық			

	өндірушілерді қолдау			
73	Тақырып 4.8.5. Бренд-менеджмент – тауарлар мен қызметтерді танымал ету шарты			
5. Геосаясат				
5.1. Геосаясат негіздері. Геосаясаттың өзектілігі		+	+	+
74	Тақырып 5.1.1. Геосаясаттың мақсаты мен міндеттері. Зерттеу пәні, негізгі категориялары			
75	Тақырып 5.1.1. Негізгі геосаяси объектілері мен субъектілері. Геосаяси ықпал көрсетудің негізгі құралдары.			
5.2. Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі		+	+	+
76	Тақырып 5.2.1 Қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігі			
77	Тақырып 5.2.2 Азиядағы геосаяси кеңістік			
78	Тақырып 5.2.3 Еуропадағы геосаяси кеңістік			
79	Тақырып 5.2.4 Америкадағы геосаяси кеңістік			
5.3. Геосаясаттағы географиялық факторлар		+	+	+
80	Тақырып 5.3.1 Геосаясаттағы физикалық-географиялық және экономикалық факторлардың маңызы			
81	Тақырып 5.3.2 Геосаясаттағы әлеуметтік және демографиялық			

	факторлардың маңызы			
82-83	Тақырып 5.3.3 Геосаясаттағы саяси, әскери және технологиялық факторлардың маңызы			
5.4. Мемлекеттік аумақтың морфологиясы		+	+	+
84	Тақырып 5.4.1 Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері			
85	Тақырып 5.4.2 Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері бойынша жіктеу			
5.5. Мемлекеттік шекара		+	+	+
86	Тақырып 5.5.1 Мемлекеттік шекаралардың функциясы, түрлері, анықтау және белгілеу шаралары, динамикасы			
87	Тақырып 5.5.2 Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекаралары. Көрші мемлекеттермен қарым қатынасы, басты көрсеткіштері мен динамикасы			
5.6. Заманауи геосаяси үдерістер		+	+	+
88	Тақырып 5.6.1 Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістер			
5.7. Қазақстанның геосаяси жағдайы		+	+	+
89	Тақырып 5.7.1 Қазақстанның геосаяси жағдайы			
5.8. Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі		+	+	+
	Тақырып 5.8.1 Қазақстан Республикасының			

90	геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін факторлар			
5.9. Қазақстанның геосаяси интеграциясы		+	+	+
91	Тақырып 5.9.1 Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстары			
6. Елтану				
6.1. Дүниежүзі аймақтары. Кешенді географиялық аудандастыру.		+	+	+
92	Тақырып 6.1.1 Дүниежүзі физикалық-географиялық аудандастыру			
93	Тақырып 6.1.2 Дүниежүзі тарихи-мәдени аудандастыру. Қазақ мәдениетіндегі заманауи бейнелеу өнерінің ерекшеліктері. Қазақ театр өнерінің қалыптасуы.			
94	Тақырып 6.1.3 Дүниежүзі саяси-географиялық аудандастыру. Геосаяси аудандар.			
95-96	Тақырып 6.1.4 Дүниежүзі тарихи – географиялық аудандастыру			
6.2. Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері. Салыстырмалы елтану		+	+	+
97	Тақырып 6.2.1 Дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштер			
98	Тақырып 6.2.2 Жиынтық ішкі өнім көрсеткішін есептеу			
	Тақырып 6.2.3 Дүниежүзі елдерін салыстыруда			

99	қолданылатын демографиялық көрсеткіштер			
100	Тақырып 6.2.3 Дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын әлеуметтік көрсеткіштер			
101	Тақырып 6.2.4 Дүниежүзі елдерінде ақпараттық технологиялардың даму ерекшеліктері			
102	Тақырып 6.2.5 Жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін дүниежүзі елдерінің индекстері мен рейтингі.			
103	Тақырып 6.2.6 Ғаламдық бәсекеге қабілеттілік индексі			
6.3. Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны		+	+	+
104	Тақырып 6.3.1 Ғарыштық түсірілімнен Қазақстанның Жер серіктен түсірілген картасына дейін			
105	Тақырып 6.3.2 Мемлекеттердің географиялық жағдайы: мүмкіндіктер мен қатерлер			
106	Тақырып 6.3.3 Азия жүрегіндегі Ұлы дала елі			
6.4. Дүниежүзі елдерін салыстыру		+	+	+
107	Тақырып 6.4.1 Қазақстанның бәсекеге қабілеттілік рейтингі			
	Тақырып 6.4.2 Қолданбалы елтану			

108-109	ақпаратының маңыздылығы, субъектілері мен тұтынушылары			
7 тарау. Адамзаттың ғаламдық проблемалары				
7.1. Ғаламдық мәселелерді шешу		+	+	+
110	Тақырып 7.1.1 Адамзат дамуындағы мәселелер және оларды анықтау критерийлері			
111	Тақырып 7.1.2 Бейбітшілікті сақтау мәселелері			
112	Тақырып 7.1.3 Энергетика және шикізат мәселелері			
113	Тақырып 7.1.4 Дамушы елдердегі ғаламдық мәселелер			
114	Тақырып 7.1.5 Дүниежүзілік мұхит мәселелері			
115-116	Тақырып 7.1.6 Геглобалистика			
7.2. Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары		+	+	+
117	Тақырып 7.2.1 Адамзаттың ғаламдық проблемаларын шешудегі әлемдік тәжірибе			
118	Тақырып 7.2.2 Ғаламдық проблемалардың Қазақстан аумағындағы көріністері			
119-120	Тақырып 7.2.3 Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас маман рөлі.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері

Географиялық зерттеу әдістері	Жалпы географиялық әдістер	1) Жалпы географиялық зерттеу әдістерін меңгереді.	1) Зерттеу тақырыбына сәйкес географиялық мониторинг әдісінің элементтерін сандық салыстырмалы, әдістерді қолданады.
	Өзекті географиялық зерттеу әдістері	1) Зерттеу тақырыбындағы өзекті географиялық әдістерді тиімді және сауатты пайдалану.	1) Зерттеу тақырыбына сәйкес эксперттік модельдеуді бағалау әдістерін қолданады; 2) зерттеу нәтижелерінің электрондық нұсқаларын дайындайды.
Картография және геоинформатика	Картография	1) Заманауи картографиялық әдістерге сипаттама бере отырып геоинформатика негіздерімен таныстыру; 2) географиялық деректер базасын пайдалана отырып сандық т.б карталарды оқу және талдау.	1) Картографиялық әдістерді қолдана отырып электронды карталармен жұмыс істейді; 2) тақырыпқа сай компьютерлік бағдарламаларды, соның ішінде, Microsoft Excel-ді қолдану және географиялық деректер базасын құрады.
	Геоинформатика негіздері	1) Геоинформатика негіздері игере отырып Геоақпараттық жүйелер технологияларының ерекшеліктерін, басқада көркемдік-технология салаларымен байланыстырып түсіндіру.	1)Компьютерлік бағдарламалардың артықшылықтарын салыстырып географиялық деректерді жинақтап, таңдаулы мамандықтары бойынша геоинформатиканы қолданады.
	Табиғатты пайдалану	1) Табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға тигізетін әсерін анықтап, бағалап тиімді пайдаланудың қағидаттарын білу; 2) мамандыққа байланысты табиғатты пайдалану түрлерімен тиімділігін арттыру жөнінде ұсыныстар беру.	1) Табиғатты пайдалану және мамамдық арасындағы қажеттілікті түсінеді; 2) экологиялық таза өндірістік жобаларды дайындайды.
		1) Геоэкологиялық зерттеу пәнінің өзектілігін түсіну; 2) геоэкологиялық кеңістіктегі антропогендік факторларды білу;	1) Геоэкологиялық үдерістерде географиялық қабық заңдылықтарының рөлін анықтайды;

Табиғатты пайдалану және геоэкология	Геоэкологиялық зерттеу әдістері	3) экологиялық жағдайдың мамандыққа қатысты мәселелерін шешудегі инновациялық технологияларға сипаттама беру.	2) ғаламдық экологиялық мәселелерді біледі, оны шешудегі инновациялық технологиялардың рөлін анықтай алады.
	Табиғатты пайдалануды реттеу	1) Мемлекеттік және жергілікті табиғатты пайдаланудың заңнамалық аспектілерімен танысу және әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тиімділікті жіктеу; 2)табиғатты пайдалануды жергілікті басқарудың жолдарын анықтап, мамандық бойынша табиғат ресурстарын тиімді пайдалануды білу.	1) Табиғатты пайдалану түрлерінің нормаларға сәйкестігін анықтайды; 2) табиғатты пайдаланудағы жергілікті басқарманың құрылымын , рөлін түсінеді; 3) табиғатты қорғау саласындағы құқықтар мен міндеттерін мамандық бойынша күнделікті тұрмыста пайдалана алады.
	Геоэкологиялық зерттеулер негіздері	1)Қоршаған ортаның антропогендік өзгерістерін талдап, орта сапасының көрсеткіштерін жіктеу және бағалау; 2) антропогендік факторларының қоршаған ортаға әсерін талдау барысында мамандық бойынша маңызды геоэкологиялық фактор екенін түсіну.	1) Табиғатқа әсер етуші антропогендік өзгерістердің адамзат қоғамының қоршаған ортамен өзара әрекеттесуінің тарихи аспектілерін, табиғатты пайдалану жолдарын біледі; 2) қоршаған орта сапасының нормалары мен түрлерін тіршілік үшін қажеттілігін біледі.
	Геоэкономика негіздері. Геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі	1) Геоэкономика бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктерін сипаттау; 2) Қазақстан аймақтарының экономикалық әлеуметтік дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлін айқындау.	1) Геоэкономиканың мақсаттары мен міндеттерін, негізгі категорияларын түсінеді; 2) Қазақстан аймақтарының экономикалық әлеуметтік және демографиялық жағдайын географиялық кеңістіктегі ролін айқындайды.
	Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары	1) Шаруашылықты ұйымдастырудың негізгі факторларын айқындау және заманауи орналасу факторларын сипаттау.	1) Шаруашылықтың түрлі салаларындағы кәсіпорындарды орналастыру факторлары мен шарттарының жиынтығын талдайды.

Геоэкономика	Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы	1) Дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымын білу.	1) Шекаралас елдерінің шаруашылық құрылымын салыстырмалы түрде Қазақстан экономикасымен байланысын біледі.
	Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері	1)Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы мен модельдерімен танысу; 2) шаруашылықты мамандықтар бойынша аумақтық құрылымына сипаттама беру және аумақтық құрылымының ерекшеліктерін сипаттау.	1)Дүниежүзі шаруашылығының аумақтық модельдерімен танысу; 2) мамандық бойынша аумақтық құрылымының сипаттамасын және ерекшіліктерін біледі.
	Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерімен танысу , даму деңгейі бойынша жіктеу, сипаттама беру.	1)Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстырады, жіктейді және сипаттай алады, Қазақстаның экономикасын әлемдегі орнын біледі.
	Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегияларын. макcатты көрсеткіштерін талдау.	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегияларына баға береді және макcатты көрсеткіштерін біледі.
	Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті	1) Қазақстан экономикасының салалық құрылымын сипаттау; 2) мамандану және әртараптандыру – аймақтық экономиканың даму әлеуетінің негізгі жолына баға беру; 3) Қазақстан шаруашылығының мамандануы бойынша оқу мақсаттарына сай әртараптандыруын сипаттау (тоқыма, киім тігу, т.б) бойынша талдау .	1) Тиімді шаруашылық құрылымын, салаларының арақатынасын, аумақтық құрылымын және экономикалық дамудың тиімді көрсеткіштерін айқындайды; 2) Қазақстан өңірлерінің экономикалық даму әлеуетін айқындайды (өз өңірі мысалында); 3) мамандану және әртараптандыру түрлерін біледі. Әртараптандырудың басымдығын түсінеді.
		1) Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктеріне сипаттама беру;	1) Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктердің қызметін біледі;

	Геоэкономикалық даму стратегиялары	2) Қазақстан өнер кәсіптік кластерлік бастамаларын талдау.	2)кластер тұжырымдамаларын түсінеді, стратегиялық жобаларын ұсына алады.
Геосаясат	Геосаясат негіздері. Геосаясаттың өзектілігі	1) Геосаясаттың мақсаты мен міндеттерін білу. негізгі; 2) геосаяси объектілері мен субъектілерін талдау. Геосаяси ықпал көрсетудің негізгі құралдарын сипаттау.	1) Қазіргі геосаясаттың негізгі мақсаттары мен мәнін түсінеді; 2) геосаясаттың негізгі объектілері мен субъектілерін айқындай алады.
	Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі	1) Қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігіне баға беру. Қазақстанның геосаяси кеңістік ерекшеліктерін анықтау және сипаттама беру.	1) Дүниежүзінің геосаяси кеңістігінің алуан-түрлілігімен танысып, оны талдайды; 2) Қазақстанның геосаяси факторлар жағдайымен танысады, геосаяси қарым-қатынастарын біледі.
	Геосаясаттағы географиялық факторлар	1) Геосаясаттағы физикалық-географиялық және экономикалық факторлардың маңызын түсіну; 2) геосаясаттағы әлеуметтік және демографиялық факторлардың маңызына түсініктеме беру; 3) геосаясаттағы саяси, әскери және технологиялық факторлардың маңыздылығына баға беру.	1) Физикалық-географиялық, экономикалық, әлеуметтік, демографиялық, саяси, әскери, технологиялық факторлардың геосаясатындағы рөлін бағалайды; 2) қазіргі геосаяси процестерді талдайды.
	Мемлекеттік аумақтың морфологиясы	1) Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін сипаттау және жіктеу.	1) Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін талдайды және ерекшеліктері бойынша жіктей алады.
	Мемлекеттік шекара	1) Мемлекеттік шекаралардың функциясын, түрлерін, анықтау және белгілеу; 2) Қазақстанның мемлекеттік шекараларының қалыптасу үдерісін,	1) Мемлекеттік шекараны анықтау және өткізу жөніндегі функцияларды, түрлерді, іс-шараларды талдайды; 2) мемлекеттік шекараның қалыптасуын оның негізгі

		басты көрсеткіштерін айқындау.	көрсеткіштерін, серпінін және нығайту жөніндегі шараларды біледі.
	Заманауи геосаяси үдерістер	1) Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістерге сипаттама беру.	1) Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістердің ерекшеліктерін айқындап, оларды сипаттай алады.
	Қазақстанның геосаяси жағдайы	1) Қазақстанның геосаяси жағдайына түсініктеме беру.	1) Қазақстан Республикасының геосаяси жағдайына кешенді баға береді.
	Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі	1) Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсерететін факторларды анықтап, талдау жасау.	1)Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне ықпал ететін факторларды айқындайды.
	Қазақстанның геосаяси интеграциясы	1) Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстарын оқып-үйреніп, оларды күшейту жолдарымен танысу.	1) Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстарын оқып-үйренеді, оларды күшейту жолдарын біледі; 2) сыртқы саяси бастамаларды талдай отырып, халықаралық саяси ұйымдармен байланыстарына баға береді.
	Дүниежүзі аймақтары. Кешенді географиялық аудандастыру.	1) Дүниежүзінің түрлі белгілері бойынша физикалық-географиялық аудандарға бөлінуін картадан көрсете білі және талдау; 2) қазақ мәдениетіндегі заманауи бейнелеу өнерінің сипатының тарихи-мәдени аудандастырумен байланысын анықтап, талдау. 3) дүниежүзінің тарихи – географиялық аймақтарын, олардың құрамы мен ерекшеліктерін, географиялық сипаттамасын анықтау.	1) Әлемнің физикалық-географиялық, тарихи-мәдени, саяси-географиялық және геосаяси аудандарға бөлінуін түсіндіреді; 2) шығармашылық нысанда әлемнің тарихи-географиялық аймақтарын, олардың құрамы мен ерекшеліктерін, географиялық сипаттамасын біледі; 3) қазақ мәдениетіндегі заманауи бейнелеу өнерінің сипатының тарихи-мәдени аудандастырумен байланысын анықтап, талдайды.

Елтану	Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері. Салыстырмалы елтану	1) Дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштермен танысу; 2) дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын демографиялық көрсеткіштерін саралау. Жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін дүниежүзі елдерінің индекстерімен танысу және рейтингін құрастыру; 3) ғаламдық бәсекеге қабілеттілік индексімен танысу.	1) Әлем елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштерді айқындайды; 2) салыстыруда қолданылатын көрсеткіштердің бірін есептеу әдістемесін түсінеді, халықтың жан басына шаққандағы, сатып алу қабілетінің тепе-теңдігі, гендерлік теңдік және тағы басқалар) біледі; 3) әлем елдерінің индекстері мен рейтингтерін сипаттай алады және біледі.
	Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны	1) Қазақстанның географиялық аймақтар картасындағы орнының өзгеруін анықтау, жағдайы мен қатерлерін болжау.	1) Қазақстанның физикалық-географиялық, тарихи-географиялық және геосаяси аймақтарындағы жағдайын айқындай алады; 2) Қазақстан Республикасының геосаяси, тарихи және қазіргі жағдайының өзгеруін түсіндіре алады.
	Дүниежүзі елдерін салыстыру	1) Қазақстанның бәсекеге қабілеттілік рейтингін түсіну және баға беру; 2) қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығын, субъектілері мен тұтынушыларын анықтау.	1) Көрсеткіштер жиынтығы бойынша анықталатын индекстер мен рейтингтердегі Қазақстанның орнының динамикасын біледі (таңдау бойынша бір рейтинг мысалында) ; 2) көрсеткіштер жиынтығы бойынша есептелетін индекстер мен рейтингтерде Қазақстанның орнына әсер ететін географиялық, әлеуметтік, экономикалық және саяси факторларды айқындай алады.
		1) Адамзат дамуындағы мәселелер және олардың критерийлерін анықтау;	1) Адамзаттың дамуындағы ғаламдық проблемаларды жіктейді, біледі және айқындайды;

Адамзаттың ғаламдық проблемалары	Ғаламдық мәселелерді шешу	2) ғаламдық мәселелерінің пайда болу, себептерін және салдарын анықтау және топтастыру.	2) ғаламдық мәселелерді шешудегі геоглобалистика ұғымының рөлін және оның географиямен байланысын анықтайды.
	Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары	1) Адамзаттың ғаламдық мәселелерін шешудегі әлемдік тәжірибесін саралау, анықтау; 2)ғаламдық мәселелердің Қазақстан аумағындағы көріністерін анықтау; 3) Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас маман рөлін айқындау.	1) Адамзаттың ғаламдық мәселелерін шешуде әлемдік тәжірибені түсінеді; 2) ғаламдық, оның ішінде Қазақстан аумағында көрініс табатын мәселелерді шешу бойынша өз жобаларын ұсынады; 3) Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас маман рөлін айқындайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
74- қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Графика мен жобалау" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Графика мен жобалау" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Графика және жобалау" пәнін оқытудың мақсаты білім алушыларды проекциялау әдістерімен, графикалық модельдеу заңдылықтарымен және кескіндер теориясының негіздерімен таныстыру, жобалық және шығармашылық іс-әрекеттің дамуына әсері, графикалық мәдениетін қалыптастыруына әсер ету. және заманауи және дәстүрлі графикалық құралдарды қолдану дағдылары және оларды практикалық қызметте қолдану үшін жағдай жасау.

3. Оқу пәнін жүзеге асыру үшін келесі міндеттерді құрайды:

1) білім алушылардың бойында графикалық кескіннің бастапқы функциясы таным құралы, визуалды ақпарат беру құралы деген түсініктің қалыптасуына ықпал ету;

2) проекциялау әдістері заңдылықтары туралы білімдерінің, ақпартты көрсету, құру және берудің дәстүрлі және қазіргі құрал – жабдықтары туралы түсініктердің білімін қалыптастыруға ықпал ету;

3) білім алушылардың әр түрлі графикалық іс – әрекетпен байланысты интеллектуалды қабілеттері мен зерттеу дағдыларын дамыту және кеңейтуге, бейнелі, кеңістік, логиклық, абстрактілі және шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуға ықпал ету;

4) білім алушылардың жобалау, графикалық моделдеу мен макеттеу әдістерін меңгерулеріне ықпал ету, сонымен қатар барлық оқу қызметтерінде ақпараттық-коммуникативтік технологияны қолдану дағдыларын қалыптастыру (жобалау, зерттеу, көрсетілім), графикалық формада ақпаратты оқу және визуализациялау дағдыларын қалыптастыру және дамыту;

5) шығармашылық жобалау үрдісінде эстетикалық талғамдарын дамыту.

4. Көркемөнер - технологиялық бағытына арналған "Графика және жобалау" пәнінің үлгілік оқу бағдарламасында 8 бөлім қарастырылған:

1) "Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары";

2) "Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау";

3) "Кескіндерді түрлендіру";

4) "Пішін қалыптастыру және құрылымдау";

5) "Пішінді түрлендіру";

6) "Техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері";

7) "Жобалау. Жоба графикасы";

8) "Шығармашылық тапсырмалар".

"Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары" I -бөлімі келесідей бөлімшелері қамтиды:

1) Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі;

2) Ақпаратты визуализациялау құралдары;

3) Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер;

4) Сызбадағы геометриялық құрылым.

"Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау" II -бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Проекциялау әдістері;

2) Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құрастыру әдістері;

3) Нәрселердің сызбаларын орындау және оқу;

4) Қима мен тіліктер.

"Кескіндерді түрлендіру" III-бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру.

"Пішін қалыптастыру және құрылымдау" IV- бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары;

2) Беттердің жазбасы;

3) Пішін құрылымдау.

"Пішінді түрлендіру" V-бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру.

"Техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері" VI-бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Стандарттау;

2) Тетіктерді біріктіру, құрастыру сызбасы;

3) Сәулет-құрылыс графикасының элементтері;

4) Инфографика /сұлбалар, графикалар және диаграммалар.

"Жобалау және жобалау графикасы" VII- бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жобалау әдістері, жобалаудың негізгі кезеңдері;

2) Жобалық ұсыныстарды визуалдау.

"Шығармашылық тапсырмалар" VIII-бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар;

2) Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар.

"Графика және жобалау" пәнінің негізгі мазмұны

1) "Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары". Кескіндердің ақпараттық визуализациялаудың рөлі мен кескін тарихы, адам қызметінің әртүрлі салаларындағы (ғылымда, техникада және өнерде) кескіндердің рөлі туралы түсінік бере. Графикалық кескіндерді орындау әдістері; ақпаратты визуализациялау құралдары; негізгі сызу құралдары; олармен жұмыс істеу тәсілдері және жұмыс орнын ұйымдастыру; сонымен қатар сызбаны орындаудағы негізгі ережелер; сызық түрлері; сызбаны жобалау ережелері; стандарт, формат, масштаб, негізгі жазба; практикалық жұмыс: сызба сызықтарының түрлері, сызба қаріптері, сызбағы өлшемдерді түсіру; сызбалардағы геометриялық конструкциялар; кесіндіні, шеңберді және бұрышты тең бөліктерге бөлу; түйіндесуді орындау жайында түсінік беру. Компьютерлік графиканың негізгі түрлері; растрлық және векторлық графикаға арналған бағдарламалар; 2D кескіндерді жасауға арналған бағдарламалық қамтамасыз ету; 2D кескіндерді жасау; растрлық және векторлық графиканың түсті модельдері; растрлық және векторлық графиканың графикалық операциялары; графикалық редактордың мүмкіндіктерін пайдалана отырып, сызбаны жобалау; примитивтерді (кітапханаларды) пайдаланып 2D объектілерін құру; примитивтерді қолданып геометриялық құрылымдар жасау; 2D нысандарын қажетті пішімде сақтау, 2D нысанында кескіндерді басып шығару.

2) "Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау". Проекция, проекциялаудың негізгі әдістері; екі және үш проекциялық жазықтықтағы тікбұрышты проекция; графикалық кескіндерді құрастырудың негізгі тәсілдері; аксонометриялық проекциялар ; техникалық сызба және эскиз; заттардың (геометриялық денелердің) сызбаларын оқу және сызу; сызбаға өлшемдерді түсіру; сызбалардағы шарттылықтар мен ықшамдаулар ; сызбаны оқу және сызу. Қималар мен тіліктер; қималар мен тіліктердің түрлері; сызбалардағы қималар мен тіліктерді қолдану ережелері. Компьютерлік графиканың көмегімен көлемді модельдеудің негізгі әдістері; 3D моделін құрудың негізгі кезеңдері; 3D модельдерді құруға арналған растрлық және векторлық бағдарламалардың мүмкіндіктері (аксонометриялық проекция, техникалық сурет); көлемді модельдеу операциялары негізінде 3D моделін құру; 3D модельдің визуализация түрлерін анықтау ; 3D модельдерді құру әдістерін таңдау; 3D модельдің текстурасы мен фактурасы; 2D объектінің қималары мен тіліктерін орындау үшін бағдарламалық құралды таңдау; қималар мен тіліктерді сызу үшін көлемді модельдеу әдістерін қарастыру.

3) "Кескіндерді түрлендіру". Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру (графикалық жұмыс); Кескіндерді қайта құру (графикалық жұмыс). Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру (графикалық редакторда жұмыс).

4) "Пішін қалыптастыру және құрылымдау". Геометриялық денелердің пішінін құрылымдау заңдылықтары; геометриялық денелердің (заттардың) жазбасы; заттардың (геометриялық денелердің) пішіндерін құрылымдау; нысанның пішінін өзгерту; объектінің кеңістіктегі орны мен бөліктерін түрлендіру. Компьютерлік графиканың көмегімен геометриялық денелердің (заттардың) жазбасын орындау; пішін құрылымдау ; "құрылымдау" - ұғымын талдау; берілген параметрлер бойынша нысанның пішінін құрылымдау.

5) "Пішінді түрлендіру". Заттың кеңістіктегі орнын өзгерту арқылы пішінін түрлендіру, объект бөліктерінің кеңістіктегі қатынасын өзгертумен пішінді түрлендіруді жүзеге асырады; Бөлшектерді ығыстыру және өшіру әдістері арқылы 3D моделін түрлендіру; бөлшектерді жылжыту арқылы 3D моделін түрлендіру.

6) "Техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері". Стандарттау; стандарттау жайында жалпы мағлұматтар, өзара алмастыру, бөлшектер мен құрастыру бірліктерінің жалпы түсініктері; құрастыру сызбасы; бөлшектерді қосу; ажыратылатын және ажыратылмайтын қосылыстар; құрастыру сызбасын орындау және рәсімдеу ережелері; архитектуралық құрылыс графика - элементтері; құрылыс сызбалары туралы жалпы мәліметтер (жоспар, бас жоспар, қасбет, тілік); қарапайым құрылыс сызбаларын орындау және оқу. Құрастыру сызбасының 3D моделі; графикалық бағдарламалар кітапханасымен жұмыс істеу; графикалық редактордағы құрылыс сызбалары; инфографика (схемалар, графиктер, диаграммалар). Әр түрлі қызмет салаларындағы инфографика.

7) "Жобалау. Жоба графикасы". Жобалау әдістері; жобалаудың негізгі кезеңдері; жобаланған объектілерге қойылатын талаптар (функционалдық, эстетикалық); жобалық ұсыныстарды визуализациялау; графикалық құжаттар; техникалық құжаттаманың құрамы және олардың ерекшеліктері; шығармашылық идеяларды визуализациялау; жобалық ұсыныстарға арналған графикалық визуализация құралдары (эскиз, сызба, макет).

8) "Шығармашылық тапсырмалар". Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар; шығармашылық тапсырмалардың ерекшеліктері; идеядан жобаға дейінгі тапсырмалар; жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар; техника/дизайн/ сәулет салалары бойынша жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмаларды түрлі графика құралдарымен (қолмен орындалатың/ компьютерлік графика/ макеттеу) орындау; берілген тақырып бойынша шығармашылық жоба; жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар; киригами техникасы арқылы ұлттық ою-өрнек жасау; киригами техникасы арқылы мерекелік жалаулар мен ойыншықтарды құрастыру; киригами техникасы арқылы сәулет нысанын салу; гүл қоятын сөрені модельдеу; кітап қоятын сөрені модельдеу; кітапті безендіруге арналған қорапты модельдеу; ұялы телефонға арналған трансформер -сөренің дизайнын әзірлеу; ұялы телефонға арналған трансформатор- сөреге ою-өрнектерді қойып дизайнын әзірлеу; қазақтың қымыз құятын ұлттық ыдысының дизайнын әзірлеу; колледжге кіру алаңынын дизайнын әзірлеу; колледждің демалыс аймағын жобалау; кітап дүкені ғимаратының қасбетіне пандус жобасын әзірлеу; киіз үй жобасын әзірлеу; "менің арманымдағы үй" жобасын әзірлеу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 48-72 сағатты (2-3 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлім, бөлімшелер, тақырыптардың атаулары	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			теориялық	практикалық
1 бөлім. Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары				
1. 1 Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі		+	+	+
1	1-тақырып. Кескіннің мәні мен тарихы			
2	2- тақырып. Графикалық кескінді орындау әдістері			
3	3-тақырып. Компьютерлік графиканың негізгі түрлері			
1.2 Ақпаратты визуализациялау құралдары		+	+	+
4	4-тақырып. Сызу аспаптары мен құрал жабдықтары			
5	5-тақырып. Жұмыс о р н ы н ұйымдастыру және сызу құралдарымен жұмыс істеудің тиімді әдістері			
6	6-тақырып. 2D кескінін құру үшін БҚ (бағдарламамен қамтамасыз ету)			
7	7-тақырып. 2D кескіндерді құруға а р н а л ғ а н графикалық редакторлар			
8	8-тақырып. 2D нысандарын құруға а р н а л ғ а н графикалық редактордың құралдары			
	9-тақырып. 2D нысандарын құруға а р н а л ғ а н			

9	графикалық редакторы, жылдам пернелер			
10	10-тақырып. Векторлық графикадағы түстік модельдерді талдау			
11	11-тақырып. Растрлық графикадағы түстік модельдерді талдау			
12	12-тақырып. 2D нысандарды құруға арналған графикалық операцияларды қолдану			
13	13-тақырып. 2D нысандарын құру үшін "құру", "көшіру", "көшірме", "жою", "сақтау" графикалық операцияларын қолдану			
1.3 Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер		+	+	+
14	14-тақырып. Стандарттар туралы түсінік. КҚБЖ			
15	15-тақырып. Пішімдер және негізгі жазулар			
16	16-тақырып. Сызба сызықтары			
17	17-тақырып. Сызба сызықтарының негізгі тағайындалуы			
18	18-тақырып. Сызба қаріптері			
19	19-тақырып. Сызба қаріптері, Б (түріндегі) типіндегі қаріп			
20	20-тақырып. Сызбаға өлшемдерді түсіру			
	21-тақырып. Сызбаны рәсімдеу			

21	ережелері (пішім, масштаб)			
22	22-тақырып. Негізгі жазбаны рәсімдеу ережелері			
1.4 Сызбадағы геометриялық құрылым		+	+	+
23	23- тақырып. Параллель және өзара перпендикуляр түзулерді салу. Кесіндіні және бұрыштарды тең бөліктерге бөлу			
24	24- тақырып. Циркуль арқылы шеңберді тең бөліктерге бөлу			
25	25- тақырып. Бұрыштақтардың көмегімен шеңберді тең бөліктерге бөлу			
26	26- тақырып. Түйіндесу. Түйіндесудің түрлері			
27	27- тақырып. Бөлшектердің түйіндесуі			
28	28- тақырып. 2D объектінің примитивтерін пайдаланып аудио және видео жазбаларының тізімін құру			
29	29- тақырып. 2D нысандарының примитивтерін пайдалана отырып фотосуреттер мен фильмдерден клиптерден түсініктеме мәтін жасау.			
30	30-тақырып. 2D нысандарды әзірлеу кезінде қолданылатын			

	құжат-үлгілер, клип-арттар, кітапханалар			
31	31- тақырып. Түйіндеме құруға арналған құжат-үлгіні қолданып, 2D нысандарды әзірлеу			
32	32- тақырып. Примитивтерді қолдана отырып, геометриялық құрылымдар орындау			
33	33- тақырып. Бөлшектің геометриялық пішінін талдау			
2 бөлім. Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау				
2.1 Проекциялау әдістері		+	+	+
34	1-тақырып. Проекциялаудың негізгі әдістері			
35	2-тақырып. Екі және үш жазықтыққа тік бұрыштап проекциялау			
36	3-тақырып. Тік бұрышты проекциялар жүйесіндегі денелердің сызбасы			
37	4-тақырып. Техникалық сызбаларда нәрселердің кескіндерін орындау ережелері			
38	5-тақырып. Сызбадағы негізгі, қосымша және жергілікті көріністер			
2.2 Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құрастыру әдістері		+	+	+

39	6- тақырып. Аксонометриялық проекциялар			
40	7- тақырып. Көпбұрыштардың аксонометриялық проекциялары			
41	8- тақырып. Айналу денелерінің аксонометриялық проекциялары			
42	9-тақырып. Техникалық сурет			
43	10-тақырып. Нобай туралы түсінік			
44	11-тақырып. 3D моделін құрудың негізгі кезеңдері.			
45	12- тақырып. Қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін салу			
46	13-тақырып. 3D моделін құрудағы расторлық және векторлық бағдарлама мүмкіндіктері			
47	14-тақырып. Көлемді моделдеу операциясының негізіне сүйеніп 3D моделін құру			
48	15- тақырып. Көлемді модельдеу операцияларына негізделген 3D моделін түрлендіру және қайта құру			
2.3 Нәрселердің сызбаларын орындау және оқу		+	+	+
49	16-тақырып. Сызбаларға өлшемдерді түсіру			
50	17-тақырып. Сызбаны орындау кезіндегі шарттылықтар мен ықшамдаулар			

51	18- тақырып. 3D моделдердің визуалдау түрлерін анықтау			
52	19-тақырып. 3D моделдерін тұрғызу тәсілдерін таңдау			
53	20-тақырып. 3D моделдерін текстурасы мен фактурасы			
2.4 Қима мен тіліктер		+	+	+
54	21- тақырып. Тіліктер туралы жалпы мағлұмат			
55	22- тақырып. Қарапайым тіліктер			
56	23- тақырып. Көрініс пен тілікті біріктіру			
57	24- тақырып. Симметриялық бөлшектердегі тілік			
58	25- тақырып. Күрделі тіліктер			
59	26- тақырып. Қималар. Қималардың түрлері			
60	27-тақырып. Тіліктер мен қималардың айырмашылығы			
61	28- тақырып. Тілік және қиманы орындау кезіндегі шарттылықтар мен ықшамдаулар			
62	29- тақырып. 2D нысанның тілігін орындау үшін БЖ(бағдарламалық жасақтаманы) таңдау			
63	30- тақырып. 2D нысанның қимасын орындау үшін БЖ(бағдарламалық жасақтаманы) таңдау			

64	31-тақырып. Тілікті орындауға арналған көлемді моделдеу тәсілдері			
65	32- тақырып. Қиманы орындауға арналған көлемді моделдеу тәсілдері			
3 бөлім. Кескіндерді түрлендіру				
3.1. Кескіндерді қайта құру		+	+	+
66	1-тақырып. Кескіндерді қайта құру			
67	2-тақырып. Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру			
4 бөлім. Пішін қалыптастыру және құрылымдау				
4.1 Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары		+	+	+
68	1- тақырып. Нәрсе және оның пішімі туралы ұғым			
69	2-тақырып. Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары			
4.2 Беттердің жазбасы		+	+	+
70	3-тақырып. Жазбалар туралы мәліметтер			
71	4-тақырып. Геометриялық дене беттерінің жазбасы			
72	5- тақырып. Көпжақты беттердің жазбасы			
73	6- тақырып. Айналмалы дене беттерінің жазбасы			
74	7- тақырып. Қағаз модельдің жазбасы: алғыс хат және құттықтау хаты, сертификат, конверт			

	және ашық құттықтау хат			
4.3 Пішін құрылымдауы		+	+	+
75	8- тақырып. Пішін құрылымдауы			
5 бөлім. Нәрсенің пішінін түрлендіруі				
5.1 Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіруі		+	+	+
76	1-тақырып. Нәрсенің пішінін түрлендіруі			
77	2-тақырып. Кескіндер арқылы заттардың формаларын түрлендіруі			
6 бөлім. Техникалық, сәулет – құрылыс және ақпараттық графика элементтері				
6.1 Стандарттау		+	+	+
78	1- тақырып. Стандарттау			
79	2-тақырып. Бұйым, бөлшек және оның элементтері.			
6.2 Тетіктерді біріктіру Құрастыру сызбасы.		+	+	+
80	3-тақырып. Біріктірулер туралы жалпы мәлімет. Ажырайтын біріктірулер			
81	4- тақырып. Бұранда туралы жалпы мәлімет			
82	5- тақырып. Бұранданы кескіндеу және сызбада белгілеуі			
83	6- тақырып. Бұрандалы біріктірулер			
84	7- тақырып. Ажырамайтын біріктірулер			
85	8-тақырып. Құрастыру сызбалары туралы жалпы түсінік			

86	9- тақырып. Бөлшектеу туралы түсінік					
87	10- тақырып. Құрастырылатын бұйымтетіктерінің нобайын орындау					
88	11- тақырып. Құрастыру бірлігінің 3D-моделі					
89	12- тақырып. "Негіз " 3D моделінің қасиеттерін орындау					
6.3 Сәулет-құрылыс графикасының элементтері		+	+	+	+	+
90	13-тақырып. Құрылыс сызбалары туралы жалпы мағлұмат					
91	14- тақырып. Ғимараттың жоспары, қасбеті мен тілігі					
92	15- тақырып. Құрылыс сызбаларындағы шартты белгілер					
93	16- тақырып. Құрылыс сызбаларын оқу және орындау					
94	17- тақырып. Құрылыс сызбаларының элементтері					
6.4 Инфографика /сұлбалар, графикалар және диаграммалар						
95	18-тақырып. Инфографика туралы жалпы мәлімет					
96	19- тақырып. Әр түрлі саладағы инфографика					
7 бөлім. Жобалау және жобалау графикасы		+	+	+		
7.1 Жобалау әдістері. Жобалаудың негізгі кезеңдері						

97	1-тақырып. Жобалау әдістері			
98	2- тақырып. Жобалау үрдісінің кезендері.			
99	3-тақырып. Жобалау нысандарға қойылатын талаптар.			
100	4-тақырып. Жобаланатын обьектерге қойылатын талаптар			
7.2 Жобалық ұсыныстарды визуалдау				
101	5-тақырып. Графикалық құжаттар			
102	6-тақырып. Спецификация, есеп жүргізу және түсіндірме жазба.			
103	7-тақырып. Шығармашылық идеяларды визуалдау.			
104	8-тақырып. Электрондық техникалық құжаттардың түрлері.			
8 бөлім. Шығармашылық тапсырмалар				
8.1 Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар		+	+	+
105	1-тақырып. Шығармашылық тапсырмалардың ерекшеліктері			
8.2 Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар		+	+	+
106	2-тақырып. Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар			
107	3- тақырып. Киригами техникасы арқылы ұлттық ою-өрнек жасау			

108	4- тақырып. Киригами техникасы арқылы тігін бұйымдарын жобалауда лекалоларды құрастыру			
109	5- тақырып. Киригами техникасы арқылы сәулет нысанын салу			
110	6- тақырып. Былғарыдан жасалған бұйымдар қоятын сөрені модельдеу			
111	7- тақырып. Киім, аяқ киім қоятын сөрені модельдеу			
112	8- тақырып. Тоқылған ойыншықты безендіруге арналған қорапты модельдеу			
113	9- тақырып. Қолөнер туындыларына арналған трансформер - сөренің дизайнын әзірлеу			
114	10- тақырып. Қолөнер туындыларына арналған трансформатор-сөреге ою-өрнектерді қойып дизайнын әзірлеу.			
115	11- тақырып. Бас киімнің дизайнын әзірлеу			
116	12- тақырып. Колледжге кіру алаңынын дизайнын әзірлеу			
	13- тақырып. Колледждің			

117	демалыс аймағын жобалау			
118	14- тақырып. Сән үйі ғимаратының қасбетіне пандус жобасын әзірлеу			
119	15- тақырып. Киіз үй жобасын әзірлеу			
120	16- тақырып. " Менің арманымдағы үй" жобасын әзірлеу			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары	Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі	1) Бейнелеудегі, адам өміріндегі және қызметінің әртүрлі салаларындағы ақпаратты берудегі бейнелеудің рөлін түсіндіру; 2) графикалық бейнені орындаудың әртүрлі тәсілдері мен құралдарын практикада қолдану; 3) компьютерлік графиканың түрлерін ажырату және оларды іс жүзінде қолдану.	1) "графика", "карталар", "схема", "диаграмма", " сызбалар", "сызбалар" ұғымдарын айқындайды; 2) "компьютерлік графика" ұғымын айқындайды, компьютерлік графиканың 4 түрін бөледі: растрлық графика , векторлық графика, үш өлшемді графика және фракталдық графика; 3) растрлық және векторлық графиканың қадір-қасиеті мен кемшіліктерін, сондай-ақ айырмашылықтары мен ұқсастықтарын айқындайды; 4) растрлық графикада, векторлық графикада, үш өлшемді графикада және фракталдық графикада мысалдар орындайды.
		1) Графикалық жұмыстарды орындау кезінде сызу құралдарымен және	1) мақсаты бойынша және талаптарға сәйкес сызу құралдары мен жабдықтарын дұрыс пайдалана алады; 2) 2D объектілерін құру үшін графикалық редактордың құралдарымен және мүмкіндіктерімен жұмысты пайдаланады

	Ақпаратты визуализациялау құралдары	құрылғылармен жұмыс істеудің практикалық дағдыларын көрсету; 2) 2D кескін жасауға арналған бағдарламалық жасақтаманы анықтау, векторлық және растрлық графиканың мүмкіндіктерін анықтау.	және орындалған практикалық жұмыстарды принтерге басып шығарады; 3) векторлық және растрлық графикадағы түс модельдерін талдайды және ажыратады; 4) 2D нысандарын құру үшін графикалық операцияларды қолданады.
	Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер	1) Сызбаны стандарт бойынша ресімдеу және орындау ережелерін сақтауға.	1) ГОСТ стандарттарын түрлері бойынша жіктейді; 2) "форматтар" және " масштабтар" ұғымдарын есте сақтайды және ажыратады; 3) тапсырма бойынша сызба сызықтарын сызады, оларды мақсаты бойынша анықтайды, практикалық жұмыстар кезінде дұрыс атайды және орындайды.
		1)сызбаларда геометриялық құрылыстарды әртүрлі құралдармен орындау; әртүрлі	1)Циркульдің көмегімен кесіндіні екі немесе одан да көп тең бөліктерге бөледі; 2)бұрыштарды циркульдің көмегімен екі немесе одан да көп тең бөліктерге бөледі; 3)циркуль мен тікбұрышты бұрыштықтарды қолданып шеңберді екі немесе одан да көп тең бөліктерге бөледі; 4)ішкі, сыртқы, аралас түйіндесуді түрлері бойынша анықтайды; 5)түйіндесуді сызады, түйіндесудің қоршаған кеңістікте, жиһазда, құрылыста, машина жасауда, киімде, тұрмыстық техникада, өнеркәсіпте қолдану мысалдарын анықтайды;

	Сызбадағы геометриялық құрылым	конъюгацияларды, сопақшаларды және қисық сызықтарды салу тәсілдерін көрсету; геометриялық құрылымдар жасаңыз примитивтерді қолдану.	6)примитивтерді қолданып, 2D нысандарды құрады; 7)примитивтерді қолданып геометриялық сызбаны сызады; 8)Модульдер арқылы шеңбер мен шаршыларды тең бөліктерге бөледі, 2D нысанының шаблондарын қолданып абстрактілі және дұрыс пішіндерді жасайды; 9)2D объектінің примитивтерін пайдаланып аудио және видео жазбаларының тізімін құрады; 10) 2D нысандарының примитивтерін пайдалана отырып фотосуреттер мен фильмдерден клиптерден түсініктеме мәтін жасайды; 11)түйіндеме құруға арналған құжат-үлгіні қолданып, 2D нысандарды әзірлейді.
	Проекциялау әдістері	1) Проекциялау әдістері мен тәсілдерін біледі және түсіну; техникалық сызбаларда нәрселердің кескіндерін орындау ережелерін сызбаны сызу барысында қолданады, анықтау.	1)Проекциялаудың негізгі әдістері (орталық проекциялау, аксонометриялық проекциялау, тікбұрышты проекциялау, сандық өлшемдік проекция) түсіндіреді; 2)екі және үш проекция жазықтығында тікбұрышты проекцияны орындайды; 3)нүктенің, кесіндінің, үшбұрыштың тікбұрышты проекция сызады; 4)техникалық сызбаларда нәрселердің кескіндерін орындау ережелерін графикалық жұмысты орындау барысында қолданады.
			1)"Аксонометрия", " аксонометриялық проекциялар", "

	Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құру	1) Жазық геометриялық денелер мен көлемді пішіндердің (аксонометрия) бейнеленуін біледі және түсіну; заттың берілген көріністеріне қарап аксонометриялық проекцияларын анықтау; аксонометриялық проекцияны сыза білу; техникалық сурет пен заттың нобайын сызудың ерекшеліктерін біледі және анықтау; графикалық есептерді шешу; қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін сыза білу.	изометрия", "диметрия", "триметрия" ұғымдарын түсіндіреді және анықтайды; 2)кубтың, шеңбердің изометриясын және диметриясын сызады; 3)заттың берілген көріністеріне сүйене отырып аксонометриялық проекциясын сызады; 4)техникалық сурет пен нобайдың ерекшеліктерін анықтайды; 5)нақты заттың нобайын сызады; 6)қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін сызады; 7)3D моделін құру үшін растрлық және векторлық графиканың мүмкіндіктерін анықтайды және тәжірибелік тапсырмаларды орындайды; 8)қатты модельдеу операциялары негізінде 3D моделін құру бойынша практикалық жұмыстарды орындайды.
Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау	Нәрселердің сызбаларын орындау және оқу	1) Нәрселердің геометриялық пішінінің қасиеттерін ескере отырып, өлшем қою туралы білімдерін және өлшемдерді түсіру шеберлігін көрсете білу; сызбада шартты белгілер және ықшамдауларды пайдаланып, проекциялау тәсілдері негізінде сызбаларды орындау; бұйымдардың геометриялық формаларын талдай отырып, сызбаларды оқу, сызу; 3D моделдердің визуалдау түрлері мен	1)Заттардың геометриялық пішінін талдайды және сызбаларға өлшемдерді түсіреді; 2)сызбадағы шартты белгілер және ықшамдауларды қолданып сызбаларды орындайды; 3)МЕСТ бойынша сызбаларға өлшемдерді түсіреді; 4)сызбаларды оқи алады және сыза алады; 5)3D модельдерді құру әдістерін таңдайды және талдайды;

		тәсілдерін таңдау, анықтау; 3D моделдерін текстурасы мен фактурасын оқып үйрену.	6)3D моделінің текстурасы мен фактурасын анықтайды.
	Қима мен тіліктер	1) Сызбалардағы қималар мен тіліктерді қолданудың мақсатын білу; сызбада қималар мен тіліктерді орындау ережелерін біледі және қолдану; қималар мен тіліктерді орындаудың шарттылықтары мен ықшамдаулардын қолдану; 2D нысанның қимасы мен тілігін орындау үшін БЖ(бағдарламалық жасақтаманы) таңдау; 2D обьектіде тіліктер мен қималардың құрылуы үшін көлемді денелерді модельдеудің негізгі үрдістерін анықтау.	1)Тіліктердің барлық түрін анықтайды, сонымен қатар оның арналуын және сызбада сызылу жолдарын біледі; 2)тіліктің графикалық рәсімделуін біледі; 3)қарапайым және күрделі тіліктерді ажыратады; 4)сызбада жергілікті және қиғаш тіліктерді анықтап сызады; 5)жүргізілген және қабаттасқан қималарды анықтайды; 6)сызбалар бойынша ресімдеу және белгілеу ережелерін біледі; 7)қималар мен тіліктерді орындау кезінде шарттылықтар мен ықшамдауларды қолданады; 8)тәжірибелік жұмыста шарттылықтар мен ықшамдауларды қолданып көрсетеді; 9)2D обьектіні (қималар мен тіліктер) жасау үшін (растырлық немесе векторлық) бағдарламалық қамтамасыз етуді таңдайды; 10)қималар мен тіліктерді орындау үшін көлемді модельдеу әдістерін анықтайды және тәжірибелік жұмыста қолданады.
			1)"Қайта құру" түсінігіне анықтама береді және талдайды; 2)кескіннің бөліктері арқылы обьектінің кескінін қайта құрай алады;

Кескіндерді түрлендіру	Кескіндерді қайта құру	1) Проекциялау әдістерін өзгерту арқылы заттардың сызбаларын орындау; кескіндердің түрі мен құрамын немесе масштабын өзгерте отырып, заттардың сызбаларын орындау; кескіндерді қайта құру әдістерін меңгереді және білу.	3)сөздік сипаттамаға сүйеніп обьектінің сызбасын немесе графикалық кескінін сызады; 4)кескіннің түрі мен құрамын түрлендіруді орындайды (графикалық жұмыс); 5)кескінді қайта құрып сызады(графикалық жұмыс); 6)графикалық редакторда кескіннің түрі мен құрамын түрлендіріп сызады.
Пішін қалыптастыру және құрылымдау	Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары	1) Геометриялық денелерді және басқа да заттарды кескіндеудің негізгі заңдылықтары мен принциптерін меңгеру; әр түрлі беттердің пішінін қалыптастыру туралы білімі мен түсінігін көрсете білу.	1)Геометриялық денелерді кескіндеу заңдылықтары мен әдістерін түсінеді және анықтайды; 2) "ұлғайту", "жою", " кезектестіру" тәсілдерін қолданып пішін құрастырады; 3)пішінін өзгерте отырып , тіліктерді пайдаланып бөлшектің нобайын сызады.
	Беттердің жазбасы	1) Жазылатын және жазылмайтын беттердің кескін ерекшеліктерін білу және түсіну; қарапайым геометриялық денелердің жазбасын сыза білу және орындау; Компас-3D кітапханасының не екенін біледі; жылжыту, айналдыру, кинематикалық тәсілді қолданып геометриялық денелер модельдерін салу ретіне сипаттама беру.	1)"Жазба" терминінің қолданылуын талдайды және анықтайды; 2)қарапайым геометриялық денелердің жазбасын анықтайды және сызады; 3)жазылатын және жазылмайтын беттердің кескін ерекшеліктерін анықтайды; 4)шырша әшекейлерінің, кондитерлік өнімдердің, косметикалық немесе басқа да өнімдердің қаптамаларын жазуды жүзеге асырады; 5)компьютерлік графика құралдары арқылы қисық беттердің және қарапайым геометриялық денелердің жазбасын сызады;

			6) қағаз модельдің жазбасын жасайды: алғыс хат және құттықтау хаты, сертификат, конверт және ашық құттықтау хат .
	Пішін құрылымдау	1) Құрылымдау және жобалау, техникалық жобаны құру кезеңдері туралы бастапқы мәліметтерді алу.	1)"Құрылымдау" түсінігіне талдау жасайды; 2)берілген параметрлер бойынша заттың пішінін құрылымдап сызады; 3)жобаны біріктірудің техникалық кезеңдерін түсінеді және талдайды; 4)көрсетілген параметрлер бойынша нысанының құрылымдалуын анықтайды.
Нәрсенің пішінін түрлендіру	Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру	1) Қосу және кесіп алу тәсілін қолданып нәрсенің пішінін түрлендіру; бөлшектерді ауыстыру арқылы 3D моделін түрлендіру.	1)Заттың кеңістіктегі орын өзгерту арқылы пішін түрлендіруді орындайды; 2)нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру арқылы пішінін өзгертеді ; 3)бөлшектерді ығыстыру және өшіру әдістерін қолдану арқылы 3D модельді түрлендіруді орындайды; 4)бөлшектерді қою және басып шығару арқылы 3D модельді түрлендіруді графикалық түрде ұсынады.
	Стандарттау	1) Стандарттау, өзара алмастыру, бұйым, бөлшек және оның құраушы элементтері туралы жалпы түсініктерді меңгеру.	1)"Стандарттау", "өзара алмастыру", "біріктіру", " құрастыру сызбасы" жалпы ұғымдарын анықтайды; 2)"бұйым", "бөлшек", " құрастыру бірлігі", " жиынтық", "кешен" ұғымдарын талдайды және түсінеді; 3)"Тетікбөлшек", " құрастыру бірліктері" ұғымының өзара байланысы мен

			айырмашылығын талдайды; 4)бұйымның кескіндеріне талдау жасайды; 5)тетіктің немесе құрастыру бірлігінің бейнесін анықтайды.
	Тетіктерді біріктіру Құрастыру сызбасы.	1) Ажырайтын және ажырамайтын біріктірулер және оларды бейнелеу ережелерін білу ; құрастыру сызбасын рәсімдеу және орындау ережелерін білу және орындау; құрастыру сызбасының нобайы мен бұйым тетіктерінің сызылуын білу және орындау; жиынтық бірлігінің 3D моделін орындау.	1)құрастыру сызбалары туралы жалпы ақпарат береді; 2)ажырайтын және ажырамайтын біріктірулерді анықтайды ; 3)бұрандалы қосылымды, бұрамда профилінің пішіндерінің түрлерін, бұрамданың белгіленуін және бөлшектерін талдайды; 4)бұрандалы біріктірулерді сызады; 5)құрастыру сызбасының нобайы мен бұйым тетіктерінің сызбасын орындайды; 6)МЕСТ бойынша спецификацияны сызады; 7)құрастыру бірлігінің 3D модельін анықтайды және талдайды.
Техникалық, сәулет – құрылыс және ақпараттық графика элементтері	Сәулет-құрылыс графикасының элементтері	1) Сәулет-құрылыс сызбасының ерекшеліктерін және оның мақсатын білу. Шартты белгілер арқылы қарапайым құрылыс сызбаларын орындау және оқу. Жалпы ережелер мен анықтамалық әдебиеттерді оқып талдау .	1)Құрылыс сызбалары туралы жалпы мәліметтерді, сәулет-құрылыс сызбасының ерекшеліктерін және оның мақсатын анықтайды; 2)"бас жоспар", "жоспар", "қасбет" және "ғимарат тілігі", "құрылыс сызбаларындағы шартты белгілер" ұғымдарын анықтайды; 3)Азаматтық және өндіріс ғимараттарының құрылыс кезеңдерін біледі және талдайды; 4)Құрылыс материалдары туралы жалпы мағлұмат алады;

			5)Құрылыс сызбасында қолданылатын құрылыс терминдерін анықтайды; 6)шартты белгілерді пайдалана отырып, графикалық редакторда құрылыс сызбаларының сызбасын сызып, талдайды.
	Инфографика /сұлбалар, графикалар және диаграммалар	1) Инфографика, сұлба, графикалар және диаграммалар жөнінде жалпы мағлұматтарды білу.	1)"Инфографика", " зерттеу", "эскиз", " бағаналы диаграмма" ұғымдарына анықтама береді; 2)қызметтің әртүрлі салаларындағы инфографиканың рөлін анықтайды; 3)инфографика зерттеу нәтижесі туралы ақпаратты (графикалар, диаграммалар, сұлбалар) арқылы көрнекі түрде көрсетеді; 4)инфографика символ мен белгілерін қолдана отырып, әңгіме немесе эссе жасайды; 5)эсселерді, жарияланымдарды, презентацияларды қорғаудағы инфографиканың рөлін анықтайды.
Жобалау және жобалау графикасы	Жобалау әдістері	1) Әр түрлі саладағы жобалау әдістерімен танысу және кезеңдерін анықтау.	1)"Жоба", "жобалау", " жобалау әдістері", " жобалау кезеңдері" ұғымдарын талдайды және анықтайды; 2)жобаланатын объектілерге қойылатын негізгі функционалдық, эстетикалық және басқа талаптарды анықтайды.
	Жобалық ұсыныстарды визуалдау	1) Техникалық құжаттаманың түрлері мен құрамын, олардың	1)Графикалық құжаттарды, техникалық құжаттаманың құрамын және олардың ерекшеліктерін таниды және анықтайды; 2)шығармашылық идеялардың көрнекілігін анықтайды;

		ерекшеліктері мен айырмашылықтарын білу .	жобалық ұсыныстардың графикалық визуализация құралдарын талдайды (эскиз, сызба, макет).
Шығармашылық тапсырмалар	Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар	1) Жобалаудың мақсаттары мен міндеттерін, кезеңдерін анықтау.	1) жобалау қызметін таңдау мен жобалаудың маңыздылығын талдайды және айқындайды.
	Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар	1) Әр түрлі графикалық құралдарды(қолмен/ компьютерлік графика/ макеттеу)қолдана отырып, инженерлік / дизайн / сәулет саласындағы жобалау және жобалау элементтерімен тапсырмаларды орындау	1) жобалау қызметін таңдау мен жобалаудың маңыздылығын талдай және анықтай алады, әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып (қолмен/ компьютерлік графика/ макет) берілген тақырып бойынша шығармашылық жоба жасайды: 2) киригами техникасын пайдалана отырып, ұлттық ою-өрнекті әзірлейді; 3) киім мен аяқ киімге арналған сөрелерді модельдейді; 4) қолөнерге арналған трансформаторлық стендтің дизайнын жасайды; 5) колледждің демалыс аймағының дизайнын әзірлейді; 6)"сән үйі" ғимаратының қасбеті үшін пандус жобасын әзірлейді; 7) киіз үй жобасын әзірлейді; 8) Менің арманымдағы үйдің жобасын жасайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
75- қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Физика" оқу пәнін оқытудың мақсаты - білім алушыларда ғылыми дүниетаным негіздерін, әлемнің жаратылыстану-ғылыми бейнесін тұтас қабылдауды, өмірлік маңызды практикалық міндеттерді шешу үшін табиғат құбылыстарын байқау, талдау және жазу қабілетін қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) білім алушыларда ғылыми дүниетаным негіздерін, әлемнің жаратылыстану-ғылыми бейнесін тұтас қабылдауды, өмірлік маңызды практикалық міндеттерді шешу үшін табиғат құбылыстарын байқау, талдау және жазу қабілетін қалыптастыру;

2) білім алушылардың әлемнің қазіргі заманғы физикалық бейнесінің негізінде жатқан іргелі физикалық заңдар мен қағидаттар, табиғатты ғылыми тану әдістері туралы білімдерін игеруіне жәрдемдесу;

3) білім алушылардың интеллектуалдық, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивті мәдениетін, физикалық эксперимент пен зерттеуді орындау дағдыларын дамытуға ықпал ету;

4) білім алушыларда физика жалпыадамзаттық мәдениеттің элементі болып табылатыны туралы, Физика дамуының қоғам, техника және басқа да ғылымдардың дамуымен байланысы туралы түсініктерді қалыптастыруға ықпал етуге;

5) білім алушылардың күнделікті өмірде, оқуда және одан әрі еңбек қызметінде проблемалық жағдайларды шешу үшін үйренген физикалық білімдерін пайдалануға игеруіне ықпал етуге;

6) білім алушыларда заттардың әртүрлі физикалық құбылыстары мен қасиеттерін, физикалық терминдерді, физикалық білімді, зияткерлік және жалпы өнерге қатысты мәдениет деңгейін түсінуді дамыту.

Физиканы оқуға деген қызығушылықты, шығармашылық қабілеттер мен мотивацияны дамыту үшін физикалық білімді игерудің барлық кезеңдерінде тапсырмаларды тиімді пайдалануға болады. Бұл ретте Бірліктердің Халықаралық жүйесін, оның негізгі және туындыларын, еселіктерін және үлестік бірліктерін қатаң

пайдалану қажет. Бағдарламада зертханалық жұмыстарды жүргізуге Оқу уақытының 10% дейін бөлінеді.

Бағдарламада материалды зерттеудегі сабақтастық, математика, биология, химия, география, тарихпен пәнаралық байланыс қарастырылған.

4. Оқу пәнінің мазмұны 9 бөлімді қамтиды:

1) механика;

2) молекулалық физика;

3) электр және магнетизм;

4) тербелістер;

5) толқындар;

6) оптика;

7) кванттық физика;

8) нанотехнология және наноматериалдар;

9) космология.

"Механика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) кинематика;

2) динамика;

3) статика және гидростатика

4) сақталу заңдары;

5) гидродинамика.

"Молекулалық физика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) молекулалық физика;

2) газ заңдары;

3) термодинамика негіздері;

4) сұйық және қатты денелер.

"Электр және магнетизм" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) электростатика;

2) тұрақты ток;

3) әртүрлі ортадағы электр тогы.

4) магнит өрісі;

5) электромагниттік индукция.

"Тербелістер" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) механикалық тербелістер;

2) электромагниттік тербелістер;

3) айнымалы ток.

"Толқындар" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) электромагниттік толқындар.

11. "Оптика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) толқындық оптика;

2) геометриялық оптика.

"Кванттық физика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) атомдық және кванттық физика;

2) атом ядросының физикасы.

"Физика" оқу пәнінің негізгі мазмұны:

1) "Кинематика".

Дене қозғалысы кинематикасының негізгі теңдеулері мен графиктері; салыстырмалы қозғалыс; қисық сызықты қозғалыс кинематикасы.

2) "Динамика".

Күштер; күштерді қосу; Ньютон заңдары; бүкіл әлемдік тартылыс заңы; гравитациялық өрістегі дене қозғалысы;

3) "Статика және гидростатика".

Массалар центрі; тепе-теңдік түрлері; қатынас ыдыстар; Паскаль заңы; атмосфералық қысым; Торричелли тәжірибесі.

4) "Сақталу заңдары".

Механикадағы импульс және энергияның сақталу заңдары; серпімді және серпімсіз соқтығысулар;

5) "Гидродинамика".

Газдар мен сұйықтардың ламинарлық және турбуленттік ағысы; денелердің тұтқыр сұйықтағы қозғалысы;

№ 1 Зертханалық жұмыс: "Тұтқыр сұйықта қозғалатын кішкентай шардың қозғалысын зерттеу".

6) "Молекулалық физика".

Молекулалық кинетикалық теориясының негізгі қағидалары; термодинамикалық параметрлер; кристалл және кристалл емес заттар; қатты денелердің; сұйықтар мен газдардың моделі; молекулакинетикалық теорияның негізгі теңдеуі;

7) "Газ заңдары".

Идеал газ күйінің теңдеуі; изопроцестер; адиабаталық процесс.

8) "Термодинамика негіздері".

Идеал газдың ішкі энергиясы; термодинамикалық жұмыс; жылу мөлшері; жылусыйымдылық; термодинамиканың бірінші заңы; термодинамиканың бірінші заңын әртүрлі процестерге қолдану; адиабаталық процесс; термодинамиканың екінші заңы; жылу қозғалтқыштары.

9) "Сұйық және қатты денелер".

Қаныққан және қанықпаған бу; ауаның ылғалдылығы; шық нүктесі; сұйықтың беттік керілуі; жұғу; қылтүтіктік құбылыстар.

10) "Электростатика".

Электр заряды; Кулон заңы; электр өрісі; электр өрісінің кернеулігі; біртекті электр өрісіндегі электр өрісінің кернеулігі мен потенциалдар арасындағы байланыс;

электрсыйымдылық; конденсаторлар; сыйымдылықтың өлшем бірлігі және электр өрісінің энергиясы.

11) "Тұрақты ток".

Электр тогы; ток көзінің элерктр қозғаушы күші мен ішкі кедергісі; толық тізбек үшін Ом заңы; электр тогының жұмысы мен қуаты; ток көзінің пайдалы әсер коэффициенті; пайдаланылған энергия құны.

Практикалық жұмыс: "Тұрмыстық құралдардың тұтынатын қуаты мен жұмысын есептеу".

12) "Әртүрлі ортадағы электр тогы".

Металдардағы электр тогы; асқын өткізгіштік; жартылай өткізгіштердегі электр тогы; жартылай өткізгішті құралдар; электролит ерітінділеріндегі электр тогы; электролиз заңы; газдардағы және вакуумдегі электр тогы.

№ 2 Зертханалық жұмыс: "Электролиттердегі электр тогының пайда болуын зерттеу ".

13) "Магнит өрісі".

Магнит өрісі; тогы бар өткізгіштердің әсері; Ампер тәжірибесі; магнит индукциясының векторы; бұрғы ережесі; Ампер күші; зарядталған бөлшектердің магнит өрісіндегі қозғалысы; заттардың магниттік қасиеттері; жасанды магниттер; соленоид.

14) "Электромагниттік индукция".

Магнит ағыны; электромагниттік индукция; электромагниттік индукция заңы; Ленц ережесі; магнит өрісінің энергиясы; электрқозғалтқыш және тұрақты токтың электрогенераторы.

15) "Механикалық тербелістер".

Гармоникалық тербелістердің теңдеулері мен графиктері.

16) "Электромагниттік тербелістер".

Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістер; механикалық тербелістер мен электромагниттік тербелістер арасындағы ұқсастық.

17) "Айнымалы ток".

Айнымалы ток генераторы; еріксіз электромагниттік тербелістер; айнымалы ток; электр тізбегіндегі кернеу резонансы; Қазақстандағы және дүние жүзіндегі электр энергиясын өндіру және қолдану.

№ 3 Зертханалық жұмыс: "Трансформатор орамасындағы орам санын анықтау".

18) "Электромагниттік толқындар".

Электромагниттік толқындардың жұтылуы мен шығарылуы; радиобайланыс; детекторлы радиоқабылдағыш; аналогты-сандық түрлендірулер; байланыс арналары; байланыс құралдары.

19) "Толқындық оптика".

Жарықтың интерференциясы; жарықтың дифракциясы; дифракциялық торлар; жарықтың поляризациясы.

№ 4 Зертханалық жұмыс: "Дифракциялық тордың көмегімен жарықтың толқын ұзындығын анықтау".

№ 5 Зертханалық жұмыс: "Поляризация құбылысын бақылау".

20) "Геометриялық оптика".

Геометриялық оптика заңдары; жазықпараллель пластинадан шағылу; толық ішкі шағылу; оптика-талшықты тасымалдаушылар; оптикалық құралдар.

№ 6 Зертханалық жұмыс: "Шынының сыну көрсеткішін анықтау".

21) "Атомдық және кванттық физика".

Жарықтың корпускулярлықтолқындық табиғатының біртұтастығы; сәулеленудің түрлері; спектрлер; спектрлік құралдар; спектрлік анализ; инфракызыл және ультракүлгін сәулелену; рентген сәулелері; электромагниттік сәулелену шкаласы; фотоэффект; фотоэффектіні қолдану; жарық қысымы; жарықтың химиялық әсері; лазерлер; голография; фотография; томография.

22) "Атом ядросының физикасы".

Табиғи радиоактивтілік; радиоактивті ыдырау заңы; атомдық ядро; ядроның нуклондық моделі; изотоптар; ядродағы нуклондардың байланыс энергиясы; ядролық реакциялар; жасанды радиоактивтілік; ауыр ядролардық бөлінуі; тізбекті ядролық реакция; сындық масса; радиоактивті сәулелердің биологиялық әсері; радиациядан қорғану; ядролық реактор; ядролық энергетика; термоядролық реакциялар.

№ 7 Зертханалық жұмыс: "Жартылай ыдырау периодын анықтау".

23) "Нанотехнология және наноматериалдар".

Нанотехнологияның негізгі жетістіктері; өзекті мәселелелері және дамуы; наноматериалдар.

24) "Космология".

Жұлдыздар әлемі; жұлдызға дейінгі қашықтық; айнымалы жұлдыздар; біздің Галактика; басқа Галактикалардың ашылуы; квазарлар; Үлкен жарылыс теориясы; қызыл ығысу және Галактикаға дейінгі қашықтықты анықтау; қара құрдым; Әлемнің ұлғаюы; Әлемнің эволюциясының негізгі кезеңдері; әлемнің моделдері; өмір және Әлем туралы ойлар; қара материя; нетронды жұлдыздар; аса жаңа жұлдыздар; Герцшпрунг-Рассел диаграммасы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 72 -96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2 -тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлімдердің, бөлімшелердің және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			Теориялық	Практикалық
1-бөлім. Механика				
1.1 Кинематика		+	+	+
	Дене қозғалысының кинематикасының графиктері мен теңдеулері. Салыстырмалы қозғалыс Қисық сызықты қозғалыс кинематикасы.			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша) Бидің кванттық теориясы. Толқын механикасы.			
1.2. Динамика		+	+	+
1.	Күштер; күштерді қосу; Ньютон заңдары Бүкіләлемдік тартылыс заңы Дененің гравитациялық өрістегі қозғалысы.			
	Практикалық жұмыс (бейініге сәйкес)			
1.3. Статика және гидростатика.		+	+	+

2.	Масса орталығы. Баланс түрлері. Коммуникациялық ыдыстар. Паскаль заңының қолданылуы. Торричелли тәжірибесі. Атмосфералық қысым.			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша) Субұрқақтар архитектурасы.			
1.4. Сақталу заңдары		+	+	+
3.	Импульстің және механикалық энергияның сақталу заңдары Серпімді және серпімді емес соқтығыс.			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			
1.5. Гидродинамика.		+	+	+
4.	Сұйықтар мен газдардың ламинарлы және турбулентті ағыны; дененің тұтқыр сұйықтықтағы қозғалысы.			
	Практикалық жұмыс. Зертханалық жұмыс № 1. Әртүрлі тұтқырлықтағы сұйықтықтардағы шардың қозғалысын зерттеу			
2-бөлім Молекулалық физика				
2.1.Молекулалық физика		+	+	+
	Газдардың молекулалық-кинетикалық теориясының негізгі ережелері. Кристалды және кристалды емес			

5.	заттар;қатты денелердің, сұйықтардың және газдардың модельдері; термодинамикалық параметрлер; идеалды газ. Газдардың молекулалық-кинетикалық теориясының негізгі теңдеуі.			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			
2.2. Газ заңдары.		+	+	+
6.	Идеал газдың күй теңдеуі. Изопроцестер. адиабаталық процесс.			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			
2.3. Термодинамика негіздері		+	+	+
7.	Идеал газдың ішкі энергиясы; термодинамикалық жұмыс. Термодинамиканың бірінші заңы; адиабаталық процесс; термодинамиканың екінші заңы.			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			
2.4.Сұйықтар мен қатты заттар		+	+	+
9	Қаныққан және қанықпаған бу; ылғалдылық ауа; заттың критикалық күйі. Беттік керілу; ылғалдандыру; капиллярлық құбылыстар; Шық нүктесі.			

	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			
3-бөлім электр және магнетизм				
3.1. Электростатика		+	+	+
10	Электр өрісінің кернеулігі; потенциал; электр өрісінің потенциалдар айырымы. Электр қуаты; электр өрісінің энергиясы.			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			
3.2. Тұрақты ток		+	+	+
11	Электр тоғы. электр қозғаушы күш жәнеток көзінің ішкі кедергісі. Толық тізбек үшін Ом заңы; Электр тогының жұмысы мен қуаты; Ағымдағы көздің тиімділігі; ағымдағы құны.			
	Практикалық жұмыс. Тұрмыстық техниканың жұмысының құны мен қуатын есептеу.			
3.3. Әртүрлі ортадағы электр тогы		+	+	+
12	Металдардағы электр тогы;асқын өткізгіштік; жартылай өткізгіштердегі электр тогы; электролит ерітінділеріндегі және балқымалардағы электр тогы; электролиз заңдылықтары;			

	газдардағы электр тогы; вакуумдағы электр тогы.			
	Практикалық жұмыс. Зертханалық жұмыс № 2 . Электролиттердегі токтың пайда болу шарттарын зерттеу.			
3.4. Магниттік өріс		+	+	+
13	Магниттік өріс; өткізгіштердің токпен әрекеттесуі; Ампер тәжірибелері; магниттік индукция векторы; гимлет ережесі; Ампер қуаты; сол қол ережесі зарядталған бөлшектің магнит өрісіндегі қозғалысы; заттардың магниттік қасиеттері.			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			
3.5.Электромагниттік индукция		+	+	+
14	магнит ағыны; электромагниттік индукция құбылысы; электромагниттік индукция заңы; Ленц ережесі; магнит өрісінің энергиясы; электр қозғалтқышы және тұрақты ток генераторы.			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			
4-бөлім Ауытқулар				
4.1.Механикалық тербеліс		+	+	+
15	Гармоникалық тербелістердің теңдеулері мен графиктері.			

	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			
4.2.Электромагниттік тербеліс		+	+	+
16	Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістер			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			
4.3. Айнымалы тоқ		+	+	+
17	генератор; мәжбүрлі электромагниттік тербелістер; электр тізбегіндегі кернеу резонансы; өндіріс, трансформатор; Қазақстанда және әлемде электр энергиясын өндіру және пайдалану.			
18	Практикалық жұмыс Зертханалық жұмыс № 3 . Трансформатор орамаларының айналым санын анықтау.			
5-бөлім Толқындар				
5.1. Электромагниттік толқындар		+	+	+
19	Электромагниттік толқындарды шығару және қабылдау; аналогты-цифрлық түрлендіргіш; қосылу арналары; байланыс құралдары.			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			
6-бөлім Оптика				
6.1.Толқындық оптика		+	+	+
	Жарық кедергісі; Жарықтың дифракциясы.			

20	Дифракциялық торлар; жарық поляризациясы.			
	Практикалық жұмыс Зертханалық жұмыс № 4. Дифракциялық тор арқылы жарықтың толқын ұзындығын анықтау . Зертханалық жұмыс №5. Жарықтың поляризациясын бақылау.			
6.2. оптика		+	+	+
21	Оптиканың геометриялық заңдары; жазық-параллель пластинадағы сыну; толық ішкі рефлексия; оптикалық құрылғылар.			
	Практикалық жұмыс. Зертханалық жұмыс №6. Шынының сыну көрсеткішін анықтау. Практикалық жұмыс (бейіні бойынша) Сәулет және құрылыстағы оптикалық иллюзиялар.			
7-бөлім Кванттық физика				
7.1.Атомдық және кванттық физика		+	+	+
	Жарықтың корпускулалық-толқындық табиғатының бірлігі ; сәулелену түрлері; спектрлер; спектрлік құрылғылар; спектрлік талдау; инфрақызыл және ультракүлгін			

22	сәулелену; рентген сәулелері; электромагниттік сәулелену шкаласы; фотоэффект; фотоэффектіні қолдану; жеңіл қысым; жарықтың химиялық әрекеті; лазерлер; голография; фотосурет, томография.			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			
7.2. Атом ядросының физикасы		+	+	+
23	Табиғи радиоактивтілік; радиоактивті ыдырау заңы; атом ядросы; ядролық реакциялар; жасанды радиоактивтілік; ауыр ядролардың бөлінуі; тізбекті ядролық реакциялар; радиоактивті сәулелердің биологиялық әсері; радиациялық қорғаныс; ядролық реактор; ядролық энергия; термоядролық реакциялар.			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша) Зертханалық жұмыс № 7. Жартылай ыдырау периодын анықтау.			
8-бөлімНанотехнология және наноматериалдар				
8.1.Нанотехнология және наноматериалдар.		+	+	+
	Нанотехнологиядағы негізгі жетістіктер; наноматериалдарды			

24	дамытудың мәселелері мен перспективалары.			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			
9-бөлім. Космология				
9.1. Космология		+	+	+
25	жұлдыздар әлемі; жұлдыздарға дейінгі қашықтық; айнымалы жұлдыздар; біздің галактика; басқа галактикалардың квазарларының ашылуы; үлкен жарылыс теориясы; ғаламның кеңеюі; Әлем эволюциясының негізгі кезеңдерін; ғаламның модельдері; ғаламдағы өмір мен ақыл; нейтрондық жұлдыздар, суперновалар.			
	Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Кинематика	1) Есептер шығаруда кинематикалық теңдеулерді қолдану, қозғалыс графиктерін талдау; 2) жылдамдықтарды және орын ауыстыруларды қосудың классикалық заңына күнделікті өмірден мысалдар келтіру; 3) қисық сызықты қозғалысты сипаттайтын шамаларды анықтау.	1) Есептерді шешуде кинематикалық теңдеулерді қолданады және қозғалыс графиктерін талдайды, сонымен қатар қисық сызықты қозғалысты сипаттайтын шамаларды анықтайды.
		1) Ньютон заңдарын түсіндіріп, нәтиже күшін анықтау;	

Механика	Бидің кванттық теориясы . Толқын механикасы	2) би – механикалық құбылыстың анықтамасын түсіндіру; 3) дененің қозғалысы кезінде физикалық шамалардың өзгеруін сипаттау; 4) физика заңдарын түсініп, билердің шығармашылығында қолдану.	1) Билеушілердің ерікті жүйелеріне қатысты тыйымның маңызды принципін түсінеді және би теориясы - толқындық механика ұғымының мазмұнын ашады..
	Динамика	1) Ньютон заңдарын біліп , нәтиже күшін анықтау; 2) бүкіл әлемдік тартылыс заңын түсіндіру және ғарыш аппараттарының қозғалысын сипаттау; 3) денені көкжиекке және тігінен бұрышпен лақтырған кезде физикалық шамалардың өзгеруін сипаттау.	1) Ньютон заңдарының мазмұнын ашады, нәтиже күшін анықтайды және горизонтқа бұрышпен және тік лақтырылған дененің қозғалысы кезінде физикалық шамалардың өзгеруін сипаттайды.
	Статика және гидростатика	1) Абсолют қатты дененің массалар центрін анықтау және тепе-теңдіктің әртүрлі түрлерін түсіндіру; 2)Паскаль заңын және оның қолданылуын сипаттау; 3) субұрқақтар сәулетіндегі физиканың негізгі заңдылықтарының көріну және қарастырылу аймағын анықтау.	1) Абсолютті қатты дененің масса центрін анықтайды және тепе-теңдіктің әртүрлі түрлерін түсіндіреді, сонымен қатар Паскаль Заңын сипаттайды және оның қолданылуын түсіндіреді.
	Сақталу заңдары	1) Кез-келген мөлшердегі жабық жүйенің денелері үшін импульстің және толық механикалық энергияның сақталу заңдылықтарын түсіндіру : микроәлем бөлшектері үшін де, ғарыштық денелер үшін де.	1) Мәселелерді шешуде импульс пен энергияның сақталу заңдарын түсіндіреді және қолданады.
		1) Күштердің әсерінен және сұйықтар мен газдардың қозғалысы кезіндегі материалдық денелердің тепе-теңдік шарттарын түсіну;	

	Гидродинамика	2) олардың қабаттары арасындағы ішкі үйкелістің болуымен және сығылу қабілетімен байланысты сұйықтықтар мен газдардың қозғалысын сипаттау; 3) тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын (тұрақты) физикалық шамаларды анықтау және өлшемдердің дәлдігін есепке алу; 4) эксперимент нәтижесіне әсер ететін факторларды анықтау және оны жақсарту жолдарын ұсыну.	1) Сұйықтар мен газдардың ламинарлы, турбулентті ағынын түсіндіреді және сипаттайды.
Молекулалық физика	Молекулалық физика	1) Газдардың молекулалық-кинетикалық теориясының негіздерін түсіну; 2) молекулалық-кинетикалық теория негізінде қатты денелердің, сұйықтардың және газдардың модельдерін сипаттау; 3) кристалдық және кристалды емес қатты заттардың құрылымдарын ажырату.	1) Молекулярлық-кинетикалық теорияның және идеал газ моделінің негізгі ережелерін сипаттайды.
	Газ заңдары	1) Термодинамикалық параметрлерге қатысты теңдеуді сипаттау; 2) газ заңдарының графиктерін ажырату.	1) Бойль-Мариотта, Гей-Люссак заңдарын, Шарль заңын түсіндіреді және осы заңдарды есептерді шығаруда қолданады.
	Термодинамика негіздері	1) Механикалық және ішкі энергиялардың өзара түрленуімен және ішкі энергияның бір денеден екінші денеге ауысуымен байланысты құбылыстарды түсіндіру.	1) Термодинамиканың бірінші және екінші заңдарының мағынасын сипаттайды.
	Сұйық денелер	1)Сұйықтар мен газдардың механикалық қасиеттерін, олардың қозғалысын және олардағы қатты заттардың қозғалысын түсіндіру;	1) Ауаның салыстырмалы ылғалдылығын анықтайды және беттік керілудің табиғатын және күнделікті өмірдегі

		2) ауаның салыстырмалы ылғалдылығын анықтау; 3) беттік керілу сипатын және капиллярлық құбылыстың күнделікті өмірдегі рөлін түсіндіру.	капиллярлық құбылыстардың рөлін түсіндіреді.
Электр және магнетизм	Электростатика	1)Электр өрісінің қасиеттерін талқылап, оның қуат сипаттамасын анықтау; 2) тұрақты зарядтардың өзара әрекеттесуін сипаттау; 3) зарядтың қозғалысына электростатикалық өрістің әсерін сипаттау; 4) гравитациялық және электростатикалық өрістердің сипаттамаларын салыстыру.	1) Электр өрісінің қасиеттерін түсіндіреді және оның күштік сипаттамасын анықтайды, электростатикалық өрістің заряд қозғалысына әсерін сипаттайды
	Тұрақты ток	1) Тұрақты токтың заңдылықтарын түсіндіру; 2) электр қозғаушы күш және ішкі кедергі ұғымдарын түсіндіру; 3) сыртқы тізбектегі электр қозғаушы күш пен кернеудің төмендеуінің айырмашылығын түсіндіру; 4) Ом заңын толық тізбекке қолдану және қысқа тұйықталудың салдарын түсіну; 5) тұрмыстық техниканың жұмыс құны мен қуатының практикалық есептеулерін жасау.	1) Толық тізбек үшін Ом заңын қолданады және тұрмыстық техниканың қуатынан жұмыс құнын практикалық есептеулер жүргізеді.
	Әртүрлі ортадағы электр тогы.	1) Әртүрлі орталарда электр тогының пайда болу принциптерін салыстыру; 2) электролиттерде токтың пайда болу жағдайларын эксперименталды түрде анықтау;	1) Әртүрлі ортадағы электр тогының әрекет ету принципін салыстырады және асқын өткізгіштік құбылысын және оның практикалық қолданылуын сипаттайды.

		3) жартылай өткізгіш құрылғыларды пайдалану мысалдарын келтіру.	
	Магниттік өріс	1) Қозғалатын зарядқа әсер ететін заттың түрін сипаттау (ток өткізгіштер, магниттік моменті бар денелер); 2) магниттік материалдарды пайдаланудың заманауи салаларын сипаттау және оларды қолдану үрдістерін талқылау.	1) Өткізгіштердің магнит өрісін сипаттайтын шаманы анықтайды және сол қол ережесін қолданады, сондай-ақ магнит өрісінің қозғалатын зарядталған бөлшектерге және Ток өткізгішке әсерін сипаттайды.
	Электромагниттік индукция	1) Электромагниттік индукция құбылысын сипаттау.	1) Ленц ережесін және электромагниттік құрылғылардың жұмыс істеу принципін, сонымен қатар магнитті-резонансты бейнелеудің практикалық маңызын түсіндіреді.
	Механикалық тербеліс	1) Механикалық қозғалысты сипаттайтын физикалық шамадағы периодтық өзгерістерді түсіндіру; 2) гармоникалық тербеліс туралы білімдерін кеңейту және тереңдету.	1) Гармоникалық тербелістерді (x(t), v(t), a(t)) эксперименталды, аналитикалық және графикалық түрде сипаттайды.
	Электромагниттік тербеліс	1) Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістердің пайда болу шарттарын сипаттау және механикалық электромагниттік тербелістердің ұқсастығын көрсету.	1) Еркін және еріксіз тербелістердің пайда болу шарттарын сипаттайды.
	Айнымалы тоқ	1) Сыртқы, периодты түрде өзгеретін ЭҚК әсерінен болатын мәжбүрлі электромагниттік тербелістерді сипаттау; 2) резонанстық шартты түсіндіру және оның қолданылу аясын айту; 3) трансформатор орамдарының айналым санын тәжірибе жүзінде анықтау;	1) Период, жиілік сияқты физикалық шамаларды пайдалана отырып, айнымалы токты сипаттайды және резонанс жағдайын

ауытқулар		4) Қазақстандағы электр энергиясы көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін бағалау.	түсіндіреді, оның қолданылу аясын атайды.
Толқындар.	Электромагниттік толқындар	1)Электромагниттік толқындардың пайда болу шарттарын түсіндіру және олардың қасиеттерін сипаттау; 2) цифрлық сигналды жіберудің аналогтық сигнал беруден артықшылығын түсіндіру; 3) байланыс құралдарын жүйелеу және оларды жақсартудың мүмкін жолдарын ұсыну.	1) Электромагниттік толқындардың пайда болу шарттарын түсіндіреді және олардың қасиеттерін сипаттайды, сонымен қатар аналогтық сигналмен салыстырғанда сигналды цифрлық форматта берудің артықшылықтарын сипаттайды.
Оптика	Толқындық оптика	1) Жарық толқындарының интерференциясы мен дифракциясын байқауға қажетті жағдайларды сипаттау; 2) толқын ұзындығын анықтау үшін дифракциялық тордың қолданылуын сипаттау; 3) жарықтың поляризациясын тәжірибе жүзінде зерттеу.	1) Жарық толқындарының интерференциясы мен дифракциясын байқауға қажетті жағдайларды сипаттайды, жарықтың поляризациясын тәжірибе жүзінде зерттейді.
		1) Шынының сыну көрсеткішін тәжірибе жүзінде анықтау;	

	Геометриялық оптика	2) жарық сигналдарын берудегі талшықты-оптикалық технологияның артықшылықтарын түсіндіру; 3) лупадағы, телескоптағы, микроскоптағы сәулелердің жүруін құрастыру және түсіндіру .	1) Жарық сигналдарын берудегі талшықты-оптикалық технологияның артықшылықтарын түсіндіреді; линзалар жүйесіндегі сәулелердің жүруін құрастырады және түсіндіреді (лупа, телескоп, микроскоп).
Кванттық физика.	Атомдық және кванттық физика	1) Спектрлік талдау әдісін және оның қолданылу саласын сипаттау; 2) электромагниттік сәулелерді пайда болу және затпен әрекеттесу сипатына қарай ажырату; 3) фотоэффекттің табиғатын түсіндіру және оның қолданылуына мысалдар келтіру; 4) фотосуреттегі фотосинтез және процестер мысалында жарықтың химиялық әсерін сипаттау; 5) есептеу және магнитті-резонансты бейнелеуді салыстыру; 6) лазердің жұмысы мен қолданылуын түсіндіру; 7) голографияның даму перспективаларын талқылау.	1) Спектрлік талдау әдісін және оның қолданылу саласын сипаттайды, фотоэффекттің табиғатын түсіндіреді және оның қолданылуына мысалдар келтіреді.
	Атом ядросының физикасы	1) Радиоактивті ыдырау құбылыстарын (a, b және g) және жартылай ыдырау периоды терминін түсіндіру; 2) жартылай ыдырау периодын графикалық әдіспен есептей білу; 3) ядроның ыдырауы мен қосылу процестерін түсіндіру; 4) фотосинтез және фотосуреттегі процестер мысалында жарықтың химиялық әсерін сипаттау;	1) Радиоактивті ыдырау құбылыстарын түсіндіреді (a,b және g) және радиоактивті материалдардың

		5) компьютерлік және магниторезонанстық томографияны салыстыру; 6) лазердің әрекеттері мен қолданылуын түсіндіріңіз; 7) голографияны дамыту перспективаларын талқылау.	өңделуін, қолданылуын, сақталуын және қауіпсіздігін сипаттайды.
Нанотехнология және наноматериалдар	Нанотехнология және наноматериалдар	1) Наноматериалдардың физикалық қасиеттерін, оларды алу және қолдану әдістерін түсіндіру; 2) нанотехнологияның негізгі жетістіктерін түсіндіру.	1) Наноматериалдардың физикалық қасиеттерін және оларды алу жолдарын түсіндіреді; Нанотехнологияның қолдану салаларын атайды.
Космология	Космология	1) Қашықтықты анықтау үшін "стандартты шамдар" әдісін қолдануды сипаттау; 2) ғаламның үдеуі мен қара энергияның айналасындағы дауларды талқылау; 3) жұлдыздар жарықтың жарықтығына қарай жіктелетінін және ұғымдармен сипатталатынын түсіндіру: көрінетін шама және абсолютті шама; 4) астрономия ғылымының негіздерін түсіндіру.	1) Жұлдызды аспанды және жұлдыздар арқылы жүзудің негізгі принциптерін сипаттайды және қашықтықты анықтаудың жаңа әдістерін қолданады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
76- қосымша

Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Жаһандық құзыреттілік" курсы бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Көркемөнер-технологиялық бағыттың "Жаһандық құзыреттілік" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және " Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Жаһандық құзыреттілік" курсын оқытудың мақсаты - мінез-құлық мәдениетінің стандарттарына сәйкес келетін және жаһандық құзыреттілікке ие бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру. "Жаһандық құзыреттілік" курсы білім алушылардың құндылық бағдарларын, коммуникативтік дағдыларын, этикалық нормаларын және мінез-құлық көзқарастарын қалыптастыруға ықпал етеді.

3. Курс бағдарламасын іске асыру мынадай міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың сыни және талдамалық ойлауын, олардың коммуникативтік және зерттеу дағдыларын дамыту;

2) жергілікті, жаһандық проблемалар мен мәдениетаралық өзара іс-қимыл мәселелерін түсінуді дамыту;

3) ақпаратты тану, талдау, бағалау және дәлелдерді тұжырымдау қабілетін қалыптастыру;

4) білім алушылардың жаһандық оқиғалар мен олардың себептері мен салдарлары туралы талдамалық бағалау түсінігін қалыптастыру;

5) білім алушының өзіндік мәдени бірегейлігін түсінуге және әлемнің мәдени әртүрлілігін түсінуге ықпал ететін құндылықтар жүйесін қалыптастыру;

6) қаржылық, экологиялық мәдениетті дамыту;

7) нақты өмірмен байланысты зерттеу арқылы өз ойлауын құра білу қабілетін қалыптастыру.

4. Курстың мазмұны 4 бөлімнен тұрады: "Жаһандық құзыреттілік", "Қаржылық сауаттылық", "Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу", "Әртүрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну, тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу", "Аграрлық-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті".

"Жаһандық құзыреттілік" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жаһандық құзыреттер дегеніміз не.

2) Жаһандық құзыреттілік мәдениеті.

3) Жаһандық құзыреттерді қолдану.

4) Жаһандық құзыреттерді дамыту жолдары.

"Қаржылық сауаттылық" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жеке қаржыдағы кірістер.

2) Жеке қаржыдағы шығыстар.

3) Отбасылық бюджет.

4) Жинақтау және жинақтау.

"Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу" бөліміне
келесі бөлімшелер кіреді:

1) Қарым-қатынас мәдениеті.

2) Қақтығыстар. Ұғым. Түрлері. Шешу жолдары.

3) Әлеуметтік мәселелер.

4) Экологиялық қақтығыстар.

5) Климаттың өзгеруі. Ауа мен судың ластануы.

"Әртүрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну, тиімді мәдениетаралық өзара әрекеттесуге қатысу" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік.

2) Мәдени бірегейлікті қалыптастыру.

3) Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық байланыс.

4) Басқа адамның көзқарасын түсіну және қабылдау қабілеті.

"Аграрлық-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Мамандықтағы жаһандық құзыреттер.

2) Кәсіби менеджмент.

3) Компанияның инновациялық саясаты.

4) Жобалар мен процестерді басқару.

5) Іскерлік мінез-құлықтың этикалық принциптері.

5. "Жаһандық құзыреттілік" курсының негізгі мазмұны:

1) "Жаһандық құзыреттілік дегеніміз не". Жаһандық құзыреттіліктің анықтамасы, түрлері; функционалдық сауаттылықты қалыптастыру; аналитикалық және сыни ойлауды дамыту; жергілікті, жаһандық және мәдениетаралық мәселелерді зерттеу қабілеті; дүниетаным мен басқалардың көзқарасын түсіну; әртүрлі мәдениеттердің өкілдерімен ашық, орынды және тиімді өзара іс-қимылға қатысу; ұжымдық әл-ауқат пен тұрақты дамуға жәрдемдесу.

2) "Жаһандық құзыреттілік мәдениеті". Жаһандық проблемалар мен мәдениетаралық айырмашылықтарды түсіну; басқаларға құрметпен қарауды қалыптастыру; әр адамның адамдық қадір-қасиетін тану; басқа адамдардың сенімдерін түсіну және тану қабілеті; күнделікті өмірде, жұмыста жаһандық құзыреттілік мәдениетін көрсету; жаһандық құзыреттілік мәдениетін дамытуды қолдау; кәсіби даму және жаһандық құзыреттілік мәдениеті.

3) "Жаһандық құзыреттілікті қолдану". Жаһандық құзыреттілікті дамытуға ықпал ететін дәстүрлер мен құндылықтар; отбасы мен қоғамдастық арасындағы серіктестік; алған білімдерін өмірде қолдану дағдылары; жоспарлау және шешім қабылдау; әлеуметтік жауапкершілік пен әділеттілік; салауатты өмір салтын ұстану және қауіпсіз мінез-құлық дағдылары; зерттеу, жобалау, еріктілік жұмыс дағдылары.

4) "Жаһандық құзыреттерді дамыту жолдары". Зерттеулер жүргізу, дәлелге немесе мәселеге қатысты ақпарат пен дәлелдемелерді іріктеу; баламалы көзқарастарды талқылау; қоғамның қазіргі заманғы проблемаларын талдау; инновациялық идеяларды дамыту және насихаттау; өзі және басқа адамдар үшін өмір сүру жағдайларын жақсарту үшін шаралар қабылдау.

5) "Жеке қаржыдағы кірістер". Белсенді және пассивті кірістер; жеке табысты арттыру тәсілдері; ақша функциялары; еңбекті бағалау әдістері мен нысандары; ұлттық және шетел валютасы.

6) "Жеке қаржыдағы шығыстар". Қалта ақшасын тиімді пайдалану; ірі сатып алулар; эмоционалды сатып алулар; ипотека; тұрғын үй несиесі; несиелендіру (жеке тұлғалардың банкроттығы); отбасылық іс-шараларды қалай бюджеттеуге болады.

7) "Отбасылық бюджет". Отбасы бюджетінің кірістері; отбасы бюджетінің міндетті шығыстары; отбасы бюджетінің міндетті емес шығыстары; отбасы бюджетінің түрлері; отбасы бюджетін жоспарлау; отбасының қаржылық мақсаттары; отбасы бюджетін жүргізу ережелері.

8) "Жинақ және жинақтау". Қаржылық қауіпсіздік жастығы; жинақтау тәсілдері; ақшалай жинақтар: банкте, жылжымайтын мүлікте; қаржылық алаяқтық түрлері; қаржы пирамидасы; қаржылық байлық; инвестициялар; қаржылық тәуекелдердің түрлері.

9) "Қарым-қатынас мәдениеті". Қарым-қатынас мәдениеті; гуманизм, адамдарға құрмет, сыпайылық, ізгі ниет және төзімділік; өз пікірін басқаларға таңа алмау мүмкіндігі; нәзіктік, коммуникативті құзыреттілік; іскерлік әңгіме мәдениеті; қарым-қатынас стандарттары мен принциптері; мәдени әртүрлілік, мәдениетаралық қарым-қатынас.

10) "Қақтығыстар. Түсінгі. Түрлері. Шешу жолдары". Тұлғаішілік қақтығыстар: мотивациялық, моральдық, рөлдік және бейімделу; тұлғааралық қақтығыстар; топаралық қақтығыстар; қақтығыстардың себептері; қақтығыстарды шешу жолдары; жанжалды шешу стратегиялары; медиация; алаңдаушылық деңгейін төмендету.

11) "Әлеуметтік проблемалар". Қоғамның әлеуметтік проблемалары; әлеуметтік проблемалардың түрлері (шығу тегі бойынша, қамту дәрежесі бойынша, қарым-қатынас деңгейі, сипаты және саласы бойынша және тағы басқалар); әлеуметтік проблемаларды, олардың себептері мен салдарын бағалап түсіну; қазіргі қоғамның өңірлік, ұлттық және жаһандық әлеуметтік проблемалар және оларды шешу; әлеуметтік теңсіздік.

12) "Экологиялық қақтығыстар". Экологиялық қақтығыстардың себептері; экологиялық қақтығыстардың түрлері; экологиялық қақтығыстарды реттеу тәсілдері; экологиялық белсенділік; әлеуметтік-экологиялық қақтығыстар және оларды жеке, аймақтық, ұлттық және жаһандық тұрғыдан шешу.

13) "Климаттың өзгеруі". Ауа мен судың ластануы. Экологиялық қауіптер; халықтың өсуі, қоршаған ортаның деградациясы; Тұщы су тапшылығы; климаттың өзгеруінің салдары: жаппай көші-қон және қақтығыстар қауіпсіздіктің төмен деңгейі.

14) "Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік". Өзін елдің азаматы ретінде сезінуге, өз Отанына тиесілігін сезінуге және оның мүдделеріне қызмет етуге дайын болуға мүмкіндік беретін жеке қасиеттер; әлеуметтік жауапкершілік; жеке қасиеттер: адалдық, әдептілік, әдептілік, ізгі ниет, ұжымда жұмыс істей білу; құқықтық мәдениет.

15) "Мәдени бірегейлікті қалыптастыру". Мәдени бірегейлікті қалыптастыру және дамыту ерекшеліктері; ұлттық бірегейлік; көпмәдениеттілік; қоғам мен мәдени бірегейлікті қамтамасыз етудің негізі ретінде тіл;

16) "Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық коммуникация". Дүниетаным мен басқалардың көзқарасын түсіну және құрметтеу; көпмәдениетті проблемаларды сыни талдау дағдысы; көпмәдениетті қоғамдағы оң және тиімді өзара іс-қимыл; жергілікті және жаһандық проблемаларды шешуге қатысатын елдің және әлемнің белсенді азаматтарын қалыптастыру.

17) Көркемөнер-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті". Мамандықтағы жаһандық құзыреттілік. Жобалар мен процестерді тиімді басқару. Жобаны басқару жоспары (PMP). Ақпаратты талдау және өңдеу, өз көзқарасын дәлелдей білу. Дәлелді команда. Аванстық сенім. Кәсіби менеджмент. Қызметкерлермен жұмысты ұйымдастыру принциптері. Бизнес этикасы. Тиімді байланыс. Компанияның инновациялық саясаты. Стратегиялар.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесі 24 сағатты (1 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімшелер және тақырыптардың атаулары	Сағаттар саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Жаһандық құзыреттілік			
1.1 Жаһандық құзыреттілік мәдениеті	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Жаһандық құзыреттілік дегеніміз не			
Тақырып 1.1.2. Жаһандық құзыреттілік мәдениеті			
Тақырып 1.1.3. Жаһандық құзыреттілікті қолдану			
Тақырып 1.1.4. Жаһандық құзыреттілікті дамыту жолдары			
2 бөлім. Қаржылық сауаттылық			
2.1 Жеке қаржыдағы кірістер	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Белсенді табыс			

Тақырып 2.1.2. Пассивті табыс			
Тақырып 2.1.3. Жеке табысты арттыру жолдары			
Тақырып 2.1.4 Ақша функциялары			
Тақырып 2.1.5. Еңбекті бағалаудың әдістері мен формалары			
Тақырып 2.1.6. Ұлттық және шетел валютасы			
2.2 Жеке қаржы шығындары	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Қалта ақшасын тиімді пайдалану			
Тақырып 2.2.2. Ірі сатып алулар			
Тақырып 2.2.3. Эмоционалды сатып алу			
Тақырып 2.2.4. Ипотека. Тұрғын үй несиесі			
Тақырып 2.2.5. Кредиттеу (жеке тұлғалардың банкроттығы)			
Тақырып 2.2.6. Отбасылық іс-шаралардың бюджетін қалай құруға болады			
2.3. Отбасылық бюджет	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Отбасылық бюджеттің кірістері			
Тақырып 2.3.2. Отбасылық бюджеттің міндетті шығыстары			
Тақырып 2.3.3. Отбасылық бюджеттің қосымша шығындары			
Тақырып 2.3.4. Отбасылық бюджеттің түрлері			
Тақырып 2.3.5. Отбасылық бюджетті жоспарлау. Отбасының қаржылық мақсаттары			

Тақырып 2.3.6. Отбасылық бюджетті жүргізу ережелері			
2.4. Жинақ және жинақтау	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Қаржылық қауіпсіздік жастығы			
Тақырып 2.4.2. Жлайинақтау тәсілдері			
Тақырып 2.4.3. Ақша жинақтар: банкте, жылжымайтын мүлікте			
Тақырып 2.4.4. Қаржылық алаяқтық түрлері. Қаржылық пирамида			
Тақырып 2.4.5. Қаржылық байлық			
Тақырып 2.4.6. Инвестициялар. Қаржылық тәуекелдердің түрлері			
3 бөлім. Жергілікті және жаһандық маңызы бар проблемаларды шешу			
3.1 Проблемалар түрі	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Қарым-қатынас мәдениеті			
Тақырып 3.1.2. Қақтығыстар. Түсінігі. Түрлері. Шешу жолдары			
Тақырып 3.1.3. Әлеуметтік проблемалар			
Тақырып 3.1.4. Экологиялық қақтығыстар			
Тақырып 3.1.5. Климаттың өзгеруі. Ауа мен судың ластануы			
4 бөлім. Әр түрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну			
4.1 Тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Азаматтық ұстаным және			

әлеуметтік жауапкершілік			
Тақырып 4.1.2. Мәдени бірегейлікті қалыптастыру			
Тақырып 4.1.3. Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық байланыс.			
Тақырып 4.1.4. Басқа адамның көзқарасын түсіну және қабылдау қабілеті			
5 бөлім. Көркемөнер-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті			
5.1 Жаһандық құзыреттілік		+	+
Тақырып 5.1 Мамандықтағы жаһандық құзыреттер			
Тақырып 5.2 Кәсіби менеджмент			
Тақырып 5.3 Компанияның инновациялық саясаты			
Тақырып 5.4 Жобалар мен процестерді басқару			
Тақырып 5.5 Іскерлік мінез-құлықтың этикалық принциптері			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Жаһандық құзыреттілік	Жаһандық құзыреттілік мәдениеті	1) Жеке тұлғаны дамыту үшін жаһандық құзыреттіліктің маңыздылығын түсіну; 2) жаһандық құзыреттілік мәдениетін насихаттау.	1) Жаһандық құзыреттілікті сипаттайды.
		1) Зерттеу, жобалау, волонтерлік жұмыс дағдыларын қалыптастыру.	1) Зерттеу нәтижелерін бағалауды қалыптастырады.
	Жеке қаржыдағы кірістер	1) Белсенді және пассивті кірістердің мәнін түсіну; 2) жеке табысты арттыру тәсілдерін түсіндіру.	1) Жеке табысқа әсер ететін факторларды айқындайды.
			1) Несиелендіру мәселесін түсінеді және

Қаржылық сауаттылық	Жеке қаржы шығындары	1) Қалта ақшасын тиімді пайдалану дағдыларын қалыптастыру.	қиындық тудыратын несиелерге жол бермейді.
	Отбасылық бюджет	1) Отбасылық бюджеттің кірістері мен шығыстарын талдай білу; 2) жоспарлау дағдыларын қалыптастыру және отбасылық бюджетті жүргізу.	1) Отбасылық бюджетті жоспарлау кезеңдерін құрайды.
	Жинақ және жинақтау	1) Отбасының қаржылық қауіпсіздік жастығын қалыптастыру.	1) Ақшалай жинақтау көздерінің тізбесін және олардың қажеттілігін негіздей отырып шығыстар тізімін жасайды; 2) ақша жинақтарын құру тәсілдерін біледі; 3) қаржы пирамидаларына қатысуға жол бермей, қаржылық тәуекелдердің түрлерін талдайды.
Жергілікті және жаһандық маңызы бар проблемаларды шешу	Проблемалар түрлері	1) Эмпатия мен ынтымақтастық қабілетіне негізделген қарым-қатынас этикасын қалыптастыру.	1) Басқа адамдардың сенімдерін түсінеді және қабылдайды; 2) құрдастарының қарым-қатынасындағы бар проблемаларды талдайды.
		2) Қақтығыстардың мәні мен себептерін түсіну.	1) Қақтығысты шешу алгоритмін құрайды; 2) медиация негіздерін және қақтығыстарды шешу тәсілдерін біледі.
		3) Аналитикалық, сыни ойлау, жергілікті және жаһандық маңызы бар әлеуметтік проблемаларды бағалау дағдысын қалыптастыру.	1) Әлеуметтік жобаны, волонтерлік акциялар мен бастамаларды бағалайды.
		1) Экологиялық проблемалар бойынша дәлелдемелерді зерттеу және талдау жүргізу дағдыларын қалыптастыру.	1) Жергілікті және жаһандық деңгейде экологиялық проблемалрды шешу жолдарын ұсынады.
		1) Азаматтық ұстанымын көрсете алу, өз көзқарасын қорғай білу;	1) Әлеуметтік жауапкершіліктің маңыздылығын түсінеді.

Әр түрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну	Тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу	2) қоғамдағы мәдени бірегейліктің маңыздылығын бағалау.	1) Әр түрлі мәдениеттердің құндылығы туралы өзіндік көзқарасын дәлелдеу үшін дәлелдер келтіреді; 2) мәдени әртүрлілік пен мәдениетаралық айырмашылықтарды біледі және түсінеді.
		1) Жаһандық проблемалр мен мәдениетаралық айырмашылықтарды анықтау; 2) басқа мәдениеттердің өкілдеріне құрметпен қарау негізінде коммуникация құру дағдысын қалыптастыру.	1) Мәдени, діни және басқа да айырмашылықтардың басқалардың көзқарастарына қалай әсер ететінін түсінеді; 2) қоғамда мәдениетаралық коммуникация ережелерін жасайды.
		1) Мәселе бойынша дәлелдер, айғақтар, ақпаратты таңдай білу.	1) алынған ақпаратты, әртүрлі көзқарастарды сыни тұрғыдан бағалайды.
Көркемөнер-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті	Мамандықтағы жаһандық құзыреттер	1) көркемдік-технологиялық бағыт бойынша жаһандық құзыреттерді сипаттауға; 2) бағыт бойынша жаһандық құзыреттерді қолдану мүмкіндіктерін айқындау	1) көркемдік-технологиялық бағыт бойынша жаһандық құзыреттердің қалыптасу матрицаларын әзірлейді.
	Кәсіби менеджмент	1) Коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру.	1) Персоналмен жұмысты ұйымдастыру қағидаттарын біледі.
	Компанияның инновациялық саясаты	1) Компанияның технологиялық қайта жарақтандыру стратегияларын түсіндіру. (позицияларды белсендіру және технологиялық серпіліс)	1) Жедел ойлау қабілеті мен зерттеу жұмысының дағдысы бар.
	Жобалар мен процестерді басқару	1) Процестер мен жобаларды жоспарлау дағдысына ие болу: көлемнен, кестеден және бюджеттен бастап негізгі қатысушыларды басқару тәсілдеріне дейін.	1) Жобалар мен процестерді басқару дағдыларын қолданады.
			1) Бизнесті жүргізу этикасын түсінеді (Заңның әрпінен сенімге

	Іскерлік мінез-құлықтың этикалық принциптері	1) Іскерлік мінез-құлық қағидаттарын қолдану; 2) бастамашылық танытуға және орындалатын жұмысқа жауапкершілікпен қарау.	дейін; құқықтық нормаларды құрметтеу; көпжақты өндірістік қатынастарды қолдау; қоршаған ортаға қамқорлық жасау; заңсыз әрекеттерден бас тарту және т. б.)

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
77-қосымша

Аграрлық-техникалық бағыттың "Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-техникалық бағыттың "Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Математика" пәнін оқытудың мақсаты - жалпы адамзаттық құндылықтар мен ұлттық мәдениеттің үздік дәстүрлері негізінде білім алушылардың зияткерлік дамуын, білім беруді жалғастырудың сабақтас пәндерін зерделеу үшін аграрлық-технологиялық бағыттың практикалық және кәсіби қызметінде қолдану үшін қажетті математикалық білімді меңгеру.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) математика негіздерін сапалы меңгеру, тұлғаның зияткерлік қасиеттерін дамытуға бағытталған математикалық білімді, іскерліктер мен дағдыларды одан әрі қалыптастыру және дамыту үшін жағдайлар жасау;

2) математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, әртүрлі контексттердегі есептерді шешу үшін сандық қатынастар мен кеңістіктік формаларды зерттеуге ықпал жасау;

3) есептерді шешу мақсатында білім алушылардың білімдерін математикалық модельдер жасауға және керісінше нақты процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;

4) практикалық есептерді шешу кезінде қолайлы математикалық әдістерді таңдау, алынған нәтижелерді бағалау және олардың дұрыстығын анықтау үшін білім алушылардың логикалық және сыни ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

5) коммуникативтік дағдыларды, оның ішінде ақпаратты дәл және сауатты беру, сондай-ақ жариялымдар мен электрондық құралдарды қоса алғанда, әртүрлі көздерден алынған ақпаратты пайдалану қабілетін дамыту;

6) өз бетінше жұмыс істеу үшін де, командада жұмыс істеу үшін де қажет болатын тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, толеранттылық сияқты жеке қасиеттерді дамыту;

7) математиканы оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану дағдыларын дамыту.

4. Оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерден және тақырыптардан тұрады:

1) "Функция, оның қасиеттері және графигі". Функция және оның берілу тәсілдері. Функция графигін түрлендіру. Функцияның қасиеттері. Кері функция ұғымы. Күрделі функция.

2) "Тригонометриялық функциялар". Тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері. Түрлендірулер арқылы тригонометриялық функциялардың графигін салу.

3) "Кері тригонометриялық функциялар". Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс. Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.

4) "Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер". Қарапайым тригонометриялық теңдеулер. Тригонометриялық теңдеулер және олардың жүйелерін шешу әдістері. Тригонометриялық теңсіздіктер мен жүйелерді шешу.

5) "Ықтималдық". Комбинаторика элементтері және олардың ықтималдықтарды табуға қолданылуы. Ньютон биномын (натурал көрсеткішпен) жуықтап есептеулер үшін қолдану. Оқиғаның ықтималдығы және оның қасиеттері. Шартты ықтималдық. Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелері.

6) "Функцияның шегі және үзіліссіздік". Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегі. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі үзіліссіздігі. Функция графигінің асимптоталары. Сан тізбегінің шегі. Шектерді табу.

7) "Туынды". Туындының анықтамасы. Функцияның дифференциалы туралы түсінік. Туындыларды табу ережелері. Күрделі функцияның туындысы. Туындының физикалық және геометриялық мағынасы. Функция графигіне жүргізілген жанаманың теңдеуі

8) "Туындыны қолдану". Функцияның өсу және кему шарттары. Функцияның экстремум нүктелері. Функцияны туынды арқылы зерттеу және оның графигін салу. Кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәндері.

9) "Кездейсоқ шамалар және олардың сандық сипаттамалары". Кездейсоқ шамалар. Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамалар. Дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамалары. Дискретті кездейсоқ шамалардың үлестірім түрлері.

10) "Алғашқы функция және интеграл". Алғашқы функция және анықталмаған интеграл. Анықталмаған интегралдың қасиеттері. Анықталған интеграл. Қисық сызықты трапеция және оның ауданы.

11) "Дәреже мен түбірлер. Дәрежелік функция". n-ші дәрежелі түбір және оның қасиеттері. Рационал көрсеткішті дәреже. Рационал көрсеткішті дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру. Иррационал өрнектерді түрлендіру. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі. Нақты көрсеткіші бар дәрежелік функцияның туындысы және интегралы.

12) "Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер". Иррационал теңдеулер және олардың жүйелері. Иррационал теңсіздіктер мен жүйелер.

13) "Көрсеткіштік және логарифмдік функциялар". Көрсеткіштік функция, оның қасиеттері және графигі. Санның логарифмі және оның қасиеттері. Логарифмдік функция, оның қасиеттері және графигі. Көрсеткіштік функцияның туындысы және интегралы. Логарифмдік функцияның туындысы.

14) "Көрсеткіштік және логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер". Көрсеткіштік теңдеулер және олардың жүйелері. Көрсеткіштік теңсіздіктер. Логарифмдік теңдеулер және олардың жүйелері. Логарифмдік теңсіздіктер мен жүйелер.

15) "Математикалық статистика элементтері". Бас жиынтық және таңдама. Дискретті және аралық вариациялық қатарлар. Таңдама бойынша кездейсоқ шаманың сандық сипаттамаларын бағалау.

16) "Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы". Стереометрия аксиомалары және олардың салдарлары. Кеңістіктегі түзулердің өзара орналасуы. Түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы. Екі жазықтықтың өзара орналасуы.

17) "Кеңістіктегі перпендикулярлық". Түзу мен жазықтықтың перпендикулярлығы. Перпендикуляр және көлбеу. Үш перпендикуляр туралы теорема. Кеңістіктегі қашықтық. Кеңістіктегі бұрыштар. Жазықтықтардың перпендикулярлығы. Жазық фигураның жазықтықтағы ортогональды проекциясы және оның ауданы.

18) "Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі және векторлар". Кеңістіктегі векторлар және оларға қолданылатын амалдар. Коллинеар және компланар векторлар. Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі. Кеңістіктегі вектордың координаталары. Координатасымен берілген векторларды қосу және азайту, координатасымен берілген векторды санға көбейту. Вектордың үш компланарлы емес

векторларға жіктелуі. Екі нүктенің арақашықтығы. Кесіндіні берілген қатынаста бөлу. Кесіндінің ортасының координаталары.

19) "Кеңістіктегі түзу және жазықтықтың теңдеуі". Кеңістіктегі түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы. Кеңістіктегі нүктеден жазықтыққа дейінгі қашықтық. Екі түзу арасындағы бұрышты, кеңістіктегі түзу мен жазықтық арасындағы бұрышты табу.

20) "Көпжақтар". Көпжақты бұрыш, геометриялық дене туралы түсінік. Дұрыс көпжақтар ұғымы. Призма және оның элементтері. Тік және дұрыс призмалар. Тікбұрышты параллелепипед және оның қасиеттері. Призманың бүйір және толық беттерінің ауданы. Пирамида және оның элементтері. Қиық пирамида. Пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы. Қиық пирамида бүйір және толық беттерінің ауданы. Жазықтықтағы дұрыс көпжақтың көлденең қимасы.

21) "Айналу денелері және олардың элементтері". Цилиндр және оның элементтері. Цилиндрдің толық және бүйір бетінің ауданы. Конус және оның элементтері. Конустың бүйір және толық бетінің ауданы. Қиық конус және оның элементтері. Қиық конустың бетінің ауданы. Сфера, шар және олардың элементтері. Сфера бетінің ауданы. Сфераға жүргізілген жанама жазықтық. Айналу денелерін жазықтықпен қию.

22) "Денелердің көлемі". Дене көлемінің жалпы қасиеттері. Призманың көлемі. Пирамида мен қиық пирамиданың көлемі. Цилиндрдің көлемі. Конус пен қиық конустың көлемі. Шар және оның бөліктерінің көлемі. Кеңістіктіктегі фигуралардың ұқсастығы. Геометриялық денелердің комбинациясы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыттары мен біліктілігіне байланысты 120-144 сағатты (5-6 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2 тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Барлығы	Сағат саны	
		Сабақтар	
		Теориялық	Тәжірибелік
1 бөлім. Функция, оның қасиеттері және графиктері			
1.1. Функция және оның қасиеттері.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Функция және оның берілу тәсілдері. Функция графигін түрлендіру. Аграрлық-технологиялық процесте қолданылатын графиктер.			
Тақырып 1.1.2. Функцияның қасиеттері.			
1.2. Функцияның түрлері	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Кері функция ұғымы.			
Тақырып 1.2.2. Күрделі функция.			
2 бөлім. Тригонометриялық функциялар			
2.1. Тригонометриялық функциялар және олардың графиктері	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.			
Тақырып 2.1.2. Түрлендірулер арқылы тригонометриялық функциялардың графигін салу.			
2.2. Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс.			
Тақырып 2.2.2. Кері тригонометриялық функциялар, олардың			

қасиеттері мен графиктері.			
2.3. Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер.	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Қарапайым тригонометриялық теңдеулер мен теңдеулер жүйелері.			
Тақырып 2.3.2. Тригонометриялық теңдеулер мен теңдеулер жүйелерін шешу әдістері.			
2.4. Тригонометриялық теңсіздіктер мен жүйелер .	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Қарапайым тригонометриялық теңсіздіктер мен теңсіздіктер жүйелерін шешу.			
3 бөлім. Дәрежелер мен түбірлер. Дәрежелік функция			
3.1. Дәрежелер мен түбірлер.	+	+	+
Тақырып 3.1.1. n-ші дәрежелі түбір және оның қасиеттері. Иррационал өрнектерді түрлендіру.			
Тақырып 3.1.2. Рационал көрсеткішті дәреже. Рационал көрсеткішті дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру.			
3.2. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі.			
4. Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер.			

4.1. Иррационал теңдеулер мен теңдеулер жүйелерін шешу әдістері.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Иррационал теңдеулер және олардың жүйелері.			
Тақырып 4.1.2. Иррационал теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
4.2. Иррационал теңсіздіктер және олардың жүйелері.	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Иррационал теңсіздіктер және олардың жүйелерін шешу әдістері			
5-бөлім. Көрсеткіштік және логарифмдік функция			
5.1. Көрсеткіштік функция	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Көрсеткіштік функция, оның қасиеттері және графигі.			
5.2. Логарифмдік функция	+	+	+
Тақырып 5.2.1. Санның логарифмі және оның қасиеттері.			
Тақырып 5.2.2. Логарифмдік функция, оның қасиеттері және графигі			
6 бөлім. Көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер			
6.1. Көрсеткіштік теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Көрсеткіштік теңдеулер мен теңдеулер жүйелерін шешу әдістері.			
Тақырып 6.1.2. Көрсеткіштік теңсіздіктер мен жүйелерді шешу әдістері.			

6.2. Логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер.	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Логарифмдік теңдеулер мен теңдеулер жүйелерін шешу әдістері			
Тақырып 6.2.2. Логарифмдік теңсіздіктер мен теңсіздіктер жүйелерін шешу әдістері.			
7-бөлім. Функцияның шегі және үзіліссіздік			
7.1. Функцияның шегі	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегі.			
Тақырып 7.1.2. Шектерді табу.			
7.2. Функцияның үзіліссіздігі және сан тізбегінің шегі.	+	+	+
Тақырып 7.2.1. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі үзіліссіздігі. Функция графигінің асимптоталары.			
Тақырып 7.2.2. Сан тізбегінің шегі.			
8 бөлім. Туынды және оның қолданылуы			
8.1. Туынды	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Туындының анықтамасы. Функцияның дифференциалы туралы түсінік. Туындыларды табу ережелері.			
Тақырып 8.1.2. Нақты көрсеткіші бар дәрежелік функцияның туындысы.			
Тақырып 8.1.3. Күрделі функцияның туындысы.			
Тақырып 8.1.4. Тригонометриялық функциялардың туындылары.			

Тақырып 8.1.5. Көрсеткіштік және логарифмдік функциялардың туындылары.			
Тақырып 8.1.6. Туындының физикалық және геометриялық мағынасы. Функция графигіне жүргізілген жанаманың теңдеуі. Агротехнологиялық есептерді шығару үшін туындыларды қолдану.			
8.1. Туындының қолданылуы	+	+	+
Тақырып 8.2.1. Функцияның өсу және кему шарттары. Кризистік нүктелер және экстремум нүктелері.			
Тақырып 8.2.2. Функцияны туынды арқылы зерттеу және оның графигін салу.			
Тақырып 8.2.3. Кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәндері. Аграрлық-технологиялық бағыт бойынша есептердегі максимум және минимум нүктелері.			
9 бөлім. Алғашқы функция және интеграл. Анықталмаған интеграл.			
9.1. Алғашқы функция және анықталмаған интеграл	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Алғашқы функция және анықталмаған интеграл. Анықталмаған интегралдың қасиеттері.			
Тақырып 9.1.2. Элементар функциялардың интегралы			
9.2. Анықталған интеграл .	+	+	+

Тақырып 9.2.1. Қисық сызықты трапеция және оның ауданы. Анықталған интеграл.			
9.3. Аграрлық-технологиялық бағыт бойынша геометриялық және физикалық есептерді шешуде анықталған интегралды қолдану	+	+	+
Тақырып 9.3.1. Анықталған интегралдың көмегімен жазық фигуралардың аудандарын есептеу.			
Тақырып 9.3.2. Анықталған интегралдың көмегімен айналу денелерінің көлемін есептеу.			
10 бөлім. Математикалық статистика және ықтималдықтар теориясы			
10.1. Ықтималдық	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Комбинаторика элементтері және олардың ықтималдықтарды табуға қолдану.			
Тақырып 10.1.2. Оқиғаның ықтималдығы және оның қасиеттері. Шартты ықтималдық. Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелері. Ықтималдық әдістерін қолдана отырып, практикалық есептерді шешу.			
10.2. Математикалық статистика элементтері	+	+	+
Тақырып 10.2.1. Бас жиынтық және таңдама. Дискретті және интервалдық қатарлар. Таңдама бойынша кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамаларын бағалау.			

Тақырып 10.2.2. Кездейсоқ шамалар. Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамалар. Дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамалары. Дискретті кездейсоқ шамалардың таралу түрлері. Математикалық статистика элементтерін қолдана отырып, аграрлық-технологиялық бағыттағы практикалық есептерді шешу.			
11-бөлім. Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы	+	+	+
11.1. Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Стереометрия аксиомалары және олардың салдарлары. Кеңістіктегі екі түзудің өзара орналасуы.			
Тақырып 11.1.2.Түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы			
Тақырып 11.1.3. Екі жазықтықтың өзара орналасуы.			
11.2. Кеңістіктегі бұрыштар	+	+	+
Тақырып 11.2.1. Кеңістіктегі түзулер арасындағы бұрыш. Перпендикуляр және көлбеу. Түзу мен жазықтықтың перпендикулярлығы.			
Тақырып 11.2.2. Түзу мен жазықтық арасындағы бұрыш. Үш перпендикуляр туралы теорема.			

Тақырып 11.2.3. Екі жазықтықтың арасындағы бұрыш. Екі жақты бұрыш. Кеңістіктегі қашықтық.			
Тақырып 11.2.4. Жазықтықтардың перпендикулярлығы. Жазық фигураның жазықтықтағы ортогональ проекциясы және оның ауданы. Аграрлық-технологиялық бағыт бойынша практикалық есептерді шығару.			
12 бөлім. Тікбұрышты координаталар жүйесі және кеңістіктегі векторлар			
12.1. Кеңістіктегі векторлар	+	+	+
Тақырып 12.1.1. Кеңістіктегі векторлар және оларға қолданылатын амалдар. Коллинеар мен компланар векторлар.			
12.2. Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі.	+	+	+
Тақырып 12.2.1. Кеңістіктегі вектордың координататалары. Координатасымен берілген векторларды қосу және азайту, координатасымен берілген векторды санға көбейту.			
Тақырып 12.2.2. Векторлардың скалярлық көбейтіндісі. Вектордың ұзындығы. Вектордың компланар емес үш векторға жіктелуі.			
Тақырып 12.2.3. Екі нүктенің арақашықтығы. Кесіндіні берілген қатынаста бөлу. Кесіндінің ортасының координаталары.			

Аграрлық-технологиялық бағыттағы қолданбалы есептерді шешуде координаталар мен векторларды пайдалану.			
Тақырып 12.2.4. Сфера теңдеуі. Кеңістіктегі түзудің теңдеуі.			
13 Бөлім. Көпжақтар және айналу денелері			
13.1. Көпжақтар	+	+	+
Тақырып 13.1.1. Көпжақты бұрыш, геометриялық дене туралы түсінік. Көпжақтар туралы ұғымы. Аграрлық-технологиялық сектордағы көпжақтар. Дұрыс көпжақтар. Көпжақтарды жазықтықпен қию. Аграрлық-технологиялық процесте дұрыс көпжақтарды қолдану.			
13.2. Призма және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 13.2.1. Призма, тікбұрышты параллелепипед және олардың қасиеттері. Куб.			
Тақырып 13.2.2. Призманың бүйір және толық беттерінің ауданы. Аграрлық-технологиялық бейіндегі қолданбалы есептерді шығару			
13.3. Пирамида және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 13.3.1. Пирамида және оның элементтері. Қиық пирамида. Египет пирамидалары			
Тақырып 13.3.2. Пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы. Қиық пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы. Аграрлық-технологиялық			

бейіндегі қолданбалы есептерді шығару			
14. Айналу денелері және олардың элементтері			
14.1. Цилиндр және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 14.1.1. Цилиндр және оның элементтері. Цилиндр бетінің ауданы. Аграрлық-технологиялық секторда цилиндр мен оның элементтерін қолдану.			
14.2. Конус және оның элементтері.	+	+	+
Тақырып 14.2.1. Конус және оның элементтері. Конус бетінің ауданы. Аграрлық-технологиялық секторда конус пен оның элементтерін қолдану. .			
Тақырып 14.2.2. Киық конус және оның элементтері. Қиық конус бетінің ауданы			
14.3. Сфера, шар және олардың элементтері	+	+	+
Тақырып 14.3.1. Сфера, шар және олардың элементтері. Аграрлық-технологиялық процестегі шар мен сфераның элементтері. Сфера бетінің ауданы.			
Тақырып 14.3.2.Сфераға жанама жазықтық. Айналу денелерін жазықтықпен қию.			
Дене көлемі			
15.1. Денелер көлемінің жалпы қасиеттері. Көпжақтар көлемі	+	+	+
Тақырып 15.1.1. Дене көлемі. Дене көлемінің жалпы қасиеттері. Призманың көлемі.			
Тақырып 15.1.2. Пирамиданың көлемі. Қиық пирамиданың көлемі.			

15.2. Айналу денелерінің көлемі	+	+	+
Тақырып 15.1.1. Цилиндр көлемі.			
Тақырып 15.1.2. Конустың көлемі. Қиық конустың көлемі.			
Тақырып 15.1.3. Шар және оның бөліктерінің көлемі			
Тақырып 15.1.4. Кеңістіктіктегі фигуралардың ұқсастығы. Геометриялық денелердің комбинациясы. Аграрлық-технологиялық бейіндегі қолданбалы есептерді шығару.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлімнің атауы	Бөлімшенің атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Функция, оның қасиеттері және графигі	Функция және қасиеттері	1) График салу және функцияларды зерттеу дағдыларын пысықтау үшін функция ұғымын, түрлерін сипаттау; 2) аналитикалық анықтама және графикалық сурет негізінде функциялардың қасиеттерін көрсету.	1) Функция түрлерін және берілу тәсілдерін ажыратады; 3) берілген функциялар үшін графиктік түрлендірулерді орындайды; 3) берілген функцияның анықталу облысы және мәндер жиынын табады.ы
	Функция түрлері	1) f(G(x) күрделі функциясын таба білу; 2) өзара кері функциялардың графиктерін салыстыру; 3) аграрлық-технологиялық бағыттағы есептерді модельдеу кезінде функциялар мен графиктерді көрсету.	1) Функциялардың композициясын құрайды; 2) кері функцияны табу ретін түсіндіреді; 3) аграрлық-технологиялық бағыттағы есептерді модельдеуге функциялар мен графиктердің қасиеттерін қолданады.
		1) тригонометриялық функциялардың	1) графиктер салады және график бойынша тригонометриялық функциялардың қасиеттерін сипаттайды;

Тригонометриялық функциялар	Тригонометриялық функциялар және олардың графигі	графиктері бойынша қасиеттерді оқу.	4) тригонометриялық функциялары бар өрнетерді түрлендіруді орындайды.
	Кері тригонометриялық функциялар	1) Кері тригонометриялық функциялардың графиктері бойынша қасиеттерді оқу.	1) Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс мәндерін табады; 2) кері тригонометриялық функциялардың қасиеттерін біледі. 3) кері тригонометриялық функциялары бар өрнектерді түрлендіруді орындайды.
	Тригонометриялық теңдеулер мен жүйелер	1)Тригонометриялық теңдеулер мен теңдеулер жүйелерін шешу әдістерін білу;	1) Тригонометриялық теңдеулерді шешуге арналған формулаларды қолданады; 2) тригонометриялық теңдеулер мен теңдеулер жүйелерінің шешімін табады;
	Тригонометриялық теңсіздіктер мен жүйелер	1) тригонометриялық теңсіздіктер және теңсіздіктер жүйелерін шешу әдістерін білу.	1) тригонометриялық функциялардың графигін пайдаланып тригонометриялық теңсіздіктер мен теңсіздіктер жүйелерді шешу алгоритмін қолданады; 2) бірлік шеңбер арқылы тригонометриялық теңсіздіктер мен жүйелерді шешу алгоритмін қолданады.
	Дәрежелік функция	1) Алгебралық өрнектерді түрлендіру.	1) n дәрежесінің түбірін және n дәрежесінің арифметикалық түбірін анықтауда сәйкестікті белгілейді; 2) иррационалды және алгебралық өрнектерді түрлендіру үшін n дәрежелі және рационал көрсеткішті түбірдің қасиеттерін қолданады.
			1) График құру дағдыларын пысықтау

Дәрежелер мен түбірлер Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер.	Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі.	1) Дәрежелік функцияның графигін құру	үшін дәрежелік функциясының қасиеттерін пайдаланады; 2) берілген график бойынша дәрежелік функцияның қасиеттерін зерттейді.
	Иррационал теңдеулер мен жүйелер	1) Иррационал теңдеулер мен теңдеулер жүйесін шешу алгоритмін игеру,	1) Иррационал теңдеу анықтамасын біледі және иррационал теңдеудің анықталу облысын табады; 2) иррационал теңдеулер мен теңделур жүйесін шешу әдістерін біледі және қолданады.
	Иррационалд теңсіздіктер мен жүйелер	1) Иррационалд теңсіздіктер мен теңсіздіктер жүйелерін шешу алгоритмін игеру.	1) Иррационал теңсіздік анықтамасын біледі және иррационал теңсіздіктің анықталу облысын табады; 2) иррационал теңсіздіктер мен теңсіздіктер жүйесін шешеді.
Көрсеткіштік және логарифмдік функция	Көрсеткіштік функция	1) График бойынша көрсеткіштік функцияның қасиеттерін сипаттау.	1) Көрсеткіштік функциясының анықтамасын біледі және оның графигін салады; 2) негізге байланысты көрсеткіштік функцияның қасиеттерін қолданады.
	Логарифмдік функция	1) Логарифмі бар өрнектердің мәндерін есептеу. 2) негізге байланысты логарифмдік функцияның қасиеттерін график бойынша сипаттау.	1) Санның логарифмін, ондық және натурал логарифмнің мәндерін анықтайды; 2) логарифмдік өрнектерді түрлендіру үшін логарифмдердің қасиеттерін қолданады. 3) логарифмдік функцияның анықтамасын біледі және оның қасиеттерін сипаттайды; 4) логарифмдік функцияның графигін салады.
			1) Көрсеткіштік теңдеуді шешу алгоритмін қолданады;

Көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер.	Көрсеткіштік теңдеулер мен теңсіздіктер, жүйелер.	1) Көрсеткіштік теңдеулер мен теңсіздіктер, теңдеулер мен теңсіздіктер жүйесін шешу.	2) көрсеткіштік теңдеулерді, теңсіздіктерді шешуде көрсеткіштік функцияның қасиеттерін қолданады; 3) көрсеткіштік теңдеулер мен теңсіздіктер жүйесін шешеді.
	Логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер,жүйелер.	1) Логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер, теңдеулер мен теңсіздіктер жүйесін шешу	1) Логарифмдік теңдеуді шешу алгоритмін қолданады; 2) логарифмдік теңдеулерді, теңсіздіктерді шешуде логарифмдік функцияның қасиеттерін қолданады; 3) логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер жүйелерін шешеді.
Функцияның шегі және үзіліссіздік	Функцияның шегі	1) Нүктедегі және аралықтағы функцияның шегін анықтау	1) Функцияның шегін нүктеде, шексіздікте есептейді; 2) есептерді шешуде шектердің қасиеттерін қолдана алады
	Функцияның үзіліссіздігі және сан тізбегінің шегі	1) Функция графигінің асимптоталарын салу	1) Функцияның үзіліссіздік қасиеттерін қолданады; 2) сан тізбегінің шегін есептейді
	Туынды	1) Функциялардың туындыларын есептеу; 2) туындының геометриялық және физикалық мағынасын игеру; 3) күрделі функциялардың туындыларын табу	1) Анықтама бойынша функцияның туындысын табады; 2) функцияларды дифференциалдау ережелерін қолданады; 3) функция туындысының физикалық және геометриялық мағынасын ашады; 4) қозғалыс жылдамдығы мен үдеуін есептейді. 5) күрделі функциялардың туындысын есептеу ережесін қолданады
			1) Алгоритм бойынша функцияның графигіне

Туынды және оның қолданылуы	Туындыны қолдану	1) Функцияларды монотондылыққа зерттеу; 2) кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәнін анықтау; 3) туындының механикалық мағынасын ашу.	жүргізілген жанаманың теңдеуін құрайды; 2) функцияның өсуі (кемуі) қажетті және жеткілікті шартын интервалда қолданады; 3) туынды көмегімен функцияның қасиеттерін талдайды және оның графигін салады. 4) функцияның ең үлкен және ең кіші мәндерін табады; 5) аграрлық-технологиялық бағыт бойынша есептерді туынды формулаларды қолдану арқылы шешеді
Алғашқы функция және интеграл	Алғашқы функция және анықталмаған интеграл	1) Алғашқы функция және анықталмаған интегралды табу	1) Алғашқы функция және анықталмаған интеграл ұғымының мазмұнын ашады; 2) анықталмаған интегралдарды табу формулаларын қолданады; 3) есептерді шешуде анықталмаған интегралдар кестесін пайдаланады
	Анықталған интеграл	1) Анықталған интегралды есептеу; 2) интегралдың физикалық мағынасын түсіндіру.	1) Қисық ссызықты трапецияның ауданын табу үшін Ньютон-Лейбниц формуласын қолданады; 2) берілген сызықтармен шектелген жазық фигураның ауданын есептейді; 3) айналу денесінің көлемін есептейді; 4) аграрлық-технологиялық бағыт бойынша есептерді анықталған интегралдың формуласын қолдану арқылы шешеді
		1) Комбинаторлық есептерді ықтималдық нұсқаларды жүйелі түрде таңдау және көбейту ережесін қолдану арқылы шешу;	1)Ньютон биномын (натурал көрсеткішпен) есептеу үшін қолданады; 2) ықтималдық қасиеттерін қолдану арқылы кездейсоқ

	Ықтималдық	2) ықтималдықтар теориясының негіздерін, ықтималдықтарды қосу және көбейту теоремаларын түсіндіру; 3) ықтималдық әдістерін қолдана отырып, практикалық есептерді түсіндіру.	оқиғалардың ықтималдығын есептейді; 3) ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелерін түсіндіреді; 4) ықтималдық әдістерін қолдана отырып, практикалық есептерді шығарады.
Математикалық статистика және ықтималдықтар теориясы	Математикалық статистика элементтері	1) Дискретті кездейсоқ шаманың дисперсиясы және математикалық күтімі арасындағы байланысты, орташа квадраттық ауытқуды түсіндіру; 2) кездейсоқ шамаларды таңдама түрде сипаттау.	1) Дискретті кездейсоқ шама, дисперсия, математикалық күтім және орташа квадраттық (стандартты) ауытқу арасындағы байланысты түсіндіреді; кездейсоқ шамаларды таңдама мәліметтері бойынша сипаттайды; 2) дискретті кездейсоқ шаманы математикалық күтімін есептейді; 3) дискретті кездейсоқ шаманың дисперсиясын және орташа квадраттық (стандартты) ауытқуын есептейді; 4) кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамаларын таңдама мәліметтері бойынша бағалайды.
	Кездейсоқ шамалар	1) Дискретті, үздіксіз кездейсоқ шамалары ұғымдарын түсіндіру; 2) дискретті кездейсоқ шаманы қолдана отырып есептерді шығару; 3) практикалық есептерді шығару үшін математикалық статистика элементтерін қолдану алгоритмін табу.	1) Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамаларды салыстырады ; 2) кейбір дискретті кездейсоқ шамалардың үлестірім заңының кестесін жасайды; 3) математикалық статистика элементтерін қолдана отырып, практикалық есептерді шешеді.
	Стереометрия аксиомалары.	1) Стереометрия аксиомалары және олардың салдарларын түсіндіру;	1)Стереометрия аксиомаларының мазмұнын, олардың салдарларын түсіндіреді; 2) есептерді шешу кезінде кеңістіктегі параллель және

Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы	Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы	2) кеңістіктегі түзулердің, жазықтықтардың, түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуын бейнелеу.	қиылысатын түзулердің қасиеттері туралы білімді қолданады; 3) түзулердің параллельдік және перпендикулярлық белгілерін, қасиеттерін түсіндіреді, оларды есептерді шешуде қолданады.
	Кеңістіктегі бұрыштар	1) Кеңістіктегі екі түзу арасындағы бұрыш, түзу мен жазықтық арасындағы бұрыш ұғымын меңгеру; 2) үш перпендикуляр туралы теоремасын түсіндіру.	1) Кеңістіктегі перпендикулярдың, көлбеу және көлбеу проекцияның мағынасын ашады; 2) түзу мен жазықтықтың параллельдік және перпендикулярлық белгілерін, қасиеттерін түсіндіреді; 3) есептерді шешу кезінде жазықтықтардың параллельдік және перпендикулярлық белгілерін қолданады; 4) кеңістіктегі екі түзудің арасындағы бұрышты анықтайды; 5) түзу мен жазықтық арасындағы бұрышты, жазықтықтар арасындағы бұрышты бейнелейді; 6) есептерді шешуде үш перпендикуляр туралы теореманы қолданады.
Тікбұрышты координаталар жүйесі	Кеңістіктегі векторлар	1) Вектордың анықтамасын және кеңістіктегі векторлармен амалдарды меңгеру; 2) екі нүкте арасындағы қашықтықты, кесіндінің ортасын есептеуді орындау.	1) Жазықтықта және кеңістікте векторды бейнелейді, вектордың координаталары мен ұзындығын табады; 2) векторларды қосу мен азайтуды, векторды санға көбейтуді орындайды; 3) векторлардың скалярлық көбейтіндісін табады; 4) екі нүкте арасындағы қашықтықты анықтайды; 5) кеңістіктегі кесіндінің ортаңғы координаттарын табады.
			1) Кеңістіктегі векторлардың

және кеңістіктегі векторлар	Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі	1) Векторлардың коллинеарлық және компланарлық шарттарын меңгеру; 2) векторды үш компланарлы емес вектор бойынша жіктеу; 3) сфера теңдеуін құрастыру; 4) қолданбалы есептерді шешуде координаталар мен векторларды пайдалану.	коллинеарлығы мен компланарлығын анықтайды; 2) есептерді шешу кезінде векторлардың коллинеарлығы мен компланарлығы шартын қолданады; 3) сфера теңдеуіне есептер шығарады; 4) аграрлық-технологиялық бейіндегі қолданбалы есептерді шешу кезінде векторлардың қасиеттерін қолданады.
Көпжақтар және айналу денелері	Көпжақтар	1)Көпжақтар, дұрыс көпжақтар, призма, параллелепипед, куб, пирамида, қиық пирамида ұғымын игеру; 2) көпжақтар элементтерін табу, көпжақтар қималарын құру есептерін шығару	1) Көпжақтар және олардың элементтерің анықтамасын біледі; 2) көпжақтар қасиеттерін түрлері бойынша түсіндіреді; 3) көпжақтарды бейнелейді; 4) дұрыс көпжақтардың түрлерін анықтайды; 5) көпжақтар элементтерін табу есептерін шығарады;
	Призма және оның элементтері	1)Призма мен оның элементтерінің анықтамасын меңгеру; 2) призманың толық бетінің бүйір бетінің аудандарын есептеу	1) Есептерді шығару кезінде призманың бүйір және толық бетінің ауданының формулаларын қолданады;
	Пирамида және оның элементтері	1)Пирамида, қиық пирамида және олардың элементтерінің анықтамасын меңгеру; 2) пирамида, қиық пирамиданың бүйір беті мен толық бетінің аудандарын есептеу	1) Есептерді шешу кезінде пирамиданың және қиық пирамиданың бүйір және толық бетінің ауданы формулаларын қолданады;
			1) Цилиндр және оның элементтерін анықтамасын біледі; 2) сызбалар мен модельдерде цилиндрді таниды; 3) цилиндрді жазықтықта бейнелейді;

Айналу денелері және оның элементтері	Цилиндр және оның элементтері	1) Айналу денесінің түрлерін анықтау (цилиндр); 2) цилиндр элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шешу. ..	4) цилиндрдің жазықтықпен қималарын бейнелейді; 5) цилиндр элементтерін және бетінің ауданын табуға есептер шығарады ; 6) аграрлық-технологиялық секторда цилиндр мен оның элементтерін пайдалана отырып, есептер шығарады.
	Конус және оның элементтері.	1) Айналу денесінің түрлерін анықтау (конус, қиық конус); 2) конус, қиық конустың элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шығару.	1) Конус, қиық конус және олардың элементтерін анықтамасын біледі; 2) сызбалар мен модельдерде конусты, қиық конусты таниды; 3) жазықтықта конусты, қиық конусты бейнелейді ; 4) конустың көлденең қимасы, конустың жазықтықпен қимасын бейнелейді; 5) конустың, қиық конустың элементтері элементтері және бетінің ауданын табуға есептер шығарады; 6) аграрлық-технологиялық сектордағы конус, қиық конустың және оның элементтерін пайдалана отырып, есептерді шығарады.
	Сфера, шар және оның элементтері	1)Айналу денесінің түрлерін (сфера, шар және олардың элементтері) анықтау; 2) сфера, шар элементтерін табуға арналған	1) Сфера, шар және олардың элементтерінің анықтамасын біледі; 2) сызбалар мен модельдерде сфераны, шарды таниды; 3) сфераны, шарды жазықтықта бейнелейді; 4) сфераның, шардың жазықтықтағы қималарын бейнелейді; 5) сфера, шар элементтері және бетінің ауданын

		стереометриялық есептерді шығару.	табуға есептер шығарады ; 6) аграрлық-технологиялық сектордағы сфераны, шарды және олардың элементтерін пайдалана отырып, есептер шығарады.
Дене көлемі	Денелер көлемінің жалпы қасиеттері. Көпжақтардың көлемі	1) Призма, пирамида және қиық пирамиданың көлемін анықтауды меңгеру.	1) Призма, пирамида және қиық пирамиданың көлемін табу формуласын қолданады.
	Айналу денелерінің көлемі	1)Цилиндр, конус, қиық конус, шардың көлемін анықтауды меңгеру.	1) Цилиндр, конус, қиық конус, шардың көлемін табу формуласын қолданады; 2) айналу денелерінің көлемін есептеу үшін есептер шығарады

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
78-қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Информатика" пәні бойынша үлгілік оқу бағдарламасы бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. Оқу пәнін оқытудың мақсаты "Информатика" - аграрлық-технологиялық бағытта кәсіптік салада заманауи ақпараттық технологиялар мен бағдарламаларды қолдануда білім алушылардың дағдыларын қалыптастыру .

3. Оқу пәнін жүзеге асыру келесі міндеттерді қамтиды:

1) білім алушыларда ақпараттық процестердің қоғамдағы рөлі, салада ақпараттық технологияларды қолданудың техникалық мүмкіндіктері мен перспективалары туралы түсінік қалыптастыру;

2) білім алушыларға компьютердің негізгі принциптері туралы түсінік беру;

3) білім алушылардың технологиялық ойлауын қалыптастыру, шығармашылық қабілеттерін, есте сақтау, кеңістіктік қиялдау, қиялдау, қол моторикасын дамыту, білім алушылардың көзін жетілдіру;

4) талдау, абстракциялау, модельдеу және бағдарламалау арқылы білім алушыларды әртүрлі есептерді шығаруға үйрету ;

5) білім алушылардың логикалық, алгоритмдік, сондай-ақ есептеуіш ойлауын дамыту, оның ішінде жалпылау және ұқсастық, есепті құрамдас бөліктерге бөлу және ортақ заңдылықтарды бөліп көрсету, тапсырмаларды шешудің тиімді және ұтымды жолдарын табу;

6) білім алушылар арасында ақпараттық мәдениетті қалыптастыру – жалпы қабылданған ережелерді сақтауға және жеке адамның және бүкіл қазақстандық қоғамның мүдделері үшін әрекет етуге;

7) пән аясында білім алушылардың академиялық тілді меңгеруіне және терминологиялық сөздік қорын байытуына ықпал ету;

8) білім алушыларды есептеу платформасы негізінде басқарылатын электрондық құрылғыларды әзірлеу, құрастыру және бағдарламалау принциптерімен және әдістерімен таныстыру;

9) заманауи бағдарламалау ортасында бағдарламалау дағдыларын дамыту;

10) практикалық қолдану арқылы білімді тереңдету, оқуға деген ынтасын арттыру;

11) ғылыми-техникалық әзірлемелерге қызығушылықты дамыту;

12) білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту.

4. Оқу пәнінің мазмұны 7 бөлімнен тұрады:

1) Денсаулық және қауіпсіздік;

2) Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету;

3) Мәліметтерді ұсыну

4) Ақпараттық процестер мен жүйелер

5) Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру

6) Қосымшаларды әзірлеу

7) Компьютерлік желілер және ақпараттық қауіпсіздік

1 бөлім. "Денсаулық және қауіпсіздік" бөлімі келесі тақырыптарды қамтиды: Жұмыс орнының эргономикасы. Компьютерді пайдаланудың кемшіліктері Вирусқа қарсы қауіпсіздік. Он-лайн қауіпсіздік және он-лайн этикет.

2 бөлім. "Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету" келесі тақырыптарды қамтиды: Аппараттық қамтамасыз ету, мобильді құрылғылардың сипаттамасы және сипаттамалары; Бағдарламалық қамтамасыз ету, виртуалды машиналар;

Аграрлық-технологиялық бағытта виртуалды машиналарды қолдану мүмкіндіктері; Аграрлық-технологиялық бағыт бойынша бағдарламалық қамтамасыз ету үлгілері.

3 бөлім. "Деректерді көрсету" бөлімі келесі тақырыптарды қамтиды: Сандық жүйелер; Сандарды бір санау жүйесінен екіншісіне түрлендіру; Логикалық амалдар мен өрнектер; Ақиқат кестесі және оны құру; Компьютерлік логика және логикалық схемалар элементтері; Ақпаратты кодтау.

4 бөлім. "Ақпараттық процестер мен жүйелер" бөлімі келесі тақырыптарды қамтиды: Bigdata (бигдейта) (үлкен деректер); Мәліметтер қорының негізгі түсініктері, реляциялық мәліметтер базасы, мәліметтер қорындағы бастапқы кілт; SQL деректер қорын әзірлеу: деректер типтері, бір кестелік және көп кестелік деректер қорлары; Формалар, есептер; Құрылымдық сұраныстар: конструкторлық режимде таңдаулы сұраныстарды құру, SQL, веб-беттерде мәліметтер қорымен байланыс; Аграрлық-технологиялық бағытта деректер қорын құру және пайдалану мысалдары; Ақпараттық технологияның дамуындағы заманауи процестер, машиналық оқыту принциптері, нейрондық желілер; Жасанды интеллект, жасанды интеллект ауқымы; Аграрлық-технологиялық бағытта жасанды интеллект қолдану мүмкіндіктері; Blockchain (блокчейн) технологиясы; Бұлтты технологиялар, мақсаты, классификациясы; Бұлтты технологиялар қызметтері, Аграрлық-технологиялық бағытта бұлтты технологияларды қолдану салалары; заттар интернеті, жұмыс принциптері, даму перспективалары; Қазақстандағы цифрландыру процесінің заманауи үрдістері, Қазақстанның аграрлық-технологиялық бағытын цифрландыру; Электрондық цифрлық қолтаңба және сертификат, мақсаты, қолдану алгоритмі; Электрондық үкімет порталы, Аграрлық-технологиялық салада көрсетілетін қызмет түрлері электрондық үкімет порталында; цифрлық сауаттылық. Ақпаратты құқықтық қорғау.

5 бөлім. "Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру" бөлімі келесі тақырыптарды қамтиды: Виртуалды және толықтырылған шындық, виртуалды шындықтағы адам; Аграрлық-технологиялық салада VR және AR технологияларын қолдану; 3D панораманы құру және (виртуалды саяхат); Аграрлық-технологиялық бағыттағы 3D панорама; HTML құжаты , сайттың негізгі беті; Веб-сайт беттерін жобалау үшін каскадтық стиль кестелерін (CSS) пайдалану; Сайтты толтыру (контент), веб-беттегі мультимедиялық; Аграрлық-технологиялық салаға арналған шаблондар мен веб-сайт дизайны; Веб-сайтты жариялау және жылжыту.

6 бөлім. "Қосымшаларды әзірлеу" келесі тақырыптарды қамтиды: Теңшелетін функциялар мен процедуралар; Файлдармен, сызықтармен жұмыс істеу; сұрыптау әдістері; Графиктер бойынша іздеу алгоритмдері; Мобильді қосымшалар; Мобильді қосымша интерфейсі, мобильді қосымшалар интерфейсіне қойылатын талаптар; Мобильді қосымшаларды құрастырушылар және мобильді қосымшаларды әзірлеу ортасы; Аграрлық-технологиялық салада қолданылатын қосымшаларды әзірлеу; смарт үй, смарт үй құрылғыларын басқару бағдарламаларын әзірлеу; IT іске қосу.

Аграрлық-технологиялық салада стартапты қалай іске қосу керек; платформа Crowdfunding (краудфандинг), платформалар принципі; жобаны жылжыту және маркетинг.

7 бөлім. "Компьютерлік желілер және ақпараттық қауіпсіздік" бөлімі келесі тақырыптарды қамтиды: Компьютерлік желілерді ұйымдастыру, желі компоненттері; IP мекенжайы, DNS, жеке виртуалды желілер; Ақпараттық қауіпсіздік, желіде жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік шаралары - парольдер, тіркелгілер, аутентификация, биометриялық аутентификация.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі оқыту бағыттары мен біліктілігіне байланысты 72 – 96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлімдер, бөлімшелер және тақырыптардың атауы	Барлығы	Сағат саны	
		Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Денсаулық және қауіпсіздік			
1.1 Эргономика және қауіпсіздік	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Жұмыс орнының эргономикасы. Компьютерді пайдаланудың жағымсыз жақтары			
Тақырып 1.1.2. Вирусқа қарсы қауіпсіздік. Интернеттегі қауіпсіздік және желідегі этикет			

2 бөлім Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету			
2.1. Аппараттық құрал	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Аппараттық құрал.			
Тақырып 2.1.2. Мобильді құрылғылардың сипаттамасы және сипаттамалары.			
2.2. Бағдарламалық қамтамасыз ету			
Тақырып 2.1.3. Бағдарламалық қамтамасыз ету.			
Тақырып 2.1.4. Виртуалды машиналар.			
Тақырып 2.1.5. Аграрлық-технологиялық бағытта виртуалды машиналарды қолдану мүмкіндіктері			
Тақырып 2.1.6. Аграрлық-технологиялық бағыт бойынша бағдарламалық қамтамасыз ету үлгілері			
3 бөлім. Мәліметтерді ұсыну			
3.1. Санау жүйелері	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Сандық санау жүйелері.			
Тақырып 3.1.2. Сандарды бір санау жүйесінен екінші санау жүйесіне ауыстыру			
3. Компьютердің логикалық негіздері	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Логикалық амалдар мен өрнектер.			
Тақырып 3.2.2. Ақиқат кестесі және оны құру.			
Тақырып 3.2.3. Компьютерлік логиканың элементтері және логикалық схемалар.			
3.2.6-тақырып. Ақпаратты кодтау.			

4-бөлім. Ақпараттық процестер мен жүйелер			
4.1. Мәліметтер базасы	+	+	+
4.1.1-тақырып. үлкен деректер (үлкен деректер)			
4.1.2-тақырып. Мәліметтер қорының негізгі түсініктері. Реляциялық мәліметтер базасы. Мәліметтер қорындағы негізгі кілт.			
4.1.3-тақырып. SQL деректер қорын әзірлеу: деректер типтері, бір кестелік және көп кестелік мәліметтер базасы.			
4.1.4-тақырып. Пішіндер. Есептер.			
4.1.5-тақырып. Құрылымдық сұраныстар : конструкторлық режимде таңдаулы сұраныстарды құру, SQL, веб-беттерде мәліметтер қорымен байланыс.			
4.1.6-тақырып. Аграрлық-технологиялық бағытта мәліметтер қорын құру және пайдалану мысалдары.			
4.2 Ақпараттық процестер	+	+	+
4.2.1-тақырып. Ақпараттық технологияның дамуындағы қазіргі заманғы процестер. Машиналық оқытудың принциптері. Нейрондық желілер.			
4.2.2-тақырып. Жасанды интеллект. Аграрлық-технологиялық бағыттағы жасанды интеллект ауқымы.			
4.2.3-тақырып. Аграрлық-технологиялық			

бағытта жасанды интеллект қолдану мүмкіндіктері.			
4.2.4-тақырып. Блокчейн технологиясы (блокчейн).			
4.2.5-тақырып. Бұлтты технологиялар. Кездесу. Классификация.			
4.2.6-тақырып. Бұлтты технология қызметтері. Аграрлық-технологиялық бағытта бұлтты технологияларды қолдану салалары			
4.2.7-тақырып. Заттардың интернеті. Жұмыс принциптері, даму перспективалары.			
4.3. Қазақстандағы цифрландыру	+	+	+
4.3.1-тақырып. Қазақстандағы цифрландыру процесінің заманауи тенденциялары. Қазақстанның аграрлық-технологиялық бағытын цифрландыру .			
4.3.2-тақырып. Электрондық цифрлық қолтаңба және сертификат. Мақсаты, қолдану алгоритмі.			
4.3.3-тақырып. Электрондық үкімет порталы. Электрондық үкімет порталында аграрлық-технологиялық бағытта көрсетілетін қызмет түрлері .			
4.3.4-тақырып. Цифрлық сауаттылық. Ақпаратты құқықтық қорғау.			
5-бөлім. Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру			
5.1. 3D модельдеу	+	+	+
5.1.1-тақырып. Виртуалды және толықтырылған шындық.			

Виртуалды шындықтағы адам.			
5.1.2-тақырып. Аграрлық-технологиялық салада VR және AR технологияларын қолдану.			
5.1.3-тақырып. 3D панорама және виртуалды саяхат жасау.			
5.1.4-тақырып. Аграрлық-технологиялық бағыттағы 3D панорама. Ауылшаруашылық жерлері мен егістіктерінің 3D панорамасы			
5.2. Веб- дизайн	+	+	+
5.2.1-тақырып. HTML құжаты. Сайттың басты беті.			
5.2.2-тақырып. Веб-сайт беттерін стильдеу үшін каскадтық стиль кестелерін (CSS) пайдалану.			
5.2.3-тақырып. Сайтты толтыру (мазмұн). Веб-беттегі мультимедиа.			
5.2.4-тақырып. Аграрлық-технологиялық салаға арналған веб-сайт үлгілері мен дизайны .			
5.2.5-тақырып. Веб-сайтты жариялау және жылжыту.			
6-бөлім. Қосымшаларды әзірлеу			
6.1. Алгоритмдеу және бағдарламалау	+	+	+
6.1.1-тақырып. Теңшелетін функциялар мен процедуралар			
6.1.2-тақырып. Файлдармен жұмыс. Жолдар.			
6.1.3-тақырып. Сұрыптау әдістері			

6.1.4-тақырып. Графикалық іздеу алгоритмдері			
6.2. Мобильді қосымшалар	+	+	+
6.2.1-тақырып. Мобильді қосымшалар			
6.2.2-тақырып. Мобильді қосымшалар интерфейсі. Мобильді қосымшалардың интерфейсіне қойылатын талаптар.			
6.2.3-тақырып. Мобильді қосымшаларды құрастырушылар және мобильді қосымшаларды әзірлеу ортасы.			
6.2.4-тақырып. Аграрлық-технологиялық бағытта қолданылатын қосымшаларды әзірлеу			
6.2.5-тақырып. Ақылды үй, смарт үй құрылғыларын басқару бағдарламаларын әзірлеу.			
6.3. IT іске қосу	+	+	+
6.3.1-тақырып. IT іске қосу. Аграрлық-технологиялық бағытта стартапты қалай іске қосу керек.			
6.3.2-тақырып. Краудфандинг платформасы. Платформалардың принципі.			
6.3.3-тақырып. Жобаны жылжыту және маркетинг.			
7-бөлім. Компьютерлік желілер және ақпараттық қауіпсіздік			
7.1 Желі құрамдастары және қауіпсіздік	+	+	+
7.1.1-тақырып. Компьютерлік желілерді ұйымдастыру. Желі компоненттері.			

7.1.2-тақырып. IP мекенжайы, DNS, жеке виртуалды желілер			
7.1.3-тақырып. Ақпараттық қауіпсіздік. Желінің қауіпсіздік шаралары – парольдер, тіркелгілер, аутентификация, биометриялық аутентификация.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Денсаулық және қауіпсіздік	Эргономика және қауіпсіздік	1) Әртүрлі электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсерінен қорғау әдістерін қолдану; 2) желіде пайдаланушының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтау; 3) компьютерді қорғау үшін антивирустық бағдарламалық құралды пайдалану.	1) Әртүрлі электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсерінен қорғау әдістерін тиімді пайдаланады; 2) желіде қауіпсіз жұмысты қамтамасыз ету үшін негізгі ережелерді қолданады; 3) компьютеріңізді зиянды бағдарламалардан қорғау үшін антивирустық бағдарламалық құралды пайдаланады.
Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету	Аппараттық құрал	1) Орталық өңдеу блогының құрамдас бөліктерінің функциялары мен жұмыс істеу принципін білу; 2) мобильді құрылғылардың негізгі компоненттерінің сипаттамаларын түсіндіру.	1) Процессордың жеке бөліктері ретінде функцияларды (басқару блогы), ALC (арифметикалық логикалық блок) және жады регистрін сипаттайды; 2) мобильді құрылғылардың (планшет, телефондар) негізгі құрамдас бөліктерінің сипаттамаларын салыстырады.
	Бағдарламалық қамтамасыз ету	1) Виртуалды жадтың қолданылуын түсіндіру; 2) нақты мақсаттар үшін бағдарламалық	1) виртуалды машиналардың жұмысын сипаттайды; 2) Аграрлық-технологиялық бағыттағы бағдарламалық

		қамтамасыз етуді таңдауды негіздеу.	құралдарға мысалдар келтіреді.
Мәліметтерді ұсыну	Белгілеу	1) Сандарды бір санау жүйесінен екінші санау жүйесіне ауыстыру;	1) Бүтін сандарды ондық жүйеден екілік, сегіздік, он алтылық және керісінше түрлендіреді.
	Компьютердің логикалық негіздері	1) Компьютерлік логикалық схемаларда қолданылатын ЖӘНЕ, НЕМЕСЕ, КЕРІ негізгі элементтерін түсіну; 2) ақиқат кестелерін құруды білу; 3) логикалық схемалар мен өрнектерді құру; 4) ақпаратты кодтайды және декодтау	1) Логикалық амалдарды (дизъюнкция, конъюнкция, инверсия) қолданады; 2) Берілген логикалық өрнек үшін ақиқат кестелерін құрады; 3) логикалық өрнектерді логикалық схемаларға және керісінше түрлендіреді; 4) салыстырады кодтау кестелері кейіпкерлер Юникод және ASCII (аскII).
	Мәліметтер базасы	1) Мәліметтер қорының негізгі ұғымдарын сипаттау; 2) бір кестелік мәліметтер қорын жасау; 3) көп кестелі мәліметтер қорын жасау; 4) деректер түрлерін жүйелеу; 5) мәліметтер базасында есептерді, нысандарды, сұраныстарды жасау;	1) "Реляциялық деректер қоры" түсінігін түсіндіреді; 2) терминдерге: өріс, жазба, көрсеткіш анықтамаларын тұжырымдайды 3) көп кестелі мәліметтер қорын жасайды; 4) конструкторды пайдаланып үлгі сұрауды жасайды. Bigdata (бигдейта) пайдаланудың оң және теріс аспектілерін бағалайды
		1) Аграрлық-технологиялық	1) Машиналық оқыту принциптерін, нейрондық желілерді (нейрондар мен синапстарды) түсіндіреді; 2) Аграрлық-технологиялық салада жасанды интеллект қолдану мүмкіндіктерін сипаттайды; 3) аймақтарды сипаттайды дамытуда "

Ақпараттық процестер мен жүйелер	Ақпараттық процестер	салада жасанды интеллект саласында машиналық оқыту және блокчейн технологиясының қолданылуы мен жұмыс істеу принципін түсіндіру ; 2) Аграрлық-технологиялық бағытта бұлтты технологияларды қолдану .	Бақылай отырып оқыту" әдісін қолдану жасанды интеллект; 4) Аграрлық-технологиялық салада бұлтты технологияларды қолдану мүмкіндіктерін сипаттайды; 5) жалпыға қолжетімді игіліктердегі файлдарды (мәтіндік құжаттарды, күнтізбелерді, презентацияларды, электрондық кестелерді) пайдалануға, оларды қашықтан және бірлесіп өңдеуге; 6) "Заттардың интернеті" жұмыс істеу принциптерін сипаттайды; 7) "Заттар интернетінің" даму болашағын болжайды.
	Қазақстандағы цифрландыру	1) электрондық үкімет порталының функцияларын пайдалана отырып, Қазақстандағы цифрландырудың ағымдағы үрдістерін түсіндіру; 2) Аграрлық-технологиялық салада көрсетілетін қызметтерді пайдалана білу	1) Қазақстандағы цифрландыру үдерісіндегі ағымдағы үрдістерді талдайды; 2) электрондық үкімет порталының Аграрлық-технологиялық саласында көрсетілетін қызмет түрлерін пайдаланады; 3) ақпаратты және зияткерлік меншікті қорғау қажеттілігін негіздейді (Қазақстан Республикасының заңдары);
	3D модельдеу	1) Бірінші адам көрінісімен 3D панорама (виртуалды тур) жасау.	1) Виртуалды толықтырылған шындықтың адамның психикалық және физикалық денсаулығына әсерін түсіндіреді; 2) Аграрлық-технологиялық салада VR және AR технологияларын қолдану мүмкіндіктерін түсіндіреді;

Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру			3) 3D виртуалды тур панораманы жасайды.
	Веб- бағдарламалау	1) HTML тегтерін пайдаланып веб-сайтты әзірлеу; 2) веб- беттерді жасау кезінде CSS-ті қолдану ; 3) веб- парақшаға мультимедианы енгізу (аудио және бейне); 4) жоба нәтижелерін жариялау және тарату үшін файлдарды пайдалану; 5) веб-сайтты жылжыту әдістерін қолдану	1) HTML және CSS тегтерін пайдаланып Аграрлық-технологиялық салаға арналған веб-сайтты жасайды
Қосымшаларды әзірлеу	Алгоритмдеу және бағдарламалау	1) Программалық кодты, функцияларды және процедураларды пайдаланып есепті шешу алгоритмін құру	1) Функциялар мен процедураларды пайдаланып программалау тілінде код жазады; 2) практикалық есептерді шешу үшін сұрыптау алгоритмдерін жүзеге асырады.
	Мобильді қосымшалар	1) Сұрыптау алгоритмін құру; "Ақылды үй" жобасы, 2) қосымшалар құрастырушысының құрамдас бөліктерін пайдалана отырып, мобильді қосымша интерфейсін құру.	1) Конструкторда ыңғайлы мобильді қосымша интерфейсін жасайды; 2) смарт үй сенсорларынан деректерді беруді ұйымдастырады; 3) дамиды басқару бағдарламасы смарт үй құрылғысы; 3) Аграрлық-технологиялық салада қолданылатын қосымшаны әзірлейді.
	IT Startup	Стартап тұжырымдамасын және краудфандинг платформасының жұмыс істеу принциптерін ұсыну.	Startup тұжырымдамасын сипаттайды ; 2) краудфандинг алаңдарының жұмыс істеу принциптерін түсіндіреді; 3) Аграрлық-технологиялық сала үшін стартапты қалай алға жылжыту керектігін көрсетеді.

Компьютерлік желілер және ақпараттық қауіпсіздік	Желі компоненттері және қауіпсіздік	1) Желілік құрамдастардың жұмысын бейнелеу (желілік түйіндер, маршрутизаторлар, коммутаторлар). 2) IP мекенжайларының тіркелуін және қызметтерін түсіндіру, көрсету; пайдаланушы ақпаратына қатысты ақпараттық қауіпсіздік шараларын қолдану; 3) пайдаланушы деректерін қорғаудың әртүрлі шараларын қолдану: парольдер, тіркелгілер, аутентификация, биометриялық аутентификация .	1) IP (айпи) тіркеуін және қызметтерін және мекенжайды көрсетуді түсіндіреді; 2) "ақпараттық қауіпсіздік", " құпиялылық", "тұтастық" және "қолжетімділік" терминдерінің мағынасын, сондай-ақ пайдаланушы ақпаратымен байланысты қауіпсіздік шараларын түсіндіреді; 3) деректерді шифрлау қажеттілігін бағалайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
79- қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ тілі" пәнін оқытудың мақсаты – ана тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлға қалыптастыру, сондай-ақ қазақ әдеби тілі нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға үйрету.

3. "Қазақ тілі" оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

1) қазақ тілін ана тілі ретінде тани отырып, өмірлік қажеттіліктерінде коммуникативтік әрекеттер түрінде (тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым) сауаттылықпен қолдану дағдыларын қалыптастырады;

2) білім алушылардың қазақ тілін күнделікті өмірде өзі еркімен қолданып жүрген қарым-қатынас құралынан енді оны тілдік заңдылықтар негізінде танып-білу дағдыларын қалыптастырады;

3) қазақ тілі жүйесін құраушы кіші жүйелерді, тіл бірліктерін және олардың табиғатын танып біледі;

4) тіл бірліктерінің қарым-қатынас құралы болу, ойды білдіру, таным құралы болу, ақпаратты сақтау құралы болу қасиеттерін функционалдық-коммуникативтік бағдарда танып біледі, соған лайықты машықтар мен дағдыларды қалыптастырады;

5) "Қазақ тілі" пәні бағдарламасы білім алушының тіл сауаттылығы мен сөйлеу сауаттылығын, сөз байлығын, басқалармен еркін қарым-қатынасқа түсу қабілетін дамытуды және ойлау қабілеті мен танымдық дағдыларын жетілдіруді көздейді.

Оқу бағдарламасының ерекшелігі – тек пәндік білімді қалыптастыруға ғана емес, сонымен қатар әртүрлі дағдыларды дамытуға ерекше көңіл бөлінеді.

Оқыту нәтижелері студенттердің бойында келесі негізгі құндылықтарды қалыптастыруға негізделген: патриотизм және азаматтық жауапкершілік, сыйластық, ынтымақтастық, еңбек пен шығармашылық, ашықтық, өмір бойы білім алу.

Оқу мақсаттары педагог пен білім алушыларға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін біріздiлік пен сабақтастықты көрсететін 4 бөлімнен тұрады:

1) тыңдалым және айтылым;
2) оқылым;
3) жазылым;
4) әдеби тіл нормасы.

"Тыңдалым және айтылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) болжау;
2) әртүрлі жанрдағы мәтіндерді талдау;
3) негізгі ойды анықтау;
4) тыңдалым материалы бойынша сұрақтар құрастыру және бағалау;
5) сөйлеу мәдениетін дамыту;

"Оқылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) ақпаратты түсіну;
2) мәтіннің стильдік ерекшелігін тану;
3) мәтіннің жанрлық ерекшелігін ажырату;
4) мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау;
5) мәліметтерді өңдей білу;
6) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу.

"Жазылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу;

2) жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну;

3) эссе жазу;

4) оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін жазу;

5) шығармашылық жұмыс;

6) мәтіндерді түзету және редакциялау.

Әдеби тіл нормасы бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) орфография;

2) орфоэпия;

3) лексика;

4) грамматика;

5) пунктуация.

4. Қазақ тілі пәнінің үлгілік бағдарламасында 10 бөлім қарастырылған.

Олар: "Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Сөз мәдениеті", " Индустрияландыру: ұлттық өндіріс. Сөз мәдениеті", "Адамзат дамуының жаһандық мәселелері. Тілдік жүйе және норма", "Адам өмірін сақтау. Тілдік жүйе және норма", " Сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма", "Қазақстан бүгінгі әлемде: Қазақстанның өткені мен келешегі", "Экология: ядролық және мұнай өндірістері", "Қазіргі қоғам: миграция және зияткерлік миграция", "Әлемді өзгерткен өнертабыстар", "Туризм: экотуризм".

Мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру, тиісті ақпаратты анықтай білу, мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс, интервью, пікірталас, мақала, бейнебаян) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау, тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыра білу, салыстыру, мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық-саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтау, мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау, коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу; сөйлеу тілінің лексикалық, фонетикалық-морфологиялық, синтаксистік ерекшеліктерін ажыратып, орынды қолдану;

2) оқылым: әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау, таза ғылыми және публицистикалық стильдерін тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, ұғымдар, шартты белгілер, синтаксистік құрылымы), әртүрлі стильдегі мәтіндердің жанрлық ерекшеліктерін таба білу, ауызекі сөйлеудің стильдік бедерін дұрыс қолдану,

публицистикалық шығарма тілінің стильдік бедерін дұрыс қолдана білу, ресми іс-қағаздары тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, көркем әдебиет тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау (фонетикалық деңгей, лексикалық деңгей, морфологиялық деңгей, синтаксистік деңгей негізінде), мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру, белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу, бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау, дәйексөз келтіру жолдарын білу;

3) жазылым: жоспар түрлерін құру (күрделі, тезистік, тірек-схема түріндегі жоспар), ауызекі сөйлеу стилінде әлеуметтік жағдайларға сай мәтін құрастыру, ресми қарым-қатынас аясында ресми құжат түрлерін жазу: сенімхат, кепілхат, өтінім, тапсырыс, келісімшарт, еңбек шарты, шарт, еңбек келісімі, мәтіндер құрастыру, ғылыми стильдің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып, баяндама, мақала, лекция, баяндама тезистері, аннотация, түйіндеме, рецензия, мәтіндер құрастыру, публицистикалық стильдің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып, мақала, репортаж, сұхбат, ақпарат, информациялық хабар, очерк, памфлет жазу, көркем әдебиет стилінің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып мәтіндер құрастыру (таңдау бойынша), мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау, көтерілген мәселе бойынша академиялық тұрғыдан эссе жаза білу, мәселенің артықшылықтары мен кемшіліктерін талдап жазу, оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу, әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу, жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары: мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді қазіргі орфографиялық нормаға сай жазу, сөздерді фонетикалық принцип негізінде жазу, сөздерді морфологиялық-фонематикалық принцип негізінде жазу, сөздерді тарихи-дәстүрлік принцип негізінде жазу, сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану, әлеуметтік-саяси шешендік қатынас аясында сөз әдебі мен сөйлеу мәнерін дұрыс қолдану, мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып), мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Сөз мәдениеті			
1.1 Қоғамдық құндылық	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Қоғам құндылығы – халықтың тілі, мәдениеті, салт-дәстүрі. Орфографиялық норма. Сөйлеу тілі			
Тақырып 1.1.2. Ұлттық руханиятымыздың өзегі – тіл. Әдеби тіл. Дауысты дыбыстардың жазылуы			
Тақырып 1.1.3. Қазақ халқының мәдениеті	+	+	+
Тақырып 1.1.4. Қазақ халқының салт-дәстүрлері. Әдеби тіл. Дауыссыз дыбыстардың жазылуы.			
Тақырып 1.1.5. Қолөнер – сырлы өнер. Тоқыма өнері. Бірге және бөлек жазылатын сөздер			

Тақырып 1.1.6. Қазақ киносы – қазақ тарихы. Дефис арқылы жазылатын сөздер. Бас әріппен жазылатын сөздер. Тасымал			
Тақырып 1.1.7. Қазақ театр өнерінің тарихы. Ауызекі сөйлеу стилі. Шылау және одағай сөздердің жазылуы.			
Тақырып 1.1.8. Сөйлеу шеберлігі және тіл мәдениеті. Қосымшалардың жазылуы			
2 бөлім. Индустрияландыру: ұлттық өндіріс. Сөз мәдениеті			
2.1 Теміржол қызметі	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Түрксіб теміржолы. Сөз дәлдігі			
Тақырып 2.1.2. Тұлпар-Тальго.			
Тақырып 2.1.3. Алматы метросы.			
2.2 Қазақстан индустриясы	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Қара көмір. Мыс кендері. Сөз дәлдігі			
Тақырып 2.2.2. Мұнай индустриясы. Сөз дәлдігі			
Тақырып 2.2.3. Әлемнің ірі индустриялық алпауыттары Қазақстанда.			
3 бөлім. Адамзат дамуының жаһандық мәселелері. Тілдік жүйе және норма			
3.1 Жаһандық құзыреттер	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Ұлттық мәдениеттің жаһандану үрдісі. Тілдік норма. Ғылыми стиль			
Тақырып 3.1.2. Экономикалық			

жаһандану. Сөзжасамдық тәсілдер			
Тақырып 3.1.3. Аумақтық жаһандану. Сөзжасамның аналитикалық тәсілі			
Тақырып 3.1.4. Ақпараттық-коммуникациялық жаһандану. Сөзжасамның лексика-семантикалық тәсілі.			
Тақырып 3.1.5. Адамзат дамуының жаһандық мәселелері. Әдеби тілдің сөзжасамдық нормалары			
4 бөлім. Адам өмірін сақтау. Тілдік жүйе және норма			
4.1 Қоғамның байлығы – адам	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Адам өмірін қорғау – басты міндет. Сөз тазалығы.			
Тақырып 4.1.2. Адамның денсаулығы – қоғам байлығы. Тіркестердің мағыналық байланысы.			
4.2 Қоршаған орта мен спорттың адам өміріне әсері			
Тақырып 4.2.1. Адам өмірі және қоршаған орта . Сөйлем мүшелерінің орын тәртібі. Көркем әдебиет стилі			
Тақырып 4.2.2. Спорттың адам өміріне пайдасы. Мәтіндегі сөйлемдердің орын тәртібі			
5 бөлім. Сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма			
5.1 Қазақстан сәулет өнерінің дамуы	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Таңғажайып сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма. Сөйлем және мәтін деңгейінде қойылатын тыныс белгілер .Үтір			

Тақырып 5.1.2. Киіз үй – ғажап сәулет туындысы. Тырнақша			
Тақырып 5.1.3. Дизайн өнерінің даму тарихы. Жақша. Нүктелі үтір			
Тақырып 5.1.4. Қазақстан сәулет өнерінің көне ескерткіштері. Сызықша. Бастауыш пен баяндауыштың арасына қойылатын сызықша.			
Тақырып 5.1.5. Қазақтың танымал сәулетшілері. Ғылыми әдебиет тілінің сөз бедері			
Тақырып 5.1.6. Заманауи сәулет туындылары Ел астанасы – сәулет өнерінің жаңа тынысы. Қос нүкте			
6 бөлім. Қазақстан бүгінгі әлемде: Қазақстанның өткені мен келешегі. Шешендік сөздер			
6.1 Уақыт өлшемі	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Ұлт тарихындағы кеңістік пен уақыт. Ғылыми стиль			
Тақырып 6.1.2. Тіл – тарихтың айнасы. Әліпби .			
6.2 Қазақстанның талантты ұландары	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Ел іші – өнер кеніші. Шешендік өнер негіздері.			
Тақырып 6.2.2. Қазақстанның алғашқы кәсіби суретшілері. Шешендік өнер тарихы			
Тақырып 6.2.3. Сәндік өнер. Тоқыма дизайны. Ғылыми стиль			
7 бөлім. Экология: ядролық және мұнай өндірістері			
7.1 Экологиялық сауаттылық	+	+	+

Тақырып 7.1.1. Әлемдік экология мәселелері. Арал теңізінің экологиясы. Айтыс.			
Тақырып 7.1.2. Семей полигоны. Ядролық өндіріс – табиғатқа төнген қауіп. Сыни пікір.			
Тақырып 7.1.3. Атом өнеркәсібі. Сыни пікірдің өзіндік ерекшелігі.			
Тақырып 7.1.4. Мұнай өндірісі: пайдасы мен зияны. Мұнай қалдықтарының экологияға әсері. Дәйексөзге сілтеме жасау және пайдаланылған әдебиеттерді рәсімдеу талаптары			
8 бөлім. Қазіргі қоғам: миграция және зияткерлік миграция			
8.1 Миграцияның қоғамдық ортаға әсері	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Миграция – әлеуметтік құбылыс. Сөзталас			
Тақырып 8.1.2. Әлем және Қазақстандағы миграция. Шешендік толғау.			
Тақырып 8.1.3. Зияткерлік миграция: пайдасы мен қаупі. Ресми іскағаздары стилі мен оның тілдік ерекшеліктері			
9 бөлім. Әлемді өзгерткен өнертабыстар			
9.1 Өнерлі өрге жүзер	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Әлемді өзгерткен ұлы жаңалықтар. Публицистикалық стильдің тілдік ерекшеліктері			
Тақырып 9.1.2. Әлемді таңғалдырған			

өнертапқыш балалар. Рецензия			
10 бөлім. Туризм: экотуризм			
10.1 Туризмнің дамуының қоғамға пайдасы	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Туризм саласы: өткені мен бүгіні. Әңгіме және дөңгелек үстел			
Тақырып 10.1.2. Экотуризмнің ерекшеліктері. Ой айқындылығы. Сөз дәлдігі			
Тақырып 10.1.3. Қазақстандағы экотуризм. Пікірталас мәдениетіндегі сөз қолданыстар			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Қоғамдық құндылық	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 2) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу.	1) Мәтіндерді оқып, болжам жасайды, негізгі ойды анықтайды; 2) жазуда орфографиялық нормаларды сақтайды.
		1) Мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси) талдай отырып, негізі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен байланыстыру; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу.	1) Мәтінде көтерілген мәселені талдайды, анықтайды; 2) мәтіннің негізі ойын ғаламдық мәселелермен байланыстырады; 3) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын дұрыс жүйелейді, логикалық және стильдік түзетулер енгізе алады; 4) дауысты дыбыстардың түрлерін, емлесін біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік	1) Көпшілік алдында сөйлеу әдебін сақтай отырып дұрыс сөйлей алады;

Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Сөз мәдениеті	Қазақ халқының мәдениеті	алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2)қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (" келісу, келіспеу" эссесі).	2)қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданады; 3) мәтінде көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 4) дауыссыз дыбыстардың түрлерін, емлесін біледі.
		1) Ғылыми-көпшілік стильді тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, тілдік оралымдар, өзге стиль элементтері).	1) Ғылыми-көпшілік стильдің ерекшеліктерін, қолданылуын ажыратады; 2) тілдік құралдарды (терминдер, тілдік оралымдар, өзге стиль элементтері) ғылыми-көпшілік стильде қолданады; 3) бірге және бөлек жазылатын сөздердің емлесін ажыратады.
		1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану;	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктерін: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады; 2) бас әріппен жазылатын сөздердің емлесін ажыратады; 3) тасымалдау тәртібін, тасымалданбайтын сөздердің емлесін ажыратады.
		1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей білу.	1) Оқыған мәтін мазмұнын оқиға желісі арқылы ары қарай жалғастыра алады; 2) мәтіндегі көтерілген мәселені анықтап, өз тарапынан баға береді, ондағы алынған мәліметтер мен пікірлерді өздігінен өңдей алады; 3) шылау және одағай сөздердің жазылу емлесін ажыратады.
			1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтайды;

		1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей білу.	2) көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей біледі; 3) қосымшалардың жазылу емлесін ажыратады.
Индустрияландыру: ұлттық өндіріс. Сөз мәдениеті	Теміржол қызметі	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2) ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізеді; 3) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі.
		1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастыру және бағалау; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Мәтінде көтерілген мәселеге сұрақтар құрастырады және бағалайды; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып, түртіп жазу.	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (мәліметтерді талдайды; 2) негізгі үрдістерді анықтайды; 3) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей алады.
		1) Белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана білу; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп,	1) Белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөле алады; 3) ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік

		логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау .	түзетулер енгізіп, редакциялайды .
	Қазақстан индустриясы	1) Көпшілікке арналған дәрістің құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Көпшілікке арналған дәрістің құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу.	1) Әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырады; 2) мәтіннің маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады; 3) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
Адамзат дамуы ның жаһандық мәселелер . Тілдік жүйе және тілдік норма	Жаһандық құзыреттер	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (интервью) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, интервью жазу.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды қолданып, интервью жазады.
		1) Көпшілікке арналған интервью құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай білу.	1) Көпшілікке арналған интервью құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып,	1) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтап сөйлей алады; 2) көркемдегіш құралдарды қолданып, шығармашылық

		шығармашылық жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсына білу.	жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсынады; 3) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай білу	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтап сөйлей алады; 2) сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай біледі.
		1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, көркем әдебиет, ауызекі сөйлеу стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау.	1) Әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды; 2) әдеби тілдің сөзжасамдық нормаларын сақтай біледі .
	Қоғамның байлығы – адам	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (пікірталас) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе).	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2)қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданады; 3) мәтінде көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 4) сөз тазалығын, әдеби тілдің нормаларын сақтай біледі.
		1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастыру және бағалау; 2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды	1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастырады және бағалайды; 2) ғылыми-көпшілік стильдің ерекшеліктеріне сай нұсқаулық жазады;

Адам өмірін сақтау. Тілдік жүйе және тілдік норма		орынды қолданып, нұсқаулық жазу.	3) тіркестердің мағыналық байланысын ажыратады.
	Қоршаған орта мен спорттың адам өміріне әсері	1) Көпшілікке арналған очерктің құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу.	1) Көпшілікке арналған очерктің құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктеп жазады; 4) көркем әдебиет ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолдана біледі.
		1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іскағаздар , публицистикалық, көркем әдебиет, ауызекі сөйлеу стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау.	1) Әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды; 2) мәтіндегі сөйлемдердің орын тәртібін ажыратады, талдай біледі.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (мақала) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсына білу.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2) көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық ұсына біледі; 3) сөйлем және мәтін деңгейінде қойылатын тыныс белгілерді ажыратады, үтірдің қойылу емлесін біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу; 2) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп,	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлей біледі; 2) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі;

		түрлендіріп, талғаммен қолдана білу.	3) тырнақшаның дұрыс қойылу ережелерін біледі .
Сәулет өнері. Тілдік жүйе және норма	Қазақстан сәулет өнерінің дамуы	1) Көпшілікке арналған мақаланың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау.	1) Көпшілікке арналған мақаланың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдайды.
		1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (аргументативті эссе); 2) ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала жазу.	1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 2) ғылыми-көпшілік стильдің ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала жазады.
		1) бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау жолдарын білу; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала біледі, сілтеме жасау жолдарын біледі; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Түртіп жазудың әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктейді; 2) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі; 3) қос нүктенің қойылу емлесін ажыратады.
		1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 2) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, тезис, аннотация жазу.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды; 2) мәтін бойынша тиісті ақпаратты анықтай біледі ; 3) ғылыми стильдің сай тілдік құралдарды орынды қолданып, тезис, аннотация жазады.

Қазақстан бүгінгі әлемде: Қазақстанның өткені мен келешегі	Уақыт өлшемі	1) Мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси, ғылыми) талдай отырып, негізі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен салыстыру; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау).	1) Мәтінде көтерілген мәселені талдайды; 2) мәтіндегі негізі ойды анықтайды және ғаламдық мәселелермен салыстырады; 3) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөледі; 4) ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізеді.
	Қазақстан ның талантты ұландары	1) Таза ғылыми стильді тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, ұғымдар, шартты белгілер, синтаксистік құрылымы); 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу.	1) Ғылыми стильді тілдік құралдар арқылы таниды; 2) көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық ұсына біледі; 3) шешендік өнердің шығу тарихын, көркемдік ерекшеліктерін біледі.
		1) Таза ғылыми стильдегі тезис, аннотацияның құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу.	1) Ғылыми стильдегі тезис, аннотацияның құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдау; 3) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
		1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 2)мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі мәліметтерді салыстырып талдайды; 2) мәтіндегі негізгі үрдістерді анықтайды; 3)мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс) мақсатты аудиторияға	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен

		арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу.	ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктейді; 3) белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдаланады.
		1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу.	1) Мәтінде көтерілген мәселеге талқылау сұрақтарын құрастырады; 2) мәтінде көтерілген мәселені сыни тұрғыда бағалайды; 3) көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар ұсына біледі; 4) шығармаға сыни пікір жазу жолдарымен танысады.
Экология: ядролық және мұнай өндіріс тері	Экология лық сауат	1) Таза ғылыми стильдегі дәрістің құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдалану: көркемдеу, айшықтау, дәлелдеу, сөздерді сұрыптай білу (образды-эстетикалық).	1) Ғылыми стильдегі дәрістің құрылымы мен рәсімделуін біледі; 2) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдаланады; 4) белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі.
		1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, көркем әдебиет, ауызекі сөйлеу стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес	1) Әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды; 2) бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік,

		қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 2) бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау жолдарын білу, дәйексөз келтіру.	ғылыми еңбектерден деректерді ала біледі; 3) әртүрлі дереккөздерге сілтеме жасау жолдарын біледі, дәйексөз келтіреді; 4) сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (интервью, мақала) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 3) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, интервью жазу; 4) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) әртүрлі графиктік мәліметтерді салыстырып талдайды, негізгі үрдістерді анықтайды; 3) ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, интервью жазады; 4) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктерін сөйлеу мәнеріне сай қолдана біледі.
Қазіргі қоғам: миграция және зияткерлік миграция	Миграция ның қоғамдық ортаға әсері	1) Мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау; 2) таза ғылыми стильдегі интервью, мақаланың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау;	1) Мәтінде көтерілген мәселеге талқылау сұрақтарын құрастырады және сыни тұрғыда бағалайды; 2) ғылыми стильдегі интервью, мақаланың құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі

		3) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау.	графиктік мәтіндегі деректерді салыстырады; 4) мәтіннің маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады, өзіндік тұжырым жасайды.
		1) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру; 3) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау).	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлей біледі; 2) тыңдаушыларға ықпал ете біледі, шешен сөйлейді. 3) мәтіндегі негізгі ойды анықтайды; 4) берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдейді және толықтырады; 5) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөледі, ойын дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізеді.
Әлемді өзгерткен өнертабыстар	Өнерлі өрге жүзер	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 2) таза ғылыми стильдегі рецензияның құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 3) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, рецензия жазу; 4) мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып).	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтай біледі ; 2) ғылыми стильдегі рецензияның құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 3) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, рецензия жазады; 4) мәтін нормаларын сақтап жазады.
		1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (бейнебаян) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтайды;

		мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру 3) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу.	3) берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдейді және толықтырады; 4) қажетті ақпараттарды орынды қолданылады; 5) көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады.
Туризм: экотуризм	Туризмнің дамуының қоғамға пайдасы	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (пікірталас) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) таза ғылыми стильдегі баяндаманың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 3) мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Арнайы мәтіндердегі мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) ғылыми стильдегі баяндаманың құрылымы мен рәсімделуін біледі; 3) мәтіннің жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 4) мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу; 2) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау.	1) Коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлей біледі; 2) тыңдаушыларға ықпал ете біледі, шешен сөйлей біледі; 2) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырады; 3) мәтіннің маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады, өзіндік тұжырым жасайды.
		1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 2) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі мәліметтерді салыстырып талдайды; 2) мәтіндегі негізгі үрдістерді анықтайды; 3) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады;

		бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (" келісу, келіспеу" эссесі).	4) әдеби тіл нормаларын сақтайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
80-қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ әдебиеті" оқу пәнін оқытудың мақсаты – ұлтымыздың құнды мұралары арқылы білім алушылардың ой-танымын, ұлттық рухын, эстетикалық танымы мен талғамын дамыту, тұлғаның рухани-адамгершілік әлемін, танымдық-эмоционалдық зиятын, оқырмандық мәдениетін қалыптастыру. Олардың ойларын ауызша еркін жеткізуіне және жаза білуіне қолдау көрсету, дәлелдер келтіру, салыстыру және анализ жасау, бағалау дағдыларын қалыптастыру, креативті ойлауға бағыттау.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың сауаттылығын, олардың әдеби және эстетикалық талғамдары мен сезімдерін дамыту, ойлау қабілеттері мен танымдық және коммуникативтік дағдыларын қалыптастыру;

2) мәдениетаралық қарым-қатынастағы рөлін, қазақ халқының қалыптасқан тарихын әдебиеттің ғасырлар бойы жасаған өнердің бір түрі, тіл өнері арқылы бағалауды жетілдіру;

3) қазақ әдебиетінің құндылық ретіндегі болмысын, ұлттық мәдениеттегі маңызды орнын құрметтеуге, бағалауға баулу;

4) түрлі жағдайларға бейімделе білу және өздігінен шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады;

5) заманауи, ғылыми және қоғамдық дамуға сәйкес жазба және ауызекі сөйлеу дағдыларын дамыту және дүниетанымын жетілдіру.

4. Пәннің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады: "түсіну және жауап беру", "анализ және интерпретация", "бағалау және салыстыру". Бағдарламаның бұл бөлімі пән бойынша күтілетін нәтижелерден тұрады.

"Түсіну және жауап беру" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) көркем шығарма мазмұны мен пішіні;

2) әдеби шығарманың тұжырымдамасы;

3) көркем шығармадағы образ;

4) шығарма үзінділерімен жұмыс;

5) қазақ әдебиетіндегі ұлттық құндылықтардың әлемдегі орнын білу.

"Анализ және интерпретация" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) әдеби шығарманың композициясы;

2) автор бейнесі;

3) көркем шығарманың тілі;

4) шығармашылық жұмыс;

5) қазақ және әлем әдебиетіндегі құндылықтар.

"Бағалау және салыстыру" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) тарихи және көркемдік құндылығы;

2) заманауилығы мен жаңашылдығы;

3) әдеби эссе;

4) әдеби сын.

1) Түсіну және жауап беру: әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну, әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау, көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету, көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер мен дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану, ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру;

2) анализ және интерпретация: әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау, шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысы, шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын ашу, әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс жазу, әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау;

3) бағалау және салыстыру: шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау, көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау, шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу, шығарманы идеялық жағынан мазмұндас туындылармен салыстыра отырып, әдеби сын жазу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлімдер мен тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Қалың елім, қазағым	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Абай шығармашылығы. "Сегіз аяқ" өлеңі			
Тақырып 1.1.2. Абай " Қалың елім, қазағым, қайран жұртым" өлеңі			
Тақырып 1.1.3. "Лай суға май бітпес қой өткенге" өлеңі.			
Тақырып 1.1.4. А.Құнанбаевтың он жетінші қарасөзі			
Тақырып 1.1.5. Отыз екінші қарасөзі			
Тақырып 1.1.6. "Масғұт" поэмасы			
2 бөлім. Қазақтың Қанышы	+	+	+

Тақырып 2.1.1. М. Сәрсеке. "Қаныш Сәтбаев " роман-эссе			
Тақырып 2.1.2. М. Сәрсеке. "Қаныш Сәтбаев ", I бөлім. "Кенжетай"			
Тақырып 2.1.3. М. Сәрсекенің "Қаныш Сәтбаев" роман эссесінің II бөлімі. "Үлкен Жезқазған"			
Тақырып 2.1.4. М. Сәрсекенің "Қаныш Сәтбаев" роман эссесінің III бөлімі. "Бәрі де майдан үшін"			
3 бөлім. Парасат пайымы	+	+	+
Тақырып 3.1.1.А. Кемелбаева. "Шашты" әңгімесі			
Тақырып 3.1.2. Тасқұл қарттың арманы			
Тақырып 3.1.3. Т. Сұлтанбеков. "Көшпелі алтын" ғылыми фантастикалық әңгіме			
Тақырып 3.1.4. Шайтантауға сапар			
Тақырып 3.1.5. Үңгірдегі сыр			
Тақырып 3.1.6. Оразақын Асқар. "Шетте жүрген бауырларға" өлеңі			
4 бөлім. Тарих тағылымы	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Ш. Мұртаза. "Бесеудің хаты" драмасы			
Тақырып 4.1.2. Үй толы тозақ IY сурет			
Тақырып 4.1.3. Рысқұлов пен Мүсірепов			
Тақырып 4.1.4. Ж. Бөдеш "Жалғыз" поэмасы			
Тақырып 4.1.5. Бұл жалғанда кім жалғыз?			
5 бөлім. Кеңістік пен уақыт	+	+	+

Тақырып 5.1.1. О. Бөкей. "Атау кере" повесі			
Тақырып 5.1.2. Ж. Әбдірашев. "Дала, сенің ұлыңмын" өлеңі			
6 бөлім. Зобалаң заман шындығы	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Б.Мұқай." Өмірзая" романы			
Тақырып 6.1.2. Ерболат Әбікенұлы "Пәтер іздеп жүр едік"			
Тақырып 6.1.3. Лира Қоныс "Тиын" әңгімесі			
7 бөлім. Ғасырлық туынды	+	+	+
Тақырып 7.1.1. М. Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы 1, 2-том			
Тақырып 7.1.2. М. Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы 3, 4-том			
8 бөлім. Табиғат және адам	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Қ. Мырзалиев. "Қызыл кітап " поэмасы			
Тақырып 8.1.2. С. Балғабаев. "Тойдан қайтқан қазақтар" комедиялық драмасы1-2көрініс			
Тақырып 8.1.3. 3-5-көрініс			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
		1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатына талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну;	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін

Қалың елім, қазағым	Түсіну және жауап беру	3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	1) Шығарманың композициялық ерекшелігін талдайды; 2) көркемдегіш құралдарды табады, орны мен қызметін талдайды; 3) шығармада көтерліген мәселелерге талдау жасайды; 4) көтерілген мәселелер бойынша шығармашалық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, өзіндік баға береді; 2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығын сипаттайды және өзіндік көзқарасы тұрғысынан баға береді, 3) көркем шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, жаңашылдығына баға беріп, сипаттамалық эссе жазады.

Қазақ тың Қанышы	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну, 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) сюжет желісін негізге алып, идеялық мазмұнын түсінеді; 3) шығарманың жанрын ажыратады; 4) көркем шығармадағы кейіпкерлерге тән ортақ мінез-құлықтарды анықтайды, көркем шығармадан үзінді келтіре отырып салыстырады; 5) шығармадан үзінді таңдап, шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазу.	1) шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 3) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазады.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру;	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын талдайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға береді.
		1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну;	1) шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді;

Парасат пайымы	Түсіну және жауап беру	2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	1) Шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың қызметін талдайды; 3) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 4) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын талдайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға береді; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
			1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды;

Тарих тағылымы	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану.	2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	1) Шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың қызметін талдайды; 3) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 4) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
		1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) шығарма кейіпкерлерін

	Түсіну және жауап беру	арқылы өмір шындығын көрсету; 3) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 6) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды және өмірмен байланыстырады; 3) шығарманың жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
Кеңістік пен уақыт	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
		1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын

	Бағалау және салыстыру	салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалайды; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
Зобалаң заман шындығы	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмірмен байланыстырады; 4) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу;	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ

		5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау.	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, бағалайды.
Ғасырлық туынды	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 4) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
		1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау;	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады;

	Анализ және интерпретация	3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі құндылықтардың үндесуін талдау.	3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, бағалайды; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 4) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер,

Табиғат және адам		сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану.	дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау ; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	Көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау	Көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, сыни баға береді.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
81- қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және

кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінің оқу мақсаты – қазақ тілі мен әдебиетін кіріктіріп оқыту негізінде білім алушылардың тілдік дағдыларын жетілдіру, тіл нормаларын сақтап, еркін сөйлеу және сауатты жазу дағдыларын дамыту, мемлекеттік тілге құрметпен қарауын қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушының мемлекеттік тілге деген құрмет сезімін қазақ халқының мәдениетімен танысу арқылы тәрбиелеу;

2) адамзаттық ойдағыдай кірігу үшін қазақ тілін мемлекеттік тіл ретінде оқыту;

3) қазақ тілі мен әдебиеті пәніне құндылық ретінде қарауды қалыптастыру;

4) коммуникативтік оқыту негізінде барлық сөйлеу әрекетінің түрлерін әлеуметтік ортада қолдану дағдыларын дамыту;

5) қазақ әдебиетінің стилистикалық және жанрлық ерекшеліктерін тану негізінде шығармашылық тұрғыда жұмыс істеу, сын тұрғысынан ойлау дағдыларын дамыту;

6) көпмәдени ортада лингвистикалық қажеттілікті іске асыруға дайын жеке тұлғаны тәрбиелеу;

7) білім деңгейі жоғары, ой-өрісі дамыған тұлғаны қалыптастыру.

4. Жалпы орта білім беру деңгейіндегі "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша білім алушылардың білім, білік және дағдыға қойылатын талаптары CEFR -Шет тілін меңгерудің жалпы еуропалық құзыреті деңгейлерін (B2-C1) негізге ала отырып айқындалған.

4. Пәннің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады: "Еңбек нарығы және сұраныс", " Отандық өнеркәсіп өнімі Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті", "Ұлттық экологиялық мәдениет", "Мұхит – тіршілік мекені", "Ұлттық таным және мерекелер", " Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда", "Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне", "Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар", "Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек", "Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы", "Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік", "Қоғам және заң", "Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік", "Экология. Мұнай және атомдық индустрия", "Тіл. Өнер. Әдебиет", "Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі", "Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі ", "Ұлттық театр – өнер ордасы", "Туризм: Экотуризм", "Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі", "Жастар мәселесінің түйіткілдері", "Жастар мәселесінің түйіткілдері", "Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты", "Толеранттылық – ел бірлігі", "Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік", "Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші".

Мазмұны:

1) тыңдалым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тыңдалған мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды түртіп жазу және ақпараттарды жүйелеу, оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну, көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау, мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізу;

2) айтылым: ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану, ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалогті үйлестіре қолдану, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату, сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану, кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау, көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу, әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау;

3) оқылым: мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау, ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (мақала, аннотация, үндеу, очерк, дәріс, баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау, әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру, ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, аннотация, үндеу, очерк, дәріс, баспасөз парағы) бойынша салыстырмалы (құрылымы, қызметі, мақсатты аудиториясы, оқырманға әсері) талдау жасау, қосымша ғылыми-анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасау, мәтінді негізгі мәселеге баға бере отырып, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу;

4) жазылым: ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, аннотация, баспасөз парағы, тезис, үндеу жазу, қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу ("келісу, келіспеу" эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе), шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу, тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтау, дереккөздерге сілтеме көрсетіп

таныстыру (тірек-схема, менталды карта, презентация), кәсіби және публицистикалық бағыттағы мәтіндердегі басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастыру, мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу;

5) тілдік бағдар: сөз таптары, ғылыми және кәсіби мәтіндер құрауда грамматикалық омонимдерді ажырата танып, ауызша және жазбаша дұрыс қолдану, сын есім сөздердің синонимдік қатарын стильдік ерекшеліктеріне сәйкес қолдану, мәтін құрауда сан есімнің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану, есімдіктердің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану, мәтіндерден көсемше оралымды сөйлемдерді анықтап, оларды ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда орынды қолдану, үстеудің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай орынды қолдану, мәтін құрауда шылаудың мағыналық түрлерін стильдік қызметіне сай орынды қолдану, сөйлем, оқшау сөздердің қызметін білу, айқындауыш мүшелер (қосалқы, қосарлы, оңашаланған) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыпдың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Еңбек нарығы және сұраныс			

1.1 Қазақстандағы еңбек нарығы	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Қазақстандағы еңбек нарығы: сұраныс пен ұсыныс			
Тақырып 1.1.2. Іскерлік әлемі. Келіссөз жүргізу әдебі			
Тақырып 1.1.3. Аграрлық-технологиялық сұраныс және отандық өнім			
1.2 Еңбек ер атандырады			
Тақырып 1.2.1. Балғабек Қыдырбекұлы – танымал жазушы. Еңбек ер атандырады.			
Тақырып 1.2.2. Кәсіпкерлік – табыс көзі. Кәсіпкерлік – шеберлік.			
2 бөлім. Отандық өнеркәсіп өнімі	+	+	+
2.1. Отандық өнімді пайдаланамыз			
Тақырып 2.1.1. Отандық өнімді пайдаланамыз			
Тақырып 2.1.2. Орталық Қазақстан – кенді аймақ			
Тақырып 2.1.3. Қарағанды – кеншілер қаласы. Ғабиден Мұстафин. "Қарағанды" романынан үзінді			
Тақырып 2.1.4. Нәтиже сабақ. Аграрлық жарнама жасау. (сынақ сабақ)			
3 бөлім. Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті			
3.1 Қазақ киносы	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Қазақ киносының атасы			
Тақырып 3.1.2. Қазақстанның мәдени өмірі			
3.2 Қазақ театры			
Тақырып 3.2.1. Театр фестивальдары			

Тақырып 3.2.2. Дулат Исабеков "Әпке" шығармасы			
Тақырып 3.2.3. Нәтиже сабақ. "Қазақ киносының қазіргі даму кезеңі" эссе жазу.			
4 бөлім. Ұлттық экологиялық мәдениет			
4.1 Ұлттық экология	+	+	+
Тақырып 4.1.1.Ұлттық экология бастаулары			
Тақырып 4.1.2. Қадыр Мырза Әлі – философ ақын. "Аралым..." өлеңі			
4.2 Экологиялық мәдениет			
Тақырып 4.2.1. Экологиялық мәдениет және тыйым сөздер			
Тақырып 4.2.2. Экологиялық және Аграрлық мәдениеті			
Тақырып 4.2.3.Нәтиже сабақ. "Қазіргі экологияның және агрономияның өзекті мәселелері" (диспут сабақ)			
5 бөлім. Мұхит – тіршілік мекені			
5.1 Мұхит әлемі	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Мұхиттағы жануарлар әлемі. Мұхиттағы өсімдік әлемі			
5.2 Мұхиттағы экологиялық проблемалар			
Тақырып 5.2.1. Мұхит және экологиялық проблемалар			
Тақырып 5.2.2. Әбдіжәміл Нүрпейісов. " Қан мен тер" романы			
Тақырып 5.2.3. Нәтиже сабақ. "Адамзат тағдырының жыршысы" (талқылау сабағы)			

6 бөлім. Ұлттық таным және мерекелер			
6.1 Ұлттық мерекелер	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Ұлттық мерекелер. Айт қабыл болсын!			
Тақырып 6.1.2. Жүсіпбек Аймауытов. "Әнші" әңгімесі.			
7 бөлім. Сауда мен көмек : екі жақты келісімді сауда	+	+	+
7.1 Сауда тарихы			
Тақырып 7.1.1. Сауда тарихы. Ұлы Жібек жолы – сауда мәдениетінің өркендеу биігі			
Тақырып 7.1.2. Екіжақты келісімді сауда			
7.2 Сауда мәдениеті			
Тақырып 7.2.1. Сауда мәдениеті және тұтынушы құқығы			
Тақырып 7.2.2. Ыбырай Алтынсарин. "Дүние қалай етсең, табылады?"			
Тақырып 7.2.3. Нәтиже сабақ. "Ұлы Жібек жолы тарихы" Саяхат сабақ.			
8 бөлім. Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне			
8.1 Қазақстандағы бұқаралық ақпарат құралдары	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Радиоарналарды тыңдаймын			
Тақырып 8.1.2. Қазақтың тұңғыш журналист қыздары			
Тақырып 8.1.3. Қазақтың тұңғыш дикторы.			
8.2 Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік саясат			
Тақырып 8.2.1. Отбасы және гендерлік саясат			

Тақырып 8.2.2. Аграрлық секторда - бұқаралық ақпарат құралдарды қолдану			
9 бөлім. Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар			
9.1 Қауіпті қалдықтар	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Тұрмыстық, аграрлық қалдықтар			
Тақырып 9.1.2. Өндірістік қалдықтар. Қауіпті қалдықтар			
9.2 Жер тағдыры ел тағдыры			
Тақырып 9.2.1. Қайнар Олжай. "Жер мен аспан арасындағы дастан"			
Тақырып 9.2.2. Думан Рамазан. "Соңғы дем" әңгімесі.			
10 бөлім. Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек			
10.1 Әлеуметтік теңсіздік	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Қоғамдағы экономикалық-әлеуметтік теңсіздіктің жіктелуі. Әлеуметтік теңсіздік және әлеуметтік топтар			
Тақырып 10.1.2. Жұмыссыздық және әлеуметтік теңсіздік			
10.2 Әлеуметтік теңсіздік тудыратын факторлар	+	+	+
Тақырып 10.2.1. Ұлықбек Есдәулет – ақын, қайраткер. "Қара пима" поэмасы			
Тақырып 10.2.2. "Қара пима" – трагедиялық шығарма.			
Тақырып 10.2.3. Нәтиже сабақ. "Әлеуметтік теңсіздік тудыратын факторлар".			

Пікірталас-полилог ұйымдастыру.			
11 бөлім. Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы			
11.1 Зиянды әдеттер	+	+	+
Тақырып 11.1.1. Нашақорлық – қоғамдық дерт.			
Тақырып 11.1.2. Темекі тарту – зиянды әдет.			
11.2 Салауатты өмір салты			
Тақырып 11.2.1. Бердібек Соқпақбаев. "Он алты жасар чемпион" (әңгіме)			
Тақырып 11.2.2. Саламатты өмір салтын ұстанамын.			
Тақырып 11.2.3. Нәтиже сабақ. "Спорт – денсаулық кепілі". Аргументативті эссе.			
12 бөлім. Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік			
12.1 Сандық технология	+	+	+
Тақырып 12.1.1. Сандық технология. Сандық теңсіздік. Электронды үкімет			
12.2 Интернеттің пайдасы мен зияны			
Тақырып 12.2.1. Мұхтар Шахановтың " Компьютербасты жарты адамдар" романындағы адам концепциясы			
Тақырып 12.2.2. " Өркениеттің адасуы" (романнан үзінді).			
Тақырып 12.2.3. Нәтиже сабақ. "Аграрлық секторда интернеттің пайдасы мен зияны?" Дебат-сабақ.			
13 бөлім. Қоғам және заң			
13.1 Ата Заң	+	+	+

Тақырып 13.1.1. " Тәртіпке бағынған ел құл болмайды"			
Тақырып 13.1.2. Ата Заң			
Тақырып 13.1.3. Ермек Өтетілеуұлы "Ата Заң " өлеңі			
13.2 Құқықбұзушылық және қылмыс			
Тақырып 13.2.1. Құқықбұзушылық, қылмыс жақсылыққа апармайды			
Тақырып 13.2.2. Тәртіпсіздік неден басталады?			
14 бөлім. Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік-экономикалық теңсіздік			
14.1 Әлеуметтік теңсіздік	+	+	+
Тақырып 14.1.1. Әлеуметтік мәселе туралы не білесің? Лексика-грамматикалық омонимдер			
Тақырып 14.1.2. Отбасы – құндылық			
14.2 Қоғамның әлеуметтік құрылымы	+	+	+
Тақырып 14.2.1.. Қоғамның әлеуметтік құрылымы			
Тақырып 14.2.2. Ерболат Әбікенұлы. "Пәтер іздеп жүр едік" әңгімесі			
Тақырып 14.2.3. Нәтиже сабақ. "Шөлдің қамысы болмайды. Жаманның намысы болмайды...." сұхбат сабақ.			
15 бөлім. Экология. Мұнай және атомдық индустрия			
15.1 Қазақстандағы мұнай өндірісі	+	+	+
Тақырып 15.1.1. Табиғатты аяла			

Тақырып 15.1.2. "Жасыл ел" бағдарламасына қатысамын			
Тақырып 15.1.3. Мұнай – еліміздің шикізат байлығы			
Тақырып 15.1.4. Гүлжауһар Сейітжан. " Қара алтыны халқымның. .."			
15.2 Қазақстандағы атом өнеркәсібі	+	+	+
Тақырып 15.2.1. Атомдық индустрияның болашағы			
Тақырып 15.2.2. Туған өлкенің экологиясы.			
16 бөлім. Тіл. Өнер. Әдебиет.			
16.1 Өнер алды – қызыл тіл	+	+	+
Тақырып 16.1.1. Екі тілді білген – екі адам			
Тақырып 16.1.2. Қазақ тілі – қандай тіл?			
Тақырып 16.1.3. Шешендік сөз өнері			
16.2 Әдебиет – өнер айнасы	+	+	+
Тақырып 16.2.1. Қазақ поэзиясының сұлу сарайы. Ілияс Жансүгіров			
Тақырып 16.2.2. Ілияс Жансүгіров. "Күй" поэмасы (үзінді)			
Тақырып 16.2.3. Нәтиже сабақ. "Әдебиет-сөз өнері , тарих айнасы" эссе жазу .			
17 бөлім. Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі			
17.1 Жұмыссыздық мәселесі	+	+	+
Тақырып 17.1.1. Жұмыс және табыс. Жұмыс табу – мәселе. Сан есім			
Тақырып 17.1.2. Қоғамның			

әлеуметтік-экономикалық құрылымы			
Тақырып 17.1.3. Кедейлік неден туады?			
17.2 Еңбек етсең ерінбей			
Тақырып 17.2.1. Ыбырай Алтынсарин. "Атымтай Жомарт" әңгімесі			
Тақырып 17.2.2. Қазіргі заманның атымтайлары.			
Тақырып 17.2.3. Нәтиже сабақ. "Еңбек етсең ерінбей". Рөлдік ойын			
18 бөлім. Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі			
18.1 Тәуелсіздік тарихы	+	+	+
Тақырып 18.1.1. Ұлы даланың жеті қыры			
Тақырып 18.1.2. Атқа міну мәдениеті. Заманауи ат спорты			
Тақырып 18.1.3. Құсбегілік – ұлттық өнер			
18.2 Тәуелсіз ел келешегі	+	+	+
Тақырып 18.2.1. Дүкенбай Досжан. "Төрт патшаны көрген кейуана" (хикаят).			
Тақырып 18.2.2. Нәтиже сабақ. "Жаңа Қазақстанның аграрлық келешегі". Пікір алмасу.			
19 бөлім. Ұлттық театр – өнер ордасы			
19.1 Сахна –өмір айнасы	+	+	+
Тақырып 19.1.1. Қазақ театрының қайнары. Көсемше			
Тақырып 19.1.2. Сахна – өмір айнасы			
Тақырып 19.1.3. Ұлттық өнердің тарландары			
Тақырып 19.1.4. Сәбит Оразбай. "Өмірдің өзі – театр" (үзінді)			
20 бөлім. Туризм: Экотуризм			

20.1 Туризм	+	+	+
Тақырып 20.1.1. Туризм тарихын білесің ба? Туризмнің түрі көп... Көсемше			
20.2 Қазақстандағы экотуризм			
Тақырып 20.2.1. Қазақстандағы экотуризмнің дамуы. Ойталқы			
Тақырып 20.2.2. Сені экстремалды туризм қызықтыра ма?			
Тақырып 20.2.3. Сәкен Сейфуллин. "Көкшетау" поэмасы			
Тақырып 20.2.4. Ілияс Жансүгіров. "Жетісу" суреттері.			
Тақырып 20.2.5. Нәтиже сабақ. "Қазақстанда аграрлық саласының даму мүмкіндіктері". Аргументативті эссе жазу .			
21 бөлім. Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі			
21.1 Отбасы құрылымы	+	+	+
Тақырып 21.1.1. Әкеге қарап ұл өсер... Үстеудің мағыналық түрлері			
Тақырып 21.1.2. Асыл текті аналар			
21.2 Қазақ отбасыларындағы гендерлік мәселелер	+	+	+
Тақырып 21.2.1. Гендер және тіл			
Тақырып 21.2.2. Қазақ отбасындағы гендерлік ерекшеліктер			
Тақырып 21.2.3. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы, 1-кітап. Қайтқанда			
Тақырып 21.2.4. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы"			

роман-эпопеясы, 2-кітап. Тайғақта.			
Тақырып 21.2.5. Нәтиже сабақ. "Ата-анасын сыйлаған абыройға бөленер". Эссе жазу.			
22 бөлім. Жастар мәселесінің түйіткілдері			
22.1 Ел болашағы - жастар	+	+	+
Тақырып 22.1.1. Ел болашағы. Шылаулар және мағыналық түрлері			
Тақырып 22.1.2. Талаптыға нұр жауар. Наноспутник жасаған жас ғалымдар. Септеулік шылаулар			
22.2 Жастар мәселесінің түйіткілдері.			
Тақырып 22.2.1. Жастар мәселесінің түйіткілдері. Демеулік шылаулар.			
Тақырып 22.2.2. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" (романнан үзінді), 3-кітап			
23 бөлім. Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты			
23.1 Жаһандық миграция	+	+	+
Тақырып 23.1.1. " Жаһандық миграция" деген не?			
Тақырып 23.1.2. Иммиграция – үздіксіз процесс			
23.2 Қазақ халқының көші-қон тарихы	+	+	+
Тақырып 23.2.1. Көші-қон тарихы			
Тақырып 23.2.2. Қабдеш Жұмаділов – қаламгер			
Тақырып 23.2.3. "Қаздар қайтып барады" повесі.			
Тақырып 23.2.4. Нәтиже сабақ. "Жаһандық миграция жағдайы". Презентация жасау			

24 бөлім. Толеранттылық-ел бірлігі			
24.1. Толеранттылық – бейбітшілік кепілі	+	+	+
Тақырып 24.1.1. Толеранттылық – бейбітшілік кепілі. Оқшау сөздер			
Тақырып 24.1.2. Береке басы бірлікте. Ел бірлігін сақтау – бабалар аманаты			
Тақырып 24.1.3. Сайын Мұратбеков – шығармашыл тұлға			
Тақырып 24.1.4. Сайын Мұратбеков. "Телі өскен ұл" повесі.			
Тақырып 24.1.5. Нәтиже сабақ. "Бейбітшілік кепілі ". Фотоколлаж дайындау.			
25 бөлім. Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік			
25.1 Отан қорғау - парыз	+	+	+
Тақырып 25.1.1. Ұлттық қауіпсіздік қызметкері болғым келеді			
Тақырып 25.1.2. Отан қорғау – парызым			
Тақырып 25.1.3. Сағадат Нұрмағамбетов – халық қаhарманы			
23.2 Қазақ халқының көші-қон тарихы			
Тақырып 25.2.1. Білім – мемлекеттің қауіпсіздігі			
Тақырып 25.2.2. Тыныштық – елге аманат			
Тақырып 25.2.3. Несіпбек Айтұлы. "Бәйтерек" поэмасы.			
Тақырып 25.2.4. Нәтиже сабақ. "Ұлт қауіпсіздігі – ұрпаққа қызмет". Диспут сабақ.			
26 бөлім. Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші			
26.1 Бос уақытты жоспарлау	+	+	+

Тақырып 26.1.1. Бос уақытты жоспарлау. Уақыт – сыншы. Айқындауыш			
Тақырып 26.1.2. Демалыс мәдениеті			
Тақырып 26.1.3. Мұқағали Мақатаев. " Сағатым қайда, сағатым? " өлеңі.			
Тақырып 26.1.4. Нәтиже сабақ. "Бос уақытты жоспарлау". Ойкөкпар.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Еңбек нарығы және сұраныс	Қазақстандағы еңбек нарығы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасап, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады; 3) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
	Еңбек ер атандырады	1) Стильдер ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазу.	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазады; 2) мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрастырады.
Отандық өнеркәсіп өнімі	Отандық өнімді пайдаланамыз	1) Мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді тірек-схема, менталды карта, презентация түрінде ұсыну.	1)Тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап тірек-схема, менталды карта, жарнама, презентация қорғайды; 2) көптік мәнді есімдер мен көптік жалғауларды

			ажырата танып, дұрыс қолдана алады.
Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті	Қазақ киносы	1) Автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтау. Көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолдану.	1) Драмалық шығарманы тыңдайды; 2) драмалық шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 3) мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдайды, астарлы ойды анықтайды; 4) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазады.
	Қазақ театры	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету.	1) Мәтін мазмұны бойынша монолог және диалог құрастырады; 2) сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданады. 3) интонацияның құрамдас бөліктерін сөйлеу мәнеріне сай қолданады;
Ұлттық экология лық мәдениет	Ұлттық экология	1) Поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1) Мәтіннің негізгі идеясын (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазады (конспектілейді), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіреді; 2) поэзиялық шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 3) сан есімнің жасалу жолдарын біледі; 4) мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазады (конспектілеу).
		1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық	1)Сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданады; 2) "Пікірталас -монолог", "пікірталас-диалог", "

	Экологиялық мәдениет	мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау.	пікірталас-полилог" түрлерінде сенімді және еркін сөйлейді; 3) сан есімнің жасалу жолдарын біледі, мәтін құрауда орынды қолданады.
Мұхит – тіршілік мекені	Мұхит әлемі	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіру.	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін біледі; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздерді орынды пайдаланады.
	Мұхиттағы экологиялық проблемалар	1) Мәтін ішіндегі күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын айқындайды; 3) есімдіктердің жасалу жолдарын мәтін құрауда орынды қолданады; 4) публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданады.
		1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада	1)Шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды;

Ұлттық таным және мерекелер	Ұлттық мерекелер	көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	3) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интервью) бойынша салыстырмалы (жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасайды.
Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда	Сауда тарихы	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.	1)Қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын талдайды; 2) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (мақала, баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін біледі.
	7.2 Сауда мәдениеті	1) Мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтау.	1) Бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтайды, оған түсініктеме береді; 2)әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын түсіндіреді; 3)жанрлық және тілдік ерекшеліктерін айыра алады; 4)оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
	Қазақстандағы бұқаралық ақпарат құралдары	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру.	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2)автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды; 3)мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды

Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне			анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды.
	Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік саясат	1) Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау.	1)Негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды; 2) мәтін тақырыбына байланысты қосымша материалдарды энциклопедиялардан тауып, ортақ қорытындылар жасайды; 3) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданады;
Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар	Қауіпті қалдықтар	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1)Прозалық шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша конспектілейді, жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіреді; 3) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады.
	Жер тағдыры ел тағдыры	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазу.	1)Деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіреді және оны бағалайды; 2) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден негізгі ұғымдарды анықтай отырып, жинақы мәтін (компрессия) құрастырады; 3) публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік

			ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазады.
Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек	Әлеуметтік теңсіздік	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын ажырату.	1)Мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды; 2) мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды.
	Әлеуметтік теңсіздік тудыратын факторлар	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрайды, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер етеді; 2)әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдайды және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалайды; 3)тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап ұсынады (тірек-схема, менталды карта, презентация); 4)оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
	Зиянды әдеттер	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген	1) Шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды;

		жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	3) ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіреді және оны бағалайды.
Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы	Салауатты өмір салты	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2)мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтап, түсініктеме береді.
Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік	Сандық технология	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру.	1)Мәтін бойынша болжам жасайды, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді; 3) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын түсіндіреді;
	Интернеттің пайдасы мен зияны	1) Пікірталастың " пікірталас -монолог", " пікірталас-диалог", " пікірталас-полилог" түрлерінде сенімді және еркін сөйлеу.	1)Пікірталастың түрлері бойынша сенімді және еркін сөйлеу; 2) негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды; 3)тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап ұсынады (тірек-схема, менталды карта, презентация).

Қоғам және заң	Ата Заң	1) Драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау.	1)Драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдайды, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдайды және салыстырады, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдейді;
	Құқықбұзушылық және қылмыс	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1)Күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтайды, оған түсініктеме береді; 3) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интервью, баспасөз парағы) бойынша салыстырмалы (жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасайды.
Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік	Әлеуметтік теңсіздік	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру.	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені анықтайды және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырады ; 2) ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды қолданады, шағын мақала мәтінін құрайды.
			1)Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты анықтайды, қолданылу мақсатын талдайды;

	Қоғамның әлеуметтік құрылымы	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау.	2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолдана алады; 3) мақала құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық және тілдік ерекшеліктеріне талдау жасайды.
Экология. Мұнай және атомдық индустрия	Қазақстандағы мұнай өндірісі	1) Мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау.	1)Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді; 2)мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдайды, негізгі ойды табады.
	15.2 Қазақстандағы атом өнеркәсібі	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау.	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдерді ажыратады, ауызша мәтін құрауда дұрыс қолданады ; 2) кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпараттардың (деректер, сипаттамалар, сандық көрсеткіштер, сілтемелер) қолданылу мақсатын айқындайды.
	Өнер алды – қызыл тіл	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша жазады (конспектілейді); 2) көркем шығарманы басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырады, тақырып ортақтығын анықтай алады;

Тіл. Өнер. Әдебиет.			3)Мәтіндегі ақпарат бойынша өзіндік пікір білдіреді.
	Әдебиет – өнер айнасы	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану.	1)Мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтайды; 2) сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданады; 3) мәтін мазмұны бойынша монолог және диалог құрайды.
Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі	Жұмыссыздық мәселесі	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу) және берілген ақпараттарды жүйелеу.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қанықтайды, қысқаша түртіп жазды (конспектілейді); 2) көтерілген мәселе бойынша берілген ақпараттарды анықтайды.
	Еңбек етсең ерінбей	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (үндеу) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау.	1)Берілген мәтіннің стилін анықтап, құрылымы мен рәсімделуін нақтылайды; 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрады, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтайды ; 3) мәтінді жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдайды, өзіндік пікір білдіреді.
Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі	Тәуелсіздік тарихы	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау, негізгі ойды анықтау.	1)Көркем шығарманы тыңдайды, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды; 2)мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды саралайды.

	Тәуелсіз ел келешегі	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалог құрастыру, көпшілік алдында сөз сөйлеуде сенімді және еркін сөйлеу.	1)Ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалог құрастырады; 2)сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнатады; 3)көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданады.
Ұлттық театр – өнер ордасы	Сахна –өмір айнасы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2)көркем шығарманы тыңдап, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттайды.
Туризм: Экотуризм	20.1 Туризм	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2)көркем шығарманы тыңдап, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттайды.
	20.2 Қазақстандағы экотуризм	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	1)Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады; 2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлейді.
			1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтайды;

Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі	Отбасы құрылымы	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
	Қазақ отбасыларындағы гендерлік мәселелер	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелеу.	1)Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелейді; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
Жастар мәселесінің түйіткілдері	Ел болашағы - жастар	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	1)Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттайды; 2)көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдайды және салыстырады, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізеді.
	Жастар мәселесінің түйіткілдері.	1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу.	1) Мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға береді, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізеді; 2) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады.
	Жаһандық миграция		1)Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелейді; 2)оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында

Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты		1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі берілген ақпараттарды жүйелеу.	және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
	Қазақ халқының көші-қон тарихы	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау.	1)Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтап, олардың қолданылу мақсатын талдайды; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдап, негізгі үрдістерді анықтайды.
Толеранттылық – ел бірлігі	Толеранттылық – бейбітшілік кепілі	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	1)Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды; 2)мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтайды.
	Отан қорғау - парыз	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу.	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2)оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді.
			1)Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға береді және

Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік	Қазақстанның ұлттық қауіпсіздігі	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру.	әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырады ; 2)мәтіннен берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылайды; 3)ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастырады.
Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші	Бос уақытты жоспарлау	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу;	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтай біледі ; 2)көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
82- қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы №

348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты - білім алушылардың құзыреттілігін (тілдік, лингвистикалық, коммуникативтік, мәдениеттану) дамыту, дүниетанымын қалыптастыру, оның көркемдік-эстетикалық дамуын, түрлі әлеуметтік-мәдени, әлеуметтік-экономикалық, әлеуметтік-құқықтық, ғылыми-техникалық, оқу-кәсіптік ақпараттарды салаларында пайдалану мүмкіндігіне; әлемдік білім беру кеңістігін дамыту жолдарын бағдарлауға көмектесу болып табылады.

"Орыс тілі" пәні әртүрлі деңгейдегі құралдарды пайдалану нормаларын ескере отырып, тіл туралы қалыптасқан білім негізінде сөйлеу қызметінің барлық түрлері (тыңдалым, айтылым, оқылым және жазылым) бойынша білім алушылардың функционалдық/оқу сауаттылығын жетілдіру, олардың кәсіби және қарым-қатынастың өзге де салаларында тиімді сөйлеу қызметін жандандыру арқылы шығармашылық белсенді тұлға болып дамуына ықпал ету.

Пәнді оқыту барсында қазіргі заманғы орыс әдеби тілі, оның қазіргі заманғы полиэтникалық және көптілді Қазақстан жағдайында нақты жұмыс істеуі қарастырылады.

3. Оқу пәнін іске асыру келесі міндеттерді қарастырады:

1) орыс тілі туралы білімді пайдалану, әдеби тіл нормаларын (орфоэпиялық, орфографиялық, лексикалық және грамматикалық) және әртүрлі деңгейдегі кәсіби, басқа салалардағы және коммуникациялық процестерде ауызша және жазбаша тілде сөйлеу этикеті ережелерін сақтау;

2) ақпаратты алудың ақпараттық іздеу, алу және түрлендіру дағдыларын жетілдіру;

3) сөздік қорын байыту және академиялық тілдің қолданылатын грамматикалық құралдарының шеңберін кеңейту;

4) сыни ойлау дағдыларын жетілдіру: алынған ақпаратты талдау, синтездеу, бағалау , түсіндіру;

5) коммуникативтік міндеттерге байланысты оқытудың әртүрлі түрлерін пайдалану;

6) тыңдау және сөйлеу дағдыларын жетілдіру;

7) көпшілік алдында сөйлеудің әртүрлі жанрларында монологиялық сөз құра білу, қарым-қатынас жағдайына сәйкес нормативтілік тұрғыдан тілдік құралдарды сыни тұрғыдан бағалау және таңдау қабілеттерін жетілдіру;

8) мәселені шешу жолдарын ұсына отырып, табысты диалогтік қарым-қатынас жасау, түрлі салаларда және коммуникативтік жағдайларда пікірталас жүргізу дағдыларын жетілдіру;

9) әр түрлі жанрдағы мәтіндерді жасау кезінде стилистикалық сауаттылықты жетілдіру; жеке авторлық стильді қалыптастыру; мәтінді түзету және редакциялау мүмкіндігін; жеке авторлық стильді қалыптастыру;

10) орыс тілінің ұлттық-мәдени ерекшелігі, орыс, қазақ және басқа да халықтардың мәдениеті туралы түсініктерді кеңейту;

11) тілге қарым-қатынас құралы, білім көзі, рухани-адамгершілік құндылық ретінде, қоғамда табысты әлеуметтенуге ықпал ететін тілдік капитал ретінде саналы қатынасты тәрбиелеу.

Грамматикалық материал сөйлеу тақырыптары аясында оқытылады. Тілді оқыту басқа пәндермен интеграция арқылы, әр түрлі пәндік салалардағы мәтіндерді қолдану, академиялық тілді дамыту арқылы жүзеге асырылады.

4. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімнен тұрады:

1) тыңдалым және айтылым;

2) оқылым;

3) жазылым;

4) сөйлеу нормаларын сақтау.

Тыңдалым және айтылым: мәтіннің негізгі және егжей-тегжейлі ақпаратын түсіну; факт пен пікірдің айырмашылығы; автордың позициясына сыни көзқарас білдіру; вербалды емес қарым-қатынас құралдарын ескере отырып, негізгі ойды анықтау; мәтін авторының мақсаты мен ұстанымына сүйене отырып, негізгі ойды анықтау; мәтінде көтерілген мәселе бойынша мазмұнды болжау; пікірталасқа қатысу, өз ұстанымын дәлелдеу, мәселені шешудің әртүрлі жолдарын ұсыну; кеңейтілген монолог құру (берілген тақырып бойынша пайымдау, сендіру), қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени және оқу-ғылыми салалар шегінде кемінде 3 микротақырыпты қамту; тыңдалған материалды ақпараттың дұрыстығы, өзектілігі тұрғысынан бағалау, өз пікірін білдіру.

Оқылым: әр түрлі мәтіндердің негізгі, егжей-тегжейлі, жасырын ақпаратын түсіну, авторлық позицияны сыни бағалау; мәтінде қамтылған ақпараттың басқа көздерден алынған ақпарат/жеке тәжірибемен байланысы барын; мәтіннің негізгі ойының берілуіндегі ескертпелер, иллюстрациялар, субтитрлер, түс, қаріптердің әртүрлілігін, дыбыс пен графикалық кескіндерін, гиперсілтемелердің рөлін анықтау; мәтіндегі арнайы лексика, аббревиатура, перифраза, тұспалдау, эвфемизмдер және басқа да мәнерлілік құралдарының қолданылуын түсіну; әр түрлі жанрдағы мәтіндердің типтерін, белгілері мен тілдік ерекшеліктерін, ғылыми-танымал ішкі стильдегі мәтіндердің ерекшеліктерін (эссе, очерк, мақала), публицистикалық стильді (ескерту, пресс-релиз, жол очерктері) анықтау; оқылған мәтін бойынша зерттеу үшін сұрақтар мен идеяларды тұжырымдау; оқылған мәтінге байланысты сканерлеу және егжей-тегжейлі оқу әдістерін қолдану оқырман өзіне қоятын коммуникативті міндеттерді қарастыру; әртүрлі көздерден ақпаратты алу және синтездеу, әртүрлі көзқарастарды салыстыру; тақырыпты, негізгі ойды, проблеманы, мақсатты, мақсатты аудиторияны, автордың ұстанымын ескере отырып, мәтіндердің стилистикалық

ерекшеліктерін (композициялық, тілдік және жанрлық) салыстыру; сөйлемнің, абзацтың мазмұнын түсіндіру, оны тақырыппен, негізгі идеямен, авторлық позициямен байланыстыру.

Жазылым: жоспардың әртүрлі түрлерін, оның ішінде атаулы және сұраулы түрлерін құрастыру; тыңдалған, оқылған және аудиовизуалды материалдың мазмұнын баяндау, негізгі ойды сақтай отырып, бастапқы материалды парафразалау; ақпаратты график, кесте, диаграмма, схема, инфографика, оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технология көмегімен ұсыну; ғылыми-танымал ішкі стильдің мәтіндерін (эссе, мақала), публицистикалық стиль (ескерту, пресс-релиз, жол нобайы) жасау; мақсат, мақсатты аудиторияны және сөйлеу жағдайын ескере отырып, эссенің әртүрлі түрлерін, оның ішінде сыни эссе жазу, ғылыми және публицистикалық әдебиеттерді талдау, автормен келісімін/келіспеушілігін білдіру және негіздеу; оқырманға әсер ету құралдарын пайдалана отырып, әртүрлі жанрдағы мәтін-сипаттамалар мен мәтіндер-әңгімелер жазу; мақсат, мақсатты аудиторияны, жағдайды ескере отырып, мәтіндегі барлық кемшіліктерді түзету және редакциялау қарым-қатынас және оқырманға әсер ету.

Сөйлеу нормаларын сақтау: орфографиялық нормаларды сақтау; қарым-қатынастың мақсаты мен жағдайына сәйкес ресми іскерлік стильдің, публицистикалық және ғылыми стильдердің, стилистикалық фигуралардың лексикасын қолдану; сөзжасамдық және морфологиялық (абстрактілі семантика етістіктерін, қазіргі заманның жетілмеген етістіктерін қолдану) нормаларды сақтау; қарапайым, қарапайым күрделі және күрделі сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану.

5. Оқу пәнінің мазмұны 3 бөлімнен тұрады: "Мәтінді түсіну және жауап беру", " Мәтінді талдау және түсіндіру", "Бағалау және салыстырмалы талдау".

6. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

7. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 -120 сағаттан (4-5 кредит) тұрады.

8. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылым мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырып атаулары	Сағаттар саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
Раздел 1. Толерантность и диалог межнациональных культур.			
1.1.Толерантность и диалог. Лексика и культура речи	+	+	+
Тема 1.1.1. Диалог культур в Казахстане. Формирование пространства в диалоге культур. Фразеологизмы. Риторические фигуры. Фразеологизмы на тему " дружба" и их значение.			
Тема 1.1.2. Что такое толерантность. Толерантность и интолерантность. Общественно-политическая лексика. Стилистические фигуры.			
Тема 1.1.3. Толерантность в современном мире. Толерантность и диалог межнациональных культур. Лексика публицистического стиля. Жанры публицистического стиля.			
Тема 1.1.4. Толерантная личность. Как стать толерантным человеком? Использование стилистических фигур в речи.			
Раздел 2. Физика в современном мире: возможное и невозможное в природе.			
2.1. Физика и природа. Современные открытия в физике, которые	+		+

изменили мир. Лексика. Синтаксис и пунктуация		+	
Тема 2.1.1. Физика и природа. Специальная лексика. Сложные слова. Глаголы несовершенного вида настоящего времени. Предложения с вводными конструкциями			
Тема 2.1.2. Достижения современной физики в нашей жизни. Современные научные достижения в аграрно-технологическом секторе. Производные предлоги. Узкоспециальные термины. Глаголы с абстрактным значением			
Тема 2.1.3. Сделайте свое открытие в физике. Роль физики в будущей моей профессии. Знаки препинания в предложениях с обособленными дополнениями			
Раздел 3. Настоящее и будущее цифровых технологий.			
3.1. Цифровые технологии. Лексика. Морфология. Синтаксис и пунктуация	+	+	+
Тема 3.1.1. Что такое цифровые технологии? Настоящее и будущее цифровых технологии в Казахстане. Знаки препинания в предложениях с обособленными определениями			
Тема 3.1.2. Цифровые технологии в нашей жизни. Цифровые технологии в аграрно-технологическом секторе экономики. Знаки препинания в			

предложениях с обособленными обстоятельствами			
Тема 3.1.3. Цифровой Казахстан. Роль цифровизации в моей будущей профессии. Знаки препинания в предложениях с обособленными обстоятельствами, определениями, выраженными существительными с предлогами			
Раздел 4. Биотехнологии для жизни.			
4.1. Что такое биотехнология? Лексика. Морфология. Синтаксис и пунктуация			
Тема 4.1.1. Что такое биотехнология? Зарождение биотехнологии. Проблемы развития биотехнологии. Знаки препинания в сложносочиненных предложениях			
Тема 4.1.2. Направления биотехнологии. Развитие биотехнологии в аграрно-технологическом секторе Казахстана. Знаки препинания при уточняющих членах предложениях.			
Тема 4.1.3. Профессии в биотехнологии. Биотехнолог в сельском хозяйстве: сегодня и в будущем. Знаки препинания в цитировании. Знаки препинания в неполных предложениях.			
Раздел 5. Глобальные проблемы энергетики.			
5.1. Глобальные проблемы энергетики и пути их решений.	+		+

Лексика. Морфология. Синтаксис и пунктуация		+	
Тема 5.1.1. Причины глобальных проблем энергетики. Проблемы использования энергии в аграрно-технологическом секторе Казахстана. Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях с придаточной определительной			
Тема 5.1.2. Пути решения глобальных проблем энергетики. Источники энергии в аграрно-технологическом секторе Казахстана. Употребления производных предлогов в речи			
Тема 5.1.3. "Энергия будущего Казахстана". Современная электроэнергетика: способы, методы, тенденции в Казахстане. Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях с придаточной изъяснительной			
Раздел 6. Экология: нефтяная и ядерная промышленность.			
6.1. Экологические проблемы. Культура речи . Морфология. Синтаксис	+	+	+
Тема 6.1.1. Экологические проблемы в нефтяной промышленности. Экологические проблемы в нефтяной промышленности Казахстана. Способы образования слов.			
Тема 6.1.2. Пути решения экологических проблем нефтяной промышленности.			

Императивные (побудительные) предложения			
Тема 6.1.3. Экологические проблемы ядерной промышленности. Последствия Семипалатинского полигона. Глаголы несовершенного вида настоящего времени			
Раздел 7. Молодежная культура: проблемы молодого поколения.			
7.1. Молодежная культура в обществе. Культура речи и общения современной молодежи. Фразеология и культура речи. Морфология. Синтаксис и пунктуация	+	+	+
Тема 7.1.1. Молодежная культура в обществе. Проблемы молодежи в современном обществе. Знаки препинания в бессоюзных сложных предложениях			
Тема 7.1.2. Проблемы поколения Z. Поколение Z – кто они, как их понимать и принимать? Безличные предложения. Прилагательные в превосходной степени			
Тема 7.1.3. Как реализовать себя в жизни . Саморазвитие – признак личностного роста человека. Употребление безличных предложений. Крылатые фразы			
Тема 7.1.4. Проблема выбора профессии. Правильно ли выбрал профессию? Моя профессия в будущем. Фразеологизмы, пословицы			
Раздел 8. Экономика и ее роль в обществе.			

8.1. Что такое экономика? Синтаксис и пунктуация	+	+	+
Тема 8.1. Что такое экономика? Знаки препинания в предложениях с однородными, обособленными членами, вводными конструкциями			
Тема 8.2. Цифровая экономика Казахстана в аграрно-технологическом секторе. Знаки препинания в сложных предложениях			
Раздел 9. Наука и этика: киборги и клоны.			
9.1. Что такое этика науки? Лексика. Синтаксис и пунктуация. Стилистика	+	+	+
Тема 9.1.1. Что такое этика науки? Общенаучная лексика. Термины. Технические термины. Употребление пассивных конструкций			
Тема 9.1.2. Этика клонирования. Отношение общества к клонированию животных. Знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи			
Тема 9.3. Этические проблемы появления киборгов. Киборги в нашей жизни – миф или реальность? Употребление терминов и общенаучной лексики			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
		1)Создавать тексты различных типов и	1)Понимает основную и детальную информацию текстов разных жанров;

Толерантность и диалог межнациональных культур.	Толерантность и диалог. Лексика и культура речи	жанров, публицистического стиля (заметка, пресс-релиз); 2) представлять информацию в виде графика, таблицы, диаграммы, инфографики, в том числе с помощью информационно-коммуникационных технологий;	2) определяет целевую аудиторию; 3)пользуется приемами просмотрового чтения, сканирования и детального чтения; 4)конструирует график, таблицы, диаграммы, схемы, инфографик для передачи информации.
		2) излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, полного или сжатого пересказа, тезисов, резюме, конспектов.	1) Использует лексику, публицистического, научного стиля в соответствии с целью и ситуацией общения; 2)соблюдает орфографические, словообразовательные и морфологические нормы.
Физика в современном мире: возможное и невозможное в природе.	Физика и природа. Лексика. Синтаксис и пунктуация	1)Участвовать в дебатах, аргументируя собственную позицию;	1)Выделяет основную мысль, используя невербальные средства общения; 2)приводит аргументы в защиту собственной позиции во время дебатов; 3)находит разные пути решения проблемы.
		2)прогнозировать содержание по проблеме, поднимаемой в тексте; 3) употребляет лексику научного стиля в соответствии с целью;	1)Определяет основную мысль, учитывая невербальные средства общения; 2)формулирует вопросы и идеи для исследования по прочитанному тексту; 3)извлекает, синтезирует и сопоставляет информацию из различных источников.
		4) создавать тексты различных типов и жанров публицистического стиля (заметка, резюме, пресс-релиз).	1)Применяет разные виды средства выразительности в тексте; 2)создает определенные композиционные фрагменты текста; 3)знает словообразовательные и морфологические, орфографические нормы;

			5) выражает свою авторскую позицию.
Настоящее и будущее цифровых технологий.	Цифровые технологии. Морфология. Синтаксис и пунктуация	1) Создавать тексты различных типов и жанров научно-популярного, научно-технического подстиля (статья, разные виды эссе, очерк, конспект);	1) Сопоставляет информацию из научной, технической и публицистической литературы; 2) высказывает и обосновывает свое согласие/несогласие с автором; 3) соблюдает орфографические, словообразовательные и морфологические нормы; 4) применяет лексику официально-делового стиля.
		2) оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации;	1)Дает оценку прослушанному материалу; 2) высказывает собственное мнение об услышанном.
		3)извлекать и синтезировать информацию из различных источников; 4)сопоставлять разные точки зрения;	1)Получает и объединяет информацию из различных источников; 2)сравнивает разные точки зрения.
		5) излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала	1)Передает содержание информации в виде развернутых и сжатых планов, сжатого и полного пересказа, в виде тезисов и резюме, конспекта.
		1) Оценивать прослушанный материал, выражая собственное мнение;	1)Дает оценку прослушанному материалу с точки зрения достоверности, актуальности информации; 2)составляет вопросы и предлагает идеи для исследования по прочитанному тексту; 3)высказывает собственное мнение при оценке.
			1)Выделяет основную мысль, используя

Биотехнологии для жизни.	Что такое биотехнология ? Лексика. Морфология. Синтаксис и пунктуация.	2) участвовать в дебатах, аргументируя собственную позицию;	невербальные средства общения; 2)приводит аргументы в защиту собственной позиции во время дебатов; 3)находит разные пути решения проблемы.
		3) извлекать и синтезировать информацию из различных источников;	1)Исследует и использует информацию из различных источников; 2)сравнивает информацию из различных источников.
		4) интерпретировать содержание предложения , абзаца, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией;	1) Объясняет и сравнивает содержание предложения, абзаца с темой, основной идеей, авторской позицией;
		5) писать разные виды эссе, в том числе критическое, анализируя научно-техническую и публицистическую литературу,	2) создает разные виды эссе, в том числе критическое; 1)сопоставляет информацию из научно-технической и публицистической литературы; 2)высказывает и обосновывает свое согласие/несогласие с автором.
		1) Строить развернутый монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение), включающий не менее 3-х микротем в пределах технико-технологического направления;	1)Дает оценку прослушанному материалу с точки зрения достоверности, актуальности информации; 2)высказывает собственное мнение при оценке.
		2) Сравнивать стилистические особенности текстов;	1) Сопоставляет стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые); 2) определяет тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора.
	Глобальные проблемы энергетики и пути их		1) Определяет и выбирает средства

Глобальные проблемы энергетики.	решений. Лексика. Морфология. Синтаксис и пунктуация	3) писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя средства воздействия на читателя;	воздействия на читателя при создании текстов различных жанров; 2) применяет знаки препинания в простых, простых осложненных и сложных предложениях.; 3) использует словообразовательные и морфологические нормы; 4) использует глаголы несовершенного вида настоящего времени.
		4) использовать лексику официально-делового стиля, публицистического и научно-технического стилей, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения.	1)Выбирает и употребляет лексику официально-делового и научно-технического стиля в соответствии с целью и ситуацией общения.
		1)Оценивать прослушанный материал выражая собственное мнение;	1)Дает оценку прослушанному материалу с точки зрения достоверности, актуальности информации; 2)высказывает собственное мнение при оценке.
		1)2) интерпретировать содержание предложения, абзаца, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией.	1)Передает содержание предложения, абзаца; 2)сопоставляет содержание предложения, абзаца с темой, основной идеей, авторской позицией.
		3) писать разные виды эссе, в том числе критическое, анализируя научную и публицистическую литературу, выражая и обосновывая свое согласие/несогласие с автором.	1) Сопоставляет научно-техническую и публицистическую литературу; 1) высказывает и обосновывает свое согласие/несогласие с автором.
		4) понимать основную и детальную информацию текста, определяя	1)Различает основную и детальную информацию текста; 2)выявляет позицию автора;

Экология: нефтяная и ядерная промышленность . .	Экологические проблемы. Культура речи. Морфология	позицию автора и скрытый смысл текста; определять целевую аудиторию, жанры;	3)выделяет скрытый смысл текста; 4)указывает целевую аудиторию; 5)называет жанры текстов.
		5) прогнозировать содержание текста по таблицам и схемам;	1)Выносит суждение о содержании текста по таблицам; 2) определяет содержание текста по схемам.
		6) понимать главную, детальную, скрытую информацию сплошных и несплошных текстов, критически оценивая авторскую позицию и скрытый смысл текста;	1)Создает разные виды плана; 2)определяет основную и детальную информацию текста; 3)дает критическую оценку услышанному;
		7) излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, тезисов, резюме, конспектов, аннотаций, сообщений, докладов.	1)Определяет роль цвета, шрифтового многообразия, звука и графических изображений, гиперссылок в передаче основной мысли текста; 2)передает содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в разных жанрах.
Молодежная культура: проблемы молодого поколения. Фразеология и культура речи	Молодежная культура в обществе. Морфология. Синтаксис и пунктуация	1)Строить развернутый монолог для публичного выступления аграрно-технологического направления;	1)Применяет разные виды чтения в зависимости от коммуникативных задач, которые ставит перед собой читающий; 2)создает разные виды плана; 3)выделяет основную мысль текста, опираясь на цель и позицию автора .
			1)Составляет тексты различных типов и стилей (аннотация, статья, репортаж, публичное выступление); 2)использует цитирование с учетом

.		2) создавать тексты различных типов и стилей (аннотация, статья , репортаж, публичное выступление) уместно употреблять цитирование с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации; уместно использовать цитирование.	цели, целевой аудитории и речевой ситуации; 3)употребляет цитирование при создании текстов, технических текстов; 4)применяет фразеологизмы, пословицы, крылатые фразы; 5)соблюдает пассивные конструкции в безличных предложениях; 6)применяет знаки препинания в бессоюзных предложениях.
Экономика и ее роль в обществе.	Что такое экономика? Синтаксис и пунктуация	1) Определять типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (аннотация, научно-техническая статья, репортаж, публичное выступление) и их подстилей;	1) Понимает скрытый смысл текста; 2) указывает целевую аудиторию для данного текста; 3) выделяет жанр текста; 4) объясняет типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, публицистического стиля .
		2) участвовать в деловой беседе;	1) Обсуждает пути решения проблемы в деловой беседе; 2) приводит аргументы; 3) достигает договоренности.
		3) формулировать вопросы для исследования и гипотезы по прочитанному тексту.	1) составляет вопросы и выдвигает гипотезу для исследования по прочитанному тексту.
		4) создавать тексты различных типов и стилей.	1)Составляет аннотацию, статью, репортаж, публичное выступления (по выбору обучающегося); 2)использует и уместно применяет цитирование с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации.
			1)исследует и извлекает информацию из различных источников,

		5) писать разные виды эссе; 6) использует различные изобразительно-выразительные средства языка, стилистические фигуры;	устанавливая взаимосвязи и делая обоснованные выводы (научные статьи, энциклопедия, средства массовой информации); 2)выдвигает и аргументирует собственные пути решения данной проблемы; 3)соблюдает орфографические нормы.
Наука и этика: киборги и клоны.	Что такое этика науки? Лексика. Синтаксис и пунктуация. Стилистика.	1)Строить развернутый монолог для публичного выступления; 2)представлять информацию в виде презентации, используя таблицы, графики, диаграммы, аудиофайлы, фотографии;	1) Употребляет специальную лексику в соответствии с целью и ситуацией общения; 2) рассматривает и анализирует проблему, представленную в разных источниках, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы; 3)применяет различные изобразительно-выразительные средства языка, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения; 4)использует знаки препинания в сложных предложениях.
		4) Прогнозировать содержание текста по таблицам и схемам.	1) Выдвигает предположение о содержании текста по таблицам; 2) предсказывает содержание текста по схемам.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
83-қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс әдебиеті" пәнінің мақсаты - білім алушыларды орыс және әлемдік көркем әдебиеттің байлығымен таныстыру, олардың әдебиет туындылары мен онда көрініс тапқан өмір құбылыстарын эстетикалық қабылдау және бағалау қабілетін дамыту, эстетикалық талғамдарды, қажеттіліктерді, азаматтық идеялық-адамгершілік позицияны қалыптастыру.

Бұл пәнді оқыту тұлғаның интеллектуалды-адамгершілік және дүниетанымдық дамуына, озық заманауи технологияларды игеруге әсер етуі керек, олардың қолданылуы мен трансферті жеке кәсіби және мансаптық өсуді қамтамасыз ете алады.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді шешуді көздейді:

1) Орыс тілі туралы білімді қолдану, әдеби тілдің нормаларын (орфоэпиялық, орфографиялық, пунктуациялық, лексикалық, грамматикалық, стилистикалық) және қарым-қатынастың әртүрлі салалары мен жағдайларында ауызша және жазбаша тілде сөйлеу этикеті ережелерін сақтау;

2) қазіргі әлемнің жаһандануы жағдайында әдебиеттің рухани мұра ретіндегі құндылығын түсінуді қалыптастыру;

3) сыни талдау, салыстыру, жалпылау дағдыларын жетілдіру, ұқсастықтар мен себеп-салдарлық байланыстарды белгілеу, құбылыстарды жіктеу, шығармаларды талдау негізінде логикалық және сыни пайымдаулар, ойлар мен қорытындылар құру;

4) оқудың рухани және зияткерлік қажеттілігін қалыптастыру, әрбір білім алушының шығармашылық қабілеттерін дамыта отырып, мәтінді сыни оқу және түсіндіру дағдыларын жетілдіру;

5) әр түрлі жанрдағы шығармалардың идеялық-көркемдік, әлеуметтік-тарихи және рухани-эстетикалық аспектілерін терең түсіну, талдау негізінде коммуникативтік дағдыларды дамыту;

6) зерттеу мәдениеті саласында құзыреттілігін көрсете отырып, шығарма, әдеби-сын мақалалардың мазмұнын ауызша немесе жазбаша түрде бағалау дағдыларын жетілдіру;

7) әдеби құбылыстарды контекстік қарау қабілеттерін, әдеби фактілерді салыстыру, ұқсастықтар жасау, әдеби параллельдер құру қабілетін жетілдіру;

8) болашақ кәсіби қызметтің мәні мен әлеуметтік маңыздылығын түсіну, оған тұрақты қызығушылық таныту.

4. Оқу пәнінің мазмұны 3 бөлімнен тұрады: "Мәтін бойынша түсіну және жауаптар беру", "Мәтінді талдау және түсіндіру", "Бағалау және салыстырмалы талдау".

"Мәтін бойынша түсіну және жауаптар беру" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) терминдерді түсіну;

2) көркем шығарманы түсіну;

3) жатқа оқу және дәйексөз;

4) жоспар құру;

5) қайталау;

6) сұрақтарға жауаптар.

"Мәтінді талдау және түсіндіру" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) жанр;

2) тақырып және идея;

3) композиция;

4) эпизодтарды талдау;

5) батырлардың сипаттамасы;

6) әр түрлі формадағы шығарманың көркемдік әлемі;

7) автордың көзқарасы;

8) көркемдік-бейнелеу құралдары;

9) шығармашылық жазу.

"Бағалау және салыстырмалы талдау" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) көркем шығарманы бағалау;

2) көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен (хореография, кескіндеме, сәулет, музыка және т. б.) салыстыру

3) әдебиет туындыларын салыстыру;

4) мәлімдемелерді бағалау.

"Орыс әдебиеті" оқу пәнінің мазмұны оқыту бөлімдері бойынша ұйымдастырылған.

Оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

- Артық адамдар;
- Біздің заманымыздың батылары;
- Адам және құқық;
- Отбасылық құндылықтар;
- Өзгеріс дәуіріндегі адам;
- Тоталитарлық режим дәуіріндегі адам;
- Адамдардың тағдырындағы соғыс;
- Моральдық таңдау тақырыбы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Занятия	
		Теориялық	Практикалық
Раздел 1. Лишние люди			
1.1 Образы "лишних людей" в русской литературе.	+	+	+
Тема 1.1.1 А.С. Пушкин. "Евгений Онегин".			
Тема 1.1.2 Значение творчества А.С. Пушкина для мировой литературы и культуры			
Тема 1.1.3 И.А. Гончаров "Обломов".			
Раздел 2. Герой нашего времени			
2.1 Образ современника в литературе XIX-XX вв.	+	+	+
Тема 2.1.1 М.Ю. Лермонтов. "Герой нашего времени".			
Тема 2.1.2 Ч.Т. Айтматов "Плаха".			

Тема 2.1.3 Актуальность романа "Плаха" в наши дни			
Раздел 3. Человек и право			
3.1 Вопросы нравственных ценностей в русской литературе	+	+	+
Тема 3.1.1 Ф.М. Достоевский. " Преступление и наказание".			
Тема 3.1.2 Значение творчества Ф.М. Достоевского			
Тема 3.1.3 Н.А. Островский. " Бесприданница".			
Тема 10. Тема торга и власти денег в произведении Н.А. Островского " Бесприданница"			
Раздел 4. Семейные ценности			
4.1 "Мысль семейная" в русской литературе.	+	+	+
Тема 4.1.1 Л. Н. Толстой. "Война и мир".			
Тема 4.1.2 Л.Н. Толстой и мировая литература.			
Тема 4.1.3 А. В. Вампилов. "Старший сын ".			
Раздел 5. Человек в эпоху перемен			
5.1 Значимость культурных ценностей на примере произведений русской и мировой литературы	+	+	+
Тема 5.1.1 Р. Брэдбери. " Улыбка".			
Тема 5.1.2 Б. Пастернак. " Доктор Живаго".			
Тема 5.1.3 Роман-повествование о судьбах интеллигенции в эпоху советского тоталитаризма.			

Тема 5.1.4 С.А. Есенин. Лирика.			
Тема 5.1.5 С. Есенин. Поэма "Анна Снегина".			
Тема 5.1.6 А. Блок. Стихи из сборника "Страшный мир", цикл "Стихи о прекрасной даме".			
Тема 5.1.7 А. Блок. Поэма "Двенадцать"			
Раздел 6. Человек в эпоху тоталитарного режима			
6.1 Восприятие социального заката как необходимость говорить правду о своем времени.	+	+	+
Тема 6.1.1 М.А. Булгаков . "Мастер и Маргарита".			
Тема 6.1.2 Образы Иешуа и Понтия Пилата в романе "Мастер и Маргарита"			
Тема 6.1.3 А. Рыбаков. " Дети Арбата".			
Тема 24. Молодое поколение в романе А. Рыбакова "Дети Арбата".			
Тема 6.1.4 А. Ахматова. Лирика.			
Тема 6.1.5 А. Ахматова. " Реквием".			
Тема 6.1.6 Е. Замятин. " Мы".			
Тема 6.1. Восприятие социального заката как необходимость говорить правду о своем времени.			
Раздел 7. Война в судьбах людей.			
7.1 Проблема нравственного выбора в экстремальных условиях.	+	+	+
Тема 7.1.1 В. Быков " Сотников".			
Тема 7.1.2 Военная драма в повести В. Быкова " Сотников".			
Тема 7.1.3 Тема Великой Отечественной войны в			

творчестве казахстанских авторов Г. Мусрепов " Солдат из Казахстана".			
Тема 7.1.4 Б.Л. Васильев "А зори здесь тихие".			
Тема 7.1.5 Тема героизма , патриотизма и исторической памяти в повести Б.Л. Васильева " А зори здесь тихие".			
Тема 7.1.6 В.Л. Кондратьев "Сашка".			
Тема 7.1.7 Е.М. Ремарк " Три товарища".			
Тема 7.1.8 Судьба " потерянного поколения" в романе "Три товарища".			
Тема 7.1.9 Военная тематика в лирике Д. Самойлова, Е. Евтушенко .			
Тема 7.1.10 Н.А. Заболоцкий. Лирика.			
Тема 7.1.11 Е. Евтушенко . Стихи о войне.			
Тема 7.1.12 Военная тематика в лирике Б. Окуджава.			
Тема 7.1.13 В.С. Высоцкий. Стихи о войне .			
Тема 7.1.14 А.Т. Твардовский "Василий Теркин".			
Раздел 8. Тема нравственного выбора			
8.1 Личность и современность. Тема свободы	+	+	+
Тема 8.1.1 А.В. Вампилов "Утиная охота"			
Тема 8.1.2 Поэтика пьесы "Утиная охота".			
Тема 8.1.3 Стихотворения современных поэтов на тему нравственного выбора.			

Тема 8.1.4 О. Сулейменов – поэт и гражданин. Лирика.			
Тема 8.1.5 А. Горький " Старуха Изергиль"			

3 тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Лишние люди	Образы "лишних людей" в русской литературе.	1) Понимать термины: золотой век, онегинская строфа, мотив, роман в стихах, психологизм, фабула;	1) Различает литературоведческие термины, связанные с произведениями А.С. Пушкина; 2) использует в литературоведческом анализе произведений термины: золотой век, онегинская строфа, мотив , роман в стихах, фабула.
		2) понимать содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражать своҰ отношение к услышанному или прочитанному;	1) Анализирует художественное произведение; 2) высказывает собственное мнение о прочитанном произведении.
		3) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Аргументирует авторскую позицию; 2) при анализе воспроизводит наизусть цитаты из произведений А. Пушкина, А. Гончарова .
		4) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на текст произведения, выражая собственное мнение о теме и образах;	1) Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
		5) определять жанр и его признаки (роман-эпопея, роман в стихах, психологический роман и другие), особенности философской лирики.	1) Выделяет и различает основные литературные жанры и их признаки; 2) выявляет художественное своеобразие философской лирики.

		6) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей.	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа.
		1) Понимать содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражать своҮ отношение к услышанному или прочитанному;	1) Анализирует художественное произведение; 2) высказывает собственное мнение о прочитанном произведении.
		2) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Аргументирует авторскую позицию; 2) при анализе воспроизводит наизусть цитаты из произведений М.Ю. Лермонтова, Ч. Айтматова.
		3) составлять план сочинения на литературные и свободные темы;	1) Пишет сочинения, письменные работы на литературные и свободные темы с опорой на план.
		4) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание и используя образные средства;	1) Передает содержание текста произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 2) применяет изобразительно-выразительные средства при передаче содержания.
		5) определять роль композиции в раскрытии идеи произведения, образов героев;	1) Выделяет особенности построения произведения, тему, идею; 2) выявляет роль композиции в создании художественных образов произведения.
		6) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа.

Герой нашего времени	Образ современника в литературе XIX-XX вв.	7) анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации;	1) Определяет основные особенности художественного произведения; 2) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.
		8) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, поясняя позицию автора примерами из текста;	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики. 2) строит устные и письменные монологические высказывания.
		9) писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения;	1) Создает эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации по прочитанным произведениям; 2) применяет изобразительно-выразительные средства языка; 3) высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах.
		10) сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, оценивая степень эмоционального воздействия.	1) Выделяет сходство и различие художественного произведения с произведениями других жанров искусства; 2) определяет и дает оценку эмоциональному воздействию произведения на читателя.
		1) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты,	1) Аргументирует авторскую позицию; 2) при анализе воспроизводит наизусть

		фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	цитаты из произведений Ф.М. Достоевского, А.Н. Островского.
		2) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на текст произведения, выражая собственное мнение о теме и образах;	1) Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
		3) определять тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста;	1) Выделяет художественные особенности текста; 2) вычленяет тему и проблему произведения на основе его анализа.
		4) Анализировать эпизоды, определяя их роль и место в композиции произведения, объяснять значение эпизода для раскрытия идейно-тематического замысла;	1) Интерпретирует значение эпизода для раскрытия авторского замысла; 2) исследует произведения с целью определения его идеи, художественных особенностей.
		5) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа (пьесы).
Человек и право	Вопросы нравственных ценностей в русской литературе.	6) анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации (символы, формулы, законы, буктрейлеры);	1) определяет основные особенности художественного произведения; 2) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.
		7) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, поясняя	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам

		позицию автора примерами из текста;	с опорой на текст произведения; 3) строит устные и письменные монологические высказывания.
		8) сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы с точки зрения эстетического воздействия на читателя, объясняя общие и отличительные признаки.	1) Сравнивает текст или его фрагменты с другими произведениями; 2) определяет воздействия произведений на читателя; 3) устанавливает сходства и различия произведений (или их фрагментов).
		1) понимать термины: золотой век, мотив, роман-эпопея, психологизм, фабула;	1) Различает литературоведческие термины, связанные с произведениями Л. Толстого, А. Вампилова; 2) использует в литературоведческом анализе произведений термины: роман-эпопея, психологизм, фабула.
		2) составлять план сочинения на литературные и свободные темы;	1) Пишет сочинения на литературные темы, используя план; 2) планирует и создает письменные работы на свободные темы с опорой на план.
		3) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание и используя образные средства;	1) Передает содержание текста произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 2) применяет изобразительно-выразительные средства при передаче содержания.
		4) определять жанр и его признаки (роман-эпопея, роман в стихах, психологический роман и другие), особенности философской лирики;	1) Выделяет и различает основные литературные жанры и их признаки; 2) выявляет художественное своеобразие философской лирики.

Семейные ценности	"Мысль семейная" в русской литературе.	5) определять роль композиции в раскрытии идеи произведения, образов героев;	1) Выделяет особенности построения произведения , тему, идею; 2) выявляет роль композиции в создании художественных образов произведения.
		6) анализировать эпизоды , определяя их роль и место в композиции произведения, объяснять значение эпизода для раскрытия идейно-тематического замысла;	1) Интерпретирует значение эпизода для раскрытия авторского замысла; 2) исследует произведения с целью определения его идеи, художественных особенностей.
		7) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа (пьесы).
		8) анализировать средства и приемы создания образов, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять их воздействие на читателя;	1) Выделяет способы создания художественных образов произведения; 2) находит в тексте изобразительно-выразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса и раскрывает их воздействие на читателя.
		9) писать творческие работы логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения;	1) Применяет изобразительно-выразительные средства языка; 3) высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах.
		10) сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие	1) Выделяет сходство и различие художественного произведения с произведениями других жанров искусства; 2) определяет и дает оценку степени

		образов, оценивая степень эмоционального воздействия;	эмоционального воздействия произведения на читателя .
		11) оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стилевого единства, фактологической точности и эмоционального воздействия на слушателя или читателя.	1) Характеризует диалогические и монологические высказывания на основе раскрытия темы, понимания построения произведения, его стиля; 2) излагает содержание произведения с соблюдением логической последовательности и правильности.
		1) Понимать термины: ретроспекция, серебряный век, имажинизм, символизм, акмеизм, футуризм;	1) Различает литературоведческие термины, связанные с произведениями поэтов " серебряного века"; 2) выделяет особенности поэзии символистов, акмеистов, футуристов.
		2) давать оценку произведению с точки зрения эстетического воздействия на читателя, объясняя собственное отношение к идее, героям в форме устных и письменных высказываний;	1) Определяет нравственную и эстетическую ценность произведения; 2) создает устные и письменные высказывания; 3) приводит доказательства в подтверждение собственных мыслей по прочитанному произведению.
		3) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Аргументирует авторскую позицию; 2) воспроизводит наизусть цитаты из произведений поэтов " серебряного века".
		4) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на литературный материал,	1) Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме

		выражая собственное мнение о теме, проблеме, системе образов;	произведения и системе персонажей.
Человек в эпоху перемен	Значимость культурных ценностей.	5) определять жанр и его признаки (синкретический жанр), особенности лирики серебряного века;	1) Выделяет и различает основные жанры лирики; 2) определяет принадлежность лирического произведения к одному из направлений литературы "серебряного века"; 3) раскрывает художественное своеобразие Произведений Р. Бредбери, Б. Пастернака, С. Есенина, А. Блока.
		6) определять роль эпизода, его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения на основе анализа художественных средств и приемов;	1)Анализирует художественное произведение; 2) устанавливает значение эпизода в структуре произведения.
		7) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа (поэмы).
		8) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением;	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения; 3) строит устные и письменные монологические высказывания.
		9) анализировать средства и приемы создания образов, художественного	1) Выделяет способы создания в произведении художественного пространства и времени;

		пространства и времени, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять, с какой целью их использует автор.	2) находит в тексте выразительные средства и фигуры речи; 3) обосновывает использование автором фигур речи и выразительных средств языка.
		1) Понимать содержание художественного произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать своҰ отношение к услышанному или прочитанному;	1) Анализирует художественное произведение; 2) определяет влияние исторической эпохи на создание произведения автором и его содержание; 3) высказывает собственное мнение по прочитанному произведению.
		2) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции;	1) Определяет в произведении фразы и эпизоды, отражающие мнение автора; 2) воспроизводит наизусть цитаты, фрагменты, раскрывающие проблему произведения и авторское отношение к персонажам, идее произведения.
		3) составлять план эссе, критической статьи, сочинения на литературные и свободные темы;	1) Пишет сочинения на литературные темы, используя план; 2) планирует и создает письменные работы на свободные темы с опорой на план.
		4) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание, сохраняя авторское своеобразие;	1) Передает содержание произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 2) воссоздает стиль изложения, присущий автору, при передаче содержания текста.
		5) определять жанр и его признаки (синкретический жанр);	1) Выделяет и различает основные литературные жанры и их признаки;

Человек в эпоху тоталитарного режима	Восприятие социального заката как необходимость говорить правду о своем времени.	6) определять роль композиции в раскрытии авторского замысла (тематики, проблематики, образов героев);	1) Различает композиционные элементы произведения; 2) устанавливает роль структуры произведения в передаче главной мысли, характеристике персонажей.
		7) определять роль эпизода, его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения на основе анализа художественных средств и приемов;	1) Анализирует художественное произведение; 2) выделяет художественные особенности текста; 3) устанавливает значение фрагмента в структуре произведения.
		8) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа (поэмы).
		9) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением;	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения; 3) строит устные и письменные монологические высказывания.
		10) писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая	1) Создает эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации по прочитанным произведениям; 2) применяет изобразительно-выразительные средства языка; 3) высказывает свое отношение о значимости прочитанного

		свое мнение об актуальности произведения;	произведения в творческих работах.
		11) сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, оценивая степень эмоционального воздействия.	1) Выделяет сходство и различие художественного произведения с произведениями других жанров искусства; 2) определяет и дает оценку степени эмоционального воздействия произведения на читателя .
		1) Понимать содержание художественного произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать своҰ отношение к услышанному или прочитанному;	1) Анализирует художественное произведение; 2) определяет влияние исторической эпохи на создание произведения автором и его содержание; 3) высказывает собственное мнение по прочитанному произведению.
		2) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции;	1) Определяет в произведении фразы и эпизоды, отражающие мнение автора; 2) воспроизводит наизусть цитаты, фрагменты, раскрывающие проблему произведения и авторское отношение к персонажам, идее произведения.
		3) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на литературный материал, выражая собственное мнение о теме, проблеме, системе образов;	1) Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
		4) определять тематику и проблематику произведения, опираясь	1) Выделяет художественные особенности текста;

		на художественные особенности текста;	2) выявляет тему и проблему произведения на основе его анализа.
		5) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа повести, поэмы.
Война в судьбах людей	Проблема нравственного выбора в экстремальных условиях.	6) анализировать художественный мир произведения, представляя произведения в различных формах (инсценировка, буктрейлер);	1) Определяет основные особенности художественного произведения; 2) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.
		7) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением;	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения; 3) строит устные и письменные монологические высказывания.
		8) анализировать средства и приемы создания образов, художественного пространства и времени, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять, с какой целью их использует автор;	1) Выделяет способы создания в произведении художественного пространства и времени; 2) находит в тексте выразительные средства и фигуры речи; 3) обосновывает использование автором фигур речи и выразительных средств языка.
		9) давать критическую оценку произведению с точки зрения нравственной и эстетической ценности,	1) определяет нравственную и эстетическую ценность произведения;

		авторских приемов, объясняя собственное отношение к проблематике текста в форме устных и письменных высказываний;	2) создает устные и письменные высказывания и аргументирует свое отношение к идее и проблеме текста.
		10) сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы с точки зрения нравственной и эстетической ценности, объясняя общие и отличительные признаки, позицию авторов.	1) Сравнивает текст или его фрагменты с другими произведениями; 2) определяет воздействия произведения на читателя ; 3) устанавливает сходства и различия произведений или фрагментов.
		1) Самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
		2) составлять план эссе, критической статьи, сочинения на литературные и свободные темы;	1) Пишет сочинения на литературные темы, используя план; 2) планирует и создает письменные работы на свободные темы с опорой на план.
		3) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание, сохраняя авторское своеобразие;	1) Передает содержание произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 2) воссоздает стиль изложения, присущий автору, при передаче содержания текста.
		4) определяет тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста;	1) Выделяет художественные особенности текста; 2) выявляет тему и проблему произведения на основе его анализа.
		5) определять роль композиции в раскрытии авторского замысла (	1) Различает композиционные элементы произведения; 2) устанавливает роль структуры произведения

		тематики, проблематики, образов героев);	в передаче главной мысли, характеристике персонажей.
		6) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре поэмы, пьесы, рассказа.
Тема нравственного выбора	Личность и современность. Тема свободы.	7) анализировать художественный мир произведения, представляя произведения в различных формах (инсценировка, буктрейлер);	1) Определяет основные особенности художественного произведения; 2) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.
		8) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением.	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения; 3) строит устные и письменные монологические высказывания.
		9) писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения;	1) Создает эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации по прочитанным произведениям; 2) применяет изобразительно-выразительные средства языка; 3) высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах.
		10) сравнивать художественное	1) Выделяет сходство и различие

		произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, оценивая степень эмоционального воздействия;	художественного произведения с произведениями других жанров искусства; 2) определяет и дает оценку степени эмоционального воздействия произведения на читателя.
		11) оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стилевого единства, фактологической точности и эмоционального воздействия на слушателя или читателя.	1) характеризует диалогические и монологические высказывания на основе раскрытия темы, понимания построения произведения, его стиля; 2) излагает содержание произведения с соблюдением логической последовательности и правильности.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
84-қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Орыс тілі және әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Орыс тілі және әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс тілі және орыс әдебиеті" оқу пәнін оқытудың мақсаты – көп деңгейлі тілдік құралдар жүйесін меңгеруге, орыс әдеби тілінің ережелері мен нормаларын,

сөйлеу этикеті ережелерін сақтауға негізделген сөйлеу іс-әрекетінің дағдыларын жетілдіру, агроөнеркәсіптік салада қолданылатын білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға ықпал ету.

Орыс тілін меңгеру, орыс және әлемдік әдебиеттермен танысу білім алушыларға тез өзгеретін әлемнің жағдайына бейімделуге, оқу және болашақ кәсіби қызметтегі ситуациялық-сөйлеу мінез-құлқын сәтті реттеуге; өз пікірін білдіру және негіздеу үшін әртүрлі ақпарат көздері мен заманауи ақпараттық технологияларды пайдалануға көмектеседі.

3. Оқу пәнін іске асыру мынадай міндеттерді көздейді:

1) өмірдің әлеуметтік-мәдени, әлеуметтік-экономикалық, ғылыми-техникалық, аграрлық-техникалық, оқу-кәсіптік салаларында қарым-қатынас жасау үшін қажетті тыңдау, сөйлеу, оқу, жазу дағдыларын дамыту;

2) орыс тілінің нормалары мен ережелеріне сәйкес тілдік жүйенің бірліктері, оларды біріктіру, жұмыс істеу ережелері, синтаксистік құрылымдарды құрастыру дағдылары мен біліктіліктеі туралы білімді жетілдіру, сондай-ақ теориялық-әдеби ұғымдарды білу;

3) көркем мәтінді талдау, әдеби шығарманың түрі мен жанрын анықтау, бейнелеу - экспрессивті құралдардың рөлін сипаттау, шығарманың идеясы мен проблематикасын тұжырымдау қабілетін дамыту;

4) оқығанына өз көзқарасын білдіру, авторлық ұстанымын анықтау қабілетін дамыту;

5) орыс әдеби тілінің нормаларын ескере отырып, тиісті тақырыпқа үйлесімді мәтін (ауызша және жазбаша) құру дағдыларын жетілдіру;

6) ақпаратты іздеу, өңдеу және тіркеумен байланысты дағдылар мен біліктіліктерді жетілдіру;

7) басқа пәндерден алынған ақпаратты оқу және жазу, зерттеу дағдылары, талдау, синтездеу, бағалау, түсіндіру дағдылары негізінде білім алушылардың дағдыларын қалыптастыруға бағытталған сыни ойлау дағдыларын жетілдіру;

8) коммуникативтік міндеттерге сәйкес оқытудың әртүрлі түрлерін пайдалану;

9) білім алушылардың сөздік қорын кәсіби жоғары арнаулы лексикамен байыту;

10) ақпараттық-коммуникациялық және компьютерлік технологияларды пайдалану дағдыларын жетілдіру;

11) Қазақстанда және шетелде тұратын түрлі этностардың тілдері мен мәдениеттеріне толерантты қатынасты қалыптастыру.

4. Содержание учебной дисциплины состоит из 9 разделов: "Туризм. Экотуризм", " Человек и Родина", "Наука и этика", "Планета. Земля. Океаны", "Литература и искусство", "Тема социального неравенства в средствах массовой информации и литературе", "Торговля и помощь. Справедливая торговля", "Значение труда в жизни человека и общества", "Показатель развития общества: экология, биоресурсы".

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
Введение. В мире языка и литературы			
Раздел 1. Туризм. Экотуризм			
1.1 Созерцание природы, духовное обогащение, сохранение природного наследия в литературе	+	+	+
Тема 1.1.1. А.С. Пушкин. "Монастырь на Казбеке". Тексты смешанных типов , разных жанров, стилей и подстилей (статья, пресс-релиз, репортаж, аннотация)			
Тема 1.1.2. В.С. Высоцкий. "Гимн морю и горам"			
Тема 1.1.3. А.К. Толстой. "Растянулся на просторе"			
Тема 1.1.4. Текст – рассуждение. Сложные прилагательные, прилагательные в			

краткой форме, причастия. Н и НН в разных частях речи			
1.2 Агротуризм	+	+	+
Тема 1.2.1. Развитие агротуризма в Казахстане .			
Тема 1.2.2. Разработка агротуристического маршрута.			
Раздел 2. Человек и Родина			
2.1 Соотношение образов Человека и Родины в литературных произведениях	+	+	+
Тема 2.1.1. М.Ю. Лермонтов "Родина"			
Тема 2.1.2. Ч. Айтматов " Буранный полустанок"			
Тема 2.1.3. Тема памяти и манкуртизма. Именные части речи в различных формах. Особенности хронотопа. Аннотация. Правописание Ь и Ъ			
Тема 2.1.4. Г. Бельгер " Дедушка Сергали"			
Тема 2.1.5. Г. Бельгер " Для меня казахское слово "Ел" священно". Публицистический стиль			
Тема 2.1.6. М. Семашко " Емшан". Сравнительный анализ произведений А. Майкова и М. Семашко			
Тема 2.1.7. К. Паустовский " Бескорыстие". Однородные члены предложения			
Тема 2.1.8. Патриотический акт " Мәңгілік ел"			
Тема 2.1.9. Биография моей земли			
Раздел 3. Наука и этика			
3.1 Литературные формы философствования на			

тему нравственности и научно-технического прогресса	+	+	+
Тема 3.1.1. М.А. Булгаков "Собачье сердце"			
Тема 3.1.2. Научные открытия XXI века. Правописание суффиксов			
Тема 3.1.3. А. Беляев " Голова профессора Доуэля". Анализ произведения "Голова профессора Доуэля". Стили речи			
Тема 3.1.4. Видные деятели аграрно-технологической промышленности, сделавшие открытия в своей области			
Тема 3.1.5. Возрастание роли фундаментальной науки в развитии агропромышленного комплекса.			
Раздел 4. Планета. Земля. Океаны			
4.1 Наш дом – Планета Земля	+	+	+
Тема 4.1.1. В.В. Маяковский " Атлантический океан". Склонение числительных			
Тема 4.1.2. А.Сент-Экзюпери. Литературный хронограф. Философская сказка-притча " Маленький принц". Художественные особенности произведения " Маленький принц"			
Тема 4.1.3. Земли сельскохозяйственного назначения			
Тема 4.1.4. Природно-ресурсный			

потенциал агропромышленного производства.			
Раздел 5. Литература и искусство			
5.1 Связь литературы с другими видами искусства	+	+	+
Тема 5.1.1. А.С. Пушкин "Моцарт и Сальери". Анализ произведения " Моцарт и Сальери"			
Тема 5.1.2. А.И. Куприн " Гранатовый браслет". Литературный хронограф. Полные и краткие причастия			
Тема 5.1.3. В.М. Гаршин "Художники". Местоимения. Разряды местоимений			
Тема 5.1.4. О. Сулейменов "Махамбету" и А. Вознесенский			
Раздел 6. Тема социального неравенства в средствах массовой информации и литературе			
6.1 Социальное неравенство: литературные аргументы	+	+	+
Тема 6.1.1. А.П. Чехов " Толстый и тонкий". Степени сравнения прилагательных			
Тема 6.1.2. Н.А. Островский " Бесприданница". Образ Ларисы Огудаловой			
Тема 6.1.3. Тема торга и власти денег. Композиция и экранизация пьесы. НЕ с глаголами и наречиями			
Тема 6.1.4. Н.В. Гоголь " Шинель". Цитатный образ Башмачкина			

Тема 6.1.5. И.С. Тургенев "Два богача". Основная мысль произведения			
Раздел 7. Торговля и помощь. Справедливая торговля			
7.1 Торговля как вечный двигатель	+	+	+
Тема 7.1.1. О. Бальзак " Гобсек". Составное именное сказуемое			
7.2 Экономика агропромышленного сектора.	+	+	+
Тема 7.2.1. Международное сотрудничество в сфере агропромышленного сектора.			
Тема 7.2.2. Роль агропромышленного сектора в экономике Казахстана			
Раздел 8. Значение труда в жизни человека и общества			
8.1 Смысл жизни в литературных произведениях	+	+	+
Тема 8.1.1. А.П. Платонов "Песчаная учительница". Глагол			
Тема 8.1.2. М.Е. Салтыков- Щедрин " Повесть о том, как один мужик двух генералов прокормил". Жанры литературной сказки			
Тема 8.1.3. М.Е. Салтыков-Щедрин. " Дикий помещик".			
Тема 8.1.4. Профессия как нравственная опора человека. В мире профессии. История профессии.			
Тема 8.1.5. Промышленность как			

основа формирования рынка труда и трудового потенциала.			
Тема 8.1.6. Значение труда в сфере технического обеспечения аграрного производства.			
Раздел 9. Показатель развития общества: экология, биоресурсы	+	+	+
9.1 Проблемы экологии и искусство			
Тема 9.1.1. Р. Сейсенбаев . "День, когда рухнул мир ". Правописание наречий			
Тема 9.1.2. М.А. Дудин. Стихотворение "Берегите землю!" Правописание наречий. Защита экологии – дело каждого из нас			
Тема 9.1.3. Природные биоресурсы Казахстана			
Тема 9.1.4. Рациональное использование ресурсов агропромышленного назначения.			
Раздел 10. Свободное время как показатель развития общества			
10.1 Герой времени в произведениях современных писателей	+	+	+
Тема 10.1.1. И.А. Гончаров "Обломов". Цитата. Конструкция с союзом -как-			
Тема 10.1.2 Символика в романе "Обломов". Художественный стиль.			
Раздел 11. Человек и история			
11.1 Отражении истории в литературном произведении	+	+	+
Тема 11.1.1. А.С. Пушкин "Евгений Онегин". Композиция романа.			

Тема 11.1.2. Сюжет " Евгений Онегина" как отражение исторической эпохи. Композиция романа. Сложносочиненные предложения			
Тема 11.1.3. О. Сулейменов "Одна война закончилась другой…"			
Тема 11.1.4. А. Ахматова "Реквием".			
Тема 11.1.5. Поэма " Реквием" - памятник страшной эпохи сталинского режима. Частица			
Тема 11.1.6. Ш. Берсиев – величина своего времени			
Раздел 12. Энергия будущего. Энергия слова			
12.1 Пространство и время в искусстве	+	+	+
Тема 12.1.1. К. Алтайский "Казахские мотивы". Второстепенные члены предложения.			
Тема 12.1.2. С. Назарова "Мой зеленоглазый аруах ". Великая сила воспитания слова. Бессоюзные сложные предложения			
Тема 12.1.3. В.С. Высоцкий "Баллада о времени". Морфема.			
Тема 12.1.4. О. Сабинина "Что такое ЭКСПО". Все самое интересное о выставке ЭКСПО-2017 в Астане. Научный стиль			
12.2 Аграрно-технический прогресс	+	+	+
Тема 12.2.1. Проблемы и перспективы развития агропромышленного комплекса.			

Тема 12.2.2. Агропромышленные технологии и инновации.			
Раздел 13. Мир и безопасность			
13.1 Примеры мужества и стойкости в литературе	+	+	+
Тема 13.1.1. Л.Н. Толстой "Война и мир" (обзор с чтением глав о Бородинском сражении). Правописание наречий			
Тема 13.1.2. Стихотворения А.А. Суркова, К.М. Симонова, М. В. Исаковского, Ю.В. Друниной. Поэзия, опаленная войной			
Тема 13.1.3. Казахстан в мире художественной литературы. Ж. Жабаев			
Тема 13.1.4. Поэты и писатели Казахстана о Великой Отечественной войне. Поэзия, опаленная войной. Служебные части речи			
Раздел 14. Театр и кино в современном мире			
14.1 Литературные произведения в театральном и кинематографическом искусствах	+	+	+
Тема 14.1.1. А. П. Чехов " ВишнҰвый сад". Жанр и композиция. Особенности конфликта. "Вишневый сад" на театральной сцене Сложносочиненные предложения			
Тема 14.1.2. Символика в пьесе "Вишневый сад"			
Раздел 15. Высшая ценность – права человека			
15.1 Идейное богатство и художественная ценность произведений	+		+

казахстанской и русской литературы		+	
Тема 15.1.1. О.О. Сулейменов "Дикое поле ". Правописание наречий			
Тема 15.1.2. Ю.О. Домбровский "Хранитель древностей"			
Тема 15.1.3. Ч. Айтматов "Легенда о Манкурте"			
Тема 15.1.4. Безопасность и охрана труда в агропромышленном комплексе.			
Раздел 16. Современное общество: миграция			
16.1 Содержательно-тематические особенности произведений миграционной литературы	+	+	+
Тема 16.1.1. В. В. Набоков "Родина"			
Тема 16.1.2. Н.А. Тэффи " Ностальгия". Имя прилагательное			
Тема 16.1.3. М.И. Цветаева "Родина"			
Тема 16.1.4. П. Васильев "Переселенцы". Сложное предложение			

3 тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
		1) Определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие ее; 2) изучить теоретико-литературные и лингвистические понятия: пейзаж в литературе, жанр речи, архаизмы, топонимы, репортаж, пресс-релиз.	1) Представляет основную мысль текста, детали, подтверждающие ее; 2) распознает и дает оценку текстам смешанных типов, разных жанров, стилей и подстилей.
		1) Излагать сжато информацию прослушанного, и/или	

Туризм. Экотуризм, агротуризм	Созерцание природы, духовное обогащение, сохранение природного наследия в литературе	аудиовизуального текста, в том числе материалы средства массовой информации, перефразируя исходный материал и сохраняя основную мысль.	1) Представляет информацию, сохраняя основную мысль; 2) систематизирует разряды имен числительных.
		1) Создавать тексты различных типов и жанров, публицистического стиля (заметка, пресс-релиз). Соблюдать пунктационные нормы.	1) Составляет текст-рассуждение по теме и идее стихотворения; 2) аргументирует выбор постановки знаков препинания при обособленных членах предложения, сложных синтаксических конструкциях.
		1) Понимать основную и детальную информацию текстов разных жанров.	1) Составляет вывод о роли пейзажа в стихотворении, дает оценку событиям.
		1) Использовать лексику, публицистического стиля в соответствии с целью и ситуацией общения.	1) Определяет типы текстов; 2) применяет при составлении текста; 3) обосновывает выбор н и нн в разных частях речи.
	М.Ю. Лермонтов "Родина "	1) Определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие ее; 2) владеть стратегиями чтения, включая просмотровое чтение, сканирование и детальное чтение.	1) Выявляет особенности и роль лексических и синтаксических средств при передаче основной мысли; 2) применяет стратегии чтения, включая просмотровое чтение, сканирование и детальное чтение.
	Ч. Айтматов "Буранный полустанок"	1) Определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие ее.	1) Определяет тему, идею романа "Буранный полустанок"; 2) записывает свои мысли о романе и его героях в процессе чтения и анализа текста.
	Тема памяти и манкуртизма. Именные части речи в различных формах. Особенности	1) Анализировать содержание художественных произведений; 2) создавать публицистические тексты	1) Объясняет тему манкуртизма в художественной литературе;

Человек и Родина	хронотопа. Аннотация.Правописание Ь и Ъ	разных конструкций (статья, аннотация, репортаж).	2) создает текст аннотации; 3) соблюдает орфографические нормы.
	Г. Бельгер "Дедушка Сергали"	1) Анализировать содержание художественных произведений; 2) понимать содержание профессионально-ориентированного текста.	1) Формулирует выводы на тему малой родины; 2) дает определение словам, не имеющим смысловых эквивалентов в других языках.
	Г.К. Бельгер. "Для меня казахское слово ел священно". Публицистический стиль	1) Создавать тексты смешанных тексты публицистического стилей (статья, аннотация, репортаж).	1) Определяет и применяет на практике публицистический стиль речи.
	М. Семашко "Емшан". Сравнительный анализ произведений А. Майкова и М.Семашко	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями.	1) Определяет тему и идею произведения; 2) проводит сравнительный анализ произведений.
	К. Паустовский " Бескорыстие". Однородные члены предложения	1) Определять основную мысль текста, выявляя позицию и выражая собственное отношение.	1) Определяет тему и идею произведения; 2) использует в речи однородные члены предложения.
	Патриотический акт " Мәңгілік ел"	1) Пересказывать тексты, адаптируя содержание для определенной целевой аудитории с использованием средств для привлечения внимания.	1) Объясняет значение текста; 2) составляет тезисный план.
Наука и этика	М.А. Булгаков "Собачье сердце"	1) Анализировать отражение в художественной литературе темы "наука и этика".	1) Оценивает события, описанные в повести; 2) составляет собственное мнение.
	Научные открытия XXI века. Правописание суффиксов Н и НН в прилагательных, причастиях и наречиях	1) Формулировать практические вопросы по прочитанному тексту и отвечать на них, используя внетекстовую информацию для подтверждения своей точки зрения	1) Самостоятельно подбирает дополнительный материал; 2) составляет текст-рассуждение; 3) объясняет выбор н и нн в прилагательных, причастиях и наречиях; 4) использует профессионализмы.

	А. Беляев "Голова профессора Доуэля". Анализ произведения " Голова профессора Доуэля". Стили речи	1) Владеть словарным запасом, включающим общенаучную, узкоспециальную лексику социальнокультурной, учебно-профессиональной , общественно-политической сфер.	1) Рассматривает тему медицинских экспериментов в произведении; 2) составляет рецензию; 3) проводит различие между стилями речи; 4) сравнивает художественный текст со сценариями фильмов.
Планета. Земля. Океаны	В.В. Маяковский " Атлантический океан". Склонение числительных	1) Анализировать отражение в художественной литературе темы " Планета. Земля. Океаны".	1) Объясняет идейно-тематическое своеобразие стихотворения; 2) сопоставляет виды числительных.
	А. Сент-Экзюпери. Литературный хронограф. Философская сказка-притча " Маленький принц". Художественные особенности произведения " Маленький принц"	1) Анализировать отражение темы "планета земля. океаны" в художественной литературе; 2) сравнить художественные тексты и произведения живописи, музыки, скульптуры, киноискусства.	1) Выделяет художественные особенности произведения " Маленький принц"; 2) аргументирует поведение главного героя .
Литература и искусство	А.С. Пушкин "Моцарт и Сальери". Анализ произведения "Моцарт и Сальери"	1) Сопоставлять художественные произведения и формулировать свою точку зрения по изученным темам.	1) Проводит сравнительный анализ характерам главных героев; 2) высказывает собственное мнение.
	А.И. Куприн " Гранатовый браслет". Литературный хронограф. Полные и краткие причастия		1) Выделяет тему и идею повести; 2) проводит различие между полными и краткими причастиями.
	В. М. Гаршин " Художники". Местоимения. Разряды местоимений		1) Составляет характеристику персонажей; 2) сравнивает характеристику персонажей; 3) составляет диаграмму Венна.
	Казахстанский компонент. О. Сулейменов "Махамбету" и А. Вознесенский		1) Проводит сопоставительный анализ стихотворений, дает оценку.
			1) Пишет рассуждение, используя прием "ПОПС

Тема социального неравенства в средствах массовой информации и литературе	А.П. Чехов "Толстый и тонкий". Степени сравнения прилагательных	1) Анализировать тему социального неравенства в литературе; 2) сравнить художественные тексты и произведения киноискусства.	(позиция, объяснения, пример, следствия) формулы"; 2) классифицирует и использует степени сравнения имен прилагательных.
	Н.А. Островский " Бесприданница". Образ Ларисы Огудаловой Тема торга и власти денег. Композиция и экранизация пьесы. НЕ с глаголами и наречиями	1) Анализировать тему социального неравенства в литературе.	1) Анализирует поступки героев пьесы; 2) аргументирует свою точку зрения; 3) классифицирует употребление частицы не с глаголами и наречиями.
	Н. В. Гоголь "Шинель" Цитатный образ Башмачкина	1) Анализировать содержание художественных произведений, определяя роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли.	1) Составляет выступление о смысле жизни героя 2) раскрывает тему " маленького человека" в повести; 3) определяет роль шинели в композиции повести.
	И.С. Тургенев "Два богача". Основная мысль произведения	1) Формулировать вопросы по прочитанному тексту и отвечать на них, используя внетекстовую информацию для подтверждения своей точки зрения.	1) Извлекает основную мысль рассказа в прозе; 2) разрабатывает практические вопросы; 3) использует внетекстовую информацию для подтверждения своей точки зрения.
Торговля и помощь. Справедливая торговля	О. Бальзак "Гобсек". Составное именное сказуемое	1) Выявить значение торговых отношений в общественной жизни.	1) Показывает актуальность произведения; 2) различает виды сказуемых.
Значение труда в жизни человека и общества	А.П. Платонов "Песчаная учительница". Глагол	1) Проанализировать отражение темы труда в художественной литературе; Написать текст-описание, текст-повествование, текст-рассуждение, эссе, интервью.	1) Характеризует главную героиню; 2) дает оценку ее действиям; 3) определяет морфологические и синтаксические признаки глаголов.
		1) Извлекать необходимую информацию из различных источников, определяя факт и мнение;	1) Анализирует полученную информацию;

	М.Е. Салтыков - Щедрин "Повесть о том, как один мужик двух генералов прокормил". Жанры литературной сказки	2) пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/ услышанное с собственным опытом.	2) определяет свою точку зрения, опираясь на информацию, полученную из разных источников; 3) различает жанр литературной сказки.
Показатель развития общества: экология, биоресурсы	Р. Сейсенбаев "День, когда рухнул мир". Правописание наречий	1) Пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/ услышанное с собственным опытом; 2) показать актуальность экологической проблемы в жизни.	1) Передает содержание текста; 2) высказывает суждение о проблеме ядерных испытаний; 3) применяет в синтаксических конструкциях наречия.
	М.А. Дудин. Стихотворение "Берегите землю!" Правописание наречий. Защита экологии – дело каждого из нас	1) Понимать скрытый смысл текстов, определяя позицию автора; 2) формулировать проблемные вопросы и отвечать на них, определяя пути решения проблемы; 3) применять наречие в синтаксических конструкциях; 4) находить способы решения проблемы с точки зрения аграрно-технического направления.	1) Определяет главную информацию через художественно-изобразительные средства; 2) определяет тему и идею текста, отвечая на вопросы; 3) формулирует проблемный вопрос к тексту и пути решения проблемы; 4) выражает свою точку зрения, используя ПОПС-формулу (позиция, объяснения, пример, следствия); 5) Применяет правила написания наречий при письме.
Свободное время как показатель развития общества	И.А. Гончаров "Обломов". Цитата. Конструкция с союзом как	1) Извлекать необходимую информацию из разных источников, критически оценивая аргументы, содержащиеся в ней; 2) соблюдать пунктуационные нормы в синтаксических конструкциях с союзом "	1) Определяет основную мысль текста, выявляя авторскую позицию и выражая свое отношение; 2) использует сложносочиненные предложения; 3) анализирует образы героев, определяя схожие черты и различия в героях; 4) соблюдает пунктуационные нормы в синтаксических конструкциях с союзом "

		как", при обособлении второстепенных предложений.	как", при обособлении второстепенных предложений.
Человек и история	А.С. Пушкин "Евгений Онегин". Сюжет " Евгений Онегина" как отражение исторической эпохи. Композиция романа. Сложносочиненные предложения	1) Создать творческие тексты смешанных типов (описания, повествования) с явно или скрыто выраженной авторской позицией.	1) Создает творческие текст-повествование с явно выраженной или скрытой авторской позицией; 2) составляет подробную характеристику героя по предложенным вопросам; 3) дает описание герою на основе предложенных иллюстраций/цитат; 4) делает самостоятельные выводы, используя сложные синтаксические конструкции.
	О. Сулейменов "Одна война закончилась другой…"	1) Определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию, выражая свое отношение.	1) Определяет основную мысль текста, выявляя авторскую позицию; 2) составляет самостоятельные выводы, выражая свое отношение.
	А. Ахматова "Реквием". Поэма "Реквием" - памятник страшной эпохи сталинского режима. Частица	1) Прогнозировать содержание всего текста, опираясь на заключительные фразы, выводы текста.	1) Прогнозирует причины и следствия по предложенной проблеме; 2) классифицирует разные виды частиц.
Энергия будущего. Энергия слова	К. Алтайский "Казахские мотивы". Второстепенные члены предложения.	1) Владеть словарным запасом, включающим общенаучную и узкоспециальную лексику социально-культурной, учебно-профессиональной , общественно-политической сфер.	1) Понимает лексическое значение слов профессиональной сферы ; 2) раскрывает проблему произведения, приводя весомые аргументы.
	С. Назарова "Мой зеленоглазый аруах". Бессоюзные сложные предложения	1) Извлекать необходимую информацию из разных источников, критически оценивая аргументы, содержащиеся в ней.	1) Определяет основную мысль текста; 2) выявляет авторскую позицию; 3) выражает свое отношение.
		1) Определять основную мысль прослушанного,	1) Анализирует проблематику прочитанного текста; 2) комментирует позицию автора;

	В.С. Высоцкий "Баллада о времени". Морфема.	прочитанного и/или аудиовизуальноготекста, в том числе материалы средства массовой информации, перефразируя исходный материал и сохраняя основную мысль.	3) аргументирует собственное мнение; 4) применяет орфографические нормы при составлении текста.
	О. Сабинина "Что такое ЭКСПО". Все самое интересное о выставке ЭКСПО-2017 в Астане. Научный стиль		1) Синтезирует информацию, полученную из различных источников; 2) оценивает аргументы, содержащие в ней.
Мир и безопасность	Л.Н. Толстой "Война и мир" (обзор с чтением глав о Бородинском сражении). Правописание наречий	1) Владеть разными видами чтения Соблюдать орфографические нормы (правописание частиц, наречий, предлогов и союзов).	1) Использует стратегии просмотрового, выборочного, аналитического чтения; 2) выделяет основные смысловые группы текста; 3) соблюдает правописание наречий.
	Главные герои романа Л.Н. Толстого "Война и мир"	1) Владеет разными видами и стратегиями чтения в зависимости от цели и задач.	1) Характеризует героя (определяет приемы изображения: речь, поступки и так далее); 2) использует выборочное и аналитическое чтение.
	Стихотворения А.А. Суркова, К.М. Симонова, М.В. Исаковского, Ю.В. Друниной Поэзия, опаленная войной	1) Владеть разными видами чтения; 2) использовать синтаксические конструкции	1) Владеет разными видами чтения; 2) использует синтаксические конструкции для выражения собственной позиции.
	Казахстан в мире художественной литературы. Ж. Жабаев	1) Владеть разными видами чтения; 2) использовать синтаксические конструкции.	1) Владеет разными видами чтения; 2) использует синтаксические конструкции для выражения собственной позиции.
	А. Сурков. Фронтовик, поэт, журналист		1) Определяет информацию, объединяющие иллюстрированные тексты; 2) выявляет необходимые детали, образы, чувства, характеризующие лирического героя, используя изучающее и выборочное чтение;

			3) составляет и использует сложно-подчиненные предложения с придаточными определительными, объяснительными, изъяснительными.
	К. Симонов Военная лирика	1) Владеть разными видами чтения; 2) использовать синтаксические конструкции.	1) Определяет информацию, объединяющие иллюстрированные тексты; 2) выявляет необходимые детали, образы, чувства, характеризующие лирического героя, используя изучающее и выборочное чтение; 3) составляет и уместно использует сложно-подчиненные предложения с придаточными определительными, объяснительными, изъяснительными.
Театр и кино в современном мире	А.П. Чехов "ВишнҰвый сад". Жанр и композиция. Особенности конфликта. Сложносочиненные предложения	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств; 2) соблюдать пунктуационные нормы в сложных синтаксических конструкциях.	1) Анализирует содержание, определяя роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли; 2) применяет пунктуационные нормы в сложносочиненных предложениях.
	Символика в пьесе " Вишневый сад"	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств.	1) Применяет приемы ассоциативного обучения ; 2) определяет роль символов и причины их использования в пьесе " Вишневый сад".
		1) Участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности;	

Высшая ценность – права человека	О.О. Сулейменов "Дикое поле". Правописание наречий	2) создавать тексты смешанных типов, тексты научного и публицистического стилей (статья, аннотация , репортаж).	1) Участвует в беседе, находя пути решения проблемы; 2) создает текст статьи, используя в предложениях наречие.
	Ю.О. Домбровский " Хранитель древностей"	1) Участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности; 2) сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.	1) Участвует в деловой беседе; 2) решает проблему, достигая договоренности; 3) сравнивает цели, целевую аудиторию, жанровые и стилистические особенности произведения.
	Ю. Домбровский " Алматинская повесть". Аннотация	1) Создавать тексты смешанных типов, тексты научного и публицистического стилей (статья, аннотация , репортаж).	1) Составляет аннотацию ; 2) применяет шаблон написания аннотации; 3) соблюдает признаки научного стиля.
	Ч. Айтматов "И дольше века длится день". Тема исторической памяти. Монолог	1) Создавать развернутое монологическое высказывание для публичного выступления, удерживая внимание и взаимодействуя с аудиторией	1) Владеет разными видами и стратегиями чтения в зависимости от цели и задач; 2) создает развернутое монологическое высказывание.
	Ч. Айтматов "Легенда о Манкурте"	1) Пересказывать тексты, адаптируя содержание для определенной целевой аудитории с использованием средств для привлечения внимания; 2) сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.	1)Пересказывает текст, адаптируя содержание для определенной целевой аудитории и используя средства привлечения внимания; 2) сравнивает тексты публицистического и художественного стилей на уровне цели, целевой аудитории, авторской позиции, жанровых и стилистических особенностей.
	В.В. Набоков "Родина"	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств.	1) Определяет особенности произведения: время написания, актуальность, история создания; 2) умеет определять композиционные части.

Современное общество: миграция	Н.А. Тэффи "Ностальгия". Имя прилагательное	1) Сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.	1) Сравнивает цели текстов; 2) сравнивает целевую аудиторию текстов; 3) определяет авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.
	М.И. Цветаева "Родина"	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств.	1) Анализирует содержание стихотворения; 2) использует при анализе цитаты из стихотворения; 3) выражает свою точку зрения, используя ПОПС (позиция, объяснения, пример, следствия) формулу.
	П. Васильев " Переселенцы". Сложное предложение	1) Использовать неполные предложения, сложные союзные и бессоюзные предложения.	1) Владеет словарным запасом, включающим лексику социальнокультурной, общественно политической сфер (иммиграция и эмиграция); 2) соблюдает пунктационные нормы в сложных предложениях.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
85- қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы №

348 (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Шетел тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты – тілдік дағдылардың жоғары деңгейін қалыптастыру, сонымен қатар кәсіби шеберлікті мыналар арқылы дамыту: талдау, бағалау және шығармашылық ойлауға ықпал ететін әртүрлі тапсырмалар; ауызша және жазбаша дереккөздердің кең ауқымымен танысу; шет тілін оқыту үдерісінде негізгі әдістемелік-педагогикалық технологияларды оқып үйрену.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) шет тілін меңгеру негізінде оның қазақ және әлем әдебиетімен және мәдениетімен байланысын ескере отырып, табысты әлеуметтік бейімделуге ықпал ететін білім, білік және дағдыларды қалыптастыру;

2) оқытылатын тілдегі әдебиеттер арқылы отансүйгіштікке, азаматтыққа, белсенді өмірлік ұстанымға тәрбиелеу;

3) қазіргі әлемнің жаһандануы жағдайында шет тілін үйренудің құндылығы туралы түсінік қалыптастыру; мәдениетаралық коммуникация тұрғысынан өз елін, оның мәдениетін көрсете білу;

4) сыни тұрғыдан ойлау, салыстыру, жалпылау, ұқсастықтар мен себеп-салдар байланыстарын орнату дағдыларын жетілдіру, контекстен кең ауқымды бейтаныс лексиканы түсіну; тиісті деңгейде еркін сөйлеу, дәлдік, сөз екпіні, интонация және стиль;

5) қарым-қатынас міндетіне сәйкес сөйлеу құралдарын өзінің сезімін, ойы мен қажеттіліктерін білдіру үшін пайдалануға, өз қызметін жоспарлауға және реттеуге; ауызша және жазбаша сөйлеуді, монологтық контекстік сөйлеуді меңгеру;

6) білім алушылардың тілді ойлау, ой елегінен өткізу, өз ойын жеткізу және басқа пәндер бойынша оқу құралы, сондай-ақ сауаттылығын арттыру құралы ретінде тануға және пайдалануға мүмкіндік беру; лингвистикалық, мәдени және әлеуметтік компоненттерді біріктіруді қамтитын тілді үйрену үдерісіне қосу;

7) шет тілін колледжде және одан тыс жерлерде қолдану үшін студенттерге пайдалы гипотеза жасау және пікірлер, түсініктемелер және жауаптар беру үшін сыныптастарымен өзара әрекеттесу; ағылшын тілінде сөйлейтіндермен және ағылшын тілінде сөйлемейтіндермен сәтті қарым-қатынас жасау;

8) оқу бағдарламасына сәйкес тақырыптар, салалар және жағдайлар шеңберінде оқытылатын тіл елдерінің мәдениетімен, дәстүрлерімен және шындықтарымен танысу арқылы әлеуметтік-мәдени құзыреттілігін қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады: History of the agricultural industry, Natural Disasters, Virtual reality, Organic and non-organic worlds, Reading for pleasure, Electronics and automation in Farming, Breakthrough technologies, Energy, Making

connections in biology, Soil. Tillage, Investigate and report on Engines and devices/Science video, Work and inventions, STEM, Recent advances in technology, Transport: Yesterday, Today, Tomorrow

Мазмұны: Тыңдау және сөйлеу дағдыларын шығармашылық есептерді шешу және топтық жұмыс үшін пайдаланыңыз, сыныптастарымен сындарлы кері байланыс беру. Әртүрлі көзқарастарды құрметтеу. Алынған кері байланысты бағалаңыз және сындарлы жауап беріңіз, жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдаланыңыз. Басқаларға түсінікті ақпаратты ұйымдастырыңыз және беріңіз. Сөйлеу немесе жазу кезінде логикалық дәлелді құрастырыңыз және қорғаңыз. Оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық сезімталдықты дамыту. Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдаланыңыз. Пікірталас немесе жазуды дүниетанымдардың ауқымын көрсету және зерттеу құралы ретінде пайдаланыңыз.

Есту. Еркін пікірталастың негізгі мазмұнын, жалпы және оқу бағдарламаларының алуан түрлі тақырыптары бойынша мұғалімнің қолдауынсыз ұзақ талқылауда нақты ақпарат пен дәлелдің егжей-тегжейлерін түсіну, оның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі саны бойынша талқылау.

Жалпы және оқу бағдарламаларының үлкен саны бойынша еркін пікірталас барысында, оның ішінде шектеулі сандағы таныс емес тақырыптар бойынша пікірталас кезінде спикер(лердің) көзқарасын немесе пікірін мойындау. Еркін талқылау контекстінен мағынаны анықтау. Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша спикерлердің көзқарастары мен айқын келісу дәрежесі. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымы бойынша еркін пікірталастағы дәлелдердегі қайшылықтарды анықтау.

Сөйлеу. Ресми және бейресми сөйлеу мәнерлерін пайдалану, әртүрлі жалпы және оқу бағдарламалары бойынша ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою және оларға жауап беру. Өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу, жалпы және тәрбиелік тақырыптардың саны артып келе жатқан пікірталас мазмұнының әртүрлілігі аясында басқа адамдардың пікірлерін бағалау және түсініктеме беру. Әртүрлі жалпы және білім беру тақырыптары бойынша гипотезаларды ұсыну мақсатында сыныптастарымен өзара әрекеттесу. Пікірталастың ағымын басқару және пікірталас кезінде перефраза және түзету арқылы тілді өзгерту. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымында сәйкес арнайы сөздік пен синтаксисті пайдалану.

Оқу. Көлемді мәтіндердің негізгі идеясын түсіну, таныс тақырыптар бойынша, оқу бағдарламасының тақырыптары мен таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі стильдер мен жанрлардағы көлемді мәтіндерден нақты ақпарат пен бөлшектерді тану. Әртүрлі жалпы тақырыптар мен оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша жақынырақ оқуға лайық мәтіндердің мазмұнын анықтау үшін ұзақ мәтіндерді қайталап оқу. Таныс және бейтаныс тақырыптар бойынша, сонымен қатар оқу жоспарындағы тақырыптар

бойынша әртүрлі көркем әдебиет мәтіндерін, ғылыми және публицистикалық әдебиеттерді оқу. Оқу бағдарламасындағы әртүрлі таныс және тақырыптар бойынша, сондай-ақ кейбір таныс емес тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердің мазмұнына негізделген қорытынды жасаңыз. Оқу бағдарламасынан таныс тақырыптар мен тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердің авторының көзқарасы мен пікірін анықтау. Әртүрлі жалпы тақырыптар мен оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша ұзақ мәтіндерді (абзац аралығы) әзірлеу үлгілері. Мағынаны нақтылау және терең түсіну үшін таныс және бейтаныс қағаз және сандық ақпараттық ресурстардың кең ауқымын пайдалану. Дәлелдердің сәйкессіздігін анықтау, оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы тақырыптар мен тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердегі ақпаратты салыстыру, талдау және синтездеу.

Хат. Тақырыпқа және жанрға сәйкес және әртүрлі жазба жанрларында дұрыс жазылған сөздік қорын пайдаланып, мәтін деңгейінде жеке жоспарлау, жазу, өңдеу және түзету. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымы бойынша өсіп келе жатқан жазба жанрларының тиісті деңгейіне жету үшін сөйлеу мәнерін пайдаланып грамматикалық дұрыс жазу. Логикалық дәлелдерді оқытушының қолдауымен және қажет болған жағдайда, жалпы және оқу бағдарламасына таныс тақырыптар бойынша жазбаша жанрлардың үлкен санының ішінде мысалдар мен себептермен тұжырымдаңыз. Таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша әртүрлі байланыстыратын сөздерді қолданып, мәтін деңгейінде үйлесімді жазу. Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша мәтін деңгейінде сәйкес жоспарды өз бетінше қолдану. Әртүрлі мүмкіндіктер арқылы сөйлесудегі жаңалықтар мен сезімдерді жеткізу және оларға жауап беру. Жазбаша жұмыстардағы тыныс белгілерінің дұрыстығы жоғары мәтін деңгейінде қойылуы.

Ағылшын тілін қолдану. Күрделі және күрделі зат есімнің сан алуан тіркестерінің, есептік және саналмайтын зат есімдерге арналған жиынтық көрсеткіштердің алуан түрлілігі, сонымен қатар есімдік сөз тіркестері, күрделі сын есімдердің алуан түрлері, сын есімдердің жіктік жалғауы, салыстырмалы құрылымдары және күшейткіш сын есімдердің әртүрлі ортақ мағынада қолданылуы. оқу жоспарынан таныс тақырыптар мен тақырыптар, анықтауыш және алдын ала анықтау құрылымдарының алуан түрлілігі, сұрақ түрлерінің кең ауқымы, салыстырмалы, демонстративті, белгісіз, сан есімдіктері, сонымен қатар оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы таныс тақырыптар мен тақырыптар бойынша рефлексивті есімдік құрылымдары. Уақыт септіктерінің көмегімен белсенді және пассивті дауыста тамаша үздіксіз формалардың, сонымен қатар бірқатар жетілген формалардың қолданылуы, келер және келер үздіксіз шақтағы белсенді және пассивті дауыстардың әртүрлі формалары, хабарлы сөйлемдер мен жанама сөйлеудегі осы, өткен және өткен кемел шақтағы белсенді және пассивті дауыстардың алуан түрлі формалары, белсенді және пассивті дауыстардың формалары оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы тақырыптар мен таныс тақырыптар үшін қазіргі

үздіксіз және өткен үздіксіз шақтарда. Әртүрлі жанама сөйлеу мәлімдемелері мен сұрау формаларын белгілі жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдану, тұрақты және тұрақсыз үстеулерге қатысты үстеу құрылымдары, превербальды, кейінгі және шектен тыс үстеулер, модальды етістіктердің өткен шақ формаларының көбеюі, соның ішінде must have, can't have, might have өткен шақ туралы болжам мен қорытындыны, зат есім мен сын есімнің алдындағы көсемшелерді, зат есімнен, сын есім мен етістіктен кейінгі тәуелдік жалғауларды айту. Көбейген етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитивтік формалардың, көптеген етістіктер мен көсемшелерден кейін герунд формаларының, көптеген көсемше және фразалық етістіктердің қолданылуы. Әртүрлі таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша кәсіподақтардың алуан түрлілігі. Конструкциялар If / if only шартты сөйлемнің үшінші түрінде сабақтас құрмалас сөйлемнің қолданылуы, оның ішінде әртүрлі жалпы және оқу бағдарламалары бойынша таныс тақырыптар.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2 тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			Теориялық	Практикалық
Unit 1. History of the agricultural industry		+	+	+
1.	Lesson topic-1.1.1. Interesting facts about Agriculture of Kazakhstan			

2.	Lesson topic -1.1.2. Branches, problems, development			
3.	Lesson topic – 1.1.3. Writing an article “ What role does agriculture play in human life?”			
Unit 2. Natural Disasters		+	+	+
4.	Lesson topic – 2.1.1. Environmental Issues in Agriculture			
5.	Lesson topic–2.1.2. Focus on Kazakhstan : reporting on the causes and consequences of natural disasters			
6.	Lesson topic – 2.1.3. Prediction and prevention of natural disasters			
Unit 3. Virtual Reality		+	+	+
7.	Lesson topic-3.1.1. Developing and evaluating for cars, tractors applications			
8.	Lesson topic – 3.1.2. Expressing and justifying opinions about 2D games			
9.	Lesson topic – 3.1.3. Writing an article “ Using a drone in a farm			
Unit 4. Organic and Non-organic Worlds		+	+	+
10.	Lesson topic –4.1.1. Discussing the difference between organic and non-organic food			
11.	Lesson topic – 4.1.2. Types of the GMOs. Benefit or harm			
Unit 5. Reading for Pleasure		+	+	+
12.	Lesson topic -5.1.1. Learners read a Non-fiction Text			

Unit 6. Electronics and automation in Farming		+	+	+
13.	Lesson topic – 6.1.1. Investigate and report on the functions of mechatronics			
14.	Lesson topic – 6.1.2. Multiple intelligences self+study project			
15.	Lesson topic – 6.1.3. The role of mechanization and automation of agricultural production			
Unit 7. Breakthrough technologies		+	+	+
16.	Lesson topic – 7.1.1. Nanotechnology			
17.	Lesson topic – 7.1.2. Robotics in Farming			
18.	Lesson topic – 7.1.3. Innovative technologies of agricultural production of Kazakhstan			
Unit 8. Energy		+	+	+
19.	Lesson topic – 8.1.1. Using of the Solar Energy in Agriculture			
20.	Lesson topic – 8.1.2. Analysis of scientific film from different perspectives (physics, biology, economics)			
21.	Lesson topic – 8.1.3. Describing the process of cultivation grain crops. Features and interesting facts			
22.	Lesson topic –8.1.4. Independent project " The influence of solar energy on the growth and development of plants"			
Unit 9. Making connections in Biology		+	+	+
23.	Lesson topic – 9.1.1. Introductory lessons			

24.	Lesson topic – 9.1.2. “Pesticides and agrochemicals”			
25.	Lesson topic – 9.1.3. Journey biological understanding			
Unit 10. Soil. Tillage		+	+	+
26.	Lesson topic -10.1.1. Introduction to the topic			
27.	Lesson topic -10.1.2. Analyzing the specific features sowing of agricultural crops.			
28.	Lesson topic -10.1.3. Independent project “ Seeds”			
29.	Lesson topic -10.1.4. Making PPT “Farms in the Future”			
30.	Lesson topic -10.1.5. Weeds. Protection of plants from weeds, pests and diseases.			
Unit 11. Investigate and report on Engines and devices/Science video		+	+	+
31.	Lesson topic -11.1.1. Introduction to the topic			
32.	Lesson topic -11.1.2. The History of Engines. Past tenses			
33.	Lesson topic -11.1.3. Presenting the information through the PPT			
34.	Lesson topic -11.1.4. Analysis of scientific film from different perspectives (physics, biology, economics)			
Unit 12. Work and inventions		+	+	+
35.	Lesson topic -12.1.1. Amazing technologies and inventions in agriculture			

36.	Lesson topic -12.1.2. Considering success in farming			
37.	Lesson topic -12.1.3. Comparing analyzing and ranking inventions. Design your own future car			
Unit 13. STEM		+	+	+
38.	Lesson topic -13.1.1. Intelligent energy storage			
39.	Lesson topic -13.1.2. Discussing controversial issues Analyzing academic language			
40.	Lesson topic – 13.1.3 . Analysis of scientific film from different perspectives (physics, biology, economics)			
Unit 14. Recent advances in technology		+	+	+
41.	Lesson topic – 14.1.1 . A variety of technological, mobile and application tools for personal, educational and professional use educational and professional use			
42.	Lesson topic – 14.1.2 . Options for future careers. Producing information leaflets			
43	Lesson topic – 14.1.3 . Recent Advances in Farming Technology			
Unit 15. Transport: Yesterday, Today, Tomorrow		+	+	+
44.	Lesson topic – 15.1.1 . Introduction to the topic			
45.	Lesson topic – 15.1.2 . Investigating the resources and			

	processes involved in manufacturing vehicles			
46.	Lesson topic – 15.1.3. Analyzing the advantages and disadvantages of the use of agricultural machinery in crop production			
47.	Lesson topic – 15.1.4. Analysis of scientific film from different perspectives (physics, transport, economics)			
48	Lesson topic – 15.1.5. Producing information leaflets about “Car sharing”			

3 тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
History of the agricultural industry	Interesting facts about Agriculture of Kazakhstan	1) Қазақстандағы ауыл шаруашылығымен танысу арқылы курстың мазмұны мен негізгі міндеттерін қабылдау; 2) сөйлеу, жазу, оқу немесе тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталған қажетті ақпаратты табу.	1) Ауыл шаруашылығы алқаптарының маңыздылығы туралы нақты түсінеді; 2) нақты ақпаратты және негізгі ойларды бөліп көрсетеді және құрылымдайды; 3) сыныптастарымен өзара іс-қимыл жасайды, сұрақтар тұжырымдайды.
	Branches, problems, development	1) Аудио және бейне материалдарының мазмұнын түсіндіру; 2) бейтаныс тақырыптардың шектеулі ауқымы бойынша сөйлесуді қоса алғанда, жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген әңгімелерде нақты ақпаратты, мәселелерді және негізгі ойларды бөліп көрсету.	1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін сезімін көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін сыныптастарымен талқылайды; 3) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мәнмәтіннен мағынаны түсіндіреді.
			1) Жоспарды қолдана отырып, схемаға сәйкес

	Writing an article “What role does agriculture play in human life?”	1) Жазуды рефлексия құралы ретінде қолдану; 2) тақырыптарды пайдаланып мақала жазу жоспарын жасау.	тақырып бойынша мақала жазады; 2) байланыстырушы сөздерді (linking words), жалғауларды (conjunctions) дәл және ұқыпты қолданады; 3) мақала жазу үшін тиісті , модельдер мен байланыстырушы сөздерді өзгертеді.
Nature Disasters	Environmental Issues in Agriculture	1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелерді білдіру үшін сезімді пайдалану; 2) мәтінді талдау, жазылғанға авторлық қатынасты білдіру тәсілдерін анықтау, мәтінге сілтеме жасай отырып және тақырып бойынша өз пікірін білдіре отырып, проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру .	1) Мәтіннің негізгі ерекшеліктерін анықтайды; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін сыныптастарымен мәселелерді талқылайды; 3) белсенді лексиканы қолдана отырып, мәтінге негізделген мәлімдеме жасайды; 4) тақырыпқа өз көзқарасын білдіреді.
	Focus on Kazakhstan: reporting on the causes and consequences of natural disasters	1) Басқалардың пікірлерін бағалау және сындарлы жауап беру; 2) материалды зерттеу және таныстыру дағдыларын көрсету.	1) Нақты ақпаратты және тақырыптың негізгі тұстарын анықтайды; 2) тиісті зерттеу дағдыларын көрсетеді; 3) әр түрлі цифрлық ресурстармен еркін қолданады.
	Prediction and prevention of natural disasters	1)Жалпы және толық ақпаратты қабылдау; 2) мәтінді талдау, жазылғанға авторлық қатынасты білдіру тәсілдерін анықтау, мәтінге сілтеме жасай отырып және тақырып бойынша өз пікірін білдіре отырып, проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру ; 3) география бойынша бұрын алған білімдерін қолдануға (CLIL, пәнаралық байланыс)	1) Белсенді лексиканы қолдана отырып, мәтінге сүйене отырып, дәлелді мәлімдеме жазады; 2) тақырыпқа өз көзқарасын білдіреді; 3) мағынаны тексеру және түсінуді кеңейту үшін рубрикалар мен цифрлық анықтамалық ресурстарды пайдаланады.
			1) Дұрыс тыңдалған ақпаратты жаңғыртады;

Virtual Reality	Developing and evaluating for cars, tractors applications	1) Топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану; 2) нақты ақпарат пен негізгі ойларды бөліп көрсету.	2) топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті пәндік сөздік пен синтаксисті имитация жаайды және бейімдейді.
	Expressing and justifying opinions about 2D games	1) Тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша түрде білдіру; 2) skimming Reading дағдыларын меңгеру.	1) Қажетті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын қолданады (skimming Reading); 2) тақырыпты талқылау үшін тиісті пәндік сөздік пен синтаксисті имитациялайды және бейімдейді; 3) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін сыныптастарымен талқылайды.
	Writing an article “Using a drone in a farm	1) Мақала жазу үшін рубрикалар мен модельдерді талдау дағдыларын қолдану; 2) тиісті байланыстырушы сөздерді қолдану.	1) Мақала жазу үшін тиісті айдарларды, модельдерді және байланыстырушы сөздерді өзгертеді.
Organic and Non-organic Worlds	Discussing the difference between organic and non-organic food	1) Тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша түрде білдіру; 2) топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру.	1) Сөйлеуде және жазуда тақырып бойынша белсенді лексиканы қолданады; 2) зерттеу және қажетті ақпаратты табу дағдыларын қолданады; 3) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін сыныптастарымен талқылайды.
	Types of the GMOs. Benefit or harm	1) Басқа пәндер бойынша бұрын алған білімдерін қолдану (пәнаралық байланыс, CLIL); 2) тақырып бойынша презентация жасау; 3) проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру .	1) Тақырыпқа және көтерілген мәселеге өз көзқарасын білдіреді; 2) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады; 3) мәтінге сүйене отырып , дәлелді мәлімдеме жасайды.

Reading for Pleasure	Learners read a Non-fiction Text	1) Бейнелерді, көркемдік кеңістік пен уақытты, бейнелеу құралдары мен фигураларды құрудың құралдары мен тәсілдерін талдауға, автордың оларды қандай мақсатта қолданатынын түсіндіру.	1) Шығармада көркемдік кеңістік пен уақытты құру тәсілдерін бөліп көрсетеді; 2) мәтіннен экспрессивті құралдар мен сөйлеу фигураларын табады; 3) автордың сөйлеу фигуралары мен тілдің экспрессивті құралдарын қолдануын негіздейді.
Electronics and automation in Farming	Investigate and report on the functions of mechatronics	1) Топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін ойын көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін сыныптастарымен талқылайды; 3) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мәнмәтіннен мағынаны түсіндіреді.
	Multiple intelligences self-study project	1) Материалды зерттеу және таныстыру дағдыларын меңгеру; 2) мәтінді талдау, жобаға авторлық қатынасты білдіру тәсілдерін анықтау, мәтінге сілтеме жасай отырып және тақырып бойынша өз пікірін білдіре отырып, проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру .	1) Тиісті зерттеу дағдыларын көрсетеді; 2) жобалау қызметі үшін тиісті айдарларды, модельдерді және байланыстырушы сөздерді өзгертеді; 3) ақпараттық-коммуникациялық технология дағдыларын меңгерген.
	The role of mechanization and automation of agricultural production	1) Бейтаныс ақпаратты түсіндіру; 2) жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Сөйлеу дағдыларын топта шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдаланады; 2) тақырыптың нақты ақпараты мен негізгі тұстарын анықтайды; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті пайдаланады.
			1) Қажетті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын қолданады (Skimming Reading);

Break-through technologies	Nanotechnology	1) Skimming Reading бағдарламасын меңгеру; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша айту.	2) сөйлеуде және жазуда тақырып бойынша белсенді сөздік қорды пайдаланады (роботтар, микроскопиялық, биологиялық мембраналар, ғаламдық жылыну, отынның тиімділігі, нанобөлшектер, мутация); 3) сыныптастарымен мәселе бойынша өз көзқарасын білдіреді.
	Robotics in Farming	1) Жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген әңгімелерде нақты ақпарат пен негізгі ойларды бөліп көрсету; 2) басқа пәндер бойынша бұрын алған білімдерін қолдану (пәнаралық байланыс, CLIL); 3) тақырып, проблема бойынша өз пікірін білдіру.	1) Тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады; 2) тақырыпқа және көтерілген мәселеге өз көзқарасын білдіреді; 3) мәтінге сүйене отырып, дәлелді мәлімдеме жасайды.
	Innovative technologies of agricultural production of Kazakhstan	1) Тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі тұрғысынан ауызша және жазбаша мәлімдемелерді (өздерінің және сыныптастарының) бағалау; 2) бейтаныс тақырыптардың шектеулі ауқымы бойынша сөйлесуді қоса алғанда, жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген әңгімелерде нақты ақпарат пен негізгі ойларды бөліп көрсету; 3) диалогтық сөйлеуді әлемге қатысты бірқатар көзқарастарды ойлау және зерттеу құралы ретінде пайдалану.	1) Тақырыпты ашу негізінде диалогтық және монологиялық мәлімдемелерді сипаттайды; 2) логикалық дәйектілік пен дұрыстықты сақтай отырып, туындының мазмұнын баяндайды; 3) талқылау барысын басқарады; 4) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мәнмәтіннен мағынаны түсіндіреді.

Energy	Using of the Solar Energy in Agriculture	1) Аудио және бейне материалдарының мазмұнын түсіндіру; 2) бейтаныс тақырыптардың шектеулі ауқымы бойынша сөйлесуді қоса алғанда, жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген әңгімелерде нақты ақпарат пен негізгі ойларды бөліп көрсету.	1) Тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мәнмәтіннен мағынаны түсіндіреді; 2) топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады; 3) белсенді лексиканы қолдана отырып, мәтінге сүйене отырып, дәлелді мәлімдеме жасайды.
	Analysis of scientific film from different perspectives (physics, biology, economics)	1) Басқа пәндер бойынша бұрын алған білімдерді қолдану (пәнаралық байланыс, CLIL); 2) топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдалану.	1) Топтардағы мәселелерді шығармашылық және бірлесіп шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады; 2) нақты ақпаратты және тақырыптың негізгі тұстарын айқындайды; 3) әр түрлі фразалық етістіктер мен күрделі сын есімдерді қолданады.
	Describing the process of cultivation grain crops. Features and interesting facts	1) Дәнді дақылдардың процестерін талдау және сипаттау; 2) бейтаныс тақырыптардың шектеулі ауқымы бойынша сөйлесуді қоса алғанда, жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген әңгімелерде нақты ақпарат пен негізгі ойларды бөліп көрсету; 3) диалогтық сөйлеуді ерекшеліктер, фактілер туралы ойлау құралы ретінде қолдану.	1) Тақырыптың нақты ақпараты мен негізгі тұстарын айқындайды; 2) Белсенді лексиканы қолдана отырып, мәтінге сүйене отырып, дәлелді мәлімдеме жасайды; 3) тақырыпқа өз көзқарасын білдіреді.
	Independent project “The influence of solar energy on the growth and development of plants”	1) Материалды зерттеу және таныстыру дағдыларын меңгеру; 2) мәтінді талдау, жобаға авторлық қатынасты білдіру тәсілдерін анықтау, мәтінге сілтеме жасай отырып және тақырып бойынша өз	1) Тиісті зерттеу дағдыларын көрсете біледі; 2) жобалау қызметі үшін тиісті айдарларды, модельдерді және байланыстырушы сөздерді өзгерте алады;

		пікірін білдіре отырып, проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру .	3) ақпараттық-коммуникациялық технология дағдыларын меңгерген.
Making connections in Biology	Introductory lessons	1) Алған білімдерін таныс және бейтаныс жағдайларда қолдану; 2) бейтаныс тақырыптардың шектеулі ауқымы бойынша сөйлесуді қоса алғанда, жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген әңгімелерде нақты ақпарат пен негізгі ойларды бөліп көрсету.	1) Тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мәнмәтіннен мағынаны түсіндіреді; 2) тақырыпты ашу негізінде диалогтық және монологиялық мәлімдемелерді сипаттайды.
	Pesticides and agrochemicals	1) Проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру ; 2) тақырып, проблема бойынша өз пікірін білдіру; 3) аудио және бейне материалдарының мазмұнын қабылдау.	1) Мәтінге сүйене отырып, дәлелді мәлімдеме жасау; 2) тақырыпқа және көтерілген мәселеге өз көзқарасын білдіреді; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады.
	Journey biological understanding	1) Басқа пәндер бойынша бұрын алған білімдерін қолдану (пәнаралық байланыс, CLIL); 2) диалогтық сөйлеуді әлемге қатысты бірқатар көзқарастарды ойлау және зерттеу құралы ретінде пайдалану.	1) Логикалық дәйектілік пен дұрыстықты сақтай отырып, туындының мазмұнын баяндайды; 2) талқылау барысын басқарады; 3) талқылау кезінде парафразалау және түзету сияқты құралдарды қолданады; 4) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мәнмәтіннен мағынаны түсіндіреді.
	Introduction to the topic	1) Выделять конкретную информацию и основные моменты в неподдерживаемых расширенных разговорах по широкому кругу общих и учебных тем, включая разговоры по ограниченному кругу незнакомых тем;	1) Тақырып бойынша гипотеза жасау үшін сыныптастарымен талқылайды; 2) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мәнмәтіннен мағынаны түсіндіреді;

		2) сөйлеу, жазу, оқу немесе тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталған қажетті ақпаратты табуға.	3) тақырыпқа сәйкес келетін өзекті лексиканы қолданады.
	Analyzing the specific features sowing of agricultural crops	1) Мәтінді талдау, жазылғанға авторлық қатынасты білдіру тәсілдерін анықтау, мәтінге сілтеме жасай отырып және тақырып бойынша өз пікірін білдіре отырып, проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру ; 2) бейтаныс тақырыптардың шектеулі ауқымы бойынша сөйлесуді қоса алғанда, жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген әңгімелерде нақты ақпарат пен негізгі ойларды бөліп көрсету.	1) Белсенді лексиканы пайдалана отырып, мәтін бойынша демонстрациялық сөйлем құрастырады; 2) тақырыпқа өз көзқарасын білдіреді; 3) айтылымның нақты жоспарын жасайды.
Soil. Tillage	Independent project “Seeds ”	1) Материалды зерттеу және баяндау дағдыларын меңгеру; 2) ауыл шаруашылығы дақылдарын егу негіздері бойынша бұрын алған білімдерін қолдану.	1) Биологиядан бұрын алған білімін қолданады; 2) сәйкес зерттеу дағдыларын көрсетеді; 3) әртүрлі ресурстарды шебер пайдаланады; ақпараттық-коммуникациялық технология дағдыларын қолданады.
	Making PPT “Farms in the Future”	1) Бұрын алған білімдерін басқа пәндерде қолдану (пәнаралық байланыс, CLIL); 2) тақырып бойынша презентация құру; 3) топта шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдалану.	1) Тақырыпты ашу негізінде монологтық мәлімдемелерге мінездеме береді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін сыныптастырмен талқылайды; 3) сәйкес зерттеу дағдыларын көрсетеді.
		1) Тақырып, мәселе бойынша өзіндік пікір айту; 2) ойды, идеяны, тәжірибе мен сезімді	1) Топта шығармашылық және бірлескен

	Weeds. Protection of plants from weeds, pests and diseases	білдіру үшін қиялды пайдалану; 3) сөйлеу дағдыларын топтарда шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін қолдану.	мәселелерді шешу үшін сөйлеу дағдыларын пайдаланады; 2) тақырыптың нақты ақпараты мен негізгі тұстарын анықтайды; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді лексиканы пайдаланады.
Investigate and report on Engines and devices/ Science video	Introduction to the topic	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген сұхбаттардағы нақты ақпаратты және маңызды сәттерді, соның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелерді бөлектеу; 2) сөйлеу, жазу, оқу немесе тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталған қажетті ақпаратты табу.	1) Тақырып бойынша гипотеза жасау үшін сыныптастарымен талқылайды; 2) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі контекстен мағынаны түсіндіреді; 3) тақырыпқа сәйкес келетін өзекті лексиканы пайдаланады.
	The History of Engines. Past tenses	1) Бұрын алған білімдерін басқа пәндерде қолдану (пәнаралық байланыс, CLIL); 2) жалпы және оқу бағдарламаларының қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген ауқымындағы егжей-тегжейлі ақпаратты, оның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелерді қабылдау.	1) Тақырыпты талқылау үшін сәйкес пәндік лексика мен синтаксисті имитациялайды және бейімдейді; 2) сөйлеуде және жазуда Past Continuous, Past Perfect, Past simple Passive қолданады; 3) тақырыптың нақты ақпараты мен негізгі тұстарын анықтайды.
	Presenting the information through the PPT	1) Тарихтан бұрын алған білімдерін қолдану; 2) материалды зерттеу және баяндау дағдыларын меңгеру.	1) Тарихтан бұрын алған білімін қолданады; 2) сәйкес зерттеу дағдыларын көрсетеді; 3) әртүрлі ресурстарды шебер пайдаланады; 4) шешендік өнер дағдыларын көрсетеді.
			1) Топта шығармашылық және бірлескен

	Analysis of scientific film from different perspectives (physics, biology, economics)	1) Бұрын алған білімдерін басқа пәндерде қолдану (пәнаралық байланыс, CLIL); 2) ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану.	мәселелерді шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады ; 2) тақырыптың нақты ақпараты мен негізгі тұстарын анықтайды; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
86 - қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің мақсаты – отандық тарихтың негізгі оқиғалары мен процестерін оқыту негізінде тарихи санаға, азаматтылық пен отансүйгіштік қасиеттерге ие, тарихи білім мен дағдыларды оқу және қоғамдық іс-әрекеттерде тиімді және шығармашылықпен қолдана алатын тұлға қалыптастыру.

3. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы қоғамның әртүрлі тарихи кезеңдеріндегі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси және мәдени дамуының негізгі мәселелері туралы білім қалыптастыру;

2) тарихи қалыптасқан мәдени, ұлттық дәстүр, әлеуметтік және адамгершілік нормаларды білім алушылардың түсінуі негізінде оларда азаматтылық пен қазақстандық бірегейлікті, дүниетанымдық ұстанымдарды тәрбиелеу;

3) әлемдік тарихи процестегі Қазақстанның орны мен рөлі туралы жалпы тұтас түсінік қалыптастыру;

4) тарихи оқиғалар, құбылыстарды тарихи заңдылықтарды ескере отырып зерттеу, оқиғалар мен тұлғаларға қатысты пікірлер мен берілген бағаларды салыстыру және сыни тұрғыдан талдау дағдыларын дамыту, өткен кезеңмен қазіргі уақытқа қатысты пікірталастық мәселелерге өзіндік көзқарасты қалыптастыру;

5) өлке тарихын зерделеу, өлкетанулық жұмыстарды жүргізу дағдыларын дамыту;

6) әртүрлі тарихи деректермен жұмыс істеу, тарихи ақпаратты іздеу және жүйелеу дағдыларын дамыту;

7) әртүрлі деректерді қолдана отырып, жобалық, зерттеу әрекетін және тарихи реконструкция дағдыларын дамыту;

8) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерді түсіну үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

9) коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру, оның ішінде, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қолдану.

4. Оқу бағдарламасы тарихи ойлаудың негізгі дағдыларын қалыптастыруға бағытталған: тарихи дереккөздерді түсіндіру, уақыт пен кеңістіктегі бағдар, тарихи талдау және түсіндіру дағдылары.

Тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру, сондай-ақ "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқыту мақсаттарын тиімді іске асыру: 1) өзгеріс пен сабақтастық; 2) себеп пен салдар; 3) дәлел; 4) ұқсастық пен айырмашылық; 5) маңыздылық; 6) интерпретация .

Пәннің мазмұны 8 бөлімнен тұрады:

1) өркениет: даму ерекшеліктері. Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы. "Орталық Азия" ұғымының тарихи және географиялық аспектілері. Орталық Азияның дәстүрлі өркениеттерін зерттеу тарихы. Орталық Азия өркениеттері пайда болуының факторлары. Орталық Азия өркениеттерінің желгі ошақтарының ерекшеліктері. Ұлы Дала өркениеті. "Ұлы Дала" ұғымының тарихи-географиялық сипаттамасы. Ұлы дала өркениетінің қайнар көзі және қалыптасуының ерекшеліктері (энеолит, қола дәуірі). Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің ерекшеліктері. Ерте көшпенділер дәуіріндегі Ұлы Дала өркениеті. Ұлы Дала ежелгі мәдениеттерінің сабақтастығы және өзара байланысы. Ерте көшпенділер өркениетінің әлемдік тарихи процестер барысына әсері. Орталық Азия және әлемдік өркениет. Орталық Азия халықтарының әлемдік материалдық мәдениеттің дамуына қосқан үлесі. Орталық Азия халықтарының әлемдік рухани мәдениеттің дамуына қосқан үлесі;

2) этникалық және әлеуметтік процестер. Қазақ халқының шығу тегі. "Антропогенез ", "этногенез", "этнос" ұғымдары. Қазақстан аумағындағы этногенез және этникалық

процестер. Қазақ этносының қалыптасуы – көп ғасырлық этникалық процестердің нәтижесі. Мәдени-генетикалық код - ұлттың негізі. Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы. Қазақтарда ру-тайпалық құрылым қалыптасуының тарихи шарттары. Қазақтардың ру-тайпалық құрылымының эволюциясы. Туыстық принциптердің және рулық құрылымның функционалдық маңызы. "Ауызша тарихнама", "шежіре", "ру", "тайпа", "ата-жұрт", "атамекен", "ел" ұғымы. Қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасуының біріктіруші рөлі. Дәстүрлі қазақ қоғамының әлеуметтік жіктелуі. "Ақсүйек", "қарасүйек", "хан", "сұлтан", "би", "батыр" ұғымдары. Дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың қызметі;

3) мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттер. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттердің саяси ұйымдасуы. " Мемлекет", "билік", "саяси ұйым" ұғымдары. Ұлы Дала көшпенділерінің империялары. Түркі империясы - көшпенділер мемлекеттілігінің классикалық үлгісі. Ұлы Түрік қағанатының қалыптасуы мен дамуы. Түркі империясының мұрагерлері. Мемлекеттік құрылым түрлерінің сабақтастығы. Ерте және дамыған орта ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің геосаяси белсенділігі. Түркі әлемінің қалыптасуы мен дамуындағы түркі империясының рөлі. Шыңғысхан империясы және оның мұрагерлері. Шыңғысханның әлем тарихындағы рөлі. Қазақстан аумағында ұлыс жүйесінің дамуы. XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігі және олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер етуі. Қазақ хандығы – Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет. Ақ Орда мен Қазақ хандығының тарихи сабақтастығы. Қазақ хандығының құрылуы – Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі. Қазақ хандарының Қазақ мемлекетінің қалыптасуы мен нығаюындағы рөлі. Қазақ хандығының саяси институттары. Мемлекеттік құрылым түрлерінің сабақтастығы. Бабаларымыздың ұлан-ғайыр аумақты қорғап сақтаудағы рөлі. Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттіліктің қайта жаңғыртылуы. Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуы. Қазақ халқының мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру үшін жүргізген ұлт-азаттық күресі. Түркістан (Қоқан) және Алаш автономиясы түрінде мемлекеттік егемендіктің қалпына келтірілуі. Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі. "Автономдық кеңес республикасы", "Кеңес одағы республикасы", "унитарлы мемлекет" ұғымдары. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының жетістіктері мен қайшылықтары. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуы. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуындағы Тұңғыш Президент Н.Ә. Назарбаевтың рөлі. Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздігінің қалпына келтірілуі – тарихи процестердің заңды нәтижесі. Қазақстан Республикасының мемлекеттік стратегиялары мен бағдарламалары;

4) мәдениеттің дамуы. Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті – дала өркениетінің мұрасы. Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнері. " Мәдениет", "дала өркениеті", "материалдық мәдениет", "рухани мәдениет", "

қолданбалы өнер", "мәдени мұра" ұғымдары. Қазақстандағы тарихи-этнографиялық процестердің эволюциясы және сабақтастығы. Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы. " Әдет-ғұрып" "рәсім", "салт-дәстүр", "діл (менталитет)" ұғымдары. Қазақ халқының рухани-адамгершілік құндылықтары: әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер. Туған жерге, оның мәдениеті мен салт-дәстүріне құрмет көрсету- шынайы патриотизмнің көрінісі. Дала өркениеті тарихымен мәдениетінің ескерткіштері. Тарихи және мәдени ескерткіштердің классификациясы. Қазақстанның рухани құндылықтары – ұлттық бірегейліктің негізі. Қазақ халқының әдеби және музыкалық мұрасы: бастауы, дәстүрі, қазіргі уақыттағы дамуы. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның мәдениеті. Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтар. Жаңа бағыттар мен жанрлар. Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет. Қазақстандық мәдениеттің дамуы. Жаңа бағыттар мен жанрлар. Халықаралық мәдени кеңістікке кірігу процесі;

5) өркениет: экономикалық даму ерекшеліктері. Қазақтардың тіршілігін қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі. Қазақстан аумағындағы көшпелі мал шаруашылығы және егіншілік. Қазақстан халқының тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінің қалыптасуына және дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсері. "Тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі", "қоныстану жүйесі", "экожүйе" ұғымдары. Дәстүрлі шаруашылық қызмет түрлерінің классификациясы. Қазақ халқының тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесіндегі кәсіптері мен қолөнері. Қазақтардың қолөнері мен кәсіптерінің этнографиялық зерттелуі. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері. Ұлы Жібек жолының Қазақстан аумағындағы бағыттары мен жолдары. Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі. Отырықшы және көшпенді халықтардың экономикалық және мәдени өзара қарым-қатынасы және өзара әсері. Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік-экономикалық дамуы. "Экономикалық жүйе", "дәстүрлі (аграрлы) экономика", "жоспарлы (социалистік) экономика" ұғымдары. XX ғасырда Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын анықтаған факторлар. Қазақстан Республикасы экономикасының даму кезеңдері. Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық даму болашағы;

6) саяси-құқықтық процестер. Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы. "Аграрлық саясат", "көші-қон саясаты", "моноэтностық құрам" ұғымдары. Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдері. Кеңестік кезеңде Қазақстандағы полиэтникалық қоғамның қалыптасуы. "Депортация", "арнайы қоныс аударылғандар", "полиэтникалық қоғам", "ұлттық саясат", "интернационализм" ұғымдары. Кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының өзара мәдени әсерлері. Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты. "Көші-қон ", "эмиграция", "иммиграция", "репатриант", "диаспора", "ирридента" ұғымдары. Қазақстан Республикасының көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтары. Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделі.

Қазақстанның саяси-әлеуметтік және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі;

7) қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы. Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанда қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы. "Зар заман" ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастары. "Алаш" – қоғамдық ой және ұлттық идея. "Алаш" ұлттық идеясының тұжырымдамалық негіздері. Қазақ мемлекеттілігінің даму жолдары туралы ұлттық зиялылардың қоғамдық-саяси көзқарастары ("Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары). "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізі. Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтары. "Мәңгілік Ел" идеясының біріктіруші құндылықтарының маңыздылығы. Мемлекеттің идеология саласындағы саясаты;

8) білім мен ғылымның дамуы. Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы. Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы. Ортағасырлық Қазақстанның көрнекті ғалымдары мен ойшылдары. XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы. XVIII-XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы зерттеулер. Зерттеушілердің Қазақстандағы ғылымды дамытуға қосқан үлесі. XIX ғасырда Қазақстанда оқу орындарының пайда болуы мен дамуы. XIX ғасырда -XX ғасырдың басында Қазақстанда өмір сүрген білім беру мекемелерінің ерекшеліктері. Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары. Сауатсыздықты жою. Мектептік, кәсіби және жоғары білім беру. Кеңестік білім беру жүйесінің реформалары. Қазақстан ғылымын дамытудағы Қазақ КСР Ғылым академиясының рөлі. Қазақстанның көрнекті ғалымдары. Кеңестік саяси жүйе жағдайында Қазақстан ғылымы дамуының қиындықтары және қарама-қайшылықтары. Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі. Тәуелсіздік жылдарындағы Қазақстан Республикасының білім және ғылым жүйесінің дамуы: жетістіктері, проблемалары және болашағы. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесінің жаңғыртылуы. Қазақстанның әлемдік білім және ғылым кеңістігіне кірігуі. Қазақстан Республикасының білім және ғылым саласындағы стратегиялары мен бағдарламалары. Қазақстан Республикасының "Болашақ" халықаралық білім беру бағдарламасы. Қазақстан Республикасының инновациялық ғылыми және білім беру ұйымдары.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1-бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері			
1.1 Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Орталық Азия: ұғымының тарихи және географиялық аспектілері.			
Тақырып 1.1.2. Орталық Азияның дәстүрлі өркениеттерін зерттеу тарихы.			
Тақырып 1.1.3. Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтары.			
1.2 "Ұлы Дала" өркениеті .	+	+	+
Тақырып 1.2.1. "Ұлы Дала" ұғымының тарихи-географиялық сипаттамасы			
Тақырып 1.2.2. Ұлы дала өркениетінің қайнар көзі және қалыптасуының ерекшеліктері (энеолит, қола дәуірі)			
Тақырып 1.2.3. Ерте көшпенділер дәуіріндегі Ұлы Дала өркениеті.			
1.1.Орталық Азия және әлемдік өркениет.			

Тақырып 1.3.1. Әлемдік мәдениеттің дамуына Орталық Азия халықтарының қосқан үлесі			
Зерттеу жұмысы. Әлемдік өркениет тарихындағы Ұлы Дала			
2- бөлім. Этникалық және әлеуметтік процестер			
2.1. Қазақ халқының шығу тегі.	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Қазақстандағы этногенез және этникалық процестер.			
2.2. Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Қазақтардың ру-тайпалық құрылымы қалыптасуының тарихи шарттары.			
Тақырып 2.2.2. Дәстүрлі қазақ қоғамының әлеуметтік жіктелуінің ерекшеліктері.			
Зерттеу жұмысы. Дәстүрлі қазақ қоғамының этноәлеуметтік ұйымдасуы			
3-бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан			
3.1. Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттер	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттердің саяси ұйымдасуы			
3.2. Ұлы Дала көшпенділерінің империялары	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Түркі империясы - көшпенділер			

мемлекеттілігінің классикалық үлгісі. Түркі империясының мұрагерлері			
Тақырып 3.2.2. Шыңғысхан империясы және оның мұрагерлері			
3.3. Қазақ хандығы - Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Ақ Орда - Қазақ хандығының негізі			
Тақырып 3.3.2. Қазақ хандығы: мемлекеттің саяси институттары			
3.4. Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттіліктің қайта жаңғыртылуы	+	+	+
Тақырып 3.4.1. Мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру жолындағы қазақ халқының күресі.			
Тақырып 3.4.2. Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі.			
Тақырып 3.4.3. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуы.			
Зерттеу жұмысы. Қазақ мемлекеттілігінің эволюциясы			
4-бөлім. Мәдениеттің дамуы			
4.1. Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті - дала өркениетінің мұрасы.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнері			
Тақырып 4.1.2. Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы.			
Тақырып 4.1.3. Мал өнімдерінен дайындалатын ұлттық тағамдар			

Тақырып 4.1.4. Қазақ халқының салт-дәстүрлері, қонақжайлық			
Тақырып 4.1.5. Қазақ халқының дәстүрлі музыкалық мұрасы			
4.2. Кеңестік кезеңдегі Қазақстан мәдениеті	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтар.			
4.3. Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Мәдениеттің қазіргі кезеңдегі дамуы.			
Зерттеу жұмысы. Мәдениет және дәстүр – ұлттың генетикалық коды			
5- бөлім. Өркениет: экономикалық даму ерекшеліктері			
5.1. Қазақтардың тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы.			
Тақырып 5.1.2. Қолөнер мен кәсіптер.			
5.2. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері			
Тақырып 5.2.1. Қазақстан қала мәдениетінің дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі.			
Тақырып 5.2.2. Экономикалық және мәдени өзара қарым-қатынас және өзара әсері			
Тақырып 5.2.3. Ортағасырлық қалалардағы көшпелі және отырықшы			

халықтар арасындағы сауда байланыстарының дамуы			
Тақырып 5.2.4. XVIII – XIX ғг.Қазақстандағы көшпелі мал шаруашылығы			
Тақырып 5.2.5. XX ғасырдың басындағы қазақтың дәстүрлі шаруашылығының күйреуі			
Тақырып 5.2.6.. XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының дамуы			
Тақырып 5.2.7. Қазақстан Республикасының экономикалық даму бағыты			
Зерттеу жұмысы. Әртүрлі тарихи кезеңдердегі Қазақстанның экономикалық даму ерекшеліктері			
6-бөлім. Саяси-құқықтық процестер.			
6.1. Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Қазақстан халқының моноэтникалық құрамының өзгеруі (XVIII ғасыр - XX ғасырдың басы).			
Тақырып 6.1.2. Кеңестік кезеңде Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасуы.			
6.2 Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты			
Тақырып 6.2.1. Қазақстан Республикасының көші-қон саясаты.			
Тақырып 6.2.2. Ұлтаралық және конфессияаралық			

келісімнің қазақстандық үлгісі.			
Тақырып 6.2.3. Қазақстанның қоғамдық-саяси және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі.			
Зерттеу жұмысы. Қазақстан этностары: тарихы мен тағдыры			
7 бөлім. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы.			
7.1. Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Қоғамдық-саяси ойдың бастауы және дамуы.			
Тақырып 7.1.2. Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы.			
Тақырып 7.1.3. "Зарзаман" ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары			
Тақырып 7.1.4. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастары.			
7.2. "Алаш" –қоғамдық ой және ұлттық идея.	+	+	+
Тақырып 7.2.1. "Алаш" ұлттық идеясының тұжырымдамалық негіздері			
Тақырып 7.2.2. "Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары.			
7.3. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы - XXI ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негіз			
Тақырып 7.3.1. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізі.			

Тақырып 7.3.2. Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтары.			
Зерттеу жұмысы. Қоғамдық-саяси ойдың біріктіруші рөлі			
8-бөлім. Білім мен ғылымның дамуы			
8.1. Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы			
8.2. XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы			
Тақырып 8.2.1. XVIII-XX ғасырдың басында Қазақстандағы зерттеулер.			
Тақырып 8.2.2. XIX - XX ғасырдың басында Қазақстандағы оқу орындарының қызметі			
Тақырып 8.2.3. XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағындағы ашылған ауылшаруашылық мектептерінің қызметі			
Тақырып 8.2.4. Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары			
Тақырып 8.2.5. Алматы зоотехникалық-малдәрігерлік институты және Қазақ ауылшаруашылық институты			
Тақырып 8.2.6. Қазақ КСР Ғылым Академиясы – КСРО-ның ірі ғылыми орталығы			
8.3. Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі			

Тақырып 8.3.1. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесіндегі өзгерістер			
Тақырып 8.3.2. Қазақстан Республикасы білімімен ғылымы дамуының мәселелері мен болашағы			
Зерттеу жұмысы. Білім мен ғылымға үлес қосқан менің өлкемнің тұлғалары.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Өркениет: даму ерекшеліктері	Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы	1)"Орталық Азия" ұғымын аймақтың тарихи және географиялық ерекшеліктерін сипаттау үшін пайдалану;	1) "Орталық Азия" ұғымының тарихи және географиялық ерекшеліктерін талдайды; 2)Әлемдік өркениеттегі Орталық Азия өркениетінің рөлін талдайды
		2) Әлемдік өркениеттегі Орталық Азияның рөлі туралы ғалымдардың пікірлері негізінде қорытынды жасау;	1) Орта Азияның әлемдік өркениетке қосқан рөлін анықтайды; 2)Әлемдік өркениеттегі Орталық Азияның рөлі туралы ғалымдардың пікірлерін талдайды.
		3)Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтарының ерекшеліктерін сипаттау;	1) Орта Азияның ежелгі өркениетінің ерекшеліктерін анықтайды; 2) Орталық Азия өркениетінің ежелгі ошақтарының қалыптасуы мен дамуын талдайды.
	"Ұлы Дала" өркениеті.	4)Ұлы дала өркениетінің пайда болуы мен қалыптасу ерекшеліктерін түсіндіру	1)"Ұлы Дала" тарихи-географиялық аймағын анықтайды; 2) Тарихи дерек көздерді талдау негізінде "Ұлы Дала" ұғымының мәнін түсіндіреді; 3)Ұлы дала ежелгі мәдениеттерінің сабақтастығын және өзара байланысын талдайды.

		5)Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің ерекшеліктерін сипаттау	1) Ұлы дала өркениетінің пайда болуы мен қалыптасу ерекшеліктерін анықтайды (энеолит, қола дәуірі); 2) Ұлы дала ежелгі мәдениеттерінің сабақтастығын және өзара байланысын талдайды.
	Орталық Азия және әлемдік өркениет	6)Орталық Азия халықтарының материалдық мәдениет жетістіктерін талдау арқылы адамзаттың дамуына қосқан үлесін анықтау;	1)Отырықшы-егіншілік және көшпелі өркениет арасындағы сауда-экономикалық байланысты сипаттайды; 2)Әлемдік мәдениеттің дамуына Орталық Азия халықтарының қосқан үлесін саралайды.
Этника лық және әлеуметтік процестер	Қазақ халқының шығу тегі	1)Этникалық процестердің сабақтастығын анықтай отырып, Қазақстан аумағындағы этногенездің кезеңдерін айқындау	1)Қазақстандағы этникалық процестерді түсіндіру үшін " антропогенез", " этногенез", "этнос" ұғымдарын пайдаланады; 2)Қазақстан аумағындағы ежелгі және ортағасырлық тарихи оқиғалар арқылы этногенездің кезеңдерін сипаттайды.
	Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы	2)Тарихи кезеңдерді талдау негізінде қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасу түрінің қалыптасу алғышарттарын талдау;	1)Қазақтардың этникалық құрылымын сипаттау үшін "ру", " тайпа", "жүз", "ата-жұрт", "ата-мекен" ұғымдарын пайдаланады; 2) Қазақтардың ру-тайпалық құрылымы қалыптасуының тарихи шарттарын атайды; 3)Дәстүрлі қазақ қоғамындағы ру-тайпалық құрылымына баға береді.
		3) Дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың	1)Қазақтардың әлеуметтік жіктелуіне тән ерекшеліктерді анықтау үшін "ақсүйек", " қарасүйек ", "хан", " сұлтан", "би", "батыр" ұғымдарын пайдаланады;

		функционалдық рөлін ашып көрсету.	2) Қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасуының біріктіруші рөлін анықтайды.
	Қазақстан территория сындағы ерте мемлекеттер	1)Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін талдау;	1)Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттерді анықтайды; 2)Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін анықтайды; 3)Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттердің саяси құрылымы туралы дереккөздері мәліметтерін саралайды.
	Ұлы Дала көшпенділерінің империялары	2)Деректерді талдау негізінде түркі мемлекеттерінің дамуын зерттеу, мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтау	1)1)Түркі империясының саяси-экономикалық даму ерекшелігін түсіндіреді.
		3)Қазақстан аумағында ұлыс жүйесінің дамуын зерттеу;	2)1)Мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтай отырып, Қазақстан аумағында ұлыс жүйесінің ерекшелігін талдайды
		4)XIII -XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігін сипаттау арқылы, олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер ету дәрежесін анықтау	1)XIII-XVғ.ғ. мемлекеттердің Еуразиядағы басты тарихи оқиғалардағы белсенділігін сипаттайды ;
		5)Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін түсіндіру	1)Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдері мен ерекшеліктерін сипаттайды
		6)Қазақ хандығының құрылуын Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі ретінде зерттеу	1)Қазақ хандығының құрылуын Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі ретінде тұжырымдайды;

Мемлекет соғыс және революциялар тарихынан	Қазақ хандығы - Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет	7)Мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтай отырып, Қазақ хандығының саяси институттарының ерекшеліктерін зерттеу	1)Қазақ хандығының саяси институттары мен ерте көшпелі мемлекеттерін салыстырмалы талдау негізінде көшпелі өркениеттердің мемлекеттік құрылымы нысандарының сабақтастығын дәлелдейді
	Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттілік тің қайта жаңғыртылуы	8)Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуының себеп-салдарын анықтау;	1)Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуының себеп-салдарын анықтайды; 2)Қазақ жеріндегі әскери бекіністердің мақсатын талдайды.
		9)Мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру жолындағы қазақ халқының күресін зерттеу	1) Қазақ халқының ұлт-азаттық көтерілістерінің кезеңдерін сипаттайды
		10)Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі кезеңіндегі қоғамдық-саяси дамуындағы жетістіктерімен қарама-қайшылықтарын талдау	1)"Автономдық кеңес республикасы", "кеңес одағы республикасы", " унитарлы мемлекет" ұғымдарын пайдалану арқылы Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрін талдау; 2)Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының жетістіктерін сипаттайды; 3)Қазақстанның кеңестік кезеңдегі қоғамдық-саяси дамуындағы қайшылықтардың себебін анықтайды.
		11)Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын зерттей отырып Қазақстан Республикасының даму бағдарларын болжау	1)Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын саралай келе қазіргі кезеңдегі қол жеткізген табыстар мен салыстырады; 2) Қазақстанның болашақтағы дамуына

			байланысты болжамдар жасайды.
Мәдениеттің дамуы	Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті - дала өркениетінің мұрасы	1)Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнердегі жеткен жетістіктерін талдау	1)"Мәдениет", "дала өркениеті", "материалдық мәдениет", "рухани мәдениет", "қолданбалы өнер", "мәдени мұра" ұғымдарын пайдалану арқылы қазақ халқының мәдени жетістіктерін сипаттайды; 2)Қазақ халқының ұлттық ерекшелігін сақтауда материалдық мәдениет пен қолданбалы өнердің орнын айқындайды; 3)Қазақстандағы тарихи-этнографиялық процестердің сабақтастығын талдайды.
		2)Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы Ұлы Дала өркениетінің жалғасы екендігін дәлелдеу	1)"Әдет-ғұрып" "рәсім", " салт-дәстүр", "діл (менталитет)" ұғымдарын пайдалану арқылы қазақ халқының дәстүрлі дүниетанымын анықтайды.
		3) Мал шаруашылығы өнімдеріне байланысты қалыптасқан ұлттық тағамдардың тиімділігін түсіндіру	1) Қазақ халқының ұлттық тағамдардың ерекшелігін айқындайды.
		4) Қазақ халқының қонақжайлылыққа байланысты әдет-ғұрыптарын талдау	1) Қазақ халқының қонақжайлылықпен байланысты әдет-ғұрыптарын сипаттайды; 2)Әдет-ғұрыптарды рухани-адамгершілік құндылықтармен байланыстырады.
		5)Қазақ әдебиеті мен музыкалық мұрасының маңызды жетістіктерін халықтың рухани - адамгершілік құндылықтары тұрғысынан сипаттау	1) Қазақ халқының мәдени мұрасындағы ауыз әдебиетінің маңызын анықтайды; 2)Фольклор және зерттеушілер еңбектерінің негізінде дәстүрлі музыкалық

			мәдениеттің бастаулары мен ерекшеліктерін айқындайды.
	Кеңестік кезеңдегі Қазақстан мәдениеті	6)Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтарды талдау	1) Кеңестік дәуірдегі Қазақстан мәдениеті саласындағы жаңа бағыттарды және жанрларды анықтайды; 2) Кеңестік дәуірдегі мәдениеттің даму ерекшеліктерін қорытындылай отырып, жетістіктер мен қайшылықтарды талдайды.
	Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет	7)Мәдениеттің қазіргі кезеңдегі дамуы сипаттау	1) Қазақстан Республикасының мәдениет саласындағы жаңа бағыттарын және жанрларды сипаттайды; 2) Халықаралық мәдени кеңістікке кірігу процесін түсіндіреді.
		1)Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы ерекшеліктерін айқындау	1) Қазақстан халқының тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінің қалыптасуына және дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсерін зерттейді; 2) Көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің ерекшеліктерін " тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі" , "қоныстану жүйесі", "экожүйе" ұғымдарын пайдалана отырып талдайды.
		2)Қазақ қолөнері мен кәсібінің дамуын этнографиялық материалдар негізінде сипаттау	1) Қазақ қолөнері мен кәсібінің дамуын этнографиялық материалдар негізінде талдайды; 2) Қазіргі қазақ қолөнерінің даму бағыттарын сипаттайды.
		3)Қазақстандағы қала мәдениетінің дамуына	1)Картаны пайдаланып, Ұлы Жібек жолының

Өркениет: экономикалық дамудың ерекшеліктері	Қазақтардың тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері	Ұлы Жібек жолының тигізген рөлін талдау 4) Қазақстанның ортағасырлық қалаларының айырбас саудасындағы рөлін анықтау;	Қазақстан аумағындағы бағыттары мен жолдарын зерттейді; 2)Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөліне баға береді;
		4)Отырықшы және көшпелі өркениет арасындағы өзара байланыстарды сипаттау	1)Сауда-экономикалық қарым-қатынастар жүйесінде көшпелі және отырықшы халықтың өзара қарым-қатынасын сипаттайды; 2)Дереккөздер негізінде көшпелі және отырықшы халықтың мәдени өзара әсерін талдайды;
			1) Қазақ жеріндегі айырбастау саудасындағы негізгі өнімдерді айқындайды;; 2) Ортағасырлық қалалардың айырбас саудасын жүргізудегі рөлін бағалайды;
		5)XVIII –XIX ғғ. Қазақстандағы көшпелі мал шаруашылығының ерекшелігін талдау	1)Қазақтардың өміріндегі XVIII-XIX ғасырдағы мал шаруашылығының орнын анықтайды; 2) Қазақтардың қосалқы шаруашылығын жүргізу түрлерін талдайды және жіктейді;
		7)XX ғасырдың басындағы қазақтың дәстүрлі шаруашылығының күйреу себебін анықтау	1)Дәстүрлі мал шаруашылығының бұзылуына Ресейдің отарлау саясатының тигізген әсерін талдайды; 2)Кеңес өкіметінің жүргізген экономикалық реформаларының қазақ ұлтының жойылып кету қаупіне тигізген әсерін зерттейді.
			1)"Экономикалық жүйе", "дәстүрлі (аграрлы) экономика", "жоспарлы (социалистік) экономика" ұғымдарын пайдалана отырып, Қазақстанның экономикалық даму

	Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік-экономикалық дамуы	8)XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының дамуы бағыттарын айқындайтын факторларды талдау	ерекшеліктеріне талдау жасау; 2)XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының даму бағыттарындағы басымдылықтар мен қайшылықтарды талдайды.
		9)Қазақстан Республикасының экономикасының дамуы кезеңдері мен ерекшеліктерін талдау	1)Қазақстан Республикасы экономикасының даму кезеңдерін талдайды, олардың қазіргі кездегі ерекшеліктерін анықтайды; 2)Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын және Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуының негізгі бағыттарын талдайды; 3)Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық даму болашағына болжау жасайды.
	Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы	1)Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру кезеңдерін зерттеу;	1) "Аграрлық саясат", " көші-қон саясаты", " моноэтностық құрам" ұғымдарын пайдалана отырып, Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру үрдісіне талдау жасайды; 2)Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеруінің себептерін анықтайды; 3)Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеруінің себептерін талдайды.
		2)Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның полиэтникалық қоғамның қалыптасуы ерекшелігін сипаттау	1)Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру себептерін талдайды; 2)Кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының өзара мәдени байланысын зерттейді.

6.Саяси-құқық тық процестер	Қазақстан Республикасы ның этносаралық қатынастар саласындағы саясаты	3)Қазақстан Республикасының көші-қон саясаты талдау	1)Көші-қон саясатының ерекшеліктерін анықтау үшін "көші-қон", " эмиграция", "иммиграция ", "репатриант", " диаспора", "ирридента" ұғымдарын пайдаланады; 2) Қазақстандық заңнаманың және мемлекеттік бағдарламалардың негізінде көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтарын талдайды;
		4)Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделін талдау	1) Мемлекеттік стратегияларды және бағдарламаларды зерттеу негізінде ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық үлгісіне баға береді.
		5)Қазақстанның саяси-әлеуметтік және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі айқындау	1)Ұлттық бірлікті және қазақстандық бірегейлікті нығайтудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін анықтайды.
7.Қоғамдық-саяси ойдың дамуы	Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы	1)Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын талдау	1) Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын анықтайды; 2)Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесіне баға береді.
		2)Қазақ хандығы дәуіріндегі тарихи тұлғалардың қоғамдық-саяси идеяларын талдау	1)Қазақ хандығы дәуіріндегі тарихи тұлғалардың қоғамдық-саяси идеяларының мемлекеттің біртұтастығын сақтаудағы рөлін зерттейді.
		3)"Зарзаман" ағымы өкілдерінің	1) Қазақ ұлттық мемлекеттілігінің тарихи тағдыры туралы " Зар-заман" өкілдері

		идеологиялық құндылықтарын анықтау	идеяларының маңыздылығын зерттейді.
		4)XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастарын талдау	1)Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесіне баға береді.
	"Алаш" –қоғамдық ой және ұлттық идея	5)"Алаш" ұлттық идеясының тарихи негіздерін анықтау	1) Қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдайды; 2)Қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау арқылы қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға береді; 3) Қазақ зиялыларының Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойының дамуына қосқан үлесін бағалайды
		6) "Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастарын талдау	1)"Алаш" қозғалысының ұлттық сананың оянуына тигізген әсерін анықтайды; 2)XX ғасырдың басындағы ұлттық баспасөздің рөлін анықтайды.
		8)Алашорда үкіметінің мемлекеттік бағдарламасындағы жер мәселесін талдау	1)Алашорда үкіметінің мемлекеттік бағдарламасындағы жер мәселесі шешімін талдайды; 2)Қазақ зиялыларының жерді сату идеясына қарсылық білдіруінің себептерін анықтайды; 3.) "Алаш" партиясы бағдарламасының сәтсіздікке ұшырау себептерін зерттейді.
	"Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы - XXI ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негіз	9)"Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізін анықтау 10)Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтарын талдау	1)"Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізін анықтайды; 2)"Мәңгілік Ел – патриоттық актісін" және "Қазақстандық бірегейлікті және бірлікті нығайту және дамыту тұжырымдамасын"

			зерттеу негізінде мемлекеттің идеология саласындағы саясатын түсіндіреді.
8.Білім мен ғылымның дамуы	Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы	1)Ғылымның дамуына Қазақстандағы ортағасырлық ғалымдардың қосқан үлесін зерттеу	1) Ортағасырлық ойшылдардың Қазақстанның ғылыми білімін дамытуға қосқан үлесін бағалайды
	XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы	2)XVIII-XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы зерттеулерлердің негізгі бағыттарына талдау жасау	1)XVIII-XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы ғылыми зерттеулердің негізгі бағыттарын анықтайды; 2)XVIII-XX ғасырдың басындағы білім беру мекемелерінің негізгі қызметін талдайды.
		3)XIX-XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағында оқу орындардың дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты анықтау	1)XIX-XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағында оқу орындардың бағыттарын анықтайды; 2. XIX-XX ғасырдың басындағы Қазақстанда өмір сүрген білім беру мекемелерін қызметтік ерекшеліктеріне сәйкес жіктеп баға береді.
		4) XX ғасырдың басында қазақ жерінде ашылған ауыл шаруашылығы мектептерінің қызметін талдау	1) XX ғасырдың басында қазақ жерінде ауыл шаруашылығы мектептерін ашудағы Ресей империясының мақсаттарын айқындайды
		5)Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтарын талдау	1)Қазақстандағы кеңестік білім беру жүйесінің даму кезеңдерін сипаттайды; 2)Қазақстандағы кеңестік білім беру жүйесін реформалауды талдай отырып, жетістіктері мен қайшылықтарын анықтайды
			1)Алматы зоотехникалық және ветеринарлық институтының кеңестік кезеңде ауыл шаруашылығы

		6)Алматы зоотехникалық және ветеринарлық институты мен Қазақ ауыл шаруашылығы институтын ашудың маңыздылығын айқындау	мамандарын даярлауға қосқан үлесін сипаттайды ; 2) Қазақ ауыл шаруашылығы институтының Қазақстанның ауыл шаруашылығы саласына қосқан үлесіне баға береді
		7)Қазақстан ғылымын дамытудағы Қазақ КСР Ғылым академиясының рөлін анықтау	1)Қаз КСР Ғылым Академиясының Қазақстан ғылымының дамуына қосқан үлесіне баға береді; 2)Кеңестік кезеңдегі ғылымның дамуына Қазақстанның көрнекті ғалымдарының қосқан үлесін бағалайды.
	Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі	8)Қазақстан Республикасының білім және ғылым жүйесін жаңартудың алғышарттары мен маңызын талдау	1)Қазақстан Республикасының стратегиялары мен бағдарламаларын зерттеу негізінде білім және ғылым жүйесін жаңартудың алғышарттары мен маңызын талдайды; 2)Білім беруді дамытуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың жетістігіне баға береді.
		9)Қазақстан Республикасы білімімен ғылымы дамуының мәселелері мен болашағы , әлемдік ғылымның даму бағытын сипаттау	1)Әлемдік білім және ғылым кеңістігіне ену үшін инновациялық ғылыми жаңалықтарды қазақстандық білім беру жүйесіне енгізудің маңыздылығын бағалайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
87 - қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Дене шынықтыру" пәнін оқытудың мақсаты - болашақ мамандардың кәсіби іс-әрекетінің агротехнологиялық бағыты бойынша кәсіби қолданбалы дене мәдениетін қалыптастыру үдерісін жетілдіру болып табылады.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді шешуді көздейді:

1) дене шынықтыру саласында теориялық білімдерді қалыптастыру және болашақ кәсіптік қызметке дайындық сапасын арттыру;

2) "агроном" және "инженер" мамандарының кәсіптік қызметінің қозғалыс ерекшеліктерін, олардың үлгілік сипаттамаларын анықтау;

3) төзімділікке, жылдамдыққа, күшке, ептілік пен икемділікке ықпал ететін білім алушылардың қозғалыс дағдыларын дамыту;

4) патриотизм, құрмет, жауапкершілік және өзара түсіністік сезімін тәрбиелеу;

5) білім алушыларды өмір бойы салауатты өмір салтын ұстануға ынталандыру және одан әрі алған дағдыларын қолдану;

6) жалпы адамзаттық мәдениеттің бір бөлігі ретінде дене шынықтыру туралы идеяны қалыптастыру;

7) дене шынықтырумен өз бетінше айналысуға, оларды демалу, жаттығу, жұмысқа қабілеттілігін арттыру, денсаулықты нығайту мақсатында саналы түрде қолдануға қажеттілік пен дағдыға тәрбиелеу;

8) жарыс қызметін ұйымдастыру арқылы оқу процесінде практикалық дағдылар мен теориялық білімдермен алмасу және салауатты бәсекелестікті дамыту;

9) теорияны зерделеу кезінде ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдану (ойын спорты ережелері, тактиканы үйрену, тестілеу және т. б.);

10) болжанатын (болашақ) кәсіпті таңдау кезінде жеке кәсіптік-қолданбалы дене шынықтыру даярлығына бағдарлану.

"Дене шынықтыру" пәнін өткізу барысында келесі пәндермен пәнаралық байланыстар жүзеге асырылады:

1) "Қазақ тілі", "Орыс тілі", "Ағылшын тілі": дене шынықтыру саласындағы терминдермен сөздік қорын толықтыру;

2) "Физика": "механикалық жұмыс", "ауаға төзімділік", "дене салмағы", "біркелкі емес және біркелкі сырғанау", "қуат" ұғымдары туралы алынған білімді пайдалану;

3) "Алгебра және анализ бастамалары", "геометрия": ұзындықты, биіктікті, жылдамдықты, қашықтықты, уақытты өлшеу, ұзындық пен биіктікке секіру кезінде жүгіруді есептеу;

4) "Биология": темекі шегу мен алкогольдің ағзаға, зат алмасуға теріс әсері туралы материалды пайдалану;

5) "Қазақстан тарихы", "Дүниежүзі тарихы": олимпиадалық қозғалыс тарихы; қазақтың ұлттық спорт түрлерінің пайда болу тарихы;

6) "География": жер бедерін білу, түрлі белгілер бойынша, карта бойынша жер бедерін бағдарлай білу;

7) "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық": саптық жаттығуларды пайдалану; кедергілер жолақтарынан өту; өмірлік маңызды қозғалыс дағдылары мен дағдыларына үйрету, оларды күрделілігі әртүрлі жағдайларда қолдану; патриотизмге, өз Отанына деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу.

4. Оқу пәнінің мазмұны 12 бөлімнен тұрады:

1-бөлім. Дене шынықтыру туралы білім.

2-бөлім. Жеңіл атлетика.

3-бөлім. Спорттық ойындар. Футбол.

4-бөлім. Спорттық ойындар. Волейбол.

5-бөлім. Спорттық ойындар. Баскетбол.

6-бөлім. Спорттық ойындар. Үстел теннисі.

7-бөлім. Гимнастика.

8-бөлім. Ұлттық спорт түрлері.

9-бөлім. Қысқы спорт түрлері. Шаңғы спорты. Конькимен жүгіру.

10-бөлім. Жүзу.

11-бөлім. Туризм.

12-бөлім. Спорттық тағам.

Пәннің негізгі мазмұны:

1-бөлім. "Дене шынықтыру" пәніндегі қауіпсіздік техникасы. Дене шынықтыру және спортпен шұғылдану кезінде өзін-өзі бақылау. Қазақстанда дене шынықтыру мен спорттың даму тарихы. Жеке гигиена. Шынығу. Тамақтану және тамақтану режимі. Жаман әдеттер. Олардың адам денсаулығына әсері. Қазіргі қоғамдағы дене шынықтыру және спорт. Салауатты өмір салты және оның компоненттері. Жеке гигиена

2-бөлім. Жеңіл атлетика.

Қауіпсіздік техникасы. Қысқа қашықтыққа жүгіру. Төменгі мәре. Орта қашықтыққа жүгіру. Жоғары бастама. Ұзақ қашықтыққа жүгіру. Аяқтау техникасы. Орнынан ұзындыққа секіру техникасы. Жүгіруден ұзындыққа секіру техникасы. Эстафеталық жүгіру. Эстафеталық таяқшаны беру техникасы.

3-бөлім. Спорттық ойындар. Футбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойынның негізгі ережелері. Ойыншылардың алаң бойымен қозғалысы. Допқа иелік ету техникасының негізгі элементтерін дамыту. Допқа иелік ету. Шабуылдағы және қорғаныстағы ойыншылардың жеке әрекеттері. Ойыншылардың командалық әрекеттері. Футболдағы ойыншылардың тактикалық әрекеттерінің негіздері. Екі жақты ойын. Футбол ойынына төрешілік ету.

4-бөлім. Спорттық ойындар. Волейбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойынның негізгі ережелері. Ойыншылардың қозғалысы. Волейбол алаңы. Допты жоғарыдан беру. Допты төменнен беру. Допты беру. Жоғарыдан допты қабылдау. Шабуыл әрекеттері. Қорғаныс ойыны. Допты екі қолмен жоғарыдан қабылдау және беру дағдыларын жетілдіру. Оқыту ойыны волейбол. Қозғалыс дағдыларын жетілдіру. Екі жақты ойын. Волейбол ойынына төрешілік ету.

5-бөлім. Спорттық ойындар. Баскетбол. Стритбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойын ережесі. Ойыншылардың алаңдағы қозғалысы. Шабуыл техникасы. Қорғаныс техникасы. Қозғалыста допты беру. Допты ұстап алу және соғу. Еркін лақтыру. Баскетбол ойынына төрешілік ету.

6-бөлім. Спорттық ойындар. Үстел теннисі.

Қауіпсіздік ережесі. Ойын ережесі. Ойын кезіндегі тұрыс пен қозғалыс. Беру және алу. Ойынның Тактикалық әрекеттері.

7-бөлім. Гимнастика.

Қауіпсіздік ережесі. Жаттығу кезіндегі сақтандырудың рөлі. Гимнастиканың түрлері. Жауынгерлік жаттығулардың элементтері. Жалпы дамыту жаттығулары. Гигиеналық гимнастика бойынша жаттығулар (таңертеңгілік жаттығулар, дене шынықтыру минуты, дене шынықтыру үзілісі). Сауықтыру гимнастикасының элементтері Жұмыс күнінде қолданылатын арнайы гимнастикалық жаттығулар кешендері. Гигиеналық гимнастика бойынша жаттығулар (таңертеңгілік жаттығулар, дене шынықтыру минуты, дене шынықтыру үзілісі). Спорттық жабдықтарды (гимнастикалық таяқ, құрсау, фитбол) пайдаланатын сыртқы тарату құрылғылары. Сауықтыру гимнастикасының элементтері. Акробатикалық жаттығулар. Гимнастикалық құрал-жабдықтардағы жаттығулар. Көркем гимнастика элементтері. Фитнес жаттықтыру аймақтарының түрлері (йога, стрейтинг, пилатес, табата және тағы басқалар). Жеңіл атлетикалық гимнастиканың элементтері. Тепе-теңдік пен вестибулярлық тұрақтылыққа арналған жаттығулар.

8-бөлім. Ұлттық спорт түрлері. Асық ату. Бестас. Тоғызқұмалақ. Қазақша-күрес. Ұлттық ойындардың түрлері. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері. Ойын техникасы . Ойынның тактикалық әрекеттері.

9-бөлім. Қысқы спорт түрлері. Шаңғы спорты. Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Қозғалыс түрлері. Бұрылу түрлері. Көтерілу түрлері. Жартылай конькимен сырғанау. Қолмен итерусіз конькимен сырғанау. Ауыспалы конькимен сырғанау. Бір

мезгілде бір сатылы конькимен сырғанау. Тиісті іс-шараларға арналған жылыту және қалпына келтіру әдістері. Қашықтықты өту тактикасының негіздері. Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Сырғанаудың негізгі әдістері. Бұрылыстар. Тежеу. Артқа сырғанау. Сырғанау.

10-бөлім. Жүзу. Қауіпсіздік техникасы. Құрлықтағы жүзушілерге арналған арнайы жаттығулар. Құрғақ жүзу. Жүзу техникасын қою. Денені айналдыру және тыныс алу. Сырғанау және тепе-теңдік. Жүзу стильдері. Артпен жүзу. Жүзу. Брасс. Жүзу. Соңғы жүзу 50 м. еркін стильде.

11-бөлім. Туризм.

Туризм ережелері. Түйіндер. Өткелдер. Жарақат кезіндегі алғашқы көмек. Шатыр орнату. Карталар. Компас. Өрт түрлері.

12-бөлім. Спорттық тамақтану.

Спорттық тамақтану өнімдерін дамытудың қазіргі заманғы тенденциялары. Спортшыларға арналған өнімдер. Спорттық тамақтанудың негізгі компоненттерінің эргогендік тиімділігі.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту;

5) Жұмыс жаттығуларының бағдарламаларын әзірлеу кезінде жергілікті климаттық жағдайларды ескере отырып, қысқы спорт түрлерін рекреациялық жүгірумен және басқа аэробтық жаттығулармен ауыстыру ұсынылады;

6) Жүзумен айналысу мүмкіндігі болмаған жағдайда, жүзу бағдарламасын іске асыруға бөлінген уақыт педагогикалық кеңестің шешімімен спорттық ойындар, гимнастика бойынша дағдыларды одан әрі жетілдіруге пайдаланылады.

6. Оқу жүктемесінің көлемі 120 сағатты (5 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Тарау, бөлім және тақырып атаулары	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		теориялық	практикалық

1 бөлім. Дене шынықтыру туралы білім .			
1. 1. Дене шынықтыру туралы.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Кәсіптік-қолданбалы дене шынықтыру, оның өңірлік және кәсіптік бағдары.			
Тақырып 1.1.2. Сабақтардағы қауіпсіздік техникасы дене шынықтыру. Дене шынықтыру және спортпен шұғылдану кезінде өзін-өзі бақылау			
Тақырып 1.1.3. Жеке гигиена. Қатаю. Тамақтану және тамақтану режимі.			
Тақырып 1.1.4. Жаман әдеттер. Олардың адам денсаулығына әсері. Салауатты өмір салты және оның компоненттері.			
1.2 дене шынықтыру мен спорттың даму тарихы			
Тақырып 1.2.1. Олимпиада ойындары және Олимпиада қозғалысы			
Тақырып 1.2.2. Шет елдердегі дене шынықтыру: тарихи және заманауи көзқарас.			
Тақырып 1.2.3. Кеңес дәуіріндегі және Егеменді Қазақстандағы дене шынықтыру және спорт.			
2 бөлім. Жеңіл атлетика.			
2.1. Жеңіл атлетика жаттығулары.	+	+	+
Тақырып 2.1 Қауіпсіздік техникасы. Қысқа қашықтыққа жүгіру.			
Тақырып 2.2 Төменгі старт.			

Тақырып 2.3 Орта қашықтыққа жүгіру.			
Тақырып 2.4 Жоғары старт.			
Тақырып 2.5 Ұзақ қашықтыққа жүгіру.			
Тақырып 2.6 Мәреге жету техникасы.			
Тақырып 2.7 Ұзындыққа секіру техникасы.			
Тақырып 2.8 Жүгіруден ұзындыққа секіру техникасы.			
Тақырып 2.9 Граната лақтыру.			
Тақырып 2.10 Эстафеталық жүгіру. Эстафеталық таяқшаны беру техникасы.			
3 бөлім. Спорттық ойындар. Футбол.			
3.1. Футбол ойынның негізгі ережелері.	+	+	+
Тақырып 3.1 Қауіпсіздік техникасы. Ойынның негізгі ережелері.			
Тақырып 3.2 Ойыншылардың алаң бойымен қозғалысы. Допты иелену техникасының негізгі элементтерін дамыту.			
Тақырып 3.3 Допты иелену.			
Тақырып 3.4 Ойыншылардың шабуыл мен қорғаныстағы жеке әрекеттері.			
Тақырып 3.5 Ойыншылардың командалық әрекеттері. Футболдағы ойыншылардың тактикалық әрекеттерінің негіздері.			
Тақырып 3.6 Екі жақты ойын. Төрелік ойындар футбол.			

4 бөлім. Спорттық ойындар. Волейбол.			
4.1. Волейбол ойынның негізгі ережелері	+	+	+
Тақырып 4.1 Қауіпсіздік техникасы. Ойынның негізгі ережелері.			
Тақырып 4.2 Ойыншылардың қозғалысы.			
Тақырып 4.3 Волейболшының ұстанымы.			
Тақырып 4.4 Допты жоғарыдан беру.			
Тақырып 4.5 Допты төменнен беру.			
Тақырып 4.6 Допты беру.			
Тақырып 4.7 Допты берудегі қабылдау.			
Тақырып 4.8 Шабуыл әрекеттері.			
Тақырып 4.9 Қорғаныстағы ойын.			
Тақырып 4.10 Допты жоғарыдан екі қолмен қабылдау және беру дағдыларын жетілдіру. Оқу волейбол ойыны			
Тақырып 4.11 Қозғалыс дағдыларын жетілдіру. Екі жақты ойын.			
4.12 Волейбол ойындарына төрелік.			
5-бөлім. Спорттық ойындар. Баскетбол.			
5.1. Баскетбол ойынның негізгі ережелері .	+	+	+
Тақырып 5.1 Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырып 5.2 Ойыншылардың қозғалысы.			
Тақырып 5.3 Шабуылда ойнау техникасы.			
Тақырып 5.4 Қорғаудағы ойын техникасы.			

Тақырып 5.5 Допты қозғалыста беру.			
Тақырып 5.6 Допты ұстап алу және қағу.			
Тақырып 5.7 Еркін лақтыру.			
Тақырып 5.8 Баскетбол ойынына төрешілік ету.			
6 бөлім. Спорттық ойындар. Үстел теннисі.			
6.1. Үстел теннисінің негізгі ережелері.	+	+	+
Тақырып 6.1 үстел теннисі. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырып 6.2 Ойын кезіндегі тұрыс пен қозғалыс.			
Тақырып 6.3 Берулер мен қабылдаулар.			
7. бөлім Гимнастика.			
7.1. Гимнастикалық жаттығулар.	+	+	+
Тақырып 7.1 Қауіпсіздік техникасы. Гимнастика түрлері.			
Тақырып 7.2 Саптық жаттығулардың элементтері.			
Тақырып 7.3 жалпы дамыту жаттығулары. Гигиеналық гимнастиканы оқыту (таңертеңгі гимнастика, дене шынықтыру минуты , дене шынықтыру паузасы).			
Тақырып 7.4 Сауықтыру гимнастикасының элементтері.			
Тақырып 7.5 қолданбалы жаттығулар.			
Тақырып 7.6 Акробатикалық жаттығулар.			
Тақырып 7.7 Гимнастикалық			

құрал-жабдықтардағы жаттығулар.			
Тақырып 7.8 Ритмикалық гимнастиканың элементтері. Түрлері фитнес - тренинг бағыттары (йога, созылу, пилатес, табата және т. б.).			
Тақырып 7.9 Өндірістік гимнастиканың элементтері.			
Тақырып 7.10 Спорттық гимнастика элементтері.			
Тақырып 7.11 Сауықтыру гимнастикасының элементтері.			
8 бөлім. Ұлттық спорт түрлері.			
8.1. Ұлттық ойындардағы қауіпсіздік ережелері мен әдістері.	+	+	+
Тақырып 8.1 Тоғызқұмалақ. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырып 8.2 Тоғызқұмалақ шабуылдың техникалық-тактикалық әрекеттері.			
Тақырып 8.3 Тоғызқұмалақ. Қорғаудың техникалық-тактикалық әрекеттері.			
Тақырыбы 8.4 Асық ату. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырыбы 8.5 Асық ату.Техникалық-тактикалық іс-әрекеттер.			
Тақырып 8.6 Бестас. Ойын ережелері.			
Тақырып 8.7 Ашық ойындардағы Ұлттық ойындардың элементтері.			
Тақырыбы 8.8 қазақша-күрес. Негізгі ережелер.			

Тақырыбы 8.9 қазақша-күрес техникасы .			
9 бөлім. Қысқы спорт түрлері.			
9.1.Қысқы спорт түрлеріндегі қауіпсіздік ережелері мен техникасы.	+	+	+
Тақырып 9.1 Шаңғы спорты. Қауіпсіздік техникасы. Бір мезгілде екі сатылы конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.2 Шаңғы спорты. Жартылай конькимен жүгіру.			
Тақырып 9.3 Шаңғы спорты. Қолмен итерусіз конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.4 Шаңғы спорты. Ауыспалы конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.5 Шаңғы спорты. Бір мезгілде бір сатылы конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.6 Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Конькимен сырғанаудың негізгі әдістері.			
Тақырып 9.7 Конькимен жүгіру. Бұрылыстар.			
Тақырып 9.8 Конькимен жүгіру. Тежеу.			
Тақырып 9.9 Конькимен жүгіру. Артқа сырғанау.			
Тақырып 9.10 Конькимен жүгіру. Айналмалы сырғанау.			
10 Бөлім. Жүзу.			
10.1. Жүзудегі негізгі ережелер.	+	+	+
Тақырып 10.1 қауіпсіздік техникасы. Құрлықтағы жүзушілерге арналған арнайы жаттығулар.			
Тақырып 10.2 Құрғақ жүзу.			

Тақырыбы 10.3 Жүзу техникасын қою.			
Тақырып 10.4 Өзекті айналдыру және тыныс алу.			
Тақырып 10.5 Сырғанау және тепе-теңдік.			
Тақырып 10.6 Жүзу стильдері.			
Тақырып 10.7 Кеудемен жүзу.			
Тақырып 10.8 Шалқалап жүзу.			
Тақырып 10.9 Жүзу. Брасс.			
Тақырып 10.10 Жүзу. Соңғы жүзу 50 м. еркін стильде.			
11-бөлім. Туризм.			
11.1. Дене шынықтыру жүйесіндегі Туризм.	+	+	+
Тақырып 11.1 Туризм. Туризм ережелері.			
Тақырып 11.2 Түйіндер. Өткелдер.			
Тақырып 11.3 жарақаттарға алғашқы көмек. Шатырды орнату.			
Тақырып 11.4 Карталар. Компас.			
Тақырып 11.5 От жағу түрлері.			
12-бөлім. Спорттық тамақтану			
12.1. Спорттық тамақтану өнімдерін өндірудегі заманауи тенденциялар.			
Тақырып 12.1.1. Спортшылардың тамақтануының жалпы принциптері.			
Тақырып 12.1.2. Теңдестірілген тамақтану принциптері.			
Тақырып 12.1.3. Спортшылардың энергетикалық құндылығы және тамақ			

өнімдерінің сапалық құрамы.			
Тақырып 12.1.4. Тамақтану рационы. Қуат режимі.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Дене шынықтыру туралы білім	Дене шынықтыру туралы білім	1) Дене шынықтыру пәнінде қауіпсіздік техникасын және салауатты өмір салтын ұстану қажеттілігін, дәрігерге дейінгі алғашқы көмек көрсетудің негіздері мен қағидаттарын түсіндіру; 2) кәсіптік-қолданбалы дене шынықтыру даярлығының пәрменді құралдары туралы түсінікке ие болуға міндетті.	1) Дене шынықтыру пәнінде қауіпсіздік техникасы қағидаларын тізімдейді; 2) спорт залдарында, стадионда, бассейнде, мұз айдынында және спорт алаңдарында қауіпсіздік техникасының талаптарын және мінез-құлық қағидаларын орындайды; 3) физикалық қасиеттерді жақсарту үшін салауатты өмір салтын ұстану қажеттілігін түсіндіреді. 4) түрлі жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде дәрігерге дейінгі (медициналық) алғашқы көмек көрсетудің негіздері мен қағидаттарын тізімдейді; 5) әртүрлі жарақаттар мен қан кетулердің тән белгілерін айқындайды.
		2) Жеке гигиена, ұтымды тәуліктік режим, оның денсаулық пен жұмысқа қабілеттілікке әсері, шынығу, тамақтану рационы және тамақтану режимі туралы түсіндіру. Жаман әдеттерді және олардың адам денсаулығына әсерін анықтау.	1) Рационалды тәуліктік режим, оның денсаулық пен өнімділікке әсері. шынығу және тамақтану және тамақтану режимі туралы, жеке гигиена ережелерін біледі және орындайды; 2) зиянды әдеттерді және олардың адам денсаулығына әсерін анықтайды және тізімдейді.
		3) Кәсіптік аурулардың алдын алу үшін дене жаттығуларын анықтау.	1) Дене жаттығулары арқылы кәсіптік аурулардың алдын алу бойынша жаттығуларды

		Жарақаттанудың алдын алу үшін өндірістік гимнастиканың маңыздылығын түсіндіру. Салауатты өмір салты және оның компоненттері туралы анықтау.	анықтайды және орындайды; 2) жарақаттардың алдын алу бойынша өндірістік гимнастиканы біледі және орындайды; 3) салауатты өмір салты мен оның құрамдас бөліктерінің ережелерін біледі және сақтайды.
		1) Дене шынықтыру пәнінде жеңіл атлетиканың қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіруі. Жалпы дамыту және арнайы жүгіру жаттығуларын орындау.	1) Дене шынықтыру пәнінде жеңіл атлетиканың қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) жеңіл атлетикамен айналысу кезінде спорт залдарында және стадионда қауіпсіздік техникасының талаптарын және мінез-құлық қағидаларын орындайды; 3) Дене шынықтыру пәнінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) дене жаттығуларын орындаудың тиімділігін бағалайды; 5) жарақаттанудың физиологиясы мен алдын алу негіздерін түсіндіреді; 6) сауықтыру әсеріне қол жеткізу және физикалық жағдайларын жетілдіру мақсатында дене жаттығуларын орындау кезінде өз ағзасының функционалдық жай-күйін талдайды; 7) арнайы жүгіру жаттығуларын орындау кезінде техникалық-тактикалық іс-қимылдарды орындайды; 8) жалпы дамыту және арнайы жүгіру жаттығуларын ажыратады.

Жеңіл атлетика	Жеңіл атлетика жаттығулары	2) Орта және алыс қашықтықтарға жүгіруде техникалық-тактикалық дайындықты меңгеруге міндетті.	1) Қысқа, орта және ұзақ қашықтыққа жүгіру фазаларын ажыратады; 2) орта және алыс қашықтықтарға жүгіруде техникалық-тактикалық дайындықты қолданады; 3) орта және алыс қашықтыққа жүгіру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 4) төмен және жоғары старт техникасын ажыратады.
		3) Орнынан ұзындыққа секіру техникасын және жүгіруден ұзындыққа секіру техникасын меңгеру.	1) Орнынан ұзындыққа секіру және жүгіруден ұзындыққа секіру фазаларын ажыратады; 2) орнынан ұзындыққа секіру техникасын және жүгіруден ұзындыққа секіру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) орнынан ұзындыққа және жүгіруден ұзындыққа секіруде техникалық-тактикалық дайындықты пайдаланады.
		4) Граната лақтыру техникасын және ядроны итеру техникасын меңгеру.	1) Граната лақтыру фазаларын және ядроның итеру фазаларын анықтайды; 2) граната лақтыру техникасын және ядроны итеру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) граната лақтыруда және ядроны итеру техникасында техникалық-тактикалық дайындық элементтерін орындайды.
		5) Эстафеталық таяқшаны беру техникасын меңгеру.	1) Эстафеталық таяқшаны беру техникасын түсіндіреді және орындайды.

		1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру. Футбол спорт түрлері бойынша ойын ережелерін түсіну.	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы тәртіп қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) футбол ойынының ережелерін тізімдейді 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.
Спорттық ойындар. Футбол	Футбол ойынның негізгі ережелері	2) Футбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Футболдағы техникалық әрекеттерді ажыратады (қозғалу, допқа ие болу, қорғаныс пен шабуылда әрекет ету қақпасына соғу); 2) футболда техникалық-тактикалық жаттығуларды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және футболдағы ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) футболда техникалық және тактикалық іс-әрекеттерді орындайды (қозғалу, допқа ие болу, қорғаныс пен шабуылда әрекет ету қақпасына соғу).
		3) Футболдағы ережелерді түсіндіріп, ойында төрелік ете білу.	1) Футболдағы ережелерді түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі.
			1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша

		1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру. Спорт түрлері бойынша ойын ережелерін білу (волейбол).	Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы мінез-құлық қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) спорт түрлері (волейбол) бойынша ойын ережелерін тізімдейді; 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.
Спорттық ойындар. Волейбол	Волейбол ойынның негізгі ережелері	2) Волейбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Волейболдағы техникалық әрекеттерді ажыратады (қозғалыстар, берілістер, допты қабылдау, қорғаныстағы және шабуылдардағы әрекеттер); 2) волейболдағы техникалық-тактикалық іс-әрекеттерді меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және волейболдағы ойын жағдайындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) волейболда техникалық және тактикалық іс-қимылдарды (қимылдарды, берілістерді , допты қабылдауды, қорғаудағы және шабуыл жасаудағы іс-қимылдарды) орындайды.
		3) Волейбол ережелерін түсіндіріп, ойында төрелік ете білу	1) Волейбол ережелерін түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі.

	Баскетбол ойынының негізгі ережелері	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру. Спорт (баскетбол) бойынша ойын ережелерін түсіну.	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы тәртіп қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) спорт түрлері бойынша ойын ережелерін (баскетбол) тізімдейді; 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.
		2) Баскетбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Баскетболдағы техникалық әрекеттерді (қозғалыс, жүргізу, Пас беру, сақинаға лақтыру, қорғаныстағы және шабуылдағы әрекеттер, финттер) ажыратады; 2) баскетболда техникалық-тактикалық іс-қимылдарды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және Баскетболдағы ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) баскетбол бойынша техникалық және тактикалық іс-қимылдарды (қозғалыстар, жүргізу, Пас беру, сақинаға лақтыру, қорғаныстағы және шабуылдағы іс-қимылдар , финттер) орындайды.

Спорттық ойындар. Баскетбол Үстел теннисі Гимнастика		3) Баскетбол ережелерін түсіндіріп, ойында төрелік ете білу	1) Баскетбол ережелерін түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі
	Үстел теннисінің негізгі ережелері	1) Үстел теннисі ойынына техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Үстел теннисіндегі техникалық әрекеттерді ажыратады (стендтер мен қозғалыстар, алаңдар мен тәсілдер, қорғаныстағы және шабуылдағы әрекеттер); 2) үстел теннисіндегі техникалық-тактикалық іс-қимылдарды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және үстел теннисіндегі ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) үстел теннисінде техникалық және тактикалық іс-әрекеттерді орындайды (стендтер мен қозғалыстар, беру және қабылдау, қорғау және шабуыл жасау әрекеттері).
		1) Дене шынықтыру сабақтарында гимнастика бойынша қауіпсіздік техникасын түсіндіру; 2) сауықтыру гимнастикасының элементтерін орындау.	1) Дене шынықтыру пәнінде гимнастикадағы қауіпсіздік техникасын түсіндіреді; 2) гимнастикадағы қауіпсіздік техникасының талаптарын, спорт залдарындағы тәртіп ережелерін орындайды; 3) гимнастика сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) сауықтыру гимнастикасының элементтерін анықтайды және орындайды.
			1) Ритмикалық гимнастика элементтерін, өндірістік гимнастика элементтерін, спорттық гимнастика элементтерін және сауықтыру гимнастикасы

	Гимнастикалық жаттығулар	3) Гимнастикада базалық саптық, жалпы дамытушылық, арнайы-қолданбалы жаттығуларды орындау.	элементтерін ажыратады және орындайды; 2) саптық, жалпы даму, қолданбалы және акробатикалық жаттығуларды ажыратады; 3) гимнастика терминдерін атайды.
		4) Гимнастикалық снарядтарда негізгі жаттығуларды орындау.	1) Орындалатын қозғалыс әрекеттерінің күрделілік деңгейлерін айқындайды; 2) арнайы құрылған жаттығулар кешенін орындау процесінде негізгі техникалық-тактикалық іс-қимылдарды қолданады; 3) гимнастикалық снарядтардағы жаттығулардың орындалуын көрсетеді.
Ұлттық спорт түрлері	Ұлттық ойындардағы қауіпсіздік ережелері мен әдістері	1) Дене шынықтыру пәнінде ұлттық спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы мен ойын ережесін түсіндіру.	1) Дене шынықтыру пәнінде ұлттық спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) ұлттық спорт түрлері бойынша техника қауіпсіздігі талаптарын және спорт залдарында жүріс-тұрыс қағидаларын орындайды; 3) оқу ойындарын өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) ұлттық спорт түрлеріндегі ойын ережелерін түсіндіреді (тоғызқұмалақ, асық ату); 5) ұлттық спорт түрлерінің тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ұлттық спорт түрлеріндегі қателіктерді түсіндіреді.
			1) Тоғызқұмалақ ойынындағы техникалық-тактикалық іс-қимылдарды ажыратады;

		2) Ұлттық спорт түрлерінде техникалық-тактикалық іс-қимылдарды орындау.	2) асық ату ойынындағы техникалық-тактикалық іс-қимылдарды ажыратады; 3) сабақта ойын жағдайларында ұлттық спорт түрлерінде ойнау дағдыларын көрсетеді; 4) қазақша күрестің күрес элементтерін көрсетеді.
Қысқы спорт түрлері	Қысқы спорт түрлеріндегі қауіпсіздік ережелері мен техникасы	1) Дене шынықтыру пәнінде шаңғы және конькимен жүгіру спортынан қауіпсіздік техникасын түсіндіру.	1) Дене шынықтыру пәнінде қысқы спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) қысқы спорт түрлері бойынша техника қауіпсіздігі талаптарын және спорт залдарында және көшеде жүріс-тұрыс ережелерін орындайды; 3) сабақтарды өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды.
		2) Шаңғымен жүру техникасын түсіндіру.	1) Шаңғымен жүру техникасын ажыратады: конькимен және жартылай конькимен, көлденең және бір мезгілде конькимен сырғанау; 2) шаңғымен: конькимен және жартылай конькимен, көлденең және бір мезгілде конькимен сырғанаумен қозғалу техникасын орындайды; 3) ағзаның функционалдық жай-күйін және физикалық жұмысқа қабілеттілігін бағалайды.
			1) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасы қағидаларын тізімдейді; 2) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасының талаптарын орындайды;

Жүзу	Жүзудегі негізгі ережелер	1) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасын түсіндіру. Жүзушілерге арналған арнайы жаттығуларды меңгеру.	3) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта сабақ өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) сауықтыру әсеріне қол жеткізу және физикалық жағдайларын жетілдіру мақсатында дене жаттығуларын орындау кезінде өз ағзасының функционалдық жай-күйін айқындайды; 5) жүзу техникасын жетілдіру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 6) жүзушілерге арналған арнайы жаттығуларды орындайды.
		2) Жүзу техникасын меңгеру.	1) Жүзу стильдерін ажыратады; 2) дұрыс тыныс алуды және суда ұстауды біледі; 3) "кеудемен жүзудегі", " шалқалап жүзудегі", " брасс" тәсілдерімен жүзу техникасын ажыратады.
Туризм	Дене шынықтыру жүйесіндегі Туризм	1) Туризм және оның ережелері туралы түсіндіру. Туризмдегі техниканы, тораптарды, өткелдерді ажыратыңыз. Жарақат алған кезде алғашқы көмек көрсету ережелері туралы түсіну.	1) Туризм түрлерін және оның ережелері туралы біледі және ажыратады; 2) туризмдегі техниканы, тораптарды, өткелдерді ажыратады және қолданады; 3) жарақат алған кезде алғашқы көмек көрсетуді біледі және біледі.
Спорттық тамақтану	Спорттық тамақтану өнімдерін өндірудің қазіргі тенденциялары	1) Теңдестірілген тамақтанудың жалпы принциптері туралы түсінікке ие болу; 2) спортшылардың тамақ өнімдерінің энергетикалық құндылығы туралы түсінікке ие болу.	1) Теңдестірілген тамақтану принциптерін атайды және түсіндіреді; 2) тамақтану рационы және тамақтану режимі ұғымдарын түсіндіреді.

4-тарау. Білім алушылардың дене дайындығы деңгейлерінің кестесі

(ұлдар)

	Дене шынықтыру деңгейлері					

Сынақ түрлері	Х (орташа)	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
Жүгіру 30 м	4,9	5,6	5,5 – 5,3	5,2 – 4,6	4,5 -4,3	4,2
Орнынан ұзындыққа секіру	213	190	191 - 201	202 – 224	225 - 235	236
допты екі қолмен бастың үстінен лақтыру	611,0	434,0	435,0 - 522,0	523,0 – 699,0	700,0 – 785,0	786,0
Шаттл жүгірісі 3х10	8,3	9,1	9,0 – 8,7	8,6 –7,8	7,7 -7,4	7,3
Қылқалам динамометриясы (оң жақ)	42,0	33,0	34,0 –37,0	38,0 -46,0	47,0 – 50,0	51,0

(қыздар)

Сынақ түрлері	Дене шынықтыру деңгейлері					
	Х (орташа)	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
Орнынан ұзындыққа секіру	5,4	6,3	6,2 – 5,9	5,8 – 5,0	4,9 -4,6	4,5
допты екі қолмен бастың үстінен лақтыру	170,0	146	147 -160	161 – 181	182 – 194	195
Шаттл жүгірісі 3х10	497,0	372,0	373,0 – 434,0	435,0 – 559,0	560,0 – 621,0	622,0
Қылқалам динамометриясы (оң жақ)	9,1	10,0	9,9 – 9,6	9,5 –8,6	8,5 –8,1	8,0
Орнынан ұзындыққа секіру	26,0	19,5	20,0 –22,5	23,0 -29,0	29,5 – 32,0	32,5

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
88-қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәніне арналған үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" бұйрықтарына сәйкес (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8170 болып тіркелген) және Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 29031 болып тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленген.

2. "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәнін оқыту мақсаты – білім алушыға мемлекетті қорғау негіздері туралы ойының қалыптасуын, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінің арналуын және түрлері мен ерекшеліктерін түсіндіру, әскери қызметтің маңызын, Қазақстан Республикасының әр азаматының қасиетті парызы және міндетін оқыту.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) әскери анттың, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жарғыларының негізгі талаптары туралы білімін қалыптастыру;

2) әскери бөлімдердің қару-жарағы мен әскери техникасы, жеке құрамның өмірі мен орналасуымен таныстыру;

3) қажетті әскери білім мен практикалық дағдыларды ақпараттық технологияны пайдалана отырып робототты техникалардың, дөңгелекті машиналарды жүргізудің негіздері және төтенше жағдайда адам өмірі қауіпсіздігі негіздерінде қалыптастыру;

4) жастарға қазақстандық патриотизм мен Отанына деген адалдық сезімін дарытуға тәрбиелеу;

5) әскери істерге байланысты мамандық кәсібіне оң көз-қараста тәрбиелеу;

6) жеке қауіпсіздік және қоршаған ортаның қауіпсіздігі мәселелеріне саналы және жауапты қарым-қатынасты қалыптастыру.

4. Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәні 12 бөлімнен тұрады: " Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері – мемлекеттің әскери қауіпсіздігінің кепілі", "Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құрылымдарының жалпыәскери жарғылары", "Тактикалық дайындық", "Атыс дайындығы", "Саптық дайындық", "Әскери топография", "Әскери робототехниканың негіздері", "Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері", "Әскери қызметтің құқықтық негіздері", "Атыс дайындығы" (2), "Технологиялық дайындық", " Өмір қауіпсіздігінің негіздері" және "Оқу-далалық (лагерлік) жиыны".

Бөлімдерді, бөлімшелер және тақырыптарды құрастыру кезінде білім алушылардың белгілі бір кәсіби дағдыларын қалыптастыру үшін тақырыпты тереңдетіп оқытатын кадрларды даярлау бағытының кәсіби ерекшелігі ескерілді.

"Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәнінің негізгі мазмұны:

1) Білім алушылардың алғашқы әскери және технологиялық даярлығының мақсаттары, міндеттері мен мазмұны. Мемлекет қорғанысының конституциялық негіздері – Мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі Қазақстан Республикасы Конституциясының негізгі ережелері. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, олардың құрамы және атқаратын қызметтері. Әскери-техникалық және өзге де мамандарды даярлау.Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері – Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері. Әскери бөлімнің жауынгерлік туы. Әскери анттың әскери қызметкерлерге қоятын талаптары. Болашақ Отан қорғаушының жалпы және кәсіби мәдениеті Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының қасиетті борышы және міндеттері. Экстремизм және терроризмнің ұлттық қауіпсіздікке тигізетін салдары – экстремизм түрлері: саяси, діни, экономикалық және экологиялық. Экстремизм, терроризм, олардың тән белгілері. Қазіргі әлемде Террористік қауіптердің арту себептері.

2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары – Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері , басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары, олардың әскери ұжым қызметі мен тұрмыс-тіршілігіндегі маңызы. Әскери қызметкерлердің жалпы міндеттері. Әскери атақ және айыру белгілері. Білім беру мекемелеріндегі гуманистік тәрбие. Әскери қызметкерлер және олардың өзара қарым-қатынастары – Бастықтар және бағыныштылар, аға және кіші әскерилер, олардың құқықтары мен міндеттері. Әскери әдептілік ережесі және әскери қызметкерлердің тәртібі. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жеке құрамымен тәрбие, әлеуметтік құқықтық, психологиялық-педагогикалық жұмысты ұйымдастыру тәртібі. Бұйрық, оны беру және орындау тәртібі. Бастықтарға және шені жоғарылармен тілдесу ережелері. Әскери тәртіп, оның мәні мен мағынасы – Әскери тәртіп, марапаттау және жазалау. Әскери қызметкерлердің әскери тәртіпті сақтау жөніндегі міндеттері. Сарбаздарға көрсетілетін марапат түрлері. Сарбаздарға берілетін тәртіптік жазалар. Білім алушыларды әскери қызметке даярлаудың құқықтық негіздері.

3) Мотоатқыштар бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері – Бөлімшені ұйымдастыру. Штаттық қарулану және ұрыстық техникасы. Бөлімшенің ұрыстық мүмкіндіктері. Әскери бөлімнің қару-жарағымен және жауынгерлік техникасымен танысу;

4) Калашников автоматы және қол пулеметі – Қару және патрондарды қолдану кезіндегі қауіпсіздік шаралары. Калашников автоматы және қол пулеметінің атқаратын қызметі, ұрыстық қасиеті, жалпы құрылысы және жұмыс істеуі. Қауіпсіздік және

гигиена талаптары. Калашников автоматын (қол пулеметін) жартылай бөлшектеу және жинақтау – Автоматты жартылай бөлшектеу және жинақтау; Калашников автоматының атқаратын қызметі, бөлшектері мен механизмдерінің, патронының құрылысы. Калашников автоматын (қол пулеметін) атуға дайындау –Автоматтың керек жарақтары . Автоматтың атудан кейінгі тазалау және майлау тәртібі. Автоматты сақтау. Автоматтың оқтарын тексеру және атысқа дайындау. Ату кезіндегі кідірістер және оны жою амалдары. Жарықшақты қол гранаталары – Жарықшақты қол гранаталарының (РГД-5, РГН, Ф-1, РГО) атқаратын қызметі және ұрыстық қасиеті. Гранаталар мен тұтандырғыштың құрылысы. Гранатаны лақтырған кездегі бөлшектері мен механизмдерінің жұмысы. Гранатаны лақтыруға дайындау.

5) Сап және оның элементтері. Саптық тұрыс – Сап және оның элементтері. Алдын-ала және орындауға берілетін пәрмендер. Сапқа тұрғанға дейінгі және саптағы сарбаздың міндеттері Саптық тұрыс. "Сапқа тұр!", "Түзел!", "Тік тұр!", "Еркін тұр!", " Реттел!", "Тоқтат!", "Бас киімдеріңді (киімді) ШЕШ!", "Бас киімдеріңді (бас киімді) КИ !" пәрмендерін орындау. Бір орында орындалатын бұрылулар. Саптық және жорықтық адым – Бір қатарлы саптан екі қатарлы сапқа және қайтадан бір қатарлы сапқа тұру. Саптық және жорықтық адым.

6) Жергілікті жерде картасыз бағдарлау – Бағдарлау туралы түсінік. Компаспен, аспан денелерінің және жергілікті заттар бойынша көкжиек тұстарын анықтау. Өзінің орналасқан жері туралы мәлімдеу. Магнитті азимутты анықтау – Азимут және оны анықтау. Жергілікті жерде бағдарлаудың заманауи дербес жабдықтары. Жер бедерінің ерекшелігі. Спутниктік-навигациялық жүйелер туралы жалпы мәліметтер: GPS (Global Positional System), ГЛОНАСС, Galileo.

7) Әскери роботты техникалардың негіздері – Роботтар туралы жалпы мәліметтер. Әскери істе роботтарды қолданудағы техникалық қамтамасыз ету. Роботты басқару алгоритмі – Роботтың қозғалу траекториясын жоспарлау. Роботтар тобын ұжымдық басқару үлгісі және алгоритмдері. Роботтарға арналған тапсырмалар – Роботтардың атқара алатын қызметтері. Жекелеген тактикалық міндеттерді шешу: жергілікті жерлерде бағдарлау, роботтардың қиын жағдайларда қызмет ету тәртібі.

8) Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысы – Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысын (оқу орындарын) ұйымдастырудың құрылымы және оның міндеттері. Азаматтық қорғанысының әскери емес құрылымдар қызметі және жабдықталуы. Ядролық қару және оның сипаттамасы – Ядролық жарылыстардың түрлері. Ядролық жарылыстың зақымдаушы факторлары және олардан қорғану тәсілдері. Ядролық зақымдау ошағы және оның сипаттамасы. Әлеуметтік-технологиялық салдары. Нейтронды оқ-дәрілердің зақымдаушы әсерінің ерекшеліктері. Химиялық қару – Химиялық қару және оны қолдану белгілері. Улаушы заттар, олардың улағыш қасиеті және олардан қорғану тәсілдері туралы қысқаша түсінік. Химиялық зақымдау ошағы, алғашқы және екінші зақымдау аймақтары.

9) Биологиялық (бактериологиялық) қару – Биологиялық (бактериологиялық) қару, оның зақымдаушы әсері, қолдану белгілерін анықтау. Бактериологиялық құралдар, олардың улағыш әсері және олардан қорғану құралдары туралы қысқаша сипаттама. Бактериологиялық зақымдау ошағы, оның сипаттамасы. Бактериологиялық зақымдау ошағында жүргізілетін іс-шаралар. Карантин және обсервация. Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары – Жалпыәскери газтұмылдырық, оның атқаратын қызметі және құрылысы. Азаматтық газтұмылдырықтар құрылысының ерекшеліктері. Сауыт-қорғанысты (маска) таңдау, жарамдылығын тексеру, газтұмылдырықты жинау және қалтаға салу. Газтұмылдырықты алып жүру және пайдалану тәртібі, зақымдалған адамға газтұмылдырық кигізу тәсілдері. Жарамсыз газтұмылдырықты пайдалану. Тыныс алу мүшелерін қорғаудың қарапайым құралдары. Теріні қорғаудың жеке құралдары – теріні қорғауға арналған қарапайым құралдар, қосымша герметизациялау және сіңдіру арқылы олардың қорғаныс қасиеттерін арттыру. Арнайы қорғаныс киімінің (Л-1 жеңіл қорғаныс кеудеше, сүзгілі қорғаныс киімі, жалпыәскери қорғаныс жабдығы) атқаратын қызметімен және оларды пайдалану ережелерімен танысу. Ұжымдық қорғану құралдары – радиацияға қарсы тасалар мен панаханалар, олардың қорғау қасиеттері, жалпы құрылысы және іштей жабдықталуы. Қарапайым паналар. Эвакуациялау және халықты белгілеп шоғырландыру – Азаматтық қорғаныс дабылы және ол бойынша әрекет ету тәртібі. Эвакуациялау және орналастыру тәсілдері мен тәртібі. Эвакуацияланаушылардың міндеттері, олардың керек-жарақтары, қажетті жеке мүліктері, құжаттары мен азық-түліктері. Эвакуация бекетіндегі тәртіп, жүру бағыты және орналасатын орынға келу ережелер тәртібі. Террорлық қауіп-қатер кезіндегі адамдардың қауіпсіздігі – террорлық актілер бойынша қауіп-қатер төнген және террор болған кездегі азаматтардың атқаратын әрекеттері. Түрлі деңгейдегі қауіп-қатер төнген кезде әрекет ету тәртібі. Лаңкестік қауіпінің алдын алуда ақпараттық технологияның тиімділігі. Табиғи апат аймақтарындағы адамдардың әрекеттері – Табиғи апаттар, зілзалалар, олардың сипаттамалары және келтіруі мүмкін салдары. Табиғи апаттар және зілзалалар кезіндегі адамдардың әрекет ету тәртібі. Адамдардың табиғи апат салдарын жоюға, сондай-ақ құтқару жұмыстарын жүргізуге қатысуы. Жарақат алу, қан ағу және күйік шалу кезінде көрсетілетін алғашқы көмек – жарақат және олардың асқыну себептері туралы түсінік. Қансырау түрлері және олардың сипаттары. Күйік шалу себептері және олардың ауырлық деңгейлері. Естен танудың себебі. Жарақат алу және қансыраған кезде көрсетілетін алғашқы көмек. Асептика және антисептика туралы түсінік. Түрлі қайғылы оқиға орын алған жағдайда көрсетілетін алғашқы көмек – сүйектің сынуы және оларды анықтау туралы түсінік. Соғып алу, шығып кету, буынның созылуы және оларды анықтау белгілері. Шина салудың негізгі ережелері. Түрлі қайғылы оқиға орын алған кезде алғашқы көмек көрсету тәсілдері; Үсік шалу,

күнге күю және жылудың әсері, олардың алдын алу және көрсетілетін алғашқы көмек. Электр тогы соққан кезде көрсетілетін алғашқы көмек және көмек көрсеткен кезде сақтауы керек қауіпсіздік шаралары.

10) Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік қызметінің ерекше түрі – Әскери қызметті өткеру қажеттілігі. Қарулы Күштерді жасақтау үшін техникалық-технологиялық бағыттар бойынша азаматтарды даярлау. Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттері туралы заңдар. Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттерін сақтау – Әскери есепке алу, әскери қызметке даярлау, әскери қызметке кірісу. Келісімшарт бойынша қызмет өткеретін техникалық мамандықтар бойынша даярлау қағидалары. Әскери қызмет (баламалы, келісімшарт бойынша), запаста болу.

11) Технологиялық дайындық: Ату негіздері – Атыс құбылысы. Оқтың бастапқы ұшу жылдамдығы. Қарудың тебілісі. Траекторияның пайда болуы. Оқтың тесіп өту және қиратқыш әрекеті. Тура атудың практикалық маңызы. Ату ережесі – Арақашықтықты мыңдық формула арқылы анықтау тәсілдері. Көздеу (дәлдеу) элементтері. Қозғалмайтын нысандар бойынша көздеу нүктесін және көздеуішті тағайындау. Дөңгелекті машиналарды жүргізу негіздері мен ережелері – Қазақстан Республикасының жол жүру саласындағы заңдары мен өзге де құқықтық актілері. Көлік құралдарының санаттары. Жүргізушінің жұмыс орны. Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері – Қазақстан Республикасы Жол қозғалысы ережелерінде қамтылған негізгі ұғымдар мен терминдер. Жүргізушілердің, жаяу жүргіншілер мен жолаушылардың міндеттері. Жүргізушінің өзімен бірге болуы тиіс құжаттары. Бағдаршамдар мен реттеушінің сигналдары – Бағдаршам мен реттеушінің сигналдары. Арнайы сигналдарды қолдану. Авариялық сигнал беру және авариялық тоқтату белгісін қолдану. Маневрлеу. Көлік құралдарын жолдың жүру бөлігіне қою. Жол белгілері – Ескерту белгілері. Басымдық белгілері. Тыйым салу белгілері. Алдын ала жазылатын белгілер. Ақпараттық-көрсеткіш белгілері. Сервис белгілері. Қосымша ақпарат белгілері (тақтайшалар). Жол таңбалары және олардың сипаттамалары – Таңбалардың жіктелуі. Көлденең және тік таңбалардың талаптарына сәйкес жүргізушілердің іс-әрекеті. Көлік құралдарын пайдалануға жіберу жөніндегі негізгі ережелері.

12) Қауіпсіздік негіздері және қауіптерді жіктеу – Қауіптердің негізгі ұғымдары мен жіктелуі. Техника қауіпсіздігі, еңбекті қорғау және қоршаған ортаны қорғау қауіпсіздігі . Қоршаған орта мен адамның қауіпсіздігі – Физикалық, химиялық және биологиялық факторлар арқылы адам денсаулығына әсер ету. Әртүрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету – Электрлік және тұрмыстық газбен қауіпсіз жұмыс жүргізу. Тұрмыстық химия құралдарын пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шаралары. Компьютерді пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шаралары. Техногендік сипаттағы қауіптілік – Өнеркәсіптік апаттар (авариялар), олардың қысқаша сипаттамасы және

ықтимал салдары. Жарылыстық-өрт қаупі бар нысандардағы апаттар (авариялар). Гидродинамикалық апаттар. Экологиялық қауіпсіздік – Ауа және су құрамының ластануы. Минералды тыңайтқыштар мен пестицидтерді пайдалану. Топырақтың ластануы. Экологиялық қауіпсіздікті сақтау ережелері. Табиғи жағдайда автономды өмір сүру-ерікті және мәжбүрлі автономия. Өмір сүру тәсілдері. Қажетті авариялық қор . Криминогендік жағдайларда өзін-өзі қауіпсіз ұстау негіздері – Көшедегі қауіпсіздік. Қоғамдық орындардағы қауіпсіздік. Адамдар көп жиналатын жерлердегі қауіпсіздік. Террористік акт қаупі кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету – Жарылыс қаупі пайда болған жағдайдағы тәртіп ережелері. Кепілдікке алынған жағдайда. Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері – Киберқауіпсіздіктің негізгі ұғымдары. Әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас жасау ережелері. Ашық қол жетімді Wi-fi желілерін қауіпсіз пайдалану ережелері. Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету – Алғашқы көмек көрсету ерекшеліктері. Көмектің түрлері. Зардап шеккендерді зақымдану ошақтарынан эвакуациялау тәртібі.

Оқу-далалық (лагерьлік) жиындар.

1) Тактикалық дайындық: Әскери бөлімнің (бөлімшенің) қару-жарағы және әскери техникасы – Әскери бөлімнің (бөлімшенің) қарулануымен және әскери техникасымен, олардың атқаратын қызметтерімен, техникалық-тактикалық сипаттамаларымен танысу. Қарулану түрлері мен әскери техникаларды іс жүзінде көрсету. Қару-жарақ, техника мен мүлік және техникалық құжаттама. Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі – Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі. Ұрыстағы сарбаздың міндеттері. Бөлімшені басқаруды. Қорғанудың дербес құралдарын қолдануға жаттығу – Нормативтерді орындау: газтұмылдырықты кию, респираторды кию, "зақымдалушыға" газтұмылдырықты кигізу, жалпыәскери қорғаныс жабдығын кию. Дербес қобдиша және химиялық улануға қарсы пакет, олардың атқаратын қызметтері және пайдалану тәртібі. Ұрыстағы сарбаздың әрекеттері – Сарбаздың ұрыс кезінде жаяу әрекет ете отырып қозғалу тәсілдері. Әскери істе модельдеуді қолдану. Ядролық жарылыс кезіндегі әрекетті. Қорғаныстағы сарбаз – Ату позициясына (атыс жүргізуге арналған орынға) орналасу. Оқпана қазу және оны бүркемелеу. Қарсылас ядролық қару қолданғанда, атысқа дайындық басталғанда, әуе қарсыласы туралы дабыл қағылғанда, радиоактивті, химиялық және бактериологиялық зақымдау туралы дабыл қағылғанда орындалатын әрекеттер. Қарсыластың танкілері мен жаяу әскерлері түрлі бағыттан шабуылдаған кезде тойтарыс беру. Әуе нысандары бойынша оқ ату. Шабуылдағы сарбаз – Шабуылға дайындалған кезде орындалатын әрекеттер. Жүріп келе жатып шабуылдау кезіндегі сарбаздың колоннада қозғалуы және бөлімшенің ұрыстық сапындағы өз орнын алуы. Өткелдердегі кедергілерден өту және шабуылдау. Траншеядағы жауды ату, граната лақтыру, қоян-қолтық ұрыс арқылы жою тәсілдері. Шабуыл кезінде радиоактивті (улаушы) заттармен зақымдалған жергілікті жерде әрекет етуді. Бақылаушы сарбаз – Бақылау жүргізуге арналған орынды таңдау, оны жабдықтау

және бүркемелеу. Нысандарды анықтау және бақылау нәтижелері туралы мәлімдеме жасау. Жергілікті жердің үлгісін құру және нысандарды үлгіде белгілеу. Шолушы сарбаз – Шолушы болып тағайындалған сарбаздың әрекеттері. Шолушылардың қозғалу , жергілікті жерді және заттарды шолу тәсілдері. Бақылау нәтижелері туралы мәлімдеу.

2) Атыс дайындығы: Калашников автоматын жартылай бөлшектеу және жинақтау жаттығулары – Автоматты жартылай бөлшектеу және жинақтау, автоматтың бөлшектері мен механизмдерінің оқтауға дейінгі орналасу қалпын және ату кезіндегі бөлшек механизмдерінің жұмыс істеуімен танысу. Атуға ыңғайлануға жаттығу (АК-74, пневматикалық винтовка) – Оқжатарды патрондармен оқтау және оқжатарды сөмкеге салу. Атуға ыңғайлану (атуға қажет қалыпты қабылдау және автоматты оқтау). Ату (қарауыл мен өткізгішті орнату, иыққа тіреу, көздеу, шүріппені басу және ату кезінде автоматты мықтап ұстау). Атуды тоқтату, оқжатарды алу және атып болған соң автоматты тексеру. Қол гранаталарын лақтыру – Жарықшақты қол гранаталарын және танкіге қарсы гранаталарды лақтыру. Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) ату – Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) іс жүзінде ату.

3) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары: Әскери бөлімнің (бөлімшенің) орналасуы, өмірі және күнделікті тұрмыс-тіршілігі – Әскери бөлімнің (бөлімшенің) тарихы. Әскери қызметшілердің орналасуы. Ақпараттық-тәрбие жұмысына арналған бөлме. Қару сақтауға арналған бөлме. Сарбаз асханасы, спорт базасы, оқу қалашықтары. Рота бойынша тәуліктік кезекшінің міндеттері – Ротаның тәуліктік нарядының атқаратын қызметтері, құрамы және қарулануы, рота бойынша күндізгі кезекшінің атқаратын міндеттері. Өзінің кезекті міндетін атқаратын күндізгі кезекшінің бекетін жабдықтау және жарақтандыру, тікелей бастықтары келген кездегі, "Жиын" белгісі берілгенде, дабыл және өрт болған жағдайдағы күндізгі кезекшінің әрекеттері. Бос ауысымдағы күндізгі кезекшінің әрекеттері, күндізгі кезекшінің телефон бойынша мәлімдеме беру тәртібі. Ротаға басқа ротаның әскери қызметшілер келген кездегі, рота аумағынан мүліктерді шығару кезіндегі күндізгі кезекшінің әрекеттері. Сақшының міндеттері – Қарауылдық қызметке тағайындалу және қарауылдың атқаратын міндеттері. Бекет және оны жабдықтау, жарақтандыру. Бекетке шабуыл жасалған кездегі сақшының әрекеттерін. Қаруды қолдану тәртібі. Бекеттегі сақшының орындайтын әрекеттері – Қаруды оқтау тәртібі. Бекетте тұрған сақшы қаруының орналасу қалпы. Бекетті тапсырған және қабылдаған, бекетте өрт болған және өзінің немесе көрші бекет маңында тәртіп бұзушылық орын алған жағдайдағы сақшының әрекеттері.

4) Саптық дайындық: Әскери сәлемдесу – Бір орында және қозғалыс кезінде орындалатын әскери сәлемдесу. Саптан шығу және сапқа қайта тұру – Саптан шығу және сапқа қайта тұру. Бастыққа келу және одан кету. Саптық тәсілдер және қарумен орындалатын іс-қимылдар – "Автоматты кеудеге!", "Белдікке!", "Қаруды қой!", "Қаруға !", "Қаруды!" тәсілдерін орындау. Бөлімшенің сабы – Бөлімшені өрістетілген сапқа

және жорықтық сапқа тұрғызу. Бөлімшені өрістетілген саптан жорықтыққа сапқа тұрғызу және қайтадан өрістетілген сапқа тұрғызу. Бөлімшенің жинақталуы және жазылуы.

5) Әскери топография: Азимут бойынша қозғалыс – Көкжиек тұстарын және магнитті азимутты анықтауға жаттығу. Азимут бойынша қозғалыс.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі 96 сағатты (4 кредит) құрайды.

2 тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		теориялық	практикалық
Кіріспе сабағы.	+	+	
Білім алушылардың алғашқы әскери және технологиялық дайындықтарының мақсаты, міндеттері және мазмұны.			
1 бөлім. Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттік қауіпсіздіктің кепілі.			
Тақырып 1.1. Мемлекет қорғанысының конституциялық негіздері.	+	+	
Тақырып 1.2. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері.			

Тақырып 1.3. Экстремизм және терроризмнің ұлттық қауіпсіздікке тигізетін салдары.			
2 бөлім. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары.	+	+	
Тақырып 2.1. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары.			
Тақырып 2.2. Әскери қызметкерлер және олардың өзара қарым-қатынастары.			
Тақырып 2.3. Әскери тәртіп, оның мәні мен мағынасы.			
3 бөлім. Тактикалық дайындық.	+	+	
Тақырып 3.1. Мотоатқыштар Бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері.			
4 бөлім. Атыс дайындығы.	+	+	+
Тақырып 4.1. Калашников автоматы және қол пулеметі.			
Тақырып 4.2. Калашников автоматын (қол пулеметін) жартылай бөлшектеу және жинақтау.			
Тақырып 4.3. Калашников автоматын (қол пулеметін) атуға дайындау.			
Тақырып 4.4. Жарықшақты қол гранаталары.			
5 бөлім. Саптық дайындық.	+		+

Тақырып 5.1. Сап және оның элементтері. Саптық тұрыс.			
Тақырып 5.2. Бір орында орындалатын бұрылулар. Саптық және жорықтық адым.			
6 бөлім. Әскери топография.	+	+	
Тақырып 6.1. Жергілікті жерде картасыз бағдарлау.			
Тақырып 6.2. Магнитті азимутты анықтау.			
7 бөлім. Әскери роботты техникалардың негіздері.	+	+	
Тақырып 7.1. Әскери роботты техникалардың негіздері.			
Тақырып 7.2. Роботты басқару алгоритмі.			
Тақырып 7.3. Роботтарға арналған тапсырмалар.			
8 бөлім. Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері.	+	+	+
Тақырып 8.1. Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысы.			
Тақырып 8.2. Ядролық қару және оның сипаттамасы.			
Тақырып 8.3. Химиялық қару.			
Тақырып 8.4. Биологиялық (бактериологиялық) қару.			
Тақырып 8.5. Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары.			
Тақырып 8.6. Теріні қорғаудың жеке құралдары.			
Тақырып 8.7. Ұжымдық қорғану құралдары.			
Тақырып 8.8. Эвакуациялау және			

халықты белгілеп шоғырландыру.			
Тақырып 8.9. Террорлық қауіп-қатер кезіндегі адамдардың қауіпсіздігі.			
Тақырып 8.10. Табиғи апат аймақтарындағы адамдардың әрекеттері.			
Тақырып 8.11. Жарақат алу, қан ағу және күйік шалу кезінде көрсетілетін алғашқы көмек.			
Тақырып 8.12. Түрлі қайғылы оқиға орын алған жағдайда көрсетілетін алғашқы көмек.			
9 бөлім. Әскери қызметтің құқықтық негіздері.	+	+	
Тақырып 9.1. Әскери қызмет.			
Тақырып 9.2. Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттерін сақтау.			
10-бөлім. Атыс дайындығы (2).	+	+	+
Тақырып 10.1. Ату негіздері.			
Тақырып 10.2 Ату ережесі.			
11 бөлім. Технологиялық дайындық.	+	+	
Тақырып 11.1 Дөңгелекті машиналарды жүргізу негіздері мен ережелері.			
Тақырып 11.2. Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері.			
Тақырып 11.3. Бағдаршамдар мен реттеушінің сигналдары.			
Тақырып 11.4. Жол белгілері.			
Тақырып 11.5. Жол таңбалары және олардың сипаттамалары.			

12 Бөлім. Өмір қауіпсіздігі негіздері.	+	+	
Тақырып 12.1. Қауіпсіздік негіздері және қауіптерді жіктеу.			
Тақырып 12.2 Қоршаған орта мен адамның қауіпсіздігі.			
Тақырып 12.3. Әртүрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету.			
Тақырып 12.4. Техногендік сипаттағы қауіптілік.			
Тақырып 12.5. Экологиялық қауіпсіздік.			
Тақырып 12.6. Табиғи жағдайда автономды өмір сүру.			
Тақырып 12.7. Криминогендік жағдайларда өзін-өзі қауіпсіз ұстау негіздері.			
Тақырып 12.8. Террористік акт қаупі кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету.			
Тақырып 12.9. Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері.			
Тақырып 12.10. Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету.			
Оқу-далалық (лагерьлік) жиындар.			
1 бөлім. Тактикалық дайындық.	+		+
Тақырып 1.1 Әскери Бөлімнің (Бөлімшенің) қару-жарағы және әскери техникасы.			
Тақырып 1.2. Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі.			
Тақырып 1.3. Қорғанудың дербес құралдарын қолдануға жаттығу.			

Тақырып 1.4. Ұрыстағы сарбаздың әрекеттері.			
Тақырып 1.5. Қорғаныстағы сарбаз.			
Тақырып 1.6. Шабуылдағы сарбаз.			
Тақырып 1.7. Бақылаушы сарбаз.			
Тақырып 1.8. Шолушы сарбаз.			
2 бөлім. Атыс дайындығы.	+		+
Тақырып 2.1. Калашников автоматын жартылай бөлшектеу және жинақтау жаттығулары.			
Тақырып 2.2. Атуға ыңғайлануға жаттығу (АК-74, пневматикалық винтовка).			
Тақырып 2.3. Қол гранаталарын лақтыру.			
Тақырып 2.4. Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) ату.			
3 бөлім. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары.	+		+
Тақырып 3.1. Әскери Бөлімнің (Бөлімшенің) орналасуы, өмірі және күнделікті тұрмыс-тіршілігі.			
Тақырып 3.2. Рота бойынша тәуліктік кезекшінің міндеттері.			
Тақырып 3.3. Сақшының міндеттері.			
Тақырып 3.4. Бекеттегі сақшының орындайтын әрекеттері.			
4 бөлім. Саптық дайындық.	+		+
Тақырып 4.1. Әскери сәлемдесу.			

Тақырып 4.2. Саптан шығу және сапқа қайта тұру.			
Тақырып 4.3. Саптық тәсілдер және қарумен орындалатын іс-қимылдар.			
Тақырып 4.4. Бөлімшенің сабы.			
5 б өлім. Әскери топография.	+		+
Тақырып 5.1. Азимут бойынша қозғалыс.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлімнің атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Кіріспе	1) Білім алушыларды әскери қызметке даярлаудың оқу-тәрбие процесі. Педагогикалық құбылыс ретінде әскери қызметке дайындық	1) Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнін ұйымдастырудағы құқықтық негіздер және алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнінің мақсаты мен міндеттерін білу.	1) Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнінің мақсаты мен міндетін анықтайды; 2) алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнін ұйымдастырудағы нормативті-құқықтық негіздерін атайды.
Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттің әскери қауіпсіздігінің кепілі Қазақстан Республикасының	Конституция мемлекет қорғанысының жаңа негіздері	1) Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнінде білім алушылардың міндеттері мен құқықтарын білу; 2) Қарулы Күштердегі идеологиялық жұмыстың негізгі міндеттерін білу.	1) Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнінде білім алушылардың міндеттері мен құқықтарын атайды; 2) Қазақстан Республикасының " Әскери қызмет және әскери қызметшілердің статусы" туралы Заңына сәйкес білім алушыларға қойылған талаптарды орындайды; 3) "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" Заңына сәйкес білім алушыларға қойылатын талаптарды орындайды.
	Конституция мемлекет қорғанысының жаңа негіздері	1) Қазақстан Республикасы қорғанысының конституциялық негіздері туралы білімді дамыту.	1) Қазақстан Республикасы Конституциясының 36 бабын түсіндіреді.

Қарулы Күштері – мемлекеттік қауіпсіздіктің кепілі	Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері, олардың құрамы мен мақсаты	1) Еліміздің Қарулы Күштерінің қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі рөлі мен маңызын түсіну; 2) білім беру ұйымдарында білім алушыларды әскери қызметке дайындаудың ерекшеліктері туралы түсінікке ие болу. Отанды қорғау – мемлекеттік саясаттың маңызды бағыты; 3) жастарды әскери қызметке даярлаудың педагогикалық технологиясы саласында білімге ие болу.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің ұйымдық құрылымын түсіндіреді және құрамын ажыратады; 2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әртүрлі рәміздерінің мағынасын айқындайды.
Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің,	Экстремизм мен терроризм ұлттық қауіпсіздікке қатер ретінде	1) Ұлттық қауіпсіздікке қауіп төндіретін факторларды талдау.	1) Экстремизм мен терроризмнің түрлерін, оларға тән белгілерін атайды; 2) Қазақстан Республикасы қорғанысының мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі рөлі туралы қорытындылар жасайды.
	Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Әскери жарғыларының жалпы негіздері мен құқықтық ережелерін білу; 2) жан-жақты тәрбие технологиясы ретінде жастарды әскери-патриоттық тәрбиелеу тұжырымдамасын қалыптастыру.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері жарғыларының түрлерін атайды; 2) әскери жарғылардың жалпы мазмұнын ашады. 3)) білім алушыларды әскери қызметке дайындаудың құқықтық негіздерін біледі.
	Әскери қызметкерлер және олардың арасындағы қарым-қатынас	1) Талаптар туралы, тиісті әскери тәртіпті, оқу-тәрбие процесін және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Әскери қызметкерлер әзірлігін тиісті деңгейде ұстау жөніндегі жарғыларын қамтамасыз ету;	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштеріндегі әскери тәртіп туралы

басқа да әскерлер мен әскери құрылымдарының жалпы әскери жарғылары		2) әскери иерархия туралы білімдерін дамыту.	жарғыларының баптарын айқындайды.
тактикалық дайындық Тактикалық дайындық.	Әскери тәртіп, оның мәні мен маңызы 1) Мотоатқыштар Бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері – Бөлімшені ұйымдастыру. Штаттық қарулану және ұрыстық техника. Бөлімшенің ұрыстық мүмкіндіктері	1) Жеке тұлғалық қасиеттер: ерік-жігерді, тәртіпті, ұйымшылдықты, парыз сезімін, алғашқы әскери-технологиялық дайындықты меңгеруде саналы көзқарасты қалыптастыру.	1) Жарғы талаптарын қолданады.
		1) Жауды жеңудің ең маңызды құралы ретінде ұрыс теориясы мен практикасының мәселелерін меңгеру; 2) "Біріккен қарулы күрес " термині туралы түсіну.	1) Қазіргі заманғы ұрысты іске асыру мен оның ерекшеліктерін және түрлерін сипаттайды; 2) мотоатқыштар бөлімшесінің ұрыстық мүмкіндігі мен ұйымдасуын ашады; 3) әр түрлі бөгеттерді өтуде, қарсыластың оқ жаудыру кезінде қозғалыс жасауда, шабуылда және қорғаныста әскери қызметкелердің Бөлімше құрамымен іс-әрекет жасауын түсіндіреді; 4)"Химиялық дабыл!", " Газдар!", "Әуе!" дыбыстары бойынша іс-әрекет жасауды түсіндіреді.
		1) Ұрыс жағдайында атыс қаруын қолдануды, ұрыс	1) Алған білімдерін ұрыс кезінде өздеріне оқпана

өрт жаттығулары Атыс дайындығы	Калашников автоматы және жеңіл пулеметі	әрекеттерін ұйымдастыруда бастапқы дағдыларды бекітуді, жалпы ұрыс негіздерін меңгеруде негізгі тактикалық дайындық міндеттерін меңгеру.	қазу, бақылау мен атыс жүргізу үшін арнайы жер таңдау, кез-келге жерде қозғалыс жасауда тәжірибелік дағдыларын көрсету кезінде қолданады.
	1) Калашников автоматы және қол пулеметі	1) Граната және оқ-дәрілермен, қарумен жұмыс жасаған кездегі негізгі қауіпсіздік ережелері мен қарастырып отырған қарудың бөлшектерін білу.	1) Атыс қаруынан атыс жүргізу негіздерін сипаттайды. 1) Қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Қолды бөлшектеу гранаталары - Қолды бөлшектеу гранаталарының мақсаты, жауынгерлік қасиеттері (РГД-5, РГН, Ф-1, РГО).	1) РГД-5, Ф-1, РГО, РГН гранаталарының қасиеттерін меңгеру; 2) гранаталар мен сақтандырғыштардың конструкциясын, лақтырылған кезде гранаталардың бөлшектері мен механизмдерінің жұмысын меңгеру.	1) Қару, граната және оқ-дәрілермен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
Саптық дайындық	Сап және оның элементтері	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының саптық жарғыларының жалпы негіздері мен талаптарын орындау және білу.	1) Сапқа тұрғызу, қозғалыс жасау үшін пәрмендер береді, сап элеметтерін анықтайды; 2) взвод және бөлім құрамында жекеленген саптық тәсілдер бойынша саппен қозғалыс жасау үшін берілген пәрменді орындайды; 3) жүйенің негізгі элементтерін және олардың анықтамаларын квалификациялайды.
	Орнында бұрылу. Сап және марш қадамы	1) Жүйенің негізгі элементтерін және олардың анықтамаларын білу; 2) меңгерген физикалық, атыс, тактикалық дайындық бойынша дағдыларын сабақ кезінде қолдану.	1) Берілген бұйрыққа бойынша іс-әрекет жасайды; 2) жорықтық және саптық адыммен қозғалады, бұрылыстар жасайды.
			1) Құлабыз (компас) және жергілікті нысандар

Әскери топография.	Жерге бағдарлау	1) Бейтаныс рельефте бағдарлаудың негізгі тәсілдерін меңгеру; 2) олардың орналасқан жері туралы есептің негізгі белгілерін бөліп көрсете білу.	бойынша көкжиек тұстарын анықтайды; 2) жергілікті жерде картасыз, қажетті азимут бойынша бағдарлайды; 3)жергілікті жерде бағдарлану үшін ұшқышсыз қашықтықтан басқарылатын ұшу аппаратының ақпараттарын қолданады.
	Магниттік азимутты анықтау	1) Жерде бағдарлау әдістерін меңгеру.	1) Қару-жарақ пен техниканы ұрыста тиімді пайдалану үшін әскери топографияны білудің маңыздылығын түсіндіреді; 2) Ғаламдық навигациялық спутниктік жүйенің ақпаратын бағалайды және дұрыс бағытты ұсынады.
Әскери роботты техникалардың негіздері.	1) Әскери роботты техникалардың негіздері. Роботтарды басқару алгоритмі	1) Робототехниканың негізгі даму бағыттары мен роботтардың ерекшелік белгілерін білу ; 2) жауынгерлік роботтардың функционалдық мүмкіндіктері туралы білу; 3) робототехниканың еліміздің қорғаныс қабілетін арттыру үшін қолданбалы ғылым ретіндегі маңыздылығы туралы түсіну; 4) жаңа педагогикалық технологияларды пайдалана отырып, алғашқы әскери дайындық бойынша білу.	1) Роботтарды әскери істерде қолдану мүмкіндіктерін ашады; 2) мақсатына қарай роботтарды анықтайды және жіктейді; 3) әскери робототехниканы қолдану перспективаларын талдайды; 4) адам өмірінің әртүрлі салаларында роботтық технологияларды қолдануды ашады; 5) робототехника бойынша әскери білімі мен практикалық дағдыларын біледі.
	Кәсіпкерлік объектіні азаматтық қорғау	1) Қазақстан Республикасының халқын табиғи апаттардың, ірі авариялардың, апаттардың және терроризм актілерінің зардаптарынан қорғау бойынша бейбіт және соғыс уақытында	1) Азаматтық қорғаныстың, оқу орнындағы азаматтық қорғауды ұйымдастырудың және әскери емес құрамаларды

		жүргізілетін негізгі іс-шараларды меңгеру.	ұйымдастырудың мақсаттары мен міндеттерін ашады.
	Ядролық қару және олардың сипаттамасы	1) Ядролық қарудың түрлері және оны қолданудың зардаптары туралы жақсы қалыптасқан білімге ие болу.	1) Ядролық қарудың сипаттамалары, оның түрлері және зақымдаушы факторлары туралы білімдерін көрсетеді.
	Химиялық қару	1) Химиялық қарудың түрлері мен түрлерін білу .	1) Химиялық қаруға қатысты халықаралық құжаттарды білуді көрсету; 2) қазіргі заманғы қаруды қолдану кезінде болуы мүмкін төтенше жағдайларды талдайды; 3) қорғау құралдарын атайды; 4) жеке қорғану құралдарын, жаппай қырып-жою қаруынан (ЖҚҚ) қорғау әдістерін пайдаланады.
	Биологиялық (бактериологиялық) қарулар.	1) Биологиялық (бактериологиялық) қаруды қолданудың негізгі әдістерін меңгеру; 2) "биологиялық ластану аймағы" және " биологиялық зақымдану ошақтары" терминдерінің мағынасын білу.	1) Бактериологиялық қарудың ерекшеліктерін атайды; 2) қазіргі заманғы қаруды қолдану кезінде болуы мүмкін төтенше жағдайларды талдайды; 3) жаппай жеңіліске ұшыраған кездегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелерін атайды.
	Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары. Теріге арналған жеке қорғаныс құралдары.	1) Жаппай қырып-жоятын қаруды қолдану және техногендік апаттар жағдайында тыныс алу мүшелерін жеке қорғаудың заманауи түрлері туралы білімді меңгеру.	1) Респираторды, противогазды қолдану дағдыларын көрсетеді; 2) жаппай қырып-жою қаруын қолдану және техногендік апаттар жағдайында теріні қорғау құралдарының мақсаты мен жіктелуі туралы білімін көрсетеді; 3) жеке қорғану құралдарын, жаппай қырып-жою қаруынан (ЖҚҚ) қорғау әдістерін пайдаланады.

Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері	Ұжымдық қорғаныс құралдары.	1) Ұжымдық қорғаныс құралдарының түрлері мен түрлерін білу.	1) Жаппай қырып-жою қаруын қолдану және техногендік апаттар жағдайында тері қорғау құралдарының мақсаты мен жіктелуі туралы білімін көрсетеді; 2) техногендік сипаттағы қауіптерді жіктейді; 3) ұжымдық қорғаныс құралдарының түрлерін атайды.
	Халықты эвакуациялау және тарату	1) Халықты эвакуациялау және таратуды ұйымдастыру ережелерін білу.	1) Халықты эвакуациялау және тарату әдістері мен тәртібін атайды; 2) "жергілікті" және " жергілікті эвакуация" ұғымдарымен әрекет етеді.
	Террорлық қауіп жағдайында халықтың қауіпсіздігі	1) Террористік қауіп жағдайында халықтың қауіпсіздік шаралары туралы білу.	1) террористік қауіптілік деңгейлерін анықтайды; 2) криминогендік жағдайларда өзін-өзі ұстау ережелерін түсіндіру; 3) терроризмге қарсы бағытталған алдын алу шараларын атайды.
	Табиғи апат аймақтарындағы халықтың әрекеті	1) Жау шабуылы қаупі, азаматтық қорғаныстың дабылы, әртүрлі төтенше жағдайлар мен террористік қауіп-қатер кезінде халықты шебер әрекеттерге дайындаудың маңыздылығын мойындау; 2) қалыптасты табиғи апат аймақтарында зардап шеккендерге көмек көрсету дағдылары .	1) Әлеуметтік желілерде қауіпсіз байланыс, ашық қолжетімді желілерді пайдалану ережелерін талдайды; 2) зардап шеккендерге көмек көрсету дағдыларын көрсетеді.
	Жаралар, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы көмек.	1) Жарақат, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелерін білу.	1) Жарақат, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелері туралы білімін көрсетеді; 2) әртүрлі зақымдану түрлеріне таңғыш таңғышты қолдану дағдыларын көрсетеді.

	Түрлі жазатайым оқиғаларға алғашқы көмек көрсету.	1) Жалпы ережелерді және әртүрлі жазатайым оқиғаларға алғашқы көмек көрсету шараларының кешенін білу.	1) Жазатайым жағдайларда алғашқы медициналық көмек көрсету туралы білімдерін көрсетеді; 2) жол-көлік оқиғасынан зардап шеккендерге алғашқы медициналық көмек көрсету дағдыларын көрсетеді.
Әскери қызметтің құқықтық негіздері.	Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік қызметінің ерекше түрі.	1) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери қызметі туралы Заңының талаптарын меңгеру; 2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жеке құрамымен психологиялық-педагогикалық жұмысты ұйымдастыру тәртібін меңгеру.	1) "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" Заңының баптарын түсіндіреді; 2) азаматтарды әскери қызметке даярлау жөніндегі бағдарламаны түсіндіреді; 3) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери борышы туралы Заңдар бабының мазмұнын ашады.
		1) Әскери қызметшінің мәртебесі, оның құқықтары мен міндеттері туралы түсіну; 2) Қазақстан Республикасының әскери қызметтің мемлекеттік қызметінің ерекше түрі ретінде қабылдау.	1) Әскерге шақыру бойынша және келісім-шарт бойынша әскери қызметтің мерзімдерін атайды; 2) әскери қызмет өткеру тәртібін түсіндіреді.
	Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери борышының мазмұны	1) Әскери міндеттілер мен мерзімді әскери міндеттілерді әскери есепке алудың мақсаты мен ережелерін түсіну.	1) Әскери қызметтің мазмұны бойынша білімі мен түсінігін көрсетеді.
Өрт жаттығулары	Түсіру негіздері	1) Қарастырылып отырған қарудың материалдық бөлігін, онымен жұмыс істеу кезіндегі негізгі қауіпсіздік шараларын, оқ-дәрілер мен гранаталарды білу; 2) атыс қаруын практикалық қолданудың	1) Атқыш қарудан ату негіздерін сипаттайды; 2) пулеметтің мақсатын, жауынгерлік қасиеттерін, жалпы құрылымын және жұмыс істеу принципін түсіндіреді; 3) қаруды қарайды, бөлшектейді және жинайды; 4) қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс

		негізгі дағдыларын меңгеру.	істеген кезде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Түсіру ережелері	1) Диапазонды қалай анықтау керектігі туралы түсінікке ие болу; 2) көздеу элементтері, көздеу және көздеу нүктесін таңдау туралы білу.	1) Тұрақты нысаналарды ату кезінде қашықтықты анықтайды; 2) мыңыншы формуланы қолданады.
Технологиялық дайындық	Доңғалақты көліктерді басқару негіздері мен ережелері	1) Қазақстан Республикасының жол жүрісі саласындағы заңдары мен өзге де құқықтық актілерін білу; 2) доңғалақты көлік құралдарын жүргізу негіздері мен ережелері, жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері, жол белгілері мен таңбаларын үйрену.	1) Доңғалақты көлік құралдарын жүргізудің негіздері мен ережелерін сипаттайды; 2) көлік құралдарының санаттары туралы білімін көрсетеді; 3) жол қозғалысына қатысушылардың, бағдаршамдар мен жол диспетчерлерінің міндеттерін, жол белгілері мен таңбаларын атайды.
	Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері	1) Жолда жүру ережелерін білу; 2) Қазақстан Республикасының Жол жүрісі қағидаларында қамтылған негізгі ұғымдар мен терминдерді меңгеру.	1) Жүргізушілер мен жаяу жүргіншілердің міндеттерін түсіндіреді; 2) жол белгілерінің түрлерін және көлік құралдарының қозғалысы ережелерін атайды.
	Бағдаршам және жол диспетчері	1) Бағдаршам мен жол диспетчерінің сигналдарын білу; 2) көлік құралдарының жолдың жүру бөлігінде маневр жасауы және орналасуы туралы түсіну.	1) Арнайы сигналдарды қолдану ережелерін түсіндіреді; 2) дабыл және ескерту үшбұрыштарын пайдалану ережелерін түсіндіреді.
	Жол белгілері	1) Жол белгілерінің жіктелуін білу.	1) Жол белгілерінің мағынасын түсіндіреді.
	Жол белгілері және олардың сипаттамалары	1) Көлік құралдарын пайдалануға жіберудің негізгі ережелерін білу.	1) Көлденең және тік таңбалау талаптарына сәйкес жүргізушілердің әрекеттерінің мәнін ашады.
	Қауіпсіздік негіздері және қауіптілік классификациясы	1) Қауіпсіз өмір сүру негіздері туралы түсіну; 2) адамға қауіп төндіретін қауіптер, олардың көріну	1) Қауіптердің негізгі ұғымдары мен жіктелуін ашады; 2) қауіпсіздік техникасы, еңбекті қорғау және

		заңдылықтары және олардан қорғану тәсілдері туралы түсіну.	қоршаған ортаны қорғау бойынша білімдерін көрсетеді.
	Қоршаған орта және адам қауіпсіздігі	1) Қоғам мен табиғаттың өзара әрекеттесу формалары туралы түсініктері болу; 2) адамды биологиялық және әлеуметтік организм және оның табиғи мекендеу ортасы ретінде сақтау үшін табиғи ортаны қорғау қажеттілігін білу.	1) Табиғи ресурстарды үнемді тұтыну туралы білімдерін көрсетеді; 2) қоршаған ортаның ластануының зардаптарын көрсетеді; табиғи ресурстардың сарқылуы; табиғи ортаның бұзылуы.
	Түрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету	1) Жаттығу электр және тұрмыстық газбен қауіпсіз жұмыс істеу.	1) Тұрмыстық химияны пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шараларын атайды; 2) компьютерлік техниканы пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шараларын атайды; 3) әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас жасау, қолжетімділік ашық желілерді пайдалану ережелерін түсіндіреді.
	Техногендік қауіптер	1) Техногендік қауіптер туралы түсінікке ие болу; 2) гидродинамикалық апаттардың, өрт-жарылыс қауіпті объектілердегі авариялардың мәні туралы түсінікке ие болу.	1) Өндірістегі жазатайым оқиғалардың түрлерін анықтайды; 2) өндірістегі жазатайым оқиғаларды және ықтимал зардаптарды сипаттайды.
Тіршілік қауіпсіздігінің негіздері және ақпараттық технологиялар	Экологиялық қауіпсіздік	1) Экологиялық қауіпсіздіктің объектілері, мақсаттары мен міндеттері туралы түсінікке ие болу; 2) топырақтың ластануының зардаптары туралы түсінікке ие болу.	1) Ауа мен судың ластануының себептері мен салдары туралы білімдерін көрсетеді; 2) ережелерді түсіндіреді минералды тыңайтқыштар мен пестицидтерді қолданады.
	Табиғи жағдайда автономды тіршілік ету	1) Табиғи ортада адамның ерікті және мәжбүрлі дербестігінің себептері мен ерекше жағдайлары туралы түсінікке ие болу.	1) Табиғи ортада тіршілік етудің қарапайым тәсілдері туралы білімдерін көрсетеді; 2) портативті авариялық қоректендірудің мәнін түсіндіреді.

	Криминогендік жағдайларда қауіпсіз мінез-құлық негіздері	1) Көшеде, қоғамдық орындарда орын алуы мүмкін криминогендік жағдайлар туралы түсінікке ие болу; мінез-құлық ережелері.	1) Көшеде қауіпсіз жүріс-тұрыс туралы білімдерін көрсетеді; 2) қоғамдық орындарда және адамдар көп жиналатын орындарда қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін түсіндіреді.
	Террорлық шабуыл кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету	1) Террористік акт қаупі төнген жағдайда қауіпсіз мінез-құлық ережелерін білу.	1) Жарылыс қаупі кезінде өзін-өзі ұстау ережелері туралы білімін көрсетеді; 2) кепілге алу ережелері туралы білімдерін көрсетеді.
	Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері	1) Киберқауіпсіздіктің негізгі түсініктерін білу.	1) Әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас ережелерін түсіндіреді; 2) Жалпыға ортақ Wi-Fi желілерін қауіпсіз пайдалануды түсіндіреді.
	Жаппай қырып-жою кезіндегі алғашқы көмек	1) Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету ерекшеліктері туралы түсінікке ие болу.	1) Алғашқы көмек көрсету туралы білімдерін көрсетеді; 2) зардап шеккендерді зақымдану орындарынан эвакуациялау тәртібін түсіндіреді.
	Әскери бөлімнің (бөлімшенің) қару-жарағы мен әскери техникасы	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери техникасы мен қару-жарағы туралы білімі болу; 2) қару мен қорғаныс құралдарын шебер пайдалану.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің және шет мемлекеттердің әскери техникасы мен қару-жарақтарының сипаттамаларын салыстырады; 2) жеке қару мен жеке қорғану құралдарын пайдаланады.
	Бөлімнің жауынгерлік және марш тәртібі	1) Отрядтың ұрыс және жорық тәртібі туралы түсінікке ие болу.	1) Жауынгердің әр түрлі ұрыс түрлеріндегі іс-әрекет тәртібі туралы білімін көрсетеді; 2) жауынгердің ұрыстағы міндеттерін түсіндіруге; 3) бөлімді басқару тәртібін түсіндіреді.
	Жеке қорғаныс құралдарын пайдалануды үйрету	1) Жеке қорғаныс құралдарын пайдалану	1) Противогазды, респираторды, "зардап шеккендерге" противогазды кию, қолды

тактикалық дайындық		мақсаты мен тәртібін білу.	біріктірілген қорғаныс жинағы, нормаларын орындайды.
	Жауынгердің ұрыстағы іс-әрекеттері - Жаяу операция кезіндегі жауынгердің ұрыстағы қозғалыс тәсілдері	1) Жаяу әрекет кезінде жауынгерді ұрыста жылжыту тәсілдерін әзірлеу.	1) Ядролық жарылыстың шығу тәртібін түсіндіреді .
	Қорғаныстағы жауынгер.	1) Қорғаныстағы жауынгердің іс-әрекеті туралы білімдерін дамыту; қарсыластың ядролық қаруын қолдану, атыс даярлығын бастау, әуе жауы туралы, радиоактивті, химиялық және бактериологиялық ластану туралы ескерту сигналдары кезіндегі әрекеттерін білу.	1) Өздігінен қазу және камуфляж жасау тәртібін көрсетеді; 2) атыс позициясын алу тәсілдерін түсіндіреді; 3) әуе нысандарына оқ ату тәртібі туралы білімдерін көрсетеді.
	Шабуылдағы солдат	1) Шабуыл кезіндегі жауынгердің іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту; 2) шабуыл кезінде радиоактивті (улы) заттармен ластанған жердегі іс-әрекеттер тәртібі туралы білімін дамыту.	1) Шабуылға дайындалу тәртібін көрсетеді; қозғалыстағы шабуыл кезінде жауынгерді колоннада ілгерілету және оның отрядтың ұрыс тәртібінде орнын алу; өткелдердегі кедергілерді еңсеру және шабуыл жасау; 2) жауды окопта атыспен, гранаталармен, қоян-қолтық ұрыста жою тәсілдерін білуін көрсетеді; шабуыл объектісін меңгерген.
	Солдат-бақылаушы	1) "Солдат-бақылаушы" позициясындағы іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту.	1) Бақылау орнын таңдау ережелері, оның жабдықталуы және камуфляжы туралы білімін көрсетеді; 2) нысаналарды анықтау және жер бедерін картаға түсіру жолдарын түсіндіреді.
	Патрульдегі солдат	1) Патрульдегі жауынгердің іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту.	1) Сақшылардың қозғалысы, аумақты және жергілікті объектілерді тексеру ережелерін түсіндіреді.

өрт жаттығулары	Калашников автоматын толық емес бөлшектеу және құрастыру бойынша оқыту	1) Калашников автоматының құрылымы туралы жақсы қалыптасқан білімге ие болу.	1) Қаруды тексереді, бөлшектейді және құрастырады; 2) қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Атуға дайындық жаттығулары (АК-74, пневматикалық мылтық)	1) Пневматикалық мылтықпен жұмыс істеу ережелерін әзірлеу.	1) Журналды патрондармен жабдықтау және сөмкеге салу нормаларын орындайды.
	Қол гранаталарын лақтыру. Қол сыныктарын және танкке қарсы гранаталарды лақтыру	1) Қол сыныктарын және танкке қарсы гранаталарды лақтыру тәсілдерін білу.	1) Гранатаны қашықтыққа лақтыру нормаларын орындайды; 2) дәлдік үшін гранаталарды лақтыру нормаларын орындайды.
	Автоматтан ату (пневматикалық мылтық)	1) Пневматикалық мылтықтан (пневматикалық винтовкадан) практикалық ату ережесін әзірлеу.	1) Түсірілімге дайындық тәртібін көрсетеді, ату, атуды тоқтату; 2) пулеметті түсіру, атыстан кейін пулеметті қарау тәртібін көрсетеді.
Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары	Әскери бөлімнің (бөлімнің) әскери қызметшілерінің тұруы, тұрмысы және тұрмысы	1) Әскери бөлімдердің оқу-материалдық базасы туралы білімі болуы; 2) әскери бөлімнің (бөлімнің) тарихының маңыздылығын білу.	1) Әскери бөлімдердің материалдық базасын көрсетеді; 2) әскери бөлімдердің материалдық базасына кіретін үй-жайлардың мәні мен мақсатын түсіндіреді.
	Кәсіпорындағы тәртіп сақшыларының міндеттері	1) Ротаның күнделікті жасақтарының мақсаты, құрамы және қарулануы туралы білімге ие болу; 2) ротаның күнделікті кезекшілік міндеттері туралы білімді дамыту.	1) Серіктестік үшін тәртіптік міндеттерді тізеді және орындайды; 2) тікелей бастықтардың серіктестігіне келгеннен кейін серіктестіктің іс-әрекетін сараптайды; 3) әскери бөлімдердегі күнделікті тәртіп ережелерін түсіндіреді.
	Күзетші міндеттері	1) Қарауыл қызметінің мақсаты мен міндеттері, қарауылдың міндеттері туралы түсінікке ие болу; 2) посттағы қарауылдың практикалық іс-әрекетін үйрену.	1) Посттың мақсатын, оның жабдықтары мен жабдықтарын түсіндіреді ; 2) постқа шабуыл жасау кезінде қарауылдың іс-әрекетін түсіндіреді; 3) қару мен патрондарды сақтау ережелерін түсіндіреді.

	Поштадағы қарауылдың іс-әрекеті	1) Қаруды оқтау тәртібін білу; 2) төтенше жағдай кезінде постты қабылдау және тапсыру кезіндегі қарауылдың іс-әрекетін білу.	1) Посттағы қарауылдағы қарудың орнын түсіндіреді және көрсетеді; 2) қарауылдың қай кездегі іс-әрекет тәртібін түсіндіреді постты қабылдау және тапсыру, постта өрт болған жағдайда және оның постының жанында немесе көрші постта тәртіп бұзылған жағдайда .
Бұрғылау	Әскери сәлемдесу	1) Әскери сәлемдесу тәсілдерін орнында және қозғалыста меңгерту.	1) Әскери сәлемдесу арқылы жауынгерлік дағдыларын көрсетеді.
	Пайдаланудан шығару және қызметке қайтару	1) Жауынгерлік дағдыларды меңгеру.	1) Кезекшілікке шығу және қайта оралу тәртібін көрсетеді.
	Жауынгерлік техника және қарумен қозғалыс	1) Ұрыс техникасын меңгеру.	1) Қарумен техника мен қимылдарды көрсетеді.
	Құрылыс бөлімдері	1) Бөлім құру ережелері мен тәртібін білу.	1) Бөлімді қалай құру және қайта құру керектігін түсіндіреді және көрсетеді.
Әскери топография	Горизонттың қабырғалары мен магниттік азимуттарды анықтауға жаттықтыру	1) Горизонттың қабырғалары мен магниттік азимутты анықтау; 2) магниттік компасты пайдаланып жер бедерін шарлау; 3) қадамның өлшемін анықтау және қашықтықты жұп қадаммен өлшеу.	1) Картасыз бейтаныс рельефте бағдарлаудың негізгі жолдарын түсіндіреді; 2) көкжиек жақтарын анықтау үшін жергілікті объектілерді пайдаланады; 3) өз қадамының өлшемін анықтайды және қашықтықты жұп қадаммен өлшейді; 4) азимуттардағы қозғалыс диаграммасын құрастырады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
89- қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Химия" пәнін оқытудың мақсаты - білім алушыларға заттар және олардың түрленуі, заттардың қасиеттерінің олардың құрамы мен құрылысына тәуелділігін түсіндіретін заңдар мен теориялар туралы білім жүйесін беру, студенттерге мүмкіндік беру. өмірде қауіпсіз пайдалану үшін химиялық процестер, заңдылықтар және олардың заңдылықтары туралы түсінік алу, ақпаратты сыни бағалау және шешім қабылдау.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) практикаға бағытталған білімдерді, химия ғылымының тұжырымдамаларын, теориялары мен заңдылықтарын игеру;

2) табиғатта, зертханада, өндірісте және күнделікті өмірде болып жатқан химиялық құбылыстарды бақылап, түсіндіре білуді меңгеру;

3) практикалық сабақтарда қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, заттармен және зертханалық жабдықтармен жұмыс істеу дағдыларын дамыту;

4) химиялық эксперимент жүргізу барысында оқушылардың танымдық қызығушылықтары мен интеллектуалдық қабілеттерін дамыту, химиялық білімді өз бетінше меңгеру қажеттілігін дамыту;

5) жаратылыстанудың іргелі құрамдас бөліктерінің бірі және жалпы адамзаттық мәдениеттің элементі ретінде химияға көзқарасты тәрбиелеу;

6) химияның әлеуметтік мәнін, гуманистік бағыттылығын, оның адамзат алдында тұрған мәселелерді шешудегі өсіп келе жатқан рөлін ашу;

7) химиялық құбылыстар мен заттардың қасиеттерін түсіндіру, оларды күнделікті өмірде, ауыл шаруашылығы мен өндірісте қауіпсіз пайдалану, адам денсаулығы мен қоршаған ортаға зиян келтіретін құбылыстардың алдын алу үшін алған теориялық білімдерін пайдалану;

8) адам қызметінің объектілеріне немесе құралдарына құнды және сыни көзқарас тәжірибесін қалыптастыру, оның қоршаған әлемге қатысты көрінісі, қоғамның әрбір мүшесінің өмірлік мәселелерін шешуге ықпал ететін негізгі және пәндік құзыреттерді қалыптастыру.

4. Оқу пәнінің мазмұны 5 бөлімнен тұрады:

1) заттардың бөлшектері;

2) химиялық реакциялардың заңдылықтары;

3) химиялық реакциялардың энергетикасы;

4) химия және қоршаған орта;

5) химия және өмір.

"Заттардың бөлшектері" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Атомның құрамы мен құрылысы;

2) Атомда электрондардың қозғалысы және таралуы.

"Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) химиялық элементтердің периодтық заңы мен периодтық жүйесі;

2) тотығу-тотықсыздану реакциялары.

"Химиялық реакциялар энергетикасы" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) химиялық реакциялардың жылдамдығы;

2) химиялық тепе-теңдік;

"Химия және қоршаған орта" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Жер химиясы;

2) көміртек және оның қосылыстары.

"Химия және өмір" бөлімі "Биохимия" бөлімшесінен тұрады:

"Химия" пәнінің негізгі мазмұны:

"Химия" пәнінің негізгі мазмұны:

1) "Атомның құрамы мен құрылысы". Атом – күрделі бөлшек, радиоактивтілік, энергия деңгейлері және кванттық сандар мен орбитальдардың ішкі деңгейлері; " Орташа салыстырмалы атомдық массаны есептеу" тақырыбына есептер шығару. Радиоактивтіліктің табиғаты және радиоактивті изотоптардың қолданылуы

2) "Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы" кванттық сандардың сипаттамалары мен мәндері; алғашқы 36 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын құрастыру (сутектен криптонға дейін).

3) "Химиялық байланыстың түрлері". Химиялық элементтердің электртерістігі, валенттілігі және тотығу дәрежесі, химиялық байланыс, иондық байланыс. Металл байланысы. Сутектік байланыс. Кристалдық торлар. Коваленттік байланыс, коваленттік байланыстың қасиеттері, байланыстың электртерістігі мен полярлығы, иондық байланыс, электронды жұптың тежелу теориясы, металдық байланыс, сутектік байланыс. Химияның негізгі стехиометриялық заңдары; салыстырмалы атомдық және молекулалық массасы, зат мөлшері;

№1 зертханалық тәжірибе: "Ковалентті байланысы бар заттардың (N2, O2, алмаз) модельдерін құрастыру".

4) "Тотығу-тотықсыздану реакциялары" Тотығу-тотықсыздану реакциялары, гальваникалық элементтер, электролиз.

5) "Химиялық реакцияның жылдамдығы" концентрацияның химиялық реакциялардың жылдамдығына әсері, химиялық реакциялардың жылдамдығына қысымның әсері, химиялық реакциялардың жылдамдығына температураның әсері. Катализ.

№2 зертханалық тәжірибе: "Химиялық реакция жылдамдығына әртүрлі катализаторлардың әсер ету тиімділігін зерттеу";

6) "Химиялық баланс". Тепе-теңдікке әртүрлі факторлардың әсері, Ле Шателье - Браун принципі , тепе-теңдік константасы, өндірістік процестердегі химиялық тепе-теңдік;

№3 зертханалық тәжірибе: "Әртүрлі факторлардың әсерінен динамикалық тепе-теңдіктің ығысуын зерттеу";

"Тепе-теңдік константасын және тепе-теңдік концентрациясын табу" тақырыбына есептер шығару.

7) "Периодтық заң және периодтық жүйе" , Топ элементтері (VII A). Галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары, галогендердің тотығу-тотықсыздану қасиеттері, сулы ерітіндідегі галогенид иондарын анықтау, галогендер мен олардың қосылыстарының қолданылуы ; Топтың элементтері (IIA). Топ элементтерінің (IIA) физикалық қасиеттері, топ элементтерінің (IIA) химиялық қасиеттері, табиғи карбонаттар; Қазіргі зерттеулердегі аналитикалық әдістер; Азот және аммиак молекулаларының құрылымы мен қасиеттері; Азотты тыңайтқыштардың өнеркәсіптік өндірісі; Күкірт қышқылын алудың байланыс әдісі; Азот оксидтері мен нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға әсері; Металдар мен қорытпаларды алу. Шойын және болат өндірісі. Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы. күрделі қосылыстар. "Топтың элементтері (IVA)". Топ элементтерінің (IBA) қасиеттерінің өзгеруі, топ элементтерінің (IVA) және олардың қосылыстарының химиялық қасиеттерінің, топ элементтерінің оксидтерінің (ИВА) қасиеттерінің, табиғатта пайда болу формаларының және қарапайым заттарды алу әдістерінің өзгеруі. "Азот және күкірт". Азот молекуласының, аммиак және аммоний тұздарының құрылымы мен қасиеттерінің ерекшеліктері, азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісі, азот оксидтері мен нитраттарының қоршаған ортаға әсері, күкіртті сутегі мен сульфидтер, күкірт диоксиді, қоршаған ортаға әсері және қолданылуы, алудың байланыс әдісі. күкірт қышқылы. Металдар мен қорытпаларды алу, өнеркәсіпте электролизді қолдану, металдар өндірісінде қоршаған ортаны қорғау мәселелері; "Өтпелі металдар". Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы; өтпелі металдардың, комплексті қосылыстардың биологиялық рөлі; "Жаңа заттар мен материалдарды әзірлеу". Жаңа материалдарды, физиологиялық белсенділігі бар табиғи және синтетикалық қосылыстарды жасау және жасау, дәрілік заттардың дамуы және синтезі, нанокөміртекті бөлшектердің нанотехнологиялық құрылымы, жаңа полимерлерді игеру, жаңа материалдардың практикалық маңызы.

Көрнекілік: "Күкірт және азот қышқылдарының тотығу қасиеттері";

10) "Жер химиясы" "Жасыл химияның" 12 қағидасы, атмосфераның, гидросфераның, литосфераның ластануы, жердің озон қабатының бұзылуы, жаһандық жылыну.

11) "Көміртек және оның қосылыстарының химиясы" Органикалық химияға кіріспе. Органикалық заттардың құрамы мен құрылымы, функционалдық топтары, гомологиялық қатарлары, алифатты қосылыстардың IUPAC номенклатурасы, изомерия түрлері, алкандар, алкандардың жану өнімдері, алкандардың орынбасу реакциясының бос радикалды механизмі, галогендеу. қанықпаған көмірсутектер. Алкендердің құрамы, құрылысы және реакциялық қабілеті, стереоизомериясы; Галогеноалкандар . Галоалкандарды дайындау; Спирттер: бір атомды, көп атомды. Спирттердің жіктелуі және химиялық қасиеттері, этил спиртінің өнеркәсіптік өндірісі. Бензол молекуласының құрылысы, бензол және оның гомологтарын алу, бензол және оның гомологтарының химиялық қасиеттері; Фенол, оның құрылымы және қасиеттері. Карбонилді қосылыстардың құрылымы мен номенклатурасы, альдегидтер мен кетондардың, карбон қышқылдарының алынуы және қасиеттері, эфирлену реакциясы, күрделі эфирлер мен сабындар;

Макромолекулалық қосылыстар, полимерлену реакциялары, поликонденсация реакциялары, полиамидтер мен полиэфирлер, қолданылуы, пластмассалардың қоршаған ортаға әсері;

№4 зертханалық жұмыс: "Полимерлер және олардың қасиеттері";

№1 практикалық жұмыс: "Пластиктер мен талшықтарды тану";

12) "Органикалық синтез". Органикалық қосылыстардағы негізгі функционалдық топтар, органикалық заттардың генетикалық байланысы;

№5 зертханалық тәжірибе: "Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар".

№6 зертханалық тәжірибе "Спирттердің суда ерігіштігі, спирттердің жануы, бір атомды және көп атомды спирттерге сапалық реакциялары.

"Жану өнімдері және гомологтық қатарлар бойынша заттың молекулалық формуласын анықтау" тақырыбына есептер шығару.

13) "Биохимия". Көмірсулардың жіктелуі және олардың құрылысы, қасиеттері және көмірсулардың қолданылуы; Аминдер және аминқышқылдары. Аминдердің жіктелуі мен номенклатурасы, аминдердің физикалық, химиялық қасиеттері және алынуы, амин қышқылдарының құрамы, құрылымы, биологиялық рөлі, аминқышқылдарының физикалық және химиялық қасиеттері; пептидтік байланыс; ақуыздың түзілуі; Ақуыздар, ақуыз молекулаларының құрылымдары, полипептидтердің құрылымын анықтау, ферменттердің, нуклеин қышқылдарының рөлі мен қолданылуы: ДНҚ, РНҚ, биологиялық маңызды элементтердің құрамы мен құрылымы, қоршаған ортаның ауыр металдармен ластануы, ауыр металдардың ақуыздарға әсері. ;

№7 зертханалық жұмыс: "Глюкозаның альдегидті спирт ретіндегі химиялық қасиеттері. Крахмалға сапалы реакция";

№8 зертханалық жұмыс: "Аммиак және аминдер молекулаларының модельдерін құрастыру";

№9 зертханалық жұмыс: аминқышқылдарының молекулаларын құрастыру және ассиметриялық көміртек атомын анықтау

№10 зертханалық жұмыс: "Амин қышқылдарының қасиеттері";

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі оқытудың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 - 120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін орындау кезінде дәптер мен жазба жұмыстарын тексеру жоспарланады .

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлімдер, бөлімшелер және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Заттардың бөлшектері			
1.1. Атомның құрамы мен құрылысы	+	+	+
Тақырып 1.1.1 Атомдар құрылысының қазіргі теориясы, атомдағы электрондардың қозғалысы			
1.2. Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы	+	+	+
Тақырып 1.2.1 Атомдардағы			

электрондардың таралуы және қозғалысы			
1.3. Химиялық байланыстың түрлері	+	+	+
Тақырып 1.3.1 Химиялық элементтердің электртерістігі, валенттілігі және тотығу дәрежесі			
Тақырып 1.3.2. Химиялық байланыс			
Тақырып 1.3.3. Иондық байланыс. Металл байланысы. Сутектік байланыс. Кристалдық торлар			
2 бөлім Химиялық реакциялардың заңдылықтары			
2 . 2 . Тотығу-тотықсыздану реакциялары	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Тотығу-тотықсыздану процестері			
3 бөлім Химиялық реакциялардың энергиясы			
3.1. Химиялық реакциялардың жылдамдығы	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Химиялық реакциялар және олардың классификациясы			
Тақырып 3.1.2. Химиялық реакциялардың жылдамдығына жағдайлардың әсері. Катализ			
3.2. Химиялық тепе-теңдік	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Химиялық баланс. Тепе-теңдікке әртүрлі факторлардың әсері.			
2-бөлім Химиялық реакциялардың заңдылықтары			

2.1. Периодтық заң және периодтық жүйе	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Қазіргі зерттеулердегі аналитикалық әдістер			
Тақырып 2.1.2 (VIIA) тобының элементтері			
Тақырып 2.1.3 Галогендердің қасиеттерін зерттеу және сулы ерітіндідегі галогенид иондарын анықтау.			
Тақырып 2.1.4 (VIA) тобының элементтері.			
Тақырып 2.1.5 (VA) тобының элементтері.			
Тақырып 2.1.6 (IVA) тобының элементтері.			
Тақырып 2.1.7 Табиғатта қарапайым заттарды болу формалары және алу жолдары			
Тақырып 2.1.8 Азот және аммиак молекулаларының құрылымы мен қасиеттері			
Тақырып 2.1.9 Азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісі			
Тақырып 2.1.10 Күкірт қышқылын алудың контактілі әдісі			
Тақырып 2.1.11 Азот оксидтері мен нитраттар мен күкірт диоксидінің қоршаған ортаға әсері.			
Тақырып 2.1.12 Металдар мен қорытпаларды алу.			
Тақырып 2.1.13 Шойын және болат өндірісі			
Тақырып 2.1.14 Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы.			
Тақырып 2.1.15 Күрделі қосылыстар			
4 бөлім. Химия және қоршаған орта			

4.1. Жер химиясы	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Химиялық өндірістің ғылыми принциптері			
Тақырып 4.1.2 Металл өндірісінде қоршаған ортаны қорғау мәселелері			
Тақырып 4.1.3 "Жасыл химияның" 12 қағидасы.			
4.2. Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	+	+	+
Тақырып 4.2.1 Органикалық химияға кіріспе			
Тақырып 4.2.2 Органикалық заттардың классификациясы			
Тақырып 4.2.3 Қаныққан көмірсутектер			
Тақырып 4.2.4 Қанықпаған көмірсутектер. Алкендер			
Тақырып 4.2.5 Полимерлену реакциясы. Полиэтилен өндірісі			
Тақырып 4.2.6. Қанықпаған көмірсутектер.			
Тақырып 4.2.7 Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар			
Тақырып 4.2.8 Алкадиендер. Алкиндер			
Тақырып 4.2.9. Ароматты қосылыстар			
Тақырып 4.2.10. Гетероциклді қосылыстар			
Тақырып 4.2.11 Көмірсутектердің көздері. Табиғи газ. Мұнайға серік газдар. Мұнай. Мұнай өнімдерін қайта өңдеу			
Тақырып 4.2.12 Көмір. Көмірді кокстеу			
Тақырып 4.2.13 Құрамында оттегі бар			

органикалық қосылыстар. Спирттер бір атомды, көп атомды			
Тақырып 4.2.14 Фенолдар			
Тақырып 4.2.15 Карбонилді қосылыстар. Альдегидтер және кетондар			
Тақырып 4.2.16. Карбон қышқылдары			
Тақырып 4.2.17 Күрделі эфирлер			
Тақырып 4.2.18 Майлар			
Тақырып 4.2.19 Сабын және синтетикалық жуғыш заттар			
Тақырып 4.2.20. Жоғары молекулалық қосылыстар			
Тақырып 4.2.21 Поликонденсация реакциялары. Полиамидтер және полиэфирлер			
Тақырып 4.2.22 Пластмассалардың қолданылуы және қоршаған ортаға әсері			
Тақырып 4.2.23. Пластмассалар мен талшықтарды тану			
Тақырып 4.2.24 Жаңа заттар мен материалдарды игеру			
Тақырып 4.2.25 Нанотехнология			
5 бөлім. Химия және өмір			
5.1. Биохимия	+	+	+
Тақырып 5.1.1 Көмірсулар: моно, ди , полисахаридтер			
Тақырып 5.1.2 Альдегидті спирт ретіндегі глюкозаның химиялық қасиеттері . Крахмалға сапалық реакция			
Тақырып 5.1.3 Аминдер			

Тақырып 5.1.4 Аминқышқылдары			
Тақырып 5.1.5 Ақуыздар, құрылысы, қасиеттері			
Тақырып 5.1.6 Ферменттердің рөлі және қолданылуы			
Тақырып 5.1.7 Нуклеин қышқылдарының құрылысы			
Тақырып 5.1.8 Ақуыздардың денатурациясы және түс реакциялары			

3-тарау Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Бөлшектер мен заттар	Атомның құрамы мен құрылысы	1) Атом құрылысының қазіргі теориясы және зат бөлшектері мен атомның маңызды сипаттамалары туралы түсінікке ие болу.	1) Атом құрылысының қазіргі теориясының негізгі ережелерін атайды ; 2) протондардың, нейтрондардың, электрондардың, нуклондардың және нуклидтердің физикалық мағынасын түсіндіреді; 3) изотондар ұғымдарының мазмұнын ашады ;
		2) Радиоактивті изотоптардың ыдырауы мен радиоактивтіліктің табиғаты мен себебін түсіндіру. .	1) Радиоактивтіліктің табиғатын және изотоптардың ыдырау себебін анықтайды; 2) табиғи изотоптардың құрамын түсіндіреді; 3) a-сәулелерді, b-сәулелерді, g-сәулелерді ажыратады; 4) заттардың радиоактивті ыдырау түрлерін атайды;
	Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы	1) Периодтық жүйенің алғашқы 36 химиялық	1) Кванттық сандар мен атомдық орбитальдардың сипаттамалары мен мәндерін тізеді; 2)орбитальдарының түрлерін ажыратады; 3)орбитальдарды толтыру үшін

		элементінің электрондық конфигурациясын жаза білу.	минималды энергия принципін, Паули принципін, Хунд ережесін, Клечковский ережесін қолданады ;
Химиялық реакциялардың заңдылықтары	Периодтық заң және периодтық жүйе тотығу-тотықсыздану реакциялары	1) Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесін, заңның графикалық көрінісі ретінде білу.	1) Периодтық заңның физикалық мағынасын түсіндіреді; 2) атомдардың валенттілігін және тотығу дәрежесін анықтайды; 3) химиялық элементтер атомдарының қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын сипаттайды: радиусы, иондану энергиясы, электронға жақындығы, электртерістігі және тотығу дәрежесі;
	Химиялық байланыстың түрлері.	1) Периодтар мен топтардағы элементтердің қасиеттерінің өзгеру периодтылығы, периодтар мен топтардағы қосылыстардың қышқылдық-негіздік және тотықсыздану-тотықсыздану қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары туралы түсініктерді меңгеру.	1) Периодтар мен топтар бойынша химиялық элементтердің оксидтерінің, гидроксидтерінің және сутегі қосылыстарының қышқылдық-негіздік қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіреді; 2) периодтық жүйедегі орнына қарай химиялық элементтер мен олардың қосылыстарының қасиеттерін болжайды; 3) периодтық заңға байланысты ғылымның дамуының негізгі бағыттарын санайды;
		2) Коваленттік байланыстың түзілу механизмдерін сипаттау.	1) Коваленттік полюсті және ковалентті полюссіз байланыстардың қасиеттерін сипаттайды; 2) алмасу және донор-акцепторлық механизмдер арқылы коваленттік байланыстың түзілуін түсіндіреді; 3) H2, Cl2, O2, N2, HCl , NH3 молекулалары үшін Льюис диаграммасын құрастырады;

Бөлшектер мен заттар			4) будандастыру түрлерін ажыратады; 5) BF3, CH4, NH3, H2O, BeCl2 мысалында заттардың қасиеттерінің молекулалардың электрондық және кеңістіктік құрылымына тәуелділігін негіздейді;
	Химиялық байланыстың түрлері	1) Иондық, металдық, сутектік байланыстың түзілу механизмдерін білу.	1) Қарама-қарсы зарядталған иондардың электростатикалық тартылуы нәтижесінде иондық байланыстың түзілуін көрсетеді; 2) металдық байланыстың табиғатын және оның металдардың физикалық қасиеттеріне әсерін түсіндіреді; 3) мысалдар арқылы сутектік байланыстың түзілу механизмін ашады ;
		2) Заттардың кристалдық торларының түрлерін ажырату.	1) Заттардың кристалдық торларының әртүрлі түрлерін атайды; 2) заттың кристалдық торының түрін анықтайды; 3) әртүрлі типтегі байланыстар мен кристалдық торлардың типтері бар қосылыстардың қасиеттерін болжайды;
		1) Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесін, заңның графикалық көрінісі ретінде білу.	1) Периодтық заңның физикалық мағынасын түсіндіреді; 2) атомдардың валенттілігі мен тотығу дәрежесін анықтайды; 3) химиялық элементтер атомдарының қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын сипаттайды: радиусы, иондану энергиясы, электронға жақындығы, электртерістігі және тотығу дәрежесі;

Химиялық реакциялардың заңдылықтары	Периодтық заң және периодтық жүйе	2) Периодтар мен топтардағы элементтер қасиеттерінің өзгеру периодтылығы, периодтар мен топтардағы қосылыстардың қышқылдық-негіздік және тотықсыздану-тотықсыздану қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары туралы түсініктерді меңгеру.	1) Периодтар мен топтар бойынша химиялық элементтердің оксидтерінің, гидроксидтерінің және сутегі қосылыстарының қышқылдық-негіздік қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіреді; 2) периодтық жүйедегі орнына қарай химиялық элементтер мен олардың қосылыстарының қасиеттерін болжайды; 3) периодтық заңға байланысты ғылымның дамуының негізгі бағыттарын санайды;
	Тотығу-тотықсыздану реакциялары	№2 практикалық жұмысты орындау	1) Заттардың химиялық формулалары бойынша элементтердің тотығу дәрежесін анықтайды; 2) тотығу және тотықсыздану реакцияларын электронды баланс әдісімен құрастырыды; 3) заттардың ерітіндісі мен балқымасынан электр тогы өткенде болатын процестерді түсіндіреді ;
Химиялық реакциялардың энергиясы	Химиялық реакцияның жылдамдығы	1) Химиялық реакцияның жылдамдығын білу және анықтау.	1) Химиялық реакцияның жылдамдығы туралы ұғымды тұжырымдайды; 2) химиялық реакциялардың жылдамдығын есептейді; 3) біртекті және гетерогенді химиялық реакциялардың жылдамдығын есептейді;
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) химиялық реакциялар үшін массаның әсер ету заңын қолданады; 2) массалардың сақталу заңын пайдалана отырып есептеулер жасайды; 3) қысым мен температураның

			химиялық реакция жылдамдығына әсерін түсіндіредіу;
Химиялық реакциялардың энергиясы	Химиялық тепе-теңдік	1)Қайтымды химиялық реакциялардағы химиялық тепе-теңдікті анықтау.	1) Қайтымды реакция, химиялық тепе-теңдік ұғымдарын ашады; 2) тепе-теңдіктің ығысуына әртүрлі факторлардың әсерін түсіндіреді; 3) Ле Шателье -Браун принципін түсіндіреді ; 4) температураның, концентрацияның және қысымның өзгеруінің химиялық тепе-теңдікке әсерін түсіндіру; 5) тепе-теңдік константасына өрнектер құрастырады; 6) химиялық тепе-теңдіктің динамикалық сипатын түсіндіреді;
	Периодтық заң және периодтық жүйе	1) Химияның қазіргі аналитикалық әдістеріне сипаттама беру.	1) Қазіргі химия зерттеулеріндегі аналитикалық әдістерді атайды; хроматографиясы арқылы заттарды бөлу принципін сипаттайды ; 2) жылжымалы фазалар терминдерін ашады ;
	Периодтық заң және периодтық жүйе	2) Топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын білу.	1) Галогендерді периодтық жүйеде орналасуы бойынша сипаттайды; 2) элементтердің тотығу дәрежесін, электртерістігін анықтайды 3) галогендерді физикалық және химиялық қасиеттері бойынша сипаттайды; 4) топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіреді; 5) хлорид-, бромид-, йодид-, иондарға сапалық реакциялар жүргізеді; 6)

			йодтың адам ағзасындағы биологиялық рөлін, йод тапшылығына байланысты аурулардың пайда болуын түсіндіреді ;
	Периодтық заң және периодтық жүйе	3) Практикалық жұмысты орындау; 4) периодтық жүйенің негізгі топшасы (VIA) элементтеріне сипаттама беру.	1) (VIA) элементтерінің жалпы сипаттамасы бойынша жұмыс жүргізеді; 2) табиғатта оттегі мен күкірттің болуын түсіндіреді; 3) оттегі мен күкіртті алу әдістерін анықтайды; 4) химиялық элементтердің жалпы қасиеттерін сипаттайды;
		5) Күкірт қышқылын алудың контактілік әдісін ашу.	1) Күкірт қышқылының өнеркәсіп үшін маңызын негіздеу; 2) күкірт қышқылын өнеркәсіптік өндірудің контактілі процесін түсіндіреді; 3) сұйылтылған және концентрлі күкірт қышқылдарының қасиеттерін салыстырады ;
		1) Периодтық жүйенің негізгі топшасы (VA) элементтеріне сипаттама беру. 2) Азот және аммиак молекулаларының құрылысы мен қасиеттерін білу.	1) Азоттың төмен реактивтілігін молекуланың құрылымына сүйене отырып түсіндіреді; 2) газ тәріздес аммиак пен оның сулы ерітіндісінің алынуын және химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады ; 3) аммиак пен азот қышқылын өнеркәсіптік өндіру әдістерін және қолдану саласын сипаттайды;
			1) Азотты тыңайтқыштардың өсімдіктерге әсерін сипаттайды;

		3) Азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісінің технологиясын ашу.	2) азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісін сипаттайды, 3) азотты тыңайтқыштардың пайдасы мен зиянын сипаттайды, 4) азот тыңайтқышының қуатын сипаттайды, 5) азот тыңайтқыштарының өсімдік өнімділігін арттырудағы үлкен маңызын сипаттайды;
		1) Топ элементтерінің (IVA) физикалық-химиялық қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын білу.	1) Көміртектің, кремнийдің және олардың қосылыстарының физика-химиялық қасиеттерін сипаттайды; 2) карбонатты, силикат иондарына сапалық реакцияларды түсіндіреді; 3) элементтердің тотығу дәрежесін анықтайды;
		2) Табиғатта пайда болу формаларын және топ элементтерінің қарапайым заттарын алу әдістерін (IVA) білу.	1) Мүліктің табиғатындағы элементтердің орналасуын сипаттайды және (IVA) топтың элементтерін пайдаланады; 2) химиялық қосылыстардың генетикалық байланысын жүзеге асырады;
Химиялық реакциялардың заңдылықтары		2) Практикалық жұмысты орындау	1) Азот оксидтерінің атмосфераға, нитраттардың топыраққа әсерін талдайды; 2) күкірт диоксидінің қышқыл жаңбыр түзудегі рөлін және оның қоршаған ортаға әсерін түсіндіреді; 3) құрамында күкірті бар қазба отындарын жағу кезінде күкірт диоксидінің түзілуін сипаттайды;

			4) азот оксидтерінің, нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға зиянды әсерін анықтайды; 5) азот пен фосфор қосылыстарының қоршаған ортаға әсерін азайту мәселелерін шешу жолдарын ұсынады;
	Жер химиясы	3) Металдар мен қорытпаларды алу әдістерін білу.	1) Қазақстандағы мыс, мырыш, темір, хром және олардың қосылыстарының кен орындарын атайды; 2) мыс, мырыш, хром және олардың маңызды қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіреді; 3) алюминий мен оның қорытпаларының қолданылуын сипаттайды; 4) коррозияны, оның пайда болу себептерін және металл конструкцияларының қызмет ету мерзіміне кері әсерін түсіндіреді; 5) ғылымда, техникада және тұрмыста қолданылатын ең маңызды қорытпалардың құрамын атайды: шойын, болат, латунь, қола, мельхиор, дуралюминий; 6) шойын мен болатты алу әдістерін және олардың қасиеттерін сипаттайды;
		4) Шойын мен болат өндіру технологиясы мен өндірісінің негіздерін білу.	1) Шойын өндіру кезінде болатын химиялық және технологиялық процестерді атайды; 2) болат өндіруге арналған шикізатты сипаттайды; 3) шойынды болатқа өңдеу ерекшеліктерін түсіндіреді;

		5) Өтпелі металдарға сипаттама беру.	1) Өтпелі металдардың ұғымын және қасиеттері ашады. 2) өтпелі металдардың биологиялық рөлін ашады;
	Жер химиясы	6) Комплексті қосылыстарды білу.	1) Ішкі үйлестіру саласы, сыртқы үйлестіру саласы ұғымдарын түсіндіреді; лиганда, координациялық сан терминдерін түсіндіреді ;
		Химиялық өндірістің негізгі ғылыми принциптерін білу.	1) Химиялық өндірістің негізгі принциптерін атайды; 2) қайта өңдеуге жататын материалдарды анықтайды; 3) химиялық өндірістің үздіксіздігінің маңыздылығын түсіндіреді;
		8) Металл өндірісіндегі қоршаған ортаны қорғау мәселелерін білу.	1) Қазақстандағы химия өнеркәсібінің әртүрлі салаларындағы экологиялық проблемаларды болжайды; 2) Қазақстандағы химиялық өндірістің экологиялық проблемаларын ашады; 3) химия және металлургиялық өнеркәсіп қалдықтарының қоршаған ортаға әсерін бағалайды; 4) жердің тозу, атмосфералық ауаны ластаушы заттар, өндірістік ағынды сулар проблемаларын шешу жолдарын ұсынады; 5) металдар мен бейметалдардың тірі организмдер тіршілігіндегі биологиялық рөлін түсіндіреді;

		9) Жасыл химияның 12 қағидасын білу.	1) "Жасыл химияның" 12 қағидасын атайды және түсіндіреді; 2) атмосфераның, гидросфераның және литосфераның ластану көздерін атайды; 3) ғаламдық экологиялық проблемаларды шешу жолдарын ұсынады; 4) "парниктік эффект" және озон қабатының бұзылуы мәселесін түсіндіреді;
		1) Көміртек және оның қосылыстарының туындылары ретінде органикалық химия негіздерін білу.	1) Органикалық заттарды бейорганикалық заттардан ажыратады; 2) көмірсутектердегі көміртектің гибридтенуін сипаттайды; 3) көміртек атомының құрылымдық ерекшеліктерін және -С-С байланысын түзу қабілетін түсіндіреді; 4) А.М. Бутлеров теориясының негізгі ережелерін атайды; 5)көмірсутектердің эмпирикалық, молекулалық, құрылымдық және кеңістіктік формулаларын ажыратады; 6) изомерия түрлерін атайды.
		1) Органикалық заттардың құрамы мен құрылысын білу.	1) Изомерлердің формулаларын құрастырады: қосылыстың құрылымдық формулалары мен функционалдық топтары; 2) радикалдардың құрылысы мен тірі ағзалар тіршілігіндегі рөлін ашады; 3) гомологтық қатарлардың түзілуін түсіндіреді; 4) гомологтардың қасиеттерінің

			айырмашылығы мен ұқсастығын түсіндіреді; 5) қосылыстардың құрылымдық формулаларын құрастырады және оларды IUPAC номенклатурасына сәйкес атайды (IUPAC-Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы);
		2) Органикалық заттардың классификациясын білу.	1) спирттердің, альдегидтердің және кетондардың, карбон қышқылдарының, күрделі эфирлердің функционалды топтарының құрылымын сипаттайды; 2) органикалық қосылыстардың адам өміріндегі маңызын ашады; 3) қазақ ғалымдарының органикалық химияның дамуына қосқан үлесін ашады.
		3) Қаныққан көмірсутектерді білу.	1)Алкандардың жану өнімдерін атайды және олардың қоршаған ортаға әсерін бағалайды; 2) берілген жану өнімдері бойынша заттың молекулалық формуласын анықтайды; 3) элементтердің массалық үлестері және олардың буларының салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық заттардың қарапайым және молекулалық формулаларын табады; 4) гомологтық қатарды, құрылымын, химиялық құрамын және циклоалкандардың физикалық қасиеттерін сипаттайды.; 5) изомерлердің құрылымдық

	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы		формулалары мен формулаларын құрастырады, IUPAC номенклатурасы (IUPAC – Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы) бойынша заттарды атайды.
		4) Қанықпаған көмірсутектерді білу.	1) Қанықпаған көмірсутектердің гомологтық қатарын құрайды; 2) қанықпаған көмірсутектердің құрылымын, физикалық және химиялық қасиеттерін түсіндіреді; 3) оларды өндіру әдістерін ашады; 4) алкендерге (қанықпауға) сапалық реакцияларды сипаттайды; 5) алкендердің құрылымдық формулаларын құрайды;
		5) Полимерлену реакциялары мен полиэтилен өндірісін сипаттау.	1) Полимерлену реакцияларын құрайды (полиэтилен, полипропилен, поливинилхлорид); 2) "мономер", "элементар буын", "олигомер", " полимер", "полимерлену дәрежесі" ұғымдарын ажыратады; 3) полимерлену және поликонденсациялау реакция теңдеуін құрастырады; 4) полиэтилен және басқа полимерлердің қолдану аймақтарын атайды;
		6) Практикалық жұмысты орындау.	1) Органикалық заттардың молекулаларының үлгілерін жинайды; 2) органикалық заттар молекуласының құрылысын түсіндіреді;

			3) қауіпсіздік талаптарына сәйкес келеді; 4) қорытындылайды.
		7) Практикалық жұмысты орындау.	1) Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар жүргізеді; 2) "қанықпау" терминін және қанықпаудың қосылыстың қасиеттеріне әсерін түсіндіреді; 3) алкендердегі байланыстардың қанықпағандығын тәжірибе жүзінде дәлелдейді ;
		8) Алкадиендер мен алкиндер туралы білім алу.	1) Алкадиендер мен алкиндердің құрылысын, қасиеттерін түсіндіреді ; 2) алкадиендер мен алкиндердің құрылысына қарай қасиеттерін түсіндіру; 3) диендердің полимерленуі (изопрен) реакция өнімдерінің шарикті үлгілерін құрастырады; 4) алкадиендер мен алкиндердің гомологтық қатарын құрайды ;
		9) Ароматты қосылыстарға сипаттама беру.	1) Делокализациясы тұрғысынан бензол молекуласының құрылымын түсіндіреді; 2) бензолға және оның гомологтарына тән қасиеттерді сипаттайды; 3) бензолды және оның гомологтарын алу реакцияларын құрастырады; 4) бензолдың органикалық синтезде қолданылуын түсіндіреді;
			1) Гетероциклді қосылыстардың молекуласының құрылысын ашады; 2) гетероциклді қосылыстардың

Химия және қоршаған орта	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	1) Гетероциклді қосылыстарға сипаттама беру.	номенклатурасы мен изомериясын түсіндіреді; 3) гетероциклді қосылыстардың қолданылу аясын ашады;
		2) Көмірсутектердің қайнар көздерін білу.	1) Көміртекті қосылыстарды отын ретінде пайдалануды ашады; 2) картада Қазақстандағы көмір, мұнай және табиғи газ кен орындарын анықтайды;
		3) Табиғи газды, мұнайға серік газдардың жылу энергиясының көздері ретінде сипаттау.	1) Мұнайға серік газдар мен табиғи газдардың шығу тегін түсіндіреді; 2) мұнайға серік газдар мен табиғи газдардың құрамы мен пайдаланылуын атайды; 3) химиялық реакция теңдеулерін құрастырады .
		4) Тас көмірдің шығу тегі мен кокстеу процесін білу.	1) Құрамында көміртегі бар қосылыстардың отын ретінде қолдану аймақтарын атайды; 2) көмірді кокстеу процесін түсіндіреді; 3) картада Қазақстандағы табиғи газ, көмір, мұнай және кен орындарын анықтайды;
		1)Галоалкандарды алу реакцияларының механизмін білу .	1) Галогеналкандардың органикалық синтез үшін маңызын түсіндіреді ; 2) галоалкандарды алу әдістерін көрсетеді ; 3) галогеналкандардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіреді;
		2) Құрамында оттегі бар органикалық қосылыстарды, бір	1) спирттерді алу әдістері мен қолдану аймақтарын тізіп көрсетеді; 2) спирттердің адам ағзасына улы әсерін анықтайды; 3) спирттердің құрылымдық формулаларын құрастырады және оларды IUPAC

		атомды және көп атомды спирттерді білу.	номенклатурасы бойынша атайды (IUPAC-Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы); 4) изомерлерді жіктейді және тұжырымдайды: құрылымдық , функционалдық топтар және сыныпаралық.
	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	3) Практикалық жұмысты орындау	1) Спирттердің химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады; 2) бір атомды және көп атомды спирттерге сапалық реакциялар жүргізеді; 3) атомдардың өзара әсер етуі негізінде спирттердің химиялық қасиеттерін түсіндіреді;
		3) Фенолдарды, олардың құрылысы мен қасиеттерін білу.	1) Фенолдарды алу әдістерін атайды; 2) фенолдардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады ; 3) фенолдардың қолдану аймақтарын атайды;
		4) Альдегидтер мен кетондарды білу.	1) Альдегидтер мен кетондардың құрылымдық формулаларын IUPAC номенклатурасы бойынша (IUPAC-Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы) құрастырады; 2) альдегидтер мен кетондарды атайды 3) альдегидтер мен кетондарды алу реакцияларының теңдеулерін құрастырады ; 4) альдегидтер мен кетондардың тотығу және тотықсыздану өнімдерін атайды;

		1) Карбон қышқылдарын білу.	1) Карбон қышқылдарының құрылымдық формулаларын құрастыру және оларды халықаралық номенклатура бойынша атайды; 2) карбон қышқылдарының физикалық қасиеттерін және алу әдістерін түсіндіреді; 3) карбон қышқылдарының химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін жазады; 4) карбон қышқылдарының қолданылу аймақтарын атайды.
		2) Күрделі эфирлер мен сабындарды, майларды білу.	1) Эфирлердің құрылымдық формулаларын құрастырады және оларды халықаралық номенклатура бойынша атайды; 2) майлардың құрамы мен құрылымын сипаттайды; 3) майлардың қызметін түсіндіреді; 4) майларға сапалық реакция жүргізеді; 5) майлардың гидролизі мен сабындану өнімдерін атайды.
		3) Сабындар мен синтетикалық жуғыш заттарды білу.	1) Сабын, синтетикалық жуғыш заттарды өндіру әдістерін сипаттайды; 2) беттік-белсенді заттардың (беттік белсенді заттардың) қасиеттерін түсіндіреді; 3) табиғатты синтетикалық жуғыш заттармен ластанудан қорғау қажеттілігін ашады.

	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	4) Макромолекулалық қосылыстардың химиясын білу.	1) Пластмассалар мен талшықтарды тәжірибе жүзінде таниды; 2) Қазақстанда өндірілетін полимерлердің түрлерін ажыратады; 3) кейбір полимерлер мен пластмассалардың қасиеттері мен қолданылуын атайды; 4) органикалық қосылыстардың негізгі кластарының генетикалық байланысы диаграммасын құрастырады; 5) реагент мөлшері бойынша реакция өнімі (көлемі, салмғы) өнім шығымын, санын (көлемін, салмағы) есептейді;
		5) Поликонденсация, полиамидтер мен полиэфирлерді алу реакцияларын меңгеру.	1) Поликонденсация реакциясын анықтайды; 2) полиамидтер мен полиэфирлерді алу реакцияларын жазады; 3) талшықтардың маңызды түрлерінің классификациясын ашады;
		6) Пластмассалардың қолданылуын және қоршаған ортаға әсерін бағалау.	1) Агротехнологиялық бағытта пластмассаларды қолдану аймақтарын атайды; 2) пластмассалардың қоршаған ортаға әсерін сипаттайды; 3) Қазақстандағы полимерлер өндірісін ашады;
		7) Практикалық жұмысты орындау	1) Химиялық реагенттерге қатысты пластмассалардың салыстырмалы инерттілігін тәжірибе жүзінде дәлелдейді; 2) агротехнологиялық бағытта пластмассалар мен талшықтарды қолдану аймақтарын атайды;

			3) агротехнологиялық бағытта оларды өңдеу өнімдерінің маңыздылығын бағалайды;
	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	1) Жаңа заттар мен материалдарды қалай жасау керектігін білу.	1) Заманауи әдістерді қолдана отырып, жаңа материалдарды алу жолдарын түсіндіреді; 2) жаңа полимерлердің маңызын түсіндіреді; 3) заттардың құрылымдық формулаларын құрастырады; 4) жаңа материалдардың практикалық маңызын түсіндіреді; 5) дәрілік заттарды әзірлеу және синтездеу әдісін ашады;
		2) Қазіргі ғылым саласы ретінде нанотехнология туралы білу.	1) Нанохимия " ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіреді ; 2) нанобөлшектерді синтездеу, зерттеу және қолдану әдістерін атайды ;
		1) Көмірсулар класын меңгеру.	1) Глюкоза, фруктоза, рибоза, дезоксирибоза, сахароза, крахмал және целлюлоза молекулаларының формулаларын ажыратады; 2) глюкозаның спирттік, сүтқышқылды ашыту реакцияларының теңдеулерін құрастырады ; 3) сахарозаның, крахмалдың және целлюлозаның гидролизі өнімдерін атайды; 4) крахмал мен целлюлозаның құрылысы мен қасиеттерін салыстырады;
			1) Глюкозада функционалдық

		2) Практикалық жұмысты орындау	топтардың болуын эксперименталды түрде анықтайды; 2) крахмалға сапалық реакция жүргізеді;
		3) Аминдер туралы білу.	1) Аминдердің жіктелуін және номенклатурасын ашады; 2) аммиак, амин және анилиннің құрылысы мен негізгі қасиеттерін салыстырады; 3) аминдер мен анилиннің физикалық қасиеттерін түсіндіреді; 4) аминдер мен анилин алу реакцияларының теңдеулерін құрастырады;
		4) Аминқышқылдарды ақуыздардың ең маңызды класы ретінде білу.	1) Аминқышқылдарының тривиальды және жүйелі атауларын санайды; 2) аминқышқылдарының молекулаларының құрамы мен құрылысын сипаттайды; 3) аминқышқылдарының амфотерлілігін ашады.
Химия және өмір	Биохимия	5) Ақуыз молекуласының түзілуін, құрылымын және пептидтік байланыстарын білу.	1) Ақуыз гидролизінің өнімдерін атайды; 2) а-амин қышқылдарынан ақуыздарды алу кезінде пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіреді; 3) ақуыз молекуласының біріншілік, екіншілік, үшіншілік және төрттік құрылымдарын құрайды; 4) ақуыздардың қызметін сипаттайды;
		6) Ферменттердің рөлі мен қолданылуын білу.	1) Ферменттердің рөлін түсіндіреді; 2) ферменттердің тиімділігін сипаттайды; 3) ферменттердің қолданылу аясын ашады.
			1) Нуклеин қышқылдарының құрылысын және

		7) Дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) құрылысын білу.	олардың классификациясын сипаттайды; 2) дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) құрылымдарын салыстырады; 3) дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) биологиялық рөлін түсіндіреді ; 4) гендік инженерия мен биотехнологияның маңыздылығын ашады;
		8) Практикалық жұмысты орындау	1) Ақуыздың денатурациялану қасиетін түсіндіреді; 2) ақуыздарға сапалық реакциялар жүргізеді; 3) тақырып бойынша бұрын алған білімдерін қолданады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
90-қосымша

Аграрлық-техникалық бағыттың "Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-техникалық бағыттың "Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу- ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. Оқу пәнінің мақсаты: білім алушыларда қазіргі заманғы биологиялық білім мен дағдыларды дамыту; оны ұйымдастырудың әртүрлі деңгейлеріндегі өмірдің мәнін, дамуы мен көрінісін түсіну; тірі организмдерге тән негізгі заңдылықтарды түсіндіру арқылы практикалық дағдыларды қалыптастыру; өмірдің маңыздылығын ең жоғары құндылық ретінде түсінетін және аграрлық-техникалық бағыт саласында пәндік білімді қолданатын жан-жақты дамыған тұлғаны дайындау.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) аграрлық-техникалық бағыт саласындағы оның даму заңдарын түсіну негізінде адамның табиғаттағы рөлін айқындайтын маңызды биологиялық білім мен іскерлікті кеңейту;

2) табиғаттың дамуы мен жұмыс істеу заңдарын жаңа білім алу, оларды аграрлық-техникалық бағыт саласында одан әрі кеңейту және тереңдету үшін негіз және құрал ретінде қолдануға;

3) білім жүйесін және ғылыми дүниетаным негіздерін меңгеру процесінде шығармашылық дербестік пен сыни ойлауды, зерттеу дағдыларын қалыптастыруға;

4) этикалық мәселелермен және қоғамның әлеуметтік өміріне және аграрлық сектордың еңбек қызметіне жеке қатысумен байланысты дербес шешімдер қабылдауға дайын бола отырып, қоршаған шындыққа еркін бағдарлануға мүмкіндік беретін бастамашыл тұлғаның қасиеттерін дамытуға;

5) білім алушылардың бойында білім алуды және өзін-өзі тәрбиелеуді жалғастыру үшін қажетті зияткерлік дағдыларды дамытуға міндетті.

4. Оқу пәнінің мазмұны 19 бөлімнен тұрады: "Молекулалық биология және биохимия", "Жасуша биологиясы", "Тамақтану", "Заттарды тасымалдау", "Тыныс алу", "Оқшаулау", "Жасушалық цикл", "Көбею", "Өсу және даму", "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары", "Эволюциялық даму", "Селекция негіздері", "Тірі организмдердің әртүрлілігі", "Үйлестіру және реттеу", "Қозғалыс", "Биомедицина және биоинформатика", "Биотехнология", "Биосфера, экожүйе, популяция", "Экология және адамның қоршаған ортаға әсері".

Бөлімшелерді зерделеу мынадай оқыту мақсаттарына қол жеткізуді көздейді: 1.1. бөлім "Молекулалық биология және биохимия", оқыту мақсаттары: Жердегі тіршілік үшін судың іргелі маңыздылығын түсіндіру, көмірсуларды құрамы мен қызметі бойынша жіктеу; майлардың функцияларын сипаттау,; құрамы мен қасиеттері бойынша ақуыздарды сипаттау; тірі организмдер үшін ақуыздардың рөлін түсіндіру; транскрипция және трансляция кезеңдерін түсіндіру; генетикалық кодтың мәнін сипаттау; 1.2.бөлім "Жасуша биологиясы", оқыту мақсаттары: онкологиялық ісіктердің пайда болуына қоршаған орта жағдайының ерекшеліктерін, әсерін түсіндіру; 3.2. бөлім "Өсу және даму", оқыту мақсаттары бағаналы жасушалардың қасиеттерін сипаттау; 3.3. бөлім "Тұқымқуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары", оқыту мақсаттары: модификациялық өзгергіштікті зерттеу, белгілердің тұқым қуалауының цитологиялық

негіздерін зерттеу; моногибридті және дигибридті қиылысуды салыстыру; белгілердің тұқым қуалаушылық заңдылықтарын түсіндіру, генетикалық мәселелерді шешу; эпистаздың, комплементарлылықтың, полимерияның маңыздылығын түсіндіру өсімдіктер мен жануарлардың жаңа сорттарын өсіру; Уго де Фриздің мутация теориясын зерттеу; физикалық мутагендер санының ұлғаюындағы Қазақстанның ядролық сынақтарының салдарын талдау; адамның геномдық мутацияларын зерттеу, адамның хромосомалық жиынтығының кариограммасын жасау; адамның хромосомалық ауруларын түсіндіру, техногендік ортаның адам мутацияларының пайда болуына әсерін талдау; мутациялардың дезоксирибонуклеин қышқылының репарациясымен, дезоксирибонуклеин қышқылының рекомбинациясымен, дезоксирибонуклеин қышқылының репликациясымен байланысын сипаттау; "Адам геномы" жобасының маңыздылығын талқылау; 4.1.бөлім "Эволюциялық даму", оқыту мақсаттары: тұқым қуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы байланысты түсіндіру; эволюция дәлелдерін талдау; жердегі тіршіліктің қалыптасу кезеңдерін талдау; кладограммалар, филогенетикалық ағаштар жасау; түрлену тәсілдерін зерттеу, түрленуге техногендік факторлардың әсерін түсіндіру; селекция әдістерін зерделеу, Қазақстанда селекцияның дамуын талдау; жер бетіндегі тіршіліктің қалыптасу кезеңдерін талдау; өсімдік сорттары мен жануарлар тұқымдарын жақсарту; антропогенез кезеңдерін зерттеу; қазіргі кезеңде адамның, адам мен техниканың дамуындағы еңбектің рөлін түсіндіру; 5.1. бөлім "Үйлестіру және реттеу", оқыту мақсаттары: жүйке жасушаларының құрылымын сипаттау және түсіндіру; орталық жүйке жүйесі, отқа төзімді кезеңнің рөлін түсіндіру; техникада жұмыс істеу кезінде бас жарақаттарының алдын алуды зерттеу, омыртқаның зақымдануы кезінде алғашқы көмек көрсету тәсілдерін зерттеу; механорецепторлар тітіркендіргіштің өзгеруіне қалай жауап береді; холинергиялық синапстың құрылымы мен қызметі арасындағы байланысты орнату; биологиядағы басқару жүйелерін зерттеу, өсу заттарының әсер ету механизмін түсіндіру; 5.2.бөлім "Қозғалыс", оқыту мақсаттары: жолақты бұлшықет тінінің құрылымын зерттеу, бұлшықет талшықтарының жиырылу механизмін түсіндіру ; жылдам және баяу бұлшықет талшықтарының құрылымын, локализациясын және жалпы қасиеттерін зерттеу; 6.1. бөлім "Биомедицина және биоинформатика", оқыту мақсаттары: сипаттау биомедицинаның рөлі, бионикаңың маңыздылығын түсіндіру, жердегі тірі организмдердің қозғалысының биомеханикасын зерттеу; жүрек автоматикасының механизмдерін түсіндіру, Жүректе болатын электрлік процестерді зерттеу; электромагниттік және дыбыстық толқындардың адам ағзасына әсер ету ерекшеліктерін талдау; "эпигенетика", "биоинформатика" ұғымдарын, оларды қолдану салаларын түсіндіру; экстракорпоральды ұрықтандыру әдісінің маңыздылығын түсіндіру; 6.2. бөлім "Биотехнология", оқыту мақсаттары: экономиканың әртүрлі салаларында микроорганизмдерді пайдалануды зерттеу, ауыл шаруашылығында микроорганизмдерді пайдалану туралы айту; полимеразды тізбекті реакциялар;

гендік-инженерлік манипуляция кезеңдерін сипаттау; генетикалық түрлендірілген организмдерді қолданудың оң және теріс жақтарын талдау; микробиологиялық зерттеулердің кезеңдерін сипаттау; ГМО (генетикалық түрлендірілген организмдер) қолданудың оң және теріс жақтарын салыстыру; ашытылған сүт өнімдерінің микрофлорасын зерттеу; грам-позитивті және грам-теріс бактериялардың маңыздылығын зерттеу; "Рекомбинантты дезоксирибо-нуклеин қышқылы", "Клондау" ұғымдарын түсіндіру; клондау әдістерін зерттеу; ауыл шаруашылығында өнімділікті арттыру құралы ретінде клондау және гендік инженерия әрекеттерін талдау; " Микроклоналды көбею" ұғымын түсіндіру; медицинада, химияда және өнеркәсіпте ферменттердің қолданылуын зерттеу; техникада қолданылатын полимерлерді жасаудағы ферменттердің рөлін түсіндіру; 18.1. бөлім биосфера, экожүйе, популяция, оқыту мақсаттары: тамақ тізбектерінде энергия беру схемаларын құру, Харди-Вайнбергтің генетикалық тепе-теңдік заңын түсіндіріңіз; жергілікті экожүйе организмдерінің саны мен таралуын анықтауда әртүрлі статистикалық әдістерді қолдануды түсіндіру; талдаудың статистикалық әдістерін пайдалана отырып, өз өңірінің экожүйесінің жай-күйін зерттеу; 19.1. бөлім "Экология және адамның қоршаған ортаға әсері", оқыту мақсаттары: жаһандық жылынудың салдарын талдау; Қазақстанның экологиялық проблемаларын зерделеу; техника мен технологиялардың дамуының Қазақстанның экологиялық проблемаларының туындауына әсерін талдау; аграрлық секторды дамытудың өзара байланысын және елдің экологиялық жай-күйінің нашарлауын талдау, ел мен өңірдің экологиялық проблемаларын шешу жолдарын ұсыну.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыттары мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағаттар саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар			
1.1. Молекулалық биология және биохимия	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Судың Жердегі тіршілік үшін маңызы. Қазақстанның су ресурстары. Агроөнеркәсіптік кешенді дамытудағы судың рөлі.			
Тақырып 1.1.2. Көмірсулардың жіктелуі. Химиялық құрылым. Көмірсулар тірі ағзалар үшін энергия көзі, жануарлардың диетасындағы көмірсулар көзі ретінде.			
Тақырып 1.1.3. Төмендететін және төмендетпейтін қанттар. № 1 зертханалық жұмыс. "Төмендететін және төмендетпейтін қанттардың қалпына келтіру қабілетін зерттеу"			
Тақырып 1.1.4. Липидтердің құрылымдық компоненттері. Майлардың қасиеттері мен функциялары.			
Тақырып 1.1.5. Ақуыздардың құрамы мен қызметі бойынша жіктелуі. № 2 зертханалық жұмыс. "Әр түрлі жағдайлардың (температура, PH) ақуыз құрылымына әсері"			
Тақырып 1.1.6. Биологиялық объектілердегі ақуыздардың мөлшері.			

Жануарлардың тамақтануында ақуыздардың рөлі. № 3 Зертханалық жұмыс. "Биологиялық объектілердегі ақуыздардың құрамын анықтау"			
Тақырып 1.1.7. Антиденелердің құрылымы мен құрылымы. Антиденелердің ерекшелігі (белсенді орталық).			
Тақырып 1.1.8.Антиген мен антидене арасындағы өзара әрекеттесу механизмі			
Тақырып 1.1.9. Ферменттердің бәсекеге қабілетті және бәсекеге қабілетсіз тежелуі. № 4 зертханалық жұмыс. "Ингибиторлар мен активаторлардың ферментативті реакция жылдамдығына әсері"			
Тақырып 1.1.10. Дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының құрылымы			
Тақырып 1.1.11. Дезоксирибонуклеин қышқылының (ДНҚ) репликация механизмі.			
Тақырып 1.1.12. Рибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымы мен қызметі			
Тақырып 1.1.13. Дезоксирибонуклеин қышқылы мен рибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтар			

Тақырып 1.1.14.				

Транскрипция. Трансляция кезеңдері.			
Тақырып 1.1.15. Генетикалық кодтың қасиеттері.			
1.2. Жасуша биологиясы	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Жасушадағы органоидтардың құрылымы мен функцияларының ерекшеліктері.			
Тақырып 1.2.2. Жасуша мембранасының құрылымы, қасиеттері мен функциялары арасындағы байланыс. № 5 зертханалық жұмыс. "Жасуша мембранасына әртүрлі факторлардың әсері"			
Тақырып 1.2.3. Бактериялар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер мен жануарлар жасушаларының құрылымы мен қызметінің ерекшеліктері			
Тақырып 1.2.4. Жасушалардың негізгі компоненттерін анықтау. № 6 зертханалық жұмыс. "Микрофотографияны қолдана отырып, жасушалардың негізгі компоненттерін сипаттау "			
Тақырып 1.2.5. Органеллалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. № 7 зертханалық жұмыс. "Микрометр мен объектмикрометрін қолдана отырып нақты жасуша өлшемін анықтау ". Техника мен биологиядағы микрометр .			

2 бөлім. Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі			
2.1. Тамақтану	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Ферменттердің белсенділігіне әсер ететін факторлар мен жағдайлар . № 8 зертханалық жұмыс. “Әр түрлі жағдайлардың ферменттердің белсенділігіне әсері”			
Тақырып 2.1.2. Хлоропласттың құрылымдық компоненттері және олардың қызметі. Rf Мәні. №9 зертханалық жұмыс. "Әртүрлі өсімдік жасушаларындағы фотосинтез пигменттерінің мазмұнын зерттеу"			
Тақырып 2.1.3. Фотосинтездің жарық фазасы. Фотофосфорлану .			
Тақырып 2.1.4. Фотосинтездің қараңғы фазасы. Кальвин циклі			
Тақырып 2.1.5. Өсімдіктердің С3 және С4 жапырақтарының анатомиясы.			
Тақырып 2.1.6. Фотосинтез жылдамдығына әсер ететін факторлар. № 10 зертханалық жұмыс . "Фотосинтез қарқындылығына шектеу факторларының әсері"			
Тақырып 2.1.7. Химосинтез. Фотосинтез және химосинтез процестерін салыстыру.			
2.2. Заттарды тасымалдау	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Адамның гемоглобині мен			

миоглобинінің құрылымы мен қызметі.			
Тақырып 2.2.2. Диффузия жылдамдығының аудан көлемінің қатынасының әсері. Диффузияның технологиядағы және биологиялық процестердегі түсінігі мен рөлі. № 11 зертханалық жұмыс. “Аудан көлемінің жасуша көлеміне қатынасын анықтау”			
Тақырып 2.2.3. Өсімдіктердегі заттардың транслокация механизмі			
Тақырып 2.2.4. Заттарды тасымалдаудың симпластикалық, апопластикалық, вакуолярлық жолдары және олардың маңызы			
Тақырып 2.2.5. Пассивті тасымалдау механизмі. Жасуша мембранасы арқылы заттарды тасымалдау түрлері.			
Тақырып 2.2.6. Натрий-калий сорғысының мысалында белсенді тасымалдау механизмі.			
Тақырып 2.2.7. Су әлеуеті. Мембраналық потенциалды сақтаудағы белсенді тасымалдаудың рөлі. № 12 зертханалық жұмыс. "Тұздардың әртүрлі концентрациясы бар ерітінділердегі жасушалардың су потенциалын анықтау"			
2.3. Тыныс алу	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Аденозинтрифосфор қышқылының (АТФ) құрылымы мен қызметі.			
Тақырып 2.3.2. Аденозинтрифосфор			

қышқылының синтезі. Глюкозаның анаэробты және аэробты ыдырау кезеңдері			
Тақырып 2.3.3. Метаболизм түрлері. Энергия алмасу кезеңдері .			
Тақырып 2.3.4. Митохондриялардың құрылымдық компоненттері және олардың қызметі.			
Тақырып 2.3.5. Кребс циклі.			
Тақырып 2.3.6. Биологиялық жүйелер үшін электрондық тасымалдау тізбегінің маңызы			
2.4. Бөліну	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Сіңіру және реабсорбция. Зәрдің пайда болуы			
Тақырып 2.4.2. Су алмасуын реттеу. Мақсатты органдар			
Тақырып 2.4.3. Жасанды қан тазарту			
Тақырып 2.4.4. Диализ әдістері			
Тақырып 2.4.5. Созылмалы бүйрек жеткіліксіздігі. Бүйрек трансплантациясы және диализ.			
3 бөлім. Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму			
3.1. Жасушалық цикл	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Митоз. №13 зертханалық жұмыс. "Пияз тамырының жасушаларындағы митоздық белсенділік деңгейін анықтау"			
Тақырып 3.1.2. Жануарлардағы гаметогенез.			

Тақырып 3.1.3. Өсімдіктердегі спорогенез және гаметогенез.			
Тақырып 3.1.4. Гаметогенез. Адам гаметогенезінің кезеңдері.			
Тақырып 3.1.5. Қатерлі ісіктердің пайда болуы. Қоршаған орта жағдайының қатерлі ісіктердің пайда болуына әсері			
Тақырып 3.1.6. Қартаю. Қартаю процесі туралы теориялар.			
3.2. Өсу және даму.	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Бағаналы жасушалары: түсінігі мен қасиеттері.			
3.3. Тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Модификациялық өзгергіштік. № 14 зертханалық жұмыс. "Модификациялық өзгергіштікті зерттеу, вариациялық қатар мен қисық сызықты құру"			
Тақырып 3.3.2. Белгілердің тұқым қуалауының цитологиялық негіздері. Мәселелерді шешу			
Тақырып 3.3.3. Дигибридті крест			
Тақырып 3.3.4. Жынысқа байланысты тұқымқуалаушлық			
Тақырып 3.3.5.Көп аллелизм. Мәселелерді шешу			
Тақырып 3.3.6. Кроссинговер нәтижесінде белгілердің мұрагерлік заңдылықтарын бұзу			

Тақырып 3.3.7. Тұқым қуалаушылықтың хромосомалық теориясы.			
Тақырып 3.3.8 Аллельді және аллельді емес гендердің өзара әрекеттесуі.			
Тақырып 3.3.9. Эпистаздың, комплементарлықтың, полимерияның өсімдіктер мен жануарлардың жаңа сорттарын өсірудегі маңызы			
Тақырып 3.3.10. Уго де Фриздің мутация теориясы. Физикалық мутагендер санының артуындағы Қазақстанның ядролық сынақтарының салдары.			
Тақырып 3.3.11. Адамның геномдық мутациясы. "Адамның хромосомалық жиынтығының кариограммасын құруды" модельдеу. Геномдық мутацияларды зерттеу			
Тақырып 3.3.12. Хромосомалардың қалыптан тыс санымен байланысты адамның хромосомалық аурулары. Мутациялардың пайда болуына техногендік ортаның әсері			
Тақырып 3.3.13. Дезоксирибонуклеин қышқылының өздігінен мутациясы			
Тақырып 3.3.14. Белгілердің тұқымқуалаушылығының дұрыстығын талдаудың статистикалық әдістері (X2 критерий, t-критерий). № 15 зертханалық жұмыс . "Белгілердің тұқым			

қуалаушылық сенімділігін талдау"			
Тақырып 3.3.15. "Адам геномы" жобасы			
4 бөлім. Эволюциялық даму. Селекция негіздері. Тірі организмдердің алуан түрлілігі.			
4.1. Эволюциялық даму.	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Тұқым қуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы байланыс. Өсімдіктер мен жануарлардың ароморфоздары.			
Тақырып 4.1.2. Эволюцияның дәлелі.			
Тақырып 4.1.3. Жердегі тіршіліктің қалыптасу кезеңдері			
Тақырып 4.1.4. Филогенетикалық ағаштар. Кладограммалар. "Кладограмма құрастыру" модельдеу			
Тақырып 4.1.5. Спецификация әдістері. Түрлену механизмдері. Техногендік фактордың спецификацияға әсері			
Тақырып 4.1.6. Селекция әдістері арқылы ауылшаруашылық өсімдіктері мен жануарларын жақсарту жолдары. Қазақстанда селекцияны дамыту.			
Тақырып 4.1.7. Будандастыру, полиплоидия, жасанды мутагенез ауылшаруашылық өсімдіктері мен жануарларын жақсарту жолдары ретінде			
Тақырып 4.1.8. Антропогенез кезеңдері. Адамның дамуындағы			

еңбектің рөлі. Қазіргі кезеңдегі адам мен техника.			
5 бөлім. Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі			
5.1. Үйлестіру және реттеу	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Жүйке жасушаларының құрылымы			
Тақырып 5.1.2. Мембраналық потенциал			
Тақырып 5.1.3. Рефрактерлік кезең және оның рөлі			
Тақырып 5.1.4. Орталық жүйке жүйесінің құрылымы			
Тақырып 5.1.5. Мидың құрылымы мен қызметі. Техникада жұмыс істеу кезінде бас жарақаттарының алдын алу			
Тақырып 5.1.6. Жұлынның құрылымы мен қызметі. Омыртқаның зақымдануына алғашқы көмек			
Тақырып 5.1.7. Механорецепторлардың түрлері.			
Тақырып 5.1.8. Холинергиялық синапстың құрылымы мен қызметі арасындағы байланыс.			
Тақырып 5.1.9. Биологиядағы басқару жүйелері			
Тақырып 5.1.10. Өсу заттары. Өсу заттарының өсімдікке әсер ету механизмі			
5.2. Қозғалыс	+	+	+

Тақырып 5.2.1. Жолақты бұлшықет тінінің құрылымы			
Тақырып 5.2.2. Бұлшықет талшығының жиырылу механизмі.			
Тақырып 5.2.3. Жылдам және баяу бұлшықет талшықтарының құрылымы, орналасуы және жалпы қасиеттері			
6 бөлім. Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар			
6.1. Биомедицина және биоинформатика	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Биомехаников робототехникада қолдану. Бионика ғылым ретінде. "Жердегі тірі организмдердің қозғалысының биомеханикасын зерттеу" модельдеу			
Тақырып 6.1.2. Жүректің өткізгіш жүйесі. Жүрек автоматикасы механизмі. "Жүректе болатын электрлік процестерді зерттеу" модельдеу			
Тақырып 6.1.3. Электромагниттік және дыбыстық толқындардың адам ағзасына әсер ету ерекшеліктері			
Тақырып 6.1.4. " Эпигенетика" ұғымы			
Тақырып 6.1.5. " Биоинформатика" ұғымы			
Тақырып 6.1.6. Экстракорпоральды ұрықтандыру әдісі және оның маңызы			
6.2. Биотехнология	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Өнеркәсіпте, ауыл шаруашылығында, медицинада, тұрмыста микроағзаларды			

пайдаланудың оң және теріс жақтары. Ауыл шаруашылығында микроағзаларды қолдану			
Тақырып 6.2.2. Полимеразды тізбекті реакцияны (ПТР) қолдану			
Тақырып 6.2.3. Гендік-инженерлік манипуляция кезеңдері.			
Тақырып 6.2.4. Генетикалық түрлендірілген ағзаларды қолданудың оң және теріс жақтары			
Тақырып 6.2.5. Микробиологиялық зерттеулердің кезеңдері.			
Тақырып 6.2.6. № 16 зертханалық жұмыс. "Әр түрлі қоректік ортадағы ашытылған сүт өнімдерінің микрофлорасын зерттеу"			
Тақырып 6.2.7. Оң және теріс грам бактериялар.			
Тақырып 6.2.8. " Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылы" ұғымы. " Клондау" ұғымы			
Тақырып 6.2.9. Ағзаларды клондау әдістері			
Тақырып 6.2.10. Гендік инженерия ауыл шаруашылығындағы өнімділікті арттыру үшін өсімдіктер мен жануарларды өсіру құралдары ретінде			
Тақырып 6.2.11. " Микроклоналды көбею" ұғымы			
Тақырып 6.2.12. Ферменттерді медицинада, химияда және өнеркәсіпте қолдану.			

18-19 бөлім. Ағзалар және қоршаған орта			
18.1 Биосфера, экожүйе, популяция	+	+	+
Тақырып 18.1.1. " Азық-түлік тізбектерінде энергия беру схемаларын құру" модельдеу. Экологиялық міндеттер мен экологиялық жағдайларды шешу.			
Тақырып 18.1.2. Түрлердің биоалуантүрлілігі. Харди-Вайнбергтің генетикалық тепе-теңдік заңы.			
Тақырып 18.1.3. Жергілікті экожүйе организмдерінің көптігі мен таралуын анықтауда әртүрлі статистикалық әдістерді қолдану.			
Тақырып 18.1.4. № 17 зертханалық жұмыс " Статистикалық талдау әдістерін пайдалана отырып, өз өңірінің экожүйесінің жай-күйін зерттеу"			
19.1 Экология және адамның қоршаған ортаға әсері	+	+	+
Тақырып 19.1.1. Жаһандық жылыну.			
Тақырып 19.1.2. Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары және оларды шешу жолдары.			
Тақырып 19.1.3. Техника мен технологиялардың дамуының Қазақстанның экологиялық проблемаларының туындауына әсері.			
Тақырып 19.1.4. Қазақстанның аграрлық секторын дамытудың экологияға әсері			

Тақырып 19.1.5. Қазақстандағы жердің шөлейттенуі, жердің құнарлылығын қалпына келтіру жолдары			
Тақырып 19.1.6. Қазақстанның су ресурстарының проблемалары, проблемаларды шешу жолдары			
Тақырып 19.1.7. Қазақстанның Қызыл кітабы			
Тақырып 19.1.8. " Қазақстанның экологиялық проблемаларын шешу нұсқаларын зерттеу" жобалық жұмысы			
Тақырып 19.1.9. Аймақтың техникалық прогресі дамуының әуе бассейніне әсері, мәселені шешу жолдары			

3 тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
		1) Бейорганикалық және органикалық заттардың өмір үшін маңызы мен қызметін бағалау;	1) Судың жердегі тіршілік үшін іргелі маңыздылығын өз аймағының мысалында түсіндіреді; агроөнеркәсіптік кешенді дамыту үшін судың рөлі; антиген мен антидене арасындағы өзара әрекеттесу; кешеннің фермент-субстратының түзілу механизмі; генетикалық кодтың қасиеттері; 2) көмірсуларды құрылымы, құрамы және қызметі бойынша жіктейді; 3) майлардың химиялық құрылымы мен функцияларын; майлардың техникадағы р ө л і н ;

Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Молекулалық биология және биохимия	2) өз өңірінің мысалында Қазақстанның су ресурстарының маңыздылығын бағалау; 3) агроөнеркәсіптік саланың дамуы мен жұмыс істеуі үшін судың рөлін бағалау; 4) майлардың қызметін сипаттау.	дезоксирибонуклеин қышқылының репликация процесін сипаттайды; ақуыз биосинтезі процесінде транскрипция және трансляция; тірі организмдер үшін ақуыздардың рөлі, ауылшаруашылық жануарларының рационында ақуыздарды қолдану; 4) рибонуклеин қышқылы молекулалары түрлерінің құрылымы мен қызметін ажыратады; 5) дезоксирибонуклеин құрылымы арасында байланыс орнатады қышқыл және оның атқаратын қызметі; 6) рибонуклеин қышқылы мен дезоксирибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымын салыстырады.
		1) органикалық заттарды анықтау бойынша эксперименттер жүргізу.	1) Белоктардың құрылымына әртүрлі жағдайлардың әсерін зерттейді; 2) төмендететін және азайтпайтын қанттардың, олардың құрылымы, құрамы мен қызметі бойынша ақуыздарды, биологиялық объектілердегі ақуыздардың құрамын айқындайды.
		1) мембрананың жартылай өткізгіштігін зерттеу.	1) Электронды микроскоппен көрінетін жасуша органоидтарының құрылымы мен функциясының ерекшеліктерін түсіндіреді; 2) сұйық – мозаикалық модельді қолдана отырып , жасуша мембранасының

Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Жасуша биологиясы		құрылымы, қасиеттері мен функциялары арасындағы байланысты анықтайды.
		2) прокариот пен эукариот жасушаларын салыстыру; 3) микрометрді техника мен биологияда қолдану мүмкіндіктерін салыстыру.	1) Микрофотографияны қолдана отырып, жасушалардың негізгі компоненттерін анықтайды және сипаттайды; 2) жасуша компоненттерінің нақты мөлшерін анықтайды және сипаттайды; 3) микрометрді техника мен биологияда қолдану мүмкіндіктерін салыстырады.
Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Тамақтану	1)фотосинтез процестерінің ерекшеліктерін және хлоропласт функцияларын талдау; 2) ферменттердің белсенділігіне әртүрлі факторлардың әсерін анықтау.	1) Хлоропласттың құрылымы мен қызметі арасындағы байланысты орнатады; 2) Фотосинтездің Жарық фазасында жүретін процестерді түсіндіреді; Фотосинтездің қараңғы фазасында жүретін процестер; 3) Фотосинтездің шектеуші факторларын зерттейді және түсіндіреді; 4) фотосинтез және химосинтез процестерін салыстырады.
		1) фотосинтезге әртүрлі факторлардың әсерін анықтау.	1) Фотосинтездің шектеуші факторларын зерттейді және түсіндіреді.
		1) заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерін жүйелеу.	1) Аудан бетінің жасуша көлеміне қатынасының мәнін есептейді; 2) пассивті және белсенді тасымалдау механизмдерін салыстырады; пассивті тасымалдау механизмі; өсімдіктердегі заттардың транслокация механизмі; заттарды тасымалдаудың симпластикалық,

Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Заттарды тасымалдау		апопластикалық, вакуолярлық жолдарының мәні.
		2)заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерінің механизмін түсіндіру; 3) биологиялық процестердегі заттарды тасымалдау механизмдерін салыстыру.	1) Жасуша мембранасы арқылы заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерінің механизмін салыстырады; натрий-калий сорғысының мысалында белсенді тасымалдау механизмі; 2) мембраналық потенциалды сақтаудағы белсенді тасымалдаудың рөлін анықтайды; 1)1) биологиялық процестердегі заттарды тасымалдау механизмдерін салыстырады.
Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Тыныс алу	1)аденозинтрифосфаттың (АТФ) мәнін түсіндіріңіз; 2) жасушалық тыныс алу механизмін талдау.	1) Аденозинтрифосфаттың (АТФ) құрылымы мен функцияларын; метаболизм түрлерін; энергия алмасу кезеңдерін; Кребс циклін сипаттайды; 2) аэробты және анаэробты тыныс алудағы АТФ синтезін салыстырады; 3) митохондрия құрылымы мен жасушалық тыныс алу процестерінің өзара байланысын орнатады.
Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Бөліну	1) адамның қанын тазарту процесінде бүйрек қызметін талдау.	1) Зәрді сүзу және қалыптастыру механизмін түсіндіреді; 2) антидиуретикалық гормонның (ADH) ағзадағы су деңгейін реттеудегі рөлін түсіндіреді.
		2) бүйрек функциясының бұзылу себептерін түсіндіру.	1) Диализ механизмін түсіндіреді; 2) бүйрек трансплантациясы мен диализдің

			артықшылықтары мен кемшіліктерін атайды.
Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Жасушалық цикл. Өсу және көбею	1) тірі организмдердің көбеюі мен дамуындағы жасушалық циклдің маңыздылығын анықтау.	1) Дайын микропрепараттардың көмегімен митоз фазаларын зерттейді; 2) өсімдіктер мен жануарларда гаметалардың пайда болу ерекшеліктерін түсіндіреді, сперматогенез мен оогенез арасындағы айырмашылықтар; 3) адамдардағы гаметогенез схемасын талдайды.
		2) онкологиялық аурулардың алдын алу шараларын түсіндіру. 3) өз өңірінде онкологиялық ісіктердің пайда болуына қоршаған орта жай-күйінің әсерін білу.	1) Жасушалардың бақыланбайтын бөлінуімен онкологиялық ісіктердің пайда болуын түсіндіреді; 2) қоршаған орта жай-күйінің онкологиялық ісіктердің пайда болуына әсерін түсіндіреді; 3) қартаю процесін түсіндіреді.
Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Өсу және даму	1) медицинада бағаналы жасушаларының практикалық қолданылуын түсіндіріңіз	1)Бағаналы жасушаларының пайда болу процесін түсіндіреді; 2)бағаналы жасушаларының практикалық қолданылуын түсіндіреді.
		1) міндеттерді шешу арқылы тұқым қуалаушылықтың негізгі заңдылықтарын түсіндіру; 2) эпистаздың, комплементарлықтың, полимерияның өсімдіктер мен	1) Модификациялық өзгергіштік заңдылықтарын зерттейді; 2) дигибридті қиылысудың цитологиялық негіздерін, жынысқа байланысты белгілерді тұқымқуалаушылықты және есептерді шешуде көп аллелизмді қолданады; 3) аллельді және аллельді емес гендердің өзара

Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары	жануарлардың жаңа сорттарын өсірудегі маңыздылығын түсіндіру 3) Қазақстанның ядролық сынақтарының физикалық мутагендер санын ұлғайтудағы салдарын талдау.	әрекеттесуін салыстырады; 4) эпистазды, комплементарлықты, полимерияны өсімдіктердің жаңа сорттары мен жануарлар тұқымдарын өсіруге талдайды; 5) Қазақстанның ядролық сынақтарының физикалық мутагендер санын көбейтудегі салдарын талдайды.
		4) мутациялардың себептері мен салдарын талдау.	1) Уго де Фриз теориясының негізгі ережелерін; мутагенездің себептері және мутация түрлерін атайды; 2)хромосома санының ауытқуларымен байланысты адамның хромосомалық ауруларын сипаттайды (аутосомды және жыныстық); 3) дезоксирибонуклеин қышқылының репарациясымен, дезоксирибонуклеин қышқылының рекомбинациясымен мутациялардың байланысын орнатады; 4) техногендік ортаның жай-күйі мен мутациялардың пайда болуы арасындағы байланысты белгілейді; 5) “Адам геномы” жобасының маңыздылығын талқылайды.
		1) эволюция теориясының негізгі ережелерін түсіндіру;	1) Тұқым қуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы байланысты түсіндіреді; 2) эволюция процесіне әсер ететін факторларды талдайды.
			1) Техногендік фактордың

Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы мен қызметі және эволюциялық дамуы	Эволюциялық даму. Селекция негіздері. Тірі ағзалардың алуан түрлілігі.	2) эволюция механизмін түсіндіру; 3) түрленудің тәсілдері мен тетіктерін; Қазақстанда селекцияны дамытуды; ауыл шаруашылығы өсімдіктері мен жануарларын жақсартудың селекциялық тәсілдерін зерделеу; 4) антропогенез кезеңдерін зерттеу.	спецификацияға әсерін талдайды; 2) спецификация әдістерін атайды; антропогенез кезеңдері; 3) түрленудің негізгі тетіктерін жіктейді; 4) селекция әдістерінің көмегімен ауыл шаруашылығы өсімдіктері мен жануарларын жақсарту тәсілдерін ашады; 5) адам дамуындағы еңбектің рөлін, техникалық прогрестің адамзатқа әсерін талдайды
Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Үйлестіру және реттеу	1) үйлестіру және реттеу механизмін түсіндіру; 2) бас жарақаты мен омыртқаның зақымдануы кезінде алғашқы медициналық көмек шараларын қолдануды түсіндіру.	1) Миелинді нейрондық аксондардағы әрекет потенциалының инициациясы мен берілуін сипаттайды және түсіндіреді; 2) рефрактерлік кезең мен миелин қабығының мәнін ашады; 3) бас жарақаты мен омыртқаның зақымдануы кезінде алғашқы көмек шараларын қолдануды сипаттайды.
		2) биологиядағы басқару жүйелерін түсіндіру.	1) Холинергиялық синапстың құрылымы мен функциясының өзара байланысын белгілейді; 2)механорецепторлардың (Пачини денелерінің) тітіркендіргіштерге реакциясын сипаттайды; биологиядағы басқару жүйелері; 3) гормондардың әсер ету механизмін түсіндіреді;
		1) микрографтардағы жолақты бұлшықет тінінің ультрақұрылымын интерпретациялау.	1) Көлденең жолақты бұлшықеттердің ультрақұрылымын зерттейді; 2) жылжымалы жіп теориясы арқылы бұлшықеттің жиырылу механизмін түсіндіреді;

Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Қозғалыс		3) жылдам және баяу бұлшықет талшықтарын ажыратады.
		1) Бұлшықет қызметтерін салыстыру	1) жЖлдам және баяу бұлшықет талшықтарының құрылымын, орналасуын және жалпы қасиеттерін байланыстырады.
Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Биомедицина және биоинформатика	1) биология, физика, механика және информатиканың интеграциясын түсіну; 2) биониканың рөлі мен әдістерін сипаттаңыз.	1) Робототехникада биомеханиканың қолданылуын зерттейді; 2) биониканың рөлін ашады 3) электрокардиограмманы қолдану арқылы жүректің жұмыс істеу механизмін түсіндіреді; 4) электромагниттік және дыбыстық толқындардың адам ағзасына әсерін түсіндіреді; генетиканың гендер тізбегіне әсер етпейтін гендерді реттеу механизмдерін зерттеудегі маңызы.
		1) биоинформатиканың рөлі мен әдістерін сипаттау	1) Экстракорпоральды ұрықтандыру (ЭКҰ) әдісінің маңыздылығын түсіндіреді; ауруларды диагностикалау мен емдеуде моноклоналды антиденелерді қолдану.
		1) адам өміріндегі биотехнологияның рөлі мен маңыздылығын бағалау;	1) Артықшылықтары мен кемшіліктерін атайды биотехнологияда қолданылатын тірі организмдер; генетикалық түрлендірілген ағзаларды (ГМО) қолданудың этикалық мәселелері; медицинада, химияда және өнеркәсіпте ферменттерді қолдану мүмкіндігі; 2) Таксономиядағы, медицинадағы және криминалистикадағы полимеразды тізбекті

Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Биотехнология	2) ауыл шаруашылығында микроағзалардың қолданылуын талдау 3) клондау мен гендік инженерияны өсімдіктер мен жануарларды өсіру құралдары ретінде бағалау.	реакцияның маңыздылығын сипаттайды; 3) гендік-инженерлік манипуляциялардың кезеңдерін; рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылын алу тәсілдерін ; организмдерді клондау тәсілдерін түсіндіреді; 4) ауыл шаруашылығында микроорганизмдердің қолданылуын талдайды; 5) клондау мен гендік инженерияны өсімдіктер мен жануарларды өсіру құралы ретінде түсіндіреді.
		1)микроағзаларды анықтау бойынша экспериментті жоспарлау , нәтижелерді сипаттау және қорытындыларды тұжырымдау.	1) Микробиологиялық зерттеулердің кезеңдерін сипаттайды және түсіндіреді; өсімдіктердің микроклоналды көбею әдістері; 2) оң және теріс грам бактерияларды салыстырады; 3) ферменттердің рөлін сипаттайды.
Ағзалар және қоршаған орта	Биосфера, экожүйе, популяция	1) экологиялық міндеттер мен экологиялық жағдайларды шешу.	1) Биоәртүрлілік пен экожүйенің тұрақтылығы арасындағы байланысты орнатады; 2) статистикалық талдау әдістерін пайдалана отырып, өз өңірінің экожүйелерін далалық жағдайларда зерттейді.
		1) Экологиялық мәдениет негіздері туралы білімді қолдану; 2) өз аймағының экожүйесінің жай-күйін зерттеу.	1) Жергілікті экожүйенің биоалуантүрлілігі бойынша презентациялар жасайды; 2)”тамақ тізбектеріндегі энергия беру схемаларын ” модельдейді; 3) туған өлкенің флорасы мен фаунасын зерттейді; 4) өз аймағының экожүйесінің жай-күйін зерттейді.

Ағзалар және қоршаған орта	Экология және адамның қоршаған ортаға әсері	1) адамның қоршаған ортаға әсерін талдау; 2) экологиялық проблемалардың агроөнеркәсіптік кешенге әсерін талдау.	1) Жаһандық климаттың жылынуының салдарын болжайды; 2) Қазақстанның экологиялық мәселелерін шешу жолдарының мысалдарын келтіреді; 3) техниканың Қазақстанның экологиялық проблемаларының туындауына әсерін талдайды. 4) экологиялық проблемалардың агроөнеркәсіптік кешенге әсерін талдайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
91- қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Дүниежүзі тарихы" пәнін оқыту мақсаты – дүниежүзі тарихының негізгі оқиғалары мен процестерін оқу негізінде тарихи санасы қалыптасқан, азаматтық-патриоттық қасиеттерге ие, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды құрметтейтін, тарихи білім мен дағдыларын оқу процесінде және әлеуметтік жағдайда белсенді әрі шығармашылықпен қолдана алатын тұлға қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) әртүрлі тарихи кезеңдегі қоғамдағы негізгі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси, мәдени мәселелер туралы білімдерді қалыптастыру;

2) тарихи кезеңдер бойы адамзат қалыптастырған патриотизмді, толеранттылықты, гуманистік ғұрыптар мен демократиялық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеу;

3) әлемдік-тарихи процесс туралы толық біртұтас білім қалыптастыру;

4) оқиғалар мен құбылыстарды тарихи себептілігі, салыстырмалылығы мен әртүрлі көзқарастар, тарихи оқиғалар және тұлғаларға баға беруде сыни тұрғыдан зерттеу барысында, өткен және қазіргі таңдағы пікірталастық мәселелерге білім алушы тарапынан өзіндік көзқарас білдіруді дамыту;

5) тарихи деректердің әртүрлі типтерімен жұмыс жасау, іздеу және тарихи материалды жіктеу дағдыларын дамыту;

6) әртүрлі деректерді қолдана отырып жобалық, зерттеу әрекетін және тарихи реконструкция дағдыларын дамыту;

7) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени мәселелерді ұғыну үшін тарихи білімдері мен дағдыларын қолдана білу қабілетін дамыту;

8) коммуникативтік дағдыларды дамыту: өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық жеткізе білу, топта жұмыс жасау, әртүрлі деректерден алынған ақпараттарды пайдалану.

4. "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқыту мақсаттарын тиімді жүзеге асыру төмендегі тарихи концептілерге (түсініктерге) негізделеді:

1) дәлел;

2) өзгеріс пен сабақтастық;

3) себеп пен салдар;

4) ұқсастық пен айырмашылық;

5) маңыздылық;

6) интерпретация.

Пәннің мазмұны 8 бөлімнен тұрады: "Өркениет: даму ерекшеліктері", "Этникалық және әлеуметтік процестер", "Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан", " Мәдениеттің дамуы", "Өркениет: даму ерекшеліктері", "Саяси-құқықтық процестер", " Қоғамдық-саяси ойдың дамуы", "Білім мен ғылымның дамуы".

1) өркениет: даму ерекшеліктері. Өркениет: зерттеудің теориялары мен тәсілдері. " Өркениет" түсінігі. "Өркениет" түсінігін зерттеудегі негізгі тәсілдер. Өркениеттердің жіктелуі. Өркениеттің дәстүрлі (аграрлы) түрі: отырықшы-егіншілік, көшпелі. Өркениет дамуының индустриалдық және постиндустриалдық кезеңдері. Қазіргі заманғы өркениеттің дамуына ақпараттық технологиялардың ықпалы. Әлем өркениеттерінің тарихы. Ежелгі әлем өркениеттері (Ежелгі Египет, Ежелгі Месопотамия, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Ежелгі Греция, Ежелгі Рим). Ежелгі діни наным-сенімдер (синтоизм, индуизм, иудаизм, зороастризм, манихейлік, даосизм). Ежелгі философиялық ілімдер (Платон, Сократ, Аристотель, Конфуций, Лао Цзы). Африка (бушмендер, нубийлер, Гана, Мали, Сунгай), Америка (майя, инктер, ацтектер)

және Австралия мен Океанияның (полинезиялық, Таити аралының тайпалары, гавайлықтар) дәстүрлі өркениеттері. Әлемдік діндер және өркениеттің дамуы (буддизм, христиандық, ислам). Қазіргі заманғы әлемдік діндердің даму тенденциялары. Қазіргі заманғы деструктивті діни ұйымдар мен ағымдар. Өркениеттердің өзара әрекеттесуі. Өркениеттердің сауда-экономика саласындағы өзара әрекеттесулері (Ұлы жібек жолы, халықаралық ұйымдар: Дүниежүзілік сауда ұйымы (ДСҰ), Халықаралық валюта қоры (ХВҚ), Мұнай экспорттаушы елдер ұйымы (МЭЕҰ), Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), Еуразиялық Экономикалық Одақ (ЕАЭО) және тағы басқалар. Өркениеттердің дипломатиялық саладағы өзара әрекеттесулері. Дипломатия өркениеттердің өзара жақындасу факторы ретінде. Өркениеттердің өзара әрекеттесуінің әскери-саяси аспектісі (жаулаушылық соғыстар, отарлық экспансия, әскери-саяси одақтар, дүниежүзілік соғыстар, қырғи-қабақ соғыс, жергілікті қақтығыстар, этносаралық қақтығыстар). Мәдениеттер диалогі (мәдениеттердің өзара әрекеттесуі мен өзара ықпалдары);

2) этникалық және әлеуметтік процестер. Антропогенез және этногенез. Адамның пайда болуы туралы теориялар (діни, ғарыштық, эволюциялық). "Этнос", "этногенез", " ұлт" ұғымдары. Этностардың пайда болуына байланысты теориялар. Әлемнің этникалық картасы: өткен заман және қазіргі уақытта (ұлттық мемлекеттердің қалыптасуы мен ыдырауы, "ұлттық сана", этностардың ассимиляциясы, шағын этностардың проблемалары). Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар. Ұлтаралық қатынастар: мәселелер және қарама-қайшылықтар. Ұлтаралық қақтығыстардың себептері мен салдарлары (ұлтшылдық, шовинизм, нәсілдік кемсітушілік, нацизм). Этностардың бейбіт өзара әрекеттесуінің тәсілдері (халықаралық интеграция, Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ), Еуропа Одағы (ЕО), Түркі мәдениетін және өнерін дамыту халықаралық ұйымы(ТҮРКСОЙ), Еуразиялық Экономикалық Одақ (ЕАЭО), Ислам Ынтымақтастық Ұйымы (ИЫҰ), Қазақстан халқы Ассамблеясы және тағы басқалар). Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары. Социогез туралы теориялардың әртүрлілігі (формациялық тәсіл, өркениеттік тәсіл және тағы басқалар). Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары (қоғам ұйымдасуының қандық-туыстық, көршілік-аумақтық, макроэтникалық қағидалары). Қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясы;

3) мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан. Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер. "Мемлекет", "билік", "басқару институты" ұғымдары . Мемлекеттің пайда болу теориялары (Аристотель, Платон, Конфуций, Ф. Аквинский, Н. Макиавелли, Дж. Локк, Т. Гоббс, Т. Джефферсон, Ф. Энгельс және тағы басқалар). Мемлекет формаларының эволюциясы: ежелгі заманнан бүгінгі күнге дейін (монархия, республика, теократиялық мемлекеттер). Саяси режимдердің типтері (тоталитарлық, авторитарлық, демократиялық). Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери - саяси оқиғалар. Антикалық дәуірдегі әлемдік империяларының қалыптасуы (Парсы

империясы, Александр Македонский империясы, Рим империясы). Ғұндардың жаулап алушылық жорықтары Батыс Рим империясының ыдырауы мен антикалық кезеңінен орта ғасырларға көшу процесінің бір факторы ретінде. Араб шапқыншылықтары мен Крест жорықтары (Араб халифаты мен кресшілер мемлекеттерінің құрылуы мен ыдырауы). Еуразия картасының өзгеруіне Шыңғысхан жорықтарының әсері (Моңғол империясы, Алтын Орда, Әмір Темір империясы, Мәскеу мемлекеті, Құбылай мемлекеті, Ильханат). Еуропаның өзгеруіне Наполеон жорықтарының әсері (капиталистік дамудың жеделдетілуі, Еуропада либералдық әлеуметтік идеялардың таратылуы). Дүниежүзілік соғыстар және халықаралық қатынастар жүйесі: Версаль - Вашингтон, Ялта - Потсдам жүйелері. Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде. Буржуазиялық революциялар индустриалды қоғам қалыптасуының катализаторы ретінде (XVII ғасырдағы Ағылшын буржуазиялық революциясы, XVIII ғасырдағы Француз буржуазиялық революциясы, АҚШ-ғы тәуелсіздік үшін соғыс, Еуропадағы 1848 жылғы "ұлттар көктемі"). Социалистік революция әлеуметтік теңдік идеяларын жүзеге асырудың радикалды тәсілі ретінде (1917 жылғы Қазан Социалистік революциясы, Қытайдағы 1946-1949 жылдардағы Азаматтық соғыс, 1959 жылғы Куба революциясы). Социалистік революциялар нәтижесіндегі қоғамдық құрылымының өзгеруі. Қазіргі заманның революциялары: себептері мен салдарлары (Шығыс Еуропадағы 1989-1990 жылдардағы "барқыт революциясы", Таяу Шығыстағы 2010-2011 жылдардағы "Араб көктемі", бұрынғы Кеңес Одағы елдеріндегі "түрлі-түсті революциялар"). Қоғам проблемаларын революциялық жолмен шешудің салдарлары;

4) мәдениеттің дамуы. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары. Адамзаттың тарихи-мәдени мұрасын сақтап қалуға бағытталған ЮНЕСКО-ның қызметі . ЮНЕСКО-ның Дүниежүзілік мұрасының тізімі. Әлемнің ең ірі мұражайлары: адамзаттың тарихи зердесінің қазынасы (Эрмитаж, Лувр, Британ мұражайы, Метрополитен, Жапония Ұлттық мұражайы, Египет мұражайы, Уффици галереясы, Қазақстан Республикасының Ұлттық мұражайы және тағы басқалар). Әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтау барысындағы мұражайлардың рөлі. Өнер – қоғам дамуының көрінісі. Тарихи процестер аясындағы өнердің бағыттары мен стильдері (абстракционизм, модернизм, постмодернизм, авангардизм, футуризм, кубизм, сюрреализм, экспрессионизм, гиперреализм, хайтек стилі және тағы басқалар). Өнердің бағыттары мен стильдерінің дамуына қоғамдық процестердің тигізетін әсері. Қазіргі кездегі өнердің даму тенденциялары. Бұқаралық мәдениет және оның қазіргі қоғамға тигізетін әсері (кино, радио, теледидар, интернет, спорт, музыка, қазіргі заманғы әдебиет, қазіргі заманғы бейнелеу өнері). Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары. Жалпыадамзаттық моральдық құндылықтардың қалыптасуы (діни және философиялық идеялар, ұлттық әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер, фольклор, дәстүрлі музыка мен әдебиет, отбасылық құндылықтар). Тарихи оқиғалар аясындағы құндылықтардың өзгеруі (ұлттық

мемлекеттердің қалыптасуы, дүниежүзілік соғыстар, қырғи-қабақ соғыстың аяқталуы). Қоғамның адамгершілік құндылықтарды қайта бағалауына ықпал еткен XX ғасырдың тарихи оқиғалары. Жаһандану жағдайындағы рухани-адамгершілік құндылықтардың өзгеру мәселесі (прагматизм, рационализм, шектен тыс дарашылдық, нигилизм, конформизм, әлеуметтік апатия, тұтынушылық психология, діни фанатизм, неофашизм , бейресми жастар ұйымдары);

5) өркениеттер: даму ерекшеліктері. Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық. Экономика және экономикалық жүйелердің типтері (" экономика" және "экономикалық жүйе" ұғымдары). Елдердің экономикалық дамуының ерекшеліктері. Дәстүрлі (аграрлық) экономика. Нарықтық экономика (либералды экономика). Жоспарлы (социалистік) экономика. Аралас экономика. Табиғи және географиялық факторлардың мемлекеттердің экономикалық дамуына тигізетін әсері. Табиғи және географиялық факторларға байланысты елдердің экономикалық мамандандырылуы (Парсы шығанағы елдері, Канада, Австралия, Түркия, Бразилия және тағы басқалар). Мемлекеттердің экономикалық дамуындағы табиғи-географиялық шектеуші факторларға төтеп берудің тарихи мысалдары (Жапония, Израиль, Сингапур, Малайзия және тағы басқалар). Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі. Мемлекеттердің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі. Қазіргі кезеңдегі мемлекеттердің біркелкі емес экономикалық даму мәселелері (бұрынғы отарлардың экономикалық дамуы, неоколониализм, шикізатқа бағытталған экономикалар). Мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілік пен экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудегі халықаралық ұйымдардың рөлі;

6) саяси-құқықтық процестер. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемелекет ұғымы, принциптері мен қалыптасуының тарихи алғышарттары (мемлекеттік билікті бөлу принципі, заңның үстемдігі, құқықтар мен бостандықтардың кепілдігі). Құқықтық мемлекет принциптерінің жүзеге асырылуының тарихи тәжірибесі (Адам мен азаматтың құқықтары туралы декларациясы, АҚШ-тың тәуелсіздік туралы декларациясы, АҚШ-та құлдықты жою туралы Заң, Жалпыға бірдей адам құқықтарының декларациясы, Қазақстан Республикасының Конституциясы). Азаматтық қоғамның түсінігі мен жалпы сипаттамасы (Үкіметтік емес ұйымдар, лоббизм, қоғамдық ұйымдар мен қозғалыстар). Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің қазіргі заманғы даму тенденциялары. Үкіметтік емес ұйымдар және олардың азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуындағы рөлі. Әлемнің қазіргі саяси жүйесі. Әлемнің саяси жүйесінің өзгеруі. Халықаралық қатынастардағы Ялта-Потсдам жүйесінің ыдырау себептері. Әлемнің биполярлы жүйесінің ерешеліктері. Әлем құрылысының постбиполярлық жүйесі. "Постбиполярлы жүйе", "көпвекторлы саясат", "бірполярлы әлем" ұғымдары. Халықаралық қатынастардың қазіргі замандағы тенденциялары. Қазіргі кезеңдегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі. Халықаралық қауіпсіздіктің қазіргі кездегі қауіп-қатерлері (сепаратизм, ланкестік,

фундаментализм, экстремизм, босқындар мәселесі, ірі мемлекеттердің қарсыласуы). Бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтаудағы мемлекеттердің бірлескен әрекеттері. Халықаралық және аймақтық ұйымдары: Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ), Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы (ЕҚЫҰ), НАТО, Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), Азиядағы Өзара Ықпалдастық және Сенім Шаралары жөніндегі Кеңес (АӨСШК), Ұжымдық Қауіпсіздік туралы Шарт Ұйымы (ҰҚШҰ) және тағы басқалар;

7) қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Жаңа замандағы және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы. Жаңа замандағы және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың дамуының негізгі бағыттары (либерализм, ұлтшылдық, социал-демократия, марксизм, экзистенциализм, прагматизм, позитивизм). XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер. Бостандық пен азаматтық құқықтар үшін күрес. М. Ганди және оның бейбіт жолмен қарсыласу идеясы (сатьяграха, свараджа, свадеши). Мартин Лютер Кингтің ұлы арманы (нәсілдік кемсітушілік, сегрегация, азаматтық құқықтар үшін күрес). Н. Мандела – апартеидке қарсы күресуші (апартеид, азаматтық құқықтар).

XX ғасырдағы – XXI ғасырдың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар. Мемлекет тархындағы тұлғаның ролі. Мұстафа Кемал Ататүрік – Түрік Республикасының негізін қалаушысы (зайырлы мемлекет, этатизм). Франклин Делано Рузвельт және оның "жаңа бағыты". Ф. Рузвельттің бейбіт және соғыс кезіндегі ішкі және сыртқы саясатының ерекшеліктері. Шарль де Голль: Франция ұлылығының қайта өрлеуі (голлизм, Бесінші республика). Дэн Сяопин – көрнекті Қитай реформаторы (" қытайлық ерекшелігі бар социализм", "бір ел – екі жүйе"). Ли Куан Ю, Махатхир Мохаммад: "үшінші әлемнен бірінші әлемге" ("экономикалық ғажайып", "азиялық серпініс", жаңа индустриалды елдер). Н.Ә.Назарбаев және модернизацияның қазақстандық моделі. "Қазақстан - 2030", "Қазақстан - 2050" даму стратегиялары, " Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы. Мемлекет тарихының өтпелі кезеңдеріндегі реформалардың маңыздылығы.

8) білім мен ғылымның дамуы. Білім алу жалпы адамзаттық құндылық ретінде. Жазу мен кітап бастыру – адамзаттың ұлы жетістіктері (пиктография, иероглифтер, сына жазу, руникалық жазу, кітап бастыру және тағы басқалары). Мектептегі білім беру: ежелгі кезеңнен бүгінгі күнге дейін (гимнасия, палестра, академия, спарталық мектеп, схоластика, жеті "еркін өнер", мектебтер, медреселер, жексенбілік мектептер, қолөнер мектептері және тағы басқалар). Мектептегі білім берудің заманауи модельдері. Жоғары білім беру жүйесі: тарих пен қазіргі кезең (Кордова, Прага, Оксфорд, Кембридж, Сорбонна университеттері және тағы басқалары). Ағартушылық пен ғылымды өрістетудегі алғашқы университеттердің рөлі. Жоғарғы білім берудің заманауи модельдері. Ғылыми-техникалық прогресс. Ғылыми-техникалық прогрестің тарихи кезеңдері. "Өнеркәсіп төңкерісі", "ғылыми-техникалық революция" ұғымдары. Қазіргі кездегі өркениеттің дамуындағы ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын бағалау. Ғылыми-техникалық прогресс және қазіргі заманның

жаһандық мәселелері. Қазіргі кездегі ғылыми технологиялар. Қазіргі заманғы ақпараттық технологиялар. Қоғамның дамуына ақпараттық технологиялардың әсері. Қазіргі ғылымның перспективалық салалары (робототехника, космонавтика, гендік инженерия).

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері			
1.1. Өркениет: зерттеудің теориялары мен әдістері	+	+	+
Тақырып 1.1.1. " Өркениет" түсінігі.			
1.2. Өркениеттердің жіктелуі			
Тақырып 1.2.1. Өркениеттің дәстүрлі (аграрлықтүрі: көшпелі және отырықшы-егіншілік			
Тақырып 1.2.2. Өркениеттің индустриалдық даму кезеңі. Өркениеттің постиндустриалды даму кезеңі			

1.3. Әлем өркениеттерінің тарихы	+	+	+
Тақырып 1.3.1. Ежелгі әлем өркениеті			
Тақырып 1.3.2. Ежелгі өркениеттердің экономикалық қызметі. Ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесі.			
Тақырып 1.3.3. Африка, Америка, Австралия және Океанияның дәстүрлі өркениеттері			
Тақырып 1.3.4. Әлемдік діндер және өркениеттердің дамуы			
1.4. Өркениеттердің өзара әрекеттесуі	+	+	+
Тақырып 1.4.1. Өркениеттер әрекеттестігінің сауда-экономикалық саласы			
Тақырып 1.4.2. Өркениеттер әрекеттестігінің дипломатиялық саласы			
Тақырып 1.4.3. Өркениеттер әрекеттестігінің әскери-саяси саласы			
Тақырып 1.4.4. Мәдениеттер диалогі			
2 бөлім. Этникалық және әлеуметтік процестер			
2.1. Антропогенез және этногенез	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Адамның шығу тегі теориялары			
Тақырып 2.2.1. Этностардың пайда болуы туралы теориялар. Әлемнің этникалық картасы: өткен заманда және қазіргі уақытта			
2.2. Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар			
Тақырып 2.2.1. Ұлтаралық қатынастар:			

проблемалары және қарама-қайшылықтары			
Тақырып 2.2.1. Ұлтаралық қатынастар: бейбіт өзара әрекеттестік тәсілдері			
2.3. Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Социогенез туралы теориялардың алуан түрлілігі.			
Тақырып 2.3.2. Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары			
Тақырып 2.3.3. Зерттеу жұмысы. Ұлы Жібек жолы			
3 бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан			
3.1. Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Мемлекет түсінігі. Мемлекеттің пайда болу теориялары. Мемлекет формаларының эволюциясы: ежелгі кезеңнен бүгінгі күнге дейін			
Тақырып 3.1.2. Саяси режимдердің типтері			
3.2. Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери -саяси оқиғалар	+	+	+
Тақырып 3.2.1. Антикалық кезеңдегі әлемдік империялардың қалыптасуы			
Тақырып 3.2.2. Ғұндардың жаулап алушылық жорықтары ежелгі заманнан орта ғасырларға өтудің бір факторы ретінде			

Тақырып 3.2.3. Араб шапқыншылықтары мен Крест жорықтары			
Тақырып 3.2.4. Еуразия картасының өзгеруіне Шыңғысхан жорықтарының ықпалы			
Тақырып 3.2.5. Еуропаның өзгеруіне Наполеон жорықтарының әсері			
Тақырып 3.2.6. XX ғасырдағы дүниежүзілік соғыстардың халықаралық қатынастар жүйесіне әсері			
Тақырып 3.2.7. Ұлы Отан соғысындағы ауыл шаруашылығы			
3.3. Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Буржуазиялық революциялар – индустриалды қоғамның құрылуының катализаторы			
Тақырып 3.3.2. Социалистік революция әлеуметтік теңдік идеяларын жүзеге асырудың радикалды әдісі ретінде			
Тақырып 3.3.3. Қазіргі кездегі революциялар: себептері мен салдары			
Тақырыбы 3.3.4. Зерттеу жұмысы: ҰОС жылдарындағы аграрлық шаруашылықтың жұмысы туралы			
4 бөлім. Мәдениеттің дамуы			
4.1. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары	+	+	+
Адамзаттың тарихи-мәдени мұрасын сақтап қалудағы			

ЮНЕСКО-ның қызметі. Әлемнің ең ірі мұражайлары: адамзаттың тарихи зердесінің қазынасы			
4.2. Өнер – қоғам дамуының бейнесі	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Тарихи процестер контекстіндегі өнердің бағыттары мен стильдері. Заманауи өнердің даму тенденциялары			
4.3. Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Жалпыадамзаттық адамгершілік құндылықтардың қалыптасуы			
Тақырып 4.3.2. Тарихи оқиғалар контекстіндегі құндылықтардың өзгеруі. Жаһандану жағдайындағы рухани-адамгершілік құндылықтардың өзгеру мәселесі			
Тақырып 4.3.3. Зерттеу жұмысы: мәдениет адамзаттың рухани-адамгершілік құндылықтарының көрінісі ретінде			
5 бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері			
5.1. Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық			
Тақырып 5.1.1. Экономика және экономикалық жүйелердің типтері			
Тақырып 5.1.2. Дәстүрлі (аграрлық) экономика. Нарықтық экономика			
Тақырып 5.1.3. Жоспарлы социалистік экономика.			

Экономиканың аралас түрлері			
5.2. Мемлекеттің экономикалық дамуына табиғи-географиялық фактордың әсері	+	+	+
Тақырып 5.2.1. Табиғи географиялық факторларға қарай мемлекеттердің шаруашылық мамандандырылуы			
Тақырып 5.2.2. Мемлекеттердің экономикалық дамуындағы табиғи-географиялық шектеуші факторларға төтеп берудің тарихи мысалдары			
Тақырып 5.2.3. Ауыл шаруашылығын дамытудағы табиғи-географиялық факторларды еңсеру тәсілдері			
5.3 Тың және тыңайған жерлерді игеру саясаты	+	+	+
Тақырып 5.3.1. Тың игеру қарсаңында КСРО ауыл шаруашылығы			
Тақырып 5.3.2. Жаңа жерлерді игеру науқанының себептері мен мақсаты			
Тақырып 5.3.2. Башқұртстан, Алтай және Қазақстандағы тың компаниясы			
Тақырып 5.3.3. Тың игеру дәуірінің нәтижелері			
5.4. Жаңа тарих кезеңіндегі елдердің әлеуметтік-экономикалық дамуы	+	+	+
Тақырып 5.4.1. Мемлекеттердің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі			

Тақырып 5.4.2. Жекелеген мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілікке және экономикалық артта қалушылыққа төтеп беру жолдары			
Тақырып 5.4.3. Зерттеу жұмысы. Әлемдік тәжірибені талдау негізінде Қазақстанның шектеуші табиғи-географиялық факторларын еңсеру перспективалары			
6 бөлім. Саяси-құқықтық процестер			
6.1. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Құқықтық мемлекет түсінігі. Құқықтық мемлекет принциптерінің жүзеге асырылуының тарихи тәжірибесі			
Тақырып 6.1.2. Азаматтық қоғам түсінігі және жалпы сипаттамасы. Азаматтық қоғамдағы үкіметтік емес ұйымдар			
6.2. Қазіргі кездегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Халықаралық қауіпсіздікке төнген қазіргі кездегі қауіп-қатерлер			
Тақырып 6.2.2. Бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауда мемлекеттердің бірлескен әрекеттері			
Тақырып 6.2.3. Зерттеу жұмысы: ұлттық қауіпсіздіктің шарты ретінде азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету			

7 бөлім. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы			
7.1. Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың дамуының негізгі бағыттары			
7.2. XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер	+	+	+
Тақырып 7.2.1. М. Ганди және оның бейбіт жолмен қарсыласу идеясы			
Тақырып 7.2.2. Мартин Лютер Кингтің ұлы арманы			
Тақырып 7.2.3. Н. Мандела –апартеидке қарсы күресуші			
7.3. XX ғасырдағы – XXI ғасырдың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар	+	+	+
Тақырып 7.3.1. Мұстафа Кемал Ататүрік –Түрік Республикасының негізін қалаушы			
Тақырып 7.3.2. Франклин Делано Рузвельт және оның "жаңа бағыты"			
Тақырып 7.3.3. Шарль де Голль: Франция ұлылығының қайта жаңғыруы			
Тақырып 7.3.4. Дэн Сяопин – көрнекті қытай реформаторы			
Тақырып 7.3.5. Ли Куан Ю и Махатхир Мохаммад : "үшінші әлемнен бірінші әлемге"			
Тақырып 7.3.6. Н.Назарбаев және модернизацияның қазақстандық моделі			

8 бөлім. Білім мен ғылымның дамуы			
8.1. Білім алу бүкіл адамзаттық құндылық ретінде	+	+	+
Жазу мен кітап бастыру – адамзаттың ұлы жетістіктері			
Мектептегі білім беру: ежелгі заманнан бүгінгі күнге дейін			
Жоғары білім беру жүйесі: өткені мен бүгіні. Жоғары білімнің заманауи модельдері			
8.2. Ғылыми-техникалық прогресс	+	+	+
Өндірістік революция. Ғылыми-техникалық прогресс және қазіргі заманның жаһандық проблемалары			
8.3. Қазіргі заманғы ғылыми технологиялар	+	+	+
Қазіргі кездегі ақпараттық технологиялар. Қазіргі ғылымның перспективті салалары.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Өркениет: зерттеудің теориялары мен әдістері	1) Тарихи оқиғаларды, процестер мен құбылыстарды түсіндіру үшін "өркениет", " өркениет типі" терминдерін қолдану; 2) "Өркениет" түсінігін зерттеудің негізгі әдістерін түсіндіру.	1) "Өркениет" ұғымын анықтаудағы ғалымдардың пікірлерін талдайды; 2) "Өркениет" ұғымын танудың негізгі бағыттарын анықтайды; 3) "Өркениет" ұғымын анықтаудағы эволюциялық және өркениеттілік бағыттардың айырмашылықтарын сипаттайды.
		1) Әлем өркениеттерінің тарихы мен олардың	1) Өркениеттің түрлерін сипаттайды; 2) ежелгі өркениеттердің ерекшеліктерін оларға

	Өркениеттердің жіктелуі	өзара әрекеттесуін түсіндіру; 2) өркениеттің дәстүрлі түрінің ерекшеліктерін түсіндіру.	тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтайды; 3) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды;
		1) Өркениеттің индустриалды түрінің ерекшеліктерін түсіндіру; 2) өркениеттің постиндустриал ды дамуының ерекшеліктерін түсіндіру.	1) Өркениеттің индустриалды және постиндустриалды түрлерін сипаттайды; 2) ақпараттық технологиялардың қазіргі өркениеттің дамуына әсерін анықтайды; 3) индустриалды және постиндустриалды өркениеттердің айырмашылықтарын талдайды.
	Әлем өркениеттерінің тарихы	1) Ежелгі өркениеттердің ерекшеліктерін, оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтау; 2) әлем өркениеттері мен діндердің даму тарихын, ерекшеліктерін сараптау; 3) Ежелгі шығыс өркениеттерінде тәрбие мен оқыту туралы идеяларды қалыптастыру ;	1) Ежелгі өркениеттердің дамуына діни сенімдердің әсерін анықтайды; 2) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды; 3) мемлекет пен қоғамның дамуы туралы ежелгі философиялық ілімдерді зерттейді. 4) Ежелгі өркениеттердің шаруашылық қызметін біледі;
		4) Локальді өркениеттердің ерекшеліктерін, оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтау.	1) Дәстүрлі өркениет ошақтарын атайды және орналасқан жерін картадан көрсетеді; 2) аймақтардың өркениеттік ерекшеліктер трансформациясының себептерін анықтайды; 3) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды.
		1) Әлемдік діндер іліміндегі жалпы	1) Әлемдік діндердің философиялық негіздерін анықтайды; 2) қазіргі кездегі өркениет жағдайында

Өркениет: даму ерекшеліктері		адамгершілік құндылықтарды анықтау; 2) әлемдік діндердің даму кезеңдері мен ерекшеліктерін сипаттау.	әлемдік діндердің даму тенденцияларын сипаттайды; 3) қазіргі кездегі деструктивті діни ұйымдар мен ағымдардың қоғамға әсерін бағалайды.
	Өркениеттердің өзара әрекеттесуі	1) Себеп-салдарлық байланысты анықтай отырып, әлемдік сауданың өркениет дамуындағы рөлін анықтау; 2) өңірлердің өркениеттік ерекшеліктерінің өзгеру себептерін айқындау;	1) Әлемдік экономиканың дамуындағы халықаралық ұйымдардың рөлін анықтайды; 2) қазіргі заманғы жетекші халықаралық ұйымдарды атайды, олардың іс-әрекетінің маңыздылығын бағалайды.
		3) қазіргі өркениеттің дамуындағы дипломатияның рөлін анықтау;	1) Өркениеттерді жақындастыру факторы ретінде дипломатияның маңызын анықтайды; 2) өркениеттерді жақындастыруда дипломатияның үлесін саралайды.
		4) отаршыл экспансия мен қазіргі замандағы жаһандық мәселелердің себеп-салдарлық байланысын анықтау;	1) Ежелгі және орта ғасырлардағы жаулап алушылық жорықтардың себептерін анықтайды; 2) қазіргі өркениеттің даму контекстінде әскери қақтығыстардың ерекшеліктері мен салдарларын талдайды.
		5) өркениеттердің жетістіктерін зерттей отырып, мәдениеттердің өзара әрекеттестігі мен өзара ықпалын сипаттау.	1) Мәдениеттердің өзара ықпалдастығының өркениетті деңгейін талдайды; 2) жаһанданудың жағымды және жағымсыз жақтарын анықтай отырып, оның қоғамның рухани дамуына әсерін бағалау; 3) этникалық мәдениеттердің киім үлгісіндегі өрнектердің символын сараптайды;

			4) әлем өркениеттерінің архитектурасының стильдерін анықтайды, таниды; 5) ритуалды билердің шығу тарихын түсіндіреді
		6) Адамзат тарихындағы жаулап алушылық жорықтар, отаршыл экспансия және жаһандық мәселелердің себептерін, байланысын бағалау.	1) Ежелгі және орта ғасырлардағы жаулап алушылық жорықтардың себептерін, отаршыл экспансия мен қазіргі замандағы жаһандық мәселелердің себеп-салдарлық байланысын анықтайды; 2) қазіргі өркениеттің даму контекстінде әскери қақтығыстардың ерекшеліктері мен салдарларын талдайды; 3) жаһанданудың жағымды және жағымсыз жақтарын анықтай отырып, оның қоғамның рухани дамуына әсерін қорытындылайды.
Этникалық және әлеуметтік процестер	Антропогенез және этногенез Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары	1) Антропологиялық, этникалық және әлеуметтік үдерістердің байланыстарын анықтау.	1) Тарихи оқиғаларды, процестер мен құбылыстарды түсіндіру үшін "этнос", "этногенез", "ұлт", "социогенез", "формациялық әдіс", "өркениеттік әдіс" ұғымдарын қолданады; 2) ұлтаралық қақтығыстардың пайда болуының себеп-салдарлық байланысын түсіндіреді.
		1) Ұлтаралық қатынастардың сипатын, интеграциялық процестердің тиімділігін негіздеу.	1) Тарихи оқиғаларды талдау негізінде қазіргі кездегі ұлтаралық қатынастардың сипатын түсіндіреді; 2) қазіргі кездегі интеграциялық процестердің тиімділігін салыстырады ; 3) ұлтаралық келісімнің қазақстандық үлгісінің мысалында этностар арасындағы бейбіт

			әрекеттестіктің мүмкіндігін талдайды;
		1) Этникалық және мәдени әртүрлілікті, антропогенездің әртүрлі теорияларын тұжырымдау.	1) Қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясын зерттейді; 2) жаһандану жағдайындағы этникалық және мәдени 3) әртүрлілікті сақтаудың маңыздылығын қорытындылайды; 4) антропогенездің әртүрлі теорияларын жүйелейді; 5) қоғамдағы әлеуметтік стратификацияны болжайды.
Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан	Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери -саяси оқиғалар Революция қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде	1) ерте империялар, дүниежүзілік соғыстардың пайда болуының себеп-салдарлық байланыстарын орнату; 2) бірінші және екінші дүниежүзілік соғыстар мен буржуазиялық революциялардың себептері мен салдарларын тұжырымдау.	1) Тарихи оқиғалар мен процестерді түсіндіру үшін "мемлекет", "билік", "басқару институты" терминдерін қолданады; 2) тарихи құжаттарды талдау негізінде - бірінші және екінші дүниежүзілік соғыстардың себептері мен салдарларын айқындайды; 3) буржуазиялық революциялардың нәтижесіндегі әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді саралайды.
		1) Антика дәуіріндегі империялардың, араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының және моңғол шапқыншылығының себептері мен салдарын салыстыру, пікір білдіру.	1) Мемлекеттердің тарихи формаларына тән белгілерін анықтайды; 2) тоталитарлық саяси режимнен қазіргі замандағы демократияға ауысудың ерекшеліктерін жүйелейді; 3) антика дәуірінде империялардың пайда болуының себептері мен салдарларын негіздейді; 4) дәйекті қорытындылар жасай отырып, араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының себептерін анықтайды; 5) моңғол шапқыншылығының

			Еуразиядағы ұлттық мемлекеттердің қалыптасу процесіне әсерін талдайды.
		1) Тарихи дамудың заңдылығын, революциялардың жағымды және жағымсыз салдарларын бағалау.	1)Тарихи деректердің негізінде антикалық дәуірден орта ғасырларға өту заңдылығын тұжырымдайды; 2) революциялардың жағымды және жағымсыз салдарын анықтайды; 3) қоғамдық мәселелерді шешудің революциялық тәсілінің салдары жайлы қорытынды жасайды.
Мәдениеттің дамуы	Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары Өнер – қоғам дамуының бейнесі Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары	1) ЮНЕСКО-ның Әлемдік мұра нысандар тізімі ескерткіштерінің мысалында тарихи-мәдени мұраның маңыздылығын анықтау.	1) ЮНЕСКО қызметін мысалға ала отырып тарихи-мәдени мұраны сақтау жолдарын түсіндіреді; 2) әлемнің ең ірі мұражайларының ерекшеліктерін анықтайды.
		1) көрнекті мәдениет қайраткерлерінің шығармашылығы туралы, жалпыадамзаттық адамгершілік құндылықтардың маңызы туралы білімге ие болуға; 2) тарихи процестер контекстінде өнер бағыттары мен стильдерімен танысу 3) қазіргі заманғы өнердің даму тенденцияларын анықтау.	1) Қоғамдағы өзгерістерді түсіну үшін " абстракционизм", " модернизм", " постмодернизм", " авангардизм", "футуризм ", "кубизм", "сюрреализм ", "экспрессионизм", " гиперреализм", "хайтек" терминдерін қолданады; 2) Әлем мәдениетінің көрнекті өкілдерінің шығармашылық туындыларын талдап, олардың ерекшеліктерін анықтайды; 3) қоғамның тұрақты дамуы үшін қазіргі әлемнің жалпыадамзаттық адамгершілік құндылықтарының маңызын салыстырады
			1) Қоғамның моральдық құндылықтарын қайта бағалауға септігін

		1) деректерді талдау негізінде адамзаттың рухани-адамгершілік құндылықтарын қалыптастыру көздерін анықтау; 2) XX ғасырдың тарихи оқиғаларының себеп салдарын, байланыстыру, ерекшеліктерін анықтау.	тигізген XX ғасырдың тарихи оқиғаларының ерекшеліктерін талдайды; 2) дәйекті тұжырымдар жасай отырып, қоғамның тарихи дамуы контекстіндегі рухани-адамгершілік құндылықтардың өзгеру мысалдарын зерттейді; 3) болашақта адамның адамгершілік бейнесін айқындай отырып, адамзаттың рухани-адамгершілік дамуының ықтимал жолдарын болжайды.
		1) мемлекеттердің экономикалық даму ерекшеліктерін талдау үшін "экономика" және " экономикалық жүйе" ұғымдарын пайдалану; 2) елдердің мысалында нарықтық экономиканың тән белгілерін анықтау; 3) мемлекеттер мысалында жоспарлы (социалистік) экономиканың тән белгілерін анықтау; 4) тән ерекшеліктерін анықтай отырып, экономиканың аралас түріне көшу себептерін зерттеу.	1) Тарихи типтердің белгілерін түсіндіре отырып, экономикалық жүйелерді жіктейді; 2) әртүрлі мемлекеттердің мысалында экономиканың дәстүрлі (аграрлық) түрінің сипаттамалық ерекшеліктерін талдайды; 3) экономикалық жүйелердің түрлері туралы білімді пайдалана отырып, экономикалық дамудың ерекшеліктерін түсіндіреді; 4) нарықтың пайда болуының тарихи жағдайларын айқындайды; 5) жоспарлы экономиканың белгілерін жіктейді; 6) аралас экономикадағы мемлекеттің рөлін айқындайды; 7) экономикалық дамудың қазақстандық моделін талдайды.
		1) нарықтық экономиканың ерекшелігін саралау,	1) шаруашылық жүйеге әсер ететін факторларды анықтайды; 2) әртүрлі елдердің мысалында нарықтық экономиканың

Өркениет: даму ерекшеліктері	Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық Мемлекеттің экономикалық дамуына табиғи-географиялық фактордың әсері Тың және тыңайған жерлерді игеру саясаты Жаңа тарих кезеңіндегі елдердің әлеуметтік-экономикалық дамуы.	табиғи-географиялық фактордың маңыздылығын, рөлін бағалау; 2) мемлекеттер мен өңірлердің біркелкі емес экономикалық дамуының тарихи алғышарттарын анықтау.	сипаттамалық ерекшеліктерін талдайды; 2)мемлекеттер мен өңірлердің (Жапония, Сингапур) шаруашылық мамандануын қалыптастырудағы табиғи-географиялық фактордың рөлін негіздейді; 3) мемлекеттер мен өңірлердің біркелкі емес экономикалық дамуын салыстырады.
		1) білім алушыларда Башқұртстан, Алтай және Қазақстанның тыңайған және тыңайған жерлерін игеру процесі туралы бейнелі түсінік қалыптастыруды қамтамасыз ету	1) тың және тыңайған жерлерді көтеру процесі туралы білімді, осы процесті тудырған жағдайларды, қорытындыларды қалыптастырады; 2) тың жерлерді игеру процесін түсіндіреді, тың жерлерді көтерудің оң және теріс жақтарын ажыратады.
		1) аралас экономиканың ерекшелігін және дамушы мемлекеттер, өңірлерге көмек көрсетуде халықаралық ұйымдардың рөлін бағалау.	1) алғышарттар негізінде мемлекеттерді экономикалық даму деңгейі бойынша жіктейді; 2) қазіргі тарихтағы табиғи-географиялық факторларды шектейтін жағдайларда мемлекеттердің табысты экономикалық дамуының мысалдарын тұжырымдайды; 3) мемлекеттер мен өңірлердің кедейлігі мен экономикалық артта қалуын еңсерудегі халықаралық ұйымдардың рөлін зерттейді; 4) дамушы елдердің әлеуметтік-экономикалық артта қалуын еңсерудің ықтимал жолдарын болжайды.
			1) мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесін

Саяси-құқықтық процестер	Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам Әлемнің қазіргі саяси жүйесі Қазіргі кездегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі	1) мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесін дамытудың қазіргі заманғы үрдістерін түсіндіру үшін " құқықтық мемлекет" ұғымын пайдалану; 2) мемлекеттер мысалында құқықтық мемлекет қағидаттарын іске асыру ерекшеліктерін салыстыру; 3) мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесін дамытудың қазіргі заманғы үрдістерін түсіндіру үшін " азаматтық қоғам" ұғымын пайдалану; 4) үкіметтік емес ұйымдардың азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуындағы рөлін айқындау.	дамытудың қазіргі заманғы үрдістерін түсіндіреді; 2) құқық мемлекеті идеясының, оның қағидаттарының пайда болуын негіздейді және тұжырымдайды; 3) құқықтық мемлекеттің қалыптасуының алғышарттарын зерделейді; 4) мемлекеттер мысалында құқықтық мемлекеттің қалыптасу жолдарын талдайды; 5) қазіргі уақытта адам құқықтарының жалпы декларациясының мәнін негіздейді және тұжырымдайды; 6) қазіргі заманғы мемлекеттердің дамуындағы үкіметтік емес ұйымдардың қызметін бағалайды
		1) әлемнің биполярлық жүйесінің ерекшеліктерін сипаттау; 2) тарихи оқиғаларды, процестер мен құбылыстарды талдау негізінде қазіргі уақытта халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын сипаттау .	1) Әлемнің биполярлық жүйесінің ерекшеліктерін сипаттайды; 2) Ялта-Потсдам халықаралық қатынастар жүйесінің ыдырау себептерін талдайды; 3) саяси-құқықтық процестерді және қазіргі заманғы халықаралық қатынастарды сипаттау үшін құқықтық мемлекет, азаматтық қоғам " постбиполярлық жүйе", " көпвекторлы саясат", " бірполярлы әлем" ұғымдарын пайдаланады.
		1) тарихи оқиғалар мен процестерді түсіндіру үшін "сепаратизм", " терроризм", " фундаментализм", " экстремизм", "көші-қон", "босқын" терминдерін қолдану;	1) сепаратизм, экстремизм және халықаралық терроризмнің таралуының себептері мен салдарын айқындайды; 2) қауіпсіз әлемді дамытудың ықтимал жолдарын болжайды;

		2) Қазақстан Республикасы азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету шарттарын талдау.	3) бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауға бағытталған халықаралық ұйымдардың қызметін тұжырымдайды.
Қоғамдық-саяси ойдың дамуы	Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер	1) Азаматтық құқықтар үшін күресте тұлғаның белсенді азаматтық позициясының маңыздылығын, қоғамдық-саяси өмірдегі тұлғаның рөлін бағалау.	1) Қоғамдық-саяси ойдың дамуы үшін Ағартушылық дәуір идеяларының маңыздылығын пікір білдіреді; 2) XIX-XX ғасырлардағы қоғамдық құрылыс туралы философиялық ойдың даму ерекшеліктерін зерттейді; 3) қоғамдық ойдың дамуын "либерализм", "ұлтшылдық", "социал-демократия", "марксизм", "экзистенциализм", прагматизм", "позитивизм", "гандизм", "нәсілдік кемсітушілік", "сегрегация" ұғымдарын қолданады; 4) қоғамдық-саяси өмірдегі тұлғаның рөлі туралы қортындылар жасайды.
		1) Үндістанның ұлттық тәуелсіздікке қол жеткізудегі бейбіт текетірес идеяларының маңыздылығын анықтау; 2) АҚШ-тағы тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "сегрегация", "нәсілдік кемсітушілік" ұғымдарын қолдану; 3) азаматтық құқықтар үшін күресте жеке тұлғаның белсенді азаматтық ұстанымының маңыздылығын бағалау.	1) "гандизм" ұғымын Үндістанның қоғамдық-саяси даму идеологиясы ретінде түсіндіреді; 2) мемлекет тарихындағы тұлғаның рөлін негіздейді; 3) Оңтүстік Африка Республикасындағы тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "апартеид" ұғымын қолданады.
			1) Мемлекет тарихы кезеңіндегі реформаның маңыздылығын бағалайды; 2) Түркияда кеңес мемлекетін құруға

	XX ғасырдағы – XXI ғасыр дың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар	1) тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "статизм", "зайырлы мемлекет" ұғымдарын түсіну; 2) ҚХР мысалында жоспарлы экономикадан нарықтық экономикаға көшу себептерін талдау; 3) Сингапур мен Малайзия мысалында мемлекет модернизациясының ерекшеліктерін салыстыру; 4) Тәуелсіз Қазақстанның негізін қалаушы Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың еңбектерін, елдің стратегиялық бағдарламаларының негізгі бағыттарын тұжырымдау	байланысты реформаларды сипаттайды, тұжырымдайды; 3) мемлекет тарихында Ф. Рузвельт, Ш. Голль, М. Ататүрік, Дэн Сяопин, Ли Куан Ю және Махатхир Мұхаммедтің ішкі және сыртқы саясатының ерекшеліктерін түсіндіреді; 4) тарихи оқиғаларды талдау негізінде Оңтүстік-Шығыс Азиядағы "экономикалық ғажайып" факторын талдайды; 5) әлеуметтік-экономикалық процестерді зерттеу үшін "Қытай ерекшелігі бар социализм" түсінігін қолданады; 6) жаңғыртудың қазақстандық моделін құрудағы және іске асырудағы Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президентінің рөлін бағалайды; 7) "Қазақстан-2030", " Қазақстан – 2050" стратегияларының мысалында мемлекеттің дамуын ұзақ мерзімді жоспарлау қажеттілігі болжанады; 8) Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президентінің "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясын ұсынудың өзектілігін құжаттайды.
		1) адамзат өркениетінің дамуындағы жазу мен	1) тарихи даму контекстінде әлем халықтарының жазу түрлерін жіктейді; 2) білім беруді әлеуметтік институтқа айналдыру процесін түсіндіреді;

		басып шығарудың маңыздылығын анықтау; 2) білім берудің экономикалық өсу факторы ретіндегі маңыздылығын айқындау; 3) адамзат тарихы контекстіндегі мектептегі білім беруді дамытудағы өзгерістер мен сабақтастықты сипаттау; 4) ғылыми-техникалық прогрестің елдің экономикалық өсуіне әсерін зерттеу; 5) білім беруді дамытудың заманауи үрдістерін сипаттау.	3) мемлекеттердің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы білім берудің рөлін талдайды; 4) білім берудің тарихи түрлерін сипаттайды; 5) Палестра, гимнасия академиясы, Спартан мектебі, Медресе, жексенбілік мектеп ұғымдарын анықтайды және талдайды; 6) тарихи даму контекстінде жоғары білім беру жүйесін дамытудағы өзгерістер мен сабақтастықты айқындайды; 7) қазіргі заманғы жоғары білім беру модельдерін салыстырады, артықшылықтары мен ерекшеліктерін анықтайды және талдайды.
Білім мен ғылымның дамуы	Білім алу бүкіл адамзаттық құндылық ретінде Ғылыми-техникалық прогресс Қазіргі ғылыми технологиялар.	1) білімнің құндылығын, ғылыми-техникалық прогресті, ғылыми технологиялардың дамуын болжауды түсіну; 2) ұқсастықтар мен айырмашылықтарды анықтай отырып, әртүрлі елдердегі өнеркәсіптік революцияның ерекшеліктерін анықтау; 3) қазіргі өркениеттің дамуындағы ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын бағалау; 4) ғылыми-техникалық прогрестің қазіргі заманның жаһандық проблемаларының туындауына әсерін зерттеу.	1) мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық дамуын талдау үшін "өндірістік революция", "ғылыми-техникалық революция" ұғымдарын пайдаланады; 3) әртүрлі мемлекеттердегі өнеркәсіптік революцияның ерекшеліктерін, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтайды; 4) әлеуметтік-экономикалық процестердің ерекшеліктерін түсіндіру үшін "ғылыми-техникалық прогресс" ұғымын пайдаланады; 5) қазіргі заманның жаһандық проблемаларын шешуде ғылыми-техникалық

			прогресті дамытудың ықтимал жолдарын болжайды және зерттейді.
		1) ақпараттық технологиялардың қоғамның дамуына әсерін зерттеу; 2) ғылым дамуының қазіргі заманғы үрдістерін түсіндіру үшін "гендік инженерия", "нано-технологиялар", "баламалы энергия көздері" ұғымдарын пайдалану; 3)жаңа ғылыми бағыттар жетістіктерінің әлеуметтік-экономикалық дамуға әсерін талдау.	1) робототехника мен космонавтиканың мемлекеттердің бәсекеге қабілеттілік дәрежесіне әсерін зерделейді; 2) қоғамның моральдық құндылықтарын қайта бағалауға ықпал еткен XX ғасырдың тарихи оқиғаларының ерекшеліктерін талдайды; 3) жаһанданудың ұлттық-мәдени дамуға әсерін жинақтайды; 4) адамзат өркениетін дамыту үшін ақпараттық технологиялар саласындағы жетістіктердің ықтимал салдарын болжайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
92 - қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "География" пәнін оқыту мақсаты - білім алушылардың қоғам мен географиялық кеңістіктің барлық деңгейлерінде туындаған геоэкологиялық, геоэкономикалық,

әлеуметтік, геосаяси және ғаламдық проблемаларды шешуге бағытталған географиялық білімдерін, біліктері мен дағдыларын қолдану үшін жағдай жасау.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың бойында географиялық кеңістіктік ойлауды, географиялық мәдениет пен тілді дамыту;

2) геоэкологиялық, геосаяси, геоэкономикалық, әлеуметтік үдерістер мен құбылыстарды зерттеу үшін ғаламдық, аймақтық және жергілікті ұстанымдардың түсінуін дамыту;

3) білім алушыларға картографияны, геоэкологияны, геоэкономиканы, геосаясатты, елтану мен адамзаттың ғаламдық проблемаларын зерттеу барысында геокеңістіктік деректерді өңдеудің заманауи әдістерін қолдану үшін жағдай жасау;

4) білім алушының бойында қазіргі дүниенің географиялық көрінісін іс-әрекеттер арқылы зерттеп-тану барысында құндылықтар жүйесін қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны 7 бөлімнен тұрады: "Географиялық зерттеу әдістері", " Картография және геоинформатика", "Табиғатты пайдалану және геоэкология", " Геоэкономика", "Геосаясат", "Елтану", "Адамзаттың ғаламдық проблемалары".

"География" пәнінің негізгі мазмұны:

1) "Географиялық зерттеу әдістері". Жалпы географиялық әдістер; география бойынша зерттеу тақырыбын таңдау; географиялық мониторинг әдістері; географиядағы салыстыру әдістері; географиядағы сандық әдістер; географиялық сараптама әдістері; географиялық аудандастыру әдістері. Өзекті географиялық зерттеу әдістері; Географиялық сараптаманың алгоритмі және түрлері; эксперттік бағалау әдістері; географиядағы модельдеу әдістері.

2) "Картография және геоинформатика". Картография; заманауи картографиялық әдістер; геоинформатика негіздері; географиялық мәліметтер базасы; географиялық деректерді визуализациялау. Құрылыс және архитектура индустриясында заманауи картографиялық әдістерді қолдану жолдары. Заманауи картографиялық әдістер; карталардың сандық моделі. Геоинформатика негіздері; геоақпараттық жүйелердің геоақпараттық әдістері мен технологияларының ерекшеліктері; геоақпараттық жүйелер технологияларының басқа ғылымдармен және өндіріс салаларымен байланысы; геоақпараттық жүйелер технологиясын архитектура мен құрылыс жұмыстарында қолдану, болашақ дизайнерлерді кәсіби даярлаудағы графикалық қызмет және компьютерлік технологиялар, баспа-полиграфия ісінде геоақпараттық жүйелерді қолдану.

3) "Табиғатты пайдалану және геоэкология". Табиғатты пайдалану; табиғатты пайдалану түрлері; табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға әсерін бағалау; табиғатты тиімді пайдаланудың қағидаттары. Геоэкологиялық зерттеу әдістері; геоэкологияның зерттеу пәні мен өзектілігі; геосфералардың ластануы; геоэкологиялық аудандастыру; геоэкологиядағы антропогендік факторлар; ғаламдық экологиялық

мәселелер; геоэкологиялық үдерістерде географиялық қабық заңдылықтарының рөлін анықтау; ғаламдық экологиялық мәселелерді шешудегі әлемдік тәжірибе; экологиялық мәселелерді шешудегі инновациялық технологиялар; Қазақстанның экологиялық мәселелері. Табиғатты пайдалануды реттеу; табиғатты пайдалану үдерістерін шаруашылық және тұтыну салаларында реттеу; мұнай-газ саласындағы табиғатты пайдалануды реттеу механизмі; мемлекеттік және жергілікті табиғатты пайдаланудың заңнамалық аспектілері; жергілікті күн тәртібі – XXI ғасыр, әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тиімділік; табиғатты пайдалануды жергілікті басқару; " Экологиялық із" және тұрақты даму; Қазақстан Республикасы қолөнер шаруашылығында табиғи ресурстарды тиімді пайдалану. Геологиялық зерттеулер негіздері; табиғатты пайдалану тұжырымдамасы; қоршаған ортаның антропогендік өзгерістері; табиғатты пайдалану; қоршаған ортаның сапасын бағалау; экология және адам денсаулығы, дүниежүзіндегі қоршаған орта сапасының кеңістік сипаты; өнеркәсіптік өндірістің антропогендік факторларының қоршаған ортаға әсерін талдау (жеңіл өнеркәсіп, мамандық бойынша); дүниежүзі халқының саны – маңызды геоэкологиялық фактор; геоэкологиялық индикаторлар; Зкологиялық менеджмент; тұрақты дамуға көшу.

4) "Геоэкономика". Геоэкономика негіздері, геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі; геоэкономика негіздері, геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі; геоэкономика бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктері; елдер мен аймақтардың экономикалық дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлі. Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары; шаруашылықты ұйымдастырудың аумақтық факторлары; дүниежүзілік шаруашылық салаларын заманауи орналастыру факторлары. Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы; дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымы; Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері; дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы және модельдері; дамыған елдердегі шаруашылықтың (жеңіл өнеркәсіптің, соның ішінде тоқыма, киім, аяқ киім және былғары өнеркәсіптерінің) аумақтық құрылымы; дамушы елдердегі шаруашылықтың (жеңіл өнеркәсіптің, соның ішінде тоқыма, киім, аяқ киім және былғары өнеркәсіптерінің) аумақтық құрылымы. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері; дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстыру; дүниежүзі елдерін экономикалық даму деңгейі бойынша жіктеу, дамыған елдер; дамыған елдердің әлеуметтік-экономикалық даму модельдері; өтпелі экономика елдері; дамушы елдердің топтары. Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе; дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегиялары; Қазақстан Республикасының экономикалық даму стратегиясының мақсатты көрсеткіштері. Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті; Қазақстан экономикасының салалық құрылымы; Қазақстан аймақтарының экономикасы; экономикалық-географиялық аудандастырудың теориясы мен

практикасы; инвестициялық тартымдылық – Қазақстан экономикасының даму механизмі. Қазақстан аймақтарының экономикалық дамуын теңестіру; мамандану және әртараптандыру – аймақтық экономиканың даму әлеуеті; Қазақстанның өнеркәсіптерінің мамандануы мен әртараптандыруы. (тоқыма, киім тігу, аяқ киім және былғары өнеркәсіптері бойынша талдау). Геоэкономикалық даму стратегиялары; қосылған құны жоғары тауарлар өндірісі; Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктері; Қазақстанның кластерлік бастамалары; импортты алмастыру арқылы отандық өндірушілерді қолдау; Бренд-менеджмент – тауарлар мен қызметтерді танымал ету шарты.

5) "Геосаясат". Геосаясат негіздері, геосаясаттың өзектілігі; геосаясаттың мақсаты мен міндеттері, зерттеу пәні, негізгі категориялары; негізгі геосаяси объектілері мен субъектілері, геосаяси ықпал көрсетудің негізгі құралдары. Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі; қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігі; Азиядағы геосаяси кеңістік; Еуропадағы геосаяси кеңістік; Америкадағы геосаяси кеңістік. Геосаясаттағы географиялық факторлар; геосаясаттағы физикалық-географиялық және экономикалық факторлардың маңызы; геосаясаттағы әлеуметтік және демографиялық факторлардың маңызы; геосаясаттағы саяси, әскери және технологиялық факторлардың маңызы. Мемлекеттік аумақтың морфологиясы; мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері; мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері бойынша жіктеу. Мемлекеттік шекара; мемлекеттік шекаралардың функциясы, түрлері, анықтау және белгілеу шаралары, динамикасы; Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекаралары , көрші мемлекеттермен қарым қатынасы, басты көрсеткіштері мен динамикасы. Заманауи геосаяси үдерістер; қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістер. Қазақстанның геосаяси жағдайы; Қазақстанның геосаяси жағдайы. Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі ; Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін факторлар. Қазақстанның геосаяси интеграциясы; Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстары.

6) "Елтану". Дүниежүзі аймақтары, кешенді географиялық аудандастыру; дүниежүзі физикалық- географиялық аудандастыру; заманауи бейнелеу өнерінің ерекшеліктері, Қазақ театр өнерінің қалыптасуы; дүниежүзі саяси-географиялық аудандастыру, геосаяси аудандар; дүниежүзі тарихи – географиялық аудандастыру. Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері, салыстырмалы елтану; дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштер; жиынтық ішкі өнім көрсеткішін есептеу; дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын демографиялық көрсеткіштер; дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын әлеуметтік көрсеткіштер; дүниежүзі елдерінде ақпараттық технологиялардың даму ерекшеліктері; жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін дүниежүзі елдерінің индекстері мен рейтингі; ғаламдық бәсекеге қабілеттілік индексі. Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны; ғарыштық түсірілімнен Қазақстанның Жер серіктен түсірілген картасына дейін; мемлекеттердің географиялық

жағдайы: мүмкіндіктер мен қатерлер; Азия жүрегіндегі Ұлы дала елі. Дүниежүзі елдерін салыстыру; Қазақстанның бәсекеге қабілеттілік рейтингі; қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығы, субъектілері мен тұтынушылары.

7) "Адамзаттың ғаламдық проблемалары". Ғаламдық мәселелерді шешу; адамзат дамуындағы мәселелер және оларды анықтау критерийлері; бейбітшілікті сақтау мәселелері; энергетика және шикізат мәселелері; дамушы елдердегі ғаламдық мәселелер; дүниежүзілік мұхит мәселелері; геглобалистика. Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары; адамзаттың ғаламдық проблемаларын шешудегі әлемдік тәжірибе; ғаламдық проблемалардың Қазақстан аумағындағы көріністері; Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас маман рөлі.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Географиялық зерттеу әдістері			
1.1 Жалпы географиялық әдістер	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Географиядан зерттеу тақырыбын таңдау.			
Тақырып 1.1.2. Географиялық мониторинг әдістері			

Тақырып 1.1.3. Географиядағы салыстыру әдістері.			
Тақырып 1.1.4. Географиядағы сандық әдістер.			
Тақырып 1.1.5. Географиялық сараптама әдістері.			
Тақырып 1.1.6. Географиялық аудандастыру әдістері.			
1.2. Өзекті географиялық зерттеу әдістері	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Географиялық сараптаманың алгоритмі және түрлері.			
Тақырып 1.2.2. Эксперттік бағалау әдістері.			
Тақырып 1.2.3. Географиядағы модельдеу әдістері.			
Тақырып 1.2.4. Зерттеу әдістері			
2 бөлім. Картография және геоинформатика			
2.1. Картография	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Заманауи картографиялық әдістер			
Тақырып 2.1.2. Геоинформатика негіздері.			
Тақырып 2.1.3. Географиялық деректер базасы. Географиялық деректерді визуализациялау.			
Тақырып 2.1.4. Аграрлық секторда заманауи картографиялық әдістерді қолдану жолдары			
2.2. Заманауи картографиялық әдістер	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Карталардың сандық моделі.			

2.3. Геоинформатика негіздері	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Геоақпараттық әдістер мен геоақпараттық жүйелер технологияларының ерекшеліктері.			
Тақырып 2.3.2. Аграрлық секторда ГАЖ-технологияларды қолдану (ауыл шаруашылығында GPS-трекерлерді, отын шығыны датчиктерін, агрометеорологиялық станцияларды, тұқымдар мен тыңайтқыштарды сараланған енгізу). Ауыл шаруашылығын материалдық-техникалық базамен, қайта өңдеу өнеркәсібімен және ауыл шаруашылығымен қамтамасыз етуге маманданған саладағы болашақ мамандарды кәсіптік даярлаудағы графикалық қызметтер және компьютерлік технологиялар. Көлік-технологиялық машиналар мен кешендерді пайдалану бойынша ГАЖ пайдалану			
3 бөлім. Табиғатты пайдалану және геоэкология			
3.1. Табиғатты пайдалану	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Табиғатты пайдалану түрлері			
Тақырып 3.1.2. Табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға әсерін бағалау			
Тақырып 3.1.3. Жер ресурстарын пайдалану тиімділігін арттыру			
3.2. Геоэкологиялық зерттеу әдістері	+	+	+

Тақырып 3.2.1. Геоэкологияның зерттеу пәні мен өзектілігі			
Тақырып 3.2.2. Геосфералардың ластануы			
Тақырып 3.2.3. Геоэкологиялық аудандастыру			
Тақырып 3.2.4. Геоэкологиядағы антропогендік факторлар			
Тақырып 3.2.5. Ғаламдық экологиялық мәселелер			
Тақырып 3.2.6. Экологиялық гидропоникада жылыжайда арзан жемді автоматтандырылған өсіру технологиясы, тұзды жерлерге арналған кремний органикалық мелиоративтік тыңайтқыштарды алудың биотехнологиясы.			
Тақырып 3.2.7. Бәсекеге қабілетті экологиялық қауіпсіз технологиялар мен азық-түлік өнімдерін өндіру шеңберінде табиғатты ұтымды пайдалану			
Тақырып 3.2.8. Қазақстан Республикасының аграрлық өндірісінде табиғи ресурстарды тиімді пайдалану			
Тақырып 3.2.9. Қазақстанның экологиялық мәселелері, экологиялық мәдениетті қалыптастыру			
3.3. Табиғатты пайдалануды реттеу	+	+	+
Тақырып 3.3.1. Табиғатты пайдалану үдерістерін шаруашылық және тұтыну салаларында реттеу			
Тақырып 3.3.2. Мұнай-газ саласындағы			

табиғатты пайдалануды реттеу механизмі			
Тақырып 3.3.3. Мемлекеттік және жергілікті табиғатты пайдаланудың заңнамалық аспектілері			
Тақырып 3.3.4. Жергілікті күн тәртібі – XXI ғасыр. Әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тиімділік			
Тақырып 3.3.5. Табиғатты пайдалануды жергілікті басқару.			
Тақырып 3.3.6. " Экологиялық із" және тұрақты даму			
Тақырып 3.3.7. Қазақстан Республикасы қолөнер шаруашылығында табиғи ресурстарды тиімді пайдалану.			
3.4. Геологиялық зерттеулер негіздері	+	+	+
Тақырып 3.4.1. Табиғатты пайдалану тұжырымдамасы			
Тақырып 3.4.2. Қоршаған ортаның антропогендік өзгерістері			
Тақырып 3.4.3. Табиғатты пайдалану			
Тақырып 3.4.4. Қоршаған ортаның сапасын бағалау			
Тақырып 3.4.5. Экология және адам денсаулығы. Дүниежүзіндегі қоршаған орта сапасының кеңістік сипаты			
Тақырып 3.4.6. Өнеркәсіптік өндірістің антропогендік факторларының қоршаған ортаға әсерін талдау			
Тақырып 3.4.7. Дүниежүзі халқының саны – маңызды геоэкологиялық фактор			

Тақырып 3.4.8. Геоэкологиялық индикаторлар			
Тақырып 3.4.9. Экологиялық менеджмент			
Тақырып 3.4.10. Тұрақты дамуға көшу			
4 бөлім. Геоэкономика			
4.1. Геоэкономика негіздері. Геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Геоэкономика бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктері			
Тақырып 4.1.2. Дамыған және дамушы елдердегі экономиканың аумақтық құрылымы (мал шаруашылығы және Өсімдік шаруашылығы).			
4.2. Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары	+	+	+
Тақырып 4.2.1. Шаруашылықты ұйымдастырудың аумақтық факторлары			
Тақырып 4.2.2. Дүниежүзілік шаруашылық салаларын заманауи орналастыру факторлары			
4.3. Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымы			
4.4. Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері	+	+	+
Тақырып 4.4.1. Дүниежүзілік шаруашылықтың			

аумақтық құрылымы және модельдері			
Тақырып 4.4.2. Дамыған елдердегі шаруашылықтың			
Тақырып 4.4.3. Дамушы елдердегі шаруашылықтың аумақтық құрылымы			
4.5. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері	+	+	+
Тақырып 4.5.1. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстыру			
Тақырып 4.5.2. Қазақстанның өнеркәсіп салаларын мамандандыру және әртараптандыру. (ауыл шаруашылығы қызметін талдау: жеміс-жидек өсіру, көкөніс өсіру, жылыжай және питомник шаруашылығы, астық пен тұқым өсіруге байланысты қызмет, өнеркәсіптік және ірі ауыл шаруашылығы, ауыл шаруашылығына көмекші қызмет).			
Тақырып 4.5.3. Дамыған елдердің әлеуметтік-экономикалық даму модельдері			
Тақырып 4.5.4. Өтпелі экономика елдері			
Тақырып 4.5.5. Дамушы елдердің топтары			
4.6. Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе	+	+	+
Тақырып 4.6.1. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегиялары			
Тақырып 4.6.2. Қазақстан Республикасының экономикалық даму			

стратегиясының мақсатты көрсеткіштері			
4.7. Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті	+	+	+
Тақырып 4.7.1. Қазақстан экономикасының салалық құрылымы			
Тақырып 4.7.2. Қазақстан аймақтарының экономикасы			
Тақырып 4.7.3. Экономикалық-географиялық аудандастырудың теориясы мен практикасы			
Тақырып 4.7.4. Инвестициялық тартымдылық – Қазақстан экономикасының даму механизмі. Қазақстан аймақтарының экономикалық дамуын теңестіру			
Тақырып 4.7.5. Мамандану және әртараптандыру – аймақтық экономиканың даму әлеуеті			
Тақырып 4.7.6. Қазақстанның өнеркәсіптерінің мамандануы мен әртараптандыруы.			
4.8. Геоэкономикалық даму стратегиялары	+	+	+
Тақырып 4.8.1. Қосылған құны жоғары тауарлар өндірісі			
Тақырып 4.8.2. Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктері			
Тақырып 4.8.3. Қазақстанның кластерлік бастамалары			
Тақырып 4.8.4. Импортты алмастыру арқылы			

отандық өндірушілерді қолдау			
Тақырып 4.8.5. Бренд-менеджмент – тауарлар мен қызметтерді танымал ету шарты			
5 бөлім. Геосаясат			
5.1. Геосаясат негіздері. Геосаясаттың өзектілігі	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Геосаясаттың мақсаты мен міндеттері. Зерттеу пәні, негізгі категориялары			
Тақырып 5.1.1. Негізгі геосаяси объектілері мен субъектілері. Геосаяси ықпал көрсетудің негізгі құралдары.			
5.2. Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі	+	+	+
Тақырып 5.2.1 Қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігі			
Тақырып 5.2.2 Азиядағы геосаяси кеңістік			
Тақырып 5.2.3 Еуропадағы геосаяси кеңістік			
Тақырып 5.2.4 Америкадағы геосаяси кеңістік			
5.3. Геосаясаттағы географиялық факторлар	+	+	+
Тақырып 5.3.1 Геосаясаттағы физикалық-географиялық және экономикалық факторлардың маңызы			
Тақырып 5.3.2 Геосаясаттағы әлеуметтік және демографиялық факторлардың маңызы			
Тақырып 5.3.3 Геосаясаттағы саяси, әскери және технологиялық факторлардың маңызы			

5.4. Мемлекеттік аумақтың морфологиясы	+	+	+
Тақырып 5.4.1 Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері			
Тақырып 5.4.2 Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері бойынша жіктеу			
5.5. Мемлекеттік шекара	+	+	+
Тақырып 5.5.1 Мемлекеттік шекаралардың функциясы, түрлері, анықтау және белгілеу шаралары, динамикасы			
Тақырып 5.5.2 Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекаралары. Көрші мемлекеттермен қарым қатынасы, басты көрсеткіштері мен динамикасы			
5.6. Заманауи геосаяси үдерістер	+	+	+
Тақырып 5.6.1 Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістер			
5.7. Қазақстанның геосаяси жағдайы	+	+	+
Тақырып 5.7.1 Қазақстанның геосаяси жағдайы			
5.8. Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі	+	+	+
Тақырып 5.8.1 Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін факторлар			
5.9. Қазақстанның геосаяси интеграциясы	+	+	+
Тақырып 5.9.1 Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстары			
6 бөлім. Елтану			

6.1. Дүниежүзі аймақтары. Кешенді географиялық аудандастыру.	+	+	+
Тақырып 6.1.1 Дүниежүзі физикалық-географиялық аудандастыру			
Тақырып 6.1.2 Дүниежүзі тарихи-мәдени аудандастыру.			
Тақырып 6.1.3 Дүниежүзі саяси-географиялық аудандастыру. Геосаяси аудандар.			
Тақырып 6.1.4 Дүниежүзі тарихи – географиялық аудандастыру			
6.2. Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері. Салыстырмалы елтану	+	+	+
Тақырып 6.2.1 Дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштер			
Тақырып 6.2.2 Жиынтық ішкі өнім көрсеткішін есептеу			
Тақырып 6.2.3 Дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын демографиялық көрсеткіштер			
Тақырып 6.2.3 Дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын әлеуметтік көрсеткіштер			
Тақырып 6.2.4 Дүниежүзі елдерінде ақпараттық технологиялардың даму ерекшеліктері			
Тақырып 6.2.5 Жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін дүниежүзі елдерінің индекстері мен рейтингі.			
Тақырып 6.2.6 Ғаламдық бәсекеге қабілеттілік индексі			

6.3. Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны	+	+	+
Тақырып 6.3.1 Ғарыштық түсірілімнен Қазақстанның Жер серіктен түсірілген картасына дейін			
Тақырып 6.3.2 Мемлекеттердің географиялық жағдайы: мүмкіндіктер мен қатерлер			
Тақырып 6.3.3 Азия жүрегіндегі Ұлы дала елі			
6.4. Дүниежүзі елдерін салыстыру	+	+	+
Тақырып 6.4.1 Қазақстанның бәсекеге қабілеттілік рейтингі			
Тақырып 6.4.2 Қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығы, субъектілері мен тұтынушылары			
7 бөлім. Адамзаттың ғаламдық проблемалары			
7.1. Ғаламдық мәселелерді шешу		+	+
Тақырып 7.1.1 Адамзат дамуындағы мәселелер және оларды анықтау критерийлері			
Тақырып 7.1.2 Бейбітшілікті сақтау мәселелері			
Тақырып 7.1.3 Энергетика және шикізат мәселелері			
Тақырып 7.1.4 Дамушы елдердегі ғаламдық мәселелер			
Тақырып 7.1.5 Дүниежүзілік мұхит мәселелері			
Тақырып 7.1.6 Геглобалистика			

7.2. Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары	+	+	+
Тақырып 7.2.1 Адамзаттың ғаламдық проблемаларын шешудегі әлемдік тәжірибе			
Тақырып 7.2.2 Ғаламдық проблемалардың Қазақстан аумағындағы көріністері			
Тақырып 7.2.3 Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы ғылымының орны.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Географиялық зерттеу әдістері	Жалпы географиялық әдістер	1) Жалпы географиялық зерттеу әдістерін меңгеру .	1) Зерттеу тақырыбына сәйкес географиялық мониторинг әдісінің элементтерін сандық салыстырмалы, әдістерді қолданады.
	Өзекті географиялық зерттеу әдістері	1) Зерттеу тақырыбындағы өзекті географиялық әдістерді тиімді және сауатты пайдалану; 2) зерттеудің ерекшеліктерін меңгеру.	1) Зерттеу тақырыбына сәйкес эксперттік модельдеуді бағалау әдістерін қолданады; 2) зерттеу нәтижелерінің электрондық нұсқаларын дайындайды; 3) зерттеу тақырыбына сәйкес әдістерді талдайды.
	Картография	1) Заманауи картографиялық әдістерге сипаттама бере отырып геоинформатика негіздерімен таныстыру; 2) географиялық деректер базасын пайдалана отырып сандық т.б карталарды оқу және талдау.	1) Картографиялық әдістерді қолдана отырып электронды карталармен жұмыс істейді; 2) тақырыпқа сай компьютерлік бағдарламаларды, соның ішінде, Microsoft Excel-ді қолдану және географиялық деректер базасын құрады.
		1) Геоинформатика негіздері игере отырып Геоақпараттық жүйелер технологияларының ерекшеліктерін, басқада	1)Компьютерлік бағдарламалардың артықшылықтарын салыстырып географиялық деректерді

Картография және геоинформатика	Геоинформатика негіздері	зерттеулерімен байланыстарын түсіндіру .	жинақтап, таңдаулы мамандықтары бойынша геоинформатиканы қолданады.
	Аграрлық секторда заманауи картографиялық әдістерді қолдану жолдары	1) Аграрлық секторда (мал шаруашылығы, өсімдік шаруашылығы, балық шаруашылығы және тағы басқалар) қазіргі заманғы картографиялық әдістерді қолдану	1) Өзі таңдаған мамандықтар (мал шаруашылығы , өсімдік шаруашылығы, балық аулау және тағы басқалар) салаларында геоинформатиканы қолданады; 2) компьютерлік бағдарламалардың көмегімен тақырыптық карталарды жасай алады.
	Табиғатты пайдалану	1) Табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға тигізетін әсерін анықтап, бағалап тиімді пайдаланудың қағидаттарын білу; 2) мамандыққа байланысты табиғатты пайдалану түрлерімен тиімділігін арттыру жөнінде ұсыныстар беру.	1) Табиғатты пайдалану және мамамдық арасындағы қажеттілікті түсінеді; 2) экологиялық таза өндірістік жобаларды дайындайды.
	Геоэкологиялық зерттеу әдістері	1) Геоэкологиялық зерттеу пәнінің өзектілігін түсіну; 2) геоэкологиялық кеңістіктегі антропогендік факторларды білу; 3) экологиялық жағдайдың мамандыққа қатысты мәселелерін шешудегі инновациялық технологияларға сипаттама беру.	1) Геоэкологиялық үдерістерде географиялық қабық заңдылықтарының рөлін анықтайды; 2) ғаламдық экологиялық мәселелерді біледі, оны шешудегі инновациялық технологиялардың рөлін анықтай алады.
	Табиғатты пайдалануды реттеу	1) Мемлекеттік және жергілікті табиғатты пайдаланудың заңнамалық аспектілерімен танысу және әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тиімділікті жіктеу; 2)табиғатты пайдалануды жергілікті басқарудың	1) Табиғатты пайдалану түрлерінің нормаларға сәйкестігін анықтайды; 2) табиғатты пайдаланудағы жергілікті басқарманың құрылымын , рөлін түсінеді; 3) табиғатты қорғау саласындағы құқықтар мен міндеттерін мамандық бойынша күнделікті тұрмыста пайдалана алады;

Табиғатты пайдалану және геоэкология		жолдарын анықтап, мамандық бойынша табиғат ресурстарын тиімді пайдалануды білу; 3)) ауыл шаруашылығы саласындағы табиғат пайдалануды реттеу тетігін сипаттау.	4) табиғат пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға теріс әсерін азайту жолдарын ұсынады (Жер ресурстарын пайдалану); 5) ауыл шаруашылығы саласындағы табиғатты пайдалануды реттеу тетігінің рөлін ашады.
	Геологиялық зерттеулер негіздері	1)Қоршаған ортаның антропогендік өзгерістерін талдап, орта сапасының көрсеткіштерін жіктеу және бағалау; 2) антропогендік факторларының қоршаған ортаға әсерін талдау барысында мамандық бойынша маңызды геоэкологиялық фактор екенін түсіну.	1) Табиғатқа әсер етуші антропогендік өзгерістердің адамзат қоғамының қоршаған ортамен өзара әрекеттесуінің тарихи аспектілерін, табиғатты пайдалану жолдарын біледі; 2) қоршаған орта сапасының нормалары мен түрлерін тіршілік үшін қажеттілігін біледі; 3) қоршаған ортаның сапасын арттыру (аграрлық өндірісте табиғи ресурстарды пайдалану) бойынша шешімдер әзірлейді.
	Экологиялық таза өндірістерді жобалау	1) Табиғатты қорғау іс-шараларының тиімділігін анықтау және бағалау (жергілікті / өңірлік компонент негізінде)	1) Шаруашылық және тұтыну салалары бойынша табиғат пайдалануды реттеу тетігін талдайды; 2) табиғат пайдалану түрлерінің заңнамалық тәртіппен (жергілікті/ өңірлік компонент негізінде) белгіленген нормаларға сәйкестігін айқындайды; 3) өндірісте табиғи ресурстарды тиімді пайдалану жолдарын айқындайды.
	Шаруашылық және тұтыну салаларындағы табиғатты пайдалану процестерін реттеу	1)Шаруашылық және тұтыну салаларындағы табиғат пайдалану процестерін реттеуді зерделеу.	1) Тұрақты даму тұжырымдамасының принциптерін бөліп көрсетеді; 2) табиғат пайдалануды мемлекеттік реттеу мақсатын айқындайды; 3) табиғат пайдалану түрлерінің заңнамамен

			бекітілген нормаларға сәйкестігін айқындайды.
Геоэкономика	Геоэкономика негіздері. Геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі	1) Геоэкономика бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктерін сипаттау; 2) Қазақстан аймақтарының экономикалық әлеуметтік дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлін айқындау.	1) Геоэкономиканың мақсаттары мен міндеттерін, негізгі категорияларын түсінеді; 2) Қазақстан аймақтарының экономикалық әлеуметтік және демографиялық жағдайын географиялық кеңістіктегі ролін айқындайды.
	Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары	1) Шаруашылықты ұйымдастырудың негізгі факторларын айқындау және заманауи орналасу факторларын сипаттау.	1) Шаруашылықтың түрлі салаларындағы кәсіпорындарды орналастыру факторлары мен шарттарының жиынтығын талдайды.
	Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы	1) Дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымын білу.	1) Шекаралас елдерінің шаруашылық құрылымын салыстырмалы түрде Қазақстан экономикасымен байланысын біледі; 2) Қазақстан үшін тиімді экспортталатын ауыл шаруашылығы өнімдерін талдайды.
	Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері	1)Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы мен модельдерімен танысу; 2) шаруашылықты мамандықтар бойынша аумақтық құрылымына сипаттама беру және аумақтық құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 3) Дамыған елдердегі экономиканың аумақтық құрылымдарын (мал шаруашылығы және Өсімдік шаруашылығы) сипаттаңыз. Дамушы елдердегі экономиканың аумақтық құрылымының (мал шаруашылығы және Өсімдік шаруашылығы) ерекшеліктерін сипаттау.	1)Дүниежүзі шаруашылығының аумақтық модельдерімен танысу; 2) мамандық бойынша аумақтық құрылымының сипаттамасын және ерекшіліктерін біледі; 3) дамыған елдердегі экономиканың аумақтық құрылымын (мал шаруашылығы және Өсімдік шаруашылығы) сипаттайды; 3) дамушы елдердегі экономиканың аумақтық құрылымының (мал шаруашылығы және Өсімдік шаруашылығы) ерекшеліктерін айқындайды.

	Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерімен танысу , даму деңгейі бойынша жіктеу, сипаттама беру.	1)Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстырады, жіктейді және сипаттай алады, Қазақстаның экономикасын әлемдегі орнын біледі.
	Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегияларын. мақсатты көрсеткіштерін талдау.	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегияларына баға береді және мақсатты көрсеткіштерін біледі.
	Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті	1) Қазақстан экономикасының салалық құрылымын сипаттау; 2) мамандану және әртараптандыру – аймақтық экономиканың даму әлеуетінің негізгі жолына баға беру; 3) Қазақстан шаруашылығының мамандануы бойынша оқу мақсаттарына сай әртараптандыруын сипаттау (тоқыма, киім тігу, т.б) бойынша талдау .	1) Тиімді шаруашылық құрылымын, салаларының арақатынасын, аумақтық құрылымын және экономикалық дамудың тиімді көрсеткіштерін айқындайды; 2) Қазақстан өңірлерінің экономикалық даму әлеуетін айқындайды (өз өңірі мысалында); 3) мамандану және әртараптандыру түрлерін біледі. Әртараптандырудың басымдығын түсінеді.
	Геоэкономикалық даму стратегиялары	1) Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктеріне сипаттама беру; 2) Қазақстан өнер кәсіптік кластерлік бастамаларын талдау.	1) Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктердің қызметін біледі; 2)кластер тұжырымдамаларын түсінеді, стратегиялық жобаларын ұсына алады.
	Геосаясат негіздері. Геосаясаттың өзектілігі	1) Геосаясаттың мақсаты мен міндеттерін білу. негізгі; 2) геосаяси объектілері мен субъектілерін талдау. Геосаяси ықпал көрсетудің негізгі құралдарын сипаттау.	1) Қазіргі геосаясаттың негізгі мақсаттары мен мәнін түсінеді; 2) геосаясаттың негізгі объектілері мен субъектілерін айқындай алады.
	Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі	1) Қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігіне баға беру. Қазақстанның геосаяси кеңістік ерекшеліктерін	1) Дүниежүзінің геосаяси кеңістігінің алуан-түрлілігімен танысып, оны талдайды; 2) Қазақстанның геосаяси факторлар жағдайымен

		анықтау және сипаттама беру.	танысады, геосаяси қарым-қатынастарын біледі.
	Геосаясаттағы географиялық факторлар	1) Геосаясаттағы физикалық-географиялық және экономикалық факторлардың маңызын түсіну; 2) геосаясаттағы әлеуметтік және демографиялық факторлардың маңызына түсініктеме беру; 3) геосаясаттағы саяси, әскери және технологиялық факторлардың маңыздылығына баға беру.	1) Физикалық-географиялық, экономикалық, әлеуметтік, демографиялық, саяси, әскери, технологиялық факторлардың геосаясатындағы рөлін бағалайды; 2) қазіргі геосаяси процестерді талдайды.
	Мемлекеттік аумақтың морфологиясы	1) Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін сипаттау және жіктеу.	1) Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін талдайды және ерекшеліктері бойынша жіктей алады.
Геосаясат	Мемлекеттік шекара	1) Мемлекеттік шекаралардың функциясын, түрлерін, анықтау және белгілеу; 2) Қазақстанның мемлекеттік шекараларының қалыптасу үдерісін, басты көрсеткіштерін айқындау.	1) Мемлекеттік шекараны анықтау және өткізу жөніндегі функцияларды, түрлерді, іс-шараларды талдайды; 2) мемлекеттік шекараның қалыптасуын оның негізгі көрсеткіштерін, серпінін және нығайту жөніндегі шараларды біледі.
	Заманауи геосаяси үдерістер	1) Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістерге сипаттама беру.	1) Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістердің ерекшеліктерін айқындап , оларды сипаттай алады.
	Қазақстанның геосаяси жағдайы	1) Қазақстанның геосаяси жағдайына түсініктеме беру.	1) Қазақстан Республикасының геосаяси жағдайына кешенді баға береді.
	Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі	1) Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін факторларды анықтап, талдау жасау.	1)Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне ықпал ететін факторларды айқындайды.
			1) Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен

	Қазақстанның геосаяси интеграциясы	1) Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстарын оқып-үйреніп, оларды күшейту жолдарымен танысу.	байланыстарын оқып-үйренеді, оларды күшейту жолдарын біледі; 2) сыртқы саяси бастамаларды талдай отырып, халықаралық саяси ұйымдармен байланыстарына баға береді.
Елтану	Дүниежүзі аймақтары. Кешенді географиялық аудандастыру.	1) Дүниежүзінің түрлі белгілері бойынша физикалық-географиялық аудандарға бөлінуін картадан көрсете білі және талдау; 2) қазақ мәдениетіндегі заманауи бейнелеу өнерінің сипатының тарихи-мәдени аудандастырумен байланысын анықтап, талдау. 3) дүниежүзінің тарихи – географиялық аймақтарын, олардың құрамы мен ерекшеліктерін, географиялық сипаттамасын анықтау.	1) Әлемнің физикалық-географиялық, тарихи-мәдени, саяси-географиялық және геосаяси аудандарға бөлінуін түсіндіреді; 2) шығармашылық нысанда әлемнің тарихи-географиялық аймақтарын, олардың құрамы мен ерекшеліктерін, географиялық сипаттамасын біледі; 3) қазақ мәдениетіндегі заманауи бейнелеу өнерінің сипатының тарихи-мәдени аудандастырумен байланысын анықтап, талдайды.
	Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері. Салыстырмалы елтану	1) Дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштермен танысу; 2) дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын демографиялық көрсеткіштерін саралау. Жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін дүниежүзі елдерінің индекстерімен танысу және рейтингін құрастыру; 3) ғаламдық бәсекеге қабілеттілік индексімен танысу.	1) Әлем елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштерді айқындайды; 2) салыстыруда қолданылатын көрсеткіштердің бірін есептеу әдістемесін түсінеді, халықтың жан басына шаққандағы, сатып алу қабілетінің тепе-теңдігі, гендерлік теңдік және тағы басқалар) біледі; 3) әлем елдерінің индекстері мен рейтингтерін сипаттай алады және біледі.
			1) Қазақстанның физикалық-географиялық, тарихи-географиялық

	Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны	1) Қазақстанның географиялық аймақтар картасындағы орнының өзгеруін анықтау, жағдайы мен қатерлерін болжау.	және геосаяси аймақтарындағы жағдайын айқындай алады; 2) Қазақстан Республикасының геосаяси, тарихи және қазіргі жағдайының өзгеруін түсіндіре алады.
	Дүниежүзі елдерін салыстыру	1) Қазақстанның бәсекеге қабілеттілік рейтингін түсіну және баға беру; 2) қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығын, субъектілері мен тұтынушыларын анықтау .	1) Көрсеткіштер жиынтығы бойынша анықталатын индекстер мен рейтингтердегі Қазақстанның орнының динамикасын біледі (таңдау бойынша бір рейтинг мысалында) ; 2) көрсеткіштер жиынтығы бойынша есептелетін индекстер мен рейтингтерде Қазақстанның орнына әсер ететін географиялық , әлеуметтік, экономикалық және саяси факторларды айқындай алады.
Адамзаттың ғаламдық проблемалары	Ғаламдық мәселелерді шешу	1) Адамзат дамуындағы мәселелер және олардың критерийлерін анықтау; 2) ғаламдық мәселелерінің пайда болу , себептерін және салдарын анықтау және топтастыру.	1) Адамзаттың дамуындағы ғаламдық проблемаларды жіктейді, біледі және айқындайды; 2) ғаламдық мәселелерді шешудегі геоглобалистика ұғымының рөлін және оның географиямен байланысын анықтайды.
	Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары	1) Адамзаттың ғаламдық мәселелерін шешудегі әлемдік тәжірибесін саралау, анықтау; 2)ғаламдық мәселелердің Қазақстан аумағындағы көріністерін анықтау; 3) Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас маман рөлін айқындау.	1) Адамзаттың ғаламдық мәселелерін шешуде әлемдік тәжірибені түсінеді; 2) ғаламдық, оның ішінде Қазақстан аумағында көрініс табатын мәселелерді шешу бойынша өз жобаларын ұсынады; 3) Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас маман рөлін айқындайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы

№ 1 бұйрығына
93- қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Графика мен жобалау" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Графика мен жобалау" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Графика және жобалау" пәнін оқытудың мақсаты білім алушыларды проекциялау әдістері, графикалық модельдеу заңдылықтары және кескіндер теориясының негіздерімен таныстыру, жобалық және шығармашылық іс-әрекеттің дамуына, графикалық мәдениетін қалыптастыруына әсер ету, заманауи және дәстүрлі графикалық құралдарды қолдану дағдылары мен оларды практикалық қызметте қолдану үшін жағдай жасау.

3. Оқу пәнін жүзеге асыру келесі міндеттерді қарастырады:

1) білім алушылардың бойында графикалық кескіннің бастапқы функциясы таным құралы, визуалды ақпарат беру құралы деген түсініктің қалыптасуына ықпал ету;

2) проекциялау әдістері заңдылықтары туралы білім, ақпаратты көрсету, құру және берудің дәстүрлі және қазіргі құрал-жабдықтары туралы түсініктердің білімін қалыптастыруға ықпал ету;

3) білім алушылардың әр түрлі графикалық іс-әрекетпен байланысты интеллектуалды қабілеттері мен зерттеу дағдыларын дамыту және кеңейтуге, бейнелі, кеңістік, логикалық, абстрактілі және шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуға ықпал ету;

4) білім алушылардың жобалау, графикалық моделдеу мен макеттеу әдістерін меңгерулеріне ықпал ету, сонымен қатар барлық оқу қызметтерінде АКТ қолдану дағдыларын қалыптастыру (жобалау, зерттеу, көрсетілім), графикалық формада ақпаратты оқу және визуализациялау дағдыларын қалыптастыру және дамыту;

5) шығармашылық жобалау үрдісінде эстетикалық талғамдарын дамыту.

4. Аграрлық-технологиялық бағытына арналған "Графика және жобалау" пәнінің үлгілік оқу бағдарламасында 8 бөлім қарастырылған:

1) ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары;
2) кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау;
3) кескіндерді түрлендіру;
4) пішін қалыптастыру және құрылымдау;
5) пішінді түрлендіру;
6) техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері;
7) жобалау. Жоба графикасы;
8) шығармашылық тапсырмалар.

1 бөлім. "Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары" келесідей бөлімшелері қамтиды:
1) ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі;
2) ақпаратты визуализациялау құралдары;
3) сызбаны орындаудағы негізгі ережелер;
4) сызбадағы геометриялық құрылым.

2 бөлім. "Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау" келесі бөлімшелерді қамтиды:
1) проекциялау әдістері;
2) графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құрастыру әдістері;
3) заттардың сызбаларын орындау және оқу;
4) қима мен тіліктер.

3 бөлім. "Кескіндерді түрлендіру" келесі бөлімшелерді қамтиды:
1) Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру.

4 бөлім. "Пішін қалыптастыру және құрылымдау" келесі бөлімшелерден тұрады:
1) геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру заңдылықтары;
2) беттердің жазбасы;
3) пішін құрылымдау.

5 бөлім. "Пішінді түрлендіру" келесі бөлімшелерді қамтиды:
1) заттың немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру.

6 бөлім. "Техникалық, сәулет–құрылыс және ақпараттық графика элементтері" келесі бөлімшелерді қамтиды:
1) стандарттау;
2) тетіктерді біріктіру, құрастыру сызбасы;
3) сәулет-құрылыс графикасының элементтері;
4) инфографика /сұлбалар, графикалар және диаграммалар.

7 бөлім. "Жобалау және жобалау графикасы" келесі бөлімшелерді қамтиды:
1) жобалау әдістері, жобалаудың негізгі кезеңдері;
2) жобалық ұсыныстарды визуалдау.

8 бөлім. "Шығармашылық тапсырмалар" келесі бөлімшелерді қамтиды:
1) жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар;

2) жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар.

"Графика және жобалау" пәнінің негізгі мазмұны

1) "Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары". Кескіндер , ақпараттық визуализациялаудың рөлі мен кескін тарихы, адам қызметінің әртүрлі салаларындағы (ғылымда, техникада және өнерде) кескіндердің рөлі туралы түсінік беру. Графикалық кескіндерді орындау әдістері; ақпаратты визуализациялау құралдары ; негізгі сызу құралдары; олармен жұмыс істеу тәсілдері және жұмыс орнын ұйымдастыру; сонымен қатар сызбаны орындаудағы негізгі ережелер; сызық түрлері; сызбаны жобалау ережелері; стандарт, формат, масштаб, негізгі жазба; практикалық жұмыс: сызба сызықтарының түрлері, сызба қаріптері, сызбағы өлшемдерді түсіру; сызбалардағы геометриялық конструкциялар; кесіндіні, шеңберді және бұрышты тең бөліктерге бөлу; түйіндесуді орындау жайында түсінік беру. Компьютерлік графиканың негізгі түрлері; растрлық және векторлық графикаға арналған бағдарламалар; 2D кескіндерді жасауға арналған бағдарламалық қамтамасыз ету; 2D кескіндерді жасау; растрлық және векторлық графиканың түсті модельдері; растрлық және векторлық графиканың графикалық операциялары; графикалық редактордың мүмкіндіктерін пайдалана отырып, сызбаны жобалау; примитивтерді (кітапханаларды) пайдаланып 2D объектілерін құру; примитивтерді қолданып геометриялық құрылымдар жасау; 2D нысандарын қажетті пішімде сақтау, 2D нысанында кескіндерді басып шығару.

2) "Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау". Проекция, проекциялаудың негізгі әдістері; екі және үш проекциялық жазықтықтағы тікбұрышты проекция; графикалық кескіндерді құрастырудың негізгі тәсілдері; аксонометриялық проекциялар ; техникалық сызба және эскиз; заттардың (геометриялық денелердің) сызбаларын оқу және сызу; сызбаға өлшемдерді түсіру; сызбалардағы шарттылықтар мен ықшамдаулар ; сызбаны оқу және сызу. Қималар мен тіліктер; қималар мен тіліктердің түрлері; сызбалардағы қималар мен тіліктерді қолдану ережелері. Компьютерлік графиканың көмегімен көлемді модельдеудің негізгі әдістері; 3D моделін құрудың негізгі кезеңдері; 3D модельдерді құруға арналған растрлық және векторлық бағдарламалардың мүмкіндіктері (аксонометриялық проекция, техникалық сурет); көлемді модельдеу операциялары негізінде 3D моделін құру; 3D модельдің визуализация түрлерін анықтау ; 3D модельдерді құру әдістерін таңдау; 3D модельдің текстурасы мен фактурасы; 2D объектінің қималары мен тіліктерін орындау үшін бағдарламалық құралды таңдау; қималар мен тіліктерді сызу үшін көлемді модельдеу әдістерін қарастыру.

3) "Кескіндерді түрлендіру". Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру (графикалық жұмыс); Кескіндерді қайта құру (графикалық жұмыс). Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру (графикалық редакторда жұмыс).

4) "Пішін қалыптастыру және құрылымдау". Геометриялық денелердің пішінін құрылымдау заңдылықтары; геометриялық денелердің (заттардың) жазбасы; заттардың

(геометриялық денелердің) пішіндерін құрылымдау; нысанның пішінін өзгерту; объектінің кеңістіктегі орны мен бөліктерін түрлендіру. Компьютерлік графиканың көмегімен геометриялық денелердің (заттардың) жазбасын орындау; пішін құрылымдау ; "құрылымдау" - ұғымын талдау; берілген параметрлер бойынша нысанның пішінін құрылымдау.

5) "Пішінді түрлендіру". Заттың кеңістіктегі орнын өзгерту арқылы пішінін түрлендіру, объект бөліктерінің кеңістіктегі қатынасын өзгертумен пішінді түрлендіруді жүзеге асырады; Бөлшектерді ығыстыру және өшіру әдістері арқылы 3D моделін түрлендіру; бөлшектерді жылжыту арқылы 3D моделін түрлендіру.

6) "Техникалық, сәулет-құрылыс және ақпараттық графика элементтері". Стандарттау; стандарттау жайында жалпы мағлұматтар, өзара алмастыру, бөлшектер мен құрастыру бірліктерінің жалпы түсініктері; құрастыру сызбасы; бөлшектерді қосу; ажыратылатын және ажыратылмайтын қосылыстар; құрастыру сызбасын орындау және рәсімдеу ережелері; архитектуралық құрылыс графика - элементтері; құрылыс сызбалары туралы жалпы мәліметтер (жоспар, бас жоспар, қасбет, тілік); қарапайым құрылыс сызбаларын орындау және оқу. Құрастыру сызбасының 3D моделі; графикалық бағдарламалар кітапханасымен жұмыс істеу; графикалық редактордағы құрылыс сызбалары; инфографика (схемалар, графиктер, диаграммалар). Әр түрлі қызмет салаларындағы инфографика.

7) "Жобалау. Жоба графикасы". Жобалау әдістері; жобалаудың негізгі кезеңдері; жобаланған объектілерге қойылатын талаптар (функционалдық, эстетикалық); жобалық ұсыныстарды визуализациялау; графикалық құжаттар; техникалық құжаттаманың құрамы және олардың ерекшеліктері; шығармашылық идеяларды визуализациялау; жобалық ұсыныстарға арналған графикалық визуализация құралдары (эскиз, сызба, макет).

8) "Шығармашылық тапсырмалар". Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар; шығармашылық тапсырмалардың ерекшеліктері; идеядан жобаға дейінгі тапсырмалар; жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар; техника/дизайн/ сәулет салалары бойынша жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмаларды түрлі графика құралдарымен (қолмен орындалатың/ компьютерлік графика/ макеттеу) орындау; берілген тақырып бойынша шығармашылық жоба; жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар; киригами техникасы арқылы ауыл шаруашылық техникасы бөлшектерінің өткерме ойықтарын жасау; киригами техникасы арқылы ауыл шаруашылық дақылдары мен жануарлардың 3D моделін құрастыру; киригами техникасы арқылы сәулет нысанын салу; ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу және сақтау машиналарын модельдеу; ауыл шаруашылық заттарының көрме -сөресін модельдеу; топырақ өңдейтін соқаны модельдеу; сүт өнімдеріне арналған трансформер сөренің дизайнын әзірлеу; сүт өнімдеріне арналған трансформатор сөреге

ою-өрнектерді қойып дизайнын әзірлеу, бау - бақша өнімдерінен жиналған букет дизайнын әзірлеу; колледжге кіру алаңының дизайнын әзірлеу; колледждің демалыс аймағын жобалау; ет өнімдерін өндіретін кәсіп орын ғимаратының қасбетіне пандус жобасын әзірлеу; "менің арманымдағы үй" жобасын әзірлеу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары			
1. 1 Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Кескіннің мәні мен тарихы			
Тақырып 1.1.2. Графикалық кескінді орындау әдістері			
Тақырып 1.1.3. Компьютерлік графиканың негізгі түрлері			

1.2 Ақпаратты визуализациялау құралдары	+	+	+
Тақырып 1.2.1. Сызу аспаптары мен құрал жабдықтары			
Тақырып 1.2.2. Жұмыс орнын ұйымдастыру және сызу құралдарымен жұмыс істеудің тиімді әдістері			
Тақырып 1.2.3. 2D кескінін құру үшін БҚ (бағдарламамен қамтамасыз ету)			
Тақырып 1.2.4. 2D кескіндерді құруға арналған графикалық редакторлар			
Тақырып 1.2.5. Векторлық және растрлық графикадағы түстік модельдерді талдау			
Тақырып 1.2.6. 2D нысандарын құру үшін " құру", "көшіру", " көшірме", "жою", "сақтау " графикалық операцияларын қолдану			
1.3 Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер	+	+	+
Тақырып 1.3.1. Стандарттар туралы түсінік. КҚБЖ			
Тақырып 1.3.2. Пішімдер және негізгі жазулар			
Тақырып 1.3.3. Сызба сызықтары			
Тақырып 1.3.4.. Сызба қаріптері			
Тақырып 1.3.5. Сызбаға өлшемдерді түсірудің негізгі ережелері			
Тақырып 1.3.6. Сызбаны рәсімдеу ережелері (пішім, масштаб)			

Тақырып 1.3.7. Негізгі жазбаны рәсімдеу ережелері			
1.4 Сызбадағы геометриялық құрылым	+	+	+
Тақырып 1.4.1. Параллель және өзара перпендикуляр түзулерді салу. Кесіндіні және бұрыштарды тең бөліктерге бөлу			
Тақырып 1.4.2. Шеңберлерді тең бөліктерге бөлу			
Тақырып 1.4.3.Түйіндесу. Түйіндесудің түрлері			
Тақырып 1.4.4. 2D нысандарының примитивтерін пайдалана отырып, техникалық сызбаларға мәтін жазу			
Тақырып 1.4.5. 2D объектінің примитивтерін пайдаланып аграрлық-технологиялық жабдықтар, аппарттар мен машиналардың тізімін құру			
Тақырып 1.4.6. 2D нысандарды әзірлеу кезінде қолданылатын құжат-үлгілер, клип-арттар, кітапханалар			
Тақырып 1.4.7. Примитивтерді қолдана отырып, геометриялық құрылымдар орындау			
2 бөлім. Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау			
2.1 Проециялау әдістері	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Проециялаудың негізгі әдістері			
Тақырып 2.1.2. Екі және үш жазықтыққа тік бұрыштап проециялау			

Тақырып 2.1.3.Тік бұрыштап проекциялар жүйесіндегі денелердің сызбасы			
Тақырып 2.1.4. Техникалық сызбаларда заттардың кескіндерін орындау ережелері			
2.2 Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құрастыру әдістері	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Аксонометриялық проекциялар туралы жалпы мағлұмат			
Тақырып 2.2.2. Көпбұрыштар мен айналу денелерінің аксонометриялық проекциялары			
Тақырып 2.2.3. Техникалық сурет			
Тақырып 2.2.4. Нобай туралы түсінік			
Тақырып 2.2.5. 3D моделін құрудың негізгі кезеңдері			
Тақырып 2.2.6. Қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін салу			
Тақырып 2.2.7. 3D моделін құрудағы растрлық және векторлық бағдарлама мүмкіндіктері			
Тақырып 2.2.8..Көлемді моделдеу операциясының негізіне сүйеніп 3D моделін құру			
2.3 Заттардың сызбаларын орындау және оқу	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Сызбаларға өлшемдерді түсіру			
Тақырып 2.3.2. Сызбаны орындау кезіндегі шарттылықтар мен ықшамдаулар			

Тақырып 2.3.3. 3D моделдердің визуалдау түрлерін анықтау			
Тақырып 2.3.4. 3D моделдерін тұрғызу тәсілдерін таңдау			
Тақырып 2.3.5. 3D моделдерін текстурасы мен фактурасы			
2.4 Қима мен тіліктер	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Тіліктер туралы жалпы мағлұмат			
Тақырып 2.4.2. Қарапайым тіліктер			
Тақырып 2.4.3. Көрініс пен тілікті біріктіру			
Тақырып 2.4.4. Қималар. Қималардың түрлері			
Тақырып 2.4.5. Тіліктер мен қималардың айырмашылығы			
Тақырып 2.4.6. 2D нысанның тілігін орындау үшін БЖ (бағдарламалық жасақтаманы) таңдау			
Тақырып 2.4.7. Тілікті және қиманы орындауға арналған көлемді моделдеу тәсілдері			
3 бөлім. Кескіндерді түрлендіру			
3.1. Кескіндерді қайта құру	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Кескіндерді қайта құру			
Тақырып 3.1.2. Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру			
4 бөлім. Пішін қалыптастыру және құрылымдау			
4.1 Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру заңдылықтары	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Зат және оның пішімі туралы ұғым			

Тақырып 4.1.2. Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру заңдылықтары			
4.2 Беттердің жазбасы	+	+	+
Тақырып 4.2.1.Жазбалар туралы мәліметтер			
Тақырып 4.2.2. Геометриялық дене беттерінің жазбасы			
Тақырып 4.2.3. Аграрлық-технологиялық жабдықтар, аппараттар мен машиналардың бөлшектерінің жазбасы			
4.3 Пішін құрылымдауы	+	+	+
Тақырып 4.3.1. Пішін құрылымдауы			
5 бөлім. Заттың пішінін түрлендіру			
5.1 Заттың немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіруі	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Заттың пішінін түрлендіруі			
Тақырып 5.1.2. Кескіндер арқылы заттардың формаларын түрлендіру			
6 бөлім. Техникалық, сәулет – құрылыс және ақпараттық графика элементтері			
6.1 Стандарттау	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Стандарттау			
Тақырып 6.1.2. Бұйым, бөлшек және оның элементтері.			
6.2 Тетіктерді біріктіру. Құрастыру сызбасы.	+	+	+
Тақырып 6.2.1. Біріктірулер туралы жалпы мәлімет. Ажырайтын біріктірулер			
Тақырып 6.2.2. Бұранда туралы жалпы мәлімет			

Тақырып 6.2.3. Бұранданы кескіндеу және сызбада белгілеуі			
Тақырып 6.2.4. Бұрандалы біріктірулер			
Тақырып 6.2.5. Ажырамайтын біріктірулер			
Тақырып 6.2.6. Құрастыру сызбалары туралы жалпы түсінік			
Тақырып 6.2.7. Құрастырылатын бұйым тетіктерінің нобайын орындау			
Тақырып 6.2.8. Құрастыру бірлігінің 3D-моделі			
6.3 Сәулет-құрылыс графикасының элементтері	+	+	+
Тақырып 6.3.1. Құрылыс сызбалары туралы жалпы мағлұмат			
Тақырып 6.3.2. Ғимараттың жоспары, қасбеті мен тілігі			
Тақырып 6.3.3. Құрылыс сызбаларындағы шартты белгілер			
Тақырып 6.3.4. Құрылыс сызбаларын оқу және орындау			
Тақырып 6.3.5. Құрылыс сызбаларының элементтері			
6.4 Инфографика / сұлбалар, графикалар және диаграммалар			
Тақырып 6.4.1. Әр түрлі саладағы инфографика			
7 бөлім. Жобалау және жобалау графикасы	+	+	+
7.1 Жобалау әдістері. Жобалаудың негізгі кезеңдері			
Тақырып 7.1.1. Жобалау әдістері			

Тақырып 7.1.2. Жобалау үрдісінің кезеңдері.			
Тақырып 7.1.3. Жобалау нысандарға қойылатын талаптар.			
Тақырып 7.1.4. Жобаланатын объекттерге қойылатын талаптар			
7.2 Жобалық ұсыныстарды визуалдау			
Тақырып 7.2.1. Графикалық құжаттар			
Тақырып 7.2.2. Спецификация, есеп жүргізу және түсіндірме жазба.			
Тақырып 7.2.3. Шығармашылық идеяларды визуалдау.			
Тақырып 7.2.4. Электрондық техникалық құжаттардың түрлері.			
8 бөлім. Шығармашылық тапсырмалар			
8.1 Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Шығармашылық тапсырмалардың ерекшеліктері			
8.2 Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар	+	+	+
Тақырып 8.2.1. Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар			
Тақырып 8.2.2. Киригами техникасы арқылы ауыл шаруашылық техникасы бөлшектерінің өткерме ойықтарын жасау			
Тақырып 8.2.3. Киригами техникасы арқылы ауыл шаруашылық дақылдары мен жануарлардың 3D моделін құрастыру			

Тақырып 8.2.4. Киригами техникасы арқылы сәулет нысанын салу			
Тақырып 8.2.5. Ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу және сақтау машиналарын модельдеу			
Тақырып 8.2.6. Ауыл шаруашылық заттарының көрме -сөресін модельдеу			
Тақырып 8.2.7. Топырақ өңдейін соқаны модельдеу			
Тақырып 8.2.8. Сүт өнімдеріне арналған трансформер сөренің дизайнын әзірлеу			
Тақырып 8.2.9. Сүт өнімдеріне арналған трансформатор сөреге ою-өрнектерді қойып дизайнын әзірлеу			
Тақырып 8.2.10. Бау - бақша өнімдерінен жиналған букет дизайнын әзірлеу			
Тақырып 8.2.11. Колледжге кіру алаңының дизайнын әзірлеу			
Тақырып 8.2.12. Колледждің демалыс аймағын жобалау			
Тақырып 8.2.13. Ет өнімдерін өндіретін кәсіпорын ғимаратының қасбетіне пандус жобасын әзірлеу			
Тақырып 8.2.14. "Менің арманымдағы үй" жобасын әзірлеу			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
			1) "графика", "карталар", "схема", "диаграмма", " сызбалар", "сызбалар" ұғымдарын айқындайды;

Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары	Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі	1) Бейнелеудегі, адам өміріндегі және қызметінің әртүрлі салаларындағы ақпаратты берудегі бейнелеудің рөлін түсіндіру; 2) графикалық бейнені орындаудың әртүрлі тәсілдері мен құралдарын практикада қолдану; 3) компьютерлік графиканың түрлерін ажырату және оларды іс жүзінде қолдану.	2) "компьютерлік графика" ұғымын айқындайды, компьютерлік графиканың 4 түрін бөледі: растрлық графика , векторлық графика, үш өлшемді графика және фракталдық графика; 3) растрлық және векторлық графиканың қадір-қасиеті мен кемшіліктерін, сондай-ақ айырмашылықтары мен ұқсастықтарын айқындайды; 4) растрлық графикада, векторлық графикада, үш өлшемді графикада және фракталдық графикада мысалдар орындайды.
	Ақпаратты визуализациялау құралдары	1) Графикалық жұмыстарды орындау кезінде сызу құралдарымен және құрылғылармен жұмыс істеудің практикалық дағдыларын көрсету; 2) 2D кескін жасауға арналған бағдарламалық жасақтаманы анықтау, векторлық және растрлық графиканың мүмкіндіктерін анықтау.	1) Мақсаты бойынша және талаптарға сәйкес сызу құралдары мен жабдықтарын дұрыс пайдалана алады; 2) 2D объектілерін құру үшін графикалық редактордың құралдарымен және мүмкіндіктерімен жұмысты пайдаланады және орындалған практикалық жұмыстарды принтерге басып шығарады; 3) векторлық және растрлық графикадағы түс модельдерін талдайды және ажыратады; 4) 2D нысандарын құру үшін графикалық операцияларды қолданады.
			1) ГОСТ стандарттарын түрлері бойынша жіктейді; 2) "форматтар" және " масштабтар" ұғымдарын есте сақтайды және ажыратады;

	Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер	1) Сызбаны стандарт бойынша ресімдеу және орындау ережелерін сақтауға.	3) тапсырма бойынша сызба сызықтарын сызады, оларды мақсаты бойынша анықтайды, практикалық жұмыстар кезінде дұрыс атайды және орындайды. 4) Б типіндегі қаріпті тік және 750 көлбей сызады.
	Сызбадағы геометриялық құрылым	1)сызбаларда геометриялық құрылыстарды әртүрлі құралдармен орындау; әртүрлі конъюгацияларды, сопақшаларды және қисық сызықтарды салу тәсілдерін көрсету; геометриялық құрылымдар жасаңыз примитивтерді қолдану.	1)Циркульдің көмегімен кесіндіні екі немесе одан да көп тең бөліктерге бөледі; 2)бұрыштарды циркульдің көмегімен екі немесе одан да көп тең бөліктерге бөледі; 3)циркуль мен тікбұрышты бұрыштықтарды қолданып шеңберді екі немесе одан да көп тең бөліктерге бөледі; 4)ішкі, сыртқы, аралас түйіндесуді түрлері бойынша анықтайды; 5)түйіндесуді сызады, түйіндесудің қоршаған кеңістікте, жиhазда, құрылыста, машина жасауда, киімде, тұрмыстық техникада, өнеркәсіпте қолдану мысалдарын анықтайды; 6)примитивтерді қолданып, 2D нысандарды құрады; 7)примитивтерді қолданып геометриялық сызбаны сызады; 8)модульдер арқылы шеңбер мен шаршыларды тең бөліктерге бөледі, 2D нысанының шаблондарын қолданып абстрактілі және дұрыс пішіндерді жасайды; 9) 2D объектілерінің примитивтерін пайдалана отырып, аграрлық-технологиялық жабдықтардың, аппараттар мен

			машиналардың тізімін жасайды.
	Проециялау әдістері	1) Проециялау әдістері мен тәсілдерін біледі және түсіну; 2) техникалық сызбаларда заттардың кескіндерін орындау ережелерін \ анықтау.	1)Проекциялаудың негізгі әдістері (орталық проекциялау, аксонометриялық проекциялау, тікбұрышты проекциялау, сандық өлшемдік проекция) түсіндіреді; 2)екі және үш проекция жазықтығында тікбұрышты проекцияны орындайды; 3)нүктенің, кесіндінің, үшбұрыштың тікбұрышты проекция сызады; 4)техникалық сызбаларда заттардың кескіндерін орындау ережелерін графикалық жұмысты орындау барысында қолданады.
	Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құру әдістері	1) Жазық геометриялық денелер мен көлемді пішіндердің (аксонометрия) бейнеленуін біледі және түсіну; заттың берілген көріністеріне қарап аксонометриялық проекцияларын анықтау; 2) аксонометриялық проекцияны сыза білу; 3)техникалық сурет пен заттың нобайын сызудың ерекшеліктерін біледі және анықтау.	1)"Аксонометрия", " аксонометриялық проекциялар", " изометрия", "диметрия", "триметрия" ұғымдарын түсіндіреді және анықтайды; 2)кубтың, шеңбердің изометриясын және диметриясын сызады; 3)заттың берілген көріністеріне сүйене отырып аксонометриялық проекциясын сызады; 4)техникалық сурет пен нобайдың ерекшеліктерін анықтайды; 5)нақты заттың нобайын сызады; 6)қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін сызады; 7)3D моделін құру үшін растрлық және векторлық графиканың мүмкіндіктерін анықтайды және тәжірибелік

			тапсырмаларды орындайды; 8)қатты модельдеу операциялары негізінде 3D моделін құру бойынша практикалық жұмыстарды орындайды.
Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау	Заттың сызбаларын орындау және оқу	1) Заттардың геометриялық пішінінің қасиеттерін ескере отырып, өлшем қою туралы білімдерін және өлшемдерді түсіру шеберлігін көрсете білу; 2)сызбада шартты белгілер және ықшамдауларды пайдаланып, проециялау тәсілдері негізінде сызбаларды орындау; 3)заттардың геометриялық формаларын талдай отырып, сызбаларды оқу, сызу; 4) 3D моделдердің визуалдау түрлерін анықтау.	1)Заттардың геометриялық пішінін талдайды және сызбаларға өлшемдерді түсіреді; 2)сызбадағы шартты белгілер және ықшамдауларды қолданып сызбаларды орындайды; 3)МЕСТ бойынша сызбаларға өлшемдерді түсіреді; 4)сызбаларды оқи алады және сыза алады; 5)3D модельдерді құру әдістерін таңдайды және талдайды; 6)3D моделінің текстурасы мен фактурасын анықтайды.
	Қима мен тіліктер	1) Сызбалардағы қималар мен тіліктерді қолданудың мақсатын білу; сызбада қималар мен тіліктерді орындау ережелерін біледі және қолдану; қималар мен тіліктерді орындаудың	1)Тіліктердің барлық түрін анықтайды, сонымен қатар оның арналуын және сызбада сызылу жолдарын біледі; 2)тіліктің графикалық рәсімделуін біледі; 3)қарапайым және күрделі тіліктерді ажыратады; 4)сызбада жергілікті және қиғаш тіліктерді анықтап сызады; 5)жүргізілген және қабаттасқан қималарды анықтайды; 6)сызбалар бойынша ресімдеу және белгілеу ережелерін біледі; 7)қималар мен тіліктерді орындау кезінде шарттылықтар мен ықшамдауларды қолданады;

		шарттылықтары мен ықшамдаулардын қолдану; 2D нысанның қимасы мен тілігін орындау үшін БЖ (бағдарламалық жасақтаманы) таңдау.	8)тәжірибелік жұмыста шарттылықтар мен ықшамдауларды қолданып көрсетеді; 9)2D объектіні (қималар мен тіліктер) жасау үшін (растырлық немесе векторлық) бағдарламалық қамтамасыз етуді таңдайды; 10)қималар мен тіліктерді орындау үшін көлемді модельдеу әдістерін анықтайды және тәжірибелік жұмыста қолданады.
Кескіндерді түрлендіру	Кескіндердің түрі мен құрамын қайта құру	1) Проециялау әдістерін өзгерту арқылы заттардың сызбаларын орындау.	1)"Қайта құру" түсінігіне анықтама береді және талдайды; 2)кескіннің бөліктері арқылы объектінің кескінін қайта құрай алады; 3)сөздік сипаттамаға сүйеніп объектінің сызбасын немесе графикалық кескінін сызады; 4)кескіннің түрі мен құрамын түрлендіруді орындайды (графикалық жұмыс); 5)кескінді қайта құрып сызады(графикалық жұмыс); 6)графикалық редакторда кескіннің түрі мен құрамын түрлендіріп сызады.
	Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары	1) Геометриялық денелерді және басқа да заттарды кескіндеудің негізгі заңдылықтары мен принциптерін меңгеру; 2) әр түрлі беттердің пішінін қалыптастыру туралы білімі мен түсінігін көрсете білу.	1)Геометриялық денелерді кескіндеу заңдылықтары мен әдістерін түсінеді және анықтайды; 2) "ұлғайту", "жою", " кезектестіру" тәсілдерін қолданып пішін құрастырады; 3)пішінін өзгерте отырып , тіліктерді пайдаланып бөлшектің нобайын сызады.

Пішін қалыптастыру және құрылымдау	Беттердің жазбасы	1) Жазылатын және жазылмайтын беттердің кескін ерекшеліктерін білу және түсіну; 2) кинематикалық тәсілді қолданып жылжыту, айналдыру, геометриялық денелер модельдерін салу ретіне сипаттама беру.	1)"Жазба" терминінің қолданылуын талдайды және анықтайды; 2)қарапайым геометриялық денелердің жазбасын анықтайды және сызады; 3)жазылатын және жазылмайтын беттердің кескін ерекшеліктерін анықтайды; 4)шырша әшекейлерінің, кондитерлік өнімдердің, косметикалық немесе басқа да өнімдердің қаптамаларын жазуды жүзеге асырады; 5)компьютерлік графика құралдары арқылы қисық беттердің және қарапайым геометриялық денелердің жазбасын сызады; 6) қағаз модельдің жазбасын жасайды: алғыс хат және құттықтау хаты, сертификат, конверт және ашық құттықтау хат .
	Пішін құрылымдау	1) Құрылымдау және жобалау, техникалық жобаны құру кезеңдері туралы бастапқы мәліметтерді алу.	1)"Құрылымдау" түсінігіне талдау жасайды; 2)берілген параметрлер бойынша заттың пішінін құрылымдап сызады; 3)жобаны біріктірудің техникалық кезеңдерін түсінеді және талдайды; 4)көрсетілген параметрлер бойынша нысанының құрылымдалуын анықтайды.
			1)Заттың кеңістіктегі орын өзгерту арқылы пішін түрлендіруді орындайды; 2)заттың немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру арқылы пішінін өзгертеді ;

Заттың пішінін түрлендіру	Заттың немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру	1) Қосу және кесіп алу тәсілін қолданып заттың пішінін түрлендіру.	3)бөлшектерді ығыстыру және өшіру әдістерін қолдану арқылы 3D модельді түрлендіруді орындайды; 4)бөлшектерді қою және басып шығару арқылы 3D модельді түрлендіруді графикалық түрде ұсынады.
	Стандарттау	1) Стандарттау, өзара алмастыру, бұйым, бөлшек және оның құраушы элементтері туралы жалпы түсініктерді меңгеру.	1)"Стандарттау", "өзара алмастыру", "біріктіру", " құрастыру сызбасы" жалпы ұғымдарын анықтайды; 2)"бұйым", "бөлшек", " құрастыру бірлігі", " жиынтық", "кешен" ұғымдарын талдайды және түсінеді; 3)"Тетікбөлшек", " құрастыру бірліктері" ұғымының өзара байланысы мен айырмашылығын талдайды; 4)бұйымның кескіндеріне талдау жасайды; 5)тетіктің немесе құрастыру бірлігінің бейнесін анықтайды.
	Тетіктерді біріктіру Құрастыру сызбасы.	1) Ажырайтын және ажырамайтын біріктірулер және оларды бейнелеу ережелерін білу ; 2) құрастыру сызбасының нобайы мен бұйым тетіктерінің сызылуын білу және орындау, жиынтық бірлігінің 3D моделін орындау.	1)Құрастыру сызбалары туралы жалпы ақпарат береді; 2)ажырайтын және ажырамайтын біріктірулерді анықтайды ; 3)бұрандалы қосылымды, бұрамда профилінің пішіндерінің түрлерін, бұрамданың белгіленуін және бөлшектерін талдайды; 4)бұрандалы біріктірулерді сызады; 5)құрастыру сызбасының нобайы мен бұйым тетіктерінің сызбасын орындайды; 6)МЕСТ бойынша спецификацияны сызады;

Техникалық, сәулет – құрылыс және ақпараттық графика элементтері			7)құрастыру бірлігінің 3D моделін анықтайды және талдайды.
	Сәулет-құрылыс графикасының элементтері	1) Сәулет-құрылыс сызбасының ерекшеліктерін және оның мақсатын білу; 2)шартты белгілер арқылы қарапайым құрылыс сызбаларын орындау және оқу.	1)Құрылыс сызбалары туралы жалпы мәліметтерді, сәулет-құрылыс сызбасының ерекшеліктерін және оның мақсатын анықтайды; 2)"бас жоспар", "жоспар", "қасбет" және "ғимарат тілігі", "құрылыс сызбаларындағы шартты белгілер" ұғымдарын анықтайды; 3)азаматтық және өндіріс ғимараттарының құрылыс кезеңдерін біледі және талдайды; 4)құрылыс материалдары туралы жалпы мағлұмат алады; 5)құрылыс сызбасында қолданылатын құрылыс терминдерін анықтайды; 6)шартты белгілерді пайдалана отырып, графикалық редакторда құрылыс сызбаларының сызбасын сызып, талдайды.
	Инфографика /сұлбалар, графикалар және диаграммалар	1) Инфографика, сұлба, графикалар және диаграммалар жөнінде жалпы мағлұматтарды білу.	1)"Инфографика", " зерттеу", "эскиз", " бағаналы диаграмма" ұғымдарына анықтама береді; 2)қызметтің әртүрлі салаларындағы инфографиканың рөлін анықтайды; 3)инфографика зерттеу нәтижесі туралы ақпаратты (графикалар, диаграммалар, сұлбалар) арқылы көрнекі түрде көрсетеді; 4)инфографика символ мен белгілерін қолдана отырып, әңгіме немесе эссе жасайды;

			5)эсселерді, жарияланымдарды, презентацияларды қорғаудағы инфографиканың рөлін анықтайды.
Жобалау және жобалау графикасы	Жобалау әдістері	1) Әр түрлі саладағы жобалау әдістерімен танысу және кезеңдерін анықтау.	1)"Жоба", "жобалау", " жобалау әдістері", " жобалау кезеңдері" ұғымдарын талдайды және анықтайды; 2)жобаланатын объектілерге қойылатын негізгі функционалдық, эстетикалық және басқа талаптарды анықтайды.
	Жобалық ұсыныстарды визуалдау	1) Техникалық құжаттаманың түрлері мен құрамын, олардың ерекшеліктері мен айырмашылықтарын білу .	1)Графикалық құжаттарды, техникалық құжаттаманың құрамын және олардың ерекшеліктерін таниды және анықтайды; 2)шығармашылық идеялардың көрнекілігін анықтайды; жобалық ұсыныстардың графикалық визуализация құралдарын талдайды (эскиз, сызба, макет).
Шығармашылық тапсырмалар	Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар	1) Жобалаудың мақсаттары мен міндеттерін, кезеңдерін анықтау.	1) Жобалау қызметін таңдау мен жобалаудың маңыздылығын талдайды және айқындайды.
		1) Әр түрлі графикалық құралдарды(қолмен/ компьютерлік графика/ макеттеу)қолдана	1) жобалау қызметін таңдау мен жобалаудың маңыздылығын талдай және анықтай алады, әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып (қолмен/ компьютерлік графика/ макет) берілген тақырып бойынша шығармашылық жоба жасайды: 2) киригами техникасы арқылы ауыл шаруашылық техникасы өткерме ойықтарымен бөлшектерді жасайды;

	Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар	отырып, инженерлік / дизайн / сәулет саласындағы жобалау және жобалау элементтерімен тапсырмаларды орындау	3) сүт өнімдеріне арналған трансформер сөренің дизайнын әзірлейді; 4) бау - бақша өнімдерінен жиналған букеттің дизайнын әзірлейді; 5) колледждің демалыс аймағының дизайнын әзірлейді; 6) ет өнімдерін өндіретін кәсіп орын ғимаратының қасбетіне пандус жобасын әзірлейді; 7) мал фермасының жобасын әзірлейді; 8) "Менің арманымдағы үйдің" жобасын жасайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
94 - қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Физика" оқу пәнін оқытудың мақсаты - білім алушыларда ғылыми дүниетаным негіздерін, әлемнің жаратылыстану-ғылыми бейнесін тұтас қабылдауды, өмірлік маңызды практикалық міндеттерді шешу үшін табиғат құбылыстарын байқау, талдау және жазу қабілетін қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) білім алушыларда ғылыми дүниетаным негіздерін, әлемнің жаратылыстану-ғылыми бейнесін тұтас қабылдауды, өмірлік маңызды практикалық міндеттерді шешу үшін табиғат құбылыстарын байқау, талдау және жазу қабілетін қалыптастыру;

2) білім алушылардың әлемнің қазіргі заманғы физикалық бейнесінің негізінде жатқан іргелі физикалық заңдар мен қағидаттар, табиғатты ғылыми тану әдістері туралы білімдерін игеруіне жәрдемдесу;

3) білім алушылардың интеллектуалдық, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивті мәдениетін, физикалық эксперимент пен зерттеуді орындау дағдыларын дамытуға ықпал ету;

4) білім алушыларда физика жалпыадамзаттық мәдениеттің элементі болып табылатыны туралы, Физика дамуының қоғам, техника және басқа да ғылымдардың дамуымен байланысы туралы түсініктерді қалыптастыруға ықпал етуге;

5) білім алушылардың күнделікті өмірде, оқуда және одан әрі еңбек қызметінде проблемалық жағдайларды шешу үшін үйренген физикалық білімдерін пайдалануға игеруіне ықпал етуге;

6) білім алушыларда заттардың әртүрлі физикалық құбылыстары мен қасиеттерін, физикалық терминдерді, физикалық білімді, зияткерлік және жалпы өнерге қатысты мәдениет деңгейін түсінуді дамыту.

Физиканы оқуға деген қызығушылықты, шығармашылық қабілеттер мен мотивацияны дамыту үшін физикалық білімді игерудің барлық кезеңдерінде тапсырмаларды тиімді пайдалануға болады. Бағдарламада зертханалық жұмыстарды жүргізуге оқу уақытының 10% дейін бөлінеді.

Бағдарламада материалды зерттеудегі сабақтастық, математика, биология, химия, география, тарихпен пәнаралық байланыс қарастырылған.

4. Оқу пәнінің мазмұны 9 бөлімді қамтиды:

1) Механика;
2) Молекулалық физика;
3) Электр және магнетизм;
4) Тербелістер;
5) Толқындар;
6) Оптика;
7) Кванттық физика;
8) Нанотехнология және наноматериалдар;
9) Космология.

"Механика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Кинематика;
2) Динамика;
3) Статика және гидростатика

4) Сақталу заңдары;

5) Гидродинамика.

"Молекулалық физика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Молекулалық физика;

2) Газ заңдары;

3) Термодинамика негіздері;

4) Сұйық және қатты денелер.

"Электр және магнетизм" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Электростатика;

2) Тұрақты ток;

3) Әртүрлі ортадағы электр тогы.

4) Магнит өрісі;

5) Электромагниттік индукция.

"Тербелістер" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Механикалық тербелістер;

2) Электромагниттік тербелістер;

3) Айнымалы ток.

"Толқындар" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Электромагниттік толқындар.

11. "Оптика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Толқындық оптика;

2) Геометриялық оптика.

"Кванттық физика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Атомдық және кванттық физика;

2) Атом ядросының физикасы.

"Физика" оқу пәнінің негізгі мазмұны:

1) "Кинематика".

Дене қозғалысы кинематикасының негізгі теңдеулері мен графиктері; салыстырмалы қозғалыс, қисық сызықты қозғалыс кинематикасы;

2) "Динамика".

Күштер; күштерді қосу; Ньютон заңдары; бүкіл әлемдік тартылыс заңы; гравитациялық өрістегі дене қозғалысы;

3) "Статика және гидростатика".

Массалар центрі; тепе-теңдік түрлері, қатынас ыдыстар; Паскаль заңы, атмосфералық қысым, Торричелли тәжірибесі.

4) "Сақталу заңдары".

Механикадағы импульс және энергияның сақталу заңдары, серпімді және серпімсіз соқтығысулар;

5) "Гидродинамика".

Газдар мен сұйықтардың ламинарлық және турбуленттік ағысы, денелердің тұтқыр сұйықтағы қозғалысы;

6) "Молекулалық физика".

Молекулалық кинетикалық теориясының негізгі қағидалары, термодинамикалық параметрлер; кристалл және кристалл емес заттар, қатты денелердің, сұйықтар мен газдардың моделі, молекулакинетикалық теорияның негізгі теңдеуі;

7) "Газ заңдары".

Идеал газ күйінің теңдеуі; изопроцестер; адиабаталық процесс;

8) "Термодинамика негіздері".

Идеал газдың ішкі энергиясы, термодинамикалық жұмыс, жылу мөлшері, жылусыйымдылық, термодинамиканың бірінші заңы, термодинамиканың бірінші заңын әртүрлі процестерге қолдану, адиабаталық процесс, термодинамиканың екінші заңы, жылу қозғалтқыштары;

9) "Сұйық және қатты денелер".

Қаныққан және қанықпаған бу, ауаның ылғалдылығы, шық нүктесі, сұйықтың беттік керілуі, жұғу, қылтүтіктік құбылыстар;

10) "Электростатика".

Электр заряды, Кулон заңы, электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі, біртекті электр өрісіндегі электр өрісінің кернеулігі мен потенциалдар арасындағы байланыс, электрсыйымдылық; конденсаторлар; сыйымдылықтың өлшем бірлігі және электр өрісінің энергиясы;

11) "Тұрақты ток".

Электр тогы, ток көзінің элерктр қозғаушы күші мен ішкі кедергісі; толық тізбек үшін Ом заңы, электр тогының жұмысы мен қуаты, ток көзінің пайдалы әсер коэффициенті, пайдаланылған энергия құны;

12) "Әртүрлі ортадағы электр тогы".

Металдардағы электр тогы; асқын өткізгіштік, жартылай өткізгіштердегі электр тогы, жартылай өткізгішті құралдар, электролит ерітінділеріндегі электр тогы, электролиз заңы, газдардағы және вакуумдегі электр тогы;

13) "Магнит өрісі".

Магнит өрісі; тогы бар өткізгіштердің әсері, Ампер тәжірибесі, магнит индукциясының векторы; бұрғы ережесі; Ампер күші; зарядталған бөлшектердің магнит өрісіндегі қозғалысы; заттардың магниттік қасиеттері; жасанды магниттер; соленоид;

14) "Электромагниттік индукция".

Магнит ағыны, электромагниттік индукция, электромагниттік индукция заңы; Ленц ережесі; магнит өрісінің энергиясы; электрқозғалтқыш және тұрақты токтың электрогенераторы;

15) "Механикалық тербелістер".

Гармоникалық тербелістердің теңдеулері мен графиктері;

"Электромагниттік тербелістер".

Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістер;

"Айнымалы ток".

Айнымалы ток генераторы; еріксіз электромагниттік тербелістер; айнымалы ток; электр тізбегіндегі кернеу резонансы; Қазақстандағы және дүние жүзіндегі электр энергиясын өндіру және қолдану;

16) "Электромагниттік толқындар".

Электромагниттік толқындардың жұтылуы мен шығарылуы; радиобайланыс; детекторлы радиоқабылдағыш; аналогты-сандық түрлендірулер; байланыс арналары; байланыс құралдары;

17) "Толқындық оптика".

Жарықтың интерференциясы; жарықтың дифракциясы; дифракциялық торлар; жарықтың поляризациясы;

18) "Геометриялық оптика".

Геометриялық оптика заңдары, жазық параллель пластинадан шағылу, толық ішкі шағылу; оптика-талшықты тасымалдаушылар, оптикалық құралдар;

19) "Атомдық және кванттық физика".

Жарықтың корпускулярлық толқындық табиғатының біртұтастығы; сәулеленудің түрлері; спектрлер; спектрлік құралдар; спектрлік анализ; инфракызыл және ультракүлгін сәулелену; рентген сәулелері; электромагниттік сәулелену шкаласы; фотоэффект; фотоэффектіні қолдану; жарық қысымы; жарықтың химиялық әсері; лазерлер; голография; фотография; томография;

20) "Атом ядросының физикасы".

Табиғи радиоактивтілік; радиоактивті ыдырау заңы; атомдық ядро; ядроның нуклондық моделі; изотоптар; ядродағы нуклондардың байланыс энергиясы; ядролық реакциялар; жасанды радиоактивтілік; ауыр ядролалық бөлінуі; тізбекті ядролық реакция; сындық масса; радиоактивті сәулелердің биологиялық әсері; радиациядан қорғану; ядролық реактор; ядролық энергетика; термоядролық реакциялар;

21) "Нанотехнология және наноматериалдар".

Нанотехнологияның негізгі жетістіктері, өзекті мәселелері және дамуы; наноматериалдар;

22) "Космология".

Жұлдыздар әлемі; жұлдызға дейінгі қашықтық; айнымалы жұлдыздар; біздің Галактика; басқа Галактикалардың ашылуы; квазарлар; Үлкен жарылыс теориясы; қызыл ығысу және Галактикаға дейінгі қашықтықты анықтау; қара құрдым; Әлемнің ұлғаюы; Әлемнің эволюциясының негізгі кезеңдері; әлемнің моделдері; өмір және Әлем туралы ойлар; қара материя; нетронды жұлдыздар; аса жаңа жұлдыздар; Герцшпрунг-Рассел диаграммасы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2 тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Механика			
1.1 Кинематика	+	+	+
Тақырып 1.1.1 Дене қозғалысы кинематикасының теңдеулері мен графиктері. Салыстырмалы қозғалыс. Қисық сызықты қозғалыс кинематикасы.			
№1 зертханалық жұмыс. Көлбеу ойық бойымен қозғалатын дененің үдеуін анықтау.			
1.2. Динамика	+	+	+
Тақырып 1.2.1 Күштер. Күштерді қосу. Ньютон заңдары. Бүкіл әлемдік тартылыс заңы. Гравитациялық өрістегі дененің қозғалысы.			
№2 зертханалық жұмыс. Бір-біріне бұрышпен			

бағытталған күштерді қосу.			
1.3. Статика және гидростатика.	+	+	+
Тақырып 1.3.1 Массалар центрі. Тепе-теңдік түрлері. Қатынас сосудтары. Паскаль заңын қолдану. Торичелли тәжірибесі. Атмосфералық қысым.			
1.4. Сақталу заңдары	+	+	+
Тақырып 1.4.1 Механикалық энергия мен импульстың сақталу заңдары. Серпімді және серпімді емес соққы.			
№ 1 практикалық жұмыс. Механикалық жұмыстың пайдалы әсер коэффициентін анықтау.			
1.5. Гидродинамика.	+	+	+
Тақырып 1.5.1 Сұйықтықтар мен газдардың ламинарлы және турбулентті ағымы; тұтқыр сұйықтықтағы дененің қозғалысы.			
№ 3 зертханалық жұмыс. Тұтқырлығы әртүрлі сұйықта қозғалатын шардың қозғалысын зерттеу.			
2 бөлім. Жылу физикасы			
2.1. Молекулалық физика	+	+	+
Тақырып 2.1.1 Молекулалық кинетикалық теорияның негіздері қағидалары. Термодинамикалық параметрлер Кристалл және кристалл емес заттар; қатты, сұйық және газ модельдері; термодинамикалық параметрлер; идеалды газ . Газдардың молекулалық-кинетикалық теориясының негізгі теңдеуі.			

2.2. Газ заңдары.	+	+	+
Тақырып 2.2.1 Идеал газ күйінің теңдеуі Изопроцестер. Адиабаталық процесс.			
№2 практикалық жұмыс. Бөлмедегі ауа массасын анықтау. №4 зертханалық жұмыс. Газ заңдарын тексеру. №5 зертханалық жұмыс. Әмбебап газ тұрақтысын анықтау.			
2.3. Термодинамика негіздері	+	+	+
Тақырып 2.3.1 Термодинамиканың бірінші заңы; адиабаталық процесс; термодинамиканың екінші заңы.			
№3 практикалық жұмыс. Судың жылу сыйымдылығын анықтау. №4 практикалық жұмыс. Жылу қозғалтқыштары.			
2.4. Сұйық және қатты денелер	+	+	+
Тақырып 2.4.1 Қаныққан және қанықпаған бу; ауаның ылғалдылығы; заттың критикалық күйі. Беттік керілу; сулану; капиллярлық құбылыстар; шық нүктесі.			
№5 практикалық жұмыс. Серіппенің қаттылығын анықтау.			
3 бөлім. Электр және магнетизм			
3.1. Электростатика	+	+	+
Тақырып 3.1.1 Электр өрісінің кернеулігі; потенциал; электр өрісінің потенциалдар айырмасы. Электр сыйымдылығы; электр өрісінің энергиясы.			
3.2. Тұрақты электр тогы	+	+	+

Тақырып 3.2.1 Электр тогы. Электр қозғаушы күш және ток көзінің ішкі кедергісі. Толық тізбек үшін Ом заңы; электр тогының жұмысы мен қуаты; ток көзінің пайдалы әсер ету коэффициенті; тұтынылатын ток құны.			
№6 практикалық жұмыс. Тұрмыстық техниканың жұмыс құны мен қуатын есептеу. №7 практикалық жұмыс. Сымның кедергісін анықтау. №6 зертханалық жұмыс. Тұрақты ток көздерінің электр қозғаушы күші мен ішкі кедергісін анықтау. Толық тізбек үшін Ом заңы. №7 зертханалық жұмыс. Өткізгіштердің аралас қосылу заңдылықтарын зерттеу.			
3.3. Әртүрлі ортадағы электр тогы	+	+	+
Тақырып 3.3.1 Металдардағы электр тогы; асқын өткізгіштік; жартылай өткізгіштердегі электр тогы; электролиттердің ерітінділері мен балқымаларындағы электр тогы; электролиз заңдары; газдардағы электр тогы; вакуумдағы электр тогы.			
№8 зертханалық жұмыс. Электролиттердегі токтың пайда болу жағдайын зерттеу. №9 зертханалық жұмыс. Қыздыру шамы, резистор және жартылай өткізгіш диодтың вольтампер сипаттамасы.			
3.4. Магнит өрісі	+	+	+

Тақырып 3.4.1 Магнит өрісі; өткізгіштердің токпен өзара әрекеттесуі; Ампер тәжірибелері; магниттік индукция векторы; бұрғы ережесі; Ампер күші; сол қол ережесі; магнит өрісіндегі зарядталған бөлшектің қозғалысы; заттың магниттік қасиеттері.			
№ 6 практикалық жұмыс. Сол қол ережесін қолдану			
3.5. Электромагниттік индукция	+	+	+
Тақырып 3.5.1 Магнит ағыны; электромагниттік индукция құбылысы; электромагниттік индукция заңы; Ленц ережесі; магнит өрісінің энергиясы; электр қозғалтқыш және тұрақты ток генераторы.			
4 бөлім. Тербелістер			
4.1. Механикалық тербелістер	+	+	+
Тақырып 4.1.1 Гармоникалық тербелістердің теңдеулері мен графиктері.			
№7 практикалық жұмыс. Математикалық маятник арқылы дененің еркін түсу үдеуін анықтау.			
4.2. Электромагниттік тербелістер	+	+	+
Тақырып 4.2.1 Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістер.			
4.3. Айнымалы ток	+	+	+
Тақырып 4.3.1 Айнымалы ток генераторы; еріксіз электромагниттік тербелістер; электр тізбегіндегі кернеулердің резонансы; электр			

энергиясын өндіру, тасымалдау және қолдану, трансформатор; Қазақстанда және әлемде электр энергиясын өндіру және пайдалану.			
№10 зертханалық жұмыс. Трансформатор орамаларындағы орам санын анықтау. №11 зертханалық жұмыс. Сыйымдылық кедергісінің айнымалы ток жиілігіне және конденсатордың сыйымдылығына тәуелділігін зерттеу. № 12 зертханалық жұмыс. Индуктивті кедергілер, олардың айнымалы ток жиілігіне және катушканың индуктивтілігіне тәуелділігі. №13 зертханалық жұмыс. Айнымалы ток тізбегіндегі резонанс құбылысын зерттеу			
5 бөлім. Толқындар			
5.1. Электромагниттік толқындар	+	+	+
Тақырып 5.1.1 Электромагниттік толқындарды сәулелендіру және қабылдау; аналогтық-цифрлық түрлендірулер; байланыс арналары; байланыс құралдары.			
№14 зертханалық жұмыс. Ауадағы дыбыс жылдамдығын анықтау.			
6 бөлім. Оптика			
6.1. Толқындық оптика	+	+	+
Тақырып 6.1.1 Жарықтың интерференциясы Жарықтың дифракциясы. Дифракциялық торлар. Жарықтың поляризациясы.			

№15 зертханалық жұмыс. Дифракциялық тордың көмегімен жарықтың толқын ұзындығын анықтау. №16 зертханалық жұмыс. Интерференция, дифракция және жарықтың поляризациясын бақылау.			
6.2. Геометриялық оптика	+	+	+
Тақырып 6.2.1 Оптиканың геометриялық заңдары; жазық параллель пластинадағы сыну; толық ішкі шағылысу; оптикалық құралдар.			
№17 зертханалық жұмыс: Шынының сыну көрсеткішін анықтау.			
7 бөлім. Кванттық физика			
7.1. Атомдық және кванттық физика	+	+	+
Тақырып 7.1.1 Жарықтың корпускулярлық-толқындық табиғатының біртұтастығы.; сәулелену түрлері; спектрлер; спектрлік аппараттар; спектрлік талдау; инфрақызыл және ультракүлгін сәулелену; рентген сәулелері; электромагниттік сәулелену шкаласы; фотоэффект; фотоэффект қолдану; Жарық қысымы; жарықтың химиялық әрекеті; лазерлер; голография; фотография, томография.			
№8 практикалық жұмыс. Электромагниттік сәулеленуден қорғау құралдарын есептеу №9 практикалық жұмыс. Фотоэлектронның жылдамдығын анықтау. №18 зертханалық жұмыс. Үздіксіз және сызықтық			

сәулелену спектрлерін бақылау			
7.2. Атом ядросының физикасы	+	+	+
Тақырып 7.1.1 Табиғи радиоактивтілік; радиоактивті ыдырау заңы; атом ядросы; ядролық реакциялар; жасанды радиоактивтілік; ауыр ядролардың бөлінуі; тізбекті ядролық реакциялар; радиоактивті сәулелердің биологиялық әсері; радиациядан қорғану; ядролық реактор ; ядролық энергетика; термоядролық реакциялар.			
№19 Зертханалық жұмыс. Жартылай ыдырау периодын анықтау. № 9 практикалық жұмыс. Ядродағы нуклондардың байланыс энергиясын есептеу. № 20 зертханалық жұмыс . Дайын фотосуреттерден зарядталған бөлшектердің тректерін зерттеу			
8 бөлім. Нанотехнология және наноматериалдар			
8.1. Нанотехнология және наноматериалдар	+	+	+
Тақырып 8.1.1 Нанотехнологияның негізгі жетістіктері, наноматериалдарды дамытудың өзекті мәселелері және даму кезеңдері.			
9 бөлім. Космология			
9.1. Космология	+	+	+
Тақырып 9.1.1 Жұлдыздар әлемі; жұлдыздарға дейінгі қашықтық; айнымалы жұлдыздар; біздің Галактика; басқа галактикалардың			

ашылуы квазарлар; Үлкен жарылыс теориясы ; ғаламның кеңеюі; ғалам эволюциясының негізгі кезеңдері; ғаламның модельдері; ғаламдағы өмір мен ақыл; нейтрондық жұлдыздар.			
Практикалық жұмыс (бейіні бойынша)			

3 тарау.Оқыту нәтижелері мен бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Механика	Кинематика.	1) Есептерді шешуде кинематикалық теңдеулерді қолдану, қозғалыс графиктерін талдау; 2) күнделікті өмірден жылдамдықтар мен қозғалыстарды қосудың классикалық заңының мысалдар келтіру;	1) Есептерді шешуде кинематикалық теңдеулерді қолданады және қозғалыс графиктерін талдайды, сондай-ақ қисық сызықты қозғалысты сипаттайтын шамаларды анықтайды.
	Динамика	1) Ньютон заңдарын меңгеру және күшті анықтау; 2) бүкіләлемдік тартылыс заңын түсіндіру және ғарыш аппараттарының қозғалысын сипаттау;	1) Ньютон заңдарының мазмұнын ашады; 2) дененің көлденең және тігінен бұрышпен лақтырылған қозғалысы кезіндегі физикалық шамалардың өзгеруін сипаттайды.
	Статика және гидростатика	1) абсолютті қатты дененің масса центрін анықтаңыз және тепе-теңдіктің әртүрлі түрлерін түсіндіріңіз; 2) Паскаль заңын сипаттау	1) Тепе-теңдіктің әртүрлі түрлерін және Паскаль заңының қолданылуын біледі.
	Сақтау заңдары	1) кез-келген мөлшердегі жабық жүйенің денелері үшін импульстің және толық механикалық энергияның сақталу заңдылықтарын түсіндіру : микроәлем бөлшектері үшін де, ғарыштық денелер үшін де.	1)Импульс пен энергияны сақтау заңдарын есептерді шығаруда қолданады.
		1) күштердің әсерінен материалдық денелердің тепе-теңдік шарттарын және сұйықтар мен	

	Гидродинамика	газдардың қозғалысын түсіну; 2) сұйықтар мен газдардың қозғалысын, олардың қабаттары мен сығылу арасындағы ішкі үйкелістің болуымен байланысты сипаттау; 3) тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын (тұрақты) физикалық шамаларды анықтау және өлшеулердің дәлдігін ескеру;	1) Сұйықтар мен газдардың ламинарлы, турбулентті ағындарын түсіндіреді және сипаттайды; 2) эксперимент нәтижесіне әсер ететін факторларды анықтайды және оны жақсарту жолдарын ұсынады.
Жылу физикасы	Молекулалық физика	1) газдардың молекулалық-кинетикалық теориясының негіздерін түсіну; 2) молекулалық-кинетикалық теорияға негізделген қатты денелердің, сұйықтар мен газдардың модельдерін сипаттау;	1) Молекулалық-кинетикалық теорияның негізгі ережелерін және идеалды газ моделін сипаттайды; 2) әртүрлі қатты денелер мысалында кристалды және аморфты денелердің құрылымдарын ажыратады.
	Газ заңдары	1) термодинамикалық параметрлерді өзара байланыстыратын теңдеуді сипаттау; 2) газ заңдарының графиктерін ажырату.	1) Бойль-Мариотт, Гей-Люссак заңдарын, Чарльз Заңын түсіндіреді және осы заңдарды есептерді шешуде қолданады.
	Термодинамика негіздері	1) механикалық және ішкі энергиялардың өзара түрленуіне және ішкі энергияның бір денеден екінші денеге берілуіне байланысты құбылыстарды түсіндіру.	1) Термодинамиканың бірінші және екінші заңдарының мағынасын сипаттайды.
	Сұйық және қатты заттар	1) Сұйықтықтар мен газдардың механикалық қасиеттерін, олардың қозғалысын және олардағы қатты денелердің қозғалысын түсіндіру;	1) Ауаның салыстырмалы ылғалдылығын анықтау; 2) беттік керілудің табиғатын және капиллярлық құбылыстың күнделікті өмірдегі рөлін түсіндіру.
		Біртекті және біртекті емес электростатикалық өрістердегі құбылыстарды сипаттай білу және гравитациялық	1) Есептерді шығаруда: - тізбек учаскесі, толық тізбек үшін Ом заңын, - тармақталған электр тізбектеріне қатысты Кирхгоф заңдарын,

	Электростатика	өрісті сипаттаушы шамалармен сәйкестендіру.	- жұмыс және қуат формулаларын қолданады; 2) өткізгіштердің электр қосылыстары мен ЭҚК мен көз кернеуі арасындағы байланысты білетіндігін көрсетеді.
	Тұрақты электр тогы	1) Тұрақты электр тогы табиғатын түсіну және оның негізгі заңдылықтары мен сипаттамаларын білу, 2) тұрақты токты қарапайым электр тізбектерінде есептей білу; 3) өткізгіштердің электр қосылыстары мен ЭҚК мен көз кернеуі арасындағы байланысты білу.	1) Есептерді шығаруда: - тізбек учаскесі, толық тізбек үшін Ом заңын, - тармақталған электр тізбектеріне қатысты Кирхгоф заңдарын, - жұмыс және қуат формулаларын қолданады; 2) тұрмыстық құралдардың жұмыс құны мен қуатының практикалық есептеулерін жүргізу
Электр және магнетизм	Әртүрлі ортадағы электр тогы	1)Әр түрлі ортада электр тогының пайда болу мәнін және олардың практикалық қолданылуын білу.	1)Металдарда, жартылай өткізгіштерде, электролиттерде, газдарда және вакуумда электр тогының пайда болу принципін сипаттайды; 2) кедергінің металдағы және жартылай өткізгіштегі температураға тәуелділігін талдайды, резистордың вольт-амперлік сипаттамасын зерттей алады.
	Магнит өрісі	1) Магнит өрісі құбылысының мәнін түсіну және оны қолданылу аясын және әрекет ету принципін білу.	1) Өткізгіштердің магнит өрісін сипаттайтын шаманы анықтайды және сол қол ережесін қолданады; 2)магнит өрісінің қозғалатын зарядталған бөлшектерге және ток өткізгішке әсерін сипаттайды; 3) электр өлшеу құралдары мен электр қозғалтқыштарының жұмыс істеу принципін түсіндіреді, заттардың

			магниттік қасиеттерін біледі.
	Электромагниттік индукция	1.Электромагниттік индукция құбылысының мәнін және оның заңдарының мәнін білу, электромагниттік құрылғылардың жұмыс принципін түсіну.	1) Есептерді шешуде электромагниттік индукция заңын қолданады; 2) қарапайым электр қозғалтқышының жұмыс принципін біледі; 3) механикалық және электр энергиясының ұқсастығын жүргізеді.
Тербелістер	Механикалық тербелістер	1) механикалық қозғалысты сипаттайтын физикалық шаманың мерзімді өзгерістерін түсіндіру; 2) гармоникалық тербелістер туралы білімдерін кеңейту және тереңдету.	1) Гармоникалық тербелістерді (x(t), v(t), a (t)) эксперименттік, аналитикалық және графикалық түрде сипаттайды.
	Электромагниттік тербелістер	1) Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістердің пайда болу жағдайларын сипаттау және механикалық және электромагниттік тербелістер арасында ұқсастықтарды құрастыру	1) Еркін және еріксіз тербелістердің пайда болу шарттарын біледі.
	Айнымалы ток	1) Айнымалы электр тогының табиғатын білу; 2) генератор мен трансформатордың жұмыс принципін түсіну; 3) белсенді және реактивті жүктемелерді сипаттау және резонанс жағдайын түсіндіру.	1) Генератор мен трансформатордың жұмыс принциптерін зерттейді. 2) период, жиілік, кернеудің максималды және тиімді / тиімді мәндері, ток күші және электр қозғаушы күш сияқты физикалық шамаларды қолдана отырып, айнымалы токты синусоидалы функция ретінде сипаттайды; 3) белсенді және реактивті кедергісі бар тізбекті электр тізбегін есептейді. 4) электр энергиясын беру кезінде жоғары вольтты айнымалы токтың экономикалық

			артықшылықтарын көрсетеді.
Толқындар	Электромагниттік толқындар	1) жоғары жиілікті тербеліс көзінің электромагниттік толқындар арқылы қабылдағышпен сымсыз байланысымен қамтамасыз етілетін радиотехниканың негіздерін білу.	1) Электромагниттік толқындардың пайда болу шарттарын түсіндіреді және олардың қасиеттерін сипаттайды; 2) аналогтық сигналмен салыстырғанда цифрлық форматта сигнал берудің артықшылықтарын сипаттайды.
Оптика	Толқындық оптика	1) Оптикалық құбылыстардың табиғатын интерференция, дифракция, поляризация, дисперсия ретінде сипаттау.	1) Жарық жылдамдығын анықтау әдістерін түсіндіреді 2) жарық толқындарының интерференциясы мен дифракциясын бақылау үшін қажетті шарттарды сипаттайды, 3)жарықтың поляризациясын эксперименталды түрде зерттейді
	Геометриялық оптика	1) Мөлдір ортада жарық энергиясының таралу заңдылықтарын біледі және линзалар жүйесіндегі сәулелерді түсіндіреді.	1) Жарықтың шағылысу және сыну заңдылықтарын біледі; 2) жарық сигналдарын беру кезінде талшықты-оптикалық технологияның артықшылықтарын түсіндіреді.
Кванттық физика	Атомдық және кванттық физика	1) Спектрлік талдау әдісін және оны қолдану саласын сипаттау; 2) фотосинтез және фотосуреттегі процестер мысалында жарықтың химиялық әсерін сипаттау	1) Электромагниттік сәулеленудің корпускулярлық-толқындық табиғатын дәлелдейтін мысалдар келтіреді. 2)электромагниттік сәулеленуді, олардың пайда болу табиғаты мен затпен әрекеттесуіне қарай ажыратады. 3) техникада инфрақызыл сәулеленудің қолданылуын көрсетеді;
		1) Радиоактивті ыдырау құбылыстарын (a, b және g) және жартылай ыдырау кезеңінің терминін түсіндіру;	1)Графикалық тәсіл арқылы жартылай ыдырау периодын анықтайды;

	Атом ядросының физикасы	2) иондаушы әсер және ену қабілетінің; радиоактивті сәулеленудің сипатын түсіндіру.	2) радиоактивті материалдарды өңдеу, қолдану, сақтау және қауіпсіздік техникасын сипаттайды
Нанотехнология және наноматериалдар	Нанотехнология және наноматериалдар.	Нанотехнологияның негізгі жетістіктерін білу.	1) Наноматериалдардың физикалық қасиеттерін және оларды алудың жолдарын сипаттайды және қолданылуын атайды.
Космология	Космология	Жалпы Ғаламның қасиеттері мен эволюциясын білу.	1)Жұлдызды аспан мен негізгі қағидаларды жұлдыздар бойынша бағдарлауды сипаттайды, 2) Хаббл заңын қолданып , Әлемнің жасын анықтайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
95-қосымша

Аграрлық-технологиялық бағыттың "Жаһандық құзыреттілік" курсы бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Аграрлық-технологиялық бағыттың "Жаһандық құзыреттілік" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Жаһандық құзыреттілік" курсын оқытудың мақсаты - мінез-құлық мәдениетінің стандарттарына сәйкес келетін және жаһандық құзыреттілікке ие бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру. "Жаһандық құзыреттілік" курсы білім алушылардың құндылық бағдарларын, коммуникативтік дағдыларын, этикалық нормаларын және мінез-құлық көзқарастарын қалыптастыруға ықпал етеді.

3. Курс бағдарламасын іске асыру мынадай міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың сыни және талдамалық ойлауын, олардың коммуникативтік және зерттеу дағдыларын дамыту;

2) жергілікті, жаһандық проблемалар мен мәдениетаралық өзара іс-қимыл мәселелерін түсінуді дамыту;

3) ақпаратты тану, талдау, бағалау және дәлелдерді тұжырымдау қабілетін қалыптастыру;

4) білім алушылардың жаһандық оқиғалар мен олардың себептері мен салдарлары туралы талдамалық бағалау түсінігін қалыптастыру;

5) білім алушының өзіндік мәдени бірегейлігін түсінуге және әлемнің мәдени әртүрлілігін түсінуге ықпал ететін құндылықтар жүйесін қалыптастыру;

6) қаржылық, экологиялық мәдениетті дамыту;

7) нақты өмірмен байланысты зерттеу арқылы өз ойлауын құра білу қабілетін қалыптастыру.

4. Курстың мазмұны 5 бөлімнен тұрады: "Жаһандық құзыреттілік", "Қаржылық сауаттылық", "Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу", "Әртүрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну, тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу", "Аграрлық-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті".

"Жаһандық құзыреттілік" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жаһандық құзыреттер дегеніміз не.

2) Жаһандық құзыреттілік мәдениеті.

3) Жаһандық құзыреттерді қолдану.

4) Жаһандық құзыреттерді дамыту жолдары.

"Қаржылық сауаттылық" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жеке қаржыдағы кірістер.

2) Жеке қаржыдағы шығыстар.

3) Отбасылық бюджет.

4) Жинақтау және жинақтау.

"Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу" бөліміне
келесі бөлімшелер кіреді:

1) Қарым-қатынас мәдениеті.

2) Қақтығыстар. Ұғым. Түрлері. Шешу жолдары.

3) Әлеуметтік мәселелер.

4) Экологиялық қақтығыстар.

5) Климаттың өзгеруі. Ауа мен судың ластануы.

"Әртүрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну, тиімді мәдениетаралық өзара әрекеттесуге қатысу" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік.

2) Мәдени бірегейлікті қалыптастыру.

3) Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық байланыс.

4) Басқа адамның көзқарасын түсіну және қабылдау қабілеті.

"Аграрлық-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Мамандықтағы жаһандық құзыреттер.

2) Кәсіби менеджмент.

3) Компанияның инновациялық саясаты.

4) Жобалар мен процестерді басқару.

5) Іскерлік мінез-құлықтың этикалық принциптері.

5. "Жаһандық құзыреттілік" курсының негізгі мазмұны:

1) "Жаһандық құзыреттілік дегеніміз не". Жаһандық құзыреттіліктің анықтамасы, түрлері; функционалдық сауаттылықты қалыптастыру; аналитикалық және сыни ойлауды дамыту; жергілікті, жаһандық және мәдениетаралық мәселелерді зерттеу қабілеті; дүниетаным мен басқалардың көзқарасын түсіну; әртүрлі мәдениеттердің өкілдерімен ашық, орынды және тиімді өзара іс-қимылға қатысу; ұжымдық әл-ауқат пен тұрақты дамуға жәрдемдесу.

2) "Жаһандық құзыреттілік мәдениеті". Жаһандық проблемалар мен мәдениетаралық айырмашылықтарды түсіну; басқаларға құрметпен қарауды қалыптастыру; әр адамның адамдық қадір-қасиетін тану; басқа адамдардың сенімдерін түсіну және тану қабілеті; күнделікті өмірде, жұмыста жаһандық құзыреттілік мәдениетін көрсету; жаһандық құзыреттілік мәдениетін дамытуды қолдау; кәсіби даму және жаһандық құзыреттілік мәдениеті.

3) "Жаһандық құзыреттілікті қолдану". Жаһандық құзыреттілікті дамытуға ықпал ететін дәстүрлер мен құндылықтар; отбасы мен қоғамдастық арасындағы серіктестік; алған білімдерін өмірде қолдану дағдылары; жоспарлау және шешім қабылдау; әлеуметтік жауапкершілік пен әділеттілік; салауатты өмір салтын ұстану және қауіпсіз мінез-құлық дағдылары; зерттеу, жобалау, еріктілік жұмыс дағдылары.

4) "Жаһандық құзыреттерді дамыту жолдары". Зерттеулер жүргізу, дәлелге немесе мәселеге қатысты ақпарат пен дәлелдемелерді іріктеу; баламалы көзқарастарды талқылау; қоғамның қазіргі заманғы проблемаларын талдау; инновациялық идеяларды дамыту және насихаттау; өзі және басқа адамдар үшін өмір сүру жағдайларын жақсарту үшін шаралар қабылдау.

5) "Жеке қаржыдағы кірістер". Белсенді және пассивті кірістер; жеке табысты арттыру тәсілдері; ақша функциялары; еңбекті бағалау әдістері мен нысандары; ұлттық және шетел валютасы.

6) "Жеке қаржыдағы шығыстар". Қалта ақшасын тиімді пайдалану; ірі сатып алулар ; эмоционалды сатып алулар; ипотека; тұрғын үй несиесі; несиелендіру (жеке тұлғалардың банкроттығы); отбасылық іс-шараларды қалай бюджеттеуге болады.

7) "Отбасылық бюджет". Отбасы бюджетінің кірістері; отбасы бюджетінің міндетті шығыстары; отбасы бюджетінің міндетті емес шығыстары; отбасы бюджетінің түрлері;

отбасы бюджетін жоспарлау; отбасының қаржылық мақсаттары; отбасы бюджетін жүргізу ережелері.

8) "Жинақ және жинақтау". Қаржылық қауіпсіздік жастығы; жинақтау тәсілдері; ақшалай жинақтар: банкте, жылжымайтын мүлікте; қаржылық алаяқтық түрлері; қаржы пирамидасы; қаржылық байлық; инвестициялар; қаржылық тәуекелдердің түрлері.

9) "Қарым-қатынас мәдениеті". Қарым-қатынас мәдениеті; гуманизм, адамдарға құрмет, сыпайылық, ізгі ниет және төзімділік; өз пікірін басқаларға таңа алмау мүмкіндігі; нәзіктік, коммуникативті құзыреттілік; іскерлік әңгіме мәдениеті; қарым-қатынас стандарттары мен принциптері; мәдени әртүрлілік, мәдениетаралық қарым-қатынас.

10) "Қақтығыстар. Түсінгі. Түрлері. Шешу жолдары". Тұлғаішілік қақтығыстар: мотивациялық, моральдық, рөлдік және бейімделу; тұлғааралық қақтығыстар; топаралық қақтығыстар; қақтығыстардың себептері; қақтығыстарды шешу жолдары; жанжалды шешу стратегиялары; медиация; алаңдаушылық деңгейін төмендету.

11) "Әлеуметтік проблемалар". Қоғамның әлеуметтік проблемалары; әлеуметтік проблемалардың түрлері (шығу тегі бойынша, қамту дәрежесі бойынша, қарым-қатынас деңгейі, сипаты және саласы бойынша және тағы басқалар); әлеуметтік проблемаларды, олардың себептері мен салдарын бағалап түсіну; қазіргі қоғамның өңірлік, ұлттық және жаһандық әлеуметтік проблемалар және оларды шешу; әлеуметтік теңсіздік.

12) "Экологиялық қақтығыстар". Экологиялық қақтығыстардың себептері; экологиялық қақтығыстардың түрлері; экологиялық қақтығыстарды реттеу тәсілдері; экологиялық белсенділік; әлеуметтік-экологиялық қақтығыстар және оларды жеке, аймақтық, ұлттық және жаһандық тұрғыдан шешу.

13) "Климаттың өзгеруі". Ауа мен судың ластануы. Экологиялық қауіптер; халықтың өсуі, қоршаған ортаның деградациясы; Тұщы су тапшылығы; климаттың өзгеруінің салдары: жаппай көші-қон және қақтығыстар қауіпсіздіктің төмен деңгейі.

14) "Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік". Өзін елдің азаматы ретінде сезінуге, өз Отанына тиесілігін сезінуге және оның мүдделеріне қызмет етуге дайын болуға мүмкіндік беретін жеке қасиеттер; әлеуметтік жауапкершілік; жеке қасиеттер: адалдық, әдептілік, әдептілік, ізгі ниет, ұжымда жұмыс істей білу; құқықтық мәдениет.

15) "Мәдени бірегейлікті қалыптастыру". Мәдени бірегейлікті қалыптастыру және дамыту ерекшеліктері; ұлттық бірегейлік; көпмәдениеттілік; қоғам мен мәдени бірегейлікті қамтамасыз етудің негізі ретінде тіл;

16) "Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық коммуникация" . Дүниетаным мен басқалардың көзқарасын түсіну және құрметтеу; көпмәдениетті

проблемаларды сыни талдау дағдысы; көпмәдениетті қоғамдағы оң және тиімді өзара іс-қимыл; жергілікті және жаһандық проблемаларды шешуге қатысатын елдің және әлемнің белсенді азаматтарын қалыптастыру.

17) "Аграрлық-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті". Мамандықтағы жаһандық құзыреттілік. Жобалар мен процестерді тиімді басқару. Жобаны басқару жоспары (ЖБЖ). Ақпаратты талдау және өңдеу, өз көзқарасын дәлелдей білу. Дәлелді команда. Аванстық сенім. Кәсіби менеджмент. Қызметкерлермен жұмысты ұйымдастыру принциптері. Бизнес этикасы. Тиімді байланыс. Компанияның инновациялық саясаты. Стратегиялар.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыттары мен біліктілігіне байланысты 24 сағатты (1 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағаттар саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Жаһандық құзыреттілік			
1.1 Жаһандық құзыреттілік мәдениеті	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Жаһандық құзыреттілік дегеніміз не			
Тақырып 1.1.2. Жаһандық құзыреттілік мәдениеті			
Тақырып 1.1.3. Жаһандық құзыреттілікті қолдану			

Тақырып 1.1.4. Жаһандық құзыреттілікті дамыту жолдары			
2 бөлім. Қаржылық сауаттылық			
2.1 Жеке қаржыдағы кірістер	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Белсенді табыс			
Тақырып 2.1.2. Пассивті табыс			
Тақырып 2.1.3. Жеке табысты арттыру жолдары			
Тақырып 2.1.4 Ақша функциялары			
Тақырып 2.1.5. Еңбекті бағалаудың әдістері мен формалары			
Тақырып 2.1.6. Ұлттық және шетел валютасы			
2.2 Жеке қаржы шығындары	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Қалта ақшасын тиімді пайдалану			
Тақырып 2.2.2. Ірі сатып алулар			
Тақырып 2.2.3. Эмоционалды сатып алу			
Тақырып 2.2.4. Ипотека. Тұрғын үй несиесі			
Тақырып 2.2.5. Кредиттеу (жеке тұлғалардың банкроттығы)			
Тақырып 2.2.6. Отбасылық іс-шаралардың бюджетін қалай құруға болады			
2.3. Отбасылық бюджет	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Отбасылық бюджеттің кірістері			
Тақырып 2.3.2. Отбасылық бюджеттің міндетті шығыстары			

Тақырып 2.3.3. Отбасылық бюджеттің қосымша шығындары			
Тақырып 2.3.4. Отбасылық бюджеттің түрлері			
Тақырып 2.3.5. Отбасылық бюджетті жоспарлау. Отбасының қаржылық мақсаттары			
Тақырып 2.3.6. Отбасылық бюджетті жүргізу ережелері			
2.4. Жинақ және жинақтау	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Қаржылық қауіпсіздік жастығы			
Тақырып 2.4.2. Жинақтау тәсілдері			
Тақырып 2.4.3. Ақша жинақтар: банкте, жылжымайтын мүлікте			
Тақырып 2.4.4. Қаржылық алаяқтық түрлері. Қаржылық пирамида			
Тақырып 2.4.5. Қаржылық байлық			
Тақырып 2.4.6. Инвестициялар. Қаржылық тәуекелдердің түрлері			
3 бөлім. Жергілікті және жаһандық маңызы бар проблемаларды шешу			
3.1 Проблемалар түрі	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Қарым-қатынас мәдениеті			
Тақырып 3.1.2. Қақтығыстар. Түсінігі. Түрлері. Шешу жолдары			
Тақырып 3.1.3. Әлеуметтік проблемалар			
Тақырып 3.1.4. Экологиялық қақтығыстар			

Тақырып 3.1.5. Климаттың өзгеруі. Ауа мен судың ластануы			
4 бөлім. Әр түрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну			
4.1 Тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік			
Тақырып 4.1.2. Мәдени бірегейлікті қалыптастыру			
Тақырып 4.1.3. Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық байланыс.			
Тақырып 4.1.4. Басқа адамның көзқарасын түсіну және қабылдау қабілеті			
5 бөлім. Аграрлық-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті			
5.1 Мамандықтағы жаһандық құзыреттілік		+	+
Тақырып 5.1.1. Мамандықтағы жаһандық құзыреттілік			
Тақырып 5.1.2. Кәсіби менеджмент			
Тақырып 5.1.3. Табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану			
Тақырып 5.1.4. Жобалар мен процестерді басқару			
Тақырып 5.1.5. Іскерлік мінез-құлықтың этикалық принциптері			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
		1) Жеке тұлғаны дамыту үшін жаһандық құзыреттіліктің маңыздылығын түсіну;	

Жаһандық құзыреттілік	Жаһандық құзыреттілік мәдениеті	2) жаһандық құзыреттілік мәдениетін насихаттау.	1) Жаһандық құзыреттілікті сипаттайды.
		1) Зерттеу, жобалау, волонтерлік жұмыс дағдыларын қалыптастыру.	1) Зерттеу нәтижелерін бағалауды қалыптастырады.
Қаржылық сауаттылық	Жеке қаржыдағы кірістер	1) Белсенді және пассивті кірістердің мәнін түсіну; 2) жеке табысты арттыру тәсілдерін түсіндіру.	1) Жеке табысқа әсер ететін факторларды айқындайды.
	Жеке қаржы шығындары	1) Қалта ақшасын тиімді пайдалану дағдыларын қалыптастыру.	1) Несиелендіру мәселесін түсінеді және қиындық тудыратын несиелерге жол бермейді.
	Отбасылық бюджет	1) Отбасылық бюджеттің кірістері мен шығыстарын талдай білу; 2) жоспарлау дағдыларын қалыптастыру және отбасылық бюджетті жүргізу.	1) Отбасылық бюджетті жоспарлау кезеңдерін құрайды.
	Жинақ және жинақтау	1) Отбасының қаржылық қауіпсіздік жастығын қалыптастыру.	1) Ақшалай жинақтау көздерінің тізбесін және олардың қажеттілігін негіздей отырып шығыстар тізімін жасайды; 2) ақша жинақтарын құру тәсілдерін біледі; 3) қаржы пирамидаларына қатысуға жол бермей, қаржылық тәуекелдердің түрлерін талдайды.
Жергілікті және жаһандық маңызы бар проблемаларды шешу	Проблемалар түрлері	1) Эмпатия мен ынтымақтастық қабілетіне негізделген қарым-қатынас этикасын қалыптастыру.	1) Басқа адамдардың сенімдерін түсінеді және қабылдайды; 2) құрдастарының қарым-қатынасындағы бар проблемаларды талдайды.
		2) Қақтығыстардың мәні мен себептерін түсіну.	1) Қақтығысты шешу алгоритмін құрайды; 2) медиация негіздерін және қақтығыстарды шешу тәсілдерін біледі.
		3) Аналитикалық, сыни ойлау, жергілікті және жаһандық маңызы бар әлеуметтік	1) Әлеуметтік жобаны, волонтерлік акциялар

		проблемаларды бағалау дағдысын қалыптастыру.	мен бастамаларды бағалайды.
		1) Экологиялық проблемалар бойынша дәлелдемелерді зерттеу және талдау жүргізу дағдыларын қалыптастыру.	1) Жергілікті және жаһандық деңгейде экологиялық проблемаларды шешу жолдарын ұсынады.
Әр түрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну	Тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу	1) Азаматтық ұстанымын көрсете алу, өз көзқарасын қорғай білу;	1) Әлеуметтік жауапкершіліктің маңыздылығын түсінеді.
		2) қоғамдағы мәдени бірегейліктің маңыздылығын бағалау.	1) Әр түрлі мәдениеттердің құндылығы туралы өзіндік көзқарасын дәлелдеу үшін дәлелдер келтіреді; 2) мәдени әртүрлілік пен мәдениетаралық айырмашылықтарды біледі және түсінеді.
		1) Жаһандық проблемалар мен мәдениетаралық айырмашылықтарды анықтау; 2) басқа мәдениеттердің өкілдеріне құрметпен қарау негізінде коммуникация құру дағдысын қалыптастыру.	1) Мәдени, діни және басқа да айырмашылықтардың басқалардың көзқарастарына қалай әсер ететінін түсінеді; 2) қоғамда мәдениетаралық коммуникация ережелерін жасайды.
		1) Мәселе бойынша дәлелдер, айғақтар, ақпаратты таңдай білу.	1) алынған ақпаратты, әртүрлі көзқарастарды сыни тұрғыдан бағалайды.
	Мамандықтағы жаһандық құзыреттілік	1) Аграрлық-технологиялық бағыт бойынша жаһандық құзыреттілікті сипаттау; 2) бағыт бойынша жаһандық құзыреттілікті қолдану мүмкіндіктерін айқындау	1) Аграрлық--технологиялық бағыт бойынша жаһандық құзыреттілікті қалыптасу матрицаларын әзірлейді.
	Кәсіби менеджмент	1) Коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру.	1) Персоналмен жұмысты ұйымдастыру қағидаттарын біледі.
		1) Қомпанияның технологиялық қайта құру стратегияларын	

Аграрлық-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті	Компанияның инновациялық саясаты	түсіндіру (позицияларды белсендіру және технологиялық серпіліс).	1) Жедел ойлау қабілеті мен зерттеу жұмысының дағдысын біледі.
	Жобалар мен процестерді басқару	1) Процестер мен жобаларды жоспарлау дағдысына ие болу: көлем, кесте және бюджеттен бастап негізгі қатысушыларды басқару тәсілдеріне дейін	1) Жобалар мен процестерді басқару дағдыларын қолданады.
	Іскерлік мінез-құлықтың этикалық принциптері	1) Іскерлік мінез-құлық қағидаттарын қолдану; 2) бастамашылық таныту және орындалатын жұмысқа жауапкершілікпен қарау.	1) Бизнесті жүргізу этикасын түсінеді (заңның әрпінен сенімге дейін; құқықтық нормаларды құрметтеу; көпжақты өндірістік қатынастарды қолдау; қоршаған ортаға қамқорлық жасау; заңсыз әрекеттерден бас тарту және т. б.)

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
96-қосымша

Қоғамдық- гуманитарлық бағыттың "Математика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық- гуманитарлық бағыттың "Математика" пәні бойынша үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Математика" пәнін оқытудың мақсаты – жалпы адамзаттық құндылықтар мен ұлттық мәдениеттің озық дәстүрлері негізінде білім алушылардың зияткерлік дамуын, білім беруді жалғастырудың сабақтас пәндерін зерделеу үшін қоғамдық-гуманитарлық бағыттың практикалық және кәсіби қызметінде қолдану үшін қажетті математикалық білімді меңгеру.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) Математика негіздерін сапалы меңгеру, тұлғаның зияткерлік қасиеттерін дамытуға бағытталған математикалық білімді, іскерліктер мен дағдыларды одан әрі қалыптастыру және дамыту үшін жағдайлар жасау;

2) математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, әртүрлі контексттердегі есептерді шешу үшін сандық қатынастар мен кеңістіктік формаларды зерттеуге ықпал жасау;

3) білім алушылардың білімдерін есептерді шешу мақсатында математикалық модельдер жасауға және кері қарай нақты процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;

4) практикалық есептерді шешу кезінде қолайлы математикалық әдістерді таңдау, алынған нәтижелерді бағалау және олардың дұрыстығын анықтау үшін логикалық және сыни ойлауды, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

5) коммуникативтік дағдыларды, оның ішінде ақпаратты дәл және сауатты беру, сондай-ақ жарияланымдар мен электрондық құралдарды қоса алғанда, әртүрлі көздерден алынған ақпаратты пайдалану қабілетін дамыту;

6) өз бетінше жұмыс істеу үшін де, командада жұмыс істеу үшін де қажет тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, толеранттылық сияқты жеке қасиеттерді дамыту;

7) математиканы оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану дағдыларын дамыту.

4. Оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерден және тақырыптардан тұрады:

1) "Функция, оның қасиеттері және графигі". Функция және оның берілу жолдары. Функция графигін түрлендіру. Функцияның қасиеттері. Кері функция ұғымы. Күрделі функция.

2) "Тригонометриялық функциялар". Тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері. Түрлендірулер арқылы тригонометриялық функциялардың графигін салу.

3) "Кері тригонометриялық функциялар". Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс. Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.

4) "Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер". Қарапайым тригонометриялық теңдеулер. Тригонометриялық теңдеулер және олардың жүйелерін шешу әдістері. Тригонометриялық теңсіздіктерді шешу.

5) "Ықтималдық". Комбинаторика элементтері және олардың ықтималдықтарды табуға қолданылуы. Ньютон биномын (натурал көрсеткішпен) жуықтап есептеулер үшін қолдану. Оқиғаның ықтималдығы және оның қасиеттері. Шартты ықтималдық. Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелері.

6) "Функцияның шегі және үзіліссіздік". Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегі. Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі үзіліссіздігі. Функция графигінің асимптоталары. Сан тізбегінің шегі. Шектерді табу.

7) "Туынды". Туындының анықтамасы. Функцияны дифференциалдау туралы түсінік. Туындыларды табу ережелері. Күрделі функцияның туындысы. Туындының физикалық және геометриялық мағынасы.

8) "Туындыны қолдану". Функцияның өсу және кему шарттары. Функцияның экстремум нүктелері. Функцияны туынды арқылы зерттеу және оның графигін құру. Кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәндері.

9) "Кездейсоқ шамалар және олардың сандық сипаттамалары". Кездейсоқ шамалар. Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамалар. Дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамалары. Дискретті кездейсоқ шамалардың үлестірім түрлері.

10) "Алғашқы функция және интеграл". Алғашқы функция және анықталмаған интеграл. Анықталмаған интегралдың қасиеттері. Анықталған интеграл. Қисық сызықты трапеция және оның ауданы. Геометриялық және физикалық есептерді шығаруда анықталған интегралды қолдану.

11) "Дәреже мен түбірлер. Дәрежелік функция". n-ші дәрежелі түбір және оның қасиеттері. Рационал көрсеткішті дәреже. Рационал көрсеткішті дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру. Иррационал өрнектерді түрлендіру. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі. Нақты көрсеткіші бар дәрежелік функцияның туындысы және интегралы.

12) "Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер". Иррационал теңдеулер және олардың жүйелері. Иррационал теңсіздіктер.

13) "Көрсеткіштік және логарифмдік функциялар". Көрсеткіштік функция, оның қасиеттері және графигі. Санның логарифмі және оның қасиеттері. Логарифмдік функция, оның қасиеттері және графигі. Көрсеткіштік функцияның туындысы және интегралы. Логарифмдік функцияның туындысы.

14) "Көрсеткіштік және логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер". Көрсеткіштік теңдеулер және олардың жүйелері. Көрсеткіштік теңсіздіктер. Логарифмдік теңдеулер және олардың жүйелері. Логарифмдік теңсіздіктер.

15) "Математикалық статистика элементтері". Бас жиынтық және таңдама. Дискретті және интервалды вариациялық қатарлар. Кездейсоқ шаманың сандық сипаттамаларын таңдамалар бойынша бағалау.

16) "Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы". Стереометрия аксиомалары және олардың салдарлары. Кеңістіктегі түзулердің өзара орналасуы. Түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы. Екі жазықтықтың өзара орналасуы.

17) "Кеңістіктегі перпендикулярлық". Түзу мен жазықтықтың перпендикулярлығы. Перпендикуляр және көлбеу. Үш перпендикуляр туралы теорема. Кеңістіктегі

қашықтық. Кеңістіктегі бұрыштар. Жазықтықтардың перпендикулярлығы. Жазық фигураның жазықтықтағы ортогональ проекциясы және оның ауданы.

18) "Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі және векторлар". Кеңістіктегі векторлар және оларға қолданылаын амалдар. Коллинеар және компланар векторлар. Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі. Кеңістіктегі вектордың координаталары. Координатасымен берілген векторларды қосу және азайту, координатасымен берілген векторды санға көбейту. Вектордың үш компланар емес векторларға жіктелуі. Екі нүктенің арақашықтығы. Кесіндіні берілген қатынаста бөлу. Кесіндінің ортасының координаталары. Векторлардың скаляр көбейтіндісі. Сфера теңдеуі. Кеңістіктегі түзудің теңдеуі.

19) "Кеңістіктегі түзу және жазықтық теңдеулерін қолдану". Кеңістіктегі түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы. Кеңістіктегі нүктеден жазықтыққа дейінгі қашықтық. Екі түзу арасындағы бұрышты, кеңістіктегі түзу мен жазықтық арасындағы бұрышты табу.

20) "Көпжақтар". Көпжақты бұрыш, геометриялық дене туралы түсінік. Дұрыс көпжақтар ұғымы. Призма және оның элементтері. Тік және дұрыс призмалар. Тікбұрышты параллелепипед және оның қасиеттері. Призманың бүйір және толық беттерінің ауданы. Пирамида және оның элементтері. Қиық пирамида. Пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы. Қиық пирамида бетінің ауданы. Дұрыс көпжақтар. Дұрыс көпжақты жазықтықтпен қию.

21) "Айналу денелері және олардың элементтері". Цилиндр және оның элементтері. Цилиндрдің толық және бүйір бетінің ауданы. Конус және оның элементтері. Конустың бүйір және толық бетінің ауданы. Қиық конус және оның элементтері. Қиық конустың бетінің ауданы. Сфера, шар және олардың элементтері. Сфера бетінің ауданы. Сфераға жүргізілген жанама жазықтық. Айналу денелерін жазықтықпен қию.

22) "Денелердің көлемі". Дене көлемінің жалпы қасиеттері. Призманың көлемі. Пирамида мен қиық пирамиданың көлемі. Цилиндрдің көлемі. Конус пен қиық конустың көлемі. Шар және оның бөліктерінің көлемі. Кеңістіктік фигуралардың ұқсастығы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге

байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 -144 сағатты (4-6 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2 тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлімдер, бөлімшілердің мен тақырыптардың атауы	Барлығы	Сағат саны	
			Сабақтар	
			Теориялық	Тәжірибелік
1 бөлім. Функция, оның қасиеттері және графиктері				
1.1. Функция және оның қасиеттері.		+	+	+
1.	Функция және оның берілу тәсілдері. Функция графигін түрлендіру. Қоғамдық-гуманитарлық зерттеулердің нәтижелерін жасауда графиктерді қолдану.			
2.	Функцияның қасиеттері.			
1.2. Функция түрлері		+	+	+
3.	Кері функция ұғымы.			
4.	Күрделі функция.			
2 бөлім. Тригонометриялық функциялар				
2.1. Тригонометриялық функциялар және олардың графиктері		+	+	+
5.	Тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.			
6.	Түрлендірулер арқылы тригонометриялық функциялардың графигін салу.			
2.2. Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері		+	+	+
	Арксинус, арккосинус,			

7.	арктангенс, арккотангенс.			
8.	Кері тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері.			
2.3. Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер		+	+	+
9.	Қарапайым тригонометриялық теңдеулер.			
10.	Тригонометриялық теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
2.4. Тригонометриялық теңсіздіктер		+	+	+
11.	Қарапайым тригонометриялық теңсіздіктерді шешу .			
3 бөлім. Дәрежелер мен түбірлер. Дәрежелік функция				
3.1. Дәрежелер мен түбірлер		+	+	+
12.	n-ші дәрежелі түбір және оның қасиеттері. Иррационал өрнектерді түрлендіру.			
13.	Рационал көрсеткішті дәреже. Рационал көрсеткішті дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру.			
3.2. Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі.		+	+	+
14.	Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі.			
4. Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер.				
4.1. Иррационал теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.		+	+	+
15.	Иррационал теңдеулер және олардың жүйелері.			

16.	Иррационал теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
4.2. Иррационал теңсіздіктер		+	+	+
17	Иррационал теңсіздіктер және оларды шешу әдістері			
5-бөлім. Көрсеткіштік және логарифмдік функция				
5.1. Көрсеткіштік функция		+	+	+
18.	Көрсеткіштік функция, оның қасиеттері және графигі.			
5.2. Логарифмдік функция		+	+	+
19.	Санның логарифмі және оның қасиеттері.			
20.	Логарифмдік функция, оның қасиеттері және графигі			
6 бөлім. Көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер				
6.1. Көрсеткіштік теңдеулер мен теңсіздіктер		+	+	+
21.	Көрсеткіштік теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері.			
22.	Көрсеткіштік теңсіздіктер мен жүйелерді шешу әдістері.			
6.2. Логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер		+	+	+
23.	Логарифмдік теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістері			
24.	Логарифмдік теңсіздіктер мен жүйелерді шешу әдістері.			
7-бөлім. Функцияның шегі және үзіліссіздік				
7.1. Функцияның шегі		+	+	+

25.	Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегі.			
26.	Шектерді табу.			
7.2. Функцияның үзіліссіздігі және сан тізбегінің шегі.		+	+	+
27.	Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі үзіліссіздігі. Функция графигінің асимптоталары.			
28.	Сан тізбегінің шегі.			
8 бөлім. Туынды және оның қолданылуы				
8.1.Туынды		+	+	+
29.	Туындының анықтамасы. Функцияның дифференциалы туралы түсінік. Туындыларды табу ережелері.			
30.	Нақты көрсеткіші бар дәрежелік функциясының туындысы.			
31.	Күрделі функцияның туындысы.			
32.	Тригонометриялық функциялардың туындылары.			
33.	Көрсеткіштік және логарифмдік функциялардың туындылары.			
34.	Туындының физикалық және геометриялық мағынасы. Қоғамдық-гуманитарлық зерттеулерде туындыны қолдану.			
8.2.Туындының қолданылуы		+	+	+
35.	Функцияның өсу және кему шарттары. Экстремум нүктелері.			

36.	Функцияны туынды арқылы зерттеу және оның графигін салу.			
37.	Кесіндідегі функцияның ең үлкен және ең кіші мәндері.			
9 бөлім. Алғашқы функция және интеграл. Анықталмаған интеграл.				
9.1. Алғашқы функция және анықталмаған интеграл		+	+	+
38.	Алғашқы функция және анықталмаған интеграл. Анықталмаған интегралдың қасиеттері.			
39.	Элементар функциялардың интегралы			
9.2. Анықталған интеграл.		+	+	+
40.	Қисық сызықты трапеция және оның ауданы. Анықталған интеграл.			
9.3. Геометриялық және физикалық есептерді шешуде анықталған интегралды қолдану		+	+	+
41.	Анықталған интегралдың көмегімен жазық фигуралардың аудандарын есептеу .			
42	Анықталған интегралдың көмегімен айналу денелерінің көлемін есептеу.			
10 бөлім. Математикалық статистика және ықтималдықтар теориясы				
10.1. Ықтималдық		+	+	+
43.	Комбинаторика элементтері және олардың ықтималдықтарды табуға қолдану. .			
	Оқиғаның ықтималдығы және			

44	оның қасиеттері. Шартты ықтималдық. Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелері. Қоғамдық-гуманитарлық зерттеулердің есептерінде қолдану.			
10.2. Математикалық статистика элементтері		+	+	+
45.	Бас жиынтық және таңдама. Дискретті және интервалды вариациялық қатарлар. Кездейсоқ шаманың сандық сипаттамаларын таңдамалар бойынша бағалау. Қоғамдық-гуманитарлық зерттеулердің нәтижелерін құруда графиктерді қолдану.			
46.	Кездейсоқ шамалар. Дискретті және үзіліссіз кездейсоқ шамалар. Дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамалары. Дискретті кездейсоқ шамалардың үлестірім түрлері. Қоғамдық-гуманитарлық зерттеулердің есептерінде дискретті кездейсоқ шамаларды қолдану.			
11-бөлім. Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы		+	+	+
11.1. Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы.		+	+	+
47.	Стереометрия аксиомалары және олардың салдарлары.			

	Кеңістіктегі екі түзудің өзара орналасуы.			
48.	Түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы			
49.	Екі жазықтықтың өзара орналасуы.			
11.2. Кеңістіктегі бұрыштар		+	+	+
50.	Кеңістіктегі түзулер арасындағы бұрыш. Перпендикуляр және көлбеу. Түзу мен жазықтықтың перпендикулярлығы .			
51.	Түзу мен жазықтық арасындағы бұрыш. Үш перпендикуляр туралы теорема.			
52.	Екі жазықтықтың арасындағы бұрыш. Екі жақты бұрыш. Кеңістіктегі қашықтық.			
53.	Жазықтықтардың перпендикулярлығы . Жазық фигураның жазықтықтағы ортогональ проекциясы және оның ауданы.			
12 бөлім. Тікбұрышты координаталар жүйесі және кеңістіктегі векторлар				
12.1. Кеңістіктегі векторлар		+	+	+
54.	Кеңістіктегі векторлар және оларға қолданылатын амалдар. Коллинеар мен компланар векторлар.			
12.2. Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі.		+	+	+
55.	Кеңістіктегі вектордың координаталары. Координатасымен берілген векторларды қосу және азайту,			

	координатасымен берілген векторды санға көбейту.			
56.	Векторлардың скалярлық көбейтіндісі. Вектордың ұзындығы. Вектордың компланар емес үш векторға жіктелуі.			
57.	Екі нүктенің арақашықтығы. Кесіндіні берілген қатынаста бөлу. Кесіндінің ортасының координаталары.			
58.	Сфера теңдеуі. Кеңістіктегі түзудің теңдеуі.			
13 Бөлім. Көпжақтар және айналу денелері				
13.1. Көпжақтар		+	+	+
59	Көпжақты бұрыш, геометриялық дене туралы түсінік. Көпжақтар туралы ұғымы. Дұрыс көпжақтар. Көпжақтарды жазықтықпен қию. Қоғамдық-гуманитарлық зерттеулердің есептерінде көпжақтарды қолдану.			
13.2. Призма және оның элементтері.		+	+	+
60.	Призма, тікбұрышты параллелепипед және олардың қасиеттері. Куб.			
61.	Призманың бүйір және толық беттерінің ауданы.			
13.2. Пирамида және оның элементтері.		+	+	+
62.	Пирамида және оның элементтері.			

	Қиық пирамида. Е г и п е т пирамидалары			
63.	Пирамиданың бүйір және толық беттерінің ауданы. Қиық пирамида бүйір және толық беттерінің ауданы .			
14. Айналу денелері және олардың элементтері				
14.1. Цилиндр және оның элементтері.		+	+	+
64.	Цилиндр және оның элементтері. Цилиндр бетінің ауданы.			
14.2. Конус және оның элементтері.		+	+	+
65.	Конус және оның элементтері. Конус бетінің ауданы.			
66.	Киық конус және оның элементтері. Қиық конустың бетінің ауданы			
14.3. Сфера, шар және олардың элементтері		+	+	+
67.	Сфера, шар және о л а р д ы ң элементтері. Сфера бетінің ауданы.			
68.	Сфераға жанама жазықтық. Айналу д е н е л е р і н жазықтықпен қию. Қоғамдық-гуманитарлық зерттеулердің есептерінде айналу денелерін қолдану.			
15.	Дене көлемі			
15.1. Денелер көлемінің жалпы қасиеттері . Көпжақтар көлемі		+	+	+
69.	Дене көлемі. Дене көлемінің жалпы қасиеттері. Призманың көлемі.			
70.	Пирамиданың көлемі. Қиық пирамиданың көлемі.			

15.2. Айналу денелерінің көлемі.		+	+	+
71.	Цилиндрдің көлемі.			
72.	Конустың көлемі. Қиық конустың көлемі.			
73.	Шардың және оның бөліктерінің көлемі			
74.	Кеңістіктіктегі фигуралардың ұқсастығы.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлімнің атауы	Бөлімшенің атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Функция, оның қасиеттері және графигі	Функция және қасиеттері	1) График салу және функцияларды зерттеу дағдыларын пысықтау үшін функция ұғымын, түрлерін сипаттау; 2) аналитикалық анықтама және графикалық сурет негізінде функциялардың қасиеттерін көрсету.	1) Функцияның анықтамасын түсіндіреді; 2) функция түрлерін және берілу тәсілдерін ажыратады; 3) берілген функциялар үшін түрлендірулерді орындайды; 4) берілген функцияның анықталу және мәндер облысын табады.
	Функция түрлері	1) f(G(x) күрделі функциясын таба білу; 2) өзара кері функциялардың графиктерін салыстыру.	1) Күрделі функция формуласының мазмұнын түсіндіреді; 2) функциялардың құрамын құрайды; 3) кері функцияны анықтау ретін түсіндіреді.
	Тригонометриялық функциялар және олардың графигі	1)Тригонометриялық функцияларды түсіндіру; 2) тригонометриялық функциялардың графиктері бойынша қасиеттерді оқу.	1) Тригонометриялық функцияларды анықтайды; 2) тригонометриялық функциялардың қасиеттерін түсіндіреді; 3) графиктер салады және график бойынша тригонометриялық функциялардың қасиеттерін сипаттайды; 4) тригонометриялық функциялары бар графиктерін түрлендіруді орындайды.
			1) Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс мәндерін анықтайды;

Тригонометриялық функциялар	Кері тригонометриялық функциялар;	1) Кері тригонометриялық функцияларды түсіндіру; 2) кері тригонометриялық функциялардың графиктері бойынша қасиеттерді оқу.	2) кері тригонометриялық функциялардың қасиеттерін түсіндіреді; 3) графиктерді құрастырады және график бойынша кері тригонометриялық функциялардың қасиеттерін сипаттайды.
	Тригонометриялық теңдеулер	1)Тригонометриялық теңдеулерді шешу; 2) тригонометриялық жүйелерді шешу.	1)Тригонометриялық теңдеулер мен жүйелерді шешу әдістерін біледі.
	Тригонометриялық теңсіздіктер	1) Қарапайым тригонометриялық теңсіздіктерді шешу.	1) Тригонометриялық теңсіздіктердің шешімін түсіндіреді; 2) координаталық жазықтықта қарапайым тригонометриялық теңсіздіктер мен олардың жүйелері шешімдерінің жиынын көрсетеді.
Дәрежелер мен түбірлер Иррационал теңдеулер мен теңсіздіктер.	Дәрежелік функция	1) Алгебралық өрнектерді түрлендіру.	1) n дәрежесінің түбірін және n дәрежесінің арифметикалық түбірін анықтауда сәйкестікті белгілейді; 2) иррационал және алгебралық өрнектерді түрлендіру үшін n дәрежелі және рационал көрсеткішті түбірдің қасиеттерін қолданады.
	Дәрежелік функция, оның қасиеттері және графигі.	1) Дәрежелік функцияның графигін салу.	1) График құру дағдыларын пысықтау үшін дәрежелік функциясының қасиеттерін пайдаланады; 2) берілген график бойынша дәрежелік функцияның қасиеттерін зерттейді.
	Иррационал теңдеулер мен жүйелер	1) Иррационал теңдеулер мен теңдеулер жүйесін шешу алгоритмін игеру.	1) Иррационал теңдеу анықтамасының мазмұнын түсіндіреді және иррационал теңдеудің анықталу облысын табады; 2) иррационал теңдеулерді теңдеудің екі

			жағын n-ші дәрежеге шығару әдісімен шешеді; 3) иррационал теңдеулерді айнымалыны ауыстыру әдісімен шешеді.
	Иррационал теңсіздіктер мен жүйелер	1)Иррационал теңсіздіктер мен теңсіздіктер жүйелерін шешу алгоритмін меңгеру.	1) Иррационал теңсіздіктердің анықталу облысын табады; 2) иррационал теңсіздіктерді теңсіздіктің екі жағын n-ші дәрежеге шығару әдісімен шешеді; 3) иррационал және айнымалыны ауыстыру әдісі арқылы шешеді.
Көрсеткіштік және логарифмдік функция	Көрсеткіштік функция	1) График бойынша көрсеткіштік функцияның қасиеттерін сипаттау.	1) Көрсеткіштік функциясының анықтамасын түсіндіреді және оның графигін салады; 2) негізге байланысты көрсеткіштік функцияның қасиеттерін қолданады; 3) көрсеткіштік функцияларының графиктерін салады.
	Логарифмдік функция	1) Логарифмі бар өрнектердің мәндерін есептеу; 2) негізге байланысты логарифмдік функцияның қасиеттерін график бойынша сипаттау.	1) Санның логарифмін, ондық және натурал логарифмнің мәндерін анықтайды; 2) логарифмдік өрнектерді түрлендіру үшін логарифмдердің қасиеттерін қолданады; 3) логарифмдік функцияның графигін салады.
	Көрсеткіштік теңдеулер мен теңсіздіктер	1) Көрсеткіштік теңдеулер, теңдеулер мен теңсіздіктер жүйесін шешу.	1) Көрсеткіштік теңдеуді шешу алгоритмін қолданады; 2) көрсеткіштік теңдеулерді, теңсіздіктерді шешуде негізге байланысты көрсеткіштік функцияның қасиеттерін қолданады;

Көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер			3)көрсеткіштік теңдеулер мен жүйелерді шешу жолдарын атайды; 4) көрсеткіштік теңсіздіктерді шешеді.
	Логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер	1) Логарифмдік теңдеулерді, олардың теңдеулер мен теңсіздіктер жүйесін шешу.	1) Логарифмдік теңдеулер мен жүйелерді шешу жолдарын түсіндіреді; 2) логарифмдік теңсіздіктерді шешеді.
Функция шегі және шексіздік	Функция шегі	1) Нүктеде және шексіздікте функцияның шексіздігін анықтау	1) Функцияның шегін нүктеде, шексіздікте есептейді; 2) есептерді шешуде шектердің қасиеттерін қолдана алады.
	Функцияның шексіздігі және сан тізбегі	1) Функция графигінің асимптоталарын салу.	1) Функцияның шексіздік қасиеттерін қолданады; 2) сан тізбегінің шегін есептейді.
Туынды және оның қолданылуы	Туынды	1) Функциялардың туындыларын есептеу; 2) туындының геометриялық және физикалық мағынасын игеру; 3) Күрделі функциялардың туындыларын табу.	1) Анықтама бойынша функцияның туындысын табады; 2) функцияларды дифференциалдау ережелерін қолданады; 3) функция туындысының физикалық және геометриялық мағынасын ашады; 4) қозғалыс жылдамдығы мен үдеуін есептейді; 5) күрделі функцияны анықтайды және құрастырады; 6) күрделі функциялардың туындысын есептеу ережесін қолданады.
	Туындыны қолдану	1) Функцияларды монотондылыққа зерттеу; 1) есептердің математикалық модельдерін жасау; 3) кесіндідегі функцияның ең үлкен	1) Алгоритм бойынша функцияның графигіне қатысты теңдеу құрайды; 2) функцияның өсуі (кемуі) қажетті және жеткілікті шартын интервалда қолданады; 3) туынды көмегімен функцияның қасиеттерін талдайды және оның графигін салады;

		және ең кіші мәнін анықтау.	4) функцияның ең үлкен және ең кіші мәндерін табады.
Алғашқы образ және интеграл	Алғашқы образ және анықталмаған интеграл.	1) Алғашқы образ және анықталмаған интегралды табу.	1) Алғашқы образ және анықталмаған интеграл ұғымының мазмұнын ашады; 2) анықталмаған интегралдарды табу формулаларын қолданады; 3) есептерді шешуде анықталмаған интегралдар кестесін пайдаланады.
	Анықталған интеграл	1) Анықталған интегралды есептеу; 2) интегралдың физикалық мағынасын түсіндіру.	1) Қисық трапецияның ауданын табу үшін Ньютон-Лейбниц формуласын қолданады; 2) берілген сызықтармен шектелген жазық фигураның ауданын есептейді; 3) айналу денесінің көлемін есептейді.
Математикалық статистика және ықтималдықтар теориясы	Ықтималдық	1) Комбинаторлық есептерді ықтимал нұсқаларды жүйелі түрде таңдау және көбейту ережесін қолдану арқылы шешу; 2) ықтималдықтар теориясының негіздерін, ықтималдықтарды қосу және көбейту теоремаларын түсіндіру; 3) ықтималдық әдістерін қолдана отырып, практикалық есептерді түсіндіру.	1) Ньютон Биномын есептеу үшін қолданады (натурал көрсеткішпен); 2) ықтималдық қасиеттерін қолдану арқылы кездейсоқ оқиғалардың ықтималдығын есептейді; 3) ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелерін түсіндіреді.
	Математикалық статистика элементтері	1) Дискретті кездейсоқ шаманың дисперсияның және математикалық күту арасындағы байланысты, орташа квадраттық ауытқуды түсіндіру;	1) Дискретті кездейсоқ шама, дисперсия математикалық нәтижесі және орташа квадраттық (стандартты) ауытқу арасындағы байланысты түсіндіреді; кездейсоқ шамаларды таңдамалы мәліметтер бойынша сипаттайды;

		2) кездейсоқ шамаларды таңдамалы түрде сипаттау.	2) дискретті кездейсоқ шаманы математикалық нәтижесін есептейді; 3) дискретті кездейсоқ шаманың дисперсиясын және орташа квадраттық (стандартты) ауытқуын есептейді.
	Кездейсоқ шамалар	1) Дискретті, үздіксіз кездейсоқ шамалары ұғымдарын түсіндіру; 2) дискретті кездейсоқ шаманы қолдана отырып есептерді шығару.	1) Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамаларды салыстырады ; 2) кейбір дискретті кездейсоқ шамалардың таралу заңының кестесін жасайды.
Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы	Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы	1) Стереометрия аксиомалары және олардың салдарларын түсіндіру; 2) кеңістіктегі түзулердің , жазықтықтардың, түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуын бейнелеу.	1) Стереометрия аксиомаларының мазмұнын, олардың салдарларын түсіндіреді; 2) есептерді шешу кезінде кеңістіктегі параллель және қиылысатын түзулердің қасиеттері туралы білімді қолданады; 3) түзулердің параллельдік және перпендикулярлық белгілерін, қасиеттерін түсіндіреді, оларды есептерді шешуде қолданады.
	Кеңістіктегі бұрыштар	1) Кеңістіктегі екі түзу арасындағы бұрыш, түзу мен жазықтық арасындағы бұрыш ұғымын игеру; 2) үш перпендикуляр туралы теоремасын түсіндіру.	1) Кеңістіктегі перпендикулярдың, көлбеу және көлбеу проекцияның мағынасын ашады; 2) түзу мен жазықтықтың параллельдік және перпендикулярлық белгілерін, қасиеттерін түсіндіреді; 3) есептерді шешу кезінде жазықтықтардың параллельдік және перпендикулярлық белгілерін қолданады; 4) кеңістіктегі екі түзудің арасындағы бұрышты анықтайды; 5) түзу мен жазықтық арасындағы бұрышты,

			жазықтықтар арасындағы бұрышты бейнелейді; 6) есептерді шешуде үш перпендикуляр туралы теореманы қолданады.
Тікбұрышты координаталар жүйесі және кеңістіктегі векторлар	Кеңістіктегі векторлар	1) Вектордың анықтамасын және кеңістіктегі векторлармен амалдарды меңгеру; 2) екі нүкте арасындағы қашықтықты, кесіндінің ортасын есептеуді орындау.	1) Жазықтықта және кеңістікте векторды бейнелейді, оны сипаттайды; 2) вектордың координаталары мен ұзындығын табады; 3) векторларды қосу мен азайтуды, векторды санға көбейтуді орындайды; 4) векторлардың скалярлық көбейтіндісін табады; 5) екі нүкте арасындағы қашықтықты анықтайды; 6) кеңістіктегі сегменттің ортаңғы координаттарын табады.
	Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі	1) Векторлардың коллинеарлық және компланарлық шарттарын меңгеру; 2) векторды үш компланарлы емес вектор бойынша жіктеу; 3) сфера теңдеуін құрастыру; 4) қолданбалы есептерді шешуде координаталар мен векторларды пайдалану.	1) Кеңістіктегі векторлардың коллинеарлығы мен компланарлығын анықтайды; 2) есептерді шешу кезінде векторлардың коллинеарлығы мен компланарлығы шартын қолданады; 3) сфера теңдеуіне есептерді шешеді.
Көпжақтар және айналу денелері	Көпжақтар	1) Көпжақтар, дұрыс көпжақтар, призма, параллелепипед, куб, пирамида, қиық пирамида ұғымын игеру; 2) көпжақтар элементтерін табу, көпжақтар қималарын құру есептерін шығару	1) Көпжақтар және олардың элементтері туралы түсінік береді; 2) көпжақтар қасиеттерін түрлері бойынша түсіндіреді; 3) көпжақтарды бейнелейді; 4) дұрыс көпжақтардың түрлерін анықтайды; 5) көпжақтар элементтерін табу есептерін шығарады.
		1) Призма мен оның элементтерінің анықтамасын меңгеру;	1) Есептерді шығару кезінде призманың бүйір және толық бетінің

	Призма және оның элементтері	2) призманың толық бетінің бүйір бетінің аудандарын есептеу	ауданының формулаларын қолданады.
	Пирамида және оның элементтері	1) Пирамида, қиық пирамида және олардың элементтерінің анықтамасын менцгеру; 2) пирамида, қиық пирамиданың бүйір беті мен толық бетінің аудандарын есептеу.	1) Есептерді шешу кезінде пирамиданың және қиық пирамиданың бүйір және толық бетінің ауданы формулаларын қолданады.
Айналу денелері және оның элементтері	Цилиндр және оның элементтері	1) Айналу денесінің түрлерін анықтау (цилиндр); 2) цилиндр элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шешу; 3) есептерді шығаруда цилиндрдің қасиеттерін және оның элементтерін пайдалану.	1) Цилиндр және оның элементтерін анықтайды; 2) сызбалар мен модельдерде цилиндрді таниды; 3) цилиндрді жазықтықта бейнелейді; 4) цилиндрдің жазықтықпен қималарын бейнелейді; 5) цилиндр элементтерін элементтері және бетінің ауданын табуға есептер шығарады.
	Конус және оның элементтері	1) Айналу денесінің түрлерін анықтау (конус, қиық конус); 2) конус, қиық конустың элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шығару.	1) Конус, қиық конус және олардың элементтерін анықтайды; 2) сызбалар мен модельдерде конусты, қиық конусты таниды; 3) жазықтықта конусты, қиық конусты бейнелейді ; 4) конустың, қиық конустың элементтері элементтері және бетінің ауданын табуға есептер шығарады.
	Сфера, шар және оның элементтері	1) Айналу денесінің түрлерін (сфера, шар және олардың элементтері) анықтау; 2) сфера, шар элементтерін табуға арналған стереометриялық есептерді шығарады.	1) Сфера, шар және олардың элементтерін анықтайды; 2) сызбалар мен модельдерде сфераны, шарды таниды; 3) сфераны, шарды жазықтықта бейнелейді; 4) сфера, шар элементтері және бетінің ауданын табуға есептер шығарады .

Дененің көлемі	Денелер көлемінің жалпы қасиеттері. Көпжақтардың көлемі	1) Призма, пирамида және қиық пирамиданың көлемін анықтауды игеру .	1) Призма, пирамида және қиық пирамиданың көлемін табу формуласын қолданады.
	Айналу денелерінің көлемі	1)Цилиндр, конус, қиық конус, шардың көлемін анықтауды игеру.	1) Цилиндр, конус, қиық конус, шардың көлемін табу формуласын қолданады; 2) айналу денелерінің көлемін есептеу үшін есептер шығарады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
97-қосымша

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Информатика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Информатика" оқу пәнін оқытудың мақсаты– білім алушылардың қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы кәсіби салада заманауи ақпараттық технологиялар мен бағдарламаларды пайдалану дағдыларын қалыптастыру.

3. Оқу пәнін жүзеге асыру келесі міндеттерді қамтиды:

1) білім алушыларда ақпараттық процестердің қоғамдағы рөлі, салада ақпараттық технологияларды қолданудың техникалық мүмкіндіктері мен перспективалары туралы түсінік қалыптастыру;

2) білім алушыларға компьютердің негізгі принциптері туралы түсінік беру;

3) білім алушылардың технологиялық ойлауын қалыптастыру, көркемдік-эстетикалық талғамын, шығармашылық қабілетін, есте сақтау қабілетін, кеңістіктік қиялын, қиялын, қол моторикасын дамыту, білім алушылардың көз өлшемін жетілдіру.

4) талдау, абстракциялау, модельдеу және бағдарламалау арқылы білім алушыларды әртүрлі есептерді шығаруға үйрету;

5) білім алушылардың логикалық, алгоритмдік, сондай-ақ есептеуіш ойлауын дамыту, оның ішінде жалпылау және ұқсастық, есепті құрамдас бөліктерге бөлу және ортақ заңдылықтарды бөліп көрсету, тапсырмаларды шешудің тиімді және ұтымды жолдарын табу;

6) білім алушылар арасында ақпараттық мәдениетті – жалпы қабылданған ережелерді сақтауға және жеке адамның және бүкіл қазақстандық қоғамның мүдделері үшін әрекет етуге қалыптастыру;

7) пән аясында білім алушылардың академиялық тілді меңгеруіне және терминологиялық сөздік қорын байытуына ықпал ету;

8) білім алушыларды есептеу платформасы негізінде басқарылатын электрондық құрылғыларды әзірлеу, құрастыру, бағдарламалау принциптері және әдістерімен таныстыру;

9) заманауи бағдарламалау ортасында бағдарламалау дағдыларын дамыту;

10) практикалық қолдану арқылы білімді тереңдету, оқуға деген ынтасын арттыру;

11) ғылыми-техникалық әзірлемелерге қызығушылықты дамыту;

12) білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту.

4. Пәннің мазмұны 6 бөлімнен тұрады:

1) Денсаулық және қауіпсіздік;

2) Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету;

3) Мәліметтерді ұсыну

4) Ақпараттық процестер мен жүйелер

5) Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру

6) қосымшаларды әзірлеу

7) компьютерлік желілер

1) "Денсаулық және қауіпсіздік" келесі тақырыптарды қамтиды: Жұмыс орнының эргономикасы. Компьютерді пайдаланудың кемшіліктері Вирусқа қарсы қауіпсіздік. Интернеттегі қауіпсіздік және желідегі этикет. Ақпараттық қауіпсіздік. Ақпаратты және зияткерлік меншікті қорғау. Жеке тұлғаны анықтау әдістері.

2) "Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету" келесі тақырыптарды қамтиды: Аппараттық қамтамасыз ету, мобильді құрылғылардың сипаттамасы; Бағдарламалық қамтамасыз ету, виртуалды машиналар; Қоғамдық-гуманитарлық бағытта виртуалды машиналарды пайдалану мүмкіндігі; Қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы бағдарламалық қамтамасыз ету мысалдары.

3) "Деректерді көрсету" келесі тақырыптарды қамтиды: Сандық жүйелер, сандарды бір санау жүйесінен екіншісіне түрлендіру; Логикалық амалдар, ақиқат кестесі және оны құру; Компьютерлік логиканың элементтері және негіздері

4) "Ақпараттық процестер мен жүйелер" мыналарды қамтиды: Мәліметтер қорының негізгі түсініктері, реляциялық мәліметтер қоры; Мәліметтер қорындағы бастапқы кілт; Мәліметтер қорын әзірлеу, мәліметтер қорын, мәліметтер типтерін, бір кестелі және көп кестелі мәліметтер қорын құру; Формалар, есептеулер; Құрылымдық сұраныстар: конструкторлық режимде таңдаулы сұраныстарды құру, SQL, веб-беттерде мәліметтер қорымен байланыс; Қоғамдық-гуманитарлық бағытта деректер қорын құру және пайдалану мысалдары; ақпараттық технологияларды дамытудағы заманауи процестер, машиналық оқыту принциптері, нейрондық желілер; жасанды интеллект ауқымы. Жасанды интеллектті Қоғамдық-гуманитарлық бағытта пайдалану мүмкіндіктері; Блокчейн технологиясы (блокчейн); Қазақстандағы цифрландыру процесінің заманауи үрдістері, Қазақстанның Қоғамдық-гуманитарлық бағытын цифрландыру; электрондық цифрлық қолтаңба және сертификат; электрондық үкімет порталы, электрондық үкімет порталында Қоғамдық-гуманитарлық салада көрсетілетін қызмет түрлері .

5) "Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру" келесі тақырыптарды қамтиды: Бұлтты технологиялардың міндеттері мен классификациясы. Бұлтты технологияларды қолдану салалары. Бұлтты технология қызметтері. Google Drive бұлттық сервисінің қолданбасы. Бейнемен жұмыс істеуге арналған бағдарламалар. Бейне түсіру. Бейнені өңдеу ережелері. Бейне өңдеу. Виртуалды және толықтырылған шындық, виртуалды шындықтағы адам; 3D - панорамалық және виртуалды тур; IMAGE COMPOSITE EDITOR бағдарламасында 3D панораманы құру; FreeDEXpano бағдарламасында виртуалды тур мен сфералық панораманы құру; Қоғамдық-гуманитарлық бағытта VR және AR технологияларын қолдану, цифрлық сезімдерді модельдеу; 3D панораманы құру және (виртуалды саяхат); Қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы 3D панорама; дизайн теориясы, біздің өміріміздегі дизайн, "жақсы дизайн" принциптері; веб-беттерге арналған графика; веб-сайт дизайнын әзірлеу; шеберхана; веб-сайт дизайнын әзірлеу; сайттың дизайнын, сайттың негізгі бетін құру; веб-беттегі контент, мультимедиа; саланың Қоғамдық-гуманитарлық бағытына арналған шаблондар мен сайттардың дизайны; веб-сайтты жариялау, веб-сайтты жылжыту.

6) "Қолданбаларды әзірлеу" келесі тақырыптарды қамтиды: Теңшелетін функциялар мен процедуралар; файлдармен жұмыс істеу; сұрыптау әдістері; графиктер және оларды алгоритмдерде қолдану; мобильді қосымшалар; заманауи мобильді қосымшалар. Мобильді интернет пен мобильді қосымшалардың тарихы. Мобильді қосымшалардың түрлері; мобильді қосымшалардың дизайнерлері және мобильді қосымшаларды әзірлеу; мобильді қосымша интерфейсі; жылжымалы қосқыштарды әзірлеу және орнату; Қоғамдық-гуманитарлық бағытта қолданылатын қосымшаларды әзірлеу; смарт үй, смарт үй құрылғыларын басқару бағдарламаларын әзірлеу; IT іске қосу. Қоғамдық-гуманитарлық сала үшін стартапты қалай іске қосу керек; платформа краудфандинг (краудфандинг); жобаны жылжыту және маркетинг.

7) "Компьютерлік желілер және ақпараттық қауіпсіздік" келесі тақырыптарды қамтиды: Компьютерлік желілерді ұйымдастыру; желі құрамдастары, IP мекенжайы, DNS, жеке виртуалды желілер; ақпараттық қауіпсіздік, желіде жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік шаралары

5. Оқу жоспарларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, нысандарын, ұйымдастыру әдістерін және оқу процесін бақылау түрлерін таңдауға;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге сүйене отырып, пәннің бөлімдері мен тақырыптарының ретін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі оқыту бағыттары мен біліктілігіне байланысты 48 - 72 сағат (2-3 кредит) аралығында.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлімдер, бөлімшілердің мен тақырыптардың атауы	Барлығы	Сағат саны	
			Дәрістер	
			Теориялық	Практикалық
1-бөлім Денсаулық және қауіпсіздік				
1.1 Эргономика және қауіпсіздік		+	+	+
1	Тақырып 1.1.1. Жұмыс орнының эргономикасы. Компьютерді пайдаланудың жағымсыз жақтары			
2	Тақырып 1.1.2. Вирусқа қарсы қауіпсіздік. Интернеттегі қауіпсіздік және желідегі этикет			
3	Тақырып 1.1.3. Ақпараттық қауіпсіздік.			
4	Тақырып 1.1.4. Ақпаратты және			

	зияткерлік меншікті қорғау.			
5	Тақырып 1.1.5. Жеке тұлғаны анықтау әдістері			
2-бөлім Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету				
2.1 Аппараттық құрал		+	+	+
6	Тақырып 2.1.1. Аппараттық құрал. Мобильді құрылғылардың сипаттамасы.			
2.2 Бағдарламалық қамтамасыз ету				
7	Тақырып 2.1.2. Бағдарламалық қамтамасыз ету. Виртуалды машиналар			
8	Тақырып 2.1.3. Қоғамдық-гуманитарлық бағытта виртуалды машиналарды қолдану мүмкіндіктері			
9	Тақырып 2.1.4. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы бағдарламалық қамтамасыз ету мысалдары			
3-бөлім. Мәліметтерді ұсыну				
3.1 Санау жүйелері		+	+	+
10	Тақырып 3.1.1. Сандық жүйелер. Сандарды бір санау жүйесінен екінші санау жүйесіне ауыстыру			
3.2 Логика		+	+	+
11	Тақырып 3.1.2. логикалық операциялар. Ақиқат кестесі және оны құру			
12	Тақырып 3.1.3. Компьютерлік			

	логиканың элементтері және негіздері			
4-бөлім. Ақпараттық процестер мен жүйелер				
4.1. Мәліметтер базасы		+	+	+
13	Тақырып 4.1.1. үлкен деректер. Мәліметтер қорының негізгі түсініктері. Реляциялық мәліметтер базасы.			
14	Тақырып 4.1.2. Мәліметтер қорындағы негізгі кілт			
15	Тақырып 4.1.3. Мәліметтер базасын әзірлеу. Мәліметтер қорын, мәліметтер типтерін, бір кестелі және көп кестелі мәліметтер қорын құру.			
16	Тақырып 4.1.4. Пішіндер. Есептер.	+	+	+
17	Тақырып 4.1.5. Сұраулар. Құрылымдық сұраныстар: конструкторлық режимде таңдаулы сұраныстарды құру, SQL, веб-беттерде дерекқорға қосылу			
18	Тақырып 4.1.6. Қоғамдық-гуманитарлық бағытта деректер қорын құру және пайдалану мысалдары			
4.2 Ақпараттық процестер		+	+	+
19	Тақырып 4.2.1. Ақпараттық технологияның дамуындағы қазіргі заманғы процестер.			

	Машиналық оқыту принциптері, нейрондық желілер.			
20	Тақырып 4.2.2. Жасанды интеллект саласы. Жасанды интеллектті Қоғамдық-гуманитарлық бағытта қолдану мүмкіндіктері			
21	Тақырып 4.2.3. Блокчейн технологиясы (блокчейн)			
4.3. Қазақстандағы цифрландыру		+	+	+
22	Тақырып 4.3.1. Қазақстандағы цифрландыру процесінің заманауи тенденциялары. Қазақстанның Қоғамдық-гуманитарлық секторын цифрландыру			
23	Тақырып 4.3.2. Электрондық цифрлық қолтаңба және сертификат			
24	Тақырып 4.3.3. электрондық үкімет порталы. Электрондық үкімет порталында Қоғамдық-гуманитарлық бағытта көрсетілетін қызмет түрлері			
Бөлім 5. Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру				
5.1. Бұлтты технологиялар.		+	+	+
25	Тақырып 5.1.1. Бұлтты технологиялардың міндеттері және классификациясы.			
26	Тақырып 5.1.2. Бұлтты технологияларды қолдану салалары			

27	Тақырып 5.1.3. Бұлтты технология қызметтері			
28	Тақырып 5.1.4. Google Drive бұлттық сервисінің қолданбасы			
5.2. Бейне контентті құру				
29	Тақырып 5.2.1. Бейне бағдарламалық қамтамасыз ету			
30	Тақырып 5.2.2. Бейне түсіру			
31	Тақырып 5.2.3. Бейнені өңдеу ережелері.			
32	Тақырып 5.2.4. Бейне өңдеу			
33	Тақырып 5.2.5. Шеберхана. Жобаны әзірлеу және қорғау			
5.3. 3D модельдеу				
34	Тақырып 5.3.1. Виртуалды және толықтырылған шындық. Виртуалды шындықтағы адам.			
35	Тақырып 5.3.2. 3D - панорамалық және виртуалды тур.			
36	Тақырып 5.3.3. IMAGE COMPOSITE EDITOR бағдарламасында 3D панораманы құру.			
37	Тақырып 5.3.4. FreeDEXpano бағдарламасында виртуалды тур мен сфералық панораманы құру.			
	Тақырып 5.3.5. VR және AR технологияларын қоғамдық-гуманита			

38	рлық бағытта қолдану . Сандық сезімдерді модельдеу			
39	Тақырып 5.3.6. 3D панорама жасау және (виртуалды саяхат)			
40	Тақырып 5.3.7. Қоғамдық-гуманитарлық саладағы 3D панорама			
5.4. веб-дизайн		+	+	+
41	Тақырып 5.4.1. дизайн теориясы. Біздің өміріміздегі дизайн. "Жақсы дизайн" принциптері.			
42	Тақырып 5.4.2. Веб-беттерге арналған графика.			
43	Тақырып 5.4.3. Веб-сайт дизайнын әзірлеу			
44	Тақырып 5.4.4. Шеберхана. Веб-сайт дизайнын әзірлеу.			
45	Тақырып 5.4.5. Веб-сайт дизайнын құру. сайттың басты беті			
46	Тақырып 5.4.6. Мазмұны. Веб-беттегі медиа			
47	Тақырып 5.4.7. Қоғамдық-гуманитарлық салаға арналған шаблондар мен веб-сайт дизайны			
48	Тақырып 5.4.8. Сайтты жариялау. Веб-сайтты жылжыту			
6-бөлім. Қолданбаларды әзірлеу				
6.1. Алгоритмдеу және бағдарламалау		+	+	+
	6.1.1-тақырып. Теңшелетін			

49	функциялар мен процедуралар			
50	Тақырып 6.1.2. Файлдармен жұмыс			
51	6.1.3-тақырып. Сұрыптау әдістері			
52	6.1.4-тақырып. Графиктер және олардың алгоритмдерде қолданылуы			
6.2. Мобильді қолданбалар				
53	6.2.1-тақырып. Мобильді қолданбалар	+	+	+
54	Тақырып 6.2.2. Қазіргі заманғы мобильді қосымшалар. Мобильді интернет пен мобильді қосымшалардың тарихы. Мобильді қосымшалардың түрлері .			
55	Тақырып 6.2.3. Мобильді қолданбаларды құрастырушылар және мобильді қосымшаларды әзірлеу.			
56	Тақырып 6.2.4. Мобильді қолданба интерфейсі			
57	Тақырып 6.2.5. Мобильді қосқыштарды әзірлеу және орнату			
58	Тақырып 6.2.6. Қоғамдық-гуманитарлық бағытта қолданылатын қосымшаларды әзірлеу			
59	Тақырып 6.2.7. Ақылды үй, смарт үй құрылғыларын басқару бағдарламаларын әзірлеу.			

6.3. IT іске қосу		+	+	+
60	6.3.1-тақырып. IT іске қосу. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы стартапты қалай іске қосуға болады			
61	Тақырып 6.3.2. Краудфандинг платформаларының жұмыс істеу принциптері . (краудфандинг)			
62	Тақырып 6.3.3. Жобаны жылжыту және маркетинг	+	+	+
Бөлім 7. Компьютерлік желілер.				
7.1 Желі құрамдастары және ақпараттық қауіпсіздік		+	+	+
63	7.1.1-тақырып. Компьютерлік желілерді ұйымдастыру.			
64	Тақырып 7.1.2. Желі компоненттері, IP мекенжайы, DNS, жеке виртуалды желілер			
65	Тақырып 7.1.3. Ақпараттық қауіпсіздік. Желілік қауіпсіздік шаралары			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
		1) Әртүрлі электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсерінен қорғау әдістерін қолдану; 2) желіде пайдаланушының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтау;	1) Әртүрлі электронды құрылғылардың адам ағзасына әсерінен қорғау әдістерін тиімді пайдаланады; 2) компьютеріңізді зиянды бағдарламалардан қорғау үшін антивирустық бағдарламалық құралды пайдаланады; 3)"ақпараттық қауіпсіздік ", "құпиялылық" және " иммунитет"

Денсаулық және қауіпсіздік	Эргономика және қауіпсіздік	компьютерді қорғау үшін антивирустық бағдарламаларды пайдалану; 4) "Ақпарат және қауіпсіздік", " құпиялылық" және " тұтастық". терминдердің мағынасын түсіндіру	ұғымдарының мазмұнын ашады; 4) қауіпсіздік шаралары, оның ішінде деректердің сақтық көшірмесін жасау және шифрлау ұғымдарын сипаттайды; 5)ақпараттың қолжетімділігін, тұтастығын және құпиялылығын қамтамасыз ету процесін зерттейді.
Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету	Аппараттық құрал	1) Орталық өңдеу блогының құрамдас бөліктерінің функциялары мен жұмыс істеу принципін білу; 2)мобильді құрылғылардың негізгі компоненттерінің сипаттамаларын түсіндіру.	1) Процессордың жеке бөліктері ретінде функцияларды (басқару блогы), ALC (арифметикалық логикалық блок) және жады регистрін сипаттайды; 2) мобильді құрылғылардың (планшет, телефондар) негізгі құрамдас бөліктерінің сипаттамаларын салыстырады.
	Бағдарламалық қамтамасыз ету	1) Виртуалды жадтың қолданылуын түсіндіру; 2) нақты мақсаттар үшін бағдарламалық құралды таңдау.	1) Виртуалды машиналар қалай жұмыс істейтінін сипаттайды; 2) қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы бағдарламалық қамтамасыз ету мысалдарын келтіреді.
Деректерді көрсету	Белгілеу	1) Сандарды бір санау жүйесінен екіншісіне ауыстыру.	1) Бүтін сандарды оннан екілік, сегіздік, он алтылық санау жүйесіне түрлендіреді.
	Логика	1) Компьютерлік логикалық схемаларда қолданылатын ЖӘНЕ, НЕМЕСЕ, КЕРІ негізгі элементтерін түсіну; логикалық схемалар мен	1) Логикалық амалдарды (дизъюнкция, конъюнкция, инверсия) қолданады; 2) берілген логикалық өрнек үшін ақиқат кестелерін құрады; 3) логикалық өрнектерді логикалық схемаларға

		логикалық өрнектерді құру.	және керісінше түрлендіреді; 4) юникод (уникод) және ASCII (ask(i)u) кодтау кестелері алыстырады.
Ақпараттық процестер мен жүйелер	Мәліметтер базасы	1) Мәліметтер қорының негізгі ұғымдарын сипаттау; 2) бір кестелік мәліметтер қорын жасайды; 3) көп кестелі мәліметтер қорын құру; мәліметтер типтерін жүйелеу; 4) мәліметтер базасында есептерді, нысандарды, сұраныстарды жасау;	1) "Реляциялық деректер қоры" түсінігін түсіндіреді; 2) терминдерге: өріс, жазба, көрсеткіш анықтамаларын тұжырымдайды 3) көп кестелі мәліметтер қорын жасайды; 4) конструкторды пайдаланып үлгі сұрауды жасайды.
	Ақпараттық процестер	1) Жасанды интеллектті Қоғамдық-гуманитарлық бағытта қолдану саласында машиналық оқыту және блокчейн технологиясының қолданбалары мен жұмыс істеу принципін түсіндіруз.	1) Машиналық оқыту принциптерін, нейрондық желілерді (нейрондар мен синапстарды) түсіндіреді; 2) қоғамдық-гуманитарлық бағытта жасанды интеллектті пайдалану мүмкіндіктерін сипаттайды; 3) жасанды интеллект әзірлеуде "Мұғаліммен бірге оқу" әдісін қолдану салаларын сипаттайды.
	Қазақстандағы цифрландыру	1) Электрондық үкімет порталының функцияларын пайдалана отырып, Қазақстандағы цифрландырудың ағымдағы үрдістерін түсіндіру; Қоғамдық-гуманитарлық бағытта көрсетілетін қызметтерді пайдалану.	1) Қазақстандағы цифрландыру үдерісіндегі ағымдағы үрдістерді талдайды ; 2) электрондық үкімет порталының Қоғамдық-гуманитарлық бағытында көрсетілетін қызмет түрлерін пайдаланады.
			1) "Бұлтты есептеулер", " бұлтты технологиялар" ұғымдарын біледі; 2) бұлтты технологиялардың түрлері мен бағыттарын сипаттайды және олардың қызметтерімен

	Бұлтты технологиялар.	1) Бұлтты технологиялардың міндеттері мен классификациясын саралау; 2) Бұлттық технологияларды пайдалана отырып, қашықтан өңдеу үшін құжаттарыңызға қолжетімділікті аша білу; 3) құжаттарды бірлесіп өңдеу.	жұмысты ұйымдастыруды біледі; 3) бұлтты есептеулерді енгізудің үш моделін қарастырады, олардың жеке өмірде және бизнесте қолданылуын талқылайды; 4) қолжетімділік файлдарын (мәтіндік құжаттар, күнтізбелер, презентациялар, электрондық кестелер) қашықтан пайдаланады және бірлесіп өңдейді; 5) бұлтты есептеулердің артықшылықтары мен кемшіліктерін ажыратады
	Бейне контентті құру	1) Бейне контентті жасау; 2) сценарийлік бейнеклиптерді жасау, дыбыстарды, кескіндерді, эффектілерді, ауысуларды және мәтінді өңдеу және қосу; 3) бейнемен жұмыс істеуге арналған бағдарламаларды зерттеу және пайдалану; 4) бейнені өңдеудің әдістері мен функцияларын меңгеру; 5) графикалық файл пішімдерін ажырату.	1) Түсірілім мен бейнені өңдеудің негізгі принциптерін атайды; 2) бейнемен жұмыс істеу бағдарламаларымен және бейнені өңдеу ережелерімен танысады; 3) бейнежазбаны өңдеудің және бейнежазбаның негізгі принциптерін ұстанады; 4) бейнемен жұмыс істеуге арналған бағдарламаларды қолданады; бейнеклиптерді өңдейді; 5) графикалық файл пішімдерін ажырату және оларды түрлендіреді; 6) дыбыстарды, суреттерді, эффектілерді, қимыл-қозғалысты және мәтінді қосып, өз сценарийі бойынша бейнероликтер жасайды; 7) бейнемен жұмыс істеуге арналған бағдарламалардың мүмкіндіктерін салыстырады; 8) тәжірибеде бейне өңдеу бағдарламаларын қолданады.

Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру	3D модельдеу	1) Бірінші адам көрінісімен 3D панорама (виртуалды тур) жасау.	1) Виртуалды толықтырылған шындықтың адамның психикалық және физикалық денсаулығына әсерін түсіндіреді; 2) "виртуалды өмірдің" жақсы және жаман жақтарын салыстырады; 3) виртуалды тур түсінігін сипаттау; 4) 3D панораманы құру кезеңдерімен танысады; 5) виртуалды турларды құру үшін бағдарламалық қосымшаларды пайдаланады; 6) Қоғамдық-гуманитарлық бағытта VR және AR технологияларын қолдану мүмкіндіктерін түсіндіреді; 7) 3D панораманы виртуалды тур жасайды.
	Веб-дизайн	1) Веб эргономикасының ерекшеліктерін ескере отырып, графикалық редактордың көмегімен сайттың дизайн макетін әзірлеу; Қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы веб-сайт құрастырушы арқылы веб-сайт құру ; 3) веб-парақшаға мультимедианы ендіру (аудио және бейне); 4) жоба нәтижелерін жариялау және тарату	1) "Дизайн" және " пайдалану" ұғымдарын түсіндіреді. 2) жобада ақпарат алу принциптері қалай жүзеге асырылатынын түсіндіреді; 3) кескін файл пішімдерін ажыратады; 4) кескін файлының форматтарын өлшемі бойынша бөледі; 5) кескін файл форматтарының техникалық сипаттамаларын біледі; 6) қысу алгоритмі бойынша кескін файл пішімдерінің айырмашылығын анықтайды; 7) графикалық файлдарды түрлендіру қажеттілігін түсіндіреді; 8) веб-бет үшін графиканың түрлері мен форматтарын ажыратады және графикалық

		үшін файлдарды пайдалану; 5) веб-сайтты жылжыту әдістерін сипаттау.	бағдарламалармен тапсырмаларды орындайды; 10) веб-сайт пен дизайн түсінігін ажыратады; 11) веб-сайт дизайнын жасауды үйренеді. 12) графикалық редакторды пайдалана отырып, сайттың дизайн макетін әзірлейді; 13) веб-сайт құрастырушының көмегімен Қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы веб-сайтты жасайды.
Қолданбаларды әзірлеу	Алгоритмдеу және бағдарламалау	1) Программалық кодты, функцияларды және процедураларды пайдаланып есепті шешу алгоритмін құру	1) Функциялар мен процедураларды пайдаланып программалау тілінде код жазады; 2) практикалық есептерді шешу үшін сұрыптау алгоритмдерін жүзеге асырады.
	Мобильді қолданбалар	1) Smart Home жобасы Сұрыптау алгоритмін құру; 2) қолданба конструкторының құрамдастарын пайдаланып мобильді қолданба интерфейсін жасау.	1) Конструкторда ыңғайлы мобильді қосымша интерфейсін жасайды; 2) смарт үй сенсорларынан деректерді беруді ұйымдастырады; 3) смарт үй құрылғысы басқару бағдарламасын дамытады; 3) қоғамдық-гуманитарлық бағытта қолданылатын қосымшаны әзірлейді.
	IT іске қосу	1)Стартап тұжырымдамасын және краудфандинг платформасының қалай жұмыс істейтінін сипаттау. 2) Стартаптар үшін инфографика жасау.	1) Startup тұжырымдамасын білдіреді; 2) краудфандинг алаңдарының жұмыс істеу принциптерін түсіндіреді; 3) қоғамдық-гуманитарлық

			бағыттағы стартапты қалай алға жылжыту керектігін көрсетеді.
Компьютерлік желілер	Желі компоненттері және қауіпсіздік	1)Желілік компоненттердің жұмысын сипаттау (желі түйіндері, маршрутизаторлар, коммутаторлар)Ң 2) IP мекенжайларының тіркелуін және қызметтерін түсіндіру, көрсету; пайдаланушы ақпаратына қатысты ақпараттық қауіпсіздік шараларын қолдану.	1) IP (IP) тіркеуін және қызметтерін және мекенжайды ұсынуды түсіндіреді; 2) "ақпараттық қауіпсіздік", " құпиялылық", "тұтастық" және "қолжетімділік" терминдерінің мағынасын, сондай-ақ пайдаланушы ақпаратымен байланысты қауіпсіздік шараларын түсіндіреді; 3) деректерді шифрлау қажеттілігін бағалайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
98- қосымша

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Қазақ тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ тілі" пәнін оқытудың мақсаты – ана тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлға қалыптастыру, сондай-ақ қазақ әдеби тілі нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға үйрету.

3. "Қазақ тілі" оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

1) қазақ тілін ана тілі ретінде тани отырып, өмірлік қажеттіліктерінде коммуникативтік әрекеттер түрінде (тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым) сауаттылықпен қолдану дағдыларын қалыптастырады;

2) білім алушылардың қазақ тілін күнделікті өмірде өзі еркімен қолданып жүрген қарым-қатынас құралынан енді оны тілдік заңдылықтар негізінде танып-білу дағдыларын қалыптастырады;

3) қазақ тілі жүйесін құраушы кіші жүйелерді, тіл бірліктерін және олардың табиғатын танып біледі;

4) тіл бірліктерінің қарым-қатынас құралы болу, ойды білдіру, таным құралы болу, ақпаратты сақтау құралы болу қасиеттерін функционалдық-коммуникативтік бағдарда танып біледі, соған лайықты машықтар мен дағдыларды қалыптастырады;

5) "Қазақ тілі" пәні бағдарламасы білім алушының тіл сауаттылығы мен сөйлеу сауаттылығын, сөз байлығын, басқалармен еркін қарым-қатынасқа түсу қабілетін дамытуды және ойлау қабілеті мен танымдық дағдыларын жетілдіруді көздейді.

Оқу бағдарламасының ерекшелігі – тек пәндік білімді қалыптастыруға ғана емес, сонымен қатар әртүрлі дағдыларды дамытуға ерекше көңіл бөлінеді.

Оқыту нәтижелері студенттердің бойында келесі негізгі құндылықтарды қалыптастыруға негізделген: патриотизм және азаматтық жауапкершілік, сыйластық, ынтымақтастық, еңбек пен шығармашылық, ашықтық, өмір бойы білім алу.

Оқу мақсаттары педагог пен білім алушыларға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін біріздiлік пен сабақтастықты көрсететін 4 бөлімнен тұрады:

1) тыңдалым және айтылым;
2) оқылым;
3) жазылым;
4) әдеби тіл нормасы.

"Тыңдалым және айтылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) болжау;
2) әртүрлі жанрдағы мәтіндерді талдау;
3) негізгі ойды анықтау;
4) тыңдалым материалы бойынша сұрақтар құрастыру және бағалау;
5) сөйлеу мәдениетін дамыту;

"Оқылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) ақпаратты түсіну;
2) мәтіннің стильдік ерекшелігін тану;
3) мәтіннің жанрлық ерекшелігін ажырату;
4) мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау;
5) мәліметтерді өңдей білу;
6) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу.

"Жазылым" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу;

2) жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну;

3) эссе жазу;

4) оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін жазу;

5) шығармашылық жұмыс;

6) мәтіндерді түзету және редакциялау.

Әдеби тіл нормасы бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) орфография;

2) орфоэпия;

3) лексика;

4) грамматика;

5) пунктуация.

4. Қазақ тілі пәнінің үлгілік бағдарламасында 10 бөлім қарастырылған.

Қазіргі қоғам құндылықтары "Тіл және алаш идеясы. Сөз мәдениеті", "Әлем жаңалықтары: өнер және мәдениет. Сөз мәдениеті", "Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Тілдік жүйе және норма", "Экономикалық интеграция – бүгінгі күннің даму үрдісі. Тілдік жүйе және норма", "Білім. Ғылым. Инновация. Тілдік жүйе және норма", "Қазіргі қоғам: әлеуметтік теңсіздік. Тілдік жүйе және стиль", " Сәулет өнері. Стильдік ерекшеліктер", "Қазіргі әлемдегі саясат және жаһандық мәселелер. Пунктуация", "Сөз мәдениеті және шешендік өнер. Пунктуация", " Қазақстан бейнесі. Қазақстанның өткені мен келешегі. Шешендік сөздер", "Қазақстан бейнесі. Қазақстанның өткені мен келешегі. Шешендік сөздер", "Жастар мәдениеті және мәселесі. Шешендік сөздер", "Қазіргі қоғам. Миграция. Зияткерлік миграция. Шешендік сөздер", "Әлемді өзгерткен өнертабыстары. Шешендік сөздер", "Бейбітшілік , қауіпсіздік және жаһандық экономика. Шешендік сөздер", "Ұлттың тарихи жәдігерлерін сақтау. Шешендік сөздер", "Табиғат және экология. Шешендік сөздер", " Жаңа әлемдегі театр мен киноматография. Шешендік сөздер", "Еңбек нарығы және сұраныс. Шешендік сөздер".

Мазмұны:

1) Тыңдалым және айтылым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру, тиісті ақпаратты анықтай білу, мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс, интервью, пікірталас, мақала, бейнебаян) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау, тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыра білу, салыстыру, мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық-саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтау, мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау, коммуникативтік жағдаятқа сай

көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу; сөйлеу тілінің лексикалық, фонетикалық-морфологиялық, синтаксистік ерекшеліктерін ажыратып, орынды қолдану.

2) Оқылым: әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау, таза ғылыми және публицистикалық стильдерін тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, ұғымдар, шартты белгілер, синтаксистік құрылымы), әртүрлі стильдегі мәтіндердің жанрлық ерекшеліктерін таба білу, ауызекі сөйлеудің стильдік бедерін дұрыс қолдану, публицистикалық шығарма тілінің стильдік бедерін дұрыс қолдана білу, ресми іс-қағаздары тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, көркем әдебиет тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау (фонетикалық деңгей, лексикалық деңгей, морфологиялық деңгей, синтаксистік деңгей негізінде), мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру, белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу, бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау, дәйексөз келтіру жолдарын білу.

3) Жазылым: жоспар түрлерін құру (күрделі, тезистік, тірек-схема түріндегі жоспар) , ауызекі сөйлеу стилінде әлеуметтік жағдайларға сай мәтін құрастыру, ресми қарым-қатынас аясында ресми құжат түрлерін жазу: сенімхат, кепілхат, өтінім, тапсырыс, келісімшарт, еңбек шарты, шарт, еңбек келісімі, мәтіндер құрастыру, ғылыми стильдің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып, баяндама, мақала, лекция, баяндама тезистері, аннотация, түйіндеме, рецензия, мәтіндер құрастыру, публицистикалық стильдің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып, мақала, репортаж, сұхбат, ақпарат, информациялық хабар, очерк, памфлет жазу, көркем әдебиет стилінің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып мәтіндер құрастыру (таңдау бойынша), мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау, көтерілген мәселе бойынша академиялық тұрғыдан эссе жаза білу, мәселенің артықшылықтары мен кемшіліктерін талдап жазу, оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу, әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу, жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау.

4) Әдеби тіл нормалары: мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді қазіргі орфографиялық нормаға сай жазу, сөздерді фонетикалық принцип негізінде жазу, сөздерді морфологиялық-фонематикалық принцип негізінде жазу, сөздерді

тарихи-дәстүрлік принцип негізінде жазу, сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану, әлеуметтік-саяси шешендік қатынас аясында сөз әдебі мен сөйлеу мәнерін дұрыс қолдану, мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып), мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлімдер, бөлімшілердің мен тақырыптардың атауы	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			Теориялық	Практикалық
1-бөлім. Тіл және алаш идеясы		+	+	+
1	Тақырып 1. Алаш идеясы, қозғалысы, ұраны. Жаңа атаулар, ықшамдалған және төлтума сөздер емлесі. Кітаби тіл			
2	Тақырып 2. Алаш арыстары тіл туралы, тілдің адам өміріндегі орны. Ауызша сөйлеу түрлері. Кірме сөздер емлесі			
	Тақырып 3. Ахмет Байтұрсынұлының			

3	тұлғалық келбеті. Телжан Шонаұлының оқу-ағартуға қатысты еңбектері. Будан сөздер емлесі			
2-бөлім. Әлем жаңалықтары: өнер және мәдениет		+	+	+
4	Тақырып 4. Мұхит асқан туынды. Білім жарысы. Сөз құрамы. Біріккен сөздер, тіркесті сөздер емлесі. Ауызекі тіл.			
5	Тақырып 5. Музыканың үлкен кітабы. Әлем таныған классик. Бейүндес және игерілген кірме сөздер			
3-бөлім. Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өнер		+	+	+
6	Тақырып 6. Қазақ мәдениеті мен ақыл ойының заңғар биігі. Интонация. Пауза. Ауызекі сөйлеу стилі			
7	Тақырып 7. Ш.Құдайбердіұлы шығармаларындағы "ар" тақырыбы. Мелодия. Ресми стиль.			
8	Тақырып 8. Мағжан мен Жүсіпбек. Ритм. Сөз өнері.			
9	Тақырып 9. "Мәңгілік ел" идеясы. Егемен әліпби. Сөйлеу темпі. Қарқындылық. Публицистикалық стиль.			
10	Отырар өркениеті. Қазақ отбасының құндылықтары. Тембр. Ғылыми стиль, белгілері			

4-бөлім. Экономикалық интеграция – бүгінгі күннің даму үрдісі		+	+	+
11	Тақырып 10. Батысеуропалық экономикалық интеграция, шарттары. ТМД елдерінің тарихы Әдеби тіл, тілдік норма және көркем әдебиет тілі			
12	Тақырып 11. Еуразиялық Одақ: болашақтың стратегиясы. Орфоэпиялық және орфографиялық нормалар. Лексикалық, грамматикалық норма			
5-бөлім. Білім. Ғылым. Инновация		+	+	+
13	Тақырып 12. Қаныш Сәтбаев ғылым – білім туралы. Әдеби тілдің қалыптасуы, тіл дәлдігі			
14	Тақырып 13. Алаштың ғылым-білім үйрету бағдарламасы. Тұрақты тіркестер, мақал-мәтелдер			
15	Тақырып 14. Нанотехнология. Тілдің пайда болуы туралы ілім. Сөйлеу этикеті.Тілдік норма			
16	Грамматика, зерттеу әдісі мен қарастыратын мәселесі			
6-бөлім. Қазіргі қоғам: әлеуметтік теңсіздік		+	+	+
17	Тақырып 15. Байлық пен кедейлік. Сөзжасам, сөзжасамдық тәсілдер			
	Тақырып 16. Қазақстандағы			

18	әлеуметтік топтар. Туынды сөз			
7-бөлім. Синтаксис. Сәулет өнері		+	+	+
19	Тақырып 17. Ғаламдағы ғажайып ғимараттар. Сөз байланысының түрлері			
20	Қожа Ахмет Ясауи кесенесі. Астана келбеті. Қазақ жеріндегі ежелгі кесенелер. Сөйлем. Сөйлем түрлері мен мүшелері			
8-бөлім. Қазіргі әлемдегі саясат және жаһандық мәселелер		+	+	+
21	Тақырып 18. Әлемдік саясат. Әлемдік саясаттың көшбасшылары. Тыныс белгілері, тыныс белгілерінің қабаттасуы			
9-бөлім. Сөз мәдениеті және шешендік өнер		+	+	+
22	Тақырып 19. Шешендік өнер: тарихы, зерттеуі, пән ретінде қалыптасуы. Тыныс белгілері: нүктелі үтір, жақша, тырнақша			
23	Тақырып 20. Сөйлеу мәдениеті. Сөйлеу мәдениетінің зерттелуі. Төл сөз бен автор сөзі			
10-бөлім. Қазақстан бейнесі. Қазақстанның өткені мен келешегі		+	+	+
24	Тақырып 21. Ұлт тарихындағы кеңістік пен уақыт. Уық шаншылған Ұлытау. Термин сөздер			
25	Тақырып 22. Бабалар сөзі - даналық көзі.			

	Күрделі, құрама, жалқы атаулар			
26	Тақырып 23. Мәңгілік сарын: Қазақтың дәстүрлі 1000 күйі. Шылаулардың жазылу емлесі			
27	Тақырып 24. Қазақстан - қызғалдықтың Отаны. Тәуелсіздік тұғыры. "Мәңгілік" ел идеясы. Пікірталас, оның түрлері			
11-бөлім. Жастар мәдениеті және мәселесі		+	+	+
28	Тақырып 25. Ел тірегі - білімді жастар. Болашаққа жол ашқан бағдарлама. Дәйексөздер. Публицистикалық стиль			
29	Тақырып 26. Сөйлеу мәдениеті. Кітап – білім бұлағы. Шешендік сөздің түрлері			
30	Тақырып 27. Жастардың кәсіп таңдауы. Қазақстанның дарынды жастары. Мен жастарға сенемін! Етістіктің шақ, жақ категориясы			
12-бөлім. Қазіргі қоғам. Миграция. Зияткерлік миграция		+	+	+
31	Тақырып 28. Қоғам. Қазіргі қоғам. Сөзталас. Интонация			
32	Тақырып 29. Миграция. Миграцияның			

	түрлері. Интонацияның құрамдас бөліктері			
33	Тақырып 30. Жастардың зияткерлік бағдарламасы. Ісқағаз түрлері және оларды топтастыру			
13-бөлім. Әлемді өзгерткен өнертабыстары.		+	+	+
34	Тақырып 31. Әлем мойындаған рекорд. Адамзат жаңалығы. Ұлы өнертапқыш. Пікір алмасу. Көркемдеу тәсілдері.			
35	Тақырып 32. Суасты құралдарын жасаудағы ғылым жетістігі. Публицистикалық шығармаларға тән ортақ мақсат. Алмастыру.			
36	Тақырып 33. Жылқыны алғаш қолға үйреткен - қазақ даласы. Көшпелілер киімі. Көшпелілердің алғашқы конькиі. Публицистикалық стильдің тәсілдері. Меңзеу. Символ.			
14-бөлім. Бейбітшілік, қауіпсіздік және жаһандық экономика.		+	+	+
37	Тақырып 34. Қазақстан – " ядросыз әлем" қозғалысының көшбасшысы. Пікірталасты жоспарлау сатылары. Әсерлілік құралы.			
	Тақырып 35. Бірікен ұлттар ұйымы. Әлемнің бейбітшілік пен тұрақтылық ісіне			

38	Қазақстанның үлесі. Пікірталас шеберлігіне үйренудің жолдары. Антитеза. Ассонанс.			
39	Тақырып 36. Экстремизм мен терроризм XXI ғасыр індеті. Бейбіт өмір – береке бастауы. Қазақ халқы – бейбітсүйгіш ел. Көркем әдебиет стилі, көркемдік ерекшеліктері.			
15-бөлім. Ұлттың тарихи жәдігерлерін сақтау.		+	+	+
40	Тақырып 37. Тарихи жәдігерлерге не жатады. "Мәдени мұра" бағдарламасы. Қазақстанның тарихи-мәдени ескерткіштері. Әңгіме және дөңгелек үстел. Мәтін.			
41	Тақырып 38. Қазақтың ертедегі қару-жарақтары. Ұлттық аспаптар. Пікірталас мәдениетіндегі сөз қолданыстар. Сипаттау, әңгімелеу мәтіні			
42	Тақырып 39. " Бабалар сөзі" 100 томдығы. "Ұлы даланың жеті қыры" Шешендік сөздердің жіктелуі. Пайымдау мәтіні.			
16-бөлім. Табиғат және экология.		+	+	+
43	Тақырып 40. Тірі табиғат және өлі табиғат. Табиғат туралы мақалдар, тыйым сөздер. Қазақстанның табиғаты.			

	Табиғатты қорғау. Айтыс. Сыни пікір, сыншының деңгейі. Кіріспе.			
44	Тақырып 41. Табиғатты қорғайтын халықаралық ұйымдар. Шешендік сөздің лексика-грамматикалық белгілері. Негізгі бөлім, қорытынды.			
17-бөлім. Жаңа әлемдегі театр мен кинематография.		+	+	+
45	Тақырып 42. Театр – өмір айнасы. Әлемге әйгілі өнер ордалары. "Астана опера" – өнер шаңырағы. Тыныс белгілерінің қолданылу негіздері.			
46	Тақырып 43. Алаш аңсаған фильм. Әлемге танылған Әміре. Кинофестиваль – кино өнері туындыларының байқауы. Қазақ даласының Орфейі. Көпшілік алдында сөйлейтін сөздің құрылымы.			
18-бөлім. Еңбек нарығы және сұраныс.		+	+	+
47	Тақырып 44. Нарық. Еңбек нарығы. Сұраныс, ұсыныс және баға. Тапшы мамандықтар. Болашақтың мамандығы. Мәнерлі сөйлеудің негізгі белгілері.			
	Тақырып 45. Цифрлы Қазақстан: мамандықтарға сұраныс. Қазақстандағы			

48	жұмыс күші қозғалысы. Интонацияның үстеме мағына беру, сөйлемдер жігін ажырату қызметі			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқу нәтижелері	Бағалау критерийлері
Тіл және алаш идеясы	Тыңдалым және айтылым	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 2)мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси) талдай отырып, негізгі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен байланыстыру.	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2)мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси) талдай отырып, негізгі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен байланыстырады.
	Оқылым	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильді тілдік құралдар арқылы тану (терминдер,тілдік оралымдар,өзге стиль элементтері); 2) бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік деректерді ала білу, сілтеме жасау жолдарын білу.	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильді тілдік құралдар арқылы (терминдер,тілдік оралымдар,өзге стиль элементтері)таниды; 2) бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік деректерді ала білу, сілтеме жасау жолдарын біледі.
	Жазылым	1)Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (" келісу, келіспеу" эссесі); 2)жоба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат,идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау.	1)Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе ("келісу, келіспеу" эссесі) жазады; 2)жоба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат,идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізіп, редакциялайды.
	Әдеби тіл нормалары	1)Мәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу.	1)Мәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.

Әлем жаңалықтары: өнер және мәдениет	Тыңдалым және айтылым	1)Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2)тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық мәселелермен байланыстыра білу, астарлы ойды анықтау	1)Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2)тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық мәселелермен байланыстыра білу, астарлы ойды анықтайды .
	Оқылым	1)Көпшілікке арналған дәрістің құрылымы мен рәсімдеуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу.	1)Көпшілікке арналған дәрістің құрылымы мен рәсімдеуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 2) белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана біледі.
	Жазылым	1)Оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып,түртіп жазу (конспектілеу); 2) қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе)	1)Оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып,түртіп жазыа алады (конспектілейді); 2) қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе (дискуссивті эссе) жазады.
	Тыңдалым және айтылым	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (интервью) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастыру және бағалау	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (интервью) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2) мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастырады және бағалайды.
		1) Көпшілікке арналған интервьюдің құрылымы м ен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау;	1) Көпшілікке арналған интервьюдің құрылымы м ен рәсімделуін біледі, жанрлық ерекшеліктерін талдайды;

Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өнер	Оқылым	2) бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік деректерді ала білу, сілтеме жасау жолдарын білу	2) бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік деректерді ала біледі, сілтеме жасау жолдарын біледі.
	Жазылым	1) Ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, интервью жазу; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсына білу.	1) Ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, интервью жазады; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсынады.
	Әдеби тіл нормалары	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері әуен, әуез, тембр, қарқын,кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері әуен, әуез, тембр, қарқын,кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады.
Экономикалық интеграция – бүгінгі күннің даму үрдісі	Тыңдалым және айтылым	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (мақала) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2)коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (мақала) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2)коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлейді.
	Оқылым	1) Көпшілікке арналған мақаланың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма,сызба,шартты белгі) мәліметтерді талдау,негізгі үрдістерді анықтау	1) Көпшілікке арналған мақаланың құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма,сызба,шартты белгі) мәліметтерді талдайды, негізгі үрдістерді анықтайды.
		1) Ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және	1) Ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және

	Жазылым	стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, интервью, нұсқаулық жазу; 2) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу 3) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау	стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, интервью, нұсқаулық жазады; 2) мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады . 3) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөледі, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізеді, редакциялайды.
	Әдеби тіл нормалары	1) Белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп түрлендіріп, талғаммен қолдана білу	1) Белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп түрлендіріп,талғаммен қолдана біледі.
Білім. Ғылым. Инновация	Тыңдалым және айтылым	1) Таңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық мәселелермен байланыстыра білу, астарлы ойды анықтау; 2) мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып,сұрақтар құрастыру және бағалау	1) Таңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық мәселелермен байланыстыра біледі, астарлы ойды анықтайды ; 2) мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастырады және бағалайды.
	Оқылым	1) Көпшілікке арналған очерктің құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу	1) Көпшілікке арналған очерктің құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 2) белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана біледі.
	Жазылым	1) Әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар "өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсына білу;	1) Әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар "өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсына біледі;

		2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып, түртіп жазу (конспектілеу)	2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып, түртіп жазады. (конспектілейді)
	Әдеби тіл нормалары	1) Белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана білу	1) Белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана біледі.
Қазіргі қоғам: әлеуметтік теңсіздік	Тыңдалым және айтылым	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 2) мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (пікірталас) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 2) мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (пікірталас) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау.
	Оқылым	1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми,ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді талдау, негізгі үрдістерді анықтау	1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми,ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді талдау, негізгі үрдістерді анықтайды.
	Жазылым	1) Мәтін құрылымын сақтай отырып,әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, мағызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу; 2) қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын	1) Мәтін құрылымын сақтай отырып,әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, мағызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады ; 2) қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын

		дәлелдеп эссе жазу (" келісу, келіспеу" эссесі, аргументативті эссе)	дәлелдеп эссе жазады. (" келісу, келіспеу" эссесі, аргументативті эссе).
	Әдеби тіл нормалары	1) Сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай білу	1) Сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай біледі.
Сәулет өнері	Тыңдалым және айтылым	1) Мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси) талдай отырып, негізгі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен байланыстыру; 2) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу	1) Мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси) талдай отырып, негізгі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен байланыстырады; 2) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлейді.
	Оқылым	1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми,ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді талдау, негізгі үрдістерді анықтау	1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми,ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді талдау, негізгі үрдістерді анықтайды.
	Жазылым	1) Ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, нұсқаулық жазу; 2) мәтін құрылымын сақтай отырып әртүрлі графиктік деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу; 3) қажетті клишелер менлексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын	1) Ғылыми-көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, нұсқаулық жазады; 2) мәтін құрылымын сақтай отырып әртүрлі графиктік деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады; 3) қажетті клишелер менлексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын

		дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе, аргументативті эссе)	дәлелдеп эссе жазады. (дискуссивті эссе, аргументативті эссе).
	Әдеби тіл нормалары	1) Сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай білу	1) Сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай біледі.
Қазіргі әлемдегі саясат және жаһандық мәселелер	Тыңдалым және айтылым	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 2) тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық мәселелермен байланыстыра білу, астарлы ойды анықтау	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық мәселелермен байланыстыра біледі, астарлы ойды анықтайды .
	Оқылым	1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей білу	1) Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтайды, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей біледі.
	Жазылым	1) Ғылыми көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала жазу; 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып, түртіп жазу(конспектілеу)	1) Ғылыми көпшілік стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала жазады; 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып, түртіп жазады. (конспектілейді).
	Әдеби тіл нормалары	1) Сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу	1) Сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
		1)Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі(пікірталас)	1)Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі(пікірталас)

Сөз мәдениеті және шешендік өнер	Тыңдалым және айтылым	мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдау; 2) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу	мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды талдайды; 2) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлейді.
	Оқылым	1)Мәтіндегі негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей білу; 2) бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедияның, ғылыми-көпшілік деректерді ала білу, сілтеме жасау жолдарын білу	1)Мәтіндегі негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей біледі; 2) бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедияның, ғылыми-көпшілік деректерді ала біледі, сілтеме жасау жолдарын біледі.
	Жазылым	1) Әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар(өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсына білу; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу,ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау	1) Әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар(өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсына біледі; 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын(ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізеді, редакциялайды.
	Әдеби тіл нормалары	1) Сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу	1) Сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
	Тыңдалым және айтылым	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 2) мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтай біледі ; 2) мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастырады және сыни тұрғыда бағалайды.

Қазақстан бейнесі. Қазақстанның өткені мен келешегі.	Оқылым	1) Тілдік құралдар арқылы стиль түрлерін тану(терминдер, ұғымдар, шартты белгілер, синтаксистік құрылымы); 2) мәтіндегінегізгі ойды анықтау,берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру; 3) бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау, дәйексөз келтіру жолдарын білу	1) Тілдік құралдар арқылы стиль түрлерін (терминдер, ұғымдар, шартты белгілер, синтаксистік құрылымы) таниды; 2) мәтіндегінегізгі ойды анықтау,берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдейді және толықтырады; 3) бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала біледі, сілтеме жасайды, дәйексөз келтіру жолдарын біледі.
	Жазылым	1) Қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша эссе жазу(дискуссивті эссе); 2) жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу,ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау.	1) Қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша дискуссивті эссе жазады; 2)жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу,ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізеді, редакциялайды.
	Әдеби тіл нормалары	1)Мәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу.	1)Мәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
	Тыңдалым және айтылым	1)Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды,тілдік оралымдарды мәтін үзінділерін талдау; 2)тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыра білу, салыстыру	1)Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды мәтін үзінділерінен талдайды; 2)Тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыра біледі, салыстырады.
		1)Таза ғылыми стилдегі тезис, аннотацияны құрылымы мен	1)Таза ғылыми стилдегі тезис, аннотацияны құрылымы мен

Жастар мәдениеті және мәселесі.	Оқылым	рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2)Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшеліктерін салыстыра талдау.	рәсімделуін біледі, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 2)Әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшеліктерін салыстыра талдайды.
	Жазылым	1) Оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың конспектілеудің әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу	1) Оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың конспектілеудің әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктейді; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсынады.
	Әдеби тіл нормалары	1)Мәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу.	1)Мәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
	Тыңдалым және айтылым	1)Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (интервью) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды мәтін үзінділерін талдау; 2)коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу.	1)Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (интервью) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды мәтін үзінділерін талдайды; 2)коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете біледі, шешен сөйлейді.
		1)Таза ғылыми стилді тілдік құралдар арқылы тану, терминдер, ұғымдар, шартты	1)Таза ғылыми стилді тілдік құралдар арқылы тану терминдер, ұғымдар , шартты белгілер,

Қазіргі қоғам. Миграция. Зияткерлік миграция.	Оқылым	белгілер, синтаксистік құрылымын анықтау; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі, мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау.	синтаксистік құрылымын анықтайды; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі, мәліметтерді салыстырып талдайды, негізгі үрдістерді анықтайды.
	Жазылым	1)Таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, интервью жазу; 2)мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау.	1)Таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, интервью жазады; 2)мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазады, өзіндік тұжырым жасайды.
	Әдеби тіл нормалары	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, тембр, қарқын, кідіріссіз сөйлеу, мәнеріне сай қолдану.	1) Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, тембр, қарқын, кідіріссіз сөйлеу, мәнеріне сай қолданады.
Әлемді өзгерткен өнертабыстары.	Тыңдалым және айтылым	1)Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (мақала) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды,тілдік оралымдарды мәтін үзінділерін талдау; 2) тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыра білу, салыстыру, факті мен көзқарасты ажырата білу.	1)Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (мақала) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды мәтін үзінділерін талдайды; 2)тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыра біледі, салыстыру, факті мен көзқарасты ажырата біледі.
	Оқылым	1)Таза ғылыми стилдегі мақаланың құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2)әртүрлі стильдегі (ғылыми,ресми, іс-қағаздар, публиицистикалық, ауызекі сөйлеу,көркем	1)Таза ғылыми стилдегі мақаланың құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 2)әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми, іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем

		әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын,тілдік ерекшелігін салыстыра талдау.	әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдайды.
	Жазылым	1) Жоспар түрлерін құру (күрделі, тезистік, тірек-схема түріндегі жоспар) 2) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала жазу.	1) Жоспар түрлерін құрады (күрделі, тезистік, тірек-схема түріндегі жоспар) 2) таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала жазады.
	Әдеби тіл нормалары	1)Белгілі тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдалану, көркемдеу, айшықтау, дәлелдеу, сөздерді сұрыптай білу (образды – эстетикалық)	1)Белгілі тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдаланады, көркемдеу, айшықтау, дәлелдеу, сөздерді сұрыптай біледі. (образды – эстетикалық)
	Тыңдалым және айтылым	1)Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (пікірталас) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды,тілдік оралымдарды мәтін үзінділерін талдау; 2) мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық, саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтау.	1)Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (пікірталас) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды,тілдік оралымдарды мәтін үзінділерін талдайды; 2) мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық, саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтайды.
	Оқылым	1) Таза ғылыми стилдегі тезис, аннотацияны құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру;	1) Таза ғылыми стилдегі тезис, аннотацияны құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтырады;

Бейбітшілік, қауіпсіздік және жаһандық экономика.		3) белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу.	3) белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолданады.
	Жазылым	1) Қажетті ақпараттарды дұрыс қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу(аргументативті эссе) 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың конспектілеудің әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу	1) Қажетті ақпараттарды дұрыс қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп аргументативті эссе жазады. 2) оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың конспектілеудің әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеп, сараптап жазады.
	Әдеби тіл нормалары	1)Белгілі тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдалану, көркемдеу, айшықтау, дәлелдеу, сөздерді сұрыптай білу (образды – эстетикалық)	1)Белгілі тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдалану, көркемдеу, айшықтау, дәлелдеу, образды – эстетикалық сөздерді сұрыптай қолдана алады.
Ұлттың тарихи жәдігерлерін сақтау.	Тыңдалым және айтылым	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (бейнебаян) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды мәтін үзінділерін талдау; 2) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу.	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (бейнебаян) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды мәтін үзінділерін талдау; 2) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу.
	Оқылым	1) Таза ғылыми стилдегі тезис, аннотацияны құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау. 2) әртүрлі стильдегі (ғылыми,ресми іс-қағаздар публицистикалыық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін,	1) Таза ғылыми стилдегі тезис, аннотацияны құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдайды. 2) әртүрлі стильдегі (ғылыми,ресми іс-қағаздар публицистикалыық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін,

		құрылымын, тілдік ерекшеліктерін салыстыра талдау.	құрылымын, тілдік ерекшеліктерін салыстыра талдайды.
	Жазылым	1) Ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, тезис, аннотация, рецензия жазу ; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең,әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу.	1) Ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, тезис, аннотация, рецензия жазады; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсынады.
	Әдеби тіл нормалары	1)Мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып)	1) Жазба жұмыстарында мәтін нормаларын, мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып сақтап жазады.
Табиғат және экология.	Тыңдалым және айтылым	1) Тыңдалған мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 2) мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда өзіндік пікірін білдіру.	1) Тыңдалған мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтап, айта алады; 2) мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастырады және сыни тұрғыда өзіндік пікірін білдіреді.
	Оқылым	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі, мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 2) белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу.	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі, мәліметтерді салыстырып талдайды, негізгі үрдістерді анықтайды; 2) белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолданады.
		1) Мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып,	1) Мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып,

	Жазылым	маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау; 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу.	маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жазады: 2) әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстардың бірін (өлең , әңгіме, естелік, шығарма) жазады.
	Әдеби тіл нормалары	1) Мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып)	1) Мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып)
Жаңа әлемдегі театр мен кинематогра фия.	Тыңдалым және айтылым	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс, интервью, бейнебаян) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдау; 2) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу	1) Мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі (дәріс, интервью, бейнебаян) мақсатты аудиторияға арналған терминдер мен ұғымдарды, тілдік оралымдарды, мәтін үзінділерін талдайды; 2) коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлейді, тыңдаушыларға ықпал ете біледі., шешен сөйлейді.
	Оқылым	1)Таза ғылыми стильдегі рецензияның құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық ерекшеліктерін талдау; 2) белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу.	1)Таза ғылыми стильдегі рецензияның құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық ерекшеліктерін талдайды; 2) белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолданады.
	Жазылым	1) Таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, рецензия жазу; 2) жазба жұмысын абзацпен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп түзетулер енгізу, редакциялау.	1) Таза ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, рецензия жазады; 2) жазба жұмысын абзацпен бөліктерге бөледі, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп түзетулер енгізіп, редакциялайды.
		1) Мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде	1) Мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде

	Әдеби тіл нормалары	тыныс белгілерін дұрыс қолдана білу	тыныс белгілерін дұрыс қолдана біледі.
Еңбек нарығы және сұраныс.	Тыңдалым және айтылым	1) Мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық, саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтау; 2) мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау.	1) Мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық, саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтайды; 2) мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалайды.
	Оқылым	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі, мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 2) бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала білу, сілтеме жасау, дәйексөз келтіру жолдарын білу.	1) Әртүрлі графиктік мәтіндердегі кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі, мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтайды; 2) бұқаралық ақпарат құралдары, энциклопедиялық, ғылыми-көпшілік, ғылыми еңбектерден деректерді ала біледі, сілтеме жасайды, дәйексөз келтіру жолдарын біледі.
	Жазылым	1) Жоспар түрлерін құру (күрделі, тезистік, тірек-схема түріндегі жоспар); 2) қажетті ақпараттарды дұрыс қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе, аргументативті эссе).	1) Жоспар түрлерін құрады (күрделі, тезистік, тірек-схема түріндегі жоспар); 2) қажетті ақпараттарды дұрыс қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады. (дискуссивті эссе, аргументативті эссе).
	Әдеби тіл нормалары	1)Мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу	1)Мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
99-қосымша

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Қазақ әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ әдебиеті" оқу пәнін оқытудың мақсаты – ұлтымыздың құнды мұралары арқылы білім алушылардың ой-танымын, ұлттық рухын, эстетикалық танымы мен талғамын дамыту, тұлғаның рухани-адамгершілік әлемін, танымдық-эмоционалдық зиятын, оқырмандық мәдениетін қалыптастыру. Олардың ойларын ауызша еркін жеткізуіне және жаза білуіне қолдау көрсету, дәлелдер келтіру, салыстыру және анализ жасау, бағалау дағдыларын қалыптастыру, креативті ойлауға бағыттау.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың сауаттылығын, олардың әдеби және эстетикалық талғамдары мен сезімдерін дамыту, ойлау қабілеттері мен танымдық және коммуникативтік дағдыларын қалыптастыру;

2) мәдениетаралық қарым-қатынастағы рөлін, қазақ халқының қалыптасқан тарихын әдебиеттің ғасырлар бойы жасаған өнердің бір түрі, тіл өнері арқылы бағалауды жетілдіру;

3) қазақ әдебиетінің құндылық ретіндегі болмысын, ұлттық мәдениеттегі маңызды орнын құрметтеуге, бағалауға баулу;

4) түрлі жағдайларға бейімделе білу және өздігінен шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады;

5) заманауи, ғылыми және қоғамдық дамуға сәйкес жазба және ауызекі сөйлеу дағдыларын дамыту және дүниетанымын жетілдіру.

4. Пәннің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады: "түсіну және жауап беру", "анализ және интерпретация", "бағалау және салыстыру". Бағдарламаның бұл бөлімі пән бойынша күтілетін нәтижелерден тұрады.

"Түсіну және жауап беру" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) көркем шығарма мазмұны мен пішіні;

2) әдеби шығарманың тұжырымдамасы;

3) көркем шығармадағы образ;
4) шығарма үзінділерімен жұмыс;
5) қазақ әдебиетіндегі ұлттық құндылықтардың әлемдегі орнын білу.
"Анализ және интерпретация" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) әдеби шығарманың композициясы;
2) автор бейнесі;
3) көркем шығарманың тілі;
4) шығармашылық жұмыс;
5) қазақ және әлем әдебиетіндегі құндылықтар.
"Бағалау және салыстыру" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) тарихи және көркемдік құндылығы;
2) заманауилығы мен жаңашылдығы;
3) әдеби эссе;
4) әдеби сын.

1) Түсіну және жауап беру: әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну, әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау, көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету, көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер мен дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану, ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.

2) Анализ және интерпретация: әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау, шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысы, шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын ашу, әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс жазу, әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.

3) Бағалау және салыстыру: шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау, көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау, шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу, шығарманы идеялық жағынан мазмұндас туындылармен салыстыра отырып, әдеби сын жазу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлімдер, бөлімшілердің мен тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 Бөлім. Қалың елім, қазағым.	+	+	+
Тақырып 1.1. Абай шығармашылығы. "Сегіз аяқ" өлеңі.			
Тақырып 1.2. "Қалың елім, қазағым, қайран жұртым" өлеңі.			
Тақырып 1.3. "Лай суға май бітпес қой өткенге" өлеңі.			
Тақырып 1.4. Он жетінші қарасөз, отыз екінші қарасөз.			
Тақырып 1.5. "Масғұт" поэмасы. "Ескендір" поэмасы.			
2 Бөлім. Прозадағы көркем ой.	+	+	+
Тақырып 2.1. Ж.Аймауытовтың өмірі мен шығармашылығы. Драматургиясы.			
Тақырып 2.2. Ж. Аймауытов "Ақбілек" романы. Бірінші бөлім.			
Тақырып 2.3. Кейіпкерлер галереясы.			
Тақырып 2.4. Ә.Кекілбаевтың өмірі			

мен шығармашылығына шолу. "Аңыздың ақыры" повесі. Бірінші бөлім.			
Тақырып 2.5. "Аңыздың ақыры" повесі. Екінші бөлім.			
3 Бөлім. Аңызбен өрілген көркем сөз.	+	+	+
Тақырып 3.1. М.Мағауин "Шақан - шері" романы. Бастау.			
Тақырып 3.2. " Қамыстағы үй" бөлімі.			
Тақырып 3.3. Ш.Айтматов "Алғашқы ұстаз" романы.			
Тақырып 3.4. Шығарма кейіпкерлерінің мінез ерекшеліктері.			
Тақырып 3.5. Ұ.Есдәулетов "Біз түркілерміз".			
4 Бөлім. Заман, дәуір тұлғасы.	+	+	+
Тақырып 4.1. Қ.Жұмаділов "Тағдыр" романы. Бірінші бөлім.			
Тақырып 4.2. Романдағы Демежан бейнесі.			
Тақырып 4.3. Ш. Құсайынов "Томирис" драмасы. Бірінші көрініс.			
Тақырып 4.4. Ш. Құсайынов "Томирис" драмасы. Екінші көрініс.			
Тақырып 4.5. Шығарманың құрылымдық ерекшелігі, басты кейіпкерлері.			
Тақырып 4.6. Ш.Мұртаза "Тәуекел той" әңгімесі.			
Тақырып 4.7. Шығарманың жаңашылдығы.			
5 Бөлім. Тарихтың шертіп пернесін.	+	+	+
Тақырып 5.1. С.Сейфуллиннің өмірі			

мен шығармашылығы. " Көкшетау" поэмасы.			
Тақырып 5.2. С.Сейфуллин "Сыр сандық" өлеңі.			
Тақырып 5.3. І. Есенберлин өмірі мен шығармашылығы."Қаһар " романы-"Көшпенділер" трилогиясының бірінші бөлімі.			
Тақырып 5.4. "Қаһар" романы. "Батыр Кене", " Наурызбай" бөлімдері.			
Тақырып 5.5. "Кенесары хан", "Кенесары хан мен Гербурт-Жүсіп" бөлімдері.			
Тақырып 5.6. "Жүсіптің ақылы", "Хандық кеңес" бөлімдері.			
Тақырып 5.7. Романдағы кейіпкерлер жүйесі.			
Тақырып 5.8. А.Сүлейменов "Бесатар" повесі.			
Тақырып 5.9. Кейіпкерлер әлемі.			
6 Бөлім. Пайым мен парасат.	+	+	+
Тақырып 6.1. С. Елубай " Жалған дүние" романы.			
Тақырып 6.2. "Жалған дүние" романының жанрлық ерекшелігі. Композициялық-сюжетті к желісі.			
Тақырып 6.3. "Жалған дүние" романының кейіпкерлер галлереясы.			
Тақырып 6.4. Қасым Аманжолов "Өзім туралы " өлеңі.			
7 Бөлім. Ғасырлық туынды.	+	+	+
Тақырып 7.1. М. Әуезов " Абай жолы" роман-эпопеясы, 1-том.			

Тақырып 7.2. Романдағы Құнанбай образы.			
Тақырып 7.3. М. Әуезов " Абай жолы" роман-эпопеясы, 2-том .			
Тақырып 7.4. Көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесі.			
Тақырып 7.5. М. Әуезов " Абай жолы" роман-эпопеясы, 3-том.			
Тақырып 7.6. "Абай жолы " роман-эпопеясындағы Абай бейнесі.			
Тақырып 7.7. М. Әуезов " Абай жолы" роман-эпопеясы, 4-том.			
Тақырып 7.8. "Абай жолы " роман-эпопеясындағы әйел-аналар образы.			
8 Бөлім. Әдебиеттегі сан сарын.	+	+	+
Тақырып 8.1. Т.Молдағалиев " Бауырлар" өлеңі.			
Тақырып 8.2. Таласбек Әсемқұлов "Бекторының қазынасы".			
Тақырып 8.3. Эрнест Хемингуэй "Шал мен теңіз" повесі .			
Тақырып 8.4. Повестегі жалпыадамзаттық құндылықтар, көркемдігі.			
Тақырып 8.5. Эссе – шығармашылық шыңы.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийі
		1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну;	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді;

Қалың елім, қазағым	Түсіну және жауап беру	2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатына талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	1) Шығарманың композициялық ерекшелігін талдайды; 2) көркемдегіш құралдарды табады, орны мен қызметін талдайды; 3) шығармада көтерліген мәселелерге талдау жасайды; 4) көтерілген мәселелер бойынша шығармашалық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, өзіндік баға береді; 2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығын сипаттайды және өзіндік көзқарасы тұрғысынан баға береді; 3) көркем шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, жаңашылдығына баға беріп, әдеби эссе жазады.

Прозадағы көркем ой	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) сюжет желісін негізге алып, идеялық мазмұнын түсінеді; 3) шығарманың жанрын ажыратады; 4) көркем шығармадағы кейіпкерлерге тән ортақ мінез-құлықтарды анықтайды, көркем шығармадан үзінді келтіре отырып салыстырады; 5) шығармадан үзінді таңдап, шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазу.	1) Шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 3) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазады.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру.	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын талдайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға береді.
		1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану;	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды; 2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді;

Аңызбен өрілген көркем сөз	Түсіну және жауап беру	3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармадада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау	1) Шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың қызметін талдайды; 3) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 4) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын талдайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығармада көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға береді; 3) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады
			1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды;

Заман, дәуір тұлғасы	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану.	2) өлеңде көтерілген мәселені анықтайды; 3) жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың орны мен қызметін талдау; 3) көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазу; 4) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтау.	1) Шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы көркемдегіш құралдардың қызметін талдайды; 3) шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасайды; 4) өз ойларын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) қазақ әдебиеті мен әлем әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, оларға сипаттама жасайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 2) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу	1) Шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік ерекшелігін анықтайды; 2) шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
		1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) шығарма кейіпкерлерін

	Түсіну және жауап беру	арқылы өмір шындығын көрсету; 3) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 6) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды және өмірмен байланыстырады; 3) шығарманың жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
Тарихтың шертіп пернесін	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
		1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын

	Бағалау және салыстыру	салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалайды; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
Пайым мен парасат	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмірмен байланыстырады; 4) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу;	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ

		5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау	құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау;	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, бағалайды.
Ғасырлық туынды	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 3) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдайды; 3) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды; 4) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
		1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау;	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады;

	Анализ және интерпретация	3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі құндылықтардың үндесуін талдау.	3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырады, бағалайды; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.
	Түсіну және жауап беру	1) Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 2) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 3) әдеби шығарманың жанрлық ерекшелігін өзге жанрлармен салыстыра отырып талдау; 4) көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты	1) Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды, жанрын және оның ерекшелігін түсінеді; 2) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды және өмірмен байланыстырады; 3) шығарманың жанрлық табиғатын талдайды және идеясын түсінеді; 4) шығарма кейіпкерлерін жинақтайды, салыстырмалы талдау жасайды;

		сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану; 5) көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 6) ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру.	5) көркем шығармадан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолданады; 6) шығармадағы ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстырады.
Әдебиет тегі сан сарын	Анализ және интерпретация	1) Әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 2) шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 3) шығарма идеясы мен көркемдегіш құралдардың байланысын талдау; 4) әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең) жазу; 5) әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау.	1) Шығарманың жанрын анықтайды және композициялық ерекшеліктерін талдайды, өзі пікірін айтады; 2) шығармадағы автордың идеясын өмір шындығымен байланыстырады; 3) шығарманың идеясы мен көркемдегіш құралдарың байланысын талдайды; 4) шығармадағы көтерілген мәселелерге өз көзқарасын дәлелдеп, шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазады; 5) әлем әдебиеті мен қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтарды анықтайды, олардың үндестігін талдайды.
	Бағалау және салыстыру	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 2) көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.	1) Шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды, тарихи маңыздылығын бағалайды, көркемдік құндылығын анықтайды; 2) шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалайды; 3) шығарманы көркемдік-эстетикалық

			құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
100-қосымша

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәнінің оқу мақсаты – қазақ тілі мен әдебиетін кіріктіріп оқыту негізінде білім алушылардың тілдік дағдыларын жетілдіру, тіл нормаларын сақтап, еркін сөйлеу және сауатты жазу дағдыларын дамыту, мемлекеттік тілге құрметпен қарауын қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушының мемлекеттік тілге деген құрмет сезімін қазақ халқының мәдениетімен танысу арқылы тәрбиелеу;

2) адамзаттық ойдағыдай кірігу үшін қазақ тілін мемлекеттік тіл ретінде оқыту;

3) қазақ тілі мен әдебиеті пәніне құндылық ретінде қарауды қалыптастыру;

4) коммуникативтік оқыту негізінде барлық сөйлеу әрекетінің түрлерін әлеуметтік ортада қолдану дағдыларын дамыту;

5) қазақ әдебиетінің стилистикалық және жанрлық ерекшеліктерін тану негізінде шығармашылық тұрғыда жұмыс істеу, сын тұрғысынан ойлау дағдыларын дамыту;

6) көпмәдени ортада лингвистикалық қажеттілікті іске асыруға дайын жеке тұлғаны тәрбиелеу;

7) білім деңгейі жоғары, ой-өрісі дамыған тұлғаны қалыптастыру.

4. Жалпы орта білім беру деңгейіндегі "Қазақ тілі мен әдебиеті" пәні бойынша білім алушылардың білім, білік және дағдыға қойылатын талаптары CEFR -Шет тілін

меңгерудің жалпы еуропалық құзыреті деңгейлерін (B2-C1) негізге ала отырып айқындалған.

4. Пәннің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады: "Еңбек нарығы және сұраныс", " Отандық өнеркәсіп өнімі Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті", "Ұлттық экологиялық мәдениет", "Мұхит – тіршілік мекені", "Ұлттық таным және мерекелер", " Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда", "Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне", "Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар", "Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек", "Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы", "Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік", "Қоғам және заң", "Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік", "Экология. Мұнай және атомдық индустрия", "Тіл. Өнер. Әдебиет", "Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі", "Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі ", "Ұлттық театр – өнер ордасы", "Туризм: Экотуризм", "Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі", "Жастар мәселесінің түйіткілдері", "Жастар мәселесінің түйіткілдері", "Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты", " Толеранттылық-ел бірлігі", "Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік", "Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші".

Бөлімшелер мазмұны:

1) Тыңдалым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тыңдалған мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды түртіп жазу және ақпараттарды жүйелеу, оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегісөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну, көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау, мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізу.

2) Айтылым: ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану, ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалогті үйлестіре қолдану, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату, сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану, кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау, көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу, әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау;

3) Оқылым: мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау, ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (мақала, аннотация, үндеу, очерк, дәріс, баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау, әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру, ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, аннотация, үндеу, очерк, дәріс, баспасөз парағы) бойынша салыстырмалы (құрылымы, қызметі, мақсатты аудиториясы, оқырманға әсері) талдау жасау, қосымша ғылыми-анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасау, мәтінді негізгі мәселеге баға бере отырып, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу;

4) Жазылым: ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, аннотация, баспасөз парағы, тезис, үндеу жазу, қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу ("келісу, келіспеу" эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе), шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу, тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтау, дереккөздерге сілтеме көрсетіп таныстыру (тірек-схема, менталды карта, презентация), кәсіби және публицистикалық бағыттағы мәтіндердегі басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастыру, мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.

5) Тілдік бағдар: сөз таптары, ғылыми және кәсіби мәтіндер құрауда грамматикалық омонимдерді ажырата танып, ауызша және жазбаша дұрыс қолдану, сын есім сөздердің синонимдік қатарын стильдік ерекшеліктеріне сәйкес қолдану, мәтін құрауда сан есімнің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану, есімдіктердің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану, мәтіндерден көсемше оралымды сөйлемдерді анықтап,оларды ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда орынды қолдану, үстеудің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай орынды қолдану, мәтін құрауда шылаудың мағыналық түрлерін стильдік қызметіне сай орынды қолдану, сөйлем, оқшау сөздердің қызметін білу, айқындауыш мүшелер (қосалқы, қосарлы, оңашаланған) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлімдер, бөлімшілердің мен тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақ	
		Теориялық	Практикалық
1 Бөлім.Еңбек нарығы және сұраныс	+	+	+
Тақырып 1.1. Еңбек нарығы Әлеуметтік сұраныс және отандық өнім. Көптік, тәуелдік жалғаулары.			
Тақырып 1.2. Балғабек Қыдырбекұлы – танымал жазушы.			
Тақырып 1.3. Теміржолшы – тарихи оқиға шежіресі.			
2 Бөлім.Отандық өнеркәсіп өнімі.	+	+	+
Тақырып 2.1. Отандық өнімді пайдаланамыз. Пікірталас, оның түрлері.			
Тақырып 2.2. Қарағанды – кеншілер қаласы. Ғабиден Мұстафин. " Қарағанды" романынан үзінді.			
3 Бөлім.Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті.	+	+	+
Тақырып 3.1. Қазақ киносының атасы. Сын есім.			

Тақырып 3.2. Қазақстанның мәдени өмірі. Қазақстаннның мәдени өмірі. Қазақстан театрлары.Тарихи шығарманы сахналау.			
Тақырып 4.1. Дулат Исабеков "Әпке" шығармасы.			
4 Бөлім.Ұлттық экологиялық мәдениет.	+	+	+
Тақырып 4.1. Ұлттық экология бастаулары Экологиялық мәдениет және тыйым сөздер. Сан есім.			
Тақырып 4.2. Қадыр Мәрза Әлі – философ ақын. "Аралым..." .			
5 Бөлім.Мұхит – тіршілік мекені.	+	+	+
Тақырып 5.1. Мұхиттағы жануарлар әлемі. Мұхиттағы өсімдік әлемі. Есімдік.			
Тақырып 5.2. Әбдіжәміл Нұрпейісов. "Қан мен тер " романы.			
6 Бөлім.Ұлттық таным және мерекелер.	+	+	+
Тақырып 6.1. Ұлттық таным және мерекелер. Етістік категориялары. Есімше.			
Тақырып 6.2. Жүсіпбек Аймауытов. "Әнші" әңгімесі.			
7 Бөлім.Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда.	+	+	+
Тақырып 7.1. Сауда тарихы. Ұлы Жібек жолы – сауда мәдениетінің өркендеу биігі. Үстеу, тұлғалық, мағыналық түрлері.			
Тақырып 7.2. Сауда мәдениеті және тұтынушы құқығы. Үстеудің сөйлемдегі қызметі мен емлесі.			

Тақырып 7.3. Ыбырай Алтынсарин. "Дүние қалай етсең, табылады?".			
8 Бөлім.Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне.	+	+	+
Тақырып 8.1. Қоғамдағы әйел-аналардың рөлі. Шылау.			
Тақырып 8.2. Алғашқы экран патшайымдары. Шылаудың түрлері.			
Тақырып 8.3. Телефон – байланыс құралы. Қазақ журналистикасы және ондағы қыздардың үлесі. Қазақтың тұңғыш дикторы .			
9 Бөлім.Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар.	+	+	+
Тақырып 9.1. Тұрмыстық қалдықтар Өндірістік қалдықтар. Қауіпті қалдықтар. Сөздердің байланысу түрлері.			
Тақырып 9.2. Қайнар Олжай. "Жер мен аспан" очеркі.			
Тақырып 9.3. Думан Рамазан. "Соңғы дем" әңгімесі.			
10 Бөлім.Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек.	+	+	+
Тақырып 10.1. Қоғамдағы әлеуметтік теңсіздіктің жіктелуі. Жасөспірімдер құқығы, әлем балаларының өмір салты.			
Тақырып 10.2. Жұмыссыздық және әлеуметтік теңсіздік.			
Тақырып 10.3. Ұлықбек Есдәулет – ақын, қайраткер. "Қара пима" поэмасы.			
11 Бөлім.Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы.	+	+	+

Тақырып 11.1. Спорт – денсаулық кепілі. Шыныққан – шымыр боларсың. Құрмалас сөйлем.			
Тақырып 11.2. Салауатты өмір салты. Денсаулықты сақтау өз қолымызда. Құрмалас сөйлемнің түрлері.			
Тақырып 11.3. Бердібек Соқпақбаев. "Он алты жасар чемпион" (әңгіме).			
12 Бөлім.Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік.	+	+	+
Тақырып 12.1. Мұхтар Шахановтың " Компьютербасты жарты адамдар" концепциясы.			
Тақырып 12.2. " Өркениеттің адасуы" (романнан үзінді).			
13 Бөлім.Қоғам және заң.	+	+	+
Тақырып 13.1. Дала заңдары. Құқықбұзушылық, қылмыс жақсылыққа апармайды. Шешендік сөздер.			
Тақырып 13.2. Ермек Өтетілеуұлы "Ата Заң".			
14 Бөлім.Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік.	+	+	+
Тақырып 14.1. Әлеуметтік теңсіздік. Лексика-грамматикалық омонимдер.			
Тақырып 14.2. Отбасы – құндылық. Қоғамның әлеуметтік құрылымы.			
Тақырып 14.3. Ерболат Әбікенұлы. "Пәтер іздеп жүр едік" әңгімесі.			
15 Бөлім.Экология. Мұнай және атомдық индустрия.	+	+	+

Тақырып 15.1. Ұлы даланың басты байлығы. Еңбек – бәрін жеңбек.			
Тақырып 15.2. Туған өлкенің экологиясы Атомдық индустрияның болашағы.			
16 Бөлім.Тіл. Өнер. Әдебиет.	+	+	+
Тақырып 16.1. Тілдің маңызы. Сөйлеу мәдениеті, сөз өнері. Көркемдегіш құралдар .			
Тақырып 16.2. Қазақ поэзиясының сұлу сарайы. Ілияс Жансүгіров . "Күй" поэмасы (үзінді) Айшықтау тәсілдері.			
17 Бөлім.Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі.	+	+	+
Тақырып 17.1. Жұмыс және табыс. Жұмыспен қамту мәселелері. Қоғамның әлеуметтік құрылымы.			
Тақырып 18.1. Ыбырай Алтынсарин. "Атымтай Жомарт" әңгімесі.			
18 Бөлім.Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі.	+	+	+
Тақырып 18.1. Тәуелсіздік – ел мұраты. Есімдіктің түрлері.			
Тақырып 18.2. Дүкенбай Досжан. "Төрт патшаны көрген кейуана" (хикаят).			
19 Бөлім.Ұлттық театр – өнер ордасы.	+	+	+
Тақырып 19.1. Қазақ театрының қайнары. Көсемше.			
Тақырып 19.2. Сахна – өмір айнасы. Ұлттық өнердің тарландары.			
Тақырып 19.3. Сәбит Оразбай. "Өмірдің өзі – театр" (үзінді).			

20 Бөлім.Туризм: Экотуризм.	+	+	+
Тақырып 20.1. Қазақстандағы туристік нысандар. Туризмнің түрі көп. Көсемше тұлғалы сөздердің қолданылуы.			
Тақырып 20.2. Сәкен Сейфуллин. "Көкшетау" поэмасы.			
Тақырып 20.3. Ілияс Жансүгіров. "Жетісу" суреттері.			
21 Бөлім.Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі.	+	+	+
Тақырып 21.1. Әкеге қарап ұл өсер... Үстеудің мағыналық түрлері.			
Тақырып 21.2. Асыл текті аналар.			
Тақырып 21.3. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы, 1-кітап. Қайтқанда.			
Тақырып 21.4. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" роман-эпопеясы, 2-кітап. Тайғақта.			
22 Бөлім.Жастар мәселесінің түйіткілдері.	+	+	+
Тақырып 22.1. Болашақ – жастар қолында. Шылаулар және мағыналық түрлері.			
Тақырып 22.2. Талаптыға нұр жауар. Жас ғалымдар . Септеулік шылаулар.			
Тақырып 22.3. Жастар мәселесінің түйіткілдері. Демеулік шылаулар. Жалғаулық шылаулар.			
Тақырып 22.4. Мұхтар Әуезов. "Абай жолы" (романнан үзінді), 3-кітап .			
23 Бөлім.Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты.	+	+	+

Тақырып 23.1. Қазақстандағы көші-қон үдерісі. Иммиграция – үздіксіз процесс.			
Тақырып 23.2. Көші-қон тарихы.			
Тақырып 23.3. Қабдеш Жұмаділов – қаламгер. "Қаздар қайтып барады" повес.			
2 4 Бөлім.Толеранттылық-ел бірлігі.	+	+	+
Тақырып 24.1. Толеранттылық – бейбітшілік кепілі. Оқшау сөздер.			
Тақырып 24.2. Береке басы бірлікте. Ел бірлігін сақтау – бабалар аманаты .			
Тақырып 24.3. Сайын Мұратбеков шығармашылығы. "Телі өскен ұл" повесі.			
25 Бөлім.Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік.	+	+	+
Тақырып 25.1. Қазақстан – тұрақтылық мекені. Отан қорғау – парызым.			
Тақырып 25.2. Ұлттық қауіпсіздіктің мәні.			
Тақырып 25.3. Білім – мемлекеттің қауіпсіздігі. Ұлт мұраты – бірлік.			
Тақырып 25.4. Тыныштық – елге аманат. Қазақстан – бейбітсүйгіш ел. Қыстырма сөздер.			
Тақырып 25.5. Несіпбек Айтұлы. "Бәйтерек" поэмасы.			
26 Бөлім.Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші.	+	+	+
Тақырып 26.1. Уақыттың маңызы. Уақыт – сыншы. Айқындауыш мүшелер.			

Тақырып 26.2. Демалыс мәдениеті. Уақыт алтыннан да қымбат.			
Тақырып 26.3. Мұқағали Мақатаев. "Сағатым қайда, сағатым?" өлеңі.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқу нәтижелері	Бағалау критерийі
Еңбек нарығы және сұраныс	Тыңдалым	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсініп қолданады.
	Айтылым	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын тыңдаушыға әсер ететіндей орынды қолдана алады; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады.
	Оқылым	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (мақала) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау.	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (мақала) құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдайды; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдай алады және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалайды.

	Жазылым	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазу; 2) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу.	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазады; 2) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу ерекшелігін сақтайды.
	Тілдік бағдар	1) Тәуелдік жалғауды (оңаша және ортақ тәуелдеу)дұрыс қолдану.	1) Тәуелдік жалғауды (оңаша және ортақ тәуелдеу) дұрыс қолданады.
Отандық өнеркәсіп өнімі	Тыңдалым	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпы адамзаттық мәселені айқындау; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдеу.	1) Прозалық шығарманы тыңдап, шығармада көтерілген жалпы адамзаттық мәселені айқындайды; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдайды және салыстырады, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдейді.
	Айтылым	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстыру, негізгі идеясын түсіну.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтап, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын түсіндіре алады.
	Оқылым	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (интервью) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау; 2) мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (интервью) құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдай алады; 2) мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті

		мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау.	мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды.
	Жазылым	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрын және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, интервью жазу; 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап ұсыну (тірек-схема, менталды карта, презентация).	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрын және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, интервью жазады; 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап тірек-схема, менталды карта, презентация түрінде ұсынады.
	Тілдік бағдар	1) Көптік мәнді есімдер мен көптік жалғауларды ажырата танып, дұрыс қолдану.	1) Көптік мәнді есімдер мен көптік жалғауларды ажырата танып, дұрыс қолданады.
Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті	Тыңдалым	1) Драмалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпы адамзаттық мәселені айқындау; 2) мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді таңдай отырып, астарлы ойды анықтау.	1) Драмалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпы адамзаттық мәселені айқындайды; 2) мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді таңдай отырып, астарлы ойды анықтайды.
	Айтылым	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құру, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құру, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ете алады; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады.
		1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (эссе) бойынша салыстырмалы	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (эссе) бойынша салыстырмалы

	Оқылым	(жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасау; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау.	(жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасайды; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалайды.
	Жазылым	1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу; 2) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолдану.	1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 2) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданады.
	Тілдік бағдар	1) Сын есімнің жасалу жолдарын білу, мәтін құрауда орынды қолдану.	1) Сын есімнің жасалу жолдарын білу, мәтін құрауда орынды қолданады.
	Тыңдалым	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды)қысқаша түртіп жазу (конспектілеу), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіру; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды)қысқаша түртіп жазады (конспектілейді), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіреді; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсінеді.
	Айтылым	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет,	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі)

Ұлттық экологиялық мәдениет		сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстыру, негізгі идеясын түсіндіру.	ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын түсіндіре алады.
	Оқылым	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдайды; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік қоғамдық мәселені талдайды және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалайды.
	Жазылым	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып баспасөз парағын жасау; 2) қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу(дискуссивті эссе).	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып баспасөз парағын жазады ; 2) қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп дискуссивті эссе жазады.
	Тілдік бағдар	1) Есімдіктердің жасалу жолдарын білу, мәтін құрауда орынды қолдану.	1) Сан есімдердің жасалу жолдарын біледі, мәтін құрауда орынды қолдана алады.
	Тыңдалым	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды)қысқаша түртіп жазу (конспектілеу), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіру; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды)қысқаша түртіп жазады(конспектілейді), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіреді; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіре алады.

Мұхит – тіршілік мекені	Айтылым	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құру, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын,кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құру, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер етеді; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады.
	Оқылым	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интерьвю) бойынша салыстырмалы (жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасау; 2) мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интерьвю) бойынша салыстырмалы (жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасайды; 2) мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды.
	Жазылым	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, интервью жазу; 2) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу.	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, интервью жазады; 2) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазады.
	Тілдік бағдар	1) Мәтін құрауда есімдіктерді стильдік қызметіне сай орынды қолдану.	1) Мәтін құрауда есімдіктерді стильдік қызметіне сай орынды қолданады.
	Тыңдалым	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпы адамзаттық мәселені анықтау;	1) Прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпы адамзаттық мәселені анықтайды;

		2) мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтау.	2) мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтай алады.
	Айтылым	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құру, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ете алатын монолог және диалог құрады; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады.
Ұлттық таным және мерекелер	Оқылым	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интервью) бойынша салыстырмалы (жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасау; 2) мәтіндегі негізгі және қосысша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интервью) бойынша салыстырмалы (жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдайды; 2) мәтіндегі негізгі және қосысша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажыратады, мәтін идеясымен байланысын анықтайды.
	Жазылым	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, интервью жазу; 2) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу .	1) Публицистикалық және ғылыми стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, интервью жазу; 2) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу
	Тілдік бағдар	1) Мәтін құрауда есімше сөздерді стильдік қызметіне сай орынды қолдану.	1) Мәтін құрауда есімше сөздерді стильдік қызметіне сай орынды қолданады.

	Тыңдалым	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар идеясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдеу.	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар идеясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіре алады; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстырады, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдейді.
	Айтылым	1)Мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін ақпараттың тақырыппен байланысын анықтау, оған түсініктеме беру; 2) әртүрлі графиктік мәтіндегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстыру, негізгі идеясын түсіндіру.	1)Мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін ақпараттың тақырыппен байланысын анықтайды, оған түсініктеме береді. 2) әртүрлі графиктік мәтіндегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстырады, негізгі идеясын түсіндіреді.
Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда	Оқылым	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (мақала, баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау; 2) мәтін мазмұнындағы деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіру және оны бағалау.	1) Ғылыми- көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (мақала, баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдайды; 2) мәтін мазмұнындағы деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіреді және оны бағалайды.
	Жазылым	1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын далелдеп эссе жазу (аргументативті эссе) 2) ғылыми -көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден негізгі ұтымдарды анықтай отырып, жинақы	1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып , көтерілген мәселе бойынша өз ойын далелдеп аргументативті эссе жазады; 2) ғылыми -көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден негізгі ұтымдарды анықтай отырып, жинақы

		мәтін (компрессия) құрастыру.	мәтін (компрессия) құрастырады.
	Тілдік бағдар	1) Үстеудің жасалу жолы мен сөйлемдегі қызметін білу, мәтін құрауда орынды қолдану.	1) Үстеудің жасалу жолы мен сөйлемдегі қызметін біледі, мәтін құрауда орынды қолданады.
Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне	Тыңдалым	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 2) мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтау.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты өз сөзімен жалғастырады; 2) мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды.
	Айтылым	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер етеді; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады.
	Оқылым	1) Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау; 2) мәтін тақырыбына байланысты қосымша материалдарды энциклопедиялардан тауып, ортақ қорытындылар жасау.	1) Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтайды; 2) мәтін тақырыбына байланысты қосымша материалдарды энциклопедиялардан тауып оқиды, ортақ қорытындылар жасайды.
	Жазылым	1)Шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді колданып жазу; 2) қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе	1) Көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді колданып шығармашылық жазба жұмыстарын жазады; 2) қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе

		бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (" келісу, келіспеу" эссесі).	бойынша өз ойын дәлелдеп ("келісу, келіспеу" эссесін жазады.
	Тілдік бағдар	1)Шылаудың сөйлемдегі қызметін білу, мәтін құрауда орынды қолдану.	1)Шылаудың сөйлемдегі қызметін біледі, мәтін құрауда орынды қолданады.
Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар	Тыңдалым	1)Прозалық шығарманы тыңдау , шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау; 2)мәтінді талдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қыскаша түртіп жазу(конспектілеу), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнды түсіндіру.	1)Прозалық шығарманы тыңдау , шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2)мәтінді талдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қыскаша түртіп жазып алады, (конспектілеу), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіреді.
	Айтылым	1)Ғылыми көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану; 2)мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтау, оған түсініктеме беру.	2)Ғылыми көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтап, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2)мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтап, оған түсініктеме береді.
	Оқылым	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер бойынша салыстырмалы талдау жасау; 2) мәтін мазмұнындағы деректі ақларатты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіру және оны бағалау.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер бойынша салыстырмалы талдау жасайды; 2) мәтін мазмұнындағы деректі ақларатты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіреді және оны бағалайды.
	Жазылым	1) Публицистикалық және ғылыми стильдік жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазу; 2) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден	1) Публицистикалық және ғылыми стильдік жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазады; 2) ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден

		негізгі ұғымдарды анықтай отырып, жинақы мәтін құрастыру.	негізгі ұғымдарды анықтай отырып, жинақы мәтін құрастырады.
	Тілдік бағдар	1) Мәтін құрауда сөздердің байланысу түрлері мен тәсілдерін орынды қолдану.	1) Мәтін құрауда сөздердің байланысу түрлері мен тәсілдерін орынды қолданады.
Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек	Тыңдалым	1)Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну; 2) мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтау.	1)Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіреді; 2) мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтайды.
	Айтылым	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету; 2)пікірталастың "пікірталас-монолог", "пікірталас-диалог", "пікірталас-полилог" түріне сенімді және еркін сөйлеу.	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық мәтіндерге сүйеніп, монолог және диалог құрау, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ете алады; 2)пікірталастың "пікірталас-монолог", "пікірталас-диалог", "пікірталас-полилог" түріне сенімді және еркін сөйлей алады.
	Оқылым	1) Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау.	1) Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтайды; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып баға береді.
		1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын	1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын

	Жазылым	дәлелдеп аргументативті эссе жазу; 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап тірек-схема ұсыну.	дәлелдеп аргументативті эссе жазады; 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап тірек-схема ұсынады.
	Тілдік бағдар	1) Мәтін құрауда сөздердің байланысу түрлері мен тәсілдерін орынды қолдану.	1) Мәтін құрауда сөздердің байланысу түрлері мен тәсілдерін орынды қолданады.
Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы	Тыңдалым	1)Прозалық шығарманы тыңдау шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдеу.	1)Прозалық шығарманы тыңдау шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстырады, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдейді.
	Айтылым	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану; 2) мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардын орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтау, оған түсініктеме беру.	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардын орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтайды, оған түсініктеме береді.
	Оқылым	1) Ғылыми -көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (мақала, эссе, баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау; 2) мәтін мазмұнындағы деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіру және оны бағалау.	1) Ғылыми -көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (мақала, эссе, баспасөз парағы) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктері талданады; 2) мәтін мазмұнындағы деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіреді және оны бағалайды.
		1) Қажетті клишелер мен лексикалық	1) Қажетті клишелер мен лексикалық

	Жазылым	құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе, аргументативті эссе); 2) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу.	құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссенің бір түрін жазады. 2) көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып шығармашылық жазба жұмыстарын жазады.
	Тілдік бағдар	1) Құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану.	2)Құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдарын біледі, жазба жұмыстарында орынды қолданады.
Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік	Тыңдалым	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну.	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсінеді.
	Айтылым	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастырады; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсінеді.
	Оқылым	1) Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау.	1) Мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтайды; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалайды.

	Жазылым	1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе, аргументативті эссе); 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап ұсыну (тірек-схема, менталды карта, презентация).	1) Қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп дискуссивті эссе жазады; 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап, (тірек-схема, менталды карта, презентация) ұсынады.
	Тілдік бағдар	1)Құрмалас сөйлемдердің (аралас) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану.	1)Құрмалас сөйлемдердің (аралас) жасалу жолдарын біледі, жазба жұмыстарында орынды қолданады.
Қоғам және заң	Тыңдалым	1) Драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдеу.	1) Драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындайды; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдейді.
	Айтылым	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану; 2)мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтау, оған түсініктеме беру.	1)Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден күрделі сөздердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2)мәтіндегі бөлімдердің, абзацтардың орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтайды, оған түсініктеме береді.
		1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интервью, баспасөз парағы) бойынша салыстырмалы	1) Ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, интервью, баспасөз парағы) бойынша салыстырмалы

	Оқылым	(жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасау; 2) мәтін мазмұнындағы деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіру және оны бағалау.	(жанры, құрылымы, тілдік құралдары, мақсатты аудиториясы) талдау жасалады; 2) мәтін мазмұнындағы деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіреді және оны бағалайды.
	Жазылым	1) Шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу; 2) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу, сөйлем деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазады; 2) мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу, сөйлем деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
	Тілдік бағдар	1)Құрмалас сөйлемдердің (аралас) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану.	1)Құрмалас сөйлемдердің (аралас) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолданады.
	Тыңдалым	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну.	1)Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай біледі; 2) оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсінеді.
	Айтылым	1)Кәсіби бағыттағы түп нұсқа мәтіндердің қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау; 2)көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын ашатын тілдік (вервалдық)және бейвербалдық	1)Кәсіби бағыттағы түп нұсқа мәтіндердің қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтайды, олардың қолданылу мақсатын талдайды; 2)көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын ашатын тілдік (вервалдық)және бейвербалдық

Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік		элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу.	элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлей алады.
	Оқылым	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің(мақала) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау; 2)әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру.	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің(мақала) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдайды; 2)әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырады .
	Жазылым	1) Ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазу; 2) мәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу.	1) Ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, шағын мақала жазады; 2) мәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады.
	Тілдік бағдар	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндер құрауда грамматикалық омонимдерді ажырата танып, дұрыс қолдану.	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндер құрауда грамматикалық омонимдерді ажырата танып, ауызша және жазбаша дұрыс қолдана алады.
	Тыңдалым	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну; 2) мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау.	1) Оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсінеді; 2) мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтайды.

Экология. Мұнай және атомдық индустрия	Айтылым	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі жүрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану; 2) кәсіби бағыттағы түп нұсқа мәтіндердің қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау.	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі жүрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) кәсіби бағыттағы түп нұсқа мәтіндердің қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтайды, олардың қолданылу мақсатын талдап айтады.
	Оқылым	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (аннотация) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру.	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (аннотация) құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдайды; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік қоғамдық мәселеге баға береді және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырады.
	Жазылым	1) Ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, аннотация жазу; 2) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу; 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтау, дереккөздерге сілтеме көрсетіп презентация жасау.	1) Ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, аннотация жазады; 2) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады; 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтау, дереккөздерге сілтеме көрсетіп презентация жасайды.
	Тілдік бағдар	1)Ғылыми және кәсіби мәтіндер құрауда грамматикалық	1)Ғылыми және кәсіби мәтіндер құрауда грамматикалық омонимдерді ажырата

		омонимдерді ажырата танып, ауызша және жазбаша дұрыс қолдану.	танып, ауызша және жазбаша дұрыс қолданады.
Тіл. Өнер. Әдебиет.	Тыңдалым	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды)қысқаша түртіп жазу (конспектілеу) және берілген ақпараттарды жүйелеу; 2) көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды)қысқаша түртіп жазу (конспектілеу) және берілген ақпараттарды жүйелейді; 2) көркем шығарманы тыңдап, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды.
	Айтылым	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану; 2) ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалогты үйлестіре қолдану, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату.	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтап, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалогты үйлестіре қолданады, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орната алады.
	Оқылым	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндер (дәріс) бойынша салыстырмалы (құрылымы, қызметі, мақсатты аудиториясы, оқырманға әсері) талдау жасау; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасты жүйелі, дәлелді жеткізу.	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндер (дәріс) бойынша салыстырмалы (құрылымы, қызметі, мақсатты аудиториясы, оқырманға әсері) талдау жасайды; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасты жүйелі, дәлелді жеткізеді.
	Жазылым	1)Шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу;	1)Шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазады;

		2) мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	2) мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
	Тілдік бағдар	1)Сын есім сөздердің синонимдік қатарын әр стильдің ерекшеліктеріне сәйкес қолдану.	1)Сын есім сөздердің синонимдік қатарын әр стильдің ерекшеліктеріне сәйкес қолданады.
Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі	Тыңдалым	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу) және берілген ақпараттарды жүйелеу; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз ойын логикалық дұрыс, аргументтермен және айқын жеткізу.	1) Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу) және берілген ақпараттарды жүйелейді; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстырады, өз ойын логикалық дұрыс, аргументтер келтіре отырып, айқын жеткізеді.
	Айтылым	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау.	1) Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтайды, олардың қолданылу мақсатын талдайды; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдайды, негізгі үрдістерді анықтайды.
	Оқылым	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (үндеу) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілермен салыстыру.	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (үндеу) құрылымы мен рәсімдейді, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдай алады; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік қоғамдық мәселеге баға береді және әлем әдебиеті үлгілермен салыстырады.

	Жазылым	1) Ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, үндеу жасау; 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтау, дереккөздерге сілтеме көрсетіп таныстыру; 3) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе)	1) Ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, үндеу жазады; 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап, дереккөздерге сілтеме көрсетіп таныстырылым жасайды; 3) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп дискуссивті эссе жазады.
	Тілдік бағдар	1) Мәтін құрауда сан есімнің мағыналық түрлерін мәтіннің стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану.	1) Мәтін құрауда сан есімнің мағыналық түрлерін мәтіннің стильдік ерекшеліктеріне сай қолдана алады.
	Тыңдалым	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындылармымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау; 2)мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау.	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындылармымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды; 2)мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтайды.
	Айтылым	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монологпен диалогті үйлестіре қолдану, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым – қатынас орнату; 2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алған тілдік (вербальдік)	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монологпен диалогті үйлестіре қолданады, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым – қатынас орнатады; 2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алған тілдік (вербальдік)

Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі		және бейвербальдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу.	және бейвербальдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлейді.
	Оқылым	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (очерк) құрылымы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау; 2) мәтіннен детальды ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарды ойды анықтау, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау.	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (очерк) құрылымы мен рәсімделуін біледі, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдайды; 2) мәтіннен детальды ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарды ойды анықтайды, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылайды.
	Жазылым	1) Шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу; 2) ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басқа лексикалық бірліктерді нақтылап , мәтіннің ақпараттық маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастыру.	1) Шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазады; 2) ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басқа лексикалық бірліктерді нақтылап , мәтіннің ақпараттық маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастырады.
	Тілдік бағдар	1) Мәтін құрауда есімдіктердің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану.	1) Мәтін құрауда есімдіктердің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдана алады.
	Тыңдалым	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 2) көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындылармымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау;	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтай алады ; 2) көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындылармымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды;

Ұлттық театр – өнер ордасы	Айтылым	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану; 2) сөйлеу ағымындағы интонациясын құрамдас бөліктері: әуен,әуез, тембр,қарқын,кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) сөйлеу ағымындағы интонациясын құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады.
	Оқылым	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (баспасөз парағы) құрылы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау; 2) қосымша ғылыми – анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасау.	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (баспасөз парағы) құрылы мен рәсімделуін біледі, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдай алады; 2) қосымша ғылыми – анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасайды .
	Жазылым	1) Шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолдану; 2)ғылыми жіне публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, баспасөз парағын жазу.	1) Шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданады; 2)ғылыми жіне публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, баспасөз парағын жазады .
	Тілдік бағдар	1)Мәтіндерден көсемше оралымды сөйлемдерді анықтап, оларды ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда орынды қолдану.	1)Мәтіндерден көсемше оралымды сөйлемдерді анықтап, оларды ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда орынды қолдана алады.
		1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып

	Тыңдалым	ортақтығына сипаттама жасау; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізу.	ортақтығына сипаттама жасайды; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстырады, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізеді.
	Айтылым	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану; 2) кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау.	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтайды, олардың қолданылу мақсатын талдайды.
Туризм: Экотуризм	Оқылым	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, аннотация, үндеу) бойынша салыстырмалы (құрылым , қызметі, мақсатты аудиториясы, оқырманға әсері) талдау жасау; 2) мәтіннен детальді ақпараттарды, факты мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талдау.	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, аннотация, үндеу) бойынша құрылым, қызметі, мақсатты аудиториясы, оқырманға әсері қамтылған салыстырмалы талдау жасайды; 2) мәтіннен детальді ақпараттарды, факты мен көзқарасты, астарлы ойды анықтайды, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талдайды.
	Жазылым	1) Ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды қолданып, үндеу жазу; 2) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе	1) Ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды қолданып, үндеу жазады; 2) қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе

		бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (аргументативті эссе).	бойынша өз ойын дәлелдеп аргументативті эссе жазады.
	Тілдік бағдар	1) Мәтіндерден көсемше оралымды сөйлемдерді анықтап, оларды ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда орынды қолдану.	1) Мәтіндерден көсемше оралымды сөйлемдерді анықтап, оларды ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда орынды қолданады.
Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі	Тыңдалым	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 2) лексикалық тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2) лексикалық тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсінеді.
	Айтылым	1)Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану; 2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу.	1)Сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады; 2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлейді.
	Оқылым	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, баспасөз парағы) бойынша салыстырмалы (құрылымы, қызметі, мақсатты аудиториясы, оқырманға әсері) талдау жасау; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру.	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндер (мақала, баспасөз парағы) бойынша салыстырмалы (құрылымы, қызметі, мақсатты аудиториясы, оқырманға әсері) талдайды; 2) әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырады .
		1)Қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе	1)Қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе

	Жазылым	бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу(дискуссивті эссе, аргументативті эссе); 2) ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастыру.	бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазады (дискуссивті эссе, аргументативті эссе); 2) ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастырады.
	Тілдік бағдар	1) Мәтін құрауда үстеудің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай орынды қолдану.	1) Мәтін құрауда үстеудің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай орынды қолданады.
	Тыңдалым	1)Көркем шығарманы тыңдау,басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері,сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізу.	1)Көркем шығарманы тыңдап, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет)салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды; 2) көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстырады, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізеді.
	Айтылым	1)Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану; 2) ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалогті үйлестіре қолдану, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қатынас орнату.	1)Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монолог пен диалогті үйлестіре қолданады, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қатынас орнатады.
Жастар мәселесінің түйіткілдері		1) Мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен	1) Мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы

	Оқылым	көзқарасты, астарлы ойды анықтау, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу.	ойды анықтайды, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылайды; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға береді, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізеді.
	Жазылым	1) Қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу(" келісу,келіспеу"эссесі, дискуссивті эссе); 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтау, дереккөздерге сілтеме көрсетіп таныстыру (тірек-схема,менталды қарта,презентация).	1) Қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп дискуссивті эссе жазады; 2) тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтау, дереккөздерге сілтеме көрсетіп менталды қарта түрінде таныстырады.
	Тілдік бағдар	1) Мәтін құрауда шылаудың мағыналық түрлерін стильдік қызметіне сай орынды қолдану.	1) Мәтін құрауда шылаудың мағыналық түрлерін стильдік қызметіне сай орынды қолданады.
	Тыңдалым	1)Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды)қысқаша түртіп жазу (конспектілеу) және берілген ақпараттарды жүйелеу; 2)оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну.	1)Мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды)қысқаша түртіп жазып алады (конспектілейді) және берілген ақпараттарды жүйелейді; 2)оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсінеді.
		1)Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді,	1)Кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді,

Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты	Айтылым	сілтемелерді)анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау; 2)әртүрлі графиктік мәтіндердегі(кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау.	сілтемелерді) анықтайды, олардың қолданылу мақсатын талдайды; 2) әртүрлі графиктік мәтіндердегі(кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтайды.
	Оқылым	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоға мдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілермен салыстыру; 2) мәтіннен детальді ақпараттарды,факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау.	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілермен салыстырады; 2) мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтайды, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылайды.
	Жазылым	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастыру; 2) мәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастырады; 2) мәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады; мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
	Тілдік бағдар	1) Мәтін құрауда шылаудың мағыналық түрлерін стильдік қызметіне сай орынды қолдану.	1) Мәтін құрауда шылаудың мағыналық түрлерін стильдік қызметіне сай орынды қолданады.
	Тыңдалым	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырыптық талдау жасау;	1) Көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырыптық талдау жасайды;

		2) мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау.	2) мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтайды.
Толерант тылық – ел бірлігі	Айтылым	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монологпен диалогті үйлестіре қолдану, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату; 2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық)және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу.	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндерге сүйеніп, монологпен диалогті үйлестіре қолданып, сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнатады; 2) көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық)және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлейді.
	Оқылым	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (баспасөз парағы) құрылы мен рәсімделуін білу, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдау; 2) қосымша ғылыми – анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасау.	1) Ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің (баспасөз парағы) құрылы мен рәсімделуін біледі, жанрлық және тілдік ерекшеліктерін талдайды; 2) қосымша ғылыми – анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасайды .
	Жазылым	1) Ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, баспасөз парағын жазу; 2) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу.	1) Ғылыми және публицистикалық стильдің жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, баспасөз парағын жазады ; 2) шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолдана біледі.
	Тілдік бағдар	1) Оқшау сөздердің қызметін білу, жазба	1) Оқшау сөздердің қызметін біледі, жазба

		жұмыстарында орынды қолдану.	жұмыстарында орынды қолданады.
Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік	Тыңдалым	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 2)оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасайды, тиісті ақпаратты анықтайды; 2)оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіндіре алады.
	Айтылым	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен термндердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану; 2) кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді)анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау.	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен термндердің жасалу жолын анықтайды, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтайды, олардың қолданылу мақсатын талдайды.
	Оқылым	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру; 2)мәтіндегі негізді ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу.	1) Әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдайды; 2)мәтіндегі негізді ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізеді.
		1)Қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу(" келісу,келіспеу"эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе);	1)Қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссенің бір түрін жазады; 2) ғылыми және публицистикалық

	Жазылым	2) ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, жинақы мәтін құрастыру.	стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, жинақы мәтін құрастырады.
	Тілдік бағдар	1) Оқшау сөздердің қызметін білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану.	1) Оқшау сөздердің қызметін біледі, жазба жұмыстарында орынды қолдана біледі.
Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші	Тыңдалым	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 2) көркем шығарманы тыңдау, тақырып бойынша өзіндік ой тұжырымдарын талдау.	1) Мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтайды; 2) көркем шығарманы тыңдау, тақырып бойынша өзіндік ой тұжырымдарына талдау жасайды.
	Айтылым	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолдану; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану.	1) Ғылыми және кәсіби мәтіндердегі күрделі сөздер мен терминдердің жасалу жолын анықтау, ауызша мәтін құрауда орынды қолданады; 2) сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолданады.
	Оқылым	1) Мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу.	1) Мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылайды; 2) мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізеді.
		1) Тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтау, дереккөздерге сілтеме	1) Тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтайды, дереккөздерге сілтеме

	Жазылым	көрсетіп шығармашылық жұмыстарын жазу; 2)қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе, аргументативті эссе); 3)мәнмәтін бойынша тілдің бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу, мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.	көрсетіп шығармашылық жұмыстарын жазады; 2)қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссенің бір түрін жазады; 3)мәнмәтін бойынша тілдің бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады, мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана біледі.
	Тілдік бағдар	1) Айқындауыш мүшелер (қосалқы, қосарлы, оңашаланған)жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану.	1) Айқындауыш мүшелер (қосалқы, қосарлы, оңашаланған) жасалу жолдарын біледі, жазба жұмыстарында орынды қолданады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
101- қосымша

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық-гуманитарлық "Орыс тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу - ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты - білім алушылардың құзыреттілігін (тілдік, лингвистикалық, коммуникативтік, мәдениеттану) дамыту, дүниетанымын қалыптастыру, оның көркемдік-эстетикалық дамуын, түрлі әлеуметтік-мәдени,

әлеуметтік-экономикалық, әлеуметтік-құқықтық, ғылыми-техникалық, оқу-кәсіптік ақпараттарды салаларында пайдалану мүмкіндігіне; әлемдік білім беру кеңістігін дамыту жолдарын бағдарлауға көмектесу болып табылады.

"Орыс тілі" пәні әртүрлі деңгейдегі құралдарды пайдалану нормаларын ескере отырып, тіл туралы қалыптасқан білім негізінде сөйлеу қызметінің барлық түрлері (тыңдалым, айтылым, оқылым және жазылым) бойынша білім алушылардың функционалдық/оқу сауаттылығын жетілдіру, олардың кәсіби және қарым-қатынастың өзге де салаларында тиімді сөйлеу қызметін жандандыру арқылы шығармашылық белсенді тұлға болып дамуына ықпал ету.

Пәнді оқыту барсында қазіргі заманғы орыс әдеби тілі, оның қазіргі заманғы полиэтникалық және көптілді Қазақстан жағдайында нақты жұмыс істеуі қарастырылады.

3. Оқу пәнін іске асыру келесі міндеттерді қарастырады:

1) орыс тілі туралы білімді пайдалану, әдеби тіл нормаларын (орфоэпиялық, орфографиялық, лексикалық және грамматикалық) және әртүрлі деңгейдегі кәсіби, басқа салалардағы және коммуникациялық процестерде ауызша және жазбаша тілде сөйлеу этикеті ережелерін сақтау;

2) ақпаратты алудың ақпараттық іздеу, алу және түрлендіру дағдыларын жетілдіру;

3) сөздік қорын байыту және академиялық тілдің қолданылатын грамматикалық құралдарының шеңберін кеңейту;

4) сыни ойлау дағдыларын жетілдіру: алынған ақпаратты талдау, синтездеу, бағалау , түсіндіру;

5) коммуникативтік міндеттерге байланысты оқытудың әртүрлі түрлерін пайдалану;

6) тыңдау және сөйлеу дағдыларын жетілдіру;

7) көпшілік алдында сөйлеудің әртүрлі жанрларында монологиялық сөз құра білу, қарым-қатынас жағдайына сәйкес нормативтілік тұрғыдан тілдік құралдарды сыни тұрғыдан бағалау және таңдау қабілеттерін жетілдіру;

8) мәселені шешу жолдарын ұсына отырып, табысты диалогтік қарым-қатынас жасау, түрлі салаларда және коммуникативтік жағдайларда пікірталас жүргізу дағдыларын жетілдіру;

9) әр түрлі жанрдағы мәтіндерді жасау кезінде стилистикалық сауаттылықты жетілдіру; жеке авторлық стильді қалыптастыру; мәтінді түзету және редакциялау мүмкіндігін; жеке авторлық стильді қалыптастыру;

10) орыс тілінің ұлттық-мәдени ерекшелігі, орыс, қазақ және басқа да халықтардың мәдениеті туралы түсініктерді кеңейту;

11) тілге қарым-қатынас құралы, білім көзі, рухани-адамгершілік құндылық ретінде, қоғамда табысты әлеуметтенуге ықпал ететін тілдік капитал ретінде саналы қатынасты тәрбиелеу.

Грамматикалық материал сөйлеу тақырыптары аясында оқытылады. Тілді оқыту басқа пәндермен интеграция арқылы, әр түрлі пәндік салалардағы мәтіндерді қолдану, академиялық тілді дамыту арқылы жүзеге асырылады.

4. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімнен тұрады:

1) тыңдалым және айтылым;

2) оқылым;

3) жазылым;

4) сөйлеу нормаларын сақтау.

Тыңдалым және айтылым: мәтіннің негізгі және егжей-тегжейлі ақпаратын түсіну; факт пен пікірдің айырмашылығы; автордың позициясына сыни көзқарас білдіру; вербалды емес қарым-қатынас құралдарын ескере отырып, негізгі ойды анықтау; мәтін авторының мақсаты мен ұстанымына сүйене отырып, негізгі ойды анықтау; мәтінде көтерілген мәселе бойынша мазмұнды болжау; пікірталасқа қатысу, өз ұстанымын дәлелдеу, мәселені шешудің әртүрлі жолдарын ұсыну; кеңейтілген монолог құру (берілген тақырып бойынша пайымдау, сендіру), қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени және оқу-ғылыми салалар шегінде кемінде 3 микротақырыпты қамту; тыңдалған материалды ақпараттың дұрыстығы, өзектілігі тұрғысынан бағалау, өз пікірін білдіру.

Оқылым: әр түрлі мәтіндердің негізгі, егжей-тегжейлі, жасырын ақпаратын түсіну, авторлық позицияны сыни бағалау; мәтінде қамтылған ақпараттың басқа көздерден алынған ақпарат/жеке тәжірибемен байланысы барын; мәтіннің негізгі ойының берілуіндегі ескертпелер, иллюстрациялар, субтитрлер, түс, қаріптердің әртүрлілігін, дыбыс пен графикалық кескіндерін, гиперсілтемелердің рөлін анықтау; мәтіндегі арнайы лексика, аббревиатура, перифраза, тұспалдау, эвфемизмдер және басқа да мәнерлілік құралдарының қолданылуын түсіну; әр түрлі жанрдағы мәтіндердің типтерін, белгілері мен тілдік ерекшеліктерін, ғылыми-танымал ішкі стильдегі мәтіндердің ерекшеліктерін (эссе, очерк, мақала), публицистикалық стильді (ескерту, пресс-релиз, жол очерктері) анықтау; оқылған мәтін бойынша зерттеу үшін сұрақтар мен идеяларды тұжырымдау; оқылған мәтінге байланысты сканерлеу және егжей-тегжейлі оқу әдістерін қолдану оқырман өзіне қоятын коммуникативті міндеттерді қарастыру; әртүрлі көздерден ақпаратты алу және синтездеу, әртүрлі көзқарастарды салыстыру; тақырыпты, негізгі ойды, проблеманы, мақсатты, мақсатты аудиторияны, автордың ұстанымын ескере отырып, мәтіндердің стилистикалық ерекшеліктерін (композициялық, тілдік және жанрлық) салыстыру; сөйлемнің, абзацтың мазмұнын түсіндіру, оны тақырыппен, негізгі идеямен, авторлық позициямен байланыстыру.

Жазылым: жоспардың әртүрлі түрлерін, оның ішінде атаулы және сұраулы түрлерін құрастыру; тыңдалған, оқылған және аудиовизуалды материалдың мазмұнын баяндау, негізгі ойды сақтай отырып, бастапқы материалды парафразалау; ақпаратты график, кесте, диаграмма, схема, инфографика, оның ішінде АКТ көмегімен ұсыну;

ғылыми-танымал ішкі стильдің мәтіндерін (эссе, мақала), публицистикалық стиль (ескерту, пресс-релиз, жол нобайы) жасау; мақсат, мақсатты аудиторияны және сөйлеу жағдайын ескере отырып, эссенің әртүрлі түрлерін, оның ішінде сыни эссе жазу, ғылыми және публицистикалық әдебиеттерді талдау, автормен келісімін/ келіспеушілігін білдіру және негіздеу; оқырманға әсер ету құралдарын пайдалана отырып, әртүрлі жанрдағы мәтін-сипаттамалар мен мәтіндер-әңгімелер жазу; мақсат, мақсатты аудиторияны, жағдайды ескере отырып, мәтіндегі барлық кемшіліктерді түзету және редакциялау қарым-қатынас және оқырманға әсер ету.

Сөйлеу нормаларын сақтау: орфографиялық нормаларды сақтау; қарым-қатынастың мақсаты мен жағдайына сәйкес ресми іскерлік стильдің, публицистикалық және ғылыми стильдердің, стилистикалық фигуралардың лексикасын қолдану; сөзжасамдық және морфологиялық (абстрактілі семантика етістіктерін, қазіргі заманның жетілмеген етістіктерін қолдану) нормаларды сақтау; қарапайым, қарапайым күрделі және күрделі сөйлемдерде тыныс белгілерін қолдану.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 -120 сағаттан (3-4 кредиттан) тұрады.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлімдердің, бөлімшелердің және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
Бөлім 1. Имидж Казахстана: современный и исторический обзор.			
1.1. Культура речи. Морфология. Синтаксис.	+	+	+

Тақырып 1.1.1. Что такое имидж страны. Пассивные конструкции. Употребление возвратных глаголов в пассивных конструкциях.			
Тақырып 1.1.2. Имидж Казахстана в истории. Превосходная степень имен прилагательных. Устойчивые словосочетания. Изобразительно-выразительные средства.			
Тақырып 1.1.3. Имидж современного Казахстана. Употребление устойчивых словосочетаний, изобразительно-выразительных средств в тексте.			
Тақырып 1.1.4. Образ страны, народа и его культуры Виды и жанры устной профессиональной речи. Монолог и диалог. Доклад, выступление, сообщение			
Бөлім 2. Искусство и литература: различные формы художественного выражения			
2.1. Орфография. Словообразование и морфология. Стилистика			
Тақырып 2.1.1. Что такое искусство. Литература и живопись. Способы словообразования. Словообразование имен существительных, глаголов. Окказионализмы. Употребление форм числа имен существительных.			
Тақырып 2.1.2. Литература и музыка. Литература и танец. Императивные (побудительные)			

предложения. Словообразование имен прилагательных. Правописание слов и принципы русской орфографии			
Тақырып 2.1.3. Художественное слово как средство нравственного воспитания. Окказионализмы в художественной речи			
Бөлім 3. Наука и этика: киборги и клоны. Человек: права и обязанности			
3.1. Лексика и культура речи. Словообразование и морфология	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Что такое этика науки Этика клонирования. Этические проблемы появления киборгов. "Права" искусственно созданного человека. Специальная лексика. Термины. Стилистическая окраска слов. Лексика научно-популярного стиля.			
Тақырып 3.1.2. Что такое права и обязанности человека. Глаголы несовершенного вида настоящего времени. Употребление императивных (побудительных) предложений в речи.			
Тақырып 3.1.3. Конституция Республики Казахстан о правах и свободах человека. Употребление глаголов несовершенного вида настоящего времени. Способы образования.			
Бөлім 4. Туризм: экотуризм.			
Синтаксис. Пунктуация.	+	+	+

Тақырып 4.1.1. Туризм в Казахстане. Знаки препинания в предложениях с однородными членами.			
Тақырып 4.1.2. Туристический имидж Казахстана. Знаки препинания в предложениях с вводными конструкциями, с обособленными определениями и обстоятельствами.			
Тақырып 4.1.3. Экотуризм в Казахстане. Экологические маршруты Казахстана. Знаки препинания в сложносочиненных, сложноподчиненных и бессоюзных предложениях.			
Бөлім 5. Экология души.			
Синтаксис. Пунктуация.	+	+	+
Тақырып 5.1.1. Мир – наш дом. Знаки препинания в сложных предложениях.			
Тақырып 5.1.2. Что такое экология души. Знаки препинания в предложениях с вводными конструкциями, с обособленными обстоятельствами и дополнениями.			
Тақырып 5.1.3. Твори добро. Знаки препинания в предложениях с обособленными определениями, с однородными и неоднородными определениями.			
Тақырып 5.1.4. Экология культуры. Знаки препинания в предложениях со вставными			

конструкциями, обособленными приложениями.			
Тақырып 5.1.5. Будущее без книг? Знаки препинания в предложениях с обособленными обстоятельствами, выраженными существительными с предлогами.			
Бөлім 6. Свободное время как показатель развития общества.			
Орфография.	+	+	+
Тақырып 6.1.1. Что такое свободное время. Как организовать и провести свободное время с пользой. Основные правила орфографии. Принципы орфографии.			
Тақырып 6.1.2. Как провести свободное время. Употребление прописных букв в словах.			
Бөлім 7. Толерантность и диалог межнациональных культур. Социальное неравенство как глобальная проблема общества.			
7.1. Лексика. Синтаксис. Стилистика.	+	+	+
Тақырып 7.1.1. Диалог культур в Казахстане. Толерантность в межкультурном диалоге. Толерантная личность. Стилистически окрашенная лексика. Термины. Узкоспециальная терминология. Употребление общенаучной лексики.			
Тақырып 7.1.2. Социальное неравенство в современном мире. Опорная схема.			

Пассивные конструкции с возвратными глаголами .			
Тақырып 7.1.3. Решение проблем социального неравенства. Безличные предложения. Возвратные глаголы.			
Тақырып 7.1.4. Элитарная культура, ее отличие от массовой Этикет деловой речи и профессионального общения. Главный этический принцип речевого общения – соблюдение паритетности. Правила речевого этикета в деловом общении.			
Бөлім 8. Научно-технический прогресс: интеллект искусственный и естественный.			
Орфография. Синтаксис. Стилистика	+	+	+
Тақырып 8.1.1. Научно-технический прогресс. Искусственный и естественный интеллект. Орфографические нормы. Активные и пассивные конструкции с краткими страдательными причастиями			
Тақырып 8.1.2. Искусственный интеллект. Миф и реальность. Пассивные конструкции с краткими страдательными причастиями.			
Тақырып 8.1.3. Будущее искусственного интеллекта. Правописание глаголов, причастий. Знаки препинания при цитировании.			

Бөлім 9. Театр в современном мире.			
Стилистика. Культура речи.	+	+	+
Тақырып 9.1.1. Театр в жизни человека. Современный казахстанский театр. Театр в жизни города и страны. Изобразительно-выразительные средства.			
Тақырып 9.1.2. Театр и кино. Устойчивые словосочетания.			
Тақырып 9.1.3. Актуален ли сейчас театр? Фразеологизмы. Пословицы.			
Тақырып 9.1.4. Современный театр. Театр в жизни города и страны. Употребление изобразительно-выразительных средств в тексте.			
Бөлім 10. Современное общество. Миграция.			
Стилистика и культура речи.	+	+	+
Тақырып 10.1.1. Миграция и современное общество. Употребление устойчивых словосочетаний в официально-деловом стиле.			
Тақырып 10.1.2. Миграционные процессы в современном обществе. Употребление крылатых фраз.			
Тақырып 10.1.3. Миграционные процессы в Казахстане. Употребление устойчивых словосочетаний в научном стиле.			
Тақырып 10.1.4. Тақырып эмиграции в русской литературе.			

Изобразительно-выразительные средства в художественной литературе.			
Бөлім 11. Современная медицина XXI века.			
Синтаксис и пунктуация.	+	+	+
Тақырып 11.1.1. XXI век – век научного прогресса. Знаки препинания в простых предложениях с обращениями, обособленными членами.			
Тақырып 11.1.2. Достижения современной медицины. Высокотехнологичная медицина. Политика РК в области здравоохранения в свете стратегии " Казахстан 2025" Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях с несколькими придаточными.			
Тақырып 11.1.3. Медицинские препараты нового поколения. Здравоохранение будущего. Знаки препинания в предложениях с вводными и вставными конструкциями.			
Бөлім 12. Молодежная культура: проблемы молодого поколения.			
12.1. Синтаксис и пунктуация	+	+	+
Тақырып 12.1.1. Молодежная культура. Знаки препинания в предложениях с обособленными членами.			
Тақырып 12.1.2. Проблемы поколения Z. Знаки препинания в предложениях с вводными и вставными конструкциями.			

Тақырып 12.1.3. Как реализовать себя в жизни. Хобби в молодежной культуре. Сложные предложения с разными видами связи.			
Тақырып 12.1.4. Проблема выбора профессии. Знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи.			
Бөлім 13. Мир и безопасность.			
Орфография.	+	+	+
Тақырып 13.1.1. Укреплять мир и безопасность. Основные правила русской орфографии.			
Тақырып 13.1.2. Деятельность Казахстана по достижению мира и безопасности. Правописание слов и принципы русской орфографии.			
Тақырып 13.1.3. Мир без ядерного оружия. Личная безопасность в современном мире. Правописание глаголов, причастий, имен прилагательных.			
Бөлім 14. Историческое наследие и память.			
14.1. Синтаксис и пунктуация.	+	+	+
Тақырып 14.1.1. Историческая память. Знаки препинания в предложениях с вводными и вставными конструкциями.			
Тақырып 14.1.2. Историческое наследие Казахстана. Сакральные места нашей Родины. Знаки препинания в предложениях с обособленными членами.			

Пассивные конструкции с краткими страдательными причастиями.			
Тақырып 14.1.3. Сохраним наше историческое наследие. Казахстан в списке " Всемирное наследие ЮНЕСКО". Знаки препинания в сложных предложениях.			
Тақырып 14.1.4. Не забывайте солдата. Кто не помнит своего прошлого, обречен на то, чтобы пережить его вновь. Знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи.			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Имидж Казахстана: современный и исторический обзор.	Культура речи. Морфология. Синтаксис.	1) Постигать основную и детальную информацию текста, высказывая критическое отношение к услышанному; 2) определять целевую аудиторию, жанры; 3) соблюдать морфологические нормы (использование превосходной степени прилагательных); 4) выносить суждение о содержании по проблеме, поднимаемой в тексте.	1) Создает тексты различных типов и жанров научно-популярного подстиля (статья, эссе, очерк, конспект), публицистического стиля (заметка, пресс-релиз, путевой очерк) с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации; 2) распознает жанры текста; 3) образует превосходную степень имен прилагательных.
Искусство и литература: различные формы художественного выражения.	Орфография. Словообразование и морфология. Стилистика	1) Строить развернутый монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение), включающий не менее 3-х микротем в пределах общественно-политической, социально-культурной и учебно-научной сфер; 2) соблюдать орфографические,	1) Грамотно использует морфологические нормы; 2) устанавливает роль примечаний, иллюстраций, подзаголовков в передаче основной мысли текста; 3) выполняет морфемный и словообразовательный

		морфологические нормы (единственного числа в значении множественного числа, множественное число прилагательных).	анализ существительных, прилагательных, глаголов; 4) определяет роль окказионализмов в художественных текстах.
Наука и этика: киборги и клоны. Человек: права и обязанности.	Лексика и культура речи. Стилистическая окраска слов. Лексика научно-популярного стиля. Словообразование и морфология	1) Обладать знаниями о языке и соответствующих средств, необходимых для его использования; 2) определять основную мысль на основе выделения смысловых частей прослушанного текста и определения их микротем в пределах общественно-политической, социально-экономической сфер; 3) иметь понимание об основных компонентах словарного запаса.	1) Демонстрирует знание разновидности стилистической окраски; 2) умеет выстроить свою речь в дебатах, аргументируя собственную позицию и предлагая разные пути решения проблемы; 3) определяет роль перифразы, аллюзии, эвфемизмов и других средств выразительности в тексте; 4) находит в тексте специальную лексику, термины профессий, относящихся к социально-экономическому профилю.
		1) Участвовать в дебатах, аргументируя собственную позицию и предлагая разные пути решения проблемы; 2) соблюдать словообразовательные и морфологические нормы (использование глаголов несовершенного вида настоящего времени); употреблять императивные (побудительные) предложения в речи	1) Приводит аргументы в защиту собственной позиции во время дебатов; 2) находит разные пути решения проблемы; 3) использует глаголы несовершенного вида настоящего времени; 4) употребляет императивные (побудительные) предложения в речи.
		1) Участвовать в дебатах, аргументируя собственную позицию и предлагая разные пути решения проблемы.	1) Приводит аргументы в защиту собственной позиции во время дебатов; 2) находит разные пути решения проблемы.
			1) Демонстрирует знание особенностей пунктуации при вводных словах;

Туризм: экотуризм.	Пунктуация Знаки препинания в предложениях с однородными членами.	1) Грамотно использовать вводные и вставные конструкции; 2) оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации о проблемах и перспективах развития туристической отрасли Казахстана, выражая собственное мнение.	2) высказывает собственное мнение об услышанном; 3) находит и объединяет необходимую информацию из различных источников; 4) передает содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых, сжатых планов, пересказа, тезисов, резюме и так далее.
		1) Применять основные правила расстановки знаков при однородных членах предложения; 2) извлекать и синтезировать информацию развитии социального туризма в Казахстане из различных источников, сопоставлять разные точки зрения.	1) Находит и распознает средства выразительности в тексте ; 2) демонстрирует знание системности пунктуации; 3) получает информацию из различных источников 4) объединяет информацию из различных источников; 5) сравнивает разные точки зрения.
Экология души.	Синтаксис. Пунктуация Знаки препинания в сложных предложениях.	1) Распознавать предикативные единицы предложения; 2) интерпретировать содержание фрагмента текста.	1)Использует правильно знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи; 2) составляет вопросы по прочитанному тексту; 3) предлагает идеи для исследования по прочитанному тексту.
		1) Формулировать вопросы и идеи для исследования по прочитанному тексту; 2) извлекать и синтезировать информацию из различных источников, сопоставлять разные точки зрения 3) интерпретировать содержание предложения	1) Составляет и предлагает вопросы и идеи для исследования по прочитанному тексту; 2) использует и сравнивает информацию из различных источников , сопоставлять разные точки зрения; 3) объясняет содержание предложения, абзаца,

		, абзаца, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией; 4) представлять информацию в виде графика, таблицы, диаграммы, схемы, инфографики, в том числе с помощью информационно-коммуникационных технологий.	соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией; 4) конструирует и применяет информацию в виде графика, таблицы, диаграммы, схемы, инфографики, в том числе с помощью информационно-коммуникационных технологий.
Свободное время как показатель развития общества. Орфография	Свободное время. Основные правила орфографии. Принципы орфографии. Употребление прописных букв в словах.	1) Иметь представление о принципах орфографии; 2) прогнозировать содержание текста по таблице; 3) участвовать в дебатах на тему "Как организовать и провести свободное время с пользой", аргументируя собственную позицию и предлагая разные пути решения проблемы.	1) Использует стратегию детального чтения; 2) называет орфографические нормы; 3) определяет стиль текста "Инструменты тайм-менеджмента", его языковые особенности; 4) представляет информацию в виде презентации.
		1) Выделять слова в тексте с помощью прописной буквы; 2) писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя средства воздействия на читателя.	1) Создает тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах; 2) определяет и выбирает средства воздействия на читателя при создании текстов различных жанров.
Толерантность и диалог межнациональных культур. Социальное неравенство как	Стилистически окрашенная лексика. Термины. Узкоспециальная терминология.	1) Иметь представление о функционально-стилевом расслоении лексики; 2) соблюдать синтаксические и стилистические нормы; 3) строить развҰрнутый монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение), включающий не менее 3-х микротем с учетом делового этикета и профессионального общения.	1) Участвует в деловой беседе, решает проблему, достигает договоренности; 2) употребляет лексику официально-делового стиля, публицистического и научного стилей, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения; 3) составляет разные виды плана, в том числе план - опорная схема.
		1) Использовать узкоспециальную лексику, профессионализмы;	1) Употребляет педагогические термины, дает им определения;

глобальная проблема общества.	Общенаучная лексика. Употребление общенаучной лексики.	2) развить речевую деятельность; 3) использовать приемы просмотрового чтения, сканирования и детального чтения.	2) применяет приемы просмотрового чтения, сканирования и детального чтения 4) владеет навыками чтения научного текста.
		1) Писать научное эссе, статью с использованием научной педагогической лексики; 2) корректировать и редактировать все имеющиеся недочеты в тексте, учитывая цель, целевую аудиторию, ситуацию общения и воздействие на читателя.	1) Использует научную лексику; 2) определяет научные лексические единицы в научных терминологических системах; 3) находит и корректирует недочеты в тексте учитывая педагогические цели.
Научно-технический прогресс: интеллект искусственный и естественный.	Орфографические нормы. Пассивные конструкции с возвратными глаголами и краткими страдательными причастиями. Синтаксические нормы публицистического стиля речи. Виды плана. Развернутый и сжатый план	1) Обладать знаниями о классификации функциональных стилей; 2) строить развернутый монолог для публичного выступления в рамках темы "Искусственный и естественный интеллект".	1) Составляет тексты соблюдая орфографические нормы; 2) определяет основную мысль текста, опираясь на цель и позицию автора .
		1) Иметь представление о грамматических признаках краткой формы страдательного причастия; 2) строить развернутый монолог для публичного выступления в рамках учебно-научной сферы.	1) Приводит примеры образования кратких форм страдательных причастий; 2) выделяет типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (аннотация, научная статья, репортаж, публичное выступление) и их подстилей.
		1) Иметь понимание роли цитирования во вторичных текстах и знаках препинания при цитировании; 2) иметь навыки цитирования.	1) Обладает навыками составления вторичных текстов; 2) применяет разные виды чтения в зависимости от коммуникативных задач, которые ставит перед собой читающий.
		1) Использовать изобразительно-выразительные средства; 2) находит в тексте тропы и фигуры речи.	1) Выделяет в тексте тропы, фигуры речи; 2) перечисляет, имеющиеся в тексте тропы.

Театр в современном мире.	Стилистика. Культура речи. Изобразительно-выразительные средства. Фразеологизмы. Пословицы.	1) Употреблять фразеологизмы; 2) составлять тексты, задействуя устойчивые словосочетания.	1) Приводит примеры устойчивых словосочетаний; 2) приводит примеры межнациональных фразеологизмов.
		1) Определять типы и языковые особенности фольклорных текстов; 2) Осмыслять значение социального театра как одного из актуальных направлений театрального искусства.	1) Объясняет значение поговорок, пословиц; 2) приводит примеры пословиц профессиональной тематики.
		1) Составлять тексты с применением фразеологических оборотов.	1) Находит в тексте фразеологизмы, сравнения, метафоры.
Современное общество. Проблемы миграции.	Стилистика и культура речи Употребление устойчивых словосочетаний в официально-деловом стиле. Фразеологизмы и фразеологические обороты. Крылатые слова и выражения. Фразеологизмы, заимствованные из других языков	1) Применять разговорную фразеологию; 2) иметь представление о речевых клише и штампах; 3) применять стилистические средства деловой речи.	1) Называет фразеологические единицы в речи педагога; 2) называет ошибки в употреблении фразеологических оборотов.
		1) Обогатить словарный запас, используя крылатые фразы; 2) сформировать коммуникативные компетенции.	1) Приводит примеры крылатых фраз; 2) определяет собственную позицию при раскрытии значения крылатых фраз.
		1) Осознавать значение устойчивых словосочетаний в научном стиле текста на тему социальной роли миграции.	1) Употребляет морфологические средства при написании научного текста; 2) употребляет в научно-педагогической речи аналитические формы сравнительной и превосходной степеней имен прилагательных.
		1) Иметь представление о применение изобразительно-выразительных средств, стилистических фигур и других приемов в тексте.	1) Осознает и применяет изобразительно-выразительные средства, стилистические фигуры и другие приемы в тексте.
			1) Дает критическую оценку прослушанного/ прочитанного материала

Современная медицина XXI века.	Синтаксис и пунктуация. Знаки препинания в простых предложениях с обращениями, обособленными членами.	1) Иметь понимание правил использования знаков препинания в предложениях с обособленными членами.	на тему "Социальное медицинское страхование в Казахстане" с точки зрения убедительности, оценивая его.
		1) Использовать синонимичные синтаксические конструкции (союзные и бессоюзные предложения, сложные и простые предложения) как источник богатства и разнообразия речи.	1) Составляет и интонирует сложные предложения.
		1) Иметь знания об особенностях пунктуации в предложении с вводными и вставными конструкциями.	1) Объясняет типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (аннотация, научная статья, репортаж, публичное выступление) и их подстилей.
Молодежная культура: проблемы молодого поколения.	Синтаксис и пунктуация. Знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи	1) Составлять тексты с вводными и вставными конструкциями.	1) Обсуждает проблему в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности.
		1) Иметь знания о классификации видов связей в предложении.	1) Приводит примеры бессоюзной связи в предложениях на заданную тему; 2) владеет различными приемами чтения в зависимости от коммуникативных задач, которые ставит перед собой читающий.
		1) Различать виды связи в предложениях текстового материала на тему " Молодежь как социальная группа".	1) Получает информацию из различных источников о социальных проблемах молодежи, устанавливая взаимосвязи и делая обоснованные выводы.
Мир и безопасность.	Основные правила орфографии. Употребление разделительных Ъ и Ь.	1) Различать основные направления русской орфографии; 2) оценивать прослушанный материал с точки зрения убедительности, критически оценивая его;	1) Составляет развернутый монолог для публичного выступления в рамках научно-педагогической сферы; 1) демонстрирует знание морфологического

		соблюдать орфографические нормы при употреблении Ъ и Ь.	принципа русской орфографии.
Историческое наследие и память. Синтаксис и пунктуация	Синтаксис. Пунктуация. Знаки препинания в предложениях с вводными и вставными конструкциями.	1) Иметь представление о пунктуации в предложениях с вводными и вставными конструкциями; 2) Интерпретировать содержание фрагмента текста, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией; использовать знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи.	1) Выделяет в тексте вводные и вставные конструкции; 2) использует пассивные конструкции в безличных предложениях.
		1) Иметь понимание стилистических и семантических различиях конструкций.	1. Различает типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (аннотация, научная статья, репортаж, публичное выступление) и их подстилей.
		1) Сравнивать стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые), учитывая тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора и воздействие, произведенное на читателя.	1. Проводит сопоставительный анализ стилистических особенностей текстов; 2) составляет разные виды эссе, в том числе аргументативное и дискуссионное, рассматривая и анализируя проблему, представленную в научной, публицистической литературе, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
102- қосымша

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Орыс әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс әдебиеті" пәнінің мақсаты - білім алушыларды орыс және әлемдік көркем әдебиеттің байлығымен таныстыру, олардың әдебиет туындылары мен онда көрініс тапқан өмір құбылыстарын эстетикалық қабылдау және бағалау қабілетін дамыту, эстетикалық талғамдарды, қажеттіліктерді, азаматтық идеялық-адамгершілік тәрбиесін қалыптастыру.

Бұл пәнді оқыту тұлғаның интеллектуалды-адамгершілік және дүниетанымдық дамуына, озық заманауи технологияларды игеруге әсер етуі керек, олардың қолданылуы мен трансферті жеке кәсіби және мансаптық өсуді қамтамасыз ете алады.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді шешуді көздейді:

1) Орыс тілі туралы білімді қолдану, әдеби тілдің нормаларын (орфоэпиялық, орфографиялық, пунктуациялық, лексикалық, грамматикалық, стилистикалық) және қарым-қатынастың әртүрлі салалары мен жағдайларында ауызша және жазбаша тілде сөйлеу этикеті ережелерін сақтау;

2) қазіргі әлемнің жаһандануы жағдайында әдебиеттің рухани мұра ретіндегі құндылығын түсінуді қалыптастыру;

3) сыни талдау, салыстыру, жалпылау дағдыларын жетілдіру, ұқсастықтар мен себеп-салдарлық байланыстарды белгілеу, құбылыстарды жіктеу, шығармаларды талдау негізінде логикалық және сыни пайымдаулар, ойлар мен қорытындылар құру;

4) оқудың рухани және зияткерлік қажеттілігін қалыптастыру, әрбір білім алушының шығармашылық қабілеттерін дамыта отырып, мәтінді сыни оқу және түсіндіру дағдыларын жетілдіру;

5) әр түрлі жанрдағы шығармалардың идеялық-көркемдік, әлеуметтік-тарихи және рухани-эстетикалық аспектілерін терең түсіну, талдау негізінде коммуникативтік дағдыларды дамыту;

6) зерттеу мәдениеті саласында құзыреттілігін көрсете отырып, шығарма, әдеби-сын мақалалардың мазмұнын ауызша немесе жазбаша түрде бағалау дағдыларын жетілдіру;

7) әдеби құбылыстарды контекстік қарау қабілеттерін, әдеби фактілерді салыстыру, ұқсастықтар жасау, әдеби параллельдер құру қабілетін жетілдіру;

8) болашақ кәсіби қызметтің мәні мен әлеуметтік маңыздылығын түсіну, оған тұрақты қызығушылық таныту.

4. Оқу пәнінің мазмұны 3 бөлімнен тұрады: "Мәтін бойынша түсіну және жауаптар беру", "Мәтінді талдау және түсіндіру", "Бағалау және салыстырмалы талдау".

"Мәтін бойынша түсіну және жауаптар беру" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) терминдерді түсіну;

2) көркем шығарманы түсіну;

3) жатқа оқу және дәйексөз;

4) жоспар құру;

5) қайталау;

6) сұрақтарға жауаптар.

"Мәтінді талдау және түсіндіру" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) жанр;

2) тақырып және идея;

3) композиция;

4) эпизодтарды талдау;

5) батырлардың сипаттамасы;

6) әр түрлі формадағы шығарманың көркемдік әлемі;

7) автордың көзқарасы;

8) көркемдік-бейнелеу құралдары;

9) шығармашылық жазу.

"Бағалау және салыстырмалы талдау" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) көркем шығарманы бағалау;

2)көркем шығарманы басқа өнер түрлерімен (хореография, кескіндеме, сәулет, музыка және т. б.) салыстыру

3) әдебиет туындыларын салыстыру;

4) мәлімдемелерді бағалау.

"Орыс әдебиеті" оқу пәнінің мазмұны оқыту бөлімдері бойынша ұйымдастырылған.

Оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

- Артық адамдар;

-Біздің заманымыздың батылары;

- Адам және құқық;

- Отбасылық құндылықтар;

-Өзгеріс дәуіріндегі адам;

-Тоталитарлық режим дәуіріндегі адам;

- Адамдардың тағдырындағы соғыс;

- Моральдық таңдау тақырыбы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 -120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№ п\п	Бөлімдердің, бөлімшелердің және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			Теориялық	Практикалық
Бөлім 1. Лишние люди				
Образы "лишних людей" в русской литературе.		+	+	+
1	Тақырып 1.1 А. С. Пушкин. "Евгений Онегин". Урок развития речи. Пушкин и Казахстан			
2	Тақырып 1.2 И. А. Гончаров "Обломов ".			
Бөлім 2. Герой нашего времени				
Образ современника в литературе XIX-XX вв.		+	+	+
3	Тақырып 2.1 М. Ю. Лермонтов. "Герой нашего времени".			
4	Тақырып 2.2 Путешествие по лермонтовским местам.			

	Литературные проекты			
5	Тақырып 2. 3 Ч. Т. Айтматов "Плаха".			
Бөлім 3. Человек и право				
Вопросы нравственных ценностей в русской литературе		+	+	+
6	Тақырып 3.1 Ф. М. Достоевский. " Преступление и наказание". Теория Раскольникова			
7	Тақырып 3.2 Роман "Преступление и наказание" в киноискусстве			
8	Тақырып 3.3 Н. А. Островский. " Бесприданница".			
9	Тақырып 3.4 Паратов и Карандышев – соотношение двух образов в пьесе.			
Бөлім 4. Семейные ценности				
"Мысль семейная" в русской литературе.		+	+	+
10	Тақырып 4.1 Л. Н. Толстой. "Война и мир".			
11	Тақырып 4.2 Перевод произведений Льва Толстого на казахский язык.			
12	Тақырып 4.3 А. В. Вампилов. " Старший сын".			
13	Тақырып 4.4 " Потерянное поколение" в пьесах Вампилова			
Бөлім 5. Человек в эпоху перемен				
Значимость культурных ценностей на примере произведений русской и мировой литературы		+	+	+
14	Тақырып 5.1 Р. Брэдбери. "Улыбка" . Р. Бредбери – патриарх научной			

	фантастики, " величайший"волше бник мира			
15	Тақырып 5.2 Б. Пастернак. "Доктор Живаго". Образ Юрия Живаго.			
16	Тақырып 5.4 С.А. Есенин. Тема любви и Родины. Поэма " Анна Снегина".			
17	Тақырып 5.5 А.Блок Стихи из сборника " Страшный мир", цикл "Стихи о прекрасной даме".			
18	Тақырып 5.6 А.Блок . Поэма " Соловьиный сад". Нравственные и философские проблемы в произведении.			
19	Тақырып 5.7 А. Блок Поэма " Двенадцать"			
Бөлім 6. Человек в эпоху тоталитарного режима				
Восприятие социального заката как необходимость говорить правду о своем времени.		+	+	+
20	Тақырып 6.1 М. А. Булгаков. "Мастер и Маргарита".			
21	Тақырып 6.3 А. Рыбаков. "Дети Арбата".			
22	Тақырып 6.4 Политика и нравственность. Философия власти: роль Сталина в предвоенный период развития общества. Образ Сталина в романе.			
23	Тақырып 6.5 А. Ахматова. Лирика.			

24	Тақырып 6.6 А.Ахматова " Реквием".			
25	Тақырып 6.7 Е. Замятин. "Мы".			
Бөлім 7. Война в судьбах людей.				
Проблема нравственного выбора в экстремальных условиях.		+	+	+
26	Тақырып 7.1 В. Быков "Сотников".			
27	Тақырып 7.3 Тема Великой Отечественной войны в творчестве казахстанских авторов Г. Мусрепов "Солдат из Казахстана".			
28	Тақырып 7.4 Б.Л.Васильев "А зори здесь тихие". У войны не женское лицо			
29	Тақырып 7.6 В.Л. Кондратьев "Сашка ".			
30	Тақырып 7.7 Е.М.Ремарк "Три товарища". Герои " потерянного поколения"			
31	Тақырып 7.9 Военная тематика в лирике Д. Самойлова			
32	Тақырып 7.10 Н.А. Заболоцкий. Лирика .			
33	Тақырып 7.11. Е. Евтушенско. Стихи о войне.			
34	Тақырып 7.12. Военная тематика а в лирике Б.Окуджава.			
35	Тақырып 7.13. В.С. Высоцкий. Стихи о войне.			

36	Тақырып 7.14. А.Т.Твардовский " Василий Теркин".			
Бөлім 8. Тақырып нравственного выбора				
Личность и современность. Тема свободы		+	+	+
37	Тақырып 8.1 А.В. Вампилов "Утиная охота". Испытание человека бытом, мотив духовного падения человека в пьесе "Утиная охота ".			
38	Тақырып 8.4. О.Сулейменов. " Земля, поклонись Человеку!" - взволнованный лирический монолог-размышление о прошлом как долгом и трудном пути человечества в космос, в эру братства, мудрости и мира.			
39	Тақырып 8.5 А. Горький "Старуха Изергиль"			
40	Тақырып 8.6 Легенда и реальность в рассказе. Образ Данко и Ларры. Жизнь Изергиль. Тақырып свободы в рассказе. Романтический пафос ранних рассказов М.Горького.			
41	Тақырып 8.7 " Эстрадная поэзия". Р.Рождественский, Е.Евтушенко, А.Вознесенский			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері

Лишние люди	Образы "лишних людей" в русской литературе. А. С. Пушкин. "Евгений Онегин". Значение творчества А.С.Пушкина для русской литературы и культуры. И. А. Гончаров. " Обломов".	1) Понимать термины: золотой век, онегинская строфа, мотив, роман в стихах, психологизм, фабула; 2) Иметь понимание в вопросах нравственности в романе Пушкина " Евгений Онегин".	1) Различает литературоведческие термины, связанные с произведениями А.С. Пушкина; 2) использует в литературоведческом анализе произведений термины: золотой век, онегинская строфа, мотив , роман в стихах, фабула.
		2) понимать содержание художественного произведения, его проблематику, отражение состояния русского общества критически осмысливая, выражать своЎ отношение к услышанному или прочитанному;	1) Анализирует художественное произведение; 2) высказывает собственное мнение о нравственных причинах возникновения " обломовщины".
		3) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Аргументирует авторскую позицию; 2) при анализе воспроизводит наизусть цитаты из произведений А.Пушкина, А. Гончарова .
		4) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на текст произведения, выражая собственное мнение о теме и образах;	1) Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
		5) определять жанр и его признаки (роман-эпопея, роман в стихах, психологический роман и другие), особенности философской лирики.	1) Выделяет и различает основные литературные жанры и их признаки; 2) выявляет художественное своеобразие философской лирики.
		6) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей.	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа.
		1) Понимать содержание художественного произведения, его	

		проблематику, критически осмысливая, выражать своҰ отношение к услышанному или прочитанному;	1) Анализирует художественное произведение; 2) готовит литературный проект "Путешествие по лермонтовским местам".
		2) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Аргументирует авторскую позицию; 2) при анализе воспроизводит наизусть цитаты из произведений М.Ю. Лермонтова, Ч.Айтматова.
		3) составлять план сочинения на литературные и свободные темы;	1) Пишет сочинения, письменные работы на литературные и свободные темы с опорой на план.
		4) пересказывать текст произведения или эпизод романа "Плаха", раскрывающий социальные, нравственные проблемы, творчески переосмысливая содержание и используя образные средства;	1) Передает содержание текста произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 2) применяет изобразительно-выразительные средства при передаче содержания.
		5) определять роль композиции в раскрытии идеи произведения, образов героев;	1) Выделяет особенности построения произведения, тему, идею; 2) выявляет роль композиции в создании художественных образов произведения.
Герой нашего времени	Образ современника в литературе XIX-XX вв. М. Ю. Лермонтов. "Герой нашего времени". Ч. Т. Айтматов "Плаха". Актуальность романа " Плаха" в наши дни.	6) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа.
		7) анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации;	1) Определяет основные особенности художественного произведения; 2) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.

		8) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, поясняя позицию автора примерами из текста;	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики. 2) строит устные и письменные монологические высказывания.
		9) писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения;	1) Создает эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации по прочитанным произведениям; 2) применяет изобразительно-выразительные средства языка; 3) высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах.
		10) сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, оценивая степень эмоционального воздействия.	1) Выделяет сходство и различие художественного произведения с произведениями других жанров искусства; 2) определяет и дает оценку эмоциональному воздействию произведения на читателя.
		1) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Аргументирует авторскую позицию; 2) при анализе воспроизводит наизусть цитаты из произведений Ф.М.Достоевского, А.Н.Островского.
		2) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос о нравственности, ссылаясь на текст произведения, выражая собственное мнение о теме и образах;	1) Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение образу Паратова.

Человек и право	Вопросы нравственных ценностей в русской литературе. Ф.М. Достоевский " Преступление и наказание". Н.А. Островский " Бесприданница".	3) определять тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста;	1) Выделяет художественные особенности текста; 2) вычленяет тему и проблему произведения на основе его анализа.
		4) Анализировать эпизоды, определяя их роль и место в композиции произведения, объяснять значение эпизода для раскрытия идейно-тематического замысла;	1) Интерпретирует значение эпизода для раскрытия авторского замысла; 2) исследует произведения с целью определения его идеи, художественных особенностей.
		5) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа (пьесы).
		6) анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации (символы, формулы, законы, буктрейлеры);	1) определяет основные особенности художественного произведения; 2) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.
		7) определять способы выражения авторского отношения к вопросам воспитания и нравственности обществе 60-х годов 19 в., к героям , их проблемам, поясняя позицию автора примерами из текста	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам, их межличностным и социальным отношениям, с опорой на текст произведения; 3) строит устные и письменные монологические высказывания.
		8) сопоставлять произведения (или	1) Сравнивает текст или его фрагменты с другими произведениями;

		фрагменты) русской, казахской и мировой литературы с точки зрения эстетического воздействия на читателя, объясняя общие и отличительные признаки.	2) определяет воздействия произведений на читателя; 3) устанавливает сходства и различия произведений (или их фрагментов).
		1) понимать термины: золотой век, мотив, роман-эпопея, психологизм, фабула;	1) Различает литературоведческие термины, связанные с произведениями Л.Толстого, А.Вампилова ; 2) использует в литературоведческом анализе произведений термины: роман-эпопея, психологизм, фабула.
		2) составлять план сочинения на тему " Мысль семейная" в русской литературе"	1) Пишет сочинения на литературные темы, используя план; 2) планирует и создает письменные работы на свободные темы с опорой на план.
		3) читать произведение на казахском языке;	1) Передает содержание текста произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 2) применяет изобразительно-выразительные средства при передаче содержания.
		4) определять жанр и его признаки (роман-эпопея, роман в стихах, психологический роман и другие), особенности философской лирики;	1) Выделяет и различает основные литературные жанры и их признаки; 2) выявляет художественное своеобразие философской лирики.
		5) определять роль композиции в раскрытии идеи произведения, образов героев;	1) Выделяет особенности построения произведения , тему, идею; 2) выявляет роль композиции в создании художественных образов произведения.
		6) анализировать эпизоды , определяя их роль и	1) Интерпретирует значение эпизода для

Семейные ценности	"Мысль семейная" в русской литературе. Л.Н. Толстой. "Война и мир". Л.Н. Толстой и мировая литература. А.В. Вампилов "Старший сын".	место в композиции произведения, объяснять значение эпизода для раскрытия идейно-тематического замысла;	раскрытия авторского замысла; 2) исследует произведения с целью определения его идеи, художественных особенностей.
		7) характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа (пьесы).
		8) анализировать средства и приемы создания образов, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять их воздействие на читателя;	1) Выделяет способы создания художественных образов произведения; 2) находит в тексте изобразительно-выразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса и раскрывает их воздействие на читателя.
		9) писать творческие работы логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения;	1) Применяет изобразительно-выразительные средства языка; 3) высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах.
		10) сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, оценивая степень эмоционального воздействия;	1) Выделяет сходство и различие художественного произведения с произведениями других жанров искусства; 2) определяет и дает оценку степени эмоционального воздействия произведения на читателя .
		11) оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты	1) Характеризует диалогические и монологические высказывания на основе раскрытия темы,

		и глубины раскрытия темы, композиционного и стилевого единства, фактологической точности и эмоционального воздействия на слушателя или читателя.	понимания построения произведения, его стиля; 2) излагает содержание произведения с соблюдением логической последовательности и правильности.
		1) Понимать термины: ретроспекция, серебряный век, имажинизм, символизм, акмеизм, футуризм;	1) Различает литературоведческие термины, связанные с произведениями поэтов " серебряного века"; 2) выделяет особенности поэзии символистов, акмеистов, футуристов.
		2) давать оценку произведению с точки зрения эстетического воздействия на читателя, объясняя собственное отношение к идее, героям в форме устных и письменных высказываний;	1) Определяет нравственную и эстетическую ценность произведения; 2) создает устные и письменные высказывания; 3) приводит доказательства из текста в подтверждение собственных мыслей по поводу идейно-художественного своеобразия поэмы " Соловьиный сад"
		3) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты;	1) Аргументирует авторскую позицию; 2) воспроизводит наизусть цитаты из произведений поэтов " серебряного века".
		4) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на литературный материал, выражая собственное мнение о теме, проблеме, системе образов;	1) Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
	Значимость культурных ценностей.	5) определять жанр и его признаки (	1) Выделяет и различает основные жанры лирики; 2) определяет принадлежность лирического произведения к одному из направлений

Человек в эпоху перемен	Р. Бредбери "Улыбка". Б.Пастернак "Доктор Живаго". С.Есенин. Лирика. С.Есенин. А.Блок. Поэма "Соловьиный сад".	синкретический жанр), особенности лирики серебряного века;	литературы "серебряного века"; 3) раскрывает художественное своеобразие произведений Р.Бредбери, Б.Пастернака, С.Есенина, А.Блока.
		6) определять роль эпизода, его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения на основе анализа художественных средств и приемов;	1)Анализирует художественное произведение; 2) устанавливает значение эпизода в структуре произведения.
		7) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа (поэмы).
		8) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением;	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения; 3) строит устные и письменные монологические высказывания.
		9) анализировать средства и приемы создания образов, художественного пространства и времени, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять, с какой целью их использует автор.	1) Выделяет способы создания в произведении художественного пространства и времени; 2) находит в тексте выразительные средства и фигуры речи; 3) обосновывает использование автором фигур речи и выразительных средств языка.
		1) Понимать содержание художественного	1) Анализирует художественное произведение;

		произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать своҰ отношение к услышанному или прочитанному;	2) определяет влияние исторической эпохи на создание произведения автором и его содержание; 3) высказывает собственное мнение по прочитанному произведению.
		2) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой политики и нравственности, выражением авторской позиции;	1) Определяет в произведении фразы и эпизоды, отражающие мнение автора; 2) воспроизводит наизусть цитаты, фрагменты, раскрывающие отражение трудностей молодого поколения и авторское отношение к персонажам, идее произведения.
		3) составлять план эссе, критической статьи, сочинения на литературные и свободные темы;	1) Пишет сочинения на литературные темы, используя план; 2) планирует и создает письменные работы на свободные темы с опорой на план.
		4) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание, сохраняя авторское своеобразие;	1) Передает содержание произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 2) воссоздает стиль изложения, присущий автору, при передаче содержания текста.
		5) определять жанр и его признаки (синкретический жанр);	1) Выделяет и различает основные литературные жанры и их признаки;
	Восприятие социального заката как необходимость говорить правду о своем времени. М.А. Булгаков. "Мастер и Маргарита".	6) определять роль композиции в раскрытии авторского замысла (тематики, проблематики, образов героев);	1) Различает композиционные элементы произведения; 2) устанавливает роль структуры произведения в передаче главной мысли, характеристике персонажей.
		7) определять роль эпизода, его взаимосвязь	1) Анализирует художественное произведение;

Человек в эпоху тоталитарного режима	А.Рыбаков "Дети Арбата". А.Ахматова "Реквием". Е.Замятин "Мы".	с тематикой и проблематикой произведения на основе анализа художественных средств и приемов;	2) выделяет художественные особенности текста; 3) устанавливает значение фрагмента в структуре произведения.
		8) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического содержания произведения;	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре романа (поэмы).
		9) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением;	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения; 3) строит устные и письменные монологические высказывания.
		10) писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения;	1) Создает эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации по прочитанным произведениям; 2) применяет изобразительно-выразительные средства языка; 3) высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах.
		11) сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие	1) Выделяет сходство и различие художественного произведения с произведениями других жанров искусства; 2) определяет и дает оценку степени эмоционального

		образов, оценивая степень эмоционального воздействия.	воздействия произведения на читателя .
	Проблема нравственного выбора в экстремальных условиях. В.Быков "Сотников". Г. Мусрепов	1) Понимать содержание художественного произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать своҰ отношение к услышанному или прочитанному;	1) Анализирует художественное произведение; 2) определяет влияние исторической эпохи на создание произведения автором и его содержание; 3) высказывает собственное мнение по прочитанному произведению.
		2) самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции;	1) Определяет в произведении фразы и эпизоды, отражающие мнение автора; 2) воспроизводит наизусть цитаты, фрагменты, раскрывающие проблему произведения и авторское отношение к персонажам, идее произведения.
		3) давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на литературный материал, выражая собственное мнение о теме, проблеме, системе образов;	1) Строит доказательное высказывание о проблемах послевоенной депрессии в обществе: социальный и личностный кризис, с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
		4) определять тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста;	1) Выделяет художественные особенности текста; 2) выявляет тему и проблему произведения на основе его анализа.
		5) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения; 2) обосновывает роль и значение действующих

Война в судьбах людей	"Солдат из Казахстана". Б.Л.Васильев "А зори здесь тихие". В.Л. Кондратьев "Сашка". Е.М. Ремарк "Три товарища". Военная тематика в лирике Д.Самойлова. Н.А. Заболоцкий. Лирика. Е. Евтушенско. Стихи о войне. Военная тематика в лирике Б.Окуджава. В.С. Высоцкий. Стихи о войне. А.Т.Твардовский " Василий Теркин".	идейно-тематического содержания произведения;	лиц в структуре романа повести, поэмы.
		6) анализировать художественный мир произведения, представляя произведения в различных формах (инсценировка, буктрейлер);	1) Определяет основные особенности художественного произведения; 2) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.
		7) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением;	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения; 3) строит устные и письменные монологические высказывания.
		8) анализировать средства и приемы создания образов, художественного пространства и времени, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять, с какой целью их использует автор;	1) Выделяет способы создания в произведении художественного пространства и времени; 2) находит в тексте выразительные средства и фигуры речи; 3) обосновывает использование автором фигур речи и выразительных средств языка.
		9) давать критическую оценку произведению с точки зрения нравственной и эстетической ценности, авторских приемов, объясняя собственное отношение к проблематике текста в форме устных и письменных высказываний;	1) определяет нравственную и эстетическую ценность произведения; 2) создает устные и письменные высказывания и аргументирует свое отношение к идее и проблеме текста.

		10) сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы с точки зрения нравственной и эстетической ценности, объясняя общие и отличительные признаки, позицию авторов.	1) Сравнивает текст или его фрагменты с другими произведениями; 2) определяет воздействия произведения на читателя ; 3) устанавливает сходства и различия произведений или фрагментов.
		1) Самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции;	1) Строит доказательное высказывание с опорой на текст произведения; 2) высказывает свое отношение к теме произведения и системе персонажей.
		2) составлять план эссе, критической статьи, сочинения на литературные и свободные темы;	1) Пишет сочинения на литературные темы, используя план; 2) планирует и создает письменные работы на свободные темы с опорой на план.
		3) пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание, сохраняя авторское своеобразие;	1) Передает содержание произведения или фрагмента путем творческого воспроизведения; 2) воссоздает стиль изложения, присущий автору, при передаче содержания текста.
		4) определяет тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста;	1) Выделяет художественные особенности текста; 2) выявляет тему и проблему произведения на основе его анализа.
		5) определять роль композиции в раскрытии авторского замысла (тематики, проблематики, образов героев);	1) Различает композиционные элементы произведения; 2) устанавливает роль структуры произведения в передаче главной мысли, характеристике персонажей.
		6) характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии	1) Составляет характеристику действующих лиц произведения;

Тема нравственного выбора	Личность и современность. Тема свободы. А.В. Вампилов "Утиная охота". О.Сулейменов – поэт и гражданин. Лирика. А.Горький "Старуха Изергиль". "Эстрадная поэзия". Р.Рождественский, Е.Евтушенко, А.Вознесенский	идейно-тематического содержания произведения;	2) обосновывает роль и значение действующих лиц в структуре поэмы, пьесы, рассказа.
		7) анализировать художественный мир произведения, представляя произведения в различных формах (инсценировка, буктрейлер);	1) Определяет основные особенности художественного произведения; 2) презентует идейно-художественное своеобразие произведения через символы, формулы, законы, буктрейлеры.
		8) определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением;	1) Выявляет отношение автора к действующим лицам произведения через описания, действия, поступки, портретные характеристики; 2) раскрывает авторское отношение к персонажам с опорой на текст произведения; 3) строит устные и письменные монологические высказывания.
		9) писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения;	1) Создает эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации по прочитанным произведениям; 2) применяет изобразительно-выразительные средства языка; 3) высказывает свое отношение о значимости прочитанного произведения в творческих работах.
		10) сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие	1) Выделяет сходство и различие художественного произведения с произведениями других жанров искусства; 2) определяет и дает оценку степени эмоционального

		образов, оценивая степень эмоционального воздействия;	воздействия произведения на читателя .
		11) оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стилевого единства, фактологической точности и эмоционального воздействия на слушателя или читателя.	1) характеризует диалогические и монологические высказывания на основе раскрытия темы, понимания построения произведения, его стиля; 2) излагает содержание произведения с соблюдением логической последовательности и правильности.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
103- қосымша

Қоғамдық- гуманитарлық бағыттың "Орыс тілі және әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық- гуманитарлық бағыттың "Орыс тілі және әдебиеті" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу - ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Орыс тілі және орыс әдебиеті" оқу пәнін оқытудың мақсаты – көп деңгейлі тілдік құралдар жүйесін меңгеруге, орыс әдеби тілінің ережелері мен нормаларын, сөйлеу этикеті ережелерін сақтауға негізделген сөйлеу іс-әрекетінің дағдыларын жетілдіру, агроөнеркәсіптік салада қолданылатын білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға ықпал ету.

Орыс тілін меңгеру, орыс және әлемдік әдебиеттермен танысу білім алушыларға тез өзгеретін әлемнің жағдайына бейімделуге, оқу және болашақ кәсіби қызметтегі

ситуациялық-сөйлеу мінез-құлқын сәтті реттеуге; өз пікірін білдіру және негіздеу үшін әртүрлі ақпарат көздері мен заманауи ақпараттық технологияларды пайдалануға көмектеседі.

3. Оқу пәнін іске асыру мынадай міндеттерді қарастырады:

1) өмірдің әлеуметтік-мәдени, әлеуметтік-экономикалық, қоғамдық- гуманитарлық, ғылыми-техникалық, білім беру және кәсіптік салаларында қарым-қатынас жасау үшін қажетті тыңдау, сөйлеу, оқу, жазу дағдыларын дамыту;

2) орыс тілінің нормалары мен ережелеріне сәйкес тілдік жүйенің бірліктері, оларды біріктіру, жұмыс істеу ережелері, синтаксистік құрылымдарды құрастыру дағдылары мен біліктіліктеі туралы білімді жетілдіру, сондай-ақ теориялық-әдеби ұғымдарды білу;

3) көркем мәтінді талдау, әдеби шығарманың түрі мен жанрын анықтау, бейнелеу - экспрессивті құралдардың рөлін сипаттау, шығарманың идеясы мен проблематикасын тұжырымдау қабілетін дамыту;

4) оқығанына өз көзқарасын білдіру, авторлық ұстанымын анықтау қабілетін дамыту;

5) орыс әдеби тілінің нормаларын ескере отырып, тиісті тақырыпқа үйлесімді мәтін (ауызша және жазбаша) құру дағдыларын жетілдіру;

6) ақпаратты іздеу, өңдеу және тіркеумен байланысты дағдылар мен біліктіліктерді жетілдіру;

7) басқа пәндерден алынған ақпаратты оқу және жазу, зерттеу дағдылары, талдау, синтездеу, бағалау, түсіндіру дағдылары негізінде білім алушылардың дағдыларын қалыптастыруға бағытталған сыни ойлау дағдыларын жетілдіру;

8) коммуникативтік міндеттерге сәйкес оқытудың әртүрлі түрлерін пайдалану;

9) білім алушылардың сөздік қорын кәсіби жоғары арнаулы лексикамен байыту;

10) ақпараттық-коммуникациялық және компьютерлік технологияларды пайдалану дағдыларын жетілдіру;

11) Қазақстанда және шетелде тұратын түрлі этностардың тілдері мен мәдениеттеріне толерантты қатынасты қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны 9 бөлімнен тұрады: "Туризм. Экотуризм", "Человек и Родина", " Наука и этика", "Планета. Земля. Океаны", "Литература и искусство", "Тақырып социального неравенства в средствах массовой информации и литературе", "Торговля и помощь. Справедливая торговля", "Значение труда в жизни человека и общества", " Показатель развития общества: экология, биоресурсы".

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 96 -120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлімдер, бөлімшілердің мен тақырыптардың атауы	Барлығы	Сағат саны	
			Сабақтар	
			Теориялық	Практикалық
Кіріспе. В мире языка и литературы				
Бөлім 1. Туризм. Экотуризм				
Созерцание природы, духовное обогащение, сохранение природного наследия в литературе		+	+	+
1	Тақырып 1.1 А.С. Пушкин. " Монастырь на Казбеке". Тексты смешанных типов, разных жанров, стилей и подстилей (статья, пресс-релиз, репортаж, аннотация)			
2	Тақырып 1.2 Алматы - туристический центр Казахстана. Имя числительное			
3	Тақырып 1.3 Казахстанский компонент. Мир живой природы. Собственные имена существительные			

4	Тақырып 1.4 В.С. Высоцкий. "Гимн морю и горам"			
5	Тақырып 1.5 А. К. Толстой. " Растянулся на просторе"			
6	Тақырып 1.6 Казахстанский компонент. KITF-2019. Развитие рынка казахстанского туризма. Текст – рассуждение. Сложные прилагательные, прилагательные в краткой форме, причастия. Н и НН в разных частях речи			
Бөлім 2. Человек и Родина				
Соотношение образов Человека и Родины в литературных произведениях		+	+	+
7	Тақырып 2.1 М.Ю. Лермонтов "Родина "			
8	Тақырып 2.2 Казахстанский компонент. Ассамблея народов Казахстана. Сложные синтаксические конструкции. Знаки препинания в простых и осложненных предложениях			
9	Тақырып 2.3 Ч. Айтматов " Буранный полустанок" Именные части речи в различных формах. Особенности хронотопа. Аннотация. Правописание Ь и Ъ			

10	Тақырып 2.4 Г. Бельгер "Дедушка Сергали"			
11	Тақырып 2.5 Г. Бельгер "Для меня казахское слово Ел священно". Публицистический стиль			
12	Тақырып 2.6 М. Семашко "Емшан". Сравнительный анализ произведений А. Майкова и М.Семашко			
13	Тақырып 2.7 К. Паустовский " Бескорыстие". Однородные члены предложения			
Бөлім 3. Наука и этика				
Литературные формы философствования на тему нравственности и научно-технического прогресса		+	+	+
14	Тақырып 3.1 М. А. Булгаков "Собачье сердце"			
15	Тақырып 3.2 Научные открытия XXI века. Правописание суффиксов			
16	А. Беляев "Голова профессора Доуэля" . Анализ произведения " Голова профессора Доуэля". Стили речи			
Бөлім 4. Планета. Земля. Океаны				
Наш дом – Планета Земля		+	+	+
17	Тақырып 4.1 В.В. Маяковский " Атлантический океан". Склонение числительных			
	Тақырып 4.2 Казахстанский			

18	компонент. Государственная программа "Нұрлы жол". Односоставные предложения			
19	Тақырып 4.3 А. Сент-Экзюпери. Литературный хронограф. Философская сказка-притча "Маленький принц". Художественные особенности произведения "Маленький принц"			
Бөлім 5. Литература и искусство				
Связь литературы с другими видами искусства		+	+	+
20	Тақырып 5.1 А.С. Пушкин "Моцарт и Сальери". Анализ произведения "Моцарт и Сальери"			
21	Тақырып 5.2 Казахстанский компонент. Устное народное творчество.			
22	Тақырып 5.3 А.И. Куприн "Гранатовый браслет". Литературный хронограф. Полные и краткие причастия			
23	Тақырып 5.4 В. М. Гаршин "Художники". Местоимения. Разряды местоимений			
24	Тақырып 5.5 О. Сулейменов "Махамбету" и А. Вознесенский			
Бөлім 6. Тема социального неравенства в средствах массовой информации и литературе				
Социальное неравенство: литературные аргументы		+	+	+

25	Тақырып 6.1 А.П. Чехов "Толстый и тонкий". Степени сравнения прилагательных			
26	Тақырып 6.2 Казахстанский компонент. Закон о языках Республики Казахстан.			
27	Тақырып 6.3 Н. А. Островский " Бесприданница". Образ Ларисы Огудаловой			
28	Тақырып 6.4 Тема торга и власти денег . Композиция и экранизация пьесы. НЕ с глаголами и наречиями			
29	Тақырып 6.5 Н. В. Гоголь "Шинель" Цитатный образ Башмачкина			
30	Тақырып 6.6 И.С. Тургенев "Два богача". Основная мысль произведения			
Бөлім 7. Торговля и помощь. Справедливая торговля				
Торговля как вечный двигатель		+	+	+
31	Тақырып 7.1 О. Бальзак "Гобсек". Составное именное сказуемое			
32	Тақырып 7.2 Казахстанский компонент. Торговые связи и денежное обращение кочевников			
Бөлім 8. Значение труда в жизни человека и общества				
Смысл жизни в литературных произведениях		+	+	+
	Тақырып 8.1 А. П. Платонов "Песчаная			

33	учительница". Глагол			
34	Тақырып 8.2 М.Е. Салтыков - Щедрин "Повесть о том, как один мужик двух генералов прокормил". Жанры литературной сказки			
35	Тақырып 8.3 Казахстанский компонент. Древние ремесла. Собственные имена существительные			
Бөлім 9. Показатель развития общества: экология, биоресурсы		+	+	+
Проблемы экологии и искусство				
36	Тақырып 9.1 Р. Сейсенбаев "День, когда рухнул мир". Правописание наречий			
37	Тақырып 9.2 Нравственные уроки Роллана Сейсенбаева			
38	Тақырып 9.3 М. А. Дудин. Стихотворение " Берегите землю!" Защита экологии – дело каждого из нас . Действительный и страдательные причастия			
Бөлім 10. Свободное время как показатель развития общества				
Герой времени в произведениях современных писателей		+	+	+
39	Тақырып 10.1 И. А. Гончаров "Обломов ". Цитата. Конструкция с союзом -как-			
40	Тақырып 10.2 Символика в романе "Обломов". Художественный стиль.			

Бөлім 11. Человек и история				
Отражении истории в литературном произведении		+	+	+
41	Тақырып 11.1 А. С. Пушкин "Евгений Онегин".			
42	Тақырып 11.2 Сюжет "Евгений Онегина" как отражение исторической эпохи. Композиция романа. Сложносочиненные предложения			
43	Тақырып 11.3 О. Сулейменов "Одна война закончилась другой…"			
44	Тақырып 11.4 А. Ахматова "Реквием".			
45	Поэма "Реквием" - памятник страшной эпохи сталинского режима. Частица			
Бөлім 12. Энергия будущего. Энергия слова				
Пространство и время в искусстве		+	+	+
46	Тақырып 12.1 К. Алтайский " Казахские мотивы". Второстепенные члены предложения.			
47	Тақырып 12.2 С. Назарова "Мой зеленоглазый аруах ". Великая сила воспитания слова. Бессоюзные сложные предложения			
48	Тақырып 12.3 В. С. Высоцкий "Баллада о времени". Морфема.			
49	Тақырып 12.4 О. Сабинина "Что такое ЭКСПО". Все самое интересное о выставке ЭКСПО-			

	2017 в Астане. Научный стиль			
Бөлім 13. Мир и безопасность				
Примеры мужества и стойкости в литературе		+	+	+
50	Тақырып 13.1 Л. Н. Толстой "Война и мир" (обзор с чтением глав о Бородинском сражении). Правописание наречий			
51	Тақырып 13.2 Нравственные изыскания главнхе героев романа Л. Н. Толстого "Война и мир".			
52	Стихотворения А. А . Суркова, К. М. Симонова, М. В. Исаковского, Ю. В. Друниной. Поэзия, опаленная войной			
53	Тақырып 13.4 Казахстан в мире художественной литературы. Ж. Жабаев			
54	Тақырып 13.5 А. Сурков. Фронтовик, поэт, журналист			
55	Тақырып 13.6 К. Симонов Военная лирика			
56	Тақырып 13.7 В.Исаковский – талантливый поэт, тонкий лирик. Служебные части речи			
Бөлім 14. Театр и кино в современном мире				
Литературные произведения в театральном и кинематографическом искусствах		+	+	+
57	Тақырып 14.1 А. П. Чехов "ВишнҰвый сад". Жанр и композиция.			

	Сложносочиненные предложения			
58	Тақырып 14.2 Символика в пьесе " Вишневый сад"			
Бөлім 15. Высшая ценность – права человека				
Идейное богатство и художественная ценность произведений казахстанской и русской литературы		+	+	+
59	Тақырып 15.1. О.О. Сулейменов "Дикое поле". Правописание наречий			
60	Тақырып 15.2 Ю.О. Домбровский " Хранитель древностей".			
61	Тақырып 15.3 Ю. Домбровский " Алматинская повесть". Аннотация			
62	Тақырып 15.4 Ч. Айтматов "И дольше века длится день". Таема исторической памяти. Монолог			
63	Тақырып 15.5 Ч. Айтматов "Легенда о Манкурте".			
Бөлім 16. Современное общество: миграция				
Содержательно-Тақырыптические особенности произведений миграционной литературы		+	+	+
64	Тақырып 16.1 В. В. Набоков "Родина"			
65	Тақырып 16.2 Н. А. Тэффи "Ностальгия". Имя прилагательное			
66	Тақырып 16.3 М.И. Цветаева "Родина"			
67	Тақырып 16.4 П. Васильев "			

	Переселенцы". Сложноподчиненное предложение			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау крийтерийлері

Бөлімнің атауы	Бөлімшенің атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Туризм. Экотуризм	А.С. Пушкин. " Монастырь на Казбеке". Тексты смешанных типов, разных жанров, стилей и подстилей (статья, пресс-релиз, репортаж, аннотация).	1) Определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие ее; 2) изучить теоретико-литературные и лингвистические понятия: пейзаж в литературе, жанр речи, архаизмы, топонимы, репортаж, пресс-релиз; 3) излагать сжато информацию прослушанного, и/или аудиовизуального текста, в том числе материалы средства массовой информации, перефразируя исходный материал и сохраняя основную мысль.	1) Определяет основную мысль текста, детали, подтверждающие ее; 2) распознает и дает оценку текстам смешанных типов, разных жанров, стилей и подстилей; 3) систематизирует разряды имен числительных.
	В.С. Высоцкий. "Гимн морю и горам"	1) Создавать тексты различных типов и жанров, публицистического стиля (заметка, пресс-релиз). Соблюдать пунктационные нормы.	1) Составляет текст-рассуждение по теме и идее стихотворения; 2) аргументирует выбор постановки знаков препинания при обособленных членах предложения, сложных синтаксических конструкциях.
	А. К. Толстой. " Растянулся на просторе"	1) Понимать основную и детальную информацию текстов разных жанров.	1) Составляет вывод о роли пейзажа в стихотворении, дает оценку событиям.
	KITF-2019. Текст – рассуждение " Гуманизация казахстанского общества Сложные прилагательные, прилагательные в краткой форме,	1) Использовать лексику, публицистического стиля в соответствии с целью и ситуацией общения.	1) Определяет типы текстов; 2) применяет при составлении текста;

	причастия. Н и НН в разных частях речи		3) обосновывает выбор н и нн в разных частях речи.
	М.Ю. Лермонтов "Родина "	1) Определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие ее; 2) владеть стратегиями чтения, включая просмотровое чтение, сканирование и детальное чтение.	1) Выявляет особенности и роль лексических и синтаксических средств при передаче основной мысли; 2) применяет стратегии чтения, включая просмотровое чтение, сканирование и детальное чтение.
	Ч. Айтматов "Буранный полустанок"	1) Определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие ее.	1) Определяет тему, идею романа "Буранный полустанок"; 2) записывает свои мысли о романе и его героях в процессе чтения и анализа текста.
	Тема памяти и манкуртизма. Именные части речи в различных формах. Особенности хронотопа. Аннотация.Правописание Ь и Ъ	1) Анализировать содержание художественных произведений; 2) создавать публицистические тексты разных конструкций (статья, аннотация, репортаж).	1) Объясняет тему манкуртизма в художественной литературе; 2) создает текст аннотации; 3) соблюдает орфографические нормы.
	Г. Бельгер "Дедушка Сергали"	1) Анализировать содержание художественных произведений.	1) Формулирует выводы на тему малой родины; 2) дает определение словам, не имеющим смысловых эквивалентов в других языках.
	Г. К. Бельгер. "Для меня казахское слово ел священно". Публицистический стиль	1) Создавать тексты смешанных тексты публицистического стилей (статья, аннотация , репортаж).	1) Определяет и применяет на практике публицистический стиль речи.
	М. Семашко "Емшан". Сравнительный анализ произведений А. Майкова и М.Семашко	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями.	1) Определяет тему и идею произведения; 2) проводит сравнительный анализ произведений.
			1) Определяет тему и идею произведения;

Человек и Родина			2) использует в речи	
	К. Паустовский " Бескорыстие". Однородные члены предложения	1) Определять основную мысль текста, выявляя позицию и выражая собственное отношение.		

			однородные члены предложения.
Наука и этика	М. А. Булгаков "Собачье сердце"	1) Анализировать отражение в художественной литературе темы "наука и этика".	1) Оценивает события, описанные в повести; 2) составляет собственное мнение.
	Научные открытия XXI века. Правописание суффиксов Н и НН в прилагательных, причастиях и наречиях	1) Формулировать практические вопросы по прочитанному тексту и отвечать на них, используя внетекстовую информацию для подтверждения своей точки зрения	1) Самостоятельно подбирает дополнительный материал; 2) составляет текст-рассуждение; 3) объясняет выбор н и нн в прилагательных, причастиях и наречиях.
	А. Беляев "Голова профессора Доуэля". Анализ произведения " Голова профессора Доуэля". Стили речи	1) Владеть словарным запасом, включающим общенаучную, узкоспециальную лексику социальнокультурной, учебно-профессиональной , общественно-политической сфер.	1) Рассматривает тему медицинских экспериментов в произведении; 2) составляет рецензию; 3) проводит различие между стилями речи; 4) сравнивает художественный текст со сценариями фильмов.
Планета. Земля. Океаны	В.В. Маяковский " Атлантический океан". Склонение числительных	1) Анализировать отражение в художественной литературе темы " Планета. Земля. Океаны".	1) Объясняет идейно-тематическое своеобразие стихотворения; 2) сопоставляет виды числительных.
	А. Сент-Экзюпери. Литературный хронограф. Философская сказка-притча " Маленький принц". Художественные особенности произведения " Маленький принц"	1) Анализировать отражение темы "планета земля. океаны" в художественной литературе; 2) сравнить художественные тексты и произведения живописи, музыки, скульптуры, киноискусства.	1) Выделяет художественные особенности произведения " Маленький принц"; 2) аргументирует поведение главного героя .
	А.С. Пушкин "Моцарт и Сальери". Анализ произведения "Моцарт и Сальери"	1) Сопоставлять художественные	1) Проводит сравнительный анализ характерам главных героев; 2) высказывает собственное мнение.
	А.И. Куприн " Гранатовый браслет". Литературный хронограф		1) Выделяет тему и идею повести;

Литература и искусство	. Полные и краткие причастия	произведения и формулировать свою точку зрения по изученным темам; 2) иметь представление о театральных постановках по литературным произведениям.	2) проводит различие между полными и краткими причастиями.
	В. М. Гаршин " Художники". Местоимения. Разряды местоимений		1) Составляет характеристику персонажей; 2) сравнивает характеристику персонажей; 3) составляет диаграмму Венна.
	Казахстанский компонент. О. Сулейменов "Махамбету" и А. Вознесенский		1) Проводит сопоставительный анализ стихотворений, дает оценку.
Тема социального неравенства в средствах массовой информации и литературе	А.П. Чехов "Толстый и тонкий". Степени сравнения прилагательных	1) Анализировать тему социального неравенства в литературе; 2) сравнить художественные тексты и произведения киноискусства.	1) Пишет рассуждение, используя прием "ПОПС (позиция, объяснения, пример, следствия) формулы"; 2) классифицирует и использует степени сравнения имен прилагательных.
	Н. А. Островский " Бесприданница". Образ Ларисы Огудаловой Тема торга и власти денег. Композиция и экранизация пьесы. НЕ с глаголами и наречиями	1) Владеть стратегиями чтения художественного текста; 2) изучить языковую программу в Казахстане.	1) Анализирует поступки героев пьесы; 2) аргументирует свою точку зрения; 3) классифицирует употребление частицы не с глаголами и наречиями.
	Н. В. Гоголь "Шинель" Цитатный образ Башмачкина	1) Анализировать содержание художественных произведений, определяя роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли.	1) Составляет выступление о смысле жизни героя 2) раскрывает тему " маленького человека" в повести; 3) определяет роль шинели в композиции повести.
	И.С. Тургенев "Два богача". Основная мысль произведения	1) Формулировать вопросы по прочитанному тексту и отвечать на них, используя внетекстовую информацию для подтверждения своей точки зрения.	1) Извлекает основную мысль рассказа в прозе; 2) разрабатывает практические вопросы; 3) использует внетекстовую информацию для подтверждения своей точки зрения.

Торговля и помощь. Справедливая торговля	О. Бальзак "Гобсек". Составное именное сказуемое	1) Выявить значение торговых отношений в общественной жизни.	1) Показывает актуальность произведения; 2) различает виды сказуемых.
Значение труда в жизни человека и общества	А. П. Платонов " Песчаная учительница". Глагол	1) Проанализировать отражение темы труда в художественной литературе; Написать текст-описание, текст-повествование, текст-рассуждение, эссе, интервью.	1) Характеризует главную героиню; 2) дает оценку ее действиям; 3) определяет морфологические и синтаксические признаки глаголов.
	М.Е. Салтыков - Щедрин "Повесть о том, как один мужик двух генералов прокормил". Жанры литературной сказки	1) Извлекать необходимую информацию из различных источников, определяя факт и мнение; 2) пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/ услышанное с собственным опытом.	1) Анализирует полученную информацию; 2) определяет свою точку зрения, опираясь на информацию, полученную из разных источников; 3) различает жанр литературной сказки.
Показатель развития общества: экология, биоресурсы	Р. Сейсенбаев "День, когда рухнул мир". Правописание наречий	1) Пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/ услышанное с собственным опытом; 2) показать актуальность экологической проблемы в жизни.	1) Передает содержание текста; 2) высказывает суждение о проблеме ядерных испытаний; 3) применяет в синтаксических конструкциях наречия.
	М. А. Дудин. Стихотворение "Берегите землю!" Правописание наречий. Защита экологии – дело каждого из нас	1) Понимать скрытый смысл текстов, определяя позицию автора; 2) формулировать проблемные вопросы и отвечать на них, определяя пути решения проблемы;	1) Определяет главную информацию через художественно-изобразительные средства; 2) определяет тему и идею текста, отвечая на вопросы; 3) формулирует проблемный вопрос к тексту и пути решения проблемы; 4) выражает свою точку зрения, используя

		3) применять наречие в синтаксических конструкциях.	ПОПС-формулу (позиция, объяснения, пример, следствия); 5) Применяет правила написания наречий при письме.
Свободное время как показатель развития общества	И. А. Гончаров "Обломов". Цитата. Конструкция с союзом как	1) Извлекать необходимую информацию из разных источников, критически оценивая аргументы, содержащиеся в ней; 2) соблюдать пунктуационные нормы в синтаксических конструкциях с союзом "как", при обособлении второстепенных предложений.	1) Определяет основную мысль текста, выявляя авторскую позицию и выражая свое отношение к произведению; 2) использует сложносочиненные предложения; 3) анализирует образы героев, определяя схожие черты и различия в героях; 4) соблюдает пунктуационные нормы в синтаксических конструкциях с союзом "как", при обособлении второстепенных предложений.
Человек и история	А. С. Пушкин "Евгений Онегин". Сложносочиненные предложения	1) Создать творческие тексты смешанных типов (описания, повествования) с явно или скрыто выраженной авторской позицией; 2) Рассматривать вопросы межличностных взаимоотношений по роману А.С.Пушкина "Евгений Онегин".	1) Создает творческие текст-повествование с явно выраженной или скрытой авторской позицией; 2) составляет подробную характеристику героя по предложенным вопросам; 3) дает описание герою на основе предложенных иллюстраций/цитат; 4) делает самостоятельные выводы, используя сложные синтаксические конструкции.
	О. Сулейменов "Одна война закончилась другой…"	1) Определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию, выражая свое отношение.	1) Определяет основную мысль текста, выявляя авторскую позицию; 2) составляет самостоятельные выводы, выражая свое отношение.
	А. Ахматова "Реквием". Поэма "Реквием" -	1) Прогнозировать содержание всего текста,	1) Прогнозирует причины и следствия по предложенной проблеме;

	памятник страшной эпохи сталинского режима. Частица	опираясь на заключительные фразы, выводы текста.	2) классифицирует разные виды частиц.
Энергия будущего. Энергия слова	К. Алтайский "Казахские мотивы". Второстепенные члены предложения.	1) Владеть словарным запасом, включающим общенаучную и узкоспециальную лексику социально-культурной, учебно-профессиональной , общественно-политической сфер.	1) Понимает лексическое значение слов общенаучной, учебно-профессиональной сфер; 2) раскрывает проблему произведения, приводя весомые аргументы.
	С. Назарова "Мой зеленоглазый аруах". Бессоюзные сложные предложения	1) Извлекать необходимую информацию из разных источников, критически оценивая аргументы, содержащиеся в ней.	1) Определяет основную мысль текста; 2) выявляет авторскую позицию; 3) выражает свое отношение.
	В. С. Высоцкий "Баллада о времени". Морфема.	1) Определять основную мысль прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуальноготекста, в том числе материалы средства массовой информации, перефразируя исходный материал и сохраняя основную мысль.	1) Анализирует проблематику прочитанного текста; 2) комментирует позицию автора; 3) аргументирует собственное мнение; 4) применяет орфографические нормы при составлении текста.
	О. Сабинина "Что такое ЭКСПО". Все самое интересное о выставке ЭКСПО-2017 в Астане. Научный стиль		1) Синтезирует информацию, полученную из различных источников; 2) оценивает аргументы, содержащие в ней.
	Л. Н. Толстой "Война и мир" (обзор с чтением глав о Бородинском сражении). Правописание наречий	1) Владеть разными видами чтения Соблюдать орфографические нормы (правописание частиц, наречий, предлогов и союзов).	1) Использует стратегии просмотрового, выборочного, аналитического чтения; 2) выделяет основные смысловые группы текста; 3) соблюдает правописание наречий.
	Главные герои романаЛ. Н. Толстого "Война и мир"	1) Владеет разными видами и стратегиями чтения в зависимости от цели и задач; 2) осознавать роль личности в истории.	1) Характеризует героя (Наполеон, Кутузов) (определяет приемы изображения: речь, поступки и так далее); 2) использует выборочное и аналитическое чтение.

Мир и безопасность	Стихотворения А. А. Суркова, К. М. Симонова , М. В. Исаковского, Ю. В. Друниной Поэзия, опаленная войной	1) Владеть разными видами чтения; 2) использовать синтаксические конструкции.	1) Владеет разными видами чтения; 2) использует синтаксические конструкции для выражения собственной позиции.
	Казахстан в мире художественной литературы. Ж. Жабаев	1) Владеть разными видами чтения; 2) использовать синтаксические конструкции.	1) Владеет разными видами чтения; 2) использует синтаксические конструкции для выражения собственной позиции.
	А. Сурков. Фронтовик, поэт, журналист		1) Определяет информацию, объединяющие иллюстрированные тексты; 2) выявляет необходимые детали, образы, чувства, характеризующие лирического героя, используя изучающее и выборочное чтение; 3) составляет и использует сложно-подчиненные предложения с придаточными определительными, объяснительными, изъяснительными.
	К. Симонов Военная лирика	1) Владеть разными видами чтения; 2) использовать синтаксические конструкции.	1) Определяет информацию, объединяющие иллюстрированные тексты; 2) выявляет необходимые детали, образы, чувства, характеризующие лирического героя, используя изучающее и выборочное чтение; 3) составляет и уместно использует сложно-подчиненные предложения с придаточными определительными, объяснительными, изъяснительными.

Театр и кино в современном мире	А. П. Чехов "Вишневый сад". Жанр и композиция. Особенности конфликта. Сложносочиненные предложения	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств; 2) соблюдать пунктуационные нормы в сложных синтаксических конструкциях.	1) Анализирует конфликт социальных противоречий в пьесе, определяя роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли; 2) применяет пунктуационные нормы в сложносочиненных предложениях.
	Символика в пьесе " Вишневый сад"	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств.	1) Применяет приемы ассоциативного обучения ; 2) определяет роль символов и причины их использования в пьесе " Вишневый сад".
Высшая ценность – права человека	О.О. Сулейменов "Дикое поле". Правописание наречий	1) Анализировать содержание произведения; 2) создавать тексты смешанных типов, тексты научного и публицистического стилей (статья, аннотация , репортаж).	1) Участвует в беседе, находя пути решения проблемы; 2) создает текст статьи, используя в предложениях наречие.
	Ю.О. Домбровский " Хранитель древностей"	1) Анализировать проблему соотношения нравственности общественного сознания и отдельно взятой личности; 2) сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.	1) Участвует в деловой беседе; 2) решает проблему, достигая договоренности; 3) сравнивает цели, целевую аудиторию, жанровые и стилистические особенности произведения.
	Ю. Домбровский " Алматинская повесть". Аннотация	1) Создавать тексты смешанных типов, тексты научного и публицистического стилей (статья, аннотация , репортаж).	1) Составляет аннотацию ; 2) применяет шаблон написания аннотации; 3) соблюдает признаки научного стиля.
		1) Создавать развернутое монологическое высказывание для	1) Владеет разными видами и стратегиями

	Ч. Айтматов "И дольше века длится день". Тема исторической памяти. Монолог	публичного выступления на тему "Манкурты современности", удерживая внимание и взаимодействуя с аудиторией	чтения в зависимости от цели и задач; 2) создает развернутое монологическое высказывание.
	Ч. Айтматов "Легенда о Манкурте"	1) Пересказывать тексты, адаптируя содержание для определенной целевой аудитории с использованием средств для привлечения внимания; 2) сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.	1) Называет актуальные проблемы социальной жизни по произведению; 2) сравнивает тексты публицистического и художественного стилей на уровне цели, целевой аудитории, авторской позиции, жанровых и стилистических особенностей.
Современное общество: миграция	В. В. Набоков "Родина"	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств.	1) Определяет особенности произведения: время написания, актуальность, история создания; 2) умеет определять композиционные части.
	Н. А. Тэффи "Ностальгия ". Имя прилагательное	1) Сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.	1) Сравнивает цели текстов; 2) сравнивает целевую аудиторию текстов; 3) определяет авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов.
	М.И. Цветаева "Родина"	1) Анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств.	1) Анализирует содержание стихотворения; 2) использует при анализе цитаты из стихотворения; 3) выражает свою точку зрения, используя ПОПС (позиция, объяснения, пример, следствия) формулу.
		1) Использовать неполные предложения, сложные союзные и бессоюзные предложения ;	1) Владеет словарным запасом, включающим лексику социальнокультурной, общественно

	П. Васильев " Переселенцы". Сложное предложение	2) Синтезировать прослушанный, прочитанный и аудиовизуальный материал.	политической сфер (иммиграция и эмиграция) ; 2) соблюдает Пунктационные нормы в сложных предложениях.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
104- қосымша

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың бағыттың "Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Шетел тілі" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Шетел тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты – тілдік дағдылардың жоғары деңгейін қалыптастыру, сонымен қатар кәсіби шеберлікті мыналар арқылы дамыту: талдау, бағалау және шығармашылық ойлауға ықпал ететін әртүрлі тапсырмалар; ауызша және жазбаша дереккөздердің кең ауқымымен танысу; шет тілін оқыту үдерісінде негізгі әдістемелік-педагогикалық технологияларды оқып үйрену.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) шет тілін меңгеру негізінде оның қазақ және әлем әдебиетімен және мәдениетімен байланысын ескере отырып, табысты әлеуметтік бейімделуге ықпал ететін білім, білік және дағдыларды қалыптастыру;

2) оқытылатын тілдегі әдебиеттер арқылы отансүйгіштікке, азаматтыққа, белсенді өмірлік ұстанымға тәрбиелеу;

3) қазіргі әлемнің жаһандануы жағдайында шет тілін үйренудің құндылығы туралы түсінік қалыптастыру; мәдениетаралық коммуникация тұрғысынан өз елін, оның мәдениетін көрсете білу;

4) сыни тұрғыдан ойлау, салыстыру, жалпылау, ұқсастықтар мен себеп-салдар байланыстарын орнату дағдыларын жетілдіру, контекстен кең ауқымды бейтаныс

лексиканы түсіну; тиісті деңгейде еркін сөйлеу, дәлдік, сөз екпіні, интонация және стиль;

5) қарым-қатынас міндетіне сәйкес сөйлеу құралдарын өзінің сезімін, ойы мен қажеттіліктерін білдіру үшін пайдалануға, өз қызметін жоспарлауға және реттеуге; ауызша және жазбаша сөйлеуді, монологтық контекстік сөйлеуді меңгеру;

6) білім алушылардың тілді ойлау, ой елегінен өткізу, өз ойын жеткізу және басқа пәндер бойынша оқу құралы, сондай-ақ сауаттылығын арттыру құралы ретінде тануға және пайдалануға мүмкіндік беру; лингвистикалық, мәдени және әлеуметтік компоненттерді біріктіруді қамтитын тілді үйрену үдерісіне қосу;

7) шет тілін колледжде және одан тыс жерлерде қолдану үшін студенттерге пайдалы гипотеза жасау және пікірлер, түсініктемелер және жауаптар беру үшін құрдастарымен өзара әрекеттесу; ағылшын тілінде сөйлейтіндермен және ағылшын тілінде сөйлемейтіндермен сәтті қарым-қатынас жасау;

8) оқу бағдарламасына сәйкес тақырыптар, салалар және жағдайлар шеңберінде оқытылатын тіл елдерінің мәдениетімен, дәстүрлерімен және шындықтарымен танысу арқылы әлеуметтік-мәдени құзыреттілігін қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны келесі бөлімдерден тұрады: Legend or Truth, Controversial Issues, Virtual reality, Outer Space, Stress and Fear, Imagination and Creativity, Reading for Pleasure, Different Ways of Living, Amazing places, Work and inventions, Future Career Perspectives.

Мазмұны: Тыңдау және сөйлеу дағдыларын шығармашылық есептерді шешу және топтық жұмыс үшін пайдаланыңыз, құрдастарыңызға сындарлы кері байланыс беріңіз. Әртүрлі көзқарастарды құрметтеу. Алынған кері байланысты бағалаңыз және сындарлы жауап беріңіз, жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдаланыңыз. Басқаларға түсінікті ақпаратты ұйымдастырыңыз және беріңіз. Сөйлеу немесе жазу кезінде логикалық дәлелді құрастырыңыз және қорғаңыз. Оқу және талқылау арқылы мәдениетаралық сезімталдықты дамыту. Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдаланыңыз. Пікірталас немесе жазуды дүниетанымдардың ауқымын көрсету және зерттеу құралы ретінде пайдаланыңыз.

Есту. Еркін пікірталастың негізгі мазмұнын, жалпы және оқу бағдарламаларының алуан түрлі тақырыптары бойынша мұғалімнің қолдауынсыз ұзақ талқылауда нақты ақпарат пен дәлелдің егжей-тегжейлерін түсіну, оның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі саны бойынша талқылау.

Жалпы және оқу бағдарламаларының үлкен саны бойынша еркін пікірталас барысында, оның ішінде шектеулі сандағы таныс емес тақырыптар бойынша пікірталас кезінде спикер(лердің) көзқарасын немесе пікірін мойындау. Еркін талқылау контекстінен мағынаны анықтау. Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша спикерлердің көзқарастары мен айқын келісу дәрежесі. Жалпы және оқу

бағдарламаларының ауқымы бойынша еркін пікірталастағы дәлелдердегі қайшылықтарды анықтау.

Сөйлеу. Ресми және бейресми сөйлеу мәнерлерін пайдалану, әртүрлі жалпы және оқу бағдарламалары бойынша ақпарат алу үшін қиын сұрақтар қою және оларға жауап беру. Өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу, жалпы және тәрбиелік тақырыптардың саны артып келе жатқан пікірталас мазмұнының әртүрлілігі аясында басқа адамдардың пікірлерін бағалау және түсініктеме беру. Әртүрлі жалпы және білім беру тақырыптары бойынша гипотезаларды ұсыну мақсатында құрдастарымен өзара әрекеттесу. Пікірталастың ағымын басқару және пікірталас кезінде перефраза және түзету арқылы тілді өзгерту. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымында сәйкес арнайы сөздік пен синтаксисті пайдалану.

Оқу. Көлемді мәтіндердің негізгі идеясын түсіну, таныс тақырыптар бойынша, оқу бағдарламасының тақырыптары мен таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі стильдер мен жанрлардағы көлемді мәтіндерден нақты ақпарат пен бөлшектерді тану. Әртүрлі жалпы тақырыптар мен оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша жақынырақ оқуға лайық мәтіндердің мазмұнын анықтау үшін ұзақ мәтіндерді қайталап оқу. Таныс және бейтаныс тақырыптар бойынша, сонымен қатар оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша әртүрлі көркем әдебиет мәтіндерін, ғылыми және публицистикалық әдебиеттерді оқу. Оқу бағдарламасындағы әртүрлі таныс және тақырыптар бойынша, сондай-ақ кейбір таныс емес тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердің мазмұнына негізделген қорытынды жасаңыз. Оқу бағдарламасынан таныс тақырыптар мен тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердің авторының көзқарасы мен пікірін анықтау. Әртүрлі жалпы тақырыптар мен оқу жоспарындағы тақырыптар бойынша ұзақ мәтіндерді (абзац аралығы) әзірлеу үлгілері. Мағынаны нақтылау және терең түсіну үшін таныс және бейтаныс қағаз және сандық ақпараттық ресурстардың кең ауқымын пайдалану. Дәлелдердің сәйкессіздігін анықтау, оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы тақырыптар мен тақырыптар бойынша көлемді мәтіндердегі ақпаратты салыстыру, талдау және синтездеу.

Хат. Тақырыпқа және жанрға сәйкес және әртүрлі жазба жанрларында дұрыс жазылған сөздік қорын пайдаланып, мәтін деңгейінде жеке жоспарлау, жазу, өңдеу және түзету. Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымы бойынша өсіп келе жатқан жазба жанрларының тиісті деңгейіне жету үшін сөйлеу мәнерін пайдаланып грамматикалық дұрыс жазу. Логикалық дәлелдерді оқытушының қолдауымен және қажет болған жағдайда, жалпы және оқу бағдарламасына таныс тақырыптар бойынша жазбаша жанрлардың үлкен санының ішінде мысалдар мен себептермен тұжырымдаңыз. Таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша әртүрлі байланыстыратын сөздерді қолданып, мәтін деңгейінде үйлесімді жазу. Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша мәтін деңгейінде сәйкес жоспарды өз бетінше қолдану. Әртүрлі мүмкіндіктер арқылы сөйлесудегі жаңалықтар мен сезімдерді жеткізу

және оларға жауап беру. Жазбаша жұмыстардағы тыныс белгілерінің дұрыстығы жоғары мәтін деңгейінде қойылуы.

Ағылшын тілін қолдану. Күрделі және күрделі зат есімнің сан алуан тіркестерінің, есептік және саналмайтын зат есімдерге арналған жиынтық көрсеткіштердің алуан түрлілігі, сонымен қатар есімдік сөз тіркестері, күрделі сын есімдердің алуан түрлері, сын есімдердің жіктік жалғауы, салыстырмалы құрылымдары және күшейткіш сын есімдердің әртүрлі ортақ мағынада қолданылуы. оқу жоспарынан таныс тақырыптар мен тақырыптар, анықтауыш және алдын ала анықтау құрылымдарының алуан түрлілігі, сұрақ түрлерінің кең ауқымы, салыстырмалы, демонстративті, белгісіз, сан есімдіктері, сонымен қатар оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы таныс тақырыптар мен тақырыптар бойынша рефлексивті есімдік құрылымдары. Уақыт септіктерінің көмегімен белсенді және пассивті дауыста тамаша үздіксіз формалардың, сонымен қатар бірқатар жетілген формалардың қолданылуы, келер және келер үздіксіз шақтағы белсенді және пассивті дауыстардың әртүрлі формалары, хабарлы сөйлемдер мен жанама сөйлеудегі осы, өткен және өткен кемел шақтағы белсенді және пассивті дауыстардың алуан түрлі формалары, белсенді және пассивті дауыстардың формалары оқу жоспарындағы әртүрлі жалпы тақырыптар мен таныс тақырыптар үшін қазіргі үздіксіз және өткен үздіксіз шақтарда. Әртүрлі жанама сөйлеу мәлімдемелері мен сұрау формаларын белгілі жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдану, тұрақты және тұрақсыз үстеулерге қатысты үстеу құрылымдары, превербальды, кейінгі және шектен тыс үстеулер, модальды етістіктердің өткен шақ формаларының көбеюі, соның ішінде must have, can’t have, might have өткен шақ туралы болжам мен қорытындыны, зат есім мен сын есімнің алдындағы көсемшелерді, зат есімнен, сын есім мен етістіктен кейінгі тәуелдік жалғауларды айту. Көбейген етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитивтік формалардың, көптеген етістіктер мен көсемшелерден кейін герунд формаларының, көптеген көсемше және фразалық етістіктердің қолданылуы. Әртүрлі таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша кәсіподақтардың алуан түрлілігі. Конструкциялар If / if only шартты сөйлемнің үшінші түрінде сабақтас құрмалас сөйлемнің қолданылуы, оның ішінде әртүрлі жалпы және оқу бағдарламалары бойынша таныс тақырыптар.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер,

бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлімдер, бөлімшілердің мен тақырыптардың атауы	Сағаттар саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			Теориялық	Практикалық
Unit 1. Legend or Truth		+	+	+
Subunit. Survival				
1.	Theme 1. Introduction			
2.	Theme 2. Legend or truth. Life skills: the world around you: being a tourist (storytelling)			
3.	Theme 3. Fashion and culture in Kazakhstan. Making a presentation			
4.	Theme 4. Architecture on the Ancient Kazakh land (History, Geography)			
5.	Theme 5. Degrees of Adjectives. Buildings			
6.	Theme 6. Writing the opinion essay “ Culture of Kazakhstan Nowadays”			
7.	Theme 7. Progress Check 1 (Test)			
Unit 2. Controversial Issues		+	+	+
Subunit. The environment				
8.	Theme 1. Discussing pros and cons of immigration			
9.	Theme 2. Topic Vocabulary			

10.	Theme 3. Cities and houses. Moving to the MEGACITIES.			
11.	Theme 4. Expressing opinions about gender equality issues			
12.	Theme 5. Managing your budget			
13.	Theme 6. What's better: Theatre or Cinema? (Discussion)			
14.	Theme 7. Progress Check 2 (writing an opinion essay)			
Unit 3. Virtual reality		+	+	+
Subunit. The future				
15.	Theme 1. Describing daily life in the future			
16.	Theme 2. Innovations in architecture			
17.	Theme 3. Advantages of the Web			
18.	Theme 4. High technologies			
19.	Theme 5. CLIL. Project work "Virtual Reality Exhibition"			
20.	Theme 6. Progress Check 3 (Presentation)			
Unit 4. Outer Space		+	+	+
Subunit. Space and space exploration				
21.	Theme 1. Things you didn't know about space			
22.	Theme 2. Space Exploration. Reading and listening comprehension with focus on teaching intonation (word stress and weak vowels)			
23.	Theme 3. A sci-fi video review. Reported Speech			

24.	Theme 4. A sci-fi film review. Listening. Around the World in eighty days.			
25.	Theme 5. Discussion (question-answers)			
26.	Theme 6. Progress Check 4 (Vocabulary review)			
Unit 5. Stress and Fear		+	+	+
Subunit. Fear and phobias				
27.	Theme 1. Writing an article on “Building your confidence”			
28.	Theme 2. How can I improve my self-esteem? Discussion			
29.	Theme 3. Giving advice on how to reduce stress (psychology). Simple Passive Voice Tenses .			
30.	Theme 4. Analysing and describing phobias and frightening situations. Grammar in context.			
31.	Theme 5.Writing an email giving advice.			
32.	Theme 6. Progress Check 5 (Grammar revision)			
Unit 6. Imagination and Creativity		+	+	+
Subunit. The arts				
33.	Theme 1. Benefits of Creativity (Mind-map)			
34.	Theme 2. Use of English. Relative clauses, determiners and quantifiers. Creative people (Art, Literature, Music)			
35.	Theme 3. Reading biographies of famous people in Art			

36.	Theme 4. BOOPPPS. Creative people in Art, Theatre and Music			
37.	Theme 5. Writing. Discover your style fashion.			
38.	Theme 6. Progress Check 6 (Test)			
Unit 7. Reading for Pleasure		+	+	+
Subunit. Types of fiction books				
39.	Theme 1. My best romance book			
40.	Theme 2. A biography of my favourite author			
41.	Theme 3. Pros and cons of reading a book. Writing a blog post			
Unit 8. Different Ways of Living		+	+	+
Subunit. People around the world				
42.	Theme 1. What are the socio-economic systems			
43.	Theme 2. Grammar in context. Conditional sentences			
44.	Theme 3. Shop clothes for women and men			
45.	Theme 4. Discussing whether money brings happiness. Skimming reading.			
46.	Theme 5. Progress Check 8 (Writing an opinion essay)			
Unit 9. Amazing places		+	+	+
Subunit. Holiday activities, situations and accommodation				
47.	Theme 1. Grammar in context. Active and Passive Voice Perfect forms			
48.	Theme 2. Describing photos from holiday			

49.	Theme 3. Future Continuous Tense. Presenting a future city			
50.	Theme 4. Dream House: Design a home			
51.	Theme 5. Places I'd like to visit. Presentation			
52.	Theme 6. Progress Check 9 (Test)			
Unit 10. Work and inventions		+	+	+
Various occupations				
53.	Theme 1. Investigating the world of work. Nanotechnology			
54.	Theme 2. Considering success in business			
55	Theme 3. Social change and further study			
Unit 11. Future Career Perspectives		+	+	+
Subunit. Thoughts around us				
56.	Theme 1. Opinions about future career. Discussion			

3 тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Subunit . Survival	1) Басқаларға ақпаратты ұйымдастыру және анық ұсыну; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша білдіру.	1) Ақпаратты басқаларға нақты ұсынуды қалыптастырады және қамтамасыз етеді; 2) нақты ақпарат пен ерекшеліктерді бөлектеп, құрылымдайды.
			1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін талқылайды;

			3) қолдаусыз кеңейтілген	
Legend or Truth	Introduction	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген әңгімелерде, соның ішінде бейтаныс тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелерде нақты ақпаратты қабылдау.		

			сөздегі аргументтің мағынасын анықтайды.
	Legend or truth. Life skills: the world around you: being a tourist (storytelling)	1)Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген презентациядағы аргументтің егжей-тегжейлерін негіздеңіз, оның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымында сөйлеу; 2) жалпы және оқу бағдарламаларының қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген ауқымы, оның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымы бойынша әңгімелер бойынша толық ақпаратты қабылдау.	1) Білім алушылармен араласады, сұрақтар құрастырады; 2) тұрақты және тұрақсыз үстеулері бар салыстырмалы етістік құрылымдарын қолданады.
	Fashion and culture in Kazakhstan. Making a presentation	1) Шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдалану.	1) Дұрыс тыңдалған ақпаратты қайталайды; 2)шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады.
	Architecture on the Ancient Kazakh land (History, Geography)	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша әртүрлі салыстырмалы үстеу құрылымдарын қолданады.
	Degrees of Adjectives. Buildings	1) Тұрақты және тұрақсыз үстеулермен әртүрлі салыстырмалы үстеулерді қолдану; 2) таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымында вербалға дейінгі, вербалдан кейінгі және соңғы үстеулердің кең ауқымын қолдану.	1) Әдебиет бойынша бұрын алған білімдерін жаттығады; 2) сәйкес зерттеу дағдыларын көрсетеді; 3) әртүрлі цифрлық ресурстарды шебер пайдаланады; 4) материалды қайталау кезінде көпшілік алдында сөйлеу дағдыларын қолданады.
		1) Таныс ортақ тақырыптар мен оқу	

	Writing the opinion essay “ Culture of Kazakhstan Nowadays”	бағдарламалары бойынша жазу жанрларының кең ауқымына мысалдар мен дәлелдер арқылы қажет болған жағдайда дәйекті дәлелдерді талдау.	1) Таныс тақырыптарда мысалдар мен дәлелдер келтіре отырып, бірізді жазуды дамытады.
Controversial Issues	Subunit. The environment	1)Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолдану.	1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын дамытады; 2) тақырып бойынша гипотеза құру үшін талқылайды.
	Discussing pros and cons of immigration	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Формальды және бейресми тіл регистрлерін контексте түсіндіреді; 2) тез оқу барысында тақырып бойынша мәтіннің негізгі ойларын анықтайды.
	Topic Vocabulary	1) Зат есімдер мен сын есімдердің алдында әртүрлі көсемше тіркестерін қолдану; 2) жалпы және оқу бағдарламасының кең ауқымы бойынша таныс тақырыптарда зат есімдер мен сын есімдерден кейін және етістіктерден кейін әртүрлі көсемшелерді пайдалану.	1) Көркем сөздің нақты жоспарын жасайды; мәтінді жазады, жазба жобасын тексереді.
	Cities and houses. Moving to the MEGACITIES.	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану. 2) сәйкес байланыстыратын сөздерді қолдану.	1) Рефлексия эссе жазу үшін сәйкес рубрикаларды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	Expressing opinions about gender equality issues	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының ауқымы бойынша мәтін деңгейіндегі жұмысты өз бетінше жоспарлау, жазу, өңдеу және түзету.	1) Өз пікірін білдіреді, жолдастарымен пікірталасқа түседі.
		1)Мәтінді талдау, жазылғанға автордың	1) Мәтінді талдау, жазылғанға автордың

	Managing your budget	көзқарасын білдіру жолдарын анықтау, проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру , мәтінге сілтеме жасау және тақырып бойынша өзіндік пікірін айту.	көзқарасын білдіру жолдарын анықтау, проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру , мәтінге сілтеме жасау және тақырып бойынша өзіндік пікірін айтады.
	What's better: Theatre or Cinema? (Discussion)	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша, оның ішінде бейтаныс тақырыптардың шектеулі ауқымында сөйлеуді қоса алғанда, қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген баяндамада спикер(лердің) көзқарасын немесе пікірін тану.	1) Тізбектелген аргументтерді байланыстырушы сөздер арқылы ауызша айтады.
	Subunit. The future	1) Сөйлеу және тыңдау дағдыларын топтарда шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдалану; 2) жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген сұхбаттардағы нақты ақпаратты және маңызды сәттерді, соның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелерді бөлектеу.	1)Дұрыс тыңдаған ақпаратты қайталайды; 2) шығармашылық және бірлескен есептерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын қолданады; 3)тақырыпты талқылау үшін сәйкес пәндік лексика мен синтаксиске еліктеп, бейімдейді.
	Describing daily life in the future.	1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану; 2) бұрын алған білімдерін басқа пәндерде қолдану (пәнаралық байланыс, CLIL).	1)Шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 2)тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 3)тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады; 4) сөйлеу мен жазуда Future Continuous, Future Perfect, Future simple Пассивті қолданады.

Virtual Reality	Innovations in architecture	1) Жалпы және білім беру тақырыптарының кең ауқымы бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу; 2) кең ауқымды жалпы және білім беру тақырыптары бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу.	1) Кітапқа шолу жазу үшін сәйкес рубрикаларды, үлгілерді өзгертеді және байланыстыратын сөздерді, жалғаулықтарды, күрделі сын есімдерді қолданады. 2) өз сөзін қисынды және дәйекті түрде баяндайды. Мықты аргументтерді қолданады. Басқа біреудің сөзін құрылымдық түрде талдайды.
	Advantages of the Web	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша сөйлеу мәнмәтіндерінің әртүрлілігінде басқалардың көзқарастарын бағалаңыз және оларға түсініктеме беру;	1)Интернетті пайдаланудың артықшылықтарын түсіндіреді; 2) сәйкес зерттеу дағдыларын көрсетеді ; 3)түрлі ресурстарды шебер пайдаланады.
	High technologies	1) Жалпы және білім беру тақырыптарының кең ауқымы бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу; кең ауқымды жалпы және білім беру тақырыптары бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіру және негіздеу;	1) Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады.
	CLIL. Project work “ Virtual Reality Exhibition”	1) Бұрын алған білімдерін басқа пәндерде (пәнаралық байланыс, CLIL) қолдану.	1) Басқа пәндермен байланысып, зерттеу жүргізеді.
	Subunit. Space and space exploration	1) Автордың өзіндік ерекшелігін сақтай отырып, мазмұнын шығармашылықпен қайта ойластырып, мәтінді қайталау.	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық жаңғырту арқылы жеткізеді.
			1) Тақырып бойынша гипотеза жасау үшін иммиграцияны қолдайтын және оған қарсы дәлелдерді құрбыларымен талқылайды;

Outer Space	Things you didn't know about space	1)Шығармашылық және топта бірлесіп тапсырмаларды шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру.	2) белсенді сөздіктерді пайдалана отырып, мәтін бойынша демонстрациялық сөйлем құрастырады; 3) мағынаны тексеру және түсінуді кеңейту үшін рубрикалар мен сандық анықтамалық ресурстарды пайдаланады.
	Space Exploration. Reading and listening comprehension with focus on teaching intonation (word stress and weak vowels)	1) Қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген жалпы және оқу тақырыптары, соның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымы бойынша әңгімелер туралы толық ақпаратты түсіндіру; 2) жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Сөйлеу және тыңдау дағдыларын топта шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдаланады; 2) тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті пайдаланады; 4) есепті сөйлеуді ауызша және жазбаша сөйлеуде қолданады.
	A sci-fi video review. Reported Speech	1)Фильмді көргеннен кейін шолу эссе жазу кезінде айдар мен үлгіні талдау дағдыларын қолдану; 2) с ә й к е с байланыстыратын сөздерді қолдану.	1) Шолу эссе жазу үшін сәйкес тақырыптарды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	A sci-fi film review. Listening. Around the World in eighty days.	1) Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдалану.	1) Тыңдалым, айтылым дағдыларына жаттықтыру, естігені туралы ойларын жеткізеді.
	Discussion (question-answers)	1) Жалпы және білім беру тақырыптарының кең ауқымы бойынша өзіңіздің және басқалардың көзқарасын түсіндіріп, негіздеу.	1) Өз көзқарасын ауызша білдіреді.
		1) Жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану; 2)басқалардың пікірлерін бағалау және сындарлы жауап беру;	1) Шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады;

Stress and Fear	Subunit. Fear and phobias	3)автордың өзіндік ерекшелігін сақтай отырып, мазмұнын шығармашылықпен қайта ойлай отырып, мәтінді қайталап айту.	2) тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 3) шешендік өнерін көрсетеді.
	Writing an article on “ Building your confidence”	1) Белгілі ортақ тақырыптар мен оқу бағдарламалары бойынша жазу жанрларының кең ауқымына мысалдар мен дәлелдер арқылы қажет болған жағдайда дәйекті жазба дәлелдерін көрсету .	1) Тиісті шақ құрылымдарын қолдана отырып, тиісті жазу дағдыларын көрсетеді; 2) белсенді лексиканы пайдалана отырып, мәтін бойынша демонстрациялық сөйлем құрастырады.
	How can I improve my self-esteem? Discussion	1) Білім алушылардың кері байланысын бағалау және сындарлы жауап беру.	1) Білім алушылардың пікіріне сындарлы жауап береді; 2) шығармашылық және бірлескен мәселелерді топта шешу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 3)тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды тұстарын анықтайды.
	Giving advice on how to reduce stress (psychology). Simple Passive Voice Tenses.	1)Мәтін бойынша мәнді анықтау; 2)контексте пассивті дауысты қолдану ережелерін анықтау.	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық қайта жаңғырту арқылы жеткізеді; 2) диалогтік сөйлеуді дүние туралы бірқатар көзқарастарды ой елегінен өткізу және зерттеу құралы ретінде пайдаланады.
	Analysing and describing phobias and frightening situations. Grammar in context.	1) Әртүрлі жағдайларда фобияларды талдаңыз және сипаттау.	1) Кеңес электрондық поштасын жазу үшін сәйкес тақырыптарды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	Writing an email giving advice.	1) Фобиямен күресу үшін кеңес хатын құрастыру.	1) Жазбаша пікірін білдіреді.
	Subunit. The arts	1) Skimming Reading бағдарламасын меңгеру; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша білдіру.	1) Қажетті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading); 2) зерттеу және қажетті ақпаратты табу дағдыларын қолданады.

Imagination and Creativity	Benefits of Creativity (Mind-map)	1) Бірқатар жалпы және оқу бағдарламалары бойынша сөйлеушілердің әртүрлі көзқарастарын қабылдау; 2)шығармашылық және топта бірлесіп есептерді шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру.	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық қайта жаңғырту арқылы жеткізеді; 2) диалогтік сөйлеуді дүние туралы бірқатар көзқарастарды ой елегінен өткізу және зерттеу құралы ретінде пайдаланады.
	Use of English. Relative clauses, determiners and quantifiers. Creative people (Art, Literature, Music)	1) Белсенді және пассивті қарапайым қазіргі және өткен шақтардың кең ауқымын, сондай-ақ жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша әңгімелесуде қарапайым өткен шақтарды қолдану.	1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2)тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды; 3)тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мағынаны контекстен түсіндіреді.
	Reading biographies of famous people in Art	1) Мақала жазу үшін тақырыптар мен үлгілерді талдау дағдыларын қолдану; 2) сәйкес байланыстыратын сөздерді қолдану.	1) Мақала жазу үшін сәйкес тақырыптарды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
	BOOPPPS. Creative people in Art, Theatre and Music	1) Жеке оқу мақсаттарын қою үшін кері байланысты пайдалану.	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіреді.
	Writing. Discover your style fashion.	1) Тақырып бойынша өз пікіріңізді жазбаша білдіру.	1) Мәтінді оқиды және оқу тақырыптарының ауқымы бойынша өз ойларын жазбаша түрде жеткізеді.
	Subunit. Types of fiction books	1) Бейнелерді, көркемдік кеңістік пен уақытты, көрнекі құралдар мен фигураларды жасаудың құралдары мен тәсілдерін талдаңыз, автордың оларды пайдалану мақсатын түсіндіру.	1) Шығармадағы көркемдік кеңістік пен уақытты құру жолдарын көрсетеді; 2) мәтіннен экспрессивтік құралдар мен сөз тіркестерін табады; 3) автордың сөз өнері мен тілдің мәнерлі құралдарын қолдануын негіздейді.
			1) Мәтінді оқиды және оқу тақырыптарының

Reading for Pleasure	My best romance book	1) Тақырып бойынша өз пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	ауқымы бойынша өз ойларын ауызша және жазбаша түрде жеткізеді.
	A biography of my favourite author	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Негізгі проблемалық нүктелерді анықтайды.
	Pros and cons of reading a book. Writing a blog post	1) Үздіксіз формаларды және әртүрлі қарапайым тамаша белсенді және пассивті формаларды, соның ішінде шақ үстеулерін қолдану, осы уақытқа дейін, соңғы кездері, менің бүкіл өмірім, таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша.	1) Мәтінді оқиды және оқу тақырыптарының ауқымы бойынша өз ойларын ауызша және жазбаша түрде жеткізеді.
Different Ways of Living	Subunit. People around the world	1)Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану.	1) Тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 2) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті қолданады; 3) тиісті ақпаратты бөлектеу үшін оқу дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading).
	What are the socio-economic systems	1) Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша сөйлесулерде ресми және бейресми тілдік регистрлерді пайдалану.	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіреді. 2) таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең ауқымы бойынша әр түрлі болашақ белсенді және пассивті, сондай-ақ болашақ үздіксіз формаларды қолдану.
	Grammar in context. Conditional sentences	1) If (if) тек шартты сөйлемнің үшінші түрінде ғана қолдану.	1) Мәтін мазмұнын шығармашылық қайта жаңғырту арқылы жеткізеді.
		1) Дағдыларды меңгеру Skimming Reading;	1)Тиісті ақпаратты бөлектеу үшін оқу

	Shop clothes for women and men	2) тақырып бойынша пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	дағдыларын пайдаланады (Skimming Reading); 2) тақырып бойынша белсенді лексиканы сөйлеуде және жазуда қолданады.
	Discussing whether money brings happiness. Skimming reading.	1) Рефлексия эссе жазу кезінде тақырыптар мен үлгілерді талдау дағдыларын қолдану.	1) Рефлексия эссе жазу үшін сәйкес айдарларды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
Amazing places	Subunit. Holiday activities, situations and accommodation	1)Топта шығармашылық және бірлескен есептерді шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын көрсету; 2)диалогтік сөйлеуді әлемге көптеген көзқарастарды ой елегінен өткізу және зерттеу құралы ретінде пайдалану.	1) Тақырып бойынша гипотеза жасау үшін иммиграцияны қолдайтын және оған қарсы дәлелдерді құрбыларымен талқылайды; 2) белсенді сөздіктерді пайдалана отырып, мәтін бойынша демонстрациялық сөйлем құрастырады.
	Grammar in context. Active and Passive Voice Perfect forms	1) Белсенді және пассивті қарапайым қазіргі және өткен шақтардың кең ауқымын, сондай-ақ жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша әңгімелесуде қарапайым өткен шақтарды қолдану.	1)Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды; 3) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мағынаны контекстен түсіндіреді.
	Describing photos from holiday	1) Тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Сәйкес зерттеу дағдыларын көрсетеді.
	Future Continuous Tense. Presenting a future city	1) Әртүрлі болашақ белсенді және пассивті, сондай-ақ болашақ үздіксіз формаларды кең ауқымды таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша қолдану.	1) Дәлелді эссе жазу үшін сәйкес тақырыптарды, үлгілерді және байланыстыратын сөздерді өзгертеді.
		1) Ойларды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды пайдалану; 2) бұрын алған білімдерін басқа пәндерде (	1) Сөйлеу және тыңдау дағдыларын топта шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдаланады;

	Dream House: Design a home	пәнаралық байланыс, CLIL) қолдану; 3) тақырып бойынша презентация құру; 4) сөйлеу және тыңдау дағдыларын топтарда шығармашылық және бірлескен мәселелерді шешу үшін пайдалану.	2) тақырыптың нақты ақпараты мен маңызды сәттерін анықтайды; 3) тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті пайдаланады.
	Places I'd like to visit. Presentation	1)Тарихтан бұрын алған білімдерін қолдану; 2)материалды зерттеу және баяндау дағдыларын меңгеру. Жалпы және академиялық тақырыптардың кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген сұхбаттардағы, соның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелердегі нақты ақпаратты және маңызды сәттерді бөлектеу.	1) Жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша өзінің және басқалардың көзқарасын түсіндіреді; 2)әртүрлі болашақ белсенді және пассивті, сондай-ақ келешек үздіксіз формаларды кең ауқымды таныс жалпы және оқу бағдарламалары бойынша қолданады.
Work and inventions	Various occupations	1)Шығармашылық және топта бірлесіп тапсырмаларды шешу үшін оқу және тыңдау дағдыларын меңгеру; 2) тақырып бойынша өз пікірін ауызша және жазбаша білдіру.	1) Ойларын, идеяларын, тәжірибелері мен сезімдерін білдіру үшін қиялын көрсетеді; 2) тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды; 3) тақырып бойынша кеңейтілген мәтіндердегі мағынаны контекстен түсіндіреді.
	Investigating the world of work. Nanotechnology.	1) Алған білімдерін таныс және бейтаныс жағдайларда қолдану.	1) Өтілген тақырып бойынша грамматикалық және лексикалық материалды меңгереді; 2) барлық тілдік дағдыларды дұрыс қолданады. Тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрбыларымен талқылайды.

	Considering success in business	1) Тақырып бойынша пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) Зерттеу және қажетті ақпаратты табу дағдыларын қолданады.
	Social change and further study	1)Тақырып бойынша пікірді ауызша және жазбаша түрде білдіру.	1) өткен тақырып бойынша грамматикалық және лексикалық материалды меңгерген; 2) барлық тілдік дағдыларды дұрыс қолданады. Тақырып бойынша гипотеза жасау үшін құрдастарымен талқылайды.
Future Career Perspectives	Subunit. Thoughts around us	1) Проблемалық сұраққа толық дәлелді жауап беру ; 2) ттақырып, мәселе бойынша өзіндік пікір айту.	1) Мәтін бойынша демонстрациялық сөйлем құрастырады; 2) тақырыпқа және көтерілген мәселеге өз көзқарасын білдіреді; 3)тақырыпты талқылау үшін тиісті белсенді сөздік пен синтаксисті пайдаланады.
	Opinions about future career. Discussion	1)Тақырыпты ашудың толықтығы мен тереңдігі тұрғысынан ауызша және жазбаша мәлімдемелерді бағалайды; 2) жалпы және оқу бағдарламаларының кең ауқымы бойынша қолдау көрсетілмейтін кеңейтілген сұхбаттардағы нақты ақпаратты және маңызды сәттерді, соның ішінде таныс емес тақырыптардың шектеулі ауқымындағы әңгімелерді бөлектеу.	1) Шығармашылық есептерді шешу және топта бірлесіп жұмыс істеу үшін сөйлеу және тыңдау дағдыларын пайдаланады; 2) тақырып бойынша сөйлесу үшін сәйкес тақырып лексикасы мен синтаксисін өзгертеді.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
105 - қосымша

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Қазақстан тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің мақсаты – отандық тарихтың негізгі оқиғалары мен процестерін оқыту негізінде тарихи санаға, азаматтылық пен отансүйгіштік қасиеттерге ие, тарихи білім мен дағдыларды оқу және қоғамдық іс-әрекеттерде тиімді және шығармашылықпен қолдана алатын тұлға қалыптастыру.

3. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы қоғамның әртүрлі тарихи кезеңдеріндегі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси және мәдени дамуының негізгі мәселелері туралы білім қалыптастыру;

2) тарихи қалыптасқан мәдени, ұлттық дәстүр, әлеуметтік және адамгершілік нормаларды білім алушылардың түсінуі негізінде оларда азаматтылық пен қазақстандық бірегейлікті, дүниетанымдық ұстанымдарды тәрбиелеу;

3) әлемдік тарихи процестегі Қазақстанның орны мен рөлі туралы жалпы тұтас түсінік қалыптастыру;

4) тарихи оқиғалар, құбылыстарды тарихи заңдылықтарды ескере отырып зерттеу, оқиғалар мен тұлғаларға қатысты пікірлер мен берілген бағаларды салыстыру және сыни тұрғыдан талдау дағдыларын дамыту, өткен кезеңмен қазіргі уақытқа қатысты пікірталастық мәселелерге өзіндік көзқарасты қалыптастыру;

5) өлке тарихын зерделеу, өлкетанулық жұмыстарды жүргізу дағдыларын дамыту;

6) әртүрлі тарихи деректермен жұмыс істеу, тарихи ақпаратты іздеу және жүйелеу дағдыларын дамыту;

7) әртүрлі деректерді қолдана отырып, жобалық, зерттеу әрекетін және тарихи реконструкция дағдыларын дамыту;

8) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерді түсіну үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

9) коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру, оның ішінде, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қолдану.

4.Оқу бағдарламасы тарихи ойлаудың негізгі дағдыларын қалыптастыруға бағытталған: тарихи дереккөздерді түсіндіру, уақыт пен кеңістіктегі бағдар, тарихи талдау және түсіндіру дағдылары.

Тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру, сондай-ақ "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқыту мақсаттарын тиімді іске асыру: 1) өзгеріс пен сабақтастық; 2) себеп пен салдар; 3) дәлел; 4) ұқсастық пен айырмашылық; 5) маңыздылық; 6) интерпретация .

Пәннің мазмұны 8 бөлімнен тұрады:

1) өркениет: даму ерекшеліктері. Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы. "Орталық Азия" ұғымының тарихи және географиялық аспектілері. Орталық Азияның дәстүрлі өркениеттерін зерттеу тарихы. Орталық Азия өркениеттері пайда болуының факторлары. Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтарының ерекшеліктері. Ұлы Дала өркениеті. "Ұлы Дала" ұғымының тарихи-географиялық сипаттамасы. Ұлы дала өркениетінің қайнар көзі және қалыптасуының ерекшеліктері (энеолит, қола дәуірі). Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің ерекшеліктері. Ерте көшпенділер дәуіріндегі Ұлы Дала өркениеті. Ұлы Дала ежелгі мәдениеттерінің сабақтастығы және өзара байланысы. Ерте көшпенділер өркениетінің әлемдік тарихи процестер барысына әсері. Орталық Азия және әлемдік өркениет. Орталық Азия халықтарының әлемдік материалдық мәдениеттің дамуына қосқан үлесі. Орталық Азия халықтарының әлемдік рухани мәдениеттің дамуына қосқан үлесі;

2) этникалық және әлеуметтік процестер. Қазақ халқының шығу тегі. "Антропогенез ", "этногенез", "этнос" ұғымдары. Қазақстан аумағындағы этногенез және этникалық процестер. Қазақ этносының қалыптасуы – көп ғасырлық этникалық процестердің нәтижесі. Мәдени-генетикалық код - ұлттың негізі. Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы. Қазақтарда ру-тайпалық құрылым қалыптасуының тарихи шарттары. Қазақтардың ру-тайпалық құрылымының эволюциясы. Туыстық принциптердің және рулық құрылымның функционалдық маңызы. "Ауызша тарихнама", "шежіре", "ру", "тайпа", "ата-жұрт", "атамекен", "ел" ұғымы. Қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасуының біріктіруші рөлі. Дәстүрлі қазақ қоғамының әлеуметтік жіктелуі. "Ақсүйек", "қарасүйек", "хан", "сұлтан", "би", "батыр" ұғымдары. Дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың қызметі;

3) мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттер. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттердің саяси ұйымдасуы. " Мемлекет", "билік", "саяси ұйым" ұғымдары. Ұлы Дала көшпенділерінің империялары. Түркі империясы - көшпенділер мемлекеттілігінің классикалық үлгісі. Ұлы Түрік қағанатының қалыптасуы мен дамуы. Түркі империясының мұрагерлері. Мемлекеттік құрылым түрлерінің сабақтастығы. Ерте және дамыған орта ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің геосаяси белсенділігі. Түркі әлемінің қалыптасуы мен дамуындағы

түркі империясының рөлі. Шыңғысхан империясы және оның мұрагерлері. Шыңғысханның әлем тарихындағы рөлі. Қазақстан аумағында ұлыс жүйесінің дамуы. XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігі және олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер етуі. Қазақ хандығы – Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет. Ақ Орда мен Қазақ хандығының тарихи сабақтастығы. Қазақ хандығының құрылуы – Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі. Қазақ хандарының Қазақ мемлекетінің қалыптасуы мен нығаюындағы рөлі. Қазақ хандығының саяси институттары. Мемлекеттік құрылым түрлерінің сабақтастығы. Бабаларымыздың ұлан-ғайыр аумақты қорғап сақтаудағы рөлі. Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттіліктің қайта жаңғыртылуы. Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуы. Қазақ халқының мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру үшін жүргізген ұлт-азаттық күресі. Түркістан (Қоқан) және Алаш автономиясы түрінде мемлекеттік егемендіктің қалпына келтірілуі. Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі. "Автономдық кеңес республикасы", "Кеңес одағы республикасы", "унитарлы мемлекет" ұғымдары. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының жетістіктері мен қайшылықтары. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуы. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуындағы Тұңғыш Президент Н.Ә. Назарбаевтың рөлі. Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздігінің қалпына келтірілуі – тарихи процестердің заңды нәтижесі. Қазақстан Республикасының мемлекеттік стратегиялары мен бағдарламалары;

4) мәдениеттің дамуы. Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті – дала өркениетінің мұрасы. Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнері. " Мәдениет", "дала өркениеті", "материалдық мәдениет", "рухани мәдениет", " қолданбалы өнер", "мәдени мұра" ұғымдары. Қазақстандағы тарихи-этнографиялық процестердің эволюциясы және сабақтастығы. Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы. " Әдет-ғұрып" "рәсім", "салт-дәстүр", "діл (менталитет)" ұғымдары. Қазақ халқының рухани-адамгершілік құндылықтары: әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер. Туған жерге, оның мәдениеті мен салт-дәстүріне құрмет көрсету- шынайы патриотизмнің көрінісі. Дала өркениеті тарихымен мәдениетінің ескерткіштері. Тарихи және мәдени ескерткіштердің классификациясы. Қазақстанның рухани құндылықтары – ұлттық бірегейліктің негізі. Қазақ халқының әдеби және музыкалық мұрасы: бастауы, дәстүрі, қазіргі уақыттағы дамуы. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның мәдениеті. Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтар. Жаңа бағыттар мен жанрлар. Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет. Қазақстандық мәдениеттің дамуы. Жаңа бағыттар мен жанрлар. Халықаралық мәдени кеңістікке кірігу процесі;

5) өркениет: экономикалық даму ерекшеліктері. Қазақтардың тіршілігін қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі. Қазақстан аумағындағы көшпелі мал шаруашылығы және егіншілік. Қазақстан халқының тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінің қалыптасуына және дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсері. "Тіршілікті қамтамасыз ету

жүйесі", "қоныстану жүйесі", "экожүйе" ұғымдары. Дәстүрлі шаруашылық қызмет түрлерінің классификациясы. Қазақ халқының тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесіндегі кәсіптері мен қолөнері. Қазақтардың қолөнері мен кәсіптерінің этнографиялық зерттелуі. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері. Ұлы Жібек жолының Қазақстан аумағындағы бағыттары мен жолдары. Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі. Отырықшы және көшпенді халықтардың экономикалық және мәдени өзара қарым-қатынасы және өзара әсері. Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік-экономикалық дамуы. "Экономикалық жүйе", "дәстүрлі (аграрлы) экономика", "жоспарлы (социалистік) экономика" ұғымдары. XX ғасырда Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын анықтаған факторлар. Қазақстан Республикасы экономикасының даму кезеңдері. Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық даму болашағы;

6) саяси-құқықтық процестер. Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы. "Аграрлық саясат", "көші-қон саясаты", "моноэтностық құрам" ұғымдары. Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдері. Кеңестік кезеңде Қазақстандағы полиэтникалық қоғамның қалыптасуы. "Депортация", "арнайы қоныс аударылғандар", "полиэтникалық қоғам", "ұлттық саясат", "интернационализм" ұғымдары. Кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының өзара мәдени әсерлері. Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты. "Көші-қон ", "эмиграция", "иммиграция", "репатриант", "диаспора", "ирридента" ұғымдары. Қазақстан Республикасының көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтары. Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделі. Қазақстанның саяси-әлеуметтік және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі;

7) қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы. Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанда қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы. "Зар заман" ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастары. "Алаш" – қоғамдық ой және ұлттық идея. "Алаш" ұлттық идеясының тұжырымдамалық негіздері. Қазақ мемлекеттілігінің даму жолдары туралы ұлттық зиялылардың қоғамдық-саяси көзқарастары ("Алаш" қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары). "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізі. Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтары. "Мәңгілік Ел" идеясының біріктіруші құндылықтарының маңыздылығы. Мемлекеттің идеология саласындағы саясаты;

8) білім мен ғылымның дамуы. Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы. Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы. Ортағасырлық Қазақстанның көрнекті ғалымдары мен ойшылдары. XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен

ғылымның дамуы. XVIII-XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы зерттеулер. Зерттеушілердің Қазақстандағы ғылымды дамытуға қосқан үлесі. XIX ғасырда Қазақстанда оқу орындарының пайда болуы мен дамуы. XIX ғасырда -XX ғасырдың басында Қазақстанда өмір сүрген білім беру мекемелерінің ерекшеліктері. Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары. Сауатсыздықты жою. Мектептік, кәсіби және жоғары білім беру. Кеңестік білім беру жүйесінің реформалары. Қазақстан ғылымын дамытудағы Қазақ КСР Ғылым академиясының рөлі. Қазақстанның көрнекті ғалымдары. Кеңестік саяси жүйе жағдайында Қазақстан ғылымы дамуының қиындықтары және қарама-қайшылықтары. Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі. Тәуелсіздік жылдарындағы Қазақстан Республикасының білім және ғылым жүйесінің дамуы: жетістіктері, проблемалары және болашағы. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесінің жаңғыртылуы. Қазақстанның әлемдік білім және ғылым кеңістігіне кірігуі. Қазақстан Республикасының білім және ғылым саласындағы стратегиялары мен бағдарламалары. Қазақстан Республикасының "Болашақ" халықаралық білім беру бағдарламасы. Қазақстан Республикасының инновациялық ғылыми және білім беру ұйымдары.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 96-120 сағатты (4-5 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлім, бөлімше және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			Теориялық	Практикалық
1-бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері				
1.1.Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы		+	+	+

1	1.1 тақырып. Орталық Азия: ұғымының тарихи және географиялық аспектілері.			
2	1 . 2 тақырып.Орталық Азияның дәстүрлі өркениеттерін зерттеу тарихы.			
3	1.3 тақырып. Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтары.			
1.2."Ұлы Дала" өркениеті.		+	+	+
4	1.4 тақырып "Ұлы Дала" ұғымының тарихи-географиялық сипаттамасы			
5	1.5 тақырып. Ұлы дала өркениетінің қайнар көзі және қалыптасуының ерекшеліктері (энеолит, қола дәуірі)			
6	1.6 тақырып. Ерте көшпенділер дәуіріндегі Ұлы Дала өркениеті.			
1.3.Орталық Азия және әлемдік өркениет.				
7	1.7 тақырып. Әлемдік мәдениеттің дамуына Орталық Азия халықтарының қосқан үлесі			
Зерттеу жұмысы. Әлемдік өркениет тарихындағы Ұлы Дала				
2- бөлім. Этникалық және әлеуметтік процестер				
2.1. Қазақ халқының шығу тегі.		+	+	+
8	2.1 тақырып. Қазақстандағы этногенез және этникалық процестер.			
2.2. Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы		+	+	+

9	2.2 тақырып. Қазақтардың ру-тайпалық құрылымы қалыптасуының тарихи шарттары.			
10	2.3 тақырып. Дәстүрлі қазақ қоғамының әлеуметтік жіктелуінің ерекшеліктері.			
Зерттеу жұмысы. Дәстүрлі қазақ қоғамының этноәлеуметтік ұйымдасуы				
3-бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан				
3.1. Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттер		+	+	+
11	3.1 тақырып. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттердің саяси ұйымдасуы			
3.2. Ұлы Дала көшпенділерінің империялары		+	+	+
12	3.2 тақырып. Түркі империясы - көшпенділер мемлекеттілігінің классикалық үлгісі. Түркі империясының мұрагерлері			
13	3.3 тақырып. Шыңғысхан империясы және оның мұрагерлері			
3.3. Қазақ хандығы - Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет		+	+	+
14	3.4 тақырып. Ақ Орда - Қазақ хандығының негізі			
15	3.5 тақырып. Қазақ хандығы: мемлекеттің саяси институттары			
3.4. Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттіліктің қайта жаңғыртылуы		+	+	+
	3.6 тақырып. Мемлекеттік			

16	егемендікті қалпына келтіру жолындағы қазақ халқының күресі.			
17	3.7 тақырып. Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі.			
18	3.8 тақырып. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуы.			
Зерттеу жұмысы. Қазақ мемлекеттілігінің эволюциясы				
4-бөлім. Мәдениеттің дамуы				
4.1. Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті - дала өркениетінің мұрасы.		+	+	+
19	4.1 тақырып. Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнері			
20	4.2 тақырып. Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы.			
21	4.3 тақырып. Әлеуметтік-экономикалық дамудың қазақтардың дәстүрлі дүниетанымының қалыптастырудағы орны			
22	4.4 тақырып. Тарихи және мәдени ескерткіштер			
23	4.5 тақырып. Қазақ халқының әдеби және музыкалық мұрасы			
4.2. Кеңестік кезеңдегі Қазақстан мәдениеті		+	+	+
24	4.6 тақырып. Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтар.			

4.3. Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет		+	+	+
25	4.7 тақырып. Мәдениеттің қазіргі кезеңдегі дамуы.			
Зерттеу жұмысы. Мәдениет және дәстүр – ұлттың генетикалық коды				
5- бөлім. Өркениет: экономикалық даму ерекшеліктері				
5.1. Қазақтардың тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі.		+	+	+
26	5.1 тақырып. Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы.			
27	5.2 тақырып. Қолөнер мен кәсіптер.			
5.2. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері				
28	5.3 тақырып. Қазақстан қала мәдениетінің дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі.			
29	5.4 тақырып. Экономикалық және мәдени өзара қарым-қатынас және өзара әсері.			
30	5.5 тақырып. X ғ.-XII ғ. қала мәдениетінің дамуы			
31	5.6. XVIII –XIX ғғ.Қазақстанның әлеуметтік – экономикалық дамуы			
32	5.7 тақырып. XX ғасырдың басындағы қазақтың дәстүрлі шаруашылығының күйреуі			
33	5.8 тақырып. XX ғасырдағы			

	Қазақстан экономикасының дамуы			
34	5.9 тақырып. Қазақстан Республикасының экономикалық даму бағыты			
Зерттеу жұмысы. Әртүрлі тарихи кезеңдердегі Қазақстанның экономикалық даму ерекшеліктері				
6-бөлім. Саяси-құқықтық процестер.				
6.1. Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы		+	+	+
35	6.1 тақырып. Қазақстан халқының моноэтникалық құрамының өзгеруі (XVIII ғасыр - XX ғасырдың басы).			
36	6.2 тақырып. Кеңестік кезеңде Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасуы.			
6.2 Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты				
37	6.3 тақырып. Қазақстан Республикасының көші-қон саясаты			
38	6.4 тақырып. Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық үлгісі.			
39	6.5 тақырып. Қазақстанның қоғамдық-саяси және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі.			
Зерттеу жұмысы. Қазақстан этностары: тарихы мен тағдыры				
7 бөлім. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы.				

7.1. Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы		+	+	+
40	7.1 тақырып. Қоғамдық-саяси ойдың бастауы және дамуы.			
41	7.2 тақырып. Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы.			
42	7.3 тақырып. " Зарзаман" ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары			
43	7.4 тақырып. XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастары.			
7.2. "Алаш" –қоғамдық ой және ұлттық идея.		+	+	+
44	7.5 тақырып. "Алаш " ұлттық идеясының тұжырымдамалық негіздері			
45	7.6 тақырып. "Алаш " қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары.			
7.3. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы - XXI ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негіз				
46	7.7 тақырып. " Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізі.			
47	7.8 тақырып. Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтары.			
Зерттеу жұмысы. Қоғамдық-саяси ойдың біріктіруші рөлі				
8-бөлім. Білім мен ғылымның дамуы				
8.1. Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы		+	+	+

48	8.1 тақырып. Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы			
8.2. XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы				
49	8.2 тақырып. XVIII-XX ғасырдың басында Қазақстандағы зерттеулер.			
50	8.3 тақырып. XIX - XX ғасырдың басында Қазақстандағы оқу орындарының қызметі			
51	8.4 тақырып. XX ғасырдың басындағы оқу орындары мен зайырлы мектептер			
52	8.5 тақырып. Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары			
53	8.6 тақырып. Кеңестік кезеңде Қазақстанның орта білім беру, кәсіптік және техникалық білім беру жүйесін дамыту			
54	8.7 тақырып. Қазақ КСР Ғылым Академиясы – КСРО-ның ірі ғылыми орталығы			
8.3. Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі				
55	8.8 тақырып. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесіндегі өзгерістер			
56	8.9 тақырып. Қазақстан Республикасы білімімен ғылымы			

	дамуының мәселелері мен болашағы			
Зерттеу жұмысы. Білім мен ғылымға үлес қосқан менің өлкемнің тұлғалары.				

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
1.Өркениет: даму ерекшеліктері	Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы	1)"Орталық Азия" ұғымын аймақтың тарихи және географиялық ерекшеліктерін сипаттау үшін пайдалану;	1) "Орталық Азия" ұғымының тарихи және географиялық ерекшеліктерін талдайды; 2)Әлемдік өркениеттегі Орталық Азия өркениетінің рөлін талдайды
		2) Әлемдік өркениеттегі Орталық Азияның рөлі туралы ғалымдардың пікірлері негізінде қорытынды жасау;	1) Орта Азияның әлемдік өркениетке қосқан рөлін анықтайды; 2)Әлемдік өркениеттегі Орталық Азияның рөлі туралы ғалымдардың пікірлерін талдайды.
		3)Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтарының ерекшеліктерін сипаттау;	1) Орта Азияның ежелгі өркениетінің ерекшеліктерін анықтайды; 2) Орталық Азия өркениетінің ежелгі ошақтарының қалыптасуы мен дамуын талдайды.
	"Ұлы Дала" өркениеті.	4)Ұлы дала өркениетінің пайда болуы мен қалыптасу ерекшеліктерін түсіндіру	1)"Ұлы Дала" тарихи-географиялық аймағын анықтайды; 2) тарихи дереккөздерді талдау негізінде "Ұлы Даланың тарихи-мәдени құрамдас бөліктерін айқындайды; 3) Ұлы Даланың ежелгі мәдениеттерінің сабақтастығы мен өзара ықпалын белгілейді.
		5)Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің ерекшеліктерін сипаттау	1) Ұлы дала өркениетінің пайда болуы мен қалыптасу ерекшеліктерін анқтайды (энеолит, қола дәуірі); 2) Ұлы дала ежелгі мәдениеттерінің

			сабақтастығын және өзара байланысын талдайды.
	Орталық Азия және әлемдік өркениет	6)Орталық Азия халықтарының материалдық мәдениет жетістіктерін талдау арқылы адамзаттың дамуына қосқан үлесін анықтау;	1)Отырықшы-егіншілік және көшпелі өркениет арасындағы сауда-экономикалық байланысты сипаттайды; 2)Әлемдік мәдениеттің дамуына Орталық Азия халықтарының қосқан үлесін саралайды.
2.Этника лық және әлеуметтік процестер	Қазақ халқының шығу тегі	1)Этникалық процестердің сабақтастығын анықтай отырып, Қазақстан аумағындағы этногенездің кезеңдерін айқындау	1)Қазақстандағы этникалық процестерді түсіндіру үшін " антропогенез", " этногенез", "этнос" ұғымдарын пайдаланады; 2)Қазақстан аумағындағы ежелгі және ортағасырлық тарихи оқиғалар арқылы этногенездің кезеңдерін сипаттайды; 3)этникалық процестердің сабақтастығын анықтайды
	Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы	2)Тарихи кезеңдерді талдау негізінде қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасу түрінің қалыптасу алғышарттарын талдау;	1)Қазақтардың этникалық құрылымын сипаттау үшін "ру", " тайпа", "жүз", "ата-жұрт", "ата-мекен" ұғымдарын пайдаланады; 2) Қазақтардың ру-тайпалық құрылымы қалыптасуының тарихи шарттарын атайды; 3)Дәстүрлі қазақ қоғамындағы ру-тайпалық құрылымына баға береді.
		3) Дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың функционалдық рөлін ашып көрсету.	1)Қазақтардың әлеуметтік жіктелуіне тән ерекшеліктерді анықтау үшін "ақсүйек", " қарасүйек ", "хан", " сұлтан", "би", "батыр" ұғымдарын пайдаланады; 2) Қазақтардың ру-тайпалық

			ұйымдасуының біріктіруші рөлін анықтайды.
3.Мемлекет соғыс және революциялар тарихынан	Қазақстан территория сындағы ерте мемлекеттер	1)Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін түсіндіру;	1)Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттерді анықтайды; 2)Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін анықтайды; 3)Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттердің саяси құрылымы туралы дереккөздері мәліметтерін саралайды.
	Ұлы Дала көшпенділе рінің империялары	2)Деректерді талдау негізінде түркі мемлекеттерінің дамуын зерттеу, мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтау	1)1)Түркі империясының саяси-экономикалық даму ерекшелігін түсіндіреді.
		3)XIII -XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігін сипаттау арқылы, олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер ету дәрежесін анықтау	1)XIII-XVғ.ғ. мемлекеттердің Еуразиядағы басты тарихи оқиғалардағы белсенділігін сипаттайды ; 2)Мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтай отырып, Қазақстан аумағында ұлыс жүйесінің ерекшелігін талдайды
	Қазақ хандығы - Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет	4)Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін түсіндіру	1) Ақ Орда мен Қазақ хандығының тарихи сабақтастығы фактілерін анықтайды және талдайды; 2)тарихи деректер негізінде Қазақ хандығының құрылуын Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі ретінде тұжырымдайды; 3)мемлекетті құру мен күшейтудегі қазақ хандарының рөлін бағалайды

		5)Мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтай отырып, Қазақ хандығының саяси институттарының ерекшеліктерін зерттеу	1)Қазақ хандығының саяси институттары мен ерте көшпелі мемлекеттерін салыстырмалы талдау негізінде көшпелі өркениеттердің мемлекеттік құрылымы нысандарының сабақтастығын дәлелдейді
	Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттілік тің қайта жаңғыртылуы	6)Мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру жолындағы қазақ халқының күресін зерттеу	1)Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуының себеп-салдарын анықтайды; 2) Қазақ халқының ұлт-азаттық көтерілістерінің кезеңдерін сипаттайды; 3)XX ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси ойдың қазақ халқының ұлттық сана-сезімін дамытуға әсерін айқындайды; 4) мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру үшін күресте қазақ зиялыларының рөлін бағалайды.
		7)Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі кезеңіндегі қоғамдық-саяси дамуындағы жетістіктері мен қарама-қайшылықтарын талдау	1)"Автономдық кеңес республикасы", "кеңес одағы республикасы", " унитарлы мемлекет" ұғымдарын пайдалану арқылы Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрін талдау; 2)Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының жетістіктерін сипаттайды; 3)Қазақстанның кеңестік кезеңдегі қоғамдық-саяси дамуындағы қайшылықтардың себебін анықтайды.
			1)Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың

		8)Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын зерттей отырып Қазақстан Республикасының даму бағдарларын болжау	мазмұнын саралай келе қазіргі кезеңдегі қол жеткізген табыстар мен салыстырады; 2) Қазақстанның болашақтағы дамуына байланысты болжамдар жасайды.
4.Мәдениеттің дамуы	Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті - дала өркениетінің мұрасы	1)Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнердегі жеткен жетістіктерін талдау	1)"Мәдениет", "дала өркениеті", "материалдық мәдениет", "рухани мәдениет", "қолданбалы өнер", "мәдени мұра" ұғымдарын пайдалану арқылы қазақ халқының мәдени жетістіктерін сипаттайды; 2)Қазақ халқының ұлттық ерекшелігін сақтауда материалдық мәдениет пен қолданбалы өнердің орнын айқындайды; 3)Қазақстандағы тарихи-этнографиялық процестердің сабақтастығын талдайды.
		2)Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы Ұлы Дала өркениетінің жалғасы екендігін дәлелдеу	1)"Әдет-ғұрып" "рәсім", " салт-дәстүр", "діл (менталитет)" ұғымдарын пайдалану арқылы қазақ халқының дәстүрлі дүниетанымын анықтайды.
		3)қазақ халқының рухани адамгершілік құндылықтарын сипаттау	1) қазақ халқының рухани адамгершілік құндылықтарын, салт дәстүрін зертеу
		4) дала өркениетінің тарихы мен мәдениетінің көрнекті ескерткіштерін сипаттау	1) Дала өркениетінің тарихы мен мәдениетінің көрнекті ескерткіштерін зерттейді; 2) типологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, тарихи және мәдениет ескерткіштерін жіктейді..
		5)Қазақ әдебиеті мен музыкалық мұрасының маңызды жетістіктерін	1) Қазақ халқының мәдени мұрасындағы ауыз әдебиетінің маңызын анықтайды;

		халықтың рухани - адамгершілік құндылықтары тұрғысынан сипаттау	2)Фольклор және зерттеушілер еңбектерінің негізінде дәстүрлі музыкалық мәдениеттің бастаулары мен ерекшеліктерін айқындайды.
	Кеңестік кезеңдегі Қазақстан мәдениеті	6)Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтарды талдау	1) Кеңестік дәуірдегі Қазақстан мәдениеті саласындағы жаңа бағыттарды және жанрларды анықтайды; 2) Кеңестік дәуірдегі мәдениеттің даму ерекшеліктерін қорытындылай отырып, жетістіктерді сипаттайды ; 3) Кеңестік дәуірдегі мәдениет саласындағы қайшылықтардың себебін анықтайды.
	Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет	7)Мәдениеттің қазіргі кезеңдегі дамуы сипаттау	1) Қазақстан Республикасының мәдениет саласындағы жаңа бағыттарын және жанрларды сипаттайды; 2) Халықаралық мәдени кеңістікке кірігу процесін түсіндіреді.
		1)Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы ерекшеліктерін айқындау	1) Қазақстан халқының тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінің қалыптасуына және дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсерін зерттейді; 2) Көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің ерекшеліктерін " тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі" , "қоныстану жүйесі", "экожүйе" ұғымдарын пайдалана отырып талдайды.
		2)Қазақ қолөнері мен кәсібінің дамуын	1) Қазақ қолөнері мен кәсібінің дамуын этнографиялық материалдар негізінде талдайды;

		этнографиялық материалдар негізінде сипаттау	2) Қазіргі қазақ қолөнерінің даму бағыттарын сипаттайды.
		3)Қазақстандағы қала мәдениетінің дамуына Ұлы Жібек жолының тигізген рөлін талдау	1)Картаны пайдаланып, Ұлы Жібек жолының Қазақстан аумағындағы бағыттары мен жолдарын зерттейді; 2)Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөліне баға береді;
	Қазақтардың тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері	4)Отырықшы және көшпелі өркениет арасындағы өзара байланыстарды сипаттау	1)Сауда-экономикалық қарым-қатынастар жүйесінде көшпелі және отырықшы халықтың өзара қарым-қатынасын сипаттайды; 2)Дереккөздер негізінде көшпелі және отырықшы халықтың мәдени өзара әсерін талдайды; 3) Ұлы Жібек жолының құлдырау себептерін талдайды.
		4)Көшпелі және отырықшы мәдениеттің өзара байланысын сипаттау	1)Сауда-экономикалық қатынастар жүйесіндегі отырықшы және көшпелі халықтың мәдениетінің өзара әсерін сипаттайды; 2) Отырықшы және көшпелі халықтың өзара мәдени байланысын талдайды;
5.Өркениет: экономикалық дамудың ерекшеліктері		5)X-XII ғасырлардағы Ұлы Жібек жолындағы қалалық мәдениеттің даму ерекшеліктерін талдау;	1) картаны пайдалана отырып, Ұлы Жібек жолындағы қалалардың орналасуын айқындайды; 2) ортағасырлық қалалық мәдениеттің ерекшеліктерін талдайды.
		6)XVIII –XIX ғғ. Қазақстандағы әлеуметтік – экономикалық дамуын сипаттайтын факторларды талдау	1) Ресейдің отаршылдық саясаты кезеңіндегі аймақтың әлеуметтік-экономикалық дамуын талдайды; 2) капиталистік қатынастардың дамуын сипаттайды.
			1)Дәстүрлі мал шаруашылығының

		7)XX ғасырдың басындағы қазақтың дәстүрлі шаруашылығының күйреу себебін анықтау	бұзылуына Ресейдің отарлау саясатының тигізген әсерін талдайды; 2)Кеңес өкіметінің жүргізген экономикалық реформаларының қазақ ұлтының жойылып кету қаупіне тигізген әсерін зерттейді.
	Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік-экономикалық дамуы	8)XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының дамуы бағыттарын айқындайтын факторларды талдау	1)"Экономикалық жүйе", "дәстүрлі (аграрлы) экономика", "жоспарлы (социалистік) экономика" ұғымдарын пайдалана отырып, Қазақстанның экономикалық даму ерекшеліктеріне талдау жасау; 2)XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының даму бағыттарындағы басымдылықтар мен қайшылықтарды талдайды.
		9)Қазақстан Республикасының экономикасының дамуы кезеңдері мен ерекшеліктерін талдау	1)Қазақстан Республикасы экономикасының даму кезеңдерін талдайды, олардың қазіргі кездегі ерекшеліктерін анықтайды; 2)Мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын және Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуының негізгі бағыттарын талдайды; 3)Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық даму болашағына болжау жасайды.
		1)Қазақстанның этникалық құрамының	1) "Аграрлық саясат", " көші-қонсаясаты", " моноэтностық құрам" ұғымдарын пайдалана отырып, Қазақстанның этникалық құрамының өзгеру үрдісіне талдау жасайды;

6.Саяси-құқықтық процестер	Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы	өзгеру кезеңдерін зерттеу;	2)Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеруінің себептерін анықтайды; 3)Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеруінің себептерін талдайды.
		2) кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының мәдени өзара ықпалының ерекшеліктерін сипаттау	1) "Депортация", "арнайы қоныс аударушылар", "ұлттық саясат", "интернационализм", "толеранттылық" ұғымдарын пайдалана отырып, Қазақстанның полиэтникалық қоғамын қалыптастыру процесін түсіндіреді; 2) кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының мәдени өзара ықпалының ерекшеліктерін айқындайды..
	Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты	3)Қазақстан Республикасының көші-қон саясаты талдау	1)Көші-қон саясатының ерекшеліктерін анықтау үшін "көші-қон", "эмиграция", "иммиграция", "репатриант", "диаспора", "ирридента" ұғымдарын пайдаланады; 2) Қазақстандық заңнаманың және мемлекеттік бағдарламалардың негізінде көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтарын талдайды;
		4)Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделін талдау	1) Мемлекеттік стратегияларды және бағдарламаларды зерттеу негізінде ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық үлгісіне баға береді.
		5)Қазақстанның саяси-әлеуметтік және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі айқындау	1)Ұлттық бірлікті және қазақстандық бірегейлікті нығайтудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін анықтайды.

7.Қоғамдық-саяси ойдың дамуы	Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы	1)Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын талдау	1) Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын анықтайды; 2) Қазақ хандығының құқықтық ережелерінің маңыздылығын бағалайды; 3)Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесіне баға береді.
		2) тарихи қайраткерлердің Қазақстанның қоғамдық-саяси ойының дамуына қосқан үлесін бағалау;	1) Қазақ ұлттық мемлекеттілігінің тарихи тағдыры туралы " Зар-заман" өкілдері идеяларының маңыздылығын зерттейді ; 2)XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастарын талдайды; 3)Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына XIX ғасырдағы тарихи қайраткерлердің қосқан үлесіне баға береді.
	"Алаш" –қоғамдық ой және ұлттық идея	3)"Алаш" ұлттық идеясының тарихи негіздерін анықтау	1) "Алаш" ұлттық идеясының біріктіруші рөлін айқындайды; 2) А. Бөкейхановтың саяси көшбасшы ретіндегі қызметін зерттейді; 3) ұлттық зиялы қауым мен"Алаш" автономиясы ның тарихи рөліне баға береді.
	"Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы - XXI ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негіз	4)"Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізін анықтау 10)Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтарын талдау	1)"Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының тарихи негізін анықтайды ; 2)"Мәңгілік Ел – патриоттық актісін" және "Қазақстандық бірегейлікті және бірлікті нығайту және дамыту тұжырымдамасын"

			зерттеу негізінде мемлекеттің идеология саласындағы саясатын түсіндіреді.
8.Білім мен ғылымның дамуы	Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы	1)Ғылымның дамуына Қазақстандағы ортағасырлық ғалымдардың қосқан үлесін зерттеу	1) Ортағасырлық ойшылдардың Қазақстанның ғылыми білімін дамытуға қосқан үлесін бағалайды; 2) XVIII-XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы ғылыми зерттеулердің негізгі бағыттарын анықтайды; 3)Қазақстанның зерттеуші ғалымдарыныңеңбектерінің құндылығын анықтайды
	XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы	2)XIX-XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағында оқу орындардың дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты анықтау	1) XIX - XX ғасырдың басындағы Қазақстан аумағындағы білім беру мекемелерінің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты түсіндіреді; 2) білім беру мекемелерін олардың қызметінің ерекшелігін сипаттайды.
		3) XX ғасырдың басында зайырлы білім беру мен қазақ зиялыларының қалыптасу тарихын талдау;	1) Дала өлкесінің ауылдық мектептерінде білім беруді сипаттайды; 2) қазақ зиялыларының қалыптасуының ұлттың оянуына әсерін талдайды.
		4) кеңестік білім беру жүйесінің реформаларын және Қазақстандағы ғылымның дамуын талдау;	1)Қазақстандағы кеңестік білім беру жүйесінің және ғылымның даму кезеңдерін сипаттайды; 2) Қаз КСР Ғылым Академиясының Қазақстан ғылымының дамуына қосқан үлесіне баға береді; 2)Кеңестік кезеңдегі ғылымның дамуына Қазақстанның көрнекті ғалымдарының қосқан үлесін бағалайды.
		5) Қазақстандағы орта, кәсіптік және техникалық білім беру саласындағы	1) Қазақстандағы кәсіптік және техникалық білім беру саласындағы

		кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтарын талдау;	жетістіктер мен қайшылықтарды талдайды.
	Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі	6) Әлемдік білім беру және ғылыми кеңістікке интеграциялау контекстінде Қазақстан Республикасының Білім және ғылымын дамытудың проблемалары мен перспективаларын талдау .	1)Қазақстан Республикасының стратегиялары мен бағдарламаларын зерделеу негізінде білім және ғылым жүйесін жаңғыртудың алғышарттары мен маңызын айқындайды; 2)Қазақстан Республикасының Білім және ғылымын әлемдік білім беру және ғылыми кеңістікке интеграциялаудың негізгі бағыттарын сипаттайды

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
106 - қосымша

Қоғамдық- гуманитарлық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық- гуманитарлық бағыттың "Дене шынықтыру" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Дене шынықтыру" пәнін оқытудың мақсаты - жеке тұлғаның рухани және дене күштерін үйлестіру, денсаулық, дене мәдениеті, еңбек өнімділігін арттыру, дене шынықтыру, салауаттылық сияқты жалпыадамзаттық құндылықтарды қалыптастыру болып табылады.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді шешуді көздейді:

1) тұлғаның, оның қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы кәсіби қызметінде салауатты және нәтижелі өмір салтында, өзінің білімін іске асыру үшін қабілеттері мен дайындығын дамыту;

2) тұлғаның гуманитарлық-тұлғалық дамуына, тәндік- рухани дамудың бірлігіне бейімдеуді қамтамасыз ету, физикалық және психикалық салауаттылықтың алғышарттарын жасау;

3) төзімділікке, жылдамдыққа, күшке, ептілік пен икемділікке ықпал ететін білім алушылардың қозғалыс дағдыларын дамыту;

4) патриотизм, құрмет, жауапкершілік және өзара түсіністік сезімін тәрбиелеу;

5) білім алушыларды өмір бойы салауатты өмір салтын ұстануға ынталандыру және одан әрі алған дағдыларын қолдану;

6) жалпы адамзаттық мәдениеттің бір бөлігі ретінде дене шынықтыру туралы идеяны қалыптастыру;

7) дене шынықтырумен өз бетінше айналысуға, оларды демалу, жаттығу, жұмысқа қабілеттілігін арттыру, денсаулықты нығайту мақсатында саналы түрде қолдануға қажеттілік пен дағдыға тәрбиелеу;

8) жарыс қызметін ұйымдастыру арқылы оқу процесінде практикалық дағдылар мен теориялық білімдермен алмасу және салауатты бәсекелестікті дамыту;

9) теорияны зерделеу кезінде ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдану (ойын спорты ережелері, тактиканы үйрену, тестілеу және т. б.);

10) болжанатын (болашақ) кәсіпті таңдау кезінде жеке кәсіптік-қолданбалы дене шынықтыру даярлығына бағдарлану.

Дене шынықтыру пәнің өткізу барысында келесі пәндермен пәнаралық байланыстар жүзеге асырылады:

1) "Қазақ тілі", "Орыс тілі", "Ағылшын тілі": дене шынықтыру саласындағы терминдермен сөздік қорын толықтыру;

2) "Физика": "механикалық жұмыс", "ауаға төзімділік", "дене салмағы", "біркелкі емес және біркелкі сырғанау", "қуат" ұғымдары туралы алынған білімді пайдалану;

3) "Алгебра және талдаудың басталуы", "геометрия": ұзындықты, биіктікті, жылдамдықты, қашықтықты, уақытты өлшеу, ұзындық пен биіктікке секіру кезінде жүгіруді есептеу;

4) "Биология": темекі шегу мен алкогольдің ағзаға, зат алмасуға теріс әсері туралы материалды пайдалану;

5) "Қазақстан тарихы", "Дүниежүзі тарихы": олимпиадалық қозғалыс тарихы; қазақтың ұлттық спорт түрлерінің пайда болу тарихы;

6) "География": жер бедерін білу, түрлі белгілер бойынша, карта бойынша жер бедерін бағдарлай білу;

7) "Бастапқы әскери және технологиялық дайындық": саптық жаттығуларды пайдалану; кедергілер жолақтарынан өту; өмірлік маңызды қозғалыс дағдылары мен

дағдыларына үйрету, оларды күрделілігі әртүрлі жағдайларда қолдану; патриотизмге, өз Отанына деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу.

4. Оқу пәнінің мазмұны 11 бөлімнен тұрады:

1-бөлім. Дене шынықтыру туралы білім.

2-бөлім. Жеңіл атлетика.

3-бөлім. Спорттық ойындар. Футбол.

4-бөлім. Спорттық ойындар. Волейбол.

5-бөлім. Спорттық ойындар. Баскетбол.

6-бөлім. Спорттық ойындар. Үстел теннисі.

7-бөлім. Гимнастика.

8-бөлім. Ұлттық спорт түрлері.

9-бөлім. Қысқы спорт түрлері. Шаңғы спорты. Конькимен жүгіру.

10-бөлім. Жүзу.

11-бөлім. Туризм.

Пәннің негізгі мазмұны:

1-бөлім. "Дене шынықтыру" сабақтарындағы қауіпсіздік техникасы. Дене шынықтыру және спортпен шұғылдану кезінде өзін-өзі бақылау. Қазақстанда дене шынықтыру мен спорттың даму тарихы. Жеке гигиена. Шыңдау. Тамақтану және тамақтану режимі. Жаман әдеттер. Олардың адам денсаулығына әсері. Қазіргі қоғамдағы дене шынықтыру және спорт. Салауатты өмір салты және оның компоненттері. Жеке гигиена. Дене шынықтыру және спорт тарихы. Олимпиада қозғалысы. Шет елдердегі дене шынықтыру: тарихи және заманауи көзқарас. Кеңес дәуіріндегі және Егеменді Қазақстандағы дене шынықтыру және спорт.

2-бөлім. Жеңіл атлетика.

Қауіпсіздік техникасы. Қысқа қашықтыққа жүгіру. Төменгі мәре. Орта қашықтыққа жүгіру. Жоғары бастама. Ұзақ қашықтыққа жүгіру. Аяқтау техникасы. Орнынан ұзындыққа секіру техникасы. Жүгіруден ұзындыққа секіру техникасы. Эстафеталық жүгіру. Эстафеталық таяқшаны беру техникасы.

3-бөлім. Спорттық ойындар. Футбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойынның негізгі ережелері. Ойыншылардың алаң бойымен қозғалысы. Допқа иелік ету техникасының негізгі элементтерін дамыту. Допқа иелік ету. Шабуылдағы және қорғаныстағы ойыншылардың жеке әрекеттері. Ойыншылардың командалық әрекеттері. Футболдағы ойыншылардың тактикалық әрекеттерінің негіздері. Екі жақты ойын. Футбол ойынына төрешілік ету.

4-бөлім. Спорттық ойындар. Волейбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойынның негізгі ережелері. Ойыншылардың қозғалысы. Волейбол алаңы. Допты жоғарыдан беру. Допты төменнен беру. Допты беру.

Жоғарыдан допты қабылдау. Шабуыл әрекеттері. Қорғаныс ойыны. Допты екі қолмен жоғарыдан қабылдау және беру дағдыларын жетілдіру. Оқыту ойыны волейбол. Қозғалыс дағдыларын жетілдіру. Екі жақты ойын. Волейбол ойынына төрешілік ету.

5-бөлім. Спорттық ойындар. Баскетбол. Стритбол.

Қауіпсіздік ережесі. Ойын ережесі. Ойыншылардың алаңдағы қозғалысы. Шабуыл техникасы. Қорғаныс техникасы. Қозғалыста допты беру. Допты ұстап алу және соғу. Еркін лақтыру. Баскетбол ойынына төрешілік ету.

6-бөлім. Үстел теннисі.

Қауіпсіздік ережесі. Ойын ережесі. Ойын кезіндегі тұрыс пен қозғалыс. Беру және алу. Ойынның Тактикалық әрекеттері.

7-бөлім. Гимнастика.

Қауіпсіздік техникасы. Жаттығуларды орындаудағы сақтандырудың рөлі. Гимнастика түрлері. Саптық жаттығулардың элементтері. Жалпы дамыту жаттығулары. Гигиеналық гимнастиканы оқыту (таңертеңгі гимнастика, дене шынықтыру минуты, дене шынықтыру паузасы). Сауықтыру гимнастикасының элементтері жұмыс күні режимінде қолданылатын арнайы гимнастикалық жаттығулар кешені болып табылады. Гигиеналық гимнастиканы оқыту (таңертеңгі гимнастика, дене шынықтыру минуты, дене шынықтыру паузасы). Спорттық құралдарды (гимнастикалық таяқ, құрсау, фитбол) қолдана отырып ОРУ. Сауықтыру гимнастикасының элементтері. Акробатикалық жаттығулар. Гимнастикалық снарядтардағы жаттығулар. Ритмикалық гимнастиканың элементтері. Түрлері фитнес - тренинг бағыттары (йога, созылу, пилатес, табата және тағы басқалар). Спорттық гимнастиканың элементтері. Тепе-теңдік және вестибулярлық тұрақтылық жаттығулары.

8-бөлім. Ұлттық спорт түрлері. Асық ату. Бестас. Тоғызқұмалақ. Қазақша-күрес. Ұлттық ойындардың түрлері. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері. Ойын техникасы . Ойынның тактикалық әрекеттері.

9-бөлім. Қысқы спорт түрлері. Шаңғы спорты. Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Қозғалыс түрлері. Бұрылу түрлері. Көтерілу түрлері. Жартылай конькимен сырғанау. Қолмен итерусіз конькимен сырғанау. Ауыспалы конькимен сырғанау. Бір мезгілде бір сатылы конькимен сырғанау. Тиісті іс-шараларға арналған жылыту және қалпына келтіру әдістері. Қашықтықты өту тактикасының негіздері. Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Сырғанаудың негізгі әдістері. Бұрылыстар. Тежеу. Артқа сырғанау. Сырғанау.

10-бөлім. Жүзу. Қауіпсіздік техникасы. Құрлықтағы жүзушілерге арналған арнайы жаттығулар. Құрғақ жүзу. Жүзу техникасын қою. Денені айналдыру және тыныс алу. Сырғанау және тепе-теңдік. Жүзу стильдері. Артпен жүзу. Жүзу. Брасс. Жүзу. Соңғы жүзу 50 м. еркін стильде.

11-бөлім. Туризм.

Туризм ережелері. Түйіндер. Өткелдер. Жарақат кезіндегі алғашқы көмек. Шатыр орнату. Карталар. Компас. Өрт түрлері.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту;

5) Жұмыс жаттығуларының бағдарламаларын әзірлеу кезінде жергілікті климаттық жағдайларды ескере отырып, қысқы спорт түрлерін рекреациялық жүгірумен және басқа аэробтық жаттығулармен ауыстыру ұсынылады;

6) Жүзумен айналысу мүмкіндігі болмаған жағдайда, жүзу бағдарламасын іске асыруға бөлінген уақыт педагогикалық кеңестің шешімімен спорттық ойындар, гимнастика бойынша дағдыларды одан әрі жетілдіруге пайдаланылады.

6. Оқу жүктемесінің көлемі 120 сағатты (5 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлімдердің, бөлімшелердің және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Дене шынықтыру туралы білім .			
1. 1. Дене шынықтыру туралы.	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Сабақтардағы қауіпсіздік техникасы дене шынықтыру. Дене шынықтыру және спортпен шұғылдану кезінде өзін-өзі бақылау.			
Тақырып 1.1.2. Жеке гигиена. Шыңдау. Тамақтану және тамақтану режимі.			

Тақырып 1.1.3. Жаман әдеттер. Олардың адам денсаулығына әсері. Салауатты өмір салты және оның компоненттері.			
1.2 дене шынықтыру мен спорттың даму тарихы			
Тақырып 1.2.1. Олимпиада ойындары және Олимпиада қозғалысы			
Тақырып 1.2.2. Шет елдердегі дене шынықтыру: тарихи және заманауи көзқарас.			
Тақырып 1.2.3. Кеңес дәуіріндегі және Егеменді Қазақстандағы дене шынықтыру және спорт.			
2 бөлім. Жеңіл атлетика.			
2.1. Жеңіл атлетика жаттығулары.	+	+	+
Тақырып 2.1 Қауіпсіздік техникасы. Қысқа қашықтыққа жүгіру.			
Тақырып 2.2 Төменгі старт.			
Тақырып 2.3 Орта қашықтыққа жүгіру.			
Тақырып 2.4 Жоғары старт.			
Тақырып 2.5 Ұзақ қашықтыққа жүгіру.			
Тақырып 2.6 Мәреге жету техникасы.			
Тақырып 2.7 Ұзындыққа секіру техникасы.			
Тақырып 2.8 Жүгіруден ұзындыққа секіру техникасы.			
Тақырып 2.9 Граната лақтыру.			
Тақырып 2.10 Эстафеталық жүгіру. Эстафеталық таяқшаны беру техникасы.			

3 бөлім. Спорттық ойындар. Футбол.			
3.1. Футбол ойынның негізгі ережелері.	+	+	+
Тақырып 3.1 Қауіпсіздік техникасы. Ойынның негізгі ережелері.			
Тақырып 3.2 Ойыншылардың алаң бойымен қозғалысы. Допты иелену техникасының негізгі элементтерін дамыту.			
Тақырып 3.3 Допты иелену.			
Тақырып 3.4 Ойыншылардың шабуыл мен қорғаныстағы жеке әрекеттері.			
Тақырып 3.5 Ойыншылардың командалық әрекеттері. Футболдағы ойыншылардың тактикалық әрекеттерінің негіздері.			
Тақырып 3.6 Екі жақты ойын. Төрелік ойындар футбол.			
4 бөлім. Спорттық ойындар. Волейбол.			
4.1. Волейбол ойынның негізгі ережелері	+	+	+
Тақырып 4.1 Қауіпсіздік техникасы. Ойынның негізгі ережелері.			
Тақырып 4.2 Ойыншылардың қозғалысы.			
Тақырып 4.3 Волейболшының ұстанымы.			
Тақырып 4.4 Допты жоғарыдан беру.			
Тақырып 4.5 Допты төменнен беру.			
Тақырып 4.6 Допты беру.			
Тақырып 4.7 Допты берудегі қабылдау.			

Тақырып 4.8 Шабуыл әрекеттері.			
Тақырып 4.9 қорғаныстағы ойын.			
Тақырып 4.10 допты жоғарыдан екі қолмен қабылдау және беру дағдыларын жетілдіру. Оқу волейбол ойыны			
Тақырып 4.11 қозғалыс дағдыларын жетілдіру. Екі жақты ойын.			
4.12 Волейбол ойындарына төрелік.			
5-бөлім. Спорттық ойындар. Баскетбол.			
5.1. Баскетбол ойынның негізгі ережелері .	+	+	+
Тақырып 5.1 Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырып 5.2 Ойыншылардың қозғалысы.			
Тақырып 5.3 Шабуылда ойнау техникасы.			
Тақырып 5.4 Қорғаудағы ойын техникасы.			
Тақырып 5.5 Допты қозғалыста беру.			
Тақырып 5.6 Допты ұстап алу және қағу.			
Тақырып 5.7 Еркін лақтыру.			
Тақырып 5.8 Баскетбол ойынына төрешілік ету.			
6 бөлім. Спорттық ойындар. Үстел теннисі.			
6.1. Үстел теннисінің негізгі ережелері.	+	+	+
Тақырып 6.1 үстел теннисі. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырып 6.2 Ойын кезіндегі тұрыс пен қозғалыс.			

Тақырып 6.3 Берулер мен қабылдаулар.			
7. бөлім Гимнастика.			
7.1. Гимнастикалық жаттығулар.	+	+	+
Тақырып 7.1 Қауіпсіздік техникасы. Гимнастика түрлері.			
Тақырып 7.2 Саптық жаттығулардың элементтері.			
Тақырып 7.3 жалпы дамыту жаттығулары. Гигиеналық гимнастиканы оқыту (таңертеңгі гимнастика, дене шынықтыру минуты , дене шынықтыру паузасы).			
Тақырып 7.4 Сауықтыру гимнастикасының элементтері.			
Тақырып 7.5 қолданбалы жаттығулар.			
Тақырып 7.6 Акробатикалық жаттығулар.			
Тақырып 7.7 Гимнастикалық құрал-жабдықтардағы жаттығулар.			
Тақырып 7.8 Ритмикалық гимнастиканың элементтері. Түрлері фитнес - тренинг бағыттары (йога, созылу, пилатес, табата және т. б.).			
Тақырып 7.9 Өндірістік гимнастиканың элементтері.			
Тақырып 7.10 Спорттық гимнастика элементтері.			
Тақырып 7.11 Сауықтыру гимнастикасының элементтері.			
8 бөлім. Ұлттық спорт түрлері.			

8.1. Ұлттық ойындардағы қауіпсіздік ережелері мен әдістері.	+	+	+
Тақырып 8.1 Тоғызқұмалақ. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырып 8.2 Тоғызқұмалақ шабуылдың техникалық-тактикалық әрекеттері.			
Тақырып 8.3 Тоғызқұмалақ. Қорғаудың техникалық-тактикалық әрекеттері.			
Тақырыбы 8.4 Асық ату. Қауіпсіздік техникасы. Ойын ережелері.			
Тақырыбы 8.5 Асық ату.Техникалық-тактикалық іс-әрекеттер.			
Тақырып 8.6 Бестас. Ойын ережелері.			
Тақырып 8.7 Ашық ойындардағы Ұлттық ойындардың элементтері.			
Тақырыбы 8.8 қазақша-күрес. Негізгі ережелер.			
Тақырыбы 8.9 қазақша-күрес техникасы .			
9 бөлім. Қысқы спорт түрлері.			
9.1.Қысқы спорт түрлеріндегі қауіпсіздік ережелері мен техникасы.	+	+	+
Тақырып 9.1 Шаңғы спорты. Қауіпсіздік техникасы. Бір мезгілде екі сатылы конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.2 Шаңғы спорты. Жартылай конькимен жүгіру.			
Тақырып 9.3 Шаңғы спорты. Қолмен итерусіз конькимен сырғанау.			

Тақырып 9.4 Шаңғы спорты. Ауыспалы конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.5 Шаңғы спорты. Бір мезгілде бір сатылы конькимен сырғанау.			
Тақырып 9.6 Конькимен жүгіру. Қауіпсіздік техникасы. Конькимен сырғанаудың негізгі әдістері.			
Тақырып 9.7 Конькимен жүгіру. Бұрылыстар.			
Тақырып 9.8 Конькимен жүгіру. Тежеу.			
Тақырып 9.9 Конькимен жүгіру. Артқа сырғанау.			
Тақырып 9.10 Конькимен жүгіру. Айналмалы сырғанау.			
10 Бөлім. Жүзу.			
10.1. Жүзудегі негізгі ережелер.	+	+	+
Тақырып 10.1 қауіпсіздік техникасы. Құрлықтағы жүзушілерге арналған арнайы жаттығулар.			
Тақырып 10.2 Құрғақ жүзу.			
Тақырыбы 10.3 Жүзу техникасын қою.			
Тақырып 10.4 Өзекті айналдыру және тыныс алу.			
Тақырып 10.5 Сырғанау және тепе-теңдік.			
Тақырып 10.6 Жүзу стильдері.			
Тақырып 10.7 Кеудемен жүзу.			
Тақырып 10.8 Шалқалап жүзу.			
Тақырып 10.9 Жүзу. Брасс.			
Тақырып 10.10 Жүзу. Соңғы жүзу 50 м. еркін стильде.			

11-бөлім. Туризм.			
11.1. Дене шынықтыру жүйесіндегі Туризм.	+	+	+
Тақырып 11.1 Туризм. Туризм ережелері.			
Тақырып 11.2 Түйіндер. Өткелдер.			
Тақырып 11.3 жарақаттарға алғашқы көмек. Шатырды орнату.			
Тақырып 11.4 Карталар. Компас.			
Тақырып 11.5 От жағу түрлері.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлімнің атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Дене шынықтыру туралы білім	1) Дене шынықтыру пәнінде қауіпсіздік техникасын және салауатты өмір салтын ұстану қажеттілігін, дәрігерге дейінгі алғашқы көмек көрсетудің негіздері мен қағидаттарын түсіндіру.	1) Дене шынықтыру пәнінде қауіпсіздік техникасы қағидаларын тізімдейді; 2) спорт залдарында, стадионда, бассейнде, мұз айдынында және спорт алаңдарында қауіпсіздік техникасының талаптарын және мінез-құлық қағидаларын орындайды; 3) физикалық қасиеттерді жақсарту үшін салауатты өмір салтын ұстану қажеттілігін түсіндіреді. 4) түрлі жарақаттар мен жазатайым оқиғалар кезінде дәрігерге дейінгі (медициналық) алғашқы көмек көрсетудің негіздері мен қағидаттарын тізімдейді; 5) әртүрлі жарақаттар мен қан кетулердің тән белгілерін айқындайды.
		1) Әртүрлі тарихи кезеңдердегі дене шынықтыру мен спорттың қалыптасу	1) Қоғамның тарихи, саяси, әлеуметтік-экономикалық және демографиялық жағдайларына байланысты дене шынықтыру мен спортты

Дене шынықтыру туралы білім	Дене шынықтыру мен спорттың даму тарихы	және даму кезеңдері туралы түсінікке ие болу; 2) шет елдерде дене шынықтырудың дамуы мен қалыптасуы туралы білу.	дамытудың негізгі үрдістерін айқындайды; 2) ХОК, ҰОК қызметі туралы білімдерін көрсетеді; 3) кеңес дәуіріндегі және Егеменді Қазақстандағы дене шынықтыру мен спорттың даму тенденцияларын түсіндіреді.
		2) Жеке гигиена, ұтымды тәуліктік режим, оның денсаулық пен жұмысқа қабілеттілікке әсері, шынығу, тамақтану рационы және тамақтану режимі туралы түсіндіру. Жаман әдеттерді және олардың адам денсаулығына әсерін анықтау.	1) Рационалды тәуліктік режим, оның денсаулық пен өнімділікке әсері. шынығу және тамақтану және тамақтану режимі туралы, жеке гигиена ережелерін біледі және орындайды; 2) зиянды әдеттерді және олардың адам денсаулығына әсерін анықтайды және тізімдейді.
		3) Кәсіптік аурулардың алдын алу үшін дене жаттығуларын анықтау. Жарақаттанудың алдын алу үшін өндірістік гимнастиканың маңыздылығын түсіндіру. Салауатты өмір салты және оның компоненттері туралы анықтау.	1) Дене жаттығулары арқылы кәсіптік аурулардың алдын алу бойынша жаттығуларды анықтайды және орындайды; 2) жарақаттардың алдын алу бойынша өндірістік гимнастиканы біледі және орындайды; 3) салауатты өмір салты мен оның құрамдас бөліктерінің ережелерін біледі және сақтайды.
			1) Дене шынықтыру пәнінде жеңіл атлетиканың қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) жеңіл атлетикамен айналысу кезінде спорт залдарында және стадионда қауіпсіздік техникасының талаптарын және мінез-құлық қағидаларын орындайды;

Жеңіл атлетика	Жеңіл атлетика жаттығулары	1) Дене шынықтыру пәнінде жеңіл атлетиканың қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіруі. Жалпы дамыту және арнайы жүгіру жаттығуларын орындау.	3) Дене шынықтыру пәнінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) дене жаттығуларын орындаудың тиімділігін бағалайды; 5) жарақаттанудың физиологиясы мен алдын алу негіздерін түсіндіреді ; 6) сауықтыру әсеріне қол жеткізу және физикалық жағдайларын жетілдіру мақсатында дене жаттығуларын орындау кезінде өз ағзасының функционалдық жай-күйін талдайды; 7) арнайы жүгіру жаттығуларын орындау кезінде техникалық-тактикалық іс-қимылдарды орындайды; 8) жалпы дамыту және арнайы жүгіру жаттығуларын ажыратады.
		2) Орта және алыс қашықтықтарға жүгіруде техникалық-тактикалық дайындықты меңгеруге міндетті.	1) Қысқа, орта және ұзақ қашықтыққа жүгіру фазаларын ажыратады; 2) орта және алыс қашықтықтарға жүгіруде техникалық-тактикалық дайындықты қолданады; 3) орта және алыс қашықтыққа жүгіру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 4) төмен және жоғары старт техникасын ажыратады.
		3) Орнынан ұзындыққа секіру техникасын және жүгіруден ұзындыққа	1) Орнынан ұзындыққа секіру және жүгіруден ұзындыққа секіру фазаларын ажыратады; 2) орнынан ұзындыққа секіру техникасын және жүгіруден ұзындыққа секіру техникасын

		секіру техникасын меңгеру.	меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) орнынан ұзындыққа және жүгіруден ұзындыққа секіруде техникалық-тактикалық дайындықты пайдаланады.
		4) Граната лақтыру техникасын және ядроны итеру техникасын меңгеру.	1) Граната лақтыру фазаларын және ядроның итеру фазаларын анықтайды; 2) граната лақтыру техникасын және ядроны итеру техникасын меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) граната лақтыруда және ядроны итеру техникасында техникалық-тактикалық дайындық элементтерін орындайды.
		5) Эстафеталық таяқшаны беру техникасын меңгеру.	1) Эстафеталық таяқшаны беру техникасын түсіндіреді және орындайды.
Спорттық ойындар. Футбол	Футбол ойынның негізгі ережелері	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру. Футбол спорт түрлері бойынша ойын ережелерін түсіну.	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы тәртіп қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) футбол ойынының ережелерін тізімдейді 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.

		2) Футбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Футболдағы техникалық әрекеттерді ажыратады (қозғалу, допқа ие болу, қорғаныс пен шабуылда әрекет ету қақпасына соғу); 2) футболда техникалық-тактикалық жаттығуларды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және футболдағы ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) футболда техникалық және тактикалық іс-әрекеттерді орындайды (қозғалу, допқа ие болу, қорғаныс пен шабуылда әрекет ету қақпасына соғу).
		3) Футболдағы ережелерді түсіндіріп, ойында төрелік ете білу.	1) Футболдағы ережелерді түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі.
Спорттық ойындар. Волейбол	Волейбол ойынның негізгі ережелері	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру. Спорт түрлері бойынша ойын ережелерін білу (волейбол).	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы мінез-құлық қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) спорт түрлері (волейбол) бойынша ойын ережелерін тізімдейді; 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.

		2) Волейбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Волейболдағы техникалық әрекеттерді ажыратады (қозғалыстар, берілістер, допты қабылдау, қорғаныстағы және шабуылдардағы әрекеттер); 2) волейболдағы техникалық-тактикалық іс-әрекеттерді меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және волейболдағы ойын жағдайындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) волейболда техникалық және тактикалық іс-қимылдарды (қимылдарды, берілістерді , допты қабылдауды, қорғаудағы және шабуыл жасаудағы іс-қимылдарды) орындайды.
		3) Волейбол ережелерін түсіндіріп, ойында төрелік ете білу	1) Волейбол ережелерін түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі.
Спорттық ойындар. Баскетбол	Баскетбол ойынының негізгі ережелері	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша техника қауіпсіздігі қағидаларын түсіндіру. Спорт (баскетбол) бойынша ойын ережелерін түсіну.	1) Дене шынықтыру пәнінде спорттың ойын түрлері бойынша қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) спорттың ойын түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасының талаптарын және спорт залдарындағы тәртіп қағидаларын орындайды; 3) спорттық ойындар сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды. 4) спорт түрлері бойынша ойын ережелерін (баскетбол) тізімдейді; 5) спорттық ойындардың тарихы мен даму кезеңдерін ашады;

			6) ойын спортындағы төрешілердің қимылдарын ажыратады.
		2) Баскетбол ойнауға техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Баскетболдағы техникалық әрекеттерді (қозғалыс, жүргізу, Пас беру, сақинаға лақтыру, қорғаныстағы және шабуылдағы әрекеттер, финттер) ажыратады; 2) баскетболда техникалық-тактикалық іс-қимылдарды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және Баскетболдағы ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) баскетбол бойынша техникалық және тактикалық іс-қимылдарды (қозғалыстар, жүргізу, Пас беру, сақинаға лақтыру, қорғаныстағы және шабуылдағы іс-қимылдар , финттер) орындайды.
		3) Баскетбол ережелерін түсіндіріп, ойында төрелік ете білу	1) Баскетбол ережелерін түсіндіреді және ойында төрелік етуді біледі
Спорттық ойындар. Үстел теннисі	Үстел теннисінің негізгі ережелері	1) Үстел теннисі ойынына техникалық және тактикалық дайындықты меңгеру.	1) Үстел теннисіндегі техникалық әрекеттерді ажыратады (стендтер мен қозғалыстар, алаңдар мен тәсілдер, қорғаныстағы және шабуылдағы әрекеттер); 2) үстел теннисіндегі техникалық-тактикалық іс-қимылдарды меңгеру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 3) әдістерді орындау техникасындағы және үстел теннисіндегі ойын жағдайларындағы қателіктерді түсіндіреді; 4) үстел теннисінде техникалық және

			тактикалық іс-әрекеттерді орындайды (стендтер мен қозғалыстар, беру және қабылдау, қорғау және шабуыл жасау әрекеттері).
Гимнастика	Гимнастикалық жаттығулар	1) Дене шынықтыру пәнінде гимнастика бойынша қауіпсіздік техникасын түсіндіруге міндетті. Сауықтыру гимнастикасының элементтерін орындау.	1) Дене шынықтыру пәнінде гимнастикадағы қауіпсіздік техникасын түсіндіреді; 2) гимнастикадағы қауіпсіздік техникасының талаптарын, спорт залдарындағы тәртіп ережелерін орындайды; 3) гимнастика сабақтарында гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) сауықтыру гимнастикасының элементтерін анықтайды және орындайды.
		1) Гимнастикада негізгі саптық, жалпы дамыту, қолданбалы және акробатикалық жаттығуларды орындауға міндетті.	1) Ритмикалық гимнастика элементтерін, өндірістік гимнастика элементтерін, спорттық гимнастика элементтерін және сауықтыру гимнастикасы элементтерін ажыратады және орындайды; 2) саптық, жалпы даму, қолданбалы және акробатикалық жаттығуларды ажыратады; 3) гимнастика терминдерін атайды.
		3) Гимнастикалық снарядтарда негізгі жаттығуларды орындау.	1) Орындалатын қозғалыс әрекеттерінің күрделілік деңгейлерін айқындайды; 2) арнайы құрылған жаттығулар кешенін орындау процесінде негізгі техникалық-тактикалық іс-қимылдарды қолданады; 3) гимнастикалық снарядтардағы

			жаттығулардың орындалуын көрсетеді.
Ұлттық спорт түрлері	Ұлттық ойындардағы қауіпсіздік ережелері мен әдістері	1) Дене шынықтыру пәнінде ұлттық спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы мен ойын ережесін түсіндіру.	1) Дене шынықтыру пәнінде ұлттық спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) ұлттық спорт түрлері бойынша техника қауіпсіздігі талаптарын және спорт залдарында жүріс-тұрыс қағидаларын орындайды; 3) оқу ойындарын өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) ұлттық спорт түрлеріндегі ойын ережелерін түсіндіреді (тоғызқұмалақ, асық ату); 5) ұлттық спорт түрлерінің тарихы мен даму кезеңдерін ашады; 6) ұлттық спорт түрлеріндегі қателіктерді түсіндіреді.
		2) Ұлттық спорт түрлерінде техникалық-тактикалық іс-қимылдарды орындау.	1) Тоғызқұмалақ ойынындағы техникалық-тактикалық іс-қимылдарды ажыратады; 2) асық ату ойынындағы техникалық-тактикалық іс-қимылдарды ажыратады; 3) сабақта ойын жағдайларында ұлттық спорт түрлерінде ойнау дағдыларын көрсетеді; 4) қазақша күрестің күрес элементтерін көрсетеді.
Қысқы спорт түрлері	Қысқы спорт түрлеріндегі қауіпсіздік ережелері мен техникасы	1) Дене шынықтыру пәнінде шаңғы және конькимен жүгіру спортынан қауіпсіздік техникасын түсіндіру.	1) Дене шынықтыру пәнінде қысқы спорт түрлері бойынша Қауіпсіздік техникасы қағидаларын түсіндіреді; 2) қысқы спорт түрлері бойынша техника қауіпсіздігі талаптарын және спорт залдарында және көшеде жүріс-тұрыс ережелерін орындайды;

			3) сабақтарды өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды.
		2) Шаңғымен жүру техникасын түсіндіру.	1) Шаңғымен жүру техникасын ажыратады: конькимен және жартылай конькимен, көлденең және бір мезгілде конькимен сырғанау; 2) шаңғымен: конькимен және жартылай конькимен, көлденең және бір мезгілде конькимен сырғанаумен қозғалу техникасын орындайды; 3) ағзаның функционалдық жай-күйін және физикалық жұмысқа қабілеттілігін бағалайды.
Жүзу	Жүзудегі негізгі ережелер	1) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасын түсіндіру. Жүзушілерге арналған арнайы жаттығуларды меңгеру.	1) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасы қағидаларын тізімдейді; 2) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта қауіпсіздік техникасының талаптарын орындайды; 3) Дене шынықтыру пәнінде бассейнде және құрлықта сабақ өткізу кезінде гигиеналық ережелерді сақтайды; 4) сауықтыру әсеріне қол жеткізу және физикалық жағдайларын жетілдіру мақсатында дене жаттығуларын орындау кезінде өз ағзасының функционалдық жай-күйін айқындайды; 5) жүзу техникасын жетілдіру үшін жеткізу жаттығуларын орындайды; 6) жүзушілерге арналған арнайы жаттығуларды орындайды.

		2) Жүзу техникасын меңгеру.	1) Жүзу стильдерін ажыратады; 2) дұрыс тыныс алуды және суда ұстауды біледі; 3) "кеудемен жүзудегі", " шалқалап жүзудегі", " брасс" тәсілдерімен жүзу техникасын ажыратады.
Туризм	Дене шынықтыру жүйесіндегі Туризм	1) Туризм және оның ережелері туралы түсіндіру. Туризмдегі техниканы, тораптарды, өткелдерді ажыратыңыз. Жарақат алған кезде алғашқы көмек көрсету ережелері туралы түсіну.	1) Туризм түрлерін және оның ережелері туралы біледі және ажыратады; 2) туризмдегі техниканы, тораптарды, өткелдерді ажыратады және қолданады; 3) жарақат алған кезде алғашқы көмек көрсетуді біледі және біледі.
		1) Спорттық-сауықтыру туризмінің түрлерін, түрлері мен нысандарын түсіндіру.	1) Қазақстандағы спорттық-сауықтыру туризмінің ерекшеліктерін атайды.

4-тарау. Білім алушылардың дене дайындығы деңгейлерінің кестесі

(ұлдар)

Сынақ түрлері	Дене шынықтыру деңгейлері					
	Х (орташа)	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
Жүгіру 30 м	4,9	5,6	5,5 – 5,3	5,2 – 4,6	4,5 -4,3	4,2
Орнынан ұзындыққа секіру	213	190	191 - 201	202 – 224	225 - 235	236
допты екі қолмен бастың үстінен лақтыру	611,0	434,0	435,0 - 522,0	523,0 – 699,0	700,0 – 785,0	786,0
Шаттл жүгірісі 3х10	8,3	9,1	9,0 – 8,7	8,6 –7,8	7,7 -7,4	7,3
Қылқалам динамометриясы (оң жақ)	42,0	33,0	34,0 –37,0	38,0 -46,0	47,0 – 50,0	51,0

(қыздар)

Сынақ түрлері	Дене шынықтыру деңгейлері					
	Х (орташа)	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары

Орнынан ұзындыққа секіру	5,4	6,3	6,2 – 5,9	5,8 – 5,0	4,9 -4,6	4,5
допты екі қолмен бастың үстінен лақтыру	170,0	146	147 -160	161 – 181	182 – 194	195
Шаттл жүгірісі 3х10	497,0	372,0	373,0 – 434,0	435,0 – 559,0	560,0 – 621,0	622,0
Қылқалам динамометриясы (оң жақ)	9,1	10,0	9,9 – 9,6	9,5 –8,6	8,5 –8,1	8,0
Орнынан ұзындыққа секіру	26,0	19,5	20,0 –22,5	23,0 -29,0	29,5 – 32,0	32,5

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
107-қосымша

Қоғамдық- гуманитарлық бағыттың "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық- гуманитарлық бағыттың "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәнін оқыту мақсаты – білім алушыға мемлекетті қорғау негіздері туралы ойының қалыптасуын, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінің арналуын және түрлері мен ерекшеліктерін түсіндіру, әскери қызметтің маңызын, Қазақстан Республикасының әр азаматының қасиетті парызы және міндетін оқыту.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) әскери анттың, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жарғыларының негізгі талаптары туралы білімін қалыптастыру;

2) әскери бөлімдердің қару-жарағы мен әскери техникасы, жеке құрамның өмірі мен орналасуымен таныстыру;

3) қажетті әскери білім мен практикалық дағдыларды ақпараттық технологияны пайдалана отырып робототехникада, дөңгелекті машиналарды жүргізудің негіздері және төтенше жағдайда адам өмірі қауіпсіздігі негіздерінде қалыптастыру;

4) жастарға қазақстандық патриотизм мен Отанына деген адалдық сезімін дарытуға тәрбиелеу;

5) әскери істерге байланысты мамандық кәсібіне оң көз-қараста тәрбиелеу;

6) жеке қауіпсіздік және қоршаған ортаның қауіпсіздігі мәселелеріне саналы және жауапты қарым-қатынасты қалыптастыру.

4. Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәні 12 бөлімнен тұрады: " Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері – мемлекеттің әскери қауіпсіздігінің кепілі", "Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құрылымдарының жалпыәскери жарғылары", "Тактикалық дайындық", "Атыс дайындығы", "Саптық дайындық", "Әскери топография", "Әскери роботты техникалардың негіздері", "Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері" , "Әскери қызметтің құқықтық негіздері", "Атыс дайындығы" (2), "Технологиялық дайындық", "Өмір қауіпсіздігінің негіздері" және "Оқу-далалық (лагерлік) жиыны".

Бөлімдерді, кіші бөлімдерді және тақырыптарды құрастыру кезінде білім алушылардың белгілі бір кәсіби дағдыларын қалыптастыру үшін тақырыпты тереңдетіп оқытатын кадрларды даярлау бағытының кәсіби ерекшелігі ескерілді.

"Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәнінің негізгі мазмұны:

1) Білім алушылардың алғашқы әскери және технологиялық дайындықтарының мақсаты, міндеттері және мазмұны; Мемлекет қорғанысының конституциялық негіздері – Мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі Қазақстан Республикасы Конституциясының негізгі ережелері. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, олардың құрамы және атқаратын қызметтері. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері – Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері. Әскери бөлімнің жауынгерлік туы. Әскери анттың әскери қызметкерлерге қоятын талаптары. Болашақ Отан қорғаушының жалпы және кәсіби мәдениеті. Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының қасиетті борышы және міндеттері. Экстремизм және терроризмнің ұлттық қауіпсіздікке тигізетін салдары – экстремизм түрлері: саяси, діни, экономикалық және экологиялық. Қазіргі әлемдегі экстремизмнің, терроризмнің әлеуметтік-экономикалық және саяси себептері.

2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары – Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері , басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары, олардың

әскери ұжым қызметі мен тұрмыс-тіршілігіндегі маңызы. Әскери қызметкерлердің жалпы міндеттері. Әскери атақ және айыру белгілері. Білім беру мекемелеріндегі гуманистік тәрбие. Әскери қызметкерлер және олардың өзара қарым-қатынастары – бастықтар және бағыныштылар, аға және кіші әскерилер, олардың құқықтары мен міндеттері. Әскери әдептілік ережесі және әскери қызметкерлердің тәртібі. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жеке құрамымен тәрбие, әлеуметтік-құқықтық, психологиялық-педагогикалық жұмысты ұйымдастыру тәртібі. Бұйрық, оны беру және орындау тәртібі. Бастықтарға және шені жоғарылармен тілдесу ережелері. Әскери тәртіп, оның мәні мен мағынасы – әскери тәртіп, марапаттау және жазалау. Әскери тәртіпті сақтау бойынша әскери қызметшілердің міндеттері. Сарбаздарға көрсетілетін марапат түрлері. Сарбаздарға берілетін тәртіптік жазалар.

3) Мотоатқыштар бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері – Бөлімшені ұйымдастыру. Штаттық қарулану және ұрыстық техникасы. Бөлімшенің ұрыстық мүмкіндіктері.

4) Калашников автоматы және қол пулеметі – Қару және патрондарды қолдану кезіндегі қауіпсіздік шаралары. Калашников автоматы және қол пулеметінің атқаратын қызметі, ұрыстық қасиеті, жалпы құрылысы және жұмыс істеуі; Калашников автоматын (қол пулеметін) жартылай бөлшектеу және жинақтау – Автоматты жартылай бөлшектеу және жинақтау; Калашников автоматының атқаратын қызметі, бөлшектері мен механизмдерінің, патронының құрылысы; Калашников автоматын (қол пулеметін) атуға дайындау –Автоматтың керек жарақтары. Автоматтың атудан кейінгі тазалау және майлау тәртібі. Автоматты сақтау. Автоматтың оқтарын тексеру және атысқа дайындау. Ату кезіндегі кідірістер және оны жою амалдары; Жарықшақты қол гранаталары – Жарықшақты қол гранаталарының (РГД-5, РГН, Ф-1, РГО) атқаратын қызметі және ұрыстық қасиеті. Гранаталар мен тұтандырғыштың құрылысы. Гранатаны лақтырған кездегі бөлшектері мен механизмдерінің жұмысы. Гранатаны лақтыруға дайындау;

5) Сап және оның элементтері. Саптық тұрыс – Сап және оның элементтері. Алдын-ала және орындауға берілетін пәрмендер. Сапқа тұрғанға дейінгі және саптағы сарбаздың міндеттері Саптық тұрыс. "Сапқа тұр!", "Түзел!", "Тік тұр!", "Еркін тұр!", " Реттел!", "Тоқтат!", "Бас киімдеріңді (киімді) ШЕШ!", "Бас киімдеріңді (бас киімді) КИ !" пәрмендерін орындау. Бір орында орындалатын бұрылулар. Саптық және жорықтық адым – бір қатарлы саптан екі қатарлы сапқа және қайтадан бір қатарлы сапқа тұру. Саптық және жорықтық адым;

6) Жергілікті жерде картасыз бағдарлау – бағдарлау туралы түсінік. Компаспен, аспан денелерінің және жергілікті заттар бойынша көкжиек тұстарын анықтау. Өзінің орналасқан жері туралы мәлімдеу. Магнитті азимутты анықтау – азимут және оны

анықтау. Жергілікті жерде бағдарлаудың заманауи дербес жабдықтары. Спутниктік-навигациялық жүйелер туралы жалпы мәліметтер: GPS (Global Positional System), ГЛОНАСС, Galileo;

7) Әскери роботты техникалардың негіздері – роботтар туралы жалпы мәліметтер. Роботтарды әскери істе пайдалануы. Роботты басқару алгоритмі – Роботтың қозғалу траекториясын жоспарлау. Роботтар тобын ұжымдық басқару үлгісі және алгоритмдері. Роботтарға арналған тапсырмалар – Роботтардың атқара алатын қызметтері. Жекелеген тактикалық міндеттерді шешу: жергілікті жерлерде бағдарлау, роботтардың қиын жағдайларда қызмет ету тәртібі.

8) Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысы – шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысын (оқу орындарын) ұйымдастырудың құрылымы және оның міндеттері. Азаматтық қорғанысының әскери емес құрылымдар қызметі және жабдықталуы. Ядролық қару және оның сипаттамасы – ядролық жарылыстардың түрлері. Ядролық жарылыстың зақымдаушы факторлары және олардан қорғану тәсілдері. Ядролық зақымдау ошағы және оның сипаттамасы. Нейтронды оқ-дәрілердің зақымдаушы әсерінің ерекшеліктері. Химиялық қару – Химиялық қару және оны қолдану белгілері. Улаушы заттар, олардың улағыш қасиеті және олардан қорғану тәсілдері туралы қысқаша түсінік. Химиялық зақымдау ошағы, алғашқы және екінші зақымдау аймақтары. Биологиялық (бактериологиялық) қару – биологиялық (бактериологиялық) қару, оның зақымдаушы әсері, қолдану белгілерін анықтау. Бактериологиялық құралдар, олардың улағыш әсері және олардан қорғану құралдары туралы қысқаша сипаттама. Бактериологиялық зақымдау ошағы, оның сипаттамасы. Бактериологиялық зақымдау ошағында жүргізілетін іс-шаралар. Карантин және обсервация. Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары – Жалпыәскери газтұмылдырық, оның атқаратын қызметі және құрылысы. Азаматтық газтұмылдырықтар құрылысының ерекшеліктері. Сауыт-қорғанысты (маска) таңдау, жарамдылығын тексеру, газтұмылдырықты жинау және қалтаға салу. Газтұмылдырықты алып жүру және пайдалану тәртібі, зақымдалған адамға газтұмылдырық кигізу тәсілдері. Жарамсыз газтұмылдырықты пайдалану. Тыныс алу мүшелерін қорғаудың қарапайым құралдары.Теріні қорғаудың жеке құралдары – теріні қорғауға арналған қарапайым құралдар, қосымша герметизациялау және сіңдіру арқылы олардың қорғаныс қасиеттерін арттыру. Арнайы қорғаныс киімінің (Л-1 жеңіл қорғаныс кеудеше, сүзгілі қорғаныс киімі, жалпыәскери қорғаныс жабдығы) атқаратын қызметімен және оларды пайдалану ережелерімен танысу. Ұжымдық қорғану құралдары – радиацияға қарсы тасалар мен панаханалар, олардың қорғау қасиеттері, жалпы құрылысы және іштей жабдықталуы. Қарапайым паналар. Эвакуациялау және халықты белгілеп шоғырландыру – Азаматтық қорғаныс дабылы және ол бойынша әрекет ету тәртібі. Эвакуациялау және орналастыру тәсілдері мен тәртібі. Эвакуацияланаушылардың міндеттері, олардың керек-жарақтары, қажетті жеке мүліктері, құжаттары мен

азық-түліктері. Эвакуация бекетіндегі тәртіп, жүру бағыты және орналасатын орынға келу ережелер тәртібі. Террорлық қауіп-қатер кезіндегі адамдардың қауіпсіздігі – террорлық актілер бойынша қауіп-қатер төнген және террор болған кездегі азаматтардың атқаратын әрекеттері. Түрлі деңгейдегі қауіп-қатер төнген кезде әрекет ету тәртібі. Лаңкестік қауіпінің алдын алуда ақпараттық технологияның тиімділігі. Табиғи апат аймақтарындағы адамдардың әрекеттері – Табиғи апаттар, зілзалалар, олардың сипаттамалары және келтіруі мүмкін салдары. Табиғи апаттар және зілзалалар кезіндегі адамдардың әрекет ету тәртібі. Адамдардың табиғи апат салдарын жоюға, сондай-ақ құтқару жұмыстарын жүргізуге қатысуы. Жарақат алу, қан ағу және күйік шалу кезінде көрсетілетін алғашқы көмек – жарақат және олардың асқыну себептері туралы түсінік. Қансырау түрлері және олардың сипаттары. Күйік шалу себептері және олардың ауырлық деңгейлері. Естен танудың себебі. Жарақат алу және қансыраған кезде көрсетілетін алғашқы көмек. Асептика және антисептика туралы түсінік. Түрлі қайғылы оқиға орын алған жағдайда көрсетілетін алғашқы көмек – сүйектің сынуы және оларды анықтау туралы түсінік. Соғып алу, шығып кету, буынның созылуы және оларды анықтау белгілері. Шина салудың негізгі ережелері. Түрлі қайғылы оқиға орын алған кезде алғашқы көмек көрсету тәсілдері. Үсік шалу, күнге күю және жылудың әсері, олардың алдын алу және көрсетілетін алғашқы көмек. Электр тогы соққан кезде көрсетілетін алғашқы көмек және көмек көрсеткен кезде сақтауы керек қауіпсіздік шаралары.

9) Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік қызметінің ерекше түрі – әскери қызметті өткеру қажеттілігі. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жеке құрамымен тәрбие жұмысын ұйымдастыру тәртібі. Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттері туралы заңдар. Әскери қызметшілердің әлеуметтік-экономикалық құқықтары. Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттерін сақтау – әскери есепке алу, әскери қызметке даярлау, әскери қызметке кірісу. Келісімшарт бойынша қызмет атқатын әскери қызметшілерге әлеуметтік, экономикалық кепілдіктер мен өтемақылар. Әскери қызмет (баламалы, келісімшарт бойынша), запаста болу.

10) Ату негіздері – Атыс құбылысы. Оқтың бастапқы ұшу жылдамдығы. Қарудың тебілісі. Траекторияның пайда болуы. Оқтың тесіп өту және қиратқыш әрекеті. Тура атудың практикалық маңызы. Ату ережесі – Арақашықтықты мыңдық формула арқылы анықтау тәсілдері. Көздеу (дәлдеу) элементтері. Қозғалмайтын нысандар бойынша көздеу нүктесін және көздеуішті тағайындау.

11) Технологиялық дайындық: Дөңгелекті машиналарды жүргізу негіздері мен ережелері – Қазақстан Республикасының жол жүру саласындағы заңдары мен өзге де құқықтық актілері. Көлік құралдарының санаттары. Жүргізушінің жұмыс орны. Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері – Қазақстан Республикасы Жол қозғалысы ережелерінде қамтылған негізгі ұғымдар мен терминдер. Жүргізушілердің, жаяу

жүргіншілер мен жолаушылардың міндеттері. Жүргізушінің өзімен бірге болуы тиіс құжаттары. Бағдаршамдар мен реттеушінің сигналдары – бағдаршам мен реттеушінің сигналдары. Арнайы сигналдарды қолдану. Авариялық сигнал беру және авариялық тоқтату белгісін қолдану. Маневрлеу. Көлік құралдарын жолдың жүру бөлігіне қою. Жол белгілері – Ескерту белгілері. Басымдық белгілері. Тыйым салу белгілері. Алдын ала жазылатын белгілер. Ақпараттық-көрсеткіш белгілері. Сервис белгілері. Қосымша ақпарат белгілері (тақтайшалар). Жол таңбалары және олардың сипаттамалары – Таңбалардың жіктелуі. Көлденең және тік таңбалардың талаптарына сәйкес жүргізушілердің іс-әрекеті. Көлік құралдарын пайдалануға жіберу жөніндегі негізгі ережелері.

12) Қауіпсіздік негіздері және қауіптерді жіктеу – Қауіптердің негізгі ұғымдары мен жіктелуі. Техника қауіпсіздігі, еңбекті қорғау және қоршаған ортаны қорғау қауіпсіздігі . Қоршаған орта мен адамның қауіпсіздігі – Физикалық, химиялық және биологиялық факторлар арқылы адам денсаулығына әсер ету; Әртүрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету – электрлік және тұрмыстық газбен қауіпсіз жұмыс жүргізу. Тұрмыстық химия құралдарын пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шаралары. Компьютерді пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шаралары. Техногендік сипаттағы қауіптілік – Өнеркәсіптік апаттар (авариялар), олардың қысқаша сипаттамасы және ықтимал салдары. Жарылыстық-өрт қаупі бар нысандардағы апаттар (авариялар). Гидродинамикалық апаттар. Экологиялық қауіпсіздік – ауа және су құрамының ластануы. Минералды тыңайтқыштар мен пестицидтерді пайдалану. Топырақтың ластануы. Экологиялық қауіпсіздікті сақтау ережелері. Табиғи жағдайда автономды өмір сүру-ерікті және мәжбүрлі автономия. Өмір сүру тәсілдері. Қажетті авариялық қор . Криминогендік жағдайларда өзін-өзі қауіпсіз ұстау негіздері – Көшедегі қауіпсіздік. Қоғамдық орындардағы қауіпсіздік. Адамдар көп жиналатын жерлердегі қауіпсіздік. Террористік акт қаупі кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету – Жарылыс қаупі пайда болған жағдайдағы тәртіп ережелері. Кепілдікке алынған жағдайда. Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері – Киберқауіпсіздіктің негізгі ұғымдары. Әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас жасау ережелері. Ашық қол жетімді Wi-fi желілерін қауіпсіз пайдалану ережелері. Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету – алғашқы көмек көрсету ерекшеліктері. Көмектің түрлері. Зардап шеккендерді зақымдану ошақтарынан эвакуациялау тәртібі.

Оқу-далалық (лагерьлік) жиындар.

1) Тактикалық дайындық: Әскери бөлімнің (бөлімшенің) қару-жарағы және әскери техникасы– әскери бөлімнің (бөлімшенің) қарулануымен және әскери техникасымен, олардың атқаратын қызметтерімен, техникалық-тактикалық сипаттамаларымен танысу. Қарулану түрлері мен әскери техникаларды іс жүзінде көрсетуді. Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі – Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі. Ұрыстағы сарбаздың міндеттері. Бөлімшені басқаруды. Қорғанудың дербес

құралдарын қолдануға жаттығу – Нормативтерді орындау: газтұмылдырықты кию, респираторды кию, "зақымдалушыға" газтұмылдырықты кигізу, жалпыәскери қорғаныс жабдығын кию. Дербес қобдиша және химиялық улануға қарсы пакет, олардың атқаратын қызметтері және пайдалану тәртібі. Ұрыстағы сарбаздың әрекеттері – Сарбаздың ұрыс кезінде жаяу әрекет ете отырып қозғалу тәсілдері. Әскери істе модельдеуді қолдану. Ядролық жарылыс кезіндегі әрекетті. Қорғаныстағы сарбаз – ату позициясына (атыс жүргізуге арналған орынға) орналасу. Оқпана қазу және оны бүркемелеу. Қарсылас ядролық қару қолданғанда, атысқа дайындық басталғанда, әуе қарсыласы туралы дабыл қағылғанда, радиоактивті, химиялық және бактериологиялық зақымдау туралы дабыл қағылғанда орындалатын әрекеттер. Қарсыластың танкілері мен жаяу әскерлері түрлі бағыттан шабуылдаған кезде тойтарыс беру. Әуе нысандары бойынша оқ атуды. Шабуылдағы сарбаз – Шабуылға дайындалған кезде орындалатын әрекеттер. Жүріп келе жатып шабуылдау кезіндегі сарбаздың колоннада қозғалуы және бөлімшенің ұрыстық сапындағы өз орнын алуы. Өткелдердегі кедергілерден өту және шабуылдау. Траншеядағы жауды ату, граната лақтыру, қоян-қолтық ұрыс арқылы жою тәсілдері. Шабуыл кезінде радиоактивті (улаушы) заттармен зақымдалған жергілікті жерде әрекет етуді. Бақылаушы сарбаз – Бақылау жүргізуге арналған орынды таңдау, оны жабдықтау және бүркемелеу. Нысандарды анықтау және бақылау нәтижелері туралы мәлімдеме жасау. Жергілікті жердің үлгісін құру және нысандарды үлгіде белгілеу. Шолушы сарбаз – Шолушы болып тағайындалған сарбаздың әрекеттері. Шолушылардың қозғалу, жергілікті жерді және заттарды шолу тәсілдері. Бақылау нәтижелері туралы мәлімдеу.

2) Атыс дайындығы: Калашников автоматын жартылай бөлшектеу және жинақтау жаттығулары – Автоматты жартылай бөлшектеу және жинақтау, автоматтың бөлшектері мен механизмдерінің оқтауға дейінгі орналасу қалпын және ату кезіндегі бөлшек механизмдерінің жұмыс істеуімен танысу. Атуға ыңғайлануға жаттығу (АК-74, пневматикалық винтовка) – Оқжатарды патрондармен оқтау және оқжатарды сөмкеге салу. Атуға ыңғайлану (атуға қажет қалыпты қабылдау және автоматты оқтау). Ату (қарауыл мен өткізгішті орнату, иыққа тіреу, көздеу, шүріппені басу және ату кезінде автоматты мықтап ұстау). Атуды тоқтату, оқжатарды алу және атып болған соң автоматты тексеру. Қол гранаталарын лақтыру – Жарықшақты қол гранаталарын және танкіге қарсы гранаталарды лақтыру. Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) ату – Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) іс жүзінде ату.

3) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары: Әскери бөлімнің (бөлімшенің) орналасуы, өмірі және күнделікті тұрмыс-тіршілігі – Әскери бөлімнің (бөлімшенің) тарихы. Әскери қызметшілердің орналасуы. Ақпараттық-тәрбие жұмысына арналған бөлме. Қару сақтауға арналған бөлме. Сарбаз асханасы, спорт базасы, оқу қалашықтары. Рота бойынша тәуліктік кезекшінің міндеттері – Ротаның тәуліктік нарядының атқаратын

қызметтері, құрамы және қарулануы, рота бойынша күндізгі кезекшінің атқаратын міндеттері. Өзінің кезекті міндетін атқаратын күндізгі кезекшінің бекетін жабдықтау және жарақтандыру, тікелей бастықтары келген кездегі, "Жиын" белгісі берілгенде, дабыл және өрт болған жағдайдағы күндізгі кезекшінің әрекеттері. Бос ауысымдағы күндізгі кезекшінің әрекеттері, күндізгі кезекшінің телефон бойынша мәлімдеме беру тәртібі. Ротаға басқа ротаның әскери қызметшілер келген кездегі, рота аумағынан мүліктерді шығару кезіндегі күндізгі кезекшінің әрекеттері. Сақшының міндеттері – Қарауылдық қызметке тағайындалу және қарауылдың атқаратын міндеттері. Бекет және оны жабдықтау, жарақтандыру. Бекетке шабуыл жасалған кездегі сақшының әрекеттерін. Қаруды қолдану тәртібі. Бекеттегі сақшының орындайтын әрекеттері – Қаруды оқтау тәртібі. Бекетте тұрған сақшы қаруының орналасу қалпы. Бекетті тапсырған және қабылдаған, бекетте өрт болған және өзінің немесе көрші бекет маңында тәртіп бұзушылық орын алған жағдайдағы сақшының әрекеттері;

4) Саптық дайындық: Әскери сәлемдесу – Бір орында және қозғалыс кезінде орындалатын әскери сәлемдесу. Саптан шығу және сапқа қайта тұру – Саптан шығу және сапқа қайта тұру. Бастыққа келу және одан кету. Саптық тәсілдер және қарумен орындалатын іс-қимылдар – "Автоматты кеудеге!", "Белдікке!", "Қаруды қой!", "Қаруға !", "Қаруды!" тәсілдерін орындау. Бөлімшенің сабы – Бөлімшені өрістетілген сапқа және жорықтық сапқа тұрғызу. Бөлімшені өрістетілген саптан жорықтыққа сапқа тұрғызу және қайтадан өрістетілген сапқа тұрғызу. Бөлімшенің жинақталуы және жазылуы.

5) Әскери топография: Азимут бойынша қозғалыс – Көкжиек тұстарын және магнитті азимутты анықтауға жаттығу. Азимут бойынша қозғалыс.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту;

5) жұмыс жаттығуларының бағдарламаларын әзірлеу кезінде жергілікті климаттық жағдайларды ескере отырып, қысқы спорт түрлерін рекреациялық жүгірумен және басқа аэробтық жаттығулармен ауыстыру ұсынылады;

6) жүзумен айналысу мүмкіндігі болмаған жағдайда, жүзу бағдарламасын іске асыруға бөлінген уақыт педагогикалық кеңестің шешімімен спорттық ойындар, гимнастика бойынша дағдыларды одан әрі жетілдіруге пайдаланылады.

6. Оқу жүктемесінің көлемі 96 сағатты (4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлімдер, бөлімшілердің мен тақырыптардың атауы	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			теориялық	практикалық
Кіріспе сабағы				
1	Тақырып 1. Білім алушылардың алғашқы әскери және технологиялық дайындықтарының мақсаты, міндеттері және мазмұны			
1 бөлім. Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттік қауіпсіздіктің кепілі				
2	Тақырып 1. Мемлекет қорғанысының конституциялық негіздері			
3	Тақырып 2. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери рәміздері			
4	Тақырып 3. Экстремизм және терроризмнің ұлттық қауіпсіздікке тигізетін салдары			
2 бөлім. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының жалпыәскери жарғылары				
5	Тақырып 1. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының			

	жалпыәскери жарғылары			
6	Тақырып 2. Әскери қызметкерлер және олардың өзара қарым-қатынастары			
7	Тақырып 3. Әскери тәртіп, оның мәні мен мағынасы			
3 бөлім. Тактикалық дайындық				
8	Тақырып 1. Мотоатқыштар бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері			
4 бөлім. Атыс дайындығы				
9	Тақырып 1. Калашников автоматы және қол пулеметі			
10	Тақырып 2. Калашников автоматын (қол пулеметін) жартылай бөлшектеу және жинақтау			
11	Тақырып 3. Калашников автоматын (қол пулеметін) атуға дайындау			
12	Тақырып 4. Жарықшақты қол гранаталары			
5 бөлім. Саптық дайындық				
13	Тақырып 1. Сап және оның элементтері. Саптық тұрыс			
14	Тақырып 2. Бір орында орындалатын бұрылулар. Саптық және жорықтық адым			
6 бөлім. Әскери топография				

15	Тақырып 1. Жергілікті жерде картасыз бағдарлау			
16	Тақырып 2. Магнитті азимутты анықтау			
7 бөлім. Әскери роботты техникалардың негіздері				
17	Тақырып 1. Әскери роботты техникалардың негіздері			
18	Тақырып 2. Роботты басқару алгоритмі			
19	Тақырып 3. Роботтарға арналған тапсырмалар			
8 бөлім. Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері				
20	Тақырып 1. Шаруашылық объектісінің азаматтық қорғанысы			
21	Тақырып 2. Ядролық қару және оның сипаттамасы			
22	Тақырып 3. Химиялық қару			
23	Тақырып 4. Биологиялық (бактериологиялық) қару			
24	Тақырып 5. Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары			
25	Тақырып 6. Теріні қорғаудың жеке құралдары			
26	Тақырып 7. Ұжымдық қорғану құралдары			
27	Тақырып 8. Эвакуациялау және халықты белгілеп шоғырландыру			
28	Тақырып 9. Террорлық қауіп-қатер кезіндегі			

	адамдардың қауіпсіздігі			
29	Тақырып 10. Табиғи апат аймақтарындағы адамдардың әрекеттері			
30	Тақырып 11. Жарақат алу, қан ағу және күйік шалу кезінде көрсетілетін алғашқы көмек			
31	Тақырып 12. Түрлі қайғылы оқиға орын алған жағдайда көрсетілетін алғашқы көмек			
9 бөлім. Әскери қызметтің құқықтық негіздері				
32	Тақырып 1. Әскери қызмет			
33	Тақырып 2. Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери міндеттерін сақтау			
10-бөлім. Атыс дайындығы (2)				
34	Тақырып 5. Ату негіздері			
35	Тақырып 6. Ату ережесі			
11 бөлім. Технологиялық дайындық				
36	Тақырып 1. Дөңгелекті машиналарды жүргізу негіздері мен ережелері			
37	Тақырып 2. Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері			
38	Тақырып 3. Бағдаршамдар мен реттеушінің сигналдары			
39	Тақырып 4. Жол белгілері			
	Тақырып 5. Жол таңбалары және			

40	олардың сипаттамалары			
12 бөлім. Өмір қауіпсіздігі негіздері				
41	Тақырып 1 Қауіпсіздік негіздері және қауіптерді жіктеу			
42	Тақырып 2. Қоршаған орта мен адамның қауіпсіздігі			
43	Тақырып 3. Әртүрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету			
44	Тақырып 4. Техногендік сипаттағы қауіптілік			
45	Тақырып 5. Экологиялық қауіпсіздік			
46	Тақырып 6. Табиғи жағдайда автономды өмір сүру			
47	Тақырып 7. Криминогендік жағдайларда өзін-өзі қауіпсіз ұстау негіздері			
48	Тақырып 8. Террористік акт қаупі кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету			
49	Тақырып 9. Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері			
50	Тақырып 10. Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету			
Оқу-далалық (лагерьлік) жиындар				
1 бөлім. Тактикалық дайындық				
	Тақырып 1. Әскери бөлімнің (			

51	бөлімшенің) қару-жарағы және әскери техникасы			
52	Тақырып 2. Бөлімшенің ұрыстық және жорықтық орналасу тәртібі			
53	Тақырып 3. Қорғанудың дербес құралдарын қолдануға жаттығу			
54	Тақырып 4. Ұрыстағы сарбаздың әрекеттері			
55	Тақырып 5. Қорғаныстағы сарбаз			
56	Тақырып 6. Шабуылдағы сарбаз			
57	Тақырып 7. Бақылаушы сарбаз			
58	Тақырып 8. Шолушы сарбаз			
2 бөлім. Атыс дайындығы				
59	Тақырып 1. Калашников автоматын жартылай бөлшектеу және жинақтау жаттығулары			
60	Тақырып 2. Атуға ыңғайлануға жаттығу (АК-74, пневматикалық винтовка)			
61	Тақырып 3. Қол гранаталарын лақтыру			
62	Тақырып 4. Автоматтан (пневматикалық винтовкадан) ату			
3 бөлім. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлер және әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары				

63	Тақырып 1. Әскери бөлімнің (бөлімшенің) орналасуы, өмірі және күнделікті тұрмыс-тіршілігі			
64	Тақырып 2. Рота бойынша тәуліктік кезекшінің міндеттері			
65	Тақырып 3. Сақшының міндеттері			
66	Тақырып 4. Бекеттегі сақшының орындайтын әрекеттері			
4 бөлім. Саптық дайындық				
67	Тақырып 1. Әскери сәлемдесу			
68	Тақырып 2. Саптан шығу және сапқа қайта тұру			
69	Тақырып 3. Саптық тәсілдер және қарумен орындалатын іс-қимылдар			
70	Тақырып 4. Бөлімшенің сабы			
5 бөлім. Әскери топография				
71	Тақырып 1. Азимут бойынша қозғалыс			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлімнің атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Кіріспе	1) Білім алушыларды әскери қызметке даярлаудың оқу-тәрбие процесі. Педагогикалық құбылыс ретінде әскери қызметке дайындық	1) Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнін ұйымдастырудағы құқықтық негіздер және алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнінің мақсаты мен міндеттерін білу.	1) Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнінің мақсаты мен міндетін анықтайды; 2) алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнін ұйымдастырудағы нормативті-құқықтық негіздерін атайды.
			1) Алғашқы әскери және технологиялық дайындық

Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттің әскери қауіпсіздігінің кепілі Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері – мемлекеттік қауіпсіздіктің кепілі	Конституция мемлекет қорғанысының жаңа негіздері	1) Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнінде білім алушылардың міндеттері мен құқықтарын білу; 2) Қарулы Күштердегі идеологиялық жұмыстың негізгі міндеттерін білу.	пәнінде білім алушылардың міндеттері мен құқықтарын атайды; 2) Қазақстан Республикасының " Әскери қызмет және әскери қызметшілердің статусы" туралы Заңына сәйкес білім алушыларға қойылған талаптарды орындайды; 3) "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" Заңына сәйкес білім алушыларға қойылатын талаптарды орындайды.
	Конституция мемлекет қорғанысының жаңа негіздері	1) Қазақстан Республикасы қорғанысының конституциялық негіздері туралы білімдді дамыту.	1) Қазақстан Республикасы Конституциясының 36 бабын түсіндіреді.
	Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері, олардың құрамы мен мақсаты	1) Еліміздің Қарулы Күштерінің қауіпсіздікті қамтамасыз етудегі рөлі мен маңызын түсіну; 2) білім беру ұйымдарында білім алушыларды әскери қызметке дайындаудың ерекшеліктері туралы түсінікке ие болу. Отанды қорғау – мемлекеттік саясаттың маңызды бағыты; 3) жастарды әскери қызметке даярлаудың педагогикалық технологиясы саласында білімге ие болу.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің ұйымдық құрылымын түсіндіреді және құрамын ажыратады; 2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әртүрлі рәміздерінің мағынасын айқындайды.
	Экстремизм мен терроризм ұлттық қауіпсіздікке қатер ретінде	1) Ұлттық қауіпсіздікке қауіп төндіретін факторларды талдау.	1) Экстремизм мен терроризмнің түрлерін, оларға тән белгілерін атайды; 2) Қазақстан Республикасы қорғанысының мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі рөлі туралы қорытындылар жасайды.
		1) Қазақстан Республикасы Қарулы	

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдарының жалпы әскери жарғылары	Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары	Күштерінің Әскери жарғыларының жалпы негіздері мен құқықтық ережелерін білу; 2) жан-жақты тәрбие технологиясы ретінде жастарды әскери-патриоттық тәрбиелеу тұжырымдамасын қалыптастыру.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері жарғыларының түрлерін атайды; 2) әскери жарғылардың жалпы мазмұнын ашады. 3)) білім алушыларды әскери қызметке дайындаудың құқықтық негіздерін біледі.
	Әскери қызметкерлер және олардың арасындағы қарым-қатынас	1) Талаптар туралы, тиісті әскери тәртіпті, оқу-тәрбие процесін және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Әскери қызметкерлер әзірлігін тиісті деңгейде ұстау жөніндегі жарғыларын қамтамасыз ету; 2) әскери иерархия туралы білімдерін дамыту.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштеріндегі әскери тәртіп туралы жарғыларының баптарын айқындайды.
тактикалық дайындық Тактикалық дайындық.	Әскери тәртіп, оның мәні мен маңызы 1) Мотоатқыштар Бөлімшесін ұйымдастыру және ұрыстық мүмкіндіктері – Бөлімшені ұйымдастыру. Штаттық қарулану және ұрыстық техника. Бөлімшенің ұрыстық мүмкіндіктері	1) Жеке тұлғалық қасиеттер: ерік-жігерді, тәртіпті, ұйымшылдықты , парыз сезімін, алғашқы әскери-технологиялық дайындықты меңгеруде саналы көзқарасты қалыптастыру.	1) Жарғы талаптарын қолданады.
		1) Жауды жеңудің ең маңызды құралы ретінде ұрыс теориясы мен практикасының мәселелерін меңгеру; 2) "Біріккен қарулы күрес " термині туралы түсіну.	1) Қазіргі заманғы ұрысты іске асыру мен оның ерекшеліктерін және түрлерін сипаттайды; 2) мотоатқыштар бөлімшесінің ұрыстық мүмкіндігі мен ұйымдасуын ашады; 3) әр түрлі бөгеттерді өтуде, қарсыластың оқ жаудыру кезінде қозғалыс жасауда, шабуылда және қорғаныста әскери қызметкелердің Бөлімше құрамымен іс-әрекет жасауын түсіндіреді; 4)"Химиялық дабыл!", " Газдар!", "Әуе!" дыбыстары бойынша

			іс-әрекет жасауды түсіндіреді.
өрт жаттығулары Атыс дайындығы	Калашников автоматы және жеңіл пулеметі	1) Ұрыс жағдайында атыс қаруын қолдануды, ұрыс әрекеттерін ұйымдастыруда бастапқы дағдыларды бекітуді, жалпы ұрыс негіздерін меңгеруде негізгі тактикалық дайындық міндеттерін меңгеру.	1) Алған білімдерін ұрыс кезінде өздеріне оқпана қазу, бақылау мен атыс жүргізу үшін арнайы жер таңдау, кез-келге жерде қозғалыс жасауда тәжірибелік дағдыларын көрсету кезінде қолданады.
	1) Калашников автоматы және қол пулеметі	1) Граната және оқ-дәрілермен, қарумен жұмыс жасаған кездегі негізгі қауіпсіздік ережелері мен қарастырып отырған қарудың бөлшектерін білу.	1) Атыс қаруынан атыс жүргізу негіздерін сипаттайды. 1) Қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Қолды бөлшектеу гранаталары - Қолды бөлшектеу гранаталарының мақсаты, жауынгерлік қасиеттері (РГД-5, РГН, Ф-1, РГО).	1) РГД-5, Ф-1, РГО, РГН гранаталарының қасиеттерін меңгеру; 2) гранаталар мен сақтандырғыштардың конструкциясын, лақтырылған кезде гранаталардың бөлшектері мен механизмдерінің жұмысын меңгеру.	1) Қару, граната және оқ-дәрілермен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
Саптық дайындық	Сап және оның элементтері	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының саптық жарғыларының жалпы негіздері мен талаптарын орындау және білу.	1) Сапқа тұрғызу, қозғалыс жасау үшін пәрмендер береді, сап элеметтерін анықтайды; 2) взвод және бөлім құрамында жекеленген саптық тәсілдер бойынша саппен қозғалыс жасау үшін берілген пәрменді орындайды; 3) жүйенің негізгі элементтерін және олардың анықтамаларын квалификациялайды.
	Орнында бұрылу. Сап және марш қадамы	1) Жүйенің негізгі элементтерін және олардың анықтамаларын білу; 2) меңгерген физикалық, атыс, тактикалық дайындық бойынша	1) Берілген бұйрыққа бойынша іс-әрекет жасайды; 2) жорықтық және саптық адыммен

		дағдыларын сабақ кезінде қолдану.	қозғалады, бұрылыстар жасайды.
Әскери топография.	Жерге бағдарлау	1) Бейтаныс рельефте бағдарлаудың негізгі тәсілдерін меңгеру; 2) олардың орналасқан жері туралы есептің негізгі белгілерін бөліп көрсете білу.	1) Құлабыз (компас) және жергілікті нысандар бойынша көкжиек тұстарын анықтайды; 2) жергілікті жерде картасыз, қажетті азимут бойынша бағдарлайды; 3)жергілікті жерде бағдарлану үшін ұшқышсыз қашықтықтан басқарылатын ұшу аппаратының ақпараттарын қолданады.
	Магниттік азимутты анықтау	1) Жерде бағдарлау әдістерін меңгеру.	1) Қару-жарақ пен техниканы ұрыста тиімді пайдалану үшін әскери топографияны білудің маңыздылығын түсіндіреді; 2) Ғаламдық навигациялық спутниктік жүйенің ақпаратын бағалайды және дұрыс бағытты ұсынады.
Әскери роботты техникалардың негіздері.	1) Әскери роботты техникалардың негіздері. Роботтарды басқару алгоритмі	1) Робототехниканың негізгі даму бағыттары мен роботтардың ерекшелік белгілерін білу ; 2) жауынгерлік роботтардың функционалдық мүмкіндіктері туралы білу; 3) робототехниканың еліміздің қорғаныс қабілетін арттыру үшін қолданбалы ғылым ретіндегі маңыздылығы туралы түсіну; 4) жаңа педагогикалық технологияларды пайдалана отырып, алғашқы әскери дайындық бойынша білу.	1) Роботтарды әскери істерде қолдану мүмкіндіктерін ашады; 2) мақсатына қарай роботтарды анықтайды және жіктейді; 3) әскери робототехниканы қолдану перспективаларын талдайды; 4) адам өмірінің әртүрлі салаларында роботтық технологияларды қолдануды ашады; 5) робототехника бойынша әскери білімі мен практикалық дағдыларын біледі.
		1) Қазақстан Республикасының халқын табиғи апаттардың, ірі авариялардың, апаттардың және	1) Азаматтық қорғаныстың, оқу орнындағы азаматтық қорғауды

	Кәсіпкерлік объектіні азаматтық қорғау	терроризм актілерінің зардаптарынан қорғау бойынша бейбіт және соғыс уақытында жүргізілетін негізгі іс-шараларды меңгеру.	ұйымдастырудың және әскери емес құрамаларды ұйымдастырудың мақсаттары мен міндеттерін ашады.
	Ядролық қару және олардың сипаттамасы	1) Ядролық қарудың түрлері және оны қолданудың зардаптары туралы жақсы қалыптасқан білімге ие болу.	1) Ядролық қарудың сипаттамалары, оның түрлері және зақымдаушы факторлары туралы білімдерін көрсетеді.
	Химиялық қару	1) Химиялық қарудың түрлері мен түрлерін білу .	1) Химиялық қаруға қатысты халықаралық құжаттарды білуді көрсету; 2) қазіргі заманғы қаруды қолдану кезінде болуы мүмкін төтенше жағдайларды талдайды; 3) қорғау құралдарын атайды; 4) жеке қорғану құралдарын, жаппай қырып-жою қаруынан (ЖҚҚ) қорғау әдістерін пайдаланады.
	Биологиялық (бактериологиялық) қарулар.	1) Биологиялық (бактериологиялық) қаруды қолданудың негізгі әдістерін меңгеру; 2) "биологиялық ластану аймағы" және " биологиялық зақымдану ошақтары" терминдерінің мағынасын білу.	1) Бактериологиялық қарудың ерекшеліктерін атайды; 2) қазіргі заманғы қаруды қолдану кезінде болуы мүмкін төтенше жағдайларды талдайды; 3) жаппай жеңіліске ұшыраған кездегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелерін атайды.
	Тыныс алу мүшелерін қорғау құралдары. Теріге арналған жеке қорғаныс құралдары.	1) Жаппай қырып-жоятын қаруды қолдану және техногендік апаттар жағдайында тыныс алу мүшелерін жеке қорғаудың заманауи түрлері туралы білімді меңгеру.	1) Респираторды, противогазды қолдану дағдыларын көрсетеді; 2) жаппай қырып-жою қаруын қолдану және техногендік апаттар жағдайында теріні қорғау құралдарының мақсаты мен жіктелуі туралы білімін көрсетеді; 3) жеке қорғану құралдарын, жаппай қырып-жою қаруынан (

Өмір қауіпсіздігі және ақпараттық технологиялар негіздері			ЖҚҚ) қорғау әдістерін пайдаланады.
	Ұжымдық қорғаныс құралдары.	1) Ұжымдық қорғаныс құралдарының түрлері мен түрлерін білу.	1) Жаппай қырып-жою қаруын қолдану және техногендік апаттар жағдайында тері қорғау құралдарының мақсаты мен жіктелуі туралы білімін көрсетеді; 2) техногендік сипаттағы қауіптерді жіктейді; 3) ұжымдық қорғаныс құралдарының түрлерін атайды.
	Халықты эвакуациялау және тарату	1) Халықты эвакуациялау және таратуды ұйымдастыру ережелерін білу.	1) Халықты эвакуациялау және тарату әдістері мен тәртібін атайды; 2) "жергілікті" және " жергілікті эвакуация" ұғымдарымен әрекет етеді.
	Террорлық қауіп жағдайында халықтың қауіпсіздігі	1) Террористік қауіп жағдайында халықтың қауіпсіздік шаралары туралы білу.	1) террористік қауіптілік деңгейлерін анықтайды; 2) криминогендік жағдайларда өзін-өзі ұстау ережелерін түсіндіру; 3) терроризмге қарсы бағытталған алдын алу шараларын атайды.
	Табиғи апат аймақтарындағы халықтың әрекеті	1) Жау шабуылы қаупі, азаматтық қорғаныстың дабылы, әртүрлі төтенше жағдайлар мен террористік қауіп-қатер кезінде халықты шебер әрекеттерге дайындаудың маңыздылығын мойындау; 2) қалыптасты табиғи апат аймақтарында зардап шеккендерге көмек көрсету дағдылары.	1) Әлеуметтік желілерде қауіпсіз байланыс, ашық қолжетімді желілерді пайдалану ережелерін талдайды; 2) зардап шеккендерге көмек көрсету дағдыларын көрсетеді.
	Жаралар, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы көмек.	1) Жарақат, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелерін білу.	1) Жарақат, қан кету және күйік кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсету ережелері туралы білімін көрсетеді; 2) әртүрлі зақымдану түрлеріне таңғыш

			таңғышты қолдану дағдыларын көрсетеді.
	Түрлі жазатайым оқиғаларға алғашқы көмек көрсету.	1) Жалпы ережелерді және әртүрлі жазатайым оқиғаларға алғашқы көмек көрсету шараларының кешенін білу.	1) Жазатайым жағдайларда алғашқы медициналық көмек көрсету туралы білімдерін көрсетеді; 2) жол-көлік оқиғасынан зардап шеккендерге алғашқы медициналық көмек көрсету дағдыларын көрсетеді.
Әскери қызметтің құқықтық негіздері.	Әскери қызмет – Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік қызметінің ерекше түрі.	1) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери қызметі туралы Заңының талаптарын меңгеру; 2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жеке құрамымен психологиялық-педагогикалық жұмысты ұйымдастыру тәртібін меңгеру.	1) "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" Заңының баптарын түсіндіреді; 2) азаматтарды әскери қызметке даярлау жөніндегі бағдарламаны түсіндіреді; 3) Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери борышы туралы Заңдар бабының мазмұнын ашады.
		1) Әскери қызметшінің мәртебесі, оның құқықтары мен міндеттері туралы түсіну; 2) Қазақстан Республикасының әскери қызметтің мемлекеттік қызметінің ерекше түрі ретінде қабылдау.	1) Әскерге шақыру бойынша және келісім-шарт бойынша әскери қызметтің мерзімдерін атайды; 2) әскери қызмет өткеру тәртібін түсіндіреді.
	Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери борышының мазмұны	1) Әскери міндеттілер мен мерзімді әскери міндеттілерді әскери есепке алудың мақсаты мен ережелерін түсіну.	1) Әскери қызметтің мазмұны бойынша білімі мен түсінігін көрсетеді.
	Түсіру негіздері	1) Қарастырылып отырған қарудың материалдық бөлігін, онымен жұмыс істеу кезіндегі негізгі қауіпсіздік шараларын, оқ-дәрілер мен гранаталарды білу;	1) Атқыш қарудан ату негіздерін сипаттайды; 2) пулеметтің мақсатын, жауынгерлік қасиеттерін, жалпы құрылымын және жұмыс істеу принципін түсіндіреді;

Өрт жаттығулары		2) атыс қаруын практикалық қолданудың негізгі дағдыларын меңгеру.	3) қаруды қарайды, бөлшектейді және жинайды; 4) қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеген кезде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Түсіру ережелері	1) Диапазонды қалай анықтау керектігі туралы түсінікке ие болу; 2) көздеу элементтері, көздеу және көздеу нүктесін таңдау туралы білу.	1) Тұрақты нысаналарды ату кезінде қашықтықты анықтайды; 2) мыңыншы формуланы қолданады.
Технологиялық дайындық	Доңғалақты көліктерді басқару негіздері мен ережелері	1) Қазақстан Республикасының жол жүрісі саласындағы заңдары мен өзге де құқықтық актілерін білу; 2) доңғалақты көлік құралдарын жүргізу негіздері мен ережелері, жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері, жол белгілері мен таңбаларын үйрену.	1) Доңғалақты көлік құралдарын жүргізудің негіздері мен ережелерін сипаттайды; 2) көлік құралдарының санаттары туралы білімін көрсетеді; 3) жол қозғалысына қатысушылардың, бағдаршамдар мен жол диспетчерлерінің міндеттерін, жол белгілері мен таңбаларын атайды.
	Жол қозғалысына қатысушылардың міндеттері	1) Жолда жүру ережелерін білу; 2) Қазақстан Республикасының Жол жүрісі қағидаларында қамтылған негізгі ұғымдар мен терминдерді меңгеру.	1) Жүргізушілер мен жаяу жүргіншілердің міндеттерін түсіндіреді; 2) жол белгілерінің түрлерін және көлік құралдарының қозғалысы ережелерін атайды.
	Бағдаршам және жол диспетчері	1) Бағдаршам мен жол диспетчерінің сигналдарын білу; 2) көлік құралдарының жолдың жүру бөлігінде маневр жасауы және орналасуы туралы түсіну.	1) Арнайы сигналдарды қолдану ережелерін түсіндіреді; 2) дабыл және ескерту үшбұрыштарын пайдалану ережелерін түсіндіреді.
	Жол белгілері	1) Жол белгілерінің жіктелуін білу.	1) Жол белгілерінің мағынасын түсіндіреді.
	Жол белгілері және олардың сипаттамалары	1) Көлік құралдарын пайдалануға жіберудің негізгі ережелерін білу.	1) Көлденең және тік таңбалау талаптарына сәйкес жүргізушілердің әрекеттерінің мәнін ашады.

Тіршілік қауіпсіздігінің негіздері және ақпараттық технологиялар	Қауіпсіздік негіздері және қауіптілік классификациясы	1) Қауіпсіз өмір сүру негіздері туралы түсіну; 2) адамға қауіп төндіретін қауіптер, олардың көріну заңдылықтары және олардан қорғану тәсілдері туралы түсіну.	1) Қауіптердің негізгі ұғымдары мен жіктелуін ашады; 2) қауіпсіздік техникасы, еңбекті қорғау және қоршаған ортаны қорғау бойынша білімдерін көрсетеді.
	Қоршаған орта және адам қауіпсіздігі	1) Қоғам мен табиғаттың өзара әрекеттесу формалары туралы түсініктері болу; 2) адамды биологиялық және әлеуметтік организм және оның табиғи мекендеу ортасы ретінде сақтау үшін табиғи ортаны қорғау қажеттілігін білу.	1) Табиғи ресурстарды үнемді тұтыну туралы білімдерін көрсетеді; 2) қоршаған ортаның ластануының зардаптарын көрсетеді; табиғи ресурстардың сарқылуы; табиғи ортаның бұзылуы.
	Түрлі тұрмыстық жағдайларда жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету	1) Жаттығу электр және тұрмыстық газбен қауіпсіз жұмыс істеу.	1) Тұрмыстық химияны пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шараларын атайды; 2) компьютерлік техниканы пайдалану кезіндегі қауіпсіздік шараларын атайды; 3) әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас жасау, қолжетімділік ашық желілерді пайдалану ережелерін түсіндіреді.
	Техногендік қауіптер	1) Техногендік қауіптер туралы түсінікке ие болу; 2) гидродинамикалық апаттардың, өрт-жарылыс қауіпті объектілердегі авариялардың мәні туралы түсінікке ие болу.	1) Өндірістегі жазатайым оқиғалардың түрлерін анықтайды; 2) өндірістегі жазатайым оқиғаларды және ықтимал зардаптарды сипаттайды.
	Экологиялық қауіпсіздік	1) Экологиялық қауіпсіздіктің объектілері, мақсаттары мен міндеттері туралы түсінікке ие болу; 2) топырақтың ластануының зардаптары туралы түсінікке ие болу.	1) Ауа мен судың ластануының себептері мен салдары туралы білімдерін көрсетеді; 2) ережелерді түсіндіреді минералды тыңайтқыштар мен пестицидтерді қолданады.
		1) Табиғи ортада адамның ерікті және	1) Табиғи ортада тіршілік етудің қарапайым

	Табиғи жағдайда автономды тіршілік ету	мәжбүрлі дербестігінің себептері мен ерекше жағдайлары туралы түсінікке ие болу.	тәсілдері туралы білімдерін көрсетеді; 2) портативті авариялық қоректендірудің мәнін түсіндіреді.
	Криминогендік жағдайларда қауіпсіз мінез-құлық негіздері	1) Көшеде, қоғамдық орындарда орын алуы мүмкін криминогендік жағдайлар туралы түсінікке ие болу; мінез-құлық ережелері.	1) Көшеде қауіпсіз жүріс-тұрыс туралы білімдерін көрсетеді; 2) қоғамдық орындарда және адамдар көп жиналатын орындарда қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін түсіндіреді.
	Террорлық шабуыл кезінде жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету	1) Террористік акт қаупі төнген жағдайда қауіпсіз мінез-құлық ережелерін білу.	1) Жарылыс қаупі кезінде өзін-өзі ұстау ережелері туралы білімін көрсетеді; 2) кепілге алу ережелері туралы білімдерін көрсетеді.
	Ақпараттық кеңістіктегі киберқауіпсіздік негіздері	1) Киберқауіпсіздіктің негізгі түсініктерін білу.	1) Әлеуметтік желілерде қауіпсіз қарым-қатынас ережелерін түсіндіреді; 2) Жалпыға ортақ Wi-Fi желілерін қауіпсіз пайдалануды түсіндіреді.
	Жаппай қырып-жою кезіндегі алғашқы көмек	1) Жаппай зақымдану кезіндегі алғашқы көмек көрсету ерекшеліктері туралы түсінікке ие болу.	1) Алғашқы көмек көрсету туралы білімдерін көрсетеді; 2) зардап шеккендерді зақымдану орындарынан эвакуациялау тәртібін түсіндіреді.
	Әскери бөлімнің (бөлімшенің) қару-жарағы мен әскери техникасы	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери техникасы мен қару-жарағы туралы білімі болу; 2) қару мен қорғаныс құралдарын шебер пайдалану.	1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің және шет мемлекеттердің әскери техникасы мен қару-жарақтарының сипаттамаларын салыстырады; 2) жеке қару мен жеке қорғану құралдарын пайдаланады.
	Бөлімнің жауынгерлік және марш тәртібі	1) Отрядтың ұрыс және жорық тәртібі туралы түсінікке ие болу.	1) Жауынгердің әр түрлі ұрыс түрлеріндегі іс-әрекет тәртібі туралы білімін көрсетеді; 2) жауынгердің ұрыстағы міндеттерін түсіндіруге; 3) бөлімді басқару тәртібін түсіндіреді.

тактикалық дайындық	Жеке қорғаныс құралдарын пайдалануды үйрету	1) Жеке қорғаныс құралдарын пайдалану мақсаты мен тәртібін білу.	1) Противогазды, респираторды, "зардап шеккендерге" противогазды кию, қолды біріктірілген қорғаныс жинағы, нормаларын орындайды.
	Жауынгердің ұрыстағы іс-әрекеттері - Жаяу операция кезіндегі жауынгердің ұрыстағы қозғалыс тәсілдері	1) Жаяу әрекет кезінде жауынгерді ұрыста жылжыту тәсілдерін әзірлеу.	1) Ядролық жарылыстың шығу тәртібін түсіндіреді .
	Қорғаныстағы жауынгер.	1) Қорғаныстағы жауынгердің іс-әрекеті туралы білімдерін дамыту; қарсыластың ядролық қаруын қолдану, атыс даярлығын бастау, әуе жауы туралы, радиоактивті, химиялық және бактериологиялық ластану туралы ескерту сигналдары кезіндегі әрекеттерін білу.	1) Өздігінен қазу және камуфляж жасау тәртібін көрсетеді; 2) атыс позициясын алу тәсілдерін түсіндіреді; 3) әуе нысандарына оқ ату тәртібі туралы білімдерін көрсетеді.
	Шабуылдағы солдат	1) Шабуыл кезіндегі жауынгердің іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту; 2) шабуыл кезінде радиоактивті (улы) заттармен ластанған жердегі іс-әрекеттер тәртібі туралы білімін дамыту.	1) Шабуылға дайындалу тәртібін көрсетеді; қозғалыстағы шабуыл кезінде жауынгерді колоннада ілгерілету және оның отрядтың ұрыс тәртібінде орнын алу; өткелдердегі кедергілерді еңсеру және шабуыл жасау; 2) жауды окопта атыспен, гранаталармен, қоян-қолтық ұрыста жою тәсілдерін білуін көрсетеді; шабуыл объектісін меңгерген.
	Солдат-бақылаушы	1) "Солдат-бақылаушы" позициясындағы іс-әрекет тәртібі туралы білімдерін дамыту.	1) Бақылау орнын таңдау ережелері, оның жабдықталуы және камуфляжы туралы білімін көрсетеді; 2) нысаналарды анықтау және жер бедерін картаға түсіру жолдарын түсіндіреді.
		1) Патрульдегі жауынгердің іс-әрекет	1) Сақшылардың қозғалысы, аумақты және

	Патрульдегі солдат	тәртібі туралы білімдерін дамыту.	жергілікті объектілерді тексеру ережелерін түсіндіреді.
өрт жаттығулары	Калашников автоматын толық емес бөлшектеу және құрастыру бойынша оқыту	1) Калашников автоматының құрылымы туралы жақсы қалыптасқан білімге ие болу.	1) Қаруды тексереді, бөлшектейді және құрастырады; 2) қарумен, гранатамен және оқ-дәрімен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік шараларын сақтайды.
	Атуға дайындық жаттығулары (АК-74, пневматикалық мылтық)	1) Пневматикалық мылтықпен жұмыс істеу ережелерін әзірлеу.	1) Журналды патрондармен жабдықтау және сөмкеге салу нормаларын орындайды.
	Қол гранаталарын лақтыру. Қол сынықтарын және танкке қарсы гранаталарды лақтыру	1) Қол сынықтарын және танкке қарсы гранаталарды лақтыру тәсілдерін білу.	1) Гранатаны қашықтыққа лақтыру нормаларын орындайды; 2) дәлдік үшін гранаталарды лақтыру нормаларын орындайды.
	Автоматтан ату (пневматикалық мылтық)	1) Пневматикалық мылтықтан (пневматикалық винтовкадан) практикалық ату ережесін әзірлеу.	1) Түсірілімге дайындық тәртібін көрсетеді, ату, атуды тоқтату; 2) пулеметті түсіру, атыстан кейін пулеметті қарау тәртібін көрсетеді.
Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғылары	Әскери бөлімнің (бөлімнің) әскери қызметшілерінің тұруы, тұрмысы және тұрмысы	1) Әскери бөлімдердің оқу-материалдық базасы туралы білімі болуы; 2) әскери бөлімнің (бөлімнің) тарихының маңыздылығын білу.	1) Әскери бөлімдердің материалдық базасын көрсетеді; 2) әскери бөлімдердің материалдық базасына кіретін үй-жайлардың мәні мен мақсатын түсіндіреді.
	Кәсіпорындағы тәртіп сақшыларының міндеттері	1) Ротаның күнделікті жасақтарының мақсаты, құрамы және қарулануы туралы білімге ие болу; 2) ротаның күнделікті кезекшілік міндеттері туралы білімді дамыту.	1) Серіктестік үшін тәртіптік міндеттерді тізеді және орындайды; 2) тікелей бастықтардың серіктестігіне келгеннен кейін серіктестіктің іс-әрекетін сараптайды; 3) әскери бөлімдердегі күнделікті тәртіп ережелерін түсіндіреді.
	Күзетші міндеттері	1) Қарауыл қызметінің мақсаты мен міндеттері, қарауылдың міндеттері туралы түсінікке ие болу;	1) Посттың мақсатын, оның жабдықтары мен жабдықтарын түсіндіреді ; 2) постқа шабуыл жасау кезінде қарауылдың іс-әрекетін түсіндіреді;

		2) посттағы қарауылдың практикалық іс-әрекетін үйрену.	3) қару мен патрондарды сақтау ережелерін түсіндіреді.
	Поштадағы қарауылдың іс-әрекеті	1) Қаруды оқтау тәртібін білу; 2) төтенше жағдай кезінде постты қабылдау және тапсыру кезіндегі қарауылдың іс-әрекетін білу.	1) Посттағы қарауылдағы қарудың орнын түсіндіреді және көрсетеді; 2) қарауылдың қай кездегі іс-әрекет тәртібін түсіндіреді постты қабылдау және тапсыру, постта өрт болған жағдайда және оның постының жанында немесе көрші постта тәртіп бұзылған жағдайда .
Бұрғылау	Әскери сәлемдесу	1) Әскери сәлемдесу тәсілдерін орнында және қозғалыста меңгерту.	1) Әскери сәлемдесу арқылы жауынгерлік дағдыларын көрсетеді.
	Пайдаланудан шығару және қызметке қайтару	1) Жауынгерлік дағдыларды меңгеру.	1) Кезекшілікке шығу және қайта оралу тәртібін көрсетеді.
	Жауынгерлік техника және қарумен қозғалыс	1) Ұрыс техникасын меңгеру.	1) Қарумен техника мен қимылдарды көрсетеді.
	Құрылыс бөлімдері	1) Бөлім құру ережелері мен тәртібін білу.	1) Бөлімді қалай құру және қайта құру керектігін түсіндіреді және көрсетеді.
Әскери топография	Горизонттың қабырғалары мен магниттік азимуттарды анықтауға жаттықтыру	1) Горизонттың қабырғалары мен магниттік азимутты анықтау; 2) магниттік компасты пайдаланып жер бедерін шарлау; 3) қадамның өлшемін анықтау және қашықтықты жұп қадаммен өлшеу.	1) Картасыз бейтаныс рельефте бағдарлаудың негізгі жолдарын түсіндіреді; 2) көкжиек жақтарын анықтау үшін жергілікті объектілерді пайдаланады; 3) өз қадамының өлшемін анықтайды және қашықтықты жұп қадаммен өлшейді; 4) азимуттардағы қозғалыс диаграммасын құрастырады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
108- қосымша

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Химия" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Химия" пәнін оқытудың мақсаты - білім алушыларға заттар және олардың түрленуі, заттардың қасиеттерінің олардың құрамы мен құрылысына тәуелділігін түсіндіретін заңдар мен теориялар туралы білім жүйесін беру, білім алушыларге мүмкіндік беру. өмірде қауіпсіз пайдалану үшін химиялық процестер, заңдылықтар және олардың заңдылықтары туралы түсінік алу, ақпаратты сыни бағалау және шешім қабылдау.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) практикаға бағытталған білімдерді, химия ғылымының тұжырымдамаларын, теориялары мен заңдылықтарын игеру;

2) табиғатта, зертханада, өндірісте және күнделікті өмірде болып жатқан химиялық құбылыстарды бақылап, түсіндіре білуді меңгеру;

3) практикалық сабақтарда қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, заттармен және зертханалық жабдықтармен жұмыс істеу дағдыларын дамыту;

4) химиялық эксперимент жүргізу барысында оқушылардың танымдық қызығушылықтары мен интеллектуалдық қабілеттерін дамыту, химиялық білімді өз бетінше меңгеру қажеттілігін дамыту;

5) жаратылыстанудың іргелі құрамдас бөліктерінің бірі және жалпы адамзаттық мәдениеттің элементі ретінде химияға көзқарасты тәрбиелеу;

6) химияның әлеуметтік мәнін, гуманистік бағыттылығын, оның адамзат алдында тұрған мәселелерді шешудегі өсіп келе жатқан рөлін ашу;

7) химиялық құбылыстар мен заттардың қасиеттерін түсіндіру, оларды күнделікті өмірде, ауыл шаруашылығы мен өндірісте қауіпсіз пайдалану, адам денсаулығы мен қоршаған ортаға зиян келтіретін құбылыстардың алдын алу үшін алған теориялық білімдерін пайдалану;

8) адам қызметінің объектілеріне немесе құралдарына құнды және сыни көзқарас тәжірибесін қалыптастыру, оның қоршаған әлемге қатысты көрінісі, қоғамның әрбір мүшесінің өмірлік мәселелерін шешуге ықпал ететін негізгі және пәндік құзыреттерді қалыптастыру.

4. Оқу пәнінің мазмұны 5 бөлімнен тұрады:

1) заттардың бөлшектері;

2) химиялық реакциялардың заңдылықтары;

3) химиялық реакциялардың энергетикасы;

4) химия және қоршаған орта;

5) химия және өмір.

"Заттардың бөлшектері" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Атомның құрамы мен құрылысы;

2) Атомда электрондардың қозғалысы және таралуы.

"Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) химиялық элементтердің периодтық заңы мен периодтық жүйесі;

2) тотығу-тотықсыздану реакциялары.

"Химиялық реакциялар энергетикасы" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) химиялық реакциялардың жылдамдығы;

2) химиялық тепе-теңдік;

"Химия және қоршаған орта" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Жер химиясы;

2) көміртек және оның қосылыстары.

"Химия және өмір" бөлімі "Биохимия" бөлімшесінен тұрады:

"Химия" пәнінің негізгі мазмұны:

1) "Атомның құрамы мен құрылысы". Атом – күрделі бөлшек, радиоактивтілік, энергетикалық деңгейлері және кванттық сандар мен орбитальдардың ішкі деңгейлері; "Орташа салыстырмалы атомдық массаны есептеу" тақырыбына есептер шығару. Радиоактивтіліктің табиғаты және радиоактивті изотоптардың қолданылуы;

2) "Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы" кванттық сандардың сипаттамалары мен мәндері; алғашқы 36 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын құрастыру.

3) "Химиялық байланыстың түрлері". Химиялық элементтердің электртерістігі, валенттілігі және тотығу дәрежесі, химиялық байланыс, иондық байланыс. Металл байланысы. Сутектік байланыс. Кристалл торлары. Коваленттік байланыс, коваленттік байланыстың қасиеттері, байланыстың электртерістігі мен полярлығы, иондық байланыс, электрон жұптарының тебілу теориясы, металдық байланыс, сутектік байланыс. Химияның негізгі стехиометриялық заңдары; салыстырмалы атомдық және молекулалық массасы, зат мөлшері;

№1 зертханалық жұмыс: "Ковалентті байланысы бар заттардың (N2, O2, алмаз) модельдерін құрастыру".

5) "Тотығу-тотықсыздану реакциялары". Тотығу-тотықсыздану реакциялары, гальваникалық элементтер, электролиз.

6) "Химиялық реакция жылдамдығы". Химиялық реакциялардың жылдамдығына концентрацияның әсері, химиялық реакциялар жылдамдығына қысымның әсері, химиялық реакциялардың жылдамдығына температураның әсері, катализ.

№2 зертханалық жұмыс: "Химиялық реакция жылдамдығына әртүрлі катализаторлардың әсер ету тиімділігін зерттеу".

7) "Химиялық тепе-теңдік". Тепе-теңдікке әртүрлі факторлардың әсері, Ле Шателье -Браун принципі, тепе-теңдік константасы, өндірістік процестердегі химиялық тепе-теңдік.

№3 зертханалық жұмыс: "Әртүрлі факторлардың әсерінен динамикалық тепе-теңдіктің ығысуын зерттеу".

"Тепе-теңдік константасын және тепе-теңдік концентрациясын табу" тақырыбына есептер шығару.

8) "Периодтық заң және периодтық жүйе", 17-топ элементтері". Галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары, галогендердің тотығу-тотықсыздану қасиеттері, сулы ерітіндідегі галогенид иондарын анықтау, галогендер мен олардың қосылыстарының қолданылуы; 2 (II) топтың элементтері". 2 (II) топтағы элементтердің физикалық қасиеттері, 2 (II) топтағы элементтердің химиялық қасиеттері, табиғи карбонаттар; Қазіргі заманғы аналитикалық әдістер. Азот және аммиак молекулаларының құрылымы мен қасиеттері; Азотты тыңайтқыштардың өнеркәсіптік өндірісі; Күкірт қышқылын алудың байланыс әдісі; Азот оксидтері мен нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға әсері; Металдар мен қорытпаларды алу. Шойын және болат өндірісі Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы. күрделі қосылыстар. "14 (IV) топтың элементтері". 14 (IV) топ элементтерінің қасиеттерін, 14 (IV) топ элементтерінің химиялық қасиеттерін және олардың қосылыстарын, 14 (IV) топ элементтерінің оксидтерінің қасиеттерін, болылу формаларын өзгерту табиғатта және жай заттарды алу әдістерінде; "Азот және күкірт". Азот молекуласының, аммиак және аммоний тұздарының құрылымы мен қасиеттерінің ерекшеліктері, азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісі, азот оксидтері мен нитраттарының қоршаған ортаға әсері, күкіртті сутегі мен сульфидтер, күкірт диоксиді, қоршаған ортаға әсері және қолданылуы, алудың байланыс әдісі. күкірт қышқылы. Металдар мен қорытпаларды алу, өнеркәсіпте электролизді қолдану, металдар өндірісінде қоршаған ортаны қорғау мәселелері; Көрнекілік: "Күкірт және азот қышқылдарының тотығу қасиеттері";

9) "Жер химиясы" "Жасыл химияның" 12 қағидасы, атмосфераның, гидросфераның, литосфераның ластануы, жердің озон қабатының бұзылуы, жаһандық жылыну. "Өтпелі

металдар". Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы; өтпелі металдардың, комплексті қосылыстардың биологиялық рөлі; "Жаңа заттар мен материалдарды әзірлеу". Жаңа материалдарды, физиологиялық белсенділігі бар табиғи және синтетикалық қосылыстарды жасау, дәрілік заттардың дамуы және синтезі, нанокөміртекті бөлшектердің нанотехнологиялық құрылымы, жаңа полимерлерді игеру, жаңа материалдардың практикалық маңызы. Бояулардың негізі ретінде металдардың оксидтері мен тұздары және күрделі қосылыстар.

10) "Көміртек және оның қосылыстарының химиясы" Органикалық химияға кіріспе. Органикалық заттардың құрамы мен құрылымы, функционалдық топтары, гомологиялық қатарлары, алифатты қосылыстардың IUPAC номенклатурасы, изомерия түрлері, алкандар, алкандардың жану өнімдері, алкандардың орынбасу реакциясының бос радикалды механизмі, галогендеу. Қанықпаған көмірсутектер. Алкендердің құрамы , құрылысы және реакциялық қабілеті , стереоизомериясы; Галогеноалкандар. Галоалкандарды дайындау; Спирттер: бір атомды, көп атомды. Спирттердің жіктелуі және химиялық қасиеттері, этил спиртінің өнеркәсіптік өндірісі. Бензол молекуласының құрылысы, бензол және оның гомологтарын алу, бензол және оның гомологтарының химиялық қасиеттері; Фенол, оның құрылымы және қасиеттері. Карбонилді қосылыстардың құрылымы мен номенклатурасы, альдегидтер мен кетондардың, карбон қышқылдарының алынуы және қасиеттері, эфирлену реакциясы, күрделі эфирлер мен сабындар; Сабын және синтетикалық жуғыш заттар.

Макромолекулалық қосылыстар, полимерлену реакциялары, поликонденсация реакциялары, полиамидтер мен полиэфирлер, қолданылуы, пластмассалардың қоршаған ортаға әсері; Көмір. Көмірді кокстеу. Көмір - металды қалпына келтіретін агент және кескіндемедегі пигмент. Пластмассалардың қолданылуы және қоршаған ортаға әсері. жоғары молекулалық қосылыстар. Поликонденсация реакциялары. Полиамидтер және полиэфирлер. Жаңа заттар мен материалдарды игеру. Нанотехнология. Пластмассалар мен талшықтарды тану

№4 зертханалық жұмыс: "Полимерлер және олардың қасиеттері";

№1 практикалық жұмыс: "Пластиктер мен талшықтарды тану";

12) "Органикалық синтез". Органикалық қосылыстардағы негізгі функционалдық топтар, органикалық заттардың генетикалық байланысы;

№5 зертханалық жұмыс: "Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар".

№6 зертханалық жұмыс "Спирттердің суда ерігіштігі, спирттердің жануы, бір атомды және көп атомды спирттерге сапалық реакциялары".

"Жану өнімдері және гомологтық қатарлар бойынша заттың молекулалық формуласын анықтау" тақырыбына есептер шығару.

13) "Биохимия". Көмірсулардың жіктелуі және олардың құрылысы, қасиеттері және көмірсулардың қолданылуы; Аминдер және аминқышқылдары. Аминдердің жіктелуі мен номенклатурасы, аминдердің физикалық, химиялық қасиеттері және алынуы, амин

қышқылдарының құрамы, құрылымы, биологиялық рөлі, аминқышқылдарының физикалық және химиялық қасиеттері; пептидтік байланыс; ақуыздың түзілуі; Ақуыздар, ақуыздар молекулаларының құрылымдары, полипептидтердің құрылымын анықтау, ферменттердің, нуклеин қышқылдарының рөлі мен қолданылуы: ДНҚ, РНҚ, биологиялық маңызды элементтердің құрамы мен құрылымы, қоршаған ортаның ауыр металдармен ластануы, ауыр металдардың белоктарға әсері.

№7 зертханалық жұмыс: "Глюкозаның альдегидті спирт ретіндегі химиялық қасиеттері. Крахмалға сапалы реакция";

№ 8 зертханалық жұмыс: "Аммиак және аминдер молекулаларының модельдерін құрастыру";

9-зертхана: аминқышқылдарының молекулаларын құрастыру және ассиметриялық көміртек атомын анықтау

№10 зертханалық жұмыс: "Амин қышқылдарының қасиеттері";

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

	Бөлімдердің, бөлімшелердің және тақырыптардың атауы	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			Теориялық	Практикалық
Бөлім 1. Заттардың бөлшектері				
1.1 Атомның құрамы және құрылысы		+	+	+
1	Атомдар құрылысының қазіргі теориясы, атомдағы			

	электрондардың қозғалысы			
1.2 Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы		+	+	+
2	Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы			
1.3 Химиялық байланыстың түрлері				
3	Химиялық элементтердің электртерістігі, валенттілігі және тотығу дәрежесі			
4	химиялық байланыс			
5	Иондық байланыс. Металл байланысы. Сутектік байланыс. Кристалдық торлар			
2-бөлім Химиялық реакциялардың заңдылықтары				
2.2 Тотығу-тотықсыздану реакциялары		+	+	+
6	Тотығу-тотықсыздану процестері			
3-бөлім Химиялық реакциялардың энергиясы				
3.1 Химиялық реакциялардың жылдамдығы		+	+	+
7	Химиялық реакциялар және олардың классификациясы			
8	Химиялық реакциялардың жылдамдығына жағдайлардың әсері. Катализ			
3.2 Химиялық тепе-теңдік		+	+	+
9	Химиялық тепе-теңдік. Тепе-теңдікке әртүрлі факторлардың әсері.			
4-бөлім Химиялық реакциялардың заңдылықтары				
3.3 Периодтық заң және периодтық жүйе		+	+	+
10	Қазіргі зерттеулердегі			

	аналитикалық әдістер			
11	Топтың элементтері (VIIA).			
12	Галогендердің қасиеттерін зерттеу және сулы ерітіндідегі галогенид иондарын анықтау			
13	(V IA) тобының элементтері			
14	(V A) тобының элементтері			
15	(IVA) тоының элементтері			
16	Табиғаттағы болмыс формалары және жай заттарды алу жолдары			
17	Азот және аммиак молекулаларының құрылымы мен қасиеттері			
18	Азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісі			
19	Күкірт қышқылын алудың контактілі әдісі			
20	Азот оксидтері мен нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға әсері			
21	Металдар мен қорытпаларды алу.			
22	Шойын және болат өндірісі.			
23	Өтпелі металдардың жалпы сипаттамасы			
24	Күрделі қосылыстар			
4-бөлім. Химия және қоршаған орта				
4.1 Жер химиясы		+	+	+
	Химиялық өндірістің ғылыми принциптері			

25	Бояулардың негізі ретінде металдардың оксидтері мен тұздары және күрделі қосылыстар.			
26	Металл өндірісіндегі экологиялық проблемалар			
27	"Жасыл химияның" 12 қағидасы.			
4.2 Көмірсутек және оның қосылыстарының химиясы		+	+	+
28	Органикалық химияға кіріспе			
29	Органикалық заттардың классификациясы			
30	Көмірсутектерді шектеңіз			
31	Қанықпаған көмірсутектер. Алкендер			
32	Полимерлену реакциясы. Полиэтилен өндірісі			
33	Органикалық заттардың молекулаларының модельдерін құру			
34	Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар			
35	Алкадиендер. Алкиндер			
36	Ароматты қосылыстар			
37	Гетероциклді қосылыстар			
38	Көмірсутектердің көздері. Табиғи газ. Мұнайға серік газдар. Мұнай. Мұнай өнімдерін қайта өңдеу			
	Көмір - металды қалпына келтіретін			

39	агент және кескіндемедегі пигмент.			
40	Құрамында оттегі бар органикалық қосылыстар. Спирттер бір атомды, көп атомды			
41	Фенолдар			
42	Карбонил қосылыстары. Альдегидтер және кетондар			
43	Карбон қышқылдары			
44	Күрделі эфирлер			
45	Майлар			
46	Сабын және синтетикалық жуғыш заттар			
47	Макромолекулалық қосылыстар			
48	Поликонденсация реакциялары. Полиамидтер және полиэфирлер			
49	Пластмассалардың қолданылуы және қоршаған ортаға әсері			
50	Пластмассалар мен талшықтарды тану			
51	Жаңа заттар мен материалдарды игеру			
52	Нанотехнология			
5-бөлім. Химия және өмір				
5.1 Биохимия		+	+	+
53	Көмірсулар: моно, ди , полисахаридтер			
54	Альдегидті спирт ретіндегі глюкозаның химиялық қасиеттері . Крахмалға сапалық реакция			
55	Аминдер Амин қышқылдары			

56	Белоктар, құрылысы, қасиеттері			
57	Ферменттердің рөлі және қолданылуы			
58	Нуклеин қышқылдарының құрылысы			
59	Белоктардың денатурациясы және түс реакциялары			

3-тарау. Оқыту нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Заттар және бөлшектері	Атомның құрамы және құрылысы	1) Атом құрылысының қазіргі теориясын және заттардың бөлшектері мен атомның маңызды сипаттамаларын түсіндіру.	1) Атом құрылысының қазіргі теориясының негізгі ережелерін атайды ; 2) протондардың, нейтрондардың, электрондардың, нуклондардың және нуклидтердің физикалық мағынасын түсіндіреді; 3)изотондар ұғымдарының мазмұнын ашады .
		2) Радиоактивтіліктің табиғаты мен радиоактивті изотоптардың ыдырау себебін түсіндіру.	1) Радиоактивтіліктің табиғатын және изотоптардың ыдырау себебін анықтайды; 2) табиғи изотоптардың құрамын түсіндіру; 3) a-сәулелерді, b-сәулелерді, g-сәулелерді ажыратады; 4) заттардың радиоактивті ыдырау түрлерін атайды.
	Атомдардағы электрондардың таралуы және қозғалысы	Периодтық жүйенің алғашқы 36 химиялық элементінің электрондық конфигурациясын түсіндіру.	1) Кванттық сандар мен атомдық орбитальдардың сипаттамалары мен мәндерін санайды ; орбитальдарының түрлерін ажыратады ; орбитальдарды толтыру үшін минималды энергия принципін, Паули принципін, Хунд

			ережесін, Клечковский ережесін қолданады .
Химиялық реакциялардың заңдылықтары	Периодтық заң және периодтық жүйе тотығу-тотықсыздану реакциялары	1) Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесін заңның графикалық көрінісі ретінде түсіндіру .	1) Периодтық заңның физикалық мағынасын түсіндіреді; 2) атомдардың валенттілігі мен тотығу дәрежесін анықтайды; 3) химиялық элементтер атомдарының қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын сипаттайды: радиусы, иондану энергиясы, электронға жақындығы, электртерістігі және тотығу дәрежесі.
Заттар және бөлшектер	Химиялық байланыстың түрлері.	1) Периодтар мен топтардағы элементтердің қасиеттерінің өзгеру периодтылығы туралы түсініктерді, периодтар мен топтардағы қосылыстардың қышқылдық-негіздік және тотығу-тотықсыздану қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру .	1) Периодтар мен топтар бойынша химиялық элементтердің оксидтерінің, гидроксидтерінің және сутегі қосылыстарының қышқылдық-негіздік қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіреді; 2) периодтық жүйедегі орны бойынша химиялық элементтер мен олардың қосылыстарының қасиеттерін болжайды; 3) периодтық заңға байланысты ғылымның дамуындағы негізгі бағыттарды санамалайды .
		1) Коваленттік байланыстың түзілу механизмдерін сипаттау.	1) Коваленттік полюсті және ковалентті полюссіз байланыстардың қасиеттерін сипаттайды; 2) алмасу және донор-акцепторлық механизмдер арқылы коваленттік байланыстың түзілуін түсіндіреді; 3) H2, Cl2, O2, N2, HCl , NH3 молекулалары үшін Льюис диаграммасын құрастырады; 4) будандастыру түрлерін ажыратады;

			5) BF_3, CH_4, NH_3, H_2O, $BeCl_2$ мысалында заттардың қасиеттерінің молекулалардың электрондық және кеңістіктік құрылымына тәуелділігін негіздейді.
	Химиялық байланыстың түрлері	1) Иондық, металдық, сутектік байланыстың түзілу механизмдерін түсіндіру.	1) Қарама-қарсы зарядталған иондардың электростатикалық тартылуы нәтижесінде иондық байланыстың түзілуін көрсетеді; 2) металдық байланыстың табиғатын және оның металдардың физикалық қасиеттеріне әсерін түсіндіреді; 3) мысалдар арқылы сутегі байланысының түзілу механизмін ашады.
		2) Заттардың кристалдық торларының түрлерін ажырату.	1) Заттардың кристалдық торларының әртүрлі түрлерін атайды; 2) заттың кристалдық торының түрін анықтайды; 3) кристалдық торлардың түрлері мен байланыс түрлері әртүрлі қосылыстардың қасиеттерін болжайды.
	Периодтық заң және периодтық жүйе тотығу-тотықсыздану реакциялары	1) Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесін заңның графикалық көрінісі ретінде түсіндіру.	1) Периодтық заңның физикалық мағынасын түсіндіреді; 2) атомдардың валенттілігі мен тотығу дәрежесін анықтайды; 3) химиялық элементтер атомдарының қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын сипаттайды: радиусы, иондану энергиясы, электронға жақындығы, электртерістігі және тотығу дәрежесі.
			1) Периодтар мен топтар бойынша химиялық элементтердің оксидтерінің,

Химиялық реакциялардың заңдылықтары		1) Периодтар мен топтардағы элементтердің қасиеттерінің өзгеру периодтылығы туралы түсініктерді, периодтар мен топтардағы қосылыстардың қышқылдық-негіздік және тотығу-тотықсыздану қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру.	гидроксидтерінің және сутегі қосылыстарының қышқылдық-негіздік қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіреді; 2) периодтық жүйедегі орны бойынша химиялық элементтер мен олардың қосылыстарының қасиеттерін болжайды; 3) периодтық заңға байланысты ғылымның дамуындағы негізгі бағыттарды санамалайды.
	Тотығу-тотықсыздану реакциялары	1) Элементтердің тотығу дәрежесін анықтау.	1) Электрондық баланс әдісі арқылы тотығу және тотықсыздану теңдеулерін құрастырады; 2) ерітінді мен балқыма арқылы электр тогы өткенде болатын процестерді түсіндіреді .
Химиялық реакциялардың энергетикасы	Химиялық реакцияның жылдамдығы	1) Химиялық реакцияның жылдамдығын анықтау.	1) Химиялық реакцияның жылдамдығы туралы ұғымды тұжырымдайды; 2) реакциялардың орташа жылдамдығын есептейді; 3) біртекті және гетерогенді химиялық реакциялардың жылдамдығын есептейді
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Химиялық реакциялар үшін массалардың әсер ету заңын қолданады; 2) массаның әрекет ету заңын пайдалана отырып есептеулер жасайды; 3) қысым мен температураның химиялық реакция жылдамдығына әсерін түсіндіреді.
			1) Қайтымды реакция, химиялық тепе-теңдік ұғымдарын ашады; 2) тепе-теңдіктің ығысуына әртүрлі факторлардың әсерін түсіндіреді;

Химиялық реакциялардың энергетикасы	Химиялық тепе-теңдік	Қайтымды химиялық реакциялардағы химиялық тепе-теңдікті анықтау.	3) Ле Шателье -Браун принципін түсіндіреді ; 4) температураның, концентрацияның және қысымның өзгеруінің химиялық тепе-теңдікке әсерін түсіндіреді; 5) тепе-теңдік константасына өрнектер құрастырады;; 6) химиялық тепе-теңдіктің динамикалық сипатын түсіндіреді.
	Периодтық заң және периодтық жүйе	1) Химияның аналитикалық әдістеріне сипаттама беру.	1) Қазіргі химия зерттеулеріндегі аналитикалық әдістерді атайды; 2)хроматографиясы арқылы заттарды бөлу принципін сипаттайды ; 3) стационарлық, жылжымалы фазалар терминдерін ашады.
	Периодтық заң және периодтық жүйе	1) Топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру .	1) Галогендерді периодтық жүйеде орналасуы бойынша сипаттайды; 2) галогендердің тотығу дәрежесін электртерістігі, тотығу-тотықсыздану қасиетін анықтайды; 3) галогендерді физикалық және химиялық қасиеттері бойынша сипаттайды; 4) топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіреді; 5) хлорид-, бромид-, йодид-, иондарға сапалық реакциялар жүргізеді; 6) йодтың адам ағзасындағы биологиялық рөлін, йод тапшылығына байланысты аурулардың пайда болуын түсіндіреді .
			1) Галогенді иондарды тәжірибелік тану жұмыстарын жүргізеді;

Химиялық реакциялардың заңдылықтары		1) Практикалық жұмысты орындау	2) суды залалсыздандыру үшін хлорды қолдануды түсіндіреді және бұл процестің артықшылықтары мен кемшіліктерін бағалайды; 3) галогендер мен олардың қосылыстарының физиологиялық рөлін анықтайды.
		1) Топ элементтерінің (I V A) физикалық-химиялық қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру .	1) Көміртектің, кремнийдің және олардың қосылыстарының физика-химиялық қасиеттерін сипаттайды; 2) карбонатты, силикат иондарына сапалық реакцияларды түсіндіреді ; 3) қосылыстардың тотығу дәрежесін анықтайды.
	Периодтық заң және периодтық жүйе	1) Табиғатта пайда болу формаларын және 14 (IVA)топ элементтерінің жай заттарын алу әдістерін түсіндіру.	1) Табиғатта элементтердің болуын сипаттайды, 14 (IVA) топ элементтерінің жай заттарының таралуы және қолданылуы; 2) химиялық теңдеулерді жазу арқылы генетикалық байланысты жүзеге асырады; 3) табиғаттағы карбонаттар айналымының сызбасын құрастыру және оларды қолдану аймақтарын атайды; 4) тастарға физикалық және химиялық әсерлердің әсерін түсінеді. Сұйылтылған қышқылдардың белгілі бір карбонаттармен әрекеттесуін білу, көмірқышқыл газына сапалық реакцияны практикада жүргізуеді. 5) кремнийдің қолданылуын және оның

			жартылай өткізгіш ретіндегі маңызын түсіндіреді; кристалдық тордың түрін және кремнийдің, кремний диоксиді мен кремний карбидінің химиялық байланысының түрін сипаттайды; 6) кремний мен оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттайды, реакция теңдеулерін құрастырады, тасты қалпына келтірудегі химиялық материалдарды біледі.
		1) Азот және аммиак молекулаларының құрылысы мен қасиеттерін түсіндіру.	1) Молекуланың құрылымына сүйене отырып, азоттың реакциялық қабілетінің төмендігін түсіндіреді; 2) газ тәріздес аммиак пен оның сулы ерітіндісінің алынуын және химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады; 3) аммиак пен азот қышқылын өнеркәсіптік өндіру әдістерін және өнеркәсіптік қолдануды сипаттайды.
		1) Азотты тыңайтқыштарды өнеркәсіптік өндіру технологиясын ашу.	1) Азотты тыңайтқыштардың өсімдіктерге әсерін сипаттайды; 2) азот тыңайтқыштарының өнеркәсіптік өндірісін сипаттайды.
			1) Галогендердің периодтық жүйеде орналасуына сипаттама береді; 2) галогендердің тотығу-тотықсыздану қасиетін, тотығу дәрежесін анықтайды; 3) галогендерді физикалық және

	17 (7А) тобының элементтері	1) Топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын білу.	химиялық қасиеттері бойынша сипаттайды; 4) топтағы галогендердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсінеді; 5) хлорид -, бромид -, йодид -, иондарға сапалық реакциялар жүргізеді; 6) йодтың адам ағзасындағы биологиялық рөлін, йод тапшылығына байланысты аурулардың пайда болуын түсіндіреді.
	(IIА) 2-топ элементтері	1. Периодтық жүйенің 2 (IIА) тобының элементтеріне сипаттама беру.	1) 2(IIА) -топ элементтерінің физикалық қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсінеді; 2) су кермектігінің теңдеулерін және оны жою жолдарын жазады; 3) сілтілі жер металдарының аса маңызды қосылыстарының қолдану аймағын біледі; 4) кальций мен магний қосылыстарының биологиялық рөлін түсіндіру; 5) кальций, магний және олардың ең маңызды қосылыстарының негізгі қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады.
	Эксперименттік 1 есептерді шешу.	1) практикалық жұмысты орындау.	1) Химиядан эксперименттік есептерді шығару дағдыларын көрсетеді; 2) реакция теңдеулерін жазуды біледі; 3) кальций иондарына сапалық реакцияларды (жалынның түсі) зерттейді; 4) Cu2+, Zn2+иондарын тани алады; 5) қауіпсіздік ережелерін сақтайды;

			6) практикалық жұмыстарды орындау; 7) баяндамаға қорытынды жазады.
	Жер химиясы	1) Күкірт қышқылын алудың контактілік әдісін ашу.	1) Күкірт қышқылының өнеркәсіп үшін маңызын негіздейді; 2) күкірт қышқылын өнеркәсіптік өндірудің контактілі процесін түсіндіреді; 3) сұйылтылған және концентрлі күкірт қышқылының қасиеттерін салыстырады.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Азот оксидтерінің атмосфераға, нитраттардың топырақ пен су ресурстарына әсерін талдайды; 2) күкірт диоксидінің қышқыл жаңбыр түзудегі рөлін және оның қоршаған ортаға әсерін түсіндіреді; 3) құрамында күкірті бар қазба отындарын жағу кезінде күкірт диоксидінің түзілуін сипаттайды; 4) азот оксидтерінің, нитраттардың және күкірт диоксидінің қоршаған ортаға зиянды әсерін анықтайды; 5) азот пен фосфор қосылыстарының қоршаған ортаға әсерін азайту мәселесін шешу жолдарын ұсынады.
Химия және қоршаған орта			1) Қазақстандағы мыс, мырыш, темір, хром және олардың қосылыстарының кен орындарын атайды; 2) мыс, мырыш, хром және олардың ең маңызды қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіреді;

	Жер химиясы	1) Металдар мен қорытпаларды алу әдістерін түсіндіру.	3) алюминий мен оның қорытпаларының қолданылуын сипаттайды ; 4) коррозияны, оның пайда болу себептерін және металл конструкцияларының қызмет ету мерзіміне кері әсерін түсіндіреді; 5) ғылымда, техникада және тұрмыста қолданылатын ең маңызды қорытпалардың құрамын атайды: шойын, болат, латунь, қола, мельхиор, дуралюминий; 6) шойын мен болатты алу әдістерін және олардың қасиеттерін сипаттайды.
		1) Шойын мен болат өндіру технологиясы мен өндірісінің негіздерін білу.	1) Шойын өндіру кезінде болатын химиялық және технологиялық процестерді атайды; 2) болат өндіруге арналған шикізатты сипаттайды; 3) шойынды болатқа өңдеу ерекшеліктерін түсіндіреді. 4) көміртектің және олардың қосылыстарының физика-химиялық қасиеттерін түсінеді
		1) Өтпелі металдарға сипаттама беру.	1) өтпелі металдардың қасиеттері және ұғымын ашады; 2) өтпелі металдардың биологиялық рөлін ашады.
		1) Күрделі қосылыстарды түсіндіру.	1) Ішкі үйлестіру сферасы, сыртқы үйлестіру сферасы ұғымдарын түсіндіреді; 2)лиганд , координациялық сан терминдерін түсіндіреді ; 3) хром және оның қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіреді;

			4) Fe2+, Fe3+ иондарын таниды; 5) мыс, мырыш және олардың ең маңызды қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіреді.
		1) Химиялық өндірістің негізгі ғылыми принциптерін түсіндіру.	1) Химиялық өндірістің негізгі принциптерін атайды; 2) қайта өңдеуге жататын материалдарды анықтайды; 3) химиялық өндірістің үздіксіздігінің маңыздылығын түсіндіреді.
	Жер химиясы	1) Металл өндірісіндегі экологиялық мәселелерді түсіндіру.	1) Қазақстандағы химия өнеркәсібінің әртүрлі салаларындағы экологиялық проблемаларды болжайды; 2) Қазақстандағы химиялық өндірістің экологиялық проблемаларын ашады; 3) химия және металлургиялық өнеркәсіп қалдықтарының қоршаған ортаға әсерін бағалайды; 4) жердің тозу, атмосфералық ауаны ластаушы заттар, өндірістік ағынды сулар проблемаларын шешу жолдарын ұсынады; 5) металдар мен бейметалдардың тірі организмдер тіршілігіндегі биологиялық рөлін түсіндіреді.
			1) "Жасыл химияның" 12 қағидасын атайды және түсіндіреді; 2) атмосфераның, гидросфераның және литосфераның ластану көздерін атайды;

		1) Жасыл химияның 12 қағидасын түсіндіру.	3) ғаламдық экологиялық проблемаларды шешу жолдарын ұсынады; 4) "парниктік эффект" және озон қабатының бұзылуы мәселесін түсіндіреді.
		1) Көміртек және оның қосылыстарының туындылары ретінде органикалық химия негіздерін түсіндіру.	1) Органикалық заттарды бейорганикалық заттардан ажыратады; 2) көмірсутектердегі көміртектің гибридтенуін сипаттайды; 3) көміртек атомының құрылымдық ерекшеліктерін және -СС байланысын түзу қабілетін түсіндіреді; 4) А.М. Бутлеров теориясының негізгі ережелерін атайды.; 5) көмірсутектердің эмпирикалық, молекулалық, құрылымдық және кеңістіктік формулаларын ажырату; 6) изомерия түрлерін атайды.
		1) Органикалық заттардың құрамы мен құрылысын түсіндіру.	1) Изомерлердің формулаларын құрастырады: құрылымдық, байланыс орындары, функционалдық топтар және классаралық; 2) радикалдардың құрылысы мен тірі ағзалар тіршілігіндегі рөлін ашады; 3) гомологтық қатарлардың түзілуін түсіндіреді; 4) гомологтардың қасиеттерінің айырмашылығы мен ұқсастығын түсіндіреді; 5) IUPAC номенклатурасына сәйкес (IUPAC-Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы) қосылыстардың

			құрылымдық формулаларын құрастырады және оларды атайды..
		1) Органикалық заттардың классификациясын білу.	1) Спирттердің, альдегидтердің және кетондардың, карбон қышқылдарының, күрделі эфирлердің функционалдық топтарының құрылымын сипаттайды; 2) органикалық қосылыстардың адам өміріндегі маңызын ашады; 3) қазақ ғалымдарының органикалық химияның дамуына қосқан үлесін ашады.
	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	1) Қанықпаған көмірсутектерді түсіндіру.	1)Алкандардың жану өнімдерін атаңыз және олардың қоршаған ортаға әсерін бағалайды; 2) берілген жану өнімдері бойынша заттың молекулалық формуласын анықтайды; 3) элементтердің массалық үлестері және олардың буларының салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық заттардың қарапайым және молекулалық формулаларын табады; 4) циклоалкандардың гомологтық қатарын, құрылымын, химиялық және физикалық қасиеттерін сипаттайды ; 5) IUPAC номенклатурасы (IUPAC-Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы) бойынша заттарды атайды, изомерлердің құрылымдық формулалары мен формулаларын құрастырады,.

		1) Қанықпаған көмірсутектерді түсіндіру .	1) Қанықпаған көмірсутектердің гомологтық қатарын құрайды; 2) қанықпаған көмірсутектердің құрылымын, физикалық және химиялық қасиеттерін түсіндіреді; 3) оларды өндіру әдістерін ашады; алкендерге (қанықпауға) сапалық реакцияларды сипаттайды ; алкендердің құрылымдық формулаларын құрайды .
		1) Полимерлену реакцияларын және полиэтилен өндірісін сипаттау.	1) Полимерлену реакцияларын құрастырады (полиэтилен, полипропилен, поливинилхлорид); 2) "олигомер", "полимер" , "полимерлену дәрежесі" ; "мономер", "элементар буын" ұғымдарын ажыратады; 3) полимерлену және поликонденсациялау реакция теңдеуін құрастырады; 4) полиэтилен және басқа полимерлердің қолдану аймақтарын атайды.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Органикалық заттардың молекулаларының модельдерін жинайды; 2) органикалық заттар молекуласының құрылысын түсіндіреді; 3) қауіпсіздік талаптарына сәйкес келеді; 4) қорытындылайды.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Байланыстың қанықпауына сапалық реакциялар жүргізеді; 2) "қанықпау" терминін және қанықпаудың қосылыстың қасиеттеріне әсерін түсіндіру;

			3) алкендердегі байланыстардың қанықпағандығын тәжірибе жүзінде дәлелдейді .
		1) Алкадиендер мен алкиндер туралы білім алу.	1) Алкадиендер мен алкиндердің құрылысын, қасиеттерін түсіндіреді; 2) алкадиендер мен алкиндердің құрылысына қарай қасиеттерін түсіндіреді; 3) диендердің полимерленуі (изопрен) реакция өнімдерінің шарикті үлгілерін құрастырады; 4) алкадиендер мен алкиндердің гомологтық қатарын құрайды .
		1) Ароматты қосылыстарға сипаттама беру.	1) Бензол молекуласының құрылымын электрондардың делокализациясы тұрғысынан түсіндіреді; 2) бензолға және оның гомологтарына тән қасиеттерді сипаттайды; 3) бензолды және оның гомологтарын алу реакцияларын құрастырады; 4) бензолдың органикалық синтезде қолданылуын түсіндіреді.
		1) Гетероциклді қосылыстарға сипаттама беру.	1) Гетероциклді қосылыстардың молекуласының құрылымын ашады; 2) гетероциклді қосылыстардың номенклатурасы мен изомериясын түсіндіреді; 3) гетероциклді қосылыстардың қолданылу аясын ашады.
			1) Көміртекті қосылыстарды отын ретінде пайдалануды ашады;

Химия және қоршаған орта	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	1) Көмірсутектердің қайнар көздерін білу.	2) картада Қазақстандағы көмір, мұнай және табиғи газ кен орындарын анықтайды.
		1) Табиғи газды, мұнайға серік газдарды жылу энергиясының көздері ретінде сипаттау.	1) Мұнайға серік газдар мен табиғи газдардың шығу тегін түсіндіреді; 2) мұнайға серік газдар мен табиғи газдардың құрамы мен пайдаланылуын атайды; 3) химиялық реакция теңдеулерін құрастырады .
		1) Тас көмірдің шығу тегі мен кокстеу процесін түсіндіру.	1) Құрамында көміртегі бар қосылыстарды отын ретінде қолдану аймақтарын атайды; 2) көмірді кокстеу процесін түсіндіру; 3) картада Қазақстандағы табиғи газ көмір, мұнай және кен орындарын анықтайды; 4) көмірдің адсорбент ретіндегі қасиетін біледі.
		Галогеналкандарды алу реакцияларының механизмін түсіндіру.	1) Галоалкандардың органикалық синтез үшін маңызын түсіндіреді ; 2) галоалкандарды алу әдістерін көрсетеді ; 3) галогеналкандардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіреді.
		1) Құрамында оттегі бар органикалық қосылыстар, бір атомды және көп атомды спирттер туралы түсінік беру.	1) Спирттерді алу әдістері мен қолдану аймақтарын атайды; 2) спирттердің адам ағзасына улы әсерін анықтайды; 3) спирттердің құрылымдық формулаларын құрастыру және оларды IUPAC номенклатурасы бойынша атайды (IUPAC – Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы); 4) изомерлерді жіктейді және тұжырымдайды: құрылымдық,

			функционалдық және классаралық топтар.
	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	1) Практикалық жұмысты орындау	1) Спирттердің химиялық қасиеттері сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады; 2) бір атомды және көп атомды спирттерге сапалық реакциялар жүргізеді; 3) атомдардың өзара әсер етуі негізінде спирттердің химиялық қасиеттерін түсіндіреді.
		1) Фенолдар, олардың құрылысы мен қасиеттерін түсіндіру.	1) Фенолдарды алу әдістерін атайды; 2) фенолдардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастырады ; 3) фенолдардың қолдану аймақтарын атайды.
		1) Альдегидтер мен кетондарды түсіндіру.	1) Альдегидтер мен кетондардың құрылымдық формулаларын құрастырады; IUPAC номенклатурасы бойынша Альдегидтер мен кетондарды атайды (IUPAC-Халықаралық таза және қолданбалы химия одағы); 2) альдегидтер мен кетондарды алу реакцияларының теңдеулерін құрастырады ; 3) альдегидтер мен кетондардың тотығу және тотықсыздану өнімдерін атайды.
			1) Карбон қышқылдарының құрылымдық формулаларын құрастырады және оларды халықаралық номенклатура бойынша атайды; 2) карбон қышқылдарының физикалық қасиеттерін

		1) Карбон қышқылдарын түсіндіру.	және алу әдістерін түсіндіреді; 3) карбон қышқылдарының химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін жазады; 4) карбон қышқылдарының қолданылу аймақтарын атайды.
		Күрделі эфирлердің, сабындардың және майлардың құрылысын түсіндіру.	1) Эфирлердің құрылымдық формулаларын құрастырады және оларды халықаралық номенклатура бойынша атайды; 2) майлардың құрамы мен құрылымын сипаттайды; 3) майлардың қызметін түсіндіреді; 4) майларға сапалық реакция жүргізеді; 5) майлардың гидролизі мен сабындану өнімдерін атайды; 6) майлардың құрамы мен құрылымын сипаттайды.
	Көміртек және оның қосылыстарының химиясы	1) Сабын өндірісі және оның синтетикалық жуғыш заттарды қоршаған ортаға қолданылуын түсіндіру.	1) Сабын, синтетикалық жуғыш заттарды өндіру әдістерін сипаттайды; 2) беттік-белсенді заттардың (беттік белсенді заттардың) қасиеттерін түсіндіреді; 3) табиғатты синтетикалық жуғыш заттармен ластанудан қорғау қажеттілігін ашады.
			1) Пластмассалар мен талшықтарды тәжірибе жүзінде таниды; 2) Қазақстанда өндірілетін полимерлердің түрлерін ажыратады; 3) кейбір полимерлер мен пластмассалардың

		1) Макромолекулалық қосылыстардың химиясын түсіндіру.	қасиеттері мен қолданылуын атайды; 4) органикалық қосылыстардың негізгі кластардың генетикалық байланысының диаграммасын құрастырады; 5) реагенттің мөлшері (көлемі, салмағы) реакциясы бойынша өнім шығымын, санын (көлемін, салмағын) есептейді
		1) Поликонденсация, полиамидтер мен полиэфирлерді алу реакцияларын түсіндіру.	1) Поликонденсация реакциясын анықтайды; 2) полиамидтер мен полиэфирлерді алу реакцияларын жазады; 3) талшықтардың маңызды түрлерінің классификациясын ашады.
		1) Пластмассалардың қолданылуы мен қоршаған ортаға әсерін бағалау.	1) Пластмассаларды қолдану аймақтарын атайды; 2) пластмассалардың қоршаған ортаға әсерін сипаттайды; 3) Қазақстандағы полимерлер өндірісін ашады.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Химиялық реагенттерге қатысты пластмассалардың салыстырмалы инерттілігін тәжірибе жүзінде дәлелдейді; 2) пластмассалар мен талшықтарды қолдану аймақтарын атайды; 3) оларды өңдеу өнімдерінің маңыздылығын бағалайды.
			1) Заманауи әдістер арқылы жаңа материалдарды алу жолдарын түсіндіреді; 2) жаңа полимерлердің маңызын түсіндіреді;

	Көміртек және оның қосылыстары химиясы	1) Жаңа заттар мен материалдарды қалай жасау керектігін түсіндіру.	3) заттардың құрылымдық формулаларын құрастырады; 4) жаңа материалдардың практикалық маңызын түсіндіру; 5) дәрілік заттарды әзірлеу және синтездеу әдісін ашады.
		1) Нанотехнологияны қазіргі ғылым саласы ретінде түсіндіру.	1) "Нанохимия" ұғымының физикалық мағынасын түсіндіреді ; 2) нанобөлшектерді синтездеу, зерттеу және қолдану әдістерін атаңыз.
		1) Көмірсулар класын түсіндіру.	1) Глюкоза, фруктоза, рибоза, дезоксирибоза, сахароза, крахмал және целлюлоза молекулаларының формулаларын ажыратады; 2) глюкозаның спирттік, сүтқышқылды ашыту реакцияларының теңдеулерін құрастырады ; 3) сахарозаның, крахмалдың және целлюлозаның гидролиз өнімдерін атайды; 4) крахмал мен целлюлозаның құрылысы мен қасиеттерін салыстырады.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Глюкозада функционалдық топтардың болуын тәжірибе жүзінде анықтайды; 2) крахмалға сапалық реакция жүргізеді.
		1) Аминдер туралы білімдерін түсіндіру.	1) Аминдердің классификациясы мен номенклатурасын ашады; 2) аммиак, амин және анилиннің құрылымы мен негізгі қасиеттерін салыстырады;

			3) аминдер мен анилиннің физикалық қасиеттерін түсіндіреді; 4) аминдер мен анилин алу реакцияларының теңдеулерін құрастырады.
		1) Аминқышқылдарды қосылыстардың ең маңызды класы ретінде түсіндіру.	1) Амин қышқылдарының тривиальды және жүйелі атауларын санайды; 2) аминқышқылдарының молекулаларының құрамы мен құрылысын сипаттайды; 3) аминқышқылдарының амфотерлілігін анықтайды.
		1) Белок молекуласының түзілуін, құрылымын және пептидтік байланыстарын білу.	1) Ақуыз гидролизінің өнімдерін атайды; 2) а-амин қышқылдарынан ақуыздарды алу кезінде пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіреді; 3) ақуыз молекуласының біріншілік, екіншілік, үшіншілік және төрттік құрылымдарын құрайды; 4) ақуыздардың қызметін сипаттайды.
		1) Ферменттердің рөлі мен қолданылуын түсіндіру.	1) Ферменттердің рөлін түсіндіреді; 2) ферменттердің селективтілігін, тиімділігін сипаттайды; 3) ферменттердің қолданылу аясын ашады.
Химия және өмір	Биохимия	1) Дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) құрылысын түсіндіру.	1) Нуклеин қышқылдарының құрылысын және олардың жіктелуін сипаттайды; 2) дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин қышқылдарының (РНҚ) құрылымдарын салыстырады; 3) дезоксирибонуклеин қышқылдарының (ДНҚ) және рибонуклеин

			қышқылдарының (РНҚ) биологиялық рөлін түсіндіреді; 4) гендік инженерия мен биотехнологияның маңыздылығын ашады.
		1) Практикалық жұмысты орындау	1) Белоктың денатурациялану қасиетін түсіндіреді; 2) белоктарға сапалық реакциялар жүргізеді; 3) тақырып бойынша бұрын алған білімдерін қолданады.
	Альдегидті спирт ретіндегі глюкозаның химиялық қасиеттері . Крахмалға сапалық реакция	1) No9 практикалық жұмысты орындау.	1) Глюкозада функционалдық топтардың болуын тәжірибе жүзінде анықтайды; 2) практикалық жұмыстарды орындау үшін білімі мен дағдысы бар; 3) қорытынды жаза алады .
	Аминдер. Амин қышқылдары. Тиіндер.	1)Аминдер туралы білім алу; 2) қосылыстардың маңызды класы ретінде аминқышқылдарын зерттеу; 3) белок молекуласының түзілуін, құрылысын, пептидтік байланыстарды түсіндіру	1) аминдердің жіктелуін және номенклатурасын біледі; 2) аммиак, амин және анилиннің құрылысы мен негізгі қасиеттерін салыстырады; 3) аминдер мен анилиннің физикалық қасиеттерін түсіндіреді; 4) аминдер мен анилин алу реакция теңдеуін құрастыру; 1) аминқышқылдарының тривиальды және жүйелі атауларын біледі; 2) аминқышқылдарының молекулаларының құрамы мен құрылысын сипаттайды; 3) аминқышқылдарының амфотерлілігін ашады; 4) ақуыз гидролизінің өнімдерін біледі; 5) ақуыз – аминқышқылдарынан белок алу кезінде

			пептидтік байланыстың түзілуін түсінеді; 6) ақуыздарды молекуласының бірінші, екінші, үшінші және төртінші құрылымын құрайды; 7) белоктардың қызметін сипаттайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
109-қосымша

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Биология" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Шетел тілі" оқу пәнін оқытудың мақсаты – білім алушылардың қазіргі заманғы биологиялық білімі мен дағдыларын дамыту; оны ұйымдастырудың әртүрлі деңгейлеріндегі өмірдің мәнін, дамуы мен көрінісін түсіну; өмірдің маңыздылығын ең жоғары құндылық ретінде түсінетін жан-жақты дамыған тұлғаны дайындау болып табылады.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) адамның табиғаттағы рөлін оның даму заңдылықтарын түсіну негізінде айқындайтын маңызды биологиялық білім мен дағдыны кеңейту;

2) жаңа білім алудың негізі мен құралы ретінде табиғаттың дамуы мен қызмет ету заңдылықтарын қолдану, оларды одан әрі кеңейту және тереңдету;

3) білім жүйесін және ғылыми дүниетаным негіздерін меңгеру процесінде шығармашылық дербестік пен сыни ойлауды, зерттеу дағдыларын қалыптастыру;

этикалық мәселелермен және қоғамның әлеуметтік өміріне және еңбек қызметіне жеке қатысумен байланысты дербес шешімдер қабылдауға дайын бола отырып,

қоршаған шындықты еркін бағдарлауға мүмкіндік беретін бастамашыл тұлғаның сапасын дамыту;

5) білім алушыларда білім беруді жалғастыру және өзін-өзі тәрбиелеу үшін қажетті зияткерлік дағдыларды дамыту.

4. Пәнінің мазмұны 4 бөлімнен тұрады:

1. Тірі ағзалардың әртүрлілігі, құрылысы және қызметі;

2. Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму;

3. Организмдер және қоршаған орта.

4. Қолданбалы интеграцияланған ғылымдар.

1. "Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі" бөлімі келесі бөлімдерді қамтиды:

1) тірі организмдердің әртүрлілігі;

2) тамақтану;

3) заттарды тасымалдау;

4) тыныс алу;

5) бөлінуі;

6) қозғалыс;

7) үйлестіру және реттеу.

2. "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі келесі бөлімдерді қамтиды:

1) көбею;

2) жасушалық цикл;

3) өсу және даму;

4) тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары;

5) селекция негіздері;

6) эволюциялық даму.

3. "Организмдер және қоршаған орта" бөлімі келесі бөлімдерді қамтиды:

1) биосфера, экожүйе, популяция;

2) экология және адамның қоршаған ортаға әсері.

4. "Қолданбалы интеграцияланған ғылымдар" бөлімі келесі бөлімдерді қамтиды:

1) молекулалық биология және биохимия;

2) жасуша биологиясы;

3) биотехнология;

4) биомедицина және биоинформатика.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлімдер, бөлімшілердің мен тақырыптардың атауы	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			теориялық	практикалық
4. Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар				
4.1 молекулалық биология және биохимия		+	+	+
1	Судың Жердегі тіршілік үшін маңызы.			
2	Көмірсулардың жіктелуі. Химиялық құрылым.			
3	Липидтердің құрылымдық компоненттері. Майлардың қасиеттері мен функциялары.			
4	Ақуыздардың құрамы мен қызметі бойынша жіктелуі. № 1 зертханалық жұмыс " Ақуыздардың құрылымына әртүрлі жағдайлардың (температура, PH) әсері"			
	Биологиялық объектілердегі ақуыз мөлшері. № 2			

5	зертханалық жұмыс. "Биологиялық объектілердегі ақуыздың құрамын анықтау"			
6	Дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының құрылымы			
7	Рибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымы мен қызметі			
8	Дезоксирибонуклеин қышқылы мен рибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтар			
9	Антиген мен антидене арасындағы өзара әрекеттесу механизмі			
10	Генетикалық кодтың қасиеттері: үштік, деградация, әмбебаптық, қабаттаспау			
4.2 Жасуша биологиясы		+	+	+
11	Жасушадағы органоидтардың құрылымы мен функцияларының ерекшеліктері. Жасушаның негізгі компоненттері			
12	Жасуша мембранасының құрылымы, қасиеттері мен функциялары арасындағы байланыс.			
1. Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі 1.2 Тамақтану		+	+	+

13	Хлоропласттың құрылымдық компоненттері және олардың қызметі. Фотосинтез пигменттері. №3 Зертханалық жұмыс "Әртүрлі өсімдіктер жасушаларындағы фотосинтез пигменттерінің мазмұнын зерттеу"			
14	Фотосинтездің жарық және қараңғы фазалары			
15	Фотосинтез жылдамдығына әсер ететін факторлар. Фотосинтездің шектеуші факторлары			
1.2 Заттарды тасымалдау		+	+	+
16	Диффузия жылдамдығына бетінің көлеміне қатынасының әсері. Эритроциттер жасушаларының бетінің көлеміне қатынасының мәні.			
17	Пассивті тасымалдау механизмі: мембраналық арналар арқылы қарапайым диффузия, жеңілдетілген диффузия. Белсенді көлік механизмі			
1.4 Тыныс алу		+	+	+
18	Аденозинтрифосфор қышқылының құрылымы мен қызметі			
19	Аденозинтрифосфор қышқылының синтезі: глюкозаның аэробты және анаэробты ыдырау кезеңдері			

20	Метаболизм түрлері. Энергия алмасу кезеңдері			
21	Митохондрияларды ң құрылымдық компоненттері және олардың қызметі. Митохондрия құрылымы мен жасушалық тыныс алу процестерінің байланысы			
1.5 Бөлінуі		+	+	+
22	Су алмасуын реттеу. Мақсатты органдар. Әрекет әсері. Гипофункция. Гиперфункция			
23	Адам ағзасындағы қан мен басқа сұйықтықтарды жасанды тазарту. Диализ принципі. Диализ әдістері: перитонеальді, гемодиализ			
24	Созылмалы бүйрек жеткіліксіздігі. Бүйрек трансплантациясы және диализ. Артықшылықтары мен кемшіліктері			
2. Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму. 2.2 Жасушалық цикл		+	+	+
25	Өсімдіктер мен жануарлардағы гаметогенез. Гаметалар. Гаметогенез кезеңдері. Өсімдіктердегі Спорогенез және гаметогенез			
26	Қатерлі ісіктердің пайда болуы. Қатерлі ісікке дейінгі жағдайлардың			

	пайда болуына ықпал ететін факторлар			
27	Қартаю. Қартаю процесі туралы теориялар			
2.4 Тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары		+	+	+
28	Модификациялық өзгергіштік. Белгілердің өзгергіштігінің вариациялық қатарлары. " Модификациялық өзгергіштікті зерттеу, Вариациялық қатар мен қисық сызықты құру" модельдеу			
29	Белгілердің тұқым қуалауының цитологиялық негіздері. Дигибридті крест кезінде хромосомалардың тәуелсіз таралуы. Жынысқа байланысты мұрагерлік. Мәселелерді шешу			
30	Аллельді және аллельді емес гендердің өзара әрекеттесуі. Комплимент. Полимерия. Көп аллелизм			
31	Өздігінен және индукцияланған мутациялар. Гендік, хромосомалық, геномдық, мутациялар. Модельдеу " Адамның хромосомалық жиынтығының кариограммасын			

	құру. Геномдық мутацияларды зерттеу"			
32	"Адам геномы" әлемдік жобасы. Адамның геномдық дезоксирибонуклеин қышқылының реттілігі. Жоба аясында жүргізілген зерттеулердің биологиялық маңызы			
2.6 Эволюциялық даму		+	+	+
33	Тұқым қуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы байланыс. Тұқым қуалайтын өзгергіштік эволюцияның негізі болып табылады. Комбинативті өзгергіштік, мутациялар. Табиғи сұрыптау. Өмір үшін күрес. Гендік Дрейф. Популяция толқындары			
34	Эволюцияның дәлелі. Салыстырмалы-анатомиялық, молекулалық-генетикалық, эмбриологиялық, палеонтологиялық, биогеографиялық, биохимиялық дәлелдер			
35	Түрлену механизмдері. Спецификацияның оқшаулау механизмдері. Спецификациядағы репродуктивті оқшаулаудың рөлі. Полиплоидия және будандастыру			
2.5 Селекция негіздері.		+	+	+

36	Өнімділікті арттыруға арналған заманауи ауылшаруашылық технологиялары. Жоғары өнімді ауыл шаруашылығының жаңа балама жолдары			
1. Тірі организмдердің алуан түрлілігі 1.1 тірі организмдердің әртүрлілігі		+	+	+
37	Жердегі тіршіліктің қалыптасу кезеңдері. Филогенетикалық ағаштар. Кладограммалар. Кладограммалар мен филогенетикалық ағаштардың айырмашылықтары			
1.7 үйлестіру және реттеу		+	+	+
38	Орталық жүйке жүйесінің құрылымы. Мидың құрылымы мен қызметі. Жұлынның құрылымы мен қызметі			
39	Холинергиялық синапстың құрылымы мен қызметі арасындағы байланыс. Синаптикалық берілу механизмі			
40	Механорецепторлардың түрлері. Пачини денелерінің мысалында тітіркендіргіштердің өзгеруіне механорецепторлардың реакциясы			
41	Биологиядағы басқару жүйелері. Биологиядағы "Басқару жүйесі" ұғымы. Көмірқышқыл газы/ глюкоза температурасын /			

	деңгейін реттеу мысалындағы кері байланыс принципі			
42	Биологиядағы басқару жүйелері. Биологиядағы " Басқару жүйесі" ұғымы. Көмірқышқыл газы/ глюкоза температурасын / деңгейін реттеу мысалындағы кері байланыс принципі			
43	Өсу заттары. Өсу заттарының өсімдікке әсер ету механизмі. Ауксин мен гиббереллиннің әсері.			
1.6 Қозғалыс		+	+	+
44	Жолақты бұлшықет тінінің құрылымы. Миофибрилланың құрылымы (саркомерлер, актин, миозин және тағы басқалар). Бұлшықет талшығының жиырылу механизмі			
45	Жылдам және баяу бұлшықет талшықтарының құрылымы, орналасуы және жалпы қасиеттері			
4.4 "Биомедицина және биоинформатика"		+	+	+
46	Биомехаников робототехникада қолдану. Инженерлік Биомеханика (экзоскелетондар, робототехника және тағы басқалар). Медициналық Биомеханика (протездеу және т. б.)			
	Жүрек автоматикасы			

47	механизмі. Жүректегі қозу жылдамдығы. Жүрек бұлшықетінің жиырылуы. Электрокардиография, оның диагностикалық маңызы			
48	Электромагниттік және дыбыстық толқындардың адам ағзасына әсер ету ерекшеліктері			
49	"Биоинформатика" ұғымы. Зерттеуде биоинформатика құралдарын қолдану			
50	Экстракорпоральды ұрықтандыру әдісі және оның маңызы. Экстракорпоральды ұрықтандырудың этикалық аспектілері			
51	Моноклоналды антиденелердің маңызы. Моноклоналды антиденелер өндірісі. Моноклоналды антиденелермен ауруларды диагностикалау және емдеу			
4.3 Биотехнология		+	+	+
52	Өнеркәсіпте, ауыл шаруашылығында, медицинада, тұрмыста микроорганизмдерді пайдаланудың оң және теріс жақтары. Гендік инженерияның маңызы.			
	Полимеразды тізбекті реакцияны (ПТР) қолдану. Полимеразды			

53	тізбекті реакцияның с о т сараптамасындағы, әке болуды анықтаудағы, медициналық диагностикадағы, жекелендірілген медицинадағы, генді клондаудағы, дезоксирибонуклеин қышқылының реттілігіндегі, мутагенездегі маңызы			
54	Пайдаланудың оң және теріс жақтары генетикалық түрлендірілген организмдерді қолданудың этикалық мәселелерін талқылау. Қолданудың этикалық мәселелері генетикалық түрлендірілген организмдерді қолданудың этикалық мәселелерін талқылау			
55	Грам оң және грам т е р і с бактериялардың құрылымдық ерекшеліктері			
56	"Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылы" ұғымы. Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылдарын алу әдістері. Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылдарын қолдану. "Клондау" ұғымы			
57	Организмдерді клондау әдістері			

58	Ферменттерді медицинада, химияда және өнеркәсіпте қолдану			
3. Организмдер және қоршаған орта 3.1 Биосфера, экожүйе, популяция		+	+	+
59	Биоәртүрлілік пен экожүйенің тұрақтылығы арасындағы байланыс. Түрлердің биоалуантүрлілігі. Харди-Вайнбергтің генетикалық тепе-теңдік заңы. Өсімдіктер мен жануарлардың сирек кездесетін және жойылып бара жатқан түрлерін сақтау			
60	Жергілікті экожүйе организмдерінің көптігі мен таралуын анықтауда әртүрлі статистикалық әдістерді қолдану. Жергілікті экожүйенің биоәртүрлілігін анықтаудағы кездейсоқ іріктеудің мәні.			
3.2 Экология және адамның қоршаған ортаға әсері		+	+	+
61	Жаһандық жылыну: себептері, салдары, шешімдері. Модельдеу: " Климаттың ғаламдық жылынуын компьютерлік модельдеу"			
62	Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары және оларды шешу жолдары			

63	Қазақстанда жасыл технологияларды енгізу. Қалдықтарды кәдеге жарату және қайта өңдеу.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Молекулалық биология және биохимия	1) Бейорганикалық және органикалық заттардың тіршілік үшін маңызы мен қызметін бағалау; 2) майлардың қызметтерін сипаттау; 3) органикалық заттарды анықтау бойынша тәжірибелер жүргізу.	1) Судың Жердегі тіршілік үшін іргелі маңыздылығын түсіндіреді; 2) көмірсуларды құрылымы, құрамы және қызметі бойынша жіктейді; 3) майлардың химиялық құрылымы мен қызметін сипаттайды; 4) ақуыздарды құрылымы, құрамы және қызметі бойынша жіктейді; 5) белоктардың құрылымына әртүрлі жағдайлардың әсерін анықтайды; 6) биологиялық объектілердегі ақуыздардың құрамын анықтайды; 7) дезоксирибонуклеин қышқылының репликация процесін сипаттайды; 8) рибонуклеин қышқылы мен дезоксирибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылымын салыстырады.
	Жасуша биологиясы	1) Мембрананың жартылай өткізгіштігін зерттеу; 2) прокариоттар мен эукариоттардың жасушаларын салыстыру.	1) Электронды микроскоппен көрінетін жасуша органоидтарының құрылымы мен қызметінің ерекшеліктерін түсіндіреді.

Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Тамақтану	1) Фотосинтез процестерінің ерекшеліктерін және хлоропласт функцияларын талдау; 2) ферменттердің белсенділігіне әртүрлі факторлардың әсерін анықтау; 3) фотосинтезге әртүрлі факторлардың әсерін анықтау.	1) Хлоропласттың құрылымы мен қызметі арасындағы байланысты орнатады; 2) фотосинтездің Жарық фазасында жүретін процестерді түсіндіреді; 3) фотосинтездің шектеуші факторларын зерттейді және түсіндіреді.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Заттарды тасымалдау	1) Заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерін жүйелеу; 2) заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерінің механизмін түсіндіру.	1) Пассивті және белсенді тасымалдау механизмдерін салыстырады; 2 жасуша мембранасы арқылы заттарды тасымалдаудың әртүрлі түрлерінің механизмін салыстырады; 3) мембраналық потенциалды сақтаудағы белсенді тасымалдаудың рөлін анықтайды.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Тыныс алу	1) Аденозинтрифосфаттың (АТФ) мәнін түсіндіру; 2) жасушалық тыныс алу механизмін талдау.	1) Аденозинтрифосфаттың (АТФ) құрылымы мен қызметін сипаттайды; 2) аэробты және анаэробты тыныс алудағы АТФ синтезін салыстырады; 3) митохондрия құрылымы мен жасушалық тыныс алу процестерінің өзара байланысын орнатады.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Выделение	1) Адамның қанын тазарту процесінде бүйрек қызметін талдау; 2) бүйрек функциясының бұзылу себептерін түсіндіру.	1) Зәрді сүзу және қалыптастыру механизмін түсіндіреді; 2) организмдегі су деңгейін реттеудегі антидиуретикалық гормонның (ADH) рөлін түсіндіреді; 3) диализ механизмін түсіндіреді; 4) бүйрек трансплантациясы мен диализдің

			артықшылықтары мен кемшіліктерін атайды.
Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Жасуша циклі. Өсу және көбею	1) Тірі организмдердің көбеюі мен дамуындағы жасушалық циклдің маңыздылығын анықтау; 2) онкологиялық аурулардың алдын алу шараларын түсіндіру.	1) Дайын микропрепараттар арқылы митоздың фазаларын зерттейді; 2) өсімдіктер мен жануарларда гаметалардың түзілу ерекшеліктерін түсіндіреді; 3) адамдағы гаметогенездің схемасын талдайды; 4) жасушалардың бақыланбайтын бөлінуімен онкологиялық ісіктердің пайда болуын түсіндіреді; 5) қартаю процесін түсіндіреді.
Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Өсу және даму	1) Медицинада бағаналы жасушаларының практикалық қолданылуын түсіндіру.	1) Бағаналы жасушаларының мамандану процесін түсіндіреді; 2) бағаналы жасушаларының практикалық қолданылуын түсіндіреді.
Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	Тұқым қуалаушылық және өзгергіштік заңдылықтары	1) Міндеттерді шешу арқылы тұқым қуалаушылықтың негізгі заңдылықтарын түсіндіру; 2) мутациялардың дамуына техногендік ортаның әсерін түсіндіру; 3) мутациялардың себептері мен салдарын талдау.	1) Модификациялық өзгергіштік заңдылықтарын зерттейді; 2) дигибридті қиылысудың цитологиялық негіздерін, жынысқа байланысты белгілерді мұрагерлікті және есептерді шешуде көп аллелизмді қолданады; 3) аллельді және аллельді емес гендердің өзара әрекеттесуін салыстырады; 4) "Адам геномы" жобасының маңыздылығын талқылайды.
			1) Тұқым қуалайтын өзгергіштік пен эволюция

Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы мен қызметі және эволюциялық дамуы	Эволюциялық даму. Селекция негіздері. Тірі организмдердің алуан түрлілігі.	1) Эволюция теориясының негізгі ережелерін түсіндіру; 2) эволюция механизмін түсіндіру; 3) түрленудің тәсілдері мен механизмдерін зерделеу; 4) антропогенез кезеңдерін зерттеу.	арасындағы байланысты түсіндіреді; 2) эволюция процесіне әсер ететін факторларды талдайды; 3) климаттың ықтимал жаһандық жылынуының салдарын болжайды; 4) спецификация әдістерін атайды; антропогенез кезеңдері; 5) түрленудің негізгі тетіктерін жіктейді.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Үйлестіру және реттеу	1) Үйлестіру және реттеу механизмін түсіндіру; 2) биологиядағы басқару жүйелерін түсіндіру.	1) Биологиядағы басқару жүйелерін сипаттау; 2) гормондардың әсер ету механизмін түсіндіреді; 3) механорецепторлардың (Пачини денелерінің) тітіркендіргіштерге реакциясын сипаттайды.
Тірі организмдердің әртүрлілігі, құрылымы және қызметі	Қозғалыс	1) Микрографта жолақты бұлшықет тінінің ультрақұрылымын түсіндіру; 2) бұлшықет функцияларын салыстыру.	1) Жолақты бұлшықеттердің ультрақұрылымын түсіндіреді; 2) жылжымалы жіп теориясы арқылы бұлшықеттің жиырылу механизмін түсіндіреді; 3) жылдам және баяу бұлшықет талшықтарын ажыратады; 4) жылдам және баяу бұлшықет талшықтарының құрылымын, орналасуын және жалпы қасиеттерін байланыстырады.
Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Биомедицина және биоинформатика	1) Биология, физика, механика және информатиканың интеграциясын түсіну.	1) Робототехникада биомеханиканың қолданылуын ашады; 2) электрокардиограмманы қолдану арқылы жүректің жұмыс істеу механизмін түсіндіреді; 3) электромагниттік және дыбыстық толқындардың адам ағзасына әсерін түсіндіреді;

			4) гендер тізбегіне әсер етпейтін гендерді реттеу механизмдерін зерттеудегі эпигенетиканың маңызы.
		1) Биоинформатиканың рөлі мен әдістерін сипаттау.	1) Экстракорпоральды ұрықтандыру (ЭКҰ) әдісінің маңыздылығын түсіндіреді.
Қолданбалы және интеграцияланған ғылымдар	Биотехнология	1) Адам өміріндегі биотехнологияның рөлі мен маңыздылығын бағалау.	1) Биотехнологияда қолданылатын тірі организмдердің артықшылықтары мен кемшіліктерін атайды; 2) таксономиядағы, медицинадағы және криминалистикадағы полимеразды тізбекті реакцияның маңыздылығын сипаттайды; 3) организмдерді клондау тәсілдерін түсіндіреді.
		1) Микроорганизмдерді анықтау бойынша эксперименттi жоспарлау, нәтижелерді сипаттау және қорытындыларды тұжырымдау.	1) Микробиологиялық зерттеулердің кезеңдерін сипаттайды және түсіндіреді; 2) грам оң және грам теріс бактерияларын сипатайды.
Тірі ағзалар және қоршаған орта	Биосфера, экожүйе, популяция	1) Экологиялық міндеттер мен экологиялық жағдайларды шешу.	1) Биоәртүрлілік пен экожүйенің тұрақтылығы арасындағы байланысты орнатады; 2) статистикалық талдау әдістерін пайдалана отырып, өз өңірінің экожүйелерін далалық жағдайларда зерттейді.
		1) Экологиялық мәдениет негіздері туралы білімді қолдану.	1) Жергілікті экожүйенің биоалуантүрлілігі бойынша презентациялар жасайды.
Тірі ағзалар және қоршаған орта	Экология және адамның қоршаған ортаға әсері	1) Адамның қоршаған ортаға әсерін талдау.	1) Жаһандық климаттың жылынуының салдарын болжайды; 2) Қазақстанның экологиялық проблемаларын шешу жолдарының мысалдарын келтіреді.

Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
110- қосымша

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Дүниежүзі тарихы" пәнін оқыту мақсаты – дүниежүзі тарихының негізгі оқиғалары мен процестерін оқу негізінде тарихи санасы қалыптасқан, азаматтық-патриоттық қасиеттерге ие, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды құрметтейтін, тарихи білім мен дағдыларын оқу процесінде және әлеуметтік жағдайда белсенді әрі шығармашылықпен қолдана алатын тұлға қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) әртүрлі тарихи кезеңдегі қоғамдағы негізгі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси, мәдени мәселелер туралы білімдерді қалыптастыру;

2) тарихи кезеңдер бойы адамзат қалыптастырған патриотизмді, толеранттылықты, гуманистік ғұрыптар мен демократиялық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеу;

3) әлемдік-тарихи процесс туралы толық біртұтас білім қалыптастыру;

4) оқиғалар мен құбылыстарды тарихи себептілігі, салыстырмалылығы мен әртүрлі көзқарастар, тарихи оқиғалар және тұлғаларға баға беруде сыни тұрғыдан зерттеу барысында, өткен және қазіргі таңдағы пікірталастық мәселелерге білім алушы тарапынан өзіндік көзқарас білдіруді дамыту;

5) тарихи деректердің әртүрлі типтерімен жұмыс жасау, іздеу және тарихи материалды жіктеу дағдыларын дамыту;

6) әртүрлі деректерді қолдана отырып жобалық, зерттеу әрекетін және тарихи реконструкция дағдыларын дамыту;

7) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени мәселелерді ұғыну үшін тарихи білімдері мен дағдыларынқолдана білу қабілетін дамыту;

8) коммукативтік дағдыларды дамыту: өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық жеткізе білу, топта жұмыс жасау, әртүрлі деректерден алынған ақпараттарды пайдалану.

9) Білім алушыларды кәсіптік бағдарлау бойынша оқу-дағдылары мен қабілеттерін дамыту.

4. "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқыту мақсаттарын тиімді жүзеге асыру төмендегі тарихи концептілерге (түсініктерге) негізделеді:

1) дәлел;

2) өзгеріс пен сабақтастық;

3) себеп пен салдар;

4) ұқсастық пен айырмашылық;

5) маңыздылық;

6) интерпретация.

Пәннің мазмұны 8 бөлімнен тұрады: "Өркениет: даму ерекшеліктері", "Этникалық және әлеуметтік процестер", "Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан", " Мәдениеттің дамуы", "Өркениет: даму ерекшеліктері", "Саяси-құқықтық процестер", " Қоғамдық-саяси ойдың дамуы", "Білім мен ғылымның дамуы".

1) өркениет: даму ерекшеліктері. Өркениет: зерттеудің теориялары мен тәсілдері. " Өркениет" түсінігі. "Өркениет" түсінігін зерттеудегі негізгі тәсілдер. Өркениеттердің жіктелуі. Өркениеттің дәстүрлі (аграрлы) түрі: отырықшы-егіншілік, көшпелі. Өркениет дамуының индустриалдық және постиндустриалдық кезеңдері. Қазіргі заманғы өркениеттің дамуына ақпараттық технологиялардың ықпалы. Әлем өркениеттерінің тарихы. Ежелгі әлем өркениеттері (Ежелгі Египет, Ежелгі Месопотамия, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Ежелгі Греция, Ежелгі Рим). Ежелгі діни наным-сенімдер (синтоизм, индуизм, иудаизм, зороастризм, манихейлік, даосизм). Ежелгі философиялық ілімдер (Платон, Сократ, Аристотель, Конфуций, Лао Цзы). Африка (бушмендер, нубийлер, Гана, Мали, Сунгай), Америка (майя, инктер, ацтектер) және Австралия мен Океанияның (полинезиялық, Таити аралының тайпалары, гавайлықтар) дәстүрлі өркениеттері. Әлемдік діндер және өркениеттің дамуы (буддизм, христиандық, ислам). Қазіргі заманғы әлемдік діндердің даму тенденциялары. Қазіргі заманғы деструктивті діни ұйымдар мен ағымдар. Өркениеттердің өзара әрекеттесуі. Өркениеттердің сауда-экономика саласындағы өзара әрекеттесулері (Ұлы жібек жолы, халықаралық ұйымдар: Дүниежүзілік сауда ұйымы (ДСҰ), Халықаралық валюта қоры (ХВҚ), Мұнай экспорттаушы елдер ұйымы(МЭЕҰ), Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), Еуразиялық Экономикалық Одақ (ЕАЭО) және тағы басқалар. Өркениеттердің дипломатиялық саладағы өзара әрекеттесулері. Дипломатия өркениеттердің өзара жақындасу факторы ретінде. Өркениеттердің өзара әрекеттесуінің әскери-саяси аспектісі (жаулаушылық соғыстар, отарлық экспансия, әскери-саяси одақтар,

дүниежүзілік соғыстар, қырғи-қабақ соғыс, жергілікті қақтығыстар, этносаралық қақтығыстар). Мәдениеттер диалогі (мәдениеттердің өзара әрекеттесуі мен өзара ықпалдары);

2) этникалық және әлеуметтік процестер. Антропогенез және этногенез. Адамның пайда болуы туралы теориялар (діни, ғарыштық, эволюциялық). "Этнос", "этногенез", " ұлт" ұғымдары. Этностардың пайда болуына байланысты теориялар. Әлемнің этникалық картасы: өткен заман және қазіргі уақытта (ұлттық мемлекеттердің қалыптасуы мен ыдырауы, "ұлттық сана", этностардың ассимиляциясы, шағын этностардың проблемалары). Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар. Ұлтаралық қатынастар: мәселелер және қарама-қайшылықтар. Ұлтаралық қақтығыстардың себептері мен салдарлары (ұлтшылдық, шовинизм, нәсілдік кемсітушілік, нацизм). Этностардың бейбіт өзара әрекеттесуінің тәсілдері (халықаралық интеграция, Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ), Еуропа Одағы (ЕО), Түркі мәдениетін және өнерін дамыту халықаралық ұйымы(ТҮРКСОЙ), Еуразиялық Экономикалық Одақ (ЕАЭО), Ислам Ынтымақтастық Ұйымы (ИЫҰ), Қазақстан халқы Ассамблеясы және тағы басқалар). Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары. Социогез туралы теориялардың әртүрлілігі (формациялық тәсіл, өркениеттік тәсіл және тағы басқалар). Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары (қоғам ұйымдасуының қандық-туыстық, көршілік-аумақтық, макроэтникалық қағидалары). Қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясы;

3) мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан. Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер. "Мемлекет", "билік", "басқару институты" ұғымдары . Мемлекеттің пайда болу теориялары (Аристотель, Платон, Конфуций, Ф. Аквинский, Н. Макиавелли, Дж. Локк, Т. Гоббс, Т. Джефферсон, Ф. Энгельс және тағы басқалар). Мемлекет формаларының эволюциясы: ежелгі заманнан бүгінгі күнге дейін (монархия, республика, теократиялық мемлекеттер). Саяси режимдердің типтері (тоталитарлық, авторитарлық, демократиялық). Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери - саяси оқиғалар. Антикалық дәуірдегі әлемдік империяларының қалыптасуы (Парсы империясы, Александр Македонский империясы, Рим империясы). Ғұндардың жаулап алушылық жорықтары Батыс Рим империясының ыдырауы мен антикалық кезеңінен орта ғасырларға көшу процесінің бір факторы ретінде. Араб шапқыншылықтары мен Крест жорықтары (Араб халифаты мен кресшілер мемлекеттерінің құрылуы мен ыдырауы). Еуразия картасының өзгеруіне Шыңғысхан жорықтарының әсері (Моңғол империясы, Алтын Орда, Әмір Темір империясы, Мәскеу мемлекеті, Құбылай мемлекеті, Ильханат). Еуропаның өзгеруіне Наполеон жорықтарының әсері (капиталистік дамудың жеделдетілуі, Еуропада либералдық әлеуметтік идеялардың таратылуы). Дүниежүзілік соғыстар және халықаралық қатынастар жүйесі: Версаль - Вашингтон, Ялта - Потсдам жүйелері. Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде. Буржуазиялық революциялар индустриалды қоғам қалыптасуының

катализаторы ретінде (XVII ғасырдағы Ағылшын буржуазиялық революциясы, XVIII ғасырдағы Француз буржуазиялық революцияы, АҚШ-ғы тәуелсіздік үшін соғыс, Еуропадағы 1848 жылғы "ұлттар көктемі"). Социалистік революция әлеуметтік теңдік идеяларын жүзеге асырудың радикалды тәсілі ретінде (1917 жылғы Қазан Социалистік революциясы, Қытайдағы 1946-1949 жылдардағы Азаматтық соғыс, 1959 жылғы Куба революциясы). Социалистік революциялар нәтижесіндегі қоғамдық құрылымының өзгеруі. Қазіргі заманның революциялары: себептері мен салдарлары (Шығыс Еуропадағы 1989-1990 жылдардағы "барқыт революциясы", Таяу Шығыстағы 2010-2011 жылдардағы "Араб көктемі", бұрынғы Кеңес Одағы елдеріндегі "түрлі-түсті революциялар"). Қоғам проблемаларын революциялық жолмен шешудің салдарлары;

4) мәдениеттің дамуы. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары. Адамзаттың тарихи-мәдени мұрасын сақтап қалуға бағытталған ЮНЕСКО-ның қызметі . ЮНЕСКО-ның Дүниежүзілік мұрасының тізімі. Әлемнің ең ірі мұражайлары: адамзаттың тарихи зердесінің қазынасы (Эрмитаж, Лувр, Британ мұражайы, Метрополитен, Жапония Ұлттық мұражайы, Египет мұражайы, Уффици галереясы, Қазақстан Республикасының Ұлттық мұражайы және тағы басқалар). Әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтау барысындағы мұражайлардың рөлі. Өнер – қоғам дамуының көрінісі. Тарихи процестер аясындағы өнердің бағыттары мен стильдері (абстракционизм, модернизм, постмодернизм, авангардизм, футуризм, кубизм, сюрреализм, экспрессионизм, гиперреализм, хайтек стилі және тағы басқалар). Өнердің бағыттары мен стильдерінің дамуына қоғамдық процестердің тигізетін әсері. Қазіргі кездегі өнердің даму тенденциялары. Бұқаралық мәдениет және оның қазіргі қоғамға тигізетін әсері (кино, радио, теледидар, интернет, спорт, музыка, қазіргі заманғы әдебиет, қазіргі заманғы бейнелеу өнері). Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары. Жалпыадамзаттық моральдық құндылықтардың қалыптасуы (діни және философиялық идеялар, ұлттық әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер, фольклор, дәстүрлі музыка мен әдебиет, отбасылық құндылықтар). Тарихи оқиғалар аясындағы құндылықтардың өзгеруі (ұлттық мемлекеттердің қалыптасуы, дүниежүзілік соғыстар, қырғи-қабақ соғыстың аяқталуы). Қоғамның адамгершілік құндылықтарды қайта бағалауына ықпал еткен XX ғасырдың тарихи оқиғалары. Жаһандану жағдайындағы рухани-адамгершілік құндылықтардың өзгеру мәселесі (прагматизм, рационализм, шектен тыс дарашылдық, нигилизм, конформизм, әлеуметтік апатия, тұтынушылық психология, діни фанатизм, неофашизм , бейресми жастар ұйымдары);

5) өркениеттер: даму ерекшеліктері. Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық. Экономика және экономикалық жүйелердің типтері (" экономика" және "экономикалық жүйе" ұғымдары). Елдердің экономикалық дамуының ерекшеліктері. Дәстүрлі (аграрлық) экономика. Нарықтық экономика (либералды экономика). Жоспарлы (социалистік) экономика. Аралас экономика. Табиғи және

географиялық факторлардың мемлекеттердің экономикалық дамуына тигізетін әсері. Табиғи және географиялық факторларға байланысты елдердің экономикалық мамандандырылуы (Парсы шығанағы елдері, Канада, Австралия, Түркия, Бразилия және тағы басқалар). Мемлекеттердің экономикалық дамуындағы табиғи-географиялық шектеуші факторларға төтеп берудің тарихи мысалдары (Жапония, Израиль, Сингапур, Малайзия және тағы басқалар). Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі. Мемлекеттердің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі. Қазіргі кезеңдегі мемлекеттердің біркелкі емес экономикалық даму мәселелері (бұрынғы отарлардың экономикалық дамуы, неоколониализм, шикізатқа бағытталған экономикалар). Мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілік пен экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудегі халықаралық ұйымдардың рөлі;

6) саяси-құқықтық процестер. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемелекет ұғымы, принциптері мен қалыптасуының тарихи алғышарттары (мемлекеттік билікті бөлу принципі, заңның үстемдігі, құқықтар мен бостандықтардың кепілдігі). Құқықтық мемлекет принциптерінің жүзеге асырылуының тарихи тәжірибесі (Адам мен азаматтың құқықтары туралы декларациясы, АҚШ-тың тәуелсіздік туралы декларациясы, АҚШ-та құлдықты жою туралы Заң, Жалпыға бірдей адам құқықтарының декларациясы, Қазақстан Республикасының Конституциясы). Азаматтық қоғамның түсінігі мен жалпы сипаттамасы (Үкіметтік емес ұйымдар, лоббизм, қоғамдық ұйымдар мен қозғалыстар). Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің қазіргі заманғы даму тенденциялары. Үкіметтік емес ұйымдар және олардың азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуындағы рөлі. Әлемнің қазіргі саяси жүйесі. Әлемнің саяси жүйесінің өзгеруі. Халықаралық қатынастардағы Ялта-Потсдам жүйесінің ыдырау себептері. Әлемнің биполярлы жүйесінің ерешеліктері. Әлем құрылысының постбиполярлық жүйесі. "Постбиполярлы жүйе", "көпвекторлы саясат", "бірполярлы әлем" ұғымдары. Халықаралық қатынастардың қазіргі замандағы тенденциялары. Қазіргі кезеңдегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі. Халықаралық қауіпсіздіктің қазіргі кездегі қауіп-қатерлері (сепаратизм, ланкестік, фундаментализм, экстремизм, босқындар мәселесі, ірі мемлекеттердің қарсыласуы). Бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтаудағы мемлекеттердің бірлескен әрекеттері. Халықаралық және аймақтық ұйымдары: Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ), Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы (ЕҚЫҰ), НАТО, Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), Азиядағы Өзара Ықпалдастық және Сенім Шаралары жөніндегі Кеңес (АӨСШК), Ұжымдық Қауіпсіздік туралы Шарт Ұйымы (ҰҚШҰ) және тағы басқалар;

7) қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Жаңа замандағы және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы. Жаңа замандағы және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың дамуының негізгі бағыттары (либерализм, ұлтшылдық, социал-демократия, марксизм, экзистенциализм, прагматизм, позитивизм). XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер. Бостандық пен азаматтық құқықтар үшін күрес. М. Ганди және

оның бейбіт жолмен қарсыласу идеясы (сатьяграха, свараджа, свадеши). Мартин Лютер Кингтің ұлы арманы (нәсілдік кемсітушілік, сегрегация, азаматтық құқықтар үшін күрес).

Н. Манделла – апартеидке қарсы күресуші (апартеид, азаматтық құқықтар).

XX ғасырдағы – XXI ғасырдың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар. Мемлекет тархындағы тұлғаның ролі. Мұстафа Кемал Ататүрік – Түрік Республикасының негізін қалаушысы (зайырлы мемлекет, этатизм). Франклин Делано Рузвельт және оның "жаңа бағыты". Ф. Рузвельттің бейбіт және соғыс кезіндегі ішкі және сыртқы саясатының ерекшеліктері. Шарль де Голль: Франция ұлылығының қайта өрлеуі (голлизм, Бесінші республика). Дэн Сяопин – көрнекті Қитай реформаторы (" қытайлық ерекшелігі бар социализм", "бір ел – екі жүйе"). Ли Куан Ю, Махатхир Мохаммад: "үшінші әлемнен бірінші әлемге" ("экономикалық ғажайып", "азиялық серпініс", жаңа индустриалды елдер). Н.Ә.Назарбаев және модернизацияның қазақстандық моделі. "Қазақстан - 2030", "Қазақстан - 2050" даму стратегиялары, " Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясы. Мемлекет тарихының өтпелі кезеңдеріндегі реформалардың маңыздылығы.

8) білім мен ғылымның дамуы. Білім алу жалпы адамзаттық құндылық ретінде. Жазу мен кітап бастыру – адамзаттың ұлы жетістіктері (пиктография, иероглифтер, сына жазу, руникалық жазу, кітап бастыру және тағы басқалары). Мектептегі білім беру: ежелгі кезеңнен бүгінгі күнге дейін (гимнасия, палестра, академия, спарталық мектеп, схоластика, жеті "еркін өнер", мектебтер, медреселер, жексенбілік мектептер, қолөнер мектептері және тағы басқалар). Мектептегі білім берудің заманауи модельдері. Жоғары білім беру жүйесі: тарих пен қазіргі кезең (Кордова, Прага, Оксфорд, Кембридж, Сорбонна университеттері және тағы басқалары). Ағартушылық пен ғылымды өрістетудегі алғашқы университеттердің рөлі. Жоғарғы білім берудің заманауи модельдері. Ғылыми-техникалық прогресс. Ғылыми-техникалық прогрестің тарихи кезеңдері. "Өнеркәсіп төңкерісі", "ғылыми-техникалық революция" ұғымдары. Қазіргі кездегі өркениеттің дамуындағы ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын бағалау. Ғылыми-техникалық прогресс және қазіргі заманның жаһандық мәселелері. Қазіргі кездегі ғылыми технологиялар. Қазіргі заманғы ақпараттық технологиялар. Қоғамның дамуына ақпараттық технологиялардың әсері. Қазіргі ғылымның перспективалық салалары (робототехника, космонавтика, гендік инженерия).

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлімдер, бөлімшілердің мен тақырыптардың атауы	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			Теориялық	практикалық
1 тарау. Өркениет: даму ерекшеліктері				
1.1. Өркениет: зерттеудің теориялары мен әдістері		+	+	+
1	"Өркениет" түсінігі.			
1.2. Өркениеттердің жіктелуі				
2	Өркениеттің дәстүрлі (аграрлық түрі: көшпелі және отырықшы-егіншілік			
3	Өркениеттің индустриалдық даму кезеңі. Өркениеттің постиндустриалды даму кезеңі			
1.3. Әлем өркениеттерінің тарихы		+	+	+
4	Ежелгі әлем өркениеті			
5	Африка, Америка, Австралия және Океанияның дәстүрлі өркениеттері			
6	Әлемдік діндер және өркениеттердің дамуы			
1.4. Өркениеттердің өзара әрекеттесуі		+	+	+
	Өркениеттер әрекеттестігінің			

7	сауда-экономикалық саласы			
8	Өркениеттер әрекеттестігінің дипломатиялық саласы			
9	Өркениеттер әрекеттестігінің әскери-саяси саласы			
10	Әлемдік діндер және өркениеттердің дамуы			
11	Зерттеу жұмысы Ежелгі философиялық ілімдер және олардың діни нанымдарға әсері			
12	Мәдениеттер диалогі			
2 тарау. Этникалық және әлеуметтік процестер				
2.1. Антропогенез және этногенез		+	+	+
13	Адамның шығу тегі теориялары			
14	Этностардың пайда болуы туралы теориялар.			
15	Әлемнің этникалық картасы: өткен заманда және қазіргі уақытта			
16	Шағын халықтар мәселесі. Этностардың ассимиляциясы			
2.2. Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар		+	+	+
17	Этносаралық қатынастар: проблемалары және қарама-қайшылықтары			
18	Этносаралық қатынастар: бейбіт өзара әрекеттестік тәсілдері			

2.3. Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары		+	+	+
19	Социогенез туралы теориялардың алуан түрлілігі.			
20	Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары			
3 тарау. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан				
3.1. Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер		+	+	+
21	Мемлекет түсінігі. Мемлекеттің пайда болу теориялары			
22	Мемлекет формаларының эволюциясы: ежелгі кезеңнен бүгінгі күнге дейін			
23	Саяси режимдердің типтері			
3.2. Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери –саяси оқиғалар		+	+	+
24	Антикалық кезеңдегі әлемдік империялардың қалыптасуы			
25	Ежелгі мәдениеттің әлемдік мәдениеттің қалыптасуы мен дамуына әсері			
22	Ғұндардың жаулап алушылық жорықтары ежелгі заманнан орта ғасырларға өтудің бір факторы ретінде			
23	Араб шапқыншылықтары мен Крест жорықтары			
	Зерттеу жұмысы Мәдениет, сауда және дінді дамыту мысалында Шығыс және Батыс			

	өркениеттерінің өзара енуі мен симбиозы			
24	Еуразия картасының өзгеруіне Шыңғысхан жорықтарының ықпалы			
25	Еуропаның өзгеруіне Наполеон жорықтарының әсері			
26	XX ғасырдағы дүниежүзілік соғыстардың халықаралық қатынастар жүйесіне әсері			
27	XX ғасырдың екінші жартысында әлеуметтік-мәдени қатынастардың дамуы			
3.3. Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде		+	+	+
27	Буржуазиялық революциялар – индустриалды қоғамның құрылуының катализаторы			
28	Социалистік революция әлеуметтік теңдік идеяларын жүзеге асырудың радикалды әдісі ретінде			
29	Қазіргі кездегі революциялар: себептері мен салдары			
4 тарау. Мәдениеттің дамуы				
4.1. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары		+	+	+
30	Адамзаттың тарихи-мәдени мұрасын сақтап			

	қалудағы ЮНЕСКО-ның қызметі			
31	Зерттеу жұмысы. Қазақстан аумағында орналасқан ЮНЕСКО қорғауындағы объектілер			
32	Әлемнің ең ірі мұражайлары: адамзаттың тарихи зердесінің қазынасы Өткеннің тарихи маңыздылығын сақтаудағы мұражайлардың рөлі.			
4.2. Өнер – қоғам дамуының бейнесі		+	+	+
33	Тарихи процестер контекстіндегі өнердің бағыттары мен стильдері			
34	Бұқаралық мәдениет және оның қазіргі қоғамға әсері			
35	Заманауи өнердің даму тенденциялары. Қазіргі заманғы өнердің түрлері мен стильдері.			
4.3. Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары		+	+	+
36	Жалпыадамзаттық адамгершілік құндылықтардың қалыптасуы. Тарихи контексте жалпыадамзаттық құндылықтарды дамытудың әлемдік діндердің қалыптасуына әсері.			
37	Тарихи оқиғалар контекстіндегі құндылықтардың өзгеруі			

38	Жаһандану жағдайындағы рухани-адамгершілік құндылықтардың өзгеру мәселесі			
5 тарау. Өркениет: даму ерекшеліктері				
5.1. Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық		+	+	+
39	Экономика және экономикалық жүйелердің типтері			
40	Дәстүрлі (аграрлық) экономика			
41	Нарықтық экономика			
42	Жоспарлы социалистік экономика			
43	Экономиканың аралас түрлері			
44	Зерттеу жұмысы. Нарықтық экономика: даму және қалыптасу тарихы			
5.2. Мемлекеттің экономикалық дамуына табиғи-географиялық фактордың әсері		+	+	+
45	Табиғи географиялық факторларға қарай мемлекеттердің шаруашылық мамандандырылуы			
46	Мемлекеттердің экономикалық дамуындағы табиғи-географиялық шектеуші факторларға төтеп берудің тарихи мысалдары			
5.3. Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі		+	+	+
47	Мемлекеттердің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі			
	Жекелеген мемлекеттер мен			

48	аймақтардың кедейшілікке және экономикалық артта қалушылыққа төтеп беру жолдары			
6 тарау. Саяси-құқықтық процестер				
6.1. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам		+	+	+
49	Құқықтық мемлекет түсінігі			
50	Құқықтық мемлекет принциптерінің жүзеге асырылуының тарихи тәжірибесі			
51	Азаматтық қоғам түсінігі және жалпы сипаттамасы			
52	Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесін дамытудың қазіргі тенденциялары			
53	Азаматтық қоғамдағы үкіметтік емес ұйымдар			
6.2. Әлемнің қазіргі саяси жүйесі		+	+	+
54	Әлемнің саяси жүйесінің өзгеруі			
60	Әлем құрылысының постбиполярлық жүйесі			
6.3. Қазіргі кездегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі		+	+	+
55	Халықаралық қауіпсіздікке төнген қазіргі кездегі қауіп-қатерлер			
56	Әлемнің биполярлық жүйесінің ыдырауы (1985-1996)			
57	Бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауда мемлекеттердің бірлескен әрекеттері			
	Зерттеу жұмысы. Бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау			

58	ұйымдары: өзекті мәселелер және оларды шешу жолдары.			
7 тарау. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы				
7.1. Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы		+	+	+
59	Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың дамуының негізгі бағыттары			
7.2. XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер				
60	М. Ганди және оның бейбіт жолмен қарсыласу идеясы			
61	Мартин Лютер Кингтің ұлы арманы			
62	Н. Мандела – апартеидке қарсы күресуші			
63	О. Ариас Санчес, М. Юнус, ж. Рамуш-Хорта-бостандық үшін күресушілер және олардың қызметі.			
7.3. XX ғасырдағы – XXI ғасырдың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар		+	+	+
64	Мұстафа Кемал Ататүрік –Түрік Республикасының негізін қалаушы			
65	Франклин Делано Рузвельт және оның "жаңа бағыты"			
66	Шарль де Голль: Франция ұлылығының қайта жаңғыруы			
67	Дэн Сяопин – көрнекті қытай реформаторы			
68	Маргарет Тэтчер-алғашқы әйел "темір канцлер"			

69	Ли Куан Ю и Махатхир Мохаммад: "үшінші әлемнен бірінші әлемге"			
70	Н.Назарбаев және модернизацияның қазақстандық моделі			
7 тарау. Білім мен ғылымның дамуы				
8.1. Білім алу бүкіл адамзаттық құндылық ретінде		+	+	+
73	Жазу мен кітап бастыру – адамзаттың ұлы жетістіктері			
74	Мектептегі білім беру: ежелгі заманнан бүгінгі күнге дейін			
75	Жоғары білім беру жүйесі: өткені мен бүгіні			
76	Зерттеу жұмысы. Қазақстандағы мектеп және жоғары білім беру жүйесі: тарихы, мәселелері және оларды шешу жолдары.			
8.2. Ғылыми-техникалық прогресс		+	+	+
76	Ғылыми-техникалық прогресстің тарихи кезеңдері			
77	Ғылыми-техникалық прогресс және қазіргі заманның жаһандық проблемалары			
8.3. Қазіргі заманғы ғылыми технологиялар		+	+	+
78	Қазіргі кездегі ақпараттық технологиялар			
79	Қазіргі ғылымның перспективті салалары.			
80	Ақпараттық технологиялардың			

	қоғамның дамуына әсері			
81	Баспа ісінің тарихы. Полиграфиялық өндірістегі қазіргі заманғы әдістер.			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Тарау атауы	Бөлім атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Өркениет: зерттеудің теориялары мен әдістері	1) Тарихи оқиғаларды, процестер мен құбылыстарды түсіндіру үшін "өркениет", " өркениет типі" терминдерін қолдану; 2) "Өркениет" түсінігін зерттеудің негізгі әдістерін түсіндіру.	1) "Өркениет" ұғымын анықтаудағы ғалымдардың пікірлерін талдайды; 2) "Өркениет" ұғымын танудың негізгі бағыттарын анықтайды; 3) "Өркениет" ұғымын анықтаудағы эволюциялық және өркениеттілік бағыттардың айырмашылықтарын сипаттайды.
	Өркениеттердің жіктелуі	1) Әлем өркениеттерінің тарихы мен олардың өзара әрекеттесуін түсіндіру; 2) өркениеттің дәстүрлі түрінің ерекшеліктерін түсіндіру.	1) Өркениеттің түрлерін сипаттайды; 2) ежелгі өркениеттердің ерекшеліктерін оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтайды; 3) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды;
		1) Өркениеттің индустриалды түрінің ерекшеліктерін түсіндіру; 2) өркениеттің постиндустриал ды дамуының ерекшеліктерін түсіндіру.	1) Өркениеттің индустриалды және постиндустриалды түрлерін сипаттайды; 2) ақпараттық технологиялардың қазіргі өркениеттің дамуына әсерін анықтайды; 3) индустриалды және постиндустриалды өркениеттердің айырмашылықтарын талдайды.
		1) Ежелгі өркениеттердің ерекшеліктерін, оларға тән белгілерін	1) Ежелгі өркениеттердің дамуына діни сенімдердің әсерін анықтайды;

1. Өркениет: даму ерекшеліктері	Әлем өркениеттерінің тарихы	салыстырмалы талдау негізінде анықтау; 2) әлем өркениеттері мен діндердің даму тарихын, ерекшеліктерін сараптау.	2) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды; 3) мемлекет пен қоғамның дамуы туралы ежелгі философиялық ілімдерді зерттейді.
		2) Локальді өркениеттердің ерекшеліктерін, оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтау.	1) Дәстүрлі өркениет ошақтарын атайды және орналасқан жерін картадан көрсетеді; 2) аймақтардың өркениеттік ерекшеліктер трансформациясының себептерін анықтайды; 3) шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты талдайды.
		1) Әлемдік діндер іліміндегі жалпы адамгершілік құндылықтарды анықтау; 2) әлемдік діндердің даму кезеңдері мен ерекшеліктерін сипаттау.	1) Әлемдік діндердің философиялық негіздерін анықтайды; 2) қазіргі кездегі өркениет жағдайында әлемдік діндердің даму тенденцияларын сипаттайды; 3) қазіргі кездегі деструктивті діни ұйымдар мен ағымдардың қоғамға әсерін бағалайды.
		1) Себеп-салдарлық байланысты анықтай отырып, әлемдік сауданың өркениет дамуындағы рөлін анықтау.	1) Әлемдік экономиканың дамуындағы халықаралық ұйымдардың рөлін анықтайды; 2) қазіргі заманғы жетекші халықаралық ұйымдарды атайды, олардың іс-әрекетінің маңыздылығын бағалайды.
		2) Қазіргі өркениеттің дамуындағы дипломатияның рөлін анықтау.	1) Өркениеттерді жақындастыру факторы ретінде дипломатияның маңызын анықтайды; 2) өркениеттерді жақындастыруда

			дипломатияның үлесін саралайды.
		3) Отаршыл экспансия мен қазіргі замандағы жаһандық мәселелердің себеп-салдарлық байланысын анықтау.	1) Ежелгі және орта ғасырлардағы жаулап алушылық жорықтардың себептерін анықтайды; 2) қазіргі өркениеттің даму контекстінде әскери қақтығыстардың ерекшеліктері мен салдарларын талдайды.
	Өркениеттердің өзара әрекеттесуі	4) Өркениеттердің жетістіктерін зерттей отырып, мәдениеттердің өзара әрекеттестігі мен өзара ықпалын сипаттау.	1) Мәдениеттердің өзара ықпалдастығының өркениетті деңгейін талдайды; 2) жаһанданудың жағымды және жағымсыз жақтарын анықтай отырып, оның қоғамның рухани дамуына әсерін бағалау; 3) этникалық мәдениеттердің киім үлгісіндегі өрнектердің символын сараптайды; 4) әлем өркениеттерінің архитектурасының стильдерін анықтайды, таниды; 5) ритуалды билердің шығу тарихын түсіндіреді
		5) Адамзат тарихындағы жаулап алушылық жорықтар, отаршыл экспансия және жаһандық мәселелердің себептерін, байланысын бағалау.	1) Ежелгі және орта ғасырлардағы жаулап алушылық жорықтардың себептерін, отаршыл экспансия мен қазіргі замандағы жаһандық мәселелердің себеп-салдарлық байланысын анықтайды; 2) қазіргі өркениеттің даму контекстінде әскери қақтығыстардың ерекшеліктері мен салдарларын талдайды; 3) жаһанданудың жағымды және жағымсыз жақтарын анықтай отырып, оның қоғамның рухани дамуына әсерін қорытындылайды.

2.Этникалық және әлеуметтік процестер	Антропогенез және этногенез Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары	1) Антропологиялық, этникалық және әлеуметтік үдерістердің байланыстарын анықтау.	1) Тарихи оқиғаларды, процестер мен құбылыстарды түсіндіру үшін "этнос", "этногенез", "ұлт", "социогенез", "формациялық әдіс", "өркениеттік әдіс" ұғымдарын қолданады; 2) ұлтаралық қақтығыстардың пайда болуының себеп-салдарлық байланысын түсіндіреді. 3) ұлттық, рулық-тайпалық, аумақтық, конфессиялық бірегейлік белгілерін айқындайды 4) кіші халықтардың ассимиляциясы мен жойылу себептерін атайды.
		1) Ұлтаралық қатынастардың сипатын, интеграциялық процестердің тиімділігін негіздеу.	1) Тарихи оқиғаларды талдау негізінде қазіргі кездегі ұлтаралық қатынастардың сипатын түсіндіреді; 2) қазіргі кездегі интеграциялық процестердің тиімділігін салыстырады ; 3) ұлтаралық келісімнің қазақстандық үлгісінің мысалында этностар арасындағы бейбіт әрекеттестіктің мүмкіндігін талдайды;
		1) Этникалық және мәдени әртүрлілікті, антропогенездің әртүрлі теорияларын тұжырымдау.	1) Қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясын зерттейді; 2) жаһандану жағдайындағы этникалық және мәдени 3) әртүрлілікті сақтаудың маңыздылығын қорытындылайды; 4) антропогенездің әртүрлі теорияларын жүйелейді; 5) қоғамдағы әлеуметтік стратификацияны болжайды.

3.Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан	Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери -саяси оқиғалар Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде	1) Бірінші және екінші дүниежүзілік соғыстар мен буржуазиялық революциялардың себептері мен салдарларын тұжырымдау.	1) Тарихи оқиғалар мен процестерді түсіндіру үшін "мемлекет", "билік", "басқару институты" терминдерін қолданады; 2) тарихи құжаттарды талдау негізінде - бірінші және екінші дүниежүзілік соғыстардың себептері мен салдарларын айқындайды; 3) буржуазиялық революциялардың нәтижесіндегі әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді саралайды.
		1) Антика дәуіріндегі империялардың, араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының және моңғол шапқыншылығының себептері мен салдарын салыстыру, пікір білдіру. Шығыс және Батыс мәдениеттері арасында салыстырмалы талдау жүргізу.	1) Мемлекеттердің тарихи формаларына тән белгілерін анықтайды; 2) тоталитарлық саяси режимнен қазіргі замандағы демократияға ауысудың ерекшеліктерін жүйелейді; 3) антика дәуірінде империялардың пайда болуының себептері мен салдарларын негіздейді; 4) Макиавелли, Томас Аквинский және Аристотельдің жұмысын талдайды. дәйекті қорытындылар жасай отырып, араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының себептерін анықтайды; 5) моңғол шапқыншылығының Еуразиядағы ұлттық мемлекеттердің қалыптасу процесіне әсерін талдайды.
		1)Тарихи дамудың заңдылығын, революциялардың жағымды және жағымсыз салдарларын бағалау.	1)Тарихи деректердің негізінде антикалық дәуірден орта ғасырларға өту заңдылығын тұжырымдайды; 2) революциялардың жағымды және жағымсыз салдарын анықтайды; 3) екі дүниежүзілік соғыс арасындағы кезеңдегі

			әлеуметтік-мәдени қатынастардағы өзгерістерді талдайды
3.Мәдениеттің дамуы	Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары Өнер – қоғам дамуының бейнесі Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары	1)ЮНЕСКО-ның Әлемдік мұра нысандар тізімі ескерткіштерінің мысалында тарихи-мәдени мұраның маңыздылығын анықтау. 2)ЮНЕСКО қорғауындағы қазақстандық объектілер туралы білімге ие болу	2) ЮНЕСКО қызметін мысалға ала отырып тарихи-мәдени мұраны сақтау жолдарын түсіндіреді; 5) әлемдік контексте ЮНЕСКО қорғауындағы қазақстандық объектілердің рөлін анықтайды
		1) Тарихи-мәдени мұраны сақтау жолдарын, әлем мұражайларының ерекшеліктерін, құндылықтарын айқындау; 2) әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтап қалудағы мұражайлардың рөлін түсіндіру.	1) Әлемнің ең ірі мұражайларының ерекшеліктерін анықтайды. 2. Мұражай қызметіне жаңа көзқарастар мен олардың маңызын анықтайды.
		1) XX ғасырдың екінші жартысы мен XXI ғасырдың басындағы мәдениеттегі тың құбылыстарды түсіндіру; 2) тарихи процестер контекстіндегі өнердің бағыттары мен стильдерін білу;	1) Қоғамдағы өзгерістерді түсіну үшін "абстракционизм", "модернизм", "постмодернизм", "авангардизм", "футуризм", "кубизм", "сюрреализм", "экспрессионизм", "гиперреализм", "хайтек" терминдерін қолданады; 2) Әлем мәдениетінің көрнекті өкілдерінің шығармашылық туындыларын талдап, олардың ерекшеліктерін анықтайды.
		1) XX ғасырдың тарихи оқиғаларының себеп салдарын, байланыстыру, ерекшеліктерін анықтау.	1) Қоғамның моральдық құндылықтарын қайта бағалауға септігін тигізген XX ғасырдың тарихи оқиғаларының ерекшеліктерін талдайды; 2) жаһанданудың ұлттық-мәдени дамуға әсерін қорытындылайды. 5) қазіргі заманғы өнер түрлерін атайды және түсінеді

4.Өркениет: даму ерекшеліктері	Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық Мемлекеттің экономикалық дамуына табиғи-географиялық фактордың әсері Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі	1) Экономикалық жүйелердің тарихи типтерін, табиғи-географиялық фактордың әсерін анықтау, қазіргі кезеңдегі әлем елдерінің экономикалық жіктелуін түсіндіру.	1) Мемлекеттердің экономикалық даму ерекшеліктерін талдау үшін "экономика" және " экономикалық жүйе" ұғымдарын қолданады; 2) әртүрлі мемлекеттердің мысалында экономиканың дәстүрлі (аграрлы) түріне тән белгілерін талдайды; 3) экономикалық жүйелердің түрлері туралы білімдерін пайдалана отырып, экономикалық дамудың ерекшеліктерін түсіндіреді.
		1) Нарықтық экономиканың ерекшелігін саралау, табиғи-географиялық фактордың маңызын, рөлін бағалау.	1) Әртүрлі елдердің мысалында нарықтық экономикаға тән ерекшеліктерді талдайды; 2) мемлекеттер мен аймақтардың шаруашылық мамандануының қалыптасуындағы табиғи-географиялық фактордың рөлін негіздейді; 3) мемлекеттер мен аймақтардың әркелкі экономикалық дамуын салыстырады. 5) нарықтық экономиканың оң және теріс ерекшеліктерін бағалайды.
		1) Аралас экономиканың ерекшелігін және дамушы мемлекеттердің, аймақтардың артта қалушылығына	1) Экономиканың аралас түріне тән белгілерді анықтай отырып, оған көшудің себептерін талдайды; 2) қазіргі заман тарихында шектеуші табиғи-географиялық факторлар жағдайындағы мемлекеттердің сәтті экономикалық дамуының мысалдарын тұжырымдайды;

		көмектесудегі халықаралық ұйымдардың рөлін бағалау.	3) мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілік пен экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудегі халықаралық ұйымдардың рөлін зерттейді; 4) дамушы елдердің әлеуметтік-экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудің ықтимал жолдарын болжайды.
5.Саяси-құқықтық процестер	Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам Әлемнің қазіргі саяси жүйесі Қазіргі кездегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі	1) Әлемнің қазіргі саяси жүйесі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау бағытындағы мемлекеттердің саяси дамуын болжау.	1) Құқықтық мемлекеттің қалыптасуының алғышарттарын зерттейді; 2) саяси-құқықтық процестер мен қазіргі кездегі халықаралық қатынастарды сипаттау үшін құқықтық мемлекет, азаматтық қоғам " постбиполярлық жүйе", " көпвекторлы саясат", "бір полярлы әлем" ұғымдарын қолданады; 3) құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамның құрылуының тарихи байланысын анықтайды; 4) мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесін дамытудың қазіргі заманғы үрдістерін анықтайды;
		1) Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің дамуының қазіргі тенденцияларын түсіндіру.	1) Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің дамуының қазіргі тенденцияларын түсіндіру үшін " азаматтық қоғам" ұғымын қолданады; 2) азаматтық қоғамның қалыптасуын, адам құқықтарының Жалпы Декларациясын талдайды; 3)азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуында үкіметтік емес ұйымдардың рөлін айқындайды.

		1) Қазіргі кездегі халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын, халықаралық ұйымдардың қызметін талдау.	1) Тарихи оқиғалар, процестер мен құбылыстарды талдау негізінде қазіргі кездегі халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын түсіндіреді; 2) қауіпсіз әлем дамуының ықтимал жолдарын болжайды; 3) бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауға бағытталған халықаралық ұйымдардың қызметін тұжырымдайды. 5) Ялта-Потсдам халықаралық қатынастар жүйесінің ыдырау себептерін талдайды;
		1) Азаматтық құқықтар үшін күресте тұлғаның белсенді азаматтық позициясының маңыздылығын, қоғамдық-саяси өмірдегі тұлғаның рөлін бағалау.	1) Қоғамдық-саяси ойдың дамуы үшін Ағартушылық дәуір идеяларының маңыздылығын пікір білдіреді; 2) XIX-XX ғасырлардағы қоғамдық құрылыс туралы философиялық ойдың даму ерекшеліктерін зерттейді; 3) қоғамдық ойдың дамуын "либерализм", "ұлтшылдық", "социал-демократия", "марксизм", "экзистенциализм", "прагматизм", "позитивизм", "гандизм", "нәсілдік кемсітушілік", "сегрегация" ұғымдарын қолданады; 4) қоғамдық-саяси өмірдегі тұлғаның рөлі туралы қортындылар жасайды. 5) бостандық пен әділдік үшін күресте о. Ариас, М. Юнус, ж. Рамуш-ортаның белсенді азаматтық ұстанымының

			маңыздылығын бағалайды
6.Қоғамдық-саяси ойдың дамуы	Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер XX ғасырдағы – XXI ғасыр дың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар	1) Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық саяси ойдың дамуы, XX және XXI ғасырдың көрнекті саясаткер-реформаторлар туралы баяндау.	1) Тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "этатизм", "зайырлы мемлекет" ұғымдарын қолданады; 2) мемлекет тарихындағы тұлғаның рөлін негіздейді; 3) мемлекеттер тарихындағы Ф. Рузвельт, Ш.Голль, М.Ататүрік, Дэн Сяопин, Ли Куан Ю и Махатхир Мохаммадтың ішкі және сыртқы саясатының ерекшеліктерін түсіндіру; 4) ҚХР мысалында жоспарлы экономикадан нарықтық экономикаға көшу себептерін талдайды; 5) тарихи оқиғаларды талдау негізінде Оңтүстік-Шығыс Азиядағы "экономикалық ғажайып" факторларын саралайды.
		1) Тәуелсіз Қазақстанның негізін қалаған Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың еңбегін, еліміздің стратегиялық бағдарламаларының негізгі бағыттарын тұжырымдау.	1) Қазақстандық модернизация үлгісін құрастыру және жүзеге асырудағы Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентінің рөлін бағалайды; 2) "Қазақстан - 2030", " Қазақстан - 2050" стратегияларының мысалында мемлекет дамуын ұзақ мерзімді жоспарлау қажеттілігін зерттейді; 3) Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентінің " Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясын ұсыну өзектілігін дәлелдейді; 4) Азаматтық құқықтар үшін күресте тұлғаның белсенді азаматтық позициясының

			маңыздылығын қорытындылайды.
7.Білім мен ғылымның дамуы	Білім алу бүкіл адамзаттық құндылық ретінде Ғылыми-техникалық прогресс	1) Елдердің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы білімнің маңыздылығын анықтаңыз.	1) Тарихи даму контекстіндегі әлем халықтарының жазу түрлерін жіктейді; 2) мемлекетердің әлеуметтік-экономикалық дамуын талдау үшін "өнеркәсіп революциясы", "ғылыми-техникалық революция" ұғымдарын қолданады; 3) әртүрлі мемлекеттердегі өнеркәсіп революциясының ерекшеліктерін, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтайды.
		1) Әртүрлі мемлекеттердегі өнеркәсіп революциясының нәтижесін талдау. 2) Білім құндылығы, ғылыми-техникалық прогресс, ғылыми технологиялардың дамуын болжау	1) Адамзат тарихы контекстінде мектептегі білім берудің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықтарды сипаттайды; 2) мемлекеттердің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы білім берудің рөлі анықтайды; 3) мектептегі білім берудің заманауи үлгілерін салыстырады; 4) ағартушылық пен ғылымды өрістетудегі алғашқы университеттердің рөлін айқындайды.
		1) Қазіргі заманның жаһандық мәселелерін шешу үшін ғылым мен техниканың заманауи түрлері дамуының маңызын тұжырымдау.	1) Қазіргі заманның жаһандық мәселелерінің туындауына ғылыми-техникалық прогресстің әсерін зерттейді; 2) қазіргі кездегі өркениеттің дамуындағы ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын түсіндіреді;

		2) алғашқы баспаның шығу тарихын, дамуын, баспа материалдарын, баспа мамандарын, кітап көбейтудің әдістерін баяндау, баспа ісінің адамзат тарихында алатын тарихи маңыздылығын түсіндіру. Алғашқы баспаханаларды оның ішінде қазақ тілінде кітап басып шығару ісінің тарихымен байланыстыра отырып ақпараттар беру; баспахана ісінде қолданылатын терминдерді меңгеру.	3) ғылыми-техникалық революцияның маңызын, рөлін бағалайды; 4) адамзат өркениетінің дамуы үшін ақпараттық технологиялар саласындағы жетістіктердің ықтимал салдарын болжайды. 5) баспахана тарихын, баспахана өнімдерін, арнайы мамандар мен баспа ісіндегі қолданылатын терминдерді біледі; оның ішінде қазақ тілінде кітап басып шығару ісінің тарихын түсіндіреді; Қазан төңкерісінен кейінгі баспа жұмысының тарихымен және оның ірге тасын қалаған тарихи тұлғалардың есімдері мен қызметіне тарихи баға бере алады.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
111 - қосымша

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың бағыттың бағыттың "География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың бағыттың "География" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "География" пәнін оқыту мақсаты - білім алушылардың қоғам мен географиялық кеңістіктің барлық деңгейлерінде туындаған геоэкологиялық, геоэкономикалық, әлеуметтік, геосаяси және ғаламдық проблемаларды шешуге бағытталған географиялық білімдерін, біліктері мен дағдыларын қолдану үшін жағдай жасау.

3. Бағдарламаны іске асыру келесі міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың бойында географиялық кеңістіктік ойлауды, географиялық мәдениет пен тілді дамыту;

2) геоэкологиялық, геосаяси, геоэкономикалық, әлеуметтік үдерістер мен құбылыстарды зерттеу үшін ғаламдық, аймақтық және жергілікті ұстанымдардың түсінуін дамыту;

3) білім алушыларға картографияны, геоэкологияны, геоэкономиканы, геосаясатты, елтану мен адамзаттың ғаламдық проблемаларын зерттеу барысында геокеңістіктік деректерді өңдеудің заманауи әдістерін қолдану үшін жағдай жасау;

4) білім алушының бойында қазіргі дүниенің географиялық көрінісін іс-әрекеттер арқылы зерттеп-тану барысында құндылықтар жүйесін қалыптастыру.

4. Пәннің мазмұны 7 бөлімнен тұрады: "Географиялық зерттеу әдістері", " Картография және геоинформатика", "Табиғатты пайдалану және геоэкология", " Геоэкономика", "Геосаясат", "Елтану", "Адамзаттың ғаламдық проблемалары".

1. "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) жалпы географиялық әдістер;

2) өзекті географиялық зерттеу әдістері;

2. "Картография және геоинформатика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) картография;

2) заманауи картографиялық әдістер;

3) геоинформатика негіздері;

3. "Табиғатты пайдалану және геоэкология" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) табиғатты пайдалану;

2) геоэкологиялық зерттеу әдістері;

3) табиғатты пайдалануды реттеу;

4) геоэкологиялық зерттеулер негіздері;

4. "Геоэкономика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) геоэкономика негіздері, геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі;

2) шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары;

3) дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы;

4) дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері;

5) дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері;

6) экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе;

7) Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті;

8) Геоэкономикалық даму стратегиялары.

5. "Геосаясат" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) геосаясат негіздері, геосаясаттың өзектілігі;
2) дүниежүзінің геосаяси кеңістігі;
3) геосаясаттағы географиялық факторлар;
4) мемлекеттік аумақтың морфологиясы;
5) мемлекеттік шекара;
6) заманауи геосаяси үдерістер;
7) Қазақстанның геосаяси жағдайы;
8) Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі;
9) Қазақстанның геосаяси интеграциясы;
6. "Елтану" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) дүниежүзі аймақтары, кешенді географиялық аудандастыру;
2) дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері, салыстырмалы елтану;
3) дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны;
4) дүниежүзі елдерін салыстыру;
7. "Адамзаттың ғаламдық проблемалары" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) ғаламдық мәселелерді шешу;
2) ғаламдық мәселелерді шешу жолдары.
"География" пәнінің негізгі мазмұны:

1) "Географиялық зерттеу әдістері".. Жалпы географиялық әдістер; география бойынша зерттеу тақырыбын таңдау; географиялық мониторинг әдістері; географиядағы салыстыру әдістері. Зерттеудің өзекті географиялық әдістері; географиялық талдаудың алгоритмі мен түрлері; сараптамалық бағалау әдістері; қоғамдық ортаны зерттеу әдістері.

2) "Картография және геоинформатика". Картография; заманауи картографиялық әдістер; Геоинформатика негіздері; географиялық мәліметтер базасы; географиялық деректерді визуализациялау; қоғамдық ортаны дамытуда заманауи картографиялық әдістерді қолдану. Заманауи картографиялық әдістер; карталардың сандық моделі. Геоинформатика негіздері; геоақпараттық жүйелердің геоақпараттық әдістері мен технологияларының ерекшеліктері; геоақпараттық жүйелер технологияларының басқа ғылымдармен және өндіріс салаларымен байланысы. Қоғам өміріндегі геоақпараттық жүйелер технологияларының рөлін анықтау.

3) "Табиғатты пайдалану және геоэкология". Табиғат пайдалану; табиғат пайдалану түрлері; табиғат пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға әсерін бағалау. Табиғатты тиімді пайдаланудың білім алу және тәрбиелік маңызы. Геоэкологиялық зерттеу әдістері; геоэкологияны зерттеудің пәні мен өзектілігі; геосфералардың ластануы; геоэкологиялық аудандастыру; геоэкологиядағы антропогендік факторлар; Жаһандық экологиялық проблемалар; геоэкологиялық процестердегі географиялық қабық заңдылықтарының қоғамдық рөлін анықтау; Жаһандық экологиялық мәселелерді

шешудегі әлемдік тәжірибе; экологиялық проблемаларды шешудегі инновациялық технологиялар; Қазақстанның экологиялық проблемалары, экологиялық мәдениетті қалыптастыру. Табиғат пайдалануды реттеу; шаруашылық және тұтыну салаларындағы табиғат пайдалану процестерін реттеу; табиғат пайдалануды реттеу тетігі; мемлекеттік және жергілікті табиғат пайдаланудың заңнамалық аспектілері; жергілікті күн тәртібі-XXI ғасыр. Әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тиімділік; табиғатты пайдалануды жергілікті басқару; "экологиялық із" және тұрақты даму; Қазақстан Республикасында табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану. Геологиялық зерттеулердің негіздері; табиғатты пайдалану тұжырымдамасы; қоршаған ортаны қорғау; экология және адам денсаулығы, әлемдегі қоршаған орта сапасының кеңістіктік сипаты; антропогендік факторлардың қоршаған ортаға әсерін талдау; өндірістік экологиялық бақылау жүйесі.

4) "Геоэкономика". Геоэкономика негіздері; зерттеу пәні және геоэкономиканың өзектілігі; геоэкономика бағытының мақсаттары мен міндеттері, негізгі ұғымдары; елдер мен өңірлердің экономикалық дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлі. Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары; шаруашылықты ұйымдастырудың аумақтық факторлары; әлемдік экономика салаларының қазіргі заманғы орналасу факторлары. Әлемдік экономиканың құрылымы; әлем елдерінің экономикалық құрылымы. Әлемдік экономиканың аумақтық модельдері; әлемдік экономиканың аумақтық құрылымы мен модельдері; дамушы елдердегі экономиканың аумақтық құрылымы. Әлем елдерінің Экономикалық даму көрсеткіштері; әлем елдерінің Экономикалық даму көрсеткіштерін салыстыру; әлем елдерінің Экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі, дамыған елдер. Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе; әлем елдерінің Экономикалық даму стратегиялары; Қазақстан Республикасының Экономикалық даму стратегиясының нысаналы көрсеткіштері. Қазақстан Республикасы өңірлерінің геоэкономикалық жай-күйі мен әлеуеті; Қазақстан экономикасының салалық құрылымы; Қазақстан өңірлерінің экономикасы; экономикалық-географиялық аудандастыру теориясы мен практикасы; инвестициялық тартымдылық-Қазақстан экономикасын дамыту тетігі, Қазақстан өңірлерінің экономикалық дамуын теңестіру; мамандандыру және әртараптандыру-өңірлік экономиканы дамыту әлеуеті; Қазақстан өнеркәсібін мамандандыру және әртараптандыру. Геоэкономикалық даму стратегиялары; қосылған құны жоғары тауарлар өндірісі; Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктері.

5) "Геосаясат". Геосаясат негіздері, геосаясаттың өзектілігі; геосаясаттың мақсаттары мен міндеттері, зерттеу пәні, негізгі категориялар; негізгі геосаяси объектілер мен субъектілер, геосаяси ықпалдың негізгі құралдары. Әлемнің геосаяси кеңістігі; қазіргі әлемнің геосаяси кеңістігі. Геосаясаттағы географиялық факторлар; геосаясаттағы физика-географиялық және экономикалық факторлардың маңызы;

геосаясаттағы Әлеуметтік және демографиялық факторлардың маңызы. Мемлекеттік аумақтың морфологиясы; мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері; мемлекеттік аумақты морфологиялық ерекшеліктері бойынша жіктеу. Мемлекеттік шекара; мемлекеттік шекараларды анықтау және белгілеу функциялары, түрлері, шаралары, динамикасы; Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекаралары, көрші мемлекеттермен қатынастар, негізгі көрсеткіштер мен динамика. Қазіргі геосаяси процестер; Қазіргі әлемдегі геосаяси процестер. Қазақстанның геосаяси жағдайы; Қазақстанның геосаяси жағдайы. Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі; Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін факторлар. Қазақстанның геосаяси интеграциясы; Қазақстанның халықаралық және өңірлік ұйымдармен байланысы.

6) "Елтану". Әлемнің өңірлері, кешенді географиялық аудандастыру; әлемнің физика-географиялық аудандастыру; дүниежүзілік тарихи-мәдени аудандастыру. Әлем елдерін салыстыру әдістері, салыстырмалы елтану; әлем елдерін салыстыру кезінде қолданылатын көрсеткіштер; жиынтық ішкі өнім көрсеткішін есептеу. Қазақстанның әлем өңірлерінің картасындағы орны; ғарыштық түсірілімнен Қазақстанның спутниктік картасына дейін; мемлекеттердің географиялық жағдайы: мүмкіндіктер мен қауіптер; Азияның жүрегіндегі ұлы дала елі. Әлем елдерін салыстыру; Қазақстанның бәсекеге қабілеттілік рейтингі; қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығы, субъектілері және тұтынушылары.

7) "Адамзаттың ғаламдық проблемалары". Ғаламдық мәселелерді шешу; адамзат дамуындағы мәселелер және оларды анықтау критерийлері; бейбітшілікті сақтау мәселелері; энергетика және шикізат мәселелері; дамушы елдердегі ғаламдық мәселелер; дүниежүзілік мұхит мәселелері; геглобалистика. Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары; адамзаттың ғаламдық проблемаларын шешудегі әлемдік тәжірибе; ғаламдық проблемалардың Қазақстан аумағындағы көріністері.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 72-96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Тарау, бөлім және тақырып атаулары	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			теориялық	практикалық
1.Географиялық зерттеу әдістері				
1.1 Жалпы географиялық әдістер		+	+	+
1	Тақырып 1.1.1. Географиядан зерттеу тақырыбын таңдау.			
2	Тақырып 1.1.2. Географиялық мониторинг әдістері			
3	Тақырып 1.1.3. Географиядағы салыстыру әдістері.			
1.2. Өзекті географиялық зерттеу әдістері		+	+	+
4	Тақырып 1.2.1. Географиялық сараптаманың алгоритмі және түрлері.			
5	Тақырып 1.2.2. Эксперттік бағалау әдістері.			
6	Тақырып 1.2.3. Қоғамдық ортаны зерттеуге бағытталған әдістер			
2. Картография және геоинформатика				
2.1. Картография		+	+	+
7	Тақырып 2.1.1. Заманауи картографиялық әдістер			
8	Тақырып 2.1.2. Геоинформатика негіздері.			
9	Тақырып 2.1.3. Географиялық деректер базасы. Географиялық деректерді визуализациялау.			

10	Тақырып 2.1.4. . Қоғамдық ортаның дамуындағы заманауи картографиялық әдістерді қолдану			
2.2. Заманауи картографиялық әдістер		+	+	+
11	Тақырып 2.2.1. Карталардың сандық моделі.			
2.3. Геоинформатика негіздері		+	+	+
12	Тақырып 2.3.2. Геоақпараттық жүйелер технологияларының басқа ғылымдармен және өндіріс салаларымен байланысы. Геоақпараттық жүйелер технологиясын қоғамдамуындағы ролін анықтау			
3. Табиғатты пайдалану және геоэкология				
3.1. Табиғатты пайдалану		+	+	+
13	Тақырып 3.1.1. Табиғатты пайдалану түрлері			
14	Тақырып 3.1.2. Табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға әсерін бағалау			
15	Тақырып 3.1.3. Табиғатты тиімді пайдаланудың қағидаттары, оқыту және тәрбиелік мәні			
3.2. Геоэкологиялық зерттеу әдістері		+	+	+
16	Тақырып 3.2.1. Геоэкологияның зерттеу пәні мен өзектілігі			
17	Тақырып 3.2.2. Геосфералардың ластануы			

18	Тақырып 3.2.3. Геоэкологиялық аудандастыру			
19	Тақырып 3.2.4. Геоэкологиядағы антропогендік факторлар			
20	Тақырып 3.2.5. Ғаламдық экологиялық мәселелер			
21	Тақырып 3.2.6. Геоэкологиялық үдерістерде географиялық қабық заңдылықтарының рөлін анықтау.			
22	Тақырып 3.2.7. Ғаламдық экологиялық мәселелерді шешудегі әлемдік тәжірибе			
23	Тақырып 3.2.8. Экологиялық мәселелерді шешудегі инновациялық технологиялар			
24	Тақырып 3.2.9. Қазақстанның экологиялық мәселелері, экологиялық мәдениетті қалыптастыру			
3.3. Табиғатты пайдалануды реттеу		+	+	+
25	Тақырып 3.3.1. Табиғатты пайдалану үдерістерін реттеу			
26	Тақырып 3.3.2. Мұнай-газ саласындағы табиғатты пайдалануды реттеу механизмі			
	Тақырып 3.3.3. Мемлекеттік және жергілікті			

27	табиғатты пайдаланудың заңнамалық аспектілері			
28	Тақырып 3.3.4. Жергілікті күн тәртібі – XXI ғасыр. Әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тиімділік			
29	Тақырып 3.3.5. Табиғатты пайдалануды жергілікті басқару.			
30	Тақырып 3.3.6. " Экологиялық із" және тұрақты даму			
31	Тақырып 3.3.7 Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану.			
3.4. Геоэкологиялық зерттеулер негіздері		+	+	+
32	Тақырып 3.4.1. Табиғатты пайдалану тұжырымдамасы			
33	Тақырып 3.4.2. Қоршаған ортаны инженерлік қорғау			
34	Тақырып 3.4.3. Өндірістік экология			
35	Тақырып 3.4.4. Өндірістік экологияландыру технологиялары			
36	Тақырып 3.4.5. Экология және адам денсаулығы. Дүниежүзіндегі қоршаған орта сапасының кеңістік сипаты			
37	Тақырып 3.4.6. Өнеркәсіптік өндірістің антропогендік факторларының қоршаған ортаға әсерін талдау			
	Тақырып 3.4.7. Өндірістік			

38	экологиялық бақылау жүргізу жүйесі			
4 . Геоэкономика				
4.1. Геоэкономика негіздері. Геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі		+	+	+
39	Тақырып 4.1.1. Геоэкономика бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктері			
40	Тақырып 4.1.2. Елдер мен аймақтардың дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлі			
4.2. Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары		+	+	+
41	Тақырып 4.2.1. Шаруашылықты ұйымдастырудың аумақтық факторлары			
42	Тақырып 4.2.2. Дүниежүзілік шаруашылық салаларын заманауи орналастыру факторлары			
4.3. Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы		+	+	+
43	Тақырып 4.3.1. Дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымы			
4.4. Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері		+	+	+
44	Тақырып 4.4.1. Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы және модельдері			
45	Тақырып 4.4.2. Дүниежүзі елдерін экономикалық-әлеу			

	меттік даму деңгейі бойынша жіктеу			
46	Тақырып 4.4.3. Дамушы елдердегі шаруашылықтың аумақтық құрылымы			
4.5. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері		+	+	+
47	Тақырып 4.5.1. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстыру			
48	Тақырып 4.5.2. Дүниежүзі елдерін экономикалық даму деңгейі бойынша жіктеу. Дамыған елдер.			
4.6. Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе		+	+	+
49	Тақырып 4.6.1. Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегиялары			
50	Тақырып 4.6.2. Қазақстан Республикасының экономикалық даму стратегиясының мақсатты көрсеткіштері			
4.7. Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті		+	+	+
51	Тақырып 4.7.1. Қазақстан экономикасының салалық құрылымы			
52	Тақырып 4.7.2. Қазақстан аймақтарының экономикасы			
53	Тақырып 4.7.3. Экономикалық-географиялық			

	аудандастырудың теориясы мен практикасы			
54	Тақырып 4.7.4. Инвестициялық тартымдылық – Қазақстан экономикасының даму механизмі. Қазақстан аймақтарының экономикалық дамуын теңестіру			
55	Тақырып 4.7.5. Мамандану және әртараптандыру – аймақтық экономиканың даму әлеуеті			
56	Тақырып 4.7.6. Қазақстанның өнеркәсіптерінің мамандануы мен әртараптандыруы.			
4.8. Геоэкономикалық даму стратегиялары		+	+	+
57	Тақырып 4.8.1. Қосылған құны жоғары тауарлар өндірісі			
58	Тақырып 4.8.2. Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктері			
5. Геосаясат				
5.1. Геосаясат негіздері. Геосаясаттың өзектілігі		+	+	+
59	Тақырып 5.1.1. Геосаясаттың мақсаты мен міндеттері. Зерттеу пәні, негізгі категориялары			
60	Тақырып 5.1.1. Негізгі геосаяси объектілері мен субъектілері.			

	Геосаяси ықпал көрсетудің негізгі құралдары.			
5.2. Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі		+	+	+
61	Тақырып 5.2.1 Қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігі			
5.3. Геосаясаттағы географиялық факторлар		+	+	+
62	Тақырып 5.3.1 Геосаясаттағы физикалық-географиялық және экономикалық факторлардың маңызы			
5.4. Мемлекеттік аумақтың морфологиясы		+	+	+
63	Тақырып 5.4.1 Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері			
64	Тақырып 5.4.2 Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктері бойынша жіктеу			
5.5. Мемлекеттік шекара		+	+	+
65	Тақырып 5.5.1 Мемлекеттік шекаралардың функциясы, түрлері, анықтау және белгілеу шаралары, динамикасы			
66	Тақырып 5.5.2 Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекаралары. Көрші мемлекеттермен қарым қатынасы, басты көрсеткіштері мен динамикасы			
5.6. Заманауи геосаяси үдерістер		+	+	+

67	Тақырып 5.6.1 Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістер			
5.7. Қазақстанның геосаяси жағдайы		+	+	+
68	Тақырып 5.7.1 Қазақстанның геосаяси жағдайы			
5.8. Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі		+	+	+
69	Тақырып 5.8.1 Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін факторлар			
5.9. Қазақстанның геосаяси интеграциясы		+	+	+
70	Тақырып 5.9.1 Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстары			
6. Елтану				
6.1. Дүниежүзі аймақтары. Кешенді географиялық аудандастыру.		+	+	+
71	Тақырып 6.1.1 Дүниежүзі физикалық-географиялық аудандастыру			
72	Тақырып 6.1.2 Дүниежүзі тарихи-мәдени аудандастыру.			
6.2. Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері. Салыстырмалы елтану		+	+	+
73	Тақырып 6.2.1 Дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштер			
74	Тақырып 6.2.2 Жиынтық ішкі өнім көрсеткішін есептеу			
6.3. Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны		+	+	+
75	Тақырып 6.3.1 Ғарыштық түсірілімнен			

	Қазақстанның Жер серіктен түсірілген картасына дейін			
76	Тақырып 6.3.2 Мемлекеттердің географиялық жағдайы: мүмкіндіктер мен қатерлер			
77	Тақырып 6.3.3 Азия жүрегіндегі Ұлы дала елі			
6.4. Дүниежүзі елдерін салыстыру		+	+	+
78	Тақырып 6.4.1 Қазақстанның бәсекеге қабілеттілік рейтингі			
79	Тақырып 6.4.2 Қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығы, субъектілері мен тұтынушылары			
7 тарау. Адамзаттың ғаламдық проблемалары				
7.1. Ғаламдық мәселелерді шешу		+	+	+
80	Тақырып 7.1.1 Адамзат дамуындағы мәселелер және оларды анықтау критерийлері			
81	Тақырып 7.1.2 Бейбітшілікті сақтау мәселелері			
7.2. Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары		+	+	+
82	Тақырып 7.2.1 Адамзаттың ғаламдық проблемаларын шешудегі әлемдік тәжірибе			
83	Тақырып 7.2.2 Ғаламдық проблемалардың Қазақстан аумағындағы көріністері			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Географиялық зерттеу әдістері	Жалпы географиялық әдістер	1) Жалпы географиялық зерттеу әдістерін меңгеру.	1) Зерттеу тақырыбына сәйкес географиялық мониторинг әдісінің элементтерін сандық салыстырмалы, әдістерді қолданады.
	Өзекті географиялық зерттеу әдістері	1) Зерттеу тақырыбындағы өзекті географиялық әдістерді тиімді және сауатты пайдалану; 2) Педагогикалық зерттеудің ерекшеліктерін меңгеру.	1) Зерттеу тақырыбына сәйкес эксперттік модельдеуді бағалау әдістерін қолданады; 2) зерттеу нәтижелерінің электрондық нұсқаларын дайындайды; 3) зерттеу тақырыбына сәйкес педагогикалық әдістерді талдайды.
Картография және геоинформатика	Картография	1) Заманауи картографиялық әдістерге сипаттама бере отырып геоинформатика негіздерімен таныстыру; 2) географиялық деректер базасын пайдалана отырып сандық т.б карталарды оқу және талдау.	1) Картографиялық әдістерді қолдана отырып электронды карталармен жұмыс істейді; 2) тақырыпқа сай компьютерлік бағдарламаларды, соның ішінде, Microsoft Excel-ді қолдану және географиялық деректер базасын құрады.
	Геоинформатика негіздері	1) Геоинформатика негіздері игере отырып Геоақпараттық жүйелер технологияларының ерекшеліктерін, басқада педагогикалық зерттеулерімен байланыстарын түсіндіру.	1)Компьютерлік бағдарламалардың артықшылықтарын салыстырып географиялық деректерді жинақтап, таңдаулы мамандықтары бойынша геоинформатиканы қолданады.
	Табиғатты пайдалану	1) Табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға тигізетін әсерін анықтап, бағалап тиімді пайдаланудың қағидаттарын білу; 2) мамандыққа байланысты табиғатты пайдалану түрлерімен тиімділігін арттыру жөнінде ұсыныстар беру.	1) Табиғатты пайдалану және мамамдық арасындағы қажеттілікті түсінеді; 2) экологиялық таза өндірістік жобаларды дайындайды.

Табиғатты пайдалану және геоэкология	Геоэкологиялық зерттеу әдістері	1) Геоэкологиялық зерттеу пәнінің өзектілігін түсіну; 2) геоэкологиялық кеңістіктегі антропогендік факторларды білу; 3) экологиялық жағдайдың мамандыққа қатысты мәселелерін шешудегі инновациялық технологияларға сипаттама беру.	1) Геоэкологиялық үдерістерде географиялық қабық заңдылықтарының рөлін анықтайды; 2) ғаламдық экологиялық мәселелерді біледі, оны шешудегі инновациялық технологиялардың рөлін анықтай алады.
	Табиғатты пайдалануды реттеу	1) Мемлекеттік және жергілікті табиғатты пайдаланудың заңнамалық аспектілерімен танысу және әлеуметтік, экологиялық және экономикалық тиімділікті жіктеу; 2)табиғатты пайдалануды жергілікті басқарудың жолдарын анықтап, мамандық бойынша табиғат ресурстарын тиімді пайдалануды білу.	1) Табиғатты пайдалану түрлерінің нормаларға сәйкестігін анықтайды; 2) табиғатты пайдаланудағы жергілікті басқарманың құрылымын , рөлін түсінеді; 3) табиғатты қорғау саласындағы құқықтар мен міндеттерін мамандық бойынша күнделікті тұрмыста пайдалана алады.
	Геоэкологиялық зерттеулер негіздері	1)Қоршаған ортаның антропогендік өзгерістерін талдап, орта сапасының көрсеткіштерін жіктеу және бағалау; 2) антропогендік факторларының қоршаған ортаға әсерін талдау барысында мамандық бойынша маңызды геоэкологиялық фактор екенін түсіну.	1) Табиғатқа әсер етуші антропогендік өзгерістердің адамзат қоғамының қоршаған ортамен өзара әрекеттесуінің тарихи аспектілерін, табиғатты пайдалану жолдарын біледі; 2) қоршаған орта сапасының нормалары мен түрлерін тіршілік үшін қажеттілігін біледі.
	Геоэкономика негіздері. Геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі	1) Геоэкономика бағытының мақсаты мен міндеттері, негізгі түсініктерін сипаттау; 2) Қазақстан аймақтарының экономикалық әлеуметтік дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлін айқындау.	1) Геоэкономиканың мақсаттары мен міндеттерін, негізгі категорияларын түсінеді; 2) Қазақстан аймақтарының экономикалық әлеуметтік және демографиялық жағдайын географиялық кеңістіктегі ролін айқындайды.

	Шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен шарттары	1) Шаруашылықты ұйымдастырудың негізгі факторларын айқындау және заманауи орналасу факторларын сипаттау.	1) Шаруашылықтың түрлі салаларындағы кәсіпорындарды орналастыру факторлары мен шарттарының жиынтығын талдайды.
	Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы	1) Дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымын білу.	1) Шекаралас елдерінің шаруашылық құрылымын салыстырмалы түрде Қазақстан экономикасымен байланысын біледі.
	Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері	1)Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы мен модельдерімен танысу; 2) шаруашылықты мамандықтар бойынша аумақтық құрылымына сипаттама беру және аумақтық құрылымының ерекшеліктерін сипаттау.	1)Дүниежүзі шаруашылығының аумақтық модельдерімен танысу; 2) мамандық бойынша аумақтық құрылымының сипаттамасын және ерекшіліктерін біледі.
Геоэкономика	Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерімен танысу , даму деңгейі бойынша жіктеу, сипаттама беру.	1)Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстырады, жіктейді және сипаттай алады, Қазақстаның экономикасын әлемдегі орнын біледі.
	Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегияларын. мақсатты көрсеткіштерін талдау.	1) Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегияларына баға береді және мақсатты көрсеткіштерін біледі.
	Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті	1) Қазақстан экономикасының салалық құрылымын сипаттау; 2) мамандану және әртараптандыру – аймақтық экономиканың даму әлеуетінің негізгі жолына баға беру; 3) Қазақстан шаруашылығының мамандануы бойынша оқу мақсаттарына сай әртараптандыруын	1) Тиімді шаруашылық құрылымын, салаларының арақатынасын, аумақтық құрылымын және экономикалық дамудың тиімді көрсеткіштерін айқындайды; 2) Қазақстан өңірлерінің экономикалық даму әлеуетін айқындайды (өз өңірі мысалында); 3) мамандану және әртараптандыру түрлерін

		сипаттау (тоқыма, киім тігу, т.б) бойынша талдау .	б і л е д і . Әртараптандырудың басымдығын түсінеді.
	Геоэкономикалық даму стратегиялары	1) Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктеріне сипаттама беру; 2) Қазақстан өнер кәсіптік кластерлік бастамаларын талдау.	1) Қазақстанның арнайы экономикалық аймақтары мен технопарктердің қызметін біледі; 2) к л а с т е р тұжырымдамаларын түсінеді, стратегиялық жобаларын ұсына алады.
Геосаясат	Геосаясат негіздері. Геосаясаттың өзектілігі	1) Геосаясаттың мақсаты мен міндеттерін білу. негізгі; 2) геосаяси объектілері мен субъектілерін талдау. Геосаяси ықпал көрсетудің негізгі құралдарын сипаттау.	1) Қазіргі геосаясаттың негізгі мақсаттары мен мәнін түсінеді; 2) геосаясаттың негізгі объектілері мен субъектілерін айқындай алады.
	Дүниежүзінің геосаяси кеңістігі	1) Қазіргі заманғы дүниежүзінің геосаяси кеңістігіне баға беру. Қазақстанның геосаяси кеңістік ерекшеліктерін анықтау және сипаттама беру.	1) Дүниежүзінің геосаяси кеңістігінің алуан-түрлілігімен танысып, оны талдайды; 2) Қазақстанның геосаяси факторлар жағдайымен танысады, геосаяси қарым-қатынастарын біледі.
	Геосаясаттағы географиялық факторлар	1) Геосаясаттағы физикалық-географиялық және экономикалық факторлардың маңызын түсіну; 2) геосаясаттағы әлеуметтік және демографиялық факторлардың маңызына түсініктеме беру; 3) геосаясаттағы саяси, әскери және технологиялық факторлардың маңыздылығына баға беру.	1) Физикалық-географиялық, экономикалық, әлеуметтік, демографиялық, саяси, әскери, технологиялық факторлардың геосаясатындағы рөлін бағалайды; 2) қазіргі геосаяси процестерді талдайды.
	Мемлекеттік аумақтың морфологиясы	1) Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін сипаттау және жіктеу.	1) Мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін талдайды және ерекшеліктері бойынша жіктей алады.
		1) Мемлекеттік шекаралардың	1) Мемлекеттік шекараны анықтау және өткізу жөніндегі функцияларды,

	Мемлекеттік шекара	функциясын, түрлерін, анықтау және белгілеу; 2) Қазақстанның мемлекеттік шекараларының қалыптасу үдерісін, басты көрсеткіштерін айқындау.	түрлерді, іс-шараларды талдайды; 2) мемлекеттік шекараның қалыптасуын оның негізгі көрсеткіштерін, серпінін және нығайту жөніндегі шараларды біледі.
	Заманауи геосаяси үдерістер	1) Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістерге сипаттама беру.	1) Қазіргі дүниедегі геосаяси үдерістердің ерекшеліктерін айқындап, оларды сипаттай алады.
	Қазақстанның геосаяси жағдайы	1) Қазақстанның геосаяси жағдайына түсініктеме беру.	1) Қазақстан Республикасының геосаяси жағдайына кешенді баға береді.
	Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі	1) Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсерететін факторларды анықтап, талдау жасау.	1)Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне ықпал ететін факторларды айқындайды.
	Қазақстанның геосаяси интеграциясы	1) Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстарын оқып-үйреніп, оларды күшейту жолдарымен танысу.	1) Қазақстанның халықаралық және аймақтық ұйымдармен байланыстарын оқып-үйренеді, оларды күшейту жолдарын біледі; 2) сыртқы саяси бастамаларды талдай отырып, халықаралық саяси ұйымдармен байланыстарына баға береді.
	Дүниежүзі аймақтары. Кешенді географиялық аудандастыру.	1) Дүниежүзінің түрлі белгілері бойынша физикалық-географиялық аудандарға бөлінуін картадан көрсете білі және талдау; 2) қазақ мәдениетіндегі заманауи бейнелеу өнерінің сипатының тарихи-мәдени аудандастырумен байланысын анықтап, талдау. 3) дүниежүзінің тарихи – географиялық аймақтарын, олардың құрамы мен	1) Әлемнің физикалық-географиялық, тарихи-мәдени, саяси-географиялық және геосаяси аудандарға бөлінуін түсіндіреді; 2) шығармашылық нысанда әлемнің тарихи-географиялық аймақтарын, олардың құрамы мен ерекшеліктерін, географиялық сипаттамасын біледі; 3) қазақ мәдениетіндегі заманауи бейнелеу өнерінің сипатының

		ерекшеліктерін, географиялық сипаттамасын анықтау.	тарихи-мәдени аудандастырумен байланысын анықтап, талдайды.
Елтану	Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері. Салыстырмалы елтану	1) Дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштермен танысу; 2) дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын демографиялық көрсеткіштерін саралау. Жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін дүниежүзі елдерінің индекстерімен танысу және рейтингін құрастыру; 3) ғаламдық бәсекеге қабілеттілік индексімен танысу.	1) Әлем елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштерді айқындайды; 2) салыстыруда қолданылатын көрсеткіштердің бірін есептеу әдістемесін түсінеді, халықтың жан басына шаққандағы, сатып алу қабілетінің тепе-теңдігі, гендерлік теңдік және тағы басқалар) біледі; 3) әлем елдерінің индекстері мен рейтингтерін сипаттай алады және біледі.
	Дүниежүзі аймақтары картасындағы Қазақстанның орны	1) Қазақстанның географиялық аймақтар картасындағы орнының өзгеруін анықтау, жағдайы мен қатерлерін болжау.	1) Қазақстанның физикалық-географиялық, тарихи-географиялық және геосаяси аймақтарындағы жағдайын айқындай алады; 2) Қазақстан Республикасының геосаяси, тарихи және қазіргі жағдайының өзгеруін түсіндіре алады.
	Дүниежүзі елдерін салыстыру	1) Қазақстанның бәсекеге қабілеттілік рейтингін түсіну және баға беру; 2) қолданбалы елтану ақпаратының маңыздылығын, субъектілері мен тұтынушыларын анықтау.	1) Көрсеткіштер жиынтығы бойынша анықталатын индекстер мен рейтингтердегі Қазақстанның орнының динамикасын біледі (таңдау бойынша бір рейтинг мысалында) ; 2) көрсеткіштер жиынтығы бойынша есептелетін индекстер мен рейтингтерде Қазақстанның орнына әсер ететін географиялық, әлеуметтік, экономикалық және саяси факторларды айқындай алады.

Адамзаттың ғаламдық проблемалары	Ғаламдық мәселелерді шешу	1) Адамзат дамуындағы мәселелер және олардың критерийлерін анықтау; 2) ғаламдық мәселелерінің пайда болу, себептерін және салдарын анықтау және топтастыру.	1) Адамзаттың дамуындағы ғаламдық проблемаларды жіктейді, біледі және айқындайды; 2) ғаламдық мәселелерді шешудегі геоглобалистика ұғымының рөлін және оның географиямен байланысын анықтайды.
	Ғаламдық мәселелерді шешу жолдары	1) Адамзаттың ғаламдық мәселелерін шешудегі әлемдік тәжірибесін саралау, анықтау; 2)ғаламдық мәселелердің Қазақстан аумағындағы көріністерін анықтау; 3) Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас маман рөлін айқындау.	1) Адамзаттың ғаламдық мәселелерін шешуде әлемдік тәжірибені түсінеді; 2) ғаламдық, оның ішінде Қазақстан аумағында көрініс табатын мәселелерді шешу бойынша өз жобаларын ұсынады; 3) Жаңа Қазақстанның жаңғыру жолындағы жас маман рөлін айқындайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
112- қосымша

Қоғамдық - гуманитарлық бағыттың "Графика мен жобалау" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық - гуанитарлық бағыттың "Графика мен жобалау" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Графика және жобалау" пәнін оқытудың мақсаты білім алушыларды проекциялау әдістерімен, графикалық модельдеу заңдылықтарымен және кескіндер теориясының негіздерімен таныстыру, жобалық және шығармашылық іс-әрекеттің

дамуына әсері, графикалық мәдениетін қалыптастыруына әсер ету. және заманауи және дәстүрлі графикалық құралдарды қолдану дағдылары және оларды практикалық қызметте қолдану үшін жағдай жасау.

3. Оқу пәнін жүзеге асыру үшін келесі міндеттерді құрайды:

1) білім алушылардың бойында графикалық кескіннің бастапқы функциясы таным құралы, визуалды ақпарат беру құралы деген түсініктің қалыптасуына ықпал ету;

2) проекциялау әдістері заңдылықтары туралы білімдерінің, ақпартты көрсету, құру және берудің дәстүрлі және қазіргі құрал – жабдықтары туралы түсініктердің білімін қалыптастыруға ықпал ету;

3) білім алушылардың әр түрлі графикалық іс – әрекетпен байланысты интеллектуалды қабілеттері мен зерттеу дағдыларын дамыту және кеңейтуге, бейнелі, кеңістік, логиклық, абстрактілі және шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуға ықпал ету;

4) білім алушылардың жобалау, графикалық моделдеу мен макеттеу әдістерін меңгерулеріне ықпал ету, сонымен қатар барлық оқу қызметтерінде АКТ қолдану дағдыларын қалыптастыру (жобалау, зерттеу, көрсетілім), графикалық формада ақпаратты оқу және визуализациялау дағдыларын қалыптастыру және дамыту;

5) шығармашылық жобалау үрдісінде эстетикалық талғамдарын дамыту.

4. Қоғамдық – гуманитарлық бағытына арналған "Графика және жобалау" пәнінің үлгілік оқу бағдарламасында 8 бөлім қарастырылған:

1) "Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары";

2) "Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау";

3) "Кескіндерді түрлендіру";

4) "Пішін қалыптастыру және құрылымдау";

5) "Пішінді түрлендіру";

6) "Техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері";

7) "Жобалау. Жоба графикасы";

8) "Шығармашылық тапсырмалар".

"Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары" I -бөлімі келесідей бөлімшелері қамтиды:

1) Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі;

2) Ақпаратты визуализациялау құралдары;

3) Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер;

4) Сызбадағы геометриялық құрылым.

"Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау" II -бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Проекциялау әдістері;

2) Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құрастыру әдістері;

3) Нәрселердің сызбаларын орындау және оқу;

4) Қима мен тіліктер.

"Кескіндерді түрлендіру" III-бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру.

"Пішін қалыптастыру және құрылымдау" IV- бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары;

2) Беттердің жазбасы;

3) Пішін құрылымдау.

"Пішінді түрлендіру" V-бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру.

"Техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері" VI-бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Стандарттау;

2) Тетіктерді біріктіру, құрастыру сызбасы;

3) Сәулет-құрылыс графикасының элементтері;

4) Инфографика /сұлбалар, графикалар және диаграммалар.

"Жобалау және жобалау графикасы" VII- бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жобалау әдістері, жобалаудың негізгі кезеңдері;

2) Жобалық ұсыныстарды визуалдау.

"Шығармашылық тапсырмалар" VIII-бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар;

2) Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар.

"Графика және жобалау" пәнінің негізгі мазмұны

1) "Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары". Кескіндердің ақпараттық визуализациялаудың рөлі мен кескін тарихы, адам қызметінің әртүрлі салаларындағы (ғылымда, техникада және өнерде) кескіндердің рөлі туралы түсінік бере. Графикалық кескіндерді орындау әдістері; ақпаратты визуализациялау құралдары; негізгі сызу құралдары; олармен жұмыс істеу тәсілдері және жұмыс орнын ұйымдастыру; сонымен қатар сызбаны орындаудағы негізгі ережелер; сызық түрлері; сызбаны жобалау ережелері; стандарт, формат, масштаб, негізгі жазба; практикалық жұмыс: сызба сызықтарының түрлері, сызба қаріптері, сызбағы өлшемдерді түсіру; сызбалардағы геометриялық конструкциялар; кесіндіні, шеңберді және бұрышты тең бөліктерге бөлу; түйіндесуді орындау жайында түсінік беру. Компьютерлік графиканың негізгі түрлері; растрлық және векторлық графикаға арналған бағдарламалар; 2D кескіндерді жасауға арналған бағдарламалық қамтамасыз ету; 2D кескіндерді жасау; растрлық және векторлық графиканың түсті модельдері; растрлық және векторлық графиканың графикалық операциялары; графикалық редактордың мүмкіндіктерін пайдалана отырып, сызбаны жобалау; примитивтерді (кітапханаларды)

пайдаланып 2D объектілерін құру; примитивтерді қолданып геометриялық құрылымдар жасау; 2D нысандарын қажетті пішімде сақтау, 2D нысанында кескіндерді басып шығару.

2) "Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау". Проекция, проекциялаудың негізгі әдістері; екі және үш проекциялық жазықтықтағы тікбұрышты проекция; графикалық кескіндерді құрастырудың негізгі тәсілдері; аксонометриялық проекциялар ; техникалық сызба және эскиз; заттардың (геометриялық денелердің) сызбаларын оқу және сызу; сызбаға өлшемдерді түсіру; сызбалардағы шарттылықтар мен ықшамдаулар ; сызбаны оқу және сызу. Қималар мен тіліктер; қималар мен тіліктердің түрлері; сызбалардағы қималар мен тіліктерді қолдану ережелері. Компьютерлік графиканың көмегімен көлемді модельдеудің негізгі әдістері; 3D моделін құрудың негізгі кезеңдері; 3D модельдерді құруға арналған растрлық және векторлық бағдарламалардың мүмкіндіктері (аксонометриялық проекция, техникалық сурет); көлемді модельдеу операциялары негізінде 3D моделін құру; 3D модельдің визуализация түрлерін анықтау ; 3D модельдерді құру әдістерін таңдау; 3D модельдің текстурасы мен фактурасы; 2D объектінің қималары мен тіліктерін орындау үшін бағдарламалық құралды таңдау; қималар мен тіліктерді сызу үшін көлемді модельдеу әдістерін қарастыру.

3) "Кескіндерді түрлендіру". Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру (графикалық жұмыс); Кескіндерді қайта құру (графикалық жұмыс). Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру (графикалық редакторда жұмыс).

4) "Пішін қалыптастыру және құрылымдау". Геометриялық денелердің пішінін құрылымдау заңдылықтары; геометриялық денелердің (заттардың) жазбасы; заттардың (геометриялық денелердің) пішіндерін құрылымдау; нысанның пішінін өзгерту; объектінің кеңістіктегі орны мен бөліктерін түрлендіру. Компьютерлік графиканың көмегімен геометриялық денелердің (заттардың) жазбасын орындау; пішін құрылымдау ; "құрылымдау" - ұғымын талдау; берілген параметрлер бойынша нысанның пішінін құрылымдау.

5) "Пішінді түрлендіру". Заттың кеңістіктегі орнын өзгерту арқылы пішінін түрлендіру, объект бөліктерінің кеңістіктегі қатынасын өзгертумен пішінді түрлендіруді жүзеге асырады; Бөлшектерді ығыстыру және өшіру әдістері арқылы 3D моделін түрлендіру; бөлшектерді жылжыту арқылы 3D моделін түрлендіру.

6) "Техникалық, сәулет– құрылыс және ақпараттық графика элементтері". Стандарттау; стандарттау жайында жалпы мағлұматтар, өзара алмастыру, бөлшектер мен құрастыру бірліктерінің жалпы түсініктері; құрастыру сызбасы; бөлшектерді қосу; ажыратылатын және ажыратылмайтын қосылыстар; құрастыру сызбасын орындау және рәсімдеу ережелері; архитектуралық құрылыс графика - элементтері; құрылыс сызбалары туралы жалпы мәліметтер (жоспар, бас жоспар, қасбет, тілік); қарапайым құрылыс сызбаларын орындау және оқу. Құрастыру сызбасының 3D моделі; графикалық бағдарламалар кітапханасымен жұмыс істеу; графикалық редактордағы

құрылыс сызбалары; инфографика (схемалар, графиктер, диаграммалар). Әр түрлі қызмет салаларындағы инфографика.

7) "Жобалау. Жоба графикасы". Жобалау әдістері; жобалаудың негізгі кезеңдері; жобаланған объектілерге қойылатын талаптар (функционалдық, эстетикалық); жобалық ұсыныстарды визуализациялау; графикалық құжаттар; техникалық құжаттаманың құрамы және олардың ерекшеліктері; шығармашылық идеяларды визуализациялау; жобалық ұсыныстарға арналған графикалық визуализация құралдары (эскиз, сызба, макет).

8) "Шығармашылық тапсырмалар". Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар; шығармашылық тапсырмалардың ерекшеліктері; идеядан жобаға дейінгі тапсырмалар; жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар; техника/дизайн/ сәулет салалары бойынша жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмаларды түрлі графика құралдарымен (қолмен орындалатың/ компьютерлік графика/ макеттеу) орындау; берілген тақырып бойынша шығармашылық жоба; жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар; киригами техникасы арқылы мерекелік жалаулар мен ойыншықтарды құрастыру; киригами техникасы арқылы сәулет нысанын салу; іскерлік және қоғамдық-саяси коммуникация саласында ақпараттық-сандық технологиялар жағдайында кәсіби қызметте аударма дағдыларын қолдануға бағытталған зерттеу жұмыстарынан құралған сөрені модельдеу; аудио және видео жазбалар сөресін модельдеу; кітапті безендіруге арналған қорапты модельдеу; дін және тарихи – гуманитарлық оқулықтарға арналған трансформер -сөренің дизайнын әзірлеу; дін және тарихи – гуманитарлық оқулықтарға арналған трансформер -сөренің дизайнын әзірлеу "менің арманымдағы үй" жобасын әзірлеу.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлу (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлау бағыты мен біліктілігіне байланысты 48-72 сағатты (2-3 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру қарастырылады.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№	Бөлімдер, бөлімшілердің мен тақырыптардың атауы	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары				
1. 1 Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі		+	+	+
1	1-тақырып. Кескіннің мәні мен тарихы			
2	2- тақырып. Графикалық кескінді орындау әдістері			
3	3-тақырып. Компьютерлік графиканың негізгі түрлері			
1.2 Ақпаратты визуализациялау құралдары		+	+	+
4	4-тақырып. Сызу аспаптары мен құрал жабдықтары			
5	5-тақырып. Жұмыс орнын ұйымдастыру және сызу құралдарымен жұмыс істеудің тиімді әдістері			
6	6-тақырып. 2D кескінін құру үшін БҚ (бағдарламамен қамтамасыз ету)			
7	7-тақырып. 2D кескіндерді құруға арналған графикалық редакторлар			
8	8-тақырып. Векторлық және растырлық графикадағы түстік модельдерді талдау			

9	9-тақырып. 2D нысандарды құруға арналған графикалық операцияларды қолдану			
1.3 Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер		+	+	+
10	10-тақырып. Стандарттар туралы түсінік. КҚБЖ. Пішімдер және негізгі жазулар			
11	11-тақырып. Сызба сызықтарының түрлері			
12	12-тақырып. Сызба қаріптері			
13	13-тақырып. Сызбаға өлшемдерді түсірудің негізгі ережілері			
14	14-тақырып. Сызбаны рәсімдеу ережелері (пішім, масштаб, негізгі жазба)			
1.4 Сызбадағы геометриялық құрылым		+	+	+
15	15- тақырып. Параллель және өзара перпендикуляр түзулерді салу. Кесіндіні және бұрыштарды, шеңберлерді тең бөліктерге бөлу			
16	16- тақырып. Түйіндесу. Түйіндесудің түрлері			
17	17- тақырып. 2D объектінің примитивтерін пайдаланып экологиялық, жер, су және аграрлық заңнаманың			

	құқықтық нормалар жазбаларының тізімін құру			
18	18- тақырып. 2D нысандарының примитивтерін пайдалана отырып аудармашының этикасы және оны сақтау ережелерінен мәтін жасау.			
19	19-тақырып. 2D нысандарды әзірлеу кезінде қолданылатын құжат-үлгілер, клип-арттар, кітапханалар			
2 бөлім. Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау				
2.1 Проекциялау әдістері		+	+	+
20	1-тақырып. Проекциялаудың негізгі әдістері. Екі және үш жазықтыққа тік бұрыштап проекциялау			
21	2-тақырып. Техникалық сызбаларда нәрселердің кескіндерін орындау ережелері. Сызбадағы негізгі, қосымша және жергілікті көріністер			
2.2 Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құрастыру әдістері		+	+	+
22	3- тақырып. Аксонометриялық проекциялар тулалы жалпы мағлұмат			
23	4- тақырып. Көпбұрыштар мен айналу денелерінің аксонометриялық проекциялары			
	5-тақырып. Техникалық сурет.			

24	Нобай туралы түсінік			
25	6-тақырып. 3D моделін құрудың негізгі кезеңдері.			
26	7-тақырып. Қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін салу			
27	8-тақырып. 3D моделін құрудағы расторлық және векторлық бағдарлама мүмкіндіктері			
28	9-тақырып. Көлемді моделдеу операциясының негізіне сүйеніп 3D моделін құру			
2.3 Нәрселердің сызбаларын орындау және оқу		+	+	+
29	10-тақырып. Сызбаларға өлшемдерді түсіру. Сызбаны орындау кезіндегі шарттылықтар мен ықшамдаулар			
30	11- тақырып. 3D моделдердің визуалдау түрлерін анықтау			
31	12-тақырып. 3D моделдерін тұрғызу тәсілдерін таңдау			
32	13-тақырып. 3D моделдерін текстурасы мен фактурасы			
2.4 Қима мен тіліктер		+	+	+
33	14- тақырып. Тіліктер туралы жалпы мағлұмат			
34	15- тақырып. Қарапайым және күрделі тіліктер			

35	16- тақырып. Көрініс пен тілікті біріктіру			
36	17- тақырып. Қималар. Тіліктер мен қималардың айырмашылығы			
37	18- тақырып. 2D нысанның тілігін және қимасын орындау үшін БЖ(бағдарламалық жасақтаманы) таңдау			
3 бөлім. Кескіндерді түрлендіру				
3.1 Кескіндердің түрі құрамын түрлендіру мен		+	+	+
38	1-тақырып. Кескіндерді қайта құру			
39	2-тақырып. Кескіндердің түрі мен құрамын түрлендіру			
4 бөлім. Пішін қалыптастыру және құрылымдау				
4.1 Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары		+	+	+
40	1- тақырып. Нәрсе және оның пішімі туралы ұғым			
41	2-тақырып. Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары			
4.2 Беттердің жазбасы		+	+	+
42	3-тақырып. Жазбалар туралы мәліметтер. Геометриялық дене беттерінің жазбасы			
43	4- тақырып. Қағаз модельдің жазбасы: алғыс хат және құттықтау хаты, сертификат, конверт және ашық құттықтау хат			

4.3 Пішін құрылымдауы		+	+	+
44	5- тақырып. Пішін құрылымдауы			
5 бөлім. Нәрсенің пішінін түрлендіруі				
5.1 Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіруі		+	+	+
45	1-тақырып. Нәрсенің пішінін түрлендіруі			
46	2-тақырып. Кескіндер арқылы заттардың формаларын түрлендіруі			
6 бөлім. Техникалық, сәулет – құрылыс және ақпараттық графика элементтері				
6.1 Стандарттау		+	+	+
47	1- тақырып. Стандарттау. Бұйым , бөлшек және оның элементтері.			
6.2 Тетіктерді біріктіру Құрастыру сызбасы.		+	+	+
48	2-тақырып. Біріктірулер туралы жалпы мәлімет. Ажырайтын біріктірулер			
49	3- тақырып. Бұранда туралы жалпы мәлімет. Бұранданы кескіндеу және сызбада белгілеуі			
50	4- тақырып. Бұрандалы біріктірулер. Ажырамайтын біріктірулер			
51	5-тақырып. Құрастыру сызбалары және бөлшектеу туралы жалпы түсінік			
52	6- тақырып. Құрастыру бірлігінің 3D-моделі			
6.3 Сәулет-құрылыс графикасының элементтері		+	+	+

53	7-тақырып. Құрылыс сызбалары туралы жалпы мағлұмат			
54	8- тақырып. Ғимараттың жоспары, қасбеті мен тілігі			
55	9- тақырып. Құрылыс сызбаларындағы шартты белгілер			
56	10- тақырып. Құрылыс сызбаларын оқу және орындау			
57	11- тақырып. Құрылыс сызбаларының элементтері			
6.4 Инфографика /сұлбалар, графикалар және диаграммалар				
58	12-тақырып. Инфографика туралы жалпы мәлімет. Әр түрлі саладағы инфографика			
7 бөлім. Жобалау және жобалау графикасы				
7.1 Жобалау әдістері. Жобалаудың негізгі кезеңдері		+	+	+
59	1-тақырып. Жобалау әдістері. Жобалау үрдісінің кезендері			
60	2-тақырып. Жобалау нысандарға қойылатын талаптар			
7.2 Жобалық ұсыныстарды визуалдау				
61	3-тақырып. Графикалық құжаттар. Спецификация, есеп жүргізу және түсіндірме жазба			
	4-тақырып. Шығармашылық идеяларды			

62	визуалдау. Электрондық техникалық құжаттардың түрлері			
8 бөлім. Шығармашылық тапсырмалар				
8.1 Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар		+	+	+
63	1-тақырып. Шығармашылық тапсырмалардың ерекшеліктері			
8.2 Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар		+	+	+
64	2-тақырып. Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар			
65	3- тақырып. Киригами техникасы арқылы мерекелік жалаулар мен ойыншықтарды құрастыру			
66	4- тақырып. Киригами техникасы арқылы сәулет нысанын салу			
67	5- тақырып. Іскерлік және қоғамдық-саяси коммуникация саласында ақпараттық-сандық технологиялар жағдайында кәсіби қызметте аударма дағдыларын қолдануға бағытталған зерттеу жұмыстарынан құралған сөрені модельдеу			
68	6- тақырып. Аудио және видео жазбалар сөресін модельдеу			
	7- тақырып. Кітапті безендіруге			

69	арналған қорапты модельдеу			
70	8- тақырып. Дін және тарихи – гуманитарлық оқулықтарға арналған трансформер - сөренің дизайнын әзірлеу			
71	9- тақырып. Дін және тарихи – гуманитарлық оқулықтарға арналған трансформатор-сөреге ою-өрнектерді қойып дизайнын әзірлеу.			
72	10- тақырып. " Менің арманымдағы үй" жобасын әзірлеу			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
	Ақпаратты визуализациялаудағы кескіндердің ролі	1) Бейнелеудегі, адам өміріндегі және қызметінің әртүрлі салаларындағы ақпаратты берудегі бейнелеудің рөлін түсіндіру; 2) графикалық бейнені орындаудың әртүрлі тәсілдері мен құралдарын практикада қолдану; 3) компьютерлік графиканың түрлерін ажырату және оларды іс жүзінде қолдану.	1) "Графика", "карталар", "схема", "диаграмма", " сызбалар", "сызбалар" ұғымдарын айқындайды; 2) "компьютерлік графика" ұғымын айқындайды, компьютерлік графиканың 4 түрін бөледі: растрлық графика , векторлық графика, үш өлшемді графика және фракталдық графика; 3) растрлық және векторлық графиканың қадір-қасиеті мен кемшіліктерін, сондай-ақ айырмашылықтары мен ұқсастықтарын айқындайды; 4) растрлық графикада, векторлық графикада, үш

1.Ақпаратты визуализациялаудың графикалық әдістері мен құралдары			өлшемді графикада және фракталдық графикада мысалдар орындайды.
	Ақпаратты визуализациялау құралдары	1) Графикалық жұмыстарды орындау кезінде сызу құралдарымен және құрылғылармен жұмыс істеудің практикалық дағдыларын көрсету; 2) 2D кескін жасауға арналған бағдарламалық жасақтаманы анықтау, векторлық және растрлық графиканың мүмкіндіктерін анықтау.	1) Мақсаты бойынша және талаптарға сәйкес сызу құралдары мен жабдықтарын дұрыс пайдалана алады; 2) 2D объектілерін құру үшін графикалық редактордың құралдарымен және мүмкіндіктерімен жұмысты пайдаланады және орындалған практикалық жұмыстарды принтерге басып шығарады; 3) векторлық және растрлық графикадағы түс модельдерін талдайды және ажыратады; 4) 2D нысандарын құру үшін графикалық операцияларды қолданады.
	Сызбаны орындаудағы негізгі ережелер	1) Сызбаны стандарт бойынша ресімдеу және орындау ережелерін сақтауға.	1) ГОСТ стандарттарын түрлері бойынша жіктейді; 2) "форматтар" және " масштабтар" ұғымдарын есте сақтайды және ажыратады; 3) тапсырма бойынша сызба сызықтарын сызады, оларды мақсаты бойынша анықтайды, практикалық жұмыстар кезінде дұрыс атайды және орындайды; 4) Б типіндегі қаріпті тік және 750 көлбей сызады.
			1)Циркуль мен тікбұрышты бұрыштықтарды қолданып шеңберді екі немесе одан да көп тең бөліктерге бөледі; 2)ішкі, сыртқы, аралас түйіндесуді түрлері бойынша анықтайды;

	Сызбадағы геометриялық құрылым	1)сызбаларда геометриялық құрылыстарды әртүрлі құралдармен орындау; әртүрлі конъюгацияларды, сопақшаларды және қисық сызықтарды салу тәсілдерін көрсету; геометриялық құрылымдар жасаңыз примитивтерді қолдану.	3)түйіндесуді сызады, түйіндесудің қоршаған кеңістікте, жиһазда, құрылыста, машина жасауда, киімде, тұрмыстық техникада, өнеркәсіпте қолдану мысалдарын анықтайды; 4)примитивтерді қолданып, 2D нысандарды құрады; 5)примитивтерді қолданып геометриялық сызбаны сызады; 6)модульдер арқылы шеңбер мен шаршыларды тең бөліктерге бөледі, 2D нысанының шаблондарын қолданып абстрактілі және дұрыс пішіндерді жасайды; 7)2D объектінің примитивтерін пайдаланып экологиялық, жер, су және аграрлық заңнаманың құқықтық нормалар жазбаларының тізімін құрады; 8)2D нысандарының примитивтерін пайдалана отырып аудармашының этикасы және оны сақтау ережелерінен мәтін жасайды.
	Проекциялау әдістері	1) Проекциялау әдістері мен тәсілдерін біледі және түсіну; техникалық сызбаларда нәрселердің кескіндерін орындау ережелерін сызбаны сызу барысында қолданады, анықтау.	1)Проекциялаудың негізгі әдістері (орталық проекциялау, аксонометриялық проекциялау, тікбұрышты проекциялау, сандық өлшемдік проекция) түсіндіреді; 2)екі және үш проекция жазықтығында тікбұрышты проекцияны орындайды; 3)нүктенің, кесіндінің, үшбұрыштың тікбұрышты проекция сызады; 4)техникалық сызбаларда нәрселердің кескіндерін орындау ережелерін

			графикалық жұмысты орындау барысында қолданады.
	Графикалық кескіндердің негізгі түрлерін құру	1) Жазық геометриялық денелер мен көлемді пішіндердің (аксонометрия) бейнеленуін біледі және түсіну; заттың берілген көріністеріне қарап аксонометриялық проекцияларын анықтау; аксонометриялық проекцияны сыза білу; техникалық сурет пен заттың нобайын сызудың ерекшеліктерін біледі және анықтау; графикалық есептерді шешу; қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін сыза білу.	1)"Аксонометрия", " аксонометриялық проекциялар", " изометрия", "диметрия", "триметрия" ұғымдарын түсіндіреді және анықтайды; 2)кубтың, шеңбердің изометриясын және диметриясын сызады; 3)заттың берілген көріністеріне сүйене отырып аксонометриялық проекциясын сызады; 4)техникалық сурет пен нобайдың ерекшеліктерін анықтайды; 5)нақты заттың нобайын сызады; 6)қарапайым геометриялық денелердің 3D моделін сызады; 7)3D моделін құру үшін растрлық және векторлық графиканың мүмкіндіктерін анықтайды және тәжірибелік тапсырмаларды орындайды; 8)қатты модельдеу операциялары негізінде 3D моделін құру бойынша практикалық жұмыстарды орындайды.
2.Кескіндердің негізгі түрлері және оларды орындау	Нәрселердің сызбаларын орындау және оқу	1) Нәрселердің геометриялық пішінінің қасиеттерін ескере отырып, өлшем қою туралы білімдерін және өлшемдерді түсіру шеберлігін көрсете білу; сызбада шартты белгілер және ықшамдауларды пайдаланып, проекциялау тәсілдері негізінде сызбаларды орындау; бұйымдардың геометриялық	1)Заттардың геометриялық пішінін талдайды және сызбаларға өлшемдерді түсіреді; 2)сызбадағы шартты белгілер және ықшамдауларды қолданып сызбаларды орындайды; 3)МЕСТ бойынша сызбаларға өлшемдерді түсіреді;

		формаларын талдай отырып, сызбаларды оқу, сызу; 3D моделдердің визуалдау түрлері мен тәсілдерін таңдау, анықтау; 3D моделдерін текстурасы мен фактурасын оқып үйрену.	4)сызбаларды оқи алады және сыза алады; 5)3D модельдерді құру әдістерін таңдайды және талдайды; 6)3D моделінің текстурасы мен фактурасын анықтайды.
	Қима мен тіліктер	1) Сызбалардағы қималар мен тіліктерді қолданудың мақсатын білу; сызбада қималар мен тіліктерді орындау ережелерін біледі және қолдану; қималар мен тіліктерді орындаудың шарттылықтары мен ықшамдаулардын қолдану; 2D нысанның қимасы мен тілігін орындау үшін БЖ(бағдарламалық жасақтаманы) таңдау; 2D обьектіде тіліктер мен қималардың құрылуы үшін көлемді денелерді модельдеудің негізгі үрдістерін анықтау.	1)Тіліктердің барлық түрін анықтайды, сонымен қатар оның арналуын және сызбада сызылу жолдарын біледі; 2)тіліктің графикалық рәсімделуін біледі; 3)қарапайым және күрделі тіліктерді ажыратады; 4)сызбада жергілікті және қиғаш тіліктерді анықтап сызады; 5)жүргізілген және қабаттасқан қималарды анықтайды; 6)сызбалар бойынша ресімдеу және белгілеу ережелерін біледі; 7)қималар мен тіліктерді орындау кезінде шарттылықтар мен ықшамдауларды қолданады; 8)тәжірибелік жұмыста шарттылықтар мен ықшамдауларды қолданып көрсетеді; 9)2D обьектіні (қималар мен тіліктер) жасау үшін (растырлық немесе векторлық) бағдарламалық қамтамасыз етуді таңдайды; 10)қималар мен тіліктерді орындау үшін көлемді модельдеу әдістерін анықтайды және тәжірибелік жұмыста қолданады.

3.Кескіндерді түрлендіру	Кескіндерді қайта құру	1) Проекциялау әдістерін өзгерту арқылы заттардың сызбаларын орындау; кескіндердің түрі мен құрамын немесе масштабын өзгерте отырып, заттардың сызбаларын орындау; кескіндерді қайта құру әдістерін меңгереді және білу.	1)"Қайта құру" түсінігіне анықтама береді және талдайды; 2)кескіннің бөліктері арқылы обьектінің кескінін қайта құрай алады; 3)сөздік сипаттамаға сүйеніп обьектінің сызбасын немесе графикалық кескінін сызады; 4)кескіннің түрі мен құрамын түрлендіруді орындайды (графикалық жұмыс); 5)кескінді қайта құрып сызады(графикалық жұмыс); 6)графикалық редакторда кескіннің түрі мен құрамын түрлендіріп сызады.
4.Пішін қалыптастыру және құрылымдау	Геометриялық денелердің пішіндерін қалыптастыру зандылықтары	1) Геометриялық денелерді және басқа да заттарды кескіндеудің негізгі заңдылықтары мен принциптерін меңгеру; әр түрлі беттердің пішінін қалыптастыру туралы білімі мен түсінігін көрсете білу.	1)Геометриялық денелерді кескіндеу заңдылықтары мен әдістерін түсінеді және анықтайды; 2) "ұлғайту", "жою", " кезектестіру" тәсілдерін қолданып пішін құрастырады; 3)пішінін өзгерте отырып , тіліктерді пайдаланып бөлшектің нобайын сызады.
	Беттердің жазбасы	1) Жазылатын және жазылмайтын беттердің кескін ерекшеліктерін білу және түсіну; қарапайым геометриялық денелердің жазбасын сыза білу және орындау; Компас-3D кітапханасының не екенін біледі;	1)"Жазба" терминінің қолданылуын талдайды және анықтайды; 2)қарапайым геометриялық денелердің жазбасын анықтайды және сызады; 3)жазылатын және жазылмайтын беттердің кескін ерекшеліктерін анықтайды; 4)шырша әшекейлерінің, кондитерлік өнімдердің, косметикалық немесе басқа да өнімдердің қаптамаларын жазуды жүзеге асырады;

		жылжыту, айналдыру, кинематикалық тәсілді қолданып геометриялық денелер модельдерін салу ретіне сипаттама беру.	5)компьютерлік графика құралдары арқылы қисық беттердің және қарапайым геометриялық денелердің жазбасын сызады; 6) қағаз модельдің жазбасын жасайды: алғыс хат және құттықтау хаты, сертификат, конверт және ашық құттықтау хат .
	Пішін құрылымдау	1) Құрылымдау және жобалау, техникалық жобаны құру кезеңдері туралы бастапқы мәліметтерді алу.	1)"Құрылымдау" түсінігіне талдау жасайды; 2)берілген параметрлер бойынша заттың пішінін құрылымдап сызады; 3)жобаны біріктірудің техникалық кезеңдерін түсінеді және талдайды; 4)көрсетілген параметрлер бойынша нысанының құрылымдалуын анықтайды.
5. Нәрсенің пішінін түрлендіру	Нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру	1) Қосу және кесіп алу тәсілін қолданып нәрсенің пішінін түрлендіру; бөлшектерді ауыстыру арқылы 3D моделін түрлендіру.	1)Заттың кеңістіктегі орын өзгерту арқылы пішін түрлендіруді орындайды; 2)нәрсенің немесе оның бөліктерінің кеңістіктегі жағдайын түрлендіру арқылы пішінін өзгертеді ; 3)бөлшектерді ығыстыру және өшіру әдістерін қолдану арқылы 3D модельді түрлендіруді орындайды; 4)бөлшектерді қою және басып шығару арқылы 3D модельді түрлендіруді графикалық түрде ұсынады.
			1)"Стандарттау", "өзара алмастыру", "біріктіру", " құрастыру сызбасы" жалпы ұғымдарын анықтайды; 2)"бұйым", "бөлшек", " құрастыру бірлігі", " жиынтық", "кешен"

	Стандарттау	1) Стандарттау, өзара алмастыру, бұйым, бөлшек және оның құраушы элементтері туралы жалпы түсініктерді меңгеру.	ұғымдарын талдайды және түсінеді; 3)"тетікбөлшек", " құрастыру бірліктері" ұғымының өзара байланысы мен айырмашылығын талдайды; 4)бұйымның кескіндеріне талдау жасайды; 5)тетіктің немесе құрастыру бірлігінің бейнесін анықтайды.
	Тетіктерді біріктіру Құрастыру сызбасы.	1) Ажырайтын және ажырамайтын біріктірулер және оларды бейнелеу ережелерін білу ; құрастыру сызбасын рәсімдеу және орындау ережелерін білу және орындау; құрастыру сызбасының нобайы мен бұйым тетіктерінің сызылуын білу және орындау; жиынтық бірлігінің 3D моделін орындау.	1)Құрастыру сызбалары туралы жалпы ақпарат береді; 2)ажырайтын және ажырамайтын біріктірулерді анықтайды ; 3)бұрандалы қосылымды, бұрамда профилінің пішіндерінің түрлерін, бұрамданың белгіленуін және бөлшектерін талдайды; 4)бұрандалы біріктірулерді сызады; 5)құрастыру сызбасының нобайы мен бұйым тетіктерінің сызбасын орындайды; 6)МЕСТ бойынша спецификацияны сызады; 7)құрастыру бірлігінің 3D модельін анықтайды және талдайды.
6.Техникалық, сәулет – құрылыс және ақпараттық графика элементтері		1) Сәулет-құрылыс сызбасының ерекшеліктерін және оның мақсатын білу. Шартты белгілер арқылы қарапайым құрылыс	1)Құрылыс сызбалары туралы жалпы мәліметтерді, сәулет-құрылыс сызбасының ерекшеліктерін және оның мақсатын анықтайды; 2)"бас жоспар", "жоспар", "қасбет" және "ғимарат тілігі", "құрылыс сызбаларындағы шартты белгілер" ұғымдарын анықтайды; 3)Азаматтық және өндіріс ғимараттарының

	Сәулет-құрылыс графикасының элементтері	сызбаларын орындау және оқу. Жалпы ережелер мен анықтамалық әдебиеттерді оқып талдау .	құрылыс кезеңдерін біледі және талдайды; 4)құрылыс материалдары туралы жалпы мағлұмат алады; 5)құрылыс сызбасында қолданылатын құрылыс терминдерін анықтайды; 6)шартты белгілерді пайдалана отырып, графикалық редакторда құрылыс сызбаларының сызбасын сызып, талдайды.
	Инфографика /сұлбалар, графикалар және диаграммалар	1) Инфографика, сұлба, графикалар және диаграммалар жөнінде жалпы мағлұматтарды білу.	1)"Инфографика", " зерттеу", "эскиз", " бағаналы диаграмма" ұғымдарына анықтама береді; 2)қызметтің әртүрлі салаларындағы инфографиканың рөлін анықтайды; 3)инфографика зерттеу нәтижесі туралы ақпаратты (графикалар, диаграммалар, сұлбалар) арқылы көрнекі түрде көрсетеді; 4)инфографика символ мен белгілерін қолдана отырып, әңгіме немесе эссе жасайды; 5)эсселерді, жарияланымдарды, презентацияларды қорғаудағы инфографиканың рөлін анықтайды.
7. Жобалау және жобалау графикасы	Жобалау әдістері	1) Әр түрлі саладағы жобалау әдістерімен танысу және кезеңдерін анықтау.	1)"Жоба", "жобалау", " жобалау әдістері", " жобалау кезеңдері" ұғымдарын талдайды және анықтайды; 2)жобаланатын объектілерге қойылатын негізгі функционалдық, эстетикалық және басқа талаптарды анықтайды.
			1)Графикалық құжаттарды, техникалық құжаттаманың құрамын және олардың

	Жобалық ұсыныстарды визуалдау	1) Техникалық құжаттаманың түрлері мен құрамын, олардың ерекшеліктері мен айырмашылықтарын білу .	ерекшеліктерін таниды және анықтайды; 2)шығармашылық идеялардың көрнекілігін анықтайды; жобалық ұсыныстардың графикалық визуализация құралдарын талдайды (эскиз, сызба, макет).
8. Шығармашылық тапсырмалар	Жобалық әрекеттерге жалпы дайындықты дамытатын тапсырмалар	1) Жобалаудың мақсаттары мен міндеттерін, кезеңдерін анықтау.	1) Жобалау қызметін таңдау мен жобалаудың маңыздылығын талдайды және айқындайды.
	Жобалық іс – әрекет элементтері бар шығармашылық тапсырмалар	1) Әр түрлі графикалық құралдарды(қолмен/ компьютерлік графика/ макеттеу)қолдана отырып, инженерлік / дизайн / сәулет саласындағы жобалау және жобалау элементтерімен тапсырмаларды орындау	1) Жобалау қызметін таңдау мен жобалаудың маңыздылығын талдай және анықтай алады, әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып (қолмен/ компьютерлік графика/ макет) берілген тақырып бойынша шығармашылық жоба жасайды: 2) киригами техникасын пайдалана отырып, ұлттық ою-өрнекті әзірлейді; 3) киригами техникасы арқылы мерекелік жалаулар мен ойыншықтарды құрастырады; 4) іскерлік және қоғамдық-саяси коммуникация саласында ақпараттық-сандық технологиялар жағдайында кәсіби қызметте аударма дағдыларын қолдануға бағытталған зерттеу жұмыстарынан құралған сөрені модельдейді; 5) аудио және видео жазбалар сөресін модельдейді; 6) дін және тарихи – гуманитарлық оқулықтарға арналған трансформаторлық

			стендтің дизайнын жасайды; 7) кітапті безендіруге арналған қорапты модельдейді; 8) Менің арманымдағы үйдің жобасын жасайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
113- қосымша

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Физика" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу- ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Физика" оқу пәнін оқытудың мақсаты - білім алушыларда ғылыми дүниетаным негіздерін, әлемнің жаратылыстану-ғылыми бейнесін тұтас қабылдауды, өмірлік маңызды практикалық міндеттерді шешу үшін табиғат құбылыстарын байқау, талдау және жазу қабілетін қалыптастыру.

3. Бағдарламаны іске асыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) білім алушыларда ғылыми дүниетаным негіздерін, әлемнің жаратылыстану-ғылыми бейнесін тұтас қабылдауды, өмірлік маңызды практикалық міндеттерді шешу үшін табиғат құбылыстарын байқау, талдау және жазу қабілетін қалыптастыру;

2) білім алушылардың әлемнің қазіргі заманғы физикалық бейнесінің негізінде жатқан іргелі физикалық заңдар мен қағидаттар, табиғатты ғылыми тану әдістері туралы білімдерін игеруіне жәрдемдесу;

3) білім алушылардың интеллектуалдық, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивті мәдениетін, физикалық эксперимент пен зерттеуді орындау дағдыларын дамытуға ықпал ету;

4) білім алушыларда физика жалпыадамзаттық мәдениеттің элементі болып табылатыны туралы, Физика дамуының қоғам, техника және басқа да ғылымдардың дамуымен байланысы туралы түсініктерді қалыптастыруға ықпал етуге;

5) білім алушылардың күнделікті өмірде, оқуда және одан әрі еңбек қызметінде проблемалық жағдайларды шешу үшін үйренген физикалық білімдерін пайдалануға игеруіне ықпал етуге;

6) білім алушыларда заттардың әртүрлі физикалық құбылыстары мен қасиеттерін, физикалық терминдерді, физикалық білімді, зияткерлік және жалпы өнерге қатысты мәдениет деңгейін түсінуді дамыту.

Физиканы оқуға деген қызығушылықты, шығармашылық қабілеттер мен мотивацияны дамыту үшін физикалық білімді игерудің барлық кезеңдерінде тапсырмаларды тиімді пайдалануға болады. Бұл ретте Бірліктердің Халықаралық жүйесін, оның негізгі және туындыларын, еселіктерін және үлестік бірліктерін қатаң пайдалану қажет. Бағдарламада зертханалық жұмыстарды жүргізуге Оқу уақытының 10% дейін бөлінеді.

Бағдарламада материалды зерттеудегі сабақтастық, математика, биология, химия, география, тарихпен пәнаралық байланыс қарастырылған.

4. Оқу пәнінің мазмұны 9 бөлімді қамтиды:

1) механика;

2) молекулалық физика;

3) электр және магнетизм;

4) тербелістер;

5) толқындар;

6) оптика;

7) кванттық физика;

8) нанотехнология және наноматериалдар;

9) космология.

"Механика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) кинематика;

2) динамика;

3) статика және гидростатика

4) сақталу заңдары;

5) гидродинамика.

"Молекулалық физика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) молекулалық физика;

2) газ заңдары;

3) термодинамика негіздері;

4) сұйық және қатты денелер.

"Электр және магнетизм" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) электростатика;
2) тұрақты ток;
3) әртүрлі ортадағы электр тогы.
4) магнит өрісі;
5) электромагниттік индукция.
"Тербелістер" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) механикалық тербелістер;
2) электромагниттік тербелістер;
3) айнымалы ток.
"Толқындар" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) электромагниттік толқындар.
11. "Оптика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) толқындық оптика;
2) геометриялық оптика.
"Кванттық физика" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
1) атомдық және кванттық физика;
2) атом ядросының физикасы.
"Физика" оқу пәнінің негізгі мазмұны:
1) "Кинематика".

Дене қозғалысы кинематикасының негізгі теңдеулері мен графиктері; салыстырмалы қозғалыс; қисық сызықты қозғалыс кинематикасы.

2) "Динамика".

Күштер; күштерді қосу; Ньютон заңдары; бүкіл әлемдік тартылыс заңы; гравитациялық өрістегі дене қозғалысы;

3) "Статика және гидростатика".

Массалар центрі; тепе-теңдік түрлері; қатынас ыдыстар; Паскаль заңы; атмосфералық қысым; Торричелли тәжірибесі.

4) "Сақталу заңдары".

Механикадағы импульс және энергияның сақталу заңдары; серпімді және серпімсіз соқтығысулар;

5) "Гидродинамика".

Газдар мен сұйықтардың ламинарлық және турбуленттік ағысы; денелердің тұтқыр сұйықтағы қозғалысы;

№ 1 Зертханалық жұмыс: "Тұтқыр сұйықта қозғалатын кішкентай шардың қозғалысын зерттеу".

6) "Молекулалық физика".

Молекулалық кинетикалық теориясының негізгі қағидалары; термодинамикалық параметрлер; кристалл және кристалл емес заттар; қатты денелердің; сұйықтар мен газдардың моделі; молекулакинетикалық теорияның негізгі теңдеуі;

7) "Газ заңдары".

Идеал газ күйінің теңдеуі; изопроцестер; адиабаталық процесс.

8) "Термодинамика негіздері".

Идеал газдың ішкі энергиясы; термодинамикалық жұмыс; жылу мөлшері; жылусыйымдылық; термодинамиканың бірінші заңы; термодинамиканың бірінші заңын әртүрлі процестерге қолдану; адиабаталық процесс; термодинамиканың екінші заңы; жылу қозғалтқыштары.

9) "Сұйық және қатты денелер".

Қаныққан және қанықпаған бу; ауаның ылғалдылығы; шық нүктесі; сұйықтың беттік керілуі; жұғу; қылтүтіктік құбылыстар.

10) "Электростатика".

Электр заряды; Кулон заңы; электр өрісі; электр өрісінің кернеулігі; біртекті электр өрісіндегі электр өрісінің кернеулігі мен потенциалдар арасындағы байланыс; электрсыйымдылық; конденсаторлар; сыйымдылықтың өлшем бірлігі және электр өрісінің энергиясы.

11) "Тұрақты ток".

Электр тогы; ток көзінің элерктр қозғаушы күші мен ішкі кедергісі; толық тізбек үшін Ом заңы; электр тогының жұмысы мен қуаты; ток көзінің пайдалы әсер коэффициенті; пайдаланылған энергия құны.

Практикалық жұмыс: "Тұрмыстық құралдардың тұтынатын қуаты мен жұмысын есептеу".

12) "Әртүрлі ортадағы электр тогы".

Металдардағы электр тогы; асқын өткізгіштік; жартылай өткізгіштердегі электр тогы; жартылай өткізгішті құралдар; электролит ерітінділеріндегі электр тогы; электролиз заңы; газдардағы және вакуумдегі электр тогы.

№ 2 Зертханалық жұмыс: "Электролиттердегі электр тогының пайда болуын зерттеу ".

13) "Магнит өрісі".

Магнит өрісі; тогы бар өткізгіштердің әсері; Ампер тәжірибесі; магнит индукциясының векторы; бұрғы ережесі; Ампер күші; зарядталған бөлшектердің магнит өрісіндегі қозғалысы; заттардың магниттік қасиеттері; жасанды магниттер; соленоид.

14) "Электромагниттік индукция".

Магнит ағыны; электромагниттік индукция; электромагниттік индукция заңы; Ленц ережесі; магнит өрісінің энергиясы; электрқозғалтқыш және тұрақты токтың электрогенераторы.

15) "Механикалық тербелістер".

Гармоникалық тербелістердің теңдеулері мен графиктері.

16) "Электромагниттік тербелістер".

Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістер; механикалық тербелістер мен электромагниттік тербелістер арасындағы ұқсастық.

17) "Айнымалы ток".

Айнымалы ток генераторы; еріксіз электромагниттік тербелістер; айнымалы ток; электр тізбегіндегі кернеу резонансы; Қазақстандағы және дүние жүзіндегі электр энергиясын өндіру және қолдану.

№ 3 Зертханалық жұмыс: "Трансформатор орамасындағы орам санын анықтау".

18) "Электромагниттік толқындар".

Электромагниттік толқындардың жұтылуы мен шығарылуы; радиобайланыс; детекторлы радиоқабылдағыш; аналогты-сандық түрлендірулер; байланыс арналары; байланыс құралдары.

19) "Толқындық оптика".

Жарықтың интерференциясы; жарықтың дифракциясы; дифракциялық торлар; жарықтың поляризациясы.

№ 4 Зертханалық жұмыс: "Дифракциялық тордың көмегімен жарықтың толқын ұзындығын анықтау".

№ 5 Зертханалық жұмыс: "Поляризация құбылысын бақылау".

20) "Геометриялық оптика".

Геометриялық оптика заңдары; жазықпараллель пластинадан шағылу; толық ішкі шағылу; оптика-талшықты тасымалдаушылар; оптикалық құралдар.

№ 6 Зертханалық жұмыс: "Шынының сыну көрсеткішін анықтау".

21) "Атомдық және кванттық физика".

Жарықтың корпускулярлықтолқындық табиғатының біртұтастығы; сәулеленудің түрлері; спектрлер; спектрлік құралдар; спектрлік анализ; инфракызыл және ультракүлгін сәулелену; рентген сәулелері; электромагниттік сәулелену шкаласы; фотоэффект; фотоэффектіні қолдану; жарық қысымы; жарықтың химиялық әсері; лазерлер; голография; фотография; томография.

22) "Атом ядросының физикасы".

Табиғи радиоактивтілік; радиоактивті ыдырау заңы; атомдық ядро; ядроның нуклондық моделі; изотоптар; ядродағы нуклондардың байланыс энергиясы; ядролық реакциялар; жасанды радиоактивтілік; ауыр ядролардық бөлінуі; тізбекті ядролық реакция; сындық масса; радиоактивті сәулелердің биологиялық әсері; радиациядан қорғану; ядролық реактор; ядролық энергетика; термоядролық реакциялар.

№ 7 Зертханалық жұмыс: "Жартылай ыдырау периодын анықтау".

23) "Нанотехнология және наноматериалдар".

Нанотехнологияның негізгі жетістіктері; өзекті мәселелелері және дамуы; наноматериалдар.

24) "Космология".

Жұлдыздар әлемі; жұлдызға дейінгі қашықтық; айнымалы жұлдыздар; біздің Галактика; басқа Галактикалардың ашылуы; квазарлар; Үлкен жарылыс теориясы; қызыл ығысу және Галактикаға дейінгі қашықтықты анықтау; қара құрдым; Әлемнің ұлғаюы; Әлемнің эволюциясының негізгі кезеңдері; әлемнің моделдері; өмір және Әлем туралы ойлар; қара материя; нетронды жұлдыздар; аса жаңа жұлдыздар; Герцшпрунг-Рассел диаграммасы.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесінің көлемі даярлықтың бағыттары мен біліктілігіне байланысты 72 -96 сағатты (3-4 кредит) құрайды.

7. Оқу пәнін іске асыру кезінде дәптерлер мен жазбаша жұмыстарды тексеру көзделеді.

2 тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

№ р/с	Бөлім, бөлімше және тақырыптар атауы	Сағат саны		
		Барлығы	Сабақтар	
			теориялық	практикалық
Бөлім 1. Механика				
1.1 Кинематика		+	+	+
1.	Дене қозғалысы кинематикасының теңдеулері мен графиктері. Салыстырмалы қозғалыс. Қисық сызықты қозғалыс кинематикасы.			
1.2. Динамика		+	+	+
	Күштер. Күштерді қосу. Ньютон заңдары Бүкіл			

2.	әлемдік тартылыс заңы Гравитациялық өрістегі снарядтың қозғалысы			
1.3. Статика және гидростатика.		+	+	+
3.	Массалар центрі. Тепе-теңдік түрлері. Қатынас ыдыстар. Гидравликалық пресс. Паскаль заңын қолдану. Торичелли тәжірибесі.			
1.4. Сақталу заңдары		+	+	+
4.	Механикадағы импульс пен энергияның сақталу заңдары.			
1.5. Гидродинамика.		+	+	+
5.	Сұйықтық кинематикасы.			
	№ 1 Зертханалық жұмыс: " Тұтқырлығы әртүрлі сұйықта қозғалатын кішкентай шардың қозғалысын зерттеу ".			
Бөлім 2. Жылу физикасы				
2.1. Молекулалық физика		+	+	+
6.	Молекулалық кинетикалық теорияның негіздері қағидалары. Термодинамикалық параметрлер Кристалл және кристалл емес заттар.			
2.2. Газ заңдары.		+	+	+
7.	Идеал газ күйінің теңдеуі Изопроцестер. Адиабаталық процесс.			
2.3. Термодинамика негіздері		+	+	+
	Термодинамика заңдарын қолдану			

8.	Ж ы л у қозғалтқыштары.			
2.4. Сұйық және қатты денелер		+	+	+
9	А у а н ы ң ылғалдылығы, шық нүктесі Сұйықтың беттік керілуі. Жұғу, қылтүтіктік құбылыстар.			
Бөлім 3. Электр және магнетизм				
3.1. Электростатика		+	+	+
10	Электр өрісі. Электрсыйымдылық. Конденсаторлар. Сыйымдылықтың өлшем бірлігі және электр мөлшері.			
3.2. Тұрақты электр тогы		+	+	+
11	Ток көзінің элерктр қозғаушы күші мен ішкі кедергісі. Кернеу және потенциалдар айырмасы. Толық тізбек үшін Ом заңы. Электр тогының жұмысы мен қуаты.			
3.3. Әртүрлі ортадағы электр тогы		+	+	+
12	Металдардағы, жартылай өткізгіштердегі, электролиттердегі, газдар мен вакуумдағы электр тогы.			
	№ 2 Зертханалық жұмыс: " Электролиттердегі электр тогының пайда болу шарттарын зерттеу".			
3.4. Магнит өрісі		+	+	+
13	Магнит өрісі. М а г н и т индукциясының векторы. Бұрғы ережесі. Ампер күші, Лоренц күші. Заттың магниттік			

	қасиеттері. Жасанды магниттер. Соленоид			
3.5. Электромагниттік индукция		+	+	+
14	Электромагниттік индукция заңы. Электромагниттік құралдар. Магниттік-резонанстық томография.			
Бөлім 4. Тербелістер				
4.1. Механикалық тербелістер		+	+	+
15	Механикалық гармоникалық тербелістердің теңдеулері мен графиктері.			
4.2. Электромагниттік тербелістер		+	+	+
16	Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістер.			
4.3. Айнымалы ток		+	+	+
17	Айнымалы ток генераторы. Еріксіз электромагниттік тербелістер. Айнымалы ток. Айнымалы ток тізбегіндегі резонанс. Электр энергиясын өндіру, тасымалдау және қолдану, трансформатор. Қазақстандағы және дүние жүзіндегі электр энергиясын өндіру және қолдану.			
18	№ 3 Зертханалық жұмыс: " Трансформатор орамасындағы орам санын анықтау"			
Бөлім 5. Толқындар				
5.1. Электромагниттік толқындар		+	+	+
	Электромагниттік толқындардың жұтылуы мен шығарылуы.			

19	Радиобайланыс. Аналогты-сандық түрлендірулер. Байланыс арналары. Байланыс құралдары.			
Бөлім 6. Оптика				
6.1. Толқындық оптика		+	+	+
20	Жарықтың интерференциясы Жарықтың дифракциясы			
	Дифракциялық торлар № 4 Зертханалық жұмыс : "Дифракциялық тордың көмегімен жарықтың толқын ұзындығын анықтау ". Жарықтың поляризациясы. № 5 Зертханалық жұмыс : "Жарықтың поляризациясын бақылау".			
6.2. Геометриялық оптика		+	+	+
21	Геометриялық оптика заңдары. Оптикалық құралдар.			
	№ 6 Зертханалық жұмыс: "Шынының сыну көрсеткішін жазық паралель пластинаның көмегімен анықтау".			
Бөлім 7. Кванттық физика				
7.1. Атомдық және кванттық физика		+	+	+
22	Жарықтың корпускулярлық-толқындық табиғатының біртұтастығы. Спектрлік талдау. Электромагниттік сәулелену шкаласы. Фотоэффектіні қолдану. Жарықтың химиялық әсері. Рентгендік			

	сәулелену. Лазерлер.			
7. 2. Атом ядросының физикасы		+	+	+
23	Табиғи радиоактивтілік. Радиоактивті ыдырау заңы. Ядролық реакциялар. Ауыр ядролардық бөлінуі. Тізбекті ядролық реакция. Радиоактивті сәулелердің биологиялық әсері. Радиациядан қорғану. Ядролық реактор. Ядролық энергетика.			
	№7 Зертханалық жұмыс: "Жартылай ыдырау периодын анықтау".			
Бөлім 8. Нанотехнология және наноматериалдар				
8.1. Нанотехнология и наноматериалы.		+	+	+
24	Нанотехнологияның негізгі жетістіктері, өзекті мәселелер және даму кезеңдері. Наноматериалдар			
Бөлім 9. Космология				
9.1. Космология		+	+	+
25	Жұлдыздар әлемі. Жұлдыздық шамалар. Жұлдыздардың классификациясы. Қашықтықты анықтау. Күңгірт энергия. Әлемнің үдеуі мен ұлғаюы. Үлкен жарылыс теориясы. Қызыл ығысу.			
	Физикалық практикум			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері

Механика	Кинематика. Динамика. Статика және гидростатика. Сақталу заңдары. Гидродинамика	1) Механикалық қозғалыс заңдарын білу және табиғатта, техникада механикалық қозғалысты сипаттау және түсіндіруде қолдану.	1) Кинематика теңдеулерін есеп шығару барысында қолданады; 2) Ньютон заңдарын түсінеді, Паскаль заңын сипаттайды; 3) импульстің және толық механикалық энергияның сақталу заңдарын есептер шығаруда қолданады.
Жылу физикасы	Молекулалық физика. Газ заңдары. Термодинамика негіздері. Сұйық және қатты денелер.	1) Газдардың негізгі қасиетін түсіндіруде МКТ білу және қолдана алу.	1) МКТ негізгі қағидалары мен идеал газды сипаттайды, газ заңдарын есептерді шығаруда қолданады; 2) термодинамиканың бірінші және екінші заңдарының мәнін сипаттайды, ауаның салыстырмалы ылғалдылығын анықтайды; 3) шардың жылдамдығы бойынша оның ішкі үйкеліс коэффициентінің мәндерін анықтайды.
Электр және магнетизм	Электростатика. Тұрақты электр тогы. Әртүрлі ортадағы электр тогы. Магнит өрісі. Электромагниттік индукция.	1) Біртекті және біртекті емес электростатикалық өрістердегі құбылыстарды сипаттай білу және гравитациялық өрісті сипаттаушы шамалармен сәйкестендіру; 2) Ом заңын біртекті және біртекті емес, тұйық тізбекте қолдана алу.	1) Электр өрісінің қозғалыстағы зарядтарға әсерін сипаттайды, толық тізбек үшін Ом заңын қолданады, тұрмыстағы электр құралдарының жұмыс құны мен қуатына практикалық есептеулер жүргізеді; 2) өткізгіштердің магнит өрісін сипаттайтын шамаларды анықтайды, магнит ағыны өзгеру салдарынан электр қозғаушы күштің пайда болуын түсіндіреді, электромагниттік құралдардың жұмыс істеу принципін түсіндіреді; 3) электролиттерде токтың пайда болу шарттарын эксперимент арқылы анықтайды.
			1) Механикалық тербелістер мен

Тербелістер	Механикалық тербелістер. Электромагниттік тербелістер. Айнымалы ток.	1) Механикалық тербелістер мен электромагниттік тербелістер арасындағы ұқсастықтарды ажырату.	электромагниттік тербелістерді сәйкестендіреді, еркін және еріксіз тербелістердің пайда болу шарттарын сипаттайды; 2) трансформатор орамдарының санын анықтайды; 3) еркін және еріксіз тербелістердің пайда болу шарттарын атайды; 4) компьютерлік моделдеу арқылы заряд пен ток күшінің уақытқа тәуелді графиктерін зерттейді.
Толқындар	Электромагниттік толқындар.	1) Электромагниттік толқынның таралу механизмімен түсіндіру.	1) Электромагниттік толқындардың пайда болу шарттарын түсіндіреді және олардың қасиеттерін сипаттайды, радио қабылдағыштың жұмыс істеу принципін түсіндіреді.
Оптика	Толқындық оптика. Геометриялық оптика.	1) Геометриялық оптика заңдарын түсіндіре білу, жарықтың толқындық қасиетін сипаттау. 2) Нақты есептерде Гюйгенс және Френель принциптерін қолдану.	1) Жарық толқындарының интерференциясы және дифракциясы пайда болу шарттарын сипаттайды; 2) жарықтың поляризация құбылысын эксперимент арқылы зерттейді; 3) линзалар жүйесінде (телескоп, микроскоп және лупадағы) сәулелердің жолын салады және түсіндіреді. Шынының сыну көрсеткішін эксперименттік жолмен анықтайды.
Кванттық физика	Атомдық және кванттық физика.	1) Жарық көздерін топтастыра білу, Стефан-Больцман, Вин және Планк формуласын абсолют қара дененің жарықталынуын сипаттауда қолдана білу;	1) Электромагнитік сәулеленудің корпускулярлық-толқындық табиғатын дәлелдейтін мысалдар келтіреді; 2) электромагниттік сәулеленуді, олардың пайда болу табиғаты мен

	Атом ядросының физикасы.	2) Эйнштейн теңдеуі мен фотоэффект заңдарын есептер шығаруда қолдану.	затпен әрекеттесуіне қарай ажыратады; 3) Графикалық тәсіл арқылы жартылай ыдырау периодын анықтайды.
Нанотехнология және наноматериалдар	Нанотехнология, наноматериалы.	1)Нанотехнологияның негізгі жетістікерін түсіндіру.	1) Наноматериалдардың физикалық қасиеттерін және оларды алудың жолдарын сипаттайды және қолданылуын атайды.
Космология	Космология	1) Жалпы Ғаламның қасиеттері мен эволюциясын сипаттау.	1) Жұлдызды аспан мен негізгі қағидаларды жұлдыздар бойынша бағдарлауды сипаттайды, Хаббл заңын қолданып, әлемнің жасын анықтайды.

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы 6 қаңтардағы
№ 1 бұйрығына
114-қосымша

Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Жаһандық құзыреттілік" курсы бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың "Жаһандық құзыреттілік" пәні бойынша техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 "Бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 8170 тіркелген) және "Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізімінде № 29031 тіркелген) бұйрықтарына сәйкес әзірленді.

2. "Жаһандық құзыреттілік" курсын оқытудың мақсаты - мінез-құлық мәдениетінің стандарттарына сәйкес келетін және жаһандық құзыреттілікке ие бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру. "Жаһандық құзыреттілік" курсы білім алушылардың құндылық бағдарларын, коммуникативтік дағдыларын, этикалық нормаларын және мінез-құлық көзқарастарын қалыптастыруға ықпал етеді.

3. Курс бағдарламасын іске асыру мынадай міндеттерді көздейді:

1) білім алушылардың сыни және талдамалық ойлауын, олардың коммуникативтік және зерттеу дағдыларын дамыту;

2) жергілікті, жаһандық проблемалар мен мәдениетаралық өзара іс-қимыл мәселелерін түсінуді дамыту;

3) ақпаратты тану, талдау, бағалау және дәлелдерді тұжырымдау қабілетін қалыптастыру;

4) білім алушылардың жаһандық оқиғалар мен олардың себептері мен салдарлары туралы талдамалық бағалау түсінігін қалыптастыру;

5) білім алушының өзіндік мәдени бірегейлігін түсінуге және әлемнің мәдени әртүрлілігін түсінуге ықпал ететін құндылықтар жүйесін қалыптастыру;

6) қаржылық, экологиялық мәдениетті дамыту;

7) нақты өмірмен байланысты зерттеу арқылы өз ойлауын құра білу қабілетін қалыптастыру.

4. Курстың мазмұны 4 бөлімнен тұрады: "Жаһандық құзыреттілік", "Қаржылық сауаттылық", "Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу", "Әртүрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну, тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу", "Аграрлық-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті".

"Жаһандық құзыреттілік" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жаһандық құзыреттер дегеніміз не.

2) Жаһандық құзыреттілік мәдениеті.

3) Жаһандық құзыреттерді қолдану.

4) Жаһандық құзыреттерді дамыту жолдары.

"Қаржылық сауаттылық" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Жеке қаржыдағы кірістер.

2) Жеке қаржыдағы шығыстар.

3) Отбасылық бюджет.

4) Жинақтау және жинақтау.

"Жергілікті және жаһандық маңызы бар мәселелерді шешу" бөліміне
келесі бөлімшелер кіреді:

1) Қарым-қатынас мәдениеті.

2) Қақтығыстар. Ұғым. Түрлері. Шешу жолдары.

3) Әлеуметтік мәселелер.

4) Экологиялық қақтығыстар.

5) Климаттың өзгеруі. Ауа мен судың ластануы.

"Әртүрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну, тиімді мәдениетаралық өзара әрекеттесуге қатысу" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік.

2) Мәдени бірегейлікті қалыптастыру.

3) Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық байланыс.

4) Басқа адамның көзқарасын түсіну және қабылдау қабілеті.

"Аграрлық-технологиялық бағыттың мамандандырылған компоненті" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) Мамандықтағы жаһандық құзыреттер.

2) Кәсіби менеджмент.

3) Компанияның инновациялық саясаты.

4) Жобалар мен процестерді басқару.

5) Іскерлік мінез-құлықтың этикалық принциптері.

5. "Жаһандық құзыреттілік" курсының негізгі мазмұны:

1) "Жаһандық құзыреттілік дегеніміз не". Жаһандық құзыреттіліктің анықтамасы, түрлері; функционалдық сауаттылықты қалыптастыру; аналитикалық және сыни ойлауды дамыту; жергілікті, жаһандық және мәдениетаралық мәселелерді зерттеу қабілеті; дүниетаным мен басқалардың көзқарасын түсіну; әртүрлі мәдениеттердің өкілдерімен ашық, орынды және тиімді өзара іс-қимылға қатысу; ұжымдық әл-ауқат пен тұрақты дамуға жәрдемдесу.

2) "Жаһандық құзыреттілік мәдениеті". Жаһандық проблемалар мен мәдениетаралық айырмашылықтарды түсіну; басқаларға құрметпен қарауды қалыптастыру; әр адамның адамдық қадір-қасиетін тану; басқа адамдардың сенімдерін түсіну және тану қабілеті; күнделікті өмірде, жұмыста жаһандық құзыреттілік мәдениетін көрсету; жаһандық құзыреттілік мәдениетін дамытуды қолдау; кәсіби даму және жаһандық құзыреттілік мәдениеті.

3) "Жаһандық құзыреттілікті қолдану". Жаһандық құзыреттілікті дамытуға ықпал ететін дәстүрлер мен құндылықтар; отбасы мен қоғамдастық арасындағы серіктестік; алған білімдерін өмірде қолдану дағдылары; жоспарлау және шешім қабылдау; әлеуметтік жауапкершілік пен әділеттілік; салауатты өмір салтын ұстану және қауіпсіз мінез-құлық дағдылары; зерттеу, жобалау, еріктілік жұмыс дағдылары.

4) "Жаһандық құзыреттерді дамыту жолдары". Зерттеулер жүргізу, дәлелге немесе мәселеге қатысты ақпарат пен дәлелдемелерді іріктеу; баламалы көзқарастарды талқылау; қоғамның қазіргі заманғы проблемаларын талдау; инновациялық идеяларды дамыту және насихаттау; өзі және басқа адамдар үшін өмір сүру жағдайларын жақсарту үшін шаралар қабылдау.

5) "Жеке қаржыдағы кірістер". Белсенді және пассивті кірістер; жеке табысты арттыру тәсілдері; ақша функциялары; еңбекті бағалау әдістері мен нысандары; ұлттық және шетел валютасы.

6) "Жеке қаржыдағы шығыстар". Қалта ақшасын тиімді пайдалану; ірі сатып алулар ; эмоционалды сатып алулар; ипотека; тұрғын үй несиесі; несиелендіру (жеке тұлғалардың банкроттығы); отбасылық іс-шараларды қалай бюджеттеуге болады.

7) "Отбасылық бюджет". Отбасы бюджетінің кірістері; отбасы бюджетінің міндетті шығыстары; отбасы бюджетінің міндетті емес шығыстары; отбасы бюджетінің түрлері;

отбасы бюджетін жоспарлау; отбасының қаржылық мақсаттары; отбасы бюджетін жүргізу ережелері.

8) "Жинақ және жинақтау". Қаржылық қауіпсіздік жастығы; жинақтау тәсілдері; ақшалай жинақтар: банкте, жылжымайтын мүлікте; қаржылық алаяқтық түрлері; қаржы пирамидасы; қаржылық байлық; инвестициялар; қаржылық тәуекелдердің түрлері.

9) "Қарым-қатынас мәдениеті". Қарым-қатынас мәдениеті; гуманизм, адамдарға құрмет, сыпайылық, ізгі ниет және төзімділік; өз пікірін басқаларға таңа алмау мүмкіндігі; нәзіктік, коммуникативті құзыреттілік; іскерлік әңгіме мәдениеті; қарым-қатынас стандарттары мен принциптері; мәдени әртүрлілік, мәдениетаралық қарым-қатынас.

10) "Қақтығыстар. Түсінгі. Түрлері. Шешу жолдары". Тұлғаішілік қақтығыстар: мотивациялық, моральдық, рөлдік және бейімделу; тұлғааралық қақтығыстар; топаралық қақтығыстар; қақтығыстардың себептері; қақтығыстарды шешу жолдары; жанжалды шешу стратегиялары; медиация; алаңдаушылық деңгейін төмендету.

11) "Әлеуметтік проблемалар". Қоғамның әлеуметтік проблемалары; әлеуметтік проблемалардың түрлері (шығу тегі бойынша, қамту дәрежесі бойынша, қарым-қатынас деңгейі, сипаты және саласы бойынша және тағы басқалар); әлеуметтік проблемаларды, олардың себептері мен салдарын бағалап түсіну; қазіргі қоғамның өңірлік, ұлттық және жаһандық әлеуметтік проблемалар және оларды шешу; әлеуметтік теңсіздік.

12) "Экологиялық қақтығыстар". Экологиялық қақтығыстардың себептері; экологиялық қақтығыстардың түрлері; экологиялық қақтығыстарды реттеу тәсілдері; экологиялық белсенділік; әлеуметтік-экологиялық қақтығыстар және оларды жеке, аймақтық, ұлттық және жаһандық тұрғыдан шешу.

13) "Климаттың өзгеруі". Ауа мен судың ластануы. Экологиялық қауіптер; халықтың өсуі, қоршаған ортаның деградациясы; Тұщы су тапшылығы; климаттың өзгеруінің салдары: жаппай көші-қон және қақтығыстар қауіпсіздіктің төмен деңгейі.

14) "Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік". Өзін елдің азаматы ретінде сезінуге, өз Отанына тиесілігін сезінуге және оның мүдделеріне қызмет етуге дайын болуға мүмкіндік беретін жеке қасиеттер; әлеуметтік жауапкершілік; жеке қасиеттер: адалдық, әдептілік, әдептілік, ізгі ниет, ұжымда жұмыс істей білу; құқықтық мәдениет.

15) "Мәдени бірегейлікті қалыптастыру". Мәдени бірегейлікті қалыптастыру және дамыту ерекшеліктері; ұлттық бірегейлік; көпмәдениеттілік; қоғам мен мәдени бірегейлікті қамтамасыз етудің негізі ретінде тіл;

16) "Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық коммуникация" . Дүниетаным мен басқалардың көзқарасын түсіну және құрметтеу; көпмәдениетті

проблемаларды сыни талдау дағдысы; көпмәдениетті қоғамдағы оң және тиімді өзара іс-қимыл; жергілікті және жаһандық проблемаларды шешуге қатысатын елдің және әлемнің белсенді азаматтарын қалыптастыру.

17) Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың мамандандырылған компоненті". Мамандықтағы жаһандық құзыреттілік; мансаптық өсу перспективалары; шығармашылық мамандық-кәсіп және өмір салты; жобалар мен процестерді басқару; кәсіби этика құндылық ретінде.

5. Оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру ұйымының мүмкіндігі бар:

1) оқытудың әртүрлі технологияларын, оқу процесін ұйымдастырудың нысандарын, әдістерін және бақылау түрлерін таңдау;

2) оқу уақыты сағаттарының жалпы көлемін бөлімдер мен тақырыптарға бөлуге (пәнді оқуға бөлінген сағат көлемінен);

3) нақты дәлелдер мен фактілерге негізделген пәннің бөлімдері мен тақырыптарының реттілігін өзгерту;

4) жұмыс берушілердің талаптары және бөлімдер мен тақырыптар тізбесін тереңдету және кеңейту мақсатында өңірлік компонентті енгізу және бөлімдер, бөлімшелер мен тақырыптарды дайындық бағыты бойынша элементтерді енгізуге байланысты тақырыптардағы сағат көлемі мен пәннің мазмұнын 25% - дан аспайтындай өзгерту.

6. Оқу жүктемесі 24 сағатты (1 кредит) құрайды.

2-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бөлімдер, бөлімшілердің мен тақырыптардың атауы	Сағаттар саны		
	Барлығы	Сабақтар	
		Теориялық	Практикалық
1 бөлім. Жаһандық құзыреттілік			
1.1 Жаһандық құзыреттілік мәдениеті	+	+	+
Тақырып 1.1.1. Жаһандық құзыреттілік дегеніміз не			
Тақырып 1.1.2. Жаһандық құзыреттілік мәдениеті			
Тақырып 1.1.3. Жаһандық құзыреттілікті қолдану			
Тақырып 1.1.4. Жаһандық құзыреттілікті дамыту жолдары			

2 бөлім. Қаржылық сауаттылық			
2.1 Жеке қаржыдағы кірістер	+	+	+
Тақырып 2.1.1. Белсенді табыс			
Тақырып 2.1.2. Пассивті табыс			
Тақырып 2.1.3. Жеке табысты арттыру жолдары			
Тақырып 2.1.4 Ақша функциялары			
Тақырып 2.1.5. Еңбекті бағалаудың әдістері мен формалары			
Тақырып 2.1.6. Ұлттық және шетел валютасы			
2.2 Жеке қаржы шығындары	+	+	+
Тақырып 2.2.1. Қалта ақшасын тиімді пайдалану			
Тақырып 2.2.2. Ірі сатып алулар			
Тақырып 2.2.3. Эмоционалды сатып алу			
Тақырып 2.2.4. Ипотека. Тұрғын үй несиесі			
Тақырып 2.2.5. Кредиттеу (жеке тұлғалардың банкроттығы)			
Тақырып 2.2.6. Отбасылық іс-шаралардың бюджетін қалай құруға болады			
2.3. Отбасылық бюджет	+	+	+
Тақырып 2.3.1. Отбасылық бюджеттің кірістері			
Тақырып 2.3.2. Отбасылық бюджеттің міндетті шығыстары			
Тақырып 2.3.3. Отбасылық бюджеттің қосымша шығындары			

Тақырып 2.3.4. Отбасылық бюджеттің түрлері			
Тақырып 2.3.5. Отбасылық бюджетті жоспарлау. Отбасының қаржылық мақсаттары			
Тақырып 2.3.6. Отбасылық бюджетті жүргізу ережелері			
2.4. Жинақ және жинақтау	+	+	+
Тақырып 2.4.1. Қаржылық қауіпсіздік жастығы			
Тақырып 2.4.2. Жлайинақтау тәсілдері			
Тақырып 2.4.3. Ақша жинақтар: банкте, жылжымайтын мүлікте			
Тақырып 2.4.4. Қаржылық алаяқтық түрлері. Қаржылық пирамида			
Тақырып 2.4.5. Қаржылық байлық			
Тақырып 2.4.6. Инвестициялар. Қаржылық тәуекелдердің түрлері			
3 бөлім. Жергілікті және жаһандық маңызы бар проблемаларды шешу			
3.1 Проблемалар түрі	+	+	+
Тақырып 3.1.1. Қарым-қатынас мәдениеті			
Тақырып 3.1.2. Қақтығыстар. Түсінігі. Түрлері. Шешу жолдары			
Тақырып 3.1.3. Әлеуметтік проблемалар			
Тақырып 3.1.4. Экологиялық қақтығыстар			
Тақырып 3.1.5. Климаттың өзгеруі. Ауа мен судың ластануы			

4 бөлім. Әр түрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну			
4.1 Тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу	+	+	+
Тақырып 4.1.1. Азаматтық ұстаным және әлеуметтік жауапкершілік			
Тақырып 4.1.2. Мәдени бірегейлікті қалыптастыру			
Тақырып 4.1.3. Әртүрлі мәдениеттердің құндылықтар жүйесі. Мәдениетаралық байланыс.			
Тақырып 4.1.4. Басқа адамның көзқарасын түсіну және қабылдау қабілеті			
5 бөлім. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың мамандандырылған компоненті			
5.1 Жаһандық құзыреттілік		+	+
Тақырып 5.1.1. Мамандықтағы жаһандық құзыреттілік			
Тақырып 5.2 Мансаптық өсу перспективалары			
Тақырып 5.3 Шығармашылық мамандық-кәсіп және өмір салты			
Тақырып 5.4 Жобалар мен процестерді басқару			
Тақырып 5.5 Кәсіби этика құндылық ретінде			

3-тарау. Оқытудың нәтижелері және бағалау критерийлері

Бөлім атауы	Бөлімше атауы	Оқыту нәтижелері	Бағалау критерийлері
Жаһандық құзыреттілік	Жаһандық құзыреттілік мәдениеті	1) Жеке тұлғаны дамыту үшін жаһандық құзыреттіліктің маңыздылығын түсіну; 2) жаһандық құзыреттілік мәдениетін насихаттау.	1) Жаһандық құзыреттілікті сипаттайды.

		1) Зерттеу, жобалау, волонтерлік жұмыс дағдыларын қалыптастыру.	1) Зерттеу нәтижелерін бағалауды қалыптастырады.
Қаржылық сауаттылық	Жеке қаржыдағы кірістер	1) Белсенді және пассивті кірістердің мәнін түсіну; 2) жеке табысты арттыру тәсілдерін түсіндіру.	1) Жеке табысқа әсер ететін факторларды айқындайды.
	Жеке қаржы шығындары	1) Қалта ақшасын тиімді пайдалану дағдыларын қалыптастыру.	1) Несиелендіру мәселесін түсінеді және қиындық тудыратын несиелерге жол бермейді.
	Отбасылық бюджет	1) Отбасылық бюджеттің кірістері мен шығыстарын талдай білу; 2) жоспарлау дағдыларын қалыптастыру және отбасылық бюджетті жүргізу.	1) Отбасылық бюджетті жоспарлау кезеңдерін құрайды.
	Жинақ және жинақтау	1) Отбасының қаржылық қауіпсіздік жастығын қалыптастыру.	1) Ақшалай жинақтау көздерінің тізбесін және олардың қажеттілігін негіздей отырып шығыстар тізімін жасайды; 2) ақша жинақтарын құру тәсілдерін біледі; 3) қаржы пирамидаларына қатысуға жол бермей, қаржылық тәуекелдердің түрлерін талдайды.
Жергілікті және жаһандық маңызы бар проблемаларды шешу	Проблемалар түрлері	1) Эмпатия мен ынтымақтастық қабілетіне негізделген қарым-қатынас этикасын қалыптастыру.	1) Басқа адамдардың сенімдерін түсінеді және қабылдайды; 2) құрдастарының қарым-қатынасындағы бар проблемаларды талдайды.
		2) Қақтығыстардың мәні мен себептерін түсіну.	1) Қақтығысты шешу алгоритмін құрайды; 2) медиация негіздерін және қақтығыстарды шешу тәсілдерін біледі.
		3) Аналитикалық, сыни ойлау, жергілікті және жаһандық маңызы бар әлеуметтік проблемаларды бағалау дағдысын қалыптастыру.	1) Әлеуметтік жобаны, волонтерлік акциялар мен бастамаларды бағалайды.

		1) Экологиялық проблемалар бойынша дәлелдемелерді зерттеу және талдау жүргізу дағдыларын қалыптастыру.	1) Жергілікті және жаһандық деңгейде экологиялық проблемалрды шешу жолдарын ұсынады.
Әр түрлі мәдениеттер мен дүниетанымдарды түсіну	Тиімді мәдениетаралық өзара іс-қимылға қатысу	1) Азаматтық ұстанымын көрсете алу, өз көзқарасын қорғай білу;	1) Әлеуметтік жауапкершіліктің маңыздылығын түсінеді.
		2) қоғамдағы мәдени бірегейліктің маңыздылығын бағалау.	1) Әр түрлі мәдениеттердің құндылығы туралы өзіндік көзқарасын дәлелдеу үшін дәлелдер келтіреді; 2) мәдени әртүрлілік пен мәдениетаралық айырмашылықтарды біледі және түсінеді.
		1) Жаһандық проблемалр мен мәдениетаралық айырмашылықтарды анықтау; 2) басқа мәдениеттердің өкілдеріне құрметпен қарау негізінде коммуникация құру дағдысын қалыптастыру.	1) Мәдени, діни және басқа да айырмашылықтардың басқалардың көзқарастарына қалай әсер ететінін түсінеді; 2) қоғамда мәдениетаралық коммуникация ережелерін жасайды.
		1) Мәселе бойынша дәлелдер, айғақтар, ақпаратты таңдай білу.	1) алынған ақпаратты, әртүрлі көзқарастарды сыни тұрғыдан бағалайды.
Қоғамдық-гуманитарлық бағыттың мамандандырылған компоненті	Мамандықтағы жаһандық құзыреттілік	1) Қоғамдық-гуманитарлық бағыт бойынша жаһандық құзыреттілікті сипаттау; 2) бағыт бойынша жаһандық құзыреттілікті қолдану мүмкіндіктерін айқындау	1) Қоғамдық-гуманитарлық бағыт бойынша жаһандық құзыреттілікті қалыптасу матрицаларын әзірлейді.
	Мансаптық өсу перспективалары	1) Қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру.	1)Ойлауда басымдылық көрсетеді және орындалған жұмысқа жауапкершілікпен қарайды
		1) Жарқын көркем образдар жасай білу;	1) Шығармашылық өнімнің семантикалық шкаласы (Creative Product Semantic Scale) бойынша жоба жасай алады;

	Шығармашылық мамандық-кәсіп және өмір салты	2) қарым-қатынас пен эмпатияны қалыптастыру дағдысының болуы.	2) түпнұсқа бейнелерді жасауды және талғампаз функционалды шешімдерді табуды біледі.
	Жобалар мен процестерді басқару	1) Көлемі, кестесі және бюджеті негізінде қатысушыларды қалай басқаруға дейінгі процестер мен жобаларды жоспарлау дағдыларына ие болу.	1) Көлеміне сай және бюджеті негізінде қатысушыларды қалай басқаруға дейінгі процестер мен жобаларды жоспарлау дағдыларына ие болады.
	Кәсіби этика құндылық ретінде	1) Кәсіби этика негіздерін пайдалана білу.	1) Моральдық-құқықтық нормаларды, құпиялылық қағидаттарын сақтайды.

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК